חסידות · חב״ד

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן [הגר"ז] מלאדי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן [הגר"ז] מלאדי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לקוטי-תורה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

בשלח 4
פקודי 16
ויקרא 48
צו 85
שמיני 147
תזריע 155
מצורע 184
אחרי מות 189
קדושים 211
אמור 220
בהר 271
בחוקתי 301
במדבר 333
נשא 442
בהעלותך 496
שלח 536
קרח 625
חקת 647
בלק 710
פנחס 757
מטות 789
מסעי 830
דברים 876
ואתחנן 881
עקב 946
ראה 972
כי תצא 1063
כי תבוא 1101
נצבים 1115
ראש השנה 1171
דרושים לשבת שובה 1229
יום כיפור 1250
האזינו 1269
סוכות 1308
דרושים לשמיני עצרת 1332
וזאת הברכה 1388
שיר השירים 1426
הוספות 1711

בשלח

פרק א

ראו כי ה' נתן לכם השבת וגו'. במדרש תלים (סי' צ"ב) מהו ראו א"ר יצחק כל עיסקא דשבתא כפול. עומר כפול. שני העומר לאחד. קרבנו כפול. וביום השבת שני כבשים כו'. אזהרותיה כפולות זכור ושמור כו'. וברבות בשלח ס"פ כ"ה ששקולה שבת כנגד כל המצות כו' ע"ש.

וכ"ה בירושלמי ספ"ג דנדרים. הנה יש להבין למה אומרים בשבת קדשנו במצותיך דרך בקשה לעתיד כו' ובכל ברכות שבחול וגם בכל ברכות המצות אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו לעבר כו'. אך הענין יובן ע"פ הקדמה להבין הטעם שנקרא התורה ומצות בשם דרך ה' כמ"ש דרכיה דרכי נועם כו'.

וכן ושמרו דרך הוי' כו'. דהנה כתיב כי בי"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב כידוע. ויש להבין איך יתכן שום ציור אות למעלה כמו ציור אות יו"ד שבו נברא כו'. שהרי אין שם גשם צורה ח"ו. אך הנה ידוע דביו"ד מאמרות נברא העולם כו'.

ושרשם הוא יו"ד דברות בחכמה ובתבונה ובדעת כו' כמ"ש במ"א. וגם זאת להאיר רק ע"י צמצומים רבים כי באמת הוא יתי למעלה מעלה מן החכמה והתבונה כו' כמאמר לאו דאית לך צדק ידיעא כו'. ולאו מכל אינון מדות כלל. כי אין ערך כלל לשום נאצל או נברא לגבי עצמותו יתי יותר משאין ערך הגשמי לגבי הרוחני כידוע ומבואר במ"א. וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה שצ"ל נבנה העולם ביו"ד מאמרות ע"י העלאת מ"ן כו' כמ"ש במ"א בד"ה לסוסתי ברכבי.

והנה כתיב כי עמך מקור חיים כו' פי' כי העוה"ב ידוע שהוא מה שהנשמות נהנין מזיו השכינה והנאה זו שנהנין אינו אלא ע"פ השגה שמשיגים באלקות דוקא כנראה בחוש שכל מי שאינו משיג השכל אינו נהנה ומתענג כלל כו'.

וא"כ כבר בא העונג העליון האלקי לידי תפיסא להיות יש ודבר מה בהשגת הנשמות עד שנהנין ממש כו'. וזהו מ"ש להנחיל אוהבי יש בחי' יש ממש כמ"ש במ"א. ובאמת בחי' גילוי עונג העליון הזה שירד כ"כ להיות יש ודבר כו' א"א כ"א ע"י צמצום גדול מאד מעצמות עונג העליון וכידוע. וזהו כי עמך מקור חיים פי' מקור כל התענוגים ומקור כל החיים שנהנין הנשמות עמך בעצמותך (וע' בזח"ג פ' צו דף ל"ד סע"א ובפי' אמור ק"א א', ובספר מג"ע פי' כי מקור חיים כחשבון אור א"ס) ואין לגילוי העונג הנמשך לנשמות ערך כלל עמך כי ע"י צמצום גדול ירד כנ"ל. וזהו ענין ביו"ד נברא העוה"ב פי' ע"י צמצום גדול דאות יו"ד עד"מ כתיבת היו"ד כנקודה קטנה כנ"ל. כמ"כ אופן

המשכת העונג מן ההעלם לגילוי הנ"ל הוא מקור כל העולם הבא שנהנין הנשמות בו והיינו מפני שהוא כולל כל פרטי פרטיות התענוגים שמתענגים הנשמות על ה' בג"ע וזהו ביו"ד נברא כו'.

ובמ"א נתבאר כי הנה כל המשכה הוא ע"י שם הוי' היינו יו"ד צמצום ה' התפשטות וא"ו המשכה כו' היו"ד הוא צמצום שכדי להיות המשכה מאור אין סוף ב"ה שהוא בחי' מקור חיים כנ"ל צ"ל ע"י צמצום תחלה כדי שיוכלו לקבל וכמ"ש בת"א ס"פ לך לך בד"ה שרי אשתך כו'.

ואין זה הצמצום העלם והסתר גמור אלא ע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה כו'. וכמו בתשב"כ נרמז בקצרה כל מה שבא בתשבע"פ באורך שלכן נק' תשב"כ מוסר אביך ותשבע"פ נק' תורת אמך כמו טפת האב נכלל בה כל כח רמ"ח אברי הולד בדרך קצרה כו'.

ולכן נמשל בחי' זו לאות יו"ד. ומזה נמשך אח"כ ה' שהוא התפשטות וכמו ההתגלות מתשב"כ כשמתגלה בתשבע"פ באורך ורוחב כו'. וכמ"ש מזה בבה"ז פ' אחרי ע"פ המאמר שם דע"ט ב' הביאו עלי כפרה יעו"ש.

וזהו ענין ביו"ד נברא העולם הבא שבחי' עוה"ב זהו מה שכבר נמשך ונתגלה בבחי' השגה והוא בחי' ה' ומקור ושרש התהוות בחי' זו הוא ע"י היו"ד. ועמ"ש עוד מענין ביו"ד נברא העולם הבא בד"ה שחורה אני ונאוה אש שחורה. ובהיות כי היו"ד מתחלק אח"כ לכמה פרטי פרטיות נאמר כי בי"ה צור עולמים ביו"ד נוצר כל פרטי תענוגי הנשמות שבעוה"ב ובה' נוצר כל פרטי פרטיות התהוות הנבראים שלמטה כמ"ש בהבראם בה' בראם (עיין מזה באג"ה בד"ה ויעש דוד שם ועמ"ש בת"א פ' לך לך בד"ה שרי אשתך כו' שרה שמה בטעם מה שלהיות הולדה לשרה הוא ע"י שלוקח מאתה כח היו"ד וניתן לה כח ה"א במקומו שהגם שלמעלה בהמשכה מאור א"ס באצילות הוא ע"י היו"ד דוקא שהוא בחי' צמצום כו' מ"מ למטה בההמשכה שמבחי' שרה שהוא מל' שמאירה בבי"ע הוא להפך ממש שאם היה האור מתצמצם היה חושך והעלם גמור כו'. ועמ"ש כה"ג בביאור ע"פ כי תצא גבי וגלחה את ראשה בענין השערות שלמעלה הם קדושה עצומה י"ג ת"ד ושער רישיה כעמר נקא כו'. ובנזיר קדש יהיה גדל פרע כו'. משא"כ באשה שער באשה ערוה כו'. כי השערות הם גם כן בחי' צמצום כו'. ומכ"ז יובן גם כן כאן הטעם שהעולם הזה נברא בה"א דוקא ומזה יובן מ"ש לקמן שצריך להמשיך תמיד בחי' ה"א שנברא בו עוה"ז כדי שלא יהיה צמצום וחושך אלא בחי' התפשטות והרחבה שיהיה גילוי אלקות כו'). מאין ליש ולא עולם הזה השפל דוקא אלא כל העולמות דבי"ע הנק'

עולמות הנפרדים בע"ג ובכלל זה גם העולמות העליונים שהן בבחי' גבול השגה כו', ואין הפרש בין יו"ד לה"א אלא שביו"ד נברא עלמא דאתכסיא שהוא העולם הבא נהנין מזיו הנ"ל ובה"א נברא עלמא דאתגליא כו'. הן העולמות שנתהוו מאין ליש ודבר כו'. שנקרא עולם הזה להיותם עלמא דאתגליא לכן נק' עולם הזה פי' זה ע"ש בחי' הגילוי עד שיכול להורות עליו באצבע כו'. כמ"כ נקרא בה"א נברא העולם הזה הענין הוא ע"ש בחי' עלמא דאתגליא שנק' זה (ואפי"ל עוד שנק' עולם הזה דהנה כתיב גם את זה לעומת זה עשה האלקים בקהלת סי' ז' י"ד. ובעוה"ז מעורב ב' הבחי' יחד שהרי הנפש האלקית מתלבשת בגוף ממשכא דחויא כו'. ע"כ בו מעורב יחד ב' בחי' זה הנ"ל לכן נק' העולם הזה. ולכן ג"כ היום לעשותם דוקא ולהמשיך בחי' זה היינו מ"ש זה אלי ואנוהו משא"כ לע"ל ארז"ל שאין בהם לא זכות ולא חובה. בשבת פכ"ג דקנ"א ע"ב):

ב **והנה** בחי' גילוי המשכה זו מן ההעלם בין ביו"ד שנברא בו העוה"ב להיות נהנין מזיו כו'. בין בי"ע שבה"א בראם כו' שכדי להמשיך גילוי הה"א בבי"ע להיות עולם חסד יבנה וכמ"ש בהבראם באברהם הוא ע"י אתעדל"ת וכמ"ש באג"ה בד"ה ויעש דוד שם. והוא רק ע"י תומ"צ דוקא כמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה לעבדה זו רמ"ח מ"ע כו'. דהיינו שנתוסף גילוי בחי' עונג העליון בג"ע ע"י רמ"ח מ"ע דוקא. וזהו כל הנשמה תהלל י"ה פי' תהלל לשון שבח ולשון הארה כמ"ש בהלו נרו. היינו שהנשמה תמשיך אור וגילוי שם י"ה שיהיה גילוי והמשכת היו"ד בעוה"ב והמשכת הה"א בעוה"ז. ולכן נקראת הנשמה נר הוי' שהיא בחי' נר הממשיך שם הוי' להיות ביה הויה צור עולמים וכמ"ש מזה בת"א פי' מקץ בד"ה רני ושמחי בת.

והנה הטעם שההמשכה זו הוא ע"י מצות דוקא יובן בהיות ששרש המצות הוא בבחי' פנימית העונג העליון כמ"ש בתורה ואהיה אצלו כו' שעשועים פי' בחי' שעשועי המלך בעצמותו כמ"ש במ"א, שהוא ענין עונג העליון העצמי הנק' מקור כל התענוגים כו'. בחינת כי עמך מקור חיים כו' הנ"ל. אך כדי שיתגלה עונג זה מן ההעלם לגילוי בנשמות בגן עדן וכדומה והיינו מ"ש ושעשועי את בני אדם כו' אין זה אלא על ידי התורה והמצות באמרו אשר קדשנו במצותיו הן בחי' שעשועים עצמיים כו' ובזאת הכוונה דברכה של המצוה נמשך ובא לידי גילוי עונג העליון, וזהו העוסק בתורה לשמה לשם התורה פי' שממשיך בחי' השעשועים העצמיים שבתורה לידי גילוי בדבר הלכה וע"כ נאמר על התורה דרכיה דרכי נעם וגו' במשלי סי' ג' י"ז, פי' נועם הוא מתיקות ונועם ה' הוא בחי' עונג העליון העצמי בחי' כי עמך מקור חיים (ועיין בפרדס ערך נעם ובזח"ג פ' שלח לך דקס"א ע"ב ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' פי' נעם ה' הוא ענין כח אד' הכח הנמשך

מע"ק סתימא דכל סתימין כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא. ועיין במא"א אות נו"ן סעיף י"ג) והתורה נק' דרך שבה דרכי נתיבות והילוך המשכות נועם ה' מההעלם לידי גילוי, עד"מ הדרך שבה הולכים ממקום למקום כו', ופי' דרכי ל' רבים. הנה הפרדס ערך דרכים פי' שהם חג"ת והן בחי' תורה ועבודה וגמילות חסדים שהן כללות התורה.

וע"ז ארז"ל האשה נקנית בשלשה דרכים, האשה היא כנס"י. בכסף זהו גמ"ח. ובשטר זהו אותיות התורה. ובביאה זהו ענין עבודה שהוא קרבנות קירוב ויחוד המדרגות כו'. ועכשיו תפלה היא במקום קרבנות ח"י ברכאן דצלותא כנגד ח"י חוליות השדרה שדרך הם נמשך השפע מהמוח כו', אך דרך פרט כל מצוה היא בחי' דרך להמשכת נועם הוי'. פי' נועם הוי' שבחי' נועם ותענוג עליון נמשך ע"י צמצום היו"ד והתפשטות הה"א והמשכה שזהו ענין שם הוי' וכנ"ל בענין ביו"ד נברא העוה"ב כו'.

והיינו ע"י כל מצוה. וביאור הדבר הנה יש לבאר עוד פי' כי עמך מקור חיים פי' עמך אינו מהותו ועצמותו ממש כ"א בחי' שמו ית' הנק' אור א"ס שהוא בחי' עמך כלול ובטל בך כאור השמש הכלול תוך עצם השמש כמ"ש בסי' ש"ב ח"ב פ"ג.

ובחי' זו נק' מקור חיים היינו מקור התענוגים וכנודע שעתיק הוא מקור התענוגים והוא בחי' אור א"ס וכמ"ש במ"א. ופי' מקור התענוגים שאינו כמו התענוג למטה שהוא נמשך מדבר שחוץ ממנו. כמו ממאכל ערב או מהשגת דבר חכמה. מה שאין כן למעלה הרי אין שום דבר חוץ ממנו יתברך כלל וא"כ התענוג עליון אינו כ"א ע"ד שמציאותו מעצמותו הרי אין דוגמתו כלל בתענוגים שבעולם ואינן מערך וסוג שלו כלל לכן בחי' זהו גבוה למעלה מעלה אפילו מחכמה עילאה כי גם בחכמה יש הרכבת ב' בחי' החכמה והתענוג שיש בהחכמה. א"כ אין תענוג זה שבחכמה ערך כלל לעצם התענוג שהוא פשוט בתכלית הפשיטות.

וביאור הדברים היינו כי אנו רואים עד"מ למטה שהתענוג מתפשט באריכות ורוחב יותר מכל הכחות שבנפש היינו שבכל הדברים התכלית והמכוון הוא מה שמתענג ושמח מזה ולהפך ונגד זה הוא ענין צער ויסורים ח"ו שהם הפך התענוג.

וא"כ זהו ענין טוב ורע שהתענוג הוא נק' טוב וחיות כענין להחיות בהם נפש כל חי דהפי' לפיקוח ותענוג כמבואר בא"ח בהל' ברכות והרי שבחי' תענוג זה נק' ג"כ חיות ממש. ועד"ז הוא כל עמל האדם כמו העוסק במו"מ כדי להרויח ולהתעשר לפי שתענוג שלו הוא מזה ויש מי שמייגע א"ע בחכמה לפי שמזה הוא התענוג שלו כו', וגם אנו רואים שיש מיני תענוגים רבים לאין קץ כמו דרך כלל יש תענוג בחוש הטעם באכילת מאכל ערב המתוק לחיך, וגם בזה יש כמה וכמה מטעמים ומשקאות מינים ממינים שונים ויש

תענוג בחוש הריח והוא מין תענוג אחר מהתענוג שבחוש הטעם, וכן יש תענוג בדבור שמתענג מצחות הלשון הגיון ומליצה ודקדוק או אפילו ממילתא דבדיחותא או משאר דבורים שחפץ לדבר ואפילו דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים עי"ז יוצא הדאגה והצער הרי על כרחן שמתענג מדבור זה ועי"ז נדחה הצער שהוא הפך התענוג, וכן יש תענוג בשמיעה קול נאה זמרא דפומא או כלי זמר ערב וכה"ג וכן בראיה יש תענוגים רבים וכ"ש בתענוג שבשכל ובמדות כו', והנה כל תענוגי עוה"ז הם רק ממה שנפל בשבה"כ והוא פסולת ממש לגבי תענוג העליון וכנודע מענין יהי רקיע כו' מבדיל בין מים למים ולכן אין ערוך כלל וכלל כל תענוגי עוה"ז אלף שנה לגבי התענוג שעה א' בג"ע התחתון מה שהנשמות נהנין מזיו השכינה וכמארז"ל יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז דהיינו אפי' חיה בעוה"ז אלף שנה בתענוג גדול וכל טוב אין זה נחשב אפי' נגד שעה אחת של הקורת רוח שבעוה"ב לפי שהוא תענוג באופן אחר ומעלה עליונה לאין קץ על מהות התענוג היותר חשוב שבעוה"ז וכמו שאנו רואים למטה בתענוגי עוה"ז שהתענוג שבשכל עד"מ הוא מהות תענוג אחר לגמרי מהתענוג שבחוש הטעם. וכעד"ז התענוג שבראייה כו' הרי יש בבחי' התענוג כמה אופנים שונים זמ"ז לגמרי. עד"ז מובן שהתענוג אפי' בג"ע התחתון הוא מהות תענוג באופן אחר מה שאין ערוך אליו כלל כל עניני התענוגים שבעוה"ז.

ולכן ארז"ל גבי אלישע אחר מוטב דלדייניה וליתי לעלמא דאתי אשר כדאי כל יסורי גיהנם כל י"ב חדש מה שאש שלנו אחד מששים באש של גיהנם בשביל שיקבל העונג גם בג"ע התחתון, אבל ג"ע העליון הוא תענוג עליון למעלה מעלה מג"ע התחתון עד שיש נהר דינור המפסיק ביניהם שצריך לטבול בו כדי לשכוח התענוג שבג"ע התחתון בבואו לג"ע העליון כדי שלא יבלבלנו שם עמ"ש מזה בת"א בד"ה מראיהם ומעשיהם, ועד"ז יש עליות לאין קץ כו' יהללוך סלה והכל הוא רק בהתפשטות הארה משמו ית' וזהו ענין סלה שהוא מורה על התגלות הארה מעתיק המלובש בבינה ע' בפרדס בעה"כ ערך סלה ובזהר פ' ויקרא דף ד' ע"א ובמק"מ שם והיינו כי מקור כל התענוגים הוא בחי' אורו וזיוו ית' וזהו ענין נהנים מזיו השכינה והיינו כי כל התענוגים הנ"ל הם התלבשות הארת התענוג בחו"ב שמזה נמשך בג"ע איזה הארה וגילוי והארת התענוג הנמשך בחו"ב נמשך מבחי' אור א"ס ב"ה הוא בחי' שמו ית' שהוא מקור התענוגים היינו עצם התענוג שלא כענין התענוג מדבר שחוץ ממנו וכנ"ל, כ"א שבחי' אור א"ס הוא עצמו תענוג א"ס ממש.

וזהו כי עמך מקור חיים פי' מקור חיים ממש של כל העולמות וגם ע"ד פי' להחיות בהן נפש כל חי דהיינו בחי' תענוג כנ"ל שהמקור לכ"ז הוא בחי' הנק' כי עמך היינו שמו ית'. אבל מהותו ועצמותו ית' אין שייך בו לומר כלל שהוא מקור להשפעת החיים והתענוג שבע"ס ובעולמות כ"א מקור זה הוא מבחי' כי עמך כו'. ג והנה המצות הם רצון העליון והנה הרצון הוא עדיין בבחי' מעלת ומדריגת חיצוניות שלהם.

וכמ"ש וראית את אחורי ופני לא יראו. אבל פנימיותן ועיקרן הוא הוא עונג העליון ב"ה שהוא פנימית הרצון כידוע וע"ז נאמר אחור וקדם צרתני ועד"מ מבשרי אחזה שהתענוג הוא עיקר המכוון והרצון הולך אחר התענוג שמחמת שיש נחת רוח ותענוג לפניו לכך הוא רוצה וחפץ בכך.

ולכן נק' הרצון בחינת אחוריים ובחי' חיצונית לגבי העונג העליון ב"ה המלובש בו וע"ז נאמר וראית את אחורי ופני לא יראו שאין פנימית העונג מתגלה כ"א בחי' הרצון בלבד כמו שאינו נראה ונגלה באדם לזולתו רק בחי' רצון בלבד שמגלה לו רצונו להיות כך וכך. אבל פנימית העונג המלובש בו והמכוון מזה איזה עונג ונחת רוח לפניו מזה לא ניתן להתוודע ולהגלות ועונג זה הוא המלובש במצות שהן רצונו ית'.

וזהו אשר קדשנו במצותיו אשר מלשון באשרי כי אשרוני שהוא לשון הילול ושבח והוא על עוצם ריבוי התענוג שיש בזה כדי להלל ולשבח מאד ובבחי' זו נאמר באשר וטובל בשמן רגלו שבחי' רגלו בלבד היא מלובשת בבחי' שמן הוא בחי' ח"ע כו'.

והנה ההפרש שבין בחי' אחוריים לבחי' פנים מבשרי אחזה שבעורף אין בו התחלקות אברים שעור א' מכסה את כולו. משא"כ בבחי' פנים נראה ונגלה ציור התחלקות האברים עינים לראות אזנים לשמוע כו' ותענוג שבבחי' ראיה היא בחי' אחרת משמיעה כו', כך הוא למעלה כביכול שבחי' רצון העליון ב"ה נק' בחי' אחוריים ואין בו שום התחלקות ולכך הרצון המלובש במצות כולל כל המצות בשוה שכולן הן בחי' רצונו ית' והרי זה שבח א' לכולן אלא שהוא שבח גדול מאד כנ"ל שהרצון עליון הוא למעלה מהחכמה כו' ולכן נקרא העונג והשמחה הנמשך מזה בשם זמירות כמו זמר שמנגנים ניגון א' היפה מאד הרבה פעמים כנ"ל. אבל העונג העליון ב"ה המלובש במצות יש לכל מצוה תענוג פרטי כי העונג הוא פנימי' המכוון המלובש ברצון ואין פנימית המכוון המלובש ברצון מצוה זו מלובש ברצון מצוה אחרת כי לכל מצוה יש כוונה אחרת כנודע וכמו עד"מ בפנים הרי התענוג שבראיה המלובש בעינים אינו דומה כלל לתענוג שבשמיעה שבאזנים וכן תענוג שבטעמים חיך אוכל יטעם כו' כל מין תענוג הוא מהות

אחר. כך בחינת עונג העליון הנמשך ומתגלה ע"י המצות בציצית תענוג מיוחד ומשונה מהתענוג שבמצוה אחרת וכן בתפילין כו' ובכל המצות.
ולא כמו מעלת הרצון שהוא מדרגה אחת לכולן. ונמצא שהמצות הן פרטיות המשכות העונג כמו עד"מ תענוג שבראיה ותענוג שבשמיעה כו' ושרשן ומקורן היא בחי' מקור התענוגים מה שלמעלה מבחי' תענוג פרטי כו' ועמ"ש בת"א פי' יתרו בד"ה וכל העם רואים את הקולות.
וזהו שהמצות נקראים דרכי נועם שהם דרכים פרטיים הנמשכים ממקור התענוגים הנק' נעם ה'. ועי' בבה"ז פי' וישלח ע"פ כי ישרים דרכי הוי'. וזהו שנקראו כל המצות מעשיות ארחות הוי' פי' כמו אורח ושביל שהולכין בה ממקום למקום וכמ"כ ע"י המצוה נעשה אורח ודרך להמשכת שם הוי' ע"י צמצום והתפשטות כו' מבחי' העלם ענג העליון לידי גילוי כנ"ל, וזהו שנקרא בדרך כלל כל המצות בשם דרך וכמ"ש ושמרו דרך ה' לעשות צדקה כו' וזהו ג"כ פי' נעם ה' כמו פי' דרך הוי' כו' כנ"ל, אך מה שנזכר צדקה בפרט ידוע לפי שהיא כוללת כל המצות מפני שכללוי כל ענין המצות הן רמ"ח המשכות מן ההעלם והיינו טפ"ט כו' עד ה"ח המגדילים והצדקה הוא ענין המשכת החסד כו' וכמו ימינו של אדם שאחריה נמשך כל הגוף כו':
ד **והנה** כתיב ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשבות בחריש ובקציר תשבות בפ' תשא (ל"ד כ"א), ולכאורה אינו מובן למה נזכר חריש וקציר דוקא. אך הענין דפי' ששת ימים תעבוד קאי על עבודת הש"י כמ"ש בפ' והיה אם שמוע ולעבדו בכל לבבכם כו' ויש בזה חרישה וזריעה וקצירה וכמ"ש זרעו לכם לצדקה. אור זרוע לצדיק.
ועמ"ש מזה ע"פ הבאים ישרש יעקב וע"פ כי תבואו אל הארץ כו' ושבתה הארץ. ובד"ה האזינו השמים ובד"ה ושאבתם מים בששון כי הנה ידוע דל"ט מלאכות חורש וזורע כו' כמו שיש למטה כמ"כ יש למעלה כמו עד"מ הזורע שמצמיח פירות תבואתו בתוס' ברכה כו' כמ"כ למעלה בחי' המשכות העונג העליון שיבא לידי גילוי שאינו אלא על ידי מצוה כנ"ל ונקרא בשם מלאכה להיותה בחי' ירידה וצמצום כנ"ל כמו המלאכה שהוא התפשטות ירידת החיות בפועל ידיו כו' כמ"ש במ"א. אך תועלת ותקנה מכוין במלאכת עבודתו להיות תוס' ברכה כו'. כמ"כ למעלה התועלת מן עבודת הצדקה היא להביא תוס' ברכה מן ההעלם העונג העליון כענין ברוך אתה ה' כו' כידוע.
וזהו הברכות של המצות מעשיות ברוך אשר קדשנו במצותיו כו' וזהו פי' לעבדו כו'. והיינו ג"כ פי' ששת ימים תעשה מעשיך לחרוש ולזרוע כו'. הן כל מעשה המצות שבימות החול שמעוררים המשכות עונג העליון כו'. אבל ביום השביעי תשבות כי בו

שבת מכל מלאכתו, והענין הוא דבימות החול הגם שע"י המצות מעשיות נתעורר העלם ענג העליון לבא לידי גלוי אור בג"ע כו' מ"מ עדיין לא בא ממש לידי גילוי עד השבת אלא הוא מוכן ועומד לבא לידי גילוי ועדיין הוא בהעלם, אבל בשבת כתיב וקראת לשבת עונג שבא העונג העליון לידי גילוי ממש שהרי מה שהנשמות נהנין כו' הוא בשבת דוקא כמ"ש והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר כמ"ש בספר הבהיר שיש עמוד כו', והוא מפני שבשבת בא הענג העליון לידי גילוי כנ"ל, ואמנם אין כל חדש בגלוי זה שמתגלה בשבת שהרי כבר הוכן בחול אלא שלא ירד למטה עדיין ואדרבה כל מה שיש בחינת גילוי עונג בשבת אינו אלא ממה שנתעורר למעלה ע"י המצות שעשה בחול ולא יותר כנ"ל וז"ש מי שטרח בע"ש דוקא יאכל בשבת כו'.

וזהו וביום השביעי תשבות במה שטרח בעבודה בחול הרי הוא בא לידי גילוי בשבת וא"כ אין צריך לעבודה בשבת ע"ד העבודה שבחול שהיא בבחי' חרישה להיות לב נשבר ונדכא ובבחי' אתכפיא. אלא בשבת העבודה הוא בבחינת התענגות על ה' ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא והיינו שהעבודה בחול הוא ההמשכה בהעלם ובשבת נמשך מההעלם אל הגילוי וזהו וקראת לשבת עונג כו'.

וזהו הטעם שאומרים בשבת קדשנו במצותיך דרך בקשה בלבד שיבא לידי גילוי מאשר כבר הוכן ועומד כו'. אבל בחול אומרים אשר קדשנו לשעבר דהיינו בבחי' העלם עדיין כנ"ל. וזהו הטעם עצמו שאומרים במצותיך לנוכח בשבת מפני שבא לידי גילוי ובחול לפי שהוא בהעלם עדיין אומרים במצותיו דרך נסתר כו'. וזהו שארז"ל שקולה שבת כנגד כל המצות כולן כי ע"י המצות שעושין נשאר האור בהעלם עדיין והמשכתו בגילוי זהו ע"י שבת כו' (ואפי"ל דוגמא לדבר ע"ד משארז"ל רפי"ו דברכות אשר פי והיה אם שמוע נק' עדיין אין עושים רצונו של מקום שלכן נאמר בה ואספת דגנך כו' ע"ש והרי נאמר בה אם שמוע תשמעו אל מצותי. אלא צ"ל משום שהאור הנמשך ע"י המצות נשאר בהעלם והסתר בבחי' מקיף אבל להיות עושים רצונו של מקום היינו כשנמשך ומאיר מבחי' סוכ"ע ומקיף בבחינת ממכ"ע וא"פ שמתייחדים האור מקיף עם האור פנימי ולכן נק' עושים רצונו של מקום שממשיך האור בבחינת שרש המקום שהוא בחי' מלכותך מלכות כל עולמים כו' וכמ"ש בבינוני ח"ב פי"ז וכמ"ש ברוך כבוד הוי' ממקומו כו' שזהו תכלית הכוונה להיות דירה בתחתונים. ועמ"ש סד"ה שובה ישראל עד. ועד"ז בחי' שבת לגבי ששת ימי המעשה שבימי החול האור הנמשך ע"י המצות מאיר בבחי' מקיף עדיין ואינו נמשך בבחי' גילוי במקור דבי"ע אלא בשבת כו'. ולכן ארז"ל מזונותיו

של אדם קצובים לו מר"ה ויוהכ"פ לבד מהוצאות שבת ויו"ט כי שבת ויו"ט זהו כמו בחי' בזמן שישראל עושין רצונו של מקום שאזי מלאכתן נעשית כו'):

ה **והנה** ידוע בכל התחברות עליון ותחתון צריך שיהיה מי שמחבר אותם כנ"ל, וגם כאן אחר אשר יש עליון ותחתון דהיינו בחינת עונג העליון העצמי ובחינת גלוי לתחתונים המקבלים ונהנין מזיו כו' צריך שיהי' מי שמחבר ויביא את העלם העונג העליון להתחבר לתחתונים בבחי' הגילוי כו' והמחבר הוא בחי' תפלה. דהנה ידוע שהתפלה נק' סולם כמ"ש בזהר ע"פ סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וכו' וע"ד הסולם הנה יש בו מדריגות הרבה והוא ע"י השליבות שבו כידוע ודרך כלל הנה ד' עולמות יש אבי"ע כידוע והן דוגמת ד' שליבות בסולם להיות שהן זה למעלה מזה ועולים ממדריגה למדריגה מעשי' ליצירי כנ"ל, וידוע דהתפלה נחלק דרך כלל לד' מדרגות האלו דאבי"ע להיות כי התפלה הוא ענין עליות ע"י מס"נ אליך ה' נפשי אשא כו' ודרך כלל ד' עליות הן נגד ד' העולמות מעשייה ליצירה וכנ"ל. והרי זה כמשל הסולם שיש בו ד' שליבות כו'.

והנה בסולם נאמר וראשו מגיע השמימה כו' פי' להורות שהסולם הוא בחי' הממוצע והמחבר את העליון עם התחתון שהרי כמו שעולין בו מלמטה למעלה כמ"כ יורדין בו מלמעלה למטה נמצא שע"י הסולם יוכל העליון לירד להתחתון והתחתון יוכל לעלות אל העליון וא"כ הרי הסולם הוא המחבר את העליון עם התחתון כו'. וזהו וראשו מגיע השמימה פי' עד"מ הקורה הנעוצה מקרקע לגג שעי"ז הוא המחבר הגג עם הקרקע, כמ"כ הסולם מפני שראשו מגיע השמימה ונעוץ בארץ ע"כ הוא המחבר השמים עם הארץ כו' (ועיין מענין והנה סולם בזח"א ויצא ד' קמ"ט ע"ב ובפי' הרמ"ז שם ח"י חוליות השדרה, ועמ"ש מענין ח"י חוליות השדרה שהן כנגד ח"י ברכאן דצלותא בד"ה לא הביט און ביעקב ובד"ה יביאו לבוש מלכות גבי רוכב על כרוב קל שלו ושאט בח"י אלף עולמות ועיין במא"א אות סמ"ך סכ"ח מענין סולם). והנמשל יובן בתפלה שהוא כדוגמת הסולם להיות שהוא עליה והסתלקות במס"נ כו', אמנם היא הנותנת שתקרא התפלה בשם ממוצע המחבר שיביא אור ירידת השפע מלמעלה למטה ג"כ ע"י התפלה כמו הסולם שיורדין בו מלמעלה למטה ג"כ ועמ"ש מזה בד"ה יונתי בחגוי הסלע ובד"ה ויקהל משה.

וזהו הטעם שהתפלה נק' עטרה כמו ענין קושר כתרים לקונו מתפלתן של ישראל כו' וכמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו זו התפלה שעושה בחי' עטרה למעלה והנה העטרה היא נתונה על הראש למעלה הימנו ועשויה מאבנים טובות ומרגליות כידוע. והנמשל יובן למעלה שמבחי' בירורים דרפ"ח ניצוצין כו' שעולין ע"י מס"נ שבתפלה נעשה

למעלה בחי' כתר ועטרה על בחי' הראש והמוחין כו' להיות כי הוא נק' סולם והסולם ראשו מגיע השמימה ומחבר בחי' הראש עם הסוף והוא בחי' הכתר והעטרה שבשמימה שהסולם מגיע לשם ועושה עטרה וכתר כו' (ועמ"ש מזה בד"ה מזוזה מימין ובזח"א וישלח קס"ט. זח"ג כי תצא דרע"ח ע"א). ולהיות כן שהתפלה הוא המחבר להעלות התחתון אל העליון ולהביא את העליון לתחתון, ויש בה ב' הענינים ההעלאה מלמטה למעלה שבה ועל ידה מתעלה מעשה המצות שנעשו בדברים גשמיי' שנפל שם התענוג עליון בשבה"כ להיות מתעלים בבחי' מ"ן בבחי' באר מים חיים וכמ"ש במ"א ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו' ובה ועל ידה נמשך ג"כ המשכת התענוג עליון בבחי' מ"ד מלמעלה למטה.

וע"כ ארז"ל אלמלא שמרו בנ"י ב' שבתות כהלכתן כו' פי' כהלכתן עד"מ ההליכה בסולם הנ"ל שיש בו ההליכה מלמטה למעלה ומלמעלה למטה וזהו כהלכתן בבחי' עלי' ממטה למעלה לעורר בחי' עונג העליון למעלה ע"י עבודה ומעשה המצות כנ"ל, והבי' מלמעלה למטה שיבא העליון לתחתון הוא בחי' גילוי עונג העליון למטה כו' מיד היו נגאלין מפני זה שהתפלה הוא המחבר להביא התחתון לעליון ועליון לתחתון והוא הנק' מייחד יחודים וכמ"ש בס' המקובלים. (וזהו משארז"ל כל עיסקא דשבתא כפול כו' שני כבשים כו' זכור ושמור כו' כי שמור לנוק' הוא העלי' מלמטה למעלה וזכור לדכורא הוא ענין ההמשכה מלמעלה למטה וכמ"ש בד"ה זכור את יום השבת לקדשו. והיינו שזהו ענין ב' שבתות כהלכתן שיש בכל שבת תחלה ההליכה מלמטה למעלה ואח"כ ההמשכה מלמעלה למטה כו' ולכן כל עיסקא דשבתא כפול והיינו שלפי ערך ההעלאה מלמטה למעלה באתעדל"ת בכל ששת ימי המעשה בבחי' לעבדה ולשמרה כו' כך הוא אח"כ הגילוי מההעלם וההמשכה מלמעלה למטה בשבת כו'). וזהו עד יעבור עמך ה' עד יעבור כו' פי' ב' העברות הללו הא' מלמטה למעלה בבחי' מס"נ בעליות והסתלקות כנ"ל ואז יעברו למעלה משם הוי' הנגלה בג"ע ע"י צמצום לבד כנ"ל כי מעוררים בחי' עונג העליון העצמי הנק' מקור כל התענוגים כו' וכנ"ל והעברה השנית הוא מלמעלה למטה דהיינו ששם הויי' יורד ונמשך מן ההעלם עונג העליון לידי גילוי ואז שם הויי' עובר על ישראל כי הירידה בהיפך בחי' העלי' כו'.

וזהו ראו כי ה' נתן לכם השבת כו' כי הנה מבואר למעלה דמי שטרח בע"ש דוקא יאכל בשבת כו' והיינו שאין בחי' גילוי עונג העליון בשבת רק לפ"ע מה שהוכן בחי' עונג העליון שבהעלם ע"י מצות מעשיות שעשו בחול כנ"ל.

וזהו שנאמר במן את אשר תאפו אפו וכנ"ל שהחול מכין לשבת ואין מכינים בשבת כלום כי אין עונג השבת בא מצד עצם רק ממה שכבר מוכן בחול ע"י עשיית המצות כי הן הן הבאים לידי גילוי העלם עונג העליון ולא דבר זולתם כלל וא"כ מאין יהיה העונג בשבת וע"כ הוא נותן להם ביום הששי לחם יומים כו'.

ועיין מזה בזח"ג פ' בהר דק"י ע"ב, וזהו ראו כי ה' נותן לכם לכם דייקא דהיינו לפי אופן טורח העבודה שלכם בחול כן הוא נותן לכם את השבת בבחי' גילוי העונג העליון כנ"ל וא"כ השבת כולו ברשותכם להוסיף או לגרוע ממנו דהיינו כפי ערך עבודתכם במעשה המצות בחול וכמ"ש למעלה בענין דרכיה דרכי נועם כו' וזהו נתן לכם כו' וע' ברבות בא פט"ו ע"פ החדש הזה לכם. אל יצא איש ממקומו. עיין מזה בזח"ב בשלח ס"ג סע"ב ויקהל ר"ז א' והוא כענין הנז"ל בפי' עושין רצונו של מקום כו' ועמ"ש מזה בד"ה כי על כבוד בפי' ברוך כבוד הוי' ממקומו ועמ"ש בפי' ברוך המקום בד"ה בשברי לכם מטה לחם:

ו **ולבאר** הדברים קצת הנה ענין ב' פעמים עד יעבור כו' הנה ידוע דבאמת לאו דאית לך צדק ידיעא כו' ושיהיה התהוות המדות מאור א"ס הוא רק ע"י תורה ומצות בהעלאת מ"ן מבירורי רפ"ח נצוצין שבמצות מעשיות כמו אתרוג ותפילין מדברים הגשמיים כו' ורמ"ח פקודין נעשים רמ"ח אברין למלכא פי' רמ"ח כלים למדות דאצילות כמבואר בע"ח דט' פעמים ט' עולה פ"א ובכל א' ג' בחי' ראש תוך סוף עולה רמ"ג וה"ח המגדילים רמ"ח כו' וכמבואר במ"א ולכך נק' התורה והמצות בשם דרך הוי' להיות שהן הדרך להמשכות שם הוי' בכל מדה וספי' כו' וזהו עד יעבור עמך ה' שע"י תורה ומצות שלהם עוברים למעלה מעלה מבחי' שם הוי' עד שממשיכים שם הוי' כו' ועד יעבור הב' הוא מלמעלה למטה ששם הוי' עובר עליהם ומגביה אותם כענין ארון נושאיו נשא וכמבואר במ"א.

ושרש ענין התפלה שהוא כמו הסולם וכו'. הנה ידוע בחי' סדר ההשתלשלות הנה בחי' נה"י שבעליון נעשים מוחין לתחתון כמו נה"י דאו"א מוחין לז"א ונה"י דז"א מוחין לנוק' כו' וזהו שרש ענין מלך עוזר שהוא בבחי' נה"י בלבד כו' וכ"ז הסדר לא נפיק לעולם מפני דאו"א זווגייהו תדיר בשביל המשכת מוחין כו' אמנם אין נמשך מזה התענוג התדירי מוחין חדשים לגמרי רק לחדש את הישנות כמ"ש בע"ח אבל התפלה הנק' סולם כנ"ל הוא הממשיך תוספת אורות ובחי' מוחין החדשים לגמרי וזהו בעטרה שעטרה לו אמו כו' ויובן זה עד"מ מבחי' הלידה שאנו רואים שיש בלידה תוס' מוחין חדשים כי הנה המוח שבראש הגם שיורד הטפה ממנו נשאר המוח כמקדם ולא נחסר מאומה א"כ צ"ל

שטפה זו חדשה היא מאשר נתוסף בהמוחין והוא דוקא אשר מוליד דבר חדש כולד הנוצר מן הטפה כו' וכמ"כ בזמן הלידה ממש שהאשה תלד הולד הנה האשה יושבת על המשבר והולד נוצר מרחמה שהוא נחשב מעצמות גופה ואין הולד יוצא מבחי' נה"י שהן הרגלים כפי סדר ההשתלשלות דנה"י דעליון נעשה מוחין לתחתון כו' א"כ מזה הוראה שבשעת הלידה יש התחדשות מוחין חדשים אשר עדיין לא היו כלל ע"כ א"א שיבואו מבחי' נה"י כי המשכות מוחין חדשים א"א ע"פ סדר ההשתלשלות אלא למעלה מעלה מסדר ההשתלשלות לפי שהוא מחודש מעיקרו ובסדר ההשתלשלות אין כל חדש כו' ויובן מזה דגם למעלה כן הוא דבחי' זווג תדירי דאו"א שמהם סדר ההשתלשלות כידוע אין כל חדש בהמשכות מוחין חדשים לגמרי כו' ע"כ בא הסדר מבחי' נה"י דעליון לתחתון כו' אבל התפלה שראשו מגיע השמימה הנה היא הגורמת בחי' זיווג כמו בבחי' כח המוליד שבטפת דכורא שהוא למעלה מבחי' סדר ההשתלשלות וממשיך מוחין חדשים לגמרי כמבואר בפע"ח שבכל כוונת היחודים שבתפלה הוא לעורר הטפה דדכורא כו' והוא מבחי' המ"ן ג"כ דבירורי רפ"ח כו' כי הדם הוא הנפש ומהמאכל נעשה הטפה במוחין דנוק' בבחי' תוס' דהיינו חדשים לגמרי כו' והן הן העטרות והכתרים שנעשו מן התפלות כמ"ש למעלה בעטרה שעטרה לו אמו כו'.

ובזה יובן ג"כ ענין מלך עומד ואגוסטוס יושב הנזכר ברבות בשלח פכ"כ כי הנה בחי' מלך עומד זהו כשנמשך ע"פ סדר ההשתלשלות שהוא ע"פ זיווג תדירי שאין כל חדש כו' בא ההשתלשלות מבחי' נה"י כנ"ל אבל אגוסטוס יושב זהו כשנמשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות כמו קי"ס שהוא בחי' לידה דבעתיקא תליא והיינו שבבחי' לידה לא בא השפע מבחי' נה"י אדרבה הירכיים מצטננים כו' כ"א מבחי' חג"ת כו'.

והנה עד"מ הקטן אינו מוליד מפני שאין לו כלי המוח בשלימות א"כ אנו רואים שגם בחי' כח המוליד שממשיך מוחין חדשים תלוי בכלי המוח שאם אין המוח בשלימות לא יוליד ועד"ז שאר תיקון כל האברים שאם אינו בבחי' שלם בכל אבריו לא יוכל להוליד וכדומה והנמשל מובן למעלה דהגם שהתפלה היא המשכת מוחין חדשים בבחי' כח המוליד כנ"ל עכ"ז אם אין כלי המוח וכלי האברים שלמים בכל כחם א"א להמשיך מוחין חדשים בתפלה לבד והענין הוא דעל ידי תורה ומצות נעשה בנין כל הגוף ברמ"ח אברים דמלכא כנ"ל ואח"כ יוכל להיות המשכת אורות ומוחין חדשים על ידי התפלה והעיקר במצות ת"ת שהוא בחי' המוחין עצמן כו' וכ"ז ממשיכים ישראל בתורה ובמצות כנ"ל.

והנה בכל ששת ימי המעשה נבנה בנין הגוף שהוא כל האורות והכלים ברמ"ח אברים ע"י תורה ומצות שעושין כנ"ל אבל עדיין נשאר האור באצילות בלבד ולא בא לידי גילוי והגם שעל ידי התפלה שבחול נמשך גם כן מוחין ואורות חדשים לגמרי כנ"ל אבל הכל בבחינת האצילות בלבד ולא בא לידי גילוי ממש ולכן אומרים אשר קדשנו במצותיו שעדיין היה בהעלם במוחין עד"מ התעוררות הטפה במוח עדיין כו' אבל בשבת עיקר הזווג לחדש ממש היינו שמתגלה למטה ממש וזהו וקראת לשבת עונג כו' וכמ"ש אז תתענג על הויה למטה בבחי' גילוי ממש וע"כ אומר במצותיך לנוכח כו' ועיקר ההפרש בין חול לשבת שבחול כתיב בעטרה שעטרה לו אמו מבחי' אימא עילאה שהוא בבחי' או"ח למעלה ואינו יורד ובא למטה כנ"ל בענין ההפרש שבין חכמה לבינה כו' אבל בשבת בחינת אבא שיורד מלמעלה למטה בבחי' או"י וכמ"ש מקראי קדש בחינת ההמשכה מלמעלה למטה כו' וכמ"ש במ"א:

פקודי

פרק א

אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו'. הנה ידוע הקושיא במקראות אלו. אומרו משכן משכן שני פעמים. וגם מ"ש אשר פקד על פי משה והל"ל אשר פקד משה. וגם אומרו עבודת הלוים מה ענין עבודת הלוים שהיתה במסעות לישא את המשכן מה שייך זה אצל פקודי המשכן. וגם מ"ש עבודת הלוים ביד איתמר ולמה לא נזכר ג"כ מה שהיה ביד אלעזר (וכמבואר קושיות אלו באלשיך). והענין הוא כי הנה ענין המשכן הוא השראת השכינה בישראל וכמ"ש ושכנתי בתוכם וכתיב היכל ה' המה (בירמיה סי' ז' ד') והוא כמארז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. וצ"ל והלא גם בלא"ה כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא. אך הענין כי דירה זו היינו שיהיה בחי' גילוי אלקותו יתברך. והיינו בתחתונים דוקא דפי' תחתונים אין ר"ל במקום שהרי הוא יתי' אינו בגדר מקום וכמ"ש הנה מקום אתי רק פי' עליונים ותחתונים היינו במעלה ומדרגה שעולם הזה השפל הוא היותר תחתון ושפל במדרגה דהיינו שהוא סוף ותכלית כל המדרגות השתלשלות העולמות שלכך השגת אלהות הוא בו בהסתר וצמצום גדול והחשך יכסה ארץ ונתאוה הקדוש ברוך הוא להיות בו דוקא בחי' דירה וגילוי אלקותו יתי' להאיר את החשך דוקא והיינו ע"י תורה ומצות וכנודע ממארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב לפי שעל ידי זה ממשיך גילוי אלקות יותר מבחינת חיי העוה"ב כו'. והנה המשכת דירה זו וגילוי זה הוא ע"י דאתכפיא סט"א דוקא שהוא

היצה"ר וכמ"ש בזהר פ' תרומה דקכ"ח כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא על כולא כו' (וע' ג"כ ר"פ יתרו) ומתחלה צ"ל אתכפיא ואח"כ בחינת אתהפכא חשוכא לנהורא וענין אתכפיא זו היינו בכל ה' חושים כמו בראיה עוצם עיניו מראות ברע וכן בשמיעה כו' וכן בדבור ומעשה וכן במחשבה ומדות הנפש קדש עצמך במותר לך וע"ז יבא לבחינת אתהפכא להיות ה' חושים ומחשבה שלו ממש כלי לאור א"ס ב"ה וז"ש על ישראל היכל ה' המה פי' היכל הויי היינו כי מ"ע ומצות ל"ת תלוין בשם הויי כמ"ש לקמן מ"ע בו"ה ומצות לא תעשה בי"ה לכן על ידי קיום המ"ע ול"ת נעשים בחינת היכל וכלי לגילוי שם הוי' ממש אשר זהו ענין ושכנתי בתוכם וכמ"ש לקמן בענין פקודי המשכן משכן העדות כו'.

וזהו ענין מארז"ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש והיינו משום שע"י תורה ומצות הם ממשיכים על נפשם גילוי אור א"ס מה שהוא בחינת קדוש ומובדל כו' ולכן נגד ג"פ קדוש נאמר עליהם היכל ה' המה ג' פעמים (בירמיה סי' ז') והיינו ג' בחינת לבושי הנפש מחשבה ודבור ומעשה שבהן תלוין קיום כל המצות. (ועמ"ש בד"ה וישלח יהושע בהפטרה דפ' שלח ועמ"ש מענין ג"פ ארץ בת"א ר"פ בראשית בד"ה השמים כסאי ועיין מזה בשל"ה ר"פ ויחי וע' ברע"מ פ' עקב דף ער"ב סע"ב ובהרמ"ז שם ועמ"ש בפי' היכל סד"ה כי אתה נרי) והיינו הדירה בתחתונים שיהיו הנשמות נעשים בעולם הזה בגוף דוקא כלי לבחינת קדוש ומובדל וכמ"ש בקרבך קדוש וזהו ושכנתי בתוכם דוקא וכל זה נעשה על ידי אתכפיא סט"א בסור מרע ועשה טוב כו':

קיצור. ענין המשכן ושכנתי בתוכם דירה בתחתונים והיינו על ידי אתכפיא ואתהפכא היכל ה' המה ג"פ כנגד ג"פ קדוש:

ב **והנה** צ"ל הטעם למה אסתלק יקרא דקודשא בריך הוא דוקא ממה דאתכפיא סט"א והלא אין הס"א תופס מקום כלל בהשתלשלות כידוע וכמ"ש שממית בידים תתפש כו'. אך הענין יובן בהקדים שרש ענין מ"ע ומצות ל"ת. כי הנה ידוע מ"ש בת"ז בהקדמה ד' ד' סע"ב ודי' ה' ע"א ע"פ זה שמי לעולם וזה זכרי שמי עם י"ה שס"ה ל"ת ו"ה עם זכרי רמ"ח מ"ע.

והנה י"ה למעלה מבחינת ו"ה שהרי י"ה הוא שם בפ"ע גם פי' יהא שמיה רבא י"מ שם י"ה רבא כו' כמ"ש בטא"ח רסי' נ"ו וכמ"ש ג"כ בענין הנסתרות להי' אלקינו י"ה והנגלות ו"ה נגלות כו' וכן שמי למעלה מבחי' זכרי כמובן ממ"ש בגמרא ספ"ג דפסחים וא"כ הל"ת הם גבוהים ממ"ע ולכן עבר על מ"ע ושב לא זז משם עד שמוחלין לו משא"כ

במל"ת תשובה תולה כו' והיינו לפי שנמשכים מבחי' י"ה וכמ"ש במ"א בד"ה לבאר ענין יוה"כ.

וזה יפלא לכאורה שהרי המ"ע ענינם גילוי והמשכת אלקות ע"י מעשה זו דרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברין דמלכא. ובל"ת ליכא שום מעשה רק שיושב ואינו עובר עבירה א"כ איך יהיה זה גדול מהעושה מ"ע אך הענין דאדרבה היא הנותנת דלפי ששרש הל"ת ממקום גבוה מאד מבחי' י"ה ע"כ אין להם כלים למטה רק ע"י שב ואל תעשה כו' וזהו ענין בארץ לא זרועה פי' שהזריעה היא בחינת לא היינו בקיום בחי' לא דהיינו שמירת מצות ל"ת זהו ממשיך מבחי' אשר לא ישב אדם שם היינו למעלה מבחי' מ"ע שהם בחי' אדם רמ"ח אברין דמלכא כו'.

ויובן זה בהקדים תחלה ענין מ"ע שהם רמ"ח אברים דמלכא ושס"ה ל"ת הם שס"ה גידים שבהן הדם ועמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ובד"ה לסוסתי ברכבי והנה פי' אברים הוא עד"מ האבר הוא כלי לחיות הנפש שמלובש בו כמו כח השכל מלובש בראש וכח המעשה בידים.

והנה מבואר בבינונים ח"א פנ"א איך שהחיות המלובש בהאברים הוא רק בחי' גילוי והארה מהנפש דאילו הנפש עצמה לא שייך לומר שמתחלקת לרמ"ח אברים כו' וגם הגילוי ממנה מאיר ומתלבש במוחין והארה נמשך משם לשאר כל האברים ומקבל כל אבר כח וחיות הראוי לו כפי מזגו כו' יעו"ש באריכות. אמנם מ"מ מובן שהארה זו מחיות הנפש שבכל אבר מתאחד עם עצמות הנפש והיו לאחדים ממש שהנפש היא המשכלת בשכל שבמוח והיא המדברת כו' (ועמ"ש בענין משל זה באריכות ע"פ וידבר דעשה"ד) ובהסתלק הנפש מהגוף מסתלקים כל הכחות שהיו נמשכים ממנה בהאברים. הרי מובן שהכחות והחיות שברמ"ח אברים מתאחדים עם הנפש ממש ועכ"ז שוכנים כל אחד בכלי מיוחד כל אחד ואחד בפ"ע להיותם הארה מהנפש כו'.

וכך יובן עד"מ למעלה ענין רמ"ח אברים דמלכא שהוא כמאמר הידוע איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד כי חיוהי הוא האור והחיות הנמשך מא"ס ב"ה להיות מתלבש בבחי' חסד והנה החסד נק' דרועא שהוא אבר וכלי לאור וחיות זה הפשוט הנמשך מא"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל והרי א"כ איהו וחיוהי חד שאור וחיות זה מיוחד במקורו א"ס ב"ה וכנ"ל במשל התאחדות החיות שבהאבר במקורו הוא עצם הנשמה. וגם איהו וגרמוהי חד שהוא יתברך ומדת חסדו כו' מיוחדים בתכלית.

והנה המשכה זו שיתלבש אא"ס ברמ"ח אברים דמלכא עד"מ להיות איהו וחיוהי וגרמוהי חד הוא על ידי רמ"ח מ"ע כגון ע"י צדקה וגמ"ח נמשך בבחי' חסד דרועא ימינא

ועל ידי קיום מצות דינים נמשך בגבורה דרועא שמאלא וכן ע"י אתדל"ת כשכובש את יצרו שהוא ג"כ בחינת גבורה כמארז"ל איזהו גבור כו' ועיין מ"ש מזה באריכות בד"ה משה ידבר.

ועפ"ז יובן גם כן ענין מעלת עסק התורה על כל שאר המצות כי הנה יש ב' מדרגות בבחינת רמ"ח אברים. האחד האברים החיצונים והב' אברים הפנימים ועד"מ באדם התחתון אברים הפנימים בהם הוא התלבשות פנימיות החיות יותר מבאברים החיצונים ולכך רוב אברים הפנימים נקובתם במשהו. מה שאין כן באברים החיצונים.

והנמשל יובן דאף על פי שאין לו גוף ולא דמות הגוף עכ"ז דברה תורה כלשון בני אדם ויש שם ג"כ בחי' פנימיות וחיצוניות ודרך כלל הנה מצות עסק התורה הוא כביכול מבחינת אברים הפנימיים כי אורייתא מחכמה נפקת וכתיב בחכמה חכמת אדם תאיר פניו וכענין צהבו פניו של רבי אבהו על ידי שמצא תוספתא חדתא שע"י זה יש הארת פנים כך נמשך למעלה להיות יאר ה' פניו אליך בחינת פנימיות.

וכמאמר רז"ל כל הקורא ושונה הקדוש ברוך הוא קורא ושונה כנגדו. וענין זה שהקב"ה קורא ושונה כנגדו הוא גילוי בחינת אור א"ס בח"ע כי מצד עצמו אינו מערך בחינת חכמה כלל והרי זה גילוי בחינת פנימיות וכמו במוח שבראש שם גילוי פנימית החיות וזהו כי באור פניך נתת לנו תורת חיים כו'. ואמנם בעסק מעשה המצות הוא ההמשכה בבחינת אברים החיצונים כמשל על ידי גמ"ח נמשך בבחי' חסד דרועא ימינא כו' ולכן תלמוד תורה כנגד כולם להיותו בבחינת הפנימיות (וכמו עד"מ החיות שבמוחין כולל כללות כל החיות של הרמ"ח אברים כמ"ש בסי' של בינונים פנ"א הנ"ל כך התורה היא המוחין של כללות המצות וכמ"ש בביאור ע"פ ויהי קול מעל לרקיע כו' והיינו שהיא מוחין דז"א כמ"ש על פי השמים כסאי) וזהו והנגלות לנו ולבנינו הן תורה ומצות אותיות ו"ה שבשם הוי' הוי"ו הוא בעסק התורה שיהיה הקב"ה קורא ושונה כנגדו והה"א הוא במעשה המצות וזהו זכרי עם ו"ה שעולה רמ"ח היינו שעל ידי מ"ע נמשך יחוד ו"ה (ופי' זכרי עם ו"ה הנה לפי' הגמרא ספ"ג דפסחים משמע דזכרי זהו הקריאה של הוי' כמו שנקרא בשם אדנות והיינו כי קיום המצות צ"ל בבחינת קבלת עול בחינת עבד שעובד את האדון וע"ז מורה שם אדני וכמ"ש במ"א בד"ה ועתה יגדל נא כח אדני וא"כ פי' זכרי עם ו"ה שע"י מ"ע ממשיכים גילוי שם הויה בשם אדנות ע"ד מ"ש והי' בהיכל קדשו כו' וכענין כוונת אמן שהוא חיבור הוי' אדני ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שובה ישראל. ובמא"א אות זי"ן סעיף י"ג פי' דזכרי בדכורא ז"א כו' וע' בהקדמת ת"ז ד' ד' ע"ב ודף ה'

ע"א ובתיקון כ"ב דס"ב ע"ב ובלק"ת פ' בראשית בהקדמתו לטעמי מצות ומ"ש בד"ה זכור את יום השבת לקדשו):

קיצור. ענין שמי עם י"ה שס"ה ל"ת זכרי עם ו"ה רמ"ח מ"ע מדוע ל"ת גבוהים ממ"ע. פי' רמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברים דמלכא. המשכות אור א"ס בע"ס חסד כו' ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה ולבי ער. גבי רעיתי. והתורה היא אברים הפנימים כו' ופי' זכרי עם ו"ה:

ג **אבל** שמי עם י"ה שס"ה ל"ת הן נמשכים מבחי' י"ה שע"ז נאמר הנסתרות להי' אלקינו שהם למעלה מבחי' ו"ה וביאור ענין לשון נסתרות שנק' כן בחי' י"ה. דהנה כתיב והחכמה מאין תמצא. פי' שהחכמה היא ראשית הגילוי בהשתלשלות והוא היו"ד דשם הוי'.

וע"ז ארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב. פי' שמהחכמה נמשך בבחי' בינה שהוא הבנת והשגת אלקות שממנה שרש העוה"ב יושבין ונהנין כו'. להנחיל אוהבי יש. וזהו בחי' יש מאין כי החכמה היא עדיין בחי' אין כח מ"ה לפי שמאין תמצא.

ואמנם בחינת האין שממנו תמצא החכמה הוא בחינה שלפני כל ההשתלשלות דשם הוי' וע"ז אמרו בס"י לפני אחד מה אתה סופר וכמאמר אנת הוא חד ולא בחושבן ושם הוא למעלה משום השגה וגילוי דלית מחשבה תפיסא ביה כלל רק החכמה שמאין תמצא הוא ראשית הגילוי. וז"ש רז"ל כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא כי נהורא היינו בחי' חכמה ראשית הגילוי. וכדי להיות התהוות החכמה מאין הוא ע"י ברישא חשוכא שמוכרח להיות העלם והסתר תחלה שלא יתגלה מהבחי' אין שלמעלה מהחכמה. ועל זה נאמר ישת חשך סתרו (ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאוה אש שחורה ע"ג אש לבנה) וע"י חשך והעלם זה נמשך אח"כ להיות בחינת נהורא בחכמה ראשית הגילוי ומרומז באות יו"ד שהוא רק נקודה אחת כי עיקר ומקור הוא מה שבבחינת העלם ישת חשך סתרו והגילוי משם רק הארה קטנה בחינת יו"ד נקודה בעלמא (ועיין מ"ש מענין יו"ד דשם הוי' בבה"ז פי' אחרי ע"פ המאמר שם דע"ט ע"ב הביאו עלי כפרה) ומיו"ד נמשך בבחינת ה'. וזהו שנקראו הנסתרות שהם בחינת עלמא דאתכסיא (ונקראו ג"כ מעמקים כמ"ש במא"א אות מ"ם ספ"ז ובזח"ג ס"פ ויקרא ודרס"ה ע"ב ובפ' בשלח דס"ג ע"ב וע"ז נאמר מאד עמקו מחשבותיך וכמ"ש בד"ה באתי לגני ועיין מ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בענין שהחכמה נקרא אמת וזהו ענין חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת ומשם מובן מעלת החכמה הנקרא י"ה על המדות שהן בחינות ו"ה ונקראו חו"ב ג"כ מעייני הישועה כמ"ש במא"א שם סעיף פ"ד). והנה משם הוא שרש הל"ת כי הנה להיות עכשיו גילוי מבחי' הנסתרות בחינת ישת חשך סתרו א"א

כלל להיות הגילוי אפילו למעלה בעולמות העליונים בהשגת המהות ממש מאחר דלית מחשבה תפיסא ביה כלל. רק ענין הגילוי הוא ההשגה איך שאינו מושג ושאי אפשר שיהיה בו השגה ונקרא ענין השגה זו דרך השלילה כמו ענין חכים ולא בחכמה ידיעא א"א להיות השגת מהות בחינת חכים רק שנשלול איך דלא בחכמה ידיעא שאינו מערך וסוג ומהות החכמה שבהנבראים שהחכמה שבנבראים הוא דבר נוסף על עצמותו מה שאין כן הוא יתברך וחכמתו אחד ודבר זה אי אפשר להשיג איך הוא רק שנדע השלילה דלא בחכמה ידיעא כו' וכן הרי מן השכל שבאדם לא יתהוה שום דבר וחכמתו ית' הוא המהווה יש מאין הבריאה כמ"ש בחכמה עשית הרי דבר זה א"א להשיג איך מבחי' החכמה יהיה הוי' מאין ליש הרי שא"א להשיג המהות רק השלילה דלא בחכמה ידיעא כו', (ובענין השלילה יש ג"כ מדרגות השגות רבות לאין קץ שהרי אנו לא נוכל רק להשיג איך דלא בחכמה ידיעא שאינו מערך השכל אנושי והרי יש מדרגות אין קץ בחכמה ידיעא עצמו שהיא חכמה דבי"ע וג"ע העליון כו' ושם ישיגו איך שאינו מערך חכמה ידיעא דג"ע כו', וגם יושג יותר מהו הענין לא בחכמה ידיעא ואיך ענין השלילה והמ"י). ומשם נמשכו שרש מצות ל"ת שענינם ג"כ הוא השלילה במעשה לא תאכל חלב לא תאכל דם. והוא לפי ששרשם מבחי' ישת חשך סתרו שאינו בא עכשיו בהשגה נגלית רק בבחינת השגת השלילה כו'. לכך הכלי למטה להמשיך גילוי זה א"א להיות ע"י מ"ע שהיא קום ועשה שהרי האתרוג הוא עד"מ כלי ואבר להאור הנמשך וזהו רק מבחי' ו"ה והנגלות שנמשך בכלים להיות מושג הלכך יש למטה ג"כ כלי לזה בקום ועשה. משא"כ לבחי' ישת חשך סתרו לא שייך כלי דהא לית מחשבה תפיסא ביה כלל רק ע"י ל"ת שלא לעשות המנגד והוא החלב שהוא מנגד ומסתיר לבחי' השראת הקדושה האלקי' שאינו שורה רק בבחי' הביטול והוא בחי' חכמה כח מה ולכן נק' החכמה אמת כמ"ש בבינוני' פל"ה בהג"ה וא"כ נמשך בחכמה אפס קצהו בבחי' גילוי מבחי' ישת חשך סתרו ע"י ביטול זה כמש"ל בפי' ברישא חשוכא והדר נהורא כו', לכך אכילת החלב הוא מנגד ומסתיר בחי' הביטול ומונע הגילוי וע"י שיושב ולא עובר העבירה שבאה לידו ה"ז ממשיך מבחי' י"ה הנסתרות כנ"ל כי א"א להיות מהם המשכה רק ע"י בחי' כזו שהוא ענין השלילה מן המנגד כו' וכמ"ש ולא תחללו לא תעשו חלל וחסרון וע"ז ממילא ישכון כו'. וזהו בחי' ענין בארץ לא זרועה בחי' לא דל"ת הוא למעלה מבחי' הן דמ"ע כי ברישא חשוכא כו' ישת חשך סתרו. (ופי' שמי עם י"ה הנה לפמ"ש בגמרא ספ"ג דפסחים הנ"ל שמי היינו שם הוי' כמו שנכתב וא"כ מהו שמי עם י"ה. אך י"ל עפמ"ש בבחי' פ' בשלח דפ"ו ע"ג ע"פ עזי וזמרת י"ה. וז"ל ומצאתי במדרש תלים בפסוק עזי

וזמרת י"ה בעוה"ז מקלסין אותו בשתי אותיות אבל לעוה"ב בשש אותיות שנאמר כי ביה הוי' צור עולמים. והיינו שהפסוק זה נאמר (בישעיה סי' כ"ו) גבי ביום ההוא יושר השיר הזה שהוא שיר זכר שלע"ל לכן אזי מקלסין אותו בשש אותיות דהיינו שבחי' י"ה שהוא עכשיו בבחי' מעמקים שלא נגלה כלל בחיות העולמות שמקור ושרש חיותם מבחי' ו"ה הנה לעוה"ב יומשך בבחי' גילוי ולכן הוסיף על שם י"ה כללות שם הוי'.

וזהו שמי עם י"ה כו'. עוי"ל עפמ"ש בת"א סד"ה וארא אל אברהם פי' ושמי הוי' לא נודעתי לא הודעתי אין כתיב כאן אלא נודעתי כו' אני בעצמי בחי' יחיד כו' ע"ש. א"כ פי' שמי עם י"ה היינו בחי' זו דשמי הוי' לא נודעתי נמשך ומתגלה בבחי' י"ה ע"י קיום מצות ל"ת כו' ועמ"ש במ"א בענין בשעה שישראל עונין יהא שמיה רבא מברך הקב"ה מנענע בראשו כו' וממש"ש יובן ג"כ פי' שמי דהיינו שמיה רבא שנמשך בבחי' י"ה דהיינו ענין מנענע בראשו כו' ובמא"א פי' בע"א:

קיצור. ענין החכמה מאין תמצא. ברישא חשוכא ישת חשך סתרו והדר נהורא. ומשם שרש הל"ת כי לפי דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ואינו מושג בבחי' הן רק בבחי' השלילה ע"כ ע"ז באו המל"ת שהם ג"כ בבחי' לא. למנוע הדבר המסתיר לבחי' הביטול פי' שמי עם י"ה:

ד **וזהו** מ"ש ששם עלו שבטים שבטי י"ה עדות לישראל להודות לשם הוי' פי' ששם עלו היינו בירושלים הבנויה כעיר שחוברה כו' ופי' בגמרא (פ"ק דתענית ד' ה' ע"א) דפי' כעיר שחוברה לה היינו ירושלים שלמעלה והיינו כמארז"ל פ"ב דחגיגה בשבעה רקיעים זבול שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח כו' ופי' ששם עלו היינו בעיר שחוברה לה דהיינו בירושמ"ע שבעלותם בשלש רגלים בירושלים שלמטה להראות פני ה' הנה בהיותם בירושמ"ט שם עלו בשניהם דהיינו גם בירושמ"ע כן פי' מהרמ"א (בתלים שם סי' קכ"ב) וכ' בשל"ה ר"פ ויחי דלפי פשוטו ירושלים שלמטה הוא ירושלים אשר בכאן באה"ק כו'. אמנם יש גבוה מעל גבוה כי ירושלים שלמטה הוא שם אד' בגימטריא היכל שהוא היכל לשם הוי' אשר עליו נאמר וה' בהיכל קדשו כו' והוא ענין חיבור ויחוד ו"ה. וירושלים שלמעלה חיבור חכמה ובינה סוד חיבור ויחוד י"ה והוא מהפרדס ש"ח פי"ג. והיינו כי ירושלים פי' יראה שלם ונודע שיש יראה תתאה ויראה עילאה וגם ב' בחי' שלום כמ"ש שלום שלום לרחוק ולקרוב שהן ב' בחי' יחודים והמשכות הנ"ל דבחי' י"ה הנמשך ע"י קיום מצות ל"ת ובחי' ו"ה הנמשך ע"י קיום מ"ע כנ"ל.

וזהו ענין יראה שלם שלמטה שבבחי' ו"ה ויראה שלם שלמעלה בבחי' י"ה ועל זה נאמר ששם עלו שבטים כו' שבעלותם בירושמ"ט על ידי קיום מ"ע עלו בשניהם וכמש"ת

אי"ה. ועל ירושמ"ע על זה נאמר שבטי י"ה עדות לישראל שירושלים שלמעלה זהו חיבור ויחוד י"ה ואזי נקראו ג"כ נש"י שבטי יה עדות לישראל. כי הנה עד"מ ענין עדות ועדים שהיא הגדה הנאמנת אין שייך אלא על דבר הנסתר ונעלם מעיני הכל ע"ז צריך עדות שיעידו ע"ז אבל על דבר הנגלה אין צריך ואין שייך עדות.

ואפי' על מלתא דעבידא לאגלויי ממש מיד לא הצריכה התורה עדות. כמ"כ עד"מ פי' עדות לישראל זהו על ירושמ"ע שהוא בחי' י"ה הנק' עלמא דאתכסיא כי בחי' יחוד ו"ה שהוא ענין אור הנמשך בכלים זהו הנק' עלמא דאתגליא ולכן נק' ירושלים שלמטה וזהו ענין זכרי עם ו"ה זכרי היינו שם אדני שהוא הנק' ירושמ"ט כנ"ל כי הוא מקור לבי"ע והוא בסדר ההשתלשלות ואין שייך ע"ז עדות. אבל י"ה נק' עלמא דאתכסיא שהוא למעלה מסדר ההשתלשלות ואינו נתפס כלל בשום כלי כו' כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ולכן על המשכת בחי' זו נאמר שבטי יה עדות לישראל שעם היות שאין מושג המהות ממש יש עדות ע"ז והיינו כי עדות אותיות דעות.

ועל זה נאמר ויקם עדות ביעקב וכתיב ועדותי זו אלמדם. ועמ"ש כה"ג בד"ה וידעת היום ההפרש בין ממכ"ע ובין סוכ"ע שבבחי' ממכ"ע נאמר ומבשרי אחזה אלוה אחזה ממש אבל בבחי' סכ"ע נאמר ויאמינו בהוי' ומ"מ נאמר וידעת היום שיהיה נמשך בבחי' דעת ממש כו'.

ויש לבאר פי' עדות לישראל ע"ד אמרם ז"ל בנר מערבי עדות היא שהשכינה שורה בישראל. ופי' העדות הוא ע"י שהי' נותן בה שמן כמדת חברותיה ואעפ"כ היתה דולקת יותר הרבה מהם עד שממנה הי' מתחיל ובה הי' מסיים ה"ז עדות על השראת השכינה. והרי עכ"ז ענין זה הוא עשייה גשמי' שהנר דולק יותר ואינו ערוך למהות השראת השכינה שהוא גילוי אלקות ועכ"ז הוא עדות ממש ע"ז שנס זה עם היותו מעשה גשמי הוא עדות ממש על השראת השכינה אע"פ שאין ערוך זה לזה.

וכך פי' כאן בענין עדות לישראל ע"י שהיו עומדים צפופים ומשתחוים רווחים כו' עדות היא ששם עלו בירושמ"ע כמ"ש מהרמ"א. וכך עד"ז המצות נק' עדות כמ"ש בדרך עדותיך ששתי והיינו שהציצית הם סימן לבחי' שער רישי' כעמר נקא כו' וכן התפילין לגבי תפילין דמארי עלמא והסוכה למקיפי' עליונים והרי במהותן אין ערוך זה לזה אעפ"כ הן עדות זה לזה וכמו בענין התורה שיש בה נגלה ונסתר הנה אף שהנסתרות להי' אלקינו רק הנגלות לנו ולבנינו עכ"ז הנה מן הנגלות יש עדות לכל משכיל על דבר על הנסתרות וכמו שאנו יודעין מהגוף שהוא חי ומדבר אנו יודעין שיש לנו נפש כו'

כך מהמצות גשמיות הנגלות לנו יש עדות על פנימיותן וכמ"ש כ"ז במ"א ע"פ וידעת היום כו'.

ועד"ז יתפרש ענין עדות לישראל. פי' ישראל הוא בחי' אדם דלעילא שעל הכסא וכו' כנודע וכמ"ש במ"א בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק כו'. והוא בחי' ו"ה שנקרא נגלות לגבי י"ה שנקרא נסתרות.

ואמנם עכ"ז נמשך מבחי' י"ה להתלבש בו"ה דהיינו ענין מוחין דז"א הנמשך בו מחו"ב רק שזו ההארה אינה כמו שהיא למעלה בבחי' י"ה עצמו בחי' ישת חשך סתרו כי נתצמצמה עד שתוכל להתלבש בבחי' ו"ה ועכ"ז היא מבחי' י"ה ולמעלה מעלה מבחי' ו"ה ע"כ נק' עדות שהיא עדות ממש על בחי' הנסתרות ישת חשך סתרו דאע"פ שכמו שהן במהותן ועצמותן א"א להן להתגלות למטה מ"מ נמשך משם בחי' גילוי אור בישראל דלעילא עד שהוא עדות ממש על בחי' י"ה והיינו עדות אותיות דעות בסוד אל דעות הוי' והוא בחי' הדעת הממשיך ההמשכה מבחי' י"ה שהן חו"ב לבחי' ו"ה שהן בחי' המדות ועיין בבינוני ח"א פ"ג וע' באדר"ז דרצ"א ע"א דעת דהיא סהדותא כו' וכן ג"כ בכל א' מישראל למטה ע"ד מ"ש ברבות (וישלח ס"פ ע"ט) בפי' י"ה עדות לישראל י"ה מעיד עליהן שהן בני אבותיהן כו'. והענין כמ"ש ברבות כי תשא (ס"פ מ"ו) ע"פ ועתה ה' אבינו אתה כו' ובפניהם הם ניכרים שנאמר (ישעי' ס"א) כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' והיינו ע"י שיש בכל א' בחי' שם הוי' ממש כמ"ש במ"א בד"ה ראה אנכי נותן בחי' יו"ד הוא בחי' ביטול אליו ית' שלמעלה מדעת ושכל המושג וכמ"ש בבינוני פרק י"ח ובחי' ה' הוא ענין התבוננות בגדולת ה' וב' בחי' אלו נקראו תרין ריעין דלא מתפרשין ונק' נקודה בהיכלא. שההי"א וההתבוננות הוא היכל לגילוי בחי' הביטול של היו"ד כו' וזהו ענין י"ה עדות לישראל כו' ששם עלו כו'.

וזהו הנמשך ומתגלה ע"י קיום מצות ל"ת שענינם בחי' אתכפיא וביטול וזהו ששם עלו כו' להודות לשם הוי'. כי פי' להודות היינו בבחי' הודאה וביטול לבחי' שלמעלה מההשגה מה דלית מח"ת ביה כלל.

וכנודע שיש הפרש בין ברכה להודאה דהברכה ענינו ההמשכה בבחי' גילוי. אבל הודאה היינו בבחי' שלמעלה מהשגה וגילוי וכמ"ש סד"ה יהודה אתה יודוך אחיך ובסידור בביאור ע"פ אתה הצבת כל גבולות ארץ כו' ע"ש ועד"ז הוא ההפרש ג"כ בין מ"ע ומל"ת דמ"ע שהן בבחי' ו"ה בחי' רמ"ח אברים שהאור נמשך בבחי' גילוי בתוך הכלי. זהו כמו בחי' ברכה ולכן מברכים על הרבה מ"ע. אבל בחי' ל"ת שהן בבחי' י"ה עלמא דאתכסיא אינו נתפס בשום השגה רק בבחי' הודאה.

ולכן אין בה קום ועשה להיות בבחי׳ כלי כ״א בבחי׳ לא. וזהו שבטי יה עדות לישראל להודות לשם הוי׳ שבבחי׳ זו אין שייך רק הודאה כו׳. ובכ״ז יובן ג״כ הטעם דע״י אתכפיא סט״א אסתלק יקרא דקוב״ה לעילא כי זו היא בחי׳ ומדרגת הל״ת שהוא בחי׳ ולא תחללו כו׳ להיות עוצם עיניו מראות ברע וכו׳ וכן בשאר כל החושים וכן בפנימית המדות שלא להמשך אחר התאות ואהבות גופנים אשר לא לה׳ המה.

וכן בשאר כל המדות כנודע ומבואר בספרים הרי כ״ז הוא ענין להסיר הכיסוי המסתיר ומונע אור קדושת ה׳ ומעורר וממשיך מבחי׳ יו״ד ה״י בחינת הנסתרות לה׳ אלקינו ישת חשך סתרו שלמעלה ממ״ע כנ״ל:

קיצור. ששם עלו כו׳ בבחי׳ כעיר שחוברה כו׳. ירושמ״ט בחי׳ ה׳ אחרונה וירושמ״ע ה׳ ראשונה וזהו ענין שבטים שבטי י״ה. עדות לישראל כי היא עלמא דאתכסיא ע״כ ע״ז שייך עדות. וכן המצות נק׳ בדרך עדותיך תפילין על תפילין דמארי עלמא כן גם בעלמא דאתגליא מאיר בחי׳ עדות אותיות דעות מבחי׳ עלמא דאתכסי׳ וכן גם בנפש האדם מאיר בחי׳ י״ה. (ופי׳ להודות כי ברכה והודאה זהו כענין מ״ע ומצות ל״ת):

ה **וזהו** אלה פקודי המשכן משכן העדות. כפל לומר ב״פ משכן והם ב׳ בחי׳ הנ״ל דירושלים שלמטה ובחי׳ כעיר שחוברה לה כו׳ והיינו שע״י מ״ע נעשה בחי׳ יחוד ו״ה דהוי׳. וזהו בחי׳ משכן סתם ושכנתי בתוכם בחי׳ השראת השכינה ה׳ תתאה השוכן אתם ויחודה עם בחי׳ הוא״ו וכענין קדוש בוי״ו שהוא המשכת הארה מבחי׳ קדש העליון והוא נמשך ע״י רמ״ח מ״ע ואח״כ משכן העדות הוא בחי׳ י״ה וזהו ג״כ ענין קדש העליון מה שלמעלה מבחי׳ קדוש בוי״ו עמ״ש מזה בד״ה צאינה וראינה בנות ציון והוא הנמשך ע״י מל״ת.

וביאור הדברים הנה פי׳ אלה פקודי לשון אלה הוא כמ״ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. כי אלה הוא לשון גילוי ומי הוא לשון נסתר דקיימא לשאלה מי הוא זה ואיזהו שלא נודע מהותו.

והענין כי אלה הוא בחי׳ המדות שנק׳ והנגלות כנ״ל ונמשכים ונולדים מן השכל וההתבוננו׳ הוא בחי׳ בינה אם הבנים שנק׳ מי וכנודע בפי׳ לך ה׳ הגדולה והגבורה וגו׳ שהן ששה מדות וכולם בטלים במקור׳ לך ה׳ כו׳ אותיות לך הם נש״ב שהוא בחי׳ מי ברא אלה והנה נקראו הששה מדות אלה כי כל מדה כלולה מכל הששה עולה מספר ל״ו שהוא בגימט׳ אלה וגם אלה אותיות לאה שילדה ששה בנים הם ששה מדות הנ״ל נמצא אלה הוא בחי׳ וא״ו דשם הוי׳ דהיינו ששה מדות שכל אחד כלול ששה.

וזהו ענין ששה סדרי משנה שהן בחי' הששה מדות העליונות למעלה ולמטה מלובשים בשיתא סדרי משנה זרעים מועד כו'. וכל סדר כלול מן כל הששה כי הרי סדר זרעים כלול גם מדינים דסדר מועד ושאר הסדרים וכן סדר מועד כלול מכולם וכן שאר הסדרים ועי"ז עולה מספר אלה.

וזהו אלה פקודי המשכן. פי' פקודי הוא כמו ענין ופקדת נוך וכמארז"ל חייב אדם לפקוד את אשתו שהיחוד נק' פקידה. ופי' פקודי המשכן שהמשכן הוא בחי' ה"א אחרונה דשם ה' כנ"ל הנק' שכינה והיא מקור ושרש נש"י ולהיות פקודי המשכן בחי' יחוד ו"ה הוא ע"י בחי' אלה שית סדרי משנה שע"י עסק התורה שבבחי' ו' נעשה יחוד ו"ה והוא בחי' יחוד קוב"ה ושכינתי' שנעשה ע"י עסק התורה כי פי' קוב"ה היינו קדוש בוא"ו מה שנמשך הארה מבחי' קדש העליון להיות מאיר בבחי' ממכ"ע הנק' שכינה (וכמ"ש פי' וענין יחוד זה באריכות ע"פ ששים המה מלכות כו' ע"ש) וכן גם ע"י שאר כל רמ"ח מ"ע נעשה יחוד זה ונקרא ג"כ אלה. כמ"ש אלה המצות וכתיב אלה העדות והחוקים וכמ"ש אלה מועדי הוי'. וע' ברבות ר"פ ויקהל. וז"ש פקודי לשון רבים כי ע"י כל מצוה מרמ"ח מ"ע נמשך בחי' יחוד לפי בחי' המצוה ההיא ושרשה למעלה.

וז"ש ברבות באיכה ע"פ על אלה אני בוכיה על ביטול תורה הה"ד אלה החוקים והמשפטים. על ביטול קרבנות הה"ד אלה תעשו לה' במועדיכם דהיינו כי ע"י כ"ז נמשך בחי' אלה פקודי המשכן בחי' ההמשכה מסוכ"ע בממכ"ע שזהו הנק' אלה.

ולכן בחורבן בהמ"ק נאמר על אלה אני בוכיה היינו על הסתלקות האור והגילוי הנקרא אלה כו' שחזר למקורו בבחי' העלם וכמ"ש בזח"א ויגש דף ר"י ע"א בגין דוי"ו אתרחק ואסתלק מינה וכדין רחל מבכה כו' ע"ש.

וכ"ז הוא בחי' משכן סתם והוא אותיות ו"ה שנק' והנגלות וזהו אלה לשון התגלות כדלעיל. אבל משכן העדות הוא בחי' משכן דלעילא בבחי' ירושלים שלמעלה דהיינו בחי' י"ה שנק' נסתרות כנ"ל ולכך נק' משכן העדות דעדות שייך על הנסתרות דוקא כנ"ל וכמ"ש לעיל בפי' שבטי י"ה עדות לישראל ויחוד זה די"ה הוא ע"י המל"ת ששרשן מבחי' י"ה כנ"ל (ושני בחי' אלו הוא בחי' שכינתא תתאה ושכינתא עלאה ועמ"ש מזה ע"פ שה"ש כו' שהם ב' בחי' מס"נ דק"ש באחד ובכל נפשך וכמו שיתבאר ג"כ לקמן דפסוק ראשון דק"ש הוא בחי' משכן העדות ופסוק ואהבת הוא בחי' משכן סתם):

קיצור. ענין אלה מי. ברא אלה. וא"ו מדות הכלולים מוא"ו. קדוש בוי"ו ש"ס משנה. אלה המצות זהו פקודי המשכן יחוד ו"ה וזהו על אלה אני בוכיה. ומשכן העדות זהו בחי' י"ה:

ו **והנה** להבין מעט עוד בפי' וענין משכן העדות ועדות לישראל הנה מלבד הפירוש הנז"ל שהוא לשון עדות לפי שהוא בחי' עלמא דאתכסיא יש עוד טעם למה שנק' עדות. ויובן בהקדים תחלה ענין הפסוק (ביחזקאל סי' י"ו ז') רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים והביא רש"י שם ב' פירושים. הא' לשון עד כמו בטחו בה' עדי עד (בישעי' סי' כ"ו) השני לשון עדי דהיינו ענין קישוטים כמו את עדים מהר חורב שארז"ל (פ"ט דשבת דפ"ח ע"א) שהן שני כתרים שקשרו להן אחד כנגד נעשה וא' כנגד נשמע. ופי' כצמח השדה היינו עד"מ צמח השדה שלא יצמח כ"א אחר ביטולו והתכללותו בכח הצומח והוא ענין רקבון הגרעין שנעשה בחי' אין ונכלל בכח הצומח ואח"כ יצמיח בו כח הצומח והטעם הוא לפי שלא יוכל להיות התהוות יש מיש כ"א כאשר יבא בחי' היש לבחי' הביטול באין תחלה (ועמ"ש מזה בת"א בד"ה קחו מאתכם תרומה). וכך יובן בכנס"י בגלות מצרים שהיו משועבדים שם בתכלית שזהו כמשל רקבון הגרעין והיינו בחי' לב נשבר ונדכה עד שנעשו בבחי' אין ועי"ז אח"כ ותרבי ותגדלי ותבואי ותגדלי ע"ד כי מי גוי גדול כו' וכמ"ש ברבות ר"פ לך לך ע"פ ואעשך לגוי גדול אותה אומה שכתוב בה כי מי גוי גדול אעמיד ממך והיינו כמ"ש כי חלק הוי' עמו שנאמר בו גדול הוי' כו'.

וזהו וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול. גם ע"ד מ"ש בד"ה ויהי בשלח פרעה שמבררים בחי' הנצוצי' שנפלו מעולם התהו מה שלקח הבכורה מעשו שנק' בנו הגדול כו' וע"ד והאופנים ברעש גדול וכמ"ש במ"א בד"ה האזינו השמים.

ותבואי בעדי עדיים שזכו לקבלת התורה שעז"נ בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וקשרו להם ג"כ שני כתרים כו' כנ"ל. והענין כי העטרה הוא בחי' מקיף דהיינו מה שאינו יכול לבוא בהתגלות בהשגת המהות והוא בחי' ישת חשך סתרו בחי' רעוא דכל רעוין אנכי מי שאנכי סתימא דכ"ס נורא תהלות דלא ידע ליה בר איהו שמשם נמשך להם הארה והוא כמש"ל בענין הל"ת שעל ידם נמשך מבחי' י"ה הנק' נסתרות וע"כ נק' משכן העדות לשון עדי וקישוט כמו עדי עדיים.

וגם הוא לשון נצחיות כמו עדי עד כי בחי' כתרים הנ"ל הם המשכת א"ס ב"ה והרי בחי' א"ס כשמו כן הוא למעלה עד אין קץ וכמאמר הכל ירוממוך סלה שיש עליות אין קץ בהשגת אלקות כי בכל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק (וע' בזהר פי' ויקרא דף כ' סע"א מענין סלה ובמק"מ שם) והיינו שזכו לבחי' הנצחיות, וגם בפי' עדי עדיים י"ל שנכלל ג"כ לשון עד הפשוט כמו עד פה תבוא (באיוב סי' ל"ח) וכמו עד כאן תחום שבת וגם פי' זה עולה בקנה א' עם פי' הנ"ל והוא כי להיות שהמשכה זו שהיא מבחי'

ישת חשך סתרו וסדכ"ס דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ע"כ נאמר ע"ז לשון עד ר"ל עד כאן שייך בחי' השגה ולא עד בכלל שאין בבחי' הכתר והמקיף שום השגה כלל, וכענין מ"ש בזהר ר"פ בראשית דף א' ע"ב ע"פ מי ברא אלה. דהא לעילא לית תמן שאלה כו' ע"ש. ומ"ש עדי עדיים לשון רבים ר"ל שאין שיעור כלל לעדיים וכתרים עד רום המעלות בעילוי אחר עילוי זו למעלה מזו מאחר שהוא א"ס. (א"נ י"ל עדי א' עדיים ב' כענין קדש הקדשים דפי' בפרדס בעה"כ ערך קדש דפי' קדש הוא כתר וקדשים הם חכמה ובינה כו', ועד"ז הוא ענין עדי עדיים דהיינו ג"כ יחוד חכמה בינה שמקור ההמשכה מבחי' ישת חשך סתרו שהוא בחי' כתר. וזהו ענין יחוד י"ה הנמשך ע"י קיום ושמירת הל"ת ועמ"ש בפ' שמות בד"ה זה שמי. בענין איה סופר. ופי' איה היינו י"ה הם חו"ב והאלף פלא זהו בחי' כתר. עוי"ל בפי' עדי עדיים עפמש"ל דעדיים אלו הוא בחי' עדות לישראל והם בחי' תרין עטרין הנזכר באדר"ז דרצ"א ע"א והדעת כוללם יחד זהו עדי עדיים. ופי' התרין עטרין הם בחי' מדות שלמעלה מהשכל הנמשכים ומתלבשים במדות שלמטה מהשכל וההמשכה הוא ע"י הדעת. וכמ"ש במ"א. וע' ברע"מ פ' שופטים דער"ה ע"א ובפי' הרמ"ז שם מענין עדות כו' ומבואר במ"א). וזהו ענין משכן העדות שמבואר למעלה שהוא בחי' יחוד י"ה שנק' עלמא דאתכסיא ולכך שייך ע"ז לשון עדות. ועתה יובן ג"כ בתוספת טעם שהוא ג"כ לשון עדי וקישוט ומבחי' כתרים אלו נמשך להיות עדות לישראל ג"כ וזהו ותבואי בעדי עדיים כו'.

וזהו אשר פקד ע"פ משה. הכוונה בזה שמשכן העדות דוקא הוא פקד עפ"י משה ואדסמיך ליה קאי כי מתחלה כתיב אלה פקודי המשכן שהוא ענין יחוד ו"ה שנק' פקודי המשכן דהיינו משכן סתם ה' תתאה שיחוד זה הוא ע"י בחי' אלה ש"ס משנה ורמ"ח מ"ע כנ"ל.

ועתה אומר איך שמשכן העדות שהוא בחי' יחוד י"ה הוא פקד ע"פ משה שע"י בחי' משה נעשה פקידה זו ויחוד זה כי משה הוא בחי' הביטול כמ"ש ונחנו מ"ה ומבואר למעלה דהמשכה זו מבחי' י"ה הוא דוקא ע"י הביטול כמש"ל בפי' ששם עלו שבטים כו להודות כו'. וזהו שמצינו בר"ע שהיה כורע ומשתחוה עד שאדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת לפי שא"א להמשכה זו לבא בגילוי בשכל ודעת או כלי המדות אלא רק ע"י בחי' הביטול שהוא ענין ההשתחואה שבשמו"ע כנודע (ועמ"ש בד"ה שימני כחותם דההמשכה שע"י שמירת מצות ל"ת הוא ענין אחד עם ההמשכה שבתפלת שמו"ע ועמ"ש מענין תפלת שמונה עשרה בד"ה יהודה אתה וסד"ה השמים כסאי):

קיצור. עוי"ל פי' משכן העדות מלשון ותבואי בעדי עדיים ופרש"י שני פירושים לשון עדים מהר חורב בחי' כתרים ולשון עדי עד נצחיות יהללוך סלה. גם לשון עד פה תבוא וע"ז אמר אשר פקד ע"פ משה:

ז ועפ"ז יובן ג"כ מעט ענין הפסח ואכילת מצה. דהנה פסוק רבבה כצמח השדה כו' ותבואי בעדי עדיים כו' (שהוא בחי' משכן העדו' כנ"ל) נאמר על יצ"מ. והיינו שזכו בליל א' דפסח לבחי' גילוי יחודים עליונים הנ"ל. דהיינו אפילו יחוד י"ה שהוא מבחי' ישת חשך סתרו נגלה עליהם אז כמאמר שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כמ"ש פי' זה במי"א בד"ה קול דודי כו'. ולהיות כי מבחי' גלוי זה נמשך עדות לישראל כדלעיל. ולכן נאמר ע"ז ותבואי בעדי עדיים וככל הפירושים שנת"ל בזה הכל הי' הגילוי מזה בליל א' דפסח. ולכן נצטוו לאכול מצה. וכתיב מצות יאכל את שבעת הימים (ס"פ בא י"ג ז'). ולשון זה לפי פשוטו אינו מובן דהל"ל בשבעת הימים אבל את שבעת הימים משמע שיאכילו מצה את ז' הימים עצמן וזה תמוה, אבל לפי האמת א"ש כי הנה ז' הימים הן ז' מדות חו"ג כו' שהן נמשכים מבחי' ו"ה דשם הוי' הוי"ו הוא ששה מדות שבפסוק לך ה' הגדולה כו' והשביעי' היא בחי' ההי"א שהיא בחי' לך ה' הממלכה כו' ומדות אלו ישנם ג"כ בנפש והוא בחינת האהבה הנמשכת מצד השכל וההתבוננות בגדולת הבורא ית' כשמשיג איך כי הוא חייך כו' ושמחדש בכל יום מע"ב כו' שמהתבוננות זו יולד האהבה או היראה וכנ"ל בענין מי ברא אלה כו'. אמנם למעלה מזה היא האהבה והדביקות הנמשכת מצד ההתבוננות בעצמות אור א"ס שמצד מהו"ע כלא חשיב השבח הזה של ביטול העולמות אליו ית' כי במהו"ע לית מחשבה תפיסא ביה כלל וחיות כל העולמות הוא רק ע"י מחשבה אחת כו' ובחי' אהבה זו נק' עדי עדיים והוא בחי' תרין עטרין הנ"ל הנמשכים מבחי' המדות שלמעלה מהשכל ומתגלים במדות שלמטה מהשכל והוא ההמשכה מבחי' י"ה בו"ה וכדי שיזכו ישראל לבחי' גילוי זה בפסח כי ביצ"מ היה עדיין בבחי' קטנות כצמח השדה בתחלתו ולא היה להם רק האהבה זוטא ולא אה"ר הנ"ל דבחי' עדי עדיים לכן כדי שיגיעו לגילוי זה נצטוו לאכול מצה. שענין המצה הוא המשכת בחי' מ"ה והוא בחי' הביטול כמו שנראה לעין שאין במצה התנשאות כמו בחמץ ושאור כו' ובחי' ביטול זה הוא שבו וע"י נמשך מבחי' י"ה כנ"ל בענין משכן העדות אשר פקד ע"פ משה דוקא.

וזהו מצות יאכל את שבעת הימים פי' יאכל הוא לשון מפעיל דהיינו שיאכילו את ז' הימים ממצה. והענין הוא להמשיך מבחי' מ"ה שבמצה בכל ז' המדות להיות נמשך בהם מבחי' הביטול דמ"ה ואז יוכלו כנ"י לקבל מבחי' יחוד העליון די"ה שזהו בחי' עדות

לישראל ועדי עדיים (וע' מענין מצות יאכל את שבעת הימים בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' ועמ"ש בד"ה קחו מאתכם תרומה. דמצה ולחם עוני זהו בחי' אתכפיא כו' ע"ש ומבואר לעיל בענין ל"ת שע"י אתכפיא סט"א ע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה שע"ז נמשך מבחי' יחוד י"ה שהוא משכן העדות ולכן עד"ז ע"י בחי' המצה נמשך בחי' ותבואי בעדי עדיים וע' ג"כ בפע"ח שער חג המצות פ"א מענין ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים ע"ש). והנה אכילת מצה היא הכנה לקבלת התורה שבשבועות כי על קבלת התורה נאמר בעטרה שעטרה לו אמו שהוא בחי' התגלות רעוא דכל רעוין וסדכ"ס וגם קשרו להם שני כתרים שזהו ענין עדי עדיים הנ"ל. ולכך הוצרכו תחלה לאכילת מצה שהוא בחי' הביטול כו' (והנה עם היות כי בליל א' דפסח מתגלה ג"כ בחי' עדי עדיים הנ"ל. אך הגילוי הזה הוא אז ממילא דהיינו אתעדל"ע שלא ע"י אתעדל"ת ולכן נק' פסח לשון דילוג כנודע בענין מדלג על ההרים כו' ואחר ליל א' דפסח מסתלק גילוי זה ולכך אח"כ מתחיל מצות ספה"ע ז' שבועות כדי להמשיך גילוי יחודים הנ"ל ע"י אתעדל"ת. והאתעדל"ת דספירת העומר ידוע שהיא התהפכות השבע מדות דנפש הבהמית וכל מדה כלולה מז' שתהיינה כולם לה'. ובחי' זו הוא בחי' ומדרגת שבעת הימים בחי' י"ה הנ"ל ואח"כ מתגלה ע"י ממילא אח"כ ביום החמשים מבחי' עדי עדיים הנ"ל שלמעלה מבחי' י"ה ולכן נאמר תספרו חמשים יום ובאמת אין סופרים רק מ"ט אלא שע"י ספירת המ"ט יום מתגלה ממילא שער החמשים כי הוא מבחי' ומדרגת י"ה וכבר נת' דשם הוא מדרגת הל"ת שענינם בבחי' שב ואל תעשה ולא בבחי' קום ועשה מפני שאין לו כלי כו' ע"כ גם במצות הספירה אין צריך לסופרו כמו בשבעה שבועות דמצוה למימני יומי כו' כי הוא מבחינת י"ה משא"כ בחי' זו ההמשכה משער הנו"ן רק שנמשך ממילא ע"י קדימת ספירת ז' שבועות שהוא בחי' התהפכות המדות כו' ולא תחללו כו' שע"ז יומשך אח"כ גילוי זה ממילא וכענין ואתם תחרישון כמ"ש במ"א. וזהו עיקר ענין עדי עדיים הנ"ל שאז זכו לגילוי הכתרים כו' והוא בחי' גבוה יותר כי בחי' עדיים הנ"ל הם בלי קץ כנ"ל. נמצא העולה מזה שבליל פסח נמשך גילוי בכנס"י בחינ' גלוי יחודים הנ"ל מבחי' י"ה ומבחי' י"ה באתעדל"ע ע"י אכילת מצה. וז"ש מצות יאכל את שבעת הימים ואח"כ מסתלקת ההמשכה וחוזרים וממשיכים ע"י אתעדל"ת בספה"ע ז' שבועות ואזי מתגלה בשבועות בחי' עדי עדיים הנ"ל בשעת קבלת התורה):

קיצור. ועד"ז יובן ענין אכילת מצה בחי' ביטול ואתכפיא להיות כצמח השדה בחי' אין ועי"ז ותרבי ותגדלי כו' ובחג השבועות בחי' בעטרה כו' שהוא ענין בעדי עדיים:

ח **והנה** בסדר התפלה אנו מוצאים ככל ענין הנ"ל בפי' אלה פקודי המשכן משכן העדות כו' דהנה ידוע שבפסוק ראשון דק"ש שמע ישראל ה' אלקינו כו' הוא בחי' יחודא עילאה ד"ה הנ"ל הנק' הנסתרות להי' אלקינו כו' והוא ענין משכן העדות אשר פקד ע"פ משה כו' ובפסוק ואהבת בכל לבבך כו' הענין הוא בבחי' אהבה הנמשכת מהשכל והטעם (ועמ"ש מזה בד"ה בכ"ה בכסלו) והוא ענין יחודא תתאה כמ"ש אלה פקודי המשכן כו' וכנ"ל בענין שאו מרום כו' וראו מי ברא אלה כו' אך הנה קודם ק"ש תקנו אנכה"ג פסוקי דזמרה והענין של פסוד"ז הוא כדי שיוכלו להגיע בפסוק ראשון דק"ש ליחוד העליון דהי' אלקינו הנק' נסתרות כנ"ל ואם לא השיר והזמרה בפסוד"ז א"א לבא למדרגת היחוד הזה כו' וזה היה עבודת הלוים בשיר וזמרה כו' והיו נושאים את המשכן וכמ"ש בני גרשון ובני מררי נושאי המשכן (בפ' בהעלותך יו"ד י"ז) בני קהת נושאי המקדש וכתיב ובחנות המשכן יקימו אותו הלוים (במדבר א' נ"א) (ועמ"ש מזה בד"ה שאו את ראש כו' למשפחותם לבית אבותם) אך הטעם איך שע"י פסוד"ז בשיר ורננה דוקא יגיעו לבחי' היחוד העליון הזה יובן בהקדים תחלה ענין שיר הלוים כו' דהנה כתיב והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק (ביחזקאל סי' א' י"ד) ופרש"י כלהבת הכבשן שיוצאה תמיד מפי הכבשן וממהרת לחזור ולכנוס כך כו'. וכך נפש האלקית שבאדם שנק' נר הוי' וכמ"ש נר ה' נשמת אדם צ"ל עולה ויורד בבחי' רצוא ושוב בתמידות בלתי הפסק והוא ב' מיני התפעלות הללו זא"ז בתמידות וכמ"ש והחיות רצוא ושוב פי' אחר הרצוא שוב ואחר השוב רצוא וכן חוזר חלילה וכמ"ש מזה בד"ה וכל העם רואים את הקולות וע"ז עולה נה"א ממדרגה למדרגה עד רום המעלות כו' וזהו ענין שיר הלוים על הקרבן וזהו ג"כ הענין שנשאו את המשכן כו' מפני שע"י השיר ברצוא ושוב מגביהים ומרוממים למשכן עד שנעשה גם בחי' יחוד העליון בבחי' משכן העדות הנ"ל וזהו כענין פי' ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה. שמחבר בחי' ירושמ"ט שהוא יחוד ו"ה לבחי' ירושמ"ע שהוא בחי' י"ה והיו לאחדים ממש וכך הוא ענין פסוד"ז לפני ק"ש ענין הכנה לרומם הנפש עד שתוכל לייחד יחוד העליון בפסוק ראשון דק"ש באמרו הוי' אלקינו דהיינו ג"כ חיבור ויחוד בחי' הארת הנשמה המלובשת בגוף עם מקורה ושרשה שלמעלה בחי' מזליה כמ"ש במ"א בד"ה יונתי בחגוי הסלע.

וזהו ששם עלו שבטים שבטי י"ה שמתחברים בחי' שבטים דבריאה עם שרשן ומקורן שבאצי' הנק' שבטי י"ה. והיינו ששם עלו בבחי' ירושלים הבנויה כעיר שחוברה כו' שהוא חיבור והתקשרות בחי' משכן עם משכן העדות דהיינו שחוברה לה יחדו ממש. וזהו ענין עבודת הלוים כי לוי מלשון לויה וחיבור וכמ"ש ועבד הלוי הוא דהיינו עלמא

דאתכסיא הנק' הוא שעבודת הלוים לקשר ולחבר בחי' עלמא דאתכסיא עם עלמא דאתגליא (ועמ"ש מזה בד"ה אז ישיר משה ובני ישראל ובד"ה אשירה להוי' וע' בזח"ב פקודי דרכ"א ע"ב ובפ' קרח דקע"ח ע"ב). וזהו אשר פקד ע"פ משה עבודת הלוים כו' דהנה פשט הכתוב משמעו שע"פ משה פקד עבודת הלוים כי מה שאמר אשר פקד ע"פ משה עבודת הלוים ביד איתמר כו' קאי אשר פקד גם על מה שלאחריו דהיינו עבודת הלוים וגם על מה שלפניו והוא משכן העדות וכך רצונו לומר אלה פקודי כו' משכן העדות אשר פקד המשכן ע"פ משה עבודת הלוים לשאת המשכן ועל שניהם אומר אשר פקד כו' ומה שאמר ביד איתמר ענין שלישי הוא שביד איתמר כל העבודה הזאת כו' (וביאור ענין אשר פקד ע"פ משה גם עבודת הלוים לשאת המשכן כו') הנה אותיות פקד הם אותיות דפק וכמבואר בספרי הקבלה שהדפק שרשו מבחי' אחוריים דחכמה (והוא שם קפ"ד אחוריים דאבא כו') וכמ"ש קול דודי דופ"ק כו'. והענין הוא דבחי' רצוא ושוב הנ"ל שרשו נמשך מבחי' הדפק כי אנו רואים בחוש שיש בדפק ענין עליה וענין ירידה דהיינו הסתלקות החיות והתפשטות החיות והם באים זא"ז בתמידות והוא ענין הדפק בלב שהוא הנשימה וגם בדפק היד נרגש העלאה והמשכה זו בתמידות (ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה גבי קול דודי דופק). וכך למעלה בחי' רצוא ושוב כמראה הבזק שעבודת הלוים לשאת המשכן שרשם הוא מבחי' הדפק העליון שהוא בחי' הסתלקות והתפשטות והוא מה שאמר אשר פקד ע"פ משה עבודת הלוים שהוא מבחי' אחוריים דמ"ה דמשה שהן אותיות דפ"ק היפך אותיות פקד. אך משכן העדות פקד ע"פ משה מבחי' פנימי' כו' כנ"ל.

ואמנם דוקא בחכמה הוא שיש התפשטות והסתלקות והוא בא בהתלבשות בדפק אבל בבחי' בינה אין שם הסתלקות אלא התפשטות בלבד והיינו ענין הדם המתפשט בשס"ה גידים שנאמר בו כי הדם הוא הנפש דהיינו עיקר המחי' אך ע"י בחי' החכמה נעשה בגידי הדם בחי' הדפק כו' והן בחי' יחוד עליון הנ"ל די"ה ע"י מל"ת דלאו קודם להן כו' וזהו קול דודי דופק שהוא יחוד חו"ב תרין ריעין כו' וזהו אשר פקד ע"פ משה גם עבודת הלוים ברצוא ושוב למטה ועי"ז יש בלוים יכולת להעלות בחי' המשכן לבחי' משכן העדות לקשרם ולחברם יחדו כעיר שחוברה כו' ועי' בזח"ב פ' שמות די"א סע"ב ע"פ וילך איש מבית לוי ובמק"מ שם דבית לוי זהו בחי' חו"ב והיינו משכן העדות ויקח את בת לוי זהו בחי' מל' משכן סתם כו' ע"ש.

ומה שאמר ביד איתמר בן אהרן כו' הענין הוא שלא ישאר האדם רק בבחי' זו דרצוא ושוב בלבד כי אין זה תכלית הכונה אלא צריך שימשיך זה בבחי' כלי שישכון בו בחי'

הביטול הזה בבחינת רצוא ושוב והנה בחי' הכלי לאור דרצוא ושוב הוא הדבור בד"ת דוקא וכמ"ש בפ' דק"ש אחר ואהבת ברצוא ושוב כנ"ל ודברת בם בשבתך בביתך כו'. פי' ודברת שתמשיך רו"ש הזה בבחי' כלי והוא באותיות התורה ודוקא כשיש בדבור זה בחי' הביטול וע"ד המבואר במ"א ע"פ ואשים דברי בפיך שאינו רק כלי לדבר ה' זו הלכה שאומר בפיו ואזי הדבור בחי' כלי לרו"ש וזהו ע"פ משה. פי' משה דוקא שמשה היה בבחי' ביטול עד שאמר ונתתי עשב דהיינו לפי שאינו דבר ומהות בפ"ע כ"א בטל לגמרי ושכינה מדברת מתוך גרונו כו' ועמ"ש בד"ה משה ידבר כו' וכמ"כ בכל אדם יש ניצוץ והארת בחי' משה דהיינו ע"י ק"ש למס"נ באחד בביטול ממש ע"ז אח"כ תען לשוני אמרתך כו' אמרתך ממש.

וזהו ביד איתמר פי' איתמר מלשון אתמר הנזכר בגמרא תמיד דפירושו איתמר שממילא איתמר ונדבר וכענין אז נדברו יראי ה' שענינו הוא ענין הדיבור אשר הוא בא ממילא ומאליו ששייך לומר נדברו לשון נפעל ממילא שאם הדבור בא מצד עצמם היה לו לומר מדברים או דוברים אלא נדבר"ו היינו כאשר נדבר הדבור בהם ממילא וכך הענין בפי' איתמר בלשון תרגום שנאמר ממילא כו' והוא בדבר ה' שנאמר ממילא מפני שהדבור של האדם הוא בתכלית הביטול בעצמותו עד שאין הדיבור בא מצד עצמו כלל אלא נדבר בו דבר ה' זו ההלכה ממילא ומאליו וכענין אז נדברו יראי ה' כו' וזהו כדוגמת לימוד המשניות שלמד הרב ב"י שאמר לו המגיד אני המשנה המדברת בפיך כו' וכענין שכינה מדברת מתוך גרונו של משה כו' וזהו ענין ודברת בם שאחר ואהבת שהוא לעשות כלי בבחי' הביטול להיות ואשים דברי בפיך כו'. נמצא שיש כאן חיבור משכן עם משכן העדות להיות כעיר שחוברה לה מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. היינו ע"י עבודת הלוים זהו ההעלאה מלמטה למעלה ע"י רצוא ושוב וזהו ובחנות המשכן יקימו אותו הלוים להעלותו למעלה מעלה.

ואח"כ ע"י עסק התורה ביד איתמר זהו החיבור י"ה עם ו"ה מלמעלה למטה כו' וכענין מ"ש בד"ה ראה אנכי בפי' יהא שמיה רבא שם י"ה יתגדל ויתרבה ויומשך בבחי' ו"ה כו' ולא יהי' כס י"ה התכסות בחי' י"ה מבחי' ו"ה.

וכ"ז פקד ע"פ משה וכנ"ל וכן לענין מעשה המצות המה ג"כ בחי' כלים אלא שהן מתחלקים באופנים שונים ועכ"ז הרי כללות כולם שיהא בחי' כלי לשכון בו בחי' קדושה העליונה וכמ"ש ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם אני ה' אלקיכם שיש בזה בחי' ההעלאה וההמשכה כנ"ל והמצוה היא בחי' כלי לזה כמ"ש כי נר מצוה וצ"ל

שמחה של מצוה שעי"ז נמשך הגלוי מבחי' עלמא דאתכסיא בחי' י"ה כו' כי השמחה היא בבינה הנק' משכן העדות.

ונמצא כללות סדר התפלה בפסוד"ז וק"ש ואהבת ודברת בם כו' היינו כסדר האמור בפסוק זה דאלה פקודי כו' ע"ד איתמר בן אהרן הכהן ופי' אהרן הכהן ידוע שהוא בחי' אה"ר דכהנא רבא והוא הממשיך הכח הזה להיות כל סדר העבודה הזאת וכמ"ש במ"א ע"פ בהעלותך את הנרות ובענין כשמן הטוב כו' יורד על הזקן זקן אהרן כו' גם כל עסק הלוים הי' ע"י אהרן וכמ"ש אהרן ובניו יבאו ושמו אותם איש איש על עבודתו כו' וכתיב וילוו אליך וישרתוך כו' כי תכלית ההעלאה שע"י הלוים הוא בשביל ההמשכה שע"י אהרן זקן אהרן כו' שהוא הלכות התורה כו' וכמ"ש במ"א.

והנה כ"ז עכשיו אבל לע"ל כתיב ביום ההוא יהיה שבחי' י"ה שהוא בחי' ירושמ"ט יהיו במדריגת י"ה ממש שהוא בחי' משכן העדות כי מה שעכשיו אינו מושג כלל רק בבחי' שלילה כו' יומשך לע"ל בבחי' גלוי וזהו דירה בתחתונים בבחי' י"ה דוקא. ולכן נאמר אלע"ל לשון והי'. והיה ביום ההוא כו' דפי' והיה היינו שבחי' י"ה קודם לבחי' י"ה לפי שיהיה דירה בתחתונים כו':

קיצור ענין. שבסדר התפלה בכל יום נמצא כ"ז. כי פסוד"ז זהו כענין בחי' עבודת הלוים ועי"ז מגיע בשמע ישראל לבחי' יחו"ע. וזהו פקד ע"פ משה ומלמעלה למטה זהו בחי' איתמר ע"ד אז נדברו יראי ה':

פרק ב

הנה פקודי המשכן הוא יחוד ו"ה דשם הוי' דהיינו יחוד זו"נ ופקודי מלשון לפקוד את אשתו ומשכן היינו שכינת עוזו ית' שהיא מדת מלכות כנודע, ויחוד זה הוא ע"י תומ"צ וזהו אלה פקודי כי שיתא סדרי משנה וכל אחד כלול מששה זהו גימטרי' אלה ומזה נמשך בחי' פקודי המשכן יחוד זו"נ, אך משכן העדות הוא יחוד י"ה וכמ"ש שבטי י"ה עדות לישראל כי עדות שייך על דבר שהוא נסתר ונעלם והיינו או"א שנק' נסתרות, ויחוד זה הוא פקד ע"פ משה שהוא בחי' בטול ונחנו מ"ה (גם שם משה מורה על חיבור ויחוד או"א כי משה גימטריא קפ"ד קס"א והיינו יחוד שם ע"ב דאבא עם שם אהיה דאימא כמ"ש לקמן. ועוד דמשה זכה לבינה). ובי' יחודים אלו הן בסדר התפלה בכל יום בק"ש כי פסוק ראשון דק"ש שמע ישראל הוי' אלקינו כו' הוא בחי' יחוד או"א והוא ענין משכן העדות אשר פקד ע"פ משה שהוא בחי' מ"ה וביטול והיינו שצריך למסור נפשו באחד שע"י ביטול זה נמשך יחוד הנ"ל דמשכן העדות.

ובפסוק ואהבת את הוי' כו' הוא ענין יחוד זו"נ כי את הוא בחי' מל' שהוא בחי' את הטפל לשם הוי', וגם את לשון עת שהוא מקור הזמן ופי' ואהבת את שע"י האהבה מעורר אהבה עליונה לבחי' את היינו שיהיה הוי' אלקיך יחוד זו"נ והוא ענין אלה פקודי המשכן.

ולכן בפסוק ראשון אמר משה במשנה תורה הוי' אלקינו להיותו יחוד או"א אשר יחוד זה פקד ע"פ משה. ובפסוק ואהבת נאמר הוי' אלקיך להיותו יחוד זו"נ וכמ"ש במ"א. וזהו מ"ש בזהר פ' פינחס דרל"ו ע"ב בענין ע' רבתי דשמע וד' רבתי דאחד וסימנא דא עד הוי' בכם והוא כענין משכן העדות. וכמשי"ת (ועיין בבעל הטורים פ' ואתחנן שכתב ג"כ שזהו ענין עד הויה בכם וגם כדכתיב ואתם עדי ועיין בזוהר קדושים דפ"ו):

ב **והנה** להבין ביאור הדברים למה נק' יחוד או"א משכן העדות צריך להקדים מ"ש בלק"ת בהקדמה לטעמי מצות שע"י קיום מצות ל"ת הוא גורם בחי' יחוד דאו"א וזהו שמי עם י"ה שס"ה וע"י קיום מ"ע הוא בחי' יחוד דזו"נ.

וזהו ו"ה עם זכרי רמ"ח, וצ"ל שייכות ענין קיום מל"ת ליחוד או"א דוקא, והענין הוא כי בחי' יחוד דאו"א הוא בחי' ביטול היש שיהיה בטל לאור אין סוף ב"ה עד שאינו תופס מקום כלל וכענין שאמר משה ונחנו מה מ"ה ממש ונק' זה יחוד דאו"א כי החכמה הוא בחי' אין כמ"ש והחכמה מאין תמצא וגם חכמה היינו כח מה, ובינה הוא בחי' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש דקאי על ג"ע ששרשו מבחי' בינה כמ"ש ונהר יוצא מעדן כו' שמתגלה אא"ס ב"ה בבחי' השגה להנשמות להיות נהנין מזיו כו' וכנודע והיחוד דאו"א שהן חו"ב הוא יחוד אין ויש שהיש בטל לאין להיות גילוי בחי' אין ביש וכמ"ש במ"א ע"פ מזמור לתודה (עיין בסידור) וממשיכין יחוד זה בק"ש להיות יחוד זה והמשכה זו מאין ליש (ועמ"ש בזה בפ' ואתחנן בד"ה להבין מ"ש האריז"ל. ועמ"ש מענין יחוד או"א בביאור ע"פ ונקדשתי). ופי' ענין שהחכמה הוא כח מה וביטול. הענין הוא להיות כי החכמה הוא למעלה מבחי' בינה והשגה דהיינו שמתגלה אא"ס מה דלית מחשבה תפיסא כו' וענין גילוי זה הוא ביטול ההשגה וביטול הנשמות במציאות באור א"ס ב"ה דלית מחשבה כו' וכמ"ש בבינונים פי"ח והחכמה הוא מקור השכל כו' מה שאינו מושג כו' ולכן מתלבש בה אור א"ס דלית מחשבה תפיסא ביה כו' משא"כ בחי' בינה הוא הבנה והשגה והוא רק בבחי' זיו השכינה (וכמ"ש במ"א ביאור ענין מוחין דאבא ומוחין דאימא בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו). והנה מבחי' בינה שהוא הבנה והשגה שייך שיהיה נמשך התפעלות האהבה והרי זה ההתבוננות עם ההתפעלות הכל בבחי' יש ודבר נראה ונרגש שהרי יש מי שמשיג ויש מי שמתפעל (וזהו להנחיל אוהבי יש הרי

בחי' יש שייך בבחי' אהבה) משא"כ בחי' חכמה מה שהוא למעלה מהשגה. דהיינו גילוי מאא"ס ב"ה סתימא דכל סתימין דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ואין הגילוי בבחי' הבנה והשגה לכן גם ההתפעלות מזה אינו בבחי' יש כמו האהבה אלא ההתפעלות מזה הוא בבחי' הביטול והוא שמתבטל מן המציאות כמ"ש ונחנו מה וכמבואר בבינונים פל"ט אשר עולם האצי' שהוא בחי' חכמה בכלל הוא למעלה מבחי' ג"ע והוא מדור הצדיקים הגדולים שעבודתם למעלה מבחי' אהבה כ"א בבחי' ביטול ע"ד האבות הן הן המרכבה כו'.

וענין יחוד או"א הוא ההמשכה מאור א"ס ב"ה המלובש במוחין דאבא שלמעלה מההשגה שיהי' נמשך ומתגלה בבינה, אך גילוי זה אינו בבחי' השגה ממש מאחר דבאמת לית מחשבה תפיסא בי' אלא ענין גילוי זה בבינה יובן מעט מזעיר עד"מ ממ"ש הרמב"ם בענין התוארים שנאמרו על הקב"ה שנאמר רק בשלילות ואינם תוארים עצמיים.

וענין ההפרש בין תוארי השלילה לתוארי החיוב שתוארים עצמיים שנק' בלשון פלוסופים תוארי החיוב הם מורים על מהות הדבר מהו. ותוארי השלילה לא יודיענו דבר בשום פנים מן העצם המבוקש מה הוא אלא שיודיענו שהוא מושלל מדבר המנגד וסותר לאותו העצם המבוקש ומהותו.

ולכן לפי שהקב"ה הוא למעלה מההשגה ואין אפשר להשיג מהותו בשום פנים ע"כ לא יתכן לומר עליו ית' התוארים כמו כל יכול וחכם ורוצה כי הוא למעלה ממהות יכולת וחכמה ורצון שבנבראים עד שאין ערך ודמיון בינו ובינינו כלל לומר עליו תוארים אלו בלשון תוארים עצמיים רק שהם נאמרו בלשון שלילה היינו ענין יכול שנאמר עליו ית' הוא מפשיט ממנו ית' כל מה שהוא היפך היכולת כמ"ש לא ייעף ולא ייגע כו', ועד"ז הוא ענין חכם ורוצה כו' מפשיט ממנו ית' מה שהוא היפך החכמה כו' ונמצא לא יודיעו תוארים אלו ידיעת מהותו רק יודיעו מה שאנו שוללים ממנו הדברים שהם היפך מהותו כביכול, נמצא ידיעה זו הוא גילוי שמתגלה לנו גילוי ממנו ית' ומ"מ אינו השגה במהותו כלל ומ"מ גם בבחי' ידיעה זו שבדרך שלילה שייך ידיעות עצומות אין קץ ממש גבוה מעל גבוה כמ"ש הרמב"ם כ"ז (בספרו מ"נ ח"א פנ"ז נ"ח נ"ט עד פרק ס') שכ' שיש ריבוי ידיעות ג"כ בדרך שלילה עד שבענינים הגשמיים יוכל האדם ע"י ריבוי הידיעות השלילות להגיע כמעט לציור הדבר כמו שהוא כו'. ועד"ז יובן הנמשל בענין היחוד וגילוי ההמשכה מחכמה שהוא בחי' מקור השכל שאינו מושג שבו מלובש אור א"ס מה שלמעלה מההשגה ומה שנמשך בחי' זו ממש שהיא הבנה והשגה ונק' יחוד

או"א הנה ההבנה וההשגה אינה השגת המהות אלא השגת עד"מ השגת השלילות כו' כי הנה אא"ס ב"ה לית מחשבה תפיסא ביי כלל במהותו. ולכן הכתר נק' ישת חשך סתרו שהכתר מלביש לאא"ס ב"ה ומחשיך שיהי' בלתי מתגלה (כמ"ש בתחלת ביאור האדר"ז מהאריז"ל. ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני אש שחורה) וע"י הכתר הוא שורה ומתלבש בבחי' חכמה שהוא ג"כ למעלה מהשכל המושג ומובן. וזהו בחי' מוחין דאבא שבו מלובש אא"ס מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות (ועיין בפי' הרמ"ז בזהר פ' אמור דצ"ד דמציאות אבא נמשך מפנימי' שבתוך השערות די"ג ת"ד. משא"כ מציאות אימא נמשך מהשערות עצמן. ועיין בזהר הרקיע פ' ויקרא ע"פ כשמן הטוב כו' וכמ"ש במ"א). אמנם בחי' בינה היינו הבנת והשגת המהות אך הבנה והשגה זו הוא בבחי' זיו והארה לבד מאא"ס ב"ה הנמשך בסדר ההשתלשלות שבחי' זו נמשך ומתגלה בבינה והשגה באצילות ונמשך ג"כ בג"ע העליון. אבל בחי' אור א"ס ב"ה שבכתר עליון א"א שיומשך ויתגלה בבינה והשגה ממש ואעפ"כ נמשך ומתגלה ע"י יחוד חו"ב אלא שגילוי זה אינו בחי' השגה כי"א ביטול ההשגה.

וא"א למצוא משל לזה למטה כי"א מענין ידיעת השלילות שהוא גילוי וידיעה בהשגה ממש שמתקרב בידיעה זו להדבר המבוקש ועכ"ז אינו השגת המהות כמו בבחי' הזיו שבסדר ההשתלשלות כו'. וזהו הטעם שההתפעלות הנמשך מגילוי וידיעה זו הוא בחי' הביטול שהוא ג"כ ענין הפשטת המנגד והוא שלא יהי' יש ומסתיר על אא"ס ב"ה לפי שכל התפעלות בהכרח שתדמה למקורה המולידה. ולכן יען שמקורה היא ג"כ בחי' ביטול ההשגה כנ"ל ע"כ ההתפעלות הנולד ממנה הוא ג"כ בחי' ונחנו מה שהוא בחי' ביטול כו':

ג וזהו הטעם למ"ש בלק"ת דע"י קיום מל"ת הוא יחוד דאו"א כי הנה כל הל"ת ענינם ג"כ רק בחי' שלילות דבר המנגד ומסתיר אלקותו ית' כמו לא תאכל חלב כו' או שעטנז לא יעלה עליך כו' שאינו עשיית דבר בקום ועשה רק להמנע מהדברים הנ"ל שהן המסתירים ומונעים הביטול לא"ס ב"ה כי הן בחי' יש ודבר נפרד לגמרי היפך האין לכן הם פוגמים הביטול ומונעים הביטול מהנפש מה שיש בנפש מבחי' חכ' להבטל לאא"ס ב"ה כמו דכולא קמי' כלא חשיב והם מונעים ביטול זה מפני שהם יש ודבר נפרד היפך האין כו'.

ויש מצות ל"ת שחייבים עליהם כרת שכורתים את הנפש משרשה שלא להיות בה בחי' ביטול זה. ויובן זה יותר באכילת חמץ בפסח כי מצה הוא בחי' מ"ה וביטול וכמאמר

מצה זו שאנו אוכלים על שום מ"ה והחמץ הוא בחי' יש כו', ועכ"פ כל מצות ל"ת הוא שלילת ומניעת דבר המסתיר על אא"ס ב"ה וקדושתו.
ולכן ע"י קיום בחי' זו שמסירים ההסתר ע"ז נמשך היחוד עליון דאו"א שהוא ג"כ גילוי אא"ס ב"ה סדכ"ס שנמשך ומתגלה וגילוי זה א"א ג"כ רק בידיעת השלילות שנמשך בחי' ידיעה והשגה בו ית' ע"ד הפשטה ממנו ית' דבר מה שהוא נגד מהותו ית' ואף שאין זה ידיעת המהות הנה הוא קירוב וגילוי גדול כנ"ל וגדול אין קץ יותר מהשגת המהותשבבחי' הזיו המאיר בסדר ההשתלשלות כו'.
וזהו מ"ש בארץ לא זרועה ר"ל הלא הוא זרועה היינו מל"ת שהם גבוהים ממ"ע דלאו קודם להן מלמעלה למטה כמאמר ברישא חשוכא והדר נהורא לפי שבחי' אור הכתר לא יוכל לבא בהתלבשות בבחי' כלי להיות כי הוא למעלה מהשתלשלות דאו"כ כנ"ל דלית מחשבה תפיסא בי' רק בבחי' לא בלבד הוא שיכול להתגלות והיינו בדרך ידיעת השלילות.
ולכן נאמר ע"ז ישת חשך סתרו שאין המהות ממש מושג, וההמשכה וגילוי זה הוא ע"י קיום מל"ת דוקא שהניצוצים שנפלו בהן בשבה"כ הן ירדו ונמשכו למטה בג' קליפות הטמאות והן המסתירים ומונעים לגמרי גילוי אור הכתר לכן ע"י העברת המנגד נמשך גילוי אור הכתר בחו"ב בבחי' הנ"ל. אמנם רמ"ח מ"ע הן בבחי' ו"ה שהוא יחוד זו"נ אשר הוא בחי' אורות המתלבשים בכלים והוא כמו בחי' השגת המהות ולא ע"ד שלילה לבד ומצד זה יש בהן מעלה יתירה מבמצות ל"ת (ואפשר מה"ט עשה דוחה ל"ת) אבל באמת הל"ת גבוהים יותר לפי שהשגת המהות שנמשך ע"י קיום מ"ע הנה אור זה הנמשך ומתגלה הוא רק כמו זיו והארה לבד לגבי האור הנמשך ומתגלה ע"י מצות ל"ת ולכן גדול יותר ידיעת השלילות שבמקור האור מהשגת המהות שבבחי' הזיו (וכעין זה אמרו דחכם עדיף מנביא אף שהנביא משיג המהות והחכם אינו משיג רק המציאות אלא לפי שהחכם משיג המציאות ממדרגות העליונות שאינן מתגלות בנבואה כלל, וכ"ש שהוא כן במל"ת לגבי מ"ע שההשגי אינו ע"ד ידיעת המציאות לבד כ"א גילוי ממש רק שהוא עד"מ למטה בידיעת השלילות כו'. ומזה יובן גודל מעלות דברי סופרים שהן ג"כ סייגים וגדרים כעין מצות ל"ת וכמ"ש ע"פ שחורה אני כו', וגם ז' מצות דרבנן עם שהם בקום ועשה מ"מ המכוון בהם להרחיק הרע כנודע מענין נטילת ידים כו'. וזהו ענין בינה יתירה נתנה כו' אשר מה שבתושבי"כ לא יוכל להיות ההמשכה רק בבחי' השגת השלילות נמשך בתשבע"פ ע"י קום ועשה כו' שהוא בחי' השגת המהות כו'.
והנה אין כ"ז סותר למ"ש במ"א דע"י מל"ת נמשך מקור האור בבחי' גילוי ממש כי זהו

לע"ל אשר אז יתגלה אור הכתר ממש שמזה נמשך תחה"מ. משא"כ היחוד וההמשכה דעכשיו אפי' בעולמות עליונים אין הגילוי מעצמותו ית' רק עד"מ הנ"ל מענין ידיעת השלילות כו'. ולכן אפי' האבות שמדור שלהם הוא בעולם האצי' למעלה מבחי' ג"ע העליון כמ"ש בבינונים פל"ט יתלבשו בגוף גשמי בתחה"מ ואין זה אלא משום שאז יהי' למטה גילוי בחי' עליונה יותר) (ועיין מ"ש ע"פ שימני כחותם כו'). וזהו שרמ"ח מ"ע נק' רמ"ח אברים דמלכא שהאור נמשך בכלים ממש. ובכל זה יובן מ"ש בזוהר כד אתכפיא סט"א אשתלים יקרא דקוב"ה כי ענין אתכפיא סט"א זהו ענין קיום מל"ת וכל דקדוקי סופרים אשר הם הכל הרחקת הרע לכן ע"י אשתלים יקרא דקוב"ה היינו בחי' ז"א שעולה ברום המעלות והוא בבחי' יחוד דאו"א גם שנמשך בו בחי' כתר מא"א ממש כמבואר גבי חג השבועות. וזהו אשתלים יקרא כו' וכמש"ת לקמן אי"ה בפי' ותבואי בעדי עדיים, וזהו ג"כ ענין דירה בתחתונים.

והנה ביחוד זו"נ שהוא ע"י תורה ומצות עשה יש ג"כ ב' מדרגות. כי התורה היא בחי' אברים הפנימים וגם אורייתא מחכמה נפקת וא"כ הוא ג"כ המשכת מוחין דאו"א והמצות הן אברים החיצונים כו'.

וזהו אלה פקודי המשכן משכן העדות פי' פקודי המשכן הוא בחי' יחוד זו"נ שנמשך ע"י תומ"צ והיינו אלה פקודי פי' אלה הוא בגימטרי' ל"ו שהוא לפי שהמדות דז"א ששה שז"א נאצל בסוד שרש בבחי' ו"ק והנה כ"א כלול מששה הרי ל"ו וגם אלה אותיות לאה כי לאה ילדה ששה בנים ו"ק הנ"ל.

וזהו מי ברא אלה מי היינו בחי' בינה שיש בה נו"ן שערים כמנין מי ומבחי' בינה נמשך לידת המדות שהן בחי' אלה ומזה נמשך פקודי המשכן שז"א ממשיך למל' דאצילות להיות המשכה בבי"ע כו', וזה נמשך ע"י עסק התורה שהוא ג"כ שיתא סדרי משנה אשר ג"כ כ"א כלול מששה כמספר אלה וכן ע"י קיום מ"ע שהוא ג"כ ברמ"ח אברים דז"א כנודע. וענין משכן העדות הוא יחוד דאו"א (כי בינה נק' שכינתא עילאה כמ"ש במ"א ע"פ שה"ש) שנמשך ע"י ל"ת והטעם שנק' משכן העדות היינו כי עדות שייך על דבר הנסתר שאין זה העדות גילוי מהות הדבר ממש כך הוא ענין ידיעת השלילה עם היותו גילוי מ"מ אינו השגת המהות רק הוא עדות על בחי' סתימא דכל סתימין עדות ולא גילוי המהות ממש ע"ד שהוא ברמ"ח מ"ע שנמשך האור בכלים ממש אבל ע"י קיום מל"ת לפי שעי"ז נמשך הגילוי ממהו"ע שלמעלה מעלה מבחי' אור הנמשך ממנו ית' ע"י מ"ע לכך א"א להיות הגילוי ע"ד השגת המהות כ"א ע"ד בחי' עדות שאינו ממשות הדבר ממש כדפי' בלק"ת בתהלים סי' ע"ח והוא עד"מ למטה בענין ידיעת השלילות כנ"ל. אך

עוד יובן פי' וענין עדות והוא עפמ"ש ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה':

ד **והנה** תחלה יש להבין פי' הפסוק (ביחזקאל סי' י"ו) רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים. דהנה בעדי עדיים הוא לשון קישוט והוא תרין עטרין דירית ז"א כנזכר באד"ר שהן בחי' ב' פ"ת דנו"ה דא"א. והענין כי צמח השדה עד"מ התבואה לא תצמח אלא ע"י רקבון הזרע בתחלה שנעשה בחי' אין ועי"ז צומח אח"כ ונעשה יש ודבר משא"כ כמו שהיה בתחלה הזרע יש לא אפשר שיהיה ממנו צמיחה והתהוות יש אחר וגם באופן משובח ונעלה יותר מהיש הראשון.

וכך הנמשל למעלה כמ"ש בע"ח בענין יחוד זו"נ שא"א להיות החזרת פב"פ אם לא שנסתר פרצוף הראשון דמל' בתחלה להיות בתחלה רק נקודה א' תחת היסוד כי מתחלה הם אב"א וכדי שיוחזרו מבחי' אב"א להיות בבחי' פב"פ צ"ל בה באמצע בחי' ביטול מציאות הראשון ולהעשות רק נקודה א' תחת היסוד כו'. (ובמ"א ע"פ אז תשמח בתולה במחול נתבאר שכדי שיהיה עלייה מבחי' פב"פ לבחינת פב"פ במדרגה יותר גבוה כי יש כמה מדרגות בבחי' פב"פ כו' הנה צ"ל בתחלה אב"א ואח"כ נעשים נקודה תחת היסוד ואח"כ נגדלת בבחי' פב"פ במדרגה יותר גבוהה כו' ושם נתבאר הענין ג"כ בעבודת ה'). וזהו רבבה כצמח השדה נתתיך שכמו שגידול התבואה א"א שיהי' יש מיש כ"א ע"י שנעשה בינתיים בחי' אין כך להיות עליית כנס"י במדרגה היותר נעלה צ"ל תחלה בבחי' ביטול ואין ונק' נקודה תחת היסוד כו' ועי"ז אח"כ ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שהן בחי' תרין עטרין הנ"ל שנמשכים לז"א ומז"א לנוק' והן מבחי' א"א ממש (שהן עצמותו ומהותו ולא הארה לבד וגם אחסנתוי דאו"א שהם הארה אך שההארה הוא מבחי' עליונה יותר כו' כמבואר בע"ח שער הנסירה פ"ו. ועיין בלק"ת פ' וירא אותן ב' עטרין שהם תכלית ועיקר כו'). והנה בפי' עדי יש ג' ענינים. הא' כפשוטו לשון קישוט כמו את עדים מהר חורב. הב' לשון נצחית כמו משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. הג' לשון עד פה תבא היינו עד כאן ולא יותר.

והנה כל הג' פירושים ענין א' הם שכולם שייכים בבחי' כתר דהפי' הא' לשון קישוט פשוט שזהו בחי' הכתר שהוא בחי' עטרה שעל הראש וכמו צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. והנה כמו שהעטרה והכתר נעשה מאבנים טובות שהם בעצם בחי' דומם רק שנזדככו להיות מאירים ובהירים ועי"ז עושים מהם עטרה וכתר למלך. כמ"כ ארז"ל סנד"ל קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל שאותיות התפלה נק' ג"כ אבנים וכשנזדככו ע"י מס"נ באחד נעשים בחי' עטרה וכתר וכן מקיום המצות שהן ג"כ תרי"ג

מצות דאורייתא וז' דרבנן תר"ך עמודי אור דבחי' כתר לפי שנשפלו בעשיי' גשמיות בקלף דתפילין וצמר דציצית שהיא כמו בחי' דומם עד"מ ונעוץ תחלתן בסופן לכן עי"ז נמשך האור שלמעלה מהשתלשלות שהוא בחי' כתר.

וזהו שארז"ל דלעתיד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם כי בג"ע אין הגילוי רק מבחי' נהר היוצא מעדן שהוא בחי' חו"ב ולכן הגילוי רק לנשמה אך לעתיד בתחה"מ שיהיה הגילוי גם לגוף כמ"ש ועצמותיך יחליץ היינו ע"י גילוי אור שלמעלה מהשתלשלות יוכל לימשך גם למטה יותר.

וכנודע בענין ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך כו' וגילוי זה היינו מבחי' כתר וזהו ועטרותיהם בראשיהם לעתיד דוקא וזהו ענין בעדי עדיים שנק' ג"כ תרין עטרין וכנ"ל. הבי' ענין נצחיות גם זה הוא בענין הכתר דהנה הכתר הוא בחי' ממוצע בין עצמות אא"ס לנאצלים ויש בו מבחי' תחתונה שבא"ס כמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג. וכיון שיש בו בחי' א"ס לכן הוא לשון נצחיות דהיינו פי' א"ס (ויובן זה יותר עפמ"ש הרמ"ע בהקדמה בס' יונת אלם ובספר פלח הרמון שער ד' הקושי' למה נק' אור אין סוף שלכאורה היה ראוי לקרותו אין לו תחלה דהיינו שהוא קדמון כי בכלל קדמון הוא בוודאי נצחי אבל בכלל נצחי אין קדמון לפי שהשכלים הנבדלים הם נצחים ברצון הבורא ית' אע"פ שהם מחודשים מאין ליש. ותירץ דמה שאנו קורין אין סוף אין ר"ל לתאר מהותו ועצמותו יתעלה ח"ו כי לו דומיה תהלה רק שהוא לבחי' שמו ית' שאין לו סוף כו'. וביאור הענין כי שמו הוא בחי' אור וזיו עד"מ הנמשך מן המאור ברצונו הטוב וקודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד שהיה האור כלול במאור והיה בחי' אין לגמרי כמו במאור השמש הזיו כלול בבחי' אין לגמרי ואח"כ נמשך להיות בחי' זיו ובו היה הצמצום ונמשך בחי' קו כו' ולכן על בחינה זו שייך לקרותו אין סוף דוקא כי האור הוא זיו והמשכה וגילוי שנמשך ממהותו ועצמותו ועל המשכה זו שייך לומר שנמשך ומתפשט בבחי' א"ס כו' ולכן בבחי' הכתר שיש בו בחינה תחתונה שבא"ס שייך בו לשון עדי עד שהוא פי' נצחיות דהיינו ממש בחי' א"ס. וזהו משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. שמו הגדול היינו בחי' כתר. כי מל' נק' שם סתם והכתר שנמשך ממל' דא"ס נק' שמו הגדול ולכן הוא עדי עד בבחי' א"ס ועמ"ש במ"א בפי' שובה ישראל עד כו'). והפי' הג' בענין עד שהוא לשון הפסק כמו עד פה יצדק ג"כ בבחי' הכתר דייקא לפי שלעולם אין תפיסא והשגה באור הכתר שלכך נק' החכמה ראשית לפי שהיא ראשית הגילוי ונק' יהי אור אבל הכתר הוא בחי' ישת חשך סתרו שאין בו השגה ולכן נקרא עד (היינו עד ולא עד בכלל כי מצד היות בו בחי' תחתונה שבמאציל הוא ודאי עד ולא עד בכלל שאין בבחי'

זו שום השגה דלכך בחי' תחתונה שבמאציל הוא נק' עתיק שנעתק ונבדל מהנאצלים. ונק' ג"כ רישא דלא אתיידע כו' כנודע. אמנם מצד הבחי' שבכתר שהיא שרש הנאצלים מצד זה י"ל עד ועד בכלל שהרי על כל פנים בחי' זו במנין העשר ספי' וא"כ הוא מכלל הע"ס וזהו עד ועד בכלל. וי"ל דלכך נאמר ותבואי בעדי עדיים שנמשך בהם מכל בחי' עד הנ"ל. וזהו בחי' ישתבח שמך לעד מלכנו פי' שמך הוא מל' דאצילות וישתבח שמך לעד שתתעלה להיות בבחי' מל' דא"ס שנק' עד ככל הג' פירושים דלעיל בפי' עד וכמ"ש והיה אור הלבנה כו' וכמ"ש פי' מקץ ע"פ רני ושמחי בת כו' שבחי' בת תתעלה לע"ל ביתר שאת כו' ע"ש). וזהו שנק' ג"כ משכן העדות כי הנה משכן זה שהוא יחוד דאו"א נמשך בו מבחי' הכתר שהוא בחי' עדי עדיים ככל הג' פירושים הנ"ל שבפי' עד. (ועיין בלק"ת פ' וירא הובא לקמן וכנודע שבחי' אחסנתו דאו"א ותרין עטרין הנ"ל מתלבשים ביסודות דאו"א כמ"ש הרמ"ז פ' אמור דצ"ט). וזהו ג"כ פי' ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל כי הנה הי"ב שבטים הם שרשם במדות דאצילות והם י"ב גבולי אלכסון דז"א ושרשם הוא בא"א היינו דשרש המדות דאצילות הוא מבחי' המדות שבכתר שנק' טורי חשוכא.

ולכן נאמר ששם עלו שבטים שמגיעים בהעלאת מ"ן לשרשם בבחי' הכתר ועי"ז נמשך בחי' עדות לישראל היינו בחי' המשכת התרין עטרין הנ"ל לז"א. וזהו להודות לשם הוי' כי להיות בבחי' הכתר אין שייך השגה ותפיסא ממש ע"כ אמר להודות שאין שייך ע"ז רק בחי' הודאה כי ההודאה היא בחי' ביטול והיינו לגבי בחינה שלמעלה מהשגה וכמ"ש במ"א ע"פ יהודה אתה ובענין הלל ברכה והודאה ולכן אמרו מאן דלא כרע במודים לא יקום בתחה"מ כי תחה"מ הוא ע"י התגלות אור הכתר כנ"ל בענין ועטרותיהם בראשיהם. והעלאת מ"ן לבחי' זו הודאה וביטול כו':

ה **אשר** פקד ע"פ משה. היינו כמ"ש בפע"ח דבחי' יחוד או"א הוא בפ' ראשון דק"ש בתיבת ה' אלקינו ובפסוק ואהבת ואילך הוא תיקון גלגלתא דז"א ומתפשט עטרא דחסדים עד חסד דז"א וכל הפרקים דז"א מתייחדים בו אבל בפסוק ראשון שהיחוד הוא באו"א אין אור האהבה מורגשת שם עדיין מאחר שהיחוד שם בבחי' הביטול דחכמה ואין עוד מלבדו ממש ולא יש מי שאוהב כו' אלא אח"כ כשנמשך האור בז"א שייך בו בחי' אהבה וזהו פסוק ואהבת כו' ונמצא היחוד דאו"א שבפסוק ראשון שהוא כמו בחי' משכן העדות הוא פקד ומתייחד ע"י משה דוקא שהוא בחי' מה וביטול כו' ובפסוק ואהבת הוא כדוגמת אלה פקודי המשכן אלה ו' מדות דז"א וראשיתם האהבה כו' והוא יחוד זו"נ. (ועפ"ז יובן שבפסוק ראשון ע' ד' רבתי הוא בחי' עד הוי' בכם כמש"ל היינו

ממש בחי' משכן העדות שבפסוק זה שהוא יחוד או"א נמשך ומתגלה מאור הכתר שזהו פי' עד לשון קישוט ולשון נצחיות ולשון עד פה תבא כו' כנ"ל וגם לשון עדות על דבר הנסתר. והענין כי בבחי' ממכ"ע כתיב ומבשרי אחזה אלוה. אבל בבחי' סובב כתיב ויאמינו למעלה מהשגה וזהו בחי' נסתרות. אבל ממכ"ע נק' עלמא דאתגלייא ולכן על בחי' סוכ"ע שייך ל' עדות. ועדות הוא בחי' דעת שמ"מ נמשך בבחי' דעת וכמ"ש במ"א ע"פ וידעת היום כו'. וזהו אתם עדי וכתיב ויקם עדות ביעקב כו' כי המשכת סוכ"ע בבחי' דעת הוא ע"י נש"י בעסק התומ"צ כו'. והנה במ"א נתבאר דענין יחוד קוב"ה ושכינתיה ימצא עד רום המעלות דהיינו באצילות הם יחוד זו"נ ולמעלה מעלה נק' הקו הנמשך מאא"ס ב"ה שכינה שהוא נמשך ממל' דא"ס ועצמות המאציל ית' נק' קוב"ה. ולכן בכהאריז"ל כי דשמו הוא בחי' מל' ובסי הקבלה הראשונים כי שמו גימטריא רצון ואלו ואלו דא"ח שבחי' מל' דא"ס נק' ג"כ שמו והוא בחי' שמו הגדול ומשם נמשך הרצון הוא הכתר דאצילות. וזהו וישמחו בך ישראל מקדשי שמך. שנשמות ישראל ממשיכים יחוד קוב"ה וזהו מקדשי שמך שממשיכים מקדושת מהו"ע ית' לבחי' שמך. וזה יצדק בין ביחוד זו"נ דאצילות בין אפי' למעלה מעלה שנמשך האור מעצמותו ית' בבחי' הקו כו'. וכיון שכן א"ש בטוב יותר ענין משכן העדות דלפי מש"ל הוא יחוד או"א אלא יש בו הארת הכתר כו'. ולפמ"ש במ"א הרי יחוד הוא בבחי' הכתר ממש שנמשך ממל' דא"ס שהוא בחי' שמו והיחוד להיות נמשך תוספת אור מא"ס ב"ה וכן מבואר בפע"ח בכוונת ק"ש ובלק"ת פ' וירא ביחוד דק"ש שהוא יחוד או"א ואו"א מכתר וכתר מעתיק עד א"ס כו' להתחדש וליקח אותן הב' עטרין משרשן העליון. וזהו ענין ע' ד' רבתי שבפסוק ראשון דק"ש וכמש"ל בפי' עד באריכות. והנה לכאורה יש חילוק גדול בין פי' עד לשון עדות ובין פי' עד לשון עטרה וקישוט. כי לשון עדות היינו כשאינו מאיר רק הארה ולא העצמית וכמ"ש בלק"ת בתהלים סי' ע"ח על פסוק ויקם עדות ביעקב וז"ל אינו ממשות היסוד אלא עדות לבד עכ"ל. ואילו ל' עטרה וכתר היינו עצמיות ממש. וי"ל דבכאן שני הענינים אמת. כי הנה למעלה ממשיכים בחינת הכתר ממש כנ"ל שנמשך מא"ס לעתיק ומעתיק לאריך כו' אך מה שנמשך בזו"נ יש שהוא רק בחי' הארה לבד וכמו בחי' אחסנתוי דאו"א שמבואר בפע"ח שער הנסירה פ"ו כי חו"ב שבו כו' אינו רק הארה אחת כו'. או כמש"ל באריכות בענין יחוד חו"ב שהוא עד"מ ידיעת השלילות כו' ואין זה רק הארה כי העצמיות ממש א"א להיות מתגלה עתה בהשגה אפי' באצילות כו' וכמ"ש ג"כ במ"א בפי' צאינה וראינה בעטרה כו' עד לע"ל כשיקויים ואת רוח הטומאה

אעביר מן הארץ אז כתיב השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה כו' וכמ"ש בפ' בראשית ע"פ זה ע"ש):

ו **והנה** פי' אשר פקד הנה פקד אותיות דפ"ק שהוא אחוריים דשם הוי' שבמילוי יודין דהיינו אחוריים דשם ע"ב שבחכמה שהוא העולה קפ"ד וכמ"ש בטעמי מצות פ' וירא שבדפק מאיר מבחי' אבא ובתוכו הארת אור א"ס ולכן דופק תמיד כי בחכמה שורה אא"ס ולכן בדפק יש נקודות שדופק כמו קמץ או פתח או צירי או סגול כי הנקודות הם בחכמה אך הדפק שביד הוא מבחי' אחוריים דאבא.

והנה קפ"ד קס"א גימטריא משה ופי' קס"א הוא שם אהי' במילוי יודי"ן שהוא פנימית בינה. והענין כי הנה הדם הוא הנפש והוא המחיה לכל האברים והוא מבחי' בינה. גם שם אהי' בריבוע גימטריא דם כמ"ש בע"ח. אך בחי' אחוריים דאבא מתלבשים בפנימיות בינה.

וזהו ענין הדפק שבגידי הדם גם יש לחלוחית וחלקי המים בדם והם מבחי' החסדים ומזה נגדלים האברים כמיא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקי'. וזהו ענין אדם א' דם. ועמ"ש בע"ח בדרוש הנגעים שסבת הנגע הוא מהסתלקות אור אבא והסימן ע"ז הוא בהרת לבנה שהוא הסתלקות הדם מאותו אבר. א"כ מוכרח שבהדם מלובש אור אבא וכנ"ל בענין הדפק כו'. ועמ"ש מזה בפ' תזריע בד"ה קא מפלגי במתיבתא דרקיע כו'.

והנה דפיקו דליבא שם נמשך הארת פנימיות ובדפק שביד נמשך אחוריים דאבא ולפי שחכמה ובינה מלובשים בהדפק לכן דופק תמיד שהוא בחי' ביטול רו"ש כו' כי חכמה הוא ביטול כנ"ל נמצא בדפק יש יחוד חו"ב קפ"ד קס"א כנ"ל.

וזהו אשר פקד ע"פ משה וכן באדם בעבודת ה' בחי' אשר פקד היינו שיהיה בבחי' רו"ש שהרצוא נמשך מבחי' גבורו' דבינה והוא בחי' הדם והשוב נמשך מבחי' חכמה שהוא בחי' ביטול המלובש שם וזהו בחי' הדפק דלב שהלב צ"ל רו"ש. וזהו פקד ע"פ משה שבחי' משה הוא אחוריים דאבא ופנימי' דאימא קפ"ד קס"א כנ"ל (ובמשה כתיב מן המים משיתיהו היינו ג"כ בחי' כמיא דאשקי לאילנא כו' הנ"ל וע"י הביטול דרו"ש ממשיך בחי' משכן העדות אשר פקד כו' גם אלה פקודי המשכן י"ל פקודי הוא ג"כ בחי' הדפק הנ"ל שע"י"ז נמשך ג"כ יחוד ו"ה. ועמ"ש בד"ה מחר חודש ונפקדת כי פקידה הוא ממקום גבוה מאד להיות פקד את שרה ופקד פקדתי הוא סימן למשיח כו' וע"ש בענין נה"י חדשים ששרשן מהכתר ע"פ אל עליון כו' ומביא גואל לבני בניהם כו' וכך היחוד דזו"נ אף שהוא ע"י נה"י מ"מ מקור ושרש יחוד זה והוא ענין פקד את שרה שרשו נמשך ג"כ מבחי' כתר כו'. וזהו בני במזלא תלי' כו'. ואפשר שנגד ב' בחי' משכן

אלו זהו ענין הדפק שבלב והדפק שביד כי הדפק שביד הוא בחי' חיצוניות אבא וזהו להיות פקודי המשכן סתם גם הידים הם המדות חו"ג שזהו פי' אלה ו"ק חו"ג תנה"י וכן נאמר שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני הרי שיחוד זו"נ הם ע"י תרין דרועין דילי' ימינא ושמאלא וביניהו כלה. אמנם הדפק שבלב שבו נמשך מבחי' פנימי' מהמוח שע"י המשכה מהמוח ע"ז הוא סוגר ופותח כמ"ש במ"א ע"פ אני ישנה כו' קול דודי דופק כו' זהו בחי' יחוד או"א שהן בחי' מוחא וליבא כמאמר חכמה מוחא בינה ליבא. וצ"ע דבטעמי מצות פ' וירא אמר כי אין פנימיות אבא יורד למטה רק אחוריים שלו כנודע כו' והוא קפ"ד שהוא דפק כו'. מיהו י"ל ששם מדבר רק בדפק שביד. או י"ל כי גם בחיצוניות ואחוריים יש כמה בחי' אשר עכ"פ בחי' הדפק שבלב הוא בחי' פנימיות לגבי הדפק שביד כמו שמבואר על פסוק אני ישנה הנזכר לעיל). והנה סדר העבודה תקנו אנכה"ג פסוד"ז קודם ק"ש וענין זה הוא כמ"ש כאן משכן העדות אשר פקד ע"פ משה עבודת הלוים הרי דשייך בחי' עבודת הלוים לבחי' משכן העדות אשר פקד ע"פ משה. והענין הוא לפי שמעלת יחוד זה דאו"א גבוה מאד ולא יוכלו כנס"י להגיע אליו לכך תקנו שיאמרו פסוד"ז תחלה שע"ז יוכלו להגיע לבחי' הביטול דבחי' אשר פקד ע"פ משה בפסוק א' דק"ש.

וענין הזמרה הזאת הוא מעלת ומדרגת הלוים שהם היו האומרים שיר והם היו ג"כ נושאי המשכן כמ"ש ונשאו המשכן כו'. והענין הוא דכמו למעלה כתיב והחיות נושאות הכסא דהיינו ע"י שהם מתנשאים ברעש גדול בהתפעלות ע"ז הם מגביהים ומעלים את השכינה.

וכך הוא ענין השיר של הלוים שהוא ג"כ בבחי' רו"ש ע"ז הם נושאים את המשכן דהיינו להעלות ולהגביה את בחי' זו"נ ולקשרו ולחברו בבחי' משכן העדות דאו"א. וזהו ועבד הלוי הוא וכמ"ש בזהר פקודי דרכ"א ע"ב ועמש"ל בפ' בשלח בד"ה אשירה כו' כי גאה גאה כו' ע"ש מענין שיר הלוים ועיין בזהר פ' פקודי ע"פ ויביאו את המשכן כו' וכן באדם ע"י פסוד"ז להיות רוממות אל בגרונם ע"ז ידחה ממנו ההסתר דנה"ב והוא ענין זמיר עריצים ועי"ז יתגלה פנימי' הלב שיוכל לבוא בפסוק ראשון דק"ש לבחי' ביטול ומס"נ באחד כו'.

ונמצא סדר העבודה כך הוא תחלה פסוד"ז לנשאות בחי' יחו"ת שהוא בחי' אלה פקודי המשכן לקשרו ולחברו ביחו"ע דמשכן העדות שבפסוק ראשון דק"ש וזהו ששם עלו שבטים שבטי יה שהעלייה הוא מתחיל מבחינת השבטים סתם שמקבלים מיחו"ת וכנודע מענין י"ב בקר שבבריא' וכמ"ש בזהר ר"פ במדבר ועלייתם הוא להיות בבחי'

שבטי יה שהוא יחוד עליון דאו"א אשר הוא בחי' עדות לישראל היינו משכן העדות ואחר פסוק ראשון דק"ש נאמר בתורה ואהבת היינו שנמשך האור מלמעלה למטה מאו"א לזו"נ וזהו פי' עדות לישראל שנמשך בחי' עדות הנ"ל לישראל שהוא ז"א וכמ"ש ג"כ בפע"ח בפי' הק"ש שנמשכין המוחין מאו"א ותרין עטרין הנ"ל ומתלבשים בזו"נ כו' ע"ש. (ועפ"ז יש לפרש ג"כ מ"ש בזהר פינחס דרל"ו דענין אתוון דאשתארו ש' מ' משמע א' ח' מאחד וסימן אשמ"ח ההי"ד אנכי אשמח בה' כי הנה אותיות ע' ד' שהם גדולים מורה על בחי' משכן העדות כנ"ל ואותיות ש' מ' זהו בחי' מל' שנק' שם ואותיות א' ח' זהו בחי' ז"א ולפי שבפסוק ראשון דק"ש מתחברים ומתייחדים זו"נ באו"א לכן אותיות ש"מ א"ח כלולים עם ע"ד וסימן אשמח שהשמחה הוא מגודל העלייה ומגילוי אור חדש מא"ס ב"ה וגם שעלייה זו באה ע"י עבודת הלוים שהוא שיר ושמחה. ולא עוד כי גם הביטול שבפסוק ראשון דק"ש הוא ג"כ בבחי' שמחה שזהו ענין יחוד או"א שהחכמה הוא ביטול והבינה הוא שמחה. ועמ"ש מזה ע"פ מאמר הזהר פ' קרח דקע"ו ע"פ ויקומו לפני משה כו'. וגם י"ל פי' אשמח בה' שמפעיל השמחה בשם הוי' כמ"ש במ"א ע"פ שוש אשיש בהוי' וע"פ ויספו ענוים בה' שמחה כו' וענוה זהו מדרגת משה שזה פסוק ראשון דק"ש לכן נרמז בו אשמח שהם מוסיפים שמחה בשם הוי' כו'):

והנה פי' ביד איתמר בן אהרן הכהן איתמר הוא הדיבור שממילא כענין אני המשנה המדברת בפיך וזהו אז נדברו יראי ה' והוא בחי' ודברת בם שבק"ש שהדבור בד"ת הוא בבחי' ביטול כמו ואשים דברי בפיך והיינו שהכלי להמשיך האור הנמשך ע"י יחוד או"א שהוא בחי' ביטול זהו ע"י עסק התורה בבחי' ביטול הנ"ל שכשעוסק בתורה בבחי' ביטול ה"ז דבר ה' בפיו. וז"ש אזכיר את שמי כו' והוא בחי' בן אהרן הוא אהבה רבה והוא מ"ש קודם ודברת בם פסוק ואהבת כו' (שמזה נמשך להיות עסק התורה אח"כ בבחי' תען לשוני אמרתך כמ"ש בד"ה להבין ביום השמע"צ כו' ע"ש גבי כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם). והנה עבודת הלוים ביד איתמר כי הנה כדי שיהיה כח בלוים לנשאות את המשכן שהוא שיר והעלאה כנ"ל נמשך מקודם כח לזה מלמעלה כמ"ש ע"פ הקל קול יעקב והוא נק' מ"ד המעורר מ"נ והיינו שע"י עסק התורה בבחי' הנ"ל נותן כח שע"ז יוכל אח"כ להעלות נפשו בתפלה בבחי' רו"ש (ועיין בת"א פ' משפטים ע"פ ויחזו כו' ויאכלו וישתו) וזהו שעבודת הלוים הוא ביד איתמר כו' וגם הכלי לכל בחי' יחודים הנ"ל הוא ביד איתמר כנ"ל:

קיצור מהנ"ל ענין עיין דלית רבתי שבפסוק ראשון דק"ש זהו פי' עד ע"ד משכן העדות דהוא ג"כ יחוד או"א שבפסוק ראשון דק"ש ויחוד זו"נ זהו פקודי המשכן והוא פסוק

ואהבת את ולכן אמר מרבע"ה בפסוק ראשון הוי' אלקינו ובואהבת אמר הוי' אלקיך כי בחי' יחוד או"א הנק' משכן העדות הוא פקד ע"פ משה:

והטעם שיחוד או"א נק' משכן העדות הוא בהקדים מ"ש בלק"ת פ' בראשית שע"י קיום מל"ת הוא יחוד או"א והנה בינה שהיא השגה נק' להנחיל אוהבי יש ואוהבי שבינה היא אם הבנים בחי' אהבה אך חכמה היא בחי' אין שמתגלה בו א"ס דלית מחשבה תפיסא ביה ולכן הוא כח מה ביטול שלמעלה מבחי' אהבה.

וענין הגילוי שמחכמה בבינה יש להבין זה ע"ד שכ' הרמב"ם שהתוארים שאנו מתארים את הקב"ה אינם עצמיים כ"א זהו רק שאנו שוללים ממנו ית' הדבר שהוא היפך זה אבל א"א לומר שהם עצמיים כי אינן ערוך לו כלל וידיעת השלילות הוא גילוי ואעפ"כ אינו כלל השגות המהות כך עד"מ זהו הגילוי דיחוד חו"ב:

ומזה יובן מ"ש בלק"ת כי ל"ת הוא ג"כ בחי' שלילה למנוע הבחי' המסתיר עליו ית' וע"ז נמשך יחוד או"א שהגילוי ע"ד ידיעת השלילות וזהו היחוד דאו"א וזהו בארץ לא זרועה ומ"ע הן אורות בכלים כמו השגת המהות ומ"מ ל"ת גבוהים יותר כי השגת המהות רק בהארה וזיו וזהו יחוד זו"נ אבל במקור האור בחי' כתר הידיעה רק ע"ד הנ"ל (וזהו ע"ד חכם עדיף מנביא אף שהנבואה השגת המהות. וגם זהו כענין ברכה והודאה) ולכן כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא כו':

וזהו אלה פקודי המשכן היינו יחוד זו"נ שע"י תורה ומ"ע וש"ס משנה כ"א כלול מששה גימטריא אלה ופקודי לשון לפקוד את אשתו ומשכן העדות יחוד או"א שלפי שהגילוי מא"ס ב"ה ממש א"א להיות השגת המהות כ"א ע"ד עדות עד"מ שהעדות אינו ממשות הדבר ממש כ"א שמעידים עליו וכך הוא עד"מ ענין ידיעת השלילות כנ"ל:

אך פי' משכן העדות הוא ג"כ לשון עדי עדיים וכתיב רבבה כצמח השדה נתתיך שצ"ל תחלה בבחי' אין נקודה תחת היסוד וע"ז אח"כ תהי' בבחי' פב"פ ותבואי בעדי עדיים הם תרין עטרין שנמשכים לזו"נ והם מבחי' א"א ממש ופי' עדי יש בו ג' פירושים. א' ל' קישוט שהוא בחי' כתר וכענין ועטרותיהם בראשיהם כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור דבחי' כתר. הב' עד לשון נצחיות כי הכתר יש בו מבחי' תחתונה דא"ס ב"ה והיינו נצחיות שזהו פי' אין סוף. משא"כ מהותו ועצמותו לא שייך לקרוא אין סוף וכמ"ש במ"א דא"ס קאי על האור כו'.

והפי' הג' עד לשון עד פה תבוא שבכתר אין שום השגה וזהו עדות לישראל לשון עדי עדיים ככל ג' פירושים הנ"ל ולפי שביחוד או"א נמשך מבחי' הכתר ע"כ נק' משכן

העדות וזהו ששם עלו שבטים באתעדל"ת להמשיך בחי' עדות עדי עדיים לישראל ז"א להודות לשם כי בבחי' זו שלמעלה מההשגה אין שייך רק הודאה וביטול:

וזהו אשר פקד ע"פ משה כמו יחוד או"א שבפסוק ראשון דק"ש הוא ע"י בחי' בטול שזהו למעלה מבחי' אהבה כי ואהבת הוא תיקון ז"א ולכן בפסוק ראשון דק"ש הוא ע' ד' רבתי בחי' עד היינו יחוד או"א שנק' משכן העדות ובאמת ביחוד דק"ש הוא למעלה עד א"ס ממש כמ"ש בפע"ח וזהו ג"כ נק' יחוד קבה"ו וזהו ממש משכן העדות. והנה ל' עדות שהוא רק הארה ולשון עדי וכתר אין סותרים זא"ז כי למעלה נמשך בכתר ממש אך באצילות מאיר מזה הארה ולע"ל יהיה גילוי העצמיות ממש:

ופי' פקד אותיות דפק שהוא מבחי' חכמה המלובש בדם שמבחי' פנימי' בינה וזהו ענין שס"ה ל"ת כנגד שס"ה גידים ובדפיקו דליבא יש הארה פנימי' מבחי' המוח ובדפק היד מבחינת חיצוניות וזהו ג"כ ענין אלה פקודי וגם בחי' פקידה שרשה מכתר כמו פקד פקדתי. והנה ענין דפיקו דליבא בעבודה הוא רצוא ושוב וע"ז נמשך מלמעלה קול דודי דופק:

ופסוד"ז הקודם לק"ש וברכותיה זהו ענין עבודת הלוים בשירה וזמרה שמגביהים משכן דזו"נ למשכן העדות דאו"א בפסוק ראשון דק"ש. וזהו ועבד הלוי הוא וע"ז נמשך אח"כ מלמעלה למטה עדות לישראל ולכן יש אותיות אשמח בפסוק ראשון על חיבור זו"נ לאו"א אך עיקר הכוונה הוא להיות ודברת בם כו' בד"ת וזהו ענין ביד איתמר והוא בחי' בן אהרן אה"ר שבפסוק ואהבת וע"ז נמשך הכח לאתעדל"ת כו':

ויקרא

פרק א

ויקרא אל משה וגו'. אל"ף דויקרא זעירא. ובד"ה כתיב אדם באל"ף רבתי. ולהבין זה. והנה ארז"ל במדרש ויקרא רבה פ"א ויקרא אל משה ולא כאברהם. באברהם כתיב ויקרא מלאך ה' אל אברהם המלאך קורא והדבור מדבר. ברם הכא אמר הקב"ה אני הוא הקורא ואני הוא המדבר. וכן הוא בזוהר פ' בלק (דף ר"ש ע"ב) ויקרא אל משה קלא דמלכא ולא ע"י שליחא אחרא. וצ"ל לפ"ז למה לא נאמר ויקרא ה' אל משה. ומדוע לא נזכר כלל בפסוק מי היה הקורא. גם צ"ל דבזוהר פ' וירא (דק"ב סע"ב) כ' ויקרא אל משה ולא קאמר מאן הוה כו' אלא בכל הני מלאכא דברית הוה וכולא בקב"ה אתמר. והענין כי הנה לעיל מיניה כתיב ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן פי' שכן עליו הענן הוא המשכת והשראת אור א"ס ב"ה ממקום

עליון ונורא מאד שנאמר בו ישת חשך סתרו שהוא בחי' אור א"ס ב"ה הסוכ"ע שלא שייך בו שום גילוי השגה כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ואנת חכים ולא בחכמה ידיעא הוא היודע והוא המדע כו' ולכן על זה נאמר ישת חשך סתרו חשך הוא דבר שאין נראה בו שום תפיסא והשגה כלל.

וביאור הענין הוא כי הנה אנו אומרים אתה קדוש ושמך קדוש פי' שגם בחינת שמו הוא נשגב לבדו שאין ערוך להעולמות עם שמו ית' כלל עד שהוא ית' קדוש ומובדל מהעולמות רק הודו וזיו של שמו נמשך על ארץ ושמים כו' דהיינו הארה בעלמא מבחינת שמו אך פי' אתה קדוש דהיינו הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו שלמעלה מבחינ' שמו היינו שאפילו בבחי' זיו והוד לא היו העולמות יכולים לקבל ממנו כלל וכמ"ש בד"ה לכן אמור לבני ישראל בפ' וארא.

ועד"ז יובן פי' ישת חשך סתרו. דהיינו כיון שאפילו זיו והארה ממנו ית' אין העולמות יכולים לקבל כלל לכך נקרא אצלם בשם חשך. והזיו שיכולים לקבל זהו מבחינת שמך קדוש ונקרא זיו השכינה וכמ"ש מזה ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו' ע"ש. וברע"מ פ' פינחס (דרכ"ה ע"א) איתא דישת חשך סתרו הוא כתר עליון. ועל המשכה זו נאמר כי שכן עליו הענן. וענין וכבוד ה' מלא את המשכן ופי' בזוהר פ' נח (דס"ז ע"א) ור"פ ויקרא (ד"ב ע"ב) מאי מָלֵא ולא מְלָא אלא מלא ודאי דאתמליא מכולא. והענין דאי כפשטיה דקרא שכבוד ה' מלא למשכן אם כן מָלֵא מיבעי ליה. דהיה הפי' רק שבחי' הכבוד מלא את המשכן. אבל מדכתיב מָלֵא משמע עוד זאת שבחי' כבוד ה' נשלמה ונתמלאה ואחר כך נמשך ונתגלה כבוד ה' שבבחינה זו במשכן.

והענין כי פי' כבוד ה' היינו בחינת ממכ"ע כבודו היינו זיו יקריה. שהיא בחי' מדת מלכותו ית' שנקרא ג"כ חכמה תתאה שהיא מקור דבי"ע. אך שרשה ומקורה מבחינת חכמה עילאה שהיא הנק' כבוד עילאה ובה הוא השראת אור א"ס ב"ה ממש שעל זה נאמר הראני נא את כבודך [עי' בפי' הרמ"ז בזהר פ' במדבר דקי"ח ע"א בד"ה ישראל מאן אתר אתברכאן] ועל זה נאמר ברוך כבוד ה' ממקומו פי' שבחי' מדת מלכותו יתברך הממכ"ע יהיה מתברך מבחי' מקומו ושרשו הוא חכמה עילאה ראש ומקור כל הברכות והוא ההמשכה מבחי' סכ"ע בממכ"ע.

וזהו פי' וכבוד ה' מלא דפי' הזהר שהכבוד נתמלא ממקורו מבחי' כבוד עילאה והיינו לפי ששכן עליו הענן על המשכן שהוא המשכת בחי' מקיף העליון ועי"ז נמשך ג"כ התגלות סכ"ע בממכ"ע בבחינת א"פ והוא מלא את המשכן ממש (ועמ"ש ע"פ כי על כל כבוד חופה וע"פ לבבתני אחותי כלה. מענין התגלות סכ"ע בממכ"ע. ועמ"ש על פסוק

כי שבעת ימים ימלא כו'). ולכן ולא יכול משה לבוא אל המשכן כי לא היה ביכולתו לקבל מבחינה זו דישת חשך סתרו שלמעלה מאד הגם שבהר סיני נאמר ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר תירץ בזוהר ר"פ ויקרא דתרי ענני הוו כו':

ב **והנה** לכן נאמר ויקרא אל משה פי' ענין קריאה זו היינו הארה והשפעה למשה כדי שעי"ז יוכל לעלות ולבוא אל אהל מועד וכן פי' בע"מ (מאכ"ח ח"ב סימן ל"ו). דהנה בפסוק וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש תרגם יונתן ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש כו'. שתרגם ענין קריאה קבלה שהוא ע"י המשכה שממשיכים זה לזה וכל אחד מקבל המשכה זו.

והדין עמו. דא"א לפרש כפשוטו. דא"כ אין לזה הבנה למה צריך מיכאל לקרוא את גבריאל בשעה שיאמר קדוש וכן גבריאל למיכאל. אלא הענין כי פי' קריאה זו הוא ענין קבלה שמקבלים זה מזה על ידי ההמשכה וההשפעה מזה לזה. והיינו שעל ידי זה יוכל לומר כל מלאך ג' פעמים קדוש. כי ענין אמירת קדוש זהו הכלות הנפש שלו לאור א"ס ב"ה שהוא כענין יוצאין בשיר כו'.

והנה מיכאל הכלות הנפש שלו הוא באהבה. וגבריאל ביראה. וא"כ לא היה מיכאל יכול לומר קדוש רק פעם א' דהיינו כלות הנפש בבחינת אהבה. ועד"ז גבריאל פ"א קדוש ביראה. וכדי שיאמר כל א' ג"פ קדוש היינו ע"י וקרא זה אל זה שנמשך ההשפעה מזה לזה. שהוא בחי' התכללות המדרגות זו בזו כי דרך כלל הם ג' בחי' חג"ת מיכאל גבריאל ורפאל.

וע"י שמקבלין דין מן דין יכול כל אחד לומר ג' פעמים קדוש. [וע"י"ז מתעלים יותר ממה שהיה מצד בחי' המדרגה שלו לבד וע"ד שנתבאר במ"א סד"ה שניך כעדר הרחלים כו' שכולם מתאימות כו' ועמ"ש בפי' בראשית ע"פ יבל הוא כו' בענין שיר משולש. ובד"ה נאוו לחייך בתורים. ועי' ברע"מ פי' עקב (דרע"א סע"ב) מענין וקרא זה אל זה ובפי' הרמ"ז שם ובע"ח שער ט"ו ספ"ו ועמ"ש בד"ה כה תברכו את בני ישראל בפי' ויקרא האדם שמות כו' שהוא גם כן המשכה כו' ע"ש ועיין בזוהר בראשית (די"ו סע"ב) ע"פ ויקרא אלקים לאור יום כו' שהוא ג"כ עד"ז ע"ש ועד"ז י"ל פי' קרא לשמש ויזרח אור] וכמ"כ פי' ויקרא אל משה היינו המשכת הארה אל משה. והארה זו הוא ענין אל"ף זעירא דויקרא. כי הנה אלף אותיות פלא שהוא מה שלמעלה מההשגה וגם אלף מלשון אאלפך חכמה. כלומר שהוא מקור שממנו תמצא החכמה.

והיינו כי האלף הוא בכתר שלמעלה מהחכמה ועמ"ש בפ' צו בענין אשר עשה עמכם להפליא. ועי' בזוהר בראשית בהקדמה ד"ג ע"ב אך יש א' מאתוון רברבן היינו בחי' הכתר כמו שהוא במהותו ועצמותו ושמה לא יכול משה לבא.

וא' מאתוון זעירין היינו הארת הכתר כמו שנמשך למטה על ידי צמצום ומבחינה זו הוא שויקרא אל משה ונמשך לו הארה שעל ידי זה יוכל אחר כך לבוא אל אהל מועד אשר שכן עליו הענן כו'. ובד"ה נאמר אדם באלף מאתוון רברבן והוא בחי' אדה"ר כמו שהיה לפני החטא שהיה במדרגה גבוה מאד נעלה כמ"ש בספר הגלגולים פי"ט. ועי' מענין ויקרא אל משה ביומא (דף ד' ע"ב) לימדך תורה כו' ובשמות רבה פי"ט אלא אם קורא אותי כו' ובכי תשא פמ"ו ובמדבר רבה (פ' ב' דר"א ד') נשא ס"פ י"ד (דרס"ב ג' ד' דרס"ג א') ובקהלת רבה (דצ"ט ג') בפסוק מה שהיה כבר נקרא שמו (ועיין בזח"א דק"ב סע"ב ודקל"ח א' ודקע"ג ב'. ובחלק ב' דקל"ח א' ודקנ"ז א' ח"ג דנ"ג ע"ב) והוא מובן ע"ד שנתבאר:

ג **ומעתה** יובן ענין מ"ש המדרש ברם הכא אני הוא הקורא ואני הוא המדבר ויש להקדים מ"ש במ"א ע"פ מארז"ל בפסוק אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אותם. וקרי ביה תקראו אתם. שקידוש המועדות בקריאת ב"ד תלאו הכתוב. וכמו שאנו אומרים מקדש ישראל והזמנים ישראל אינהו דקדשינהו לזמנים. וענין זה הוא כמבואר בזוהר בפ' אמור (דף צ"ד א') למלכא דזמין אושפיזין כו' תלתא אינון זמינין מקדש כו'. כי המועדים הם חלים ע"פ רוב בשית יומין דחול. ואז היום דחול כשחל בו יו"ט היינו שהוא נקרא ונזמן לבחי' הקדש שהוא ח"ע ולכן נקרא מקרא קדש וזהו המשל למלכא דזמין אושפיזין כו'. אך כדי שיוכלו היומין דחול שהם חיצונית המדות חו"ג כו' לעלות למעלה לבחי' חכמה עילאה שהיא בחי' קדש העליון. צ"ל תחלה המשכת הארה מלמעלה למטה מבחי' חכמה עילאה לאותו יום שאז ע"י יוכל לעלות.

והמשכה זו היא ע"י נש"י וע"ז נאמר אשר תקראו אתם דייקא. והטעם ע"ד מארז"ל בענין שליחות דשלוחו של אדם כמותו. ולכן אין שליחות לחש"ו שאינן כמותו דהמשלח. אבל כשהוא בר שליחות הרי הוא כמותו דהמשלח ממש עד שהאיש מקדש בו ובשלוחו כו' וע"כ עד"ז השליח מקדש העליון להזמין היומין דחול שיהיו מקראי קדש. א"א כ"א שהשליח הוא כמותו דהמשלח.

והיינו אתם דנש"י נאמר עליהם קדש ישראל לה'. ששרשם מבחי' ח"ע ועיין בזהר פ' פקודי דרכ"ה ע"ב לכן יכולים להיות בהם ועל ידם המשכת האור מבחי' קדש העליון אל היום שחל בו היו"ט שע"י שתקראו אתם דייקא נעשים מקראי קדש. להיות אח"כ

עולים לבחי' קדש העליון. ועמ"ש בד"ה צו את בנ"י כו' בפ' פינחס בענין להקריב לי במועדו. נמצא מובן מזה בענין השליחות שלמעלה שהוא מה שנמשך הארה ע"י אמצעות איזה בחינה. צ"ל השליח מתייחס בערך מה לגבי המקור שממנו נמשך ההארה. ואם לאו אינו שליח כו'.

והנה המלאכים הם ג"כ שלוחים כי פי' מלאך היינו שליח. דהיינו שהם שלוחי ההשפעה וכמ"ש במ"א בד"ה באתי לגני גבי אכלתי יערי כו' ויותר מזה נתבאר בד"ה מה יפו פעמיך בנעלים. בענין מט"ט שנק' נעל כו' ועיין בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ד' מענין המלאכים.

ועיין באגה"ק קרוב לסופו. שיש הפרש גדול במעלת המלאך בשעה שהוא שליח מלמעלה שאזי נקרא בשם ה' ממש השוכן בקרבו משא"כ כשאינו שליח יש לו שם אחר כפי עבודתו ואזי קורא קדוש קדוש קדוש ה' כו' כלומר ששם ה' מובדל ממנו.

ועיין בפרדס שער אבי"ע רפ"ד. ונחזור לענינינו לדברי המדרש דבאברהם כתיב ויקרא מלאך כו' המלאך קורא והדבור מדבר. והענין דהנה כתיב וארא אל אברהם כו' באל שדי. ושמי הוי' לא נודעתי להם. ועיין מ"ש מזה בפ' וארא על פסוק זה סד"ה וידבר אלקים כו' וארא שהשגת האבות היה מבחי' שם הוי' כשכבר נמשך בבחינת אלקים אבל ושמי הוי' דהיינו קודם שמתלבש בשם אלקים לא נודעתי להם רק משם היה השגת משה כו'. ועיין בפי' הרמ"ז בזהר פ' וארא דכ"ג ע"א ע"ש היטב ובזח"א פ' וירא (דצ"ח ע"א). ועל כן באברהם המלאך קורא והדבור מדבר שהמלאך יוכל להיות שליח להביא המשכת השפע בתחלה שזהו ענין הקריאה שעי"ז יוכל לעלות ולקבל הדבור והיינו לפי שהדבור נמשך מבחי' התלבשות בשם אלקים ממש ולכך המלאכים שנקראים ג"כ אלקים בפסוק כמ"ש כי ה' אלקיכם הוא אלהי האלקים ופי' בפרדס בעה"כ דר"ל שהוא אלקי המלאכים.

וגם נקראים המלאכים בני אלקים. על כן המלאך הוא בר שליחות מהדבור המדבר. ברם הכא במשה שהנבואה והדבור נמשך משם הוי' ממש קודם שמתלבש בשם אלקים וגם שמקור המשכה זו הוא מבחי' הענן דישת חשך סתרו. ע"כ גם הקריאה והמשכה שמתחלה מבחי' זו לא יוכל להיות ע"י מלאך שהוא נברא יש מאין. אלא אני הוא הקורא ואני הוא המדבר. פי' כמ"ש אני ראשון ואני אחרון וע"ז נאמר לע"ל ראו עתה כי אני אני הוא. ופי' בזהר פי לך לך (דפ"ז ע"ב) לאחזאה דלא הוה פרודא בין עילא ותתא כו' והיינו כי אני אחרון זהו מדת מלכותו ית' סופא דכל דרגין המתלבשת בבי"ע ומשם יפרד שמהוה היש ודבר נפרד. אבל אני ראשון הוא בחי' אין והחכמה מאין תמצא שהחכמה

היא בחי' ביטול ולעתיד יהיה הגילוי למטה כמו למעלה וזהו ראו עתה כי אני אני הוא שלע"ל יהיה גילוי זה גם בראיה שלנו כמ"ש עין בעין יראו כו'.

ועמ"ש מזה ע"פ נאוו לחייך בתורים. אך במשה שנאמר וירא ראשית לו שהוא בחי' חכמה עילאה שנק' ראשית שנמשכת מבחי' אין אני ראשון ע"כ ע"ז ארז"ל אני הוא הקורא ואני הוא המדבר כו' פי' אני הוא הקורא היינו מדת מלכותו ית' שנק' אני אחרון והוא ענין אני והו הושיעה נא. ואני הוא המדבר היינו בחי' והחכמה מאין תמצא שבחכמה עילאה מלובש אור א"ס ב"ה ממש כמ"ש הוי' בחכמה. וגילוי זה הוא נקרא אני ראשון כו'. ומ"ש בזהר פ' וירא (דק"ב סע"ב) דויקרא אל משה הוא מלאך הברית. הענין הוא כי המל' עצמה הנק' מלך לפעמים נקראת מלאך כמ"ש בזוהר פ' בלק דקפ"ז א' כד איהי שליחא מלעילא וקבילת זהרא כו' והיינו כמו שהמלאך הנברא כשהוא שליח מלמעלה הוא אז בבחי' גבוה יותר מכשאינו שליח כמבואר למעלה כך עד"ז בבחי' מל' הגם דאיהי וגרמוהי חד מ"מ כד איהי שליחא מלעילא כו' הוא בבחי' גבוה יותר וכדפירש הרמ"ז בפ' בלק שם ועד"ז הוא ענין אלף זעירא דויקרא שהוא הארה והמשכה שמבחי' כי שכן עליו הענן דישת חשך סתרו ונק' מלאך מלך אלף כו'. ועיין בזהר ס"פ וירא (דק"כ ע"ב) ע"פ ומלאך פניו הושיעם ועיין בזהר פ' ויחי (דרמ"ו ע"ב) ע"פ נפתלי אילה שלוחה וע' בפרדס בעה"כ ערך מלאך:

ד **והנה** התורה היא נצחית ושייך בחינות אלו גם עכשיו. כי הנה בעסק התורה כתיב ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך צל היינו בחי' מקיף עליון וכנודע מענין סוכות צלא דמהימנותא שהוא המשכת מקיפים עליונים וסוכה שחמתה מרובה מצלתה פסולה כי זהו כענין המשכה מבחי' ישת חשך סתרו שאינו נמשך רק בבחי' צל ומקיף ולא בבחי' אור וגילוי וזהו ענני כבוד כענין כי שכן עליו הענן אלא שכוכבים נראים מתוכה שהארת המקיף נמשך בפנימיות וכענין א' זעירא כו' ועד"ז בעסק התורה נאמר ג"כ ובצל ידי כסיתיך כי הוא מבחי' מקיף כמ"ש במ"א בד"ה ביום השמיני עצרת שהענין לפי שמהבל הדבור נעשה מקיף לנשמה כו' ע"ש ובד"ה וארשתיך לי שזהו ענין את ה' האמרת היום כו'.

ועיין מזה בד"ה וידבר דבמדבר סיני באהל מועד. אך ע"י השגת ועיון התורה שמשיג ג"כ וקולט ההלכה במוחו ותבונתו על זה נאמר מגלה עמוקות מני חשך. דהיינו שממשיך מבחי' המקיף דישת חשך סתרו שהוא חשך והעלם להיות נמשך בבחי' אור וגילוי וע"ז נאמר ותורה אור. להיות אור א"ס ב"ה שורה למטה כמו למעלה כמ"ש אני ראשון ואני אחרון כו' כמ"ש כ"ז בד"ה המגביהי לשבת כו' ע"ש.

וזהו ענין וידבר ה' אליו מאהל מועד כו' דכתיב ביה באהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא כו' וכל בחי' אלו הם בעסק התורה וכמארז"ל משחרב ביהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה א"כ יש בעסק התורה מבחי' הנ"ל שהיה שורה במשכן ובהמ"ק כי אין כבוד אלא תורה כי אורייתא מחכמה נפקת וזהו כבוד עילאה ל"ב נתיבות חכמה. אך בחכמה זו מלובש אור א"ס ממש מגלה עמוקות מני חשך מבחי' ישת חשך סתרו וכדפי' הרמ"ז בפ' במדבר דקי"ח הנזכר לעיל בפי' הראני נא את כבודך.

ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה לסוסתי וזהו וכבוד ה' מלא מלא לא כתיב אלא מלא כמבואר למעלה. ואפשר לומר שזהו בחי' גבוה יותר מכוכבים נראים מתוכה דסוכה שהוא רק כוכבים וניצוצים לבד מהמקיף אבל בתורה שהיא בחי' ותורה אור ממש היינו שמעצמיות המקיף מאיר הארה גדולה ועצומה בבחי' פנימית.

ועיין מ"ש במ"א גבי קי"ס דכתיב ויהי הענן והחשך ויאר שהענן דישת חשך סתרו בעצמו ממש נמשך בבחי' אור וגילוי. ועד"ז י"ל בענין בענין פי' מגלה עמוקות מני חשך דגבי תורה.

וכעין זה מצינו בשמיני עצרת שהוא שמחת תורה שהמקיפים דסוכות נמשכים בבחי' פנימית וכמ"ש במ"א ע"פ בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי. שזהו ענין סוכות ושמע"צ. ובזהר פ' לך לך דפ"ה ע"ב פי' פסוק זה על עסק התורה בצלו דא קב"ה כו' ופריו מתוקלחכי אלין מלין דאורייתא דכתיב בהו ומתוקים מדבש כו' והיינו שהפרי היא המשכה בבחי' פנימית שנמשך מבחי' הצל והמקיף (ועיין בזהר פ' נח דע"ב סע"ב):

והנה אתפשטותא דמשה בכל דרא היא בחי' הביטול שיש בכל אדם שהוא מבחי' משה ונחנו מ"ה כו' כמ"ש במ"א סד"ה משה ידבר. שעיקר עסק התורה צ"ל בבחי' ביטול ומשה הוא בחי' דעת שהוא הממשיך בחי' יחוד אור א"ס ב"ה למטה שיהא שורה ומתגלה בנפש האדם שיהא בבחי' אהל מועד מלשון ונועדתי לך שמה כו' אותיות ונודעתי דהיינו לידע את ה' שהוא חיי החיים ואין עוד מלבדו ע"ד מ"ש ראו עתה כי אני אני הוא. דהגם שמקרא זה נאמר על לעתיד כנ"ל מ"מ כח זה יש בכל נפש מישראל ביניקתה מנשמת משרע"ה לקשר מחשבתו בה' בקשר אמיץ וחזק כמו שהיא מקושרת בדבר גשמי שרואה לעיני בשר כו'.

והנה עד"ז יובן ג"כ פי' לבוא אל אהל מועד היינו כי צריך להיות על דרך בא לכאן ותלמודו בידו כי הרי התורה שלפנינו נתלבשה בגשמיות. וכמ"ש ואנכי תרגלתי לאפרים פי' בחי' אנכי מי שאנכי תרגלתי והשפלתי בבחי' רגל הם כל ענינים גשמיים שבתורה שבע"פ כו' וצ"ל קחם על זרועותיו בחי' אהבה ויראה כו' וזהו בחי' בא לכאן שהוא

השתפכות הנפש למקורה ושרשה וכמ"ש בד"ה כי תבאו אל הארץ בפ' בהר ועמ"ש בד"ה יונתי בענין קומי לך כדי שתהיה רעיתי כו' ע"ש.
והנה במשה ממש הפי' ולא יכול משה לבוא כו' מבואר למעלה דהיינו מפני שהענן היה מבחי' ישת חשך סתרו כנ"ל. אך בבחי' אתפשטותא דמשה שבכל אדם דהיינו הדעת שבנפש אלקית הפי' כפשוטו שלא יכול לבא ולהתגלות באדם בחי' דעת זה מחמת הסתר נה"ב.
וכדי שיבא ויתגלה בחי' משה שבכל אדם להיות בחי' בא לכאן צריך לזה המשכת אתעדל"ע מלמעלה והיינו ע"י המצות שע"י נאמר קחם על זרועותיו כי צדקה תרומם וכמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' שע"י קיום המצות נמשך כח עליון ומקיפים עליונים להעלות הנפש ולקשרה בה'.
וזהו ענין ויקרא אל משה. אני הוא הקורא שהמצות נק' מצות המלך ואיתא במדרש תנחומא פ' ויגש היו מכבדין את המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו והענין כמ"ש במ"א ע"פ וזכרתם את כל מצות הוי' ועשיתם אותם. כי הנה מצוה הוא מ"צ בא"ת ב"ש י"ה.
והרי א"כ מצוה היא שם הוי' והיינו שנקראו המצות רמ"ח אברים דמלכא שהיא בחי' כלי לאור א"ס ממש. ולפעמים נקראו מצות המלך כי מצות מלך היא בחי' ציווי המלך שהוא מל' דאצילות.
והענין כי המצות כמו שנמשכו למטה הוא בחי' מצות המלך אך שרשן למעלה הוא בחי' אברים דמלכא. והיינו ע"י אתעדל"ת של האדם ממשיך להיות המצוה אברין דמלכא כו'. וזהו שבתחלה נק' המצות שלוחי ה'.
והיינו כמו שהן תחלה בבחי' מל' וזהו ענין והנה סולם מוצב כו' ומלאכי אלקים עולים כו' פי' מלאכי אלקים הם המצות שהן מתעלים למעלה ע"י הסולם היא בחי' תפלה כמ"ש במ"א גבי ענין יוהכ"פ. אך מ"מ גם אז אינן שלוחים כמלאכים. שהמלאך הוא בחי' נברא יש מאין. אלא על דרך אני הוא הקורא. אני ממש. והיינו המשכת הכח בנפש שע"י תרומם הנפש להיות בבחי' בא לכאן.
וזהו ואני תפלה והנה זו היא ג"כ הכנה להיות אח"כ בעסק התורה בחי' ואשים דברי בפיך ובצל ידי כו' וכמאמר קדשנו במצותיך תחלה ואח"כ ותן חלקנו בתורתך וכמ"ש מזה בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי כו' ע"ש.

וזהו ענין וידבר ה' אליו מאהל מועד ועמ"ש מכ"ז בפ' במדבר ע"פ במדבר סיני באהל מועד דפי' אהל מועד מלשון ונועדתי כו' על דרך מ"ש ראו עתה כי אני אני הוא כו' וכנז"ל.

והמשכה זו הוא ע"י עסק התורה וכמ"ש סד"ה המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ תשב"כ ותשבע"פ שאז הוא לראות בחי' ראייה והתגלות. והיינו ע"י בחי' אני הוא הקורא ואני הוא המדבר וזהו אני מדבר בצדקה פי' ע"י צדקה וגמ"ח שהאדם עושה נמשך להיות בעסק תורתו בחי' אני מדבר והיינו כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך כו' וכתיב בכל המקום אשר אזכיר את שמי כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ששים המה מלכות כו':

פרק ב

אדם כי יקריב מכם וגו'. להבין החילו שלא לנוכח אדם כי יקריב לשון נסתר וסיים תקריבו את קרבנכם לשון נוכח. וגם דכי יקריב לשון יחיד ותקריבו את קרבנכם לשון רבים. וגם דהל"ל מלת מכם קודם כי יקריב היינו אדם מכם כי יקריב כו'. אך הנה נודע שיש בכל אחד ב' נפשות. נפש האלקית ונפש הבהמית. אשר נפש האלקית שרשה מבחי' אדם כמ"ש ויברא אלקים את האדם בצלמו.

וכתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וכמ"ש במ"א בד"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת כו', והשתלשלות שלה למטה הוא ע"י בחי' פני אדם שבמרכבה. ונפש הבהמית היא נלקחה משמרי האופנים ושרשה מבחי' פני שור.

ותכלית ירידת הנשמה לעוה"ז הוא כדי לברר נה"ב להיות בבחי' אתכפייא ואתהפכא והיינו ע"י נפש האלקית המתלבשת בה ומתבוננת בה' אחד בק"ש שמע ישראל כו' ועי"ז ואהבת בכל לבבך בשני יצריך כו'. אך קודם ק"ש תקנו חכמים שתים לפניה לקיום הק"ש. כי א"א להכניע ולכבוש את רוח הנה"ב תחת ממשלת הנה"א כ"א ע"י שרשה של הנה"ב שמקור חוצבה הוא מחיות הקדש שבמרכבה פני אריה פני שור כו' כי אין הדינין נמתקין אלא בשרשן וכמ"ש מזה בד"ה כי תצא למלחמה על אויביך ובד"ה ונתתי לך מהלכים.

והנה ע"ז נעשה עלייה גם לנפש האלקית ע"ד והחיות נושאות את הכסא. וכמ"ש מזה בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. והנה ע"י העלאת מ"ן ואתעדל"ת נמשך אתעדל"ע וזהו ענין שנאמר בקרבנות ריח ניחוח להוי' וכמ"ש בד"ה והקרבתם עולה אשה.

והנה בחינה זו זהו ענין מה שבאתעדל"ת אתעדל"ע אך יש ג"כ אתעדל"ע מלמעלה הנמשך לעורר אתעדל"ת דהיינו לעורר את האדם להקיצו משנתו בהבלי העולם דכמו שבתחלת בריאת העולם היה ההמשכה בחסד חנם כי חפץ חסד הוא.

ואח"כ תולה במעשה התחתונים כמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה. אבל מ"מ עם היות שצ"ל אתעדל"ת דוקא אבל עכ"ז נמשך אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת וכמ"ש מזה בד"ה ועשית בגדי קדש ועמ"ש סד"ה ואתחנן אל הוי' וסד"ה וישכם לבן וסד"ה אני ישנה בענין שראשי נמלא טל.

ויובן זה בעבודת ה' דהנה אנו רואים שיש ב' מדרגות בעבודה. הא' בחי' אתעדל"ת ביגיעת נפש ויגיעת בשר בהעמקת הדעת בהתבוננות ולב נשבר שע"ז יבא בנפשו גילוי אור קרבת אלקים והיינו באתעדל"ת אתעדל"ע.

ומדרגה הב' היינו שלפעמים יוכל להיות התפעלות בנפש שלא ע"י הכנה ויגיעה כלל וכמו שאנו רואים שיש הרבה אנשים שמתעוררים פתאום ויתלהב לבם ומוחם בתפלה משך זמן מה בלי נודע להם הסבה מאין בא אליהם התעוררות זאת ובמעט זמן יכלה כח התעוררות זאת.

והיינו שהיא באמת הערה מלמעלה רק אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת ועמ"ש בד"ה שיר השירים בענין פי' התהללו בשם קדשו. והנפקותא בין מה שבאתעדל"ת אתעדל"ע ובין האתעדל"ת הנמשך רק מצד אתעדל"ע שכאשר יש אתעדל"ת ממש ע"י יגיעת נפש אזי הוא דבר שיכול להתקיים לעד שהרי ע"י אתעדל"ת נתעורר אתעדל"ע והיא המאירה ומתגלה בנפש בבחי' פנימית כיון שהכין לבו לזה תחלה, ולכן ע"ז יתן כח ועוז בנפשו להיות עוד אתעדל"ת משא"כ כשאין יגיעת נפש ויגיעת בשר מלמטה רק מה שנתעורר נפשו ע"י ההערה מלמעלה ולא הכין לבו לעורר אח"כ נפשו הנה יוכל להיות חולף ועובר ההתפעלות ואין לה קיום כי בהסתלק הארה עליונה זו שאינה מאירה רק בעת רצון אזי היה כלא היה ההתפעלות מאחר שלא היתה רק בסיבת הערה והארה עליונה לכן בהסתלק האור בטילה האהבה שנסתעף ממנה, וזהו ענין איש מזריע תחלה יולדת נקבה.

ונשים דעתן קלות ותוכל להתפתות אחר התפלה לתאוות העולם. אבל אם אשה מזרעת תחלה להיות באתעדל"ת אתעדל"ע אזי יולדת זכר שהוא דעת חזק בעבודה כו', ועמ"ש מענין איש מזריע תחלה סד"ה והיה מספר בנ"י גבי בת קול מכרזת ומ"ש בד"ה שוש תשיש ותגל. וזהו הסבה למה שקובלים א"ע בעלי העבודה על היות בהם רוח טהרה והתעוררות לעבודת ה' על כמה שבועות ואח"כ פוסקת לגמרי כו'. והסבה לזה הוא לפי שהתעוררות זו היתה מלמעלה לבד לכן אחר הפסק והסתלקות אור האתעדל"ע נשאר על עמדו וטבעו. ועמ"ש ע"פ היינו כחולמים:

ב **וזהו** אדם כי יקריב מכם כי הנה בחי' אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כי באמת לאו מכל אלין מדות איהו כלל אלא שמתלבש בע"ס ונק' רמ"ח אברים דמלכא כדי להאיר עי"ז לנש"י וכל העולמות ואזי נקרא כמראה אדם וזהו ענין שיעור קומה ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין שיעור קומה חסד דרועא ימינא וגבורה דרועא שמאלא כו' ועמ"ש בד"ה מה טוב חלקנו ובד"ה ואלה המשפטים בענין אדם אדמה לעליון ועמ"ש בד"ה ויאכילך את המן.

ועל זה נאמר אדם כי יקריב היינו המשכת אתעדל"ע מבחי' אדם העליון להקריב לב האדם שלמטה להי' וכמ"ש כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. ועמ"ש סד"ה כי תצא. ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין פי' שכפה עליהם הר שהוא המשכת אהבה רבה מלמעלה שעי"ז ממילא נתעוררו ג"כ באהבה רבה. וזהו ענין כי יקריב מכם. ועיין ברבות (סדר במדבר פי' ג') ע"פ אשרי תבחר ותקרב. וזהו כי יקריב מכם מכם ממש שיקריב את נפש האדם שלמטה להי'. ולכן אמר תיבת מכם אחר אומרו כי יקריב. ולא אמר אדם מכם כי יקריב שא"כ היה הפירוש רק כפשוטו לבד שאדם הגשמי שלמטה יקריב. אבל באומרו כי יקריב מכם בא לרמז אל ענין הנ"ל ולכן נאמר כי יקריב לשון יחיד דקאי על אדם העליון שהוא אחד, וע"ד מ"ש ברבות (בראשית פכ"א) ע"פ הן האדם היה כאחד ממנו כיחידו של עולם דהיינו כמו בחי' אדם העליון. ואח"כ נאמר מן הבהמה כו' תקריבו את קרבנכם זהו בחי' הקרבן שהאדם שלמטה יקריב, ולכן נאמר תקריבו לשון רבים לפי דקאי על בנ"י.

וזהו עצה טובה ממנו יתי' שמיד בעת רצון זה אשר נמשך מלמעלה התעוררות להעיר את נפש האדם תומ"י תתחילו אתם ג"כ לעורר אתעדל"ת ג"כ דהיינו לאכפיא ולאהפכא את מדות נה"ב והוא ענין תקריבו את קרבנכם שהוא מן הבהמה מן הבקר כו' כדלקמן. וזהו כמ"ש משכני אחריך נרוצה פי' כאשר תמשכני באתעדל"ע אזי מיד אחריך נרוצה, אבל אם לא יתאמץ לעבוד עבודתו לברר נה"ב אזי אף שנמשך אתעדל"ע לעורר הנה"א לא יהיה לזה קיום והתמדה. אבל כאשר מיד שאדם העליון יקריב מכם קרבן דהיינו כשיהי' אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת. אזי תומ"י תתחילו גם אתם להקריב את קרבנכם מן הבהמה כו' אזי יהיה דבר המתקיים (ועמ"ש סד"ה משה ידבר בענין והאלקים יעננו שבחי' יחודא תתאה יענה להמשכה זו של משה שהמשיך מבחינת יחודא עילאה להיות מלמטה למעלה כמו מלמעלה למטה, ועד"ז יובן כאן ענין אדם כי יקריב הוא ההמשכה מלמעלה למטה מיחודא עילאה ומן הבהמה תקריבו הוא כענין יעננו כו' וגדול העונה אמן. כי יתרון האור הוא מן החושך שע"י בירור נה"ב נמשך להיות והחיות נושאות את

הכסא וכמראה אדם שעליו לבחי' כי לא אדם הוא וכמ"ש מזה בד"ה זכור ושמור הנ"ל).
והנה קרבן זה שתקריבו אתם הוא מן הבהמה כו'. משא"כ אדם כי יקריב הנה הקרבן הוא מכם והיינו כמש"ל שבכל א' יש בחי' נפש האלקית ונפש הבהמית. והנה בענין אדם כי יקריב שהוא האתעדל"ע הנמשך מלמעלה לעורר ולהקריב נפש האדם שלמטה הנה הערה זו מגיע לנפש האלקית לבד שהוא חלק אלוה ממעל ונק' נר הוי' נשמת אדם שהיא בחי' אדם נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, עמ"ש בד"ה אלה מסעי.
ויש בה אהבה טבעית מצד שרשה ומקור חוצבה רק שהיא מוסתרת וצריך להוציאה מן ההעלם אל הגילוי ע"כ ע"י הגילוי והאתערותא דלעילא תצא אהבה זו מההעלם אל הגילוי להיות בטל להי' כנר בפני האבוקה אבל הנפש הבהמית שכבר ירדה וכלולה מטוב ורע רובה ככולה רע כו' לא שייך בה לומר כן ולכן אף אם נמשך אתעדל"ע אין זה שייכות לנפש הבהמית והגוף כי הגם שרוח האדם העולה היא למעלה עכ"ז היא בהמה ויורדת למטה אלא שזהו עבודת האדם דוקא לברר נפשו הבהמית ונק' עובד אלקים כמו עורות עבודין שמעבד אותן ומתקנן וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ אני ישנה בענין אחותי רעיתי ועמ"ש כה"ג כמ"ש כאן בד"ה וספרתם לכם בפי' אמור.
וכמארז"ל במלאך הממונה על ההריון ששואל טפה זו מה תהא עליה כו' ואילו צדיק או רשע לא קאמר. וזהו כי יקריב מכם, כלומר לשון מכם היינו הנה"א לבד. אבל קרבנכם הוא מן הבהמה כו' היינו לברר הנפש הבהמית להיות בבחי' אתכפיא ואתהפכא ע"י ההתבוננות בגדולת ה' כפי אשר שכלו יוכל שאת להוליד מזה אהבה עזה גם בנפש הבהמית.
ומתחלה צ"ל אתכפיא בשלשה לבושי הנפש מחשבה דבור ומעשה בסור מרע ועשה טוב ואח"כ יבוא לבחי' אתהפכא. גם פי' מן הבהמה היינו כמבואר לעיל שכדי להכניע ולברר נה"ב הוא דוקא ע"י שרשה ומקורה מבחי' פני שור שבמרכבה וזהו שמזכירים בשתים שלפניה דק"ש איך שהמלאכים וחיות הקודש מקדישים וממליכים כו' שמזה דוקא תתפעל הנה"ב.
וזהו מן הבהמה תקריבו היינו בחי' פני שור שבמרכבה. ופי' מן הבקר ומן הצאן היינו שני מדרגות חלוקות שיש בנפשות הבהמיות. יש מי שהוא מבחי' בקר כי שור נגח הוא בחי' גבורות קשות והיינו מי שהוא כעסן בטבעו שמדה רעה זו היא בו בתגבורת יותר ויכונה בשם בקר ע"ש הרתחנות כו'.

ויש מי שאינו רתחן בטבעו וחלק הרע שבו הוא היותו בעל תאוה והוא שנפשו הבהמית היא מבחי' צאן שאינן נגחני' אדרבה קולם ברחמנות. אלא שהם בעלי תאות כו', הנה כל אלה צריך לאכפיא.

וז"ש מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם כל א' לפי מה דידע בנפשו מהותו וטבעו כך יראה לאכפיא מדה זו ואז יהי' דבר המתקיים כו'. וזהו משכני אחריך נרוצה. משכני לשון יחיד הוא אתעדל"ע לעורר האהבה הטבעית שבנפש האלקית.

ועמ"ש מענין משיכה גבי בהמ"ז בפ' עקב בד"ה שייכות ברית ותורה לבהמ"ז, והנה ע"ז הנה"א מבררת ג"כ הנה"ב כנ"ל. וזהו אחריך נרוצה לשון רבים בשני הרצונות דנה"א ונה"ב, וזהו יפה את רעיתי כתרצה עמ"ש בד"ה הנך יפה רעיתי.

ואח"כ נאמר הביאני המלך חדריו לשון יחיד כי חדריו היינו שיתא סדרי משנה שהן בחי' חג"ת חסד דין רחמים ר"ת חדר שמהם נמשך כשר ופסול טמא וטהור חייב וזכאי, והביאני לשון עבר דהיינו כמארז"ל כשהתינוק בבטן אמו מלמדין אותו התורה כולה דהיינו בעוד הנשמה בבחי' עיבור למעלה, ועמ"ש מזה בד"ה והיה לכם לציצית ובד"ה ראה אנכי נותן, ומזה נמשך הכח אח"כ שיאיר לו אור ה' וכח האהבה ויראה להיות משכני דהיינו לפי שמכבר הביאני המלך חדריו. (ועיין מענין משכני אחריך נרוצה בפ' אחרי דנ"ט ע"א, ובפ' ויחי דרכ"ט ב'. ומענין חדריו בפ' ויקרא דף ד' ע"א ובפ' לך לך ד"צ ע"א ועיין מענין משכני בגמרא חגיגה דט"ו סע"ב וברבות וישב ר"פ פ"ו בשלח ס"פ כ"ד. אמור פכ"ז כנרשם בספר בית אהרן). והנה להמשיך אתעדל"ע זו דאדם כי יקריב הוא ע"י עסק התורה שהיא בחינת אדם רמ"ח פקודין רמ"ח איברין ושס"ה ל"ת שס"ה גידים וכמ"ש בד"ה ויאכילך את המן. ולכן ע"י עסק התורה נמשך להיות כי יקריב.

וכמ"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה. ועמ"ש בד"ה רני ושמחי גבי כי אתה נרי א"ת הם בחינת אותיות התורה כו' ומ"ש מזה בד"ה ואתה תצוה גבי מאת בני ישראל וזהו שבעסק התורה נאמר או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי ב' פעמים שלום והיינו כמ"ש שלום שלום לרחוק ולקרוב וכמ"ש במ"א בד"ה ביום השמע"צ.

וכיון שכן נמשך מזה ג"כ בחי' שלום דלרחוק שיהיה נעשה קרוב. וזהו אדם כי יקריב מכם וזהו תשמרו להקריב לי שמור זו משנה שע"י"ז נמשך להיות להקריב לי. ועמ"ש מזה סד"ה צו את בנ"י ואמרת אליהם את קרבני. וברבות בקהלת ע"פ אדם אחד מאלף מצאתי זה משה שבא לאלף דור כו'. ההי"ד דבר צוה לאלף דור. ועז"נ ג"כ אדם כי יקריב דהיינו ע"י התורה. ועמש"ל בענין משה ידבר כו' (וע' עוד מענין אדם כי יקריב כו' ברבות

סדר בא פי"ז ויקרא פ' ב' ור"פ בלק) וזהו דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב כו' ועי"ז ג"כ אח"כ מן הבהמה תקריבו וכנ"ל והוא ע"י קיום המצות שהמצוה יש לה סגולה פרטית להעלות את נה"ב ולקשרה באור א"ס ב"ה כי צדקה תרומם גוי. וכמ"ש במ"א בד"ה המגביהי לשבת:

והנה ע"פ כל הנ"ל יובן ג"כ ענין פסח וספירת העומר כי בפסח הוא אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת והאתעדל"ע הוא לעורר הרצוא בנפש האלקית אבל הנה"ב לא נתהפכה עדיין ולכן נאמר כי ברח העם וכמ"ש בסש"ב ס"פ ל"א.

וזהו כענין אדם כי יקריב מכם וכמ"ש קול דודי כו' מדלג על ההרים שהוא בזכות התורה שנק' הר כמ"ש ישאו הרים שלום לעם כמ"ש במ"א, לכן אח"כ תומ"י ביום שני הוא קרבן העומר שעורים שהוא מאכל בהמה, להיות בירור נפש הבהמית וספירת העומר וספרתם לכם בחינת בירור ז' מדות דנה"ב.

והוא כענין מן הבהמה מן הבקר כו' תקריבו דהיינו אתעדל"ת ואזי עי"ז אח"כ בשבועות מתן תורה הוא בחי' אתעדל"ע שאחר אתעדל"ת התגלות רצונו וחכמתו למטה כי הנה בחינת כי יקריב ותקריבו זהו העלאה ממטה למעלה אבל במ"ת כתיב וירד ה' על הר סיני להיות המשכה למטה ועיין ברבות פ' ואתחנן ע"פ אשר לו אלקים קרובים אליו.

וההפרש שבין בחי' עסק התורה שקודם הרצוא דהיינו בחי' אדם כי יקריב לבחי' עסק התורה שאחר הרצוא ובירור נה"ב היינו שע"י זה הרצוא ובירור נה"ב נמשך בעסק התורה מבחי' כי לא אדם הוא להמשיך משם המשכה חדשה בבחי' אדם וכמ"ש במ"א:

פרק ג

לבאר הדברים ענין אדם כי יקריב מכם וענין מן הבהמה כו' תקריבו את קרבנכם.

הוא כמ"ש במ"א בד"ה בכ"ה בכסלו כי הנה בק"ש יש ב"פ מס"נ האחד למסור נפשו באחד וקאי על נפש האלקית שהיא בבחינת ביטול באור א"ס ב"ה ממש וזהו ענין אדם כי יקריב מכם קרבן להוי' כי אדם העליון היינו ז"א דאצילות ומכם קאי על מס"נ של הנפש האלקית והוא בחינת קרבן להוי' שמס"נ זה הוא בבחינת ה' אחד שהוא אור א"ס ב"ה המלובש בז"א דאצילות שהנשמות נכללים בו בבחינת לאשתאבא בגופא דמלכא וכמ"ש בזהר פי' פינחס (דרי"ז ע"א) ע"פ ועשב לעבודת האדם אלין אינון נשמותיהן דצדיקייא דההוא אדם שהוא ז"א דרכיב ושליט על בהמה דא שהיא בחינת מל' אכיל ואעיל לון בגויה כו' והנה אדם היינו ע"ס דזעיר אנפין והוי' הוא אור אין סוף המלובש בו ועל ידי בחינת לאשתאבא בגופא דמלכא שהוא ע"ס דז"א הרי מתאחדים ג"כ בהקו מאור אין סוף שבז"א וזהו אדם כי יקריב מכם קרבן להוי' והוא ג"כ ע"ד מ"ש בספרא

דצניעותא רפ"ד ז"א אתגלייא ולא אתגלייא ובהפי' שם בזהר הרקיע איתא כי הפנימית שלו הוא ממש עתיקא כו' וכ"כ הרמ"ז בפרשת ואתחנן בד' ר"ס ע"ב פנימית עתיק שבתוך ז"א ועמ"ש במ"א בפי' כרוב אחד מקצה מזה שהוא קצה אור א"ס שבז"א והיינו כמ"ש הרמ"ז שם כידוע שבחינת עתיק הוא סוף עולם הא"ס ועיין באד"ר דקל"ו ע"ב בפי' כי לא אדם הוא וזהו אדם דהיינו בחינת אתגלייא דז"א כי יקריב מכם שתבא הנפש האלקית למסור נפשו בק"ש באחד שאז הוא קרבן להוי' שהוא בחי' פנימית דז"א בחינת עתיקא כו'.

ועיין בזהר בהעלותך קנ"ב א' נשמתא דאמרן דא תפארת ישראל כו' ונשמתא לנשמתא דא איהו עתיקא קדישא וכולא חד. וזהו אדם דהיינו תפארת כדכתיב כתפארת אדם. כי יקריב מכם קרבן להוי' הוא בחינת הארת ע"ק המלובש בת"ת שהרי נקרא נשמתא לנשמתא כו'.

והנה המשכה זו ואתעדל"ע זו דאדם כי יקריב היינו ע"י עסק התורה והמצות שהתורה היא בחינת אדם זה כמבואר בזהר בהעלותך שם. וזהו שהתורה נקרא עוז שהיא הנותנת כח ועוז לנפש האלקית להתגבר על חומריות הגוף ונפש הבהמית וכמ"ש במ"א ע"פ בחודש השלישי.

ובחינ' הב' דמס"נ בק"ש הוא בחינת ובכל נפשך היינו שגם בחינת נה"ב תהיה בבחינת אתכפיא ואתהפכא ובחינת מס"נ זו אינו באחד אלא בבחינת ברוך שם כבוד מלכותו כו' וזהו מן הבהמה כו' תקריבו את קרבנכם דקרבנכם היינו הקרבת נפש הבהמית ועלייתה בבחינת אתהפכא כו' ונמשך מן הבהמה שמדת מלכות שמתלבשת בבריאה היא בחינת שם ב"ן בגימטריא בהמה.

ומבחינה זו דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד דוקא נמשך הקרבת נה"ב. וגם עלייתה אחר הבירור הוא בבחינת שם ב"ן וכמ"ש בזהר פרשה פינחס שם בפי' מצמיח חציר לבהמה והוא ענין התכללות נה"ב אחר הבירור בבחינת מל' כמו התכללות המלאכים הנקרא חציר כו' ועשב לעבודת האדם קאי על התכללות נה"א בז"א כנ"ל ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ כה אמר כו' מהלכים בין העומדים מענין זה.

והענין כי הנה יש ב' בחינות התבוננות האחד ההתבוננות בעצמות אור א"ס ב"ה שהוא יתברך רם ונשא ואינו בגדר עלמין כלל לא בבחינת ממלא ולא בבחינת סובב כי אני ה' לא שניתי כתיב ואין ערוך אליו יתברך אפי' כערך טפה מאוקיינוס ומזה נמשך המס"נ של הנה"א (עיין בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא במש"ש וא"כ מהותו ועצמותו יתברך כו' המס"נ למעלה מחיי החיים כו') שלפי ששרשה מבחינת פנימית העולמות היינו

מפנימית הכלים כמאמר טהורה היא ששרשה מבחינת טהירו עלאה כו' ע"כ היא בטלה ונכללת לגבי אור א"ס ב"ה ממש על ידי שמשכלת ומתבוננת ברוממות עצמות אור א"ס ב"ה.

וזהו ענין מפתחות הפנימית ושער החצר הפנימית הפונה קדים כו' שיומשך התפעלות בנפש שתתפעל מאור א"ס ב"ה ממש שנקרא קדמונו של עולם שאינו בגדר ממכ"ע וסכ"ע. וזהו אדם העליון ז"א דאצילות כי יקריב מכם שיומשך המס"נ בנפש האלקית קרבן להוי' שהוא מהתבוננות רוממות עצמות אור א"ס ב"ה שהארה מזה מלובש בז"א כנ"ל והבחינה הב' בהתבוננות הוא נקרא מפתחות החיצוניות שהוא להתבונן איך הוא יתברך ממכ"ע אתה עשית את השמים ושמי השמים יוצר משרתים ואשר משרתיו כו' שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה (כמ"ש במ"א בד"ה כי תשמע בקול וסד"ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות בענין שעורה וחטה כו' ע"ש) והוא מבחינת מדת מלכותו ית' שנקרא שם שאינו אלא זיו והארה וכנודע דבחינת ממכ"ע וסכ"ע הכל נקרא בחינת שמו בלבד כו' וכמבואר במ"א בפי' אל תקרי שמות אלא שמות כו' (עיין בד"ה ובבואה לפני המלך כו') והנה מבחינת התבוננות זו יומשך בחינת אתהפכא דנה"ב שלהיות הנה"ב היא ירדה במדרגות תחתונות אשר שם מסכים מבדילים ע"כ לא תקלט בה ההתפעלות אלא דייקא ע"י התבוננות מבחי' זו איך שהיש ודבר נפרד הוא בטל לגבי בחינת הזיו המחיה אותו כו' וכמ"ש במ"א בפי' כי תצא למלחמה על אויביך שלנצח כח המתאוה שבנפש הבהמית תהיה בבחינת על אויביך דהיינו להתבונן בבחינת שרשה שלמעלה שהוא מבחינת מרכבה עליונה שבקדושה כו' שהוא ג"כ בחינת מן הבהמה תקריבו (ועמ"ש סד"ה וכל העם רואים כו'. בענין ויעמדו מרחוק ובענין ומברכים אותך יתברך שמך כו' שנזכר ג"כ קרוב לענין זה) וזהו מן הבהמה כו' תקריבו כי הנה כתיב רוח הבהמה היורדת היא למטה שבחינת התפשטות הארת האלקות הנמשך להחיות עולמות בי"ע נקרא רוח הבהמה שם ב"ן מאחר שבאמת אין ערוך כלל לנברא עם הבורא כי הנברא הוא בעל גבול מחודש והבורא הוא בלתי בע"ג אין לו תחלה ואין לו תכלה.

ולכן המשכת האור והחיות להתהוות הבעל גבול מהבלתי בע"ג הוא תכלית הירידה שאין כמוה ואפילו נבראים היותר נעלים כמו נשמות ומלאכים הנה ירידה גדולה לבחינת הזיו לירד מבחינת התכללותו במאור להיות זיו והארה ושיהיו נהנין מזיו כו' משא"כ כשהיה כלול במאור ע"ד המלך המרומם לבדו כו' ולכן נקרא בחינת מל' היורדת לבי"ע רוח הבהמה היורדת למטה בחינת שם ב"ן כמו שאין ערוך בין החי למדבר כו' ועמ"ש בד"ה והניף את העומר ועיין בזהר פי' ויחי דרל"ט ע"א כד נחית ואזיל כו' ולכן

הנה התפעלות הנפש מבחי' זו נקרא מן הבהמה תקריבו כו' והיינו שמבחינת התבוננות דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ומענין שתים לפניה דק"ש דהיינו מהתבוננות התפעלות העצומה של המלאכים וחיות הקודש מזה נמשך בחינת ובכל נפשך אתכפיא ואתהפכא דנפש הבהמית כו'.

והנה בעליי' נפש הבהמית ג"כ להתכלל באור א"ס ב"ה נעשה יתרון מבהתכללות נה"א לבד כענין במקום שבע"ת עומדים כו' וכנודע דשם ב"ן לאחר הבירור הוא למעלה משם מ"ה שהוא בחינת אדם. וזהו ענין א"ח עט"ב. וזהו שבאדם כי יקריב מכם נאמר קרבן להוי' ואח"כ במן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם כתיב יקריב אותו לרצונו לפני הוי'. דהיינו מקור בחינת הוי' שמשם נמשך להיות התהוות בחינת הוי'. וזה היה ענין דם התמיד צפונה לפני הוי' וכמ"ש במ"א בד"ה בכ"ה בכסלו הנ"ל. (ועיין בזהר ויחי דרל"ט ע"ב מ"ש ע"פ זה). ומה שיש להבין עוד דהא כללות ענין הקרבנות הוא לפי שהם משבה"כ שנפלו ועיקרם מעולם התהו לכך כשמתבררים ומתעלים הם בחינת ריח ניחוח. וזה יתכן ג"כ בבירור נה"ב שבאדם ששרשה ג"כ מעולם התהו. אבל על בחינת מס"נ של הנפש האלקית ששרשה מעולם התיקון מז"א דאצי' לכאורה קשה למה יקרא בחינה זו יקריב מכם קרבן כו' הנה כבר נת' ענין זה במ"א בפ' יתרו בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה ע"ש ועמ"ש בד"ה אני ישנה גבי רעיתי:

ב והנה זהו פי' א' דמ"ש מן הבהמה קאי על קרבנכם וכפי' הזהר פרשה ויחי הנ"ל ויש אופן אחר והוא עפמ"ש בספרא דצניעותא רפ"ד אדם ובהמה תושיע ה'. חד בכללא דאחרא משתכחא. בהמה בכללא דאדם. אדם כי יקריב מכם קרבן להי' מן הבהמה. משום דאתכליל בכללא דאדם עכ"ל ובזהר הרקיע שם פי' דהכוונה בזה כי הפסוק קשה להולמו. תחלה אמר מכם משמע מגופו של אדם והדר אמר מן הבהמה (ולפמ"ש לעיל ג"כ מתורץ קושיא זו) והענין הוא כי בהמה גימטריא ב"ן והוא ממש מצלעותיו של אדם כי אדם גי' מ"ה שהוא שם הוי' ומילויו י"ט גימטריא חוה שהוא מל' שם ב"ן עכ"ד. ועיין מענין חוה בפ' בראשית ד"ה להבין ענין הברכות. נמצא לפי' הספרא דצניעותא מן הבהמה היינו ג"כ בכלל בחינת כי יקריב מכם. דהיינו משום שגם הנה"א אע"פ שעיקרה בחינת אדם שם מ"ה אעפ"כ כלולה ג"כ מבחינת ב"ן וכמשנ"ת בפ' בלק בביאור ע"פ מי מנה ע"ש. וז"ש וזרעתי את בית ישראל כו' זרע אדם וזרע בהמה (בירמי' סי' ל"א) דהיינו שגם בנה"א עצמה יש מבחינת בהמה שהוא שם ב"ן. כי הנשמות נולדו מזיווג זו"ן שהם בחינת מ"ה וב"ן א"כ כלולים משני הבחינות (וכמ"ש במ"א בד"ה כי תצא בענין וראית בשביה אשת יפ"ת כו' שיש בהנשמה ב' בחינות יפ"ת ואשת יפ"ת שהם

בחינות דו"נ וזהו ענין בצלמו בצלם אלקים כו' ע"ש) ועיין בפ' נשא דקמ"ז ע"א ע"פ צאן מרעיתי אדם אתם. וביאור ענין ב' בחינות אלו בעבודת ה' עפמ"ש בד"ה רני ושמחי בפי' וצדקתך ירננו שהמלאכים אין השגתם רק בבחינת מלכות. אבל הנשמות יש להן עבודה נוספת כו'.

והנה המלאכים נקראו בשם בהמ' וכמ"ש בביאור ע"פ ואלה המשפטים שלגבי מעלה נחשב בלי דעת הגם שלגבי מטה נחשב הדעת גדול. והיינו מפני היות השגתם רק בבחינת מל'. והנה בנשמות ישראל יש ג"כ בחינה זו וזהו אחרי ה' ילכו כאריה ישאג כמו פני אריה שבמרכבה. אכן יש בהם עוד בחינה עליונה יותר והיינו ע"י התורה בחינת אדם ועמ"ש בד"ה אתם נצבים ומ"ש בד"ה חכלילי עינים מיין בפי' נכנס יין יצא סוד שע"י יינה של תורה נתגלה בחינת אהבה רבה המוסתרת בנפש כו' וזהו מכם מן הבהמה כו' וזהו ענין ויחד לבבנו.

ובמ"א בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב נתבאר פי' ויחד לבבנו כי יש ב' בחינות ברעותא דליבא פנימית וחיצוניות. פנימית נקודת הלב היא בחי' אהבה רבה שלמעלה מהטעם והדעת המושג ובאה מלמעלה בבחינת מתנה והיא מבחינת שם מ"ה ומרומז בדברי חז"ל איזהו שוטה המאבד מ"ה שנותנים לו וחיצוניות הלב הוא הנלקח מן הדעת וההתבוננות איך שמלכותך מלכות כל עולמים כו' וזהו ענין שם ב"ן כנודע שכנגד הדעת יש לעומת זה וזהו ענין עה"ד טו"ר כי בז' מלכין דתהו בלע הוא מבחינת דעת שנפל בשבירת הכלים כו' משא"כ בחכמה שלמעלה מהדעת כתיב ימותו ולא בחכמה שהוא למעלה משבה"כ עץ החיים וחכמה כח מ"ה.

וצ"ל ויחד לבבנו שיהיה נכלל בחינת חיצוניות הרצון בבחינת פנימי' הרצון והיינו בירור ב"ן והתכללותו במ"ה וזהו כי יקריב מכם כו' מן הבהמה כו' מ"ה וב"ן שבנפש האלקית ועמ"ש ע"פ והקרבתם עולה אשה. ועיין עוד במ"ש במ"א ע"פ שיר השירים בענין ב' בחינות כלה שכינתא עילאה ושכינתא תתאה והיינו ג"כ ב' בחינות אלו שבנפש האלקית. (גם מ"ש בפ' כי תשא ע"פ שמאלו תחת לראשי כו' בענין ההפרש בין עבודת ניצוץ הנשמה המתפשט ומתלבש בתוך הגוף שזהו בחינת בכל לבבך כו' משא"כ בחינת בכל מאודך הוא בחי' עבודת עיקר הנשמה כו' והיינו שצ"ל ע"ד ויחד לבבנו וכמבואר ענין זה ג"כ סד"ה להבין ענין הברכות) ואח"כ כתיב מן הבקר ומן הצאן זהו בירור נה"ב שבאדם ששרשה לוקחה מחיות המרכבה שנק' שנים עשר בקר כו':

פרק ד

ולא תשבית מלח וגו'. הנה מלח הוא נותן טעם בדברים הנמלחים בו כמו הבשר. וכמ"ש בגמ' פ"ק דברכות דף ה' סע"א ובמנחות דכ"א סע"א, וכמ"ש היאכל תפל מבלי מלח (וע' באדר"ז דרצ"ה ע"ב), שבלי מלח הוא בשר תפל שאין בו טעם וכשמולחים אותו במלח אזי נעשה בהבשר טעם שהמלח ממתקת את הבשר. והרי המלח עצמו אין בו טעם ואעפ"כ הוא פועל הטעם בהבשר. והענין ששרש המלח הוא בחי' גבורות דאבא שהמלח הוא מתולדות המים שע"י חום השמש ששורפם נעשה המלח. ומים הוא בחי' חסד שבחכמה והמלח זהו בחי' גבורות ולכן היא חריף. (ועיין במא"א אות מ"ם סעיף ע"א). והנה מבואר בע"ח שמגבורות דאבא נעשו חסדים דאימא. פי' דהגם דלגבי אבא נחשב לבחי' גבורות עכ"ז כשנמשכים לאימא נחשבים בחינת חסדים לגבה. ונודע שכל הטעמים נמשכים מחכמה כי טעמים הם בשם ע"ב שהוא חכמה, ולכן המלח ששרשו מבחי' אבא הוא הנותן טעם בדבר הנמלח. ומ"מ הוא עצמו אין בו טעם. מפני שהוא מבחי' גבורות דאבא. לכן לפי שהוא מבחינת גבורות אין בו טעם, אבל הרי מבחי' גבורות דאבא נעשים חסדים דאימא. וזהו שמטעים הבשר, (וענין הבשר עבמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות חייך שלך גדול משלהם, וסד"ה והיה מדי חודש גבי יבא כל בשר להשתחוות. ויובן משם דהבשר שרשו מבחי' בינה. וכמארז"ל אודם מן האם שממנו בשר כו', ולכן הבשר נמתק ע"י המלח שחסדים דאימא נתהוו מגבורות דאבא כנ"ל). ועוד שזהו כענין בחכמה אתברירו שחכמה הוא המברר כל הברורים להפריד הטוב מן הרע. והנה עד"מ האדם המברר אוכל מתוך פסולת או הפסולת מן האוכל הרי אין מהותו נמצא בהמתברר כ"א רק שעל ידו נעשה הבירור. וכן עד"מ הבירור של הגבינה מה שנברר האוכל מתוך הפסולת דהיינו מן הקום ומי חלב ונעשה גבינה והיינו ע"י עור הקיבה שנותנים בה כידוע. והנה עצמיות הטעם של עור הקיבה אינו נמצא ונרגש לא בהגבינה ולא בהקום (כ"א) אעפ"כ הוא פועל הבירור שמתברר האוכל מהפסולת וישתנה למעליותא. וכך הוא ענין בחכמה אתברירו שמברר הבירורים שיהיה נפרד הטוב מן הרע. מה שמקודם היה הטוב מעורב ברע לכן לא היה בו טעם עד"מ וע"י החכמה נעשה הבירור ויופרדו הסיגים והפסולת אז נתגלה הטוב כו'. וזהו ג"כ ענין המלח שהמלח מפליט הדם מן הבשר שמברר הפסולת מן האוכל לפי ששרשו מגבורות דאבא דבחכמה אתברירו ולכן אף שבעצמו אין בו טעם עכ"ז הוא פועל טעם בהבשר. ע"ד הבירור וטעם הגבינה ע"י המחבץ כו' (ועמ"ש עוד מענין מלח בביאור ע"פ והיה לכם לציצית בפי' ברית מלח עולם היא כו' ע"ש). ושרש של בחי' מלח הוא בחי' בוצינא דקרדוניתא שהוא בחי' קו המדה.

כי מלח בגימ' מזלא ואבא יונק ממזלא, ושרש מזלא נמשך ממו"ס שבו מלובש גבורה דע"י שנק' בוצינא דקרדוניתא. וענין קו המדה שהוא המודד לכל המשכות האורות וכלים איך וכמה יומשך (וזהו ענין מ"ש אורך היריעה האחת שמנה ועשרים באמה. שנמדד באמה היא בחי' קו המדה, ועד"מ האמה שמודדין בו שאף שנותן מדה לכל הדברים מ"מ הוא עצמו אינו מלובש בם כו'). ולכן צריכין להניח מלח על השלחן להגין מן היסורין כי מפני שהוא שרש כל הגבורות ע"כ הוא ממתיק הדינים שאין הגבורות נמתקין אלא בשרשן:

והנה כמו"כ יש בחי' זו גם כן בתורה, שבחי' חכמת הקבלה היא גם כן בבחי' המלח. שהיא בעצמה נסתרה ונעלמה שאינה מושגת בבחינת טעם ממש כמו שיש לנו השגה וטעם בהנגלות לנו.

ואעפ"כ המלח הוא הנותן טעם בכל המאכלים גם בלחם גם בבשר. שכל הנהגות העולמות הוא ע"פ פנימי' התורה וכל התורה נאמרה ע"פ הקבלה. וכן גם באדם העוסק בתורה הוא כן שהמלח הוא נותן טעם בלחם ובשר כו'. וכמ"ש כולם בחכמה עשית וע"כ גם בקרבנות נאמר ולא תשבית מלח כו'. כי בחכמה אתברירו והקרבנות המה ענין בירור נפש הבהמית כו' ונק' המלח ברית אלקיך ברית הוא בחינת התקשרות הבורא עם הנבראים שההתקשרות הוא ע"י בחי' זו דבחכמה אתברירו כו'. (ועיין בזח"א ויחי דרמ"א ע"ב. ועיין בספר עמה"מ שער י"ד פי"ד דף פ"ד ע"ד שפי' עד"ז בשם ר' יהודה חסיד בספר האורה מארז"ל פ"ה דב"ב דף ע"ד ע"ב) בענין ומלחה לצדיקים לעתיד לבוא שהוא ענין ברית מלח עולם גנוזה לעתיד לבוא כו' והאכילה והסעודה היא ההשגה שישיגו כו':

פרק ה

ביאור הדברים הנ"ל ע"פ ולא תשבית מלח וגו'

הנה בס' של בינונים פ"ג נתבאר בענין הנפש שהיא כלולה מעשר בחינות כנגד ע"ס עליונות כו', וכן פי"ב נת' מהות ועצמות נפש האלהית שהן עשר בחינותיה כו'. אך באמת חסר שם ולא נתבאר איך שגם החכמה שהיא ראשית שבעשר בחינות הנ"ל הוא רק בחי' כלי בלבד לעצמיות ומהות הנפש. כמו שהמוח הגשמי הוא רק כלי לכח השכל והחכמה המתפשט מהנפש. כך עד"ז כח השכל שבנפש הוא רק כלי למהות ועצמיות הנפש. (ועמ"ש בד"ה פתח אליהו). אבל לא שהשכל הוא ממהות ועצמיות הנפש. שהרי השכל אינו שוה באדם בכל עת שפעמים צלול דעתו ופעמים לא כן עד שפעמים ידבר שטותים וא"כ יש בהשכל שינויים רבים, ולכן א"א לומר שהשכל הוא

עצמיות הנפש ממש ושעצמיות הנפש הוא רק עשר בחינותיי שהן שכל ומדות או אפיי לומר שהיא מציאות אי והוא שכל אלא שהשכל הוא רק כלי לבד ואפילו בחיי רצון שיש בנפש למעלה מהשכל כמו ענין שתוק כך עלה כוי ג"כ נק' קרקפתא או גלגלתא דחפיא על מוחא שהוא גם כן בחיי כלי (ולכן אנו רואים שהשכל הולך ומתגדל שהתינוק שכלו קטן ביותר וכשמתגדל מעט מעט כך יתוסף הגדלת שכלו ומדותיו וזקני ת"ח כל מה שמזקינין דעתן מתיישבת כוי. והרי הנשמה היה בו גם מקטנותו ואם כן למה היה אז שכלו קטן. אלא הענין כי הנשמה עצמה היא למעלה מהשכל. והשכל הוא כח המתפשט ממנה וכדי שיהיה נמשך המשכה והתפשטות זה אל הגילוי הוא כשיש כלי להכיל דהיינו כלי המוח שהוא כלי לאור השכל אזי הכלי הוא ממשיך לתוכו גילוי אור וכח השכל ובקטן מצד קטנות מוחו השכל מאיר בקטנות מאד כוי, אבל הנשמה עצמה מלובשת בו גם מקטנותו ותחלת התהוותו). והנה מהות ועצמות הנפש היא חלק אלוה שאינו בגדר עשר בחינות שיש להן גדר מיוחד אלא אור פשוט כוי, וכן כתב הגאון מהר"ל מפראג זצ"ל בהקדמתו לס' גבורות ה' ד"ג ע"ג וז"ל ואולי יאמרו אם אין עצמותו שכל וגשם ח"ו לומר עליו אם כן מהו יתברך. נשיב להם וכי הנשמה שבגוף האדם יוכל לעמוד על אמתתה. כל שכן וכל שכן בורא הכל שאין לשאול עליו קושיא זאת כי לא יראני האדם וחי עכ"ל. הרי ביאר שהנשמה עצמה היא למעלה ממהות שכל. והנה כמ"כ יובן מזה הנמשל למעלה (כמ"ש הגאון הנ"ל) בענין ע"ס עליונות לגבי המאציל א"ס ב"ה. או שכמו שהוא למעלה כך הוא למטה בנפש (כמ"ש נעשה אדם בצלמנו כוי דקאי על הנשמה ועיין בשל"ה ד"ט וד"י) שאפילו בחיי חכמה עילאה דאצילות היא רק בחיי כלי לבד לאור א"ס ב"ה, אבל אינה עצמיותו של המאציל ב"ה כי הוא פשוט בתכלית הפשיטות, משא"כ בחיי חכמה הוא איזה מהות וגדר מיוחד.

ואנת חכים זהו השפלה וענוה שמשפיל א"ע כביכול להיות מתלבש בחכמה ואזי איהו וחיוהי וגרמוהי חד ולא כמו התלבשות הנפש בשכל. ומ"מ הוא רק כלי כוי. וכמ"ש בס' של בינונים דמ"ש הרמב"ם הוא המדע והוא היודע כוי והודו לו חכמי הקבלה, זהו דוקא בהתלבשות אור א"ס ב"ה ע"י צמצומים רבים בכלים דחב"ד דאציי אך לא למעלה מהאציי כוי. כי הנה בהקדמה לספר גבורות ה' שם השיג לגמרי עמ"ש הרמב"ם שהוא המדע כוי, וז"ל אבל הוא יתי שקראו רז"ל בשם הקב"ה ולא נקרא השכל ב"ה כי אמיתת עצמותו לא נודע רק שהוא נבדל מכל גשם וגוף ומכל הנמצאים ועל זה נאמר הקדוש ב"ה שענין קדוש נאמר על מי שהוא נבדל כי הוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות כוי יעו"ש שהאריך להשיג לגמרי ע"ד הרמב"ם הנ"ל. אמנם לפי קבלת האריז"ל עולה

שדברי שניהם אמת, דבא"ס ב"ה עצמו לא שייך כלל לתאר בחי' חכמה כי החכמה נחשבת אצלו כמו עשי' ממש וכדברי הגאון מהר"ל שלכן נק' הקב"ה כנ"ל.
ומ"מ בהתלבשות אור א"ס ע"י צמצומים רבים בכלים דחב"ד דאצילות כיון דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון זהו מ"ש הרמב"ם שהוא המדע והוא היודע כו' וכמאמר התיקונים אנת חכים ולא בחכמה ידיעא כו'. ואם כן מכ"ז מובן מ"ש שהחכמה הוא רק כלי לאור א"ס ב"ה:(והנה הגם שבתניא נתבאר שהנשמה נמשכה מבחי' חכמה שהוא המדע כו' כמו שהבן נמשך ממוח האב והחכמה היא בחי' כלי כנ"ל. אך י"ל כי אע"פ שהחכמה היא בחי' כלי מ"מ שורה בה עכ"פ א"ס ב"ה עצמו שלמעלה מהחכמה וכמ"ש בס' של בינונים פל"ה בהג"ה ולכן גם בהנשמה הנמשכת מכלי ח"ע מלובש גם כן הארה מבחי' האור המלובש בכלי החי"ע דאיהו וחיוהי חד. וכמ"ש באגה"ק משל גשמי לזה כמו בהטפה נמשך בה גם ממהות הנפש ועצמותה המלובשת במוחין ולכן מולידה בדומה לה ממש עכ"ל. וזהו שנזכר לעיל שעצמיות ומהות הנשמה הוא למעלה מהשכל כו' והשכל אינו רק בחי' כלי לבד להנשמה עצמה. אכן באמת בחי' יחידה היא נמשכה מלמעלה ממש מהחכמה, ועיין בזוהר ח"ג נשא דקמ"א ע"ב ע"פ ויפח באפיו נשמת חיים, ועיין בשע"ק להרח"ו ח"ג ש"ב שהיחידה שרשה מא"ק והוא למעלה מעלה מהחכמה ועמ"ש על פסוק אלה מסעי בענין מוצאיהם למסעיהם, ועמ"ש במ"א על פסוק ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם בענין האהבה מסותרת שהוא מבחי' קוצו של יו"ד שלמעלה מהחכמה כו'):

ב **והנה** לפיכך בחי' ומדרגת מס"נ שהוא ענין הביטול במציאות ממש לא"ס ב"ה נמשך דוקא מצד עצמיות הנפש שלמעלה מהשכל שבטלה לעצמיות א"ס ב"ה שלמעלה מעלה גם כן מהחכמה כביטול הנר באבוקה. אבל לא די בבחי' השכל שבנפש לבד מאחר שאינו רק כלי וגם מקור החכמה הוא כלי בלבד לאלקות. וזהו בכל נפשך ממש ולא בחינת לבושים לבד מודומ"ע, (ובזה מתורץ למה לא נמצא בתורה טעם על מס"נ רק על אהבה כמ"ש לאהבה את ה' אלהיך כו' כי הוא חייך אלא שהוא מפני שהמס"נ נמשך מצד הבחי' שלמעלה מהשכל א"כ איך שייך לומר ע"ז טעם ושכל). ועפ"ז יובן גם כן ענין ותלמוד תורה כנגד כולם, וגם מ"ש ודברת בם מיד לאחר בכל מאדך דמאדך היינו אה"ר בלי גבול ליכלל וליבטל באי"ס ב"ה ואיך תתיישב צמאון אה"ר זו ע"י ודברת בם כו' גם בפי' בכל נפשך שהוא מס"נ ממש. וידוע דיש גם כן עוד פי' דבכל נפשך היינו ג' לבושי הנפש מחשבה ודיבור ומעשה לקשרם במודומ"ע של הקב"ה ע"י עסק התורה ומצות. ואם כן איך ב' פירושים אלו שבתיבות בכל נפשך שייכים זל"ז. והענין כי התורה

היא חכמתו יתי שבאציי שבה מלובש אור א"ס ב"ה ממש, (ולכן נקרא התורה משל הקדמוני שהיא בחיי ח"ע שהוא כלי לאור א"ס ב"ה שהוא קדמונו של עולם כמ"ש מזה בדרוש פורים) וחכמה דאצילות נתלבשה בחכמה דבי"ע כדי להתלבש בהלכות הערוכות לפנינו שהם מדברים בענינים גשמיים דעשייה פיאה תרומות ומעשרות כו' יציאות השבת כו'. וכשהאדם לומד התורה ומבין ומשיג איזו הלכה לאשורה הרי חכמתו מתקשרת בחכמתו יתי שבהלכה זו. והיו לאחדים מכל צד ופנה כמ"ש בס' של בינוניי ח"א פ"ה.

והנה מבואר למעלה שעם היות הנשמה עצמה היא למעלה מהשכל מכל מקום עכ"פ השכל הוא כלי לעצמות הנשמה. וכן למעלה אע"פ שאור א"ס ב"ה הוא למעלה מגדר ובחיי חכמה אפילו מבחיי ח"ע דאצילות מ"מ מלובש הוא בח"ע שהחכמה היא דוקא כלי לאור א"ס ב"ה כמ"ש הטעם בס' של בינונים פל"ה בהג"ה וכיון שכן הרי על ידי התקשרות ויחוד חכמה ושכל של הנשמה בחכמה שבתורה שהיא חכמתו יתי עי"ז ממילא נעשה ג"כ התכללות ויחוד עצמיות הנשמה שלמעלה מהשכל באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחיי ח"ע כיון דאור א"ס ב"ה מלובש בח"ע אשר היא הלכה זו. וגם נשמת האדם שלמעלה מהשכל שלו מלובשת בכח השכל שהרי הנפש נק' נפש המשכלת. א"כ בהתקשרות ויחוד שכל האדם בחכמת התורה. נעשה גם כן יחוד עליון יותר מזה והוא התכללות עצמיות הנשמה בעצמיות אור א"ס ב"ה.

וכ"ז נעשה דוקא על ידי התקשרות השכל בחכמת התורה וזהו שאיתא דאורייתא היא היכלא עילאה דקוב"ה. ואע"פ שהאדם אינו מרגיש כלל התכללות זו בשעת עסקו בתורה ועיקר עסקו וטרדתו הוא בהחכמה להשיגה ולא עוד אלא שאפשר שיתערב מקצת ישות באמצע אם השכיל בטוב כו' מ"מ מאחר שעיקר כוונתו לשמה ובתורת ה' דוקא חפצו לכן עצמיות נשמתו נכללת באי"ס ב"ה ואע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי. (ועמ"ש מכל זה בד"ה וידבר אלקים גבי חג השבועות ע"ש). ובזה יובן איך שני הפיי דבכל נפשך מישך שייכי אהדדי וגם דשייך ודברת בם תיכף לובכל מאדך. כי המס"נ ליבטל ולהכלל באי"ס ב"ה ובעסקו בתורה גם כן מתכללת נשמתו באי"ס ב"ה כו' לכן ענין ודברת בם הוא המרוה צמאון האה"ר דבכל מאדך ליבטל וליכלל באי"ס ב"ה (ועמ"ש מענין עסק התורה בד"ה כי ביום הזה יכפר בפיי והיו הדברים האלה כו' ודברת בם ע"ש):

ג **וזהו** הטעם לעוצם השקידה בתלמוד תורה של חכמי המשנה והגמרא אשר זה היה עבודתם כל הימים לא פסק פומיי מגירסא. ומהדר תלמודיי מתלתין יומין לתלתין יומין וגם רשב"י כנז' בשבת פ' במה מדליקין.

וגם בזוהר נז' מארי מתניתא ומארי קבלה מועטים היו ומהו הלימוד סדר זרעים בצמח הארץ וסדר טהרות אבות הטומאה כו' שהם הכל מדברים בענינים גשמיים אלא לפי שבהם נתלבשה חכמתו יתי ע"י התלבשות בחכמה דבריאה כו' כנ"ל ובתוכה שורה אור א"ס ב"ה, וזהו עיקר התכלית להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מהאצי'.

וגם המלאכים בקשו התורה בשביל זה ולא ניתנה להם אלא לישראל דוקא להמשיך גילוי אור הסוכ"ע בעה"ז דוקא ולכן נתלבשה התורה בענינים גשמיים דוקא. בכדי שאח"כ בתחה"מ שהוא תכלית הבריאה יהי' גילוי זה לנשמות שבגופים דוקא.

והיינו ע"י ביטול הנפש והתכללותה באור א"ס ב"ה עכשיו ע"י עסק התורה כנ"ל שלא להיות בבחי' יש בפ"ע אלא להיות בטל לאור א"ס ורצונו וחכמתו שזהו עסק התורה וכמ"ש ולא תחללו שלא לעשות בחי' חלל והעלם אור א"ס ב"ה. שהוא יתי' אינו שורה במי שהוא יש ודבר שאין אני והוא יכולים לדור בעולם א"כ גורם בחי' חלל שמסתלק אור א"ס ב"ה ממנו כו'.

והנה ידוע שלהיות התהוות העולמות נעשה חלל ומקום פנוי ואח"כ נמשך קו לתוך מקום החלל, וענין החלל הוא העלם האור והקו היא בחי' הגלוי. אך כיון שהגילוי מעט רק עד"מ בבחי' קו וחוט לבד ע"כ ברבוי ההשתלשלות העולמות נעשה למטה בחי' העלם והסתר, וגם כי הארת הקו מסתיים במלכות דאצי' אלא שאח"כ נמשך ובוקע דרך הפרסא. אמנם לע"ל יהי' גילוי אור א"ס שלמעלה מהצמצום וחלל ולא יהי' עוד הגילוי בבחי' קו אלא עצמות אור א"ס יתגלה ולא יהיה עוד חלל והפסק כלל.

והגילוי יהיה למטה דוקא. משא"כ עכשיו שהקו מסתיים באצי' כו' והא בהא תליא שכשהגילוי רק בבחי' קו ע"כ הולך ומתמעט וכמשל החבל שבראשו עב והולך ומתקצר כו' עד שמסתיים באצי' משא"כ כשהגילוי הוא עצמיות האור שלא בבחי' קו הנה מעלה ומטה שוין, (וכמ"ש בד"ה זכור את יום השבת גבי פי' קוינו כו' ולעתיד כו' ע"ש), וגילוי זה לע"ל הוא ע"י עסק התורה עכשיו בבחי' ביטול שבחכמת התורה שורה ומלובש אור א"ס אלא שהוא בבחי' קו. וע"י הביטול של הנפש האדם שעצמיות הנפש נכללת בבחי' ביטול בהקו אור א"ס שבתורה גורם וממשיך התגלות עצמיות האור שלמעלה מהקו והחלל כו', (כי ביטול היש מעורר מאד למעלה לכן ביטול זה של הנפש והחב"ד שלה ולבושיה מו"ד בעסק התורה בבחי' ולא תחללו גורם להמשיך תוספת אור בהתורה. וזהו פי' עוסק בתורה לשמה ר"ל לשם התורה עצמה. שהרי עכשיו מלובש בה רק קו מאור א"ס וע"י עסק האדם בתורה לשמה גורם התגלות אור א"ס שלמעלה מהקו כו', ועמ"ש סד"ה ויקח קרח). ומ"מ ארז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, כי בכדי

שיהיה נעשה התכללות הנפש באור א"ס ב"ה בעסק התורה ברעותא דלבא תליא מלתא שיחפוץ באמת בביטול זה.

והיינו ע"י קדימת ק"ש ותפלה וכמ"ש האריז"ל למס"נ באחד. דלכאורה הרי מס"נ הוא באומרו ובכל נפשך. אלא כי ענין מס"נ באחד היינו הביטול עצמיות נפש האלקית שלמעלה מהשכל כו'. וענין מס"נ דובכל נפשך היינו שגם נפש הבהמית תסכים לזה בבחי' אתכפייא ואתהפכא והיינו ע"י ההתבוננות כו', ולזאת אח"כ כשעוסק בתורה ומתקשר שכלו בחכמתו יתי' שבתורה. נעשה ג"כ יחוד והתכללות עצמיות הנפש באור א"ס ב"ה ממש המלובש בח"ע.

וכמ"ש אם ישים אליו לבו כו'. והגם שבדברי רז"ל נז' הלשון כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה וגמילות חסדים. הנה ודאי דגמילות חסדים הוא כפשוטו ממש כי תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים והלומד ואינו עושה נוח לו שתהפך שלייתו ע"פ. אמנם באמת גם עיון תפלה הוא בכלל גמ"ח כדאיתא בגמ' ופרש"י בשבת דקכ"ז (ועמ"ש בד"ה וכל בניך למודי ה' בענין בניך ובוניך):

ד **והנה** מכ"ז יובן שמעלה ומדרגה זו שבעסק התורה ששכל האדם העוסק בתורה מתקשר ומתאחד בחכמתו יתי'. ועי"ז נכלל עצמיות הנפש באור א"ס ב"ה המלובש בחכמתו יתי' זהו דייקא בעסק התורה הנגלות לנו שהם שיתא סדרי משנה המדברים מכשר ופסול טמא וטהור וחייב וזכאי כו' לפי שהם נתלבשו בעשיה ר"ל שחכמתו יתברך שבאצי' שבתוכה אור א"ס ב"ה נסעה וירדה עד שנתלבשה בדברים גשמיים שבעניני עוה"ז בכדי שהאדם הלומד ההלכה יהיה שכלו משיג ותופס מהות ועצמיות החכמה שבההלכה מכיון שמדברת בענינים גשמיים שמהותן מושג.

ולכן נעשה התקשרות ויחוד אמיתי שכל האדם בחכמה שבההלכה וכיון שהיא חכמתו יתי' ממש המיוחדת במאצילי' א"ס ב"ה רק שנתלבשה בלבושי' כו' ע"כ עי"ז נעשה ג"כ היחוד העליון שעצמיות נשמתו נכללת בעצמות אור א"ס המלובש בח"ע המלובשת בהלכה זו. אבל בלימוד חכמת הקבלה הואיל שחכמתו יתי' שבענינים אלו מלובשת בענייניים רוחניים כמו בתיקון פרצופי האצי' או בבי"ע בבריאת שרפים וחיות כו' נשמות ומלאכים ג"ע העליון וג"ע התחתון כו' הרי האדם הלומד זה דהיינו ידיעת סדר ההשתלשלות שבע"ח אין יד שכלו משיג מהות חכמה זו ששכל האדם אינו משיג המהות רק בעשיה ולא מהות הרוחניות איך ומה הוא רק מציאותו, ולכן כשחכמתו יתי' מלובשת בעשיה משיג מהותם ממש כמו בד' רשוית לשבת משיג היטב מהות רה"י ומהות רה"ר. משא"כ כשהחכמה מדברת בענינים רוחניים שאין מהותן מושג כלל היינו

בלימוד הקבלה אין שכלו תופס ומשיג ומתקשר כ"כ במהות חכמתו ית'. רק במציאות' ולא במהות' ואין זה יחוד והתקשרות כמו בנגלה ששכל האדם תופס ומשיג מהות חכמתו ית' ולא מציאותה לבד.

ולכן עי"ז דוקא נעשה ג"כ התכללות עצמיות נשמתו באור א"ס המלובש בחכמתו יתברך שהשיג מהותה ממש. שבתוכה א"ס ב"ה. משא"כ בלימוד ידיעת סדר ההשתלשלות שהשיג רק מציאות מחכמתו ית' ולא המהות ממש.

וזהו מ"ש בפע"ח דקבלה היא באצילות ותלמוד הוא בבריאה ומשנה ביצי' ומקרא הוא בעשי'. דלכאורה תמוה שהרי משנה ותלמוד הן תשבע"פ ודאי כולם נמשכו מחכמה דאצי' וכ"ש המקרא תשב"כ, אלא דר"ל בבחי' ההתלבשות שבמקרא נתלבשה ח"ע גם בעשי' שעיקר הקפידא הוא על תמונת האותיות ושיהיה הקלף כדין כו' ובתגין שבהם נרמזו רזין דאורייתא שלא יוכלו להתלבש בדיבור אלא ע"י עשי' כמו לחכימא ברמיזא כו' ומשנה ותלמוד הן נתלבשו ביצי' ובריאה שהוא בחי' אותיות הדבור והחכמה שבהן. משא"כ קבלה היא באצי' דהיינו שאין מהות חכמה זו מושגת למטה כיון שלא נתלבשה בבריאה ויצי' כמו משנה ותלמוד. לכן אין מושג רק מציאותה ולא מהותה משא"כ משנה ותלמוד מושג מהות חכמתו ית' שבהן.

וזהו ענין משנה ביצירה כו' שעי"ז מושג מהותן. אך להבין לפ"ז תוכן ענין לימוד פנימית התורה שהאריכו בזהר ותיקונים ובע"ח בחיוב לימוד זה וכמ"ש ג"כ בספר ראשית חכמה בהקדמה ובשל"ה במסכת שבועות שלו בפרק נר מצוה הפליג מאד במעלת לימוד זה.

ויובן ענין זה בהקדים תחלה ענין שליש במקרא. כי הנה ענין הלימוד במקרא אינו ע"ד לימוד משנה ותלמוד שהעיקר הוא להשיג החכמה שבהן שעי"ז יתקשר שכל האדם בחכמה זו שבתורה כו' אלא דצריך ג"כ להוציא הדברים בדיבור פה דוקא אבל מ"מ אם אומר ההלכה ואינו מבין אינו נחשב לו ללימוד כלל כמ"ש במ"א סי' נ', משא"כ בעסק המקרא ותשב"כ אם מוציא בשפתיו אע"פ שאינו מבין אפי' פי' המלות מפני שהוא ע"ה ה"ז מקיים מצות ולמדתם, שלפיכך כל ע"ה מברך ברכת התורה בשחר לפני הפסוקים וכן כשעולה לס"ת, וכ"כ בפרדס שכ"ז פ"א גבי לימוד המקרא שגם מי שלא יבין לחבר התיבות גם הוא אם יעסוק בו יומם ולילה שכרו אתו ופעולתו לפניו כו', ואדרבה כתב והלומד בתורה לדעת כמי שלומד בספר זכרונות כו' הלואי שלא יפסיד כו' ע"ש.

והענין כי הנה מה שבא מהתשב"כ בהתגלות בתשבע"פ דהיינו ידיעת איך ומה לעשות הציצית והתפילין כו' עד"מ, זהו התלבשות אור א"ס בבחי' חכמה וח"ע נתלבשה בח"ת

עד שנתלבשה בחכמה דבריאה יצירה ומשם נתלבשה בהלכות דתשבע"פ עד שנתלבשה החכמה להיות מושג ונתפס בשכל אנושי. אמנם יש בתורה דברים שלא ניתנו להתלבש למטה בחכמה ושכל כלל וכמו ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר, (ועיין בפי' המשניות להרמב"ם פרק חלק וז"ל ואין הפרש בין ובני חם כוש ומצרים. ושם אשתו מהיטבאל. ותמנע היתה פלגש. ובין אנכי ה' אלקיך. ושמע ישראל כי הכל מפי הגבורה), שבחי' ההמשכה מאור א"ס המרומז באותיות אלו וספור זה לא יוכל להתלבש כלל בחכמה ושכל. ולכן ההמשכה היא רק ע"י האותיות והפסוקים בלבד כי נעוץ סופן בתחלתן כו', ולכן גם מה שלא נתלבש בחכמה דהיינו שהוא מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה (כי אורייתא מחכמה נפקת. נפקת דייקא שהתגלותה הוא מבחי' חכמה אבל שרשה בעצם למעלה מהחכמה וכמ"ש לעיל בד"ה ויקרא אל משה, ולכן מה שנתלבש ממנה בבחי' חכמה הוא רק הארה ע"י שערות וצמצומים כי אבא יונק ממזלא כו' אבל עצם האור שבכתר לא יוכל להתלבש בחכמה). ואעפ"כ נמשך הוא ג"כ ע"י האותיות שבתשב"כ ולכן נקרא מקרא שקורא וממשיך התגלות אור א"ס ע"י האותיות אף שאינו משיג כלל, ועמ"ש מענין אותיות התורה איך ששרשן למעלה מהחכמה בד"ה נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה מימין כו' ע"ש וסד"ה צאינה וראינה גבי בעטרה שעטרה שהעטרה נעשה מאבנים טובות הוא בחי' אותיות התורה, (וכמארז"ל כל התורה שמותיו של הקב"ה. ועד"ז יובן מארז"ל יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים כו' כי הן המשכות ממקור התורה כמו שהוא עדיין למעלה מבחינת חכמה, וע"כ האריכה התורה הרבה בסיפור מעשה דאליעזר עבד אברהם כו' יותר מבכמה גופי תורה מתורתן של בנים כו'. ועד"ז הוא ענין סיפור ויוסף הורד מצרימה כו' כנ"ל. והמשכה זו הוא ע"י האותיות דוקא. ולכן אף ע"ה שאינו מבין פי' המלות ממשיך משא"כ בתשבע"פ שנתלבשה בחכמה לכך כשאינו מבין אינו ממשיך אבל בתשב"כ ממשיך אף שאינו מבין ואינו תלוי כ"כ בהבנת הפי' יען מקור המשכה זו הוא מלמעלה מהחכמה כו' והיינו ע"י האותיות ולכן נק' תשב"כ מקרא שקוראים וממשיכים ע"י האותיות ועמ"ש מענין מקרא סד"ה ענין ק"ש). והנה בכלל לימוד המקרא הוא ג"כ לימוד האגדות שהרי רוב האגדות הם על הפסוקים ומעט מוסר וגם הם אין מושגים ובכלל מקרא יחשב. והנה בכלל מקרא הוא ג"כ לימוד פנימית התורה שהרי מדרש הזהר הוא על פסוקי התורה.

ועוד שגם בלימוד רזין דאורייתא אינו משיג רק המציאות מההשתלשלות ולא המהות. א"כ אינו דומה למשנה ותלמוד שמשיג מהות חכמתו יתי ובלימוד ההשתלשלות אינו

משיג כלל מהות חכמה זו מהו בחי' אופנים וחיות ושרפים וכ"ש למעלה יותר כו'. אלא רק ידיעת המציאות.

ואעפ"כ דבר גדול הוא מאד כיון דא"א להיות בזה השגת המהות. וה"ז כמו שבמקרא אע"פ שא"א להיות ההשגה בבחי' חכמה כיון ששרשה למעלה מהחכמה לכן גם מה שאומר האותיות דבר גדול ועצום הוא אף שאותיות הוא רק בחי' האחרונה ונקרא בחי' דומם לגבי השכל כו'. כמ"כ ידיעת המציאות מהפנימית אע"פ שאינו משיג כלל המהות דבר גדול הוא עד להפליא.

ועיין זח"ג פ' אחרי דע"ג א' ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא, ועמ"ש מזה בד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד, והנה כיון שהתורה היא הממוצע המקשר ומחבר נש"י להקב"ה, והממוצע יש בו שני בחינות סתים וגליא א"כ בחי' הפנימיות הנק' סתים הוא המקשר ומחבר בחי' פנימיות של הנשמה לבחי' פנימיות אלהותו ית'.

ועיין זח"ג בהעלותך קנ"ב א'. ועמ"ש ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו בענין שיש ב' בחינות חסד. ועד"ז יובן קצת ענין סוכ"ע וממכ"ע סתים וגליא כו', ועמ"ש בד"ה שובה ישראל בענין מ"ש אם יהיה אלקים עמדי כו' והיה הוי' לי לאלקים, ועמ"ש מענין סתים וגליא סד"ה להבין ענין לחם משנה. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ לריח שמניך. (ועוי"ל בענין מעלת העסק בפנימיות עפמ"ש באגה"ק בד"ה להבין מ"ש בפע"ח דלימוד פנימיות כוונת המצות לא גרע מלימוד הלכותיה ואדרבה כו' אף שאינו משיג המהות עכ"ל, ור"ל מפני שהמצוה מושג מהותה לכן ידיעת סודות המצוה אף שאינו משיג המהות לא גרע כו'. ואף שכ' שם משא"כ בסדר ההשתלשלות אף אם השיג המציאות לא עדיף מצד עצמו כלימוד המצות שמשיג ותופס המהות כו'. הרי מסיק אח"כ אלא שידיעת המציאות מההשתלשלות היא ג"כ מצוה רמה ונשאה ואדרבה עולה על כולנה כמ"ש וידעת היום. דע את אלקי אביך כו'. ומב יאה ללב שלם כו' שהוא העיקר. ור"ל כמ"ש ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלהינו. הרי תכלית התומ"צ הוא לבא ללב שלם שהוא ליראה את ה', ולכן ארז"ל שהתורה נק' תרעא לדרתא לגבי יראה כו' והיינו לגבי יראה עילאה וכמ"ש בסש"ב ס"פ כ"ג והשגת המציאות הוא להפשיט מגשמיות רק שזו היא מצוה א' מתרי"ג והאדם צריך לקיים כל התרי"ג כו' לכך צריך להרבות בלימוד כל התרי"ג וקיומן בפ"מ במודומ"ע כו' א"כ הרי בידיעת ההשתלשלות אף שאינו משיג כלל המהות מקיים מצות וידעת כו' ולא גרע מלימוד ההלכות):

ה **ועפ"ז** יתורץ מה שנדחקו גדולי המפרשים בפיי מימרא זו דלעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד דהר"ן ספ"ק דע"ז כ' ולאו דוקא שישליש

ימותיו בשוה כו'. והרמב"ם פ"א מהל' ת"ת ס"ל דישלש היינו לשלישים שוים ממש אלא דנתכוין לתרץ קושיית הר"ן במ"ש שזהו בתחלת למודו של אדם אבל כשיגדיל בחכמה כו' ויקרא בעתים מזומנים תשב"כ כו'.

ולפ"ז דוחק קצת לשון לעולם ישלש כו' וגם מה שהקשו בגמ' מי ידע כמה חיי. דמזה משמע דכל שני חייו ישלש כו'. ורי"ו בשם הרמ"ה כתב דלא אמרו זה אלא לדורות ראשונים כו' כמ"ש בב"י. אמנם לפמ"ש א"ש דבתחלת למודו של אדם ישלש השליש במקרא ממש לבדו. דאע"ג שלתלמוד צריך זמן יותר מ"מ יש לו למהר ללמוד המקרא בתחלה ואחר שהגדיל בחכמה יש לו לקיים השליש במקרא בתשב"כ עם מה שילמוד אח"כ מפנימיות התורה והאגדות שזה נכלל הכל בשליש במקרא כנ"ל, (ואפשר דגם לימוד מדרש רבה ושאר המדרשים הוא בכלל השליש במקרא שהרי בפ"ק דברכות דף י"א ע"ב משמע בהדיא בגמ' ופרש"י דמדרש הוא קרוב למקרא כו' לפי שהם מדרשי מקראות. וכ"מ בנדרים דל"ו סע"ב ואף שבהלכות ת"ת מבואר דמדרש תורה שהוא ספרא וספרי וכה"ג הן בכלל שליש במשנה היינו מפני שהן הלכות וגופי התורה כמו המשנה משא"כ לימוד הרבות שהן אגדות שעל המקרא ומוסר ה' אפשר שזה נכלל בשליש במקרא. ולכן אתי שפיר דלעולם ישלש אדם כו'. והנה ענין לעולם ישלש אדם מה שחלקו זה לשלישים י"ל כדכתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. ואין כבוד אלא תורה. והנה תלמוד בבריאה ומשנה ביצירה וכתיב יוצר אור ובורא חושך. ולכן ארז"ל במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי. ומקרא בעשיה. והנה אף עשיתיו אף הוא בחינ' רבוי שמרבה בחינ' רביעית כמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב כו' ע"ש, לכן בכלל שליש במקרא נכלל בחינה הרביעית שהוא לימוד פנימיות התורה. וזהו שארז"ל והביאו הרמב"ם בפי' המשניות ספ"ה דאבות ע"פ אף חכמתי עמדה לי חכמתי שלמדתי באף עמדה לי כו'). והנה מכ"ז יובן בתוספת ביאור ענין ולא תשבית מלח כו' שלימוד הפנימית נק' בשם מלח שהמלח ממתקת הבשר. אף שאין בו טעם בעצמו כמו הבשר, וכך הנגלה שבתורה נמשל ללחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי.

וגם לבשר כמ"ש במ"א ע"פ זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי. דקאי על תשבע"פ. וכן בגמ' ב"ב דכ"ב אמרו אכלו בישרא שמינא בי רבא. והיינו כמו הלחם והבשר יש בהן טעם וממש כך בלימוד הנגלה שבתורה יש בה השגת המהות ממש משא"כ בלימוד הפנימי' שאין בזה רק ידיעת המציאות ולא השגת המהות והמהות נסתר ונעלם ואינו מושג כלל להיות בבחי' טעם ממש כמו הנגלה עד לע"ל שיתגלה פנימית התורה.

ולכן נמשל למלח לומר שעם היות שאין בו טעם עכ"ז הוא דייקא הנותן טעם בהבשר. וז"ש רז"ל באדר"ן ס"פ כ"ט וכ"ה ג"כ ברבות כל מי שיש בידו מדרש ואין בידו הלכות לא טעם טעם של חכמה כל מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש לא טעם טעם של יראת חטא, פי' שהלכות נק' טעם של חכמה לפי שבהן ועל ידן מושג המהות חכמתו ית' שנתלבשה בהלכה זו משא"כ בלימוד הפנימיות הנק' מדרש אין מושג המהות ממש ולכן נק' שלא טעם טעם של חכמה פי' המהות ממש.

ועכ"ז מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש לא טעם טעם של יראת חטא כי אף שבלימוד המדרש אין מושג רק הארה מ"מ זו ההארה מביאה לידי יראת חטא ועמ"ש מענין פי' יראת חטא סד"ה וידבר משה אל ראשי המטות.

ועוד כי אף שזהו רק הארה הנה היא הארה מבחי' הפנימיות כי אורייתא סתים וגליא, והנה ארז"ל חכם עדיף מנביא אף שהנביא משיג המהות ממש בבחי' ראייה משא"כ החכם אינו משיג המהות כ"א ידיעת המציאות.

וכמ"ש באג"ה בד"ה עוטה אור כשלמה. אעפ"כ חכם עדיף מנביא לפי שמשיג תעלומות חכמה מה שלא ניתנו להתגלות בנבואה. א"כ אף ההארה מבחי' עליונה יש בה מעלה יתירה מהמהות שבבחי' שלמטה, וכה"ג נתבאר בענין מצות ל"ת ומ"ע סד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא.

וגדול כח גילוי כו' ע"ש וכענין ברכה והודאה שאף שההודאה אין בה השגת המהות אעפ"כ היינו לפי שהיא בבחינה דלית מחשבה תפיסא ביה כמ"ש במ"א בביאור ע"פ אתה הצבת כל גבולות ארץ ובד"ה אלה פקודי המשכן, גם ע"ד שארז"ל אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת אף שמהאב נמשך בו המהות ממש שהטפה היא מהמוח מהעצמיות ממש ומהרב אין נמשך בו מהות ועצמיות ממש רק הארת השכל המלובש בהדבור כו', אעפ"כ זו ההארה שהיא התורה גבוה מעצמיות החכמה שבנפש כמ"ש בתניא ח"א פ"ה.

ובמסכת סופרים פט"ו ה"ח הובא בספר ערכי הכינויים מבואר דהמקרא נמשל למלח. וא"ש ג"כ ע"פ מה שנת' לעיל, ולכן נק' המלח ג"כ ברית אלקיך פי' ע"ד מ"ש לעברך בברית ה' אלקיך שהוא בחי' התקשרות ואהבה רבה ונפלאה למעלה מהשכל וכמו כריתת ברית, ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים ובד"ה מקושש עצים, והמשכת אהבה רבה זו בנפש נמשך ע"י עסק התורה וכמש"ל שע"י עסק התורה מתקשרת באור א"ס ב"ה הסוכ"ע. ועפ"ז יש לפרש מארז"ל פ"ב דחגיגה ד"ב ע"ב ע"פ הקוטפים מלוח עלי שיח (באיוב סי' למ"ד) שפוסקים מד"ת ועוסקים בדברי שיחה הרי שד"ת נק' מלוח,ועמ"ש

בזה רש"י פ"ק דע"ז ד"ג ע"ב, ולפי מש"כ י"ל כפשוטו. וזהו ג"כ ענין מארז"ל פ"ב דשבת דל"א סע"א קבעת עתים לתורה כו' פלפלת בחכמה כו' ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין אי לא לא. משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעלייה הלך והעלה לו אמר ליה עירבת לי בהן קב חומטין אמר ליה לאו,א"ל מוטב שלא העליתה.

והענין כי חטה הוא כ"ב אתוון דאורייתא. ולכן מ"ת בשבועות בכורי קציר חטים. וכמ"ש במ"א באריכות בד"ה וספרתם לכם כו' ע"ש. וקב חומטין פרש"י ארץ מלחה, והוא ענין ולא תשבית מלח כו' וזהו שנזכר עירבת לי בהן קב חומטין דתיבת לי מיותר. אלא דר"ל שע"י שיראת ה' היא אוצרו אזי התורה והחטים הם לי ונק' תורת ה' וכמ"ש והייתם לי כו' כי לי בנ"י כו' משא"כ תורה בלא יראה כו':

ו **והנה** פי' וכל קרבן מנחתך במלח תמלח קאי על המנחה ואח"כ על כל קרבנך תקריב מלח היינו בכל הקרבנות כולם. כי הנה המנחה שהיא סולת ושמן זהו ענין עסק התורה חטה כ"ב אתוון דאורייתא וצריכה מלח כנ"ל, וזהו פת במלח תאכל פת הוא לימוד הנגלות משנה ותלמוד במלח תאכל מקרא ואגדות כו' כנ"ל, ואמר אח"כ ומים במשורה תשתה כי המלח גורם הצמאון היינו להיות צמאה לך נפשי שהוא הפלגת האהבה בבחי' כלתה נפשי.

והעצה לזה הוא בחי' מים שהם המרוים הצמאון והוא ענין אם רץ לבך שוב לאחור [לאחד בכי"ק] והקרבנות שהם בשר העולה הוא ענין בירור והעלאת נפש הבהמית וכמ"ש בד"ה צו את בנ"י ואמרת אליהם את קרבני לחמי מענין עצמות גידין ובשר של קרבן העולה שהבשר שרשו מן הדם שבלב והוא ענין המדות שבנפש הבהמית וצריך להפכן מן הקצה אל הקצה כו', וע"כ צריך לזה מלח דוקא שהוא מגבורות דאבא ובחכמה אתברירו.

ולכן ע"ה אסור לאכול בשר וכמ"ש מזה בד"ה בהעלותך את הנרות ופרש"י כשראה אהרן כו' יעו"ש. ופי' גבורות דאבא הוא ע"ד לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר ועמ"ש ע"פ וגם אתה תדין את ביתי כו' וזהו שארז"ל פ"ג דמנחות דכ"א ע"א ע"פ במלח תמלח יכול תבונהו ופרש"י יכול יתן בו טעם כבינה המתקנת את האדם כו'.

ולכאורה אינו מובן. אלא הענין כי בינה המתקנת את האדם קאי על נפש האלקית כי בינה היינו בן י"ה וכמ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי' וע"ז נאמר יסובבנהו יבוננהו. וע"ז אמרו יכול שאין קרבן נה"ב עולה לרצון אא"כ תתהפך למעלת ומדרגת הביטול דנפש האלקית ממש, ובאמת זהו דבר הקשה כי הנה"א היא חלק אלוה ממעל שנלקחה מפנימיות העולמות וע"כ יש בה בחי' הביטול האמיתי בטבעה להשתפך בחיק אביה

אור א"ס ב"ה משא"כ בנה"ב שלוקחה מק"נ כו' וכמשנ"ת בד"ה אדם כי יקריב מכם מן הבהמה כו' וזהו ת"ל תמלח. שעכ"פ תוכל לבוא גם היא לבחינת ביטול היש כו'. וזהו ענין ההפרש בין למסור נפשו באחד ובין בחינת בכל נפשך כו' כמש"ש.

והנה הרמב"ן בפי' החומש כאן כתב שהמלח הוא מים ובכח השמש הבא בהם יעשה מלח כו' והמים והאש באים בה כו' ולכן תקיים הדבר וגם תכרית כמ"ש גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח כו'.

ועיין ברבינו בחיי שביאר דבריו דהיינו שכלול משני המדות חו"ג שבהם הנהגת העולם וקיומו כי מלך במשפט יעמיד ארץ. והוא ע"ד הנזכר בזח"א דנ"א ע"א בענין תכלת דאכיל ושצי ות"ח אע"ג דאורחא דהאי נהורא תכלא אוכמא לשיצאה כו' ואתם הדברים בהי' אלקיכם חיים כו' ע"ש כי המל' נקרא נהורא תכלא ארץ אוכלת יושביה והיינו שמכלה את הקוצים והרשעים שהם יש ודבר נפרד היא מכלה אותם אבל ואתם הדבקים ע"י שיש בכל אחד בחינת ביטול למס"נ באחד ע"ז אדרבה חיים כו' וכענין הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה צדיקים מתרפאים בה ורשעים נכוין בה.

והנה נהורא תכלא תכלת שרשו מגבורות דאבא וכמ"כ המלח שרשו משם כנ"ל. לכן יש במלח ג"כ ב' הכחות דהיינו כמ"ש במ"א שהתורה נקרא עוז ותושיה פי' שנותן עוז כח וגבורה בנפש האלקית ומתשת כח נפש הבהמית. והיינו על ידי כי בחכמה אתברירו הוא מברר נפש הבהמית ומפריד הרע ממנו כו' וז"ש כי שמים כעשן נמלחו (בישעיה סי' נ"א ו'). והיינו כי שמים אש ומים והיינו המדות חו"ג ויש בהן זה לעומת זה שמים דקדושה כמ"ש השמים כסאי שהם המדות כשר פסול כו' ולעומת זה מדות הרעות נקרא שמים דקליפה.

וע"ז נאמר והיו שמיך אשר על ראשך נחושת. וכמ"ש בת"ז תקון ח' ובשל"ה דפ"ח ע"ב בשער האותיות אות קו"ף בענין קונה שמים וארץ כו' ועל זה נאמר כי שמים כעשן נמלחו ופרש"י לשון רקבון עיין בירמיה ל"ח י"ב בפרש"י, והיינו ע"י המלח דקדושה שמכלה ומכרית היש ודבר נפרד כו'. ועיין מ"ש בד"ה זאת חקת התורה בענין להקריב אותיות להרקיב כו' ע"ש.

והנה כמו שהמלח יש בו כח להכרית את הרע להיות שמים כעשן נמלחו כו'. וע"ד שפי' בש"ך ס"פ תצא בשם המדרש בענין תמחה את זכר עמלק מתחת השמים אתה מתחת השמים ואני מעל לשמים כו'. כמ"כ יש בו כח לקיים את הטוב וכמ"ש גבי אהרן ברית מלח עולם וכן גבי דוד (ד"ה ב' י"ג ה'), ועיין מזה ברבות ר"פ קדושים. והיינו שנותן טעם להיות טעמו וראו כי טוב ה' ונותן כח בנפש האלקית כנ"ל וגם מהפך הטוב דנפש

הבהמית להתעלות בקדושה שזהו ענין על כל קרבנך תקריב מלח כנ"ל. וכמ"ש לקמן שמלח לשון תערובות והפך והיינו שמהפך נה"ב ממרירו למיתקו:

ז **וז"ש** גבי אלישע שריפא את מי יריחו ע"י מלח (במ"ב סי' ב' כ"א) וכמ"ש בזח"א דרמ"א ע"ב דאיהו ממרק ומבשם מרירו לאטעמא. ועוי"ל בזה כי מים הרעים שרשם נמשך ע"י ההבדלה שהבדיל בין מים עליונים ובין מים תחתונים. ומזה נמשך הפסולת דמים שהם מים הרעים ע"ד מים המאררים כו' עיין זח"ב שמות ד"ו ע"א ובפ' נשא דקכ"ה ע"א ובפרדס בעה"כ ערך מים בסופו ובמא"א אות מ' ססע"י ט"ז, והנה רש"י פי' כאן ע"פ ולא תשבית מלח שהובטחו מים תחתונים ליקרב ע"ג המזבח במלח ובניסוך המים.

והיינו שע"י המלח של הקרבן מתעלים המים תחתונים עד שנעשו בבחי' מים חיים. וז"ס רפואת מים הרעים דיריחו ע"י המלח שהוא שרש התיקון לבחי' מים תחתונים כו' עד שנעשו ע"ז בבחי' באר מים חיים כו'.

וכמ"כ יובן ענין זה בנפש שבכדי לרפאות המים המרים דנה"ב שנמשכת אחר תענוגי עוה"ז הנקרא בשם מרירו. כמ"ש כי נופת תטופנה כו' ואחריתה מרה כלענה. וע' זח"ב ויקהל דר"ג ע"ב הנה זהו ע"י התורה שנקרא בשם מלח וכמ"ש רפאות תהי לשרך דהיינו אפילו מפלגך ולתתא שהוא למטה מרקיע המבדיל בין מים למים כו', ולכן נקרא המלח ברית אלקיך. כי שורש הדינים והמרירות נמשכים משם אלקים שיש בו ק"ך צירופים המשתלשלים למטה עד סוף העשיה ומהם יונקים ק"ך צירופים דנוגה שבין שניהם נעשים מ"ר ב"פ ק"ך וכחשבון עמלק.

והמלח ממתיק הדינים הנ"ל ע"י שממשיך משרש ועיקר הגבורות דקדושה כו' ומקיים ומכרית כו' כנ"ל. ובכהאריז"ל אמר מלח כחשבון ג' שמות הוי' ולכן נאמר גבי אהרן ברית מלח עולם כי הכהנים מברכים את העם שלש ברכות שהן ג' שמות הוי' דיברכך יאר וישא, ששרשן גבוה מאד נעלה למעלה מההשתלשלות ובזה הוא קיום העולם וזהו שנק' מלח שהוא קיום הדבר כו' ועם היות המלח הוא גבורה אך גם ברכת כהנים נקרא ששים גבורים ברבות נשא פי"א.

וזהו פי' ברית אלקיך שהוא ענין ההמשכה משם הוי' בשם אלקים כו' שיהי' בבחי' אלקיך ממש בבחי' גילוי בפנימיות. וכמארז"ל מה ברית האמור במלח, מלח ממתקת. דהיינו המתקת הדינין של שם אלקים.

ובת"ז תקון כ"א דף נ"ד ע"א מלח אותיות חלם ואותיות מחל כי חולם הוא הנקודה שבראשי אתוין שמורה על עליות המל' להיות עטרת תפארת כמ"ש בתו"א פ' נח סד"ה להבין הענין שתפלת הבעל עסק כו' שנקודה א' העליונה כולל בחינה התחתונה כו'

ע"ש, ומשם נמשך המחילה ביוהכ"פ וכן הקרבנות באין לכפר ועלייה זו ע"י ברית מלח כו'. גם פי' חלם לשון חיזוק כמו יחלמו בניהם (איוב סי' ל"ט ד') שפרש"י יחזקו. וכן ותחלימני והחייני (בישעיה ל"ח י"ו) פרש"י תבריאני ותחזקני. ועד"ז פי' רבינו בחיי בפי' תצוה בענין אבן אחלמה וסגולת האבן הזאת שמחזקת את הלב כו'. וענין חיזוק זה זהו ע"ד מ"ש ויתן עוז למלכו. וכמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אדני כו' וזהו נמשך ג"כ מבחי' מלח שהוא הכח המעמיד ומקיים הדבר שזהו פי' ברית מלח עולם הנאמר גבי אהרן ס"פ קרח וגבי דוד (בדברי הימים ב' סי' י"ג ה'). ועמ"ש סד"ה שובה ישראל עד. להיות יחו"ת כמו יחו"ע בבחי' תרין, ריעין בחי' אהל בל יצען. וכמ"ש וארשתיך לי לעולם:

ח **והנה** לפ"ז צ"ל דגבי מצה כ' הפוסקים שלא ליתן מלח בפת בפסח כמ"ש בטוש"ע סי' תנ"ה. ולכאורה אינו מובן לפמשנ"ת למעלה שורש ענין המלח מדוע יהיה שבמצה לא יהיה מלח וכמ"ש בגמרא פ"ח דשבת דע"ט ע"א מצה כמשמעו דלא מליח כו', ובטו"ב סי' תנ"ה כתב לפי כי המלח הוא שורש הדין כו', ואין זה מספיק דאדרבה הוא מיתוק הדינים כנ"ל. אך הענין מבואר בת"ז תקון ס"ט דק"ח ע"א לחם עני בלא מלחא כו' בגין דאיהו מצה פרוסה כו' עד דתהא שלימה לא צריך לקרבא עלה מלח דאיהו חלם ומאי ניהו חלם אמצעי דכולהו עכ"ל, ופי' בכס"מ שכשהיא פרוסה היא אות דל"ת לשון דלות היינו לחם עוני.

וצריך להשלימה באות ו' בתוכה שתהיה ה"א כו' ואז דוקא תקריב עליה מלח שהם ג' שמות הוי' שבחג"ת עכ"ד. והענין כי פי' לחם עני זהו ע"ד סיהרא לית לה מגרמה כלום ואזי היא בחי' עניה.

וכמ"ש בזח"א בראשית דל"ג א'. ויחי דרמ"ט ע"ב. ואין עני אלא בדעת. וע"י קבלתה משמשא נפקא ממסכנותא היינו ע"י שנמשך בה הדעת מבחי' שמש הוי'. וכמ"ש ברע"מ ר"פ כי תשא העשיר דא עמודא דאמצעיתא. היינו קו האמצעי דעת תפארת ועמ"ש בד"ה וידעת היום והשבות כו'. ומתחלה כשהיא רק בבחי' אמונה לבד נק' לחם עני. והנה תחלת העבודה צ"ל בבחי' אמונה לבד דווקא. וכמארז"ל בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה. וכתיב פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים (בישעיה סי' כ"ו ב'). וכדפירש"י שם. וכתיב והיה אמונת עתיך חוסן ישועות (שם ל"ג ו'). וממנה יבוא אח"כ לבחי' הדעת שהוא השגת פנימית התורה וכמארז"ל כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. בפ"ד דאבות. ופי' במדר' שמואל. דר"ל מעוני הדעת. סופו לקיימה מעושר הדעת שהוא ישפיע עליו מחכמתו כו' וזהו אם אין יראה

אין חכמה אם אין חכמה אין יראה, וא"כ איך יתחיל. אלא כי יש ב' בחי' יראה האי יראה תתאה והיא תרעא לאעלאה, ולכן אם אין יראה אין חכמה.
ואח"כ ע"י החכמה יזכה ליראה עילאה כו' ששם אין שייך חמוץ כו'. וזהו שאמרו יאה עניותא לישראל. ור"ל שיהיה בעיניו נגד הקב"ה בבחי' עני מן הדעת ולהיות בבחי' אמונה. וכמ"ש בסש"ב ח"א פרק י"ח דכתיב פתי יאמין לכל דבר ואצל הקב"ה הכל כפתיים, וכמ"ש בהמות הייתי עמך וכתיב אדם ובהמה תושיע הוי' וארז"ל פ"ק דחולין דף ה' ע"ב אלו בני אדם שהם ערומים בדעת כאדם הראשון ומשימים עצמם כבהמה דכאי רוח ע"ש בפרש"י כו' וכ"כ ברבות פ' בשלח פכ"א ע"פ יונתי אמר הקב"ה אצלי הם כיונה פותה כל מה שאני גוזר עליהם עושים כו'.
וע"כ בענין חיוב אכילת מצה שהוא תחלת העבודה צ"ל לחם עוני דוקא שהוא בחי' אמונה ואתכפיא בלי שום טעם ודעת. וע"כ אין ליתן בה מלח. שהמלח הוא נותן טעם להיות בחי' טעם ודעת שהוא גילוי פנימית התורה כו'. וראשית העבודה צ"ל בבחי' לחם עוני דוקא. ולכן ישראל מונין ללבנה, אלא שאח"כ צריך להיות בה המשכת הדעת מבחינת שמשא וזהו ענין מצה עשירה, ועמ"ש בפי' רבת תעשרנה פלג אלקים בד"ה והיה מספר בנ"י כחול הים כו' ואזי מבחי' דל"ת נעשית ה' ועמ"ש בזה סד"ה המגביהי לשבת כו':
ט **וביאור** הענין יש להקדים מ"ש באו"ת פ' קרח בשם הה"מ נ"ע וז"ל והנה נאמר באהרן ברית מלח עולם הוא. הוא כתיב והקרי היא. והנה ידוע שאהרן שושבינא דמטרוניתא והוא המקשר עולמות ע"י עבודת הקרבנות והקטורת שהוא לשון קשר. כי תרגום ותקשור על ידו בפי' וישב וקטרת על ידיה.
וזהו פי' ברית מלח לשון עירוב כמו המלחים. היינו כדפרש"י בחומש פ' כי תשא ע"פ ממולח טהור קדש מעורב שיערב יפה יפה ואומר אני שדומה לו וייראו המלחים כו' שמהפכין כו' ע"ש.
ופי' ברית מלח שכרת לו ברית שע"י עבודת הקרבנות יקשר ויערב העולם שהם כלל העולמות בא"ס שהוא יהיה הממוצע והמחבר והמקשר העולמות זה בזה כו' וזהו עלה בכבש כו'. עד מערבית שהוא מדת אהרן ברית מלח שמערב העולמות כו', והנה הכתיב ברית מלח עולם הוא והקרי היא כי למעלה הוא בהעלם גדול לכך כתיב הוא לשון נסתר אבל למטה כאשר בא תוך הקרי שהוא הדבור ושם הוא התגלות לכן נק' היא עכ"ל, וזהו שבקטורת נאמר ממולח כי הקטרת הוא ענין הקשר והעירוב כו'.

וביאור ענין שמערב העולמות, כי הנה ארז"ל ביום חתונתו זו מתן תורה, וצ"ל מהו פי' חתונתו, אך כי חיתון פירושו תערובות כמ"ש בת"י פ' עקב ז' ג'. וא"כ פי' ביום חתונתו היינו ענין תערובות והתקשרות העולם באי"ס ב"ה ע"י התורה, והוא ע"פ מ"ש ברבות פ' וארא פי"ב ע"פ כל אשר חפץ ה' עשה אמר דוד אע"פ שגזר הקב"ה השמים שמים להי' כו' כשבקש ליתן התורה בטל גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על הר סיני.

וכתיב ואל משה אמר עלה אל ה' הוי כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ עכ"ל. ופי' ענין ירידה ועלייה יובן ממ"ש במ"א בד"ה ושמתי כדכד שמשותיך כדין וכדין כו' ועכ"פ הוא השתלשלות והמשכת האור מסוכ"ע בממכ"ע וזהו כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא וארעא כו' וזהו ענין ברית מלח עולם.

והנה פי' ליל שמורים הוא ע"ד שמור לנוקבא היינו מה שהמקבל ממתין ומצפה ומייחל אל המשפיע כעני הצופה ומביט מתי יתן הבעה"ב לידו מאומה כמ"ש סד"ה זכור את יום השבת כו' בענין פי' שמור כו' ע"ש וכך הוא ענין ליל שמורים. אשר בחי' ליל הוא מדת החשך וההעלם ונמשך מבחי' ממכ"ע.

ובחי' זו היא בחי' שמורים ומצפה להמשכת האור מבחי' סוכ"ע שהוא בלי גבול. ולכן נאמר שמורים לשון רבים ע"ש התחברות משפיע ומקבל כמ"ש בזח"ב פ' בא דל"ח ע"ב ולכן המצה היא דוקא לחם עני כעני הצופה ומביט כו' כנ"ל וכן פי' בפי' ויצא דקנ"ז ע"א בענין לחם עני מאן עני דא דוד מלכא דכתיב ביה כי עני ואביון אני.

והאי לחם עני אקרי מצה נוקבא בלא דכורא מסכנותא הוי. אתקריבו לגבי מצה בקדמיתא כיון דקריבו לון יתיר עייל לון קב"ה בדרגין אחרנין ואתחבר דכורא בנוקבא וכדין מצה כד אתחברת בדכורא אקרי מצוה בתוספת וא"ו עכ"ל.

ועמ"ש מענין וא"ו בד"ה הקל קול יעקב ומ"ש לקמן בד"ה ששת ימים תאכל מצות, וכיון שכן שבחי' מצה הוא דוקא לחם עני, שמשתמרת לקבל היחוד ואור העליון מבחי' סוכ"ע קודם שנמשך האור. רק הוא בבחי' שמור לנוק', ולכן נוהגין שלא ליתן מלח במצה, שבחי' ברית מלח עולם זהו כאשר כבר נמשך האור ונעשה בחי' תערובות וזהו ע"י אהרן שושבינא דמטרוניתא כו', ומ"ש בדוד ברית מלח עולם זהו לאחר שרימם הקב"ה מלכותו ונמשך האור מבחי' סוכ"ע בממכ"ע וכמ"ש דוד ארוממך אלקי המלך כו', אבל בבחי' מצה לחם עני א"צ ליתן מלח כו'. ומזה יובן איך מנהג ישראל תורה, ואח"כ בקרבנות שהוא ענין הקירוב והיחוד של המדרגות דממכ"ע וסוכ"ע בא המצוה ולא תשבית מלח כו' כדי להיות התקשרות והתחברות כו':

י **ועפ"ז** י"ל ג"כ מה שפרש"י שהספנים נקראו מלחים ע"ש שמהפכין את המים במשוטות כשמנהיגין את הספינה כו', דהנה כתיב כה אמר ה' הנותן בים דרך (בישעי' סי' מ"ג י"ו) פי' כי ים עלמא דאתכסיא והקב"ה נותן בו דרך שיוכלו הנשמות לעלות שם. והיינו ע"י הספינות שהם הלבושים של תומ"צ שבהן ועל ידן מתעלים בים היינו העלייה מבי"ע לאצי' כמ"ש בבהי"ז פ' בשלח דס"ז ע"א שיש נשמות הנק' נוני ימא וע"ד מן המים משיתיהו שהם בעצם מעלמא דאתכסיא נשמות דאצילות אכן נשמות דבי"ע שהם מיבשה מעלמא דאתגליא לא יוכלו לעלות בים כי"א ע"י הלבושים שהם הנק' ארבין, שם אניות יהלכון כו' וע"ש דס"ט ע"ג שזהו ע"ד ויבא משה בתוך הענן כו' ועמ"ש מזה בתו"א פ' חיי שרה. ועוד יש פי' הנותן בים שהוא מל' דרך שממשיך בו ההמשכה מלמעלה היינו ע"י יסוד זי"א שממשיך בו מחב"ד שבחכמה מלובש אור א"ס ב"ה (וכמ"ש מזה בזח"א בראשי' כ"ט סע"ב מקץ קצ"ז ע"ב תרומה קל"ז סע"א ובסה"מ סי' קי"ד קט"ו). וזהו משרז"ל ברבות קדושי' פכ"ה ע"פ אחרי ה' אלהיכם תלכו וכי אפשר לב"ו להלך אחר הקב"ה אותו שכתוב בו בים דרכך כו' אלא כו' ויטע ה' אלקים גן בעדן אף אתם כו' ע"ש, והמכוון כי התו' נק' עץ חיים ונק' גן היינו ג"ן סדרים דאורייתא וכן המצות הם עצי הגן והפרדס (ברבות פ' כי תצא). וע"י קיום התומ"צ יבואו לבחי' ומדרגת אחרי ה' אלקיכם תלכו מ"ש בו בים דרכך וכן הם יעלו ע"י"ז להיות להם דרך בים הנ"ל ועז"נ דרכיה דרכי נועם כו' (משלי ג' י"ז) וזהו ושמרו דרך הוי' עמ"ש ע"ז בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה להוי' ובד"ה מהלכים בין העומדים בענין אם בדרכי תלך כו'. אך הספינות והלבושים הנ"ל צריכים עוד לבחי' מלחים המנהיגים אותם בים וכמ"ש בזח"ב מ"ח ב' בענין דאתי חד דברא בימא כו', שהוא דוקא הנותן בים דרך ע"י שממשיך בו האור והשפע מאור א"ס ב"ה כנ"ל וממתיק גבורות הגלים של הים אזי דוקא יוכלו הספינות ללילך בו.

וע"ז רמזו רז"ל בירושלמי פ"ב דשבת וברבות פ' בראשית פ"ו בחקתי פל"ה הנותן בים דרך מן העצרת ועד החג, והיינו ע"י שאזי נמשך דרך הוי', כי בעצרת הוא מתן תורה כו' ועי"ז נעשה בים דרך כו' ובעבודה זהו ע"ד מארז"ל מצות צריכות כוונה, והיינו כמארז"ל שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות. עול מלכות שמים ע"י קי"ש למס"נ באחד, עי"ז ממשיך דרך הוי' בבחי' ים מלמעלה למטה, כי ים דומה לרקיע כו' לכסה"כ כו' שזמנה משכיר בין תכלת ללבן.

ותכלת דומה לים כו' לכסה"כ אשר ע"ז ממשיך הנותן בים דרך מלמעלה למטה, וכמ"ש בים דרכך ושבילך כו' ואח"כ יקבל עליו עומ"צ שאזי ע"י המצות שהם הארבין דהיינו האניות יוכלו גם הנשמות להיות להם דרך בים כו'.

וע"כ נק' הספנים מלחים ופרש"י שהוא ג"כ לשון תערובות שמהפכין את המים כו', ויש לפרש שהתערובות הוא שממשיכים דרך בים מלמעלה למטה להיות בים דרכך וכן מלמטה למעלה שיוכלו אנשי היבשה שמעלמא דאתגליא להתעלות למעלה להיות להם השגה בעלמא דאתכסיא, אך קי"ס הוא בחי' עליונה יותר שהים נעשה בו דרך יבשה ממש ואזי א"צ לארבין, וע"ד מ"ש במ"א ע"פ צאינה וראינה כו' צאינה מן הלבושים והיינו ע"י גילוי. בעטרה שעטרה לו אמו היינו אור הכתר שע"ז הפך ים שהוא עלמא דאתכסיא להיות עלמא דאתגליא ממש ואזי א"צ ללבושין הנק' ארבין שמפסיקין בין האדם לים החכמה שלא ניתן ליהנות מים החכמה כ"א ע"י לבוש ומשל החוצץ בינו ובין ים החכמה ע"ד ויבא משה בתוך הענן כו', אבל כאשר הפך ים ליבשה ממש לא יצטרך כלל ללבוש ומשל כ"א יהיה בו דרך כמו ביבשה ועז"נ ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים כו'.

וזהו ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך. פי' מצות בוא"ו זהו כשנמשך בבחי' מצה דלא מליח כו' בחי' וא"ו ונעשית בחי' מצוה, וע"ז אח"כ וביום השביעי נמשך בחי' עליונה יותר להיות הפך ים ליבשה, וזהו ענין עצרת להוי' אלקיך ע"ד אחרי הוי' אלקיכם ממש תלכו מ"ש בו בים דרכך וא"צ ללבושים כו'. והיינו כדפרש"י ע"פ הנותן בים דרך דקאי על קריעת ים סוף:

צו

פרק א

ואכלתם אכול ושבוע והללתם את שם ה' אלהיכם אשר עשה עמכם להפליא ולא יבושו עמי לעולם (ביואל סי' ב'). ובילקוט שם וכשהוא מברך את הצדיקים כופל את ברכתם ואכלתם כו' ולא יבושו כו'. הנה ענין כוונת האכילה הוא כי יש נשמות ומלאכים בבחי' ההשתלשלות העולמות בי"ע ולכבודי בראתיו יצרתיו כו' ויש מלאכים דבריאה ויש מלאכים דיצי' ויש מלאכים דעשי'.

והנה למעלה המזון של המלאכים הוא מה שנמשך להן כח ועוז רוחני להיות משיגים אלהותו ית' ולהיות עובדים אותו בכל לבם, וכמ"ש ברבות ס"פ משפטים ע"פ כי שמי

בקרבו לפי שאין מלאכי השרת ניזונין אלא מזיו שכינה שנאמר ואתה מחיה את כולם ועיין פי' ואתה מחיה בזח"ב ר"פ ואתה תצוה דקע"ט ע"ב.
ובהשתלשלות המדרגות ע"י ריבוי רבבות ממוצעים שהם המלאכים שבכל העולמות שעובר השפע דרך שם וביניהם ונק' וכל קרבי שהם בחי' קרביים שדרך בם עובר השפע והמאכל ועי"ז נתהוה מזה מאכל גשמי.
וכמארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה בו שהמזל הוא כח רוחני וגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם עד שמגיע בשרש כל השרשים במלאכים העליונים דבריאה שמקבלים כח ועוז מדבר ה' יתי להיות משיגים באלהות ומהם נשתלשל ונתהווה המאכל גשמי שמבחי' פני שור שבמרכבה שהם מלאכים שמבחי' גבורה נמשך למטה נפש הבהמות ומבחי' פני נשר נמשכו העופות כו' וכשמתגלה למעלה מזון רוחני והשפעה למלאכים אזי בהשתלשלות וירידות המדרגות מתגלה למטה ג"כ ברכת השנה וכל מיני תבואתה (וע' בזהר ס"פ מקץ דף ר"ד ע"א וע"ב ודף קצ"ד ע"א בענין שני השבע או ההפך ח"ו, ובזהר פ' אחרי דנ"ט ע"ב בענין המטר).
והמכוון בירידה זו הוא כשיאכל האדם ששרשו ג"כ משם שיש נשמות דבריאה והם בבחי' פנימי' יותר מן המלאכים, וכמ"ש במ"א בד"ה אני ישנה ולבי ער ובד"ה מזמור שיר חנוכת הבית, וכשיאכל אותם הן מוסיפים בו כח ושכל להיותם מבחי' אלה המלכים לפני מלך מלך כו' אלא שירדו וע"י שיאכל אותם הוא מעלה אותם לשרשם בבחי' הפנימית שהוא בחי' פני אדם לארבעתן, שלכך האדם דייקא יוכל להעלותן להיותו מבחי' קו האמצעי שמבריח מן הקצה כו'. ועמ"ש מזה בד"ה כה תברכו את בנ"י.
והנה כמו שהמלאכים דעתה נחשבים לבחינת בהמות לגבי הנשמות כי בשרש שרשן הן מבחי' בהמות וחיות שבמרכבה שהם בחי' מקבלים מן האדם העליון, כך אפי' הנשמות דעתה לגבי הנשמות שיתגלו לעתיד נק' ג"כ בהמות כדאיתא ברע"מ שיש נשמות בחי' בהמות כו' ע"ש. (ועיין מענין הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד בספר הגלגולים פרק ז', וקרוב לסופו בד"ה ענין נשמות חדשות, ובמ"ח מסכת השגת הנשמות, ובהרמ"ז ר"פ תולדות גבי ועטרותיהם בראשיהם). ולפיכך יצטרכו גם המה להתעלות באותן הנשמות והיינו ע"י שיתגשמו וירדו בבחינת מאכלים הגשמים לויתן ושור הבר. [ועמ"ש מענין לויתן ושור הבר בד"ה לויתן זה יצרת לשחק בו בפי' שמינ], והצדיקים יאכלו אותם ויעלו לשרשם את המאכלים כדוגמת שהנשמות דעתה מעלים המאכלים הגשמיי' ששרשם מהמלאכים. (וקרוב הדבר בודאי לומר שרק ניצוץ והארה מהנשמות ירד ונתלבש בלויתן ושור הבר הגשמיים וע"י אכילת הניצוץ וההארה יתעלה ג"כ השרש דכה"ג הוא

בקרבנות כמ"ש במ"א בד"ה לבבתני שכל המלאכים וחיות הקדש מתנשאים ומתעלים ומתרוממים ע"י הקרבן עליי' נפש הבהמה ששרשה לוקח מהם כו' ע"ש). והטעם הוא כי עתה אין האור מתגלה רק בבחי' ממכ"ע ששרשו מקו וחוט שהוא אחרי צמצום אור הא"ס, ומבחי' זו הם כל הנשמות דעתה, אבל לעתיד יהי' בחי' התגלות הסוכ"ע שהוא בחי' העיגול שלפני הקו ומבחי' זו הוא ענין הנשמות שיתגלו לעתיד, ואותן הנשמות הן גבוהות בערך הרבה כו'.

וזהו ואכלתם אכול. פי' דבר שכבר נאכל תחזרו ותאכלו אותו דהיינו הנשמות דעתה שכבר היו בבחי' אדם יחזרו ויאכלו אותן להעלותן למעלה יותר. וזהו והללתם כו' אשר עשה עמכם להפליא כי לעת יד אחר כל הבירורים והעליות שיתעלו כל הדברים התחתונים ע"י הנשמות דעתה, והנשמות דעתה ע"י הנשמות שיתגלו לעתיד אז יהיה א"ח עט"ב בבחי' אור חוזר ממטה למעלה כתר מל' שיהי' מל' בבחי' כתר נעוץ סופן כו' ויהיו כל ההשפעות ע"י בחי' מל' וכמ"ש והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני כו'. (ועמ"ש סד"ה קול דודי כו' בענין האבות והאמהות) ויהיה אז בבחי' פלא. וזהו אשר עשה עמכם להפליא היינו שסוף מעשה יהיה תחלה בבחי' פלא כתר מל'. ובזה יובן מ"ש אח"כ ולא יבושו עמי. כי הנה אנו אומרים מהרה ישמע כו' קול כלה קול הוא המשכה והשפעה.

והנה עתה כתיב הקל קול יעקב מבחי' דכר נמשך ההשפעה בנוק' אבל הכלה אין לה בחי' קול כי המל' הוא רק בחינת מקבל, ולכך החתן אומר הרי את מקודשת והכלה שותקת כי אין לה קול כו' וכמ"ש מזה סד"ה ויגש אליו יהודה גבי מהרה ישמע כו' ע"ש. אבל לעתיד שתתעלה המל' אחר כל הבירורים להיות א"ח עט"ב ולהיות בבחי' או"ח כתר מל' ותהיה היא המשפיע אז נאמר קול כלה, ולזאת ולא יבושו עמי, כי עכשיו הוא כמ"ש במשנה ספ"ז דפסחים והכלה הופכת פניה ואוכלת, ע"ד מה דאיתא בירושלמי פ"ק דערלה סימנא דאכיל מן חבריה בהית (פי' מתבייש) מסתכלא ביה, וכיון שעכשיו הכלה שהיא המל' היא רק בחי' מקבל לכן הופכת פניה ואוכלת וזהו ענין הבושה בהית מסתכלא ביה. אבל לעתיד ולא יבושו עמי כי אחר הבירור והעלייה תהיה היא עט"ב ואז תהיה היא בבחי' משפיע וא"כ ממילא ולא יבושו כו'.

וזהו ענין כפל הברכה שמלבד שיתעלו כ"כ להיות ואכלתם אכול כנ"ל עוד זאת גם כי ולא יבושו לפי שתהיה א"ח עט"ב ובחי' משפיע, ועיין בגמרא פ"ק דמ"ק ד"ט ע"ב ברכך ברכתא כו' וכ"ה במדרש תנחומא ס"פ בראשית ועיין בתד"א ח"א פ"כ ובמדרש רבה פ' דברים דרפ"ז א' אבל הכוכבים כו'. וזהו שארז"ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם

קדוש (ועמ"ש עוד בד"ה ואשה כי תדור בפיי ולא יתבוששו. והנה בתד"א שם איתא בענין אשר עשה עמכם להפליא מאי להפליא בין מעשיהם של צדיקים למעשיהם של רשעים בגיהנם. נראה דפירוש להפליא ג"כ מלשון לפלא נדר בפ' אמור כ"ב כ"א דפרש"י להפריש וכן כי יפליא לנדור נדר נזיר ובגמרא ספ"ז דעירובין דפ"ב ע"א בענין לא ניתנה נזירות אלא להפלאה שיהא נדרו מפורש כו' ועם היות כי ענין מפורש הוא לשון ביאור אך הוא ג"כ לשון פירוד והבדל כמו בתוך צאנו נפרשות) (ביחזקאל ל"ד י"ב). וכוונת התד"א היינו שעם היות שיהיה הגילוי מבחי' פלא עליון דקמיה כחשכה כאורה ואם צדקת מה תתן לו. ורבו פשעיך כו'. עכ"ז יומשך משם ג"כ להפריש בין מעשיהם של צדיקים כו' והוא ע"ד מ"ש ברבות בראשית ספ"ב ויאמר אלקים יהי אור אלו מעשיהן של צדיקים אבל איני יודע באיזה מהן חפץ כו' כיון דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב הוי במעשיהן של צדיקים הוא חפץ דלכאורה אין לזה פירוש איך שייך לומר אבל איני יודע באיזה מהן חפץ מהו הספק. אלא הענין ע"ד הנ"ל משום דקמיה כולא כלא חשיבי וכחשכה כאורה.

ועמ"ש מזה בד"ה ויאבק איש ובד"ה בשלח פרעה. אלא שאעפ"כ צמצם א"ע כביכול להיות חפץ במעשיהן של צדיקים דוקא וזהו אשר עשה עמכם להפליא. והוא הפלא ופלא להיות מפליא ומפריש כו'. ועמ"ש מזה בד"ה כי עמך מקור חיים. ולקמן סד"ה מצה זו כו' וגם פיי בתד"א שם ולא יבושו כו' כדי שיהא לכם שכר משלכם כו' דהיינו שלא יאכלו נהמא דכסופא:

ב **ומכ"ז** יובן ג"כ המדרש רבה פ' צו פרשה ח' ע"פ זה קרבן אהרן כו' ביום המשח אותו זה שאמר הכתוב (שופטים סימן י"ד) ויאמר להם מהאוכל יצא מאכל כו' והיה שמשון תמיה בלבו ארי אוכל כל החיות ועכשיו יצא ממנו מאכל, כך אהרן אוכל כל הקרבנות ועכשיו יצא ממנו קרבן ואיזהו זה קרבן אהרן כו', ולפי פשוטו אינו מובן כלל מהו ענין התמיה. אך הענין כידוע מענין ואם האכל יאכל בשתי אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם שהוא אכילת כהנים שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים ואחת אכילת מזבח, והנה אכילה זו הוא ענין בירור דשם מ"ה המברר ב"ן, והנה אכילת מזבח זהו ענין ארי אוכל פני אריי דאכיל קרבנין ועיין בזהר בראשית ד"ו ע"ב מענין זה. אך הוא בחיצוניות העולמות אשה ריח ניחוח בבי"ע, אבל בחיי אדם דכליל כולא אינו אוכל אלא באכילת אדם התחתון אתם קרויים אדם נעשה אדם בצלמנו כו'.

וזהו ענין שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים נמצא אהרן הוא המברר והמעלה הניצוצים דשם ב"ן וכן בחיי אריי דאכיל קרבנין הוא המברר כו' כי נפש הבהמה נלקחה

משמרי האופנים שלא הוברר ולכן בירור שלה הוא ע"י פני אריה שבמרכבה שהיא למעלה אפילו מבחינת האופנים עצמן כו'. (ועמ"ש בד"ה זאת חנוכת המזבח וסד"ה ואהי' אצלו אמון גבי תבל ארצו ובד"ה ואריה כבקר יאכל תבן ועי' בזהר פ' צו דל"ב ע"ב ודל"ג ע"א). והנה מבואר במ"א שמה שהוא בחי' מברר בודאי שהוא עצמו כבר נתברר בתכלית דהרי לא יכול לברר ולהעלות זולתו אם הוא עצמו עדיין לא נתברר. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב וכענין מ"ש בספרי ס"פ עקב סמוך לפלטין שלך לא כבשת ואתה הולך ומכבש חוץ לארץ, וכמ"ש במ"א דלכך אסור לאכול קודם התפלה לפי שהאכילה הוא ענין בירור הנצוצים שבמאכל ולהעלות המאכל ולכן פתח במזבח וסיים בשולחן כו' כמ"ש במ"א, ואיך יעלה המאכל והוא עצמו עדיין מקושר למטה כ"א ע"י התפלה שעת צלותא שעת קרבא והוא המשכת אלקות בנפש ע"י ח"י ברכאן בא"י כו' אז אח"כ דוקא יוכל לאכול ולהעלות המאכל ג"כ. עיין מענין זה בד"ה כה תברכו את בני ישראל ובד"ה קדש ישראל, וא"כ כיון דבחי' פני אריה אכיל קרבנין עכצ"ל שהוא עצמו כבר נתברר, ועד"ז אהרן אוכל כל הקרבנות שאכילתו גורם וממשיך אכילת אדם העליון שעל הכסא שלמעלה גם מבחי' פני אריה שבמרכבה כו'.

ועמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות בענין אהרן אותיות נראה. וזהו כענין אריה אותיות ראיה אלא שאהרן הוא בבחי' גבוה יותר כנ"ל. ועוד נת' ענין אהרן שהוא בחי' א' ה"ר ן' עיין מזה ע"פ נשא את ראש בני גרשון.

ומכ"ז מובן איך בחי' אהרן הוא מרכבה לבחי' עליונות מאד שכבר נתברר בתכלית הבירור ולכן נאמר עליו ונחנו מ"ה שהוא ג"כ מבחי' מ"ה כמו משה, וכתיב ואהרן מה הוא, וא"כ גדלה התמיה איך עכשיו יצא ממנו קרבן דהיינו שנעשה בחי' מתברר כי ענין הבאת הקרבן הוא הוראה שהמביא הקרבן הוא צריך בירור והעלאה וע"י הקרבן הוא מתברר ומתעלה כו'.

וא"כ אהרן שהוא אוכל כל הקרבנות והוא המעלה את כולם איך יתכן שיהיה הוא עצמו עדיין צריך בירור והעלאה. וזהו כוונת המדרש דלכאורה הוא תמיה גדולה. אלא שהענין הוא ע"ד הנ"ל דואכלתם אכול כי מה שעתה הוא בחי' נשמות גבוהות מאד וכבר נתקנו ונתבררו בתכלית עד שהם בחי' מבררים ומעלים הניצוצות כו', עכ"ז לגבי הנשמות שיתגלו לעתיד מבחי' סוכ"ע נקראו בשם בהמות עד שצריכין העלאה.

וזהו ממש ענין מהאוכל יצא מאכל שמה שהיה בחי' אוכל ומברר ומתקן זולתו, עכשיו יצא ממנו מאכל שירדו בבחי' מאכלים הגשמיים דלויתן ושור הבר והיינו שעי"ז יתעלו יותר כו'. ועד"ז הוא ענין החידה דשמשון. כי הנה ארז"ל פ"ק דסוטה דף י' א"ר יוחנן

שמשון על שמו של הקב"ה נק' שנאמר כי שמש ומגן הוי' אלקים אשר שם הוי' הוא בחי' שמש שלמעלה מבחינת שם אלקים שהוא בחי' מגן ונרתק להסתיר גילוי שם הוי' והמלאכים דבי"ע מקבלים ע"י המגן והנרתק כו'.

ולכן הנה גם בחי' אריה דאכיל קרבנין שהוא בחי' אוכל ומעלה כו' יצא ממנו מאכל לגבי שם הויה שהוא בחי' שמש כי תכלית תשוקת המלאכים הוא לאשתאבא בגופא דמלכא וכמ"ש במ"א ע"פ אני ישנה ולבי ער שע"ז נאמר אכלתי יערי עם דבשי. וזהו ענין כי מגוית האריה רדה הדבש ועמ"ש בד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים כו'.

והנה עד"ז הוא ענין זה קרבן אהרן כו' ביום המשח אותו כו' כי עם היותו בחי' אהרן שהוא בחי' מ"ה דהיינו שכבר הוא מבורר בתכלית עד שראוי לברר ולהעלות כל הקרבנות, עכ"ז יצא ממנו קרבן שנעשה בחי' מתברר והיינו ביום המשח אותו והיינו לפי שהמשכת שמן משחת קדש הוא ממקום גבוה מאד דהיינו שהוא מושח את הקדש אשר קדש הוא חכמה דאצילות וא"כ השמן הוא למעלה מהחכמה דאצילות כו' וע' בזח"ג פ' אמור דפ"ח סע"ב וכמ"ש במ"א ע"פ בהעלותך את הנרות וע"פ זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו כו' ע"ש, ולכן כדי להיו' נמשך גילוי זה מבחי' דשמן משחת קדש בבחי' אהרן הוצרך להביא קרבן שנעשה בבחי' מתברר כי יש כמה מדרגות בבחי' הביטול כי הביטול הוא מבחי' חכמה כ"ח מ"ה ויש חכמה תתאה וח"ע כו' ועוד מדרגות אין קץ, ואהרן א' ה"ר כו', ולגבי שמן משחת קדש שהוא חכמה עילאה ולמעלה מהחכמה נעשה בחינת מתברר עד שע"ז נמשך בו מבחי' שמן משחת קדש.

וז"ש ביום המשח אותו, דלכאורה הל"ל מיום המשח אותו מאחר שנאמר אח"כ מנחה תמיד שמיום שנמשח מביא קרבן זה בכל יום עד עולם וא"כ מהו ביום המשח, אלא דר"ל כדי שע"ז יהי' גם בכל יום ויום עד עולם גילוי בחינת ומדרגת יום המשח אותו כי יום הוא לשון הארה וגילוי כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום, וכנודע מענין היום יום אחד לעומר היום שני ימים כו' כמ"ש במ"א וזהו ג"כ חדש ימינו כמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר ע"ש.

ועד"ז מבואר בזהר באדרא קל"ד ב' שיש ימי עולם וימי קדם. וזהו ענין ביום המשח אותו. ועד"ז נאמר ג"כ בקרבנות הנשיאים בחנוכת המזבח זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו והלא לא היה ביום המשח אותו רק קרבן נחשון ואיך נאמר על קרבנות של כל הנשיאים ביום המשח, אלא לפי שבחי' ומדרגת הקרבן שהביאו בכבוד קערות ומזרקי כסף כו' וקטרת כו' היה ממשיך גם בכל יום שאח"כ מבחינת ביום המשח אותו כמו

בקרבן נחשון שהי' בפו"מ ביום המשח אותו כך המשיכו גם כל הנשיאים כל אחד ואחד ביומו מבחי' יום המשח אותו.

ועד"ז נאמר ג"כ בקרבן אהרן מנחה תמיד דהיינו עד עולם. ואעפ"כ הוא בחי' ביום המשח אותו שהוא המשכת בחי' כשמן הטוב היורד על הראש כו'. ולהיות גילוי והמשכה זו נעשה בבחי' מתברר לגבי המשכת הביטול דח"ע ממש שלמעלה מבחי' אהרן עצמו.

וזהו שמסיים המדרש ואיזה זה קרבן אהרן כו' כי בקרבנות שלפניו ולאחריו כתיב זאת תורת העולה כו' וזאת תורת המנחה כו' וזאת תורת האשם כו' רק בקרבן אהרן כתיב זה, והיינו כי זאת היא בחי' נוק' שם ב"ן המתברר. אבל זה הוא בחי' דכר והוא בחינת אהרן ששרשו משם מ"ה כנ"ל, ועכ"ז כדי להיות בחי' ביום המשח אותו כו' שהוא המשכה עליונה ממדרגה מאד נעלה ולכן עם היותו בחינת זה יצא ממנו קרבן כו' והוא בחי' קרבן גבוה יותר כו' (ועיין בזהר ר"פ ויצא דקמ"ח ב' ע"פ וחסידיך ירננו ובפ' צו דל"א א'). ועמ"ש סד"ה בעצם היום הזה נמול. ובד"ה בחדש השלישי כו' ביום הזה באו כו' ועיין בזח"ג עקב דרע"א סע"ב גבי וקרא זה אל זה ואמר כו' ועמ"ש ע"פ קול דודי הנה זה בא מדלג כו'. וכמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' זה הוי' כו' עמ"ש ע"ז הרמ"ז פ' תולדות דקל"ה ועיין במנחות דנ"ג יבא זה כו':

פרק ב

ביאור מעט על פסוק ואכלתם אכול כו'. להבין איך נוני ימא שהם הנשמות שנמשכו מיחוד או"א דאצילות איך יחשבו לבחי' בהמות נגד נשמות החדשות דלעתיד. והענין כמבואר במ"א בביאור ע"פ ואלה המשפטים בענין פיי וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה. בהמה בגימטריא ב"ן נשמות דבריאה. אדם מ"ה נשמות דאצילות. כי אצילות הוא בחי' אדם אדמה לעליון שאינו רק מהעלם אל הגילוי אצילות הוא מלשון ויאצל כו' משא"כ בבריאה התחדשות יש מאין. (ועיין מ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות בד"ה להבין ההפרש היינו בבחי' הקו והחוט כו' והיא ראשית הגילוי בחכמה כו' ע"ש). והנה באצילות עצמו יש ג"כ ד' בחי' אבי"ע כמבואר לקמן בביאור ע"פ מי מנה כו' רובע ישראל והיינו בחי' נר"נ דאצילות הם בי"ע דאצילות. ועמ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל נא והם בינה ז"א ומל' וחיה יחידה נק' אצילות שבאצילות ועיין בע"ח שמ"א פ"ז ובהרמ"ז ר"פ קרח בדף קע"ו ע"ב ד"ה חסר יו"ד והנה איתא בגלגולים פי"ט שאדה"ר קודם החטא היה לו נשמה לנשמה מאצילות כו' וע"ש פרק א' והיינו בחי' אצילות שבאצילות וזהו ענין אדם בארח אצילות דלעילא הנזכר בזח"ב ר"פ משפטים

דצ"ד סע"ב זכה יתיר יהבין ליה הוי' בשלימו כו' דאיהו אדם בארח אצילות דלעילא וכו' ועליה אתמר ורדו בדגת הים כו' וכן איתא עוד ברע"מ בהשמטות שבזהר סוף חלק א' סי' נ' גבי משה מ"ה דידך צלותא דשבת דאתמר ביה ורדו בדגת הים ובעוף השמים כו' והיינו כי מ"ה הוא בחי' אדם בארח אצילות דלעילא וכמ"ש מלגאו איהו שם מ"ה דאיהו ארח אצילות וג' המדרגות שבתחלה הם בי"ע דאצילות כי בת ובן הם נפש ורוח דאצילות מזו"נ דאצילות ונשמתא מסט' דאו"א היינו נשמה דאצילות שנמשך מיחוד או"א וזהו ענין נוני ימא הנ"ל.

וכן פי' באשל אברהם פ' חיי שרה וכן משמע בקרא הפי' בע"ח שער מ"נ ומ"ד דרוש ד' אע"פ שהרמ"ז והמק"מ פי' בע"א. וזהו מ"ש פ' בראשית בד"ה הן האדם היה כאחד ממנו שאדה"ר היה הגבה למעלה גם מרשב"י בערך אחר ממש כו'. כי הרי אפילו הנשמות הגבוהות מאד שמיחוד או"א דאצילות שזהו נשמה דאצילות הוא כערך הבריאה לגבי אצילות ממש נגד נשמת אדה"ר כנ"ל (ועיין בזהר תרומה דקס"ז ע"ב). וז"ש ברבות בראשית פכ"א בפי' הן האדם היה כאחד ממנו כיחידו של עולם שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. והנה במ"ש הזהר ועליה אתמר ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה כו' פי' הרמ"ז לשטתו שהן נר"ן דבי"ע. אך לפי הנ"ל י"ל דהיינו נר"ן דאצילות כי דגת הים היינו נוני ימא שהן נשמה דאצילות ממש ועוף הוא מבחי' רוח דאצילות כו' ואעפ"כ מאחר שהן בי"ע דאצילות לכן באדה"ר שהיה מאצילות שבאצילות נאמר ורדו בדגת הים כו' דר"ל שיורד וימשיך החיות בבי"ע דאצילות ובבי"ע ממש. כי הוא דייקא בחי' אדם ממש אדמה לעליון לפי שהוא מבחי' אצילות כו'.

וז"ש ג"כ גבי משה מ"ה דידך כו' כי משה זכה לחיה שלמעלה מבחי' נשמה דאצילות והוא ג"כ מבחי' אצילות שבאצילות לפמ"ש הרמ"ז פ' בא בדף מ' שזכה לחיה מפנימי' אריך כו' המושפע לאבא כו'.

וזהו ענין מ"ה דמשה וכמש"ל בביאור ע"פ יונתי דשם מ"ה דאיהו ארח אצילות הוא מבחי' כתר כו' ולכן נאמר בו ורדו בדגת הים כו' כנ"ל. או יש לומר דקאי על מלאכים דאצילות שנקראים גם כן נוני ימא ובזה יש לפרש מ"ש בזחי"א דע"א ע"פ ובכל דגי הים בידכם נתנו ואפילו נוני ימא. דקשה מהו ואפילו. דהא דגי הים היינו נוני ימא. א"ו דר"ל דקאי אפילו נוני ימא העליונים היינו המלאכים כו' אך שייכות בחי' מ"ה דמשה לצלותא דשבת כי מ"ה בחי' ביטול וזהו ענין צלותא דשבת בחי' אצילות כו' ועמ"ש ע"פ את שבתותי תשמרו בענין שבת עילאה בחי' כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא דהיינו למעלה מעלה מבחינת בריאה שבאצילות כו' ע"ש.

והנה מבואר ע"פ יונתי בענין ולכי לך שמקור ושרש נש"י הוא מבחינת מחשבה הקדומה כו' חכמה וכתר עליון כו' רק שזהו בבחי' מקיף ונק' מזלייהו. וע"י התפלה הוא בחי' קומי לך לשרשך ועיקר עלייה זו בשבת.

וזהו ענין הנשמה יתירה כו' ולכן מ"ה דידך צלותא דשבת דאתמר ביה ורדו כו' וכמש"ש שעי"ז נקרא קדש ישראל כו' ראשית תבואתה שהם מקור ויסוד אפילו לבחי' התורה כו'. ובזה יובן מ"ש בזוהר פ' בא דל"ד ע"א ע"פ בא אל פרעה כו' לגבי תנינא חדא כו' ומשה דחיל מיניה כו' כי הנה את זה לעומת זה עשה האלקים שכמו שיש לויתן ונוני ימא בקדושה כן יש ג"כ בצד הטומאה וע"ז נאמר לויתן נחש בריח כו' וכן נוני ימא וכמ"ש בזהר שם ובפרדס שער כ"ה פ"ה. אלא דזה לעומת זה היינו הפך ממש כי לויתן ונוני ימא דקדושה הם בתכלית הביטול במקורם באי"ס ב"ה ועמ"ש מזה בד"ה אז ישיר משה ובני ישראל בפ' בשלח משא"כ בלויתן דקליפה כתיב התנים הגדול כו' אשר אמר לי יאורי כו' שאדרבה הוא יש ודבר נפרד. וע' בהרמ"ז פ' יתרו דס"ח ע"ב בענין כהן מדין. והנה במשה כתיב מן המים משיתיהו כי משה הוא מבית לוי בחי' לויתן דקדושה וכמ"ש בזהר פ' שמות די"א סע"ב וכמ"ש במ"א בד"ה וללבן שתי בנות כו'. אך נתעלה יותר להיות בבחי' ומדרגת אדם בארח אצילות דלעילא שע"ז נאמר ורדו בדגת הים כו'. אך משה היה עניו מכל האדם והחזיק א"ע רק בבחי' עצם מדרגתו דמן המים משיתיהו וע"כ הוה דחיל לבא לפרעה שנק' התנים הגדול. מאחר דזה לעומת זה עשה הוא מלחמה. אבל הקב"ה אמר לו בא אל פרעה כי משה אתמר ביה ורדו בדגת הים כו' וע' בת"ז ריש תקון ע':

והנה עפ"ז יובן ג"כ ענין סעודת לויתן ושור הבר דלעתיד. כי הנה גם לפי' הרמ"ז דורדו בדגת הים כו' קאי על בי"ע או על המלאכים דאצי' מ"מ לגבי הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד מבחי' סוכ"ע. י"ל פי' ורדו בדגת הים כו' דקאי על נשמות עליונות דאצי' הנק' נוני ימא שיצטרכו להתעלות ע"י הנשמות שיתגלו לעתיד וזהו ענין סעודת לויתן כנ"ל. ואע"ג דאיתא בשע"ק ח"ג דהנשמות דעכשיו שרשן גם כן מא"ק ע"ש בענין יחידה שהיא מא"ק כו'. אך הנה מבואר בע"ח דא"ק נקרא אדם דבריאה ועקודים נקרא אדם דיצירה וכללות האצילות נקרא אדם דעשייה. שע"ז נאמר כולם בחכמה עשית.

ובחי' אצילות אינו אלא בחי' אור א"ס כו'. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ מוצאיהם למסעיהם בפי' מסעי ולכן לע"ל שיהיה גילוי אור א"ס הסוכ"ע בחי' אצילות העליון לכן גם נשמות הגבוהות והעצומות דעתה בחי' נוני ימא ששרשם מבריאה העליון וכמ"ש בת"ז בסופו

אדם דבריאה דאיהו ים ואדם דיצירה שור כו'. יתעלו ע"י נשמות החדשות שיתגלו לעתיד בב"א.

ועיין מענין נשמות החדשות בספר הגלגולים פ"ז. ועוד יובן ענין גילוי נשמות חדשות שמבחי' סוכ"ע שיתגלו לע"ל ממ"ש בפ' ויצא סד"ה ושבתי בשלום אל בית אבי והי' הוי' לי לאלקים כו' ע"ש. והענין כי שרש הנשמות נמשכים משם הוי' וכמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן ובד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו' רק שנמשכו אח"כ ע"י שם אלקים לירד ולהתלבש בגוף (ועיין זח"ג ר"פ במדבר ומ"ש ע"פ מה טובו). אכן לעתיד שאמר יעקב ששם הוי' יהי' רק בבחי' שם אלקים לגבי גילוי עצמות אור א"ס ב"ה שיתגלה אז. והיינו דכמו שם אלקים הוא מגן ונרתק שבו ועל ידו נמשך שם הוי'. וזהו כי הוי' הוא האלקים. כך לעתיד יהי' הגילוי מעצמות אור א"ס ב"ה ע"י שם הוי' שיהיה בבחי' שם אלקים לגבי גילוי ההוא מעצמות אור א"ס כו' וזהו ענין הנשמות החדשות שיומשכו אז מאור א"ס הסוכ"ע רק שיומשכו ע"י בחי' אלקים דלעתיד שהוא שם הוי' כו' ועמ"ש בד"ה אני ה' אלקיכם דפ' ציצית בענין מ"ש שני פעמים כ"א ישראל יהי' שמך בפ' וישלח הא' ע"י המלאך (שם ל"ב כ"ט) והבי' ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו (שם ל"ה יו"ד) ואפשר לומר שזה נגד ב' בחי' נשמות הנ"ל דעתה ודלעתיד כו' ועיין שם:

פרק ג

להבין ענין משמח חתן וכלה ומשמח חתן עם הכלה (ועמש"ל ס"פ ויגש), הנה חתן וכלה נק' יעקב ורחל כמבואר בפע"ח שער העמידה. והענין כי כנס"י נק' רחל והיא מלכות דאצילות המתלבשת בבי"ע כרחל לפני גוזזיה נאלמה הם הנבראים שהם בבחינת יש הפך בחי' א"ס ומוכרחת לירד ולהשפיע להם ולכך נק' כלה שתשוקתה לעלות ולהתכלל באור א"ס רק שבע"כ יורדת לפני גוזזיה נאלמתי דומיה (ועמ"ש סד"ה את קרבני לחמי ובד"ה אלה מסעי). ויעקב נקרא חתן חות דרגא מבריח מן הקצה אל הקצה (עיין בפ' תרומה דקע"ה ע"ב) המשכת אא"ס מריש כל דרגין בבחי' רחל היא בחי' כלה המקבלת המשכה והשפעה זו ונעשה בחי' יחוד והיינו המשכת סובב בממלא. והנה המשכה זו נק' בשם יעקב ע"ש כי יעקב אותיות יבקע כמ"ש בע"ח של"א ספ"א יבקע צורים במדבר (בתהלים סי' ע"ח ט"ו), וכתיב אז יבקע כשחר אורך (בישעיה סי' נ"ח) פי' כמו השחר שבוקע חשכת הלילה להאיר וכמ"ש וכמו השחר עלה. כך בחי' יעקב בוקע בחי' ישת חשך סתרו שבאור א"ס שאינו לא סובב ולא ממלא (כי גם סובב נק' אור מקיף משא"כ מה שלמעלה מבחי' סובב נק' ישת חשך סתרו. ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאוה) להיות מאיר בבחי' גילוי וזהו שאומר הכתוב אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה

תצמח, ועיין מזה ברבות ס"פ בהר פי' ארוכתך בחי' א"א נמשך בבחי' מל' ונק' ארוכתך לנכח בחי' א"א שבכנס"י ולכן נק' א"א שמתפשט למטה בלי גבול וסוף ועמ"ש מזה סד"ה ועתה יגדל נא כוי' ארך אפים.

ופי' תצמח היינו כמו בחי' הצמיחה שהיא יש מאין כמו שמלמעלה למטה יש מאין כך בחי' הצמיחה ממטה למעלה מכח הצומח אשר בארץ עד"מ להצמיח הגרעין הוא ג"כ כמו בחי' יש מאין שהגרעין הנטוע אין לו ערוך כלל לגבי הפרי הנצמחת כוי'. וכך כתיב זורע צדקות מצמיח ישועות זורע צדקות הוא בחי' יעקב שבוקע ומאיר הארת אור א"ס מלמעלה למטה בבחי' צדקות שהיא בחי' מל' (כדפי' בפי' אחרי דע"ב א' ופי' ויקרא די"ו א'), ועי"ז מצמיח ממטה למעלה בחי' ישועות והיינו בחי' ארוכתך שנמשך למטה בחי' א"א עד שמצמיח ממטה למעלה ביטול והתכללות (כענין יפה שעה א' בתשובה כוי' וכנזכר בד"ה מה יפו פעמיך בפי' וענין יש קונה עולמו בשעה אחת כוי'), וזהו והלך לפניך צדקך לפניך הוא מלשון פנימיות והלך הוא לשון הולכה והמשכה שימשיך פנימית הלב לה' (עי' באגרת הקדש סי' ד' וסי' ח') שכ"ז נמשך ע"י בחי' זורע צדקות הנ"ל (ועמ"ש בד"ה שובה ישראל גבי נושא משך הזרע כוי' ובד"ה אז ישיר כוי' עלי באר בענין מעין גנים באר מים חיים ועיין בפי' שלח דקע"א א' ע"פ יצאו מים חיים כוי'):

ב **אך** הגורם להיות בחי' יעקב ויבקע הנ"ל הוא בחי' שמחה גילוי פנימית יאר ה' פניו, פי' כמו עד"מ ענין צהבו פניו של ר' אבהו מחמת שראה תוספתא חדתא דהיינו שמפני שנתמלא תענוג מהמצאת שכל חדש אזי מחמת תגבורת התענוג במוחו ותבונתו צהבו פניו להאיר ולהתגלות בפניו (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וספרתם לכם). וכך עד"ז יובן למעלה כי הנה מ"ש יעקב חבל נחלתו היינו אחר הבקיעה אבל להיות התעוררות הבקיעה הוא ע"י בחי' עוז וחדוה במקומו שעשוע המלך בעצמותו, (וענין זה הוא כעין מ"ש בד"ה לסוסתי בענין כחתן יוצא מחופתו שבחינת כחתן יוצא נמשך מחופתו ע"ש ובד"ה ביום השמיני עצרת גבי אשר קדשנו במצותיו). וזהו שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בג"ע מקדם פי' רעים האהובים הן חתן וכלה הנ"ל ושמח תשמח היינו כנ"ל שהגורם הבקיעה להיות חות דרגא הוא בחי' השעשוע והתענוג והתגלות התענוג הוא בחי' השמחה (כמ"ש ע"פ שוש אשיש), והבקשה הוא שמח תשמח כוי' כשמחך כוי' מקדם בלי אתעדל"ת כמקדם בתחלת בריאת העולם שהי' מפני כי חפץ חסד הוא דהיינו אתעדל"ע בלי הקדם אתעדל"ת כי אין עצבות לפני המקום לפני המקום דייקא, משא"כ בזמן ומקום אבל למעלה הנה מקום אתי כתיב עוז וחדוה במקומו. וזהו כחתן יכהן פאר. כי הנה ברכת כהנים הוא אתעדל"ע בלי אתעדל"ת דאל"כ ברכה למה וד"ל.

וזהו ישא הוי' פניו אליך ישא הגבה למעלה למקום שאין אתעדל"ת מגעת (עמ"ש סד"ה כה תברכו וסד"ה שחורה אני ונאוה), וכמ"כ החתן הוא בבחי' יכהן שיהיה הבקיע' כשמחך יצירך בג"ע מקדם בלי אתעדל"ת כו'. והנה המשכה זו ובקיעה זו היא בחי' יעקב הנ"ל בזמן הגלות נק' משמח חתן וכלה וי"ו הוא המשכה מבחי' חתן לבחי' כלה משא"כ ברכה ב' מהרה ישמע לע"ל אז תהיה אשת חיל עט"ב והיה אור הלבנה כאור החמה שוים בקומתם משתמשים בכתר אחד אז יהיה משמח חתן עם הכלה בשמחה א' מחמת גילוי סכ"ע למטה וכמשל העיגול שמעלה ומטה שוים ויהיה שמחת חתן ושמחת כלה בהשוואה א' שלא יהיה מעלה ומטה כלל. ועיין בע"ח שער מיעוט הירח ספ"א ופ"ב אמנם הבחינה כו' ועמ"ש בביאור ע"פ ונקבצו בני יהודה ובנ"י יחדיו כו' ומ"ש מזה ג"כ סד"ה ויגש:

קיצור רחל נק' כלה ויעקב נק' חתן ע"ש אז יבקע וארוכתך ותצמח ג"כ מלמטלמ"ע בחי' ישועו' ביטול והתכללות אך התעוררות הבקיעה הוא ע"י עוז וחדוה במקומו וזהו כשמחך מקדם בלי הקדם אתעדל"ת ועכשיו משמח חתן ואח"כ כלה ולע"ל משמח חתן עם הכלה בשמחה אחת:

פרק ד

והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וגו' (בישעיה סי' ל'). הנה כאור שבעת הימים פי' במדרש רבה סדר בא ס"פ י"ח כאור שברא הקב"ה בתחלה וגנזו בגן עדן, והנה שבעת ימי בראשית הם ז"ת דעתיק כמ"ש הרח"ו הובא במק"מ ס"פ מצורע.

ואור שבעת הימים פי' האור והחיות של ז"ת והיינו בחי' ג"ר דעתיק כי חכמה נק' אור וכמ"ש בביאור ע"פ לבבתני כו' והוא למעלה מבחי' שבעת הימים עצמן וע"ז נאמר המתנשא מימות עולם ימות עולם הם שבעת ימי בראשית שהם ז"ת דעתיק ועל הג"ר כתי' המתנשא מימות עולם.

והענין דהנה אנו אומרים מהרה ישמע כו' קול חתן וקול כלה, כי האידנא ליכא קול כלה כמ"ש נאלמתי דומיה וכרחל נאלמה שאין לה בחי' דבור בקול והיינו שאין גילוי לבחי' דבור כי כל העולמות בי"ע אין ערוך לך והוא קדוש ומובדל ואין הדבור שהוא אלקות מתגלה בהם כמו שהוא באצילות בבחינת א"ס כו', (ועיין בע"ח שמ"ט פ"ב וע"ז החשמל סובבו הנוגה הקליפה הרביעית קול דממה דקה בחשאי וז"ס חש מחשמל עכ"ל, והיינו שהסתר והעלם דק"נ גורמים שלא יתגלה בחי' הדבור עליון וזהו חש לשון שתיקה וכן קול דממה דקה כו' ועמ"ש ר"פ במדבר סיני שאז נק' דבר ה' בשם מדבר

בתוס' אות מ' פתוחה כו' ועמ"ש בד"ה ושבתי בשלום בפי' וילך חרנה). ומה שהמלאכים מקדישים ומעריצים ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו הרי שנמשך גילוי כבוד ה' בבי"ע, אין זה כ"א כמ"ש ואתה קדוש יושב פי' בחי' ישיבה השפלה שמשפיל א"ע בחי' קדוש להיות יושב ונמשך למטה ע"י תהלות ישראל דוקא (וכמש"ל ע"פ לבבתני הנ"ל דאע"פ שנאמר והחיות נושאות את הכסא היינו הכסא דוקא אבל לא נמשך גילוי בחי' אדם שעל הכסא אלא ע"י בכל מאדך שבנש"י מאד אותיות אדם). והוא ענין יעקב יבקע צורים במדבר (תהלים ע"ח) שכל בחי' צורים אשר במדבר בוקע ויורד קו וחוט א"ס כו', (בפי' וענין צורים עיין פי' בשלח דס"ד ע"א ועיין מק"מ שם שהם בחי' גבורות, ופי' במדבר היינו כמש"ל). כי בבחי' יעקב כתיב ויזרח לו השמש שזרח ובא לו אור א"ס. והנה בשמש כתיב לשמש שם אהל בהם והוא כחתן שבחי' השמש דומה לחתן חות דרגא ובחי' חתן הוא ג"כ בחי' יעקב כי כמה בקיעות יש ביעקב ויבקע. יצא יצא יעקב כמה יציאות (עיין בע"ח של"א) וגם הכשבים הפרידי יעקב כו' (עיין בלק"ת ס"פ ויצא ועמשל"ק בד"ה והניף הכהן אותם). ולכן אומרים קול מצהלות חתנים ב' בחינות חתנים כי בכל בחינה מעולם ועד עולם פרסא מפסקת ויעקב בוקע הפרסא כו' (ועמש"ל ע"פ שיר השירים ביאור ענין ב' בחי' חתנים). ובחי' כלה כלתה נפשי המקבלת אור א"ס היא בבחי' נאלמה בזמן הגלות שאין לה לפני מי לדבר ולהתגלות מפני גשמיות העולם לגבי אור א"ס שמעלימים ומסתירים. משא"כ לע"ל ונגלה כבוד ה' הוא אור א"ס הסוכ"ע שיהיה גילוי אור א"ס אזי יהיה קול כלה קול היא המשכה בבחי' גילוי וגם קול חתן יתגלה כי כעת גם קול חתן אינו בגילוי מאחר שאינו בא לבחי' גילוי באותיות הדבור כו' (ועיין בפרשה תזריע דמ"ב סע"א דלאו אורחיה ובמ"ש הרמ"ז שם ועוי"ל כו' דאע"ג כו' כי אין אופן כו'. או י"ל עפמ"ש ס"פ בחקתי דקט"ו ע"ב והוות דיירי בשוקא דבורסקי כו' וכמ"ש סד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא דלכך אין שום שם במגלת אסתר והיינו שאין קול חתן וכלה בגילוי עכשיו כ"א מלובשים בהעלם כו' ע"ש) ולע"ל יתגלה קול מצהלות חתנים ב' חתנים הנ"ל (וזהו עת לחשות ועת לדבר שעכשיו עת לחשות והיינו מצד חש דחשמל המסתיר ולע"ל שיתברר ק"נ יהיה עת לדבר וזהו מל):

ב **וגם** בבחי' נערים ממשתה נגינתם ב' בחי' נערים הא' הוא יוסף שנק' נער כמ"ש והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו כי גם בני בלהה שהם בחי' שוקין וירכין גד שוקא ימינא כו' לבר מגופא כו' עכ"ז הם מנשי אביו בחי' בקיעה הנ"ל. ולכך נאמר באשר וטובל בשמן רגלו שאע"פ שהוא בבחי' רגלו מ"מ טובל הוא בשמן בחי' חכמה, וכמארז"ל תקוע אלפא לשמן ואשה חכמה התקועית ותקוע הוא מנחלת שבט אשר ולכן

נאמר ביוסף והוא נער את בני בלהה כו' וזהו בחי' נער עליון דאצילות (כדפי' בפ' וישב דקפ"ב ע"ב. וענין בחי' נער זה היינו ע"ד כרוב אחד מקצה מזה הוא קצה אא"ס שבז"א ונק' כרוב ואנפי זוטרי שזהו בחינת נער והיינו כשנתצמצם השפע בבחי' נה"י דז"א להתלבש אח"כ במל'). ויש בחי' נער ב' ויהושע בן נון נער פני יהושע כפני לבנה חנוך לנער ע"פ דרכו הוא מט"ט בעולם הבריאה ויצירה כו' ועמ"ש מזה בד"ה בכ"ה בכסלו, שכ"ז יהיה בבחי' גילוי לע"ל בחי' חתנים ובחי' נערים הנ"ל והיינו ע"י בחי' השמחה גילוי השי"ע נהורין יאר ה' פניו אליך כו' וארוכתך מהרה כו' בבחי' צמיחה כו'. וענין חתנים מחופתם ונערים ממשתה נגינתם חופתם הוא בחי' מקיף מבינה דהיינו בעבודת ה' ע"י התבוננות בגדולת א"ס ב"ה עצמו (ר"ל שמההתבוננות עצמה נולדה ונמשכה האהבה וא"צ לנגינה ושירה לעורר ע"ז התפעלות המדות, רק ע"י ההתבוננות עצמו יתפעל מאד. וא"כ מצהלות חתנים היינו השמחה וההתפעלות נמשך מהחופה והמקיף עצמו שהוא בחי' ההתבוננות שהבינה נק' מקיפים כמ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודי ולקמן ע"פ והניף את העומר, או י"ל כשההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע אז נק' התבוננות זו בחי' מקיף וכמ"ש ע"פ טוב לחסות, וכשההתפעלות נמשך מזה זהו ענין מצהלות חתנים מחופתן). והוא בחי' שמחה גילוי פנימית אם הבנים שמחה גילוי השי"ע נהורין שלמעלה מהשתלשלות או שע"ה נהורין. וזהו וישם לך שלום שלום בגימטריא שע"ו שהם שע"ה עם הכולל והוא הגורם להיות בחי' החתנים להיות בחי' יעקב יבקע כו'. וזהו קול מצהלות חתנים מחופתן שמצהלות חתנים נעשה מחופתן עצמן דהיינו מבחי' גילוי סכ"ע עצמו (ועמ"ש בד"ה לסוסתי בענין כחתן יוצא מחופתו ובד"ה משמח חתן) ובעבודת ה' מבחי' ההתבוננות עצמו. אבל בעת שהם ב' בחי' נערים הנ"ל יוסף והוא נער ויהושע בן נון נער כו' ממשתה נגינתם נגינה הוא בחי' שירה שהיו הלוים משוררים לעורר את האהבה והיינו כשהאהבה נמשכה ונתלבשה למטה צריך לעוררה בבחי' שירה, (כענין מ"ש פי' בשלח דמ"ה ע"א לענין נבואה זיני תושבחן הוו קמייהו דנביאי למישרי עלייהו רוח נבואה וכו' כנגן המנגן וכו' בר ממשה וכו' ע"ש ועיין בפי' ויחי דרי"ו ב'. ומזה נלמוד ונשכיל ג"כ בעבודת ה' לענין גילוי אור האהבה והיראה בלב האדם שיש מי שצריך לשיר וקול המעורר הכוונה שעי"ז דוקא תתעורר גילוי האהוי"ר, ויש מי ששכלו ומדותיו גדולים יותר וא"צ כלל לזה אלא שע"י ההתבוננות במוחו תתעורר האהוי"ר בלבו. וזהו ג"כ ענין יבל הוא היה אבי יושב אהל כו' ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור כו', כי יושב אהל זהו בחי' לשמש שם אהל בהם והוא כחתן יוצא מחופתו שמצהלות חתנים הוא מחופתן מהאהל והמקיף עצמו וא"צ לכנור ושיר

ומנגן כו' אבל בחי' יובל הוא למטה מזה דהיינו כשא"א להיות התפעלות המדות כ"א ע"י נגינה ושיר כו' וכענין החילוק בין כהנים ללוים שלוים היו בשיר וכהנים בחשאי ברעותא דלבא כו' שהוא בחי' פנימית הלב. ועמ"ש בפ' שמות בד"ה קול דודי שבחי' הראשונה נק' באר שבע כו' והיינו בהיות חו"ב בגדולת ה' בהתרחבות גדול במוחו ומחשבתו וע"כ יכול הוא לעורר מדת האהוי"ר בהתגלות לבו ע"י עסק המחשבה בלבד אבל מי שמוחו קטן כו' ע"ש. ולכן א"ש דבחי' נערים שזהו בחי' קטנות צ"ל ממשתה נגינתם דייקא. ועוד יובן זה דהנה בפ' וישב דקפ"ב ע"ב כי ה"נ אתקרי איהו בשמא דילה דכתיב והוא נער כו' הרי מובן דעיקר בחי' קריאת שם נער בצדיק עליון דאצילות הוא ע"ש המל' שנק' כן וכמ"ש במק"מ שם שהמלכות לפעמים נק' נער ולפעמים נק' נערה ולכך גם ז"א נק' נער כשמה כו'. ופי' וענין שהמל' נק' נער בלא ה' מבואר בפ' בא דל"ח ע"ב דכל זמן דלא קבילת דכר אקרי נער כו' ונתבאר הפי' ע"ז בעבודת ה' לקמן בשיר השירים ע"פ לריח שמניך דפי' עד לא קבילת היינו שעדיין לא זרח אלקות בתוך הלב ולבו אטום כבתולה כו'. ובמ"א נתבאר שזהו אף שנמשך ונתפשט ההתבוננות בלב אבל הוא בחיצוני' הלב ולא נקלט בפנימית הלב ונק' אירוסין לבד וכה"ג נתבאר לקמן בפ' מטות ע"פ ואשה כי תדור בפי' וענין בנעוריה בית אביה כו' וזהו ענין חסד נעוריך וכו' ע"ש. גם הנה גבי חסד נעוריך כתיב לכתך אחרי במדבר ופי' לכתך אחרי זהו בחי' אתכפיא אבל עדיין אינו בבחי' לאהפכא חשוכא לנהורא שיהיה גילוי פנימית נקודת הלב כמש"ל באריכות ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק כו'. ולכן מכ"ז יובן דבבחי' ומדרגת זו שנק' נערים צריך ליגיעה רבה ועצות לעורר האהבה וזהו ענין ונערים ממשתה נגינתם שהקול והנעימה מעורר הכוונה משא"כ גבי חתנים א"צ לזה כי פנימית הלב מתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין). ושירה היא על היין נכנס יין יצא סוד מהעלם לגילוי וזהו ממשתה נגינתם נגינה ומשתה יין אבל החתנים הם למעלה מבחי' יין אלא מחופתם עצמם וזהו אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא כי לתתא בבחי' דודים צ"ל שתו ושכרו משא"כ למעלה בבחי' רעים כו' (ועמ"ש סד"ה באתי לגני בענין רעים ודודים ומ"ש בד"ה לבבתני מענין בחי' אחותי ובחי' כלה ובמ"א נת' דשבת הוא בחי' אכלו רעים ויו"ט הוא בחי' שתו ושכרו דודים):

ג **ואחר** כ"ז יובן פי' והיה אור הלבנה כו', דהנה איתא נערים פני זקנים ילבינו, כי הנה זקנים הוא כמארז"ל איזהו זקן שקנה חכמה, קנין הוא המשכה מהעלם אל הגילוי ומקור המשכת חו"ב הוא מדיקנא דא"א אבא יונק ממזל השמיני ואימא ממזל הי"ג וזהו זקן שקנה חכמה שקנין והתהוות החכמה נמשך מבחי' דיקנא.

וזהו והחכמה מאין תמצא מבחי' שאין ערוך שהוא רק בחי' שערות וכמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש כו'. וגם שערות אלו הן הן הלכות התורה ושער רישיה כעמר נקא וכמארז"ל במ"ת נדמה להם כזקן כו' והנה השערות והדיקנא שרשה ממו"ס אכן נמשכה רק מבחי' ז"ת דמו"ס עד"מ השערות באדם הן רק בחי' צומח, וצומח הן בחי' ז"ת שהם המדות כו' ולכן זקנה ושיבה הוא בן ע' שנה שהם ז' מדות הכלולים כל אחד מעשרה.

והנה הנערים הם למטה הרבה מבחי' ומדרגת זקן כמובן ע"פ הנ"ל. אך לע"ל שיהיה עליות העולמות ע"ז אמר נערים פני זקנים ילבינו שגם בחי' הנערים יתעלו כ"כ עד שיהיו למעלה מבחי' זקן שקנה חכמה (ועד"ז אפשר לומר מש"ש בת קמה באמה הוא כמ"ש במ"א ע"פ רני ושמחי בת כו' שיש ג' מדרגות לא זז מחבבה עד שקראה בתי ואח"כ אחותי ואח"כ אמי כו' ולעתיד כתיב רני ושמחי בת שבחי' בת תתעלה ביתר שאת ולהיות אחעט"ב וזהו בת קמה באמה והיינו ג"כ ענין וכלה בחמותה וע"ד מ"ש בפ' שלח דקע"א ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני). והענין כמ"ש (בישעיה סי' ס"ה כ') הנער בן מאה שנה ימות פי' שבחי' הנער יתעלה כ"כ עד שיהיה בן מאה שנה שהוא למעלה מבחי' ומדרגת זקנה ושיבה דעכשיו שהוא בן ע' שנה דהיינו ז"ת דכתר, אבל בן מאה שנה היינו גם ג"ר דכתר עם ז"ת שהם ע"ס דכתר הכלולים מעשר וכמ"ש בפ' חיי שרה דקכ"ג ע"א קב"ה דאתכליל מאתר עילאה סתימא דכל סתימא במאה ברזא דמאה ברכאן כו' וא"כ יהיו אז בחי' נערים למעלה מבחי' זקן דעתה שהוא בחי' ז"ת דמו"ס.

ועיין פע"ח שער חג השבועות פ"א מש"ש בפי' משנה זו בן ה' שנים כו' עד בן ע' שנה כו' הוא כשעולה הז"א בדיקנא דא"א כו' וא"כ מובן דבן מאה שנה הוא בחי' גבוה יותר הרבה והיינו כנ"ל ושם יהיה עליות ומדרגת בחי' הנער כו'.

וזהו שאמרו קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימטריא יש, והנה יש הוא חצי מתר"ך אורות דכתר ופי' חצי היינו כי הכתר שבכל ספירה נחשב הוא לבדו נגד כל הט"ס שבהספירה ע"ד רגלי החיות כנגד כולן כו' וכן גם בכתר עצמו שכלול מע"ס הנה הט"ס שבו מחכמה עד המל' נחשבים למחצה, והכתר שבכתר הוא לבדו כנגד כולן ולכן אמר דשרש חו"ב נק' קנה חכמה קנה בינה שהוא גימטריא יש והיינו חצי התחתון דכתר אבל העלייה דלע"ל שיתעלה הנער להיות בבחי' בן מאה דר"ל לבחי' הכתר שבכתר כנ"ל א"כ יתעלה גם בבחי' חצי העליון דכתר שלמעלה מעלה מבחי' חצי התחתון שהוא שרש בחי' ומדרגת זקנים עתה.

ופי' ב' חצאין אלו היינו כי הכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו ב' בחינות הבחי' התחתונה שבו הוא מה שהוא שרש וראש הנאצלים. והבחינה העליונה שבו היינו הארת אור א"ס בחי' תחתונה שבמאציל כו' וכמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה ובד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת.

והיינו כי בחי' נער הוא בחי' יוסף שהוא יסוד ז"א יתעלה ביסוד דעתיק וגם למעלה יותר וכמ"ש הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד אותיות אדם בחי' א"ק. וזהו והיה אור הלבנה כאור החמה כי חמה ולבנה הן בחי' ב' נערים הנ"ל כי יהושע בן נון נער ופני יהושע כפני לבנה ויוסף שהוא יסוד נק' ג"כ חמה וכמו שהחמה משפיע ללבנה כך יוסף הוא המשביר כו'.

ובפי' שמות ד"ג ע"ב שמש דא הוא ברית קדישא כו', וגם נאמר והנה השמש והירח כו' משתחוים לי ולעתיד תתעלה המל' שהיא בחי' לבנה שעכשיו לית לה מגרמה כלום רק שמקבלת מאור החמה הנה לעתיד תתעלה להיות כאור החמה שיהיה לה אור עצמי כמו אור החמה ואור החמה יסוד ז"א יתעלה ביסוד דעתיק ולמעלה יותר (ביסוד דא"ק כו') עד שיהיה שבעתים כאור שבעת הימים פי' אור שבעת הימים היינו ג"ר דעתיק כמש"ל והוא יתעלה שבעתים כאור שבעת הימים וכנ"ל בפי' וגבה מאד ובפי' והיה אור הלבנה כאור החמה יש ב' פירושים א' שאור הלבנה יהיה כמו אור החמה דעתה הב' שגם אור הלבנה יהיה כמו אור החמה דלעתיד שהוא שבעתים כאור שבעת הימים. (ועיין בפע"ח סוף שער הפורים במ"ש וז"ס צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם כו' וז"ש והיה אור הלבנה כו' ויהיו שוין כו' וזה לימות המשיח כו' ע"ש):

פרק ה

ענין שבעת ימי המילואים הנה לכאורה אינו מובן איך בחי' אור החמה קאי על בחי' הנק' נער עליון דאצילות, שהוא למטה מבחי' חתן כמש"ל והלא מקרא מלא כתיב לשמש שם אהל בהם והוא כחתן הרי דשמש הוא בחי' חתן וכמ"ש ר"פ בהעלותך קמ"ח ב'. אך הענין דשמש הוא בחי' ז"א והרמ"ז שם כ' שהוא אור הז"א שמצד אבא כי אור הוא בחכמה וזהו בחי' חתן ובחי' אז יבקע כשחר אורך כו'. אמנם נודע דז"א דאצילות מקנן ביצירה ואז נק' נער וכמ"ש בענין הכרובים אזי נקראו זו"נ אנפי זוטרי בגמרא כו' ע"ש. ולכן א"ש דאור הלבנה ואור החמה הנז' כאן בפסוק זה דוהי' אור הלבנה כו' הן בחי' ב' נערים וכן פי' בלק"ת בישעיה דמיירי הפסוק בזו"נ כשמתלבשים ביצירה ועשי', והטעם שפי' כן א"ש עפמ"ש בפרדס בערך חמה שיש חילוק בין לשון שמש לחמה כי מצד הימין נק' שמש צדקה ומרפא בכנפיה ומצד השמאל נק' חמה בסוד חמימות האש של

הגבורה כו' ונודע דמדת הגבורה הוא בחי' צמצום דהיינו כשנמשך להאיר בבי"ע שצ"ל ע"י צמצום ע"ד צמצם שכינתו בין בדי ארון.

ובמ"א נתבאר ענין החילוק בין שמש לחמה כי השמש הוא המאור עצמו שממנו נמשך ומתפשט הזיו להאיר על הארץ. וחמה אינו השמש עצמה רק הוא לשון חמימות דהיינו מה שהוא מחומם מחמת השמש והיינו הארת הז"א מה שנמשך להאיר בבי"ע.

ולכן א"ש דבחינה זו נק' נער והיינו בחי' נער עליון כו' משא"כ בחי' שמש נק' כחתן שהוא עצמיות ז"א שבאצילות. ועפי"ז יובן יותר ענין שהעלייה הוא להיות שבעתים כאור שבעת הימים, כי הנה פי' וענין בחי' ומדרגת ב' בחי'נערים היינו שבהן ועל ידן הוא התקשרות והתחברות האור מא"ס ב"ה המלובש באצילות לנבראים וכמו אור החמה ואור הלבנה שהן מאירים לארץ ולדרים עליה כו'. דהנה באמת אין ערוך כלל בין הנבראים שהם בעלי גבול ותכלית לגבי האור המלובש בע"ס דאצילות שהוא בחי' א"ס וא"כ מאחר שאין ערוך ביניהם איך יומשך האור והחיות מאצילות לבי"ע אלא שזהו ע"י בחי' צמצומים שבתחלה נתצמצם האור המלובש בז"א ונק' שמש להיות מאיר בבחי' צמצום והוא אור החמה ונק' נער עליון והוא נער את בני בלהה כו' ואח"כ נמשך מבחי' זו ומתלבש בבחי' מל' שהוא בחי' פני לבנה דהיינו מקור בי"ע שבאצילות והוא בחי' נער הב' והן הן ג"כ ב' הכרובים, ועמ"ש בד"ה ששת ימים תאכל מצות בענין שני הבחינות דים ויבשה שבבחי' מלכות דאצילות שהוא ג"כ להיות שהמלכות מחברת אור האצילות בבי"ע והממוצע צ"ל בו שני בחינות בחי' תחתונה שבאצילות ושרש ומקור דבי"ע וזהו ענין ים וארץ כו' ע"ש ומשם יובן ג"כ לענין ב' בחי' נערים המבואר כאן.

והנה כמו שאין ערוך בי"ע לאצילות כן ויתר מכן אין ערוך אצילות לגבי א"ס ב"ה ולכן כדי שיהיה התלבשות אור א"ס ב"ה מלמעלה מהאצילות מבחי' א"ק באצי' הוא ג"כ ע"י בחי' צמצומים וכמ"ש בבינונים ח"ב פ"ט בהג"ה שע"י צמצומים אלו יוכל להאיר באצילות ואור זה נק' אור שבעת הימים כי הוא בחי' מל' דא"ק שנעשה עתיק לאצילות כמו שמל' דאצי' נעשה עתיק לבריאה כו' והז"ת המתלבשים בא"א דאצילות נק' שבעת הימים והג"ר נק' אור שבעת הימים.

והוא ג"כ ענין ב' הבחי' שיש בהממוצע כו' כנ"ל, והנה בוודאי אין ערוך כלל וכלל בחי' אור החמה ואור הלבנה שהם הארת האצילות לבי"ע לגבי אור שבעת הימים שהוא הארת המאציל א"ס ב"ה באי"א דאצילות ובכל הע"ס דאצילות וכנודע, ולכן בחי' אור החמה ואור הלבנה נק' בחי' נערים שהוא בחי' צמצום וקטנות, משא"כ בחי' כתר דאצילות נק' עתיק יומין ושער רישיה כעמר נקא כו'. אמנם לעתיד בב"א שיהיה עליית

העולמות ויתעלו בי״ע להיות ממש במדרגת האצי׳ דעכשיו ויותר וכמ״ש וישם מדברה כעדן, לכן יהיה אור הלבנה ואור החמה שהם הארת אלקות המאיר בבי״ע יהיו במדרגה נפלאה יותר מבחי׳ אור שבעת הימים שהוא האור והגילוי המאיר עכשיו מהמאציל א״ס ב״ה באצילות, והיינו כי אור החמה שהוא יסוד דאצילות בחי׳ יוסף שנק׳ נער יתעלה להיות בבחינת ומדרגת יסוד דא״ק שהוא המשפיע לבחי׳ מל׳ דא״ק שנעשה עתיק לאצי׳ הנק׳ אור שבעת הימים כו׳ (והיינו ג״כ פנימיות עתיק כמ״ש הרמ״ז בפ׳ כי תשא דקפ״ח ע״ב בפי׳ כאור שבעת הימים ויש ראיה לפירושו ממ״ש ברבות דפי׳ כאור שבעת הימים היינו אור הגנוז כדלקמן ובחי׳ אור הגנוז זהו ענין ופני לא יראו והיינו פנימיות אבא שהוא פנימיות עתיק). ובמ״א נתבאר שזהו ענין מלך השמיני הדר שהוא למעלה מהשבירה והתיקון שהוא בחי׳ המתקן עולם התהו להיות בבחי׳ תיקון כו׳, ועיין מזה לקמן ע״פ למנצח על השמינית ואור הלבנה יהיה ג״כ כאור החמה ועיין בע״ח שער א״א פ״ב.

וזהו נערים פני זקנים ילבינו שיתעלה למעלה מבחי׳ ומדרגת זקנים דעכשיו כנ״ל. ועוי״ל עפמש״ל בשה״ש בד״ה שחורה אני דלפעמים כתיב ושער רישיה כעמר נקא ולפעמים כתיב קוצותיו תלתלים שחורות כעורב והוא ענין ההלכות שבמ״ע ושבמצות ל״ת כו׳, וזהו ג״כ ענין נערים וזקנים כי הזקן היינו שהלבינו שערותיו משא״כ הנערים הם שחורי הראש שחורות כעורב וכן למטה בימי הנערות שיש רתיחת הדמים והיצה״ר מפתה אותו לרדוף אחר תאוותיו וחמדותיו צריך התגברות יתירה להיות סור מרע ולאתכפיא לסט״א ולקדש א״ע במותר לו.

וזהו ונערים פני זקנים ילבינו שע״י קיום מל״ת נמשך לע״ל גילוי בחי׳ עליונה יותר מבחי׳ ההמשכה דשער רישי׳ כעמר נקא והיינו מש״ש שחורה אני ונאוה כו׳ כיריעות שלמה מקור הלבנונית בחי׳ והלבנון כו׳.

ובזה יובן מ״ש חנוך לנער ע״פ דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה ומבואר הקושיא בבינונים בחינוך קטן דמדכתיב ע״פ דרכו כו׳ וא״כ מאי מעליותא כו׳, ולפי הנ״ל א״ש דעם היות שימי הנערות הם מוחין דקטנות לגבי ימי הזקנה. אך מעלת האתכפיא אז בהיותו בימי הנערות בזמן שהוא בכחו ועצמיותו ורתיחת דמו הוא ממשיך מבחי׳ עליונה ביותר כנ״ל עד שהארה זו תעמוד לו לעולם גם כי יזקין כו׳ ועמ״ש במ״א ע״פ אז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדיו:

ב **ועוי״ל** בפי׳ והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כו׳ כי הנה כתיב שמש ומגן הוי׳ אלקים שם הויה נק׳ שמש ושם אלהים נק׳ מגן והוא ג״כ בחי׳

לבנה ולע"ל כתיב והיה הוי"ה לי לאלקים והיינו ע"י גילוי עצמות אור א"ס שלמעלה מעלה משם הוי' ואזי יהיה שם הוי' לגבי הגילוי שמעצמות אור א"ס כמו עכשיו שם אלקים לגבי שם הוי' וזהו ענין והיה אור הלבנה דלעתיד שהוא שם אלקים דלעתיד יהיה כאור החמה דהיינו שם הוי' כמ"ש והיה הוי' לי לאלקים ופי' כי שם אלקים היינו יחו"ת מקור דבי"ע הנק' מדת לילה ולכן נק' אור הלבנה ולעתיד יהיה כמו אור החמה מדת יום יחודא עילאה ואור החמה מדת יום דלעתיד יחו"ע יהיה שבעתים כאור שבעת הימים בחי' עתיק כנ"ל.

וזהו מ"ש ברבות בא ס"פ י"ח ע"פ ליל שמורים הוא לה' בעוה"ז עשה להם נס בלילה שהיה נס עובר אבל לע"ל הלילה נעשה יום שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים וגו' כאור שברא הקב"ה בתחלה וגנזו בג"ע ומה שהלילה נעשה יום היינו כנ"ל שבחינת בי"ע יהיה לעתיד כמו בחי' אצילות ועמ"ש סד"ה והיה מספר בנ"י בענין כי גדול יום.

וזהו ג"כ ענין משמח חתן וכלה ומשמח חתן עם הכלה כי בחי' אור החמה נק' חתן לשמש שם אהל בהם והוא כחתן כנ"ל והלבנה המקבלת מהשמש היא בחי' כלה וכמ"ש בד"ה לסוסתי.

והנה בתחלת הבריאה כתיב ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים ואח"כ נתמעטה הלבנה ובכל חדש נחשך אורה ומתחדשת בכל ר"ח דוגמת הכלה שיש לה בכל חדש עת נדתה שמתרחקת מבעלה ואח"כ מיטהרת ועל זמן שמתקרבת ומתייחדים שמשא וסיהרא שהוא בחי' כי הוי' הוא האלקים זהו ענין משמח חתן וכלה אכן לעתיד שתתחדש ותתעלה הלבנה להיות כמו שהיתה קודם המיעוט בבחי' שני המאורות הגדולים שוין בקומתן ע"ז נאמר משמח חתן עם הכלה בהשוואה אחת. (ועיין מענין שני המאורות הגדולים בפרשה בראשית דף כ' ע"א ומענין והיה אור הלבנה כו' ברבות בא פט"ו קלא"ד. גבי החדש הזה לכם. וס"פ ויקהל. נשא פי"ג גבי עתודים שבקרבן נחשון ס"פ פנחס סוף קהלת רבה בפסוק ומתוק האור זח"א ל"ד א' ע' ב' קל"א א' קפ"א ב' ח"ב ד"י ע"א רכ"א ב' רל"א סע"א ר"מ ע"א ח"ג נ"ו א' קע"ח ב') ובשל"ה בהקדמת בית דוד בד"ה השער הזה וזהו ענין בתולה נשאת ליום הרביעי שבו נתלו המאורות שהיו בבחי' שני המאורות הגדולים ואח"כ נתמעטה הירח ביום הנז'. אך כי נפלתי קמתי בבחי' משמח חתן וכלה ולעתיד מהרה ישמע כו' יהיו שוין בקומתן ע"כ הוא ליום הרביעי דוקא ועמ"ש בד"ה מי מנה בענין ומספר את רובע כו':

ג **והנה** עפ"ז יובן מעט מזעיר ענין שבעת ימי המילואים ועיין מזה ברבות ר"פ שמיני ובקהלת בפסוק תן חלק לשבעה וגם לשמנה ובזהר בפ' שמיני דל"ז ע"א ע"פ כי שבעת ימים ימלא את ידכם בשבעת ימים מיבעי ליה ופי' הרמ"ז דהקושיא הוא דאם הפי' שבשבעת ימים אלו ימלא הקב"ה את ידם הל"ל בשבעת או שבעה ימים ימלא כו' אלא זכאין אינון כהנא כו' ומשיחין במשח רבות קודשא כו' והאי משח רבות הוא כללא דכל שבעה כו' ובג"כ שבעת ימים ימלא כו'.

וכ"ה עוד בפ' אמור דפ"ט ע"א ההוא שמן עילאה כו' דאשלים לכל שבעה יומין כו' כי שבעת ימים ימלא כו' ע"ש. ור"ל דימלא קאי על ההוא שמן עילאה כו' שבו נמשחו הכהנים שהוא הממלא ומשלים השבעה יומין ומהם נמשך מילוי ושלימות וחינוך הכהנים כו'.

והענין עפמ"ש בפ' בראשית דל"ד ע"א ע"פ והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים מאן שבעת הימים אלין אינון שבעה יומין דבראשית. רבי יהודה אמר אלין שבעת ימי המילואים מלואים ודאי כו' ואתהדר באשלמותיה ולא אתפגים סיהרא כו', הרי מזה מובן דשבעת ימי המילואים הם שייכים לבחי' ומדרגת אור שבעת הימים הנ"ל והן ג"כ ענין שבעת ימי בראשית כמש"ל.

והענין כי בשבעת ימי בראשית קודם חטא אדה"ר היו העולמות במעלה עליונה יותר הרבה שהרי הג"ע היה אצל אדה"ר תמורת עוה"ז אצלינו, א"כ מה שאצלינו הוא קיבול שכר עד שאמרו מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי היה זה אצל אדה"ר קודם החטא למקום משכן העבודה ועד"ז היו כל העולמות במעלה עליונה יותר, וכמ"ש בלק"ת ס"פ בראשית ובפע"ח שער השבת פכ"ג שעולם הבריאה היה במקום ז"א דאצילות ואחר כך במקום בינה דאצילות כו' וז"א דאצי' במקום א"א כו'.

ולכן א"ש מ"ש האריז"ל דשבעת ימי בראשית הם ז"ת דעתיק כי ז"ת דעתיק היו מאירים אז ולכך היו העולמות בהזדככות רב ולאחר חטא עה"ד ירדו העולמות למטה ונסתלקה שכינה מעל הארץ.

ומעשה המשכן הוא תיקון לזה להיות דירה בתחתונים ושיהיה בחי' גילוי אור שבעת הימים וכמ"ש ברבות בראשית פי"ט עיקר שכינה בתחתונים היתה כיון שחטא אדה"ר נסתלקה כו' וכנגדן שבעה צדיקים כו' עד עמד משה והורידה מלמעלה למטה וע"כ נק' שבעת ימי המילואים לשון מילוי ושלימות כי הנה לע"ל כשיהיה תכלית השלימות כתיב והיה אור הלבנה כו' שיתמלא פגימת הלבנה ולא יהיה בה שום מיעוט שהוא בחי' עליית המל' להיות שניהן משתמשין בכתר א' והיינו שיתעלה שם ב"ן בשרשו בס"ג ע"י

שלימות בירורים דרפ"ח ניצוצים דתהו ומעין זה היה ג"כ ע"י שהוקם המשכן שע"ז נעשה עליות המל'.

וזהו ענין שבעת ימי המילואים שממלאים החסרון והפגם ומילוי זה נמשך מבחי' שלימותא דכולהו והוא מבחי' אור שבעת הימים, אלא דאינו ממש כמו בחי' גילוי אור שבעת הימים דלע"ל שהוא בחי' עתיק אבל כאן בשבעת ימי המילואים נ' בזהר שהוא מבחי' בינה והיינו דבינה לגבי ז"א הוא כמו בחי' עתיק וכתר (וכמ"ש בע"ח שכ"ה דרוש ה') שהרי מת"ת דאימא נעשה כתר לז"א, וכנודע ג"כ דבינה נק' לפעמים עתיקא בזהר וגם שהתגלות עתיק הוא בבינה ועמ"ש ר"פ לך לך ובביאור ע"פ צאינה וראינה בסוף הדבור בענין פי' שאו ידיכם קדש וברכו כו'.

ובזה יובן ג"כ מ"ש בזהר וההוא שמן עילאה כו' דאשלים לכל שבעה יומין כו' פי' שהוא ענין אור שבעת הימים שהאור הוא למעלה משבעת הימים עצמן דהיינו שהוא האור והחיות של הז"ת והיא בחי' ג"ר כנ"ל. כך ג"כ כאן בענין שבעת ימי המילואים שהם ג"כ בחי' שבעת הימים הנ"ל ושמן עילאה הוא בחי' אור החכמה שנמשך ומאיר בבינה הנק' שבעת הימים ונק' השמן אור שבעת הימים ולכן עליו נאמר שבעת ימים ימלא כו', וע"ד דאיתא בפ' בראשית ד"ו ע"א רב ויקירא ועתיק יומין ופי' האשל אברהם שם דבחי' ישראל סבא נק' עתיק יומין כי סבא היינו עתיק יומין כמ"ש באד"ר דקכ"ח ע"ב סבא דעתוי סתים כו' נמצא בחי' אור ישראל סבא המתלבש בבינה נק' לגבי ז"א בחי' עתיק יומין כו' והיינו משום דישראל סבא שהוא ת"ת דאבא ממנו נעשה נשמה לכתר דז"א הנמשך מת"ת דאימא כמ"ש בע"ח שכ"ב פ"ג ולכן נאמר ימלא לשון יחיד דקאי על בחי' האור של שבעת הימים ואח"כ ביום השמיני ענין שמיני למילואים שנטל עשר עטרות י"ל שהוא מעין הבחי' הנקרא שבעתים כאור שבעת הימים דלע"ל שזהו בחי' יסוד דא"ק כמש"ל וכאן ששבעת הימים הם בבחי' בינה וכן אור שבעת הימים היינו הארת חכמה שנמשך בבינה אבל ביום השמיני הוא בחי' עצמיות אבא וכמו בשמיני עצרת הוא גילוי בחי' ח"ע בקרוב כו' כמ"ש במ"א בד"ה ביום השמיני עצרת שבחכמה נאמר אחכמה והיא רחוקה ממני שמאירה בבחי' ריחוק כו' ובשמיני עצרת נמשך בחי' חכמה בבחי' גילוי כו'.

וכך י"ל ענין שמיני למילואים הוא ג"כ גילוי מח"ע ממש ועיין בפ' בשלח ס"ג ב' ובפ' יתרו פ"ח א' דבינה נק' שביעאה. א"כ לפ"ז י"ל דביום השמיני היינו בחי' חכמה וזהו ענין עמיקא דכולא המבואר שם בפ' בשלח ע"ש במק"מ בשם האריז"ל. אמנם הנה בזהר פי' דביום השמיני הוא בחי' מל' והיינו כי תכלית וסוף הברכה וההמשכה הוא

להמשיך השבעה יומין עילאין במדת מלכותו יתʼ, ועמ״ש בד״ה שובה ישראל גבי כי עמך הסליחה למען תורא כי תכלית המכוון במעשה בראשית הוא כדי שיהיה יש ויהיה היש בטל והיינו במדת מלכותו ״ת כוʼ וכדי לבוא לבחינה זו צריך להיות ע״י הארה והמשכה יותר עליונה מבחינת כי עמך הסליחה שהוא בחיʼ כי עמך מקור חיים כוʼ ע״ש. ועד״ז יובן כאן ענין ביום השמיני ועיין בפʼ צו דל״ד סע״א. וזהו בחכמה יסד ארץ שהוא בחיʼ מלʼ אבא יסד ברתא כוʼ ועיין בפרדס בעה״כ ערך שמיני, ועד״ז נתבאר במ״א ע״פ ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך כי להיות המשכת בחיʼ מלכותו יתʼ עלינו הוא ע״י עסק התורה דמחכמה עילאה נפקת וזהו בחיʼ ביום השמיני כוʼ שמזה נמשך ויברכו את המלך כוʼ ע״ש.

וגם ״ל פיʼ השמיני הוא מבחיʼ מלך השמיני הדר ועיין בפʼ נשא דקמ״ב סע״א. ועמ״ש במ״א סד״ה ועשית בגדי קדש ולכך ביום שהוקם המשכן כתיב ויהי נועם כוʼ ותכלית וסוף הברכה הוא להיות גילוי מלכותו יתʼ כוʼ ע״ש ויום הקמת המשכן הוא שמיני למילואים:

ד **ועוי״ל** בפיʼ מילואים שממלא וממשיך האור מבחיʼ סוכ״ע בממכ״ע והיינו ג״כ ענין אור שבעת הימים שבחיʼ כתר הוא הממוצע המחבר וממשיך הארת המאציל א״ס ב״ה בנאצלים. והנה נודע בפיʼ מ״ש את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש היינו מהו״ע וכתיב מלא כל הארץ כבודו וכבודו היינו זיו יקריה זיו והארה לבד, והתירוץ הוא דאע״ג שמהותו ועצמותו יתʼ מלא השמים והארץ אך הוא קדוש ומובדל מהעולמות שאין משיגים אותו כלל ומה שנמשך ומתגלה בעולמות זהו רק בחיʼ זיו יקריה זיו והארה לבד ועמ״ש מזה בד״ה ויקח קרח ובד״ה וזאת המצוה.

ואמנם ע״י תומ״צ ובפרט מעשה המשכן ועבודת הקרבנות הוא להמשיך גילוי אור הסוכ״ע ממש שהיא בחיʼ אני מלא להיות בגילוי ממש וכמ״ש לע״ל ומלאה הארץ דעה את הʼ ועמ״ש מזה בד״ה וידעת היום, וזהו ענין לשון שבעת ימי המילואים שהוא להמשיך מבחיʼ את השמים ואת הארץ אני מלא בבחיʼ מלא כל הארץ כבודו.

ועמ״ש במ״א ע״פ ואולם חי אני וימלא כבוד הʼ כוʼ. ועיין ר״פ ויקרא ד״ב ע״ב בענין מלא לא כתיב ובמק״מ שם וכנזכר לעיל ע״פ ויקרא אל משה ועיין בפʼ נשא דקמ״א ע״ב בענין שם מלא ודקל״ט ע״ב. ועמ״ש סד״ה לא תהיה משכלה בענין את מספר ימיך אמלא מילוי היומין כוʼ. (וגם כאן ״ל כי הוא יתʼ נקʼ המתנשא מימות עולם סוכ״ע ושבעת ימי המילואים היינו להמשיך מבחיʼ המתנשא כוʼ בימות עולם מדות דאצילות, ועיין באדרא דף קל״ד בʼ שיש ימי קדם וימי עולם כוʼ. וזהו ג״כ ענין כי שבעת ימים ימלא את ידכם

כי הכהן הוא בחי' חסד דרועא ימינא וימין מקרבת שהוא בחי' שושבינא דמטרוניתא, ונודע כי החינוך צ"ל ע"י המשכה מבחינה עליונה יותר והיינו מבחי' ההוא שמן עילאה שהוא אור וחיות שבעת ימים שהם ז"ת כנ"ל ועיין ר"פ יתרו דס"ז ע"ב ובהרמ"ז שם שמבחי' הנ"ל נמשך הכח ועוז לבחי' כהן איש החסד שיוכל להעלות כו' ועמ"ש ע"פ ביום השע"צ בענין פי' ה' צלך על יד ימינך הוא האהבה שבנפש וה' צלך על יד ימינך הוא מה שנמשך ע"ז מלמעלה מבחי' וימינו תחבקני ועמ"ש סד"ה ואכלתם אכול מענין ביום המשח אותו ועמ"ש בד"ה לכן אמור לבנ"י מענין אשר נשאתי את ידי ובד"ה וידבר דעשה"ד בענין פי' נדבת ידך ובד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש ובביאור ע"פ ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר). ועיין עוד מענין ימי המילואים בזהר פ' צו דף ל"ד ע"ב ובסוף ח"א סי' כ"ה עוד יש לומר לענין פי' ימי המילואים ע"ד מ"ש בזהר ח"א דס"ז ע"א בפי' לה' הארץ ומלואה. ח"ב וארא ד' כ"ב ב' ד"נ ע"א דקצ"ה ע"ב. ח"ג דמ"ה ע"ב ועש"ש ג"כ דמ"ב ב'. עוי"ל בפי' ימי המילואים ע"פ משארז"ל פ"ק דמגלה דף ו' ע"א ופ"ג דפסחים דמ"ב ע"ב ע"פ בן אדם יען אשר אמרה צור על ירושלים כו' אמלאה החרבה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים.

ופי' בע"ח שער מיעוט הירח ספ"ב שהמלכות דאצי' נאצלה בסוד שרש רק בחי' נקודה אחת וט"ס באין לה בסוד תוספת ממלכיות שבט"ס העליונות. ובשעת חורבן בהמ"ק נתלבשו הט"ס שבה ה נ"ל בקליפות, וזהו ענין שנתמלאה צור כו'.

ועד"ז יש לפרש המדרש רבה באיכה ע"פ גדע בחרי אף כל קרן ישראל כוי יעו"ש. וזש"ש ג"כ במדרש ע"פ וילכו בלא כח לפני רודף א"ר אחא כשם שלא גלו ישראל אלא ברודף מלא היינו מה שנתמלאה צור כו' והיה הרודף מלא.

ובעבודה היינו מה שכל הע"ס שבנפש השכל והמדות הוא מעמיק בהן רק בתאוות נפשו הבהמית. שע"ז נעשית הנפש הבהמית והיצה"ר בבחי' בנין ע"ס. ובנפש האלקית נשאר רק נקודה אחת היא בחי' האמונה כי אפילו במצרים שהוא תכלית הקטנות נאמר ויאמן העם כו' ואפי' גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא הרי שמאמין בהקב"ה ועכ"ז עובר על רצונו ית' לפי שאמונה זו היא רק בחי' מקיף ועטרה.

וצ"ל הדעת וההמשכה בפנימיות וזהו ענין התפשטות ט"ס מהנקודה שיומשך הגילוי בשכל ומדות כו'. ועי"ז ממילא נחלש כח נה"ב ותאוותיה כי האור דוחה את החושך וזהו ג"כ ענין אמלאה החרבה להפך כי ירושלים הוא יראה שלם ע"ד יראו את ה' קדושיו וכשנבנה בחי' זו בשלימות עי"ז יבטלו מדות נה"ב כהמס דונג כו' וזשארז"ל ע"פ עלי עשור שכנור דלע"ל יהי' של עשרה נימין כי נר הוי' נשמת אדם נק' כנור נר כ"ו פי'

כ"ו הוא מספר שם הוי' שמתגלה בהנשמה הנקרא נר. ע"ד כל הנקרא בשמי כו' ואתם הדבקים בהוי' כו' ושיהי' הכנור של עשרה נימין שיהיו ע"ס מאירים בגילוי בקביעות בנשמת אדם להיות ומלאה הארץ דעה כו' וכתיב ומל ה' את לבבך כו' וכמ"כ למעלה בבחי' כנס"י יהיה בה ע"ס בקביעות בחינת אהל בל יצען וכמ"ש בלק"ת בזכריה ע"פ ביום ההוא יהיה כו' ע"ש.

וזשארז"ל כך אין נגאלין אלא בגואל מלא כו'. ועד"ז יובן ענין ימי המילואים להיות וימלא כבוד ה'. להמשיך הברכה וההמשכה בבחי' מלכות. אשר לא תחסר כל בה כו' וזהו ענין מרוב כל.

והיא נק' כלה שמקבלת מבחי' כל כו' וזהו ע"ד והיה אור הלבנה כאור החמה. כי מיעוט הירח היינו ג"כ הסתלקות הט"ס מהמלכות כמ"ש בע"ח שם ולע"ל שתהיה בבחי' אהל בל יצען זהו כאור החמה. שיש בו האור תמיד בקביעות בלי שינויים כו' ומעין זה היה ענין ימי המילואים כו' ועיין זח"ב פקודי דף רל"ה ע"א וזהו סיום הפסוק ביום חבוש ה' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא. פי' שבר עמו הוא ענין אמלאה החרבה כנ"ל וזהו נמשך ע"י מ"ש כי שתים רעות עשו עמי אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארת נשברים (בירמי' סי' ב' י"ג) ועיין מזה ברבות כי תשא ס"פ מ"ב ובשה"ש רבה בפסוק אל תראוני שאני שחרחורת שעשו רעה אחת שקשה כשתים כו'. והנה פי' בורות נשברים היינו ההפך מבחי' באר מים חיים המבואר במ"א ע"פ עלי באר כו' כ"א ההתקשרות בתאוות גשמיות ע"כ נק' בורות נשברים שהתאוות משבה"כ ועיין בזח"ג פ' ואתחנן דרס"ו א' ובהרמ"ז שם שהאריך ועיין במא"א אות ב' סעיף י"א ומזה נמשך כי שתים רעות עשו היינו שגרמו במעשיהם הרעים בחי' שנתמלאה צור מחורבנה של ירושלים וה"ז רעה אחת שקשה כשתים. וזהו ענין שבר עמי הנמשך ממה שחצבו להם בורות נשברים.

והנה לע"ל נאמר ביום חבוש ה' את שבר עמו. ומבחי' שבר ושבירה יתהפך לבחי' שבר ותקוה. וכמ"ש ברבות מקץ ר"פ צ"ט ע"פ כי יש שבר במצרים והיינו כמשארז"ל סוכה נ"ב א' ע"פ ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר כו' שהוא הוא הגורם שבר עמו לחצוב להם כו'.

ואזי ומחץ מכתו ירפא. וארז"ל ברבות בראשית פרשה יו"ד דקאי על בנות שוח כו' ע"ש ובמשנה רפ"ה דשביעית. והענין כמ"ש הר"ש רפ"ק דדמאי דאמרינן גבי עץ שאכל אדה"ר דקרו ליה בנות שוח לפי שגרמו שוחה לעולם כו' ע"ש ופי' שוחה יש לפרשו לשון חפירה ובור כמו שוחה עמוקה פי זרות (במשלי כ"ב י"ד) והוא ענין לחצוב להם

בארות נשברים הנ"ל גם יש לפרשו לשון הכנעה ושפלות כמו וישח אדם וישפל איש דהיינו שנתמעטה קומתו של אדה"ר והוא ג"כ ע"ד הנ"ל בענין אמלאה החרבה.
וז"ש כי שחה לעפר נפשנו כו' ועש"ז נקרא עה"ד בנות שוח כו' ומשם שורש נה"ב הגורם שפלות לנה"א כו' להמשך אחר תאוות נה"ב וכנ"ל. ולעתיד יתוקן עץ הדעת ויתחבר עם עץ החיים. ואזי בנות שוח יהיו עושין פירות לשעתן שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה וכמ"ש בועליך עושיך אלקי כל הארץ יקרא שבכל הארץ הלזו הגשמיות יהיה גילוי אלקות וכתיב יעננו ביום קראנו. וזהו עושין פירות לשעתן ועמ"ש ע"פ והיה בן הבכור לשניאה. ואזי והיה אור הלבנה כאור החמה כו':

פרק ו

להבין מ"ש בהגדה מצה זו שאנו אוכלים ע"ש מה ע"ש שלא הספיק כו' כי גרשו כו'.
דמשמע הא אלו לא גורשו והספיק להחמיץ היו אוכלים חמץ, והלא כבר נצטוו בעשור לחדש הזה כו' על מצות ומרורים יאכלוהו. וגם לדורות נצטוו שבעת ימים שאור לא ימצא כו' בכל מושבותיכם תאכלו מצות ובפסוק עצמו יש להבין שהציווי שלדורות היה זכר ליצ"מ. והלא פסח מצרים אינו נוהג איסור חמץ אלא יום א' כדאיתא בגמרא (פ"ט דפסחים דצ"ו ע"ב). והענין דפסח מצרים אינו נוהג אלא יום א', ולכן דוקא כי גורשו ומחמת זה הוא שאכלו מצה גם בשאר ימות הפסח וכ"כ המזרחי בפ' ראה ע"פ כי בחפזון יצאת ואעפ"כ הציווי שלדורות ז' ימים והם זכר ליצ"מ. ולהבין קצת ענין אכילת מצה יש להקדים ענין מועדים לשמחה שעיקר המועדים הוא בחי' השמחה וכדכתיב ושמחת בחגך שאז הוא זמן גילוי מוחין דאימא דהיינו מ"ש בהלל מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה.
והנה בשבת הוא גילוי מוחין דאבא והם יותר עליונים ואין שם בחינת גילוי שמחה כביו"ט. אך הענין כי הנה ביאור מהות מוחין דאימא יובן במה שנודע שיש ב' בחי' בגילוי אור א"ס ב"ה. הא' בחי' ההשתלשלות וסדר המדרגות שהם בחי' ההמשכות מעילה לעילה כו' הארה והארה דהארה כו'. כמשל שכל במדות ומדות במחשבה כו' שכל בחי' ההשתלשלות דרך כלל נק' יש מיש. והב' למעלה מן ההשתלשלות יש מאין ממש מאין המוחלט כו'.
והנה בהשתלשלות עלה ועלול כשהעלול מתקרב לעילתו ממטה למעלה הנה הוא משיג את עילתו. ולכן הוא שש ושמח בו ותהי השמחה גדולה כמשל בן המלך שיצא מן השביה ובא וראה את פני אביו. כך תהיה שמחת העלול בהגלות נגלות עליו אור העלה שלמעלה תחת אשר ירד בהשתלשלות ונעשה מרחק רב בינו ובין עילתו ורחק מאור

פניו בסתר המדרגות והכל הוא מפני שעתה בגילוי זה יש לו השגה איך שיצא מאפילה לאור גדול ומאבל ליו"ט ומשעבוד לגאולה כו'.

וזהו ענין יו"ט גילוי השמחה שמבחי' עקרת הבית נעשה אם הבנים שמחה. פי' כי עקרת מלשון עקרה ומלשון כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים בגמ' פ' בתרא דפסחים והיא בחי' מל' שמלובשת כל יומין דחול בבי"ע בק"נ כן פי' בספר שו"ס לתלמיד הרמב"ן ז"ל.

וביו"ט היא עולה למעלה באצי' בבחי' אם הבנים בינה והשגה באור א"ס הנגלה אז שאור א"ס משתלשל ויורד אז באופן שיהיה דרך ומבוא לתפיסא והשגה במה שיכולים להשיג מאור א"ס ב"ה הנגלה ואיך שהגילוי רב מאד עד כי נהפך להם מיגון לשמחה ושהיו בחשך ראו אור גדול הוא גילוי אור א"ס ב"ה המתגלה בבחי' יש והשגה להיות איזו תפיסא והשגה באור פני מלך המתגלה אז.

וכמו עד"מ הנשמה שמתענגת בעוה"ב מזיו השכינה תחת היותה מתלבשת בגוף הגשמי ונפרדה משם ועלתה למקור חוצבה שמתענגת בג"ע העליון ונהנית מזיו כו' הנאה ותענוג נפלא וע"ז נאמר להנחיל אוהבי יש שמתגלה אור א"ס בבחי' יש להיות השגה ותפיסא להנשמה להיות נהנית מזיו ואור הנ"ל דהיינו שיש השגה והבנה איך שיצאה מאפילה לאור גדול כו'. וזהו בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו פי' בנהר היוצא מעדן שהוא בינה הוא העלייה בכל רגל משלשה רגלים ושם הוא מקור השמחה. (ועמ"ש מזה בד"ה הוי' לי בעזרי). וכ"ז הוא מבחי' מוחין דאימא בינה עוה"ב ג"ע עליון גילוי תענוג הנשמות לפי השגתם אבל מוחין דאבא החכמה מאין תמצא אין נק' מה שאינו מושג למעלה מעלה מבחי' בינה והשגה דהיינו שמתגלה בחי' אור א"ס ב"ה מה דלית מחשבה תפיסא כו' ולא ניתן ליהנות בו מאחר שאין שם שום תפיסא והשגה.

וענין גילוי זה הוא ביטול ההשגה וביטול הנשמות במציאות באור א"ס ב"ה דלית מחשבה כו' והגילוי הזה הוא שמתגלה בשבת, ולכן אמרו בקושי התירו לדבר בד"ת בשבת כי אורייתא מחכמה נפקת פי' נפקת יוצאת לחוץ כמו נפקת לבר שהיא הארה בלבד היוצאת מחכמה אבל עצמיות החכמה היא רמה ונשגבה למעלה מעלה מבחי' אורייתא (וכמ"ש במ"א בד"ה עוטה אור כשלמה בשם האריז"ל בפי' נובלות חכמה שלמעלה תורה ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי) ובגילוי זה לא שייך שמחה ותענוג שאין השמחה והתענוג נראה ונרגש אלא במה שיש תפיסא והשגה איך שיצא מאפילה לאור גדול והיינו מאחר שנרגש בחי' אור גדול שהוא בבחי' מעלה מעלה.

ואחר שיבין שירד מטה מטה הנה בעלותו ממטה מטה למעלה מעלה תגדל השמחה במאד מאד. וכל זה לא שייך אלא במוחין דאימא שהוא גילוי אור א"ס בבחי' יש והשגה

איך שהוא מעלה מעלה כו' אבל מוחין דאבא שהם בבחי' גילוי מה שלמעלה מהשגה שם לא שייך מעלה ומטה כלל ומעלה ומטה שוין וכחשכה כאורה שגם חשך לא יחשיך כו'.

ודקדוק הלשון כחשכה כאורה בשני כפי"ן והל"ל חשכה כאורה אלא משום דחשכה כאורה בלבד לא סגי אלא לומר שגם החשך לא יחשיך כו' אבל כחשכה כאורה בשני כפי"ן משמע דלא זו שגם החשך לא יחשיך והחשך שוה לאור אלא אף האור שוה לחשך דכל נהורין מתחשכאן קמי' כו' וכתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא כו'. (ועמ"ש סד"ה שחורה אני ונאוה בפי' המולך מהודו ועד כוש ואפשר שזהו ענין ב' הכפי"ן דכחשכה כאורה. כ"ף דכאורה זהו כתר עליון וכמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע. וכ"ף דכחשכה זהו כענין כלה ונחרצה. וע"ד שנזכר בזח"א ד"ג ע"א וכן כרת עיין במא"א אות כ' סעיף ט"ו ולגבי אור א"ס ב"ה כחשכה כאורה כו'). ועל זה נאמר ישת חשך סתרו שאין שם אור וגילוי ההשגה כלל אלא ביטול ההשגה ולכן אין שם בחי' שמחה ותענוג בגילוי בחי' ביטול זה מאחר דלית מחשבה כו' ואינו נחשב לבחי' עלי' כלל שאינו עולה ממטה למעלה רק שהוא בא לבחי' ומדרגה שמעלה ומטה שוין כו' כנ"ל. (וזהו היש ה' בקרבנו אם אין פי' אם הגילוי מבחי' סדר ההשתלשלות שהיא בחי' להנחיל אוהבי יש וזהו היש ה' בקרבנו או שהגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות מבחי' אין וזהו אם אין ועיין בזח"ג שלח קנ"ח ב' גם קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימט' יש. אמנם בחי' אין הוא בחי' העליונה שבחכמה שדבוקה במקורה בחי' והחכמה מאין תמצא ועיין בזוהר פ' ויקרא ד"ז ע"פ כשמן הטוב ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין להצהיל פנים משמן ומ"ש סד"ה שיר השירים בענין כי טובים דודיך מיין כי בחי' יין הוא המשמח אלקים ובחי' דודיך זהו מה שלמעלה מבחי' השמחה וכנ"ל וע"ש ובד"ה ששים המה מלכות בענין ומעין מבית ה' יצא כו' ובד"ה ושאבתם מים בששון):

קיצור ענין בערב תאכלו מצות וענין שלא הספיק בצקת כו'. ענין יו"ט שהוא מועדים לשמחה. בחי' מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה. בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. וענין שבת בחי' גילוי והחכמה מאין תמצא דלית מחשבה תפיסא ביה. כי יש בחי' סדר ההשתלשלות עילה ועלול ששרשו מהבינה וז"ש נהר היוצא מעדן ושם שייך השמחה מההשגה ויש בחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות בחי' עדן עצמו שעז"נ עין לא ראתה כו' וזהו וקראת לשבת ענג ר"ת עדן נהר גן דהיינו שנמשך מבחי' עדן שלמעלה מבחי' נהר:

ב **וזהו** ושמרתם את השבת כי קדש היא היא בעצמה היא בחי' קדש העליון בחי' חכמה מוחין דאבא שמתגלה בשבת. משא"כ יו"ט נק' מקרא קדש הארה בעלמא מקדש העליון

נה"י דאבא בתוך מוחין דאימא שהרי גם ביו"ט בגילוי מוחין דאימא צריך להמשיך מוחין דאבא כי מוחין דאימא הגם שהם בחי' יש מ"מ אינם בחי' דבר נפרד ח"ו אלא הוא היש שנמשך מאין כי אין ויש חו"ב הם תרין ריעין דלא מתפרשין ועמ"ש בד"ה ראה אנכי, שתמיד נמשך בחי' ביטול מוחין דאבא להיות בחי' מוחין דאימא התגלות התענוג שהתענוג הוא ג"כ מהמשכת אור א"ס ב"ה דלית מחשבה וכו' ולא תענוג מהשגת דבר נפרד ח"ו אלא שניתן ליהנות בגילוי אור זה מחמת ירידת והשתלשלות אור וגילוי זה עד שבא להשגה איך שהוא אור גדול כו'.

וכל מה שלמטה מטה כולא קמי' כלא כו' ועי"כ שש ושמח בהגלות נגלות אור וגילוי זה. אך בשמחה זו צריך להמשיך מוחין דאבא ג"כ שתהיה השמחה מגילוי אור א"ס דלית מחשבה כו' (ועמ"ש ע"פ אסרי לגפן אסר יו"ד לבחי' גפן כו') וזהו ענין מקרא קדש כאדם שקורא לחבירו וכמו שהקריאה באדם לחבירו הוא בשמו שהוא רק זיו והארה התפשטות ממנו בלבד. כך הוא ענין מקרא קדש מבחי' שם שהוא רק הארה בעלמא מבחי' אבא. וכענין בשכמל"ו ויעש דוד שם כו' בחי' נה"י כו'.

והנה הארה והמשכה זו ביו"ט הוא ע"י תפלה והלל אך הם אינם רק מדרבנן ומדאורייתא נמשך בפסח ע"י אכילת מצה שהוא קטנות אבא כי מצה מוחין דאבא שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן ולהיות ידיעה זו בהתינוק הוא נמשך מלמעלה מן הדעת המושג שהרי ידיעה זו בהתינוק אינו בדעת המושג שהרי אינו יודע איך ומה הוא אביו כי דעת התינוק קטן כו' וגם מצה אין בה טעם שאין בה ההגבהה כו' ולמעלה מן הדעת הוא בחי' אבא אלא שנמשך בקטנות ולכן נק' בזהר מיכלא דמהימנותא (ועמ"ש מזה בד"ה וספרתם לכם גבי חג השבועות). והנה המשכת מוחין דאבא במצה אינה אלא בלילה הראשון אבל משם ואילך הגם דכתיב מצות יאכל את שבעת הימים. ופי' שצריך להאכיל את כל ז' הימים שיהיו נזונין מבחי' אבא וכנודע מספירה שבשבוע הראשון הם ז' מוחין דאבא שמוח החכמה נמשך בכל ז' המדות. הנה פסח מצרים אינו נוהג איסור החמץ אלא יום א' בלבד לפי שהיו משה ואהרן שהם שניהם מבחי' אבא ולא ימיש עמוד הענן כו' ענגא דאהרן דהיינו בחי' מקיפי אבא והענן היה הורג נחשים ועקרבים שבמדבר שהמקיף מסמא עיני החיצונים שלא יהיה להם יניקה כו'.

ולכך הי' די להם בהמשכת מוחין דאבא בלילה הראשון אבל לדורות ז' ימים תאכלו מצות ומ"מ אין זה אלא שלא לאכול חמץ שלא יהיה יניקה כו'. אבל מצה מוחין דאבא די בלילה הראשון בערב תאכלו מצות שקבעו הכתוב חובה כי יומם יצוה ה' חסדו יומא דאזיל עם כולהו כו' ענגא דאהרן דכתיב ביה נמי לא ימיש עמוד הענן יומם כו' שכולל

כל הימים כו' (ע' בפ' אמור דק"ג ע"ב ומ"ש עליו במ"א) והיינו יום ראשון בלבד שהוא חסד כו':

קיצור. ענין קדש. ומקרא קדש. והמשכה זו ביו"ט של פסח הוא ע"י המצה ע"ד אין התינוק יודע לקרות אבא כו'. ופי' מצות יאכל את שבעת הימים:

ג **והנה** נמצא כי ב' מצות הם מצה של לילה הראשון חובה ומצה של כל ימי פסח ועל בחי' הב' אמר שלא הספיק כו' כי אבותינו לא היו צריכים באמת להיות להם מצה של שימור כל ימי הפסח כנ"ל. אך זה היה אצלם ממילא שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים פי' דמה שהקב"ה נקרא מלך מלכי המלכים כפשוטו היינו המלכים הם המלכים שלמטה בעוה"ז ומלכי המלכים הם השרים העליונים שבצבא המרום כמ"ש בדניאל סי' יו"ד ושר מלכות פרס כו' והקב"ה נק' מלך על מלכי המלכים.

ועוד נק' מלך מלכי המלכים בבחי' מלכותו והנהגתו העולמות ע"י עשר ספירות. המלכים הם נה"י. ומלכי חג"ת. ומלך מלכי היינו חב"ד כי בעולם העשייה מאירים בחי' נה"י ובעולם היצירה מאיר חג"ת ובעולם הבריאה בינה אך באצילות מאיר בחינת חכמה. והיינו כי בחכמה שורה אור א"ס ב"ה שהוא הנקרא מלך מלכי המלכים. וע' בזח"א ד"ג ע"א ובזח"ב יתרו דס"ז ע"ב. וגילוי חכמה הוא גילוי אור אבא שנגלה בבחי' גילוי לפיכך ממילא לא הניח להחמיץ בצקם כו' להיות יניקה ח"ו. וכמ"ש ירא את ה' בני ומלך (במשלי כ"ד) דהפירוש כפשוטו היינו כשם שתצטרך ליראה את השם יתברך אע"פ שאין אתה רואהו. ועם זה תפרוש מן העבירה. כן תצטרך שתתירא מן המלך המולך בארץ ותשים צורתו נכח פניך אע"פ שאי אתה רואהו ובזה תנצל מחיוב מיתה למלכות. כן פי' בכד הקמח ערך יראה.

ויש עוד בפי' הפסוק כמשארז"ל ירא את ה' בני ומלך. ומלוך על יצרך. ושני הפירושים אמת. והיינו שע"י היראה האמיתית מה' שהוא מלך מלכי המלכים ע"י"ז ומלוך על יצרך שלא להמשך אחר תאות הגשמיות מחמת היראה והביטול.

והיצה"ר הוא החמץ וכמ"ש מכף מעול וחומץ. ולכן ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה אזי ממילא לא הספיק להחמיץ כו' אבל אצלינו נעשה חיוב לדורות להיות מצות יאכל את שבעת הימים. שהם ז' המדות. שבהם יש שליטה ליצה"ר ששבה"כ היה בז"ת וע"כ צריך להמשיך בהם בחי' מצה וביטול.

ועל בחי' הראשונה נאמר בעבור זה עשה הוי' לי בעבור זה בשעה שיש מצה כו' שבעבור המשכת מצה עשה הוי' הוא גילוי אור אבא. ופי' דהיינו ענין עשה הוי' לי היינו מה שנמשך גילוי אור א"ס ב"ה למטה ממש בעולם העשייה.

וזהו עשה הויי לי. שנמשך גילוי שם הוי' בעשייה הגשמיות. ואיך אפשר שיומשך אור גדול זה כ"כ למטה עד שיומשך לי ממש עם שאני בעשייה הגשמית במצרים. זהו אי אפשר רק בעבור זה. דהיינו מה שע"י המצה נמשך מוחין דאבא שהחכמה מאין תמצא שהיא למעלה מסדר ההשתלשלות עד ששם נאמר כחשכה כאורה.

והשוה ומשוה כו'. לכן יוכל להיות עשה הויי לי שיומשך האור לי למטה בעשייה הגשמיות. והענין כי הנה כתיב ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך ולא שרף כו' שהם בחי' בי"ע וכן באצי' עצמה יש בחי' בי"ע שהמל' נק' עשייה שבאצי' וחג"ת ובינה הם יצירה ובריאה דאצי' וזהו ג"כ פי' אני ולא מלאך שהמל' נק' ג"כ המלאך כו' אלא אני דוקא שהוא ע"י המשכת אור אבא מקור החכמה שהוא אצילות שבאצילות (ועמ"ש בד"ה ולהבין בתוס' ביאור ענין וייצר כו' שכמ"כ בד' בחי' דצח"מ שבאצי' חכמה עילאה היא בחי' מדבר כו' ע"ש) לפי שארץ מצרים היה מקום טומאה והוצרך דוקא להיות המשכה עליונה שגם חשך לא יחשיך וכחשכה כאורה והיינו אור אבא ולא אימא כו', והיינו כי מה שנמשך ע"י מלאך או שליח עם היות שהכל ממנו ית' והמלאך הוא רק שליח וכחומר ביד היוצר הוא בידו ית'. אך עכ"ז האור והשפע הנמשך ע"י מלאך ושליח הוא ממקור סדר ההשתלשלות. שמבחי' זו נמשך ע"י השתלשלות עילה ועלול ומתלבש בבחי' מלאך או שרף כו'. לא כן ההמשכה שמלמעלה מסדר ההשתלשלות אין המלאך יוכל להיות כלי ושליח לגילוי בחינה זו כו' וזהו ענין אני ולא מלאך כו' ועמ"ש בד"ה ויקרא אל משה. אך להבין מ"ש אני הוא ולא אחר דמכיון שכבר פירש ולא ע"י מלאך ולא ע"י שרף ולא ע"י השליח. א"כ מי הוא האחר שיצטרך לומר ע"ז עוד אני ולא אחר. והענין הוא כי הנה באלול ועד יוה"כ מזכירין י"ג מדות הרחמים להיות שהם המשכות עליונות המתגלות בבע"ת כי מאחר שחטא ופגם במה יתוקן אלא ע"י המשכות עליונות שמאד נעלה וכחשכה כאורה כו'. ולכן הם שהמשיכם משה רבינו ע"ה בחטא העגל לתקן החטא.

והנה שם נאמר וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו כי ארך אפים ראה אף לרשעים כו' וכדי שלא יהיה יניקה לחיצונים ג"כ זה היה בקשת משה ונפלינו אני ועמך ביקש שלא תשרה שכינה.

והבטיח לו הקב"ה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה הא אילו לא הבטיח לו כן היה שורה וכמו בבלעם הגם שהיה מזוהם כו' לפי שהוא ית' כל יכול וכחשכה כאורה כו' גם חשך כו' ומשם היה יניקת פרעה באחורי העורף מקום גבוה כו' ולכן עבדים היינו לפרעה במצרים כו'. אך בצאתם ממצרים בעבור זה בשעה שיש מצה המשכת מוחין

דאבא שמלמטה באתעדל"ת שהיא עשיית המצוה היה אור אבא נמשך לי בפנימית בבחי' ישראל ולא נמשך לחיצונים.

וזהו לי ולא לו אלו היה שם לא היה נגאל ולא כאשר מתחלה שהיינו עבדים לפרעה שהיה לו יניקה מאור אבא מאחוריים כו' וזהו ולא אחר. והיינו ע"י המצוה נמשך לי בפנימית ונמצא שהמצה גרם לצאת ממצרים כי בחפזון כו' המשכת אור אבא כו' אבל כל ז' הימים הוא אחר יצ"מ מצות יאכל את שבעת הימים והיינו לדורות כי אבותינו לא היו צריכים לזה אלא שלא הספיק ממילא כו'. (וביאור ענין בעבור זה הנה פי' מוחין דאבא מבואר למעלה שהוא המשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות דקמיה כחשכה כאורה ממש מה שאפילו כתר עליון כו' אוכמא הוא קדם כו' ועם היות דשם בחי' אם צדקת מה תתן לו אמנם כשנמשך ומאיר משם בחכמה עילאה הנק' אבא ונש"י נק' בנים לבחי' אבא כמשל הבן שנמשך ממוח האב ואזי נקרא ההמשכה הנ"ל מוחין דאבא א"כ עי"ז נמשך ההמשכה רק בסטרא דקדושה דוקא ועמ"ש לקמן בענין עבדים היינו כו'. ויוציאנו ה' אלקינו כו' ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים גבי ענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים כו'. וסד"ה שימני כחותם וזהו עזי וזמרת יה שהם או"א ועי"ז זה אלי כו'. והנה ההמשכה מחכמה עילאה הוא ע"י יסוד אבא המתלבש ביסוד ז"א וזהו ענין בעבור זה ועיין בפי' ויצא דק"נ ע"ב בענין פי' וזה שער השמים ובפי' בשלח ס"א א' יתרו דף ע'. ועמ"ש בד"ה בחדש השלישי כו' ביום הזה כו' וזהו שבחי' י"ג מדות הרחמים שהן רחמים גדולים בלי גבול עכ"ז נק' מדות הרחמים שיש בחי' המגביל הרחמים שלא יומשכו רק במקום הראוי וכענין כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו כו' ועמ"ש מזה סד"ה ויאכילך את המן. וזהו ג"כ פי' בעבור זה. ופי' ברבות ע"פ זה ספר תולדות אדם זה היינו י"ב שבטים ועם שבט לוי הם י"ג שהם נגד י"ג מדה"ר כו'. וזהו רבות עשית אתה ה' אלקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו וגו') (בתהלים סי' מ') פי' רבות כל דבר שהוא רב ועצום ע' זח"א פ' ויחי דרמ"ז א' וברבות סוף מגלת אסתר אתה מוצא שמדות טובות של הקב"ה בהשפע בפרוי ורבוי הטוב ברבוי החסד ברבוי הרחמים ברבוי כו' ע"ש וזהו רבות עשית דהיינו המדות עליונות שלמעלה מהמדה וגבול שנקראו רבות כענין ורב חסד ורב טוב כו' עשית שנשתלשלו ונמשכו בעשייה הגשמיות וכדפי' בת"א בד"ה ויהי מקץ ועכ"ז נפלאותיך ומחשבותיך אלינו וכמארז"ל מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר וז"ש ורב טוב לבית ישראל וכתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך כו' ועיין ברבות תולדות פס"ה רבות עשית כו' למה כהו כו' כדי שיבא יעקב ויטול את הברכות ובפי' בא

פט"ו ע"פ החדש הזה לכם הצדקה שלכם כו' הרחמים שלכם כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה ואכלתם אכול בפי' אשר עשה עמכם להפליא יעו"ש.
וזהו בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור. שע"י המרור והמרירות מריחוקו מה' עי"ז מעורר י"ג מדה"ר כו' כמ"ש בד"ה קול דודי הנה זה בא כו' ועיין ברבות בשלח ס"פ כ"ג בענין ואמר ביום ההוא כו' והענין כמ"ש במנחות דנ"ג יבא זה ויקבל זאת מזה כו' והיינו משה שנתנבא בזה והוא המשכת התורה וכמ"ש סד"ה ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר.
והנה התורה נק' נובלות חכמה שלמעלה אכן לעתיד יהיה גילוי פנימית התורה שמפנימית חכמה שלמעלה וע"ז כוונו ברבות שלעתיד יאמרו ב"פ זה הנה אלקינו זה כו' זה הוי' דהיינו ע"י שיתגלה ג"כ פנימיות אבא. ועמ"ש הרמ"ז פ' תולדות דקל"ה על פסוק זה ואמר ביום ההוא כו' ומ"מ גילוי זה נמשך ע"י היום לעשותם וזהו בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור. דהיינו בבחי' היום לעשותם שאז הוא דשייך בחי' הבחירה. וכמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים.
והנה איתא בפע"ח מרור גימ' מות. ור"ל כי הגשמיות נק' מות ורע שהוא כלה ונפסד והרוחניות נק' חיים וטוב וכמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים וע"כ צריך להיות בחי' מרור ומרירות ממה שנמשך אחר הגשמיות כו' ולהיות ובחרת בחיים כו' וזה אינו שייך רק עכשיו אבל לע"ל הוא אומר בלע המות לנצח (בישעיה סימן כ"ה). שלא יהיה הגשמיות מעלים ומסתיר כו'. וזהו ומחה ה' דמעה. אשר דמעה בגימט' ק"ך צירופי אלקים שמהם נמשך ההעלם והסתר כו' אלא יהיה כמ"ש והיה הוי' לי לאלקים. ע"ד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה כו'.
וא"כ אז אין שייך בחי' מרור שהמרור הוא על בחי' ההסתר הנק' מות. כי אז בלע המות כו' ברוחניות וכן בגשמיות ממש. וכן בחי' מצה שהוא ענין השימור מהחמץ אינו שייך רק עכשיו אבל לע"ל יהי' ע"ד שלא הספיק להחמיץ שא"א לבא לבחי' חמץ ויש גשמי כלל מחמת הביטול כו' או כי גם מבחי' חמץ לא יהי' יניקה לחיצונים דהיינו שלא יהי' החמץ בחי' יש וגסות דקליפה אלא ע"ד ויגבה לבו בדרכי ה' וכמו שבקרבן תודה היו עשרה חלות חמץ. וכמ"ש הטעם ע"פ מזמור לתודה (בסידור). והרי ארז"ל ברבות פ' צו פ"ט לע"ל כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינו בטל כו' והרי כל הקרבנות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם שהן באות חמץ א"כ מזה מוכרח שלע"ל מחמת עוצם הגילוי יתברר ויתעלה גם החמץ ועמ"ש בד"ה וידבר דעשה"ד מענין שתי הלחם

שהיו באות חמץ ולכן בחי' בעבור זה זהו דוקא בשעה שיש מצה ומרור שהוא בחי' היום לעשותם. אזי דוקא ממשיכים בחי' זה. הוא גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע. דקמיה מעלה ומטה שוין ע"כ נק' זה וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא. משא"כ לע"ל אין מועיל בחי' תשובה וכמ"ש בגמרא פכ"ג דשבת דקנ"א ע"ב ע"פ אשר תאמר אין לי בהם חפץ שאין בהם לא זכות ולא חובה כו'.

ועמ"ש בד"ה קול דודי בענין הנה זה בא מדלג כו'. ועוי"ל לתרץ הקושיא דלעיל בענין מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ והלא כבר נצטוו מקודם בערב תאכלו מצות. שי"ל שהוא ע"ד מ"ש מגיד מראשית אחרית כמ"ש ברבות פ' בראשית פט"ו ע"פ הוא הסובב את כל ארץ החוילה עדיין לא היתה חוילה ואתה אומר הסובב. אתמהא. אלא מגיד מראשית אחרית וכמ"כ כאן עיקר הענין דמצה זו שאנו אוכלים הוא ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה כו'. ומ"ש מקודם בערב תאכלו מצות זהו ע"ד מגיד מראשית אחרית. ומ"מ האמת ג"כ כנ"ל דב' בחי' מצה הם שזהו ג"כ פי' ראשית ואחרית. פי' ראשית מלמטה למעלה זהו ענין ראשית חכמה יראת ה' שזהו ענין יראה תתאה שע"ז אמרו אם אין יראה אין חכמה והיא המצה הא'.

ומזה נמשך אח"כ בחי' אחרית היא המצה הב' וכמ"ש בפרדס בעה"כ ערך אחרית שזהו בחי' יובל. וכנודע דיצ"מ נמשך מבחי' יובל שמשם נמשך החירות כו' ובמא"א פי' אחרית ע"ה גימט' כתר. והוא ענין שנגלה עליהן מלך מלכי המלכים כו' וזהו מגיד מראשית אחרית פי' מגיד לשון המשכה כמו נהר דינור דנגיד ונפיק. שע"י בחי' ראשית שהוא יראה תתאה זכו לבחי' אחרית היינו יראה עילאה שע"ז אמרו אם אין חכמה אין יראה וזהו ובמורא גדול זו גילוי שכינה כו'. וכענין נעוץ תחלתן בסופן כו':

פרק ז

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת להוי' אלקיך וגו'. וצ"ל אומרו ית' ששת ימים תאכל מצות והלא לעיל מיני' אמר שבעת ימים תאכל עליו מצות. אך הענין דכאן אין הכוונה להזהיר על אזהרת אכילת מצה אלא על שביום הזי' עצרת כו'. אך מה שהקדים ששת ימים תאכל מצות משמעות הכתוב הוא דעי"ז ששת ימים תאכל מצות עי"ז יהיה אח"כ וביום השביעי עצרת כו'.

ולהבין מהו ענין השייכות דאכילת מצה ששת ימים להיות עי"ז וביום השביעי עצרת, ועוד דהנה ענין וביום השביעי עצרת להוי' אלקיך היינו לפי שבשביעי של פסח היה הנס דקי"ס.

והנה פסח מצרים היה חימוצו נוהג רק יום אחד וא"כ הרי זכו לקי"ס שלא ע"י אכילת מצה כל ששת הימים, ומדוע לדורות נאמר שבעת ימים תאכל עליו מצות וגם דדוקא ע"י ששת ימים תאכל מצות ע"ז הוא שיוכלו לבוא להיות וביום השביעי עצרת כו'.
וגם להבין מה דבשביעי של פסח נאמר עצרת להוי' אלקיך ובשמיני עצרת נאמר עצרת תהיה לכם, גם להבין מ"ש ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה כו', דמשמע שזהו נתינת טעם למה שאפו מצות ולא חמץ לפי שגורשו ממצרים ולא הספיק להחמיץ.
וזה תמוה דהרי נאסר להם אכילת חמץ יום האחד עכ"פ כדאיתא בפסחים דף צ"ו ע"ב.
וא"כ איך היו יכולים לאפות חמץ עד שצריך נתינת טעם כי גורשו כו'. גם להבין מ"ש בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם.
והרי בלאה"נ כבר נצטוו על מצות ומרורים יאכלוהו, ועוד דזה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים היה אחר חצות לילה. וצווי על מצות ומרורים יאכלוהו היינו קודם חצות לילה שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות וכן מצה זו שאנו אוכלים הוא ג"כ קודם חצות דוקא וא"כ איך הוא על שום כו' שנגלה כו'. והענין הוא דהנה גבי בערב תאכלו מצת כתיב מצת חסר וי"ו וגבי ויאפו כו' עוגות מצות כתיב מצות מלא בוי"ו. והיינו כי הוי"ו זהו ההמשכה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים (ועיין בזהר ויצא דקנ"ז א' וברע"מ פ' פנחס דרנ"א ב'). וא"כ היה ב' בחי' מצה. האי מ"ש בערב תאכלו מצת שהיא מצה דקודם חצות והיא מצת חסר וי"ו. והבי מ"ש ויאפו כו' מצות כו' והוא המצה שאחר חצות והוא מלא בוי"ו דהיינו אחר שנגלה עליהם כו'.
וע"כ אמר בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' שהוא ענין מצות מלא בוי"ו שהיה אחר חצות דוקא. דהמצה זו שאנו אוכלים הוא ג"כ מבחי' זו והיינו מדכתיב ששת ימים תאכל מצות בוי"ו, שמזה מוכח דמצה זו שאנו אוכלים היא ג"כ מבחי' ומדרגה זו. ולכן ע"ז יומשך להיות וביום השביעי עצרת כו':
ב **ולהבין** כ"ז צריך להקדים ענין מ"ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם וכו', דבזה מתורץ הקושיא איך יש בכח המאכל להחיות את האדם הלא הלחם הוא בחי' צומח והאדם הוא בחי' מדבר וא"כ איך יהיה הצומח בחי' מחיה להמדבר שלמעלה ממנו הרבה. אלא כי לא על הלחם לבדו מצד עצמות הלחם יחיה האדם, אלא על כל מוצא פי הוי' שמלובש ממש בהלחם, דהיינו ממאמר תדשא הארץ דשא, וכמ"ש בלק"ת פ' עקב

כי אותו דבר ה' נכנס באותו המזון והוא זן ומחיה את האדם. אך צ"ל דהלא גם באדם מלובש דבר ה' ממאמר נעשה אדם.

וא"כ למה יקבל חיות מהלחם שמלובש בו ממאמר תדשא כו'. אך הענין הוא ע"פ המבואר בכמה מקומות [ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה להבין ענין לחם משנה] דבחי' דצ"ח שרשן הוא מבחי' עולם התהו שקדם לבחי' עולם התיקון כו' אלא שנשתלשלו בריבוי המדרגות וע"י שבה"כ עד שירדו למטה מטה ונתהוה מהם דברים גשמיים.

והאדם שרשו מעולם התיקון ועיקר בחי' עולם התיקון הוא בחי' חכמה דאצי'. ונקרא המשכת מוחין כי בחכמה אתברירו והאדם שיש בו נפש השכלית שרש השתלשלותה הוא ג"כ מבחי' חכמה. ושבה"כ שהיה בעולם התהו הוא בבחי' ז' מדות, אמנם הם בחי' המדות שלמעלה מהחכמה דאצי' ונק' בהמה רבה [וע' בע"ח ש"ח שהדעת דתהו נפל בשבה"כ וגם שבז"ת הי' כלול ג"כ כח המוחין שבמדות כו' ולכן הנה"ב שבאדם שנלקחה מק"נ משבה"כ היא ג"כ משכלת ומשגת כו' ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה המגביהי לשבת כו'].

ולפי שלא היה בהם בחי' ההתכללות נשברו ונפלו ונמצא הן למטה מהאדם ולכן צריכים להתברר ע"י האדם דוקא כי בחכמה אתברירו כנ"ל. אך לאחר שמתבררים הם מחי' את האדם מצד שרשן שהוא למעלה מהאדם, וזהו כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם דהנה פי' מוצא פי ה' הוא המקור ושרש שמשם נמשכו להיות גילוי המאמרות מפי ה' ובבחי' מקורן ושרשן הרי הלחם נלקח מבחי' עליונה יותר כנ"ל.

וזהו הטעם שהמאמר נעשה אדם הוא האחרון בעשרה מאמרות שהמאמרו' תדשא ותוצא הארץ כו' כולם הם קודמים למאמר נעשה אדם והיינו מטעם הנ"ל להיות ששרשן בעולם התהו שקדם לעולם התיקון ששם שרש האדם. ולכן אמר רב נחמן והאי דלא אמרית לך באורתא דלא אכלי בישרא דתורא (בב"ק דע"ב), שנמצא מובן מזה שהמאכל מוסיף חיות ג"כ בכח החכמה והשכל של האדם. וכן ארז"ל שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן והיינו מטעם הנ"ל להיות כי שרש המאכלים הן למעלה בעולם התהו שהוא למעלה מהחכמה דתיקון ע"כ יש בהם הכח והיכולת לחזק ולהוסיף גם כח החכמה של האדם [ועמ"ש ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות].

וכמ"כ הנה יובן בעבודת ה' שזהו ענין בירורי' דרפ"ח ניצוצין דתהו שמלובשים בדברים הגשמיים שמתבררי' ועולים למעלה בבחי' התיקון שרש נפש האלקית, והיינו ע"י עבודת ה' בק"ש ותפלה שבחי' כח וחיות שניתוסף בו ע"י האכילה לש"ש הוא נכלל באחד ואהבת ומוסיף כח ההתבוננות והתפעלות האהבה להי' להיות ההתבוננות והדעת

והאוי"ר בתוקף והתקשרות יותר מכח נפש האלהית עצמה, דהיינו מטעם הנ"ל להיות שמלובש בהן בחי' רפ"ח ניצוצין דתהו שלמעלה מבחי' התיקון ע"כ ביכולתם להוסיף עילוי גם לבחי' חכמה ומדות שבנפש האלהית (וכנודע מענין והחיות נושאות כו' וכמ"ש בפי' יתרו ע"פ זכור את יום השבת לקדשו כו') בק"ש ותפלה ועסק התורה ומצות:

ג **ועי"פ** הקדמה הנ"ל יובן ג"כ בענין מצות אכילת מצה בחג הפסח דמבואר בזהר ויצא קנ"ז ב' דכמו שבהשכלת גשמיות אין התינוק יודע ומשכיל כלום עד שטועם לחם וכמבואר הטעם למעלה. כך בצאת ישראל ממצרים לא ידעו להשכיל גדולת ה' עד שאכלו מצה שהיא בחי' לחם היוצא מן הארץ העליונה. שעל מוצא פי ה' הנמשך בלחם זה יחיה האדם והנפש אלקית לידע ולהכיר את מי שאמר והיה העולם.

וכמו שנמשך חיות סתם לנפש השכלית מלחם גשמי כנ"ל. כך נמשך מאכילת מצה בפסח חיות לדעת הנפש האלקית. והענין כי החמץ הוא בחי' הגבהה והתנשאות שתופח ועולה ומגביה א"ע, משא"כ מצה שאין בה שום הגבהה, וכמ"כ בעבודת ה' חמץ הוא בחי' התנשאות וגסות הקליפה משא"כ מצה בחינת שפלות והכנעה בבחי' בטל רצונך [וזהו כי יתחמץ לבבי המשיל הלב הנוטה להרשיע לחמץ, וכן בלשון רז"ל (ברי"ה ד"ג סע"ב) כאן קודם שהחמיץ כאן לאחר שהחמיץ, וכן משלו היצה"ר לשאור ואמרו מי מעכב שאור שבעיסה מעכב והיינו מפני שבחי' גסות הוא מקור כל הנפילות לתאוות וכל מיני רע ה' ישמרנו].

והנה ידוע דבגלות מצרים היו ישראל מקושרים מאד למטה והיה שכלם ומדותם בבחי' המיצרים וגבולים גשמיות העולם הגורמים להיות יש ונפרד כו', ועיקר יצ"מ הוא ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים שהוא בחי' אור א"ס ב"ה שלמעלה מסדר ההשתלשלות שעי"ז נמשך בהם בחי' הביטול וכמאמר ובמורא גדול זו גילוי שכינה וע"י ביטול ויראה עילאה זו יצאו מכל המיצרים וגבולים.

וכן יצ"מ בגשמיות כו' וזה היה אחר חצות לילה, אמנם נצטוו תחלה באכילת מצה קודם חצות כמ"ש בערב תאכלו מצת שהוא בחי' ביטול רצון והכנעה ושפלות הנמשך מבחי' יראה תתאה שזה הוא ההכנה והכלי לבחי' הגילוי ויראה עילאה הנמשך ונתגלה להם אחר חצות כו', וגם נק' המצה בזהר מיכלא דמהימנותא שהאמונה הוא ג"כ בחי' ביטול שמבטל שכלו ואינו מבקש טעם רק מאמין האמת באמונה הטהורה.

ונמשך בחי' זו בנשמה ע"י מצות אכילת מצה. והוא ע"ד שנז' לעיל ממשל שהלחם מחיה את האדם, והוא ע"ד מ"ש רז"ל שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום כו', דהנה ידיעת התינוק להיות קורא אבא שנמשך ונתחדש בו ע"י שטעם טעם לחם, אין

ידיעה זו אצלו בבחי' הבנה וטעם ודעת גמור שהרי אינו יודע איך הוא אביו ולמה צריך לאהוב אותו ועכ"ז הוא קורא אביו ונמצא זו הקריאה הוא ההתקשרות שלו באביו שלא ע"י טעם ודעת המושג אצלו כ"א בבחי' הכרה בלבד והוא בחי' קטנות מאד למטה מן הטעם ודעת.

ומ"מ ההתקשרות ההוא חזק מאד עד שנפשו קשורהמאד בנפש אביו. והיינו מפני שהדעת ההוא שנתחדש בתינוק ע"י טעם לחם שרשו משרש הלחם שהוא מעולם התהו שהוא בחי' שלמעלה מהדעת המושג כנ"ל למעלה מהחכמה כו', ולכן נמשך בבחי' שלמטה מהדעת המושג כו', וע"כ ההתקשרות חזק מאד.

וכמ"כ בענין אכילת מצוה דמצה שנק' בזהר מיכלא דמהימנותא שהאמונה היא ההכרה והדעת וההתקשרות בהקב"ה וכל ישראל מאמינים שהוא לבדו הוא כמו שהיה קודם שנברא העולם ממש כדכתיב אני הוי' לא שניתי [ע' בפי' ואתחנן בד"ה וידעת היום ביאור ענין דעת ואמונה].

והמשכה זו הוא מבחי' דעת עליון כי א"ס ב"ה הוא למעלה מהחכמה כו' ולכן נמשך ומתלבש בבחי' אמונה. ולכך המצה היא מיכלא דמהימנותא שהרי הלחם שרשו מבחי' זו כנ"ל מענין ידיעת התינוק להיות קורא אבא ע"י הלחם כו' אלא שזהו בהשכלת ענין עוה"ז שנמשך מהלחם גשמי הנמשך מארץ הגשמיות. אמנם בלחם דמצה בפסח נמשך ומתלבש הכח מבחי' ארץ עליונה שממנה יצא לחם הממשיך בחי' זו באלקות ממש שידע לקרות את אבא שבשמים כו' בהתקשרות חזקה עד מיצוי הנפש כו' אף שאינו משיג בשכל והשגה ממש.

וזהו בחי' ביטול. ומזה נמשך ג"כ בחי' בטל רצונך ובחי' שפלות ונפשי כעפר לכל תהיה שזהו כח בחי' ארץ שממנה יצא לחם [ועמ"ש ע"פ וישב יעקב בארץ מגורי אביו ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה מענין בחי' ארץ שבמחשבה ארץ קדמה אפילו לשמים ולכן דוקא ממנה יצא לחם כו' הנ"ל]:

ד **והנה** בחי' מצה זו צריכה שימור כמ"ש ושמרתם את המצות דהיינו לשמור מן החיצונים שלא לבוא לבחי' חימוץ שהוא הגסות וההתנשאות, והיינו להיותה בבחי' יראה תתאה והתקשרות האמונה בלבד למטה מן הטעם ודעת ע"כ צריכה שימור.

וע"כ נק' מצת חסר וי"ו להיותו עדיין בבחי' קטנות. גם מצת חסר וי"ו הוא מלשון מצותא כמו מצה ומריבה כדאי' בזהר ח"ג דרנ"א ב' שהמריבה הוא להיות ביטול היש והגסות ע"ד לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר כו' וע"כ היתה קודם חצות. משא"כ ענין המצה הב' הוא אחר חצות דוקא אחר קרבן הפסח אחר שנגלה עליהם כו'. דהנה ענין הפסח

הוא מ"ש ופסח ה' שהוא ענין דילוג והמשכה שלא כסדר ההשתלשלות וכמ"ש ובמורא גדול זו גילוי שכינה שהוא בחי' אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מהשתלשלות העולמות שהיה מאיר ומתגלה אז בנפשם האלקית, וזהו עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים. פי' מלכי המלכים הן ד' בחי' מלכות שמאיר בארבע עולמות אבי"ע ומלך מלכי המלכים הוא בחי' מלכות דא"ס שלמעלה מעלה מהשתלשלות ד' עולמות אבי"ע [וזהו בחי' בריש הורמנותא דמלכא הנז' בזהר בראשית דט"ו כ"כ בספר אשל אברהם שם] שע"י בחי' הגילוי זה דוקא וגאלם וכמ"ש ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך.

ולכן נק' גילוי זה ובמורא גדול כי יראה לשון נוק' זהו בחי' יראה תתאה הנמשך מבחי' מל' דאבי"ע בכל עולם לפי ערכו. אכן מורא גדול לשון זכר זהו בחי' יראה עילאה שהוא בחי' דכר ונמשך ע"י גילוי בחי' מלך מלכי המלכים כנ"ל וזהו ענין המצה הב' שאחר חצות דמצה הוא בחי' ביטול כנ"ל, אך מצה דקודם חצות הוא בחי' יראה תתאה ואמונה כמו שנתלבשה בבחי' שלמטה מהדעת המושג כנ"ל, וזהו בחי' כי נער ישראל כו' חסד נעוריך כו' וממצרים קראתי לבני כו' וכקריאת התינוק אבא כו' אבל בחי' הביטול דמצה זו שאחר חצות היא בחי' ביטול אמיתי ויראה עילאה שנמשך בחי' גילוי מה שלמעלה מהדעת המושג שהאיר אז בנפשם, והיינו מבחי' הגילוי אור א"ס שלמעלה מההשתלשלות שהאיר אז עליהם מלמעלה למטה בבחי' אתעדל"ע, וזהו ענין ובמורא גדול זו גילוי שכינה, וע"כ בחי' מצה זו א"צ שימור מחימוץ כלל שהוא בחי' הישות והגסות מאחר שאין לחיצונים בחי' אחיזה ויניקה כלל מבחי' זו, [כי יראה עילאה הוא אור אבא שדוחה החיצונים, רק בחי' יראה תתאה צריכה שימור כו'].

וזהו ענין שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם שקאי על בחי' הב' דאין ביכולתו להחמיץ כלל מפני עוצם הגילוי דבחי' מלך מלכי המלכים שנגלה עליהם שאין שם יניקה ואחיזה לחיצונים שהוא היש וההתנשאות שנק' חמץ.

וזהו ויאפו את הבצק כו' עוגות מצות כי לא חמץ ר"ל שלא בא לידי חימוץ, והיינו להיות כי גורשו ממצרים שאין שום אחיזה כלל למצרים בבחי' זו שנגלה עליהם כו' וא"כ ממילא נמשך מזה כי לא חמץ כו', ולכן אף שבהליכתם ממצרים עד בואם לרעמסס אף שהיה להם קפיצת הדרך מ"מ בצירוף עד שהציתו האש לאפות ודאי שהה הבצק יותר מכדי שיעור חימוץ ועכ"ז לא חמץ מטעם הנ"ל (ומתורץ בזה א' מהקושיות דלעיל). וע"כ נאמר כאן מצות מלא בוי"ו שהוי"ו הוא המשכה הנמשך בהם מבחי' מורא גדול ויראה עילאה וכמו שאומרים בתפלה והנורא אל עליון בתוספת וי"ו משא"כ הגדול הגבור בלא וי"ו [וכמ"ש במ"א בפרשה ואתחנן בד"ה וידעת היום כו']. משא"כ בחי' יראה תתאה

נק' עדיין מצת חסר וי"ו ולכן היא צריכה שימור מהחיצונים אבל בחי' מצה הב' שנק' מצות מלא בוי"ו א"צ שימור (ועמ"ש ר"פ אלה תולדות מענין שמות כשמת מלא וי"ו וחסר וי"ו ע"ש ועמ"ש בפ' נשא ע"פ וישמרך ויחונך כו'):

והנה מעתה י"ל תירוץ הקושיא הנז' לעיל איך אנו אומרים במצה זו שאנו אוכלים קודם חצות לילה שהוא על שום שלא הספיק בצקת כו', והרי זהו בחי' ומדרגת המצה הב' שלא היתה אלא לאחר שנגלה כו' דהיינו אחר חצות. אך הענין הוא כי כ"ז דוקא בזמן שהיו ישראל אז בגלות מצרים ולא היה להם תורה ומצות עדיין ע"כ לא היה ביכולתם לקבל בחי' הגילוי העצום דבחי' מורא גדול ולהיות בהם בחי' ביטול ויראה עילאה קודם חצות. אלא קודם חצות הי' רק בחי' מצת חסר וי"ו דהיינו בחי' יראה תתאה בטל רצונך. ועי"ז דוקא היו יכולים לקבל בחי' הגילוי הנ"ל אחר חצות ועי"ז נמשך בהם בחי' שלא הספיק בצקת כו'. אבל לאחר שקיבלו ישראל תורה ומצות בהר סיני והרי בכל השנה כולה גם קודם הפסח ממשיכים המשכת אלקות ע"י תורה ומצות ע"כ גם במצה זו שאנו אוכלים קודם חצות יכולים אנו [על ידי קיום התורה ומצות שקדם כל השנה] לקבל בחי' גילוי שכינה מבחי' שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים אחר חצות כו'.

וכמ"ש בזהר ויצא הנ"ל מצה בקדמיתא ולבתר מצוה. בתוספת וא"ו ע"ש. נמצא בחי' מצוה זהו מבחינת ומדרגת מצה הב' שהיא מצות מלא וי"ו. והיינו לפי שע"י קיום התורה ומצות נמשך בחי' תר"ך עמודי אור דכתר עליון שזהו עצמו ענין שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' ולכן מה שנמשך להם בחצות לילה שהוא עת רצון נמשך לנו במצה זו שאנו אוכלים קודם חצות, והיינו מצד שיש לנו תורה ומצות שהן הן עצמיות רצון העליון כו'.

וזהו שאמר בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה פי' דבשלמא בהיותם בגלות מצרים שהיו בבחי' גלות הקליפות וסט"א מאד ולא היה להם תורה ומצות נצטוו באכילת מצה דקודם חצות שהיא בחי' מצת חסר וי"ו כדי להיות להם זו להכנה שע"ז יוכלו לקבל אח"כ הגילוי גדול הנ"ל. משא"כ אנו שכבר ניתן לנו התומ"צ, [והנה המצות הם מצות המלך ובקיומן מקיים שום תשים עליך מלך והוא בחי' יראה תתאה עכ"פ כמ"ש בס' ש"ב פמ"א וכמ"ש במ"א ע"פ וידבר אלקים כו' בדרוש חג השבועות] א"כ מהו ענין אכילת מצה זו דקודם חצות דוקא.

ומשני על שום שלא הספיק כו', פי' דאכילת מצה שלנו אע"פ שאנו אוכלים אותה לפני חצות דוקא, מ"מ אין הענין וההמשכה רק מבחי' ומדרגת מצה הא' בלבד. אלא שנמשך בה ג"כ מבחי' ומדרגת המצה הב' שהיא בחי' הביטול ומורא גדול עד שלא הספיק

להחמיץ והוא מבחי' הגילוי שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם שהוא גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מהשתלשלות שגילוי והמשכה זו נמשך לנו במצה זו ג"כ מטעם הנ"ל, ואיך מרומזים ב' ההמשכות במצה א'. אך נודע כי ההפרש בין חמץ למצה הוא רק באות ה'.

והנה הה' מילוי שלה הוא ג"כ אות ה', ולכן נקראת המכפלה כמ"ש במ"א, וב' ההין אלו המרומזים בה' אחת דמצה הן בחי' ב' מדרגות דמצה הנ"ל, כי המילוי הוא מבחי' ההעלם המוסתר ונעלם תוך ה' עצמה, והעלם זה שבתוך ה' שהיא בחי' מל' שרשו מבחי' כתר כי נעוץ תחלתן בסופן כו' ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' כו' כח הוא ענין גילוי ההעלם כו' ע"ש:

ה **ועתה** צ"ל ענין שביעי של פסח ואיך דע"י ששת ימים תאכלו מצות תחלה אזי דוקא וביום השביעי עצרת שהוא ענין קי"ס וכנ"ל. דהנה ענין ים ויבשה למעלה הן בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא והוא עד"מ ים וארץ למטה דכל מה שיש ביבשה יש בים, אלא שביבשה הם באתגלייא משא"כ בהים הם באתכסייא לפי שהן מובלעין ומכוסים בתוך הים שמכסה עליהם (וע' בפ' בשלח בד"ה אז ישיר). וכמו כן למעלה הנה בחי' מלכות דאצי' נק' ארץ ונק' ג"כ ים. והיינו כי הנה הארת והמשכת המלכות שנמשך ומתלבשת בבי"ע להחיות העולמות מאין ליש שהם בחי' עלמין דאתגליין שנראים דבר נפרד ויש בפני עצמו נק' בחי' זו ארץ, וע"ז נאמר תדשא הארץ כו' תוצא הארץ נפש חיה וכדפי' בזהר בכמה דוכתי ועי' בפ' שמיני דל"ט ע"ב. והיינו כמ"ש באגרת הקודש ד"ה איהו וחיוהי שעיקר התהוות היש ודבר נפרד לגמרי הוא ממל' דאצי' שנעשה עתיק דבריאה כי אין מלך בלא עם כו' משא"כ מבחי' המדות עצמן דאצי' ע"ש.

והנה המל' היא מקבלת האור והשפע מאור א"ס ע"י המדות דאצי' וממנה דוקא נמשך אח"כ בבי"ע, כי בחי' אור א"ס כמו שמאיר בבחי' המדות עליונים דאצילות א"א שיבא בבחי' הגילוי תחלה בבי"ע, כי באצי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד שהחסד דאצי' הוא בחי' א"ס ממש ואין ערוך כלל בחי' חסד דבריאה שהוא בחי' גבול מחנה מיכאל באהבה לקבל ההשפעה בהשתלשלות מבחי' חסד דאצי' שבלי גבול, וכמ"ש באגרת הק' בענין ואנכי עפר ואפר כו' ע"ש. אם לא ע"י שמתעלם תחלה אור החסד זה בבחי' מלכות וממנה יורד אח"כ השפע בבי"ע כי מדת מל' הוא רוממות והתנשאות כמ"ש והמתנשא מימות עולם ודרך כלל ההתנשאות הוא הסתלקות שלא ירד החיות עליהם כ"כ, ולכן נק' בחי' מלכות ים להיות כמו שהים מכסה ומעלים מה שבתוכו כמ"כ בחי' מלכות מעלמת ומכסה על בחי' מדות העליונים דאצי' (ועמ"ש מענין והים עליהם מלמעלה בפ' בלק

ע"פ מי מנה עפר יעקב), ולכן נק' בחי' זו דמלכות עלמא דאתכסייא. אמנם מה שמאיר ומתפשט ממנה לנבראים דבי"ע להיות עלמין דאתגליין הנה בחי' זו נק' ארץ. (וכ"ה בזהר בראשית די"ח ע"ב דב' בחי' אלו זהו ענין ב' פסוקים ראשונים דק"ש שמע ישראל ובשכמל"ו וע' בס' ש"ב ח"ב פ"ז). והנה כ"ז הוא דוקא כשהאור וההשפעה נמשך בדרך וסדר ההשתלשלות מאצי' לבי"ע מבחי' ממלא שאז שייך בחי' ים ויבשה עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא, שכך היא הדרגת ההשתלשלות העולמות שא"א שיבא האור וההשפעה שבאצילות שהוא בבחי' א"ס להתגלות בבי"ע נבראים ובעלי גבול אם לא ע"י ההעלם בתחלה בחי' עלמא דאתכסיא שהוא באמת נשאר בבחי' אתכסיא והעלם אלא רק הארה והמשכה לבד נמשך מזה להיות מקור השפע לבי"ע בחי' עלמא דאתגליא. אמנם בליל שביעי של פסח שהיה מאיר ומתגלה הארה גדולה ועצומה מלמעלה מסדר ההשתלשלות מבחי' א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע השוה ומשוה כו' שאצי' ועשייה שוין ממש לפניו וכחשכה כאורה ממש שבחי' ההעלם והגילוי שבסדר השתלשלות העולמות עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא שוין ממש לפניו. כיון שבאמת אינו בגדר עלמין כלל לכן ע"י ירידה והמשכה מבחי' זו נמשך לשנות סדר ההשתלשלות לגמרי שבחינת עלמא דאתכסיא נעשה ממש בבחי' גילוי כמו עלמא דאתגלייא שכללות ההעלם עצמו בא לידי גילוי ולא דרך הארה והמשכה לבד (ועמ"ש בשה"ש בפי' כי טובים דודיך מיין). וזהו ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה וגו', פי' רוח קדים הוא המשכה מבחי' קדמונו של עולם דהיינו מבחי' א"ס ב"ה עצמו שאינו בגדר עלמין כלל. ועל ידי גילוי והמשכה זו וישם את הים לחרבה, שבחי' עלמא דאתכסיא נעשה בחי' יבשה שהוא בחי' גילוי ממש למטה.

וזהו ענין קריעת ים סוף דהיינו שבחי' מל' דאצילות שהיא מקבלת מים החכמה עילאה דאצילות והיא סוף עולם האצי' ובה מתעלמים האורות של האצילות, וע"כ נק' ים וע"י הגילוי מבחי' קדמונו של עולם שהי' מאיר אז בבחי' מל' נעשה העלם הים סוף לבחי' גילוי ויבשה ממש דהיינו שעצמיות אורות האצי' היו אז בבחי' הגילוי בבי"ע. (ויובן זה יותר עפמ"ש בזהר בראשית הנ"ל דבחי' אחד ובחי' ועד שבקי"ש זהו ענין ים ויבשה, וכמ"ש יקוו המים אל מקום אחד כו' שהמל' דאצילות היא בחי' מקומו של אחד כביכול עי' בת"ז תיקון מ"ב. וביאור הענין מובן עפמ"ש ע"פ וארא, שבאמת לגבי קב"ה מצד עצמותו ומהותו ית' לא שייך עליו מלת אחד כלל שהרי הוא יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא, אלא כמארז"ל שהוא אחד בשבעה רקיעים ובארץ ודי רוחות העולם כו', ולכן א"ש שבחי' זו נק' ים שהברואים שבים חיותם וקיומם הוא בתוך הים דוקא, וכך הוא בחי'

עלמא דאתכסיא דאינון מתיחדין באחד שכולם בטלים במציאות במקורם כו', הנה מקום אתי כו', ובחי' ועד הוא אחד בחלופי אתון שהוא מקור עלמין דאתגליין שנראה כאלו העולם הוא דבר ויש בפ"ע כו'. והנה מהותו ועצמותו ית' הוא בחי' יחיד, ועי"ש דע"י התורה נמשך בחי' יחיד ממש בבחי' גילוי וע"ז נאמר ושמי הוי' לא נודעתי כו'. והיינו מטעם שכ' במ"א שהתורה נק' משל הקדמוני בחי' קדמונו של עולם כו', והנה בקי"ס שנאמר ג"כ ויולך ה' את הים ברוח קדים כו' שהוא הגילוי מבחי' קדמונו של עולם שהוא יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא לכן ע"י גילוי זה הפך ים ליבשה שבחי' אחד נמשך בבחי' גילוי ממש בבחי' ועד דהיינו גילוי יחו"ע ממש ביחו"ת,) (ועמ"ש ע"פ כי תשמע בקול כו' לעשות הישר כו' ע"ש). ועד"ז הוא ענין אנשי יריחו שהיו כורכין את שמע שהיו אומרים אחד ואהבת ולא היו מפסיקין לומר בשכמל"ו כי רצו שיומשך האהבה מבחי' אחד יחו"ע ממש, אלא שאין הלכה כדבריהם כי זהו רק בחי' קי"ס שנמשך באתעדל"ע והזכרת קי"ס הוא באמת ויציב שהוא אחר יציאת מצרים דהיינו לאחר שחותם בקי"ש אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו' אזי דווקא מזכיר קי"ס באמת ויציב:

ו **וזהו** ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת, כי הנה קי"ס הי' בשביעי של פסח דוקא כי ים סוף הוא בחי' מל' שהוא בחי' יום השביעי כנודע דיום הראשון הוא בחי' חסד.

ויום השביעי הוא בחי' מל' ואז נמשך ונתגלה בחי' רוח קדים כי נעוץ סופן בתחלתן מראש ומקדם נסוכה, אך גילוי זה הוא דוקא ע"י שמתחלה ששת ימים תאכל מצות, דהנה ענין אכילת מצה מבואר למעלה שהוא ג"כ ענין המשכת אור א"ס שלמעלה מסדר ההשתלשלות שזהו ענין הדילוג שלא הספיק להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו', ולכן ע"י אכילת מצה ששת ימים שהוא המשכת אור הסוכ"ע בבחי' גילוי בכל הששה מדות מבחי' חסד עד בחי' יסוד, אזי נמשך מזה וביום השביעי שהוא בחי' מל' עצרת כו' דהיינו שבחי' היותה בחינת ים והעלם נעשה בחי' יבשה וגילוי. (והיינו ע"י רוח קדים שהוא המשכה מבחינת קדמונו של עולם שאינו בגדר עלמין כלל אפילו להיות סובב כו', והוא אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת שע"י מעשה המצות ולכן נאמר ואתם תחרישון, אלא שאעפ"כ המשכה זו היא דוקא ע"י שמתחלה ששת ימים תאכל מצות שהוא אתעדל"ת להמשיך אתעדל"ע המשכה מבחי' סוכ"ע רצון העליון אזי ע"ז ישרה ויומשך ההמשכה מלמעלה מבחי' סוכ"ע כמ"ש במ"א בענין פתחי לי כו' ואני אפתח לך כו' ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ומ"ש סד"ה האזינו השמים

בענין אהיה כטל כו'). וזהו עצרת להוי' אלקיך, כי הוי' זהו בחינת יחו"ע שנק' ים וכמ"ש הוי' אחד, ושם אלקים זהו בחי' מקור ההמשכה בבי"ע שנק' יבשה, ובשביעי של פסח הוא גילוי שלמעלה מבי' הבחי' כנ"ל ולכן הוא בחי' עצרת לבי' הבחי' להוי' אלקיך, ואזי מה שהי' נק' הוי' שהוא בחי' ים ועלמא דאתכסיא נעשה אלהיך בבחי' אתגליא ממש, (וזהו ענין עצרת קליטה וכיוץ שנתכווצו ונקרשו המים ונעשו כמו נד עד שנעשה בבחי' יבשה: מ"כ וצ"ע). והנה הגם שבחשבון ספירת העומר הרי יום שביעי ש"פ הוא בחי' יסוד ולא בחי' מל' כנודע, היינו בבחי' חושבנא דעומר שהוא העלאה מלמטה למעלה, וע"י ההעלאה והאתעדל"ת ממשיכים היום יום כו', וע"כ יום הראשון שהוא ענין הגילוי מלמעלה למטה מאיליו וממילא אין סופרים אותו ומתחילים מיום השני משא"כ לגבי בחי' ההמשכה שמלמעלה למטה שנמשך ביום א' של פסח, (שזהו עיקר בחי' חג הפסח לשון דילוג שהיא אתעדל"ע ואילו ההמשכה שע"י חשבון ימי העומר עיקר ענינה הוא חג השבועות כו'). הרי יום הא' דפסח הוא עיקר ההמשכה ראשונה והוא בבחי' החסד, ואזי יום שביעי של פסח הוא בחי' מל'. אמנם בפסח מצרים לפי שהי' אצלם משה ואהרן וז' ענני הכבוד, ע"כ גם בלא אכילת מצה היו יכולים להמשיך מבחי' הגילוי שנגלה עליהם ביום א' להמשיכו בכל הז' ימים, וע"כ לא הי' חימוצו נוהג רק יום הא' בלבד משא"כ עתה (וכמ"ש זה לעיל בד"ה מצה זו כו'. ע"ש). ומעתה יובן ג"כ משא"כ עצרת להוי' אלקיך ובשמיני עצרת נאמר תהיה לכם ולמה לא נאמר כאן לכם ג"כ. ויובן זה בהקדים עוד ענין אחד והוא להבין הטעם שאין גומרים את ההלל בחג הפסח כ"א בב' ימים הראשונים ומאי שנא מחג הסוכות שגומרין את ההלל בכל ימי החג.

ונודע מענין אמירת ההלל בחג הוא ענין רוב השמחה והשבח על תוספת האור והגילוי שמאיר ומתגלה מלמעלה. וגם פי' הלל הוא ענין המשכת האור והגילוי מלשון בהילו נרו, וכמ"ש במ"א דשני הענינים עולים בקנה א' שע"י ההלל והשבח ממשיכים ההארה והגילוי כו', ונודע שעיקר ענין מצות קריאת ההלל הוא כשגומרים אותו דוקא שאז נק' מצוה ומברכין עליו תחלה לד"ה אשר קדשנו במצותיו כו' משא"כ כשקורין אותו בדילוג נק' רק מנהג אבותיהם בגמרא (בתענית כ"ח ב') וארז"ל (שם) הלל בר"ח לאו דאורייתא, וא"כ אינו מובן הטעם כלל למה אין גומרין את ההלל ביום שביעי של פסח עכ"פ שבו הי' הגילוי הגדול מלמעלה מהשתלשלות כו'. אך הענין הוא דהנה בצאת ישראל ממצרים היו עדיין בבחי' קטנות שהרי לא קיבלו עדיין תורה ומצות עד שעמדו אצל הר סיני, וע"כ נקראו בשם נער כמ"ש כי נער ישראל ואוהבהו (בהושע סי' י"א), ולכן אף שהיה להם אז התגלות נסים גדולים ועצומים שהוא ע"י ירידה הארה גדולה ועצומה מא"ס ב"ה

הסוכ״ע, אמנם לא היה הארה זו מאיר ומתגלה בהם כ״א בתכלית הקטנות (וע׳ בפע״ח גבי כוונת שביעי של פסח שנז׳ קטנות כו׳ ע״ש, דלכאורה תמוה איך הוא בחי׳ קטנות והלא אדרבה האור והגילוי נמשך מבחי׳ שלמעלה מסדר ההשתלשלות וכמ״ש בזהר בעתיקא תליא. ולפי הנ״ל א״ש דבאמת הגילוי הוא מבחי׳ גבוה מאד אבל הגילוי להם הוא בבחי׳ קטנות מטעם הנ״ל שהרי לא קיבלו עדיין תומ״צ ולא היה בהן עדיין שלימות כמ״ש בזהר) (ועיין בגמרא פ״ח דב״ק דף צ״ב סע״ב כד הוינא זוטרי כו׳ ועיין מענין כי נער ישראל ברבות כי תשא ס״פ מ״ג ובשה״ש רבה בפסוק אפריון עשה לו ובזח״ב ס״פ בא דמ״ג ע״א. ויקהל דרי״ז סע״א. ובמק״מ שם. ועמ״ש בביאור ע״פ שימני כחותם בענין הרצועות דתש״ר). והוא עד״מ מאהבת האב לבנו שיש בזה ב׳ אופנים, דהיינו כשהבן הוא קטן אז האהבה מהאב אליו היא בבחי׳ הגילוי ותוקף במאד עד שמחבקו ומנשקו ונושאו על זרועותיו. אמנם עכ״ז אין האהבה מתגלה כ״כ בהבן הקטן רק בדברים קטנים, שהרי אינו מבין ומרגיש עדיין כ״כ הדברים הגדולים. משא״כ כשהבן גדול דהגם שאז האהבה מהאב אינו נראה ונגלה כ״כ להיות מחבקו ומנשקו עכ״ז מתפשטת ומתגלית לבנו יותר ללמדו חכמה וליתן לו כל צרכיו אז בגדלותו שהם דברים גדולים כו׳.

וכמ״כ למעלה עד״מ הנה ביצ״מ שנאמר כי נער ישראל שעדיין לא הי׳ בהם שלימות כ״כ, לכן אע״פ שהגילוי הי׳ אהבה רבה ממקום גבוה מאד. אמנם לא האיר בהם רק בבחי׳ קטנות, וע״כ אין גומרין בו את ההלל. (והא דבימים ראשונים של פסח גומרים את ההלל מבואר בזהר שם וגם ע״פ פשוט הוא נכון כי אע״ג שלא הי׳ בהם עדיין שלימות כ״כ מ״מ הרי יציאתם מבחינת מצרים שהיא מאפילה לאורה ברוחניות ג״כ שמבחי׳ מצרים ערות הארץ ומ״ט שערי טומאה יצאו להיות עבדי ה׳. א״כ אין לך דבר גדול מזה אף שלא נשלמו עדיין עד קבלת התורה וע״ז גומרין את ההלל ביום צאתם ממצרים), משא״כ בחג הסוכות שהוא אחר קבלת התורה שבחי׳ אהבה העליונה מאיר ומתפשט בהם בבחי׳ גדלות עד״מ אהבת האב לבנו הגדול שמתגלית ונמשך ממנה דברים גדולים כו׳ כנ״ל, ע״כ גומרין בהן את ההלל בכל ימי החג. ובהקדמה זו מובן ג״כ הטעם שבשמע״צ נאמר עצרת תהיה לכם שמאיר ומתגלה לכם ממש משא״כ בשביעי של פסח נאמר עצרת לה׳ אלקיך שאינו מאיר ומתגלה בבחי׳ לכם כ״ כ עד קבלת התורה, (ולכן נקרא שבועות עצרת בגמרא, ואמרו בו הכל מודים בעצרת דבעינן לכם כו׳. ועיין ברבות בשה״ש בפסוק מה יפו פעמיך אמר ר׳ יהושע בן לוי ראויה היתה העצרת של חג שתהא רחוקה חמשים יום כנגד העצרת של פסח אלא כו׳ ע״ש, הרי דחג השבועות הוא לגבי שבעת ימי הפסח דוגמת שמיני עצרת לגבי שבעת ימי הסוכות. והיינו כנ״ל שבפסח

לא נמשך הגילוי כ"כ בבחי' לכם עד חג השבועות שניתנה בו תורה, והנה בענין הלל פי' הרמ"ז פ' אמור דצ"ו תחלת ע"א שכן ההלל סודו להאיר במל' סוד אדני גימטריא הלל כו'. ולכן לא נאמר הלל גמור עד חג השבועות עכ"ל. וענין להאיר בשם אד' י"ל שיובן ממ"ש בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' שזהו כענין העונה אמ"ר מברך בכל כחו כו' ע"ש. ובספר מאורי אור אות ה' סי' י"ד כתב הלל נק' המלכות כי היא מהלל תמיד להוי', ויש הלל גמור מל' פרצוף שלם ויש הלל שאינו גמור חצי פרצוף מחזה ולתתא עכ"ל. והפרש זה הוא כענין מעלת בית ראשון על בית שני כמבואר בזח"ב שמות ד"ט ע"ב ובמק"מ שם ע"ש שזהו כענין ה' עילאה והי' תתאה, ועד"ז כ' בפרדס בעה"כ ערך הלל. הלל גמור ושאינו גמור יש שפי' כי הגמור הוא בסוד הבינה ושאינו גמור בסוד המל'. והנכון הלל גמור לבנה במילואה והלל שאינו גמור בסוד פרצת הלבנה עכ"ל, ולפמ"ש בשם המק"מ שני הפירושים עולים בקנה א' דהלל גמור זהו כשהמל' מקבלת הארה גדולה עד שהיא במדרגת הבינה כענין לא זז מחבבה עד שקראה אמי כו') (ועמ"ש מזה בד"ה שיר השירים בענין ב' הפירושים שבבחי' כלה לשון כלה שארי ולשון כלתה נפשי כו'. ועמ"ש סד"ה יגלה לן טעמיה בענין ביום ההוא יהיה כו'):

פרק ח

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך לא תעשה מלאכה. להבין שבשמ"ע כתיב עצרת תהיה לכם וכאן כתיב עצרת לה' אלקיך. וגם מהו ענין לא תעשה מלאכה דהל"ל מלאכת עבודה דהא מלאכת אוכל נפש מותר ביו"ט.

והענין דהנה בגמרא פ"ו דפסחים איכא פלוגתא דתנאי בענין יו"ט דר"א ס"ל או כולו לה' או כולו לכם. ור' יהושע ס"ל חציו לה' וחציו לכם ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר עצרת לה' אלקיך וכתוב א' אומר עצרת תהיה לכם ר"א סבר או כולו כו' ור' יהושע סבר חלקהו חציו כו' ועכ"פ מדכתיב גבי שביעי של פסח לה' אלקיך מכלל דיש בו שייכות יותר להיות כולו לה' מבשמיני עצרת דכתיב לכם.

ובזה יובן ג"כ מ"ש בו לא תעשה מלאכה דכיון דאי בעי עושה כולו לה' א"כ אסור בעשיית מלאכת אוכל נפש כדפסק המג"א שהמתענה תענית חלום ביו"ט אסור בעשיית מלאכה אפי' מלאכת אוכל נפש וההי"ד אם עושה כולו לה' אסור בעשיית מלאכה לגמרי. והנה עיקר השמחה הוא לשמוח בו יתי' כמאמר וישמחו בך ישראל. והנה הגם ששמחה זו צריך להיות כל השנה. עכ"ז היו"ט נקרא מועדים לשמחה שאז השמחה של מצוה היא ביתר שאת ויתר עז.

והטעם שהנה ע"י המצות הוא המשכת תוספת אור חדש באצילות וגם בכלים והנה הנפש אלקית נמשכה מפנימית הכלים. ואעפ"כ אין מתגלה בה האור הנמשך ע"י המצות בבחינת גילוי להתלבש בתוכו בבחינת אור פנימי ואף ששרש הנפש אלקית היא מפנימית הכלים דבי"ע שבהן נמשך הגילוי ממש בפנימיות מ"מ בנפש האלקית אין מאיר כלל בבחינת פנימית רק בבחינת מקיף.

והיינו משום שהנפש הבהמית מכסה ומסתיר ומקפת וסובבת את הנפש האלקית בלתי תת מקום ליכנס בה האור בנפש האלקית בבחי' פנימית. וזהו הנה זה עומד אחר כתלנו כו' אך ביו"ט היא תוספת גילוי אור וע"ז מצחצח כלי הנה"ב ג"כ.

וזהו משגיח מן החלונות כו' ולכן אז הן מועדים לשמחה שהשמחה היא בחינת גילוי כו' ולכן הקריבו שלמי שמחה שזהו פעולה לנפש הבהמית ג"כ המסתרת ומעלמת על בחינת ניצוץ אלקי שבנפש האדם ומונעת שמחת ה' וע"י הקרבת האמורים והדם ע"ג המזבח נכללת ועולה נפש הבהמה לאש שלמעלה דהיינו למקור חוצבן מבחינת פני שור שבמרכבה העליונה ולכן ע"י אכילת בשר השלמים היו יכולים לשמוח בה' כי הבשר נעשה בחינת ממוצע כו' כידוע מענין חיות וכח שמקבל האדם שהוא מדבר מבחי' דצ"ח והיינו מפני שמקורם מאד נעלה מבחינת האדם בסוד אחור וקדם צרתני. דהיינו שמקורם מעולם התהו רק שבבחינת שבה"כ נפלו וירדו מטה מטה להיות בחינת דצ"ח וע"י הקרבת האמורים והדם שנכללו ועלו למקורן נעשה הבשר ממוצע שיוכלו לשמוח בו יתי (ולכן שלמים לשון שלום כמ"ש ברבות פי צו ספ"ט ובפי נשא פי"ג דף רנ"ד ע"ב גבי ולזבח השלמים דקרבן נתנאל. וגם לשון שלימות כמש"ש דף רנ"ג ע"ד גבי ולזבח השלמים דקרבן נחשון ומש"ש שני שלומות היינו כמ"ש הזח"ג בפי ויקרא י"ב ב' שלים לעילא ושלים לתתא ופי' לתתא י"ל כמ"ש במ"א בד"ה בחדש השלישי בפי' שלום בפמליא של מטה דהיינו הארת כחות נפש האלקית בנפש הבהמית שלא יהא מונע ומעכב מצד הגוף ונפשו הבהמית כו' וכן כאן היינו להיות גילוי השמחה בה' גם בנפש הבהמית וזהו כענין מ"ש במ"א בפי' שור הבר שהוא מלשון ובר לבב כך שלמי שמחה היינו בשר שכבר נתברר ע"כ נותן כח ועוז בנפש הבהמית ועמ"ש עוד סד"ה ושבתי בשלום אל בית אבי.) (ועיין בפרדס בעה"כ ערך שלמים ובמא"א אות שי"ן סעיף מ"ה ובאות זי"ין סעיף וא"ו) ובשל"ה במסכת פסחים שלו דקנ"ו סע"א פי' שלמים ע"ד שיהיה השם שלם והכסא שלם ועמ"ש מזה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק וזהו שלמים ענין שלימות הרי מבואר ענין הקרבת שלמי שמחה בכל יו"ט:

ב **והנה** ארז"ל העוה"ב אין בו לא אכילה כו'. ולפי"ד הרמב"ם ז"ל קאי על עולם הנשמות והרמב"ן ז"ל השיב עליו שאם כדבריו כן הוא א"כ מאי חידוש השמיענו הגמרא וכי שייך לנפש בלי גוף אכילה כו'. אלא מסיק שקאי על זמן תחיית המתים שיהיה האדם בגוף ואעפ"כ אין בו לא אכילה כו'.

והטעם דהנה בחינת אכילה הוא כמ"ש אכלו רעים שתו ושכרו דודים אכלו רעים לעילא הם בחינת חו"ב. שתו ושכרו דודים לתתא הם בחינת זו"נ שהם בחינת המדות חו"ג ורחמים. דהיינו שבכדי שיהיה בחי' רעים שהם בחינת חו"ב צ"ל בחינת אכילה.

ובכדי להיות בחי' מדות צ"ל בחי' שתיה דהנה בו ית' שאין ערוך אליו יתברך לא שייך בו בחינת חסד ואפי' בחינת חכמה וכולם בחכמה עשית כתיב שבחינת החכמה נקרא לגביה ית' בחי' עשייה ונקרא אדם דעשיה כו' כמאמר אנת חכים כו'. ולאו מכל אלין מדות איהו כלל כי המדות הן בחי' גבול ומדה בכדי ליתן שכר טוב לצדיקים שיוכלו לקבל שכר דהיינו ליהנות מזיו השכינה כו'. ולענוש לרשעים כו' שאם היו רחמים פשוטים בלי גבול ומדה הי' מרחם גם על הרשעים כו'.

והנה אצלו ית' שהוא א"ס ואין ערוך אליו כו' בכדי שיהיה בחי' חו"ב ומדות צ"ל בחי' אכילה דהיינו השפעה מלמעלה כמבואר בזהר וע"ח אבא יונק ממזל החי' שהוא בחינת אכילה ויניקה ע"י המזלות כו'.

וזהו אכלו רעים לעילא. ובכדי להיות בחינת דודים שהם המדות צ"ל בחי' שתיה שהוא בחי' ירידת ההשפעה למטה מטה עד שיהיה בחי' מדות כמו למשל שהשתי' מוליך את המאכל למטה כי מים יורדים כו'.

וזהו שתו וגו' ושכרו הוא בחי' התגלות נכנס יין כו'. הרי נת' ענין אכילה מהו. ועתה צ"ל ענין שביעי של פסח. כי הנה ארז"ל בענין קי"ס ראתה שפחה על הים כו'.

ולהבין היכן הוא מרומז בתורה שהי' גילוי אלקות גדול כ"כ דבשעת מ"ת כתיב פב"פ דבר כו'. אבל כאן מהיכן למדו זה. אך הענין דהנה כתיב מה תצעק אלי כו' וגם כתיב ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. כי הנה ידוע שהדבור הוא ע"י בחי' חכמה כמ"ש בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא כידוע ממשל התינוק שאינו יכול לדבר כו' והנה ארז"ל חכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו כמשל מי שבא לפני מלך גדול כו'.

והיינו משום איידי דטריד למיבלע לא פליט כו' וקי"ס שנגלה להם גילוי אלקותו ית' שלמעלה מבחי' חכמה לכן כתיב ואתם תחרישון בחינת שתיקה ולכן בתפלת שמו"ע ג"כ שהוא מעין אותו גילוי בחי' ביטול כו' אין משמיעין קול כו'.

וזהו הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו דהל"ל בקע ים כו'. אך דהנה ים הוא בחי' משפיע ויבשה הוא בחי' מקבל שהים משפיע לחלוחית בארץ והולידה והצמיחה כו' כי כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת בחזרה לנחלים שאל"כ היו הנחלים חריבים ויבישים וגם הענן מקבל ממימי אוקיינוס והרוה את הארץ והולידה כו'.

ובהגלות נגלות גילוי גדול כנ"ל נהפך ים ליבשה וקמו כמו נד להיות להם חומה כו' בחי' אבן דומם איידי דטריד כו' כנ"ל. ואגלידו מיא מה שלא ראה יחזקאל גילוי גדול כ"כ כי יחזקאל לא ראה כ"א פני אריה כו' בחי' התחלקות (וכמ"ש בד"ה כנשיר יעיר) משא"כ בשעת קי"ס הי' גילוי אלקותו יתי' שלמעלה מבחינת התחלקות כ"א בבחי' קרח דאגלידו מיא וקמו כמו נד כנ"ל וכמ"ש ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח כו' קרח בחי' חרק.

וזהו ויהי הענן והחושך ויאר כו'. ויאר לשון זכר קאי על החשך שהחשך האיר להם. דהנה במעשה בראשית כתיב ויבדל אלקים בין האור כו' בחי' פרסא מפסיק בכדי להיות השתלשלות העולמות והתחלקות כו' רק ביום א' משימ"ב שמשו אור וחושך בערבוביא ובכדי להיות השתלשלות כו' הבדיל כו'. ובשעת קי"ס האיר בחי' החשך הנ"ל שהוא בחי' ישת חשך סתרו שלמעלה מבחי' השתלשלות (שמלמטה למעלה הוא נק' חשך משום דלית מחשבה תפיסא ביה כלל וכמ"ש מזה באריכות בד"ה שחורה אני ונאוה אש שחורה ע"ג אש לבנה כו' ע"ש). ולכן לא הקריבו שלמי שמחה בשביעי של פסח (צ"ע) שבחינת השמחה של שביעי של פסח גדול כ"כ שאינה יכולה לבוא לבחינת התגלות בבחי' פנימית שהוא בחי' אכילה כ"א בבחי' מקיף עליהם מלמעלה ולכן כתיב שם נשמחה שם דייקא. וזהו שארז"ל עוה"ב אין בו לא אכילה כו' שלעוה"ב ג"כ יתגלה גילוי אלקותו מבחי' שלמעלה מהשתלשלות לכן לא יתגלה בבחי' אכילה פנימית כ"א בבחי' מקיף כנ"ל (וע' במא"א אות אלף סעיף קע"ח שכתב אכילה ושתיה הכל מחיבור זו"נ כו') וזהו ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים דהנה בגמ' איכא פלוגתא חד אמר שמים קדמו כו' ואלו ואלו דברי אלקים חיים שבמעשה שמים קדמו ובמחשבה קדומה ארץ קדמה ובשעת קי"ס שנתגלה בחי' מחשבה עילאה ששם ארץ קדמה לכן כתיב הלכו ביבשה בתוך הים היינו בבחי' יבשה שקדמה לשמים כנ"ל:

פרק ט

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת להוי' אלקיך לא תעשה מלאכה. הנה מצינו ששלשה ימים טובים נק' עצרת חג השבועות זמן מ"ת ושמע"צ שהוא זמן שמחת

תורה ושביעי של פסח. וגדול מה שנאמר בשביעי של פסח יותר ממה שנאמר בכולן שנאמר בו להוי' אלקיך ולא לכם כבשאר יו"ט שיש בהם חציו להי' וחציו לכם כ"א כולו להי' והיא יום קי"ס וגדולה היתה ביזת הים כו' שהוא ענין העלאת ניצוצין כו' (ועיין ברבות שה"ש בפסוק תורי זהב ועמ"ש בד"ה נאוו לחייך בענין תורי זהב) וראתה שפחה על הים כו' קחם על זרועותיו, כמשל התינוק שאינו יכול לראות למרחוק והגביהו אביו לראות. והנה כתיב עד יעבור כו' עד יעבור כו' ב"פ. דהנה לעתיד כתיב והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לז' נחלים והדריך בנעלים (וע' ברבות ריש קהלת ס"פ הבל הבלים) וכתיב בתרי' אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני וכתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות דהיינו כמו שעברו בני ישראל בעלותם ממצרים את מי ים סוף שהוא בחי' סופא דכל דרגין כן לע"ל יעברו את הנהר להיות בבחי' עבר הנהר כמ"ש בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם והוא הנהר היוצא מעדן (ועמ"ש מזה בד"ה אם בחקתי) וידוע שעדן הוא בחי' חכמה ואיזהו חכם הרואה את הנולד בבחי' ראי' ונהר היוצא מעדן הוא בחי' בינה שהוא בחי' שמיעה והבנה בהתבוננות בגדולתו ית'. והנה י"ס נגזר לי"ב גזרים למנין שבטי בנ"י כדכתיב לגוזר י"ס לגזרים כל"ח בכדי שכל שבט ושבט במסילתו יכון כל חד לפום שיעורא דילי' (ועמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית) ולעתיד כתיב והכהו לז' נחלים כנגד בחי' ז' רועים ג' אבות וד' אמהות, (עמ"ש מענין ז' רועים בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כולה כו' ושבעה נרותיה עליה. ועמ"ש בד"ה והיה אור הלבנה בענין שבעתים כאור שבעת הימים). והנה עתה בזמן דעכשיו לא נתגלה בחי' עבר הנהר הנ"ל אבל לע"ל כתיב אראנו נפלאות אראנו בחי' ראיה כנ"ל. וזהו אודך ה' כי אנפת בי דהיינו יסורים קושי השעבוד פרנסה ולכן ישוב אפך ותנחמני שע"י שסבלנו העוני והדוחק נזכה לבחי' התגלות בחי' בעבר הנהר כנ"ל.

וזהו ששת ימים תאכל מצות ולא ז' ימים כי הפי' הזה נאמר על העתיד שיום הז' יהי' עצרת להוי' אלקיך בחי' עבר הנהר היוצא מעדן שאין בו לא אכילה כו' לכן לא יהי' בו אכילת מצה לחם עוני, ולכן כתיב ל"ת מלאכה סתם ולא מלאכת עבודה כדכתיב בשאר ימים טובים שהותרה בהם אוכל נפש. אבל ביום הז' הנ"ל לעתיד לבא לא תעשה מלאכה סתם אפילו מלאכת אוכל נפש נמי במשמע לפי שאין בו לא אכילה כו' כנ"ל.

והנה הגם שבלילות הראשונות של פסח נתגלה בחינת מוחין דגדלות כידוע רק שזה היה לפי שעה בבחי' דילוג שלא כדרך הטבע ולכן צ"ל ספירת העומר אחר בחינת התגלות הנ"ל היום יום א' כו' היינו כדי להמשיך במעט מעט אגרשנו, (ר"ל שבכל יום נעשה בירור מדה א' מהמדות שבנפש הבהמית ע"י המשכת היום יום כו'). ולמשל כמו א'

שנתן מתנה לחבירו כיס מלא זהובים שמתחלה מקבל המתנה בפעם א' בכלל ואח"ז הוא סופר ומונה הזהובים מעט מעט בפרט (ועמ"ש ר"פ שלח בענין עגולים ויושר שהוא ג"כ כענין כלל ופרט ועמ"ש סד"ה כנשר יעיר):

פרק י

להבין מפני מה יו"ט דפסח הוא ביום שנעשה הנס משא"כ בחנוכה ופורים שהן ביום המנוחה. (ועמ"ש בפ' וישב סד"ה כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים כו'). ויובן בהקדים ענין ממלא וסובב. ממלא פי' אור וחיות הנמשך ממדרגה למדרגה עולם הנשמות ואח"כ מלאכים עד שנמשך בעוה"ז הגשמי שהרי נודע שהעוה"ז מקבל מע' שרים והשרים מקבלים מן המלאכים גבוה מעל גבוה שעליו. אבל הסובב הוא בחי' האור והחיות שאינו נמשך ע"י הדרגה מזה לזה אלא לכולם כאחד עד"מ בנפש יש ג"כ ב' מיני השפעות החיות א' הנמשך ממדרגה למדרגה משכל למדות וממדות למחשבה וממחשבה לדבור כו' והב' המאיר על כולם כאחד שלא ע"י המשכה בהדרגה מזה לזה, והוא שאנו רואים כשיעלה ברצונו שבמוחו לפעול איזה דבר ברגלו אזי תפעל הרגל מיד כרגע ממש מבלי שהיית זמן מה עד שיומשך בה הארה מן המוח ע"י השתלשלות כסדר המדרגות היינו בהכרח מפני שהארת המוח מאיר בה ג"כ שלא ע"י הדרגה זו כו'.

וכן יש למעלה ב' מיני השפעות ממכ"ע היא ההארה שבבחי' גילוי ונמשך כסדר המדרגות וע"ז כתיב מלא כל הארץ כבודו וכבודו היינו זיו כו', אבל הסובב הוא שאינו מתגלה ממש רק בבחי' חיצוניות אבל שלא ע"י הדרגה וכולא שוים קמי' נשמות ומלאכים רוחניות וגשמיות ואפי' קליפות וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא אני מהו"ע יתי' מלא השמים וארץ בשוה ממש (ועמ"ש מזה בד"ה ויקח קרח). והנה בפסח כתיב ופסח ה' על הפתח. פי' שהי' הנס ע"י התגלות הארה בבחי' דילוג שלא ע"י השתלשלות ממדרגה למדרגה והיינו בחי' סוכ"ע כמ"ש ועברתי אני ולא מלאך כו', והטעם שהי' צ"ל כן ולא כמו במחנה סנחריב שנאמר ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וכן בסיסרא כו' כי שם הי' רק שליחות בלבד לדבר מוכן צא ופגע בהם, משא"כ במצרים מכת בכורות כל בכור וצריך הבחנה לידע מי הוא הבכור לאב שהיו שטופי' בזמה ואפי' בכור לאם ג"כ קשה לידע שהרי מהם שהיו זקנים ואין זה בכח המלאך להבחין, ומ"ש בספרים טעם משום שהמלאך אינו יכול לירד כ"כ במקום טומאה. דחוק. שהרי מחנה אשור תוכיח. אך איך שיהיה הטעם הכוונה הכל א' שאז הי' גילוי מבחי' סוכ"ע וזהו אני מהו"ע יתי' ולא מבחי' ממכ"ע.

ועם כל זה יובן הקושיא הנ"ל. כי הנה היו"ט הוא ענין השראת קדושה עליונה וא"א להיות גילוי זה והשראה זו עד שיעבירו מתחלה החיצונים המונעים. כמ"ש ובערת הרע כו'. ולכן גבי פורים מתחלה הרוג בשונאיהם ע"ה אלף שהיו עמלקים שהיא קליפה עצומה. כדכתיב ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד וכתיב מחה תמחה כו' ועשרת בני המן.

ואח"כ עשו יום משתה ושמחה ומשלוח מנות כו' התגלות הקדושה, ועד"מ המלך כשרוצה להיות לו דירה בבית חדש אזי מתחלה צריך לנקותה מכל טינוף ולכלוך כו' ולכן היה זה בשני ימים יום א' ההעברה ואח"כ למחרתו הגילוי והיינו לפי שהי' הגילוי מבחי' ממכ"ע שהוא ע"י הדרגה תחלה מעביר כו' וא"א להיות שניהם בבת אחת. אבל נס דפסח שהיה ע"י גילוי בחי' סוכ"ע שאינו בבחינת התחלקות ומאיר לכולם כאחד ע"כ יכול להיות שני דברים אלו בנושא א' נגוף למצרים מכת בכורות והתגלות הקדושה לישראל עד שאמרו הלל כו', ומ"ש בספרים שזה היה קודם חצות וזה לאחר חצות אינו אלא הכל היה בזמן א'. (ועמ"ש כה"ג בענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו סד"ה זכור את יום השבת יעו"ש). אך להבין מאחר שהסובב הוא השוה ומשוה כו' כנ"ל ולפניו כחשכה כאורה ואם צדקת כו' וא"כ איך משם ממש יומשך להיות נגוף למצרים כו'. אך הענין עפמ"ש בפע"ח בפי' עבדים היינו כו' ויוציאנו הוי' אלקינו וא"א שהלבישו לזרועות דא"א. פי' כי הנה ישראל שרשן מבחי' פנים כמ"ש יאר ה' פניו אליך ומצרים שרשם מבחי' אחוריים עורף פרעה אותיות הערף כו' ולפי שהיו בבחי' הסתר פנים לפי שנאמר וימת יוסף וכל אחיו כו' וההשפעה נמשכה מבחי' אחוריים כמאן דשדי בתר כתפוי ע"כ עבדים היינו לפרעה המקבל ג"כ מבחי' עורף כו'. אבל אח"כ ויוציאנו ה' אלקינו וא"א שהלבישו כו' שיומשך ההשפעה בבחי' יאר ה' פניו וע"ז נמשך אתנו סלה. אע"ג דבבחי' סובב כולא עלמין מצד עצמו נאמר כחשכה כאורה כנ"ל אבל הרי הסובב מאיר ע"י בחי' ממכ"ע שהרי מן החלל נמשך הקו כו' ומצד התלבשות זו בבחי' ממלא וא"א שהלבישו כו' נמשך שהוציאנו ממצרים מעבדות לחירות (ועמ"ש בפי' וישלח בד"ה ויאבק איש עמו גבי אם תגבי כנשר משם אורידך, ובפי' מקץ בד"ה כי עמך מקור חיים בפי' השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל. ולעיל סד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו גבי אני הוא ולא אחר. ובד"ה ואכלתם אכול גבי אשר עשה עמכם להפליא. וסד"ה שימני כחותם. ועמ"ש מענין שהסובב מאיר ע"י בחי' ממלא בד"ה יביאו לבוש מלכות כו'. ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר ר"פ ויקרא בענין שאל לך אות כו' שהנסים באים בשני מדרגות. האי ע"ד העמק שאלה והיינו מאות ה' בתראה שמתלבשת

בלבושי הטבע, והבי ע"ד הגבה למעלה כנסים דיצי"מ וקי"ס שיוצאים לגמרי מדרכי הטבע והיינו לפי שהוא נמשך מגילוי בחי' סוכ"ע רק שמאיר ע"י בחי' ממלא וזהו הגבה למעלה דא אות יו"ד דשם הוי' והיינו ענין או"א שהלבישו כו' כנ"ל):

פרק יא

הים ראה וינוס כו'. ההרים רקדו כאילים כו'. והנה צ"ל למה ההרים רקדו והים ראה וינוס. ובשל"ה במסכת פסחים שלו פי' כי הניסה הוא העבודה מיראה והריקוד הוא העבודה מאהבה. והוא בחי' שר ובחי' עבד. והנה בהתגלות המלך אזי בחי' שר שעבודתו בשמחה תגדל שמחתו וזהו ההרים שהם מדות דאצילות שמשם שרש הנשמות הנק' אחים למקום כשר לפני המלך ולכן רקדו. ובחי' עבד שעבודתו ביראה אזי בהתגלות המלך תפול האימה והפחד ביותר וזהו הים שמשם שרש בחי' כעבד לפני המלך ראה וינוס כו' (ועמ"ש מענין שר ועבד סד"ה רני ושמחי בת ע"ש בד"ה הנה בת כו'. ועיין רבות בשלח פכ"א מפני מה אתה בורח אמר לו הים מפני אלוה יעקב מפני יראתו של הקב"ה והוא ע"ד וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק, ועיין עוד מענין הים ראה וינוס ברבות במדבר פרשה א' דר"ט ג' ובפי' עקב גבי אתה עובר היום את הירדן דף רצ"ב ג'. מקץ ס"פ פ"ז זח"ב מ"ט סע"א ר"ל ע"ב). ולהבין זה בתוספת ביאור הנה מתחלה יש להקדים ענין שביעי של פסח שבו נקרע הים ומבואר בפע"ח שהוא ג"כ ענין לידת הנשמות. וז"ש ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. והענין כי נשמות ישראל עלו במחשבה ואז נק' אחים ורעים להקב"ה. ופי' אחים ורעים היינו להיות כי קוב"ה הוא בחינת אור א"ס ב"ה כשמלובש במדות דאצילות כי א"ס ב"ה בעצמו לאו מכל אינון מדות איהו כלל ולא יתכן על העצמות קריאת שם כלל אלא רק על בחי' התגלותו ואז נק' הוי' יו"ד חכמה ה' בינה כו'.

והנה ס"ר נשמות ישראל שנמשכים מס"ר אותיות המחשבה נק' אחים לקוב"ה שהם המדות וכמו עד"מ במחשבת שכל שהאותיות הם כעצם א' עם מהות השכל שבתוכם וכן מחשבת המדות עם המדות כו' ואז הם בחי' אלקות ממש כי באצילות איהו וחיוהי וגרמוהי חד כמ"ש במ"א (ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת ובד"ה אני ישנה גבי רעיתי ובד"ה שחורה אני גבי בנות ירושלים וע"פ ושמתי כדכד) ובכדי שתתהוה הנשמה בבחי' יש להיות בחי' נברא שהוא בחי' נפרד מאין ממש שהרי בהיותה באצילות היא בחי' אלקות ממש כי גם מה שנקרא בשם אותיות מחשבה הכל לשכך האזן. אבל כי לא מחשבותי מחשבותיכם כתיב הוא ע"י מדת מלכותו יתי' (וכמ"ש באגה"ק בד"ה איהו וחיוהי) שהיא הנק' לבוש להעלים ולהסתיר עד שיוכל להיות בחי'

יש וכמ״ש ה׳ מלך גאות לבש כי מדת המלוכה היא הלבוש הגורם להיות התהוות היש כי אין מלך בלא עם והיינו נפרדים דוקא שעליהם יתכן המלוכה להיות בבחי׳ התנשאות עליהם והם יהיו באימה כו׳ שהרי על מאה בנים לא יקרא האב מלך. ולכן נק׳ המל׳ ים. (ועמ״ש בד״ה מי מנה עפר יעקב בענין והים עליהם מלמעלה). כי הנה כל מה שיש ביבשה יש בים רק שאין נראין לעין כי מי הים מכסים עליהם, וכך למעלה הנה אותיות יהי אור יהי רקיע המחיה את כל העולמות הם באצילות והים שהוא המל׳ מכסה עליהם בלתי יתגלו לנבראים המתהווים מהם שאם היו מתגלים היה הגשמיות בטל ברוחניות כמשל ביטול זיו השמש במאור עצמו ואינו נראה ליש אלא במקום שאין המאור נראה כו׳. כך גשמיות המתהווה היה בטל למקורו הוא רוחניות המהוה וא״א להיות מציאת נשמה ומלאך שהם בחי׳ נפרדים רק שהם באהבה כו׳ אלא כשאין האלקות בגילוי בראי׳ ממש. והעלם והסתר זה הוא ע״י המל׳ כי זה כלל גדול שהמל׳ היא הגורמת להיות בחי׳ יש כנ״ל ונק׳ לכך אימא תתאה מטרוניתא אם הבנים כמ״ש בסש״ב בשם הזהר (ועמ״ש בביאור ע״פ יונתי בענין יפתי ובמ״א ע״פ למען תירא לקמן בפ׳ ואתחנן). ולכן הנשמה היא בבחי׳ עיבור במל׳ כי בשמע״צ שאומרים מוריד הגשם נמשכים הנשמות ברחם הנוק׳ ושוהים שם ז׳ חדשים עד ז׳ של פסח זמן הלידה. עד״מ בגשמיות שלהיות התהוות מהות ולד מן הטפה צ״ל עיכוב ושיהוי ז׳ חדשים ברחם הנוק׳ שבמשך זמן זה ע״י שאוכל ושותה ממה שאמו אוכלת ושותה ונמשך בו חיות עד שעושהו להיות יש. כך הנשמה דאצי׳ שהיא בחי׳ אין בכדי שתתהוה להיות בחי׳ יש הוא ע״י שמתעכבת ברחם הנוק׳ ושוהה שם ז׳ חדשים ואוכלת ושותה כו׳ שנמשך שם אורות עליונים. והנה בז׳ של פסח הוא לידת הנשמות. והענין כי בכדי שיהיה בחי׳ לידה ופתיחת הרחם להיות הנשמה יוצאת מן ההעלם לגילוי צ״ל המשכה והארה במדת המל׳ מלמעלה מהשתלשלות (וכמ״ש במ״א ע״פ מאמר הזהר פ׳ פינחס דרמ״ט בענין כאיל תערוג. ועמ״ש במ״א ע״פ למילדות העבריות אשר שם האחת שפרה פי׳ ה׳ אחת היינו ה׳ ראשונה דשם הוי׳ שבה ועל ידה נמשך כח הלידה, וביאור ענין זה יובן ממ״ש ר״פ לך לך בענין ה׳ שנתוסף לאברם שיהא נק׳ אברהם כו׳ ע״ש). וזהו מ״ש ויולך ה׳ את הים ברוח קדים עזה כי ע״פ השתלשלות משכל למדות עד ממחשבה לדבור א״א להיות המשכה מבחי׳ האין בבחי׳ היש אלא ע״י גילוי הארת הסובב שמקיף לאבי״ע שכולם שוים קמי׳. וז״ש רוח קדים כו׳ שעי״ז היה קי״ס כי הים המכסה ומסתיר אינו אלא בבחי׳ השתלשלות אבל בגילוי הארה שלמעלה מהשתלשלות הפך מים ליבשה כו׳. וז״ש בזהר מה תצעק אלי בעתיקא תליא מילתא שמשם נמשך הכח להיות בחי׳ לידה.

והנה בגילוי הארה זו אזי ההרים רקדו כו'. הרים הם חג"ת. וגבעות חג"ת דבריאה או נה"י דאצי'. ולהיות שהם למעלה מבחי' ים שהוא הצמצום כנ"ל. לכן רקדו כאילים שבגילוי אור הסובב נכללו כביטול נר בפני אבוקה והיינו שהאורות דתיקון המלובשי' בכלים נסתלקו מן הכלים ונכללו באור זה המקיף כנ"ל. והגם שגם מדי שבת בשבתו יש עליות העולמות אך הכל מדרגא לדרגא עשיי' ביצירה ויצי' בבריאה כו' ונק' הילוך. אבל הריקוד הוא עלי' הגדולה שלא בהדרגה כלל דהיינו באור הסובב כנ"ל. כאילים שאין בהם דעת ושרש בחי' זו הוא למעלה מהדעת (עמ"ש בד"ה ותוסף אסתר בענין מה קול גדיא כו' ע"ש) אבל הים סופא דכל דרגין המסתיר ומעלים וכשראה גילוי אור הסובב לא הי' יכול להתכלל בו כנר בפני אבוקה כמו ההרים שהרי הוא המעלים לכן וינוס העברת והסתלקות ההעלם והוא עד"מ באדם שבהשתלשלות משכל כו' עד לדבור אבל כשנופל ריבוי אור שלמעלה מהשכל אזי נפסק הדיבור ואישתק. וז"ש משה כבד פה וכן צלותא בחשאי כו' (ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי כו' בענין מ"ב מסעות ומ"ט ימים דספירת העומר). וכ"ז מלפני אדון חולי ארץ גילוי אור הסובב כנ"ל ההפכי הצור וחלמיש מוציאי אש להיות אגם מים דהיינו מגבורה לחסד שנתבטלו ממציאותם וכנודע בענין עושה שלום בין מיכאל כו'. וכ"ז היה בפסח אשר פסח ה' בחי' דלוג בלא אתעדל"ת מדלג על ההרים כו'. אבל אח"כ מצות ספירת העומר מ"ט יום ממחרת השבת הוא בחי' אתערותא דלתתא ועי"ז היה אח"כ בשבועות פנים בפנים מתן תורה. (ועמ"ש עוד מענין הים ראה וינוס בביאור ע"פ במדבר סיני באהל מועד ע"פ המדרש רבה במדבר פרשה א' ע"פ הים ראה וינוס ע"ש):

פרק יב

והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים (בישעיה סי' י"ב) הנה ים סוף הוא בחי' מלכות דאצילות שהיא בחי' דבור העליון שהדבור הוא סופא דכל דרגין שבדבר ה' שמים נעשו וכל העשרה מאמרות הם המשכות מע"ס דאצילות ומתלבשים באותיות הדבור יהי אור הוא ההמשכה מבחי' חכמה כו' והדבור הוא מעלים ומכסה על אור ההמשכה. כמו עד"מ באדם הנה אותיות הדבור הם כלי להשכל והמדות שהם נמשכים ומתלבשים בו. אך מ"מ האותיות הם מעלימים על השכל שבתוכן ומצפינים אותו בתוכן שהרי הקטן אף שמבין כל האותיות והתיבות ואומרן היטב עכ"ז אינו מבין כלל ההשכלה שבתוך האותיות רק מי שהוא עצמו חכם מקודם אזי מבין מתוך האותיות כו' אבל מהות האותיות עצמן הוא בחי' העלם לגבי מהות השכל והמדות.

ולכן למעלה שהתהוות החכמה דבי״ע הוא רק מן הדבור עליון ולא כמו במשל שהלומד הוא חכם מקודם. הרי א״כ הדבור והאותיות דמל׳ דאצי׳ הם מעלימין ומצפינין על החב״ד והמדות דאצילות המתלבשים בהדבור שלא יתגלה כלל בבריאה כי אם איזו הארה מועטת מאד כמו בחי׳ האור הנמשך ע״י השערות כו׳ (ועמ״ש מזה בד״ה שניך כעדר הרחלים) וזהו ענין ים שנקרא עלמא דאתכסיא. א״נ מה שהדבור נק׳ העלם היינו לפי שמה שנמשך מהשכל ומתלבש בהדבור זהו רק חיצוניות השכל אבל פנימי׳ השכל א״א להתגלות כלל באותיות ודבור כו׳ (וכמ״ש במ״א בביאור ע״פ כי ביום הזה יכפר). וענין קריעת ים סוף היינו שמאתכסיא נעשה אתגליא דהיינו שלא יסתיר הדבור עליון על האורות עליונים המלובשים בו שהם השכל והמדות עד״מ שהם ע״ס דאצילות כ״א שיתגלה ממש לנשמות דבריאה ג״כ כמו שהוא הגילוי באצילות.

ולהיות שענין קי״ס הוא התחברות הבריאה עם האצי׳ ממש בלי פרסא ומסך המפסיק כו׳ לכן נקרע הים ל״ב קרעים כי הנה השבטים הם בבריאה ושם הם י״ב בחי׳ בכלל. וכן המלאכים דבריאה הן י״ב בקר והים עליהם מלמעלה. עם היותן דרך כלל ארבע מחנות שכינה מיכאל גבריאל רפאל אוריאל. וכמ״ש ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. מ״מ כל א׳ מתחלק לשלש כמו י״ב שבטים שהיו ד׳ דגלים וכל דגל יש בו ג׳ שבטים. והוא כמו ביד יש ג׳ פרקין וכן ברגל (וכמ״ש בזהר פ׳ ויחי דרמ״א ע״א). והנה הגם שהשבטים עצמן הם בבריאה מ״מ שרשן ומקורן י״ב גבולי אלכסון דז״א דאצי׳ (וכמ״ש במ״א סד״ה והנה אנחנו מאלמים אלומים ובביאור ע״פ יהודה אתה). ולכן קי״ס שהוא חיבור ועליית הבריאה באצילות ה״ז התחברות ועליית הי״ב שבטים דבריאה בי״ב גבולי אלכסון דז״א דאצי׳ (ועמ״ש ע״פ וירד הגבול) ולכן נקרע הים ל״ב גזרים שכל שבט ושבט במסילתו יכוין כל חד לפום שיעורא דיליה (וכמ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן בפי׳ ששם עלו שבטים שבטי יה כו׳):

ב **וכל** זה הוא ענין קריעת ים סוף שהוא בבחי׳ הדבור עליון. דהיינו שלא יעלים הדבור והאותיות כו׳. אמנם לע״ל כתיב והניף ידו על הנהר והענין כי הנה קי״ס היה צ״ל כדי שיוכל להיות אח״כ קבלת התורה וכמארז״ל פ׳ בתרא דפסחים דקי״ח ע״א בפי׳ הים ראה וינוס ההרים רקדו. ההרים רקדו קאי על מתן תורה כו׳ כי עיקר ענין קיום המצות הוא שע״י ממשיכים שיהיה גילוי אור א״ס למטה בבי״ע כמו שמתגלה בע״ס דאצילות אשר שם איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד. משא״כ בבי״ע שהם עולמות הנפרדים בבחי׳ יש ודבר נפרד וע״י המצות שהם רמ״ח אברים דמלכא ממשיכים גילוי יחוד עליון שבאצילות שיהיה מתגלה עד״ז ממש גם בבי״ע (וכמ״ש בת״א פ׳ בראשית בביאור ע״פ

כי כאשר השמים החדשים ובד"ה משה ידבר) ולכן היה צ"ל תחלה קי"ס שהוא ענין בקיעת הפרסא המפסקת בין אצי' לבריאה עד שבנ"י הלכו ביבשה בתוך הים וע"ז היה יכול להיות אח"כ קבלת התורה שמאצילות יומשך הגילוי בבי"ע.

והנה ענין מ"ת הוא היום לעשותם בקיום המצות בפועל ממש ותלמוד תורה כנגד כולם. ולמחר לקבל שכרם היינו לע"ל והוא ענין התגלות פנימית התורה וטעמי מצות וכדפרש"י ע"פ ישקני מנשיקות פיהו וזהו ג"כ ענין משיח שנאמר בו הנה ישכיל עבדי ירום ונשא כו' היינו מאברהם ויצחק כו' עד וגבה מאד אותיות אדם שיהיה למעלה מבחי' אדם הראשון ומבחי' מרבע"ה כמ"ש בספר הגלגולים פי"ט ושם פי' מאדם הראשון אחר שחטא וע' לקמן.

ועיין בהרמ"ז ס"פ בא ור"פ ואתחנן בדף ר"ס ע"ב גבי משה הוי שירותא ובפ' כי תצא דרע"ו סע"ב בד"ה כימי צאתך והוא ילמד דעת לכל העם בהשגת פנימית התורה. כ"א לפי פשוטו שילמוד תורה הנגלות לנו ולבנינו. אינו מובן איך יוכל האחד לשאת ריבוא רבבות אנשים ועוד והלא אז בתח"ה יקומו מרבע"ה גם כל הגדולים שכבר יודעים את כל התורה כו'. אלא הענין כי אז יהיה הלימוד בפנימית התורה שארוכה מארץ מדה ויש בה עליות רבות לאין קץ ותכלית. אך הנה כמו שכדי להיות קבלת התורה בהיום לעשותם הי' צ"ל תחלה קי"ס כך כדי להיות התגלות פנימי' התורה לע"ל צ"ל והניף ידו על הנהר.

והוא נהר פרת דכתיב ביה והנהר הרביעי הוא פרת וארז"ל פרק בתרא דבכורות דנ"ה ע"ב הוא דמעיקרא דהיינו בחי' ונהר היוצא מעדן והוא בחינת בינה שהיא בחי' מחשבה שלמעלה מהדבור וע"כ נק' נהר שהמחשבה אינה נחה ושוקטת ונמשכת תמיד. וע"כ נק' נהר שנמשך תמיד מלשון ונהרו אליו כל הגוים משא"כ הים נק' מקוה המים דקוו וקיימו והוא בחי' הדבור כו' וזהו ונהר יוצא מעדן שיוצא ונמשך תמיד מבחי' עדן.

והנה המחשבה היא ג"כ בחי' אותיות והם ג"כ רק בחי' לבושי' לעצם החכמה כמו הדבור אלא שהוא לבוש פנימי יותר אבל מ"מ הוא ג"כ בחי' לבוש והעלם לגבי עצמיות הח"ע ע"ד הנ"ל באותיות הדבור רק שאין ההעלם כמו באותיות הדבור.

ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ ששים המה מלכות גבי ענין פנימית וחיצונית וענין והניף ידו על הנהר כו' היינו שיהיה התגלות עצמיות עדן העליון שלא כמו שנמשך עכשיו בג"ע ע"י הנהר שהוא ע"י האותיות והאותיות מלבישים ומעלימים ואין זה תפיסת והשגת עצמיות בחי' עדן.

ולכן ארז"ל ספ"ה דברכות שעל עדן נאמר עין לא ראתה ושמא תאמר הוא גן הוא עדן תלמוד לומר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. והיינו משום שאין ההמשכה בג"ע רק באמצעית האותיות דבחי' נהר הנ"ל שהאותיות הם מעלימים כו' והגילוי הוא רק הארה בעלמא אבל ע"י והניף ידו על הנהר כו' יבואו לגילוי בחי' עדן ממש וזהו פי' אראנו נפלאות אראנו דייקא בבחי' ראיה ממש שלמעלה מבחי' שמיעה והבנה שהיא ע"י אותיות לכן אינו דומה כלל שמיעה לראיה.

וענין ראיה זו בבחי' חכמה עצמה ממש יובן ע"ד מ"ש בפע"ח שער ק"ש שעל המטה פ"א גבי האריז"ל שבשעת השינה ביום השבת שמע בישיבה של מעלה בפי' בלק ובלעם דברים נפלאים מה שלא יכול לפרשם בשמונים שנים רצופים. וזה תמוה לכאורה איך יכול לתפוס במחשבתו בשעה א' מה שצריך לומר בדבור פי' שנה עם היות שהאותיות המחשבה נק' אתוון רברבין לפי שבמחשבה משיג במעט זמן מה שצריך ע"ז בדבור זמן רב ועיין בזח"ב תרומה דקל"ב א' (שלכך בשבת אומרים א"ב אל אדון כו' שכל אות יש בו ד' או ה' תיבות כו' לפי שא"ב זה הוא מבחי' אתוון רברבין כו' דהיינו מחשבה כו') מ"מ היינו שמשיג במחשבה ברבע שעה מה שצריך לדבר שעה או שתים. אבל שישיג במחשבה בשעה א' מה שצריך לומר ס' או פ' שנה זהו נמנע. אבל הענין הוא שהשגתו היה בבחי' ראיה דהיינו ראיית עצמיות החכמה ולא כמו שמתלבשת בבינה והשגה בבחי' אותיות והיא למעלה מעלה מבחי' השכל כמו שמלובש בהשגה ואותיות עד שיתכן שמה שמשיג בבחי' ראיית החכמה בשעה ושתים כשירצה להלבישה באותיות יצטרך ע"ז זמן ס' או פ' שנה וכענין השתלשלות הזמן מלמעלה מהזמן דאלף שנה בעיניך כיום אתמול כו' ועד"ז ביקש משה אעברה נא ואראה את הארץ כי במשה כתיב וירא ראשית לו ורצה משה להמשיך בחינה זו בכנ"י שנקראת ארץ חפץ ולא פעל ולכן נאמר ועתה ישראל שמע כו' כ"א לעתיד יהיה גילוי בחי' זו בכנס"י ע"י משיח (וע' בזח"ג ואתחנן דר"ס ע"ב ע"פ אתה החלות כו' ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הביכורים בסופו) ועל דרך גילוי זה הוא שיהיה גילוי טעמי המצות לע"ל ולכן נאמר ע"ז עין לא ראתה כו' יעשה למחכה לו וע' זהר פי' ואתחנן דף רס"ז ע"ב יעשה מאן כו' וזה הוא שילמוד משיח. וע"ז נאמר הנה ישכיל עבדי כו' שיש בבחי' זו ג"כ עליות לאין קץ כו':

ג **ומעתה** יובן ג"כ מה שנאמר והכהו לשבעה נחלים כנגד ג' אבות וד' אמהות. כי הנה הי"ב שבטים הם בבריאה ונק' מרכבתא תתאה. אבל האבות הן הן המרכבה היינו מרכבתא עילאה דאצי' והיינו שהם חג"ת דאצי' (וכמ"ש במ"א בד"ה ענין האבות הן

הן המרכבה כו'. ע"ש. וכן האמהות הם באצי'. ועמ"ש ע"פ וישכם לבן בענין האבות והשבטים ובפ' במדבר סד"ה וידבר כו' שאו כו' למשפחותם לבית אבותם ע"ש). והנה כמו שהשבטים עם היות שהן עצמן בבריאה עכ"ז יש להן שרש ומקור באצילות שלמעלה מהבריאה. אלא דשם הוא רק שרשן ומקורן לבד. אבל הן עצמן בבריאה וכמאמר נשמה שנתת בי טהורה היא ואח"כ אתה בראתה יש מאין ואין ערוך הבריאה לגבי אצי' ולכן כדי שיתחברו הן עצמן עם שרשן ממש שיהיה גילוי האצי' ממש בהם זהו דייקא ע"י קי"ס ולכן נקרע לי"ב גזרים כנ"ל. וכך הוא בענין האבות שהן עצמן בז"ת דאצילות אבל שרשן ומקורן כתיב בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו' כי ז"א בעתיקא אחיד ותליא (ועמ"ש בביאור ע"פ אם בחקתי תלכו). אלא דהיינו ששרשן משם אבל מ"מ הן עצמן בז"ת דאצי'. ועמ"ש בביאור ע"פ שימני כחותם בענין רצועות דתפילין דהלמ"מ שיהיו שחורות דייקא ע"ש. אכן לעתיד ע"י והניף ידו על הנהר כו' אזי יתעלו האבות והאמהות להיות בהן הגילוי שלמעלה מאצי' בחי' בעבר הנהר כו' והיינו בחי' ז"ת דע"י. ולכן והכהו לז' נחלים שגם כל ישראל יקבלו הגילוי זה ע"י האבות ואמהות כו' (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ בהעלותך את הנרות כו' יאירו שבעת הנרות ובד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כולה. ועמ"ש בפ' וישלח ע"פ ויעבר את מעבר יבק כו' ע"ש) והנה ע"י"ז יוכל להיות אח"כ התגלות פנימית התורה טעמי תורה שהוא התגלות מוחא סתימאה. משא"כ תורה הנגלית היא מחב"ד דז"א. (ועמ"ש סד"ה אני ה' אלקיכם דפ' ציצית בענין בתורת ה' חפצו ובתורתו כו' ע"ש). ולכן כדי להיות גילוי זה צ"ל ע"י שיעברו ביבשה את הנהר הנ"ל ואז יתגלה מה שלמעלה מאצי' דהיינו מו"ס בבי"ע ממש. ועמ"ש מענין גילוי זה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים הנ"ל ובביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה.

ויש לומר ג"כ ע"פ מ"ש הרמ"ז פ' בראשית דף ד' סע"ב וז"ל נודע כי פרדס מתקן אבי"ע סוד מתקן אצילות פשט רמז דרוש מתקן בי"ע כו' שהם עולם הפירוד כו' עכ"ל ופי' מתקן בי"ע שלא יהיו בבחי' פירוד אלא שיהיו ג"כ בבחינת ביטול כמו באצילות. וגילוי תיקון זה יהיה לע"ל ע"י מעשינו עכשיו שאז כל בי"ע יתכלל בתוך האצי' (כמ"ש הרמ"ז פ' ואתחנן שם) וזהו ענין ונהר יוצא מעדן להשקות את הג"ן סדרים דאורייתא ומשם יפרד. פי' יפרד שזהו תיקון לעולם הפירוד. והיינו ע"י פר"ד פשט רמז דרוש שהם בי"ע שבאצילות הנמשכים מבחי' נהר הנ"ל והו"ע התורה שנאמר בה ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כמש"ל בביאור ע"פ ולא תשבית מלח כו' ע"ש. אך ענין תיקון עולם האצי' היינו שיאיר בו גילוי אור א"ס ב"ה מפנימיות עתיק זהו ע"י פנימית התורה הנק' סוד הוי' ליראיו ועל תיקון זה נאמר והניף ידו על הנהר שהרי בבחי' ונהר יוצא נאמר

ומשם יפרד שהוא מקור דבי״ע ותיקונם, אבל תיקון האצילות הוא ע״י בחי׳ שלמעלה מהנהר הנ״ל וזהו והכהו לשבעה נחלים ע״ד ונחל עדניך תשקם גילוי בחי׳ עדן עצמו כו׳ והיינו כי הנהר זהו מחשבה והנה מודומ״ע הם בי״ע וכמ״ש בד״ה שובה ישראל עד ויש מודומ״ע באצי׳ והן בי״ע שבאצילות.

ויש עוד בחי׳ מאד עמקו מחשבותיך כו׳ היינו מודומ״ע שלמעלה מהשכל ועד״ז יובן ענין גילוי בחי׳ שלמעלה מהנהר כו׳ ופי׳ בעים רוחו יש לפרש ע״פ משארז״ל ע״פ ורוח אלקים מרחפת על פני המים זהו רוחו של מלך המשיח המד״א ונחה עליו רוח הוי׳ (ברבות בראשית פ׳ ב׳ ור״פ תזריע) והנה במשה נאמר מן המים משיתיהו והוא מבחי׳ מים עליונים שמשם המשכות התורה הנגלות לנו כמים שיורדים מגבוה לנמוך אך פנימיות התורה זהו בחי׳ ורוח אלקי׳ מרחפת ע״פ המים למעלה מבחי׳ מים כו׳ ועז״נ והניף ידו על הנהר שהוא בחי׳ מים בעים רוחו מה שלמעלה מבחי׳ המים וע״ז והכהו כו׳ וזהו נמשך ע״י התשובה שהיא ג״כ בחי׳ והרוח תשוב אל האלקים כמ״ש ע״פ האזינו השמים כו׳ ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות והניף כו׳ בעים רוחו כו׳:

ד **ולתוספת** ביאור שייכות ענין והכהו לשבעה נחלים דייקא לגילוי פנימית התורה שיהיה לעתיד הענין עפמ״ש בד״ה וישכם לבן הנ״ל שמדתו של יעקב אבינו ע״ה היא בחי׳ הרחמים העליונים תפארת דאצי׳ והיינו שאפי׳ על כל העולמות עליונים שייך ונופל בחי׳ רחמנות כו׳ ומדרגת השבטים יוצאי ירך יעקב הם במדרגה שלמטה ממנו דהיינו לעורר רחמים רבים על ניצוץ אלקות השורה בנפשו איך שירדה פלאים כו׳ כי הרחמנות הוא לפי ערך הדעת כו׳ (ועמ״ש סד״ה את הכבש אחד תעשה בבוקר וגו׳).

ומזה יובן למה קי״ס היה ליי״ב גזרים ליי״ב שבטים כי עכשיו שייך רחמנות של השבטים על ירידת הנשמה בגוף כו׳ שבעולם העשייה ההעלם וההסתר הרבה מאד משא״כ בעולמות עליונים וכנודע מענין אף עשיתיו כו׳ אבל לעתיד שיזדכך עולם העשייה ונגלה כבוד ה׳ שיהיה הגילוי בעשייה כמו למעלה א״כ אז לא שייך הרחמנות זו על הירידה בעשייה יותר מהבריאה כ״א הרחמנות של האבות עצמן שאפילו על עולמות העליונים שייך ונופל בחי׳ רחמנות כו׳ והנה כמו שבאתעדל״ת של רחמנות השבטים ממשיכים אתעדל״ע רחמים שלמעלה יותר דהיינו רחמים של האבות עצמן כמו למשל השבט של אילן שכופפין אותו שאזי נמשך ע״ז גם כל האילן עצמו וע״ז נמשך גילוי אלקות ע״י התורה ומצות והוא המשכה שע״י התורה שלפנינו המשכת חכמה עילאה כו׳ וכמ״ש במ״א סד״ה מי מנה עפר יעקב שלהיות המשכת התורה הוא ע״י בחי׳ רחמים דיעקב וכדלקמן כך לע״ל ע״י גילוי הרחמנות של האבות עצמן בכל נש״י ימשיכו ע״ז

אתעדל"ע מבחי' רחמים גדולים דא"א שלמעלה גם מחג"ת דאצי' וכמ"ש וברחמים גדולים אקבצך וכתיב וחסדי מאתך לא ימוש וחסדי דייקא כו' ועי"ז יומשך התגלות פנימית התורה שהיא בחי' מו"ס שלמעלה מחכמה דאצילות כו' ועפי"ז י"ל מה שארז"ל עץ הדעת חטה היתה.

וקשה דבמ"א מבואר דחטה היינו כ"ב אותיות התורה. ואיך נק' עץ הדעת. אך הענין כמבואר במ"א בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע דהתשב"כ היא עץ חיים ותשבע"פ נק' בזהר אילנא דטו"ר. ולא שהיא ח"ו עץ הדעת טו"ר. כי תשבע"פ היא מל' דאצילות דאיהו וגרמוהי חד. אלא ר"ל שמתלבשת לברר עה"ד טו"ר שהיא קליפת נוגה וכמשנ"ת באריכות באג"ה בד"ה ברע"מ פ' נשא והמשכילים יזהירו כו'. והנה גם בתשב"כ כתיב בשברי לכם מטה לחם. מטה לחם הוא עץ חיים ובשבירת לוחות ראשונות נשתלשלה ונתלבשה בדברים גשמיים כו' (כמ"ש במ"א ע"פ זה בפ' בחקותי). והיינו שהרי כל התשבע"פ מקבל מתשב"כ והיא ביאור ופי' התשב"כ. ולכן אדה"ר לפני החטא היה למעלה מבחינה זו דבירור עה"ד טו"ר כמ"ש בספר הגלגולים פי"ט שאדה"ר לפני החטא היה בחינה זו דמשיח ולמעלה ממדרגת משה (ועמ"ש ע"פ הן האדם היה כאחד ממנו כו') והנה מדור שלו היה בג"ע אשר ונהר יוצא מעדן כו' והיינו להמשיך בחי' עדן עצמו והוא פנימית התורה שיתגלה לע"ל ע"י משיח אשר זהו למעלה מבחי' אותיות כנ"ל בענין והניף ידו על הנהר כו'. ומכ"ז יובן ג"כ ענין תנופת שתי הלחם ע"ג שני הכבשים בחג השבועות. כי שתי הלחם היינו תשב"כ ותשבע"פ והכבשים הם בחי' רחמים מדתו של יעקב שע"י המשכת רחמים אלו ממשיכים גילוי התורה שהיא בחי' לחם וכמ"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים שהוא בחי' רחמים ועי"ז ואביא אתכם אלי (ועמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות בפי' וענין היתה לי דמעתי לחם כו') ואמנם תנופת הלחם והכבשים היינו להעלות התורה שהיא בחי' לחם חטה ולקשרה ולחברה באור א"ס ב"ה בחי' עדן העליון ממש וכן להעלות הרחמים של האבות למקורן ושרשן בחי' רחמים גדולים כו' (ועמ"ש מענין העלאה זו בד"ה זכור ושמור בדבור א' נאמרו. ושם בד"ה בענין האבות הן הן המרכבה) ולכן יש י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן כנגד י"ג מדות הרחמים:

ה **וזהו** והחרים ה' את לשון ים מצרים (בישעיה סי' י"א) ופי' הרד"ק דהיינו נהר מצרים שהוא הנילוס וכ"כ במצודת. והוא מ"ש ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. שם האחד פישון ופרש"י הוא נילוס נהר מצרים כו'. וכ"כ בזח"א לך לך פ"א ב' שלכן נאמר כגן ה' כארץ מצרים לפי שלשם נמשך אחד מד' נהרות היוצאים מג"ע היינו שם האחד פישון

כו' ובפ' חיי שרה דקכ"ה סע"א כ' מאי שם האחד פישון המיוחד מכולם כו' ולפיכך היתה חכמת מצרים יותר מכל העולם כו' שהרי גבי שבח דשלמה נאמר ותרב חכמת שלמה כו' ומכל חכמת מצרים (במ"א סי' ה). והיינו לפי ששרש הנהר הנ"ל נמשך מנהר היוצא מעדן שהוא חו"ב כו' וזהו שאמרו אית מיא מגדלין חכימין כו' (ועיין ברבות ס"פ בלק יש מעיינותכו' וע' בהרמ"ז פ' חיי שרה שם) וע' במא"א אות ד' סכ"ה ד' נהרות הם או"א זו"נ פישון באבא לשון פושו וסגו כי רבוי השפע יורד מהחכמה כולם בחכמה עשית כו'. (ועי' מזה בת"ז תיקון נ"ד דצ"א ע"א). אך עכ"ז מאחר שנאמר בהם ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. א"כ הם מקור עולמות הנפרדים וכמ"ש בזחי"א ויצא (קנ"ח א') ומשם יפרד כו' טורי דפרודא כו' וזהו שנקרא לשון ים מצרים פי' מצרים לשון מיצרים וגבולים. שהן בחי' בעלי גבול כמו מן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה הן בגשמיות והן ברוחניות הוא בחי' מיצר וגבול כו' וע"כ נק' ומשם יפרד להיות נראה ליש ודבר בפ"ע כו' דהיינו שהם מקור השפע להתהוות בי"ע כו' כי הם מקבלים מבחי' הדבור והדבור באדם יוצא לחוץ להיות בבחי' דבר נפרד ממנו.

והגם כי למעלה אין שייך דבר שחוץ ממנו יתי היינו קמי' יתי אבל לגבי הברואים יש צמצומים רבים עד כאלו הן בבחי' דבר נפרד כו' ועמ"ש בד"ה וספרתם לכם בענין פי' וכנפיהם פרודות כו' דחיות המרכבה כו' לפי שנמשכים מארבעה מוצאות הדבור כו'. אבל לע"ל שנא' ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר (בישעיה סי' מ) (ועיין מזה ברבות פ' ויקרא פ"א זחי"ב ס"פ משפטים קכ"ו א' ובת"א פ' לך לך בד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם) דהיינו שיהי' גילוי בחי' הדבור עליון כמו שהוא אצלו יתי' שאין הדבור היוצא ממנו בבחי' דבר נפרד כמו דבור האדם אלא מיוחד בתכלית היחוד במהותו ועצמותו יתי' גם אחר שיצא דבורו יתי' אל הפועל בבריאת העולמות כמו שהיה מיוחד עמו קודם בריאת העולמות כו' (כמ"ש בס' ש"ב פכ"א). וזהו פי' וראו כו' כי פי ה' דבר כלו' שיהי' התגלות הדבור עליון כמו שהוא בבחי' פי הוי' ממש ששם הדבור מיוחד במהותו ועצמותו יתי' כך יהי' גילוי זה למטה וראו כל בשר יחדו גילוי זה. ועי"ז יהיה גלוי אחדותו יתי' שבעולם האציי' גם למטה בעשייה כמ"ש ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד (ועמ"ש בזה סד"ה למנצח על השמינית). לכן אז א"צ לבחי' ד' נהרות הנ"ל שהשפע בא מהם בבחי' ומשם יפרד. אלא יהי' גילוי והמשכת הנהר היוצא מעדן ממש מה שלמעלה מבחי' ומשם יפרד. וזהו והחרים ה' את לשון ים מצרים ות"י ויבש כו'. ולא עוד אלא והניף ידו על הנהר היינו הנהר היוצא מעדן ממש קודם בחי' ומשם יפרד כו' והכהו לשבעה נחלים וכמש"ל. אך עוד י"ל המכוון כי ז' נחלים הם ז"ת היינו המדות

והדבור שבהם ועל ידם נמשך השפע והנהר הוא בינה שלמעלה מהמדות, והוא ענין שער החמשים דבינה שאינו מושג כלל.
והמדות והדבור מקבלים משם רק הארה בעלמא כנודע מענין מי ברא אלה כו' ועמ"ש מזה ע"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות. ולע"ל נאמר והכהו לשבעה נחלים היינו שאותו האור המאיר בבחי' הנהר עצמו יומשך ויתגלה בבחי' ז"ת שהם המדות והדבור המאירים ומתגלים בבי"ע כו' (וע' מזה בזח"א בראשית דנ"ב ע"א). וזהו ענין ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים כו'. (ועיין עוד מענין והחרים ה' את לשון ים מצרים ברבות ריש קהלת ע"פ הבל הבלים אמר קהלת):

שמיני

פרק א

לויתן זה יצרת לשחק בו. איתא במדרש רבה פ' שמיני פי' י"ג בהמות ולויתן הם קניגון של צדיקים לעתיד לבא כו' בהמות נותץ ללויתן בקרניו וקורעו ולויתן נותץ לבהמות בסנפיריו ונוחרו כו' ולא כך תנינן הכל שוחטין ובכל שוחטין ולעולם שוחטין חוץ ממגל קציר כו' עד חדוש תורה מאתי תצא. שהקב"ה יתיר אז שחיטה זו שישחוט הלויתן את הבהמה בסנפיריו. ובהמות אלו זהו ענין שור הבר (וכמ"ש בתרגום יונתן בתהלים סי' נ' ע"פ בהמות בהררי אלף ותור בר כו' ועיין בב"ב דע"ד ב' ע"ה א'). ולהבין ענין קניגי זו דלויתן עם שור הבר. הענין כי יש ב' מיני צדיקים. הא' אותן שהם בסתר שעבודתם ברוחניות פי' בכוונת הלב לייחד יחודים עליונים ובבחינת עליות. וכגון רשב"י כשהיה במערה י"ג שנה שבודאי לא היה יכול לקיים במעשה כמה מצות מעשיות שהרי לא היו ניזונים רק מחרובא ועינא דמיא דאיברי להו א"כ לא קיים אכילת מצה בפסח וקדוש על היין ואתרוג וסוכה כו'. וכן האריז"ל היה ג"כ גם בבחינה זו (ר"ל ע"ד מ"ש בזהר ח"ג) (דקפ"ז ע"ב) ע"פ וידגו לרוב בקרב הארץ משא"כ שאר נוני ימא שאינן בארץ רק בים זהו ענין המלאכים כו'. והב' הם אותן צדיקים שהן בגילוי שעבודתם בגשמיות בקיום המצות מעשיות ושמחת בחגך שהוא ג"כ המשכת אורות עליונים מועדי הוי' והשמחה הוא הגילוי אור א"ס ב"ה שנמשך ומתגלה (וכמש"ל בפ' צו) והמשכה זו הוא ע"י המצו' בעובדא דוקא כמארז"ל שבזמן הבית אין שמחה אלא בבשר דהיינו מצות שלמי שמחה שהיו מביאים בכל יו"ט כו' ועכשיו אין שמחה אלא ביין וכדלקמן. ועיקר ההמשכות בפסח ע"י מצה ובשבועות ע"י מ"ת ובסוכות ע"י סוכה ולולב ומיניו ובלעדי זה א"א להמשיך כלל (אבל רשב"י שהיה מבחינת לויתן ונוני ימא דאזלין ביבשתא כנ"ל

המשיך ההמשכות כשהיה במערה ע"י יחודים ועליות כו' כנ"ל). והנה באמת אי אפשר להגיע (אן רירען בל"א) אלקותו יתי ע"י עבודה הגשמיות אלא ע"י עבודה רוחניות של הצדיקים הנ"ל והם נקראים נוני ימא כדגים אלו שהים מכסה עליהם כך הם מבחינת עלמא דאתכסיא וישנם בכל דור ודור שהם צדיקים שבסתר כו' והם המחברים העולמות לא"ס ב"ה (וע"ד שאמרו דוד היה מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה) וזהו ענין לויתן שהוא לשון התחברות כמו הפעם ילוה אישי אלי כו' (הג"ה) (עיין פ"ק דע"ז ד"ג ע"ב רביעית יושב ומשחק עם לויתן שנאמר לויתן זה יצרת כו' ועיין בשמות רבה פט"ו דקל"ב ב' מענין לויתן זה כו' ובזח"א ויחי דרמ"ז א' שמות י"א ע"ב בשלח ד"נ ע"ב אחרי דנ"ח ע"א שלח קע"ד א' ועיין בעמה"מ שי"ד פי"ד דפ"ד ע"ג) והנה בג' שעות רביעיות הוא נקרא סמוך למנחה כדאיתא בגמ' ר"פ ערבי פסחים ויצחק תיקן תפלת המנחה וידוע דיצחק הוא לשון צחוק ושחוק כמ"ש צחוק עשה לי אלקים וכמ"ש מזה בד"ה ושבתי בשלום. ולכן אז יושב ומשחק עם לויתן כו' ועמ"ש בפי' מנחה בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה כו' גם כי יצחק חפר בארות שהוא ענין העלאת מ"ן ועיין בפ' תולדות (דקמ"א סע"א), והנה מבואר במ"א ענין הנזכר בגמרא (רפ"ו דברכות) דפי' והיה אם שמוע לא נקרא עדיין עושים רצונו של מקום כדבעי (ע"ש בתוספות) והיינו לפי שלא נאמר בה בכל מאדך כמו בפ' שמע דהיינו שלהיות ההמשכה והגילוי מסוכ"ע בממכ"ע שזהו הנקרא עושין רש"מ. זהו דוקא ע"י בכל מאדך בלי גבול כו' וזהו הבחינה הנזכר כאן שלהגיע ולהמשיך בחינת הפעם ילוה כו' זהו ע"י העבודה הרוחניות של הצדיקים הנקראים נוני ימא משא"כ בלא בחינת בכל מאדך אף שנאמר והיה אם שמוע תשמעו כו' כנ"ל. ועד"ז ארז"ל פ"ק דע"ז (שם) משחרב בהמ"ק אין שחוק כו' וכמ"ש בפ' תרומה (קס"ו ב) בענין ונהר יחרב ויבש ובבראשית (ד"ו ע"ב) ומ"ש הרמ"ז שם (ד"ו א') גבי לרחוק דא יעקב. ועוי"ל בזה עפמ"ש בכהאריז"ל שע"י תומ"צ ממשיכים יחוד זו"נ אבל להמשיך יחוד או"א שהוא המשכת אור חדש מא"ס ב"ה הוא ע"י מס"נ דייקא וזהו ענין ק"ש למסור נפשו באחד ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני ישראל בפ' אמור וזהו הפי' מ"ש כאן שהמשכה זו הוא דוקא ע"י עבודה רוחניות שמבחינת לויתן דהיינו חיבור היש לאין כו' בבחינת מס"נ באחד וע"ז ממשיכים להיות ילוה אישי אלי (ועמ"ש סד"ה וללבן שתי בנות בענין ילוה אישי ובד"ה נשא את ראש בני גרשון). גם י"ל פי' עבודה רוחניות דנשמות שמבחינת לויתן ע"ד מ"ש בש"ע א"ח (סי' צ"ח ס"א) שהתפשטות הגשמיות קרוב למעלת הנבואה כו' וכענין המבואר בפע"ח שט"ז פ"א על האריז"ל אם הייתי דורש שמונים שנים כו'. והנה ארז"ל משחרב בהמ"ק אין שחוק כו' ברביעיות

מאי עביד יושב ומלמד תינוקות של בית רבן תורה (ועיין מ״ש במקום אחר על פסוק וכל בניך למודי הוי׳ ועיין בפרדס בעה״כ ערך כרובים וכרוב היינו כרביא. ועמ״ש בד״ה מי יתנך כאח לי ועמ״ש בפ׳ ויצא קנ״ו ובמק״מ שם) ע״כ הג״ה. אך להיות כי העוה״ז הוא גשמי לכן צריך לצדיקים שעבודתם בגשמיות לקיים מצות מעשיות והוא שארז״ל עמוד א׳ וצדיק שמו שעליו העולם עומד, (ועמ״ש בד״ה אשירה להוי׳ ועמ״ש בביאור ע״פ וקבל היהודים וע״פ טובה הארץ מאד מאד). וכל מה שיש ביבשה יש בים כי באמת צ״ל הא והא. כי הנה הילוך הצדיקים הנק׳ נוני ימא היא נפלאה וגבוה מאד כמו עד״מ הדגים ששטים בים כך הם שטים ובטיסה אחת מגיע למעלה מעלה וגדולה הרבה מעבודת הצדיקים שבגשמיות שמחה בבשר כו׳ שהכל למטה במדרגה. משא״כ הילוכם שהוא כמשל דג הים ששט מקצה העולם ועד קצהו כך הילוכם ברוחניות בטיסה אחת (מיט איין שו״פ בל״א) עולים ומגיעים למעלה מעלה ואין זה כלל בבחי׳ התלהבות ורתיחת הדמים כמו עבודת הצדיקים הנ״ל שבגשמיות שמחה בבשר שמחה ביין בחי׳ רשפי אש ושלהבת כו׳ אלא אדרבה בקרירות הדמים ובנחת (ועמ״ש בבה״ז וירא) (קי״ב א׳) ע״פ וגם אמנה אחותי בת אבי היא כו׳ ומ״ש בד״ה בהעלותך את הנרות בענין חייך שלך גדול משלהם ובטיסה אחת מגיעים למעלה מעלה כו׳ כנ״ל. וא״א לבאר דבר זה בדיבור איך ומה הוא. ולכן לא קיים רשב״י בהיותו במערה כמה מצות מעשיות כנ״ל אלא הכל ברוחניות למעלה מבחי׳ שמחה בבשר כו׳. וזהו ענין סנפיריו של הלויתן (הנק׳ פלוי״ש פעדר״ן) שבהם הוא שט מן הקצה כו׳. ולכן העולם כולו עומד על לויתן שמקיף כל העולם כנודע בדברי רז״ל. ולעתיד הלויתן יעשה מלחמה עם שור הבר וישחטנו בסנפיריו. כי הנה עבודת הצדיקים שבבחי׳ השנית נק׳ שור הבר פני שור מהשמאל אלא שהוא בר וזך כו׳ כי הנה גם עבודתם במעשה גשמיות כמו ושמחת בחגך דיו״ט ואין שמחה אלא בבשר כו׳ אינו כפשוטו שיאכל בשר השור למלאות בטנו ח״ו וישיש בו אלא בחי׳ העלאות כענין שלמי שמחה מבשר גשמי. שהיה בזמן בהמ״ק שהיו ריח ניחוח ממש לה׳ ועד״ז הוא שמחה בבשר יו״ט וכמ״ש וישמחו בך כו׳ בך דייקא אלא שהוא לשון בקשה מפני שחרב בית מקדשנו כו׳.

וזה נק׳ שור הבר מלשון בר לבב פי׳ בשר זך ובר דהיינו שמחה לה׳ הנולד מזה ברשפי אש והתלהבות כו׳. אלא שאעפ״כ מילתא זוטרתא היא לגבי הילוך הנפלא של הצדיקים הנק׳ לויתן לפי שבא מדבר גשמי ובעל גבול כו׳ משא״כ ההילוך שלהם שבטיסה אחת בקרירות ובנחת מגיעים למעלה מעלה שהיא גדולה יותר לאין קץ ולכן הלויתן ישחוט את שור הבר. פי׳ שיעלה אותו ע״י הטיסה שלו וזהו בסנפיריו שבהם ועל ידם עיקר

העליה שלו כו' שזהו למעלה מכחם עצמם של הצדיקים הנק' שור הבר (וע' בפרדס בעה"כ ערך לויתן מענין הסנפירים). אך באמת גם שור הבר יעלה את הלויתן כי בבחי' אחת עבודתם נעלית יותר אף שהיא בבחי' עבודה גשמיי' הרי כן צ"ל ע"פ התורה ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר ויין כו' ומצד זה יעלה הוא אותו. וזה יראה הקב"ה לע"ל לצדיקים כללות עבודתם בהאי עלמא ששניהם כאי טובים בהא האי עדיף ובהא האי עדיף. (הג"ה. עוי"ל שנקרא שור הבר ע"ד ורב תבואות בכח שור ומימי לא קראתי לשורי שורי אלא לשורי שדי והתורה נק' ראשית תבואתה וכ"ז נמשך בכח שור ע"כ נק' צדיקים אלו ע"ש שור הבר. ועוי"ל דהנה מבואר לעיל דבחי' צדיקים אלו זהו ענין עמוד א' וצדיק שמו כו' וזהו בחי' יוסף הצדיק והוא נק' שור כמ"ש בכור שורו הדר לו) (וכמ"ש בזוהר פ' שמיני דל"ח ב' ובמק"מ שם) ע"כ הג"ה. והנה הלויתן ישחוט את שור הבר בסנפיריו אף שכהיום שחיטה כזו פגומה גמורה היא מחמת ההפסק כו' אבל לעתיד צ"ל כן דוקא. כי ענין השחיטה זו היא בחי' עליות שור הבר למעלה מעלה ע"י הלויתן המעלהו בסנפיריו. ולכן צ"ל הפסק בינתיים שהרי א"א להיות כל העליי' בבת אחת. כנודע שיש כמה היכלות היכל הזכות היכל הרצון כו' וא"א להיות כל העליות בפעם א' אלא הפסק בין היכל להיכל ולכן יתיר הקב"ה פגימה זו (ועיין מ"ש במ"א בענין עליית התפלה דרך ההיכלות עליונים כו' בביאור ענין מזוזה מימין וממש"ש יובן גם כאן). והנה שור הבר יעלה את הלויתן ע"י שידקרנו בקרניו:

פרק ב

ביאור על לויתן זה כו' הנ"ל

הנה ענין שיש יתרון בנשמות שמבחי' נוני ימא על נשמות שמבחי' שור הבר פשוט הוא מאחר שהם מיחוד או"א והם הנק' אחים וריעים. אך להבין ענין היתרון שיש ג"כ בנשמות שמבחי' שור הבר על בחי' נוני ימא הנה יש להקדים מ"ש במ"א ע"פ והיתה נבלתך למאכל לכל עוף השמים ולבהמת הארץ כו' והענין שכל הקללות הם על הרע דנוגה ופי' נבלתך לשון נובלות היינו מה שנפל בבחי' נובלות ושבירת הכלים ומעורב תוך הרע דנוגה לא ישאר בו מאומה לעתיד אלא ילקטוהו עוף השמים ובהמת הארץ עוף השמים היינו כמארז"ל ע"פ ועוף יעופף ועוף זה מיכאל כו'. (ועיין בזח"א בפ' בראשית די"א סע"ב ודי"ב ע"א ובע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ד' מענין עופין כו'. וע' בזח"ג בפ' צו דכ"ו ע"ב ובפ' שמיני דל"ט סע"ב ובמק"מ ובהרמ"ז). ויש מלאכים שנקראים בהמת הארץ והוא המרכבה פני אריה פני שור כו' וגם בנשמות בני אדם יש ב' מדריגות אלו שיש נשמות שנק' עוף וכמ"ש בזח"ג בפ' פינחס (דרי"ז ע"ב) אשר שם

צפרים יקננו בטוליהון מקננן נשמתיהון דצדיקייא וכ"ה בזהר ח"א בפ' ויצא (דקס"ב סע"ב) ויש נשמות שנק' בהמת הארץ כמ"ש גור אריה יהודה יששכר חמור גרם כו' בכור שורו. והענין שבבחי' א' יש יתרון מעלה בעוף על הבהמה. שהעוף הוא פורח בכנפיו הגבה למעלה באויר משא"כ הבהמה. ובבחי' א' יש יתרון בבהמה על העוף דהעוף זוטר חיותיה. ולכן הכשרו בסימן א' אבל הבהמה חיותה רב ועד"ז יובן למעלה דבחי' המלאכים שנק' עוף השמים וכן הנשמות שמבחי' זו יש להם יתרון שיוכלו לעוף ולעלות בעילוי עד רום המעלות ע"י הגדפין אהוי"ר (וע' מענין העפיפה בהרמ"ז פ' שמיני ד' ט"ל סע"ב ועמ"ש עוד מענין בחי' העופות בפ' בהעלותך סד"ה אם את כל דגי הים כו') ויש ג"כ יתרון מעלה בבחי' המלאכים ונשמות הנק' בהמת הארץ שכחם רב וגדול וכמ"ש בחיות המרכבה והחיות נושאות את הכסא כו' הרי שכחם עצום להיות נושאות את הכסא ועל הכסא כמראה אדם כו'.

והנה ממוצא דבר מבואר דעם היות שבחי' עוף יש בו יתרון בחי' העפיפה לעלות בעילוי כו' עכ"ז יש ג"כ יתרון עצום לבחי' בהמת הארץ ברוב הכח שבהם. ובמ"א נת' דהכח הזה בחיות המרכבה להיות נושאות את הכסא היינו לפי שהן ממה שנתברר משבה"כ שהוא מעולם התהו כו' ששם הי' ריבוי האור כו' ועפ"ז י"ל דמה"ט אין כן בעופין לפי שהן נמשכו מזיווג נשיקין וזיווג דנשיקין הוא אפילו כשא"צ לברר משבה"כ כמ"ש בע"ח שם בהדיא, וצ"ע דלכאורה משמע שכל המלאכים יצאו מזיווג נשיקין כמ"ש בע"ח שם. ומ"מ עכ"פ יש יתרון לבחינת בהמה על בחי' עוף בענין הכח והגבורה כו' הגם שיש יתרון לעוף בענין העפיפה כו' (ואפשר לומר דזהו כענין בחי' ב' שמות מ"ב וע"ב שבשמע והיה אם שמוע אשר שם מ"ב הוא בחי' העלאות ובשתים יעופף כו' והוא בחינת ובכל מאדך שבפ' שמע ובחי' זו הוא נעלה יותר משם ע"ב כמ"ש בפ' תרומה דקל"ב ב'. אך להיות המשכת אלקות מלמעלה למטה ע"י תורה ומצות מעשיות זהו בחי' שם ע"ב ונתתי עשב בשדך לבהמתך ע"ב שי"ן) (כמ"ש בת"ז). וא"כ עד"ז י"ל ג"כ בענין נשמות הנק' נוני ימא ונשמות הנק' בהמת הארץ שעם היות יתרון מעלת נוני ימא שהם שטים בעליות ולייחד יחודים כו' ה"ז כעין בחי' העפיפה של העופין כו' אך שנוני ימא הם בים עלמא דאתכסיא ומ"מ יש ג"כ יתרון בבחי' הנשמות הנק' בהמת הארץ ע"ש ורב תבואות בכח שור והנה (בתהלים סי' נ') ע"פ בהמות בהררי אלף תרגם יונתן ותור בר דרעי בכל יומא בטורין אלפא. (ומבואר ענין זה בזח"ג בפ' פנחס דרי"ז א' ובח"א בפ' בראשית י"ח ב') והיינו בחי' מל' שנק' בהמה רבה שם ב"ן שהיא מבררת הניצוצים שנפלו בשבה"כ בבי"ע ואלף טורין היינו בעולם הבריאה כו'. וגם י"ל לכן נק' תור בר.

כי בר היינו תרגום חוץ והוא שהמל' נק' עלמא דאתגלייא בחינת הדיבור כו' משא"כ בחי' ים עלמא דאתכסיא מחשבה כו'. (ועמ"ש בד"ה מי יתנך כאח בענין אמצאך בחוץ). והנה כתיב יודע צדיק נפש בהמתו והוא יסוד ז"א וכדאיתא בפ' פנחס שם במק"מ. וזהו ענין עמוד אחד וצדיק שמו שעליו העולם עומד וז"ש בזהר ההוא אדם דרכיב ושליט על בהמה דא כו'. וזהו שאמרה אשת ר' עקיבא על ר' עקיבא יודע צדיק נפש בהמתו (בכתובות דס"ג). והנשמות הנמשכים מיחוד זו"נ נקראים ג"כ בהמת הארץ שור הבר. ועיקרם הם נשמות דבריאה הנולדים ונמשכים ממל' דאצילות. והיינו כמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי בריאת הנשמות ממנה להיות יש ודבר נפרד בפ"ע בעולם הבריאה כו' לידת הנוק' הנשמות והמלאכים לעולם הבריאה כו'. משא"כ נר"ן דאצי' ממש כ' לעיל מיני' אפשר לא נשתנה מהותן להיות דבר נפרד מאלקות כו'. וזהו כענין נוני ימא שהם בתוך הים והים מכסה עליהם וא"א להם להיות נפרד מהים (וכמ"ש בפ' בשלח בד"ה וירא ישראל וע"פ מאמר הזהר פ' בשלח דמ"ח ע"ב). אבל הנשמות שנבראו ממל' דאצי' בבריאה להיות יש ודבר נפרד נק' בהמת הארץ וכמו ברואים שביבשה נפש חיה למינה הגם שממנה הם חיים ואוכלים מצמח הארץ עכ"ז הם יש ודבר בפ"ע ולא כמו נוני ימא שהים מכסה עליהם וא"א להם להפרד מהים כו' כנ"ל.

ועיין בע"ח שער סדר אבי"ע שמ"ז פ"ד שזיווג זו"נ דבריאה הוא להוליד למלאכים דיצירה הנשמות שלהן כו' ולא נשמות בנ"א דבריאה כו' א"כ כמו כן משי"ש זיווג זו"נ דאצי' שמולידים נשמות הצדיקים היינו ג"כ נשמות דבריאה כו' ע"ש ובפרק ה' וכ"כ במ"ח מסכת זיווג או"א פ"ג נותנים כח בזו"נ דאצילות להזדווג ולהוליד נשמות הצדיקים אל עולם הבריאה כו' בזו"נ דבריאה להזדווג ולהוליד נשמות המלאכים אל עולם היצירה וכ"מ בהדיא בזהר ויצא דקנ"ה ע"א ועיין בפרדס שט"ו פ"ד. אמנם בזהר ויקרא דכ"ד סע"ב משמע בהדיא שיש נשמות נמשכו מזיווג זו"נ דאצילות ונק' הנפש ההיא נפש דאצי' ממש (וכ"מ עוד בכמה מקומות בזהר בפי' בנים אתם להי' אלקיכם ועיין בזהר יתרו דפ"ז ע"ב ופי' ויקרא ד"ז ע"ב ור"פ משפטים דצ"ד ע"ב לפי' הע"ח של"ח דרוש ד' וכפשט ל' הזהר שם ובספר הגלגולים פ"א ופ"ך ועיין מ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה וע' בזהר משפטים דצ"ו ע"א ואין כאן מקומו). אך עכ"פ מובן שסתם נשמות שנמשכו מיחוד זו"נ דאצי' בעולם הבריאה הם נעשו בחי' בריאה ע"י לידתן מהנוק' דאצי' כו'. וזהו ענין שנק' בזהר הי"ב שבטים שבבריאה י"ב בקר כו' והנה פי' י"ב בקר היינו שכחם רב בבחי' מרכבה להיות נושאות את הכסא ובחי' אדם דאצי' שעל הכסא והיינו בכח הבירורים מעולם התהו כו' דוגמת שנת"ל בענין והחיות נושאות כו' והנה

מבואר במ"א ע"פ רני ושמחי בת שבחי' בת שהיא בחי' מל' דאצי' היורדת בבריאה תעלה ביתר שאת ולהיות אשת חיל עטרת בעלה כי יהיה גדול כח המתברר שהוא משם ס"ג כו' והיינו שתעלה אפילו למעלה מבחי' אימא וכמ"ש במ"א ע"פ הזהר פ' שלח דקע"א ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים שהיא בחי' מל' חצים אל הים הקדמוני שהיא בינה כו' והטעם מצד הבירורים דניצוצים דכח"ב דתהו שהמל' מבררת בבי"ע כו'.

ועוד כי נעוץ סופן כו' וסוף מעשה כו' ולכן המל' היא בחי' כתר כו' בע"ס דאו"ח וכמבואר במ"א ע"פ הראיני את מראיך כו' ולכן מה"ט יש יתרון ג"כ לנשמות הנולדים ממל' דאצילות היינו מזיווג זו"נ על נשמות שמבחי' אימא הנק' נוני ימא שהם הנשמות היוצאים מיחוד או"א ועוד זאת גם מצד ז"א דאצילות (ואפילו בנשמות דאצילות ממש שמבחינת זו"נ שייך יתרון זה כמובן) עפמ"ש באדר"ז דרצ"ב או"א מהאי מוחא נפקי כו' ז"א בעתיקא קדישא תלייא ואחיד שהז"א שהוא מדות דאצי' הוא בשרשו למעלה משרש או"א אלא שנמשך למטה. וכמו עד"מ המדות באדם אף שנולדו ונתגלו מן השכל כו' מ"מ עיקר המדות בשרשן נלקחו מלמעלה מן השכל.

ולכן יש במדות התגברות יותר ממה שהי' בשכל המולידן. וכמשנ"ת בביאור ע"פ שימני כחותם בענין הרצועות שבתפילין כו' ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי וע"פ התוספתא שבזהר בפ' בשלח ד"נ ע"א גבי תלת רוחין דכלילן בתלת כו'.

ולכן ארז"ל האבות הן הן המרכבה והאבות הן חג"ת דאצילות הם בחי' מרכבה להעלות את האדם הוא בחי' חכמה דאצי' ע"ד הנ"ל במרכבתא דבריאה לגבי אצילות כו' וכמבואר ענין זה באריכות בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה בפ' יתרו ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר פ' חיי שרה דקכ"ג ע"א בענין מאה שנה כו' ג"כ ענין יתרון שיש לז"א על או"א כו' ע"ש.

ולכן גם מה"ט הנשמות שמבחי' שור הבר מעלים את לויתן הנשמות דאו"א ע"ד שחג"ת דאצי' מעלים החכמה באור א"ס שלמעלה מהחכמה כו' והמדות דאצי' לגבי החכמה נמשל עד"מ כמו הבהמה יש לה גבורה יותר מהאדם משום שבשרשה נלקחה ממקום עליון כו'. כי בהמה היינו בחי' מדות ואדם בחי' חכמה כו'.

ועיין במק"מ בפי' הזהר פ' שמיני דל"ח ע"ב ע"פ ושור ואיל כו' דפי' שור ביסוד ז"א כמ"ש ביוסף בכור שורו הדר לו. וכ"ש דשייך כ"ז מצד שרש הנשמות שמהנוק' מל' שמבררת מבי"ע מעולם התהו כו' ועיין מ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה. שבחי' זו

של המל' שיורדת לבי"ע ע"י דוקא נעשה העלייה הגבה מאד נעלה וכ"ז שייך כאן לבחי' הנשמות שנק' שור הבר. וכמובן.

וזהו ענין שארז"ל בהמות נותץ ללויתן בקרניו כי הנה איתא בגמ' רגלי החיות כנגד כולן כו' עד הבחי' היותר גבוה הוא קרני החיות כנגד כולן. כי רגלי החיות הוא בחי' נה"י וקרני החיות הן בבחי' כתר שהן צומחי' מהגלגולת כו'.

וזהו ענין הנ"ל שהמל' שנק' בהמה רבה היא בחי' כתר ממטה למעלה וע"ז יגביהו את לויתן שמבחי' חו"ב באור הכתר שלמעלה מהחכמה כו'. והיינו כענין מ"ש במ"א בפי' רמה קרני כו' דוד שנמשח בקרן כו' בד"ה הנה להבין שרש ענין מתן תורה בפי' יתרו ועיין מזה בספרא דצניעותא ספ"ה בזהר ס"פ תרומה דקע"ט סע"א.

וזהו פזר נתן לאביונים כו' קרנו תרום בכבוד שע"י קיום המצות מעשיות יהיה בחי' תרום קרנו וכמ"ש בזהר בפ' בהעלותך דקנ"ג סע"ב קנ"ד א' וע' בזהר בפ' וירא דצ"ו א' ובפ' צו ל"ד א' מענין בקרן בן שמן כו'.

וזהו בכור שורו כו' וקרני ראם קרניו וכמ"ש ותרם כראם קרני בלותי בשמן רענן וע' בזהר ס"פ במדבר דק"ך ע"א בענין ובא לו לקרן כו'. ועוד יובן ענין העלאה זו דשור הבר יעלה ג"כ את הלויתן אע"ג שדרך כלל נוני ימא הם נשמות היותר עליונים מבחי' נשמות הנק' ע"ש ארץ בהמת הארץ דכה"ג הוא ג"כ בענין ים ויבשה עצמן. דים הוא עלמא דאתכסיא שלמעלה מבחי' יבשה שהוא עלמא דאתגלייא אך כ"ז היא מצד סדר ההשתלשלות אבל ע"י גילוי הארה רבה ועצומה מלמעלה מסדר ההשתלשלות ע"ז הפך ים ליבשה כי שם ים ויבשה שוין ואדרבה שם במחשבה הקדומה ארץ קדמה וכמש"ל סד"ה ששת ימים תאכל מצות כו' ועד"ז ג"כ בענין הנשמות הנמשכים מבי' הבחי' דים ויבשה ולכן מצד סדר ההשתלשלות שמלמעלה למטה יעלה הלויתן את שור הבר ומצד בחי' שמלמטה למעלה שבמחשבה ארץ קדמה כו' יעלה שור הבר ללויתן כו' ועמ"ש ג"כ בד"ה והיה מספר בני ישראל שלעתיד יהיה ארץ למעלה מבחי' מים וזהו לרוקע הארץ על המים כו' (ועמ"ש קרוב לזה בד"ה קול דודי בענין האבות ואמהות שנק' הרים וגבעות כו'):

ועוי"ל בענין לויתן ושור הבר דהנה מבואר במ"א ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו' דמזה משמע שהנשמות גבוהים מהתורה שהרי ששים מלכות ארז"ל אלו ששים מסכתות כו' אחת היא יונתי זו כנס"י. ולפעמים משמע להפך כי הנשמות מתקשראן באורייתא ואורייתא בקב"ה (וכ"מ ברבות ר"פ ויקהל ע"פ מי ברא אלה ע"ש). אך הענין שזהו משארז"ל לא זז מחבבה עד שקראה בתי כו' לא זז מחבבה עד שקראה אמי. כי בת היינו בחי' מקבל והיינו שהם בחי' מקבלים מהתורה אכן כשקראה אמי

היינו אדרבה שהם בחי' משפיעים להתורה כו' (ועמ"ש מזה בת"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי בת). וזהו ענין ב' הבחינות דשור הבר ולויתן. כי השור שכחו חזק לעול והיינו עול מצות. עול דוקא בבחי' עבד כמ"ש ולעבדו וכמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא כח אדני בענין פי' אדון עוזנו צור משגבנו כו' שע"י ביטול ועול זה נמשך בחי' מקיף ולבוש להנשמה להעלותה למעלה ולהיות בבחי' מהלכים.

וע' ברבות וארא פ"ח ומהו לבושו של הקב"ה עוז כו' ה' עוז לעמו יתן כו' ע"ש ומשם שרש הלבושים הנמשכים ע"י המצות. להיות וכבוד ה' יאספך. ונמצא בבחי' זו הוא מקבל מהמצות דוקא שעי"ז דוקא יבא להיות בבחי' מהלכים בין העומדים כו' ע"י הלבושים הנ"ל והלבושים אלו הם הנקראים ג"כ ארבין ואניות שבהם ועל ידם יוכנו לילך בים שהוא עלמא דאתכסיא (וכמש"ל סד"ה ולא תשבית מלח). אכן יש נשמות גבוהות מאד שיש בהם בחי' רעותא דלבא בחי' בכל מאדך בלי גבול ע"ד חסידים הראשונים (הנז' רפ"ה דברכות דל"ב ע"ב) שבחי' זו זהו למעלה מהתורה כמרומז בגמרא שם ועל כיוצא בזה אמרו יש קונה עולמו בשעה אחת כו' כי בחי' רעותא דלבא זו זהו מבחי' כתר שהוא רצון שלמעלה מהשכל כו' והוא מקור התורה דמחכמה נפקת כו'.

וע"ז אמרו לא זז מחבבה עד שקראה אמי כו' וזהו ענין אחת היא יונתי כו' כמ"ש על פסוק זה. וזהו ענין לויתן ששט בים ומקיפו כרגע היינו שהוא למעלה ממדרגת הארבין והאניות שהם הלבושים שממעשה המצות שבהם ועל ידם יתעלו הנשמות בבחי' סוכ"ע ים החכמה כי"א אדרבה הוא מקיף את הים ומשפיע וממשיך בים החכמה מלמעלה מהחכמה כו' כי לויתן ל' חיבור ע"ד דוד היה מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה כמש"ל ועם היות כי באמת בחינה זו דלא זז מחבבה עד שקראה אמי שהוא בחי' לויתן גבוה מבחי' שור הבר שהוא בחי' לא זז מחבבה עד שקראה בתי. אעפ"כ לע"ל כתיב רני ושמחי בת כו' ושכנתי בתוכך דוקא. כמ"ש במ"א שזהו ע"ד הנה ישכיל עבדי ירום ונשא כו' בחי' עבד הנ"ל דלעבדו בבחי' כשור לעול יש בו מעלה ומדרגה יתירה כו' ונעוץ סופן בתחלתן כו':

תזריע

פרק א

אשה כי תזריע וילדה זכר כו'. וארז"ל (בברכות ד"ס ע"א נדה דל"א א') אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' וזה פלאי, והפלסופים נדחקו ליישב כי לפי שאשה מזרעת תחלה הרי טפת הזכר באה באחרונה ועילאה גבר. משא"כ אם האיש מזריע תחלה כו'. ואמנם

באמת הוא דוחק גדול בפי' לשון אשה מזרעת תחלה דמשמע שממנה דוקא בא הזרעת הזכר ולא ע"י שהזכר מזריע לבסוף כו'. ועוד דארז"ל ספ"ג דנדה גבי דינה כתיב בתו. בתו של יעקב וגבי השבטים כתיב בני לאה כי אשה מזרעת תחלה כו' א"כ משמע שמזרע האשה דוקא נולד הזכר וד"ל. (וכ"ה במדרש רבה תזריע ס"פ י"ד הזכר מן האשה כו' ע"ש). והענין כי הזכר הוא בחי' חסד כדכתיב זכר חסדו ונקבה היא בחי' גבורה דינא דמלכותא דינא וכמארז"ל על שרה אמנו שבשעה שבשרוה המלאכים שעתידה שתלד בן זכר פירסה נדה בחי' גבורות, וגם אמרז"ל שאברהם צוה לתת להם סלת והיא נתנה קמח מכאן שאשה עיניה צרה באורחים והיינו לפי שהיא מבחינת גבורות.

והנה בולד שניהם מזריעים וכמארז"ל לובן מן האב שממנו עצמות וגידים ומוח כו' אודם מן האם שממנו עור ובשר כו', ולכאורה יפלא איך מתאחדים ב' השפעות אלו שהרי חו"ג הם ב' הפכים ומים מכבים אש. אך הענין כנודע שהי"ס כלולים כל א' מהן מכולן ויש בחסד חסד שבחסד וגבורה שבחסד ות"ת שבחסד כו' וכן בגבורה יש חסד שבגבורה גבורה שבגבורה כו' וכמ"ש בענין ספירת העומר שהם ז' מדות וכל א' כלול מז'.

ועד"מ האב מכה בנו ומייסרו בשבט אנשים הרי הוא מחמת אהבה בשביל שישוב להי' ובתורתו יהגה ואעפ"כ ההכאות הם יסורים ממש וה"ז גבורה שבחסד ועד"ז נאמר את אשר יאהב ה' יוכיח. ולהיפך חסד שבגבורה היינו האם שמשפעת לבנה כל טוב ומניקתו הרבה כו' ואין זה טובתו כלל.

והנה ביחוד וזיווג האב משפיע מבחי' הגבורה שבו והאם שהיא מגבורה משפעת מבחי' החסד שבה ולכן יכולים להתחבר יחד אבל אילו היה האב משפיע מחסד שבחסד והנקבה מגבורה שבגבורה באמת לא היו מתחברים כלל.

ומעתה יובן ג"כ ענין הנ"ל דאשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' שהרי השפעתה הוא מבחי' חסד דוקא לכן יולדת זכר שהוא מחסד משא"כ איש מזריע תחלה הרי השפעתו מבחי' גבורה לכן יולדת נקבה. וא"כ יהי' לשון הפסוק ניחא כפשוטו שאשה כי תזריע תלד היא ע"ז ממש זכר ולא כפי' הפלסופים מחמת שזרע הזכר בא לבסוף כו' שאין זה במשמע לשון הפסוק כלל. וע"פ קבלה הזכר הוא נמשך משם מ"ה והנקבה משם ב"ן (וכמש"ל סד"ה קול דודי בענין האבות והאמהות) והנה מ"ה כלול ג"כ מב"ן וגם שם ב"ן כלול ממ"ה והשפעת הדכר הוא בחי' ב"ן דמ"ה ולפי שהשפעה זו הוא בחי' שם ב"ן לכן יולדת נקבה. ואמנם אשה שהיא שם ב"ן מזרעת ומשפעת בחי' מ"ה הכלול בב"ן ולפי שהוא בחי' מ"ה לכן יולדת זכר (ועיין מענין אשה כי תזריע בזח"ג פ' תזריע מ"ב ב' מ"ג ב' מ"ה ב'):

פרק ב

עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת במחיצה (בב"ב דף כ"ה סע"א). הנה בדרום הוא תוקף החום ולכן הכושים שחורים וגם אינו מיושב. אבל בצפון הם אנשים לבנים ובו עיקר הישוב של ע' אומות. והנה דרום הוא חסד וצפון גבורה מצפון תפתח כו' כי מזרח נק' פנים קדמה ומערב אחור ודרום ימין וצפון שמאל.

ונודע שחו"ג מתכללים זמ"ז ויש גבורה בחסד וחסד בגבורה ולכן הדרום שהוא חסד יש בו גבורה היינו תוקף החום [שהוא קשה לאדם ע' בגמ' פי"ח דשבת דקכ"ט א' וע' בתוס' פ"ג דכתובות דף ל' ד"ה הכל בשם המדרש רבה גבי תשתזיב משרבא] והוא בא מסיבת הצמצום של הרקיע המסבב העולם שמעכב ומונע מלהיות אור השמש מתפשט בכל העולם אלא שיאיר בתוקף אל מקום שזורח וכל צמצום הוא מחמת הגבורות המגבילים וגם הכלים הם מבחי' גבורות וזהו בדרום דוקא לפי שעצמו חסד ע"כ נתכללה בו הגבורה המצמצמת כו'. אבל בצפון שעצמו גבורה ע"כ נתכלל בו החסד ולכן הוא קר כי הקרירות הוא חסד אלא שאעפ"כ עצמו גבורה היינו תוקף הקרירות המגליד ומקריש.

ולכן יש מים בצפון שהמים נמשכים מן החכמה מקור החסדים ונק' ים החכמה כח ומקור הלחות במוח ומקור החמימות בלב רשפי אש אני בינה לי גבורה כו', משא"כ בדרום יבישות ומ"מ יש בו נהרות והג"ע הוא בקו השוה כי עצמו חסדים כו', וגם זה גופא מה שהקרירות בחסד והחמימות בגבורה הוא ע"י חילוף. כללא דמילתא שזהו עיקר התיקון שתיקן המאציל ית' בעולמו להיות עירוב חסד בגבורה וגבורה בחסד כדי שיתקיים העולם וזולת זה לא היה קיום לעולם כלל כי אם הצפון שהוא גבורה בעצם לא היה בו חסד כלל לא הי' מתקיים ולכן הוטבע בו חסד וכמו אשה מזרעת תחלה יולדת זכר ואיש מזריע תחלה כו' כמ"ש במ"א.

ולכן ג"כ רוח צפונית אינה מסובבת במחיצה כי המחיצה של הרקיע המצמצם הוא מגבורות דוקא ובצפון להיות שבו מתפשטים החסדים דחכמה לכן הוא פתוח ודי"ל. וע"כ הוא קר להיות כי השמש מתפשטת אנה ואנה ולא כבדרום (ועיין בזהר פ' וארא דכ"ד ע"א ובזהר הרקיע ובאשל אברהם ובמק"מ שם וע' באגה"ק בד"ה מה רב טובך אשר צפנת כו'. וע' עוד בזהר פ' במדבר דקי"ח ב' ודק"כ ע"א. ובפ' וישב דקפ"ו ב' ע"פ העירותי מצפון כו' ובפ' תרומה דקנ"ד ב' בענין שלחן בצפון ודקל"ה א' כד"א מצפון זהב כו' וע"ש. ועמ"ש במ"א בענין שם מ"ב וע"ב שבפ' שמע והיה אם שמוע שהוא ג"כ מענין מ"ש בזהר דאחליפו דוכתייהו כו'. ועיין עוד מענין רוח צפונית אינה מסובבת בזהר פ'

קרח דקע"ח ב' והוא ענין אחר ממש"כ. וע' בלק"ת ביחזקאל ד"ה ענין יחזקאל ועמ"ש בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסליו בפי' צפונה לפני הוי' וע' בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ צו):

פרק ג

שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה. הנה במלת תשיש יש ב' פירושים. האי לשון פועל עומד וקאי על העקרה ותשיש לשון נקבה שהעקרה תשיש בעצמה ותגל בקבוץ בניה. והבי לשון פועל יוצא וקאי על הקב"ה שאומר להקב"ה לנוכח אתה תשיש את העקרה וממילא היא תגל (כי נכח לזכר היא שוה עם לשון נקבה נסתרת כידוע). ולהבין זה יש להקדים תחלה ביאור ענין ותגל העקרה בקיבוץ בניה שאם היא עקרה שלא ילדה מאין לה בנים שיקבצו לתוכה. והענין כי הנה ארז"ל ע"פ אשה כי תזריע וילדה זכר אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה.

ולהבין זה בעבודת ה'. הנה נודע שכנ"י נק' בשם אשה והקב"ה נק' בשם איש וכמ"ש ביום ההוא תקראי אישי כו', והנה כמו שבאיש ואשה עד"מ אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, כך הנה בכנ"י עם הקב"ה כשהאשה היא כנ"י מזרעת תחלה היינו בחי' אתעדל"ת מלמטה למעלה בחי' ואל אישך תשוקתך שהוא ענין הנקרא בלשון הקבלה בשם העלאת מ"נ, ואח"כ נמשך אתעדל"ע והמשכת מ"ד אזי יולדת זכר, דהיינו שמולדת בחי' אהבה בנש"י שמבחי' דכר דהיינו בחי' אהבה רבה שהיא בחי' מי לי בשמים ועמך לא חפצתי, פי' אפילו מה שעמך בקרוב לך, והיינו מ"ש כי עמך מקור חיים שהם חיי העוה"ב ותענוג אלקי שנמשך לנשמות בגי"ע להתענג על ה' מחמת השגתם והשכלתם בהשגה והשכלה מופלאת מאד, ועכ"ז אין השגה זו מגעת אלא בבחי' עמך שהוא דבר הטפל ובטל אצלך ולא אתה ממש כי לית מחשבה תפיסא בי' כלל אלא השגתם הוא בבחי' זיו השכינה זיו והארה בעלמא, ואי לזאת ועמך לא חפצתי אלא האהבה רבה היא ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה ממש ולאשתאבא בגופא דמלכא שלמעלה מעלה מבחי' זיו והארה, והגם שבבחי' זו א"א להיות ע"ד יושבין ונהנין מזיו כ"א אדרבה בחי' ביטול במציאות וכביטול והתכללות הנר באבוקה ()(וכמ"ש בסש"ב פי"ט) הגם שתהי' אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי כו', משא"כ בחי' יושבין ונהנין שמהותה ועצמותה כמו שהוא כו' אעפ"כ זה רצונה וחפצה להתבטל במהותו ועצמותו מלהיות נהנין רק מזיו כו' (ועמ"ש בד"ה מצה זו בענין מוחין דאבא ומוחין דאימא ועמ"ש בפ' בהר בד"ה כי תבואו אל הארץ בענין ונפש כי תקריב). ואהבה זו נק' בחי' דכר כמו מעלת הזכר על הנקבה כי נשים דעתן קלות משא"כ הזכר שהוא בר דעת, וזהו שבחי' אה"ר הנ"ל נק' דכר שהוא דעת חזק שבוחר העיקר ולא הטפל הגם שלא יהי' בבחי' יש כו' ואינו

חפץ הטפל אף שיהי' נשאר על מהותו נהנין מזיו כו', ואע"פ שגם בחי' זו נק' מקור חיים וכדאי כל יסורים דגיהנם בשביל ליתי לג"ע אפי"ה הוא רק בחי' עמך כנ"ל ואינו ערוך כלל לגבי אור א"ס ב"ה כי ביו"ד נברא העוה"ב, שכל בחי' העוה"ב אינו אלא בחי' נקודה.

ולכן לא יחפוץ לעשות הטפל עיקר בשביל הלגרמיה שלו. וזהו הנק' במשנה שלא על מנת לקבל פרס שבחי' נהנין מזיו נק' פרס שאינו רק פרוסה מלשון הלא פרוס לרעב לחמך, ולכן אינו חפץ בפרוסה זו וזיו זה כי"א לאשתאבא בגופא דמלכא בבחי' ביטול בעצמיות אור א"ס ב"ה כו', אשר שם פרוסה הנ"ל כלא ממש חשיבי כטפה באוקיינוס.

משא"כ בחי' יולדת נקבה זהו בחי' אהבה זוטא שהאהבה היא על מנת לקבל פרס בג"ע דהיינו שחפץ קרבת אלהים ולדבקה בו, דהיינו שתשאר עצמות ומהות הנפש כמו שהיא דבוקה בו יתי בג"ע.

וזהו בחי' נפשי אויתיך כאדם המתאוה לחיי נפשו כו' ולכן בוחר יותר בבחי' הפרס שהוא רק זיו והארה ביו"ד נברא כו' כדי לישאר על מהותו ועצמותו של הנפש ואינו חפץ לאשתאבא וליבטל כהתכללות נר באבוקה בעצמיות אור א"ס ב"ה, ונק' בחי' אהבה זוטא זו בשם נקבה שדעתה קלה שעושה את הטפל עיקר דהיינו ע"מ לקבל פרס בשביל הלגרמיה שלו.

וזהו נפשי אויתיך בלילה שבחי' אהבה זו נק' עדיין לילה היא אהבה של חושך כו'. וזהו הפי' שכשהאשה מזרעת תחלה יולדת זכר. משא"כ איש מזריע תחלה יולדת נקבה. כי הנה נודע שהאוי"ר שהאדם מעורר בנפשו הם רק אתעדל"ת לאהוי"ר הבאים מלמעלה בבחי' אתעדל"ע (כמ"ש ע"פ וארא אל אברהם ובהערה לתיקון חצות), ולכן אם האתעדל"ת קדמה תחלה שמייגע א"ע להוליד אהוי"ר מרוח בינתו כו' אזי נמשך האתעדל"ע מבחינה ומדרגה גבוה מפנימית האור והחיות שמאיר אור א"ס ב"ה בכנ"י, ועי"ז יולדת זכר שיערה עליו רוח ממרום להיות האהבה בבחי' אהבה רבה למעלה מהשגת נפשו שיחפוץ ליכלל ולאשתאבא כו'. אך לפעמים הגם שאין אתעדל"ת מלמטה עכ"ז נמשך אתעדל"ע תחלה לעורר אתעדל"ת, וזהו הנק' איש מזריע תחלה.

ואתעדל"ע זו כיון שנמשכה בלי אתעדל"ת אינה רק מבחי' חיצוניות האור והחיות שמאיר א"ס ב"ה, ולכן אעפ"י שהיא מעוררת ג"כ התהוות אתעדל"ת ונעשה בחי' הולדה מאחר שיש אתעדל"ע ואתעדל"ת, אך ההולדה היא רק בחי' נקבה שהוא האהבה זוטא הנ"ל לרוות צמאונה לבד ולא להשתפך נפשה בביטול ההשגה כנר בפני האבוקה. ועיין

בזהר פ' תזריע דמ"ה סע"א ועמ"ש סד"ה והיה מספר בענין בת קול מכרזת, ועמ"ש בד"ה שבת שבתון הוא.

והנה כשכנס"י היא בבחי' זו דאיש מזריע תחלה נקראת עקרה ואע"ג שיולדת נקבה שהיא בחי' אהבה זוטא נקראת עקרה כאילו אינה יולדת כלל,לפי שגם הולדה זו לא נמשך בה מצד עצמה ע"י אתעדל"ת שלה, רק שנמשך ע"י קדימת האתעדל"ע דאיש מזריע תחלה, א"כ אין נק' ההולדה על שמה, ולכן נקראת עקרה.

וע"ז אמר ותגל העקרה בקבוץ בניה פי' שאף גם כשהיא בבחינת עקרה אלא שהאתעדל"ע מקדים לבוא לעורר אתעדל"ת אעפ"כ יהיה קבוץ בניה דהיינו שתהיה יולדת זכר, ואיך יהיה זה, לזה אמר בשמחה שע"י השמחה של מצוה יוכל להיות בחי' זו, דאע"ג שאיש מזריע תחלה עכ"ז תהי' יולדת זכר.

והענין דהנה כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויביך וגו'. דלכאורה משמע אע"פ שעובד אלקים רק שאין העבודה בשמחה וטוב לבב אזי יומשך העונש ועבדת את אויביך, וזה אינו מובן כי מפני מה יהי' העונש המר הזה מחמת חסרון השמחה לבד. אך הענין כמ"ש כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ומחמת זה נמשך העונש ואעפ"כ אילו הי' עובד את ה' בשמחה של מצוה הי' גדול כח שמחה זו שמעורר השמחה למעלה כביכול והיא מבטלת הדינים כו' כי באור פני מלך חיים כו' (וע' בזהר פ' תצוה דף קפ"ד ע"ב), משא"כ תחת אשר לא עבדת בשמחה כו' נמשך העונש על העוונות אשר אין צדיק בארץ כו' כנ"ל. ועד"ז יובן גם כאן כי הנה כל הנ"ל מה שיש הפרש בין אשה כי תזריע שאז יולדת זכר ובין איש מזריע תחלה שאינה יולדת אלא נקבה, זהו דוקא כאשר אור א"ס ב"ה נמשך בדרך וסדר הדרגת ההשתלשלות שע"פ מאמר קו המדה שכך היא המדה שאם אשה מזרעת תחלה ואכשור דרי שיש אתעדל"ת יומשך אתעדל"ע מבחי' עליונה עד שתהי' יולדת זכר בחי' אה"ר, משא"כ כשלא אכשור דרי וליכא אתעדל"ת אזי המדה שנמשך האתעדל"ע רק מבחי' חיצוניות עד שאינה יולדת אלא נקבה. משא"כ ע"י שמחה של מצוה שמעורר בחי' שמחה העליונה שהשמחה גורם הגילוי והוא שהאור בא ונמשך מעצמות המאציל בתוספות ועילוי רב שלא כדרך וסדר ההדרגה ע"ד דוגמא בחי' השמחה במלך ב"ו שיוצא אז חוץ לגדרו והגבלת המדות ולכן יוכל להתגלות לקטן כמו לגדול בשוה ממש, כמ"כ למעלה ממש בבחי' התגלות שמחה עליונה, הנה אז מתחברים ומתערבים ומתכללים יחד כל האורות עליונים עד שאין שום הפרש בין מעלה ומטה ימין ושמאל כו'.

ואזי נמשך שאף עקרה תקבץ בניה דהיינו שאע"פ שהיא בבחי' עקרה ואיש מזריע תחלה עכ"ז תהיה יולדת זכר כו' וכמ"ש בד"ה רני ושמחי בת כו' שזהו ענין איש ואיש יולד בה כו' ע"ש. וזהו שאנו מבקשים שוש תשיש ותגל העקרה כו' שע"י השמחה של מצוה מלמטה שהעקרה היא כנ"י תשיש ותגל בעצמה בשמחה של מצוה ע"י מעוררים גילוי שמחה עליונה (וכמ"ש במ"א ע"פ שוש אשיש בהוי' ע"ש), ועי"ז אתה תשיש ותגל העקרה והוא ענין משמח ציון בבניה כו'. ולכן ע"י השמחה ג"כ לא יהי' בחי' ועבדת את אויביך שכל בחי' שינויים והנפילה מעבודת ה' מגדלות לקטנות גם הנפילה בתאוות שזהו ענין ועבדת את אויביך כ"ז הוא רק תחת אשר לא עבדת בשמחה כ"א בבחי' יש מי שאוהב ומשיג שהוא בחי' לגרמיה ומזה נמשך הנפילה כו' אבל ע"י השמחה בה' לא יהיו שינוים אלו כו' (ועיין בפ' ויחי דרכ"א ובפ' אמור דק"ז בענין אתר דמשתני והיינו בחי' אהבה זוטא שמבחי' נשים דעתן קלות בבחי' לגרמיה לכך יש בה שינויים וכמ"ש ע"פ חכלילי עינים משא"כ בבחי' אהבה רבה שמבחי' דכר אין בה שינויים ונק' עץ חיים וכמ"ש בד"ה מקושש עצים והשמחה בה' מרחקת ג"כ מן התאוות כמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי. ועמ"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה מענין זה ועמ"ש ג"כ פ' בשלח ע"פ ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים וע"פ אסרי לגפן כו' שהשמחה צ"ל כלולה ביראה וביטול כו') (ועמ"ש עוד מזה בשה"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה):

פרק ד

וביום השמיני ימול וגו'.

למנצח על השמינית על מילה שניתנה בשמיני. שבמרחץ ראה א"ע ערום כו'. כיון שנזכר במילה נתיישבה דעתו כו' כדאיתא במנחות דף מ"ג ע"ב. וכן הוא ג"כ בירושלמי סוף מסכת ברכות.

וצריך להבין למה היתה השירה על שניתנה בשמיני דוקא. אך הנה כתיב וביום השמיני ימול כו' ואפילו בשבת שמילה דוחה שבת. ולהבין יתרון ומעלה שיש במילה שהיא ביום השמיני לדחות מעלת ומדרגת קדושת השבת, צריך להקדים ענין השבת כי בו שבת כו'.

ושורש הדברים הוא כי הנה כל המלאכות שבימות החול ל"ט מלאכות החורש והזורע כו' הם בחי' תיקון ובירור להעלות מכח הצומח אשר בארץ להצמיח כל מאכל אשר יאכל האדם וחי בהם כי הוא יברך על המאכל בתחלה ובסוף וממשיך בו קדושה וגם אח"כ כשמקבל חיות מזה המאכל נכלל חיות המאכל בחיות האדם ומתחזק כחו ושכלו ובכח ושכל זה מתפלל ולומד ומקיים מצות לכך גם חיות המאכל עולה עמו ונכלל

באחד ואהבת כו', ועד"ז הן כל המלאכות כאפיה ובישול שהן תיקון המאכל שיהא ראוי לאכילת אדם.

וכן האורג שני חוטין כו' וכיוצא בו הוא תיקון להיות ראוי ללבושי האדם. והבונה וכיוצא בו הוא תיקון להיות ראוי לבית אשר ידור בו האדם, כי דרך כלל כל המלאכות כולן הן במזונות ולבושים ובתים הן היכלות כו' כמ"ש במ"א וכל בירור זה הוא מרפ"ח ניצוצין שנפלו בשבה"כ בבי"ע וצריך להעלותם מבי"ע לאצילות כי אצילות הוא עולם התיקון שכבר נתקן שלא ע"י האדם אך התיקון של האדם הוא בבי"ע שניתן להאדם לתקן ולברר כו' (ועמ"ש בפ' בראשית בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים). וזוהי עבודת האדם ימי החול, אבל בשבת אין בו בירור ותיקון כלל רק האכילה היא מלמעלה למטה צדיק אוכל לשובע נפשו כו' (כמ"ש בת"א פ' חיי שרה בד"ה יגלה לן טעמי כו') והן תלת סעודתי דשבתא ג"פ ביום השביעי, תלת זימנין נטיף טלא דעתיקא כו' שהוא מבחי' ענג העליון ויכל אלהים ביום השביעי ויכל לשון כלות הנפש מחמת תענוג דהיינו שהמשיך תענוג העליון והוא המ"ד שמברר המ"נ שכל ההעלאה שבימי החול הוא בחי' מ"נ ובשבת נמשך המ"ד באצי' בעולם התיקון שהוא מבחי' מ"ה כי ההעלאות דמ"נ הוא מבחי' ב"ן והתיקון הוא המ"ד שנמשך ממ"ה המברר הב"ן וזהו אתעדל"ע שאחר אתעדל"ת מי שטרח בע"ש כו', ועיין מ"ש מזה ע"פ ראו כי ה' נתן לכם השבת והיינו שכפי ערך עליי' הב"ן המתברר כך ערך המשכת המ"ד המברר וכמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד שהוכשר בעיניו מאד לכך ויכולו שנכללו בתענוג עליון וכלתה נפשם כו' ומזה נמשך להיות ויכל ביום השביעי, וזהו ענין כי בו שבת כאדם ששובת ממלאכתו שהיה טרוד בה כמו אם הוא מטריד שכלו לכתוב איזה דבר שאזי השכל מלובש במעשה הכתיבה וכששובת חוזר השכל למקורו כו', כך נכללו כל ההעלאות בעולם התיקון ולכן אין בו מלאכה מפני שכבר נשלם הבירור מעבודת האדם ממטה למעלה אלא הוא המשכת המ"ד באצילות עולם התיקון וכל זה הוא ענין השבת:

ב **אבל** מילה היא מדרגה הגבה מאד נעלה מבחי' אצילות שניתנה בשמיני דהנה כל הזי' מלכים וימלוך וימת כו' עד מלך השמיני הוא הדר שרש התיקון הוא יסוד דא"ק שמשם הארת מ"ה שהוא ממצחא דא"ק, (ויסוד דא"ק הוא המשפיע בחי' פנימי) שהוא למעלה מבחי' מ"ה שבאצי' שכבר נמשך ונתלבש בעולם התיקון אבל שרש שם מ"ה למעלה בא"ק הוא גבוה מאד ונשא ממעלת מדרגת אצילות (וזהו כתר עליון כו' מלגאו איהו שם מ"ה דאיהו אורח אצי' כו' ועד"ז בא"ק שהוא כתר דכללות וע' בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה ומשם יובן למה נק' ז"א ג"כ שם מ"ה, ועמ"ש בביאור דמזוזה מימין

בענין אויר שהוא ג"כ בכתר ובז"א) ונק' רעוא דכל רעוין פי' מקור כל הרצונות קדמון לכל הקדומי' כי בריאת העולמות הוא מפני שכשעלה ברצונו כו' אבל להיות רצון לרצון דלאו מכל מדות כו' הוא מבחי' רעוא דכל רעוין ונק' אדם קדמון לכל הקדומים, שהוא לפני האצי' עד שאין ערוך אליו אפי' בחי' אצי' שהיא בחי' חכמה וכתיב כולם בחכמה עשית שחכמה ועשייה שוים שם (והיינו ע"ד שנתבאר בפ' וירא בד"ה אנת הוא חד ולא בחושבן דקאי על כתר עליון שאינו ערוך אליו כלל כי התהוות החכמה מהכתר הוא מאין ממש כו' ע"ש באריכות. ומבואר בע"ח שמ"א פ"ד ובשע"ק ח"ג שער א' שדרך כלל אצילות הוא חכמה וא"ק הוא כתר כו') ולכן שבת נוהגת בכל מקום לפי שבחי' ומדרגת אצילות יכולה להתפשט ולהתלבש אפי' במקום שיש זה לעומת זה מפני שהאצילות היא עולם התיקון שכבר ניתקן ונתלבש ובהתלבשות הנה הע"ס דאצילות מלובשים בבריאה ובריאה ביצירה ויצירה בעשייה עד שנמצא שיש התלבשות אצילות בעשייה ג"כ (וכמ"ש בספר הגלגולים פרק כ' הובא בסש"ב). ובהתלבשות זו נמצא שיש זה לעומת זה ואפילו כנגד עולם האצילות יש קליפות ויש אריך דקליפה דאצילות כו' וכמארז"ל אברהם שיצא ממנו ישמעאל ויצחק שיצא ממנו עשו ורישי' דעשו בעטפוי דיצחק כי עשו הוא ז"א דקליפה דאצילות כו' רק שמעמד ומצב קליפות דאצילות הם בבריאה ומ"מ יונקים החיות מאצילות כו' ולכן אפילו במקום הקליפות יכול להיות התפשטות הארת קדושת שבת לישראל ואין הקליפות מונעים ומעכבים כו' מאחר שהוא דרך התלבשות כנ"ל.

וזהו דוקא ענין שבת שהוא אתעדל"ע לפי האתעדל"ת שהיא מבחינת התיקון מ"ד דמ"ה לברר המ"ן דב"ן. אבל יש אתעדל"ע שהיא הגבה מאד נעלה מכפי אתעדל"ת שאין אתעדל"ת מגעת שם והיינו בחי' א"ק שהוא לפני אצילות שאינו מתלבש כלל בעולמות ושם הוא מקום המילה שהערלה חופפת ומסתרת על גילוי זה שא"א לו להתגלות במקום שיש ערלה וקליפה ח"ו וזהו ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריך לדרתם כו' וערל זכר אשר לא ימול כו' ונכרתה הנפש ההיא כו', וצ"ל מילה מלשון כריתה כמו אמילם כו' ומלשון מוללין מלילות וגם מל מלשון גילוי דהיינו שיהא גילוי בחינת א"ק שאע"פ שלא שייך בו התלבשות מ"מ הארת גילוי זה מוכרח להיות בישראל דוקא. (וזהו ענין שארז"ל בענין מילה בשמיני כדי שיעבור עליו שבת אחת כי אחר שנמשך בחינת הגלוי דשבת שהיא האתעדל"ע שע"י האתעדל"ת אזי יכול להיות נמשך ומתגלה בו האתעדל"ע שהיא הגבה מאד נעלה מאתעדל"ת שזהו ענין המילה ועמ"ש בענין פתחי לי כו' ואני אפתח לך כו' בד"ה אני ישנה). וראשונה לא נצטוו אלא במילה להסיר

הערלה הגסה והקשה ואח"כ במדבר נצטוו על הפריעה ג"כ להסיר עור הדק ג"כ שיהיה גילוי יותר כו' משא"כ בגילוי בחינת אצילות שם מ"ה שבעולם התיקון מאחר שהוא ע"י התלבשות אין הקליפות מונעים ומעכבים ולכן היה אברהם נביא גם קודם המילה וכמה נבואות דבר עמו הקב"ה קודם המילה ויאמר ה' אל אברם שהיה מרכבה לבחינת אצילות, אבל כדי שיאיר עליו גילוי יסוד דא"ק נצטוה על המילה דוקא להכרית הערלה החופפת כו' שבהארה זו הנה הערלה מסתרת ומעלמת מלהאיר גילוי כזה שהוא בלי התלבשות כלל שהארה זו אינה מלובשת בגדר עלמין כלל מקום מלך השמיני כו'. וזשארז"ל בירושלמי ספ"ג דנדרים אמר רבי אלעזר בי רבי אבינא מצוות שבת מלא (בשני וי"ן דכתיב ואת שבת קדשך להם הודעת ומצוות וחוקים וכ"ה ברבות בשלח ס"פ כ"ה) להודיעך שהיא שקולה כנגד כל מצותיה של תורה (ועמ"ש מזה בד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת) והמילה דוחה אותה משל לשני מטרונות שהיו באות זו על גב זו ואין אתה יודע איזו גדולה מחברתה זו שהיא יורדת מפני חברתה את יודע שחברתה גדולה ממנה כו', ועיין כעין לשון זה ברבות ס"פ בא פ' י"ט והיינו שע"י המילה נמשך ומאיר בבחינת מל' מבחינה העליונה יותר (ועיין זח"א פ"ט א' צ"ח א'). וזהו מארז"ל במשנה ספ"ג דנדרים גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות ופי' במק"מ פ' פנחס דרל"ג ע"ב דהיינו שנמשך מיסוד דא"א שיש בו י"ג ת"ד שהם י"ג מדות הרחמים שזהו למעלה מבחינת שבת שהוא מבחינת חכמה מוחין דאבא ועמ"ש בד"ה שבת שבתון הוא לכם והמשכה זו נמשך בבחינת מלכות וע"כ נקראת ע"ז מטרוניתא יותר גדולה:

ג **וזהו** ענין מ"ש בת"ז תמן מל תמן נצח כי כל התפשטות אורות עליונות מריש כל דרגין הוא רק מבחינת נה"י דא"ק ולמעלה מנה"י לית מחשבה תפיסא ביה ואין שם שום גילוי ולא כמו שאר פרצופי אצילות עתיק וא"א ואו"א כו' שהז"ת דעתיק הם מלובשים בא"א וכן ז"ת דא"א מלובשים באו"א כו' וע"ז אמר אבא אחיד ותליא בחסד הוא חסד דא"א ואימא אחיד ותליא בגבורה הוא גבורה דא"א שאו"א הם המלבישים זרועות דא"א כו' אבל בא"ק אינו כן רק הנה"י לבד כו'.

וזהו תמן נצח פי' נצח דא"ק דהיינו גילוי ההשפעה שההשפעה היא מצד החסד ונצח הוא ענף החסד, אלא שהחסד הוא ההשפעה מצד המדה עצמה שכך הטבע להיטיב ונצח הוא ההשפעה מצד שכך עלה במוסכם והוא ענין נתינת ההשפעה בלבד. כי הנה נודע שיש ג' פרקין בהשפעה חח"ן חכמה שבחסד שהאהבה היא מצד הדעת וחסד שבחסד היא האהבה מצד הטבע אבל נצח שבחסד אינה מצד מדת האהבה רק כמו דרך עקשות שנותן שלא כמדתו רק אעפ"כ כך עלה ונגמר אצלו לעשות חסד והוא גילוי

הבא לבחינת מעשה בלבד. אך כדי להיות תמן גילוי הנצח דא"ק צ"ל תחלה תמן מל להיות גילוי בחינת יסוד דא"ק פנימית השפעה כי מל לשון גילוי ולשון כריתה ומלילה כנ"ל. (ועמ"ש בע"ח שער האונאה פ"ג שאין החסדים דנו"ה דז"א יורדים במקומם כו' כל זמן שלא כרתו הערלה כו' ע"ש). וגם מל בגימטריא שבעים להיות גילוי כל הז' עליונות ע"י מילה זו כי להיות גילוי נצח צ"ל הארה הבאה מלמעלה מעלה כי הגם שנצח הוא בחי' ומדרגה תחתונה בבחי' סוף המעשה מ"מ שרשה הוא ממדרגה יותר עליונה וכנודע ממ"ש כי עם קשה עורף הוא וסלחת כו' שבזה תלוי סליחת העון לפי שישראל יש להם בחי' מדת קשה עורף כי להיות עקשות הוא ממה שכך עלה ברצונו שלא ניתן להשגת והבנת טעם המושג וה"ז למעלה מן הדעת אלא כשבא וירד למטה מתלבש בבחי' שלמטה מן הדעת כו', ולכן אנו רואין בתינוק שההליכה ברגליו היא באה לו באחרונה אחר שנשלמו גמר מוחין דיניקה כו' הגם שמבין ויודע מקודם גם יודע קצת לדבר כו' (ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי גבי פי' אל עליון גומל חסדים טובים, ובמ"א נתבאר שהנצח נמשך מבחינת גדולה כי כל איש רחב לבב בגדולה יתירה כן לפי ערך תגדל ותתפשט מדת הניצוח אצלו להיות הדבר כרצונו דווקא שיהיה דידיה נצח. משא"כ מי שהוא קטן בעיניו לא יתפעל בניצוח כ"כ שיהיה הדבר דוקא כרצונו אלא מיד ירך לבבו כו'. ועד"ז יובן ג"כ בעבודת ה' שבחי' הנצח להיות קשה עורף נגד היצה"ר הרוצה להחטיאו נמשך דוקא מהגדולה ורוממות הנשמה ע"ד ויגבה לבו בדרכי ה' וכמ"ש כי מי גוי גדול כו' וע"ז נאמר ואעשך לגוי גדול כמ"ש ברבות ר"פ לך לך והיינו ששרש הנשמות מבחי' סוכ"ע אשר ולגדולתו אין חקר וכמ"ש וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול וכמ"ש ומה תעשה לשמך הגדול) (ביהושע סי' ז') ועמ"ש בד"ה אני ה' אלקיכם דפי' ציצית גבי בשעה שישראל עונין אמן יהא שמיה רבא מברך כו' ע"ש. וזהו לך ה' הגדולה כו'. והנצח וזהו וגם נצח ישראל לא ישקר כו' כי לא אדם הוא שעיקר תוקף בחי' הנצח נמשך מבחי' כי לא אדם הוא שהוא בחינה שלמעלה מסדר ההשתלשלות כמ"ש במ"א, ועיין בזח"ג נשא דקל"ו ע"ב וברבות אמור פ"ל ועמ"ש במ"א ע"פ מארז"ל והנצח זו ירושלים פ"ט דברכות דנ"ח סע"א וירושלים היינו יראה שלם יראת ה' אוצרו. היא נמשכה מבחי' הנצח.

וזהו ג"כ מ"ש בשה"ש רבה קרוב לסופו ע"פ אם חומה היא אם מעמיד דבריו כחומה כו' היינו ע"ד בחי' וגם נצח ישראל לא ישקר נבנה עליה הוא בנין ירושלים יראה שלם. ועמ"ש בד"ה וכל בניך בענין בוניך. ופי' וכל בניך למודי ה' היינו ע"י המילה כמ"ש בפי' אמור דף צ"א ע"ב והיינו כי תמן מל תמן נצח כנ"ל להיות אני חומה. וע"ז יהיה בחי'

בוניך שהוא ענין נבנה עליה ועמ"ש בד"ה לסוסתי ברכבי בשה"ש בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה.

ובזה יובן מה דאיתא במדרש בראשית רבה פי"א ששאל מין א' מרבי עקיבא אם כדבריך שהקב"ה מכבד את השבת אל ישיב בה רוחות אל יוריד בה גשמים אל יצמיח בה עשב, והשיב לו משל מעירוב והוצאה שברשות א' א"צ עירוב להוצאה כך כל העולם שלו הוא כו'. (ועיין מזה עוד בשמות רבה פ' משפטים פ"ל). ולכאורה אינו מובן שהרי כל שאר חילוקי מלאכות אינן תלויות בחילוק רשויות כלל כגון הזורע כו'. אך ע"פ הנ"ל יובן שעיקר תכלית המלאכות הוא להיות בירור מרפ"ח ניצוצין שנפלו בשבה"כ ולהעלותם מבי"ע לאצי' כנ"ל.

והנה כל העליות הם בבחי' פנימית העולמות כנודע מעליית שבת שהרי גשמית הארץ לא נזדככה. ואין עלי' רק להרוחניות והחיות שבתוך העולם משא"כ בחיצוניות כו'. אך להבין מאחר שעולה פנימית החיות מאין מקבלת החיצוניות ההארה להיות בבחי' חיצוניות. הענין הוא ע"פ מה שנודע שכל פרצופים ואורות עליונים מסתיימי' באצי' עד הפרסא שבין אצילות לבי"ע רק שמתלבשים בבי"ע ע"י התלבשותם במל' שבוקעת המסך כו'. אבל רגלי א"ק הם בעשייה ממש תחתית העקב שלו הוא ראש העשי' כו'.

וביאור ענין זה הוא כי כל הפרצופים הם דרך השתלשלות חו"ב ומדות כו' ויש הפרש במקום משכנם כמו משכן המוחין הוא בראש דוקא כו' אבל בחי' א"ק שהוא למעלה מעלה מבחי' וגדר ההשתלשלות הכל שוה לפניו כחשכה כאורה. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי בחגוי גבי פי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם.

והנה מזה נמשך חיות להיות חיצוניות העולמות כולם בהשואה אחת וכמו העור המקיף את בשר האדם שאין הפרש בין עור המקיף את הראש לעור המקיף את הרגל שהכל בחי' עור א' ואין הפרש אלא בבחי' פנימית החיות שבראש הן המוחין כו' ולכן העלייה היא בבחי' פנימית (ועמ"ש סד"ה ויאמר משה אכלוהו היום) שנתעלו המדות והדבור להיות בבחי' חו"ב אבל בבחינת חיצוניות אין שם עלייה לפי שמקבל מבחי' שלמעלה מעלה המקיף את כולם בהשואה אחת (ע"ד מה שנת' בד"ה יביאו לבוש מלכות שהתהוות הגשמי הוא מהארת הסוכ"ע כו' ע"ש). וזהו שהשיב המשל מעירוב והוצאה לפי שכל העולם שלו הוא פי' שלא שייך שם עלייה ממדרגה למדרגה כמו בפנימית שיש שם מדרגות רבות והרי הם כמשל חילוק רשויות אבל בבחי' א"ק המקיף את כולם בהשוואה אחת הרי כל העולם שלו הוא והכל בבחי' השוואה אחת לפניו כחשכה כאורה (ועמ"ש כה"ג סד"ה עד דלא ידעי בין כו' בענין הא דפורים מותר בעשיית מלאכה). אך היינו

בחיצוני א"ק תחתית העקב הוא ראש העשייה כנ"ל אבל בבחי' גילוי פנימיותו והוא בבחי' גילוי יסוד דא"ק אדרבה הערלה מכסה כו' כנ"ל. (וקרוב לזה נת' בענין עבדים היינו לפרעה האוחז בעורף דא"א אשר שם כחשכה כאורה אבל בגילוי הפנימיות אז ויוציאנו ה' אלקינו כו' וכמ"ש יאר ה' פניו אליך ועמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות הנ"ל החילוק בין בחי' לבוש מלכות לבחי' כתר מלכות שהוא בחי' בעטרה שעטרה לו אמו דוקא כו' וכעין זה יובן גם כאן):

וע"פ כל הנ"ל יובן הטעם שמילה דוחה שבת שכל מלאכת שבת שעושה חבורה ופורע ומוצץ אינן נחשבות למלאכה כלל לגבי בחינת א"ק שהוא המקיף את כולם בהשוואה אחת וכל העולם שלו הוא כו' כנ"ל. ומילה היא להיות בחי' גילוי יסוד דא"ק הדר מלך השמיני מילה שניתנה בשמיני ולגבי גילוי זה כל המלאכות בטלים ודו"ק. וע"ד הנ"ל יש להבין ג"כ מארז"ל ס"פ שני דערכין די"ג ע"ב רבי יהודה אומר כנור של מקדש שבעת נימין הי' שנאמר שובע שמחות את פניך (תלים י"ו) אל תקרי שובע אלא שבע. (וכ"ה ברבות בהעלותך פט"ו) ושל ימות המשיח שמונה שנאמר למנצח על השמינית. על נימא שמינית. ופי' מהרש"א שם שבע נימין כל הקדושות הולכים בשבע ע"ד שבת שהוא השביעי כו' ושל ימות המשיח נוסף בחי' א' שמשם נמשך החירות כו' (ועיין מזה ג"כ בבחיי ר"פ נשא). אך עפמש"ל יש לפרש כי הנה פי' כנור פי' בת"ז סוף תיקון כ' וז"ל כנור כ"ו נר הקב"ה דאיהו הויי נהיר בנר דאיהי שכינתא דילי' כו' וע' בפרדס ערך כנור ובמא"א אות כ' סל"ה.

והנה ביאור ענין הארת שם הוי' בבחי' נר יובן ע"פ מ"ש בת"א פ' מקץ ע"פ כי אתה נרי הוי' כו' דהיינו מה שמאיר בחי' שם הוי' בנר הוי' נשמת אדם. והנה מבואר שם בפי' סיום הפסוק והוי' יגיה חשכי דהיינו שיש ב' שמות הוי"ה ופסיק טעמא בגווייהו.

וזהו ההפרש בין כנור של שבעת נימין שהוא ההמשכה משם הוי' הראשון בבחי' נר ונשמת אדם. ולכן הוא של שבעת נימין היינו שמאיר מבחי' ז' מדות שבפסוק לך הוי' הגדולה והגבורה כו'.

ועיין זח"א ס"פ מקץ דף ר"ד ע"ב אבל לימוה"מ שנאמר הנה ישכיל עבדי ירום ונשא כו' יאיר ויתגלה בבחי' נר ונשמת אדם מבחי' שם הוי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות שמשם שרש המשכות י"ג מדה"ר כו' ע"ש ועז"נ ומל ה' את לבבך כו' והביאך כו' והטיבך והרבך מאבותיך כו'.

ולכן יהי' כנור של שמונת נימין שיומשך הגילוי מלמעלה מבחי' זיי"ן מדות הנ"ל שהם הנק' ימי עולם כי אם יאיר הארה מבחי' ימי קדם כו'. ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ גבי

קדש למ"ד מלמטה והויי מלמעלה. דבחי' שם הוי' מלמעלה היינו מה שאין אתעדל"ת מגעת שם.

והוא כנז' למעלה בענין הגילוי שע"י המילה כו'. והיא ניתנה בשמיני דוקא. וכענין זה הוא הכנור של שמונת נימין כו' וע' עוד מענין למנצח על השמינית בזח"ג פנחס דרכ"ג ע"ב. ויש לפרש דבריו עם מ"ש בת"ז תיקון כ' דנ"א סע"א דפי' על השמינית הוא חיבור ד' אותיות הוי' עם ד' אותיות אד' כי איהו בנצח ואיהי בהוד ועד"ז פי' במ"ע אופן ס"ו ענין למנצח על השמינית על שמונת ימי חנוכה. אך עוד אפשר לומר בזה ע"ד מארז"ל ספ"ג דפסחים ע"פ ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד שיהי' נק' כמו שנכתב כו' משא"כ עכשיו כו' ע"ש. והנה הכתיב הוא בעולם ההעלם והקרי הוא עלמא דאתגלייא (וכמ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים בסופו). ולע"ל שיהי' נקרא כמו שנכתב א"כ יתחבר ההעלם עם הגילוי וזהו על השמינית שבחי' ד' אותיות הויה שבבחי' הכתיב וההעלם יהיו מאירים ומתגלים בבחי' ד' אותיות הקרי. ועז"נ ולא יכנף עוד מוריך כו' וזהו ע"ד מ"ש ויקרא הוי' הוי' שקורא וממשיך מהוי' דלעילא שלמעלה מסדר ההשתלשלות להוי' דלתתא שבסדר ההשתלשלות. שהיה פסיק טעמא בגווייהו כו' ועתה נעשה להיות קישור וחיבור ב' הויות כנ"ל.

ואזי הוא על השמינית כו' כנור של שמונת נימין ע"ש קישור וחיבור ב' שמות ההויי' ומזה נמשך שיהיה נקרא כמו שנכתב וזהו ושמו אחד. וזהו מ"ש מי יעלה לנו השמימה. ר"ל מילה וס"ת הוי' כלומר שע"י שמירת אות הברית ממשיך בחי' הוי' עד סוף כל דרגין דהיינו מה שלע"ל יהיה ולא יכנף עוד כו' שיהיה גילוי שם הוי' גם למטה כו':

קיצור ענין. למנצח על השמינית. גם כנור של ימוה"מ. של שמונת נימין. ויש להקדים ענין מילה שדוחה שבת. הנה כל ההעלאה שבימות החול נקרא אתעדל"ת והעלאת מ"ן מבי"ע. ועיקר גילוי האתעדל"ע הנק' מ"ד מבחינת אצילות הוא נמשך בשבת וזהו ענין חצר הפנימית הפונה קדים כו' וביום השבת יפתח ועמ"ש מענין גילוי זה שבשבת בד"ה והיה מדי חדש בחדשו. אבל מילה היא המשכה מלמעלה מאצילות. שלכן נכרתו עליה שלש עשרה בריתות שהן י"ג הרחמים שהן למעלה מהחכמה שהיא אצילות והוא מבחי' רעוא דכל רעוין ונק' אדם קדמון שלמעלה מהחכמה הנק' ראשית וחצר הפנימית היא רק הפונה קדים.

ועמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה. ובד"ה ששת ימים תאכל מצות גבי ברוח קדים עזה. ובכל נפש צ"ל גילוי מבחי' זו ועמ"ש בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע

אל בלעם בענין שם הוי׳ שיש בנפש ומהו בחי׳ קוצו של יו״ד ומ״ש בד״ה ענין ק״ש בפי׳ ואתחנן.

וזהו ענין אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת ועמ״ש בד״ה הוי׳ לי בעוזרי בפי׳ כל האזרח בישראל. וזהו ג״כ ענין מ״ה שנותנין לו ששרש המשכה זו הוא משם מ״ה דא״ק ובמא״א אות מ׳ סעיף קי״א אורות דמ״ה באו בדרך מתנה.

ופי׳ מתנה זהו אתעדל״ע מבחי׳ שאין אתעדל״ת מגעת שם ע״כ בא רק דרך מתנה וע״כניתנה בשמיני. כי שבה״כ היה רק בשבע מדות וזהו האתעדל״ת לברר שבע מדות הרעות וע״ז נמשך האתדל״ע ביום השביעי שהוא שבת. משא״כ בחינת מלך השמיני הדר. זהו מבחי׳ שלמעלה מהאתעדל״ת של ז׳ המדות, ועמ״ש מענין פי׳ שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם סד״ה ת״ר נר חנוכה. וזהו שאמרו בירושלמי מצוות שבת מלא בשני ווי״ן (בנחמי׳ סי׳ ט׳ י״ד) להודיעך שהיא שקולה כנגד כל מצותיה של תורה. ואעפ״כ מילה היא בחי׳ עליונה יותר. וענין שני ווי״ן תמצא בזח״ב יתרו ס״ח א׳ שהן בחי׳ משה ויוסף וע״ש בהרמ״ז גם בפי׳ תרומה קנ״ה בענין י״ב חלות דלחם הפנים שהם שני ווי״ן כמש״ש המק״מ והרמ״ז ועיין בפרדס שער האותיות באות וא״ו ובמא״א תחלת אות וא״ו.

ויש לפרש כי הוא״ו זהו המשכה בחי׳ ונהר יוצא מעדן להשקות. ובחי׳ וא״ו א׳ זהו כשמקור המשכה נמשך מבחי׳ בינה שממנה שורש הששה מדות כענין כונן שמים בתבונה. ולכן בכל מצוה יש ו״ה. המשכה בחי׳ ונהר יוצא מעדן כמ״ש ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה. לעבדה זו רמ״ח מ״ע. אבל בשבת נמשך עוד ו׳ והיא המשכה ממוחין דאבא וכמ״ש במ״א ע״פ מאמר הזח״ג אמור ד״ק ע״ב בענין בזמנא דנטלא מבי אבא כו׳, גם אפי״ל שרש ב׳ ווי״ן זהו מה שאו״א יונקים מב׳ מזלות ונוצר ונקה כו׳.

ועכ״ז מילה היא דוחה את השבת כי הוא המשכה מבחי׳ שלמעלה גם מהחכמה כנ״ל. ושלש עשרה בריתות שנכרתו עליה זהו וא״ו שמילוי האל״ף שבתוך השני ווי״ן זהו בחי׳ פלא עליון בחי׳ כתר שלמעלה משני ווי״ן עצמן כמ״ש בזח״ג פי׳ אחרי דס״ו ע״ב:

ג **וזהו** ענין למנצח על השמינית תמן נצח תמן מל. כי יש ג׳ פרקין חח״ן והנצח הוא בחי׳ היותר אחרונה. ומבחי׳ רעוא דכל רעוין א״א להיות הגילוי רק מבחינת נצח וכמ״ש סד״ה קול דודי בענין מדלג על ההרים.

וזהו ענין ועמדו רגליו דוקא. וכדי להיות גילוי הנצח צ״ל תחלה מל וזהו למנצח. וגם רומז שעי״ז ג״כ נמשך גילוי כל השבעה העליונות שלמעלה מנה״י. ונצח ומצח הכל אחד והרי מצח הוא גלגלתא דחפיא על מו״ס בחי׳ שתוק כך עלה במחשבה. שהיא

מחשבה הקדומה רעוא דכל רעוין. ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ. גם הנצח נמשך מהגדולה בחי' ולגדולתו אין חקר:

ד **וזהו** מ"ש ברבות בראשית פי"א משפטים פ"ל משל מעירוב והוצאה שברשות אחד א"צ עירוב להוצאה כך כל העולם שלו הוא המכוון שההשפעה באה מבחינה שלמעלה מחילוק רשויות שבסדר ההשתלשלות שמקיף כל העולמות בהשואה אחת וא"כ זהו גבוה מעליות העולמות שבשבת. וכנ"ל שבחינת א"ק רעוא דכל רעוין גבוה מהשבת שהוא רק הפונה קדים כנ"ל. ולכן המילה שהיא להיות גילוי מבחינה זו היא דוחה שבת שכל מלאכות שבת אינן נחשבות למלאכה כלל לגבי גילוי בחי' זו שהיא למעלה מחילוק רשויות כו':

ה ועפ"ז י"ל עוד בפי' על השמינית. שהם חיבור ויחוד ד' אותיות הוי' בארבעה אותיות שם אדני שהם היכל לשם הוי' וזהו ג"כ ענין שמנה בגדים של כה"ג ד' בגדי לבן שהם רחמים נמשכים מארבע אותיות שם הוי' וד' בגדי זהב נמשכים מד' אותיות שם אדני כו' כי צ"ל ב' הבחינות עמ"ש בת"א פ' לך לך בענין מגן אברהם ועמ"ש בביאור ע"פ וכל בניך.

ולע"ל יהיה גילוי שם הוי' ממש וכמ"ש ולא יכנף עוד והיינו ע"י גילוי מבחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו מה שיש ב' שמות הוי' ופסיק טעמא בגווייהו. ולע"ל יהי' גילוי שם הוי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות ואזי והי' הוי' לי לאלקים וזהו למנצח על השמינית קשר וחיבור ב' שמות הוי'.

וזהו ענין הכנור של שמונת נימין וכ"ז נמשך ע"י המילה שהיא העברת המסך המבדיל כו' ועמ"ש בפ' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת. עוד יש להעיר לענין שני ווי"ן הנ"ל שהן תפארת ויסוד ממ"ש ברע"מ ר"פ תשא ע"פ העשיר לא ירבה מבואר שת"ת נק' עשיר לפי שעולה עד הכתר וזהו אין עשיר אלא בדעת שת"ת ודעת הכל אחד. והדל לא ימעיט זהו צדיק היינו יסוד שנק' דל וזהו ענין יוסף יתום מאמו כי בינה רק עד הוד אתפשטת כו' א"כ מזה מובן מעלת מצוות דשבת בשני ווי"ן כו':

פרק ה

אדם כי יהיה בעור בשרו. אדם הוא במדרגה גדולה לפי שהוא שלימו דכולא. פי' מפני שהוא כלול מכל הבחי' חו"ג ורחמים וכל המדות והנהגות השייכות במי שהוא שליט ומושל בעולם משא"כ מי שהוא דבוק לבחי' א' בלבד או שתים אינו נק' אדם כמו משה האיש איש האלקים אע"פ שבחי' משה למעלה מעלה מ"מ בחי' אדם למעלה הימנו כמ"ש בזהר פ' תזריע דמ"ח ע"א והיינו מפני היות בו כל הדברים כו' ויוכל להעלות

למעלה בעניניו ומעשיו. ולהשפיל למטה וכל העולם תלוי בו (וע' ר"פ משפטים דצ"ד סע"ב. ובמדרש ויקרא רבה ר"פ ב' ובקהלת ע"פ אדם אחד מאלף מצאתי אדם זה משה שבא לאלף דור כו') והנה אדם הזה כשמוכשרין מעשיו ותיקן כל הדברים והבחי' שלמעלה יוכל להיות עדיין בעור בשרו בחי' התחתונה שבו לא נתברר הרע והפסולת ממנו ונולדים סימנים בגשמיות בבשרו שלא כדרך הטבע והם הנגעים שאינם מליחות המצויים כמ"ש הרמב"ם שמצות נגעים אינו נהוג בזמננו זה אחר החורבן מפני שאינו מצויין כלל שיהי' שינוי בבשר עצמו בלא שום ליחה שהרי הוא כמראה החמה עמוקה מן הצל וכו' אך מעשה נסים הם מפני שברוחניות בעבודת ה' תיקן במעשיו ובירר הרע מן הטוב בכל הדברים רק פסולת שבסוף לבושיו עדיין לא נתברר לכן נולדו בבשרו וגם נגעים דברים גבוהים הן שאינו נק' טמא עד שיקראנו הכהן טמא וכשעדיין לא קרא לו שם טמא אין הנגעים בכלל טומאה אלא אדרבה הם אורות עליונים רק שהם דינא קשיא דקדושה כדאיתא בע"ח ע"ש (ועיין בהרמ"ז ס"פ תזריע במ"ש והבן ענין גדול שאין טומאות הצרעת ככל שאר טומאות כו' ע"ש) והובא אל אהרן הכהן שנתעלים ע"י הכהן שהוא חסד עילאה דרועא ימינא ויוכל להמתיק דינים כשאומר טהור מתטהרים הנגעים ונהפכו לטוב גמור ויש נגעים שלא יוכל הכהן להעלותם ולהמתיק' ולכן אין נגעים נהוג בזמננו זה דהיינו שאין מצויים בבני אדם מפני שהם מורים על התבררות הרע מן פנימיות הגוף ונפש רק בחיצוניות וזהו אינו בנמצא אצלנו שאף הצדיק והטוב עדיין הרע קצת בפנימיות ודי"ל (וע' מ"ש בפ' מקץ סד"ה כי אתה נרי ועיין בסש"ב ח"א פרק יו"ד):

פרק ו

בגמרא דב"מ פרק הפועלים קא מפלגי במתיבתא דרקיע אם בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור ספק הקב"ה אמר טהור וכולהו מתיבתא דרקיע אמרי טמא ואמרי מאן נוכח. נוכח רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות כו' עד אמר טהור טהור, ובגמ' במסכת נזיר (דס"ה ע"ב) פי' הטעם דאמר קרא לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחלה (והובא בהר"ש ספ"ד דנגעים). וצריך להבין ענין התנאים ואמוראים שאנו רואים את המופתים העצומים שהיו יכולים לעשות כמו בר' פנחס בן יאיר פ"ק דחולין שאמר גינאי נהרא חלוק לי מימיך ומיד נתקיים מה שבהתאסף יחד משה רבינו וששים רבוא ישראל גבי קריעת ים סוף היה זה פלא. וכן אמרו זוטרא דבכו מחיה מתים וזכו לכ"ז ע"י עסק תורתם. וצריך לבאר תחלה פי' קריאת שם הקב"ה שקראו בו חז"ל את הבורא ית', וענין פי'

מתיבתא דרקיע. והענין כי הנה קדוש הוא בחי' כתר (וכנודע מענין קדוש יהי' גדל פרע כו' שנאמר גבי נזיר וע"ש בלק"ת). ואע"פ שלפעמים בחי' תפארת דאצילות נק' קדוש. זה הוא להיות כי שרש הת"ת הוא מבחי' כתר (כי הוא מקו האמצעי ולכן מת"ת דאימא נעשה כתר לז"א. ומת"ת דז"א נעשה כתר לנוק' הרי כי התפארת שייך לבחי'כתר) (ועיין ברבות פ' בלק ע"פ אשר בך אתפאר כו' עטרה ונתנה בראשו כו' ע"ש). ועמ"ש מזה בביאור ע"פ הראיני את מראיך וגם כמו שיתבאר לקמן שבתפארת יש הארה גדולה מא"ס ב"ה יותר מבמדות חו"ג ועי"ז הוא הפועל התכללות מדות חו"ג כו' והארה זו זהו מבחי' הכתר. (וכמ"ש בזהר ס"פ תרומה דקע"ה ב' ע"פ והבריח התיכון כו'). וכתר נק' קדוש דהיינו שהוא בחי' קדוש ומובדל ולמעלה מגדר ההשתלשלות. וברוך הוא בחי' חכמה שהוא ראשית ההשתלשלות וראשית הגילוי. נמצא קדוש הוא בחי' סוכ"ע וברוך הוא בחי' ממכ"ע. וע"כ קראו חז"ל בשם זה הקב"ה שהוא ית' סוכ"ע וממכ"ע.

והנה בתיבת ברוך יש ג"כ שני פירושים. הא' מלשון והמלך שלמה ברוך שהפי' שהוא נתברך והיינו שמקבל הברכה עד שנעשה ברוך. והפי' הב' היינו שהוא ברוך ר"ל מקור הברכות שמברך את הכל וכמ"ש מזה ע"פ לבבתני אחותי כלה. ושני הפי' אמת כי הנה אע"פ שנת' דחכמה נק' ברוך וכמ"ש בפע"ח שיסוד אבא נק' ברוך מ"מ לפעמים נקרא המלכות ברוך וזהו ענין והמלך שלמה ברוך (ועיין בזהר ר"פ בראשית ד"ג סע"א בענין אות ב' דהוא סימן ברכה ובזהר הרקיע שם שהיא בחי' מלכות כו'. וכ"מ בזהר ר"פ ויגש דר"ה ע"ב ע"פ כי אתה אבינו) (ועיין במא"א אות ב' סל"ט וסל"ה ועיין בפ' פקודי דרס"א ע"א ובמק"מ שם גבי ברוך). והוא כפי' הא' דברוך היינו שהוא מתברך ומקבל הברכה וכך המלכות היא מקבלת הברכה וההמשכה מלמעלה והיינו מבחי' חכמה שהוא נק' ברוך כפי' הב' מקור הברכה והיינו ר"ת ברוך ראש ומקור כל ברכה כמ"ש בפרדס בערך ברוך.

וכמו בריכה שממשיכים ממנה מים לכל אלא שהבריכה היינו ההמשכה שכבר נמשך מבחי' חכמה שנק' ברוך מקור הבריכה. וז"ש בזהר איהו ברוך ואיהי ברכה. פי' איהי המל' נקרא ברכה שהיא בחי' ממכ"ע מלכותך מלכות כל עולמים איהו היינו יסוד אבא נק' ברוך כי הוא מקור המשפיע בבחי' ממכ"ע. אכן למעלה מהחכמה אין יכול לבוא כלל בבחי' ממכ"ע רק סוכ"ע כי אינו יכול לבוא בהתגלות כלל להיות בבחי' ממלא רק הוא סובב ומקיף והארתו זורחת בהעלם כידוע שאור הפנימי ואור המקיף דבקים זה בזה. אך כי אור המקיף אינו מאיר בתוך הכלי בבחי' פנימי' וגילוי כי אורו גדול ואין

הכלי מגביל אורו כלל אך אעפ"כ הארה מאור המקיף זורח בתוך הכלי בהעלם שהרי המקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ כמ"ש במ"א.

וז"ש והחכמה מאין תמצא כי חכמה הוא ראשית הגילוי ולכן מחכמה ואילך שייך בחי' השתלשלות. שהבינה מקבלת מהחכמה ומבינה נמשך במדות דרך עילה ועלול ולכן נק' חכמה ברוך אבל החכמה מהכתר כתיב מאין תמצא שלא כדרך השתלשלות ולכן נאמר תמצא כו' וגם הכתר נמשך ממל' דא"ס שהוא רק בחי' אור וזיו מהמאציל עצמו וכמשל הזיו שאינו פועל שינוי בהעצמיות כו' (ולכן קראוהו חז"ל הקב"ה שהוא בחי' סוכ"ע מה שלמעלה מההשתלשלות וע"כ נק' קדוש ועל זה נזכר לשון הודאה מודים אנחנו לך וכמ"ש מענין ברכה והודאה בביאור ע"פ אתה הצבת כל גבולות ארץ ובד"ה יהודה אתה ובחי' ממכ"ע הוא מה שנמשך ע"ד ההשתלשלות ונק' ברוך. ולפי שהסובב מאיר בממלא רק שהארתו זורחת בהעלם ע"כ ב' הבחי' קדוש ברוך הכל שם א' שהוא יתי' סוכ"ע וממכ"ע. ועמ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו בפי' אני הוי' דכולא חד ע"ש. ולכאורה י"ל שזהו ענין ג' בחי' שבקדושה קדוש ברוך ימלוך. קדוש בחי' כתר וממנו נמשך בחכמה וזהו ברוך ואח"כ נמשך לבחי' מל' כענין והמלך שלמה ברוך וזהו ימלוך. אך בזהר הרקיע בפי' בראשית שם פי' ענין ימלוך שהוא בחי' המשכה עליונה בפ"ע מלבד בחי' המשכה דברוך כו'. וב' בחי' ברוך הנ"ל זהו ג"כ ענין פותח בברוך וחותם בברוך המבואר במ"א בד"ה להבין ענין הברכות):

ב **וענין** מתיבתא דרקיע הוא כי הנה כתיב ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח כו' ויש חיוון תתאין וחיוון עילאין חיוון תתאין הם המרכבה דבי"ע מחנה מיכאל מחנה גבריאל והרקיע שעל ראשיהם זהו מבחי' מלכות דאצילות וחיוון עילאין הם האבות אברהם יצחק ויעקב חג"ת דאצי' והרקיע שעל ראשם הוא בחי' בינה וכמ"ש בזהר בפ' ויקהל דרי"ג סע"א ע"פ השמים שמים ב' בחי' שמים היינו שמים עילאין ושמים תתאין והוא ב' בחי' רקיע הנ"ל.

וכמ"ש בפרדס ערך רקיע ועמ"ש מענין זה ע"פ הנותן שלג כצמר והטעם שנק' הבינה רקיע הוא כמבואר במ"א ע"פ הללוהו ברקיע עוזו ענין ג' בחי' אור מים רקיע שהם ג' בחי' כח"ב כי עד"מ באדם האור הוא בחי' מקור החכמה ונק' משכיל שהוא מקור השכל ומה שאח"כ נמשך ממנו גילוי השכל נק' מים ואח"כ כשבא השכל לידי השגה ממש נק' רקיע. כי רקיע הוא כמ"ש רקיע כעין הקרח שהקרח היינו מה שנגלדו המים כי הנה מים ניידי. משא"כ הקרח א"א לשנותו ולהטותו.

וכך כשכבר נמשך השכל בבחי' ההשגה נק' קרח כו'. ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בענין משליך קרחו כפתים. ולכן בינה מקננא בכורסייא שהוא המאיר בג"ע העליון וע"ז נאמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כי דוקא לאחר שנמשך בבחי' בינה והשגה אז יוכל להאיר לנשמות בג"ע. משא"כ בחי' חכמה הוא עדיין למעלה מההשגה (ועיין מזה בביאור ע"פ וידבר כו' אנכי כו' ובד"ה ראה אנכי נותן) ולכן נק' ג"ע העליון מתיבתא דרקיע כי רקיע נק' בחי' בינה שהוא הרקיע שע"ג חיוון עילאין כנ"ל והתפשטותה והמשכתה להאיר בג"ע העליון נק' מתיבתא דרקיע ודוקא מבחי' בינה שהוא בחי' רקיע דהיינו כשנמשך האור בגדר השגה מזה יוכל להיות נמשך הג"ע שיהיו נהנין מזיו השכינה בבחי' השגה ממש (ועמ"ש בד"ה לך לך ועיין בסש"ב ח"ב ספ"ה ועיין בזהר הרקיע פ' ויקהל בדף רי"ב א'). והנה הזוכים למדרגה זו דמתיבתא דרקיע שהוא בחי' גבוה מאד ששרשו רקיע דע"ג חיוון עילאין היינו בינה דאצי' המאיר בג"ע העליון וקב"ה אתי לאשתעשע עמהן בג"ע שהוא הארת כתר וחכמה דאצילות. כ"ז הוא בחי' עליונה מאד והיינו ע"י עסק התורה לשמה. שע"ז ממשיכים תוספת אור בג"ע כמ"ש דרכיה דרכי נועם וכמ"ש בד"ה ראו כו'.

וזה היה כל עסק התנאים והאמוראים ורב יהודה הי' מצלי מתלתין יום לתלתין יום, כי הנה ענין התורה והתפלה היינו שהתפלה היא כמו עד"מ הקדמה והכנה לעסק התורה שהתפלה היא להתבונן בגדולת א"ס ב"ה איך שלגדולתו אין חקר ואיך שכל השתלשלות העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין מקור התהוותם וחיותם הוא רק מהארה אחת לבד שהיא רק עד"מ כטפה נגד הים ויותר מזה אין ערוך כו', ולכן כל הקרוב יותר קמי' ית' הוא יותר בבחי' ביטול מפני דקמיה דייקא כולא כלא חשיב ולית מחשבה תפיסא ביה כלל.

ומהתבוננות זו יומשך הדאגה והמרירות ע"ד משארז"ל אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו. דבודאי אין ר"ל עצבות ח"ו שהעצבות הרחיקו מאד חכמי האמת. אלא ר"ל מה שידאוג לבו ויתמרמר ממה שא"א להשיג גילוי עצמיות אלקותו ית' כי גם הגילוי שבעולמות עליונים הוא רק כטפה א' לבד כו' כנ"ל. משא"כ בחי' א"ס ב"ה ממש לית מחשבה תפיסא ביה כלל. וכ"ז הוא ענין התפלה. וכמ"ש מזה בד"ה והיה מדי חדש בחדשו כו' בפי' וענין חולת אהבה. והנה בעסק התורה נאמר פקודי הוי' ישרים משמחי לב. (ועמ"ש בד"ה צו כו' את קרבני בפ' פנחס) ומדקאמר משמחי משמע שמתחלה לא היה כן והיינו מפני שלבו דואג בקרבו ע"ד הנ"ל. ואעפ"כ ע"י עסק התורה ישמח לבו והיינו כי אע"ג דלגדולתו אין חקר ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. אבל ע"י עסק התורה

שהנפש היא תפיסא בה אזי ע"ז היא תפיסא ומתלבשת בהקב"ה ממש דאורייתא וקב"ה כולא חד וכמ"ש בבינונים ח"א פ' ד' ה' ע"ש.

ועמ"ש מזה בפ' אחרי ע"פ כי ביום הזה יכפר כו'. וזהו ענין ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה וכמו הקשר שמחבר שני דברים נפרדים להיות קשורים ומיוחדים יחד בקשר אמיץ וחזק כמו ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד. והנה מצות הקריאה בדבור בד"ת הוא כי הנה מבואר בס"י שעשר ספירות בלי מה כשלהבת קשורה בגחלת ועד"מ השלהבת כשהיא בתוך הגחלת היא בבחי' העלם (ועמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר בענין בחי' צור עליון צור חיינו שהוא מקור ההויות כו') וכדי להמשיך השלהבת מההעלם אל הגילוי הוא ע"י רוח הנופח בכח. וכך עד"מ ע"י הבל פה של המדבר ד"ת שהוא בחי' לרוח ממללא ע"ז ממשיך אור התורה ממקורה מההעלם אל הגילוי (ועיין באגה"ק סד"ה ויעש דוד שם גבי ובאורייתא מתקיים עלמא כו' כי בדבורם ממשיכים כו'). וזהו שמברכים נותן התורה לשון הוה. כי רוח שרשו גבוה מאד כמ"ש עד יערה עלינו רוח ממרום, וכמ"ש בס"י עשר ספירות כו' כשלהבת קשורה בגחלת כו' אחת רוח אלקים חיים כו' שע"י הרוח נמשך אח"כ גם בחי' אש שהוא גילוי בחי' השלהבת כו' ע"ש.

ועמ"ש סד"ה ביום השמע"צ גבי ואשים דברי בפיך כו' מוצא פי ה' כו' ועמ"ש סד"ה ענין ק"ש בפי' קורא בתורה. אך רוח זה הכל לפי מה שהוא אדם. והתנאים ואמוראים שהיו מבחי' מוחין דגדלות היה בכחם להמשיך בדיבורם בחי' גילוי אור התורה והשלהבת כו' שהוא בחי' שם הוי' כמ"ש כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא.

וע"כ היו יכולים לעשות נסים ומופתים גדולים. וזהו דאמר רפב"י גינאי חלוק לי מימיך. והיינו כי ים ויבשה הוא עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא והיינו ההעלם והגילוי שבסדר ההשתלשלות. אבל גילוי אור א"ס שנמשך ע"י התורה הוא מלמעלה מסדר ההשתלשלות וקמי' שוין ההעלם והגילוי שבהשתלשלות העולמות כו' שהוא בחי' למקצה השמים ועד קצה כו'.

וכמ"ש בזהר פ' תרומה דקל"ז סע"א קצה השמים דא עלמא עילאה והוא בחי' עלמא דאתכסיא כו'. משא"כ אור א"ס ב"ה אין שייך בו בחי' קצה ח"ו שאינו בבחי' גבול ח"ו. ולכן ע"י המשכת האור שע"י התורה פעל שהנהר חלק לו מימיו כו' כענין הפך ים ליבשה שעלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא שוין נגד המשכה זו שמלמעלה מסדר ההשתלשלות וכמ"ש במ"א ע"פ כי טובים דודיך מיין כו' (ועמ"ש סד"ה ואלה שמות ובד"ה באתי לגני בענין עמקו מחשבותיך ובד"ה ואהיה אצלו אמון בענין זמירות היו לי חקיך כו'). והנה הנשמות האלו הם הזוכים ללמוד במתיבתא דרקיע כי הנה התורה

ישנה ג"כ באצי' ובבי"ע כמו עד"מ מצות ציצית שהיא מצמר הכבשים וענין זה באצי' היינו כמ"ש והכשבים הפריד יעקב וכתיב ושער רישי' כעמר נקא וכמ"ש במ"א, וכן ד' פרשיות דתפילין הם באצי' ד' מוחין כו' וקשר של תפלין שהוא ד' הוא למעלה בחי' חיצוניות מל' דתבונה והוא שכמו למטה הרצועות עושין מעור החיצון. משא"כ הקלף שכותבין עליו הפרשיות נעשה ע"י גרירה ותיקון של העור כו'.

וכך למעלה הקשר היא בחי' הלבוש החיצון שבמל' דתבונה שהיא בחי' לבוש המחשבה. ויש כמה בחי' בלבושים דמחשבה עד"מ באדם כשמחשבתו היא בדבר חכמה בחכמה אלקית שהיא התורה ה"ז בחי' לבוש פנימי שבמחשבה שנפשו מלובשת במחשבה זו שהיא מאד נעלה, ופעמים חושב חכמות אחרים הנצרכים לחכמת התורה כמו תכונה או דקדוק וכה"ג והם לבושים בינונים ופעמים חושב בענינים גשמיים שהם לבושים גסים שבמחשבה כו'.

וכמ"כ עד"ז יובן למעלה שבמל' דתבונה יש ג' עורות פנימי' אמצעי' וחיצוניות. והיינו ג' בחי' לבושים לאור הבינה וכמו שבמחשבה יש ג"כ בחי' מחדומ"ע כמ"ש במ"א ובחי' לבוש החיצון זהו הנק' קשר של ד' שבתפלין שהוא עד"מ עור החיצון כו' והוא בחי' לבוש החשמ"ל שמחיצוניות בינה כו'. והנה אמרז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו (ועמ"ש בפי' ענין זה ע"פ כי תבואו אל הארץ בפ' בהר) שעי"ז זוכה ללמוד ג"כ בג"ע מהו ענין ציצית ותפילין באצילות כו' וכן בכל המצות. אך יש כמה מקומות למעלה שלומדים שם וכמ"ש בזהר ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה מזוזה מימין ונ"ח משמאל בענין וידבר שלשת אלפים משל כו' ומתיבתא דרקיע הם הנשמות שבג"ע העליון אשר שם מאיר חב"ד דאצילות כנ"ל:

ג **ומעתה** נחזור לענייננו להבין ענין לימוד זה דבהרת איך שייך למעלה בג"ע. אך הנה מתחלה צ"ל מה דאיתא בע"ח שמ"ח ושמ"ט פ"ג שקליפת נוגה דאצי' היא טו"ר חציה טוב וחציה כלפי חוץ רע. דלכאורה אין זה מובן כלל איך שייך כלל לומר קליפת נוגה דאצילות הלא נודע פי' אצי' שהוא בחי' אלקות כמבואר במ"א שהוא מלשון ויאצל מן הרוח דגבי משה.

וא"כ איך שייך לומר קליפות דאצי'. ומכ"ש ענין חציה רע. עוד צ"ל מה דאיתא בזהר ובע"ח שער לאה ורחל פ"ז. שסיבת הנגעים הוא מחמת הסתלקות אור אבא. וזהו דתרגום צרעת סגירותא שכאשר נעלם ונסגר אור אבא ואינו מאיר בז"א אז נמשך ובא בחי' הנגע. ולכן נאמר והובא אל הכהן כי כהן שרשו מחכמה שתיקון הנגע הוא ע"י שממשיכים בחי' אור אבא וזהו ע"י הכהן (וע' בזח"א בראשית ל"א א' ע"פ לעומת המסגרת. דא

הוא אתר סגיר דלא פתיחא היינו חכ"ע שנק' עדן עין לא ראתה. בר בשביל חד דקיק פי' בסה"מ סי' קט"ז דהיינו יסוד דאבא דאתיידע בגניזו לגביה דהיינו שמאיר בבינה ובזו"נ. וכמ"ש בע"ח שמ"ז פ"ג בפי' כולם בחכמה עשית. כי באצילות אור א"ס מתלבש בחכמה ועל ידו מאיר בכל האצי' כו'. אכן פי' סגירותא היינו שנסגר אור אבא לגמרי ואינו מאיר גם ע"י שביל דקיק הנ"ל. וע"דמש"ש בע"ח שהבריאה אינה מקבלת רק מהבינה לבד כו' ע"ש וכשנסגר אור אבא עד"ז מבחי' ז"א דאצי' מזה נמשך בחי' הנגע ועיין במא"א אות נון סעיף ז'. והתיקון לזה הוא ע"י הכהן י"ל ע"ד מ"ש בזח"ב יתרו ס"ז ב' שהכהן משמש וממשיך מבחי' קדש הקדשים שהם ג"ר כח"ב ובפי' עקב דף רע"א סע"א גבי ברוך אתה. אתה כהן לעולם שבחי' הכהן הנק' אתה ממשיך מבחי' ברוך חכמה עילאה כו' ועיין עוד בפ' בלק דקצ"ג ע"ב). אבל כאשר נסגר ונעלם אור אבא שהוא בחי' חכמה עילאה אזי אע"פ שיאיר אור הבינה בז"א עכ"ז יכול להיות התהוות הנגעים (כי בינה דינין מתערין מינה יען שהוא מקור ליש כו') וגם זה לכאורה תמוה איך יכול להיות שאע"פ שיאיר אור הבינה אעפ"כ יוכל להיות הנגע. ונקדים מ"ש בע"ח דשם אל בחסד ושם אלקים בגבורה ושם הוי' בתפארת והרי שם הוי' הוא ראשון וגדול מכל השמות ולמה תפארת שהוא שלישי בסדר המשכת המדות עליונות שסדרן חג"ת הנה הוא נק' בשם עליון וגבוה מספירת חסד שהוא ראשון בהמדות.

ותירץ ע"ז המגיד זצוק"ל כי הלא ידוע שענין שבה"כ שהיה בעולם התהו הוא מחמת שהיה כל מדה בפני עצמה ולא היה התכללות המדות זה עם זה וענין עולם התיקון הוא שנעשה התכללות המדות שזה צריך לזה חסד כלול עם גבורה וגבורה עם חסד וע"י מה נעשה ההתכללות שהרי התכללות זו הוא ענין חיבור ב' הפכים חו"ג אש ומים הנה זהו ע"י הארת אור א"ס המאיר בהן שע"ז הם בבחי' ביטול לאור א"ס ב"ה המאיר בהן וע"ז יוכלו להתחבר יחדיו. וזהו ענין עושה שלום במרומיו והיינו שלא תהיה כל מדה בתגבורת עד שלא תוכל להתחבר עם מדה שכנגדה כמו שהיה בעולם התהו כ"א שתתכלל ג"כ עם הפכה מחמת הביטול כו'.

והנה עם היות כי מדות חו"ג דאצי' מאיר בהן אור א"ס ב"ה כי איהו וגרמוהי חד אעפ"כ נק' כל מדה בשם בפ"ע היינו זה בחי' חסד ולכן הוא שם אל כדכתיב חסד אל כל היום וזה הוא בחי' גבורה ונק' שם אלקים הרי מ"מ הם ב' בחי' הפכיים והיינו משום דכאשר מאיר אור א"ס ב"ה בהמדות עליונות בבחי' גילוי רב אזי דוקא נעשה ההתכללות ויחוד המדות להיות לאחדים ממש.

וזהו פי' הוי' אחד שהוא ענין להיות יחוד המדות ממש שלא יהיו ענפין מתפרדין והיינו ע"י המשכת אור א"ס ב"ה בהם דלאו מכל אינון מדות איהו כלל כי החי"ת מורה על ז' רקיעים והארץ שהוא בחי' מעלה ומטה והד' הוא ד' רוחות העולם מזרח מערב צפון ודרום והיינו בחי' ששה קצוות ששרשן ששה מדות עליונות וע"י גילוי אור א"ס ב"ה בהן שזהו ענין אלף אלופו של עולם מתייחדי' באחד ממש אמנם כאשר אין מאיר בהן א"ס ב"ה בגילוי רב רק כפי בחי' האור השייך להמדה ההיא בפרט אזי הן המדות חסד בחי' בפ"ע וגבורה בפ"ע. רק כאשר נצרך שיהיה התכללות אז מאיר בהן אור א"ס בגילוי רב יותר מכפי מדתם ועי"ז תוכלל המדה בהפכה להיות לאחדים ממש נמצא אור א"ס ב"ה אין מאיר בהם בתמידות (ר"ל בגילוי רב) רק לפרקים בעת רצון כאשר נצרך שיתכללו זה בזה ביחוד גמור. והנה יחוד והתכללות זו בין המדות חו"ג הוא ע"י התפארת שמדתו הוא שהוא ממוצע בין חו"ג והוא בחי' התכללות ובו הוא שנמשך ומאיר ההארה מא"ס ב"ה בגילוי רב וכמשנ"ת למעלה דת"ת נק' קדוש ע"ש שנמשך בו מבחי' כתר שהוא למעלה מסדר ההשתלשלות (וע' באג"ה בד"ה והיה מעשה הצדקה שלום ובזח"ב תרומה קע"ה ב' ע"פ והבריח התיכון) וע"י גילוי זה נעשה התכללות ההפכיים דהיינו שהוא המחבר חו"ג וממשיך בהם גילוי זה. ונמצא א"כ מאחר שכל בחי' ומהות מדת התפארת הוא ענין התכללות המדות ביחוד גמור ממש מוכרח שיהיה בו הארת אור א"ס בתמידות מאחר שזהו מדת ת"ת היינו ההתכללות (וע' בהרמ"ז פ' יתרו בדף ע"ח והנה בכל תפארת יש כללות חו"ג כאחד כו'). וההתכללות אין יכול להיות בלתי הארת אור א"ס ולכן נק' תפארת בשם עליון וגבוה מכל המדות היינו שם הוי' מאחר שמוכרח שיהיה בו גילוי אור א"ס בתמידות (ועמ"ש בד"ה החלצו) משא"כ בחו"ג שאין בהם הארת אור א"ס עד"ז שבת"ת רק בעת שנמשך היחוד שזהו ענין אמליכתיה למעלה ולמטה ולד' רוחות שאזי נעשה התכללות המדות שיתכללו זב"ז ביחוד גמור ולא בתמידות כנ"ל:

והנה עפ"ז יובן ענין ק"נ דאצילות שנק' בשם קליפה הגם שהוא בבחי' אצילות ומאחר שהוא בבחי' אצילות הרי עכצ"ל שהיא מקבלת הארת אלקות ואעפ"כ נק' בשם ק"נ. והענין כי בחי' התכללות שיש בע"ס דאצילות שמאיר הארת אור א"ס וע"י"ז הם מתכללים זע"ז כנ"ל זו הבחינה אינה כלל בנוגה דאצילות. אלא שהמדות שבק"נ דאצי' הם ענפין מתפרדין שהחסד אינו מתכלל עם הגבורה ואינן מתייחדין כלל זה עם זה. וכנודע שהפסולת משבה"כ דעולם התהו נפל בק"נ וראשיתם ק"נ דאצילות והרי בעולם התהו לא היה בחי' התכללות וכ"ש אחר שבה"כ כו'. ולכן אין אור א"ס נמשך ומתלבש

בהן כלל ע"ד התלבשותו באצי' דקדושה מחמת שאינן כלי לגילוי אור א"ס שאינו שורה אלא במקום הביטול ובמקום ההתכללות כו' רק שהוא מאיר עליהם בבחי' מקיף לבד וכמ"ש במ"א ע"פ ראה ריח בני כו' וע"כ נקראו קליפות שהקליפה היא שאין לה טעם ולחלוחית כו' כמו בהפרי (וי"ל כי שם מ"ה נק' שקיו דאילנא בחי' לחלוחית והמשכת אור א"ס שע"י"ז נעשה התכללות אמיתי' להיות לאחדים עד"מ טבע המים לדבק שחלקי הקמח נעשים גוש אחד ע"י המים. וגילוי זה היינו ע"י שמתחלה הם בבחי' תיקון ע"ד רך כקנה כו' שע"י"ז אח"כ קוב"ה שרי באתר שלים והוא גילוי שם מ"ה מלגיו דאיהואורח אצילות ואיהו שקיו דאילנא כו' משא"כ בק"נ דאצי' שהוא מבחי' עולם התוהו מבחי' שבה"כ שאין בהם ההתכללות כלל וגם הביטול הוא בבחי' יש כנודע מענין ראו מ"ה שעושה יש ודבר מהביטול שלו כו'. ע"כ אין נמשך בהם כלל בחי' שם מ"ה מלגיו ולכן נק' קליפות שאין בהם לחלוחית מבחי' שקיו דאילנא כו') ומק"נ דאצי' נמשך אח"כ בבי"ע בחי' יש ממש וצבא השמים כו'. ובזה יובן ג"כ מה דאיתא שק"נ חצי' טוב וחצי' רע. והענין כנודע שהתהוות הרע הוא מחמת שבה"כ שהי' בעולם התהו והשבירה הי' מחמת שהיו ענפין מתפרדין ומזה נתהווה אח"כ בהשתלשלות בחי' הרע. והנה משבה"כ דעולם התהו נפלו בנוגה דאצילות ולכן אף שמקבלת מאצילות וע"כ חציה דכלפי פנים הוא טוב אך מחמת שגם בחציה זו אין בה בחי' ההתכללות כלל וממילא אין מאיר בה גילוי אור א"ס בבחינת פנימי כנ"ל לכן יכול להיות שחציה כלפי חוץ רע (וכמו שמעולם התהו נתהוו הקליפות כו'. ובזה יובן מארז"ל ברבות ס"פ נשא ס"פ י"ד ע"פ ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. בישראל לא קם אבל באו"ה קם כו' זה בלעם בן בעור כו' והנה נבואת משה היה מאצילות. וא"כ איך באו"ה קם נביא כמשה. אלא הענין שנבואת בלעם היה מק"נ דאצילות כו'):

ד **ועפ"ז** יובן ג"כ מש"ל בשם הזהר וע"ח שבהסתלקות אור אבא מז"א הוא סיבת התהוות הנגע, והענין כי התלבשות אור א"ס הוא בחכמה דוקא כמ"ש בסש"ב פרק ל"ה בהג"ה ולכן כדי שיהי' התכללות גמור בז"א הוא ע"י גילוי אור אבא (והגם שהוא ע"י תפארת היינו כמ"ש בפע"ח גבי קדוש דיוצר דפי' שת"ת הנק' וי"ו עולה ומקבל הארה מחכמה עילאה הנק' קדש ועי"ז נק' קדוש. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י בפ' אמור. והגם דלעיל אמרנו דקדוש נק' הת"ת ע"ש שמקבל מבחי' כתר היינו כי אור הכתר מאיר באצי' ע"י חכמה עילאה כמ"ש בע"ח דאור א"ס מתלבש באצי' בחכמה לבדו כו') ולכן כאשר מאיר אור אבא שבו מלובש אור א"ס ב"ה ועי"ז נעשה ההתכללות ויחוד ע"ס דאצי' אזי ע"י"ז לא תוכל קליפת נוגה דאצי' להיות לה יניקה מבחי' עור אדם העליון

דהיינו בחי' ז"א לפי שבה אין מאיר שום הארת אור א"ס שיתכללו יחד כי שרש נוגה הוא משבה"כ מעולם התהו שאין בה התכללות. אמנם בהסתלקות אור אבא מז"א ואזי לא יש בחי' התכללות במדות דאצילות וכנ"ל שעיקר ההתכללות הוא ע"י הארת אור א"ס שמאיר ע"י החכמה.

ואזי מחמת שאין בה התכללות זו אזי יוכל להיות יניקה לק"נ דאצי' מעור המל' או מז"א. וזהו ענין הנגע שהוא מה שיונקים ק"נ דאצילות יניקה מעור זו"נ דאצילות. ולכן התיקון לזה הוא והובא אל הכהן שהוא המשכת אור אבא שהוא דוחה החיצונים והיינו שלא יהיה יניקת הקליפות רק משערות דנוק' ולא מהעור עצמו.

והנה הנגע הוא בהרת לבנה ועד"מ למטה באדם הוא ענין הסתלקות הדם מאותו מקום כי הדם הוא הנפש. ועמ"ש בביאור בשעה שהקדימו נעשה ובד"ה לסוסתי וכך למעלה בחי' החכמה תחיה והוא בחי' אדם א' דם ובהסתלקות אור אבא הוא ענין הסתלקות בחי' והחכמה תחי' מאותו בחי' עור. וזהו ענין הבהרת ועמ"ש מזה ג"כ סד"ה ביום השמע"צ שהבהרת הוא ענין שמעכב ההשפעה והמשכת החיות וע' במא"א אות ב' ס"ח. ואח"כ כשיש שער לבן יונקי' ק"נ מהעור ע"י השער לבן כו' ולכן צריך הסגר (ופי' וענין עור יובן ע"ד שנת' למעלה בענין פי' קשר של תפילין למעלה שהוא מבחי' עור כו'. ועד"ז יובן גם כאן פי' וענין יניקת ק"נ דאצילות מעור דז"א. ועיין בע"ח בדרוש הנגעים שם ולכן תמורת ג' אורות אשר יוצאין ומתקנין את לאה ורחל כו' ואל תתמה בזה כי הנגע אינו טומאה בעצמה רק בחי' דינא קשיא כו' ע"ש והיינו שמהנגע נמשך אח"כ יניקה לק"נ דאצילות כו' וזהו הטומאה כשמטמאים הנגע ועיין בהרמ"ז ס"פ תזריע).

ובזה יובן ענין אם שער לבן קודם לבהרת טהור כי כך הוא הדבר שיש יניקה לק"נ דאצי' משערות דנוק' כי מאחר שהקב"ה ברא אותן ממילא מוכרח להיות להם יניקה והיינו מבחי' השפעה אחרונה דאצי'. דהיינו בחי' שערות שהן גדילי' מהעור והשערות הוא בחי' היותר אחרונה ולמטה מטה מהעור שהרי מהעור יצא דם ע"י נקב (וא"כ מלובש בו עצמיות האור והחיות מבחי' ח"ע המלובש בהדם ועיין בלק"ת פ' וירא גבי ענין הדפק כו') משא"כ השערות ולכן מהשערות ניתן להם יניקה וכיון ששער לבן קדמה לבהרת אין להם יניקה בהעור רק מהשערות ולכן הוא טהור. אבל אם בהרת קדמה לשער לבן היינו שיש יניקה לנוגה דאצי' מעור הנוק' כי תרגום צרעת סגירו. סגירו דנהורא שהן מוחין דאבא שלא נתגלו בזו"נ.

וזהו ענין הבהרת שהיא המעכבת סיבוב והילוך והתפשטות הנפש והחיות במקום זה. וברוחניות למעלה זהו ענין עיכוב ומניעת התגלות המוחין דאבא כו' וכן ענין כל הד'

מראות נגעים. ולכן כשהבהרת קדמה לשער לבן אזי יונק ק"נ דאצי' מעצמיות עור הנוק' ע"י השער לבן כו' שהיניקה נק' ע"ש שער לבן (כי זה לעומ"ז עשה וכנודע מענין לבן ויעקב שיש לובן העליון בקדושה בגדי לבן ושער רישי' כעמר נקא. ולעומת זה ג"כ לבן דקליפה כו' וכמ"ש בפרדס ש"ג פ"ז וכמ"ש ג"כ במ"א ע"פ עד הגל כו') והנה מק"נ דאצי' נמשך אח"כ גם בעשיי' ששם הם עומקי' הקליפות. ולכן אם בהרת קודמת לשער לבן הוא טמא וצריך תיקון ע"י הסגר כו'. ספק קוב"ה אמר טהור. וכולהו מתיבתא דרקיע אמרי טמא. כי ע"פ ההשגה של המתיבתא הרי כך הוא דין תורה דכל ספיקא דאורייתא לחומרא. אבל הקב"ה אמר טהור היינו שכאן אין מטמא אא"כ ודאי הבהרת קדמה אבל אם הוא ספק שאין נודע לנו אם הבהרת קדמה טהור הוא. אף שיוכל להיות שהבהרת קדמה מ"מ כאן הוא גזה"כ שכל שהוא ספק אצלנו ולא נודע לנו שהבהרת קדמה אינו טמא. והיינו או משום שכל שלא נודע שהבהרת קדמה אין נמשך להם יניקה יותר מהראוי או שלא יהיה מיניקה זו התעוררות דינים (ויש למצוא קצת טעם לזה בהא דבידיעה תליא מילתא בספק זה שבטומאת צרעת, והוא ע"פ מ"ש הרמ"ז ס"פ תזריע וז"ל והבן ענין גדול שאין טומאת הצרעת ככל שאר טומאות שזו אין טומאתה נודעת ולא מטמאה עד שיבוא הכהן כנודע כו' עכ"ל. וע"ש הטעם ע"פ הע"ח. וא"כ הרי אפי' בצרעת שהיא ראויה להיות ודאי טמא עכ"ז גזה"כ הוא שאינה מטמא עד שיבוא הכהן ויוודע טומאתה מהכהן כו', לכן שפיר י"ל הטעם דספק זה טהור משום דכל שהוא ספק ולא נודע שהבהרת קדמה טהור), וכה"ג הוא ענין ספק ממזר דארז"ל ממזר ודאי לא יבא אבל ספק ממזר כשר מדאורייתא לבוא בקהל:

ה **אך** להבין הענין שהמתיבתא דרקיעא אע"פ שזכו לגילוי זה דקוב"ה אמר טהור. עכ"ז הטעם לא ידעו עד שאמרו מאן נוכח כו'. והענין כי הנה מבואר למעלה כי התנאים ואמוראים היו תורתם אומנתם הכל להמשיך מכתר עליון מלמעלה למטה מבחי' סוכ"ע לבחי' מל' שהוא בחי' ממכ"ע. והנה בחי' סוכ"ע א"א שיאיר בהכלי בהתגלות ממש בהשגה אפילו בג"ע עד תח"ה (וכמ"ש באגה"ק ד"ה נודע דבאתעדל"ת כו' ע"ש), רק הארתו מאיר בהעלם כי מחמת שהאור פנימי והאור מקיף הם דבקים יחד זה עם זה לכן הארה מן המקיף זורח בפנימי בהעלם וכמש"ל (ועמ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות בענין שהמקיף מצחצח חצי הכלי כו'. ועי' בפע"ח בשער השבת פי"ב בענין סכך הסוכה שצ"ל לכתחלה בענין שיהיו כוכבים נראים מתוכו שהם ניצוצי החסדים המאירים ממקומם דרך הנקבים כו' והסכך הוא בחי' מקיפים כנודע אלא שמ"מ הארת המקיף מאיר בהא"פ וזהו ענין הנקבים כו' ועמ"ש באגה"ק ע"פ וילבש צדקה כשריון)

וידוע כי היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם. ולכן בג״ע כשלמדו התורה שם ע״ד קיבול שכר הנה עם היות כי אע״פ שאור המתגלה בג״ע הוא מבחי׳ ממכ״ע. אעפ״כ מחמת שהא״מ שהוא סוכ״ע זורח בהא״פ לכן ראו אור הזורח מסוכ״ע והיינו קוב״ה אומר טהור.

וכנ״ל שקדוש הוא בחי׳ כתר סוכ״ע אשר ע״פ הארת הכתר והחכמה שמאיר בג״ע דין הוא שספק זה טהור אכן לא השיגו רק גילוי הרצון שכך טהור אבל האור והפנימי׳ והטעם של הרצון מדוע ספק זה הוא טהור לא השיגו. והיינו מחמת כי התגלות הנ״ל הוא מבחי׳ מקיף וסוכ״ע שאינו זורח בהא״פ רק בהעלם ולא בהתגלות ממש (ולכן השיגו הפסק דין שספק זה טהור אכן הטעם שהוא הפנימיות לא השיגו וכמו ע״ד גולגלת׳ דחפיא על מוחא. שמו״ס שהוא פנימי׳ הכתר לא יכול לבא בגילוי כלל עד לע״ל שיתגלו טעמי תורה והגילוי שבתורה שלפנינו הוא מבחי׳ גלגלתא שהוא הרצון בחי׳ חיצוניות כו׳ אלא שזהו בהיום לעשותם אך כמ״כ בג״ע הגם שהוא בחי׳ לקבל שכרם אבל להיות ששם הגילוי מבחי׳ ממכ״ע ומבחינת סוכ״ע אינו מאיר כ״א בבחי׳ העלם מה שהמקיף זורח הארה בא״פ. לכן ענין גילוי זה שאינו גילוי גמור היינו ע״ד הגילוי מבחי׳ גלגלתא דחפיא על מו״ס שידעו הפסק דין שכך טהור והטעם שמבחי׳ מו״ס לא השיגו כלל) ואדרבה ע״פ ההשגה שבמתיבתא דרקיעא שהוא מבחי׳ ממכ״ע כנ״ל שהרקיע הוא מבחי׳ בינה כו׳. הנה ע״פ השגה זו אמרו כלהו טמא כדין ספיקא דאורייתא לחומרא. אמרו מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר רב״נ אני יחיד בנגעים כו׳ ולכן ידע הדין על מקורו.

ומצא פסוק ודרש שגם בתורה כתוב שאין טמא אא״כ ודאי בהרת קדמה אבל ספיקו טהור. משא״כ לפי השגת המתיבתא דרקיעא לא מצאו זה בתורה שיהיה ספיקו טהור רק ששמעו ע״ד קיבול שכר בג״ע שקוב״ה אמר טהור. אבל לפי השגתם בתורה נראה להם שהוא טמא והיינו לפי שהשגתם בג״ע הוא מבחי׳ ממכ״ע כו׳.

ועפ״ז נראה להם שספק זה צ״ל טמא כנ״ל. ומה שלמעלה מבחי׳ השגה נק׳ עדן שע״ז ארז״ל עין לא ראתה כו׳ והיא בחי׳ המקיף רק מ״מ מה שזורח המקיף בבחי׳ פנימי׳ בהעלם זה ראו בג״ע לכן השיגו שקוב״ה אמר טהור אבל טעם ע״ז לא השיגו כי המקיף אין זורח בהא״פ והכלי רק בבחי׳ העלם. אכן רב״נ שהוא יחיד בנגעים פי׳ שמדרגתו הוא מבחי׳ הארה זו עצמה ממש מה שהמקיף זורח בהא״פ וע״כ נק׳ יחיד שהוא למעלה ממדרגת שאר כל החכמים שהם מבחי׳ הא״פ ומה שהמקיף זורח בהא״פ הוא בבחי׳ העלם מהם, אבל רב״נ הוא עצמו מבחי׳ הארה זו דהא״מ מה שזורח בהא״פ כו׳ וע״כ

מצא טעמו ממש שע"פ הדין הכתוב ומפורש בתורה צ"ל ספק זה טהור הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחלה כו'. (וענין בחי' זו שנשמתו הוא מהארת המקיף י"ל ע"ד מ"ש ע"פ אז ישיר משה בענין מן המים משיתיהו דגבי משה דהיינו מבחי' עלמא דאתכסייא שהוא בחי' סוכ"ע משם נמשך נשמת משה והיינו מה שהמקיף זורח בפנימי' שהרי מן המים משיתיהו ליבשה כו'. ועמ"ש ג"כ ע"פ ואלה המשפטים שמשה שרשו מבחי' עגולים ומקיפים סוכ"ע כו'. ועמ"ש בפי' יתרו סד"ה מראיהם ומעשיהם בפי' ענין משה שפיר קאמרת ומשם יובן שיכול להיות בחי' המשכת ניצוץ משה ממש ברבה בר נחמני וזהו שהי' ג"כ יחיד בבחי' זו דהיינו שהוא מבחי' הארת המקיף כו'.) (ועיין מ"ש מענין עדן בביאור ענין קי"ס גבי והניף ידו על הנהר). והנה לתוספת ביאור בענין קוב"ה אומר טהור י"ל עפמ"ש בזהר פ' בא דל"ו ע"ב בשעתא דקוב"ה אתחזי על גנתא כו' עד ולא מתפרש מעדן. נמצא שהתגלו' זו הוא מבחי' עדן שהוא בחי' חכמה וכתר משא"כ השגת המתיבתא דרקיעא בעצמם בג"ע הוא נמשך מבחי' בינה דאצי' שהיא בחי' רקיע העליון כו'. אבל בחי' הגילוי דקב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקייא בג"ע זהו הגילוי מלמעלה מעלה מבחי' בינה.

ועמ"ש ע"פ באתי לגני כו' וע"פ הזהר בפ' בראשית דכ"ז ע"ב אעשה לו עזר בענין מעלת גילוי זה דקב"ה אתי כו'. וזהו ג"כ כענין המבואר במ"א ע"פ ויהי קול מעל לרקיע. דפי' קול ר"ל המשכה וגילוי מלמעלה מבחי' הרקיע והפרסא והוא מבחי' סכ"ע.

וכך ענין גילוי זה היא מלמעלה משרש השגת המתיבתא דרקיע ששרש השגתם מבחי' רקיע העליון דבינה. אבל המשכה זו מבחי' עדן זהו מעל לרקיע כו' וכ"ז נמשך להם ע"י שבעסק תורתם בהיום לעשותם המשיכו ג"כ מבחי' כתר עליון מבחי' סוכ"ע וע"ז זוכים ג"כ בג"ע לגילוי הארה זו להיות קב"ה אתי לאשתעשע כו'. (ועמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים בענין ויניחהו בג"ע לעבדה כו') עוי"ל עפמ"ש במ"א בד"ה צאינה וראינה בפי' שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' כו'. וזהו שנק' הקב"ה ע"ש באריכות וברכה זו הוא ע"י עסק התורה כמ"ש בזהר ויקרא די"ג א' ולכן מברכתם יבורכו גם הם אשר לכן הקב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקייא בג"ע כו'. וע' בהרמ"ז פ' כי תצא בד' רע"ח א' כ' מתיבתא דקב"ה הוא בבריאה ששם ג"ע העליון ומתיבתא דרקיע הוא ביצירה. (ועיין בזהר בפ' בלק דר"ג ע"ב). והנה הרמב"ם ספ"ב מהט"צ פסק כהמתיבתא דספיקו טמא וכ' הכ"מ משום דת"ק ור' יהושע פליגי בזה ספ"ד דנגעים והלכה כת"ק ואע"ג דקוב"ה אמר טהור לא בשמים היא כו'. אמנם בהר"ש ספ"ד דנגעים משמע דהל' כר' יהושע משום דקוב"ה אמר טהור כו' הענין י"ל ע"פ מ"ש במ"א בענין שארז"ל על ר"מ

שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים כו' כי החכמה היא נמשכת מלמעלה דרך שערות שהם י"ג ת"ד זקן שקנה חכמה. שרש י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם והשערות הם צמצומים. אבל כשהחכמה היא בכתר שם היא בהרחבה גדולה בחי' א"ס וזהו ענין ומראה לו פנים שהי' מאיר וממשיך מבחי' הפנים דא"א שהוא פנוי משערות ולמעלה מבחי' הצמצומים (ועמ"ש מזה באריכות בביאור ע"פ אלה מסעי). ע"כ היה יכול לומר גם על הטמא טהור כו' וזה היה ענין ר"מ. אבל רוב החכמים שבדורו לא היו משיגים התורה רק כמו שכבר נמשכה בחכמה דאצי' המקבלת ע"י שערות י"ג ת"ד וזהו נובלות חכמה שלמעלה תורה כו' וכמ"ש בביאור ע"פ תורה צוה לנו משה.

ולכן לא קבעו הלכה כמותו כי אחרי רבים להטות ועיין במדרש תלים ע"פ אמרות ה' כו' מזוקק שבעתים כו' וזהו ענין לא בשמים היא כי שמים הם מקיפים דחיה ויחידה. והתורה כבר נמשכה מהמקיפים לתוך א"פ במדות דאצילות. ועפ"ז יש לפרש דעת הרמב"ם דפסק כת"ק. כי רבה שהיה יחיד בנגעים ואהלות היינו מבחי' המקיף דחיה יחידה. ואעפ"כ אחרי רבים להטות ומ"מ באמת י"ל דהכא שאני דאין זה דומה להא דאחרי רבים להטות דהיינו דוקא בפלוגתא דחכמי המשנה זע"ז אבל הכא שאני דקוב"ה אומר טהור כו':

מצורע

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו וגו'. הנה מבואר בע"ח של"ז פ"ז שסיבת הנגעים הוא מחמת הסתלקות אור החכמה כי מצורע חשוב כמת וכתיב ימותו ולא בחכמה כו' ע"ש.

ולהבין זה קצת צ"ל ענין מוחין דאימא ומוחין דאבא, כי הנה מוחין דאימא הוא כמ"ש אם הבנים שמחה שע"י ההתבוננות נולד האהבה והשמחה ורשפי אש והוא בחי' הרצוא להסתלק וליכלל בעצמותו ית'. אך יש עוד בחי' שלמעלה מהאהבה ברשפי אש דהיינו מוחין דאבא שאור א"ס ב"ה שורה בח"ע ועי"ז נמשך הביטול עד שאין בו כח ויכולת להגביה א"ע בבחי' רצוא שהוא בחי' יש מי שאוהב, וזהו ענין ההשתחוואות שבשמונה עשרה וכמ"ש מזה בדוכתי טובא ועמ"ש ע"פ כאשר השמים החדשים וע"פ וכל העם רואים את הקולות וע"פ זאת חוקת התורה ובד"ה ועבד הלוי הוא ובד"ה מצה זו כו' ובד"ה צאינה וראינה בענין ויין ישמח כו' להצהיל פנים משמן וע"פ כי תבואו אל ארץ מושבותיכם כו' בפ' נסכים.

וזהו אם רץ לבך שוב לאחד. כי ע"י הביטול דמוחין דאבא נמשך בחי' שוב והוא המשכת אלהות למטה. ולהמשכה זו צ"ל הרחבת הכלים והן אותיות התשב"כ ותשבע"פ. וז"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"ז וז"ל וזכור כלל זה שאין נעשה ב' פרצופים אלו לאה ורחל כאן אלא אחר התגלות מוחין דאבא בז"א עכ"ל, כי לאה היא אותיות המחשבה והיא בחי' תשב"כ כי ס"ר אותיות התורה היינו אותיות המחשבה כמ"ש במ"א ע"פ את שבתותי תשמרו.

ורחל היא אותיות הדבור תשבע"פ. ולכן התהוות ב' בחי' אלו נמשך ע"י התגלות מוחין דאבא דייקא שהוא הביטול שמזה נמשך השוב והוא ההמשכה בבחי' כלים ואותיות כו' משא"כ מבחי' מוחין דאימא שמהם נמשך הרצוא שהוא אדרבה ההסתלקות מהכלים והאותיות. ועיין מ"ש בד"ה וייצר את האדם בפ' בראשית איך שהאותיות נמשכים דייקא מח"ע שלמעלה מהבינה ע"ש באריכות.

ולכן מחמת הסתלקות מוחין דאבא שזהו ענין צרעת דתרגומו סגירו מזה נסתעף שאין נבנים פרצופי לאה ורחל ויוצאים תמורתם הנגעים שאת נגד לאה כו' דהיינו מחמת שאין נמשך בחי' שוב בכלים ואותיות דקדושה אזי מבחי' הרצוא לבד יוכל להסתעף יניקת החיצונים כמו שאחר ההתלהבות בתפלה אם אינו עוסק בתורה יוכל להתהוות מההתלהבות בחי' דינים קפידא וכעס ומזה נסתעף ג"כ יש וגסות כו' או תאוות רעות. [וז"ש בע"ח שם שאת כנגד לאה ספחת בהרת כנגד רחל כי לאה יש לה אור אחד ורחל ב' והם ג' אלפין כו' והענין כי לאה היא בחי' מחשבה ורחל היא בחי' דיבור וגם בחי' מעשה עשייה שבאצילות היא המל' ועמ"ש בפ' שלח בענין דור המדבר כו' מענין לאה ורחל והם ג' לבושים מדומ"ע ונמשכים ממוחין דאבא וזהו ענין האלפין שהאל"ף הוא יו"ד וי"ו יו"ד (כמ"ש בד"ה מראיהם ומעשיהם ובד"ה להבין ביאור ענין האבות כו' ע"ש). ובהסתלקות אור אבא יוצאין תמורתן הנגעים אותיות שמהם נמשך יניקה לחיצונים].

וזהו ענין מצורע מוציא שם רע וכמ"ש בע"ח שלאה ורחל נק' שם והיינו כמארז"ל כל התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה והם בחי' שם טוב. והמדבר לשון הרע שהוא הפך הטוב באותיות וכלים דקדושה. גורם שגם למעלה במקום שם טוב שהם האותיות והכלים דקדושה יצאו תמורתן אותיות הנק' שם רע דהיינו שבחי' שם ההוא ואותיות אלו הוא מקור חיות הרע והיינו כמ"ש בע"ח שמהנגעים נמשך יניקת הקליפות (ועמ"ש בד"ה לסוסתי ברכבי שפרעה העמיד תחלה סוסים נקבות כו' ע"ש). והענין הוא ע"ד מ"ש בדור הפלגה ונעשה לנו שם ועד"ז נאמר הנפילים היו בארץ כו' אנשי השם. וכן בעדת קרח כתיב אנשי שם. והיינו מפני שמחלוקת קרח על אהרן הוא ג"כ שלא רצה

שיהיו הלוים טפלים ונכנעים לבחי' המשכת מוחין דאבא שזהו בחי' אהרן הכהן כ"א להיות הלוים דבר בפ"ע שהוא להיות בבחי' רצוא לבד וכמ"ש בזהר ר"פ קרח שמאלא אתכליל תדיר בימינא קרח בעי לאחלפא כו', ומזה נמשך יניקת הקליפות הנק' שם רע וכמ"ש ברבה פ' בראשית ס"פ כ"ו נאמר כאן אנשי השם ונאמר להלן קראי מועד אנשי שם כו'. וגם מלשון שם וכמ"ש קראו שם פרעה כו' וזהו ושם ימותו. ומצורע חשוב כמת. ועמ"ש מענין שם בד"ה חוקת התורה:

ב **והנה** התיקון של הנגעים ורפואתן הוא ע"י והובא אל הכהן. כי הכהן הוא הממשיך אור אבא וכמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות וע"ש בענין שלך גדול משלהם כו' וע"י המשכת מוחין דאבא בז"א אזי יסוד אבא בוקע יסוד אימא והוא המשכת בחי' השוב. וזהו ענין זיווג יעקב עם לאה ורחל יעקב אותיות יבקע שיסוד אבא בוקע יסוד אימא ומשם נמשך ההשפעה באותיות המחשבה והדבור לאה ורחל עור בעד עור כו' בחי' לבושים מודומ"ע וכמ"ש ה' מלך גאות לבש כו'.

וזהו ענין זאת תהיה תורת המצורע. וכמ"ש בע"ח שם וז"ל כי זהו ענין אומרו זאת תהיה תורת המצורע כי כל בחי' היותו מצורע הוא לסבת הסתלקות מוחין דמצד אבא חכמה הנק' תורה וא"כ אין תיקונו אלא ע"י עסק התורה כמארז"ל לכן אמר תורת המצורע ולא טהרת המצורע או כיוצא עכ"ל.

ועד"ז איתא בתנחומא ובילקוט מרפא לשון עץ חיים שהתורה עץ חיים היא והיא רפואתו של המצורע שהוציא שם רע כו' ע"ש והיינו משום שע"י התורה ממשיך מוחין דאבא וזהו טוב שם משמן טוב שע"י התורה שהיא בחי' שמן הטוב ח"ע ממנה נמשך טוב שם שהוא הטבת השם ע"ד הטבת הנרות וכמ"ש במ"א בד"ה ואלה שמות בענין לאתקנא רזא דשמיה ובד"ה משה ידבר כו' והיינו ע"י התומ"צ שהם המשכת שמן הטוב שמן משחת קדש הפך בחי' שם רע הנ"ל ועיין בפי' יתרו דפ"ז סע"ב בענין טוב שם משמן טוב וכמ"ש במ"א ע"פ שמן תורק שמך כו'.

וזהו ג"כ ענין ביום טהרתו וכמ"ש בפי' קדושים ד"פ ע"ב ות"ח לא אתדכי בר נש לעלמין אלא במילין דאורייתא בגין כך מילין דאורייתא לא מקבלין טומאה. בגין דאיהי קיימא לדכאה לאלין מסאבי.

ואסוותא באורייתא אשתכח כו' וע"ש בפי' הרמ"ז שהוא לפי שהתורה שרשה ממו"ס שבה מלובש גבורה דעתיק והיא מקור המתקת הדינים שמשם נמשך קרע שטן כו' ע"ש. ועמש"ל פ' תזריע בענין התנאים ואמוראים בעסקם בתורה שע"ז היה להם כח לעשות נסים גדולים כו'. ועכ"ז והובא אל הכהן. כי עיקר עסק התורה צ"ל בבחי' ביטול וכנ"ל

בענין שוב לאחד משא"כ האומר אין לו אלא תורה (יבמות ק"ט ע"ב) לו בבחי' יש אפילו תורה אין לו:

ג **והנה** להבין פי' אומרו והובא אל הכהן שמשמעו שיביאו את המצורע אל מקום הכהן. והלא סמוך מיד אמר ויצא הכהן אל מחוץ למחנה דמשמע להפך שהכהן יצא אליו חוצה. גם ענין זאת תהיה תורת המצורע דתיבת תהיה מיותרת לכאורה וכמ"ש באלשיך. אך הענין יובן עפמ"ש בזהר דמ"ט ע"ב בפי' והובא אל הכהן והועלה מיבעי ליה כו' וביאר דבריו בע"ח והביאם הרמ"ז ס"פ תזריע כי ע"י הראותו אל הכהן התחתון גורם למעלה שאותם האורות דמצד אימא שבז"א היוצאים לחוץ ושאז שם נעשים בחוץ בחי' נגעים וע"י הראותו אל הכהן גורם למעלה שאותם האורות יחזרו למקומן כו' בבחי' מטי ולא מטי יוצא לחוץ וחוזר ונכנס ומתדבק במקורו וע"כ לא יהיה כח אל החיצונים להתאחז בהם כו' עכ"ל.

וביאור הענין בעבודת ה' דהנה עם היות שסיבת הצרעת והנגעים הוא מחמת הסתלקות מוחין דאבא שהוא בחי' הביטול והשוב שמחמת זה נמשך יניקת החיצונים מבחי' הרצוא וההתלהבות דמוחין דאימא. והיה עולה על הדעת שתיקון המעוות הוא די ע"י העבודה בהמשכת מוחין דאבא לבד דהיינו בחי' השוב בעסק התורה שהיא המשכת מוחין דאבא בהאותיות והכלים כנ"ל. שע"י החזרת מוחין דאבא בז"א כמקדם יתוקן הדבר כי אור אבא דוחה יניקת החיצונים כנ"ל. אך באמת אי אפשר להמשיך המוחין דאבא בז"א. בלתי שיתחיל מתחלה לתקן המעוות בפגם שהיה במוחין דאימא. כי תשובה באותו מקום ואז אח"כ ימשיך המוחין דאבא.

והיינו שצריך לעורר בחי' הרצוא וההתלהבות הנמשך ממוחין דאימא ואח"כ יתחברו לבחי' הביטול דמוחין דאבא בחי' ואם רץ לבך שוב לאחד. וזהו ענין תשובה תשוב ה' לגבי יו"ד כי הה"א עילאה היא בינה שבחטאו פגם בה שנפרדה מן היו"ד שהוא הביטול דח"ע ועי"ז נמשך יניקת החיצונים ממוחין דאימא שזהו ענין הנגעים כנ"ל.

וע"י שמתעורר בתשובה מעומקא דליבא ממעמקים קראתיך ב' עומקים דיסודות או"א יחד דהיינו בבחי' רצוא ושוב שהוא בחי' אהבה רבה והביטול שלמעלה מהאהבה ע"י נעשה תשוב ה' לגבי יו"ד. אבל קודם התעוררות הרצוא שממוחין דאימא א"א להמשיך המוחין דאבא.

ועיין במ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין ויין ישמח כו' להצהיל פנים משמן. ועד"ז נאמר ועבד הלוי הוא שעבודת הלוים להמשיך מוחין דאימא וזהו ענין השיר ועי"ז אח"כ יומשך מוחין דאבא והוא ענין הכהנים משא"כ כהנים בלא לוים אי אפשר כו'. וז"ש

בע"ח שאותן האורות יחזרו למקומן כו' בבחי' מטי ולא מטי כו' שהוא בחי' רצוא ושוב. (ועיין מ"ש מענין רצוא ושוב בד"ה וכל העם רואים את הקולות כו'). ובזה יש לפרש פי' והובא אל הכהן ואח"כ ויצא הכהן. והובא אל הכהן. היינו ענין התעוררות הרצוא הנמשך ממוחין דאימא ושיבוא הרצוא ויוכלל בבחי' ביטול דמוחין דאבא. ע"ד תשוב ה' לגבי יו"ד.

וזהו ענין שמע ישראל שם גימטריא ב"ן ורפ"ח יוחזר ויוכלל לשרשו ע' רבתי ז"ת דאימא ויוכלל בישראל סבא כו'. ואח"כ ויצא הכהן. היינו המשכת השוב להתלבש בכלים ואותיות והוא בחי' שיסוד אבא בוקע יסוד אימא ונמשך ומתפשט לחוץ וכנודע מענין אך יצא יצא יעקב כו'.

ועוד יובן ענין זה ממ"ש במ"א בד"ה ראה אנכי בענין נחל איתן היינו חיבור בחי' י"ה תרין רעין. ונחל איתן הוא ההמשכה מבחי' איתן שנמשך ומתפשט בו"ה שהוא בחי' המדות והלבושים מחשבה דבור ומעשה כו'. ועד"ז יובן כאן ענין והובא אל הכהן ואח"כ ויצא הכהן כו' וע"ז והנה נרפא כו'. ועד"ז יובן ג"כ ענין זאת תהיה תורת המצורע היינו שכאשר והובא אל הכהן כו' בחי' תשובה תשוב ה' לגבי יו"ד אז אח"כ תהיה תורתו שלימה שהיא המשכת יו"ד לגבי ה' וגם בו"ה מלמעלה למטה משא"כ מקודם התשובה. והנה לזאת עיקר עבודת האדם להיות אחר הרצוא בחי' שוב שהרצוא אינו אלא התחלה לעורר הנפש אבל העיקר הוא ההמשכה בכלים רבים דאותיות התורה ובמצות. ועמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים דכמו שהארץ אינה רק כגרגיר חרדל לגבי השמים כך ערך בחי' הרצוא לגבי השוב כו' ע"ש.

וזהו שארז"ל ספ"ק דע"ז לעולם ליגרס אינש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר שנאמר גרסה נפשי לתאבה. והיינו משום שעיקר העבודה לעשות כלים רבים לגילוי והמשכת האור והם אותיות של התורה שיגרוס וילמוד כו' ואז ממילא יומשך ויתקיים האור ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וקבל היהודים כו'.

ובכ"ז יובן מ"ש לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים פי' כי בהרת עזה כשלג והוא ענין הסתלקות ועיכוב התפשטות הדם באותו מקום הבהרת שבהדם מלובש חיות הנפש וכשמסתלק נהפך לחוור כשלג. והוא ענין הסתלקות מוחין דאבא כי והחכמה תחיה ובה מלובש אור א"ס וזהו ענין הדפק (וכמ"ש במ"א ע"פ קול דודי דופק). והנה תשבע"פ נק' חוט השני וכמ"ש סד"ה נאוו לחייך בתורים. ועמ"ש בענין תולעת שני ע"פ זאת חקת התורה והיא המשכת אור וחיות הח"ע וחוט השני אדום זהו כמשל התפשטות דם הנפש הפך הבהרת שהיא עיכוב סיבוב הדם כו' ועמ"ש בד"ה בשעה

שהקדימו ישראל נעשה לנשמע בענין שהתורה נק' אדם א' דם שהוא הממשיך חיות לכל הרמ"ח איברים שהם המצות וע"כ נאמר על כנס"י שהיא בחי' רחל שכנגדה הקליפה הנק' בהרת עזה כשלג כמ"ש בע"ח שלא תירא מהתהוותבחי' זו מפני כי כל ביתה לבוש שנים תשבע"פ שממשיך גילוי ח"ע אבא יסד ברתא וע"ז אין שום מקום להתהוות בחי' בהרת הנ"ל (ועיין בפ' ויחי דרל"ח ע"ב ע"פ לא תירא כו' ובפ' חקת דקפ"ד ע"א):

אחרי מות

פרק א

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו (רבות תולדות פס"ה גבי שני גדיי עזים טובים. אחרי ספ"ך וספכ"א. אמור ס"פ כ"ז. שלח לך פי"ו גבי במאזנים לעלות שה"ש רבה בפסוק כאהלי קדר. ובפסוק אל גנת אגוז. ובפסוק אחות לנו קטנה ובפתיחתא דאיכה בד"ה רבי יצחק פתח תחת אשר לא עבדת). הנה יש להבין מה שכתוב יכפר סתם והל"ל יכפר ה' כו'. אך נודע שיום הכפורים הוא יום התשובה וענין התשובה הוא להשיב נפשו האלהית למקור חוצבה כמו שהיתה קודם השתלשלות וירידת המדרגות לעוה"ז להתלבש בגוף האדם הגשמי שאז היתה כלולה במקורא ושרשא דכל עלמין אור א"ס ב"ה.

וכמ"ש בזהר על פסוק ויפח באפיו נשמת חיים מאן דנפח מתוכו נפח שמתחלה היה ההבל כלול במקורו ושרשו דהיינו במהותו ועצמותו ממש אלא שלאחר ירידתו והשתלשלות המדרגות נשתנה ממהות למהות וירדה להתלבש בגוף האדם בעוה"ז אשר ע"כ צריך להשיבה למקורה כשהיתה ולהעלות נפשו לה' להיות דבוקה באלקים חיים שתכלל באור א"ס ב"ה כבתחלה.

והנה להבין תכלית וירידת והשתלשלות הנשמה כ"כ שירדה ממקום גבוה מאד למקום נמוך מאד. וצריך כמה יגיעות להשיבה כמקודם והלואי תהא השבה מעליותא כי הרבה דרכים בחזקת סכנה ח"ו ולמה היתה כזאת מלפניו ית'. (ועמ"ש מזה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה). צריך להבין מ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא. פי' ע"ד משל כשם שהאש אינו מאיר ואינו נתפס להקרא בשם אור ואש כלל עד שנאחז בפתילה או בעצים כי טבע האש להסתלק למעלה לשרשו ויסודו. כך הנה דבר ה' שבו שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם בעשרה מאמרות שנברא העולם יהי אור וגו'. יהי רקיע וגו'. הלא כה דברי כאש. עד"מ להיות טבע ובחי' הסתלקות למקורא ושרשא דכולא ומבשרי

אחזה אלוה כמו עד"מ באדם הדבור הוא מיסוד האש כי יוצא מהבל הלב דרך הקנה והלב הוא עיקר יסוד האש, וע"כ צירופן הן הבל הלב להב.
ופרטו' הנמשל איך הוא למעלה באור א"ס ב"ה אין די ביאור כאן ומבואר במ"א. והמשכיל יבין. נמצא שאי אפשר להקרא בשם אור ה' ואינו נתפס בשם אור וזיו כלל כ"א ע"י המשכות והשתלשלות המדרגות רבות שיהיה נתפס האור כמו בעשייה גשמיות וכמ"ש כולם בחכמה עשית.
והנה נודע מה שכתוב ע"פ לעולם הוי' דברך נצב בשמים. כי דבר ה' שבו שמים נעשו נצב שם לעולם כי לעולם הוא מהוה מאין ליש [וכן הוא במדרש תהלים על פסוק זה וז"ל איזהו דבר הנצב בשמים אלא אמר הקב"ה על מה השמים עומדים על אותו דבר שאמרתי יהי רקיע בתוך המים כו' ובאותו הדבר שברא אותן בו הם עומדים לעולם לכך נאמר לעולם דברך נצב בשמים עכ"ל המדרש שוחר טוב]. (ועיין עוד על פסוק זה ברבות וירא פנ"ג גבי וה' פקד את שרה. תצוה ר"פ ל"ח ותוך פרשה הנ"ל אמור ר"פ כ"ט. במדבר פ"ב גבי והיה מספר בנ"י). והנה תחלת בריאת העולמות היה ברצונו ית' מעצמו ומאליו כי חפץ חסד הוא. אך להיות חיים וקיימים לעולם מאין ליש הוא ע"י מעשה התחתונים דוקא. כמ"ש כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. ואין כבוד אלא תורה שהם דרך כלל רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות ל"ת שהם הם בחי' כלים להשראת אור ה' ומכון לשבתו שיהיה לו דירה בתחתונים והם הם כדמיון הפתילה והעצים שבהם נאחז האור שלא יסתלק למעלה ח"ו (ועיין בסש"ב פי' נ"ב ומהו הלבוש כו' ע"ש), כי הנה לאו אורחא דמלכא לאשתעי מילין דהדיוטא. פי' מילין דכדי שאינן מערכו והנה כל העולמות עליונים ותחתונים כולם הם מילין דהדיוטא לגבי הקב"ה בכבודו ובעצמו שהוא רם ונשא עליהם רבבות מדרגות עד אין קץ ותכלית וכולא ממש כלא חשיבא קמיה, וכמו למשל מלך בשר ודם שיש לו אלף אלפים ורבוא רבבות זהב וכסף ומרבה לספר בענין עפר וחרס את חרסי אדמה שהן ודאי מילין דהדיוטא לגביה. וכן ויותר מכן לאין קץ ותכלית נחשב לגבי הקב"ה לספר בדבר ה' בעשרה מאמרות יהי אור יהי רקיע כו' שהן מילין דהדיוטא יותר מעפר וחרס לגבי הכסף וזהב שהם ג"כ ענינים גשמיים בחי' דומם כמו העפר והחרס ומן העפר נלקחין אלא בצרוף את הכסף ובבחון את הזהב נעשו חשובים מאד ומובדלים הרבה מן העפר עד שאין לעפר ערך עמהם אבל העולמות לגבי הקב"ה ואפילו עולמות עליונים וג"ע העליון אין ערוך אליו כלל ולית מחשבה תפיסא ביה כלל ומאפס ותהו נחשבו לו (ועיין מענין הדיוט במא"א אות ה' ס"ל ובזח"ג תצא דרע"ו א'), אלא כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו

ולכן אומרים המלאכים קדוש וגו' מלא כל הארץ כבודו לפי שאצלם הוא באמת קדוש ומובדל לאין קץ ותכלית רם ומתנשא מימות עולם כי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא כו'.

ואני ה' לא שניתי כתיב אלא מלא כל הארץ התחתונה דוקא כבודו פי' לבושו. דרי' יוחנן קרי למאני מכבדותא ששם נתלבש במעשה המצות וקיום התורה וגם התורה היא חכמתו ורצונו ית' שהוא כבודו. דהיינו הוד מעטה לבושו הוא מלא כל הארץ וכבוד הוא גימטריא ל"ב נתיבות חכמה הם הילוכים והשתלשלות חכמה עילאה בהשתלשלות העולמות למטה מטה עד שנתלבשה בתורה שבעל פה ובעולם הזה יש נתיבות הרבה שנתלבש בסדר זרעים ויש הרבה בסדר מועד וכו': (ועמ"ש סד"ה ושמתי כדכד גבי וכל גבולך):

ב **והנה** כלל כל התורה ומצות הם ג' מדרגות שהם תורה ותפלה וצדקה וכדתנן על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, כי תפלה היא במקום עבודת הקרבנות וגמילות חסדים היינו צדקה.

וכנגד ג' דברים אלו כתיב בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהם מחשבה דבור ומעשה. בראתיו היא בחי' מחשבה שהיא בחינת בריאה יש מאין והיא נגד התפלה שהיא עבודה שבלב זו הכוונה במחשבה ברעותא דליבא. כמאמר רז"ל תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה ודבור התפלה הוא רק שיהיה הקול מעורר הכוונה לכן היא במקום הקרבנות ועבודת הקרבנות היתה תלויה בכהנא בעובדא וברעותא דליבא כנזכר בזהר.

והיינו שתהיה כוונתו ומחשבתו דבוקה בה' להיות מרכבה אליו ית' ולמסור נפשו ורצונו לה' ית' להיות לו רק רצון אחד ולב אחד לאביו שבשמים שלא להפרד מיחודו ואחדותו ית' ע"י סור מרע ועשה טוב דהיינו כד אתכפייא סט"א אזי יאיר עליו אור ה' על נפשו. ועד"ז תקנו ברכות השחר בא"י אלהינו מלך העולם כי אנו מבקשים שיומשך בחי' הוי' להוות העולמות שלא יופסק חיותם וקיומם ולא יסתלק למעלה כטבע האש ח"ו ולהיות בחי' אלהינו שנהיה בטלים אליו בחי' מרכבה אליו ית' עד שיקרא שמו עלינו שהוא אלהינו כמ"ש אלהי אברהם על שם שהוא בחי' מרכבה ולא להיות דבר יש ונפרד בפ"ע רק מלך העולם פי' מה שהוא מהוה ומחיה העולמות להיות יש ונפרד בפ"ע הוא מפני היותו מלך שמו נקרא ואין מלך בלא עם מלשון עוממות דברים זרים ונפרדים שאם יהי' לאדם הרבה בנים אין נקרא שמו מלך עליהם כמ"ש במ"א. משא"כ ישראל נקראים בנים למקום ברא כרעא דאבוה שהרגל בטלה אצל הראש כמ"ש במ"א.

והנה כל חיות וקיום העולמות והתהוותם מאין ליש תמיד תלוי במה שאנחנו ממשיכים עלינו אלהותו יתי להיות בטלים אליו כי הנשמות המה פנימית העולמות. כמאמר רז"ל כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א לעולם בלי ישראל שישראל הם קיום ומעמד כל העולמות (ועמ"ש מזה בד"ה ויאמר משה אכלוהו היום), והוא כמשל חיי הגוף שתלוים בפנימיות נפש החיונית שאם יש איזה מאורע בנפשו החיונית גם כל גופו נהפך לחולה. לכן אומרים בא"י אלהינו מלך העולם פי' שיבורך ויומשך להיות שם הוי' להוות כל הנמצאים ע"י שיהי' לנו בבחי' אלהינו ואזי יהי' מלך העולם, ותיקנו לומר כן בכל שחר להיות כי מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית ומהווה אותם ליש מאין המוחלט. אך אין נמצא משל כמוהו ודוגמתו למטה כלל להראות בחוש רק אפס קצהו שבכל יום מאיר מחשך הלילה וכברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא.

והרי הוא כמו יש מאין. ולכן בראש השנה אומרים זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון. כי בראש השנה נברא העולם ותמיד בכל שנה חוזר הדבר לקדמותו. יצרתיו הוא בחי' הדבור שעושה צורה לאותיות המחשבה ואין אותיות הדבור יש מאין כמו אותיות המחשבה כי כבר היו אותן האותיות בתוך המחשבה ואינם אלא בחי' צורה והתגלות לאותיות המחשבה שהוא כמין חומר לצורה זו והוא נגד התורה שעיקר מצותה בדיבור. וכמ"ש ושננתם לבניך ודברת בם. וכתיב והגית בו יומם ולילה וקי"ל דהרהור לאו כדיבור דמי ואין יוצא ידי חובתו בהרהור לבד. והגם שמעלת התורה עולה למעלה מעלה על מעלת התפלה. כמו שאמרו רז"ל ותלמוד תורה כנגד כולם. אך אדרבה לפי שמעלתה במקורה היא ברום המעלות ברצון העליון ב"ה הנק' סתימא דכל סתימין אי אפשר לקבל אורה בבחי' גילוי עד שתרד למטה ותתלבש בגשמיות עולם הזה הקל קול יעקב בהבל פיהם שבהם יתלבש אור ה' הגנוז בתורתו ומאיר בבחי' גילוי להחיות כל העולמות עליונים ותחתונים. וכידוע ליודעי חן שכל דבר עליון מאד אינו בא לידי גילוי אורו אלא למטה בסוף מעשה כנ"ל. אף עשיתיו כנגד מעשה הצדקה.

והנה בג' דברים אלו אנו ממשיכין עלינו אור ה' להיות האור נאחז כמו ע"ד משל בפתילה או בעצים וכמו שאנו רואים שאור הנאחז בעצים נעשה אור הרבה במאד מאד אבל הוא גס ועב.

והנאחז בפתילה הוא אור מועט אבל הוא דק. ככה ענין התאחזות אור ה' במחשבה הוא אור מועט שאין פעולתו בהתגלות כל כך להחיות העולמות כמו פעולת המעשה ודבור בתלמוד תורה דעקימת שפתיו הוי מעשה, וכמו שאמר הכתוב היום לעשותם כתיב כי זה כל האדם ותכלית ירידת נשמתו לעוה"ז להמשיך אור ה' בבחי' גילוי מרום

המעלות עד סוף המעשה. אבל השראת אור ה' במחשבה היא רוחנית דקה מרוחניות הנמשך ונתפשט למטה בבחי' המעשה, [ועד"ז בודקין את החמץ היש והגסות לאור הנר דוקא שהבירור הוא במחשבה ועמ"ש ע"פ ובבואה כו' אמר עם הספר כו'], אלא שבבחינת המעשה והדבור התפשטות האור הוא הרבה וניכר פעולותיו, וכמו שאנו רואים ברוחניות האדם בנפש החיוניות שפעולת המחשבה שבראש אינה כ"כ כמו פעולת הרגלים שהם מנענעים את כל הגוף ומוליכים ממקום למקום אעפ"כ הראש הוא העיקר חיותו שבו תלוי כל חיות נפש האדם אלא ששניהם צריכים זה לזה. כך הענין בתורה ותפלה וצדקה שכולם צריכים זה לזה:

ג **והנה** לתוספת ביאור הכתוב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא צריך להזכיר כי כשם שהאש אינו נתפס ונאחז היטב בפתילה או בעצים להאיר על הארץ כ"א כשהוא אש אוכלה דהיינו כשהיא אוכלת מה שמאחיזין בה שהפתילה או העצים יהיו נוחין ומוכשרין להתאכל ולכלות בה כך אין אור ה' נאחז יפה ושורה בנפש האדם באחד מג' דברים אלו כי אם בביטול רצון וכלות הנפש אליו ית' כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

ולכן תלוי המשכת אור ה' ע"י התורה והמצות בישראל כמ"ש ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל כי יעקב וישראל הוא בחי' אתכפיא ואתהפכא שבזה תלוי המשכת אור ה' ע"י התורה והמצות משא"כ בלא ביטול רצון אין יכולת להמשיך ועמ"ש ע"פ הבאים ישרש.

והנה ע"י ג' דברים אלו שאנו ממשיכין בהם אור ה' אף שנתלבש בדברים גשמיים שכל אנושי על זה נאמר אני כברוש רענן פי' ברוש הוא ארז דק שיכולין לכוף ראשו לעיקרו ואח"כ כשחוזר לקדמותו הנה הוא מעלה את הדבר הניתן עליו כשהיה בכפיפתו לגבהו למעלה מאד, [וכענין הנמצא בספרים במעשה דיואב ברבת בני עמון], כך אמר הקב"ה אני הוא שנתלבש במעשה התחתונים כברוש רענן, ע"י כפיפת קומתו כביכול [ועמש"ל סד"ה קול דודי בענין דומה דודי לצבי ובד"ה קדש ישראל בענין פי' ואנכי תרגלתי לאפרים] שע"י זה תתעלה נפש האדם בעילוי אחר עילוי לאור באור א"ס ב"ה והיתה נפשו צרורה בצרור החיים את ה' ממש ועמ"ש מזה גבי שבת שבתון.

והנה את זה לעומת זה עשה אלהים אש זרה כנגד אש אוכלה וג"כ נתלבש במחשבה דבור ומעשה אשר לא להי' המה בחינת קלון לעומת כבוד. וכמ"ש כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון וכשם שעל הטובה תתעלה נפשו מאד ביתר שאת מכאשר תוכל הנפש שאת לפי השגתה להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש. כך לעומת זה על

הרעה נאמר ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע דהיינו קליעה למקום רחוק מאד מאד מאור פני ה' כמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה וגו'.
ועמ"ש מענין כף הקלע בד"ה צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי. והעצה היעוצה לזה הוא עשות התשובה ובפרט בעשרת ימי תשובה שאז הזמן ועת לכל חפץ להושיבם אל מקורם ואזי ישתפך נפשו במרירות על ריחוקו מאור פני ה' וישוב אל הוי' וירחמהו כמ"ש ויזעקו אל ה' בצר להם, ועיקר התשובה כמ"ש אליך ה' נפשי אשא לבטל רצונו אליו יתי' שיהי' לו רצון אחד לאביו שבשמים בתשוקה וכלות הנפש ממש ולבקש מלפניו יתי' שישרה עליו אור ה' ורצונו להיות לו ביטול רצון, ועד"ז תקנו לומר בקשת סלח לנו מחל לנו שאינו כפשוטו כ"א חטאת מה תפעל לו ומה ענין המחילה, אלא הענין לבקש המחילה והתגלות הרצון שישוב רצונו להיות שורה עלינו לעשות רצונו יתי' בלב שלם ונפש חפיצה ואומרים מי כמוך אב הרחמים זוכר כו'. פי' כל התהוות עולמות עליונים ותחתונים מראש ועד סוף הוא לפניו יתי' זכירה אחת, וכמ"ש בזהר דבמחשבה אחת ברא את העולמות לפי שהוא יתי' צופה ומביט עד סוף כל הדורות וקורא הדורות מראש, וא"כ מיד כשעלו כל העולמות במחשבה להבראות הרי כבר נגמרו ונשלמו בריאתם לפניו יתי'. [ועמ"ש מזה בד"ה תקעו בחדש].
והנה נראה בחוש גודל הצמצום שצמצם אור א"ס ב"ה במחשבה אחת ושאינה לפי ערכו ומהותו כלל והכל הוא מפני היותו אב הרחמים. פי' שמהוה וממשיך מדת רחמנות לרחם על העולמות ולהוותם ולקיימם תמיד בצמצום מחשבה אחת, ומזה יתבונן האדם לעורר רחמים רבים על נפשו איך שנפלה מטה מטה מאד בהסתכלו בשרשו דע מאין באת. פי' מבחי' אין שהוא בחי' אב הרחמים.
וא"כ הירידה שירד מאור פניו יתי'. היא גדולה מאד ומאיגרא רמא כו' ובזה יתמרמר נפשו מאד ונגעה עד נקודת הלב ממש שיכלה נפשו ולבבו וישוב אל ה'. וע"י תשובה מאהבה רבה כזו הנה הזדונות נעשו כזכיות פי' כשם שע"י הזכיות תתעלה נפשו באור ה' כך תתעלה נפשו ע"י המרירות הגדולה הזאת מחמת הזדונות ובמקום שבעלי תשובה כו':
ד **כי** הנה במשה רבינו כתיב ושמתיך בנקרת הצור כשרצה להוריד י"ג מדות הרחמים. פי' מבחי' צור עליון מקור ושרש כל שרשי התהוות, כמ"ש הביטו אל צור חצבתם ונק' צור כמו למשל צור החלמיש שמכין בו להוציא האש שהיסוד האש שבו הוא בכח ובהעלם ולא בפועל. כך כביכול נקרא צור, צור חיינו כי הוא שרש ומקור לכל שרשי ההוי"ה, ושרש ההוי"ה הוא בו בהעלם בכח ולא בפועל שמבחי' שם הוי' להיות מהוה כל הנמצאים מאין ליש. שהוא בחי' אש אוכלה הנ"ל. אבל בחי' הצור הוא שממנו

נמשך ונתהווה בחיי אש אוכלה הנ"ל [ועיין בפרדס שער י"א פ"ג ועמ"ש סד"ה והיה מספר בנ"י].

והנה גדול כחן של בעלי תשובה שמגיעים עד בחיי הצור הנ"ל כמו למשל אם נכבה מאור האש מוציאים האש מצור החלמיש. כך הענין בבעל תשובה שנכבה אצלו מאור האש אוכלה לפי שאין להם בחיי הפתילה והעצים להתאחז בהם האור שהן הם תורה ומעשים טובים, הנה ע"י המרירות הגדולה בנקודת הלב שהוא למעלה מהזמן ואין חפץ בזמן ומקום כלל שמואס בחיי נפשו כענין ר' אליעזר בן דורדיא שבכה עד שיצאת נשמתו, הרי מחמת זה מגיע לבחיי הצור למעלה מעלה מבחיי התהוות הויות והמשכת זמן ומקום [כמש"ש הנה מקום אתי].

ולכן יצאת בת קול שהוא מזומן לחיי עוה"ב כמעשה הצדיקים שנהנין מזיו תורתן ועבודתן, ואף שלא היה לו תומ"צ מפני היותו דבוק במקורא ושרשא דכולא, אך לא כל אדם זוכה לזה.

ולכך אנו מתפללים השיבנו ה' אליך ונשובה שיהיה תחלה אתעדל"ע בכדי שיוכל להיות אח"כ אתעדל"ת ונשובה אח"כ, ואף כי לעולם באתעדל"ת תלוי אתעדל"ע אעפ"כ חדש ימינו כקדם. פי' כמו שהיה תחלת בריאת העולמות מחמת רצונו הטוב כי חפץ חסד הוא. וענין חדש ימינו כי הימים נקראים המשכת אור ה' כמ"ש לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם כו' והיה לך הוי' לאור עולם וע"ז אנו מבקשים שיאיר עלינו אור חדש מבחיי הצור הנ"ל אף שנפסק ממנו האור הראשון מבחיי אש אוכלה הוא והיינו כמו בחושך, וזהו כי ביום הזה שהוא יוהכ"פ יום התשובי שמתעורר ומתגלה למטה בחיי חפץ חסד ע"י החמשה תפלות לכך יכפר עליכם סתם מאן דלית ליה שם ידיעא ולא אתפס בשם ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל, כי שמות ההוי"ה מורים על המשכת מאין ליש מהעלם אל הגילוי להיות ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. משא"כ הקב"ה בכבודו ובעצמו לא שייך עליו לומר לא בחיי ממלא כל עלמין ולא בחיי סובב כל עלמין. שאינו בגדר עלמין כלל ושם מקור הסליחה וכפרה נושא עון ועובר על פשע כי לפניו יתי לגבי עצם מהותו כביכול לא שייך שום פגם ועון ופשע כ"א בהמשכות היורדות מאור פניו יתי ע"י כמה צמצומים ומסכים ולבושי רבים.

וזהו מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, לפני הוי' דוקא דהיינו בטרם שנאצלו בחיי המשכת ההויות להוות כל הנמצאים ואזי תטהרו כשתעלו ותגיעו למדרגה ההיא דהיינו לבחיי צור הנזכר לעיל [וע' בהרמ"ז ס"פ אחרי תטהרו בגימ' כת"ר כי הנה תרי"ג מצות עם ז' דרבנן הם ממשיכים תר"ך עמודי אור אך אם חטא על הנפש וחסר ופגם בהמשכות

הנ"ל הנה התיקון לזה הוא ע"י התשובה שגדול כחה למלאות כל הפגמים והחסרונות וזהו ענין תטהרו בגימ' תר"ך כו' ועמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך כו'].

פרק ב

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. להבין כפל לשון לטהר ותטהרו. צריך לבאר ענין עשי"ת ולמה הוקבעו עשרה ימים דוקא והיום הזה הוא יום העשירי יכפר עליכם הלא כל זמן שעושים תשובה היה צריך שיומחל להם מיד. אך הענין הוא כי ענין התשובה הוא להשיב פנים בפנים אליו ית' כי הלא התשובה הוא לשוב ולהתקרב אליו ית' ולכאורה לא שייך לשון זה לגבי הקב"ה דכתיב ביה את השמים ואת הארץ אני מלא ולמה צריך לשוב ולהתקרב אליו ית' ובמה נתרחק. אלא הענין הוא כמשל ב' בנ"א שעומדים זה אצל זה רק שחוזרים עורף זה מזה אין לך ריחוק גדול מזה ואין קירוב אלא בהחזרת פנים אל פנים.

וכך הנה כתיב וראית את אחורי ופני לא יראו שיש בחי' פנים ואחוריים למעלה. וכתיב יאר ה' פניו אליך פי' שההשפעה תהי' בבחי' הארת פנים מפנימיות רצונו כדכתיב ואוהב את יעקב וכתיב כי מחה אמחה כו' ולכן ההשפעה שמשפיע לו להחיותו הוא מבחי' אחוריים דהיינו כמאן דשדי בתר כתפוי שנותן לשונאו שאינו נותנו ברצון גמור רק כמי שמוכרח להשפיע ואין השפעה זו מבחי' פנימיות ועיקר רצונו. אבל לצדיק בא ההשפעה מבחי' פנימיות רצונו שנותן ברצון גמור ובהארת פנים בשמחה ובטוב לבב ברוב עוז וחדוה.

ועד"ז יובן ג"כ ענין התשובה, כי הנה כתיב כי פנו אלי עורף פי' כי פנו אלי שפונים אליו ית' בקיום תורתו ומצותיו. אבל מ"מ אין זה אלא בבחי' עורף שאינו מבחי' פנימית הרצון מאהבה ותשוקה אלא מצות אנשים מלומדה והולך בקרירות. והתשובה היא החזרת פנים בפנים להיות פנימיות רצונו וחפצו בתורת ה' ומצותיו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל. (ועמ"ש מזה ע"פ שובה ישראל והנה ע"י התשובה שהיא החזרת פנים בפנים כנ"ל ע"י"ז נמשך ג"כ מלמעלה ענין ישר יחזו פנימו המבואר במ"א סד"ה כי תשמע בקול גבי לעשות הישר). אך איך תהיה בחינה זו קבוע בנפש האדם צריך להקדים תחילה מאמר רז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה מכלל שהמעשה הוא העיקר והתלמוד אינו גדול אלא במה שמביא לידי מעשה. וארז"ל הלומד שלא לעשות מוטב שנהפך לו שלייתו וכו'. ובירושלמי אמרו על פסוק וכל חפצים לא ישוו בה אפילו חפצי שמים שכל המצות אינן כדאי אפילו לדבר אחד של דברי תורה שמעלת עסק התורה יתירה על מעלת קיום המצות. וגם בגמ' שלנו (במ"ק ד"ט ע"ב) רמו קראי אהדדי כתיב וכל חפציך לא ישוו בה

חפציך ולא חפצי שמים. וכתיב וכל חפצים לא ישוו בה אפי' חפצי שמים, ומשני כאן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים וכאן במצוה שאפשר לקיימה ע"י אחרים שמצוה שאפשר לקיימה ע"י אחרים יניחנה ויעסוק בתורה.

ולכאורה אינו מובן שהרי כל התורה אינו רק פירוש וביאור כיצד תהא המצוה נעשית ואיך ילמוד הוא פירוש וביאו' המצוה והמצו' עצמה תיעשה ע"י אחרי'. ועמ"ש מזה בד"ה וידבר אלקים כו' לאמר אנכי כו'. וגם להבין מארז"ל כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה והעוסק בתורת מנחה כאלו הקריב מנחה. והלא הקרבנות תלוים בבהמ"ק ובמזבח וההקרבה תלויה בכהנים דוקא. והיאך מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב והוא איש זר אשר לא מבני הכהנים וגם אין כאן לא בהמ"ק ומזבח. (ועמ"ש מזה ג"כ במ"א בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע). ויובן כל זה ע"פ ביאור ענין מעלת התו' בכללה שהיא מצוה לכל א' וא' ללמוד כל הלכו' התורה אפילו הלכו' שאינן צריכות לכל אדם כגון דיני הוראת איסור והיתר שאינה מסורה אלא למורי הוראות וכגון משפטים שבין איש לרעהו שאינן מסורים אלא לדיינים ואעפ"כ המצוה היא על כל אדם אפילו מי שאינו רוצה להיות דיין ומורה הוראה בישראל:

ב **והענין** הוא כי הנה כתיב והיו הדברים האלה וגו'. ודברת בם בשבתך בביתך וגו', דלכאורה פי' הדברים האלה היינו האמורים בק"ש דעלה קאי ובאמת מצות ק"ש היא בשחרית וערבית בלבד ולא כל היום ואיך נאמר ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך כו'. דמשמע כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשה בין בשבתך בביתך בין בלכתך בדרך כו'. אלא ודברת בם בדברי תורה כתיב, וא"כ צריך להבין מהו הדברים האלה דמשמע דקאי על הדברים האמורים למעלה אחד ואהבת כו' (וע' מענין על לבבך ברבות בקהלת בפסוק כל הנחלים הולכים אל הים ובפסוק דברתי אני עם לבי). אך הנה נודע פי' מלת אחד שהוא לבדו הוא בשמים וארץ וד' רוחות העולם כמו שהיה לבדו קודם בריאת העולם. וכמ"ש אני ה' לא שניתי משום דכולא קמיה כלא ממש חשיב, ואין העולמות תופסים מקום כלל רק בשכמל"ו, מלכותך מלכות כל עולמים שמבחי' מלכותו נתהווה בריאת העולמות מאין ליש, וכמאמר יחיד חי העולמים מלך דהא דכולא קמי' כלא חשיב היינו קמיה דוקא משא"כ בבחי' מלכותו הוא שכינת עוזו השוכנת בתחתונים והיינו ע"י רבוא רבבות צמצומים שיהא נגלה כבוד מלכותו ית', (ועמ"ש מזה ע"פ שיר השירים. וע"פ צאינה וראינה לא זז מחבבה כו'), ואי לזאת ואהבת את הוי' אלהיך ממש דהיינו להיות האהבה ורעותא דלבא להבטל אליו ית' ממש להיות נפשו נכללת ובטלה במציאות באור א"ס ב"ה ממש דכולא קמיה כלא ממש חשיב. וזהו אחד ואהבת שמבחינת אחד

נמשך להיות האהבה ורעותא דלבא בנפש האדם להיות הוי' ממש אלהיך והיינו ע"י עסק התורה דכתיב עוטה אור כשלמה שאור התורה עוטה הקב"ה כשלמה שאור א"ס ב"ה ממש מתלבש בהתורה (ועמ"ש מזה בד"ה ועשו להם ציצית. ועיין עוד מזה בפ' תולדות קמ"ב ב'. תרומה קס"ד בפ' פנחס רמ"ה ב'). ועל זה נאמר לבושי' כתלג חיוור כי תחלת הויית השלג הוא מן המים שנקרשו ונעשו שלג ואח"כ כשנפשר ונמס חוזר למים, כך הויית לבוש התורה הוא מבחי' המים שהיא בחי' חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא. ומזה נמשך ג"כ בתורה גשמיות שלפנינו להיות גילוי בחי' חכמתו ורצונו ית'. וזהו חכמה בראש וחכמה בסוף.

והנה כתיב שער רישי' כעמר נקא אלו הן המשכות כל פרטי ההלכות שבתורה וכמ"ש קווצותיו תלתלים וגו' תילי תלים של הלכות שהן המשכות מבחי' שערות בלבד שהם בחי' הארה מצומצמת ומועטת מעט מזעיר ע"י צמצומים רבים ושונים כמ"ש נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר שלהיות המשכת נפלאותיך ומחשבותיך אלינו בעסק התורה שלפנינו המלובשת בגשמיות עצמו מספר הצמצומים רבים ריבוא רבבות מדרגות עד אין מספר. (ועמ"ש מזה ע"פ ויהי מקץ) כי אין ערוך אליו ית' כלל וכמו שנודע פי' ערך במספר שאפילו אחד לגבי אלף אלפים ורבבות נקרא בשם ערך שהם מסוג א' שהכל נופל תחת סוג המספר, משא"כ לגבי אור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' לא שייך ערך כלל.

והנה כתיב סלסלה ותרוממך פי' סלסלה לסלסל ולהפריד השערות שלא יהיו מעורבים ומבולבלין כמארז"ל לא ידעו רבנן מאי סלסלה עד דשמעי' וכו' דהוה מהפך במזיי' כו' שהסלסול הוא בשערות להפרידם שלא יהא עירוב נימא בחברתה, וכך צריך להפריד כל ההלכות שבגמ' שלא יהי' עירוב ובלבול בין הלכה להלכה. וכמו שמצינו בכמה מקומות בתלמוד דקאמרי ורמינהו וכו' ומשני לא קשיא הא ר' מאיר כו' שמבררין ומלבנין כל הלכה לעצמה שלא תהא הלכה אחרת סותרת אותה ומבלבלתה.

והנה בבחינת סלסול הזה כתיב ותרוממך שנפש האדם מתרוממת ע"י זה לבחי' שער רישי' כעמר נקא והוא מקור התורה שהתורה היא רק בחי' לבוש עוטה אור כשלמה משא"כ התרוממות זו היא למעלה מבחי' לבוש שהיא נוגעת לעצמיות אור א"ס ב"ה ממש (ועמ"ש במ"א ע"פ הנותן שלג כצמר מענין לבושיה כתלג ושער רישיה כו'):

ג **וכאשר** ישכיל ויתבונן האדם בנפשו איך שע"י סלסול הלכות של התורה תתרומם נפשו לעלות לאור א"ס ב"ה ממש ממילא יגיל וישמח בחדוות ה' הוא אור א"ס ב"ה

מקור החיים מקור התענוגים יותר מרוב כל אפילו מחיי עוה"ב ג"ע תחתון ועליון שאין זה אלא זיו כו', וגם בבחי' זיו הזה אמרו על אחר מוטב דלידיניה כו'.

ומכ"ש וק"ו שישים נפשו בכפו להיות כל ישעו וכל חפצו בעסק התורה להתענג על ה' ממש שהוא מקור החיים ומקור התענוגים ואף שאין התענוג הזה נראה ונגלה בהתגלות היינו משום שגדול כח התענוג ההוא שאין העולמות יכולים לסובלו ולכן אינו בא לידי גילוי בהשגת הנבראים ואדרבה כ"ש וק"ו השמחה גדולה יותר לאלהים בהתבוננות נפשו שבודאי שורה עליו גילוי העונג העליון ב"ה מה שאינו נתפס ונקלט בשום השגה ולית מחשבה תפיסא בי', וכן בעסק התורה שהיא בחי' לבושי כתלג חיוור, הנה נודע שהמחשבה והדיבור של האדם הן בחי' לבושים מחשבה לבוש הפנימי ודבור לבוש האמצעי וא"כ כשנפשו של אדם מתלבשת במחשבה ודיבור של התורה הנה היא מתלבשת בלבושו של הקב"ה לבושי' כתלג חיוור ממש ואין קרבת ה' ממש יותר מזה כמו ע"ד משל שנים שמתכסים בטלית אחד. (ועמ"ש סד"ה ואשה כי תדור), ובזה יובן מה שבפרשה שניה של ק"ש אומרים ונתתי מטר ארצכם וכו' ונתתי עשב בשדך כו'. כאלו מדבר בעדו ובאמת הקב"ה הוא הנותן ומשה רבינו ע"ה אמר זה לפי ששכינה מדברת מתוך גרונו של משה.

וזהו מאמר השכינה שבגרונו שאומרת ונתתי, אבל מה שאנחנו אומרים ג"כ ונתתי אינו מובן לכאורה אלא היינו ע"י שאומרים תחלה לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם. והיינו מסירת נפש ולא בשביל שלא יהא כופר בה' ממש אלא היינו ביטול היש וגסות הרוח שבאדם שאמרו רז"ל כל מי שיש בו גסות הרוח ראוי לגדעו כאשירה (בסוטה דף ה' ע"א) שהוא בבחי' אשירה ממש שעושה את עצמו ליש ודבר נפרד מיחודו ית', וצריך להיות בבחי' ביטול ומסירת נפש לה' והיינו כמו שנודע ממאמר מודים אנחנו לך שההודאה היא אליו ית' דכולא קמיה כלא חשיב וכל מה שלמטה מטה הוא יותר כלא ולא כמו שנראה בערכנו שהבריאה היא יש מאין ונראה לעינינו גשמיות העולם ליש ודבר נפרד כו' כמ"ש במ"א.

וע"י ביטול זה נמשך ומתגלה יחוד אור א"ס ב"ה ממש בנפשו ויכול לומר ונתתי שאור א"ס ב"ה המתגלה בו הוא הוא המדבר בו וכמ"ש במ"א בפי' ואתחנן גבי ק"ש, והוא כענין ודברי אשר שמתי בפיך שדבר ה' ממש הוא בפיו. וע"ד זה תמצא במאמר רז"ל אלו ואלו דברי אלהים חיים שמה שב"ש אומרים וב"ה אומרים וכן דברי אביי ורבא אין זה דבריהם ממש אלא דבר ה' שבפיהם, וכמו שאמר המגיד להבית יוסף אני המשנה המדברת בפיך. וזהו ענין התורה. אך המצות הם בקיום מצות המלך דוקא.

והנה מבחי' מלכותו ית' הוא חיות כל העולמות בעלי גבול במקום ובזמן מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור כל עולמים בחי' מקום דור ודור בחי' זמן ואין בחי' מקום וזמן שייך אלא בבחי' מלכותו ית' מלך מלך וימלוך. אבל בא"ס ב"ה עצמו לא שייך בחי' זמן ומקום כלל (וכמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ז). והנה עסק התורה נקרא בצלמנו שהוא בבחי' למעלה מן הזמן משא"כ המצות שהן בבחי' מלכות נקרא כדמותנו ושייך בהם לשון הזמן, לכן קיום המצות תלוי בזמן וקרבנות תלויין בזמן בהמ"ק משא"כ עסק התורה אינו תלוי בבהמ"ק וכהן ובגדי כהונה כלל, ואף שהתורה הוא פי' המצות מ"מ במחשבה ודבור עדיין הוא בבחי' רוחניות אבל המצות הם במעשה הגוף בפו"מ:

ד **והנה** זה לעומת זה עשה אלהים שכמו שנפש האלהית מתחלקת לעשר כחות שלשה שכליים ושבע מדות דקדושה, כך יש ג"כ בקליפה כמו חכמה דקדושה יש כנגדה חכמה דקליפה חרטומי מצרים וכן חכמים המה להרע (בירמיה סי' ד') וכיוצא בשאר כחות הנפש. וזהו כלל שבסטרא דקדושה הכל בבחי' ביטול אליו ית' חכמה כח מה משא"כ חכמה דקליפה היא בחי' יש. וכמ"ש ע"פ בעלי במות ארנון. וזהו מארז"ל ישראל שבחו"ל כו', כי ארץ ישראל נק' ארץ כנען לשון הכנעה וביטול (עמ"ש סד"ה ויהי בשלח פרעה) משא"כ כשהוא בבחי' גסות הרוח ויש הוא כמו עובדי עבודת כוכבים בטהרה הם שענין עובדי כוכבים ומזלות הוא כמ"ש וראית את השמש ואת הירח כו' והשתחוית להם כו'. והנה כתיב ממגד תבואות שמש שהשמש משפיע לתבואות הארץ וכן כל צבא השמים שהם המזלות אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה כו'. אלא שהשתחויי להם אסור מפני שמחשבים אותם ליש ודבר שהם המשפיעים ובאמת אין השפעתם מצד עצמם אלא שהם כלי ההשפעה שבהם ועל ידם עוברת ההשפעה וכן כל עבודת כוכבים שעושה עצמה ליש ודבר אלא דקרו ליה אלהא דאלהא. משא"כ סטרא דקדושה היא בבחי' ביטול שאין עוד מלבדו וא"כ מי שנמשך אחר גסות רוחו להחשיב עצמו ליש הרי הוא כעובד עבודת כוכבים בטהרה. דהיינו מי שנמשך אחר בגדי כבוד להתפאר בפני בני אדם כי כבוד חכמים ינחלו כתיב ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת שהכבוד הנמשך לבחי' חכמה כח מ"ה הוא בבחי' ביטול משא"כ שאר כבוד של עוה"ז שהוא יש הוא מסטרא דקליפה.

ובזה יובן מה שאמרו רז"ל כך הוא דרכה של תורה פת במלח כו' אם אתה עושה כן אשריך בעוה"ז כו'. ולכאורה אינו מובן מהו העוה"ז בזה אלא הענין שכאשר ישים אל לבו ההכנעה וביטול אליו ית' שבזה שורה עליו עונג עליון כנ"ל. אין לך עוה"ז גדול מזה.

ועל זה אמרו יפה שעה אחת כו'. אבל כשנמשך אחר תענוגי עוה"ז הרי ממשיך עליו סטרא דקליפה ומלביש א"ע בגדים צואים וכשישים אל לבו שהקליפות סבבוהו לא יהי' לו תענוג מעוה"ז כלל משא"כ כשפת במלח תאכל כו' ישמח לבו ויגל כי אין לו לבוש מסטרא דקליפה ומבגדים הצואים. אך מי שפגם והעביר את הדרך בהמשיך את לבו אחר היש והגסות, העצה היעוצה לצעוק אל ה' בצר לו צעק לבם שיהא הלב צועק בקרבו מקרב איש ולב עמוק איך לא שם לנגד עיניו אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין שלפניו כחשיכה כאורה ורוחניות וגשמיות שוין וימלא בושה וכלימה וכמ"ש ולא נבוש לעולם ועד.

וכמשל מי שהולך ערום בלא הודע לו שיש אנשים רואים אותו ואח"כ כשרואה שהאנשים רואים אותו יתמלא בושה, כן ויותר מכן יש ליבוש מאור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין דכתיב בי' את השמים ואת הארץ אני מלא. (ועמ"ש מזה בד"ה מנורת זהב). ועל זה נאמר כי לא יראני האדם וחי בחייו אינו רואה אבל בשעת מיתתו רואה והיינו כדי שיתמלא בושה וכלימה בראותו ה' נצב עליו ורואה במעשיו ועי"ז ישוב בתשובה שלימי לפניו את פניך ה' אבקש דהיינו לבקש פנימיות ה' גילוי אור א"ס ב"ה ממש דהיינו להחזיר פנים בפנים כנ"ל וכמים הפנים כתיב וזרקתי עליכם מים טהורים י"ג מכילין דרחמי שהם בחי' פנימיות והן מקור התורה ולכך ממלא כל הפגמים שפגם בתורה. כמ"ש אנת הוא ממלא כל שמהן ואנת הוא שלימו דכולהו ועי"ז וטהרתם.

והנה על בחי' החזרת פנים בפנים נתקנו כל עשרת ימי תשובה כנגד עשר כחות הנפש שבכל יום נתקן כח אחד שביום ראשון נתקן בחי' החכמה דהיינו מה שהלביש נפשו בחכ' דקליפה שהוא בחינת יש ע"ד מ"ש ראיתי איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו יבא לבחי' ביטול כח מה עד שביום עשירי הוא יום כיפור נתקן בחי' התנשאות, ועל דבר הנ"ל נק' עליית המל' שהוא מ"ש לך ה' הממלכה בבחי' ביטול, לכן ביום הכפורים אסור באכילה ושתיה ונעילת הסנדל שהן הכל בחי' הלבשת היש ולהיות בבחי' ביטול ממש אליו ית', ועד"ז הן כל הכריעות והשתחוואות שביום כפור שנופלים על פניהם להיות בבחי' בטול.

והנה יש ב' מיני גסות הרוח בחי' חיצוניות שיודע בעצמו ערכו השפל ואעפ"כ מחשב א"ע ליש ודבר בעיני הבריות, ויש בבחי' פנימיות שהוא בחי' עצמיות הגסות שדרכו ישר בעיניו והוא באמת חשוב גם בעיני עצמו.

והנה על בחינה הא' נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם עליכם דייקא. דהיינו מה שעליכם מבחוץ. ועל הבחינה הב' אמר מכל חטאתיכם דהיינו חטאת פנימיות

שלכם לפני ה' תטהרו. פי' לפני ה' קודם בחי' הויי'. כי התורה היא שמותיו של הקב"ה יו"ד היא חכמה אורייתא מחכמה נפקת. אבל ע"י התשובה מעומקא דליבא ממעמקים קראתיך ה' שממשיך בחי' הויי'.

ואז תטהרו מסטרא דקליפה בכדי שלא יהא העלם והסתר מאור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין. וזהו שנתנו לוחות אחרונות ביום כיפור גילוי אנכי ה' אלהיך. אנכי ממש ובזה לא יהיה לך אלהים אחרים על פני פי' שזהו הבטחה שלא יהיו אלהים אחרים מעלימים ומסתירים את בחי' פנימיות כי עונותיכם מבדילים כו'. אך ביום כיפור הוא בהעלם כי לוחות אחרונות נתנו בצנעה אבל הגילוי הוא בשמחת תורה שמחה של תורה דהיינו גילוי מקור התורה והוא גילוי עונג העליון ב"ה:

פרק ג

ביאור הדברים בענין לטהר תטהרו. הנה חיי צער תחיה היינו מהתבוננות מגדולת א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' ממילא יחיה חיי צער על מה שרחוק מאור פניו ית' ותהיה זאת נחמתו אשריך וטוב לך בעוה"ז ע"י עסק התורה שהיא חכמתו ושם התלבשות אור א"ס ממש בחכמה ונמצא מתלבש גם הוא בלבושו של הקב"ה ונעשה יחוד א"ס בנפשו, וזהו יחוד קב"ה ושכינתי' וכמבואר בזהר בענין יחוד זו"נ שהמלאכים מכסים היחוד בגדפין (והובא בפע"ח שער הקדישים פי"א. ועיין בע"ח שער הארת המוחין פ"ב ועיין מזה ג"כ במק"מ סוף חלק א' בהשמטות ד"ה בראשית). וכיסוי זה הוא נמשך מבחי' או"א כו' דהיינו שנמשך מקיף אחד לשניהם לצורך היחוד וכך הוא בעסק התורה נמשך מקיף עליון שמקיף גם את נפשו להתכלל בבחי' אור א"ס בבחי' יחוד ע"י מקיף א' הכולל ב' הבחי'.

ועתה נבוא לביאור לבושי' כתלג חיוור איתא בזהר שהי"ג ת"ד נק' לפעמים ג"כ בשם לבושי' כתלג חיוור. אך האמת הוא שעיקר הלבוש הוא החשמל ולא החשמל המפסיק בין אצילות לבי"ע כי זהו מחיצוניות בינה והוא בנוגה שמבחי' שבה"כ אלא הוא החשמל עליון המקיף כל האצילות דהיינו שהתלבשות גבורה דעתיק במו"ס הוא ע"י מקיף זה (בלקוטי הש"ס מהאריז"ל דט"ז ד"ה לכי ומעטי איתא וז"ל כי יש מסך בין עולם לעולם כו' ויש בין הא"ק לאצילות מסך וכן בין האצילות לבריאה כו' וכל המסכים נק' מקיפים עכ"ל, והנה הרמ"ז ר"פ אמור דפ"ח סע"ב גבי כשמן הטוב על הראש כתב שגם כתר אריך נחשב מעולם א"ס כו' ועיקרו של אצילות מתחיל ממו"ס שהיא חכמה דאריך עכ"ל וא"כ ענין התלבשות גבורה דעתיק במו"ס הוא ענין ההמשכה מאור א"ס בראשית האצילות וע"כ התלבשות זו הוא ע"י מקיף זה ומסך הנ"ל ואפשר שזהו ג"כ ענין

קרומא דאוירא כו' ע' בע"ח שער א"א פ"ז שזהו ענין רקיע המבדיל בין מים למים ומזה יובן ג"כ ענין סלסלה ותרוממך שנתבאר לעיל דענין ההתרוממות הוא מבחי' לבושי כתלג לבחי' ומדרגת שער רישי' כו' והיינו כי שער רישי' הוא מבחי' כתר אריך שהוא מעולם א"ס שלמעלה מהמסך ומהאצילות כו'). וע"ז נאמר לבושי כתלג חיוור כמו שלג שתחלת הווייתו ממים ונקפא ונעשה שלג ואח"כ חוזר ונפשר ונמס והיה למים וזהו חכמה בראש חכמה בסוף, והוא ע"ד משל כמו משלי שלמה או כמו שהרב מסביר שכל להתלמיד ע"פ משל שכשעומד התלמיד על כוונת רבו במשל זה ומבין השכל עצמו הנה נעשה אצלו ג"כ בחינת חכמה כמו שהיה אצל רבו החכמה מתחלה רק שבאמצע נגלד ונקרש לפי שהחכמה לא היתה נתפסת בשכל התלמיד כמות שהיא בעצמה בשכל הרב רק ע"י משל, וכך הוא בחי' לבוש עליון הוא בבחי' שלג שנגלד ונקרש עצמיות החכמה לבלתי הגלות נגלות כמות שהיא בעצמה רק אח"כ חוזר ונמס והיה למים בחי' חכמה אצל הנבראים ועל ענין זה נאמר משליך קרחו כפתים כו' ישב רוחו יזלו מים מגיד דבריו ליעקב שלהיות מגיד דבריו ליעקב שהוא מבחי' יזלו מים נעשה ע"י הקרח שנגלד ונקרש כעין הקרח וכך הוא בענין השלג, אלא שהשלג הוא בהתחלקות טיפין טיפין כי להיות יורד ההשפעה מוכרח להיות ע"י התחלקות וכמו שנודע מגבורות גשמים שיורדים ע"י התחלקות שאל"כ היו מבול ח"ו, וגם י"ג ת"ד נק' בחי' לבושים על דרך זה שההארה היורדת דרך השערות שהם חלולים הנה השערות הם בחי' לבושים והן בבחי' פירוד והתחלקות בבחי' שלג ונק' חיוור ששרש ההשפעה עצמה היא בחי' חסד (וגם השלג יש בו תוקף הלבנונית יותר מבחי' עמר נקא וכמ"ש במ"א ע"פ הנותן שלג כצמר). ומים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך (אלא שיורדים בבחי' צמצום והתחלקות ההשפעה לפירורים):

ב **והנה** מבחי' לבושיה כתלג חיוור נמשך בחי' שער רישיה כעמר נקא אלו הן פרטי ההלכות שבגשמיות כמו כל מסכת יומא שכל הרעש של הכה"ג שהוא פורש משאר העם ונכנס לפני ולפנים והיה רק פעם א' בשנה והי' צריך חמש טבילות ועשרה קידושין וכל העבודה הוא שמזה מדם הפר ומדם השעיר באצבע אחת למעלה ושבע למטה ומונה אחת ואחת כו'.

והנה כח זה שיש בגשמיות דם הפר והשעיר להיות נוגע להמשכת אור א"ס ב"ה הוא דרך בחי' שערות שהם המשכות מצומצמות שהשערה היא המשכה להיות גילוי אור א"ס למטה ג"כ אך היינו דוקא ע"י ביטול ומס"נ.

ועל דרך זה היה לימוד תנאים ואמוראים וכל עסק רשב"י היה בנגלה כ"ד קושיות וכ"ד פירוקים וגם בכל פרק מפרקי המסכתות שבש"ס נזכר ר"ש ואפילו בכלים ובנגעים ועוקצין והי' פטור מתפלה לפי שכל עסק תורתו היה עד"ז וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך. אך אין כח זה אלא בתורה עצמה, אבל המצות הן מצות המלך שהוא ביטול היש לאין שיהיה יש ויהיה בטל ומל' נק' בשם לבוש כמ"ש ה' מלך גאות לבש שלהיות בחי' מל' ועל מי מולך הלא כל עצמיות הנבראים וחיותם הוא מבחי' מל' ואיך שייך לשון מלוכה, אלא כל ענין מל' הוא למעלה רק בחי' לבוש שנעשה לבוש והסתר להיות בחי' מל' וכמ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים שבחי' אלקים הוא בחי' המל' היא בחי' מגן שהיא בחי' לבוש (ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי מענין יפתי וע' סד"ה ועשית בגדי קדש ובד"ה יביאו לבוש מלכות) רק בשרש העליון המצות הם גבוהים יותר שהמצות הן מבחי' גולגלתא ותורה היא בחי' מוחא, אלא שלפי שהמצות הם גבוהים יותר אינם יכולים להיות בבחי' התגלות כ"א בבחי' לבוש שהוא בחי' חיצוניות ומקיף, אבל התורה שהיא בחי' מוחא נעשית בחי' מזון ותורתך בתוך מעי (וע' באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי ועמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית מענין מזון ולבוש כו'). והנה כדי להיות המשכת המצות למטה הוא רק כמו כן בבחי' שערות ושער רישיה כעמר נקא שעי"ז נמשך למטה בכה"ג כמו בסדר עבודת יוהכ"פ הנ"ל וגם זה הוא ע"י ביטול כי כה"ג נק' כהנא רבה בחי' ביטול רק לפי שזה הביטול הוא ביטול היש לכן תלוי בזמן ובמקום בקדשי קדשים דוקא, אבל התורה אע"פ שהוא איש זר ולומד בלילה דלאו זמן הקרבה היא אעפ"כ מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב בזמנו ובמועדו. לפי שהתורה היא בבחי' אין ממש והיינו לפי שעיקר לימוד התורה ברעותא דליבא תליא מילתא שיהיה בטל במחשבתו ודבורו וזה יכול להיות בעסקו בתורה, אבל במצוה בעשיי' גשמית ע"י הגוף העושה אין זה ביטול ממש רק ביטול היש לאין שהוא עושה ומקיים מצות המלך שזהו בחי' עבד שהוא נפרד משא"כ עסק התורה הוא בבחי' בן, וזהו אם כבנים אם כעבדים כו'. אך הנה זה לעומת זה עשה האלקים וכל סטרא דקליפה הוא רק בחי' יש הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם וכבוד חכמים ינחלו. שמי שהוא בבחי' חכמה כח מ"ה אין הכבוד עושה אותו יש ולכן מפני שיבה תקום וכן ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד כו', משא"כ מי שאינו בבחי' כח מ"ה יכול להיות נמשך לבו אחר הכבוד ונעשה יש וגס רוח. וזהו עיקר ע"ז שמחשיב א"ע ליש דקרו לי' אלקא דאלהא ולכן ארז"ל מי שיש בו גסות הרוח כו'.

והנה כמו שבקדושה יש ב' בחי' תורה ומצות שהן פנימיות וחיצוניות כנ"ל כך ג"כ לעומת זה יש ב' דברים חיצוניות ופנימית חיצונית היינו גסות בבחי' לבושים ומקיפים, ופנימית היינו תאוות זולל וסובא והכל הוא בנוגה שחיצונית שלה רע ופנימית טוב ולפעמים עולה הכל ונכלל בטוב, ולפעמים להפך כמ"ש בסש"ב פ"ז.

והנה בחי' הפנימית יכולים להפך בעצמם מרע לטוב כמו איש אשר בסובאי יין וזוללי בשר אם למחר מתפלל בכח האכילה הרי הרע עצמו מתהפך לטוב ונעשה מרע טוב, אבל החיצוניות ולבושי' אינו נעשה מהם דבר טוב שיוכל לקבל הכבוד להיות נתפס בתוכו שלא יהיה יש.

ולכן כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם עליכם דוקא מה שהוא בחינת מקיף יכפר יקנח ויעביר לגמרי ואת רוח הטומאה אעביר כי תעביר ממשלת זדון. אבל מכל חטאתיכם פנימית שבכם לפני הוי' תטהרו בעצמיכם והיינו לפני הוי' דהיינו ממעמקים קראתיך הוי' כאדם הקורא לחבירו שיבא אצלו כך קוראין וממשיכים בחי' הוי' ע"י ממעמקים עומקא דליבא שצועק הלב בקרבו והיא בחינת א"ס שבנפשו שעי"ז מעורר בחי' א"ס שממעמקים למעלה משם הוי'.

והיינו דוקא ביום הזה הוא יוהכ"פ עליית המל' להיות פב"פ שהמל' היא מקור הנבראים ומחיה אותם ועתה היא עולה לקבל פנים עליונים דא"ס את פניך הוי' אבקש, ולכן אין עולים לתורה ביוהכ"פ רק ששה לפי שהמל' שהיא בחי' שביעית עלתה למעלה. (ועיין בפי' לפני הוי' בזהר ח"ג ס"ז א' וע"פ פי' המק"מ שם בשם הרח"ו מובן כמשנ"ת כאן דלפני היינו למעלה יותר כו', אכן בזהר תרומה דק"ע ע"ב פי' כי מלפני הוא בחי' שלמעלה משם הויה אבל לפני היינו בחי' מלכות שהיא בחינת שקודם לשם הויה מלמטה למעלה, וגם לפי' ההוא אין סתירה למש"כ דהוא בחי' ממעמקים שלמעלה משם הוי' כי הנה יוהכ"פ הוא עליי' המל' בעתיק. א"כ ב' הפי' עולים בקנה אחד שהבחי' מל' שהיא לפני שם הוי' ממטה למעלה עולה ביוהכ"פ לבחי' א"ס שלמעלה משם הוי' ולכן עי"ז תטהרו גם אתם והיינו כמ"ש בזהר תצוה דקפ"ה ע"ב ע"פ כי ביום הזה יכפר. יכפר ביום הזה וינקי ליה בקדמיתא וכל דא עליכם ופי' במק"מ תחלה יתוקן מדת המל' שנקי' היום הזה ואח"כ ישראל והיינו שע"י עליי' המל' בא"ס עי"ז יתוקנו כל הפגמים כי אנת הוא שלימותא דכולהו) (ועיין עוד ע"פ כי ביום הזה כו' בזהר ויקרא ט"ו ב' ובפי' אחרי ס"ב ב' ס"ד א' ובפי' אמור דק"ב האזינו דר"צ סע"ב):

פרק ד

ביאור הדברים ע"פ כי ביום הזה יכפר הנ"ל, הנה נקדים ענין בגדי לבן דכה"ג שעבודת יוהכ"פ הוא בבגדי לבן. והנה הן היו מפשתן דייקא וכמ"ש כתנת בד קדש ילבש ומכנסי בד כו'. בגדי קדש הם.

וע' בזהר פ' ויחי דרי"ז א' ובפ' פקודי דף רל"ט א' ובגמרא בזבחים דף י"ח ב' דאמר קרא בד דבר העולה מן הקרקע בד בבד. ופרש"י שם קנה יחידי מכל גרעין ואין ב' קנים עולים מגזע אחד, משא"כ בשאר כל מיני צמחה כמו חטים ודגן שכמה שבלים עולין מחטה אחת. והענין לפי שבחי' בד היינו שנמשך מעולם האחדות, ועד"ז יובן ענין קרבן קין דכתיב ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה' וארז"ל זרע פשתן היה. והיינו לפי שהוא בחי' בד (ועיין בלק"ת פ' קדושים באזהרת שעטנז והנה קין העלה כו' ובזח"ב תצוה קפ"א ב' ובזח"ג קדושים פ"ז א'). ולכן היה הכה"ג צ"ל לבוש ביוהכ"פ בעבודת היום בבגדי בד דייקא כי אז הוא נכנס לפני ולפנים בעולם האחדות לכפר על כל פשעי בנ"י וכמ"ש ונסלח כו' והיינו בבגדי פשתן דוקא. וזהו ענין הוי' בדד ינחנו. פי' בדד הוא בחי' לבדו כמו קודם שנברא העולם וכמ"ש במ"א (ועמ"ש סד"ה וארא אל אברהם בענין בחי' יחיד וסד"ה להבין הענין שתפלת הבעל עסק כו' יחוד או"א כו' משא"כ למעלה מעלה בחי' אנכי כו' וע' בסש"ב ח"ב פ"ט בהג"ה. וע' עוד מענין בד בלק"ת פ' צו גבי מדו בד ובע"ח שער א"א פ"ה ועיין ברי"ח שער התשובה פ"ג ובמא"א אות ב' ס"ד ועיין מ"ש במ"א גבי עד הגל). ולכך הן בגדי לבן, כי בחי' הלובן אינו כשאר הגוונים. כי הוא בחי' עצמיות של הדבר ואין כאן דבר נוסף רק עצם הדבר לבד. משא"כ שאר הגוונים שהם צבע שצובעים בו אדום ירוק. שהצבע אדום הוא דבר נוסף על עצם הדבר שהיה לבן עד"מ ועכשיו ע"י הצבע נעשה אדום, ונמצא זהו הרכבה על עצם הדבר משא"כ גוון לבן שהוא עצמי ואינו צבע ומה שמכבסים בגדי פשתן בלשון אשכנז (בלייחט לאייוענט) היינו רק שע"י זה יתוסף ויתגלה עצם הלבנונית והנמשל מזה כי הנה ידוע ענין אורות וכלים שקודם שנאצלו הכלים לא שייך לומר על שפע אור א"ס שהוא קרוב לחסד יותר מחכמה. כי לאו מכל מדות אלין איהו כלל. רק אחר שהכלי הגביל את האור נעשה התמונה בהאור להיות אור החסד או אור הגבורה שאז נק' הספירה בשם זה דוקא משא"כ האורות בעצמן הן בחי' בלי מה בלי מהות כו' שהאור מעין המאור למעלה מעלה ממהות מדות ואפילו ממהות חב"ד כו' כנודע.

וזהו ענין ההפרש שבין גוון לבן לשאר הגוונים. שבחי' לבן שהוא גוון עצמי ואין כאן דבר זולת עצם המהות זה הוא למעלה בחי' האורות כמו שהם בעצמן קודם שנתלבשו

בכלים שע"ז מורה המראה לבן שההארה והגילוי הוא אור א"ס ממש פשוט בתכלית הפשיטות, אבל כשהאורות מתלבשים בכלים ונעשה בחי' אור בכלי החסד או בכלי הגבורה שהכלי מגבלת האור הפשוט ועושה בו תמונה כמו הגוון והצבע ירוק או אדום הנעשה על דבר הפשוט כו' שנצבע אותו הדבר הפשוט. להיות ירוק סומק כו' אש ומים חו"ג כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ אם בחקתי תלכו בענין ההפרש שבין אותיות החקיקה שהם מיניה וביה ובין אותיות הכתב שהדיו הוא דבר נוסף כו', דלכאורה זהו קרוב להפרש המבואר כאן בין לבן לשאר הגוונים ממש):

והנה התלבשות האורות בכלים הוא כדי שעי"ז יומשך מהאור התהוות העולמות ובעלי גבול וזהו רבות עשית כו' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כו' פי' שכדי שיומשך מהאורות דע"ס שהם בחינת נפלאותיך ומחשבותיך אלינו דהיינו בבי"ע עצמו מספר רבוא רבבות הצמצומים והיינו בחי' הכלים כו' וכלים מכלים שונים כו'.

ודרך כלל הכלים הוא ציור אדם כמ"ש בצלמנו כדמותינו והיינו חב"ד חג"ת נה"י. ונה"י מתלבשים בעשייה עד שעי"ז נמשך מחכמה דאצי' להתלבש ג"כ בעשייה וכמארז"ל טפה זו מה תהא עליה חכם כו' והיינו ע"י רבבות צמצומים כנ"ל וכ"ז אינו אלא לפי שהאור החכמה נתלבש בגוון וכלי. משא"כ האור כמו שהוא פשוט כו' וזהו ענין בגדי לבן כנ"ל. ולכן לענין אבל לא אסרו אלא כלים חדשים לבנים בלבד. (וע' בלק"ת פ' ויחי):

ב **והנה** להבין ענין בגדי בד קודש לכה"ג ביום הכפורים דייקא יום הסליחה. יש להקדים ענין הידוע שע"י קיום התורה ומצות ממשיכים אורות פנימים ואורות מקיפים, כי הנה אורייתא מחכמה נפקת ושרשה ממו"ס דא"א שהיא נק' בחי' אור פנימי כמ"ש בע"ח שער א"א פ"ד מו"ס דא"א הנק' חכמה והוא סוד אור פנימי והמצות הן נמשכות מגולגלתא דא"א שהוא בחי' אור מקיף (כמ"ש בע"ח שם ובפרק ג' ועיין בע"ח שכ"ב ספי"ו). ואע"ג שעל התורה נאמר לבושיה כתלג חיוור הרי שהתורה היא ג"כ בחי' לבוש ומקיף. הענין כי לבושיה כתלג חיוור קאי על י"ג ת"ד שהם נעשים לבושים וחופפים על או"א שלכך נק' או"א דאצי' הנסתרות לה' וכנודע דהנסתרות היינו י"ה שהם או"א ומה שנק' נסתרות היינו לפי שהם מחופים ומכוסים בדיקנא דאריך, ואע"פ שהדיקנא היא נמשכה ממו"ס [והרמ"ז בפ' בראשית דף ח' כ' בשם הפע"ח שהדיקנא מאירה ומתכוננת מג' מוחין חב"ד היושבין לעילא בגולגלתא כו' אשר כ"ז הוא למעלה מאו"א דאצילות]. אך עכ"ז השפלתה הוא יותר למטה להיות ג"כ לבוש לאו"א דאצילות.

ופי' ענין הלבוש היינו כמו עד"מ האותיות המלבישים את השכל שאע"פ שע"י האותיות מתגלה השכל שהרב מסביר לתלמידו השכל ע"י האותיות היינו פשוטו של

השכל אבל פנימי' ועומק השכל אינו מתגלה ממש בהאותיות כ"א מוסתר ונעלם בהם בבחי' הסתר והעלם.

ולכן ארז"ל דלא קאים אינש אדעתי' דרביה עד ארבעין שנין והיינו מפני שעומק השכל של השפעת הרב היה עדיין בבחי' הסתר והעלם ממנו אלא שאעפ"כ אחר ארבעים שנין קאים לפי שמ"מ היה דעתיה דרבי' בבחי' מקיף עליו שמוסתר ומלובש בתוך האותיות שקבל מרבו בבחי' הסתר והעלם.

ואחר מ' שנין נמשך מהעלם אל הגילוי. נמצא מובן מזה שהאותיות שהם לבושים היינו שמסתירים שהפנימי' לא יתגלה רק החיצונית נמשך ומתגלה. ויובן זה עוד ג"כ מענין מארז"ל בסנהדרין דל"ה הטעם שאין דנין בע"ש וגומרין באחד בשבת משום דמינשי טעמייהו ואע"ג דשני סופרי הדיינים עומדים לפניהם וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין, פרש"י דמ"מ לבא דאינשי לא כתבי כו' ונשכח מלבו ישובו לטעמו כו', והיינו לפי שפנימית הסברא אינו מתגלה כלל מתוך האותיות כ"א מוסתר ונעלם.

ועד"ז גם המשל מלביש השכל אלא שהוא לבוש המעלים יותר מהאותיות. וזהו ענין לבושיה כתלג כמו השלג שנקפא המים ונעשה שלג ואח"כ חוזר ונמס והיה למים. כך הלבוש מעלים על פנימי' החכמה שאינו מתגלה להמקבל כ"א עומד עליו מלמעלה בבחי' הסתר ומקיף אלא שזהו בשעת ההשפעה, אמנם אח"כ יו כל להיות נמשך גם הפנימית מההעלם אל הגילוי.

וכמשל התלמיד דאחר מ' שנין קאים אדעתיה דרביה כנ"ל. וזהו ענין שהשלג היה אח"כ למים כו' כבראשונה [ועמ"ש בפ' שלח לך בד"ה ויאמרו כו' טובה הארץ בענין עגולים ויושר]. וזהו ענין שי"ג ת"ד נקי לבושיה כתלג חיוור שהם נעשים ג"כ לבושי' לאו"א דאצילות. כי הנה אע"פ שהלבוש הוא נשפל להיות נמוך יותר מהשכל אבל באמת שרשו מלמעלה מהשכל המלובש בו, וכמ"ש במ"א מענין שלמה ששבח גודל חכמתו היה מ"ש וידבר שלשת אלפים משל [עיין מזה ר"פ לך לך בד"ה הנה אברם כו' ע"ש.

ובד"ה והבדילה הפרוכת ובפ' מקץ בביאור על מארז"ל מזוזה מימין ונ"ח משמאל]. ולכך הדיקנא דאריך ששרשה ממו"ס שהיא למעלה מאו"א דאצי' היא דוקא שנעשית לבוש לאו"א כו', וכמו בגשמיות הזקן מתחיל לצמוח אחר עשרים שנה לפי שאז מאירים המוחין דגדלות וכמארז"ל ולמכור בנכסי אביו עד שיהיה בן עשרים שנה וכמ"ש במ"א. נמצא שערות הדיקנא אף שהן בחי' שערות לבד עכ"ז הרי הן באין ונמשכין ממוחין דגדלות שלמעלה מהמוחין שיש לו בתחלה קודם עשרים שנה.

ולכן ג"כ הסריס אין לו זקן לפי שאין בו כח ההולדה והיינו לפי שלהיות ההולדה וההשפעה הוא נמשך מהתחזקות המוחין והסריס שחסר בו כח זה אין לו זקן. וכן נשים שדעתן קלות אין להם זקן כו'. וזהו ענין שהתורה ששרשה ממו"ס נקי' ג"כ לבושיה דהיינו בחי' הדיקנא שהיא לבוש לאו"א אבל מ"מ בשרש התורה במו"ס היא בחי' או"פ. והנה זה לעומת זה התאוה והכבוד הם פנימיים ומקיפים דנוגה כי התאוה להיות בסובאי יין וזוללי בשר זהו מזון ואו"פ דנוגה. והכבוד וגסות הרוח בלבישת בגדי כבוד זהו מקיפים דנוגה והוא זלעו"ז נגד הפנימיים ומקיפים דקדושה [ועמ"ש בד"ה זאת חנוכת המזבח כו' בענין הבו להי' כבוד] הנמשכים ע"י תורה ומצות שיסוד הקדושה הוא בחי' ביטול לאור א"ס ב"ה והמצות הם בחי' המשכה מלמעלה למטה שלכך נקי' כל המצות ע"ש צדקה. צדקת פרזונו בישראל. משמיא מיהב יהבי כו' בחי' או"י וגם בחי' או"ח הוא ביטול עצמותו שמואס בחיי עוה"ז. משא"כ בחי' נוגה שהוא בחי' יש הפך הביטול וזהו התאוה והכבוד, ואצ"ל דבר איסור גמור ח"ו שהם פנימים ומקיפים דג"ק הטמאות שלמטה מטה מנוגה כו':

ג **והנה** ענין יום הכפורים יום התשובה להיות מחילת עוונות הוא ע"י התגלות והמשכת הארה גדולה ועצומה מאור א"ס ב"ה מה שלמעלה מעלה אפילו ממקיפים ופנימיים הנמשכים ע"י תורה ומצות שעי"ז מתמלאים הפגמים שבתורה ומצות.

וענין הארה עצומה זו היינו כי הנה מבואר למעלה דהמקיפים ופנימיים נמשכים מגלגלתא ומוחא דא"א וזהו ענין ההמשכה שע"י התורה ומצות אך ביוהכ"פ יום התשובה הוא התגלות עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין שלמעלה מבחי' גלגלתא וכתר דא"א. ונקי' מקור התענוגים וכמ"ש בזהר פי' אמור דק"א א' כתיב כי עמך הסליחה וכתיב כי עמך מקור חיים. פי' מקור חיים הוא מקור התענוגים שלמעלה מבחי' גלגלתא ומו"ס שהוא בחי' הרצון עליון והחכמה עילאה. כי רק הארה מבחי' התענוג נמשך ומתלבש בהרצון והוא פנימית הרצון כו' (ועמ"ש ע"פ ואהיה אצלו אמון). ולכן בהגלות בחי' עצמות התענוג עליון ע"ק הוא ממלא כל הפגמים שבמקיפים ופנימיים דגלגלתא ומו"ס, וע"ז ארז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ועיין בזהר ויקרא די"ו ע"א מאן ישוב, ישוב ע"ק לאתגלייא כו'.

וזהו ענין יוהכ"פ ולכן הכהן גדול שעל ידו נמשך המשכה עליונה זו נאמר בו בד קדש ילבש. והם בגדי לבן שהוא גוון עצמי היינו גילוי עצמיות התענוג שהוא פשוט דהיינו שהוא למעלה מבחי' התענוג שמתצמצם להיות מלובש בחכמה, וכמ"ש במ"א כי מקור התענוג הוא בחי' עצמותו יתי' ואינו עד"מ התענוג שלמטה באדם שהתענוג הוא מאיזו

דבר שחוץ ממנו כמו מלמידת חכמה או איזה מאכל משא"כ בו יתי' שאין לך דבר שחוץ ממנו ובחי' התענוג שבו היינו שהוא עצמו בחי' תענוג. אלא שנמשך ע"י צמצום ומתלבש אח"כ בחכמה ולכן בחי' בגדי בד קדש זהו גילוי עצמיות התענוג שאז הוא פשוט שאינו מורכב ומלובש עדיין בשום דבר כו' עד"מ.

ועוד זאת כמ"ש הלק"ת בד נמשך מתי' עלמין דכסופין שהם בחי' אורות שפע הענג העליון הנמשכים מע"ק כו'. ונק' עובר לסוחר שהוא מבחינה שלמעלה מהכתר וגלגלתא שהוא בחי' מקיף לשון סחור והמשכה זו הוא מלמעלה יותר מהמקיפים הנ"ל. (וכמ"ש במ"א בד"ה וישלח יעקב הנ"ל). והכה"ג שלובש בגדי בד קדש אשר הבגדים הם המקיפים היינו שמבחי' בד קדש שלמעלה מהמקיפים יומשך להיות בחי' מקיף דהיינו מה שמשם ממש נמשך למלאות כל הפגמים שבמקיפים ופנימיים דקדושה כנ"ל וזהו כענין עובר לסוחר שעוברים ונמשכים בבחי' סוחר שהוא בחי' מקיף כנ"ל. וזהו ענין ויעבור דיג"מ הרחמים.

והנה פי' יכפר עליכם לטהר אתכם היינו מהמקיפים דנוגה כמו מהכבוד וגסות שמהם ליכא בירור והעלאה כ"א להיות מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך כו', משא"כ מבחי' הפנימיים דקליפה כמו התאוה בסובאי יין וזוללי בשר מאחר שנעשה מזה חיות פנימי בגוף הנה יוכל להתעלות אח"כ כשמתפלל בעומקא דליבא כו', וע"ז נאמר מכל חטאתיכם תטהרו אתם לא כן מהמקיפים.

ועד"ז היה ג"כ בקרבנות ב' דברים זריקת הדם והקטרת אימורים. הקטרת אימורים החלב עם היותו אסור להדיוט עולה ונכלל באלקות ע"י אש שלמעלה שהיה יורד בדמות אריה אור י"ה מבחי' שם מ"ה כו' וזהו ענין בירורי הפנימיים ע"י התשובה. וזריקת הדם הוא בחי' התעוררות גבורות עליונות ממקור הגבורות דתהו להיות ע"י כלייה להמקיפים דנוגה כו'. וזהו כי ביום הזה יכפר. מאן דלית ליה שם ידיע והוא למעלה מבחי' סוכ"ע וממכ"ע. והיינו ע"י ממעמקים קראתיך כו':

ולתוספות ביאור. בענין הארה עצומה זו שלמעלה ממקיפים ופנימיים דגלגלתא ומו"ס. הענין הוא כי הנה למעלה מהתהוות הכלים אין שייך בחי' א"פ וא"מ כלל. ששייכות ענין א"פ וגם אור מקיף הוא רק כשנתהוו בחי' הכלים אז שייך ענין א"פ המלובש בהכלי. ואור מקיף שהוא מקיף על הא"פ והכלי. משא"כ בלמעלה מהתהוות הכלים כו' אין שייך שם כלל בחי' א"פ וא"מ. וכמ"ש במ"א בפי' כי גאה גאה. פי' גאה הוא מלשון התנשאות מה שלמעלה מן הכלים שאינו יכול להתלבש בשום כלי כלל כ"א מאיר בבחי' מקיף מלמעלה והוא בחי' סוכ"ע. אבל אעפ"כ מאחר שנק' סוכ"ע הרי יש לו

שייכות לבחי' עלמין דהיינו בחי' אור מקיף שיש לו שייכות עם הכלים אבל א"ס ב"ה הוא גאה על גאה שהוא רם ומתנשא על המקיף והפנימי סוכ"ע וממכ"ע כו' ואינו בגדר עלמין כלל.

וזהו בחינת אתה הוא ה' לבדך. לבדך דייקא שאין שייך לומר סובב לבחי' עלמין כו'. וע"ז נאמר ה' בדד ינחנו בבחי' הוא לבדו הוא כמו קודם שנברא העולם כו'. מה שאין לו שייכות לבחי' עלמין וכלים לא בבחי' א"פ ולא בבחי' א"מ. לכן הכה"ג צ"ל ג"כ לבוש בגדי בד קדש להמשיך מבחי' בד קדש בחי' בגדי כהן מקיפים עליונים, וזהו ג"כ הענין שביוהכ"פ נכנס הכה"ג לפני ולפנים לבית קדש הקדשים. אשר סוכ"ע נק' קדש ומובדל שאינו מתלבש כו' אכן קדש הקדשים הוא מה שלמעלה מבחי' סוכ"ע כו' וע"י גילוי מבחי' זו מתמלאים כל הפגמים שבמקיפים ופנימיים דקדושה כו':

קדושים

פרק א

וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל כו'. ובשנה הרביעית כו'. וארז"ל ברבות קדושים פכ"ה מי יגלה עפר מעיניך אדה"ר כו' והרי בניך ממתינין לערלה שלש שנים כו' ע"ש.

ומזה יש ראיה לפי' הש"ך על התורה שפי' שמצוה זו הוא תיקון לחטא עץ הדעת שנאמר בו ג"כ כי טוב העץ למאכל ואדה"ר נצטווה עליו בשעה ט' ובשעה יו"ד עבר ואלו המתין ג' שעות עד שבת היה כל פריו קדש הלולים.

וכנגדם נצטוו בנטיעה שלש שנים יהיה לכם ערלים כו' ע"ש וזהו כוונת המדרש והרי בניך ממתינין כו' שבזה הם מתקנים חטא אדה"ר בעץ הדעת כו' והנה פי' ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים להי' היינו שהם נאכלין לבעלים בירושלים ודבר זה הלולים להי' הוא שנושאו שם לשבח ולהלל לשמים.

והנה כתיב ששם עלו שבטים כו' להודות לשם הוי'. ויש להבין ענין ההודאה וההילול שאנו מהללים אותו ית' לאיזה ענין הוא הלא הוא ית' מרומם על כל ברכה ותהלה ולו דומיה תהלה אך הענין ע"פ מ"ש ואתה קדוש יושב תהלות ישראל דהנה א"ס ב"ה רם ומתנשא עד אין קץ מגדר התהוות כל העולמות שהוא ב"ה בעצמו קדוש ומובדל כו' רק התהוות כל העולמות הוא רק מבחי' שמו היינו שכל מדותיו ית' שהוא מהווה בהם כל העולמות הם רק שמותיו ית' בלבד וכמו שם האדם שבפני עצמו אין מצטרך כלל להשם ולכן כדי להמשיך גילוי מדותיו ית' כיון שמצד עצמו הוא קדוש ומובדל מגדר

בחי' אלו. הוא ע"י שמשבחים ומהללים אותו במדות אלו שעי"ז ממשיכים גילוי השמות והמדות. אע"פ שמצד עצמו לאו מכל אינון מדות איהו כלל כמו עד"מ באדם כשצריך חבירו אליו להשפעת חסדו והוא באותו העת בכעס ורוגז גדול שנמצא הוא רחוק ממדת החסד עכ"ז כשקורא אליו חבירו ומתחיל לשבחו איך שהוא בעל חסד גדול עי"ז מעורר אצלו את מדת חסדו שיתגלה אליו שיתן לו את בקשתו ואף שמדה זו היה אז בהעל' גדול אעפ"כ מעוררה ע"י השבח וקריאת שם חסדו כו' ועד"ז יובן הנמשל למעלה ע"ד אחר דהיינו משום שהוא ית' לאו מכל אינון מדות איהו כלל כנ"ל עד שבחי' מדות אלו נק' רק שמותיו שהרי בפ"ע אי"צ כלל להשם.

וא"כ הם בהעלם גדול ועצום כמו שם האדם כשאין קורא לו בו. לכן כדי להמשיך גילוי מדות אלו הוא ע"י קריאת שמותיו ית' שאנו קוראים לו בהם. ומשבחים אותו בהם היינו כמו שאומרים ברוך אתה הוי' שהוא ענין הלל ושבח שמהווה הכל מאין ליש עי"ז הקריאה ממשיכים גילוי שם הוי' שיומשך אלינו שיהווה את הכל כמבואר כ"ז במק"א ע"פ ואני נתתי לך שכם אחד כו' ע"ש באר היטב.

וזהו פי' הפסוק ואתה קדוש יושב תהלות ישראל כלומר שהוא ית' מצד עצמו קדוש ומובדל ושיהיה יושב ונמשך למטה שההמשכה נק' בשם ישיבה. כמו היושב שמשפיל קומתו. הוא ע"י תהלות ישראל שע"י ההילול והשבח גורמים הגילוי וההמשכה ולכן הילול ג"כ ל' הארה כמו בהלו נרו עלי ראשי וזהו ששם עלו שבטים כו' להודות לשם הוי' דקאי עמ"ש לעיל מיניה ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדו שהוא בחי' ירושלים של מעלה דהיינו ברוך ה' מן העולם ועד העולם להמשיך מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא וכמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי המשכן משכן העדות כו'. ועד"ז הוא ענין יהיה כל פריו קדש הלולים להוי':

ב **והנה** בזח"ג ס"פ קדושים דפ"ז סע"א פי' שם ענין שלש שנים כו' שנה הרביעית דא כנס"י דאיהי קיימא רביעאה לכורסייא דהא כדין מזדווג בה קוב"ה בכנס"י (ועמ"ש ע"פ יהודה אתה בת"א פ' ויחי) והרמ"ז בפ' וירא דף צ"ז סע"ב פי' כי בשלש שנים הראשונים לנטיעת האילן בארץ מקבלת הארץ עליונה מבחי' ג' ספירות אחרונות שהם נה"י ובשנה הרביעית מקבלת מתפארת כו' ואזי דוקא הלולא אשתכח.

ואמנם אין זה מובן דאף אם מקבלת מנה"י מדוע יהיה בהפירות איסור כ"כ להיות ערלים לא יאכל ואסורים בהנאה. אלא ודאי הטעם כמ"ש בפרדס שער כ"ד בסופו דמ"ש שלש שנים יהיה לכם כו' זהו כנגד ג' קליפות הטמאות שנזכר במרכבת יחזקאל רוח סערה כו' והרביעית הוא קליפה דקה הנק' נוגה שיכולים להעלותה.

וכ"כ בספר שערי אורה שער חמישי בענין ג' פעמים כי אמילם וכ"כ בזח"ב פקודי דף רמ"ד ע"ב שלש שנים כו'. וא"כ מה זה ענין לדברי הרמ"ז דלעיל ע"פ המאמר דפי' קדושים דפ"ז שתולה ענין ג' שני ערלה בקבלתה מנה"י כו' ובשנה הרביעית שמקבלת מתפארת הוא בחי' זווגא והלולא.

והענין כי הדבור עליון נקרא בשם נקבה ומקבל לגבי המדות עליונות שנק' בשם משפיע ודכר כמ"ש זכר חסדו והענין דמבשרי אחזה כי הנה הדבור מקבל מהקול היוצא מהבל הלב דרך הקנה. והלב הוא משכן המדות ולכן אין האדם מדבר אלא במה שלבו חפץ ומתאוה.

והנה אנו רואים פנימית המדה איננה מתלבשת בדבור כלל כ"א רק חיצונית המדה וכמו שאנו רואים. כשהאדם בהתפעלות כעס גדול אזי לא יוכל לדבר כלל וזה מפני שעצמיות ותוקף המדה איננה יכולה להתלבש באותיות כלל וכמ"ש ג"כ בד"ה תקעו בחודש שופר שלכן קול השופר הוא קול פשוט בלי אותיות מפני שהוא צעקה מפנימית הלב מה שלא יכול להתלבש באותיות. וה"ע קלא פנימאה. משא"כ הקול המתלבש באותיות הוא רק אחוריים וחיצוניות של המדה.

והנה הקול כלול מג' בחי' אש מים רוח כמ"ש בת"א פ' ויצא בד"ה ושבתי בשלום. וזהו ענין שעולם הדבור נק' עלמא דנוק' לגבי המדות ע"ד תשישות כח כנקבה דהיינו שאין נמשך בהדבור מעצמיות המדות כ"א מעט מזעיר מן המדות כו' וכן עד"מ למעלה שהרי כתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים שאותיות ותיבות של מאמר יהי רקיע נצב ומלובשים ועומדים בתוך רקיע השמים להחיותם כמ"ש בסש"ב ח"ב וכ"ה במדרש תלים.

והרי הרקיע הוא בעל גבול א"כ כבר נתצמצם דיבור זה להיות מתלבש תוך בעל גבול. משא"כ המדות עליונות הן בבחי' אין סוף כו'. אלא זהו מפני שהדבור מקבל רק ע"י צמצום מבחי' אחוריים וחיצוניות מהמדות כו' לכן אח"כ מתחלק לחלקים בדבור ע"י ה' מוצאות שיומשך בבחי' גבול וכמ"ש במ"א בד"ה אדני שפתי תפתח. [בסידור שער ר"ה] (ועיין בפרדס ערך גבול). וז"ש באד"ר דנשא דף קמ"א ע"ב ונקיב כו' ובע"ח שער הכללים פ"י שלכן נקראת נקבה נקב ה' פי' ה' מוצאות הדבור מקבלים מהמדות ע"י נקב דהיינו מיעוט האור ונתחבר נקב זה עם ה' תתאה ונעשית נקבה כו' וכ"כ עוד בהיכל ששי שער ל"ג פ"ב.

ובשער ל"ד הוא שער הירח. וזהו ענין הנז"ל שהדבור מקבל מבחי' נה"י שהם הבחי' תחתונה שבמדות וע' באג"ה סי' י"ט בד"ה עוטה אור כשלמה. אך אחר שנבנה בחי'

הדבור ע"י קבלתו מבחי' נה"י ואחוריים של המדות עוד אח"כ מאיר בהדבור מבחי' עצמיות המדות.

וזהו הנקרא יחוד דכר ונוקבא שעם היות שהדבור מצד עצמו נק' עלמא דנוק' להאיר בבחי' גבול ותכלית. אבל היחוד היינו שיאיר בו מבחי' המדות עצמן שנק' עלמא דדכורא כנ"ל ועיין מזה בד"ה אדני שפתי תפתח הנ"ל בפי' בקול דברי אלקים חיים וכמו עד"מ שיש הפרש באדם בין דבור שמדבר דברי חול לדבור שמדבר דברי חכמה כו' ועד"ז נק' עשרה מאמרות מילין דהדיוטא לגבי הקב"ה שבהם מאיר רק מבחי' נה"י להוות מאין ליש והיש נראה דבר נפרד. אבל עשרת הדברות נמשך בהם מבחי' פנימיות חכמתו ורצונו ית'. והיה גילוי אלקותו ית' שלא בבחי' העלם והסתר כו' ולכן ארז"ל (פ"ט דברכות דנ"ח סע"א) והתפארת זו מתן תורה. כי בחי' יחוד זה דהיינו תוספת האור עליון בהדבור ביותר על המדה הקצובה. נמשך ע"י מדת תפארת שלמעלה מבחי' נה"י. שנקרא בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה (ע' זח"ב תרומה קע"ה ב' ובאג"ה סי' י"ב). כי פי' תפארת הוא ע"ד מארז"ל ספ"ו דאבות כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו שנאמר ולכבודי בראתיו כו' ופי' בשל"ה דל"ט ע"ב דהיינו כדי שיהיה גילוי אלהותו ית' למטה ע"ד אתה הראית לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו. וע"ד וידעו מצרים כי אני הוי' כו' וכמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ כו' וכדמסיים באבות שם ואומר ה' ימלוך לעולם ועד כו' (ועיין מענין ולכבודי בראתיו בזח"ב תרומה דקנ"ה ע"א). והיינו שיהיה גילוי יקר תפארת גדולתו ית' וכמשארז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים והיינו בשביל להיטיב לברואיו להחיות רוח שפלים שיכירו וידעו יקר תפארת א"ס ב"ה כו' ועיין בשערי אורה שער חמישי גבי דע כי לכך נקרא תפארת כו' כי תפארת פי' הוא לשם הוי' כו' דהיינו הראות גדולתו ותפארתו כו' עד שהתפארת עולה למעלה עד א"ס כו' ע"ש באריכות.

ולכן תוספת האור בהדבור עליון ע"ד ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר זהו נמשך הכל ע"י המדת תפארת ועד"ז נאמר מוליך לימין משה זרוע תפארתו כו' וכתיב לעשות לך שם תפארת כו'.

ולכן נק' זה יחוד תפארת ומלכות כו' וזהו ג"כ שמתפארת שבעליון נעשה כתר לתחתון כי הכתר הוא הרצון ובחי' רצון זה להאיר למטה נמשך מבחי' תפארת שבעליון כו' שמדה זו גורמת הגילוי כנ"ל וזהו ומהללים לשם תפארתך אשר מבואר למעלה שבחי' ההילול והשבח למעלה גורם גילוי האור. ואיך הוא הגורם אלא ע"י שזהו העלאת מ"נ

לבחי' תפארת והוא המאיר ע"ז להיות גילוי יקר תפארתו כנ"ל והיינו ומהללים לשם תפארתך היינו תפארת ומלכות כו':

ג **ומכ"ז** יובן ההפרש בין ג' שנים הראשונות של נטיעת האילן שרומז לז"א בארץ העליונה שהיא הדבור שאזי אין מאיר רק בחי' נה"י עד"מ חיצוניות הקול שכלול מג' בחי' אש רוח מים כנ"ל ואזי ההארה בהדבור מעט מזעיר כנ"ל. אבל בשנה הרביעית שהוא בחי' תפארת הנה ע"ז מאיר בהדבור תוספת אור מרובה על העיקר כו' ונקרא יחוד קול ודבור ע"ד קול דודי דופק פתחי לי כו' קול דודי הנה זה בא מדלג כו' וזהו ענין הקל קול יעקב הוא בריח התיכון כו'.

ולכן ארז"ל בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה כו' כי מקודם אינה ראויה ליחוד ועד"ז הוא משארז"ל בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו כו' וז"ש וההוא איבא לא אשתלים באשלמותא עד תלת שנין. שאין מאיר עליו מבחי' תפארת. שיהי' ראוי לפאר את הקב"ה עליו באמור ברוך אתה הוי'. עד שנה הרביעית כו'. אך עיקר הענין הוא לפי שע"י עה"ד טו"ר נתגברו הקליפות וכענין מ"ש בזח"א לך לך דע"ט סע"ב ע"פ והכנעני אז בארץ כי ארור כנען עבד עבדים שהוא מג' קליפות הטמאות.

ומחמת חטא הנ"ל היה לו אחיזה בארץ וע"ש בפ' נח דע"ג א' ב'. אך זהו דוקא בג' שנים הראשונים שאין מאיר בהארץ שהוא עולם הדבור רק מבחי' נה"י שהוא בחי' צמצום והסתר אזי יש להם יניקה וכמ"ש בענין חרנה מבחי' גרון נמשך חרון כו' וע"ד הנז' בד"ה במדבר סיני בענין מדבר במ"ם פתוחה כו' אבל כשמאיר בהדבור מבחי' תפארת קו האמצעי תוספת אור אין להם יניקה כו' כי האור דוחה את החשך וכמ"ש כהמס דונג מפני אש יאבדו (כמ"ש בסש"ב פרק י"ט ועמ"ש בד"ה כיצד מרקדין גבי ובית הלל אומרים כו' ומ"ש בפ' צו בד"ה משמח חתן וכלה כו'). ולכן כ"ז הוא בעץ מאכל דוקא דוגמת עץ הדעת כו' והנה ע"י דחייה זו דאתכפיא סט"א כששובר תאוותו וממתין ג' שנים כו' ע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה להיות ובשנה הרביעית גילוי יקר תפארת גדולתו יתי'.

וזהו ועתה מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך. כי הנה באמת זה שיהי' אצילת מדת התפארת הוא ג"כ ע"י קדימת הצמצום ומקום פנוי המבואר בע"ח שהרי מצד עצמו לאו מכל אלין מדות איהו כלל רק בשביל להיטיב לברואיו צמצם א"ע במדות אלו כנודע. וא"כ גם בחי' תפארת התהוותה לאחר הצמצום כשאר המדות רק שהיא מקור להן. ולכן נאמר מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך. פי' לך היינו מהותו עצמותו יתי' אין שייך רק הודאה ולא הילול כי הוא יתי' נורא תהלות ולו דומיה תהלה.

והתהלה אינו רק לבחי' שמו ית' ולכן ממל' דא"ס נעשה כתר לאצי' כי אין ערוך לגבי א"ס שיהיה שייך באמת בחי' תפארת בהעצמות משבחי' שמשבחי' אותו העולמות וכו' וכענין אמת אמר אל יברא כו' רק מבחי' מל' דא"ס נמשך מקור להיות כתר לאצילות רק אחר שנאצלו אצי' ע"ס אזי מתפארת שבעליון נעשה כתר לתחתון כו' והנה ענין מ"ע ומל"ת זהו כענין ברכה והודאה (כמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן) ולכן קיום מצות ל"ת דשלש שנים יהיה לכם ערלים כו' זהו כענין מודים אנחנו לך. וע"י"ז אח"כ ומהללים לשם תפארתך היינו יהיה כל פריו קדש הלולים ועמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי בפי' נר הוי' נשמת אדם. כל הנשמה תהלל יה. כי יתרון האור נמשך מן החול וכמ"ש בד"ה בשלח פרעה. בענין קליפה קדמה לפרי כו' ע"ש לכן ע"י קיום המצוה בשלש שנים דערלה ע"י"ז אח"כ פריו קדש כו' וכעין מ"ש ברבות בראשית פי"א ע"פ אשר ברא אלקים לעשות כל מה שנברא בשי"ב צריכים עשייה כו' דהיינו לתקן ע"ש. ועד"ז הוא מה שיחזקאל כשראה את המרכבה הקדושה כתיב וארא והנה רוח סערה כו' ענן גדול ואש כו' (וע' זח"ב ויקהל דף ר"ג ע"א. ובפ' יתרו דס"ט ע"ב בענין מתוך הסנה. ורזא דא מי יתן טהור מטמא כו' ע"ש ובספר עה"ק חלק רביעי פי"ט ובשל"ה דקט"ז רע"ב ודקל"ט ע"ב בד"ה ומברך המבדיל כו':)ד **ובשנה** החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו כו'. בספר ש"א שער ה' פי' שאז הוא בבחי' ה' אחרונה דשם הוי' וזהו ובשנה החמישית כו' והיינו כי בחי' מלכות נקראת לפעמים בשם דלי"ת ופעמים בשם ה' וזהו ענין יהודה שיש בו ד' וה' כו' (כמ"ש הרמ"ז ר"פ ויקרא וע' זח"ג חקת ק"פ ע"ב בענין ה' ד' הוות) ויש לבאר כאן עפמ"ש הרמ"ז פ' וירא שם דבשנה הרביעית מקבלת משני שלישים של תפארת דהיינו עד החזה כו' ואז נקראת דלת שמקבלת מד' בחי' תנה"י אבל בשנה החמישית מקבלת גם משליש העליון של תפארת.

ואזי היא בחי' ה' ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ ושמתי כדכד שמשותיך בסופו. וביאור ענין שלישין אלו שבתפארת הענין כי המדה ת"ת עד"מ באדם למטה יש בה חב"ד חג"ת נה"י. חב"ד הוא השכל והשגה למה יתפאר עד"מ כדי שישבחו ויכירו תפארתו וגדלו והתפארות שבלבו להתפאר הוא העצם חג"ת שבה.

ונה"י הוא ההתפשטות שעושה מעשה להתפאר כענין בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו או מדבר דבורים שבהם יוכלו אחרים להכיר שבחו הרי המעשה או הדבורים שהכוונה בהם להתפאר מבחי' נה"י שבו לבר מגופא ואינו ערוך לעצמיות המדה. או י"ל באופן אחר כמו עד"מ שיש התפארות מן עשייה שהתפארות הלז הוא מדבר שחוצה לו ונפרד מעצמיות כמו התפארות שיפואר וישובח במעשיו שיעשה כלי

נאה וציור נאה שיכירו כח הפועל וישבחוהו הרי עיקר השבח בו מצד הכלי ויופי מלאכתה וה"ז רחוק מאד מתפארת ושבח עצמיות הפועל שהרי אין זה שבח אלא מה שיכול לעשות כמה כלים נאים והכלי הוא מובדל ממנו שאינו אלא התפשטות מכחו אבל כשישבחוהו בדבר שמעצמותו כגון שישבחו ויפארו את קולו שהוא ערב מאד תאיר ביותר עצמות מדת התפארות בזה ממה שיפארו וישבחו את מכתבו וציורו וכדומה וכן כששיבחו את גופו ובשרו שהם יפים מאד.

ומכש"כ כשיפארו את חב"ד שלו כל שהשבח והתפארת בדבר קרוב אל עצמותו תתעורר ביותר עצמות המדה וכל שהתפארת בדבר רחוק יותר מעצמותו יהיה יותר מבחי' נה"י שבו. ועד"ז י"ל פי' ומבחר שלישיו דפרעה טבעו בים סוף כו' היינו גם שליש העליון חב"ד שבו כמ"ש במ"א.

ומובן למשכיל שהמדה ת"ת אינה מהות מדה ממש כשאר המדות שהם עצם המשכת דבר מה כמו חסדים או גבורות אבל התפארת היא מדה כוללת שישנה בכל המדות שאינה רק ענין הכוונה והתועלת בכל מדה למה תימשך ולאיזה צורך כמו להשפיע חסד כדי שיכיר המקבל טובו וחסדו ה"ז ת"ת שבחסד וכן ת"ת שבחכמה הכוונה בהשפעת השכל כדי שיכירו חכמתו ואפילו לרצון ישנה מדת תפארת למה ירצה כך וכמש"ל בענין נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים (ועיין בש"א שער ה'). ועד"מ זה יובן הנמשל למעלה. שבחי' תפארת גדולתו ית' שבאצי' שייך בה ג"כ ג' שלישין היינו שהדבור עליון מדת מלכותו ית' מקבל תחלה רק משליש התחתון של תפארת כי מה שיוכל להתגלות בדבור להנבראים הוא הבחי' היותר תחתונה מיקר תפארת גדולתו ית' וכמאמר תתברך בשמים ממעל ועל הארץ מתחת על כל שבח מעשה ידיך כו' יפארוך סלה. שכל העולמות שמים וארץ מן הארץ לרקיע ת"ק שנה אינה אלא בחי' מעשה ידיך שכמו במעשה ידי אדם עד"מ אינו מלובש אלא כח המעשה. שהוא הכח היותר פחות שבכחות הנפש כו' כך החיות המלובש בכל העולמות אינו אלא בחי' כח המעשה. שאינו נוגע לעצמות ומהות כו' כמ"ש כ"ז בד"ה בחודש השלישי לצאת בנ"י. נמצא אשר כל מה שיוכלו הנבראים להלל ולשבח את הקב"ה במה שברא כל העולמות מאין ליש.

וזהו ענין פרק שירה שאומרים הנבראים וכן שיר המלאכים כל בעלי השיר יוצאים בשיר. הרי כל השגתם רק בבחי' שבח מעשה ידיך והרי זה כמו עד"מ מי שהוא חכם מופלא עד להפליא. ומשבחים אותו רק במה שיוכל לכתוב או לצייר יפה. שזהו הבחינה היותר אחרונה שבו ועד"ז ארז"ל אין צור כאלקינו אין צייר כאלקינו כו' ועד"זארז"ל פ"ה דברכות דל"ג ע"ב משל למלך ב"ו שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב והיו משבחים אותו

בשל כסף והלא גנאי הוא לו כו' ע"ש. (ועיין מזה בשל"ה במסכת תמיד שלו דרנ"ו ע"ב ודי רנ"ז ע"א שהאריך בזה). וזהו ענין הפי' שהדבור עליון מקור דבי"ע מקבל משליש התחתון של מדת התפארת שבאצילות שהוא עד"מ משבח מעשה ידיך כו' כנ"ל. ואפשר לומר ענין ג' שלישין דתפארת ע"ד שכללות העולמות נחלקים לג' בחי' היינו עולמות בי"ע ועולם האצילות ועולמות שלמעלה מאצילות.

וכמשארז"ל שט בח"י אלף עולמות שאינן כו' שהם מבחי' אין אשר והחכמה מאין תמצא כו' ועמ"ש הרמ"ז פ' שלח דקנ"ט סע"א בפי' המאמר תלת עלמין אית ליה לקוב"ה. אשר בכל עולם מג' מיני עולמות הנ"ל מתגלה יותר מיקר תפארת גדולת אור א"ס ב"ה שאין ערוך הגילוי שבבי"ע לגבי הגילוי שבאצילות וכמ"כ אין ערוך הגילוי שבאצי' לגבי הגילוי שבעולם הא"ס כו' ועמ"ש ע"פ הדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך אשיחה כו'.

וזהו ענין ג"פ קדוש ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש שבתיקון ועשיית בגדי אהרן יש ג' בחינות ומדרגות. אך כ"ז רק בבחי' האור המאיר בעולמות אבל בעצמותו ית' אין שייך שום השגה רק מודים אנחנו לך. ומה שאנו מהללים זהו לשם תפארתך כו' כנ"ל.

והנה בשנה הרביעית מקבלת כנס"י משליש האחרון של מדת תפארתו ית' והרמ"ז כ' משני שלישין כו' היינו מה שהנבראים יוכלו להלל את הקב"ה שנק' שבח מעשה ידיך כו' כנ"ל וזהו ענין הלולים לה' והלולים לשון רבים היינו שני בחי' הילול זהו ב' שלישי תפארת כו' משא"כ למעלה מזה אין להם השגה. אלא שעי"ז נמשך אח"כ גם מבחי' שליש העליון של מדת תפארתו ית' וזהו ובשנה החמישית כו' להוסיף לכם תבואתו היינו תוספת האור הבא מלמעלה.

ואזי היא בבחי' ה"א. מה שבחי' דלי"ת הוא לשון דלות ועניות לגבי בחי' זו דה"א. ומזה יובן בתוספת ביאור מ"ש בד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת בענין בה"א נברא העוה"ז וצריך להמשיך גילוי בחי' ה' זה והיינו ע"ד המבואר כאן וז"ש לעבדה ולשמרה בשני ההי"ן והיינו המשכת ה' עילאה בחי' י"ה והמשכת ה' תתאה ו"ה כו' ועיין בע"ח שער ל"א פ"ז מ"ש ע"פ ארבע הידות יהיה לכם והחמישית לפרעה. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צאינה וראינה כו' בסופו ומ"ש סד"ה קדש ישראל לה'). וזהו הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו (בד"ה א' סי' י"ו כ"ז). ופי' הוד והדר לפניו יש לפרש על ענין השיר שהמלאכים מרננים ומשבחים לפניו כדמשמע ברבות בפתיחתא דאיכה דנ"ה ע"א שאמרו המלאכים כתיב הוד והדר לפניו ואתה אומר כדין כו' ע"ש. ומזה נמשך עוז וחדוה במקומו שהתענוג נמשך מביטול היש כמ"ש בד"ה את קרבני לחמי בענין לויתן זה יצרת לשחק בו כו' וכן בגמרא (פ"ק דחגיגה דף ה' ע"ב) פירשו הוד והדר לפניו דמיירי

בבתי בראי כו'. והיינו כי ידוע שהתפשטות המדה היא העלאת מ"נ אל העצמיו' עד"מ באדם כאשר יפארו זולתו תתעורר בלבו עצמיות התפארות ועפ"ז יובן דההוד והדר אשר לפניו גורם עוז וחדוה במקומו כי ע"ז הם מוסיפין אורות הת"ת דאצי' העצמי' בבחי' אצי' וזהו להוסיף לכם תבואתו ב' שלישי עליונים דת"ת בשנה החמישית.

ואפ"ל עוד כי ג' שנים הראשונות הם כנגד בי"ע שהדבור עליון מוסתר בהם והם יש ודבר נפרד בפ"ע. והיינו כשאין יחוד בי"ע עם אצילות דהיינו יחוד זו"נ כמ"ש כרוב אחד מקצה מזה. (עיין בת"א ס"פ תרומה). וה"ע מיעוט הירח כשאין יחוד שמשא וסיהרא ואזי הג"ק יונקים ממנה. אבל ובשנה הרביעית זהו נגד עולם האצילות שהמל' מקור דבי"ע מתייחדת עם ז"א דאצי' והוא ענין המשכת הביטול העליון דמ"ה בהנבראים ע"ד מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם אזי יהיו כל פריו קדש הלולים. להיות יחודים עליונים יחוד י"ה ויחוד ו"ה כו' ועמ"ש ע"פ מי מנה בענין ומספר את רובע ישראל ויש לקשרו עמש"ל דבג' שנים הראשונות מקבלת מחיצוני' המדות שהם בחי' נה"י ובשנה הרביעית מקבלת מהפנימי' משליש ת"ת אשר ד' בחי' תנה"י הם ג"כ בחי' אבי"ע שבז"א כו' ועפ"ז י"ל בחי' ובשנה החמישית כו' להוסיף לכם זהו תוספת אור הנמשך מקוצו של יו"ד דשם הוי' והוא בחי' הכתר כו' ומשם דוקא נמשך תוספת האור להוסיף לכם כו' ועמ"ש במ"א בענין יוסף שנקרא כן ע"ש תוספת האור כו'. וזהו ויוסף הורד כו' ע"י ששם עלו שבטים כו' להודות כו' שע"י העלאה זו נמשך תוספת האור מבחי' יסוד דא"ק שהוא ג"כ ענין הוד והדר לפניו. בחי' הדר כו'. (ועיין עוד מענין פסוק ונטעתם כל עץ מאכל ברבות פ' נשא פ"י דרל"ו ד' ובפ' שלח לך. ובשה"ש רבה בפ' שוקיו עמודי שש וס"פ חכו ממתקים):

פרק ב

והדרת פני זקן זה שקנה חכמה. שקנה היינו כמ"ש ותופשי התורה. דהיינו מי שתופס במוח הזכרון וחקוק על לוח לבו תמיד. כמארז"ל איזהו ת"ח כל ששואלין אותו דבר הלכה כו'. שאז מצוה לעמוד מפניו גם בשעה שאינו עוסק בתורה. לפי שהקב"ה שוכן עד בקרבו גם כשעוסק במילי דעלמא. מאחר שהתורה חקוקה במוח הזכרון שבנשמתו ועל לבו. ואורייתא וקוב"ה כולא חד (וע' בזהר ס"פ קדושים דפ"ז ע"ב). לזאת כל איש נלבב אשר ידבנו לבו וכלתה נפשו לדבקה בו ית' בתמידות ולהיות ה' שוכן בקרבו תמיד בלי שום הפסק ופירוד לעולם אפילו רגע א'. יקנה לו התורה במוח הזכרון שבנפשו. שאז גם אם עוסק בצרכי הגוף הרי התורה היא בבחינת עלמא דאתכסיא שבנפשו שמאיר בו יו"ד של שם הוי', שלכן בפרשה קדש לי כל בכור כתיב בה ולזכרון בין עיניך כנודע.

ובזה יובן טעם למ״ש בהלכות תלמוד תורה בשם הספרי שמצוה על כל אחד ואחד לידע כל התורה שהן כל תרי״ג מצות ודקדוקיהן כו׳. והיינו להמשיך אור ה׳ על כל תרי״ג כחות שבנפשו האלקית בפרטותיהן.

וכמ״ש כולך יפה רעיתי ומום אין בך כולך דייקא. שלכן גם שרש המשכה זו למעלה כלול מתרי״ג. ונקרא בשם אדם ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו׳. אך מחמת צוק העתים וקוצר רוח דעת המשיג ועומק המושג. עכ״פ לפחות ישתדל לקבל עוז ותעצומות לקנות ולחקוק במוח הזכרון שבנפשו ה׳ חומשי תורת משה אשר כתב מפי הגבורה שהן שרש כל התורה שבכתב ושבעל פה כולה כנודע שרבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. רק שהן בהעלם גדול בעלמא דאתכסיא. ומעלמא דאתגליא היא התורה שבע״פ עכ״פ לפחות יקנה ויחקוק סדר קדשים הנקרא חכמה בדברי רז״ל ומכפר עונותיו של אדם כמ״ש האריז״ל. (ועיין מ״ש ע״פ מפני שיבה תקום והדרת כו׳ סד״ה שחורה אני ונאוה):

אמור

פרק א

ונקדשתי בתוך בני ישראל וכו׳. להבין מהו לשון תוך. וגם צ״ל מאמרז״ל בענין שיש ג׳ כתות מלאכים. כת אחת אומרת קדוש. וכת א׳ אומרת קדוש קדוש וכת אחת אומרת קדוש קדוש קדוש ה׳ צבאות וגו׳. כדאיתא בחולין (דצ״א ע״ב). ור״ל שהכת הא׳ אומרת פעם א׳ קדוש וכת הב׳ כופלים ואומרים ב״פ קדוש וכת הג׳ ג״פ. כמו שאנו אומרים. וגם צ״ל מ״ש בנזיר ג״כ לשון קדוש כמ״ש קדוש יהי׳ גדל פרע כו׳. הנה כתיב שרפים עומדים ממעל לו.

ויש להבין איך יתכן שיעמדו ממעל לשכינה והלא הם נבראים בעלי גבול. הנה כתיב כי עמך מקור חיים ולמה לא נאמר ואתה כו׳. ויובן כל זה בהקדים להבין פי׳ וענין קדוש. דהנה קדוש פירושו מובדל, דהיינו כמ״ש אני הוי׳ לא שניתי שאין שום שינוי אצלו ית׳ בין קודם בריאת העולם לאחר שנברא וכמאמר אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברא כו׳, ור״ל שאין שום שינוי והתפעלות ח״ו אצלו ית׳ מבריאת העולם וכמ״ש אני ראשון ואני אחרון כו׳, והיינו לפי שהוא ית׳ מובדל מכל העולמות דהיינו שהיותו מחיה ומהוה העולמות אינו כמו שהנפש מחיה את הגוף שמהות הנפש ממש מתלבשת בתוך הגוף להחיותו, והרי נתפסת ממש בתוך הגוף ומתחלק החיות המתפשט ממנה בהגוף לג׳ חלקים שהוא החיות שמלובש במוחין שבראש.

והחיות שבגוף והחיות שברגלים. שהחיות המלובש בהראש נעלה יותר הרבה מחיות שבגוף כנראה בחוש שבראש הוא כל פנימיות החיות. דהיינו כח המחשבה והשכל והחושים המעולים שבפנים ראיה שמיעה כו'. והחיות שבהגוף הוא למטה מבחי' זו דהיינו ששם משכן המדות שבלב שהם למטה מהשכל וגם כח המעשה שבידים הוא למטה במדרגה מן החושים שבפנים ראיה ושמיעה כו'.

ואח"כ ברגלים החיות יותר למטה מבחי' החיות שבגוף. וכ"ז מפני שהמוחי' שבראש הם מקבלים תחלה החיות ומבחי' פנימיות יותר היינו מפנימי' הנפש, ואח"כ מבחי' התחתונה שבראש נמשך לגוף כו' לכן החיות שבגוף הוא למטה במדריגה מהחיות שבראש וכן עד"ז מהגוף לרגלים. הרי שהחיות המתפשט ממהות הנפש מתחלק לג' חלקים כלליים הנ"ל ראש וגוף ורגלים ויש בכל א' כמה אברים פרטיים כנודע. אך בכלל הם ג' בחי' הנ"ל.

ושינוי בחינותיהם הוא מצד שינוי גילוי החיות הנמשך להם מהנפש כנ"ל שבראש מאיר בחינה עליונה מהנפש כו'. ונמצא שחיות הנפש נתפסת ומתלבשת ממש בתוך כלי הגוף ולכן מתחלק החיות הזה המתפשט ממנה ונתפס בהגוף לפי מהות הכלים של הגוף שלהיות כלי המוחי' הם נעלים יותר מכלי הגוף לכך הם מקבלים בחינה עליונה מחיות הנפש שהוא כח המחשבה והשכל כנ"ל. אבל מה שהוא יתי' מחיה את העולמות אינו כן שאין בו בחי' התחלקות כלל ח"ו ולא שייך כלל לומר אצלו ראש וסוף כלל כי הוא ראשון והוא אחרון כו' והיינו לפי שהוא יתי' אינו מתלבש כלל בתוך העולמות.

ולא כמו שהנשמה מתלבשת בגוף כנ"ל. ולהיות כן אין שייך כלל בחי' התחלקות בהחיות שהוא מהווה העולמות דההתחלקות הוא מצד ההתלבשות כנ"ל דלפי שכלי המוחי' נעלים יותר לכן מתלבש בהם בחי' עליונה יותר כו', וזהו דוקא בבחי' החיות המתלבש בתוך הכלים שייך לומר כן. משא"כ בו יתי' שהיותו מחיה העולמות אינו ע"י שמתלבש בתוכן כלל. הלכך לא שייך כלל שום התחלקות כלל ועיקר גם בהחיות שנמשך ממנו להחיותם כיון שאינו מתלבש בתוכן.

וזהו פי' ועניין קדוש דהיינו שהוא יתי' קדוש ומובדל מהעולמות דאע"פ שמחיה ומהווה אותן מאין עכ"ז אינו מתלבש בתוכן כו'. ולפיכך אין שום שינוי והתפעלות אצלו יתי' מהבריאה משא"כ הנשמה מתפעלת ממקרי הגוף לפי שמתלבשת ונתפסת בהגוף כנ"ל:

ב ואמנם צ"ל שהרי בבריאת העולמות יש ג"כ התחלקות מדרגות אין קץ כידוע בענין השתלשלות העולמות גבוה מעל גבוה שומר כו'. וגם בעוה"ז אנו רואים חילוקי מדרגות דצח"מ. וגם בכלל הוא התחלקות לג' בחי' כלליים וכמ"ש ולכבודי בראתיו יצרתיו אף

עשיתיו שהן ג' עולמות כללים (ובהם פרטים רבים) ג"ע העליון גן עדן התחתון ועוה"ז. והוא ממש עד"מ כהתחלקות החיות שבגוף האדם שמתחלק בכלל לג' בחי' ראש וגוף ורגל וכך העוה"ז כתיב בו והארץ הדום רגלי וג"ע התחתון הוא כמשל הגוף ששם משכן המדות בלב.

וכך נודע דשית ספירן מקננין ביצירה. דהיינו ששם גילוי מדותיו ית' חסד כו' וגם מוחין חב"ד מתלבשים בהמדות כו'. וג"ע העליון שם גילוי בחי' חב"ד עצמן דא"ס ב"ה לנשמות היושבים ונהנין מזיו והוא כמו עד"מ הראש שבו משכן השכל. וא"כ מובן מזה שהחיות הנמשך ממנו ית' בהעולמות ג"כ מתחלק בתוכן לחילוקי מדרגות כמו עד"מ חיות המתפשט מהנפש בהגוף כנ"ל וההתחלקות נמשך מצד ההתלבשות בכלים. וא"כ נראה שהחיות הנמשך ממנו ית' ג"כ מתלבש בתוכם, וכן נמצא לרז"ל בהדיא (בפ"ק דברכות) שדימו המשכת החיות ממנו ית' להעולמות לסדר המשכת החיות מהנפש בהגוף, והוא מ"ש רז"ל (דף י' ע"א) מה הקב"ה מלא כל העולם אף הנשמה מלאה את כל הגוף, ובמדרש תלים ע"פ ברכי נפשי אמרו מה הנפש ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם, והרי ענין שהנשמה ממלאה הגוף הוא בבחי' התלבשות ותפיסה ממש כנ"ל.

וא"כ מדמים כן ענין התלבשות החיות ממנו ית' בהעולמות, וזהו לכאורה הפך ממשנ"ת דהוא ית' קדוש ומובדל ומחי' את העולם שלא ע"י התלבשות ח"ו. והוא כלל גדול בתורה וכנודע דאיהו תפיס בכולא עלמין ולית מאן דתפיס ביה'. אך הענין דודאי יש בחי' חיות המתלבש בהעולמות בפנימיותם ממש ומתחלק חילוקי מדריגות כמשל התחלקות חיות הנפש שבגוף. אך כללות בחי' חיות זה המתלבש בעולמות הוא רק בחי' זיו השכינה לבד זיו דוקא מבחי' הנק' שכינה.

והוא הנק' ג"כ ממכ"ע. ופי' שהחיות שנמשך ממנו ית' להתלבש בתוכיות העולמות ממש הוא רק מבחי' זיו והארה לבד מהשכינה ב"ה שבחי' זיו זה הוא הנמשך להיות ממכ"ע. ובבחי' התלבשות והתחלקות לכל עולם כפי מדרגתו בג"ע העליון כך כו'.

והנה בחי' זיו זה שהוא בחי' ממכ"ע הוא הנק' עלמא דאתגליא בזהר. והטעם כי על בחי' זו נאמר ומבשרי אחזה אלוה. אחזה ממש כאלו נראה בעין ממש בבחי' גילוי. וענין ראי' זו הוא כמו שמבשרי אנו רואי' שיש לנו נפש המחי' בשר הגוף שבהסתלקות הנפש מהגוף אזי נעשה הגוף פגר כאבן כנראה בלילה בעת השינה שהנשמה מסתלקת מהגוף ונשאר קיסטא דחיותא הרי שינה א' מס' במיתה ולכן מברכים בכל בקר בעמידה משינה באי"י המחזיר נשמות לפגרים מתים כי בכל יום מתחדש החיות ונעשה בריה חדשה

הרי אעפ"י שאין אנו רואים בעיני ראיה מהות הנפש איך ומה היא. מ"מ נודע ונרגש לנו שהנפש מלובשת בגוף שהרי נראה לנו פעולותיה שהגוף חי ממנה שהרי מצד עצמו הגוף הוא כאבן בהסתלק הנפש ממנו.

וא"כ הנפש היא בבחי' גילוי ממש אצלינו שנראה לנו ענין התלבשות הנפש בגוף אע"פ שאין המהות מושג ונראה מה הוא וכך ממש אחזה אלוה שהרי אנו רואים בעינינו פעלו הנראה שהעולם הוא גוף גדול חי ובהכרח שיש בהם חיות המחיה אותם כמו שנודע לנו הנפש ע"י פעלה הנראה בגוף וכמו שאנו רואים החיות שבעוה"ז כמ"כ הנבראים שבעולמות העליונים רואים ג"כ ומשיגים ביתר שאת החיות המהוה אותן, וזהו ומבשרי אחזה אלוה מבשרי דוקא כמו שמבשרי אני מרגיש ואחזה הנפש שנתת בי כך אחזה אלוה היא התלבשות **החיות** בחי' ממכ"ע הנמשך מא"ס ב"ה בתוכיות העולמות ממש כמו שהנשמה מלאה את כל הגוף וכך חיות זה מתחלק לג' בחי' כלליים ג"ע העליון וג"ע התחתון ועוה"ז.

ולכן נק' בחי' ממכ"ע עלמא דאתגליא [ועמ"ש בפ' ואתחנן ע"פ וידעת היום]. ג אך בחי' חיות זה הנמשך בבחי' ממכ"ע הוא רק הארה וזיו בעלמא זיו השכינה. אבל הוא יתי עצמו הוא קדוש ומובדל שאינו מתלבש ח"ו בתוך העולמות.

ואף גם בחי' החיות הנמשך ממנו יתי להחיות העולמות עיקר החיות אינו מתלבש בתוכן כלל אלא מחיה ומהוה אותן שלא ע"י התלבשות וזהו בחי' סכ"ע. וזהו שנת"ל שהחיות שהוא יתי מחיה העולמות אינו כדמיון שהנפש מחיה את הגוף כי הוא יתי מחיה אותן אע"פ שאינו מתלבש בתוכן רק בבחי' סובב ומקיף עליהן.

וההארה שנמשכת בבחי' ממכ"ע הוא זיו והארה לבד מבחי' הסוכ"ע ונק' זיו השכינה כנ"ל. והלכך אין שייך בו שום שינוי ע"י הבריאה ולא כמו הנשמה שמתפעלת ממקרי הגוף לפי שמהוי"ע מתלבשת בהגוף.

ואי לזאת מובן שבבחי' סוכ"ע אין שייך התחלקות ראש וסוף מעלה ומטה כיון שאינו מתלבש בהעולמות וז"ש כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים פי' שרק הזיו וההוד של שמו יתי הוא מתלבש בארץ ושמים להחיותם ומתחלק לחלקים כנ"ל, [וגם נודע דארץ ושמים נק' ג"ע עליון ותחתון כידוע בפי' מי לי בשמים כו'], אבל שמו עצמו הוא קדוש ומובדל ונשגב לבדו.

וכמ"ש אין ערוך אליך פי' שא"א להיות המשכת החיות ממנו יתי בבחי' סדר ההשתלשלות עילה ועלול וענין עילה ועלול הוא כמו שמהשכל מתהוה מדה שבלב

וממדה מחשבה כו' שמהות השכל נתפס בהמדה כו', משא"כ הוא ית' בחי' סכ"ע ואינו נתפס בהעולמות ולא כמו שהעלול משיג עילתו אלא אין ערוך לך ממש.
וע"ז נאמר כי נשגב שמו לבדו. ולכן כתיב אני הוי' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא כו' ומשנברא העולם הכל בשוה. וז"ש אלקים חיים ומלך עולם. פי' מה שהוא אלקים חיים שנמשך ממנו חיות להיות מתלבש בכל נברא בפנימיותו ממש ולכן אלקים לשון רבים ע"ש ריבוי התחלקות החיות לכל נברא.
וזהו לשון אלקים חיים כו' הנה המשכה זו בכלל הוא רק מבחי' מלך עולם. דהיינו מבחי' מדת מלכותו ית' כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים. ומשם נמשך ג"כ להיות סדר השתלשלות עו"ע ומעלה ומטה כמו ראש וגוף כו' כנ"ל משא"כ מהו"ע ית' קדוש ומובדל וכמשל התפשטות הממשלה והאדנות של המלך על אנשי המדינה שבממשלה זו הוא מנהיג' ואימתו עליהם הרי עצמות המלך אינו נתפס באנשי המדינה רק שמו לבד נק' עליהם והוא ממשלתו ואימתו, וכמ"כ יובן למעלה שחיות העולמות הוא נמשך ממדת מלכותו ית' שמבחי' מל' נמשך להיות מתפשט ומתלבש החיות בג' עולמות הנ"ל ג"ע העליון ותחתון ועוה"ז.
וגם באמת מובן ממשל המלוכה שבחי' ההתנשאות הוא בחי' מקיף וממעל לאנשי המדינה. וכך בחי' מלכותו ית' היא בחי' סובב ומקיף על העולמות רק זיו והארה ממנה נמשך להיות מתלבש בהעולמות והוא ענין זיו השכינה שנמשך להיות כח הפועל בנפעל ממש ואז שייך סדר השתלשלות עילה ועלול כו' וכמש"ל דאפי' בחי' שמו שהוא מלכותו הוא נשגב לבדו רק הודו של שמו על ארץ ושמים כו' וזהו אתה קדוש ושמך קדוש (וכמ"ש במ"א בד"ה לכן אמור לבני ישראל). ובזה יובן ענין ד' רבתי דאחד שרומז למדת מלכותו ית' כנודע וא"כ צ"ל מ"ש אח"כ בשכמל"ו הלא כבר נרמז ענין מלכותו בד' רבתי דאחד. אך הענין כי הד' רבתי דאחד הוא רומז על בחי' עצם מדת מלכותו ית' שהיא למעלה מההתלבשות בבי"ע ולכן הד' סטרין מזרח ומערב צפון ודרום הם בטלים שם במציאות שאין שם התחלקות מעלה ומטה כנ"ל. אך בחי' שם כבוד מלכותו ענין ג' תיבות אלו הוא מה שנמשך הזיו ממדת מלכותו ית' להתלבש בתוכיות העולמות בבחי' ממכ"ע ממש כח הפועל בנפעל ולהיותן נחלקים בכלל לג' חלקים ג"ע העליון והתחתון והעוה"ז בחי' בראתיו יצרתיו עשיתיו ע"כ באו ע"ז ג' תיבות והן שם כבוד מלכותו.
וזהו פי' בשכמל"ו היינו שאנו ממשיכים להיות המשכות מבחי' ממכ"ע. וז"ש כי עמך מקור חיים ולא נאמר כי אתה מקור חיים שאז היה משמע שהוא ב"ה הוא המקור הנובע ממנו החיים בהשתלשלות עילה ועלול.

וזה לא יתכן כלל כנ"ל שלא היה באפשר להיות נמשך מאתו יתי סדר והדרגת השתלשלות עילה ועלול כי אלו היי נמשך השפע ממנו בבחיי עילה ועלול לא היה כלל התהוות העולמות בבחיי גבול ומדה. לכן נאמר כי עמך מקור חיים שהמקור שנובע ממנו השתלשלות עילה ועלול הוא עמך ר"ל שהוא דבר הטפל ובטל אצלך להיות כי מקור זה הוא הנקי עלמא דאתגליא ונקי ממכ"ע שמתלבש בתוך העולמות בפנימיותם שאז שייך לומר ענין השתלשלות עילה ועלול.

והרי נתי שבחינת ממכ"ע הוא ענין זיו השכינה שהוא זיו והארה בעלמא וגם נמשך ע"י צמצום עצום בתחלה שיהיה הגילוי רק כטפה מאוקיינוס ויותר מכן אין ערוך כוי אז אח"כ נמשך מזה מקור לבחיי השתלשלות והנה בחיי הזיו הוא טפל ובטל במציאות לגבי מקורו כביטול טפה אי בים אוקיינוס אילו היה הים בלי גבול עד"מ וכביטול זיו השמש בשמש לכן נקי עמך כוי אבל הוא ב"ה במהו"ע מובדל בבחיי אין ערוך לך.

וז"ש אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדיך אין לנו מלך דהיינו אתה במהו"ע יתי הוא מובדל שהוא ראשון והוא אחרון כמ"ש לא שניתי כוי וחיות כל העולמות הוא רק מבחיי מלך וכנ"ל בפיי אלקים חיים ומלך עולם. הרי מבואר ענין ופיי קדוש שהוא לומר שהוא יתי קדוש ומובדל ומחיה העולמות שלא ע"י התלבשות בתוכיותן ע"ד שהנשמה מחיה את הגוף.

והגם כי נתי ג"כ שיש בחיי חיות אלהות המתלבש בפנימיותן כמו שהנשמה מתלבשת בגוף אך זהו רק בחיי זיו השכינה הארה דהארה אבל מהו"ע נתי קדוש ומובדל ואפילו בבחיי שמו נאמר כי נשגב שמו לבדו רק הודו דשמו על ארץ ושמים והוא בחיי הארה דהארה כנ"ל:

ד **ובזה** יובן מ"ש בנזיר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו. וצ"ל מה ענין הקדושה לגידול השער. אך הענין דהנה כתיב ועתיק יומין יתיב כוי ושער רישיי כעמר נקא. ופיי עתיק יומין הוא כמ"ש המתנשא מימות עולם. כי ימות עולם הוא בחיי המקור חיים המתלבש בבחיי ממכ"ע כנודע בפיי מ"ש ששת ימים עשה הי ולא כתיב בששת אלא שרומז למדות עליונות המתלבשים להחיות העולמות, יום ראשון נמשך בחיי חסד ונבראו ע"י אור ומים כוי.

וזהו בחיי ממכ"ע אבל מהו"ע יתי שהוא קדוש ומובדל נאמר עליו המתנשא מימות עולם שמרומם ומתנשא מלהיות מתלבש בתוכן כי אין ערוך לו כלל. וזהו פיי עתיק יומין מלשון המעתיק הרים שנעתק ונבדל מבחיי ימות עולם [ועיין בזהר ח"ג קל"ג בי ע"פ וחסדי מאתך כוי וכתיב ובחסד עולם כוי ודף קל"ד בי ענין ימי קדם וימי עולם ועמ"ש

במ"א ע"פ ביום השמיני עצרת בפי' אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם ובד"ה השמים כסאי בענין שהתורה קדמה אלפים שנה לעולם] וההמשכה הנמשך ממנו להיות מקור וחיות להתהוות בחי' ימות עולם ובחי' ממכ"ע הוא רק הארה מצומצמת שאין ערוך כלל למהו"ע ית'.

וע"ז נאמר ושער רישי' כעמר כו' שנמשלה לבקיעת השערה מהמוח. שעם היות שנמשך בהשערה חיות מהמוח כנודע שהשערה חלולה ובתוך החלל יש יניקה מהמוח. עכ"ז הוא רק מותרי מוחין וחיות מצומצם במאד עד שאינו נוגע כלל לחיות המוחין עד שבהחתך השערה לא יכאב למוח כלל, כך עד"מ א"א להמשיל משל אחר לבחי' האור והחיות הנמשך ממהו"ע ית' להיות מקור לבחי' ממכ"ע הנקרא מקור חיים. רק כמו בחי' שערה לפי שמזה המשל מובן איך שאע"פ שנמשך ממנו הארה זו עכ"ז הוא קדוש ומובדל לגמרי כי השערה אינו נוגע כלל למהות ועצם המוח עד"מ וכך זו ההארה אינו נוגע כלל למהו"ע ית' שהוא בעצמו קדוש ומובדל לגמרי ורק בחי' הארה מצומצמת הנמשלה לשערות נמשכת להיות מקור להתהוות מקור חיים וממכ"ע.

ולכן יש שייכות ענין הקדושה לבחי' שערות. דדוקא השערה מורה על ענין הקדושה דהא בהא תליא דלהיותו קדוש ומובדל א"א להיות ממנו ההמשכה רק ע"י בחי' שערות דוקא. ולכן בבחי' שערות אלו תלוי קדושה העליונה שהרי נמשכו מבחי' קדוש ומובדל בחי' סכ"ע שא"א להיות משם שום המשכה בפנימית רק ע"י שערות כו' משא"כ מבחי' החיות דממכ"ע הנמשך ומתלבש בתוכיות העולמות דשם שייך ענין התלבשות והשתלשלות עילה ועלול, ומבואר למעלה דענין התלבשות והשתלשלות הוא שנתפס המהות העילה בהעלול כמו התלבשות השכל במדה או אפילו כהתלבשות הנשמה בגוף. ע"כ אין צ"ל משם ההמשכה ע"י בחי' שערות דוקא. דהא ענין השתלשלות זו הוא הפך מבחי' שערות. שהשערה מורה על ההמשכה שבצמצום עצום עד שאין ערוך כלל להמקור. אלא שם שייך המשל מהתלבשות הנשמה בגוף. או כמו התלבשות השכל בכח המעשה שביד כו'.

ולכן ארז"ל שער באשה ערוה כי אשה רומז לבחינת החיות המתלבש בעולמות שהוא בחינת נוקבא כנודע. וע"כ כשנמשך משם ההמשכה בבחינת צמצום עצום ע"ד הנ"ל בבחי' שערה יוכל להיות מזה יניקת החיצונים מחמת ריבוי הצמצומים ולכן הוזהרו הלוים ג"כ להעביר תער כו' להיותם מבחי' גבורות בעצמם ע"כ כשיומשך מהם השפע ע"י שערות וצמצומים יהיה יניקת החיצונים (ועיין מ"ש מזה סד"ה ויקח קרח ובד"ה כי תצא בענין וגלחה את ראשה ובד"ה שרי אשתך. ועיין בפ' ויחי דרי"ז א' ועד לא גליש

כו'. ובמק"מ ובזה"ר שם ועיין בפ' אחרי ד"ס ע"ב ובפ' נשא דקמ"ב א' ועיין בספר נשמת דוד על שה"ש בפסוק שערך כעדר העזים פי' שאין לחיצונים שום אחיזה בשערותיה כו' ע"ש. וכ"מ ממ"ש במ"א בשם התיקונים בפי' ודלת ראשך כארגמן הם טעמי תורה והם שערות דנוקבא שמהם נמשך התגלות טעמי תורה בהיכלות דבריאה ופי' כארגמן גווני דכלילן בגו גווני כמ"ש באדרא קמ"א ב' ובאדר"ז דרצ"ו א' ולכאורה זהו סותר למאמרים הנ"ל. אך הענין כמ"ש בזהר הרקיע פ' ויחי שם שכשהנוק' היא למעלה באצילות אז אין שום יניקה לחיצונים משערותיה אבל כשהנוק' למטה בבריאה בסוד הקליפות אז הם יונקים מהשערות וזהו שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד גלעד הוא ענין עד הגל הזה שהוא הפרסא המפסקת בין העולמות וכמ"כ יש פרסא מפסקת בין אצילות לבריאה כו' ועי"ז הוא שאין לחיצוני' שום אחיזה בשערותיה וזהו שגלשו שפי' כתרגומו גליש תרגום קרח. דהיינו כאלו נקרחו ואין שם שערות כלל כך אין להם אחיזה מהשערות כו' וזה נעשה ע"י בחי' הר הגלעד והוא ע"ד צדיקים נדמה להם כהר ועמך כולם צדיקים פי' שכל איסור קטן נדמה להם כהר ומסך מבדיל בינו לבין קונו ועי"ז לא ימשך אחר הגשמיות וכמ"ש במ"א ע"פ זה דהסבי עיניך כו' שערך כעדר כו' ועי"ז נמשך ג"כ למעלה בחי' שגלשו מהר הגלעד הנ"ל ועמ"ש מענין הפרסא בד"ה והבדילה הפרוכת שיש כמה בחי' פרסא בין עולם לעולם שמונע יניקת החיצונים כו' ע"ש וכנ"ל) משא"כ מבחי' סוכ"ע הקדוש ומובדל שא"א להיות משם השתלשלות עילה ועלול ע"כ א"א להיות ההמשכה אלא ע"י בחי' שערה דוקא. ובשערות אלו תלוי הקדושה עליונה דוקא שהוא מקור להתהוות בחי' ממכ"ע כנ"ל ולהיות שענין הנזירות כי יפליא להזיר, הנה ענין מצוה זו רומז למעלה מעלה דהיינו שהנזיר עולה למקום גבוה ודומה לעליון (כמ"ש בזהר פ' נשא דקכ"ז ע"ב ובלק"ת שם בטעמי מצות ובז"ה פ' ויחי שם) ע"כ נאמר בו קדוש יהיה גדל פרע כו':

ה וזהו ענין הכת הא' האומרים קדוש והם מבחי' השרפים כמבואר בפסוק ובגמ' דחולין שם והענין שהם בחי' מלאכים עליונים שבעולם הבריאה ששם מתגלה בחי' חב"ד להיות הנשמות ומלאכים משיגים גדולת א"ס ב"ה.

וכנז"ל בענין בחי' ממכ"ע שמתחלק החיות בכלל לג' בחי' ג"ע העליון וג"ע התחתון ועוה"ז דוגמת ראש וגוף ורגלים ע"כ השרפים שהם מבחי' עולם הבריאה ששם הג"ע העליון הם משיגים גדולת א"ס ב"ה ועיקר ההשגה הוא זה איך שהוא ית' קדוש ומובדל בבחי' אין ערוך אליו ב"ה ומקור המשכת החיות ממנו ית' להיות בחי' ממכ"ע הוא רק ע"י צמצום עצום בבחי' שערה כנ"ל.

ומבחי' המקור הנק' ממכ"ע הוא שנמשך ומתגלה כל השגות אלהות שבעולמות עליונים ותחתונים וג"ע העליון כו'. אבל הוא יתי עצמו קדוש ומובדל ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. והחיות שהוא יתי מחי' אותן שלא ע"י צמצומים הנק' סוכ"ע א"א כלל להתלבש בתוכיותן רק בבחי' מקיף והעלם. ולכן כתיב לא שניתי ואין בו שום התחלקות מעלה ומטה. וע"ז נאמר אני ראשון ואני אחרון כנ"ל.

והנה ע"י התבוננותם והשגתם בזה אזי הם מתלהבים ומתלהטים בתשוקה ורשפי אש לאסתכלא ביקרא דמלכא בבחי' סוכ"ע שהוא קדוש ומובדל ולכן נק' שרפים ע"ש הרשפי אש והתשוקה הנפלאה. וזהו שאומרים קדוש פעם א' הוא שיש להם רצון א' ליכלל בבחי' סוכ"ע כו' ולכן נאמר עליהם שרפים עומדים ממעל לו.

ומבואר לעיל הקושיא איך שייך לומר על הנברא שעומד ממעל לשכינה כביכול. והענין דישעיה אמר וארא את אד' יושב על כסא רם כו' שרפים עומדים ממעל לו. ופי' שם אד' הוא בחי' מדת מלכותו יתי והנה ישעי' לא השיג בחי' מדת מלכותו כמו שהיא עדיין למעלה מהתלבשות בהעולמות שהוא בחי' ד' רבתי דאחד כנ"ל שם לא השיג ישעי' כלל (זולתי על משה רבינו ע"ה אמרז"ל שהראהו קשר של תפילין וידוע דקשר זה הוא בחי' ד' והיינו ד' רבתי דאחד) רק השגתו היתה בבחי' מדת מלכותו כמו שהיא מלובשת בהעולמות בבחי' ממכ"ע שזהו ענין שם כבוד מלכותו. וז"ש ישעיה ראיתי את אד' יושב על כסא כו' דהיינו כשנמשך להתלבש בעולם הבריאה הנק' כסא כנודע וזהו אתה גבור לעולם אד' שצ"ל תחלה גבורות וצמצומים. עד שיומשך להיות בבחי' אד'. דהיינו ענין דאנת אשתמודע אדון על כולא והוא כי מבחי' זו נמשך להיות התהוות בי"ע בבחי' התחלקות ומתלבש החיות בכל אחד לפי ערכו. שזהו ע"י גבורות וצמצומים תחלה לצמצם האור והחיות עד שיהיה יכול להתלבש בהעולמות ושיתהוו בבחי' גבול ומדה (וע' במק"מ ר"פ בראשית וז"ל מצאתי בדברי האריז"ל שנקודת המל' היורדת לבריאה נק' בשם אדנ"י), וע"ז אמר שרפים עומדים ממעל לו. כלומר כאלו הן למעלה מבחי' שם אדנ"י שהוא בחי' ממכ"ע. מפני שעיקר תשוקתם להשיג בחי' סוכ"ע הנק' קדוש. דהיינו שתשוקתם לצאת מהגבלתם וצמצומם מכח הפועל אלקי המחיה אותן בבחי' צמצום מבחי' ממכ"ע ולהדבק בבחי' סוכ"ע ולהיות כי אל אשר רוחם פונה בתשוקתם יקרא בשם עומד שם וזהו שהשרפים עומדים בתשוקתם ממעל לו לשם אדני ר"ל שתשוקתם לבחי' סוכ"ע וזהו שאומרים קדוש פ"א. ועמ"ש מענין שרפים עומדים בד"ה שחורה אני ונאוה. והנה האדם הוא עולם קטן ויש בו ג"כ הגי בחי' של גי כתות המלאכים הנ"ל (כי המלאכים כל א' הוא בחי' פרטית אבל האדם כלול מכל העולמות ולכן נאמר בו נעשה

אדם לשון רבים כמ"ש במ"א באריכות), וזו הבחי' של הכת א' מהשרפים האומרים קדוש פעם א' שתשוקתם לאסתכלא ביקרא דמלכא ומתלהטים ברשפי אש כו' ישנה ג"כ בהאדם והוא בחי' יסוד האש שבלב כי כמו שהגוף האדם מורכב מד' יסודות גשמיים. וכן הנה"ב מורכבת **מד'** יסודות רוחניים דנוגה. כך גם הנפש האלהית כלולה ומורכבת מד' יסודות רוחניים דקדושה האלקית (כמ"ש בסש"ב ח"א פ"ג). ומשכן יסוד המים הוא במוח ויסוד האש הוא בלב. והנה ענין מזיגות הד' יסודות אינן שוים בכל אדם שיש שיסוד המים בו בתגבורת יותר ויש שבו יסוד האש מתגבר יותר.

והוא כמו למשל הגחלים שיש גחלים בוערות שהאש מתלהט בהן בגילוי ויש גחלים עוממות שאין מתלהט בהן האש כ"א יש בהם רק ניצוץ א' בהעלם. אך עכ"ז כיון שעכ"פ יש בהם ניצוץ א' לזאת כשמנפחים את הניצוץ שבהם בחזקה אזי הוא מתלהט בהגחלת בבחי' גילוי כו'. כמ"כ הוא ג"כ בענין נפש האלהית שבאדם שיש שיסוד האש האלהי שבלבו הוא מתגבר יותר בבחי' גילוי כמשל גחלים בוערות כו' ויש שיסוד האש האלהי שבלבו הוא בהעלם שהוא כמו גחלים עוממות שרק ניצוץ א' יש בהם ובבחי' העלם אבל ניצוץ א' יש בכל אחד ואחד מישראל.

ולזה הוא העצה לנפחו בחזקה שאז מתלהט ומתלהב ומתפשט בהגחלת כולו בבחי' גילוי וכמ"כ בנפש האלהית שבאדם שצריכים להבעיר הניצוץ שיש ביסוד האש שבלב שיתגלה בבחי' גילוי ע"י שמנפחים בו. והוא כל סדר התפלה עד ק"ש שהוא מתבונן בגדולתו ית' איך שאמר והיה העולם אומר ועושה כו'. שזו ההתבוננות שבתפלה עד בכל לבבך שבק"ש הוא הכל בבחי' הניפוח שמנפחים את הניצוץ של יסוד האש האלהי שבלבבו שתאיר בבחי' גילוי בלב כו'.

ובבכל לבבך שבק"ש מתגלה הניצוץ של יסוד האש האלהי בלב בבחי' גילוי שמתלהט ומתלהב בתשוקה ורשפי אש אליו ית'. וזהו ונקדשתי בתוך בנ"י פי' תוך בנ"י הוא נקודה הפנימי' של הלב של כאו"א מישראל ושם בתוך נקודה פנימית הלב ונקדשתי להיות לבם בוער ברשפי אש ואהבה עזה לאסתכלא ביקרא דמלכא שהוא ית' קדוש ומובדל ואין ערוך אליו כלל. ע"כ יהיה נתפס התשוקה אליו ית' על ידי ההתבוננות איך שהוא ית' קדוש כו' בתוך פנימית נקודת הלב שהוא ענין אמירת הקדוש דכת האי'. ובאדם הוא בחי' האהבה דבכל לבבך דהיינו גילוי פנימית הלב בבחי' גילוי ממש להיות הלב מלא וגדוש מאהבת ה' בבחי' כלות הנפש כמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי כו' (וגם הטעם שנק' תוך דכבר נת"ל שחיות הנפש המתלבש בגוף נחלק לג' מדרגות היינו ראש גוף רגלים והם ג' בחי' ראש תוך סוף א"כ הלב הוא בחי' תוך וזהו ונקדשתי בתוך כו' שיגע בתוך

לבבו ממש וכמ״ש ולעבדו בכל לבבכם וארז״ל עבודה שבלב זו תפלה. אך עיקר פי׳ בתוך היינו בתוכיות ופנימיות הלב וכמ״ש בד״ה ה׳ לי בעוזרי בענין פי׳ קליטה שיהיה נקלט תוך תוכו ופנימיותו. ועוד פי׳ ונקדשתי בתוך בנ״י ונקדשתי ממש וכמ״ש בזהר פקודי דרל״א ע״א דכד אתקדש שמיה באתגליא שמיה דאתכסיא אסתלק על כורסי יקריה דכתיב ונקדשתי כו׳ ע״ש ופי׳ אסתלק שנמשך ממקום גבוה יותר וזהו פי׳ ונקדשתי והענין כמ״ש במ״א בד״ה צאינה וראינה. בפי׳ לא זז מחבבה עד שקראה אמי שהוא כמ״ש שאו ידיכם קדש וברכו את הוי׳ שהצדיקים הם הממשיכים בחי׳ קדש מקדש העליון שלמעלה מעלה מבחי׳ קדוש בוי״ו והיינו ע״י נשיאות ידיהם ביחו״ע ויחו״ת למסור נפשו באחד בק״ש ולכן קראה הקב״ה אמי שהם הממשיכים בחי׳ קדוש בוי״ו כו׳ ע״ש באריכות וזהו פי׳ ונקדשתי בתוך בנ״י שע״י שנתפס ההתפעלות מקדושתו ית׳ בתוכיות הלב של נש״י להיות בבחי׳ שאו ידיכם כו׳ ע״ז ממשיכים ממש קדושתו ית׳ דהיינו שממשיכים מבחי׳ קדש העליון להיות בחי׳ קדוש וזהו מ״ש שם אסתלק על כורסי יקרי׳ שנמשך האור בז״א מבחי׳ קדש העליון כו׳. וז״ש ברע״מ פ׳ אמור דצ״ג ע״א וכיון דישראל קא מקדשי כו׳ נהיר ההוא קדש כו׳ וכדין אקרי לעילא קדוש כו׳ על כורסיא דאיהו שמים כו׳ ע״ש):

ו ואח״כ כת ב׳ אומרים ב״פ קדוש הענין כי בחי׳ הקדוש הא׳ הוא העלאה ממטה למעלה שהשרפים רוצים ליכלל באי״ס ב״ה לאסתכלא כו׳ וזוהי בחי׳ כת הא׳. אך בחי׳ כת הב׳ שאומרים פעם ב׳ קדוש הוא שחפצים להיות ג״כ המשכה מלמעלה למטה להיות כי צמאון השרפים הוא להדבק בסוכ״ע ובבחי׳ ביטול עצמותם דוקא מכל וכל. אבל כת הב׳ רוצים וחפצים בהמשכת אור א״ס ב״ה למטה. (ועמ״ש בד״ה שחורה אני הנ״ל בענין ההפרש שבין שרפים האומרים קדוש ובין האופנים שאומרים ברוך, ועוד יש להעיר ממ״ש במ״א ע״פ אז ישיר משה ובנ״י שענין הברכה ברוך אתה כו׳ מן העולם ועד העולם שיהיה בחי׳ עלמא דאתכסייא ובחי׳ סוכ״ע שהוא בחי׳ ביטול דכולא קמי׳ כלא חשיב נמשך בגילוי גם בעלמא דאתגליא וראו כל בשר כו׳, ועד״ז הוא ענין עבודת כת המלאכים האומרים ב״פ קדוש שהוא המשכה מלמעלה למטה אמנם מעלת הכת הראשונה הוא כענין מש״ש אבל עבודת הלוים מדה אחרת היתה בם והיא ממטה למעלה כו׳ שלא יהיה בחי׳ ומדרגת עלמא דאתגליא נראה לבחי׳ ומדרגה כלל ולא יהיה תופס מקום כלל כמ״ש אתה הוא ה׳ לבדך כו׳ עד ולכן הפך ים ליבשה והיינו התכללות הברואים שבעלמא דאתגליא עד עלמא דאתכסיא ממש וכדפי׳ במ״א שהוא עליות הבריאה באצילות ולא בחי׳ המשכת הארה לבד מעלמא דאתכסיא כו׳ ועד״ז הוא ענין הכת הא׳ שאומרים פ״א

קדוש שהוא ליכלל בעלמא דאתכסיא) (ועיין מ"ש לקמן פ' בהר ע"פ כי תבואו אל הארץ בענין אהבה שמבחי' אש כו'). ובאדם שהוא עולם קטן יש בחי' זו ג"כ והוא בחי' ומדרגת אהבת בכל נפשך שלאחר אהבה דבכל לבבך שהוא ג"כ המשכה מלמעלה למטה להיות התקשרות חב"ד של האדם ולבושי הנפש מודו"מ בחב"ד דא"ס ב"ה שבתורה ורצונו העליון ב"ה שבמצות וגם בכל נפשך כפשוטו אפילו נוטל את נפשך ע"ד מ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' שהוא מסירת הנפש והרצון להיות לו רק רצון א' לה', (ומ"מ אינו דומה לביטול דשרפים דהתם רצונם ליפרד מן הפתילה מעצמו לאסתכלא כו' והיא בחי' העלאה משא"כ בכל נפשך שעושה ההסכם שאפילו נוטל כו' אין זה העלאה לבדה דאדרבה הוא חפץ ג"כ בעסק התורה ומצות רק שעושה ההסכם שאפילו נוטל כו' והסכם זה הוא מ"ע רמה ונשאה כי מצות בכל נפשך אפי' נוטל כו' הוא ממנין המצות כנודע, וע' ברע"מ פ' אמור צ"ג א' דאסתלק ו' רזא דשמים כו' דהיינו שהקדוש הא' זהו בחי' ההעלאה, והיינו כמ"ש בכהאריז"ל שלהיות יחוד או"א הוא ע"י העלאת מ"נ במס"נ כי כדי לעורר בחי' א"ס להיות המשכת אור חדש בח"ע כו' הוא ע"י שהאדם מעורר בחינת א"ס בנפשו למס"נ באחד שהוא בחי' בלי גבול של הכלי וזהו ענין קדוש דשרפים ממעל לו ממעל לבחי' ו' כדין נהיר ההוא קדש בהו בבחי' ו' מת"ת דאימא נעשה כתר לז"א. ואח"כ קדוש הב' זהו ההמשכה שע"י תורה. וקדוש הג' זהו ההמשכה שע"י מצות) (וכמבואר לקמן וכן מובן ממ"ש ברע"מ שם):

ז **וכת** אחת אומרת קדוש ק"ק ובחי' זו של כת הג' ישנה ג"כ בעבודת האדם למטה והוא בחי' בכל מאדך שבק"ש כי מאד פי' בלי גבול והוא בחי' א"ס למעלה מהכלים וצריכים להמשיך הבחי' מאד בחי' א"ס למטה והוא ע"י המצות.

ולכן מברכים עליהם אשר קדשנו במצותיו שממשיכים ע"י המצות בחי' קדוש גם למטה כו' וכן על התורה מברכים אשר קדשנו כו' על דברי תורה. והענין יובן ע"ד מ"ש ברכו ה' מלאכיו גבורי כח כו' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו.

ופי' עושי רצונו היינו שעושים אצלו ית' בחי' רצון שירצה להשפיל עצמו להתהוות העולמות שמצד עצמו אין שייך בו בחי' רצון שירצה להתהוות העולמות שהוא א"צ להם כמ"ש אני הוי' לא שניתי ואף שהתורה קדמה אלפים שנה לעולם הרי הוא ית' נעלה מאד מן האלפים שהם בחי' חכמה ובינה אאלפך חכמה אאלפך בינה כי כולם בחכמה עשית כתיב שגם החכמה עילאה נחשבת כעשייה גופנית אצלו יתברך. אך הנה המשכת רצון זה היה תחלה מצד עצמו בחסד חנם וכמ"ש ותורת חסד והיינו לפי כי ואדם אין לעבוד כו', אבל עכשיו צ"ל אתערותא דלתתא לעורר המשכה זו.

וזהו מלאכיו גבורי כח באתעדל"ת ועי"ז מעוררים כביכול למעלה המשכת הרצון וזהו עושי רצונו שעושים לו רצון שירצה להניח את אורו כביכול על הצד ולירד לצמצם א"ע כו', והנה עיקר המשכה זו הוא ע"י תורה ומצות שעי"ז עושים לו רצון כביכול שירצה להיות מלך העולם וכמארז"ל ע"פ ועשיתם אותם אתם כתיב כאילו עשאוני, דהיינו שממשיכים שיעור קומה בחי' כמראה אדם שהוא ההמשכה להיות מקור וחיות להתהוות העולמות כו' [עמ"ש מזה ע"פ צאינה וראינה ועמ"ש בד"ה לסוסתי בשה"ש בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה].

וזהו פי' הברכה של כל המצות ברוך אתה הוי' ברוך הוא המשכה שיהיה הוי' אלקינו בגילוי לנשמות הצדיקים ושיהיה מלך העולם גם בחיצוניות העולמות, אשר קדשנו במצותיו פי' אשר הוא נתינת טעם שהכח להמשכה זו הוא מפני שקדשנו במצותיו לכך יכולים להמשיך הרצון על ידי המצות שירצה להיות מלך העולם. (ועמ"ש מענין זה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע גבי פי' עושי דברו כו' וכמשי"ת לקמן בפי' כי אני ה' מקדשכם):

ח **והנה** בדרך פרט יש חילוק בין ענין ההמשכה שע"י עסק התורה לענין ההמשכה שע"י המצות שע"י התורה ממשיכים מפנימיות ע"י העסק בתורה שבכתב ותורה שבעל פה כי מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. וכמאמר רז"ל מתניתין מלכתא שהוא הדבור שמדבר בדברי תורה שמלובש בו דבר ה' כמ"ש ואשים דברי בפיך ועל ידי העסק במצות מעשיות ממשיכים מבחי' חיצוניות כמו מצות צדקה שהוא בחי' השפעה להחיות רוח שפלים כמ"כ ממשיך מלמעלה שיושפע להחיות רוח שפלים ולב נדכאים. (ועמ"ש מזה בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה). והנה אלו הב' בחי' של תורה ומצות כתיב בקי"ש תחלה כתיב ודברת בם שהדבור הוא לשון הנהגה והיא שעל ידי עסקו בתורה ימשיך וינהיג בחי' אור א"ס ב"ה בם ר"ל בדברי תורה שמדבר ועי"ז ממשיך המשכה זו בפנימית העולמות וזהו בחי' הקדוש הב'.

ואח"כ כתיב וקשרתם שהוא מצות מעשיות שכל המצות הוקשו לתפילין והטעם הוא מפני שעיקר הכוונה פנימית של כל המצות הוא הכל להמשיך בחי' אחד למטה. וזה מפורש יותר במצות תפילין שכותבין בהם אחד על קלף גשמי וכן במזוזה וממנו נלמוד על כל המצות שהכוונה הפנימית הוא הכל להמשיך בחי' אחד למטה, וזהו בחי' של כת הג' שאומרים ג"פ קדוש דהיינו כמ"ש קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו מלא כל הארץ דייקא להיות ההמשכה בעשייה הגשמית והוא המשכת בחי' מאדך אור א"ס שבלי גבול למטה (ודרך כלל המשכה זו היא ע"י תורה ומצות ודרך פרט ע"י מצות

נמשך הגילוי גם בחיצוניות יותר וכמ"ש במ"א ע"פ ויעש דוד שם, ולכן הן ב' בחי' קדוש ושניהם המשכות מלמעלה למטה. והם בחי' בכל נפשך ובכל מאדך לבד הקדוש הראשון שמלמטה למעלה כו' בחי' בכל לבבך. ומ"ש במ"א כמה פעמים דבחי' בכל מאדך הוא האה"ר שלמעלה מהכלי אינו סותר למש"כ, כי כאן נדרש לפי המאמר דבכל מאדך הוא בכל ממונך דהיינו מצות צדקה שהיא כללות המצות, ועוד דגם כאן הכוונה דבחי' מאד הוא בלי גבול רק שהוא דרך המשכה מלמעלה למטה וכמ"ש רחבה מצותך מאד שהמצות הן כלי לגילוי בחי' מאד כדפי' פסוק זה באגה"ק ד"ה נודע דבאתערותא דלתתא ע"ש):

ט אני ה' מקדשכם. פי' שבא לומר איך הכח באדם שע"י מצוה מעשיות וד"ת המדברים מהמצות מעשיות ימשיך ע"ז גילוי אור א"ס ב"ה ממש דלית מחשבה תפיסא ביה כלל. לזה אמר אני הוי' מקדשכם. פי' הוי' הוא סדר ההמשכה שכל המשכה מלמעלה למטה נמשך ע"י אותיות שם הוי' שהיו"ד מורה על הצמצום שצריך להיות תחלה כדי שיוכל להיות ההמשכה וההי' שיש לו אורך ורוחב מורה על ההתפשטות.

ואח"כ הוי"ו הוא ההמשכה לבחי' ה' תתאה בהבראם בה' בראם. ולכן אומר אני הוי' מקדשכם שלהיות המשכת בחי' קדוש ומובדל אור א"ס ב"ה ע"י התורה ומצות מעשיות שאינו בערך כו' אני עושה זאת לכם וממשיך לכם סדר המשכת קדושה עליונה ע"י אותיות שם הוי' ואני היינו א"ס ב"ה עצמו שהוא יתי' הנותן כח זה שנוכל להמשיך את אור א"ס ב"ה ע"י תומ"צ, (ועמ"ש במ"א בד"ה ביום השמיני עצרת גבי תתן אמת ליעקב כו' ומ"ש בד"ה זכור את יום השבת שזהו ענין מתן תורה שאז ניתן הכח הזה כו' ע"ש). רק שמתחלה צ"ל ונקדשתי בתוך בנ"י פי' שאנו צריכים להכין הכלי שיהיה בחי' קדושתו נתפס בתוכיות בנ"י שהוא בחי' קדוש הא' שהוא מה שיהיה גילוי פנימי' נקודת הלב שהוא בחי' יסוד האש האלהי שבלב שיהיה בוער לבחי' קדוש הוא א"ס ב"ה ע"ד הכת הא' שהם השרפים.

ואז ע"ז אני ה' מקדשכם שע"י תומ"צ מעשיות יומשך קדוש זה מלמעלה למטה בכלים של כל המ"ע וענפיהן ושמירת מל"ת וענפיהן ומצות דרבנן. והוא כמו עד"מ אש הגשמי שע"י האש נעשים כל הכלים שכל כלי שרוצה לעשות מכסף או מזהב עשייתה העיקרי הוא להבעירה באש תחלה ואח"כ יעשנה ויחליקנה, כמ"כ למעלה דכתיב וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב ריבוי הכלים הם המצות דאורייתא ודרבנן וענפיהן כנ"ל ויין מלכות רב הוא ההמשכה שממשיכים בכלים אלו, אך עשיית כל הכלים הוא ע"י הבחי' יסוד האש האלהי שהוא בחי' השרפים שע"ז יכולים לעשות כל הכלים הנ"ל.

והנה תחלה כתיב ולא תחללו כו' כי כל הנ"ל דבחי' ונקדשתי ובחי' מקדשכם זהו בחי' ועשה טוב. אך תחלה צ"ל סור מרע בתכלית וע"ז כתיב תחלה ולא תחללו את שם קדשי שלא תעשו בחי' חלל והפסק המפסיק ח"ו בין האדם לבין אבינו שבשמים.
והיינו כמ"ש עונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין כו' שע"י העוונות עושים בחי' חלל המפסיק ואז לא יועיל הניפוח בהניצוץ יסוד האש האלהי שבלב שמתכבה ע"ז. וזהו ולא תחללו ע"י שתהיו בחי' סור מרע בתכלית ואז יוכל להיות ונקדשתי בתוך כו' ואח"כ ממילא יהיה אני הוי' מקדשכם כנ"ל ועמ"ש כה"ג בד"ה במדבר סיני באהל מועד כו', שמתחלה צ"ל בחי' יציאת מצרים שהוא סור מרע ואזי אח"כ יוכל לבא לידי בחינות ומדרגת מדבר סיני ואהל מועד כו' ע"ש:

פרק ב

לבאר הדברים ע"פ ונקדשתי בתוך בני ישראל בענין ג' כתות מלאכים כת אחת אומרת קדוש וזהו ענין השרפים וכת אחת אומרת קדוש קדוש כו' צריך להקדים מ"ש ברע"מ פ' אמור דצ"ג ע"א ע"פ זה דונקדשתי. קדש איהו סטר עלאה כו'.
ומאי דאקרי קדוש כו' וכיון דישראל קא מקדשי סלקי מתתא לעילא יקרא עילאה עד דאסתלק ו' רזא דשמים עלאין לעילא. כיון דאינון שמים אסתלקו לעילא נהיר ההוא קדש בהו וכדין אקרי לעילא קדוש כו'.
ופי' בפע"ח שער הק"ש פ"ב גבי קדושה דיוצר אור וז"ל והנה ענין קדוש הוא כי תחלה עולה סוד ו' של תפארת לקבל הארה מחכמה הנקרא קדש ונעשה קדוש. ואח"כ מתפשט עד התפארת כו' ונעשה שם קדוש ב' וז"ש ברע"מ שם ואינון שמים תייבין לדוכתייהו כו'. ואח"כ מתפשט ביסוד ונעשה שם קדוש ג' כו' ומשם מתפשט במל' עכ"ד וכ"כ בשער חזרת העמידה רפ"ג וז"ש ברע"מ שם לבתר נחית ההוא נהירו עד דנטיל כולא חד צדיק עילאה דרגא יקירא לקדשא כולא לתתא. וביאור הענין יובן בהקדים מ"ש בע"ח שלצורך יחוד או"א צ"ל העלאת מ"ן במס"נ ממש בק"ש. ולצורך יחוד זו"נ סגי בהעלאת מ"ן ע"י התורה והמצות שע"י"ז ממשיכים יחוד זו"נ ולכן אפילו מי שתורתו אומנתו מפסיק לק"ש וארז"ל גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה כו'. (ואע"ג שבלק"ת פ' בראשית איתא דמצוה הוא שם הוי' ששני אותיות מ"צ דמצוה הם בא"ת ב"ש י"ה דהיינו שע"י המצוה גורם גם יחוד או"א שהם י"ה אך מ"מ הם אותיות מחולפות במ"צ להורות שאין זה גילוי גמור כמו ו"ה שבאו בלא חלופי אתוון במצוה אבל עיקר יחוד או"א שהם י"ה ממש זהו הנמשך ע"י העלאת מ"ן דמס"נ באחד וזהו ענין ק"ש וע' בפי' וענין חלופי אתוון בבינונים שער היחוד והאמונה פרק י"ב). והטעם לזה הוא מפני שמכיון שכבר

נמשך האור וההמשכה של א"ס ב"ה בהכלים דאצי' וא"כ כבר באה ההמשכה וישנה בבחי' סדר ההשתלשלות דהיינו כשנמשכה לאצילות לזו"נ ורק שצריכים להמשיכה משם לבי"ע. (אשר זהו ענין יחוד זו"נ שע"י יחוד זה נמשך הולדת נשמות מאצילות לעולם הבריאה כמ"ש בע"ח שער מ"ז שער סדר אבי"ע פד"ה). לכן ע"י התורה והמצות ג"כ יכולים להמשיך המשכה זו מאחר שכבר ישנה להמשכה בכלים דזו"נ דאצילות ע"כ ע"י התומ"צ שהם בחי' כלים ממשיכים המשכה זו שבכלים דזו"נ להיות נמשך בבי"ע. (וגם עסק התורה צ"ל ג"כ בבחי' ביטול להיות ולא תחללו שלא לעשות חלל והפסק ח"ו דאל"כ גם תורה אין לו אלא שעכ"ז הוא בבחי' כלי אבל מסירת נפש היינו לצאת מהכלי לגמרי. ולפיכך להמשיך היחוד דזו"נ שהוא המשכת האור שכבר מלובש בכלי ממשיכים ע"י העלאת מ"ן דעסק התורה והמצות שהן הן מבחי' ז"א ונוק' שהתורה היא בז"א והמצות בנוק' ומ"מ כ' בבינונים ס"פ כ"ה שקיום התורה ומצותיה תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' על יחודו שיהיה קבוע בלבו תמיד ממש כו' ע"ש) אבל כדי להמשיך יחוד או"א שהוא המשכת אור חדש מה שלא נמשך עדיין בהכלים דאצילות כלל כי אם שצריכים לעורר ולהמשיך אור חדש והמשכה חדשה ממש מאור א"ס ב"ה אשר זהו ענין יחוד או"א דאין הפי' שהתחלת ההמשכה מאו"א לבד אלא כי או"א מקבלים מכתר וכתר מעתיק עד א"ס המאציל העליון כי הוא לבדו יש בו כח לחדש תמיד לפי שאין לו סוף משא"כ בנאצלים כו'. אלא שנק' ע"ש יחוד דאו"א לפי כי בהיות האור עדיין למעלה מאו"א הוא בחי' סתימו דכל סתימין ונעלם מאד וראשית הגילוי הוא בחכמה וממנה נמשך בבינה וכמ"ש כ"ז בפע"ח שער הק"ש פי"א ומבואר באריכות יותר בלק"ת פ' וירא (ועיין בזהר פ' בשלח דס"ג ע"ב ע"פ ממעמקים קראתיך אמר רבי חזקיה כד עתיקא סתימא דכל סתימין בעי לזמנא ברכאן לעלמין אשרי כולא ואכליל כולא בהאי עמיקא עילאה כו' וע' במק"מ שם בשם האריז"ל. וע' עוד בפ' ויגש דר"י ע"א ת"ח בית פרעה כו' ע"ש. ועוי"ל הטעם שנקרא ע"ש יחוד דאו"א מטעם שכשנמשך האור ומגיע בחו"ב זהו ההתקשרות והמשכת הסובב בממלא ועמ"ש גבי פסח בענין ויוציאנו ה' אלקינו או"א שהלבישו כו' ועמ"ש סד"ה שימני כחותם ע"ש) ולכן כדי לעורר ולהמשיך מאור א"ס ממש צ"ל העלאת מ"ן במס"נ שעי"ז ממשיך מעיקרא דכולא המשכה חדשה דאל"כ אינו יכול לעורר ולהמשיך מבחי' א"ס ממש. ולכן לעורר המשכה זו צ"ל העלאת מ"ן במס"נ ממש שעי"ז מעורר וממשיך מעצמות אור א"ס ב"ה וממשיך משם המשכה חדשה ע"י יחוד דאו"א (ועמ"ש בזה בד"ה מה יפו פעמיך בנעלים ובביאור ע"פ הראיני את מראיך) ויובן עוד ענין זה ממ"ש במ"א בד"ה

פתח אליהו שמאצילות לבי"ע הגם שהאור נמשך ע"י פרסא מ"מ נק' סדר ההשתלשלות משא"כ מא"ס ב"ה לאצילות הוא שלא כסדר ההשתלשלות רק ע"י צמצום ומקום פנוי כי אין ערוך לך כו' חד לא בחושבן כו' ע"ש באריכות.

והנה באדם ג"כ יש בחי' השתלשלות ומה שלמעלה מהשתלשלות. דהיינו כי מחכמה ולמטה הוא בחי' השתלשלות שכל ומדות ומחודומ"ע. לכן ע"ז ממשיכים ג"כ מסדר ההשתלשלות מאצילות לבי"ע. אבל להיות המשכת אור חדש מא"ס ב"ה שהוא מלמעלה מסדר ההשתלשלות זה אינו כ"א ע"י העלאת מ"ן במס"נ דייקא שהוא בנפש ג"כ מבחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו למעלה מהשכל וה טעם.

והשכל לגבי למעלה מהשכל והחכמה הוא שלא כסדר ההשתלשלות כמ"ש והחכמה מאין תמצא. ועמ"ש מזה סד"ה כי קרוב אליך הדבר. והיינו בחי' יחידה שבנפש שממנה נמשך הרצון להי' במס"נ ולכן ע"ז דייקא מעורר וממשיך מלמעלה מסדר ההשתלשלות כו' (וז"ש בפע"ח שער הק"ש פ"ה דרוחין ונפשין של הצדיקים הם מ"ן ומ"ד דזו"נ. אך נשמה לנשמה ונשמה הם מ"ן ומ"ד דאו"א. ועיין מזה בשער היחודים פ"ח. והיינו כי רוח ונפש זהו בחי' האור המלובש בכלי וממשיכים ע"ז האור שכבר מלובש בכלים כנ"ל אבל להמשיך יחוד או"א צ"ל העלאת מ"ן בבחי' מאדך בלי גבול שהוא בחי' יחידה וזהו ענין נשמה לנשמה. כנודע דהיינו שהיא למעלה מבחי' נשמות הכלים כו') וזהו ענין קדוש הא' דפי' ברע"מ שהוא הסתלקות הוי"ו שהוא ז"א דאצילות בחכמה שנק' קדש. ועלייה זו היינו שזו"א עולה בבחי' מ"נ בכדי שע"ז יהיה יחוד או"א שבחינה זו נעשה ע"י המס"נ למטה. ולמעלה הוא ג"כ בחי' ביטול והתכללות ז"א למעלה (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שימני כחותם. בהפרש שבין עליות העולמות ובין עליות ז"א בבחי' עיבור במעי אימא שע"ז ממשיך מוחי' דגדלות כו' ע"ש) וע"ז דייקא נמשך יחוד או"א אשר החכמה נק' קדש והוא בחי' אין. והבינה נק' יש. והיחוד הוא שיומשך ויתהווה מאין ליש. והוא המשכת אור חדש ולאו דוקא בחו"ב דאצילות לבד. כ"א שרש המשכה זו הוא מלמעלה מאצילות וגם בעולם העקודים שיומשך מחכמה לבינה כו'.

וזהו ברוך אומר ועושה אמירה היא בחכמה והעשייה בבינה שהם ל"ב נתיבות ושבילין הנמשכים מחכמה לבינה שהם ל"ב שמות אלקים שבמעשה בראשית וזהו כולם בחכמה עשית בבינה. והוא מפני שהחכמה נק' אין ובינה נק' יש.

ולכך התלבשות אור א"ס הוא בחכמה דוקא מפני שחכמה היא בחינת ביטול וכמ"ש בסש"ב פל"ה בשם המגיד נ"ע והיינו שהחכמה הוא רק זה ההשגה עצמה שמשגת עוצם הביטול איך דכולא קמיה כלא חשיב ממש ואין עוד. ואיך דלית מחשבה תפיסא

ביה כלל ולכך נק' החכמה אמת. וכמ"ש מזה ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם כו'. אבל בחי' בינה שהוא בחי' ההשגה נק' יש (וכמ"ש במ"א בענין מוחין דאבא ומוחין דאימא. שבחי' מוחין דאימא זהו מקור סדר ההשתלשלות מעילה לעילה אבל מוחין דאבא הוא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות.) (עיין מזה בד"ה מצה זו כו' ובד"ה ששים המה מלכות. גבי ומעין מבית ה' יצא) וזהו שדוקא ע"י עליית הוי"ו שהוא בחי' שמים ז"א דאצילות לבחי' קדש שהוא חכמה. שהוא בבחינת ביטול ואין. ע"ז הוא ממשיך יחוד או"א. שיומשך המשכה חדשה מאור א"ס. ויתה וה ויומשך מאין ליש. וזהו ענין שרפים עומדים ממעל לו. והם כת אחת האומרת קדוש פ"א. דהיינו בחי' קדוש הא'. והיינו שעבודתם הוא ליכלל וליבטל באור א"ס ב"ה. אשר למטה זהו נק' מס"נ. ולכן עומדים ממעל לו פי' ל"ו נק' המשכת האור שנמשכו כבר בכלים. שהוא בחי' הוי"ו דקדוש. (וגם ו' פעמים ו' גימט' ל"ו וכמ"ש במ"א בענין מי ברא אלה. דאלה היינו ששה מדות כל א' כלול ששה בגימטריא אלה) אבל השרפים עומדים ממעל ל"ו שהם גורמים גם באצי' עליית הוי"ו לבחי' קדש מה שלמעלה מבחי' ו'. (וע"ד מ"ש במ"א בד"ה לך לך בענין הוא עשנו ולו אנחנו ולא באל"ף ול"ו בוי"ו. וע"ד מ"ש באדר"ז דרצ"ב סע"ב ע"פ ולו נתכנו עלילות ע"ש. ועד"ז ועד בחילופי אתוון אחד נמצא מה שבאחד זהו בחי' אלף רישא דאתוון. בחלופי אתוון זהו ו' וזהו בחי' ועד. ולכן בחי' למס"נ באחד זהו ממעל לוי"ו דועד. כי ועד הוא יחו"ת משא"כ אחד יחו"ע כו'.) (ובזה יובן מ"ש בירושלמי רפ"ט דברכות. עוביו של רקיע מהלך ת"ק שנה. טלפי החיות מהלך חמש מאות שנה וחמש עשרה מנין ישרה.) (הובא בתוספות פ"ב דחגיגה די"ג ע"א). דאינו מובן מהו ענין שהרגל הוא חמש עשרה דוקא יותר מעובי הרקיעים ושבין כל רקיע שהכל מהלך ת"ק שנה. והענין כי ת"ק שנה נמשך מבחי' ה' מדות שבפסוק לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד. שהן עצמיות המדות משא"כ בחי' מדה הששית בחי' כי כל הוא ההשפעה שהוא כללות דחמשה מדות העצמיים וכמ"ש בפע"ח שכ"ח ספי"א.

ועמ"ש מזה בד"ה אתה הצבת כל גבולות ארץ. ושמים הם אש ומים היינו שנמשכו מבחי' מדות עליונות לכן הם כל אחד ת"ק שנה כפי המדות העצמיים שמהם חוצבו. אמנם עבודת המלאכים שהם בחי' עומדים ממעל לו. היינו להמשיך האור מיחוד או"א שלמעלה מבחי' המדות כי בחכמה מלובש אור א"ס שלמעלה מעלה מבחי' מדות כו' וע"כ נאמר ורגליהם רגל ישרה אשר מנין ישרה הוא בחי' י"ה יותר מבחי' ת"ק והיינו לפי שממשיכים מבחי' י"ה בהמדות שהם בחי' ת"ק שנה שלהיות מקור ההתחדשות מאין ליש הוא מבחי' י"ה וכמ"ש כי ביה ה' צור עולמים כו' ועד"ז יובן ענין ט"ו ווין

שבאמת ויציב שהם נגד ט"ו שיר המעלות שהוא ג"כ להמשיך מבחי' י"ה בבחי' ו"ה (ועמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן בענין יהא שמיה רבא מברך כו'):

ב **וענין** הקדוש הב' דפי' ברע"מ ולבתר נהיר ההוא נהירו עילאה על כורסיא דאיהו שמים ואינון שמים תייבין לדוכתייהו ומתיישבין ביה בההוא נהירו וכדין אקרי קדוש היינו מה שאח"כ נמשך מחו"ב לז"א והוא ענין שתפארת דאימא נעשה כתר לז"א. פי' שע"י עליות הוי"ו דקדוש בקדש שהוא למטה מבחי' העלאת מ"ן במס"נ שעי"ז נעשה יחוד או"א כנ"ל ואז נעשה מזה אח"כ להיות ת"ת דאימא כתר לז"א וזהו הקדוש הב' והמשכה זו הוא ע"י עסק התורה.

ועיין בע"ח שכ"ב פ"ג דנשמת הכתר דז"א הוא מתפארת דאבא. וזהו שע"י יחוד או"א דייקא נמשך הכתר לז"א. וביאור הדבר הוא כי הנה א"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו תחלה ואין לו תכלה וכל העולמות נאצלו ונבראו במחשבה א' לבד וזהו ענין צופה ומביט עד סוף כל הדורות והיינו בסקירה אחת ולזאת צמצום עצום הוא להיות מצמצם א"ע כביכול במחשבה האחת ובתחלת הבריאה היה זה מעצמו כי חפץ חסד הוא אבל עתה צ"ל אתעדל"ת להעלות מ"ן להמשיך לו יתברך רצון. שיהיה רוצה לצמצם א"ע להחיות העולמות.

וזהו ענין שממשיכים להיות הכתר לז"א שהכתר היינו רצון והוא המשכת הרצון להיות בחי' ז"א דאצילות. כי באמת גם בחינת אצילות הוא בחי' צמצום אצלו יתי כי אצילות היינו מלשון ויאצל מן הרוח. שהוא בחי' הארה והתגלות ממנו יתי.

ואצל המקבלים נקרא בחינת אצילות גילוי מן ההעלם. שהוא יתברך אינו מושג והוא הנעלם טמירא דכל טמירין. ואצילות הוא מה שנמשך בבחינת גילוי. אבל אצלו יתי הוא להיפך שקמיה יתברך אין נעלם.

ולהיות בחי' אצילות שהוא הגילוי לגבי המקבלים צ"ל ע"י צמצום עצום א"כ אצילות זה נקרא העלם אצלו יתברך דהיינו שעיקר האור הוא בבחינת העלם ולא נגלה כלל בהאצילות כו'. א"כ מה שאצלנו נקרא גילוי. אצלו יתברך נקרא בחינת העלם וכמאמר הזהר דכתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אוכם הוא קדם עילת העילות דהיינו שהאור והגילוי דכתר נקרא חשך והעלם לגבי א"ס ב"ה. (ועמ"ש מזה ע"פ שחורה אני אש שחורה) ונודע דהכתר נקרא אצילות שבאצי' והיינו שמה שאצל הע"ס נק' אצילות וגילוי זהו באמת בחינת העלם אצלו יתי מטעם הנ"ל שלהיות גילוי זה הוא ע"י העלם עיקר האור כו'. ועד"ז ארז"ל צמצם שכינתו בין שני בדי הארון. דלכאורה אינו מובן מהו הפי'

צמצם שכינתו בין שני בדי הארון. הלא לית אתר פנוי מיניי ומלא כל הארץ כבודו. את השמים ואת הארץ אני מלא.
ופי' המגיד נ"ע כי הנה בכל העולם עם היותו מלא כל הארץ הוא בבחי' העלם מהעולם שלכן נקרא סתימו דכל סתימין. רק בין בדי הארון היה אורו יתברך מתגלה בבחינת גילוי. אך זה הגילוי גופא הוא בחינת צמצום אצלו יתברך. שהוא יתברך בעצמו הוא סתימו דכל סתימין.
ואי אפשר להתגלות רק הארה בעלמא. לכך כל בחינת גילוי הוא בחינת צמצום אצלו יתברך. וקצת משל ע"ז כמו עד"מ כשהרב מעמיק מאד באיזו שכל עמוק מאד וכל שכלו ומחשבתו בעמקות השכל ההוא.
ובעת טרדתו בעמקות מחשבתו מדבר אותו בדבור ג"כ הנה אצל הרב הארת השכל שיצא בדבור ממנו הוא כלא חשיב לגבי עיקר עמקות השכל שבמחשבתו שלא נמשך ונתגלה כלל בדבור אבל לגבי התלמיד השומע אזי הדבור של הרב הוא אצלו הגלוי והמחשבה של הרב הוא ההעלם.
ואצל הרב הוא להפך שזה הגלוי הוא העלם כו' ומכ"ז מובן מה שצריכים להמשיך מתפארת דאימא להיות כתר לז"א. כי הנה ז"א הוא המדות דאצילות כשמלובשים האורות בכלים ונק' חג"ת שהם בחי' סדר הנהגת העולמות.
וזהו צמצום אצלו ית' דלאו מכל אלין מדות איהו כלל. ועל כן צריכים להמשיך לו רצון שירצה בזה הצמצום שהוא הגילוי שבמדות דאצילות שבהם התנהגות העולמות. וזהו ענין הכתר דז"א שהוא בחי' רצון שממשיכים מתפארת דאימא. כי אימא נק' א"ס בערך ז"א ע' בע"ח שכ"ה דרוש ה' וגם שהתגלות עתיק שהוא א"ס הוא בבינה.
וזהו ענין הקדוש השני והוא נמשך ע"י עסק התורה דמחו"ב נפקת. אך היינו אחר העלאת מ"ן דקדוש הא' למס"נ באחד שע"ז ממשיכים יחוד דאו"א שהוא המשכת אור חדש מהמאציל העליון כו' ואזי אח"כ קדוש הב' הוא מה שנמשך מאו"א הכתר לז"א כנ"ל. (ופי' מ"ש ברע"מ נהיר ההוא נהירו עילאה על כורסיא דאיהו שמים יובן ממ"ש במ"א בד"ה השמים כסאי שהשמים היא התורה כמו שנתלבשה במדות חו"ג ולהיות התהוות התורה בבחי' שמים שהתורה קדמה אלפים שנה לעולם דהיינו בחי' אאלפך חכמה אאלפך בינה שלמעלה מבחי' עולם ומבחי' שמים הנה זהו נק' בחי' כסאי שהוא בחי' ישיבה והשפלה והיינו ע"י אתעדל"ת כו' ע"ש וז"ש הרע"מ ולבתר נהיר ההוא נהירו עילאה על כורסיא דאיהו שמים. כורסיא דייקא כמ"ש השמים כסאי כנ"ל והיינו מה שנמשך מאו"א הכתר לז"א הנק' שמים והיינו ע"י עסק התורה):

ג **והקדוש** הג' הוא כשיורד ונמשך עוד למטה לדרגא דצדיק שהוא סופא דכל דרגין שהוא בחי' יסוד. וזה נעשה ע"י קיום המצות מעשיות. כי פי' צדיק זהו ע"ד מ"ש באברהם ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה כו' שהצדקה היא להחיות רוח שפלים וגם כל המצות נק' צדקה וכמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור כו' וכך למעלה המשכת האור לדרגא דצדיק שממנו נמשך במל' מקור דבי"ע זהו ע"י המצות מעשיות.

וביאור הדבר יובן בהקדים להבין ההפרש בין עסק התורה לקיום המצות. דהנה הגם שהתורה אינה רק פירוש על המצות להורות איך תיעשה המצוה. א"כ העיקר הוא המעשה. וכן ארז"ל לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה. וגם מה שנמנו וגמרו תלמוד גדול היינו משום שמביא לידי מעשה. (ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא בפי' שלח שלכך נקראת התורה לבושיה. שנק' לבוש לגבי המצוה ורצון העליון עצמו. וכמ"ש הרמ"ז פ' במדבר דקי"ח ע"א דאבא הוא מלבוש הפנימי של אריך כו' ועמ"ש עוד בד"ה אני דפי' ציצית גבי שער בימין ושער בשמאל). אעפ"כ התורה שהיא בחי' חכמה היא נעלה מהמצות שממשכת מבחי' הפנימית שהוא התגלות חכמה עילאה ממש. ומעשה המצות ממשיכים רק מחיצוניות הכתר (ועמ"ש ע"פ וידבר דעשרת הדברות) ולכן ע"י עסק התורה ממשיכים הכתר לז"א. דאורייתא מחכמה נפקת ועיקר לימוד התורה הוא להבינה על בוריה נמצא הוא המשכת החכמה בבינה ומתפארת דבינה נעשה כתר לז"א. וע"י המצות מעשיות ממשיכים שיהיה כתר לנוק' שהוא לבחי' מל' מקור דבי"ע וז"ש ברע"מ שם לקדשא כולא לתתא. נמצא ההמשכה שע"י התורה היא פנימית שהוא המשכת הכתר והרצון בבחי' אצילות וע"י המצות שנמשך הכתר לנוק' מקור דבי"ע זהו ההמשכה בחיצוניות. אך הנה מבואר במ"א שכל בחינה ומדרגה שהיא נשפלת למטה יותר שרשה גבוה ונעלה יותר. (ועמ"ש ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות מענין דצחי"מ שהם עד"ז) וגם שכל בחינה ומדרגה הנעלה יותר יכולה לישפל ולירד למטה יותר. ע"ד ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך כו'. וכמ"כ כאן בענין המצות מעשיות כי הנה המצות הם הכל בדברים גשמיים ציצית מצמר גשמי וכן קלף התפילין והיינו לפי ששרשם גבוה מאד נעלה יותר מהחכמה ולכן התורה דמחכמה נפקת לא נשפלה כ"כ למטה כמו המצות (וע' באג"ה איהו וחיוהי שהוא כחותם המתהפך כו'). והיינו כי מעשה המצות הם נשפלו בדברים שתחת ממשלת ק"נ שהוא משבירת הכלים שנפלו בק"נ. שהיו קודם השבירה במדרגה גבוה מאד נעלה. דהיינו מעולם התהו שהוא בחי' נקודים שלמעלה מהאצילות שהוא בחי' ברודים כו'.

ולכן האדם מקבל חיות וניזון מצו מח וחי. ואין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן. וכן אכילת מצה מיכלא דמהימנותא. ואף אותן שנשמותיהם הם מאצילות ממש ואפילו משרע"ה היו צריכים ג"כ לאכול מצה.

והוא מפני שהאמונה הנמשכת מאכילת המצה שהיא מיכלא דמהימנותא היא מלמעלה מבחי' אצילות והיינו לפי ששרשה הוא מעולם התהו כו' אך עתה לאחר השבירה הם רחוקים מאור א"ס ב"ה שנפלו בשבירה בק"נ אבל כשהם מתבררים ע"י שם מ"ה המבררן שהוא בחי' ח"ע כי בחכמה אתברירו.

והוא ע"י בחי' קדוש הא' שהוא בחי' עליית הו' בקדש העליון לצורך יחוד או"א. ועי"ז שמתבררים הם מתעלים למקורם ושרשם שם ס"ג שלמעלה ממ"ה ואז הם נעלים מאצילות שאז מתקרבים לאור א"ס ב"ה ולכן ע"י עליית מ"ן הנ"ל ממשיכים היחוד דאו"א שמקור ההמשכה מהמאציל העליון למעלה מעלה מהחכמה.

ועמ"ש בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון בפי' ממושבותיכם תביאו כו' שזהו ענין ק"ש יחוד או"א שנמשך דייקא ע"י ביטול היש בירור הרפ"ח ניצוצין כו'. וזהו מ"ש בע"ח שהמשכת הכתר לע"ס דתיקון הוא ג"כ מבירורים דעולם דתהו עתיק דתיקון לקח ה' ראשונות דכתר דב"ן כו' דהיינו שדוקא מהבירורים של הרפ"ח ניצוצים שבשבירה יכולים להמשיך הכתר לי"ס דתיקון והיינו מטעם הנ"ל שלאחר שמתבררים אז הם מתקרבים לשרשם שמעולם התהו בחי' נקודים שהוא למעלה מבחי' התיקון שהוא בחי' ברודים. לכך בהם ועל ידם נמשך הכתר דתיקון. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וידבר דראשי המטות):

ד **ונחזור** לענינינו בענין מעלת המצות מעשיות דהיינו שלפי שהם נעשים בדבר שנפל תחת ממשלת ק"נ שהם משבה"כ כמו קלף התפילין וצמר דציצית וכן כולם. והם הם בירור והעלאת מהות הדבר עצמו שנפל בשבירה. לכך הם דוקא ממשיכים הכתר לנוק' שהיא מל' דאצילות מקור דבי"ע שזהו ענין המשכת הרצון להחיות רוח שפלים דהיינו להשפעת האור והחיות בבי"ע וזהו צמצום גדול יותר מהמשכת הכתר לז"א שאינו עדיין מקור דבי"ע ממש. ולכן צריכים להמשיך כתר ורצון זה ממקום גבוה ונעלה יותר. וכמו שנזכר למעלה דדוקא כל דבר גבוה ונעלה יותר יכול לישפל ולירד למטה יותר (ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש ובביאור ע"פ יונתי בענין רעיתי יפתי) ולכן המשכת כתר לנוק' זהו דייקא ע"י המצות מעשיות שהם בירור מהות הדבר שנפל בשבה"כ ששרשן גבוה מאד מס"ג שלמעלה מאצילות ע"כ ע"י בירור והעלאה זו מעוררים למעלה מעלה ומשם דייקא נמשך להיות הגלוי למטה במקור דבי"ע כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יביאו לבוש

מלכות שהיא כמשל האבוקה שמאירה למרחוק כו' ומאחר שמאיר למרחוק מוכרח שבמקומו הוא אור גדול מאד כו' כך לפי ששרש המצות למעלה מעלה ע"כ נמשך על ידם האור למרחוק והוא להיות המשכת הכתר למל' שהיא מקור דבי"ע.

וזהו ענין הקדוש השלישי. שמבואר ברע"מ שנתפשט ונמשך יותר למטה לדרגא דצדיק לקדשא כולא לתתא שהוא להיות המשכת הכתר לנוק' שמתפארת דז"א נעשה כתר לנוק' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ויקח קרח.

וזהו ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. פי' כבוד הוא בחי' כתר כמ"ש כבוד חכמים ינחלו שהחכמים הם ינחלו את הכבוד שהוא למעלה מן החכמה שהוא בחי' כתר. וכמו ההפרש בין אנכי לאני שאני הוא בבחי' מל'.

ואנכי שהוא ג"כ כפי' אני אלא שהוא בבחי' כבוד והתנשאות. ולכן הוא בבחי' כתר. וע"ז מורה תוספת הכף שבאנכי שהיא ראש תיבת כתר ותיבת כבוד. ועמ"ש מזה סד"ה זאת חנוכת המזבח. אך פי' ולכבודי בראתיו יצרתיו כו' רומז על המשכת הכתר לנוק' שהיא מקור דבריאה יצירה עשייה ונמשך ע"י מצות מעשיות וזהו פזר נתן לאביונים כו' קרנו תרום בכבוד. פי' שהמל' דאצילות נקראת קרן ע"ש שהיא התחברות אצי' עם הבריאה וזהו עד"מ כמו קרן זויות שהוא התחברות ב' הכתלים וכמ"ש במ"א ועיין מזה בזהר פ' במדבר דק"ך ע"א ופי' קרנו תרום בכבוד היינו רוממות המל' כמ"ש ארוממך אלקי המלך והיינו בכבוד שהוא הכתר וזהו הנמשך ע"י פזר נתן לאביונים שהוא הצדקה שהיא כללות המצות כנודע ועיין בזהר פ' בהעלותך דף קנ"ד ריש ע"א מענין קרנו תרום כו' וברע"מ פ' פנחס דרנ"ה ע"ב כתר עליון כו' כבוד עילאה כו' ועמ"ש עוד בפי' ולכבודי בראתיו כו' אף עשיתיו בביאור ע"פ מי מנה כו' ומספר כו'. אבל התורה שהיא החכמה המברר את מעשה המצות. אבל אין בה מהות הרפ"ח הניצוצים עצמן המתבררים משבירת הכלים שזהו דייקא ע"י מצות מעשיות כנ"ל אלא דעקימת שפתיו מה שקורא ושונה נמי הוה מעשה.

והוא ג"כ בירורי רפ"ח כו' אבל מ"מ עיקר מהות העלאת הרפ"ח ניצוצין הוא ע"י מעשה. לכך ע"י התורה הוא המשכת הכתר לז"א. וזהו קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה שע"י עסק התורה קוראים וממשיכים את הכתר לז"א דאצילות. אבל כדי להיות נמשך הכתר למל' זהו דוקא ע"י המצות מעשיות מטעם הנ"ל. ועוד כי זו"נ הן בחי' יצירה ועשייה שבאצילות והנה בי"ע הם מודומ"ע וע"כ ע"י עסק התורה שהיא בחי' דבור ממשיכים הכתר לז"א שהוא יצירה שבאצילות אבל שיהיה המשכת הכתר בבחינת עשייה שבאצי' שהיא המל' זהו דייקא ע"י המצות מעשיות.

ועיין מ״ש בפי׳ שלח ע״פ טובה הארץ מאד מאד. וע״פ ועתה יגדל נא שלכך ע״י התורה נמשך האור בג״ע העליון וע״י המצות נמשך בג״ע התחתון כו׳ ע״ש אך מ״מ המשכה זו שע״י התורה היא בחי׳ פנימית ועל זה אמרו כל חפצים לא ישוו בה כו׳ וכמ״ש במ״א: ה **ובזה** יובן מארז״ל כשם שא״א לעולם בלא רוחות כך א״א כו׳. והיינו שצריך להיות המשכת הרצון בקיום והשתלשלות העולמות. כי הרצון פשוט שעלה ברצונו לברוא את העולם. זה היה אותו הפעם בתורת נדבה בלתי העלאת מ״ן. אבל אחר בריאת האדם צ״ל לעבדה ולשמרה להעלות מ״ן להמשיך הרצון.

והיינו ע״י התורה והמצות שע״י ממשיכים ב׳ כתרים לז״א ולנוקבא שהוא בחי׳ הרצון להיות עולם האצילות וב״ע כו׳. וזהו א״ת בניך אלא בוניך שעוסקים בבנינו של עולם. וזהו ג״כ ענין העסק בתורה שבכתב ושבע״פ בליל שבועות שממשיכים הכתר לזו״נ כמ״ש בפע״ח.

והוא עד״מ העטרה והכתר שעושין למלך ב״ו מזהב ואבנים טובות שיש בה שני דברים הא׳ עצם וגוף הזהב ואבנים טובות. הב׳ מה שמתקנים אותם להיות נקבעים בציור והידור היותר נאות בהכתר והעטרה.

וכמו כן יובן על דרך משל זה למעלה אשר בהמשכת הכתר יש ג״כ ב׳ בחינות דהיינו תורה ומצות. כי ע״י המצות נעשה בירורי רפ״ח ניצוצים שנמשלו לעצם האבנים טובות שיקרותן הוא לפי שהוא דבר הפלא שהאבן שהוא דומם יהיה מאיר. כך הוא ענין בירור הרפ״ח ניצוצים מק״נ שנפלו מאד למטה וע״י הבירור מאירים מאד ע״י שרשן הנעלה אך עכ״ז כדי שיעלו להיות בבחי׳ כתר זהו דייקא ע״י התורה שהיא בחי׳ חכמה איך ומה יהיה בירורם ועלייתם כי בחכמה אתברירו.

וזהו שבכל ימי הספירה הוא בירור רפ״ח ניצוצים כנודע מענין עומר שעורים מאכל בהמה שם ב״ן כו׳ ואח״כ בליל שבועות עוסקים בתשב״כ ותשבע״פ שבאמרו שכך כשר ואם לא כן פסול וכן בטהור וטמא אסור ומותר חייב וזכאי כו׳ דהיינו שבאופן זה דייקא יעלו הניצוצים ולא באופן אחר זהו ענין ציור הכתר והעטרה עד״מ והיינו ע״י התורה כו׳. אך היסוד והשרש לכ״ז הוא הקדוש הא׳ שהוא בחי׳ השרפים שהוא בחינת העלאת מ״ן במס״נ בק״ש שע״ז הוא עליית הו׳ דקדוש שהוא ז״א דאצילות בקדש שהוא ח״ע לייחד מוחין דאו״א.

ובחכמה דייקא אתברירו נמצא ע״ז דייקא עיקר שלימות בירור הרפ״ח ניצוצים ואז יכולים להמשיך מהם ועל ידם הכתר לע״ס דתיקון. וכאשר למטה מעלים מ״ן במס״נ כמ״כ נעשה למעלה שמתעלה הוא״ו דקדוש בקדש להמשיך יחוד העליון דאו״א. וכן

להפך מלמעלה למטה שכשמתעלה למעלה הו' בקדש כו' כמ"כ נעשה למטה כו'. וכמ"ש בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון בענין יעקב חבל נחלתו כו'. (ועמ"ש סד"ה שה"ש):

ו **והנה** עפ"ז י"ל פי' הפסוק צאינה וראינה כו' בעטרה שעטרה לו אמו והוא ע"ד מ"ש במדרש פ' קדושים ס"פ כ"ד בענין ג"פ קדוש. משל לבני מדינה שעשו שלש עטרות למלך. מה עשה המלך הניח בראשו אחת ושתים בראש בניו כך בכל יום העליונים מכתירים לפני הקב"ה שלש קדושות ואומרים קדוש קדוש קדוש. מה הקב"ה עושה. נותן בראשו אחת ושתים בראשן של ישראל ה"ד כי קדוש אני והתקדשתם והייתם קדושים עכ"ל. פי' העטרה הא' שהקב"ה נותן בראשו הוא בחי' המשכת הכתר עליון דאצילות שלמעלה גם מהחכמה עילאה הנקרא ראשו עד"מ ונק' כתר זה רעוא דכל רעוין והוא נמשך ע"י קדוש א' דהשרפים שהוא בחי' למס"נ באחד שע"ז ממשיכים יחוד או"א אשר המשכה זו הוא ממקורא דכולא ממש ומשם נמשך במוחין דאו"א וזהו ענין נותן בראשו אחת.

והשתים שנותן בראשן של ישראל היינו המשכת הב' כתרים לזו"נ שנמשכים ע"י התורה והמצות כנ"ל. ועיין בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ שלח דקנ"ט ע"א גבי תלת עלמין אית ליה לקב"ה מה שפי' שם בענין ג' פעמים קדוש. והוא קרוב למשנ"ת כאן.

והנה מבואר במ"א דמה שכנס"י נק' אמי זהו ע"י מס"נ באחד שמשם מקור התורה וע"ז הוא ממשיך גילוי התורה. ולכן נק' אמי אם הבנים שהיא היא המוליד הגילוי כו'. ולכן נאמר בעטרה שעטרה לו אמו פי' שעטרה לו היינו העטרה האחת שנותן בראשו וע"ז אמר הפייט יוקדש באחת משלש קדושות היא האחת המיוחדת שנמשך מבחי' כשנק' כנס"י אמי כנ"ל.

וע"ש הב' עטרות שנותן בראשן של ישראל דהיינו ע"י המצות והתורה נק' בתי ואחותי. וכמ"ש במ"א ע"פ רני ושמחי בת כו'. ולכן נאמר על עטרה זו שנותן בראשו צאינה וראינה. פי' צאינה מהכלי והגבול בבחינת בכל מאדך בלי גבול וע"ד מה שנת' במ"א בביאור ענין שם מ"ב שבפ' ראשונה דק"ש שע"ז ממשיכים עטרה זו כו' כנ"ל וגם כמ"ש במ"א דפי' צאינה היינו מן הלבושים שהנשמה מלובשת בג"ע כי היא למעלה מכח החכמה וההשגה כו' ע"ש:

פרק ג

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות כו'. הנה וספרתם הוא לשון בהירות כמו אבן ספיר וכן ע"ס הוא לשון בהירות. וזהו וספרתם לכם

כו' היינו להמשיך ע"ס שיאירו לכם למטה (עיין בפרדס ש"ח פ"ב בשם ספר הבהיר אמאי אקרי ספירות ע"ש השמים מספרים כו'. ועיין בזהר תרומה קל"ו ב' מאי מספרים כו' דנהרין כו'). ולהבין זאת הנה פסח הוא יציאת מצרים וחג השבועות הוא מ"ת וקודם קבלת התורה היו צריכים לספור ז' שבועות שלימות ואח"כ היו יכולים לקבל התורה (ועיין בזהר פ' אמור דף צ"ז). כי הנה כתיב והחיות רו"ש שלמעלה הכל בבחי' רצוא ושוב. וכמ"כ פסח הוא בחי' רצוא ושבועות הוא בחי' שוב כי פסח הוא יצ"מ שהוא בחפזון כמ"ש ואכלתם אותו בחפזון. וכתיב בחפזון יצאת כו', כי אז היה התגלות אלקות מלמעלה כמאמר עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם בבחי' חפזון ולעתיד כתיב כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כו' שלא יהיה בבחי' חפזון אבל יצ"מ היה בחפזון כו', (ועמ"ש מזה ברבות ס"פ בא ובמכילתא פ' בא פרשה ז' וע"ש והובא ג"כ בילקוט פ' בא. וע' בסש"ב פל"א ועמ"ש ס"פ וישב סד"ה כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים אבל לע"ל כשיתגלה בחי' סוכ"ע כו' שיהיה גם השוב בבחי' הליכה כמו הרצוא כו', ומ"ש סד"ה והיה מספר בני ישראל בענין שלעתיד תהיה מעלת אתעדל"ת גדולה וגבוה לאין קץ כו'. ומכ"ז יובן ענין כי לא בחפזון) והיינו בחי' רצוא ממטה למעלה משא"כ שבועות הוא בחי' שוב שהוא בחי' מ"ת גילוי רצונו למטה. כמ"ש וירד ה' על הר סיני המשכה מלמעלה למטה. והנה כתיב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך וכמארז"ל בכל דור ודור כו'. שצ"ל בכל יום בחי' יצ"מ.

והיינו בק"ש ואהבת כו'. וחותם אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי כו'. ובפרט מן ב"ש עד ק"ש הוא הכנה שיבוא לבחי' יצ"מ ואהבת כו'. והיינו כשיתבונן איך שכל צבא השמים לך משתחוים והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו' והחיות זעות מחיל כסא נושאות ומנושאות עם כסא אלף אלפים ורבוא רבבן ישמשוניה וכולם הם בבחי' ביטול תמיד.

וזהו להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו שהוא בחי' הדר מלכותו שכולם בטלים לגבי ממש ונמשך להם הביטול ע"י שמשיגים כי מלכותך מלכות כל עולמים. פי' מלכותך שחיות כל העולמות אינו אלא מבחי' מלכותך הארת שמו בלבד לא כמו שהנשמה מחיה את הגוף שעצמיות חיות הנשמה מלובש בתוך הגוף ממש. אבל מהותו ועצמותו רם ומתנשא כו'.

ואין שום דבר מלבישו כלל היה הוה ויהיה בלי שינוי כלל כמ"ש אני ה' לא שניתי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברא כו' בלי שום שינוי כלל ואין שום דבר מכסה ומסתיר נגדו אלא רק הארת שם כבוד מלכותו בלבד זהו חיות והתהוות כל העולמות.

וזהו מלכותך מלכות כל עולמים היינו שכל עולמים אף שהן אלף אלפים ורבוא רבבן כמ"ש היש מספר לגדודיו ומן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו'. עכ"ז הם אין ערוך כלל לגבי אורו כו' שהוא בחי' א"ס ממש וכנודע שאפילו אחד לגבי רבוא רבבן יש לו ערך שהוא חלק קטן ממנו. אבל רבוא רבבן לגבי בלי גבול בבחינת א"ס ממש אין ערך כלל. וע"י שמשיגים את כל הנ"ל ע"ז הם בבחי' ביטול תמיד וע"י התבוננות כל הנ"ל בעומק הדעת אזי ממילא יבא לבחי' רצוא בק"ש להיות ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך לצאת מן המצרים וגבולים שכולם הם בבחי' גבול, כמו מהלך ת"ק שנה הן בגשמיות הן ברוחניות הוא בבחי' מצר וגבול המכסים ומסתירים להיות נראה ליש ודבר בפ"ע רק לדבקה בו כו' שהוא בלי גבול בחי' א"ס ממש.

וזהו נק' יצ"מ לצאת מן המצרים וגבולים כנ"ל, וזהו שבגלות מצרים נאמר בפרעה לא ידעתי את ה' ששם הוי"ה שהוא היה הוה ויהיה בלי שינוי לא ידעתי רק שם אלקים המכסה ומסתיר להיות יש ודבר בפ"ע דוקא. וזהו לא ידעתי את הוי' שהדעת הי' בבחינת גלות. וזהו שחותם בק"ש אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי כו' אני הוי' דוקא:

ב **וזהו** מארז"ל תפלות אבות תקנום. פי' אבות הם חג"ת שנמשך מהם אהוי"ר ורחמנות שהם אברהם יצחק ויעקב. והיינו שכל התפלה היא בג' מיני פסוקים, היינו פסוקים של חסד שנעשה מהם בק"ש ואהבת כו' ע"י ההתבוננות כנ"ל שהוא בחי' אברהם אוהבי להיות גילוי האהבה בנפש בחי' רצוא ועי"ז אח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך ודברת בם כו'.

ואף שבפי' שניה כתיב ואספת דגנך עכ"ז נעשה תורתן קבע ומלאכתן עראי. וזהו כי האדם עץ השדה שהוא כמו אילן הצומח בארץ שהעיקר הוא הפרי שעליו עכ"ז יש גם קוצין ועלין וגוף האילן והעיקר הוא רק הפירות כו'. כמ"כ האדם העיקר הוא הפרי היינו תורה ומצות כמארז"ל מאי פרי מצות וזהו ענין תורתן קבע ושאר כל צרכי גופו הם כמו העלים לגבי הפרי.

וזה נעשה הכל מבחי' ואהבת כו' שהוא בחי' אברהם, וכן יצחק בחי' גבורה שנעשה מזה בחי' יראה בנפש פחד יצחק. ובחי' יעקב הוא בחי' רחמנות דהיינו מי שלבו כלב האבן שאף שמתבונן בכל הנ"ל לא יבא לבחי' ואהבת שבק"ש מחמת שקשור מאד בהבלי העולם להיות יש ודבר בפ"ע ומחמת זה לבו כלב האבן. אזי העצה לזה הוא לעורר רחמים רבים על נפשו.

וכמ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם וזהו ע"י פסוקי רחמנות שבתפלה והוא המלך המרומם כו' ברחמיך הרבים רחם עלינו. אבינו אב הרחמן רחם עלינו ותן בלבנו בינה

להבין ולהשכיל ולא נבוש לע"ו. פי' כי הנה כתיב כי לא יראני האדם וחי וארז"ל בחייהם אינם רואים אבל במיתתם רואים כי בחייהם שהנפש מלובש בגוף ומכסה ומסתיר עליו להיות נראה לו זה העולם ליש ודבר בפ"ע. אבל בצאת הנפש מהגוף אזי רואים שבאמת מהותו ועצמותו כו' היה הוה ויהיה בלי שום שינוי ואין שום דבר יכול להלבישו כלל ולהסתירו והיה מקח טעות לגמרי מה שהיה נראה לו העולם ליש ודבר בפ"ע.

ואזי הבושה גדולה עד למאד על שכל מחשבותיו ומגמותיו היו בהבלי העולם ובעסקיו כאלו הוא דבר בפ"ע ממש והוא חוצפא והעזה גדולה כו'. ולכן בקשתנו ברחמיך הרבים רחם עלינו ותן בלבנו בינה היינו להבין דבר מתוך דבר היינו אף בעוד שהנשמה מלובש בגוף יבין וישכיל שבאמת הכל בטל בתכלית כמו קודם שנברא העולם בלי שום שינוי ממש כנ"ל ולא נבוש לע"ו. בכדי שלא יהיה אח"כ הבושה לעולם ועד. וזהו ליעקב אשר פדה את אברהם [עיין בד"ה מה יפו פעמיך]:

ג **והנה** כל הנ"ל שהוא בחי' רצוא יצ"מ אינו אלא לנפש האלקית בלבד שהיא בבחי' גלות בתוך מצרים וגבולים המכסים כו'. וכמו שאמר פרעה לא ידעתי את הוי' כו'. וכמ"ש אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך כו' שזהו שנאמר ליעקב שהוא הנפש האלקית בלבד. יו"ד עקב יעקב חבל נחלתו כי חלק הוי' עמו. כמ"ש וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' שישראל בלבד שהוא הנפש האלקית כי ישראל עלה במחשבה ישראל לי ראש כו' וישראל בלבד ראו אשר עשה הוי' כו'.

וכמ"כ בק"ש בחי' רצוא יצ"מ הנ"ל ואהבת כו' אינו אלא לנפש האלהית בלבד אבל נפש הבהמית מ"מ הוא רוצה לאכול כמעשה בהמה כו'. וכדי לקבל את התורה שהוא גילוי רצונו ית' כביכול למטה הוצרך להיות מקודם בחי' ביטול נפש הבהמית ג"כ. [ועמ"ש ע"פ אדם כי יקריב כו' תקריבו כו' ע"ש].

והיינו ע"י הנפת העומר וספה"ע. כמ"ש והניף את העומר לפני הוי' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן, כי הנה העומר הוא מן השעורים שהוא מאכל בהמה וכמ"כ למעלה יש ג"כ בחי' בהמה והוא המרכבה העליונה פני אריה אל הימין ופני שור מהשמאל כי חיה בכלל בהמה כמ"ש על הים שעשה שלמה עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה כו' שהיא המרכבה העליונה והים עליהם מלמעלה שהיא בחי' ים העליון בחי' בהמה רבה שם ב"ן גימטריא בהמה שהוא שרש המרכבה דפני אריה כו', והמרכבה הנ"ל הוא שרש ומקור לכל הבהמות ונפש הבהמית שלמטה שנמשכים ממנה.

ושעורה שעור ה' והיינו מברורים שלמטה שנבררים ונכללים בבחי' בהמה רבה הנ"ל כמאמר יוצר משרתים שיש מלאכים שהם בטלים בכל יום ונבלעים ונכללים בבחי'

בהמה רבה הנ"ל. כמו המאכל שעורים שנבלע בבהמה שלמטה וחוזרים ומתחדשים בכל יום כו'.
וזהו יניפנו הכהן שהוא בחי' חסד העליון העלה את בחי' בהמה רבה הנ"ל [עיין בזהר פ' בלק דקפ"ח ע"ב] ע"י עומר שעורה שעור ה' הנ"ל. לפני הוי' למעלה מהוי' כנודע. וזהו ממחרת השבת ולא ממחרת יו"ט שהוא למעלה מבחי' שבת וד"ל.
ועי"ז אח"כ ע"י ספה"ע היו המשכות מקיפים מלמעלה למטה לעומר כו'. וזהו היום יום א' לעומר יום הוא בחי' חסד כמ"ש יומם יצוה ה' חסדו והיינו בחי' חסד עליון להמשיך מלמעלה מעלה לבחי' עומר כדי שיהיה ביטול הרצון מנפש הבהמית ג"כ דוקא.
וזהו לרצונכם כדי שיהיה ביטול הרצון שלכם ע"י המשכת המקיפים הנ"ל ע"י ספה"ע כו'. וזהו וספרתם לכם היינו להמשיך הארת המקיפים הנ"ל שהוא ממחרת השבת דוקא כנ"ל לכם למטה להפוך את נפש הבהמית ג"כ שיהיה ביטול רצונכם.
וזהו מיום הביאכם את עומר פי' מאותו יום שהניפו את העומר שהוא לפני הוי' אזי וספרתם לכם תמשיכו לכם ע"י ספה"ע שבע שבתות שהם מ"ט מדות. ואז היה יכול להיות אח"כ מתן תורה בשבועות שהוא גילוי רצונו ממש מלמעלה למטה שהוא למעלה מתפלה שהוא בחי' יצ"מ שהוא הרצוא כנ"ל.
ואהבת בכל לבבך שעדיין אינו בבחי' ביטול בתכלית כי יש מי שאוהב כו'. משא"כ בלימוד התורה שהוא דבר ה' ממש בפיו. כמ"ש ואשים דברי בפיך דברי ממש. אני המשנה המדברת בפיך. וכמארז"ל אלו ואלו דברי אלקים חיים כו' שהם דברי אלקים ממש גילוי רצונו ממש למטה. וזהו ודברת בם בם ממש והוא בחי' ובכל נפשך היינו לקשר מחשבה במחשבה כו'. (ועמ"ש סד"ה וארא אל אברהם). אך הנה ארז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו שמאחר שהוא יש ודבר בפ"ע. אזי אף כשמדבר ד"ת אין זה דבר ה' כלל. ואין זה גילוי רצונו כלל, רק צריך להיות מקודם בחי' הרצוא יצ"מ ממטה למעלה כנ"ל.
וע"י זה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח כי באתערותא דלתתא אתעדל"ע ומעורר למעלה המשכת רצונו כביכול למטה. אך שיתלבש בדברים גשמיים כמו תרומות ומעשרות וקרבנות כו' ולאו אורחא דמלכא לאשתעי במלין דהדיוטא כו'.
וע"ז היה צריך מקודם שיניף הכהן את העומר שהוא שעורה שעור ה' מיכלא דבהמה רבה הנ"ל לפני הוי' למעלה מהוי' כנ"ל. ועי"ז אח"כ ע"י ספה"ע היה המשכת המקיפים למטה לעומר וספרתם לכם כו' שבע שבתות כו'. והיה יכול להיות אח"כ מתן תורה

בשבועות שהוא גילוי רצונו כביכול למטה באותיות התורה [ועיין בזהר פ' תצוה דף קפ"ב סע"ב וכיון כו' ודף קפ"ג ע"א עד אפיק אורייתא כו' וע' לקמן]:

פרק ד

והניף את העומר. הנה העומר הוא מאכל שעורים שהוא מיכלא דבעירא. הענין הוא עפ"י מ"ש יוצר משרתים ואשר משרתיו כו' שיש ב' מיני מלאכים. הא' הם אשר עומדים ברום עולם ששת ימי בראשית והם נצחיים וקימים עד שיחזור העולם לתוהו כו'.

והן הם החיות שבמרכבה. ויש מלאכים שנבראים בכל יום ואומרים שירה וכלים והיינו בחי' ניצוצי הקדושה שנפלו בשבירה דנוגה דבי"ע וכשהם מתבררים ועולים בבחי' מ"ן בכל יום ויום מחדש היינו ענין השירה וכלות הנפש שלהם שהם כלים ונכללים בבחי' המל'.

וכענין מארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן, והפי' ידוע דהיינו שמחמת הארת גילוי אלקות עליהם יותר מכדי המדה וגבול שהיו יכולים להכיל ולהגביל בתוכן נשרפו ונכללו בה' אחד ויוצאים מן הכלי אמנם זה היה מצד עונש מחמת שקטרגו מה אנוש כו'. אך יובן כמ"כ מדוגמא זו ג"כ בענין הבירורים שהם מתבררים וכלים בבחי' מל' שהוא מחמת ריבוי גילוי אור א"ס עליהם.

וזהו עיקר עבודתם התמידי כו'. וזהו ענין אלף טורין דאכלה בהמה רבה. עיין בזהר פ' פנחס דרי"ז א', שהוא בחי' מלכות הנק' בהמה בגימ' ב"ן שבה נכללים הבירורים דנוגה כו', ונק' בהמה רבה כי הוא בחי' כללי נגד מרכבה י"ב בקר שהם בחי' פרטיים ומל' כולל הכל. לכן נק' רבה.

והוא ע"ד שפי' בזהר פ' ויחי דרמ"ז ע"א מאי רבות אלא כמה דכתיב זעקת סדום ועמורה כי רבה כמו גדלה. וכן רבות גדולות עילאין ורברבין על כולא ושם קאי אפילו על י"ב בקר הנ"ל דבריאה שהם ג"כ נק' רבות לגבי הפרטיים הנמשכים מהן. כמו הי"ב שבטים הם נשמות כוללות כמו שבט ראובן יש במחנה שלו כמה רבואות ואלפים ונשמת ראובן עצמו היא כוללת כל הנשמות שבשבטו שהם ענפים ממנו וכן כל שבט כו'.

וזהו ענין רבות בנות כו' ע"ש ואמנם לגבי בחי' מל' נק' י"ב בקר הנ"ל בחי' פרטיים והמל' שהיא כולל כולם נק' בהמה רבה. וכמ"כ מל' דא"ק נק' בהמה רבה [ועיין בע"ח שער א"א פ"א ושער ז"א פ"א].

והנה במל' דבריאה נכללים הבירורים שמנוגה דבריאה ובמל' דיצי' נכללים הברורים דנוגה דיצי' כו'. וכמ"כ ענין העומר שהוא מיכלא דבעירא שהוא מאכל שעורים היינו

בחי' הבירורים שמתכללים בבחי' מל' שנמשל לאכילה שהמאכל מתעכל באצטומכא והפסולת נדחה לחוץ והמובחר עולה עד למוח ונעשה חיות לנפשו.
וכך בירורים הללו שמתכללים בבחי' מל' ונעשים בה חיות כו', אך ענין שעורה הוא שעור ה' כמוזכר בזהר, והענין הוא כי שעור ה' היינו התחלקות ה' גבורות לחלקים רבים להחיות הנבראים רבים שונים זמ"ז מחנה מיכאל כו' שבהתחלקות זו הוא מה' גבורות המפרידות ומחלקות להקול פשוט שיתחלק לחלקים רבים באותיות הדבור ודרך כלל מתחלק לה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון בומ"ף משפתים כו'.
ואח"כ נתחלק לרבוא רבבות צירופי אותיות ממוצא זה עם מוצא זולתו שמזה הוא סיבת התהוות המלאכים והנשמות בלי מספר. כמ"ש אלף אלפין ישמשוניה דהיינו ע"י התחלקות צירופי אותיות שבעשרה מאמרות יהי אור כו'.
ושרש הה"ג הוא מה"ג דאימא דהיינו בחי' התחלקות האותיות במחשבה שהם בחי' אותיות דאימא שנק' פתוחי חותם דהיינו ביסוד דאימא שכפי התחלקות צירופי האותיות במחשבה כך נמשך הדבור לדבר צירופי' הללו דוקא והיינו כפי הרצון שיש לו באיזה צירופי אותיות כך הוא מחשב וממילא אח"כ נמשך כן בדבור [ועמ"ש מזה בפ' חקת ע"פ ויקחו אליך פרה כו' ע"ש].
והנה הבירורים שהמל' מבררת הרפ"ח ניצוצים הוא ג"כ ע"י ה"ג שהוא בחי' גבורות וצמצומים לירד למטה ולטרוף הניצוצים מידי החיצונים, ולכן נאמר ע"ז ותתן טרף לביתה שהוא ענין בירור הרפ"ח שנק' טרף כמו ארי טורף שהוא ע"י גבורה. ולמטה בעבודה הוא ענין לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר. ולכן נק' הבירורים שעורה שעור ה' והוא מיכלא דההיא בהמה [וע' בזהר ר"פ יתרו דס"ז סע"ב ובהרמ"ז שם ומשם יובן מה שאומרים מזמור אלקים יחננו בימי הספירה בעת ספירת העומר]:
ב **אך** ענין הנפת העומר תנופה לפני הוי'. ומבואר בזהר פ' בלק קפ"ח ב' תנופה תנ"ו פ"ה תנו כבוד כו'. והענין הוא עפ"י המבואר בענין ההפרש שבין פסח לשבועות, שבפסח היה בחי' העלאת ז"א מבחי' קטנות הנק' מצרים בחי' מצרים וגבולים להתעלות לקבל בחי' מוחין דגדלות והיינו בחי' עליות הנפש האלקית שבאדם ששרשה מז"א כי אתם קרוים אדם בגימטריא מ"ה כו' [ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ אדם כי יקריב מכם וע' בזהר פ' ויחי דרמ"ה ע"ב].
ואח"כ ביום שני של פסח מניף הכהן ששרשו מאבא את העומר שהוא בחי' העלאת הנפש הבהמית שבאדם שתתברר לאתהפכא כו'. ושרשה הוא מבחי' מל' שנק' בהמה בגימ' ב"ן כו', היינו ששרש הנה"ב הוא מן המרכבה י"ב בקר ששרשם מבחי' מל'. שגם

היא צריכה להתעלות אח"כ בשבועות בכדי לקבל התורה שהוא מבחי' כתר רצה"ע. כי יש ב' מיני רצון רצון העליון ורצון תחתון רצ"ע שלמעלה מהשכל ורצון תחתון שלמטה מן השכל שהוא מסתעף מחמת שהשכיל בדעתו בטובת אותו דבר ע"כ רוצה וחפץ בו. ובשבועות במ"ת היה בחי' גילוי רצון העליון ולא היה אפשר להיות זה כ"א ע"י ההכנה תחלה להוליד הרצון לה' ע"י ההתבוננות וע"ז ישרה עליו הרצון העליון וזהו ענין עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו וכמ"ש במ"א ע"פ צאינה וראינה כו', וזהו ענין ספירת העומר והיינו אחר שהניף את העומר לפני הוי' למעלה משם הוי' דז"א דהיינו בבחי' בינה והוא מלמטה למעלה אזי אח"כ ממשיכים מלמעלה למטה וזהו ענין וספרתם לכם ממחרת השבת כו', דהיינו המשכת המקיפים דאימא שנק' ממחרת השבת כי מעלי שבתא הוא בחי' מל'.

ויומא דשבתא הוא בחי' ז"א. וממחרת השבת היינו בחי' בינה שלמעלה מן השבת. כמו ע"ד דוגמא הפי' הידוע במ"ש בעבר הנהר שהוא בחי' חכמה שנק' עבר הנהר שלמעלה מן הנהר דבינה ונהר יוצא מעדן וכך הוא פי' וענין ממחרת השבת דהיינו בחי' בינה שהיא למעלה מבחי' זו"נ שהם בחי' שבתא דלילא ושבתא דיומא והגם כי בינה נק' ג"כ שבת אבל נק' שבת שבתון [כמ"ש הפרדס בעה"כ ערך שבת וע' בזהר ח"ב ס"ג ב' פ"ח א'], ומבחי' בינה נמשכים המקיפים למל'.

וזהו פי' היום בגימ' א"ל הוי' שהוא המשכת המקיפים לעומר לבחי' המל' הנק' עומר. וענין המקיפים יובן ע"ד מ"ש למעלה בענין המלאכים שהם כלים מחמת גילוי אור א"ס עליהם יותר מכדי מדתן. דהיינו מחמת שהכלי שלהם קטנה מהכיל אור הגדול הזה והוא הנעשה בחי' מקיף סובב עליהם והמלאכים שכלי שלהם גדול יותר הם יכולים להכיל אור זה בבחי' פנימית א"כ לפי ערך זה גם אם עליהם יהיה הארת אור גדול ונעלה מאד עד שגם הכלי שלהם לא תוכל להכילו יהיה ג"כ בבחי' מקיף עליהם.

וכמ"כ בעבודת ה' יש ב' בחי' אהבה הא' האהבה שהיא מוגבלת בנפש בבחי' פנימי' ואהבה זו יש לה קץ ותכלה בזמן כמו שעה א' וכדומה. אכן יש אהבה הב' שהוא מחמת ההתבוננות בגדולת ה' בעצמו ובכבודו כי אני הוי' לא שניתי כו' שמחמת זה יתעורר בנפשו אהבה שלמעלה מן הכלי שלו.

והוא הנק' בחי' מקיף שהוא בחי' שומר כי מאהבה ראשונה מאחר שיש לה הפסק א"כ אח"כ יוכל להתאוות לדברים גשמיים מאחר שאין חבוש מתיר עצמו כו' כי גם בזלעו"ז יש לעומת בחי' פנימי זה מנגד וסותר לזה. אכן אהבה זו שלמעלה מהגבלה

בכלי הוא בחי' שומר והוא ענין לבוש החשמל שמלביש לזו"נ משני צדדיהם בשביל שלא יינקו החיצונים.

וביאור הענין בעבודה הוא כי הנה ענין המוחין שנכנסו בבחי' או"פ הוא השכל וההתבוננות שנמשך מזה אהבה ותשוקה במדות שבלב. וזה יוכל להיות נפסק שנפסק המדה ויוכל להיות התהוות והולדת מדות ורצונות זרים רק השמירה ע"ז שלא יפול ממדריגתו הוא ע"י מוחין עליונים יותר שלא נכנסו כלל במדות רק מקיף על המדות ושומרם שלא יהיה לו חפץ ורצון אחר בלתי לה' לבדו והיינו ע"י ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה בהשגת מוחו ובינתו מה שהלב קטן מהכיל התבוננות זו ולא נכנס בגילוי הלב כו'. [ותוכן ענין זה מבואר במ"א ע"פ טוב לחסות בה' מבטוח באדם יעו"ש ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה עיני כל אליך ישברו].

והיינו מ"ש שבע שבתות תמימות תהיינה דהיינו שלהיות תספרו חמשים יום בז' מדות דאימא חג"ת נה"ם ששם למעלה מבחי' כו' שאין שם מקום ליניקת החיצונים כלל ונק' עלמא דחירות וכמ"ש בזהר פ' תצוה קפ"ג א' ע"פ וקראתם דרור כו' משא"כ בז"א אברהם שיצא ממנו ישמעאל כו' שיש יניקה להחיצונים מפסולת המדות וע"כ בבינה נק' שבע שבתות תמימות שהם בבחי' שלימות שאין מהם יניקת החיצונים.

והנה ע"י המשכת המקיפים יוכל להיות אח"כ בשבועות גילוי הארת רצון העליון במתן תורה מבחי' כ"ע אנכי הוי' כו'. והיינו מפני שבפסח היה בחי' עליות ז"א שנק' איש כו'. ואח"כ ע"י העומר הוא עליית המל' ואז יהיה בשבועות יחוד זו"נ כתר א' לשתיהן וז"ש לרצונכם פי' לעשות בחי' רצון וכתר כו'. [וזהו ענין המבואר בזהר פ' תצוה דקפ"ב סע"ב ת"ח כתיב וכפר בעדו ובעד ביתו כו' כגוונא דא האי דרגא שארי לאתקדשא פי' ביום א' דפסח נתקדש ז"א ע"י שנמשכו בו המוחין דאו"א שזהו ענין קול דודי כו' מדלג על ההרים כו' וכיון דאיהו אתקדש בעי לכפרה על בית ו היינו להיות תיקון ועליית המל' ג"כ וזהו ע"י אתעדל"ת דישראל בספירת העומר מאכל בהמה כו' ועי"ז נמשך ומתגלה אח"כ בחג השבועות בחי' הגבוה משניהם והוא התגלות הכתר לשניהם וזהו מקפץ על הגבעות קיפוץ בשתיים והיינו ע"ד שנת' במ"א ע"פ זכר ונקבה בראם ויברך אותם שע"י יחוד מ"ה וב"ן נמשך ומתגלה בחי' הגבוה משניהם ע' מזה בביאור ע"פ חכלילי עינים מיין. ובפ' תצוה סד"ה ועשית בגדי קדש ועד"ז יובן כאן]:

ג **והנה** להבין מ"ש בזהר בלק קפ"ח ב' דבחי' חטה הוא ג"כ רק בבחי' מל' כמש"ש חטה ברתא דמתחטא לקמי אבוה כו' אבל חמינן בשבטים כולהו דלית בהו ח"ט. ובה אית ח"ט וקרינן חט"ה כו' ע"ש.

וזה לכאורה נגד מ״ש לעיל דבחי׳ שעורה שעור ה׳ זהו מיכלא דההוא בהמה רבה שהוא בחי׳ מל׳ שם ב״ן. אבל חטה הוא מאכל אדם והרי ממ״ש הזהר מבואר דחטה הוא ג״כ בבחי׳ מל׳ שנק׳ בהמה. משא״כ בשבטים כולהו אין בהן אותיות ח״ט כו׳.

ועוד צ״ל מ״ש למעלה דשורש נה״א הוא מבחי׳ ז״א ושרש נה״ב הוא מבחי׳ מל׳. והרי מבואר בדוכתי טובא דמל׳ נק׳ אימא תתאה וכנס״י שהיא שרש ומקור הנשמות נה״א. אך הענין הוא כי המל׳ מקבלת ה״ח וה״ג. ה״ח נמשכין לה מאבא וה״ג נמשכין לה מאימא.

וב׳ בחי׳ אלו הם ג״כ בחי׳ פנימיות המל׳ וחיצוניות המל׳. ושרש נש״י הוא מבחי׳ פנימי׳ דמל׳ המקבלת ה״ח הנ״ל אשר שרשן מאבא וזהו בחי׳ חטה כמבואר בפע״ח בדרוש השבועות. והענין ע״פ חסידות הוא מבואר במ״א ע״פ וספרתם לכם גבי חג השבועות שהוא כענין אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום כו׳ שהדעת ההוא שנתחדש בתינוק הוא ענין גילוי הדעת הנעלם שלמעלה מן הדעת המושג כו׳ רק שנתלבש בקטנות דעת התינוק, וכך הוא המשכת ה״ח דאבא שבחי׳ ח״ע הוא למעלה מההשגה ונמשך ומתלבש בנש״י להיות ביטול הנפש כו׳ וזהו ענין אבא יסד ברתא. [וע׳ בזהר ח״א קי״ב א׳ ובפ׳ אמור ק׳ ע״ב מענין בת אבי שמבואר מזה דהמשכת הנשמות מבחי׳ מל׳ הוא כשמקבלת מבחי׳ אבא דוקא].

ושעורה שהיא בחיצוניות המל׳ נת׳ לעיל ויתי׳ עוד לקמן. ומה שכתוב בזהר אשר בשבטים לא היו ב׳ אותיות ח״ט הנ״ל היינו כי באמת ב׳ אותיות ח״ט הם מגבורות והשבטים היו גבוהים מהם רק אחר שנצטרף ה׳ לשני אותיות הנ״ל היינו ה״ח דאבא אז נמתקים ב׳ אותיות ח״ט הנ״ל ונק׳ חטה. [ועמ״ש במ״א דהחילוק בין חמץ למצה זהו בין ח׳ לה״א].

וז״ש בזהר כברתא דמתחטא לקמי אבוה ועביד לה רעותא ר״ל שעושה לה אביה חסד דהיינו המשכת ה״ח דאבא להמתיק אותיות ח״ט הנ״ל וזהו דמתחטא כו׳ [ע״ד והייתי אני ובני שלמה חטאים וזהו וחטאך בצדקה פרוק כי הצדקה ממשיך ה״ח במל׳].

והנה חטה הנ״ל הוא בבחי׳ מל׳ רק שהוא בפנימי׳ דמל׳ גבורות ממותקות מה״ח. ולכן אדם הראשון אשר נשמתו היה מאילנא דחיי היה גבוה מזה דהיינו שהוא מז״א שנק׳ אילנא דחיי. ולכן חטא דאדה״ר עץ הדעת חטה היתה כי חטה היה מדרגה שלמטה ממנו בחי׳ מלכות דאצי׳ שנק׳ עץ הדעת לגבי ז״א כו׳. [והפי׳ כי חטה היינו מה שהדעת נשפל ונמשך למטה בקטנות וכענין מ״ש במ״א ע״פ בשברי לכם מטה לחם כו׳ וזה שייך בבחי׳ מל׳ ששם בירור בחי׳ חט ע״י ה״ח משא״כ בז״א שהוא למעלה מבחי׳ זו. אך

לכאורה צ"ל הרי הנשמות נולדים ע"י זיווג זו"נ דאצי' וא"כ יש בכל נשמה מחלק האם שהיא בחי' מל' והיינו בחי' חטה.

וא"כ מדוע נק' זה חטא על אדה"ר שאכל חטה. אך התירוץ ע"פ מ"ש בזהר תרומה דקס"ז ע"ב אדם קדמאה אתצייר ואתגליף בלא נוקבא כו' ע"ש, דלכאורה הפי' דכמו שבגשמיות לא היה ילוד אשה כ"א יציר כפיו של הקב"ה כך ג"כ נשמתו שרשה למעלה מבחי' יחוד זו"נ דאצילות.

וא"כ לא היה בו מבחי' עה"ד ומבחי' חטה כ"א למעלה מבחי' זו היינו ח"ע כמו שהיא בעצמותה, ולכן היה חטא מה שאכל מבחי' חטה כו' משא"כ כל הנשמות שאחריו כמו שנולדו למטה ע"י דכר ונוק'. כך שרש נשמתם מזיווג זו"נ. לכן שייך בהם בחי' חטה מאכל אדם כו' מצד שרשם מבחי' פנימי' דמל'.

ומצד שרשם מז"א לא היה בשבטים אותיות ח"ט כו'. אמנם בזהר ס"פ אמור דף ק"ד סע"א כ' ואדם מדכר ונוק' נפיק ופי' הרמ"ז שנשמת אדה"ר יציר כפיו של הקב"ה נמשכה ג"כ מזיווג זו"נ דאצילות רק שהוא בהיכלות דאו"א כו' ע"ש.

וע' ברע"מ פ' קדושים דפ"ג סע"א ומ"ש עליו בספר הגלגולים פרק י"ח ובלק"ת ס"פ בראשית. ולפ"ז הפי' בזהר תרומה הנ"ל הוא באופן אחר וע' מק"מ שם. וא"כ לכאורה הדרא קושיא לדוכתה. אך באמת לק"מ דהנה מבואר בזהר בראשית דל"ז סע"א ע"פ לא ידון רוחי באדם לעולם. ר' אחא אמר בההוא זמנא הוה ההוא נהרא דנגיד ונפיק אפיק רוחא מאילנא דחיי ואריק באילנא דשריא ביה מותא ואתמשכן רוחין בגווייהו דבני נשא יומין סגיאין. עד דסלקו בישין כו' כדין אסתלק רוחא עילאה מההוא אילנא בשעתא דפרחו נשמתין בבני נשא כו' וע"ש במק"מ שמתחלה היה עיקר הנשמה מז"א וקצת מהמל'.

וגם מז"א היינו מה שנמשך לו מא"א ע"י אימא עילאה ולכך היו חיים הרבה כי אריכו דיומין אינון מאריך. ואחר שחטאו היה בהפך טיפת הנוק' מרובה על הדכורא והיא נק' אילנא דמותא לכך לא היו מאריכים ימים עכ"ד ועיין בזהר ר"פ בשלח דמ"ד סע"ב.

וכיון שכן שאפילו בבני אדם ואחר חטא עה"ד עכ"ז היה אז עיקר הנשמה מז"א ומלמעלה מעלה כו'. כ"ש וק"ו באדה"ר עצמו שהיה יציר כפיו וקודם חטא עה"ד שהיה עיקר הנשמה שמלמעלה מעלה מרובה על טיפת הנוק' וכמ"ש בספר הגלגולים פי"ט שהיה לו נר"נ דאצי' וגם נשמה לנשמה דאצי' ולכן נק' זה חטא על אדה"ר מה שירד בבחי' חטה.

ועמ"ש מזה עוד בביאור ענין קי"ס ד"ה הנה ים סוף]. ושעורה הוא בחי' חיצוניות שבמל' שהוא להחיות כל פרטי התחלקות נבראים מלאכים שהוא ע"י ה"ג. ושרשן מה"ג דאימא [כי בינה מקננא בכורסייא עולם הבריאה וכן בחי' חיצוניות שבמל' שמתלבש בבי"ע מקור קבלתה מה"ג דאימא] והוא כמו עד"מ הדבור באדם נמשך ע"י ה' מוצאות אחה"ע מהגרון כו' כי הקול הוא פשוט ונתצמצם ומתחלק בכ"ב אותיות ע"י ה"ג ומקור המחלקן הוא המחשבה כמ"כ כל פרטי התחלקות צירופי אותיות דבר ה' בחי' מל' הוא ע"י ה"ג ושרשן מה"ג דאימא בחי' מחשבה וזהו ענין שעורה וכמש"ל ומשם ג"כ שרש נה"ב ששרשה מי"ב בקר אבל הנה"א שרשה מפנימי' המל' ומז"א עצמו וכמ"ש בזהר ויחי דף רמ"ה, וזהו שבחי' מל' נק' לפעמים בהמה כנ"ל ולפעמים נק' אדם שכשהיא באצי' נק' אדם וכשיורדת בבריאה נק' בהמה וכמ"ש ורוח הבהמה היורדת היא למטה כו' והיינו ב' בחי' הנ"ל חיצונית המל' ופנימי' המל'.

וענין ספי' העומר שהוא בירור נפש הבהמית זהו תיקון ועליית בחי' שבמל' הנק' בהמה וע"ז אח"כ בחג השבועות נעשי' בבחי' אדם שמתעלה באצילות בפנימי' המל'. וזהו ענין והקרבתם מנחה חדשה כו' והמ"ד שנמשך ע"ז זהו ענין מתן תורה כו' שהיא המשכת כתר וחכמה באותיות דבחי' חטה והוא כענין יחוד וחיבור הטוב דעה"ד והתכללותו בעץ החיים למהוי אחד באחד (ועיין בזהר פ' אמור דף צ"ו ע"א ועיין מ"ש בביאור ע"פ קול דודי כו'):

פרק ה

והניף הכהן אותם על לחם הבכורים תנופה לפני הוי' על שני כבשים כו'. ואיתא בגמרא שהלחם מלמעלה כו' שמניף הכבשים עם הלחם ביחד. ולהבין ענין זה והתחברות זו להיות הכבשים עם הלחם בתנופה. הנה נודע כי תכלית כל הבריאה להיות היש בטל לאין. ובכל עולם נמשך ביטול היש לפי מדרגתו.

והנה עיקר הביטול הוא להיות בטל ונכלל ממש באור א"ס ב"ה ומיוחד בו ביחוד גמור ואמיתי בתכלית היחוד כהתאחדות אברי הגוף בנפש החיונית השורה ומתלבש בתוכם שאין להם חיות אחר מבלעדי חיות הנפש ולכן האברים נשמעים לרצון הנפש בביטול והתאחדות גמור וכך תהיינה כחות נפש החיונית בטלות ונכללות ממש באור א"ס ב"ה השורה ומקיף על נפשו.

ועמ"ש ע"פ והקרבתם עולה אשה. אך הנה בטבע האדם בתולדתו אין כמו ביטול זה ודוגמתו אינו נמצא בגשמיות כלל לבטל רצונו מפני רצון אחרים בבחי' ביטול זה כאלו אין לו רצון אחר כלל אלא טבע זו היא בבהמה שהן בטלות ברצון המנהיגם ולכל אשר

יחפוץ יטה אותם ואינם משנות את תפקידם והיינו מפני כי שרשן ויסודתן בהררי קדש. היא מדרגות עליונות באור א"ס ב"ה ושם הן בבחי' ביטול באור א"ס ממש (ועמ"ש ע"פ ויאכילך את המן בענין בהמה רבה שלמעלה מאדם) אלא שנפלו למטה מטה ממדרגת האדם ונמשך בחי' ביטול למטה תח"י האדם. וזהו ענין הקרבנות שהיו מקריבין הבהמה ע"ג המזבח ועולה חיותה במקורה ושרשה שהוא בחי' ביטול ממש באור א"ס ב"ה והקרבנות היו מן הבקר ומן הצאן מכל הבהמה ולא מן החיות שבבהמה יש בה ביטול יותר מן החיה.

וכן מכל הבהמה נבחרו כבשים עפ"י הרוב שנמשך בהם בחי' הביטול יותר. כי הבקר פני שור מהשמאל בחי' גבורות. וגם שור מנגח בקרנו ועזים הם ג"כ בחי' גבורות. אבל הכבשים הם בבחי' רחמים והכשבים הפריד יעקב שכבשים הם בבחי' מדותיו של יעקב בחי' רחמים. כי הכבשים יש להם קול רחמנות שמעורר רחמים והיינו לפי שמקורם ושרשם הוא ממדרגה עליונה יותר שהוא מקור הרחמים.

ולכן בנפילת החיות למטה נמשך להם הקול שמעורר רחמים וגם הם חלשים בטבעם כתולדותם והרי ניכר ומורגש בהם טבע הביטול [וגם הכבשים יש בהם צמר ששרשו גבוה מאד וכמ"ש בזהר גדול ח"א דמ"ב ע"ג ע"פ והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו מחשבתיה הוה בההוא אתר דאתמר בי' ועתיק יומין יתיב כו' ושער רישי' כעמר נקא וקב"ה מחשבתא טבא צרפה למעשה ובג"ד קביל ליה וכו'. ועמ"ש לקמן בפ' פנחס ע"פ צו את בנ"י כו' וע' במשנה ספ"ו דכריתות. וע' בזהר משפטים קכ"ה א' ועמ"ש במ"א ע"פ שערך כעדר העזים שגלשו כו']:

ב **והנה** בנפילת החיות למטה בגשמיות נק' בשם כבשים הב' קודם לשי"ן. כי הב' רומז לבחינת חכמה בחכמה יבנה בית. והשי"ן רומז לג' קוין המסתעפים ונמשכים למטה משא"כ כשהם למעלה במקורם הם אחדות אחד.

ושם נק' כש"ב השי"ן קודם לבי"ת שהשי"ן הוא מדות עליונות שלמעלה מהחכמה ושכל ונק' בזהר טורי חשוכא. [ועיין במ"ש פ' תולדות בביאור ע"פ מים רבים שבשה"ש בענין דעת עליון ובד"ה שניך כעדר] אך והכשבים הפריד יעקב שיעקב הוא הממשיך בחי' הכשבים מבחינתם ומדרגתם שבמקורם לבחי' הפירוד שיהי' נק' בשם כבשים. כדי שיהי' נמשך בחי' הביטול גם בעלמא דפרודא את הכבש א' תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כו'. והענין כי בקר הוא בקר דאברהם בחי' חסד עליון שמתפשט אור א"ס ב"ה למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית.

והנה בהתפשטותו למטה מדרגה אחר מדרגה בירידות המדרגות בדרך השתלשלות והתלבשות יש יניקה ואחיזה לקליפות וסט"א לינק מהקדושה בחי' אהלי קדר וכמו שאמר אברהם לו ישמעאל יחיה לפניך. וצריך להקדים כבש שהוא בחי' ביטול בבחי' רחמנות שלא יומשך אור א"ס ב"ה רק בבחי' ביטול להיות אור א"ס שורה ומתגלה במי שבטל אליו דוקא [ועמ"ש בפ' וירא ע"פ אנכי מגן לך וע' בזהר בלק דף ר"ד ע"ב וס"פ מקץ דף ר"ג].

ואת הכבש השני תעשה בין הערבים זמן שליטת מדתו של יצחק בחי' גבורות להמתיקן כו' והמשכות בחי' ביטול זה ב' כבשים בבחי' בקר ובבחי' בין הערבים נעשה ע"י יעקב שהוא בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה לכך הפריד יעקב הכבשים מבחי' כשבים שהיו במקורן ושרשן לבחי' כבשים לעלמא דפרודא להתחלק בב' בחי' ומדרגות שונות. אך בשבועות והניף הכהן אותם על לחם כו' על שני כבשים שמניף את הכבשים למעלה לשרשן ומקורן בחי' כשבים להיות בטלים ומיוחדים באור א"ס ב"ה ממש והיינו עם הלחם כי הנה ענין תנופות שתי הלחם הוא. כי הנה ב' הלחם רומזות לתשב"כ ותשבע"פ כמ"ש לכו לחמו בלחמי כו' כי הן בחי' גבוהות שיש בתשב"כ מה שאין בתשבע"פ והוא ענין הטעמים שבתורה זרקא מקף שופר הולך סגולתא כו' שהם בחי' ניגון בבחי' מתיקות ותענוג.

וע"ז נאמר ויהי שירו חמשה ואלף ובלילה שירה עמי שהטעמים הן בבחי' שיר וניגון לנגן בשירה וזמרה מרוב שמחה ותענוג שהטעמים אלו הם בתשב"כ ולא בתשבע"פ ואין בתשבע"פ שום פי' וביאור על הטעמים לבאר ולפרש לנו שירה זו מאי היא [ועמ"ש בפ' הברכה ע"פ תורה צוה וע"פ ויהי מקץ וע"פ שיר השירים וע"פ ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים כו']. רק תשבע"פ היא פי' וביאור יסוד המצות ושורשן שפי' וביאור זה הוא בתשבע"פ דוקא ולא בתשב"כ כי אין שום מצוה בתשב"כ שלא תהיה צריכה לפי' וביאור תשבע"פ כיצד תהיה דרך עשיית המצוה ובאיזה אופן ובשבועות מניפין ב' בחי' הלחם למעלה במקורן ושרשן להיות כלולות ומתאחדות באור א"ס ב"ה כי שם הן מיוחדות בתכלית היחוד איהו וחיוהי חד כו' הוא היודע והוא המדע כו'.

ובהן וע"י מתייחדים גם חיות הכבשים להיותן בטלים בשרשן ומקורן העליון להיות הכל בבחי' ביטול. ולכן בשתי הלחם דשבועות כתיב חמץ תאפינה שמאחר שמתעלה למקור החיות ומקור החיות המהוה עולמות הנפרדים יש מאין הוא בבחי' המתנשא מימות עולם שזהו חיותם והתהוותם שמחמת שמתנשא ומסתלק מהם אור א"ס ב"ה למעלה ואינו מתלבש בתוכם ממש לכך נתהווה חיותם וקיומם בבחי' נפרדים להיות

דבר ויש בפ״ע ובהעלותם למקורן ושרשן הוא המתנשא מימות עולם נעשו גם הם בבחי׳ התנשאות שלמעלה מאחר שנכללו ונתאחדו במקורם ממש [ועמ״ש מזה גבי חג השבועות ע״פ וידבר אלקים כו׳ ע״ש].

ובזה יובן ההפרש שבין כבשי עצרת לבין שני הכבשים התמידים ליום כי שני כבשי עצרת הם שלמים הנאכלים לבעלים משא״כ שני כבשי התמידים ליום הם עולות. והענין כי התמידים הם הכבשים הנמשכים למטה לעולם הפירוד כנ״ל ואזי א״א להאכיל לבעלים שלא יומשך למטה מטה יותר ויהיה אחיזה ויניקה לסט״א. וצ״ל כולו כליל. אבל כבשי עצרת שהם על לחם הביכורים תנופה לפני הוי׳ למעלה במקורם לבחי׳ כשבים וגם נכללים ומיוחדים בבחי׳ שתי הלחם כנ״ל שם אין שליטה ויניקה כלל ולכן הם שלמים הנאכלים אפי׳ לבעלים:

פרק ו

ביאור ע״פ והניף הכהן אותם

הנה מתחלה נבאר ענין תהו ותיקון. והנה שרש נפש האדם הוא מעולם התיקון נעשה אדם בצלמנו, אכן שרש דצ״ח הוא מבחי׳ עולם התהו שקדם לעולם התיקון וכמ״ש באדרא (דקל״ה סע״א וע״ב) בענין עולם התהו ובגין דתיקונא דא דאדם לא אשתכח לא יכילו למיקם כו׳ ע״ש ודף קמ״א ע״ב שבחי׳ עולם התיקון הוא בחי׳ אדם. והענין יובן ממה שאנו רואים למטה באדם בחי׳ מציאות נבדל מכל הברואים שהוא מושל בכל הברואים וכמ״ש וירדו בדגת הים כו׳.

והענין הוא לפי שאדם הוא בחי׳ פרצוף כלול מעשר ספירות וכל המדרגות של כל הברואים ואינו בבחי׳ מדרגה ומדה אחת מיוחדת לבד כמו שארי הברואים שיש לכל א׳ מדה מיוחדת בלתי הרכבה מזולתו כלל כמ״ש ואת כל עוף כנף למינהו כו׳ נפש חיה למינה כו׳, כמו ד״מ בעופות הנשר טבעו רחמני על בניו והעורב טבעו אכזרי, הנה לא יש בנשר הרכבה מאכזריות כלל שמטבע העורב, וכמ״כ להיפוך בעורב אין כלל מטבע הנשר שלא יש בו נטי׳ ממדת האכזריות אפילו כמלא נימא שיתגלה בעורב אחד פעם א׳ רחמים (וכמ״ש בגמרא עירובין דכ״ב א׳ כתובות מ״ט ב׳ ועי״ש בתוס׳) והיינו מחמת כי נבראו טבעם במדה א׳ בלתי התכללות ממדות אחרות. והיינו לפי ששרשם מעולם התהו שהיו הספירות זה תחת זה ולא היו בסוד פרצופים וקוין שהוא בחינת ההתכללות וכדלקמן. וכמ״כ גם המלאכים שנק׳ ג״כ ע״ש עופות ועוף יעופף ועוף זה מיכאל יעופף זה גבריאל. הנה מיכאל הוא שר של מים חסד אהבה וגבריאל שר של אש בחי׳ גבורה יראה כו׳ כל א׳ במדה מיוחדת ולכן אין מלאך אחד עושה שתי שליחות. אבל לא כן

האדם הוא בטבעו מורכב מכמה מדות שונות דבר והיפוכו (ולשון הרמב"ם) (בהקדמה לפירוש המשניות) כל מיני בעלי חיים והאילנות יש להם פעל אחד בלבד או ב' פעלים כו' אבל האדם יעשה מעשים רבים משתנים זה מזה כו'. והנה מלבד שיש לו מכל הע"ס ג' שכליים וז' מדות אף גם זאת בכל מדה מהמדות והשכליים הוא כלול ג"כ משאר המדות ד"מ באכזריות שלו כלול רחמנות כמו אב המכה את בנו שהכאה זו אכזריות היא והרי כלול בה רחמנות ואהבה שאינו מכה אותו רק מפני אהבתו וחמלתו עליו וכמ"ש חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר. וכן עד"ז בשאר המדות גם כלול בו מבחי' דומם צומח חי (הן בגופו שהשערות הן בחי' צומח כו' והן בנפשו כלול דצ"ח רוחניים האותיות הן בחי' דומם והמדות בחי' צומח כו' ועמ"ש בפ' בראשית ע"פ וייצר בענין שגוף האדם היה מתחלה דומם משא"כ גוף הבע"ח כו' והיינו לפי שהאדם כולל ממדבר עד דומם) ולכן נקרא האדם עולם קטן. וכ"ז הוא מחמת שנברא בצלם ודמות שלמעלה אדם דלעילא אשר הוא בחי' פרצוף ופרצוף הוא קשר ע"ס וכל ספירה כלולה מע"ס וכידוע ההפרש בין נקודה ספירה לפרצוף (בע"ח שער כ"ט שער הפרצופים פ"ז כ' כי נקודה הוא עשייה שבספירה. וספירה הוא בחי' הספירה שלימה מאבי"ע שבה. ופרצוף הוא קשר י"ס וכל ספירה מהם שלימה מאבי"ע עכ"ל) גם יש בפרצוף בחי' מוחין חב"ד אשר באו בשינויים לפעמים בחינת גדלות ופעם קטנות ומחמת כי בצלם אלקים נעשה האדם שלמטה ג"כ לכן יש בו כל בחי' הנ"ל גם בחינת פנימית וחיצוניות. וכל אלה אין בשאר הברואים לבד מאדם שנברא בצלם אלקים שהוא בחי' אדם העליון שכולל הכל וגם במרכבה כתיב ופני אדם לארבעתן אנפי זוטרי ואנפי רברבא וע"כ נאמר באדם וירדו בדגת הים ובעוף השמים כו' שכמו שאדם דלעילא על דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה מושל על כל הארבע חיות המרכבה הכוללים כל החיות פרטיים כו' כך האדם לפי שנעשה בצלם אלקים וכולל ג"כ הבחי' דצ"ח לכן הוא מושל ורודה בכולם (ועיין בפרדס של"א פ"ח. ובשל"ה בהקדמה בבית ישראל):

ב **והטעם** לכ"ז למה אדם דוקא הוא בא בהתכללות ופרצוף ולא שאר בעלי חיים היינו מפני דשרש אדם הוא מעולם התיקון ושרש דצ"ח הוא מעולם התהו שקדם לבחי' תיקון וכנ"ל, דהנה שבירת הכלים דתהו היה מחמת שהיה ריבוי האור והכלי הי' קטן מהכיל ולכן נשברו הכלים ונפלו למטה בבי"ע והאור נסתלק למעלה. ולכן נעשה אח"כ עולם התיקון מיעוט האור וריבוי הכלים. והנה מהו ענין ריבוי האור היינו התגלות האור בתוקף ובתגבורת בתכלית (וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ מים רבים כו' מי נח). ולכן היו ז' מדות דתהו זה תחת זה בלי התכללות זה מזה כלל, מחמת כי האור והמדה הי' בא

בהתגלות ובתגבורת לכן לא היה מתחבר עם המדה שכנגדו והיו ענפין מתפרדין. עד"מ למטה מה שארז"ל לעולם יהא רך כקנה וזהו דוגמת עולם התיקון ואל יהא קשה כארז שזהו בחי' עולם התהו. ד"מ איש הקשה במדותיו בלי נטות מהם כלל. כך היה אותו האור והמדה בא בחוזק והתגלות המדה ההיא לכן לא היה נכלל ממדה אחרת כלל מחמת ריבוי התגלות המדה ההיא וזה נקרא ריבוי האור אשר כל אחד על מעמדו דמדה ההיא דייקא בלי התכללות היפוכו ולכן לא היו יכולים הכלים לסבול האור הרב והחזק ונשברו ונפלו בבי"ע והאורות נסתלקו למעלה שנשארו למעלה בבחי' העלם. אמנם עולם התיקון הוא מיעוט האור היינו שאין המדה באה בתגבורת כ"א דוגמת ענין רך כקנה שיכול לנטות ממדתו.

וע"כ הוא בבחי' קוין והתכללות המדות זה מזה חסד כלול מגבורה וגבורה מחסד. וזהו כי התיקון הוא בחי' אדם משא"כ בתהו כנ"ל בשם הזהר והיינו כי האדם הוא בחי' פרצוף שהוא התכללות מע"ס יחד וגם כל הע"ס כלולים מכולם ולהיות בחי' התכללות זו זהו דייקא בעולם התיקון מטעם הנ"ל.

ולכן גם האדם שלמטה לפי ששרשו מהתיקון לכן הוא כלול מכל המדות וגם כל מדה יש בה התכללות מכולם אבל בחי' דצ"ח ששרשן נמשך מהספירות דתהו שלא היה בהם בחי' התכללות לכן כמ"כ בטבע דצ"ח שיש לכל בעל חי מדה מיוחדת ואין בה מדה אחרת כלל וכנ"ל. והנה מ"מ בחי' תהו קודמת והגבה למעלה בשרשה מבחי' תיקון (וכמ"ש באג"ה קרוב לסופו כי הן מס"ג שבפנימית א"ק והתיקון ע"י מ"ה הוא יוצא מהמצח הארה בעלמא כו', ועיין מזה בהרמ"ז ר"פ וישב ד"ה חכמת המסכן וס"פ קרח). אך אעפ"כ מצד ההתכללות הנ"ל יש בתיקון מעלה גבוה שאינה בבחי' תהו. כי יש בתיקון גילוי אור א"ס שאין בתהו והוא כמ"ש בזהר קוב"ה לא שריא אלא באתר שלים פי' קוב"ה הוא עצמות המאציל אנת הוא שלימותא דכולא ואינו שורה אלא באתר שלים היינו כשיש התכללות למטה וקשר וחיבור הע"ס יחד אזי ישכון בהם אור א"ס שלימותא דכולא מה שלמעלה מע"ס ולאו מכל אלין מדות איהו כלל. משא"כ כשכל מדה היא בפ"ע אין זה כלל אתר שלים שיהיה השראה משלימותא דכולא כו'. ולכן בתיקון ע"י ההתכללות בבחי' פרצוף אדם העליון נמשך השראת אור א"ס משלימותא דכולא משא"כ בעולם התהו וזהו מעלה יתירה ועצומה דבחי' אדם שבתיקון על עולם התהו (וז"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך כו' וכמו שמצינו במ"ת ויחן ישראל באחדות אז ניתנה תורה. ועמ"ש סד"ה שניך כעדר הרחלים, ועמ"ש במ"א בד"ה ויאמר ה' הן עם אחד כו' שבמקום ההתכללות שבקדושה ממשיכים האור מבחי' עקודים בכלי

א' וזהו בחי' שלימותא דכולא שלמעלה מהתהו כי עולם התהו הוא מבחי' נקודים ועולם העקודים בחי' טעמים ובענין טנת"א הטעמים בכתר ונקודות בחכמה כו' וכמ"ש במ"א):
ג **והנה** אחר ששוכן בבחי' תיקון הארת אור א"ס שלמעלה מע"ס ע"י יכולים אח"כ ליכלל המדות והספירות בבחי' ביטול במציאות ממש יותר מקודם שהיה ההתכללות רק מחמת חלישת התגלות האור כענין רך כקנה כו' אבל לא בחי' עצמיות הביטול ממש. אכן בהגלות נגלות עליהם גילוי אור א"ס שלימותא דכולא אשר כל המדות כאין נגדו. כי כשמו כן הוא שאינו בבחי' מדה ח"ו אלא למעלה מעלה עד אין קץ אפילו מבחי' חב"ד מקור המדות.
ואזי המדות היו לאחדים ובטלים ממש כנר בפני אבוקה באורו יתי' המאיר להם ואין תופסים מקום כלל. וזהו ענין עושה שלום במרומיו בין שר של מים ושר של אש וכמ"ש באג"ה ע"פ והיה מעשה הצדקה שלום כו' ע"ש (והתכללות זו הוא בחי' ביטול אמיתי ממש שלמעלה מבחי' הביטול דרך כקנה כו' עד שאפילו כשהמדות היו בריבוי האור היו בטלים ומתכללים וכמו בעולם העקודים שודאי היה שם ריבוי האור יותר מבנקודים ואעפ"כ לא היה שם שבה"כ ח"ו והיינו מחמת קרבתן לאור א"ס שע"ז הם בבחי' ביטול אמיתי כו' והתכללות אמיתי עד שעקודים בכלי א'. ומבחי' ביטול זה נמשך אח"כ בעולם התיקון ג"כ ע"י השראת אור א"ס הנמשך בעולם התיקון שע"ז נמשך בהם הביטול האמיתי כו'. ועמ"ש בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו בענין שבת תתאה שהוא עליי' ב"ע באצי' ביטול היש ושבת עילאה הוא עד"ז באצי' ג"כ בחי' ביטול אמיתי בבחי' אין מקור החכמה כו' והיינו ג"כ כמש"כ שע"י התגלות אור א"ס בעולם התיקון נמשך ביטול עליון יותר כו'). והיינו ענין מלגאו איהו שם מ"ה דאיהו ארח אצילות ושקיו כו' היינו השראת אור א"ס ששורה בשם מ"ה דחכמה מבחי' שלימותא דכולא אשר כל אורות ומדות בטלים במציאות נגד התגלות אור א"ס ולכן איהו ארח אצילות שמקשר ומחבר לכל אורות וספירות דאצילות שיהיו מתחברין בהתכללות גמור ואמיתי (ואפשר שזהו ענין מ"ש בליקוטי הש"ס מהאריז"ל בפי' הבאת שלום בין אדם לחבירו דהיינו אסתכלותא אנפין באנפין בין האדם לחבירו שהוא האריך בזעיר. והענין כי לגבי א"א נק' המדות דאצילות זעיר אנפין כי קטן יעקב אבל ארך אפים וגדל חסד היינו שהמדות הן בלי גבול וכמ"ש בד"ה ויהי בשלח פרעה וסד"ה בכ"ה בכסלו. וזהו ג"כ ענין ההפרש בין גדולה לחסד וכמ"ש במ"א. ונמצא בכתר עליון המדות הן בבחי' גדולה ותוקף ואעפ"כ הן בהתכללות בתכלית והיינו מעוצם הביטול לגבי א"ס ב"ה וכנ"ל בענין עקודים וזהו כתר עליון כו' מלגאו איהו שם מ"ה כו' וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב

וע"פ הראיני את מראיך ולכן נק' הכתר אדם, ובפרדס ערך אדם שהכתר נקרא אדם קדמון והיינו כי א"ק הוא כתר דכללות אבי"ע כו' וכאשר נמשך מבחי' זו ג"כ בז"א דאצילות כנזכר לעיל שע"י ההתכללות נמשך ושורה בו מבחי' שלימותא דכולא זהו ענין הבאת שלום בין אדם לחבירו. ואפשר שזהו ג"כ פי' וענין מה שמו ומה שם בנו היינו ב' בחי' מ"ה שהן ב' בחי' אדם הנ"ל. והיינו ב' בחי' ההתכללות הנ"ל הא' ע"י בחי' רך כקנה הב' ע"י גילוי אור א"ס משלימותא דכולא מ"ה שמו מלגאו איהו שם מ"ה. ועיין בזהר בלק דקצ"א ע"ב ובמק"מ שם ובפרדס ערך מה דפי' מה שמו היינו חכמה עילאה כו' וכמשנ"ת ג"כ בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה. י"ל דמ"מ מקור ההמשכה הוא מבחי' כתר אלא שהוא ע"י החכמה וכנודע מענין יחוד או"א שבק"ש ששרש ההמשכה מלמעלה מעלה כו' והנה מבואר בליקוטי הש"ס שם בשם האד"ר כי בעידנא דמסתכל אריך בז"א אזי גורם זיווג בין ז"א ונוק'. וזהו שמהבאת שלום בין אדם לחבירו נמשך אכילת פירות בעוה"ז עפמ"ש בזהר בפ' בהעלותך דקנ"ו א' בגין דהאי קרן כו' וע"ד איבא דיליה וע"ש במק"מ וזהו ענין אדם דדברי הימים באלף רבתי שאתוון רברבין שרשן מבחי' כתר וע"י הארת הכתר נמשך זיווג זו"נ וזהו מ"ש בפ' מצורע דנ"ג ע"ב אדם דא שלימו דכולא. וזהו שנמנו במשנה אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז כו' כבוד אב ואם וגמ"ח והבאת שלום כו' ותלמוד תורה כנגד כולם והיינו לפי שע"י כ"ז ממשיכים אור א"א בז"א ע"י או"א כנ"ל בענין מ"ה שמו כו'. ובענין גמילות חסדים יובן ממ"ש במ"א בפי' אל עליון גומל חסדים טובים. ועמ"ש ג"כ ע"פ וארשתיך לי לעולם בשם הזהר בפי' לעולם ועמ"ש בד"ה הוי' יחתו מריביו איך ע"י המשכה זו מא"א מתמתקים כל הדינים ועיין בר"ח פי"ב משער האהבה בענין כי המלך בוטח בה' ובחסד עליון בל ימוט כו' ועמ"ש בד"ה הנה להבין שרש ענין מתן תורה בפ' יתרו גבי דוד בשתים ולא עלתה לו. וע' עוד מענין אכילת פירותיהן בעוה"ז באג"ה בד"ה וילבש צדקה כשריון). ומעתה יובן ענין נעשה אדם כו' וירדו בדגת כו' כי האדם הוא מבחי' תיקון אשר יש בו השראת אור א"ס וגם התכללות כולם כנ"ל ולכן יכול האדם דייקא לרדות ולמשול בכולם (ועיין בזהר ח"ב דצ"ד סע"ב. ח"ג דמ"ח א'.) (והנה לכן יש ג"כ באדם הבחירה. וכמ"ש הרמב"ם פ"ה מהל' תשובה שע"ז נאמר הן האדם היה כאחד ממנו. כלומר הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ וכו' ע"ש. והיינו כמ"ש במ"א שבחיר ה זו נלקחה מבחי' גבוה מאד שהוא בחי' הממשלה שהמלוכה והממשלה לחי עולמים ע"ד כשעלה ברצונו הפשוט כו' ואין מעכב על ידו ועד"ז הוא

בחי' הבחירה שניתן לאדם עד שאין מי שמעכב על ידו אך לפי שבחינה ומעלה הרמה זו ירדה ונתלבשה למטה בגוף הגשמי ובנה"ב שכלולים מטוב ורע ע"כ יכולה להיות ממשלה זו גם לבחור הרע ח"ו ה' ישמרנו וזהו וייצר כו' ויפח באפיו כו' צמצומים רבים עד שירד כח בחירה וממשלה זו למטה. אבל שרש בחינה זו נלקחה ממקום גבוה מאד ועיין בפרדס שע"ד פ"ט ומה שניתן בחירה וממשלה זו לאדם היינו לפי ששרש בחי' אדם הוא נעלה מאד כנ"ל. ולכן ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה כו' וכמ"ש הרמב"ם שם הואיל והרשות בידינו כו') ולכן איתא בספרים שהדפק שבאדם מורה על הארת אור א"ס שבתוכו וכמ"ש בלק"ת בטעמי מצות פ' וירא כי הדפק אחוריים דאבא והחיות שבתוכו הוא אור הא"ס כי התלבשות אור א"ס הוא בחכמה והדפיקו בחי' רצוא ושוב והיינו בחי' מטי ולא מטי דחכמה לפי שאור א"ס שורה בחכמה:

ד ומעתה יובן ג"כ ענין שהאדם ניזון ומקבל חיות מהמאכלים שהם דצ"ח. וגם הוא מתקן ומעלה אותם ע"י"ז. דהיינו מפני שהאדם הוא מבחי' תיקון אשר ע"י ההתכללות שורה שם אור הא"ס שלימותא דכולא וכנ"ל דאור א"ס שורה בחכמה.

ולכן יכול האדם בברכתו שמברך ברוך אתה הוי' להמשיך גילוי אור א"ס בחכמה ובחכמה אתברירו לברר הדצ"ח אשר המוצא פי ה' שבמאכל שרשו מעולם התהו רק שמחמת שבה"כ נפלו הכלים למטה בבי"ע והאורות נסתלקו למעלה במאציל העליון אמנם אחר הבירור וההעלאה של המאכל לבחי' התיקון ע"י הברכה הנה ע"י"ז מתקרבים לאורות שלהן דתהו שנסתלקו למעלה ומתגלים ומתאחדים בהן האורות דתהו. כמו עד"מ נפש האדם שמסתלקת מהגוף מחמת מיתה ה"י וצרורה בצרור החיים בג"ע, וכשיהיה תחה"מ שיתעלה הגוף תתגלה ותתלבש בו הנשמה שהיתה בג"ע כו' כמ"כ הכלים דתהו שמתו ונפלו בבי"ע אחר שנתקנו ונכללו בבחי' התיקון נתגלה ונמשך בהן נשמתן היינו האורות דתהו.

ונמצא שע"י"ז ניתוסף ריבוי אור גדול לבחי' תיקון שהוא האדם כי האורות דתהו שנסתלקו ונכללו בעצמות המאציל הם גבוהים הרבה מאורות דתיקון כנ"ל רק שמחמת תגבורת ותוקף האור לא יכלה הכלי להכיל כו' אכן אחרי שנתבררו הכלים ונכללו בתיקון שהוא בבחי' ההתכללות אז יחיה ע"י"ז האדם דתיקון שנתגלה בו אור שגדול יותר מהאדם דתיקון כו' כנ"ל (שהוא מס"ג שבפנימית א"ק כו' ונמצא נכלל בתיקון ב' המעלות שיהיה אורות גדולים כמו בתהו ואף על פי כן יהיה בבחי' התכללות ע"י"ז הארת אור א"ס שלימותא דכולא כו' מעין בחינת עקודים כו'). ובזה יובן מארז"ל (ברכות דנ"ה א' ע"פ וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה' ביחזקאל מ"א כ"ב) פתח במזבח

וסיים בשולחן כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו. כי הנה ענין הקרבנות הוא העלאת נפש הבהמה ע"י הכהן שהוא חסד דז"א מעולם התיקון וימין מקרבת ולכן כשמברך ושוחטה ומקריבה ע"ג המזבח הוא מברר רוח הבהמה שנפלה בשבה"כ ומעלה אותה לשרשה שמפני שור שבמרכבה עד שנכללת במל' דאצילות וזה נק' אכילת המזבח. מזבח היינו מל' דאצי' ועי"ז מתגלים האורות דתהו ולכן נהנים המלאכים מהקרבנות בהתגלות האורות דתהו אשר משם שרשן, וז"ש בזה"ק (פ' פנחס דרמ"א א') ואתהניין מיסודא ועקרא דילהון וכמובא באג"ה סד"ה איהו וחיוהי. וזהו ריח ניחוח להוי' שע"י הריח שהוא העלאת מ"ן מבירור נה"ב נמשך ניחוח לשון נחית דרגא והוא המשכה להוי' דהיינו שנעשה הוי' חדשה כי גם בע"ס דתהו יש שם הוי' ונתגלה ונמשך לע"ס דתיקון לבחי' שם הוי' דתיקון.

ולכן המזבח מכפר על האדם שמבחי' תיקון ע"י שממשיך ריח ניחוח להוי' כו'. וכמ"כ עכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו. ע"י אכילתו בברכה וכוונה שע"ז ג"כ מברר הדצ"ח ומעלה מ"ן משבה"כ וממשיך גילוי האורות דתהו. אך היינו ע"י שמתפלל תחלה להבטל אליו יתי' שזהו בחי' אדם דתיקון שמעלתו הוא בחי' הביטול אדם בגימטריא מ"ה ואז נק' השולחן שולחנו של אדם דוגמא שלמעלה בחי' המל' דאצי' המבררת הניצוצין נק' שולחן לאדם העליון ז"א דאצילות. ולכן ע"ז מכפר עליו כמו המזבח כו' (ועיין בזהר פ' תרומה דף קנ"ג סע"ב ודף קל"ג ע"א. ועיין ברע"מ פ' עקב דרע"א סע"ב מענין זה השולחן ועמ"ש בפ' נשא בד"ה כה תברכו כו'):

ועתה נבוא לענין תנופת הלחם ע"ג שתי הכבשים. רק מתחלה נקדים ענין השתי כבשים התמידין שבכל יום. דאיתא בפע"ח שער ה' פ"ג בענין עולת התמיד שכל עולה הוא בחי' לאה שהיא עליונה ושם הדינים הקשים כולם ולכן בא עולת התמיד כנגדה למתק דינה. ועיין בהרמ"ז ר"פ צו שהקשה שהרי עיקר זיווג של שחרית הוא דיעקב ורחל. ופי' שמ"מ צריך ג"כ מיתוק לדיני לאה כו' ע"ש. וביאור ענין דזיווג יעקב ורחל ולאה ושע"ז באו השני תמידין להמתיק הדינים כו'. כי הנה כתיב כרחל לפני גוזזיה נאלמה ורחל היינו כבש והוא בחי' מל' שנמשלה לרחל. לפי שמצינו שיש ברחל טבע ההכנעה יותר מכל הבהמות. וגם לכל רואה מעירה רחמים עליה וקולה קול המעורר רחמנות. וגם שמנחת א"ע לגזוז ולא תשמיע קולה משא"כ כל הבהמות לא ישקוטו ולא ינוחו כשיבואו לגוזזם (וכ"ז היא בחי' ההכנעה וביטול בחי' ונפשי כעפר לכל תהיה כמ"ש במ"א בד"ה אם לא תדעי לך). והדוגמא בזה בשכינה אשר יורדת להשפיע לבי"ע ומחיה גם את החיצונים וסובלת זה ויניקתם מהשערות וזהו ענין לפני גוזזיה נאלמה וכמ"ש ע"פ אלה מסעי בנ"י

כו'. וכדי להמתיק הדינים דתרין נוקבין לאה ורחל שבהם נאחזים החיצונים נאמר את הכבש אחד תעשה בבקר תעשה לשון תיקון כמו ועשתה את צפרניה ותיקון זה היינו ע"י עולת התמיד שמקריבין הכבש הגשמי ששרשה מעולם התהו ע"ג המזבח ובזה מעלים מ"ן מהרפ"ח ניצוצין ועי"ז יורד ונמשך מלמעלה מ"ד והוא ענין אש שלמעלה ארי' דאכיל קרבנין ארי' אותיות ראי' שהוא הארת שם מ"ה מחכמה המברר המ"ן ועי"ז נמתקים הגבורות דנוק'.

וזהו ענין זיווג יעקב ורחל. וכן הזיווג דלאה כי לכל נוקבא צריך המתקה לבוא מדכורא והיינו בחי' יעקב ז"א דאצי'. והענין כי רחל הוא אותיות הדבור ולאה היא אותיות המחשבה ולכן שניהם נק' נוקבא כי אותיות הוא הבחינה אחרונה רק נגד רחל שהוא דבור עלמא דאתגליא נק' לאה שהיא מחשבה עלמא דאתכסיא אבל מ"מ גם המחשבה הוא בחי' אותיות כו' והנה התחלקות הקול וההבל במבטא בה' מוצאות הפה הוא ע"י ה"ג מנצפ"ך שמחלקות הקול וההבל לחלקים כו' וזהו שבנין הנוק' אותיות הוא מהגבורות וכן הוא ג"כ באותיות המחשבה שהם באים ג"כ בהתחלקות כמו אותיות הדבור ע"י ה"ג מנצפ"ך דאימא כו' (ועמ"ש ע"פ וגבורתך ידברו להודיע לבני האדם גבורותיו כו' ובד"ה אד' שפתי תפתח) והנה ע"י השתלשלות הגבורות נמשך יניקת החיצונים שהם הדינים הקשים ויניקתם מפסולת גבורות דקדושה (ועמ"ש מענין זה בד"ה ויקחו אליך פרה בפ' חקת). אך ע"י יעקב ש הוא בחי' אז יבקע כשחר אורך המשכת אור א"ס השורה בחכמה עילאה ומלמעלה מעלה כו' עי"ז נמתקים הדינים והגבורות ולא יהיה בחי' גוזיה להפריד השערות והאותיות ביש ודבר ונפרד כו' והיינו ע"י התגלות הביטול מבחי' ח"ע כו'.

וזהו דאיתא במ"ח את הכבש אחד יעקב תעשה בבקר כו' כי יעקב הוא הממשיך בחי' כבש ממקורו ושורשו וכמו שיבוא בסמוך בענין והכשבים הפריד יעקב שממשיך מבחינת כתר וחכמה בחג"ת דז"א וזהו ענין כבש. ולכן ע"י המשכה זו שממשיך גילוי זה באותיות המחשבה ודבור מתמתקין הדינים הקשים הנאחזים בצירופי האותיות בין צירוף לצירוף כו' (ועמ"ש מענין זה בפי' פנחס ע"פ את הכבש אחד כו'. ועוד נת' מענין יעקב אז יבקע בד"ה להבין ענין משמח חתן וכלה בפי' צו. ועמ"ש עוד מענין להמתיק דיני לאה בביאור ע"פ באתי לגני כו'. וברבות נז' מענין את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני כו' בפ' ויחי פצ"ט גבי בבקר יאכל עד. נשא פי"ד רס"א ד'. שה"ש רבה ס"פ לסוסתי באסתר בפסוק גם ושתי. זח"א קל"ג א'. דרכ"ט ב'. דרמ"ד א' ח"ג דרמ"ב א'. דרכ"ו ב' ברע"מ. ועיין בלק"ת פ' קדושים בד"ה אזהרת שעטנז. והובא במק"מ פ'

קדושים בדף פ"ו ע"ב איך שע"י קרבן הכבשים מעוררים מדעת עליון דמזלא דאריך המזווג או"א ומשם ניתוסף כח לזעיר ואז מזדווג עם המל'. וזהו ענין וישע ה' אל הבל ואל מנחתו כו'):

ה **וזהו** ענין והכשבים הפריד יעקב. והנה כמעט בכל מקום בתורה נאמר כבש בי"ת קודם לשי"ן וכאן נאמר כשבים השי"ן קודם לבי"ת וכן נזכר עוד שם בפ' ויצא גבי צאן לבן.

והענין יובן בהקדי' מ"ש דאו"א מלבישים לזרועות דא"א וכמ"ש ג"כ בפע"ח בפי' עבדים היינו לפרעה ויוציאנו ה' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דאריך וכמ"ש במ"א. ואיתא ג"כ בע"ח דאו"א יונקים ממזלות דא"א אבא יונק ממזל השמיני ואימא ממזל הי"ג.

ומזלות הם בחי' שערות לבד. והענין כי לשון יניקה הוא כמו עד"מ הולד שיונק משדי אמו הנה עצם מציאות הולד הוא כבר נתהווה מבטן אמו ומה שיונק משדי אמו הוא פועל הגדלה וריבוי באברי הולד. כמ"כ פי' וענין אבא יונק ממזל השמיני היינו אחרי שכבר נאצל אבא מאור המאציל אך להיו' הגדלה וריבוי באור אבא הוא ע"י שיונק ממזל השמיני.

וההגדלה הוא להיות בבחי' פרצוף ומוחין דגדלות ואזי יוכל להשפיע למטה להיות נה"י שלו מוחין לז"א ומז"א לנוק' חכמה תתאה מל' דאצילות להחיות בי"ע ואם לא היה בו ההגדלה זו בבחי' פרצוף ומוחין דגדלות לא היה יכול להשפיע למטה בירידות המדרגות רק אחרי שיונק ממזל השמיני אשר הוא בא מחכמה סתימאה כמ"ש באדר"ז דרצ"ב א' ומשם נתגדל אור אבא אזי יכול להשפיע למטה וכנודע דדוקא מי שהוא גדול בחכמה יותר הוא שיכול להסביר השכל אף לאחרים והיינו מחמת כי דבר הגבוה יותר יוכל להשפיל ולירד למטה יותר ולכן אחר שיונק אבא ממזל הנמשך מח"ס שהוא בחי' גבוה מאד אזי יכול להשפיע למטה. אבל מקודם לזה אף שאו"א מלבישים לזרועות דא"א שהם חג"ת שבכתר עדיין לא היה בהם הגדלה זו ולא יכלו להשפיע למטה המוחין לזו"נ כו' כ"א הגדלה זו נעשה אחר שמקבל מח"ס שהוא למעלה הרבה מבחי' חג"ת שבכתר. (ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי הנ"ל גבי פי' אל עליון גומל חסדים טובים כו'. ועמ"ש ע"פ לך לך כי אב רם ח"ע ושיומשך וירד להשפיע למטה זהו ע"י שנמשך בו מאור הכתר כו' ע"ש. ועמ"ש בביאור ע"פ משה ידבר בענין תלת עלמין דנפיק מתקונא קדמאה).

והנה עכ"ז היניקה ממזלות עם היות שנמשכת ממקום גבוה מח"ס עכ"ז נמשך בבחי' ודרך השפעה חיצוניות. משא"כ מה שאו"א מלבישים לחו"ג דא"א הוא בא בהם בבחי' פנימית כי ההלבשה שמלבישי' זה לזה היא קירוב ותפיסא בעצם ומהות המלובש בו.

וכמו עד"מ התלבשות השכל במדות שמהות השכל ממש נתפס ומתלבש בהמדה והיו לאחדים כמ"כ מה שאו"א מלבישי' לחו"ג דא"א הלבשה זו הוא עד"מ התלבשות הרצון בהשכל שהוא ג"כ מתאחד עם השכל כמו עד"מ שמחמת רצונו לאיזו דבר נתהווה אצלו שכל וטעם לאותו הדבר וכמ"ש וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר כו' לא אוסף עוד כו' כי יצר לב האדם רע מנעוריו. הרי טענה זו דיצר לב האדם רע שמתחלה נמשך ממנה חובה אח"כ נולד בה טוב טעם לזכות והמלמד חובה מלמד זכות והיינו ע"י התגלות הרצון עליון בחכמה ומטה החכמה כלפי חסד כפי בחי' הרצון שהוא אריך אנפין ורב חסד כו' וזהו בחי' התלבשות שעצמיות המדות שבכתר מתלבשים באו"א. משא"כ מה שיונקים ממזלות אין זה התלבשות רק בחי' יניקה ממזלות וגם זאת היניקה נמשך רק ע"י בחי' שערות לבד.

והענין כי מחו"ג דא"א שהם ז"ת דא"א יוכל לבא ההשפעה באו"א בבחי' התלבשות ממש מעצמיות חו"ג ובבחי' סדר השתלשלות עילה ועלול ומהם נתהוה עיקר מהות או"א אכן ההגדלה והריבוי עד שעי"ז יוכל להשפיע למטה נמשך ממקום עליון יותר היינו מח"ס והוא מלמעלה מסדר ההשתלשלות עילה ועלול ולכך לא שייך התלבשות וגם נמשך רק דרך בחי' שערות כו' (ועמ"ש בספר מבוא שערים ש"ג ח"ב ספ"ה וז"ל דוגמת רישא תניינא דאריך שמתלבש בי"ג ת"ד ולא באברים לרוב העלמו עכ"ל והיינו בחי' אין שע"ז נאמר והחכמה מאין תמצא ואינו מתלבש באברים שהם חו"ג דאריך כ"א בי"ג ת"ד שהם המזלות כו'). וזהו ענין כשב. שי"ן קודם לבי"ת. אות הכ"ף היינו בחי' כתר והשין הקודם לבי"ת היינו חג"ת דאריך המדות שבכתר. שמהם נמשך הבי"ת היינו או"א תרין ריעין שמלבישים לחג"ת דא"א כנ"ל.

והנה לכאורה הרי יש ג' מוחין היינו חב"ד ולמה נזכר רק בי"ת שהם רק חו"ב. אמנם הענין הוא כמ"ש בס"י עשר ולא אחד עשר הגם שעם הדעת הם י"א אך כשהכתר נמנה אין הדעת נמנה כי הדעת אינו נחשב לספי' בפ"ע רק הוא בחי' ממוצע ליחד ולחבר חו"ב וכמ"כ דעת המתפשט במדות הוא המקשר השכל במדות ואינו נחשב בחי' בפ"ע והוא פנימית המדות וחיותן כו' וכ"ז הוא ענין כשב השי"ן קודם לבי"ת. אמנם אח"כ נמשך מחו"ב למטה חג"ת דז"א ואז נק' כבש הבי"ת קודם לשי"ן. כי השין היינו חג"ת דז"א שהם מקבלים ונמשכים מחו"ב בחי' בית כנ"ל (וזהו ענין המדות הנמשכים מהשכל משא"כ שין דכשב היינו המדות עליונות שלמעלה מהשכל וכנודע מענין טורי חשוכא וטורי נהורא ועמ"ש ע"פ שניך כעדר הרחלים כו' ועמ"ש בביאור ע"פ מים רבים כו' אם יתן איש מענין ב' בחי' מדות הנ"ל ועמ"ש בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן

המרכבה בענין ז"א בעתיקא אחיד ותליא ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שימני כחותם) וזהו נעשה ונמשך על ידי יעקב אשר הוא בריח התיכון קו האמצעי שממשיך מכתר וחכמה בז"א וכמ"ש בזהר תרומה דקע"ה ע"ב. וזהו והכשבים הפריד יעקב היינו מה שהיה שיי"ן קודם לבי"ת היינו כמו שהיה קודם השפעת חו"ב למטה בז"א והיו חו"ב מקבלים מחג"ת דאריך. המשיך יעקב מבחי' זו גם לעולם הפירוד היינו שיומשך מחו"ב המוחין לחג"ת דז"א ויהי' כבש אשר השיי"ן חג"ת דז"א יקבלו מחו"ב בי"ת המקבל מכ"ף כתר כו'.

ופי' הפריד שמזה נמשך שיהי' שני בחי' לאה ורחל וע"ז נאמר את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני כו' ונק' זיווג יעקב ורחל. וכן עם לאה. וענין המשכה זו היינו שיומשך הביטול העליון גם למטה בעולם הפירוד וזהו והכשבים הפריד כו' והיינו ע"י שנעשה בחי' כבש שנמשך הארת הכתר ומוחין דאו"א בחג"ת דז"א ומז"א לרחל מקור דבי"ע כנ"ל.

ואמנם ענין הנפת שני הכבשים בשבועות היינו לשרשן ומקורן לבחי' כשבים היינו שבחי' כבש שהשיי"ן למטה מן הבי"ת יתעלה לשרשו ומקורו בחי' כשב שהשיי"ן לפני הבי"ת. דהיינו שיתעלה ז"א לשרשו ומקורו חג"ת דאריך שלמעלה מחו"ב וזהו והניף הכהן אותם כו' לפני הוי' למעלה מהחכמה כו'.

והנה כשהשיי"ן למטה מהבי"ת נצרך להמתיק דיני לאה ורחל שלא יהי' יניקת החיצונים מבחי' השיי"ן ח"ו דהינו מהמדות וכנזכר בזהר ר"פ בראשית גבי עאלת אות שיי"ן כו' אמר לה יאות אנת וטב אנת וקשוט אנת אבל הואיל ואתוון דזיופא נטלין לך למהוי עמהון ואז נק' שקר ע"ש והיינו ענין יניקת החיצונים מהמדות עליונות דאות שיי"ן וע' בזהר הרקיע שם. (וע' בזהר פ' מקץ דר"ד א'. ובפ' תרומה דקמ"ח ב'. וע' בפע"ח בכוונת קבלת שבת).

ולכן מקריבין התמיד בבחי' התעוררות רחמים שלא יומשך האור רק בקדושה כו':

אמנם כשמניפין בחי' כבש לשרשו בחי' חג"ת דאריך שנק' כשב שם אין שום שליטה ויניקה כלל לחיצונים (וי"ל רמז לזה בכתוב ממ"ש בפ' אמור שור או כשב כו' ואח"כ נאמר והניף אותם כו' היינו שהתנופה לבחי' כשב שהשיי"ן קודם לבי"ת כו'. והנה י"ל כבש התנהגות השיי"ן מדות ע"י המוחין והוא ע"ד רך כקנה עולם התיקון אכן כשב השיי"ן קודם לבי"ת המדות שלמעלה מהשכל והם בבחי' תוקף המדות ואעפ"כ תיקון והתכללות וכענין עקודים בכלי אחד כו' וכנז' לעיל):

ו**אך** הנה תנופת שני הכבשים היו עם שתי הלחם דוקא ואיתא במשנה (פ"ה דמנחות) נותן שתי הלחם ע"ג שני הכבשים כו'. ולהבין מדוע הי' הלחם מלמעלה הרי מדרגת

חי נכבד במעלה מצומח אך הענין כמו שהאדם אף שהוא מדבר וגבוה הרבה מדצ"ח אעפ"כ בשרשן נלקחו הדצ"ח מבחי' עליונה יותר מהאדם דהיינו ענין עולם התהו הגבוה מעולם התיקון רק שנפלו למטה יותר מהאדם ע"י שבה"כ ולכן האדם מקבל חיותו מדצ"ח. כמ"כ בדצ"ח עצמן עם היות ששרש כולן מעולם התהו אך גם בתהו יש מדרגות רבות זו למעלה מזו וכשנפלו בשבה"כ הנה מה שהיה שם גבוה יותר נפל למטה יותר כנודע ממשל נפילת אבן מראש החומה כו' וכמ"ש באור החיים בענין אריה ושור וכמ"ש במ"א.

ועד"ז בענין דצ"ח שצומח הוא מדרגה שלמטה יותר ממדרגת החי היינו לפי ששרשו בתהו גבוה יותר משרש החי. ולכן בנפילתו למטה בשבה"כ לא יכול להתלבש בבחי' חי רק במדרגה שלמטה מזה היינו בחי' צומח ולכן החי ניזון ומקבל חיותו מהצומח וגם האדם שניזון משניהם אעפ"כ לחם דייקא לבב אנוש יסעד משא"כ בשר אף שמרבה דם אינו משביע כמו הלחם, ולכן אין מברכים ברכת המזון רק על הלחם דייקא והיינו לפי ששרש הצומח (ובפרט לחם וחטה דעת כו') שרשו גבוה בתהו משרש החי וע"כ אף שנפל למטה יותר מ"מ מעלת שהוא משביע נשאר בו יותר מבחי'. ולכן כשמניפים שתי הלחם ושני הכבשים לשרשן אז הלחם מלמעלה כי שם בשרשן הם גבוהים יותר לכן אדרבה עליית שני הכבשים כ"כ למעלה הוא באמצעות שתי הלחם שהם אורם יותר גבוה (ועמ"ש במ"א מענין מ"ש מרע"ה מאין לי בשר כו') והיה הנפת הלחם והכבשים בחג השבועות כי אחרי שספרו מ"ט ימי העומר בירור נה"ב והמשכת מ"ט שערי בינה ואז בחג השבועות התגלות שער החמשים המשכת הכתר כו' אז מניפים שני הכבשים היינו לשרשן ומקורן לבחי' כשבים.

ועלייתם זו הוא ע"י שתי הלחם מטעם הנ"ל והיינו כי שתי הלחם נגד תשב"כ ותשבע"פ היינו ח"ע וחכמה תתאה חכמה בראש וחכמה בסוף תשב"כ הוא כ"ב אתוון ונק' חטה וזהו לחם א' בחי' ח"ע ולחם הב' הוא נגד בחי' ח"ת תשבע"פ. והנה יש מעלה בתשבע"פ אשר בה מבואר גילוי הרצון שבמצוה איך ומה לעשות הציצית ותפילין (ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ לכן אמור לבנ"י) אכן יש בתשב"כ מה שאין בתשבע"פ והוא ענין הטעמים זרקא מקף שופר כו' שהם נגינות וזהו ויהי שירו חמשה ואלף ואין בתשבע"פ שום ביאור ע"ז (ועמ"ש בד"ה תורה צוה בפ' וזאת הברכה). והענין כמו עד"מ בהשגת השכל יש ב' בחי'. הא' מה שיכול לפרש ולהביא השכל בדיבור או בכתב והבחי' הב' הוא עצם השכל ועומק המושג מה שאינו יכול להסביר כלל בדבור. אמנם עכ"ז ע"י רמיזא יוכל לגלות דבר עצם השכל וזהו ענין לחכימא ברמיזא. ויובן יותר ע"ד מ"ש בפע"ח (שט"ז פ"א)

שהשיג האריז"ל בשעת השינה בשבת רזין עילאין מה שלא יספיק לדרוש זה בשמונים שנה. והיינו לפי שהשגתו היה בבחי' ראי' עצם החכמה ולא בבחי' שמיעה והבנה ולכן במעט רגע יוכל להשיג ולראות מה שיצטרך זמן רב לפרש בדבור כו'.

וכעין זה עד"מ הוא ענין לחכימא ברמיזא שא"צ לזה הקדמת דברים והסבר כ"א ע"י הרמיזא משיג עצם השכל ושרשו. ועד"ז הוא ענין הטעמים והנגינות שבתושב"כ שהם כמו רמיזות עד"מ שעי"ז מתגלה אפס קצה מח"ע מה שלא יוכל לבוא ולהתגלות באותיות התורה דהיינו מה שא"א להתגלות בדבור. שמה שנמשך בדבור ואותיות זהו רק חיצוניות ח"ע נובלות חכמה אבל הגילוי מפנימיות ועצמיות ח"ע א"א להתגלות בדבור ואותיות וכענין מעשה דהאריז"ל הנ"ל שלא יספיק דבור שמונים שנה כו' וגילוי זה רק ע"י טעמים ונגינות כו'.

ושרש ענין זה דשתי הלחם ע"ג שני הכבשים הוא עפמשנ"ת לעיל דמה שאו"א יונקים ממזלות דאריך זהו בחי' הגבה מאד נעלה יותר ממה שמלבישים לחו"ג דא"א כי הוא המשכה מבחי' עתיק שמאיר ע"י ג"ר דא"א בבחי' מזלות דנפקי ממו"ס כו' ובחי' עתיק הוא בחי' תחתונה שבמאציל (ועמ"ש מזה בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת). נמצא זהו גילוי בחי' עליונה יותר הרבה וזהו דשתי הלחם למעלה משני הכבשים כי תנופת הכבשים לבחי' כשבים היינו לחג"ת דא"א. ותנופת שתי הלחם אורייתא דמחו"ב נפקת מניפין אותן לשרשן ומקורן ב' מזלות דנפקי ממו"ס כי לחם בגימ' מזלא שמשם שרש המשכת הלחם (וכמ"ש במק"מ בפי' הזהר תרומה דף קנ"ג קנ"ה ובהרמ"ז שם). ועוי"ל בענין תנופת שתי הלחם עפמ"ש הרמ"ז ר"פ קרח בפי' הנחמדים מזהב ומפז כו' ששרש ומקור התורה הוא דעת דסתמו חו"ג מ"ע ומל"ת כו' וי"ל שע"ז רומז תנופת שתי הלחם כי חטה הוא דעת ושתי הלחם היינו מ"ע ומל"ת כו' והם ג"כ תשב"כ ותשבע"פ כי תשבע"פ הוא בבחי' מדרגת ל"ת שרובה סייגים וגדרים וכמ"ש במ"א.

וזהו דשתי הלחם למעלה משני הכבשים אף לאחר עליית הכבשים לשרשן בחג"ת דאריך כי בחי' דעת שרש ומקור התורה הוא דעת דעתיק כמ"ש הרמ"ז שם והוא למעלה מעלה מחג"ת דאריך. גם לפי המבואר למעלה בענין כשב שהביי"ת רומז לחו"ב ומה שאין הדעת נמנה היינו לפי שהכתר נמנה וא"כ צ"ל דההמשכה מבחי' חיצוניות הכתר. אבל בחי' דעת דעתיק היינו המשכה מפנימית הכתר כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ והשיבו את לחמכם במשקל לבחי' מתקלא ועיין עוד מזה בביאור ע"פ החלצו מאתכם כו') וגם המשכה זו נמשך ע"י ב' מזלות דא"א שמהם מקבלים או"א שזהו ההמשכה שלמעלה מסדר ההשתלשלות ומההתלבשות כו' וכמ"ש במ"א, ועמש"ל בשם המבוא שערים

ש"ג ח"ב ספ"ה. והנה לפי שהתורה נמשכה ממקום עליון מאד לכך יכלה לירד למטה בגשמיות (וכמ"ש במ"א ע"פ לך לך ובד"ה ואהי' אצלו אמון) ולכך ג"כ ע"י שתי הלחם דייקא הוא ג"כ עליית והנפת ב' הכבשים לשרשן ומקורן כנ"ל וזהו שבתנופת הלחם והכבשים איתא מוליך ומביא מעלה ומוריד מעלה היינו ההעלאה ומוריד היינו שמשם יומשך וירד להתלבש למטה כו' וכנ"ל שכדי להיות ההמשכה למטה הוא ע"י שנמשך דייקא ממקום היותר עליון כו':

בהר

פרק א

כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה' שש שנים וגו'. הנה משמעות הכתוב כי מיד כי תבאו אל הארץ ושבתה קודם שיתחילו השש שנים.
ויובן בהקדים ביאור הכתוב פתחי לי אחותי רעיתי וגו'. ופי' שאמר הקב"ה לכנסת ישראל פתחי לי בכדי שתהיי בבחי' אחותי רעיתי. הגם דכנסת ישראל נקראת תמיד בשם זה מ"מ בחינה זו פעמים שהיא בהתגלות ופעמים שהיא מכוסה ומסותרת.
ולכן אמר פתחי להסיר המכסה וההסתר כדי שתהיה בחינה זו בהתגלות. ולהבין ענין מהות בחינה זו כשהיא בהתגלות ומהו המכסה והלבוש המסתיר גילוי זה. הנה פי' אחותי הוא מלשון איחוי אלכסנדרית שבגמרא שהוא מלשון חיבור שמחבר שני דברים יחד להיות לאחדים כגוף אחד ממש.
וכך הוא עד"מ ענין האהבה הטבעית שבנפשות ישראל ממקור חוצבן שהן חלק אלוה ממעל ממש ומיוחדים בתכלית היחוד באור א"ס ב"ה ממש. וע"כ גם למטה אחר שנבראו מאין ליש וירדו מטה מטה להתלבש בגוף ונפש החיונית זאת היא מדת הצדיקים מצד נפש אלהית אשר בקרבם חשקם ותשוקתם להתכלל באור ה' ולהבטל במציאות אליו ית' בכלות הנפש ממש מעומקא דלבא, וכל ימיהם תמיד הם בביטול הנ"ל מחמת טבע נפשותם שנעשה להם טבע ואין צריכים שום התבוננות והכנה לעורר את האהבה.
וכמ"ש אם זכרתיך על יצועי באשמורות אהגה בך. וכתיב בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך. והוא ע"ד משל כאהבת אח ואחות שהאהבה ביניהם קבועה ונטועה מעצמה בטבע בתולדותם בלי שום התעוררות כלל, וזו היא אהבה האמיתית מנקודת אמת לאמתו שאין לה הפסק ועומדת לעד. משא"כ כשאין אהבה זו קבועה ונטועה בלב האדם כ"א בשעה שמעורר את האהבה בעתים מזומנים בשעת ק"ש ותפלה וכיוצא

בו ואח"כ חולפת ועוברת ממנו אין אהבה זו נקראת בשם אהבת אמת לאמתו, דהיינו מנקודת האמת ממש כ"א בשם שפת אמת מלשון שפה לפיו שהוא אימרא שסביב הבגד דהיינו שפת הבגד וקצהו. כך ע"ד משל האהבה הזאת הבאה בעת התעוררות היא שפת האמת וקצהו דהיינו התחלת האמת אבל אינו נקרא בשם אמת גמור לאמתו. ולכן אמרו בזהר (ר"פ תשא ד' קפ"ח וע"ש במק"מ ובהרמ"ז) שפת אמת תכון לעד כוננת לעד לא כתיב אלא תכון לעד וכתיב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת באמת דייקא. דהיינו בנקודת אמת ולא בשפת אמת, כי מאחר שצריך הוא תמיד לעורר את האהבה הרי לא נעשית עדיין טבע עצמותו ומהותו ממש מנקודת הלב ממש.

ומ"מ נקראת בשם שפת אמת מאחר שעכ"פ בשעה זו מעורר את האהבה מנקודת לבו כל חד לפום שעורא דיליה וגם אחר התפלה נשאר רשימו שבזכרו את ה' מתעורר רוח נדיבה בקרבו מאליו לאהבת ה' והרי נתקיים בו ג"כ מ"ש אם זכרתיך גו' [וע' בסש"ב ח"א ס"פ י"ג.

ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ אלה מסעי כו' ויכתוב משה כו' בענין תתן אמת ליעקב. ועמ"ש במ"א בענין ח' פעמים אמת באמת ויציב. הד' פעמים אמת הראשונים עד עזרת הוא רצון ותשוקת הלב להדבק בה' עד כלותו הנק' היכל הרצון ואח"כ עוד ד"פ אמת דהיינו אמת האמתי שמסייעהו מלמעלה להתאמת הד' אמת שלמטה להיות אמת אמיתי במס"נ עד כלותה כו' וע' אג"ה ד"ה וזורע צדקה שכר אמת] והסיבה שמונע את האהבה מליכנס לעומק נקודת הלב ממש. כי הנה אהבה זו מלובשת ומוסתרת בכח המתאוה לדברים גשמיים מנפש החיונית ששרשה בחי' גסות הרוח משכא דחויא החופף ומסתיר על כח ובחינת אהבה זו, ויש בה מדרגות שונות כמה מיני לבושים הקטן לפי קטנו והגדול לפי גודל מעלתו צריך הוא להסיר אפי' בחי' לבוש דק מבחי' גסות הרוח, אמרו רז"ל אין אני והוא וכו', וצריך לפתוח את המכסה, כמשל אדם שרוצה לפתוח נקב בכותל המפסיק שצריך לחתוך ולשבור הכותל עד שיעשה מקום חלל. כך צריך האדם שרוצה להיות אהבה זו תקועה בלבו ליכנס אל תוך פנימיות נקודת הלב ותוך תוכו מעומקא דלבא ממש בכלות הנפש וביטול במציאות אליו ית' להיות לו לב נשבר ורוח נשברה להסיר גסות רוחו וכח המתאוה לדברים גשמיים להיות יש ונפרד בפני עצמו רק ישים אליו לבו.

ועל זה אמרו רז"ל פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם שהיה לפני ההיכל בבית המקדש, כי הבא לטהר מסייעין אותו להסיר ממנו כל בחינת ומדרגת גסות הרוח ולהעלותו מעלה מעלה עד רום המעלות. ועי"ז יאיר אור האהבה זו תוך

פנימיות נקודת הלב ממש עד שתתבטל כח מהות הנפש כשלהבת העולה מאליה להכלל ולהדבק באורו יתי (וכמ"ש בספרא דצניעותא) (רפ"א זהר ח"ב דקע"ו ע"ב) וארעא אתבטלת וזו היא בחיי אחותי הנ"ל ומזה יבא עוד לבחיי רעיתי (ועמ"ש עוד מענין בחינת אחותי בד"ה לבבתני אחותי כלה):

ב **וביאור** ענין רעיתי הוא ע"ד מה שאמרו רז"ל ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים וכדכתיב כי לא ידח ממנו נדח ממנו דייקא כמ"ש במ"א דהיינו לאשתאבא בגופא דמלכא. ולהבין זה איך הנשמה שהיא בחיי נברא יש ודבר בפני עצמו תוכל לאשתאבא וכו'. אך הנה אמרו בזהר תלת קשרין מתקשרין כחדא אורייתא בקוב"ה וישראל באורייתא כו'. כי מפני שבחיי ומעלת התורה גבוה מבחיי מעלת ומדרגת נשמות ישראל ממקור חוצבם דאורייתא מחכמה נפקת כו' וזהו מה שאמרו רז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. אך להבין זה שהרי התורה היא ג"כ מלובשת בענינים גשמיים כמו ענין ציצית ותפילין וסוכה וכמה דיני ממונות וטענות ע"ד משל ראובן טוען כך ושמעון כך ומה ענינם בג"ע העליון ותחתון. אך הנה כתיב לכו לחמו בלחמי. כי כמו הלחם מזון גשמי שעליו יחיה האדם חיי גופו הוא ע"י שנבלע באבריו של אדם. כך התורה שנקראת מזון וחיים לנפש הרוחני צריכה היא שתבלע באברי נפשו ושבה כבשרו ממש וע"י זה הנפש תשוב אל ה' לאשתאבא בגופא דמלכא להיות נבלע בגופא דמלכא ממש. וכמ"ש אכלתי יערי עם דבשי וגו'. וזהו לחמו בלחמי מתחלה לחמו שיהי' לכם לחם ומזון ליבלע באברי נפשכם ואח"כ בלחמי.

והנה באבות מלאכות של שבת תנא סידורא דפת נקט הזורע וכו' כי כדי לעשות לחם שיהא ראוי למאכל אדם עד שיהא נבלע באבריו ושבה כבשרו צריך מתחלה עבודת הזריעה והטחינה ולישה ואפיה.

ולהבין ארבעה עבודות הללו בעבודת ה' צריך לבאר היטב בפרטיות ענין וסדר הזריעה בגשמיות על דרך משל שזורעין גרעין חטה או נוטעין גרעין פרי בארץ ומכסין בעפר והגרעין ההוא נרקב ונפסד וכח הצומח אשר בארץ מצמיח חטה או פרי כעין הגרעין הנזרע או הנטוע בארץ, כי לפי שכח הצומח אשר בארץ הוא כח כללי זורעין הגרעין ההוא להיות כעין העלאת מ"נ אל כח הצומח להצמיח כח פרטי כעין הגרעין ההוא.

והיינו לפי שהגרעין ההוא ג"כ נתהוה מכח הצומח ויש בו בחיי כח הצומח בהעלם אלא שנתגשם ונגרע ממהותו עד שנעשה גרעין. ומ"מ יש לו שייכות בצד מה אל כח הצומח הרוחני לפיכך כשנרקב ונפסד גוף הגרעין הנה כח הצומח המלובש בו בטל לגבי כח הצומח הכללי אשר בארץ ונעשה מ"נ אליו ומצמיח כעין הגרעין בתוספת מרובה על

העיקר וכן מצמיח כל מיני פירות במיני מטעמים וגוון וריח כעין הגרעין ההוא כגון אם היה הגרעין של תפוחים מצמיח תפוחים ואם הי' של ענבים מצמיח ענבים וכיוצא בהן. הגם שבגרעין ההוא אינו נראה ונרגש שום טעם וריח כלל רק כמו עץ בעלמא מ"מ הרי הוא עכ"פ ממהות הפרי ההוא ויש בו בכחו מלובש ומוסתר כל כחות הטעמים והגוונים והריח שבפרי ההוא אלא שהוא מצומצם מאד עד שאינו נרגש ונראה בו שום טעם וריח ולזאת יכול הוא להמשיך כח הצומח שיצמיח הפירות של הגרעין ההוא בכל ענייניהם בטעמם ובריחם ומראה שלהם בלי שום הסתר וצמצום כלל.

והנה ככל המשל הזה בפרטיות יתבונן המשכיל בעבודת ה' ובתורתו כי הנה התורה היא חכמתו ורצונו ית' והוא וחכמתו א' חכים ולא בחכמה ידיעא כו' ובריבוי הצמצומים והשתלשלות ממדרגה למדרגה ירדה מטה מטה עד שנתלבשה ונתגשמה בענינים גשמיים. והוא כמשל גרעין הזרע או הפרי שנלקח מכח הצומח שהכח ההוא הוא בחי' אין ממש ממאמר תדשא דהיינו אש דת (כ"כ הש"ך בשם הר"ש) והפרי הנצמח ממנו ע"י התלבשותו בארץ הוא בחי' יש מאין אבל מ"מ יש בו חיות רוחני כי טוב למאכל ונחמד למראה או שיש בו ריח. משא"כ גרעין הנזרע החיות שבו מצומצם כ"כ עד שאין נראה ונרגש בו אפילו שום טעם וריח. כך ע"ד משל התורה שנתלבשה ונתגשמה בדברים גשמיים החיות שבה מצומצם מאד כי בג"ע העליון שהוא עולם הבריאה מאירים שם חב"ד דא"ס ב"ה ומאיר אור התורה בבחי' תענוג בהשגות שכליות אלהות ממש.

ומ"מ בחי' השגה ההיא היא בחי' יש מאין לגבי מקורא דכולא חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא, משא"כ בירידתה למטה נתגשמה עד שאין נראה ונרגש בה ענין התענוג ושכל אלהות כ"א דינים והלכות בענינים גשמיים (ועמ"ש במ"א ע"פ המאמר בפי' בראשית דכ"ז ב' אעשה לו עזר כו' דא משנה כו' ע"ש). וזהו הזורעים בדמעה ברנה יקצרו כי הרי בשעת לימודו אין לו תענוג ומ"מ ברנה יקצורו כי מחמת הלימוד נעשה אור התורה זרוע בארץ העליונה, כי בחי' דבר ה' זו הלכה ובטל לגבי כח הצומח בחי' חכמה כו' ועי"ז מצמיח שכר מצוה בג"ע העליון שצדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה ומתענגים בהשגתם השגת אלקות שההשגה ההיא היא בחי' יש מאין וזיו והארה מאורה של מעלה בכח הצומח. והיינו זיו תורתם ועבודתם ממש שהוא כמו למשל הכח הצומח שמצמיח כעין הגרעין וכו'. וגופי ההלכות גשמיות הם בחי' העלאת מ"נ לגבי חכמתו ורצונו ית' המלובשים בדבר ה' זו הלכה.

והנה כמו שבזריעה גשמיות אינה צומחת עד שירקב הגרעין ויפסד וישתנה ממהותו ויהיה נקלט בארץ ממש והיו לאחדים ממש. ככה צריך להיות נפש האדם להתבטל

ממהותה ע"י מס"נ בתורה ובמצות ולהיות נקלטת ומתאחדת בארץ העליונה היא מלכותו ושכינת עוזו ע"י מס"נ זו בבחי' העלאת מ"ן כמ"ש בידך אפקיד רוחי כו' ועי"ז נקלטת ומתייחדת התורה שלמד בעוה"ז ג"כ בארץ העליונה כיחוד כח הצומח שבגרעין בכח הצומח שבארץ הגשמי.

ומזה יתבונן המשכיל להיות למודו ע"ד זה שיהי' בבחי' מ"נ ולא יעשה הטפל עיקר דהיינו שלא ישים כל מגמתו אל התורה כמו שהיא בלבושים הגשמיים בלבד כי האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, רק ישים לבו לפנימיות אלהות המלובש בה ממקורה ושרשה למעלה בחי' חכמה עילאה ולישא וליתן בדבורו של מקום, כי הלכה זו היא דבר ה' וחכמתו ורצונו מלובשים בה ואזי הוא לימודו בבחי' מ"נ ובטל לגבי חכמתו יתי' והיו לאחדים ממש:

ג **וכדי** שתתאחד ג"כ עם נפשו האלהית. הנה התפלה קרויה נפש כדכתיב ואשפוך את נפשי כו'. וצריך הוא לעורר את האהבה בתפלה מעומקא דלבא בכלות הנפש ממש במס"נ בביטול במציאות אליו יתי'. בחי' אחותי הנ"ל. שיהי' ענין מסירת נפש וביטול הנ"ל נקבע במוחו ולבו בשעת התפלה שהיא בחי' חכמה עילאה (וכמ"ש אמור לחכמה אחותי את וז"ש אחותי בת אבי היא כו' בזמנא דנטלא מבי אבא כמ"ש בזה"ק פי' אמור די' קי' ע"ב) ולכן כשלומד אח"כ ע"ד הנ"ל שיהא לימודו בטל לגבי חכמה עלאה המלובשת בתורתו. הרי מתייחדים יחד אור תורתו באור נפשו האלהית. ולזאת העת קבוע ללמוד יהי' מיד אחר התפלה וזהו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו פי' שבא לכאן נפשו האלהית ע"י מס"נ וביטול הנ"ל ותלמודו ג"כ בידו ע"ד הנ"ל.

ועבודת הטחינה בעבודת ה' הוא בחי' לב נשבר ונדכה. פי' ונדכה מלשון דכו במדוכה. וכמ"כ ענין הטחינה שטוחן ומפרר החטה עד אשר דק כקמח. וכענין שכתוב ושחקת ממנה הדק. וגם בענין לימוד התורה כתיב גרסה נפשי וגם לשון הגמרא גרסינן מלשון ריחיים של גרוסות.

ואח"כ בחי' הלישה והוא שנותן מים בקמח לחברם לעשות גוף אחד ועיסה אחת. וכך צריך לעורר את האהבה לדבקה בו יתי' ולהיות משוך אחריו כמים שלא יהי' בבחי' פירוד ח"ו. ובחי' האפייה הוא כענין מ"ש וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור.

וכתיב תקרב בלא יו"ד ויש אם למסורת, דהיינו כשהנפש רוצה להתקרב בעצמה לה' אזי תהי' בבחי' מאפה תנור כמ"ש ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד. פי' שיעורר בלבו רשפי אש האהבה מחמת בחי' אחד דהיינו מגדולתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה הממלא וסובב כ"ע וכולא קמיה כלא חשיב ממש אשר ע"כ תתלהט ותתלהב נפשו

לאסתכלא ביקרא דמלכא ותתבטל כח הנפש ממהותה ועצמותה באהבה עזה ויתירה מאהבת ה' לדבקה בו בלבד לרוות נפשו הצמאה שהיא בחי' מים כנ"ל כי כמו שהמים והאש גשמיים הם ב' הפכים בטבעם מים הוא טבע מחבר ומצרף ואש הוא בטבע מפרר ומפריד היסודות כנודע שבאש מתפרדים כל היסודות שיסוד המים יוצא בעשן ויסוד העפר נעשה אפר מפוזר כו' כך האהבה בחינת רשפי אש היא בחינה הפכיית מבחי' האהבה של בחי' מים שהיא לדבקה בו דהיינו שתשאר עצמות ומהות הנפש דבוקה בו ית'. משא"כ בחי' רשפי אש היא האהבה שמפרדת כחות הנפש ממהותם ועצמותם ותשתפך הנפש אל חיק אביה אור א"ס ב"ה ממש.

ועוד זאת היא בחי' אפייה כמ"ש וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו וגו'. ופי' נכמרו רחמיו מלשון מכמר בשרא שהוא לשון חמימות כי הרחמנות הוא מצד החמימות כי חם לבו בקרבו (וכמ"ש במ"א ע"פ הזהר במדבר קי"ח א'). כי הנה ישראל נקראו על שם יוסף כדכתיב נוהג כצאן יוסף וצריך לעורר רחמים על בחי' בנימין שנק' בן אוני והיינו להיות ממארי דחושבנא לחשוב עם נפשו איך ירדה מטה מטה כל חד לפום מה דידע אינש בנפשי' ולרחם על ניצוץ אלהות שבו.

ויבא החדרה ויבך שמה כדכתיב במסתרים תבכה נפשי דהיינו בחדרי לבו. ומ"מ ויתאפק ויאמר שימו לחם זו התורה כי צריך להיות שניהם חדוה תקוע בלבאי מסטרא דא כו'. וזהו ויבא החדרה ויבך שמה שמה דייקא.

וע"י זה נעשית התורה בחי' לחם אפוי ממש שנבלע באברין דמלכא בחי' בטול באור א"ס ב"ה ממש וכו' ע"י שנבלע באברי נפשו האלהית כו'. וזהו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. פי' שתלמודו נתייחד בנפשו והיו לאחדים. משא"כ בלא בחי' אפיי' הנ"ל לא הי' יכול ליבלע באברי נפשו ולא יכול להיות חיים ומזון לנפש כי על הלחם אפוי דוקא יחי' האדם שנבלע באבריו משא"כ אם אינו אפוי אין הקיבה מבשלתו והרי הלחם מונח בפני עצמו בקיבה ולא נבלע באברים. וככה ממש ע"ד משל בלא בחי' אפיה הנ"ל הרי התורה שלומד הוא דבר בפני עצמו ונפשו הוא דבר בפני עצמו ואינן מתייחדים יחד ולא נקרא ותלמודו בידו (ועמ"ש בפי' משפטים ע"פ ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר ולקמן בפי' בחקתי ע"פ ואפו עשר נשים כו'):

ד **אך** קודם שילמוד צריך ג"כ בחי' בא לכאן דהיינו לעורר את האהבה בתפלה במסירת נפש וביטול במציאות אליו ית' כדי שיוכל ללמוד אח"כ על דרך הנ"ל ולזאת העת קבוע ללמוד יהי' מיד אחר התפלה כו' ולכן ע"י בחי' בא לכאן ותלמודו בידו הוא בבחי' אשרי (ועמ"ש בביאור ע"פ הראיני את מראיך וממש"ש יובן לשון אשרי מי שבא. כי

אשרי הוא מלשון באשרי כי אשרוני והוא בחי' התגלות התענוג כתר כו' וזהו דייקא ע"י הלימוד שאחר התפלה כו' וז"ש בזהר פ' בהר ק"ח א' הה"ד כי תבואו וגו' ושבתה הארץ נייחא ודאי. מיהו כאן פי' ושבתה בענין אחר). וזהו כי תבואו אל הארץ פי' מיד כי תבואו (שהוא בחי' בא לכאן) ויעוררו את האהבה בבחי' תפלה בחי' נפש כמ"ש ואשפוך את נפשי הוא בחי' ארץ עליונה. אשר אני נותן לכם כי האהבה האמיתית היא הבאה מלמעלה אלא שצריך התעוררות האדם ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא. ואז ושבתה הארץ דהיינו כמ"ש בס' דצניעותא וארעא אתבטלת דהיינו שיהי' בחי' ביטול כחות הנפש במציאות בבחי' אחותי הנ"ל. שבת לה' ביטול אחר ביטול דהיינו בתחלה ושבתה הארץ בבחי' סור מרע ואח"כ שבת לה' בבחי' ועשה טוב צריך שיהיה ג"כ בבחי' ביטול הנ"ל ואח"כ שש שנים תזרע שדך אלו שיתא סדרי משנה. תזרע בארץ עליונה שנקראת שדה. חקל תפוחין קדישין. בחי' דבר ה'. להיות כמשל הזריעה הנ"ל. ושש שנים תזמור הוא בחי' תלמוד שהוא טעמי המשנה וסברותיה (והשתא א"ש מ"ש ושבתה כו' קודם שש שנים תזרע כו'. והיינו כי מקודם בחי' שש שנים תזרע ותזמור שהוא עסק התורה צ"ל בחי' המס"נ בתפלה שהוא בחי' ושבתה הארץ ארעא אתבטלת כדי להיות בבחי' בא לכאן ותלמודו בידו כנ"ל). והנה בעבודת הכרם צריך הוא לזמר דהיינו לקצוץ הקוצים המכלים את הכרם והוא ג"כ מעבודת הזריעה והנטיעה כי הזומר חייב משום נוטע משום דלצמוחי פרי עביד כך הוא ע"ד משל לימוד התלמוד שהוא בירור ההלכה שמברר איך הי' הסלקא דעתך בגמרא. וכל הקושיות הנופלים לפי הסלקא דעתך שבגמ' או אפילו הסלקא דעתך דמקשן וקושייתו בכדי לברר הלכה ברורה לכן נמשלו דברי התלמוד ליין המשמח מחמת בירור ההלכה. משא"כ המשנה נק' בשם לחם וכתיב לחם לבב אנוש יסעד.

והנה כתיב ויין ישמח לבב אנוש. וכתיב גבי יין המשמח אלהים ואנשים אלא אית יין ואית יין כו' כי כאשר מבין התלמוד כמו שהוא לבוש בלבושים גשמיים ואינו יכול להפשיטו מלבושים שלו להיות תורת אלהיו בקרבו השכלות אלהות ממש נק' יין המשמח לבב אנוש. אבל כשמתענג על ה' בהשכלתו ברוחניות התורה השגת אלקות נק' יין המשמח אלהים בשמחת אלהים וחדות ה'. והנה כתיב כי כרם ה' צבאות בית ישראל (וע' בזהר ח"א ע' צ"ו) וצריך כל אחד ואחד לעבוד בנפשו עבודת הכרם לקצוץ הקוצים דהיינו המדות נפשיות שבאדם הבאות מנפשו החיונית דהיינו קנאה ושנאה ותאוה ודומיהן בכדי לברר הטוב ואז אחר הבירור שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה'

שהם ג' מיני שבתות נגד שלשה מיני עולמות בריאה יצירה עשייה שנתברר מהם הטוב להי' ודי"ל:

פרק ב

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו וגו'. הנה פי' שבתתי הם שתי שבתות, שארז"ל (שבת קי"ח ב') אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין, והיינו ב' בחי' שבת שיש בכל שבת וכמ"ש עלת שבת בשבתו (ועמ"ש במ"א ע"פ והיה מדי חדש בחדשו גבי מדי שבת בשבתו) והיינו כמ"ש בזהר בראשית דף ה' ע"ב שיש שבת תתאה ושבת עילאה בכל שבת וע"ז נאמר את שבתתי תשמרו. וזהו שבירושלמי (פ"ק דתענית סוף ה"א) אמרו אלו היו ישראל משמרין שבת א' כתיקונה מיד הי' בן דוד בא. דאינו סותר למאמר אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כי פי' שתי שבתות היינו ג"כ שבת אחת ע"ד הנזכר.

ולהבין זה צ"ל ענין שבת. כי הנה נודע דשבת הוא בחי' עליות העולמות, והתומע"ט של כל ימי החול מתעלים למעלה בשבת, ואמנם לא שמתכללים בשבת ממש כי א"א למהות העבודה שבחול שתוכלל בשבת, אלא שיש בכל יום הארת שבת, וכמ"ש זכור את יום השבת, והוא התפלה שבה נכללים ועולים התומע"ט של כל היום, כי התפלה נק' עולת תמיד ע"ש עליות העולמות שעולים למעלה מעלה בזמן התפלה (ע' בזהר פ' פנחס דרמ"ז ע"ב ופ' פקודי דר"ס סע"ב), כמו שהשבת נק' עולת שבת ע"ש עליות העולמות שבשבת, ואח"כ התפלות של כל ימי החול עם כל התומע"ט שנכללו בהן נכללים בשבת ממש. וצ"ל ענין עליות אלו מהו דהא מלא כל הארץ כבודו, וכתיב כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, וכמ"ש בזהר דלית אתר פנוי מיני' (וכמ"ש ג"כ במדרש רבה פ' שמות פ' ב' למה מתוך הסנה ללמדך שאין מקום פנוי בלא שכינה אפילו סנה). וא"כ מהו לי' עליות העולמות וכן בפסוק נאמר עלת שבת דמשמע שעולים למעלה דוקא. ויובן בהקדים ענין ירידת הנשמות בגוף בעוה"ז שהיא ירידה צורך עליה. והנה ידוע דגם קודם ירידתן הם גבוהים מאד במדרגה, כמאמר ישראל עלו במחשבה, משא"כ אפילו במלאכים דכתיב וברוח פיו כל צבאם, וכמו שעד"מ באדם האותיות והדיבורים שמדבר הם כלא חשיב לגבי כללות נפש המדברת ולא נעשה שינוי וגרעון בה מחמת הדבורים ויכולה היא לדבר דיבורים אין קץ, כך כל העולמות והמלאכים והחיות שבהם הוא רק הארה וכלא חשיב אצלו ית' ואין תופס מקום נגדו כו'.

ואמנם נש"י עלו במחשבה, ואע"ג דגם המחשבה היא כלא חשיב אצלו ית', וכמו למשל מחשבות האדם שנמשכים מנפשו ונשמתו שאין תופסים מקום כלל ולא שינוי ולא

גרעון בנפשו מחמת המחשבות ויכולה היא לחשוב מחשבות אין קץ, וכך עד"מ למעלה המחשבה א' היא כלא חשיב כו' וכמ"ש אני הוי' לא שניתי כו' מ"מ המחשבה הוא למעלה מן הדבור שהדבור נק' לבוש החיצון, כמו עד"מ בגשמיות לבוש שאינו לובשו תמיד רק לפעמים דהיינו כשהולך לחוץ, כך הוא הדבור שהרי לא תמיד הוא מדבר אלא כשצריך לגלות לזולתו ויש מעצור לרוחו שלא לדבר, משא"כ המחשבה היא לבוש הפנימי שלובשו תמיד גם כשהוא בפ"ע שא"א להיות בלא מחשבה, ולכן לא תנוח המחשבה לעולם. והיא ג"כ נצחית כמו שהנפש עצמה נצחית (ועמ"ש בד"ה אני ישנה גבי רעיתי ובד"ה ראיתי והנה מנורת זהב) ולכן העולמות והנבראים שהתהוותן מבחי' דבור נתחדשו ונתהוו בשי"ב שאז היה עת לדבר. וגם יחזרו לאין ואפס אחר הזמן משך עמידת העולם שית אלפי שני דהוי עלמא כו' (ובמדרש רבה סדר נח פ' ל"ד מבואר ראי' מהתורה שיש גבול לעמידת העולם מדכתיב כל ימי הארץ), והיינו לפי שהתהוותם הוא מבחי' הדיבור אשר יש עת לחשות כמו שיש עת לדבר. משא"כ הנשמות לפי שעלו במחשבה היו גם קודם שי"ב וכמאמר רז"ל בבראשית רבה פ' ח' ע"פ עם המלך במלאכתו ישבו שם (בד"ה א' סי' ד') עם מלך מלכי המלכים הקב"ה ישבו נפשות של צדיקים שבהן נמלך הקב"ה וברא את העולם. וגם לכן הם נצחיים כי המחשבה היא ג"כ תמידית והשכל והמחשבה הם תרין רעין דלא מתפרשין וכהדין קמצא דלבושא מיני' וביה. אך הנשמות הם מחולקים במעלה ומדרגה זה מזה כי יש ס"ר נשמות שרשיים. (וכל שרש מתחלק לענפים וענפים לניצוצות אין קץ כו') כנגד ס"ר אותיות שבתורה אף שבתורה אין נמצא ס"ר אותיות היינו מפני אותיות המשך שהם אותיות אהוי"י שבכלל הנקודות שאינן בכתב אבל ישנן במחשבה שהקמץ הוא א' והחירק י' כו'. (וכדפרש"י ספ"ו דכתובות גבי ינחם כתיב כאילו כתיב ינאחם), אך איזו מהנקודות הם אינו ידוע כו'. וא"כ יפלא למה ירדו הנשמות כ"כ למטה וכנודע בפי' מה שאנו אומרים בכל יום המתנשא מימות עולם כו' ברחמיך הרבים רחם עלינו, שרחמנות גדולה היא על הנשמות שירדו מאיגרא רמה היינו מחשבתו ית' המתנשא מימות עולם. למטה מאד בעוה"ז בגוף ונפש הבהמית. אך הענין נודע דירידה זו צורך עלייה היא:

קיצור (ענין אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות. ענין עולת תמיד ועולת שבת. מהו פי' עלייה ויובן בהקדים ענין ירידת הנשמה לגוף שהיא ג"כ צורך עלייה):

ב **וענין** העלייה יובן ע"פ מאמר בורא קדושים ישתבח שמך לעד, כי הנשמות נק' קדושים וכמו שאומרים בשמו"ע וקדושים בכל יום יהללוך סלה דקאי על הנשמות, שמתחלה

אומרים סדר קדושה של המלאכים איך שאומרים קדוש וברוך וימלוך, ואח"כ אומרים עוד וקדושים בכל יום על הנשמות.

ואומרים כסדר מלמטה למעלה תחלה קדושת המלאכים שהמלאכים יש להם גוף, וכמ"ש בדניאל ס"י וגויתו כתרשיש וכתיב עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט, ולכן המלאכים תופסים מקום שיש מלאך גדול מהלך ת"ק שנה ויש מלאך בשליש עולם כו', והיינו הגוף שלהם גדול כ"כ שהוא בבחי' מקום ומאחר שהם בבחי' מקום הרי הם ג"כ בבחי' זמן שהמקום והזמן שניהם הם נבראים בבחי' א', ולכן יש להן עת קבוע לומר שירה, משא"כ הנשמות אין להם בחי' זמן ומקום לפי שהם בבחי' קדושים, קדש היינו מובדל שהנשמה כמו שהיא למעלה הם מובדלים מבחי' גוף לגמרי ואינן בבחי' מקום, ולכן אינן ג"כ בבחי' זמן, וע"כ שירה שלהם הוא בכל יום תמיד וזהו וקדושים בכל יום יהללוך וגם סלה בלי הפסק. כמאמר ילכו מחיל אל חיל וכל הילוך ועליי' הוא ע"י שיר דוקא. (וכמ"ש מזה בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית). וגם כי הנה וקדושים ל' רבים שיש בחי' קדושים רבים גבוה מעל גבוה עד רום המעלות, וזהו יהללוך סלה. כי הנה ההילול הוא מחמת ההשגה והתענוג באלקותו ית', וזהו הג"ע שהוא תענוג הנשמות בהשגתם מזיו השכינה ע"ד שארז"ל מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל יסורי גיהנם אף גם בשביל תענוג ג"ע התחתון, ועד"ז יש ריבוי מדרגות בעילוי אחר עילוי, הגם שבספרים לא נזכר רק ב' מדרגות דרך כלל ג"ע העליון וג"ע התחתון, היינו שלא נתגלו אלינו.

וזהו יהללוך סלה בלי הפסק, ומ"מ נאמר עליהם בורא קדושים ישתבח שמך היינו שעם כל השבח הזה של בחי' הנשמות וכל בחי' הקדושים עד רום המעלות אינן מקבלים ומשיגים אלא מבחי' שמו ית' בלבד שבבחי' זו הם מהללים סלה, וכמארז"ל נהנים מזיו השכינה.

ובזהר נק' בלשון אור וכמ"ש בע"ח אור אין סוף, פי' עד"מ אור השמש המאיר לארץ ולדרים שהוא זיו והארה ממנו ונחשב לאין ואפס לגבי עצם השמש שהוא מקור האור והזיו. עד שאין שום שינוי בעצם השמש אם מאיר אורו על הארץ או אם יחשיכו העבים או שיסתירו חלוני הבית ולא יומשך שם האור אין מכ"ז שום שינוי כלל במאור השמש. כך פי' אור א"ס הוא רק בחי' הארה המתפשט ונמשך ממנו ית'.

והנה הארה מבחי' זו ע"י צמצומים רבים נמשך להיות מושג לקדושים הנ"ל. וזהו פי' ישתבח שמך. כי הנה בחי' זו שנק' בלשון הזהר אור נק' ג"כ שם. כמ"ש בפרקי דר"א פ"ג עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו הגדול בלבד והכל הולך אל מקום אחד

וכוונה אחת, להבין ענין חיות אלקות המחיה את כל העולמות איך שאינו נוגע כלל לעצמיות רק שכל מדרש מדבר בלשון אחר ומשל אחר, וכמ"ש וידבר שלשת אלפים משל וכן בלשון מקרא הוא נק' ג"כ בלשון שם, דכמו השם אשר יקראו לו עד"מ אברהם הרי אין ערוך השם לגבי עצמותו ומהותו של האדם ואינו נוגע לו כלל שבפ"ע א"צ להשם, ועכ"ז מתלבש החיות באותיות השם וכמ"ש גבי אדה"ר ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו (בראשית ב' י"ט), הרי יש שייכות ממש להשם אל עצם הדבר ואינו הסכמה בעלמא (ועיין ברבות בראשית פרשה י"ז מזה עד אני ה' הוא שמי שקרא לי אדה"ר) והיינו שהוא ע"ד מ"ש בסש"ב שער היחוד והאמונה ספ"א וזה שמו אשר יקראו לו בלה"ק הוא כלי לחיות המצומצם באותיות שם זה שנשתלשל מעשרה מאמרות כו' ע"ש. ועד"ז בשם האדם הנה הנשמה עצמה קודם בואה בגוף אינה נקראת בשם כלל כמ"ש בפי בלק ע"פ מי מנה ובפי' ולאדם לא מצא עזר כו', והוא מהרמב"ן שם נמצא השם אינו לבחי' הנשמה עצמה והרי גם לגוף עצמו אין השם מועיל, אך השם מקשר הנשמה בגוף והחיות הנמשך מהנשמה ומחיה הגוף הוא נשרש בהשם. דהיינו ראובן חיות שלו באותיות ריש אלף כי הוא מבחי' ראיה, וכמ"ש ברבות פי' שמות ראובן שנאמר ראה ראיתי כו' וע"ש מענין שמות, ועמ"ש בד"ה יהודה אתה כו', ולאה מחמת שראתה המעשה ראו מה בין בני כו' ידעה ששרש נשמתו באותיות שמו ראובן. דהנה כל דבר הגדול הצריך לצמצם א"ע להחיות שלמטה ממנו הוא רק בבחינת שמו שלעצמו א"צ שום שם רק בכדי להתגלות לאחרים צריך שם, והנה כשמתגלה לאחרים אינו מתגלה לו בעצמיות שכלו רק שמו כו'.

והנה נראה שאותיות השם הם חומריים ואינם כלום רק שבו יש חיות מעט שמחיה את הגוף. דהיינו כנודע שהאור והחיות המתפשט מהנשמה בהגוף דהיינו החיות המתפשט בכל רמ"ח איברי הגוף אין זה מהות ועצמות הנשמה ממש אלא רק בחי' גילוי והארה ממנו, וכמ"ש בסש"ב פנ"א והמשכת הארה זו נשרש באותיות השם. לכן השם שייך דוקא בהתלבשות הנשמה בגוף שאז נמשך הארה מהנשמה להתפשט בגוף וזהו ע"י בחי' השם, משא"כ קודם ירידתה בגוף היה הארה זו כלולה במהותה ועצמותה בבחי' ביטול ממש ע"כ אין נקראת בשם כי השם הוא רק בחי' הארה כו' משא"כ מהותה ועצמותה כו'. נמצא מובן ג"כ דענין השם הוא ג"כ עד"מ דבחי' הארה כו' מה שאינו נוגע לעצמיות כלל. שכשהנשמה למעלה א"צ לשם רק כשהיא ממלאה את הגוף שהוא בחי' הארה המתפשט ממנה הוא ע"י השם.

וכך יובן למעלה מה שהוא יתׄ מחיה ומהוה העולמות עליונים ותחתונים הוא רק בבחיי שמו ולא בעצמותו ממש כי העצמות לא היו יכולים לסבול. וגם בבחיי שמו כתיב כי נשגב שמו לבדו. דהיינו ששמו ג"כ אינו בגדר מהווה ומחיה כלל אלא הוא לבדו.

ונשגב מורה על הפלגה יתירה שהוא מופלג הרבה מעולמות הנאצלים כוׄ רק כי הודו על ארץ ושמים פיי שנמשך הוד וזיו משמו לחיות ארץ ושמים כוׄ, וזהו ושמך קדוש כוׄ שגם בחיי שמך הוא קדוש ומובדל. ומה שנמשך בבחיי ממכ"ע כמו שהנשמה ממלא את הגוף. זהו רק הארה דהארה כוׄ. וזהו לכו חזו מפעלות הׄ אשר שם שמות בארץ בתהלים (סיי מ"ו טׄ) וארז"ל פ"ק דברכות (דף ז ע"ב) אל תקרי שמות אלא שמות. כי הנה יש כמה שמות לו יתׄ והיינו מחמת שהעולמות לא יכלו לסבול ולהבין האור והחיות הנמשך ומתפשט משמו הגדול ב"ה רק ע"י אמצעות כמה מיני מדרגות וכל מדרגה הגבוה המחיה את שלמטה ממנו הוא רק בבחיי שם וכולם ממנו יתברך (והוא ע"ד מ"ש באג"ה איהו וחיוהי ענין הקו והארת הקו והארה דהארה. והארה דהארה דהארה כוׄ), ולכן יש כמה שינויים בעולמות (ועׄ בפרדס שער השמות פרק אׄ שיש שני שמות שאותיותיהם שוים ועכ"ז אׄ מורה למעלה מעלה בבחיי ומדרגה יותר גבוה כוׄ ע"ש הטעם. ומזה יובן ג"כ עד"ז מה שיש למטה בׄ בנ"א ששמותיהן שוין ואעפ"כ אינן שוין במעלתן), והנה השם אינו כלום כנגד העצמיות וכאפס נחשב כוׄ. וזהו לכו חזו מפעלות הויי היא הפליאה הגדולה שהוא א"ס ב"ה המהוה כל העולמות תמיד מאין ליש בדבורו. אשר שם שמות בארץ לשון שממה שבאמת אפילו כל העולמות מריש כל דרגין כוׄ הוא רק שממה נגד עצמותו יתׄ וכמ"ש במ"א ע"פ במדבר סיני והיינו לפי שחיותם הוא רק מבחיי שֵׁמות כי ביה הויי צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב כוׄ (ועמ"ש מזה ע"פ ובבואה לפני המלך כוׄ. ועׄ זח"א ר"פ נח ד"ס ע"א). וזהו בורא קדושים ישתבח שמך שכל העליות של בחיי וקדושים בכל יום יהללוך סלה אינו אלא בבחיי שמך כוׄ ולכן אמר בורא קדושים שהם בחיי בריאה מאין ליש. כי הנה כתיב והחכמה מאין תמצא פיי כי התהוות החכמה שהוא ראשית ההשתלשלות מא"ס ב"ה אינו כמו השתלשלות שמהחכמה למטה שהוא דרך עילה ועלול כמשל באדם שיש בו שכל ומדות ומחודומ"ע שמשתלשלים זה מזה הנה השכל עצמו נמשך ומתלבש בהמחשבה, וכן המחשבה בהדבור וכן השכל ומדות כוׄ.

וזהו הנקׄ השתלשלות עילה ועלול שהוא בחיי יש מיש. ולא יש מאין. כי העילה עצמה נתפסת ומתלבשת בהעלול. וכך הוא ענין השתלשלות עילה ועלול שבאציי מהחכמה ולמטה כמ"ש בזהר בראשית, וכמ"ש כולם בחכמה עשית. שכל ההתהוות נמשכו

מהעלם לגילוי מבחי' חכמה שבתחלה היו כלולים יחד בבחי' חכמה, והוא בחי' המאמר האחד שבו יכול להבראות דהיינו שהוא הכולל לכל ט' מאמרות.

וכן הוא למטה ג"כ כשעלה ברצונו לברא העולם במחשבה א' נבראו כל העולמות בדרך כלל והוא מ"ש בראשית ברא ות"י בחוכמתא ונפרטו אח"כ בט' מאמרות בששת ימים כו'. אבל התהוות החכמה מא"ס ב"ה הוא יש מאין ממש להיות כי א"ס ב"ה הוא למעלה מעלה אין קץ מבחי' ומדרגת חכמה ולכן כדי שיהיה התהוות בחי' חכמה זהו בריאה יש מאין. (ועמ"ש מזה בד"ה ואתחנן ובפי' וירא בד"ה פתח אליהו כו' וע' בהרמב"ן בפי' החומש ר"פ בראשית במ"ש ועתה שמע פי' המקרא כו', שכמ"כ בגשמיות בהתהוות עוה"ז כללות הבריאה יש מאין הוא נתהווה ע"י מאמר דבראשית כו' אלא שנפרטו אח"כ ע"י ט' מאמרות כנ"ל, וכמ"ש במ"א בסידור ע"פ הקל קול יעקב. ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעש' לנשמע גבי ענין בראשית נמי מאמר הוא, והיינו מטעם הנ"ל שכמ"כ למעלה באצי' החכמה מאין תמצא) וזהו בורא קדושים, פי' שהנשמות שעלו במחשבה שלכן נק' קדושים, שכללותן ומקורן הוא מבחי' חכמה עילאה שנק' קדש, וכמו הבן שהתהוותו הוא מבחי' מוח האב. הנה הם בחי' בריאה יש מאין והיינו מבחי' שמך. וזהו ישתבח שמך, ולכן ירדו ונתלבשו בגוף שהיא צורך עלייה:

קיצור. (כי הנה בורא קדושים שהם הנשמות והיינו וקדושים בכל יום יהללוך סלה. עכ"ז התהוותם רק מבחינת שמך שהוא ענין הארה בעלמא שנחשב לאין ואפס לגבי עצמותו ית'. כמו שם האדם שאינו ערוך לעצמותו. וזהו אשר שם שמות בארץ וארז"ל אל תקרי שמות אלא שמות. וכמ"כ גם החכמה מקור בחי' הנשמות מאין תמצא מבחי' שנק' אין הוא בחי' שמך. משם נתהוה בבחי' בריאה יש מאין):

ג **אך** ענין העלייה מהו, וגם להבין דהנה נודע דעיקר קבול השכר הוא בזמן תחיית המתים וכמארז"ל ודע מתן שכרן של צדיקים לע"ל, שאם הפי' על הג"ע מהו ל' לעתיד הלא הג"ע ישנו גם עתה לנשמות בצאתם מן הגוף, אלא בודאי קאי על תח"ה לפי שזהו עיקר השכר ועליית הנשמות, וג"ע אינו אלא לפי שעה עד התחיי'. וגם זה צ"ל למה קיבול שכר העיקרי הוא להנשמות כשיהיו בגופים דווקא. אך הענין עפמ"ש בזהר דא"ס ב"ה הוא סוכ"ע וממכ"ע. פי' כי הנה עצמותו ית' אינו בגדר השפעה כלל (ועמ"ש ע"פ אתם נצבים), ולכן פי' אור א"ס היינו על החיות המאיר ונמשך ממנו ית' להחיות העולמות שהוא כמו זיו והארה לבד כמו זיו השמש לגבי השמש, אלא שזהו משל גשמי, ופי' המשל היינו כי לפי שעצמותו ית' הוא מחיה החיים ומכלכל חיים על כן בחי' איזה גילוי ממנו דוגמת זיו והארה לבד הוא מחיה את העולמות ומהוה אותן. עד"מ מה שהנשמה

מחיה את הגוף שהחיות המלובש ברמ"ח איברי הגוף שהן חיים מן הנשמה כח הראיה בעין וכח השמיעה באוזן כו', אין זה חלק מעצמות הנשמה ממש אלא שהוא בחי' גלוי והארה מהנשמה, כי לפי שהיא בעצמה נשמת רוח חיים ע"כ בהתלבשותה בגוף היא מחיה את הגוף וחיות זה שהגוף חי ממנה הוא כמו בחי' הארה ממנה ואין מעצמותה ממש. (וכמ"ש בשש"ב פנ"א), אלא שהנשמה מתלבשת עכ"פ עצמותה ג"כ תוך הגוף ואז נמשך הארה וחיות ממנה להחיות רמ"ח איברי הגוף, ולכן מתפעלת בעצמותה ג"כ ממקרי הגוף, אבל בהנמשל למעלה אינו כן שאינו מתפעל מהעולמות ואתה הוא עד שלא נברא העולם אתה הוא משנברא העולם כו' הכל בהשוואה אחת וכמ"ש אני הוי' לא שניתי, והיינו לפי שהוא ית' קדוש ומובדל ואינו מתלבש ונתפס בהעולמות ואפילו בהאור לא שייך בחי' התלבשות אלא אחר כמה צמצומים כו', וא"כ כ"ש שיובן שהחיות שכל העולמות עליונים ותחתונים חיים ומתהוים ממנו ית' אינו עצמותו ח"ו רק גילוי הארה לבד. ולכן הוא ית' נק' מחיה החיים מכלכל חיים כו' (ועמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בפי' כי עמך מקור חיים שגם בחי' המקור חיים הוא רק עמך טפל ובטל לך, ולכן לא נאמר כי אתה כו' כי גם בחי' חיי החיים הוא בחי' אור א"ס והוא ע"ד עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו לבד שבחי' האור כלול במאור כו'). והנה בחי' אור וגילוי והמשכה זו נק' אור א"ס כי אין קץ וגבול להארה זו מאחר שהוא עכ"פ אור וזיו עד"מ ממנו ית' הבלתי בעל גבול כו', (ונקרא ג"כ שמו הגדול ועמ"ש מענין יהא שמיה רבא מברך ס"פ שלח בד"ה אני הוי' כו' להיות לך לאלקים). ומה שאעפ"כ נתהוו העולמות בבחי' גבול ותכלית, היינו מחמת כמה מיני צמצומים שהיה בהאור שלא להיות בגילוי בחי' א"ס אלא בגבול ומדה, (כמ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות). וזהו בחי' ממלא שהוא מה שנמשך בבחי' גילוי בגבול ומדה עד"מ ומאיר בכל עולם לפי ערכו כו', וראשית הגילוי הוא בחכמה כו' וכללות בחי' זו אינו אפילו כערך טפה לגבי אוקיינוס לגבי האור א"ס ממש שאינו מאיר בבחי' גילוי והתלבשות העולמות כ"א בבחי' סוכ"ע, ואין פי' סובב שמקיף מלמעלה כי לית אתר פנוי מיניה רק שאינו מושג ונתפס כו' ולא כמו שהנשמה מתלבשת בגוף כו'.

ונק' סובב ע"ד מ"ש כאשר יהיה האופן בתוך האופן, פי' כמו עיגול קטן שבתוך עיגול גדול המקיפו מכל צדדים שלא יתכן לומר שמה שמקיף למעלה הוא מעולה יותר ממה שמקיף למטה בתחתי' האופן הקטן. כי האופן הגדול שוה הוא ממש מלמעלה ולמטה. וכך אור א"ס ב"ה הוא שוה ומשוה קטן וגדול, וז"ש מעונה אלהי קדם ומתחת זרועות עולם שהוא למטה כמו למעלה (וע' ע"פ זה ברבות ר"פ ויצא הוא מקומו של עולם ע"ש

גבי ויפגע במקום וע' בלק"ת פ' כי תשא ע"פ הנה מקום אתי), ולכן ההארה המתלבשת בעולמות להיות ממכ"ע היא כלא חשיבא לגבי ערך אור הגנוז ונעלם שאינו מתלבש ונק' סכ"ע, וכנודע פי' מלת ערך במספרים שאחד במספר יש לו ערך לגבי מספר אלף אלפים כו', אבל לגבי דבר שהוא בבחי' בלי גבול ומספר אין כנגדו שום ערך במספרים כו', וכך אין ערוך אור הנמשך ומתלבש בעולמות לגבי עיקר האור מה שאינו נתפס ומתלבש בעולמות (וכמ"ש כ"ז בסש"ב פמ"ח). וזהו ענין עליית הנשמות ע"י ירידתן בגוף בעוה"ז כי אע"ג דעלו במחשבה היינו בחי' ממכ"ע שמקורן מבחי' חכמה עילאה (וגם פי' בורא קדושים ישתבח שמך ששרשם מבחי' שמך ושבעה שמות שאינן נמחקין הם התפשטות בבחי' ממכ"ע כמ"ש במ"א בד"ה מראיהם ומעשיהם). והעלייה הוא ההתגלות אור הסכ"ע שיהי' לע"ל בזמן התחיי', ולכן יהי' גילוי זה לנשמות בגופים דייקא כי לפי שהוא שוה ומשוה כו' ואין שייך בו מעלה ומטה כו' לכן יהיה הגילוי גם בעשייה ממש. והנה עלייה זו וגילוי זה נמשך דוקא ע"י קיום מעשה המצות בעוה"ז, (ולכן מה"ט ג"כ הוא שלע"ל יהי' הגילוי בעשייה דוקא לנשמות בגופים כו'), שבשביל זה ירדה הנשמה בגוף כדי לקיים מצות מעשיות דוקא כמ"ש היום לעשותם, ולכן הנשמה באה בגלגול כמה פעמים עד שתשלים קיום כל התרי"ג מצות לפי שע"י קיום המצות דוקא יהיה זה הגילוי דלע"ל.

והענין כי שכר מצוה מצוה. פי' שהמצוה עצמה היא השכר ע"ד שיתבאר. כי הנה תכלית ויסוד כל המצות הוא להפוך היש לאין דהיינו שיהיה ביטול היש, וזשארז"ל הוקשה כל התורה לתפילין. כי בתפילין כותבין אחד על קלף גשמי ששרשו מק"נ שהוא יש ונפרד ונכלל בבחי' אין שנעשה כלי לאלקות השורה עליו בחי' אחד כו', וכך הוא ענין כל מצות התורה.

ומה גם בקרבנות היו רואים ביטול זה בפו"מ שעיקר הקרבן הוא שיוכלל הבהמה או העוף בבחי' אש שלמעלה שהיה יורד בגילוי ממש ה"ז ביטול היש לאין בפו"מ. וכן ג"כ ענין מצות הצדקה שהממון שייגע עליו בכל רמ"ח איבריו עד שהרויחו נותנו לעני דלית ליה מגרמיה כלום ה"ז ביטול היש לאין (וזהו בחי' חסד לאברהם שנמשך מצד הביטול כמ"ש ואנכי עפר ואפר וכמ"ש בד"ה ארץ הרים ובקעות), וכן הוא ג"כ מצות תלמוד תורה הגם שהוא המשכת אלקות למטה. אבל ההמשכה הוא ע"י ביטול היש וכמ"ש ודברת בם כו' סמוך לבכל נפשך. כי הנה צ"ל פי' ובכל נפשך שהוא אפילו נוטל את נפשך וא"כ הל"ל ובכל גופך, (וע' בת"ז ד"י ע"א). אך הענין דקאי ג"כ על ודברת בם דכתיב בתריה שכל מה שיקרא וישנה מקרא ומשנה לא יהי' נפשו מסך מבדיל

כאלו עושה וקורא ושונה, אלא כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך כו' אני המשנה המדברת בפיך כו' ב"ש וב"ה אלו ואלו דברי אלקים חיים כו', ושלשה דברים אלו הם כללות כל המצות כמארז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה שהוא קרבנות ועל גמ"ח. וכמ"כ כל פרטי המצות שתכליתם ויסודם הוא ביטול היש לאין (וכמ"ש ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' כו' הרי שתכלית המצות הוא בחי' יראה). אמנם ביטול זה אינו אמיתי שהרי מ"מ יש הוא אלא שמבטל א"ע. אך מ"מ הוא אתעדל"ת שעי"ז אח"כ יהיה בחי' אין ממש ע"ד יחוד עולם האצי' באי"ס ב"ה דאיהו וגרמוהי חד שהע"ס הם בבחי' ביטול אמיתי לאור א"ס ב"ה המלובש בהם כו', וכך יהיה גילוי זה חסד דרועא ימינא למטה בעולם העשייה ממש יהי' הגוף ודרועא ימינא כלי למטה ג"כ בעולם העשייה להשראת אור א"ס כמו בחי' חסד דרועא ימינא כו', (וזשארז"ל ב"ב ע"ה ב' עתידים צדיקים שיקראו בשמו של הקב"ה. וע"ש בפרש"י) והיינו ע"י אתעדל"ת דביטול היש שנתן צדקה בידו כו'. וחכמה ומוח האדם יהיה כלי לבחי' חכמה עילאה ממש שאור א"ס מלובש בה, והיינו ע"י עסק התורה ע"ד הנ"ל כו', והיינו ע"י גילוי אור הסכ"ע דקמיה באמת כולא כלא חשיבי' ואצילות עם עשייה שוין, וזהו ששכר מצוה היא המצוה בעצמה כי עיקר המצוה הוא ביטול היש לאין וזהו עצמו הוא השכר של המצוה אלא שהשכר הוא גילוי אין אמיתי ממקורא דכולא ושהביטול ע"י גילוי אא"ס ב"ה וביטול זה ישנו בכל א' מישראל. שהרי כל א' מבטל א"ע מעט לפי ערכו, אם ע"י אתכפיא או ע"י אתהפכא ועי"ז יהיה לו חלק לעוה"ב, ולכן מאן דלא כרע במודים שאין לו בחי' הודיה וביטול כלל ארז"ל דלא יקום בתח"ה כו':

קיצור. (והנה אור א"ס ב"ה הוא סוכ"ע וממכ"ע שבחי' סכ"ע עם היותו ג"כ בחי' אור ושמו לבד עכ"ז הוא א"ס ממש ולכן נקרא שמו הגדול. אבל בחי' ממכ"ע המתלבש בתוך העולמות הוא רק הארה מצומצמת. ושרש הנשמות מבחי' ישתבח שמך היינו מבחי' ממכ"ע מבחי' חכמה והעלייה הוא גילוי סוכ"ע. וגילוי זה נמשך ע"י מעשה המצות. שכללותן תורה ועבודה וגמילת חסדים שתכלית יסודתם ביטול היש. ועי"ז נמשך השכר מצוה גילוי בחי' אין שלמעלה מהחכמה מה שהחכמה תמצא מבחי' זו דרך יש מאין):

ד **והנה** מעתה יובן ג"כ ענין שתי שבתות כהלכתן. כי הנה השבת הוא עליית העולמות והעלייה היינו ג"כ בחי' ביטול, וכמו ענין עלייה דלע"ל שהוא ג"כ בחי' ביטול הנ"ל. והענין כי הנה פי' וישבת ביום השביעי הוא עד"מ מאדם שעשה איזה מלאכה כמו שכותב איזה שכל, הנה צריך שכלו לירד עד שיתלבש בהמדות והמחשבה, ואח"כ יורדים כולם ומתלבשים בכח המעשה.

ואחר שנח ממלאכתו חוזרים כל הכחות ומתעלי' ונכללים בכח השכל ובעצמות הנפש כו'. וכך עד"מ ששת ימים עשה ה', היינו ירידת החכמה והמדות ע"י כמה צמצומים להתלבש בעשרה מאמרות כו', ולכן נז' הכל שם אלקים במעשה בראשית שהוא בחי' צמצומים כו', ובשבת כתיב ויכל אלקים היינו שכלו ופסקו הצמצומים ועולה ונכלל בשם הוי' שהוא בחי' סכ"ע, וכמו עד"מ הנ"ל עליית השכל והמדות שנשפלו שחוזרים ומתעלים לשרשן, וז"ש שבת להוי' וכמ"ש אני הוי' חוקר לב בוחן כליות שלפי שאני הוי' בחי' סוכ"ע שהוא למטה כמו למעלה המשפילי לראות בשמים ובארץ שמים וארץ שוים, לכן אני חוקר לב וכליות שאין שום דבר מסתיר לפניו ית' וכחשכה כאורה כו', ולכן בשבת שנאמר שבת להוי' היינו עליות בחי' ממכ"ע בסכ"ע (ועמ"ש בפ' בשלח סד"ה להבין ענין לחם משנה). ולכן הוא עליות העולמות שגם העולמות יש להם עלייה והיינו ג"כ בחי' ביטול שמתבטלים מיש לאין, וזהו פי' ויכולו השמים והארץ כו'. ויכולו לשון כלות הנפש וביטול כו' שבשבת הם בבחי' עלייה וביטול וכדלקמן, (וכן לשון שבת ג"כ השבתה שהוא ענין ביטול), והיינו מחמת גילוי בחינת סכ"ע שעי"ז נמשך הביטול כנ"ל בענין שכר מצוה מצוה. (והנה מה שנק' בחי' זו עלייה והלא לית אתר פנוי מיניה ונמצא למטה כמו למעלה. אך הענין כמ"ש במ"א בענין כורע בברוך וזוקף בשם כי כורע היינו המשכה וזוקף היינו העלאה. כי יש ב' בחי' בגילוי אלקות הא' כמ"ש וירד הוי' שהירידה הוא ענין המשכה למטה, ופי' למטה ר"ל למטה במדרגה שנראה העולם למטה כמו שהוא בבחינתו ומדרגתו רק שנמשך בו גילוי אלקות כי הוא ית' כל יכול, אבל הבחי' הב' הוא מ"ש לע"ל עין בעין יראו שהוא בבחי' עלייה ממטה למעלה ומלאה הארץ דעה שגם הארץ תשתנה ממהות' ותזדכך עד שתמלא הארץ דעה את ה', והוא כמשל ב' בנ"א שהא' עומד במקום גבוה והב' במקום נמוך וכדי שיתחברו יש ב' אופנים כו'. וזהו ענין כורע בברוך וזוקף בשם שהם ב' בחי' הנ"ל, ולכן בשבת שנאמר שבת להוי' זהו בחי' עליות העולמות כענין וזוקף בשם כו'). והנה מבואר למעלה שיש ב' מדרגות בבחי' הביטול. הא' ב חי' ביטול היש לאין והוא אתעדל"ת לבחי' גילוי ביטול האמיתי דהיינו שיהיה גילוי בחי' אין ממש היינו אור א"ס ב"ה מה שהוא בבחי' סכ"ע ואינו מושג כלל ולכן נק' אין, (ופי' אין כמ"ש באדר"ז דרפ"ח ע"ב ובג"כ ע"ק אקרי אין כו', ועמ"ש ע"ז במבוא שערים שער שלישי ח"ב פ"י, וע' בזהר שלח דקנ"ח ב' ע"פ היש בה עץ אם אין. ובפי' הרמ"ז שם במ"ש והוא הנק' אין כו' ע"ש). וע"י גילוי זה יהי' הביטול אמיתי. וכך יובן שיש ב' בחי' אלו בשבת וזהו ענין שתי שבתות כהלכתן שיש בכל שבת, דהיינו שבת תתאה ושבת עילאה. והנה להבין ענין שבת תתאה צריך להקדים תחלה

ענין מצות שביעית הכתוב בסדרה זאת. שנק' ג"כ שבת כמ"ש ושבתה הארץ שבת לה' שהוא ג"כ בחי' שבת ועלייה שהיש בטל לאין כי שש שנים שזורע וחורש וקוצר לעצמו הוא בחי' יש ודבר והארץ ופירותיה הן שלו דוקא, נמצא הוא בחי' יש ודבר ובשביעית הוא בחי' ביטול היש ולכן נעשה הפירות הפקר (וגם ארעא אפקרא רחמנא לצורך אכילת הפירות) (בנדרים דמ"ב ע"ב). רק שיוכל לזכות מן ההפקר כאדם אחר הזוכה מן ההפקר כו' ולכן כתיב ולבהמתך ולחיה כו' שכל זמן שחיה אוכלת בשדה כו', וזהו מצות ביעור בשביעית שמוכרח להוציאם מן הבית.

וזהו ביטול היש בפ"מ. וגם מה שתלה הכתוב אכילת אדם באכילת חיה שכשכלה לחיה מן השדה אסור לו לאכול וחייב לבער. היינו מפני שהוא ביטול היש עד שאדם ובהמה שוים. וזהו מפני שהוא שבת הארץ ועלייה בבחי' סכ"ע, כי הנה התחלקות המדרגות דצח"מ זהו מצד בחי' ממכ"ע שבאדם מתגלה בחי' חכמה שלא נתגלה ונמשך בחי' זו בבהמה וחיה שנתגלה בהם רק בחי' החיות בלבד כו', (ועיין בסש"ב פמ"ח). אבל כשמתבטלים לגבי בחי' סוכ"ע שמקיף על כולן בהשוואה א' הרי כולן שוין כי בבחי' סובב נאמר אדם ובהמה תושיע ה' בהשואה א' והיינו בחי' בהמה רבה כו', (עמש"ל בד"ה והניף הכהן ובפי' עקב בד"ה ויאכילך). ולכן באכילת שביעית אדם ובהמה שוין. והיינו ע"י התגלות סכ"ע. ואמנם כ"ז הוא ענין ביטול היש לאין. והיינו כענין בחי' ומדרגת שבת תתאה, אבל שבת עילאה הוא למעלה מבחי' זו.

וביאור הענין הוא דהנה מצינו שנאמר בתורה גבי שבת ב' לשונות הא' כמ"ש וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה. שהוא השבת והעלייה מכל אשר עשה דהיינו מבחי' עשייה. הב' מ"ש אח"כ כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא. שהוא בחי' שבת ועלייה גם מבחי' בריאה. עם היותו למעלה מבחי' עשייה, וכמ"ש אשר ברא אלקים לעשות שהבריאה הוא רק מקור להיות מזה אח"כ בחי' עשייה ובשבת שבת ג" כ מבחי' מלאכתו אשר ברא כו', והן הן בחי' שבת תתאה ושבת עילאה. כי הנה וישבת מבחי' אשר עשה היינו עליות עולמות התחתונים שנק' בכלל בחי' עשייה אצלו ית' ובשבת הם מתעלים למעלה מבחי' עשייה, וזהו והנה טוב מאד ויכולו השמים כו', פי' שהוטב והוכשר בעיניו סדר ההשתלשלות שנעשו על אופן ויכולו לשון כלות הנפש שנעשו בענין שיוכלו להיות בבחי' כלות הנפש מלמטה למעלה בבחי' רצוא ושוב וכל בחי' העליות הללו הוא עד עלייתם בבחי' חכמה שהיא ראשית ההשתלשלות כי אבא מקנן באצי' שהוא בחי' ביטול חכמה היא כח מ"ה, משא"כ בבי"ע אין מתגלה בחי' חכמה

וכמאמר אימא מקננא בכורסייא, ועליי עולמות ע"י הביטול היינו ליכלל באציי אשר שם גילוי ח"ע שבו מלובש אור א"ס.
וע"ז נאמר וישבת מכל אשר עשה. שהרי גם בחכמה כתיב והחכמה מאין תמצא שנק' בריאה יש מאין לגבי אור א"ס ב"ה. וזהו בחיי שבת תתאה והוא ענין ביטול היש לאין וכן הוא בענין שביעית.
והנה כן הוא ג"כ ענין המצות שהם ג"כ ביטול היש לאין. אמנם השכר שיהיי עי"ז לעתיד היינו בחיי גילוי עצמות אור א"ס הסכ"ע הוא בחיי אין שממנו תמצא החכמה עילאה. וזהו בחיי ומדרגת שבת עילאה והוא מ"ש כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא שהחכמה נקרא בריאה כנ"ל.
והנה חיות והתהוות החכמה הוא רק מבחיי שמו וזיו בלבד וכמבואר למעלה בפיי בורא קדושים ישתבח שמך כו' ושמו בגימ' רצון. אבל עצמותו יתי הנק' בעל הרצון ונקרא מאור פיי מקור האור הוא למעלה מעלה מהיות מקור לחכמה ובשבת יש בחיי עליות העולמות כ"כ עד שהחכמה עולה ונכלל במאצילה הסכ"ע וזהו בחינת שבת עילאה. ובחיי ביטול זה זהו ענין כתר שהוא לשון שתיקה כתר לי זעיר (באיוב רסי' ל"ו), דפירושו המתן לי מעט ודום שהוא ענין שתיקה. והוא ענין סייג לחכמה שתיקה. סייג הוא גדר ומקיף שלמעלה מהחכמה הוא השתיקה והביטול וכענין משתאה לה מחריש. וכמ"ש במ"א בענין כבד פה וכבד לשון דמשה כו', וזשארז"ל בירו' כתיב שבת להי אלקיך שבות כהי מה הוא שבת ממאמר אף אתה שבות ממאמר אר"ח בדוחק התירו שאילת שלום בשבת:
קיצור. (וזהו ענין שתי שבתות כהלכתן. כי שבת העלייה מבחיי ממכ"ע בסוכ"ע ועי"ז נמשך בחיי הביטול. ויש בזה שני בחיי. שבת תתאה הוא ענין ביטול היש לאין בבחיי חכמה כח מה. ושבת עילאה בחיי שלמעלה מהחכמה):
ה **וזהו** את שבתותי תשמרו. פיי שבתותי היינו בחיי שבת תתאה שהוא ביטול היש לאין, ושבת עילאה שהוא ביטול האמיתי שב' שבתות אלו ישנן בכל שבת כנ"ל (וע' מענין את שבתותי תשמרו בזח"א ה' ב' ח"ג פב"א. ת"ז ריש תקון כ"ד). ופי' תשמרו שבאמת שבת הוא בחיי מתנה שנותנים אותה לנו מה' רק שאנו צריכים לשמור שלא יפסידו אותה ח"ו ע"י איזה קלקול וגרמא בנזקין המונע גילוי זה כמו אפילו דברים שאדם דש בעקביו שקר וגסות, וכמ"ש דובר שקרים לא יכון לנגד עיני ובגסות אין אני והוא יכולים לדור בעולם א'. והנה הרבותא היא על שבת תתאה שהוא ביטול היש שגם זה אינו אלא בחיי תשמרו דהיינו שצ"ל שלא יהיה ביטול זה גופא בבחיי יש שהוא ביטל עצמו ע"י כחו (וכמ"ש

ופלגשו ושמה ראו מ"ה שעושה יש ודבר מהביטול והוא שרש השתלשלות והתהוות היש גשמי דסט"א כו'). אלא הכל מאת ה' כי הגם שהבחירה ניתנה בידי האדם עכ"ז אלמלא עוזרו אין יכול לו וגם ארז"ל היה בעיניך כרשע כו' (וכמ"ש הפי' בסש"ב פכ"ז). וזהו את שבתותי שב' השבתות הם שלי כו'. ומקדשי תיראו פי' מקדשי קאי על התורה כי המקדש שלמטה הוא מעשה ידי האדם שלמה המלך בנה אותו, אבל התורה היא מקדשו של הקב"ה ממש וכמארז"ל אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה (ועיין בסש"ב פנ"ב שהתלמוד והמשנה נמשכים מהיכל קה"ק דבריאה יצירה כו' נמצא ד' אמות של הלכה הם בחי' מקדשי ממש. ועיין בע"ח שער כסה"כ פ"ה דשרש היכל קדה"ק שרשו מאד נעלה. ועמ"ש בביאור ע"פ שבת שבתון בשם זהר הרקיע פ' בראשית). והענין כי התורה הוא המשכת אלקות בבחי' פנימית כמו שבהמ"ק היה גילוי השכינה והוא בחי' ממכ"ע. ושבת הוא העליות בבחי' סכ"ע. ולכן אמר עם היות דשבתותי תשמרו שהוא עליות בבחי' סכ"ע, עכ"ז ומקדשי תיראו אני הוי' פי' אני הוא עצמותו ית' הוא ממש הוי' שהוא מה שנמשך להיות ממכ"ע ביו"ד נברא העוה"ב כו' וכולא חד.

וזהו אורייתא מחכמה נפקת פי' נפקת היינו התגלותה היא מחכמה אבל מקור חוצבה הוא למעלה מן החכמה כי התורה היא פי' וביאור המצות שהם רצון העליון תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן גימ' תר"ך כתר, והנה גבי מקדשי נאמר תיראו (ועיין מזה ברבות בשיר השירים בפסוק כמגדל דוד ובסדר בשלח פכ"ט ע"פ נורא אלקים ממקדשך. ובזבחים קט"ו ב' ובסדר ויצא ס"פ ס"ט ע"פ מה נורא המקום הזה ובזח"ב ע"ט א') והטעם כי לפי שבחי' מקדשי הוא ההמשכה בבחי' גילוי ואור פנימי לכך נמשך מזה היראה מצד הגילוי (ועמ"ש בד"ה וירא ישראל כו' וייראו העם כו' ובסש"ב ס"פ כ"ג):

פרק ג

ביאור הדברים ע"פ את שבתותי כו'. ענין תשמרו ותיראו יובן בהקדים ענין בחי' שם שארז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו לבד. כי הנה השמות הם המחברים האורות עם הכלים, פי' עד"מ שם האדם שבו ועל ידו הוא פונה לקוראי בשמו אבל כשהוא בפני עצמו אינו צריך לשמו כלל, נמצא ענין בחי' השם הוא שבו ועל ידו ממשיכים אותו שיהיה נמשך ומתגלה. כמו כן יובן למעלה ענין השמות הוא שהם המחברים האורות עם הכלים. (וע' מ"ש בד"ה בעצם היום הזה יצאו כל צבאות בפי' בא דשם נת' דשאר השמות מלבד שם הוי' הם בהכלים דע"ס. אך מבואר במ"א בשם הבעש"ט נ"ע דאין ר"ל שהשמות הן הכלים עצמן דהא הכלים הם המדות והשם קאי להבורא עצמו שהוא עצמו כביכול נק' אל וכמאמר אליו ולא למדותיו אלא מ"ש

שהשמות הן בהכלים פי׳ שהם החיות וההארה מאור א״ס המלובש בהכלי ומחיה את הכלי כי הכלים יש בהן חיות מאור א״ס מלבד האור המלובש בהם. וזהו ענין שאר השמות שאינן נמחקין אמנם שם הוי׳ הוא המשכת האור בהכלי שמחבר וממשיך האור בהכלי). והנה ענין השמות למעלה הם בחי׳ האותיות ע״ב ס״ג מילוי יודי״ן מילוי ההי״ן כו׳ והנה עד״מ למטה אף שהתהוות האותיות הוא מן השכל עכ״ז אין מהות האותיות מערך מהות השכל כלל שהשכל עצמו הוא מהות השכלה וההשכלה מעורר את המדות להיות מתאוה עד״מ למה שהשכל מורה שהוא טוב ונמצא שהמדות יש להם שייכות ממש להשכל ומתאחדים זע״ז אבל אין כן האותיות שהם רק לבושים להשכל. (וכמו הלבוש שאינו מתאחד כ״כ עם המלובש בו וכלבוש תחליפם ויחלופו אבל התאחדות המדות עם השכל הוא כמו התאחדות הגוף עם הנפש שהיו לאחדים ממש והיינו לפי שהאותיות הם בחי׳ דומם משא״כ המדות ועמ״ש בפ׳ בראשית ע״פ וייצר כו׳ ובד״ה בכ״ה בכסלו בפ׳ וישב גבי חומת בת ציון, ועמ״ש מענין לבוש וגוף בד״ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו). דהיינו שמ״מ אי אפשר לתפוס את השכל רק ע״י אותיות והם בחי׳ לבושים הפנימים שגם המדות שבאדם אין מקבלים שפע השכל להיות נמשך במדה אלא ע״י האותיות שהרי מחשבה שחושב השכל הוא בחי׳ אותיות. (ועד״ז יובן ענין השמות למעלה כמו שם ע״ב דיודי״ן הוא המביא אור דחכמה שיתלבש בכלי החכמה כמו שהאותיות מחברים השכל והמדות עד״מ). והנה עפ״ז יובן מעט מ״ש בע״ח בענין הצמצום שהיה באור א״ס ונשאר מקום פנוי (כמ״ש בשער עגולים ויושר ענף ב׳) ואיתא באוצ״ח בתחלתו בהג״ה דמ״ש מקום פנוי וחלל הוא לאו דוקא כי נשאר שם רשימו מהאור, אבל לגבי הא״ס נק׳ חלל ובע״ח אינו מבואר ענין הרשימו רק בספר עמק המלך ביאר זה שהוא בחינת אותיות רל״א שערים פנים ואחור כו׳ (וע׳ מזה ג״כ בזהר הרקיע בפ׳ בראשית על דט״ו ובמק״מ שם. ועמש״ל ע״פ אני ישנה ולבי ער. בענין האותיות שאלוני כו׳) והיינו שהצמצום היה שלא יהיה גילוי האור א״ס ע״י האותיות, וז״ש בע״ח שהאור נסתלק ופי׳ דאיך שייך נסתלק כי אינו בגדר מקום, ועוד דהלא את השמים ואת הארץ אני מלא כתיב אלא דר״ל שהוא בבחי׳ העלם ואינו מתגלה ע״י האותיות ולא כמו קודם הצמצום שהיה נמשך ומתגלה האור ע״י האותיות רק האותיות לבד נשארים בלי גילוי האור וזהו ענין הרשימו כו׳. דהנה עד״מ למטה הרי האותיות מהותן ועצמותן אינן ערוך למהות השכל. רק שהם כמו לבוש לבד ויכולים להבין על ידם השכל.

והיינו מי שהוא חכם. אבל מי שאינו חכם ואין לו לב להבין השכל רק מ״מ תופס ומשיג האותיות לבד הרי השכל הוא בבחי׳ הסתלקות ממנו לגמרי היינו בבחי׳ העלם. ואע״פ

שתופס האותיות הרי הם מצד עצמן אינן שייכים למהות השכל כלל א"כ השכל הוא בבחי' העלם והסתלקות ממנו ומה שתופס האותיות זהו כמו רשימו בלבד.
ויובן זה יותר כמו עד"מ בדיבור תוספת שהשכלת ר"י בעל התוספת נכתבה בדיו ונייר הרי אין הדיו ונייר מערך מהות השכלת ר"י המונחת ומיוחדת עמו בגנזי מרומים רק שהחכם והלומד יוכל להבין ולעמוד על ההשכלה ע"י אמצעות האותיות (והיינו לפי שהוא חכם ויש לו לב להבין מצד עצמו) עם היותן גשמיים בדיו ונייר. אכן מי שאינו חכם לא יבין כלום מההשכלה ואף שתופס האותיות היטב מ"מ ההשכלה היא בהעלם והסתלקות ממנו כיון שאין ההשכלה מערך מהות האותיות מצד עצמן. וכך עד"ז יובן הנמשל למעלה בענין הצמצום שנסתלק האור להיות בבחי' העלם היינו שלא ניתן להיות גילוי האור ע"י האותיות, (כמו עד"מ למטה שהרי ע"י האותיות לא יובן השכל כלל רק למי שהוא חכם ומבין מצד רוח חכמתו ובינתו, אבל הרי יש מי שתופס האותיות לבד ואינו מבין השכל כלל. וכך עד"מ למעלה הצמצום הוא שלא יהיה גילוי האור רק האותיות עצמן). וזהו צמצום עצום שהאור א"ס נסתלק שהרי הוא בבחי' העלם ממש רק רשימו נשאר והוא ענין האותיות ואותן האותיות הן הנק' שמות. וכמש"ש בע"ה שם ס"ג וכו' ומיו"ד אחרונה שבשם ס"ג נתהווה עולם התהו. וז"ש בזהר בראשית דט"ו בקע ולא בקע כו'. (ובביאור האדרא מהאריז"ל עמש"ש דקכ"ח סע"ב תי"ו רשים רשימו לעתיק יומין כו' וז"ל מ"כ מהרב זלה"ה הנה כבר ידעת כי תוך בחינה אחרונה שבמאציל נעשה מציאות כל העולמות וכאלו נאמר דרך משל מל' שבמל' שבא"ס עם היות שאין צודק ח"ו שום תואר וספירה בא"ס, נמצא שהתי"ו אחרונה שבכל האותיות היא האצילה הכל ומכאן השורש שגם בעולם האצילות מל' דא"ק יורדת ונעשה עתיק בראש א"א והוא ת' שבסוף אותיות א"ק וזהו תי"ו רשים רשימו לע"י ולכן האותיות מתחילים בתשר"ק שהם בסוד חותם המתהפך והבן זה מאד עד כאן מצאתי כתוב בשם הרב זלה"ה עכ"ל שם. ולפמש"כ מובן כי גם כללות האותיות כולם הם רק בחי' היותר אחרונה אלא שהתי"ו היא ג"כ בחי' האחרונה שבהאותיות והיא האצילה הכל וז"ש ד"מ מל' שבמל' כו' וזהו תי"ו רשים רשימו כו'):

ב **ומעתה** יובן ענין בורא קדושים ישתבח שמך ומבואר למעלה הפי' שכל בחי' הקדושים שברום המעלות בעולמות עליונים התהוותן הוא רק מבחי' שמך שהם אינן ערוך למהותו ועצמותו והם בריאה יש מאין וקאי ג"כ על נש"י שעלו במחשבה שהוא בחי' אותיות שנק' שמך כו'.

והענין כי קדש היינו בחי' חכמה שהיא הנק' קדש. ופי' קדושים לשון רבים וכמאמר וקדושים בכל יום יהללוך סלה היינו כי יש בחי' חכמה עד רום המעלות היינו חכמה דאצילות חכמה דעקודים חכמה דא"ק ועוד למעלה מבחי' א"ק. נמצא יש מדריגות הרבה מאד בחי' חכמה זה למעלה מזה וזהו קדושים לשון רבים.

והתהוותן נק' בורא קדושים שהם בריאה יש מאין כי לגבי עצמות המאציל נקראים בשם בריאה ממש שהרי הוא ית' הוא למעלה מעלה אין קץ מכל בחי' ומדרגות היותר עליונות שבבחינת חכמה כמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ט. רק שנמשכו ונתהוו מבחי' הרשימו שהם האותיות שנשארו אחר שנסתלק מהן האור א"ס כנ"ל.

וזהו שבריאת כל בחי' הקדושים הוא רק מבחי' שמך שהוא בחי' אותיות וכמ"ש בע"ח שא"ק נקרא אדם דבריאה הגם שבריאה הוא למטה מאד שהם בחי' נפרדים שלמטה גם מבחי' עולם האצי' וע"ז נאמר ומשם יפרד כו' אמנם לגבי עצמות המאציל גם א"ק אדם דבריאה יחשב כי אצילות נק' אדם דעשייה כולם בחכמה עשית להיות שאצילות הוא בחי' כלים מדת החסד מדת הדין בחי' מדה וגבול כו' ויש בהם התחלקות חסד בפ"ע וגבורה בפ"ע והתכללות חו"ג כו' לכן נקרא עשייה. ועולם העקודים שאינו בבחי' התחלקות עדיין אלא כל הע"ס הם עקודים בכלי אחד נק' אדם דיצירה (וכ"ה בזהר בזהר הרקיע בפ' בראשית בדף ט"ו בפי' מהר"ר מאיר פאפרוש על מאמר בריש הורמנתא כו' שכתב כן ע"ש הרב ז"ל), וא"ק שהוא למעלה גם מעקודים כי עקודים הם ע"ס ממש אלא שעקודים בכלי אי אבל א"ק הוא למעלה מזה אלא אעפ"כ הרי הוא מקור לע"ס וסוף כל סוף יתהוה ממנו בחי' אצילות לכן נקרא אדם דבריאה שלגבי המאציל גם הוא נק' בריאה יש מאין (ועמ"ש בד"ה תקעו גבי עלה במחשבה לברא את העולם במדה"ד כו' שמש ומגן כו' ע"ש):

ועפ"ז יובן ג"כ ענין ירידת הנשמות בגופים שהוא צורך עלייה הגם כי גם מקודם ירידתן גבהו מאד דרכיהן שעלו במחשבה רק מי שנשמתו מבריאה היינו מבחי' מחשבה דבריאה ומי שנשמתו מיצירה היינו ממחשבה דיצירה כו' ושנשמתו מאצילות היינו ג"כ ממחשבה דאצילות וס"ר נשמות הן ס"ר אותיות שבתורה הגם שבכתב אין נמצא ס"ר אותיות בתורה. היינו מפני אותיות המשך שהם אותיות אהוי"י שבכלל הנקודות שאינן בכתב אבל ישנן במחשבה אך איזו מהנקודות הם אינו ידוע כו' (פי' שהוא ע"ד דאיתא בגמ' בכתובות דס"ט ע"ב ינחם כתיב ופרשי"י אין לך לומר פת"ח בשום אות אא"כ אל"ף או ה"א סמוכין לו או ע"פ הנקודה שתחתיה והיא באה במקום אות כאלו כתוב ינאחם עכ"ל, הרי שהנקודה שתחתיה באה במקום אות כאלו כתוב אל"ף או

ה"א וכן בוי"ו ויו"ד ולכן עם חשבון אותיות אלו שהיו צ"ל רק שנקודות באו במקומן יש ששים רבוא אותיות בתורה ואיזו מהנקודות הוא אינו ידוע לנו). והנה להבין ענין הירידה צורך עלייה למעלה מבחי' שעלו במחשבה, יובן בהקדים ענין השבת שיש שבת עילאה ושבת תתאה והיינו מ"ש וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה שהיא השביתה מבחינת עשייה זהו שבת תתאה ומ"ש עוד אח"כ כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא זהו שבת עילאה.

והענין כי שבת הוא בחי' עליות העולמות עשייה ביצי' ויצי' בבריאה ובריאה באצילות כו' עד רום המעלות שגם א"ק עולה במאציל העליון. כי השבת הוא עד"מ אדם ששובת ונח מאיזו מלאכת עבודה שבשעת המלאכה נתלבש השכל ונשפל בעשיית המלאכה וכשפוסק ממנה חוזר שכלו לאיתנו ועולה למעלה להשכיל ענינים רוחניים שלמעלה מעלה מהשכל שבהמלאכה שנק' מילין דהדיוטא כו'.

וכך עד"ז יובן למעלה ענין העלייה בשבת עד רום המעלות. אך הנה עליי' שעד אצילות היינו עליי' בי"ע באצי' נק' שבת תתאה וענין עלייה זו הוא כי הנה עם היות שהאצי' אינו בערך עצמות אור א"ס ממש מ"מ הרי הוא אלהות ממש. משא"כ בי"ע הם נפרדים ממש ובעלי גבול עד שיש להם בחירה לעשות ח"ו הפך רצונו ית' וכמארז"ל במט"ט דמחו לי' שתין פולסי דנורא כו'. ואינן בערך האצילות. ולכן עלייתם באצילות היא עלייה עצומה ונפלאה שהנברא עולה ונכלל בבורא שיהיה מתלבש בו אור א"ס ב"ה (שבאצילות מלובש אור א"ס ב"ה בכלים דאצילות שהקו מסתיים באצילות, כך עד"ז כשע"ס דבי"ע מתעלים באצילות הרי מלובש בהן אור א"ס ב"ה ממש) והיינו ע"י הביטול כי בבי"ע הם בחי' יש מי שאוהב מיכאל באהבה גבריאל ביראה זעות מחיל כסא כו'. אבל יש בחינה שלמעלה מאהוי"ר והיינו בחי' הביטול כי אברהם הוא בחי' אהבה אבל משה ונחנו מה היינו בחי' ביטול כבד פה ולכן משה מלגאו ויעקב מלבר. ומזה יובן למה ג"כ הבחינה מה שבכל יום יש הארת שבת הוא בחי' שמונה עשרה משום כי תפלת שמונה עשרה כריעות והשתחוואות זהו בחי' ביטול קול דממה דקה כו', (ולכן שמ"ע באצילות דהיינו ע"ד בחי' שבת) ועליות התומ"צ של כל היום הוא ע"י התפלה, הגם שהתורה היא למעלה מתפלה מ"מ להיותה נשפלה בקול גשמי לכן צריכה להתעלות על ידי התפלה עולת תמיד כו', וכ"ז נק' שבת תתאה וזהו בקבלת שבת שמוסיפים מחול על הקדש. ולכן ג"פ הבו כנגד ג' עולמות בי"ע עד השתחוו להי' בהדרת קדש הוא בחי' אצילות ולכן ר"ת קבלה. היינו קבלת שבת שהוא עליי' בי"ע באצילות (וגם קבלה היא באצי', ועיין במבוא שערים שער שלישי חלק שני ספט"ו בענין עלייה זו דבריאה כו' ע"ש). ויש

בו מחלוקת הפוסקים אם הוא אסור במלאכה מדאורייתא. ואח"כ בכניסת ליל שבת ממש מתחיל עליות האצילות ערבית הוא עליית המל' חקל תפוחין כו'. ואח"כ ביום הוא עליות הז"א ואו"א עד שגם א"ק עולה עליי' עצומה במאציל העליון. שהרי גם א"ק הוא בריאה יש מאין (וכמו שבת תתאה הוא עליות בי"ע באצילות כך ג"כ שבת עילאה היינו עליות בי"ע דאצילות שהרי החכמה נק' אשר ברא בריאה יש מאין והחכמה מאין תמצא ועלייתה בבחי' כתר שהוא אצילות שבאצי'. וכך העליות עד רום המעלות עד שגם א"ק שנק' אדם דבריאה ועלייתו הוא באצילות היינו באור א"ס ב"ה כי בכללות העולמות שא"ק נק' בריאה יש מאין כו' הנה אצילות אינו אלא בחי' אור א"ס פי' הגילוי מא"ס ב"ה כי אצילות מלשון ויאצל שהוא הפרשת הארה כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אלה מסעי נמצא דרך כלל שבת הוא בחי' אצילות) וזהו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות, פי' אשר ברא היינו א"ק שנק' אדם דבריאה לעשות היינו אדם דאצילות שנק' אדם דעשייה שא"ק הוא מקור ושרש לאצילות כמש"ל וזהו בחינת שבת עילאה. ושבת תתאה הוא מ"ש וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה. (והגם שאצילות נק' עשייה ושבת תתאה הוא רק עליות בי"ע. אך באמת גם ליל שבת שאז עליות המל' דאצילות הוא ג"כ שבת תתאה ולכן וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה זהו שבת תתאה כי המל' היא עשייה שבאצילות. ושבתא דיומא עליי' ז"א וחכמה כו' זהו התחלת שבת עילאה מכל מלאכתו אשר ברא שהוא בריאה דאצילות כנ"ל. ובזהר בראשית דף ה' ע"ב שבתותי דא שבת עילאה ושבת תתאה כו' את לאסגאה תחום שבת כו' י"ל שבת עילאה ותתאה יום שבת וליל שבת ואת לאסגאה היינו מה שמוסיפים מחול על הקדש שהוא עליית בי"ע באצילות ובמק"מ שם פי' שבת עילאה ותתאה עתיק וז"א כו'):

ג **והנה** ביאור ענין שבת תתאה יובן ממצות שביעית שנק' שבת שבתון שיש בו ג"כ בחי' עליות אלא שאין העליות רק מבי"ע לאצילות ולכן נאמר ושבתה הארץ שאין שביתה בשביעית אלא למל' דאצילות שהוא מקור דבי"ע לבד ולכן לא נאסר רק עבודת הארץ. אבל מאצילות ולמעלה אין שום עליי' וכמ"ש בלק"ת בטעמי מצות פי' בהר.

ומ"מ יש בו בחינה שאדם ובהמה שוין דהיינו לענין מצות ביעור בשביעית שהוא מצוה לבער פירות שביעית מן הבית כשכלה לחיה מן השדה שנאמר לך ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול כל זמן שחיה אוכלת מן השדה אתה אוכל ממה שבבית כלה לחיה מן השדה חייב לבער אותו המין מן הבית כו'. והענין כי אדם ובהמה יש גם בבי"ע פני שור ופני אריה חיה בכלל בהמה (ויש ג"כ בחי' פני אדם)

והחיות נושאות את הכסא כמשל המרכבה שמגבהת הרוכב למקום שאינו יכול להגיע בעצמו כו' כי שרשן מעולם התהו אלא שנפלו. אבל לאחר שמתברר הטוב מהרע (וחיות המרכבה הם לאחר הבירור) הם מעלים לשרשן לתהו. ולכן ע"י עלייתן מביע"ע לאצי' בשנת השביעית (שאז הוא עליי' בריאה לאצילות) אזי אדם ובהמה שוין, כי אצי' הוא בחי' מקיף לגבי בריאה ובחי' סכ"ע דבי"ע וכמ"ש במ"א בפי' אדון עוזנו צור משגבנו כו' אדון עוזנוהוא בחי' מל' דאצי' שנעשי' עתיק לבריאה וזהו צור משגבנו היינו בחי' מקיף לבריאה מגן משגב היינו מקיף ליצי' ולעשייה כו'. ולכן אדם ובהמה דבריאה עם היות שאין ערוך בחי' בהמה לגבי בחי' אדם מ"מ לגבי אצי' שניהן שוין ממש (וע"ד שנתבאר בענין משה שממשיך הדעת לבי"ע לפי שאדם ובהמה דבריאה שוין לגבי דעת דמשה כו' עמ"ש מזה ע"פ ואלה המשפטים, ואפשר עד"ז בקידוש דליל שבת שממשיכים הדעת לנוק' שהוא מקור דבי"ע בכלל זה שיומשך הדעת אפילו לנשמות שלנו בחי' בהמה דבי"ע מטעם הנ"ל דאדם ובהמה שוין לגבי המקיף סוכ"ע כו'). ועד"ז יובן ענין שבת תתאה שהוא עליי' בי"ע לאצילות שהוא עליי' עצומה כו' כמובן. והנה לע"ל יהיה גילוי הסובב שהוא בחי' עצמות האור מקור כל המקיפים והוא אור א"ס שלמעלה מהקו כו' ועתה הוא בהעלם ולא שסובב מלמעלה אלא כמ"ש הלא את השמים ואת הארץ אני מלא רק שהוא נעלם מכל כו'. וזהו את שבתותי פי' ב' השבתות שלי הם כי גם שבת תתאה שהוא ביטול והתכללות באצילות נק' שבת שלי כי בי"ע לגבי אצילות אין ערוך כנ"ל (מענין אדם ובהמה כו' ולכן אנו מצווין בשבת על שביתת בהמה מדאורייתא). וע"ז נאמר תשמרו שאתם מוטל עליכם רק לשמור מה שנותנים לכם כענין מתנה טובה יש לי בבית גנזי כו' והיינו ע"י השמירה מכל דברים המונעים הגילוי ואפילו עוונות שאדם דש בעקביו כגון שקר וגסות וכמ"ש במ"א. וגם פי' תשמרו היינו עד"מ כמשל השמירה שהיא מבחוץ כך הנה התגלות זו הוא רק בבחי' אור מקיף ושרש כל המקיפים מהאור שלמעלה מהקו ושבת בחי' מקיף ואפילו שבת תתאה (הוא מאיר בבחי' מקיף ולא בגילוי ממש בנפש והיינו מטעם הנ"ל דשרש כל המקיפים הוא מהמקיף עליון סכ"ע כו') ותורה בחי' א"פ כדלקמן. ויובן ענין מקיף עד"מ כשאדם חושב איזה דבר במחשבתו הרי אותו דבר מוקף במחשבתו ומחשבתו מקפת הדבר ההוא כולו ואעפ"כ אין אותו דבר משתנה ומתפעל ע"י.

והנה למעלה ג"כ כתיב אני ה' חוקר לב בוחן כליות ותעלומות האדם נגלו לפניו והנה מחשבתו ודעתו של הקב"ה שיודע את כל הנבראים מקפת אותן בפועל ממש והרי הקב"ה יודע העתיד כמו העבר ואעפ"כ אין ידיעה זו מכרחת האדם ויש לו בחירה לטוב

או להפך ח"ו להרהר רע כו' והיינו לפי שידיעה זו אין נמשך ממנה השפעה וגילוי בהאדם רק מקיף אותו. (ועד"מ כמו שמחשבת האדם אין גורם התפעלות ושינוי בדבר שמקיף במחשבתו כנ"ל הגם כי לא מחשבותי מחשבותיכם כתיב שמה שמחשבת האדם מוקף בה איזה דבר אין הדבר ההוא מוקף בה בפועל ממש רק בדמיון מחשבת האדם ודעתו ולכן אין הדבר ההוא מתפעל ומשתנה ע"י מקיף זה שהרי אין יכולת במחשבתו לנגוע בהדבר כו'. אבל הקב"ה דכתיב ביה כי לא מחשבותי מחשבותיכם הרי מחשבתו ודעתו שיודע את הנברא מקפת כל נברא בפועל ממש. וכמ"ש בסש"ב פמ"ח מ"מ כתיב כי אל דעות שיש ב' בחי' דעת הא' בחי' דעת עליון שאינו מאיר רק בבחי' מקיף ולכן אף שמקיף בפו"מ מ"מ אין ידיעה ומקיף זה מכריח הבחירה, וזהו יכולת הקב"ה להיות ידיעתו זו שבבחי' דעת עליון רק בבחי' מקיף מרחוק עד שלא יתפעל ממנה האדם ולא תגרום לו שום הכרח כלל ממש ע"ד שאין מחשבת האדם גורם התפעלות באבן שמצייר במחשבתו ואף שמחשבת האדם אינה מקיף באמת כלל רק בדמיון לבד, אבל ידיעת הקב"ה הוא מקיף בפועל ממש מ"מ יכול הוא שגם מקיף זה שבפועל לא יגרום התפעלות. וזהו שמ"מ אינו רק בחי' מקיף דייקא). ויש בחינה למטה מזו שמשם נמשך ההשפעה בפנימי' להאדם כמו ששואל המלאך טפה זו מה תהא עלי חכם וכו' נמצא הקב"ה נותן בו חכמה הרי נמשך בחי' זו בפנימית להיות חכם. אבל בחי' דעת עליון הוא בבחי' מקיף ולכן אינו מכריח הבחירה כו'. ועד"ז יובן ענין שבת שמאיר על האדם בחי' עליונה מאד והיינו בבחי' מקיף כו':

ד **ומכל** מקום צ"ע אם המשל דמקיף דידיעה מכוון לענין המשכת המקיף בשבת כי הנה ענין הידיעה שאינו גורם שום התפעלות והכרח בהבחירה צ"ל דהיינו משום שהוא בחי' המקיף שמרחוק כי יש ב' בחי' מקיפים. הא' שאע"פ שהוא מקיף ואינו מאיר בפנימי' עכ"ז נמשך התפעלות ממנו כמו שהאדם מתפעל כשמתפלל בצבור משום המקיף דאכל בי עשרה שכינתא שריא וזה נק' מקיף הקרוב שמאיר בהא"פ. הב' מקיף הכללי שמקיף בהשוואה א' ואינו מאיר בפנימי כלל ולא נמשך ממנו התפעלות וכמ"ש כ"ז ס"פ שמות בביאור ע"פ הבאים ישרש כו', וא"כ הידיעה שאינה מכרחת הבחירה כלל היינו משום שהוא בבחי' מקיף המובדל, ובשבת הרי יש נשמה יתירה שהוא התגלות מבחי' הרצון עליון (כמ"ש במ"א ע"פ ויקהל משה כו'). ולכן אפשר כי שבת תתאה ושבת עילאה עם היות שניהם בחי' מקיף כנ"ל בפי' שבתותי תשמרו. מ"מ י"ל שבת תתאה הוא מקיף הקרוב וממנו נמשך הארה והתפעלות כו' ושבת עילאה הוא מקיף העליון מקיף למקיף כו'. וגם במ"א נתבאר שבשבת נכנסים המקיפים דחול בבחינת

פנימים ונמשכים מקיפים עליונים יותר, וגם נתבאר במ"א בפי' ושמרו בנ"י את השבת לעשות את השבת שע"י ושמרו את השבת נמשך כח ועוז שיוכלו לעשות את השבת הבא אח"כ, ועמ"ש סד"ה לסוסתי בענין טלא דנטיף מעתיקא בג' סעודות דשבת שמזה נמשך הכח לאתעדל"ת כו'.

והנה מכ"ז יובן ענין ירידת הנשמות צורך עליי' ועיקר העליי' לע"ל ליום שכולו שבת. והענין כי הנשמות שרשן מבחי' מחשבה שהוא בחי' בריאה והעלייה בבחי' אצילות וכנ"ל דשבת הוא עליית בריאה באצילות ועיקר העלייה בחי' שבת עילאה וזהו ענין הגילוי שלע"ל. כי הנה שרש הנשמות הוא מבחי' א"ק כי עלה במחשבה היינו בחי' א"ק כמ"ש במ"א וירידתן משם ירידה צורך עלייה היינו בחי' שבת עילאה שהוא עליות עד שא"ק שנק' אדם דבריאה עולה באצילות שהיא גילוי אור א"ס ממש אך עכשיו הגילוי רק בבחי' מקיף והוא בחי' סובב אבל לע"ל יהי' התגלות המקיף בבחי' גילוי ממש כו' ועיין מ"ש ע"פ ואכלתם אכול מענין הנשמות החדשות שיומשכו לע"ל מבחי' סכ"ע ממש שלמעלה מהקו ויתעטרו בהן נשמות הצדיקים לע"ל וכמ"ש בספר הגלגולים פ"ז שזה יהיה באלף השביעי שהוא שבת עילאה ממש.

והנה לכאורה צ"ע לקשר דרוש זה דעליית שבת הוא אפילו בא"ק שגם א"ק עולה כו' עם מ"ש סד"ה למנצח על השמינית דא"ק הוא למעלה מהעליות דשבת כו' ע"ש. אך באמת לק"מ שהרי גדולה מזו מבואר במ"א דאפילו הבינה נק' ממחרת השבת פי' שהוא למעלה מבחי' שבת כי שבתא דליליא ושבתא דיומא הם זו"נ ובינה היא למעלה מזה כו' ובמ"א מצינו בזהר דשבת הוא בינה כמ"ש בזהר (ח"ב דס"ג ב' ודפ"ח א') א"ו היינו משום דכמה בחי' יש בשבת שיש בחי' בשבת שבינה נק' לגבי בחי' זו ממחרת השבת והיינו שבת סתם. אבל יש בחי' בשבת שנק' שבת שבתון וזהו בחי' בינה וזהו דרך פרט באצי' עצמו.

וכמ"כ יובן בכללות העולמות שיש בחי' בשבת שלגבי זה נק' א"ק למעלה מעליות דשבת ויש עוד בחי' שבת ששייך גם בא"ק וכמשנ"ת שבשבת נאמר ב' בחי' מכל מלאכתו אשר ברא ומכל מלאכתו אשר עשה. אשר בחי' השבת מכל מלאכתו אשר עשה אדם דאצי' שנק' עשייה וא"ק שכולל אבי"ע בהשוואה א' הוא למעלה מעליות זו דשבת, אבל בחי' שבת מכל מלאכתו אשר ברא לעשות זהו שייך גם בא"ק וכנ"ל (וע' בלק"ת פ' קדושים ע"פ את שבתותי ב' שבתות הדר העליון כו' והוא יסוד דא"ק שהוא פנימי' א"ק כמ"ש סד"ה למנצח על השמינית. אלמא דשבת עילאה זה שייך בפנימי' א"ק כו'. ועיין פע"ח בהקדמה לשער השבת פ"ד וכן עולין כולן עד א"ק. וע' בטעמי מצות פ' בהר בתחלתו עד

המאציל העליון פי׳ אפילו אריך כו׳ כל הנאצלים כולן כו׳ וצ״ע בספר הגלגולים ספי״ז ועיין במב״ש ש״ג ח״ב ס״פ ט״ו):

ה **ומקדשי** תיראו. פי׳ מקדשי קאי על התורה כמארז״ל משחרב בהמ״ק אין להקב״ה בעולמו אלא ד״א של הלכה. והתורה היא בחינת א״פ ולכן נאמר ע״ז תיראו כי היראה נמשכת ע״י הגילוי מקרוב (וכמו וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק דהיינו כדי לנוח מעט מהיראה הגדולה שמקרוב, ובקי״ס ע״י הגילוי וירא ישראל כו׳ ויראו העם כו׳). ובשבת שהוא אור מקיף נאמר תשמרו. ואומר הטעם אני הוי׳ פי׳ אני אותיות אין עצמות אור א״ס דלית מחשבה תפיסא בי׳ הוא הוי׳. והוי׳ הוא האור הנמשך באי״פ כי יו״ד צמצום והוא בחי׳ חכמה שלהיות התהוות החכמה מא״ס ב״ה הוא ע״י צמצום שנשאר רשימו וכמש״ל. ואח״כ ה׳ בינה הרחבת השכל כו׳ והרי גם אור זה המאיר בבחי׳ א״פ הוא מאור א״ס (הוא בחי׳ הקו שהאור מעין המאור כמ״ש באג״ה ד״ה איהו וחיוהי) וכולא חד ולכן ומקדשי תיראו כו׳, (וע׳ בת״ז ריש תיקון כ״ד ועמ״ש מענין הצמצום דיו״ד ע״פ המאמר זח״ג אחרי דע״ט ע״ב הביאו עלי כפרה). ואפשר לומר שזהו ג״כ הסמיכות כבד את אביך ואת אמך לזכור את יום השבת וכן בפי׳ קדושים איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו, והוא ע״ד ברע״מ פי׳ קדושים דפ״ב ע״א ודא איהו תורת ה׳ כו׳ ודא איהו כבוד דאבא ואימא כו׳ שתשב״כ נק׳ מוסר אביך ותשבע״פ נקרא תורת אמך והתורה היא א״פ ושבת א״מ וכולא חד וכנ״ל.

ובפי׳ וענין שהתורה נק׳ מקדשי היינו כמ״ש בסש״ב פנ״ב שהתלמוד נמשך מהיכל קדשי קדשים דבריאה שבו מתלבש מל׳ דאצילות ולכן נק׳ א״פ בחי׳ אצי׳ הנמשך ומתלבש בבריאה אבל שבת בריאה עולה באצילות ממש ולכן נקרא א״מ ועד״ז ג״כ שבת עילאה ומ״מ כולא חד וכמ״ש בע״ח שער כסה״כ דהיכל ק״ק הוא כחב״ד דבריאה ונשמת היכל ק״ק הוא אורות המתנוצצים מכח״ב דאצילות כו׳ וכמ״ש במ״א.

והנה עפ״ז י״ל בענין תקנת שבת שבמוסף שבת דאיתא בפע״ח שער השבת פ״כ שהוא מיוסד על סדר תשר״ק והוא הארת כ״ב אתוון המאירין במוחא עילאה מתתא לעילא בסוד מ״ש בזהר תי״ו רשים רשימו לעתיק יומין דלית דכוותי׳ ועמ״ש מזה בביאור האדרא מהאריז״ל בדף קכ״ח סע״ב גבי תי״ו רשים רשימו כו׳.

וע׳ עוד בענין האותיות בהרמ״ז ר״פ ויקרא בענין ופרחין גו אוירא שהוא ענין תוספת אור אל האותיות מאוירא דא״א כו׳. ועד״ז י״ל גם כאן שזהו ענין תשר״ק שבמוסף בחי׳ תוספת אור אל האותיות שהם בזו״ן כי אתוון בינונין בז״א ואתוון זעירין במל׳, ועתה במוסף שבת נמשך להם תוספת אור מהכתר ולכן נמשך זה ע״י בחי׳ מל׳ דא״ק שנעשה

ע"י וזהו תי"ו רשים רשימו כו'. ועמ"ש בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הבכורים כו'.

והנה לפמ"ש שבשבת יש עליי' עוד עד רום המעלות שגם א"ק עולה באור א"ס ב"ה א"כ ממילא מובן שגם בזה יתפרש ג"כ ענין הנ"ל ע"ד מ"ש האריז"ל שהתי"ו הוא בחי' אחרונה שבמאציל אשר היא האצילה הכל כו' ובספר ע"ה שער השני פ"ז כ' ג"כ בענין התי"ו כו'.

והנה מבואר למעלה בענין בורא קדושים ישתבח שמך שהתהוות א"ק ואפילו בחי' חכמה שלמעלה מא"ק הוא מן הרשימו שנשאר אחר הצמצום והסתלקות האור כו' ובשבת הוא עליי' א"ק באור א"ס שהוא מה שנסתלק בבחינת העלם מאיר בו בגילוי כנ"ל וזהו שעלייה זו הוא ע"י תי"ו כי תי"ו רשים רשימו כו' וע"ד הנ"ל בשם האריז"ל. וזהו שאומרים תשר"ק דתקנת שבת במוסף שמוסף שבת הוא תוספת הקדושה כמ"ש בפרדס בעה"כ בערך מוסף וזהו ענין עולת שבת בשבתו. שהשבת עצמו עולה בשבתו והוא בחי' שבת עילאה שהעלייה עד א"ס כו'.

והנה להבין עוד ענין שייכות בחי' אותיות באור א"ס הנה מבואר במ"א בד"ה תחת אשר לא עבדת כו' החילוק בין אור לשפע שההארה היא שלא נחסר כל ע"ז בהמקור שממנו נמשך ההארה וכך עד"מ אותיות מו"ד שבאדם הם רק הארה שנמשכת מנפשו ונשמתו. שאין תופסים מקום כלל ואין שינוי וגירעון כלל בנפשו מחמת המחשבות ויכולה היא לחשוב מחשבות אין קץ כך ההארה הנמשכת מא"ס ב"ה בכל העולמות הוא רק הארה והתפשטות ממנו יתיוכולא קמיה כלא חשיב ואין תופס מקום כלל נגדו ואין בו שום שינוי ח"ו כמ"ש אני הוי' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו' ולכן נק' ההארה הנמשכת מהאור א"ס בשם אותיות, וז"ש ג"כ תוך בחי' אחרונה שבמאציל כו' ר"ל שגם בהארה זו יש כמה בחי', וכמו עד"מ שיש במחשבה ג"כ כמה בחי' יש מחשבה בעלמא שהוא בחינת חיצונית לגבי מחשבה עמוקה שהיא פנימית כו' והעולמות נמשכו מבחינ' האחרונה שבהארה ומחשבה כו' (ועיין מ"ש מזה בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב כולה). אך על כל בחי' מחשבה שלמעלה כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם. שמחשבתו של האדם מלבשת את הנשמה ומקיפה מכל צד כו' משא"כ אצלו יתי' שאין המחשבה מלבישתו ומקיפתו ח"ו שהוא יתי' רם ונשא מזה והוא קדוש ומובדל כו' (וכמ"ש מזה במ"א בד"ה רני ושמחי בת ציון כו' ובד"ה צאינה וראינה):

בחוקתי

פרק א

אם בחקותי תלכו. וגו'. הנה אמרו רז"ל (ע"ז ה' א') אין אם אלא לשון תחנונים שנאמר לו עמי שומע לי ישראל בדרכי יהלכו וצריך להבין ענין תחנונים האלו מה הם. וגם צריך להבין לשון בחקותי אשר פירשו חז"ל (בקדושין דל"ט) על פסוק את חקותי תשמרו חוקות שחקקתי לכם וכו'. וגם להבין לשון תלכו הנאמר כאן. הנה ידוע כי בתורה שבכתב יש ב' מיני כתיבה כי בלוחות נאמר והמכתב מכתב אלהים חרות על הלוחות שהכתב הוא מעצמן של הלוחות אשר נחקק מהם ובהם ולא היו האותיות ענין ומהות בפני עצמן. אבל שאר תורה שבכתב דיו כתובה על הקלף אשר האותיות הם מהות בפני עצמן ולא מעצמיות הקלף הם ונק' תורה שבכתב כי התורה מלובשת בכתב וד"ל.

והנה תלת קשרין אינון קוב"ה ואורייתא וישראל מתקשראן וכו'. על כן בכל ניצוץ ונפש אלקית מישראל ישנן ג"כ ב' בחי' אלו אותיות החקוקים ואותיות הכתובים דהנה כתיב ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה.

והנה העומדים הן המלאכים ומהלכים הם נשמות כללות ישראל. ולהבין זה למה נקראו המלאכים עומדים הנה כתיב בדבר ה' וכו' וברוח פיו כל צבאם דהיינו שהמלאכים מקום מקור חוצבן ובריאתן הוא מדיבורו של הקב"ה כביכול הגם שאין לו דמות הגוף ולא נערוך אליו קדושתו אעפ"כ דברה תורה כלשון בנ"א להקראות התגלות אורו לבחי' נבראים בשם דבור.

והנה אותיות הדבור הם עד"מ גופים מחולקים ועומדים כל א' לבדו אשר מדבור זה לא יתהוה דבור אחר לעולם ועל כן המלאכים אשר עבודתם בבחי' אהבה כמו מחנה מיכאל או אשר עבודתם בבחי' יראה כמו מחנה גבריאל הם עומדים ברום עולם במדרגה אחת והאהבה והיראה אשר ניתנה בהם מששת ימי בראשית לא ישנו את תפקידם להיות הולך וגדל מיום ליום וכמאמר הכתוב שרפים עומדים במדרגה אחת, אבל נשמות ישראל עליהם אמרו ישראל עלו במחשבה תחלה אשר מקור חוצבן מאותיות המחשבה הנקראת מחשבה עילאה אשר הם כמעין הנובע תמיד כמאמר רז"ל מבין דבר מתוך דבר ומיד בנפול דבר אחד במחשבה הקשורה במקור השכל אזי יתהלך ברחבה להיות מתרחב ומתפשט יותר ויותר אשר ע"ז נאמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ונהר זה הוא הנמשך ויוצא תמיד מעדן הוא מקור החכמה והולך ומתרחב עד שבא להשקות ג"ן סדרים דאורייתא הנק' תורה שבכתב כנ"ל.

ועל כן נאמר בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם כו' למעלה מבחי' נהר ומחשבה זו יש בה ג"כ ב' בחי' כמאמר הכתוב כי לא מחשבותי מחשבותיכם לשון רבים. כי מחשבה תתאה היא המחיה את הדבור כי בלתי מחשבה א"א לדבר כמאמר רז"ל השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיך ועל בחי' זו אמרו רז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר אחד יכול להבראות והמאמר אחד הוא בחי' מחשבה זו המלובשת ומחיה את כל כללות הדבור וכמאמר הכתוב היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם אשר כולם נסקרים בסקירה אחת אבל בחי' השנית היא בחי' מחשבה עלאה הדבוקה בעצם השכל אשר אותיות ההם הם הנקראים חקוקים ואינם מהות בפני עצמם כנ"ל.

וע"כ הנשמות נקראו מהלכים כי יכול להתהלך בהרחבה להרחיב אהבתו ויראתו לה' יתי מיום ליום יותר ויותר עד בואו למקור חוצבה תחלת המחשבה הנק' עבר הנהר אשר גם שם לא ישקוט ולא ינוח כי הולך ואור כמאמר הכתוב ונהר יוצא (ועמ"ש ע"פ ונתתי לך מהלכים בפי' וישב ובפי שלח ע"פ ועתה יגדל. ועיין ע"פ יונתי בחגוי הסלע בפי' קומי לך כו' ולכי לך. וע"פ אלה מסעי בפי' ואלה מסעיהם למוצאיהם):

ב **והנה** מקום ההילוך ועת ההילוך לכל אדם להיות מרחיב ומגדיל אהבתו לה' הוא בעת התפלה וקודם התפלה פסוקי דזמרה. וברכות אשר תיקנו לנו אנשי כנה"ג ע"י אבות העולם כמארז"ל תפלות אבות תקנום אברהם יצחק ויעקב והם מדת גדולה גבורה ורחמים כאשר כללו לנו חז"ל פסוקים המבארים גדולת הבורא יתי ולגדולתו אין חקר אשר אין לו תחלה ואין לו תכלה אשר ע"י התבוננות זו יגדיל אהבתו לה' יתי.

וכן פסוקים המבארים גבורתו ויראתו יתברך היא מדת יצחק וכן יש פסוקים המבארים רחמנותו יתי אשר היא נקראת נחלת יעקב נחלה בלי מצרים בלי גבול כי הרחמנות שורה ושייך על כל העולמות מבריח מן הקצה אל הקצה עד רום המעלות כי כולם אינם עצמיותו יתי כ"א בחי' הארה כמאמר הכתוב הודו על ארץ ושמים ארץ הוא בחי' ממלא ושמים הוא בחי' סובב אינם אלא הארה דהארה והוא בחי' שם כמאמר ישתבח שמך לעד מלכנו על כן שייך עליהם רחמנות אשר רחוקים הם מעצמותו יתי.

והנה בהתבונן האדם בהתבוננות רחמנות זו יגדיל מדותיו הטובות לה' וישא אותם לה' כמאמר הכתוב אליך ה' נפשי אשא כי האבות הם הנקראים רועים מהשבעה רועים המפרנסין ונותנים כח וחיות להצאן קדשים להיות יכולים להלוך ולהתגדל מיום ליום ועיקר צער גידול בנים היה לו ליעקב מדת רחמנות הוא המגדל את המדות לה' יתי ועל כן נאמר (ישעיה מ' י"א) כרועה עדרו ירעה בזרועו יקבץ טלאים ובחיקו ישא עלות ינהל. והנה בחיקו ישא כתיב. ישאום לה' כמאמר הכתוב אליך ה' נפשי אשא ועל כן אמרו

חז"ל אם לשון תחנונים פי' הלואי שיהיה הליכת האדם בתפלה הניתקנה לנו מאנשי כנה"ג ואין צריך לחפש הליכות אחרות כי היא טובה שבכולן והלוואי שיוספק להם.
והיינו בחקותי תלכו הם בחי' אבות אשר בעבר הנהר ישבו בחינת מחשבה עילאה אותיות חקוקים והיו לאחדים ממש במקורן ומקומן החקוקים שם ועל כן בהם יכול האדם לבא לבחי' הילוך כו', כי שם הוא מקום ההילוך למעלה מעלה. אבל מחמת גשמיות הגוף לא תעמוד ולא תקום החקיקה וההילוך הזה בלתי שמירת כלי אשר ע"י כלי זו תכון לעד ע"כ נאמר אחר זה ואת מצותי תשמרו. דהנה המצות הן רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת.
והנה השס"ה ל"ת הן להפריד את הרע אבל רמ"ח מ"ע הן הנק' אברין דמלכא כמו למשל אבר הוא כלי אשר בו נמשך חיות ממקור החיות אשר שורה במוח כן הוא כאן כי המצוה היא כלי לאורו ית' הנמשך מסתימא דכל סתימין למטה להשגת האדם השפל ואורו ית' המלובש בה הוא הנק' יין מלכות רב כיד המלך אין סוף לאורו ית' והוא כוונת המצוה שהוא להמשיך אורו ית' למטה ע"י כלי המצוה והתורה הלזו והוא לשון צוותא לשון חיבור. אך הם נחלקים לכללים ופרטים רבים הן בתורה והן במצות כי המשכת המקרא אינו דומה להמשכת לימוד משנה או גמרא הלכות ואגדות וכן במצות.
ועל כן נאמר וכלים מכלים שונים בהמשכותיהם וכלל הכל הוא אורו ית' הנק' יין אשר בהכנס היין יצא הסוד והיין הוא התלהבות אורו ית' הנשמר בלבו של אדם ע"י התורה והמצוה יצא מעצמו סוד הוא אהבה מסותרת אשר תבוא לבחי' גילוי להיות בבחי' מהלך הנ"ל לשוב למקורו הגבוה מבחי' סובב וממלא ותכלית ירידת אורו ית' הוא בכדי להשיב נפש ונצוץ כל אדם למעלה בבחי' רצוא ושוב. והיינו והתהלכתי בתוככם שאני בעצמי אהיה המהלך בתוככם בבחי' רצוא ושוב ועי"ז והייתי לכם לאלהים.
והנה זהו מאמר הכתוב ואת מצותי תשמרו דהיינו ע"י המצות תשמרו את היין הטוב הנמשך למטה ללב האדם להיות יוצא סוד אהבה מסותרת להיות בבחינת מהלך מיום ליום למעלה מעלה ובלעדי זה נק' עומד וטוב וישר הוא בעיניו ולא יבא לבחי' בכייה כמאמר הכתוב הלוך ילך ובכה כי בבחי' הליכה יבא לבחי' רחמים רבים לבכות בחדרי לבו על ריחוקו מאורו ית' ואח"כ יבא לבחינת בוא יבוא ברנה כמאמר הכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל.
ועי"ז נושא משך הזרע כמאמר הכתוב ובחיקו ישא ויבא לבחי' עבר הנהר מחשבה עילאה המיוחד במהותו ועצמותו ית' הנק' קדוש ומובדל. כן סוף דבר הנשמות יוכללו ויתאחדו שם כמאמר הכתוב קדושים תהיו סופכם להיות קדושים בודאי ואל יקל אדם

לעצמו אם זך ואם ישר פעלו להיות מספיק א"ע בעבודתו תמה בבחי' עמידה במדרגה א' ח"ו כי לא תקום ולא תהיה כזאת כמאמר הכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ואתם עם בני ישראל ממקום קדוש יהלכו וחוצבו ע"כ מוכרח כל א' לבוא לבחי' קדוש אשר שם הוא בבחי' הולך ואור בלי גבול למעלה מעלה וכ"ז ע"י המצות שהם הכלים שומרי היין הטוב כנ"ל בכדי להוציא הסוד. ואחר כ"ז נאמר ועשיתם אותם דהיינו ועשיתם אתם (עיין בזהר בחקותי דקי"ג סע"א ובמק"מ שם. ובהרמ"ז שם בעמוד ב' ובזהר נשא קכ"ב א'). ונתנה הארץ יבולה ממטה למעלה ועץ השדה יתן פריו מלמעלה למטה וצויתי את ברכתי בשנה הששית היינו כוונת כל ברכה ברוך אתה ה' אלקינו (וע' בזהר תרומה קס"ב ב' ובמק"מ שם מענין אם בחקתי. וברבות שמות פ' ב' ועמ"ש ע"פ זאת חקת התורה):

פרק ב

ביאור אם בחקותי

להבין שרש הדברים הנ"ל. הנה להבין ענין אם בחקותי תלכו שבחי' ההליכה היא בחקותי דוקא בבחי' אותיות החקיקה. יש להקדים תחלה שרש ענין ההפרש בין תורה שבכתב שנתלבשה באותיות הכתב בדיו על הקלף. לבחי' מכתב אלהים חרות על הלוחות שהוא אותיות החקיקה.

וההפרש בין כתיבה לחקיקה. בגשמיות הוא פשוט דבאותיות הנכתבים בדיו הנה הדיו הוא דבר בפ"ע ואינו מגופו ומהותו של הקלף. אך כשמצטייר הדיו בצורות אותיות על הקלף ידבקו והיו לאחדים ונראה כאלו הם דבר א', שהרי הקלף הלבן ישנו תחת האות ועליו ממש נכתב האות והוא סובלו. אבל מ"מ באמת הם שני דברים שהרי הקלף הוא דבר בפ"ע והדיו הוא דבר בפ"ע לגמרי רק שהלביש את הקלף הלבן להיות נראה על הקלף צורות אותיות מדיו וא"כ אין זה רק דרך הלבשה בלבד שהלבוש הוא דבר בפ"ע ממש.

ואף לבוש המחובר תמיד מ"מ מצד עצמו הוא דבר בפני עצמו. וכך הוא ענין אותיות הנכתבים בדיו הן מלבישים את הקלף בחי' לבוש לבד משא"כ באותיות החקיקה שנחקקים ונחרצים ע"ג אבן טוב וכה"ג הנה אין האותיות חשובים בחי' לבוש לבד אלא הן מעצמיותו ומהותו של האבן טוב ומגופו ממש יחשבו.

והגם שמ"מ אינו דומה ממש לכמו שהיה האבן טוב מצד עצמו קודם החקיקה שמתחלה היה פשוט בלא ציור אותיות כלל וע"י החקיקה נולדו בו אותיות והרי א"כ צורות האותיות אלו אינן עצמות ומהות האבן טוב שהוא מצד עצמו פשוט בלא ציור אותיות.

אך הגם שצורת האותיות היא הויי חדשה אבל עכ"פ אותיות אלו הם בגוף האבן טוב ממש ואינו דבר נפרד ממנו רק חרותים וחקוקים בגופו ממש ולא כאותיות שעושים בדיו שהם דבר נפרד חוץ מהקלף וחשובים לבוש לבד אבל אותיות החקיקה אע"פ שהן ג"כ אותיות ולא כקלף הלבן ואבן טוב במהותו ועצמותו שמופשט מכל צורה ממש אבל עכ"פ הם מגופו ומהותו של הדבר הנחקק ולמעלה מעלה מבחי' לבוש:

והנה עם היות המשל הנ"ל הוא ענין גשמי מ"מ ממנו יובן הנמשל למעלה בענין שרש מעלת הלוחות וכמשי"ת אי"ה. אך מקודם יש לבאר עוד איך שדוגמת המשל הנ"ל באותיות הכתיבה ואותיות החקיקה הגשמיים. יש דוגמתם ממש ברוחניות באותיות שבנפש המדברת שבאדם. דהנה עם היות שהנפש מלאה אותיות וכמ"ש ויהי האדם לנפש חיה ותרגם אונקלוס לרוח ממללא וכדלקמן אי"ה מ"מ הנה נביעת האותיות שבמחשבה ודבור אף שנובעים מהנפש מ"מ גשם מהות אותיות הדבור שהם מבחי' קול והבל הלב הגשמי היוצא מן הקנה כמו דבר זר ממש נחשב לגבי מהות ועצמות הנפש כי מה ענין קול גשמי למהות הנפש הרוחניות ואפי' מהות האותיות שבמחשבה שחושב ומהרהר אותיות א"ב ג"ד כו' מהות מחשבה זו ואותיות אלו כמו דבר זר ממש נחשב לגבי הנפש ע"ד אותיות הדבור דאע"פ שהם רוחניים יותר ממהות הקול הגשמי מ"מ בנקל לצייר שאין זה כלל מערך מהות רוחניות הנפש ולכן מחשבה ודבור נקראו רק לבושין בלבד לגבי הנפש כמו הלבוש שאינו כלל ממהות הדבר רק דבר אחר ממש וכנ"ל במשל שאותיות הכתיבה הן לבושים לפי שהדיו הוא דבר זר ואינו כלל ממהות הקלף רק שמלבישו ונראה כאלו הוא דבר אחד. כך אותיות המחשבה ודבור הם דברים נפרדים. אותיות הדבור הן מקול גשמי. ואותיות המחשבה רוחניים יותר ומ"מ אינן כלל ממהות הנפש וחשובים כמו לבוש לבד רק המחשבה היא לבוש המחובר והדבור הוא בחי' לבוש הנפרד כמ"ש במ"א, ואעפ"כ הרי הם דבוקי' ממש במהו' הנפש ממש שהרי הנפש היא המדברת אותיות הדבור ומחשבת ומהרהרת באותיות המחשבה ובלעדה אין שום מציאות לאותיות המחשבה והדבור וזה ממש כמשל אותיות הנכתבים בדיו שאע"פ שאין הדיו ממהות הקלף מ"מ הוא דבוק בהקלף והקלף הוא הסובל ונושא עליו אותיות אלו וגם תחת שחרורית הדיו יש לבנונית הקלף ובלעדי הקלף אינו שייך שום מציאת אותיות מהדיו בעצמו. כך הנפש היא המדברת ומהרהרת וסובלת גשם אותיות הדבור והמחשבה ובלעדה אין שום מציאות אותיות מחשבה ודבור וגם הארה ממנה מתלבשת באותיות המחשבה ודבור כלבנונית הקלף שתחת הדיו כדלקמן והרי א"כ אותיות המחשבה ודבור דבוקים ממש להנפש והיו לאחדים.

ומ״מ הן לבושים לבד לפי שמצד עצמן הן דבר נפרד הדבור מן בחי׳ הבל הלב כו׳ רק שהנפש מתלבשת בהן זהו המשל מבחי׳ אותיות הכתיבה בדיו ע״ג קלף שדוגמתן ברוחנית בנפש הוא בחי׳ אותיות המחשבה והדבור כנ״ל (ועמ״ש מזה בד״ה שחורה אני אש שחורה ע״ג אש לבנה):

ב **אמנם** להבין המשל מאותיות החקיקה מהו בנפש אין לזה דמיון כלל באותיות הגלוים לנו מהנפש רק מעט יש דמיון ממה שידוע שיש ב׳ בחי׳ במחשבה. הא׳ הנק׳ מחשבה תתאה והוא כשחושב מה שמדבר וחושב האותיות ממש א״ב ג״ד להוציאן כן בפה כענין השמע לאזנך מה שאתה מוצא מפיך.

וזהו חיצוניות המחשבה ונק׳ למעלה בחי׳ מלכות דתבונה שהיא בחי׳ לאה חיצוניות הבינה שהיא בחי׳ אותיות המחשבה הנ״ל. ובחי׳ הב׳ הוא הנק׳ מחשבה עילאה דהיינו כשחושב השכל ולא האותיות. ומ״מ אף שאינו מרגיש כלל האותיות מ״מ יש כלול בחי׳ אותיות במחשבה זו שחושב השכל שא״א להיות כלל גילוי השכל אפי׳ במוח האדם עצמו בלי אותיות רק שהאותיות כלולים ממש בתוך השכל ממש ואינן כהרהור אותיות דמחשבה תתאה שיצאו האותיות להיות מורגשין בפני עצמן חוץ מהשכל והוא בחי׳ חיצוני׳ דבינה כנ״ל. אבל אותיות הכלולים בשכל עצמו שהוא בחי׳ פנימי׳ בינה ואינן דבר נפרד חוץ מהשכל הרי הן דבר א׳ עם השכל והרי מ״מ יש שם אותיות ולמעלה ג״כ הוא ענין פתוחי חותם מקור האותיות שבבחי׳ יסוד אימא שמשם נמשך להיות התהוות אותיות מחשבה ודבור הנק׳ לאה ורחל. ולכן נקראת הבינה ספר ע״ש סיפורי האותיות שמתהוים ממנה במחשבה ודבור.

והנה בחי׳ אותיות אלו הכלולים בהשכל ממש המתגלה מהנפש במוח האדם היא כמו משל אותיות החקיקה שהן בגופו של האבן טוב ולא כמו דיו שהוא נפרד מצד עצמו מהקלף כו׳. וכך אותיות אלו הן מגוף ומהות השכל ממש שממהות ועצם השכל נמשכו בחי׳ אותיות אלו הכלולים בו ממש ולכן לא נרגשו כלל להיות דבר בפ״ע כאותיות המחשבה תתאה והדבור שהן בחי׳ דבר זר ונפרד ממהות השכל כנ״ל. משא״כ כאן במחשבת השכל שאינן דבר בפ״ע שהרי אינו חושב כלל האותיות רק שחושב השכל ממש אלא שבו נמצאו ובו היו האותיות כנ״ל:

אמנם באמת אין משל זה מכוון עדיין ואינו דוגמא לבחי׳ אותיות שבנפש. כי אותיות הכלולים בשכל יתכן עליהן שהן עצם א׳ עם השכל וכמו חקיקה. אבל לא יתכן לומר עליהם שהם עצם א׳ עם הנפש שהיא למעלה אפי׳ מכח השכל כש״כ מן השכל הגלוי (וגם לא יתיישב מה שית׳ לקמן דבבחי׳ אותיות החקיקה שבנפש שייך הליכה ותוספת

נביע' חדשה דמהשכל הגלוי לא יהי' כלל נביעות חדשות) ולענין המשל יובן ממ"ש באגה"ק ע"פ ויעש דוד שם שמבטא אותיות והנקודות הוא למעלה מהשכל המושג ומובן אלא משכל הנעלם וקדמות השכל שבנפש המדברת ולכן אין התינוק יכול לדבר אף שמבין הכל כו' ע"ש.

וע"פ כ"ז יובן איך שיש בנפש בחי' אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה והיינו כמו שאותיות החקיקה הם חקוקים בגוף ועצם האבן ואין כאן דבר נוסף, כך הוא ענין צורת הכ"ב אותיות שמקורן הוא מקדמות השכל ורצון הנפש הרי הם למעלה ממהות מחשבה ואפי' ממהות שכל הגלוי כדפי' לעיל שהוא למעלה משכל המושג ומובן אלא משכל הנעלם וקדמות השכל.

ור"ל כח השכל הכלול בעצם הנפש שם הוא מקור צורת כ"ב אותיות הנ"ל. וגילוי השכל המתגלה במוח האדם הוא רק איזה הארה נשפעת ונמשכת משכל הנעלם שבנפש וכלא חשיב לגבי שכל הנעלם שיכול להשכיל השכלות רבות מאד כי שכל הנעלם מיוחד בעצם הנפש ולמעלה מגילוי כחותיה במחשבה דו"מ ושם הם מקור צורת הכ"ב אותיות א"כ ה"ז כמו אותיות החקיקה שהן במהות הנפש ועצמותה ואין כאן דבר זר ומהות אחר. והן אמת שמהות ועצמות הנפש ממש הוא למעלה מעלה ממהות צורת האותיות כי האותיות היא רק בחי' אחרונה שבה. אך מ"מ עכ"פ הוא בחי' אחרונה שבמהותה ועצמותה ממש ולא תוספת מהות אחר. וה"ז כמשל אותיות החקוקים בהאבן טוב שהאבן טוב מצד עצמו פשוט בתכלית ולמעלה מתמונת אותיות וכשחוקקים בו אותיות נחשך קצת העצם הפשוט אמנם מ"מ אין כאן מהות אחר. משא"כ כשנמשכים הכ"ב אותיות מהנפש במחשבה ודבור ומתלבשים בחומר וגוף אותיות הדבור שהוא בחי' הבל הלב (ואפי' המחשבה כו' כנ"ל) הרי ההבל הוא מהות גשמי ואינו ערוך למהות הנפש זהו כמשל אותיות הכתיבה שהן מדיו שהוא מהות זר מן הקלף שהקלף הוא לבן והדיו הוא שחור ומהות זר לגמרי רק שכותבין בו על הקלף ונעשה אות כו'. כך ההבל מלביש לבחי' צורת האותיות כדיו המלביש להקלף כו' ומ"מ היו לאחדים שהנפש היא המדברת ובלעדה אין אומר ואין דברים כמו שא"א להיות אותיות מדיו בלי קלף. וגם כל אות שאין גויל מקיף מד' רוחותיה פסול כמ"ש הענין ע"פ שימני כחותם יעו"ש:

ג **והנה** אחר שנתבאר ענין אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה מהו ההפרש ביניהם במשל גשמי ונתבאר ג"כ כל זה ברוחניות באותיות הנפש. מעתה יובן כ"ז מעט מזעיר בנמשל למעלה בענין שורש הלוחות שהן בחי' חרות וחקיקה מהו מעלתן על תורה

שבכתב בבחי' כתיבה. כי הנה ידוע ענין בחי' אותיות למעלה כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו שהן בחי' התגלות. כי אותיות מלשון אתא כו'.
ויש עד"מ בחי' אותיות הדבור המהוה ומחי' עלמין דאתגליין ויש בחי' אותיות המחשבה המחיה ומהוה עלמין סתימין. אמנם ב' בחי' אלו נק' לבושין כמו שע"ד משל למטה ההבל מלביש צורת האותיות כך הם בחי' לבושים כדי שיוכלו העולמות לקבל החיות וזהו ע"ד משל כמו אותיות הכתיבה. אמנם יש ג"כ בחי' אותיות החקיקה והוא מ"ש בתחלת ספר זוה"ק (בראשית ד' ט"ו ע"א) בריש הרמנותא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה. פי' טהירו עילאה הוא בחי' התגלות הארה מא"ס ב"ה מלשון כעצם השמים לטוהר ובחי' התהוות פרצוף ע"י ואי"א מהארה זו נק' גליף גליפו שהוא ענין חקיקה ורשימה בטהירו עילאה ונמשלו לחקיקה להורות שבחי' הכתר הנק' ע"י ואריך אנפין מתאחד בתכלית בהאור א"ס ולמעלה מעלה מבחי' שאר העשר ספירות דאצי' אע"פ דג"כ איהו וגרמוהי חד מ"מ נמשלו לבחי' אותיות הכתב כמש"ת. אבל בחי' ע"י ואי"א נמשלו לחקיקה. ומ"מ גליף גליפו רק בטה"ע שהוא בחי' ההארה הנמשכת מן האור א"ס (וע' מענין טה"ע בביאור ע"פ וכעצם השמים לטהר לעיל בפ' משפטים ובמק"מ בראשית ט"ו ד"ה בטהירו עילאה) משא"כ מהותו ועצמותו ית' אין שייך כלל לומר בו כן וכנודע ג"כ שהצמצום ומקום פנוי היה רק בהאור כו' כמ"ש במ"א. והענין כי הנה ידוע מחלוקת המקובלים אם הכתר נמנה מכלל ע"ס או שאינו מכלל כמו שהובא בפרדס שער ג' שיש מי שרצו לומר שהוא אינו בגדר הי"ס כלל רק הוא בחי' הארת אור א"ס כו'. ויש שחלקו ע"ז ואמרו שהוא מכלל הע"ס. והאר"י ז"ל הכריע (בע"ח שער מ"א פ"ג) שהוא בחי' ממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו מבחי' תחתונה שבאין סוף והוא בחי' עתיק יומין וזו הבחינה האצילה את הבחי' הב' שבו שהוא שרש כל י"ס הנאצלים בבחי' העלם ודקות גדול והוא הנק' אריך אנפין וב' בחי' אלו יחד נק' כתר והיא בחי' הממוצע כו' יעו"ש. הרי מבואר דבחי' הכתר הוא למעלה מכל הע"ס שאפי' בחי' תחתונה שבו היא רק שרש הנאצלים בדקות גדול ולמעלה ממהות ספירות דאצילות. וזהו כעין ענין ע"ס הגנוזות הנזכר בלשון הגאונים ובלשון האר"י ז"ל הוא ענין ע"ס דעתיק ודא"א. וביאור הענין הנה יובן ע"ד דוגמא מענין מארז"ל (מנחות דכ"ט) גבי ר' עקיבא ששאל משה רבע"ה זו תורה וזו שכרה והיתה התשובה שתוק כך עלה במחשבה. פי' כי מבחי' חכמה עילאה היתה השגת משה רבינו שמשם נמשכה התורה שבכתב מבחי' נובלות ואחוריים דח"ע כמ"ש באגה"ק ד"ה עוטה אור כו'.

וע"פ חכמה זו לא נתיישב זה הענין וכי זו תורה וזו שכרה אלא שהשיב לו הקב"ה כך עלה במחשבה שזה נמשך מבחי' חכמה סתימאה וזהו לשון עלה שהוא למעלה מעלה מחכמה עילאה הנק' תשב"כ אלא נמשך מחכמה סתימאה שהוא למעלה מעלה מבחי' הבנה והשגה הנמשך מחכמה דאצי' ועד"מ כמו שבאדם יש גילוי השכל ויש כח השכל שלמעלה מהשכל המושג ומובן.

וכמו כשאדם מעמיק בשכלו באיזו סברא ויפול לו בשכלו איזה סברא חדשה שהיא ודאי נמשכת מבחי' כח השכל שלמעלה מהשכל המושג ומובן שהיה לו בתחלה שהשכל הראשון שהי' מושג לו כשהעמיק בסברא זו לא היה רק בחי' כלי בעלמא לקבל אותה שפע הבאה פתאום מלמעלה מהשכל. כך ע"ד משל זה יתפרש ג"כ ענין עלה במחשבה. פי' המחשבה סתם הוא חכמה דאצי' ולשם נמשך מבחי' חכמה סתימאה להיות כך וכך בענין ר' עקיבא, והל"ל ירד ונפל במחשבה שהרי הח"ס הוא למעלה מחכמה דאצילות ומבחי' ח"ס נמשך זה במחשבה שהיא חכמה דאצילות. אלא מפני שהח"ס נק' ג"כ מחשבה סתימאה ובזה שייך לומר באמת לשון עלה שכך עלה במחשבה זו לכך אמר בכלל לשון עלה.

ועכ"פ מובן מזה איך בחי' הח"ס שהיא שרש הח"ע איך שהיא בכתר היא למעלה מעלה ממהות חכמה דאצי' עד שאינו מושג ומובן כלל בח"ע כנ"ל בשאלת זו תורה כו' עד שא"א להיות התשובה רק שתוק כו' כאלו אין לזה טעם לפי שהטעם הזה שבח"ס הוא למעלה מעלה מההשגה באצי' ששם היתה השגת משה רבע"ה.

וע"ד זה יובן ג"כ בכללות בחי' הכתר אפילו בצד היותו שרש לאצי' הוא למעלה מעלה ממהות ע"ס דאצי' כי בו הוא הארת אור א"ס. וזהו בחי' עתיק יומין ונמשך ממנו שרש ל"ס דאצי' וזהו בחי' א"א, ולכן נמשל לחקיקה שהיא כאלו אין כאן שום דבר נוסף כלל זולת המהות שהיה קודם החקיקה כך הוא ג"כ עכשיו לאחר החקיקה כך ג"כ התהוות בחי' ע"י וא"א הם עדיין מכלל עולמות הא"ס, משא"כ בחי' התהוות י"ס דאצי' חכמה וחסד הרי כיון דאור א"ס לאו מכל אינון מדות איהו כלל וח"ע כעשי' גופניות נחשבת אצלו יתי לכך נמשלו לאותיות הכתב שהדיו הוא דבר זר רק שנתאחד עם הקלף משא"כ בחי' ע"י וא"א נחשבו מבחי' א"ס כנ"ל בשם האר"י ז"ל שהוא בחי' ממוצע לכך לא נמשלו לאותיות הכתב רק לבחי' חקיקה.

ואף גם שבאמת אינם ג"כ מערך ומהות עצם האור הנמשך מא"ס שהוא פשוט עדיין בתכלית ה"ז כמשל החקיקה שכשרושמים וחוקקים על האבן טוב ונראה רשימות אין זה כמו עצם הפשוט ממש אך מ"מ אינו דבר זר כמו הדיו כו'. וכמ"כ ע"ס שבכתר עליון אין

התחלקותם בבחי' הכתר נראית ונגלית ליש ודבר כלל מעצמות אור א"ס מאחר שהכתר יש בו עדיין מבחי' תחתונה שבאור א"ס רק שהם עד"מ כמו בחי' חקיקה ורושם בעלמא ומיוחדים בעצמות אא"ס (וכמו עד"מ שהשכל הגלוי מתגלה חוץ מהנפש משא"כ כח השכל כלול ומתאחד עם הנפש כו' אע"פ שהנפש עצמה היא למעלה גם מכח השכל כמ"ש במ"א). וזהו בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו. פי' בעלות הרצון לפניו להאציל הע"ס אזי מתחלה גליף גליפו הוא עד"מ התהוות בחי' חקיקה בהאור הפשוט לחקוק שרשי הע"ס והיינו התהוות בחי' הכתר כנ"ל שזהו למעלה עדיין מהתהוות אותיות הכתב שהם ע"ס דאצי'.

ותוכן הענין דבאצי' יש בחי' כלים ממש לאורות די"ס דלכך נמשלו לאותיות הכתב מדיו ע"ג קלף לבן שהדיו הוא משל לכלים שאינן ממהות אור הפשוט. משא"כ בע"י וא"א הגם שיש בהם שרש לכלים די"ס אין הכלים ניכרים ונתגלים בהם עדיין אלא בהעלם גדול ונמשלו לאותיות החקיקה שאין כאן דבר זר כדיו כו'. (ועמ"ש מזה ע"פ זאת חקת התורה) ומ"מ הגליפו לא היה רק בטה"ע שהוא הארה בעלמא הנמשכת מאורו ית' הפשוט. שבחי' הארה זו היא ג"כ פשוט בתכלית הפשיטות ובה נחקקו בחי' הי"ס דכתר אבל באור א"ס עצמו לא שייך כלל בחי' חקיקה וגליפו ח"ו.

וזהו ג"כ כללות ההפרש בין תורה שבכתב למכתב הלוחות כי פי' תורה שבכתב היינו שנתלבשה באותיות הכתב כי התורה עצמה היא למעלה מהכתב כי תורה היא מבחי' יסוד אבא שעדיין יש בו הארת א"ס שמלובש בכתר כמ"ש ה' בחכמה ונק' בשם עדן רק שנתלבשה בבינה ששם הוא בחי' אותיות וכמ"ש מזה בביאור ע"פ ועשית ציץ גבי ופתחת.

והיינו ג"ן סדרים דאורייתא נמשכים מבחי' נהר היוצא מעדן וגם האותיות אלו שהן הכלים הרי איהו וגרמוהי חד בהון כו'. אמנם הלוחות שרשם בבחי' כתר עליון. וזהו ענין עשרת הדברות שניתנו בחג השבועות לפי שאז הוא ההתגלות והמשכת הכתר מבחי' א"א ועתיק יומין ממש בז"א כמבואר בפע"ח כי כל ימי הספירה הוא הגדלת המוחין דז"א בהשלמת מוחין דאו"א המתלבשים בז"א גדלות ראשון וגדלות שני. אך בשבועות מאיר בו בחי' גלגלתא שהוא בחי' הכתר שמקבל מא"א וע"י ממש ואז דוקא ניתנו שני הלוחות שבהם עשרת הדברות ע"כ היה המכתב חרות על הלוחות בחי' אותיות החקיקה כמו שהוא בחי' ומדרגת הכתר שהיא בחי' גליף גליפו בטהירו עילאה כנ"ל. (ולכן יש ג"כ תר"ך אותיות בעשרת הדברות כמנין כתר וכמ"ש הרמ"ז פ' אמור ד' צ"ו ע"ב וברבות

נשא פי"ג איתא תרי"ג אותיות יש מן אנכי עד אשר לרעך ושבעה יתירות כנגד שבעה ימי בראשית עכ"ל):

ד **ועתה** נבוא לביאור הפסוק אם בחקותי תלכו דמבואר לעיל דכיון דתלת קשרין אינון כו' ע"כ כמו שבתורה יש ב' בחי' הנ"ל כתיבה וחקיקה דהיינו התושב"כ והלוחות כמו כן בכל ניצוץ ונפש אלקית יש ג"כ ב' בחי' אלו אותיות החקוקים ואותיות הכתובים דהנה אנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו', וידוע הקושיא איך שייך לומר טהורה היא קודם שבראתה ואיפכא הל"ל אתה בראתה טהורה היא כו'. והענין יובן בהקדים ביאור הפסוק (ביהושע כ"ד ב') ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה' אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם כו' ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען ומבואר הקושיא ע"ז בזהר (פ' אמור צ"ח ב') מאי קמ"ל בזה וכי כל ישראל לא ידעו זה ומלשון הפסוק נראה שהוא דבר גדול ומחודש אפילו לגבי יהושע עד שצריך שה' יאמר אותו. ותירץ בזה"ק כי באמת דבר גדול דיבר הנביא בהודעה זו והוא ע"ד ישראל עלו במחשבה דהכוונה ששרשם נמשך מבחי' מחשבה סתימאה דא"א שהיא למעלה מעלה מבחי' סתם מחשבה עילאה ותתאה. דהיינו כי מחשבה תתאה הוא שחושב מה שמדבר.

ומחשבה עילאה היא מחשבת השכל. וכ"ז הנמשל למעלה בבחי' ע"ס דאצי' הנה אפי' מחשבה עילאה הוא בחי' בינה. והוא הנק' נהר היוצא מעדן כי המחשבה אינה נחה כמו שהנהר נמשך תמיד ונמשכת מעדן היא בחי' ח"ע. אמנם ענין עלו במחשבה הוא בחי' ח"ס דא"א שלמעלה מעלה מח"ע דאצי' כדלעיל באריכות בפי' שתוק כך עלה במחשבה. וא"כ אמרם ז"ל עלו במחשבה היינו ששרש נשמתם מושרש ונמשך מבחי' מחשבה סתימאה דא"א שלמעלה מחו"ב דאצי' (ועיין בזהר פ' נח דף ס"ה ע"א ובפרדס בעה"כ ערך מחשבה). וזהו ג"כ ענין הודעה זו שהודיעם ה' איך כי בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. ר"ל ששרשם נמשך מבחי' שלמעלה מבחי' נהר היוצא מעדן שהיא בחי' בינה. כי פי' בעבר ר"ל בעבר השני כשעוברים הנהר ובעבר השני שם ישבו אבותיכם.

והיינו בבחי' א"א שלמעלה מהאצי' כי פרסא מפסיק בינו לאצי' כמ"ש במ"א בענין עד הגל כו' ומעבר להפרסא מושרשים האבות. והענין כי ידוע דאברהם יצחק ויעקב הם בחי' חג"ת אמנם שרשם הוא בחי' חג"ת דא"א.

והוא ענין טורי נהורא וטורי חשוכא הנזכר בזהר דהיינו חג"ת דאצי' נק' טורי נהורא והם בחי' המדות הנמשכים מן השכל וההתבוננות שע"י השכל וההתבוננות נולד האהבה

או היראה, אך יש בחי' אהבה רבה שלמעלה מהשכל ונק' טורי חשוכא שהם המדות הכלולים בהרצון שלמעלה מהשכל וכענין שתוק כך עלה במחשבה כו'. וזהו ענין ג' ידות יד הגדולה ויד החזקה ויד הרמה וכנודע שבחי' חו"ג דא"א מתלבשים באו"א ומהם נמשך אח"כ בחג"ת דאצי'.

והנה המדות שלמעלה מהשכל הם בבחי' התכללות מאד וכנ"ל שבכתר אין שייך התחלקות עדיין. וזהו ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען פי' ארץ כנען הוא המל' דאצי' לשון תגר וסוחר ולשון הכנעה כמ"ש במ"א. והכוונה שהמשיך את האבות משרשם שבעבר הנהר לירד למטה בכל האצי' (דהיינו כנ"ל שחג"ת דא"א מתלבשים באו"א ומשם בזו"נ) עד המל' כדי להתלבש בבי"ע בגופים בעוה"ז לברר ברורי רפ"ח נצוצין שנפלו בבי"ע וירידה זו צורך עלייה היא שיעלו הרפ"ח ניצוצות לשרשן ומקורן (וכמשנ"ת ענין זה ג"כ בד"ה לך לך הנה אב רם הוא שכל הנעלם כו') אברהם ע"י בחי' האהבה ויצחק בבחי' יראה ויעקב בחי' רחמנות. וזהו ענין אם בחקותי תלכו שהיא בחי' ההליכה ממטה למעלה ובפרט העיקר ע"י מדת רחמנות בחי' נחלה בלי מצרים כו' (וכמ"ש במ"א ע"פ המאמר וישב ד' קפ"א וגבה מאד מסטרא דיעקב כו' ע"ש וע' במ"ש בד"ה כנשר יעיר וע' לעיל פ' ויצא בד"ה והיה הוי' לי לאלקים כו' וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך כו'). וזהו ג"כ ענין נשמה שנתת בי טהורה היא כי הנה בחי' שרשם בעבר הנהר היינו בחי' אותיות החקיקה כנ"ל דבחי' מחשבה סתימאה נק' גליף גליפו בטה"ע וזהו פי' טהורה היא שנמשכה מבחי' טהירו עילאה והיינו ממש ענין בעבר הנהר ישבו אבותיכם.

ואח"כ כשירדה למטה כמ"ש ואולך אותו בכל ארץ כנען הוא ענין אתה בראתה יצרתה בחי' השתלשלות בי"ע עד שנפחתה בי והשתלשלות זו היינו בחי' אותיות הכתב נמצא יש בישראל ג"כ ב' מדרגות מצד שרשן טהורה היא הם בחי' אותיות החקיקה ומצד השתלשלותן למטה בבחי' בראתה יצרתה נפחתה בי זהו ענין אותיות הכתב.

ולהבין ענין ב' בחי' אלו בעבודת ה' הוא כי יש בחי' אהבה הנמשכת מצד הבינה והדעת בגדולת ה'. אמנם עיקר בחי' האהבה אינה מצד הדעת וההתבוננות כי אנו רואים שגדול כח הרצון והאהבה יותר מערך השכל וההתבוננות שהרי אפילו קל שבקלים יכול למסור נפשו על קדש"ה שלא מצד ערך ההתבוננות כלל נמצא שעצם הרצון בכל נפש לה' זהו למעלה מהדעת רק שעובר דרך מעבר ע"י השכל והדעת ולכך בלי התבוננות לא יומשך בגילוי. אבל מ"מ עצם שרש הרצון הוא למעלה מהדעת. וזהו מצד בחי' נשמה שנתת בי טהורה היא (והיא בחי' אהבת הבן אל האב שנתבאר במ"א מפני שהוי' אלהינו ממש כו'.

וזהו בחינת חטה שאין התינוק יודע כו' כמ"ש במ"א). וזהו אם בחקותי תלכו בחוקים שחקקתי לכם היינו בחי' חג"ת דא"א ששם שרש האבות ע"כ ביכולתם לרעות צאנם ולהביאם למקור זה הנק' חקיקות ואז תלכו בבחי' מהלך בלתי שיעור וגבול. וכמ"ש הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד ופי' מאד בלי גבול היינו בבחי' א"ס (ועמ"ש ע"פ הזהר וישב הנ"ל) וזה הגילוי יהיה לע"ל. והיינו ע"י אהבת בכל מאדך בבחי' הילוך בתוספת אור דבר יום ביומו וכל א' מוכרח לבא אל אמיתית שרשו ומקורו בבחי' חג"ת דא"א הנק' בחקותי כי לא ידח ממנו נדח ממנו ממש ממהותו ועצמותו ית'.

ואם לא בדור הזה יבא בגלגול בדור אחר ובפרט בדרא דמלכא משיחא שיתעלו כללות נש"י בבחי' מאד כי בימות המשיח עד תחיית המתים יהיה העבודה במצות מעשיות רק שיהיה שלימות העבודה וכמ"ש במ"א ע"פ אוסרי לגפן לכן אז יהיה גבה מאד בחקותי ממש תלכו. והנה מה שאמר אם בחקותי תלכו אין אם אלא לשון תחנונים הכוונה בבקשה זו שלא ילכו כנסת ישראל בבחי' הילוך הנ"ל כ"א בג' חקיקות הללו (שהם שרש ג' אבות שהם שרש ג' מדות הקדושות אהוי"ר ורחמנות ושאר המדות מסתעפים מהם נצח ענף החסד שהוא האהבה כו' וכן כל המצות נמשכים מג' קוין אלו ולכן נחלקו לג' בחי' תורה ועבודה וגמ"ח) ולא בדרך אחרת זולתם כלל וזהו בחקותי שחקקתי דוקא תלכו:

ה **ואת** מצותי תשמרו. פי' השמירה כדי שיתקיים ההילוך דבכל מאדך בתפלה הוא ע"י המצות שהן בחי' כלים מכלים שונים לאור א"ס ב"ה וזהו ויין מלכות רב כיד המלך. פי' עד"מ היין שא"א לקבלו בלא כלי וכן עד"מ האור שמאיר בפתילה שאם אין פתילה יסתלק האור.

וכן עד"מ בנפש החיונית המחיה אברי הגוף כמו כח הראיה בעין וכח השמיעה באזן שבקלקול הכלי ע"י מכה וכדומה מסתלק אור הראיה מהעין והשמיעה מהאזן עד"מ. וכך עד"ז יובן ענין רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים דהיינו בחי' כלים דז"א לקבל המשכת האור מבחי' כתר תר"ך עמודי אור שהם תרי"ג מצות דאורייתא ושבע מצות דרבנן שיומשך ויתפשט בכלים ואברים דז"א ומשם יומשך בבי"ע ובלעדי הכלים היי מסתלק האור כענין שנאמר כלים רקים אל תמעיטי כו' וכתיב אין עוד כלי ויעמוד השמן כו'. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וקבל היהודים). וזהו ויין מלכות הוא האור שמאיר רב כיד המלך הוא בחי' היד הגדולה חסד דאריך כו' ועל ידי שנכנס יין זה באדם יצא הסוד ואהבה מסותרת ששרשה מבחי' האבות אשר שרשן מבחי' זו בעבר הנהר כו' כנ"ל. אך שצריך להיות בחי' כלים מכלים שונים דתורה ומצות שבהן יומשך יין מלכות להיות רב כיד המלך.

וזהו ואת מצותי תשמרו פי' מצוה לשון צוותא והתחברות והיינו כאשר האור נמשך בכלי אז הוא בבחי' התקשרות וצוותא אלינו משא"כ בעודו למעלה נק' חקיקה גליף גליפו וכו'. וזהו בחוקתי תלכו בתפלה בבחי' אהבה ויראה והתעוררות רחמים כו' שהם עליות עד בחי' חקיקה עליונה אורות דכתר והיינו דוקא ע"י ואת מצותי תשמרו שהן הכלים להמשכת וגילוי אורות הנ"ל שע"י הכלי יתקיים האור והיינו כי צ"ל תמיד בחי' העלאה והמשכה כו' בחי' רצוא ושוב.

ועי"ז ונתנה הארץ יבולה הארץ היינו בחי' מלכות דאצילות שתתן יבולה בהעלאת מ"נ דרפ"ח ניצוצין ואח"כ ממילא יומשך בחי' ועץ השדה יתן פריו הוא המשכת מ"ד והיינו שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה להיות והתהלכתי בתוככם בבחי' עץ החיים שמשם יומשכו נשמות עליונות הנקראים פרי צדיק עץ חיים (ועיין בזח"א בראשית דל"ז סע"ב. עמ"ש במ"א ע"פ בן פורת יוסף כו') ועמ"ש עוד ע"פ את שבתותי תשמרו מענין ירידת הנשמות ממקורם ממחשבה עילאה להתלבש בגופים איך שהיא ירידה צורך עלייה למעלה מעלה כו'. ועמ"ש בד"ה ושמתי כדכד בענין טהרה מביאה לידי קדושה וסד"ה אלה מסעי בענין מסעיהם למוצאיהם. (ועיין מענין חרות על הלוחות ברבות משפטים ר"פ ל"ב. כי תשא פמ"א. פקודי פנ"א. ובגמרא עירובין נ"ד א'. ובזהר ח"ב דף פ"ד דקי"ג ב'. קי"ד א'. קפ"ג א' מ"ה ע"ב. ח"א דל"ז סע"ב ודקל"א ב'. ח"ג ד"ו ע"ב). וצויתי את ברכתי ברכת המצות כי מצות צריכות כוונה להמשיך בהן האור וכללות הכוונה היא התפלה של כל יום כמ"ש במ"א ע"פ לא הביט און ביעקב וזהו ענין אם בחקותי תלכו שהוא בבחינת התפלה ואחר כך ואת מצותי תשמרו כו' ודרך פרט זהו ג"כ ענין ברכות המצות:

אם בחקותי תלכו כו'. מבואר בע"ח (שער כ"ה פ"א המתחיל ענין הצלם באמיתית נלע"ד כו') בחי' צלם כו' שהוא בחי' נפש השכלית המחבר הצורה והחומר שהוא נפש האלהית עם נפש הבהמית לברר בירורים כי נפש הבהמית הוא בחי' בהמה פשוטה ועמ"ש מזה בד"ה זאת חנוכת המזבח ונפש השכלית היא בחי' נוגה מעורב טו"ר כמ"ש חכמים המה להרע.

וזהו ימי שנותינו בהם שבעים שנה דקאי אלמעלה שתה עונותינו לנגדך עלומינו למאור פניך כו' היינו שיתהפכו בחי' עונותינו כו' שיהיה לנגדך ועלומינו יבא למאור פניך כו' הוא ע"י הצלם כו' ולזה ניתן ע' שנה לכל אחד ואחד לפי ערכו ושיעורו בכדי לברר כו'. גם איתא בע"ח שעתה מ"ה מברר ב"ן ולע"ל כשיתברר בחי' ב"ן אזי יהיה א"ח עטרת בעלה. כי השבירה היא בבחי' ס"ג כלו ס"ג יחדיו כו' והיינו בבחי' ב"ן שבס"ג.

ולע"ל כשיתברר שם ס"ג יתהוה ממנו ס"ג שבס"ג כו'. וביאור הענין הוא כי בחי' מ"ה המברר הוא האור הנמשך בבחי' כלי וכמו משה ונחנו מ"ה בחי' ביטול בתכלית ואעפ"כ היה בגוף ואף שהוא מבחי' אבא היינו רק מבחי' אחוריים קפ"ד קס"א גימטריא משה, ועמ"ש מזה ע"פ אני ישנה גבי קול דודי דופק, וכן נובלות חכמה שלמעלה תורה פי' הנמשך מבחי' מוחין דאבא למדותיו שיהיה תורה כשר או פסול כו' ועמ"ש בד"ה השמים כסאי כו', וכמ"כ בחינת משה היה לו אהבה ויראה ומדות רק שהיו נמשכין מבחי' מוחין פי' שהיה האהוי"ר שלו בבחי' ביטול בתכלית בבחי' אבא מבחי' אחוריים (כי פנימית אבא הוא פנימית עתיק) ולא מבחי' התלהבות שמבחי' אימא וכמו ההפרש שבין שבת ליו"ט שיו"ט הוא בחי' שמחה כו' ושבת הוא בחי' עונג נאדר בקדש כו' מלה בגרמיה כמ"ש בפי' אמור צ"ד ע"א, וכן היה האהוי"ר של משה וביקש הראני נא את כבודך פי' שיראה א"ס שלא בבחי' כלי (ע' רע"מ פ' פנחס ד' רנ"ה ע"ב) והשיבו כי לא יראני האדם וחי בחייהן אינן רואים אבל במיתתן רואים כו' וכדאיתא במדרש טוב זה מלאך חיים מאד זה מלאך המות היינו שלאחר מיתה יכול להשיג בחינת מאד בלי גבול כו' היינו כשהוא חי בבחי' גוף וכלי לא יראני כו' רק במיתתן אחר שנתברר הכלי לגמרי בבחי' אתכפיא ואתהפכא אז רואין ולע"ל שיזדכך שלא יהיה הגוף מדכר ונוקבא (וע' זהר ח"ב קס"ז ב') רק כדכתיב ועצמותיך יחליץ מבחי' טלא דבדולחא טל אורות טלך אז גם הגוף יוכל לראות ולהשיג בחי' אור א"ס וזהו כאור שבעת הימים פי' אור ז' הימים כמו שהיתה קודם הבריאה בעולם התהו רק שהיה בבחי' ז' אורות להיות האורות גדולים מהכלי. אך היה בהן שבירה ואח"כ עולם התקון נעשה הכלי גדול והאור קטן. ולעתיד לבוא כשיזדכך הכלי יהיה ג"כ האור גדול כאור ז' הימים בחי' תהו ואז יהי' א"ח עטרת בעלה כו' (ועמ"ש בד"ה והיה אור הלבנה. ועיין במק"מ ס"פ מצורע מענין אור שבעת הימים ובהרמ"ז פ' כי תשא קפ"ח ב') וזהו ענין ק"ש שמע שם ע' רבתי היינו בחינת אור שבעת הימים שהעלאת מ"ן מהבירור דנה"ב מתעלה לשם. וזהו ואהבת את הוי' אלקיך את הטפל כו' להיות בבחי' אהבה. וטפל ובטל לשם הוי' (ועמ"ש ע"פ וידעת היום) ולהתכלל באחד. בכל לבבך שהוא בחינת נפש הבהמית רביעית דם שבלב כו' ובכל נפשך בחינת נפש השכלית בחי' צלם המחבר הנ"ל וכשיתהפכו ויתבררו יבא לבחי' ובכל מאדך מאד בלי גבול כדכתיב הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד אשר בשביל זה ירדה הנפש האלהית למטה כי מקודם היתה בבחי' גבול ומספר כי נש"י נמשכו מבחי' זו"נ עולם התיקון בבחי' כלי כו' וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו כו' משא"כ אחר ירידתה בחי' צלם לברר כו' לאכפיא כו' בכל לבבך ובכל נפשך יכול ע"ז להשיג

האהבה מבחי' אור א"ס בחי' בכל מאדך שמעולם התהו ואף שא"א להיות בבחי' גוף וכלי מ"מ הארה מזה יוכל להיות בכל יום ובמיתתן אחר שנברר הכל רואין כו' וזהו היה מספר בני ישראל כו' אשר לא יספר כו':

ב **אך** קודם הק"ש בחי' אהבה הנ"ל צריך להיות פסוקי דזמרה. וזהו אם בחקותי תלכו בי' חקיקות כמו כלי שצריך חקיקה מבחוץ ומבפנים כמו כן צריך כלי הנפש הבהמית לבי' חקיקות הללו בכדי שאח"כ יוכל להיות בחי' תלכו שהוא בחי' אהבה להתכלל באחד כדכתיב הלוך ונסוע הנגבה ועניין החקיקה מבחוץ הוא ע"י פסוקי דזמרה שהוא מלשון זמיר עריצים פי' שע"י ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה בפסוקי דזמרה הוא מזמר ומכרית בחי' הרע שתוכל להתפשט בנפשו בחי' אהבה אלקית. כי ההתפעלות מההתבוננות הנ"ל עדיין אין זה בחי' אהבה רק בחי' התפעלות מאלקות בכדי שיתפרד הרע כדכתיב רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם היינו ע"י בחי' ההתבוננות ברוממותו ית' נפרד הרע.

ולכן החיוב דפסוקי דזמרה לא נזכר במשנה רק שתים לפניה כו' כי לא היה נצרך זה אצלם בכל יום כו' וזהו החקיקה מבחוץ והחקיקה מבפנים הוא ע"י מצות מעשיות שבבחי' חוקה כמו פרה אדומה ציצית ותפילין שאין בהם שום שכל וטעם והיינו מפני ששרש המצות הוא מבחינת כתר כי אורייתא מחכמה נפקת אבל שרשן הם מכתר תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן גימטריא תר"ך. אך בכל ספי' יש בחי' קומה כמו חכמה שבחכמה וכמו כן בכתר יש בחי' מצות הנמשך מחכמה שבכתר ונתלבש בחכמה דאצילות ואח"כ בבריאה שיוכל להיות גם למטה טעם למצוה זו.

ויש מצות הנמשכים מכתר שבכתר והם החוקים שהם רק בחי' רצון ונקרא רעוא דרעוין כו' וע"י מצות אלו ששרשן מאד נעלה יכול להיות חקיקה מבפנים בנפש הבהמית וכדכתיב ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך שמפני שהם בעמקי הקליפות צריך דוקא אני בחינה גבוה מאד וכמו כן להיות חקיקה בנפש הבהמית שיהיה לו בחי' אהבה להתכלל נפשו באחד היא ע"י מצות הנ"ל ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא כח. וזהו באר חפרוה שרים בחינת יסוד דנוקבא שכדי שיהיה בבחי' נוקבא בחי' יסוד התקשרות באלהות ע"י התעוררות הנ"ל צריך חפירה כי בלא זה לבו אטום כבתולה (ועמ"ש מזה ע"פ לריח שמניך בענין על כן עלמות אהבוך. ועמ"ש בד"ה עיני כל. ובד"ה לא תהיה משכלה ועקרה) וממה נעשה החפירה במחוקק בחי' חקיקה הנ"ל שהוא בחי' מצות הנ"ל אך אעפ"כ התפשטותן הוא בבחי' חכמה ע"י משה (ועמ"ש בפי' חקת ע"פ במחוקק כו') כי אף פרה אדומה נאמרה ע"י משה כו' וע"ז נאמר אמרתי אחכמה כו'. וזהו אם

בחקותי תלכו ודרשו רז"ל הלואי בחקתי תלכו היינו שיהי' בחי' הליכה הוא בחי' אהבה ולהתכלל באחד צריך לזה ב' חקיקות הנ"ל כי בלתי זה א"א שיהיה לו בחי' אהבה מאחר שהוא אסור בגוף ונפש הבהמית וכמשל האסור בזיקים שא"א לו להלוך אלא א"כ ישתברו הזיקים:

ג **אך** עיקר ההליכה הוא להתכלל נפשו באחד לדבקה בו. ואיך אפשר זה. ולזה אמר ואת מצותי תשמרו אשר קדשנו במצותיו כו' כמבואר במ"א. וזהו ואת מצותי תשמרו שע"י המצות משתמר בחי' אור א"ס בחי' עתיק. וזהו נר מצוה כמו נר המשמר השמן והאור כמו כן המצוה משמרת בחי' אור א"ס (ועמ"ש בד"ה והנה מנורת זהב כולה. ובד"ה כי תשמע בקול גבי לשמור את כל מצותיו) וע"ז אמר ועשיתם אותם אתם כתיב. פי' כי זהו באמת בחי' עשייה שנשמות ישראל עושין ומכריחין כביכול המשכת אוא"ס בהכלים והוא מלשון גדול המעשה כו', ולכן נק' כל עובדא בלשון עשיה פי' לשון הכרח כי מה שהשכל מתפשט בהמעשה שעושה זהו בחי' הכרח לגבי השכל שיהי' יורד ונמשך בעשייה כמו כן בעשיית המצוה שנמשך ע"ז אור א"ס ב"ה מה שהוא נעתק ונבדל מסדר ההשתלשלות ונמשך ושורה בהכלים דז"א על כן נק' בחי' זו בשם עשיה (ועמ"ש בד"ה להבין ענין מדלג על ההרים בענין שלכך נק' המצות בשם רמ"ח אברין דמלכא כו' ע"ש. וע' במ"ש ע"פ ביום השמיני עצרת בפי' אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם) וזהו ועשיתם אותם אתם כו'. ונתתי גשמיכם בעתם פי' גשמיכם זהו התורה כמ"ש יערוף כמטר לקחי. והנה גשמים יורדין בגבורה ובתורה אמרו רז"ל שניתנה בה' קולות פי' ה' חסדים המגדילים והם בחי' ה' גבורות דאבא הנעשים בחינת חסדים דאימא. פי' כי משה שמע כל התורה בקול אחד כמ"ש והאלהים יעננו בקול לפי שמשה היה מבחי' אור אבא בעצמו. אך ישראל לא היה באפשרי לקבל ונתחלק ע"י ה' גבורות דאבא לבחינת חמשה קולות וזהו פלג אלהים מלא מים. פי' מה שנתפלג מבחי' אלהים בחי' ה' גבורות מלא מים באמת הם חסדים שיכולים לקבל.

וע"י גשמיכם בחי' התורה הנ"ל נעשה קול דודי דופק פתחי לי שיהיה לבו פתוח שיוכל להיות בנפשו בחי' אהבה ע"י בחי' התורה המגדל והיה מזה ונתנה הארץ יבולה היינו בחינת ב"ן שנתברר מנפש הבהמית (והוא ע"ד מ"ש בד"ה האזינו השמים גבי יערוף כמטר שהתורה נק' מטר וגשם שמוציא את כח הצומח שבהארץ מההעלם אל הגילוי דהיינו להיות הצמיחה בחי' אהבה בכל מאדך כו' ע"ש באריכות וזהו ואהבת בגימטריא ב' פעמים אור היינו בחי' אור אחד הוא אור זרוע לצדיק והבי' בחי' הצמיחה בכל מאדך) ואח"כ ועץ השדה יתן פריו (עיין בזהר בפ' בראשית דל"ז סע"ב. ובמק"מ שם) שהוא

בחינת מ"ד מנפש האלהית. וכמו בארץ שהארץ מעלה מ"ן והגשם המגדל הוא בחי' מ"ד וכדכתיב כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים כמו כן ע"י חיבור מ"ה וב"ן הנ"ל יתן פריו היינו שיתגלה בחי' טובא דגניז בגווה היינו רפ"ח ניצוצין שיש בה רק הוא מוסתר ומלובש רשע מכתיר את הצדיק משא"כ כשנתברר ונתהפך נתגלה האור הנ"ל להיות א"ח עטרת בעלה בחי' שלמעלה מהתקון ס"ג דס"ג וזהו והצליח אשר שלחתיו לברר בירורין ע"י דברי אשר יצא מפי דוקא כי כל העוסק בתורה הקב"ה יושב ושונה כנגדו כו':

פרק ג

בשברי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד והשיבו לחמכם במשקל כו'. הנה ידוע שאף שלפי הנראה דברי התוכחות אלו הם קללות אבל לפי האמת אינם רק ברכות. ולהבין זה הוא ע"ד מה שאמר בזהר תלת דרגין מתקשראן דא בדא קוב"ה אורייתא וישראל וכו' כולהו דרגא על דרגא סתים וגליא (בפ' אחרי דע"ג ע"א). וביאור ענין בחי' סתים היינו מה שאינו נראה ומושג ואינו מתלבש במקום כלל ונק' סתימא דכל סתימין, פי' אפילו מן הסתימא הוא סתום ונעלם, ולית מחשבה דלהון תפיסא ביה כלל ועיין בסה"מ דקי"א ע"א.

ובחי' גליא הוא מה שאנו רואים עולם הגשמי בחי' מקום בעל ששה קצוות מעלה ומטה ודי' רוחות העולם. ולכאורה לא יתכן לומר על בחי' גשמית שהוא בחי' אלהות. אבל באמת הענין הוא כן כי אין עוד מלבדו כתיב ומלכותו בכל משלה וכל מה שאנו רואים בדצח"מ שבעוה"ז יש בכל גשמי מגשמיים הנ"ל חיות רוחני המחיה אותו תמיד והוא ג"כ נק' בחי' מקום כמ"ש הנה מקום אתי שיש ג"כ בחי' מקום למעלה וכו'.

ופי' מקום שהחיות רוחני בחי' מקום הוא ונק' ג"כ גליא ובטל הוא לבחי' סתום שלמעלה ממנו מן בחי' מקום כענין ביטול אותיות המחשבה בשכל כידוע ואינו מתלבש בו כלל. וזהו ברוך המקום כי ברוך הוא לשון המשכה להמשיך מן למעלה מן המקום לבחי' מקום ע"ד האמור בברכת השנים להמשיך מן למעלה מן הזמן לבחי' זמן. וזהו ברוך ה' כו' מן העולם ועד העולם, (ענין מקום רוחני י"ל דהיינו ו"ק עליונים שהם שרש הו"ק גשמיים צפון ודרום כו' שזהו בחי' המקום, וכן נתבאר במ"א ע"פ וארא אל אברהם כו' בפי' וענין שהוא אחד בשבעה רקיעים והארץ ודי' רוחות העולם כו' ע"ש, וע' מזה ג"כ בפ' בשלח ע"פ ויאמר משה אכלוהו היום כו' ובפ' בראשית בד"ה השמים כסאי עולם נק' בחי' אש ומים כו' דהיינו המדות עליונות כנודע, וכן הוא בפרדס בערכי הכינויים ערך מקום. ולמעלה מבחי' מקום רוחני היינו חו"ב כו' וכ"ש למעלה יותר כו'. אכן בזח"א

ויצא דקמ"ז מבואר דבחי' מלכות נק' מקום וכ"ה בזהר בשלח דס"ג סע"ב ועיין בזהר ויקהל דר"ז ע"א וע' בסש"ב ח"ב פ"ז). והנה אורייתא ג"כ סתים וגליא פי' כענין הקללות האלה שלפי הנראה ומושג בחי' גליא אינו מדבר בישראל כמ"ש ונתן ה' אלהיך את כל האלות האלה על אויביך וגו'. והיינו בחי' עשו שהוא בחי' אלה לשון רבים טורי דפרודא כמ"ש נפשות עשו, ועיין בזח"א ויחי דרכ"ז ע"ב, אבל ואתה תשוב ושמעת בקול ה' וגו'. כי הפנימית בבחי' סתום בהמשכות החיות מן הסתום אל הגליא. וזהו בקול גו' והם בחינת הברכות שבקללות (ע' במ"ש ע"פ כי תשמע בקול וגו' בפי' ראה, והנה ברכות אלו הוא ע"ד מ"ש בגמ' פ"ק דמ"ק ד"ט ע"ב הנך כולהו ברכתא נינהו כו', והיינו שהברכה היא מבחי' סתום, ומהרש"א שם פי' והם עשו כן לחדודי כו', ויותר נראה כפשטן לפי שהברכה באופן זה היא מבחי' סתום). והנה ידוע שהתורה נק' לחם והיא מחיה את הנשמה כמזון הגשמי שמחיה את הגוף אף שהלחם הוא בחי' צומח והאדם הוא בחי' חי מדבר והוא נגד השכל, לכאורה שיהא החי מדבר ניזון ומקבל חיות מן דבר שהוא למטה ממנו במדרגה, אך אמנם הענין הוא שבאמת תבואת הארץ שרש חיותם הוא ממקום גבוה מאד אלא שנפלו בשבירה להצמיח החטה, וכן בענין התורה שנק' לחם ומזון להנשמה הוא ג"כ על דרך הנ"ל שסודות התורה נשתלשלו בדברים גשמיים איסור והיתר טומאה וטהרה כו'. ועמ"ש מזה ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות. וכ"ז מפני שנפלו בשבירה פי' מחמת שבירת לוחות הראשונות שהיו מתחלה חירות ממלאך המות ומחמת שבירתן נתלבשה התורה בדברים גשמיים, (וכמ"ש בלק"ת פ' תשא שסוד שבירת הלוחות הי' כעין שבירת הכלים כו' ע"ש, ועמ"ש מענין חרות על הלוחות בביאור ע"פ אם בחקתי). וזהו בשברי לכם מטה לחם מטה לחם הוא עץ החיים בחי' סתים ובשבירת עץ החיים שהוא שבירת הלוחות נפלה ונשתלשלה בדברים גשמיים כו':

ב **ואפו** עשר נשים. פי' ואפו כי הנה התורה נק' לחם חטה שהוא כ"ב אותיות התורה כמנין חט"ה. והענין כי האוכל עיסה שלא נאפית עדיין אינה מתעכלת במעיו כלל ואינה נבלע באבריו להיות ממנה דם הנפש אבל האוכל אחר אפייתו הוא מתעכל במעיו ונבלע באבריו להיות ממנו דם הנפש והיו לאחדים ממש.

וכן הענין במזון הנפש שהיא התורה שכשאינה אפויה אצל האדם כמו שית' לקמן, אף אם הוא אדם שלומד תורה הרבה אינה מתאחדת עמו אלא היא ענין בפ"ע והוא בפני עצמו ואינו מקבל חיות כלל ממנה כענין הלחם הגשמי שלא נאפה עדיין כלל, אבל כשהתורה אפויה אצל האדם היא נבלעת בכל רמ"ח אבריו והיו לאחדים ממש כנ"ל.

וזהו שאמרו חז"ל על פסוק ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה בכל רמ"ח אבריו היא שמורה וכו'. וכמשנ"ת ע"פ ושבתה הארץ. ולהבין ענין האפיה הוא ענין אמרם ז"ל כי התורה נתנה אש שחורה על גבי אש לבנה, (וע' בהרמ"ז פ' עקב דף ער"ב סע"ב. פי' אש שחורה חכמה סתימאה ע"ג אש לבנה הוא אבא. וא"כ פי' וענין אש שחורה הוא ע"ד ישת חשך סתרו ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה שחורה אני ונאוה ע"ש). והנה ענין אש שחורה הוא אש מסותרת ונעלמת בלב כל א' ואחד מישראל באהבה ותשוקה לדבקה בו ית', שאף שהוא טרוד בעסקיו הגשמיים כי לבו בוער תמיד לאהבת ה' כמ"ש צעק לבם אל אדני כי הלב צועק בהעלם והסתר לדבקה בו ית' ונק' חולת אהבה וכמ"ש סמכוני באשישות וגו' כי חולת אהבה אני (וזהו ענין אני ישנה ואעפ"כ ולבי ער. ועמ"ש ע"פ ציון במשפט תפדה), ובאהבה זו המסותרת ובוערת אשר רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה שמתלהב ובוער תמיד לדבקה בו ית' בזה יוכל האדם לאפות לחם חטה שהיא התורה וכשיאפה האדם את התורה בשלהבת האהבה אליו ית', בזה יובלעו דברי תורה במעיו והיו לאחדים עמו.

וזהו ואפו לחמכם פי' התורה בתנור אחד פי' בחמימות האהבה הבאה מהתבוננות של אחד יחודו של עולם. וענין עשר נשים הוא שבנפש כל אחד ואחד מישראל יש עשר בחינות שלש אמות ושבע כפולות ובעשרה דברים אלו יהיה האפיה הנ"ל ויהיו בחי' אלו בחי' נוקבא שידע שבאמת אין הטוב שלו. דהיינו התשוקה לדבקה בו ית' אינו מעצמו ועבודתו רק בעל האמת נותן לו האמת.

וזהו היה בעיניך כרשע אפילו אם אחד לומד תמיד תורה ומתפלל תמיד מ"מ היה בעיניך כרשע. אבל הרע בעצמו שעושה שלו הוא כי הוא מעצמו, וזהו שלהבת י"ה כי השלהבת לאהבת ה' הוא מן י"ה וכשיהי' בעצמו בחי' מקבל לבד ולא בחי' יש בפ"ע יוכל לבוא לידי אפייה הנ"ל, ועיין מ"ש סד"ה שימני כחותם. והשיבו לחמכם במשקל פי' שישיב התורה ע"י אפייה הנ"ל ממטה למעלה בבחי' משקל כמ"ש ושקל בפלס הרים שהוא בבחי' שלמעלה מבחי' הרים שבו שוקל הרים ונקרא מתקלא בזהר (בפי' תרומה קע"ו ב' האזינו דר"צ ע"א. ועמ"ש בד"ה לבך יהגה אימה. איה סופר איה שוקל ומ"ש בד"ה אתם נצבים בענין ושקל בפלס ועמ"ש בענין תנופת שתי הלחם ע"פ והניף הכהן אותם), ואכלתם ולא תשבעו ע"ד אוהב כסף כו'. כן באהבתה תשגה תמיד לחזור פעמים רבות אין מספר. ובכל פעם יהיו בעיניו כחדשים ממש ולא ישבע נפשו בהם לעולם. וכמ"ש אל תבוז כי זקנה אמך. וגם שלא יהיה בבחי' זקנה. וכמאמר רז"ל ומי איכא זקנה קמיה

כו'. שהוא יתי למעלה מהזמן ואין הזמן מושל בו להזקינו. אבל בלאו הכי אינו מקבל חיות מן התורה כי וכבודי לאחר לא אתן כו':

פרק ד

אלה החוקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל. הנה לכאורה לא שייך לומר חוקים ומשפטים ותורות על הברכות וקללות הכתובים למעלה בפי זו שאין בהם ציווי דבר חוק ומשפט.

וגם להבין מהו בינו ובין בני ישראל והל"ל אל בני ישראל וכו'. אך הענין דהנה בפי שלמעלה כתיב אם בחקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם וגי בחיי אלו תלכו תשמרו ועשיתם אותם הם כנגד מחשבה דיבור ומעשה, בחקותי תלכו הוא ענין המחשבה בעיון והשגת גדולתו יתי שיש בה כמה מדרגות זו למעלה מזו ולכן נקי בשם הליכה כמ"ש ילכו מחיל אל חיל והוא ענין מ"ש הליכות עולם לו פיי שהולך ונעתק מזה העולם לו לבדו ליבטל אליו ליחודו יתי בהשגתו בגדולתו מדרגה אחר מדרגה וגם הליכות העולם עצמו לו שגם העולם עצמו הולך ומתעלה עם האדם ליחודו יתי מאחר שהאדם הוא בתוכו ונקי הליכות לשון רבים כמארז"ל אל תקרי הליכות אלא הלכות.

וכמ"ש ועלמות אין מספר ודרשו רז"ל אלו הלכות שלכן נקראו בשם הלכות שע"י העיון בהם להשיגו היטב על בוריו זוכה האדם לילך ממדרגה למדרגה בהשגת גדולת א"ס ב"ה וקרבתו אם קרבת אלקים יחפץ באמת ויבקשנה ככסף כו' ויגעתי ומצאתי כו' ולאפוקי מי שאינו כו'.

ואת מצותי תשמרו הוא ענין הדבור כמארז"ל שמור זו משנה שהוא הדבור בד"ת מלשון ושננתם לבניך. והענין כי אף מי שמוחו קטן להשיג בגדולת ה' ולילך בה ממדרגה למדרגה. הנה אעפ"כ יש בכל א' ואחד מישראל בחיי אלקות ודבר ה' השוכן בתוכו וכמ"ש ונתתי משכני בתוככם ופיי בזהר משכונא דילי והוא עד"מ כאדם שנותן משכון לחבירו שהמשכון אינו מרצונו הטוב כך כביכול הנה ארז"ל גלו לאדום שכינה עמהם פיי אף כי ידע אינש בנפשו איה מקומו שהוא בתחתית המדריגה בגלות אדום וישמעאל כו' שהם המה מדות הרעות תאוות וכעס ודומיהן מכל מקום לא יפול לבו בקרבו לאמר אבדה תקותי כי האמת אינו כן שאפילו בגלות שכינה עמהם הנותנת לו חיות אלקות אפיי בעודו עובר על רצונו יתי שיוכל לקבוע במוחו ומחשבתו ענין אמונת אחדותו יתי האמיתי כי בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וכולא קמיי כלא חשיב.

וזהו אני ה' אלקיכם כי הויי הוא בחיי היה הוה ויהיי ואני הויי לא שניתי הוא יכול להיות שורה וקבוע במוחו להיות לנו בבחיי אלקיכם וכמ"ש במ"א. אך צריך שתהיי

בחי' זו שמורה וקבועה בו בתוכו ממש שלא יהי' רק כמו שעומד על שכלו מלמעלה ואינו נתאמת ונתפס בשכלו היטב כמ"ש ונתתי משכני בתוככם דייקא והשמירה לזה ארז"ל שמור זו משנה שהוא הדיבור והשינון בד"ת כי דבר ה' זו הלכה וכמארז"ל השונה הלכות שהוא רק בחי' שמירה להיות משתמר בקרבו מה שכבר ניתנה לו אף שאינו יכול לילך ולהתעלות מעלה מעלה בהשגת גדולתו וקרבתו ית' מ"מ ע"י המשכת עולם הדבור בתוכו כמ"ש ותורתך בתוך מעי וכתיב ואשים דברי בפיך כו' נתפס ונתאמת אצלו ענין אמונת אחדותו ית' באמת לאמיתו ולא בדמיונות שוא כמארז"ל אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות שהוא בחי' הדבור בת"ת שנאמר גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם פי' שאע"פ שהם בבחי' גלות שכינה עמהם וזהו שארז"ל על פסוק על מה אבדה הארץ על ביטול תורה כי ע"י ביטול תורה שהוא בחי' דבר ה' אבדה האמונה שהיא בחי' הארץ הדום רגלי שאינו נתפס במוחו אמונת יחודו ית'.

ועשיתם אותם זה המעשה שהוא ענין המשכת אלהותו ית' מבחי' סוכ"ע ע"י המעשה כמארז"ל לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה וארז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה מכלל שהמעשה הוא עיקר התכלית והיינו כי א"א להמשיך גילוי אלהותו ית' מבחי' סוכ"ע ע"י שום השגה וכח המחשבה ודיבור דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ואפילו השגות עליונים כו' רק ע"י בחי' המעשה וקיום המצות כענין לחכימא ברמיזא, והוא כמשל האדם שאינו יכול לדבר ולהסביר כל לבו לפני חבירו האיך יעשה רק ע"י שרומז לו בתנועה כל שהוא. כך כביכול הנה באתעדל"ת צריך להיות אתעדל"ע יש מהן דתליא בעובדא וע"י מעשה המצות וקיומן נרמז ונמשך מלמעלה מעלה מאד וממקום גבוה יותר כעין רמז ולמשל כמו מעשה הצדקה שע"י שמשפיע חיות לזולתו רומז למעלה למקום מקור כל ההשפעות להשפיע חיים וחסד לכל העולמות.

וכן ענין כל המצות ואפילו מצות ת"ת שבדבור דעקימת שפתיו הוי מעשה. וז"ש והיה מעשה הצדקה שלום כי ענין השלום הוא שמחבר שני הפכים ועושה שלום ביניהם, כך א"א לעולמות לקבל שפע וחיות מן הבורא ית' שהוא מובדל מהם מהקצה כו' כ"א בבחי' שלום, וזהו ונתתי שלום בארץ כי מלכותך מלכות כל עולמי' וכלם הם בחי' ארץ לגבי הקב"ה. וזהו לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום כי השלום הוא המחזיק ברכה והמשכות חיות אלקות בהתגלות למטה:

ב וזהו ענין כל הברכות שבתורה כמו ד"מ ואכלתם לחמכם לשובע פי' שיהיה בחי' שובע שמחות את פניך וכדכתיב עוז וחדוה במקומו והקללות הם על המסתירים ומונעים את האדם מעבודת ה' שהם החיצונים כי ישראל מצד עצמם עלו במחשבה שאין שם

שום הסתר פנים ורצונם לדבקה בו ליחודו ית׳ ומאמינים בני מאמינים ואין שייך שום קללה חי״ו מצד עצמ׳ ולעתיד יתהפכו כל הקללות לברכה רק הקללות הם להעביר רוח החיצונים והטומאה שנדבק בהם בהתערבם כו׳.

וז״ש הכתוב ונתן ה׳ את כל האלות האלה על אויביך ועל שונאיך אשר רדפוך. וכמ״ש ונשא השעיר עליו את כל עונותם שהוא בחי׳ עשו איש שעיר וזהו פי׳ ענין כל הקללות שהן ברכה באמת על ישראל מצד עצמם והקללה הגדולה שנאמרה במשנה תורה הגר אשר בקרבך וכו׳ היא אינה רק על חיצוני׳ הנדבקות בהם.

ופי׳ הגר אשר בקרבך היא השכינה אשר ממנה באה האהבה מסותרת אשר בלב כאו״א מישראל אשר היא בבחי׳ גלות בתוך הגוף ונק׳ בשם גר שהיא בארץ לא לו שהוא ניצוץ אלקות המחיה את נפשו וכמארז״ל גלו כו׳ שכינה עמהם יעלה עליך מעלה מעלה שיהא בבחי׳ עילוי רב ועצום דהיינו שיעמיק במחשבתו גודל גדולתו עד אין חקר וכמ״ש אני הוי׳ אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו׳ פי׳ שלא יהיה בבחי׳ מצרים וגבולים כ״א כמ״ש ואתהלכה ברחבה וגו׳ שאז ואתה דהיינו מה שהוא אתה שהוא בחי׳ הגוף וחיצונים תרד מטה מטה וכן כל ענין הקללות הם על החיצוני׳ המונעים להעבירם ולהכריתם.

ובזה יובן כוונת יצחק אע״ה שרצה לברך את עשו ולא את יעקב, כי הנה הברכות וכן כל מצות התורה שהם המשכת גילוי אלהותו ית׳ למטה אינם אלא לאכפיא לסט״א ולהכניעם תחת הקדושה ולכן לא ניתנה תורה עד אחר יצ״מ משא״כ בזמן האבות שהן הן המרכבה ובטלים ליחודו ית׳ לא היו צריכים להמשכת גילוי למטה לכן לא רצה יצחק לברך את יעקב כי הי׳ בבחי׳ מרכבה אך דעתו הי׳ לברך את עשו ולהכניעו ולקרבו אל הקדושה ולכן אמר בברכותיו שהי׳ סבור שהוא עשו עומד לפניו ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש. מטל השמים זו תשב״כ ומשמני הארץ זו תשבע״פ ורוב דגן אלו הלכות שהן לרוב מאד כמ״ש ויצבור יוסף בר הרבה מאד עד כי חדל לספור וכמ״ש ועלמות אין מספר ודרשו רז״ל עלמות אלו הלכות ותירוש אלו רזין דאורייתא כמ״ש נכנס יין יצא סוד ורצה כל זה ליתן לעשו ולהכניע ולאכפיי׳ לסט״א. אך באמת לא הי׳ באפשרי להכניעו ולקרבו תחת הקדושה מחמת שהוא רע גמור וצריכים להעביר הסט״א לגמרי ולהכריתה בכל הקללות רק הברכות ניתנו ליעקב ולהכניע הסט״א שנתערב בזרעו כמ״ש ויתערבו כו׳ וכמ״ש ועשו אחיו בא מצידו אל תקרי מצידו אלא מצדו שבעמידת האדם בתפלה ורוצה לידבק בקונו נופלים לו מחשבות זרות שלא ברצונו רק כאלו הן באים מן הצד מאליהן וממילא אך מ״מ הן הן מחשבותיו שחשב בהן ברצון שלא בשעת התפלה וכיוצא בהם אלא שבשעת התפלה הם נופלים

לו שלא ברצונו ולכן נק' מצדו שהן אינן בחי' אחוריים שהוא בחי' דבר שהוא בע"כ לגמרי שהוא אינו חפץ בזה כלל ולא בחי' פנים שהוא רצון וחפץ גמור ונופל לו בשעת התפלה מפני שרוצה לעלות לדבקה בו ממילא הם נמשכים אחריו כמשל אדם הלובש בגד ארוך ונגרר בטיט וחומר וכשרוצה לעלות בסולם גם הבגד עם החומר וטיט עולה עמו וכדי להכניע את הרע בחי' עשו ולהשפילו אמר ליצחק אביו שהיה בחי' מרכבה להקב"ה קום נא שבה וכו' כי א"א להמשיך הברכות שהוא גילוי אלקות בעוד שהרע בתקפו וגבורתו כי לא יגורך רע כתיב ועמ"ש בזה בביאור ע"פ במדבר סיני.

והעצה לזה קום נא וגו' ע"ד מ"ש כי גאה גאה ותרגומו ארי אתגאי על גותניא ופי' שמתרומם ומתנשא עליהם ועי"ז מתרחק מהם ומסלק חיותו מהם ואין להם יניקה וחיות ממנו וכן הוא למטה בעבודת האדם דהיינו להעמיק דעתו ומחשבתו בגדולת ה' איך הוא ממכ"ע וסוכ"ע וכולא קמיה כלא חשיב ולגדולתו אין חקר וממילא אין להחיצונים יניקה כ"כ וממילא נופלים כל המונעים שהן המדות רעות ומחשבות זרות כי ישראל מצד עצמם עלו במחשבה כו' ולכן אמר אח"כ שבה דהיינו לישראל עצמן בישיבה שהוא ירידה והמשכת גילוי למטה להיות לו דירה בתחתונים וכמ"ש וישב ה' מלך לעולם למשל כמו האדם היושב שמרכין א"ע למטה ואכלה מצידי שכל ענין דבור ומעשה התורה והמצות הם בחי' ציד שנצודים ניצוצות שהיו בגוף ונפש החיונית ונתהפכו לקדושה ובחי' האכילה הוא ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כו' בעבור תברכני נפשך הוא בחי' פנימי' וחיות כל העולמות הנמשכת מחיי החיים א"ס ב"ה ומלובשת ומוסתרת ומתעלמת בהם להחיותם בנפש המסותרת בגוף והברכה הוא יציאתה מההעלם והסתר האור אל הגילוי וההשגה להיות נגלה כבוד ה' ויחודו אל ישראל במחשבתם ושכלם ומוחם בעוה"ז ובכל העולם לעתיד כמ"ש במ"א ויהי' בבחי' ברכה והמשכה בעוה"ז בהתגלות למטה.

וז"ש אלה החוקים והמשפטים והתורות על הברכות וקללות שהן הם גילוי אלהותו ית' למטה לבחי' ישראל והעברת וביטול המסתירים ומונעים אותם מעבודתם שהן המה נמשכים מבחי' מ"ע ול"ת ודוגמתם ממש רק שהם בינו לבין בני ישראל מחמת שהקללות הן אחר שיש מסך מבדיל ועונותיכם מבדילים וכבר עבר על הל"ת וכיוצא ולכן צריך להכריתו ולהעבירו משא"כ שס"ה ל"ת הם שמירה מן החיצונים שלא ינקו ולא יהיה מסך מבדיל כלל ולכן כתיב בינו ובין בנ"י ולא אל בנ"י:

פרק ה

אסור לאדם שיטעום עד שיתן מאכל לבהמתו שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת כו'. הנה הקרבנות היה ענינם להעלות בהמה ע"ג המזבח כו' כדי שיהיה מאכל לארי' דאכיל קרבנין כמ"ש [לקמן] בד"ה ואריה כבקר יאכל תבן (ולשם שייך דרוש זה ג"כ). והנה כדי שתוכל הבהמה ליכלל באש שלמעלה ותהיה לריח ניחוח כו' צריך לזה המשכה והארה מלמעלה למטה ליתן לה כח ועוז לעלות ולהתהפך ממהות למהות כו' והוא בחי' עשב של מעלה שנותנים לבהמה מאכל להחזיק כחה שתוכל לעלות כמו שיתחזק האדם ע"י מאכל כו', וזהו ונתתי עשב בשדך לבהמתך שתוכל לעלות כו' ועמ"ש מענין פי' עשב בד"ה ואלה המשפטים והיינו בפסוקי דזמרה דהתפעלות הנפש האלקי' הוא בבחי' בהמה כדוגמת המרכבה עליונה דפני אריה פני שור כו' וכמ"ש וישרנה הפרות כו' הלוך וגעו כו' כמ"ש [לקמן] (בד"ה וספרתם לכם דחג השבועות) והוא מהתבוננות שבחו של מקום בבחי' ממכ"ע דוקא וכמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו ובד"ה אדם כי יקריב מכם וכמו בשרשה שלוקחה משמרי האופנים. והנה התפעלות המלאכים הנק' חיות ובהמות למעלה הוא מבחי' צמצום השגתם באלקים בבחי' ממלא כח הפועל בנפעל לבד (וכמ"ש במ"א בפי' וצדקתך ירננו בד"ה רני ושמחי) והוא ענין השירה בפסוד"ז באמרו אשירה לה' כי גאה כו' וכיוצא ולכך נקראים פסוקי דזמרה דוקא (ועמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית) ועי"ז יש כח לנפש הבהמית ג"כ להתעלות ולהכלל באש שלמעלה ע"י התלהבות הנפש אלקית והוא ע"י בחי' העשב שנותנים לה דהיינו הארות והמשכות אלקות מבחי' ממלא כו' שמתבוננת הנפש אלקית ומסדר שבחו של מקום כו'. וזהו אסור לאדם שיטעום כו' (כן הגירסא ספ"ה דגיטין דס"ב סע"א וכ"כ המ"א סי' קס"ז ס"ק י"ח. והבי"י כי שיאכל וכן הגירסא בברכות ד"מ ע"א) פי' כי יש ב' מיני מאכל אחד מאכל לאדם, והבי מאכל לבהמה ותחלה יש להאכיל לבהמה הוא שיסדר שבחו של מקום בפסוד"ז להיות עי"ז כח ועוז לנפש הבהמית דוקא ליכלל ולהדבק באור א"ס ב"ה ואחר שהאכיל לבהמתו יטעום בבחי' מאכל אדם דהיינו בק"ש ותפלה שמוסר נפשו באחד ממש במהות ועצמות אור א"ס ולא מהתבוננות התפשטות אורו בלבד כו' שהוא בחי' אדם אדמה לעליון כו' וזהו והדר ואכלת ושבעת כו' שהוא ענין ק"ש דכתיב בה אכלתי יערי עם דבשי כו' יערי יוצר אור התפעלות המלאכים דבשי ק"ש כו' ועמ"ש בד"ה כי תצא. (ועד"ז הוא קרבן העומר וספירת העומר קודם שבועות כי העומר שעורים מאכל בהמה לברר נה"ב ולהעלותה ועי"ז אח"כ בשבועות לכו לחמו בלחמי. אלא ששעורה היא ע"י זריעה משא"כ עשב וכדלקמן). והנה ידוע שהתורה

נקראת עוז וגם נקראת תושי׳ שמתשת כחו של אדם כו׳, הענין הוא דכמו שבקרבנות כתיב לחמי לאשי כו׳ כן התורה נק׳ לחם כמ״ש לכו לחמו כו׳ וכמו שהמאכל מחזק כח אדם כן התורה נותנת כח ועוז לנפש אלקית הנק׳ אדם ונק׳ מאכל אדם שע״י לימוד אותיות דבר הלכה תתחזק הנפש אלקית כדי שתוכל למסור נפשה באחד ממש ע״י ק״ש כו׳ אכלו רעים כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה וספרתם לכם. וזהו שארז״ל שעל כל דבור ודבור פרחה נשמתן והחזירן בטל תחיה כמ״ש בת״י בתלים (סי׳ ס״ח) ע״פ גשם נדבות תניף והיינו טל תורה והיינו דמה שפרחה נשמתן במס״נ ממש החזירן לגופים שלהם ע״י טל תורה בבחי׳ שוב לפי שנתנה כח ועוז לנפשם להתחזק ולחזור בגופם כמו שישיב הנפש ע״י מאכל (וזהו רצוא ושוב גימטריא תורה שע״י שפרחה נשמתן בבחי׳ רצוא ואח״כ החזיר להם בבחי׳ ושוב ע״י יוכלו לקבל התורה שכל ענינה רצוא ושוב כמ״ש בד״ה זאת חקת התורה). ומה שנקראת תושיה ג״כ היינו לפי שידוע שכל דבר הצריך להתעלות למעלה והוא מקושר בקשר של קיימא למטה א״א לו לעלות בלתי שיתירו לו בתחלה הקשר שמקושר למטה ואז יוכל לעלות כו׳, כמ״כ לפי שהתורה נותנת כח ועוז לעלות יש בכחה ג״כ להתיר הקשר שנתקשרה הנפש בהמית בגשמיות עוה״ז ולהתיש כח התקשרותה כדי שתוכל לעלות כו׳ ולכך נקראת תושיה שמתשת כח הקשר של הנפש הבהמית והוא ענין אחד עם מה שנותנים כח ועוז לנפש לעלות כי הא בהא תליא ועמ״ש מזה בד״ה בחודש השלישי לצאת בנ״י מארץ מצרים. והנה ההפרש שבין עשב למאכל אדם הוא רק במה שהעשב אינו צומח מסיבות הזריעה אלא מעצמו בלבד דהיינו מכח הצומח שבארץ (ועמ״ש בד״ה כי כארץ תוציא צמחה ובאג״ה סד״ה איהו וחיוהי), משא״כ מאכל אדם אינו צומח כ״א ע״י זריעה כשזורעין החטה אז תצמח כו׳. והנמשל מובן דהמלאכים הנק׳ עשב השדה בזח״א בראשית די״ח ע״ב והם המאכל לבהמה שם ב״ן כו׳ הם באים וצומחים מכח המלכות עצמה הנקראת ארץ כמ״ש בד״ה והיה מספר בנ״י בלתי זריעות אור הזרוע מצדיק ח״י עלמין כו׳ חי העולמים מלך כו׳, והתבואה שהן הנשמות הנק׳ ראשית תבואתו שנק׳ אדם נצמחים ע״י בחי׳ זריעה בארץ דוקא שהוא ההמשכה מבחי׳ יחיד חי העולמים בבחי׳ מדת מלכותו ית׳ כו׳ והן מאכל לאדם העליון כביכול היינו ע״י מס״נ הנשמות בק״ש באחד ממש עולים לאשתאבא בגופא דמלכא כו׳ ועמ״ש בד״ה אדם כי יקריב מכם. (והנה שעורה היא מאכל בהמה והיא ג״כ ע״י זריעה דוקא כמו חטה ממש וצ״ל כי יש כמה מדרגות במלאכים הנק׳ בהמה וכמו ההפרש בין בחי׳ יוצר משרתים ובין ואשר משרתיו בד״ה והניף את העומר שעל בחי׳ המלאכים הנק׳ יוצר משרתים ע״ז נאמר מצמיח חציר לבהמה כו׳ משא״כ המלאכים

הנק' ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם משי"ב הם גבוהים יותר כו' והן מקבלים מבחי' שעורה שעור ה' ועוד דגם בנשמות כתיב וזרעתי את בני ישראל זרע אדם וזרע בהמה הרי גם בבחי' בהמה נאמר וזרעתי שבאין ע"י זריעה ממש. ואפ"ל כי העשב שצומח מאליו שרשו מבחי' ההמשכה חצוניות לחדש הישנות ע"ד המחדש בטובו בכל יום תמיד כו' אבל מה שבא ע"י זריעה וצמיחה נמשך מבחי' ההמשכה הפנימית) (עיין בע"ח שער הק"ש פרק י"א) ועמ"ש בד"ה וידעת היום ההפרש בין מ"ש אתה הראת לדעת שהוא הדעת בבחי' ממכ"ע ובין מ"ש וידעת היום שהוא הדעת בבחי' סוכ"ע, עד"ז י"ל ההפרש בין בחי' עשב ובין בחי' שעורה.

ולפ"ז בחי' חטה מאכל אדם שהיא התורה זהו מה שלמעלה מבחי' סוכ"ע שהתורה נק' משל הקדמוני בחי' קדמונו של עולם כו'. גם י"ל כי השפעת השעורה נמשך במלאכים ע"י הנשמות דהיינו ע"י קרבן העומר שעורים וזהו כענין ונתתי לך מהלכים בין העומדים שממשיכים ההילוך בבחי' העומדים שהם המלאכים כמ"ש בת"א ס"פ וישב על פסוק זה, וזהו ניגרא דחמרי שערי שעי"ז נעשה בבחי' מהלך כו' ומ"ש בפי' ק"ש ונתתי עשב כו' היינו לפי שנעוץ סופן בתחלתן כו' לכך ע"י מס"נ שבק"ש היום יוכל ליתן מאכל לבהמתו למחר בפסוקי דזמרה כו':

ב **והנה** יש עוד ההפרש בין זריעה לנטיעה ארץ חטה כו' גפן כו' וכתיב ואנכי נטעתיך שורק שהזריעה דתבואה כמו גרעין החטה יצמח ממנו כדמותו ובצלמו אלא שהוא בתוספת וריבוי ואין צריך שהות כ"כ ועיכוב מזמן הזריעה עד הצמיחה ואמנם יצטרך ללמ"ד טי"ת מלאכות לחרוש ולזרוע כו' דש בורר ואופה ומבשל עד שראוי לאכילה כו' והנטיעה שנוטע גרעין תפוח יצמח אילן שלו והתפוח יצמח בראשו דוקא ויש שהות ועיכוב רב בזמן צמיחתו וגם ג' שני ערלה נוהג בו (עמ"ש בד"ה ונטעתם כל עץ מאכל) ויש שזמן צמיחתו מתעכב ע' שנין כמו התמר דכתיב צדיק כתמר יפרח כו' (ועמ"ש מזה גבי שמיני עצרת). ואמנם א"צ להכשר ותיקון ע"י ל"ט מלאכות כי הפרי מיד ראוי לאכילה וגם יש בה תענוג מן מתיקות הטעם משא"כ במאכל הלחם דתבואה כו' ועוד כמה מיני מדרגות חלוקים ביניהם כו'.

והנמשל בכל אלה החלוקים יובן למעלה דנשמה האלקית שנזרעת מאור הזרוע לצדיק כו' יש נשמה שהוא כמשל התבואה כמ"ש ראשית תבואתה עד"מ התבואה הנזרע בגרעין החטה לא תהיה רק בריבוי אבל לא בשינוי המהות כצמיחת התפוח כו' והיינו ענין נשמות שבג"ע התחתון שהם רק בריבוי והגדלה שניתוסף האור אלקי בהם בבחי' ריבוי בלבד כו' ויש נשמות גבוהות יותר שמתענגים על הוי' בתענוג ועריבות ומתיקות

ידידות כו' כמשל התפוח וכמ"ש רפדוני בתפוחים כו' ונשתנה מהותם לגמרי לעילויא מכפי אופן זריעתן מאור הזרוע לצדיק כו' כמעלת התפוח על הגרעין הנטוע וזהו ג"כ כענין ההפרש בין העלייה דרך השתלשלות עילה ועלול ובין העלייה שלא כסדר ההשתלשלות ונק' בחי' זו חקל תפוחין קדישין ע"ש כתפוח בעצי היער כן דודי כו' והוא בחי' יאר ה' פניו אליך, ועיין בפרדס ערך שדה פי' שדה תפוחים בחי' תפארת ועמ"ש מענין תפארת בפי' קדושים בד"ה ונטעתם כל עץ מאכל.

ועד"ז י"ל ענין שדה הלבן ושדה האילן שבמשנה דמסכת שביעית שהם ג"ע התחתון וג"ע העליון כי ג"ע התחתון שרשו ממל' וג"ע העליון שרשו מבינה אך צ"ע דהא פי' גן היינו נטיעות כמ"ש ויטע ה' אלקים גן כו' ואיך נמשל רק לצמיחת התבואה ואפ"ל ע"ד מארז"ל עה"ד חטה היתה כו' והעיקר שגם בג"ע התחתון יש נשמות שמקבלים מבחי' נטיעות ויש מבחי' תבואתו כו' (ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בענין כשעירים עלי דשא כרביבים עלי עשב שם נז' ג"כ כענין זה ועיין זח"א ויחי דרכ"ו ע"ב ההפרש בין תבואה לפירות האילן ובפ' אמור דצ"ו ע"ב ודצ"ז ע"א ובפ' פנחס דרנ"ג ע"א) אך שיש שהות רב עד שנאמר צדיק כתמר יפרח כו' כלומר מזמן זריעתו למעלה עד גמרו בבחי' גילוי האור בעונג העליון ישתהה ע' שנין כו', ודוגמא לזה במה שאנו רואים בנפש האלקית למטה עד שיתענג בעונג המורגש באלקות יכול לשהות זמן רב כמו שנה תמימה ויותר כו' וגם נצמח בראש האילן דהיינו בחכמה שבנפש כו' והוא מ"ש כי האדם עץ השדה שיתן פריו למעלה דוקא כי העונג אינו אלא בחכמה כו'.

ואמנם בזאת יתרון מעלתו שא"צ לתיקון ע"י אהבה ויראה כו' שנק' אפייה ובישול כמו במאכל התבואה בנשמות הנמוכות שא"א להם להתעכל ולהיות למאכל אדם העליון כ"א ע"י אפייה דהתלהבות כו' וכמ"ש ואפו עשר נשים בחי' י"ס דמלכות לחמכם דאור הזרוע כו' בתנור אחד פי' בתנור הנעשה מאחד עילאה דהיינו שנתעכלו אחר האפייה ונכללו באחד כו' כמשל המאכל שאינו מתעכל באדם כ"א ע"י אפייה בתחלה כו'.

ובכ"ז יובן משארז"ל שלהי כתובות עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת כו' פי' הארץ הוא בחי' מלכות דאצילות מקור הנשמות והמלאכים ותוציא מעצמה בלתי עבודת אור הזרוע לצדיק כו' כי תתעלה אז המלכות ותהיה עטרת בעלה כמ"ש סד"ה והיה מספר בנ"י.

וסד"ה קול דודי גבי מקפץ על הגבעות ובביאור ע"פ כי אתה נרי בפי' מלך יחיד חי העולמים. וגלוסקאות היינו כמו הלחם הנאפה בתנור כן מה שע"י עבודת הל"ט מלאכות אור הזרוע של הנשמה נכללת באחד בזמן העוה"ז אבל לע"ל תגמר הנשמה בבחי'

האפייה ובישול ממילא ומאיליה כי כל האורות עליונים יתגלו במל' דוקא ויבואו כולם לקבל ממנה כמ"ש והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים כו', ועיין בשל"ה פ' ויצא ע"פ ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש שפי' עד"ז ברכת המוציא לחם מן הארץ ובמ"ש גלוסקאות וכלי מילת דוקא בא לרמוז על כללות ההשתלשלות דאורות פנימים ואורות מקיפים הפנימים בגלוסקאות והמקיפים בכלי מילת והוא בחי' לבושים ומקיפים דמצות וכמ"ש ברבות בשה"ש בפסוק גן נעול ע"פ ואכסך משי כו' עשאן ממש בעולם כו' המד"א לא ימיש עמוד הענן כו' ע"ש.

והענין דהנה בתורה נאמר לכו לחמו כו' שהוא בחי' אור פנימי ובמצות אנו אומרים אשר קדשנו בחי' קדושין הוא בחי' אור מקיף וראיה לזה שיכול אדם לעשות מצוה בעטיפת טלית ולא יגע ללבו כלל בפנימיות עד שיחשוב מחשבה זרה כו' כמו המקיף שאינו נוגע לפנימי כו' משא"כ במ"ת שנק' יום חתונתו שעל כל דבור פרחה נשמתן בבחי' אור פנימי כי הרי היה ברצון כי מאחר שפרחה נשמתן בדבור הראשון למה שמעו הדבור השני כו' (פ"ט דשבת דפ"ח ע"ב) והקדושין היה קודם לכן ששלח להם את משה וכרת להם ברית עמהם בדם אשר זרק כו' ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע כו' והוא בחי' מקיפים ואמנם המקיף נותן כח ועוז להארת הפנימי דמה שכרת ברית עמהם הי' סיבה למס"נ שלהם במ"ת כו'. אך עיקר הנשואין היה במתן תורה לפי שפרחה נשמתן ממש משא"כ בבחי' העלם המקיפים כו' וכמו ענין הנז' באדרא דקמ"ו ב' על הני תלתא דאסתלקו דברעו סגי ותקיף אתדבקו נפשותיהן בשעתא דאתנסיבו כו' (ועמ"ש בד"ה עיני כל אליך ישברו). ובזה יובן מה שיפלא לכאורה בפ' והיה אם שמוע שמשה אמרה ואיך אמר ונתתי מטר כו' ונתתי עשב כו' כאלו הוא הנותן ח"ו כמו שהקשו המפרשים כי מאחר שבמשנה תורה משה כמדבר בעד עצמו ע' בהרמב"ן בהקדמתו לפי' התורה א"כ הל"ל ונתן ה' מטר כו'. אך הענין לפי ששכינה מדברת מתוך גרונו של משה ורוח הוי' הוא שדיבר כו' ונתתי עשב כו' ולא הוא הנותן ח"ו והטעם הוא כנ"ל שע"י מ"ת נעשו בחי' נשואין שהיא ההתכללות ותכלית הביטול בעצמות אור א"ס עד שפרחה נשמתן ממש כו' ועד"ז היה במשה בתמידות כמ"ש לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי שלא תפס מקום ודבר בפ"ע כלל לכך היה יכול לומר ונתתי מפני שדבר ה' דיבר בו מדבר מתוך גרונו כו', ועמ"ש מזה בפ' ואתחנן בד"ה ואהבת את.

וכענין זה ידוע שהוא השונה הלכות דארז"ל מתניתא מלכתא פי' עד"מ כמלך הגוזר ואומר ע"י שלוחו כו' כן אנו אומרים אמר אביי כו' כי גזירות המלך הקב"ה דינא דמלכותא שאמר אביי רוח ה' הוא שדיבר בו וכמ"ש ואשים דברי בפיך כו' וכמ"ש

במ״א. ואמנם אין זה אלא לאחר מס״נ דנשואין הנ״ל. ועמ״ש בד״ה בשעה שהקדימו בפי׳ גבורי כח עושי דברו ועי״ז אח״כ לשמוע בקול דברו׃

פרק ו

וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה (ע׳ בסנהדרין צ״ט ב׳. וברבות ויצא ר״פ ע״ב). חנוך לנער ע״פ דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה. יותן את הארץ הזאת לעבדיך. וע״ש הפי׳ כפשוטו במ״כ ובידי משה בשם פרש״י ונכון הוא ולפ״ז זהו גריעותא להם וכמ״ש ברבות ס״פ מטות שעליהם נאמר נחלה מבוהלת בראשונה כו׳.

וצ״ל דהפסוק חנוך לנער ע״פ דרכו הוא מעלה ושבח שראוי לעשות כן. גם בלא״ה מבואר בסש״ב ח״ב הקושיא בפסוק חנוך לנער דמדכתיב ע״פ דרכו משמע שאינה דרך האמת לאמתו וא״כ מאי מעליותא שגם כי יזקין לא יסור ממנה. והענין כי הנה בפי׳ וימצא דודאים יש במדרש שני פירושים. א׳ שהן מין עשב וע׳ בהרמב״ן בפי׳ התורה שם. הב׳ שהן שעורים. ועמ״ש בד״ה אסור לאדם שיטעום עד שיתן מאכל לבהמתו שנאמר ונתתי עשב כו׳ דבחי׳ עשב זהו מקור ההשפעה לבחי׳ המלאכים הנק׳ בהמה. (וע׳ בזח״א י״ח ב׳ קנ״ו ב׳) ולכן נק׳ דודאים שהוא מלשון אתן את דודי לך בחי׳ אהבה שמזה נמשך ונולד בהם האהבה להיות בוערת כמראה הלפידים כו׳. וגם לפי הפי׳ שהם שעורים היינו ג״כ מאכל בהמה כו׳ רק שזהו בחי׳ גבוה יותר כמש״ש. ולכן נק׳ בחי׳ זו חנוך לנער משום דכד איתיליד יהבין ליה נפשא מסטרא דבעירא דכיא כו׳ כנ״ל (בד״ה וספרתם לכם הנ״ל) ע״כ המזון לבחי׳ זו הוא מבחי׳ שעורה שעור ה׳ או מבחי׳ עשב וכמ״ש ועשב לעבודת האדם ע״כ גם בניו תפסו בעבר הירדן שהוא מקום מקנה ע״ד ונתתי עשב בשדך לבהמתך שנתבאר למעלה ובת״א בד״ה ואלה המשפטים. ומה דמשמע שלא נכון עשו בזה (ועיין ביהושע סימן כ״ב י״ט) זהו משום שעשו את הטפל עיקר. והרי אף שאסור לאדם שיטעום כלום עד שיתן מאכל לבהמתו מ״מ אח״כ צ״ל ואכלת ושבעת והיינו לכו לחמו בלחמי ועוד כי א״י דוקא היא ארץ חטה ושעורה כו׳ ג״כ והם בחרו לקבע גמור בחי׳ זו דמקום מקנה. וזהו ענין אי לך ארץ שמלכך נער ופי׳ בזח״א ס״פ לך לך (דצ״ה ע״ב) שהוא בחי׳ מט״ט נער הייתי גם זקנתי שמשם מקור ושרש השפעה הנ״ל אשריך ארץ כו׳ היא ארץ חטה ושעורה כו׳ אשר עיני ה׳ אלקיך בה כו׳. אך מ״מ ג״ז אמת שצ״ל חנוך לנער ע״פ דרכו וגם כי יזקין לא יסור ממנה. פי׳ כי יזקין ויהיה בבחי׳ אדם כי זקן היינו שקנה חכמה והיינו ע״י חטה דוקא כ״ב אתוון דאורייתא וכמ״ש בענין והדרת פני זקן. אעפ״כ לא יסור ממנה מענין בחי׳ דודאים שעורה מאכל בהמה היינו משום שצ״ל בבחי׳ בהמה שלמעלה מבחי׳ אדם לבד דהיינו מ״ש אדם ובהמה תושיע.

והוא להיות נמשך אחריו יתי כבהמה למעלה מהטעם והדעת והיינו ע"י חנוך לנער שנתחנך להיות מתחלה בבחי' הביטול דבהמה שהם המלאכים פני אריה פני שור והאופנים וחיות ברעש גדול והיינו ע"י שעור ה' כו' כנ"ל, ועי"ז יוקבע הביטול בנפשו, שגם כי יזקין להיות קנה חכמה לכו לחמו בלחמי לא יסור מהיות בבחי' בהמה ג"כ בבחי' הביטול שלמעלה מהשכל כו':

ב **וביאור** הדבר הנה כתיב ברות (סי' ג' ט"ו) ויאמר כו' וימד שש שעורים ופי' בגמרא (סנהדרין דצ"ג ע"א) ששה צדיקים כו' וכ"ה ברבות ברות על פסוק זה. ולכאורה אינו מובן איך הצדיקים הגדולים ההם נקראו בשם שעורים וע' בחולין (פג"ה דצ"ב סע"א) איתא ג"כ עד"ז ומהרש"א שם בח"א נדחק ליישב. אבל הנראה לומר כי עם היות שבחי' חטה שהוא מאכל אדם גבהה הרבה מבחי' שעורים מאכל בהמה. שבחי' אדם זהו נשמות דאצי' ובחי' בהמה היינו נשמות דבי"ע וכמ"ש בד"ה ואלה המשפטים. אך יש עוד בחי' בהמה שגבוה מבחי' אדם דהיינו משארז"ל פ"ק דחולין (דף ה' ע"ב) ע"פ אדם ובהמה תושיע הוי' אלו בני אדם הערומים בדעת כאדם (הראשון) ומשימים א"ע כבהמה (דכאי רוח). ולכן נקראו אלו בשם שעורים שהוא מאכל בהמה כו'. וזהו בחי' בהמה רבה שלמעלה מבחי' אדם כמ"ש בפי' עקב בד"ה ויאכילך את המן יעו"ש. ובזח"ג פי' אמור (דצ"ח ע"ב) פי' שש שעורים הם שיתא סדרי משנה והיינו שזהו מאכל בהמה. ר"ל שעי"ז יבוא לבחי' ומדרגה הנ"ל דאדם ובהמה תושיע הוי' שמשימים א"ע כבהמה וע"ד שארז"ל ברבות פי' אמור פכ"ז כאדם אנחנו כבהמה תושיענו לפי שאנו נמשכים אחריך כבהמה כו' ועמ"ש בד"ה והניף הכהן אותם על לחם הבכורים. אך שייכות ש"סמשנה לשעורים י"ל כי הוא ל' שעורים שתשבע"פ היא מגבלת השיעור והמדה לכל המצות שיהיו התפילין כך וכך דוקא וכן הסוכה וכמ"ש מזה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה.

וזהו ג"כ מבחי' שעור ה' ה"ג שהם נותנים המדה כו'. וגם ה' שעור ה' הנמשך מבחי' ה' עילאה דשם הוי' שהיא בחי' גבוה מאד כמ"ש בד"ה לך לך מארצך. וגם י"ל שעורים בשי"ן שמאלית מלשון וסביביו נשערה מאד שפי' רז"ל ס"פ בתרא דיבמות לשון חוט השערה.

והיינו כי הלכות תשבע"פ נק' קווצותיו תלתלים כו' וכמשארז"ל ספ"ק דחגיגה כהררים התלויים בשערה כו' ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בפי' כשעירים עלי דשא. וכ"ז נמשך ע"י והניף את העומר כו' כי המלאכים אף שהם מקבלים ג"כ מבחי' שעורה שעור ה'

עכ"ז נקראו עומדים שעומדים ברום עולם במדרגה א' אבל נש"י שהם בגוף ומבררים נה"ב באתכפיא נעשו בבחי' מהלכים בעילוי אחר עילוי וזהו והניף את העומר כו'.
והעלאה זו בבחי' בהמה רבה שלמעלה מבחי' אדם כנ"ל ומשם ממשיכים המשכה עליונה דשש שעורים ש"ס משנה ששרשם נמשך מבחי' ושער רישיה כעמר נקא כו' שהוא ג"כ ענין עמר. כמ"ש בלק"ת פ' בשלח ע"פ עמר לגלגלת. וזהו ענין וספרתם לכם כו' חמשים יום להמשיך מבחי' שער החמשים בבחי' עמר שעורים כו':
ג **והנה** בענין חטה שהיא מאכל אדם כ"ב אתוון דאורייתא יש לפרש ע"פ מ"ש לקמן בפ' ואתחנן בד"ה ואהבת את. איך ע"י עסק התורה ממשיכים אור א"ס ב"ה שיתגלה אלינו בבחי' אור פנימי כו' ע"ש וע"כ ע"ז נקרא אדם. שיש בו בחינת חכמה עילאה ממש.
ועמ"ש בד"ה והדרת פני זקן. משא"כ ע"י שעורה שעור ה' מה שמתבונן איך הוא ית' ממכ"ע וסוכ"ע כו' מ"מ אינו משיג כלל מהותו ית' וגם לא מהות חכמה עילאה רק מציאותו ולא מהותו כמ"ש בד"ה ולא תשבית מלח.
וע"כ נק' בהמה עדיין. שנים עשר בקר והים עליהם כו' בבחי' מקיף בד"ה מי מנה.
ועפ"ז יובן ענין בהמה רבה שלמעלה מבחי' אדם כי לגבי אור א"ס ב"ה ממש גם חכמה עילאה שהיא בחי' אדם כעשייה גשמיות נחשבת וכמ"ש לקמן בפי' ומותר האדם מן הבהמה אין ואפילו אדם קדמון שהוא כתר דכללות נק' אדם דבריאה שהוא בחי' בהמה כו' ונק' ג"כ בחי' אריה כו' ועמ"ש מזה בד"ה ואכלתם אכול.
וזהו ענין אדם ובהמה והוא למטה בעבודת ה' בחי' הביטול שלמעלה מהשכל כמו בהמה כו' בד"ה והניף הכהן אותם בענין כשב שהשי"ן קודם לבי"ת כו' ע"ש. וזהו שהיו מניפין שתי הלחם ע"ג שני הכבשים להיות בבחי' אדם ובהמה תושיע הוי'.
ועד"ז יובן מאמר הרבות ר"פ וישלח ע"פ ויהי לי שור וחמור. חמור זה מלך המשיח כו' כי הוא בחי' בהמה רבה שלמעלה מבחי' אדם וכענין הנ"ל בפי' א"ק שנק' אדם דבריאה כו'. וזהו ג"כ ענין ישששכר חמור גרם כו' ובגמרא רפ"ה דשבת ניגרא דחמרא שערי כו' היינו כנ"ל. וזהו דע מאין באת. כי ומותר האדם מן הבהמה אין (בקהלת סי' ג' י"ט) ועיין מזה בתד"א ח"ב פכ"ד מה שהקשה ע"ז ועיין בקהלת רבה והבחיי פ' בראשית ע"פ ויפח באפיו פי' כי אין הוא חכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא. וזהו מותר האדם כו' אך מ"ש כי הכל הבל היינו כי גם חכמה עילאה נק' הבל הארה בעלמא וכענין בראשית שהיא חכמה נמי מאמר הוא בחי' הבל לבד.
וכמ"ש ברבות בקהלת בתחלתו ששלמה אמר שבעה הבלים נגד שבעת ימי בראשית הרי שאף יום השבת נק' הבל ושבת הוא חכמה עילאה והיינו לפי שיש בחי' שבת בשבתו

שגם יום השבת דעכשיו נחשב כחול לגבי יום שכולו שבת כמ"ש במ"א לכן נק' הבל. גם י"ל פי' הבל ע"ד מ"ש במדרש תלים (רס"י ס"ב) בענין בה"א בראם מה ה"א כשאדם מוציאה מתוך פיו אין בה לא ריחוש שפתים ולא חריצת לשון כך בלא עמל כו' וזהו הבל היינו אות ה' אתא קלילא כו'. והיינו ששרש כל העולמות מבחי' מל' הנק' ה' וכן גם א"ק שרשו ממל' דא"ס. גם הבל מילוי שם ס"ג והנה שרש עולם התהו מיו"ד אחרונה דמילוי ס"ג כו'.

ולאן אתה הולך. אן נופל על מקום כמו אנה פניך מועדות. אנה אתם הולכים. והיינו כי עיקר הגמול בתח"ה שהוא בעוה"ז במקום גשמי. ולכאורה תמוה ששרשו מאין חכמה והולך לאן מקום גשמי. אלא כי זהו ע"י גילוי אור א"ס דקמי' רוחניות וגשמיות שוין. ע"כ יהיה הגילוי בגשמיות עוה"ז. דירה בתחתונים וזהו ולפני מי אתה עתיד כו' בחי' מי ברא אלה. זהו בחי' גבוה כמ"ש מי יתן והיה לבבם זה מי יתן מציון ישועות ישראל כו' מי יתן טהור מטמא כו' מי שאמר והיה העולם כו' מי גילה לבני רז זה כו' והיינו בחי' ע"ק כו':

סליק ספר ויקרא

במדבר

פרק א

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד וגו'. שאו את ראש וגו' לגלגלותם וגו'. להבין ענין נשיאת ראש ומה ענין פרשה זו אל אוהל מועד. כי הנה כתיב נעשה אדם בצלמנו שכמו שיש ראש וגולגולת בגשמיות הגוף שהראש עיקרו המוח ועצם הגולגולת מקיפו, כן יש ברוחניות הנפש תלת מוחין שהם חב"ד והרצון הנמשך מהם לקיום המדות וחיותן דאית רצון ואית רצון. אית רצון לתתא ואית רצון לעילא שהוא נקרא רצון העליון שהוא בבחינת מקיף על המוח. וביאור ענין זה הנה כתיב נודע בשערים בעלה ופי' בזהר (פי' וירא דק"ג) לכל חד לפום שיעורא דילי' כמו דמשער בלבו, דהיינו ע"י שיעמיק ויתבונן בחב"ד שלו בגדולת א"ס ב"ה כפי עומק מחשבתו וכאשר יוכל שאת בלבו ע"י כן הוא מכיר את בוראו הכרה בלב לדבקה בו יתי'. הגם דלית מחשבה תפיסא בי' כלל היינו בי' דוקא דהיינו בעצמותו ומהותו כביכול. אבל הנה זה כל האדם להתבונן במה שהוא מהוה עולמות עליונים ותחתונים עד אין מספר ומחיה את כולם ומוציאם מאין ליש ומחדשם בטובו בכל יום ובכל רגע.

וכל אחד לפי מה שהוא משער בלבו יכול הוא להרחיב דעתו ולהלהיב לבו ונפשו לקשר נפשו בה' ולדבקה בו כפי ערך עומק שכלו ותבונתו וכפי ריבוי ההתמדה והתשוקה שמעורר בלבו כל אחד לפי מה שהוא להתלהב ולהתלהט לדבקה בו ית'. והנה נודע הוא לשון נפעל כי שבחא דקוב"ה הוא בעלה דמטרוניתא (ע' בזהר שלח קס"ג ב' ובפי' תזריע מ"ב ב' ובפי' אמור צ"ו ב' ועמ"ש לעיל פ' תשא ע"פ זה יתנו כו') שנודע בשערים שהוא יתי' הוא המשפיל את עצמו בהשתלשלות והתפשטות גדולתו יתי' להיות נודע. ע"י כן ונתפס בקרב איש ולב עמוק לפום מה דמשער בלבו דוקא כל חד וחד לפום ערך שיעורא דיליה להמשיך ולקשר אליו יתי' לדבקה בו. (כי נודע הוא לשון התקשרות כנודע) שבמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כמ"ש במ"א. והנה הרצון הנמשך מזה לקיום המדות אהבה ויראה שאהבה הוא לדבר שהוא כרצונו וכן להיפוך השנאה הוא לדבר שנגד רצונו והוא לפ"ע ההשגה וההשכלה בגדולתו יתי' דממכ"ע וסוכ"ע כי ממנו נלקח רצון זה ולכן נק' רצון התחתון שהוא למטה מן הדעת אבל אית רצון לעילא שהוא למעלה מעלה מן הרצון הנולד מן הדעת והשכלה שנתפס ומשיג בשכלו ובינתו ענין התפשטות גדולתו של הקב"ה שהוא ממכ"ע וסוכ"ע אלא נמשך מבחי' ביטול השגתו והשגת כל הנבראים לגבי מהותו ועצמותו יתי' מפני רוממותו עד אין קץ דלית מחשבה תפיסא בי' כלל והוא למעלה מבחי' ההשגה וגדר השכלה ועי"ז תתעורר הנפש לצאת מנרתיקה והוא בחי' תשוקה וכלות הנפש ממש להשתפך אל חיק אביה הוא מהותו ועצמותו יתי' דכולא קמי' כלא חשיבא ממש ולא שייך לומר ממכ"ע וסוכ"ע אלא בזיו וההארה מאור א"ס ב"ה המאיר ומחיה כל עלמין והוא בחי' מלכות א"ס ב"ה כמ"ש מלך יחיד חי העולמים וכתיב מלכותך מלכות כל עולמים אבל הוא לבדו הוא לא בגדר ממלא כל עלמין ולא בגדר סובב כל עלמין ולית מחשבה תפיסא בי' כלל כי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא כו' כנ"ל ואני הוי"ה לא שניתי כתיב ותשוקה נפלאה זו ורצון זה נמשך לנשמות והאיר בהתגלות על נפשם בחג השבועות על ידי מתן תורה בעשרת הדברות כמארז"ל שעל כל דבור ודבור פרחה נשמתן והיינו שהדבור היה ממשיך להם תשוקה זו שהדבור הוא המשכה ממהותו ועצמותו יתי' לנש"י (ועמש"ל פ' יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם ומ"ש ע"פ ואהי' אצלו אמון) וזהו אנכי ה' אלהיך דייקא המאיר ומתפשט בך ואנכי מי שאנכי פי' שאין מכיר ומשיג בחי' אנכי אלא אנכי בעצמי והוא הוא הוי"ה אלקיך דהיינו ניצוץ אלהות השורה בך כי חלק הוי' עמו כמ"ש ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום כי הנה מהות הנשמות ועצמותן לא ירדה להתלבש בעוה"ז בגוף ונה"ב אלא זיו והארה בעלמא ממנה בלבד הוא שמתפשט ונתפס

בשכל ומדות כנ"ל שהן הן כחות הנפש אבל עיקר מהותה ועצמותה של הנשמה לפי מה שהיא במקור חוצבה מריש כל דרגין וכו' בראתיו יצרתיו אף עשיתיו הוא למעלה מעלה מגדר ההשגה הנתפס בשכל אנושי אלא שהיא דבוקה בשורשה באלהים חיים בדביקות נצחי לעולמי עד ואין לה אלא רצון אחד לאביה שבשמי' בלבד לעול' בלי שינוי בבחי' ביטול אליו ית' לפי שהיא חלק אלוה ממעל ממש (וכמבואר במ"ע ע"פ יונתי בחגוי כו') והשינויים הם למטה מצד שינוי ההשגות בכחות הנפש בלבד. והיינו לפי שהנפש עצמה אינה מתלבשת בכחותי' אלא עומדת עליהם מלמעלה בבחי' מקיף בלבד. ובשבועות על ידי מתן תורה נתגלה הרצון העליון שהוא למעלה מן הדעת והאיר אז שורש נשמות תוך כחות הנפש בגילוי רב ועצום (ועמ"ש במ"א ע"פ כי תצא בפי' בקשו פני את פניך ה' אבקש כו') ולכן על כל דבור פרחה נשמתן דהיינו שנסתלק למעלה מבחי' וגדר השכלה והשגה להכלל ולבטל במציאות, ממש אליו ית' בכלות הנפש ממש. וזהו אשר הוצאתיך מארץ מצרים שכל העולמות ומדרגות שלמטה מבחי' זו נק' בשם מצרים לגבי בחינה זו כי שאר כל עניני השגות ודביקות באלהים חיים הם עדיין בבחינה וגדר מצר וגבול הנ"ל וכמ"ש במ"א (לקמן ע"פ וספרתם לכם ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי הענין שעד ירדן יריחו נק' יצ"מ). וזהו בטל רצונך מפני רצונו שענין עשה רצונו כרצונך הוא מצד רצון התחתון הנמשך מהשגת והשכלת לבותם כל אחד מכחות הנפש המתלבש בגוף והרי עדיין יש לו רצון נפרד בפני עצמו אלא שאעפ"כ על ידי העמקת הדעת והתבוננות בגדולתו ית' יתפעל ויעשה בנפשו ולבו רצונו של מקום ב"ה משא"כ ענין בטל רצונך כו' הוא בחי' ביטול והעברה לגמרי שלא יהיה לו רצון עצמו כלל כ"א רצון אחד לה' לבדו דהיינו שיהיה רצון עליון לבדו מאיר בו להשתפך נפשו אל חיק אביה ממש.

וזהו שאו את ראש וגו' לגולגלותם וגו' דהיינו לקשר רצון התחתון הנמשך מבחי' ראש ומוחין המלובשים בגוף ונפש ולחברו ולהעלותו למעלה מעלה למקור חוצבה עיקרה ושרשה דיליה שהוא מהות הנשמה עצמה העומדת למעלה והיא בבחי' מקיף ואינה מאירה בתוך הגוף כי עונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלהיכם ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה' וכמ"ש במ"א, והוא כמשל האדם שנכרת גופו מראשו.

והעצה היעוצה לזה הוא כמו דרך משל אם היה נמצא ברפואות לחבר גופו אל ראשו, כך הוא הענין נשיאת ראש שהוא רצון התחתון הנולד משכל ומדות כחות הנפש להעלות למעלה לבחי' גולגלותם דווקא דהיינו גולגולת שלהם עצמם שהוא שרש נשמתם למעלה כי שם מאיר רצה"ע כנ"ל (ועמ"ש פ' כי תשא סד"ה שמאלו תחת לראשי וע"פ ויקהל משה) וזהו ענין ספירת העומר היום יום כו' פי' כי ימים הם בחי' המשכות והיינו

המשכת רצון העליון (עמ"ש בד"ה וספרתם הנ"ל בפי' וענין תספרו חמשים יום וע' ג"כ מ"ש בפ' אמור בפי' וספרתם לכם ממחרת השבת כו') מלמעלה למטה והיינו ע"י בחי' אהל מועד כי מועד על שם ונועדתי שמה לבני ישראל. והנה ונועדתי ונודעתי הוא ענין אחד אותיות דדין כאותיות דדין ושניהם לשון התקשרות ודביקות הקב"ה בנש"י, אלא שנודעתי הוא ע"י הדעת וההשגה בגדולתו ית' כמ"ש נודע בשערים בעלה, אבל ונועדתי הוא בחי' יחוד וקשר עליון מבחי' אנכי מי שאנכי לקשר נפשם להשתפך אל חיק אביה (ועמ"ש ע"פ להקריב לי במועדו וע' בזהר פ' ויגש דר"ו ע"ב ובהרמ"ז שם ובזהר משפטים דצ"ז ע"א). אך אי אפשר להמשיך ולהאיר על נפשם בהתגלות ממש אור בחינה זו כ"א ע"י בחי' אהל ומשכן שהוא מה שכתוב אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי בית אמי זו תורה שבכתב וחדר הורתי זו תושבע"פ כמו שהולד ניתן בבטן אמו כך הוא ענין רצה"ע המלובש בדיני התורה שבע"פ איסור והיתר חייב וזכאי כו', והגם שירדה תורה ונתלבשה בדברים גשמיים עכ"ז הרי מלובש בה רצה"ע ממש וע"ז גם האדם העוסק בה ממשיך ומאיר על נפשו אור הרצה"ע ממש אשר לית מחת"ב כלל כמ"ש במ"א (וע' בזח"ב צ"ו א'). אך שצריך האדם לתת עצות בנפשו שלא ישאר למטה וצריך לזה ב' בחי' בחינת כהנים ובחי' לוים. בחינת כהנים הוא מלמעלה למטה בחי' מים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך ובחי' לוים הוא בחי' שלהבת אש העולה ממטה למעלה.

וביאור ענין זה הנה כתיב ובחנות המשכן יקימו אותו הלוים פי' ובחנות המשכן כשירד בחי' המשכן ממדרגתו תהיה הקמה ע"י הלוים דהיינו בנשמת האדם למטה שירדה הארתה ונתלבשה בגוף ונה"ב בעוה"ז. הנה זאת העצה לעורר על נפשו בחי' גבורות קדושות והם מתחלקים לשלש בחי' גרשון קהת ומררי גרשון הוא ענין מ"ש גרש את האמה הזאת ואת בנה שהוא מבחי' גבורות (שלכן קוראין פרשה זו בר"ה) כי שמאל דוחה ומגרש את הרע מקרבו ואיזהו גבור הכובש את יצרו והוא בחי' היותר מעולה ממ"ש ביצ"מ כי ברח העם לפי שהיה עדיין הרע בתוקפו כמ"ש במ"א, אבל העיקר הוא לגרש את הרע מקרבו שיהיה הרע בורח ממנו וכמ"ש ורדפו מכם חמשה מאה ולכן (לע"ל) כתיב כי לא בחפזון תצאו וגו' דאתכפי' סט"א וזהו ותאמר שרה שהיא בחי' ומדת מלכותו ית' לאברהם שהוא בחי' חסד עליון גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש וגו', ישמעאל הוא בחי' תאוות רעות ושרשם, וכענין לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכמ"ש במ"א.

ומררי הוא ענין המרירות בהיות ממארי דחושבנא על ימי חלדו אשר רובם ככולם בחשך ילך בכריתות הגוף מן הראש הוא בחי' לגולגלותם של נפשו שאינה מאירה בנפשו כ"א לעתים רחוקים מפני עוונותיו המבדילים. או משום שעדיין לא אתכפייא סט"א וכו'. או משום שהלביש נפשו בלבושים צואים מהבל ורעות רוח מדברים בטלים ומחשבות אדם ותחבולותיו בעניני עוה"ז וכסופין בטלין דילי'. ובחינה זו היא ג"כ מבחי' לוים שרש הגבורות שהמרירות הוא מיסוד אש ושעי"ז הוא מתעורר כח החמימות וכמ"ש במ"א, ועי"ז הוא בא לבחי' ומעלת קהת מלשון ולו יקהת עמים (אלא שהיו"ד נוספת להורות על הפעולה לעתיד) שהוא לשון אסיפה וקיבוץ כתרגומו ולו יתכנשון עממיא דהיינו שמתאסף ומתקבץ אליו לבו ורוחו ונשמתו אליו יאסוף במקור חוצבה ברשפי אש שלהבת העולה למעלה. ומה שלא נאמר בפירוש לשון אסיפה כדכתיב בהתאסף ראשי עם וגו' כי שם נאמר יחד שבטי ישראל שקבוצם נקרא אסיפה אבל בהקבץ בחי' שאר עמים להתאסף למקורם נאמר יקהת מלשון קיוהא הוא ענין חריפות וחמיצות כמו דרך משל העושה מטעמים מדברים חריפים וחמוצים וכו', כך הוא בענין זה דאתהפכו מרירא למיתקא ולכן נק' בחי' זו קהת והיא ג"כ עבודת הלוים מבחי' גבורות שמרירו הוא דאתהפכא למיתקא וחשוכא לנהורא (ועמ"ש ע"פ נשא את ראש בני גרשון כו' מענין ג' בחי' הלוים). והנה כל זה הוא עבודת הלוים להעלות נפשו לה' ממטה למעלה להיות דבוקה בשורשה באלהים חיים, אבל בחי' הכהנים הוא מלמעלה למטה, כי הנה כתיב ובא אהרן ובניו וגו' וכסו וגו' שהם הם המכסים ומלבישים את כלי הקדש בלבושים רבים שש וארגמן כו' שית גווני הם שית סדרי משנה שבהם מלובש רצה"ע יתי' משא"כ בבני קהת כתיב ולא יבאו לראות כבלע את הקדש.

והענין כי אמרו רז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו שעיקר תשוקתו וחפצו יהיה לה' לבדו ולדבקה בו יתי' ולא להתורה בלבד וכמ"ש אחזתיו ולא ארפנו אחזתיו דוקא אלא שהבאתיו אל בית אמי וגו' והוא ע"י בחי' אהרן הכהן העליון המביא רצה"ע אל בית אמי כנ"ל (וע' בזהר פ' קרח דקע"ז ב' ובהרמ"ז שם וע' בזהר ויחי דרל"ב ב' פי' פסוק ולא יבואו כו' בע"א) וכמ"ש בתורה כמה פעמים וידבר ה' אל משה ואל אהרן שדבר ה' נמשך לישראל ע"י בחי' משה ובחי' אהרן וזהו ענין עוטה אור כשלמה וכמ"ש במ"א. (וע' מענין שאו את ראש ברבות מצורע ס"פ י"ח. במדבר פרשה א' שזהו ענין וירם קרן שם ר"פ ד'. פרשה ז' דרכ"ג ב'. פרשה ט' דר"ל ב' פרשה י' דרל"ו ג'. פנחס פכ"א דרפ"א ב'. שה"ש רבה בפסוק שררך אגן זח"ג פנחס רנ"ג ב'):

פרק ב

ביאור הדברים הנה אית רצון ואית רצון כו'. רצון הנולד מן הדעת וההשכלה לפי העמקת שכלו שתופס ומשיג עד"מ איכות ההטבה שיהיה לו מן הדבר ככה תתגדל התשוקה כו'. והנה לית מחשבה תפיסא בי' אלא בהתפשטות גדולתו מהוה מאין ליש ומחיה עליונים כו'. ודבר זה כאשר נתפס בשכלו ובהעמקת הדבר נולד מזה התשוקה בלב בחיצוניותו כי הלב יכול להיות כלי לקבל אור זה המתפשט בשכלו כי המוח שליט על הלב (וזהו נודע בשערים בעלה שבעלה דמטרוניתא הוי' נודע בשערים כו') ואהבה זו בא מלמעלה בבחי' השתלשלות רבות בהתפשטות גדולתו ושם אתה מוצא ענותנותו כו'. וזהו נודע בשערים בעלה לכל חד וחד לפום מה דמשער בלבא ושבחא דקב"ה איהו בעלה דמטרוניתא שהוא נודע כו'.

והנה בתשוקת אהבה זו יש בה בחי' קטנות וגדלות לפי גדלות וקטנות השכל כי הקטן אוהב כו'. ולכן נק' רצון תחתון שהוא המתפשט מכחות הנפש שכל ומדות. אבל אית רצון לעילא בשרש הנשמה במקור חוצבה בכל העולמות אבי"ע. ובהארתה למטה בבחי' יחידה שבנפש הפרטי בביטול מערך השגתו והשכלתו מפני עוצם רוממותו ית' דלית מחשבה תפיסא בי' וביטול כל הנבראים לגבי עצמותו ומהותו ית' דכולא קמי' כלא ממש חשיבי (הגם דלית מחשבה תפיסא במהותו ית' מ"מ היינו במהות עצמו אבל בגדולת מהותו לגבי נבראים שאין ערוך אליו ית' כל הנשמה תהלל ולגדולתו אין חקר) ועי"ז תתעורר הנפש לצאת מנרתיקה זה הגוף. והנה לזה אין חיצוניות הלב כלי להיות האהבה ויראה מורגשת בו כי גבהו ממנו אלא תתבטל הנפש מכחותי' והיה כלא היה וזהו ובכל מאדך והוא מאיר בהשוואה גמורה לכל נפש מישראל אלא שהמונע הוא שאין התלבשותה בגוף אלא עומדת בבחי' מקיף.

וזהו שאו את ראש שהוא הרצון התחתון הנולד מהתפשטות החיות בנבראים לגבי רצון העליון שהוא לגולגולת בחי' שרש הנפש ובחי' יחידה הנולד מהתבוננות ביטול ערך הנבראים לגבי עצמותו ומהותו לכן מ"ש בענין כריתות כו'. כי הרשעים מלאים חרטות מבחינת יחידה והמחבר בחי' מקיף הזה להתפשט בכחות הנפש המתלבשים בגוף הוא מ"ת בשבועות שעל כל דבור פרחה נשמתן שהדיבור המשיך מעצמותו ית' אנכי מי שאנכי וכן כלל התורה הוא וחכמתו א' וטעמי תורה לא נתגלו דאנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא כו'.

ומ"מ שכל אדם תפיסא בה בחיצוניותו כי נתלבשה בדברים גשמיים זרעים מועד כו'. וכאשר האדם מדבק בה שכלו ומחשבתו הרי המאור שבה שהוא הוא עצמותו ומהותו

יתי המלובש בה מחזירו למוטב. פי׳ כי טוב הוא זיו ואור הגנוז לצדיקים שנהנין כו׳ ומוטב הוא מקור הטוב הגבה למעלה בשרשו. אך הנה ובחנות המשכן כו׳ שהוא סוכת דוד הנופלת כו׳ רגליה יורדת כו׳ יקימו אותו הלוים ג׳ בחי׳ גרשון קהת ומררי. בחי׳ גרשון לאכפייא לסט״א ולבער הרע כו׳ ותשליך במצולות ים כו׳ מררי להתמרמר על ירידה זו ועל ידי כן אתהפכא חשוכא לנהורא. בחי׳ קהת ולו יקהת עמים ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה זדונות נעשה כזכיות וזהו עבודת הלוים להקימה מנפילתה.

ועבודת הכהנים ובא אהרן ובניו כו׳ כי האומר אין לי אלא תורה כו׳ אלא כמ״ש אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו כו׳ אחזתיו דייקא אלא דלית מחשבה תפיסא בי׳ וא״א להתגלות ולהתפשט בכחות הנפש עד שהבאתיו כו׳ וד״ל:

פרק ג

מבן עשרים. בע״ח שכ״ד פי׳ מארז״ל פ״ט דב״ב ולמכור בנכסי אביו עד שיהי׳ בן עשרים שנה, כי אזי נכנסים בו מקיפי אבא (ע׳ מענין מקיפי אבא סד״ה ושאבתם מים בסידור) וע׳ ד״ה כי תצא שיש בנקודת הלב שלמעלה מהבינה והדעת ב׳ בחינות הא׳ הארת נקודת הלב הב׳ עצמיות נקודת הלב. וי״ל ע״ד מ״ש בד״ה תקעו בחודש שהרצון עליון שלמעלה מהשכל יש בו שני בחינות הא׳ המלובש בחכמה והב׳ גלגלתא דחפיא על מוחא.

וזה ג״כ כענין מצות וחוקים בד״ה אם בחקותי. וזהו ג׳ המדרגות הא׳ עשה רצונו כרצונך מבינה נעשה כתר לז״א והוא הרצון שלמטה מהשכל. הב׳ כדי שיעשה רצונך כרצונו רצון העליון המלובש בחכמה שבהשכל יש מלמעלה מהשכל וזהו נשמת כתר דז״א מת״ת דאבא. וב׳ בחי׳ אלו זהו בכל לבבך ובכל נפשך. הג׳ בטל רצונך גלגלתא. בכל מאדך.

והנה יו״ד במילואו עשרים וענין ו״ד שהם מילוי היו״ד היינו המדות ששרשן מאבא שי״ב והדבור ששרשו מאבא יסד ברתא. ועמ״ש ע״פ כי מראש צורים אראנו. א״נ ו״ד קול ודבור. ועיין מכ״ז בענין מחצית השקל.

וגם י״ל תשב״כ ותשבע״פ. ולכן בן עשרים מאיר בו יו״ד עם המלוי מוחין דאבא שלמעלה מבחי׳ ה״א נש״ב שהם שערים הנמשכים מהבינה שכל המושג למדות אזי ההעלאה לגלגלתם רצון העליון מה שאינו מושג כלל בחכמה ע״ד ומשה נגש אל הערפל כי ב׳ מקיפים חיה יחידה חיה מוחין דאבא והחכמה תחיה. אח״כ יחידה לגלגלתם.

ועמ״ש ע״פ ומשה נגש כו׳. וכענין פתחי לי ואזי אפתח כפתחו של אולם שהוא למעלה מבחי׳ עשרים כו׳. ועיין בענין חיי שרה עשרים שנה או״א כתר מאה כו׳. וע״כ מבן

עשרים שנה ומעלה דוקא יכולים לישא בחי' מוחי' שלו לבחי' הכתר כי אור החכמה קרוב יותר לכתר ועולה ראשונה וגם עמו עולה כל המסתעפים ממנו כו' וכמ"ש והחכמה מאין תמצא כו' משא"כ פחות מבן עשרים שאין לו מבחי' מוחי' דאבא עדיין רק בחי' מוחי' דאמא עדיין רחוק הוא מבחי' אור הכתר ולא יכלו להעלותו לגלגלתם כו':

פרק ד

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד וגו' שאו את ראש כל עדת בני' למשפחותם וגו' תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן. הנה למשפחותם פי' לבחי' ע' משפחות שיצאו מע' נפש יוצאי ירך יעקב וכדי להרים ולישא ראש ומוחין של נש"י המושרשים במקור חוצבם בחי' כנ"י להעלותם לבחי' ע' נפש הנ"ל תפקדו אתה ואהרן שבחי' משה ואהרן הם המעלים ומנשאים בחי' כנ"י וכמ"ש נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן כי משה הוא שושבינא דמלכא ואהרן שושבינא דמטרוניתא.

וביאור הדבר הנה נודע שירידת נשמותיהם של ישראל להתלבש בגוף ונפש הבהמית בעוה"ז היא ירידה גדולה להן ממעלתן וממדרגתן שהיו מקודם לכן שבעודן קשורות במקורן היו נהנין מזיו השכינה בג"ע עליון ותחתון אך הירידה צורך עלייה היא. והנה ארז"ל דע מאין באת ולאן אתה הולך פי' שמקור הנשמה היא מאין בחי' ג"ע העליון (וע' בליקוטי הש"ס מהאריז"ל ע"ז המאמר) והולכת לקבל שכרה לבחי' אן שהיא ג"ע התחתון כי אן הוא מלשון אנה שהוא נופל על דבר שיש בו מקום וגבול כמו אנה פניך מועדות (ביחזקאל סי' כ"א) דהיינו בחי' ג"ע התחתון שהוא בבחי' מקום וגבול כמארז"ל בפ"ט דפסחים העולם א' ששים בגן כו' וא"כ מהו היתרון והמעלה. אלא הענין שתכלית ירידת הנשמות לא היתה בשביל קיבול שכרן בעוה"ב בלבד אלא הירידה היא צורך עליה גם בעודן בעוה"ז מלובשות בגוף הגשמי והוא ענין מארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי כל חיי העוה"ב הוא שנהנין מזיו השכינה ואין זה אלא זיו כו' משא"כ תשובה ומע"ט נק' בזוהר לאשתאבא בגופא דמלכא (וע' בפי' יתרו ע"פ זכור את יום השבת ובשיר השירים ע"פ אני ישנה מענין פי' לאשתאבא בגופא דמלכא, והנה עם היות כי עיקר גילוי בחי' זו יהי' לעתיד ועי"ז אמרו עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש. מ"מ הארה מבחי' זו מאיר ג"כ בג"ע וכמ"ש בסש"ב פ' ל"ט בשם הזוהר ונהנין מזיו השכינה כו' והוא זיו תורתן ועבודתן ממש כו', ולפי"ז יש לומר שזיו תורתן ועבודתן המאיר בג"ע התחתון הוא הגבה מאוד נעלה מהבחי' שהשיגה הנשמה אפי' בג"ע העליון קודם ירידתה בעוה"ז והוא מובן ע"ד מ"ש בסי' הגלגולים פ' עשרים הובא בתוי"א פ' חיי שרה בד"ה עיין מ"ש בע"ח וכן הוא

בהרמ"ז ר"פ משפטים, שבחי' אצילות ממש מתלבש בבי"ע בפנימיותם, ואצילות של פנימי' העשיי' הוא גדול לאין קץ יותר מהבחינה היותר גדולה של הבריאה שמבחי' עצמה. והנה ג"ע העליון הוא מבריאה וע"י תורה ומצות ממשיכים מ"ד דאצילות כמ"ש בד"ה עיין מ"ש בע"ח הנ"ל ובפ' בראשית בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים כו' שהמשכת האצילות בבי"ע נעשה ע"י תורה ומצות דוקא ע"ש. ונמצא הנשמה קודם שירדה בעולם הזה לקיים התורה ומצות כשהיתה בג"ע העליון שהוא בבריאה לא השיגה כלל בחי' אצילות שבבריאה, שהרי בחי' אצילות אינו נמשך רק ע"י תורה ומצות כנ"ל, ואף הנשמות היותר עליונות שבג"ע העליון לא השיגו רק בחי' בריאה שבבריאה. וזהו ישראל עלו במחשבה מחשבה היא בחי' בריאה. ועלה במחשבה היינו הבחי' יותר עליונה שבמחשבה, והיינו בחי' מחשבה שבמחשבה שהיא בריאה שבבריאה משא"כ בחי' אצילות לא השיגו כלל, ואע"פ שבפי' עלו במחשבה באמת יש פירושים גבוהים יותר הרבה מבחי' ג"ע שבבריאה כמ"ש ע"פ יונתי בחגוי הסלע ובשאר דוכתי מ"מ אחר שירדה הנשמה בג"ע קודם ירידתה בגוף היא בבחי' בריאה, אבל ע"י ירידתן בעוה"ז בקיום התומ"צ נמשך להם זיו תורתן ועבודתן שהוא הארת מ"ד דאצילות ממש לכך גם כשנמשך לה גילוי זה אפי' רק בג"ע התחתון שהוא בעשייה ה"ז כענין האצילות שנמשך ומתלבש בפנימית העשייה שהוא גבוה יותר אין קץ מהבחינה היותר גדולה שבג"ע העליון מצד עצמו שהוא כענין בחי' בריאה שבבריאה כנ"ל, ועמ"ש ע"פ מי מנה בענין אף עשיתיו אף מרבה בחי' רביעית והוא גילוי אור האצילות שאינו נמשך ומתגלה כ"א ע"י ירידי הנשמה בעוה"ז דוקא ע"ש. וענין התלבשות אצילות ממש בעשיי' יש לצייר מנבואת מרע"ה שהי' מאיר בו אפי' בחי' אצילות העליון ממש עם היותו מלובש בגוף שמעשי' הגשמיו', ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שוש אשיש כו' וכמ"ש בשע"ק להרח"ו ח"ג ש"ו שנבואת מרע"ה הי' מאצילות ממש דרך מעבר הבריאה. ועיין מ"ש עוד מענין התגלות זיו השכינה שבג"ע התחתון ע"י מעשה המצות בפ' שלח ע"פ ועתה יגדל נא כו' ע"ש). אך איך ובמה תתגדל מעלת התשובה ומע"ט כ"כ. הנה הוא ע"י ב' בחי' במדבר סיני ובאוהל מועד בחי' מדבר הוא מ"ש ומדברך נאוה מלשון דיבור כי הנה דבר ה' זו גילוי שכינה כו' וכשמתלבשת בבי"ע נק' מדבר בתוס' אות מ פתוחה לפי שאז יש פתח ומבוא לחיצונים הם הקליפות וס"א לינק ולקבל חיות ממנה בהתלבשותה בע"ש כו' (ועי' בזח"א ד"ו ע"ב משא"כ ם סתומה עלמא דחירות ממה"מ כו' וע' בזהר ר"פ שלח בענין לסרבה המשרה ובמק"מ שם) שבזמן שבהמ"ק היה קיים נק' מדבר מלשון ידבר עמים כו' שכולם היו מוכנעים תחת הקדושה. והנש"י היו ממשלותיו (ועד"ז אמרו

רז"ל פרק ג' דר"ה ד' כ"ג ע"פ אתן במדבר ארז כו' ואין מדבר אלא ירושלים). אבל בזמן הגלות הנה אמרו רז"ל גלו כו' שכינה עמהם ונקרא מדבר כארץ מדבר וציה כב"י והנה כשם שהוא בכללות העולם כך הוא בפרטיות בנפש האדם שבזמן הגלות הנה גם ניצוץ אלקי שבנפש האדם הוא בגלות ומאסר הגוף הגשמי במחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש בהבלי העולם וירידת ניצוץ אלקי בגלות הזה הוא צורך עליה דהיינו כדי לברר ולהפריד הרע שבנה"ב מלבושי נוגה כו' (כי הנשמה א"צ תיקון לעצמה כו') כמ"ש במקום אחר וצ"ל עליה זו ג"כ בבחי' מדבר דהיינו ע"י דיבור התפלה ברשפי אש וצמאון כו' וצעקת הלב כמ"ש צעק לבם כו' כי כל זמן שאינו מעורר את האהבה בתפלה כרשפי אש עד שתחפץ להתפשט מלבושיה שבנוגה הנה האדם בטבעו מעורב טו"ר ואף שאינו עושה רע בפו"מ הוא מחמת שהרע ישן אצלו אך אעפי"כ בטבעו הוא בכחו כתולדתו עד שיפרידנו ברשפי אש (וכמ"ש במקום אחר ע"פ מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו) האהבה והיינו שיהיה בבחי' צמאון כארץ מדבר וציה כו' שהיא ארץ מלחה לא זרועה ולא יצמח בה כל עשב לפי שאין בה חיות של כח הצומח, וכך ישים האדם אל לבו שאפי' כל העולמות עליונים מריש כל דרגין כו' הם בחי' מדבר ושממון ובחי' דומם ממש שאין בהם חיות כלל לגבי הקב"ה כי אתה עשית את השמים ושמי השמים כו' ואתה מחיה את כולם שהוא הוא יתי' חיות כל העולמות ואין עוד מלבדו ואפס זולתו והיו כלא היו.

ולזאת תכלה אליו נפש כל חי לדבקה בו יתי' חיי החיים ב"ה וכמ"ש לאהבה את ה' אלהיך כי הוא חייך פי' שאין חייך אלא הוא וכדכתיב ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי אלא שמקרא זה על לעתיד נאמר שאז יאמרו ראו עתה כי כו' בבחי' ראי' חושיית ממש כדכתי' ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' וכתיב כי עין בעין יראו וגו', משא"כ עכשיו בזמן הגלות הוא בחי' הצמאון לבוא לבחי' ומדריגה זו שיהי' בחי' ראי' חושיי' כמ"ש צמאה נפשי לאלקים לאל חי מתי אבוא ואראה וגו' והנה כתיב רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף ויצעקו אל ה' בצר להם כו' שמבחי' הצמאון עד שנפשו עליו תתעטף נולד בחי' הצעקה בלב על ההיפך כי צר לו מאד הגלות ומאסר הגוף הגשמי והיינו כי בשומו ללבו שאין חיות אמיתי לכל הנבראים ואפי' לעולמות עליונים אלא אתה הוא המחי' כו' ואי לזאת ישים אשם נפשו איך שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק וחייו אינן חיים אלא חיי ההבל.

וזהו במדבר סיני שירדה שנאה על הרע שמחמת בחי' המדבר וצמאון גורם לעורר שנאה על הרע להיות צעקת הלב וכו' כנ"ל. ובזה יובן מה שתקנו התפלה בזמן חורבן בהמ"ק

דוקא כי בזמן שהיה בהמ"ק קיים לא היתה שליטה וממשלה להרע שמקליפות וסט"א לידבק באדם כ"כ.

ויתפרדו כל פועלי און כו' אבל בזמן חורבן בהמ"ק עת אשר שלט כו' תגבורת היצה"ר ונה"ב צריך להפריד ע"י התפלה דוקא ברשפי אש וצמאון וצעקת הלב כו' כנ"ל ותיקנו להתפלל בכל יום כי בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו וצריך להוסיף אומץ כו' ועל בחי' תפלה זו נאמר ומדברך נאוה דהיינו כשעולה בבחי' מדבר וצמאון כו' (וזהו הא דאיתא בזח"ג פ' אחרי דע"ב א' ע"פ הוציאוה ותשרף בשלהובי טיהרא בגלותא, דהיינו שמחמת הוציאוה בגלותא שהוא בחי' מדבר ארץ ציה ועיף בלי מים תגדל בחי' הצמאון והאהבה בחילא יתיר דבחי' תשובה וזהו ותשרף היינו רשפי אש האהבה וכענין בחי' השרפים המבואר ע"פ ונקדשתי בתוך ועמ"ש ע"פ ואני אראה. וזהו ומדברך נאוה וכענין שחורה אני ועי"ז דייקא ונאוה כמ"ש במקום אחר וגם ומדברך נאוה היינו הדיבור של התפלה והתורה עיין בזח"א ויחי דרמ"ו ע"ב ובדף יו"ד סע"א בההוא מדבר דלחישו דשפוון איהי עולה כו'). והנה עד"ז נתקנו כל פסוד"ז כדי לעורר ולהגדיל בחי' הצמאון בקרב איש ולב עמוק בשומו ללבו איך אפי' השמים ושמי השמים והמים אשר מעל השמים יהללו את שם כו' בחי' שמו בלבי וגם בחי' שמו הוא נשגב בבחי' לבדו דלית מחשבה תפיסא ביה כלל רק הודו וזיוו של שמו על ארץ ושמים כו' כמ"ש במ"א, וכן עד"ז היא ברכת יוצר אור כו' איך שהמלאכים אומרים קדוש כו' שהוא קדוש ומובדל כו' ואין ערוך אליו ית' יותר ממה שאין ערוך בחי' דומם לגבי בחי' אדם בעל שכל חי ומדבר כו' כמ"ש במ"א (ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ אוסרי לגפן ובפ' בשלח ע"פ אשירה בפי' אדון הנפלאות ועושה פלא ובפ' משפטים סד"ה עיין בסש"ב פ' מ"ו. ומזה יובן דאפי' בחי' מדבר העליון) (דלקמן) בחי' ולא ישב אדם שם שעליו נאמר במדבר הגדול והנורא, עכ"ז לגבי א"ס ב"ה כמדבר וכשממה ממש יחשב וכמ"ש ג"כ ע"פ שחורה אני מענין כתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכמא הוא לגבי עילת העילות כו' ע"ש וכ"ז הוא ענין הגדלת הצמאון ממטה למעלה והוא בחי' מדבר סיני כו' עד ברכת אהבת עולם אהבתנו שברכת אהבת עולם היא המשכה מלמעלה למטה לרוות הצמאון כו' (ועמ"ש ע"פ וארשתיך לי לעולם כו') ונק' בחי' אהל מועד:

ב **וביאור** הענין כי הנה מלת מועד מלשון ונועדתי לך שמה, והנה ונועדתי אותיות ונודעתי (ועמ"ש לעיל בד"ה שאו את ראש כו' לגולגלותם ועמ"ש ר"פ וארא סד"ה וארא מענין נודעתי) שהוא לשון התקשרות והתחברות מלשון והאדם ידע כו', דהיינו המשכת יחוד א"ס ב"ה למטה שיהא שורה ומתגלה בנפש האדם יחודו ית' האמיתי איך הוא

ממכ"ע בשוה ואפי' מלא כל הארץ הלזו הוא כבודו ית' כו' כי הוא חיי החיים ב"ה ואין עוד מלבדו כו', ולזאת תהי' שמחת הנפש גדולה לאלקים להתענג על ה' בבחי' אהבה בתענוגים מפני קרבת ה' ודבקותה באלקים חיים תחת אשר היתה צמאה מתי אבוא וארא כו' והרווה את נפשה בגילוי יחוד זה והשביע נפש שוקקה כו' וכדכתיב עבדו את ה' בשמחה וכתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל. ומרוב כל פי' יותר מכל התענוגים אפי' רוחניים בחי' ג"ע העליון כו'. ועמ"ש ע"פ להקריב לי במועדו. אך איך הוא דרך יחוד א"ס ב"ה למטה בנפש האדם מאחר דלית מחשבה תפיסא ביה כו', אך הנה הוא באמת ע"י בחי' אוהל וזהו אוהל מועד והענין כמ"ש ובצל ידי כסיתיך כו' (ועמ"ש מענין זה ע"פ ביום השמיני עצרת דרוש השני) בחי' צל ולא אורה נגלית והיינו ע"י בחי' רמ"ח פיקודין שהן רמ"ח איברים דמלכא ונק' איברים עד"מ כמו איברי הגוף שהם בשר גידים ועצמות ובאין מליחה סרוחה ואעפ"כ שורה ומתלבש בהם חיות הנפש, כך הם עד"מ הרמ"ח מצות שאף שהם מלובשים בענינים גשמיים סדר זרעים ומועד כו' אעפ"כ שורה ומלובש בהם אור א"ס ב"ה ממש לפי שהן הן חכמתו ורצונו ית' והוא ית' ורצונו וחכמתו הכל א' כו' והנה כמו למשל א' האוהב את חבירו שמפני אהבתו הוא מחבקו בגופו או בידו הנה זה ודאי שלא מפני אהבת הגוף עצמו או היד עצמה ממש הוא מחבקו אלא מפני שאוהב פנימיותו וחיותו הוא מחבקו בגופו או בידו מפני שא"א לו לתפוס בפנימיותו וחיותו בלבד. כך עד"מ הנה כתיב וימינו תחבקני שהיא התורה הנק' ימינו של הקב"ה וכן כשהאדם דבוק בתורה הרי זה קרבת ה' ממש ויחוד אא"ס ב"ה בנפשו ממש. והנה יחוד זה הוא יחוד נפלא ועצום שאין כמוהו בגשמיות, ולכן נק' לאשתאבא בגופא דמלכא ממש ועמ"ש בד"ה מה טובו אוהליך יעקב:

ג **והנה** ב' בחי' אלו שהם מדבר סיני ואוהל מועד הם נעשים ונמשכים ע"י בחי' משה ואהרן כי משה שושבינא דמלכא פי' כמו עד"מ שושבינו של החתן שמוליך את החתן למקום הכלה, כך מרע"ה הוא הממשיך בחי' יחוד אור א"ס ב"ה למטה שיהא שורה ומתגלה בנפש האדם שיהי' בבחי' אוהל מועד כו' ואתפשטותא דמשה בכל דרא שהוא משבעה רועים כו' הוא בחי' משה דעת ה' דהיינו לידע את ה' שהוא חיי החיים ואין עוד מלבדו כו' וכמ"ש דע את אלקי אביך ועבדהו ובחי' דעת אינה הידיעה לבדה אלא דעת מלשון הרגשה שהיא ההרגשה בלב שיכיר וירגיש כאלו רואה לעיני בשר בראי' חושיי' ממש וכמ"ש ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי והגם שמקרא זה נאמר על לעתיד שאז יאמרו ראו עתה כי אני כו' כנ"ל (ועיין בגמרא פ"ו דפסחים דס"ח סע"א

סנהדרין דצ"א ע"ב זח"א פ' לך לך דפ"ז ע"ב ח"ב משפטים ק"ח ב') מ"מ כח זה יש בכל נפש ונשמה מישראל ביניקתה מנשמת מרע"ה לקשר מחשבתו בה' בקשר אמיץ וחזק כמו שהיא מקושרת בדבר גשמי שרואה בעיני בשר כו' אלא שצריכה ליגיעה רבה כו' כמ"ש בסש"ב פמ"ב (ועמ"ש ע"פ ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר). ואהרן שושבינא דמטרוניתא, פי' מטרוניתא היא בחי' כנ"י מקור נשמות ישראל ולהעלות נשמות ישראל ולקשרם בה' ולדבקה בו ית' חיי החיים ב"ה הוא ע"י אהרן שהוא ג"כ משבעה רועים כו' הממשיך לכללות נשמות ישראל להיות התפעלות הנפש בחי' מדבר וצמאון ורשפי אש כו' כי עבודת אהרן הוא בהעלותך את הנרות. פי' הנרות הם הנשמות כי נר ה' נשמת אדם וע"י אהרן היתה הדלקתם והתלהבותם כרשפי שלהבת כו' כמ"ש במ"א. אך עוד אחת היא כי הנה א"א לבוא לבחי' ומדרגות אלו שהם בחי' מדבר סיני ואוהל מועד כו' שהוא ענין צאת הנפש מנרתיקה מלבושי נוגה כו' ושמחת הנפש בה' עושה כו' עד שיפריד מנפשו קודם חלאת טומאת הרע גמור שמשלש קליפות הטמאות לגמרי דהיינו להיות סור מרע גמור בפו"מ והוא ענין יציאת מצרים.

וזהו באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים כו' כי בחי' חודש ובחי' שנה הכל א' וצ"ל בבחי' שנית מיציאת מצרים דהיינו אחר שיהיה סור מרע גמור בתכלית ואזי יכול לבוא לידי בחי' ומדרגת מדבר סיני ואוהל מועד כו' ע"י בחי' משה ואהרן כו' כנ"ל (ובמדרש במדבר רבה) (פ' ג' דף ר"י"ד ע"ד) איתא שלא יצאו ישראל ממצרים אלא בזכות אהל מועד. היינו כי אלמלא עוזרו לא יכול לו וכמ"ש מזה ע"פ אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים בפי שלח ועזר זה הוא בזכות בחי' אהל מועד הנ"ל, ועיין בזח"ג פ' במדבר קי"ז ב' באחד לחדש השני בשנה השנית כולא חד והאי אקרי חדש זיו רמז להההוא ירחא ושתא דנהיר לסיהרא, והיינו שהבחי' ראשונה דיצ"מ בחדש הראשון זהו בחי' סור מרע והוא בחי' ומדרגת אתכפיא סט"א וזהו יסוד היסודות ואח"כ החדש השני נק' חדש זיו דנהיר לבחי' ראשונה היינו לבוא לבחי' אתהפכא חשוכא לנהורא שזהו ענין מדבר סיני כו' רשפי אש וצמאון כו' והן הן ג"כ ב' בחי' חצר החיצונה וחצר הפנימית עמ"ש ע"פ ויושט המלך לאסתר, ועיין מענין זה עוד בזח"ג בהעלותך קנ"ב ע"ב ומש"ש דאי תימא כו' לאו הכי כו' ומאן דנטיל יסודא בקדמיתא כו' יובן למשכיל ממ"ש ע"פ קחו מאתכם תרומה. בפי' ויקהל. בענין בחי' אתכפיא שיש בה בחי' שהוא למעלה מבחי' אתהפכא, ועמ"ש בשיר השירים ע"פ קול דודי כו' בענין מקפץ על הגבעות:

ד **ועם** כל הנ"ל יובן מ"ש שאו את ראש כו', כי הנה ארז"ל אין קורין אבות אלא שלשה שהם אברהם יצחק ויעקב ומדתו של אברהם היא האהבה ושל יצחק היא היראה פחד יצחק ומדתו של יעקב היא הרחמנות שכלולה משתיהן כו'.

והנה מדת הרחמנות היא נמשכה מבחי' הדעת כמו שאנו רואים בחוש שטבע התינוק להיות אכזרי לפי שאין בו דעת, וכן הוא ענין מ"ש כרחם אב על בנים ולא כרחם אם כו' מפני שנשים דעתן קלה משא"כ האיש מפני שדעתו רחבה יותר הוא מרחם ביותר וכשם שהוא לענין המרחם כך הוא לענין מי שצריך לרחם עליו וכמארז"ל כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו לפי שאין הרחמנות נופל אלא על מי שיש בו דעת.

והנה מדת הרחמנות של יעקב לעורר רחמים רבים אפי' על עולמות עליונים מחמת דעת ה' כו' כי הוא חיי החיים ואין עוד מלבדו כו' והרי הרחמנות שוה על עולמות עליונים מריש כל דרגין כמו על התחתונים ממש מאחר שכולם בחי' מדבר ושממון כו' וכולא קמי' כלא חשיב שהוא מחיה את כולם בשוה ומעלה ומטה שוין אצלו כו'. אך בהשתלשלות והמשכת המדרגות נמשך מבחי' יעקב בחי' י"ב שבטים שבט לשון המשכה כמו כוכבא דשביט והוא כמו למשל ענפי האילן שנמשכו מן האילן שממדת רחמנותו של בחי' יעקב נמשך מדת רחמנות אחרת של בחי' י"ב שבטים.

והענין כי בחי' ומדרגות השבטים הוא מ"ש עומד על שנים עשר בקר והים עליהם מלמעלה שהשנים עשר בקר הם בחי' מרכבה לבחי' הים ושם עלו שבטים וכדכתיב ובשם אלקינו נדגול פי' שהדגלים הם בחי' מרכבה לבחי' שם ה' שהוא בחי' ים והוא בחי' מקור וראשית הגילוי בחי' עלמא דאתגליא להחיות ולהוות עלמין דאתגליין.

והנה בחי' עלמין דאתגליין המקבלים חיותם מבחי' עלמא דאתגלייא הם הנק' מים תחתונים ונק' מי בוכים כדאיתא בזהר שהמים התחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא והיינו מפני הדעת וההשגה כי יש מים עליונים מהם בבחי' עלמין סתימין דלא אתגליין אך הם נקראים מים התחתונים ויבדל אלקים בין מים למים דעלמין סתימין מקבלים חיותם מכחות והמשכות נעלמות כו' כמ"ש בסש"ב ח"ב פי"א ולכן בוכים על ירידתם מטה מטה וכל חפצם וישעם להיות קדם מלכא דוקא. וכך היא בחי' ומדת הרחמנות של י"ב שבטים בכל אדם לעורר ר"ר על ניצוץ אלקות שירד ממקום כבודו ממקום גבוה למקום נמוך מאיגרא רמה כו' (ועמ"ש בפי' ויצא ע"פ וישכם לבן וע"פ כנשר יעיר ועי"פ ויאכילך את המן כו') והנה בהשתלשלות המדרגות מדרגה אחר מדרגה יצאו מי"ב שבטים ע' נפש יוצאי ירך יעקב שהם ג"כ בחי' ומדרגת הרחמנות מדתו של

יעקב והוא ג"כ בכל אדם לעורר ר"ר על נפשו ולא בשביל הירידה לבדה שירדה ממקום כבודה אלא אף גם זאת שנתלבשה בלבוש הגוף החומרי.
והנה כל בחי' ומדרגת המשכת והתעוררות הרחמים על נפשו ולהעלותה ולקשרה בה' הן הם המשכות עליונות הבאות מלמעלה וכמ"ש ונתן לך רחמים ורחמך כו'. וכן אנו אומרים בברכת אהבת עולם אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו ותן בלבנו בינה כו' ואין זה מצד הנפש עצמה לפי השגתה שהרי זה מצד ביטול ההשגה והשגת הנבראים כו' והוא מבחי' דעת ה' מבחי' מרע"ה כו' (וכמ"ש בפי' פנחס ע"פ את הכבש אחד תעשה כו') והנה ג' בחי' ומדרגות של ג' מיני רחמנות הנ"ל הם כסדרן מלמעלה למטה אך כדי להעלות נפש האדם שהוא למטה מטה מהם צריך להעלות כסדרן מלמטה למעלה דהיינו תחלה למשפחותם בחי' ע' נפש ואח"כ לבית אבותם בחי' בני יעקב ואח"כ למדרגת יעקב כו' (ואפשר לומר שכנגד זה מזכירים ומעוררים בשלשה מקומות בתפלה התעוררות רחמים היינו האחד בפסוד"ז כמו שאומרים והוא רחום כו' זכור רחמיך כו' וכן בברוך שאמר ברוך מרחם כו' וכן באשרי חנון ורחום הוי'. הב' בברכת יוצר אור ברחמיך הרבים רחם עלינו. הג' באהבת עולם אבינו אב הרחמן כו' שכ"ז התעוררות ג' בחי' רחמים הנ"ל כסדרן מלמטה למעלה לפני ק"ש שיוכל לבוא לומר ק"ש בחי' אחד ואהבת כו') והנה זהו ענין ספירת העומר להמשיך בשבעה שבועות בחי' הרחמנות מבחי' ע' נפש כו' עד יום חג השבועות שאז הוא זמן מתן תורה שעל כל דבור פרחה נשמתן כו' שהוא גילוי בחי' אהבה רבה שלמעלה מעלה מבחי' הדעת כו' והיא היא בחי' עבודת מתנה כו' ובחי' אש שלמעלה כו' וזהו לגלגלותם שהוא ענין גלגולת שהיא החופפת על הראש ומוחין שאינה יכולה להתלבש בהם:

פרק ה

להבין ביאור הדברים הנ"ל בענין במדבר סיני באהל מועד כו'. הנה מדבר סיני ואהל מועד הוא הכל בחי' מלכות דאצילות רק כי מדבר סיני הוא ענין העלאת מ"נ דמל' שעולה ממטה למעלה בבחי' מ"נ ואהל מועד הוא ענין המשכת מ"ד שנמשך מז"א להמתיק המ"נ דגבורות דנוק' כו'.
וזהו ענין התפלה עד אהבת עולם שנק' מדבר סיני ומאהבת עולם ואילך הוא ההמשכה ונק' אהל מועד וכמשי"ת אי"ה. והענין דהנה ידוע דבלילה יורדת המל' בבי"ע ליתן טרף לביתה כו' דהיינו לברר בירורי נוגה דבי"ע שנפלו בהם מרפ"ח ניצוצים וכל תשעה ספירות שלה יורדים בבי"ע לברר בירורים רק הכתר שלה נשאר למעלה באצילות וכמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים (כ"כ בפע"ח שער י"ז פ"ב ד"ה והנה מצאתי

כתוב אצלי כו' ובשערי ציון ובמ"ח. והרמ"ז פ' יתרו דס"ז תפסו בפשיטות כמש"ש תחלה בפע"ח ובשער א' פ"ז שהכתר שלה יורד להיכל ק"ק העליון דבריאה והט"ס נכללים בלאה כו'. אך ממ"ש במק"מ פ' אמור דף צ' ע"א מלשון הרח"ו בפי' מש"ש בזהר בשעתא דכנס"י אתערת כי אז מתעלים ט' נקודות שבבריאה משמע כמש"כ, וכ"כ עוד בפ' אמור דקי"ג ע"ב בשם הרח"ו, וגם בלקוטי הש"ס להאריז"ל דט"ז ע"ד ד"ה דע משארז"ל לכי ומעטי א"ע. כ' אבל הכתר אינו זז ממקומו כו' ע"ש ונרשם שם מהרב ז"ל כנראה שהוא מהאריז"ל עצמו. ומה שיש להבין ד' הפע"ח הנ"ל איך יתיישב עם מ"ש בע"ח שער מיעוט הירח פ"ב ושמ"ח פ"ג מענין התלבשות ט"ס שלה כו' אין כאן מקומו. ועיין בהרמ"ז ר"פ צו ומ"ש בענין לכי ומעטי כו'. והנה לפמ"ש בזהר הרקיע בפ' פקודי דף רל"ד ג"כ הכתר שלה אינו מכלל ט"ס הנ"ל כי הוא הנקודה השרשית שלה). וענין הבירורים הוא לברר את הניצוצי קדושה דהיינו להוציא האוכל מן הפסולת שהניצוצי קדושה נפלו בבי"ע בק"נ ונתערבו בפסולת המרובה על האוכל שהוא בחי' התערובות הטוב עם הרע בתכלית כתערובות הכסף בסיגים. לכן הבירור הוא להפריד הטוב מן הרע לבלתי יהיו מעורבים ואז הרע מתפרד ונופל למטה.

והנצוצי קדושה שהם הטוב שהובדר מתעלה למעלה בבחי' מ"נ להכלל באצי'. ונוכל להבין עד"מ ענין התערובות טו"ר וענין ההפרדה והבירור בעבודת ה' בנפש האדם. שמצד הנפש הבהמית הרי הוא מעורב טוב ורע יחדיו.

והגם שהוא עושה מצות ואינו עושה עבירות מ"מ בהעלם יש בו הרע שהרי יוכל להתאוות תאוה ועוד זאת שיוכל למצוא בנפשו איך התורה ומצות שמקיים אינם זכים ומיוחדים בתכלית לקיים רצון הבורא ית' לבד בלי שום פניה אחרת כי מתערב בזה איזו פניה וכוונה אחרת בפנימיותו. נמצא יש תערובות טו"ר אפילו בקיום התורה ומצות שהם בחי' לבושים דתורה ומצות שהוא מקיים.

ואצ"ל בפנימית המדות דנה"ב שלא נתהפכו עדיין מטבעם ותולדתם והרי בטבעם הם מעורבים טו"ר לפי שנלקחה מקליפת נוגה המעורבת טו"ר כנודע. וכשמתפלל בכוונה הנה ע"י שלהבת האהבה של הנפש אלקית הבאה מהתבוננות בגדולת ה' אזי מתברר הטוב מן הרע. דהיינו שאז ימצא ויראה איך שהוא רחוק מה' כי מעשיו אינם זכים ומיוחדים להש"י כדבעי. כי מחמת שיבין היטב ויתאמת אצלו בראי' חושיות ע"י ההתבוננות וההעמקה בגדולת ה' איך שאפס זולתו ממש אז יבוש ויכלם ממעשיו שהוא מבחוץ עדיין בבחי' יש ודבר ולגרמייהו עבדין כו' וישית עצות בנפשו לדחות הרע כו'.

נמצא ע"י התפלה נתגלה הרע מה שהיה תחלה מעורב בטוב ולא היה ידוע כלל שהוא רע שהיה נדמה לו שדרכו זכה וישרה עכשיו ע"י הבירור נתגלה הרע.
וע"ז יופרד מן הטוב וישאר הטוב לבדו בלי תערובות רע. וכמו שהוא הבירור בנפשות האדם שהנפש אלקית מבררת את הנפש הבהמית בשעת התפלה. כך יובן עד"ז למעלה ענין ירידת המל' דאצי' לברר קליפת נוגה דבי"ע. דהנה הרפ"ח ניצוצי קדושה שנפלו בשבירת הכלים הם מעורבים בנוגה וכמשל תערובות הטו"ר בנפש הבהמית שבאדם.
ולזאת ע"י ירידת המל' בבי"ע לברר מבררת ומפרדת הטוב מהרע ואז הרע נפרד ונופל למטה והרפ"ח ניצוצים מתעלים למעלה ליכלל באצי' ולכן בירור זה הוא דוקא ע"י ירידתה בבי"ע כי באצילות לא יגורך רע כלל ואף הקליפות דאצי' הם עומדים ג"כ בבריאה וכמ"ש ברבות בא פט"ו דקל"ב ד' בכסאו של הקב"ה אין דבר רע נוגע שנאמר לא יגורך רע (וע' בזח"א בראשית דכ"ז רע"א ובמק"מ שם. נ"ב א' נ"ו סע"ב פ' נח דס"ב רע"א וישב קפ"ח א' ויחי דר"ט ב'. ח"ב משפטים ק"ג א' קי"ז סע"ב כי תשא קצ"ג סע"ב. ח"ג אמור ק"ה ב' ובגמרא פכ"ג דשבת קמ"ט ב' פ"ב דחגיגה די"ב סע"ב ספ"ז דסוטה מ"ב א' סנהדרין דק"ג סע"א פ"ב דנדה י"ג ב' הכל מענין לא יגורך רע בתלים סי' ה'). וגם בבי"ע הרע נמצא רק בהלבושים דבי"ע ששם יש רע שבבריאה מיעוטו רע וביצירה חציו רע ובעשי' רובו רע זהו הכל בלבושים דבי"ע ולכן יורדת שם לברר.
(ועפ"ז יובן מה שאנו רואים שבשעת התפלה כשהאדם רוצה לדבק שכלו בגדולת הבורא ית' אזי נופלים לו מחשבות זרות המטרידים ומבלבלים אותו מה שלא היו נופלים לו כלל בכל היום כולו. והענין דדוקא מצד שבשעת התפלה הוא שעת הבירור להפריד הרע מהטוב ולדחותו ולכן יתאמץ גם הוא להתדבק בתכלית בהטוב ואינו רוצה להפרד מן הטוב כי כלחיותו מהטוב ומצד עצמו אין לו חיות וקיום כנודע. משא"כ בכל היום כולו שלא בשעת הבירור שאזי הוא מעורב עם הטוב הנה הוא שוקט ונח על מקומו.
וכך יובן למעלה דכשהמל' יורדת לברר הרפ"ח אזי גם כללות קליפת נוגה רוצה לעלות כו' וכנזכר בפע"ח) (שער י"ח פ"ג) בכוונת הרחיצה בחמין בע"ש שהוא בחי' שלהובא דאשא הנמשך מלמעלה לדחות הק"נ שלא תעלה כו' וז"ש אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו. דהיינו שלא יתעלו רק הניצוצי קדושה לבדם שהוברורו ולא הרע כו'. ולכן אין ראוי שיפול לב האדם בקרבו ממה שנופלים לו מחשבות זרות בתפלה לומר שתפלתו אינה כלום דהא כך הוא המדה גם בענין הבירורים למעלה רק שיש לו לדחותם ולהסיח דעתו מהם וזהו כענין שלהובא דאשא הנ"ל:

ב **והנה** בעליית המל' מבי"ע לאצילות ע"ז נאמר מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן. פי' כשיורד' בבי"ע לברר נקרא' מדבר בתוס' מ' פתוחה והוא מפני שמצד התלבשות' בבי"ע לברר יכולים החיצונים לינק ממנה כיון שהיא מתלבשת שם בבחי' ההתלבשות ממש משא"כ בזמן שבהמ"ק היה קיים אז היא בבחי' ידבר עמים כו' שהוא בחי' ממשלה.

והענין דאז לא היתה יורדת לבי"ע כלל אלא היתה תמיד באצי'. וזהו ענין דבימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא בבחי' יחוד פב"פ עם ז"א באצילות. אך לפ"ז צ"ל לכאורה דא"כ איך היו מתבררים הרפ"ח ניצוצין שנפלו מכבר בשבירה לבי"ע שהם מתבררים ע"י המל' וכמ"ש בפי' ותתן טרף.

וא"כ כיון שאז לא היתה המל' יורדת כלל בבי"ע א"כ איך היו מתבררים. אך הענין דאע"פ שאז לא היתה יורדת כלל בבי"ע מ"מ היו מתבררים הניצוצים מחמת היחוד זו"נ שהי' באצילות פב"פ ואז מחמת רוב גילוי האור באצילות ממילא היו מתבררים הניצוצים ונכללים בהמל' כנר בפני אבוקה מעוצם הגילוי כו'. ודוקא עתה בזמן הירידה (שאין הגילוי כמו אז) היא נצרכת לירד בבי"ע לבררם. וזהו שורש ענין ההפרש בין ידבר למדבר שכשהיא מיוחדת במאצילה באצי' ובירור הניצוצות הוא ממילא. דהיינו שמתבטלים מעוצם הגילוי הם מתבטלים ממילא. משא"כ כשמוכרחת לירד בבי"ע לבררם נקראת מדבר בתוס' מ' פתוחה. וביאור הענין מבואר במ"א ע"פ מאמר הזח"א פ' ויצא (דקמ"ח ע"א) ע"פ קומה ה' למנוחתך דזהו ההפרש בין המשכן שהי' במדבר לבית עולמים שנקרא מנוחה. לפי שענין בירור הניצוצות ישנו בב' בחי' הא' כמ"ש ותתן טרף כו' שהיא לשון מלחמה עד"מ המלך יוצא לקראת שונאו באשר הוא שם ונלחם עמו עד שמכניעו וכך הוא ענין ירידת המל' בבי"ע לברר שהוא בחי' היציאה למקום השונא באשר הוא שם להכניעו. ולכן היה המשכן במדבר שהיא מקום יניקת החיצונים ודוקא לשם נמשך הגילוי להכניעם ובחי' זו היא דרך המלחמה (והנה דרך המלחמה לפעמים מתכוין ליתן מקום לשונאו שיגביר באיזו מלחמה קטנה כדי לנצחו במלחמה הגדולה ממנה. כי לפעמים לא סגי בלאו הכי. וכך עד"מ בענין ירידת המל' דלכך נק' אז מדבר במ' פתוחה שנותן מקום ליניקת החיצונים כדי לנצחם במלחמה הגדולה להוציא בלעם מפיהם כמ"ש חיל בלע ויקאנו כו' וכענין עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. אך כ"ז הוא בבחי' הבירור שבדרך מלחמה אמנם הבחי' השנית בענין הבירורים הוא שלא בדרך מלחמה. והיינו כמו עד"מ למטה במלכותא דארעא הנה מלך גדול ונורא שכבר נודע ידו כי חזקה היא וחכמתו רבה עד שאינו צריך לצאת נגד שונאו להלחם בו ולהכניעו

רק מחמת התפשטות גדולתו במקומו ממילא מוכנעים וכפופים וכמו שמצינו דבר זה בשלמה המלך ע"ה) (כמבואר במלכים א' ה'). וכך יובן עד"מ למעלה שיש ג"כ בירור ניצוצות עד"ז שלא בדרך מלחמה אלא בהמשכת אור א"ס למטה כמו שהוא למעלה בעולם האצילות ממילא נעשה ביטול הסט"א כביטול הנר בפני האבוקה שהאבוקה היא במקומה וכל הנרות הקטנים ממילא בטלים בהתקבץ כל אורות הנרות לאבוקה מחמת המשכתם אחריה ונדעכים ממקומם וא"צ לירד למקום הקליפות להכניעם כו'.

והנה עד"ז היה הבירור בזמן הבית כו' דהגם שלא היתה יורדת המל' בביי"ע לברר בחי' מלחמה. מ"מ היה הבירור באופן נעלה יותר. דהיינו לפי שאז היה זו"נ פב"פ שעל כן היה גילוי גדול מאד מא"ס ב"ה ע"י יחוד זה דזו"נ שבאצילות אזי ממלא היו מתבטלים הקליפות מעוצם הגילוי הזה שבאצי' והיו נכללי' הניצוצי' שבהם כנר באבוקה לכן נק' בחי' זו מנוחה שא"צ לבחי' מלחמה (ועיין בע"ח שער מיעוט הירח ספ"ב ואח"כ כאשר נבנה בית ראשון ע"י שלמה כו' בין בשבת בין בחול כו'. וצ"ע ממ"ש הרמ"ז ר"פ צו ורחל יורדת בבריאה כו' ובזמן בהמ"ק לתת טרף לביתה וכ"מ בזהר פ' ויחי דרכ"ט סע"ב ודף ר"נ ע"א ובפ' יתרו דס"ז ע"ב, וי"ל דירידתה אז היה רק להיכל ק"ק דבריאה כמ"ש הרמ"ז פ' יתרו שם והוא מהפע"ח ש"א פ"ז. ובכח זה היו מתבררים הבירורים כו' וע' בסש"ב ח"א פנ"ג) משא"כ אחר החורבן שירדה המל' פלאים ונתמעט אורה בימי החול כמ"ש בע"ח שם לכך א"א להיות בירור הניצוצות ע"ד הנ"ל לכך צ"ל הבירור ע"י התלבשותה בק"נ לברר (ועמ"ש כעין זה בפ' בראשית סד"ה הן האדם היה כו'). וזהו שנקראת עתה מדבר במ"ם פתוחה מצד שמתלבשת בק"נ לברר כו'. אבל מ' סתומה הוא בחי' בינה עלמא דחירות לפי שאין שם יניקה כו' ונק' ג"כ יין המשומר משי"ב. וזהו מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן כו' הוא הרפ"ח שנבררי' שעולים בהעלאת מ"נ כדמיון העשן כמ"ש במ"א:

ג **ועוד** זאת הטעם שנק' מדבר. כי הנה הטעם שהמדבר אינו מגדל צמחים הוא מפני תוקף חום השמש שבו וענין משל זה דתוקף החום הוא מרמז לבחי' עליי' המל' מביי"ע לאצילות שהוא בבחי' גבורות וצמאון כמ"ש למען יזמרך כבוד כו' קארי תדיר ולא שכיך וע"ז נאמר אל תחרש ואל תשקוט אל.

וזהו ענין תוקף החום תגבורת האהבה וכנזכר בפ' בלק דקצ"א ע"פ שחורה אני ונאוה. מגו דחיקו ורחימו אזעירת גרמה והיינו שמכל הפרצוף שלה שהיתה בביי"ע נעשית רק נקודה א' באצי'. והוא בחי' הביטול בתכלית כמבואר באריכות בביאור מאמר הנ"ל.

ונקודה זו הוא בחי' כתר דמל' שנשאר באצי' תמיד וגם הט"ס שירדו בבי"ע עולים בגבורה וצמאון באצילות וזה נמשך להם מבחי' הכתר שבאצי' תמיד ואז נעשית נקודה תחת יסוד והוא בחי' נקודת הכתר כנ"ל וזהו ענין במדבר. כי בחי' זו דכתר הוא הרצון שלמעלה מהחכמה ליכלל במאצילה והוא כמשל המדבר שאין בו שום צמיחה רק בחי' דומם ממש בחי' העפר מחמת תוקף החום כך הוא ענין תוקף ביטול זה ורצון זה עד שהיא בבחי' דומם לגבי מאצילה נקודה א' כו' אזעירת גרמה וזהו ומדברך נאוה. פי' זו העליה דמל' שעולה מבי"ע בבחי' גבורות שאז נק' מדבר לשון דיבור למען יזמרך כבוד כו' נאוה שכך היה כוונת המאציל ית' בתחלה שתרד בי"ע בכדי שתתעלה אח"כ והירידה צורך עלייה וכנז"ל. וע"ז אמר דוד המלך ע"ה שהי' מרכבה למדת מל' ואמר כנגד מדתו צמאה לך נפשי היא המל' מתי אבוא ואראה שתתעלה באצילות כו'.

והנה כמו שיש בחי' זו למעלה במדת מלכות שיורדת בבי"ע והירידה צורך עליי' לברר ולהעלות כו' כך הוא בנפש האדם שהוא ניצוץ פרטי הנמשך ממדת מל' שמתלבש בגוף ונפש הבהמית דוגמת ירידת השכינה בכדי לברר הנפש הבהמית. (וכמ"ש בפ' בראשית שם שזהו ענין וישלחהו מג"ע לעבוד את האדמה כו' ע"ש). ועיקר הבירור בשעת התפלה שאז עולה בבחי' מדבר וצמאון והוא הבחי' צעקה שנת"ל שזה היא בחי' מדבר כדכתיב תעו במדבר כו' צמאים כו' ויצעקו כו' ליכלל באורו יתי'. וזהו מדבר סיני והוא ענין הבירורים שהרע נפרד מהטוב בין למעלה ע"י המל' שמבררת כנ"ל. ובין בנפש האדם ע"י התפלה (ובזה יובן ענין תיקון חצות כי אז מתחיל עליית המל' בבחי' מדבר וצמאון למען יזמרך כו' ולכן צריך לבכות על ירידה זו של השכינה שהוצרך לירד ולהתלבש בק"נ ועי"ז מוסיף כח למעלה להיות עליית המל' וגם ממשיך לה תענוג עליון ע"י עסק התורה שאחר חצות וכמבואר בפע"ח עד שבתפלת השחר אח"כ היא עולה באצי' ממש וכן בנפש האדם ג"כ שאז שעת הכושר להתבונן בגדולת ה' להמשיך גילוי יחוד א"ס ב"ה בנפשו):

ד **ובכל** זה יש לפרש המדרש רבה פ' במדבר פ"א בענין וידבר ה' אל משה במדבר סיני וז"ל ע"פ ישאו מדבר ועריו חצרים וגו' (בישעי' סי' מ"ב י"א) לנשיא שנכנס למדינה וראו אותו בני המדינה וברחו. נכנס לשניה וברחו מלפניו. נכנס לעיר חריבה וקדמו אותו והיו מקלסין אותו אמר הנשיא זו העיר טובה היא מכל המדינות כאן אני בונה כס נאה כאן אני דר. כך כשבא הקב"ה לים ברח מלפניו שנאמר הים ראה וינוס וכן ההרים רקדו כאלים בא במדבר חריבה קדמה אותו וקילסה אותו שנאמר ישאו מדבר ועריו חצרים

תשב קדר ירונו יושבי סלע אמר זו העיר טובה לי מכל המדינות. בו אני בונה כנסיה ודר בתוכו התחילו שמחים שהקב"ה דר בתוכו שנאמר ישושום מדבר וציה עכ"ל.
והענין כי עיקר עסק התורה הוא להיות בבחי' ביטול באור א"ס ב"ה לגמרי וכמ"ש ולא תחללו שלא להיות בחי' חלל כמאמר דוחק רגלי השכינה כביכול כו' ולכן כל האומר אין לי אלא תורה היינו שהוא בחי' לי יש ודבר אפילו תורה אין לו. וכמ"ש מזה בד"ה ועשית ציץ ובד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י מאמ"צ.
והנה בחי' ים הוא מים תחתונים וכמ"ש יהי רקיע ויהי מבדיל כו' דהיינו המקור להתהוות יש ודבר נפרד משא"כ מים עליונים הם עלמין סתימין דלא אתגליין כו' שהם בבחי' ביטול. ובמא"א אות יו"ד סט"ז ים נק' היצירה ומלכו' שבה נק' ים סוף סופא דדרגין עכ"ל והוא ממ"ש בזח"ג שלח קס"ג ב'.
והיינו כי בריאה נק' עלמין סתימין ויצירה הוא עלמא דאתגלייא כמשל המחשבה והדבור כמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב. ולכן נק' יצירה מים תחתונים לגבי הבריאה. וכמו ההפרש שבין שרפים ובין חיות ואופנים שמתנשאים ברעש גדול כו' לפי שהשרפים בבריאה שם מאיר אור א"ס בגילוי והם משיגים ע"כ הם אומרים קדוש כו'. אבל החיות והאופנים שהם ביצירה ואין משיגים האור לכן מתנשאים ברעש כו'.
ולכן עיקר עה"ד טו"ר מתחיל ביצירה. כמ"ש במא"א אות ע' סי"ז וז"ל אך אמיתית עה"ד טו"ר הוא ק"נ מעורבת עם מט"ט כי ביצירה הטוב והרע שוים הם מעורבים עכ"ל משא"כ בבריאה שרובו טוב ומיעוטו רע וגם אין מעורבים וכ"כ הרמ"ז ר"פ וישב, ולכן מי הים הם מלוחים ואין ראוים לשתיה.
ובהיות כן זהו ענין הים ראה וינוס שברח מלפני הקב"ה, היינו כשראה גילוי אור א"ס ב"ה דקמיה כולא כלא חשיב ממש לא יוכל לעמוד ולקבל ביטול זה שא"כ היה כלא היה. שהרי עיקר בחינתו הוא בהיות יש ודבר נפרד עד ששם בחי' עה"ד טו"ר כנ"ל.
וכמ"ש כה"ג סד"ה וכל העם רואים את הקולות בפי' וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק דקאי על הערב רב שלא היו רואים את הקולות שהם ההמשכות מאור א"ס ב"ה מה שאור א"ס שורה במה שבטל אליו. שלא רצו לקבל המשכה וביטול זה. כ"א ויעמדו מרחוק. לקבל מחיצוניות החיות שמאיר הקב"ה שעי"ז יוכלו להיות בבחינת יש שלהם אף שעכ"ז מתפעלים מגדולת הקב"ה רק שהוא מרחוק כו' היינו שאעפ"כ נשאר בבחי' יש כו', וע' כה"ג בזח"א ויצא דקס"ב ע"ב בפי' והיו העטופים ללבן כו' אתכספן ומתעטפי מההוא זהרא ולא יכלי לקרבא לגביה כו' ע"ש ומבואר במ"א, ועמ"ש מענין ים שהוא ביצירה ע"פ רפאני הוי' וארפא, ואמר עוד במדרש בפי' ההרים רקדו כאילים דהיינו

ג"כ שברחו מלפניו. כי ענין הרים אלו הם מ"ש למה תרצדון הרים גבנונים וכדפירש"י (פסחים קי"ח ב') שהם בחי' הרי בתר טורי דפרודא, והיינו כי כמו הר הוא בליטה וגובה כך הוא ענין גסות הרוח שהוא בחי' יש ודבר כו' משא"כ הר סיני דת"י (בשופטים סי' ה') דהוא חליש וזעיר מכל טוריא היינו בחי' ביטול ובחי' מעט הגובה שבו זהו ע"ד שת"ח צ"ל בו שמינית שבשמינית כו' כמ"ש הפי' בד"ה יביאו לבוש מלכות. משא"כ הרים הנ"ל שהם בבחי' יש וגסות ועז"נ וכל הר וגבעה ישפלו כו' וע"כ רקדו וברחו שלא יכלו לקבל המשכה וביטול זה. בא במדבר חריבה קדמה אותו וקילסה אותו שנאמר ישאו מדבר ועריו חצרים כו'. פי' לשון מדבר חריבה זהו ע"ד שארז"ל על אלף השביעי וחד חרוב. שהוא מחמת עוצם גילוי אור א"ס יום שכולו שבת יום שכולו ארוך. לא יוכל גשמיות העולם לקבל חיות משם להיות כמו שהוא עתה בבחי' יש ודבר נפרד כו' ויהיו מים במים שבחי' מים תחתונים יהיו במדרגת מים עליונים עלמין סתימין כו' שמעל לרקיע ופרסא המבדיל כו' ונק' זה וחד חרוב. בבחינת ביטול ע"ד נקודה תחת היסוד כו' ועי"ז יהי' אח"כ בנין חדש. ביתר שאת בבחי' השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה שלא יהיו מעלימים ומסתירים כלל.

וכמ"ש בת"א פ' ויצא גבי עשר אעשרנו לך. ואתעדל"ת זו הנשארת מן העילוי הראשון כו' יעו"ש. ועיין עוד מענין וחד חרוב שם בד"ה ובבואה לפני המלך. עויי"ל כי הנה פי' במדבר כו' לא ישב אדם שם. יש לפרש בב' אופנים הא' לגנאי. וכמ"ש בד"ה אני לדודי. דהיינו ארץ לא זרועה הם המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא להי' המה כו'. וזהו אשר לא ישב אדם שם פי' אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם שם כו' ע"ש והיינו כמ"ש כתפארת אדם לשבת בית (ישעיה מ"ד י"ג). ופי' דקאי על התורה הנק' אדם. ובית הוא תשבע"פ ע"ד א"ת בניך אלא בוניך כו'. (וע' זח"ב קי"ז ב' ח"ג קמ"א סע"ב). משא"כ בחי' מודומ"ע של הבלי עולם נק' מדבר אשר לא ישב אדם הנ"ל שם. והוא ארץ חריבה לגנאי. ע"ד אמרם ז"ל ע"פ אמלאה החרבה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים. הוא יראה שלם. והבי' הוא לשבח ע"ד ההפך מזה וכמ"ש סד"ה ענין ימי המילואים שנתמלא יראה שלם ממילא נחרב תאוות נה"ב כו' כי ולאום מלאום יאמץ כו'. ועד"ז ארז"ל וחנינא בני די לו בקב חרובין כו' וכן רשב"י ור"א בנו במערה איברי להו חרובא כו' (פ"ב דשבת דל"ג ע"ב). ופי' לא ישב אדם שם ע"ד מ"ש במ"א ע"פ והאיש משתאה לה מחריש כו' וע"ד לית דין בר נש כו'. ולכן לתקן בחי' מדבר הנ"ל מה שנפל במודמ"ע אשר לא להי' המה בבחי' לא ישב אדם שם. זהו ג"כ ע"י ומדברך נאוה. בבחי' תשובה שהיא ג"כ בבחי' לא ישב אדם שם שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין

צדיקים גמורים הנק' אדם יכולים לעמוד כו'. אך עיקר המכוון כאן בפי' במדבר סיני זהו מה שנסתר פרצופה שהיה בבי"ע בבחי' כתפארת אדם כו' אדם תתאה ועולה באצילות להיות נקודה תחת יסוד. ע"ד וחד חרוב כו' כנ"ל. ומזה יומשך אח"כ להיות בבחי' אהל מועד. להיות בנין מחדש ביתר שאת ועמ"ש ע"פ ויסב אלקים את העם דרך המדבר כו':

ה והנה אחר שביררה הניצוצי' בבי"ע והיא עולה בבחי' מ"נ ע"י גבורו' וצמאון שז"ש מדבר כנ"ל אזי אח"כ המשכ' מ"ד להמתיק גבורות דמ"נ והוא ענין יחוד זו"נ וכמ"ש כל צמא לכו למים שהוא בחי' מ"ד הממתיק הגבורות וצמאון דמל'. וזהו בחי' אהל מועד שהוא בחי' היחוד זו"נ שהיא בהיכל אהבה. וזהו שורש ענין הנז"ל דברכת אהבת עול' הוא בחי' אהל מועד כי ברכת אהבת עולם הוא היכל האהבה וזהו ענין וימינו תחבקני הנז'. ולמטה באדם הוא ענין קיום התורה ומצות כמבואר שם הטעם דהוא בחי' חיבוק (ועמ"ש ע"פ וארשתיך לי לעולם), וזהו ענין מ"ש וישק יעקב לרחל שבחי' יעקב נשפל ונמשך בהיכל ק"ק להשפיע המ"ד כו'. וזהו ענין אהל מועד מלשון ונועדתי שהוא הצירוף של ונודעתי שהוא בחי' הדעת כדכתיב והאדם ידע שממנו נמשך ההשפעה ע"י בחי' היסוד (וכנודע בכונת הלולב ונראה דאהל מועד בחי' אהל אח"כ נמשך בחי' המשכה פנימי' וזהו מועד ונודעתי והאדם ידע כו' והוא ענין שים שלום) כי ביסוד ז"א מלובש יסוד דאבא שבו מוחין דאבא ודא"א וע"י שהוא בחי' התלבשות וגילוי התענוג העליון ולמטה בנפש הוא ענין שמחה של מצוה שהשמחה הוא בחי' גילוי בנפש מבחי' עונג ושמחת ה' וזהו ענין לאשתאבא בגופא דמלכא שלמעלה מהג"ע שהג"ע רק זיו כו'. אבל ע"י ירידת הנשמה הנה העלי' היא כשהמל' עולה מבי"ע בבחי' מ"נ היא מעלית ג"כ נשמות הצדיקים ממש ונכללי' בה בבחי' מ"נ ואח"כ נמשך בהם ממש ג"כ המ"ד מיסוד ז"א וזהו בחי' לאשתאבא בגופא כו'.

והיינו דוקא ע"י התורה ומצות כי טפת מ"ד נמשך מה"ח שמהם נמשך כל הרמ"ח מ"ע כנודע וגם הטפת אבא נמשכת ע"י כל הרמ"ח אברים שמהם נמשכים הרמ"ח מ"ע וכמ"ש מזה במ"א ע"פ והיה לכם לציצית כו' ע"ש.

וזהו ג"כ שורש ענין הנזכר דבחי' זו דאהל מועד הוא ע"י משה והעלאה דבחי' מדבר סיני הוא ע"י אהרן. שמשה הוא שושבינא דמלכא פי' שמשה הוא יסוד אבא לכך הוא השושבינא המוריד את החתן שהוא ז"א ו"ק דאצי' שירד ויתלבש ברמ"ח מ"ע גשמיים שהוא בחי' ירידה גדולה.

וכמו עד"מ ירידת והתלבשות כח השכל שהוא רוחני במוח הגשמי שבאדם שהוא ירידה גדולה לפי שהמוח גשמי אינו מערך ומהות שכל שהוא רוחני וכמ"כ למעלה

ממש שהרמ"ח מ"ע הם ענינים גשמיי' שהם נתלבשו בעשי' גשמיי' והו"ק שהם המדות דאצילות רמ"ח אברי' דמלכא הם רוחניי' בחי' אצי' שהרי אין ערוך כלל ביניהם ולזה הוא ירידה גדולה להיות התלבשות ו"ק דאצי' ברמ"ח מ"ע גשמיים כמו פי' קדש שבתפלין שהוא בחי' ח"ע שנתלבש באותיות הכתב גשמיי ע"ג קלף גשמי.

וכן בכל המ"ע. ובחי' ירידה זו נק' חתן חות דרגא ביום חתונתו זו מתן תורה. לכן להיות ירידה זו הוא ע"י משה שהוא בחי' יסוד אבא והוא בחי' השושבינא דמלכא ויובן זה ע"פ מ"ש בד"ה מצה זו בפי' וענין מוחין דאבא שהוא הבחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות דקמיה כחשכה כאורה ומשם דוקא נמשך הכח להתלבש במצות מעשיות בגשמיות ע"ש גבי בעבור זה עשה ה' לי כו'.

ועמ"ש עוד מענין משה בד"ה ואלה המשפטים כו'. וזהו ויקם משה את המשכן שמשה שהוא יסוד אבא שושבינא דמלכא הוא הקים את המשכן שהוא מלכות דאצי' שהמשיך בה גילוי בחי' ז"א הנק' מלכא ועי"ז נעשה קימה מעלייתא לבחי' המשכן ועיין מזה ברבות פקודי פנ"ב כמה חכמים היו שם כו' ולא היו יכולין להקימו כו' עד ואת עלית על כלנה ע"ש ובפי' נשא פי"ב (דרמ"ט ב') ע"פ להקים את המשכן ומי עלה לשמים כו' מי הקים כו' ובזח"ב פקודי רל"ח ב' ר"מ ע"ב. רמ"א ב'. ואהרן הוא שושבינא דמטרוניתא שממשיך ה"ג מבינה למל' כדי שתתעורר בהעלאת מ"נ להיות בחי' מדבר סיני כו' כי אהרן בחי' ורב חסד והנה כמו שבדרום אין בו ישוב כ"כ כ"א **בחי'** מדבר מתוקף החום כך עד"מ מתוקף האהבה רבה דאהרן שהוא בחי' ימינו של הקב"ה נמשך להיות בבחי' במדבר סיני כו' כנ"ל.

וזהו שאו את ראש בנ"י למשפחותם כו' והיינו ע"י משה ואהרן דייקא וההעלאה מתחלה שמעלים אותנו שאנו למטה בעשי' היינו אל בחי' למשפחותם ע' נפש. שהם בבריאה. אח"כ י"ב שבטים שהם המחברים בריאה ואצילות אח"כ עוד העלאה לבית אבותם האבות הן מרכבתא עילאה חג"ת דאצילות. והן ג' בחי' רחמים (והנה רחמים נמשכים מתפארת כי ע"י ההתבוננות ביקר תפארת גדולת א"ס ב"ה יומשך הרחמים על הירידה כו' ומבואר במ"א ענין ג' שלישים שבכלי מדת תפארת ע"כ אפי"ל שזהו שורש לג' בחי' רחמים הנ"ל עמ"ש בפי קדושים בד"ה ונטעתם כל עץ מאכל כו'). ואח"כ לגולגלותם הוא בחי' כתר וגולגלתא דז"א ובעבודת ה' הוא בחי' אהבה רבה שלמעלה מן הדעת שאינה נתפסת בהשכל כלל וכמו הגלגלתא שמקיף על המוחין. וזהו בחי' שבועות שאז נמשך הכתר דז"א שבכל ימי הספירה ממשיכים הכל מבחי' המדות דאצילות שבוע ראשון חסד וכל א' כלול מז' והוא כענין ההעלאה למשפחותם לבית אבותם ובשבועות

נמשך גילוי הכתר בחיי לגולגלותם. (והנה מבואר במ"א דבחיי כתר זה שנמשך לז"א בחג השבועות הוא מא"א ממש. ועפ"ז יובן עוד מה שנאמר וידבר כו' במדבר כו' שאו כו' לגולגלותם. כי הנה מבואר במ"א בביאור ע"פ צאינה וראינה ענין מ"ש במדבר כו' בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם, דבחיי מצחא דז"א נק' אשר לא ישב אדם שם שהוא למעלה מבחיי אדם כדכתיב כי לא אדם הוא, וכמבואר באדרא) (דקל"ו ע"ב), ולכן נק' ג"כ מדבר כי הנה המדבר אין בו שום צמח האדמה כך מצחא אין בו צמיחת שערות כי הוא למעלה מבחיי צמיחה שהוא בחיי שינויים מקטנות לגדלות שזהו בבחיי אדם משא"כ בבחיי כי לא אדם כתיב לא שניתי כו', ועד"ז הוא ענין וחד חרוב שהוא בחיי מנוחה לחיי העולמים שהוא בחיי עלייה שאין למעלה הימנה עוד עלייה בשמטה זו כו' ע"כ היינו שאין בו זריעה וצמיחה כו', ועד"ז י"ל מ"ש בזהר פ' במדבר קי"ז ב' אי באהל מועד אמאי במדבר סיני אלא חד לאורייתא וחד למשכנא ופי' במק"מ דהיינו דמדבר הוא התורה שרומזת לז"א כו' וזהו הפך ממש"כ דמדבר סיני הוא העלאה ממטה למעלה והיינו עליי' המל' מבי"ע וכדכתיב מי זאת עולה מן המדבר. אך לפמ"ש א"ש כי יש ג"כ בחיי מדבר עליון בחיי אשר לא ישב אדם שם כנ"ל והוא מקור התורה שנאמר וממדבר מתנה וז"ש במדבר סיני כו' שאו כו' לגלגלתם מדבר סיני הוא בחיי מדבר שממטה למעלה ומדברך נאוה כו' והיינו מה שנעשית בבחיי נקודה א' תחת היסוד שהוא בחיי הכתר שבה בכל מאדך כו' ונעוץ סופן כו' והיינו שאו כו' לגלגלותם הוא בחיי מדבר העליון כי מצחא הוא גילוייא דבחיי גלגלתא כמ"ש באדרא (קכ"ט א') ובאדר"ז (דף רפ"ט ב') היינו כתר עליון והנה גם בחיי מדבר העליון שהוא בחיי מצחא ורצון העליון י"ל שזהו חיצונית התורה אבל פנימיותה היא בחיי ואהי' שעשועים שלמעלה מבחיי מדבר הנ"ל. ועמ"ש ע"פ ואהי' אצלו אמון מענין דוד זמירות קרית להו כו' שיש בתורה פנים ואחור כו'.

ועמ"ש בפ' שלח ע"פ אני ה' כו' מענין בשעה שישראל אומרים איש"ר מברך הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו כו', ואפ"ל שזהו ענין וממדבר מתנה כו' עבודת מתנה כו' פי' מתנה זהו ענין אתדל"ע מבחיי שאין אתעדל"ת מגעת שם אלא שבאה ממילא בתורת מתנה אחר היותו בבחיי מדבר כו' ועמ"ש סד"ה אני ישנה בענין פתחי לי כו' ואני אפתח לך ועמ"ש בד"ה ואתחנן כו':

פרק ו

והיה מספר בנ"י כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי. הנה האדם הוא עולם קטן. כמ"ש באדר"נ פל"א וכמו

שיש בעולם ד' יסודות אש רוח מים עפר כך יש בנפש האדם ד' יסודות. (ועיין בע"ח שמ"א פ"ג שד' יסודות הם ד' אותיות הוי' וכ"כ במא"א אות ד' סכ"ד ושהם ג"כ ד' עולמות אבי"ע). וכמ"ש גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף (בקהלת סי' ג' י"א) פי' שהעולם הוא נתן בלבם של בני האדם דהיינו ד' יסודות שלו וכל העולם תלוי באדם כשיתקן ד' יסודות שלו בזה הוא מתקן את כל העולם כולו (ועיין בזהר פ' מקץ דקצ"ה ע"ב). ולהבין זה וגם להבין פי' דקרא מבלי אשר לא ימצא האדם וגו'. הנה מקור הנשמות היא כנסת ישראל נק' בשם ארץ. וכמ"ש והארץ הדום רגלי והוא בחי' מלכותו ית' שהיא מקור וחיות כל העולמות. וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים. כי בא"ס ב"ה בעצמו ובכבודו כביכול אתמר אנת חכים ולא בחכמה ידיעא ולית מחשבה תפיסא ביה כלל ולא היו העולמות יכולים להתהוות יש מאין בבחינה זו אלא הרי הוא לבדו כמו קודם שנברא העולם רק מה שהעולמות חיים וקיימים שנתהוו מאין ליש היינו בבחי' מלכותו ית' שאין מלך בלא עם שלהיות עם בבחי' נפרד הוא מבחי' מלך משא"כ בשאר מדותיו ית' כמו חכים ולא כו' שהרי הוא לבדו כמו קודם שנברא העולם ואחר שנברא.

והנה בחי' מלכותו ית' הוא בחינה ומדרגה התחתונה להחיות ולהוות מאין ליש והוא בחי' עלמא דאתגליא ונק' עולם הדבור כי דבר מלך שלטון שהנהגת המלך הוא ע"פ דבורו שהוא הנראה והנגלה לזולתו. משא"כ המחשבה סתומה. ודבור מלשון ידבר עמים שע"י הדבור הוא מנהיג ולכן נקרא בחי' מלכותו ית' בשם ארץ שהיא המדרגה התחתונה להיות עם (עמ"ש בפ' מקץ ד"ה ענין חנוכה כארץ הלזו השפלה כו', ועמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בפי' וענין שהבריאה היא מאין ליש דהיינו מבחינה שהיא כאין ואפס ע"ש). וממנה נמשכים הנשמות כמארז"ל במשנה ספי"ד דשבת ר"ש אומר כל ישראל כו' וכתיב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים (וממלכת הוא לשון פועל יוצא כלומר שממשיכין בחי' מלכותו ית' בגילוי למטה במה שמקבלים עליהם עול מלכות שמים) ובמא"א אות מ"ם סס"ב פי' ממלכת כהנים הם מל' דאו"א (ועיין בזח"ג פ' צו דל"ד ע"ב קדושים פ"א א', וברבות פקודי פנ"א קס"ג ב' משפטים פ"ל קמ"ו ג' כי תשא ר"פ מ"ה קנ"ט ב'). שהם מבחי' מלכותו ית' ובחי' דבור וכמ"ש ויהי האדם לנפש חיה ות"א לרוח ממללא הגם שישראל עלו במחשבה היינו בשרשן ומקורן שסוף מעשה במחשבה תחלה ה' בחכמה יסד ארץ שיסוד ושורש ארץ היא בבחי' חכמה וסוף מעשה היא בחי' מלכותו ית', (וזהו מ"ש בזח"ב פקודי דרכ"ה ע"ב ת"ח נשמות איהו קדש כו' עד ואית ליה לבר קדש אחרא ועיין בפי' הרמ"ז שם). והנה ארז"ל למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון

קונה ברבות פ' בראשית ספ"ה שארץ מלשון רצוא. וכמ"ש כי בכה ארוץ גדוד וגם מלשון רצון כלומר שרוצה לעשות רצון קונה, ולהיות לה רצון ותשוקה ממטה למעלה והכל א' שבחי' כללות נש"י במקורן ושרשן יש בהם בחי' רצוא ברצון ותשוקה לדבקה בו בא"ס ב"ה (ועמ"ש מזה בפ' בראשית בד"ה כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה כו') וכמ"ש ואל אישך תשוקתך (עמ"ש בד"ה והיה לכם לציצת ובד"ה בפ' נסכים), והיינו מפני השגתה בהיותה בבחי' ארץ שהיא בחי' המדרגה התחתונה להיות עם ודבר נפרד אשר על כן תכלה אליו ית' בבחי' צמאון, וכמ"ש צמאה לך נפשי כמה לך בשרי לדבקה בו ית' ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה חיי החיים ב"ה ממש כמו שהיתה קודם ירידתה מאור פניו ית'. וע"ז נאמר שלש הנה לא תשבענה כו' ארץ לא שבעה מים (במשלי סי' ל' ט"ז) פי' מים נקרא בחי' השפעה מלמעלה למטה המחדש בטובו כו' (וזהו כענין מ"ש ויבוא כגשם לנו ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים בפי' יערוף כמטר לקחי. ומ"ש מענין גשם בד"ה תורה צוה. וזהו שארז"ל ברבות פ' עקב דרצ"ב ג' רבנן אמרי כל הנסים שעשה הקב"ה לישראל לא עשאן אלא על המים כו' ע"ש. ועד"ז יש לפרש ענין יקוו המים אל מקום אחד ופי' אחד היינו מה שהוא אחד בשבעה רקיעים ובארץ ובד' רוחות העולם דהיינו המשכת אלקותו ית' במדות עליונות משא"כ לגבי הקב"ה מצד עצמותו ומהותו ית' לא שייך עליו מדת אחד כלל שהרי הוא יחיד ומיוחד כו' כמ"ש במ"א והמשכה זו אל מקום אחד נק' יקוו המים מים יורדים מגבוה כו' ועמ"ש בד"ה וכל העם רואים את הקולות) (וע' בזח"א בראשית די"ח א' ודל"ג א') ועמ"ש מזה בד"ה ששת ימים תאכל מצות ומ"ש בבה"ז פ' בשלח בד"ה עוד י"ל מאמר הנ"ל באופן אחר דבחי' ים ובחי' ארץ הוא עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא שבבחי' עלמא דאתגליא הנברא יש ודבר נפרד מאין ליש כנ"ל משא"כ בעלמא דאתכסיא הם כלולים שם בבחינת ביטול כו' ע"ש באריכות, ונזכר ג"כ בת"א פ' בשלח בד"ה אז ישיר משה שזה ענין מ"ש במשה כי מן המים משיתיהו כו' ע"ש וע"כ ארץ היא צמאה למים ולא שבעה מים כו'.

ותמיד בחי' זו היא בצמאון למעלה למקורה ושרשה כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ הארה בעלמא והיא לא שבעה רק תמיד היא בבחי' צמאון זה (וכמ"ש ע"פ אתם נצבים בפי' למען ספות הרוה את הצמאה) וכמ"ש לע"ל ילכו מחיל אל חיל כי באי"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו סוף ואין לו תכלה לא שייך שביעה ותמיד כלתה אליו ית' לדבקה בו ממש כי הוא חיי החיים ב"ה ומקורא דכולא, (ועמ"ש ע"פ אני ישנה בפי' יונתי ע"ד עיניך יונים שזהו ענין מ"ש עיני האדם לא תשבענה כו' בכל יום יהיו בעיניך כחדשים שלא שבעתן העין ועמ"ש ע"פ בשברי לכם כו' בפי' ולא תשבעו). וכן הוא ג"כ

בנפש האדם למטה המשכלת ומתבוננת בה' אחד איך שהוא ית' המחדש בטובו כו' ומהווה כל העולמות מאין ליש ממש אשר ע"כ היא ג"כ בחי' ארץ בבחי' רצוא ורצון בחי' צמאון שמיסוד האש כשלהבת העולה מאליה לדבקה בו ית' ולאהבה את הוי' כי הוא חייך ולכן לא שבעה בחי' מים הנ"ל וזהו וגם הנפש לא תמלא (בקהלת סי' ו'). וכמ"ש ברבות שם על פסוק זה וז"ל שהנפש יודעת כל מה שהיא עמלה לעצמה היא עמלה לכך אינה שבעה לא תורה ולא מעשים טובים כו' וכ"ה ברבות (פ' ויקרא פ' ד' ע"ש) ובקהלת רבה ע"פ כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא:

קיצור. ענין שהאדם הוא עולם קטן גם את העולם נתן בלבם. ד"י ארץ בחי' אחרונה וע"כ היא בבחי' רצוא ורצון. ארץ לא שבעה מים. ויבא כגשם לנו:

ב **אך** בהיות הנשמה מלובשת בלבוש הגוף הגשמי ונמשך אחר ענינים גשמיים שבעוה"ז. הנה הגוף והעולם הם המעלימים ומסתירים על קדושת נפשו כי עולם מלשון העלם שלא יתפעל ולא יתלהט בנפשו להיות בחי' רצון וצמאון ותשוקה מורגשת בנפש שוקקה, (וזהו ג"כ פי' גם את העלם נתן בלבם שפירשו ברבות בקהלת על פסוק זה שהוא לשון העלם כמ"ש זה שמי לעלם כו' ע"ש). והנה ע"ז נאמר פקדת הארץ ותשוקקיה (בתלים סי' ס"ה יו"ד) להיות נפש שוקקה וכמ"ש אני לדודי ועלי תשוקתו. וארז"ל בשה"ש רבה על פסוק זה ואין תשוקתן של ישראל אלא לאביהם שבשמים. והיינו ע"י פקדת ארץ היינו המצות שהם פקודי ה' כי המצות הן נמשכות מרצון העליון רעוא דכל רעוין ושורש המצות הוא בחי' חסד ואהבת ה' אלינו וכמ"ש אהבתי אתכם אמר ה' (ועמ"ש סד"ה ולא אבה בפ' תצא גבי כי אהבך ה' אלקיך) אשר על כן ציונו המצות האלה להיות וימינו תחבקני וזהו כמים הפנים לפנים שע"י קיום המצות שהם מבחי' מים עליונים ולמעלה מבחי' הים שהרי הים הוא מבחי' מים תחתונים שמתחת לרקיע דאע"ג שהוא עלמא דאתכסיא הנה ידוע מענין יוצר אור ובורא חשך שבחי' בריאה נק' העלם ועלמא דאתכסיא כמו בחי' מחשבה ויצירה נק' עלמא דאתגליא בחי' דיבור כמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב וכ"ז הוא מתחת לרקיע ופרסא שבין אצילות לבריאה אבל המצות שהן מבחי' אצילות הן מים עליונים שמעל לרקיע וזהו יערוף כמטר לקחי וע"ז מתעורר ג"כ בנפש האדם רצון העליון שבנפש לאהבת ה' (וכמ"ש ענין זה במ"א ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות ובד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותי תשמרו וע"פ כי תצא). גם פקדת לשון פקידת עקרה. וכמ"ש וה' פקד את שרה כמארז"ל (פ"ק דתענית ד"ח ע"ב). כי בזמן שאין בהמ"ק קיים נקרא כנס"י בשם עקרה לא ילדה דהיינו שאין לה בחי' לידה והתגלות האהבה לה' רק שהאהבה היא מסותרת בבחי' עיבור והעלם וזהו

בחי' עקרה (ועמ"ש בפ' משפטים ע"פ לא תהיה משכלה ועקרה ובפ' תזריע ד"ה שוש תשיש ותגל העקרה). אך ע"י המצות פקדת להיות גילוי האהבה (ועמ"ש ע"פ אני ישנה בפי' קול דודי דופק פתחי לי וע"פ אלה פקודי המשכן), ועד"ז נתקן ענין התפלה וקודם התפלה ממשיכים עליו מצות ה' בטלית ותפילין שכל תפלה היא בחי' לידת המוחין וחבלי לידה הם הוידויים סלח לנו. ויענך ע' קלין דיולדה כו' (עמ"ש בפ' וארא בד"ה לכן אמור) והמוחין הם אהבה ויראה היינו להיות אהוי"ר מתגלה בנפש האדם ע"י היגיעה בתפלה בכל אדם לפי בחינתו ומדרגתו וזהו ותשוקקיה שעי"ז נעשה בחי' נפש שוקקה ממטה למעלה בתפלה כי פקדת ממעלה למטה ותשוקקיה ממטה למעלה ועי"ז רבת תעשרנה פלג אלקים מלא מים (ע' מענין פלג פ"ק דתענית שם וברבות בראשית פרשה ד' ובערוך ערך קבה ובמא"א אות פ' סעי' י"א ובלק"ת מהאריז"ל בתלים ע"פ זה). והענין כי אלקים הוא בחי' הצמצום והסתר פנים דהיינו בזמן שהמוחין שהם אהוי"ר הם בעלמא דאתכסיא. אך ע"י שפקדת הארץ ותשוקקיה נעשה פלג אלקים כי שם אלהים מתחלק ונעשה מ"י אל"ה שבחי' עלמא דאתגליא הנקרא בשם אלה אינה מסתתרת ומתעלמת ונכללת במקורה בתוך עלמא דאתכסיא הנק' בשם מ"י והוא פי' שם אלהים כנודע מזוה"ק (בהקדמה דף ב' ע"א) אלא יצא ממקורה מהעלם אל הגילוי להיות בחי' עלמא דאתגליא ונתחלק שם מ"י משם אל"ה הן ששה קצוות אשר כל אחד ואחד כלול מכולם כו' כמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן והיינו להיות התגלות אהבה ויראה בגילוי הלב ונעשה מלא מים. (והוא ענין המשכת וגילוי החסדים מהעלמם וכיסויים ביסוד אימא הנק' פלג וזהו ענין וימינך מקרב חוקך כלה חיקך קרי כמ"ש במ"א ע"פ ואהיה אצלו אמון וזהו נהר פלגיו ישמחו עיר אלקים) (בתלים סי' מ"ו ה') ועיין מזה בזח"ב משפטים צ"ח ב' הם המשכת והשפעת המצות שהם אורות עליונים אשר ירדו ונתגשמו בענינים גשמיים כמו ציצית של צמר ותפילין על הקלף כמו מים שיורדים ממקום גבוה לנמוך והמים הם שמצמיחים כל מיני תענוג, כך המצות הם מצמיחים האהבה והיראה שבנפש להיות לה רצון וצמאון ונפש שוקקה (ופי' רבת תעשרנה פי' ברבות בחקותי ס"פ ל"ה אחד לעשרה כו' ובשה"ש רבה בפסוק אני לדודי ועלי תשוקתו פי' לשון עשירות והיינו כמ"ש ברע"מ ר"פ תשא העשיר דא עמודא דאמצעיתא מפני שתפארת עולה עד הכתר בחי' והבריח התיכון כו' ומשם יומשך כח הצמיחה ותוספת האור ברבוי והגדלת המדות אהבה ויראה ושיהיו כלולים זה מזה כמ"ש בד"ה וידעת היום והשבות ועמ"ש ע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו' ובד"ה בשלח פרעה בענין פי' ראשית תבואתו ומ"ש ע"פ עשר אעשרנו לך. עוי"ל ע"ד מ"ש בזח"א ויחי דרמ"ו א' שיש לחם עני ולחם פנג

ע״ש ובפ׳ בראשית דל״ג א׳ פי׳ דלחם עני זהו בחי׳ יבשה לשון יבישות ממילא מובן דע״י שנתמלא מים זהו בחינת רבת תעשרנה וז״ש ארץ אשר לא במסכנות כו׳ ע׳ בזהר ויחי דרמ״ט ע״ב, וב׳ מדרגות אלו בעבודה היינו בחי׳ אתכפיא ואתהפכא. וז״ש שלחייך פרדס כו׳ שגם בהיותה בחי׳ בית השלחין ארץ יבשה לחם עוני בחי׳ אתכפיא גדלה מעלתה כו׳ ונמשך ע״ז נרד וכרכם כו׳ כענין ריח ניחוח שמשיב את הנפש כו׳ ועמ״ש בפי׳ ויקהל בד״ה קחו מאתכם). אך תכלית הצמאון הזה הוא כדי לדבקה בחי׳ רוחא ברוחא מחשבה במחשבה והיינו ע״י התורה וכמ״ש ואשים דברי בפיך דברי ממש דבור בדבור מחשבה במחשבה כו׳. ועז״נ ונחה עליו רוח ה׳ כי בחי׳ הדבור נק׳ רוח ממללא ובחי׳ זו תהיה נחה עליו מלמעלה. וכמארז״ל כל היושב ושונה הקב״ה שונה כנגדו (והמשכה של בחי׳ רוח גבוה מבחי׳ ההמשכה הנק׳ מים וכמ״ש ורוח אלקים מרחפת על פני המים וכמ״ש מזה סד״ה והניף ידו על הנהר בעים רוחו). והנה בחי׳ רוח זה הוא ממעלה למטה וכמ״ש עד יערה עלינו רוח ממרום שהרוח הוא יורד ממקום עליון וגבוה מאד נעלה בחי׳ אויר אור יו״ד דאורייתא מחכמה נפקת והחכמה מאין תמצא כנודע. (ועמ״ש מענין אויר אור יו״ד שהאויר הוא מקור האור בפ׳ מקץ סד״ה נר חנוכה מצוה כו׳ מזוזה מימין כו׳ וע׳ בזח״ג נשא דק״ל ע״ב רוחא דנפיק כו׳ ע״ש ובפ׳ ויחי) (דרל״ה א׳) והנה לפי משנ״ת לעיל ד׳ יסודות שבנפש הן ד׳ אותיות הוי׳, והנה ענין מלא מים זהו יחוד ו״ה בחי׳ מים ועפר וענין רוח ואש זהו יחוד י״ה וזהו כענין יחו״ת ויחו״ע וכמ״ש במ״א ע״פ פקודי המשכן משכן העדות כו׳ ומשם תדרשנו.

ומשם יובן יתרון מעלת ההמשכה מבחי׳ רוח על ההמשכה שמבחינת מים כו׳ וזהו גם את העלם נתן בלבם ופי׳ ברבות דהיינו מ״ש זה שמי לעלם היינו שם הוי׳ שעכשיו הוא בבחי׳ העלם וכמארז״ל לא כמו שאני נכתב אני נקרא כו׳ וניתן להם הכח להמשיכו מההעלם אל הגילוי בלבם כמ״ש בד״ה וארא אל אברהם ועי״ז יומשך הגילוי בעולם ג״כ: **קיצור**. שצ״ל פקדת ארץ. ועי״ז כמים הפנים לפנים. גם לשון פקידת עקרה ועי״ז ותשוקקיה וזהו פלג אלקים שנתחלק שם אלקים להיות מי ברא אלה. ועי״ז רבת תעשרנה. והתשוקה יסוד האש ומזה נמשך ונחה עליו רוח הוי׳ ע״י הדבור בד״ת רוח ממללא:

ג **והנה** כל זה הוא עכשיו בהיות העולם מעלים והתלבשות הנשמה במאסר הגוף והעולם הגשמי שאז צריך להיות פקדת הארץ ותשוקקיה מלמעלה למטה ולהיות נחה עליו רוח ה׳ לרוות הצמאון שמיסוד האש שיסוד הרוח גבהה מעלתו ממעלת ובחי׳ האש שמלמטה, וכן בחי׳ מים של המצות גדלה מעלתם מבחי׳ ארץ שבהם ועל ידם נעשה

הארץ שוקקה באתערותא דלתתא בתפלה ועכשיו תמיד היא שוקקה ולא שבעה מים כי הרי אחר התפלה חוזרת ומתלבשת בעניני הגוף כל אחד ואחד לפי מדרגתו ובחינתו והמאכל מגשם את האדם ומסתיר ממנו אור ה' וקדושתו שלא יבא לידי גילוי בלב ולכן צריך להתפלל בכל יום עד עת קץ עד בא אמרת ה' לעתיד לבא ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' ואזי תהי' מעלת אתערותא דלתתא גדולה וגבוה לאין קץ מצד עצמה שלא תצטרך לאתעדל"ע מים ורוח כי בחי' ארץ רצוא וצמאון שמיסוד האש שלמטה תהא עולה למעלה מעלה ונכללת באור א"ס ב"ה מאליה ומעצמה (והוא כענין כמעלת הזהב על הכסף המבואר בתניא פרק חמשים וע"ש מ"ש בשם האריז"ל ע"פ והכהנים הלוים כו' והוא בלק"ת ביחזקאל, וע' ברע"מ פ' תרומה דקנ"ח א' מסט' דעלמא דאתי כו' אחע"ב ב"ן יתעלה בס"ג שלמעלה ממ"ה. ועוד יובן ענין זה ע"פ מ"ש בד"ה יהודה אתה בענין פי' ביום ההוא תקראי אישי כו' ע"ש). וזהו והיה מספר בנ"י מספר היינו בחי' מצות שניתנו במספר תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם מספר תר"ך למספר בני ישראל המתחלק לששים רבוא ניצוצות נשמות בבחי' גלגלתם שכדי שיומשכו למטה בנש"י הוצרכו להיות בבחי' התחלקות לחלקים ולבא במספר ובמפקד (וע' באגה"ק ד"ה אשרינו מה טוב חלקנו כו'). וזהו ג"כ פי' פקדת הארץ לשון מנין כמו פקוד כל בכור זכר והיינו לפי שירדו ממעלה למטה וירידתם צורך עלייה היא להעלות הנפשות ולקשרם בה' אחד בבחי' רצוא וצמאון ולכך כשיוגמר עליות הנפש אזי תהיה בחי' רצוא וצמאון שלהם כרשפי אש העולה למעלה עד אין קץ ויהי' מספר הזה בבחי' אשר לא ימד ולא יספר והוא בחי' תשובה וכמאמר רז"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין כי תשובה מיסוד האש והצמאון ויצעקו אל ה' בחילא יתיר ותשובה עילאה בינה לבא וכתיב לתבונתו אין מספר למעלה מבחי' מספר (ע' מ"ש לעיל בפ' אחרי סד"ה כי ביום הזה יכפר בענין ושמתיך בנקרת הצור וע' בזח"ב דרכ"ה ב' הנ"ל). דהיינו למעלה מסדר ההשתלשלות כי ההשתלשלות נקרא מה שהוא נמשך כסדר והדרגה מעילה לעלול כו' כשלשלת הארה והארה דהארה כו'. וכך הם המשכות המצות במספר ושנק' רמ"ח אברים דמלכא ז"א היינו בחי' ט"ס טפ"ט כו' וגם נקראו מצות המלך ועמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר א"כ הוא נק' סדר ההשתלשלות משא"כ תשובה באה שלא כסדר והדרגה רק למעלה מסדר ההשתלשלות ועמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו, וזהו כחול הים שהחול הוא למעלה מן הים וכמ"ש אשר שמתי חול גבול לים וכתיב יורדי הים כך תהיה בחי' ארץ למעלה מהמים וכתיב לרוקע הארץ על המים ובחי' אש תהיה למעלה מבחי' הרוח (ועמ"ש בפ' בראשית ד"ה כאשר השמים החדשים בענין פי' שמים וארץ חדשים שיהי' לע"ל וז"ש

בירמיה) (סי' ל"א) כי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר. היינו שיהי' התחדשות בחי' חדשה בארץ כי עכשיו כאשר ירד הגשם מן השמים והרוה את הארץ אזי דייקא והולידה והצמיחה אבל לע"ל תהיה בחי' ארץ למעלה מבחי' מים ולא תצטרך לקבל מבחי' מים וזהו נקבה תסובב כו'. ועד"ז בחי' אש תהי' למעלה מבחי' רוח וע' בע"ח שער א"א פ"ב וז"ש ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש כו' ועיין מענין והיה מספר כו' אשר לא יספר כו' (בגמרא רפ"ב דיומא דכ"ב ע"ב ורפ"ח דפסחים). ולכן כתיב והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי פי' במקום ממש כי ע"י תשובה זדונות נעשו כזכיות ואתהפכא מרירו למיתקא (והענין דהנה כתיב ואשים דברי בפיך כו' ולאמר לציון עמי אתה והיינו כי פי' עמי מבואר בד"ה אתם נצבים גבי לעברך בברית כו' להיות לו לעם. כי אין מלך בלא עם פי' שהם נקראים במדרגת עמו שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו בערך מה כו' כי הנשמות עלו במחשבה כו' ע"ש וזהו עמי אשר נקרא שמי עליהם) (בד"ה ב' סי' ז'). וע"ד מ"ש בזח"א ה' א' ע"פ ולאמר לציון עמי אתה אל תקרי עמי אלא עמי כו' (ועיין ת"ז תקון י"ח דף ל"ה ב'). וזהו ולאמר לציון דוקא עמי אתה והיינו כמשארז"ל בירושלמי פ"ד דתענית סוף ה"ב חזרנו על כל המקרא ולא מצינו שנקראו ישראל ציון אלא זה שנאמר ולאמר לציון עמי אתה. והמכוון כדפי' הקה"ע שם שע"י קיום מצות המרומזים בפסוק זה ואשים דברי בפיך זו תורה ובצל ידי כסיתיך זו גמילת חסדים כו' לנטוע שמים וליסוד ארץ זהו עבודת הקרבנות אזי נק' ציון שהם מצויינים בעולם והיינו כמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי דס"ב סע"ב וביאור ענין ציון כו' בצלמנו כדמותנו הן רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא והיינו רוחניות המצות ורוחניות התורה כמו שהן למעלה באור א"ס ב"ה שהן הן בצלמנו ממש אך גשמיות המצות כו' הם רק בחינת ציון מלשון סימן כו' אזי נקראת כנס"י ציון כו' והיינו שאז כנס"י מקבלת כל האורות שלמעלה ממש הנמשכים בז"א בבחי' יסוד שלה הנק' נקודת ציון וזהו ולאמר לציון עמי אתה שאזי דוקא כשנקרא ציון ע"י קיום תורה ועבודה וגמ"ח. אזי הם בחי' עמי.

והיינו אנשים כמותו שהרי הם מצויינים ברמ"ח איברין דמלכא ממש. משא"כ כשפוגמים בביטול מ"ע וכ"ש בעברם על ל"ת נאמר לא עמי אתם. מטעם הנ"ל כי פי' עמי שהם אנשים כמותו כו' וזה אינו רק ע"י קיום המצות שהם בחי' בצלמנו כדמותנו כנ"ל וכשעובר ח"ו על המצוה נקרא לא עמי כו' ח"ו. אך ע"י התשובה נעשו בבחי' בני אל חי. שהוא יותר גבוה ממדרגת עמי כו'. ועמ"ש בפי' אל חי בד"ה וארשתיך לי כי במקום שבעלי תשובה עומדים כו' וזהו במקום אשר כו'. (ועיין מענין והיה במקום

כו' בגמרא קדושין דל"ו ע"א ובפרש"י שם ובמדרש שמות רבה מפסוק זה ויקהל ס"פ מ"ח. וארא ר"פ י"ג כי תשא פל"ט. במדבר רבה פ' ב' וס"פ בלק). וזהו מבלי אשר לא ימצא כו' מראש ועד סוף שלא יהיה ראש וסוף כי למעלה ולמטה יהיה שוה כחשכה כאורה כי בבחי' א"ס ואין מספר לא שייך מעלה ומטה כי הוא למעלה מעלה מבחינת השתלשלות ממדרגה למדרגה.

וזהו איש מזריע תחלה יולדת נקבה דהיינו שמה שצריך להיות ע"י אתערותא דלעילא תחלה בזמן שאין בהמ"ק קיים ע"י זה צריך להיות בחי' מספר וצמצום בחי' נקבה ודין. וזהו שארז"ל בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים כו' כנזכר בגמרא רפ"ק דברכות.

ופ"ב דחגיגה יצתה בת קול ואמרה שובו בנים שובבים. וזהו מ"ש בזהר ענין הכרוזין שמלמעלה והם נמשכים מבחי' יג"מ הרחמים לעורר בתשובה. ועמ"ש ע"פ אדם כי יקריב מכם. אך לפי שהתעוררות זו נמשך מבחי' אתעדל"ע לבד איש מזריע תחלה ע"כ יולדת נקבה היינו בחינה הנק' בת קול שהוא התולדה מבחי' קול העליון. והוא בבחי' גבורות וע"כ נקרא בת. ועיין בעה"כ בפרדס ערך בת (ועיין בתוספות פ"ק דסנהדרין די"א ע"א ד"ה בת קול. ובתוי"ט פרק בתרא דיבמות מ"ו ד"ה בת קול. וברש"י פ"ז דסוטה דל"ג ע"א) ולכן דינים שולטים בזמן שאין בהמ"ק קיים, אבל לעתיד לבא אשה מזרעת תחלה מלמטה למעלה בלא אתערותא דלעילא ולכן יולדת זכר בחי' חסדים להיות זכר חסדו וכו'. (עוי"ל במעלת ומדרגת התשובה כנודע דבתשובה נאמר לפני הוי' תטהרו שנמשך מלמעלה מבחי' שם הוי'. והענין כי שם הוי' זהו נמשך ע"י ד"י שבנפש רוח אש מים עפר כנ"ל. אך לפני הוי' למעלה מד"י זהו מ"ש בע"ח שמ"א פ"ג ענין הבחי' שלמעלה מד"י הכולל ד"י בכח ולא בפועל כו' והוא מקורן ושרשן ולכן ע"י התשובה נשלם הפגמים שבד"י כו'. וזהו ממש בחי' אשר לא יספר כי בתורה ומצות נאמר את מספר ימיך אמלא ע"ד ואברהם זקן בא בימים כו' כמשנ"ת בפ' משפטים, אבל בע"ת אפלו בשעתא חדא ביומא חדא ברגעא חדא כו' קריבין לגבי קוב"ה מה דלא הוה הכי אפילו לצדיקים גמורים כמ"ש בזהר פרשה חיי שרה דקכ"ט ובגמרא יש קונה עולמו בשעה אחת כו' והיינו מפני שממשיך מבחי' שלמעלה מגדר מספר כנ"ל, וזהו ג"כ פי' את העלם נתן בלבם זה שמי לעלם כו' כי הנה גבי יג"מ הרחמים כתיב ויקרא הוי' הוי' ופסיק טעמא בגווייהו ועמ"ש בת"א פרשה בשלח בד"ה וירא ישראל כו' ובחי' שם הוי' שלמעלה מהשתלשלות זהו ענין זה שמי לעלם שהוא בבחי' העלם וגם את ההעלם הזה נתן בלבם הכח להמשיכו מההעלם אל הגילוי ע"י התשובה והיינו ע"י כי בהלב

יש ג"כ בחי' תעלומות לב שהוא פנימית נקודת הלב שלמעלה מהשכל כמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח. וזהו ענין התשובה ממעמקים קראתיך מעומקא דליבא וע"י גילוי תעלומות לב ממשיכים גילוי בחי' זה שמי לעלם כו' להיות שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא). ואז ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו פי' יהודה מלשון הפעם אודה שהוא בחי' ממטה למעלה וישראל בחי' שמלמעלה למטה ונקבצו יחדיו שיהיה הכל ביחד ושמו להם ראש אחד שעכשיו הם שני בחי' יחוד יחודא עילאה ויחודא תתאה. וכענין שנאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם שמלמעלה למטה כל מה שלמטה מטה הוא כאין ואפס לגבי העליון ממנו וממטה למעלה הוא בהיפך משא"כ לעת"ל יהיה ראש אחד דהיינו למהוי אחד באחד (ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה) כי גדול יום יזרעאל פי' יזרעאל זריעת אל כי חסד נקרא בשם אל והיינו הצדקה וחסד שעושין למטה שנזרע בארץ שמטמינים אותו בעפר. וכך כל המצות הם נזרעו ונתלבשו בלבושים גשמיים ולעתיד לבוא הארץ תוציא צמחה יהי' מצמיח ישועות כי קרובה ישועתי לבוא וע"ז נעשה הכל בחי' יום שלא יהיה ב' בחי' אור וחשך רק לעת ערב יהי' אור. וזהו כי גדול יום מאחר שנעשה הכל בחי' יום וכו':

קיצור. שכל זה עכשיו ההמשכות מים ורוח גבוה מההעלאה דארץ ואש. אבל לע"ל תהיה מעלת האתעדל"ת גבוה מצד עצמה והיה אור הלבנה כאור החמה שוין בקומתן. ובחינת מספר בני ישראל המצות יהיה בבחי' אשר לא יספר ע"ד ולתבונתו אין מספר. והיינו על ידי התשובה. וזהו והיה במקום כו'. וזהו מבלי אשר כו' אשה מזרעת תחלה אתעדל"ת ונקבצו כו' כי גדול יום כו':

פרק ז

ביאור הדברים ע"פ והיה מספר בני ישראל כו'. הנה להבין שרש ענין פלג אלקים כו'. הנה בתיבת אלקים יש אותיות מי אלה כידוע וכמ"ש בזהר בתחלתו ע"פ מי ברא אלה כו', והנה מי הוא בחי' נסתר מאחר דקיימא לשאלה מי הוא מפני שלא נודע ונגלה למטה כו' ואלה הוא בחי' נגלה שהרי אינו אומר אלה אלא על דבר הנגלה ונראית לעין כל שיתכן שיאמר עליו אלה לנכח כו'.

וא"כ ב' תיבות הללו הם ב' ענינים הפכיים שזה נסתר וזה נגלה. ושרש הענין הוא למעלה הן הנה ב' העולמות עלמא דאתכסיא שנק' מ"י ועלמא דאתגליא שנק' אלה כו', ודרך כלל הנה אותיות י"ה דשם הוי' הן חו"ב שנק' נסתרות ואותיות ו"ה הן המדות והדבור שנקראו נגלות. והנה הבינה מתלבשת בז"א שהוא המדות ויש בחינת חסדים המכוסים ביסוד הבינה ויש בחי' חסדים המגולים (כמ"ש בע"ח שכ"ה ושער האונאה) וזהו ענין

פלג אלקים דהיינו שנחלקו אותיות אלה המורים על הגילוי שהם החסדים המגולים מאותיות מי המורים על החסדים המכוסים. והוא כדי להיות גילוי החסדים המגולים. שע"ז נאמר מי ברא אלה וענין בחי' זו בנפש היינו התגלות המוחין שהם דחילו ורחימו שכליים. משא"כ כשאותיות אלה הם בצירוף בתיבה אחת עם אותיות מי והוא בחינת שם אלקים הרי אז גם אותיות דאלה עדיין הם בבחי' הסתר והעלם כמו אותיות מי ומה גם שקדמו אותיות אלה לאותיות מי בתיבת אלקים. והיינו כאשר כל ההי"ח הן סתומים ומכוסים עדיין ביסוד אימא. (ועיין מזה בע"ח שער האונאה פ"ג ובלק"ת פ' לך לך במצות מילה). וענין בחי' זו בנפש היינו מ"ש בבינונים פט"ז אם אין יד שכלו ורוח בינתו משגת להוליד אהבת ה' בהתגלות לבו כו' רק האהבה מסותרת במוחו ותעלומות לבו כו' יעו"ש באריכות. אך כאשר נמשכים ב' חסדים וב"ש להאיר בבחי' גילוי בז"א נק' פלג אלקים שנפלגו ונחלקו אותיות אלה שהם בחי' גילוי מב"ח המכוסים שהם בחי' מי ואזי דייקא הוא מלא מים שהחסדים נמשלו למים והם יורדים מגבוה לנמוך (וכמ"ש בע"ח שכ"ה הנ"ל). ומ"מ שרש הגילוי דאלה נמשך מההעלם דמי. וזהו מי ברא אלה והיינו שע"י ההתבוננות בשכלו ועומק תבונתו נולד ונמשך הדחילו ורחימו בהתגלות לבו. ועיין בע"ח ובלק"ת שם דלפעמים מתגלה גם שליש העליון דחסד המכוסה ואף כל ההי"ח כו' וע' בפי' הרמ"ז בזהר פ' וירא (בדף צ"ח ע"ב) גבי כיון דאתגזר אתגלי כולא כו'. [ואפשר שזהו ענין מי גילה לבני רז זה פי' מי היינו בינה גילה לבני נו"ה רז זה היינו החסדים המכוסים ביסוד אימא שנק' רז לפי שהם מכוסים ומי גילה לבני רז זה היינו יציאתם מההעלם אל הגילוי, ועמ"ש מזה בד"ה בשעה שהקדימו נעשה לנשמע כו' דפי' רז זה היינו גילוי האהבה המוסתרת שיש בכל נפש מישראל כו' ושם נתבאר דפי' רז זה היינו יסוד דאבא] (ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון בפי' וימינך מקרב חיקך כלה):

ב ופי' פקדת ארץ ותשוקקה שע"י המצות שהם בחי' מים נולדה גילוי האהבה בהארץ שהיא כנס"י. והענין כי נגד ד' יסודות אש רוח מים עפר הם ד' שמות ובחי' שם ב"ן זהו בחי' ארץ ועפר. ובחי' מים הוא בחי' מ"ה כמ"ש בפתח אליהו שם מ"ה כו' כמיא דאשקי לאילנא כו' וזהו ארץ לא שבעה מים דהיינו יחוד מ"ה וב"ן.

והנה ידוע דמ"ה הוא המברר ב"ן כי בחכמה אתבריו. והענין יובן בתורה ומצות דאורייתא מחכמה נפקת והנה כל התורה הוא הוראה והבדלה בין טמא לטהור כשר או פסול שהוא ענין הבירור. אך כשר ופסול וחייב וזכאי כו' נמשך מהמדות חו"ג והיינו שהחכמה מתלבשת להיות מוחין לז"א וע"י הוא הבירור וזהו ענין שם מ"ה שהוא בז"א אך שהוא בהתלבשות החכמה בז"א כי חכמה כח מ"ה (ועיין בזהר בלק דקצ"א ע"ב

ע"פ מה שמו כו'). ומה שנק' המצות מים כי הם מבחי' ה' חסדים כי רמ"ח מ"ע הם מבחי' ט"ס דז"א טפ"ט הוא פ"א כו' עד ה' חסדים המגדילים כמיא דאשקי לאילנא. אך הגם דאורייתא מחכמה נפקת היינו שמשם נפקת בבחי' גילוי אבל שרשה הוא מבחי' כתר שתרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור וכתר הוא רצון העליון רעוא דכל רעוין.

וזהו ענין נה"י דא"א שמתלבשים בז"א כמ"ש בע"ח סוף שט"ו שז"א מלביש לנה"י דא"א דהיינו המשכת רעוא דכל רעוין המתלבש בהמצות שהן בט"ס דז"א כנ"ל. וזהו שע"י שפקדת ארץ במעשה המצות ע"י"ז ותשוקקיה כי לפי שהמצות הם מבחי' רעוא דכל רעוין ע"כ עושין התשוקה והרצון בכנס"י כו'.

וגם כח הבירור ע"י שם מ"ה נמשך מהארת המצחא שהוא רעוא דכל רעוין כמ"ש במ"א בביאור ע"פ את קרבני לחמי. וביאור ענין ארץ שהיא כנס"י לא שבעה מים שהם המצות וכמארז"ל והוי רץ למצוה קלה כו' לפי שתמיד צריכה להמשכה זו שע"י המצות שהם יעשו בה התשוקה והרצון עליון. והטעם הוא לפי שהמל' דאצי' מקור נש"י היא תמיד בבחי' עליות וירידות שבלילה יורדת לבי"ע. וכמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טרף כו' ובתפלת שחרית היא עולה באצילות (וכמ"ש מזה במ"א ע"פ באתי לגני). וזהו ענין לכי ומעטי את עצמך שמסתתרת בבי"ע וכמו שבהלבנה יש שינויים שמתמעט אורה בסוף כל חדש וחוזרת ומתגדלת מר"ח עד אמצע החודש כו' כך הוא ג"כ למעלה בבחי' מל'. וע"ז נאמר למען יזמרך כבוד ולא ידום כו' ואני תפלה לעלות מבי"ע לאצילות (וכמ"ש ע"פ וארשתיך לי בענין נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'). אך עכ"ז מחמת גודל הירידה וההתלבשות לברר ק"נ דבי"ע אין בה כח כ"כ מעצמה לבד לעלות מצד שעדיין לא נבררו הבירורים דב"ן בשלימות והם מחשיכים קצת ולכן צריכה עזר וכח מלמעלה משם מ"ה שתוכל לעלות (וזהו ענין לכה דודי לקראת כלה כו') ויותר יובן זה למטה שלכך א"א לנש"י להתעוררות בהעלאת מ"ן מעצמו וצ"ל פקדת ארץ ותשוקקיה. והוא משום שהאדם ניזון ממאכלים גשמיים שמק"נ ואף שהאדם באכילתו מברר אותן עכ"ז אין הבירור בשלימות גמור עדיין ובהכרח נשאר מעט מטומאת ק"נ [וע' בתניא פ"ח] ולכך המאכל מגשם את האדם האוכלו שמוריד את נפשו להמשיך אחר גשמיות העולם, ואפילו הצדיק שמכוין באכילתו רק לשם שמים ואוכל רק לשובע נפשו שהיא השכינה (כמ"ש בזהר פ' ויחי דף ר"מ סע"א) מ"מ כיון שעדיין לא הגיע הזמן שתצא ק"נ לגמרי מחלאתה וטומאתה ותעלה לקדושה עד עת קץ הימין (כמ"ש בבינונים פל"ז) לכן בהכרח שהמאכל מגשם קצת כו'. ותדע דמי לנו גדול ממשה רבינו ע"ה יודע בשלימות

כוונת היחודים עליונים באכילה ולכן נאמר ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים דהיינו שלפי שהיה משה עמהם נק' אכילתם לפני האלהים (וכדאיתא בגמרא סוף מסכת ברכות). ועכ"ז כשעלה לקבל התורה נאמר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל. והיינו מטעם הנ"ל שמצד חומריות המאכל וגסותו מק"נ בהכרח **שיהיה** מסתיר ומגשם קצת כיון שלא הגיע זמן שתתברר ק"נ לגמרי כנ"ל וגדולה מזו שאפילו המן שמלאכי השרת ניזונים בו לא אכל.

והיינו משום שהגם ששרש המן גבוה מאד אך כשצ"ל יורד ונמשך למטה בבי"ע נמשך דרך חיצונית הכלים והלבושים דבי"ע אשר שם יש תערובות מעה"ד טו"ר. ולגבי קבלת התורה היה גם זה מגשם כו' ולכן עם היות שמצד משה עצמו לא היה שום מניעה שיהיה הבירור על ידו בשלימות כדבעי. מאחר שהוא בחינת מ"ה כמ"ש ונחנו מ"ה. אך הזמן גרמא שבהכרח המאכל שמק"נ א"א שיתברר כל כך עד שלא יסתיר לגמרי עד עת קץ הימין שאז דייקא תצא ק"נ מטומאתה וחלאתה לגמרי ותעלה לקדושה להיות מרכבה לה'. (ועמ"ש מענין זה בפי' יתרו ע"פ וכל העם רואים כו' ועמ"ש ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות בענין פרישות מביאה לידי קדושה). ומכ"ז יובן קצת למעלה בענין ירידת המל' בבי"ע לברר ק"נ דכיון שעדיין א"א להיות הבירור לגמרי לתכליתו. הנה הם המונעים ומעכבים עליית המל' וצריך שיבוא לה העזר והסיוע מלמעלה תמיד ולכן ארץ לא שבעה מים שהוא בחי' פקדת הארץ ותשוקקיה כו' ע"י פלג אלקים מלא מים שע"י דייקא תוכל לעלות [וז"ש תלמיה רוה כו' כי בחינה זו נק' יורה כמ"ש בגמרא פ"ק דתענית ד"ו בענין יורה ומלקוש שיורה הוא ללחלח הארץ (וע' ברע"מ משפטים קט"ו א'). ובלקוטי הש"ס מהאר"י ז"ל במסכת תענית פי' פסוק פקדת ארץ]. וכמ"כ בחי' זו באדם ארץ לא שבעה מים שע"י המצות הנמשלים למים וכמ"ש זורע צדקות וכתיב אשריכם זורעי על כל מים. ע"ז דייקא נמשך הרצון והתשוקה בנפש להיות בבחי' ארץ ורצוא כו' ותמיד צ"ל המשכה זו כי הגם שהתפלל היום בכוונה עכ"ז מאחר שאח"כ אוכל ושותה ושאר גשמיות. ע"כ צריך תמיד לסיוע מלמעלה לעורר התגלות הרצון והיינו ע"י קיום המצות ששרשם מבחי' רעוא דכל רעוין כו':

ג **והנה** כ"ז הוא עכשיו שצ"ל פקדת הארץ שבחי' מים של המצות מבחי' שם מ"ה גדלה מעלתם מבחי' ארץ שם ב"ן כו' וזהו ג"כ ענין מיעוט הירח כנ"ל אבל לע"ל כתיב והיה אור הלבנה כאור החמה שיהי' זו"נ שוין בקומתן והוא מ"ש בע"ח שער מיעוט הירח ספ"א שתקבל אורותיה מאימא עצמה שלא ע"י ז"א דמיון או"א כו' דהיינו שזו"נ יקבלו שניהם השפע מחכמה עילאה בהשואה א' (ועמ"ש מזה בד"ה מהרה ישמע כו'

משמח חתן עם הכלה). ופי' הענין הוא דהנה שם ב"ן הוא בחי' מל' דאצילות שהיא בחי' דבור העליון כמ"ש באשר דבר מלך שלטון כמו עד"מ במלך בשר ודם שהמלך מנהיג מלכותו בדבורו. וכך עד"מ למעלה נק' בחי' מלכות בשם דבור ועמ"ש מזה באגה"ק ד"ה להבין אמרי בינה. והנה שרש הדבור הוא מהחכמה ונקרא אבא יסד ברתא. בחכמה יסד ארץ (כמ"ש באגה"ק ע"פ ויעש דוד שם). אך הארת חכמה הנמשכת ומתלבשת באותיות הדבור הנמשכים ומתגלים בבי"ע הוא רק הארה מצומצמת וזהו מיעוט הירח שמתלבשת המל' באותיות הדבור המתגלים לחוץ כו' אבל לע"ל שיהיו שוין בקומתן היינו שבחי' מקור הדבור היא בחי' מל' דאצילות תתעלה למעלה לקבל השפע דחכמה עילאה כמו שמקבלים המדות מהחכמה שזהו בחי' התכללות ועליות הדבור בחכמה.
והוא ע"ד מ"ש במשה רבינו ע"ה כי כבד פה וכבד לשון אנכי. דהיינו מפני שהיה מבחי' עצמיות חכמה עילאה לא היה יכול כח הדבור שלו לירד ולהתלבש בחיצוניות כ"כ כ"א היה כח הדבור נכלל ומתעלה בעצמיות חכמה כו'. כך עד"מ למעלה הוא עליית הנוק' דבור העליון לקבל מחו"ב עצמן. אך לפעמים יש בחינה כזו שהוא להפך וחסרון גדול דהיינו מה שעל זמן חורבן בית המקדש נאמר נאלמתי דומיה כו' וזהו לגריעותא והיינו שאי אפשר להיות גילוי הדבור מחמת ההסתר של הקליפות כרחל לפני גוזזיה נאלמה (וכמ"ש מזה במ"א ע"פ והיה אור הלבנה כו'). אבל בחי' כבד פה דמשה הוא להפך ממש שמצד התגלות הח"ע לא יוכל לדבר וזהו ענין עליית הדבור כו' (וזהו ענין יונת אלם דלשבח קאמר וכענין מלה בסלע משתוקא בתרין. והנה עכ"ז אינו מובן דמ"מ לפ"ז אין כאן דבור כלל ואיך נק' עליית המל' שהוא עליית הדבור. ואפ"ל עפמ"ש באגה"ק ע"פ ויעש דוד. שהאותיות הן בבחינת חומר וצורה הנק' פנימית וחיצונית כו' ועיקר בחי' המל' שנק' דבור היינו פנימית הדבור והוא המאיר בעולמות עליונים רק בעשייה נמשך ע"י התלבשות בחיצונית הדבור שהוא חומר וגוף האותיות. כמו עד"מ באדם הדבור היוצא לחוץ. ולעתיד שיהי' עליות העולמות לא יצטרך להיות ההתלבשות בחומר וחיצוניות כו' וזהו עליית הדבור, גם כמו שתי רוחות מספרות זו עם זו הרי הסיפור והדבור שלהם דק כמו מחשבה שלנו, ועד"ז יובן ענין עליית הדבור. ועמ"ש בפי' נח בביאור ע"פ מים רבים בפי' ביום שידובר בה שהדבור אינו בפ"ע רק בה שאינו נמשך למטה כו' ע"ש וזהו כענין מ"ש כאן. ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בענין שם מ"ב דאנא בכח גדולת ז' פעמים ו' וזהו ג"כ ע"ד שבשבת הוא עליית הדבור. ועיין בזהר תרומה דקל"ז ע"א בפי' אין אמר ואין דברים כשאר אמירן דעלמא כו' אלא הם בחי' בלי נשמע קולם ואעפ"כ בכל הארץ יצא קום ע"ש היטב ובזהר בראשית ד"נ ע"ב ועד"ז איתא בפי'

הרמ"ז בזהר פ' ואתחנן דר"ס ע"ב גבי רב לך בענין וישמע את הקול מדבר אליו כו' שלא ע"י כלי הדבור רק בפנימיות כו' הוא שרש הדבור בפנימיותו כו' ע"ש ואפשר דהיינו פרצוף הפנימי דמלכות) (וכמ"ש מזה במ"א בביאור מאמר הזהר ר"פ בראשית כשושנה כו' כן רעיתי כו'). ובמ"א נתבאר באופן אחר שעתה הדבור אינו מקבל הארת ח"ע אלא ע"י המדות עליונות אבל לעתיד יקבל הדבור מח"ע עצמה שלא ע"י המדות כו' ועמ"ש מזה ע"פ והיה מדי חדש בחדשו ועמ"ש במ"א ע"פ שמח תשמח רעים האהובים בפי' ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו כו' אך ע"י השמחה כו' ע"ש אך מ"מ כשהדבור עצמו מקבל מחו"ב עצמן זהו בחינה גבוה יותר.

ובמ"א נתבאר עוד בפי' אז נדברו יראי ה' דפי' נדברו הוא הדבור אשר בא ממילא ומאליו והיינו בחינת ודברי אשר שמתי בפיך רק שתען לשוני אמרתך והיינו ע"י בחי' הביטול בעסק התורה וכמ"ש המגיד להבי" אני המשנה המדברת בפיך וע"ד שכינה מדברת מתוך גרונו של משה.

ועד"ז י"ל ג"כ פי' וענין ביום שידובר בה שזהו בחי' אז נדברו כו'. וזהו ענין לרוקע הארץ על המים שבחי' שם ב"ן שנקרא ארץ לא יצטרך לקבל משם מ"ה שהוא ז"א הנק' מים כו' וזהו הנני בורא חדשה בארץ נקבה תסובב גבר ולא תהיה צריכה למים כו' וכמ"ש במ"א: ד **והנה** ע"ז נאמר והיה מספר בנ"י כחול הים אשר לא ימד ולא יספר. כי הנה בחינת מספר נופל על דבר שהוא בבחינת התחלקות ופירוד. והתחלקות זו נמשך מבחי' הגבורות וזהו ענין התחלקות הקול וההבל בכ"ב אותיות הדבור שבה' מוצאות שהוא ע"י ה"ג מנצפ"ך. ועד"ז גם המצות הם בבחינת מספר לפי שהתורה נמשך מבחינת גבורה מימינו אש דת כו'.

והנה כתיב ולתבונתו אין מספר פי' שעיקר התהוות ההתחלקות המדרגות עד ששייך בחינת מספר זהו אחר סיום יסוד אימא דהיינו למטה מהחזה דז"א ששם החו"ג מגולים ומתחלקים החסדים לג' קוין עד ששם שרש בחי' מספר ומשם מקבלת המל' שמתחלת מהחזה ולמטה כו'. אבל לתבונתו היינו במקום שהחו"ג מכוסים ביסוד אימא הם בבחי' אחדות והתכללות כל החסדים דג' קוין באחדות א' ממש ביסוד אימא ולכן הם בבחי' אין מספר למעלה מבחינת ומדרגת המספר דאינו שייך אלא בבחינת התחלקות משא"כ למעלה בעלמא דאתכסיא הם בבחינת אחדות והתכללות וביטול באור א"ס ב"ה שלמעלה מבחינת התחלקות המדרגות וזהו ולתבונתו דייקא אין מספר. שהוא בחי' סתים שלמעלה מבחינת גליא (ועיין מזה בלק"ת סוף תהלים ע"פ ולתבונתו אין מספר ועיין בזוהר ס"פ תרומה דקע"א ע"ב). ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי המתחיל

לבאר ענין המסעות בענין לא יחפוץ כסיל בתבונה כו' דשם נתבאר ששם בחי' סתים הוא התגלות עתיק כו' ונקרא עץ החיים ועיין בפי' הרמ"ז בזהר פ' במדבר דקי"ז בפי' והיה מספר כו' דמבואר ממש ע"ד שנתבאר כאן. והנה עכשיו המל' שהיא הדבור עליון מקבל מבחינת ז"א והיינו מהחזה ולמטה ששם מתחיל בנין הנוק' ולכן נקרא מספר בנ"י שמשם הוא שרש בחינת מספר (וגם משם הוא שרש בחינת התהוות הזמן כמ"ש בלק"ת פ' בראשית והיינו כי הזמן הוא ג"כ בחינת מספר והתחלקות) אבל לע"ל שתתעלה המל' שהיא הדבור לקבל מבחינת חו"ב עצמן שהוא בחינת ולתבונתו אין מספר אזי יהיה בחינת והיה מספר בנ"י כו' אשר לא ימד ולא יספר. דהיינו שגם עלמא דאתגליא שהוא עכשיו בבחינת מספר. יהיה לעתיד במדרגת בחינת סתים ועלמא דאתכסיא אשר הוא בבחינת אין מספר. והיינו על ידי התשובה שהיא בחינת בינה ליבא ולתבונתו אין מספר כו' (ולכן ע"ז והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי דהפי' במקום ממש כי זדונות נעשו כזכיות כנזכר לעיל. ומזה יובן ג"כ ענין יום הכפורים שהוא יום הסליחה משום שאז עליית המל' בבחינת ולתבונתו אין מספר) (כמ"ש בזהר פ' אמור דף ק' ע"ב ודף ק"ב ע"א ובשאר דוכתי) וזהו ביום ההוא יהיה ופי' בלק"ת שאותיות דשם הוי'. יהיו לעתיד בבחינת יהיה ב"פ י"ה. ור"ל שמדרגת ו"ה שהם זו"נ יהיו לע"ל כמו בחי' י"ה שהם או"א וזהו ממש ענין הנ"ל דוהיה מספר כו' אשר לא יספר לפי שעכשיו המל' שהיא ה' אחרונה דשם הוי' בחי' דבר ה' מקבלת מבחינת ו' שהוא המשכה מיו"ד שבראשו מה שנמשך ויורד מלמעלה למטה ועמ"ש מזה בד"ה ושבתי בשלום כמו בחינת מים יורדים מגבוה לנמוך ואינו עצמיות היו"ד ממש כ"א שהולך ומתקצר ונעשה קו דק יותר הרבה מהיו"ד עצמו שבראשו והוא ענין קלישת האור כמ"ש במ"א בענין כפילא וקלישא ומבחינת הוי"ו נמשך לבחינת ה' תתאה אבל בחינת י"ה אינו ע"י המשכה אלא כי היו"ד עצמו מתגלה בה' והכל בחינה אחת. (ועיין בספר עטרת זקנים באי"ח סי' ל"ב גבי כתיבת אות ה' ראשונה דשם ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ולא אבה ה' אלקיך) אכן לע"ל יתעלה העולם שבחינת עלמא דאתגליא יהיה בבחינות ומדרגות עלמא דאתכסיא ויהיה זו"נ המדות והדבור ג"כ בבחינות י"ה שהם או"א (ע"ד משנ"ת בע"ח שער מיעוט הירח ספי"א כנזכר לעיל). וזהו ג"כ ענין ונקבצו בני יהודה ובנ"י יחדו. שיחוי"ת יהיה ג"כ במדרגת יחו"ע. ופי' כי יהודה הוא בבחינת מל' איהי בהוד וישראל לי' ראש היינו בחינת ז"א מהחזה ולמעלה שבו מאירין המוחין דאו"א. ולעתיד תהיה ספירת המל' ג"כ במדרגת ז"א אור הלבנה כאור החמה. ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה וע"פ יהודה אתה וע"פ כי תשמע בקול כו' לעשות הישר בעיני כו'. וזהו ושמו להם ראש

אחד שהוא בחינת תפארת דאימא שיהיה כתר לשניהן בשוה (ועמ"ש בפ' תרומה גבי ענין הכרובים):

פרק ח

ביאור מעט ע"פ כי גדול יום יזרעאל

ביאור ענין כי גדול יום הוא כמ"ש בזהר ח"ג דקל"ד ע"ב ההי"ד יום אחד הוא יודע כו' עד לא אתקרי לא יום ולא לילה דלית יום אלא מסטרא דילן ולית לילה אלא מסטרא דילן. ופירש שם בספר רוח דוד כי יום ולילה הם ז"א ונוק'. אבל לעתיד שיהיה גילוי א"א כתיב לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור דלילה כיום יאיר.

וענין אומרו דלית יום ולילה אלא מסטרא דילן. יובן ע"פ משנ"ת במ"א בד"ה וידעת היום כו' פי' כמו שהיום הוא עם הלילה ושניהם אחד כך והשבות אל לבבך שכמו שהוא בזמן כך הוא בנפש שהשני לבבות שהם היצ"ט והיצה"ר הם שניהם כאחד שגם היצה"ר ישוב לאהבת הוי' כד אתכפיא סט"א כו' ומזה וידעת כי הוי' הוא האלקים שנמשך להיות חיבור ויחוד שם הוי' עם שם אלקים שבאתעדל"ת תליא מלתא שע"י והשבות אל לבבך שיהיו ב' הלבבות כאחד שישוב גם היצה"ר להיות בטל לגבי היצ"ט נמשך כמ"כ למעלה שיהיה שמאלא אתכליל בימינא, וזהו ענין שמזכירין מדת לילה ביום ומדת יום בלילה בברכת יוצר אור ובברכת מעריב ערבים כו' וז"ש דלית יום אלא מסט' דילן ולית לילה אלא מסט' דילן שכמו שהיא בנפש כך הוא בעולם, וגם כי באתעדל"ת תליא.

והנה ע"י אתעדל"ת זו שהיא בבחי' זריעה נצמח לעתיד בחי' גילוי א"א שהוא בחי' רב חסד דלית שמאלא בהאי עתיקא ולא שייך שום יום ולילה כלל כמו בזו"נ דשייך בחי' צמצום והסתר כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ והי' אור הלבנה כאור החמה כו' כאור שבעת הימים כו'):

וזהו ענין ויברך ובזהר ח"ג פ' אמור דצ"ו ע"ב פי' ג"כ פסוק והיה יום אחד הוא יודע כו' על חג השבועות והיינו לפי שבשבועות נמשך לז"א הכתר מא"א ממש. ומה"ט י"ל מנהג כל ישראל להיות נעורים בחג השבועות כדי להמשיך מבחי' גם לילה כיום יאיר כו'.

וע' בפי' הרמ"ז שם בפי' יודע להוי' והיינו שזהו התגלות דעת עליון שלמעלה מעלה מבחי' וידעת היום כו', וזהו ענין כי גדול יום פי' התגלות בחי' א"א יום שכולו ארוך וכ"ז נמשך על ידי יזרע אל זריעת הצדקה והחסד עכשיו אשר זהו כלי לגילוי בחי' ורב חסד. כגופא לנשמתא (כמ"ש במ"א ע"פ ה' יחתו מריביו וע"פ אני הוי' אלקיכם דפ' ציצית). וזהו אל עליון גומל חסדים טובים:

ועויי"ל בפי' והיה מספר כו' ע"ד מ"ש במ"א שבחינת סתים וגליא הנ"ל דחסדים המכוסים והמגולים הנ"ל הוא כמ"כ למעלה מעלה עד רום המעלות עד אין קץ כו' ואפילו באי"ק כו'. ועיין בע"ח שער אריך אנפין פ"א וספ"ב בהג"ה ובשער או"א פ"א שיסוד דעתיק המתלבש באי"א מסתיים ג"כ במקום החזה דא"א ע"ד יסוד אימא בחזה דז"א כו'. וזהו ענין סתים וגליא שלמעלה מעלה באי"א ע"ד שהוא בז"א כו'.

והנה ז"א מלביש לא"א לנה"י שבו כנזכר לעיל ובחי' כתר דז"א מלביש לחלק הת"ת דא"א שתחת הפרסא כמ"ש במ"ח מסכת הלידה דהיינו למטה מהחזה דא"א. נמצא בחינת הסתים דא"א מה שלמעלה מהפרסא ששם מסתיים יסוד דעתיק אשר הוא המשכת אור א"ס בחי' תחתונה שבמאציל כו' אינו נמשך ומתלבש כלל בז"א וכ"ש בנוק'. אכן לע"ל אשר יתעלה בחי' עלמא דאתגליא להיות במדרגת עלמא דאתכסיא ממש כך עד"ז גם למעלה באי"א יתפרש כן וממילא שגם בזו"נ שמלבישי' לא"א יהיה גילוי זה שמבחי' יסוד דעתיק ממש שלמעלה מהפרסא שבא"א כו'. וזהו ג"כ נכלל בפי' והיה מספר בנ"י כו' אשר לא ימד ולא יספר. כי לפני אחד מה אתה סופר. (ועיין בפי' הרמ"ז בזהר בראשית דף ח' בד"ה אזדמנת למהוי):

ומכ"ז יובן ג"כ מ"ש בד"ה ששים המה מלכות בענין ביאור המאמר מפלגך לעילאי כו' מפלגך לתתאי. דמפלגך לתתאי היינו מ"ש ומשם יפרד. ונקרא מפלגך לתתאי כי מקור התהוות ביי"ע הוא מבחי' מל' דאצילות שמקבלת מלמטה מהחזה דז"א וכמ"ש בזהר בראשית (דל"ב ע"ב) ע"פ יהי רקיע בתוך המים אית קרומא במציעות מעוי דבר נש כו' והבדילה הפרוכת כו' והקרום היינו הפרסא שמתחלת מהחזה מצד פנים כמ"ש במק"מ שם בשם האוצ"ח. (ועיין בע"ח שער או"א פ"ג מזה. ובשער הנקודים פ"ב במ"ש וכיוצא בזה כו') וענין הפרסא היה כדי שיוכל גם הבריאה לקבל אורו ותבין ותשכיל בזה איך יש פרסא בין אצילות לבריאה עכ"ל. אכן לע"ל דכתיב והיה מספר בנ"י שהוא עלמא דאתגליא שמהחזה ולמטה יהיה בבחי' ומדרגת עלמא דאתכסיא שלמעלה מהפרסא בחי' ולתבונתו אין מספר וא"כ יהי' הגילוי למטה כמו למעלה:

פרק ט

וארשתיך לי לעולם. וארשתיך לי בצדק כו' וארשתיך כו'. (עיין רבות בא ס"פ י"ח. תרומה פל"ג קרוב לס"פ. ובפי' עקב גבי ד"א ושמר לך). הנה כנסת ישראל שהיא מקור כל נשמות ישראל נק' כלה ע"ש הפסוק כלתה נפשי כמ"ש ואל אישך תשוקתך. כי תשוקתה לדבקה במקורה וחיי החיים ית' בכלות הנפש וכמ"ש אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל (ע' בזהר ח"א קע"ח ב' ע"ז ב' פ"ו ב'. ח"ב ק"מ א' רנ"ו ב'), וכן

בפרטות נשמות כאו"א מישראל הנה כתיב נר אלקי' נשמת אדם שיש בטבעה לעלות למעלה כאור הנר וכשלהבת העולה מאליה לדבקה בו ית' בכלות הנפש ממש. אך והוא ימשול בך שבע"כ אתה חי והחיות רצוא ושוב לירד ולהתלבש בגוף ולכן גם למטה אחר התלבשותה בגוף הנה זהו עיקר עבודת האדם להיות נכספה וגם כלתה נפשו ממש אליו ית'. והנה יש שני בחי' בענין כלות הנפש וזהו הענין של שני בחי' כלה שהוזכרו בגמרא (פ"ב דכתובות) כלה אחת היינו כלה נאה וחסודה וע"ז נאמר כלתה נפשי לחצרות ה' (רבות ויחי פצ"ט קרוב לר"פ, נשא רפ"י ס"פ י"ג גבי ביום הששי קערת כסף). והבי' כלה כמות שהיא אפי' חיגרת או סומא ע"ז נאמר לבי ובשרי ירננו אל אל חי. וביאור הענין כי הנה האותיות נק' אבנים וצירופיהם נקראו בתים וחצרות כמ"ש בספר יצירה שתי אבנים בונות שני בתים כו' לפי שהאותיות הדבור שבאדם נחשבות לבחי' דומם לגבי מהות השכל.

והנה ריבוי התחלקות העולמות לאין מספר לכמה מיני רבבות מדרגות חלוקות זו מזו כמ"ש ועלמות אין מספר וכן מלאכים ונשמות הצדיקים שאין חב"ד ומדות של זה דומה לזה כולם הם נמשכים ונשפעים מבחינת צירופי אותיות דבר ה' המהוה אותם מאין ליש שהם בחינת דומם לגבי מהות מקור חוצבה שבעולם האצילות (ע' באגה"ק ד"ה ויעש דוד שם ועמ"ש בפי' בראשית בד"ה ולהבין בתוספת ביאור ענין וייצר כו' ועמש"ל ע"פ והיה מספר בני ישראל בענין ארץ לא שבעה מים). והנה גם מקורן ושרשן בעולם האצילות דאיהו וגרמוהי חד שהם בחינת אלקות ואור א"ס ב"ה מופשט מכל בחי' גדר ומדה וגבול על כל זה מאחר שהם מקור לבחי' העולמות שנמשך מהם למטה יש שם למעלה בכח כל כך כחות והמשכות שיתהווה מהם בחי' התחלקות העולמות בפועל ממש (ועד"ז יובן מ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי וקרוב לומר שגם האלפים ורבבות עלמין דיתבין בגלגלתא כו' אינן עלמין ממש כו' ור"ל שהם ג"כ בחי' אותיות שכשיומשכו למטה יתהוה מהם כ"כ עלמין בפועל ממש) וכמשל אותיות הדבור בעודן בכח חכמתו ולגבי א"ס ב"ה עצמו הסובב כל עלמין גם הם נקראים בחי' אותיות שהוא בחינת דומם כאבנים שהן במדרגה תחתונה שבעשי' כמ"ש כולם בחכמה עשית. שאפילו בחינת ומדרגת חכמה נחשבת לבחי' עשייה גשמיות אצלו ית' (כמ"ש בלק"א), ומה שנק' בחי' אלקות היינו שהם בחי' אלקות שהם בחי' א"ס ב"ה שלא נתצמצם ונגבל בבחי' כלי. אבל אינם בערך א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו ממש רק הארה וזיו המתפשט מעצמות א"ס ב"ה וכמשל זיו השמש המתפשט מגוף השמש כמ"ש במ"א.

וכמו בדבור האדם עם היות שאין ערך בו לגבי מהות שכלו על כל זה הארת השכל מתפשט ומתגלה בדבורו ואי אפשר להשכיל לזולתו כ"א דרך העברת הקול ודבור. והדבור שלו נעשה שכל לחבירו. כך כביכול הארת עצמות א"ס ב"ה מתגלה ע"י בחי' אותיות שהם הם מקורי ושרשי המשכת החיות מאור א"ס ב"ה להתלבש ולהשפיע החיות בעולמות עליונים ותחתונים ובחי' אותיות שבעולם העליון שהוא מדרגה תחתונה שבו נעשה בחי' ראש ושכל לעולם שלמטה ממנו וכמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא גבי כאשר דברת לאמר, ולכן נקרא בחי' מקור ושורש המשכת החיות בשם חצרות שדרך שם עובר החיות והשפעה שמשפיע לנבראים. ויש בהם ב' בחי' המשכות. אחד הוא לחיצונית העולמות ונק' חצר החיצונה והב' הוא לפנימית העולמות שהם בחי' אותיות התורה והתפלה ונשמות הצדיקים ונק' חצר הפנימית נוכח בית המלך:

ב **וזהו** כלתה נפשי לחצרות ה'. נפשי הוא מקור נש"י שהיא מלכות דאצילות המתלבשת בבי"ע וחפצה ותשוקתה להיות במקורה ושרשה באצילות אשר שם הוא החצרות ה' המשכת החיות מאור א"ס ב"ה הממשיך ומשפיע לה חיות ובירידתה למטה בבי"ע כלתה נפשה תיכף לדבקה במקורה ושרשה וחיותה. וכמו שהאדם תאב לחיי נפשו כמ"ש נפשי אויתיך כו' וכמ"ש במ"א (וע' בזהר ויחי דרמ"ח ע"ב). וכן למטה הנה זהו בעבודת האדם לדבקה בו ית' בדבורי ומחשבות אותיות התורה והתפלה שהם הם חצרות ה' והמשכת אלקות מאור א"ס ב"ה. והנה יש שני בחי'. בחי' חצר. ובחי' בית. ושתיהן הן בחי' אבנים רק בית הוא מקורה והחצר אין לה גג. וככה ממש יש ב' בחי' בעבודת ה'. הנה יש מי שהוא עוסק בתורה ותפלה ומכוין את לבו לאותיות שבהם לבדם כי גם זו דרך ישרה כמ"ש במ"א. הנה אין מלובש בהם רק כח המחשבה לבד בלא כח השכליות וכיון ששכלו פנוי הרי יכול ליפול בשכלו מחשבות חוץ כמשל החצר שאין לה גג שהמטר יורד לתוכו. לפיכך מי שהוא בעל שכל ואין מחשבתו יכולה להלביש את שכלו. הנה זאת עצתו להעמיק דעתו ושכלו לפירוש המלות שבתפלה עד מקום שידו מגעת ובעיון שכלו בעסק התורה בפרד"ס וזה נק' פנימית התורה ובחי' זו נק' בית שהוא פנימי וגם הוא מקורה שכל עצמיותו מראשו ועד רגלו מלובש ומעוטף בו (וע' בזהר ח"ג ער"ה א' גבי המקרה במים כו' ובהרמ"ז שם). וז"ש בזהר דאורייתא היכלא עילאה דקוב"ה דתמן יתיב מלכא והיינו פנימיות התורה שהיא פי' וטעמי התורה שמלובש בהן חכמה עילאה רק כשמבין בפשטי התורה וגם פירוש המלות שבתפלה לפי פשוטו נק' בתים והיכלות דעשייה וכל זה הוא בחי' כלה נאה וחסודה דהיינו מי שכל ימיו בתורת ה' חפצו ולא סר ממנה ימין ושמאל ונפשו האלקית היא העיקרית בו:

ג **אך** מי שהעביר את הדרך שהוא בחי' חיגרת או סומא וכמ"ש עינים להם ולא יראו ונפשו הבהמית היא שמושלת בו וע"כ אין לו כלות הנפש לחיי נפשו האלקית מאחר שהיא במאסר הגוף ונפש החיונית הבהמית. הנה זאת עצתו להיות אעפ"כ בבחי' כלה וע"ז אמרו כלה כמות שהיא. כי להיותו חיגרת או סומא מצד נפשו הבהמית אין זה מונע מלהיות בחי' כלה מצד נפשו האלקית ע"י בחי' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. כי הנה הלב והבשר לפי שהם כלים גשמיים אינם יכולים להיות תשוקתם וחפצם למקור חיותם לאור א"ס ב"ה המשפיע חיותם כי גברו הצמצוצים והמסכים ורבו למאד בהסתר ובהעלם אחר העלם ע"כ אינם נכספים וכלות לחצרות ה' שהוא מקור וחיי הנפש כ"א כאשר ירננו אל אל חי והוא כאשר יתבונן באמונה האמיתית בה' שהוא למעלה מעלה מבחי' סוכ"ע שאינו בגדר ובחי' עלמין כלל רק לפי שכלנו הדל שאין אנו משיגים אותו אומרים עליו שהוא ממכ"ע וסוכ"ע. אבל באמת הוא רם ונשא וגבוה מאד אפי' מבחי' סוכ"ע שהוא שייך בענין השפעה לנבראים והמשכת החיות לאמר שבחי' ההשפעה אינה מתלבשת ונתפסת בתוך עלמין רק שהוא למעלה מהם וסובב עליהן.

והנה ענין השפעה אינו שייך כ"א בבחי' אותיות הנ"ל וכשצריך להשפיע השכלה לזולתו כו'. אבל מצד עצמותו ומהותו קודם שבא לבחי' השפעה לא שייך בחי' עלמין כלל לא בחי' ממלא ולא בחי' סובב וכאשר יעמיק שכלו ובינתו בזה יתעורר ויקוד יקד אש בלבו להתלהב ולהתלהט להיות הלב גשמי ממש נמס ותשתפך נפשו בכלות הנפש ממש לדבקה בו יתי'.

וכאשר יעמיק שכלו ובינתו בענין הנ"ל הנה מחמת שהתבוננות הנ"ל הוא ממקום גבוה מאוד דהיינו בחי' עצמותו ומהותו יתי' ולפניו כחשכה כאורה לכן יכולה היא ההתבוננות הנמשך מזה לנגוע גם עד לבו ובשרו הגשמיות להיות גם הם תשוקתם וחפצם לכלות אליו יתי' לדבקה בו בכלות הנפש ממש וזהו לבי ובשרי ירננו אל אל חי בעצמו ובכבודו קודם שבא לידי בחי' המחיה ומשפיע לזולתו כנודע שכל מה שהוא בחי' עליונה יותר יכולה היא לירד ולהתפשט למטה יותר ועי"ז באה ונגעה עד הלב כו'. (ועמ"ש בפ' משפטים ע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בענין שכשכנס"י היא בבחי' עקרה שאינה מולדת אהבה ויראה העצה הוא ותתפלל חנה על הוי' למעלה מבחי' שם הוי' כו' ע"ש, ועמ"ש בפ' יתרו בביאור ע"פ משה ידבר בשם האדרא רבא ששלש עולמות בי"ע שרשם מהתיקון הראשון די"ג ת"ד דא"א מי אל כמוך כו' ע"ש, ואפשר שזהו לבי ובשרי ירננו אל אל כו' וע"ש בד"ה מראיהם ומעשיהם). וזהו וארשתיך לי לעולם כי בזמן שאין בהמ"ק קיים נק' כנס"י סוכת דוד הנופלת מחמת שיש לה עליות וירידות ותמיד היא בבחי'

נופלת שעולה ויורדת וגם למטה בכללות ישראל בעבודתם עולים ויורדים, אבל לע"ל כתיב אקים את סוכת דוד הנופלת שתהא קמה וגם נצבה לעולם בלי הפסק שלא תהי' בבחי' נפילה ח"ו. וזהו שאנו אומרים ומבקשים קדשנו במצותיך. ופעם אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו והיינו לפי שעכשיו בקדושין אלו יש בחי' ירידה עדיין לכן אנו אומרים ומבקשים קדשנו במצותיך קדשנו לעולם שיהי' בלי הפסק ח"ו (וע' בזהר ויקרא ד"ו ע"ב וברע"מ פ' תצא דרע"ז ע"א):

ד **והנה** ענין הקדושין ומאמר ענין א' הוא. וביאור הענין ע"ד מ"ש את ה' האמרת היום. ופי' האמרת לשון מפעיל שהפעלת האמירה בו יתי' עי"י עסק התורה כמ"ש במ"א. והנה באמירה זו שהוא בחי' אותיות התורה מתגלה בו הארת עצמות א"ס ב"ה עם היות שאינה מבחינתו ולא כערכו כלל, כמשל דבור גשמי שבאדם שבו משכיל לזולתו מבחי' חכמה שבו, ובחי' הנ"ל הוא בחי' מקיף אך אינו מתלבש בו לגמרי כי בעודו בכח חכמתו אזי אין בו בחי' אותיות המגבילים לדבר על ענין זה באותיות אלו וכשיוצאים מכח אל הפועל מהעלם אל הגילוי בפה הנה הבל הדבור מפריד הקול ומחלק האותיות ולכן הבל הדבור הוא בחי' מקיף לנשמה כי דרך הבל הדבור יוצא ומתגלה הארה עצמיות וההבל נעשה לבוש אליו ומקור ההבל נשאר בבחי' מקיף עליו מלמעלה ושורש ההבל זה הוא מרוח פיו יתי' שורש כל המקיפין שממנו נמשך הארה להיות עובר בתוך הבל הקול שלו (ע' בסש"ב ספ"ה בשם הפרע"ח ועמ"ש בס' מבוא שערים ש"ג ח"ב פ"ג ע"פ האדרא נשא דקל"ד מהאי פומא עילאה נשבא רוחא כו' ע"ש. ועמ"ש מזה ע"פ ביום השמיני עצרת בפי' ואשים דברי בפיך וע' רבות כי תשא פמ"א ע"פ מפיו דעת ותבונה. ומענין האמרת היום רבות שם ר"פ מ"ה. נשא פי"ד בפסוק ביום השביעי במדרש איכה בפסוק על אלה אני. גיטין דנ"ו ע"ב חגיגה ד"ג ע"א ברכות דף ו):

וזהו ענין הקדושין שנותן לה טבעת בחי' אור מקיף. וכך את ה' האמרת היום וממשיך עליו או"מ ממקור ושורש כל המקיפי' הרי הוא מקודש לשמים. פי' שהוא מוכן ומקושר לדבקה בו יתי' כמו אדם המקדש אשה שבקדושין אלו נאסרה על כל העולם ומיוחדת רק לבעלה. כך ע"י התורה בחי' את ה' האמרת הנ"ל הוא מקושר ודבוק בהבל הדבור להיות מכון לשבתו. מה שאין כן אם אינו לומד להמשיך בחי' כח הדבור אליו הרי הוא כאלו חבירו מדבר לפניו והוא אינו שומע שלא ידבק בשכלו ומחשבתו של חבירו בלי שמיעת הקול.

וזהו וארשתיך לי כו' אך עוד הוא צריך לפדות נפשו האלקית מתוך מאסר הגוף ונפשו הבהמית שלא תהי' נקראת חיגרת או סומא והפדיון הוא בצדקה, וזהו וארשתיך לי

בצדק כי גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה כו' וכרבי אליעזר דיהיב פרוטה לעני והדר מצלי. וכמ"ש באגה"ק ד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה שנאמר ושביה בצדקה. שעי"ז פודה נפשו כו' ועתה נפדה כו' ע"ש באריכות (ועמ"ש בפ' כי תשא סד"ה שמאלו תחת לראשי). ובמשפט דהנה כתיב רשע מכתיר את הצדיק ועל זה נאמר ובערת הרע מקרבך לכך צ"ל משפט ע"ז ובחסד וברחמים דהיינו לעורר ר"ר על נפשו וכדכתיב ליעקב אשר פדה את אברהם כמ"ש במ"א (ועמ"ש בפ' בשלח ע"פ אשירה. בפי' משפט וצדקה ביעקב אתה עשית ועיין ברבות פ' עקב מענין וארשתיך לי בצדק ובמשפט). וארשתיך לי באמונה דהיינו מי שאינו יכול ללמוד וגם איש עני הוא ואין יכול ליתן צדקה אעפ"כ אין מונע לו להיות בחי' כלה וארוסה ע"י האמונה כנ"ל בהתבוננות מעומק דליבא איך דכולא קמיה כלא חשיבי ושהוא למעלה מעלה מבחי' סוכ"ע (ועמ"ש ע"פ כי אברהם לא ידענו כו' כי אתה ה' אבינו כו'. וממש"ש יובן יותר ענין וארשתיך לי באמונה). וכ"ז הוא בבחי' כלה וארוסה אבל אח"כ צריך להיות בחי' נשואין (וכמ"ש ברבות בא ס"פ י"ח) וזהו וידעת את ה' מלשון והאדם ידע את חוה שהוא בחי' התקשרות האמיתי. כמ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' פי' שתמלא כולו לה' שלא יהיה שום מחשבה דבור ומעשה כי אם לה' לבדו וכל מחשבות אדם יהיו ממולאים רק מן דעת ה' וזהו ותן חלקנו בתורתך שיהיה חלקנו מיוחד בתכלית היחוד בתורתך ויהיו לאחדים ממש וד"ל:

פרק י

ביאור מעט ע"פ וארשתיך לי

בפרדס בעה"כ ערך חצרות הביא מ"ש בזהר ס"פ ויחי (דרמ"ח ע"ב) ע"פ כלתה נפשי לחצרות ה', ובתי בראי אינון אקרון חצרות ה' ועפ"ז פי' שהם הז"ת דאצי' כי כמו שהחצר בית שער לבית כן הז"ת הם בית שער לג' ספירות העליונות.

ועמש"ל ע"פ ויושט המלך לאסתר. נת' החילוק בין חצר לבית שאין המלך דר בקביעות בחצר כמו בבית. וזה י"ל ג"כ בענין ז"ת לגבי ג"ר והוא כמ"ש בע"ח הובא בסש"ב פל"ה שאור א"ס ב"ה אינו מתייחד אפילו בעולם האצילות אלא ע"י התלבשותו תחלה בספירת חכמה כו' נמצא עיקר השראת והתגלות אור א"ס הוא בחכמה עילאה ונק' איהו וחיוהי חד וע"י החכמה נמשך ומתלבש במדות ונק' איהו וגרמוהי.

וזהו דאורייתא דמחכמה נפקת נק' היכלא עילאה דקב"ה שהמלך דר בו בקביעות ואו"א הם תרין ריעין דלא מתפרשין. אבל הז"ת נק' חצרות. ופי' חצר החיצונה וחצר הפנימית י"ל לפ"ז שהן חיצונית הכלים דז"א ופנימית הכלים וכעין מ"ש בלקוטי הש"ס להאריז"ל ד"ח ע"א דע כי הנצח וההוד נקראים בתי בראי אבל פנימיותם עצמם נק' גוואי, ובזהר

פ' לך לך דצ"ד ע"ב ע"פ ישכון חצריך נתבאר דחצירך הם ציון וירושלים שהם יסוד ומל' (כמ"ש במק"מ שם עיין בזהר פ' ויחי דרי"ט ע"א). וי"ל דב' בחי' אלו הן חצר החיצונה וחצר הפנימית והוא כמבואר במ"א ע"פ כרוב אחד מקצה מזה הוא ז"א דאצילות שהוא ירידת אור א"ס מלמעלה למטה והמל' הוא מקור בי"ע ושרשם שבאצילות כו' לכן המל' נק' חצר החיצונה שהוא מקור הנבראים. אבל יסוד ז"א הוא בחי' חצר הפנימית הפונה קדים כו' (וכה"ג פי' במאורי אור אות ח' סי' נ'). וזהו כלתה נפשי לחצרות ה' ועמ"ש במ"א ע"פ כי תשמע בקול כו' לעשות הישר כו' דחצר החיצונה הוא פסוד"ז וחצר הפנימית היא ק"ש כי בפסוד"ז נזכר גדולתו ית' ממה שהוא מחיה עולמות ומלאכים כמ"ש הללו את ה' מן השמים כו' כל מלאכיו כו' הללוהו ברקיע עוזו כו' אשר מקור חיותן נק' חצר החיצונה. אבל ק"ש שבה נאמר קבלת עול מלכות שמים ועול מצות זהו בחי' חצר הפנימית הפונה קדים שהתורה נק' משל הקדמוני קדמונו של עולם כו' ועמ"ש מענין זה ג"כ בד"ה ויקהל משה. ובזהר פ' נח (דע"ה ב') לפי' המק"מ שם משמע דחצר הפנימית הוא עולם הבריאה וחצר החיצונה הוא עולם היצירה. וכן בזהר פ' חיי שרה (דקכ"ט ע"ב) ע"פ ישכון חצריך משמע דחצר נק' עולם היצירה כמ"ש במק"מ וזהו ענין פסוד"ז שהוא תפלת היצירה. ולפ"ז ק"ש שנקרא חצר הפנימית היינו עולם הבריאה. ובית זהו תפלת שמו"ע שהוא בחי' אצילות והיינו כי אצי' הוא בחי' חכמה דכללות העולמות וזהו בחכמה יבנה בית כו'.

ואף גם לפי' זה אינו סותר למשנ"ת לעיל דחצרות ה' הן בעולם האצילות כי באצילות עצמו יש ג"כ אבי"ע אשר הכתר או החכמה נק' אצילות שבאצילות ובינה וז"א ונוק' נק' בי"ע שבאצילות ועמ"ש מזה בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' ולכן שייך חצרות בבי"ע ממש וגם באצילות כו', וברי"ח שער הקדושה פ"ב פי' בכוונת הזהר ס"פ נח הנ"ל ששער החצר הפנימית הוא אור האצילות שביום השבת הוא נפתח כו' ועיין בפע"ח שער השבת פכ"ד שבשבת מאיר א"פ עצמו של אצילות בבריאה, ועיין מזה בהרמ"ז ר"פ וארא (בדף כ"ג ע"ב) שבבריאה יש ב' בחינות א' הוא האור שבעצם יקרא בשם בריאה והב' הוא אור אימא דאצילות המאיר בה והיינו פנימיות ותוכיות הבריאה שמאיר ביום השבת עכ"ל:

ב **והנה** לקרב אל השכל ענין חצר החיצונה וחצר הפנימית ובית המלך והוא ע"ד הנז' לעיל כי האותיות נקראו אבנים וצירופיהם נק' חצרות ובתים. וידוע שיש אותיות הדבור ואותיות המחשבה, שאותיות הדבור יוצאים מהעלם אל הגילוי לחוץ לזולתו ונעשה בחי'

בפי"ע וזהו ענין חצר החיצונה משא"כ אותיות המחשבה שהן בבחי' העלם והמחשבה היא מתאחדת עם הנפש המשכלת תמיד בלי פירוד ע"כ היא הנק' חצר הפנימית.
ועמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בענין מחשבה ודבור שהם בחי' בריאה ויצירה כו' ע"ש.
אך בחי' בית המלך שהוא ג"כ מאבנים ואותיות אלא שהמלך דר בו בקביעות משא"כ בחצר. הענין כמו עד"מ למטה האותיות הם מעלימים על השכל ואין עצמיות השכל מתגלה מתוך האותיות.
ולפעמים שאין החכמה מתגלה כלל מתוך האותיות כמו מי שלומד בספר ומבין האותיות ואינו מבין הפשט ובאמת אפילו אותיות המחשבה אין עצמיות החכמה מתגלה בהן כלל. ולכן בריאה שהיא מחשבה היא בחינת בריאה יש מאין וכמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בפי' בורא קדושים ישתבח שמך כו'. ולכן נק' בחי' האותיות למעלה בחינת חצר שאין המלך דר בו משא"כ בחי' בית המלך שהמלך דר בו בקביעות זהו בחי' האותיות שנמשך בהן גילוי עצמיות החכמה עילאה שלא יהיו האותיות מעלימים ומסתירים (ועמ"ש בענין קי"ס בד"ה הנה ים סוף גבי והניף ידו על הנהר כו' ועמ"ש ע"פ אם בחקותי תלכו בענין אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה כו' ע"ש), וכמ"כ עד"ז בעבודת ה' יש בחי' ישכון חצריך ובחי' נשבעה בטוב ביתך דהיינו מי שהוא עוסק בתורה ותפלה ומכוין את לבו לאותיות שבהם לבדם זהו בחי' ישכון חצריך אף שהוא בחי' חצר הפנימית. אבל מי שמעמיק דעתו ושכלו להבין פירוש המלות שבתפלה עד מקום שידו מגעת וכן בעיון שכלו בעסק התורה זהו בחי' נשבעה בטוב ביתך דאורייתא היכלא עילאה דקוב"ה. וזהו ענין כלתה נפשי לחצרות ה' שנק' כלה וארוסה לבד לפי שמקבלת רק מבחי' חצרות שהם האותיות לבד. וזהו ענין קדושין (וכנז' לעיל בפנים) שקדושין ומאמר ענין אחד הוא. ומאמר היינו אותיות התורה כו' שהם בחי' מקיפים כמו טבעת קידושין כו' אבל בחי' עיון התורה שנקלט בנפשו השגת התורה שהיא טפת חכמה עילאה וכן בתפלה להיות נקלט רוממות ה' אל תוך תוכו ופנימיותו בקרב איש ולב עמוק זהו נקרא בחי' נשואין שהוא בחי' פנימיות כו':
ג **אך** להבין מ"ש וארשתיך לי הנה יובן בהקדים פי' מ"ש במדרש שוחר טוב פרשה י"ט ע"פ מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי כו' כל מקום שנאמר לי אינו זז לא בעוה"ז ולא בעוה"ב וכ"ה ג"כ במדרש רבה פי' ויקרא פרשה ב' אינו זז לעולם כו'.
ומבואר במ"א בפי' יתרו בביאור ע"פ זכור את יום השבת, בענין מאמר שמואל לשאול וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם, שזהו תשובה על שביקש שאול ממנו שתשוב לו המלוכה.

והשיב לו שמואל שמאחר שכבר ניתנה לדוד אי אפשר להעביר המלוכה ממנו כי מלכות בית דוד נלקחה ממקום עליון שהיא מבחי' כי לא אדם הוא להנחם ולא כמלכות שאול שנלקחה מבחי' אדם כו' מבחי' חכמה ובבחי' אדם שייך ימינא ושמאלא ונמשך ההשפעה לפי מעשה התחתונים וע"כ יש שינויים כו' אבל למעלה מבחי' אדם לית שמאלא בהאי עתיקא לפי שהוא המתנשא מימות עולם רם ונשא כו' וזהו ענין רמה קרני, ותרם כראים קרני כו'.

וזהו פי' וענין המדרש דכ"מ שנאמר לי אינו זז לעולם והיינו לפי שהוא מבחינת דלית שמאלא כו' וע"כ לא אדם הוא להנחם ואין שייך שינוי. וא"כ מובן מזה דפי' לי הוא בחי' עתיקא וכן בפרדס בעה"כ ערך לי פי' לי לעצמי שאינו מושג ואע"ג דפי' דהיינו בבחי' בינה לא תברא דבינה נק' ג"כ עתיקא לפעמים כמ"ש בזהר ס"פ קרח הוא דא עתיקא שהתגלות עתיק הוא בבינה כו' וע' בע"ח שער תיקון נוקבא ספ"ב הטעם שנק' בינה הוא כו'. ועפ"ז יובן ג"כ ענין מ"ש וארשתיך לי דיהיו הקדושין לי ממש. והענין כי הנה אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו והוא ג"כ לשון אירוסין וקדושין (כמ"ש הרד"א גבי ברכת נטילת ידים) וא"כ מהו שאנו מבקשים קדשנו במצותיך כו' לשון להבא. והלא כבר קדשנו במצותיו. אך הענין דהנה מבואר במ"א בביאור ע"פ והיה לכם לציצית גבי וזכרתם את כל מצות דהמצות הן נק' מצות המלך דהיינו שהן בבחי' מל' דאצילות אך שרשן הוא בז"א וע"י אתעדל"ת של האדם ממשיך להיות המצוה אברין דמלכא דז"א ועוד שממשיכים ג"כ מא"א בז"א כו' ע"ש. עוד נתבאר זה במ"א בענין ההפרש שבין זכירה ראשונה שאמר וזכרתם את כל מצות הוי' לזכירה שניה שאמר למען תזכרו כו' מצותי. דזהו ג"כ ב' בחי' הנ"ל שבמצות אך מ"מ מבואר משם הטעם שנק' בחי' הב' מצותי ממש שלמעלה משם הוי' לפי שהוא המשכת אור א"ס בעצמו בז"א דהיינו שממשיך מבחי' חיה יחידה שלמעלה מהכלים וזהו אני הוי' שאני הוא בחי' הכתר והוא נמשך להיות הוי' והוא בחי' מצותי ממש. ועיין מ"ש בביאור ע"פ וידבר אלקים דעשרת הדברות בענין זה דשרש המצות הוא המשכת א"א (ועיין מזה בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב ועיין מזה באגה"ק בסופו ד"ה להבין מ"ש בפע"ח). ועד"ז י"ל מה שאנו מבקשים קדשנו במצותיך אע"פ שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו. כי מה שכבר קדשנו היינו כמו שנמשכו המצות למטה בבחי' מל' דאצילות המקבלת מז"א. אבל מה שאנו מבקשים קדשנו במצותיך היינו בחי' רמ"ח אברים דמלכא.

ועיקר המשכה זו היינו המשכת א"א בז"א וכמו האבר שממשיך החיות מהנפש ממש לתוכו כמו העין ממשיך גילוי כח הראיה כו' ולע"ל שנאמר וארשתיך לי. היינו ז"א

כשיהיה מתעלה בבחי' ומדרגת א"א ממש, לכן נק' לי. והיינו מ"ש במ"א בד"ה והיה מספר בנ"י אשר לא ימד ולא יספר דמספר היינו בחי' המצות שנתנו במספר. שלע"ל יתעלו בבחי' ולתבונתו אין מספר כו' שהוא ענין התגלות א"א שהוא בחי' אין סוף. (ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל). וע"ז אנו מבקשים קדשנו במצותיך כו', וזהו ג"כ בקשת כנס"י ישקני מנשיקות פיהו ופי' בזהר תרומה דקמ"ו סע"ב מאן ישקני ההוא דסתים כו' ובמה בההוא רתיכא עילאה עיין מק"מ שם.

וע"ז נאמר וארשתיך לי. ולכן הוא לעולם. כי בקדושין דעכשיו שהם מבחינת אדם העליון שהוא בחי' ז"א אשר שם ישחו"ג ימינא ושמאלא ע"כ יש ירידה כו', אכן לע"ל שיהיה התעלות ז"א בבחי' עתיקא ממש וזהו לי וע"ז הוא לעולם כי לית שמאלא כו' ולא אדם הוא להנחם כנ"ל ועמ"ש סד"ה וידעת היום והשבות מענין זה שכשהיום יש עליות וירידות לפי שהוא מבחינת ממכ"ע אבל לעתיד שיהיה גילוי סוכ"ע כו', ועיין בתד"א ח"א רפ"ו ע"פ ואהבת עולם אהבתיך משמע שגבוה מבחינת אהבה רבה כמש"ש אהבה רבה אהבתיך לא נאמר אלא אהבת עולם אהבתיך שמא תאמר אהבת הקב"ה שלש שנים או אהבת עשר שנים או אהבת מאה שנים לכך נאמר אהבת עולם אהבתיך עכ"ל, והיינו על דרך המבואר כאן בפי' וארשתיך לי לעולם שבחינה זו גבוה מאהבה רבה שהיא בז"א ועיין במא"א אות א' סעיף ל"ז ובסש"ב פרק מ"ג דאהבה רבה גבוה מבחינת אהבת עולם, ויש ליישב דהנה יש ב' בחינת עולם מל' ובינה שהן שורש עוה"ז ועוה"ב (כמ"ש בזח"א פ' בראשית ל"ד א' ויגש דר"י ע"א ויצא קנ"ח ב' ור"פ וארא ק"ב א' ובפרדס ערך עולם הבא) ואהבה רבה הוא בז"א כמ"ש במא"א שם ובפרדס ערך אהבה וא"כ אהבת עולם שבמל' שהיא עלמא תתאה היא למטה מאהבה רבה שבתפארת אבל אהבת עולם עלמא עילאה דבינה היא למעלה מאהבה רבה וגם כי התגלות עתיק הוא בבינה והוא בחינת אהבה בתענוגים גם יש לומר עוד ע"פ מ"ש בד"ה חכלילי עינים מיין בפי' וענין אהבת עולם שלמטה מבחי' אהבה רבה דהיינו לפי שנמשכת מבחינת עולם משא"כ פי' לי לעולם לשון נצחיות ועמ"ש ע"פ שובה ישראל עד זהו ענין אהבת עולם שלמעלה מאהבה רבה.

ומזה יובן הא דבעינן בקדושין שיאמר לי דבעינן כדכתיב וארשתיך לי כו'. ועיין בזהר גדול ח"א דט"ו ע"א פי' ג"כ וארשתיך לי בגין דינקא לימינא כו' ושרש הענין היינו שתקבל מבחי' דלית שמאלא בהאי עתיקא וזהו טוב לחסות בה' מבטוח באדם כמ"ש במ"א דר"ל מבחינת אדם העליון כו' (ועיין עוד ברע"מ פ' תצא דרע"ז ע"א ובהרמ"ז שם

ועמ״ש בפ׳ תצא ע״פ כי ההרים ימושו כו׳ וברית שלומי לא תמוט כו׳) והנה בחי׳ זו נמשך ע״י לבי ובשרי ירננו אל כו׳ שהוא בחי׳ הכלות אל מהותו ועצמותו ית׳ שלמעלה מעלה מבחי׳ חצרות ה׳ שעי״ז נמשך וארשתיך לי כו׳ וזהו ענין במקום שבע״ת עומדים כו׳ וזהו ענין ורב טוב לבית ישראל. וגם פי׳ וארשתיך לי לעולם שיהיה הגילוי למטה ממש ולא יהי׳ העולם מסתיר והיינו לפי שיהי׳ הגילוי מבחי׳ המגביהי לשבת ע״כ הוא המשפילי כו׳ שיהי׳ הגילוי לעולם ממש למטה. וזהו ענין אהבת עולם אהבתנו כו׳ חמלה גדולה ויתרה כו׳ היינו בחינת וארשתיך לי ממש לעולם:

ד **והרמ״ז** פ׳ תרומה (דקל״ד ע״ב) ע״פ ויקחו לי תרומה פי׳ לי היינו חכמה עילאה שהוא נשמת כל העולמות כו׳ ולכן כל מקום שנאמר לי קיים לעולם כו׳ והוא שם ע״ב שעיקרו ד׳ יוד״ין גימטריא לי׳, ועמ״ש מענין ד׳ יוד״ין אלו בביאור ע״פ ומספר את רובע ישראל. ויש לפרש לפ״ז ענין וארשתיך לי ע״ד מ״ש האריז״ל בפי׳ הפסוק ביום ההוא יהיה שלעתיד יהיו זו״נ שהם ו״ה במדרגת או״א ממש הנק׳ י״ה וזהו בחי׳ יהיה נמצא כנס״י שהיא בחינת ה׳ תתאה. תקבל מבחי׳ יו״ד שהוא חכמה עילאה ממש (ועמ״ש בפ׳ חיי שרה סד״ה יגלה לן טעמיה). והיינו כי פי׳ כנס״י היינו שמקבלת מישראל דלעילא וישראל היינו לי ראש אך יש בחי׳ ישראל זוטא וישראל סבא וכמ״ש סד״ה ואלה שמות בנ״י דישראל זוטא היינו המשכת ח״ע שנמשך ומתפשט בהמדות אך לעתיד יהיה גילוי עצמיות חכמה עילאה עדן העליון כו׳ ישראל סבא לי ראש ממש ועמ״ש מזה בביאור ע״פ אני ה׳ אלקיכם דפרשה ציצית ועמש״ש מענין מ״ש בתורת ה׳ חפצו ובתורתו יהגה שבחינת תורת ה׳ הוא תורה שלמעלה שיתגלה לע״ל והיינו ע״י עסק התורה שלפנינו שהיא כלי לגילוי זה וכן עד״ז במצות שיש ב׳ בחי׳ חסד כו׳ ע״ש וזהו ענין קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך. בתורתך היא תורת ה׳ שיתגלה לע״ל ע״י עסק התורה עכשיו ועז״נ וארשתיך לי כו׳ וידעת את ה׳:

פרק יא

וספרתם לכם ממחרת השבת וגו׳ תספרו חמשים יום. להבין כ״ז וכי חמשים יום סופרים והלא אין סופרים כי אם מ״ט יום (וע׳ מזה בתוספות במנחות פרק רבי ישמעאל דס״ה ע״ב). גם להבין פי׳ הספירה היום יום אחד לעומר היום שני ימים לעומר וכו׳ שהם שבוע אחד וכן שני שבועות וכו׳ וכן כולם. ולכאורה כך היה ראוי לומר היום יום ראשון לעומר היום יום שני לעומר היום יום שלישי כו׳. הנה ענין הספירה כי בפסח היו מקריבים העומר משעורים שהוא ראשית קצירכם בזמן ההוא ושתי הלחם מחטים בשבועות שהוא זמן בכורי קציר חטים ומקציר שעורים עד קציר חטים צריך לספור.

וביאור ענין זה הנה במרכבת יחזקאל כתיב ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה (עיין מזה בזח"ג פנחס דרכ"ט סע"א ודף רכ"ג סע"א ובת"ז תיקון נ"ו בתחלתו וסוף תיקון ה' ובעה"ק ח"ד פי"ט). פי' וכנפיהם עפיפתם והסתלקותם למעלה ליכלל במקורם באהבה ויראה וכדכתיב אחרי ה' ילכו כאריה ישאג. פי' כאריה שבמרכבה ששואג והומה קדוש וגו' וכל חפצו וכל ישעו להתכלל ולהתבטל במציאות וכן שור גועה כו'. ועד"ז נאמר וישרנה הפרות כו' הלך וגעו (בש"א סי' ו' ב'), הוא פני שור שבמרכבה הנה בחי' זו של כנפיהם הם פרודות מלמעלה כל אחד ואחד לפי מדרגתו שמדרגת האחד מובדלת ומופרדת מחבירו וכדכתיב פני אריה אל הימין באהבה הוא מחנה מיכאל.

ופני שור מחנה גבריאל מהשמאל ביראה. ופני נשר היא מדה ממוצעת בחי' רחמנות כנשר יעיר קנו כו'. ועל זה נאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים וגו' כי מחמת שהיו ישראל במצרים בחומר ובלבנים בגשמיות לא היו ראוים לזכות להמעלה הגדולה ויתירה שזכו במתן תורה פנים בפנים דבר ה' וגו' כ"א ע"י בחי' רחמנות שהם כנפי נשרים שע"ז ואביא אתכם אלי (ועמ"ש בפ' בלק סד"ה מי מנה עפר יעקב). והטעם שכנפיהם פרודות הוא מפני שכל שפעם וחיותם הוא מבחי' מל' ית' וכדכתיב מלכותך מכ"ע המרומז באות ה' משמו ית' וכדכתיב בהבראם בה' בראם שהוא בחי' רוח פיו ית' כי וברוח פיו כל צבאם כמו, עד"מ הבל היוצא מן הפה וכמאמר באתא קלילא דלית ביה מששא וה' זו הוא בחי' ה' מוצאות הפה דהיינו כמו שהבל הדיבור מתחלק לה' מוצאות עד"מ כך בחי' רוח פיו ית' מתחלק להיות מדרגות חלוקות ומובדלות זו מזו ד' מחנות שכינה מחנה מיכאל פני אריה כו' כנגד ד' מוצאות.

ומוצא הה' הוא בחי' גי"ק מוצא החיך בחי' עושה שלום במרומיו כי מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין המים מכבים כו' מפני השפעה הכללית שבהם ממקור חוצבם אשר לבחינה זו כולם כאחד עונים באימה ואומרים קדוש כו'. וזהו בוערות כמראה הלפידים היא מתהלכת בין החיות כו' פי' היא מתהלכ' ה' מתהלכ' דהיינו לפי שנמשך בהם השפעת בחי' ההי' לפיכך בוערים ואומרים קדוש. (וז"ל הזהר בראשית דמ"א ע"ב היא מתהלכת מאן היא דא רוחא קדישא אתר דנפקו מינה ואיהי נהיר לון והיינו בחי' מלכות שהיא בחי' ה' דשם הוי' אך פי' רוחא קדישא היינו כדאיתא בפרדס ערך רוח שהמל' נקרא רוח הקדש כשמקבלת מחכמה שהיא נק' קדש ולכן בחי' זו היא גי"ק מוצא החיך שהוא נמשך מבחי' חכמה כמבואר בסמוך), והמשכה והשפעה זו נרמזת במלת ופניהם שיש עליו טעם זקף גדול שהוא הפסק מאמר להפסיק בין ופניהם לוכנפיהם כמ"ש רש"י לומר שפניהם פי' פנימיותם אינם פרודות כמו

כנפיהם, שפנימיותם הוא בחי' גיכ"ק מוצא החיך כי חכו ממתקים כתיב ששם הוא בחי' המתיקות והטעמים כי חיך אוכל יטעם שהוא בחי' חכמה כו', ולפי שהשפעת אהבה ויראה הנמשך להם להיות כגחלי אש בוערות ולומר קדוש וברוך וימלוך כו' הוא מבחי' ה' זו שהוא עלמא דאתגליא דהיינו מחמת השגתם באור א"ס ב"ה הנמשך בעלמא דאתגליא ושהוא ממכ"ע וסוכ"ע כו'. ולכן גם אהבתם ויראתם הוא בהתגלות ובתשוקה מורגשת. וכמ"ש מראיהם כגחלי אש בוערות כו' כלומר כגחלי אש אשר האש עודנה קשורה בגחלת ומתלהטת בו. (ועיין מזה ברבות בהעלותך פט"ו דרס"ג ע"ד ובשה"ש רבה ר"פ צאינה וראינה ובזהר ח"ג פ' צו ד' א' ב' ובת"ז ד"ג סע"ב ד' ב' ועמ"ש מענין אש בד"ה בפי' נסכים) וזהו ענין שרפים עומדים ממעל לו פי' ממעל כלומר במקום פתוח לרוחה דהיינו בגילוי עוז ותעצומות האהבה וכן בפרות שנשאו את הארון בימי דוד כתי' וישרנה הפרות כו' הלוך וגעו מפני שנשאו את הארון שהוא בחי' עלמא דאתגליא נשפע עליהם שפע אלקי להיות משוררות וגועות וכו' (עיין ברבות וירא ס"פ נ"ד ובפרק אין מעמידין דכ"ד ב' ובזח"א פ' חיי שרה דקכ"ג ובפ' תרומה דקל"ח א'):

ב **והנה** השפעה והמשכה זו שנמשכת במלאכים להיות אריה שואג ושור גועה ולהיות בוערים כו' ועונים ואומרים קדוש כו' נקרא בשם שעורה כי שעורה הוא מאכל בהמה פי' מאכל והשפעת המלאכים הנקראים בשם בהמות וחיות פני אריה פני שור כו' ונקרא שעורה על שם שעור ה' פי' שיעור ומדה הנמשך מבחי' ההי' (ועמ"ש בענין בה"א נברא העוה"ז בד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת) והיינו בחינת היא מתהלכת בין החיות להיות בוערים ולהיות מראיהם כגחלי אש ונמשך בשיעור ומדה להתחלק לד' מחנות השכינה לכל אחד במדרגתו ולהיות מדרגת האחד מובדל ומופרד מחבירו וכן מדרגת כל אחד ואחד היא נקצבת במדה שנמדד לו משמת ימי בראשית שלכן נקראו המלאכים עומדים שעומדים כל ימיהם במדרגה אחת בלי שום גירעון ותוספת ובלי שום שינוי. ושעורה בשין שמאלית כתיב מלשון וסביביו נשערה מאד וקדמונים אחזו שער (איוב י"ח כ') ודומיהם שהוא ענין רעדה כי וגבורתך ידברו וזעים וחלים מחיל כסא וכו' (ועמ"ש עוד מענין שער בשמאל ושער רישיה ושער בימין זה השער בפי' שלח בפי' ציצית ע"פ אני כו', ומזה יובן גם כאן שאח"כ בימי ספירת העומר ממשיכים מ"ט שערי בינה הוא שער בימין בחינת חסדים כו'). והנה השפעת והמשכת בחינת שעורה הנ"ל במלאכים תלויה בעבודת ישראל למטה שבזמן שבית המקדש היה קיים היו מקריבים עומר השעורים והניף הכהן את העומר ובאתערותא דלתתא אתעדל"ע הוא חסד עליון שע"י הארת בחינת חסד עליון מלמעלה מאור א"ס ב"ה נעשה העלאת בחי' עומר היא בחינת עלמא

דאתגליא ומקטיר הקומץ באש של מעלה כו', ועי"ז נשפע בחי' השעורה להיות מאכל בהמה במלאכים שיהיה להם בחינת בוערים כמראה הלפידים ולהיות שואגים קדוש וברוך וימלוך כו'. ולכן העומר בא מתרומת הלשכה שהיה לכל ישראל חלק בו להיות השפעה זו ע"י כל ישראל כי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה (בירמיה סימן ב' ג') ופירש"י ות"י שם קדש היינו תרומה ראשית תבואתה זהו העומר והיינו כי עצם נפש האלקית היא בחינת תרומה (כמ"ש ברבות פ' בראשית ר"פ י"ד ע"פ וייצר כו') וגם כי תרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה כמ"ש במשנה פ"ק דתרומות מ"ז ובגמרא פ"ק דגיטין (דל"א א') והוא ענין נשמות עלה במחשבה, אך יש בה ג"כ מבחינת ראשית תבואתה עומר שעורים מאכל בהמה ע"ד מ"ש אדם ובהמה תושיע הוי' ופי' בגמרא פ"ק דחולין (דף ה' ע"ב) שמשימים את עצמם כבהמה דכאי רוח ועוד כמ"ש לקמן דבתחלה נמשך הנפש מבחינת אופנים מסטרא דבעירו דכיא כו' ולזאת הנה בחי' נפש האלהי' שבישראל הוא בחינת ראשית ההמשכה שעל ידה נמשך בחינת התבואה והשעורים הנ"ל לעולם המלאכים בתוספת אור וגילוי זיו המתחדש מדי שנה בכל פסח כמארז"ל בפסח על התבואה (ועיין בזח"א ויחי דרכ"ו ע"ב בפי' תבואתה בה"א. וע' מק"מ שם) ומתוספת וריבוי גילוי אור והזיו שבעולם המלאכים נמשך ומשתלשל למטה מטה לנפש הבהמית שבישראל (ועיין לקמן סוף הדיבור) שתתהפך מחשוכא לנהורא וכו' דהיינו לשבע מדות הקדושות שממשיכים בז' שבועות ימי הספירה וכל אחד כלולה מז' כו' (וכמ"ש לקמן):

ג **והנה** כל זה הוא בחינת שעורה שמתגלה בפסח ראשית קצירכם שהוא ענין השגת הנפש בחי' גילוי אור א"ס ב"ה בעלמא דאתגליא איך הוא ממכ"ע וסכ"ע וכו' לכל נפש כפי אשר תוכל שאת השגתה. כאשר יעמיק האדם בדעתו ויתבונן בגדולתו יתי' כל חד לפום שעורא דיליה (וע' בפי' קצירה במא"א אות ק' סל"ב ועמ"ש בד"ה והי' מספר בנ"י לידת המוחין כו'). אך בשבועות הוא גילוי בחינת חטה שהוא גילוי מה שלמעלה מהדעת והשגה וכמארז"ל עץ הדעת חטה היתה שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום כו' שידיעת התינוק שקורא אבא ואימא אינה ידיעה נגלית בהשגה והבנה המושכלת בטעם מושג ומובן שהרי אינו יודע איך הוא אביו ולמה צריך לאהוב אותו אלא שקורא אבא מפני שנפשו קשורה בנפש אביו בלי שום טעם ודעת ולא עוד אלא שההתקשרות ההוא חזק מאד שיש לו געגועים אחר אביו וקשה עליו פרידתו עד שגועה בבכיה ונותן את נפשו ממש בבכייתו.

והיינו מפני שהדעת ההוא שנתחדש בתינוק מחמת החטה הוא ענין גילוי הדעת הנעלם שלמעלה מעלה מן הדעת המושג והמובן ולכן ההתקשרות שלו חזקה מאד עד מיצוי הנפש ממש, כי אהבה זו נפלאתה מאד מכאשר תוכל הנפש שאת השגתה ואין כח בנפש לכלוא את הרוח האהבה שיסודתה ושרשה שממנה לוקחה הוא הדעת הנעל' שהוא עליון וגבוה מהדעת המתפשט בכחות הנפש והשגתה אלא הוא גילוי בחינת ההעלם עצמו להיות ביטול כחות הנפש שתהא הנפש נכספה וגם כלתה כו' (ועמ"ש מענין פי' מוחין דאבא שלמעלה מדעת המושג בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו'). והנה ככל הדברים האלה וככל המשל הזה כך הוא ענין גילוי בחי' חטה בשבועות ע"י מתן תורה שעל כל דבור פרחה נשמתן והיינו בחי' מסירת נפש למסור נפשו באחד מחמת גילוי בחי' אנכי מי שאנכי הוא בחי' עצמותו ומהותו שאינו בגדר תפיסא והשגה כלל דלית מחשבה תפיסא בי' כלל.

ובזה יובן מ"ש אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. ולכאורה אין זה שבח ומעלה כ"כ לפני המקום שהיה הוצאת יש מיש. והלא גדלה מעלתו אשר עשה שמים וארץ שבריאתם הוא יש מאין וגם שמים לרום וארץ לעומק וכו'. אך יובן עם הנ"ל כי הנה מצרים למעלה הוא מצר ים דהיינו מה שים החכמה הוא בבחי' מצר וגבול בגדר השגת הנבראים בגדולתו ית' והיינו בגילוי זיו והארתו הודו על ארץ ושמים כו'. איך שהוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכו', אבל בהתגלות אנכי מי שאנכי הרי הוצאתיך מארץ מצרים למעלה מעלה מגדר ההשגה וכן יש בחי' מצרים למטה כשהאדם בבחי' מצר וגבול כל אחד לפי מה שהוא נתון בתוך מאסר הגוף המגבילו שלא לצאת חוץ לגדרו וגבולו. משא"כ בהגלות נגלות בנפשו בחי' אנכי מי שאנכי אזי תכסוף ותכלה אליו לצאת מנרתיקה הוא מאסר הגוף במסירת נפש ממש למסור נפשו באחד וזהו מעלת ומדרגת בעל תשובה כו'.

ולכן במתן תורה היו רואים את הנשמע ושומעין את הנראה דהיינו מה שהיה בבחי' שמיעה מרחוק שהוא בחי' ההעלם בא לידי גילוי וראיה ומה שהיה בבחי' ראיה והשגה נסתלק למקורו לבחי' ההעלם בחינת שמיעה לפי שאז היה גילוי ההעלם עצמו כנ"ל (ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין שלום שלום לרחוק ולקרוב). והנה בחי' ומדרגה זו נמשכה לישראל במתן תורה שנתינת התורה היא גילוי בחי' זו שהתורה והמצות הם נמשכין מאור א"ס ב"ה עצמו ממש מבחי' ההעלם עצמו שלמעלה מעלה מבחי' הארה שבירידת המדרגות וסדר ההשתלשלות בעלמא דאתגלייא כי התורה והמצות עליהם נאמר אם בחקותי תלכו בחי' אותיות שבחקיקה כו' כמ"ש במ"א. הגם שמלובשים

בעניינים גשמיים מ"מ הרי אור א"ס ב"ה עצמו מלובש בהם כמו עד"מ הנשמה שמתלבשת בגוף וכח הראיה שבמוח מלובש בעין וכח השמיעה המלובש באזן גשמי שהעין והאזן עם היותם גשמים נעשים כלים להיות פועל בהם כח הראיה והשמיעה שבמוח לצאת מן ההעלם אל הגילוי כך התורה והמצות הם בחי' כלים לאור א"ס ב"ה המלובש בהם שבהם ועל ידם מתגלה אור א"ס ב"ה בגילוי ממש.

וזהו בחי' שתי הלחם שהיו מקריבין מחטה בשבועות כי חטה היא בחי' כ"ב אתוון דאורייתא ושתי הלחם על שם הפסוק לכו לחמו בלחמי וגו' פי' לחמו אתם לחם תורתכם בלחמי דוקא דהיינו להיות גילוי תורתו בחי' אנכי מי שאנכי. וכמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך וגו'. והיינו ע"י בחי' לכו. וכמ"ש אם בחקתי תלכו דהיינו להיות בבחי' הליכה מן המקום אשר עמד שם ולמסור נפשו באחד וכמ"ש שמע ישראל וגו' ה' אחד. והיו הדברים וגו':

ד **אך** כדי להגיע למעלה ומדרגה זו להיות בחי' גילוי אנכי מי שאנכי בשבועות זמן מתן תורתנו צריך לספור ספירת העומר והוא שהכתוב אומר תספרו חמשים יום כי הנה נ' שערי בינה שהוא ענין גילוי אור א"ס ב"ה להיות בחי' התבוננות בגדולת א"ס ב"ה הם מ"ט בחינות והם מרומזים בפסוק לך ה' הגדולה וגו' שהם ז' מדות עליונות וכל אחד כלול מז' הרי מ"ט ושער החמשים הוא שער העליון הכולל כל הבחינות שבשער ההוא כלולים כל המ"ט בחינות והיו לאחדים באחדות אחד ואינן ענפין מתפרדין כמו למטה (וז"ל הע"ח שער א"א פי"ד ויש שער נ' הכולל כל המ"ט כו' וכ"ה בהרמ"ז פ' אמור בדף צ"ו ע"ב ובפ' פנחס בדף רנ"ג ע"א ובפ' בראשית בדף ח' ע"א בד"ה אזדמנת למהוי. וכן הוא ג"כ באריכות בפרדס שער השערים פ"ה) והשער ההוא הוא שער המחבר כל המ"ט שערים למקורן ושרשן במאצילן ב"ה כי בו ועל ידו נמשך גילוי בחי' אנכי מי שאנכי הוא בחי' עצמיות אור א"ס ב"ה לכל המ"ט שערים (ע' בפרדס שם פ"ז בשם הת"ז והוא סוף תיקון כ"ב כ"ע איהו שלימו דחמשין שערי בינה כו' וכ"ה בע"ח שם ועיין לעיל בפ' יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם) ולכך כתיב תספרו חמשים יום להיות אחוזים בשער החמשים שבו ועל ידו יהיה גילוי אנכי וספירה זו היא המשכה למטה לבחי' עומר השעורים שיהא גילוי אנכי גם בבחי' עומר השעורים למטה. כי הנה כל אדם יש לו נפש החיונית שהיא הבהמיות מבחי' בהמה וגם נפש אלהית כד אתיליד יהבין ליה נפשא מסטרא דבעירא דכיא זכה יתיר כו' וכמ"ש בזהר ר"פ משפטים (דצ"ד ע"ב) ושפעה וחיותה מבחינת שעורים מאכל בהמה כו', וכדי שתהא גם נפשו הבהמית

ברצונה ליכלל באחד ולמסור נפשו כו' ולאתהפכא חשוכא לנהורא צריך שיהיה גם בה גילוי בחי' אנכי כדי שעי"ז תכסוף ותכלה אליו ית' בביטול מהותה כו'.
והמשכה זו היא מעט מעט מתחלה יום אחד כו' ואח"כ אומרים שני ימים כו', הרי יש כאן שני ימים שנמשכו למטה ואין אומרים יום שני לפי שאין זו בחי' והמשכה מדרגה אחרת אלא הכל הוא המשכת בחי' ומדרגות שער החמשים הכולל ומיוחד במקורו רק שנמשך מעט מעט וכשסופרין וממשיכין כל המ"ט בחי' ממילא מגיעין בשבועות לשער החמשים ונעשים חמשים יום בשבועות, אך א"צ לספור ולהמשיך לעומר אלא מ"ט בחינות כדי לחבר ולקשר ענפין דמתפרדין למטה ולהעלותן ולקשרן למקורן ושרשן ולייחדן במאצילן ב"ה ע"י שער החמשים וכו':
ועוד יובן ענין ההפרש בין בחי' שעורה שעור ה' מוצאות הפה ובין בחי' חטה שהוא ג"כ כ"ב אותיות התורה שזהו ע"ד שנתבאר בד"ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצוניות ומפתחות הפנימיות ועמש"ל בד"ה וארשתיך לי בענין חצר החיצונה וחצר הפנימית כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה אני ישנה בענין האותיות שאלוני על בני כו' והיינו מ"ש כאן שע"י בחינת חטה יודע לקרות אבא כו':

פרק יב

בישעיה סי' י"א ז'

ואריה כבקר יאכל תבן. הנה כבר נתבאר כי שעורה היא בחי' שעור ה' שהיא שיעור ומדה הנמשך מבחי' ה' שהוא בחי' רוח פיו ית' הוא מאכל בהמה פי' השפעת המלאכים הנקראים בשם בהמות וחיות. וכדכתיב פני אריה פני שור כו'. שמזה בוערים כמראה הלפידים באהבה ויראה לומר קדוש וברוך וימלוך וכו'. והשפעה זו שבמלאכים תלוי בעבודת ישראל למטה בזמן בית המקדש שהיו מקריבין עומר השעורים והניף הכהן את העומר כו' ומקטיר הקומץ באש של מעלה כו'. והנה אש של מעלה שבבית המקדש היה בדמות אריה והיא בחי' אריה דאכיל קרבנין. (עיין זח"א ד"ו ע"ב). והענין כמו דאיתא בזהר שכמה מלאכים ממונים על התפלה שמקבלים ומעלים כו'. והיינו לפי שא"א לקול ודבור גשמי של האדם לעלות למעלה ולהתכלל במקורו באור א"ס ב"ה כי"א ע"י המלאכים כמו שא"א להיות התלבשות הנפש בגוף האדם כי"א ע"י ממוצעים דהיינו ע"י הדם שהוא הנפש וגם הדם עצמו הוא גשמי אלא שע"י חמימות הדם מעלה אדים רוחניים. וע"י"ז מתאחדים כחות והתפשטות הנפש. (כמ"ש בספר הכוזרי מאמר שני סי' כ"ו), כך ע"ד משל א"א להיות אור א"ס ב"ה מלובש בקול ודבור התפלה כי"א ע"י המלאכים שהם בחי' שלוחי' דהיינו שהם כלים לאור א"ס ב"ה הנמשך בהם ואור

א"ס הנמשך בהם הוא הפועל והעושה בהם כרצונו ולכן תמיד משמת ימי בראשית הם עומדים במדרגה אחת כפי שיעור וגבול שנגבל בהם אור א"ס ב"ה ולכן אמר המלאך שוב אשוב אליך ובשליחותו של מקו' אמר לו כן כאלו הקב"ה מדבר בעצמו.
וכן כתיב בהגר ותקרא שם ה' הדובר אליה וגו'. והיינו המלאך שדבר עמה לפי שאינן אלא המשכות בחי' אור א"ס ב"ה שנמשך בכמה מדרגות מלאכים וכלים שונים. [ועמ"ש מזה בפ' כי תשא בד"ה שמאלו תחת לראשי וע' באגה"ק בסופו סד"ה להבין מ"ש בפע"ח וסד"ה להבין אמרי בינה] וזהו העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד שבורא מלאך אחד ע"י עשיית המצוה והיינו לפי שע"י מצוה זו שעושה באתעדל"ת אתערותא דלעילא כמו היושב ושונה הקב"ה שונה כנגדו והוא בחי' המשכת אור א"ס ב"ה בבחי' ומדרגת אותה המצוה בבחינת ומדרגת חכמה או בחסד כו' והמשכה זו הוא בבחי' מלאך בחסד במחנה מיכאל כו'.
והנה כאשר נמשך למטה במלאכים המשכת אור א"ס ב"ה לקבל התפלות ולהעלותם הרי הם נכללות באותו כח ואור וע"ז יש כח להתפלה לעלות למעלה יותר ושם גבוה מעל גבוה כו' [ועמ"ש מענין זה ע"פ מה יפו פעמיך בנעלים ובפ' מקץ בד"ה נר חנוכה מצוה כו']. ואם כך הוא בתפלה שכנגד הקרבנות הנה גם בקרבנות עצמן ג"כ כנ"ל שהקרבנות הן מן הבקר בחי' פני שור שהוא מהשמאל וצריך לאכללא שמאלא בימינא בבחי' פני אריה אל הימין:
והנה במשכן של משה לא היה האש של מעלה בדמות אריה כי משה לא רצה במלאך אלא ותצא אש מלפני ה' וגו'. [עי' מ"ש ע"פ כנשר יעיר וסד"ה שובה ישראל בפי' ונשלמה פרים שפתינו וע' בזהר ס"פ משפטים דקכ"ה א' ור"פ וילך דרפ"ג ב' ובפ' האזינו דרצ"ח ב'].
והנה לעתיד לבוא כתיב הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד אפילו מבחינת משה ותהיה מעלת ומדרגת הנשמות הגבה למעלה מאד מבחי' מלאכים וכמ"ש כעת יאמר כו'. ואמרו רז"ל שהמלאכים יהיו חוץ למחיצת הנשמות עד שישאלו מהם מה פעל אל. וגם אמרו עתידים צדיקים שיאמרו מלאכים לפניהם קדוש וע"כ לא תהיה העלאת הקרבנות והשפעת השעורה הנ"ל ע"י בחי' ארי כ"א ע"י הצדיקים בעצמן. כמ"ש קדש ישראל וכו' לה' ראשית תבואתה שבחי' התבואה והשעורים יהי' נכלל בישראל עצמן אבל אריה יהי' שוה כבקר ולא יאכל אריה את הקרבן הבא מן הבקר ושניהם יאכלו תבן שהוא בחי' השפעה שנמשך ונשפע מן השעורים אבל לא השעורים עצמן:

פרק יג

ביאור על הדרוש וספרתם לכם דחג השבועות

ביאור ענין שעורה שעור ה'. הנה כתיב אחרי ה' ילכו כאריה כו' שור גועה כו' [דהיינו כמו בחי' פני אריה שבמרכבה ששואג ואומר קדוש. ושור גועה היינו בחי' פני שור שבמרכבה שעבודתו ביראה בחי' מחנה גבריאל ופני ארי' הוא בחי' אהבה].

והענין כי הנה המלאכים הם שלוחים [כי מלאך נק' שליח כנודע] כמ"ש ותקרא שם ה' הדובר אליה וכן שוב אשוב אליך. כי הוא אור א"ס בעצמו המשתלשל ויורד לכל א' לפי מדרגתו מיכאל בחסד כו' ויש מיכאל דעשיה כו'. [דהיינו כי המלאך הוא כלי אל האור המתפשט בו מאלקות וכיון שהוא עצמו רק כלי ובטל לגבי האור והאור הוא העיקר לכך יוכל לומר על עצמו לשון אלהות כי הן אומרים כן ע"י האור המתלבש בהם שהוא אלהות (כמ"ש בפרדס שכ"ד פי"א). והאור היינו מבחי' צירופי אותיות דמדת מל' דאצילות. כמו מיכאל נתהוה מצירופי אותיות דמדת החסד שבמל' דאצי' וגבריאל מצירופי אותיות דבחי' גבורה שבמל']. ופרטי פרטיות בע"ס חסד שבחסד חסד שבגבורה כו'.

וכל יו"ד כלול מיו"ד חסד שבחסד דחסד חסד שבחסד דת"ת כו' [וכערך שינוי מזיגת הספי' כן ערך שינוי המלאכים המתהוים מהם] וכמ"ש היש מספר לגדודיו ורבוא רבבות מלאכים מחנה מיכאל כלולים מחסד בכמה מיני בחי' ומדרגות שונות [ר"ל חסד שבחסד שבחסד או חסד שבגבורה שבחסד וכפי הספי' שמקבל ממנה כך בחי' המלאך לכן יש כמה רבוא מלאכים במחנה מיכאל לבד אף שכולם מבחי' א' הוא חסד רק שיש כמה מיני בחי' בחסד כנ"ל ועיין מ"ש ר"פ שלח בד"ה ענין המרגלים] והגם שכלולים מכל הע"ס מ"מ נק' בכלל מחנה מיכאל בחי' חסד כי התגברות החסד הוא מאד בהם והחסד מתפשט בהם.

וכן מחנה גבריאל בכלל מדת היראה ומזיעתן של חיות יוצא נהר דינור על ראש רשעים יחול. פי' זיעתן הוא בחי' פסולת היוצא מהאש שהוא ממדת הגבורה שבמלאכים אלו. וכמו הזיעה היא יוצאת מכח החמימות שדוחה את הזיעה לחוץ. כך החמימות של המלאכים למעלה שעומדים ביראה ורתת כו' ולמטה נעשה זיעה שהוא ענין ארס החום והכעס על ההיפך ועל ראש רשעים כי מאחר שמשיגים בגדולת א"ס ב"ה נעשה הרוגז על עוברי רצונו איך מלאו לבם כו'.

וזהו ענין שעורה שעור ה' [שהוא מזון המלאכים הנק' בהמה אריה ושור כו'] ששיעור ומדה נקצב להם מבחי' ה' היינו ה' מוצאות הפה ונתחלק לד' מחנות מחנה מיכאל פני אריה ומחנה גבריאל פני שור ובחי' פני נשר הוא רחמנות כו' והנה למטה באדם

הרחמנות הוא שמעורר רחמים רבים על ריחוקו מה' ונופל במ"ש על ריחוקו וכמ"ש בכל עצב יהיה מותר. אך למעלה לא שייך לומר כן רק מ"מ הרחמנות ג"כ מגדולת א"ס ב"ה ואין ערוך נברא לגבי הבורא ית' לכן גדלה הרחמנות על כל העולמות (ועמ"ש בפי' במדבר סד"ה וידבר כו' למשפחותם לבית אבותם ובפי' ויצא בד"ה וישכם לבן בבקר). וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים שלהיות ישראל היו באותו זמן במצרים בחומר ובלבנים. וכדי לזכות למ"ת פב"פ דבר ה' הוא ע"י כנפי נשרים שמגביה למעלה. לכן כל הד' מחנות הם מד' מוצאות הפה. אך מוצא ההי' הוא בחי' גיכ"ק בחיך וכולם בחכמה אתברירו הוא העושה שלום כו'.

וזהו חכו ממתקים ששם גילוי המתיקות כמו בגשמי חיך אוכל יטעם וטעמים הם בחכמה כו' ואותיות גיכ"ק הם ממתיקים את הגבורות של הד' מוצאות [וע' בזהר פי' שמיני דף ל"ט ע"ב ועמ"ש בפי' ויחי ע"פ חכלילי עינים כו' בפי' כל חיך הטועם כו' וע' בפע"ח בשער השופר פרק א' בענין גיכ"ק מהחיך שהוא החכמה כו' ע"ש ובהרמ"ז ר"פ אחרי ובזהר ס"פ משפטים דקכ"ג א' ובאדר"ז דרצ"ה ב'] והנה ביאור ענין ה' מוצאות הפה. הענין שאותיות הם המשכות כו' כמו ויפח באפיו נשמת חיים שמהבל עליון נעשה ונתהווה למטה שכל דהיינו נשמת אדה"ר כו'. כי ענין ופי' הבל ר"ל התפשטות חיות הנפש כמו התפשטות הכח שביד לעשות כל מלאכה שהרי כשישן אינו יכול לעשות מאומה כו'. ובחי' זו הוא התפשטות חיצוניות הנפש דהיינו בחי' כח העשיה ועד"ז נאמר למעלה ג"כ עשה את השמים ואת הארץ שהוא התפשטות חיצוניות בעולם העשיה (וע' מזה בד"ה בחדש השלישי בפי' יתרו בענין על כל שבח מעשה ידיך) אבל וברוח פיו כל צבאם שהם מבחי' התפשטות חיות ההבל שהוא יותר פנימי כו' ויש בחי' התפשטות המחשבה ולמעלה מהם מדות ולמעלה מהם הרצון וכעד"ז כל הע"ס רק שאינם מתגלים למטה רק ה' בחי' כמ"ש בע"ח. ואותיות מלשון אתא בוקר ויאמר אלקים יהי אור המשכת החסד כו'. שהכל המשכת אור א"ס ב"ה בנשמות בבחי' פנימי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ובמלאכים בבחי' חיצונית שבכל עולם שומרי הגן כו'. והנה השפעת המלאכים שעור ה' הוא ע"י ישראל במנחת העומר שמניף הכהן כו' ונק' עומר התנופה ופי' בזהר בלק קפ"ח ב' תנו פה תנו כבוד כו' עליית הנוק' למקורה ושרשה ומשם יורד ההשפעה כו':

ב **אך** בשבועות קציר חטים הוא המשכה וגילוי ההעלם שלמעלה מן הדעת. כי עה"ד חטה היתה שאין התינוק יודע כו' הרי ע"י החטה נמשך גילוי בחי' הדעת והוא גילוי ההעל' שלמעל' מן הדעת כו'. דהיינו בחי' אנכי ה' אלקיך אנכי מי שאנכי דלית מחשבה

תפיסא ביה בבחי' דעת נגלה ממש רק ע"ד שהתינוק קורא אבא אע"פ שאינו משיג איך הוא אביו ובחי' גילוי זו הוא מבחי' אנכי מהו"ע יתי' למעלה מעלה מן הגלוי דבחינת שעורה מזון המלאכים שהוא בחי' דבר ה' בחי' חיצוניות בלבד.

וביאור הדבר הנה כתיב כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' וגו' פי' מוצא פי ה' שנשתלשל בלחם ממנו יחיה האדם. והגם שבאדם ג"כ נשתלשל ונמשך מוצא פי ה' אלא שהאדם הוא מעולם התיקון מזיווג זו"נ כו' כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם הכל מעולם התיקון אבל החטה הוא ממה שנפל בשבירת הכלים בנוגה ונוגה לו סביב ובחי' נוגה הוא מעולם התהו.

וחטה הוא בלע שהוא הראשון לז' מלכין קדמאין דתהו בחי' הדעת דתהו אלא שירד למטה מפני שהוא מחיצוניות העולמות דתהו. אבל מ"מ כיון שהוא מעולם העליון נעשה חיות לאדם וירידתו למטה הוא כמארז"ל אין לך כל עשב מלמטה כו' [בב"ר פ' יו"ד] שההשפעה היא מלמעלה וגבוה מעל גבוה כו'.

והנה התינוק שיודע לקרות אבא אין דעתו דעת הגלוי שהרי אינו יודע למה הוא אביו אלא נעשה לו התקשרות לאביו בלי טעם ודעת והתקשרות זו היא חזקה מאד אך היינו גילוי ההעלם עצמו [פי' גילוי הדעת הנעלם שלמעלה מן הדעת המושג והיינו דעת דתהו שהוא למעלה מהדעת דתיקון שהוא דעת המושג ולפיכך נולד ע"י החטה ששרשה מדעת דתהו. או י"ל דעת הנעלם היינו דעת העליון שהוא למעלה מדעת המושג שהוא דעת תחתון ועמ"ש מענין דעת עליון בביאור ע"פ כה תברכו וע"פ החלצו מאתכם ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים ועמ"ש ע"פ ששת ימים תאכל מצות] וגם בשעורה יש מוצא פי ה' שמחיה את האדם אלא שאינו משפיע בו גילוי ההעלם שהוא הדעת החזק שמעולם ההעלם כו'.

וגילוי ההעלם הוא אשר הוצאתיך מארץ מצרים למעלה מעלה מגדר ההשגה [כמ"ש בפנים] מצרים נק' בינה ובינה בגרון שהוא מיצר המפסיק בין מוח ללב והוא הקול שמעורר הכוונה וכן פרעה במצרים וג' שריו קנה וושט ווורידין ובגשמיות בין הראש ללב גרון המפסיק כי להיות לב ומדות נמשך מהמוח צריך שיתקצר כו' [כמש"ל פ' יתרו ובפ' וארא ע"פ לכן אמור]:

ג **והנה** חמשים שערי בינה ענפין מתפרדין אבל במקורם הם כלולים כשהם באי"א ש"ע נהורין ר"ך וק"ן חשבון גדול תיקון אריך כו' [וכמ"ש בע"ח שער א"א פי"ד וע' בפע"ח שער ספירת העומר פ"ז גבי מורי זלה"ה לא היה מסתפר כו' ועמ"ש מענין פי' חשבון גדול בביאור ע"פ על כן יאמרו המושלים בואו חשבון.

ועמ"ש באגה"ק ד"ה וילבש צדקה בענין פי' כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול כו' וע' בע"ח שער א"א ספ"ה שבהיות למעלה הם חשבון גדול כו'] ומשם למל' דאצי' כו' הארת פנים יאר ה' פניו המשכות הכתר.

והוא ענין תורה שאומרים כ"ד ספרים בליל שבועות הגם דאורייתא מחכמה נפקת מקורה תרי"ג ארחין שהוא הלבנונית מגלגלתא דאריך כתר שבכתר כו' והוא ענין שתי הלחם שבשבועות לכו לחמו בלחמי המשכת מוחין מנו"ה דאבא ובפסח מצה לפי שבאצי' אין לעורר הגבורות אבל בשבועות גילוי הכתר שהוא בחי' שלמעלה מאצילות חמץ תאפינה דייקא ששם הגבורות נכללים כו' לית שמאלא בהאי עתיקא חירות ממ"ה וכמארז"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו כו'. אך צ"ל ממטה למעלה מעט מעט היום יום א' שני ימים פי' מכיון שממשיכים הרי יש כאן שני ימים שאין המשכה זו של יום זה בחי' אחרת משל יום אחר אלא הכל הוא בחי' אחד מעט מעט ובליל ע"ש אינן אלא מ"ט ימים אבל מכיון שהגיע יום השבועות ממילא נעשו חמשים יום מכיון שהגיעו למקורן כו' ושער החמשים הוא המחבר כו'.

וע"ז נמשך אור הכתר והוא הארת הפנים גילוי הפנימי' דרך הכלי שלא יהיה הכלי מפסיק וגם דרך מוצא פי ה' הוא גילוי פנימי אך הוא דרך נקב וחלון כו'. ולא ראי זה כראי זה שדרך נקב הוא גילוי יותר אבל הארת פנים אינו אלא הארה בעלמא כו' כמו הארת המצחא. אך הארת פנים מתחלה כד סליק ברעותא כו' [ע' בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ב'] אבל עכשיו באתעדל"ת תליא כמ"ש יאר פניו אתנו אתנו דוקא באתעדל"ת מחמת שמחת העבודה בשמחה וטוב לבב מעוררין שמחה מלמעלה וגם ענין השמחה הוא התגלות הפנימי' כמו צהבו פניו של רבי כו' [ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' ויין ישמח כו' להצהיל פנים משמן] והנה תחלה אנו ממשיכים לעומר שהיא הנוק' המשכת ש"ע נהורין אר"ך וק"נ ודוקא בזמן שבהמ"ק היה קיים שאז היו מקריבין העומר. משא"כ תפלה ש"י אפי' בח"ל שכמה מיני מדרגות כו'. ע"י הנפת העומר עליות הנוק'.

והנה עכ"ז עליי' זו ע"י המלאכים אריה דאכיל קרבנין כו'. אבל לע"ל ירום ונשא וגבה מאד אפי' מבחי' משה ובמשכן של משה לא היה ארי'. וזהו כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל כו'. ועתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו'. אז ארי' כבקר יאכל תבן תבן הוא השפעת השעורה וזהו שעכשיו המלאכים מעטרין לתפלה גפיף ונשיק ומעטר לה כי להיות התפלה בקול ודבור גשמי א"א לעלות כ"א ע"י המלאכים הממונים (שהם הממוצעים גבוה מעל גבוה וכמו הנפש מתלבשת בדם ע"י ממוצעים הם האדים כו')

שנותן פנימי ומקיף שלו. אבל לע"ל שיתקיים ומלאה הארץ דעה יהיו כל הבחי' בישראל עצמן:

מעט תוס' ביאור על ענין וספרתם לכם כו' חמשים יום. הנה עפמש"ל כי ענין ספירת העומר הכל הוא המשכת בחי' ומדריגת שער החמשים הכולל ומיוחד במקורו רק שנמשך מעט מעט כו' עד כדי לחבר ולקשר ענפין דמתפרדין כו' ע"ש עפ"ז מדויק מאד מ"ש תספרו חמשים יום. לומר שספירה זו היא המשכת שער החמשים ממש. אך במ"א נת' פי' תספרו חמשים יום בע"א דהיינו שיום החמשים שהוא שער החמשים אין בנו כח להמשיך לכן אין בו ספירה רק מ"מ הוא נמשך מאיליו וממילא והיינו דוקא ע"י שכבר נעשה שלימות ההמשכה במ"ט ימים ולכן נאמר תספרו חמשים יום וקרוב לזה פי' הרמ"ז בפ' בראשית (דף ח' ע"א) ד"ה אזדמנת למהוי. וי"ל דמה שנת' שם הוא ע"ד שכתב הרמ"ז שם ובפ' אמור דצ"ו שחג שבועות נק' ע"ש שבו מתגלים המ"ט בחי' הכלולים בשער הנ'. אבל השבעה שבועות דספירת העומר הם מ"ט שע"ב ממש ולא בחי' שער החמשים (וכ"מ בזח"ב תצוה קפ"ג א'. ובפרדס שער השערים פ"ה. וכ"מ ממש"ל פ' יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם). אמנם לפמש"כ משמע לכאורה דבספה"ע שבע שבתות לבד מה שממשיכים בחי' מ"ט שערי בינה עוד ממשיכים ג"כ עליהם הארת שער החמשים ג"כ וזהו ענין וספרתם לכם ממחרת השבת דהיינו מבחי' שלמעלה מהשבת שהוא הבינה כמ"ש לעיל בפ'אמור בד"ה וספרתם לכם ובד"ה והניף הכהן את העומר.

ולדברי הפרדס שער השערים פ"ה שער החמשים היא בינה בעצמה ומ"ט שערי בינה הם בשבעת ימי הבנין וע"ש בעה"כ ערך יובל וערך שבת. וכיון שבספה"ע ממשיכים ז"ת דאימא ה"ז הארת שער החמשים ובשבועות נמשך ומתגלה עצמיות שער החמשים. וגם עפמ"ש בפע"ח שכ"ב רפ"א שבספה"ע ממשיכים ג"כ המוחין דגדלות דאו"א. וגם עפמ"ש במ"א בענין ברכת הזימון גבי יין המשומר בענביו משי"ב שבספה"ע ממשיכים ו"ק דאבא שמתלבשים בו"ק דבינה. א"כ עפ"ז אפשר לומר שזהו ג"כ הארת שער החמשים. ומ"מ צ"ע.

והנה אם נאמר כן יהיה מדויק יותר ענין תספרו חמשים יום וכן מה שאומרים היום שני ימים שלשה ימים ולא יום שני יום שלישי כו' וכנ"ל, ואין זה סותר למ"ש במ"א ששער החמשים אין בנו כח להמשיך אלא שנמשך ממילא בחג השבועות כו'. ויש להקדים מה שארז"ל ספ"ק דסוטה ע"פ ולא ידע איש את קבורתו לאותם שעמדו למעלה נדמה להם למטה ולאותם שעמדו למטה נדמה להם למעלה. וביאר זה המגיד נ"ע. כי הנה מרע"ה

השיג בחייו מ״ט שע״ב אבל שער החמשים לא אתייהב למשה כמ״ש בגמ׳ ובתיקונים (סוף תיקון כ״ב) וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם שאז השיג שער החמשים וזהו ענין ולא ידע איש את קבורתו וכמ״ש בזהר פ׳ יתרו (דפ״ט ע״א) מה ע״ק טמירא מכל טמירין כו׳ ע״ש. אמנם פי׳ לעליונים נדמה להם למטה כו׳ היינו כי שער החמשים דבינה הוא הממוצע בין חכמה לבינה כי חכמה היא בחי׳ אין ובינה נק׳ יש והממוצע ביניהם המחברם הוא שער החמשים ולכן לעליונים היינו לגבי בחי׳ אין ממש נדמה למטה כי השער החמשים כיון שהוא הממוצע בין אין ליש א״כ הוא למטה מבחי׳ אין ולגבי תחתונים בחי׳ יש והשגה נדמה שהוא למעלה דהיינו שהוא בחי׳ אין ממש.

ועכ״פ לפ״ז מבואר ששער החמשים הוא בחי׳ ממוצע בין אין ויש, וכן לפמ״ש בת״ז ובע״ח שם דשער החמשים הוא כתר עליון הרי נודע ג״כ דהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים כמ״ש בע״ח (שמ״א פ״ג) ועמ״ש בביאור ע״פ אני ה׳ אלקיכם דפ׳ ציצית בפי׳ היש הוי׳ בקרבנו אם אין (וע׳ באדר״ז דף רפ״ח ע״ב). והנה מבואר בע״ח שם שהממוצע כלול מב׳ הבחינות שהוא ממוצע ביניהם דהיינו שיש בכתר ב׳ בחי׳ הבחי׳ הא׳ הוא בחי׳ תחתון שבמאציל והבחי׳ הב׳ הוא שרש כל הנאצלים דהיינו שכולל כולם כאחד כו׳.

ועד״ז ג״כ בכל בחי׳ כתר יש ב׳ בחי׳ אלו כמו בכתר דז״א שנעשה מת״ת דאימא יש ג״כ ב׳ בחי׳ אלו הא׳ הוא נק׳ בחי׳ תחתונה שבעליון הב׳ נק׳ שרש וראש התחתון וזהו ענין ג׳ שלישים שיש בת״ת דאימא כו׳ וע׳ במ״ח בתחלתו מענין זה.

וכך ג״כ בענין שער החמשים שהוא הממוצע בין מ״ט שערי בינה. ובין מה שלמעלה מהבינה. וכמבואר שבו ועל ידו יתייחדו המ״ט שערי׳ במאצילן ב״ה שהוא גילוי אנכי מי שאנכי א״כ יש בו ב׳ הבחי׳ היינו הבחי׳ תחתונה שבו הוא הכולל כל המ״ט שערים כא׳. כענין מ״ש בע״ח דהבחי׳ שבכתר הנק׳ שורש הנאצלים יש בו שרש כל הי״ס בהעלם ודקות גדול שא״א לנאצל להיות יותר דקות ממנו.

ולמעלה מעלה ממהות המ״ט שערים שנמשכו אח״כ ממנו שהוא כענין המשכת הע״ס משרש הנאצלים, אמנם הבחי׳ העליונה שבשער החמשים דבינה אין שייך לומר בו שהוא שרש המ״ט שערים כי הוא למעלה לגמרי מגדר שערי בינה כי אינו בגדר הבנה והשגה.

וזהו ענין שיש בכתר בחי׳ תחתונה שבמאציל דלית מחשבה תפיסא ביה כלל הוא בחי׳ אנכי מי שאנכי, ומעתה יבואר ג״כ הא דלפעמים נזכר ששער החמשים אין בנו כח להמשיך כלל אלא שנמשך מאליו וממילא בחג השבועות.

וכאן נתבאר דספירת העומר הוא המשכת בחי' ומדרגת שער החמשים כו' והיינו כמשנ"ת במ"א בענין פי' קדושתי למעלה מקדושתכם שמה שיש בכחנו להמשיך ע"י אתעדל"ת בקיום המצות זהו מבחי' התחתונה שבכתר הנק' שורש הנאצלים וזהו ענין קדושתכם אשר קדשנו במצותיו, אבל הבחי' שבכתר שהוא בחי' תחתונה שבמאציל זה א"א לנו להמשיך וזהו ענין קדושתי למעלה מקדושתכם כלומר שזה נמשך אח"כ מלמעלה בתורת מתנה כו' ואפשר שעד"ז ג"כ יש לפרש מה שאומרים בשבת ויו"ט קדשנו במצותיך אע"פ שאומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו כו'.

וכמ"כ בענין ספה"ע וחג השבועות, דאף לפמ"ש כאן דאפשר שע"י ספירת העומר אנו ממשיכים ג"כ גם מבחי' שער החמשים אכן זהו רק הבחינה תחתונה שבו היינו הבחי' שבו הכולל המ"ט שערים וזה ממשיכים מעט מעט בימי ספה"ע וזהו ענין היום שני ימים היום שלשה ימים כו', אבל הבחי' העליונה שבו שלמעלה משרש המ"ט שערים זה אין בכחנו להמשיך כלל אלא שלאחר שסופרין וממשיכין הבחינה הכוללת המ"ט שערים וזהו ענין היום מ"ט ימים כו' אזי ממילא ומאיליו מתגלה אח"כ בחג השבועות הבחינה העליונה שבו כו' שהוא ענין התגלות בחינה תחתונה שבמאציל. אמנם להבין איך שייך לומר דשער החמשים הוא הממוצע בין חכמה לבינה.

ולעליונים דהיינו לגבי חכמה עילאה נדמה שהוא למטה. והלא בתיקונים וע"ח אומר דשער החמשים הוא כתר עליון. אך כי בלא"ה צ"ל איך שייך לומר שהוא כתר עליון וגם הוא שער הנ' דבינה.

ובהרמ"ז בפ' בראשית שם ובפ' פנחס דרנ"ג משמע דמ"ש שהוא כתר עליון ר"ל כתר דז"א שנמשך לו מבחי' שער הנ' דבינה ממש. וא"כ לפ"ז שייך ג"כ לומר ששער זה החמשים הוא ממוצע בין חו"ב. אמנם גם לפי פשט לשון התיקונים דר"ל כתר עליון ממש עכ"ז יתכן לומר שהוא ממוצע בין חכמה שהיא בחי' אין לבחי' בינה ע"פ מ"ש בספר עמק המלך שער ט' דבחי' אין הוא חכמה והוא למעלה מבחי' אריך שהיא בחי' בינה כו' וכן הוא בביאור האדרא מהאריז"ל גבי ההוא ארחא אתפרשא לתרי"ג אורחין דאורייתא. (באדרא דקכ"ט א') וז"ל ודע שגלגלתא זאת המקיף את המוח הוא בינה שהוא היכל לחכמה כו'. א"כ שפיר י"ל דשער החמשים דבינה הוא הממוצע בין אין לבחי' בינה ועמ"ש עוד בענין אין בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו. (עוד יש לתרץ מ"ש בתיקונים דכתר עליון איהו שלימו דחמשים שערי בינה והוא ע"פ משנ"ת בפ' לך לך שהתגלות עתיק הוא בבינה דוקא וזהו ענין ה' שנתוסף לאברהם להיות מאב רם שהוא ח"ע אברהם כו' וקרוב לזה תירץ בפרדס שם פ"ז). והנה ע"פ משנ"ת בשם

המגיד נ"ע דשער החמשים הוא הממוצע בין בינה שהיא בחי' יש לחכמה שהיא בחי' אין, יובן ענין ספה"ע שהוא מקציר שעורים עד קציר חטים. כי הנה ענין שעורה שעור ה' שהוא ענין השגת הנפש לכל חד לפום שיעורא דיליה הנה שורש המשכה זו מבחי' בינה. אבל חטה שהוא ענין המשכת הדעת הנעלם שלמעלה מן הדעת המושג ומובן זהו בחי' חכמה וכמבואר במ"א (בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו) ענין מוחין דאבא שהוא למעלה מעלה ממוחין דאימא. והממוצע ביניהם הוא שער החמשים דבינה וזהו ענין ספירת העומר שהוא המשכת שער החמשים לבחי' שעורה כו' ע"ד הנ"ל. והנה ע"פ האמור שבספה"ע ממשיכים ג"כ משער החמשים והמשכה זו היא למ"ט שערי בינה ממש לקשרם ולחברם לשער החמשים הממוצע כו'. עפ"ז י"ל דזהו ענין מ"ט תיבות שבמזמור אלקים יחננו ומ"ט אותיות שבפסוק ישמחו. היינו שרומזים למ"ט שערי בינה ולמ"ט בחי' אלו הכלולים בשער החמשים שממשיכים ע"י ספה"ע ממ"ט בחי' שבשער הנ' אל מ"ט שע"ב כדי להעלותן למקורן ושרשן ולייחדן במאצילן ב"ה (בספר ע"ה ש"ז פ"ה איתא דחטה הוא בחכמה דעולם התהו ושעורה בבינה. ומחו"ב הנז' נעשה אח"כ בעולם התיקון בחי' אין ואריך אנפין כו'):

פרק יד

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו שנא' (תלים סי' ק"ג כ') ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע. (בגמרא פ"ט דשבת דפ"ח סע"א). להבין ענין זה צריך מתחלה להבין ענין מתן תורה והלא כבר קיים אברהם אבינו ע"ה את כל התורה עד שלא ניתנה כמ"ש וישמור משמרתי מצותי חקותי ותורתי, ופרט ד' דברים משמרתי אלו מצות ל"ת. מצותי אלו מצות עשה וחקותי ותורתי אלו בחי' פנימיות של מצות עשה ולא תעשה.

וכמ"ש למען אשר יצוה את בניו וגו' והרי היתה התורה ירושה להם מאבותיהם. וגם להבין ענין ירידת ה' על הר סיני בקולות וברקים בעשרת הדברות ועל כל דבור ודבור פרחה נשמתן ומה כתיב בהון לא תרצח לא תנאף וגו'. שהם דברים פשוטים שגם שכל אנושי מחייבן. ויובן כל זה בהקדים מה שכתוב במשנה תורה אחר עשרת הדברות כי ישאלך בנך מחר לאמר. מה העדות וגו'. ואמרת לבנך וגו'. ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' וגו'. והוא שאלת בן חכם כמ"ש בירושלמי (פרק ערבי פסחים ה"ד) בהיות כי הנה כלל כל המצות לא שייך אל הנשמה רק בהיותה מלובשת תוך הגוף הגשמי אשר מצאהו רעות רבות ועליו שייך הציווי סור מרע שהגוף נמשך

אחריו ועשה טוב בקיום מצות עשה המצות מעשיות בגשמיות כמו ציצית ותפילין ושופר וסוכה ולולב ודומיהן. משא"כ הנשמה לעצמה בטרם ירידתה לעוה"ז להתלבש בגוף לא היתה צריכה לכך וא"כ למה זה ירדה הנשמה כל כך להתלבש בגוף גשמי בשביל קיום מצות מעשיות ומה יתרון לה בכל עמלה, וע"ז תירץ לנו הכתוב כי תכלית כל המצות כדי ליראה את ה' וגו'. וביאור הענין הנה כתיב לך ה' הגדולה וגו' (בד"ה א' כ"ט) כי מה שהקב"ה נק' גדול כמ"ש גדול ה' ומהולל מאד אמרו רז"ל אימתי נקרא גדול כשהוא בעיר אלקינו פי' כי מה שנקרא גדול על שם גדולתו שמתפשט מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין להוות מאין ליש כל הנאצלים והנבראים וכו' ולהחיותם ולקיימם כדכתיב אתה עשית את השמים וגו' ואתה מחיה את כולם וכמה רבוא רבבות עולמות תלוי במאמרו. כמ"ש היש מספר לגדודיו וגו'. הנה מדת גדולה זו אינה נחשבת ואינה נקראת בשם גדולה כלל אלא בהתהוות כח הפועל בנפעל ע"י עשרה מאמרות בצירופי אותיות כמ"ש במ"א (וזשארז"ל פ"ט דברכות דנ"ח סע"א לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית). והנה האותיות נקראין אבנים והצירופים נקראו בתים כמ"ש בספר יצירה שני אבנים בונות שתי בתים וכלליות כל הצירופים נקרא בשם עיר (ועמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן בענין פי' כעיר שחוברה לה יחדו י"ל דהיינו צירופי אותיות המחשבה המהווה עלמין סתימין וצירופי אותיות הדבור המהוה עלמין דאתגליין). וזהו אימתי נקרא גדול כשהוא בעיר אלקינו. אבל לגבי קוב"ה בכבודו ובעצמו אינו נקרא בשם גדול כלל כי אני ה' לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא העולם כו' ובמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי נשגב שמו לבדו רק הודו על ארץ ושמים בחי' הוד וזיו לבד שמתגלה בחי' מציאת התפשטותו ולא מהותו כי ולגדולתו אין חקר כתיב. וזהו לך ה' הגדולה שמדת גדולה זו בטל אליך ואינה עולה בשם כלל, (וזהו לך הוי' הגדולה שלהיות התהוות בחי' גדולה זהו ע"י שם הוי' דהיינו יו"ד צמצום כו' ולכן בחי' גדולה זו כלא חשיבא לגבי עצמותו ית' ובחי' אין ממש. וע"ד שנתבאר בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בפי' שהבריאה נק' יש מאין. שנמשך ונתהוה מהארה בעלמא שהיא בחי' אין וכלא חשיבא אצלו ית' וכמ"ש לקמן אות ג' שאצלו ית' כל מה שלמעלה נקרא בחי' יש לגבי שלמטה הימנו כו' ע"כ גם בחי' הגדולה שבבחי' עיר אלקינו היינו הדבור עליון המהווה מאין ליש נקרא אין ממש ועמ"ש מענין לך ה' הגדולה בת"א פ' ויצא בד"ה וישכם לבן. ובפ' וארא בד"ה וידבר אלקים אל משה). (וע' עוד על פסוק זה ברבות ר"פ ואלה המשפטים. ובפ' במדבר פרשה א' דר"י ע"א זח"א בראשית דל"א סע"ב. ויחי דרמ"א סע"א. ח"ב פ' בא מ"ב סע"ב. ח"ג אמור פ"ט א' צ"ב א'. נשא קל"ז ב'. האזינו דרצ"ה

סע"א). וכמשל דבור האדם שבטל לגבי מקור חוצבו שהוא הבל הלב כך כביכול עד"מ הנה כתיב דבר מלך שלטון שבחינת גדולה והתפשטות זו נקרא בשם דבור שכמו הדבור של האדם אינו אלא לזולתו כך גדולה והתפשטות זו אינו אלא להוות כל הנמצאים וכו' וכשם שאין ערך דבור אחד של אדם לגבי מדותיו ומכ"ש לגבי השכל. כך אין ערך מדת גדולה זו שהיא רק התפשטות מב' אותיות משמו של הקב"ה כמ"ש ביי"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא עוה"ב ובה' עוה"ז וכמו שהיא במדת גדולתו יתי כך הוא בכל מדותיו כי כל בשמים ובארץ כתיב שהכל בטלים אצלו יתי. (ועיין מענין כי כל בשמים ובארץ ברבות ר"פ תרומה. זח"ב משפטים קט"ז א' נשא קמ"ח א'. שלח קס"ח ב'. פנחס דרנ"ז סע"א. וז"ש ברבות ריש קהלת ע"פ הבל הבלים ששבעה הבלים שאמר קהלת כנגד שבעת ימי בראשית כו' ע"ש שהם בחי' ז' מדות הנ"ל שהם רק בחי' הבל והארה בעלמא שאין נוגע כלל למהותו ועצמותו יתי. וע' מזה בזח"ג תזריע דמ"ז ב'). וכך הוא בבחי' חכמתו ובינתו יתי שאפילו בחי' חכמה עילאה קמיה יתי כלא ממש נחשב אלא שכך עלה ברצונו להמשיך אור א"ס ב"ה בעשר ספירות שתהיינה בחי' חכמה ובינה כו'. וכמאמר רז"ל בראשית נמי מאמר הוא שראשית הגילוי הוא בחי' חכמה ג"כ אינה אלא בחי' מאמר ועשיה כי מאמר ועשיה הכל אחד כמאמר ברוך אומר ועושה. והנה כתיב ה' בחכמה יסד ארץ פי' שבחי' ארץ היא בחי' דבר ה' דעשרה מאמרות שנברא העולם יסודו של בחינת הדבור הוא בחכמה (עמ"ש מזה באג"ה ע"פ ארץ אשר כו' עיני ה' כו' וע"פ ויעש דוד שם) כמו ע"ד משל באדם הגשמי שצרופי האותיות הם מחכמה שהרי התינוק כל זמן שאין בו דעת לא יכול לדבר. וזהו בראשית ברא אלקים ות"י בחוכמתא. ואמרו רז"ל בראשית נמי מאמר הוא פי' כדי שיומשך דבר ה' למטה בתחתונים יהי אור וגו' יהי רקיע וגו'. הוצרך להיות ראשית הגילוי בחכמה בכללות.

ואח"כ נחלק לפרטיות בתשעה מאמרות אחרות ותרגם אונקלוס בראשית בקדמין רומז על בחינה יותר עליונה שהוא ענין קדמות השכל מחשבה קדומה דהיינו בחי' רצון העליון מקור להיות בחי' חכמה ראשית הגילוי כי מה שהחכמה נקרא ראשית הוא בערך הנאצלים והנבראים וכו' משא"כ לפניו יתי הרי רם ונשא רבבות מדרגות כו' שאפילו שנקרא חכים ולא בחכמה ידיעה וכו' מ"מ הרי לית מחשבה תפיסא ביה ולא שייך לקרותו אפילו בשם זה כלל ועליו נאמר כולם בחכמה עשית שאפילו חכמה עילאה נחשבת כעשיה גשמיות לפניו.

וזהו סוף מעשה במחשבה תחלה. פי' מה שהוא ראשית הגילוי שהוא בחי' חכמה הוא סוף מעשה של הקב"ה ע"כ תרגם אונקלוס בראשית בקדמין שהוא מחשבה קדומה

להיות מקור לבחינת החכמה שתהיה ראשית הגילוי והוא בחינת רצון העליון והוא מקור התורה והמצות:

קיצור. ברישא עושי דברו והדר לשמוע. ענין מתן תורה. ועל כל דבור פרחה נשמתן. ענין ויצונו כו' ליראה את. שזה תכלית כל המצות ותכלית ירידת הנשמה לתוך הגוף. לך ה' הגדולה. אימתי גדול כשהוא בעיר. בחי' הדבור עליון אבל אצלו ית' גדולה זו כלא חשיב ונק' אין כי כל כו'. בראשית ח"ע נמי מאמר הוא. ות"א בקדמין בחי' רצון העליון מחשבה קדומה:

ב **והנה** כדי להיות צמצום זה וענוה זו לירד ולהתלבש בבחי' הדבור הנק' גדולה שזהו ירידה גדולה וכמארז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. פי' שאין לך ענוה עצומה יותר מההשפלה להתלבש בבחי' הגדולה כו' מאחר שהוא באמת כאין ואפס חשיבא אצלו ית' וכנ"ל בענין הבל הבלים כו'. הנה הוא ע"י תורה ומצות וכמארז"ל ע"פ בראשית ברא בשביל התורה שנקרא ראשית כו' גם כמאמר הספרי פ' האזינו אחד משלשה קנינים שקנה הקב"ה בעולמו תורה קנין אחד כו' שהקנין מורה על דבר שהוא יקר ביותר (וכמ"ש במ"א). והנה המצות נזכר בזהר שרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברין דמלכא. פי' כמו דרך משל אבר שהוא בשר וגידין ועצמות שהם בחי' כלי והאור והחיות מתפשט בתוכן וכללותן נקרא בשם אבר כך המצות הם כלים לרצונו ית' שבהם ועל ידם מתפשט אור וחיות רצון העליון ית' מסובב כל עלמין להיות בחינת ממכ"ע בבחי' גילוי בתחתונים ע"ד שיתבאר (לקמן אות ג') בפי' ליראה את ה' והיינו ע"י ישראל עושי המצוה כמ"ש אשר קדשנו במצותיו כו' (ועמ"ש בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גבי כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם). והנה התורה היא בחי' הדם היא הנפש שהוא הוא הממשיך רוח חיים באברים מן הנפש עצמה והוא מקור חיות הנפש באברים (עיין לקמן בשיר השירים בד"ה לסוסתי ברכבי בדרוש השני) כך הוא ענין התורה שהיא נותנת חיים לבחי' המצות עצמן. וזהו זאת התורה אדם א' ד"ם שהן הם פירושי המצות ופרטי הלכותיהן איך שתהיה המצוה כתיקונה, ובזה יובן מארז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה שנאמר זאת התורה לעולה וכו', ואמרו על פסוק ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אלו תלמידי חכמים וכו' ולמה תהיה א"כ מעלת התורה זו עדיפא מהמצות עצמן שאינם נוהגות אלא בזמן שבית המקדש היה קיים דוקא במקום מזבח ותלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום ובכל זמן מעלה עליהם הכתוב וכו' וכן בשארי מצות התורה יש מהן שתלוין בזמן כמו שבת שופר סוכה ולולב אין נוהגין אלא בזמן. אבל שלא בזמנן לאו מצוה היא כלל. משא"כ ת"ת שהוא מצוה בכל זמן

לעסוק בדברי תורה ואפילו בהלכות שבת וסוכה וכו'. אלא הענין הוא כנ"ל שהתורה היא בחי' הדם הממשיך חיות לכל האברין בשוה בכללותן. משא"כ המצות שהם אברין דמלכא עד"מ יש בהן התחלקות עת וזמן כמ"ש לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים פי' שהמצות אע"פ שהן חפץ ורצון ה' יש בהן עת וזמן לפי שהם תחת השמים פי' שהם למטה מבחינת התורה הנק' שמים לפי שהמצות הם התגלות המשכות הרצון להאיר אור א"ס ב"ה באיזה בחינה. כמו עד"מ לעשות סוכה וכו' שהוא התגלות אור א"ס ב"ה בבחינה עליונה ומדרגה עליונה מאורות עליונים מפני שכך עלה ברצונו והתורה היא התנהגות באיזה אופן תהיה ההתגלות הזאת כמו עד"מ בסוכה שתהיה דוקא ז' על ז' טפחים ושלא תהיה סככה מדבר המקבל טומאה וכיוצא בהן הרבה פרטי דינין באיזה אופן דוקא יהיה המשכות הרצון ואז דוקא יהיה שורה ומתגלה אור א"ס ב"ה בבחינה זו עד"מ בעל הבית מסדר בביתו שכלי פלוני יעמוד במקום פלוני וכלי פלוני במקום פלוני. וכך הוא ענין בחי' התורה שנעשה כמו בעל הבית לעסק המצות ולכן נמשלו המצות להיות נקראים בשם אברים דמלכא שהחיות המתפשט בתוכן הוא לחלוחית המגדלם לבד בבחי' קרירות משא"כ התורה נמשלה לדם בחי' אדם א' ד"ם שהדם הוא הנפש והוא הוא הממשיך עיקר החיות ורוח החיים אשר בקרבו ולא בבחי' הגדלה לבד ולכן היא למעלה מבחינת מקום וזמן.

וזהו זאת התורה אדם פי' האדם שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם בחי' אדמה לעליון בחי' סוכ"ע למעלה מבחי' מקום וזמן. וכמ"ש הנה מקום אתי וגו' שלגבי החיות מעלה ומטה שוין כמו שאנו רואים בחוש שהדם הוא הנפש המתפשט בתוכם להגדילן נעשה כמוהם והיו לבשר אחד ממש ויש בהם התחלקות האברים ולכן הם נתונים תחת הזמן והמקום אבל התורה שאינה בבחי' התגלות המשכות הרצון בלבד רק בחי' התגלות הנהגות הרצון כנ"ל, והרי היא ממשכת הנהגות הרצון העליון לתוך הרצון המתפשט בתוך המצות הרי מקור המשכה זו נק' בחי' רעוא דכל רעוין שאינה בגדר מקום וזמן כלל (ולכן ארז"ל ע"פ וכל חפצים לא ישוו בה אפילו חפצי שמים כו') (ועמ"ש ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ובקולו תשמעו ומ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר):

קיצור. ענין בראשית בשביל התורה, וענין רמ"ח אברי דמלכא עת לכל חפץ. וענין התורה שנק' אדם. וכל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה. וכל חפצים לא ישוו בה):

ג **והנה** תכלית ענין התורה והמצות בהמשכת גילוי רצונו למטה הוא שהכתוב אומר ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' וכו' דהנה כתיב יראו את ה' קדושיו. וצ"ל מהו קדושיו דוקא הלא כתיב ייראו מה' כל הארץ. אך הענין כנודע מ"ש

במ״א על פסוק כי לא מחשבותי מחשבותיכם שלפניו יתʼ כל מה שלמעלה נקʼ בחיʼ יש לגבי שלמטה הימנו כמ״ש להנחיל אוהבי יש משא״כ ממטה למעלה כל מה שלמטה הוא מושג ונראה לעין כל בשר נקʼ יש לגבי שלמעלה הימנו שנקʼ אין. שאינו מושג ונראה.

וזהו עיקר המשכה של גילוי רצונו יתʼ למטה להיות ממטה למעלה שוה כמו מלמעלה למטה, וכמו שמלמעלה למטה הכל בטל לפניו יתʼ וכאין ואפס ממש כמ״ש לך הʼ הגדולה וגוʼ וקמיה כולא כלא חשיב ממש כך יהיה בבחיʼ גילוי ממטה למעלה וראו כל בשר יחדיו וגוʼ ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד הʼ וגוʼ להיות בטל אליו יתʼ ועד״ז הוא ההפרש בין מ״ש ייראו מהʼ כל הארץ שהיא יראה תתאה כמו שנדמה לנו שלמטה היש. אבל פיʼ יראו את הʼ היינו שיהיה בחיʼ את הטפל לשם הויʼ דהיינו ביטול ממש כמו שלמעלה היש ולמטה כלא חשיבא וזהו כי אין מחסור ליראיו שיהיה בבחיʼ אין וביטול ועי״ז אין מחסור כוʼ.

ובחיʼ יראה עילאה זו נמשך ע״י עסק התורה שע״ז אמרו אם אין חכמה אין יראה וכמ״ש לקמן בד״ה וידבר אלקים כוʼ אנכי הויʼ. וזהו יראו את הʼ קדושיו שבחיʼ יראה זו נמשך ע״י אשר קדשנו במצותיו וזהו ויצונו כוʼ ליראה את הʼ דוקא. ובחיʼ יראה גדולה זו בבחיʼ גילוי רצון זה בגילוי רב ועצום היה בשעת מתן תורה (עמ״ש לקמן סד״ה וידבר אלקים את כל הדברים בשם הרבות יתרו פכ״ט בענין אריה שאג מי לא ייראʼ דקאי על מתן תורה) על הר סיני בקולות וברקים ועל כל דבור פרחה נשמתן עד שאמרו רז״ל שפסקה זוהמתן אל תקרא חרות אלא חירות ממלאך המות ושיעבוד עד חטא העגל כוʼ. (ועיʼ מענין חרות על הלוחות פ״ה דעירובין דנ״ד סע״א. ובפ״ו דאבות רבות פʼ משפטים ר״פ ל״ב. כי תשא פמ״א קנ״ו בʼ. ס״פ מ״ז קס״א ג״ד. פקודי פנ״א קס״ג דʼ. מצורע פי״ח קפ״ה בʼ. נשא פ״י דר״מ ע״א. פי״ג רנ״ד אʼ. בקרבן ישׁשכר. שלח לך פט״ז רס״ז דʼ. זח״ב יתרו פ״ד משפטים קי״ד אʼ תצוה קפ״ג אʼ בשלח מ״ה בʼ. ח״א בראשית דל״ז סע״ב חיי שרה קל״א בʼ ויקרא ד״ו ע״ב). ועל כן הוצרך לעבודתנו מעט מעט כוʼ וכמ״ש מעט מעט אגרשנו וגוʼ. וזהו יתרון מעלת נתינת התורה לישראל בשעת מתן תורה. הגם כי האבות ג״כ קיימו התורה הנה כתיב באברהם וישמור משמרתי שנקʼ משמרת מצותי שלא נתנה עדיין להאיר על הארץ בגילוי רב ועצום כבשעת מתן תורה (ועʼ מענין עקב אשר שמע כוʼ בשמות רבה ר״פ אʼ. ויקרא סוף פʼ בʼ שה״ש רבה בפסוק חכו ממתקים בגמרא יומא כ״ח בʼ נדרים ל״ב אʼ שלהי קדושין פ״ב אʼ ועמ״ש מזה בד״ה משה ידבר). ובא הדבור לא תרצח וגוʼ שיומשך חיות גילוי רצונו יתʼ למטה אפילו בענינים אלו בשמירת לא

תעשה זו. ועניין לא תרצח כי הנה כתיב שופך דם האדם באדם כי זה לעומת זה עשה אלהים אדם בליעל הוא היצה"ר נגד אדם דקדושה.

והנה ישראל עלו במחשבה ולכן הם גורמים ע"י חטאם במעשה דבור ומחשבה בחי' שפיכת דם וחיות אדם דקדושה באדם דקליפה. וכן עד"ז בשאר עבירות לא תנאף שלא יגרמו שפע לבטלה לחיצונים. וכן לא תגנוב וגו' שהוא ע"י שמירת וזהירת מצביעות ופניות כו'.

והנה בשעת מתן תורה הדבור בעצמו גוזר אומר לא תרצח פי' לשון עתיד שלא תהיה בחי' זו נראית לעולם. כי העתיד והציווי שניהם משמשין בלשון אחד אבל לאחר החטא שהוצרך לעבודתנו הוא ע"י דבורינו שאנו מדברים דברי תורה ממשיכין מעט מעט מרצונו העליון כמ"ש ואשים דברי בפיך וע"ז יתמו חטאים מן הארץ. והנה התורה שבכתב היא עץ חיים למחזיקים בה ותורה שבעל פה נקרא בזהר אילן דטוב ורע שבו מפרידין הטוב מן הרע (וכמשנ"ת באריכות באגה"ק ד"ה ברי"מ פ' נשא והמשכילים יזהירו). כמו עד"מ בשעה שלומדין אלו טריפות בבהמה כו' ואלו כשרות כו'. נעשה בירור והבדלה בין הטמא לטהור ויתפרדו כל פועלי און כהמס דונג מפני אש וגו' עד ימות המשיח שיעביר רוח הטומאה מן הארץ וכתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד ולמהוי אחד באחד וזהו מצות ראיה יראה כל זכורך כדרך שבא לראות כך וכו' (רפ"ק דחגיגה). פי' כשם שמלמעלה למטה קמיה כולא כלא חשיב כך הוא מלמטה למעלה כנ"ל. וזהו כי עין בעין יראו שיהיה ראיית העין שלמטה שוה ומכוון לראיית העין שלמעלה ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול גבי לעשות הישר בעיני ה' אך עכשיו בזמן שאין בית המקדש קיים אומרים ואין אנו יכולים לראות ולהשתחוות כו'.

והיינו מפני חטאינו כו'. כי עונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלהיכם פי' שעון עושה הבדל והפרש בין ראיית עין שלכם לבין ראיית עין אלהיכם שעי"ז קוב"ה סליק לעילא ונהר יחרב ויבש יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני וכו' שאפילו בבחי' בית ראשון בחי' בראשית נמי מאמר הוא בחי' חכמה יחרב ויסתלק בחי' המשכת גילוי אלהות ית' ומכ"ש שיבש בבית שני שהוא בחי' גילוי המדות שבלבבו (ועיין מענין זה בזהר בראשית ד"ו ע"ב ודכ"ו ע"א ובפי' שמות ד"ט ע"ב) והדבר תלוי בתשובה (עמ"ש ע"פ כי ההרים ימושו) שע"י התשובה ומעשים טובים יתגלה האור כי טוב והיינו ע"י מרירות נפשו בהיותו ממארי דחושבנא כמו שהיה במצרים כמ"ש וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו'. ואזי זכו ותעל שועתם אל ה':

קיצור. שתכלית ענין התורה והמצות ליראה את ה' יראו את ה' קדושיו. והיינו הגילוי כמו שלמעלה היש ולמטה כאין ואפס ממש וכנ"ל בפי' לך ה' הגדולה. וגילוי זה היה בשעת מ"ת. וזהו היתרון על קיים אברהם כו'. לא תרצח לא תנאף. ל' ציווי ול' הבטחה. ועכשיו הבירור ע"י דבור התורה וזהו כדרך שבא לראות. ואין אנו יכולים כו' וענין תשובה:

ד **והנה** בחי' ראיה זו וביטול זה הוא נקרא לשמוע בקול דברו בחי' שום תשים עליך מלך וגו' לשמוע בקולו ולדבקה בו וליבטל אליו ית' (וזהו פי' לשמוע בקול דברו. דברו ממש ע"ד מ"ש לע"ל וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר היינו ולא יכנף עוד מוריך שלא יהיה עוד לבושים המסתירים על הדבור עליון להיות נראה העולם ליש ודבר נפרד כי אם יראו הכל איך שדבר ה' הוא המהוה ומחיה וכולא קמיה כאין ואפס ממש וכמ"ש בסש"ב פ"כ וכ"א ועמ"ש מזה סד"ה והניף ידו על הנהר. וזהו פי' לשמוע בקול דברו דגבי מתן תורה. ופי' בקול דברו יובן ע"ד מ"ש בד"ה כי תשמע בקול ומשם יובן איך שגם עכשיו שייך בחי' זו ע"י עסק התורה וכמ"ש בענין אם אין חכמה אין יראה כו' כנ"ל). אך צריך להקדים לזה להיות בחי' עושי דברו כי הנה מלכותך מלכות כל עולמים כתיב שכל העולמות עליונים ותחתונים קיומם והתהוותם מאין ליש הוא מבחי' מלכותו ית'. ולכאורה א"כ איך יתכן להיות מלך שמו נקרא עליהם. אבל הענין שע"י תורה ומצות ממשיכין בחינת רצון העליון להיות מלך שמו נקרא וזהו קדשנו במצותיו. וזהו ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם פי' שיברך וימשיך בחי' אתה בחי' חסד להיות מלך העולם ע"י שהוי' אלהינו ואנחנו בטלים אליו וקדשנו במצותיו (ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה תקעו בחודש שופר וסד"ה ביום השמיני שלח. וזהו ענין עושי דברו וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך שבונים מדת מלכותו ית' ע"י שממשיכים רצון העליון ב"ה להיות גילוי מלכותו ית'), והנה הכח הזה שניתן לבנ"י עם קרובו להיות הגורם להמשיך רצונו ית' הוא ע"י שגילה רז זה לבני שכל אחד מישראל יש לו בהסתר ובהעלם האהבה המסותרת לה' וצריך להוציאה מהעלם אל הגילוי ביגיעת נפש וביגיעת בשר כמו שהיה במצרים וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו' ואמרו בזהר בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא שע"י עסק התורה בעיון ובעומק.

ועד"ז נתקן לנו התפלה למסור נפשו באחד והעיקר למסור הרצון להיות ביטול הרצון מפני רצונו ית' בסור מרע ועשה טוב וקדש עצמך במותר לך וכן בעסק התורה יותר מרגילותו כי העסק התורה אשר לפי הרגילות הוא דרך הטבע והוא כמצות אנשים מלומדה וע"ז אי אפשר לעורר המשכת הרצון העליון שהוא נקרא טמירא דכל טמירין

(ע' בזח"ב ס"פ יתרו דף פ"ט ע"א) אלא ע"י התעוררות מקרב איש ולב עמוק למעלה מהטבע שע"ז יצא מנרתיקו מהעלם אל הגילוי ולכן עתה בזמן שאין בהמ"ק חובה עלינו מצות התפלה שבשעת התפלה כל בעל נפש יתלהב בנפשו לעורר לבבו להי' שע"ז יוכל אח"כ להמשיך הרצון העליון ע"י עסק התורה אלא א"כ מי שתורתו אומנתו דנשמתי' אחידא בי' להיטא בי' כמ"ש במ"א שהוא פטור מתפלה מפני שא"צ הכנה לעורר לבבו כו' כמ"ש במ"א.

וזהו בחי' תשובה ובמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד דמשכין בחילא יתיר מהעלם אל הגילוי. וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי עולם הבא לפי שבחי' עוה"ב הוא מה שנהנין מזיו השכינה דהיינו בבחי' מה שהוא בחי' גילוי ההתפשטות משא"כ ע"י הבעל תשובה נמשך ממקורא דכולא טמירא דכל טמירין כנ"ל והיינו ע"י דאתכפיא הסט"א ואתהפכת חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא כי הנה החשך יכסה ארץ שלא יאיר בגילוי רב למטה כמו למעלה כנ"ל. אלא לפי סדר ההשתלשלות והתלבשות בכיסוים רבים וא"כ גילויו למטה לפי ערך המקבלים. משא"כ כד אתכפיא סט"א וכו' אזי למעלה ולמטה שוין. כמ"ש כי עין בעין יראו וגו' וכתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד למהוי אחד באחד כנ"ל וזהו בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע שבחי' נעשה שהוא ענין המשכת רצונו יתי להיות מלך העולם ע"י מעשה המצות אשר קדשנו במצותיו הוא תחלה לבחי' נשמע שהוא בחי' ביטול במציאות אליו יתי שבחי' נשמע נמשך מבחי' נעשה כנ"ל (ועיין במדרש פי' ויקרא רבה ר"פ א' וס"פ ה' מענין גבורי כח עושי דברו. ועיין בזח"ג פ' בלק דקצ"א ע"א מענין זה ובפי' לך לך ד"צ ע"א) והיינו ע"י שגילה רז זה לבני כו' שהוא ע"י יגיעת נפש ויגיעת בשר להוציא מהעלם אל הגילוי כנ"ל ובאתערותא דלתתא אתעדל"ע לעורר המשכת רצון העליון בחינת טמירא דכל טמירין כנ"ל ועיין בפי' בהר דק"ח ע"ב ברחימו דלבייהו לאתקרבא לקוב"ה אקדימו עשיה לשמיעה.

וכמ"ש במ"א. ועיין בד"ה יביאו לבוש מלכות. ועיין מ"ש מענין בשעה שהקדימו ישראל נעשה בד"ה צאינה וראינה. לא זז מחבבה ואפשר לומר פי' שהקדימו נעשה היינו שבחינת ביטול דנעשה להיות בטל לבעל הרצון. הוא עולה לבחי' מחשבה קדומה הנקרא בקדמין ברא שהוא למעלה מבחי' חכמה והוא מקור התורה והמצות כמבואר למעלה. ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בענין פי' וקדם צרתני:

קיצור. (ובחי' ביטול זה נק' לשמוע בקול דברו וצריך להקדים להיות עושי דברו להמשיך הרצון בהדבור עליון והיינו ע"י גילוי אהבה המסותרת בחי' ביטול רצון שע"ז מעורר

גילוי רצון העליון ולכן יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז כו' שע"ז ממשיך מלמעלה מסדר ההשתלשלות להיות הגילוי למטה כמו למעלה, וזהו ענין שהקדימו נעשה לנשמע. שבחי' נשמע נמשך מבחי' נעשה שעולה לבחי' רצון העליון בחי' בקדמין ברא):

ה **וביאור** הענין ע"פ מ"ש ברבות ר"פ ויקרא או שמא משוי שקשה לס"ר נוח לאחד כו' אם יוספים אנחנו לשמוע כו' ומשה שומע כו' וע"ש שעד"ז פי' גבורי כח כו' לשמוע כו' ע"ש.

והענין דמבואר במ"א פ' מטות ע"פ לאמר זה הדבר כו' ענין משה נתנבא בזה כו' גילוי קדש העליון משא"כ בחי' כה כדמותנו כו' ע"ש. וזה היה הגילוי במתן תורה וזה הי' קשה לס"ר נשמות לקבל כי גילוי אור א"ס עד"ז מאיר רק בחכמה עילאה שמשם בחי' משה כי חכמה כח מה והוא מ"ש במשה ונחנו מ"ה. משא"כ בס"ר נשמות ששרשן מו"ק שהן המדות שלמטה מבחי' חכמה.

ולכן פרחה נשמתן כמ"ש נפשי יצאה בדברו וכמ"ש ברבות בשה"ש ע"פ חכו ממתקים. כי גילוי בחי' זו זהו כמו שלמעלה היש ולמטה בחי' אין ואפס ממש ועיין מזה בסש"ב ר"פ ל"ד וס"פ ל"ו. שעיקר גילוי זה הוא בחכמה עילאה כמש"ש פל"ה בהג"ה. וזהו הנקרא לשמוע בקול דברו, שרק משה יוכל לשמוע. ועמ"ש בד"ה בפי' כי תשמע בקול מפתחות הפנימי' כו' ובסידור בד"ה אדני שפתי תפתח בפי' בקול דברי אלקים חיים וע"פ קול דודי הנה זה בא מדלג כו'. והיינו ע"י שהי' בחי' גבורי כח. וע' בגמרא שבת פ"י (דצ"ב א') ופ"ד דנדרים (דל"ח ע"א) לפי שהיה בעל קומה עשר אמות דהיינו שמאיר בו עשר ספירות עליונות דאצילות שראשיתן היא חכמה עילאה. והיינו כי כח זהו בחי' חכמה כח מ"ה ומשם נמשך כח הביטול למס"נ. (ועמ"ש הרמ"ז פ' פנחס דף ר"כ בפי' העונה אישר"מ בכל כחו). והנה ע"י משה יוכלו נש"י לקבל לשמוע בקול דברו, וזהו ג"כ ע"י גבורי כח. והנה כח ב"פ יד זהו ענין שאו ידיכם קדש שמבואר בד"ה צאינה וראינה. וע"ז הם עושי דברו עושי לשון תיקון והיינו מ"ש ועתה יגדל נא כח אד' כמ"ש במ"א דהיינו שממשיכים גילוי אור א"ס סוכ"ע בהדבור עליון וזהו ענין העונה יהא שמיה רבא מברך והיינו ע"י בכל כחו גבורי כח כנ"ל וזהו ג"כ ענין שיעקב נתן לדוד כ"ח שנה משלו בחי' המשכת הכח בשם אד' כו'.

ונקרא בחי' זו מלאכיו גבורי כח. ע"ד שנתבאר בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י בפי' שרפים עומדים ממעל לו כו'. וע"כ נקראו מלאכיו גבורי כח גם ע"ד והחיות נושאות את הכסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם והם נושאים ומרוממים בחי' זו לאור א"ס עצמו

והכח בהם ע"י ששרשם מעולם התהו כמ"ש כ"ז בד"ה זכור ושמור בדבור אחד בת"א פ' יתרו ובפע"ח שער השבת גבי כתר יתנו לך כו' מלאכים פי' שחו"ב נק' מלאכים כו' ע"ש וע' במא"א אות מ' סס"א וכפשוטו גבורי כח כדפרש"י ספ"ק דקדושין (ד"מ ע"א) שלבש כח לכוף יצרו ע"ש. וזהו כמארז"ל (רפ"ד דאבות) איזהו גבור הכובש את יצרו. שנאמר טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר (במשלי ססי' ט"ז) והמכוון י"ל שעי"ז שכובש את היצה"ר שהוא מבחי' סיגי הגבורות וממתיקו שיהי' בטל ליצ"ט שהוא מבחי' אהבה וחסד עי"ז ממשיך המתקת הגבורות מבחי' ארך אפים ורב חסד כו' ועי"ז הוא עושי דברו שמתקן ובונה הדבור עליון שנק' עיר אלקינו שהוא מבחי' שם אלקי' ושם אד' והוא ממשיך בו הגדלת כח שם אד' כענין ועתה יגדל נא כח אד' כו' והיינו ע"י ה' ארך אפים כו'.

ועמ"ש לקמן בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון בפי' מקדש אדני כוננו ידיך כו' וזהו משארז"ל שלעתיד עתיד הקב"ה לקרוא לירושלים שם חדש. היינו מ"ש ושם העיר מיום הוי' שמה (סוף יחזקאל) כמבואר ברבות תולדות (פס"ה) ובמדרש איכה (דס"ח ע"ב ס"פ) על אלה אני בוכיה טבא למדינתא דשמה כשם מלכה כו' דכתיב ושם העיר מיום הוי' שמה (עיין שם) והיינו כי ירושלים הוא יראה שלם ועכשיו נקראת עיר אלקינו והאלקים עשה שייראו מלפניו. אכן לע"ל יהיו בבחי' יראו את הוי' בבחי' ביטול ממש ע"י ונגלה כבוד הוי' כו' כמבואר למעלה. וזהו ע"י העבודה עכשיו בבחי' גבורי כח שהם הם עושי דברו כו'. ועי"ז יוכלו לשמוע בקול דברו ממש. מה שעכשיו נאמר זה רק במשה כו'. כנ"ל. וכמ"ש במדרש תהלים (סס"י י"ד) שלע"ל יתקיים מה שאמר משה ומי יתן כל עם ה' נביאים ומ"מ גם עתה בחי' זו בעבודה היינו ע"י עסק התורה שעי"ז הוא בחי' קול דברו ממש כמ"ש ואשים דברי בפיך וכתיב תען לשוני אמרתך כו' ועמ"ש בביאור ע"פ וידעת היום בסופו ע"פ מאמר הספרי שמתוך כך אתה מכיר כו' אך צריך להקדים לזה להיות גבורי כח עושי דברו כו':

פרק טו

ביאור על בשעה שהקדימו

הנה שרש ענין הנזכר לעיל בפי' סוף מעשה במחשבה תחלה שבחי' חכמה עילאה הוא סוף מעשה של הקב"ה. פי' כי סוף התלבשות רדל"א הוא בחכמה דאצילות כמ"ש בע"ח שער מ"ז פ"ג ושער ב' במה"ב פ"א פ"ג והובא בסש"ב פרק ל"ה בהג"ה והנה רדל"א שנמשך ממל' דא"ק זהו בחי' מאמר וכמ"ש בפע"ח בכוונת ברוך שאמר והיה העולם רדל"א. ומבואר לעיל דמאמר ועשייה הכל אחד וזהו סוף מעשה. פי' שסוף התלבשות

בחינת רדל"א הוא בחכמה הנק' מחשבה וזהו במחשבה תחלה. וע' במק"מ בפי' הזהר (בראשית ט"ו א') בתר ההיא נקודה לא אתיידע כלל כי אור א"ס אינו מתגלה רק בחכמה והחכמה מתפשט בתוך אימא וזו"נ כו' ע"ש:

וענין התורה והמצות. הנה כמיא דאשקי לאילנא היינו ה"ח דז"א המגדילים את הכלים ומהם שרש הרמ"ח מ"ע ושורש ההי"ח הוא מחיוורתא דגלגלתא ושרש שרשן הוא מחסד דעתיק ושס"ה ל"ת הן מה"ג דז"א ושרש שרשן מגבורה דעתיק. ושרש התורה הוא ממו"ס שמשם שרש השערות דגולגלתא שהם הלכות התורה (ועיין בע"ח שער א"א פ"ה) והנה גולגלתא הוא חיצוניות הכתר ומשם נמשכים המצות מהלבנונית שבין השערות וכשנמשכי' בכתר דז"א נעשי' תרי"ג ארחין כו' כמ"ש באדרא (דנשא דקכ"ט א') לתרי"ג ארחין דפליג בז"א. אבל התורה נמשכה ממו"ס שהוא בחי' פנימי' היינו חכמה שבכתר אשר החכמה היא בחי' פנימי' ובחכמה אתברירו לברר מהו מותר ומהו אסור והוא למעלה מן המצות שהם הכלים. כמשל בעל הבית שמצוה באיזה מקום יעמידו הכלי. הרי הוא מושל על הכלי ומעמידה במקום שהוא חפץ כמ"כ עד"מ מצות סוכה הוא ענין המשכת מקיפים דאימא.

ולימוד התורה איך ומה שתהיה הסוכה לא פחות מז"ט על ז"ט ולא למעלה מכ' ושאם לאו אינו מצוה כלל זהו הממשלה והציווי על המצוה והוא כמו בעה"ב שמצוה איך תעמיד הכלי כו' וזהו בוצינא דקרדוניתא קו המדה שמודד איך יהיה הבנין והוא מבחי' מו"ס שבו מלובש גבורה דעתיק והוא מאמר קו המדה וזהו ענין בראשית נמי מאמר הוא והיינו מאמר קו המדה.

ומשם הוא מקור התורה שמודד איך יהיו עשיית המצות. ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ כה תברכו כו' וזהו זאת התורה אדם כי הדם הוא הנפש משא"כ כמיא דאשקי לאילנא שמגדלם לבד כו' ואדם אדמה לעליון שהתורה ממשיך מבחי' רעוא דכל רעוין מחשבה הקדומה כו' ולכן מתן תורה בשבועות, כי הנה ג' רגלים פסח כנגד אברהם כמ"ש לושי ועשי עוגות ושבועות כנגד יצחק כי מ"ת בקול שופר נגד אילו של יצחק. ואברהם הוא חסד שמשם שרש המצות אברהם גימטריא רמ"ח. היינו רמ"ח פקודין רמ"ח אברים ועיין מזה בגמרא ספ"ג דנדרים (דל"ב ע"ב) וזהו שמתחלה נק' אברם ואח"כ ע"י המילה נוסף בו ה' היינו ה"ח שהם שרש המצות כמיא דאשקי לאילנא כנ"ל והם מתגלים ע"י המילה ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י ושם נתבאר ג"כ איך המצות הם בחי' מים. ויצחק הוא בחי' גבורה עילאה וגם יצחק לשון צחוק ותענוג כי שרשו מגבורה דעתיק ולכן בשבועות שהוא מבחי' יצחק הוא זמן מתן תורה שהיא ג"כ מבחינה זו אדם כו'

כנ"ל. ולכן בא בעשרת הדברות הדבור לא תרצח שלא להיות ח"ו שופך דם האדם באדם כו' כמבואר למעלה. וזהו ג"כ ענין ונהר יחרב ויבש יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני כו' כנ"ל. וזהו ענין שהראו לטיטוס שהיה דם מבצר ויוצא (כדאיתא בגיטין פרק הניזקין), דהיינו שמפני העונות והפשעים של ישראל גרמו שפיכת דם וחיות אדם דקדושה באדם דקליפה. לא תנאף. כי הנה מבואר בע"ח שער מ"ז ענין שארה כסותה ועונתה שארה הוא בחינת החיות הנמשך בתוך העולמות בבחי' פנימי' ע"ד אור פנימי.

וכסותה הוא בחי' אור מקיף. וכ"ז היינו מה שנמשך בסדר ההשתלשלות כמ"ש ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית דהיינו שמחדשם ומחיה ומהוה אותם שאל"כ יתבטלו כל העולמות, ועכ"ז התחדשות זו היינו לחדשם על דרך ואופן שהם. אך בחי' עונתה היינו המשכת אור חדש ממש מה שלא היה כלל בהשתלשלות העולמות כי אם נמשך אור חדש ונשמות חדשות ממש, ועל דרך מ"ש בהקדמת מהרנ"ש לפע"ח אז יוסיפו אור כו' ותהיה התוספת הזה מרובה על העיקר כו' והיינו המיוחס בספר הזהר בשם הזיווג כו' ע"ש, ועמש"ל בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה הטעם למה כינו ענין המשכת האור חדש הזה במשל זיווג ויחוד שהוא משל גשמי מאד ע"ש הטעם.

ועד"ז בשבת נמשך תוספת אורות שנותנים במתנה אור חדש שלא היה עדיין בהתהוות אבי"ע ולכן נק' שבת מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה. ולכן מתפללין תפלת מוספין על שם תוספת הקדושה.

ועיין בפע"ח שער הק"ש פ"ה ומשם יובן דבחי' שארה כסותה נמשך מחיצוניות דאו"א. ועונתה נמשך מבחינת פנימית וגם שהמשכה זו באה מלמעלה מעלה אור חדש כמש"ש ספי"א. וזהו האזהרה לא תנאף שלא ימשיך ח"ו בחי' המשכה זו לחיצונים.

וכן לא תגנוב שהוא ע"י שמירת מדמיונות שוא שלא ידמה בעצמו ששיבר התאוות רעות ובאמת שקר הוא כו', ומזה נמשך ג"כ הגניבה למעלה שהחיצונים גונבים מהקדושה כמ"ש בע"ח סוף שער האונאה כו' וגם כמ"ש במ"א בשם לקוטי הש"ס מהאריז"ל גבי ירדן שנוטל מזה ונותן לזה כו' ע"ש כנזכר בפי' שלח בד"ה ענין התכלת ועיין בפרש"י באיוב סי' ד' ע"פ ואלי דבר יגונב ובסנהדרין דפ"ט ע"ב, כי אם יראה לשבר התאוות באמת לאמיתו ועי"ז יומשך שלא יהיה הגניבה למעלה כו' [ועיין בזהר ס"פ יתרו ובמה דפסקא טעמא שרי למגנב דעתיה דרביה באורייתא ועיין בע"ח שער האונאה פרק שני רק גניבה ממש כו' וזהו ע"ד המבואר במ"א בענין גביע הכסף שהטמין יוסף באמתחת בנימין צדיק תחתון שבחי' גביע הכסף האהבה רבה ושמחת הנפש אינו של בנימין עצמו כי אם מבחינת יוסף]:

ב **והנה** ע"י קיום המצות ועסק התורה ע"ז הוא עושי דברו שבונים ומתקנים דבר ה' שהוא בחי' מלכות דאצילות להיות המאציל א"ס ב"ה מלך על עם כו' וע"ז אח"כ לשמוע בקול דברו. אך הכח הזה להיות עושי דברו בעובדא וברעותא דליבא תליא והיינו ע"י מי גילה לבני רז זה שהקדימו נעשה שע"י גילוי האהבה המסותרת לצאת מההסתר וההעלם אל הגילוי ע"ז ממשיכים מלמעלה ג"כ הגילוי מבחינת טמירא דכל טמירין. וזהו ההפרש בין ישראל שקבלו התורה בסיני ובין מה שהאבות קיימו את התורה והוא ע"ד משארז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד, ופי' הטעם בזהר (פ' חיי שרה דקכ"ט ע"ב) דאינון משכי עלייהו ברעותא דליבא יתיר ובחילא סגי כו' דהיינו שמוציאים נקודת הלב מההעלם יותר אל הגילוי מהצדיקים. והוא ענין בחילא סגי דהיינו בכח גדול וחזק מפנימית ועומק נקודת הלב שמתגלה בהם.

ולכן מעוררים ג"כ למעלה שיומשך ויתגלה מן טמירא דכל טמירין יותר. כי לפי האתערותא דלתתא כך אתערותא דלעילא. וז"ש גבי מתן תורה קול ה' בכח דהיינו לפי שהקדימו נעשה בבחי' גילוי הרז בחילא יתיר דהיינו בכח גדול וחזק מנקודת הלב והוא בחי' תשובה והיינו ע"י יציאת מצרים כו' לכן המשיכו ג"כ מלמעלה בעת מ"ת מההעלם יותר אל הגילוי יותר והיינו יותר ג"כ ממה שהמשיכו האבות שהיו בחינת צדיקים גמורים שההמשכות שהמשיכו הוא למעלה באצילות ולא ירד למטה כו' משא"כ ישראל המשיכו לשמוע בקול דברו שיומשך הגילוי למטה ושיהיה חרות על הלוחות כו' חירות מיניקת החיצונים כו' שהדבור גוזר ומבטיח לא תרצח דר"ל שלא יהיה עוד בחינה זו כו' וכמשנ"ת לעיל ופי' מי גילה לבני רז זה מי היינו בינה גילה לבני רז זה הוא יסוד אבא שאהבה המסותרת היא מבחי' ח"ע כמ"ש בבינונים פי"ח והתגלותה ע"י בינה התבוננות וזהו ענין נקודה בהיכלא. כמ"ש ע"פ ראה אנכי נותן כו' כי חו"ב תרין ריעין כו' [וע' בהרמ"ז פ' וירא (דצ"ח ע"א) גבי רזא סתימא איהו ור"פ חקת בפי' וברזא עילאה כו' וגם אפשר לומר דרז זה היינו החסדים המכוסים ביסוד אימא עמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י כחול הים אשר לא ימד ולא יספר. וז"ש במדרש רבה (וירא פ' מ"ט) סוד ה' ליראיו זו מילה והיינו משום שע"י המילה הוא התגלות החסדים המכוסים ביסוד אימא שהיא נק' סוד דהיינו האהבה המסותרת כו']. והנה ע"ז ניתן הכח להמשיך ג"כ מלמעלה גילוי רצון העליון להיות עושי דברו וע"ד שנת' בזהר (בלק דקצ"א ע"א) וע"ז אח"כ לשמוע בקול דברו. ופי' בקול י"ל ע"ד מ"ש ע"פ כי תשמע בקול דהיינו מה שבתוך הקול כו' וגילוי זה נמשך למטה ע"י דברו ע"ד מ"ש בזהר (ואתחנן דרס"א א') מלולא דדא מגו דא כו' ע"ש בפי' המק"מ ובפי' הרמ"ז. וזהו לשמוע בקול דברו ולכן

צ״ל תחלה עושי דברו וכמ״ש כי קרוב אליך הדבר כו׳ לעשותו דהיינו לעשות ולתקן בחי׳ הדבר להמשיך בו גילוי בחי׳ קול וע׳ בזהר ח״ב (ד״ג ע״ב ודי כ״ה ע״ב) מענין התחברות קול ודבור וגם להמשיך בו בחי׳ בקול כנ״ל וכענין מ״ש ע״פ ועתה יגדל נא כח אד׳ כו׳ והיינו ע״י תומ״צ רעדכ״ר כו׳ וזהו א״ת בניך אלא בוניך וע״ז אח״כ לשמוע בקול דברו כו׳:

ג **ופי׳** מי גילה לבני יש לפרש עפמ״ש מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי (בפ׳ ואתחנן ה׳ כ״ו). ועיין מזה ברבות ס״פ כי תבוא היה להם לומר אתה תן. וכ״ה בגמרא (דע״ז דף ד׳ ע״ב ודף ה׳ סע״א). והקשה מהרמ״א כי הלא ארז״ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ואיככה יוכלו לומר תן אתה. ומהרש״א בחי״א שם כתב וז״ל גם שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים מ״מ פשיטא דביד הקב״ה להטות לב בני אדם לטובה דכמה כתובים מורים על זה עכ״ל ועם כי דבריו מוכרחים שהרי אנו אומרים ויחד לבבינו לאהבה וליראה את שמך. וכמ״ש בתלים (סי׳ פ״ו י״א) יחד לבבי ליראה שמך ועיין בגמרא (פרק בתרא דסוכה דף נ״ב ע״ב) אלמלא שלשה מקראות כו׳ ע״ש. אך א״כ איך יתפרש מאמרם ז״ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ולכן צ״ל כמ״ש הבחיי כאן דפי׳ הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. היינו כי שמים נקראו המדות עליונות שבהן ועל ידן התנהגות העולמות שהן חסד וגבורה הנק׳ אש ומים וזהו ענין שמים. אבל יראת שמים אינו תולה בבחינות אלו. כ״א בבחיי שלמעלה מהמדות עליונות דלאו מכל אילין מדות איהו כלל.

ועז״נ מי יתן והיה לבבם כו׳ ע״ד מי יתן טהור מטמא כו׳ בחי׳ מי הוא א״ס ב״ה הסוכ״ע שאינו מושג כלל. והיינו כי למטה בבחיי שמים יש זה לעומת זה מדות הרעות דקליפה נגד מדות דקדושה. משא״כ לגבי א״ס ב״ה עצמו גם חושך לא יחשיך ממך כו׳ הרים כדונג נמסו כו׳. (ועיין בסש״ב ס״פ י״ט) וכעין זה פירשו מארז״ל בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא שהן המדות חו״ג כ״א במזלא תליא שהוא כתר כו׳. ואפשר לבאר הענין כי הנה בענין ידיעה ובחירה שהקב״ה יודע כל מה שיהיה.

וקודם שיהיה ידע שזה יהיה צדיק או רשע. ואעפ״כ אין ידיעה זו מכרחת הבחירה כמבואר בהרמב״ם פ״ה מהלכות תשובה והראב״ד שם פי׳ שאין ידיעתו גזירה כו׳. והענין כי הידיעה היא בדעת עליון שהוא בחי׳ הכתר מחשבה הקדומה שהוא מאיר רק בבחי׳ מקיף ועל כן אין האדם מתפעל ממנה להיות מכרחת מעשיו כמ״ש בביאור ע״פ את שבתותי תשמרו. משא״כ מבחי׳ המדות שמהם נמשך ההשפעה בפנימיות להאדם ועל בחי׳ זו אמרו שהמלאך שואל טפה זו מה תהא עליה חכם או טפש כו׳ ואילו רשע או

צדיק לא קאמר משום דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (פ"ב דנדה דט"ז ע"ב) דהיינו בידי שמים דוקא אין תלוי יראת שמים. וכש"כ המלאך שהוא מבחינת צבא השמים אין לו שליטה ע"ז. כי הידיעה מה שהקב"ה יודע שזה יהיה צדיק או רשע היא בבחי' גבוה מאד שלמעלה מהשתלשלות ונק' אור כללי שכולל כל השתלשלות העולמות במחשבה אחת כמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירא אחת ולא נמשך כלל משם ההמשכה בפנימיות אפילו במדות העליונות דאצילות הנק' שמים שבהם ועל ידם הקב"ה מנהיג עולמו.

ועמ"ש ע"פ האזינו השמים ואדברה כו' ולכן אין ידיעה זו מכרחת הבחירה כלל. כי אם הרשות נתונה לכל אדם. אכן זהו שכן יסד הקב"ה עולמו להיות דעת עליון בלתי מאיר כלל בבחי' פנימיות אפילו בבחי' המדות עליונות כדי שלא יכריח הבחירה. אבל אם היה רצון לפניו ב"ה להאיר ממנו איזו הארה בבחי' פנימיות. ע"ז ודאי יומשך היראה בבחי' פנימיות וע"ד אבל חרדה גדולה נפלה עליהם כו' משום דמזלייהו חזי.

וע"ז נאמר מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי. מי יתן דוקא הוא בחי' סתימו דכל סתימין ששם יש כח זה להמשיך בהם היראה. אע"פ שבידי שמים אין בחינה זו כנ"ל. וא"כ פי' מי יתן זהו ע"ד מארז"ל (פ"ק דברכות ד"ז סע"א) שהקב"ה מתפלל כו' יהי רצון כו' ופי' בספר שו"ס לתלמיד הרמב"ן ז"ל שהקב"ה נקרא כאן בחי' האור המאיר במדות העליונות והוא מצלי להמשיך הרצון ממקור הרחמים שלמעלה מעלה מהמדות כו' ע"ש. ועד"ז יש לפרש הפסוק מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה כו' (בקהלת סי' ג' כ"א) דלכאורה אינו מובן שהרי אח"כ אמר והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה ואיך אמר תחלה מי יודע כו'. אך הענין עפמ"ש ברבות ס"פ האזינו ואיני יודע להיכן נפשי הולכת כו' שנאמר מי יודע רוח כו' לכאורה תמוה שיסתפק מרבע"ה שמא נפשו כו' ועוד דאם ח"ו יורדת למטה בארץ א"כ מהו שאמר שתהא מונחת יפה. דלכאורה רוח הבהמה היורדת למטה לארץ אין לה קיום א"ו עכצ"ל דשמים וארץ אינן שמים וארץ גשמיים אלא הן זו"נ דאצילות שנקרא שמים וארץ. אשר ארץ היא בחינת מלכות כמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י. ועז"נ והארץ הדום רגלי וכתיב ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

והנה הנשמה כלולה מבי' הבחינות דשמים וארץ שהרי נולדו ע"י יחוד זו"נ ועיין בזח"א ויחי דרמ"ה סע"א תלת נשמתין אינון כו' אך יש נשמות עליונות שעיקר הנשמה מז"א הנק' שמים וקצת מהמל' הנקרא ארץ. וזהו ענין רוח האדם ויש להפך שעיקר נשמתם מבחי' מלכות שם ב"ן רוח הבהמה כו' וכמו המלאכים שנק' פני אריה פני שור וגם י"ב

שבטים נק' י"ב בקר וכמ"ש במק"מ (פ' בראשית דל"ז סע"ב). וזה היה ענותנותו דמשה שנסתפק מאיזו בחי' היא נשמתו כו' גם שמים נקרא גן העליון והארץ נקרא ג"ע התחתון כנודע מענין מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ וכמ"ש ע"פ וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ ועז"נ מי יודע פי' בחי' מי שאמר והיה העולם הוא היודע איזה נק' רוח בני האדם העולה כו'. וזהו ג"כ ענין מ"ש מי יודע ישוב ונחם האלקים (ביונה סי' ג' ט'). ועמ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל נא כח בפי' הפסוק אם עונות תשמר יה אדני מי יעמוד. ועפ"ז יש לפרש ג"כ מארז"ל מי גילה לבני רז זה כו' ועמ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי' כו':

וזהו מ"ש במדרש תלים סי' י"ד ע"פ מי יתן מציון ישועות ישראל את מוצא שני פעמים כתוב בספר תלים מי יתן כו' ולמה א"ר לוי הרב אמר כתוב אחד מי יתן והיה לבבם והתלמיד אמר כתוב אחד ומי יתן כל עם ה' נביאים לא דברי הרב ולא דברי התלמיד מתקיימין בעוה"ז. אבל לעוה"ב שניהם מתקיימין. דברי הרב מנין שנאמר ונתתי לכם לב חדש דברי התלמיד מנין שנאמר והיה אחרי כן אשפוך רוחי על כל בשר עכ"ל הובא ג"כ בילקוט. וכל זה נמשך ע"י שלע"ל יהיה התגלות מבחי' מי שהוא בחי' שער החמשים דבינה כו'. והוא שער האיתן שע"ז אמרו אותיות איתן משמשות לעתיד:

פרק טז

ענין שניתנה התורה על הר סיני דוקא ולא על הר תבור וחרמון וכרמל שבאו ג"כ שתנתן התורה עליהם. וכמ"ש בתרגום יונתן בשופטים סי' ה' ע"פ הרים נזלו ובתלים סי' ס"ח ע"פ למה תרצדון לית רעוותי למיתן אורייתא על טוריא גיותנין מבסרניא (תרגום הבוז לגאי יונים מבסרניא וגיותניא) הא טור סיני דמכיך כו', והיינו שענין הגבהות של תבור וחרמון זהו ענין הגדלות שמגביה א"ע בגסות והגסות הוא שרש כל הרע וכנודע מענין שבה"כ כו' ועיקר התורה הוא להיות בבחינת ביטול ולא תחללו כו' וכמ"ש בכמה דוכתי. ועיין בביאור ע"פ ולא תשבית מלח. וזהו שאמרו (עירובין נ"ד א') אם משים אדם עצמו כמדבר שהכל דשין בו ופרש"י שאין לו גסות תורה ניתנה לו במתנה וכמאמר ונפשי כעפר לכל תהיה ואזי דוקא פתח לבי בתורתך (וכמ"ש מזה סד"ה ושאבתם מים בששון). ולכן ניתנה על הר סיני דמכיך שהוא ענין השפלות שאינו מגביה א"ע כו'. אך צ"ל א"כ למה היה שום הר שהרי גם הר סיני הוא הר עכ"פ שהוא ענין הגבהה רק שאינו גבוה כ"כ. אבל הענין כי באמת עם היות שצריך כל האדם להיות שפל במאד מ"מ צריך התחזקות וקצת הגבהה כמ"ש ויגבה לבו בדרכי ה' (וכמ"ש מזה בד"ה יביאו לבוש מלכות) כי אם לא יהיה בבחינת הגבהה כלל לא יערב לבו לגשת אל העבודה באמרו מי

אנכי ומה עבודתי. לכך צריך לו הגבהת הלב בתשוקה והצמאון שבו כו' אלא שהביטול צ"ל יותר הרבה כו' ע"ש, ובד"ה החלצו מאתכם גבי ענין שלום בפשמ"ע שבנפש מוח ולב כו'.

וזהו ענין ויספו ענוים בה' שמחה כי הנה השמחה היא התחזקות והגבהת הנפש, אלא ששמחה והגבהה זו נמשך מן הענוה והשפלות דוקא וכמ"ש בסש"ב ס"פ ל"ד שמצד הגוף ונפש הבהמית הוא נבזה בעיניו מאד והיותו בשמחה הוא מצד נפש האלקי' וניצוץ אלהות המלובש בה להחיותה כו' ע"ש ובמ"ש סד"ה תחת אשר לא עבדת בשמחה דאדרבה כל מה שיעמיק בענין פחיתות עצמו ויהיה נבזה בעיניו נמאס אזי יהיה שמחת נפשו בעסק התורה כפולה ומכופלת כו'.

וזהו ויספו ענוים דוקא בה' שמחה. וזהו ענין הר סיני שירדה שנאה על מדות הרעות ע"ד לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע ורוגז זה הוא ג"כ הגבהה והתנשאות על היצה"ר כו'. אך שהוא עיקר הביטול להיות אתכפייא כו'. ועיין מ"ש עוד מענין הר בד"ה שימני כחותם. ועמ"ש בד"ה קול דודי בענין מדלג על ההרים ישאו הרים שלום לעם ועמ"ש סד"ה שובה ישראל:

פרק יז

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי כו'. להבין מהו את כל הדברים האלה והל"ל וידבר אלקים אנכי כו', אך הנה ביאור מלת האלה הוא הוראה על דבר הנראה ונגלה באתגליא.

ולכך משנה תורה מתחלת אלה הדברים כי הם הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל באתגליא, משא"כ בספרים הראשונים נאמר וידבר ה' אל משה וכתיב במשה וישמע את הקול מדבר אליו משה לבדו שמע וכל ישראל לא שמעו.

ולכן נק' משנה תורה מלשון משנה למלך שאינה בבחי' התורה עצמה שנאמר בה וידבר ה' אל משה בבחי' העלם אלא הוא גילוי התורה אשר דבר משה אל כל ישראל, וכן תשבע"פ הוא בחי' אתגליא שהוא גילוי התשב"כ שהתשבע"פ הוא דרך פי' וביאור המצות שהן בהעלם בתושב"כ ועל כולם הוא אומר את כל הדברים האלה. דהיינו כל בחי' אתגליא הן התשבע"פ והן משנה תורה הכל נכלל בעשרת הדברות (ע' בגמרא פ"ק דחגיגה דף ג' ע"ב גבי נתנו מרועה אחד דכתיב וידבר אלקים את כל הדברים וכן הוא ג"כ ברבות נשא פי"ד ועיין עוד כזה ברבות כי תשא ר"פ מ"ז. יתרו ס"פ כ"ח. זח"ב תרומה קל"ה סע"א. ועיין עוד מענין וידבר ברבות בהר ס"פ ל"ג. נשא פי"א בתחלת הפרשה ובסופה בקהלת רבה בפסוק לכל זמן) וכולם וידבר אלקים בסיני שנתצמצם אור א"ס

ב"ה בבחי' אלקים מדת הצמצום בכל הדברים האלה כי מפי הגבורה שמענום (ע' זהר ח"ב פ"ו א' כ"ה ב' ח"ג קל"ג א' ח"ב דר"ו סע"א). והנה כלל נתינת התורה לישראל היה ברעש וקולות וברקים ולכאורה עשרת הדברות הם דברים פשוטים לא תרצח לא תנאף כו' אלא הענין הוא כי תכלית נתינת התורה כדי להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' המלובש בתורה שהיא חכמתו ית' והוא וחכמתו א' כי הוא המדע והוא היודע כו' להיות גילוי זה למטה בדברים גשמיים דוקא. וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה. כדי לאמר אנכי ה' אלקיך דהיינו להיות אנכי הוא מהותו ועצמותו ית' ממש בבחי' גילוי עד שיהי' נקרא אלקיך (ועיין מענין וידבר כו' לאמר ברבות כי תשא ר"פ מ'). אך כדי לבא למעלה ומדרגה זו צ"ל תחלה ספירת העומר ז' שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה. והענין כי בקמה היינו המדות הטבעיות שמנה"ב שהן בחי' יש כמו קמה שעומדת על עמדה וקיומה ונצבת במעמד קיום וחזק.

וכך המדות הטבעיות הן חזקות בגוף בטבען ובתולדותן וצריך להכניען ולהשפילן בבחי' אתכפיא ואתהפכא ולהניף עליהם חרמש להכריתן ולכלותן ולהפכן ממש לאין להיות ז' מדות הטבעיות שמנפש הבהמית. ז' שבועות תספר לך. שתהיינה בטלות ונכללות במדות עליונות לך ה' הגדולה והגבורה כו' שהן בטלין באור א"ס ממש כמ"ש לך ה' כו'. וז"ש וכל קומה לפניך תשתחוה פי' קומה בחי' קמה תשתחוה לפניך ממש, וע' בזח"ב תצוה קפ"ג א':

ב **וביאור** הדבר הנה נודע מארז"ל שנמנו וגמרו שתלמוד גדול ממעשה ואמרו ע"פ וכל חפצים לא ישוו בה (במשלי ח' י"א) ואפי' חפצי שמים. ובירושלמי (פ"ק דפאה) איתא מ"ד שאפילו לדבר א' מן התורה אין כל המצות כדאי כו', וקרוב לזה הוא ברבות נח ס"פ ל"ה ועיין בסוף קהלת רבה בפסוק ויותר שהיה קהלת חכם. אלא דבגמרא (פ"ק דמ"ק ד"ט ע"ב) רמו קראי אהדדי כתיב וכל חפצים לא ישוו בה אפי' חפצי שמים וכתיב וכל חפציך לא ישוו בה דמשמע חפציך ולא חפצי שמים, ומשני כאן במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים וכאן במצוה שא"א כו', ועכ"פ מצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים מבטלין מפני תלמוד תורה ואפי' כל המצות אינן כדאי אפי' לדבר א' מדברי תורה כדאיתא בירושלמי.

ולכאורה אינו מובן הלא ת"ת הוא העסק בפי' וביאור המצוה כיצד תהיה עשייתה ולמה יגדל כח ומעלת העוסק בפי' וביאור המצוה יותר ממעשה המצוה עצמה להיות מבטלין מצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים כגון הפרשת תרומה ע"ד משל שאפשר ע"י שליח בשביל עסק התורה שיהיה לו פנאי לעסוק בהלכות תרומה ויהיה הוא עוסק בפי'

וביאור המצוה והמצוה תיעשה ע״י אחרים. אך הענין הוא כמארז״ל אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה.

וצריך להבין איך להתחיל. ויובן ענין זה בהקדים לבאר כי הנה נודע שבחיות ואור א״ס המחיה ומהוה את כל העולמות מריש כל דרגין כו׳ יש ב׳ בחי׳ הא׳ הוא בחי׳ ממלא כל עלמין להיות החיות מלובש וממולא תוך עלמין ממש ע״י ריבוי השתלשלות בדרך עילה ועלול וצמצומים רבים וירידת המדרגות ממדרגה למדרגה.

ומבשרי אחזה כמו התלבשות השכל במדות ומדות במחשבה ומחשבה בדיבור שיורד ומשתלשל מדרגה אחר מדרגה עד שנעשה מחשבה דיבור ומעשה וד׳ חושים ראיה שמיעה כו׳. והחיות השורה במוח ולב ומלב מתפשט לכל האיברים שמקבלים לפי מזגם ותכונתם להיות זה ראש וזה רגל כו׳.

וכל זה הוא דרך וסדר ההשתלשלות. להיות מתפשט כח הנפש וחיותו ממולא בכל הגוף שיהיו איברי הגוף ממולאים מכח וחיות הנמשך אליהם ומקבלים כל אחד לפי מזגו ותכונתו ואין זה אלא בבחי׳ התפשטות כחות הנפש כי הנפש עצמה אין לה בחי׳ התחלקות לכמה כחות פרטים אלא שכל הכחות כלולים ומתאחדים ואין עולים בשם כח פרטי כלל. אך מ״מ הכחות ההם וראשיתם כח החכמה והשכל שמתפשט מהנפש הוא נמשך מעצמיות הנפש עצמה שלכך נקרא נפש המשכלת ע״ש כח השכל שמתפשט ממנה שהוא ראש ועיקר לכל הכחות כולם. שעם היות שאין בנפש גילוי כח השכל פרטי מיוחד בפני עצמו. מ״מ מאחר שההתפשטות כח השכל המפשט מהנפש גם קודם התפשטותו הי׳ כלול בנפש אלא שהיה בנפש בהעלם.

וההתפשטות הוא שיצא מההעלם אל הגילוי הרי היא מעצמיות הנפש. ולכך גם אחר ההתפשטות בבחי׳ גילוי כח שכל פרטי בפ״ע הרי הוא מתאחד עם הנפש ממש עד שנקרא הנפש על שמו נפש המשכלת.

וככה ככל המשל הזה הוא ענין בחי׳ השתלשלות החיות מאור א״ס ב״ה להחיות כל העולמות בחי׳ ממלא כל עלמין. כי הנה כתיב אתה הוא ה׳ לבדך אתה עשית את השמים שמי השמים, פי׳ לבדך שהוא לבדו ית׳ יחיד ומיוחד דלאו דאית לך צדק ידיעא וכו׳ ולאו מכל אינון מדות איהו כלל אלא מ״מ אתה עשית את השמים כו׳. דהיינו התפשטות גדולת א״ס ב״ה למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. שאין זה אלא בבחי׳ התפשטות בלבד בבחי׳ הארה וזיו כי מלכותך מלכות כל עולמים ואין זה אלא בחי׳ שם כמאמר ונזכיר שמך דהיינו כמו שם האדם שיקראו לו בשמו והוא עונה ופונה אל הקורא אותו.

וכך כתיב וישע ה' אל הבל ואל מנחתו שפונה ונמשך ממנו חיות אל הברואים והוא יחיד חי העולמים מלך פי' שהוא עצמו ית' יחיד ומיוחד לבדו רק חי העולמים דהיינו חיות וקיום העולמות הוא מבחי' מלך כו', והנה המשכה והתפשטות זו היא כסדר המדרגות ממדרגה למדרגה כי בעולם האצי' איהו וחיוהי חד שאור א"ס ב"ה מיוחד שם ביחוד גמור כמו עד"מ התאחדות נפש המשכלת עם כח השכל המתפשט ממנה כנ"ל (כי אצילות הוא בחי' חכמה שע"ז נאמר כולם בחכמה עשית וכמ"ש בע"ח שמ"ז פ"ג), וע"ז נאמר גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר ולתבונתו אין מספר ואח"כ בעולם השרפים אלף אלפין ורבוא רבבן כו' ומ"מ היש מספר לגדודיו כו'. ומשם יפרד יותר להיות מונה מספר לכוכבים וכתיב המוציא במספר צבאם. המוציא לשון המוציא מרה"י לרה"ר כי רה"י הוא עולם האצילות איהו וחיוהי חד ומשם יפרד בריבוי התחלקות המדרגות מעולם עד עולם להיות בחי' רה"ר טורי דפרודא, ומ"מ מרוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר פי' שלא נעדר מבחי' ביטול שזהו כלל בכל סטרא דקדושה ואפי' במדרגות תחתונים נמשך בחי' ביטול היש בכל עולם לפי מדרגתו. וכ"ז הוא בחי' הא' שהוא בחי' ממלא כל עלמין כסדר השתלשלות המדרגות:

ג **אך** הבחי' הב' הוא בחי' סוכ"ע דהיינו שסובב ומקיף כלהו עלמין בהשואה א' השוה ומשוה כו'. והמשכה זו היא בבחי' מקיף והעלם בלבד ואינה באה לידי גילוי פנימי במוח ולב האדם דלית מחשבה תפיסא ביה כלל כי המשכה זו היא מעצמיות אור א"ס ב"ה שלמעלה מגדר עלמין ואני ה' לא שניתי ואין ערוך לך וכטיפה מים אוקיינוס כו'. ואין כח בשום נברא שהוא מחודש מאין ליש להכיל גילוי אור זה שלא יתבטל במציאות ממש. רק מ"מ ארז"ל דאע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי גבי דניאל והאנשים אשר היו עמו כדכתיב וראיתי אני לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו אבל חרדה גדולה נפלה עליהם.

ואמרו בגמרא מאחר דלא חזו מאי טעמא איבעית משום דמזלייהו חזו. פי' מזלייהו מלשון יזל מים מדליו שהוא לשון המשכה ומזל הוא המפעיל וממשיך המשכה ההיא. והיינו הנשמה שלמעלה שאינה מלובשת בגוף כי לא כל הנשמה מלובשת רק הארה והתפשטות ממנה וכל עצמיות הנשמה חופפת עליו מלמעלה והוא נקרא בשם מזל שממנה ניזל השפעה להתפשטות הנשמה המלובשת בגוף ובבחי' מזלייהו דחזו נפלה עליהם חרדה גדולה. כי דניאל שראה את המראה שנתפסה בכח השגתו לא נפל עליו אימה ופחד אבל האנשים אשר היו עמו מאחר שלא היה בכח השגתם להכיל את המראה אלא בבחי' מזלייהו שהוא למעלה מן ההשגה כי השגה הוא מבחי' התפשטות

הנפש בגוף האדם בהתלבשותה במוחו ומוח שכלם היה קטן מהכיל את המראה לכך נפל עליהם חרדה גדולה.

וכך הוא בענין גילוי אור א"ס בבחי' מזל שהוא הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף לפי שאין גילוי זה בא לידי התלבשות להיות נתפס ונקלט במוח שכלו לכך תפול עליו אימה ופחד וחרדה גדולה, (ועמ"ש במ"א ע"פ האזינו ענין מזליה שהוא בחי' אין שלמעלה מהחכמה והשתא א"ש דבחי' סובב יוכל להתגלות לבחי' מזל). ועל יראה גדולה כזו שהיא למעלה מההשגה במוח שכלו רק בבחי' מזלייהו אמרו אם אין חכמה אין יראה. וכמ"ש ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה כו' שלהיות גילוי זה בבחי' מזלייהו עד שתפול עליו אימה ופחד הוא ע"י עסק התורה דאורייתא מחכמה נפקת והויי בחכמה כו' שאור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בחכמה כח מ"ה בחי' ביטול שאין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה אלא במה שבטל כו', (ועמ"ש מזה בפ' ואתחנן בד"ה ואהבת את יעו"ש). והיינו התורה שהיא חכמתו ית' ממש והוא וחכמתו אחד כי הוא המדע והוא היודע כו'. ועיקר גילוי זה למעלה במקור התורה שהיא בחי' חכמה עילאה היא בבחי' מזל שמזיל וממשיך השפעה מגילוי זה להתפשטות התורה שלפנינו המלובשת בגשמיות. והנה תלת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל באורייתא כו' וישראל נק' חיילין דאורייתא בזהר (ר"פ במדבר קי"ז ב') ע"פ שאו את ראש בני ישראל כו' כי ס"ר אותיות התורה הן שורש ומקור ס"ר נשמות ישראל כל אות שורש ומקור נשמה א' כו', ובעסק התורה למטה תעורר שורש נשמתו למעלה בחי' מזל להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה המלובש בחכמה עילאה מקור התורה ששם יסודתה של הנשמה בהררי קדש להיות נמשך בחי' גילוי זה בבחי' מזלא שרש הנשמה למעלה ותפול עליו אימה ופחד וחרדה גדולה מפני גילוי אור ה' א"ס ב"ה ממש בבחי' מזלייהו דחזו. (ועמ"ש מזה בד"ה וזאת המצוה אשר צוה ובד"ה כי תצא. ועוי"ל בענין זה עפמ"ש בפ' בשלח ע"פ ויראו העם את ה' ויאמינו בה' שיש ב' שמות בי"ג מדות הרחמים ופסיק טעמא בינייהו ובחי' שם הוי"ה המהוה השתלשלות העולמות ממנו נמשך היראה שיראה הוא ע"י גילוי כמו והנורא בתוספת וי"ו משא"כ בבחי' שם הוי"ה שלמעלה מהשתלשלות סובב כל עלמין נאמר רק ויאמינו אבל לא שיומשך משם בחי' יראה. וזה היה קודם מ"ת אבל מ"ת הוא ויצונו כו' ליראה פי' שעי"ז יומשך גילוי שם הוי' סוכ"ע ג"כ שיהי' מזה ממש בחי' יראה. ואיך הוא זהו ע"י מזלייהו דחזי בשרש התורה שהיא ג"כ מבחי' מזלא עילאה כמ"ש באדרא דנשא קל"ד א' בפי' הכל תלוי במזל אפי' ס"ת בהיכל כו' וכנזכר לעיל דהיינו שמזיל וממשיך ההשפעה לתורה שלפנינו כו', ונמצא יש ב' בחי' יראה הא' יראה תתאה

הבי יראה עילאה ע"ד דמזלייהו חזו ולכן אין מבטלין ת"ת למצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים דכיון שתכלית התורה הוא ויצונו כו' ליראה כו', ועיקר התגלות יראה עילאה הוא ע"י התורה כי אם אין חכמה אין יראה) (ועמ"ש עוד מענין עסק התורה בד"ה כי ביום הזה יכפר בפי' אחרי בפי' והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום כו' ע"ש). אמנם למצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים מבטלין ת"ת דאל"כ הרי אם אין יראה תתאה אין חכמה כו' וכשמבטל המ"ע הרי פורק יראה כו'. ועיקר יראה עילאה זו איתא בהרמ"ז ר"פ וישב ופי' אחרי שהוא נמשך מגבורה דעתיק יראה גימ' גבורה והוא המלובש במו"ס שמשם המשכת בחי' מזלא שהוא מקור המשפיע לתורה שלפנינו דמחכמה נפקת.

וע' באגה"ק כשהאדם עוסק בתורה דיוקנו עוסק למעלה בתורה היינו התקשרות מזלי' של הנשמה במקור התורה ועי"ז נמשך יראה עילאה הנ"ל. עוד יש לבאר ענין זה באופן אחר קצת והוא עפמ"ש בענין שרש העבודה ומצות תלמוד תורה והוא שהנשמה עצמה היא למעלה מהחכמה עד שהחכמה וכ"ש שאר בחי' הנפש בינה ודעת וז' מדות הם רק בחי' כלים לעצמיות הנשמה שהיא למעלה מהשכל, ועד"ז ויותר מזה לאין קץ שאור א"ס ב"ה הוא למעלה מעלה מהחכמה אלא שמ"מ שורה ומתייחד בחכמה ואורייתא מחכמה נפקת הרי יש בה השראת אור א"ס ב"ה שלמעלה מהחכמה וע"י התקשרות שכל האדם בחכמה שבתורה ע"י"ז יהיה ג"כ גילוי אור א"ס שלמעלה מהחכמה שהוא שורה בחכמה שבתורה יהיה גילוי ממנו לבחי' הנשמה שלמעלה מהחכמה כו' שהחכמה מתאחדת עם הנשמה אף שהנשמה עצמה היא למעלה מהחכמה כנ"ל.

ולכן ע"י עסק התורה שהוא התקשרות שכל האדם בחכמתו של הקב"ה ע"י"ז גם עצמיות הנשמה שלמעלה מהחכמה והשכל תתכלל ממש בעצמיות אור א"ס ב"ה שלמעלה גם מהחכמה עילאה כו' וכמ"ש מזה באריכות בביאור ע"פ ולא תשבית מלח. וזהו אם אין חכמה אין יראה דא"א להיות גילוי זה במזלייהו ועצמיות הנשמה שממנו נמשך היראה עילאה הנ"ל אא"כ ע"י התקשרות שכל האדם בחכמה שבתורה משום דהוי' בחכמה וכנ"ל ממשל קריאת שם נפש המשכלת:

ד **אך** כדי לבוא למעלה ומדרגה זו להמשיך בחי' חכמה עילאה מקור התורה שבה מלובש אור א"ס ב"ה ממש ומיוחדת עמו ביחוד גמור להיות גילוי זה למטה בעסק התורה שלפנינו המלובשת בגשמיות בבחי' יראה וחרדה גדולה ע"ז אמרו אם אין יראה אין חכמה.

והיא בחי' יראה תתאה בקיום המצות מעשיות בפועל ממש. כי הנה המצות הן מצות המלך ובקיומם מקיים שום תשים עליך מלך ויראה זו היא הכנה להמשיך על ידה גילוי אור א"ס ממש המלובש בח"ע שע"י עסק התורה.

וזהו קדשנו במצותיך תחלה ואח"כ ותן חלקנו בתורתך. והענין כי פ' קדשנו הוא לשון קידושין ואירוסין וכמ"ש וארשתיך לי לעולם והיינו ע"י המצות. שכמו הקדושין הם ע"י שנותן הטבעת באצבע הכלה שהיא בחי' חיצוניות בלבד וע"ז היא מתקדשת לו ונקנית לו בביאה שהיא המשכה פנימית. כך המצות הגם שהם בחי' חיצוניות ולבושים להנפש מ"מ בהם ועל ידם נעשה בחי' קדושין להיות שום תשים עליך מלך בבחינת חיצונית והייתם קדושים לאלקיכם ובזה ותן חלקנו בתורתך, בתורתך דייקא שתהא שורה ומתגלה המשכת ח"ע בבחי' פנימית בבחי' זיווג ויחוד ממש.

וכמארז"ל ע"פ וביום חתונתו זה מ"ת שהיא בחי' חתונתו ממש, ולכן אמרו רז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו כי א"א להמשיך בחי' התורה במקורה ושרשה שהיא ח"ע בבחי' פנימית בלי קדימת המצות בבחי' יראה תתאה בחי' חיצוני'. וזהו שארז"ל שאחר שקיבל עליו עומ"ש יקבל עליו עול מצות כי א"א להיות קיום אמיתי לקבלת עומ"ש שבפרש' ראשונה להיות ע"ז ודברת בם בשבתך בביתך כו' כ"א ע"י עול מצות המלך שהם בחי' קדושין כנ"ל:

אך הנה כ"ז הוא דרך וסדר העבודה להקדים יראה תתאה בקיום המצות תחלה אם אין יראה אין חכמה. ואח"כ אם אין חכמה אין יראה דהיינו המשכת ח"ע בעסק התורה שבה מלובש ומיוחד יחוד אור א"ס ב"ה עד שתפול עליו אימה ופחד בבחי' מזלייהו.

וסדר העבודה זו היא שייכא אחר שכבר ניתנו תורה ומצות לישראל. אבל בשעת מ"ת שעדיין לא היו ישראל מצווים על המצות מאין היתה המשכת התורה ח"ע בגילוי א"ס ב"ה ממש. אך ע"ז נאמר וירד ה' על הר סיני שהיתה אתערותא דלעילא ברצון ית' מאליו ולצורך שעה. רק שמ"מ ישראל הבינו מעצמם שא"א להיות קביעות זו לדורות אלא ע"י קיום המצות ולכך הקדימו נעשה לנשמע שא"א להיות נשמע הוא המשכת התורה בבחי' פנימית אלא ע"י נעשה בחי' עשיית המצות להיות כלים ומשכן להשראה והמשכה זו.

וזהו שארז"ל מי גילה רז זה כו' שהיה באמת בחי' רז שהוא בחי' העלם שהרי הגילוי היה בהמשכת התורה בלי קדימת המצות. אלא שישראל הבינו הסוד שהיה בהעלם:

ה **אך** כח גילוי זה שבמ"ת להיות גילוי רצון העליון ב"ה מלובש בח"ע למעלה מסדר ההשתלשלות וסדר קביעות העבודה הוא ע"י ספירת העומר ז' שבועות תספר לך מהחל כו'. והענין כי הנה פי' ענין ספי' העומר הוא כי פי' ספירה הוא מלשון הארה.

והיינו הארות והמשכות אל העומר שהוא מן השעורים מאכל בהמה דהיינו חיות הנפש הבהמית בז' מדות הטבעיות המתפשטות ממנה וצריך להאיר אותן ולזככן שתהיינה נכללות במדות דקדושה לך ה' הגדולה כו' בבחי' אתכפיא ואתהפכא. והיינו ע"י המשכת היום יום שהוא המשכות ח"ע ב"ה שהוא אור וזרע זרוע המהפכים כו' ומעט אור דוחה הרבה חושך כו'. וזהו מהחל חרמש בקמה. חרמש מל' החרם תחרימם. קמה הן המדות שהן קמות וגם נצבות על עמדן במעמד קיום וחזק בתקפן בטבען כתולדותן שצריך להניף עליהם חרמש בחי' החרם תחרימם להכריתן ולהכניען תחת הקדושה.

והנה כל הז' שבועות הם בבחי' מלחמה של נפש האלקית עם היצר הרע ונפש הבהמית להיות אתכפיא ואתהפכא והוא מבחי' השתלשלות מחכמה ולמטה כי בחכמה אתברירו. אך אחר גמר המלחמה שגמר ונצח כל השונאים הן ז' מדות הטבעים לכבשן ולהכניען אזי מאליו וממילא מתגלה רצון העליון ב"ה שהוא למעלה מעלה מגדר ההשתלשלות שהוא הסוכ"ע והוא השוה ומשוה כו'.

ובבחי' זו לא שייך שום מלחמה כי נעשה הכל א' ומרה"ר נעשה רה"י ליחודו ית' וכמשל איברי הגוף שהם בהתחלקות לאיברים פרטים לפי מזגם ותכונתם כח הראיה בעין כו' וזה ראש וזה רגל כו' מ"מ מתאחדים והיו לאחדים וכולם נשמעים לרצונו. כך עד"מ בהתגלות רצון העליון ב"ה כולם נכנסים תחת יד הקדושה ביחוד גמור בלי שום פירוד ח"ו.

וז"ש ועשית חג שבועות לה' אלהיך מסת נדבת ידך אשר תתן כו' ולא כתיב נדבת לבך שנדבת הלב היא מורגשת בהרגשת הלב ויש מי שאוהב כו'. ועדיין אין זה בחי' ביטול ממש.

ובגילוי רצון העליון ב"ה בחג השבועות מתגלה הרצון שלמעלה מן הלב שאין הלב כלי קיבול להיות נתפס ומורגש בתוכו הרצון העליון ואזי נק' נדבת היד אשר תתן מאליה ומעצמה. כאשר יברכך ה' אלקיך כלומר כאשר נמשך מלמעלה.

ולכן כתיב בשתי הלחם שהקריבו בשבועות חמץ תאפינה. כי חמץ הוא לשון התנשאות ובפסח אסור החמץ שיש לזה יניקה לקליפות וסט"א גבהות וגסות הרוח כו'. משא"כ בשבועות שנזדככו המדות הטבעיות ועולות להיות נכללות בקדושה הרי אין ההתנשאות אלא בבחי' הקדושה שזו ההתנשאות היא כמ"ש לך ה' הגדולה כו' ואין שם יניקה לקליפה וסט"א כלל. מחמת גילוי רצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מגדר ההשתלשלות. וזהו תכלית נתינת התורה לישראל כדי שיהי' גילוי זה שלמעלה מעלה מהשתלשלות למטה בבחי' וסדר ההשתלשלות בעסק התורה:

וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה כדי לאמר אנכי ה׳אלקיך כי גילוי אנכי הוא מהותו ועצמותו שלמעלה מעלה מגדר השתלשלות להיות בבחי׳ הוי׳ אלקיך ממש הוא ע״י התורה וכמ״ש בק״ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך כו׳. אך גילוי זה הוא בבחי׳ מזלייהו דחזי וצריך להקדים עול מצות. וע״ז רומז פ׳ שניה והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי כו׳. שמבלעדי המצות אין קיום להמשכ׳ התורה כנ״ל (ועמ״ש בד״ה כי תשמע בקול גבי לשמור את כל מצותיו):

פרק יח

ביאור על הדברים הנ״ל.

להבין שרש המצות. הנה כתיב וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק. הוא בחי׳ יראה ופחד גדול עד מאד שאין כלי הנפש יכולה להכיל בתוכה את היראה הגדולה הזאת ונשאר בבחי׳ מזל שהוא בחי׳ מקיף וכמ״ש בדניאל והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם. (לפי זה נ׳ דר״ל שאין כח בנפש להכיל המראה והגילוי ונשאר בבחי׳ מזל ומקיף אבל החרדה והיראה מתפשטת גם בפנימי׳ כדמוכח מחברי דניאל. וכה״ג מבואר במ״א דכשמתפללים בעשרה יתפעל האדם יותר מחמת דאכל בי עשרה שכינתא שרי׳ וההשראה בבחי׳ מקיף על האדם רק מזלייהו חזי ומ״מ מתפשט ע״ז הארה בפנימית ג״כ שמתפעל יותר באהוי״ר) וארז״ל דאע״ג דאינהו לא חזי מזלייהו חזי פי׳ מזלייהו בחינת חי׳ ויחידה שבנפש. כי הנה בנפש יש נר״נ יחידה חיה (ברבות בראשית ס״פ י״ד). בחי׳ נר״נ הוא בחי׳ התלבשות אורות בכלים שהשכל שורה במוח כו׳. משא״כ בחי׳ חי׳ ויחידה אין להם בחי׳ כלי בנפש להשראתם ונק׳ בחי׳ מזל והגם שחכמה הוא ראשית הגילוי היינו בחי׳ יסוד אבא הארה בעלמא מבחי׳ אבא בא לידי גילוי והתלבשות. אבל עצמיות אבא טמיר ונעלם.

וז״ש והחכמה מאין תמצא שעצמיות חכמה היא בחי׳ אין אלא שתמצא שיסוד אבא הוא מתלבש ביסוד אימא שנק׳ בחי׳ יש כמ״ש להנחיל אוהבי יש כו׳ דאו״א תרין ריעין דלא מתפרשין. ושם באימא הוא בחי׳ יש הבנת השכל בחי׳ אורך ורוחב כמ״ש קנה חכמה קנה בינה. ב״פ קנה גימטרי׳ י״ש והיינו בבינה ומשם לז״א בחי׳ הגילוי ביותר מדות אהוי״ר.

וע״פ הנ״ל יובן ג״כ למעלה שבחי׳ כתר נקרא אין לפי שבחי׳ הכתר פנימיותו הוא בחי׳ מל׳ דא״ס למעלה מבחי׳ גילוי בכלים המלך המרומם לבדו כו׳ אין ערוך כו׳ כחשיכה כאורה ונקרא ג״כ בחי׳ מזל ומקיף כו׳:

ב **והנה** ארז"ל אם אין יראה אין חכמה פי' אם אין יראה הוא בחי' יראה תתאה עול מצות כי גילוי המצות הוא בחי' מצות המלך שהוא בחי' מקיף שבחי' מלך על עבדיו הוא בחי' התנשאות עליהם ואין ערוך אליו והוא ענין מל' דאצילות עתיק לבריאה כו' שהוא בחי' כתר ומקיף ועי"ז מצד רוממותו והתנשאותו עליהם וכל צבא השמים לך משתחוים בבחי' ביטול ובחי' התנשאות זו הוא בבחי' מקיף עליהם ולא בבחי' א"פ כמו שאין קשר וחיבור למלך עם עבדיו וכמ"ש המלך המרומם כו'.

וכך למעלה מעלה בחי' מל' דא"ס כתר לנאצלים היא ג"כ בחי' מקיף לאצילות. וכמ"ש בתיקוני זהר כתר עליון איהו כתר מל' ואיהו קרקפתא שבחי' כתר ובחי' מל' הוא ענין א'. כי הנה הכתר היא על הראש ואין לה ערך ושייכות כלל לעצם הראש.

וכמ"כ בחי' מל' הוא בחי' התנשאות ואין ערוך בחי' מקיף כו'. ומה שלפעמים נקרא מל' בשם לבוש כמ"ש ה' מלך גאות לבש היינו ג"כ בבחי' לבוש ומקיף ולא בבחי' התלבשות פנימי' וזהו בחי' קרקפתא מקיף כו' וזהו בחי' קרקפתא עצם הגלגולת שהיא למעלה על הראש ואין לה קשר וחיבור עם המוחין שהמוחין מחי' את הגוף ע"י עורקים וגידים המסתעפים בכל הגוף אפי' ברגל שבחי' הקרקפתא היא בחי' כתר אלא שהיא בחי' חיצוני' הכתר. ובזה יובן שלפעמים נקרא תורה ומצות ז"א ונוק' כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור (ע' זהר ח"ב קס"ו ב') שהוא בחי' ו"ה שבשם הוי' ומצינו ג"כ שהמצות הם בכתר תרי"ג ארחין תר"ך עמודים אותיות כת"ר וכן מצינו שהמצות הם בז"א רמ"ח פיקודין רמ"ח אברין דמלכא שהוא בחי' ז"א כו'. (נמצא יש כאן ג' קושיות. הא' דלפעמים משמע שהמצות גבוהים מהתורה והוא שהמצות הם בכתר ותורה מחכמה נפקת. ולפעמים משמע שהתורה גבוה ממצות שהתורה בז"א ומצות בנוק'. הקושיא הב' דפעמים משמע שתו"מ שרשם בזו"נ ולפעמים משמע ששרשם בכתר וחכמה כנ"ל. הג' קשה עוד דפעמים משמע שהמצות שרשם בז"א כנ"ל דרמ"ח פקודין כו'. וזהו שלא כב' משמעות דלעיל ששרש המצות בכתר וג"כ במל' כנ"ל) אך הענין שיש בחינת אברי' הפנימי' ואברים החיצונים. והנה אברים הפנימים מקבלים חיותם מן המוחין שבראש ע"י עורקים וגידי' כו'. ולכן יש להם קשר וחיבור זה עם זה. בחי' אברי' הפנימי' הוא בחי' המדות שהם לפי ערך השכל וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש. שההתפארות וניצוח וכן כל המדות הוא עפ"י הוראת השכל משא"כ אברים החיצונים אין מתקשרים זה עם זה במוח שבראש. אבל מתקשרים עם עצם הגולגולת שיורד ונמשך ומתחבר בח"י חוליות שבשדרה ומשם לגיד הנשהושם מת פצל החוט ויורד לירכין וכמ"ש ויגע בכף ירכו שכל האברים החצונים מתחברים בעצם הגלגולת שבראש.

ועפ"י הנ"ל יובן ענין המצות שהן מצות המלך היינו בחי' חיצוניות האברים ורמ"ח פקודין רמ"ח אברין היינו פנימיות האברים שהוא בחי' ז"א בחי' התורה. והגם שהמצות הן למטה במל' מצות המלך (ונמשך מחיצוניות האברים דז"א כדלקמן). למטה מבחי' תורה (שהוא פנימי' האברים דז"א) עכ"ז בשרשן הן למעלה היינו מבחי' קרקפתא עצם הגלגולת למעלה מן המוחין שהוא בחי' התורה דאורייתא מחכמה נפקת ואו"א מוחין לז"א בבחי' השתלשלות א"פ. (וכנ"ל במשל דפנימי' האברים מתקשרים במוח כן פנימי' האברים והכלים דז"א מתקשרים באו"א. וזהו בחי' אורייתא דמחכמה נפקת ומתלבשת בפנימית ז"א. וחיצוני' האברים מתקשרים בגלגלתא וזהו שרש המצות ששרשן בגלגלתא. ובהתמשכותן למטה מתלבשים דוקא בחיצוני' האברי' למטה מבחי' התורה שהוא פנימי'. שכל דבר הגבוה יותר יוכל להתלבש למטה יותר עמ"ש במ"א ע"פ וייצר את האדם עפר כו' וכן ממשל כח הראיה שמתלבש בעשי' גשמיות משא"כ כח השמיעה. וז"ש באגה"ק בד"ה איהו וחיוהי חד וז"ל ובזה יובן היות המצות במל' והתורה בז"א הגם שלמעלה בא"א המצות הן בגלגלתא ושרש התורה מח"ס אלא שהוא כחותם המתהפך ונעוץ תחלתן בסופן יעו"ש) ומה שמצינו מצות בבחי' ז"א. כי הנה מל' לית לה מגרמה כלום רק שהיא עשיראה דכולא. כי ז"א הוא ט"ס מכתר עד מל' או מחכמה עד מל' ועד בכלל. וכל א' כלולה מט' הרי פ"א.

ובכל א' יש ג' בחי' ראש תוך סוף שהוא חב"ד חג"ת נה"י כי בכל ספירה בפרט יש עצם המדה שהיא בחי' חג"ת. ושכל וטעם המדה בחי' חב"ד. ונה"י שהוא השפעה עד"מ בחי' הניצוח טעם הניצוח ועצם הניצוח והשפעת הניצוח שמתלבשת בבחינת המעשה בבחינת גילוי והוא בחינת עשיראה דכולא.

וטעם המספר רמ"ח אברים הוא בז"א ג"פ פ"א עולה רמ"ג וה"ח המגדילים רמ"ח. ובחי' המל' עשיראה דכולא שממל' דחסד נעשה חסד שבמל' וממל' שבגבורה גבורה שבמל' שהוא בחי' חיצוני'. [ומתורצים כל הקושיות דלעיל בענין שרש התורה ומצות. אך ביאור ענין מהות שרש המצות בכתר ואיך אח"כ הם בזו"נ. הענין כמו במצות שאנו עושים יש ב' בחי' מעשה המצוה.

וענין רצון העליון שבה שהשי"ת רוצה שנעשה המצוה שנניח תפילין ונתעטף בציצית כמ"כ יובן שרש המצות בכתר היינו בחי' רצון העליון שבמצות. ושרשן בחיצוני' אברים דז"א הם תקון אברים דז"א שרצון העליון של המאציל ב"ה לתקנם ע"י רמ"ח מ"ע שאנו מקיימים כו' כמ"ש במ"א בענין פ' ציצית במ"ש ועשיתם את כל מצותי.

וכן מובן ממ"ש באגה"ק ד"ה להבין מ"ש בפע"ח דבזה"ז כו' שכל המצות לתקן רמ"ח אברים דז"א ע"י המשכת אור א"ס ב"ה כו' וחפץ עליון להמשיך האור כו' כגון בצדקה וגמ"ח נמשך הארת א"ס ב"ה לחיצוני' הכלי' דחסד דז"א ובקיום הדינים בחיצוני' גבורה. וברחמים כו' יעו"ש. ומשם משמע דענין רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דז"א היינו חיצוני' הכלים ששם שרש המצות. וכן במעשה הרמ"ח אברים שנמנו שם במשנה (ספ"ק דאהלות) הם הכל חיצונית האיברים ולא אברים הפנימיים דדוקא אברים החיצונים שיש בהן עצמות נק' אברים שם, משא"כ האברים הפנימיים שאין בהם עצם אינן נקראים אברים לענין טומאה והם כשאר בשר שאינו אבר והיינו כי עצמות מלשון עצמיות שהוא בחי' עצם ומהות הדבר ועמ"ש במ"א ע"פ הרע"מ פ' שופטים (דער"ה ע"א) ואמאי בגרמין יתיר מבשרא כו' וגם כי עיקר כח המעשה שבאדם הוא ע"י אברים החיצונים כח התנועה לעשות כל דבר ביד וכח ההילוך ברגל כו'. והא דמצות הן במל' מצות המלך לפי שהמל' נמשכת מחיצונית ז"א כנ"ל שהיא עשיראה דכולא והתורה שהיא בז"א היינו המוחין ופנימי' האברים מיהו כאן משמע דרמ"ח פיקודין רמ"ח אברים היינו פנימית ז"א ולא קאי אמצות כ"א על התורה ועכ"פ הכוונה א' דהמצות הם בחיצונית ז"א ובמל' עשיראה דכולא ושרשן מגלגלתא.

ובזה מתורץ ג' המקומות שבהן המצות פעם בגלגלתא ופעם בז"א ופעם במל' דהכל אמת. והתורה היא פנימית ז"א ושרשה מח"ע ומתורץ ג"כ דבשרש התורה ומצות הרי מצות גבוהים גלגלתא למעלה ממוחא. ולמטה התורה גבוה כחותם המתהפך ונעוץ תחב"ס]:

ג **וזהו** מה שמצינו משנה תורה היא בחי' מל' מלשון משנה למלך בחי' גילוי כתר מל' וידבר משה כו' משא"כ בספרים הראשונים וידבר ה' כו' בז"א. וגם במל' היינו בחי' חיצוני' ז"א עשיראה דכולא בחי' מל' שבז"א שמהם נעשה בנין הנוק' כו' ושרשן למעלה היא בחי' קרקפתא בחי' כתר (ע' בזהר ח"ג דרס"א ודף ז' א' בענין משנה תורה. וע' בח"א פ"ז ב'. ובמק"מ שם בפי' אלא חד כו'). וזהו אם אין יראה אין חכמה. שממטה למעלה צ"ל תחלה בחי' יראה תתאה. מצות המלך בחי' חיצונית. ומזה יעלה ויבא לבחי' חכמה בחי' פנימיות ואח"כ אם אין חכמה אין יראה בחי' יראה עלאה שהוא כתר ומזל כנ"ל. וכל זה הוא סדר ההשתלשלות אבל במ"ת שעדיין לא נצטוו על המצות הי' גילוי הארת הכתר שלא כסדר המדרגות ע"י יראה תתאה תחלה. אלא ע"י ספירת העומר. ואף שעדיין לא נצטוו על סה"ע מ"מ ע"י השבעה שבועות עצמן שהן בחי' יצ"מ ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה שהוא בחי' אתכפייא ואתהפכא בבחי' פנימית המדות להפכן מן הקצה אל הקצה.

וכמ"ש בכסף משנה פ"ז מה' תמידין בשם הראשונים דבקמה קרי ביה בקומה בחי' קומה הוא מדות דקליפה בחי' יש וקומה שלימה להפכן להיות נכללים במדות דקדושה ע"י ספירת העומר היום יום גימטרי' ז"ן ע' בכוונת בהמ"ז גבי כי הוא אל ז"ן וגימטרי' אל הוי' ביצירה כי ביצירה הוא שרש ומקור המדות דקליפה וע"י התהפכות מדות דקליפה במדות דקדושה בבחי' פנימית הנה ע"ז מאליו וממילא נתגלה שער החמשים בחי' כתר וכמ"ש וירד ה' על ה"ס שנתגלה בחי' הכתר ממילא ומתחלק לשנים חצי לנוק' וחצי לז"א בחי' אין שבחכמה (דהיינו בחי' מו"ס שבכתר שרש התורה זהו נמשך לז"א). וחיצונית כתר בחי' קרקפתא לנוקבא. וזהו ועשית חג שבועות מסת נדבת ידך אשר תתן ולא כתיב נדבת לבך כי נדבת הלב היינו בחי' ז"א שנק' לב לפי שמקבל הארת ל"ב נתיבות החכמה בבחי' פנימית. אבל בשבועות הארת הכתר מתגלה גם בבחי' חיצוניות. וזהו נדבת ידך חיצוניות היד כאשר יברכך ה' אלקיך הארת הכתר (וכדלעיל דדוקא חיצונית האברים מתקשרים בגלגלתא והוא בחי' מל' מצות המלך נדבת ידך כו'. ומתן תורה כולל ב' בחי' תורה ומצות. וזהו ב' הכתרים חצי לז"א בחי' תורה וחצי לנוק' בחי' מצות ולפי דשרש המצות גבוה בגלגלתא ע"כ הזכיר נדבת ידך). וזהו שארז"ל בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה מי גלה רז זה לבני פי' שהבינו ישראל מעצמם שההארה שהיה אז במ"ת גילוי הכתר ממעלה למטה אינה קביעות הלכה לדורות בלתי ע"י קדימת עול המצות תחלה נעשה ואח"כ נשמע כו'.

ולכן כתיב בשתי הלחם דשבועות חמץ תאפינה כי בכל הקרבנות נאמר בו כי כל שאור וכל דבש כו' לפי ששאור הוא בחי' התנשאות ויכול להיות אחיזה ויניקה לחיצונים משא"כ בשבועות הארת הכתר בחי' התנשאות המתנשא כו' כתיב חמץ תאפינה שאין לחיצונים שם שום אחיזה ויניקה כלל (ע' מענין וידבר כו' אנכי כו' בזהר ח"ג קי"א ב' י"א סע"ב ח"א פ"ז ב' פ"ט סע"א ח"ב פ"ג ב' כ"ה ב' ו' א'):

פרק יט

דרוש לשבועות

ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל עת משחקת בתבל ארצו ושעשועי את בני אדם. ופי' במדרש רבה ר"פ בראשית אמון פדגוג האיך מה דאת אמר כאשר ישא האומן את היונק והוא לשון פרנסה וכן הוא עוד ברבות משפטים פ"ל.

והענין כי משה רבינו ע"ה אמר להקב"ה כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן את היונק כו' מאין לי בשר כו' והיינו לפי שהיה במדרגה גבוה מן המים משיתיהו עד שהיה כבד פה לגבי תשבע"פ וכבד לשון לגבי תשב"כ [ועמ"ש מזה בפ' בשלח בד"ה

להבין ענין לחם משנה] ולכן אמר מאין לי בשר שאין זה בערכו כלל. [ועמ"ש מזה בפ' בהעלותך] רק המן ירד בזכותו מזונא דחכמתא, אבל התורה משבחת א"ע במעלה יתרה שיכולה היא לירד ממעלתה הגבוה והרמה להיות אמון שהיא רועה ומפרנס נש"י כנודע שהתורה נק' מזון לנפש ולכן נק' התורה לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי. וזהו כאשר ישא האומן את היונק. דר"ל שמפרנסו בלחם אחר ימי יניקה דאם ר"ל שמניקו מהו שאמר כאשר ישא האומן כו' מאין לי בשר כו'.

והנה גילוי בחי' זו להיות התורה בבחי' לחם הוא בשבועות זמן מ"ת שהקריבו שתי הלחם לחמו בלחמי תשב"כ ותשבע"פ כי בימי הספירה הם ימי יניקה כי לידת נש"י הי' בשביעי של פסח ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים שנמשכו מההעלם אל הגילוי ומשביעי של פסח עד שבועות מ"ד ימים הם בבחי' יניקה דהיינו הגדלת המדות חסד שבחסד כו' עד"מ שהחלב מגדל אברי הולד וכך ימי הספירה הם המשכות ימים עליונים היום יום כו' לעומר שעורים שהוא מאכל בהמה הוא מקור וחיות הנפש הבהמית של האדם [כי הנשמה ונפש אלקית א"צ תיקון לעצמה כו'] להפוך כל המדות שבה שתהיינה לה' לבדו ולא תחללו כו' יום ראשון חסד שבחסד כו' והיינו בחי' גידול של המדות שבנפש הבהמית והעלאתן ממטה למעלה ע"י בחי' המשכת מוחין מלמעלה ונק' בע"ח מוחין דיניקה, וכמ"ש במ"א ע"פ ולבן שינים מחלב, וזו היא המשכה עליונה מלמעלה מן הימים העליונים הנמשכים במ"ד ימי הספירה עד"מ דם נעכר ונעשה חלב. כך ע"י אתכפיא שהאדם מזכך מדותיו נמשך הגדלת המדות. אך אין התינוק יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום טעם דגן שבבחי' יניקה עדיין לא נכנס בו דעת עד שיטעום טעם לחם היא בחי' התורה שנתנה אחר ימי הספירה בשבועות ואזי הקריבו בו שתי הלחם והוא מזון לנפש האלקית לכו לחמו בלחמי והקרבה זו צריכה להיות ממושבותיכם בחי' ישיבה היא בחי' ק"ש כי תפלה בעמידה וק"ש בישיבה בעולם הבריאה ששם הוא היחוד שבק"ש יחודא עלאה או"א שא"א לנו להשיגו באצי' [וכמ"ש בפע"ח שער הק"ש פ"ד]. ופי' הכתוב ממושבותיכם מבחי' ק"ש במס"נ תביאו לחם כו' תוכלו להמשיך בחי' התורה להיות לכם בבחי' לחם הגורם להמשיך בחי' הדעת וההשגה. וזהו ואהיה אצלו אמון:

ב **ואח"כ** ואהיה שעשועים שע"י בחי' אמון הוא המשכת בחי' לחם ומזון להיות הדעת וההשגה ע"י אח"כ נמשך גילוי בחי' השמחה והשעשועים. והנה ביאור ענין השמחה והשעשועים המתגלים ע"י הדעת וההשגה. יובן במ"ש זמירות היו לי חקיך כו' ואמרז"ל [במדרש רבה.

ובתנחומא ובגמרא פ"ז דסוטה דל"ה ע"א] שנענש דוד על שקרא ד"ת זמירות ואמר לו הקב"ה זמירות קרית להו הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו דכתיב ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו והוא הביא את הארון בעגלה.

והענין הוא כי פי' וביאור מלת זמירות הוא כמו זמר וניגון שמזמרים ומנגנים ניגון א' כמה פעמים אע"פ שהכל עריבות ומתיקות א' מ"מ כשערב לו לאדם איזה ניגון וזמר יכול לזמר ולנגן אותו כמה פעמים.

וכך היה לי חוקיך חוקים נק' מצות שאין בהן טעם כמו פרה אדומה ושעטנז כו' כלומר שהגם שאין למצוה זו שום טעם ודעת בשכל המושג ומובן מ"מ ערב ומתוק לחיכו עד מאד והיינו לפי שאף גם אם אין טעם ודעת מלובש בהמשכת מצוה זו למטה בהתלבשותה בגשמיות מ"מ יסודתה בהררי קדש הוא מבחי' רצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מבחי' טעם ודעת הנמשך מבחי' ח"ע והחכמה מאין תמצא שהיא נמשכת מבחי' אין הוא בחי' רצון העליון ב"ה כי הנה החכמה נק' עדן שהוא עונג הנשמות בג"ע בשכל הנבראים המשכילים בגדולת א"ס ב"ה ונהנים בהשגתם תענוג נפלא עד אין קץ ע"ד שאמרו בגמ' על אלישע אחר מוטב דלידייניי כו'.

והנה אף שבספרים נזכר רק ב' בחי' ג"ע תחתון ועליון. אבל באמת יש הרבה מיני ג"ע זה למעלה מזה עד אין קץ ותכלית גבוה מעל גבוה כו', וע"ז רמזו רז"ל ת"ח אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב שנאמר ילכו מחיל אל חיל כו' אלא שהספרים לא דברו מהם רק מהב' מיני ג"ע ג"ע עליון ותחתון. אבל בג"ע העליונים עד רום המעלות לא שלחו את ידם וכל עדן שלמעלה מעלה עד רום המעלות הכל נק' בשם חכמה כי העונג שבהם הוא לפי ערך ההשכלה וההשגה ויש השגה למעלה מהשגה עד רום המעלות. אך כל בחי' השגה ותענוג מריש כל דרגין כו' אינו אלא בבחי' זיו.

וכמארז"ל ונהנין מזיו כו'. וזהו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו. קדושים אלו הנשמות וקדושים בכל יום יהללוך סלה בלי הפסק בהשגה למעלה מהשגה כי ת"ח אין להם מנוחה כו'. וכל ההילול והשבח הזה אין זה אלא ישתבח שמך בחי' שם בלבד בחי' זיו כו' (כמ"ש מזה בד"ה את שבתותי תשמרו) ושמו בגימ' רצון שהרצון הוא למעלה מעלה מבחי' חכמה והחכמה היא הנמשכת מבחי' הרצון שכך עלה ברצונו להתלבש בבחי' חכמה. ולזאת הרי בחי' החכמה בטילה כאין לגבי בחי' רצון העליון ב"ה המתלבש בה ואין ערוך אליו וזהו ענין הזמירות שקרא דוד לד"ת לבחי' החוקים

שעם היות שאין בהם טעם היינו לפי שנמשכו ונלקחו מרצון העליון ב"ה שהוא למעלה מההשגה והטעם.

ומ"ש אורייתא מחכמה נפקת נפקת דייקא. אבל יסודן למעלה מהחכמה תר"ך עמודי אור עד"מ העמוד שמחבר הגג עם הרצפה. כך המצות נשפלו למטה. אבל שרשן גבוה מאד נעלה ע"כ היה שמח שמחה גדולה בעסק התורה ומצות ע"י התבוננות זו שהם רצון העליון וע"כ קראן זמירות שהן היו לו כמין זמר שמנגנין זמר א' בהם כמה פעמים מגודל המתיקות שבו. כך עם היות שכל המצות כולן הן רצונו יתי והרי זהו שבח אחד לכל המצות שבכולם מתלבש רצה"ע ב"ה מ"מ היה מתענג ושמח בכל א' כמו שמתענגים ושמחים בעריבות ומתיקות הניגון והזמר שניגון וזמר א' מנגנין ומזמרים כמה פעמים מאחר שהוא זמר יפה מאד וזו היא שמחה של מצוה. דהיינו מחמת עוצם גדולת המצוה עצמה כי גבהה מעלתה מאד שהוא הוא רצה"ע ב"ה שלמעלה מהחכמה שהוא בחי' עדן ותענוג והשגה נפלאה עד אין קץ מריש כל דרגין כו'. אך מ"מ נענש דוד ע"ז לפי שעדיין לא הגיע לתכלית השבח העיקר שבתורה ומצות ומעלתן העצמי' שהרי לא שבח אותן אלא בבחי' רצה"ע ב"ה המלובש בהן.

והנה הרצון הוא עדיין בבחי' מעלת ומדרגת חיצונית שלהם. וכמ"ש וראית את אחורי ופני לא יראו. אבל פנימיותן ועיקרן הוא הוא עונג העליון ב"ה שהוא פנימית הרצון כידוע וע"ז נאמר אחור וקדם צרתני ועד"מ מבשרי אחזה שהתענוג הוא עיקר המכוון והרצון הולך אחר התענוג שמחמת שיש נחת רוח ותענוג לפניו לכך הוא רוצה וחפץ בכך.

ולכן נק' הרצון בחי' אחוריים ובחי' חיצונית לגבי העונג העליון ב"ה המלובש בו וע"ז נאמר וראית את אחורי ופני לא יראו שאין פנימית העונג מתגלה כ"א בחי' הרצון בלבד כמו שאינו נראה ונגלה באדם לזולתו רק בחי' רצון בלבד כשמגלה לו רצונו להיות כך וכך. אבל פנימית העונג המלובש בו והמכוון מזה איזה עונג ונחת רוח לפניו מזה לא ניתן להתודע ולהגלות ועונג זה הוא המלובש במצות שהן רצונו יתי.

וזהו אשר קדשנו במצותיו אשר מלשון באשרי כי אשרוני שהוא לשון הילול ושבח והוא על עוצם ריבוי התענוג שיש בזה כדי להלל ולשבח מאד ובבחי' זו נאמר באשר וטובל בשמן רגלו שבבחי' רגלו בלבד הוא מלובש בבחי' שמן היא בחי' ח"ע כו':

ג **והנה** ההפרש שבין בחי' אחוריים לבחי' פנים מבשרי אחזה שבעורף אין בו התחלקות אברים שעור א' מכסה את כולו. משא"כ בבחי' פנים נראה ונגלה ציור התחלקות האיברים עינים לראות אזנים לשמוע כו' ותענוג שבבחי' ראיה הוא בחי' אחרת משמיעה

כו'. כך הוא למעלה כביכול שבחי' רצון העליון ב"ה נק' בחי' אחוריים ואין בו שום התחלקות ולכך הרצון המלובש במצות כולל כל המצות בשוה שכולן הן בחי' רצונו ית' והרי זה שבח א' לכולן אלא שהוא שבח גדול מאד כנ"ל שהרצון עליון הוא למעלה מהחכמה כו' ולכן נק' העונג והשמחה הנמשך מזה בשם זמירות כמו זמר שמנגנים ניגון א' היפה מאד הרבה פעמים כנ"ל. אבל העונג העליון ב"ה המלובש במצות יש לכל מצוה תענוג פרטי כי העונג היא פנימי' המכוון המלובש ברצון ואין פנימית המכוון המלובש ברצון מצוה זו מלובש ברצון מצוה אחרת כי לכל מצוה יש כוונה אחרת כנודע. וכמו עד"מ בפנים הרי התענוג שבראי' המלובש בעינים אינו דומה כלל להתענוג שבשמיעה שבאזנים וכן תענוג שבטעמים חיך אוכל יטעם כו' כל מין תענוג הוא מהות אחר. כך בחינת עונג העליון הנמשך ומתגלה ע"י המצות בציצית תענוג מיוחד ומשונה מהתענוג שבמצוה אחרת וכן בתפילין כו' ובכל המצות. ולא כמו מעלת הרצון שהוא מדרגה אחת לכולן (ועמ"ש בד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת בפי' דרכיה דרכי נועם), ולכן במ"ת דכתיב פנים בפנים דבר ה' שהי' גילוי בחי' פנים עליונים שהוא עונג העליון ב"ה המלובש בתורה ומצות. הנה אמרז"ל על כל דבור פרחה נשמתן לפי שבכל דבור מעשרת הדברות הי' גילוי עונג פרטי המלובש בדיבור זה בלבד שאינו דומה לגילוי העונג שבדיבור השני והגורם לזה שזכו ישראל לכך במ"ת היינו משום דכתיב פנים בפנים, שגם מלמטה למעלה היה בבחי' גילוי הפנימיות ולא בבחי' אחוריים כי גם בתשוקה וכלות הנפש שממטה למעלה יש ב' בחי' הא' כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ. דהיינו שמבטל רצונו וחפצו המלובש בגוף ונפש הבהמית ורוצה לדבקה בו ית' בתשוקה וצמאון כו'. אך מ"מ רצון זה ותשוקה זו היא בחי' אחוריים שהרי עדיין נפשו האלקית מלובשת בגוף ונה"ב בתענוגות בני אדם אלא שרוצה לצאת מהם ומסכים בהסכמה אמיתית שתתפשט האהבה מלבושיה שבנוגה לדבקה באלקים חיים. אך עדיין לא נתפשטה האהבה עד שתחפץ בקרבת אלקים בשמחה וטוב לבב מרוב כל ולהתענג על ה' אהבה בתענוגים ממש שזהו בחי' הב' וכמ"ש כלה שארי ולבבי כו' והיא בחי' ומעלה יתירה שמחה ותענוג בה' ממש והיא שמחה של מצוה ונשמח בדברי תורתך וב מצותיך לעולם ועד כי הם חיינו כו' ובחי' זו הב' היא בחי' גילוי פנימית וז"ש פנים בפנים דבר ה'. כלומר שהיו חיבור והתקשרות בחי' פנים עליונים בבחי' פנים התחתונים שהי' התלבשות עונג העליון ב"ה שהוא הוא פנימי' הרצון בבחי' עונג התחתון שממטה למעלה כלה שארי ולבבי כו' בבחי' פנימי' האהבה בתענוגים להתענג על ה' ממש שע"כ זכו והשיגו העונג העליון ב"ה המלובש בכל מצוה עונג פרטי.

ולכן על כל דבור ודבור פרחה נשמתן. וזהו שנענש דוד המלך ע"ה על שלא שיבח את התורה רק בבחי' זמירות שהוא מצד בחי' אחוריים של המצות ולא שיבח את התורה בבחי' זו הפנימי' שהיא מעלתן העקרית העצמית, ולכן העונש היה ג"כ מדה כנגד מדה ששכח מעלת התורה שהיא בבחי' פנים כי הנה לכך נאמר בכתף ישאו שהלוים היו נושאי הארון והיו כתפיהם לחוץ ופניהם כנגד הארון זה כנגד זה והיינו לפי שצ"ל בחי' פנים בפנים כנ"ל וגם הלוחות שבארון הי' בבחי' פנים לכל צד שהלוחות היו כתובים משני עבריהם שלכל עבר לא נראה רק בחי' הפנים והוא נענש ששכח זה ונשאו בפרות על העגלה ומה שנענש שנפל בבחי' שכחה היא בחי' אחוריים [עמ"ש פ' תצוה סד"ה זכור כו' לא תשכח] היינו מדה כנגד מדה שלפי שלא שיבח את התורה בבחי' פנים אלא בבחי' אחוריים שכח מעלת הלוחות שהיו בבחי' פנים ונפל לבחי' שכחה היא בחי' אחוריים.

ובזה יובן מ"ש ואהיה שעשועים כי בחי' שעשועים הן הן בחי' גילוי בחי' פנימי' דהיינו בחי' עונג העליון המלובש במצות שהיא פנימית הרצון משא"כ בחי' זמירות הן בחי' אחוריים שהוא הרצון כנ"ל [ועמ"ש עוד מענין זה ע"פ ויהי מקץ שנתים ימים ובאגה"ק קרוב לסופו ד"ה דוד זמירות קרית להו]. אך הנה ואהיה כתיב לשון הוה והיינו שצריך להמשיך גילוי והתהוות בחי' השעשועים. דבאתאדל"ת תליא מילתא.

וזהו יום יום דהיינו בחי' ק"ש שאומרים דבר יום ביומו כי בכל יום נעשה בריה חדשה. וע"כ בכל יום צריך לקרות ק"ש ולמסור נפשו באחד בכל יום ואהבת בחי' תענוג כו' ועי"ז גורם ירידת התענוג עליון שעשוע שבעצמותו שיתלבש בתורה וזהו אני תורתך שעשעתי. שעשעתי הוא פועל יוצא שממשיך השעשועים בהתורה והיינו ע"י אני אותיות אין פי' בחינת ביטול היש שעושה מאני אין והיינו שגם בלימוד התורה לא יהי' בבחי' יש אלא בביטול היש כמ"ש בכל נפשך סמוך לודברת בם כו' ועי"ז גורם למעלה להמשיך מהיש לאין דהיינו מיש האמיתי שעשועים העצמיים יומשך הארה בחכמה שהיא בחי' אין ממש [והוא ג"כ ההמשכה מבחי' אני בבחי' אין ע' בע"ח שער השתלשלות הי"ס דרך העגולים במה"ב פ"ב בענין אני ואין.

ובמא"א אות א' ססעי' ס"ד מל' דא"ק נק' אני מתלבשת ברדל"א נקרא אין עכ"ל וע' מענין ואהי' בזהר ויקהל דריי"ז ע"א והייתי לא כתיב אלא ואהיה כו' ור"פ שמיני דל"ה ע"ב ובהרמ"ז שם ובפ' אחרי דס"ה ע"ב וסימן ואהיה כו' ודס"ז ע"ב]:

ד **משחקת** לפניו בכל עת. הנה יש כ"ח עתים י"ד לטובה כו' וא' מהם עת לחבק ועת לרחוק מחבק פי' שיש לפעמים עת רצון למעלה שנעשה בחי' חיבוק כנ"י מקור הנשמות

עם הקב"ה כאדם החובק את חבירו מאחוריו שלא ילך מפניו כך כביכול הקב"ה מחבק כנ"י כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה' ואהבתו לא תסור ממנו לעולמים שלא להיות האדם בבחי' נפרד ממנו ח"ו.

וכמו שהיה במ"ת פנים בפנים דבר ה' עמכם שגם ממטה למעלה היה הכל בבחי' פנים שאפילו האחוריים נכללו בבחי' פנים ונעשה הכל בבחי' פנים דהיינו שגם נפש הבהמית אתהפכא כו' וכמ"ש בכל לבבך בשני יצריך כו' וזהו ימין ה' עושה חיל [וע' בע"ח שער עשרים פ"ב דבי פעמים כ"ד אותיות שיש בפסוק בשכמל"ו דק"ש שחרית וערבית זהו ענין חיל ולכן נקרא כנס"י אשת חיל ועמ"ש ע"פ ושמתי כדכד וענין בשכמל"ו היינו קבלת עול מלכות שמים וביטול היש וזהו ימין ה' עושה חיל]. אמנם בגלות הוא בחי' עת לרחוק מחבק כשאין עת רצון אזי רחוק מלחבק ואזי אין עומדים כנס"י עם הקב"ה פנים בפנים דהיינו שאין דביקות הנפש באלקים חיים בבחי' פנים ממש ע"ד כלה שארי ולבבי כו' ויש לו תענוג במילי דעלמא הגם שיש לו רצון לה' הוא רק בחי' אחוריי' כנ"ל שהרצון נק' אחוריים והתענוג הוא בחינת פנים כו' וז"ש למה תשיב ידך וימינך מקרב חיקך כלה חיקך קרי וחוקך כתיב וחוקך היינו התורה שהיא חוקת ה' והוא בקשת כנס"י שיתגלה ימינו ית' ולא יהי' גנוז ונעלם בחוקו ומכלל זה אתה שומע שיש עתים שהימין גנוז ונעלם בחוקו והיינו ע"ד מארז"ל אור שנברא ביום ראשון היה אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. ראה שאין העולם כדאי לו גנזו לצדיקים. והיכן גנזו היינו בתורה ועי' בזהר פ' תרומה (דקמ"ט א') וזהו ענין שהימין שהוא חסד עליון שהוא בחי' נהורא קדמאה הוא גנוז בקרב חוקו הוא התורה (ומזה מובן המעשה דאיתא בזהר סוף ח"ג דף ש"ה ע"א שאמר ר' אלעזר ואנא חמינא כו' כי הוא היה יכול שיתגלה לו ע"י התורה בחי' אור ההוא הגנוז בו שאדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו וע"כ אמר אנא חמינא ממש) וז"ש ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל כי תמיד יצוה ה' עלינו חסדו וימין ה' נטויי עלינו רק לפעמים היא רוממה מנפש האדם רק היא גנוזה בתורה ולפעמים יורדת ונמשכת למטה בנפש האדם ואזי היא עושה חיל ולכן אמר הכתוב וימינך מקרב חיקך כלה כלומר שלא תהא מלובשת ומתעלמת בתורה להיות גנוזה שם רק תוציאנה מקרב חיקך מההעלם אל הגילוי להיות גילוי ימין וחסד ה' היא האהבה תקועה בנפש האדם והנה בכל עת ועת בין בבחי' עת לחבק בין בבחי' עת לרחוק מחבק נאמר על התורה משחקת, והענין כי הנה בחי' שחוק היא בחי' ביטול היש לאין וכמ"ש צחוק עשה לי אלהים פי' כי שם אלקים המעלים ומסתיר אור א"ס ב"ה להיות נראה העולם ליש ודבר נפרד כו' ושלא יבטל במציאות כו' כמו זיו השמש בשמש כו' הוא

בשביל הצחוק שלבסוף הכל שישוב ויתהפך שיהי' היש בטל לאין ונגלה כבוד ה' לעין כל כי שם אלקים המסתיר ומעלים שיהא נראה ליש כו' הוא רק כמו צחוק שעושין לפני שרים שעושים שינויים דברים זרים לשחוק בהם ונעשה בחי' יש ושיהי' היש בטל לאין ועשיית גילוי היש יהי' כמו זר נחשב ואין זה רק בחי' שחוק ועד"ז הוא ענין השחוק לע"ל שעתיד הקב"ה לעשות קניגי לצדיקים שור הבר עם לויתן כו' וכמ"ש במ"א.

והנה גילוי בחי' ביטול היש לאין שיהיה לעתיד הוא ע"י התורה שהיא המשכת אור א"ס ב"ה בדברים גשמיים שתחת ממשלת קליפת נוגה להעלותם ולקשרם באור ה' וקדושתו והוא בחי' ביטול היש לאין ולכן נקרא משחקת בכל עת היינו גם ע"י אתכפי' כו' נמשך התענוג עליון בהתורה וזהו בחי' בינונים זה וזה שופטן ויש בהם משני העתים הנ"ל שבשעת התפלה הוא דבוק באלקות ואח"כ פונה לעסקיו כו':

משחקת בתבל ארצו. תבל ב"פ אריה כי יש אריה בחיות הקודש ויש אריה באופנים חיות בחי' יצירה שית ספירן מקננין ביצירה והן הם בחי' שיתא סדרי משנה שהם בבחי' טעם ודעת וכך החיות הקודש אהבתם היא בבחי' טעם ודעת ארי' שואג כו' מחמת השגתם כי קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות כו' איך שהוא קדוש ומובדל כו' ומבחי' זו שהיא בבחי' קדוש ומובדל שאינו בגדר עלמין נמשך לריבוי צבאות והיכלות עד שגם למטה מכה"כ ולכך הם מרעישים בקול רעש גדול על עוצם קדושה זו ממקום קדוש כזה שיהי' נמשך ממקום כבודו מאור א"ס ב"ה שלמעלה מגדר עלמין להחיות העולמות אך עכ"ז הוא קדוש ומובדל ולא כדמיון הנפש שמתלבשת בגוף כו' אבל האופנים הם בבחי' עשי' שאין להם בחי' טעם ודעת והשגה גדולה באור א"ס ב"ה כחיות הקדש ואעפ"כ הם מרעישים מחמת אהבה טבעית שלהם וזהו משחקת בתבל ב"פ אריה שבב' בחי' ארי' הוא בבחי' משחקת בין בבחי' אריה שבחיות הקדש בין בבחי' אריה שבאופנים.

והנה כמו שיש ב' בחי' במלאכים חיות ואופנים כך יש ב' בחי' בבני אדם שוכני מטה יש שמתבונן בגדולת הוי' בק"ש שמע ישראל שמע לשון הבנה באחד ובשכמל"ו ועי"ז יבא לקיום ואהבת בכל נפשך ממש ודברת בם בם בדברי תורה בבחי' ביטול היש לאין אני המשנה המדברת בפיך ודברי אשר שמתי בפיך והם הם הת"ח העוסקים בד"ת שיתא סדרי משנה שהם ביצירה.

ויש מי שאינו יכול ללמוד ודעתו קצרה וגם עוסק במו"מ והוא מבחי' עשיי' ואעפ"כ גם הוא יכול לשאוג כאריה שבאופנים ע"י פי' הפשוט שבאחד שהוא יתי' לבדו הוא ועי"ז נמשך בו ג"כ ואהבת בכל לבבך בשני יצריך כי בכל א' יש אהבה הטבעית עיין בסש"ב פי"ח וזוכים לגילוי זה ע"י הצדקה שנק' מעשה כמ"ש והי' מעשה הצדקה שלום כו',

ועי״ז גורמים וממשיכים בחי׳ משחקת בתבל ארצו הוא ענין המשכת עונג ושעשועים העליונים כנ״ל וכמ״ש כמים הפנים לפנים כן לב האדם פי׳ כי יש ב׳ בחי׳ אדם היינו כי במלאכים פני אריה כו׳ כתיב ודמות פניהם פני אדם ויש בחי׳ אדם למעלה ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם דהיינו רמ״ח מצות עשה ושס״ה ל״ת וע״י כמים הפנים לפנים להיות בחי׳ פנימי׳ מלמטה למעלה להמשכת בחי׳ פנימית עליון כן נמשך לב האדם העליון שעל הכסא הוא בחי׳ התורה רמ״ח מצות עשה כו׳ לאדם התחתון שבמלאכים ודמות פניהם כו׳ וז״ש ושעשועי את בני אדם הם הן ב׳ בחי׳ אדם הנ״ל להיות ההמשכה כמים הפנים כו׳. לכן אמרו רז״ל ביום חתונתו זו מתן תורה בחי׳ חתונה וזיווג משפיע ומקבל כו׳ שאין לך טפה יורדת מלמעלה עד שאין עולים כו׳:

פרק כ

ביאור ע״פ ואהיה אצלו אמון

א **הנה** ענין סה״ע הוא בחי׳ מוחין דיניקה והוא בחי׳ מיתוק הגבורות. ונעשה ע״י מיתוק הגבורות באדם שהוא בחינת אתכפיא ואתהפכא כי הקליפות שרשם בחינת גבורות. ולכן בחינת לאכפיא לסט״א ולאהפכא מחשוכא לנהורא הוא ענין מיתוק הגבורות, ויעקב חבל נחלתו כתיב וכמשל החבל שראשו אחד קשור למעלה וקצהו למטה שע״י שמושך החבל מלמטה נמשך כמ״כ למעלה, כך ע״י המתקת הגבורות הנ״ל באדם מעורר ג״כ למעלה שיתמתקו הגבורות, ופי׳ וענין המיתוק היינו שהגבורות עצמן נעשים מתוקים, כמו עד״מ שממתיקים מאכל חמוץ הרי גם הוא עצמו בחינת מאכל רק שהוא חמוץ ועתה ממתיקים אותו ואז נעשה מרקחת ומשיב הנפש. כך בחי׳ מיתוק הגבורות שהם עצמן מתמתקים ואז הם מעולים ומשובחים יותר.

וזהו בחי׳ מוחין דיניקה כמשל דם נעכר ונעשה חלב שהדם עצמו שהוא בחי׳ גבורות נהפך לחלב חוורתא חסדים כו׳. וזהו ענין מ״ד ימי ספירת העומר משביעי של פסח עד שבועות. כי שש״פ הוא לידת הנשמות ואחר הלידה הוא בחי׳ יניקה הגדלת המדות. וזהו כמ״ש והניף את העומר כו׳ לרצונכם. היינו שעיקר המכוון להפך הרצון והמדות שבנפש הבהמית שתהיינה להי׳ ואז הם משובחות יותר ממדות שבנפש האלקית וע״ז ארז״ל טוב זה יצ״ט מאד זה יצה״ר (ועיין בזהר פי׳ יתרו דס״ח ע״ב ובפי׳ הרמ״ז שם) ומטעם זה ג״כ ארז״ל במקום שבעלי תשובה עומדים כו׳ ונודע שאין פי׳ תשובה על עבירות דוקא אלא שצ״ל בכל אדם כל ימיו בתשובה להתקרב להי׳ בבחינת פב״פ והיינו ע״י להפך הרצון והמדות מבחי׳ יש כו׳.

והטעם בזה שע"י בירור מדות נה"ב נק' טוב מאד הוא משום שהמדות שבנה"ב מצד עצם מציאותן הן תקיפים וחזקים יותר ממדות שבנפש האלקית כיתרון הגבורה בבהמה מבאדם אלא שהיא בהמה. אבל כשהבהמה נכלל בבחי' אדם אזי הוא רב כחו מאד כי שרשם מבחי' פני אריה פני שור שאהבתם ויראתם גדולה לאין שיעור וכמ"ש בזהר בהעלתך (דף קנ"ד א') ש"ע אלף אריוותא סוחרנא דהאי אריה כו' כד געי האי אריה מזדעזעין רקיעין כו'. והטעם בכ"ז הוא כי גם בעולם התיקון עצמו שרש המדות הוא למעלה מהשכל כי או"א במזלא תליין אבל ז"א בעתיקא אחיד ותליא רק שיציאותו והתגלותו הוא ע"י בינה וכמשל בן זכר שאע"פ שמתגדל ברחם האם ומשם נולד עכ"ז הרי עצמותו נלקח מלמעלה ממנה כו' [ולפעמים ג"כ יפה כח הבן מכח האב ועמ"ש בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה בפ' יתרו].

והנה זהו אפילו במדות דז"א דתיקון. וכ"ש בירור המדות שמעולם התהו כו' שכשמתבררים מהשבירה הרי כחם רב מאד וזהו ענין מיתוק הגבורות וזהו פי' לרצונכם כו'. ומי הוא הממתיק אותן היינו בחי' החסדים.

והנה ה"ח הן מחסד שבחסד עד חסד שבהוד כי החסדים דיסוד ומל' הם רק כללות ה"ח וכללות דכללות כמ"ש בפע"ח בכוונות דהו"ר וה"ח אלו זהו ה' ימים דספירת העומר שלפני שביעי של פסח.

ויום ראשון דפסח הוא בחי' מוחין דאו"א מקור המדות ולכן גומרים בו את ההלל. משא"כ יום ב' דפסח מתחיל ספה"ע הוא בחי' המדות. ולכן בא"י אין גומרים את ההלל ביום ב', והנה בשביעי של פסח שהוא בחי' לידת הנשמות בבריאה אשר שם יש יניקת החיצונים ע"כ צ"ל מיתוק הגבורות ע"י אתכפיא ואתהפכא שהאדם מזכך מדותיו כו' וה' ימים שלפני שביעי של פסח הם בבחי' אצילות ששם כתיב לא יגורך רע והם ה"ח הממתיקים הגבורות כו'.

והנה ספה"ע הוא בחי' מוחין דיניקה ועד"מ החלב מגדל אברי הולד כך המדות הם בבחי' קטנות כמו שהיו בתהו בבחי' נקודות וע"י החלב נעשה הגדלת המדות. ששבעה מדות נעשים שבעה שבועות לפי שכל א' מתכללת משבעה וע"כ בכל מדה יש ז' ימים. וזהו ענין ההגדלה [ועמ"ש ע"פ שתיתי ייני עם חלבי]. ועי"ז נעשים כלי קיבול רחב לקבל התורה בשבועות הוא בחי' ואהי' אצלו אמון כו' שתי הלחם כו':

ב **וענין** ואהיה שעשועים. יובן בהקדים מ"ש בדוד זמירות היו לי חוקיך ונענש ע"ז. ויש להקדים ענין אור א"ס ב"ה. כי הנה אנו רואים למטה שהתענוג הוא הגדול ורב מכל כחות הנפש והוא ראש ומקור וחיות לכל דבר.

וכמו שאנו רואים עוצם ריבוי מיני תענוגים שיש תענוג בראיה ותענוג בשמיעה ובריח ודבור וטעם וכן בכל מין ממינים אלו יש ריבוי בחי' תענוגים שיש כמה מיני מטעמים שאין טעם אחד דומה לחבירו והטעם הוא מעולם התענוג כו' וכן יש תענוגים רוחניים כמו התענוג מהשכל ודבר חכמה כו'. נמצא התענוג שלמטה הוא עצום ורב מכל כחות הנפש.

וכל בחי' התענוג שבעוה"ז בכללו הוא רק מהשבירה שנפל פסולת כו' ואין ערוך מהות התענוג שבעוה"ז למהות התענוג שבג"ע התחתון כו' וגבוה מעל גבוה כו' אבל אור א"ס ב"ה נק' מקור התענוגים.

והיינו אור וזיו גילוי א"ס ב"ה ולא עצמותו שבעצמותו לא שייך לומר כן. רק בבחי' האור שייך לומר מקור התענוגים והתגלותו הוא בחכמה הנקרא עדן ע"י צמצום רב ועצום כי כדי להיות נמשך הארה בחכמה שהוא מקור להשגות הנשמות שאין ערוך אליו יתי צ"ל צמצום רב. שע"ז נשתנה ממהות למהות שאין מהות התענוג המתגלה בחכמה מערך מהות מקור התענוגים. כ"א עד"מ השערות הנמשכים מן המוח שהם בחי' מותרות מותרי מוחין עד שיכול לקוץ ולגלח השערות משא"כ קרום של מוח אם ניקב טרפה.

והיינו לפי שהשערות נמשכים מהגלגלת החופה ומכסה על המוחין. וכך למעלה בחי' כתר הנק' גלגלתא הוא המלביש הארת א"ס ב"ה וממנו נמשך אח"כ ע"י שערות ומזלות אבל בחי' תענוג עליון המלובש בו הוא בחי' א"ס שלמעלה מעלה מבחי' הכתר וגלגלתא. וענין הכתר הוא תר"ך עמודי אור שהם תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן, והיינו עד"מ בחי' הרצון שבמצות שהן רצון העליון והרצון הוא בחי' חיצוניות היינו בחי' גלגלתא. שחופה ומלביש על הפנימית והוא בחי' עתיקא.

ועד"מ באדם שיש לו רצון כמו לנסוע לאיזה מקום למסחור הרי רצון זה הוא רק חיצוניות אבל הפנימית והמכוון הוא התענוג שיתענג מהריוח שירויח במסחור ההוא. וכך בחי' עתיקא תענוג העליון הוא פנימית הרצון שבמצות אלא שהרצון הנק' גלגלתא הוא מלבישו ומעלימו שלא יהיה בגילוי אלא הרצון בלבד וכענין שתוק כך עלה במחשבה [וכמבואר במ"א בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפי ציצית].

וממנו הוא שנמשך אח"כ הארה ע"י צמצום להתלבש בחכמה וזהו ביו"ד נברא העוה"ב בחי' שערות אבא יונק ממזלא ולפיכך אינו ממהות עצם התענוג העליון כו'. [וזהו בורא קדושים ישתבח שמך שמ"ו בגמטריא רצון שמזה מקבלים כל בחי' הקדושים שהוא בחי' חכמה שנק' קדש כו' ועמ"ש ע"פ את שבתותי תשמרו] והנה דוד שיבח התורה

בבחינת היותם רצון העליון שזהו ענין זמירות כמשל שמזמרים זמר א' כמה פעמים מגודל יפיו. כך עם היות מעלתם זו שהם רצון העליון. הוא זמר אחד שהרי הוא השבח הכולל של כל המצות שכולן הן רצונו. אבל יש לשמוח בזמר זה כל פעם מרוב כל, כי רצון זה הוא למעלה מבחי' החכמה והטעם עד שמבחי' שערה אחת הנמשכת מהרצון והוא בחי' המזלות כו' מזה מתהווים כל העולמות ג"ע התחתון שאמרו עליו מוטב דלידייניה כו' וג"ע העליון עד אין קץ כו' ואפילו חכמה עילאה עדן כנ"ל.

ולכן אמר על החוקים שהם המצות שבלא טעם ובאמת כל המצות נק' חוקיך כי אין ערוך הטעם המושג לאמיתית הטעם. זמירות היו לי שהיו יקרים מאד אצלו מאחר שהן רצון העליון ומשערה א' בלבד הנמשך ממנו מתהווים כל החכמות והתענוגים שבעולמות אבי"ע כו'. [ונמצא שיבח דוד את המצות במעלתם העליונה יותר מבחינת היותם בג"ע העליון תענוג הנשמות כו' שזהו נמשך רק משערה א' לבד הנמשכת מהרצון והכתר בח"ע מקור ושרש הג"ע והוא שיבחם בבחי' היותם רצון העליון עצמן כו']. אך מ"מ נענש דוד ע"ז, כי מעלתן זו אינן אלא בחי' חיצוניות שחיצוניותן הוא בחי' רצון העליון וגלגלתא.

והיה לו לשבח התורה בבחי' פנימיותה שהוא בחי' התענוג עליון שהוא הגבה למעלה מהרצון עליון כנ"ל [וע' באגה"ק ד"ה דוד זמירות קרית להו והלכך גם כו' ע"ש והיינו כי הרצון עליון הוא מקור ושרש הנאצלים משא"כ בחי' עתיק כו'] ומצד בחי' פנימיותן הנה יש תענוג פרטי לכל מצוה בפ"ע כו' ולא כמשל זמר אחד כו' [ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית מענין חיצוניות א"ק ופנימי' א"ק].

וזה הי' הגילוי במ"ת דכתיב פנים בפנים דבר ה' שהיה ההתגלות בחינת הפנימית של המצות שהוא בחי' התענוג עליון של אותו הדבור ולכן פרחה נשמתם על כל דבור, שכל דבור הי' בו גילוי עונג בפ"ע כו' וגילוי זה דבחי' פנים העליונים היינו ע"י שגם מלמטה היה בחי' החזרת פנים דהיינו ע"י ז' שבועות מיצ"מ עד מ"ת שהוא ענין ז' שבועות דספירת העומר (ועיין בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ שמות ד"ב סע"ב בשם המדרש שגם ביצ"מ ספרו ישראל נ' יום למ"ת ועיין בזהר פי' אמור דצ"ז) שהפכו פנימיותם וכל המדות שתהיינה להי' לבדו וכמים הפנים לפנים כי לפי הפנים שמראים מלמטה כן כו'. וכמ"כ עכשיו כתיב ואהיה שעשועים יום יום ע"י ק"ש במס"נ בכל יום ממשיכים מלמעלה גילוי התענוג עליון והתלבשותו בנאצלים כתר וחכמה. והם הנק' יום יום. (ועיין ברבות שיר השירים ע"פ ראשו כתם פז מענין יום יום) וזהו אני תורתך שעשעתי. שכדי להיות תורתך שעשעתי שיתלבש בחי' התענוג עליון בהרצון עליון הנק' גלגלתא

ובחכמה עילאה הנק' עדן הוא ע"י אני, דהיינו כשעושה מבחי' אני אין שהוא ביטול היש. עי"ז דייקא ממשיכים בחי' שעשועים ותענוג עליון הנ"ל.

ויסוד כל התורה הוא ביטול היש לאין שכשלוקח האתרוג למצוה שורה עליו בחי' אין ורמ"ח מ"ע רמ"ח איברים כמשל האבר שבו נמשך חיות הנפש. וגם הנפש מקבלת ממנו כי לולי האבר לא היתה הנפש עושה פעולתה כו' וכך ע"י המצות נעשה ביטול היש לאין וע"י ביטול היש זה מעורר למעלה גילוי אין העליון הוא בחי' תענוג העליון דקמיה באמת כולא כלא חשיבא כי מה שהאדם מבטל עצמו אינו אמת עדיין אלא שעי"ז נמשך גילוי אין כו' [ובאדר"ז דרפ"ח תחלת ע"ב ובגין כך ע"ק איקרי אין והוא למעלה מבחי' גלגלתא כנ"ל ועמ"ש מענין זה ע"פ את שבתותי תשמרו] וזהו ענין שעשועים יום יום כי בכל יום עושה האדם מיש אין מחדש ועיקר בחי' זו ע"י מס"נ בק"ש כנ"ל:

ג **משחקת** לפניו בכל עת. ב' עתים הן כנודע שיש כמה זמנים שונים במל' פעמים עומדת פב"פ ופעמים עד החזה דז"א ופעמים נקודה תחת היסוד והיינו שפעמים מקור נשמות ישראל פנימיותם לה' ופעמים בבחי' אחוריים וכמ"ש את לחבק ועת לרחוק מחבק [וע' בזהר פ' אחרי דנ"ח סע"א וע"ב] כי וימינו תחבקני כתיב וע"ז גורם שתהיה פנים בפנים [עמ"ש בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא בענין שכפה עליהם הר כגיגית שהוא בחינת וימינו תחבקני כו' ע"ש וע' בפע"ח שער חג הסוכות] ופעמים את לרחוק מחבק שהחסדים מכוסים ביסוד אימא ואינן מתגלים ומאירים אלא נעלמים בתוך הבינה.

וע"ז אומרים ופרוס עלינו סוכת שלומך ואותה אנו מבקשים וימינך מקרב חיקך כלה שיצאו החסדים מיסוד אימא שהוא בחי' תשבע"פ ששם האור גנוז ולהיות ימין ה' עושה חיל כו'. ועל הב' עתים הוא אומר משחקת כי בכל א' מישראל יש בחי' מס"נ ורצון לה' אלא שיש מי שהוא בבחי' אחוריים כו'.

ואעפ"כ גם אז יכול לעבוד עבודה תמה ולמס"נ באחד [ועמ"ש בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך כו' בענין ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר זה הדרך כו'] ולכן גם ממנו הוא צחוק מביטול היש לאין וע"ז מעוררים למעלה גילוי שעשועים עליונים בכתר וחכמה כו'. [ושחוק זהו ענין התגלות התענוג ועיין בע"ח שער לידת המוחין פ"ב ושער לאה ורחל פ"ג דשחוק הוא ב"פ אור וכן ואהבת ב"פ אור, וב"פ אור זהו ענין ושמתי כד כד, והיינו כ"ד אותיות שיש בפסוק בשכמל"ו דק"ש שחרית וערבית וכנ"ל שע"י ביטול היש ומס"נ דק"ש נמשך התענוג עליון והשחוק כו' וע"ש דפ"ב כ"ד זהו ענין אשת חיל כו' ומזה יובן ענין ימין ה' עושה חיל, ועיין באוצ"ח דנ"ח מענין זה (ועיין בב"י ומ"א ססי' תק"ס) ועכשיו נאמר בתורה משחקת לפניו בכל עת ולעתיד אז ימלא שחוק

פינו גם שחוק כחשבון מקור חיים ע"ש כי עמך מקור חיים והוא ג"כ כחשבון גימטריא אור א"ס שעל ידי גילוי אור אין סוף ב"ה נמשך התענוג עליון שהוא מקור חיים מקור התענוגים והתגלות התענוג זהו ענין השמחה והשחוק ועיין בזהר ס"פ וילך ובפ' וירא דקי"ד א' ובפ' חיי שרה דף קכ"ז א' ועיין בלק"ת בישעי' ע"פ ולא בכסף תגאלו מענין ישחק בשי"ן]:

משחקת בתבל ארצו. הארץ הדום רגלי היא המל' ותבל ארצו פי' תבל ב"פ אריה ב"פ יראה דהיינו בחיות ובאופנים. אריה שאג ע"י התבוננות איך שהוא יתי' קדוש ומובדל לא כהתלבשות הנפש בגוף כו' וב' בחי' אלו יש בישראל כי יש שיש לו נפש דעשיי' ויש שיש לו רוח דיצירה [ועיי בזהר ר"פ משפטים דצ"ד ע"ב] ועל שניהם אומר משחקת שמשניהם נעשה שחוק למעלה כנ"ל. [ובע"ח שער תיקון נוק' ספ"ב פי' ג"כ ענין תבל ב"פ ריי"ו אלא דפי' שרומז להמשכה גבוה מאד וכמ"ש ג"כ בפע"ח שער ק"ש שעל המטה פ"ו. אכן י"ל דהמשכה עליונה זו נמשך ע"י האתעדל"ת דב' בחי' אריה הנ"ל וזהו משחקת בתבל ארצו שמבחי' אתעדל"ת דתבל ארצו שבישראל נמשך בחינת שחוק ותענוג עליון והוא שרש המשכה עליונה שבע"ח ופע"ח שם]:

פרק כא

וענין ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים. הנה בחי' ק"ש נק' ישיבה והיא העיקר בתפלה להיות מס"נ באחד ושתים לפניה אינם אלא הכנה. והשמו"ע שאח"כ הוא המשכה כו' אבל העיקר הוא בחי' מס"נ וביטול היש בחינת ק"ש.

והענין כי להיות עצמותו יתי' מרומם ונעלה למעלה מעלה מכל העולמות וכמאמר בורא קדושים ישתבח שמך כו' שהתהוותם מבחי' אור וזיו בלבד וכמשל האור שאינו ממהות עצם המאור כו' ובכל יום צ"ל נמשך אור חדש מן המאציל ונמשך בכתר וחכמה וכמ"ש בפע"ח [שער א' פ"ז] שאין המשכה שביום זה כהמשכה דיום אתמול וממשיכים אור חדש ע"י התפלה והיינו ע"י מס"נ דייקא שגורם צחוק ותענוג עליון כו' [וע' בפע"ח שער הק"ש פ"ו ופרק י"א וכמ"ש מזה בביאור ע"פ הראיני את מראיך כו'] וכמ"ש בלק"א בשם המגיד נ"ע המשל מלב מלכים אין חקר כשרוצים להמשיכו שיפנה לבקשת ההדיוט הוא ע"י שמביאים בנו הקטן שישתעשע בו או שמביאים דבר חדוש כמו צפור המדברת. כי כלום חסר מבית המלך ואין כל זהב וכסף חשוב לנגדו מאומה רק איזה דבר חידוש. כמ"כ כתיב ממושבותיכם דייקא תביאו מבחי' ישיבה שהוא בי"ע משם דייקא הוא העלאת מ"נ, וע"ד באשה קראו מושב שהעלאת מ"נ וחימום הנקבה גורם להזריע זרע הזכר כו' וכך ממושבותיכם תביאו והיינו שהוא עד"מ דבר חידוש שהיש בטל.

ועי"ז דוקא מממשיכים מ"ד מבחי' אצילות שהוא אלקות דאיהו וחיוהי חד וזהו תביאו לחם תנופה להמשיך האור בתורה ושתי הלחם ע"ג שני הכבשים מעלה ומוריד כו'. [וע' בפע"ח שער הק"ש פ"ד במ"ש לכן גדולה מצות ק"ש יותר מן התפלה שהרי מי שתורתו אומנתו מפסיק לק"ש ואינו מפסיק לתפלה ולהיות זווג או"א עילאין ונעלם מאד אין בנו כח לעוררו בהיותנו בעולם האצילות אך ורק בהיותנו בבריאה עכ"ל, והטעם י"ל כנ"ל דמבריאה דוקא שהוא בחי' יש ודבר נפרד כשנעשה ביטול היש זהו דבר חידוש כמו עד"מ צפור המדברת משא"כ מה שהאצילות בטל אינו דבר חידוש ולכן הגם שביטול האצי' גדול יותר לאין קץ עכ"ז עיקר המשכת אור חדש להיות יחוד או"א ממשיכים דייקא ע"י ק"ש שהוא ביטול היש דבי"ע כו', ועמ"ש עוד מענין זה בביאור ע"פ צאינה וראינה בסד"ה הנה להבין ענין.

וזהו ממושבותיכם דייקא תביאו לחם תנופה שתים ושתי הלחם הם או"א או ב' מזלות מקור דאו"א וכמ"ש במ"א לחם בגימטריא מזלא וזהו ענין אני תורתך שעשעתי וענין שעשועים יום יום וכמבואר לעיל. בזהר נזכר עוד מענין ואהיה אצלו אמון כו' (ח"א ה' א'. כ"ב א'. קל"ד א'. מ"ז א' ח"ג קע"ח א')]:

נשא

פרק א

נשא את ראש בני גרשון וגו'. יש להבין למה נאמר בבני גרשון גם הם וגם מ"ש בבני גרשון דוקא ע"פ אהרן ובניו תהיה כל עבודת בני הגרשוני ולא נאמר כן בבני קהת ומררי. אך הנה תחלה צריך להבין כללות ענין המשכן ונסיעתם במדבר. דהנה שרש טעם נסיעתם במדבר עם המשכן וכליו הי' כדי להכניע כח יניקת החיצונים ששרש יניקתם הוא במדבר דוקא.

ולכך במדבר אין שם גידול צמח ודשא כלל אלא שממון בלבד, כי ההשפעה היא מסט' דקדושה דוקא ואתה מחיה את כולם. וכתיב צדיק ה' פי' צדיק שהוא משפיע ובעל צדקה. וכן בכל סטרא דקדושה יש בחי' זו.

והנה בהקב"ה החסד נמשך מצד הגדולה כמ"ש ארך אפים וגדל חסד. ובכל סטרא דקדושה החסד נמשך מצד הביטול שבטל להי' ונחשב לאין ואפס בעיניו לכן ראוי ליתן לזולתו שהוא חשוב יותר.

וכמ"ש באברהם ואנכי עפר ואפר ולפיכך הי' עושה חסד עם כל בני אדם כו'. משא"כ מי שהוא יש ודבר ואינו בטל צריך הכל לגרמיה ואינו בחי' משפיע. ולכן במדבר הם

נחש שרף ועקרב ג"ק ששם מקור הקליפות שהם יש ודבר נפרד ואין בהם בחי' הביטול לכן אין ממנו שום השפעה, והנה לכך הי' נסיעת הארון וישראל במדבר כדי להכניע את המדבר ולכך נשאו את המשכן במ"ב מסעות שהוא בחי' שם מ"ב.

והיינו ע"י גילוי אלקות שהי' במשכן כשנשאו אותו במדבר ממילא נכנעו וכמ"ש כהמס דונג וגו' [ועמ"ש מזה ע"פ אלה מסעי]. ותועלת הכנעה זו היתה ענין הכנה לע"ל שיוכל להיות גילוי אלקות בעולם השפל שלנו כמ"ש ונגלה כבוד ה' וגו' שע"י שנכנע תחלה מקור ההסתר והיש יוכל להיות בו אח"כ הגילוי לע"ל [ואפ"ל שהוא כענין שבעבודת ה' צ"ל תחלה בחי' אתכפיא בכדי שעי"ז יוכל לבא אח"כ לבחי' ומדרגת אתהפכא חשוכא לנהורא, ובלי בחי' אתכפיא תחלה לא יוכל לבא לבחי' אתהפכא חשוכא כו'. כמ"כ עד"ז כדי שלע"ל יהיה גילוי אלקות ממש בעולם השפל שיהפך החשך לאור ממש כמ"ש לעת ערב יהיה אור לכך הוצרך להיות תחלה בחינת הכנעת המדבר כו', ועמ"ש ע"פ אלה מסעי בע"א שעי"ז יש כח ביד האדם להכניע הגוף שלו כו'].

וענין הגילוי הזה שיהיה לע"ל הוא כי הנה באמת הרי קמיה עצמותו ית' אין שום בחי' הסתר והעלם כלל. כי קמיה כולא כלא חשיבי ואין שינוי כלל בין קודם שנברא העולם לאחר הבריאה. כי גם עתה הוא אחד יחיד ומיוחד כמו קודם שנבה"ע מאחר שכל עיקר התהוות הנבראים יש מאין הוא רק מבחי' אותיות הדבור בדבר ה' שמים נעשו.

ועד"מ הדבור באדם שהוא בטל וטפל לגבי המחשבה ובלתי תופס מקום כלל וכלל רק אצל השומע הוא שהדבור נתפס ליש ודבר, וכך למעלה בחי' אותיות הדבור ביו"ד מאמרות לגבי הנבראים מהם יש מאין הם בבחי' יש. אבל לגבי עצמותו ית' הם בטלים כלא.

ולכך אע"פ שמצד בחי' התגלות אותיות הדבור נראה העולם לבחי' יש ודבר לעינינו, אבל אצלו ית' אין הסתר והעלם כלל וע"כ לע"ל שיתגלה כבוד ה' שהוא בחי' גילוי עצמיות אלקות אזי ממילא לא יסתיר שום הסתר כלל ויהיה גילוי אלקות גם בעשייה עד שיראו כל בשר אפילו בהשגת שכלו הגשמיות. וכדי שיהיה גילוי זה לע"ל הוצרך להיות נסיעת המשכן במדבר להכניע אותו כנ"ל:

ב **והנה** זה היה ענין נסיעת המשכן בפועל ממש בבחי' עולם וכמ"כ הוא גם עכשיו ברוחניות בבחי' נפש. כי יש בחי' משכן בפרט בכל אחד ואחד וכל פרטי הענינים שבו הכל יש בנפש האדם. דהנה כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וארז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם לפי שכאו"א מישראל צריך לעשות בחי' משכן בנפשו.

והיינו להמשיך בחי׳ גילוי אלקות בנפשו בעבודה שבלב זו תפלה כשיהיה לבבו טהור כמ״ש לב טהור ברא לי אלקים כו׳ וכמ״ש בר לבב כו׳ דכאשר לבבו טהור מכל סיג בלתי לה׳ לבדו אזי נקרא משכן לשכון בו גילוי אור ה׳ וכמ״ש נקי כפים ובר לבב כו׳ ישא ברכה מאת ה׳ דפי׳ ברכה הוא המשכת גילוי אלקות בנפשו כו׳ [וזהו ג״כ משארז״ל טהרה מביאה לידי קדושה ע׳ בר״ח].

ועי״ז ידחה ויכניע ג״כ ההסתר של נה״ב המסתיר ומבדיל ונראה לו העולם לבחי׳ יש ודבר נפרד והיינו מפני גסות חומר נפשו הבהמית. אבל כשלבבו זך וברור יראה בעין שכלו איך שאין מסתיר באמת וכמו שהוא למעלה דקמי׳ כלא כו׳. כי ע״י זכות לבו נמשך גילוי אלקות גם בבחי׳ ההסתר וההעלם שלא יסתיר, וזהו כמו שהי׳ נסיעת המשכן בבחי׳ מדבר שע״ז הי׳ מכניע את המדבר כו׳.

וכך הוא בנפש עכשיו הכנעת היצה״ר שהוא ג״כ בחי׳ מדבר שהוא ארץ לא זרועה דהיינו המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה׳ המה כו׳ וזהו אשר לא ישב אדם שם פי׳ אדם הוא מ״ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו׳ לא ישב שם כי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כתיב כמ״ש מזה בד״ה אני לדודי.

וע״כ צריך להכניע בחינת מדבר זה שהוא היצר הרע והיינו ע״י המשכת גילוי אלקות בנפשו. [ובמ״א נתבאר בענין בה״א כלה נאה וחסודה שלא יהיה ההמשכה לפי ההעלאה אלא אדרבה תחלה יהי׳ ההמשכה מלמעלה למטה דהיינו שהמעשה הטוב יהיה אפילו קודם לסור מרע בדקות ולא ימתין בועשה טוב עד שיהיה תחלה סור מרע בתכלית.

והיינו משום שע״ז ההמשכה שבועשה טוב אזי ממילא יפלו כל החיצונים כי מעט אור דוחה הרבה מן החושך ויבוא לסור מרע בתכלית כו׳, ועד״ז הוא ענין מסעות המשכן במדבר שע״י המשכת גילוי אלקות. ממילא נכנעו הקליפות כמ״ש ויהי בנסוע הארון כו׳ וינוסו משנאיך כו׳. וכך בחי׳ זו בנפש שע״י המשכת אלקות מלמעלה למטה במעשה הטוב ובעסק התורה ותפלה אזי ממילא יכנע גשמיות הגוף ונה״ב כו׳].

והנה במשכן היו ג׳ דברים קרשי המשכן ויריעות המשכן והכלים היינו ארון ומנורה ומזבח כו׳. והנה תחלה י״ל ענין הקרשים שנק׳ עצי שטים עומדים שהם ע״ד שהמלאכים נק׳ עומדים, כמ״ש שרפים עומדים וכמ״ש במדרש שיר השירים רבה סוף פסוק צאינה וראינה למעלה שרפים עומדים אף למטה עצי שטים עומדים, ופי׳ שרפים עומדים היינו כמאמר ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה כו׳ (ועיין בזהר תרומה דף קס״ט ע״א ודק״ע ע״א). והענין הוא כי אין עמידה אלא שתיקה ופי׳ שתיקה

היינו בחי' ביטול העצמות מכל וכל, והיינו בחי' ביטול הרצון שלא יהא לאדם רצון אחר זולת הרצון לה' אחד וכמ"ש ועמך לא חפצתי כו'.

וכמארז"ל בטל רצונך כו' [ע' באגה"ק ד"ה להשכילך בינה]. והטעם שנק' בחי' זו עמידה הוא כי הנה כשיש לו האהבה והדביקות בה' זהו בחי' מהלך וכמ"ש באברהם הלוך ונסוע כו'. אך קודם שיגיע לבחי' הילוך ואהבה זו צ"ל תחלה בחי' עמידה זאת היינו לעמוד ולשתוק מן התפשטות והילוך שבלעומת זה, והן הרצונות זרות שהאדם רוצה וחפץ ומשתוקק לדברים זרים זהו נק' ג"כ הילוך ע"ד מ"ש ויבא הלך לאיש העשיר (בש"ב י"ב ד') שהוא ההילוך דלעומת זה וזהו הלך שהולך ומתחזק שמתחלה הוא כאורח כו' ע"ש בפרש"י. וצ"ל משלחי רגל השור והחמור דהיינו למנוע הילוך של היצה"ר (כדאיתא בגמרא פ"ק דע"ז דף ה' ע"ב ובפרש"י שם ועיין זח"ב שמות ד"ה סע"ב בשלח דס"ד סע"ב ובהרמ"ז ר"פ מקץ). וכדי שיתהפך מהילוך זה להיות ההילוך באלקות הוא ע"י שיבא תחלה לבחינת עמידה והוא בחי' ביטול רצון [וכנ"ל שע"י אתכפיא הוא הדרך לבוא לבחי' אתהפכא כו' ועמ"ש בד"ה קחו מאתכם תרומה. בפ' ויקהל].

וזה היה ענין קרשים עומדים ועמידה וביטול רצון זה נמשך ע"י יראה וזהו כולם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה. וזה היה ענין עבודת בני מררי נושאי הקרשים שכדי לבוא לבחי' יראה ועמידה זו זהו ע"י המרירות בהיותו ממארי דחושבנא על ימי חלדו אשר רובם ככולם בחושך ילך כו' ועי"ז מעורר רחמים רבים שיוכל לבוא לבחינת בטל רצונך וכמ"ש מזה ע"פ קול דודי בענין על מצות ומרורים כו' ע"ש, והנה מזה נמשך אח"כ לבא למדרגת האהבה והרצון לה' בבחי' כלות הנפש וזהו ענין היריעות תכלת וארגמן כו' כי תכלת הוא לשון כליון כלה שארי ולבבי, ועמ"ש מענין כלה שארי בד"ה שיר השירים. והוא החופה על הקרשים שהוא בחי' הביטול רצון הנ"ל. והוא ג"כ כדמיון שיש באדם עצמות ויש בשר וגידים החופפים עליהם. ובחי' העצמות זהו היסוד שעליהם נבנה הבשר והגידין והוא בחי' כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך כו', בחי' ביטול רצון וזה צ"ל באדם כל היום ומזה יבא אח"כ לבחי' בשר וגידים הוא בחי' אהבה [כי בשר הוא יסוד האש וגידים בחי' דם ורוח] וזהו עבודת בני גרשון:

ג **והנה** בעבודת ה' בתפלה בחי' ביטול רצון הנ"ל צ"ל ע"י התעוררות יראה תתאה בפסוד"ז וברכת יוצר אור בסיפורו מיראת וביטול המלאכים, ולבוא לבחי' הילוך ואהבה הוא ע"י התבוננות באמרו אהבת עולם כו' שמע ישראל כו' שהוא בחי' היכל האהבה פי' שמע ל' הבנה כידוע.

והוא ענין ההתבוננות בגדולת ה' איך שכל העולמות כולם ג"ע עליון ותחתון וגם מה שעתיד להיות באלף השביעי לעתיד לבוא וגם עד נ' אלפים יובלות כולם עלו במחשבה א' לבד קמי' עצמותו ית' וכמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות והבטה זאת במחשבה א' היא לבד כמ"ש בזהר ובמדרש דבמחשבה א' ברא הקב"ה כל העולמות.

ועד"מ המחשבה באדם התחתון שאינה רק בחי' לבוש לבד לנפש וכ"ש למעלה כי לא מחשבותי מחשבותיכם כתיב [ועמ"ש בזה בד"ה רני ושמחי בת בפ' מקץ]. וזהו ה' מלך גאות לבש דהיינו מה שעלה במחשבה לפניו להאציל ולברוא העולמות אבי"ע בכדי שיהיה הוא ית' מלך על עם הנה מחשבה זו הוא מה שנתלבש בלבוש. שאינו כמו הרצון והמחשבה במלך ב"ו שרוצה למלוך על עבדיו שעבדיו הם מהות ודבר גם בזולת מלכותו עליהם ע"כ שייך רצון למלך למלוך עליהם. משא"כ למעלה שהעולמות כולם מתהווים יש מאין ממנו ית' ע"י רצון זה א"כ כדי שיהיה רצון זה למלוך עליהם הוא רק ע"ד בחי' לבוש שמתלבש ברצון ומחשבה זו.

ולכך אמר ה' מלך גאות לבש דהיינו שהמחשבה עליונה שעלתה לפניו אנא אמלוך הוא רק בחי' לבוש בלבד. וזהו יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך שהמלכות הוא רק בחי' לבוש לבד. [אך יביאו לבוש מלכות כתיב דבאתעדל"ת תליא מילתא להמשיך רצונו ית' במחשבה זו והיינו ע"י קיום התומ"צ.

וזהו ענין המשכן ושכנתי בתוכם וזהו ענין הפעם ילוה אישי אלי כו' היינו המשכת אור א"ס להיות נמשך בבחי' מחשבה זו כמשי"ת לקמן], וזהו ההתבוננות בשמע ישראל ה' אלקינו. פי' שהוא מתלבש במחשבה זו. וזהו אלקינו בחי' צמצום ואח"כ אומרים בשכמל"ו שמברכים וממשיכים בחי' מל' גם בעולמות בי"ע. (ועמ"ש סד"ה ביום השמיני שלח). ומהתבוננות זו נולד ונמשך בחי' ואהבת והאהבה הוא ענין היריעות דרך כלל כמשי"ת אבל דרך פרט הן ששה מדות כמ"ש במלאכים בשתים יכסה פניו כו' ובשתים יעופף דהיינו רצוא ושוב.

ולכך שם מ"ב יש בו ז' פסוקים ובכל א' ששה תיבות וז"ש ביריעות שש וארגמן כו' שית גוונין ומכסה עורות תחשים שתרגומו ססגונא וארז"ל [פ"ב דשבת דכ"ח] ששש בגונין הרבה היינו ששה מדות הנ"ל [ועמ"ש בענין רצוא ושוב בפסוק וקבל היהודים כו'].

וענין רצוא ושוב באדם הרצוא הוא האהבה והשוב הוא המשכת אור א"ס ב"ה ע"י מצות מעשיות שהן רמ"ח אברין דמלכא כמו האבר שהוא כלי לגילוי האור והחיות כו' וע"י המשכה זו שהאדם ממשיך עליו גילוי השראת אור א"ס ב"ה ע"י המצות כמאמר

אשר קדשנו במצותיו הנה ע״ז חוזר ומתעורר אה״ר בנפש האדם [ע׳ מ״ש בפסוק ראשי המטות] וזהו משכני אחריך נרוצה.
וכתיב אהבת עולם אהבתיך ע״כ משכתיך חסד וגו׳. ונמצא יש רצוא אחר השוב ושוב אחר הרצוא, וזהו ענין בני גרשון שנשאו היריעות היינו המשכת אה״ר הנמשך ע״י קיום המצות באהבת עולם שהוא הרצוא שקודם השוב כו׳.
וגם היריעות הם מקיפים כמו שהמצות הם לבושים לנפש. נמצא עבודת בני מררי נושאי הקרשים שהן בחי׳ עצי שטים עומדים זהו יראה תתאה שממנה נמשך בחי׳ העמידה וביטול רצון.
ואח״כ בחי׳ בני גרשון נושאי היריעות היינו התחברות ב׳ בחי׳ אהבה אהבת עולם ואהבה רבה. ועבודת בני קהת נושאי הארון והמזבחות כו׳ זהו בחי׳ יראה עילאה שהיא למעלה גם מבחי׳ אה״ר, כי הנה בארון היה גנוז הלוחות כדכתיב מגלה עמוקות מני חשך כמ״ש עמקו מחשבותיך והגילוי היה ע״י המנורה וכמ״ש ותורה אור שנמשך בחי׳ אור וגילוי מבחי׳ ההעלם דישת חשך סתרו (ועמ״ש בד״ה ששת ימים תאכל מצות בפי׳ ויהי הענן והחשך ויאר כו׳). והנה בחכמה אתברירו כי כל התורה היא לברר בירורים וזהו ענין המזבחות. ולכן היה זה משא בני קהת שהוא כמ״ש ולו יקהת עמים. יתכנשון עממיא כו׳ שהוא ענין הבירורים. וע״י חכמה נמשך ג״כ בחי׳ יראה עילאה. כנודע ממאמר אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה דמתחלה צ״ל יראה תתאה דאם אין ירי״ת א״א לבוא לבחי׳ החכמה וזהו בחי׳ הקרשים הנ״ל. ואח״כ אם אין חכמה אין יראה עילאה שכדי לבוא ליראה עילאה זהו ע״י התורה דמחכמה נפקת (וכמשנ״ת לעיל בד״ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה), נמצא בחי׳ בני קהת זהו יראה עילאה שלאחר אה״ר וזהו בחי׳ שמו״ע שאחר ואהבת דק״ש:
ד **ואמנם** מה שהיו בני מררי נושאים הקרשי׳ היינו להעלות ולחבר יראה תתאה ביראה עילאה. דהנה שם מררי מורה על זה, כי הנה במשכן היו ב׳ פעמים מור אחד בשמים ראש מר דרור שבשמן המשחה, הב׳ בסממני הקטרת מור וקציעה. והענין כי המור נעשה מדם חיה שנק׳ ידוע כשנקרש הדם ונעשה בושם (ועמ״ש מזה בד״ה חייב אינש לבסומי בפוריא). והוא ענין אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא. וזהו ענין מור דסממני הקטרת שהוא ריח והעלאה ממטה למעלה וע״י העלאה זו מעורר המשכה מלמעלה למטה והוא מר דרור שבשמן המשחה שנק׳ מירא דכיא שהוא חכמת התורה שהוא ג״כ בחי׳ יראה עילאה.

והמור שבקטרת שהוא אתכפיא ואתהפכא דחשוכא לנהורא הוא בחי' יראה תתאה והוא הגורם המשכת יראה עילאה, ולכן מררי היינו פי' ב"פ מור דהיינו התחברות ב' בחי' מור הנ"ל. ולכן הם נשאו הקרשים שהוא ג"כ ענין חיבור יראה תתאה ביראה עילאה.
וזהו ע"פ אהרן ובניו תהיה כל עבודת בני הגרשוני דדוקא גבי עבודת בני הגרשוני נאמר ע"פ אהרן, כי עבודת בני גרשון שנשאו היריעות שהם בחי' מקיפים והוא להמשיך בחי' אהבה עליונה שהיא בחי' מקיף בששה מדות וגוונין שבמדות הנפש כנ"ל. והמשכה זו היא דוקא ע"י אהרן שהוא הוא מקור האה"ר ובחי' ורב חסד ולכן נק' אהרן א' ה"ר ן' כי הר היא בחי' אהבה ולכן אברהם אוהבי קראו הר אך אהרן מת בהר ההר שהיא אהבה עליונה יותר מבחי' אברהם (כמ"ש ע"פ ועשית בגדי קדש לאהרן כו') וזהו אל"ף הר. אל"ף הוא בחי' פלא שהוא ממדות עליונות שלמעלה מהשכל ונק' בזהר טורי חשוכא.
ונו"ן הפשוטה היא בחי' ירידת והמשכת אור אה"ר זו למטה לכל נש"י כי אהרן הוא משבעה רועים המפרנסים לנש"י. ולכן בני גרשון שנשאו יריעות המשכן שהוא ג"כ העלאת והמשכת וחבור ב' בחי' אהבה אה"ע ואה"ר היה זה דוקא ע"פ אהרן ובניו דאהרן הוא מקור בחי' אה"ר ורב חסד. ולכן נק' ג"כ גרשון בנו"ן פשוטה דייקא. (משא"כ גרשם שהוא במ"ם) שיש בו ג"כ מבחי' נון פשוטה דאהרן כי הנו"ן פשוטה רומז על ההמשכה למטה מטה וכדי שיהיה ההמשכה למטה היא ע"י בחי' עליונה יותר כנודע מענין ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך. ע"כ דוקא מבחי' אה"ר דאהרן יוכל לימשך למטה בכל נפש .
והנה גרשון הוא לשון גירושין כי ימינך ה' דוקא תרעץ אויב. הוא בחי' נה"ב משא"כ מקו השמאל יש יניקה כו' גם היריעות והמקיף מסמא עיני החיצונים. וזהו מקדש אדני כוננו ידיך פי' שמדרגת הלוים הוא שהיו מחברים אור א"ס בעולמות, שהרי באמת אין ערוך לך ולכן כדי שבאתעדל"ת יהיה אתעדל"ע זהו ענין הלוים שהוא לשון חיבור כמ"ש הפעם ילוה אישי אלי. שהם הגורמים חיבור זה.
וזהו שהיו נושאים המשכן וכליו ואח"כ הי' חני' העלאה והמשכה. וזהו מקדש אדני כוננו שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה למטה ושכנתי בתוכם, ידיך הם ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה. יד הגדולה שהיא בחי' ורב חסד הוא ענין עבודת בני הגרשוני. ויד החזקה בחי' שמאלו תחת לראשי הוא בחי' בני מררי. ויד הרמה זהו בחי' בני קהת כי רמה לשון רוממות והוא בחי' בני קהת שהיו נושאים הארון והלוחות כו':
והנה הכח להעלאה זו שע"י הג' לוים. א"א להיות כ"א ע"י המשכה בתחלה מלמעלה וזהו ע"י הכהנים, ולכן לא היו הלוים מתחילים בעבודתם כ"א ע"י הכהנים כמ"ש ושמו

איש איש על עבודתו כו' וכמ"ש במ"א (ועמ"ש עוד מענין ג' ידות בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא). וזהו ענין נשא את ראש בני גרשון גם הם ומה שבבני מררי לא נאמר נשיאת ראש. עיין ברבות ר"פ נשא לפי שקהת הי' מטועני הארון שהוא קדש הקדשים כו' וגרשון היה קדש דהיינו שהיה בכור וכתיב קדש לי כל בכור כו' משא"כ בבני מררי כו' ע"ש, ויש לפרש דהנה מבואר לעיל בפי' שאו את ראש דהיינו לקשר בחי' רצון התחתון הנמשך מבחינת ראש ומוחין המלובשים בגוף ולחברו ולהעלותו לבחינת הרצון שלמעלה מן השכל שהוא מבחי' מזליה כו' (ע"ש ר"פ במדבר). והנה עיקר העלאה זו זהו ע"י עסק התורה שהיא בחי' רצון העליון וכמש"ש בענין אחזתיו כו' ובשאר דוכתי וכמש"ל בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים גבי אם אין חכמה אין יראה.

ולכן גבי בני קהת שהיו טוענין את הארון שבו הלוחות נאמר נשא את ראש. וזהו ענין קדש הקדשים עמ"ש בד"ה וישב יעקב ובד"ה שבת שבתון. אלא שבבני גרשון שהיו נושאי היריעות שהוא ג"כ ענין התחברות אה"ע באהבה רבה לכן נאמר בהם ג"כ נשא את ראש בני גרשון גם הם כו' אבל עבודת בני מררי הוא בבחי' יראה הנמשכת מן הראש והמוחין לכך לא נאמר בהם נשיאת ראש אלא שע"י יבא אח"כ לבחינת ומעלת קהת וגרשון שהוא ענין נשיאת ראש.

פרק ב

ביאור ע"פ נשא

הנה כתיב מקדש אדני כוננו ידיך. ופי' הרמ"ז פ' פנחס דרכ"א דהיינו ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה שהם המכוננים את המקדש ומשכן שיוכל להיות ירידת והמשכת אור א"ס ב"ה מאצילות לבי"ע שזהו ענין המשכן ומקדש כמ"ש בשש"ב פ' נ"ג.

והרי באמת אין ערוך ביניהם שישכון אור א"ס בבי"ע שהם בעלי גבול ומחודשים יש מאין וכמ"כ בכדי שיהי' התגלות מהמאציל ב"ה באצילות שהרי האצי' ג"כ אין ערוך כלל לגבי המאציל א"ס ב"ה הנה כ"ז כוננו ידיך, ועיין מ"ש מזה ע"פ עיני כל אליך ישברו כו' פותח את ידיך דהיינו שצריך לעשות כלי בנפש שיוכל לקבל גילוי אור א"ס, ועמ"ש מזה ג"כ בת"א פ' משפטים בד"ה לא תהיה משכלה ועקרה בענין כוס ישועות כו' (ועיין מזה בעמה"מ ש"ו ס"פ ס"ו ושער י"ד פרק פ"ה). ולפי שעשיית כלי זה זהו ע"י בחי' גבורה כענין לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר ע"כ זהו ענין ג' הלוים. ובגמרא פ"ק דכתובות דף ה' סע"א דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאלו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים (ישעי' סי' מ"ח) היינו חד יד בחד מעשה וכמארז"ל נטה שמאלו וברא ארץ ונטה ימינו וברא שמים ואלו

במעשה ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך. היינו שגם בחד מעשה דהיינו בהמ"ק כתב שני ידים כן פי' התוספות שם והובא ג"כ בפרש"י בחומש (פ' בשלח ט"ו י"ז). ועיין במהרש"א בכתובות שם בח"א הפי' דבמעשה שמים וארץ לא נתחברו עדיין הב' ידות יחד שהם החו"ג אלא השמים שמים לה' כו' אבל ע"י מעשה הצדיקים מחברים ב' הבחי' יחד כו', ושלכן נעשה המשכן ע"י בצלאל ואהליאב שבצלאל הוא בצל אל חסד אל כל היום ואהליאב למטה דן מבחי' גבורה כו' והיינו לצרף מדת הגבורה אל החסד והרחמים כו' ע"ש.

ודבריו עולים בקנה אחד עם מ"ש ברבות וארא פי"ב ע"פ כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ כו' ע"ש. וביאור הדבר כי שמים הם בחי' מקיפים היינו בחי' סוכ"ע וזהו וימיני טפחה שמים ימינך ה' נאדרי בכח. הוא כח אור א"ס ב"ה שבלי גבול כו'. אבל בחי' ארץ שהיא בחי' ממכ"ע מלכותך מלכות כל עולמים כמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י מקבלת מבחי' שמאלו ע"ד שאמר לעולמו די כו' שיהי' הכל בבחי' גבול ותכלית. (ועיין מענין אף ידי כו' וימיני כו' בחגיגה פ"ב די"ב ע"א מנחות דל"ו סע"ב רבות בראשית ס"פ א' בחקתי פל"ו. באיכה ס"ח א' בד"ה מעשה במרים בת נחתום. זח"א ד"ל ע"א ח"ב ד"כ ע"א פ' בא דף ל"ז א' יתרו פ"ג ב'. ח"ג פנחס דרמ"ז א'). אבל ע"י מעשה הצדיקים מחברים השני ידים דהיינו שממשיכים גילוי האור מבחי' סוכ"ע בבחינת ממכ"ע והכלי לגילוי זה זהו ענין מקדש ה'. שהוא הכלי להיות בו גילוי קדש העליון סוכ"ע. והוא בחינת ציון (עיין ברבות ר"פ קדושים ובזח"ג ס"פ האזינו דרצ"ו ע"ב. ובמא"א אות מ"ם ססעי' פ"ט). וזהו כוננו ידיך. וזהו ג"כ משארז"ל (בסנהדרין פרק חלק דצ"ב ע"א ובפ"ה דברכות דל"ג ע"א) גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות שנאמר פעלת ה' מקדש אדי' כו' דהיינו שמחבר שתי השמות הוי' אד' שהוא סוכ"ע וממכ"ע שהם שורש חו"ג כו'. ובזח"ג שלח קס"א ב' פי' מקדש אד' ע"ד ועתה יגדל נא כח אד' כו' ע"ש ועמ"ש לקמן פי' שלח ע"פ ועתה יגדל נא כח.

והנה כח היינו ג"כ ב"פ יד והיינו התחברות ב' בחי' יד להיות לאחדים ע"ד ימינך ה' נאדרי בכח. וזהו ג"כ ענין גדולה דעה שניתנה בין שתי אותיות כי ונועדתי לך שמה אותיות ונודעתי שהחיבור הוא ע"י הדעת ועמ"ש בד"ה במדבר סיני באהל מועד. וזהו ג"כ ענין ג' ידות אף שבגמרא לא נזכר רק שתי יד ים שהן חו"ג אלא כי המחבר ב' הבחי' יחד זהו התפארת קו האמצעי שמחבר חו"ג להיות לאחדים והוא ענין הדעת שמחבר חו"ב כענין הפעם ילוה כדלקמן. והיינו ע"י ששרשו למעלה מב' הבחי' ועולה עד הכתר (ועמ"ש באג"ה ע"פ והיה מעשה הצדקה שלום). והיינו שלהיות המשכת אור הסוכ"ע

בממכ"ע צ"ל ע"י המשכה מאור א"ס ב"ה ממש שלמעלה גם מבחי' סוכ"ע כו' וזהו ענין יד הרמה. וכענין כי גאה גאה כו' ועמ"ש בת"א פ' בשלח סד"ה אשירה להוי'. וגבי מגלת אסתר סד"ה לבסומי בפוריא גבי כי יד על כס י"ה כו' ע"ש. ובזה יתורץ דלכאורה עדיין אין התירוץ מספיק מ"ש התוספות בכתובות שם אבל במעשה צדיקים בחד מעשה כמו בית המקדש כתב תרתי ידים עכ"ל. דיש להקשות ע"ז דהא מבואר ברבות (נשא פי"ב דרמ"ט ע"ג) ע"פ ביום כלות משה להקים את המשכן. את המשכן שהוא שקול כנגד העולם כו' כיצד כתיב בראשית ברא אלקים את השמים כו' וכתיב נוטה שמים כיריעה (תהלים ק"ד) ובמשכן כתיב ועשית יריעות עזים לאהל כו' ע"ש באריכות. וכיון שכן שיריעות המשכן הם כמו בחי' שמים ושאר הדברים שבמשכן הם כמו הדברים שיש בארץ ע"ש במדרש. וא"כ אע"פ שכתב במשכן תרתי ידים אין זה תרתי ידים בדבר אחד כ"א תרתי ידים שבעולם מאחר שבמשכן יש ג"כ שמים ובחי' ארץ. א"כ תרתי ידיך דכתיב גבי מקדש היינו ימין לבחי' שמים שהם יריעות המשכן ובחי' שמאל לבחי' ארץ שבמשכן.

ובמה גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ. אעכצ"ל עיקר הפירוש דבמקדש נתחברו ממש ב' בחי' הידים כביכול והיו לאחדים והיינו המשכת והתגלות אור הסוכ"ע שנק' ימין בבחי' ממכ"ע הנק' שמאל כמ"ש אתה גבור לעולם אד'.

וכתיב כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו שלהיות בחי' מלכותו שהוא ממכ"ע זהו ע"י גבורות וצמצומים כו' אבל ע"י מעשה צדיקים ממשיכים גילוי שם הוי' ממש בשם אד' כמ"ש והוי' בהיכל קדשו היכל גימטריא אדנ"י כו' ולכן במקדש היו אומרים את השם ככתבו משא"כ במדינה בכינויו. והתחברות זו של ב' ידיו כביכול זהו ע"י בחי' יד הרמה כו' שבחי' זו הוא המשכת הגלוי בפנימית (ועיין עוד מענין תביאמו כו' מכון לשבתך כו' פ"ה דכתובות ס"ב ב' פ"ח דב"ב קי"ט ב'. באבות ס"פ שנו חכמים. ירושלמי פ"ד דברכות על משנה יכוין את לבו כנגד בית קדה"ק. רבות תצוה פל"ח קל"ד ב'. במדבר פ"ד דרי"ז ב' נשא פי"ב דרמ"ט ג'. בשה"ש רבה כ"ה א' ס"פ כמגדל דויד. ובפתיחתא דאיכה ד"ה רבי יצחק פתח תחת אשר לא עבדת. ובשה"ש רבה ס"פ עמודיו עשה כסף דכ"ב ב'. זח"א וישב קפ"ג סע"א. פ' פנחס דרכ"א א'. ומענין ג' ידות פ' עקב דף ער"ב סע"ב ובפי' הרמ"ז שם ועמ"ש ע"פ שאו ידיכם קדש בד"ה צאינה וראינה):

קיצור. ענין מקדש אדנ"י פי' האריז"ל שהוא ענין עשית הכלי לקבל גילוי אור א"ס והיינו ע"י ידיך. ובגמרא מבואר ג"כ שבמעשה המקדש נתחברו ב' ידים כביכול שהם

סוכ"ע וממכ"ע והתחברות חו"ג זהו ע"י קו האמצעי דעת תפארת כו' וזהו ענין ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה:

ב **והנה** ג' ידות הם ג' בחי' צמצום והתפשטות והמשכה (כי הנה צמצום והתפשטות והמשכה הם ג' בחי' יו"ד ה"א וא"ו דשם הוי' ולכן הם המכוננים מקדש ה' שהוא ה' אחרונה דשם הוי' וזהו ג"כ ענין ג' פעמים קדוש עד שנמשך להיות מלא כל הארץ כבודו כמ"ש בד"ה רני ושמחי. ובביאור ע"פ ונקדשתי. אך שייכות ג' בחי' הנ"ל לענין ג' ידות י"ל ע"פ מ"ש הרמ"ז פי' עקב שם דפי' יד היינו ד' אותיות שם הוי' והמלוי דשם הוי' שהוא יוד אותיות ויש ג' מילואים ע"ב ס"ג מ"ה הן ג' ידות וידוע דשם ע"ב בחכמה שהוא יו"ד דשם ושם ס"ג בבינה שהוא ה' ראשונה דשם ושם מ"ה בז"א שהוא וא"ו כו') והן הן מדרגות ג' לוים נושאי המשכן גרשון וקהת ומררי. ולכן כאשר ילדה לאה את לוי אמרה הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים (ועמ"ש מזה בפי' ויחי ע"פ יהודה אתה ובפי' ויצא בד"ה וללבן שתי בנות) כי לאה היא אם הבנים שהן ו"ק דאצי' ראובן חסד כו' ולאה היא בחי' מחשבה חיצוניות בינה שהיא אם ומקור לששה מדות שכולם מתפשטים ונולדים ע"י המחשבה ועמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן בענין פי' מי ברא אלה.

וזהו שם הגדולה לאה פי' שם ה' גדולה כו' ועיין ברבות ויצא פ"ע, ופי' ילוה אישי אלי הענין כי הנה עיקר התהוות כל העולמות אבי"ע השורש הוא מבחי' מחשבה דהיינו מה שעלה במחשבה לפניו ית' אין מלך בלא עם וכמאמר אנא אמלוך מן מחשבה. א' הזאת נשתלשלו ונבראו כל העולמות עם כל פרטי התחלקות אבי"ע. אך באמת מה שיהיה לו רצון אנא אמלוך זהו ג"כ רק כמ"ש ה' מלך גאות לבש שאינו כמו מלך בשר ודם דשייך רצון באמת כו' משא"כ למעלה הוא רק בחי' לבוש וכמש"ל.

ולכן בכדי שיהיה המשכת רצון עליון ב"ה בבחי' מחשבה זו ע"ז אמרה וביקשה לאה הפעם ילוה אישי אלי להיות התחברות ממש א"ס ב"ה במחשבה זו והיינו ילוה אישי ע"ד ביום ההוא תקראי אישי ועמ"ש מזה סד"ה ואשה כי תדור גם כי יעקב הוא בריח התיכון מבריח מן הקצה אל הקצה שהוא התחברות והמשכת אור א"ס ב"ה בעולמות. (ועמ"ש מזה בפי' צו) והיינו הפעם דוקא ע"י בחי' לוי וכמ"ש ברבות ויצא פע"א ע"פ על כן קראה שמו לוי לוי זה עתיד ללות את הבנים לאביהם שבשמים ועיין מזה בזח"ב שמות י"ט א' משפטים ק"ד א'. ולפ"ז שורש בחי' לוי הוא הדעת שהוא המחבר חו"ב וכן תפארת המחבר חו"ג, וכן יש פי' בפרדס בעה"כ ערך לוי ע"פ מאמר הזח"ג פי שלח (דקע"ד א') ובפי' שמות (די"א סע"ב) בפי' וילך איש מבית לוי אתר דחכמה עילאה

וההוא נהר מתחברן כחדא ולא מתפרשין לעלמין כו' ההי"ד לויתן זה יצרת כו' ע"ש. ובמק"מ בפ' שמות שם בשם הרח"ו שמלווה תמיד כו'.

וכמ"ש בפע"ח שער הק"ש פ"ו שזיווג חו"ב הוא תדירי ואינו נפסק לעולם כי אם יתבטל רגע א' יתבטלו כל העולמות כי הנה ההשתלשלות וההתהוות מאין ליש צ"ל תמיד כמ"ש בסש"ב ח"ב ולא מאין ליש גשמי בלבד אלא אפילו רוחניים וזהו ענין יחוד חו"ב כי החכמה מאין תמצא וחכמה כח מ"ה ביטול ולכן אין אור א"ס שורה אלא בחכמה ועמ"ש מזה בפ' ואתחנן בד"ה ואהבת את ואפילו בבינה אינו שורה אור א"ס אלא ע"י ההתלבשות בחכמה וחכמה מתלבשת בבינה והיינו כי בינה נק' יש ויחוד חו"ב היינו ההמשכה מאין ליש כו'.

וצ"ל המשכה זו תדיר ממש, ויחוד זה היינו ע"י חו"ב כי היש דבינה נכלל ובטל באין דחכמה ושם אין היש נפרד ח"ו אלא שעי"ז הוא מקור להשפעה מאין ליש ממש וכמ"ש ונהר יוצא מעדן כו' ומשם יפרד כו' ולכן יחוד חו"ב נק' בית לוי ילוה אישי אלי דלא מתפרשין לעלמין, משא"כ יחוד תפארת ומלכות שמתחברים לזמנים והוא עד"מ המחשבה היא נובעת בתמידות מהשכל וזהו בחי' ונהר יוצא מעדן שיוצא ונמשך תדיר משא"כ ההמשכה בדבור הוא לזמנים עת לחשות ועת לדבר (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ עד הגל הזה) אך מ"ש הפעם ילוה. מלבד שי"ל הפעם ע"י לוי דייקא וכדפי' בפרדס ערך לוי שהוא בחי' הדעת המחבר ומזווג חו"ב. עוד זאת כי עם היות יחוד חו"ב הוא תדירי אך להיות יחוד פנימי דחו"ב אינו תדיר כ"א לזה צריך העלאת מ"ן כמ"ש בפע"ח שם ופי"א וז"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה בשני ההין להמשיך האור בשני ההין דשם ואף שבלא"ה ונהר יוצא כו' תמיד דלא פסיק מימוי לעלמין זהו רק כפי הקצוב להחיות העולמות אבל צ"ל לעבדה להמשיך תוספת ורבוי אור כו' וזהו הפעם ילוה כו', וזהו מה שנתבאר לעיל בפי' ילוה אישי שיהיה המשכת רצון העליון ב"ה בבחי' מחשבה זו כו' וזהו ענין פסוק ראשון דק"ש למס"נ באחד שעי"ז דייקא ממשיכים יחוד פנימי דחו"ב.

וזהו ג"כ עבודת הלוי וכמ"ש ועבד הלוי הוא. הוא היינו בינה והיינו שמחבר ומייחד חו"ב. וענין זה הוא כמ"ש בזהר דלוי מענין לויתן. ופי' לויתן זה יצרת לשחק בו הנה מבואר בסדור בדרוש ברכת הזימון וגם הנה השחוק והתענוג נמשך מביטול היש (וכמ"ש במ"א בפי' פנחס ע"פ צו את בני ישראל) ומה שנק' ביטול היש לויתן היינו כנ"ל דלוי ולויתן לשון חיבור והתאחדות היש עם האין שזהו ענין יחוד חו"ב. וכמ"כ מלמטה למעלה היינו שהיש בטל באין וזהו בחי' לויתן ונוני ימא וכמ"ש במ"א בפ' בשלח ע"פ אז ישיר משה. בענין ההפרש שבין יבשה לים שהברואים שבים אינם נראים לחוץ כו'

והיינו בחי' היש הבטל ממש באין משא"כ הברואים שביבשה היש הוא דבר נפרד כו' ועי"ש שזהו ממש בחי' לוים והיינו כי לוי הוא בחי' לויתן.
וזהו ג"כ בחי' משה שנאמר בו ונחנו מה והיינו כי מן המים משיתיהו ועי"ז נאמר וילך איש מבית לוי כו' ותהר ותלד כו' פי' איש מבית לוי זהו כענין הפעם ילוה אישי, והנה עד"ז הוא בחי' למס"נ באחד שהוא להבטל באור א"ס ב"ה ועי"ז נמשך יחוד פנימי מאין ליש כו'.
והנה תכלית היחוד פנימי דאו"א שבק"ש שהוא ענין יחוד י"ה הוא להמשיך מוחין לזו"נ להיות יחוד ו"ה. דהיינו שכמ"כ בזו"נ יהיה יחוד וחיבור הנ"ל והיא ההמשכה מסכ"ע בממכ"ע בבריאה כי המל' היא מקור דבי"ע, והיינו מ"ש בזהר פ' קרח (דקע"ח ב') ע"פ ועבד הלוי הוא כד"א כי ה' הוא האלקים פי' לחבר זו"נ יחד שנק' הוי' אלקים וכמ"ש במק"מ שם ועבודת הלוי להמשיך ליווי וחיבור זה וזהו מ"ש ג"כ וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי שהיא בחי' מל' שנק' בת לוי דאו"א תקינו לה כו' ובזהר משפטים דק"ד תחלת ע"א לוי חבורא דכולא.
וענין המשכה זו היינו ע"י ודברת בם בד"ת ועמ"ש במ"א ע"פ עבודת הלוים ביד איתמר כו' איתמר ל' אתמר שבגמרא אז נדברו יראי ה' אני המשנה המדברת בפיך ועי"ז ממשיכים ליווי וחיבור הנ"ל גם בזו"נ והיינו ע"י שמתחלה למס"נ באחד בק"ש כו' (ועמ"ש בפ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר בפי' וענין ודברת בם כו' ע"ש באריכות) וזהו מן המים משיתהו וכענין נוני ימא דאזלין ביבשתא להמשיך גם למטה ביטול זה והיינו ע"י התורה כו'. וזהו ענין מקדש אד' כוננו ידיך וכמ"ש ע"פ ומקדשי תיראו שזהו בחינת התורה. ועיין בלק"ת בזכרי ע"פ ביום ההוא יהיה שלעתיד בחי' י"ה שהם זו"נ יהיו ג"כ בבחי' י"ה תרין ריעין כו' וז"ש בזח"א וישב דקפ"ג סע"ב דאתחברת אמא בברתא והוו כחדא. ועמ"ש סד"ה רני ושמחי בת ועמ"ש ע"פ הזהר פ' שלח דקע"א א' ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים כו', ועיין עוד מענין לוים בזח"ב שמות די"ח ע"ב.
והנה ברוב המקומות משמע דלוים הם מבחינת גבורה וכמ"ש בפרדס שם בערך לוי. ובמא"א אות למ"ד סי"ד לוי בבינה או בגבורה והקרוב אלי כל קו ימיני כהן וכל קו שמאלי לוי כו' ויש ג' מיני גבורות ולכן יש ג' משפחות קהת גרשון ומררי עכ"ל.
ואפשר ליישב שני הדעות דהלוים הם מבחי' דעת וגם מבחי' גבורה כי הדעת כולל חו"ג ויש בו ה"ח וה"ג והלוים י"ל ששרשן מעטרא דגבורה שבדעת וכן פי' הרמ"ז ס"פ קרח אלא שהוא ז"ל פי' כן מדרגת קהת. ועיין מ"ש ע"פ ויקח קרח בן יצהר ועמ"ש בד"ה שוש אשיש כו' תגל נפשי כו' שבראש השנה הוא בחי' שמאלו תחת לראשי כו'. ועוד

יובן בענין הפעם ילוה עפמ"ש בזח"א חיי שרה (דקל"ג א') כיון דאתיהיבת כו' וזהו ענין ג' הלוים קהת גרשון ומררי שע"י גרשון ומררי אתיהיבת בין תרין דרועין יד הגדולה ויד החזקה וקהת הוא הממשיך יחוד העליון וזהו כוננו ידיך (ועיין עוד מענין ועבד הלוי הוא בזח"ג קע"א א' קפ"ג ב'. ח"ב קי"ד א' ועיין עוד בזהר פ' פנחס דר"נ ע"ב ע"פ וילך איש מבית לוי כו' ועיין בפי' הרמ"ז ס"פ קרח ובפ' בהעלותך בדף קנ"א ע"ב ע"פ קח את הלוים כו' ולעיל מיניה בדף ק"נ ע"פ בנה בניתי בית זבול לך בענין מקדש אד' כוננו ידיך. וע' בלק"ת בתחלת יחזקאל הובא בסש"ב פרק חמשים):

קיצור. ג' ידות הם צמצום והתפשטות והמשכה להיות בנין ה' תתאה וזהו ענין הפעם ילוה אישי. תקראי אישי. שיומשך בבחי' ה' גדולה לאה בחי' מחשבה. ולפ"ז לוי בחי' דעת המחבר חו"ב אין ויש.

ויניחהו בג"ע לעבדה ולהמשיך תוספת אור והיינו ע"י ביטול היש לאין שזהו ענין לוי ללוות את הבנים לאביהם שבשמים. לויתן זה יצרת לשחק בו. וכענין נוני ימא. וע"ז ממשיכים יחוד י"ה ואח"כ נמשך בחי' ו"ה והיינו ע"י עסק התורה. וברוב המקומות משמע לוים הם מקו השמאל שהיחוד והחיבור מתעורר ע"י קו השמאל כמ"ש שמאלו תחת לראשי כו' וזהו ענין ראש השנה. (ועמ"ש בפ' אלה פקודי המשכן כו' עבודת הלוים כו'):

ג **והנה** ג' הלוים הללו היו נושאים את המשכן במדבר וכל המכוון הי' כי המדבר הוא מקום ומדור יניקת החיצונים לכן אינו גדל שם תבואה וצמחים ולכן היו נושאים שם דוקא המשכן מ"ב מסעות נגד שם מ"ב דאנא בכח בכדי להכניע אותם ולהסיר החשך המסתיר וע"ז יוכל להיות אח"כ גילוי אלקות להיות בחי' ילוה אישי אלי והיו ממשיכים גילוי אלקות הן מהמאציל ב"ה באצילות הן מאצי' לבי"ע שעל ידי התעוררות שלהם היו מעוררים מלמעלה ג"כ שיתלבש במחשבה דאנא אמלוך כו' ועמ"ש סד"ה אלה פקודי המשכן. והנה ידוע דיש עולם שנה נפש ר"ת עש"ן וא"כ כל מה שיש בעולם יש דרך פרט בנפש האדם עצמו (וע"י העבודה בנפש יומשך הגילוי לע"ל בעולם) דהיינו כמו שבמשכן היה דרך כלל ג' בחי' כלי המשכן וקרשי המשכן ויריעות המשכן כך יש בחי' אלו בנפש האדם מוחא לבא וכבדא כו' הם דוגמת הכלים שהיו במשכן ארון וכפורת מזבח הפנימי מזבח החיצון כו' (ועמ"ש בד"ה ושאבתם מים) ועצמות הם האברים וכלים החיצונים דוגמת קרשי המשכן. ועור ובשר הם בחי' לבושים כמ"ש עור ובשר תלבישני ושרשם הם מבחי' מקיפים וזהו כענין יריעות שעל המשכן שש וארגמן ועורות תחשים כו' (בנ"א ג' בחי' אלו הם אורות וכלים ולבושים כי במוחא לבא וכבדא מלובש נר"נ

שהם אורות וזהו ענין ארון ומנורה כו' והעצמות ואיברים החיצונים וכן הקרשים במשכן הם כלים כו' ועור ובשר הם לבושים וכן יריעות המשכן והכל עולה בקנה א' שהאורות מלובשים בכלים הפנימים). ולהבין כל בחי' אלו בעבודה כי הנה איתא במדרש ובזהר תרומה דק"ע ע"א ע"פ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים כו' שרפים עומדים ממעל לו כו' ופי' עומדים הוא ע"ד מארז"ל פ"ג דברכות דכ"ב ע"א ע"פ והודעתם לבניך כו' יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב ופירשו מה להלן באימה ויראה אף כאן באימה ויראה הרי שבחינת עמידה הוא אימה ויראה. והענין הוא כמארז"ל (פ"ז דסוטה דל"ט ע"א) אין עמידה אלא שתיקה שנאמר והוחלתי כי לא ידברו כי עמדו לא ענו עוד (באיוב סי' ל"ב ט"ז). אשר שתיקה זו הוא בחי' הביטול דהיינו מחמת אימה ויראה עומד ושותק מכל רצונות שלו והוא ענין ביטול רצון ועמך לא חפצתי בארץ דהיינו שעכ"פ לא יהי' לו רצון אחר אשר לא להי' יתי' וזהו ראשית העבודה בזאת יבא אהרן אל הקדש דהיינו התחלת העבודה הוא בבחי' יראה תתאה ונמשך מזה בחי' עמידה הנ"ל, ועיין מענין עומדים בזח"ג ר"פ ואתחנן ובפ' תצוה דקפ"ג ע"א. רק אח"כ ונתתי לך מהלכים בין העומדים והיינו בחי' היריעות שבמשכן שהיו על הקרשים העומדים שהיריעות תכלת וארגמן תכלת לשון כלות הנפש בבחי' אהבה.

ועורות תחשים ת"א ססגונא ששש בגוונין הרבה כדאיתא פ"ב דשבת דכ"ח ע"א והיינו ששה גוונין שהן שש מדות עליונות הבאים אחר בחי' עצי שטים עומדים והוא בחי' ונתתי לך מהלכים בין העומדים.

והנה הארון והכפורת הם כלים הפנימים שהתורה היתה מונחת בארון ואורייתא מחכמה נפקת אשר גילוי אור א"ס ב"ה בבחי' אור פנימי הוא בחכמה דוקא. דהיינו שאור א"ס ב"ה הוא הסוכ"ע ולא יוכל להיות האור והגילוי בבחי' אור פנימי כ"א רק בבחי' חכמה לבד. רק שבארון היתה מכוסה וגילוי שלה היתה במנורה וכמ"ש ותורה אור (כי ותורת חסד על לשונה כתיב וכתיב מימינו אש דת וגו' ועמ"ש מזה בד"ה ויקהל משה) והנה בחכמה אתברירו שע"י התורה נעשו כל הבירורים במ"ע ומל"ת לברר הטוב ולהעלותו ע"י מ"ע ולבער הרע ע"י מל"ת ועיקר הבירור הוא ע"י כלים הפנימי' דוקא דהיינו המזבח שהיו מקריבים עליו הקרבנו' והפסולת נדחה לחוץ והוא מ"ש והוציא את הדשן שהיו מוציאין אותו לחוץ דהיינו ליתן מקום ליניקת החיצונים מן הפסולת (וגם בהפסולת עצמו יש עדיין בירור והוא מ"ש תחלה והרים את הדשן כו' ואח"כ והוציא את הדשן ומבואר במ"א ענין תרומת הדשן) אבל פנימית הרפ"ח נצוצין הי' מתברר ונכלל באלקות. ולפיכך היו בני קהת נושאים את הכלים הפנימיים שהוא מלשון ולו יקהת

עמים לשון אסיפה כמ"ש רש"י והיינו שבו ועל ידו נאספים ומתכנשים הרפ"ח ניצוצין ליכלל למעלה ולכן נק' יד הרמה שמרים ומגביה הניצוצין מלמטה מטה עד למעלה מעלה, וכמ"כ באדם עיקר הבירור הוא בכלים פנימיים מוחא ולבא וכבדא שהמאכל נכנס באצטומכא ונתברר שם ואז הפסולת נדחה לחוץ והמובחר עולה לכבד ולב ונעשה שם דם ומהלב עולה למוח ונעשה שם חיות לנפש (ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה ולבי ער וע' זח"ג פ' שלח קס"א ב') וכשהוא מתפלל ולומד בכח חיות זה נכלל החיות באלקות:

קיצור. ענין ששלשה משפחות לוים היו נושאין את המשכן. שיש בחי' המשכן בנפש אברים הפנימיים מוחא לבא וכבדא דוגמת כלי המשכן. עצמות הם בחי' קרשי המשכן. עור ובשר דוגמת יריעות. וענין עצמות בחי' קרשים עומדים בחי' יראה וביטול. ויריעות בחי' מהלכים בין העומדים ומוחא לבא כו' עסק התורה בחכמה אתברירו:

ד **וזהו** ג"כ ענין מור שהיה בקטרת מור וקציעה כו' (שהקטרת שע"ג מזבח הפנימי הוא ג"כ בחי' בירור. כנודע שי"א סממני הקטרת היו להעלות ולברר מי"א כתרי מסאבותא ועיין בזח"ב ס"פ ויקהל) (דרי"ט ע"א) ת"ח מה בין צלותא לעובדא דקטרת כו' ובזהר הרקיע שם ובהרמ"ז ס"פ בא (בדף מ' ע"ב) מענין ההעלאה והבירור שע"י הקטרת ובפ' קרח (דף קע"ז ע"ב) ובזח"ג פ' צו (דף ל' ע"ב). ועמ"ש בד"ה זאת חנוכת המזבח ובד"ה ושאבתם מים. ובד"ה ראה ריח בני. והנה מכאן ואילך מתחיל ההקדמה ג"כ לביאור ענין מרי ועיקר מור כתוב בתורה גבי שמן המשחה ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות. והענין כי המור הוא בושם הנעשה מדם חיה ידוע שנקרש כן פי' הגאונים והרמב"ן כי שאחרים הקשו איך יכנס בקטרת ובשמן הקדש דם חיה טמאה וע"ש מה שתירץ וע' בטור א"ח (סי' רי"ו) והוא ע"ד דם נעכר ונעשה חלב היינו מה שנתברר ונהפך הרע לטוב ע"י אתכפיא ואתהפכא ואז נעשה מזה בחי' ריח ניחח דהיינו העלאת מ"ן להמשיך אור א"ס ב"ה בחכמה עילאה וכמו הריח שמשיב את הנפש שתאיר במוחין חו"ב ביתר שאת כמ"כ ע"י העלאת מ"ן מבירורים שנברר מלמטה ע"י עבודת האדם באתכפיי ואתהפכא עולה לריח להיות ע"י ניחוח נחת רוח והמשכה מעצמותו ומהותו ית' בבחי' חו"ב כי מצד עצמו אמר בת"ז חכים ולא בחכמה ידיעא מבין ולא כו' ולכן בכדי שיהי' המשכת האור בחו"ב להיותו נק' בשם חכם (בחכמה ידיעא שהיא חכמה דאצי' כמ"ש במ"א בד"ה הן עם אחד כו' בפ' נח) צ"ל ע"י קטרת בחי' ריח והעלאה מלמטה למעלה מור כו' ע"ז מתקשרין ומשיבין את הנפש שיהי' נגלה אור עצמותו ומהותו להוסיף אורות באצילות וזהו קטרת לשון קישור. קשורא דמהימנות'. כי תרגום ותקשור על ידו שני וקטרת על ידיה. והיינו ע"ד מ"ש ונפשו קשורה בנפשו. וכן ביהונתן

ודוד נאמר ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבהו יונתן כנפשו (בש"א סי' י"ח א') וזהו ע"ד מ"ש כי בי חשק כו' ועיין ברבות וישלח פ"פ בשלשה לשונות של חבה כו' בדביקה בחשיקה וחפיצה כו' ע"ש. וזהו ענין והקשורים ליעקב פי' והקשורים שנקלט ונקשר בתוך תוכם קדושת אור א"ס ב"ה כיתד בל תמוט (ע' מזה בזח"א ויצא קס"ב ב' ועמ"ש מזה בד"ה ואשה כי תדור ועמ"ש ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י. ובד"ה ואהבת את כו'). ומר דרור שבשמן המשחה הוא להמשיך מלמעלה למטה דהיינו להיות המשכה והתגלות מהחכמה למטה זהו ע"י מור השני שבשמן המשחה שמן היא בחי' חכמה (ועמ"ש בד"ה באתי לגני וכו' אריתי מורי כו' וע' בפי' הרמ"ז בזהר פ' אמור) (דף פ"ט ע"א) דשמן המשחה הוא ממו"ס ושזהו שכ' ברע"מ פ' בהר דק"ט ע"ב דאיהו מסט' דשמאלא דאתמר בה וקדשת את הלוים, והיינו מבחי' גבורה דעתיק המלובש במו"ס שמשם נמשך בחי' וקדשת את הלוים וכמ"ש הרמ"ז עוד פ' תשא בפי' הרע"מ שם דקפ"ח תחלת ע"א וזהו ענין מ"ש שמן וקטרת ישמח לב (במשלי סי' כ"ז ט') וכדפי' בזח"ג ויקרא (דף ח' ע"א) ובפ' צו (דל"ד ע"א וד"ל ע"ב) ובפ' אחרי (דנ"ח סע"ב) ופי' לב היינו כמארז"ל וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק. ופי' מר דרור לשון חירות ע"ד חרות על הלוחות ובעמה"מ פי' היינו יסוד אבא המאיר בבינה וע' בפרדס ערך מר וע' זח"א ס"פ לך לך (דף צ"ה ע"ב ודף צ"ו סע"א), וכל הבירורים הנ"ל היה נעשה ע"י מ"ב מסעות ויסעו ויחנו כי ענין הנסיעה וחניה הם בחי' רצוא ושוב ולמעלה בשרשם הם בחי' מטי ולא מטי וע"י רצוא ושוב דוקא נמשך ההשפעה והבירורים כמו לולב שצריך נענוע דוקא (וכן בשתי הלחם ע"ג שני כבשים מוליך ומביא מעלה ומוריד) אשר הוא ג"כ בחי' רו"ש ועי"ז דוקא נמשך ההמשכה כו' (עמ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים). והנה בני מררי היו נושאים את הקרשים שהם עצי שטים עומדים בחי' יראה תתאה. והנה ידוע בכוונת שם הוי' יראה בראש ויראה בסוף כי ד' אותיות השם הם דחילו ורחימו רחימו ודחילו שיראה עילאה הוא בחי' חכמה שלמעלה גם מב' בחי' רחימו.

ודחילו תתאה הוא למטה מרחימו. וזהו חכמה בראש חכמה בסוף. ומררי הוא יד החזקה שמאלו תחת לראשי שמחבר בחי' היראה תתאה אל בחי' יראה עילאה לכן היו נושאים את הקרשים. ולכן נק' מררי ע"ש ב"פ מור הנ"ל כי הוא מחבר אלו ב' המור יחד היינו מור שבקטרת שהיא בחי' ממטה למעלה העלאת מ"ן ועי"ז נתגלה אח"כ מור שבשמן המשחה התגלות חכמה שבאצילות בחי' שמן משחת קדש דחילו עילאה ביטול עליון (ועמ"ש ע"פ כי אתה נרי בת"א פ' מקץ):

קיצור. (ענין קטרת הוא העלאה ממטה למעלה בחי' ריח ובו היה מור ועי"ז אח"כ שמן המשחה מלמעלה למטה והיה בו מר דרור הארת עתיק המאיר במו"ס להיות המשכה וכן יסוד אבא המאיר בבינה וזהו שמן וקטרת ישמח לב ובחי' מררי היינו שמחבר ב' בחי' מר הנ"ל דקטרת ושמן):

ה **ובני** גרשון היו נושאים את יריעות המשכן שהם בחי' המקיפים ובהם נאמר ע"פ אהרן ובניו כו' כי היריעות היו מתכלת כו' נגד ששה מדות, והנה להבין למה שרש המדות בבחי' מקיפים והענין כי עם היות שהמדות הם נולדים מהשכל שע"י שמתבונן בגדולת א"ס ב"ה ממכ"ע וסוכ"ע עי"ז נולדים המדות להיות כלות הנפש אמנם שרש ומקור המדות הם למעלה מהשכל היינו מן הרצון שבנפש שהוא למעלה מהשכל חו"ב וכן למעלה המדות דז"א נולדים מחו"ב אמנם שרשן ומקורן מחג"ת דא"א שהם המדות שברצון הנק' כתר והן הנק' בזהר טורי חשוכא כי המדות נק' הרים ומדות שברצון נק' טורי חשוכא לפי שהם למעלה מהשכל ואינם מושגים. (ולכן שרש המדות מבחי' מקיפים וימינו תחבקני. ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ שימני כחותם ועמ"ש בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה בפי' יתרו). והנה אע"פ ששרש המדות דז"א הוא מחג"ת דא"א עכ"ז אין ערוך ביניהם וכמו אברהם שהיה מבחינת חסד דז"א אמר על עצמו ואנכי עפר ואפר כלומר שלגבי מקור החסד הוא כמו ערך האפר שנשאר מן העץ אחר שנשרף לגבי עצמיות העץ שאינו בערך כלל וכך ערך החסד דז"א לגבי חסד דא"א כי חסד דא"א הוא רק בחי' מקור ושרש המדות ולא מדות ממש (וכמו עד"מ מתיקות התפוח הנמשך מהמזל המכה בו ואומר לו גדל שאין בהמזל מערך ומהות המתיקות גשמי אלא שם הוא עד"מ עריבות ומתיקות רוחניים ובהשתלשלות נעשה מתיקות גשמי כך עד"מ אין ערך מדות דאצי' לגבי המדות שבכתר שהם רק מקור ושרש המדות וזהו ענין אב הרחמים היינו שהוא מקור ושרש למדת הרחמים אבל אב הרחמן היינו שהוא רחמן במדת רחמנות ממש והיינו בע"ס דאצילות. ולכן אומרים אב הרחמים בתפלת מוסף וכן בנעילה דיוהכ"פ ועמ"ש מענין אב הרחמים בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה. ובד"ה כי ביום הזה יכפר) והנה כדי לחבר את המדות דז"א לשרשן ומקורן הוא ע"י יד הגדולה וזה היה בחי' אהרן כה"ג שהוא מבחי' חסד דא"א שנק' יד הגדולה ולכן מת אהרן ונקבר בהר ההר כי המדות דז"א נק' הרים ומקורן המדות דא"א נק' הר ההר ושם הוא שרש הדיקנא זקן אהרן ולכן היה יכול להמשיך המדות דא"א שיתלבשו במדות דז"א לכן שמו אהרן פי' א' הר ן' היינו המדות שבכתר כי אלף אותיות פלא כו' ואח"כ כשהוא משפיע וממשיך אותם למטה שיתלבשו ויתגלו בז"א היינו נון פשוטה שהוא

מורה על התפשטות והמשכה ארוכה מלמעלה למטה (ועמ"ש סד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו כו' ובו תדבקון) ולכן נאמר בגרשון ע"פ אהרן כי גרשון היה נקרא על שם שהוא מגרש החיצונים ונאמר ימינך ה' תרעץ אויב שמגרש המדות הרעות שיניקתם ממדות דז"א אבל בהגלות נגלות המדות שלמעלה מהשכל הם מתגרשים ואין להם יניקה כו' וכל זה הוא מבחי' ימין דייקא משא"כ מבחי' גבורה שהרי רישיה דעשו בעיטפיה דיצחק ולכן נאמר בו ע"פ אהרן כי ע"י אהרן היתה זאת ההתגלות והמשכה והתפשטות למטה בז"א מא"א ימין ה' דלית שמאלא בהאי עתיקא כו' וימינך ה' תרעץ כו' וזהו גרש ואח"כ ו"ן כי וי"ו מורה על המשכה למטה ונו"ן מורה על המשכה יותר למטה.

ולכן במשא המשכן היה כאו"א נושא כפי מדרגתו וגרשון ע"פ אהרן היה מחבר וממשיך התגלות מדות דא"א בז"א ואח"כ היה יכול להמשיך ולהשפיע למטה התגלות בחי' ימינך ה' תרעץ אויב ע"י מ"ב מסעות בנסיעתן וחנייתן שבהגלות נגלות אור חסד זה א"ס אזי נגרשו החיצונים לכן היו בני גרשון נושאים יריעות המשכן שהם מקיפים ונעשו מתכלת כו' שהם נגד המדות אשר שרשם ומקורן מא"א מדות שברצון בחי' מקיפים כי אין שייך שם לקרוא בשם מדה גלויה רק בחי' מקיף שרש ומקור על מדות שלמטה בז"א כו' (ועיין בזהר ויקרא) (ד"ז סע"ב) ע"פ מדותיו ודאי כד"א ע"פ אהרן ובניו תהיה כו' ועמ"ש פי' שיורד ע"פ מדותיו לקמן סד"ה בהעלותך את הנרות וע' לעיל בפ' במדבר סד"ה וידבר כו' שאו כו' במש"ש בחי' אהרן הכהן המביא רצון העליון אל בית אמי כו'. ועמ"ש בענין ג' ידות סד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא בענין כי יד על כס כו' ועיין בפרדס שכ"א פרק י"ב ובעה"כ ערך יד ג"פ יד שם מ"ב וכ"ה בע"ח סוף שער כסה"כ. וזהו ענין מ"ב מסעות וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ אלה מסעי בני ישראל וע' ברע"מ פ' עקב (דף ער"ב סע"ב) ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' שאו ידיכם קדש כו'. ועמ"ש בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הבכורים שתנופת כבשי עצרת הוא ג"כ עליות המדות דז"א בחג"ת דא"א ומ"מ שתי הלחם שהם תשב"כ ותשבע"פ הם למעלה משני הכבשים ע"ש.

ומזה יובן גם כאן דאע"ג שבני גרשון נושאים היריעות מ"מ בני קהת שהיו נושאים הכלים הארון שבו הלוחות כו' הוא בחי' גבוה יותר וזהו ענין יד רמה. וי"ל ג"כ ג' ידות הנ"ל הם ג"כ חג"ת דע"י כי מררי אריתי מורי מור שבשמן המשחה גבורה דע"י המלובש במו"ס ויד הגדולה י"ל חסד דעתיק המלובש בגלגלתא ויד רמה ת"ת דע"י ודעת דע"י כו' ומשם שרש התורה כמ"ש הרמ"ז ר"פ קרח ע' מ"ש ע"פ הזהר וישב דקפ"א ע"פ וגבה מאד מסטרא דיעקב.

ועויי"ל בענין ג' ידות הנ"ל שהם הג' לוים דהנה מבואר במ"א בסידור בביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ענין וארבע הידות יהיה לכם כו' היינו שיש ב"פ ימין וב"פ שמאל. והוא מ"ש שמאלו תחת לראשי וכתיב שמאלו תחת ראשי אשר שמאל הראשון הוא מה שהמקבל דוחי ומשפיל את עצמו ע"י מרירות ואעפ"כ נק' שמאלו כי הענין שהאדם נוטל כביכול שמאלו של הקב"ה תחת ראשי דהיינו שמתבונן במוח שבראשו ריחוקו מה' ועי"ז נעשה לבו נשבר ונדכה וזהו ענין אחרי ה' ואח"כ תלכו היא מדת האהבה בחי' רצוא בחי' ימין מקרבת וזהו עצמו ענין מררי שהוא בחי' שמאלו ובחי' גרשון שהוא בחי' ימין כנ"ל. אך אחר הרצוא נמשך בחי' שוב ע"ד וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק.

והוא ענין שמאל הב' דהיינו שמאל של המשפיע שבחי' השמאל דוחה הזה הוא אינו ענין ריחוק ממש אלא להיות בחי' שוב לאחד. וכענין ותתצב אחותו מרחוק והוא מבחי' חכמה אמור לחכמה אחותי את ובי"פ שמאל זהו ענין מררי ב"פ מר היינו ב' בחי' שמאל הנ"ל ובי בחי' הנ"ל נק' הכל עצי שטים עומדים יראה תתאה ויראה עילאה שכ"ז נק' עמידה וביטול וכמ"ש ויעמדו מרחוק ועמ"ש ע"פ אתם נצבים לפני ה'.

וב"פ ימין זהו ענין בני גרשון נושאי היריעות אה"ע ואה"ר ועמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בענין ויחד לבבינו. ובני קהת נושאי הארון היינו בענין מש"ש בפי' ובקולו תשמעו כו' גם כמ"ש בד"ה זכור ושמור בענין ההעלאה בחי'התורה שנקרא אדם לקשרו ולחברו לעצמות אור א"ס בחי' כי לא אדם הוא כו' ע"ש ועד"ז הוא ענין נשיאת הארון וא"כ בחי' יד זהו ענין והחמישית לפרעה בחי' התגלות עתיק שבבינה כו' וע' במא"א אות יו"ד סעיף כ"ז מבואר ב"פ ימין ושמאל הם או"א וזו"נ וא"כ זהו ענין ד' הידות כו' והחמישית כנ"ל: **קיצור**. ענין בני גרשון שנשאו היריעות שמחברים המדות שלמטה מהשכל אל המדות שלמעלה מהשכל וזהו על פי אהרן. ועי"ז מגרש המדות הרעות. ע"י שיורד ע"פ מדותיו של הקב"ה עויי"ל בענין ג' ידות ע"ד וארבע הידות יהיה לכם שהם ב"פ ימין וב"פ שמאל שבפסוק שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שהפסוק נאמר ב' פעמים בשיר השירים. וזהו ענין בני גרשון ובני מררי שבני גרשון מחברים השני בחינות שמאל. והחמישית היא בחי' שלמעלה מימין ושמאל שאין שם התחלקות חו"ג זהו ענין בני קהת שנשאו את הארון שהוא קדש הקדשים:

ו **והנה** בבני קהת נאמר נשיאות ראש ובבני גרשון נאמר נשא גם הם. ובבני מררי לא נאמר נשיאת ראש. ופי' ברבות בשה"ש שלכן נאמר גם הם שלא תאמר שהם פחותים מבני קהת אלא מפני כבוד התורה שנאמר בה יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה (במשלי סי' ג'). והענין כי הפנינים שהוא המרגליות הם דבר יקר עד"מ והתורה היא

יקר מכל דבר יקר. וכמ"ש ברבות ויקרא רפ"ב עשרה נקראו יקרים התורה והנבואה כו' והעושר כו' ע"ש א"כ התורה היא ראשית לכל דבר יקר.
והיא יקר על יקר. והענין כי הנה עד"מ האבנים טובות קובעים אותם בכתר ועטרה שעושין למלך מפני יקרותן וחשיבותן והנה עיקר היוקר שלהן הוא מפני דבר הפלא שהאבן שהוא דומם יהיה מאיר ע"כ הם יקרים מזהב ומפז.
וכך הוא עד"מ ענין המצות גשמיות ששרשם מגיע בבחי' כתר כנודע דתרי"ג מצות דאורייתא ושבע מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור. והיינו לפי שהם נעשים בדברים גשמיים שמקליפת נוגה שנפלו שם ניצוצים ממקום גבוה מאוד וכאשר מתבררים על ידי מעשה המצות עולים להיות בחי' כתר ועטרה ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה את העם והיינו מפני שהוא דבר פלא שמבחי' עשיה גשמיות יהיה נעשה בחינת ביטול וכלי לאור א"ס ב"ה. אך עכ"ז המצות הן בבחי' מקיף לבד ואינו מאיר הגילוי בבחי' אור פנימי ממש וכמו הכתר והעטרה שהוא בחי' מקיף לבד אבל התורה היא מאיר בבחי' אור פנימי ממש ושרשה ג"כ מפנימיות הכתר שהוא מוחא סתימאה שלמעלה מבחי' חיצוניות הכתר שהוא גלגלתא.
ולכן היא יקרה מפנינים שהיא מבחי' פנימיות הכתר שלמעלה ממדרגת הפנינים שהם מגיעים בחיצוניות הכתר והעטרה וזהו ענין יקר על יקר. כי יקר גימטריא יש וזהו ענין ש"י עולמות. אך כתר הוא ב"פ ש"י דהיינו פנימיות וחיצוניות כו' והתורה שהיא מבחי' פנימיות היא יקר מיקר כו'.
והנה בני גרשון שנשאו את היריעות שהם מה שמאיר בבחי' מקיף עדיין דוגמת ההמשכה שעל ידי המצות כו' לכן נאמר בהם נשיאת ראש שנשיאת ראש זהו ההעלאה לבחי' כתר כמ"ש בפרדס ערך נשא. אך עכ"ז נאמר בהם גם הם לפי שבחי' זו מאיר עדיין בבחי' מקיף אבל עיקר נשיאת ראש נאמר בבני קהת שנשאו את הלוחות שנאמר יקרה היא מפנינים שמאיר בבחי' פנימיות כו'.
וגם עפמש"ל שבני גרשון מעלים המדות לבחי' מדות שלמעלה מהשכל זהו ז"ת דא"א אבל בני קהת שנשאו את התרוה שהיא מבחינת חכמה שבכתר כו' ועמ"ש מזה בד"ה יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת כו':

פרק ג

וידבר ה' כו' נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם כו' ונשאו את יריעות המשכן ואת אהל מועד כו'. הנה הלוים נשאו את המשכן במדבר מ"ב מסעות שבמקום חנייתם הקימו את המשכן ובנסעם הורידו אותו (ונסעו כך מ"ב מסעות כו')

וצ"ל זה דהנה התורה היא נצחית. ויש עתה ג"כ בכנ"י בחי' משכן ולוים הנושאים אותו. וכדכתיב בפי' בחקתי ונתתי משכני בתוככם וכתיב בפי' תרומה ושכנתי בתוכם וארז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם והיינו שיש בכנ"י עתה ג"כ בחינת משכן ולוים כו' ולהבין כ"ז היטב צ"ל מ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא כו'. וכתיב מלא כל הארץ כבודו שנראים ב' המקראות אלו כסותרים זה את זה כו' (ועמ"ש מזה בד"ה אני לדודי. ובד"ה למען תזכרו בענין הטלית וחוטי הציצית ששרשם משני בחי' הנ"ל. וכמ"ש בד"ה ויקח קרח כו' ובד"ה ההפרש בין יו"ט ונס דפסח ובין חנוכה). אך הענין הוא שמבשרי אחזה אלוה. ופי' דהנה יש בחיות הנפש שמחיה את הגוף יש ב' בחי' ומדרגות. הבחי' הא' מה שהנפש ממלא את כל הגוף בבחי' התחלקות שמתחלק חיות הנפש לפי מזג כלי אברי הגוף. שבראש הוא משכן השכל. מפני שכלי הראש היא כלי הראויה לקבל אור השכל. ובלב שורים המדות כו' (שהיא כלי הראוי' לקבל המדות) וברגלים מתלבש כח ההילוך שהם כלים הראוי' לקבל רק כח ההילוך בלבד שמתחלק חיות הנפש לפי מזג כלי הגוף ובחי' ההתחלקות הוא בדרך כלל לג' בחי' שהם כח השכל בראש והמדות בלב. וכח ההילוך ברגלים כו'. דכמו שבדרך כלל נחלק כלי הגוף לג' בחי' שהם ראש ואמצע הגוף שהוא הכרס כו' ששם הבני מעים כו' והרגלים כמ"כ מתחלקת חיות הנפש לג' בחי' כנ"ל. והנה באמצע הגוף יש בחי' חצר הכבד שהוא הפרסא המפסיק בין אברים פנימים לחיצונים. בכדי שעי"ז ידחו הפסולת ויצאו לחוץ (ועמ"ש מזה בת"א פי' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת ולקמן פי' שלח סד"ה ואם האכל יאכל) והוא כמ"כ למעלה (כמשי"ת לקמן) שהוא בחי' שמאל דוחה כו' וכמ"כ ממש הוא למעלה בחי' ממכ"ע. פי' שהחיות של אור א"ס ב"ה שממלא בתוך כל עלמין להחיותם הוא מתחלק לחלקים לפי מזג הכלים. ובדרך כלל מתחלק לג' חלקים שהם ג' עולמות בי"ע כדכתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהם התחלקות ג' מדרגות שהם ג' עולמות בי"ע. שהוא בחי' ג"ע העליון וג"ע התחתון ועוה"ז. והג' עולמות בי"ע הנ"ל הוא בחי' מחשבה ודבור ומעשה כמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י ויש למעלה ג"כ בחי' פרסא המפסקת כו' בכדי שלא יאחזו החיצונים כו' (ואפ"ל שזהו ענין אף עשיתיו אף הפסיק הענין כמו בחי' פרסא המבדלת בין יצירה שהוא כמו הגוף כי חג"ת מקננין ביצירה ובין עשי' בחי' רגלים). והנה כמו שיש למעלה בחי' ממלא בתוך כל עלמין שמתחלק לחלקים כפי מזג הכלים כנ"ל והחיות הוא הולך ומתמעט כמו למטה באדם שבראש משכן השכל ובגוף מתמעט החיות וברגלים מתמעט יותר כו' שכמ"כ הוא למעלה ממש בבחי' ממכ"ע כו'. כמ"כ הוא למטה בעבודת ה' שאם עובד רק בבחי' א"פ שהוא בחי' ממלא כו' שהוא בהדרגה

וסדר כו' שאינו מהפך טבעו (וכמשנ"ת בד"ה ועתה יגדל נא בענין בכל נפשך ובכל מאדך שבחי' האהבה דבכל נפשך נקרא בחי' עומדים שעומד תמיד במדרגה א' ובחי' בכל מאדך זהו בחי' מהלכים בין העומדים ועמ"ש מזה בת"א ס"פ וישב ובד"ה אם בחקתי תלכו ועכ"פ בכל נפשך זהו הנמשך מבחי' אורות שבכלים וזהו המכוון ממ"ש בענין האהבה שבהדרגה וסדר כו') ואזי הוא הולך ומתמעט כו' פי' שבעת התפלה הוא מקושר ביותר אליו ית' שההתבוננות אצלו בהרחבה כו'. ואחר התפלה שמתקצרת ההתבוננות הוא מתמעט והולך כו'. וכ"ז כאשר אין עוונותיו מבדילין כו'. אבל אם עוונותיו מבדילים אז הוא נדחה לחוץ אף בעת התפלה (כנ"ל שיש בחינת פרסא המפסקת כו' בכדי לדחות הפסולת לחוץ, וזהו עוונותיכם המבדילים דאין ר"ל עון גשמי אלא ע"ד מ"ש עקוב הלב מכל ואנוש הוא כמ"ש בד"ה צאינה וראינה וז"ש רפאות תהי לשרך. וצ"ל מהו לשרך דוקא. וצ"ל דהיינו שאפילו מפלגך ולתתא שהוא למטה מהפרסא אף שם לא יהא שום פגם דהיינו שלא יהי' פגם הברית כו' ועמ"ש בענין מפלגך ולתתא סד"ה ששים המה מלכות ובביאור ע"פ והיה מספר בני ישראל בסופו וזהו ע"י עסק התורה שע"ז נאמר רפאות תהי כו' לפי שהיא בחי' קול מעל לרקיע מלמעלה מהפרסא) וזוהי הכל בחי' ממכ"ע שממלא בתוך כל עלמין להחיותם שמתחלק לחלקים כנ"ל שכמ"כ בנפש האדם הוא בחי' החיות המתחלק לפי מזג כלי הגוף כו' שהחיות ההוא הוא מלובש בתוך כלי הגוף ממש בבחי' ממלא:

קיצור. (ענין ממכ"ע במשל בנפש. ובנמשל למעלה. ובעבודת ה' בחי' בכל נפשך):

ב **והבחי'** הב' שיש בנפש המחיה את הגוף הוא בחי' הרצון של הנפש שאינו מתחלק לחלקים כ"א הוא ממלא בתוך כל הגוף. אך רק בבחי' אור מקיף שאינו מתחלק כו'. שישנו להרצון בתוך כל הגוף. שהוא מושל על כל אברי הגוף. כמו אם רוצה לשים רגלו כדומה באש אזי תיכף תעשה כך כפי שעלה ברצונו כו'.

ואף שהוא נגד הטבע שלו שעפ"י הנהגות טבעיות הגוף לא היה מניח הרגל באש שקשה לה כו'. אעפ"כ כשרוצה לשומה באש כו' תעשה כך תיכף. והוא מפני שהרצון הוא המושל על כל אברי הגוף והוא שורה בתוכם בבחי' א"מ. לכך יכול לפעול בגוף דבר שהוא היפוך הטבע שלו כמו לשום רגלו באש או במים קרים ביותר כדומה שאף שהוא נגד הטבע אעפ"כ תעשה כך תיכף כשעולה ברצונו כו'.

והוא מפני שהרצון אינו מתחלק לפי חלקי כלי הגוף להתלבש בתוכם בבחי' א"פ ממש כפי מזיגתם כו'. כ"א הוא מקיף על כולן בבחי' א"מ בלי התחלקות כלל ולכך הוא מושל עליהן ויכול לעשות דבר שהוא היפוך הטבע ובחי' שלמעלה מן הדעת (וזהו ענין

בכל מאדך, ועמ"ש מענין רצון זה בת"א בד"ה ויקהל משה דאית רצון ואית רצון כו' וסד"ה וידבר כו' שאו את ראש כל עדת בנ"י כו' לגלגלתם ומ"ש בד"ה ואלה המשפטים, והנה בד"ה ועתה יגדל נא הנ"ל ובד"ה מי מנה עפר יעקב נתבאר שלהיות המשכת רצון זה בנפש הוא נמשך ע"י המצות וזהו ענין אם בחקתי תלכו שכדי שיבואו לבחי' תלכו זהו ע"י בחקתי כו', ועמ"ש סד"ה שאו לגלגלתם הנ"ל שכדי שיבואו לבחי' זו זהו ג"כ ע"י הלוים וזה היה ענין ובחנות המשכן יקימו אותו הלוים וכמשי"ת) וכמ"כ ממש הוא למעלה שרצון העליון הוא נקרא בחי' סוכ"ע וכמ"ש מזה בת"א בד"ה יביאו לבוש מלכות כו' ע"ש ופי' סוכ"ע היינו שאינו מתחלק לחלקים כו' כ"א הוא בחי' א"מ על כולם בשוה בלי התחלקות כלל ולכך נק' בשם סובב שהוא כמשל העיגול הגשמי שאין בו בחי' מעלה ומטה כלל כמ"כ הוא עד"מ למעלה שהבחי' רצון העליון ב"ה הוא בחי' סוכ"ע שמקיף את כל עלמין בשוה שאין בו בחי' מעלה ומטה כלל.

וכדכתיב כחשכה כאורה גם חשך לא יחשיך ממך כו' שכולם שוים כלא חשיבי קמיה ועמ"ש מזה בד"ה והגדת לבנך ביום ההוא כו'. וזהו כוונת הפסוק הלא את השמים ואת הארץ אני מלא בשוה בלי התחלקות מעלה ומטה כלל בחי' הכתר שהוא רצון העליון ב"ה שנק' סוכ"ע שאין בו בחי' מעלה ומטה כלל שסובב ומקיף על כל עלמין בשוה כנ"ל וכמ"ש בבינונים פרק מ"ח ע"ש (וכוונת הפסוק דכתיב מלא כל הארץ כבודו הוא בחי' ממכ"ע שממלא בתוך כל עלמין להחיותם. ומתחלק לחלקים כנ"ל) וזהו ג"פ קדוש כו'. פי' שהוא בחי' הא"מ של ג' עולמות בי"ע וכמ"ש מזה בביאור ע"פ ועתה יגדל נא הנ"ל ועמ"ש מזה בד"ה הרם את מטך שדרך כלל ב' בחי' הנ"ל נק' בחי' סדר השתלשלות ומה שלמעלה מסדר ההשתלשלות כי השתלשלות בי"ע זה מזה היינו השתלשלות מדומ"ע שהמשכת הדבור מהמחשבה הוא נק' השתלשלות כו' וכן בעבודה מדומ"ע מההתבוננות נמשך הדבור שהוא מדבר בד"ת והעשי' במעשה המצות אך בחינה שלמעלה מהשתלשלות זהו הרצון רעותא דליבא כו' (ועמ"ש מזה ע"פ מי מנה כו' ורובע ישראל כו'):

קיצור. (ענין סוכ"ע בנפש בחי' הרצון. בחי' גלגלתא מאדך. וכן למעלה רצון סוכ"ע):

ג **והנה** זהו ענין המשכן בחי' ושכנתי בתוכם כי ענין אהל מועד היינו היחוד וההמשכה מבחי' סוכ"ע בממכ"ע וזהו ענין ונועדתי לך שמה לשון התקשרות ודביקות הקב"ה בישראל. מלשון והאדם ידע כו' (כמ"ש בד"ה במדבר סיני באהל מועד הנ"ל ובד"ה נשא דלעיל) וזהו ענין ההילוך דבחי' מהלכים בין העומדים וכמ"ש במא"א אות ה' סוף סעיף יו"ד הליכה כינוי אל הזיווג הולך על הדרך יסוד דנוקבא ברגל מבורכת שהיא יסוד עכ"ל

והיינו כמ"ש בד"ה עיני כל אליך ישברו בפי' נודע בשערים בעלה פי' נודע לשון יחוד וזיווג כמו והאדם ידע כו' וזהו וידעת היום והשבות אל לבבך כו' ע"ש והיינו בשערים הם נש"ב הנמשכים ממוח בינה אל הלב וזהו עיני כ"ל ע"ד הלב רואה כו' וכשנקלט בתוכיות נקודת הלב אזי נקראת כלה.

ועמ"ש מזה ג"כ סד"ה כי תצא כו' אשת יפ"ת כו' בענין ואח"כ תבוא אליה ובעלתה דהיינו בחינת מס"נ והוא ענין נפילת אפים ובחי' נעילה שהוא גמר העליות עכ"ל ועמ"ש בת"א בד"ה וישב יעקב וז"ל והנה בזמן שבהמ"ק היה קיים היה נמשך בחינה זו רעותא דליבא מגילוי אור א"ס ב"ה בהיכל קדה"ק כו' כמ"ש בסש"ב להיות בטל רצונו לרצונו ית' וכמ"ש כי תהיו אתם ארץ חפץ כו' עכ"ל.

והיינו כי חפץ זהו התענוג ופנימיות הרצון שהאדם יהי' כלה שארי ולבבי כו' וזהו עד"מ היחוד בחי' ואל אישך תשוקתך והוא מרוה צמאונה כו' וזהו ענין ישבעו ויתענגו מטובך כו' אז תתענג על ה' כו'.

וזהו ענין בני קהת שממשיכי' האו"פ בחי' תענוג וחפץ ובני גרשון ממשיכי' הרצון והמקיף כו' והנה ארז"ל אשכחן משכן דאקרי מקדש. משמע שהם שני בחינות אלא דמ"מ משכן אקרי מקדש. והענין כמ"ש בת"א ע"פ ויגש אליו יהודה שהמשכן היה דירת עראי של הקב"ה והמקדש היה דירת קבע ונתבאר מזה ע"פ מה טובו אהליך יעקב.

והענין כי הנה כתיב זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר. שכ"ז שהיו במדבר היו עדיין בבחי' אב"א ובמקדש היו בבחי' פב"פ וכ"כ במא"א אות מ' סנ"ז וספ"ט ובחינת אב"א היינו בחי' אתכפיא לבד אבל בחי' פב"פ זהו כשיבא לבחי' אתהפכא חשוכא לנהורא וזהו ענין ארץ חפץ כמ"ש בת"א פ' תצוה בד"ה זכור דעמלק וע"כ היה צ"ל הלוים מקימין את המשכן וכמ"ש בד"ה שאו לגלגלתם הנ"ל בפי' ובחנות המשכן יקימו אותו הלוים פי' ובחנות המשכן שכשירד בחינת המשכן ממדרגתו תהיה ההקמה ע"י הלוים דהיינו בנשמת האדם למטה שירדה הארתה ונתלבשה בגוף ונפש הבהמית הנה זאת העצה לעורר על נפשו בחי' גבורות קדושות והם מתחלקים לשלש בחינות גרשון קהת ומררי כמשי"ת ועי"ז יקימו אותו.

והיינו להעלותו מבחי' ירידתו להיות דבוק באלקים חיים והוא ע"ד שנת' ע"פ אלה פקודי המשכן. משכן העדות כו' עבודת הלוים. שע"י עבודת הלוים שהוא השיר וה"ע פסוד"ז הם מעלים בחי' המשכן שהוא מל' לבחי' משכן העדות היינו או"א תרין ריעין כו' בחי' י"ה וזהו כענין הנז' בזח"א וישב ד' קפ"ג סע"ב ע"פ כעיר שחברה לה יחדו

כו' ועד"ז ארז"ל אשכחן משכן דאקרי מקדש. פי' שהוא בחי' לא זז מחבבה עד שקראה אמי כו':

קיצור. ענין המשכן ה"ע היחוד הנק' הילוך. עיני כל כלה. נודע בשערים בעלה. ארץ חפץ תענוג ואל אישך תשוקתך. אך המשכן דירת עראי בחי' אתכפיא ואב"א לכתך אחרי. והמקדש אתהפכא פב"פ ולכן ובחנות המשכן יקימו אותו הלוים. פקודי המשכן משכן העדות ע"י עבודת הלוים. כעיר שחוברה. ד והנה התעוררות הרצון עליון ב"ה שהוא בחי' קדוש בחי' א"מ כנ"ל שיהיה הקדוש הנ"ל שרוי בתוך מעיו כו'. הוא מעוררו וממשיכו ע"י בחי' גרשון שהם היו נושאים את יריעות המשכן כמ"ש ונשאו את יריעות המשכן ואת אהל מועד.

וארז"ל במדרש שכמו שנאמר נוטה שמים כיריעה כך הוא ענין יריעות המשכן והיינו בחי' סוכ"ע וכמ"ש ע"פ כיריעות שלמה סד"ה שחורה אני ונאוה. וע"י המשכה זו מבחי' סוכ"ע הוא מגרש הרע כמ"ש טוב לחסות בה' כו' בשם ה' כי אמילם שהמקיף מסמא עיני החיצונים. וזהו פי' גרשון מלשון ויגרשהו וילך כו'. שמגרש את הרע שבקרבו ע"י ביטול רצונו מפני רצון העליון ב"ה. כמארז"ל בטל רצונך מפני רצונו כו'. שיבטל רצונו מפני רצון העליון הן בבחי' סור מרע שלא ירצה בהם כלל. והן בבחי' עשה טוב (שירצה מה שלא רצה. ומה שרצה לא ירצה) שע"י ביטול רצונו כו' הוא מהפך את הטבע שלו שמהפך ממרירו למיתקא כו'. כנ"ל שהרצון הוא מושל על כל איברי הגוף כו' והוא יכול להפך הטבע כנ"ל לכך כשמבטל רצונו מפני רצון העליון ב"ה אזי יכול להפך הטבע שלו ממש. שהרצון הוא למעלה מהבחירה ודעת כנ"ל שאין להרגל שום בחירה כלל נגד הרצון כשרוצה לשומה באש כו' שתיכף הוא עושה כך בלי שום בחירה בפ"ע כלל. והוא מפני שהרצון הוא למעלה מבחירה ודעת. אך מתחלה עשה רצונו כרצונך וזהו רצון התחתון שע"פ השכל והוא מבחי' ממכ"ע בכל נפשך כו' ואח"כ בטל רצונך הוא בחי' ביטול והעברה לגמרי שיהי' רצון העליון מאיר בו וזהו ענין יריעות המשכן בחי' נוטה שמים כיריעה (ועמ"ש בפי' השמים כסאי בד"ה כי כאשר השמים החדשים כו'. ולכן מתחלה צ"ל בני מררי מקימים הקרשים בחי' עצי שטים עומדים זהו ענין בכל נפשך שזהו הנק' עומדים חי ה' אשר עמדתי לפניו. ואח"כ צ"ל מהלכים בין העומדים והיינו ענין יריעות המשכן. אך מהלכים ב' בחי' הילוך זהו ענין גרשון וקהת מלמטה למעלה ומלמעלה למטה כו' וזהו והתהלכתי בתוככם ב' בחי' הילוך כו') וכמ"כ הוא למעלה ממש שהרצון עליון ב"ה הוא נעלה מבחי' בחירה ודעת כו'. ופי' שהבחירה הוא בדעת כו'. שבוחר בדעתו את הטוב כו' ומואס ברע כו' וההבחנה הזו הוא ע"י הדעת

כנ"ל. וכדכתיב ובחרת בחיים כו' (שהבחירה שבוחר החיים כו' הוא ע"י הדעת שמבחין שהחיים טוב לו והמות רע לו) ולמעלה נק' בחי' בחירה שהוא בדעת כו'. בחי' עץ הדעת שהוא אילנא דטו"ר ועמ"ש בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב אבל בחי' רצון העליון ב"ה הוא למעלה מבחי' בחירה ודעת שהוא נעלה מעץ הדעת דטו"ר כו' (וכנ"ל במשל שהרצון יכול לעשות היפך הטבע שיכול להניח הרגל באש אם ירצה ואין להרגל שום בחירה כנ"ל) וכמ"כ הוא בעבודה שביטול רצון שמבטל רצונו מפני רצון העליון ב"ה הוא למעלה מהבחירה ודעת כלל כו'. שהבחירה הוא בדעת כו' כדכתיב ובחרת בחיים כו'. ובחי' ביטול רצון הוא למעלה מהדעת ובחירה כנ"ל. וזהו מ"ד קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת שהוא בחי' ביטול רצון הנ"ל שהוא הקריאה שבאמת וזהו תתן אמת ליעקב (ועוי"ל בפי' גרשון שהוא ע"ד מ"ש וממגד גרש ירחים ופרש"י שהארץ מגרשת ומוציאה מחדש לחדש. הרי דצמיחת הפירות מהארץ נק' גרש לשון גרושין ע"ש שמגרשת אותם מהכח אל הפועל. ומההעלם לצאת אל הגילוי. וכן פי' הרד"ק במכלול גרש ירחים והוא זמן שהפירות מציצים ופורחים בכח הירח כאלו הירח מגרש אותם לחוץ. וכמ"כ הנה בכל נפש יש אהבה המסותרת ושתצא מההעלם אל הגילוי זהו ענין מי גילה לבני רז זה כו' מי היינו בחי' סוכ"ע כענין מי ברא אלה כו' וזהו ענין בני גרשון נושאי היריעות בחי' סוכ"ע ובכח זה מוציאין האהבה המסותרת מההעלם אל הגילוי והוא כענין וממגד גרש ירחים שמגרש ומוציא האהבה מסותרת מההעלם אל הגילוי וכמ"ש ע"פ טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת כו' ועד"ז פי' הפרדס) (שער כ"ט פ"ד) בענין שני גרישין שהם חו"ג כי התפארת מגרש אותם ממקומם ומניעם אל קו האמצעי ומטה אותם אל החסד. וכמ"כ כאן י"ל בענין גרשון ב' גרושין אלו שמגרש את הנה"ב ודוחה הרע ועי"ז הטוב שבנה"ב יתגרש ממקומו ויהי' מטה כלפי חסד ואהבה לבוא לבחי' בכל לבבך בשני יצריך וכן מגרש ומוציא העלם האהבה שבנה"א לבוא לידי גילוי כו' ואפי"ל פי' גרש ירחים שהוא מענין ריח והריחו ביראת ה' כמ"ש בענין אריתי מורי ובענין וישלח יהושע כו' ואת יריחו. ומ"ש בד"ה ראה ריח בני כו':

קיצור. ענין יריעות נוטה שמים כיריעה. לחסות כו' כי אמילם. בטל רצונך ומתחלה צ"ל עשה רצונך רצון התחתון. עומדים עצי שטים עומדים מררי גרשון ויגרשהו. גרש ירחים. מי גילה רז זה מי ברא אלה והריחו ריח בני:

ה **והנה** זהו הכל בחי' בני גרשון שנשאו את יריעות המשכן כו'. פי' שבחי' גרשון הוא שמגרש הרע ע"י בחי' ביטול רצון שמבטלו מפני רצון העליון ב"ה כו' שע"ז הוא מגרש

את הרע כו'. שממשיך ע"ז מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' קדוש שיהי' שרוי בתוך מעיו כו' כנ"ל.

ולכך נשאו בני גרשון את יריעות המשכן שהם בחי' סובב ומקיף וכדכתיב נוטה שמים כיריעה כו'. אבל עבודת בני קהת הוא לישא את השולחן והמנורה והארון וכפורת כו' כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו כו'. ופי' של קהת הוא מלשון לו יקהת עמים שהוא מלשון אסיפה וחיבור כו'. שעבודת הקהתי הוא לישא בכתף עבודת הקדש כו'. שהם השולחן והמנורה והארון כו'. ופי' שהכלים אלו של המשכן הם מבחי' נקודה האמצעי' שבתוך העיגול שהעיגול מקיף וסובב את הנקודה כו' (שעצם המכוון הוא הנקודה וכענין ששמים הם בחי' יריעה ומקיף ואעפ"כ במחשבה ארץ קדמה כו' ועמ"ש ע"פ אל יתהלל חכם כו' כי אם בזאת יתהלל כו' וצדקה בארץ. ועמ"ש מזה בד"ה החדש הזה לכם בפי' א"ר יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם כו' ע"ש. ועד"ז ענין עגולים ויושר שרש היושר גבוה מהעגולים שהעגולים הם בחי' נפש והיושר הוא בחי' רוח כו' והרי העגולים הם בחי' מקיפים על היושר בחי' נוטה שמים כיריעה. אלא שמ"מ בחי' היושר הוא כענין הנקודה שעליה סובב כל העיגול כו' וע' בר"ח שער הקדושה פ"ב בענין שבת הוא בחינת נקודה ועמ"ש מענין נקודה בהיכליה בד"ה ראה אנכי כו' שם ג"כ מובן שהנקודה גבוה יותר מההיכל המקיף עליה. שהנקודה היא חכמה עילאה וההיכל המלבישו הוא בינה כמ"ש בזח"א) (דט"ו ע"א וד"ך ע"א) ובמק"מ (שם ושם) שבחי' העיגול הם היריעות המאהילי' על המשכן כדכתיב נוטה שמים כיריעה כנ"ל. וזה היה עבודת בני גרשון כנ"ל אבל עבודת בני קהת הוא לישא כלי המשכן הנ"ל שהם מבחי' הנקודה האמצעי' שהעיגול סובב אותה כנ"ל. כי הארון שהי' בק"ק הוא בחי' תורה שבו היו הלוחות מונחים כו'.

וכמארז"ל משחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד כו'. ובחי' תורה היא מבחינת הנקודה התיכונית שהעיגול סובב עליה כי אורייתא מחכמה הוא דנפקת ובחכמה שורה אור א"ס ממש בבחי' גילוי כמ"ש הוי' בחכמה דהיינו בבחי' אור פנימי משא"כ בחי' העיגול הוא אור מקיף והעלם עדיין ותכלית המכוון הוא האור פנימי והגילוי, ועמ"ש מזה בפי' ואתחנן בד"ה ואהבת את וכן המצות מעשיות נמשכים ג"כ מהנקודה התיכונית.

והנה הגם שהתורה ומצות הם נמשכים מהנקודה התיכונית כנ"ל. אעפ"כ שרשם הוא נעלה אף מהעיגול הסובב הנקודה כנז' בס"י נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן כו'. ופי' שתחלתן נעוץ בסופן דייקא כו'. ולכן התורה ומצות שנשפלו למטה שנתלבשו בענינים

גשמיים כו' שרשם הוא נעלה מאד אף מהעיגול הסובב הנקודה כו'. כי נעוץ סופן דייקא בתחלתן כו'. ופי' כי תומ"צ שרשם מהנקודה התיכונית כו' ושורש הנקודה כו' הוא נעלה מהעיגול כו' כי העיקר הוא הנקודה והעיגול הוא רק להיות סובב ומקיף להנקודה. וכדכתיב כי גאה גאה כו' כנז' במ"א (שקמיה כל המקיפים כלא נחשבים בשוה כמו הפנימית כו' ע"ש). וזהו שמברכים קודם עשיית כל מצוה כו'. אשר קדשנו במצותיו כו' ופי' שע"י עסק התורה שמחכמה נפקת וע"י המצות מעשיות שהם נעלים מתורה כמארז"ל גדול התלמוד שמביא לידי מעשה כו' יכול להמשיך בחי' קדש שיהיה שרוי בתוך מעיו כו' דהיינו בבחינת אור פנימי שרמ"ח מ"ע הם נמשכים מרצונו ית' ונשפלו למטה שנתלבשו בדברים גשמיים. כמו ציצית ותפילין כו'. אך סוף מעשה דייקא הוא נעוץ בתחלה.

וזהו אשר קדשנו כו' שע"י עסק התורה וקיום המצות מעשיות יכול להמשיך מבחי' קדש שיהיה שרוי בתוך מעיו כנ"ל. וזהו מ"ש לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך פי' מל"ך הוא בחי' מדת מלכותו ית' שמחיה את כל עולמים. כדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים כו'. ואבי מלך הוא בחי' סוכ"ע (שהוא בחי' רצונו ית' כנ"ל) בשנותו את טעמו כו'. פי' שזהו ההפרש בין ו' ימי המעשה לשבת. שבוי"ו ימי המעשה העבודה הוא רק לאכפיא את רצונו בלבד. ובשבת הוא בחי' ביטול רצון לגמרי שאין לו רצון אחר כלל. וזהו בשנותו את טעמו שהוא בחי' ביטול רצון לגמרי שמהפך את הרצון שהיה לו כו' שיהיה רק להי' לבדו. וזהו בחי' שבת שמגיעים לבחי' התהפכות הרצון לגמרי. (שהוא בחי' ביטול רצון) וזהו בשנותו את טעמו ששינה טעמו ממש. משא"כ בימות החול שהוא רק בחי' אתכפייא כו' ולא בחי' אתהפכא (והנה הכוונה כאן דבחי' בשנותו את טעמו זהו בחי' קהת ע"י כי בחכמה אתברירו אכן במדרש רבה) (פ' במדבר פ"ג דרט"ו ע"ב) פי' גרשון שהוא חזק כשן כו' והיינו ענין בשנותו את טעמו ויגרשהו כו' שבחי' בשנותו הוא ג"כ מענין שן וכמ"ש ע"פ ולבן שנים מחלב שהוא בירור המדות כו' וזהו ויגרשהו לגרש הרע כו' ובחי' קהת פי' שם מענין אם קהה הברזל והיינו כמש"ש והוא לא פנים קלקל ובלוים כתיב ועבד הלוי הוא שממשיך בחי' הוא דא עתיקא מההעלם אל הגילוי להיות יאר ה' פניו כו' והיינו ע"י שנשאו הארון פנים בפנים וכמ"ש מזה בד"ה ואהיה אצלו אמון ולכן ע"י"ז הם מתקנים בחי' והוא לא פנים דפי' ברבות בקהלת כשהקב"ה אינו מסביר פנים לדור מחמת קלקול מעשים רעים שיש בדור כו' (ע"ש על פסוק זה בדף קי"א ע"ב). והעצה לזה וחיילים יגבר בחי' תשובה שהוא ענין בחילא יתיר, והנה תשובה היא החזרת פנים בפנים והיינו ענין בני קהת נושאי הארון פא"פ כו' ועמ"ש

בענין מחיצה של ברזל בד"ה ועשית ציץ וענין שבירת המחיצה ע"י הרהורי תשובה ומשם יובן הענין הנ"ל.

ובזה יובן מארז"ל עשה רצונו כרצונך כו' בטל רצונך מפני רצונו כו' פי' בו' ימי המעשה הוא רק בחי' עשה רצונו כרצונך כו' שהוא רק בחי' אתכפיא כו' ובשבת הוא בחי' בטל רצונך כו' שהוא בחי' אתהפכא כו' כנ"ל שזהו שאומרים לדוד בשנותו את טעמו כו' בשבת וכדכתיב טעמו וראו כי טוב ה' כו' בה' תתהלל נפשי כו'.

וזהו מ"ש ורעה אמונה כמארז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כו' וכ"ז נמשך הכל לכנס"י מאהרן כהנא רבא שהוא בחי' אהבה רבה כו' שהוא המשפיע בחי' אהבה בכנ"י והוא האהבה המסותרת שבכאו"א מישראל.

וז"ש נשא את ראש בני גרשון גם הם שבבני קהת ובני גרשון נאמר נשיאת ראש ולא בבני מררי כמ"ש במדרש כי הנה כתיב ונתתי לך מהלכים בין העומדים פי' מהלכים בי' בחי' הילוך. האי ע"י רעו"ד מלמטה למעלה וזהו ענין בני גרשון. הבי' ע"י תורה ומצות מלמעלה למטה וכמ"ש בת"א פי' וישב בד"ה ונתתי לך מהלכים כו' והילוך זה הבי' זהו ע"י בני קהת ע"כ נאמר בשניהם נשיאת ראש אשר נשיאת ראש זהו ענין רוממות קרן בחי' מהלכים ובחי' מהלכים צ"ל בין העומדים בחי' עצי שטים עומדים דבני מררי ע"כ לא נאמר בהם נשיאת ראש כו' וזהו בחי' מ"ב מסעות שנסעו הלוים עם המשכן במדבר כו' שהוא הכל בחי' עליות כו' (שכל נסיעה הוא בחי' עליי') שהם מ"ב עליות כו' שהוא שם מ"ב שבאנא בכח כו'. ופי' שבמקום שחנו הקימו את המשכן. וכשנסעו הורידו אותו והעלו אותו לבחי' נעלה. וזה היה המ"ב עליות של מ"ב מסעות כו' וכל המ"ב מסעות היה הכל במדבר כנ"ל שאף עולמות העליונים נק' בחי' מדבר שהוא בחי' שממה בחי' דומם ממש נגד הקב"ה כו' כנ"ל. וזה היה מ"ב מסעות של המשכן שנשאו אותו הלוים במדבר כו'. שהם מ"ב עליות הכל בבחי' מדבר כנ"ל. שאף העולמות העליונים נק' לגביה בחי' מדבר וד"ל. (פי' שבחי' ו' ימי המעשה הוא בחינת הנסיעה של המשכן שהורידו אותו כו' שעולים בעילוי אחר עילוי כו' ושבת הוא בחינת החני' שהקימו כו' שעלו במדרגה א' נעלה וחנו שם ופרשו שם היריעות דמשכן ועד"ז היה כל המ"ב מסעות). והנה כ"ז הוא ביד איתמר בן אהרן הכהן וגו'. ופי' איתמר הוא בחי' צירופי אותיות התורה. שאיתמר הוא מלשון אֵית מר שבגמרא שהוא לשון דבר הנלמד מאליו כו' (בל"א עש איז גילערינט גיוואריין. שהוא לשון איתמר שנלמד ממילא) והוא כמ"ש ואשים דברי בפיך וגו' ודברי אשר שמתי בפיך וגו'. שהוא דבר ה' המלובש בהלכה שמדבר בפיו

כו' (וכנז' במ"א ע"ש). וזהו בחי' איתמ"ר שהכל ביד איתמ"ר כנ"ל. ועיין מענין איתמר במא"א אות א' סעיף ק"מ:

פרק ד

כתיב ה' יחתו מריבו וגו'. וקשה מי הם המריבים עם ה' וע' בזהר פ' ויקרא (דף י"ט ע"ב) מה שפי' בשעתא דדינין מתערין ושליטין. שלטין על רחמי ורחמי אתכפיין ובשעתא דקוב"ה אתברך ממבועא דנחלא כדין גברי רחמי ואתכפיין דיני ההי"ד ה' יחתו מריבו מריב ו' כו' ע"ש. ולהבין זה איך ענין דינין מתערין נק' מריבו והענין כי שם הוי' הוא מדת רחמים והגם דשם הוי' הוא בז"א דאצי' והרי יש בו מדת הגבורה וכן בהתהוות הנבראים שהתהוותם הוא משם הוי' הרי יש ד' מחנות שכינה מחנה מיכאל חסד ומחנה גבריאל גבורה. אך כי בחי' גבורה זו היא ע"ד לאכללא שמאלא בימינא שהיא כלולה ובטלה לגבי מדת החסד וא"כ אז אדרבה מגיע ממנה תועלת ומעלה יתירה בהחסד יותר מאם היה החסד בפ"ע כי חסד הוא בחי' קרירות וכמו המים שהם קר ולח [עיין בזהר ר"פ וארא] ועיקר החיות הוא ע"י החמימות וכמו כי הדם הוא הנפש, וכן הוא ג"כ ברוחניות כי מצד בחי' המים עצמן בחי' קרירות יוכל להיות גם כן דאגלידו מיא שהוא מניעת ההשפעה מכל וכל וז"ש ביעקב ויחמו הצאן כו'.

ויחמנה בבואן לשתות כו' שכל הולדה א"א להיות כ"א ע"י חמימות שהוא מבחי' גבורה. ולכן בשם הוי' המהוה הכל צ"ל ג"כ בחי' גבורה. אלא שהיא כלולה בימין וא"כ מזה דוקא עיקר החיות וההתהוות. אבל אם מדת הגבורה אינה כלולה בחסד וכמו שהיה בעולם התהו שלא היה בחי' לאכללא שמאלא בימינא אז נסתעף מזה התהוות דינין קשים והן המקטרגים שלמעלה שכל רצונם לפעול דין וכמ"ש בזהר ר"פ מקץ ע"פ ולכל תכלית הוא חוקר, וכן יש למטה בבני אדם אנשים השמחים ברעת חבריהם.

וגם לפעמים שמתקצפים על החוטא אין זה שרע להם על החטא כ"א שחפצם בפועל הדין. וע"ד המקטרגים שלמעלה שהם ע"ד הנ"ל שאינם מצטערים מהחטא ע"ד קנאת ה' צבאות כ"א שחפצם בפועל הדין והיינו לפי שהם סיגי הגבורה. ולכן הם הנק' מריביו דשם הוי' שהם נגד שם הוי' שרצונו ית' דוקא בחסד ולאכללא שמאלא בימינא [ועד"ז פי' בזהר ס"פ אחרי (דע"ט ב') ענין הנועדים על הוי' והיינו כי קרח רצה ג"כ להפריד הגבורות בפ"ע ולא להיות בחי' לאכללא שמאלא בימינא כמ"ש בזהר ר"פ קרח. ועד"ז נתבאר במ"א פי' וענין לתת נקמת הוי' במדין לפי שבחי' מדין ריב ומדון הוא ג"כ הפך ונגד בחי' שם הוי' וכמ"ש בד"ה החלצו מאתכם כו' בפ' מטות ושם נתבאר כי אף שבתורה יש כמה עונשין וגבורות אך זה הגבורה תכליתה חסד להיות ע"ז תיקון לנפש

החוטא כמו אב המכה את בנו כדי שילך בדרך טובים משא"כ גבורות קשות חפצם בפועל הדין מצד עצמו עיין בזהר בלק (דקצ"ב ע"ב) גבי מה כתיב בה א"ל לא תרצח כו' ע"ש]. וע"ז נאמר ה' יחתו מריבו. והנה הנגינה על שם הוי' הזה הוא גרשיים. שהוא ב' קווין ובפרדס שער הטעמים נק' תרין גרישין ונגינה זו היינו שני קולות.

והוא כי הנה כדי להיות המתקת הדינין וביטולן צ"ל ע"י המשכה מבחי' חסד דא"א שהוא למעלה מעלה מהחסד דז"א שהחסד דז"א נק' חסד עולם וע"ז נאמר ולך אד' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דהיינו לפי ערך מעשה בני אדם וכפי האתעדל"ת כך הוא האתעדל"ע וההמשכה מחסד זה וע"כ נק' חסד עולם שהוא בגבול ומדה.

וע"כ שם מוצאים המקטרגים מקום לקטרג וכמו בלעם שחפש ומצא המקומות שעתידים ישראל לחטוא וע"ז רצה לקטרג ללמד חובה כו' לעורר מדת הדין. אבל בחי' חסד דא"א הוא חסד עילאה ונק' ורב חסד לפי שמאיר ומתפשט מבחי' א"ס בלי גבול ומדה [עיין באגה"ק סי' יו"ד ע"פ חסדי ה'] ושם אין אתעדל"ת מגיע כלל כ"א החסד יורד ונמשך בתמידות מצד עצמו כי חפץ חסד הוא וע"כ ע"י המשכה מבחי' חסד זה מתבטלים כל הדינים ואין הקטרוגים תופסים מקום כלל (ועמ"ש ע"פ ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם). אך כי החסד דא"א עצמו א"א לו כלל להיות נמשך למטה כי הוא בלי גבול ולא יוכלו לקבל ע"כ צריך שיתלבש בחסד דז"א שהוא בחי' כלי לגילוי אור חסד דא"א (וחסד דז"א נק' גופא לגבי רב חסד שהוא כמו בחי' נשמה לחסד דז"א וכמו עד"מ מהנשמה עצמה בלי התלבשות בגוף לא יהיה רק השפעת רוחניים אבל להיות ממנה השפעות גשמיים הוא דוקא ע"י אמצעות התלבשותה בגוף, כמ"כ בחי' ורב חסד הוא למעלה ממהות בחי' חסד כ"א שהוא מקור החסד וכמאמר אב הרחמים פי' אב ומקור למדת הרחמים ע"כ א"א שיומשך ממנו השפעות בבי"ע כ"א ע"י התלבשותו בחסד דאצי' שנק' גופא חסד דרועא ימינא כו' וכמ"ש בזהר באדרא) (דקל"ג ע"ב) וחסד דקשוט לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא כו', ועוד דכיון שהחסד דא"א הוא בלי גבול ואין אתעדל"ת תופס מקום כלל א"כ היו החיצונים יכולים ג"כ לקבל ממנו ומש"ה צ"ל המשכה מחסד דא"א ע"י חסד דז"א בכדי שבחי' גילוי זה דחסד עלאה יומשך רק בסט' דקדושה ועמ"ש ע"פ ויאבק איש וע"פ עבדים היינו כו' ויוציאנו ה' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א.

וזהו שהנגינה של שם ה' יחתו מריביו הוא גרשיים שהם ב' תנועות זו למעלה מזו להורות שהיא המשכה ממקום עליון מאד מא"א לז"א שצ"ל בזה ב' המשכות הא' מחסד דא"א לאו"א.

ואח"כ מאו"א נמשך לז"א. ולכך נגינה זו היא ב' תנועות [ועמ"ש בד"ה שיר השירים בענין ב' בחי' חתן חות דרגא כו' ובד"ה לבבתני ב' לבבות כו' ע"ש] ואזי כשנמשך משם הוי' דא"א בז"א ע"י"ז יחתו מריביו שמתבטלים כחות הדין שהן מריביו דז"א.

ובזהר פי' מריב ו' כי הוי"ו הוא ששה מדות דז"א שהחסד גובר בהן דבחי' גבורה שבו היא בבחי' לאכללא שמאלא בימינא כנ"ל והמקטרגים שלמעלה בהיכלות החיצונים המקטרגים על ישראל הם נגד בחי' זו ממש ונק' מריביו וכמ"ש בתורה בפ' בלעם ויחר אף אלקים כי הולך הוא כו' וע"י התגלות שם הוי' דא"א בז"א ע"י"ז יחתו מריביו.

והוא ע"ד מ"ש ויעבור הוי' על פניו ויקרא הוי' הוי' שזה היה אחר חטא העגל ולהמשיך סליחה ומחילה הוא דוקא על ידי שהמשיך משה רבינו ע"ה י"ג מדות הרחמים דא"א ולכן אמר אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה שהרי ע"פ דין אינן ראוים כיון שחטאו.

וזהו ויקרא הוי' הוי' ופסיק טעמא בינייהו שקרא והמשיך משם הוי' דא"א בשם הוי' דז"א והמשכה זו צ"ל ע"י ויעבור ה' על פניו. פניו הם חו"ב כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו כו'.

והחסד דא"א נמשך ע"י או"א לז"א כנ"ל. ולכן גם כאן הנגינה של שם הוי' דיחתו מריביו הוא גרשיים כו' [והנה גרשיים הוא ג"כ לשון גירושין וכמ"ש בענין עבודת בני גרשון שהוא ג"כ לגרש החיצונים והוא ג"כ ע"י המשכת רב חסד בו"ק דז"א שהם השיתא גוונים וזהו גרש ואח"כ ו' ואח"כ ן' וכמש"ל והוא כענין ה' יחתו מריבו מריב ו' כנ"ל]:

ב **עליו** בשמים ירעם. פי' מלבד מה שהחסד דא"א מתלבש בתוך החסד דז"א שע"י"ז יחתו מריבו בעלי הדין. עוד זאת יעשה נפלאות שירעם עליהם בקול רעם אח"כ גם מחסד דא"א עצמו כמו שהוא שלא ע"י התלבשות בחסד דז"א שאז החסד פשוט יותר מכשמתלבש בחסד דז"א שמעלים קצת על החסד דא"א [ובזהר שם פי' ענין עליו בשמים דר"ל טלא דעתיקא הנמשך על ז"א הנק' שמים.

ויש לכוונו ג"כ עם פי' זה. כי המשכת טלא דבדולחא ומו"ס היא בחי' עליונה יותר מהמשכת חסד דא"א שבבחי' חסד דא"א שייך התלבשות שמתלבש ממש בחכמה כו' וממנו לז"א התלבשות ממש אבל בחי' מו"ס וטלא דבדולחא הוא למעלה מבחי' התלבשות ממש כי הוא מג"ר דכתר בחי' תחתונה שבמאציל כו' ומבחי' זו נמשך להיות ירעם על בעלי הדין המקטרגים כו' ביתר שאת מבחי' יחתו מריביו]. (וע' בזהר פ' וישלח דף קס"ו ע"ב). וז"ש דהע"ה [שמואל ב' כ"ב] ירעם מן שמים ה' ועליון יתן קולו כו' פי' שדהע"ה היה ענוותן ולא תלה בזכותו אלא ע"ד וחנותי את אשר אחון וגו' דהיינו ע"י

התגלות בחי' א"א שמשם נמשך להושיעו מכף כל אויביו וזהו ועליון יתן קולו פי' ועליון היינו בחי' א"א שהחסד דא"א נק' חסד עילאה:

וישלח חציו וכו'. היינו השפעת גבורות עליונות דקדושה לכלות ולהאביד כחות הדין המקטרגים והם אויבי ה' המונעים ההשפעה:

ויתן עוז למלכו. עוז הוא בחי' גבורות והוא קו השמאל שיהיה נמשך רק למלכו במל' דאצי' בשביל לעורר האהבה וכמ"ש שמאלו תחת לראשי ולא יומשך ממנו לחיצונים שאז הגבורות ע"ד בחי' דין ח"ו. והענין שיש ב' בחי' בקו השמאל. הא' ע"ד שמאלו תחת לראשי שמעורר נש"י להיות להן הגבהה ברשפי אש האהבה כו' והוא ע"ד ויחמו הצאן. שכל עיקר היחוד הוא ע"י התעוררות הגבורה ורשפי אש האהבה בבחי' חמימות והתגברות משא"כ מבחי' קרירות כנ"ל ועמ"ש מזה בפ' תזריע בד"ה עולם לאכסדרה הוא דומה. והב' כענין מארז"ל (סוטה מ"ז ע"א) שמאל דוחה וימין מקרבת. ומבחי' זו ע"י השתלשלות נמשך יניקת החיצונים בעלי הדינים קשים שהם רק שמאל דוחה בלי שום ימין מקרבת כי אין בהם בחי' לאכללא שמאלא בימינא. אמנם אחר שיחתו מריביו ע"י החסד דא"א אזי גם בחי' הגבורות יהיו רק ע"ד ויתן עוז למלכו ע"ד שמאלו תחת לראשי שבהתכללות הגבורות בהחסד יהי' ההשפעה ביתר שאת וחיות גדול וז"ש ה' עוז לעמו יתן כו' [ועיין בזהר פ' לך לך דפ"ד א' מענין ויתן עוז כו' ועיין בפי' הרמ"ז פ' אמור דצ"ג ב' בענין דרשו ה' ועוזו.

והנה מבואר למעלה שחסד דא"א זהו נק' יד הגדולה וזהו ענין ה' יחתו מריבו בנגינה גרשיים כו' ויתן עוז י"לשזהו בחי' יד החזקה וירם קרן משיחו זהו יד הרמה וכמ"ש ולו יקהת עמים כו']. והנה המשכה זו שיהי' התגלות החסד דא"א למטה אינו ע"פ דרך הטבע של סדר ההשתלשלות רק הצדיקים הגדולי' יכולים להמשיכו בתפלתן שיומשך להתגלות למטה. וזה הי' עבודת ויגיעת מרע"ה בתפלתו להמשיך י"ג מדה"ר שהוא המשיכן וכמ"ש וימהר משה ויקד ארצה וישתחו [וכמ"ש בזהר באדרא (דקל"ח א') כמה חילא דמשה דאחית מכילין דרחמי לתתא כו' ע"ש ועיין עוד בזהר שלח (דקס"א ב') בפי' ועתה יגדל נא כח אד' ועמ"ש בפ' שלח בפסוק זה ויש הפרש שבפ' כי תשא נז' י"ג מדות הרחמים והיינו שנמשך י"ג ת"ד מא"א לז"א ובפ' שלח נז' ט' תיקונים דדיקנא דז"א ועיין באדרא (דקל"ט א') תאנא כד נחית מן דיקנא יקירא עילאה כו' בתשעה תיקונין כו' ובאדר"ז (דרצ"ה ע"א וע"ב) הני תשעה תקונין אמרן משה כו' דאע"ג דתליסר תיקונין לא אמרן [השתא] בכוונה תליא מילתא כו' וע"ש היטב דכח ה' הוא המשכה ממזלא דא"א להאיר בט' ת"ד ז"א וכמ"ש ג"כ באד"ר (דק"מ סע"א) ועיין בזהר ס"פ נשא

(דקמ"ז תחלת עמוד א') ובמק"מ שם] וכן גם בג"ע אין גלוי מבחי' זו דא"א אלא לצדיקים הגדולים דירתין ת' עלמין דכסופין הנמשכים מא"א כו'. ועיין מ"ש בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ. מענין חסד עילאה הנ"ל. ועיין עוד מענין ה' יחתו מריביו בפ"ק דר"ה (די"ז ע"א) ועמ"ש בד"ה ויאבק איש עמו בירושלמי פ"ד דברכות הלכה ג'. תשע ברכות של ר"ה מניין א"ר אבא קרטוגנא כנגד תשע אזכרות שכתוב בפ' חנה וכתיב בסופה ה' ידין אפסי ארץ ור"ל ור"ה יום הדין הוא וע' מזה ג"כ בש"ס דילן פ"ד דברכות (דכ"ט ע"א) וברי"ה כתיב ויבואו בני האלקים להתיצב על ה' ויבא גם כו' וע' זח"ב ר"פ בא ובפ' תצוה (קפ"ד א') ובפ' פנחס דרל"א ועיקר הקטרוג על פריקת עול שיש למטה שמחמת זה אינן ראויים להתגלות מלכותו ית' וכמ"ש בד"ה תקעו בחודש שופר ועז"נ ה' יחתו מריביו. ויתן עוז למלכו. וכמ"ש ה' מלך גאות לבש לבש ה' עוז כו'. ולכן יש ט' אזכרות להמשיך ט"ס במלכות שהיא בעצם נקודה א' והמשכה זו מט"ס העליונות. וזהו ועוז מלך משפט אהב פי' ועוז מלך ע"ד ארוממך אלקי המלך וכענין ועתה יגדל נא כח אדני כמ"ש לקמן על פסוק זה בפ' שלח ועיין מענין ויתן עוז ברבות שמות פרשה א' (דקי"ח ע"א) ובפ' יתרו פכ"ז. נשא פ"א (דרכ"א ג'). באיכה בפסוק גדע בחרי אף. דע"ב ג' ד'. ענין וירם קרן ע"י התשובה ועמ"ש בת"א פ' יתרו בביאור ע"פ זכור ושמור בפי' רמה קרני שהוא בחי' עתיקא כו':

פרק ה

כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברכך ה' כו' יאר ה' כו' ישא ה' כו'. הנה ארז"ל (פ"ג דברכות ד"כ ע"ב) אמרו מה"ש לפני הקב"ה כתיב בתורה אשר לא ישא פנים כו' ואתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך. אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך והם מדקדקים על עצמם עד כזית כו'. (וכ"ה ברבות נשא פי"א). וצריך להבין ענין זה שבשביל הדקדוק שמדקדקים עד כזית יש נשיאת פנים למעלה. וגם להבין המשך הברכות הללו דלכאורה אין להם סדר. אך הנה צריך להקדים ביאור ענין בהמ"ז ולמה צריכין שביעה מן התורה.

והענין הוא כי הנה כתיב וברכת את ה' א"ת דייקא והן האותיות שמא' ועד תי"ו. דהנה כל הדברים נבראו באותיות. שבעשרה מאמרות נברא העולם והאותיות שבע"מ הן הן חיות כל הדברים וקיומם והתהוותם מאין ליש ע"י צירופי אותיות וחלופים ותמורות כו' וגם נפש האדם היא מלאה אותיות כי אתה נפחת בי וכתיב ויפח באפיו נשמת חיים והיינו ברוח פיו ית' כי וברוח פיו כל צבאם ורוח פיו ית' הוא המהוה את הכל ע"י בחי' אותיות. והן האותיות שבע"מ.

והנה כתיב ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים כו' שהוא קרא והמשיך שמותיהן שהם צירופי אותיות שבע"מ שבהם נבראו מההעלם אל הגילוי להיות בהם גילוי החיות מרוח פיו ית' כדי להעלותן ולקשרן במקורן. כי עלייתן והתקשרותן במקורן הוא ע"י האדם שהוא הראש לכל בחי' הדצ"ח, והוא הממשיך גילוי חיותן ממקור החיות מרוח פיו ית' (ועיין מענין ויקרא האדם שמות ברבות בראשית פי"ז ור"פ חקת) ולכן על כל מוצא פי ה' יחיה האדם שמוצא פי ה' שבמאכל הן האותיות שבו שיצאו מפי ה' הוא רוח פיו ית' (עבמ"ש בביאור ע"פ ונתתי לך מהלכים מענין שיש ב' בחינות בהאותיות היינו א' האותיות שיצאו מפי ה' והב' אותן שבמקורן, כמו עד"מ כח הדבור שבאדם כו' ושכמ"כ יש ב' בחינות אלו באותיות המחשבה כו' ע"ש. וא"כ מש"כ שבו ועל ידו יבואו לשרשן ומקורן בחינת פי ה' בעצמו היינו שיבואו לשרש ומקור האותיות כמו שהן במקורן ועיין בסש"ב פ"כ ופכ"א) להחיות את האדם בכדי שבו ועל ידו יבואו לשרשן ומקורן בחי' פי ה' בעצמו שעליו אמרו והלא במאמר אחד יכול להבראות הוא המאמר הכולל כל הע"מ וממנו נמשכו ונתחלקו ע"מ פרטים וע"י האדם באים למאמר הכולל. כי הוא הממשיך להם הגילוי משם. וזהו וברכת א"ת דהיינו להמשיך הגילוי משרש בחי' אותיות מרוח פיו ית' כדי שעי"ז יתעלו ויתקשרו במקורן (וע' בזהר ויגש דר"ז ע"ב ודף ר"ח ע"א ובפי' תרומה):

ב **אך** הנה כח זה להמשכה זו התלויה באדם היינו ע"י מלחמת האדם בנפשו הבהמית. כי הנה לחם הוא מלשון אז לחם שערים (שופטים ה' ח') שפירושו הוא לשון מלחמה וכמ"ש (בזהר בלק דקפ"ח ב') נהמא על פום חרבא ייכול והיינו ע"י התפלה כי שעת צלותא שעת קרבא. וכמ"ש רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם ולכן כתיב תחלה לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם כו' ואח"כ ואספת דגנך כו' כי מתחלה צ"ל לאהבה.

ופי' אהבה מלשון אבה דהיינו רצון. והכוונה שיהיה רצון האדם וחפצו ובקשתו בכל לב ונפש להיות גילוי אלקותו ויחודו ית' בעולם ונפש וכמו שהיה קודם בריאת העולם שהיה הוא לבדו הוא במקום העוה"ז השפל בבחי' גילוי כי לא היה עדיין עולם המעלים ומסתיר כו' וכמו שיהיה באלף הז' כו'.

וככה הוא ממש גם עתה קמיה דכולא כלא חשיבי קמיה כי אני ה' לא שניתי כתיב. רק שלפנינו העולם מסתיר ומעלים כו'. וזהו ואהבת את ה' אלקיך שתאבה ותחפוץ שהוי' שהוא היה הוה ויהיה בחי' לא שניתי ואין עוד ממש מלבדו הוא יהי' אלקיך בבחי' גילוי ממש בנפש ובעולם שלא יהא העולם מעלים כו' אלא כמו שלמעלה כולא קמי' כלא

כו' ואין עוד מלבדו כו'. כך יהיה למטה בגילוי בלי שום הסתר פנים והעלם מכחות הנפש הבהמית המסתירים ומעלימים גילוי זה ונמשכים אחר גשמיות עוה"ז וחומריותו שנראה לעיני בשר ליש ודבר בפ"ע רק ולעבדו בכל לבבכם בב' לבבות כו'.

ולכן התפלה היא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה שצריך להתחיל ממטה מטה תחלה ברכת השחר פוקח עורים זוקף כפופים כו' שכל התפלה היא בחי' ברכות ברוך אתה כו' שהן המשכות גילוי אלקות בעולם ונפש להיות בבחינת אתה כאילו הוא לנוכח כו'.

וצ"ל כסדר ממטה למעלה תחלה ממדרגות התחתונות עד שיבא לקיום ואהבת למסור נפשו באחד ממש ולהיות ואהבת בכל לבבך כו' ועמ"ש מזה בד"ה יונתי בחגוי הסלע. כי הנה מצד שרש נפשו האלקית במקור חוצבה הרי היא בטבעה עולה ונכללת במאצילה ב"ה והנשמה א"צ תיקון לעצמה רק שמצד כחות הנה"ב המלובשים בעוה"ז שכל חיותם הוא מצד כחות החיונית של המאכלים שבנוגה שבהם מחיה האדם חיי גופו ונפשו הבהמית הרי הוא מקושר למטה וצריך להעלות ולקשר נפשו בה' עד דאתכפיא סט"א ואתהפכא כו' ולעבדו בכל לבבכם בב' לבבות כו'. לכך צריך להתחיל ממטה למעלה בתפלה והיא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה עד שמגיע לאחד.

ועי"ז מלאכי אלקים עולים ויורדים בו באדם. כי האדם הוא שרש הכל וכמ"ש פני אריה אל הימין ופני שור מהשמאל כו' ודמות פניהם פני אדם כו' ש כללותן הוא בחי' אדם שהוא הכולל כל הד' חיות וכולם מתעלים בהתעלות נפש האדם בדבקותה באלקים חיים לאהבה את ה' כו' ואח"כ כתיב ואספת דגנך ללקט החיות שבדצ"ח שיתקבצו ויתאספו ממה שהיו פזורים ונדחים תחת ממשלת נוגה ויוכללו בבחי' אדם משא"כ קודם התפלה אסור לאכול כי גם האדם עדיין אז מקושר למטה ואיך יוכל לקשט אחרים ולכן צריך מתחלה לקשט א"ע ולהיות בבחינת אדם בגימ' מ"ה בחי' ביטול ואז עי"ז אח"כ יוכל לתקן הדצ"ח כו'. ועוי"ל כי נש"י עלו במחשבה היינו שנמשכו מאותיות המחשבה ועלייתן הוא הגבה למעלה יותר כנז' ע"פ ושמתי כדכד.

והנה הדצ"ח נלקחו מאותיות הדבור כנזכר לעיל מוצא פי ה'. ולכן כדי להעלות אותיות הדבור שירדו למטה בדצ"ח להעלותן לשרשן שהוא ע"י האדם שנלקח מאותיות המחשבה שלמעלה מאותיות הדבור וע"כ העלאה זו תלויה ע"י שמתחלה יתקן עצמו כמאמר קשוט עצמך ואחר כך דוקא קשוט אחרים והוא שמתחלה תתעלה נפשו ששרשה מאותיות המחשבה תתעלה במקור כח המחשבה ועוד הגבה למעלה כו' אזי

אח"כ תוכל להעלות אותיות הדבור כו'. (ועמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב ובפ' ויחי בד"ה אסרי לגפן):

ג **והנה** עליית האדם הוא ע"י התפלה בבחי' הנ"ל כי במקום שמגמת האדם וחפצו ותשוקתו שם נכלל ונדבק עצמותו ומהותו בכללו כנודע. וזהו ענין הברכות יברכך ה'. היינו להיות ריבוי העלאות ניצוצות הן כחות נפשיות האלקית והבהמיות שבאדם ושבמלאכים ומשקים ושאר צרכיו המתחדשות לבקרים ועולות למעלה בכל יום באתעדל"ת ע"י התפלה בריבוי וגודל עוצם התקשרות האהבה עזה שבק"ש ותפלה. כי הנה ענין ברכה נאמר עד"מ על הזרע הצומח מן השדה שנזרע הגרעין בארץ עד שנטמן ונתכסה בעפר.

וע"י הברכה והצלחה כשהצליח ועשה פרי עולה וצומח מן הארץ בתוספת מרובה על העיקר וכך הנה כתיב וזרעתי את בית ישראל. וזרעתיה לי בארץ כו'. שישראל הם בבחי' זריעה דהיינו זריעת בחינת אלקות כמ"ש ברוך ה' אלקי ישראל כו' כמ"ש במ"א ונמשכו למטה בעולם הגשמי ומכוסים ומלובשים בנפש הבהמית וכחות המתאוים לדברים גשמיים וכמו הזריעה הטמונה ומכוסה בעפר כדי שיעלה ויצמח בתוספת וריבוי כחות הנפש החיונית שיעלו גם המה ויתכללו באחד בק"ש וכמארז"ל לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים כו' וכמ"ש במ"א ולכן עשה אלקים את האדם בארץ לקבל החיות מן הדברים הגשמיים כדי שיתכללו כל כחות הדצ"ח והחיות אשר בהם להחיות נפש כל חי ורוח כל בשר בחיות הנפש ורוח האדם העולה למעלה בק"ש ותפלה. ולכן צריך האדם להתפלל בכל יום.

והנה על ברכה זו שהיא מאתעדל"ת נאמר וישמרך שהיא צריכה שימור מן המזיקין הם החיצונים וסט"א שלא יהיה להם יניקה מאהבה זו דהיינו מאחר שתתעורר אהבה זו בנפש האדם לא יתפעל בעצמו להיות מחזיק טובה לעצמו או להיות התפארות וגדלות ממנה או שאר איזה פני' ח"ו כי מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב. פי' בר לבב שהוא בלי שום תערובות זר ח"ו (בזהר נז' פי' יברכך ה' וישמרך ס"פ ויחי דרמ"ח סע"א. וס"פ נשא דקמ"ז א'. וברע"מ פ' פנחס דרמ"ה א'. ובפ' עקב דרע"א סע"ב. וברבות בא פט"ו בחקותי פל"ו). והנה ע"י אתעדל"ת אתעדל"ע וכמ"ש אם ישים אליו לבו כו' ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות יאר ה' פניו אליך מלמעלה למטה שכמו שהוא חפץ ומשתוקק ומבקש שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה ואין עוד מלבדו כו' למטה כמו למעלה כך יומשך מלמעלה המשכת הארת גילוי זה אשר הוא מבקש וזהו יאר ה' פניו בחינת הארת פנים היא בחי' חכמה כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו (בזהר נזכר פי' יאר ה' פניו נשא קל"ג ב'

קמ"א א' קמ"ז א') דהיינו להיות גילוי כח מ"ה ואין עוד מלבדו כו' איזהו חכם הרואה את הנולד כו' הרואה בבחי' ראיה ממש את הנולד מאין וכולא קמיה כלא כו' כי באתעדל"ת שמע ישראל שמע לשון הבנה ע"י התבוננות כו' ואינו דומה שמיעה לראיה כו' היא בחינת גילוי כח מ"ה הבא מלמעלה וגילוי זה הוא בתורה כי אורייתא מחכמה נפקת והיא חכמתו ית' שלמעלה אלא שמלובשת בגשמיות למטה בעניני זרעים מועד שהיא בחינת מים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך וע"ז נאמר ונתתי מטר ארצכם כו' וכמ"ש כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים כו' כן יהיה דברי אשר יצא מפי שע"י בחי' מטר זה ואספת דגנך כו' להיות משכן ומכון לשבתו ית' לגילוי אור א"ס ב"ה הבא מלמעלה להיות אחד באחד וזהו ויחונך לשון חן ולשון חנייה ויחן שם ישראל.

וכמו חנה דוד. להיות בבחינת ושכנתי בתוכם דירה בתחתונים דירת והשראת אור א"ס ב"ה ממש בבחינת גילוי למטה כמו למעלה. וזהו ענין בהמ"ז המשכת גילוי אלקות מלמעלה על כחות וחיות שנתחדש באדם מהמאכל והם ג' ברכות דאורייתא והרביעית דרבנן. די פעמים ברוך אתה להיות נמשך בחינת גילוי בנפש ובעולם כאלו הוא לנוכח כו' שעי"ז נתברר ונפרד ממה שהיה תחלה תחת ממשלת נוגה ונכלל בקדושה להיות בחינת כלי ומכון ומשכן להשראת גילוי אור א"ס ב"ה ממש:

ד **אמנם** זהו אם אוכל כדי שביעה דייקא שאז לחם לבב אנוש יסעד שעל ידי הלחם יחיה חיי נפשו והחיות הכלולה בנפשו היא היא הנכללת בקדוש' בהתעלות הנפש והתכללותה בבחינת גילוי אור א"ס ב"ה השורה ומתגלה בחכמה כח מ"ה לפי שבהחיות ההוא יש ריבוי קדושה ממוצא פי ה' שהוא מקור החיים. (ועיין בזהר ע"פ ואכלת ושבעת בפי' ויגש דר"ז ע"ב. ובפי' תרומה דקנ"ג ע"ב ודף קנ"ב ב' ודקנ"ז א' ב' ועיין עוד בזהר פ' מקץ דף ר"ד א' ב' מענין ופי' שובע ודף קצ"ד א' ע"פ והנה מן היאור כו' ובפי' בהעלותך דק"נ ע"א גבי ונשבע לחם ונהיה טובים ובפי' הרמ"ז שם ובפרדס בעה"כ ערך רצון). אבל אם אינו אוכל כדי שביעה שלא לקחה הנפש רק חיות מועט אין כח בחיות זה שאין בו אלא מיעוט קדושה להתכלל בבחינת חכמה שמתגלה בנפש ולהתברר מנוגה ולהכלל ולהתאחד בקדושה אך ע"ז נאמר ישא ה' פניו. פי' ישא יגביה למעלה פניו היא בחי' גילוי ההשפעה שנק' בשם פנים ובחי' אחוריים היא ההשפעה שהיא בהסתר פנים כמאן דשדי בתר כתפוי דהיינו שיגביה למעלה מן ההשתלשלות בבחי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ שמים וארץ רוחניות וגשמיות שוין לפניו ית' ועל שניהם הוא אומר המשפילי בשוה.

והגבהה זו תהיה אליך כלומר שיומשך אליך בגילוי ההמשכה והשפעה מבחינה שלמעלה מן ההשתלשלות שהיא בחי' ישא ה' שעי"ז ילוקטו לאחד אחד כל ניצוצי החיות המפוזרים והנדחים אפי' אם יש בהם חיות קדושה כל שהוא מעט מזעיר ויוכללו ויתאחדו בקדושה עליונה מקור החיים והקדושה שבתחתונים (ועיין ברע"מ פ' פנחס דרמ"ד ב' מענין זה דישא ה' פניו כו' ודף רל"ח ב'). אך כיצד תהיה ההמשכה וההשפעה מבחי' שהוא למעלה מן ההשתלשלות. ע"ז נאמר וישם לך שלום. שלום הוא ענין התקשרות והתחברות שני הפכים וכמ"ש עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים כו'. והיינו ע"י ביטולם לבחי' שהיא למעלה מעלה משניהם המחברת אותם כנודע.

והנה ארז"ל ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. דהיינו ע"י שהם למודי ה' [ולמודי לשון נפעל דהיינו שיהא לימוד ההלכה מפני שהיא דבר ה' בבחי' ביטול שהם המקבלים הלימוד בכל פעם מהש"י והש"י הוא מלמדם כמ"ש אני ה' מלמדך כו'] ודבר ה' ממש זו הלכה והמשנה היא היא המדברת בפיהם וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך ואשים דברי בפיך ועי"ז מרבים שלום בעולם ורב שלום כו' בבחי' בריח התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה כמ"ש כי אל דעות ה' שכולל ב' דעות שכשם שמלמעלה למטה כוליה קמיה כלא חשיב כך מלמטה למעלה כו' והיינו ע"י לימוד התורה בבחי' זו שע"ז נאמר ולא תחללו כו' כמ"ש במ"א.

וזהו ענין מארז"ל כל העוסק בתורה עושה שלום בפמליא של מעלה ובפמשמ"ט דהיינו בחי' יחו"ע ובחי' יחו"ת וזהו ורב שלום בניך מרבים שלום בפמשמ"ע ובפמשמ"ט. ע"י שהן ת"ח מקבלים מחכמה בחי' כח מ"ה וזהו וישם לך שלום. כלומר שהוא הנותן לך בחי' השלום להיות ת"ח מרבים שלום בעולם על ידי דבר ה' זו הלכה (ועיין ברבות תולדות ר"פ ס"ו. נשא ס"פ י"א) והמשנה המדברת כו' וארז"ל כלי המחזיק ברכה לישראל הוא השלום שבחי' שלום זהו בחי' כלי לקבל ברכה עליונה בחי' ישא ה' פניו שהוא למעלה מן ההשתלשלות ולכן יש כח ביד חכמים להצריך לברך בהמ"ז אפילו בפחות מכשיעור שביעה שמן התורה מפני שהן מבחי' ישא ה' פניו שלמעלה מן ההשתלשלות ע"י בחי' שלום:

וזהו ושמו את שמי על בנ"י שיהא שמי נקרא עליהם בעסק תורתם ועבודתם שתהיינה בבחי' לימודי ה' ואז ואני אברכם אני אותיות אין כי החכמה מאין תמצא דהיינו מבחי' ישא ה' פניו שתהיה הברכה מלמעלה למטה תוספת ברכה וריבוי השפעה מלמעלה מעלה מהשתלשלות וזהו ענין ברכה בראש וברכה בסוף. ברכה בראש היא בחי' יברכך

שהיא ממטה למעלה. וברכה בסוף ואני אברכם מלמעלה למטה (בזהר נזכר ואני אברכם בפ' שמיני דל"ח א' ופ' מקץ דקצ"ט א' ור"פ יתרו דס"ז א'):

פרק ו

ביאור ע"פ כה תברכו כו'

הנה ענין ויקרא האדם שמות לכאורה אינו מובן לפמ"ש בסש"ב חלק ב' שהשם אשר יקראו לו הוא הצירוף המחיה אותו הנמשך מעשרה מאמרות ועמ"ש מענין זה בד"ה את שבתותי תשמרו. וא"כ הרי כבר היו להם השמות קודם בריאת האדם שהרי האדם נברא באחרונה אחר יצירת דצ"ח וכמאמר ואפילו יתוש קדמך. אבל הענין הוא כמש"כ שהוא קרא שמותיהן והמשיכן מהעלם אל הגילוי כו' ועי"ז העלה אותם.

והיינו כי האדם הוא מעולם התיקון שהוא בבחי' ביטול משא"כ דצ"ח הם מעולם התהו וע"י קריאת השמות מהעלם אל הגילוי המשיך בהם בחי' הביטול, וכענין חמורו של ר' פנחס בן יאיר כי היה במדרגת בהמה של ששת ימי בראשית שתיקנם אדה"ר ע"י שקרא להם שמות וכמ"ש בלק"ת פ' עקב בטעמי מצות ע"ש באריכות [ועמ"ש סד"ה וידבר משה אל ראשי המטות] ואמנם עכשיו אנו צריכין לברכם והיינו לפי שע"י החטא ירדו כו' ע"ש, ובירור זה הוא ע"י שהאדם אוכל המאכלים מדצ"ח ומברך עליהם בתחלה ובסוף שעי"ז הם מתעלים ונכללים בבחינת אדם ועמ"ש מזה באריכות בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הביכורים וזהו וזרעתי את בית ישראל אור זרוע היא הנפש אלקית ממ"ה דתיקון שנתלבשה בגוף ונה"ב להעלות ולברר הרפ"ח ניצוצין כו' ע"י שמתפלל אח"כ אחד ואהבת בכח מה שאוכל ושותה ולכן צריך להתפלל בכל יום כי בכל יום כחות הגוף מתחדשים מחיות המאכלים וצריכים עלי' בכל יום והיינו ע"י התפלה שהיא העלאת מ"ן במס"נ באחד בק"ש ותפלה שנק' סולם כו' [וכמ"ש במ"א בד"ה המגביהי לשבת כו' ועמ"ש בענין וזרעתיה לי בארץ בד"ה ויהי בשלח פרעה, גם בד"ה ששים המה מלכות בענין אור זרוע כו'].

והנה על זריעה וצמיחה זו נאמר יברכך ה' וישמרך ברכה בראש והיא המשכת הכח אתעדל"ע להיות האתעדל"ת בברכה והצלחה כו' כנ"ל. וענין ברכה שני' יאר ה' פניו אליך היא המשכת מ"ד שאחר העלאת מ"ן ואתעדל"ת הנ"ל. כי הנה אע"פ שהעלאת מ"נ נק' בשם בירור אמנם עיקר שלימות הבירור אינו אלא לאחר שנמשך המשכת מ"ד על המ"ן ומברר המ"ן והוא ענין למהוי אחד באחד פי' ע"י התגלות אחד דיחו"ע באחד דהעלאת מ"ן יחו"ת עי"ז מתעלה המ"ן ונכלל ביחו"ע ממש ועמ"ש מזה באריכות בפ' וישב ע"פ והנה אנחנו מאלמים אלומים כו'. וגם יש לפרש דאחד עילאה מתעלה ע"י

עליי״ המ״ן אחד תתאה שהרי לא נק׳ אדם אלא כללא דדכר ונוק׳ וכמ״ש בזהר נשא (דקמ״ה ב׳) ובפ׳ ויקרא (דף ז׳ ע״ב) איתא וכדין איקרי אחד כו׳ ולכן נק׳ כנס״י תמתי שעושה השלימות וב׳ הפירושים אמת. והנה בעבודת ה׳ יובן זה הענין ג״כ כי העלאת מ״ן בתפלה במס״נ הוא ענין התשוקה שיהיה גילוי אלקות אבל עדיין אין כאן הגילוי בפ״מ רק שחפץ ומשתוקק לזה הגילוי. אמנם המשכת מ״ד הוא מה שנמשך בחי׳ זה הגילוי והיינו ע״י תורה ומצות כו׳ וכמ״ש במ״א בביאור ע״פ כי כאשר השמים החדשים. (בפ׳ בראשית). וזהו ענין ברכת המזון וברכת את כו׳ את דייקא כמ״ש בזהר (ויגש דר״ח א׳) והיא בחי׳ מל׳ שנק׳ את והיינו כמ״ש בפע״ח סוף שער השבת דד׳ ברכות דבהמ״ז הם נגד ד׳ מוחין דנוק׳ חו״ב חו״ג והיינו שממשיכים לה המוחין מאור א״ס ב״ה והוא ענין ההמשכה שאחר העלאת מ״ן. ע״כ מדאורייתא הם שלש ברכות כי עיקרם הם ג׳ מוחין חב״ד אלא שמוח הדעת נחלק לב׳ מוחין ה״ח וה״ג ונק׳ תרין עטרין עטרא דחסד ועטרא דגבורה (באדר״ז דרצ״א ע״א ודרצ״ב סע״ב). והנה עיקר התפשטות הגבורות הוא לנוק׳ דז״א וכמ״ש בע״ח בכמה דוכתי וע״ש שער כ״ה בכללים של חו״ג אות י״ז. ולכן מדאורייתא שהוא ז״א תשב״כ א״צ רק שלש ברכות המשכת ג׳ מוחין, אמנם מדרבנן תשבע״פ מל׳ קרינן לה תיקנו ברכה רביעית התגלות עטרא דגבורה בנוק׳ כו׳ [וע׳ בזהר ואתחנן דרס״ב א׳ ותנינן ג׳ מוחי אינון כו׳ אשתכחו ד׳ מוחין כו׳ ומתפשטין בכולא, ושם עמוד ב׳ מענין שי״ן של ג׳ ראשין ושל ד׳ ראשין כו׳, ועמ״ש מענין התחלקות הדעת לחו״ג בביאור ע״פ זכור את אשר עשה לך עמלק כו׳ ובפע״ח נז׳ מזה בכמה דוכתי גבי ד׳ כוסות בשער חג המצות ספ״ג וע״ש בענין ג׳ מצות ובשער יו״ד פ״ו גבי ברכת כהנים ובשער התפילין].

והנה שרש כל המ״ד הוא בא ונמשך בז״א מאור אבא כי בחכמה דייקא אתברירו ומז״א נמשך לנוק׳ לברר המ״ן וזהו ענין יאר ה׳ פניו אליך שהוא בחי׳ חכמה כי חכמת אדם תאיר פניו כו׳:

ב **וענין** ישא ה׳ פניו היינו אחר שנתחברו המ״ן ומ״ד ישאם ויגביהם לבחי׳ מקור הגבוה משניהם וכמ״ש ברע״מ פ׳ פנחס דרל״ח ע״ב שהוא כענין ישאהו על אברתו כו׳ ועמ״ש בענין ישאהו על אברתו בד״ה כנשר יעיר.

והנה על ענין זה ארז״ל ואיך לא אשא פנים לישראל שכתבתי בתורה ואכלת ושבעת וברכת כו׳ והם מדקדקים על עצמן עד כזית ועד כביצה. ויש להקדים ענין קו המדה בוצינא דקרדוניתא והוא בחי׳ חכמה סתימאה שבה מלובש גבורה דע״י וה״ג אלו הם בחי׳ קו המדה מי מדד כו׳ הנותן קצבה ומדה לכל המשכות האורות והכלים, שבחי׳

החכמה הוא בחי' שמצמצם הדבר שיהיה כך וכך כמו שחייבה חכמתו. [ועמ"ש מזה בביאור ענין מזוזה מימין ונ"ח משמאל בפ' מקץ ועמ"ש בביאור ענין בשעה שהקדימו ישראל נעשה ובביאור ע"פ לבבתני בפי' שמונה ועשרים אמה ועיין בזהר פקודי דרל"ג ע"א ובזהר בראשית די"ח ע"ב.

וכן מבחי' קו המדה נמשך הקצבה לכל הבירורים דמ"ן ומ"ד כמה יתברר כו' וכמ"ש במ"א על מאמר הרע"מ ר"פ כי תשא אבנא למשקל בה דא י' כו' ע"ש. ועוד נתבאר מזה בפי' המלות דברוך שאמר בענין ברוך אומר ועושה ברוך גוזר ומקיים כו' ע"ש.

והנה משם נמשך ג"כ פרטי דקדוקי הדינים שבכל מצוה ומצוה כמו אורך הציצית י"ב גודלין והתפילין אצבעיים ומרובעות דוקא, והיינו לפי שנמשכו ע"י בחי' גבורה וצמצום דקו המדה. ועיין באג"ה ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו ועיין לעיל ע"פ ויהי בשלח פרעה בפי' ארוכה מארץ מדה מפיק ה' דהיינו שיש לה מדה כו' והיינו כנ"ל שהיא מבחי' ח"ס קו המדה ולכן נק' החכמה דין לפעמי' כנודע.

ואחר הקדמה זו יובן ענין ואיך לא אשא פנים כו' דהנה כתיב ואכלת ושבעת וברכת משא"כ בהיות המאכל פחות מכשיעור שביעה בגשמיות א"כ ממילא גם ברוחניות שבמאכל דהיינו חלקי הטוב הגנוז בו מרפ"ח ניצוצים דתהו ג"כ אין בהם כשיעור הראוי להיות מזה העלאת מ"ן למעלה עד שיומשך בו שפע המ"ד על דרך מ"ש בזהר לית ברכתא שריא באתר ריקניא דאע"ג שאינו ריקניא ממש ויש קצת העלאת ניצוצי' אך עכ"ז אינן כדאי שיומשך וירד עליהם ההמשכה עליונה כו'. [שהשפעת שפע מ"ד זה נמשך כשההעלאת מ"ן הוא כלי המחזיק ברכה והמשכה זו וזהו עיני כל אליך ישברו כו' שהוא העלאת מ"ן וע"ז המשכת מ"ד פותח את ידיך כו' יודי"ך ומשביע לכל חי רצון שמשביע תשוקת המקבל ומרוה צמאונו כו' משא"כ כשאין שיעור הראוי להיות העלאת מ"ן לא נמשך ג"כ שפע המ"ד וזהו שבפחות מכדי שביעה אין חיוב בהמ"ז מדאורייתא שלא נמשך ע"ז גילוי המ"ד שהוא ג"כ בחי' ומשביע לכל חי כו'].

וכ"ז הוא ע"פ קו המדה שמשם נמשך מדה ושיעור זה דמ"ן ומ"ד וכנ"ל. אבל להיות נמשך המ"ד אפילו כשההעלאת מ"ן הוא בפחות מכדי שביעה ע"ז נאמר ישא ה' פניו. כי מבואר למעלה דפי' פניו הוא חכמה עילאה ושרשה בחי' ח"ס. אבל ישא ה' פניו היינו לבחי' שלמעלה גם מהחכמה סתימאה דהיינו בבחינת פנימית א"א שהוא הכתר שבכתר שלמעלה מח"ס שהיא חכמה שבכתר כו' וחכמה היא בחי' דין וקו המדה והיא ראשית האצילות אבל בעצמיות אור א"ס ב"ה כתיב המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ שאצי' ועשיה שוין ממש אצלו ית' ועל כן משם דייקא נמשך ההשפלה

להיות שפע המ"ד יורד ונמשך ושורה גם על העלאת מ"ן המועט שבפחות מכדי שביעה שילוקטו לאחד אחד.

וזהו ישא ה' פניו שיעלה ויגביה בחינת אור אבא ח"ע למעלה מעלה באור א"ס ב"ה שלא שייך שם פנים ואחוריים כלל. וע"כ משם יצוה ה' את הברכה והמשכת מ"ד להיות ומשביע לכל חי רצון העליון אפילו כשההעלאה הוא פחות מכשיעור הקצוב ע"פ קו המדה כו' וזהו ואיך לא אשא פנים כו' והם דקדקו על עצמם עד כזית ועד כביצה.

והיינו כי כנס"י היא בחי' מל' דאצי' ונעוץ סופן בתחלתן לכן יוכלו להמשיך מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה כו' וכנודע מענין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה, ואעפ"כ נתנו ג"כ שיעור ומדה עד כזית ועד כביצה כי גם המשכה עליונה זו שלמעלה מההשתלשלות ומקו המדה נמשך ועובר ע"י קו המדה דייקא שהעולם א"א לו לקבל אלא ע"י בחי' קו המדה, וצ"ל אורות וכלים כו' ואם לא כן לא יכלו לקבל.

ולכן צ"ל שיעור ומדה בההעלאה. אלא שדי בשיעור מועט הזה דכזית או כביצה להיות המועט כלי מחזיק ברכה כמו המרובה והיינו לפי ששרש המשכה עליונה זו המשיכו מלמעלה מסדר ההשתלשלות. (ושיעור כזית הנה ארץ זית ארז"ל שרוב שיעוריה כזיתים והענין כמ"ש ברע"מ פרשה פנחס) (דרמ"ד ב' רמ"ז ב') ובפי' עקב (דף ער"ב א') שזית הוא בחי' י' דשם הוי' והוא ג"כ בחי' צדיק יסוד הממשיך הטפה מחכמה עילאה בחי' שמן כתית כו' שהיא ג"כ בחי' יו"ד וגם העטרה היא בחי' יו"ד. והנה מבואר בבה"ז פי אחרי על המאמר דע"ט הביאו עלי כפרה ענין יו"ד של שם הוי' שאינו צמצום גמור אלא רק ע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה כו' וכמו ענין המשנה לגבי הגמרא וארז"ל ומשמני הארץ זו משנה כי השמן הוא ג"כ עד"ז שמכל דבר יכולים להוציא שמן והרב מהמשקה נכלל במעט שמן שמוציאים ממנו ולכן נק' טפת דכר ג"כ שמן שהטפה כולל כל הולד כו'.

ולכן נק' הזית שמן י' ולכן שיעורו בכז ית שמצאו שיעור מועט שהוא כזית ועכ"ז כולל הרבה מאד. וזהו ענין יו"ד של שם כנ"ל וע"כ המשכה זו העצומה תוכל להיות אפילו כשאוכל שיעור מועט רק כזית כי כן המשכה זו באה ע"י צמצום בחי' יו"ד נקודה א' אלא שכולל בתוכו הרבה כו'.

ומ"מ לעורר בחי' זו צ"ל ע"י צמצום שיצמצם עצמו ג"כ כנזכר בד"ה ולא אבה לשמוע אל בלעם בענין המשכת היו"ד כו' ע"י צמצום וביטול רצון כו' ולכן ארז"ל ברבות ר"פ תצוה למה נמשלו ישראל לזית כו' ע"ש בענין בצר לך כו'. וזהו זית רענן יפה פרי תואר (בירמיה סי' י"א) היינו המשכת שע"ה נהורין מבחי' ישא ה' פניו הנמשכים ע"י שמדקדקים ע"ע

עד כזית והארת פנים תלוי בצדיק יסוד כי סריס אין לו הדרת פנים כו', וע' עוד מענין זית במא"א אות זי"ן סי"ט ובת"ז תיקון י"ט ד"מ ע"א. ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב בענין ושנים זיתים עליה.

והנה עד"ז נתבאר עוד במ"א בד"ה שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה, שהוא להיות המשכה עליונה מלמעל' מקו המדה כו' ועמ"ש עוד מזה בביאור ע"פ המגביהי לשבת כו' אכן במ"א נתבאר שגם ברכה והמשכה, עליונה זו הוא ע"י בחי' קו המדה שמשם ממשיכים ג"כ הברכה ותוספת גילוי האור יותר מסדר ההשתלשלות, ועד"ז נתבאר ג"כ בפי' תולדות סד"ה ראה ריח בני.

ובכדי שיאיר אור רב כו' הוא ע"י יצחק דייקא כו' שהוא קו המדה כו' ע"ש. ואפשר שמ"מ הכוונה הכל אחד ע"ד שנתבאר כאן דאע"פ ששרש המשכה זו הוא מלמעלה מקו המדה מ"מ צ"ל נמשך ע"י קו המדה דייקא ולכן היה ע"י יצחק דייקא כו' ואף גם זאת בלי דעתו כו' ע"ש.

וצ"ע. ועיין לקמן. וזהו ג"כ פי' ארוכה מארץ מדה שיש לה מדה אבל מ"מ ארוכה מאד והיינו ענין הברכה עליונה שבקו המדה כו'. ועפ"ז י"ל ג"כ פי' המדרש שיר השירים ע"פ קול דודי הנה זה בא הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט בחשבונותיהם כו' והיינו כי ע"פ קו המדה היה צ"ל גלות מצרים ארבע מאות שנה. אך ההמשכה נמשך מלמעלה מסדר השתלשלות ולכן אינו מביט לחשבון זה.

וזהו ענין מדלג מלמעלה מההשתלשלות ולכן דילג ג"כ קץ הגאולה מארבע מאות שנה לרד"ו שנה כו', ומ"מ לפי שנמשך דרך קו המדה לכך צ"ל איזה חשבון והיינו ג"כ מה שמסיים שם והלא כבר נשבע הקב"ה שהוא משעבדנו בע' אומות כו' והוא משיבן אחד מכם גולה לברבריה כו' דומה כמו שגליתם כולכם כו' והיינו שהמועט עולה במקום המרובה וכנ"ל בענין שיעור דכזית תחת כדי שביעה. והיינו דוקא משום שעקר המשכה זו מלמעלה מסדר ההשתלשלות אלא שעובר ונמשך דרך כו'.

והנה ג' בחי' המשכות דיברכך יאר וישא י"ל שזהו כענין ג' מדריגות באתעדל"ע המבואר בביאור לד"ה שוש תשיש הנ"ל. הא' אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת וזהו ענין ברכה בראש דהיינו יברכך. הב' אתעדל"ע הבאה אחר האתעדל"ת וזהו ענין יאר. הג' אתעדל"ע עליונה שלמעלה בעצם מאתעדל"ת וזהו ענין ישא כו' ואני אברכם ברכה בסוף. ועמ"ש עוד מענין ברכת כהנים בד"ה להבין ענין משמח חתן. בפי' צו. וע"פ והנה פרח מטה אהרן בפי' קרח:

ג **אך** הנה הכח הזה להמשיך מבחינה שלמעלה מההשתלשלות ע"ז נאמר וישם לך שלום. שלום הוא כלי המחזיק ברכה ולכן הוא מקבל ברכה עליונה שמלמעלה מהשתלשלות שגם המועט יהיה כלי מחזיק ברכה כמו המרובה, והנה פי' וישם לך שלום היינו ע"י עסק התורה להיות וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך.

וארז"ל כל העוסק בתורה עושה שלום בפמליא שלמעלה ובפמליא של מטה, פי' כי הנה שלום הוא הממוצע המחבר ב' הפכים והיינו קו האמצעי דת"י. והדעת הוא עיקר הממוצע להיותו מחבר למעלה חו"ב וזהו ענין שלום בפמליא שלמעלה, וענין חיבור זה היינו כי החכמה היא בחי' אין והבינה נק' יש ודעת עליון מחבר ומזווג חו"ב להיות גם ביש דבינה כמו למעלה באין דחכמה וזהו ענין השלום בפמשמ"ע ע"י הדעת עליון כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ נשא בענין הפעם ילוה אישי אלי.

ועד"ז ג"כ יחוד זו"נ דהיינו דרך כלל מאצי' לבי"ע שהוא ג"כ אין ויש אלא ששם היש הוא דבר נפרד ממש, אבל היחוד היינו שאור האצי' יאיר בבריאה דהיינו שגם למטה יהיה הביטול כמו למעלה והיינו ע"י יחוד זו"נ באצילות שע"ז נמשך בבי"ע ובהיכלות ג"כ בחי' יחוד כמו למעלה באצילות שנמשך גם להם אור א"ס להיות ביטול והתכללות כו' וכמ"ש במ"א, וזהו שלום בפמשמ"ט והיינו ג"כ ע"י הדעת המתפשט במדות וזהו כי אל דעות ב' בחי' דעת כו' והיינו לפי שהדעת שרשו למעלה מהחו"ב כי שרשו מבחי' אוירא שלמעלה מקרומא דחפיא על מו"ס ששם גנוז הדעת דעתיק וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ החלצו מאתכם כו' (ובזהר הרקיע בפי' הזהר פ' תרומה דקס"ו כ' דחב"ד שרשם מג' רישין דע"ק והדעת שרשו מראש העליון שהוא בחי' רדל"א כו' ע"ש). ולכן הוא כלי המחזיק ברכה מלמעלה מקו המדה. כי קו המדה הוא מבחי' ח"ס וכמ"ש בפי' האריז"ל בסדי"צ רפ"א גבי האי מתקלא תלי באתר דלא הוה. מתקלא הוא ח"ס והיא תליא בעתיקא הנק' אין וזהו דלא הוה כו' לאו דהוא אינון אלא ביה תליין. אבל הדעת ממשיך מבחי' אין ממש שהוא בחי' אוירא דע"ג קרומא ומו"ס והיא המשכה מלמעלה מקו המדה כו'. וע' בפי' הרמ"ז ר"פ קרח ע"פ הנחמדים מזהב ומפז רב דהיינו למעלה מחו"ב דא"א וכנ"ל והוא למעלה מבחי' קו המדה כו':

וזהו ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם ואני הוא אותיות אין שמשם דייקא נמשך ברכה זו כו' ודרך כלל אין הוא בחי' כתר שלמעלה מהחכמה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו.

וזהו ענין ברכה בראש וברכה בסוף. ברכה בראש היא יברכך שהיא הברכה להיות הצמיחה והעלאת מ"ן והיא בבחי' מל' דאצי' וע"ז נאמר רבבה כצמח השדה נתתיך,

וצמיחה זו היא בחי' אור חוזר מלמטה למעלה ולפי שנעוץ סופן בתחלתן לכך העלאה זו דמל' עולה עד הכתר ועי"ז נמשך אח"כ ברכה בסוף מבחי' ואני אברכם והוא הכתר דאור ישר מלמעלה למטה.

ואחר כל הנ"ל יובן ג"כ הטעם שברכה ראשונה א"צ שיעור כי היא בחי' אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת עד"מ אדם הישן להקיצו מן השינה ולפי שבאה קודם אתעדל"ת לגמרי לכך אין שייך להצריך שיעור אמנם ברכה אחרונה שהיא אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת לכך צריכה שיעור ומדאורייתא הוא על כדי שביעה אלא שהם דקדקו עצמן להמשיך אפילו עד כזית כו' והיינו מבחינת ואני אברכם. בהרמ"ז פ' עקב פי' כה תברכו שהקדמונים כתבו שמלת תברכו בצירוף בכתרו רמז שמוריד האור מן הכתר עד המל' הנק' כה שכשהברכה בה היא חלה על ישראל המושרשים שמה כו' ועיין זח"ב תרומה קל"ט ב' ובמק"מ שם ועיין ברבות סדר לך לך פמ"ג מענין כה תברכו:

פרק ז

זאת חנוכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל כו' וכתיב זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו. ויש להבין מ"ש בתחלה ביום המשח אותו דמשמע שהחנוכה של הנשיאים ומשיחת המזבח נעשה בפעם א' ושהם ענין א' דהא בהא תליא שהחנוכה עם המשיחה הם מישך שייך אהדדי.

ואח"כ כתיב אחרי המשח אותו דמשמע שהמשיחה היא ענין בפ"ע והיתה צריכה להיות קודם החנוכה שהחנוכה של קרבנות הנשיאים לא היו רשאים להביא אלא אחר משיחת המזבח. אבל אין ענין החנוכה של הנשיאים עם קרבנותיהם שייך כלל לענין משיחת המזבח שזה ענין בפ"ע וזה ענין בפ"ע. אך להבין זה צריך להבין תחלה ענין הקרבנות בכללם מה ענינם כי הנה הקרבנות נק' בשם לחם כמ"ש את קרבני לחמי לאשי וארז"ל בשתי אכילות הכתוב מדבר אכילת אדם ואכילת מזבח. אכילת מזבח היא שהיו מקריבים חלב ודם ע"ג המזבח והיה יורד אש מלמעלה כדמות אריה ותאכל את העולה ואת חלבי השלמים וזהו אריה דאכיל קרבנין הנז' בזהר.

ויובן זה מענין התפלה שהיא כנגד הקרבנות ובהכרח שצ"ל בתפלה ג"כ מעין בחי' הקרבנות ודוגמתם שלכן תיקנוה כנגד הקרבנות והיינו משום העלאת נפש הבהמית בתפלה שעיקרה בעבודה שבלב להפוך לבו מן הקצה אל הקצה ממה שהיה שקוע וטרוד כל היום במחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש. איש איש כפי שיודע נגעי לבבו לצעוק אל ה' בצר לו בכל לב ונפש וכמ"ש צעק לבם וגו' ולעורר את האהבה לה' בתשוקה וצמאון לדבקה בו ית' עד שתחפץ להתפשט מלבושים צואים הן הן המחשבות

והדבורים והמעשים אשר לא להי' המה. הן בהיתר כו' שהן מלבושי נוגה שלפעמים עולה ונכללת בקדושה כאשר יפלס האדם מעגלי דרכיו שלא יהנה מהעוה"ז רק לש"ש להרחיב לבו ודעתו להי' ולתורתו כו' כמ"ש במ"א, משא"כ כשנמשך האדם אחר גופו לצורך עצמו ולהנאת עצמו מכוין אזי הוא יורד ונמשך למטה ומן ההיתר יסיתנו כו'.

וזהו ענין בחי' הנוגה כשהיא יורדת ונכללת למטה בקליפות הטמאות לגמרי ועד"ז ניתקן ענין התפלה. ומתחלה יסדר אדם שבחו של מקום בפסוקי דזמרה בגדולת ורוממות א"ס ב"ה לעורר התשוקה והצמאון בנפש הבהמית לאסתכלא ביקרא דמלכא בסידור שבחיו איך שהוא ברוך שאמר והיה העולם דהיינו באמירה אחת ובמאמר א' כו', וכמ"ש בזהר במחשבה א' ברא את העולם שהוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות וקורא הדורות מראש וכולם נסקרים בסקירה אחת כו', והוא יחיד חי העולמים מלך פי' יחיד שהוא לבדו הוא כמו קודם שנברא העולם וכמ"ש אתה הוא עד שלא נברא כו' וכמ"ש אני ה' לא שניתי שאף לאחר שנברא העולם אין עוד מלבדו ואתה הוא ה' לבדך כמו קודם שנברא העולם כי העולם אין תופס מקום כלל דכולא כלא ממש חשיבי לגביה. לפי שאתה עשית את השמים ושמי כו' ואתה מחיה את כולם כו' וחי העולמים אינו אלא בבחי' מלך שאין זה אלא לפי שנקרא שמו ומלכותו על המדינה כו' כמ"ש במ"א. משובח ומפואר עדי עד פי' למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית בעילוי אחר עילוי עד אין קץ ותכלית כמ"ש הכל ירוממוך סלה וכל החיים יודוך סלה וקדושים בכל יום יהללוך סלה פי' סלה בלי הפסק עד רום המעלות.

ונודע כמה מיני עליות בג"ע תחתון ועליון ונו"ן אלפים יובלות ושמיטין כו' שהרבה מיני עילויים מעילויים שונים והכל נמשך רק מבחי' שמו הגדול בחי' שמו ומלכותו שאין זה רק בחי' זיו והארה בלבד כו' וכי נשגב שמו שאפי' שמו הוא בבחי' לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ ושמים כו'.

ואי לזאת תכלה ותכסוף אליו יתי' נפש כל חי לדבקה בו יתי' ובפרט בהזכירו כי נקרא שמו הגדול ומלכותו יתי' עלינו ישראל בפרט וכמ"ש וירם קרן לעמו מגיד דבריו ליעקב כו' וכתיב כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו ואומרים ברוך ה' אלקי ישראל דייקא אזי תתעורר השמחה בלב איש ישמח ישראל בעושיו בשמחה גדולה לאלקים שהשרה שכינתו בתוכנו וינהו כל בית ישראל אחרי ה' ואח"כ ברכות ק"ש איך שהמלאכים מקדישים כו' ואהבת עולם אהבתנו חמלה גדולה ויתירה פי' יתירה מהמלאכים כו' כמ"ש בסש"ב.

ומזה יעלה ויבא ויגיע למס"נ בק"ש באחד ואהבת בכל לבבך בשני יצריך, דהיינו שגם כח המתאוה שבנפש הבהמית שבאדם המתאוה לדברים גשמיים וצרכי גופו בתענוגות בני אדם ישוב אל ה' ויחפוץ בקרבת אלקים כי טוב שהוא מקור כל התענוגים וחיי החיים ב"ה ואזי יתענג על ה' ממש.

וע"ז דרשו רז"ל בפסוק וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד טוב זה מלאך חיים מאד זה מ"ה כו' ולכאורה יפלא הרי הוא המ"ה הוא היצה"ר ומה היא טובתו ולא עוד אלא שנק' טוב מאד יותר ממלאך החיים. אלא הענין הוא שאין טובתו של היצה"ר כשהוא בתקפו אלא כד אתכפיא סט"א כו' דהיינו שכאשר כח המתאוה שבלב האדם שמנפשו הבהמית מתהפך וישוב לאהבת ה' בכל לבבו שאזי גם היצה"ר שמשכנו בלב ששם משכן נפש הבהמית בחלל השמאלי הנה מלאך רע בע"כ יענה אמן ומסכים ומתרצה להודות על האמת כי הוא יתי' חיי החיים ומקור התענוגים ואליו יאתה להיות כלתה נפשו לה' בתשוקה וצמאון כו'.

ובעבור זה אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא כי זה הוא תכלית המכוון בבריאת העולמות להיות יתרון זה בנפש הבהמית השבה אל ה' כיתרון האור הבא מן החושך כנודע וכמ"ש במ"א. ולכן הוא טוב מאד יותר ממלאך החיים שהוא בעצמו ממקור החיים והטוב, אבל מלאך רע שירד למדרגת מות ורע כשנתהפך לבחי' טוב וחיים הוא מעולה יותר כמשל יתרון האור כו' [ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי וע' בזהר ר"פ יתרו דס"ח ע"ב ובפי' בהעלותך דף קנ"ג סע"ב ומ"ש לקמן ע"פ והיה הבן הבכור לשניאה] וגם כמ"ש בזה"ק במקום שבע"ת כו' דמשכין ליי בחילא יתיר שהוא מחמת יותר תגבורת כו' שכאשר האהבה בתגבורת מבחי' רשפי אש האהבה היא כמעלת הזהב על הכסף היא האהבה שבטבעה כתולדתה שנמשלה למים משוך אחריך כמים כו'.

והאהבה כרשפי אש נולדה מהתבוננות זו שבתפלה ופסוד"ז בסידור שבחיו של מקום בעומק דעתו בגדולת א"ס ב"ה ורוממותו לאין קץ ובברכת יוצר ואהבת עולם כו' עד שיגיע לקיום מס"נ באחד וקיום ואהבת כו' כנ"ל וכמ"ש במ"א ע"פ מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו, פי' שבאיש לפי מהללו בק"ש ותפלה ופסוקי דזמרה נעשה מצרף וכור הן רשפי אש האהבה לכלות ולשרוף את כח המתאוה שבנפש הבהמית עד שישוב לאהבת ה' ולדבקה בו בתשוקה וצמאון ובכלות הנפש ממש:

ב **והנה** הכח הזה לנפש הבהמית שתתפעל מגדולת א"ס ב"ה ורוממותו עד שתתלהט ותתלהב בתשוקה וצמאון להי' ולדבקה בו יתי' עד שישוב ויתהפך כח המתאוה שבה לאהבת ה' הוא מפני ששרש נפש הבהמית שבאדם נלקחה מהאופנים וחיות הקדש

שבמרכבה פני אריה ופני שור כו' (הגם כי שרש כל נפש הבהמות הוא ג"כ מבחי' פני אריה פני שור ושרש נפש העופות מבחי' פני נשר כמ"ש במ"א, ובמה תפרד שרש וחיות נפש הבהמית שבאדם שבודאי אינה דומה לנפש שבבהמות ממש. שהרי נפש הבהמית שבאדם היא נפש המשכלת ומדברת שגדלה וגבהה מעלתה לאין קץ על נפש שבבהמות ממש שאינה אלא נפש חיה בלבד ואין ערוך לחי עם מדבר כנודע. אך הענין הוא שארבע חיות שבמרכבה ארבעה פנים לכל אחת מהנה ויש בכל אחת מהן דמות אדם וכמ"ש ודמות פניהם פני אדם ושרש וחיות נפש הבהמית שבאדם הוא מבחי' אדם שבחיות שבמרכבה כי גם בחי' פני שור ופני אריה כלולים מבחי' אדם וכמ"ש בזהר ושרש נפש הבהמות שמבחי' פני שור היינו מבחי' פני שור בעצם כו'. [ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אני ישנה ובד"ה אם בחקתי תלכו ובד"ה בכ"ה בכסליו ובד"ה המגביהי לשבת] והנה האופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים. וענין הרעש הוא מחמת ששומעים את השרפים שאומרים קדוש ג"פ וזהו ענין לעומת השרפים. וביאור ענין זה כי הנה פי' וביאור מלת קדוש הוא לומר שהוא קדוש ומובדל בערך שאין לו ערך ויחוס בעלמין שאינו לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב דלאו מכל מדות אלין כלל. אך קדוש בוי"ו הוא ענין המשכה מקדש עליון [ועיין מ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש]. כי ענין קדש הוא מלה בגרמיה שהוא ענין עצמיות קדושת אור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף ואין לו תכלה כו' ואין העולמות יכולים לקבל אור א"ס ב"ה כמו שהוא שהיו בטלים במציאות והיו כלא היו אלא ע"י צמצום גדול להמשיך התפשטות זיו והארה בלבד בבחי' קו וחוט כו' והוא ענין קדוש בוי"ו בבחינת המשכה אך גם ההמשכה ההיא עדיין היא בבחי' קדוש ומובדל שאין העולמות יכולים להשיג עד שנעשה המשכה והארה דהארה והוא ענין קדוש השני המשכה והארה מקדוש הראשון. וכן ענין קדוש השלישי הוא ענין המשכה והארה דהארה שנמשך מקדוש הב'. ובזה יוכל להיות בחי' הוי' להיות כל הנמצאים העליונים שישיגו יקר תפארת גדולתו ורוממותו לאין קץ באיזה השגה ותפיסה ויתענגו על ה' בהשגתם תענוג נפלא [ועמ"ש מענין ג"פ קדוש בביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ובד"ה רני ושמחי בת] ואעפ"כ נק' צבאות אות הוא בצבא דיליה שאי נו בבחי' השגה אלא עד"מ בבחי' אות אחת מענין שלם בהשכלה והשגה שלימה שהאות ההוא אין לו ערך להיות נק' עליו כלל שם השגה אלא רמז בעלמא. וכך הוא ענין השגת העולמות ואפילו עולמות עליונים מאחר שהן בבחי' נבראים ומחודשים מאין ליש אין להם תפיסה והשגה בו ית' בעצמו ובכבודו שאתה הוא עד שלא נברא העולם כו' ואין להם תפיסה אלא בחיות המתפשט בעולמות להחיותם ולהוותם מאין

ליש שהוא בבחי' אות אחת ביו"ד נברא העוה"ב ובה' העוה"ז ואין להם השגה אלא בבחי' יו"ד כו'. והנה כאשר האופנים שומעים את השרפים אומרים כן מרעישים בקול רעש גדול מחמת ששומעים דבר גדול שהוא למעלה מהשגתם שאינו נתפס ונקלט בהשגתם בבחי' פנימית רק בבחי' מקיף שאין כח בבחי' כלי השגתם להכיל ההשגה הגדולה והנוראה ההיא אלא נשאר עליהם בבחי' מקיף ומ"מ בבחי' מקיף משיגים שיש דבר גדול ונורא ונמשך מזה רשימו לבחי' פנימית להיות בבחי' רעם ורעש לבד כי כל דבר חידוש שאינו מושג בשכל רק שמ"מ שומע בבחי' מקיף ונכנס רשימו לבחי' פנימי' נעשה מזה התפעלות בבחי' פנימי' לומר ראה זה חדש הוא שאין כח בשכלו לתפוס ולהשיג הדבר ההוא כמו שהוא בעצמו ומזה מתהוה הרעש שמחמת גודל עוצם הפלאת הדבר הנורא שאין כח בשכלו לתפוס כו' יתהוה לו רעש גדול כו' והשרפים לפי ששרשם ממקום הרעש ההיא כמ"ש שרפים עומדים ממעל לו ואין השגה זו חידוש אצלם כל כך [והוא ענין מארז"ל גבי ישעיה כבן כרך שראה את המלך כו' וכמ"ש במ"א] לכן אינם מרעישים כי לכן נק' שמם שרפים שכבר נשרפו כו' [וכיוצא בזה גבי חברי דניאל שלא השיגו המראה רק דמזלייהו חזי נפלה חרדה גדולה עליהם יותר מדניאל שראה את המראה כמ"ש במ"א]. ולפי שנה"ב שרשה מבחי' אופנים וחיות ע"כ יש בה הכח הזה שתתפעל בבחי' רעש. וזהו ענין בחילא יתיר. טוב מאוד יותר מבחי' אהבת הנה"א בעצמה:) ג והנה ע"י הרעש נעשה כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. פי' האדם לאדם כי יש אדם שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם. ויש בחי' אדם שמתחת לכסא ואפילו הג' חיות פני אריה פני שור פני נשר הם בבחי' אדם וכמ"ש במרכבת יחזקאל ודמות פניהם פני אדם כו' לארבעתן כו' [ועיין מזה בזהר פ' במדבר דקי"ח ע"ב ובפי' הרמ"ז שם ובזהר פ' תזריע דמ"ח סע"א ובפ' בראשית די"ח סע"ב] וכמים הפנים לפנים כן לב האדם שלמעלה על הכסא לאדם שמתחת לכסא באתעדל"ת דיליה בבחי' רעש גדול כנ"ל.

ופי' פניהם פני אדם היינו שבפנימיותם דבחי' אופנים וחיות הוא בחי' אדם וכמ"כ בנה"ב שבאדם בפנימיותה היא נפש השכלית. ועמ"ש בד"ה וספרתם לכם בענין ופניהם וכנפיהם שהטעם על ופניהם הוא בזקף גדול שהוא הפסק להפסיק בין ופניהם לוכנפיהם כו' ע"ש ועי"ז אתעדל"ת בבחי' הנה"ב והשכלית זהו בחי' לב האדם התחתון אל האדם כו' נמשך אתעדל"ע מלמעלה. וביאור ענין אתעדל"ע זו יובן ג"כ בענין הקרבנות. כי הנה הקרבנות להקריב חלב ודם של הבהמה ע"ג המזבח הוא ג"כ בחי' העלאה דנפש הבהמה ששרשה מחיות ואופנים מבחי' פני שור כו'.

והנה היו מביאים אש שלמטה ועי"ז נחית אשא עילאה אריה דאכיל קרבנין אריה מלך שבחיות להתכלל באש שלמעלה. וכך ג"כ בתפלה בהעלאת נה"ב יש ג"כ ב' בחי' אשות הנ"ל העלאה והמשכה וכ"ז נק' אכילת מזבח וכן הענין ג"כ למעלה בנשמות שמיכאל כה"ג מקריב ע"ג המזבח כי הנשמות הן בחי' נבראים מאין ליש וע"י מיכאל נקרבים למעלה מעלה ליכלל באצי' דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד:

והנה הקרבת הקרבנות ע"ג המזבח נק' בשם אכילה כמארז"ל בשתי אכילות הכתוב מדבר א' אכילת אדם וא' אכילת מזבח לפי שהיא בחי' פנימית אכלתי יערי עם דבשי (ועמ"ש בד"ה ואם האכל יאכל בפי שלח). אבל יש בחינה אחרת והיא בחי' מקיף שהיא ענין הקטרת שהוא רק ריח שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף שאינו נכנס בגוף כלל בבחי' פנימית רק בבחי' מקיף מלמעלה (ונתבאר מזה בביאור ע"פ באתי לגני גבי אריתי מורי וכמו שהחוטם הוא למעלה מהחיך כו'. ועמ"ש ע"פ ראה ריח בני בפי' תולדות ע"ש בענין העלאת מ"ן שבבחי' מקיף, ועיין בזהר ס"פ ויקהל) (דרי"ט א') מענין קטרת ובפי' בהעלותך (דקנ"א ע"ב) ושם מבואר ג"כ מענין מזבח הפנימי ומזבח החיצון והיינו בחינת פנימית הלב וחיצונית הלב ועמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בענין ויחד לבבנו כו' ע"ש ועמ"ש עוד מענין קטרת לעיל ע"פ נשא את ראש בני גרשון, ובד"ה בכ"ה בכסלו וע' מ"ש הרמ"ז ס"פ בא ע"פ הרע"מ שם ד"מ ע"ב.

והנה הקטרת לא היתה קריבה על מזבח החיצון כ"א על מזבח הפנימי. אך ורק בנשיאים היתה הוראת שעה שהקריבו קטרת ע"ג מזבח החיצון. והיינו בשביל חנוכת המזבח. וענין החנוכה זו הוא מלשון חינוך כמו חנוך לנער ע"פ דרכו והיינו כמשל התינוק שמחנכין אותו ללמוד נותנין לו מתנה יתירה כדי להרגילו להתחיל בלימוד משא"כ כשהוא כבר הרגיל א"ע והתחיל כו'.

והיינו שהחינוך ללמוד אינו ע"י הלימוד בלבד שזהו דבר ההוה לו תמיד אלא שמחנכין אותו ע"י איזו תוספת כמו איזו התקרבות או איזו מתנה כו' אך לאחר שכבר חינכו אותו די בדבר ההוה תמיד והיינו משום שכל התחלות קשות. ולכן כדי שתהיה ההתחלה צ"ל ע"י חינוך. (וכמ"ש במ"א בד"ה בכ"ה בכסלו הנ"ל בענין חנוך לנער ע"פ דרכו). וזהו ג"כ ענין הבו להי' כבוד כו' ואחר כך קול ה' על המים כו' ז' קולות ופי' קול הוא המשכה כמו קול גשמי היוצא מן הלב אל הדבור והנה הוא המחבר המדה שבלב עם הדבור להיות נראים ונתגלים אופן המדות שבלב למהות אחר בדבור והי"ז בחי' ירידה ממהות מדה למהות דבור. וירידה והמשכה זו היא ע"י הקול. ועד"ז כל ירידה והמשכה ממהות למהות אחר נק' בשם קול. וזהו ענין קלא פנימאה דלא אשתמע הוא בחי' המשכה משכל

למדות כו' (ועמ"ש מזה בשה"ש ע"פ קול דודי הנה זה בא). וזהו ענין ז' קולות שהם ז' בחינות המשכות וירידות בז' המדות. מים הוא חסד וכח הוא בחי' גבורה כו'. וההמשכה הוא מעלמא דאתכסיא שלמעלה מהמדות (וכענין שבעה ושבעה מוצקות לנרות ששבעת הנרות הן שבעה מדות והמוצקות הן המשכות ממדרגות עליונות להמדות ע' בזהר ס"פ מקץ) (דר"ד סע"ב) ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים. וכ"ה עוד בזהר דשבעה מוצקות הן שבעה הבלים כו' ועיין מענין שבעה הבלים בזהר פ' תזריע דמ"ז ע"ב וכל המשכה הוא ע"י שם הוי' יו"ד צמצום כו' ולכן בכדי שיהיה ירידה והשפלה זו מבחי' שם הוי' בז' קולות האלו מקדימים בחי' הבו להי' כבוד הוא ענין מקיף והארה יתירה כדי להיות נמשך אח"כ הז' קולות. והכבוד הזה צריך להמשיך מתחלה קודם הז' קולות (בר"ח פ"ב משער היראה הביא מהרע"מ פ' פנחס דרנ"ה ע"ב בענין הראני נא את כבודך שהוא בחי' כתר עליון כו' וע' בזהר בהעלותך דקנ"ד א' בענין קרנו תרום בכבוד והיינו כי פי' הבו להי' כבוד היינו איך שבאמת למעלה הוא היש וכולא קמיה כלא ממש חשיבא ועמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר מענין כבוד חכמים ינחלו כו' ע"ש) וכן הוא הענין שנותנין מתנה לכבוד חתן וכלה לפי שנעשה יחוד חדש כי חתן חות דרגא וכלה כלתה נפשי ממטה למעלה. והם שני הפכים שמתייחדים וכדי להמשיך יחוד חדש כזה צריך להמשיך תחלה בחי' כבוד שהיא תוספת הארה בבחי' מקיף.

ועד"ז הקריבו הנשיאים בחנוכת המזבח קערות ומזרקי כסף וכפות זהב אף שמנחת נדבה מביאה בכפיפה מצרית רק הנשיאים עשו לכבוד ולתפארת וזה היה ג"כ ענין הקרבת הקטרת על מזבח החיצון שאינו דבר ההוה כלל שדבר ההוה היינו קרבנות תמידין כו' רק כמו שמחנכין התינוק ע"י מתנה יתירה דוקא. כך היה ענין הקרבת הקטרת שהוא המשכת בחי' מקיפים וכך הוא ענין הכבוד שעי"ז יוכל להיות אח"כ סדר הקרבנות תמידין כסדרן וכו' זהו ענין חינוך המזבח כנודע:

אך כדי להיות המשכת קטרת שהוא בחי' מקיף צ"ל משיחת המזבח בשמן המשחה. כי שמן המשחה הוא ממוצע בין פנימי למקיף כי שמן הוא משקה ובשמן המשחה היה מעורב בשמים ראש מר דרור קנמן בשם כו' שהוא ענין הריח הרי שהיה תערובות בחי' פנימי ומקיף.

ומ"מ בחי' מקיף נקרב ביום המשח שהכל בחי' א'. משא"כ שאר הקרבנות שהם אכילת המזבח ולזבח השלמים כל הבקר לעולה כו' היה אחרי המשח. שמתחלה היה צ"ל בחי' המקיף לחינוך ואח"כ היתה אכילת המזבח ולכך בקרבנות שהם אכילת המזבח כתיב אחרי המשח אותו. ובקטרת והבאת הקערות שהם בבחי' מקיף ובחי' כבוד כתיב ביום

המשח. (ואפשר עד״ז יש לפרש מ״ש ברבות נשא פרשה י״ג וז״ל כתיב זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו והלא קערה אחת היתה ומזרק אחד היה וכף אחת היתה ביום המשח אותו מה ת״ל קערות כסף שתים עשרה וגו׳ אלא העלה עליהם כאלו כולם הקריבו ביום ראשון וביום אחרון עכ״ל. וכ״ה עוד שם פ׳ י״ד ובשה״ש ע״פ כולך יפה רעיתי והיינו שבחי׳ הקטרת והבאת הקערות של כולם הוא בבחי׳ ביום המשח אותו וע״ז אמר כאילו הקריבו כולם ביום ראשון ובחי׳ הקרבנות ולזבח השלמים הוא בכולן בבחי׳ אחרי המשח אותו וזהו וביום אחרון):

פרק ח

מעט ביאור על זאת חנוכת המזבח

עיין בפי׳ הרמ״ז בזהר פ׳ אמור דפ״ט א׳ דשמן המשחה הוא ממו״ס והריח שבו הוא מבחינת גבורה דע״י המלובש במו״ס כו׳ ועמ״ש ע״פ לריח שמניך ובביאור ע״פ מי יתנך כאח לי בפי׳ תרומה.

והנה מבואר במ״א באגה״ק ד״ה למה נסמכה פ׳ מרים שע״י העלאת מ״ן של הקרבנות שע״ג המזבח נמשכים ויורדים מ״ד מבחי׳ אדם שעל הכסא הנק׳ ז״א דאצילות וזהו ענין אכילת מזבח שממשיך מ״ד מבחי׳ א״פ.

וענין הקטרת שהוא הריח שהוא עולה עד בחי׳ חוטמא דעתיק כמ״ש ע״פ אריתי מורי, זהו העלאת מ״ן לבחי׳ המקיף המלך המרומם לבדו כו׳ והמתנשא מימות עולם וענין שמן המשחה שהוא תערובות פנימי ומקיף היינו כמ״ש כשמן הטוב כו׳ יורד על הזקן כו׳ שנמשך ממזלות דנפקי ממו״ס שבו מלובש גבורה דע״י כנ״ל. ויש להעיר לענין תערובות בחי׳ פנימי ומקיף מענין רקיע השביעי הנקרא ערבות (פ״ב דחגיגה י״ב ב׳). שפי׳ בפרדס ערך ערבות ע״ש שבו מתערבים חו״ג יחד וכ״כ בזח״ב קס״ה א׳. והוא ע״ד עושה שלום במרומיו שמחבר שני הפכים כו׳ מלך שהשלום שלו. והיינו לפי כי רקיע זה השביעי הוא ענין היכל השביעי היכל קדה״ק שכולל ג׳ ראשונות וכמ״ש במא״א אות ע׳ סנ״ח וז״ש סולו לרוכב בערבות ביה שמו כו׳ שהוא בחי׳ שלמעלה מהמדות דלאו מכל אלין מדות איהו כלל ע״כ מתבטלים שם המדות והיו לאחדים וכמ״ש לך ה׳ הגדולה והגבורה כו׳, ועד״ז יש לומר בענין פי׳ תערובות פנימי ומקיף ע״י כי גאה גאה כו׳ שמקיפים ופנימיים שוים לפניו.

ועמש״ל בביאור ע״פ נשא את ראש בני גרשון בענין יד הרמה שמחבר השני ידות שהם חו״ג כו׳ ע״ש. וזהו ג״כ פי׳ מ״ש גבי קטרת ממולח טהור קדש ופי׳ הגאון החסיד מוהר״ר פנחס ז״ל הלוי האב״ד דק״ק פפד״מ תלמידו של ההי״מ נ״ע בספרו פנים יפות על התורה

וז"ל פי' התרגום מערב דכי קודשא והוא כי חכמה נקראת קדש ובינה היא בחינת טהור והם תרין ריעין דלא מתפרשין עכ"ל.
ועמ"ש בפי' נשמה שנתת בי טהורה היא ועלייתה לבחינת קדש ע"י אשר קדשנו במצותיו בד"ה ושמתי כדכד ובד"ה שבת שבתון. ומשם יובן פי' מערב טהור קדש שהוא קרוב לענין הנ"ל בתערובות הפנימי והמקיף וזהו ענין ביום המשח ואחרי המשח שבקטרת והבאת קערות שהוא בחי' העלאת מ"ן להמשיך האור מקיף כתיב ביום המשח לפי ששמן המשחה הוא ג"כ מבחי' מו"ס דעתיק, א"כ הכל בחי' א'. משא"כ אכילת מזבח שממשיך מ"ד מבחי' ז"א לכך נאמר ע"ז אחרי המשח כו' וע' בזהר פ' וארא דכ"ד ע"ב מענין כל הבקר לעולה שנים עשר ובפ' בהעלותך דקנ"א סע"א. ועיין עוד מ"ש בפ' צו ע"פ זה קרבן אהרן כו' ביום המשח אותו:

בהעלותך

פרק א

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. הנה ענין המנורה נאמר בזכריה ראיתי והנה מנרת זהב כו' ואומר מה אלה אדוני ויאמר אלי זה דבר ה' אל זרובבל פי' כי ענין המנורה הוא בחי' דבר ה' שהוא מקור נש"י וכמאמר ואתה נפחתה בי וכמ"ש ויפח באפיו נשמת וגו' (עמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י) וישראל נקראו בשם זרובבל על שם וזרעתיה לי בארץ והם היו אז בגלות בבל גם הנשיא נק' זרובבל על שם זה. וזהו דבר ה' אל זרובבל והוא ענין המנורה כי הנשמה קרויה נר כמ"ש נר ה' נשמת אדם וכללות נש"י נקרא מנורה ויש בה בחי' ז' נרות שהם ז' מדרגות בעבודת ה' יש עובד מאהבה משוך כמים. ויש מאהבה כרשפי אש (ע' בד"ה כי תבאו כו' ושבתה הארץ ומענין אהבה משוך כמים בד"ה אז ישיר כו' עלי באר) ויש ע"י התורה קו הממוצע (ע' בד"ה לסוסתי ברכבי ובד"ה נאוו לחייך ובד"ה למען תהיה תורת). ויש ע"י נצחון לנצח ולהתגבר בעבודת ה' בסור מרע ועשה טוב (עמ"ש בד"ה והנצח זו ירושלים ובד"ה למנצח על השמינית ובד"ה אלה מסעי) ויש ע"י הודיה (עמ"ש בד"ה אתה הצבת כל גבולות ארץ ובד"ה יהודה אתה) וכן יש עבודה ע"י התנשאות כמארז"ל במשנה ס"פ י"ד דשבת כל ישראל בני מלכים הם וכמ"ש ויגבה לבו בדרכי ה' ויש ע"י שפלות כו':
ב **והנה** אהרן הוא המדליק את הנרות הללו לפי שהוא משבעה רועים הממשיכים חיות ואלהות לכללות נש"י והוא ממשיך להעלות אהבה עזה לה', ולהגדיל מדורת אש האהבה כרשפי אש שלהבת מתלהטת בקרב איש ולב עמוק.

ויובן בהקדים ההפרש ויתרון מעלת בחינת אהרן על מעלת ומדרגת אברהם אבינו ע"ה שנקרא אברהם אוהבי. כי באברהם אבינו ע"ה הוא אומר הלוך ונסוע הנגבה פי' שהלך ממדרגה למדרגה ממטה למעלה עד שנתדבק בבחי' הנגבה שהוא בחי' אהבת ה' לדבקה בו בדביקה וחשיקה וצמאון כו'.

ועד"ז תקנו לומר ברוך שאמר תחלה ואח"כ פסוקי דזמרה עד שאח"כ מגיע למדרגת ואהבת שבק"ש וגו' כי ואהבת אינו ציווי על מדת האהבה טבעית שבלב כי הרי מדת אהבה זו הטבעית ודאי מוסתרת בלב כל אחד ואחד מישראל אלא ואהבת מלשון אבה שהוא פי' הרצון לפי שהרצון הוא פנימית המדות כמו שאנו רואים בחוש שהרצון מנהיג המדות של אדם שאפי' אם יש לפניו דבר שיש בו תענוג לפי טבע המדות אם מסלק רצונו ממנו מפני איזה טעם ודעת אינו מקבל נחת ותענוג ממנו. וכן להיפך אם יש לפניו ח"ו דבר של צער ויסורים והוא עושה רצונו לכך אינו מרגיש היסורים כ"כ והרי המדות תלוים ברצון והיינו שהוא פנימיותם וחיותם (כי הרצון הוא בחי' כתר ואית רצון ואית רצון עמ"ש מזה בד"ה ויקהל משה. עכ"פ גם רצון התחתון הנמשך מהשכל הוא למעלה מהמדות הנמשכים מהשכל. והוא ענין פני המנורה והוא כלי לבחי' רצון העליון שלמעלה מהשכל שזהו ענין העלאת הנרות שע"י אהרן). ועל זה מצוה הכתוב להפך רצונו ותשוקתו וחפצו לאהבה את ה' שלא יהיה לו חפץ ורצון אחר זולתו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי וגו'.

והאיך יהיה הדרך לאהבה זו ורצון זה הקדים הכתוב פסוק שמע ישראל ה' אלקינו וגו' להתבונן היטב ולשום על לבו איך שהוא יתי' אחד בשמים ובארץ דהיינו אפי' בהשתלשלות שמים וארץ רוחניים וגשמיים בחי' ו"ק עולמות נפרדים הם מתאחדים ביחודו יתי' מפני שהם בטלים אליו יתי' דכולא קמיה כלא חשיב כי למעלה מבחי' השתלשלות בחי' שמים וארץ לא שייך לומר עליו יתי' לשון אחד כמ"ש במ"א ע"פ וארא אל אברהם כו', ואפי' במקור ההשתלשלות בחי' המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית נקרא הוי' אלקינו בחי' תרין ריעין דלא מתפרשין כי תמיד מחדש כו' ואין נופל לשון אחד כ"א בהשתלשלות בחי' שמים וארץ וכו' שהן בחי' ששה קצוות רוחניים וגשמיים שהם מעלמא דפרודא כו'.

והוא יתי' אחד בהם לפי שהם מתייחדים ביחודו ובטלים אליו דקמיה כולא כלא חשיב. ששה קצוות רוחניים דכתיב לך ה' הגדולה והגבורה כו' וגם ששה קצוות גשמיים שהם הכולל דבחי' מקום וכדכתיב הנה מקום אתי שהמקום בטל אליו לפי שהוא יתי' סובב כל עלמין ואינו נקרא לפניו יתי' בשם מקום כלל שהרי לפניו יתי' לא שייך שום מקום

וזמן שהם הם נבראים מאין ליש ולכן אומרים אח"כ בשכמל"ו פי' כי מבחי' מלכותו נמשך בחי' מקום וזמן כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור רק שאינו אלא מבחי' שם לבד שאינה אלא התפשטות זיו והארה כדי להאיר ממנו לזולתו שיהי' נקרא שמו עליו בלבד וע' מזה בסש"ב ח"ב פ"ז, וכאשר יתבונן היטב בדברים האלה ויהיו נקבעים בלבו באמת אזי לא יחפוץ חפץ אחר ורצון זולתו יתי.

וכמ"ש מי לי בשמים שהם תענוגים רוחניים ועמך לא חפצתי בארץ שהם תענוגים גשמיים, לפי שהכל הוא בחי' מקום וזמן, אפי' כל השגות שמשיגים בעוה"ז הם נופלים תחת מקום וזמן ואי לזאת כלה שארי ולבבי להיות צור לבבי וכו' להיו' בטל אליו יתי לדבקה בו לבדו יתי, (ולכן היה הלוך ונסוע הנגבה כי החסד הוא תחלת הו"ק וע"ז נאמר אתה כהן לעולם והוא ג"כ בחי' יומם דאזיל עם כולהו יומין ע"כ ביטול הו"ק רוחניים וגשמיים במקורם הוא ע"י בחי' החסד בחי' כהן דמשמש תחותוי בפי' יתרו דס"ז ע"ב, וכמו שהעלאת הקרבנות בהמות ששרשם מפני שור הוא ג"כ דוקא ע"י אריה דאכיל קרבנין, גם הנגבה נק' ימין ועיקר הכח בימין וצ"ל לאכללא שמאלא בימינא, ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש כו'):

ג **והנה** כ"ז מעלת ומדרגת בחי' אברהם אבינו ע"ה שאהבה זו נקרא אהבת עולם כי נלקחה מבחי' עולם מקום וזמן, איך שהם בטלים אליו יתי ונק' ממטה למעלה לפי שהוא עבודת האדם פולחנא דרחימותא ממדרגה למדרגה כנ"ל אבל בחי' אהרן הוא בחי' אחרת שהוא שושבינא דמטרוניתא בבחי' מלמעלה למטה דהיינו שכל חפצו ותשוקתו להיות נגלה כבוד ה' לעיני בשר שיהיה גילוי אלהותו יתי למטה כמו למעלה (וזהו כענין ההפרש בין רננה לשמחה המבואר במ"א בד"ה רני ושמחי) (וע' בפי' קרח דקע"ז ב' ובפי' שמיני דף ל"ח ע"ב ודף ל"ט ע"א ובלק"ת בפי' בהעלותך סד"ה מצות הדלקת נרות). וזהו איזהו חסיד המתחסד עם קונו עם קן דיליה כו' ולא כדי לדבקה בו יתי לרוות צמאונו לבד כו' כמ"ש בסש"ב פי' עשירי ופי' מ"א וע"ש פ"י דלכך נקראים בני עלייה מפני שעבודתם הוא לצורך גבוה כו', ועפ"ז י"ל פי' לשון בהעלותך.

ואהבה זו באה ע"י אותה ההתבוננות עצמה שבקי"ש באחד כאשר ישים מרירות בנפשו על החשך המסתיר אלהותו שלא נראה לעיני בשר כי"א בחי' מקום וזמן והם רחוקים מאור פניו יתי דלית מחשבה תפיסא בי' כלל ולא שייך בחי' מקום וזמן אלא בבחי' מלכותו יתי שאז שייך לומר מֶלֶךְ יִמְלוֹךְ כו' וכדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור שהעולמי' שהם בחי' מקום דור ודור שהם בחי' זמן נמשכו מבחי' מלכותו יתי וממשלתו יתי אבל ממהותו ועצמותו כבי' רחוקים הם מאד בתכלית

ואי לזאת יתמרמר נפשו מאד כאשר ישים אל לבו ירידה זו וריחוק זה אשר ירדה נפשו מאד מאד בשפל המדרגות רחוק מה' בתכלית ויצעק אל ה' בצר לו להאיר לו אור ה' בתוך החשך ומסך המבדיל (וכמ"ש במ"א בד"ה להבין פי' יג"מ מי אל כמוך כו' בפי' וענין תשובה קדמה לעולם) וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי אלהים לעולם (עמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת) דהיינו שיהיה התגלות אלהותו לעולם כנ"ל. והנה ע"י אתעדל"ת במרירות וצעקה זו גורם אתעדל"ע עד שיערה רוח ממרום להיות נגלה כבוד ה' וראו כל בשר עין בעין וגו' (וכמ"ש במ"א בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע וע' באדרא דקל"ז א') כשם שמלמעלה למטה כולא קמיה כלא חשיב כך ממטה למעלה יראה לעיני כל בשר כמו למעלה, וזהו בחי' אהרן אותיות נראה (כמ"ש בזהר פ' אמור דק"ג תחלת ע"א ובמק"מ ובהרמ"ז שם) וכמ"ש אשר עין בעין נראה אתה ה' וענך עומד עליהם פי' עין בעין יראו גילוי אלהותו דכולא קמיה כלא חשיב והענן והחשך שמסתיר יראו שהוא ענך שממך הכל א"כ אין שום הסתר והעלם לפניו ית' ח"ו שלפניו כחשיכה כאורה ואהבה זו שבבחי' ראיה זו נקרא אהבה רבה שהיא למעלה מבחי' אהבת עולם בחי' מקום וזמן כו' והיא קרבת ה' ממש במהותו ועצמותו כביכול ונק' מלמעלה למטה וכו' והמשכיל יבין (ועמ"ש בפי' תצוה ע"פ ועשית בגדי קדש לאהרן כו'). וזאת יהיה חפצו ותשוקתו של אדם ואחר זה ימשוך להיות עזה כמות אהבה ורשפיה רשפי אש שלהבת יה רק לזאת שיהיה גילוי אלהותו ית' וכאשר החשך מכסה ומסתיר ומעלים קדושתו יתמרמר מאד (ועמ"ש סד"ה שימני כחותם מענין כי עזה כמות אהבה):([הוספה: והטעם שע"י הדמעה והמרירות זוכה לאתעדל"ע בבחי' עין בעין נראה כנ"ל היינו כמ"ש הרח"ו ע"פ מארז"ל) (פ"ה דברכות דל"ב ע"ב ופ"ד דב"מ דנ"ט ע"א) ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר אל דמעתי אל תחרש (תלים סי' ל"ט י"ג). ופי' הרח"ו משום דבדמעה מעורר עינים העליונים שהם נו"ה דחכמה כו'. וביאור הדברים היינו כמבואר לקמן פ' ראה סד"ה כי תשמע בקול ענין לעשות הישר בעיני ה' היינו בחי' עיני הוי' אל צדיקים כשם שמלמעלה למטה כולא קמיה כלא חשיב כך מלמטה למעלה יראה לעיני בשר כמו למעלה. והמשכה זו זהו ע"י הדמעות שמוריד מעיניו במרירות על ריחוקו מה' כו' וע' במא"א אות דלת (סי"ז) מענין דמעה וביי"נ שם ובאות מם (סצ"ב). שעי"ז מעורר כביכול בחי' עינים העליונים להיות עיני ה' אל צדיקים פקח עיניך וראה כו' ועיין עוד מענין היתה לי דמעתי לחם בספר עשרה מאמרות (מאמר חקור דין ח"א ר"פ כ"ד) פי' שהלחם הוא בשומו ללבו שבחי' איה שהוא ג"ר כח"ב הוא אלקיך כו' ע"ש ועמ"ש בפ'

שמות ע"פ איה סופר כו' ובד"ה כי על כל כבוד בענין איה מקום כבודו כו' ועיין עוד מזה ברבות ס"פ מצורע פי"ט ובאיכה ר"פ בכה תבכה.]

ד **ובזה** יובן מה שתקנו בתפלת ש"ע סלח לנו כי חטאנו אחר ק"ש שמקבל עליו עול מלכות שמים ומצות ואהבת כי הנה כתיב אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו פי' על עונותיהם הם מתענים ועושים תשובה ופשעם שגדלה מעונותיהם. כי פשעים אלו המרדים (ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר מענין כי פשענו וזהו והם פשעו בי. פי' בי היינו ע"ד מ"ש בפי אחרי דס"ו ע"ב בפי' בי נשבעתי ובפי' נשא דק"ל ע"א ועכ"ז הם אוילים מדרך פשעם) אעפ"כ הם אוילים מהם כי לא ידעו דרך פשעם ולא מפשעם ממש אלא מדרך פשעם כי הדרך הגורם לפשע ומרד הוא פריקת עול מלכות שמים והיינו לפי שאינו נראה לעיני בשר כמו מלך בשר ודם, ולפיכך בק"ש שמקבל עול מלכות שמים ומאריך באחד וע"ז מגיע לואהבת להיות חפץ בגילוי אלהותו ית' ושלא יחשיך החשך ממנו. ואזי יתמרמר הוא מאד ויבין שיש חטא ופשע שע"י זה החשך מחשיך שהוא רחוק מאור פניו ית' בתכלית ואזי אומר בש"ע סלח לנו וכו' (ועמ"ש בד"ה מה טובו גבי והתשובה השלישית). אך לא די במרירות זו מהתבוננות שבשעת ק"ש ותפלה לבד רק שצריך לקבוע עתים ולכן תקנו עת קבוע בתיקון חצות לקבוע מרירות זו בנפשו. וזהו בזכרנו את ציון שהיא נקודת מלכות שמים כמ"ש במ"א וע"י המרירות זוכה לבחי' גילוי אלהותו ית' כנ"ל, ועמ"ש הטע' בזה בד"ה והנה מנור' זהב כי מרירות זו הוא ע"י בחי' בחכמה אתברירו הפך מבחי' אוילים מדרך פשעם כו' ובחכמה הוא גילוי אור א"ס הוי' בחכמה. (ועמ"ש לקמן עוד טעם בזה שע"י המרירות זוכה לגילוי אלקות. וע' עוד מזה בד"ה והנה מנורת זהב). והנה הגורם לשכר מצוה היא המצוה בעצמה שהתורה והמצות הן הם המשכת גילוי אלהותו ית' למטה. וזהו היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה באמור אלי כל היום איה אלהיך. פי' שע"י הדמעה והמרירות הנ"ל זוכה ללחם שהיא התורה שנאמר בה והגית בו יומם ולילה. לפי שהמרירות שאדם קובע בשעה זו בנפשו גורם להמשכת גילוי אלהותו על כל היום, משא"כ אם ישים אליו לבו רק בשעת תפלה לבד הנה אז הוא שעת הכושר למעלה שמתעורר למעלה מוחין דגדלות אבל אחר התפלה כל היום אינו אלא ע"י התורה, וזהו באמרם אלי כל היום איה אלהיך כלומר איה כל היום אלהיך שלא די בשעת תפלה לבד אלא צריך להיות לחם יומם ולילה ע"י התורה שהיא גילוי אלקותו ית' ואין גילוי זה אלא אחר המרירות בנפשו מריחוקה מה' כי בלא"ה הרי נשארת למטה כו' וע"כ צריך להקדים דמעתי שעה קבוע (ועמ"ש בד"ה ושבתה הארץ בענין כי נכמרו רחמיו כו' שימו לחם כו' ויבך שמה כו' ע"ש, וזהו ממש ענין היתה לי דמעתי לחם, גם כי

י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן נמשכים מי"ג מדה"ר וכמ"ש סד"ה אני לדודי גבי הרועה בשושנים ששונים בהלכות ולעורר י"ג מדה"ר זהו ע"י בכיה ומרירות. וענין להקדים המרירות בשעה קבוע י"ל שיהיה ע"ד מים תחתונים בוכים עמ"ש סד"ה במדבר סיני וסד"ה ענין הנסכים):

ה **והנה** עד"ז בענין היתה לי דמעתי לחם כו' ובענין איך שע"י המרירות דוקא נמשך בחי' אה"ר דאהרן להיות עין בעין נראה כו' הנה כל זה הוא הקדמה לבאר ולהשכיל עד"ז ממש ענין הדלקת הנרות בשמן. כי כמו שהשמן כותתין תחלה כתית למאור וגם עשוי מזיתים והזיתים הם מרים. כך הנה הדלקת והמשכת האהבה כרשפי אש שלהבת הבא' מבחי' ראיה הנ"ל להיות חפץ בגילוי אלהותו ית' הוא ע"י בחינת שמן כתית דהיינו ע"י השפלות להיות שפל רוח וכמאמר ונפשי כעפר לכל תהיה והיינו ע"י התבוננות השפלות של הנפש איך ירדה ממקום כבודה ואיך המקום והזמן הם רחוקים מאור פניו ית' וגם שעי"ז יתמרמר על ההפך כנ"ל, והענין דהנה כתיב כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו. פי' זקן אהרן הוא דיקנא דכהנא רבא (והן דרך פרט י"ג ת"ד בחי' י"ג מדה"ר י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן כנ"ל) בחי' שערות שהן הן הלכות התורה שנקרא קווצותיו תלתלים שהן הן המשכת גילוי אלהותו מלמעלה למטה בריבוי התחלקות לאין קץ ויש על זה בחי' שמן הטוב שהוא בחי' חכמה עילאה שנמשך עליהם. (והענין י"ל דהשערות הם דז"א קווצותיו תלתלים שחורות כעורב והשמן שעליהם זהו חכמה עילאה דאצילות. אך עוד י"ל דהכוונה ג"כ על שערות די"ג ת"ד דא"א וכמ"ש הזקן זקן אהרן נזכר ב"פ זקן והענין דהשערה יש בה חלל מבפנים שבו נמשך ומתלבש איזה חיות מהמוחין. והנה השערות עצמן הם ממותרי מוחין ולכן יכולים לחתוך את השערות ואין זה נוגע להמוח כלל. והנמשל יובן ברוחניות דבחי' שערות נקרא לבושים כענין המשל שבו וע"י משיגים הנמשל אשר המשל זהו בחי' השערה עצמה ובחי' הנמשל המלובש בו זהו ענין החיות המלובש בתוך חלל השערה וכמ"ש כ"ז במ"א בפי' האל אב הרחמן המהולל בפה עמו. ועד"ז יובן בענין התורה שהיא בחי' שערות כי התורה נק' משל הקדמוני פי' שהיא בחי' משל ולבוש לבחי' קדמונו של עולם שכמו שע"י המשל יושג הנמשל כך ע"י התורה יהיה השגה באור א"ס ב"ה שהוא קדמונו של עולם וכמ"ש במ"א. וזהו שהלכות התורה הן בחי' השערות עצמן ר"ל שהם הנק' משל הקדמוני ויש עליהם בחי' כשמן הטוב שהוא בחי' חכמה דאור א"ס ב"ה ממש מבחי' קדמונו של עולם היינו חכמה דא"ק או חכמה דעתיק יומין הנמשך ומלובש בהם וזהו ענין השערות עצמן ובחי' כשמן הטוב היורד ונמשך עליהם והנה

השערות עצמן הנק' י"ג ת"ד דא"א הם בחי' חיצוניות לגבי פנימיותן שהוא בחי' כשמן הטוב שהפנימיות נמשך מבחי' פנימית הכתר שהוא עתיק יומין. אך אי אפשר להמשיך הפנימית כ"א ע"י החיצוניות וזהו ג"כ ענין הנ"ל שהשמן נמשך מן הזיתים והזיתים הם מרים. כי הזיתים הוא בחי' צומח והוא ענין השערות עצמן די"ג ת"ד שהם בחי' צומח. ולכן הזיתים הם ג"כ מרים כי כן השערות עצמן נק' דינים לגבי הפנימיות המלובש בהן וכמו שערות הדיקנא שהם תקיפין וקשים, וכן בהלכות התורה יש בחי' דינים וגבורות וכמ"ש קווצותיו תלתלים שחורות כעורב כמ"ש במ"א, ואף דבא"א השערות הם כתלג חיוור עכ"ז קשישין אינון כו'. וכדי להמשיך בחי' זו זהו דוקא ע"י שהאדם טועם מרירות בנפשו מן החשך המסתיר ושורש דשרש ההעלמים נמשך מן הלבושים המסתירים שהן בחי' שערות כנ"ל ואז ע"ז אח"כ זוכה לגילוי בחינת הפנימית בחי' כשמן הטוב חכמה עילאה והחכמה תחיה שלמעלה מבחי' צומח. וכמ"ש במ"א ומכ"ז יובן ענין מ"ש ע"פ כי תשמע בקול. בבחי' הפנימית המלובש בתוך הקול התורה כו':)

קיצור. (ענין שמן כתית ומרירות הזיתים. כשמן הטוב יורד):ו **והנה** בחי' שמן זה נק' שמן משחת קדש משיחותא דקדש עילאה דאית קדש בלא וי"ו ואית קדוש בוי"ו ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה גבי שאו ידיכם קודש. והנה בסדר ההשתלשלות א"א כלל שיומשך מבחי' זו דקדש ממש ע"י השתלשלות שאפי' כל המשכות בעולמות עליונים הוא מבחי' קדוש בוי"ו וגם קדוש הוא מובדל כו'. אך אמנם ע"י התורה היא בחי' שמן משחת קדש משיחותא דקדש עילאה ממש כי התורה היא ממש המשכת חכים ולא בחכמה ידיעא שהוא בחי' קדש ממש.

והוא היורד ונמשך על בחי' השערות דוקא שהן הן הלכות התורה ולכן מברכין אשר קדשנו במצותיו קדשנו ממש למדרגת קדש העליון ואנשי קדש תהיון לי. ולכן עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש שהקדוש הוא מה שממשיכים מבחי' קודש כו'. כך ימשיכו המלאכים בחי' קדוש בוי"ו מהנשמות שנק' אנשי קדש ממש.

והנה ההמשכה זו דבחי' קדש ממש נמשך דוקא ע"י הלכות התורה המלובשות בגשמיות ממש משא"כ בעולמות עליונים וכמ"ש במ"א משל לזה ממה שהשכל המאיר ע"י הדבור שהוא רוחני אין זה רק הארת השכל אכן בהטפה הגשמיות מלובש עצמיות החכמה ממש, ועמ"ש מזה באג"ה סד"ה להבין מ"ש בפע"ח גבי ועוד זאת שהרי הדבור כו' ע"ש. ועד"ז יובן איך שע"י הלכות התורה שבגשמיות נמשך משיחותא דקדש העליון ממש מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות כנ"ל.

והנה סיפיה דקרא שיורד ע"פ מדותיו ר"ל שיתגלו מדותיו של הקב"ה ואהבתו כו' מלמעלה למטה ולא כמדת בשר ודם ממטה למעלה בצמאון כו' כנ"ל רק שיהיה גילוי אלקות למטה כמו למעלה ממש ע"י התורה ומצות שהן הן המשכת מדותיו של הקב"ה י"ג מדות הרחמים כו', וכמ"ש ושמן ימינו יקרא (במשלי סי' כ"ז י"ו) פי' שע"י בחי' שמן נמשך ונקרא בחי' ימין זו הוא בחי' אהבה רבה וימינו זו הוא אהבתו של הקב"ה ורצונו (והיינו כי אבא שהוא חכמה עילאה בחי' שמן מלביש חסד דא"א שהוא ימינו של הקב"ה דהיינו בחי' סוכ"ע כמ"ש במ"א ע"פ וימיני טפחה שמים ולכן שמן ימינו יקרא, והגם כי לפי מה שנת' השמן הוא חכמה דא"ס שלמעלה מחסד דא"א מ"מ גם חכמה עילאה דאצי' נק' שמן לפי ששרש מוחין דאבא נמשכים מלמעלה מעלה כו', ועמ"ש מזה בד"ה מצה זו. והנה חסד דז"א נק' חסד עולם וממנו שרש בחי' אהבת עולם אבל חסד דא"א נק' רב חסד כי חפץ חסד הוא ומשם נמשך בחי' אהבה רבה כו' ונק' חסד דקשוט פי' חסד של אמת היינו להיות אמת הוי' לעולם והיינו שיהי' הגילוי למטה כמו למעלה ממש. וזהו ענין היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים עמ"ש מזה בד"ה פ' נסכים). דהיינו ע"י התורה והמצות שהן רצונו וחכמתו ית'. אך גם בבחי' זו לא יחפוץ מדותיו של הקב"ה לבד בבחי' חיצוניותיו כמארז"ל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו אלא ישים אליו לבו ורוחו ונשמתו אליו יאסוף מקרב איש ולב עמוק לבקש את פניו פנימיות רצונו ית' מקור וחיות המדות. (וכמארז"ל אליו ולא למדותיו הוא אור א"ס ב"ה המלובש בהמדות ולא המדות עצמן. ואף גם בי"ג מדה"ר כבר נת' שיש בהן חיצוניות ופנימיות כנ"ל). וזהו אל מול פני המנורה דהיינו פנימית רצון העליון שהוא בחי' מול פני המנורה היינו כי פני המנורה הוא הרצון דכנס"י כנזכר לעיל אות א', אך מול פני המנורה היינו בחי' הפנים עליונים המאירים בבחי' זו באור פני מלך חיים כמ"ש במדרש רבה כאן, והיינו ע"ד כמים הפנים לפנים והוא ענין יאר ה' פניו אליך ישא ה' פניו אליך התגלות פנימית רצון העליון הנמשך ומאיר מול פני המנורה וכמ"ש במ"א בד"ה כי תצא בענין לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי"ה אבקש. ואהרן כה"ג היה מעלה הנרות נש"י שיהיה לבם מכוון לא"ס ב"ה ממש שהוא בחי' מול פני המנורה (וע' בחולין די"ט סע"ב בענין מול ערפו כו') יאירו בחי' שבעת הנרות שהן ז' מדרגות שבנשמות עובדי ה' כנ"ל:

קיצור. (השמן נק' משחת קדש שלמעלה מבחי' קדוש בוי"ו ולכן אינו נמשך רק על הזקן שהן הלכות התורה. יורד ע"פ מדותיו. ומכל מקום צ"ל אם ישים אליו לבו מול פני המנורה):

פרק ב

ביאור על הנ"ל

הנה השמן נמשך מכתיתת הזיתים כמ"ש שמן זית זך כתית. והיינו כי השמן הוא חכמה סתימאה וכמ"ש שמן משחת קדש. פי' קדש הוא חכמה דאצילות והשמן מושח את הקדש והיינו לפי שהוא בחינת מו"ס שהוא מקור ושרש להתהוות החכמה.

ומה שנמשך מכתיתת הזיתים הוא בחינת הבירורים כמו שע"י כתיתת הזית נפרד הפסולת ונבדל בפני עצמו והטוב נמשך ממנו לעצמו והוא השמן. כן למעלה הוא ענין בחכמה אתברירו. ועיקר הבירורים הוא במו"ס דהיינו בירור עולם התיקון מעולם התהו ושבירת הכלים שנפלו לבי"ע כו' כמ"ש באגה"ק סי' כ"ח. וכן בעבודת ה' ענין הבירור ע"י כתיתת הזית עיין במדרש רבה ר"פ תצוה והיינו שישפיל עצמו לעפר ויתמרמר על ריחוקו מה' וע"י כתיתה זו ממשיך בחינת שמן שהוא מו"ס דא"א ומזה נמשך העלאת הנרות שהוא גילוי בחי' אהבה רבה דאהרן. (ובד"ה כי אתה נרי נתבאר דמבחינת השמן נמשך ג"כ יראה עילאה והיינו כי שורש יראה עילאה הוא ממו"ס) וזהו ענין כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כי הנה ממותרי מוחין הנמשך ממו"ס יוצאין ובוקעין השערות והתהוות השערות הוא מאור החוזר מן הבירורים הנ"ל שאין הכלי יכולה לסבול את האור החוזר מן הבירור ומזה יוצאין השערות (ועמ"ש בענין פי' מ"ש בזח"ג קכ"ח ב' כחמר טב על דורדייה). והנה ענין השערות הוא צירופי אותיות התורה. כמארז"ל ע"פ קווצותיו תלתלים תלי תלים של הלכות. וזהו ונפשי כעפר לכל תהי' בחי' כתיתת הזיתים ואח"כ פתח לבי בתורתך בחי' השערות והלכות התורה. שעליהם נמשך בחי' כשמן הטוב בחי' משחת קודש שהוא מושח את הקדש בחי' חכמה.

ואח"כ שיורד ע"פ מדותיו. והוא ענין העלאת שבע נרות המנורה. פי' כמ"ש בלק"ת שעיקר ענין העלאת הנרות אל מול פני המנורה להמשיך מלמעלה לבחי' כתר שבמל' והוא להגדיל בנינה כו' והענין הוא שהקב"ה בעצמו הוא רם ומתנשא.

וא"צ כלל להעולמות שיתגלה בפניהם כי הם כלא ממש חשיבי. וכמשל שיתגלה האדם להתנשא על הזבוב שכלא חשיב נגדו כן יותר מכן אין ערוך. וצריכין להמשיך באתעדל"ת שיתעורר לעילא בחינת רצון שירצה להיות מלך על עם.

וממשיכים זה ע"י אהבה רבה שהמשיך והדליק אהרן כה"ג לכנס"י וכנ"ל שאהבה רבה הוא אהבה ותשוקה נפלאה. שיתגלה אור א"ס ב"ה למטה. כי זהו בחי' אהרן כה"ג להיות נראה אור. וע"י אהבה רבה זו מעוררים למעלה שיומשך ויתגלה מן הרצון העליון

שהוא כתר רעוא דכל רעוין אל בחי' כתר שבמל' דהיינו שיהיה הרצון להיות מלך וזהו אל מול פני המנורה.
וזהו שיורד ע"פ מדותיו. וכן בעבודה כשעובד בבחי' זו נמשך בחי' שיורד ע"פ מדותיו של הקב"ה פי' שממשיך ע"י גילוי אלקות בנפשו שמתהפכים ע"ז מדותיו ונעשה בריה חדשה ממש שנשמר מאד מן הרע כו'.
והנה המנורה היה בדרום. היינו שא"א לבא לבחי' אהבה רבה זו אא"כ יקדים תחלה בחינת ומדרגת אהבת עולם שהוא בחי' אברהם שנאמר בו הלוך ונסוע הנגבה ועיין מ"ש לעיל מענין הנגבה ועיין ברבות סדר לך לך (פל"ט) ובזח"א שם (ד"פ ע"א ודפ"ג ב' פ"ד א') ועיין בפי' ויגש (דר"ו ע"א) גבי להנחיל אוהבי והיינו כמ"ש בזח"ב ר"פ יתרו (דס"ז ב') שיש בחי' מיכאל כהנא רבא. ועוד בחי' עליונה יותר (מעלת) [במעלת] כהן גדול.
והנה בחי' מיכאל הוא בחי' אהבת עולם הנמשך מבחי' חסד לאברהם וזהו ענין הנגבה וכן מיכאל הוא מימין כנז' ברבות במדבר פרשה ב' ואח"כ בחינת אהרן כהן גדול מדליק המנורה בבחי' אהבה רבה בחינת שיורד ע"פ מדותיו כו'.
והנה משנ"ת לעיל שאה"ר זו דאהרן באה ג"כ ע"י אותה ההתבוננות עצמה רק כאשר ישים מרירות בנפשו על החשך המסתיר כו' היינו לפי שמקור המשכה זו הוא מבחי' ח"ס כנ"ל ובחכמה אתברירו והבירור היינו ענין כתיתת הזיתים דוקא. שזהו ענין שישים מרירות בנפשו ויצעק אל ה' בצר לו כו' ואזי ע"ז דוקא נמשך מזה השמן הטוב שמבחי' מו"ס שרש האה"ר דאהרן גם כמ"ש בד"ה שוש אשיש בענין גנוחי גנוח שע"י הבכיה מעורר יג"מ הרחמים כו' ע"ש והרי משם שרש אה"ר דאהרן שנמשך מבחינת ורב חסד.
ובפי' בהעלותך י"ל עפמ"ש בזח"ג פ' במדבר (דקי"ח ע"ב) ע"פ ששם עלו שבטים אלין י"ב שבטין י"ב תחומין דלתתא. ופי' ששם קאי על ירושלים הבנויה כעיר כו' היא בחינת מל' ולשם הוא עליית השבטים י"ב תחומין דלתתא שבבריאה. ופי' כעיר שחברה לה יחדו איתא בזהר וישב (דקפ"ג סע"ב) דאתחברת אמא בברתא והוו כחדא ועמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי המשכן משכן העדות:
וזהו כענין ולקשרא שביעאה בשביעאה המבואר בזהר פקודי (דף ר"ס סע"ב) ובפע"ח סוף שער הק"ש בהגה"ה מהחברים. ממל' עד בינה כו' והנה עליי' זו דששם עלו שבטים היינו ע"ד מ"ש בפע"ח שם בפי' כתפלה אריכתא דמיא שהוא עליי' היכל ק"ק דבריאה באצילות עד שנעשה בחי' אצילות ממש וכן הוא ג"כ בעליות דקבלת שבת.
ועיין מענין י"ב שבטין בזהר ויחי (דרמ"א ע"א) ומענין ששם עלו שבטים כו' (שם דרמ"ב א') ובפ' ויצא דקנ"ח א' ובפ' פקודי (דרכ"א ב' דרכ"ט ב') ובפ' אחרי (דע"ח א'). והנה

ענין בהעלותך דאהרן יי"ל שמעלה אותן למעלה מבחי' ששם עלו שבטים מצד עצמן. שעלייתם הוא בבחי' מל' כנ"ל. אבל אהרן שמעלה הנרות הוא עליות המל'. והיינו ע"י שממשיך בה מבחי' חכמה וכענין מ"ש בזהר פ' אמור (ד"ק ע"ב) בזמנא דנהרא מאבא עילאה כו' שזהו למעלה מבחי' ומדרגת בזמנא דנטלא מבי אימא כו' ע"ש ובבה"ז. וזהו ההפרש בין קרבנות הנשיאים להדלקת והטבת הנרות ועיין מ"ש במ"א ההפרש בין מוחין דאימא למוחין דאבא בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' ועיין מ"ש במ"א ע"פ מארז"ל פתח במזבח וסיים בשולחן כו' ובענין ויין ישמח כו' להצהיל פנים משמן כו'. ובכ"ז יובן מ"ש בהעלותך. ועיין בזהר פ' חיי שרה (דקכ"ה א) במ"ה ע"פ משקה הרים מעליותיו איזו היא עלייה זהו עדן והרמ"ז שם האריך בזה והנה עדן הוא ח"ע וזהו ג"כ פי' בהעלותך דאהרן כו':

ובכ"ז יי"ל עוד דהנה בקרבנות הנשיאים הי' לכל נשיא קרבן בפ"ע ועי"ז העלה שבטו. ובהעלאת אהרן את הנרות שהן נש"י הנה מתעלים כולם ע"י שבעת הנרות. ועיין מזה בזהר פ' בהעלותך (דקנ"א סע"א וע"ב). והענין דכה"ג מצינו גבי קי"ס שנקרע הים לי"ב גזרים לכל שבט מסילה בפ"ע. ולעתיד גבי והניף ידו על הנהר כו' כתיב והכהו לשבעה נחלים, ומבואר במ"א על פסוק זה דלפי שקריעת ים סוף הוא בבחי' מל' והוא להיות עליות והתחברות י"ב שבטים שבבריאה בשרשן שבאצי' י"ב גבולי אלכסון דז"א, ולכן נקרע לי"ב גזרים. אכן והניף ידו על הנהר היינו בחי' בינה. שהבינה מעלמת אור החכמה.

וצ"ל גילוי אור החכמה שאור א"ס מלובש בחכמה. ולפי שגילוי זה שבחכמה נמשך מבחי' ז"ת דעתיק ע"כ נאמר והכהו לשבעה נחלים כו' כנגד ג' אבות וארבעה אמהות כי בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו'.

וכעין זה הוא ג"כ ההפרש בין קרבנות הנשיאים שהוא בחי' ששם עלו שבטים מבריאה לאצילות ע"כ לכל שבט הי' העלאה בפ"ע שמקבל משרשו שבאצילות כו' ועיין מ"ש בביאור ע"פ יהודה אתה יודוך אחיך, אבל העלאת הנרות המנורה שעיקר ההעלאה ע"י אור החכמה דייקא שלמעלה מהבינה כנ"ל שמשם הוא בחי' השמן כו' ע"כ נמשך בבחי' ז' נרות דייקא מעין בחי' והכהו לשבעה נחלים דייקא. וכנודע ג"כ דשרש השמן שבחכמה נמשך מבחי' ע"ק כמ"ש במ"א בשם הזהר הרקיע בפי' ויקרא ע"פ כשמן הטוב כו'. והרמ"ז בפי' אמור (בדף פ"ט ע"א) בד"ה ההוא שמן. כ' שיש ב' מיני שמנים. הא' שמן למאור. והמין השני הוא שמן המשחה. הא' הוא מכתרא עילאה. והב' ממו"ס כו' ע"ש:

פרק ג

בהעלתך את הנרות וגו'. ופרש"י כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה. אמר לו הקב"ה חייך שלך גדול משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות ועיין במדרש. ולהבין זה גם מ"ש להלן הצאן ובקר ישחט להם כו' מהו התמיה הלא יש בעולם ע' אומות והם ריבוא רבבות יותר מת"ר אלף ואוכלים בשר ונמצא להם.

וגם מ"ש אם את כל דגי הים וגו' הלא הם שאלו בשר ולא שאלו דגים כלל. והענין יובן בהקדים ענין מעשה הקרבנות של הנשיאים שכל נשיא העלה שבטו על ידי קרבנו.

והענין דצ"ל דארז"ל ע"ה אסור לאכול בשר. דהיינו מפני שאינו יכול להעלות את הבשר כו' וא"כ מובן מזה שהאדם מעלה ומגביה את המאכל והיינו מפני שהאדם גבוה יותר שהוא מדבר והוא הראש לכל בחיי הדצ"ח וכמשנ"ת לעיל בפ' נשא ע"פ כה תברכו כו'. ובמ"א משמע להפך דארז"ל רפ"ו דברכות אילן שאכל אדם הראשון חטה היתה שאין התינוק יודע לקרות אביו ואמו עד שיטעום טעם דגן. הרי שאדם מקבל הדעת מהחטה וכן אמר ר"נ עד דלא אכילנא בישרא דתורא כו'. אך הענין הוא ששניהם אמת שהם למטה מנפש האדם ולמעלה הימנו.

והיינו כי כל הטעמים של כל מיני צמחים ופירות וכן הבשר של חיות ובהמות שרשם הוא מעולם התהו שהוא בחיי עולם הנקודים שלמעלה מאצילות שהוא ברודים והיינו כי שורש כל החי הוא מחיות המרכבה פני אריה הוא מקור נפשות החיות ופני שור הוא מקור נפשות הבהמות ופני נשר הוא מקור נפשות העופות.

והנה החיות נושאות את הכסא ועל הכסא כו' כמראה אדם הוא בחיי ע"ס דאצילות דעולם התיקון שנתקנו בבחיי פרצוף אדם והיינו עד"מ סדר והדרגת השתלשלות אברי האדם שהוא רמ"ח אברים ושס"ה גידים וכציור הגוף כמ"כ מתלבשת הנפש שהרי התלבשות הארת הנפש בגוף הוא מתחלק לפי ציור הגוף שבמוח שורה המחשבה ובפה הדבור ובידים כח המעשה וזהו שנקרא אדם האלף הוא בחיי מחשבה ודי דיבור מי מעשה וכמ"כ הוא למעלה בע"ס דאצילות משתלשלים בזה הסדר דבחיי אדם והשראת האור בתוכם הוא ממש כפי השראת הנפש בגוף האדם (ועמ"ש מזה בפ' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י). ויש בחיי מוחין דקטנות ומוחין דגדלות, משא"כ שארי הברואים כמו בהמות וחיות אין ציור הגוף שלהם שוה לאדם כלל וראשם כפוף ושוה עם הגוף, וכמ"כ סדר המשכתם ממקורם ושרשם שם הוא ג"כ ההשתלשלות והמזיגה באופן אחר ממש (וע' בזהר בראשית די"ט ע"א ודף כ' ע"ב). והנה החיות שבמרכבה הם נושאות את הכסא דהיינו כמו שהבהמות מגביהי' את האדם הרוכב עליהן כך הם מעלים ונושאים

את בחי' אדם שעל הכסא למעלה ממנו והיינו לשרשם שהוא מעולם התהו שלמעלה מאצילות. אכן הם ג"כ נשואות עם הכסא דהיינו שהם נגבהים ומתעלים עם האדם שעל הכסא. שהוא המגביה ומעלה אותן כמו אדם בעוה"ז מעלה את בשר הבהמה שהבשר מתעלה באכילת אדם שנהפך לדם הנפש ונכלל בבחי' ומדרגת מדבר (ועמ"ש בד"ה אני ישנה ולבי ער גבי פי' רעייתי). אך מה שעי"ז נעשה התקשרות נפש האדם בגופו ותוספת השכל זהו בחי' נושאות כו' (ועמ"ש מענין זה בד"ה ששת ימים תאכל מצות כו'):

ב **והנה** הבשר הוא מבחי' גבורות שלכך הוא סומקא ולכך גם אחר הבירור וההעלאה הוא נכלל בגבורות דקדושה והיינו שעי"ז נמשך התלהבות ורשפי אש והיינו לפי ששרש כל הבהמות וחיות הוא מאריה ושור שבמרכבה והם הם בחי' גבורות וכמ"ש במרכבת יחזקאל בוערות כמראה הלפידים וכן השרפים לשון רשפי אש ולכך גם הבהמות והחיות שנשתלשלו מהם הם ג"כ בחי' גבורות ולכך בשרא היא סומקא כו'.

ועיין בבחיי פ' בשלח ע"פ ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר כנגד מדת הדין ומדת הרחמים כו'. וזהו שארז"ל ע"ה אסור לאכול בשר שאינו יכול להעלות את הבשר כי מהגבורו' יש יותר יניקת החיצוני' וכמ"ש לקמן ע"פ זאת חקת התורה ויקחו אליך פרה כו' וכמ"ש בזהר פ' נח (דס"ה ע"א) כל רעותיה לאו איהו אלא בבשרא תדיר וע"ש במק"מ בשם הרח"ו, וכיון שאינו יכול להעלותו הבשר מורידו ומשפילו וכמ"ש במ"א ע"פ וגלחה את ראשה. אבל התלמיד חכם שמקבל מבחי' חכמה ובחכמה אתברירו ע"כ מברר את הבשר ואז הבשר מוסיף בו התלהבות. אך מרע"ה אמר מאין לי בשר, פי' שהיה נעלה מאד מבחי' גבורות של הבשר אף כמו שהם לאחר הבירור. שההתלהבות ורשפי אש האהבה הוא עדיין בחי' יש מי שאוהב, ובמשה כתיב ונחנו מה שהוא בחי' אין תכלית הביטול.

ואף שבו יש ג"כ בחי' התלהבות בבחי' גבורות אך ההתלהבות כלולה בבחי' ביטול ואין והוא נק' בחי' גבורות דאבא, משא"כ הגבורות הנולדים מבירור הבשר הוא בחינת גבורות דאימא או גבורות דז"א שהוא בחי' יש ודבר שנרגש ההתלהבות כו' והוא מילתא זוטרתא ולמטה מבחי' מרע"ה שהוא בחי' מ"ה תכלית הביטול בחי' אין כנ"ל (ועמ"ש סד"ה והיה מדי חדש בחדשו גבי יבוא כל בשר להשתחוות):

וזהו ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו. פי' שש מאות אלף רגלי דור המדבר היו תלמידיו שהיו ג"כ מבחי' יסוד אבא שהוא בחי' ביטול וזהו אשר אנכי בקרבו שמשה הוא בחי' מה ואין כנ"ל. ואתה אמרת בשר אתן להם פי' משה מדבר עם בחי' אור א"ס המלובש בחכמה שהוא בחי' משה וזהו ואתה כי חכמה נק' אתה

כו' (ועיין בזהר פ' בלק דף קצ"ג ע"ב) דמשמע שאתה הוא אור א"ס המלובש בחכמה תתן בשר וזה א"א שיושפל כ"כ ממדרגה גבוה ונעלה שהוא בחי' חכמה ואין שהוא בחי' משה וא"כ איך המזון הנמשך על ידו יהיה הבשר שהבשר מדרגה תחתונה מאד לגבי משה שהוא בחי' יש ובחי' גבורות כו'. וזהו הצאן ובקר ישחט להם. פי' מאחר שהם מבחי' גבורות ולכן צריכין שחיטה (ע' בלק"ת פ' ראה ופ' שמיני) וא"כ איך אפשר להיות למאכל להם שהם מיסוד אבא תכלית הביטול כנ"ל. אם את כל דגי הים כו' פי' דגים הם בחי' נעלה מצאן ובקר שהם א"צ שחיטה. ואעפ"כ הם נמוכים לנגד מדרגתם וא"א שימצא להם כו' ועיין מזה לקמן:

ג **ויאמר** ה' אל משה היד ה' תקצר. פי' עם היות שהאמת שאתה נעלה מאד מבחי' היש דבשר כי אתה בחי' מ"ה וביטול אעפ"כ היד ה' תקצר. בתמיה. והיינו שיוכל להמשיך ולישפל אף מהאין דחכמה שהוא נעלה מאד להתלבש ולהתגלות למטה מטה בגבורות והיש של הבשר שגם בבחי' היש של הבשר יתגלה הביטול דחכמה. כי יד ה' יוכל לישפל מאד למטה מטה (וכמ"ש במ"א בענין המגביהי לשבת שלכך המשפילי לראות בשמים ובארץ בהשוואה אחת וכענין היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים כו' וכה"ג נת' בפי' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. שלהיות נמשך הביטול בלבי ובשרי שהם גשמיים הוא דייקא כאשר ירננו אל אל חי מהותו ועצמותו יתי כמ"ש בד"ה וארשתיך לי כו' ובמתן תורה ההרים רקדו דהיינו אף הרים גבנונים בפי' בת' דפסחים) (דקי"ח ע"ב) ועמש"ל בד"ה ענין שניתנה תורה על הר סיני כש"כ שבנקל יותר שיומשך הביטול בבחינת בשר כו', וז"ש לע"ל והיה מדי חדש כו' יבא כל בשר להשתחוות לפני. שהרבותא היא שאפילו בבחי' כל בשר שהוא בחי' גבורות ויש יומשך בחי' ההשתחוואה וביטול עליון וכמ"ש במ"א. וזה היה ענין השליו שהיו עופות שמנים מאד כדאיתא בגמ' דיומא דע"ה ב' ומסקינן לה אתליסר ריפתי ואחרונה אינה נאכלת אלא ע"י תערובות מרוב השומן הנבלע בה וכ"ש העליונות.

והענין כי שמן הוא בחי' חכמה שהוא חכים ולא בחכמה ידיעא כו', ובעוה"ז הגשמי ג"כ השמן הוא בחי' חכמה שנשתלשל מבחי' חכמה שלמעלה, והתורה שהיא בחי' חכמה עילאה נק' שמן כו'.

וזהו ענין השליו ששמן שהוא בחי' חכמה נמשך ונתפשט בבשר. שבשר השליו הוא בחי' גבורות והשמן שבה הוא בחי' חכמה בחינת מ"ה ואין. והיינו שנמשך הביטול גם בבחי' היש דבשר. וזהו היד ה' תקצר. שיוכל להמשיך מבחי' אין דח"ע גם לתוך

הבשר עם היותו מצד עצם בחי' יש וגבורות, וכמ"ש בע"ח בענין כי יסוד אבא ארוך היינו השפעת כח הביטול.

והיינו כי השליו הוא נמשך ג"כ מבחי' פני נשר שבמרכבה שהוא שרש נשמת כל העופות אך שמבחי' נשר מתהוים כל העופות שאינן מעורבים בשומן כ"כ שהם רק בחי' בשר וגבורות ויש בלבד. אמנם זה השליו הוא מעורב בשומן כ"כ והיינו שנמשך לתוכו מבחי' שמן ח"ע בחי' אין שהוא בחי' הרכבה והתכללות חו"ג ביחד שלתוך גבורות דיש דבשר השליו נמשך בחי' חסד דחכמה להמתיק הגבורות והוא השמן כו'.

וכמו העלאת נרות המנורה שהשמן נבלע ונמשך בפתילה ועי"ז דולקת הפתילה באור. שהוא ג"כ התכללות חו"ג חסד דחכמה הוא השמן ואור דפתילה הוא בחינת הגבורות והתלהבות, שהפתילה היא בחי' יש ונכללת באור והוא ענין העלאת נפש האדם בבחי' רצוא והתלהבות. אך הנה העלאה זו הוא ע"י השמן שהוא בחי' ח"ע דהיינו שנמשך ג"כ בחי' ביטול דח"ע בההתלהבות כו' (ועמ"ש מענין השמן והפתילה ע"פ כי אתה נרי הוי'. ובד"ה ת"ר מצות נר חנוכה) וזהו כענין השליו שהשמן נתפשט בהגבורות דבשר כנ"ל:

ד **וזהו** ענין שלך גדול משלהם דהיינו מקרבנות הנשיאים כי הנה הקרבן נק' אכילת מזבח שכמו ע"י אכילה נתברר הבשר ונולד מזה התלהבות ורשפי אש כך עד"ז הוא ג"כ אכילת מזבח רק שהוא בבחינה גבוה הרבה יותר וכמ"ש במ"א ולכן ארז"ל משחרב בהמ"ק שולחנו של אדם מכפר עליו.

וזה היה ענין הקרבנות של הנשיאים שכל נשיא העלה שבטו ע"י קרבנו דהיינו שע"י נמשך בשבטו בחי' הרצוא וההתלהבות ע"י הקרבן שהקריב שנק' אכילת מזבח כו', אכן בחי' אהרן שמדליק ומטיב את נרות המנורה הוא גדול מקרבנות הנ"ל, כי הנה המנורה היא בחי' מל' דאצילות, והי"ב שבטים הם מרכבה דבחי' מל' שהם הנק' י"ב בקר שלשה פונים צפונה כו' והים עליהם מלמעלה, הים היינו המל' דאצי' שהוא עליהם מלמעלה (ולכן הנשיאים הקריבו י"ב בקר לעולה דהיינו כמ"ש ששם עלו שבטים כו' ועלי' זו הוא ע"ד והחיות נושאות את הכסא), ואהרן שהעלה נרות המנורה היינו ג"כ לכללות י"ב שבטים הנכללים בבחי' מל' שהשפיע בהם ג"כ ההעלאה שיהיה לכל או"א מישראל בחי' העלאה זו. והעלאה זו הוא ג"כ בחי' גבורות ורשפי אש.

ואהרן בעצמו הוא חסד אך לכנס"י השפיע בחי' גבורות והיינו לפי שהוא שושבינא דמטרוניתא שמגביה ומעלה כנס"י לגבי מלכא קדישא והוא ע"י הגבורות שהם בחי' העלאה. וזהו ענין העלאת הנרות, אך גבורות אלו אינן בבחי' יש כמו ההעלאה שמבירור הבשר שהוא בחי' יש. אלא הם בבחי' אין וביטול שהרי מעורבים בשמן ופתילה ואור

אשר עם היות בירור והעלאת הפתילה היא בחי' גבורות דיש אכן ע"י השמן הנבלע בה שהוא בחי' ח"ע ביטול ואין ע"ז נעשה ההעלאה והגבורות בבחי' אין וביטול כו'.
ולכן הוא גדול מקרבנות הנשיאים שנק' אכילת מזבח שההעלאה נמשך מבירור הבשר שהגבורות הוא עדיין בחי' יש מי שאוהב והיינו כי הי"ב בקר הם בעולם הבריאה ואימא מקננא בכורסייא והגבורות הנמשכי' מבחי' בינה כשמקננא בבריאה הוא בחי' יש כו'. אבל אהרן בהדלקת המנורה המשיך במל' שהיא המנורה גם מבחי' אבא להיות אבא יסד ברתא שהחכמה היא בחי' אין וביטול.
ולכן עם היות שהשפיע בה בחי' גבורות דאימא ג"כ להיות ע"ז העלאה וזהו ענין שושבינא דמטרוניתא, אך אין הגבורות בבחי' יש כמו ההעלאה שע"י הבינה לבד דמקננא בכורסייא שבקרבנות הנשיאים, כ"א הם בבחי' אין וביטול ע"י גילוי הח"ע אבא דמקנן באצילות כו' והיינו שמשפיע בה מבחי' או"א יחד וזהו ענין השמן והאור. (ע' בלק"ת פ' בהעלותך סד"ה מצות הדלקת נרות ועיין עוד בלק"ת פ' וירא בענין כי ארנון גבול מואב כו' עד בחכמה יסד ארץ) ונמצא שאהרן הוא ממוצע בין הנשיאים ומרע"ה. שמשה הוא בחי' מה ואין תכלית הביטול ונק' שושבינא דמלכא פי' שנעלה מבחי' ז"א הנק' מלכא מאחר שהוא שושבינא דילי' והוא הממשיך מלמעלה למטה.
והנשיאים הן בחי' העלאה ממטה למעלה מעולם הבריאה בגבורות ורשפי אש שמבחי' בינה דמקננא בבריאה שהוא בחי' יש. ואהרן נקרא שושבינא דמטרוניתא שהוא המעלה כללות נשמות ישראל ומאחר שהוא המעלה אותם מוכרח שהוא למעלה מהם כו' והיינו שמשפיע בהם מבחי' או"א שע"ז ההעלאה הוא בבחי' אין וביטול כו' וזהו שהוא בחי' ממוצע בין הנשיאים ומרע"ה כי בצד א' הוא כמו בחי' הנשיאים שהוא המעלה כנ"ל ממטה למעלה. משא"כ בחי' משה שהוא להמשיך גילוי אור א"ס מלמעלה למטה. אך עכ"ז בצד א' הוא כמו בחי' משה בהיות העלאה זו היא ע"י המשכת החכמה שהוא בחי' ביטול ואין כו'. ועל ידי המשכה זו דייקא הוא ההעלאה. וזהו ענין שלך גדול משלהם (ועיין מ"ש כה"ג ע"פ להקריב לי' במועדו שתפלת כל ימות החול נמשך משבת ע"י אמצעית המועדים שהם בחי' ממוצע כו' בחי' מוחין דאימא המחברים וממשיכים הארת מוחין דאבא בהמדות ועיין בבה"ז ר"פ ויצא ע"פ ויצא יעקב מבאר שבע כו'. והנה ענין זה קרוב ג"כ למשנ"ת לעיל בדיבור הראשון שע"פ בהעלותך כו' שענין ההפרש בין אה"ר שמשפיע אהרן לבחי' אה"ע. שבחי' אה"ר היא הנמשך מבחי' ראיה והיינו כי ראיה היא בחי' חכמה. ומזה נמשך האה"ר שהגבורות ורשפי אש אינן בשביל לרוות נפשו הצמאה לבד שזהו בחי' יש מי שאוהב רק האהבה הוא להיות נגלה כבוד ה' שיהיה

הגילוי למטה כמו למעלה והנה מיתוק גבורות אלו ושיהיה הגילוי למטה כמו למעלה זהו בחינת משה שושבינא דמלכא וכמ"ש במ"א ע"פ משה ידבר כו' ע"ש):

ה **והנה** להבין בתוספת ביאור מעט בענין השליו הנה לקמן מבואר שהעופות הן נמשכים מבחי' כרובים ועמ"ש ע"פ שמן תורק שמך ע"כ עלמות אהבוך ג"כ כענין משנ"ת בדרוש זה והוא שלפי שבחי' התורה שהיא בחי' שמן הוא גבוה מאד ע"כ יכול לימשך מטה מטה עד גם בבחי' עלמות שהוא בחי' מי שלבו אטום והיינו שעי"ז לבי ובשרי ירננו כו' כנ"ל, וגם שליו מלשון שלוה כמ"ש בגמרא דיומא (דע"ה ב') צדיקים אוכלין אותו בשלוה. ופי' שלוה י"ל ע"ד מ"ש באגה"ק בענין ועבודת הצדקה השקט ובטח ע"ש היטב והיינו בחי' אהל בל יצען בל יסע יתידותיו לנצח כמ"ש מזה סד"ה שובה ישראל עד, והיינו לפי שהשמן והביטול נמשך ממקום עליון מבחי' חכמה עילאה דכולא דשקיט ואשתכיך כו' ועיין בזהר פ' נשא דקכ"ח ע"ב וזהו מ"ש ויהי בערב ותעל השליו כו' ובבקר היתה שכבת הטל כו', הרי שיש יחוס ושייכות קצת זה לזה וכן בתהלים סי' ק"ה שאל ויבא שליו ולחם שמים ישביעם ועיין בזהר פ' לך לך (דפ"ח ע"א) ע"פ כשמן הטוב כו' כטל חרמון כו' איהו שמן ואיהו טל כו'. ובמא"א אות ש' סעי' נ' פי' שהבשר שרשו משם אלקים והשליו שרשו משני השמות הוי' אלקים ע"ש ויש לבאר ע"פ משנ"ת. ובזה יובן המעשה דרבב"ח בב"ב (דע"ג ב') בענין הנהו אווזי דשמטי גדפייהו משמנייהו וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו אמינא אית לן בגווייכו חולקא לעלמא דאתי כו'. והיינו שלעתיד יומשך ויתגלה ח"ע גם למטה מטה בבחי' היש שהוא ענין יבא כל בשר להשתחוות כנ"ל.

ובתרגום שני דמגלת אסתר בפסוק ישנו עם א' במלשינות המן שבערב יוהכ"פ נכסין חיוון ואווזין ואכלין ושתין כו'. ומה שאמר אווזי דייקא לפי שבה יש הרמז להתפשטות וגילוי ח"ע גם למטה וכמארז"ל בברכות דנ"ז א' הרואה אווז בחלום יצפה לחכמה שנאמר חכמות בחוץ תרונה.

והיינו חכמות דייקא תרי היינו שע"י התגלות ח"ע בח"ת. נמשך ג"כ בחוץ. ועמ"ש בענין חכמות בחוץ בפי' יתרו ע"פ זכור את יום השבת לקדשו, וזהו ג"כ מ"ש בפרק שירה אווז הבר המשוטטת במדבר כשרואה את ישראל עוסקים בתורה אומרת שיר קול קורא במדבר פנו דרך הוי' פי' קול היינו המשכה הקל קול יעקב שנמשך בבחי' מדבר ושממה הוא העוה"ז פנו דרך הוי' להיות בו המשכת דרך הוי' וכמ"ש מזה בד"ה וידעת היום ובד"ה ולא אבה.

וזהו עצמו ענין חכמות בחוץ דהיינו שיהיה נמשך אפילו בבחי' מדבר ושממה והיינו ע"י שההמשכה באה ונמשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות והוא מבחי' שמן משחת קדש. וע"ז בא הרמז בסיפור דרבב"ח שהאווזות הם שמנים במאד שהיה בהם תערובות והתכללות השמן. אך עיקר הגילוי פנימי' החכמה עילאה זהו ע"י תערובות והתכללות השמן בהם ביותר וכנ"ל והיינו כמ"ש בזהר פ' צו (דל"ד א') דשמן שריא בגו חכמה עילאה דכולא ולכן נמשך ומתפשט גם למטה יותר שגם היש הגשמי יתבטל שלפי ערך רבוי הגילוי מח"ע כך נמשך יותר הביטול כו' וכמ"ש בזהר באדרא דנשא (דקל"א ע"ב) בפי' הפסוק חכמות בחוץ תרונה כד נגיד ממוחא סתימאה דא"א כו' ועיין מזה עוד שם (דק"מ ע"א) ובפ' ואתחנן (דרס"ב א') ובפ' תולדות (דקמ"א ב') ובפ' אחרי (דע"ח א'). ועמ"ש במ"א בענין ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים. ועמ"ש ע"פ הרע"מ פ' נשא אבנא למשקל בה דא יו"ד כו', וגם אווזי יש להם דמיון קצת לשליו שבשליו כתיב ויגז שלוים מן הים ובאווזות ג"כ ארז"ל (פא"ט דנ"ז) הני אווזי דידן כעוף של מים דמיין כו' והוא רמז ג"כ למ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. וגם שהאווזות הם לבנים אשר מורה על שרש החכמה ולכן קרא רבא לרב פפא ורב הונא בדר"י קאקי חיורי (בכתובות דפ"ה א' גיטין דף ע"ג סע"א) אך מה שאמר זה עליהם לגריעותא שלא כיוונו אל האמת היינו לפי שאף שהאווזות רמז לחכמות בחוץ עכ"ז האווזות הגשמיות הרי הן עדיין לא נתקנו שהרי הם ממה שנפל בשה"כ כשאר כל העופות והבהמה כו'. והנה בפי' וענין עד דשמטי גדפייהו פרש"י נופלות נוצה שלהם מרוב שומן. ועיין בפרש"י (בחולין פא"ט דנ"ו ע"ב) בענין הנוצה ובתה"ד סי' קס"א. ויש לפרש כי עכשיו ההמשכה מחכמה עילאה באה ע"י צמצומים בבחי' שערות אבל לע"ל יהיה גילוי עצמיות חכמה עילאה בלי צמצומים וזהו דשמטי גדפייהו. ועיין בספר או"ת מהה"מ נ"ע ע"פ ומחץ פאתי מואב כו'.

ועוי"ל ע"פ מ"ש במ"א ע"פ ויהי קול מעל לרקיע כו' בעמדם תרפינה כנפיהן פי' לפי שהקול שהוא ההמשכה נמשך ממקום גבוה מאד היינו למעלה מבחי' פרסא שהוא נק' רקיע כמ"ש יהי רקיע כו' ויהי מבדיל כו' וע"י המשכה זו מלמעלה מהרקיע נמשך בהם בחי' הביטול וזהו בעמדם בחי' תפלה בלחש ואזי תרפינה כנפיהן דהיינו יראה ואהבה שהם בחי' גדפין כו' שהאוי"ר ורצוא ושוב הם עדיין בחי' יש מי שאוהב כו' אבל הביטול הוא למעלה מזה וכנ"ל בענין ונחנו מה דמשה שלמעלה מבחי' רשפי אש וכשנמשך בהם הביטול ע"י קול והמשכה הנ"ל אזי תרפינה כנפיהן ונכללו האהוי"ר בביטול זה כו' ועמ"ש מענין זה בפי' יתרו בד"ה וכל העם רואים את הקולות, ועד"ז יובן כאן בהיות

שענין האווזות הנ"ל רומז לבחי' חכמות בחוץ תרונה כו' תתן קולה אשר קול והמשכה זו הוא מבחי' מו"ס מעל לרקיע וכמ"ש בזהר תולדות שם ועי"ז גם כל בשר יבוא לבחי' השתחוואה וביטול ומזה נמשך ג"כ דשמטי גדפייהו בחי' אהוי"ר הנק' גדפין והיינו משמנייהו שהשמן הוא המשכת חכמה עילאה דכולא גילוי הביטול העליון כו'.

ועיין מענין אגדה זו בספר עבודת הקדש ח"ב פמ"ג והוא ז"ל פי' דהנך תרי אווזי היינו חדא דליא לי אטמא וחדא כו' הן חכמה עילאה וחכמה תתאה הנק' חכמת שלמה וזהו ענין חכמות בחוץ חכמות תרי משמע וכנ"ל ועיין במהרש"א הובא בעין יעקב שם שהעיר ג"כ לענין אווזי הנ"ל מענין השליו:

פרק ד

וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחה. הנה מנורה נקראת כנס"י שהיא קדושת כלל נש"י כמבואר במנורת זכרי' הלא ידעת מה המה וגו' ויען כו' זה דבר ה' המנורה היא דבר ה' הוא אשר בדבר ה' שמים נעשו המחיה כל העולמות שהיא כנס"י על שם שמכנסת בתוכה בחי' אלהות הנק' ישראל סובב כל עלמין כמ"ש ויקרא לו אל אלהי ישראל והיא כוללת כל הנשמות מגדולי הצדיקים ועד פחותי ערך וע"כ כתיב אל זרובבל אדם המבולבל טוב עם רע זרע אדם וזרע בהמה שמשים עצמו כבהמה שמהלך אחר שיחה נאה, ועל זה אמר הכתוב וזה מעשה המנורה מי שרוצה לצאת מבחי' רע ולעשות עצמו מנורה יעשה כסדר הזה מקשה שמתחלה היה ככר עגול ופרש"י עשת של ככר זהב היתה ומקיש בקורנס וכו' לפשט אבריה וע"י הכאת הקורנס יורד זהב עליון למטה ותחתון עולה למעלה עד שנתערב כל הזהב ומתבטל מצורתה הראשון, כן יעשה האדם בעצמו לשבר המדות שיתבטלו מצורתם כמאמר בטל רצונך מפני רצונו ומה שלמעלה יהיה למטה ויתערב וד"ל.

ואח"ז אמר הכתוב זהב. יבוא לבחינת זהב שהוא יראה כי כסף הוא אהבה מלשון נכספה שכוסף לדבק בשרשו לאור באור החיים וזהו נק' אהבה מסותרת שיש תמיד בלב כל איש ישראל כמ"ש במ"א.

וזהב נק' יראה מצפון זהב יאתה ולזה צריך התבוננות בגדולת א"ס ב"ה איך הוא ממלא כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב ייראו ויתבוששו מגדולת א"ס ב"ה, וע"כ תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה התפלה עם פסוקי דזמרה ומדאורייתא אין צריך כ"א ק"ש ומעט תפלה, כמו במקדש ראשון שלא היו מתפללין לפי שהיה שכלם בהיר בשחקים כל היום לראות ולהבין פלאות א"ס ב"ה. אבל אנשי כנסת הגדולה בתחלת בית שני ראו

שנתמעט השכליים ונתקרבו הלבבות אל החומר לראות הגשם לבד ע"כ תקנו להם התפלה וברכותיה שכולה ספורי שבחי אלהים פעמים הרבה שיגיע למדת יראה.
וזהו רפידתו זהב כמו המסדר המטה מסדר ומניח כל דבר ודבר בפ"ע על מקומו. כן המסדר שבחי אלהים נותן מקום לכל דבר ה' שברא לכבודו למצוא גדולתו, ויש שבעה מיני דהבא בדיקנא דהנה דוד הוא רגל רביעי למרכבה בחי' אלהות הנק' מלכותך מלכות כל עולמים ודיקנא נק' המשכה מהשכל ויש שבעה מיני שכליים בבחינת דוד הנ"ל שיכול לבא לבחי' זהב שהיא יראה.
וזהו שבעה קנים היוצאים מן המנורה והם ז' ימי הבנין וכל אחד כלול מיו"ד הם שבעים נפש של יעקב ויש שבעים שרשים בנשמות ישראל וכל אחד מישראל אחוז באחד מהע' שרשים הכלולים מז' ויכול לבוא לבחי' זהב ע"י אחד מז' בחי' להיות רפידתו זהב ויתלהב בהתגלות לבו רשפי אש שהוא חם ויבש אבל אהבה הנ"ל אינו מושג בלי בחי' מים קר ולח:
עד ירכה עד פרחה. ירכה היא רגל התחתון ופרחה הם הפרחי' עליונים כולה כאחת נק' מנורה בין גדולי צדיקים הנק' פרחה על שם שתורת' ותפלתם פרחה לעילא ע"י דחילו ורחימו שהם גדפין לפרחה כמבואר בזה"ק, ואפילו הירך הוא באמת מנורה רק שיהיו זהב טהור בלי סיג כמ"ש בפסוק אחר מקשה אחת זהב טהור כי הזהב אם יש בו סיג ממין אחר נשתנה מראיתה לירקון, כן ע"י הרע נשתנה וסימן לעבירה הדרוקן וצריך להיות סור מרע לגמרי והיינו להאמין בבוקר חדשים לבקרים שהיום נתחדש העולם מחדש כמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית שממש נברא מאין ליש והוא ג"כ היום נוצר כמו אדם הראשון בוודאי ייראו ויבוש מלמרות עיני כבודו ולא ירצה בעולם האין. גם בחוש הראות אנו רואים בכל יום מעשה בראשית בתחלה חשך הלילה ואח"כ יהי אור השמש ליום.
וזהו בכל יום אברכך במה שאני רואה שגולל אור וכו' וחשך מפני אור היום בזה אני מכיר לברכך. ואל יאמר האדם שנמנע אצלו לפרד מהרע והתאוות שנשתרש באיסור. ע"ז אנו אומרים בתפלה אמת ממצרים גאלתנו ה' אלהינו מצרים נק' ערות הארץ היינו הדיבוק בתאוות במחשבתו והרע מקיפו שאינו יכול לצאת ולהסיח דעתו מהם זהו בחינת מצרים שאינו יכול לברוח משם כי אם ברצון ה'.
וזהו נשים משלו בנו נשים לשון רבים בין בהיתר בין באיסור אז הקב"ה מוציאו ממצרים כי מאין יבוא איש הישראלי לבחי' מצרים שנקראו בנים למקום שטבעם לעשות רצון אביהם שבשמים אבל הוא מאתו ית' שנתן היצה"ר (כמאמר אשר הרעותי וגו') כמו

שהיה גלות מצרים ע"י גלגל שגלגל הקב"ה עם אבותינו עד שהביאם וכו', וע"כ כתיב ואנכי נטעתיך שורק כולה זרע אמת אפילו כשהאדם נופל למטה ח"ו לתאוות בחי' שור"ק בעקמימות אעפ"כ כולה זרע אמת ויכול להשתנות ויכול לעשות מזה סגו"ל סגולה מכל העמים וכן היה במצרים שאמר הקב"ה אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה אנכי מי שאנכי ארד וגו' ואנכי אעלך שהקב"ה עוזרו גם עלה שבחי' גם יהיה לו ג"כ עלייה (ועמ"ש בד"ה ויעש משה נחש נחשת בענין פי' גם זו לטובה). וזהו אמת ממצרים גאלתנו כי כולה זרע אמת כנ"ל ע"כ ממצרים גאלתנו ה' אלהינו שהגאולה שיהי' הוי' לאלהינו מבית עבדים המשועבד לתאות פדיתנו ואיך היתה הגאולה כל בכוריהם הרגת כי בעולם נק' פטר כל רחם הראשון וכן בנפש הוא השכל ראשית חכמה. וזהו כל בכוריהם הם שכליים של מצרים שכל אחד רוצה להעמיד רצונו ע"י שכלו הרגת שיפול ממדרגתו ורצונו שנק' מיתה ובכורך ישראל שכלו אלהות להתבונן גדולת א"ס ב"ה בתפלה הנק' מטה בזהר הקדוש, שיש בתפלה מטה כסא מנורה ושולחן (בזח"ב מ"ד א' קל"ג א') רפידתו זהב גאלת שלא יהיה דרך מקרה מחמת מניעת שזהו גלות עדיין אבל תהיה הגאולה וחירות משעבוד הפרנסה שלא יהיה דבר מונע מתפלה, כי בלא תפלה א"א להיות סור מרע, ולכן תיקנו וידויים בכל יום בתפלה שקודם התפלה כשיתבונן שפלתו שהוא במצרים ויתבונן בגדולת א"ס ב"ה יתחרט בודאי מן הרע ובתפלה יהיה וידוי דברים ואז יהיה מנורה אחת זהב טהור שיהי' ירכה ופרחה מנורה אחת. אך העיקר שצריך להיות אחדות גמור זה עם זה שלא יביט ברעת חבירו וכו'.

והיינו שידע שיש למעלה מנורה מקשה שהעליון ירד למטה והתחתון עולה למעלה שהרע יורד לפעמים למטה ונכנס באדם רע ולהיפך עשיית איזה מצוה מאדם רע לפעמים עולה למעלה ונוטל אחר, וכל אדם צריך לתלות החסרון בו והטוב שלו שמא הוא מאחר שעלה למעלה ורעת אחרים שמא הוא שלו שירד למטה ואז יהיה באמת אחד הירך עם הפרחים שכל אחד יחזיק עצמו לבחי' ירך ולחבירו בחי' פרח וחבירו להיפך ואז יכול אהרן הכהן להדליק אש בכל הז' נרות שהוא כהן גדול רב חסד שכל החסדים בו יוכל להמשיך מאהבה רבה לאהבת עולם ואז ממילא יהיה תוכו רצוף אהבה בהתגלות לבו כרשפי אש וכו'. וזהו בהעלותך את הנרות שאהרן יעלה אותם:

פרק ה

אם את כל דגי הים כו'. להבין הא לא שאלו דגים כלל אלא בשר. הענין כי משה אמר מאין לי בשר. פי' שהוא במדרגה מאד נעלה עד שא"א לירד למטה לקבל חיות מן הבשר

כי הבשר מגשם ולכן ע"ה אסור לאכול בשר רק ת"ח יכול להעלות כו' אבל לגבי מדרגת משה שהוא הגבה מאד נעלה אפילו עלי' זו ירידה תחשב.
וזהו שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו ואתה אמרת בשר אתן להם כו' פי' כי מאחר שאנכי היינו בחי' משה בקרב העם איך תאמר בשר אתן להם כו' וזהו הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם פי' ומצא להם שהצאן ובקר ימצאם וישיגם ברדוף אחריהם להמשיכם למטה ויפלו ממדרגת משה כו'. ולזה אמר אם את כל דגי הים כו' כי הנה כל מה שיש ביבשה יש בים. והבשר שבים היינו דגים אלא שהים הוא מעלמא דאתכסיא ויבשה מאתגליא.
והנה הירידה הגדולה לבחי' עלמא דאתגליא לאכול בשר שביבשה להעלות כו' ולא יפול למטה בגשמיות יש עצה ע"י ירידה תחלה לעלמא דאתכסיא דגים שבים שבהם ועל ידם יוכל אח"כ לירד יותר כו' ולכן מנהג ישראל לאכול דגים קודם בשר. אך לגבי מדרגת משה אפי' אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם ג"כ שגם בחי' זו דדגים ימשיך ויוריד למטה ממדרגת משה (והענין י"ל כמ"ש במ"א דמשה הוא מבחי' אדם בארח אצילות דלעילא דעליה אתמר ורדו בדגת הים כו' דהיינו שהוא למעלה גם מבחי' נשמות עליונות הנק' נוני ימא ועוף השמים כו' ולכן גם בענין המזון ירידה היא לו אכילת דגים ובשר הגשמיים כיון שהוא למעלה גם מבחי' נוני ימא שבעולמות העליונים כו' ואע"ג שהלחם הוא למטה מהבשר הרי שרשו גבוה יותר כמ"ש במ"א בענין שתי הלחם ע"ג שני הכבשים ותדע שבהמ"ז אינו אלא על לחם כו' ועוד דהא המן ירד בזכות משה מזונא דחכמתא ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון כו') אך הקב"ה הגיז שליו שהם עופות והם למעלה מבחי' בשר בהמה כי הוא מבחי' פני שור כו' בחיות שבמרכבה ועופות הם מבחי' כרובים כו' וגם היו שמנים מאד כדאיתא בגמרא תליסר רפתא כו' כי בשרא סומקא בחי' גבורה ושמנונית בחי' חסד כו':

פרק ו

ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה ושבעה נרותיה עליה כו'. הנה נרות נק' נשמות כמ"ש נר ה' נשמת אדם, ושבעה נרותיה הם נשמות השבעה רועים שהם המשפיעים אלקות לכללות נשמות ישראל כי הנה לית מחשבה תפיסא ביה אלא ע"י השבעה רועים כמ"ש במ"א. (ועיין מענין שבעה רועים ברבות נשא) (ר"פ י"ד) שהביאו מפסוק והקמנו עליו שבעה רועים (במיכה סי' ה' ד') ובשה"ש רבה ס"פ אם חומה היא ובמדרש (איכה ס"ו ג') בפסוק פרש רשת לרגלי ושם משמע דקאי על לע"ל. וכ"ה פ"ה דסוכה (דנ"ב ע"ב) וע"ש בפרש"י מ"ש כמדומה לי כו' והוא מפורש בשה"ש רבה שם.

ויש להעיר לזה מענין מ"ש ע"פ והניף ידו על הנהר כו' והכהו לשבעה נחלים שהוא ענין התגלות ז"ת דע"י והיינו כי בנהר היוצא מעדן נאמר ומשם יפרד כו' אבל ע"י והניף ידו על הנהר כו' יהיה גם למטה גילוי הביטול כמו למעלה וזהו ענין והכהו לשבעה נחלים ע"ד מ"ש ונחל עדניך תשקם (בתלים סי' ל"ו) דהיינו נחל הנמשך מבחי' עדן עצמו שהיא למעלה ממדרגת נהר כו' וע"ד נחל איתן שנת' במ"א נחל הנמשך מבחי' איתן כו'. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ בהעלותך כו' וזהו ע"ד בעבר הנהר ישבו אבותיכם כמ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו. וכללות נש"י נק' בשם מנורה מנורת זהב כולה ע"ש כולך יפה רעיתי. והנה במ"א אמרו במדרש דקאי על לע"ל והוא ברבות אמור ס"פ ל"ב לפי שבעוה"ז יש בהן פסולת אבל לע"ל אמר זכריה כו' מנורת זהב כולה. וכ"ה בשה"ש רבה ע"פ כולך יפה רעיתי. ובמ"א אמרו (ברבות נשא פ' י"ג) לפי שירמיה אומר כסף נמאס קראו להם ויחזקאל קורא אותם סיגים בן אדם היו לי בית ישראל לסיג וגו' בא זכריה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב כולה. של זהב היא כולה לקיים מ"ש כולך יפה רעיתי. מזה משמע דקאי ג"כ על זמן עכשיו דהא ודאי ירמיה ויחזקאל לא כיוונו כ"א על זמן דעכשיו ולא אלע"ל וא"כ ע"ז בא זכריה ואמר מנורת זהב כולה כו'.

וצריך להבין באמת מדוע ירמיה ויחזקאל אמרו כן. וזכריה אמר מנורת זהב כולה. דהיינו כולך יפה. ויש להקדים תחלה ענין מה שנקראו כנ"י מנורה כי כמו שהמנורה היא מקשה א' תעשה המנורה שע"י המקשה שמקישים אותה נעשה מה שלמעלה למטה ומה שלמטה למעלה ונתערב הכל עליון בתחתון ותחתון בעליון, כך כל ישראל ערבים זה בזה כלומר מעורבים זה בזה כי אתם קרוים אדם, כמו האדם שיש לו ראש ורגל והראש מקבל חיות גם מהרגל שצריך לו. כך כל ישראל ביחד הם נק' אדם אחד קומה אחת.

וכמ"ש מזה ע"פ והארץ הדום רגלי בד"ה השמים כסאי. ובד"ה אתם נצבים היום כולכם. וזהו עד ירכה עד פרחה מקשה היא ירכה אלו הם מדרגות התחתונות ופרחה הם בחי' עליונות (ע"ד יציץ ופרח ישראל. הרי הפרח זהו בחי' ישראל כי שרית עם אלקים ועיין ברבות ס"פ וישב ע"פ והיא כפורחת כו' גם ע"ד שע"י אהוי"ר פרחה לעילא כו' משא"כ בחי' ירכה ועכ"ז כתיב חמוקי ירכיך כמו חלאים, ועמ"ש סד"ה מה יפו פעמיך בנעלים לפי שיש מעלה ברגל ובירך מה שאינו בראש וכענין זבולן קודם לישששכר וזהו ענין מקשה א') כולם מקשה א', וכולם מקבלים משבעה הנרות העליונות הם ז' רועים הנ"ל כל חד וחד לפום מדרגתו ולפום שעורא דיליה (מענין מקשה תעשה נז' בזח"א דף ע"ד א' ח"ב קנ"ח א'):

קיצור. נרות נק' נשמות ענין שזכריה אמר מנורת זהב כולה ולא כירמיה ויחזקאל לפיי א' קאי גם אזמן דעכשיו. ענין מקשה תעשה ירכה ופרחה. ופרח ישראל חמוקי ירכיך זבולון ויששכר. ראש ורגל. וכולם מקבלים משבעה נרותיה שהם שבעה רועים ששרשם גבוה מאד מבחי' בעבר הנהר כו' והכהו לשבעה נחלים כו' נחל עדניך ואזי לא יהיה ומשם יפרד כו' כמ"ש במ"א:

ב **והנה** המצות קרויים ג"כ נרות כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור וגם כי רמ"ח מ"ע שהם רמ"ח אברים דמלכא עם תרין דרועין הם גימטריא נר וכמ"ש מזה בד"ה והיה לכם לציצית. והענין כי בלשון תורה נק' נר הכלי שבתוכה השמן והפתילה כמ"ש נרות המערכה ואת כל כליה, וגם השמן ופתילה עצמן קרוים נר כמ"ש בהיטיבו את הנרות והיינו הטבת השמן והפתילה.

והנה נש"י נק' ע"ש כלי הנר שהוא בית קיבול לקבל בו את השמן והפתילה, כך הנשמות הם כלי קיבול לקבל המצות שהם בחי' השמן והפתילה שקרוים נר מצוה. אבל ותורה אור שהאור אינו עולה בשם אור אלא ע"י שנאחז בשמן ופתילה, ולפי ריבוי השמן והפתילה כך מאיר האור שאם הפתילה מן המובחר יהיה האור רב, וכן אם יהיה הרבה שמן יהיה האור נמשך משך זמן יותר, וכן אם יהיה ריבוי פתילות יהיה תוספת ריבוי האור, והרי עיקר גילוי האור הוא ע"י השמן והפתילה, כך התורה היא פיי וביאור המצות כמו למשל על מצות שבת יש מסכת שבת ועל מצות פסח יש מסכת פסחים כך עד"מ כל התורה הוא אור וגילוי המצוה כיצד נעשית.

והנה כמו שהוא בגשמיות כך הוא ברוחניות. כי המצות הם רצון העליון ב"ה ומלובש בהם עונג העליון כמ"ש ריח ניחוח להוי'. וארז"ל נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני, שהתענוג נמשך לפי הרצון שבמה שאדם רוצה נמשך בו התענוג ולהיפך במה שהוא נגד רצונו מקבל ממנו צער שהוא היפך התענוג, ועמ"ש מזה בד"ה בהעלותך את הנרות. ונמצא שבחי' הרצון יש בו בחי' התלבשות התענוג (עמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון ובד"ה ובבואה לפני המלך). ולכך צריך האדם לעשות המצוה בשמחה כמ"ש תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, כי השמחה היא התגלות התענוג שהעונג כשבא לידי גילוי אז נולדה ונתהוה השמחה בהתגלות הלב וכל מה שיש גילוי תענוג יותר הוא שש ושמח יותר כמ"ש מזה בד"ה שוש אשיש בהוי'.

ופיי מרוב כל אינו פיי מכל תענוגי עוה"ז בלבד, כי זהו פשיטא שהרי כל תענוגי עוה"ז אינן אלא פסולת ממה שנפלו בשבירת הכלים. ולכן ארז"ל על ר"ע כשהיה ק"ך מילין מכרך גדול של רומי ושמע קול הקריה הומה בחדוה ושמחה רבה ר"א ור"י בכו אבל

ר״ע שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה שאם זה התענוג נמשך אפי׳ לעוברי רצונו כו׳. כמארז״ל שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה כו׳ והמזל מקבל מע׳ שרים כו׳ שהם מקבלים משמרי אופנים בחי׳ שמרים ופסולת ומזה משפיעים כל תענוגי עוה״ז, ואין ערוך לפנימיות החיות שהוא זיו השכינה המתגלה בג״ע שצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה עד שאמרו מוטב לידייניה וליתי לעלמא דאתי, לפי שכל יסורי גיהנם כדאי לו בשביל שיקבל אח״כ עונג העליון הנמשך מזיו השכינה ולכן ארז״ל אם לעוברי רצונו כך שנמשך כ״כ תענוג גדול בשפע השמרים והפסולת כש״כ שיומשך תענוג גדול בהגלות נגלות ענג העליון מזיו השכינה לע״ל.

והנה כמה גדול השמחה והתענוג המתגלה מזיו השכינה אפילו בג״ע התחתון עד שאמרו מוטב דלידייניי כו׳ כ״ש בג״ע העליון שהוא למעלה מעלה מג״ע התחתון עד שצריך לטבול בנהר דינור לג״ע העליון ויש כמה מיני ג״ע במדרגות גדולות עד רום המעלות ובכולם יש בחי׳ נהר דינור בין זה לזה עד רום המעלות.

וז״ש רז״ל תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעוה״ז ולא בעוה״ב שנאמר ילכו מחיל אל חיל כו׳. וזהו וקדושים בכל יום יהללוך סלה וקדושים הם הנשמות שיש להם עליות סלה בלי גבול ותכלית ומתענגים עונג למעלה מענג עד אין קץ, ולכן ארז״ל (סנהדרין דף ק׳ סע״א ובמשנה סוף עוקצין) עתיד הקב״ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש״י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש (במשלי סי׳ ח׳ כ״א), כי כדי שיקבל תענוג ההוא שהוא עד אין קץ שאין כח בנשמה שהיא בחי׳ נברא יש מאין לקבל התענוג ההוא להיות נתפס ומתלבש עד שנהנין כו׳ לכן הוצרך להיות ש״י עולמות שהם מעלימים בהעלם אחר העלם העונג העליון ההוא עד ש״י עולמות להיות נתפס ומתלבש בכח הנשמה. (והיינו בחי׳ קנה חכמה קנה בינה ב״פ קנה גימטריא ש״י שמבחי׳ חו״ב נמשכו עולמות אלו כו׳ שהם למעלה מבחי׳ עוה״ז ששרשו מתחיל מבחי׳ המדות שראשיתם החסד כמ״ש עולם חסד יבנה. משא״כ בחי׳ חו״ב הם ענין אלפים שנה שקדמה התורה לעולם שהוא למעלה מחיות העולמות ועז״נ מאד עמקו מחשבותיך כו׳ שהם בבחי׳ עומק שלא בא לגילוי בסדר השתלשלות העולמות וכמ״ש מזה באריכות בד״ה באתי לגני ומשם נמשך לעוה״ב בחי׳ ש״י עולמות וזהו ענין עלמין דכסופין שנמשכו מבחי׳ עובר לסוחר כו׳ כסופין ל׳ כוסף ע״ד נכספה וגם כלתה נפשי כו׳ גם ע״ד היכל קדה״ק שכנגד ג״ר הוא למעלה משאר היכלות שכנגד ז״ת היכל האהבה כו׳ וזהו ענין להנחיל אוהבי יש מה שבאמת למעלה היש ולמטה כלא חשיב משא״כ מבחי׳ המדות נמשך יש מאין שלמטה היש כו׳. ועיין מענין ש״י עולמות אלו בזח״א ויצא דקנ״ו סע״ב ע״פ לכן ישכב עמך

ישכב יי"ש כ"ב פי' יי"ש היינו קנה חכמה קנה בינה הנמשך ע"י כ"ב אתוון דאורייתא.) (ודקנ"ח רע"א ע"פ כי יש שכר לפעולתך ויגש דר"ו ע"א ויחי רמ"ב ב' תרומה קס"ו ב' ובע"ח שט"ז פ"א בהג"ה ובלק"ת בחבקוק ובהרמ"ז פ' בשלח דמ"ה ע"א ובעמה"מ שי"א ספ"א שי"ג פ"ד):

קיצור. שנש"י נקראו נר ע"ש הכלי שבו השמן והמצות נק' נר מצוה ע"ש השמן והפתילה. ותורה היא אור הנתלה בשמן ופתילה. כך ברוחניות כי המצות הם רצון העליון ומלובש בהם ענג העליון ולכך צריך האדם לעשות המצות בשמחה שהשמחה גילוי העונג. וצ"ל השמחה מרוב כל. ר"ע שחק. מוטב דלידייניה. ויש ג"ע זה למעלה מזה יהללוך סלה ילכו מחיל. לכן צ"ל ש"י עולמות להיות כלי לקבל העונג. כי העולמות נמשכו מז"ת עולם חסד יבנה. אבל ש"י עולמות נמשכו מקנה חכמה קנה בינה עמקו מחשבותיך וע"ד היכל קדה"ק:

ג **והנה** על זה אמרה תורה מרוב כל פי' מכל מיני עונג עד רום המעלות שנתפס ומתלבש בכח הנשמה בבחי' ש"י עולמות. אבל שמחת המצוה עצמה היא למעלה מבחי' ש"י עולמות הללו שאינה מתלבשת בהם, כי המצות הם רצון העליון ב"ה שבהם מלובש עונג העליון ב"ה שהוא למעלה מעלה מגדר התלבשות והוא בחי' עין לא ראתה אלקים זולתך כו' (כי הנה ידוע דתרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור הנמשכים מכתר עליון שהוא בחי' סוכ"ע והוא המחבר א"ס ב"ה לנאצלים ויש בו ב' בחי'. הא' הבחי' העליונה שבו מה שמאיר בו אור א"ס ב"ה. והב' הבחי' תחתונה שבו מה שהוא מאיר בחו"ב. וזהו ענין ש"י עולמות היינו מחצית התחתון מבחי' תר"ך. משא"כ הבחינה עליונה שבו הוא למעלה מבחי' ההתלבשות בחו"ב כי חו"ג דא"א מתלבשים בחו"ב משא"כ ג"ר כו'. ועמ"ש במ"א ע"פ שראשי נמלא טל. וזהו ענין ומעולם לא שמעו לא האזינו עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו ופי' ברבות משפטים) (ס"פ למ"ד) שאין העולם יכול לשמוע מהו מתן שכרן של מצות. והיינו דלא מיבעי' בעוה"ז שהוא בעל גבול מן הארץ לרקיע ת"ק שנה ששרש התהוותו מספירות הבנין שאין יכול לקבל עכשיו הגילוי מבחי' סכ"ע ועיין באגה"ק ע"פ וילבש צדקה כשריון מ"ש מזה. אלא אפילו בבחי' ש"י עולמות שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ששרשן מבחי' חו"ב וזהו ענין ביו"ד נברא העוה"ב כו' אינו יכול לקבל גילוי עצמות המצוה ממש שהוא בחי' תר"ך עמודי אור כנ"ל וזהו ענין מרב כל. כי בחי' כל היינו נש"ב וכ"ז הוא רק בבחי' ש"י עולמות כו'. ע"י"ל בפי' מרב כל ולכן נאמר תחת אשר כו' מרב כל. פי' כל נק' יסוד כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא כו' ונק' כל לשון כללות שכולל

בתוכו כל הו"ק וכמ"ש יקוו המים אל מקום אחד דקאי על המשכת השפע מהע"ס לבחי' יסוד כמו הטפה הנמשכת מהמוח וכל האברים וע' זח"א י"ח א' ב' מענין יקוו כו' דפי' כנ"ל ודי"ט ע"א ע"פ ואין נסתר כו' והמל' המקבלת נק' כלה וע' פע"ח שער הסוכות פ"ב ע"פ מכל מלמדי ולכן בהאבות נאמר בכל מכל כל. ורב כל היינו ריבוי היסודות שבהפרצופים עליונים אך ע"י קיום המצות שיומשך מבחי' עין לא ראתה היינו גילוי פנימית יסוד דע"י כמ"ש בזח"א (דף ד' סע"ב) בפי' הרמ"ז לשם שהוא ההמשכה מלמעלה לגמרי מכל סדר ההשתלשלות הרי זהו למעלה מעלה מבחי' רב כל הנ"ל שהוא ההמשכה שבסדר ההשתלשלות ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו גבי וברית שלומי לא תמוט ולכן נאמר יבוא כל בשר להשתחות לפני כו' פי' כל בשר. היינו בחי' כל המאיר לבחי' בשר. כדכתיב עצם מעצמי ובשר מבשרי. ויבוא להשתחוות ולהבטל נגד הגילוי שיהי' לע"ל מבחי' פנימית יסוד דעתיק כו' ועיין מענין מרב כל בד"ה ואתה תצוה (זח"א קי"ו א' קע"ז א'). וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב שחיי העוה"ב ש"י עולמות שרשם מחצה התחתון דתר"ך אבל בקיום המעשה בעוה"ז ממשיך גילוי רצון העליון ממש מה שאין העולמות יכולים לשמוע ולקבל כו' כנ"ל.

והנה בטעם מה שע"י קיום המצות ממשיכים גם מבחי' יש אורות העליונים דכתר מה שלמעלה מההתלבשות בחו"ב אפי"ל דהנה ענין תר"ך עמודי אור שהם ב' פעמים יש. יש לומר שזהו כענין אל דעות שמלמעלה למטה הנה למעלה היש ולמטה כלא ואין כו' ואף כי ב' בחי' אלו הם באצילות יחו"ע ויחו"ת אך יש להן שרש ומקור גם למעלה בא"א ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול ולכן ע"י המצות שתכליתם ביטול היש לאין כמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו ועי"ז שעושה מיש אין מעורר וממשיך כן מלמעלה שיומשך מבחי' יש האמתי בבחי' אין הם העולמות שהם בחי' אין אצלו יתי' יומשך בהם גילוי אור א"ס ב"ה בחי' יש האמיתי אשר אין עוד מלבדו וכמ"ש מזה בד"ה ואהיה אצלו אמון גבי אני תורתך שעשעתי ואינה מתלבשת בשום גדר השגה רק כאשר נתפס ונתלבש בבחי' המצות עצמן שהם רצונו יתי' ורצון זה הוא כלי לתענוג עליון ההוא:

קיצור. דענין ש"י עולמות הנ"ל זהו רוב כל כי כל שער החמשים המחבר חו"ב. אבל המצות נמשכים מבחי' רצון העליון כתר שלמעלה מחו"ב. וזהו עין לא ראתה. ודרך פרט בכתר יש תר"ך עמודי אור הנמשכים ע"י תרי"ג מצות דאורייתא ושבע מצות דרבנן ובחי' ש"י עולמות הן בחי' תחתונה שבו המתלבשים בחו"ב ולכן יפה שעה אחת בתומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב. מכל דוקא מרב כל. כל ימי חייך להביא לימוה"מ כי ע"י בטול היש לאין מעורר וממשיך יש אמיתי כו':

ד **וזהו** ענין ברכות המצות, אשר קדשנו במצותיו, אשר מלשון אשרי יושבי ביתך שהוא לשון שבח והילול על דבר המשובח ומהולל דהיינו עונג העליון המשובח וקדשנו בעונג זה שהוא בבחי' קדוש ומובדל כי קדוש הוא לשון הבדלה, ולכן המלאכים אומרים ג"פ קדוש.

וזהו שאומרים הוי' צבאות. כלומר שהוא למעלה מגדר התלבשות. וזהו קדשנו ונמשך לנו במצותיו. כי ע"י קיום המצות שהם רצונו ית' שבו מתלבש עונג העליון ההוא הגם שלא נמשך גילוי עונג זה למטה הלא קיי"ל לקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה, וכמו מי שמוצא אוצר כסף וזהב סגור ומסוגר בתיבה הנה כאשר שלח ידו לקחת התיבה הרי גם האוצר כסף וזהב בידו.

והנה כח זה להיות התלבשות עונג העליון בקיום המצות שהם רצונו ית' ניתן לישראל דוקא משא"כ המלאכים שבקשו תנה הודך על השמים ולא ניתן להם מפני כי ישראל עלו במחשבה שהם בחי' פנימיות העולמות אבל המלאכים הם מבחי' חיצוניות ולכן אין כח בהם להמשיך עונג העליון בעשיית המצות כ"א ישראל דוקא (ועמ"ש מענין זה בד"ה זכור את יום השבת בתו"א פ' יתרו ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש), ולכן הנשמות דוקא קרויים נר בחי' כלי קיבול לקבל בו את השמן ואת הפתילה בחי' נר מצוה שיומשך בהם ועל ידם עונג העליון ההוא. וזהו שמברכים אשר קדשנו במצותיו פי' קדשנו כמו הרי את מקודשת לי שהברכה היא ההודאה על שנתן כח זה לישראל דוקא להמשיך עונג העליון ההוא בקיום מצותיו ית' וקדש והבדיל אותנו אליו ית' יותר מהמלאכים בזה, והיינו ע"י המשכת ז' רועים ואהרן בכללם שעליו נאמר בהעלותך את הנרות שהוא המעלה את הנשמות אל מול פני המנורה כו'. (ענין פני המנורה י"ל פרצוף הפנימי דמל' הנק' כנס"י פנימית הדבור ונק' מחשבה ישראל עלו במחשבה ופרצוף החיצון בחי' דבור שמשם שרש המלאכים ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אחת היא יונתי. וע"כ היא בחי' מנורה כלי לקבל השמן והפתילה לתוכה שהוא היחוד העליון והמשכת אור א"ס ב"ה הסכ"ע בממכ"ע כמ"ש במק"מ פ' פנחס) (דף רי"ט ע"א) גבי דאתאחדא פתילה כו' וזהו אשר קדשנו כו' כמו מקודשת לי ממש והשמן נמשך ממוחין דאבא ושרשו מבחי' כשמן הטוב על הראש גלגלתא דא"א שמשם שרש המצות ועיין בזח"ג אמור (דפ"ח ע"ב). וביאור הענין כי פי' ראש היינו כמ"ש והוי"ה בראשם (במיכה סס"י ב'). והנה כתיב שאו ידיכם קדש וברכו את ה' שממשיכים ברכה בשם הוי' והיינו מעצמות אור א"ס ב"ה שהוא בחינת קדש העליון שלמעלה מבחי' קדוש בוא"ו. וזהו פי' הקב"ה שבחי' קדוש בוא"ו הוא ברוך מבחי' קדש העליון והיינו ע"י קיום המצות. שזהו ענין נר מצוה רמ"ח אברין.

ותרין דרועין זהו שאו ידיכם והיינו קבלת עומ"ש שבשני פסוקים הראשונים דשמע ישראל ובשכמל"ו. וכמ"ש במ"א בד"ה צאינה וראינה וברכה והמשכה זו זהו בחי' כשמן הטוב על הראש כי השמן נק' שמן משחת קדש ומשם נמשך הברכה בשם הוי' הנקרא ראש.

וזהו בשעה שישראל עונין איש"ר מברך הקב"ה מנענע בראשו. ואח"כ יורד על הזקן זהו הלכות התורה. כי י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הן י"ג ת"ד. גם פי' זקן שקנה חכמה וכענין הנ"ל בפי' קנה חכמה קנה בינה וב' פעמים הזקן זקן זהו תשב"כ ותשבע"פ שיורד ע"פ מדותיו. להאיר בבחי' ממכ"ע כו'.

וכ"ז הוא ענין השמן והפתילה הנמשך בהנר. וכ"ז הוא ביאור נר הנשמה ונר המצות. ולהבין ביאור ותורה אור. הוא כי הנה אורייתא מחכמה נפקת וחכמה יש בה גילוי התענוג כנודע שכשנופל איזה דבר חכמה באדם מתמלא שמחה ותענוג וכך התורה שהיא בחי' חכמה יש בה בחי' גילוי עונג העליון ב"ה ובה וע"י מתגלה עונג העליון המלובש במצות שהם בחי' רצון ששם מלובש העונג בהעלם וע"י התורה מתגלה העונג ההוא, ולכן נמשלה התורה לאור שמאיר את השמן והפתילה ועולה בשם אור ע"י אחיזתה בשמן ופתילה.

וכך התורה שהיא פי' וביאור המצוה הוא גילוי ההארה הצפונה וגנוזה במצות ובה וע"י נמשך עונג העליון מהעלם לגילוי. וזהו ע"ד ענין ש"י עולמות הנמשכים מחו"ב שבהם גילוי התענוג העליון כו' גם כי עיקר התגלות אור א"ס בבחינת אור פנימי הוא רק בחכמה כמ"ש הוי"ה בחכמה כמ"ש במ"א וע' בהרמ"ז פ' פקודי (דף ר"כ ע"ב) פי' אור הוא חכמה שבחכמה כו ובענין הפתילה לפמ"ש במא"א אות פ' ס"ל שהוא בבחי' שם ב"ן וכ"כ בתו"א בביאור ע"פ כי אתה נרי. אפ"ל דזה שייך ג"כ לנש"י כי הנה הגם שמה שנק' נר זהו מצד שהנשמות עלו במחשבה ע"כ הם כלי לקבל את השמן והאור כנ"ל עכ"ז הרי לא נתנה להם התורה רק ע"י התלבשותה בגוף ונה"ב לברר שם ב"ן כו' וזהו ענין הפתילה שבה דוקא נתלה האור של התורה כו', אך לפמש"ל בשם המק"מ פ' פנחס דף ר"ט הפתילה היא יסוד כו' הממשיך השמן. וזהו ע"ד מ"ש כשמן הטוב כו' כטל חרמון שיורד על הררי ציון כו' שבחי' ציון זהו מדת צדיק יסוד עולם כו' ובו ועל ידו נמשך השמן הטוב כו':

קיצור. וזהו אשר קדשנו. תענוג אשריך ישראל קדשנו קדש הבדלה. והיינו במצותיו לקיחה ע"י ד"א כי המלאכים בקשו אשר תנה הודך בחי' אשר הנ"ל ולא נתנה להם לפי ששרשם מהדבור אינן נר וכלי להמשכה הנ"ל רק הנשמות לפי שעלו במחשבה הם נר.

ופי׳ כשמן הטוב על הראש. ע״ד וה׳ בראשם. וכתיב שאו ידיכם קדש וברכו את ה׳. ידיכם תרין דרועין שהם קעומ״ש עם רמ״ח מ״ע הם נר. וברכו זהו פי׳ הקב״ה וזהו כשמן הטוב על הראש שמן משחת קודש. ואח״כ על הזקן שקנה חכמה קנה בינה תשב״כ ותשבע״פ והתורה היא אור שהיא חכמה שבה גילוי התענוג:

ה **אך** הנה כ״ז היא בחי׳ התורה ומצות כאשר הן למעלה במקורן העליון שהמצות הן הן רצונו ית׳ שלמעלה מהחכמה והתורה היא בחי׳ חכמה שהיא פי׳ וביאור המצוה ומדרגתה למטה ממדרגת המצוה. אבל כדי להמשיך האדם על נפשו מלמעלה למטה להיות נמשך גילוי בחי׳ התורה ומצוה בנפש האדם הנה כתיב והחכמה תחי׳ בעליה (בקהלת סי׳ ז׳ י״ב) החכמה היא התורה תחיה בעליה פי׳ בעליה הן המצות שהן בעלים של תורה. וכמארז״ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. וביאור ענין זה ע״פ מארז״ל למה קדמה שמע לוהי׳ אם שמוע שבתחלה יקבל עליו עול מלכות שמים ואח״כ יקבל עליו עול מצות (עמ״ש בביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בני ישראל ביאור ג״פ קדוש דמשם מובן שבחי׳ קדוש הראשון זהו ענין קבלת עומ״ש וב״פ קדוש שאחר זה הם תומ״צ ועיין בסידור שער הק״ש בד״ה להבין ההפרש בין ק״ש לשמו״ע דלשם מבואר ג״כ דע״י ק״ש שהיא קבלת עול מלכות שמים ממשיכים בחי׳ יחוד י״ה דשם הוי׳ שממשיכים יחוד זה ממקור הראשון מאור א״ס ממש ע״י בכל מאדך כו׳ וע״י תומ״צ ממשיכים יחוד ו״ה. ועמ״ש ע״פ אלה פקודי המשכן משכן העדות. עוי״ל בענין הקדמת עומ״ש לעול מצות ע״ד שנת׳ בד״ה צאינה וראינה בפי׳ שקשרו להם שני כתרים א׳ כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. כי הנה ביאור מלת נשמע הוא להיות בטל לדבר תורה המדברת בפיו שהיא רצונו ית׳ כאילו שומע שהשכינה מדברת מתוך גרונו וכמ״ש תען לשוני אמרתך כו׳ והקדימו לזה בחי׳ נעשה להיות בטל לבעל הרצון הוא אור א״ס ב״ה לבדו בעצמו שע״י ביטול זה נמשך בחינת נשמע המשכה מלמעלה למטה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח. עכ״ד המבוארים שם. ועד״ז י״ל ההפרש בין קבלת עומ״ש שהוא להיות בטל לבעל הרצון ועול מצות הוא להיות בטל לרצונו ית׳ המלובש בתומ״צ וכנגד זה נמשך שני כתרים. שהם בחי׳ סכ״ע ומה שלמעלה מסכ״ע אדון הנפלאות גאה גאה כו׳ ונק׳ ע״פ לשון הקבלה ע״י וא״א. והנה בבחי׳ כתר שע״י נשמע הם ג״כ תר״ך עמודי אור הנמשכים ע״י המצות. שמהם נמשך ש״י עולמות לצדיקים. אכן ע״י קבלת עומ״ש נמשך ע״ד הכתר שכנגד נעשה כי כתר זה נמשך ממלכות דא״ס ממש שנמשך להיות כתר ועטרה על הראש ולכן הוא נמשך ע״י קבלת עול מלכות שמים דוקא כו׳ ונמשך אח״כ בבחי׳ ונשמע. ולקשר זה עם מ״ש תחלה דע״י קבלת עומ״ש נמשך יחוד י״ה וע״י עול מצות נמשך

יחוד וי"ה. יי"ל כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו זו כנסת ישראל ביום חתונתו זו מתן תורה הרי הכתר והעטרה הוא מקור היחוד שע"י תומ"צ וכמ"כ מקור יחוד יי"ה. וא"כ ב' בחי' הנ"ל דיחוד יי"ה ויחוד וי"ה שרשן נמשך ע"י גילוי ב' בחי' כתרים הנ"ל ועמ"ש בת"א בד"ה כי עמך מקור חיים ובד"ה לכן אמור לבני ישראל, ובהביאור בסופו). והענין כי הנה קבלת עומ"ש הוא הפרשה ראשונה שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד. פי' שמע לשון הבנה כמ"ש בברכת אהבת עולם ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל להבין דבר מתוך דבר ולהשכיל בעיני ראיה דבר הנולד מאין ליש כו'. והתבוננות זו הוא ענין וגולה על ראשה. כי המנורה שבעה נרותי עלי' בחי' ז' מדות לך הוי' הגדולה והגבור' כו' בחי' אהוי"ר כו'.

והנה קיום ואהבת הוא ע"י התבוננות באחד בחי' יחו"ע איך דכולא קמי' כלא ובטלים במציאות ממש רק שבטובו מחדש בכל יום יש מאין ממש ואי לזאת הוא אחד ממש בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. ועי"כ נמשך להיות ואהבת וזהו בחי' קבלת עומ"ש שיהיה הוי' בבחי' אלקיך ממש כו' כמ"ש במ"א וכל המאריך באחד בבחי' זו ממשיך גילוי אהבה זו ביתר שאת וזהו הענין וגולה על ראשה שמזה נמשך ז' נרותי' (כי ראשה זהו כמ"ש והי' בראשם כנ"ל. והוא כמ"ש ושכנתי בתוכם. בתוכו לא נאמר אלא בתוכם וזהו ג"כ ענין ישראל לי ראש. ובהגולה היה השמן בחי' כשמן הטוב על הראש כו' כנ"ל ולעיל נתבאר בחינה זו בענין ההמשכה שע"י המצות. וכמ"כ בענין ההמשכה שע"י קבלת עול מלכות שמים. דהיינו ענין שאו ידיכם שהם שמע ישראל ובשכמל"ו וע"ז ממשיכים מבחי' קדש העליון בחי' שמן משחת קדש להיות וברכו את הוי'. ובזח"ב תרומה קנ"ח א' רישא דמנרתא בינה כו', והיינו ההתבוננות בשמע ישראל) והנה מואהבת עד ובשעריך הם מ"ב תיבין כנגד שם מ"ב דאנא בכח גדולת שהוא ענין ההעלאה כו' ויש בו ז' פסוקים ובכל א' ששה תיבות ע"ד בשתים יכסה כו' ובשתים יעופף. וזהו ענין עד פרחה וזהו ענין שבעה נרותיה ז' מדות הנ"ל שהן ז' פסוקים דאנא בכח כו' ורש"י פי' וגולה כמו גולות עיליות (ביהושע ט"ו) לשון מעיין הנובע כי בינה נק' נהר היוצא מעדן כמ"ש בד"ה אם בחקותי ועמ"ש בת"א פ' בראשית בד"ה להבין ענין הברכות פי' יום ליום יביע אומר ויש בחי' נחלי שמן (מיכה סי' ו' ז'). ובגמרא תליסר נהרא דאפרסמונא דכיא. גם יי"ל וגולה מענין גלגלתא ע"ד מ"ש במדרש רבה סוף קהלת ע"פ ותרוץ גולת הזהב זה גולגולת והיא בחי' אהבה רבה והרצון שלמעלה מהשכל כמ"ש בד"ה שאו את ראש כו' לגלגלתם ועוד יש פירושים בענין וגולה ויתבאר לקמן אי"ה:

קיצור. וכ"ז הוא ענין המצות כמו שהן למעלה שאזי הן למעלה מהתורה שהם בחי' שמן למאור ותורה אור. אך כדי להמשיך הגילוי בנה"א הוא ע"י התורה כי החכמה תחיה בעליה. שעל ידה יבא לקבלת עומ"ש שקדם לעול מצות וקבלת עומ"ש ממשיך ממקור הראשון להיות נמשך בבחי' י"ה דשם הוי' וע"י תומ"צ ממשיכים משם בבחי' ו"ה להיות השם שלם גם בענין הקדמת נעשה לנשמע שעי"ז נמשך שני כתרים. וקעומ"ש זהו ענין שמע ישראל וזהו וגולה על ראשה ומואהבת עד ובשעריך הן שבעה נרותיה פי' וגולה על ראשה ע"ד כשמן הטוב על הראש שאו ידיכם קדש וברכו כו' כנ"ל:

ו **אך** כדי להיות גילוי האהבה זו תקועה בלבו ונפשו של אדם להיות ובכל נפשך הנה הוא ע"י בחי' ושנים זיתים עליה אחד מימין הגולה ואחד על שמאלה, והענין כי הנה זיתים הם שמובלעים בתוכם השמן רק שאינו יוצא אלא ע"י כתישה בבית הבד. וכן עד"מ צ"ל בחי' כתישה בנפש האדם והוא משארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. פי' ראש היינו בחי' ישראל לי ראש ובחינת כובד ראש זהו כמ"ש עונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו ממני (בתלים ל"ח ה'). ומזה נמשך ג"כ מ"ש ובפשעכם שולחה אמכם בחי' גלות שהשכינה יורדת למטה בהיכלות דנוגה כו' וזהו ג"כ ענין כובד ראש שהשכינה מקור כל נש"י נק' ראש כנ"ל מפסוק וה' בראשם.

וזהו ענין שכינה מה הלשון אומרת קלני מראשי כו' וזהו כי עונותינו רבו למעלה ראש [בעזרא סי' ט'] ועיין ברבות ר"פ בא ע"פ כובד אבן ונטל החול וכעס אויל כבד משניהם כו' שבאמת אין שייך שום כובד ח"ו למעלה שהרי כל העולמות נבראו שלא בעמל ולא ביגיעה כ"א במאמר וארז"ל במאמר אחד יכול להבראות כו' כ"א רק כעס אויל הוא נחשב בחי' כובד למעלה כמ"ש הוגעתם את ה' בדבריכם כו' וזהו הנקרא כובד ראש.

וזהו ג"כ פי' וגולה על ראשה שמבואר ברבות ס"פ אמור ס"פ ל"ב חד אמר וגולה לשון גלות כו' דהיינו מה שהאלקות הוא מוסתר והעולם נראה יש ודבר נפרד כו' וצריך להרגיש הצער ומרירות מזה. ולהשפיל ולהכניע גשמיות וחומריות הגוף שלא יהיה בבחי' יש ודבר נפרד (ועמ"ש מענין זה בד"ה בהעלתך את הנרות. ובד"ה ואתה תצוה גבי כתית למאור. ועיין בסש"ב פכ"ט. ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן. וע' זח"ג שלח קס"ח א' קרח קע"ח א' גבי ועבד הלוי הוא) ולכן תקנו בברכת ק"ש אבינו אב הרחמן וכן בברכה ראשונה ברחמיך הרבים רחם עלינו לעורר רחמים רבים על גשמיות הגוף ובזה יכנע לבבו ויבא לקרות ק"ש ואהבת בכל נפשך ע"י התבוננות באחד בבחי' יחודו ית' שמבלעדי בחי' כתישה וביטוש הגוף לא יפעול התבוננות בנפש לבא מההעלם אל הגילוי להיות ואהבת בכל נפשך ממש.

וכיצד תהיה התעוררות רחמים רבים על גשמיות הגוף מקדימים לומר המלך המרומם לבדו מאז פי' המלך שמבחי' מלך היינו מדת מלכותו ית' חיים וקיימים כל הנבראים וכל העולמות כדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים ואין זה אלא בבחי' זיו והארה כו', אבל הוא לבדו ית' הוא המרומם שאינו בגדר התלבשות להיות ממכ"ע והוא המתנשא מימות עולם היינו ו"ק מעלה ומטה מזרח ומערב כו' והוא מתנשא מהם שאינו בגדר מקום כי אין ערוך לך אלא הוא ית' סכ"ע מעלה ומטה שוין לפניו ית' ואציעה שאול הנך גם חשך לא יחשיך ממך כחשכה כאורה ואי לזאת ברחמיך הרבים רחם עלינו גם על בחי' הגשמיות שלא תהיה נראה יש ודבר בפ"ע ונפרד מחמת שירדה בסתר המדרגה ובהסתר פנים והעלם אחר העלם כי לא שייך זה אלא בבחי' השתלשלות וסתר המדרגות שיש רוחניות וגשמיות, אבל בבחי' סוכ"ע רוחניות וגשמיות שוין וכמשל העיגול שסובב מעלה ומטה שחלק העליון ממנו הוא עליון מאד וחלק התחתון הוא תחתון מאד ומקיף ג"כ בחי' מטה וכך כתיב ומתחת זרועות עולם וכתיב וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו שמחבק ומקיף גם בחי' אחוריים וחיצוניות שלו ולכך לפי שהוא המתנשא מימות עולם יכול להיות ברחמיך הרבים רחם עלינו, ולכן נק' רחמים גדולים שנמשכים ומתפשטים גם למטה מטה אפילו בעוה"ז הגשמי, ועמ"ש סד"ה ואתה יגדל נא כח אד' כו', ובברכה שניה אומרים ג"כ אבינו אב הרחמן כו' ולא נבוש כו' לעולם ועד. דהנה עד"מ כשאדם עושה איזה דבר שטות ואח"כ בפתע פתאום רואה בן אדם שרואה אותו הרי תפול עליו בושה גדולה אפילו אם היה עושה דבר זה כשהוא לבדו בביתו לא היה בזה כדי בזיון מ"מ כשרואה שאחרים רואים אותו מתבייש מאד.

וכך עד"מ הנה כעת השמים והארץ הגשמיים מעלימים ומסתירים אור ה' עד שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע, אבל לע"ל כתיב ונגלו כספר השמים ולא יהיה עוד השמים והארץ בבחי' העלם והסתר פנים רק השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה ואזי יהיה גדול כח הבושה בהגלות נגלות אור הוי' וכן בהפרד הנפש מהגוף בג"ע שתזכה לחזות בנועם ה' בגילוי זיו השכינה אזי יבוש ויכלם. ואותה אנו מבקשים שלא נבוש לעולם ועד, (והנה הטעם שצ"ל התעוררות רחמים שעי"ז דוקא נמשך ומתגלה בחי' כשמן הטוב. היינו כי יג"מ הרחמים יש בהם חיצוניות ופנימיות החיצוניות נמשל לשערות ונק' י"ג ת"ד והפנימיות הוא בחי' כשמן הטוב כו'. יורד על הזקן כמ"ש באד"ר) (קל"א א') ולכן ע"י התעוררות רחמים דוקא נמשך בחי' כשמן הטוב שע"י התעוררות רחמים נמשך שיתגלו פנימית רחמים גדולים. ומה שנק' התעוררות רחמים בשם כתישה וביטוש הגוף כמשל כתישת הזיתים, הענין יובן ע"פ מ"ש במ"א בד"ה קול דודי בענין

הטעם שהמרור הוא בקו האמצעי מפני שבחי' רחמים לא שייך אלא במקום שחסר ומר לו ע"כ נמשך עליו מדת הרחמים וכמ"כ כאן שכדי שיעורר וימשיך גילוי י"ג מדה"ר זהו דוקא ע"י כובד ראש ושיטעום מרירות בנפשו על ריחוקו מה' שירגיש היטב איך שחסר לו ורע ומר עזבו את ה' וזהו ענין הכתישה והביטוש להיות נשבר לבו בקרבו ולכן ארז"ל כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו וע' בסש"ב פכ"ט שעי"ז יועיל לנפשו כו' בראיה חושיית כי בחי' ראיה נמשך מגילוי ח"ע שהוא בחי' שמן הנמשך ע"י הכתישה דייקא כנ"ל ועמ"ש בד"ה בהעלותך בענין כי עין בעין נראה כו':

קיצור. אך כדי להיות האהוי"ר בלבו הוא ע"י כתישה וביטוש הגוף והתעוררות רחמים בשתים לפניה. שיהיה בחי' כלי תיקון. וזהו כובד ראש. עונותי עברו ראשי. וכן למעלה קלני מראשי. וגולה לי' גלות כו' וכיצד התעוררות רחמים מקדימים לומר המלך המרומם לבדו. ואי לזאת ברחמיך הרבים רחם גם על הגשמיות. ולכן נק' רחמים גדולים. ובאהבת עולם אומר ג"כ אבינו אב הרחמן כו' ופי' ולא נבוש לעולם ועד וע"י ממשיכים בחי' כשמן הטוב כו'. והטעם שהתעוררות רחמים נק' כתישה ע"ד מרור בקו האמצעי כו':

ז **והנה** בחי' כתישה וביטוש חומריות הגוף שהיא מבחי' הזיתים, יש שני זיתים אחד מימין הגולה ואחד על שמאלה, ימין ושמאל תפרוצי ימין מקרבת היא בחי' אהבה ושמאל דוחה היא בחי' יראה כי יש בחי' זית המוציא שמן הוא הביטול זה והכנעה זו כדי לבא לבחי' ואהבת בכל לבבך והוא בחי' רצוא. ויש בחי' זית לבא לבחי' יראה והוא בחי' שוב, ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו בענין והם מדקדקים על עצמם עד כזית (ובמדרש שמות רבה פט"ו שני בני היצהר הם משה ואהרן וע' בבראשית רבה ס"פ א' בחוקותי פל"ו וע' בזח"ב וארא דכ"ז א' בפסוק הוא אהרן ומשה ובמק"מ שם בשם האוצ"ח ובהרמ"ז פ' אמור דק"ב סע"ב איתא באוצ"ח כו' ועמ"ש בד"ה קול דודי גבי מדלג ומקפץ), והוא בחי' ודברת בם בם דייקא דהיינו כמ"ש למעלה הדברים האלה אשר אנכי מצוך אנכי ממש דהיינו להיות הדבור בד"ת הוא בחי' ביטול ודברי אשר שמתי בפיך ודברי ממש התקשרות מחשבה במחשבה דבור בדבור כו'.

והנה ברבות ס"פ אמור שם פי' ג"כ וגולה על ראשה לשון גאולה היינו מבחי' כובד ראש הנ"ל שקודם התפלה יומשך בחי' וגאולה על ראשה וזהו ענין סמיכת גאולה לתפלה. ותוספת האלף שעל ידו נעשה מבחי' גולה בחי' גאולה זהו ע"ד מארז"ל אל תקרי מה אלא מאה הוא המשכת סוכ"ע בחי' אלף שהוא פלא שנמשך במלכות ארוממך אלקי המלך. והיינו ע"י מאה ברכות. וכך בחי' זו זהו ענין גאולה. וכמו ביצ"מ ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה שעי"ז וגאלם ועמ"ש בד"ה נאוו לחייך בתורים בפי' הפסוק כה

אמר ה' צבאות כו' אני ראשון ואני אחרון ע"ש. וענין בחי' זו בנפש בעבודה. היינו צאת פנימיות נקודת הלב שהיתה בבחי' גלות ושביה תוך תאוות נפש הבהמית ועתה יוצאה ועולה למעלה לדבקה בו בתשוקה עזה כמ"ש באג"ה סי' ד':

קיצור. שיש ב' בחי' זיתים. א' המוציא שמן לבא לבחי' אהבה ורצוא ויש זית הממשיך בחי' יראה ושוב בחי' ודברת בם וענין שמבחי' וגולה נמשך סמיכת גאולה לתפלה:

ח **וכ"ז** היא פרשה ראשונה שבק"ש שהוא בחי' קבלת עול מלכות שמים כדי שאח"כ יקבל עליו עול מצות פי' עול מצות שהמצות הן עול על האדם לקיים מצות המלך כי הגם שהמצות הן רצון העליון ב"ה ונמשך מהם תענוג עליון, מ"מ צריך לקיים אותם מצד גזירות המלך בבחי' ביטול ג"כ כמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא כח והיינו שכמו שבקבלת עול מלכות שמים יש ב' בחינות כך יש בקבלת עול מצות ב' בחי' וזהו ענין דחילו ורחימו רחימו ודחילו.

והנה כתיב שבעה ושבעה מוצקות ב"פ שבעה כי לכל נר יש ב' מוצקות שמציקות וממשיכות בנרות, מוצק א' הוא שמן מבחי' השני זיתים, ומוצק הב' הוא מ"ש המריקים מעליהם הזהב והוא בחי' שמחה של מצוה כי זהב הוא בחי' שמחה וחדוה כמ"ש מצפון זהב יאתה ועל שמחה של מצוה הוא מ"ש ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה כו' להיות קבלת המצות בגילה בחדוה בנועם ה' והוא מ"ש באמת ויציב ונכון ונעים וטוב ויפה, ולכן בפי' שניה של ק"ש לא כתיב בכל מאדך כמו בפי' ראשונה כי בפי' ראשונה הוא ממטה למעלה ולכן נאמר בכל מאדך אבל בפי' שניה הוא להיות דוקא גילוי התענוג והשמחה של מצוה בקיום המצות מבלי גבול הנפש להיות שש ועלז בה' מחמת שנעים וטוב כו'.

וזהו והחכמה תחיה כו' שהתורה שהיא בחי' חכמה בחי' ביטול שבפי' ראשונה שבק"ש ודברת בם מביאים לידי גילוי השמחה והתענוג שבפי' שניה היא שמחה של מצוה כו'. ולכן אע"ג שהמצות הן בשרשן למעלה מהתורה ונק' בעליה שהרצון עליון הוא למעלה מהחכמה אעפ"כ למטה החכמה תחיה את המצות להיות בחי' שמחה של מצוה וגילוי התענוג עליון בקיום המצוה. (לפ"ז פי' תחי' כמו להחיות בהן נפש כל חי דהפי' פקוח נפש ותענוג וכמ"ש בד"ה וידעת היום גבי פי' וצדיק באמונתו יחיה. ועוי"ל בענין והחכמה תחיה את המצות הנק' בעליה דהא בגמרא רפ"ו דברכות משמע שפי' והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי עדיין לא נק' עושים רצונו של מקום כדבעי ומבואר הטעם במ"א לפי שלא נאמר בה בכל מאודך. א"כ הרי ע"י בחי' בכל מאדך שבפי' ראשונה דק"ש שהיא קבלת עול מלכות שמים נמשך מעלה יתירה בקיום המצות להיות נק'

עושים רצונו של מקום וזהו ענין החכמה שבה ועל ידה נמשך בחי' בכל מאדך כנ"ל בענין וגולה על ראשה היא תחי' בעליה שהם המצות. וביאור הענין היינו כמ"ש במ"א שבמצות יש ב' בחי' הא' מה שנמשך בבחי' אור מקיף ונק' לבושים. הב' מה שנמשך ומאיר מבחי' מקיף זה לתוך הא"פ בבחי' פנימיות ועל המשכה זו שבפנימית נק' עושין רצונו של מקום שממשיכים הגילוי בפנימית בבחי' ממכ"ע הנק' מקום מקומו של עולם כו' וזהו ע"י והחכמה תחיה החיות הוא שיומשך בגילוי להאיר בבחי' פנימיות כמו כי הדם הוא הנפש כו'. גם י"ל ע"ד מ"ש כי נר מצוה כו' ודרך חיים. הרי דרך חיים הוא למעלה מהמצוה עצמה וע"ז נאמר והחכמה תחיה בעליה. ומכ"ז יובן מ"ש ברבות נשא פי"ג) (ד' רנ"ב ד') ע"פ כלך יפה רעיתי לפי שירמיה אומר כסף נמאס כו' בא זכריה ואמר מנורת זהב כולה כו' וי"ל עפמ"ש ברבות פ' תרומה וזאת התרומה זהב זו בבל שנאמר רישא דדהבא.

ולכאורה תמוה דרישא דדהבא זהו כתר דקליפה שהרי קאי על נבוכדנצר שהחריב את בית המקדש ומה ענין לזהב דתרומה אך כמ"ש ברבות ס"פ מצורע בירושלים לא קיימתם מצות זיבה כו' עד על אותה שעה אומר כולך יפה רעיתי כו' וזהו ע"ד מ"ש במ"א ע"פ כי נער ישראל כו' וממצרים קראתי לבני כמשל בן נער שכל זמן שמראה לו אביו אהבתו כו' מתרהב בנפשו כו' אכן אם אביו גוער בו ודוחהו חוץ לביתו כו' אזי מתעורר ומתגלה אהבת הבן אל אביו.

וצועק במר נפשו כו' וזהו שלפי שנער ישראל ע"כ ע"י מצרים קראתי לבני ופרעה הקריב כו'. וזהו שדוקא ע"י גלות בבל נעשה מנורת זהב וכמ"ש צמאה לך נפשי כו' בארץ ציה דוקא כמ"ש במ"א בד"ה להבין ענין יו"ט שני. וגם כמ"ש ע"פ בשלח פרעה כו' לכן ע"י ביררו רישא דדהבא. ונעשו מנורת זהב. אמנם מ"מ עיקר בחי' זו קא אלע"ל שיאמרו ליצחק כי אתה אבינו כמעלת הזהב כו':

קיצור. וכ"ז קבלת עול מלכות שמים ואח"כ צ"ל עול מצות עול דוקא. שבעה ושבעה מוצקות לכל נר שני מוצקות אחד ממשיך השמן מבחי' השני זיתים לבוא לבחי' רצוא ושוב ומוצק בי' ממשיך הזהב והוא שמחה של מצוה. וזהו והחכמה המביאה לקבלת עול מלכות שמים היא תחיה בעליה שהם המצות:

פרק ז

לבאר הדברים הנ"ל

ענין החכמה תחיה את בעליה הוא ע"פ מארז"ל למה קדמה פ' שמע כו' שמתחלה יקבל עליו עול מלכות שמים ואח"כ עול מצות. והנה קבלת עול מלכות שהמצות הן

עול וגזירת המלך ואעפ"כ צריך לקבל עליו ברצון עול זה ועיקר עשיית המצות מצד העול כי כן צוה המלך ולא להמשיך ענג שבהם כי אין זו עבודה וכתיב תחת אשר לא עבדת בשמחה שהשמחה תהיה מצד העבודה שעובד ומקיים גזירות המלך (וע' מזה בד"ה כי עמך מקור חיים בפ' מקץ ובפ' שלח ע"פ ועתה יגדל נא) והנה כתיב הנסתרות להוי' אלקינו והנגלות לנו הנסתרות הן דחילו ורחימו והנגלות ו"ה נגלות הן תורה ומצות שהתורה רמיזא בוי"ו של שם לפי שיש בה בחי' ו"ק ששה סדרי משנה זרעים בחסד כו' והמצות בה' של שם בחי' מל' והמשכת ה' אחרונה הוא ע"י בחי' וא"ו (עמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי ועמ"ש בד"ה ושבתי בשלום וע' זח"ג ד"י ע"ב ס"ו סע"ב ע"ז ב'). ולהבין זה צ"ל ענין העבודה איך שייך לפניו ית' לשון עבודה וכי כלום הוא צריך ואם צדקת כו'. ומהו זה שנאמר ולעבדו כו' (ועמ"ש מזה סד"ה ואלה המשפטים גבי שש שנים יעבוד. ובד"ה לא תהיה משכלה גבי ועבדתם את ה' אלקיכם. ובד"ה לא הביט און ביעקב ובסש"ב פט"ו) והענין כי העבודה הוא להמשיך גילוי אלקות מההעלם מלמעלה מן ההשתלשלות כי כמו שנמשך כבר בסדר ההשתלשלות הוא מתלבש בריבוי המדרגות עד שנעשה שמים וארץ גשמיים המעלימים ומסתירים עד שנראה ליש ודבר ויכול לומר כחי ועוצם ידי כו'.

וצ"ל גילוי אלקות כמו שיהי' לעתיד ונגולו כספר השמים. ובתחיית המתים גם גוף האדם מן הקבר ירגיש כו' ואין זה כ"א ע"י הערת רוח קדשו ממרום מלמעלה מן ההשתלשלות כי ההשתלשלות של הקו נמשך מבחי' אחרונה הארה מצומצמת מאד והיינו כמו עד"מ אדם גדול שהוא חכם ויש בו כמה מיני חכמות ומצמצם א"ע בבחי' אחרונה שבחכמה חכמה שבדבור או שבמעשה כך ההשתלשלות של הקו נמשך מבחי' עשי' הגם ששם לא שייך שום התחלקות כי אבי"ע שוין שם וגם אצילות הוא בחי' עשי' דכולא קמיה כו' היינו קמיה אבל בערכינו לפי שנמשך אלינו נוכל להעריך שנמשך מבחי' אחרונה הכלולה שם. וכענין טורא חשוכא חג"ת שבהעלם כו' (עיין בפרדס שער י"א וכעין זה איתא בע"ח שער מ"א פ"ג הבחינה היותר תחתונה כו' ועיין בשער שבה"כ פ"ה דוגמת עתיק דאצילות כו' והרי גם שם י"ל ע"ד מ"ש בשמ"א פ"ג וכ"ה בביאור האדרא) (דקכ"ח סע"ב) גבי תי"ו רשים רשימו ע"ש בשם מ"כ מהרב ז"ל ובמ"א נתבאר שבחי' ע"ס הגנוזות הנז' בפרדס הם ע"פ קבלת האר"י ז"ל בחי' שמותיו הקדושים ב"ה היינו כמו עד"מ שמו של האדם שאינו נוגע לעצמותו כו', ובחי' אחרונה כזו כאשר הוא משתלשל ומתלבש הנה היא מתעלמת לכך צריך להמשיך מבחי' יותר עליונה מלמעלה מן הקו:

ב **והנה** בנוהג שבעולם שמכתירין את המלך בכתר מלכות ומסתמא יש לזה שרש למעלה. והענין כי יש ע"ס מלמעלה למטה מכתר עד מל' וע"ס ממטה למעלה. ובבחי' זו נק' מל' כתר כמ"ש בפרדס.

ואין הכוונה מצד המנין בלבד אלא שיש בחי' במל' שמצד בחי' זו ראויה להקרא בשם כתר. ולכן נמשך בחי' כתר בבחי' המצות דייקא שהן במל' והיינו בחי' רצון שבו עונג העליון כי רצון היינו בחי' מצחא דגלגלתא כמ"ש באדרא האי מצחא רצון אקרי, והוא עד"מ כמו שהמצח הוא עצם המכסה על מה שבתוכו, כך הרצון הוא מכסה על התענוג ומלביש אותו לבלתי הגלות, וכנודע שיש ב' בחי' בכתר בחי' אחרונה שבמאציל הוא בחי' עתיק ובחי' ראשונה לנאצלי' הוא בחי' א"א ועתיק הוא בחי' פנימי' וא"א בחי' חיצוניות המכסה וחופף על בחי' פנימית שבו והוא בחי' רצון העליון שבו מלובש עונג א"ס שכשמו כן הוא אין לו סוף והיינו בחי' טעמי המצות שנאמר על התורה ארוכה מארץ מדה כו' (וזהו שהמל' שהיא עשייה שבאצילות אשר בה הוא מעשה המצות היא נק' כתר דהיינו ששם דייקא מתגלה רצון העליון עם העונג המלובש בו וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ מי מנה כו' בסופו בפי' אף עשיתיו ובפי' רובע ישראל ע"ש), והנה המצות הן בסוף המעשה אבל התורה היא בחי' חכמה חכמת המצוה איך תהי' הכשר מצוה כדי שיומשך בה עונג העליון והרי היא קרובה יותר לא"ס. ולכן בחכמה אתברירו כי הנה גוף המצות הן מנוגה כמו ציצית של צמר מכבשים שאוכלים אותן ויש בהם תאוה מק"נ לאכול אכילה גסה משא"כ החכמה תחיה בעליה להיות השראות והמשכות עונג העליון במצות גדול תלמוד כו' וכמו שבאדם יתלבש תחלה השכל במחשבה ודיבור ואח"כ במעשה כו'.

וז"ש בזהר מכאן ואילך בעלה חייב במזונותיה שהשפעת המל' הוא ע"י ז"א שהמל' הוא בחינת סיהרא ומקבלת משמשא היא ז"א בחי' התורה והנה כ"ז הוא כשנמשך למטה במל' מכאן ואילך אחר נשואין וכמ"ש בזהר בראשית דמ"ט א' ע"פ ויבן ה' אלקים את הצלע דהא או"א אתקינו לה כו' ויביאה אל האדם מכאן ואילך כו' אבל שרש מציאותה הוא מרצון העליון (ועמ"ש סד"ה ראה אנכי נותן בענין מראש מקדם נסוכה כו') ולכן גם אח"כ נעשה אשת חיל עט"ב כי ב' בחי' יש במל' פרצוף החיצוני ופרצוף פנימי במקור בחי' המנורה כמ"ש בלק"ת (וע' בע"ח שער תיקון הנוק' פ"ז ופ"ב אות י"ט, ועמ"ש מענין פרצוף הפנימי דמל' בביאור ע"פ אחת היא יונתי. וע' זח"ב דף י"ד ע"ב) ושם מל' שהיא בחי' המצות קודמין לתורה. ובחי' גולה על ראשה היא בחי' התבוננות אם הבנים ושבעה נרותיה הם הבנים שבעה רועים ז' מדות לך ה' הגדולה כו':

ג **אך** ושני זיתים עליה זית יש בו מרירות והוא מכסה על השמן שבתוכו וצריך לטחון ברחיים ולכתוש עד שיצא השמן. והענין כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא פי' אסתלק שנמשך ממקום גבוה יותר ולכן לא נתנה התורה למלאכי השרת מלבד הטעם שנש"י הם מפנימי' כו' עוד זאת כי באדם למטה צ"ל אתכפייא נגד טבעו בכל דרכיו ובאתעדל"ת אתעדל"ע ממקום עליון יותר כנודע ממ"ש בארץ לא זרועה לא דייקא כי י"ה עם שמי הוא שס"ה וזכרי עם ו"ה הוא רמ"ח לפי שבעשיית המצות שהן בחי' הן נמשך דבר שיהי' בהתלבשות השגה משא"כ בבחי' לא נמשך דבר שאינו מתלבש בבחי' הן כלל רק בבחי' לא כלומר שבזה לעומת זה א"א להמשיך כלל.

וממילא מובן שהוא ההיפוך מזה לעומת זה והוא עליון מאד נעלה וזה לא שייך רק כ"א בבנ"י כו' משא"כ המלאכים עם היות שיש להם גוף אין הגוף מסתיר כלל והרי גם הגוף בטל לומר קדוש כו'. ולכן לא נתנה התורה עד אחר יצ"מ שעבדו בחומר ובלבנים כו'. וזהו ענין ברחמיך הרבים שע"י ביטוש מעורר י"ג מדות רחמים שהן אורות עליונים למעלה מן ההשתלשלות, (וזהו כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' י"ג ת"ד הם י"ג מדה"ר והשמן הטוב שהוא פנימית י"ג ת"ד הוא נמשך ומתגלה ע"י ביטוש הוא בחי' כתישת הזית עד"מ ועיין במדרש רבה ר"פ ואתה תצוה), ולהבין ענין הזיתים למעלה הנה שמן הוא בחינת חכמה כמ"ש שמן וקטרת כו' והשמן הוא שמאיר כנודע שגוון האור הוא לפי זכות השמן שע"י השמן נמשך נהורא חיורא משא"כ ע"י הפתילה הוא בחי' נהורא אוכמא וגילוי האור הוא מבחי' זית והוא ע"י כתישה בחי' ביטוש הכלי וע"י כמה גבורות מבחי' בוצינא דקרדוניתא קו המדה להיות התהוות בחי' חכמה כו' (וכמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו') שהגבורות הן מרירות כזית כו' ויש ב' זיתים גבורות דאבא וגבורות דאימא להיותה אם הבנים להמשיך השמן מוחין דאו"א שבזו"א להאיר ז' נרות (ועמ"ש מזה בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסליו. וע' עוד מענין זית בלק"ת פ' עקב ובחו"ג דרמ"ד ב' דער"ב א' דרמ"ז סע"א ובהרמ"ז בפ' בהעלותך בדף קמ"ט ע"א. ובפרדס ערך כתית, והוא באופן אחר קצת ממש"כ):

ד **שבעה** ושבעה מוצקות. פי' ב' פעמים שבעה הם י"ד כדפי' בזהר ס"פ מקץ דף ר"ד ע"ב ודלא כפרש"י ורד"ק שפירשו ז' פעמים ז' הם מ"ט. מוצק א' לשמן מוצק הב' לזהב ב' צנתרות זהב אשר מריקים מעליהם הזהב זהב הוא בחי' בינה מצפון זהב יאתה והוא מבחי' חדוה ועבד הלוי הוא התלהבות רשפי אש שמבינה כי גבורות דאבא הם חסדים דאימא והוא מוצק הב' (ועמ"ש בביאור ע"פ רני ושמחי והפרדס בערך צנתרות פי' ששני הצנתרות הם חכמה ובינה. ולפ"ז צ"ל ששני הזיתים הם מקורות דחו"ב והיינו שני

המזלות ונוצר ונקה כו' ובמדרש שמות רבה פט"ו שתי שבלי הזיתים הם משה ואהרן ועמ"ש מענין בחי' ומדרגת משה ואהרן בד"ה ואתה תצוה, ובד"ה וידבר כו' תפקדו אותם לצבאותם אתה ואהרן. ועמ"ש בד"ה ענין חנוכה בענין בהעלות ובהטיבו, וענין שייכות בחי' אלו בקבלת עול מלכות שמים בפי' ראשונה דק"ש. היינו כי מואהבת עד ובשעריך הם מ"ב תיבין שהוא כנגד שם מ"ב דאנא בכח כמ"ש בפע"ח שער הק"ש פכ"ה והוא ג"כ בחי' מ"ב מסעות דיצ"מ כי בכל יום צ"ל בחי' יצ"מ היינו ממיצר תאוות נפש הבהמית והגוף כו'. והיינו בק"ש כמו שמסיים בק"ש אשר הוצאתיך מארץ מצרים כו' ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי, ושם נתבאר הענין דאנא בכח הם שבעה פסוקים שבכל אחד ו' תיבות וזהו ענין שבעה נרות המנורה. כי שם מ"ב הוא בחי' העלאה ובשתים יעופף כו' והיינו בחי' בהעלותך את הנרות כו' להיות ואהבת בכל מאדך, ולכן ואהבת ב"פ אור בחי' ההעלאה וההטבה. וענין וגולה על ראשה שהוא ענין התבוננות היינו פסוק ראשון דק"ש שמע ישראל כי שמע פירושו התבוננות ישראל לי ראש כו' ובחי' שמן היינו חכמה וביטול הנמשך בהבינה ודעת. וזהו כשמן הטוב על הראש וזהו ענין והחכמה תחיה, וכדכתיב כי עמך מקור חיים ועיין זח"ג דל"ד סע"א קפ"ז א'):

ה **ועוי"ל** פי' והחכמה תחיה ע"ד המבואר במ"א דפנימיות אבא דוקא הוא פנימיות עתיק אשר בחי' זו הוא פנימי' התענוג עליון שהרצון נק' אחוריים לגבי בחי' זו כמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון והנה ש"י עולמות נמשכים מן ל"א נתיבות חכמה משא"כ הנתיב הראשון הוא למעלה מבחי' ש"י עולמות כמ"ש במק"מ פי' מצורע והיינו כי י"ל שהוא בחי' פנימי' אבא כי ל"ב נתיבות פי' בס"י ע"ס וכ"ב אותיות א"כ הנתיב הראשון הוא הבחי' היותר עליונה שבע"ס דחכמה כו'.

וזהו עין לא ראתה אלקים זולתך כי ל"ב נתיבות דחכמה הם ל"ב אלקים שבמע"ב ולכן נקרא ותורה אור ומחמת הכח הזה שבפנימיות אבא לכן והחכמה תחיה בעליה שהוא הרצון עליון ע"י גילוי התענוג עליון (ע' עוד מענין והחכמה תחיה בזח"ג חקת) (קפ"ב א') ובהרמ"ז שם המשכת בחי' חיה ובעמה"מ שער או"א ס"פ מ"ד (דע"ח ג' וד' קל"ט א') פי' תחיה השפעת חיה ועיין עוד זח"ג פנחס דרנ"ה ב':

ו **וכל** זה נמשך אח"כ לבחי' מל' ע"י ז"א בפי' והיה אם שמוע כו' קבלת עול המצות רמ"ח אברין כו' כמו שבאבר נמשך אור וחיות עד"מ כשהיד כותבת גם השכל מלובש בה כך ברמ"ח אברין נמשך רמ"ח המשכות ושרשם ה"ח והוא בחי' שם ע"ב ע"ב גשרים לעבור מימי החסד כו' כמ"ש ולכן בפרשה א' כתיב ובכל מאדך ולא בפי' שניה כי פי' א' הוא

שם מ"ב שהוא להעלאה בשתים יכסה כו', ולכן בק"ש שעל המטה אומרים אנא בכח גדולת לעלות נשמתו בשינה וכן קודם קבלת שבת.
והעלאה צ"ל בבחי' א"ס, ולכן כל א' צריך למצוא בעצמו ברצונו בחי' א"ס כדי שיעורר למעלה שאל"כ אין שייכות למצות גשמיים לעורר למעלה ע"י לבישת טלית כו', וכן ע"י הצדקה להחיות רוח שפלים למטה גורם למעלה להמשיך חיות ואיך יהי' שייכות למטה עם למעלה אלא ע"י בחי' בכל מאדך יותר משהכלי שלו מגביל וזהו ג"כ ענין ממעמקים כו', ולכן ביוסף כתיב וילקט יוסף את כל הכסף שע"י ליקט החסד ואיך שייכות החסד להכסף וכן ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר כו'. אלא היינו ע"י שהיה במצרים וממעמקים קראתיך כו' ואח"כ מזה יכול להמשיך בפי' שניה ה"ח שם ע"ב ע"ב גשרים לעבור מימי החסד ועי"ז ונתתי מטר ארצכם ארצכם הוא בחי' מל' שרגליה יורדות ויש בה מטר מלשון מטרוניתא ומלכותו בכל משלה והכח הזה להיות מטר ארצכם הוא ע"י המשכת ה"ח ברמ"ח מצות ששם מלובש עונג העליון ועי"ז ואספת דגנך שיש בה כח לברר בירורין מנוגה כו'.

שלח

פרק א

שלח לך אנשים כו'. ענין המרגלים שהיו נשיאי העדה אנשי שם כו' ומה טעם שלא רצו ליכנס לארץ ישראל. וגם להבין מהות מדרגת א"י. הנה כתיב הארץ אשר נתתי להם ארץ זבת חלב ודבש ומה שבח הוא זה. אך צריך להבין דהנה כל המצות מעשיות רובם ככולם תלוים דוקא באי"י ובפרט ענייני זרעים וקדשים (ובמדבר היו הקרבנות לפי שעה). הנה כתיב כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' וגו' וצריך להבין היתרון שבלחם והלא האדם ג"כ במאמר נברא כמ"ש נעשה אדם כו' ולמה צריך האדם לקבל חיותו מהלחם דוקא. אך הענין הוא כי מוצא פי ה' שבדצ"ח הוא ענין הרפ"ח ניצוצי' שנפלו בשבירת הכלים והאדם הוא מהתיקון ולכן צריך האדם לקבל חיותו מדצ"ח דוקא. לפי ששרה הרפ"ח ניצוצין הוא מאד נעלה כמבואר במ"א.
וכמו כן ענין ירידת הנשמה לעוה"ז השפל דוקא הוא כדי לאכפייא לסטרא אחרא בכדי שעי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה כיתרון אור הבא מן החשך דוקא. וכמו עד"מ מגרעין הנזרע בארץ שע"י הרקבון שנרקב ונפסד בארץ הוא צומח אח"כ בתוספת רב וכיתרון האורכו'. וביאור הענין דהנה אליהו אמר בתיקונים אנת הוא דאפיקת עשר תקונין וקרינן להון עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגלין כו'. עלמין הוא מלשון העלם ונק'

בזוהר היכלות היכל החסד היכל הגבורה היכל הזכות כו' ובתוכם נשמות שנהנין מזיו השכינה ומלאכים שעומדים באהבה ויראה ופחד כו' כמו מחנה מיכאל בחי' אהבה ומחנה גבריאל בחי' יראה ופחד כמארז"ל נהר דינור יוצא מזיעתן של חיות כו' ואומרים שירה כל אחד ואחד לפי השגתו וההיכל הוא בחינת כולל שכולל כל הפרטיות שבתוכו כמו היכל החסד כללותו הוא חסד והפרטיות שבתוכו הוא חכמה שבחסד חסד שבחסד כו' וכל הע"ס וכמשל העיגול ובית שכוללים כל הפרטיות שבתוכם.

וזהו פי' לאנהגא בהון עלמין עלמין הם בחי' ההיכלות בחי' הכוללת ולאנהגא הוא בחינת הפרטיות שבתוכם וההיכל הוא מעלים ומסתיר אור א"ס ב"ה שלא יתגלה להם כ"א לפי השגתם שלא יהיו בטלים באי"ס ב"ה לפי שהם בעלי גבול מאין ליש ואינם מערך ומהות א"ס ב"ה שאין לו תחלה ואין לו תכלה ולכן צריך ההיכל להעלים ולהסתיר כו' (ובבחי' אצילות הוא בחי' אורות וכלים) עד שבהשתלשלות רבות נעשה שמים וארץ גשמיי' שאין נראה בתוכם אלקות כלל כ"א בבחי' יש ודבר נפרד בפ"ע בחי' סט"א וזהו ענין ירידת הנשמה לעוה"ז השפל דוקא ירידה לצורך עלי' כדי לאכפיא לס"א ע"י סור מרע ועל ידי זה אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין שלא יהיו הכלים וההיכלות בבחינת מסתירים אור א"ס ב"ה רק שיהי' בחי' כלים לקבל גילוי אור א"ס ב"ה ע"י בחי' ועשה טוב מצות מעשיות רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא רק שמתחלה צריך להיות בחי' סור מרע בחי' אתכפייא סט"א כמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו' ועי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה ואז יכולים לקבל ע"י בחי' ועשה טוב גילוי אור א"ס ב"ה למטה ע"י רמ"ח מ"ע דאורייתא מחכמה נפקת והמצות הם רמ"ח המשכות מחכמה עילאה ולכן נקראים אברין דמלכא כמשל האברים שנמשך בתוכם חיות מהמוח כנראה בחוש שבמוח מרגיש כאב של כל האברים כו' כמו כן ע"י המצות נמשך א"ס ב"ה מבחי' חכמה עילאה לעלמין סתימין ועלמין דאתגליין.

וחלב ודבש הם בחי' תרין דרועין חו"ג ימינא ושמאלא ובינייהו כלה כו' וכמ"ש ומתחת זרועות עולם כו'. שהוא בחי' המשכת אלקות ע"י מצות מעשיות רמ"ח אברין דמלכא וארץ ישראל מכוונת כנגד א"י שלמעלה (עיין בשה"ש רבה ס"פ כמגדל דוד בפי' מכון לשבתך מכוון נגד שבתך זה בהמ"ק שלמעלה) ולכן עיקר המצות הוא באי"י דוקא והמרגלים היו במדרגה גבוה מאד ולא רצו להשפיל א"ע למצות מעשיות שהוא בחי' המשכת אור א"ס ב"ה למטה ואמרו על א"י שהיא אוכלת יושביה שהיה בדעתם שאם יהיה גילוי אור א"ס ב"ה למטה כמו למעלה יתבטלו ממציאותם לגמרי. וזהו אוכלת יושביה ורצו להיו' במדבר דוקא ומדברך נאוה שהוא המשכת אור א"ס ב"ה לבחי' הדבור

בחי' מלכות בחי' א"י שלמעלה ונקראת בשם בחי' ארץ לפי שהיא בחי' התחתונה שבאלקות כמ"ש והארץ הדום רגלי כו'. (ועמ"ש בד"ה והיה מספר בני ישראל) וכתיב ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא בחי' הדבור דבר ה' ששרשו מחכמה וכנראה ממשל התינוק שכל זמן שאין לו מוחין דיניקה בשלימות אע"פ שיש לו קול אותיות פשוטים אעפ"כ אינו יכול לדבר ולצרף את האותיות והוא מחמת שאין החכמה בשלימות לחלק הקול ולצרף האותיות כרצונו כו'. ורצו המרגלים שיהיו כל ההמשכות מחכמה עילאה לבחי' דבור א"י שלמעלה ששם יש ג"כ בהמ"ק וירושלים וכל הבחי' (כמ"ש בגמרא בפ"ק דתענית דף ה' ע"א ובזח"ג פ' שלח דקס"א ע"ב) אבל יהושע וכלב אמרו טובה הארץ מאד מאד שע"י א"י שלמטה דוקא בחי' מצות מעשיות דוקא יומשך בחי' אור א"ס בחי' מאד בלי גבול בבחי' עלמין סתימין ועלמין דאתגלין וזהו מאד מאד. ב' פעמי' מאד. עלמין סתימין ועלמין דאתגלין כי באמת עיקר כוונתו ית' שיהי' דירה בתחתונים דוקא כמארז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו' ושיהיה נגלה לעין כל בשר ושיהיה הגילוי למטה כמו למעלה ואדרבה ביתר שאת ויתרון אור הבא מן החשך דוקא כו'. כי באמת כל שהוא מדרגה היותר גבוה מאד מתגלה בדבר היותר תחתון דוקא ביתר שאת ולמשל מבר שכל גדול שא"א לו לגלות חכמתו להמקבל שכלו בדבור כי אם ברמז במעשה דוקא יכול לגלות ביתר שאת כענין מאמר רז"ל די לחכימא ברמיזא. עוד משל מחותם של אבן טוב בהיר שע"י בהירותו אינם ניכרים האותיות בו ונכרים ונתגלים האותיות על השעוה דוקא בגילוי לעין כל וז"ש וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' וכו' שע"י מעשה שהוא בחי' הסתכלות בל"ב חוטין הגשמיים יבא מזה לוזכרתם את כל מצות ה' לפי שהטלית הוא בחי' אור מקיף והציצית שהם ל"ב חוטין בחינת ל"ב נתיבות החכמה שנמשכים ע"י או"מ ואי אפשר שיורמז כי אם במעשה דוקא היפך מחשבת המרגלים כו'.

ומשה רבינו ע"ה שהיה מבחי' דור דעה ובמדרגה גבוה מאד נעלה לא היה לו באפשרות לבא לא"י ואף על פי כן התפלל תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן לבא לארץ ישראל מפני שזהו עיקר המכוון ותכלית הבריאה כנ"ל ואעפ"כ לא זכה ויהושע דוקא מכניס כו':

ב (וזהו דא"י ארץ שבעה עממין שע"י בירור ז' מדות דתהו ע"י המצות מעשיות ע"י נמשך גילוי אור א"ס בכולהו עלמין ודרך כלל הם ג"כ ז' היכלות. משא"כ מדבר זהו ההמשכה רק למעלה בפנימית ולא בחיצוניות עלמין והיכלות דעשי' ועיין מזה באגה"ק סד"ה ויעש דוד שם שכדי להמשיך הגילוי בעשי' זהו ע"י המעשה דוקא כו' ע"ש. ובאמת כדי להיות ההמשכה למטה היינו ע"י שההמשכה ממקום עליון יותר כמ"ש במ"א ע"פ

אל עליון גומל חסדים טובים. וגם להפך שבמעשה דוקא לפי שהוא למטה מבחי' הדבור יוכל להיות הגילוי מבחי' עליונה יותר וכענין לחכימא ברמיזא מה שא"א להתגלות ע"י אותיות הדבור כו'. וביאור ענין זה יובן ממ"ש במ"א בביאור ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו' גבי מעלת הנשמות על המלאכים שמבחי' דבור כו' ע"ש. ועמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי ע"י שמתקן מעשיו כו' נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה ע"ש והיינו לפי שעי"ז ממשיכים ממקור החי"ע ופנימיותה ועוד כי א"א ג"כ להמשיך גילוי חי"ע ע"י התורה כי"א ע"י מעשה המצות והוא כמ"ש באגה"ק שם סד"ה ויעש דוד שם וז"ל לכן ארז"ל האומר אין לי אלא תורה בלי גמילות חסדים אפילו תורה אין לו אלא בתורה ובגמ"ח כי הנה אורייתא מחכמה נפקת ובאורייתא מתקיים עלמא ובאינון דלעאן בה כי בדיבורם ממשיכים הארות והשפעות חי"ע מקור התורה לבחינת אותיות הדבור שבהן נברא העולם כו' והרי המשכה זו היא בחי' ירידה גדולה ולזה צריך לעורר חסד עליון הנמשך כמים ממקום גבוה למקום נמוך באתעדל"ת בצדקה וחסד תתאה שממשיכים חיים וחסד להחיות רוח שפלים ונדכאים וז"ש אל יתהלל חכם בחכמתו כו' כי"א בזאת יתהלל כו' כי אני ה' עושה חסד כו' כי החסד הוא הממשיך חיי החכמה למטה ואם לאו הרי נקראת חכמתו לבדו בלי המשכת חיים ממנה חי"ו עכ"ל וכנודע שגם למעלה המשכת החי"ע בבחי' אותיות הדבור נמשך ע"י המדות עליונות וזהו בחי' יעקב אותיות יבקע המשכת החכמה הבוקע דרך המדות ונמשך בהדבור. וכמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר ס"פ קדושים) (דפ"ו ע"א) ע"פ אתם עדי כו' ועמ"ש ג"כ מזה ע"פ והיה לכם לציצית גבי כי מאיש לוקחה זאת. ומכ"ז יובן ענין חטא המרגלים כי הנה עם היות אשר התורה נק' מדבר כמ"ש במדרש רבה פ' חקת פי"ט ע"פ וממדבר מתנה. אך עכ"ז כתיב בה הכל לעשות בארץ. ארץ היינו בחי' מצות מעשיות. כי גם להיות המשכות חי"ע לבחי' הדבור א"א כי"א ע"י קיום המצות מטעם הנ"ל.

וע"ז נאמר אל יתהלל חכם בחכמתו כו' אלא ע"י חסד ומשפט וצדקה בארץ דייקא עי"ז ממשיכים בחי' חי"ע. ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול. עוד יש לבאר כללות ענין זה באופן אחר קצת עפמ"ש בד"ה וידבר דעשרת הדברות בענין עסק התורה שנאמר וכל חפצים לא ישוו בה ואפילו חפצי שמים וע"ש בענין אם אין חכמה אין יראה.

ועדי"ז לא רצו המרגלים ליכנס לארץ ולקיים המצות רק להיות במדבר ומדברך נאוה כו' אך באמת טעו בזה טעות גדול כמש"ש בענין אם אין יראה אין חכמה שא"א כלל להמשיך אור התורה כי"א בהקדים תחלה בחי' קיום המצות וזהו אם אין יראה כו' וכמאמר קדשנו במצותיך ועי"ז אח"כ ותן חלקנו בתורתך ובמתן תורה שהיה התגלות

התורה בתחלה זהו הוראת שעה אבל לדורות א"א להיות כן וגם ישראל הבינו זה ולכן הקדימו נעשה לנשמע כו' ע"ש באריכות:

פרק ב

ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר כו' טובה הארץ מאד מאד אם חפץ בנו הוי' והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר היא זבת חלב ודבש. הנה להבין ענין דקדוק לשון הכתוב במה שאמר מאד מאד שני פעמים.

וכן ארץ אשר היא זבת כו'. יש להקדים שרש ענין המעשה דמרגלים למעלה במה שלא רצו ליכנס לארץ ישראל וגינו אותה כו'. הנה מבואר בע"ח דשרש המרגלים הוא מבחי' עולם המחשבי' הנק' לאה כי הם היו מדור המדבר שנקראו דור דעה ועל כן לא רצו להשפיל א"ע ליכנס לארץ ישראל שהוא מבחי' עולם הדבור הנק' רחל.

ולהבין ביאור הדברים הללו בהיות ידוע שעיקר המצוה בכניסת א"י הוא כמ"ש לעשות בארץ כו'. דהיינו לקיים שם התורה והמצות כי יש כמה מצות שתלוי' בארץ דוקא כמו בנין בית המקדש ודומיהן כו'.

והענין הוא כי הנה עיקר התורה והמצות הוא להבדיל בין הטהור ובין הטמא דהיינו בחי' ברורים לברר הטוב מן הרע שעל ידי השבירה דמלכין קדמאין דתהו נפלו רפ"ח ניצוצין דתהו ונתלבשו בנוגה להיות מעורבי' טו"ר כידוע והם צריכים עלייה והיינו ע"י שיתבררו ויופרדו תחלה מן הרע הקשור בהם ואז יהיו יכולים אחר כך להתעלות למעלה למקור שרשן והוא ענין המצות מעשיות מ"ע ומל"ת שע"י הל"ת נפרד הטוב מן הרע וע"י העשיה הוא בחי' עליית הטוב למעלה כו'. דהיינו עד"מ כשעושה איזה מצוה כגון שנוטל אתרוג לנענע בו או צמר ועושה ממנו ציצית שהאתרוג והצמר הם מבחי' נוגה שהטוב מעורב שם ברע וכשעושה בו המצוה הרי הוא ממשיך בו השראת אור א"ס ונכלל הטוב (דניצוצות דתהו שנתלבש בתוך האתרוג והצמר על ידי השבירה) באור א"ס הנמשך ע"י המצוה הזאת. ואמנם זה אינו כ"א כשנתברר תחלה ונפרד מן הרע ונעשה בחי' כלי להשראת אור א"ס אזי ע"י שיעשה המצוה ימשיך אור א"ס להיות שורה בו ועי"ז יתכלל בו כו'.

והוא ענין דקדוקי המצות להיות האתרוג כך וכך דוקא ובאם שחיסר בו אחת מדקדוקיו הוא פסול. וכן הציצית אם חסר חוט א' הם פסולים דהיינו שאינם בחי' כלי להשראת אלקות ועכ"פ מובן מזה שעיקר התורה והמצות הוא לברר הטוב מן הרע שנתערב על ידי השבירה להפרידו מהרע ולהעלותו לשרשו כו'. אך באמת אין זה מובן האיך יגרום האדם בחי' השראת אור א"ס ע"י שעושה המצוה כי מה שייכות והתחברות יש לו לאלקות על

ידי שלובש התפילין ומתעטף בציצית לגרום עי"ז המשכת אור א"ס או לגרום הפרדת הטוב מן הרע על ידי שהוא סור מרע כו'.

ב **אך** הענין יובן ע"פ מה שכתוב בזהר כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין. דהנה ידוע שיש שני בחי' בכללות ההשתלשלות העולמות והם הנק' עגולים ויושר והם ג"כ בחי' נפש ורוח כידוע.

וההפרש ביניהם הוא דבבחי' עגולים האורות הם כלולים שם בהתכללות בבחי' העלם מבלי התחלקות לפרטי פרטיות בבחי' גילוי ועל כן נקרא בחי' עגולים כמו שהעיגול הוא בהשוואה אחת ואין בו התחלקות כו'.

ובחי' היושר הוא כשמתגלים האורות ומתחלקים לפרטי פרטיות להיות כלולים מיו"ד ויו"ד מיו"ד כו'. והמשל בזה הוא כמו העילה שמקיף את העלול וכוללו דהיינו כמו עד"מ הרב שמשפיע שכל לתלמידו שכאשר צריך להשפיע השכל אליו מצטרך לירד ממדרגתו ולצמצם את שכלו לעיין על כלי השגת התלמיד כו' ומשפיע השכל לפי ערכו אכן בעצמות שכלו הרי הוא כולל כל שכל של התלמיד מראשו לסופו.

וגם ההשפעה שמשפיע להתלמיד שהיא באמת כציור ואופן שכל של התלמיד הרי היא כלולה בשכל של הרב בסקירה אחת בלתי התחלקות לחלקים והנה גם אחר שנמשכה מהרב להתלמיד הנה בתחלת השגתו אזי שכל התלמיד הוא מוקף עד"מ מאור אותו השכל ששופע לו מהרב ואור אותו השכל עודף על שכל התלמיד והשגתו ומקיפו מכל צד.

וביאור הענין היינו כי התלמיד בתחלת קבלתו השכל הנשפע לו אינו משיג השכל לעומקו עדיין דהיינו שהשגתו השכל הוא רק דרך כלל בלתי התחלקות לעמוד על כל חלקי השכל והסברו כל דבר בפ"ע.

וע"כ כללות אותו השכל הוא מקיף לשכל התלמיד בבחי' מקיף לבד עדיין ובלתי התחלקות. וזהו משל לבחי' ע"ס דעגולים. אמנם הנה אחר כך כשמתבונן התלמיד בשפע השכל וירד לעומקו וישיגו היטב אז יהיה אדרבה שכלו מקיף לאותו שפע השכל שיכנס בו שפע השכל בבחי' אור פנימי ממש שישיגנו יפה וגם יעמוד על כל חלקי הסברות שבו כל אחד על מכונה בפ"ע ולא בדרך כלל לבד והוא עד"מ בחי' יושר שהוא בחי' או"פ [ועמ"ש עוד מענין לא קאים אינש אדעתיה דרביה עד ארבעים שנין בדרוש בגדי לבן דכה"ג בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר].

ולכן נקרא עגולים בחי' נפש ויושר הוא בחינת רוח שהוא מעלה ומדרגה עליונה מבחי' נפש ובא אחר כך וכענין מוחין דגדלות שבא אחר מוחין דקטנות וכמ"ש בזהר ח"ב צ"ד

ב' בר נש כד אתיילד יהבין ליה נפשא כו' זכה יתיר יהבין ליה רוחא כו' (וכמ"ש בע"ח שער עגולים ויושר ענף ג'). והנה ממשל זה יובן למשכיל למעלה ענין העגולים ויושר דבחי' העגולים הוא שאורות עליונים הנמשכים מן המאציל ית' אינן נגלים עדיין בבחי' גילוי רק הם בבחי' העלם והם כלולים יחד בלתי התחלקות לפרטיות להיות דבר בפני עצמו כח החכמה בפ"ע וכח החסד בפ"ע כו' אלא הם כלולים ומוקפים יחד בהשוואה אחת והיינו מפני שאינו בבחי' גילוי רק בבחי' העלם. ובחי' יושר הוא בחי' האורות כשהם יורדים ומתגלים שאז הם בבחי' התחלקות כל ספי' בפ"ע החכמה מיוחדת בכלי בפ"ע והבינה בפ"ע והיינו מפני שנתלבשו בכלים ונמשכו בבחי' גילוי כו' (וגם הם בבחי' התכללות שמתכללים זה עם זה כמו אברי האדם שאע"פ שהן רמ"ח אברים מכל מקום מתקשרים זה עם זה שגידי המוח יש ברגל כו' והרי הן אדם אחד ועמ"ש בפ' נח בדרוש דור הפלגה בענין ההפרש בין נקודים לברודים ועמ"ש בפ' שמות ע"פ מי שם פה לאדם). והנה שני בחינות הללו עיגולים ויושר הם נמצאים בכל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין דהיינו לפני אצילות ובאצילות עד בחי' עשר ספירות דעגולים דעשיה וע"ס דיושר דעשיה וכללות ענינם הוא כנ"ל שהעגולים המה האורות כשהם נעלמים וכלולים בהתכללות מבלי התחלקות כו'.

ומהם הוא שנמשכו כל ההעלמות וההסתרות שנעלם ונסתר בחי' חיות האלקות היורד להחיות הנבראים ואינו נתגלה לנבראים רק בצמצום כו'. וכמ"ש בע"ח שיש בחי' היכלות למעלה יש היכלות דאהוי"ר ויש היכלות הרצון וכללות ענין ההיכל הוא שמעלים את בחי' האור והחיות ומסתירו שלא יתגלה לנבראים כמו שהוא בעצמו אלא מתצמצם כפי שיעור יכולת כלי הנברא להכיל אורו שאילו היה מתגלה יותר מכדי המדה היה מתבטל ממציאותו לגמרי.

וכדי להיות התהוות בחי' אהבה מוגבלת בנבראים שהוא בחי' מחנה מיכאל וכן יראה מוגבלת במחנה גבריאל כו' מבחי' האור והחיות הנמשך מאור א"ס ית' שהוא בלתי מוגבל הוא דווקא ע"י צמצום והעלם האור כידוע. והצמצום שמצמצם את האור להיות ממנו התהוות אהבה מוגבלת הוא הנק' בחי' היכל האהבה כלומר שהוא ההעלם הגורם המשכת האהבה כו'. וכן עד"ז בהיכל הרצון כו' וכנודע. (וע' מ"ש בפ' וישב בד"ה שיר המעלות כו' היינו כחולמים בענין אלביש שמים קדרות שמים הם העגולים הם מלובשים בבחי' קדרות כו' שהוא העלם והסתר כו' ע"ש. ועד"ז יש לפרש ענין השראת והתלבשות העגולים בההיכלות וע' בע"ח שמ"א פ"ד ה' ועמ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות ובד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין מזון לבוש בית). וכן עד"ז בחי' הכלים הם מגבילים את

האורות ומעלימים אותם שלא יתגלו כמו שהם אלא יהיו נגבלים בתוכם ושיהיה התגלות החיות רק הארה מועטת והיינו בכדי להיות התהוות הנבראים שהם מוגבלים כידוע ושרש כל השרשים להעלמות אלו הוא מבחי' עיגולים וכנ"ל (ועיין בע"ח שער מ"א פ"ה במש"ש לזה צריך שנודיעך ענין הלבושים וההיכלות מה ענינם כו' ע"ש). והנה אעפ"י שהעלמות אלו הם בודאי מבחי' קדושה עליונה כי המכוון בצמצום זה הוא בשביל שיתהוו הנבראים וכמבואר במ"א בפי' כי הוי"ה הוא האלקים שהצמצום דשם אלקים הוא עצמו בחי' הויי כו' עכ"ז בריבוי ההשתלשלות עד שנמשך בעגולים דעשיה שמהם נתהוו שמים וארץ הגשמיים שהם מבחי' העגולים וכנראה בעליל שהשמים הם עגולים בטבען וכן כדור הארץ הוא עגול (וגם יסוד הרוח שבארץ הוא מבחי' עגולים) הנה בריבוי ההשתלשלות נתהווה מזה צמצום גמור והעלם גדול שנתעלם בחי' כח האלקי המחיה את העולם ונתלבש בלבושים רבים ועצומים כי עולם הוא מלשון העלם כנודע. ושרש כל השרשים להעלים זהו מבחי' ההעלם דעגולים העליונים שהאור מתעלם בהם ואינו מתגלה שמזה נמשך באצילות להיות הכלים מכסים על האורות ומעלימים אותם שיהיה גילוי החיות מוגבל בתוכם בגבול שמזה הוא הגורם שבריבוי ההשתלשלות יהיה בחינת העלם גמור שיתעלם הכח האלקות ויתלבש בלבושים רבים עד שיהיה נראה כאלו העולם הוא יש ודבר בפ"ע (וכמ"ש מזה בסש"ב פרק כ"א כ"ב):

ג **והנה** באתערותא דלתתא הוא אתערותא דלעילא ע"י שהאדם מעמיק ונותן דעת ולב לראות איך שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. וכמ"ש וידעת היום וגו' וכולא קמיה כלא חשיב ממש ומה שהעולם נדמה ליש ודבר הוא מצד ההעלם וההסתר שמתעלם הכח האלקות אבל באמת אין עוד מלבדו כו' נמצא שהוא פועל שיועבר הצמצום וההעלם שמתעלם הכח האלקות ולהיות מתגלה בבחינת גילוי.

ובאתעדל"ת זו גורם אתערותא דלעילא שגם למעלה לא יהיו בחי' הכלים מעלימים את האורות ומגבילין אותן ושיהיו בוקעין ומתגלין למטה כמו שהם ממש ולא יהי' בחי' ההסתרות והצמצומים כו'. והיינו כמו שיהיה לעתיד לבא דכתיב ונגלה כבוד הויי וגו' שלא יסתיר העולם על אור קדושתו ב"ה וכמו שהיה לפני החטא שהיה העולם מזוכך ביותר עד שלא היה מסתיר כלל על גילוי אלקותו ית' שהרי אדה"ר גם כשהיה מלובש בגוף השיג בג"ע סודות התורה כו' וגם כללות השתלשלות העולמות היה מזוכך ביותר משהם עתה שאור א"ס היה מתגלה בהם ביותר וכמ"ש בפע"ח שער השבת דמה שכעת נק' בחי' ז"א דאצילות היה אז מדרגה זו בבחי' עולם הבריאה והרי בחי' הבריאה דעתה הרי הוא רחוק מאד בערך מז"א דאצילות שהרי בחי' אצילות הוא בחי' אלקות והוא

כח מכחותיו ואור א"ס שורה בו בתכלית הגילוי משא"כ בריאה היא יש מאין כו' והם נבראים נפרדים ומחודשים מאין ליש והם בעלי גבול וכנודע ובחטא אדם הראשון הוא שנתגשמו העולמות להיות אור א"ס מאיר בהם ע"י העלם וצמצום עד שבעה"ז הגשמי אור א"ס מוסתר בהם בתכלית כנ"ל.

וכאשר למטה נעשה אתכפיא סט"א דהיינו העברת הצמצום וההסתרה שיהיה בחי' גילוי אלקות בנפש האדם על ידי זה נעשה למעלה גם כן גילוי אלקות שלא יהיו בחי' כלים המסתירים את האורות כו'.

וז"ש והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני הוי"ה. ולכאורה אין זה טעם שלפי שהוא ית' קדוש צריכים ישראל להיות ג"כ קדושים. אך הענין בפי' והתקדשתם כמאמר רז"ל קדש את עצמך במותר לך דהיינו להיות אתכפייא סט"א שלא יסתירו השמים והארץ וכל גשמיות העולם על אור קדושתו ית' וע"ז יהיה למעלה ג"כ קדוש אני הוי' כו' דקדוש הוא לשון הבדלה כנודע.

והיינו שיהיה בחי' גילוי עצמות אלקותו ית' שלמעלה מצמצום הכלים שמגבילים האורות כי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כנ"ל. וזהו ענין המאמר בזוה"ק כד אתכפיא סט"א לתתא אסתלק יקרא דקב"ה בכולהו עלמין דהיינו ע"י דאתכפיא סט"א שהועבר הצמצום וההסתרה דשמים וארץ הגשמיים ע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין דהיינו שגם למעלה מתגלים האורות ובוקעים דרך הכלים כנ"ל ואסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין הם עלמין סתימין ועלמין דאתגלין וזהו המכוון בתורה ומצות שגורמים ע"ז השראת אור א"ס דהיינו כנ"ל דכד אתכפיא סט"א בסור מרע ועשה טוב אזי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא שיהיה למעלה העברת כל ההעלמות המעלימים את גילוי אור וחיות כו' עד שגם צמצום הכלים המגבילים את האורות ומסתירים אותו יועבר ג"כ שיהיו האורות בוקעים ומתגלים למטה כנ"ל (ועמ"ש בפי' חקת ע"פ ע"כ יאמרו המושלים באו חשבון כו'). ועתה יובן ג"כ שרש ענין קיום המצות בארץ ישראל דוקא וכמ"ש לעשות בארץ כו'. כי הנה כתיב בה בא"י ארץ אשר היא זבת חלב ודבש. פי' לשון זבת הוא לשון מפעיל שעושה להיות זב חלב ודבש.

והענין הוא כי חלב ודבש הם בחי' כללות השתלשלות ע"ס שהם בחי' מ"ה וב"ן שהם חסדים וגבורות חלב הוא בחי' חסדים ודבש הוא בחי' גבורות כי דבש נקי דין דגדלות כנודע שלכך נאמר כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו כו'. ושניהם הן בחי' מוחין דגדלות חלב הוא בחי' מוחין דגדלות דחסדים וכמשל חלב האם שמגדל את הולד וממשיך בו שכל כו'. וכך למעלה הוא בבחינת בינה שמגדלת אברים דז"א ע"י השפעת השכל

והוא הנק' בחינת חלב דאימא. וכמארז"ל עשה להדדים במקום בינה כו'. ובע"ח (שער הכללים ספי"ג) מבואר ג"כ בענין אלד"ד ומיד"ד שהם שני דדים דאימא שמהם יוצא החלב לז"א לגדלו כו' (ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ חכלילי כו' ולבן שנים מחלב). ודבש הוא בחי' מוחין דגדלות דגבורות שהרי נק' דין דגדלות והיינו שהם בחינת גילוי האורות היפך בחי' הצמצום של הכלים כו' (וע' פע"ח שער כוונת השופר ספ"א בענין דבש ועמ"ש בפ' תבא ע"פ היום הזה ה' אלקיך מצוך וכו'). וזהו ענין זבת חלב ודבש שהם מוחין דגדלות שהוא היפך ההעלם והצמצום שהוא בחי' מוחין דקטנות כו' ומזה נמשך גם בגשמיות שיהיה החלב נוטף מן העזים ומן התאנים כו'. והוא מחמת סיבת בקיעת האורות את הכלים למעלה כנ"ל. וזהו כללות ענין מצות דכניסת א"י לקיים שם התוהמ"צ דכתיב לעשות בארץ כו'. ופי' לעשות הוא לתקן כמו ועשתה את צפרניה ותרגומו ותתקן כו'. והיינו לתקן בארץ שיהיה בחי' ארץ זבת חלב כו' שיבקעו האורות את הכלים ויתגלו למטה ע"י קיום התורה ומצות שיקיימו בא"י דבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כנ"ל:

ד **ואחר** כל הנ"ל יובן ג"כ ענין המעשה דמרגלים שלא רצו ליכנס לא"י מפני ששרשם הוא מבחי' לאה עולם המחשבה כו' (כמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"א) וטענו למה צריכים לירד בבחי' עולם הדבור שהוא בחי' מל' דאצילות סוף כל דרגין כו' בכדי לקיים שם התורה ומצות בדבור ובמעשה שע"י יהיה בחי' גילוי אור א"ס שיבקעו האורות כו' הלא זה אפשר לקיים גם ע"י התורה ומצות ברוחניות ולא בעשייה גשמיות דהיינו כי גם בעולם המחשבה יש כל פרטים הנמצאים בדבור ובמעשה מאחר שהדבור נמשך מן המחשבה.

וא"כ כל מצוה ומצוה שמקיים בדבור או במעשה גשמיות יכול הוא לקיימה ברוחניות בבחינת מחשבה. וע"ז יהיה ג"כ למעלה בחי' גילוי אור א"ס כו'. וכדוגמא שאמרו באברהם קיים אברהם את כל התורה כולה עד שלא ניתנה וא"א לומר שקיים כל התורה בפועל ממש שהרי יש כמה מצות שלא היה אפשר לו לקיימם כלל. אלא שקיים אותם ברוחניות שהמשיך כל האורות עליונים הנמשכים ע"י המצות כו'.

וכמו כן היו סבורים המרגלים שיקיימו המצות ברוחניות דהיינו בבחינת עולם המחשבה כו' ועל כן לא רצו ליכנס לארץ ישראל. אך באמת היו מוטעים שהעיקר הוא לעשותם בארץ דוקא וכמארז"ל כמה תפלות התפלל משה ליכנס לא"י ושאלו וכי לאכול מפירותיה היה צריך אלא לקיים את המצות התלוים בה והיינו שצריך להמשיך את

האורות העליונים שיבקעו את הכלים כו' שאי אפשר לגרום המשכה זו אם לא ע"י מעשה דוקא ולא במחשבה כו'.
והטעם הוא משום דסוף מעשה עלה במחשבה תחלה וכמאמר נעוץ תחלתן בסופן וכו' שכל דבר שהוא גבוה ומרומם יותר בעצם יתלבש דוקא בדבר היותר נמוך. וכענין מאמר רז"ל די לחכימא ברמיזא כו'. דהיינו כשיש שכל עמוק מאד אשר א"א להסבירו לזולתו ע"י אותיות הדבור מגודל עמקותו אשר לא יכילו אותו אותיות הדבור ולא יהיה יכול להוגבל בהן עכ"ז יוכל להבינהו לזולתו ע"י רמז בתנועה גשמיות כו'.
ונמצא שיש יתרון לתנועה ורמיזה שהיא גשמיות יותר מאותיות הדבור שהם רוחניים בזה שדבר הגבוה יותר יתלבש בהם דוקא ולא בדבור כו'. וכמו כן יובן למעלה שלהיות המשכה עליונה להיות גילוי בחינת מוחין דגדלות שיבקעו האורות את הכלים אי אפשר לעורר זה כ"א ע"י מעשה דוקא ולא ע"י בחינת המחשבה משום דנעוץ תחלתן בסופן כו'. (ועיין במשנה פי"ב דיבמות דף ק"ד ע"ב כל דבר שהוא מעשה כו') וע"כ ביקש משה ליכנס לארץ דוקא (ועיין מ"ש בפ' ויצא ע"פ וללבן שתי בנות. ועמ"ש ע"פ ראשי המטות מענין יתרון בחי' המעשה דוקא משא"כ בבחי' מחשבה כו' ובד"ה מי מנה עפר יעקב כו' ועמ"ש ע"פ יביאו לבוש מלכות). וזהו שכתוב טובה הארץ מאד מאד. פי' ב' פעמים מאד הם כנגד עלמין סתימין דלא אתגלין שהם היכלות דאו"א ועלמין דאתגלין שהם היכלות דזו"נ כו'. שבשני מיני עולמות הללו בוקעים ויורדים ומתגלים האורות עליונים למטה.
ובכללות ענין גילוי ובקיעת האורות כנ"ל הוא ע"י המשכת בחינת הכתר עליון שהוא למעלה מגדר ההלבשה בכלים כו'. וזהו שכתוב אם חפץ בנו הוי' חפיצה הוא בחינת פנימית הכתר שהוא בחינת הטעם והענג שיש ברצון כו'. ורצון הוא בחינת חיצוניות הכתר וכמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון כו'. וכאן הוא אומר אם חפץ בנו הוי' דהיינו שיתגלה פנימיות הכתר שהוא למעלה מגדר ההלבשה בכלים שע"ז יהיה ג"כ למטה בקיעת האורות כו' (וע' בזהר פ' שלח דק"ס סע"א) וכל זה הוא ע"י שטובה הארץ כו' משום דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן. ויובן זה עוד עפמ"ש בת"א פ' מקץ סד"ה רני ושמחי בת לא זז מחבבה עד שקראה בתי כו' עד שקראה אמי כו' ולע"ל כתיב רני ושמחי בת שבחינת בת תתעלה ביתר שאת ולהיות אשת חיל עט"ב עכ"ל.
והנה בחינת בת זהו ענין ירושלים של מטה ובחינת אמי זהו ענין ירושלים של מעלה והיא בחינת עולם המחשבה בחינת ה' גדולה לאה אם הבנים כו' והם רצו להמשיך הכל ע"י ירושמ"ע לבד אך באמת א"א להגיע לזה כ"א ע"י ירושמ"ט כי זה השער להי' והיא

בחינת כעיר שחוברה לה יחדו כו' לבחינת ירושמ"ע ולכן ארז"ל נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושמ"ע עד שיכנס בירושמ"ט.

ועוד זאת שהרי נאמר כי הנני בא ושכנתי בתוכך דוקא בבחינת ירושמ"ט כו' שבחינת בת תתעלה ביתר שאת כנזכר לעיל והיינו בבחינת קיום המצות במעשה גשמיות דוקא שנקרא בחינת עבד וע"ז דוקא נאמר הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. וזהו טובה הארץ מאד מאד כמו בחי' וגבה מאד. ועוד י"ל כי הנה מבואר בשל"ה ר"פ ויחי בענין מ"ש ג"פ היכל ה' המה (בירמיה סי' ז' ד') וכן ארץ ארץ ארץ שמעי דבר ה' (שם ססי' כ"ב) נז' ג"פ ארץ. כי גם למעלה באצילות יש ג"כ ירושמ"ט וירושמ"ע שהם ה' תתאה וה' עילאה. והבחי' הג' זהו ירושמ"ט ממש שבעשי' הגשמיות בעוה"ז. והיינו כי המצות הם בשלשה בחינות מחדומ"ע כמ"ש לקמן בד"ה ועתה יגדל נא ובד"ה וישלח יהושע כו' מרגלים חרש.

וזהו ענין ג' פעמים קדוש שממשיכים עי"ז מבחינת סכ"ע לג' עולמות בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהן בחינת מחשבה ודבור ומעשה שהן הן ג' בחי' היכל הנ"ל והן הן ג"כ ג' בחינות תורה ועבודה וגמ"ח כמ"ש במ"א בד"ה כי ביום הזה יכפר.

ועפ"ז י"ל שדור המדבר שהם בחינת ומדברך נאוה רצו להמשיך בבחינת דבור ומחשבה שהם הם ירושמ"ט וירושמ"ע שבעולם העליון היינו ה' תתאה וה' עילאה כנ"ל. אבל בבחינת זו הג' דארץ שלמטה לא רצו.

והיינו דקסברו שיוכלו להמשיך ע"י ירושמ"ט וירושמ"ע שבעולם העליון והיינו ע"י דבור ומחשבה לבד כנ"ל. אכן באמת עיקר כל ההמשכות הוא ע"י עשיה דוקא ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה עפר יעקב בפי' אף עשיתיו. ושם נתבאר דאף מרבה בחינה רביעית שלמעלה מכל הג' בחינות דבראתיו יצרתיו עשיתיו שבחינה זו נמשך ומתגלה ע"י העשיה דוקא. ויש לומר ג"כ שזהו ענין התגלות קדש העליון שלמעלה מבחינת ג"פ קדוש בוי"ו. ועמ"ש סד"ה שיניך כעדר הרחלים ואפ"ל ששלשה בחינות היכל הנ"ל זהו ג"כ ג' המדריגות דלא זז מחבבה עד שקראה בתי ואחותי ואמי וכו':

פרק ג

ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים וגו'. הנה כתיב היום לעשותם ואמרו רז"ל לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה וגדול התלמוד שמביא לידי מעשה. וגם בזהר הקדוש הפליא להגדיל בשבח המעשה דמצות אינון לבושין וכשחסר מצוה אחת הוי לבושא חסירא. ולכן אדם צריך לבא בגלגול עד שיקיים כל התרי"ג מצות ולהיות כהן ולוי ג"כ כדי שיקיים המצות התלויות בהם. ולהבין כל זה איך נעשו לבושין

ממעשה המצות ומהו ענין לבוש זה ולמה צריכה הנשמה להיות לה לבוש (ועמ"ש מזה בפי' חיי שרה ע"פ ואברהם זקן ובמ"א). הנה נודע שירידת הנשמה בעולם הזה היא צורך עלייה כי הנשמה קודם בואה לעולם הזה היתה בבחינת עמידה וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו. ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. וע"י קיום המצות בעוה"ז נעשה לה בחינת הליכה ונתתי לך מהלכים וגו' (וכמבואר מזה לעיל בפי' וישב בד"ה כה אמר ה' כו' ונתתי לך מהלכים כו'). כי בחי' עמידה הוא בחי' ובכל נפשך שאהבה ויראה היא מוגבלת לפי שיעור השגת הנפש ודביקותה באלהים חיים. והענין כי הנה נודע שהמלאכים נק' עומדים כמ"ש שרפים עומדים לפי שעומדים כל ימיהם במדרגה אחת מיכאל באהבה גבריאל ביראה והאהבה והיראה היא לפי ערך השגתם אשר השגה זו היא באור א"ס ב"ה הממלא כולא עלמין דהיינו שממלא לכל עולם לפי מדרגתו ותכונתו. וכך היא מעלת הנשמות קודם בואן לעולם הזה ולכך היא בבחי' עמידה שעומדת תמיד כל הימים במדרגה אחת כפי ערך מדרגתה ותכונתה בכל עולם לפי מה שהוא כך מקבל מבחי' ממכ"ע לפי ערכו ותכונתו. מה שאין כן עוה"ז הוא עולם המעשה שיכול האדם לשנות את טבעו מרע לטוב ולהפוך את לבו מן הקצה אל הקצה ואתהפכא חשוכא לנהורא. לפי שבעוה"ז שהעולם מעלים ומסתיר על אור ה' הממלא כל עלמין ואינו מתגלה כמו למעלה. שורה אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין בבחי' מקיף מלמעלה על הנפש וכמ"ש אשר אנכי מצוך היום וגו' שבחי' אנכי הוא בחי' סובב כל עלמין נמשך בבחינת היום לעשותם דוקא (וכמבואר במ"א באריכות ע"פ ואמרת אליהם את קרבני לחמי כו') וגדול כח בחי' אור המקיף מבחי' סוכ"ע לשנות ולהפך טבע האדם ומהותו למעלה מכדי אשר תוכל הנפש שאת בהשגתה ודביקותה באלהים חיים מתחלת יצירתה בבחינת אור פנימי לבד. והנה בחי' הארה זו הבאה מבחינת אור מקיף וסוכ"ע נק' בשם הליכה שהולך ממדרגה למדרגה והמשכת בחי' אור מקיף זה תלוי בקיום התורה והמצות.

וזהו אם בחקתי תלכו שע"י חוקת התורה נעשה בחי' הליכה והיא אהבת ובכל מאודך שבק"ש שאהבה זו באה מהתבוננות באור א"ס ב"ה הסוכ"ע בברכת ק"ש שתים לפניה שהם לקיום הק"ש המאיר לארץ כו' ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. כי כל העולמות והברואים אינן אלא בחי' מעשה ועשיה גשמיות מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית (ועמ"ש במ"א בפי' סוף מעשה במחשבה תחלה לעיל בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע) וחידושם הוא התהוותם מאין ליש רק מהארה בעלמא ואינו דרך התלבשות והשתלשלות עילה ועלול כו' שהרי הוא יתי קדוש ומובדל והוא

המלך המרומם לבדו מאז. פי' שהוא לבדו יתי הוא מרומם ונעלה מגדר עלמין כמאז קודם בריאת העולם שהיה הוא לבדו בלי שום שינוי חי"ו והוא המתנשא מימות עולם והחיות המתפשט לתוך עלמין הוא רק המלך בלבד שבשביל שהוא מלך כו' כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים כו'.

ולכך אומרים אח"כ ברחמיך הרבים רחם עלינו כי מאחר שהוא יתי המתנשא מימות עולם ואינו בגדר עלמין כלל כי הוא הסובב כל עלמין כו' הרי הרחמנות גדולה מאד על האדם שנתגשם ורחוק מאד מה' בתכלית ואומרים אדון עוזנו הגם שאין אור א"ס ב"ה נתפס ונקלט לתוך הנפש להיות תוכה רצוף אהבה בביטול זה מ"מ הרי הוא אדון עוזנו בחי' אדון זו מלכותו יתי' וכמ"ש שום תשים עליך מלך בחינת מקיף ונמשך מזה ג' בחי' מקיפים להנשמה במחשבה דבור ומעשה.

וזהו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו. כי צור הוא לשון מחסה כמ"ש צור עוזי מחסי וכן מגן ומשגב והן הם מקיפים לשלשה בחי' מחשבה דבור ומעשה ונפש רוח ונשמה כנגד ג' בחי' בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שמקיפים את נפש רוח ונשמה מכל צד להתכלל באור א"ס ב"ה ממש להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש. וזהו והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך. פי' שעל ידי מצות הצדקה שתעשה תהיה נאסף ונקבץ בתוך בחי' כבוד ה' שיאסוף אותך לתוכו להתכלל באור ה' ממש (שכל בחי' מקיף הוא המעלה למעלה וכמבואר במ"א בפי' מקץ בד"ה המגביהי לשבת כו' ע"ש), וזהו ענין לבושי הנשמה בעוה"ב ולבוש זה נעשה ע"י המצות. כי הנה המצות הם גם כן בג' בחי' מחשבה דבור מעשה כי יש מצות התלויות במחשבה לבד ובכונת הלב שאם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא כלל ויש התלויות בדבור כו' והן הם בחי' מקיפין כמאמר אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות נמשך בחי' קדש העליון ומובדל קדש מלה בגרמיה (ע' זוהר אמור צ"ד ב'):

ב **אך** תחלה צריך להמשיך מלמעלה למטה ברוך אתה מלך העולם בחינת אדון עוזנו, ועמ"ש מזה בפי' שמיני בביאור ע"פ לויתן זה סוף הדבור עפמ"ש ברבות וארא פ"ח ומהו לבושו של הקב"ה עוז כו' ע"ש, ואח"כ אשר קדשנו במצותיו בבחי' המקיפין להעלות הנשמה ממטה למעלה לקדש העליון כי הנה ב' בחי' יש במצות בעשייתם. האחד שעל ידי עשייתם מקיים מצות המלך ע"ד ותגזר אומר ויקם כו'. והב' הוא להמשיך אור א"ס ב"ה ורצון העליון במצוה זו ששרשה ויסודתה בהררי קדש העליון אשר קדשנו במצותיו. והנה תחלת עשיית המצות לא תהיה בשביל להמשיך אור א"ס ב"ה ורצון העליון ב"ה לבד שהרי זהו רק כמו שעושה בדרך סגולה או רפואה ע"ד משל או משא ומתן כדי

להרויח שאין זו עבודה ותחת אשר לא עבדת כתיב שהמצות צריכים להיות דרך עבודת עבד שמקיים גזירת רבו וציוויו אף גם בלי טעם ודעת ושום תשים עליך מלך כו'. ועל ידי זה נמשך ממילא אור א"ס ב"ה. משא"כ בלא קבלת עול מלכותו ית' אינו ממשיך כלום כי הוא המרומם לבדו המתנשא מימות עולם רק המלך כנ"ל (ועמ"ש מזה בפי' מקץ בד"ה כי עמך מקור חיים גם במ"א בביאור ע"פ וכל העם רואים כו' ואת קול השופר נת' שלכך נתנה התורה בקול שופר שהוא מטיל חרדה לפי שקבלת עול מצות צ"ל בבחי' עבודת עבד כו' ועכ"ז שופר ג"כ ע"ש שפרו מעשיכם שהוא הממשיך תענוג להיות שמחה של מצוה). וכוונת המצוה הוא כדי להגדיל שמחה של מצוה שתהיה יותר מרב כל שכל ההשגות שהשיגו גדולי הצדיקים היה רק בעבור שמחת המצוה. כי הנה כתיב עוטה אור כשלמה שההארת אור התורה היא רק בחי' שלמה ולבוש לבחי' המצות דאורייתא מחכמה נפקת שבה מלובש רצון העליון ב"ה שרש המצות שהרי גם התורה אשר לפנינו הן בנגלה והן בנסתר היא מדברת בעניני המצות שהיא דרך ביאור ופירוש של כל המצות, ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כמו כל מסכת סוכה שהיא פירוש למצות סוכה איך תהיה הסוכה וכן זבחים ומנחות כו' וכיוצא בזה הוא בנסתר, אלא שהמצוות עצמן הם רצונו ית' להיות המשכת אור א"ס ב"ה למטה בתרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן שהם תר"ך עמודי אור כמו עמוד המחבר מעלה ומטה שהוא רצונו ית' להיות לו דירה בתחתונים.

וכמ"ש ושכנתי בתוכם והתורה היא חכמתו ית' המגבלת ומצמצמת על איזה אופן תהיה השראה ודירה זו, כמו מצות סוכה שעליה ביאור מצות סוכה שיעור איך תהיה הסוכה כשרה וצלתה מרובה מחמתה ושלא תהיה גבוה מעשרים אמה, וכיוצא בזה כל התורה מבארת ומפרשת אופני הצמצום והגבלה להגביל השראת והמשכת אור א"ס ב"ה שאינו שורה ומתגלה אלא בדרך שחייבה חכמתו ית' המגבלת ומצמצמת על איזה אופן תהיה השראה ודירה זו בתפילין מרובעות ורצועות שחורות וכן זבחים באיזה אופן כו' ולכן התורה היא מזון לנפש (וכמ"ש ותורתך בתוך מעי כמ"ש במ"א) ובחי' פנימית שנתפסת ונקלטת בהשגת הנפש דהיינו אופני הצמצומים והגבלה כיצד תהיה השראת אור א"ס ב"ה הן ע"ד נגלה והן ע"ד הנסתר בגן עדן. אבל המצוה עצמה אינו שורה בהתגלות פנימית הנפש רק בבחי' מקיף מלמעלה (וכמו שהתורה שהיא מבחי' חכמה היא בחי' שמלה ולבוש והיינו לבוש לבחי' רצון ותענוג העליון שהוא בחי' עצמיות שלמעלה מבחי' לבוש, ויובן זה ג"כ ממ"ש הרמ"ז בפי' הזהר פ' במדבר בדף קי"ח ע"א בד"ה ישראל מאן אתר מתברכאן שחכמה עילאה הנק' אבא הוא מלבוש הפנימי של אריך

שהוא רצון העליון כו' ע"ש. וזהו שהתורה היא בחי' שלמה ולבוש לבחינת המצות. ועמ"ש עוד מזה בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בענין לבושיה כתלג חיור. וכך גם באדם ידיעת כוונת המצוה הוא רק כמו בחי' לבוש לגבי בחי' קבלת עול מצות בבחי' עבודת עבד וכדכתיב כי לי בני ישראל עבדים ופירושו מבואר במ"א שעל ידי שיהיו בבחי' עבדים אז יהי' לי ממש ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ וארשתיך לי ע"ש):

ג **וזהו** ועתה יגדל נא כח אדני אדני הוא בחי' מלכותו ית' אדני אותיות דינא דמלכותא דינא. דהיינו עשיית המצות בבחינת מצות המלך וכח אדני הוא א"ס ב"ה הסובב כל עלמין הנמשך על ידי קבלת מלכותו ית' במעשה המצות כנ"ל.

ונק' בשם כח הוא ענין גילוי ההעלם כמשל הכח שביד האדם לזרוק האבן שהוא דומם וטבעו ליפול למטה וע"י כח הזורק נושא באויר והכח הזה כשהיה ביד האדם קודם זריקת האבן לא היה ניכר רק אחר שיצא מההעלם אל הגילוי לישא את האבן באויר. וככל המשל הזה כך הוא כח אור א"ס ב"ה הנמשך מלמעלה כי כל העולמות והברואים הם לפניו ית' בחי' דומם וכמ"ש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן מקום שכינתו ית' בעליונים הם המלאכים ונשמות נקרא בשם עפר (ע' בזהר ח"ג קכ"ה א' ובמק"מ שם) כי אין ערוך אליו ית' והכח הנמשך להם מלמעלה הוא הנושאם ומגביהם להתכלל באור ה' וכח זה הוא המלביש ומקיף את הנשמה להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש וכבוד ה' יאספך שהוא כח הממשיך ממטה למעלה כמו הכח המושך את האבן למעלה באויר שכח ההוא מקיף את האבן מכל צד שאינו מניחו ליפול (ויי"ל שזהו פי' ישאהו על אברתו שהן המצות שנק' אברתו רמ"ח פיקודין רמ"ח איברים דמלכא שבהם ועל ידם ישאהו ומגביהם למעלה וע' ברע"מ פ' פנחס דרל"ח ב' אמנם במ"א ע"פ כנשר יעיר נת' שזה קאי על התשובה שעי"ז ישאהו כו' ע"ש). ולפי שהיה חטא המרגלים גדול מאד ביקש משה ועתה יגדל נא כח אדני שיומשך ויתפשט כח זה למטה עד שאפילו דבר שנפל למטה מאד יגביה וינשא בכח זה וזהו כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים. כי הנה ארך אפים הוא כי פנים הוא גילוי ההשפעה בדרך התקרבות ואהבה וחיבה משא"כ אחוריים כמאן דשדי בתר כתפוי. וארך אפים פי' שיהא גילוי זה ארוך ונמשך עד למטה מאד והשפעה זו היא מבחינת כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים דבור הוא בקול רם והכרזה (כדפי' בזהר ח"ג קל"ג א') והוא מעלמא דאתגליא ואמירה הוא בלב ובמחשבה ומבחי' גילוי שבדיבור מדרגות עליונים נעשה בחינת העלם במדרגות התחתונים כמשל דיבור הרב שנעשה מחשבה אצל התלמיד ובחי' העלם זה הוא השרש של גילוי התהוות

מדרגות התחתונים וכמ״ש בכתבי האריז״ל שממלכות דאצילות נעשה כתר חכמה בינה דעת בבריאה כו׳ וכן ממלכות דבריאה ליצירה כו׳.

והנה המשכות גילוי העליון להיות העלם זה בתחתון הוא ע״י התורה כמ״ש וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר שמן הדבור של תלמוד תורה דבר ה׳ זו הלכה ואשים דברי בפיך נעשה בחינת אמירה והעלם להיות נמשך ההשפעה עד למטה במדרגה התחתונה והוא ענין מה שכתוב וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה שהאדם הוא הממשיך זיו השכינה בגן עדן משום דבאמת לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין ולאו משפט ידיעא דאיהו רחמי ולאו מכל אלין מדות כלל שבאתערותא דלתתא אתעדל״ע כמ״ש במ״א.

והנה מן התורה נמשך הזיו בגן עדן העליון ומקיום המצות נמשך בגן עדן התחתון כמ״ש לעבדה ולשמרה לעבדה זו מצות עשה ולשמרה זו מצות ל״ת ואדם הראשון היה בגן עדן התחתון אשר בארץ. והגם שמעלת המצות בשרשם מאד נעל׳ למעלה מעלה מבחי׳ התורה דאורייתא מחכמה נפקת והמצות הן רצון העליון ב״ה כנ״ל. אך הענין הוא שמה שהוא מאד נעלה למעלה מעלה יוכל להתפשט ולהמשך יותר מטה מטה (ועמש״ל ע״פ טובה הארץ מאד מאד) ולכן כשביקש משה על חטא המרגלים אמר ועתה יגדל נא כח אד׳ דהיינו כח ואור הנמשך ע״י עבודת המצות (בחי׳ כי לי בני ישראל עבדים וכ״מ שנאמר לי אינו זז לעולם וכמ״ש במ״א) כי לפי שהיה צריך להמשיך האור למטה יותר כדי שגם חטא המרגלים לא יהא מונע הוצרך להמשיך מלמעלה יותר והוא שיומשך הכח של אד׳ שהוא רצה״ע ב״ה שלמעלה מעלה מבחי׳ התורה ולכן אותו הכח של אד׳ יכול לירד ולהתפשט גם למטה מטה מאד ולהגביה שפלים שנפלו וירדו מטה מטה לקשרם ולהעלותם באור א״ס ב״ה וזהו כאשר דברת לאמר שמבחינת דבור התורה נעשה אמירה והעלם במדרגות התחתונים להיות מקור גילוי ההשפעה בג״ע לנשמות הנבראים כנ״ל. כך יגדל נא כח אדני להיות ארך אפים שיתארך ויומשך גילוי זה למטה יותר וכענין שנשפל ונמשך כח התומ״צ גם למטה בעוה״ז אפילו עכשיו שהרי המצות יש מהן שאדם אוכל פירותיהן בעוה״ז וכמ״ש אם בחקתי תלכו וגו׳ והשיג לכם דיש וגו׳ ונתתי שלום בארץ וגו׳ ואין מקרא יוצא מידי פשוטו.

וזהו ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך. פי׳ והשיגוך שיגיעו עד למטה במקום שאתה שם וע״י המשכה גדולה זו יומשך להיות נושא עון שאפילו כבדות העון יהי׳ נושא ומגביה כמשל הכח המגביה את הדומם.

ועובר על פשע שמפשע נעשה שפע ואתהפכא חשוכא לנהורא וכמאמר רז"ל זדונות נעשו כזכיות. ובזה יובן מש"כ בחסד ואמת יכופר עון ואין אמת אלא תורה שהתורה מכפרת עונותיו של אדם וכמארז"ל וכתיב וחטאך בצדקה פרוק.

ולכאורה אינו מובן איך יתוקן על ידי זה כל מה שפגם וחטא על הנפש. אך עם הנ"ל יובן שעל ידי עסק התורה בבחי' ונתתי דברי בפיך וכן ע"י קיום המצות בבחי' שום תשים עליך מלך נמשך כח של מעלה והוא הכח הנמשך למטה מלמעלה כמשל כח המגביה את האבן הדומם כנ"ל. אך גילוי זה הוא דוקא בבחינת היום לעשותם ולא למחר כנ"ל. וזהו ועתה יגדל נא כח. ועתה דייקא וזהו שארז"ל (במדרש רבה בראשית פרשה כ"א) אין ועתה אלא תשובה כי התשובה היא אתהפכא חשוכא לנהורא ודוקא עתה בחינת היום לעשותם בזמן שהבחירה נתנה אל האדם שיהא יכולת בידו להפך לבו ולשנות טעמו לטוב אשר בבחינה זו דוקא הוא השראת אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין וכנ"ל בחינת כח הנ"ל (ועיין מענין ועתה יגדל נא בגמרא פ"ט דשבת דפ"ט ע"א ומ"ש ע"ז בספר שערי אורה תחלת שער שני. סנהדרין קי"א ב'. רבות פ' שלח פט"ז דרס"ז ג' ובפרדס בעה"כ ערך כח זח"ג פ' שלח דקס"א ב' פ' האזינו) (מ"ד) רצ"ה ב' פנחס דר"כ סע"א ובהרמ"ז שם דרמ"ה ע"א במא"א אוף כ' סעיף יוד ובאות עיין סעיף ע"ט רבות באיכה דס"ה א' ע"פ וילכו בלא כח ת"ז בהקדמה ד"ד ע"ב תקון כ"ב דס"ו ע"ב תקון נ"ה דצ"ה ע"א. בבחיי במקומו פ' שלח:

פרק ד

ביאור ע"פ ועתה יגדל הנ"ל

הנה ענין בכל נפשך ובכל מאדך שהוא בחי' עומדים ומהלכים עומדים הוא בחי' התלבשות האורות בכלים בכל עולם לפי השגתו בבריאה כך וביצירה כך כו' והיינו לפי שמקבל מבחינת מל' הממכ"ע אבל בעוה"ז נקראים נש"י בבחי' מהלכים מפני שמאיר בו סוכ"ע שלמעלה מהתלבשות בכלים והוא בחינת מאדך ומתחת זרועות עולם ולכך כל הבירורים הם עתה דוקא היום לעשותם כי לפי שיש התגלות סוכ"ע יכול להפך ממהות למהות כנ"ל ומטעם זה נקרא מהלכים להיות אתהפכא מחשוכא כו' אבל בעולם העליון א"א להיות היפוך ממהות למהות אלא כמו שהוא כן יקום כו' (ועמש"ל בפ' בחקתי בד"ה מבואר בע"ח) והנה גילוי בחי' זו דסוכ"ע שמאיר בעוה"ז יהיה לע"ל והוא בחי' מנוחה לחיי עולמים שהוא מל' חיות עולמות שיתעלה להיות בבחינת מנוחה משא"כ עתה יש עליות וירידות שונות בין שבת ליום טוב או יוה"כ כו'.

והנה תורה ומצות המצות הם לבושים שהם בחינת מקיפים כי הנה אומרים אדון עוזנו צור משגבנו כו' שמל' דאצילות נעשה עתיק דבריאה וביצירה כו' ונק' צור כמו הסלע שמכסה מן הגשמים כו' וכמו שבבי"ע נעשו ג' מקיפים ממלכות כך בבי"ע דאצילות שהן או"א בריאה חג"ת יצירה נה"י עשיה נעשים עליהם מקיפים מבחי' מל'דא"ס שנק' מל' דא"ק שנעשים עתיק כו' שנעתק מן המדות הנקרא יומין ומרומם ומתנשא מהן והוא מלשון המעתיק הרים כו' והוא ע"פ מ"ש המתנשא מימות עולם מן המדות ולאו מכל מדות אלין כלל כנ"ל ונגד זה יש ג' בחינות במצות. יש מהם תלוים במחשבה כמו ואהבת כו' ויש בדבור כו'.

והנה אורייתא מחכמה נפקת מח"ס שהתורה נמשכת משערות דח"ס שמלובש בתוכה גבורה דעתיק והמצות נמשכות מגלגלתא דאריך שהוא כתר שבכתר שמלובש בה חסד דעתיק בחינת לבנונית כמ"ש ארחות הוי' כמו האורח והשביל שהוא מקום פנוי כמו"כ הן פנויים משערות והן תליסר אורחין דמתפלגין לז"א וכמ"ש בזהר חד ארחא דמתפלג לתרי"ג פקודין דאורייתא כמ"ש כל ארחות הוי' חסד ואמת כו' משא"כ השערות המה בחי' צמצומים ע"י ה"ג בחי' דינים.

והענין כי אנו רואים כל התורה פי' וביאור טעם המצות כמו מצות ציצית יש ע"ז בתשבע"פ פרק התכלת ומצות ואזהרת שבת יש ע"ז מסכת שלימה והתורה שבאותה המצוה היא המגבלת ומצמצמת להיות המצוה בזו האופן דוקא ולא באופן אחר משא"כ המצוה עצמה כמו שמפורשת בתורה אין בה הוכחה שתהיה כך דוקא וכמו כן בחי' גלגלתא תר"ך עמודי אור המשכות אלהות להאיר במצות תפילין עד"מ ודמיון והוא הרצון פשוט בלי טעם ואח"כ בח"ס מוחא בחי' החכמה של המצות וע"י אותה החכמה נתצמצם הרצון שבהמצוה שיהיה כך דוקא כו' ולכן התורה יכולים כל האנשים להשיגה אלא שיש בזה כמה מדרגות וכמו ערך השגת רשב"י להשגתנו אך יהיה איך שיהיה יכולים הם להשיג זהו לפי ששרשה ממוחא שהיא חכמה אבל המצות א"א להשיג כלל והם חוקים:

והנה מה ביקש משה ועתה יגדל נא כו' כאשר דברת לאמר ארך אפים כו' כי הנה כתיב וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה כו' להמשיך גילוי אלקות בג"ע להיות מושג לנבראים יושבים ונהנין כו' והמשכה זו היא ע"י התורה שנקראת עוז (ע' בפי' יתרו ע"פ בחדש השלישי ובאגה"ק ע"פ חגרה בעוז וע' בהרמ"ז פ' אמור דצ"ג ב' בפי' ועוזו) כי שרשה מח"ס כו' שממנה נמשכים המדות וע"י מתגלה בג"ע כי הנה כמו שמלכות דאצילות נעשה עתיק לבריאה שמבחינת דבור עד"מ נעשה מחשבה וכמ"ש וידבר אלהים את כל

הדברים האלה לאמר כו' שנעשה בחינת העלם שנקרא עתיק ויש עתיק בבריאה כנודע מכוונת ב"ש שהוא לפני ש"ע ואעפ"כ הוא יג"מ הרחמים והוא דבי"ע ואחר ש"ע ויעבור ה' הוא יג"מ הרחמים דאצילות ומבחי' יג"מ הרחמים אלו דבי"ע נמשך בג"ע והיינו ע"י התורה שנעשה מבחי' דבור לאמירה כו'.

וכך ביקש משה ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת כו' שכמו שע"י התורה נעשה דברת לאמר כך ע"י המצות יגדל נא כח אדני. דהנה המצות נמשכים מאדני דינא דמלכותא דינא ושרשן בגלגלתא וכמו הזורק אבן שמתגלה כחו להגביה האבן כך ביקש משה שיתגלה כח אדני שהוא בכתר דא"א כי במצות יש ב' בחי' הא' המצוה עצמה לפי שע"ז יומשך ונעשה יחוד למעלה על ידי אתרוג ושופר ואין זה עבודה שהרי יש לה טעם והרי זה דוגמת רפואה וסגולה כו'.

ואמנם בחי' ב' נק' מצות המלך בלי טעם גם אלו לא היה נעשה היחוד ועכ"ז כמו אלו נצטוה לחטוב עצים עד"מ וזהו נק' מצות המלך שאין לבקש שום טעם כלל רק קבלת עול כי מאחר שמצד עצם מרומם הוא לבדו כו' והוא בחי' גולגלתא דחפיא על מוחא ועיקר צד סיבת חיבורו לנבראים הוא מצד היותו מלך כמ"ש המלך המרומם כו' וא"כ ממילא מובן שא"א להמשיכו זולת ע"י קבלת עמ"ש כנ"ל וע"ז דוקא נמשך ונעשה ג"כ היחוד למעלה.

וזהו מה שארז"ל מצות צריכות כוונה דהיינו קבלת עול מצוה שמצות מלך היא וזהו ענין כח אדני שיש ב' בחי' אדני וכח אד' הא' הוא מלכות דאצילות והב' מלכות דא"ס כמ"ש בזהר ע"פ אם עונות תשמר יה אד' מי יעמוד שזה פלא מאחר שהעונות מגיעים בי"ה או"א איך אד' מועיל שהוא למטה הרבה במדרגה. אך באמת אדנ"י זה הוא מלכות דח"ס ונק' אד' מי שלמעלה מאצילות ונעלם הוא וזהו כי עמך הסליחה למען תורא עשרה עומקים הידועים וביקש שיגדל המשכות כח אדני מל' דח"ס באד' דאצילות (וע' בזוהר בלק קפ"ה ב' בענין אד' מי יעמוד ובהרמ"ז שם דפי' דבחי' אד' הוא בדיקנא דא"א כו' ולפמש"כ שהוא בחי' מל' דח"ס והנה מל' דח"ס הוא בחי' אור מקיף דתיקון הראשון די"ג ת"ד כמ"ש בע"ח שער א"א פי"ב והיא מקבלת מפאת הראש שהוא מל' דגלגלתא כמש"ש פי"ג וזהו בחי' מן המצר קראתי כו' ולכן א"ש שבחי' זו נמשך דוקא ע"י קבלת עול וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ וכל העם רואים כו'. והנה בפי' מי יעמוד פי' הרמ"ז שם בינה דעתיק ועמ"ש עוד הרמ"ז בזה בפי' ויקרא) (בדף ט"ו ע"ב) וע' בזהר גדול (ח"א מ"ב א') ואפשר זהו ענין כח אד' ההוא וע' במק"מ ר"פ צו דכ"ו ע"ב בענין בשכמל"ו, אמנם לפמש"כ אד' מי היינו בחי' א' והוא הנק' כח אד', וע' עוד בפי' כח אד' בזהר

ח"ג (דקס"א ב' ודף ר"כ ע"א ובהרמ"ז שם ובזהר שם דרמ"ה א' ודרצ"ה ב' וע"ש דק"מ סע"א) וע' בזהר ח"א (קס"ח ב') שיעקב נתן לדוד כ"ח שנים וזהו ג"כ המשכת בחי' כח אד' וזהו ג"כ ענין ברוך כבוד הוי"ה ממקומו כבוד הוא בחי' מל' ושיתברך ממקומו ושרשו היינו בחי' יגדל נא כח אד' וכו' וזהו ענין עושי דברו וכמ"ש במ"א:

פרק ה

בפ' נסכים כתיב כי תבאו אל ארץ מושבותיכם כו' ועשיתם אשה לה' עולה וגו'. להבין למה שינה הכתוב לקרוא ארץ ישראל כאן בשם ארץ מושבותיכם יותר מבכל התורה שנק' ארץ כנען (וקושיא זו מבואר במדרש ס"פ שלח. ועיין עוד בקהלת רבה ע"פ הגדלתי מעשי. כי תבאו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם עולה. ועוד שם ע"פ ושתה בלב טוב יינך זו פ' נסכים כי כבר רצה האלקים את מעשיך זו הכנסת ישראל לארץ שנאמר כי תבאו אל ארץ כו'. ונראה שפירשו ארץ מלשון רצון וכ"ה בפרדס בעה"כ ערך ארץ ועמ"ש מזה ע"פ והארץ הדום רגלי וע"פ היום הזה ה' אלהיך מצוך). הנה אמרו רז"ל (פ"ב דברכות) כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים. וצריך להבין ענין דמיון זה שמדמה ק"ש לעולה וזבח ותפילין למנחה ונסכים. והנה ענין הקרבנות שהיה יורד אש מן השמים על גבי המזבח ותאכל את העולה ואת חלבי השלמים. וכן הענין בק"ש כי הנה האדם הוא מורכב מד' יסודות אש רוח מים עפר כמ"ש מזה בד"ה והיה מספר בנ"י שהם בחי' דומם צומח חי מדבר כנגד ד' אותיות של שם הוי' ב"ה שמשם נמשכו ונתהוו בחינות אלו ובחינת יסוד האש הוא בחינת החי (כמ"ש במ"א ע"פ כי תצא) והנה כתיב שרפים עומדים שיש בחי' מלאכים וחיות הקדש שנקראים שרפים מפני שהם מיסוד האש האלקי ותמיד הם עומדים בהתלהבות מחמת שאין להם כ"א מחשבה אחת כל ימיהם משמת ימי בראשית שמשיגים רק זיו שכינתו ית' המחיה ומהוה אותם מאין ליש. ולכן יומם ולילה לא ישקוטו והיינו מפני שאין להם כ"א יסוד אחד פשוט שהוא יסוד האש האלהי ואינם מורכבים (עמ"ש בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הבכורים). משא"כ האדם שהוא מורכב מד' יסודות וגם הוא מלובש בגוף ונפש החיונית לא יוכל לעמוד במדרגה ומחשבה אחת כל ימיו. אך הנה מ"מ יש בכח נפשו האלהית הצמאון מיסוד האש כרשפי אש שלהבת יותר מהמלאכים כי אף שלמטה הנה מדרגת האדם גרועה ופחותה ממדרגת המלאכים היינו מפני שלמטה הוא מלובש בגוף ונפש החיונית. אבל שרש נשמתו למעלה כל אחד ואחד לפי מדרגתו שלא כל הנשמה היא מלובשת בגוף רק הארה ממנה והשרש נשאר למעלה במקור חוצבה בעולם העליון שממנו נלקחה, עמ"ש ע"פ יונתי בחגוי וע"פ האזינו השמים.

והנשמות שבכל עולם ועולם הם ביתר שאת ומעלה לאין קץ על מדרגת המלאכים שבעולמות ההם והן הן אותן הנשמות עצמן שמתפשט הארתם להתלבש למטה בעוה"ז. וזהו אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי פי' מזלא מלשון יזל מים והיינו שרש נשמתו למעלה שממנו נוזל ונמשך הארתו למטה.

והיינו לפי שישראל עלו במחשבה פי' כמו למשל באדם הגשמי הנה מחשבתו מיוחדת בנפשו והיו לאחדים יותר מדיבורו שהוא דבר נפרד ויוצא חוץ ממנו ובידו לחסום פיו ולשתוק. משא"כ בחי' המחשבה כי הנפש מלאה אותיות כך כנס"י מקור נש"י עלו במחשבה עילאה ומיוחדים במהותו ועצמותו ממש (הגם דכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם מ"מ הרי אפס קצהו ושמץ מנהו תקח אזנינו להבין מעט מזעיר עד"מ) (ועמ"ש ע"פ אני ישנה ולבי ער) אלא שבהשתלשלות העולמות רבות ועצומות נשתלשל ונתפשט הארת הנשמה להתלבש בגוף ונפש הבהמית ועודנה בכחה לשלוט על הגוף ונפש הבהמית להסיר החמימות שבלבו לתענוגי העולם ותאוותיו מיסוד האש הטבעי ולהיות גובר בו יסוד האש האלהי. שמשכנו בלב להלהיב נפשו ולבו להכלל ולהבטל באחדותו ית' (ועמ"ש מזה בפ' אמור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י) ועי"ז מעלה גם יסוד האש הטבעי שבכח נפשו הבהמית להיות נכלל ועולה לה' כקרבן להיות שבכל עת שמגביר כח יסוד האש האלהי מתמעט ומתקרר כח יסוד האש הטבעי ונכלל בקדושה. וזהו אש אוכלה אש וכן היה בקרבנות ממש שאש של קדושה של מעלה אכלה בעלי חיים שהם מבחינת יסוד האש:

ב **אך** עכ"ז הנה היסוד האש האלהי שבו הוא במדה וגבול ומתלבש בנפשו החיונית ולכן כשמשתמש בו בעניני גופו כמו בכעס וקנאה ושנאה ודומיהם וכל מיני תאוות וכו' מתמעט ונחסר מן המדה ושוב לא יתלהב לבו כ"כ בעבודת ה'. ועצה היעוצה לזה הנה כתיב כי אתה תאיר נרי וה' יגיה חשכי. פי' שע"י ההתבוננות באמונת ה' אחד באמת בעומק מחשבתו ולבו ולא די בזכרון הדברים במח' בלבד כ"א שיעמיק ויתקע מחשבתו בחוזק ואזי יאיר לו יסוד האש האלהי להשלים חסרונו ויגיה חשכו וכמ"ש כי אשב בחשך ה' אור לי (ועמ"ש מזה בפ' מקץ בד"ה רני ושמחי בת וסד"ה כי אתה נרי. ועמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר גבי ושמתיך בנקרת הצור). ולכן קורין ק"ש פעמים בכל יום שבה מבואר ענין ההתבוננות כדלקמן להיות כי אי אפשר לאדם להיותו מלובש בגוף ונפש הבהמית ועוסק בדברים גשמיים כל היום לעורר את האהבה וההתלהבות כ"א ע"י ק"ש. ובכל יום מגביר כח יסוד האש האלהי וכנגדו מתמעט והולך כח יסוד האש הטבעי ועולה ונכלל בקדושה עד שבמלאות הימים כימי שנותיו שבעים שנה או

שמונים שנה יתמעטו כל הכחות שביסוד האש הטבעי ויעלו להכלל בקדושה היינו כי בישראל גם כחות נפשו הבהמית הוא נצחיי ונעשים כסא לקדושה (משא"כ עובדי כוכבים שנפשם הבהמית כלה והולכת ואין להם עליי כלל). ומדת ימי חייו אשר ניתנו לו מן השמים הוא כפי שיעור שצריך להעלות כ"כ כחות מנפש החיונית בכל כך פעמים אשר יקרא ק"ש, וענין הק"ש הוא שיתבונן ויעמיק במחשבתו להיות לזכרון על לבו כי הוי' שהוא היה הוה ויהי'. פי' שהיה הוה ויהיה הכל שוה אצלו והוא לבדו יחיד ומיוחד ואין בו שום שינוי ח"ו בין היה להוה ויהי' כמ"ש אני הוי' לא שניתי ואתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא כו' כי כולא קמיה כלא חשיב והוא עצמו יתי' הוא הוא אלהינו. פי' מלשון ואת אילי הארץ לקח (ביחזקאל סימן י"ז) שהוא לשון כח דהיינו ששם הוי' ב"ה הוא הוא כחינו וחיותנו דהיינו שהוא הוא מקור וחיות של כל נש"י שעלו במחשבה להכלל באחדותו יתי' במהותו ועצמותו כנ"ל (ועמ"ש בפ' פנחס בד"ה קדש ישראל). משא"כ שאר כל הנבראים שמקור חיותן הוא מבחי' מלך כמ"ש בשכמל"ו ומלכותו בכל משלה ואפילו עולמות עליונים כי מלכותך מלכות כל עולמים כתיב הגם שאין דבר נפרד חוץ ממנו יתי' כמ"ש כי ממך הכל וכתיב כי הוי' הוא האלקים שההסתר וההעלם של שם אלהים הוא מבחינת שם הוי' כמ"ש במ"א וכהדין קמצא דלבושי' מיני' וביה מ"מ אין זה כ"א זיו והארה המתפשטת ממנו ואף גם זאת היא הארה מועטת כמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב שהזיו הזה והארה זו אינה אלא מעט מזעיר כמו למשל יו"ד שהיא אות הקטנה שבמחשבתו של אדם שהוא רק כמו ניצוץ אחד קטן. אבל מקור נש"י מיוחדים במקור וחיי החיים א"ס ב"ה וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו' לבנ"י עם קרובו (וזהו אשר עשה האלקים את האדם ישר) (בקהלת סי' ז' כ"ט). פי' ישר היינו שכמו שהוא למעלה כך הוא למטה כמ"ש במ"א ע"פ פקודי ה' ישרים דפי' ישרים שבהם ועל ידם נמשך שיהי' גילוי אור א"ס למטה ממש כמו שהוא למעלה ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול בפי' לעשות הישר בעיני ה' וכך הוא ענין את האדם ישר. שנמשך בו הכח משם הוי' ממש וכמ"ש במדרש קהלת שזהו ענין מ"ש הן האדם היה כאחד ממנו. ואיתא בבראשית רבה פכ"א בפי' הן האדם היה כאחד ממנו ר' יהודה בר סימון אמר כיחידו של עולם שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד עכ"ל. והיינו כנ"ל שהכח הנמשך בו נמשך ביושר משם הוי' ממש שלא ע"י שום השתלשלות ושום אמצעיים כלל ואפילו לא ע"י העלם בשאר השמות משא"כ התהוות העולמות צבא השמים הן נמשכי' משם הוי' ע"י השתלשלות והעלמים רבים עד שעי"ז אין נק' שם השפע כ"א על שם שאר השמות. לפי שהאור והשפע נתעכב ומתעלם בהן ומהן נמשך אח"כ השפע וגם עוד ע"י

השתלשלות רבות. וע' בפי' הרמ"ז פ' שלח (דקנ"ח ע"ב) ע"פ היש בה עץ אם אין שיש ב' מיני שפע כו', ועיין עוד מענין את האדם (בזח"ג ס"פ אמור דף ק"ז). ויש לומר שזהו פי' ישראל ישר אל פי' אל הוא לשון כח והיינו שנמשך בחי' הכח משם הוי' בבחינת ישר ממש, וזהו ענין אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהוי' והיינו לפי שהכח והעוז נמשך בהם מבחינת מי כמוכה באלים הוי' וע' מזה באד"ר (דקכ"ח א') משמע דקאי על עתיק יומין ע"ש, ועמ"ש במ"א בפי' מי כמוכה באלים הוי' ע"פ מאמר הזח"ג פ' אמור (דף צ"ד סע"א) דקאי על שם הוי' נגד שאר השמות שהן הן בבחינת ממכ"ע אבל שם הוי' הוא בחינת סוכ"ע אני הוי' לא שניתי. עכ"פ מובן מזה הענין דהכח הנמשך ומתגלה משם הוי' הוא למעלה מבחינת הכח הנמשך משאר השמות ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' ומ"ש בפי' העונה יהא שמיה רבא מברך בכל כחו. דפי' כחו הוא ענין גילוי ההעלם.

וא"כ פי' הוי' אלקינו היינו שהכח והעוז של הנשמות שזהו פי' אלקינו הוא נמשך מעצמות שם הוי' ממש שהוא הוא עצמו הוא מקור וכח וחיות של נשמות ועמ"ש סד"ה וידבר כו' וארא אל אברהם בפי' וידעתם כי אני הוי' והייתי לכם לאלקים פי' שבחינת הוי' לבדו הוא בעצמו יהי' לכם בבחינת אלקים השורה עליכם.

ו עד"ז יש לפרש מ"ש במדרש רבה פ' ואתחנן ע"פ אשר לו אלקים קרובים אליו אשר לו גוי קרוב אין כתיב כאן אלא אשר לו אלקים קרובים אליו עכ"ל. ויש לפרש שהם עיקר לגבי שם אלקים לפי שנמשכים משם הוי' שלמעלה משם אלקים.

ובזה יתכן דאין להקשות על המדרש הנ"ל דקאמר אשר לו גוי קרוב אין כתיב כאן דהא כתיב לבני ישראל עם קרובו אלא דכאן נאמר על שם הוי' והתם נאמר על שם אלקי'.

וזהו מ"ש כי קרוב אליך הדבר פי' הדבר הוא מל' כמ"ש באשר דבר מלך והוא ענין שם אלקים והוא בחינת קרוב אליך כמ"ש אשר לו אלקים קרובים אליו. ובמדרש רבה ס"פ נצבים ע"פ כי קרוב אליך הדבר מאד אמר להן הקב"ה בני אם יהיו דברי תורה קרובים לכם אף אני קורא אתכם קרובים שכן כתיב לבני ישראל עם קרובו הללוי"ה.

והענין יש לבאר ע"פ מ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין שהתורה נק' מפתחות הפנימיות שע"י התורה נמשך גילוי בחי' פנימיות דהיינו גילוי אור א"ס ב"ה ממש וכו' ע"ש. ועוד עפמ"ש בד"ה יונתי בחגוי שלהמשיך ההמשכה מבחינת שרש הנשמה שבה נאמר הוי' אלקינו ממש להמשיך משם האור מלמעלה למטה לבחינת הנשמה שבגוף זהו ע"י התורה א"כ לשיהיו עם קרובו ממש זהו ע"י אם יהיו דברי תורה קרובים לכם.

וזהו שמע ישראל פי׳ שמע מלשון אסיפה כמו וישמע שאול והעניין לאסוף ולקבץ כל הכחות ורצונות שביסוד האש הטבעי ע״י עקירת הרצון מהם דהיינו להתחרט על העבר ולקבל עליו להבא שלא ישוב עוד לכסלה, והיינו מפני שהוא בחי׳ ישראל שעלו במחשבה והוי׳ הוא אלהינו שהוא הוי׳ אחד שמיוחדים בו ית׳ כנ״ל ועל ידי כן יתלהב לבו כנ״ל. וזהו ואהבת בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע. פי׳ שגם היצה״ר שהוא כח יסוד האש הטבעי הוא העולה ונכלל לאהבה את ה׳ בהתלהבות הנ״ל:

ג **אך** אמנם ענין זה ומדרגה זו להגביר יסוד האש האלהי שבנפשו להלהיב לבו לדבקה בו אין זו עבודה תמה ותמידית (וכמ״ש לא תהו בראה לשבת יצרה) (בישעיה סי׳ מ״ה י״ח) ועמ״ש סד״ה וישלח יעקב מלאכים בענין בן עזאי ועמ״ש במ״א ע״פ הזח״א וירא דקי״ב א׳ בפסוק וגם אמנה אחותי בת אבי היא כו׳ וזהו ענין לשבת יצרה והוא בחינת ארץ מושבותיכם כדלקמן וע״ז אמרו הקורא ק״ש בלא תפילין כו׳.

וענין התפילין דרך כלל הוא כלל כל התורה והמצות מעשיות כי הוקשה כל התורה לתפילין כמו שבתפילין מלובשים מוחין עליונים שבעשר ספירות עליונות בתמונות אותיות גשמיות והוא כי צריך האדם להשפיל עצמו ולומר די לעבד להיות כרבו ולעשות מכון לשבתו להיות לו דירה בתחתונים. דהיינו במקרא משנה ותלמוד הלכות ואגדות שהם מדברים מענינים תחתונים גשמיים והם כלים מכלים שונים ויין מלכות שהוא אור א״ס ב״ה המלובש בהם רב כיד המלך שהוא ענין היד הגדולה (עמ״ש סד״ה אם בחקתי תלכו ובפי׳ בשלח ע״פ וירא ישראל) וכמ״ש וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי׳ במצרים. פי׳ הגדולה היא התפשטות אשר נתפשטה עד אין קץ ותכלית והיא ענותנותו אשר עשה ה׳ במצרים. פי׳ כי פעל ועשה בחי׳ שם הוי׳ אפילו בארץ מצרים שהוא בחינת מצרים וגבולים כמו כל עניני הלכות זרעים מועד כו׳ שהם מדברים מעניני העולם הגשמי (ועמ״ש בד״ה וירא ישראל את היד הגדולה כו׳ בת״א פ׳ בשלח. ועמ״ש בד״ה ביום השמע״צ בפי׳ זה היום עשה הוי׳ ועמ״ש בד״ה לך לך מארצך ובד״ה באתי לגני גבי אריתי מורי. ופי׳ היד הגדולה י״ל ע״ד מ״ש באדר״ז שהחכמה מלבשת לבחינת חסד עילאה בחינת ורב חסד ועמ״ש מזה בד״ה ה׳ יחתו מריביו ומבחינה זו נמשך להיות התפשטות החכמה עילאה גם למטה כנ״ל ועמ״ש מענין זה ג״כ בד״ה שחורה אני ונאוה) ואפילו בעסקים ומו״מ אם הוא נושא ונותן באמונה הרי עולם זה חסד יבנה וגם אח״כ יתן צדקה מיגיעו שהוא ממדת החסד והוא ענף החכמה כמ״ש מוריד הטל מכלכל חיים בחסד וגם כמו שהחכמה תחיה כו׳, כך בצדקה שנותן לעני מחיה נפשו רק אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו כו׳ בק״ש כנ״ל אזי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות

שורה ה' אחד גם בתורה ומצות מעשיות (ועמ"ש בפ' וארא סד"ה לכן אמור לבנ"י). והנה ענין עבודה זו להמשיך דירתו ית' בתחתונים להיות אין עוד מלבדו היא למעלה מעלה ממדרגת התלהבות הנק' בשם גדפין לבד לפי שעכ"פ מוכרח להיות שיצייר איזה יש ודבר בפני עצמו בחינת לב ונפש שמתלהב משא"כ בבחינת אין עוד וביטול במציאות לגמרי לא ימציא מקום לעצמו כלל ואין לו רצון אחר כי אם רצון השי"ת ורצון ה' הוא שוה למטה כמו למעלה כמ"ש במ"א (ע"פ בהעלותך את וסד"ה וארא אל אברהם כו') והנה ע"ז נאמר סוף מעשה במחשבה תחלה והנה בחינה זו נק' ארץ כנען מלשון הכנעה והשפלה (עמ"ש סד"ה ויהי בשלח פרעה ועמ"ש ע"פ וישב יעקב) שנופל ומשפיל א"ע למטה. ובבחינ' זו כתיב רגליה יורדות מות וכו' כי מאחר שהוא מקושר למטה בענינים גשמיים אפשר לו ליפול ח"ו בתאוות גשמיים וע"ז כתיב ובערת הרע מקרבך (ועמ"ש במ"א בפי' מ"ש בירושלמי ומטבע ארוך פותח בברוך וחותם בברוך בפ' בראשית בד"ה להבין ענין הברכות, וע' סד"ה ביום השמיני שלח גבי ולפני קרתו ובפ' וארא בביאור ע"פ לכן אמור בפי' אל הארץ אשר נשאתי את ידי כו') וכתיב כי יביאך אל ארץ הכנעני כו' גדולים ועצומים כו' וכתיב וגם את הצרעה ישלח ה' אלקיך בם עד אבוד הנשארים והנסתרים מפניך. וענין הצרעה כי הנה אמרו רז"ל שהצרעה היתה מסמא את עיניהם מלמעלה ומסרסם מלמטה. וביאור הענין הנה ארז"ל שמזיעתן של חיות יוצא נהר דינור על ראש רשעים בגיהנם. פי' זיעה הוא ארס וחימה וכמ"ש (ירמיה כ"ג י"ט) הנה סערת ה' חימה יצאה וגו' והוא פסולת שלהם כי בכל עולם ועולם יש בחינת טוב ורע ואין ר"ל רע ממש ח"ו אלא רע מלשון כעס וחימה והוא ענין חו"ג שבכל העולמות (וע' בלק"ת בפ' בראשית בענין פי' עה"ד טו"ר) וכן הענין באדם שהוא עולם קטן יש בו ג"כ בחינות אלו וצריך לעורר הגבורות שבו על עצמו דהיינו על הרע שבו שהוא מסטרא דס"מ ונוקביה שהם הם הרשעים. וכמ"ש על ראש רשעים יחול.

וכמארז"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע. ופי' לעולם כי הרי תמיד יש לו בחי' הרוגז שהוא מצד הגבורה שאין לך אדם שאינו כלול מטוב ורע והרע היינו הרוגז והחימה והכל הוא מסטרא דרע וכמאמר רז"ל רע לשמים ורע לבריות והרוגז והכעס ישפוך על הרע שבו שיקצוף מאד ויחרה אפו למה הוא כך והתעוררות בחי' הגבורה הנ"ל הוא מזיעתן של חיות שהוא ההתלהבות בפי' ראשונה של ק"ש ויש בה בחינת גבורות ג"כ לכן צריך הוא לשפוך חמתו וירגיז על יצרו הרע ביתר שאת כאשר יעמיק בשכלו ענין ההתבוננות באמונת ה' אחד ושישראל עלו במחשבה ושלכן רוצה לדבק מחשבתו להתכלל באחד אז יעשן אפו מדוע לא היה כזאת בכל עת ואפילו שלא בשעת התפלה.

וזהו ענין פ' שניה שבק"ש וחרה אף כו' שנמשך מהתלהבות הפרשה ראשונה ולכך כתיב התם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים כי באמת שלא בשעת התפלה אינו כעוברי רצונו וכפורק עול ח"ו אף בשעה שאינו עובד ה' כלל משא"כ בשעת ק"ש בהתלהב לבו ידמה בעיניו מה שהיה רחוק מה' כל היום כאלו פורק עול ח"ו ממש וכמ"ש פן יפתה לבבכם מיחודו ואחדותו והרי זה כאלו וסרתם ועבדתם והיטב יחרה לו ובזה הוא מקרר הכעס והחימה שברע גמור ולא יהיה רע לאחרים כלל.

וזהו ענין הצרעה שמסרס את הרע פי' שמקררו להיות כמו סריס שאין בו חמימות ולכן אינו מוליד וגם מסמא את העינים פי' שלא יביט על אחרים לא במילי דעלמא ולא בעבודתם בעין רעה וקנאה שמצד הרע כי אין הברכה שורה אלא על דבר הסמוי מן העין וכן ברכת ה' היא המשכת אלהות אינה שורה כ"א בעין טובה:

ד **ובזה** יובן ענין המרגלים שלא רצו ליכנס לארץ כנען שהוא ענין ההשפלה למטה במצות מעשיות שהם ענינים הגשמיים באמונת יחודו בתחתונים כי אמרו ארץ אוכלת יושביה היא. פי' יושביה אין תופסין מקום לעצמן כלל ומבטלין עצמן ליחודו ית' שבתחתונים להיות אין עוד כו' כי היו דור דעה כו' ושרש נשמתם למעלה מעלה.

וגם החתי והיבוסי והאמורי יושב בהר שהם הם השבעה אומות עובדי כוכבים שבאמת היו דרים בה בעת ההיא ושרשם משבע מדות דעולם התהו והם שרש השבע מדות רעות אשר צריך ליזהר מאד שלא ליפול בהמדות ההם ח"ו כי רגליה יורדות מות כו' וכמ"ש שבעה גוים גדולים ועצומים כו'. אך באמת אמר ועצומים ממך ממך דוקא פי' שאתה מגדלם כמ"ש ירמיהו ואתם למדתם אותם עליכם אלופים לראש כי מה שנחשבו לאלופי' ודבר גדול הוא מחמתכם שאתם מחשיבים אותם ליש וגדול הוא בעיניכם. אבל באמת צריך להקטין אותם בעיניו וכמ"ש כלב סר צלם מעליהם וה' אתנו פי' שהוי' נמשך אתנו במקרא משנה כו' וכלים מכלים שונים כנ"ל (וענין שילוח המרגלים היה ע"ד שמברכים על המצות עובר לעשייתן והיינו שקודם העלאת מ"נ שהוא העלאת הדבר הגשמי שבו נעשית המצוה כמו האתרוג דנוגה צריך תחלה להיות המשכת מ"ד מלמעלה המעורר העלאת מ"נ כו' ועד"ז קודם שנכנסו כל ישראל לארץ שלח מרבע"ה איש אחד שנשמתם נמשכו מבחינת אחד כולם אנשים שהיו מבחי' עלמא דדכורא והוא ענין מ"ד לעורר המ"ן כו', אך עד"מ כשצריכים להגביה איזה דבר שהוא ענין המ"נ צריך להשפיל א"ע למטה כדי להגביהו והם לא היה בהם שפלות זו להשפיל א"ע למטה. אבל באמת ע"י השפלה והכנעה זו אזי אח"כ אותו הדבר שמגביה נושא את נושאיו ומגביה אותו למעלה מעלה ויובן ממ"ש במ"א ע"פ הרע"מ פ' תשא בענין אבנא למשקל

בה דא יו"ד כו') וזהו ענין מנחה ונסכים. שהמנחה היא מבחינת צומח (והצומח הוא מיסוד המים היפך החי שהוא בחי' אש) וכל קרבן מנחתך במלח תמלח שהוא בחינת דומם וכך ענין התפילין ושאר המצות מעשיות ירדו ונשתלשו בבחי' דומם כגון התפילין שבפסוק ואהבת שבק"ש. וכן קדש לי כל בכור שהוא בחינת חכמה עילאה נתגשם על הקלף ואותיות בדיו שהם ענינים גשמיים רק שצריך להסיר הרע שבהם כמ"ש ובערת הרע מקרבך ואז נקרא ארץ מושבותיכם כמ"ש וישב ה' מלך לעולם. פי' ישיבה הוא מלשון הורדה והשפלה שהיושב מוריד ומשפיל עצמו ממקום עמידתו להיות לו דירה בתחתונים וכמארז"ל משחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה ובבהמ"ק כתיב כי האמנם ישב אלקים על הארץ (מ"א סי' ח' כ"ז) וכמ"ש מזה ברבות תרומה פל"ד קנ"ב א'. ובפ' נשא פי"ב קרוב לר"פ. ועד"ז מעין זה הוא בעסק התורה כמ"ש ברבות פ' שמות פרשה ה' ע"פ בשבתו עם זקני ארץ ובפ' שמיני ס"פ י"א אך היינו ע"י שמתחלה נודע בשערים בעלה ע"י שיעמיק ויתבונן בגדולת א"ס ב"ה כפי עומק מחשבתו לכל חד לפום שיעורא דיליה כמו דמשער בלבו כמ"ש בזח"א וירא דק"ג ע"א וכמשנ"ת לעיל ר"פ במדבר והיינו כי ישיבה ודירה זו עושין ישראל בכוונתם בתפלתם כו' דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח (ועמ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה בענין פי' גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו) ולכן נקרא ארץ מושבותיכם דייקא שאתם מיישבים אותה וכמארז"ל א"ת בניך אלא בוניך ע"י ההלכות המלובשים בדברים תחתונים כמו דומם וצומח שבנסכים וד"ל (ועמ"ש ע"פ וישב יעקב כו' בארץ כנען וזהו כענין ארץ מושבותיכם המבואר כאן שאתם מיישבים אותה ועי' בזהר בפ' בהר) (דק"ח ע"א) הה"ד כי תבאו וגו' ושבתה הארץ נייחא ודאי ועמ"ש סד"ה המגביהי לשבת ועיין ברבות בשלח ר"פ כ"ג ע"פ נכון כסאך מאז בענין המשל אגוסטוס יושב כו' ע"ש וזהו ועתיק יומין יתיב. ועמ"ש ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון. וע"פ וכל בניך כו' בענין בוניך. ועיין בזח"ג דקמ"א ע"ב ע"פ כתפארת אדם לשבת בית ועמ"ש מענין בית וחצר הפנימית בד"ה וארשתיך לי:

קיצור. ענין השרפים הם מבחי' יסוד האש האלקי וכמ"כ יש בחינה זו בנפש האלקית רק שהוא כלולה מד"י. וכתיב והוי' יגיה חשכי. והיינו ע"י ק"ש בהתבוננות באמרו הוי' אלקינו ועי"ז יבא לבחינת ואהבת. וזהו אש אוכלה. ועכ"ז להגביר רק יסוד האש האלקי אין די כ"א שצ"ל אח"כ המשכה ע"י מצות וזהו הוקשה כל התורה לתפילין וזהו את היד הגדולה כו' אך בהשוב צריך ליזהר שלא יפול והיינו על ידי לעולם ירגיז. וזהו ענין מנחה ונסכים. ארץ מושבותיכם:

פרק ו

ענין הנסכים. כתיב בפי צו (ז' י"ח) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו כו' וארז"ל (פ"ק דזבחים י"ג ב' כ"ח ב' ושאר דוכתי) בשתי אכילות הכתוב מדבר כו' ואחת אכילת מזבח. וצריך להבין ענין הקרבנות שהיו מקריבין ע"ג המזבח מן הבקר כו'. ולמה נק' בשם אכילה כנ"ל וכמ"ש (ויקרא ג' י"א) לחם אשה להי' וכתיב לחמי לאשי כו'. ולהבין ענין הנסכים שהיו מנסכין היין ע"ג המזבח ויורד לשיתין (סוכה מ"ט א') שמחוללין ויורדין עד התהום אשר הוא לכאורה פלא היפך הקרבן שהוא בחי' העלאה שהיה שוחט הפר או הכבש בחי' חי ונוטל חיותו ממנו שהחיות עולה למעלה וגם עתר ענן הקרבן עולה למעלה אבל הנסכים הן מצומח ומורידין למטה לתהום. ולמה הנסכים דוקא יין. וגם שהקרבן אינו לריח ניחוח אלא עם הנסכים כמארז"ל (בפ"ב דברכות י"ד סע"ב) כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כו' כזבח בלא נסכים ועמ"ש עוד מזה סד"ה ויקהל משה. והענין הוא ע"פ מ"ש ויין ישמח לבב כו' החדלתי את תירושי המשמח אלקים כו' כי שמחה הוא בחי' גילוי ההעלם שע"י היין או ביום חתונתו ושמחת לבבו יוצא העלם ומצפוני לבבו מן ההעלם לגילוי. כי הנה בכל דבר הנמצא במציאות יש בחי' פנימית ובחי' חיצוניות. פנימית הוא בחי' קבלת שפעו וחיותו ודביקותו בעילתו. וחיצוניות הוא בחי' השפעה לזולתו. כי אין לך עשב כו' שאין לו מזל כו'.

והנה בכל פרי או עשב או תבואה יש ב' בחי' טעם הפרי שהוא בחי' רוחני ועצם ממשות הפרי והרי בבחי' הטעם יש ב' כחות כח לקבל שפעו מן כוכבי מרום שהן המצמיחים כמ"ש ממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים.

וכן כל כוכב פרטי מצמיח עשב פרטי. וכח ההשפעה להשפיע שפעו וטעמו בגוף חומר הפרי וכן גבוה מעל גבוה. וכן בבחי' החי חיותו שהוא בחי' פנימית ורוחנית הוא דבוק בעילתו שהוא בחי' פני אריה פני שור שבמרכבה.

וכנודע שפני אריה הוא מקור נפש החיות ופני שור הוא מקור נפש הבהמות כו' והחיות שמחיה את גוף ובשר הבהמה הוא בחי' חיצוניות ועד"ז בבחי' נפש האדם שרש ופנימי' הנפש דבוק בעילתו בחי' פני אדם לקבל חיותו וחיצוניות הנפש הוא ההשפעה שמחיה את הגוף וכן במלאכים כתיב ומקבלין דין מן דין שהכח שיש במלאך לומר קדוש הוא מקבל מלמעלה כמ"ש כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם ונותנים גם כן רשות זה לזה שהוא בחי' השפעתו למלאך אחר זולתו המקבל שפעו ממנו. ועד"ז בכללות השתלשלות העולמות וז"ש בע"ח שכל ההשתלשלות עילה ועלול הוא מבחינת חיצונית כו' (ר"ל שסדר ההשתלשלות הוא שחיצונית העליון נעשה פנימית לתחתון משא"כ

פנימית העליון אינו יורד למטה לתחתון וכמ"ש מזה ג"כ באגה"ק בסופו וז"ל ועוד זאת כמ"ש ופני לא יראו שפנימית העליון אינו יכול לירד למטה רק חיצוניותו ובחי' אחוריים שהוא נובלות חכמה עילאה וע' מזה ג"כ בד"ה ששים המה מלכות כו') הרי שבכל הנמצאים יש בחינת פנימית שהוא מלשון פנים (וע' בזהר אמור צ"ג ב' ע"פ בקשו פני) שפירושו לשון פונה כי פנו אלי כו' אל תפן כו' שהוא בחי' כל עילה שפונה ודבוק בעילתו וחיצונית הוא בחינת השפעת שפעו לחוץ ויש בחינה ממוצעת שהוא בבחי' עצמי' שמחבר ב' הכחות הנ"ל (י"ל ששלשה בחינות אלו הן חב"ד חג"ת נה"י וע' בע"ח שכ"ו פ"א ואפשר שזהו ג"כ ענין שבכל כלי יש ג' בחי' פנימי אמצעי חיצון שסימנם סת"ר סוף תוך ראש וכמ"ש במ"א) וג' כחות אלו הן בחי' אברהם יצחק ויעקב. כי אברהם בחינת חסד ומים שיורדים מלמעלה הוא בחי' כח ההשפעה ויצחק בחינת אש שטבעו לעלות ויעקב הוא בחינת בריח התיכון שמבריח ומחבר ב' הכחות כאחד.

וזהו ענין ויין ישמח לבב אנוש פי' שהיין הוא מעורר גילוי פנימית הנפש מן ההעלם לגילוי והיינו לפי שהיין טמון ונעלם בענביו ויוצא מן ההעלם ע"כ טבעו לעורר גילוי ההעלם וכל השותה יין פניו מאדימות שהוא גילוי ההעלם והיינו כי הנפש החיונית מלובשת היא בדם והיין מעורר התגלות פנימית הדם וממילא מתגלה ג"כ פנימית הנפש החיונית המלובשת בפנימית הדם אך אם שותה יותר מדאי גובר עליו השינה שהוא מחמת ריבוי גילוי ההעלם אין הכלי יכול לקבל רוב אור גילוי פנימית:

ב **ומעתה** נבא לבאר הטעם שהקרבנות נק' לחם ומאכל. כי הנה פעולת המאכל לחבר חיות הנפש עם הגוף. והגם שבכח הנפש עצמו יש כח ההתפשטות להחיות הגוף. אך אעפ"כ אינו פועל פעולתו אלא ע"י הלחם וכמ"ש ולחם לבב אנוש יסעד וכתיב וסעדו לבבכם עיין בפרש"י פי' שהלחם סועד ומעלה את הלב לקבל החיות מן המוח (כי סעד הוא ענין סמך שלא יפול כמו להכין אותה ולסעדה) (בישעיה סי' ט') דהיינו שלא תמוט והיינו אחר שיתברר המאכל באצטומכא שהפסולת וחיצונית שבמאכל נדחה לחוץ והולך דרך הקרביים לחוץ והמובחר שבו עולה ללב ולמוח ואז יורד חיות מן המוח ללב ולכל האברים. כך עד"מ זה יובן למעלה דהנה כתיב ואתה מחיה את כולם שחיות כל העולמות הוא ע"ד דוגמא חיות הנפש בגוף שיש בו בחינת פנימית וחיצונית כנ"ל והחיבור הוא ע"י בחי' לחם (וע' בסמוך) והוא ענין הקרבנות והמאכל צריך להתברר תחלה והוא ענין מ"ש וכל קרבי את שם קדשו המו מעי לו כו' שיש מלאכים שהם בחי' עינים עיני ה' ויש בבחי' אזנים ויש בבחי' קרביים שהם המבררים כו' שהפסולת נדחה לחוץ שהוא בחי' השפעה חיצונית שיורד בריבוי השתלשלות עד שמצמיח כל

חציר ותבואה וכמ״ש וממגד תבואת שמש כו׳ והמובחר עולה ללב שהוא בחי׳ כסה״כ שהוא רבוא רבבות מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריאל ביראה אשר בכללם נק׳ לב שע״י הקרבנות מן הבקר מן הצאן סועד הלב העליון להיות עולה לקבל חיות מן המוח ריח ניחוח להויה והיינו שבחי׳ הבהמה עולה בבחי׳ פני שור וכתיב והחיות נושאות את הכסא כו׳ (וזהו וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש. כי על בהמ״ק ארז״ל מכון לשבתך מכוון נגד שבתך זה בהמ״ק שלמעלה והוא בחינת כסא הכבוד כמ״ש בע״ח שער כסה״כ ועיין בזח״ג שלח קס״א ב׳ דאקרי קדש הקדשים כו׳ ותמן הוא לבא שריא כו׳ וע״י הקרבן נעשה ההעלאה לקבל מבחי׳ חכמה עילאה ומלמעלה מעלה ועמ״ש בד״ה לבבתני אחותי) וזהו ענין מעשה הקרבנות בחי׳ העלאה ובחי׳ מאכל לחבר התפשטות החיות להחיות כל העולמות בבחי׳ ואתה מחיה כו׳ ובחי׳ הנסכים הוא בחי׳ המשכות וגילוי בחי׳ פנימית כמ״ש יאר ה׳ פניו אליך כו׳ נסך שכר להוי״ה בחינת סובב כל עלמין וזהו יין המשמח אלקים כו׳ בחי׳ המשכה מלמעלה למטה (הנה החילוק בין הזבח לנסכים לכאורה הוא ב׳ דברים. הא׳ כי הזבח הוא העלאה והלחם שסועד הלב היינו ג״כ שמגביהו שיקבל החיות מהמוח. הב׳ כי ע״י הלחם הוא כללות התחברות הנשמה בגוף שלולי הלחם היה הנשמה מסתלקת מן הגוף עד״מ ולא היה נמשך ומתגלה אפי׳ חיצוניות החיות מהנפש בגוף וע״י הלחם הוא התחברות והתפשטות החיות מהנשמה בגוף, אך עכ״ז פנימית החיות הוא עדיין בבחי׳ העלם בתוך הגוף וההתגלות היא רק בחי׳ חיצוני׳ והיין משמח וממשיך גילוי הפנימית כו׳. וכך הנמשל למעלה עם היות שע״י הקרבן נעשה והחיות נושאות את הכסא העלאת בחי׳ ליבא הנ״ל לקבל מבחי׳ מוחא. ומזה נמשך להיות ואתה מחיה את כולם שמהלב יוצא החיות לכל האברים, עכ״ז פנימית החיות הוא עדיין בבחי׳ העלם והגילוי הוא רק בחינת חיצוניות, ולהיות גילוי הפנימית ממש זהו ע״י הנסכים שהן בחי׳ המשכה וגם גילוי הפנימית כו׳. אך אפשר לומר עוד עפמ״ש בע״ח של״ט דרוש ה׳ ולפעמים התחתון עולה ג״כ ב׳ בחי׳ כי לוקח גם פנימית של העליון ואז הוא ממש כמוהו כו׳ ע״ש. ומה שנת׳ למעלה בשם הע״ח שפנימית העליון אינו יורד למטה לתחתון, אינו יורד דווקא אבל בבחי׳ עליי׳ התחתון לפעמים עולה כ״כ עד שלוקח גם פנימי׳ העליון כו׳ ועמ״ש סד״ה שובה ישראל. וא״כ לפ״ז אפשר לומר שגם ע״י הזבח וההעלאה שהוא ענין והחיות נושאות את הכסא יוכל להיות ג״כ העליה כ״כ לפעמים עד שלוקח גם פנימית העליון. אך עכ״ז הוא רק דרך עלייה מלמטה למעלה אבל להיות גילוי פנימית העליון למטה ממש זהו ע״י הנסכים. וזהו ענין יין המשמח אלקים שמשמח את ההעלם וההסתר הנמשך משם אלקים שלא

יעלים ויסתיר שיהי׳ גילוי הפנימית למטה) (וע׳ בזח״א פ׳ נח דף ע׳ תחלת ע״ב וע׳ בזח״ג ויקרא דף ד׳ ע״א ע״פ שתו ושכרו דודים וד״ז ב׳ ויחי דף רמ״ח א׳). ולכן לכל קרבן היה נסכים כי עיקר ההעלאה הוא בשביל ההמשכה שאחר כך:

וזהו שאמרו רז״ל כל הקורא ק״ש בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים שאין קרבנו כלום שלא המשיך כלום בלא מנחה ונסכים (ולכאורה מגמרא זו יש קצת קושיא על הרמב״ם והרע״ב שכ׳ בפי׳ המשניות פ״ד דמנחות מ״ב דאין הלכה כר״ש דאמר אם היה להם פרים מרובים ולא הי׳ להם נסכים יביאו פר אחד ונסכיו ואל יקריבו כולן בלא נסכים מיהו לפמ״ש בספר ושב הכהן במנחות שם יתיישב זה וע״ש שדחה דברי התוי״ט). וענין מנחה ונסכים הוא בחי׳ המשכת חב״ד למטה כו׳. כי שמן הוא בחי׳ חכמה שמן שצף ע״ג יין וגם שהרי מכל דבר מוציאין שמן ואפי׳ מאבנים (והוא הנקרא אֱלִים) והיינו לפי שכולם בחכמה עשית כו׳. ע״כ נמצא בכל דבר בחי׳ שמן שהוא בחי׳ חכמה והסולת שבמנחות הוא בחי׳ דעת כמארז״ל אין התינוק יודע לקרות כו׳ וכן אמרו עץ הדעת חטה היתה והנסכים שהם יין הוא בחי׳ בינה הרי שמנחות ונסכים הוא בחי׳ המשכת חב״ד למטה ובלעדן לא המשיך כלום למטה (ומבואר למעלה דחב״ד היינו בחי׳ פנימית וא״כ המשכת חב״ד למטה זהו ענין גלוי הפנימית למטה), וכך ענין ק״ש בלא תפילין כי ק״ש הוא התבוננות בהוי׳ אחד כלות הנפש בבחי׳ העלאה ותפילין המשכת אחד על הקלף גשמי ובלא תפילין שלא המשיך כלום כ״א ההעלאה כאלו הקריב עולה בלא מנחה כו׳ וד״ל. וענין הניסוך שהיו מנסכין בשיתין ויורד לתהום הוא ע״פ מ״ש יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים כו׳ בין מים עליונים למים תחתונים כו׳ שתחלה היו מים במים שהיו בחי׳ מים רוחניים ולא גשמיים (ועיין באלשיך פ׳ בראשית ע״פ והארץ היתה תהו כו׳) שהרי כתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים ועיין ברבות בבראשית ס״פ ב׳ ור״פ תזריע אלא בחי׳ מים רוחניים שהוא בחי׳ חכמה וכנודע בענין אור מים רקיע וכן המים אין להם גוון כלל כו׳ ומקוה מטהר את הטמאים כו׳ וביום שני שהבדיל בין מים למים אז מים עליונים נעשו רוחניים יותר משהיו קודם ההבדלה ומים תחתונים נתגשמו להיות מים גשמיים כמשל חבית של יין כשהיא מעורבת עם השמרים אין היין צלול והשמרים אינם גסים כ״כ. אבל כשהשמרים נופלים למטה אז היין נעשה צלול והשמרים נעשים גסים מאד כך קודם ההבדלה היו מים במים ואחר ההבדלה מים העליונים נתעלו ברוחני׳ ומים התחתונים נתגשמו.

וביום הג׳ נאמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד הוא התהום שנתרחקו עוד יותר כמאמר גער בהן הקב״ה שהוא בחי׳ גבורות ודינים יותר וצריכים בירור והוא ע״י

נביעתן מתחת לארץ מלמטה למעלה מתמתקין (עמ"ש בפ' תולדות ע"פ ויחפרו עבדי יצחק ובפ' חקת ע"פ עלי באר כו') וכן לנדה וזבה טהרתן במים חיים דוקא וכן אמרו רז"ל מעין מטהר בכל שהוא (ועיין ע"פ ויקחו אליך פרה). וזהו ענין הנסכים שהיו מנסכים יין ויורד לתהום פי' שע"י גילוי בחי' פנימית יורד ההמשכה גם למטה מטה ונותן בהם כח להיות יכולים גם הם לעלות בקדש. וזהו בקדש הסך נסך כו'.

והניסוך הוא ביין דוקא לפי שאין הגבורות נמתקות אלא בשרשן שהוא בחינת בינה דמינה דינין מתערין כו'. והטעם שיש חילוק בנסכים בין פר לאיל כו' כמ"ש חצי ההין יהיה לפר ושלישית ההין לאיל כו'. היינו לפי שההמשכה הוא לפי ערך ההעלאה שהעלאת הפר הוא עליית עצמיות פני שור יורד ההמשכה מלמעלה ג"כ ביותר ריבוי חצי ההין ויוכל להעלות יותר מדרגות התחתונים ודינים הקשים משא"כ האיל והכבש שאינן עצם פני שור גם המשכתו אינו כ"א שלישית ההין או רביעית כו'. (ועיין מענין רביעית ההין בזח"ג פ' שלח קס"ב ב'. בלק דף ר"ד א' ע"פ ומספר את רובע ישראל. ומענין חצי ההין ברע"מ ר"פ תשא דקפ"ז ע"ב ועיין בפע"ח שער כ"א פ"ו בענין פי' דודי). וזהו שאמרו רז"ל והשתיה כדת של תורה אכילה מרובה משתיה פי' שההעלאה הוא ברבוי יותר מן ההמשכה וכמארז"ל אין טפה יורד מלמעלה אלא א"כ טפיים עולים כנגדו כו' וד"ל ובגמרא (ספ"ד דסוכה דמ"ט ע"א) ע"פ וגם יקב חצב בו אלו השיתין ובמא"א אות יו"ד סעיף כ"ג דפי' יקב יחוד שמות הוי' אלקים שהוא גימטריא יקב והיינו כי הרקיע המבדיל בין מים למים הוא שם אלקים ע"ד כי שמש ומגן כו' ובנסכים כתיב הסך נסך שכר להי' שממשיכים גילוי שם הוי' שהוא הפנימית להיות משמח שם אלקים כנ"ל וזהו ע"י יחוד השמות דהיינו המשכת שם הוי' בשם אלקים והמשכה זו נמשך גם בבחינת מים תחתונים שמתחת לרקיע כו' וזהו וגם יקב חצב בו.

ועיין עוד מענין יקב בזח"א ס"פ לך לך דצ"ו ע"ב. וברע"מ פ' משפטים דקט"ז סע"א פי' יקב יחוד קדושה ברכה וע"ש דקי"ט ע"א ובפ' פקודי דרס"ב ע"א ועמ"ש מזה סד"ה ואתה מרבבות קדש:

פרק ז

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים וגו'. ופי' בזהר (ר"פ שלח קנ"ז א') שיש שני מיני עצים עץ החיים ועץ הדעת והוא דייק איזה מנהון רב כו'. ולהבין זה צריך להבין ענין הקדושה שאמרו רז"ל אדם מקדש את עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, ואינו ר"ל השראת השכינה לבד שעל זה אמרו בפירוש שכינה שרויה כמו שאמרו רז"ל שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו. אלא הענין

הוא ע"פ מ"ש בגמרא (רפ"ו דברכות) אהא דכתיב ואספת דגנך וגו' וכתיב (ישעיה ס"א) ועמדו זרים ורעו וגו' דכאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום וכאן כשאין עושין כו', והוא תמוה דאיך ואספת דגנך מדבר בשאין עושים כו' והלא לעיל מיניה כתיב ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם. אך הענין דבפרשה זו לא נזכר ובכל מאודכם כמ"ש בפ' שמע ולכן נקרא עדיין אין עושין רצונו של מקום כו'.

ולהבין זה הנה איתא בזהר דלית פולחנא כפולחנא דרחימותא ומדלא אמר ברחימותא מובן היות האהבה עצמה בחי' עבודה ועמל גדול להגיע אליה וכמו שמשה רבינו ע"ה לימד דעת לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך וגו'. דהיינו לכשיתבונן איך הוא אוהב חיי נפשו ורוצה מאד בקיום חיותו שלא יפסוק ממנו ח"ו, וזאת ישים האדם אל לבו כי הוא יתי הנה הוא עצמו החיות שבקרבו וחייו ממש שהוא חיי העולמים עליונים ותחתונים. וזהו ובכל נפשכם שכמה כחות יש באדם בנפש החיונית כמו הזן והדוחה והמעכל כו'. וכן בנפש השכלי כו' ולאהבה זו שתקבע בלבו צריך עבודה ועמל גדול ויגיעה רבה בהתבוננות הנ"ל במוחו ומחשבתו ונקרא אהבה זו אהבת עולם בחי' ממלא כל עלמין כנודע (וע' בסש"ב פמ"ד אהבה הכלולה כו'), ולכן היא בגדר גבול ומקום ויש לה הפסק וביטול בנטות לבבו כנ"ל. אבל ענין בחי' ובכל מאדך היא אהבה בלי גבול ומדה ואין לה הפסק דכל מקום שנא' מאד הוא בלי הפסק עולמית מחמת שבאה מבחי' סוכ"ע וכולא קמיה כלא חשיב. כי הנה חיות כל העולמות עליונים ותחתוני' אינו אלא מרוח פיו יתי כמ"ש וברוח פיו כל צבאם, כמו באדם הגשמי למשל רוח פיו הוא היוצא ונמשך מפנימיותו ותוכיותו אבל מ"מ אינו עצמותו ומהותו כלל כי אין גורם שינוי כלל בעצמותו בין קודם שיצא הדיבור או ההבל ממנו ובין אחר כך אלא הוא זיו והתפשטות הארה. כך כביכול חיות כל העולמות עליונים ותחתונים אינו אלא זיו והתפשטות הארה הנמשכת מאור אין סוף ב"ה תוך כל עלמין להחיותם אבל בחי' סובב כל עלמין הוא מה שאינו יכול להתלבש תוך עלמין להחיותם שהוא בחי' עצמותו ומהותו ממש אלא סוכ"ע מעלה ומטה שוים ממש שאינם תופסים מקום כלל נגדו ח"ו ולכן כתיב הודו על ארץ ושמים שבחי' ארץ נדמה לבחי' שמים דכולא קמיה כו'. ואהבה זו מבחי' סוכ"ע לא תשתנה לעולם מחמת אהבות אחרות בשום אופן (עמ"ש בפ' ויחי ע"פ חכלילי ועמ"ש בפ' נח בד"ה מים רבים) כדכתיב מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה מאחר שאינה מתלבשת תוך כלי כנ"ל וכל חד לפום שיעורא דיליה יש לו בחי' אהבה זו כדכתיב ועמך כולם צדיקים (ע' בזהר ר"פ נח) וכתיב (בראשית י"ז י"א) והיה לאות ברית ביני וביניכם וכתיב (שמות ל"א י"ג) כי אות היא ביני וביניכם כו' ברית עולם (ע' מ"ר ס"פ

דברים דרפ"ז ע"ג) פי' אות ברית הוא בחי' אהבה זו מבחי' סוכ"ע שאינה מתלבשת בתוככם רק שעומדת עליכם בבחי' מקיף ביני וביניכם וד"ל. וזהו שחז"ל קראו אותו יתי' בשם הקב"ה ולא בשאר שמות וכינוים כגון רחום וכו' כי כל השמות וכינוים הם על שם התהוות הפעולה הנמשכת מאתו יתי' ואפילו שם הוי"ה הוא על שם שמהוה מאין ליש, מה שאין כן שם קדוש מורה על עצמותו שהוא קדוש ומובדל שאינו מתלבש תוך עלמין וקדוש ברוך הוא אין סוף המתלבש תוך ז"א דאיהו וגרמוהי חד (ועמ"ש מזה ע"פ צאינה וראינה). ואהבה הבאה מבחי' זו נקראת קדושה לשון נוקבא שמקבלת מקדוש כמ"ש ואל אישך תשוקתך (ע' ברע"מ פי' אמור דף צ"ג א' ובפרדס ערך קדוש ועמ"ש ע"פ ראשי המטות בענין פי' קדושה זו ואיך פרישות מביאה לידי קדושה כו'). והנה בחינת אהבה זו שנקראת בשם אות ברית הנ"ל אינה באה להתגלות אלא על ידי כריתת ערלה החופפת ומכסה כו' כמו שכתוב ומלתם את ערלת לבבכם (ועמ"ש מזה ע"פ ראה אנכי). וערלה אינו לשון אוטם אלא ל' כיסוי וכו'. והוא בחי' אהבה רעה בתענוגות בני אדם אף שהוא בהיתר רק שהוא בחמימות והתלהבות התאוה כו', וזה שכתוב יגיע כפיך כי תאכל, כלומר שהכפים יגיעים או הרגלים ושארי אברים החיצונים בלא לב כו', ואף הקרים בטבע כמו יושבי אוהלים כו' בחי' נולד מהול כו' אעפ"כ צריכים להטיף דם ברית למעט חלבו ודמו כו' למעט הנאות וצרכי גופו המונעים העבודה וכו' וכמ"ש מיץ חלב יוציא חמאה ואמרו רז"ל במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שהקיא חלב שינק, וענין החמאה הוא כמו למשל שמנונית הצף על החלב כך הוא בחי' אהבה הנ"ל שאינה מתלבשת תוך כלי כנ"ל (ועמ"ש בפי' ויחי ע"פ ולבן שנים מחלב ובפי' וארא ע"פ וארא כו' באל שדי שבחי' חלב בקדושה הוא הגדלת המדות אהוי"ר ע"י אם הבנים שמחה, וע' בזח"ג קל"ו ב' בפי' רוחצות בחלב בחוורא דלעילא כו'. וא"כ מזה יובן דבחי' חמאה שהוא שומן החלב יתכן שזהו בחי' האהבה רבה שלמעלה מהכלי וז"ש באברהם ויקח חמאה וחלב כו' וז"ש) (בישעיה ז' ט"ו) חמאה ודבש יאכל כו', אך במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שהקיא כו' כי דוקא פרישות מביאה לידי קדושה שבחי' אהבה רבה זו אינה באה אלא אחר מדרגת הפרישות שהוא להפריד הרע שבנפש הבהמית כו' שהוא בחי' בירור עה"ד טו"ר והיינו ע"י בחי' אהבת עולם ועי"ז יבא אח"כ לבחי' קדושה ואה"ר זו שהוא בחי' עץ החיים:

והנה כתיב והיה כעץ שתול על פלגי מים וגו'. דהיינו בחינת עץ החיים ולא יראה כי יבא חום וכו' פי' שלא יבטל ויפסיק האהבה זו מחמת חמימות ותאוות לדברים אחרים ח"ו כי המקיף מסמא עינים של החיצונים ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה כו'.

והנה כתיב אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. פי' כשישים האדם אל לבו ויעמיק באהבה רבה זו בתשוקה גדולה כמ"ש ואל אישך תשוקתך אז אליו יתי' יאסוף וימשיך למטה תוספת קדושה.

וזהו אדם מקדש את עצמו מעט פי' שאינו אלא מעט כמו שאמרו רז"ל נדמה להם כהר וכו' אבל באמת אינו כן מקדשין אותו הרבה מלמעלה שממשיך עליו בחינת סוכ"ע ע"י התורה והמצות שהמצות הם איברים דמלכא.

והוא כמו למשל שאם תופס באדם באחד מאבריו ימשיכנו אליו וכש"כ כשאוחז ביד ימינו והוא ע"י מצות צדקה וחסד דרועא ימינא וכו' לכשיתבונן היטב שהתורה והמצות הם מבחי' סוכ"ע ועצמותו יתי' ממש שוכן בתוכם א"כ כשעוסק בהם ומקבל התורה במוחו או עושה המצוה בידו הרי ממשיך עליו אור א"ס ב"ה בעצמותו ממש כו', וזהו ועל יובל ישלח שרשיו שהוא בחי' יובל בחול"ם ויובל במלאפום ושניהם לשון הולכה כמ"ש לך יובילו מלכים שי, אלא שבחי' יובל במלאפום ר"ל שהוא יתי' מתנהג ומתמשך למטה ע"י התורה והמצות.

ויובל בחול"ם שהוא מנהיג וממשיך אותנו למעלה כמ"ש יובל היא תהיה לכם פי' שלכם תהיה אותו היובל שמוליך וממשיך ושבתם איש לאחוזתו וגו' להתכלל למהוי אחד באחד נשיקין כפולים. [עמ"ש בפי' בראשית ע"פ ושם אחיו יובל כו'.

והנה יובל הוא שנת החמשים דהיינו שער החמשים מנש"ב וזהו ענין שפי' יובל שהוא מנהיג וממשיך אותנו למעלה וכמ"ש במ"א ע"פ וספרתם לכם כו' תספרו חמשים יום ששער החמשים הוא המחבר המאציל א"ס ב"ה לנאצלים כו' וז"ש והיה כעץ כו' ועל יובל ישלח שרשיו שבחי' יובל הוא למעלה גם מבחי' עץ החיים (כמ"ש בזהר פי' אחרי דנ"ח ע"א ובפי' אמור דצ"ז ע"א ועיין באדר"ז דר"צ סע"ב ובזח"ב יתרו דף פ"ג סע"א משפטים דצ"ח ע"ב. ועיין בפי' חיי שרה דקל"א ע"א ובגמרא פ"ט דבכורות דנ"ה ע"ב יובל שמו וברבות פי' אחרי ס"פ כ"ב. ובפי' פנחס קרוב לס"פ דרפ"ב א'. רות רבה ס"פ ויאמר הבי המטפחת דמ"ח ע"ד). וגם יובן זה עוד ממ"ש בזח"ג פי' שלח קנ"ח ב' בפי' היש בה עץ אם אין שבחי' אין הוא למעלה מעלה גם מבחי' עץ החיים כו' ושער החמשים שהוא בחי' יובל הוא הממוצע בין אין ליש כמ"ש במ"א. ועמ"ש בפרשה ואתחנן בד"ה וידעת היום בפי' ויעקוד אברהם כו' ממעל לעצים כו'.

והנה מזה יובן ענין חטא המקושש עצים ביום השבת, כי הנה שבתא דלילא הוא בחי' עליית הבירורים שנתבררו בכל ששת ימי המעשה והוא בחינת בירור עה"ד טו"ר שנפרד הטוב מהרע ועולה למעלה ומתחבר בעץ החיים ולכן עיקר התגלות בחי' אהבה רבה

הוא בשבת וכמ״ש במ״א ע״פ ויקהל משה כו׳ והנה עץ החיים זהו בחי׳ שבתא דיומא ועי״ז אח״כ ועל יובל ישלח שרשיו הוא בחי׳ שבת שבתון שהוא מנחה דשבת עת רצון כו׳ כמ״ש בזהר ח״ג קכ״ט א׳, וחטא המקושש היינו שעוקר דבר מגידולו היינו שמפריד היש להיות נפרד בפ״ע בבחי׳ דבר נפרד ולא יהיה בטל במקורו המחיה ומהוה אותו כו׳ וביום השבת שאז התחברות עה״ד ועה״ח שהיש בטל כו׳ עליות העולמות כו׳ לכן העוקר דבר מגידולו שהוא להיות יש בפ״ע הפך הביטול במקורו הוא חייב כו׳ כי ע״י״ז פוגם בעצים הנ״ל עה״ד ועה״ח כו׳, ועמ״ש מענין עה״ד ועה״ח בפי׳ בראשית ע״פ הן האדם כו׳ ולעיל בד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ובפי׳ בלק בביאור ע״פ מי מנה]:

פרק ח

קצת ביאור ע״פ מקושש עצים הנ״ל

הנה פי׳ עושים רצונו של מקום וכו׳ כי מקום הוא בחי׳ ממכ״ע הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו הנה מקום אתי לכי ומעטי א״ע שנעשית ראש לשועלים להחיות בי״ע בחי׳ מקום ורצונו של מקום שהוא כתר דרחל כי לעולם דברך נצב בשמים שכתר דרחל הוא בשמים ז״א בעלה וט״ס אחרונות דילה הם לבדם שירדו למטה בעולם הבריאה [עמ״ש מזה פי׳ במדבר ועיין מק״מ בפי׳ בחקתי דקי״ג ע״ב בשם הרח״ו ט׳ חלקים שבבריאה כו׳ ע״ש] והנה מחצות לילה נקודת רחל (עיין מק״מ פי׳ אמור ד״צ ע״א) תחת המטה (ע׳ ביונת אלם פצ״ג) משבחת ומזמרת בתשוקה נפלאה נר אלקים העולה מאליה בדביקה וחשיקה להתכלל באי׳ ממדותיו יתי׳ שבבחי׳ אציי׳ דאיהו וגרמוהי חד כנ״ל וכמ״ש למען יזמרך כבוד כו׳ לעולם אודך שדוד המלך ע״ה הי׳ מרכבה לבחי׳ מלכות ואמר שירות ותשבחות תמיד כדי לעשות לה כלי כדי שתהיה מזמרת. וזהו מזמור לדוד כמ״ש בזהר (קדושים פ״ד א׳) בענין דוד שפירא וכו׳ וזהו ולא שכיך כו׳ ולכן יתכן שתהא פולחנא דרחימותא בכל נפשך הנ״ל ועדיין אין עושין רצונו של מקום כנ״ל, דהיינו אהבת ה׳ יתי׳ לבחי׳ סוכ״ע (שבפרטות הוא עתיק דנוקבא ר״ל כמש״ל שכתר דנוק׳ נק׳ רצונו של מקום ולמטה זהו בחי׳ בכל מאדך. וענין בחי׳ ט״ס דנוק׳ זהו למטה בחי׳ בכל נפשך כו׳, ויובן עוד ענין זה ממ״ש במ״א ע״פ כי על כל כבוד חופה כבוד כלה הוא אהבת בכל נפשך למען יזמרך כבוד כו׳ ובכל מאדך רעותא דליבא זהו בחי׳ חופה ומקיף כו׳ כתר דנוק׳ כו׳ ובאתעדל״ת אתעדל״ע ממשיך התגלות סוכ״ע כו׳ ע״ש. וזהו עושין רצונו של מקום ע״ד עושי דברו והדר לשמוע כו׳ כמבואר בד״ה בשעה שהקדימו כו׳ הנ״ל) שהוא ובכל מאדך ולכך נאמר גבי בחי׳ ובכל נפשכם ואספת דגנך וגו׳ מחמת שהוא עדיין בזו המדרגה להעלות ניצוצין קדישין המפוזרים בעסק מו״מ ובחרישה ובזריעה

כו'. וזהו שאמר רשב"י ע"ה אדם חורש בשעת כו' שהוא רק תיקון נוקבא בחי' מקום הנ"ל, אבל לעתיד ועמדו זרים ורעו וגו' שיהיו טפלים לישראל שיקיימו מצות שהאשה חייבת בהן וכמ"ש כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה כו' ויוכלו לעלות גם הם כו' רק שיהיו טפלים לישראל ע"י חרישה וזריעה. אבל ישראל עצמן מפני שיהיו בבחינת ובכל מאודכם דהיינו תשוקה ורצון המקום לבחי' סוכ"ע לא יוכלו להשפיל עצמן לתקן בחי' מקום אלא שיאכלו מן המוכן. (ועיין בלק"ת פ' בהר בטעמי מצות כי בימי החול כו' שני מציאות והכנות כו' והנה בשנה הז' כו' ע"ש ועמ"ש ע"פ והיה מדי חדש בענין ר"ח שאינו נק' בלשון הפסוק יום המעשה כו' יעו"ש הטעם). משא"כ אכילה הוא ענין אחר שיש בחינה זו גם למעלה אכלו רעים וגם למטה מחזק המוח שממשיך מלמעלה מן הזמן בתוך הזמן בתורה. ומיהו זהו לעתיד, אבל אנו עכשיו קיי"ל כרבי ישמעאל דאמר הנהג בהן מנהג דרך ארץ. וכמ"ש ואספת דגנך כו' באספך מגרנך כו' וארז"ל הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידם. והבחיי הקשה על לשון מקוושש דהוי"ל מלקט ולכן פי' שרומז מקו שש ר"ל שהפריד בענין ששה קצוות העליונים שהם הששה מדות העליונות כו' ע"ש. ויש לבאר דבריו ע"פ מ"ש רז"ל (פ"ט דשבת דפ"ט ע"א) ע"פ כי בושש משה באו שש שעות ולא בא כו'. וברבות כי תשא פמ"א קנ"ו ב'. ובפי' בהעלותך קרוב לס"פ (דף רס"ה ג') והרי ששה שעות ויותר ולא ירד כו' וע' מזה בזח"ב כי תשא (דקצ"א ע"ב) פקודי (דרל"ו ב'). וברע"מ ס"פ שופטים (ער"ה סע"א) ובת"ז תקון י"ג (דף כ"ד ע"ב) שהפרישו בין שש דאיהו עמודא דאמצעיתא בחי' תפארת הכולל ששה קצוות ובין שבע שהיא בחינת מלכותו ית' שע"ז נאמר שבע ביום הללתיך כו'. והכוונה בזה ע"ד האומרים עזב הוי' את הארץ ונתן הממשלה ביד המזלות והכוכבים ששרשם מדי' מחנות שכינה פני אריה פני שור כו' וע"כ עשו תבנית שור כו' ואמרו כי מצרים שנאבדו כי עבדו למזל טלה אבל מזל שור חזק ממזל טלה לפי ששרשו מפני שור מהשמאל וכמ"ש ברבות כי תשא פמ"ב ושומטין אחד מהן ומכעיסין אותו בו שנאמר ופני שור מהשמאל והפרידו היחוד עליון דהוי' הוא האלקים. וכ"ז עשו הערב רב אבל בישראל נאמר עם זו יצרתי לי (בישעיה סי' מ"ג כ"א) וכמ"ש ברבות פ' אמור פכ"ז ע"פ שור או כשב א"ר לוי משל למטרונא שיצא עליה שם רע עם אחד מגדולי שרים ובדק המלך בדברים ולא מצא בהם ממש כו' לפיכך נעשה שור ראש לכל הקרבנות עכ"ל יעו"ש וע' במנחות (דנ"ג ע"ב) גבי יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו. ופי' שנקרא עם זו ע"ש שמחברים היחוד עליון דהוי' הוא האלקים ע"י שמאמינים בהשגחה פרטיות וכמ"ש מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ והמזלות וכל צבא השמים

אין להם שום ממשלה בעצמן שהם רק שלוחי ההשפעה כגרזן ביד החוצב בו וכמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל וזהו פי' עם זו התחברות המדה השביעית הנק' זיי"ן ונקרא ארץ עם הוא"ו שהוא עץ החיים ונקרא ג"כ שמים שהוא ענין ההמשכה מאור א"ס ב"ה ע"י עמודא דאמצעיתא כו' כמאמר יחיד חי העולמים מלך. וכמ"ש ברע"מ שם וזה ענין עם זו קנית. (ועיין ברבות ס"פ במדבר דף ר"כ ע"ד זח"ב תשא קפ"ח א'). ועד"ז יובן ענין חטא המקושש שהפריד עץ הדעת מבחינת עץ החיים וזהו ענין מקו שש. כעין ענין הנ"ל. ועיין במק"מ פי' שלח דקנ"ז ע"א והיינו שהפריד בין ו"ה דשם. וזהו ענין שאני שחרחרת ששזפתני השמש ופי' בזח"ג פי' אחרי דנ"ט ע"ב דלא אסתכל בי שמשא לאנהרא לי כי שמש היינו שמש הוי'.

ובפ' תזריע דמ"ה ע"ב ששזפתני שזפתני מיבעי ליה אלא רמז הוא דקא רמיז בשש. דכד נהרא שמשא בשש נהורין נהיר. וכד אסתלק כל אינון שית נהורין אסתלקו ועמ"ש לעיל ע"פ נשא את ראש בני גרשון בענין ססגונא ששש בגוונין הרבה כו' ע"ש.

ועמ"ש מענין ששזפתני השמש בד"ה שחורה אני ונאוה. אך הסתלקות זו אינו אלא ע"ד הנזכר ברבות סוף שה"ש ע"פ ברח דודי ודמה לך לצבי מה צבי זה בשעה שהוא ישן עינו אחת פתוחה ועינו אחת קמוצה כך בשעה שישראל עושים רצונו של הקב"ה מביט עליהם בשתי עיניו הה"ד עיני ה' אל צדיקים ובשעה שאין עושין רצון הקב"ה הוא מביט להם בעינו אחת שנאמר הנה עין ה' אל יראיו. וע"ש בפי' זרע אברהם בשם ר"ש אלקב"ץ.

ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול גבי לעשות הישר בעיני ה':

פרק ט

והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם וגו' למען תזכרו וגו'. להבין ענין ב' זכירות הללו למה. גם להבין איך יהיה מצות ציצית מורה על זכירת כל המצות. הנה ציצית מלשון הסתכלות כמו מציץ מן החרכים שהוא ענין זיו והארה דהיינו שיאיר ויתגלה בחינת גילוי אלהותו יתי' שממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים וגו'. הודו הוא זיו והארה ממנו כו' כמ"ש במ"א.

והנה ענין בחינת גילוי זה פי' גילוי מציאותו ולא מהותו ח"ו צריך שיתגלה בלב האדם דוקא כמאמר רז"ל הלב רואה כו' בקהלת רבה דפ"ז ע"א ר"פ דברתי אני עם לבי, ולא די לו בהסתכלות העינים שהם חב"ד שלו בלבד שלכן נקראים חכמים עיני העדה אלא שצריך שתתפשט עד כי להיות נגעה עד בחי' נקודת לבו ממש שיהיה בבחי' הלב רואה ומרגיש ומתפעל בהרגשתו דהיינו התפעלות הפחד בלבו או התפעלות כרשפי אש

מיסוד האש שבלבו כי להיות המוח עיקרו מיסוד המים והלחות שהוא קר בטבע ואינו פועל בנפשו שום השתנות ויש בו כבידות כידוע שהמים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך, כך ראיית עיני השכל שבנפשו האלהית אינו פועל בנפשו החיונית שום התפעלות שיתפעל להשתנות טבעו ומהותו באשר הוא שם ולשנות את טעמו אל ההיפך לגמרי רק הוא כדקאי קאי בבחי' כבדות ועצלות במקום נמוך שהיה בו כ"א ע"י שיתלהב ויתלהט בנפשו עד כי נגע עד נקודת לבו ששם הוא יסוד האש העולה למעלה כרשפי אש ושלהבת י"ה כשלהבת העולה מאליה ליפרד מן הפתילה בלי השקט ומנוחה, וכל השתנות הוא ע"י האש דוקא כמו מצרף לכסף וכור לזהב עד כי הגו סיגים מכסף כו' [ועמ"ש מענין זה בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י.

ובד"ה במדבר סיני באהל מועד כי תבאו אל הארץ גבי ונפש כי תקרב ובד"ה ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב]. והארה זו שמתלהט ומתלהב בלב האדם הוא ענין בחי' תכלת ולבן שבציצית כי בחינת לבן מורה על האהבה כרשפי אש כשלהבת מתלהב בלב האדם.

והתכלת מורה על הפחד שבלבו [והיינו כמ"ש בפע"ח שער הציצית פ"ד דלבן נמשך ממוח בינה ותכלת מאבא, ונודע דבינה היא מקור האהבה כרשפי אש וחכמה הוא בחי' יראה עילאה ואבא יסד ברתא היא בחינת יראה תתאה וכמ"ש במ"א ע"פ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שימני כחותם].

וזהו שכתוב אין פחד אלקים לנגד עיניו כי כל זמן שהוא עדיין בחי' לנגד עיניו שהוא בחי' ראיית השכל בלבד אין לו פחד אלהים כי פחד הוא בלב דוקא שתפול עליו אימה ופחד בהתגלות הלב כי הפחד מושרש ג"כ ביסוד האש שבלב כמו גוון התכלת שבאש ואור הנר התחתון שבפתילה ממש כנודע.

והנה ציצית לשון נקבה כי כנסת ישראל מקבלת הארה זו מלמעלה מבחי' סובב כל עלמין כמ"ש מציץ מן החרכים מציץ לשון מפעיל ולשון זכר המשפיע שהקב"ה מפעיל ומשפיע הארה זו בכנס"י להיות להם בחינת הארה זו בהתגלות הלב בחי' הלב רואה ומרגיש ומתפעל בתגבורת יסוד האש אלהי שבנפש האלקית והיינו ע"י חרכים וחלונות שהוא ענין לב נשבר רוח נשברה וכמאמר פתחי לי וגו' וכמ"ש במ"א [ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ זהב טהור כו' מלשון מציץ מן החרכים והוא אור האהבה רבה הבאה מלמעלה שהיא בחי' אהרן זקן אהרן כו' ע"ש, ועמ"ש בביאור ע"פ ויקח קרח בענין זקן אהרן שהוא ענין א' עם חוטי הציצית, ועיין בפע"ח שער הציצית פ"ג, ועמ"ש מענין אה"ר דאהרן ע"פ בהעלותך את הנרות וע"פ ועשית בגדי קדש לאהרן כו' ע"ש. ולפמש"כ

דבחי' אה"ר דאהרן זהו ענין חוטי הציצית א"כ יובן דבחינת בגדי קדש דאהרן שהם הלבושים הנעשים ממעשה המצות כמש"ש זהו עצמו ענין הרמוז בהטלית וכדלקמן]:
ב **וזהו** פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם. שהוא מענה כללות ישראל על מאמר פתחי לי שאמר הקב"ה כי להיות אור ה' מאיר ומתגלה בגילוי הלב של אדם להיות כמאמר פתחי לי, צריך להקדים לזה ב' בחינות אלו בחי' אלבשנה ובחינת אטנפם, ופי' וענין בחי' אטנפם הוא להיות ממארי דחושבנא לחשוב כל מחשבה דיבור ומעשה אשר לא טובים מיום היותו ואפי' חטאת נעורים כי לא די במה שכבר התחרט על עונותיו לכן כתיב רחצתי את רגלי פי' שכבר עשיתי תשובה איככה אטנפם איככה אוכל לבזות את עצמי ולטנפם דהיינו להזכירם עוד עלי לפי שקשה עלי הדבר, ורגלי הוא ענין קיום והעמדה של נפש האלהית רק צריך שיהיה תמיד לנגד עיניו כל הימים ויהיה נבזה בעיניו נמאס.
ובחינת אלבשנה יובן בהקדים מאמר רז"ל תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן התחנן משה שיכנס לארץ מפני הרבה מצות מעשיות שנצטוו ישראל ואי אפשר לקיימן כ"א בארץ ישראל, כי המצות מעשיות שנוהגין בחוץ לארץ אינם אלא בערך חלק חמישית מרמ"ח מצות וארבע הידות אינו נוהג כ"א בארץ ישראל דוקא ורובן בזמן שבהמ"ק קיים כמו קרבנות ודומיהן.
ולהבין למה רצה משה רבינו ע"ה לקיים מצות מעשיות דוקא. אך הנה כתיב וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה וגו' כי כל המצות נקראים בשם צדקה כי כמו שצדקה היא בחי' לבוש כמאמר לבושו צדקה. וכמאמר רז"ל (פ"ק דב"ב) על פסוק וכבגד עדים כל צדקותינו מה בגד זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. כך כל המצות הם בחינות לבושין וכל נימא ונימא הם פרטי הלכות כהררים התלוין בשערה מצטרפין לחשבון גדול שהוא בחינת מקיף וסובב כל עלמין [ועמ"ש מענין חשבון גדול בביאור ע"פ וספרתם לכם.
וע' בע"ח שער א"א ספ"ה דחשבון גדול היינו למעלה באי"א בחינת סוכ"ע ולגדולתו אין חקר כו' ועמ"ש במ"א ע"פ ואתה מרבבות קדש וע"פ הזהר פ' חיי שרה דקכ"ג א' גבי מאה שנה כו' עד ברזא דמאה ברכאן דכל יומא].
והנה כתיב מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף פי' שכך היתה כוונת הבריאה שלא ידע האדם ענין המעשה שבעולם מהו בחינת ראש ומהו בחינת סוף. כמ"ש מזה ע"פ והיה מספר בני ישראל שהרי במדרגת ומעלת

הבריאה שהיא דומם צומח חי מדבר הרי האדם שהוא המדבר הוא במעלה ומדרגה גבוה ועולה על כולנה.

והרי אנו רואים בחוש שהאדם צריך להחיות את גופו ממיני מאכל הבעל חי ואפי' מבחי' צומח ודומם כמו מלח כי המאכל אין צריך להאדם והאדם צריך לו וגם אד רבה שהדומם שהוא עפר הנה ארץ ממנה יצא לחם וכל מיני צמחים להחיות את האדם כי סוף מעשה במחשבה תחלה.

וזהו נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן מפני שכשם שהוא ית' א"ס כך לפעולותיו אין להם בחי' סוף כי בכל בחינה ובחינה שיתכן לומר בחי' סוף יתכן לומר ג"כ בחי' ראש לפי שבאמת אין להם בחינת ראש ולא בחינת סוף ויש להם כל בחי' ראש ובחינת סוף. (ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים). וכך הוא הענין בבחינת לבושין שהם מצות מעשיות הנ"ל וכללותן הוא מעשה הצדקה לפי שהוא נותן מיגיעו ועמלו אשר עמל בכל כחות גופו שלכן נק' מצוה סתם וכמ"ש במ"א. הנה כתיב והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך כבוד הוא בחינת לבוש כמאמר רבי יוחנן קרא למאני מכבדותא [ועמ"ש סד"ה זאת חנוכת המזבח מענין כבוד שהוא בחי' מקיף כו' ע"ש]. יאספך הוא ענין אסיפה וכניסה לתוכו להקיפו מכל צדדיו ולהיות לו למחסה ולמסתור כבגד ששומרו מן הצינה וכדכתיב ה' שומרך ה' צלך שהמצות מעשיות להיותם בחי' דומם בחי' עשיה גשמיות. וכן כל פרטי הלכות שבש"ס להיותם גשמיים בערך יראת ה' ואהבתו לזאת הם בחי' מקיפין ואהבה ויראה הם בחינת תורת האדם דהיינו שהם מורים ומתגלים בפנימיותו ומהותו כמ"ש וזאת תורת האדם כו'.

ואין זאת אלא יראה כנודע [מענין בזאת יבא אהרן אל הקדש עיין בזהר ר"פ אחרי דף נ"ז ע"ב ועיין בזהר פ' בא דל"ז ע"ב ור"פ חקת] שהיא בחינת התכלת שבציצית להיות פחד ה' נקבע בלב האדם וכשם שאי אפשר להיות ציצית בלי בגד כך אי אפשר להיות אהבה ויראה בלי הקדמת עשיית כל המצות שהם בחי' מקיפין ולבושין כנ"ל. כמ"ש שש שנים תזרע שדך שהם שתא סדרי משנה ושש שנים תזמור כרמך שהם ששה סדרים תלמוד ואספת את תבואתה דהיינו שתאסוף ותלקוט אותם בנפשך כמארז"ל ותלמודו בידו ואז עי"ז תוכל ג"כ שתהיה כבוד ה' יאספך וגו' [ועמ"ש מענין זה בפ' בהר ע"פ כי תבאו אל הארץ כו']:

ג **ובזה** יובן מאמר רז"ל שהתינוק בבטן אמו מלמדין אותו כל התורה כולה ואח"כ משכחין ממנו כיון שהגיע זמנו להולד בא מלאך וסטרו על פיו [ועמ"ש ג"כ מזה בד"ה שחורה אני ונאוה].

ולהבין למה מלמדין אותו ואח"כ משכחין ממנו אלא לפי שצריך להאיר בו אור ה' כדי שיהיה יראתו על פניו ואהבת ה' ופחדו בלבו לפיכך מלמדין אותו כל התורה כולה שהיא בחי' המקיפים וממנו יאיר לו אור ה' וכח אהבה ויראה.

ואח"כ משכחין ממנו בכדי שתהיה זאת עבודת האדם לבחור בטוב. וכמאמר פתחי לי וגו'. אך הארת התורה שהאירה הארה גדולה ועצומה בנשמתו בטרם שנתלבשה לגמרי בגוף החומר היא הנותנת כח ועוז שמאיר בה אור התורה אחר שנתלבשה בגוף החומרי שתוכל להפכו מחשוכא לנהורא כו' ע"י הארת אור האהבה ויראה המאירים מהתורה כי הרשימו נשאר מהארה הנ"ל שיאיר לו אור האהוי"ר מתוך הרשימו שנשאר אחר השכחה. (וזהו משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו דמשכני לשון להבא והביאני לשון עבר והל"ל תביאני. אלא הפי' כי חדר ר"ת חסד דין רחמים וזהו ובדעת חדרים ימלאו כי הדעת הוא המחבר וממשיך התפשטות המוחין בהמדות. והדעת והמדות האלו מהם נמשך הלכות התורה כשר ופסול כו' כמ"ש בסש"ב בהקדמה. וגם כי התורה היא מפתחות הפנימיות וזהו ענין חדריו היינו בתי גואי וזהו הביאני לשון עבר דהיינו כשהנשמה היתה למעלה טרם ירידתה בגוף שמלמדין אותה כל התורה כולה והן הן חדריו ולכן ע"ז גם אח"כ כשנתלבשה בגוף החומרי. עכ"ז משכני ע"י שכבר הביאני כו' ונשאר רשימו כו' ועמ"ש עוד מענין אחריך נרוצה בד"ה אדם כי יקריב מכם). וזהו פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה פי' מאחר שנשכח ממני התורה ע"י המלאך שסטרו על פיו א"כ קשה עלי הדבר להלביש עלי עוד בחינת התורה והמצות שהם בחינת לבושין כנ"ל.

וזהו וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות הוי' פי' מה שתראו בחינת ציצית שהוא בחינת הארת אהבה ויראה שהם בחי' תכלת ולבן שבציצית והן הם תורת האדם היוצאין בנימין ושערות מבחי' מקיף ולבוש שהוא בחינת מצות מעשיות שהם הנקראים מצות ה' לפי שאין נעשין עצמיות האדם כמו אהבה ויראה וגם הם מצות ה' ממש שהקב"ה מניח תפילין ומצלי. וזהו ענין אשר קדשנו במצותיו כי הם מצות שלו ממש. משא"כ יראה לא שייך גבי הקב"ה לכך כתיב וזאת תורת האדם וגו' (עמ"ש סד"ה צאינה וראינה בפי' וממדבר מתנה בחינת מדבר הוא כמ"ש ולא ישב אדם שם שהוא למעלה מבחינת אדם משם שרש התורה ומשם נמשכה ונתלבשה בבחינת אדם. וזהו ענין וזאת תורת האדם כו', ולפמש"כ משמע דפי' וזאת תורת האדם היינו מה שנמשך ונתלבש בחב"ד דמל' דאצילות כו' ועיין בזח"א עמוד קכ"ו מענין וזאת תורת האדם). וענין הזכירות הם ב' בחינות כנגד תכלת וכנגד לבן כנגד תכלת יזכור על מצות לא תעשה (שהיראה היא

מקור לשמירת מל"ת כו' ועמ"ש מזה ע"פ שימני כחותם) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים פי' תמיד תהיו אתם אצליכם בבחינת זונים ולא תאמרו רחצתי את רגלי כבר כו' וכמארז"ל ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע כו' וכנגד לבן יזכור על מצות עשה ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים פי' שגם בחי' האהבה והיראה שבכם יתעלו בעילוי עד שתהיינה ג"כ נכללות באור המקיף בחינת קדש העליון:

קיצור הענין כי כוונת הכתוב להזהיר את האדם ולהיות לזכרון תמיד לעיניו גודל מעלת קדושת מצות מעשיות שמהם נעשה לבוש מקיף לנשמתו ושרשו ומקורו מאור מקיף ולבוש עליון שעליו נאמר עוטה אור כשלמה ולבושיה כתלג חיור. כמאמר רז"ל שהקב"ה מתעטף בטלית לבנה כו' שהוא מקור ושרש כל המצות שמהם נעשה לבוש לנשמת אדם הנקרא חלוקא דרבנן.

והנה גדולת ומעלת לבוש זה וקדושתו יזכור האדם בראיית הציצית שהם רק ד' נימין נמשכין מהארת לבוש זה ומן ד' נימין אלו שהם ב' חוטי תכלת וב' חוטי לבן נמשכה הארת דחילו ורחימו לחב"ד של כנסת ישראל שהם כל הנשמות שבישראל והוא נקרא תורת האדם וגו'.

וא"כ אם מהארת ד' נימין לבד נמשכה הארה גדולה כזו דחילו ורחימו של כל נשמות ישראל שמעולם. א"כ מה עצמה וגדלה מאד מאד מעלת קדושת הלבוש כולה בכבודה ובעצמה הנעשה מקיום המצות מעשיות.

וכן תלמוד תורה בפיו דעקימת שפתים הוה מעשה. וגם הענין בהלכות כולם הן בדברים גשמיים שלכן הן הם גופי תורה גופי דייקא. כמ"ש האריז"ל שקדושת הטלית גדלה מעלתה במאד מאד על קדושת הציצית שהם רק נימין הנמשכין מהטלית רק שמפני גודל מעלת קדושתה אינה יכולה להתלבש בטלית הגשמי ממש כמו בציצית ולכן אין בטלית הגשמי שום קדושה כלל ומותר להשתמש בה דברי חול משא"כ בציצית כשרים.

פרק י

ביאור ע"פ והיה לכם לציצית כו' הלב רואה כו'

להבין ענין הלב. הנה איתא הלב מבין הלב שומע. ואיתא בכתבי האריז"ל שיסוד אבא הוא בחזה [ועמ"ש בד"ה עיני כל בשם המגיד איש האלקי נ"ע]. ולהבין מהו יסוד הנה כל דבר המשפיע ומחיה למה שלמטה ממנו אינו מחיה רק במדרגה התחתונה שלו מאחר שהוא גדול מאד מהעלול ולא יכול העלול להשיג עילתו ולא יכול לסובלו. ע"כ

מוכרח לצמצם עצמו ולקשר א"ע בבחי' תחתונה שלו למה שלמטה ממנו כדי להחיות אותו וזו הבחי' שבה משפיע נק' יסוד אבא בתוך יסוד אמא ונעשה מהם מוחין לז"א.
והנה נראה מה שמבואר שם שמשתוין עד החזה ומתקבצין כל האורות בלב שהם ד' שמות מב' יסודות הנ"ל עולין לחשבון ל"ב [וע' בפי' הרמ"ז בזהר פ' אמור דצ"ג ע"ב].
ולהבין הענין ד"מ הוא מכיון שיצא שכל מהמוח פתאום וכשהיה במוח הוא סתום מאד ואינו בהתגלות עד שאפילו הוא עצמו אינו משיגו.
ואחר כך כשמתחיל להתפשט מהמוח ולחוץ תיכף ומיד כשבא להתגלות מתלהב מאד ויכול לפעול בהתגלותו איזה דבר והלב הוא קיומו של הדבר שכיון שמתחזק איזה דבר בלב בחיזוק גדול לא יזוז ממנו לעולם. מה שאין כן כשעדיין אינו אצלו רק בשכל יכול לזוז ממנו תיכף מאחר שהלב עדיין מושרשת בתאוות גופניות מחמת שהיא קרובה יותר אל הגוף, ואע"פ שמשיג בשכל שצריך לדבק א"ע בו יתי בכל נפשו וזהו תכלית הכל אעפ"כ יכול הלב להמשיך אותו אחר תאות גופניות. כמארז"ל הלב חומד כו' ועל כן צריך האדם להיות תמיד זריז ללחום מלחמת השכל עם הלב להטות אותה גם כן בכל כח התבוננותו בגדולתו יתי עד שתחפץ גם היא לדבק בו יתי.
וזהו ענין ב' בחי' צדיק וחסיד. צדיק נקרא דהנה אמרו איזהו גבור הכובש את יצרו שצריך תמיד לכבוש את הלב בשכלו מאחר שהלב מושרש מאד בעניני עוה"ז אלא שהשכל נוטה לדבקה בו יתי ועי"כ צריך תמיד ללחום מלחמתו ונק' צדיק. משא"כ כשמרגיל א"ע בהתבוננות כי"כ עד שתשרש הדבר בלב ג"כ וממילא הוא בטל מכל וכל ולא יזוז ממנה בשום אופן זהו נק' חסיד [כן כתב בשע"ק להרח"ו ח"א ש"ג. אכן בסש"ב פי' דזהו נק' צדיק ובחי' האי נק' בינוני ע"ש].
וזה שאמר דהע"ה תכלית שנאה שנאתים כו' כשראה שונאי ה' נעשה להם שונא גמור, ואף שהיה להם כמה מעלות גופניות שהיה ראוי לאהוב אותם מטבע הגוף דהיינו מצד יפים וחכמתם שדרך הגוף לאהוב דברים כאלו, אעפ"כ מפני שמושרשת אצלו כי"כ אהבתו יתי בלב גם כן הוא בטל מכל מדותיו נגדו והיה להם שונא גמור והוא ע"ד מה שכתוב ולבי חלל בקרבי.
וזהו מחמת שמתפשט מהמוח לחוץ ששם הוא סתום ביותר כנ"ל. נחזור לענינינו שכל המשפיע למטה נקרא אותה בחי' יסוד ולכן כשאנו קוראים להוי' ב"ה אנו קוראים אותו באותה בחי' דהיינו במלת ברוך שהוא יסוד אבא כנודע דהיינו באותה בחי' שהוא מקושר אתנו להחיות אותנו באותה בחי' עצמה אנו יכולים לאחוז בו ולא יותר מאחר

שלאותה בחי' הוא מצמצם א"ע להשפיע למטה כנ"ל ע"כ באותה הבחי' יש לנו אחיזה כמו שכתוב כולם בחכמה עשית.

והנה אותן ב' היסודות מהם נעשים מוחין לז"א דהנה ז"א נקרא מלשון זעיר שהשכל הוא קטן יותר ממה שלמעלה והוא חיות המתפשט לחיות העולמות [ועמ"ש בד"ה באתי לגני ובד"ה צאינה וראינה גבי שאו ידיכם קדש כו'] ואחר כך כשמתפשט עד החזה נעשה שם אורות הרבה ומשם נעשה בחי' רחל ולאה.

ואע"פ שלכאורה מובא בכתבי האריז"ל שבחי' לאה יונקת ממה שלמעלה דהיינו מבינה ותבונה וגם בחי' רחל יונקת משם שעל זה נאמר בחכמה יסד ארץ היינו בחי' רחל הנ"ל אבא יסד ברתא שהכל מחכמה נפקא זהו גם כן אמת. אבל נראה דהנה ב' בחי' רחל ולאה הנ"ל הם נקראי' מחשבה ודבור [וכמ"ש בפ' שלח ע"פ טובה הארץ מאד מאד ובפ' ויצא ע"פ וללבן שתי בנות ובפ' תזריע בד"ה קא מפלגי במתיבתא דרקיעא כו' ע"ש] עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא והם נק' בחי' אחוריים של השכל שאינו השכל בעצמו כשבא להתפשטות מחשבה ודבור.

וזהו שהם מאחוריים יסוד או"א. ולהבין מהו אתכסיא ואתגליא דהנה במחשבה יש גם כן אותן האותיות עצמן מה שהוא מדבר שהנה מה שמחשב זהו מדבר אלא ששם הם מכוסים ואינו יודע רק הוא בעצמו ואח"כ יכול להבין אפי' אחר.

והנה מחשבה ודבור יוצאים מהמדות כי מה שאוהב זהו מחשב ומדבר והמדות נמשכים מהתבוננות השכל שמתחלה נופל לו בשכלו איזה דבר ואחר כך בהתבוננותו באותו דבר מתפשטים ללב ומשם נמשכים המדות לרצות הדבר או שלא לרצות והלב היא קיומה של דבר שלפעמים השכל מחייב לאהוב איזה דבר וטבע הגוף אינו מניחו אבל כשמדבק שכלו כ"כ עד שגם בלבו נקבע הדבר לעשותו ממילא הוא בטל מכל המדות ועל כן נאמר ביעקב וישק יעקב לרחל שהיה מותר לו בודאי מאחר שהיה בטל מכל תאוות גופניות מחמת התדבקותו בו ית' ואחר כך כשמתפשטים אותיות המחשבה לאותיות הדבור שם הוא יותר התגלות ולכן מאחר שהשכל יוצא מהמוח ללב שהכל מחכמה נפקא ע"כ יש בלב כל הבחי' דהיינו ראיה [וכמ"ש ולבי ראה הרבה חכמה כו'] שמיעה והבנה, וכמ"ש ברבות בקהלת ע"פ דברתי אני עם לבי והיינו שיש בלב גם כן בחינת בינה כנ"ל שהם יסודות משתווין שם שבהם מתקשרים לחיות כל העולמות אך אדם צ"ל תמיד זריז ונלבב לכבוש את יצרו ולעקור אותו ממחדו"מ לדבקה בו ית' כנ"ל:

פרק יא

והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם וגו' למען תזכרו ועשיתם וגו'. הנה כנסת ישראל נק' כלה והקב"ה נקרא בשם חתן, כמ"ש ביום חתונתו זה מתן תורה וכתיב ביום ההוא תקראי אישי וגו'.

והענין כי הנה כתיב לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת שכנסת ישראל נק' בשם אשה ע"ש אש ה' כי בה' בראם ה' מוצאות הפה וברוח פיו כל צבאם שהוא מקור ומוצא הע"מ שנברא בהם העולם דהיינו המאמר א' שיכול להבראות כו'.

וענין הה' הוא לפי שהוא אתא קלילא דלית ביה משא שהוא הארה בעלמא היוצאת מהבל הלב לפה להיות מקור הדבור שההארה ההיא אינה נוגעת לעצמיות ומהות הנפש רק כח ההתפשטות ממנה שנמשך מבחי' חיצוניות בלבד שאין זו המשכת פנימי' הנפש, וכך עד"מ החיות הנמשך להיות בריאות והתהוות העולמות מאין ליש ולהיות ממכ"ע וסובב כל עלמין אינו אלא זיו והארה מבחי' חיצוניות דהיינו מבחי' מלכותו ית' שאינה אלא התפשטות לזולתו כו' שאין מלך בלא עם כו' כמ"ש במ"א, והארה והמשכה זו בכנס"י מקור נשמות להיות להם אש והתלהבות להתלהב ולהתלהט ברשפי אש ותשוקה ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה נקרא אשה אש ה' וכמ"ש ואל אישך תשוקתך וכתיב נר הוי' נשמת אדם שהנשמה קרויה נר כנר הדולק ממטה למעלה בטבע תולדתה וכשלהבת העולה מאליה קודם בואה לעוה"ז להתלבש בגוף הגשמי וגם אח"כ כל הבא למלא את ידו ולבו להי' הרי בכח נפשו לעורר את האהבה כו' כמ"ש בסש"ב:

אך להבין מאחר שהחיות נמשך להיות נבראים מאין ליש שהם בחי' עם עוממות נפרדים מאין יהי' להם הכח להיות להם בחי' ביטול והתכללות בבחי' א"ס כו', הנה ע"ז אמר הכתוב כי מאיש לוקחה זאת איש אש יו"ד כי יו"ד הוא בחי' חכמה עילאה שהיו"ד היא נקודה קטנה, וכך החכמה היא רק בחי' ברק המבריק במוח קודם שבאה לידי בינה והשגה בהתגלות המוח שהבינה הוא הרחבת הדעת והתרחבות המוח בדרך ארוכה ורחבה, וכך עד"מ בינה עלאה הוא עולם התענוג לנשמות שמתענגין ונהנין בהשכלתם והשגתם באור א"ס ב"ה והשגה זו נקרא בשם יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש ונק' ג"ע, אבל החכמה מאין כו' הוא בחי' עדן מקור התענוג כמו שאין תענוג נגלה בחכמה כשעדיין מבריק במוח קודם שמתגלה בבינה והשגה שאז מתגלה התענוג משא"כ בחכמה עדיין התענוג הוא במקורו בהעלם כי החכמה מאין כו' הוא בחי' ביטול ממש באור א"ס ב"ה, ובחכמה יסד ארץ להיות נמשך בחי' ביטול במקור ושרש נש"י ומשם יפרד ומתחלק לס"ר נש"י שהם שרשי הנשמות ובהם ענפים כו' להמשיך בהם ג"כ בחי'

ביטול ולהיות להם ביטול היש בבחי' אשה ונר, וזהו נר הוי' פי' שנמשך מבחי' הוי' להיות הנשמה בבחי' נר. אך כיצד תהיה המשכת חכמה עילאה בבחי' גילוי למטה הנה הוא עד"מ כמו טפה ממוח הזכר שמוכרחת להתפשט תחלה בכל האברים כו', כך צ"ל התפשטות והמשכת החכמה ע"י רמ"ח אברין דמלכא שהם רמ"ח מצות שהמצות הם כלים לאור א"ס ב"ה המלובש בהם. כמו האברים שהם כלים לנשמה ורוח החיים המתפשט בהם והמצות הן הן שממשיכות בחי' חכמה עילאה בחי' ביטול לכללות נש"י שתהיינה בבחי' אשה ונר בגימ' ר"ן והיינו כמ"ש בזהר פ' תרומה דקס"ו ע"ב כי בחי' רמ"ח מצות הנמשכות למטה הן נמשכות ע"י ב' בחי' ימין ושמאל שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני כי ההשפעה והמשכת אור א"ס ב"ה שנמשך למטה הוא בחי' חסד ומים שיורדים ממקום גבוה כו'. אך אם היתה ההמשכה נמשכת להיות למטה כמו שהיא למעלה לא היו העולמות בבחי' יש ודבר נפרד כלל וצ"ל בחי' צמצום שיהיה בבחי' יש ואעפ"כ יהיה נמשך להם ביטול דהיינו שהביטול יהיה מן היש ודבר נפרד דייקא כו' וכמ"ש במ"א. [ועיין מ"ש בפ' מקץ סד"ה המגביהי לשבת פי' המגביה י' הוא יו"ד שבה"א שהדל"ת הוא בחי' דלית ליה מגרמיה כלום נעשה ה' ע"י היו"ד שבתוכה והיינו בחי' המצוה שמצדק נעשה צדקה כו' ע"ש. נמצא ע"י המצוה נמשך היו"ד בתוך הדל"ת להיות נעשה ה'.

וזהו ממש כענין המבואר כאן שהמצות הן הן שממשיכות בחי' חכמה עילאה בחי' אש יו"ד לכנ"י שתהיינה בבחי' אש ה' כו', וז"ש במדרש שיר השירים ע"פ סמכוני באשישות בשתי אשות ובת"ז פי' תרין אשין אשא חיוורא ואשא סומקא ובתיקון ס"ד פי' באשישות איש ואשה והכוונה הכל א' דהיינו בחי' אש יו"ד ואש ה' הנ"ל]:

ב **אך** הנה הארה והמשכה זו אשר בבחי' חכמה עילאה להמשיך בבחי' ביטול למטה בעולמות הנבראים הוא מאיר ונמשך מלמעלה מאור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מן החכמה כי הנה להיות גילוי אור א"ס ב"ה בחכמה, הגם דאיהו חכים ולא בחכמה ידיעא כו' מ"מ להיות גילוי אפי' בבחי' זו שיהא שייך לקרוא בשם חכים כלל הרי א"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו סוף ואין לו כו' והוא רם ונשא כו' אלא המשכה זו להיות גילוי זה הוא נקרא עד"מ בשם שערות שכמו למשל שערות הראש שהן ממותרי מוחין שיניקתם ואחיזתן במוחין שבראש ואעפ"כ אין עיקר החיות שבמוחין נמשך בהן שהרי אם חותכין אותן לא יכאב כלל אלא המשכה זו ממותרי המוחין שאינו נוגע לעצמיות ומהות החיות ואף גם זאת אינה אלא הארה מועטת ומצומצמת דרך חלל השערה כו', כך הארה והמשכה זו להיות גילוי אור א"ס ב"ה בחכמה הוא בבחי' שערות שאין לה

ערך ויחוס לעצמיות ומהות אור א"ס ב"ה וזו היא הסיבה הגורמת להתחלקות ההשפעה וההמשכה בריבוי התחלקות לעולמות אין מספר וכולם אין דומין זה לזה שכל אחד ואחד מובדל מחבירו והיינו מפני הבדל השגתם באור א"ס ב"ה הנמשך להם שאין השגת א' דומה לחבירו ולכן נק' שכליים נבדלים שאין הבדלם והתחלקותם אלא בבחי' שכלם והשגתם [דבלא"ה לא שייך בהם פירוד שאינו אלא בגשמיות שתופס מקום] שאין א' דומה לחבירו וכן בכל העולמות מעולם ועד עולם כו' ומשם נמשך בחי' ביטול שהוא המשכת השגת אור א"ס ב"ה גם בעולמות הנבראים לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה: **וזהו** והיה לכם לציצית וראיתם אותו דקאי על פתיל תכלת דלעיל מיניה בפסוק הקודם ותכלת עמרא הוא בחי' ושער רישיה כעמר נקא שהם בחי' שערות הנ"ל אלא שנצבע בגוון תכלת שכאשר נמשך למטה נעשה בחי' תכלת שהגוון ההוא הוא מנהורא תתאה הנאחזת בפתילה שכאשר מכלה איזה דבר גשמי הנאחז בו כמו פתילה או עצים משתנה הגוון לתכלת.

וכך עד"מ אמרו תכלת דומה לים וים לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד בחי' מלכותו ית' שנק' ארץ אוכלת יושביה שמה שהעולמות מקבלים חיותם ממנה הוא ע"י ביטול והתכללות שמקבלים עליהם עול מלכות שמים ליבטל וליכלל במקורם. משא"כ בחי' נפרד וסט"א אין נמשך לו חיות משם (ועיין ברבות נשא פי"ד. בנשיא השביעי דרנ"ז ע"ב. וחלק ליראיו תכלת שהוא מעין כבודו כו' ע"ש). ומאחר שהעולמות הן נבראים בבחי' יש ה"ז כמשל האור שנאחז בדבר גשמי וע"כ נקרא המשכה זו של התפשטות החיות מבחי' מלכותו ית' להחיות העולמות הנבראים מאין ליש בשם תכלת שהוא המשכת הביטול להיות היש בטל (וזהו דומה לכסא הכבוד כי כסא בחי' ביטול כמו שהכסא בטל לגבי היושב עליה). וכ"ז נמשך מבחי' שערות בחי' עמרא ושער רישיה כעמר נקא שהוא המשכת אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מהחכמה כו' כנ"ל:

ג **אך** המשכה זו היא תלויה בעבודת ישראל למטה שהם הממשיכים באתערותא דלתתא ע"י מעשה המצות שעושין למטה מחמת שצווי המלך הוא, כך ע"ז מעוררים אתערותא דלעילא שתהיה המשכת אור א"ס ב"ה בבחי' שערות נמשך בבחי' חכמה לרמ"ח אברין דמלכא הן המצות שתהיינה כלים ואברים להתפשט ולהתלבש בהן בחי' חכמה עילאה כדי שבהן וע"י יומשך הגילוי למטה ותהיינה המצות משפיעות בחי' גילוי החכמה, וזהו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם כלומר שתעשו את המצות להיותן בבחי' זכרים המשפיעים גילוי החכמה ובחי' הביטול להיות למטה ביטול היש כנ"ל. אך ולא תתורו אחרי לבבכם אשר אתם זונים כו' זנות נק' בחי' התלהבות ורשפי אש זרה

כמו זונה הלהוטה אחרי זרים וסרה מאחרי בעלה שכל הנאות הצריכות לאדם ליהנות מעוה"ז תהיינה בקרירות וכאלו כפאו כו'.

וכמארז"ל תורתן קבע ומלאכתן עראי פי' עראי דרך עראי בעלמא בלי התלהטות והתלהבות וחמימות הלב כלל שלא לעשותו עיקר כו', וכשם שהזונה אסורה לבעלה כמ"ש איש כי תשטה כו' והיא נטמאה כו', כך מי שנמשך אחרי אש זרה אשר לא להי' בהבלי העולם ותענוגות בני אדם לא יכול להיות בחי' אשה אש ה' לקבל מאיש א"ש יו"ד. וכמ"ש ברבות בקהלת (דפ"ז ע"א) ע"פ דברתי אני עם לבי הלב סוטה שנאמר אל ישט אל דרכיה לבך (במשלי סי' ז' כ"ה) הלב זונה שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם כו' אשר אתם זונים אחריהם. וע"ז נאמר סור מרע ועשה טוב טוב זה האור, כלומר שכדי שיהיו מעשיו מאירים מאור א"ס ב"ה צ"ל תחלה סור מרע ולא תתורו אחרי לבבכם, לבבכם דייקא שהלב הוא מיסוד האש וע"ז למען תזכרו שנהיה אנחנו בחי' זכרים המשפיעים [ובבחי' זו אמרו א"ת מורשה אלא מאורסה שהתורה היא בחי' כלה ומאורסה לנש"י שהם בחי' דכר ומשפיע.

וכן נאמר קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שישראל הוא ראשית ומקור התורה וכמ"ש ע"פ יונתי כו']. דהיינו שבכם ועל ידכם תהיינה המצות נקראים בשם כלים ואברים דמלכא להיות נמשך בהם אור א"ס ב"ה כי באתעדל"ת תליא אתערותא דלעילא.

וזהו ועשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני והיינו ע"י ולא תתורו כי בעולמות הנפרדים מי שחושק לדבר א' ומתאוה אליו נעשה בחי' נוק' שהוא מקבל לפי שהוא מקבל תענוג מאותו דבר שחושק, משא"כ בעולם היחוד ע"י שהוא בחי' אשה אש ה' נעשה בחי' דכר כי נעוץ סופן בתחלתן וסוף מעשה במחשבה תחלה. וכמארז"ל ע"פ אחור וקדם צרתני אחור למעשה בראשית שבמע"ב הנה אדה"ר (שהיה כלול מכל הנשמות) נברא במאמר אחרון מכל הנבראים שהוא מאמר נעשה אדם ואעפ"כ הוא בחי' קדם כי נש"י עלו במחשבה וכמ"ש בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית. והייתם קדושים לאלקיכם. הנה קדוש בוי"ו היינו המשכת קדש העליון וג"פ קדוש עד שהוי' צבאות.

והמשכת קדושה זו היא בחי' שערות כנ"ל שזהו ענין קדושה כמ"ש גבי נזיר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו והמשכת בחי' שערות הנ"ל הוא ע"י אתעדל"ת כנ"ל. וזהו והייתם קדושים שאתם תהיו ממשיכים קדושה זו לאלקיכם פי' לבחי' אלקות השורה בכם שהוא בחי' מלכותו ית', וכמ"ש שום תשים עליך מלך כו' שהוא בחי' יחודא תתאה בחי' ביטול היש כמו ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים וכמו וצבא השמים לך משתחוים, שאפילו

בחי' ביטול שלהם נק' יש מי שבטל כו'. משא"כ יחודא עילאה בחי' ביטול חכמה עילאה והחכמה מאין כו' ביטול ממש באור א"ס ב"ה שאינו תופס מקום כלל באמת לאמיתו וכענין ונחנו מה כו':

פרק יב

ביאר ע"פ והיה לכם לציצית

ענין התכלת. הנה ד' גוונין שבנר הנזכר בפע"ח שער השבת ספ"ד בשם הזהר בראשית נהורא חיוורא כו' ונהורא תכלא כו' הוא התחתון הנאחז בפתילה ולפי שמכליון הפתילה הוא דבר שאינו מינו כלה ונבער בו נשתנה האור לגוון תכלת וכך מל' דאצילות נק' נהורא תכלא שנעשית כליון לבי"ע שבטלים אליה ונכללים בה.

והנה עד מל' דאצילות הוא השתלשלות הע"ס מעילה לעילה בבחי' אחדות משא"כ בי"ע הם בחי' אחרת ודבר נפרד מלאכים ונשמות ביטול היש ולהיות כן הנה בבחי' האצילות הוא כמשל אשא חיוורא הנ"ל שהוא מראה האש בעצם שלא בא מדבר שאינו מינו ממש ודבר זר כמו כליון הפתילה אלא שהוא ביטול בעצם דבחי' ח"ע המתפשט בדרך השתלשלות בכל האצי' משא"כ בחי' המל' שנכללים בה עולמות הנפרדים שהוא דבר שאינו מינו ממש בחי' יש ודבר נפרד וכשאעפ"כ נכלל בבחי' ביטול היש זהו ענין נהורא תכלא שבא מכליון הפתילה כו'. [ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי אתה נרי בסוף הדבור שנהורא תכלא נמשך מכליון הפתילה כנ"ל ונהורא חיוורא נמשך מהשמן שממנו נמשך אור צח כו' והיינו כי השמן לא נק' דבר שאינו מינו כי שמן הוא בחי' חכמה עילאה שהוא בחי' התורה כו' ע"ש].

וזהו ענין ארץ אוכלת יושביה רק שהמרגלים אמרו זה ללה"ר כי המרגלים שקרנים היו. אבל באמת זה הוא לשבח כי ואתם הדבקים בה' כו' כמ"ש בזוה"ק פ' בראשית דנ"א ע"א. [ות"ח אע"ג דאורחיה דהאי נהורא תכלא אוכמא לשיצאה כל מה דאתדבק ביה תחותוי, ישראל מתדבקן ביה תחותוי וקיימן בקיומא ההי"ד ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם, ופי' כי ענין דאורחיה לשיצאה זהו ע"ד שארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם.

וזה היה הלה"ר של המרגלים שהיא ארץ אוכלת יושביה לומר שעי"ז הביטול יתבטלו ממציאותם לגמרי כענין הושיט כו' ושרפם הנ"ל. אבל באמת אינו כן כי אדרבה עיקר החיות הוא הביטול ואינו ביטול ממציאותם לגמרי ח"ו ושם שאני שהיה לעונש כו' ע"כ נתבטלו ממציאותם לגמרי. משא"כ בביטול דנש"י כו' אדרבה ע"י ואתם הדבקים כו' חיים כולכם.

והטעם כמ״ש בזהר שם ת״ח כל אינון דלעילא בההוא נהורא תכלא אתכללן אבל תתאי לאו הכי דאינון מלה גסה כו׳ ובגין כך אכיל ושצי לון, הרי מבואר דנהורא תכלא לא אכיל ושצי רק מלה גסה דהיינו היש דק״נ שהוא דבר זר לגמרי, ולא יוכל ליכלל בבחי׳ מלכות כ״א ע״י ביטול מהותו שכלה והולך לו הקליפה משא״כ אינון דלעילא שהם בביטול דסט׳ דקדושה אע״פ שמתכללים בבחי׳ מל׳ בביטול עכ״ז אינה מכלה אותן ח״ו כ״א זהו תכלית שלימות מציאותם. ואפשר שזהו ענין מראה הסנה שהראה הקב״ה למשה דכתיב והסנה בוער באש והסנה איננו אוכל. וכמ״ש במדרש רבה שמות (פ׳ ב׳) מכאן אמרו האש שלמעלה שורפת ואינה אוכלת. והיינו כדפי׳ שם דסנה היינו ישראל וכ״מ בגמרא ספ״ו דשבת (דס״ז ע״א) הסנה הסנה כו׳ משום דמייכת מכל אילני כו׳ והיינו ע״ד כי אתם המעט מכל העמים כו׳ שמשפילים א״ע ע״ד ואנכי עפר ואפר כו׳ וע׳ בת״ז תחלת תקון י״ט (דל״ז ע״א) וז״ש ורצון שוכני סנה ועיין פ׳ בת׳ דזבחים (קי״ח ב׳) ועמ״ש לעיל בד״ה במדבר סיני באהל מועד וע״כ אע״פ שהאש שורפת את הסנה היינו שיומשך רשפי אש האהבה בנש״י ולהיות ביטול היש עכ״ז אינה אוכלת ומכלה אותם ממציאותם ח״ו כ״א אדרבה שזה הביטול הוא עיקר החיות כו׳. וע׳ מזה ברע״מ פ׳ שופטים דף רע״ד ע״ב ובפי׳ הרמ״ז שם שהאש מכלה הקליפה ואינו מכלה הקדושה כו׳ ע״ש. וע׳ עוד מזה בזהר ח״ב דס״ט ע״ב. ח״ג דר״פ ע״ב וברבות בשיר השירים ר״פ סמכוני באשישות כו׳ ובאשו של סנה. עוי״ל בפי׳ ואתם הדבקים כו׳ חיים ע״פ מ״ש בזהר פ׳ ויגש (דר״ז ע״ב) בגין דאצטרך לשבחא חי לחי כו׳ עד חיים כולכם. וע׳ בזהר פ׳ בהר דק״י ע״ב ע״פ ועשה טוב שכן ארץ כו׳ ע״ש ובזהר פ׳ ויחי (דרל״ז ע״א) ע״פ ואתם הדבקים ודרמ״ה ודו״ק]. וכמ״ש יראת ה׳ לחיים יראת ה׳ תוסיף ימים כו׳ מלכותך מלכות כל עולמים שזהו חיותם וקיומם מאוא״ס ב״ה הנמשך בהם משא״כ דבר נפרד אין לו חיות ועיקר החיות הוא הביטול כנ״ל:

ב **אך** המשכה זו להיות ביטול זה נמשך בבחי׳ יש שיהי׳ יש ובטל הוא מבחי׳ אבא כי אבא יסד ברתא [וזהו אם אין חכמה אין יראה כי מל׳ נק׳ יראה תתאה ושרשה מח״ע] ותכלת הוא גבורות דאבא כי זה הוא בחי׳ גבורה וצמצום להיות המשכה זו בבחי׳ יש להיות שם נמשך ג״כ בחי׳ ביטול כו׳ [ר״ל שכדי להוריד ולהמשיך הביטול גם למטה במקום נמוך דהיינו בבחי׳ יש זהו ע״י גבורה וכמ״ש בסידור בד״ה אדני שפתי תפתח וזהו ע״ד שנתבאר בביאור ע״פ קול דודי שלהיות נמשך ההמשכה בפנימית בהכלי זהו בחי׳ גבורה ולא בחי׳ דין ח״ו אלא אדרבה כו׳ ע״ש ועמ״ש בד״ה הוי׳ יחתו מריביו בפי׳

וענין ויתן עוז למלכו ועיין בלק"ת פ' וירא ע"פ כי אש יצאה מחשבון וכמ"ש מזה בביאור ע"פ על כן יאמרו המושלים בואו חשבון].

ולפי שתכלת מוחין דאבא ולבן מוחין דאימא לכן בזה הזמן אין תכלת לפי שלגודל מעלתו שהוא מבחי' אבא א"א לירד בזמן הגלות וזהו חכמה בראש חכמה בסוף כי א"ס אינו שורה אלא בבחי' חכמה להיותו בחי' ביטול ולכך אור א"ס מתלבש בחכמה דא"ק וא"ק מתלבש בחכמה דאצילות כו' וחכמה עילאה היא בחי' ביטול ממש ונחנו מ"ה כי החכמה מאין תמצא ובינה יש רחובות הנהר התרחבות הדעת וההשגה משא"כ חכמה עומק המושג בחי' העלם ישת חשך סתרו בחי' עדן מקור התענוג כי בבחי' חכמה עצמה לא ניכר שום תענוג רק בגילוי החכמה בהשגה בינה להנחיל אוהבי יש נק' ג"ע העליון ומלכות הוא חכמה תתאה להיות ביטול היש ואנחנו כורעים ומשתחוים וצבא השמים לך משתחוים שיש מי שמבטל א"ע ומשתחוה כו' (ועמ"ש בד"ה כי אברהם לא ידענו וח"ע דאצילות היא בחינה ממוצעת כו' ע"ש). ונקראת אשה ה' מוצאות הפה התחלקות הדבור בעשרה מאמרות להיות כמה מיני צמצומים והתחלקות העולמות כמ"ש באדרא ולכן נק' עולם הדבור בשם אשה כי מאיש לוקחה זאת שכדי להיות בחי' אשה ממטה למעלה ואל אישך תשוקתך נמשך מבחי' איש אש יו"ד פי' יוד הוא חכמה ונמשך בבחינת איש הוא ז"א שהוא בחינת מדות שהדבור מקבל מהמדות כי הגם דאבא יסד ברתא. מ"מ הרי השכל משפיע במדות תחלה כי הרי אנו רואי' בחוש שלפי התגברות המדות ככה יהיה לו כח הדבור שמן המדות עולה למחשבה ולדבור כמ"ש בסש"ב ודרך כלל הם רמ"ח מצות רמ"ח אברים דמלכא כי רמ"ח מצות הם ט"ס דז"א שכ"א כלול מט' ט' פעמים ט' הם פ"א וכל בחי' יש לה ג' בחי' רת"ס א"כ ג"פ פ"א הם רמ"ג וה"ח המגדילים הרי רמ"ח שמרמ"ח מצות נמשך מלמעלה שיהא אשה אש ה' דהיינו שיהא ביטול היש ויהא כח להעלות ממטה למעלה ולהיות נר הוי' נשמת אדם. (ועמ"ש מזה בפי' מקץ בד"ה רני ושמחי בת איך שע"י המצוה נמשך הכח להיות נר הוי' נשמת אדם עד וזהו תתן אמת ליעקב. וכן בד"ה המגביהי לשבת גבי וענין נר של המצוה כו' ובד"ה כי אתה נרי) ובחינת נר נעשה כשנמשך הרמ"ח למטה בנוק' כי נתוסף תרין דרועין דיליה כו'. (בזהר הרקיע ס"פ תרומה בדף קס"ו הקשה דא"כ אין כאן רמ"ח אברים כי הרי באדם הרמ"ח אברים הם עם ידיו כו' והאריך שם לבאר זה אבל חסר תשלום הענין. אמנם בפע"ח שער השבת ספי"ד הנ"ל פי' כי נר הם רמ"ח אברי המל' עם תרין דרועין דיליה וכמש"כ). וביאור הדבר כי להיות נמשך אור א"ס למטה מטה היה הכל בטל באור א"ס ולא היה התהוות היש כלל ע"כ הוכרח להיות הסתלקות וצמצום אחרי

התפשטות והם בחינת תרין דרועין דילי׳ שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (ועמ״ש ר״פ לך לך בד״ה הנה אברהם בפי׳ ויהי ערב ויהי בקר יום אחד) וע״כ יש בישראל ג׳ בחינות כהנים לוים וישראלים. והנה שרש התהוות ההמשכה להיות אור א״ס בחכמה הגם דחכים ולא בחכמה ידיעא אך להיות גילוי בחינת חכים כו׳ הוא למעלה מהחכמה ונקרא א״א מבחינת שערות.

ומשל שערות בשם המגיד נ״ע כמו שערות הראש שהן מותרי מוחין שאין נוגעין כלל אל עצמותו והראיה שאם חותכין אותן אין לו כאב כלל ומ״מ הם יונקים מן המוח בעודן על הראש ע״י אד שעולה מן המוח כו׳. כך הנה המשכת אור א״ס ב״ה להיות חכים כו׳ הוא מה שאינו נוגע אל עצמות כלל שאין לו ערך ויחוס כו׳ כי הוא לבדו קודם שנברא העולם ואחר שנברא העולם ואין תופס מקום לפניו כלל ביטול המלאכים והנשמות שאם יהיו בטלים ונכללים באור א״ס ב״ה אינו נוגע אליו יתי׳ כלל רק המשכה זו היא עד״מ כמו בחי׳ שערות שהם ממותרי מוחין ומ״מ הם יונקים מעצמותו כו׳ (ועמ״ש בפ׳ תצוה ע״פ ועשית בגדי קדש) והמשכה זו היא מגלגלתא למעלה מבחי׳ מוח שעי״ז הוא התהוות גילוי אור א״ס להיות בחינת חכמה כו׳ והשערות הם המחלקין ההשפעה וההמשכה להיות השגות שונות באי״ס כמה בחינות רבבות מדרגות שהוא כמ״ש הרמב״ם שכליים נבדלים דבמה יבדל המלאך א׳ מחבירו אם לא בהשגתו מאחר שאין לו גוף ואין לו מקום גשמי.

ועד״ז כל ההבדל שמעולם ועד עולם בכמה עולמות לאין קץ הוא ע״פ ההשגה כל חד וחד כו׳ וכמ״ש בע״ח דקוצי דשערי מכה ברישא דז״א מאחוריו להיות התחלקות הדעת כי ג׳ מוחין חב״ד והדעת נחלק לחו״ג אהוי״ר כו׳ וקוצי דשערי זה נמשך ונסתיים בנוק׳ כמ״ש בכוונת הציצית. עיין בפע״ח שער הציצית רפ״ג וע״ש ג״כ בפ״ה דהיינו להיות נמשך מזה תכלת. וזהו והיה לכם לציצית וע׳ ברבות בא פט״ו (דקל״א ע״ג) הציצית נתתי לכם שנאמר והיה לכם לציצית היינו כנ״ל בענין ואתם הדבקים כו׳. וראיתם אותו דהיינו שבחי׳ שערות שער רישיה כעמר נקא יהיה נמשך למטה בתכלת מל׳ דאצילות:

ג **ולהבין** ענין וזכרתם את כל מצות ה׳ וזכרתם כלומר לעשות אותם זכרים משפיעים כי הנה מבואר בלק״ת פ׳ בראשית בטעמי מצות כי ב׳ אותיות מ״צ ממצוה הם בא״ת ב״ש י״ה. ועם ב׳ אותיות ו״ה דמצוה הרי הוא שם הוי׳ ונק׳ רמ״ח אברין דמלכא ומלכא הוא ז״א. ולפעמים נקראו מצות המלך כי מצות המלך היא עיין בזהר ס״פ שלח דקע״ה ע״ב מצוה במל׳ ותורה בז״א (ור״ל דא״כ הם במל׳ ולא בז״א ועוד כי רמ״ח אברים היינו עצמיות ז״א ממש משא״כ פי׳ ציווי המלך הם פקודתו לבד ולא עצמותו ואיבריו

ממש, ועמ"ש מענין זה ג"כ בביאור ע"פ וידבר אלקים דעשרת הדברות ושם נת' בע"א קצת). אך הענין כי באמת למטה הוא מצות המלך אך שרשה למעלה היא בבחי' אברים דמלכא כי מאיש לוקחה זאת והיינו ע"י אתעדל"ת של האדם ממשיך להיות המצוה אברין דמלכא כמשל מי שנוגע בצפרני רגליו של אדם מרגיש במוח כו' כך ע"י מצוה גשמיות שעושה למטה בשביל שכך מצות המלך סתם נוגע באור א"ס ב"ה השורה ומלובש בה ולהמשיך בחי' שערות דא"א ברמ"ח מצות רמ"ח אברים דז"א שיהיו הם המשפיעים בחינת המשכת חכמה עילאה ששרשו נמשך משערות דא"א והיינו שיומשך מזה הביטול למטה כו' כנ"ל דהיינו להיות אש ה' כו'. אך ולא תתורו אחרי לבבכם כו' כי באמת באצילות לא יגורך רע וכמ"ש מזה בביאור ע"פ במדבר סיני באהל מועד אבל בנוגה המשכת טו"ר הגם שיש שם ג"כ ע"ס אך שהם מעורבים טו"ר כידוע ויכולה ההשפעה להחליף כו' [ע"ד מ"ש בלקוטי הש"ס להאריז"ל גבי פי' ירדן שנוטל מזה ונותן לזה דהיינו קליפת נוגה אשר לפעמים היא קדושה ולפעמים היא קליפה נוטלין מזה ונותנין לזה בסוד הגניבה והעשיקה הנזכר בסבא דמשפטים עכ"ל.

ור"ל שע"י הנוגה נמשך היניקה מהקדושה גם להרע וכמ"ש מזה ע"פ ויקחו אליך פרה, ומ"ש בשם הסבא דמשפטים הוא בדף צ"ה ע"ב]. וזהו ענין השקאת הסוטה מים המאררים לבדוק כו' ונקתה ונזרעה כו' [עיין ברע"מ פ' אמור דצ"ז א' ובזוהר נשא דקכ"ד א' ב' ובפי' ויחי דרמ"א ב']. וכן בכל אדם שהוא מורכב מטו"ר וצריך לעקור התשוקה וההתלהבות של אש זרה כו' ועי"ז אש ה' פי' אש של ה'. וע"ד האמת אש ה' ה' עצמה היא בחי' אש והם ה"ג של הנוק' העולים למעלה ומתמתקים בהמשכת אש יו"ד הם החסדים והם ה"ג עליונים שהם חסדים שמלמעלה למטה וזהו למען תזכרו שתהיו אתם הזכרים כי בהעלותך את הנרות ה"ג של הנוק' אשה מזרעת תחלה יולדת זכר [ועיין בזהר פרשה תזריע (דמ"ב ע"ב) א"ר יוסי כו' ל ת לה בפומא אלא ילידו דילה אי להוי דכר ובפי' הרמ"ז שם ואז עוזר את החסדים כו' ע"ש] וכמשל הנר של מטה שמדליק הנר של מעלה בעלות הלהב ממטה למעלה וכן נר מנר עד רום המעלות (וכמו שנזכר בשבת עליות העולמות שמתקרב עולם לעולם ועולם לעולם עד רום המעלות כי כשעולה העליון הנה התחתון ג"כ עולה אחריו כו') ועי"ז ועשיתם את כל מצותי שהם הם העושים את המצוה להיות המשכת אור א"ס ב"ה במצוה ולהיות המצוה כלי לאור א"ס כי מצד שא"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו סוף כו' הרי הוא רם ונשגב כו' אלא שנש"י הם הם הממשיכים כו' [וע' מ"ש מזה בפ' בחקתי בד"ה הנה מבואר בע"ח.

ואפשר כי זהו עוד בחינה עליונה יותר מבחי' וזכרתם שנאמר תחלה לעשות אותם זכרים דהיינו מה שמעוררים ע"י המצוה גילוי והמשכת רמ"ח אברין דמלכא ז"א דאצילות שהוא הנקרא זכר חסדו אכן בחינת ועשיתם את כל מצותי היינו המשכת אור א"ס ממש ברמ"ח איברים דז"א וכמ"ש באגה"ק קרוב לסופו ד"ה להבין מ"ש בפע"ח שכל המצות לתקן רמ"ח איברי ז"א ע"י המשכת אור א"ס בהן במוחין כו' ומקור המוחין הוא לבנונית כו' הוא עונג וחפץ עליון כו' ע"ש.

וע' מ"ש בביאור ע"פ וארשתיך לי]. ועתה יובן ענין והייתם קדושים לאלקיכם. קדוש בחי' שערות כמ"ש בנזיר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו שהנזיר ממשיך בחי' שערות כמ"ש מזה בפ' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י דהיינו שממשיך מבחי' שערות דא"א. ועד"ז הוא ענין קדוש דקדושה וג"פ קדוש כנגד ג' קוצי דשערי [נראה דצ"ל הפי' כנגד ג' שמות הוי' שבמוחין עליונים דא"א שמהם נמשך הי"ג קוצין ואלו נמשכין ומאירין בז"א ע"י קוצי דשערי דא"א היורד מאחורי ז"א כמ"ש כ"ז בפע"ח שער חזרת העמידה ספ"ג] שהם כנגד ג' בחי' בי"ע שבאצילות והן חב"ד חג"ת נה"י וזהו ג"כ ענין ג' קוצין שיש בצורת אות יוד קוץ העליון והיוד עצמו וקוץ התחתון כו' [ועיין בפרדס שער י"א פ"ז] ועי"ז נמשך להיות הוי' צבאות להיות המשכות החיות בעולמות.

וזהו והייתם קדושים לאלקיכם ולא כתיב להוי' אלא היינו לבחי' מלכות שהוא בחי' יחודא תתאה כורעים ומשתחוים ביטול היש ופי' שישראל הם הממשיכים בחי' שערות לבחי' מל' להיות ביטול כנ"ל דהיינו שעי"ז יומשך הביטול גם בבי"ע להיות ביטול היש וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך כו':

פרק יג

[נמשך לדרוש דלעיל]

אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. פי' דהנה ארז"ל בענין קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כו' קדושתי למעלה מקדושתכם. והפי' בזה הוא כי הנה יש אתערותא דלעילא שע"י אתעדל"ת אתערותא דלעילא וזהו ענין והייתם קדושים לאלקיכם וכנ"ל שישראל ע"י אתעדל"ת ממשיכים אתעדל"ע בחי' ג"פ קדוש כו'. אכן יש אתערותא דלעילא קודם אתערותא דלתתא להעלות ממטה למעל' ואתערותא דלעילא זו גדלה מעלתה מאד מאותה שע"י אתעדל"ת שאין אתעדל"ת יכולה להגיע אליה.

וכמאמר הבעש"ט ז"ל על הבת קול שמכרזת שהם הרהורי תשובה והם באים מלמעלה שאין אדם עושה מאומה מצד עצמו והיינו כמו תחלת הבריאה כי חפץ חסד הוא ועל

המשכה זו ארז"ל קדושתי למעלה מקדושתכם. דאם כפשוטו אינו מובן כלל מה צריך לומר שקדושתו יתי למעלה כו'.
ועל המשכה זו נאמר אני ה' כו' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים שאני הוצאתי להיות אתערותא דלתתא. ואח"כ אני הוי' אלהיכם אתעדל"ע ע"י אתעדל"ת קורא בתורה שממשיך גילוי א"ס בהתורה ודרך כלל כל המצות הם הם לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה קוב"ה ז"א מעולמות א"ס ושכינתיה מלכות המקננת בבי"ע שרש ומקור נש"י. והנה בי"ע הם עולמות הנפרדים ואינו מגיע שם היחוד עליון רק היחוד הוא בבחינת מל' דהיינו בבחי' ביטול שיהא בטול היש כו':
ד והנה מזה יובן גם כן ענין מארז"ל ע"פ ויקח קרח טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה כו'. והענין מבואר לקמן בביאור על פ' ויקח קרח דטענת קרח היה דהרי הטלית הוא הא"מ עצמו וחוטי הציצית הם רק המשכה מצומצמת בבחינת שערות שאינו ערוך לגבי עצמיות המקיף.
ואם כן איך יתכן שהטלית דתכלת והא"מ עצמו לא יהיה בו המצוה כלל רק ע"י החוטין כו' וכוונתו היה שבזה יחלוק ג"כ על כהונת אהרן כו'. ובאמת עיקר המצוה הוא על ידי חוט דתכלת דוקא לפי שעל ידי זה דייקא נמשך בהאדם בחינת א"פ שיהיה לו אהוי"ר כו' ע"ש.
וע"פ מה שכתוב כאן בענין חוט דתכלת יובן זה בתוספת ביאור והוא כי הנה מבואר למעלה שהתכלת הוא מבחי' מוחין דאבא. שהוא להמשיך בחי' הביטול למטה במל' כדי להיות ביטול היש נהורא תכלא. אך שהתכלת הוא מבחי' גבורות דאבא. שמהם דוקא נמשך כח והמשכה זו להיות ביטול היש וכמו שכתוב ג"כ בשם הלק"ת בענין בואו חשבון והטעם כי כדי להוריד ולהמשיך להגיע הביטול גם במקום היש זהו על ידי בחי' הגבורה.
והוא כמבואר לעיל בביאור ע"פ קול דודי בשה"ש שמהשפעת הגבורות נמשך בבחינת א"פ גם כן כמו המשכת החיות בהאבר וכמו כי הדם הוא הנפש מה שאין כן מבחינת חסדים נעשה בחי' מקיף לבד כמו שכתוב וימינו תחבקני כו' ע"ש.
ולכן כדי להגיע הביטול במקום היש שהוא המשכה בבחינת פנימי' גם כן שיגע הביטול בתוכו ממש מקרב איש ולב עמוק זהו על ידי בחינת גבורות דאבא דייקא. ששרשו מח"ס שבו מלובש גבורה דעתיק כמ"ש הרמ"ז ר"פ פנחס ע"פ שמע בני מוסר אביך.
ומשם מקור כח הבירורים שהוא ביטול היש. וכיון שכן שעיקר כוונה זו להגיע הביטול בבחינת פנימי' ממש לכך צ"ל ע"י חוט דתכלת. שעל ידי שהוא בבחי' חוט נמשך בבחי'

א"פ ממש ועל דרך זה הוא ענין הקוצי דשערי הנמשכים מא"א כו'. מה שאין כן הטלית עצמו עם היותו כולו תכלת מכל מקום הוא עדיין רק בבחינת מקיף ולא נגע הביטול עדיין בפנימיותו כ"א על ידי החוטין כו'.

ועיין מ"ש בד"ה והיה לכם לציצית. דהארת אהבה ויראה שהם בחי' תכלת ולבן שבציצית הן הנקרא תורת האדם. והטלית שהוא הלבוש והמקיף עצמו דתורה ומצות מעשיות הן הנקרא מצות ה'. ולפי שכל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו ע"כ צ"ל חוטין דייקא שהן המשכת אהוי"ר כו', וע"י זה יזכור גדולת ומעלת הלבוש עצמו. ועיין מה שכתוב בד"ה קדש ישראל בפיי ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו וגו'. וזהו גם כן ענין מארז"ל (פ"ב דשבת דל"א סע"א) קבעת עתים לתורה כו' פלפלת בחכמה כו' ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין אי לא לא. משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חטין לעליה הלך והעלה לו אמר ליה עירבת לי בהן קב חומטין אמר ליה לאו. אמר לו מוטב שלא העליתה. והענין כי חטה הוא כ"ב אתוון דאורייתא. ולכן מתן תורה בשבועות בכורי קציר חטים וכמו שכתוב במ"א באריכות בד"ה וספרתם לכם כו' ע"ש. וקב חומטין פרש"י ארץ מלחה.

והנה כתיב ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך כו' ומבואר בכהאריז"ל שהמלח הוא ג' גבורות ממותקות ומלח אותיות לחם וגימ' מזלא והיינו ששרשו מגבורות דאבא וכנזכר מזה בקצרה בביאור על פי וידבר משה אל ראשי המטות ע"ש.

ולכן הוא מפליט הדם והפסולת מהבשר כי בחכמה אתברירו. ולכן צריך לערבו בחטים שהוא התורה ע"ד הנ"ל שלהיות ביטול היש נמשך מגבורות דאבא כו' שע"י זה דייקא נמשך הכח להגיע הביטול גם בבחינת היש וגם משם נמשך בחינת יראה כנ"ל.

וזהו שנזכר עירבת לי בהן קב חומטין דתיבת לי מיותר. אלא דרצה לומר שעל ידי שיראת ה' אוצרו אזי התורה והחטים הם לי ונקרא תורת ה' וכמו שכתוב והייתם לי כו' כי לי בני ישראל כו' מה שאין כן **תורה** בלא יראה כו'.

וכמו שכור חטים עם היותו יקר הערך אינו כלום בלא קב חומטין ומוטב שלא העליתה כך עד"ז טלית שכולה תכלת בלא חוטי הציצית כו'. ואין לתמוה שהתכלת הוא מגבורות דאבא ושכמ"כ המלח שרשו משם כי כמה בחינות ומדרגות יש בגבורות דאבא וכה"ג תש"י הוא במל' וכן מזבח החיצון כו' והרי המזבח אינו עתה ומצות הנחת תש"י קיימת. א"ו כי כמה בחי' ומדרגות יש בכל ספירה כו'.

ומ"מ יש להם קצת שייכות זל"ז ולכן נאמר בכהונת אהרן ברית מלח עולם. שכרת עמו הקב"ה הברית על הכהונה במלח. להיות כמו שבחי' מלח הוא בחכמה אתברירו וכנ"ל

בענין קב חומטין כו'. כך כהונת אהרן שזקן אהרן הוא המשכת הביטול לנש"י וענין א' עם חוטי הציצית תכלת ולבן כנ"ל. ועמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות חייך שלך גדול כו' והיינו שהוא הממשיך כח ההעלאה להיות נר הוי' נשמת אדם כו' (וע' בזהר ויחי דרמ"א ע"ב מענין מלח ברית אלקיך ובמק"מ שם):

פרק יד

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו'. אני ה' אלקיכם. הנה ארז"ל בכל מקום שנאמר אני ה' פי' אני הוא שנאמן לשלם שכר. ולהבין ענין הכפל שכפל לומר ב' פעמים אני הוי' כו' ועוד מפני מה לא נזכר זה רק בציצית. אך הנה כתיב היום לעשותם היינו היום בעוה"ז ולמחר לקבל שכרם היינו בג"ע ותחיית המתים ועיקר קיבול השכר הוא לזמן התחייה.

וצ"ל מהו השכר והגמול שהנשמות היושבים בג"ע ומתענגים על ה' כמו נשמות האבות אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן וכיוצא בהם במה שיצטרכו להתלבש בגופים ולחיות ע"פ האדמה. גם מפני מה יש חילוקי מדרגות ג"ע עליון וג"ע תחתון ויש כמה עליות עילוי אחר עילוי ותחיית המתים הוא בשוה לכל ישראל כמאמרם כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב רק ואלו שאין להם חלק כו' הכופר בתחי"ה מדה כנגד מדה הוא כפר כו'. והנה בברכת המצות תיקנו לומר אשר קדשנו במצותיו כו' פי' אשר הוא לשון תענוג ואושר וכמו באשרי כו' והוא מקור המצות שמשם הם נמשכים [ועמ"ש מזה בד"ה ואהיה אצלו אמון]. והענין כי הנה התענוג נמצא בכל גשמיות שבעולם השפל וכמו שאנו רואים שיש בחי' תענוג בכל חושי הנפש ראיה שמיעה ריח דבור וכמה מיני תענוגים יש בראיה מציורים ומראות כו' וכן בשמיעה מקול ערב כו' וכן חוש הטעם חיך יטעם אוכל כו' מתוק הוא לנפש וכה"ג יש בחי' תענוג בכל חומר הגשמי שבעולם והוא בחי' פסולת התענוג העליון והנה באמת בחינת התענוג הגשמי הוא נמשך מבחי' התענוג הרוחני ע"ד מארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה כו' והרי מתיקת העשב נמשך ונולד מן המזל המכהו ומגדלו ובאמת הוא רק פסולת מתענוג אלקות שהנשמות נהנין ומתענגין מזיו השכינה שהוא נפלא כו' כי העוה"ז הוא עולם השפל שהאלקות הוא בהעלם והסתר גדול עד"מ קליפת הפרי שמסתרת לפרי כך העוה"ז ומלואו מסתיר חיות אלקי ונראה הכל ליש ודבר.

וע"כ לעתיד לבא כתיב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכתיב ג"כ השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה ועל שמים דכעת כתיב כי שמים כעשן נמלחו כו' וכל בחי' התענוג שבו הוא מבחי' פסולת התענוג העליון כנ"ל והוא מה שארז"ל (פ"ק

דתענית ד״י ע״א) ח״ל שותה מתמצית א״י וזהו מ״ש וכל קרבי את שם קדשו כו׳ (בתלים סי׳ ק״ג) והיינו שיש מלאכים הנק׳ קרביים שמבררים השפעת התענוג ועד״מ הקרביים באדם שבהם יתברר המאכל והמובחר שנתברר נעשה ממנו דם בלב ומחיה את הגוף והפסולת נדחה לחוץ ככה למעלה יש מלאכים המבררי׳ השפעת התענוג הפנימי נמשך בג״ע והפסולת נמשך ע״י השתלשלות בהמזלות ומשתלשל למטה להתלבש בענינים גשמיים כסף וזהב כו׳ וזהו שנאמר יאר ה׳ פניו אליך כו׳ היינו מפנימיות תענוג עליון שמאיר בתורה ומצות.

ועיין מענין וכל קרבי בזח״א לך לך דפ״ז ע״א ובפרדס ערך קרביים, וזהו שארז״ל ברי׳ עקיבא כשראה כרך גדול של רומי מלא׳ כל טוב ובשלוה גדולה שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה כו׳ כי מזה דוקא יכולים להכיר איך שלגדולתו אין חקר ממש כי אם פסולת תענוג עליון שירד ונפל בקליפות הוא גדול כ״כ על אחת כו״כ לעושי רצונו פנימיות תענוג העליון המאיר בתורה ומצות שהוא רב ועצום כו׳ [ועמ״ש ע״פ וישב יעקב וע״פ ויהי בשלח פרעה]. אך מה שאפשר להן להגיע יניקה ושפע מתענוג העליון לעוברי רצונו ית׳ ויהיה איך שיהיה אפילו מפסולת תענוג שבו הוא כמאמר שלמה המלך ע״ה שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך.

ועיין ברבות פ׳ תולדות ס״פ ס״ו. כחשכה כאורה ותכלית ירידה זו הוא כמ״ש כיתרון האור מן החשך דוקא [ע׳ בזהר ס״פ תצוה דקפ״ז סע״א ובפ׳ תזריע דמ״ז ע״ב]. והיינו ע״ד מארז״ל בכל לבבך בשני יצריך וכמארז״ל במקום שבעלי תשובה עומדין כו׳ כי מן ההיפוך דוקא עד״מ שמתחלה נהנה מתענוגי עוה״ז תהיה אח״כ הצעקה יותר גדולה בחילא יתיר והוא בחיי מאדך בלי גבול וז״ש נפשי אויתיך בלילה בעוה״ז שדומה ללילה בחיי חושך משם יהיה יתרון אור בבחיי אהבה רבה הנ״ל [וגם כמ״ש במ״א שיש שני מיני תענוג לפני המלך. האחד בעשיית המצות.

והשני כשרואה את בנו בא מרחוק שיש זמן רב אשר לא ראהו וכראות המלך את בנו נתמלא חדוה ותענוג וכך הנמשל בענין התשובה כו׳ ע״ש ועד״ז הוא ענין ירידת התענוג עליון למטה בשבה״כ שמזה יומשך אח״כ בחינת התענוג השני ע״י התשובה כו׳ וזהו ירידה צורך עליה] ולמעלה ג״כ האופנים ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים הרי סבת הרעש הזה של האופנים הוא דייקא מצד הסתר האלקות משא״כ השרפים דאימא מקננא בכורסייא כו׳ שהוא בחיי גילוי אור א״ס המתגלה להיות מושג בעולם הבריאה ושם מעמד השרפים וע״כ הם עומדים בלי רעש ואומרים קדוש שמשיגים איך שהוא יתי׳ קדוש ומובדל כמ״ש אני הוי׳ לא שניתי שאין שינוי בעצמותו כלל בין קודם בריאת

העולם ובין לאחר בריאת העולם לפי שמקור חיות כל העולמות הוא רק הארה ממנו בלבד ונק' אור א"ס עד"מ אור השמש שאינו פועל שינוי כלל כו' ומ"ש בספרים כח הפועל בנפעל כו' הוא למטה בבחי' עשי' שנק' פעול כידוע [וכמ"ש במ"ח ובסידור האריז"ל בפי' וידע כל פעול כי אתה פעלתו בתפלת ר"ה ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי בפי' על כל שבח מעשה ידיך]. אמנם האופנים וחיות הקדש שהם בעולמות שלמטה מבחי' כורסייא שאין שם גילוי אלקות בהשגה כ"כ הם ברעש גדול [ועמ"ש מזה בשה"ש בד"ה שחורה אני ונאוה] ועד"מ הצעקה בחילא יתיר וזהו שהתקינו שתים לפניה דהיינו קודם ק"ש אחד ואהבת להיות בבחי' רעש כו':

ב **והנה** באתערותא דלתתא בחי' רעש נמשך מלמעלה שער ויש שער בשין ימין ויש שער בשמאל שער בימין היינו כמ"ש זה השער לה'. ובשמאל הוא כמ"ש ושער רישי' כעמר נקא פי' עד"מ השערות שגידול' הוא מן המוח אבל הוא הארה חיצוניות ממנו עד שבהחתך השערה ממנו אינו מרגיש במוח וכך למעלה התורה נקראת בשם בחי' שערות כמ"ש קווצותיו תלתלים תילי תילים של הלכות כי אורייתא מחכמה נפקת והמשכה זו מענג העליון מקור כל התענוגים נק' שערה כי מקור התענוג הוא בחי' עצמותו ית' ואינו עד"מ התענוג שלמטה באדם שמתענג מאיזה דבר שמקבל ממנו התענוג ואפילו תענוג הנשמות בעוה"ב הרי הם נהנין ומקבלים הענג מזיו השכינה כו' משא"כ בו ית' שאין לך דבר שחוץ ממנו והוא המדע כו' ובחי' התענוג שבו היינו בחי' עצמיות התענוג שהוא עצמו בחי' תענוג וזהו שנק' מקור התענוגים כי הוא מקור לכל בחי' התענוגי' שלמטה. ואמנם גילוי והמשכת התענוג משם הוא ע"י צמצום שמתצמצמ' התענוג להיו' מאיר בחכמת התור' וזהו שנקרא בחי' שערות עד"מ בחי' צמצום חיות המוחין בשערה כו'. וזהו ג"כ ענין תענוג הנשמות בג"ע שהוא ג"כ מהשגת התורה כו' כנודע שבג"ע התחתון הוא הלימוד פנימית של התורה הנגלית לנו וג"ע העליון רזא דרזין כו' וכ"ז הוא בחי' שער רישי' כו' וכנודע אמנם המצות שהם יותר נעלות דהיינו שנמשכים מעצמיות התענוג שלמעלה מגילוי התענוג המתצמצם ע"י שערות ונמשך בחכמה וכמ"ש מרב כל פי' למעלה מתענוג האלקי שהוא ג"ע העליון שהוא בחי' צמצום ביו"ד נברא העוה"ב כו' (ועמ"ש מזה בד"ה מנורת זהב כולה ובד"ה ואתה תצוה את בני ישראל) ועליהם הוא שנאמר לבושי' כתלג חיור וכנודע שהמצות נקראים לבושים פי' עד"מ הלבוש שמעלים ומסתיר את האדם המלובש בו כך שורש המצות הוא מבחי' מקור התענוגים שהוא בבחי' העלם ואינו מתגלה בבחי' חכמה והשגה כו' אבל הוא נמשך ע"י מצות מעשיות כי תרי"ג מצות דאורייתא עם שבע מצות דרבנן עולה תר"ך והם תר"ך עמודי אור

עד"מ העמוד שמחבר כו' והיינו משום דנעוץ סופן בתחלתן וע"י קיום המעשה יכולים להמשיך ממקור התענוגים שהוא מה שאינו מתגלה בחכמה.

וזהו ענין הקרבנות שהקרבת בהמה גשמיות מכפר על חטא האדם דכתיב אדם ובהמה תושיע ה' וכתיב והם הביאו את קרבנם לפני ה'. כי חלק ה' עמו וכשפוגם וחוטא הוא פוגם בשם הוי' עצמו כי הוי' היינו שמהוה וע"י החטא הוא ממשיך חיות המהווה למקום שאינו ראוי והכפרה על זה הוא מבחי' לפני הוי' שהם י"ג מדות הרחמים נושא עון כו' וא"א להמשיך ולעו רר מבחי' זו זולת ע"י הקרבת בהמה גשמיות דוקא משום דנעוץ סופן כו' כידוע הכלל דכל הגבוה יותר בירידתו למטה הוא נשפל יותר וכמו כן הבהמה שהיא למטה נמוכה במדרגה מן האדם שהוא בחי' מדבר הוא הוראה על עוצם רוממות שרשה למעלה רק שנפלה למטה ע"י שבה"כ והיינו כי הבהמה היא למטה מן הדעת אבל שרשה הוא מלמעלה מן הדעת ועמ"ש מזה ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו'.

ואמנם ע"י הקרבתה ע"ג המזבח הוא מעורר וממשיך מבחי' שלפני הוי' כו'. וכמו כן במצות הצדקה כתיב והיה מעשה הצדקה שלום וענין השלום ידוע מענין עושה שלום במרומיו בין שר של מים ובין שר של אש כו' דהיינו ע"י גילוי ההארה שלמעלה מההשתלשלות וכמו כן כל משפיע ומקבל הם ב' הפכים וע"י הצדקה עושה שלום וזהו בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה כו' והפי' של לבושי' כתלג חיור היינו עד"מ השלג שהוא מחלקי' מקובצי' ונקפים מעט מעט עד שנעשה רב כו' כך בצדקה כתיב וילבש צדקה כו' כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול וכן הוא בכל המצות מעשיות שמכמה ביחד נעשה לבוש א' והוא עד"מ הלבוש שהוא מכמה חתיכות בגד:

ג **והנה** מצות ציצית היא שקולה כנגד כל המצות וכנודע ג"כ דציצית בגימ' ת"ר ועם ח' חוטין וה' קשרים תרי"ג והענין כי בציצית יש מב' בחי' הנ"ל לבושי' ושער רישי' כי הטלית עצמו פריסא דמלכא הוא בחי' לבושיה ובפ"ק דר"ה (די"ז ע"ב) מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור כי' מהרש"א בח"א וז"ל ובספר ישן מחכמת המקובלים מצאתי וז"ל נתעטף הקב"ה באות' טלית לבנה שנתעטף בברייתו של עולם שעליו נאמר עוטה אור כשלמה שמבהיק מסוף העולם ועד סופו כו' עכ"ל ועמ"ש בת"א בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות.

ועמ"ש מענין לבושיה כתלג בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר והציצית הם בחי' שערות כי ל"ב חוטין הם ל"ב נתיבות החכמה פי' עד"מ הנתיב שבהם עוברים ממקום למקום כך למעלה יש בחי' נתיבות שבהם נמשכו שפע התענוג בחכמה והוא בחי' שערות עליונות

וכנ"ל בענין שער רישי' כו' וזהו שנאמר בציצית למען תזכרו ועשיתם פי' שתהיו בחי' דכר שהוא בחי' משפיע כי בלא זה הרי כנ"י בחי' מקבל ואל אישך תשוקתך אבל ע"י תהיו בחינת דכר משפיע דהיינו שימשיכו אור א"ס ב"ה בתורה כמארז"ל על פסוק תורה צוה לנו משה מורשה כו' אל תקרי מורשה אלא מאורסה שהתורה נק' כלה והעוסק בתורה נק' בעל תורה כמאמר הזהר מארי דאורייתא והיינוע"ד מ"ש במעיין החכמה דוד המלך ע"ה היה מחבר תורה שלמעלה עם קוב"ה שהיה ממשיך השראת אור א"ס בחכמה וזהו פי' עוסק בתורה לשמה לשמה ממש לשם התורה עצמה.

והיינו ע"ד הנ"ל בענין רעש ושער שמבחי' רעש נעשה שער ויש שער בימין זה השער להוי' לכניסה ויציאה שהמלך בעצמו יוצא ומתגלה ושער בשמאל שער רישי' כעמר כו' והוא מ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני [ועמ"ש בפ' מקץ גבי ענין מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל שמזוזה היא בחי' המצות והיא בימין וזהו כענין שער בימין ונר חנוכה היא המשכת התורה והיא משמאל וזהו כענין ושער רישיה שהוא שער בשמאל וע' מ"ש בביאור ע"פ מארז"ל בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כו'].

ובתחלה אמר ולא תתורו כו' אשר אתם זונים כו' כי כל דבר שמשתוקק אליו הוא נק' בחי' נוק' ומקבל ואז נק' בחי' זונה דהיינו שיחפוץ בתענוגים גשמיים ואזי לא יוכל לקבל מתענוג העליון ומכ"ש שלא יוכל להיות בחי' דכר [ועמ"ש מזה בד"ה והיה לכם לציצית] משא"כ כאשר ולא תתורו וכו' אזי תזכרו ועשיתם כו' וד"ל.

ועתה יובן ענין אני הוי' אלקיכם אני אותיות אי"ן והוא ע"ד מ"ש היש בה עץ אם אין [וע' בזהר שלח דקנ"ח ב' ובפי' הרמ"ז שם] פי' עץ הוא מלשון עצה והוא בבחי' חכמה שנק' עצה ותושיה כי העצה הוא התחכמות והשגות דבר מה ופי' אם אין היינו בחי' האין שמשם תמצא בחי' החכמה והוא בחי' סתימו דכל סתימין ואינו בגדר תפיסא והשגה ואמנם הוי' הוא בחי' השתלשלות יו"ד צמצום ה"א התפשטות כו' והיינו ע"י בחינת צמצוצים כנודע ואעפ"כ אמר אני הוי' שבחי' אני הוא ממש בחי' הוי' כי הצמצום וההסתר אינו אלא בערכינו שוכני מטה אבל אצלו ית' כולא חד ממש בלא פרודא וזהו אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי העוה"ז בכלל נק' מצרים ע"ש המצרים וגבולים שהוא מוגבל מן הארץ לרקיע ת"ק שנה וע"י היציאה ממצרים וגבולין הללו דהיינו כנ"ל בענין הרעש בחילא יתיר כו' נמשך להיות לכם לאלקים אלקים הוא בחי' צמצום והוא המשכת התענוג בג"ע בבחי' שערות יושבין ונהנין כו' וזהו ענין כי אלקים קדושים הוא ובירושלמי רפ"ט דברכות דרכו בקדושה דברו בקדושה כו' היינו המשכות בחי' קדוש ממש רק שנמשך ע"י בחי' שערות וצמצוצים כי קדוש בוא"ו זהו בחי' המשכת קדש

על שערה בחי' ו' כמו קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו משא"כ קדש העליון עצמו זהו למעלה מבחי' שערות והמשכות ולכן נק' בחי' זו להיות לכם לאלקים. וזהו ענין אלקים חיים עיין מ"ש בסידור בד"ה אדני שפתי תפתח ועיין במא"א אות א' סעיף פ"ג. גם ע"ד מ"ש עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו (וע' זח"א ד"ו סע"א וח"ג פנחס דרס"ז ב') והגם שבגמרא פירשו זה על זמן התחייה מ"מ יש לפרשו ג"כ על ג"ע עיין בפי' תרומה קמ"ב ב' ועמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים דלקמן ואח"כ אני הוי' אלקיכם פעם ב' היינו על גודל השכר לזמן התחי' שהוא בחי' גילוי עצמות התענוג שאינו בגדר צמצום והתחלקות בחי' קדש העליון ממש והוא כמ"ש לבושי' כתלג חיור שהוא בחי' תענוג שלמעלה מהתענוג המתגלה בבחי' פנימי' הנקרא שער רישי' והוא המתגלה לעתיד לבא והוא מתן שכרן של מצות כנ"ל.

וז"ש רז"ל צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ענין העטרה הוא בחי' מקיף שלמעלה מן המוח שבראש ומכש"כ מן השערות ועמ"ש במ"א ע"פ בעטרה שעטרה לו אמו וז"ש אני הוי' נאמן לשלם שכר כי תשלום שכר זה שהוא בחי' עצמיות התענוג הוא כעת למעלה מן ההשגה אלא רק בבחי' אמונה והנה לכך נאמר ב' פעמים אני שהם כנגד ב' בחי' הנ"ל לבושי' ושער רישי' כו' במצות ציצית דייקא כי בציצית יש ב' הבחי' כנ"ל.

וזהו הטעם שקבלת תענוג זה הוא דוקא ע"י תחיית המתים שהגוף דוקא יקום ויתענג כא' עם הנפש לפי שהתענוג זה שהוא מבחי' עצמיות התענוג שלמעלה מצמצום והתחלקות הוא נמשך ע"י מצות מעשיות משום דנעוץ סופן כו' ע"כ התגלותו לעתיד הוא בגוף דייקא משא"כ תענוג שבג"ע השגת פנימית התענוג הוא הנשמות בלא גופים:

פרק טו

מעט ביאור ע"פ אני דפי' ציצית

הנה בענין ב"פ אני. עמ"ש בביאור ע"פ ויקרא. וי"ל דהראשון במל' דאצילות שנעשית עתיק לבריאה והוא בחי' שרש הג"ע העליון וג"ע התחתון. והב' בכתר שהוא בחי' אין שממנו תמצא החכמה וגם במל' דאצילות היינו מה שמקבלת מבחינת ונהר יוצא מעדן שהוא חו"ב כו' וכמ"ש בביאור ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר בענין מעין גנים כו' ע"ש. (ועוי"ל כי ב"פ אני שניהם בכתר אלא שהוא ע"ד מ"ש בע"ח שמ"א ספ"ג בפי' אני ראשון ואני אחרון וז"ל כי הכתר הוא ראשון והוא אחרון והוא אין והוא אני כי בבחי' מל' של המאציל אשר בו הוא אחרון ונק' אני שהוא המל' ובבחי' שרש הנאצלים אשר בו שהוא בחי' כתר הוא הראשון נק' אין אותיות אני עכ"ל. ולפ"ז י"ל גם כאן דפי' אני הוי' אלקיכם. דפעם הראשון. היינו בחי' אין דהיינו שרש הנאצלים ומבחינה זו הוא

שרש ההתגלות שבג"ע ע"י בחי' ושער רישי' כעמר נקא. אמנם מה שכפל עוד פעם ב' אני הוי' אלקיכם זהו התגלות בחי' מל' דא"ס שנק' אני והוא ההתגלות שיהי' בתחה"מ וענין שגילוי זה הוא ע"י לבושיה כתלג חיור י"ל עפמ"ש במבוא שערים ש"ג ח"ב פ"ב ובלק"ת בהשמטות דדניאל בפי' לבושי' כתלג פי' האריך הוא לבושיה דעתיק יומין. ושער רישיה של לבושיה הנזכר שהוא א"א הוא כעמר נקא עכ"ל. וא"כ לפ"ז התורה שנק' שער רישיה היינו שער רישיה דא"א. והמצות שנק' לבושיה היינו א"א עצמו שע"י לבוש זה יומשך ויתגלה בחי' ע"י שהוא מל' דא"ס ממש וכנודע דשרש המצות בגלגלתא דא"א כו'). והנה במ"א נתבאר בענין כדכד כדין וכדין שלע"ל יהי' ג"כ ב' בחי' אופני הגילוי מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. וזהו ענין שהם וישפה שהם בחי' יוסף ובנימין ועפ"ז י"ל דלכך י"א שיחיד המתפלל לעצמו חוזר תיבות אני ה' אלקיכם להשלים מנין רמ"ח תיבות דק"ש. נמצא כופל אני הב' שני פעמים.

ומבואר למעלה דבחי' אני הב' זהו ענין נאמן לשלם שכר לע"ל בתחה"מ והכפל היינו שגם לע"ל יהיה בגילוי זה ג"כ ב' בחי' כנ"ל מלמעלה למטה ומלמטה למעלה והיינו ג"כ מבחי' התורה ומבחי' המצות. ועיין מ"ש בד"ה המגביהי לשבת שהמצות הן מלמטה למעלה וכמ"ש וצדקה תרומם והתורה היא מלמעלה למטה כו' וכמ"ש ג"כ בד"ה נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה מימין כו'. ועיין עוד מענין ב"פ אני שנאמר במצות ציצית בגמרא (פ"ד דמנחות דף מ"ד ע"א) דשם פי' א' על שכר ואחד על עונש וכ"ה בזח"ג פ' אחרי דע"ח סע"ב. והם ג"כ ב' בחי' חו"ג ומה שנאמר זה בציצית דוקא היינו לפי שע"ז מרמזים ב' בחי' תכלת ולבן שבציצית עמ"ש מזה בד"ה ויקח קרח. עוד יש להעיר ממ"ש ברבות מקץ [ר"פ צ'] ובפי' קדושים [ס"פ כ"ד] מן אני של בשר ודם אתה למד אני של הקב"ה כו' ע"י שאמר פרעה ליוסף אני פרעה זכה לכל הכבוד הזה לכשיבוא אני של הקב"ה כו' אני ראשון ואני אחרון עאכו"כ.

והענין כי פי' אני הוי' היינו שבחי' אני הוא מהותו ועצמותו ית' והוי"ה הוא מה שמהוה ע"י צמצום יו"ד חכמה כו' והנה והחכמה מאין תמצא בחי' אין הוא אותיות אני והוא סתימו דכל סתימין כו' כנ"ל ונקרא אצלינו אין לרוב העלמו שאינו בגדר תפיסא והשגה ועיין מ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה אש שחורה בפי' ישת חשך סתרו.

ומ"ש במ"א בענין כי אל דעות שמלמטה למעלה נקרא למטה היש ולמעלה אין לפי שאינו מושג אבל מלמעלה למטה הוא בהפך שלמעלה היש ולמטה אין משום דכולא קמיה כלא חשיב ולע"ל שיהיה גילוי אלקות הנה מבחי' אין והעלם יהיה בחי' אני אשר

אני מורה על גילוי והיינו שיהיה גילוי בחי' אני דהיינו מה שלמעלה היש כו' ועמ"ש מזה סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה.

וכמ"ש ראו עתה כי אני אני הוא בפ' האזינו. ופי' בזח"ב משפטים ק"ח ב'. עתה ראו מה דלא תוכלו למיחמי מקודם לכן. ועמ"ש מזה בד"ה במדבר סיני באוהל מועד. וכן מבואר בגמרא (פ"ו דפסחים דס"ח סע"א) דקאי אלע"ל דהיינו בעת תחיית המתים שע"ז נאמר אני אמית ואחיה וכ"ה בסנהדרין (דצ"א ע"ב) וזהו לכשיבוא אני של הקב"ה כי אני הוא אותיות אין דהיינו מה שעכשיו בחי' העלם בתכלית ונק' מלמטה למעלה בשם אין יומשך לע"ל בבחי' גילוי להיות הגילוי למטה ג"כ כמו שהוא למעלה להיות ראו עתה כי אני אני הוא כו' וכמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' והוא ע"ד לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה כו' שלא יהיה נרתק והעלם לבחי' שמש הוי'. גם כמ"ש במ"א בהא דכתיב הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. דמשמע אני ממש מהותו ועצמותו ית' וכתיב מלא כל הארץ כבודו.

וכבודו היינו זיו יקריה. והפי' דמה שמלובש בבחי' גילוי בהעולמות הוא רק זיו יקריה. ובחי' אני מלא הוא בבחי' העלם וסוכ"ע דסובב אין פי' מקיף מלמעלה כמ"ש בסש"ב פמ"ח. ולע"ל שיהיה בחינת סוכ"ע מאיר בבחי' גילוי ממש באור פנימי מה שעכשיו אני מלא בבחי' העלם ע"ז אמר לכשיבוא אני של הקב"ה.

ועד"ז נתבאר בת"א פ' בראשית בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה. אני דייקא עושה היינו המאציל העליון ב"ה שממנו נמשך התגלות נשמות חדשות כו' ע"ש וזהו ענין ב"פ אני ע"ד אני ראשון ואני אחרון היינו שיהיה הגילוי למטה ממש כמו למעלה (כמ"ש בד"ה נאוו לחייך בתורים). ועמ"ש בד"ה ראשי המטות בפי' אני ראשון ואני אחרון וזהו מן אני של בשר ודם אתה למד אני של הקב"ה כי הנה אני פרעה מורה על רוממות והתנשאות שכל העם שפלים ובטלים לפניו והם עבדים אליו והוא המרומם מהם וזהו ענין אני פרעה בחי' רוממות ולכן מזה נמשך אשר ומבלעדיך לא ירים כו' ועיין מזה בבחי' ס"פ בהר א"כ מזה אתה למד אני של הקב"ה שהרי במדת מלכותו ית' העולמות מתהוים ממש. שע"י מחשבת אנא אמלוך מזה לבד העולמות נתהוו.

וזהו אני הוי' שבבחי' זו נמשך שרש התהוות כל הנבראים. א"כ עאכ"ו שלמעלה היש וכולא קמיה כלא ממש חשיבא וזהו ענין הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. רק שהוא בבחי' העלם ולע"ל שיהיה גילוי בחי' זו זהו לכשיבוא אני של הקב"ה. (ועמ"ש בפי' הפסוק אני כברוש רענן בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ ובד"ה שבת שבתון ובד"ה כי ביום הזה

יכפר) והנה כתיב כי גאה גאה. ב"פ גאה היינו בחי' סוכ"ע ומה שלמעלה מעלה מבחי' סוכ"ע. וזהו ענין ב"פ אני. וכ"ז נמשך ע"י מעשה המצות שהם תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור שהם ב' פעמים יש כו'. שע"ז נמשך מבחי' גאה גאה אדון הנפלאות כו'. עוי"ל פי' לכשיבוא אני של הקב"ה ע"ד מ"ש ברבות ס"פ בא אבל לע"ל אני לבדי כו' ע"ש:

פרק טז

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' אלקיכם.

להבין הכפל למה כתיב ב"פ אני הוי' אלקיכם בראש הפסוק ובסופו. וגם מה ענין פסוק זה לק"ש שהרי אמירת פסוק זה הוא משום הזכרת יצ"מ שמ"ע להזכיר יצ"מ כמ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך והוא מצוה בפ"ע, ועוד דהל"ל פסוק למען תזכור כו', וגם להבין איזה שייכות יש לפסוק זה לפי ציצית. הנה נודע שנשמות ישראל היו מקודם ששת ימי בראשית שהרי בעשרה מאמרות נברא העולם ובדבר ה' שמים נעשו בחינת דבור ורוח פיו יתי' וישראל עלו במחשבה שהוא בחי' שלמעלה מבחינת דבור. אלא שירדו למטה בעוה"ז להתלבש בגוף ונפש הבהמית ע"י דבור ומאמר נעשה אדם.

וירידה זו צורך עלייה היא. וצריך להבין מהו העלייה שתהיה אחר ירידה זו מימי שנותינו בעוה"ז כו' שתתעלה יותר ממה שהיתה כלולה במחשבה עילאה [ועמ"ש מזה ע"פ מי מנה עפר יעקב כו']. הנה כתיב לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלקים כו' וגם הקב"ה אמר לו כן אח"כ במראה הנבואה. וענין ישראל הוא אותיות לי ראש שהם נעשים להקב"ה בחינת ראש כביכול. ולהבין בחי' ראש למעלה לגבי הקב"ה שאין לו דמות הגוף ח"ו [ועמ"ש ע"פ צאינה וראינה].

והנה נודע בספרי התנ"ך ובספרי הקבלה כי הרצון נק' ראש וגלגלת ומקרא מלא נאמר והיה על מצחו תמיד לרצון, פי' עד"מ מבשרי אחזה שיש באדם בחי' רצון ובחי' תענוג ושכל, והן פנימית הרצון שהרי הרצון מתעורר מחמת התענוג שלפי שיש לו תענוג מן הדבר ההוא על כן רוצה וחפץ הוא בכך או הרצון נמשך מחמת השכל שהוא ג"כ טעם לרצון שרוצה כן מפני שהשכל מחייב כן.

והנה הרצון הוא בחינה המתגלה שמשיב לשואלו דבר כך אני רוצה ומצוה לזולתו לעשות רצונו אבל התענוג או השכל שמהם נמשך הרצון אינם מתגלים אלא כמוסים ונעלמים בתוך הרצון המעלימם ומכסה עליהם ולכן נק' הרצון גלגלתא שהרי זה דומה לעצם הגלגלת החופפת על המוח שבתוכה.

וכמ"כ הנמשל למעלה דבחי' הרצון נק' גלגלתא דחפיא על מוחא שגילוי הרצון חופה על השכל הנעלם או התענוג של רצון זה שהם לאין קץ ותכלית ממש כנודע מענין וקדושים בכל יום יהללוך סלה שיש עליות אין קץ בהשגות כו' והם רק הארה בעלמא מבחי' חכמה עילאה וכמו שערה הנמשכת מן המוח וכטפה לגבי הים [אבל ח"ע הוא בחי' עדן עין לא ראתה כו' והאי עדן אתמשך מעדן עילאה סתימאה דכל סתימין כמ"ש באדר"ז (דר"צ ע"א) והוא סתום ונעלם ע"י שבחי' הגלגלתא חפיא על מוחא שהיא בחי' עדן עילאה סתימאה דכל סתימין. וזהו כענין שתוק כך עלה במחשבה. שבודאי יש טעם לדבר אלא שהטעם ההוא נעלם מאד ולא ניתן להשגה ולכן אמר להם שתוק כו' שא"א להתגלות רק הרצון שהוא בחי' גלגלתא אבל החכמה והטעם היא סתימאה ולא אתפתחא דהיינו שכמוסה בתוך גלגלתא כו' ועד"ז אפילו ברצון התחתון הנמשך מחכמה דאתפתחא מ"מ הרצון נמשך בגילוי משא"כ החכמה אינה מתגלה אלא בג"ע העליון וגם זה רק ע"י צמצומים כנ"ל ולכן נק' הרצון גלגלתא ומצחא] וזהו מ"ש בזהר (ח"ג קכ"ט א') כתיב והיה על מצחו תמיד לרצון וגו' וההוא מצחא דאקרי רצון הוא גלוייא דכל רישא וגלגלתא, פי' גילוי הרצון נק' מצחא דהיינו כמו המצח שהוא פנוי משערות. [ועמ"ש מענין מצחא בביאור ע"פ צאינה וראינה], וישראל נק' לי ראש שהם הם המעוררים וממשיכים בחי' רצון העליון, כמארז"ל רפ"ק דברכות בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמו הגדול מבורך הקב"ה מנענע ראשו. ראשו הוא בחי' רצון העליון [וע' בזהר ח"ג דרפ"ח סע"א וע"ב] והנענוע הוא מלמעלה למטה בחינת המשכה כלומר שממשיך בחי' רצון העליון ב"ה להיות בגילוי למטה.

וזהו ענין יהא שמיה רבא מברך פי' שיומשך מהעלם לגילוי בחי' שמיה רבא שהוא שמו הגדול. ופי' וענין שמו הגדול הוא כי יש כמה בחי' שמות שהם בבחי' השתלשלות דהיינו שהם הארות והמשכות אור א"ס להיות ממכ"ע וגם שם הוי' הוא בבחי' ממכ"ע כמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב [וכמו שיתבאר לקמן בפי' והיה הוי' לי לאלקים]. אבל שמו הגדול הוא מה שלמעלה מעלה מגדר ובחי' השתלשלות ואינו נמשך ומתלבש תוך עלמין כלל.

ועם היות שגם הוא בבחי' שם לבד כמו השם שאינו ערוך לגבי עצמיות מ"מ הוא למעלה מהשגת הנבראים וגם למעלה אפי' מבחי' סובב. וע"ז אנו מבקשים שיהיה שמו הגדול מבורך ונמשך לעלם ולעלמי עלמיא פי' לעלם לשון יחיד היינו בחי' אצילות כי שם איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ולעלמי עלמיא לשון רבים היינו בי"ע שהם בבחי' עלמא דפרודא כמ"ש ומשם יפרד כו' שבכולם יהיה המשכת והתגלות אור א"ס ב"ה

שמו הגדול בכדי שיהא ביטול היש לאין כי מחמת הארת ההויי שמהוה בהשתלשלות העולמות נתהוה מאין ליש וכל מה שמשתלשל ויורד למטה מטה נעשה בחיי יש ביותר עד שנתהוו עולמות הנפרדים ממש אבל בהתגלות אור א"ס שלמעלה מהשתלשלות אזי יהיו העולמות בטלים מיש לאין [ועמ"ש בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב.

ובשיר השירים ע"פ ששים המה מלכות בענין מ"ש לע"ל ומעין מבית ה' יצא כו']. ולכן כשישראל אומרים איש"ר מברך הקב"ה מנענע בראשו כלומר שממשיך למטה גילוי בחיי ראשו הוא רצון העליון ב"ה שבתוכו מלובש ונעלם ענג העליון וחכמה עילאה כו' (ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון בענין ואהיה שעשועים יום יום כו') להיות יורד ונמשך בבחיי גילוי למטה ונגלה כבוד ה' למטה כמו למעלה ממש:

ב **והגורם** להיות הקב"ה מנענע ראשו (הם ישראל לי ראש שהם הם בחיי הראש שלמעלה כביכול). והיינו ע"י כי שרית עם אלקים. והענין כי המשכה זו הוא ע"י אתעדל"ת והעלאת מ"ן בק"ש שמע ישראל שמע לשון הבנה ישראל לי ראש דהיינו מאחר שאתה בבחיי זו שהוא לי ראש. שמע והבן איך שה' אחד. דכולא קמיה כלא חשיב ורק בשכמל"ו שבחינת מלכותו ית' לבד מחיה כל העולמות שהוא כמשל המלך שאין עצמותו ומהותו מתפשט כלל בכל המדינות רק שמו נקרא עליהם כו'.

ואי לזאת ואהבת את ה' בכל מאדך בלי שיעור וכמ"ש כלה שארי ולבבי שארי זה הגוף שנק' שאר בשר ולבבי הוא דם שבלב שהנפש תלויה בו ומשכנו בחלל השמאלי שהוא מלא דם ושם היצה"ר וצ"ל בכל לבבך בשני יצריך. דהיינו שגם כחות נפש הבהמית מנפש עד בשר יכלו בתשוקה וצמאון ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה מאחר שלבבו יבין אחדות ה' באמת לאמיתו כי אין עוד מלבדו ורק בשכמל"ו כו'.

וזהו ענין יציאת מצרים ולכן שייך הזכרת יצ"מ למצות ק"ש. ובכל יום צ"ל יצ"מ כי הגם שהתפלל ואומר אחד ואהבת במס"נ מ"מ אחר התפלה יוכל להתאוות לדברים זרים אשר לא לה' המה והיינו בחיי בינונים זה וזה שופטן אלא שמ"מ אמרו רק שופטן ולא מושלים ח"ו כי אין שליטה להרע ח"ו אלא שהוא רק כשופט האומר דעתו ואעפ"כ אין הלכה כדבריו כי הוא ית' יעמוד לימין אביון להושיעו כו' וכמארז"ל אלמלא עוזרו כו' והיינו ע"י שמתעורר בק"ש ותפלה כו' כי הבא לטהר אז מסייעין לו ולכן צ"ל יצ"מ בכל יום כו'.

ויש כמה מדרגות ביצ"מ דהיינו שגם בצדיקים יש בחיי יצ"מ ממיצרים וגבולים המגבילים כו', וזה הוא בחיי העלאת מ"ן בלשון הקבלה ואתעדל"ת בלשון הזהר דהיינו שעי"ז דייקא הוא בחיי המשכת רצון וענג העליון וכמ"ש צחוק עשה לי אלקים שבחיי

שם אלהים המסתיר להיות בחיי יש מזה נעשה צחוק וגילוי תענוג העליון והיינו כשנעשה ביטול היש. וז"ש לויתן זה יצרת לשחק בו (כמ"ש ע"פ אלה מסעי וע"פ צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי כו' ובפ' ויצא ע"פ ושבתי בשלום כו' וסד"ה ואהיה אצלו אמון בפי' ממושבותיכם תביאו לחם תנופה כו') שהשחוק נמשך מביטול היש לפי שזהו דבר חידוש כי מה שהנשמה קודם התלבשותה בגוף ונפש הבהמית היתה בבחי' ביטול אין זה חידוש כלל כי כל העולמות כולם הם באמת כטפה מים אוקיינוס וכלא חשיבי. אבל מה שאח"כ בהתלבשות הנשמה בגוף גם הגוף ונה"ב יש להם בחי' כלות הנפש להיות כלה שארי ולבבי להיות גם היש בטל כביטול טפה בים זהו העלאת מ"ן. הגם שבאמת מהות הביטול דנה"ב והגוף אינו ערוך למהות הביטול שבעולמות עליונים אבל לפי שהוא חידוש וכמו עד"מ למטה לב מלכים אין חקר וכשרוצים להמשיך לבו להיות פונה לבקשת ההדיוט הוא ע"י שמביאים לפניו דבר חידוש כמו צפור המדברת כו' הגם שבני אדם מדברים בבינה יתירה אלא שזה אינו חידוש אבל זה שהצפור מדברת הוא חידוש וממשיך לב המלך. כך מה שהיש מתבטל הוא דבר חידוש שמבהמה נעשה אדם וכמ"ש אדם ובהמה תושיע ה' (וע"ז דוקא מעורר למעלה מעלה היינו המשכת רצון ותענוג העליון כנ"ל ועמ"ש מזה ג"כ בפי' וישלח ע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה) וכמשל הבהמה שנושאת האדם הרוכב עליה למקום שלא יוכל להגיע שם בעצמו. ולכן החיות פני אריה פני שור כו' נושאות את הכסא וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא כו'. וגם זה אמת שמנושאות עם הכסא. וזהו לא יעקב יאמר עוד שמך כ"א ישראל כי שרית עם אלקים כו' היינו שלהיות בבחי' ומדרגת ישראל היינו לי ראש כביכול זה נמשך ע"י כי שרית עם אלקים שהוא להיות ביטול היש שע"ז נמשך גילוי התענוג ורצון עליון שהוא בחי' ראש וכנ"ל בענין הקב"ה מנענע ראשו כו' (וגם ישראל פי' שיר אל שהוא ג"כ ענין המשכת תענוג העליון ע"ד שנתבאר ע"פ שיר השירים וכ"ז נמשך ע"י כי שרית עם אלקים. וזהו ובלילה שירה עמי שירו קרי דהיינו שעשועים של הקב"ה והיינו ובלילה ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא כו', ועיין ע"פ לא יעקב יאמר עוד שמך כ"א ישראל ברבות פי וישלח פע"ח ובפ' לך לך פמ"ו ובגמרא ובירושלמי ספ"ק דברכות ובזח"א בפ' וישלח קע"ג ב' קע"ד א' ובפ' משפטים ק"ה א' ובפ' תזריע מ"ה א' ובפ' פנחס דרמ"ד א' ועיין בהרמ"ז ר"פ שמיני בענין ישראל ע"ש):

ג **אך** אין תכלית הכוונה בביטול זה וכלות הנפש זו שישאר כן ממש בבחינה זו ויכלה נפשו מקרב גופו דהא כבר היתה כן קודם ירידתה בגוף אלא העיקר הוא שאחר כלות הנפש זו ימשיך מלמעלה למטה להיות גילוי אור א"ס למטה. (וכמ"ש והוא ימשול בך.

וע' בסש"ב ס"פ חמשים). וז"ש והיו הדברים האלה כו' תיכף לובכל מאדך כי ההמשכה הוא ע"י התורה ולכן נקרא מקרא וקורא בתורה שקורא וממשיך. וכמ"ש מי יעלה בהר ה' כו' אשר לא נשא לשוא נפשו (תלים כ"ד). והקרי נפשי כי כשהוא רק בבחינת נפשו לבד היינו נפש האדם שהיא בבחינת עלייה מלמטה למעלה ע"ד מי יעלה בהר כו' שהוא בחי' התפלה ואינו עוסק בתורה ובמצות אח"כ להמשיך אור א"ס מלמעלה למטה נקרא לשוא (וכמ"ש במ"א ע"פ הקל קול יעקב) אלא העיקר צ"ל אח"כ בחי' נפשי שהוא המשכת וגילוי אור א"ס למטה (ועיין בזח"ג נ"ה ב' מענין נפשי ובמק"מ שם ועוי"ל בפי' נפשי עפמ"ש בלק"ת פ' כי תשא בטעמי מצות בענין ונתנו איש כופר נפשו כי א"א נפש כל האצילות והיינו כי נפש פירושו רצון כמו אין נפשי אל העם הזה) (בירמיה בסי' ט"ו) ופרש"י נפשי רצוני וכן ת"י רעוא גם ע"ד משארז"ל בשבת ס"פ הבונה דר"ת אנכי אנא נפשי כתבית יהבית. וע' מזה בלק"ת מהאריז"ל פ' יתרו ע"פ אנכי ובמא"א אות א' סעיף ק"ג והנה רש"י פי' אנא נפשי אני בעצמי ויש לפרש נפשי כתבית יהבית ע"ד מ"ש ברבות ר"פ תרומה בפי' ויקחו לי תרומה כביכול לי אתם לוקחים גם ע"ד מ"ש כי בו שבת וינפש ות"א ונח וע' בהרמב"ן פ' תשא שם ובזח"ב ויקהל (דר"ד סע"ב) ובפ' נשא (קכ"ב ב') ועמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י גבי ונחה עליו רוח ה' ומ"ש במ"א פי' ריח ניחוחי. וז"ש אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים שהתכלית המכוון של יציאת מצרים ממטה למעלה הוא כדי להיות לכם לאלקים שיומשך גילוי אור א"ס ב"ה למטה וזהו להיות לכם כו' (וז"ש שמות ג' י"ב בהוציאך כו' תעבדון כו' ועמ"ש במ"א ע"פ הסבי עיניך מנגדי כו') וכן לאליהו הראו זה ג"כ שתכלית המכוון הוא ההמשכה כמ"ש (מלכים א' סי' י"ט) לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש ה' פי' כי הרעש הוא ענין האופנים וחיות שמתנשאים ברעש גדול מחמת השגתם שהוא יתי' קדוש ומובדל. והויי צבאות אות הוא בצבא שלו. שמאות אחת בלבד משם הוי' מתהוים וחיים כל צבאי צבאות כמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב כו'.

ולכן הם מרעישים ברעש גדול ועכ"ז לא ברעש הוי' פי' שאין גילוי הוי' נמשך ומתפשט ומתלבש בבחי' הרעש אלא הרעש הוא להי' ממטה למעלה להיות נכלל ובטל בבחי' הוי' אבל עכ"ז אין שם הוי' שורה ומתלבש ברעש. וכן ואחר הרעש אש הוא בחי' התלהבות והתלהטות של השרפים (ועמ"ש במ"א ע"פ שחורה אני שגם באדם יש ב' בחינות אלו רעש הוא חיצוניות הלב ואש הוא בחינת פנימית) ועכ"ז לא באש הוי' שאין שם הוי' מתגלה ומתלבש בבחי' האש רק שהאש הוא להוי' כנ"ל אלא ע"י ואחרי האש קול דממה דקה תמן קאתי מלכא והיינו ע"י התורה שהיא המשכת וגילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה

למטה כמ"ש ואשים דברי בפיך כו' (ונק' קול דממה דקה ע"ד דברי חכמים בנחת נשמעים כמ"ש במ"א על הזהר פ' וירא) (דקי"ב ע"א ע"ש). ומ"מ צ"ל תחלה רעש ואש שאז ע"י ההעלאה שבתחלה נמשך אח"כ אור א"ס בעסק התורה וכמ"ש לעיל שמבחי' הרעש נעשה שער בשי"ן ימין ושער בשמאל שער בשמאל בחי' שער רישיה כעמר נקא שהן הלכות התורה. ושער בימין זה השער להי' בחינת מצות כו'. ועמ"ש ע"פ כי תשמע בקול ועיין בזהר פ' בלק (דקצ"ג ב') מענין קול דממה דקה ובפי צו (ד"ל ע"ב) והוא בחי' קלא פנימאה הנז' בזהר ואתחנן (דרס"א ע"א) ועיין בפי' הרמ"ז שם גמרא חגיגה (דף ט"ז רע"א) וע' מהרש"א שם בח"א (פ"ט דברכות נ"ח א'). רבות בראשית (פכ"ד) תזריע (ר"פ ט"ו) בקהלת רבה (דף פ"ד א') בפסוק הולך אל דרום זח"ג פנחס (דרכ"ג סע"ב דרכ"ז סע"ב). אולם כל ההמשכות הנמשכים הם כעת בבחי' העלם ועיקר הגילוי יהיה לע"ל בתחה"מ כשיתעלו כל נשמות ישראל כי לא ידח ממנו נדח כתיב כולך יפה רעיתי ואזי יקויים מ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד כשכולנו כאחד אזי ברכנו כו'. וכל מעשה המצות ועסק התורה שבעוה"ז הוא להמשיך אור א"ס אלא שכעת אינו מתגלה והוא כמו מתן בסתר, ולע"ל שכר מצוה יתגלה מן המצוה עצמה (ועמ"ש ע"פ הבאים ישרש יעקב). וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות מלשון וישע ה' אל הבל ואל מנחתו שיהיה גילוי אור א"ס למטה בגופות דייקא במדרגה יותר גבוה גם מג"ע העליון שהרי אפילו הצדיקים הגדולים אברהם ומשה שהם ברום המעלות שבג"ע העליון יתלבשו בגופות ויקומו בתח"ה וכו', והיינו מפני שבעוה"ז יכול להיות גילוי גדול יותר משום דנעוץ סופן בתחלתן וסוף מעשה עלה במחשבה תחלה. וזהו להיות לכם לאלקים להיות לעתיד:

ד **אני** הוי' אלקיכם. הנה יעקב אמר ושבתי בשלום כו' והיה הוי' לי לאלקים פי' ששם הוי' מורה על בחינת גילוי האור להוות ולהחיות יהי' גילוי זה נחשב אצלו רק כמו שם אלקים המעלים והמסתיר והיינו ע"י גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מבחינת שם הוי' וכמ"ש בפי' ויצא על פסוק זה.

וכך לע"ל שהוא יום שכולו ארוך דהיינו שאין בו ראש וסוף כלל מחמת גילוי בחינת א"ס שאין לו תחלה ותכלה לכן ע"ז נאמר אני הוי' אלקיכם ששם הוי' יהי' נחשב אז כמו בחינת שם אלקים מפני שיתגלה הארה גדולה ועצומה מאור א"ס ב"ה שלמעלה מבחינת שם הוי' והיינו התגלות שמו הגדול (ואפ"ל שזהו מ"ש ב"פ כי אם ישראל יהיה שמך היינו פעם הראשון שנאמר לו ע"י המלאך) (וישלח ל"ב כ"ט) זהו המכוון ענין גילוי שם הוי' שזהו בחי' כי שרית עם אלקים. וזהו הגילוי שהיה בהר סיני, ופעם שני שנאמר לו מהקב"ה בעצמו כי אם ישראל יהיה שמך (שם ל"ה י"ד) זהו המכוון גילוי בחי' גבוה

יותר. כנודע שיש ב' שמות הוי' ופסיק טעמא בינייהו כו' ושם הוי' דלעילא זהו ענין שמו הגדול יהא שמיה רבא מברך כו' וזהו הגילוי שיהי' לע"ל בב"א, וע' במהרמ"א פ' וישלח שהעיר ג"כ מזה שנאמר לו כן ב"פ וכן בעין יעקב ספ"ק דברכות העירו קצת המפרשים מזה ולפמש"כ א"ש.

ומ"ש אלקיכם שלכם כי ישראל הם הממשיכים התגלות העצום ההוא שעי"ז שם הוי' כאלקים חשוב וכמ"ש עד יעבור עמך הוי' והיינו ע"י ההעלאה דבחינת יציאת מצרים וההמשכה. ומ"מ כתיב אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. כי גם כלות הנפש שממטה למעלה שהוא בחי' יציאת מצרים הוא ע"י אשר הוצאתי כו' כי אלמלא עוזרו כו' וכמ"ש כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו כו' וכנ"ל.

והנה על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח. פי' עבודה הוא העלאת מ"ן שמלמטה למעלה דהיינו ביטול היש והוא ענין ק"ש ויצ"מ ותפלה כנ"ל ותורה וגמ"ח הן ההמשכות מלמעלה למטה שלאחר ההעלאת מ"ן התורה היא המשכה בבחינת פנימית כמ"ש ותורתך בתוך מעי וגמ"ח הוא ההמשכה בחיצוניות כמ"ש בצדקה תכונני כו'. אמנם כתיב חסדי ה' כי לא תמנו. חסדי לשון רבים היינו ב' בחי' חסד וכמ"ש בזחי"ג (דקל"ג ב') אית חסד ואית חסד, הא' הוא הבחי' חסד העליון שיתגלה לע"ל וע"ז נאמר וחסדי מאתך לא ימוש ונק' רב חסד. אמנם הרי אי אפשר שיהי' ההתגלות אור מלמעלה אם לא שיהיה בחינת כלי ומכון לשבתו והיינו בחי' חסד הב' דעליה אמרו וכמה גופין תקינת לון כו' חסד דרועא ימינא שהוא בחי' כלי לגילוי אור בחינת ורב חסד הנ"ל (ועמ"ש בד"ה הוי' יחתו מריביו מענין ב' בחינת חסד כו' ועמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י בפי' וענין כי גדול יום יזרעאל) וכלי זה למטה זהו ענין גמילות חסדים חסד דרועא ימינא וכל אברי הגוף נמשכין אחר הימין כו', וכמ"כ יש ב' בחינות תורות היינו מ"ש בתורת הוי' חפצו ובתורתו יהגה פי' תורת ה' היא בחינת תורה שלמעלה חכמה עילאה ותתגלה לעתיד לבוא.

וכלי ומכון לשבתה היא בחי' תורה שלמטה חכמה תתאה וע"ז נאמר ובתורתו יהגה. וזהו ענין ב"פ אני הוי' אלקיכם הא' קאי על היום לעשותם שהוא בחינת התורה שלמטה וחסד דרועא ימינא שחכמה וחסד זה הוא בחינת כלי לקבל גילוי תורת ה' וחסד דלגאו שיתגלו לע"ל בב"א שהוא ענין אני הוי' אלקיכם הנאמר שנית (וע' באדר"ר דקל"ח ב') ולכן קבעו פסוק זה בק"ש. כי הנה מבואר למעלה דיצ"מ שייך לק"ש כי יצ"מ זהו לצאת מהמצרים וגבולים להיות ביטול היש וזהו ענין למס"נ באחד שבק"ש, וגם כי ע"י ביטול היש כי שרית עם אלקים ע"ז נמשך בחי' לי ראש שזהו ענין שמע ישראל כו',

והנה זהו בחינת עבודה שהיא בחינת ההעלאת מ"ן ואח"כ צ"ל תורה וגמ"ח שהוא בחי' ההמשכות וכל ג' דברים אלו מרומזים בפסוק זה כי אשר הוצאתיך מארץ מצרים זהו ענין ההעלאה וב"פ אני הוי' זהו ענין ההמשכות שע"י תורה וגמ"ח כנ"ל וע"כ קבעו פסוק זה דייקא.

וזהו ג"כ שייכות פסוק זה לפ' ציצית כי בציצית יש ב' בחי' ל"ב חוטין והטלית המקיף אשר הם כנגד ב' בחינת המשכות שע"י תורה וגמ"ח כי התורה היא ההמשכה בבחינת פנימית וזהו ענין ל"ב חוטין והם ל"ב נתיבות חכמה וגמ"ח חסד דרועא ימינא וימינו תחבקני כמו הטלית שהוא לבוש ומקיף כו' וכמ"ש במ"א. ועוד זאת כי הציצית רומזים ג"כ לאהוי"ר כמ"ש לעיל בד"ה והיה לכם לציצית כו' אשר זהו בחינת עבודה. (וענין על שלשה דברים דייקא העולם עומד אפשר שיובן עפמ"ש בזהר הרקיע ס"פ תרומה במ"ש בזהר שם) (דקס"ו ע"ב) כד מקבלא מבין ב' דרועין כו' כי האצילות הקדוש נגמר בג' בחינות כו' כי אל או"א קדמו ג' רישין כו' ע"ש שהאריך בזה. ולכן כנגד זה על שלשה דברים העולם עומד כו' וממש"ש יובן ג"כ שייכות ג' דברים הנ"ל שהם ועל ידם נמשך בחי' הקב"ה מנענע ראשו כו' ועמ"ש ע"פ שיניך כעדר כו':

פרק יז

ביאור הדברים ע"פ אני כו' דפ' ציצית וענין בשעה שישראל אומרים יהא שמיה רבא כו'. להבין ענין הרצון שנתבאר שהוא בחי' חיצוניות נגד השכל דהלא הרצון גבוה מהשכל (כי הרצון הוא בחינת כתר והשכל הוא בחינת חכמה וזהו שמבקשים יהי רצון ועמ"ש בד"ה מה יפו פעמיך ובד"ה מזוזה מימין). אך הענין כי יש ב' בחי' שכל. א' הוא בחי' חכמה אבא דאצילות שיונק ממזלא דאריך והוא למטה מהרצון שהרי יניקתו מבחי' שערות בלבד הנמשכות מבחינת גלגלתא שהוא רצון ואין ערוך השערות לגבי בחי' גלגלתא עצמה, והב' הוא בחינת מוחא סתימאה שהוא בחינת שכל הנעלם מכל רעיון והוא למעלה מן הרצון כי בו הוא בחינת תענוג שהוא בבחי' א"ס ממש (והרצון הוא בחי' חיצוניות של מו"ס וכמו הגלגלת לגבי המוח שבתוכו, שבחינת מו"ס הוא הפנימיות של הרצון שהוא הטעם הכמוס של הרצון, וכל זה מבואר בע"ח) (שער כ"ב פ"ה) כי המוח הסתום שבכתר כו' בכתר יש בו בחי' פנימיות שהם מוחין שבו בעצמו כו' ע"ש, הרי מבואר מזה דבחי' מו"ס זהו פנימית דגלגלתא שהיא חיצוניות שלו וכמשנ"ת גם כן במ"א בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה ונקרא סתימאה כי אינו בא לידי גילוי כלל. מה שאין כן חכמה דאצילות דאתפתחא לל"ב שבילין וכמ"ש בזהר ח"ג (דקכ"ח סע"ב) שזהו ענין ונהר יוצא מעדן כו'. והמשכת החכמה דאצילות מח"ס הוא

על ידי שערות ועל זה נאמר וזרח משעיר למו (עמ"ש מזה בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון וע"פ תורה צוה כו') שבחינת שערה א' בלבד נמשך להיות מושג ולהיות תענוג הנשמות בג"ע כו'. וגם המשכת השערות ויניקתן מח"ס הוא ע"י בחי' גלגלתא שמכסה על מו"ס דהיינו שהרצון מסתיר ומעלים את בחינת מו"ס שלמעלה מהרצון ולהיות רק שערה לבד נמשכת על ידי הגלגלת כו', ולכן מבואר בענין מנין הע"ס דלפעמים הכתר נמנה במנין הע"ס ופעמים הדעת נמנה ואז אין הכתר נמנה, והיינו כי כשמונים בחינת חיצוניות הע"ס אזי גם הכתר נמנה במנין הספירות, כי חיצוניות הכתר דהיינו הרצון נמנה בכלל עשר ספירות. אבל בבחינת פנימיות אין הכתר נמנה. כי פנימיות הכתר הוא מו"ס שהוא בחינת א"ס ממש ואינו בכלל ע"ס אלא שהוא מקור כו' ואז החכמה דאצילות היא הראשונה שבע"ס ראשית חכמה. (ולפי זה מה שכתוב במ"א בדוכתי טובא בענין תורה ומצות בהא דלפעמים משמע שהתורה היא למעלה מהמצות ופעמים משמע שהמצות הם למעלה מהתורה שהענין הוא ששניהם אמת כי התורה היא מבחי' מוחא והמצות מבחי' גלגלתא ויש מעלה במוח שאינו בגלגלתא שהוא בחינת פנימית ויש מעלה בגלגלתא שהוא חיצונית עליון יותר כו'. צ"ל לפ"ז דהיינו לפי שהתורה נמשכת מחכמה דאצילות ולגבי חכמה דאצילות שייך לומר כן שעם היותה בחינת פנימית וגלגלתא היא חיצוניות. אך לפי שהיא חיצונית הכתר לכן בבחינה זו היא גבוה יותר מהחכמה דאצילות ואף על פי כן בבחינה א' יש מעלה בחכמה יותר להיותה בחינת פנימית וגלגלתא היא בחי' חיצוניות. וכ"מ בע"ח שם שכ"ב פ"ה ובפרק א' אות ב' במ"ש לכן בבחי' זו המוחין הם עיקרים כו' ע"ש. אבל מו"ס שהיא פנימית הכתר היא למעלה לגמרי מבחי' גלגלתא שהיא חיצוניות שלו. מאחר דמו"ס הוא הבחינה שבכתר שאינו במנין הע"ס כלל פשיטא דבחי' זו הוא למעלה לגמרי מבחינה שבכתר שהוא במנין הע"ס כי הבחי' שאינו במנין הע"ס היינו לפי שהיא בחינה תחתונה שבמאציל דאנת הוא חד ולא בחושבן וכמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג. ואע"ג דבע"ח שם איתא דזהו בחי' עתיק ומו"ס הוא בבחי' א"א, אך הרי ע"ז נתבאר כאן שבמו"ס הוא בחי' תענוג שהוא בחי' א"ס ממש ור"ל דבחי' עתיק שהוא בחי' תענוג הוא מתגלה בח"ס בבחי' פנימית ממש. משא"כ בחי' גלגלתא שהיא חיצוניות וכמ"ש בע"ח) (שכ"ב פ"ה) באריכות, וע"כ מו"ס אינו במנין ע"ס ע"ד מ"ש בע"ח (שמ"א פ"ג). ועיין מ"ש בביאור ע"פ שוש אשיש מבואר כמ"ש כאן. אמנם בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות מבואר דגם לגבי בחי' מו"ס שייך לומר שיש בחי' בגלגלתא שהיא גבוה יותר כי מו"ס היא חכמה שבכתר והוא מקור התורה וגלגלתא הוא כתר שבכתר והוא מקור המצות אלא שהיא חיצוניות כו' וכן נת'

עוד במ״א, ולכאורה זהו נגד מ״ש בע״ח (שכ״ב פ״ה) הנ״ל, ולפ״ז צ״ל שהפנימית דכתר שלמעלה לגמרי מגלגלתא הוא מ״ש בע״ח שכ״ב ספ״ו שהכתר שלו הוא אור רוחני מקיף עליו כו׳ אמנם החיצוניות שלו המתפשטים למטה כו׳ הוא הגלגלת כו׳ ע״ש, וזהו ענין רישא וגולגלתא ומוחי המבואר בזהר פ׳ אמור (דצ״ו ע״ב) ע״ש במק״מ דפי׳ רישא הוא עיקר הכתר שהוא בסוד אור מקיף וגלגלתא הוא חיצוניות הכתר כו׳ והרמ״ז כ׳ רישא הוא פנימית הכתר גלגלתא הוא סיום חיצוניותו המתפשט ונעשה גלגלתא כמ״ש באי״י עכ״ל, וכוונתו ג״כ למ״ש בע״ח שכ״ב ספ״ו החיצוניות שלו המתפשטים כו׳, וא״כ לכאורה זהו סתירה למ״ש כאן דבחי׳ מו״ס הוא הבחינה פנימית שבכתר שאינו במנין ע״ס דאם כן הוא ודאי למעלה לגמרי מבחי׳ גלגלתא. אך באמת י״ל דעכ״ז אין משם סתירה למ״ש כאן כי הנה שני הדרושים דכאן ודשם מבוארים בע״ח, והיינו כי מ״ש ע״פ יביאו לבוש מלכות הוא על פי מה שכתוב בע״ח (שער א״א פ״ג) אשר שם מבואר דגלגלתא הוא למעלה ממו״ס כי הוא כתר דא״א ומו״ס הוא חכמה דא״א. וכן כתב הרמ״ז ר״פ אמור דפ״ח והוא מיוסד ע״פ מאמר האדר״ז (דרפ״ח סע״א). ועפ״ז נת׳ מ״ש דיש מעלה במצות הנמשכים מגלגלתא יותר מבתורה הנמשכת ממו״ס ומכל מקום יש מעלה בתורה הנמשכת ממו״ס יותר מבמצות כי מו״ס הוא בחי׳ פנימית כו׳. והנה מבואר שם בע״ח שבתוך הגלגלת הזה יש בתוכו בחינת מוח סתום מאד מלבד מו״ס דא״א כו׳, ובפ״ד כתב שבחי׳ זו נמשך מבחי׳ רדל״א שלמעלה מגלגלתא שלא יכלה להתלבש באי״א ואחזי נהוריה בהאי רישא כו׳, ושם ספ״ז ביאר דהיינו ששם מתגלה הדעת דעתיק והיא נשמה דא״א משא״כ בגלגלתא מלובש חסד דעתיק שהוא מבחי׳ ז״ת דעתיק והוא בחינת רוח דא״א שלמטה מבחינת נשמה כו׳ ע״ש, ועמ״ש בענין בחינה זו בביאור ע״פ החלצו מאתכם כו׳. ועיין מכ״ז בספר מבוא שערים (שער שלישי ח״ב פרק ג׳ ד׳) וע״ש פ״ה במ״ש וזה תבין איך לפעמים כו׳ ע״ש, ומכ״ז יובן דאין מכ״ז סתירה למ״ש כאן שהוא עפמ״ש בע״ח שכ״ב פ״ה כנ״ל כיון דעכ״פ יש בגלגלתא מוח סתום מאד ונקרא חכמתא עילאה סתימאה שהוא הפנימית כתר שבכתר אשר הגלגלתא הוא בחינת חיצוניות שלו, ולכן בחי׳ זו אינו במנין ע״ס כיון שהוא נמשך מבחי׳ רדל״א דאחזי נהורא בהאי אוירא ורדל״א הוא בחינה תחתונה שבמאציל שאינו במנין ע״ס כמ״ש בע״ח שמ״א פ״ג, וי״ל שזהו ענין רישא וגולגלתא ומוחי שבזהר פ׳ אמור הנ״ל וגם לפי מ״ש בע״ח שכ״ב ספ״ה יתפרש לשון הזהר היטב לפי מש״ש מוחין שבו בעצמו כו׳ ומלבשת גם את המוחין הנקרא חב״ד כו׳ ע״ש. וזהו ענין רישא ומוחי שהגלגלתא מלבשתם כו׳. עוד יש לומר דמש״כ הוא על פי מה שכתוב בזהר הרקיע (דקי״ט ע״א)

בפי' הספרא דצניעותא מהאריז"ל בפ"ק דהביא שם מ"ש באדר"ז (דר"צ ע"א) ההיא חכמה דסתימא ביה בעתיקא קדישא ועל זה פי' היינו בראש האי' העליון כי כחה שם בדקות והעלם גדול כו' והיינו ברדל"א ממש וע' מזה לקמן, ועל דרך זה נת' כאן בענין מו"ס שאינו במנין ע"ס כו' כיון שהוא ברדל"א ממש.

והנה על פי זה יש לומר גם כן הטעם דהדעת דאצילות משלים למנין ע"ס כשאין הכתר נמנה והיינו למנין ע"ס בבחינת פנימית, דאלו בבחי' חיצוניות נמנה הכתר עצמו כדלעיל, רק בבחינת פנימית שפנימית הכתר אינו במנין ע"ס כנ"ל ואז הדעת משלים המנין והיינו לפי שהדעת הוא בחינת פנימית וכמו שנת' גם כן ע"פ ואלה המשפטים בענין משה משה לא פסיק טעמא ובביאור על פ' מים רבים ועיין בע"ח שכ"ב פ"א אות ד' ובפע"ח שער הלולב פ"ג בד"ה להר"ר יוסף מערבי, וגם איתא בזהר הרקיע בפי' הזהר פרשה תרומה דקס"ו ע"ב שכנגד ג' רישין דע"ק הוא באצילות בחינת חב"ד נמצא הדעת שרשו מרדל"א כו' ע"ש וכן משמע בע"ח שכ"ב שם. ולכן הוא משלים למנין ע"ס בבחינת פנימית כשאין הכתר נמנה דהיינו בחינת רדל"א שהוא בחינת פנימית הכתר שאינו במנין ע"ס כנ"ל. ועמ"ש מענין הדעת בביאור ע"פ החלצו כו' הנ"ל.

והנה זה פשוט דאע"ג דשרש הדעת עליון דאצילות נמשך מלמעלה מעלה מבחינה שאינו במנין ע"ס אעפ"כ הוא נמנה במנין ע"ס כי המשכתו משם הוא ע"י כמה השתלשלות וצמצומים רבים ולכן אע"פ שהמקור אינו נמנה בכלל ע"ס מ"מ הדעת הוא נמנה כו', ועיין בע"ח שער א"א רפ"ח ובשער כ"ה דרוש ב' סי' ט"ו ובספר מבוא שערים שער חמישי ח"א פ"ח. כי הדעת העליון כו' הוא מזלא קדישא דדיקנא דא"א כו' וכ"ה בלק"ת בישעיה ע"פ מי מדד כו'. ועיין עוד בע"ח שכ"ה דרוש ב' הנ"ל סי' י"ז י"ח ובלק"ת פ' שמות ע"פ כי סר לראות ובהרמ"ז ר"פ ויקרא ובפ' אמור (בדף צ"ט ע"א) ור"פ קרח ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בענין חותמו של הקב"ה אמת וע' בזח"ג (דקל"ו א' ודרצ"א א') ע"פ ובדעת חדרים ימלאו. ומכ"ז יתבאר ענין הנז"ל שהרצון עליון הוא בחי' חיצוניות לגבי הטעם והפנימית:

ב **ועתה** יש לבאר ענין ישראל לי ראש היינו שממשיכים הרצון עליון שבתוכו התענוג דהיינו בחינת גלגלתא וח"ס ע"י קיום רצון העליון ב"ה. כי הנה יש פלסופים המכחישים בהשגחה פרטית מפני שנלאו להשיג איך יתכן בחי' רצון אצלו ית' במעשה האדם בעוה"ז וכי כלום חסר כו' שהרצון באדם אינו אלא למלאות מחסוריו משא"כ למעלה אנת הוא שלימותא דכולהו ומה חסר ח"ו עד שיהיה שייך רצון והשגחה אם מקיימים רצונו. אמנם באמת הנה כך הוא הרצון עליון להיות בחי' ביטול היש והיינו כי באמת

בחינת א"ס הוא בחינת תענוג כמ"ש כי עמך מקור חיים היינו מקור התענוגים אלא שנמשך ממנו להיות תענוג מביטול היש כי מטבע הטוב להטיב כו' ואז ממילא נמשך ג"כ בחי' רצון נתאוה הקב"ה כו' (היינו כדי להיטיב כו'). והרצון הוא תר"ך מצות תרי"ג דאורייתא עם ז' דרבנן שנקרא תר"ך עמודי אור פי' כמו העמוד שנמשך מן הגג לארץ והוא מחזיק הגג והיינו ע"י שעומד בקרקע ולפי שהקרקע היא קשה לכן מתקיים עמידתו בטוב משא"כ בעפר תיחוח כו', כמ"כ תר"ך מצות הם העמודים הנמשכים מן הגג הוא בחי' תענוג עליון שנמשך ומתלבש בהמצות והן עצמן נשפלו למטה בקרקע עד"מ. דהיינו בעשי' גשמיות ציצית מצמר כו' ומחמת שנעוץ סופן בתחלתן וסוף מעשה במחשבה תחלה (שהעשי' שרשה לעילא כמ"ש במ"א לכן הוא כמשל הקרקע הבריאה וחזקה שיש בכחה להחזיק העמודים כו') ע"כ עמידתם בטוב ויפה ויכולים להחזיק ולקבל המשכת התענוג עליון כו' (וזהו ענין ותומכיה מאושר ע' בזח"א ד"ח ע"א ועמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי). וזהו ענין מנענע ראשו שעי"ז מתנענע ממילא גם המוח שבתוכו עד"מ וכך ע"י המשכת הרצון נמשך ג"כ התענוג שבתוכו וזהו ענין יהא שמיה רבא מברך פי' שמיה הגדול היינו בחי' א"ס שלמעלה גם מבחי' כתר שהכתר הוא הארת הסובב (ועיין בפע"ח שער השבת פכ"א וז"ל סעודתא דעתיקא קדישא כו' לכן נקרא קדושה זו קדושא רבא בסוד שמיה רבא עכ"ל. וע' בזהר פ' תרומה) (דקס"ה ב') ובפי' הרמ"ז שם ועיין בזהר פ' משפטים (דק"ה א') ובמק"מ שם דפי' שמו הגדול הוא בינה וע' בפע"ח שער הקדישים ספ"ב. אך כבר נתבאר זה במ"א בביאור דמזוזה מימין דהכל א' כי התגלות עתיק הוא בבינה ועמ"ש ע"פ תגל נפשי באלקי ובביאור ע"פ ועתה יגדל נא בענין אם עונות תשמר י"ה אדי' מי יעמוד כו' ועמ"ש ע"פ ראה אנכי.

ועמ"ש עוד מענין שמו הגדול ע"פ שיר השירים אשר לשלמה ולקמן ע"פ ע"כ יאמרו המושלים באו חשבון כו' ועמ"ש ע"פ ואלה שמות בנ"י ושם נתבאר דשם הוי' הוא שמו הגדולועמ"ש ו י"ל עוד בענין שמו הגדול עפמ"ש בפי' בשלח ע"פ וירא ישראל את היד הגדולה שיש ב' שמות הוי' ע"ש ושמו הגדול י"ל דהיינו שם הוי' דלעילא ועמ"ש במ"א בפי' כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול כו' וי"ל דזהו ג"כ פי' ועתה יגדל נא כח כו' שיומשך בחי' שמו הגדול ועיין בר"ח שער היראה פ"א מענין זה דהגדול וכדי להיות שמיה רבא מברך ונמשך למטה היינו ע"י שמנענע ראשו שהוא בחי' גלגלתא וממילא מתנענע ונמשך ג"כ בחי' א"ס המלובש בו כו'. (וע' מענין הנענוע בפע"ח שער הקדישים פ"ג בהג"ה ובהרמ"ז פ' פנחס בפי' הזהר) (דר"כ סע"א). גם י"ל דפי' נענוע זה הוא ע"ד

מ״ש וישע ה׳ אל הבל כו׳. והוא כענין מ״ש במ״א בפי׳ לשון צלותא שהוא לשון הטייה וכדלקמן בביאור ע״פ ע״כ יאמרו המושלים באו חשבון ע״ש.
וזהו ענין הקדישים שבתפלה שהם להעלות העולמות כמו אצל הודו בין עשיה ליצירה אומרים קדיש שבזה הקדיש אנו מעלים העשיה ביצירה כמ״ש בפע״ח שם פ״א, והיינו כי א״א להיות עליית העולמות עשיה ליצירה אלא ע״י המשכה תחלה מיצירה בעשיה וההמשכה הוא ע״י אי״ר שנמשך אור א״ס שביצירה כו׳ שזהו ענין מנענע ראשו, והגם שעיקר המשכה זו דנענוע הראש הוא ע״י העלאת מ״ן דק״ש שמע ישראל כו׳ וכמ״ש כ״א ישראל יהיה שמך כי שרית עם אלקים שע״י בחינת ביטול היש שזהו ענין כי שרית עם אלקים ע״י״ז נמשך שישראל יהיה שמך בחינת לי ראש. מ״מ צריך לומר ג״כ בדבור יהש״ר מברך כו׳. (ויובן עוד בפי׳ וענין לי ראש עפמ״ש במדרש ויקרא רבה פ״ב ובשוחר טוב פי״ט כל מקום שנאמר לי אינו זז לעולם כו׳ ונתבאר הענין במ״א ע״פ וארשתיך לי כו׳, דר״ל לפי שענין לי רומז לבחי׳ מהותו ועצמותו היינו בחי׳ עתיק שבו דייקא נאמר לא שניתי כי לית שמאלא בהאי עתיקא, וזהו פי׳ לי ראש שהם בבחי׳ ומדרגה עליונה זו דבחינת גלגלתא ומו״ס דא״א ממש שלמעלה מעלה מבחינת ז״א וזהו ענין העליה שנעשה ע״י ירידת הנשמה בגוף וכנ״ל שלהיות בבחינת ישראל לי ראש הוא ע״י כי שרית כו׳ ביטול היש דוקא. ועמ״ש ע״פ ואלה שמות שיש ב׳ עליות מבחינת יעקב. הא׳ בבחינת ישראל זוטא. הב׳ בבחי׳ ישראל סבא. ויש לפרש ענין ב׳ עליות אלו. הא׳ בבחי׳ גלגלתא ומוחא דז״א שנק׳ ישראל זוטא ונק׳ בחי׳ זו ג״כ לי ראש כי ז״א בעתיקא אחיד ותליא וגם כי בז״א הנה מבחי׳ מצחא ולמעלה הוא בחי׳ כי לא אדם הוא כמ״ש במ״א ע״פ צאינה וראינה כו׳, וגם כי לפעמים עולה ז״א עד שנמשך לו הכתר מא״א וע״י ממש כמבואר בענין חג השבועות ולכן גם בחי׳ ז״א נק׳ לי ראש. אכן עלייה השנית שיהיה לעתיד היינו בגלגלתא ומו״ס דא״א וזהו לי ראש ממש ואפשר לומר שעלייה זו זהו ענין ישראל סבא כי סבא הוא בחי׳ עתיק יומין כו׳ ועלייה זו ע״ד מ״ש בספר הגלגולים ספי״ז שהיה עולם האצילות עולה עד א״ק כו׳ ע״ש. ואפי״ל שלכן נאמר לו ב״פ ישראל יהיה שמך. אי ע״י המלאך (וישלח ל״ב כ״ט) ב׳ (שם ל״ה יו״ד) ע״י הקב״ה בכבודו ובעצמו ועמ״ש בפי׳ כל האזרח בישראל ישבו בסוכות בד״ה ה׳ לי בעוזרי, וכ״ז נמשך ע״י כי שרית כו׳ וכמש״ש ע״פ ואלה שמות שעליות אלו נמשכים ע״י הירידה תחלה בבחי׳ גלות מצרים ואז ע״י יצ״מ נעשים עליות אלו כו׳:

ג **והנה** ההמשכות הם עכשיו בהעלם ולעתיד יתגלו. וזהו אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים. פי' ע"ד מ"ש ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי לאלקים שאצילות נקרא הוי' יו"ד חכמה ה' בינה וקוצו של יו"ד כתר.
ואלקים הוא בחי' מל' שעיקר התהוות היש ודבר נפרד לגמרי היא ממלכות דאצילות. וזהו ענין שם אלקים המעלים להיות התהוות היש ונפרד שהן הנבראים דבי"ע מלאכים ונשמות וכמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים דשם אלקים הוא מגן ונרתק לשם הוי' שמסתיר וזהו ענין הפרסא המפסקת בין אצי' לבריאה, משא"כ באצילות ששם הוא בחי' גילוי אור א"ס ב"ה ונק' אצילות הוי' לשון התהוות ע"ש ההשפעות מכתר לחכמה ומחכמה לבינה מוחין דאבא מוחין דאימא הכל בחי' גילוי אור, ופי' והיה הוי"ה לי לאלקים היינו שלעתיד יהיה הוי' זה נחשב כמו אלקים לפי שיתגלה בחי' א"ס שלמעלה מאצילות כמ"ש עד יעבור עמך הוי' כו' (ועמ"ש ע"פ האזינו השמים) והוא בחי' שמו הגדול. ובהגלות נגלות בחינה זו אז שם הוי' כאלקים חשוב לגבי גילוי עצום הזה (ועמ"ש בביאור ע"פ שובה ישראל בד"ה איתא במ"ח במסכת יומא). וזהו פי' אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ להיות לכם לאלקים שע"י יציאת מצרים יהיה גילוי זה עד שהוי' כאלקים חשוב. כי הנה יציאת מצרים ישנו בכמה מדרגות. הא' העלי' מבי"ע לאצילות ביטול היש לאין. ואמנם באצילות ג"כ שייך בחינת יצ"מ, כי גם אצילות הוא בבחי' מיצרים וגבולים ונק' מדות מדת החסד כו' שהם בבחי' מדה וגבול שאם היה החסד בלי גבול לא היה עונש לרשעים כלל כו', והיינו לפי שהאורות מלובשים בכלים שהם המגבילים לכן יש מצר עד כאן כו'. (וז"ש בפרקי היכלות רל"ו אלפים רבבות פרסאות הוא שיעור קומה והיינו בחינת כלים דאצילות שהן בבחינת גבול ותכלית ע' באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי בשם הע"ח). משא"כ למעלה מאצילות. כי הנה עיקר בחינת המיצרים והגבולים זהו בעולם התיקון שהאורות מועטים והכלים מרובים ובתהו האורות מרובים מהכלים כו' אמנם א"ס ב"ה הוא למעלה מבחינת כלים לגמרי ואין שייך בחינת מיצר וגבול ולכן בחינת עלייה מאצילות בלמעלה מאצילות נקרא ג"כ יציאת מצרים כו'. (וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ אלה מסעי דלכך כל המ"ב מסעות עד ירדן יריחו נקרא הכל יצ"מ כי יריחו הוא בחי' ריח בגדיו בחינת מקיפים כו' שלמעלה מבחי' כלים ואור פנימי לכן עד בחי' זו נק' עדיין יצ"מ. ולכן ג"כ כל זה נמשך ע"י בירור נה"ב ששרשה מעולם התהו ששם האורות מרובים כו'. וזהו ג"כ שיצ"מ יש גם בצדיקים כו' ואפילו במרבע"ה שהיה לו גילוי אצי' ממש היה שייך בו מצות יצ"מ בכל יום והוא ע"ד הנז'. ולקרב הדבר אל השכל בעבודה איך שייך מדרגות רבות מאד ביצ"מ. הנה נת'

ע"פ במדבר סיני באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים כו' דלחדש השני וכן לשנה השנית ר"ל שצ"ל בבחינה שנית מיציאת מצרים דהיינו אחר שיהיה סור מרע גמור בתכלית אז יוכל לבא לבחי' מדבר סיני שהוא ענין צאת הנפש מנרתקה לבושי נוגה כו' ע"ש. ובי' בחי' יצ"מ שנזכר כאן מבי"ע לאצי' ומאצי' למעלה זהו עוד למעלה מב' בחי' הנ"ל דהיינו שאחר צאת הנפש מלבושי נוגה שייך בחי' יצ"מ מבי"ע לאצי'. וענין זה בנפש כי בי"ע הוא בחי' אהבה ויראה יש מי שאוהב כו' משא"כ אצילות זהו בחינת ביטול שלמעלה מבחי' אהבה וכמו ענין השתחוואות דשמו"ע הוא למעלה מבחי' ואהבת דק"ש כו'. והנה בבחי' ביטול ג"כ יש דרך כלל ב' מדרגות זה למעלה מזה ביטול היש וביטול אמיתי דח"ע וכמ"ש במ"א בענין שבת תתאה ושבת עילאה שהם ב' בחי' ביטול הנ"ל, ועד"ז יש ג"כ הפרש בין יחוד וביטול המדות דאצי' שנק' איהו וגרמוהי חד לבחי' ביטול דח"ע שנק' איהו וחיוהי חד וכמ"ש במ"א. ועד"ז יובן ענין יצ"מ דמשה שהיה בו גילוי בחי' אצילות ואעפ"כ היה צ"ל בבחי' יצ"מ בכל יום דהיינו העלייה לבחי' ביטול אמיתי דחכמה עילאה ממש. עוד יש לבאר ענין זה ע"ד מ"ש במ"א בענין דא מוחא לדא ודא קליפה לדא שבחי' אהבה דכי הוא חייך עם היותה מוחא עכ"ז נק' קליפה לגבי אהבת בכל מאדך בלי גבול כו' וכמ"ש ג"כ ע"פ מקושש עצים שבחי' זו נקרא עדיין בגמ' בזמן שאין עושין רצונו של מקום ובחי' עושין רצונו של מקום זהו בחינת בכל מאדך כו' ע"ש. וכן בבחי' מאדך יש מדרגות אין קץ שמה שאצל זה נק' מאדך לפי שהוא למעלה מהכלי שלו הנה לגבי בחי' צדיק גדול יותר נחשב עדיין לבחי' גבול לפי ערך הכלי שלו שרחבה יותר והמאדך שלו גבוה יותר וז"ש לע"ל וגבה מאד שבחי' בכל מאדך יהיה בבחי' גבוה הרבה יותר כו' וכמו שהוא באהבה כך ג"כ בביטול כי ביטול דבי"ע נק' יש וסיגים לגבי ביטול דאצי', וכעד"ז באצי' עצמו כו'. וזהו ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה את כו' כי ישראל הוא בחי' לי ראש שהוא מדרגה גבוה מאד כדלעיל והי' מהראוי שא"א להגיע לבחי' זו כ"א אחרי עומק הביטול בתכלית שהרי בחי' זו הוא למעלה מאצי' כנ"ל ואעפ"כ מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה כו' שהיא היראה המביאה לקיום מצותיו יתי' בסור מרע ועשה טוב. שהן הן בחינות ראשונות דיצ"מ עכ"פ שעי"ז ג"כ יוכלו להגיע להיות בחינת לי ראש ועיין בבינוני פמ"ב). וזהו אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים שע"י יצ"מ נמשך גילוי בחי' אור א"ס שלמעלה מאצילות והוא ענין עד יעבור עמך הוי' כנ"ל ואז שם הוי' שהוא בבחי' אצילות יהיה נחשב בבחי' שם אלקים כו' וכמ"ש יעקב והיה הוי' לי לאלקים.

והיינו דוקא ע"י ושבתי בשלום אל בית אבי. בחינת יצחק כדכתיב צחוק עשה לי אלקים שהתגלות התענוג עליון נמשך מבחי' ביטול היש לאין דהיינו בחי' כי שרית עם אלקים כו'. וזה היה ענין יעקב שיצא מבאר שבע היינו מבחי' אצילות וילך חרנה בבי"ע לברר בירורים י"ב שבטים לאה ורחל שבירר כ"ז בזמן עשרים שנה שהיה אצל לבן חרנה.

ואח"כ ושבתי בשלום אל בית אבי. בחינת עליות וביטול במדרגות עליונות מבתחלה כביטול שכל בשכל גדול יותר וכביטול העלול בעילתו כו' אז והיה לי לאלקים כנ"ל וכך גם לעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו כי יצחק הוא בחי' תענוג עליון ל' צחוק עשה לי אלקים שיתגלה מבחינת ביטול היש כי אברהם לא ידענו כו' כי יצחק הוא בחי' כמעלת הזהב על הכסף גבורות שלמעלה מהחסדים כו' (ועמ"ש בפי' ויצא ע"פ ושבתי בשלום ובפי' תולדות ע"פ אלה תולדות יצחק):

ד **והנה** אחר כך כתיב אני הוי' אלקיכם פעם ב' והוא כי כל הנ"ל בענין יציאת מצרים לצאת מן המיצרים וגבולים כל אחד ואי כפי עבודתו זהו בחי' עליות ממטה למעלה. אמנם עיקר תכלית המכוון הוא להיות המשכות אור א"ס ב"ה למטה דייקא. וכמו שכתוב לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש ה'. ופי' בזהר (פ' צו דף ל' ע"א) דרעש היינו מ"ש ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול. והיינו בחי' אופנים וחיות שמתנשאים ברעש גדול. ואש היינו בחי' השרפים (וע"ש מ"ש המק"מ א"נ י"ל מ"ש רבי יצחק כו'). כי השרפים הם בבריאה והאש הוא לה' לעלות בבחינת אצילות. (עמ"ש בפי' בראשית בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים) ואינן רק עולים. אבל לא נמשך על ידם בחינת אצילות למטה בבריאה ממש וזהו לא באש הוי' שאין שם הוי' שהוא אצילות נמשך למטה בהאש שלהם דהיינו עולם הבריאה. וכן רעש דאופנים ג"כ לא נמשך שם הוי' ע"ז למטה וזהו לא ברעש הוי'. שהרי המלאכים בקשו שתנתן להם התורה שהיא בחי' המשכות אלקות ולא נתנה להם אלא לישראל דוקא שהם הן שיכולים להמשיך [עמ"ש מזה בפי' יתרו ע"פ זכור את יום השבת].

וגם שלמטה בעוה"ז הוא דוקא הכלי לזה ע"י ציצית ותפילין כו' כי נעוץ סופן כו' וכנ"ל מענין תר"ך עמודי אור שהעמודעומד ע"ג קרקע דייקא כו' וכן החיות נושאות ומנושאות עם הכסא אבל לא נזכר שימשיכו למטה כו'.

וזהו ענין אני הוי' אלקיכם שנאמר פעם שנית אחר יצ"מ שהוא ענין המשכת מ"ד ויצ"מ הוא העלאת מ"ן ביטול היש כו'. וההמשכות הן ע"י ב' בחי' מ"ע ומל"ת. ביטול היש לאין בבחי' ועשה טוב ברמ"ח מ"ע והפרדת הרע ע"י סור מרע ע"י ל"ת לא תאכל חלב כו' שהם דברים שאין להם עלייה והם פנימיים ושעטנז מקיפים וכ"ז הוא ע"י בחכמה

אתברירו וכן בטומאה וטהרה יש דבר שמקבל טומאה כו' ויש דבר שאינו מקבל טומאה כו' אלא שהוא מבחי' דעת וכמארז"ל חכמה זה סדר קדשים [היינו בחכמה אתברירו כנ"ל] ודעת זה סדר טהרות [ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שחורה אני ובפ' אחרי ע"פ לטהר אתכם כו' ועמ"ש באגה"ק בד"ה למה נסמכה. ולזאת מטהרת הטמא כו' וע' בזהר פ' פקודי (דרכ"ג ע"א) מענין חכמה ודעת ובאדר"ז (דרצ"א א) ועמש"ל בענין דעת]. וכללות הענין שע"י ביטול היש לאין מעורר ג"כ למעלה המשכת אין האמיתי אור הכתר ביש דאצילות כי על חו"ב כתיב להנחיל אוהבי יש קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימטריא יש וכתיב והחכמה מאין תמצא. מכלל שהיא עצמה אינה עדיין בחי' אין. וכמ"ש בזהר ח"ג (קכ"ט א') שזהו ענין מ"ש היש הוי' בקרבנו אם אין פי' אם ההארה הנמשכת להם משם הוי' הוא מבחי' יש שהוא חו"ב או מבחי' אין (כי מה שנמשך בחו"ב שייך בחי' השגה ולכן נקרא יש. משא"כ אין הוא מה דלית מחשבה תפיסא בי') והעיקר הוא ההמשכה כנ"ל:

וענין חסדי ה'. חסד עילאה הוא רב חסד שיתגלה לע"ל וזהו וחסדי מאתך לא ימוש כו' כמ"ש בזהר (ח"ג קל"ו ב'). אך הכלי לזה הוא חסד דאצילות שעליו אמרו וכמה גופין תקינת לון כו' חסד דרועא ימינא כו' והוא כגופא לגבי נשמתא לבחי' ורב חסד כו' (ועיין באגה"ק ד"ה וילבש צדקה. ובמ"א נת' דפי' כמה גופין תקינת לון קאי על ע"ס דבי"ע וחסד דרועא ימינא הוא חסד שבע"ס דבריאה שהוא כלי לחסד דאצילות שנק' נשמתא כמו שהגוף הוא כלי לנשמה ועד"ז ג"כ חסד דאצילות הוא כלי לגבי רב חסד שהוא בחי' נשמתא לנשמתא כו'. ועד"ז יש לפרש מ"ש בזהר ח"ג שם וחסד דקשוט לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא, פי' חסד דאצי' נק' חיי גופא שהוא חיות ומקור לע"ס דבי"ע שנקרא גופא כנ"ל וחסד דאצי' הוא נשמה להן כנשמה המחיה את הגוף משא"כ בחי' רב חסד לא שייך כלל שיהיה אפי' נשמה לע"ס דבריאה יצירה עשייה אלא שהוא נשמה המחיה חסד דאצי' וזהו חיי דנשמתא כו' וכנ"ל שהוא בחי' נשמה לנשמתא כו'). וענין בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה שיש ב' תורות. תורת ה' ותורתו. הנה למטה היינו תשב"כ ותשבע"פ (ועמ"ש ע"פ נאוו לחייך בתורים). אך באמת הנה יש ב' תורות, והוא מ"ש בספר הבהיר (נ"א במעין חכמה) דוד המלך ע"ה היה מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה פי' תורה שלמעלה היא ג"כ המשכות אלא שהמה ע"פ אופן אחר לגמרי. ולא נתגלה אלא להאבות אברהם ויצחק חפרו בארות ויעקב היה עובדא שלו במקלות. והוא ענין אחד עם תפילין שלנו (כמבואר בזהר ויצא דקס"ב א') ואם אחד מישראל דעתה יעשה זאת לא יפעל כלום. וכן חנוך היה תופר מנעלים ועל כל תפירה

כו' היינו מפני שהמשכתם היה כמו בתורה שלמעלה (ועמ"ש קצת כעין זה ע"פ וישלח יעקב וע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה) משא"כ תורת משה שהיא מורשה קהלת יעקב היא איך ומה שימשיך כל אדם כו' (ועמ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו ע"ש) וזהו ענין תורת ה' ובתורתו. והיא חכמה עילאה שלמעלה גם מכתר. וחכמה תתאה. (ועמ"ש בפי' יתרו ע"פ וכל העם רואים בענין אל תאמרו מים מים כו', ופי' וענין חכמה עילאה שלמעלה גם מכתר י"ל עפמ"ש בפי' האריז"ל לספרא דצניעותא בפ"ק והוא בזהר הרקיע) (דקי"ט ע"א) שהביא שם מ"ש באדר"ז (דר"צ ע"א) ע"פ אלקים הבין דרכה כו' וז"ל א"נ מקומה היינו מו"ס עצמה ודרכה היינו הראש הב' שמשם יצאה למקום מו"ס. וכ"ש ההיא חכמה דסתימא ביה בע"ק היינו בראש הא' העליון כי כחה שם בדקות והעלם גדול כו' עד נמצינו למדין דמו"ס ראשיתה דיליה סתום בעתיקא כי שם שורשה כו' עכ"ל, והיינו ברד ל"א ממש אשר שם העצמות העליון כמבואר שם והובא ג"כ כ"ז בספר הדרת מלך על סד"צ (דרט"ז ע"ב) וזהו ענין חכמה עילאה שלמעלה גם מכתר והיינו לפי שהיא שרש החכמה שברדל"א ממש שהוא מל' דא"ס שלמעלה מגלגלתא דא"א שהוא הכתר כו' וזהו ג"כ ענין הנז' בביאור ע"פ כי אתה נרי בענין התורה שמקורה ושרשה הוא במו"ס והיינו בחי' חכמה שבכתר ע"פ קבלת מהרמ"ק וע"פ קבלת האריז"ל הוא הגבה למעלה במל' דא"ס וע"ש שמקור זה נמשך בתורה שלפנינו בגשמיות נעוץ תחלתן בסופן דייקא כו'.

והנה כנגד ב' בחי' שנתבאר שיש חסד דקשוט שיתגלה לע"ל וכן תורת ה' והכלי לזה הוא בחי' גמ"ח ותורה צוה לנו כו' כנגד זה נאמר בפ' ציצית ב"פ אני הוי' אלקיכם. הא' נגד הכלי והב' נגד מה שיתגלה לע"ל בחי' חסד דקשוט ותורת ה'. ולכן נאמר פסוק זה בפ' ציצית דוקא כי בציצית יש ב' בחי' המשכת ל"ב חוטין ל"ב נתיבות חכמה והטלית שהוא המקיף שרומזין לשני בחי' תורה ומצות והם כלים להמשכת הנ"ל:

ה **ולתוספת** ביאור מעט בענין שנאמר ב"פ אני הוי' אלקיכם. הנה מתחלה יש להקדים מ"ש בזהר פ' וישלח דף קע"ד א' כמה דקב"ה לזמנין אתקרי הוי' ולזמנין אתקרי אלקים. ה"נ לזמנין אקרי ישראל.

ולזמנין אקרי יעקב. וכלא בדרגין ידיען. והענין כמ"ש במ"א ע"פ ויברא את האדם בצלמו בצלם אלקים ב"פ בצלם כנגד ב' בחי' שיש בנשמה הא' המתפשטת ומתלבשת בגוף כו' ובחי' הב' היא בחי' הנשמה שעומדת למעלה בבחי' מקיף כו'. וזהו ג"כ ב' השמות דיעקב וישראל שהן כנגד ב' בחי' הנ"ל שבנשמה. ושרשן מב' שמות הוי' אלקים ועיין בזהר ר"פ במדבר.

והנה נודע ענין יחוד הוי' אלקים וכמ"ש לעיל פ' וארא ע"פ וידבר אלקים כו' אני הוי' ע"ש. וכך נמשך גילוי אלקות מבחי' הנשמה שלמעלה מן הגוף בתוך הנשמה המלובשת בגוף וכמ"ש גבי חברי דניאל אבל חרדה גדולה נפלה עליהם וארז"ל משום דמזלייהו חזי שחלק הנשמה שלמעלה מהגוף נק' מזל ע"ש שממנו נוזל ונמשך בחלק הנשמה שבגוף, וזהו לא יקרא שמך יעקב כי אם ישראל יהיה שמך שמאיר ונמשך מבחי' ישראל בבחי' יעקב ועמ"ש בפ' בלק ע"פ לא הביט און ביעקב כו' שבשבת הוא גילוי ובחי' ישראל ממש.

וזהו אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים פי' ע"י ששם הוי' נמשך להיות הוא ממש אלקיכם שיאיר בבחי' גילוי בשם אלקים ועי"ז מאיר בחי' ישראל ממש בבחי' יעקב ועי"ז נמשך להיות יציאת מצרים לצאת מהמיצרים וגבולים המסתעפים מההסתר דשם אלקים כו', שמחמת התגלות שם הוי' נמשך יצ"מ להיות כלה שארי ולבבי כו', וזהו להיות לכם לאלקים. והענין דהנה מבואר באדרא דנשא (דקל"ח ב') ובפי' האריז"ל שם שכשנאמר ב' שמות הוי' בפסוק א' אזי חד רומז לז"א וחד לע"ק. וכמ"כ הפי' גם כאן בפסוק זה דאני הוי' שנאמר תחלה היינו ז"א דאצילות אשר הוא אלקיכם שנמשך בגילוי בשם אלקים הוא מל' דאצילות והיינו ע"י התומ"צ שעי"ז ממשיכים גילוי שם הוי' ממש.

ועכ"ז התומ"צ הם רק בחי' כלים לגילוי תורת ה' ורב חסד שיתגלה לע"ל דהיינו בחינת שם הוי' הב' שהוא בחי' ע"ק ולגבי גילוי זה נק' שם הוי' דז"א רק כמו שם אלקים כו'.

וז"ש להיות לכם לאלקים כלומר שע"י יציאת מצרים יומשך גילוי בחי' סוכ"ע שהוא בחי' ע"ק שלגבי גילוי זה נק' הגילוי דהוי' דז"א רק בחי' אלקים בחי' ממכ"ע. ואח"כ נאמר אני הוי' אלקיכם פי' שם הוי' דעתיק יאיר ויתגלה ממש בז"א דהיינו להיות הוי' ממש אלקיכם בבחי' גילוי, וכנ"ל בענין יחוד ב' שמות הוי' אלקים דזו"נ דאצי' שהיחוד הוא שלא יהי' שם אלקים מסתיר אלא דשם הוי' יתגלה ממש להיות הוי' ממש אלקיכם. וכך עד"ז למעלה יותר שז"א נק' שם אלקים לגבי ע"ק שנקרא הוי' וזהו ענין שמו הגדול וא"כ ג"כ פי' אני הוי' אלקיכם שלא יהיה בחי' הכלים דז"א מסתירים על גילוי ע"ק שהוא בחי' סוכ"ע כי אם בחי' סוכ"ע יומשך ויאיר בגילוי ממש כו' ועמ"ש במ"א ע"פ לעשות הישר בעיני ה' אלקיך וע"פ וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כו':

ויי"ל עוד דהנה נודע שבכתר יש ב' בחי' ע"י וא"א והנה פי' להיות לכם לאלקים ודאי היינו גם נגד התגלות בחי' א"א. שע"ז אמרו דז"א בעלותו לגבי עתיקא דהיינו א"א שנק'

ג"כ עתיקא כנודע. כאלקים חשוב. אך שיהיה אני הוי' אלקיכם שיתגלה שם הוי' דא"א ממש בזי"א להיות הגילוי בזי"א ממש מבחי' א"א. הנה צ"ל ההמשכה מלמעלה יותר. וכמו יחוד שם הויה אלקים דזו"נ הוא ע"י ההמשכה מאו"א כו', וכך עד"ז שיהיה גילוי א"א ממש בשם אלקים דלעתיד דהיינו בזי"א הוא ע"י המשכה גדולה ועצומה מבחי' עתיק ממש שלמעלה מא"א. וע"ד מ"ש במ"א בענין הפך ים ליבשה שעלמא דאתכסייא יאיר בגילוי גמור ממש בעלמא דאתגליא הוא ע"י שנמשך מבחי' כי גאה גאה שלמעלה מבחי' סוכ"ע כו'. ועד"ז נאמר כאן תחלה להיות לכם לאלקים ואח"כ ע"י גילוי בחי' עתיק ממש נאמר אני הוי' אלקיכם כו':

פרק יח

וישלח יהושע מן השיטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר לכו וראו את הארץ ואת יריחו וגו'. והנה בודאי לא עשה יהושע מדעתו רק שהשי"ת ציוהו ע"כ. ובמרגלים ששלח משה כתיב שלח לך ואמרו רז"ל לדעתך אני איני מצוה לך. להבין ענין זה שבכל א"י לא ציוה השי"ת לשלוח מרגלים רק ביריחו שהיתה מנעולה של א"י כמ"ש וירא סוגרת וכו'.

ובה היו דרין מכל האומות כמ"ש החתי האמורי וגו' כל בעלי יריחו כו'. שנתכללו בה שהיתה כללות א"י. ולהבין ענין זה איך ענין זה הוא נמצא בכל ישראל שבבחי' יריחו שלו הוא צריך מרגלים ובבחי' שאר א"י שלו אין צריך מרגלים. הנה כתיב ואברהם זקן בא בימים כו'.

ופי' בזהר שנתלבש בימים שהימים הם בחי' לבושין הניתן להנשמה וכל א' ניתן לו שני חייו כפי מה שצריך ללבושין. כמ"ש ימים יוצרו והיינו ע"י תורה ומצות שאדם עוסק בימיו וכל יום שביטל תורה ומצות חסר מהנשמה הלבוש כפי ערך ביטולו. ולהבין ענין הלבושין ולמה צריכה הנשמה ללבושין שלא תהיה ערומה וגם למה נכתב ענין זה בתורה להודיענו זאת:

והענין הוא דהנה אנחנו אומרים בכל יום נקדישך. ולכאורה הוא נפלא לומר כן על השי"ת שהוא קדוש ומקודש בעצמו ואיך אנו אומרים שאנחנו מקדישים אותו. וגם למה אומרים ג"פ קדוש במספר זה דוקא. אך הנה התורה ניתנה לנו בשלשה דברים שהם מחשבה דבור ומעשה שכמה מצות תלוים בדיבור לבד וכמה מצות תלוים במחשבה לבדה וכמה מצות תלוים במעשה לבד.

ולכאורה יטעה האדם לומר שאין בחי' גילוי אלקות המתגלה בבחי' מעשה שוה לבחינת גילוי אלקות המתגלה בבחי' דבור ומחשבה שבחי' מעשה הוא מתעבה ומתגשם יותר

גם בבחי' דומם כמו כסף ונחושת ממעשה הצדקה. אך באמת אינו כן כי הכל שוה אצלו יתי כי כולא קמיה כלא חשיב ואין הפרש אצלו בין עליונים לתחתונים כיון שהכל כאין נגדו כי הוא יתי א"ס ואין ערוך אליו יתי.

וזהו מה שאומרים והקדוש בשמים ובארץ [ועמ"ש מזה בפ' ראה ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ואותו תיראו כו'] כלומר שבחינת שמים ובחי' ארץ שוה אצלו כי הוא קדוש ומובדל מהם אף שהוא מחיה את כולם ומהווה את כולם החיות הוא בבחי' רצוא ושוב כו'.

והנה המשכת החיות מקדושתו יתי נעשה ע"י ישראל כמ"ש ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. פי' שאפילו בארץ מתחת ממשיכים בחי' אחד. ולכן אומרים ג"פ קדוש להמשיך קדושתו בג' בחי' אלו מחשבה דבור ומעשה שהן ג' בחי' הנשמה נר"נ (ועמ"ש מזה לעיל ע"פ ועתה יגדל נא] שבכולם נמשך בחי' קדוש דהיינו ע"י עסק התורה ומצות בג' בחי' שהם בחי' לבושין להנשמה שתוכל ליהנות מזיו השכינה דהיינו להכלל באחד, משא"כ כשהיא ערומה בלא לבוש אינה יכולה להתכלל באחד מאחר שהיא בחי' נברא וכל נברא הווה ונפסד ורחוק מאד מבחי' אחד ולכן צריך ללבושין היינו מחשבות תורה ומצות שהן בחי' לבושין שמלבישין הנשמה ומקיפין אותה מראשה ועד רגלה והם נמשכים מבחי' אחד שע"י יוכלו נשמות להכלל באחד וזהו והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה') (בש"א סי' כ"ה כ"ט), דהיינו כמו שאדם צורר כספו בחרט כך תהיה נפשו צרורה בצרור החיים דהיינו שיקיפנו וילבישנו לבוש וצרור החיים להכלל באחד את ה' [ועיין מענין צרורה בצרור כו' בגמרא פ"ב דחגיגה (די"ב סע"ב] ערבות שבו כו' ועמ"ש בביאור ע"פ זאת חנוכת המזבח. פ' בת' דשבת קנ"ב ב' רבות ס"פ האזינו. נשא ס"פ י"א גבי וישמרך. בקהלת רבה בפסוק מי יודע רוח בני האדם העולה. זח"א וירא ק"ו ב' תרומה קמ"ב סע"ב קע"ח סע"ב ויקרא כ"ה א' מצורע נ"ה א' אחרי ע"א ב'. בפרדס ערך צרור. במא"א אות צדיק ס"כ]:)ב **והארה** והמשכה זו היא בחי' ריח כמ"ש והריחו ביראת ה' והוא למשל כמו שהריח אינו עצמיות הדבר אלא הארה והמשכה ממנו כך הארה זו מתפשטת מאור א"ס ב"ה ונקרא מדה זו אריך אנפין כמ"ש אאריך אפי ותהלתי אחטם לך, כמ"ש באדרא דנשא [ק"ל ע"ב] לבעל החוטם אני מתפלל ולבעל החוטם אני מתחנן שהארה זו נקרא בחינת חוטם והוא בחי' ריח והקב"ה נקרא בעל החוטם שהוא עצמיות ומקור ההארה המתפשטת ממנו והארה זו ארוכה מארץ מדה ומתפשטת ממקום גבוה מאד דהיינו א"ס ב"ה שהוא בלי גבול בבחי' מטה מטה מאד מקום הגבול, [ואפי"ל שלכן פירשו ברבות במדבר ס"פ ה' אחטם לך לשון חותם כמו

שימני כחותם שזהו ענין המשכת האור למטה ועמ"ש מענין חותמו של הקב"ה אמת בביאור ע"פ אלה מסעי].

ולכן נקרא א"א אריכא דאנפין שמתארך בבחי' ריח הנ"ל להלביש הנשמה בבחינות מחשבה דבור ומעשה המצות והתורה [ועמ"ש מזה ע"פ אלה מסעי כו' בענין ירדן ירחו. וע' בזהר בלק דקפ"ו א' בריחא דלבושייכו כו' ומ"ש סד"ה ועתה יגדל נא כו'].

והנה בחינת הלבושין הם נמשכים ע"י בחי' ימים שיש שס"ה ימים שהם שס"ה המשכות, כמו למשל שס"ה גידין שהדם והחיות היוצא מן הלב לכל האברים נמשך דרך הגידים [עמ"ש בד"ה לסוסתי בשיר השירים] שהם בחי' גבורות שצריך האדם התגברות להתגבר לאכפייא לסט"א בג' בחי' אלו שיהיו כל בחי' אלו דהיינו מחשבתו ודבורו ומעשיו לעבודת ה' לבד. [ועיין בזח"ג פנחס (דף רמ"ט ע"ב) ע"פ משכו וקחו מאי משכו כמאן דמשיך מאתר אחרא לאתר דא משכו יומין עילאין לגבי יומין תתאין יומין עילאין אינון שס"ו כחשבון משכו כו' ע"ש. וע' בפרדס ערך ימי עולם ובזח"א ויחי (דף רמ"ז ע"א) גבי שבעת ימים ושבעת ימים ובפ' מקץ (דר"ד סע"ב) ובפ' בראשית (דנ"א סע"ב) ובסה"מ סי' קמ"א]. כללא דמילתא שישים האדם מחשבתו להתבונן אשר במחשבתו הקדושה ממשיך עליו מלמעלה בחינת לבוש להנשמה ולא שתהא כוונתו ע"מ לקבל פרס רק שעי"ז יוכלל באחד כנ"ל.

ובזה יהיה תמיד רצונו שלא ליפרד מאחדותו ית' ויתבונן ג"כ בזה לעו"ז דהיינו מחשבות רעות שהם לבושים טמאים להנשמה ולא כטעות הפתיים שקל בעיניהם לחשוב מחשבות חוץ מאחר שאינו למעשה כלל.

וגם אמרו רז"ל מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה ומכש"כ הרהורים רעים [נ"א בטלים] שאינם אפילו בכלל מחשבה רעה. אבל באמת לאמיתו המחשבה בעצמה הנה היא לבוש הטומאה שמלבישה ומקיפה להנשמה מראשה ועד רגלה ואינה יכולה להכלל באחדותו ולכן יהיה בעיניו מחשבת חוץ כעבודת כוכבים היותר חמורה ממש מאחר שבזה נפרד מאחדותו ית' ויהיה ממארי דחושבנא לחשוב בכל יום ויום ממש כמה וכמה מחשבות שעברו בו ביום שהמחשבות הם לבושין כנ"ל. וזהו ימים יצרו ולא אחד בהם (בתלים סי' קל"ט ט"ז) שאמר אדם הראשון אחר שאכל מעץ הדעת גלמי ראו עיניך. פי' שראיתי א"ע ערום בלי לבוש כמו גולם כמ"ש כי עירום אנכי. ואמר ימים יצרו. פי' שנתת לי ימים בחי' לבושין להלביש בהם הנשמה להמשיך על ידם בחי' אחד, אבל ולא אחד בהם פי' שאני הוא שלא המשכתי בהם בחי' אחד (ועיין מענין הפסוק גלמי פ"ד דסנהדרין) (דל"ח א') רבות בראשית (רפ"ח פכ"ד) תזריע פי"ד זח"א בראשית

(נ"ה ב') לך (ד"צ ע"ב). ימים יצרו וירא (צ"ט א') חיי (קכ"א ע"ב). ובהרמ"ז שם ויחי (דרכ"ד סע"א דרל"ג ב'). וזהו בחי' מרגלים ששלח יהושע לרגל את יריחו דהיינו בחינת ריח הנ"ל לרגל ולהבחין בחי' הלבושין שמבחינת ריח הנ"ל (ועמ"ש בפ' חיי שרה בד"ה עיין בע"ח שמ"ט פ"ה). ובחי' מרגלים ששלח משה לתור את ארץ כנען דהיינו לבחון את מהות אהוי"ר וזהו א"א אלא בבחי' משה בחי' חמה שהוא מחכמה כמאמרם ז"ל פני משה כפני חמה ואינו שוה לכל נפש ולכן לא היה צווי ע"ז לכל אדם כמארז"ל אני איני מצוה לך (ועיין בסש"ב פרק י"ד) משא"כ בחי' המרגלים ששלח יהושע יש לכל אדם לרגל ולחשוב שלא תהיה נשמתו ערומה בלי לבושין שהן מחשבות התורה והמצות כנ"ל (וברבות נזכר ענין וישלח יהושע ר"פ שלח. ברות ריש פרשה ב' המה היוצרים אלו המרגלים ההי"ד וישלח יהושע כו' זח"ב ס"פ תרומה בספד"צ ספ"ד ח"ג אחרי) (ד"ס ע"ב ודס"ב ב') פ' שלח (ק"ס ע"ב) וע' בשל"ה פ' בשלח (דף שי"ד ב') סד"ה אמנם יש מה שפי' מאמר הזהר הנ"ל. ואפשר לומר פי' הרבות המה היוצרים ע"פ מ"ש למעלה שהם מרגלים לבחי' ימים יצרו גם לבחינת וייצר ה' אלקים את האדם וייצר בשני יודין שפירשו ברבות בראשית ר"פ י"ד ב' יצירים יצר טוב ויצר הרע וצ"ל היצה"ר כפוף ובטל ליצ"ט ולכן אחד מן היודין נקוד ונרגש והשני נסתר רמז שחפץ ה' שיצה"ר יהיה נכלל ביצ"ט ונכפף לו. כ"כ הרמ"ז בפ' תזריע (דמ"ו ע"ב) והכנעה זו זהו ע"י שמירת המחשבה דבור ומעשה כמ"ש בבינונים וע"ז אמר המה היוצרים שהם המרגלים ושלוחים להבחין בחי' הלבושים דמחודומ"ע. ולפי פשוטו של הרבות דפי' המה היוצרים מלשון יוצר כלי חרש כמ"ש מרגלים חרש. י"ל ע"פ מ"ש במא"א אות פ' סעי' נ'. פכים קטנים שחזר עליהם יעקב הם ניצוצים שנפלו בשבירת הכלים מעולם התהו וידוע שע"י המצות מעלים הניצוצים הנ"ל שנפלו לשרשן וע"כ המה היוצרים כלים הנ"ל.

וגם כמ"ש אנחנו החומר ואתה יוצרנו ועיין מזה ברבות כי תשא פמ"ו ועיין ברבות בראשית פי"ד ע"פ ככלי יוצר וזהו המה היוצרים כו' מיהו שם אמר ככלי חרס אין כתיב כאן אלא ככלי יוצר א"כ א"א לומר כן פי' מרגלים חרש. אך פי' חרש לשון מחשבה כמו אל תחרוש על רעך. היינו כי צריך להיות ממארי דחושבנא ולחשוב מחשבות להזהר בלבושי הנפש מחודומ"ע שתהיינה בבחי' ריח ניחוח להי' כנ"ל.

ועמ"ש בד"ה על כן יאמרו המושלים בואו חשבון כו' גם חרש ענין שתיקה כדפרש"י ע"ד מ"ש ברבות פ' וישב פ"ד ע"פ מאלמים אלומים משתוקיתא דאימא קמה וכן ברבות

באסתר ע"פ אין אסתר מגדת. ישפה יש פה ושותק כו' ועיין בפי' המשניות להרמב"ם ספ"ק דאבות על המשנה ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה:

קרח

פרק א

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי וגו'. להבין ענין מחלוקת קרח ועדתו על משה ואהרן. וברבות פרשה זו א"ר לוי למה חלק קרח על משה אמר אני בנו של שמן בן יצהר שנאמר ותירושך ויצהרך וגו' אשר נשבע לאבותיך לתת לך ר"פ עקב תירוש זה יין ויצהרך זה השמן ובכל משקים שתתן את השמן הוא נמצא עליון כו' ומה אלו שנמשחו בשמן בלבד נטלו כהונה ומלכות אני שאני בנו של שמן אינו נמשח ונעשה כהן ומלך מיד נחלק על משה עכ"ל וע"ש באריכות.

ולהבין זה וגם השייכות אל המחלוקת שחלק על כהונת אהרן חלק ג"כ על מצות ציצית כמו שפרש"י טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להן חייבת התחילו לשחק עליו כו' והוא מבואר ברבות פ' זו ובתנחומא.

וגם איתא ברבות שנתקנא לפי שבלוים נאמר והעבירו תער כו' ואהרן אחיו קשטו כו' דהיינו מ"ש כשמן הטוב כו' יורד על הזקן זקן אהרן כו'. ולהבין כל זה צ"ל תחלה מעט מזעיר ענין מצות עשיית ציצית דכתיב ועשו להם ציצית כו' פתיל תכלת כו' וזכרתם כו' ולא תתורו כו'.

והענין דהנה כתיב מלא כל הארץ כבודו, כבודו היינו זיו יקריה, וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא ממש. וידוע שזהו ענין ב' הבחינות ממכ"ע וסוכ"ע כמ"ש בד"ה אני לדודי ובד"ה וזאת המצוה ובשאר דוכתי. וזהו ג"כ ענין תורה ומצות. דהנה כתיב לבושיה כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקא. והיינו כי בחי' סוכ"ע נק' לבושיה כמ"ש ה' מלך גאות לבש (וכמשנ"ת בד"ה יביאו לבוש מלכות) וזהו שרש ענין המצות שנקראו לבושים. ובחינת שער רישי' היינו מה שמאיר בבחי' פנימי להיות ממכ"ע והוא שרש התורה. והנה במצות ציצית יש כללות ב' הבחינות האלו כמש"ל בד"ה אני כו' אשר הוצאתי כו' כי הטלית הוא בחי' לבושיה ולכן עיקר מצותו טלית לבן מצמר הכבשים שהוא כענין לבושיה כתלג חיור. בחי' סוכ"ע.

ועמ"ש בפ' אמור בענין והכשבים הפריד יעקב. והציצית הם ג"כ ממין כנף והיינו בחי' ושער רישיה כעמר נקא, ול"ב חוטין בחינת ל"ב נתיבות החכמה מה שנמשך להאיר בבחי' א"פ כי החכמה נק' ראשית הגילוי והחכמה מאין תמצא.

וזהו ענין אין כבוד אלא תורה והיינו כבוד עילאה ל"ב נתיבות החכמה. ברוך כבוד ה' ממקומו. כמ"ש בד"ה כי על כל כבוד חופה ובד"ה לסוסתי. ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי הוי' אלקיך גבי אם אין חכמה אין יראה.

ולבאר הדברים הנה צ"ל תחלה ענין א"פ וא"מ ובחי' עגולים ויושר והענין הוא כי א"פ היינו מה שנכנס ומתיישב בהכלי בבחי' יושר והדרגה מעלה ומטה חב"ד חג"ת נה"י. ובחי' א"מ הוא מה שלא היה יכול ליכנס בהכלי כלל מפני גודל אורו ונשאר למעלה מן הכלי בבחי' מקיף וגם הוא בבחי' עיגול שהרי מקיף הראש והרגל כאחד (והיינו בחי' מקיף הישר שמעולם לא נכנס בהכלי). והנה ידוע בע"ח ענין הקו וחוט שנמשך מן אור א"ס ב"ה שהוא כדי להיות נמשך ומאיר בבחי' א"פ וראשית הגילוי בחכמה כו' ונק' ממכ"ע שמאיר בכל עולם לפי ערכו כו'. אמנם בחי' סוכ"ע הוא אור א"ס המקיף לכל העולמות בשוה מראש דא"ק עד רגלי העשי' וגם מקיף את הקו כו' (ועמ"ש מזה בביאור שע"פ יביאו לבוש מלכות בד"ה להבין ההפרש), והנה שרש המקיפים נמשך מבחינת עגולים. ואף שהן נמשכים מבחי' הקו וחוט שממנו נמשכים גם המקיפים שבכל העולמות, אעפ"כ שרש המקיפים נמשך מבחי' העיגול הגדול המקיף את הקו וחוט (וע"ד כמו המל' אף שנמשכה מז"א שמתפארת דז"א נעשה כתר לנוק' זה אינו כ"א שההשפעה עובר דרך הימנו. אבל בשרשה היא נלקחת משרש עליון בפ"ע וכנודע מענין בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. ולכן יש עת שעלייתה למעלה יותר ממנו כמו בתפלת נעילה. ונק' אז עטרת בעלה ועד"ז גם כן המדות לגבי השכל דאף שהמדות נולדים מהשכל. אין זה אלא שהשכל גורם להולדת והתהוות המדות אבל עיקר המדות בשרשן נלקחו ממקום עליון יותר מהשכל. ויפה כח הבן מכח האב כמ"ש במ"א גבי ענין האבות הן הן המרכבה וגבי רצועות דתש"ר בביאור ע"פ שימני כחותם ע"ש ועד"ז יובן כאן בענין המקיפים דאע"פ שנמשכים מהקו מ"מ שרשן מבחי' שלמעלה מהקו. ועמ"ש כה"ג בד"ה וירא ישראל את היד בענין עלמא דאתכסיא בחי' ים שהוא בחינת סוכ"ע כו' והיינו שלהיותו בחי' עלמא דאתכסיא שהוא בחי' מקיף לכן שרשו מבחי' סוכ"ע וע"ש בד"ה אז ישיר) וכמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ את שבתתי תשמרו. אבל הא"פ נמשך מבחי' היושר כו'. ובהקדמה זו יובן ענין עליות העולמות נ' אלפים יובלות הוא הכל בהאור פנימי שיתגלו אורות עליונים יותר בהכלים ע"י עליות והזדככות הכלים. כמו ג"ע התחתון הוא בחי' כלי לגילוי אור וזיו מא"ס ב"ה וג"ע העליון הוא כלי לגילוי אור ותענוג גדול ונעלה יותר לאין שיעור על האור שבג"ע התחתון.

והנה כתיב באדה"ר וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה פי' שהג"ע שהוא עתה אצלינו קבלת שכר על המצות היה אז אצל אדה"ר בחינת מקום העבודה כמו שאצלנו עתה העוה"ז, וקבלת השכר היה למעלה מן הג"ע ולא היה הג"ע אצלו נחשב לבחינת קבלת שכר כ"א היה אצלו בחי' מדור כמו עתה אצלנו העוה"ז, ועמ"ש מזה בד"ה הן האדם היה כאחד ממנו וסד"ה אסרי לגפן עירה וז"ש ויטע ה' אלקים גן כו' ויטע היינו בחי' עשי' כו' כי אז קודם החטא גם כללות עולם העשייה היה בבחי' עליונה הרבה יותר ויותר ממה שהוא עתה, ומזה יובן ענין עליות העולמות שיתגלו אורות עליונים יותר בהכלים עד שמה שעתה הוא בחינת אצילות יהיה לע"ל בחי' עשיה דהיינו שעולם העשי' דלע"ל יהי' בו הגילוי שעכשיו באצילות (ועמ"ש במ"א ע"פ והיה אור הלבנה כו') ובחי' האצילות דלע"ל יהי' יותר גבוה לאין קץ מפני שיתגלו אורות גדולים יותר בהכלים (ועמ"ש ע"פ כי כאשר השמים החדשים. ועיין בספר הגלגולים פי' י"ז פי"ט ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי גבי עתידה א"י שתתפשט כו'), וזהו הכל גילוי אורות פנימים בהכלים שיתגלה יותר עד אין קץ נ' אלפים יובלות, אבל לגבי הא"מ שלמעלה מהקו המקיף מראש א"ק עד רגלי העשיה בשוה שם אין שינוי כלל שהרי מקיף לאצי' ועשיה בהשואה אחת, ולכן ארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב לשון רבים היינו גם מכל החמשים אלפים יובלות שהם רק מגילוי הא"פ שהוא בחי' זיו והארה ביו"ד נברא העוה"ב יו"ד צמצום גדול כו' אבל לית מחשבה תפיסא ביה כלל במהותו ועצמותו אבל ע"י תשובה ומע"ט בעוה"ז ממשיך בחי' אור מקיף סוכ"ע מהותו ועצמותו. (ועמ"ש מזה בד"ה ובבואה לפני המלך ובד"ה לריח שמניך. ובד"ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך. ועמ"ש ע"פ וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך). וזהו ענין ב' הפסוקים דכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש. וכתיב מלא כל הארץ כבודו. וכבודו היינו רק בחי' זיו ולא אני ממש. והענין כי מ"ש אני מלא זהו בחי' אור א"ס ב"ה הסובב ומקיף להקו ולכל העולמות בשוה כי סובב ומקיף אין הפי' שמקיף מלמעלה כי אדרבה לית אתר פנוי מיניה ממש וזהו אני מלא.

וגם את השמים ואת הארץ בשוה, רק שנק' סובב לפי שהוא אינו מושג בשום עולם ואינו מתלבש בהשגה, ומלא כל הארץ כבודו כבודו הוא בחינת זיו כנ"ל. והיינו האו"פ שנמשך ומתלבש בתוך העולמות ומתגלה בהם ע"י עליות העולמות בנ' אלפים יובלות שמתגלים יותר האורות בהכלים כנ"ל.

ובענין נ' אלפים יובלות י"ל שזהו מ"ש ושם אחיו יובל ולכן היה אבי כל תופש כנור כו' כי כל העליות הוא ע"י שיר כו' וכבר נת' שכל עליות נ' אלפים יובלות זהו עדיין בהא"פ

וזהו ענין יובל וזהו ענין מארז"ל יובל שמו (בבכורות דנ"ה ע"ב), אכן על גילוי בחי' המקיף נאמר יבל הוא היה אבי יושב אהל כו' ונק' הא"פ אחיו להא"מ שהרי מהמקיף הגדול נמשך הא"פ והם דבוקים זב"ז והוא לשון אחוה וחיבור (וזהו ג"כ ענין הכנף מין כ נף). והנה המשל לענין א"מ וא"פ יובן עד"מ באדם דהנה המחשבה פועלת תומ"י בכל האברים כנראה בחוש שכשעולה במחשבתו ורצונו לעשות איזה תנועה בידו או לילך ברגליו אזי תומ"י ממש תתנענע הרגל או היד לפעול מה שעלה במחשבתו בלתי שיהוי כלל, א"כ עכצ"ל שזהו מפני שהמחשבה א"צ לימשך מהמוח לרגל כסדר המדרגות דא"כ היתה התנועה מתעכבת איזה רגע מעליות המחשבה עד כדי הובאה מהמוח לרגל כסדר מדרגא לדרגא. אלא ודאי שהמחשבה מקפת כל האברים ולכן פועלת גם ברגל ברגע זה ממש שעולה במחשבה לנענע רגלו. אך מ"מ בודאי עיקר משכן המחשבה וגילויו הוא במוח אשר שם מתלבשת בבחי' א"פ אלא שמקפת ג"כ כל האברים בבחי' מקיף (וע' בע"ח שער סדר אבי"ע ספי"ג כי הלא המחשבה עם הפעולה כו', והנה מזה יובן מ"ש בע"ח גבי שבת שהמקיפים נכנסים בבחי' פנימים ונמשכים מקיפים עליונים יותר היינו כמו המחשבה אשר על הרגל הוא בחי' מקיף ובמוח נכנסת בבחי' פנימי כנ"ל). וממשל זה יובן קצת ענין א"פ וא"מ איך שבאמת המקיף פועל ומהווה ומחיה אף שאינו מושג כלל בהעולמות וכמו עד"מ שהמחשבה פועלת ברגל תומ"י להיותה מקפת כל האברים ואע"פ שאין הרגל משיג כלל את המחשבה כנ"ל, ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי גבי כי לא מחשבותי מחשבותיכם:

קיצור. ענין ממכ"ע וסכ"ע בחי' מכה"כ ובחי' אני מלא. והא"פ שרשו מהקו והמקיפים אף שנמשכו ג"כ מהקו מ"מ שרשם מבחי' סוכ"ע. ועליות העולמות בשמיטין ויובלות הכל בבחי' ממכ"ע א"פ אבל בחי' סוכ"ע השוה ומשוה כו' ולכן יפה שעה אחת בתשובה כו':

ב **והנה** מ"ש מלא כל הארץ כבודו, הארץ דוקא היינו כי אין כבוד אלא תורה, כבוד בגימט' ל"ב שהם ל"ב נתיבות החכמה ול"ב חוטים דציצית, וזהו הודו על ארץ ושמים קדמה ארץ לשמים בגילוי הודו וזיוו יתי' ע"י התורה וכמ"ש בשה"ש רבה ס"פ כרם היה לשלמה.

והענין הוא כנ"ל שעיקר גילוי אלקות בהכלים יהי' ע"י עליות העולמות נ' אלפים יובלות עילוי אחר עילוי עד שיתגלה אור א"ס ב"ה. הנה ישראל המשיכו בעת מ"ת שיתגלה עתה לעוה"ז אור א"ס ב"ה מה שצריך לגילוי זה הדרגת ועליות עילוי אחר עילוי נ' אלפים יובלות עד שיגיעו לגילוי זה ועל ידי התורה נתגלה בחי' גילוי זה בעולם הזה כי

אורייתא מחכמה נפקת ואור א"ס ב"ה מלובש בחכמה דוקא (ועמש"ל גבי חג השבועות ע"פ וידבר אלקים) ולכן אצילות נקרא חכמה בכללות העולמות לפי שבו מאיר בחי' חכמה דא"ק שמתלבש' ע"י המל' דא"ק באצילות ועל כן באצילות הוא גילוי אור א"ס ב"ה שמאיר בבחינת חכמה כו' מה שאין כן בבריאה אינו מאיר בחי' חכמה אלא על ידי התלבשות גמור בבינה וזהו ענין המסך כו' וביצירה אין מאיר אלא על ידי התלבשות עוד בז"א דבריאה כו' כמ"ש כ"ז בע"ח שער סדר אבי"ע פ"ג.

והנה בשעת מתן תורה היה למטה בעולם הזה גילוי ח"ע המאיר באצילות אשר הוא חכים ולא בחכמה ידיעה שבחכמה מלובש ומאיר ממש אור א"ס ב"ה היה גילוי זה ממש בהר סיני וזהו קול דודי כו' מדלג כו' שע"פ סדר ההשתלשלות הי' צריך לגילוי זה נ' אלפים יובלות אלא שבא הגילוי ע"י דילוג שלא כפי סדר השתלשלות, (וגם מובן כי ערך העשיה לגבי אצילות כמו דומם לגבי מדבר ולכן מל' מקננא בעשי' וחכמה באצי' ועמש"ל פ' בראשית על פ' וייצר כו' וכשיהי' ח"ע המאיר באצילות נמשך ומתגלה בעשיה ה"ז דילוג גדול ועצום כו') וזהו מלא כל הארץ כבודו, הארץ דוקא שבמתן תורה נתגלה בעולם הזה בחי' ח"ע ממש למעלה מעלה מבעולמות עליונים כו' כנ"ל ולכן כדי להיות גילוי זה שבבחי' דילוג זהו ענין ל"ב נתיבות החכמה וזהו ענין ל"ב חוטי הציצית. כי הנה ציצית הוא מלשון ויקחני בציצית ראשי שהוא המשכת בחי' שערות להאיר לכנס"י ועמש"ל בד"ה והיה לכם לציצית.

וצ"ל כי הרי עיקר ההשתלשלות הוא שנה"י דאימא נעשים מוחין לז"א ונה"י דז"א נעשו מוחין לנוק', ואם כן המל' מקבלת מבחי' נה"י דז"א שהן מהותו ממש ומהו ענין הארה זו דציצית שהוא בחי' שערות לבד אשר השערות אינן עצמיות ומהות האדם כלל כנראה למטה באדם. אך הענין כי אדרבה המשכה זו שעל ידי השערות שהן הציצית הוא מה שנמשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות עילה ועלול ולכן א"א לימשך רק על ידי בחי' שערות.

והיינו שההמשכה שנמשך על ידי הציצית במל' הוא ממוחין דאו"א עצמן מה שאין כן סדר ההשתלשלות הוא שנה"י דתבונה מתלבשין בז"א ואז מנה"י דז"א נמשך ומתלבש בנוק'. והוא מפני שההארה היא קטנה שהוא בחי' נה"י דז"א לבד לכן יכולים להתלבש בעצמן ומהותן להיות מוחין לנוק', אבל כשצריכין להמשיך במל' ממוחין דאו"א עצמן שלא על ידי התלבשות ממש בז"א בדרך וסדר ההשתלשלות. לכן מפני שהאור שלהן גדול א"א להיות נמשך למוחין דנוק' כ"א דרך בחי' שערות לבד ולכן גבי נזיר נאמר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו וכמו י"ג מדה"ר שנמשכין מבחי' שערות כו' וכמ"ש

במ"א והוא כמשל השערות שאינן מתאחדים עם האדם כמו האברים שהרי יכול לחתוך השערה ולא יכאב לו מה שאין כן באבר כו' אך אעפ"כ הם מחוברים בשרשם אל המוח ומשם יונקים ונתצמצמו כ"כ עד שנעשו כמו דבר נפרד כו', כך להיות המשכה וגילוי מלמעלה מסדר השתלשלות א"א ע"י התלבשות בחי' נה"י שהוא בחינת אברים שיהיו נעשים מוחין כ"א על ידי שערות כו'.

והוא כענין שנתבאר בד"ה ועתה יגדל נא בפי' כאשר דברת לאמר שמבחי' הדבור שבעולם האצילות נעשים כחב"ד שהוא מקור השכל לעולם הבריאה כו' ואותיות הדבור נק' ג"כ שערות וכמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש.

והוא ג"כ המשכה מלמעלה מהשתלשלות עילה ועלול ולכן אף שנמשך רק בבחי' שערות הוא גבוה לאין קץ מן ההמשכה שבדרך ההשתלשלות אף שהוא מבחי' עצמיות שנה"י שבעליון נעשו ממש מוחין לתחתון.

וז"ש במתן תורה ה' בצאתך משעיר כו' שהיה הגילוי ע"י בחי' שערות כי לפי שהיה ההמשכה שלא כדרך השתלשלות כנ"ל שמה שצריך נ' אלפים יובלות עד שיתגלה אור א"ס ב"ה נתגלה בשעת מתן תורה בעולם הזה והוא ע"י ל"ב נתיבות שהם ל"ב חוטי הציצית שהם בחי' שערות דהיינו כמו בהשערה יש יניקה מהמוח ממש רק שנתגשם ונתלבש בבחי' שערה, כמו כן הוא ענין נובלות חכמה שלמעלה תורה שהיא חכמתו ית' חכים ולא בחכמה ידיעה רק שנתלבשה בענינים גשמיים שזהו כמו ההמשכה ע"י בחי' שערות שאין ערוך כלל מהות חכמה זו אל מהות ח"ע כמו שהיא למעלה ומכל מקום הרי בתוכה ממש ממהות ח"ע שלמעלה מההשתלשלות כמו שבתוך השערה יש יניקה מן המוחין ממש.

וזהו ענין ל"ב נתיבות החכמה הנתיב הוא קצר ונמשך הרבה להלאה בריחוק מקום שהולכים בו מעיר לעיר, כך הוא ענין מלא כל הארץ כבודו ואין כבוד אלא תורה ל"ב נתיבות חכמה (ועמ"ש מענין נתיבות ע"פ וכל גבולך לאבני חפץ) וזהו ענין הציצית וכמו שכתוב ושער רישיה כעמר נקא והוא המשכת החסדים שערות לבנים הנמשכים מלמעלה למטה בל"ב נתיבות החכמה כי יש ג"כ שערות דז"א שהם דינים וכמו שכתוב בזהר פרשה תזריע (דף מ"ח עמוד ב') בענין ואיש כי ימרט ראשו כו' אבל שערות אלו דציצית הם חסדים והיינו לפי שמקור ההמשכה משערות דא"א ועיין בפע"ח שער הציצית פרק ה' בדרוש החברים ועיין שם ובפ"ג וגם כי שם כו' ומלבינים השערות כו' וע' בעמה"מ שער י"ד פ"מ ושער עשירי פ"ט בענין הציצית. והוא קרוב למ"ש בע"ח שער או"א פ"ג בהג"ה ממה"ק המתחלת כבר ביארנו כו' וע' בזח"ג (נשא דף ק"מ ע"א)

ובשעתא דאתמשכן שערי חיווּרי כו' כתיב חכמות בחוץ כו', וזהו ענין הכנף מין כנף. דהנה הטלית הוא בחי' המקיף שלמעלה מהשתלשלות בחי' סוכ"ע והציצית שהן ל"ב נתיבות החכמה אע"פ שהוא מה שנמשך להאיר בבחי' אור פנימי בחי' ממכ"ע שאין זה אלא זיו והארה. אעפ"כ הוא מין כנף ממש שהרי המשכה זו הוא ג"כ בבחי' דילוג שלא כסדר השתלשלות העולמות הנמשכים מבחי' ממכ"ע כנ"ל אלא גילוי ח"ע ממש והחכמה מאין תמצא וגם החכמה עצמה נק' אין לגבי הבינה שנק' יש כי בה שורה אור א"ס ב"ה ממש וכמש"ל באריכות בד"ה וידבר כו' אנכי כו' הרי גילוי חכמה עילאה נמשך להיות מכה"כ הודו על ארץ כו'.

וזהו הכנף מין כנף בחי' ושער רישיה כעמר נקא הנמשך מבחי' חיווּרא דגלגלתא. ובמ"א נתבאר באופן אחר כי הנה א"ס ב"ה הוא הסוכ"ע כו' ואינו יכול להתלבש בשום כלי בבחי' אור פנימי כו' כ"א בבחי' החכמה לבדה כו' עכ"ל, מזה משמע שבחכמה מאיר בבחי' אור פנימי מה שהוא בחי' סוכ"ע ואור מקיף וכן משמע מדרוש דנשא את ראש בני גרשון גבי בני קהת שהיו נושאים את הארון ואורייתא מחכמה נפקת הוא גבוה מבחי' היריעות שנשאו בני גרשון אף שהיריעות רומזים לבחי' מקיף וסוכ"ע כמ"ש נוטה שמים כיריעה. אלא משום כי בחכמה מאיר אור א"ס בבחי' אור פנימי והיא הנקודה התיכונית שהעיגול סובב עליה כו' ע"ש, וכן משמע בד"ה כי אברהם לא ידענו במ"ש וחכמה עילאה דאצילות היא בחינה ממוצעת והיא כלולה מבחי' המאציל א"ס ב"ה כו' בחינת סוכ"ע כו' וכ"מ בבה"ז ר"פ ויצא ועפ"ז אתי שפיר מ"ש ברבות בראשית פרשה ד' כותי אחד שאל את ר' מאיר אפשר אותו שכתוב בו הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. היה מדבר עם משה מבין שני בדי הארון. אמר לו הבא לי מראות גדולות אמר לו ראה בבואה שלך בהן. ראה אותה גדולה. אמר לו הבא מראות קטנות. הביא לו מראות קטנות אמר לו ראה בבואה שלך בהן. ראה אותה קטנה. אמר לו מה אם אתה שאתה בשר ודם אתה משנה עצמך בכל מה שתרצה. מי שאמר והיה העולם ברוך הוא עאכו"כ. הוי כשהוא רוצה. הלא את השמים ואת הארץ אני מלא.

וכשהוא רוצה היה מדבר עם משה מבין שני בדי הארון עכ"ל. אשר מזה מובן איך כי ממש אות' הבחינה שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא שהוא בחי' סוכ"ע כנ"ל בחינה זו ממש מאיר ומתגלה מבין שני בדי הארון וכמובן ג"כ מהמשל מהמראות אשר גם במראה הקטנה שנראה בבואה של האדם קטנה עכ"ז הכל ממש מהות אדם אחד וכן למעלה יש זעיר אנפין ואריך אנפין ומבואר במ"א כי בפנימיות זעיר אנפין מלובש ממש בחי' אריך אנפין (ועיין זח"ג אחרי ס"ו ב' נשא דק"ל ע"א). והיינו ע"ד הנ"ל כי

בחכמה מלובש אור א"ס ממש בבחי' אור פנימי ובחינה זו מאיר בהיכל קדה"ק בין שני בדי הארון. ועפ"ז אתי שפיר מאד ענין הכנף מין כנף ממש היינו כי בבחי' ושער רישי' כעמר נקא שהיא השפעה מבחי' חכמה מאיר ממש מבחי' סוכ"ע רק שנתצמצם להאיר בבחי' אור פנימי דוגמת המשל ממראות קטנות, וכמ"ש ג"כ בבה"ז פ' אחרי ע"פ המאמר שם (דע"ט ע"ב) הביאו עלי כפרה בענין היו"ד דשם הוי"ה שעם היותו בחי' צמצום אינו העלם גמור אלא ע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה. וכנזכר מזה לעיל בביאור ע"פ כה תברכו גבי ושיעור כזית.

ומכוון ג"כ עם משל הנזכר במדרש ממראות קטנות דהיינו ג"כ כענין ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה. ועד"ז הוא ענין שהיה מתפלל הכה"ג תפלה קצרה ביוהכ"פ שהוא מועט המחזיק הרבה. ושרש בחי' זו מבחי' עקודים הנזכר בע"ח עקודים בכלי אחד. שהוא ג"כ ראשית הגילוי בבחי' אור פנימי מתוך ההעלם דא"ק.

וזהו כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן כו' בחי' שמן הטוב הוא חכמה סתימאה דע"ק או חכמה דעקודים שנמשך על גלגלתא ואח"כ יורד ונמשך על הזקן דהיינו להאיר בבחי' אור פנימי ע"י הלכות התורה כנ"ל וזהו ענין זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו היינו שע"י נשפע ונמשך אהבה רבה בכנס"י כו' (ועמש"ל ע"פ בהעלותך וע"פ ועשית בגדי קדש) וזהו ענין הלבן שבציצית שגוון הלבן הוא מבחי' ורב חסד להיות השפעת החכמה והשפעת אה"ר:

קיצור מהנ"ל. והנה ענין מכה"כ אין כבוד אלא תורה שמה שע"י נ' אלפים יובלות יהיה גילוי חכמה דא"ק שאינו מאיר רק באצילות משא"כ בבריאה כו' היה מתגלה בשעת מתן תורה בעוה"ז והוא דילוג עצום כמו גילוי מדבר בדומם וזהו ענין הציצית שהן בחי' שערות והוא כשנמשך לנוקבא מחו"ב עצמה כו', וכך גילוי ח"ע בעוה"ז בהלכות התורה זהו כמו המשכת המוח בהשערה כו', וזהו ענין הלבן שבציצית ששרשו מבחי' ושער רישיה כעמר נקא.

וזהו ג"כ ענין זקן אהרן להיות השפעת אה"ר. ועכ"פ החוטין והשערות הם המשכת הא"פ אכן הוא ג"כ למעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו שנמשך הגילוי למטה מבחי' ח"ע ממש שבה שורה אור א"ס הסוכ"ע התאחדות והתקשרות הא"פ בהא"מ וזהו הכנף מין כנף כו':

ג **ועתה** י"ל ענין חוטי התכלת שבציצית כי הנה תכלת הוא מלשון תכלה פי' שיכלה ויבער הרע מקרבו כמ"ש ובערת הרע מקרבך וכמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם.

והנה לשון זונה הוא כמו הזונה שמקבלת מן משפיע אחר ומזנה כך הוא כי כנס"י נק' מקבלים מן הקב"ה והוא המשפיע שלהם וכמ"ש ברבות במדבר ר"פ ג' ע"פ צדיק כתמר יפרח מה תמרה זו יש לה תאוה אף הצדיקים יש להם תאוה מהו תאותם הקב"ה שנאמר נפשי אויתיך בלילה.

וזהו ולא תתורו כו' אשר אתם זונים כי כשתתורו אחרי לבבכם ותקבלו מן משפיע אחר אזי יהיה בחי' זנות דומה לזונה. וזהו שבתחלה כתיב וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם אותם ולא תתורו שהוא כמו זונה שבתחלה היה לה משפיע אחד ואח"כ מקבלת ממשפיע אחר. משא"כ אם לא היה לה משפיע בתחלה דהיינו שהיא פנויה ומקבלת ממשפיע אחר אין זה זונה האמורה בתורה לענין איסור לכהונה (כדאיתא בגמרא פ"ו דיבמות). כך עד"מ למעלה מי שלא ראה אור מימיו אף חושך נדמה לו לאור אבל כשמקבל מתחלה מהקב"ה והכיר אותו כמ"ש וידעת היום והשבות כו' והרחיק הרע וכמ"ש ועשיתם אותם ואזי ולא תתורו אחרי כו' אשר אתם זונים כו' שדומה לזונה שאסורה לבעלה וכך לא יוכל לקבל בתוכו גילוי אלקות אם לא ע"י תשובה כדאיתא ביומא (דף פ"ו ע"ב) א"ר יוחנן גדולה תשובה כו' ואת זנית כו' ושוב אלי כו' ע"ש. אבל אנשים שלא הלכו אחר יראת ה' אינו בחי' זונה מי שלא ראה אור כו' אך באמת הרי נאמר ועמך ישראל כולם צדיקים ועל כולם נאמר נפשי אויתיך כו' ועכ"ז הנפקותא הוא כי יש פנימיות וחיצוניות וכל מי שנקלט בפנימיותו יותר קרבת אלקים יותר צריך שלא יהיה כמו זונה אפילו בדקות הענינים כמו בתאוות היתר וזהו ענין תכלת דאכיל ושצי הרע דנפש הבהמית שמק"נ והיינו כי כדי להיות ובערת הרע. ולא תתורו זהו ע"י חוטי התכלת כי תכלת נק' כורסייא דדינא דדיינין בה ד"נ (בזח"ב תרומה דף קל"ט א' וס"פ שלח דקע"ה א'). ומזה יומשך היראה להיות יראת חטא וכמש"ש בפ' קרח (קע"ח ב') אלמלא דינא לא אשתכח בעלמא כו' ע"ש ונתבאר במ"א. ובאמת עיקר פי' יראת חטא להתיירא מן החטא שהרע הוא מר ממות כמ"ש את המות ואת הרע. והיינו דכמו שע"י קיום המצות תתעלה נפשו מאד כך לעומת זה ע"י הרעה נאמר ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע דהיינו קליעה למקום רחוק מאד מאד מאור פני ה' עד שהדין והמשפט הנמשך על החוטא מכורסייא דדינא זהו כמו רפואה לו כמאמר מוטב דלידייני וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל יסורי גיהנם כ ו' ולכן הדין הנ"ל תכליתו חסד ולא נקמה ח"ו וכמ"ש מזה בד"ה החלצו מאתכם ומזה ימשיך האדם יראה גדולה בנפשו להתיירא מאד מן החטא. כיון שאפילו כורסייא דדינא שלמעלה דדיינין בה דיני נפשות

זהו טובה עצומה ומוטב דלידייניה והחטא גרוע יותר. לכך מבחי' תכלת יומשך להיות ולא תתורו כו'.
והנה ארז"ל תכלת דומה לים הוא בחי' מל' דאצילות שנק' ים. וים דומה לרקיע שהוא בחי' מקיף וכמ"ש בזהר ר"פ חיי שרה, כי גבי ים כתיב ג"כ והים עומד עליהם מלמעלה וכמ"ש במ"א בד"ה מי מנה.
והנה כתיב בנסוע המחנה כו' ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה דהיינו בנסוע המשכן במדבר ששם מדור החיצונים היו מכסים כלי המשכן בבגדי תכלת שהוא בחינת מקיף דמלכות והוא מקיף הקשה ומסמא עיני החיצונים.
והענין כמבואר למעלה ענין המקיף שהוא מה שאינו נמשך ומתלבש בהכלי מפני שאורו גדול עד שאין הכלי יכולה להכילו כלל ולכן הוא מקיף ראש ורגל כאחד. וגם נת' לעיל דשרש כל המקיפים הוא מהמקיף הגדול שמקיף כל העולמות בשוה כו', ולכן המקיף דוחה ומסמא עיני החיצונים שיניקת החיצונים הוא דוקא מחמת ההשתלשלות בכלים מכלים שונים שעי"ז גם היש יכול לקבל יניקה משא"כ ע"י אור המקיף הם נדחים מפניו, אך המקיף האחרון דמל' הוא בחי' תכלת שהוא קשה מכולן שמפני שהמל' היא יורדת בבי"ע ששם יניקת החיצונים היו יכולים לשלוט בהשפע ע"כ צ"ל במל' דוקא מקיף דתכלת שהוא קשה ומסמא עיני החיצונים ביותר. וזהו תכלת דאכיל ושצי מלך במשפט יעמיד ארץ, וז"ש בזהר פ' קרח (דקע"ז ב') ורוב כסויא דמאני מקדשא תכלת איהו בגין דתכלת הא אוקמוה כו' וע"ש בפרשה שלח (דקס"ג ב'). אמנם ענין חוטי הציצית דתכלת הם המשכות בבחי' פנימיות מבחי' תכלת הנ"ל והוא המשכת בחי' יראה. כי הטלית הוא פרישו דמלכא קבלת עול מלכות שמים שום תשים עליך מלך, וחוטי התכלת דציצית הם המשכת בחי' יראה הנמשך בנפש שזהו על ידי בחי' שערות (ובמ"א נת' דתכלת הוא מגבורות דאבא ולבן הוא מבחינת אימא גם נת' דתכלת ולבן הם גילוי ממקיפים דאו"א. והענין כנודע שיש ד' בחי' דחילו ורחימו ואחר כך רחימו ודחילו נמצא בחי' אה"ר זהו בבחי' בינה וזהו ענין חוטי הלבן. אמנם יראה עילאה זהו תכלת בחי' גבורה דאבא שלמעלה גם מאה"ר ונק' גם כן גילוי מקיפים דאבא כי יראה עילאה זו הוא כענין אבל חרדה גדולה נפלה עליהם משום דמזלייהו חזי כו'. ומכל מקום התכלת הוא במל' שהוא יראה תתאה כי כן יראה תתאה שרשה מחכמה ויראה עילאה נעוץ סופן בתחלתן ועמ"ש בד"ה וזאת המצוה בענין ועתה ישראל מה כו' כ"א ליראה את ה' אלקיך, ועיין עוד מענין תכלת בזהר חלק א' בראשית דף נ"א א' תרומה קל"ה א'). וזהו ענין מצות ארבע ציצית להיות מסובב במצות שני ציצית לפניו ושני ציצית לאחוריו.

השנים שלאחריו א' כנגד בחי' שמאלו תחת לראשי והב' וימינו תחבקני והיינו כנגד בחי' ב' מדרגות דתכלת ולבן שהתכלת הוא מבחי' גבורה ונק' שמאלו ונק' שמאל דוחה ע"ד ותתצב אחותו מרחוק ואינה דחייה אמיתית וכמו שכתוב ע"פ ואימתך לא תבעתני כו' וכדכתיב מרחוק ה' נראה לי שבחי' חכמה הוא בחי' רחוק אך נמשך ממנו גם כן דחייה ממש לסט"א שהמקיף דתכלת דוחה ומסמא עיני החיצונים וזהו מה שכתוב ולא תתורו כו' אשר אתם זונים שלא להיות בבחי' זונה ח"ו והיינו ע"י המשכת היראה ופחד ה'. ובחי' ימינו תחבקני הוא בחי' אהבה. והשני ציצית שלפניו הוא נגד הלב להמשיך אורות עליונים אל הלב כו' (פי' כמ"ש במ"א שיש ב' מיני אהבה האהבה הבאה מהשגה מהתבוננות בגדולת ה' ויש אהבה התלהבות למעלה מהשגתו והנה האהבה על פי השגה נקרא פב"פ כי בפנים יש הכל שכל ראיה ושמיעה מה שאין כן אהבה שלא על פי השגה נקרא אחור כו' כמו באחור רק עצמות לבד ועורף וכמו שאחד דוחפו בעורף ואינו יודע מאין היתה לו זאת כו' והנה לבוא להשגה יותר גדולה שהיא פב"פ צריך מקודם להיות אב"א היינו להתלהב לבו למעלה מכפי ערך השגתו כו', ועל דרך זה יש לומר ענין הב' ציצית שלאחוריו וזהו בחי' קוצי דשערי שמכה מאחוריו כו' שהאוי"ר למעלה מהשגתו ומזה יבא להשגה יותר גדולה ואהוי"ר הן הב' ציצית שלפניו כו', ועוד יש לומר בחי' אחור ופנים נקרא אתכפיא ואתהפכא כמו שכתוב בד"ה זכור דעמלק וכך מבחי' ב' ציצית שלאחריו יומשך הכח לבוא לבחי' אתכפיא בחי' לעשותה לאהבה ועל ידי זה אחר כך יבא לבחי' אהבה בתענוגים וזהו ענין השני ציצית שלפניו ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון בענין אחור וקדם צרתני ובד"ה ביום השמיני שלח). והנה מעלת אהוי"ר הנמשך על ידי הציצית הוא שיש אהוי"ר ע"פ השתלשלות שהמדות נמשכים מהשכל, אמנם יש אהוי"ר שלמעלה מסדר ההשתלשלות מבחי' ורב חסד כו' ויראה עילאה וזה נמשך ע"י הציצית ולכן הם בחי' חוטין שנק' שערות וכמש"ל שלהיות גילוי בפנימית מלמעלה מסדר ההשתלשלות הוא על ידי בחי' שערות דוקא וזהו ענין חוטי הציצית כנ"ל ועיין מה שכתוב על פי' ועשית ציץ כו':(קיצור. ענין תכלת לשון תכלה שמכלה ומבער הרע דהנה"ב לקיים מה שכתוב ולא תתורו. ושלא להיות בחי' אתם זונים אפילו בדקות ותאוות היתר כי מההתבוננות בענין כורסייא דדינא יומשך יראת חטא, ותכלת דומה לים מל' דאצילות וים דומה לרקיע מקיף ותכלת מקיף דמל' דוחה ומסמא עיני החיצונים ולכן במסע כלי המשכן כתיב ופרשו בגד כו' תכלת כו' וחוטי תכלת דציצית המשכת יראה וענין ב' ציצית לאחוריו שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני וב' ציצית לפניו כו' ודרך כלל אהוי"ר הנמשך ע"י הציצית מבחי' אהוי"ר עילאין שלמעלה מסדר

ההשתלשלות ולכן נמשך על ידי חוטי הציצית דוקא ושער רישיה כעמר נקא. וברבות נשא פי"ד איתא מפני שתכלת דומה לעשבים והעשבים דומים לים כו' וע"ש עוד הרבה בחינות עד כבוד. ויש לומר פי' דומה לעשבים ע"ד מה שכתוב בד"ה ואלה המשפטים בפי' וענין ונתתי עשב כו' ע"ש):

ד **ועתה** יובן ענין מחלוקת קרח וטעותו. אמר קרח טלית שכולה תכלת כו', ובכהאריז"ל מבואר דנתקנא קרח על זקן אהרן כו', והכל ענין אחד כי הנה ענין כה"ג נקרא שושבינא דמטרוניתא שהוא המעלה נש"י במקורם באור א"ס ב"ה והיינו על ידי שממשיך להם אהבה רבה וזהו ענין דיקנא דכהנא רבא וכמ"ש כשמן הטוב כו' זקן אהרן שיורד על פי מדותיו דהיינו שנמשך ויורד על ידו מבחי' מדותיו של הקב"ה שהוא אהבה רבה מבחי' ורב חסד ולפיכך נמשך דוקא על ידי זקן אהרן בחי' שערות שלהיותו מלמעלה מסדר ההשתלשלות על כן אי אפשר להיות נמשך כ"א על ידי בחי' שערות דוקא על דרך משל מה שאין כן האהבה הנולדת ונמשכת רק מהשכל שהוא בבחי' השתלשלות והוא ע"ד שנתבאר למעלה וזהו ענין זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו כו' ר"ל המדות שלמעלה מההשגה כו' וזהו ג"כ ענין חוטי הציצית תכלת ולבן דו"ר עילאין כו' (ובבי' ציצית שלפניו שהאהוי"ר נמשך דרך בחי' פנים שהוא בחי' השגה היינו שנמשך מלמעלה מהחכמה בחו"ב כו'). אך בלוים נאמר והעבירו תער כי מפני שהלוים הם מסטרא דשמאלא מבחי' גבורות ע"כ אדרבה צריך שלא יצא מהם ההמשכה עוד בבחי' שערות וצמצוצים (שא"כ היה זה רבוי כחות הדין ולכן ע"ז נאמר ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא וכמ"ש בזח"ג תזריע) (דמ"ח ע"ב ודמ"ט ע"א) שעל שם זה נק' כן קרח לפי שהלוים צ"ל כן, ודוקא בכהנים ששרשם מבחי' ורב חסד אז השערות הם המשכת עליונות. ואדרבה דוקא בבחי' שערות לבד יכול להיות הגילוי וההמשכה מבחי' זו שאל"כ לא יוכלו להכיל. משא"כ בלוים א"צ להיות שערות כו' וכעין זה נת' למעלה פ' אמור ע"פ ונקדשתי בתוך כו' בענין מ"ש בנזיר קדוש יהיה גדל פרע כו' ע"ש.

ואע"ג דתכלת הוא ג"כ גבורה ואעפ"כ אדרבה חוטי תכלת דציצית הוא המשכת קדושה עליונה. לא דמי. דהא תכלת עמרא הוא צמר לבן שהוא מבחי' שער רישיה כעמר נקא שהוא אדרבה אמיתת החסד רק שנצבע בגוון תכלת.

והיינו ג"כ גבורות דאבא שהם גבורות ממותקות. יראת ה' לחיים וגם אור אבא דוחה החיצונים כמ"ש בע"ח בדרוש הנגעים. משא"כ הלוים הם בעצם בחינת גבורה והיינו ג"כ גבורות דאימא, אשר מבינה דינין מתערין ואע"פ שהם ג"כ גבורות עליונות דקדושה לעורר הרנה והתשוקה כו' מ"מ כיון דמשם דינין מתערין צ"ל והעבירו תער כו', ועמש"ל

בד"ה בהעלותך את הנרות בענין קרבנות הנשיאים והעלאת הנרות דאהרן שארז"ל שלך גדול משלהם כו' ע"ש.

וזה היה קנאתו על אהרן שהוא בחי' שודמ"ט שמבחינת זקן אהרן ושערות דכהנים נמשך קדושה עליונה המשכת אהוי"ר לנש"י ובלוים אדרבה והעבירו תער כו' שאין מהם המשכת בחי' זו, ומפני שלא היה אצלו בחי' המשכה זו ע"כ חלק עליו ע"ז.

ואמר שאין נצרך כלל לבחי' שערות וחוטי דציצית. שהשערות וחוטין הוא ההמשכה בבחינת צמצום, ולכן שאל טלית שכולה תכלת כו' פי' שהוא אמר שהעיקר הוא התכלת כי תכלת הוא ג"כ בחי' גבורות כנ"ל אכיל ושצי כו' ואמר שהעיקר הוא הטלית שכולה תכלת דהיינו המקיף שהוא המסמא עיני החיצונים כנ"ל ושהוא פטור מן הציצית שהם החוטין והשערות הממשיכים האורות בבחי' פנימיים ואמר שא"צ כלל להמשכה זו כי הרי המקיף עצמו גבוה יותר מהחוטין ואו"פ הנמשכים ממנו (וגם כמש"ל דשרש כל המקיפים הוא מבחי' המקיף הגדול שלמעלה מהקו וחוט כו') ואיך יתכן שבהטלית והמקיף עצמו לא יהיה המצוה כ"א רק כאשר נמשך ממנו חוטין שהם רק המשכה מצומצמת לגבי המקיף עצמו כו'. והיתה כוונתו שבזה יחלוק ג"כ על כהונת אהרן דכשא"צ לחוטי הציצית כמ"כ א"צ לבחי' ההמשכה הנמשך דוקא ע"י השערות ולכן יוכל הוא ג"כ להיות כה"ג אע"פ שבלוים א"א להיות המשכת קדושה עליונה מבחי' שערות מטעם הנ"ל הרי אמר טלית שכולה תכלת א"צ כלל לחוטין (ובמגיד מישרים פ' קרח איתא ג"כ ע"ז, ושרש הענין במחלוקת קרח י"ל כי הנה לעתיד יהיו הלוים כהנים כמש בלק"ת מהאריז"ל ביחזקאל כי אז יתעלה בחי' הגבורות ולכן ארז"ל פ"ט דשבת שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו ופי' בלקוטי הש"ס מהאריז"ל שם דהיינו שהגבורות יהיו עיקרים ע"י בירור עולם התהו והחסדים יהיו טפלים להם וכמ"ש הרמ"ז פ' עקב) (בדף רע"א סע"א). ועד"ז פי' האריז"ל המשנה פ"ה דאבות כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים כו' זו מחלוקת שמאי והלל. והקשו ע"ז איך ראוי לומר על מחלוקת שיתקיים והרי אי אפשר להתקיים אלא אחד מן הדעות ומלת מחלוקת כוללת השני צדדים, ותירצו משום שאלו ואלו דברי אלקים חיים ויש לדברי בית שמאי ג"כ שרש למעלה באצילות רק שאין הלכה כן כמ"ש במדרש שמואל באבות שם ואין זה תירוץ מספיק על לשון סופה להתקיים. אכן האריז"ל פי' שלעתיד בזמן המשיח תהיה הלכה כבית שמאי כמ"ש המק"מ (פ' בראשית די"ז ע"ב) וזהו סופה להתקיים ממש. ולכן רצה קרח לעשות גם עכשיו מהגבורות עיקר וזהו ענין טלית שכולה תכלת וא"צ לחוטין שהם המשכות שהוא מבחי' חסד, ואף חוטי התכלת הוא כענין אור החסד בכלי

הגבורה כי החוט זהו ההמשכה כו' ועמ"ש במ"א בענין פ' שניה דק"ש שהיא בחי' גבורה ואעפ"כ יש בה שם ע"ב שהוא בחינת חסד. אך באמת שגה ברואה כי הנהגה זו א"א להיות כ"א אחר שלימות הבירורים שמעולם התהו שהוא בחי' גבורה כשיתבררו הסיגים לגמרי והרי אז גם היצר הרע שמבחי' גבורה יתהפך להיות טוב מאד. משא"כ עכשיו היום לעשותם מהגבורות יש יניקה לחיצונים וזהו ענין היצה"ר כו' ולכן החסדים הם עיקר והגבורות אפילו דקדושה צ"ל טפלים לגבי החסדים, ולכן הלכה כבית הלל דוקא אף שמחלוקת שמאי היה לשם שמים אעפ"כ ב"ש במקום ב"ה אינו משנה.

וזשארז"ל פ"ק דשבת די"ז ואותו היום היה הלל כפוף כו' והיה קשה לישראל כיום כו' דלכאורה הדמיון תמוה, אלא שהוא מטעם הנ"ל, רק לעתיד דוקא הוא שיתעלו הגבורות והיינו דוקא אחר שנכנעו להחסדים. וזהו ענין בית שמאי וע' ביבמות (דף י"ד ע"א). משא"כ קרח שלא נכנע לכן היה לו מפלה כו'. ועיין בזח"א בראשית די"ז ובפ' ויחי דר"נ ע"א:

קיצור. (ענין כה"ג זקן אהרן להמשיך אה"ר הוא קרוב לענין ההמשכה שע"י חוטי הציצית. ולפי שבלוים נאמר והעבירו תער ע"כ חלק ע"ז ואמר טלית שכולה תכלת א"צ כלל לחוטי הציצית שהם בחי' שערות כו' כדי שעי"ז יהיה הוא יש ודבר אף שאין בו בחינה הנ"ל):

ה **והשיב** לו מרבע"ה כי אפילו טלית שכולה תכלת צריך וחייב דוקא לעשות חוטין יען כי עיקר יסוד התומ"צ הוא להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה למטה וכמאמר אם רץ לבך שוב לאחד ולא די בבחי' רצוא לבד שזהו בחי' לוים כו' וכדי שיהיה ההמשכה והגילוי למטה בבחי' א"פ מלמעלה מהשתלשלות הוא דוקא ע"י החוטין שהם המשכת אורות אל הלב בבחי' פנימיים ואע"פ שהחוטין הם בחי' צמצומים הרי כך היא המדה שלהיות המשכה עליונה מלמעלה מסדר ההשתלשלות בבחי' פנימיות א"א כ"א ע"י שערות וחוטין כו' ואם לאו לא יומשך כלל בבחי' המשכה וגילוי למטה (והרי תכלית הבריאה הוא לשבת יצרה להיות דירה בתחתונים שיהיה הגילוי מלמעלה למטה ועמ"ש מזה בד"ה בפ' נסכים כתיב) וישאר בבחי' העלם ובבחי' מקיף לבד והעיקר הוא שיומשך בבחי' גילוי והיינו ע"י חוטי הציצית דוקא. ולכן אין בהטלית שום קדושה כלל ומותר להשתמש בו דברי חול משא"כ בציצית, אף שהטלית רומז להמקיף שגדלה מעלתו במאד מאד על קדושת הציצית שהן נימין וא"פ הנמשכים ממנו כמ"ש לעיל, מ"מ היא הנותנת שמפני גודל מעלתו שהוא אור גדול לאין קץ ממש ע"כ אין יכולה המשכה זו להתגלות למטה

כלל להתלבש בטלית הגשמית. אבל הציצית לפי שהם מבחי' נימין וא"פ הנמשכים ממנו ע"י צמצום בבחי' שערות לכך יוכלו להתלבש ממש בציצית הגשמיים.
ולכן אפילו טלית שכולה תכלת ותכלת דומה לים הוא ים החכמה וים דומה לרקיע שהוא בחי' מקיף, אעפ"כ חייב בחוטי ציצית דתכלת שהם נימין וא"פ הנמשך משם שיאירו ללב בבחי' פנימית כי האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו וצריך להמשיך יראה ואהבה מלמעלה ע"י הציצית שהם השערות כו' (וזהו ויקח קרח בן יצהר שלקח לו לטענה היותו בן יצהר שהוא שמן והענין כי הנה מבואר לעיל פי' מ"ש כשמן הטוב על הראש כו' זקן אהרן כו' והוא מוחין דאבא) (בפ' ויקרא ד"ז ע"ב) ושרשו מההשפעה הנמשך מיסוד דע"ק על גלגלתא דא"א ע' בפ' אמור דפ"ח סע"ב ובפי' הרמ"ז לשם ולכן הוא עליון על כל המשקים כי יין מוחין דאימא ההעלם השייך לגילוי אבל מוחין דאבא הוא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות ששרשו מע"ק שהוא חד ולא בחושבן הע"ס כו' וכמ"ש במ"א בפי' אל עליון בחי' סוכ"ע.
והנה בחי' שמן זה הוא הנמשך ע"י מעשה המצות שנק' כי נר מצוה כמבואר בת"א פ' מקץ בד"ה ענין חנוכה ובד"ה ראיתי והנה מנורת זהב. אך ע"י המצות הוא עדיין בבחי' מקיף ושיבא לידי גילוי זהו ע"י החכמה בחי' ותורה אור שהוא גילוי טעמי מצות שהאור אינו מאיר אלא ע"י השמן שבנר.
והשמן עצמו אינו מאיר כי הוא בחי' ישת חשך סתרו שהוא בחי' כתר ורצון העליון שלמעלה מההשגה. אלא שמאיר לגילוי ע"י אור החכמה. וזהו ואספת דגנך ותירושך ויצהרך פי' דגנך הנגלות שבתורה שנק' חטה לכו לחמו בלחמי. תירושך בחי' נכנס יין יצא סוד שהוא רזין דאורייתא. והוא כמו גופא דאורייתא ונשמתא הנז' בפ' בהעלותך (דקנ"ב ע"א) ויצהרך הוא רזא דרזין בחי' נשמתא לנשמתא וכענין טמירא דכל טמירין שגם מבחי' ההעלם הוא נעלם כענין כי גאה גאה. וכמ"ש בביאור ע"פ בהעלותך בפי' שמן משחת קדש שבחי' קדש העליון הוא חכמה עילאה והשמן מושח את הקדש כי הוא מו"ס דעתיקא. אשר אבא יונק ממזל השמיני שבו נמשך הארה מבחי' שמן דמו"ס.
וזהו ענין כשמן הטוב כו' זקן אהרן. ולכן הוא בן עמרם דפי' הרח"ו הובא במק"מ פ' שמות (די"א ע"ב) שהוא מענין עמר נקא כי הוא אבא דיניק ממזל החי' ע"ש. וקסבר קרח שאביו שהוא שמן א"כ הוא מו"ס שלמעלה מבחי' אהרן שנמשח רק בהארה ממנו הנמשך ע"י שערות כו'.
ועם היותו מגבורה הרי במו"ס מלובש גבורה דעתיק ומגבורה זו עיקר שרש היחוד שהוא השפעת השמן כו'. וע' בהרמ"ז פ' אמור שם שמן משחת קדש איהו מסטרא דשמאלא

דאתמר בה וקדשת את הלוים היינו גבורה דע"י שבמו"ס. א"כ הוא למעלה ממשה ואהרן שהם בחו"ב דאצילות שמקבלים רק ממזלות דמו"ס.
וכמו השערה שאינה ערוך לגבי עצמיות המוחין. וע' ברע"מ ר"פ כי תשא גבי במי מתקדש ע"פ ב"ד ובפי' הרמ"ז שם. וזהו ויקח קרח בן י"צהר שלקח לו לטענה היותו בן יצהר ור"ל שאף לו יהא שבאצי' החסדים גבוהים מהגבורות אמנם היותו בן יצהר בחי' שמן מו"ס הרי שם הגבורות גבוהים יותר ע"ד שיאמרו ליצחק כי אתה אבינו פנימיות אבא ובמשה נאמר ופני לא יראו וזהו להצהיל פנים משמן.
וע"כ סבר שהוא בגבורה שלו יגיע למעלה ממשה ואהרן כו'. אך באמת טעה בזה דהשמן עצמו א"א להגיע כלל כי הוא ישת חשך סתרו וא"א להיות ממנו שום גילוי כ"א אחר שנמשך ע"י השערות דוקא בחי' עמר נקא שהוא בחי' עמרם כנ"ל.
וזהו ענין אהרן בחי' נראה אור אותיות אהרן שבו ועל ידו דוקא נראה אור והוא נמשך מבחי' שמן למאור מקור האור. אבל עכ"ז השמן בעצמו אינו מאיר כלום כ"א ע"י האור הוא בחי' חכמה שיונק ע"י שערות דעמר נקא הנ"ל. משא"כ קרח בחי' קרחה שאין בו בחי' שערות לא יוכל להמשיך כלום מבחי' שמן הטוב.
ולכן אדרבה נהפוך הוא דמשה ואהרן דוקא נקראו שני בני הי"צהר כמ"ש ברבות בא ר"פ ט"ו לפי שבהם ועל ידם דוקא נמשך בחי' כשמן הטוב כו' כמ"ש מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כשמן הטוב כו' דקאי על משה ואהרן כמשארז"ל (בהוריות פ"ג דף י"ב ע"א וברבות פרשה קרח ובפי' ויקרא ספ"ג והיינו לפי שהם מבחי' ב' מזלות ונוצר ונקה שבהם ועל ידם דוקא נמשך בחי' שמן הטוב וגם בתחלת אצילות העולמות היה צמצום ונמשך האור בבחי' קו וחוט דוקא כדי שעי"ז יוכל להיות המשכת אור א"ס ב"ה בבחי' גילוי בפנימית כו' משא"כ אם לא היה נמשך בבחי' קו לא היה יכול להיות שום גילוי למטה וגם כל העגולים והמקיפים אינן נמשכים מאור א"ס אלא ע"י הקו וחוט שהוא אור פנימי ונמשך ע"י צמצום ומקום פנוי מקודם כו' ואח"כ נמשך בחי' הקו ואז ממנו דייקא מתעגלים העגולים והמקיפים כו' ואם לא כן לא היה יכול להיות שום המשכה ועמ"ש במ"א בענין הרועה בשושנים א"ת שושנים אלא ששונים כו'. וכמ"כ בחוטי הציצית עצמן ששרשן מבחי' שער רישיה כעמר נקא והרי איתא בע"ח שער א"א פ"ה ויש בחי' שערות מעולין מן הלבנונית כו' וכ"ה במבוא שערים ש"ג ח"ב ספ"ט לפי שהשערות הם ווין ונמשכים מת"ת דעתיק כו', וגם כי הרי מבואר למעלה שחוטי הציצית זהו ענין א' עם זקן אהרן שלכן קרח שחלק על כהונת אהרן חלק גם כן על מצות ציצית. וזקן אהרן זהו בחי' י"ג ת"ד אשר שם י"ג מדה"ר ומבואר במ"א שבי"ג ת"ד

מאיר ונמשך הארה שלמעלה מעלה מהשתלשלות שהרי י"ג מדה"ר הוא בחי' נושא עון לכפר על פגם וחסרון המשכת המקיפים שנמשכים ע"י המצות כו' ועכצ"ל שמאיר בהן הארה שלמעלה מהמקיף. וכ"ה במב"ש ש"ג ח"ב ספ"ה בענין רישא תנינא דאריך שמתלבש בי"ג ת"ד ולא באברים לרוב העלמו כו', ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שוש אשיש ומה שכתוב סד"ה כי ההרים ימושו בענין מאי פרי מצות. ועמ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו בענין פי' אני הוי' דפי' אני הוא עצמותו ית' עם שם הוי' שהוא מה שמאיר על ידי צמצום בחי' יו"ד כו' כולא חד ממש וכמ"ש לעיל בשם בראשית רבה פרשה ד' הוי כשהוא רוצה הלא את השמים ואת הארץ אני מלא וכשהוא רוצה היה מדבר עם משה מבין שני בדי הארון וע"ש. וזהו שאמרו צמצם שכינתו בין שני בדי ארון הרי שזה נקרא צמצום לגבי א"ס ב"ה ועל ידי זה עיקר הגילוי עד שהכלי לגילוי בחינה זו דייקא נקרא קדש הקדשים ומכל מקום בא הגילוי ע"י צמצום דוקא. ועמ"ש מענין יו"ד דשם בד"ה שרי אשתך ובמ"א ע"פ מאמר הזהר) (חלק ג' פרשה אחרי דע"ט) הביאו עלי כפרה כו'. ועוד זאת כמ"ש בפרשה וישלח בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה ויעקב יו"ד עקב כו' הגם שיו"ד היא הארה מצומצמת כו' ע"ש שצ"ל בחי' זו דייקא, ועל דרך זה נתבאר ע"פ טוב לחסות כו' כי העיקר שיהיה הויי לי כו' ע"ש.

והנה על ידי שנמשך עתה הגילוי בבחי' קו על ידי התורה ומצות יהיה אח"כ לע"ל גילוי אור הסוכ"ע שלמעלה מהקו כו' שהמקיף יתגלה בבחי' פנימי והיינו דוקא על ידי שנמשך תחלה גילוי א"פ מבחי' הקו אזי דוקא יוכל להיות לע"ל גם כן גילוי המקיף מה שאין כן אם לא היה נמשך תחלה גילוי זה כו', וזהו ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו שעל ידי שהמשכנו אותו בבחי' קוין על ידי ההמשכות שעל ידי תומ"צ שהם שלשה קוין תורה ועבודה וגמ"ח ע"י זה יהיה נגלה אח"כ אור המקיף עצמו שלמעלה מהקו וכמ"ש במ"א בפי' ויקרא גבי ענין העבודה ומצות תלמוד תורה. וזהו מארז"ל בשה"ש רבה ע"פ אני ישנה. פתחי לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט ואני פותח לכם פתחים שיהיו כו' וע"ש בילקוט ובזהר ח"ג פי' אמור (דצ"ה א') ואני אפתח לכם תרעין עילאין ובמ"א אמרו ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, פי' שכל האתעדל"ת שבעולם נקרא רק פתח כחודה של מחט לגבי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע שאין ערוך אליו כו' כי בפתח זה אי אפשר להיות נמשך רק מבחי' הקו וחוט הנמשך מאור א"ס ב"ה, וזהו פי' כחודה של מחט עד"מ שבו נמשך החוט.

וזהו ענין בן פורת יוסף פורת אותיות תופר דהיינו שמחבר בחי' ביי"ע לאצילות שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה כמו שכתוב במ"א על פ' לעשות הישר כו'. וזהו ענין המשכת הקו וחוט מאור א"ס גם למטה. וזהו על ידי פתח של תשובה ומע"ט.

והנה עם היות שהוא רק בחי' כחודה של מחט והמשכת הקו כו' אך על ידי זה דוקא אפתח לכם כפתחו של אולם והוא גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע ממש, ומכל זה יובן ענין מה שהשיבו מרבע"ה שהעיקר הוא בהמשכת חוטי הציצית דוקא. אשר זהו התכלית והיכולת שאפשר להמשיך עתה ועל ידי זה ממילא לעתיד ואני אפתח לכם כו' ועיין ברבות סדר לך לך ס"פ מ"ג גבי אם מחוט ועד כו' מה יפו פעמיך בנעלים וע' בזהר חלק א' ויגש (דר"ז ע"ב) בענין חוט של חסד ובפי' הרמ"ז שם. (ח"ב תרומה קמ"ט א' חלק ג' ויקרא כ"ג ב'. כ"ה סע"א ע"ב) ובפ' אחרי (דס"ד סע"ב) ובמק"מ שם. וע' בפ' נשא (קל"ד ע"א) האי חוטא יקירא קדישא כו'. ובמשנה ספ"ק דקדושין על זה נאמר והחוט המשולש כו' ועמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזח"א פ' וישלח (דקע"ה ב') בענין כי ישרים דרכי ה'. ועיין בת"א סד"ה ויהי מקץ מ"ש בפי' מארז"ל (פ"ב דחגיגה י"ב ב') חוט של חסד משוך עליו ביום ומזה יש להעיר למש"כ בקר ויודע ה'. בקר דוקא ועיין מענין בקר ויודע במדרש ובזח"ג פ' קרח (קע"ו ב') ובפ' בלק (דף ר"ד ע"ב) ע"פ בקר אערוך לך ואצפה. ואפי"ל דלכן לענין חוטי הציצית קי"ל ג"כ דכסות לילה פטור מן הציצית. כי עיקר המשכת חוט של חסד הוא מבחי' מדת יום כו':

קיצור. שכדי שיומשך הגילוי בבחי' פנימיות צ"ל ע"י צמצום והמשכת קו ולכן בחוטי הציצית אסור להשתמש בהן מה שאין כן בהטלית. ועד"ז ארז"ל כל האומר אין לי אלא תורה כו' וזהו פתחי לי פתח של תשובה כחודה של מחט בן פורת יוסף.

וענין בן יצהר שמן מקור מוחין דאבא וענין דגנך תירושך ויצהרך ואהרן נמשך מבחי' הארת מו"ס שבמזלות ונוצר ונקה. וקרח טען שהוא בן שמן עצמו. אך באמת השמן עצמו הוא ישת חשך סתרו וא"א להמשיכו כ"א ע"י שיורד על הראש בחי' ושער רישיה כעמר נקא וכן על הזקן וזהו דוקא ע"י משה ואהרן כמ"ש מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כשמן הטוב כו':

פרק ב

ועבד הלוי הוא. פי' כמ"ש בזהר שכל עבודת הלוים היינו להמשיך מבחינת הוא. שהוא בינה עלמא דאתכסיא על עלמא דאתגליא. והענין דהנה צ"ל ההפרש בין מוחין דאבא ומוחין דאימא (ועמ"ש בד"ה מצה זו כו') פי' מוחין דאבא הוא בחינת השגת הביטול בבחי' חכמה שהוא בחי' כח מה ונחנו מה שהוא בבחי' קרירות שהוא בחי' יראה עילאה

יראה בושת. שהוא בחי' והחכמה מאין תמצא תכלית הביטול. ובחינת מוחין דאימא בחי' בינה נק' להנחיל אוהבי יש שהוא מה שבא הארה מגדולתו ית' לכלל הבנה והשגה ממש. וע"י השגה זו נולד ונמשך מזה מדת אהבה עזה בגבורות רשפי אש אליו ית' והנה בתפלה צ"ל שני הבחינות היינו מוחין דאו"א (עמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן בענין בחי' י"ה שבנפש) פי' שבחי' מוחין דאימא הוא הבחינת רצוא ליכלל למעלה ע"י אהבה עזה כשלהבת הנולדה מההתבוננות בגדולתו ית' שהוא בחי' מוחין דאימא. כי אם לבינה תקרא. שמזה יהיה בחינת רצוא כנ"ל ובחינת מוחין דאבא הוא אח"כ הבחינת שוב. כמאמר ואם רץ לבך שוב לאחד. שזהו הבחינת יראה עילאה יראה בושת שהוא בחינת מוחין דאבא שמקבל עליו עול מלכות שמים בעסקו בתורה ובמצות ועמ"ש בביאור ע"פ כי אתה נרי.

והנה עם היות שבחי' מוחין דאבא הם נעלים ממוחין דאימא אעפ"כ צ"ל ג"כ מוחין דאימא בתחלה יען כי העיקר הוא להאיר את הגוף והוא ע"י אהבה שבגילוי הנמשך ממוח הבינה שקרוב יותר להגוף (כי חכמה מוחא ובינה ליבא והלב קרוב יותר להגוף) ובחינה מוחין דאבא אף שמעלתם גבוה יותר מהבינה. הלא א"ס ב"ה הוא נעלה עוד יותר לאין ערוך ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. כן למשל בחינת מוחין דאבא שהאהבה היא שם בהעלם שהוא נעלה מאתנו יותר (וכמ"ש בד"ה ביום השמע"צ גבי אחכמה והיא רחוקה ממני. שכל גידול הבן עד"מ הוא בריחוק מקום מהאב כ"א בבטן אמו ע"ש). ולכך צריך להוליד האהבה שבתפלה מההעלם לגילוי בכדי להאיר את הגוף (ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית. בענין מוח ולב מים ואש) שזהו ע"י ההתבוננות מבחי' מוחין דאימא שהיא המולדת הבנים שהם אהבה וכל המדות הקדושות ואחר כך צריך להאיר בהן מבחינת מוחין דאבא (ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין ויין ישמח כו' בכדי להצהיל פנים משמן ע"ש). וזה היה עבודת הלוים דכתיב ועבד הלוי הוא פי' שכל עבודתם היה להוציא המדות אהוי"ר מההעלם מבחי' הוא עלמא דאתכסיא אל הגילוי. שהוא ע"י ההתבוננות ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י בענין מי ברא אלה. ולכך היה עבודתם בשירה בפה בקול ובזמרה בכלי (עמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית) ויש כמה כלים כמ"ש הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור הללוהו בתוף ומחול כו' והיינו שיש כמה מיני התלהבות שבהתגלות. יש תשוקה והתלהבות בבחינת שמחה וחדוה. ויש שהיא בבחי' מרירות ולב נשבר והכל הם בהתגלות הלב.

ויש כמ"כ לנגד זה כמה מיני כלי זמר. ועד"ז הוא ענין הללוהו בתקע שופר שופר שהוא קול המטיל חרדה ולב נשבר שזהו ענין התקיעות והשברים. וכן צלצלי תרועה הם

ג"כ כנגד ההתלהבות שבמרירות ולב נשבר. ועוגב הוא כלי זמר של שמחה שהוא נגד האהבה והתלהבות שבשמחה. וזה היה עבודת הלוים בכלי זמר בכמה מינים שהכל הוא לעבוד את בחי' הוא. בחינת הוא עשנו. להמשיך המדות מההעלם אל הגילוי (ועמ"ש סד"ה צו את בנ"י גבי להקריב לי במועדו ועמ"ש בד"ה ושאבתם מים בענין ניסוך היין וניסוך המים. ועמ"ש במ"א בענין ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא):

פרק ג

והנה פרח מטה אהרן כו' ויגמול שקדים. להבין למה שקדים (וע' ברבות ס"פ קרח) הנה שקדים הם ממהרים להגמר יותר מכל הפירות ותבואות כמו זית גפן תאנה כו' שכולם משתהים זמן רב יותר מהשקדים וכמ"ש ברבות סוף קהלת (קט"ו ב') מה סימנו של שקד זה משעה שהוא מציץ עד שעה שהוא גומר כ"א יום. וע"כ נקרא שקד שהוא ענין מהירות כמ"ש (בירמיה סי' א') מקל שקד כו' כי שקד אני על דברי לעשותו וזהו רמז על הכהונה. כי הנה אהרן אותיות נראה (עמ"ש מזה בד"ה בהעלותך) שעל ידו היו כל ההתגלות והמשכות האורות מלמעלה למטה. ועמ"ש סד"ה כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. והנה ההמשכות הנמשכים על ידו הם נמשכים מרום המעלות עד למטה במהירות גדולה בלי שום עיכובים כי הנה כתוב בבהמ"ז הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד להיות מתהוה מטובו וחסדו העליונים השפעות גשמיים צ"ל ירידת החסד בהשתלשלות מדרגות רבות מאד עד שיתעבה ההשפעה ממנו על חסד גשמי וע"י אהרן שהוא בחינת נראה אור היינו שיהיה נמשך השפעת החסד במהירות שלא יתעכב בהעולמות וריבוי ההשתלשלות שמוכרח להיות נמשך בהם עד שיומשך ויתגלה למטה כ"א יהיה עובר ונמשך דרך הם במהירות מבלי עכבה בהם. (ועיין כה"ג מענין מהירות בהרמ"ז אמור ריש דף צ"ט כו') וע"כ הרמז לזה הוא שקדים כנ"ל. וביאור הענין הנה ידוע הקושיא מהו שמבקשים בכל יום ומתפללים רפאנו ה' ברך עלינו הרי עיקר דינו של האדם הוא בר"ה ויוה"כ וכמ"ש קושיא זו בתוספות (פ"ק דשבת ד"ב ע"ב ובפ"ק דר"ה דט"ז ע"א). אך הענין כי מה שנכתב ונחתם בר"ה ויוהכ"פ היינו שנמשך לו חסד על נפשו והחסד ההוא הנמשך מא"ס ב"ה הוא למעלה עדיין במלי דאצילות שהיא מקור דבי"ע והיינו מ"ש בטובו בחן ובחסד שלו שהוא חסד עליון ב"ה אשר הוא למעלה מעלה ממהות השפעת גשמיים וכנודע מענין ואנכי עפר ואפר שאמר אברהם על חסד ואה"ר שלו שאין לו דמיון לחסד דאצילות רק כמו עפר ואפר כו' ולכן כדי שיומשך מחסד שבאצילות השפעות הגשמיות בעשייה כצרכי הנפש בגוף. הוא צריך להשתלשל ולירד בהשתלשלות מדרגות רבות בהיכלות דאבי"ע מהיכל להיכל עד שיתעבה להיות

חסדו בענינים גשמיים לרפאות החולה ולברך השנים (ויובן זה ממ"ש במ"א בד"ה פתח אליהו גבי אין לך עשב כו' וסד"ה מזוזה מימין בענין שלשת אלפים משל ובד"ה מראיהם ומעשיהם כו'. בענין עושה חסד לאלפים ובד"ה קחו מאתכם תרומה). וע"ז ארז"ל אדם נדון בכל יום שהוא נדון לפי מעשיו היום האם ראוי וכדאי הוא שירד ויומשך החסד עליון הנמשך כבר על נפשו למעלה בר"ה ויוהכ"פ שיהיה יורד ונמשך ממדרגה למדרגה מהיכל להיכל. בכדי שיומשך מרוחניות לגשמיות. או שמא אין ראוי האדם לזה ואזי יתעכב ולא ירד למטה רק ישאר למעלה ברוחניות ושם יגיע לו שיוסיפו לו תענוג בג"ע מאחר שנמשך לו החסד. אבל עכ"ז לא יומשך ממנו למטה כלל. (והגם שמה שאמרו אדם נדון בכל יום זהו דברי ר' יוסי ור' נתן משא"כ לרבנן מ"מ הא על כרחך גם לר' יוסי ור"נ עיקר הדין בר"ה דאל"כ איך יפרשו הפסוק דכי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב דקאי אר"ה וגם מ"ש עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה שמזה למדו בפ"ק דר"ה) (דף ח') דר"ה הוא ר"ה לדין כו'. ועוד דאל"כ מה ענין מלכיות זכרונות ושופרות שאומרים בר"ה. והמלך המשפט בעשי"ת. ומה יום מיומיים. א"ו גם ר"י ור"נ מודים דר"ה הוא יום הדין. וכן מארז"ל (פ"ב דביצה די"ז ע"א) מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ועד יוהכ"פ. משמע דאתי ודאי לכ"ע ואין בזה שום מחלוקת ואעפ"כ ס"ל דאדם נדון ג"כ בכל יום והיינו ע"ד שנתבאר וכמ"כ גם לרבנן דפליגי ארי' יוסי ור"נ הרי גם לדידהו עכצ"ל דשייך בחינת דין בכל יום שהרי מבקשים כל הבקשות בשמו"ע אף גם לרבנן כמבואר בגמרא פ"ק דשבת (די"ב ע"א וע"ב) והיינו ג"כ ע"ד שנתבאר וענין המחלוקת שביניהם אין כאן מקומו. וכבר האריך בזה ג"כ בע"מ מאמר חקור דין ח"ב פ"א ופרק כ"ו. והנה השפעת חסד זה הוא מתעכב ושוהה עד שנמשך ובא למטה שהרי בכל השתלשלות מהיכל להיכל הוא ע"י משפט אם ראוי הוא שיומשך ההשפעה למטה ומעיינים בדינו ויש מי שמקטרג לומר שחטא ואינו ראוי לזה (וזהו מארז"ל ברבות וישלח פע"ו ע"פ ויאמר בניהו כו' אמן כן יאמר והלא כבר נאמר הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה אלא אמר הרבה קטגורין יעמדו מכאן ועד גיחון. ע"ש) אבל כשנמשך האור והשפע ע"י אהרן ומגזעו תחתיו כהנים הנושאים את ידיהם ומברכים את העם בברכת כהנים אזי השפע היא נמשכת במהירות דרך כל העולמות באין מונע ומעכב ואין מעיינים בדין כלל. (וע"ד שנתבאר ע"פ ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם כו' שלא שמע שום קטרוג והיינו ע"י כי אהבך כו'. וזהו שמברכים הכהנים אקב"ו לברך את עמו ישראל באהבה. ועד"ז י"ל פי' הפסוק השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו. דפי' השולח הוא כשיורד השפע לאט לאט ובהדרגה ובמתון. אבל עד מהרה ירוץ דברו היינו

כשהשפע הולך במהירות ע"ד הנ"ל. ועמ"ש ע"פ זה במ"א. ועיין ברבות פ' ואתחנן יש תפלה שנענית לארבעים יום כו' ויש תפלה שנענית לעשרים יום כו' ויש תפלה שנענית ליום אחד כו' ויש תפלה כו' ע"ש. ועמ"ש במ"א בפי' מהר קח את הלבוש כו' בד"ה עד דלא ידעי בין כו') וזהו ענין ברכת כהנים יברכך ה' וישמרך. וארז"ל יברכך בממון כו' יברכך בבנים כו' וישמרך מן המזיקים. כמ"ש ברבות נשא פי"א. היינו שנמשך החסד העליון מיד בגשמי להיות הברכה בבני ומזוני יאר ה' פניו היינו הארת פנים ויחונך שנמשך למטה מטה.

ואמנם שרש הטעם לזה על היות המשכת החסד שע"י אהרן נמשך במהירות באין מעכב ומונע ההמשכה הוא לפי כי אית חסד ואית חסד חסד עולם ורב חסד והנה ההמשכה ע"י אהרן הוא מבחינת ורב חסד כנזכר ע"פ בהעלותך.

וע"פ ועשית בגדי קדש והוא חסד שבלי גבול שיורד ונמשך ע"פ מדותיו ואין שום בחינת דין שיעכבו כלל. משא"כ בחסד עולם יש כנגדו בחינת דין המעכבו ועמ"ש במ"א ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו.

והמשל לזה עד"מ נהר גדול במאד שהליכת המים הוא בתגבורת גדולה לא יוכלו לעכב הליכת המים. משא"כ בנהרות שאין גדולים כ"כ מעכבים הליכת והמשכת מימיו ע"י עצים ועפר וכיוצא עד שמעמידין ע"ז עליהם בית הטחינה או גשרים. אבל בנהר גדול מאד לא יעוכב ע"י מונעים ומעכבים הנ"ל כי אם הלוך ילך כמנהגו וישטוף העצים והעפר המעכבים. כך הנמשל בענין ההמשכה מבחי' ורב חסד הוא הולך ונמשך במרוצה. וכל הדינין מתעברין ומתבטלין מחמתו כו'. (ועמ"ש במ"א ע"פ יום ליום יביע אומר דפי' בזהר תרומה קל"ו ב' יביע כד"א מבע אתעבד אוחי לאתנהרא דא מן דא לשון מהירות כדמתרגם וחש עתידות למו ומבע דעתיד להון. דהיינו שבשבת נמשך האור והשפע ג"כ במהירות משום דכל דינין מתעברין מינה כו' ע"ש. ועיין עוד מענין שקדים בפ' שמות) (ט"ו ב') ויובן ע"פ מ"ש (בירמיה סי' ל"א כ"ח) שיש שקידה למוטב ולטוב. ועד"ז נאמר כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלקים לעשותו והיו שני שבע וגם ההפך וע' בספר מגן דוד באות גימל מזה. ושקדים דגבי מטה אהרן ויגמול שקדים היינו כמאמר אל עליון גומל חסדים טובים דפי' טובים ע"ד האור כי טוב אהרן אותיות נראה. שיומשך האור למטה להיות נראה אור. ועמ"ש עוד מענין ברכת כהנים בד"ה ענין משמח חתן (וע' בהרמ"ז פ' שלח דקנ"ח ועוד נודע ששני מיני שפע הם הם כו' ע"ש):

חקת

פרק א

וידבר הוי' וגו' זאת חקת התורה אשר צוה הוי' לאמר. וצ"ל דהא כתיב תחלה וידבר הוי' שהקב"ה הוא המדבר למשה זאת חקת התורה וא"כ מהו אשר צוה הוי' הל"ל אשר אני מצוה. גם להבין קצת ענין פרה אדומה שנאמר בה חקת התורה. אך הענין דהנה התורה נק' תורה שבכתב הקב"ה אומר ומשה כותב ודברי סופרים נק' תורה שבעל פה. אמנם חקת התורה לשון חקיקה (כמ"ש ברבות ר"פ זו חקה חקקתי), והיינו כמו שהתורה היא בשרשה ומקורה ששם היא בבחי' אותיות החקיקה שהוא מדרגה עליונה מבחי' התלבשותה במדרגת שנק' אותיות הכתב להיות נק' תורה שבכתב כמו עד"מ בגשמיות באותיות הנכתבים ע"ג הקלף לבן הרי האותיות הם דיו שהוא דבר זר ונפרד מהקלף שלא היה לו שום שייכות מקודם אל הקלף רק שאח"כ כשכותב הספר בדיו ע"ג קלף נתאחדו והיו לאחדים. אבל אותיות החקיקה הם מיניה וביה והן דבר א' ממש עם האבן שנחקקו בו (ועמ"ש מענין זה בד"ה אם בחקתי תלכו ועמ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה בענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה. וזהו ענין תורה שבכתב. וממש"ש יובן ג"כ ענין פי' אותיות החקיקה דהיינו עד"מ האותיות שבנפש ע"ש) וזהו זאת חקת התורה. כלומר שע"י מצות פרה אדומה שהיא חוקה (עיין בקהלת רבה ס"פ מי כהחכם וברבות בא פי"ט תצוה ר"פ ל"ח אמור ספ"ל נשא פי"ב דרמ"ט ע"ד פי"ג דרנ"ג ע"ד) תמשיכו למעלה בחי' אותיות החקיקה של התורה להיות משם ממש יורד ונמשך בבחי' אותיות הכתב דהיינו בתשב"כ ומתשב"כ יומשך גילוי זה בתשבע"פ. והיינו לפי שמצות פרה אדומה הוא כללות התורה כמשי"ת ולזאת ירדה הנשמה ממקום כבודה בג"ע ונתלבשה בגוף החומרי כדי לעשות את התורה.

וזהו ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה כו' וזהו ועשיתם אתם וכתיב ושמרתם את חקתי כו' אשר יעשה אותם האדם שהאדם הוא העושה אותן למצות וחוקים שממשיך אותן מבחי' אותיות החקיקה בבחינת תורה שבכתב ועי"ז וחי בהם וזהו ירידת הנשמות בגוף ירידה צורך עליה ועשיה והמשכה זו היינו ע"י אתעדל"ת וכמ"ש ואהבת בכל לבבך כו', ועי"ז אח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' (וזהו ע"ד שנת' סד"ה זכור את יום השבת לקדשו וכתיב שמור כו' גבי וכדי להעלות התורה ולקשרה באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מבחי' אדם כו' ע"ש גם כמ"ש סד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין שאותיות התורה שרשן למעלה מעלה מבחי' התורה ונמשך משם בחי' תוספת אור באור התורה והיינו ע"י ההעלאה של נר מצוה וע"י אותיות התפלה כו' ע"ש, וענין האותיות

שלמעלה מהתורה עצמה היינו בחי' אותיות החקיקה). ולהבין איך יהיה ביכולתם להמשיך המשכה עליונה זו וגם מה שייכות ענין זה שהוא כללות התורה למצות פרה אדומה דוקא. והענין דהנה מבואר במ"א (בפ' יתרו בד"ה וכל העם רואים את הקולות) שכללות ענין המצות הוא שע"י נמשך לאדם בחי' ומדרגת מ"ש בחיות הקדש והחיות רצוא ושוב וזהו מ"ש באברהם הלוך ונסוע והוא מ"ש בס"י ואם רץ לבך שוב לאחד, רץ לבך כי בינה ליבא שע"י ההתבוננות בגדולת ה' איך כי ביו"ד נברא העוה"ב שאפילו עוה"ב שהוא תענוג אין קץ וכמאמר מוטב דלידייניה כו' נמשך רק מאות א' דכלא חשיב ממש לגבי עצמות א"ס ב"ה וזהו כי עמך מקור חיים שבחי' מקור חיים ג"ע ועוה"ב הוא רק עמך בחי' טפל כו' ובטל לגבי מהו"ע יתי' ועי"ז יומשך הרצוא והתשוקה אליו יתי' ממש ליכלל וליבטל בו יתי' וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' פי' אפילו בחי' ג"ע שנק' עמך מקור חיים לא חפצתי רק אליו יתי' ממש, ורצוא זה נק' רץ לבך שהוא בחי' יסוד האש שבלב, ואח"כ שוב לאחד ונמשך מחמת ההתבוננות בסכ"ע אשר אין לפניו מעלה ומטה ועולמות העליונים עם העשייה גשמיות שוין אצלו יתי' כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא א"כ לא שייך רצוא ועליה כי הוא נמצא למטה כמו למעלה וכל העליות ילכו מחיל אל חיל זהו שייך רק בבחי' ממכ"ע כו' ואדרבה בחי' גילוי זה דסכ"ע יהיה לע"ל למטה דוקא, וזהו ולא תוסיף קום שא"צ עליות כי יהיה הגילוי למטה ע"י קיום התורה ומצות בעשייה ולכן נמשך מזה בחי' שוב והוא בחי' יראה וביטול שלמעלה מבחי' אהבה והוא בחי' יסוד המים שבמוח חכמה כח מ"ה שלמעלה מבחי' בינה ליבא כו'.

ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום. אך איך יבא האדם לבחי' זו הוא ע"י קיום המצות דכתיב מימינו אש דת ימינו הוא בחי' מים וגם אש דת שכלולים מב' בחי' אלו וע"ז יבא האדם לבחי' רצוא ושוב שהן בחי' אש ומים כו' שהן כללות התורה שעד"ז הוסדו כל המצות שהוא רק שיהיה בחינת העלאת מ"ן דהיינו אתעדל"ת והמשכת מ"ד בחי' אתעדל"ע.

והנה מצות פרה אדומה הוא כללות ענין זה דבחי' הרצוא ושוב, הרצוא זהו ענין שריפת הפרה לאפר. והשוב זהו ענין ונתן עליו מים חיים אל כלי. ולכן נאמר בה דייקא זאת חקת התורה. (ועמ"ש בד"ה וקבל היהודים גבי שאין כח בנפש להכיל כו' כ"א בבחי' רצוא ושוב והיינו כמ"ש בזח"ג) (האזינו דרפ"ח ע"ב) ועל האי אקרי כו' והחיות רצוא ושוב. והנה הגם שבכל מצוה יש בחי' זו אך לא בא בחינה זו בביאור וגילוי גמור בכל המצות כמו במצות פרה אדומה. שכל ענינה הוא ב' בחינות אלו דרצוא ושוב שזהו ענין האפר והמים חיים, ולפיכך הוא נק' חקת התורה.

וזהו ע"ד משנ"ת במ"א ע"פ והאיש משתאה לה בענין מארז"ל יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיזה.

והיינו לפי שפרשה של אליעזר הוא ענין התחברות שם ב"ן לשם מ"ה והיינו תשבע"פ עם תשב"כ והוא כללות החיבור דמ"ה וב"ן ובכל המצות הוא דרך פרטי, שיחוד זה במצוה זו הוא בחינה פרטית כו' ע"ש.

וכענין זה יובן ג"כ בפרה אדומה שעליה נאמר חקת התורה שהיא ג"כ כללות התורה. דהיינו שע"י האפר ומים חיים הוא כללות חיבור הרצוא ושוב שזהו ענין יחוד מ"ה וב"ן. והוא ג"כ כענין התחברות הלב והמוח שיסוד האש הוא בלב וזהו אם רץ לבך. ויסוד המים הוא במוח והוא בחי' שוב ושיתחברו יחד זהו ענין חיבור הרצוא ושוב ועמ"ש בד"ה החלצו מאתכם כו'.

והנה בכל המצות יש ג"כ בחי' אש ומים ולכן ע"י קיום כל מצוה יבא האדם לבחי' רצוא ושוב כי גם כל אבר כלול מהלב ומוח. אמנם שם הוא בחינה פרטית, אבל במצות פרה אדומה הוא כללות יחוד זה וכמו חיבור ויחוד המוח והלב עצמן כו'. ועמ"ש עוד בפ' שלח בד"ה והיה לכם לציצית בענין אש יו"ד ואש ה"א דשם מבואר ג"כ איך ע"י המצות נמשך יחוד זה כו' ע"ש:

ב **ועתה** יש להבין ענין שריפת הפרה איך שזהו בחי' רצוא. והענין דאיתא בזהר (פ' חקת דק"פ ע"ב) פרה דקבילת מן שמאלא ומאן הוא לשמאלא שור כד"א ופני שור מהשמאל כי שמאל דוחה וימין מקרבת ויש למעלה בחי' ימין ושמאל תפרוצי שמבחי' ימין נמשך ההשפעה בהתגלות אור וזהו ימין מקרבת ולכן א"א להחיצונים לקבל יניקה מבחי' ימין כי ההשפעה הבאה בבחי' ההתקרבות והחיבה אינו רק לסט' דקדושה וכמ"ש אהבתי אתכם אמר ה' וכתיב יאר פניו אתנו משא"כ הקליפות אינם מקבלים רק מבחי' אחוריים דהיינו כמאן דשדי בתר כתפין ולזאת אין להם יניקה מבחי' ימין מקרבת כ"א אדרבה ימינך ה' תרעץ אויב כתיב (ולכן בחורבן בהמ"ק כתיב השיב אחור ימינו כו' ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון בענין וימינך מקרב חיקך כלה) כ"א יניקתם הוא מבחי' שמאל כי הנה שמאל דוחה שההשפעה שמקו השמאל אינו בבחינת ודרך ימין שמקרבת כ"א בבחי' דחייה שדוחה את ההשפעה ולכן ע"י רבוי הצמצומים דחייה אחר דחייה יוכל להיות שיקבלו ג"כ החיצונים וזהו ענין פרה דקבילת משמאלא (ועיין בפי' הרמ"ז שם ובלק"ת ס"פ חקת וע' בזח"ב פקודי דף רכ"ד ע"ב ובפי' הרמ"ז שם ובזהר בפ' אחרי דע"ט ע"ב מענין יניקת החיצונים מקו השמאל) וזהו ענין מצות פרה אדומה לתקן ענין

זה. ושבע הזיות נכח פני אהל מועד היינו להעלות פנימיותה שהוא בחי' הטוב שנמשך ונתפשט בתוכה מבחינת פני שור שבמרכבה ולהחזירו ולהעלותו לשרשו ואח"כ שריפת הפרה לעשותה אפר. הענין דהנה עד"מ כששורפים עצים וע"ז נעשים אפר שהאפר הוא מהותו ועצמותו של העץ הנשרף כי הכל הי' מן העפר רק שנרכבו בו עוד ג' יסודות אש רוח מים אל העפר שהוא עצמותו וע"י השריפה באש אזי ג' יסודות אמ"ר שהיו בהעץ חלפו וכלו בעשן המתהוה מהרכבתן ויסוד הד' שהי' בעץ שזהו עצמותו שהוא העפר שבו הוא הנשאר קיים והוא האפר והוא ג"כ ענין חומר וצורה שבכל דבר יש חומר וצורה. והחומר הפשוט של העץ הוא יסוד העפר וג' היסודות אר"מ הן רק הצורה של העץ וע"י שריפת העץ נשאר רק עצם החומר שלו הפשוט כו'.

והנה כך עד"מ בעבודת ה' יש בחי' עד"ז והוא כי הנפש הבהמית נשתלשלה ג"כ מפני שור מהשמאל כמו בחי' פרה דקבילת משמאלא. וכמו שמבחי' פרה נמשך אחר כך ההשפעה לחיצונים כך מן המדות דנה"ב נמשך החשק והתאוה לתענוגי עוה"ז בהיתר או באיסור ח"ו, והנה כשהאדם חושק וחפץ לדבר מענייני עוה"ז הגשמי הנה אותו הדבר הוא כלי להרצון והתשוקה שבלב האדם וכן אותיות המחשבה והדבור שמהרהר ומדבר איך להשיג הדבר הן ג"כ כלים להרצון ההוא וכ"ש המעשה שהן כולם בחי' כלים ולבושים להרצון גם הם כמו צורה לחומר לעצם הרצון שהוא עד"מ כמו החומר הפשוט והם הם הצורה להיות רוצה כך וכך כו'.

והנה עצם הרצון אף שכשנתלבש בתאוה רעה הוא רע גמור מ"מ אין מהות כח הזה חטא ורע מצד עצם עצמותו שהרי עצם מהותו הוא רק כח המתאוה והרי הוא יכול להיות כח המתאוה לטוב כמו שהוא עכשיו מתאוה לרע. אלא שהרע הוא מה שהטה והמשיך כח המתאוה להיות מתאוה לרע ונעשה בו הצורה רע מאד ונתלבש בלבושים צואים עד שנמשך לסור ממ"ע או להתאוות לאיסור. אבל מצד כח המתאוה בעצמו הרי יש בכח זה להפוך לבבו מן הקצה אל הקצה להיות מתאוה ואוהב וחפץ לדבקה בה' וכמ"ש נפשי אויתיך כמו שאוהב ומתאוה לחיי נפשו כו' כי באמת כח המתאוה שבנה"ב מצד עצמו שרשו ויסודתו בקדושה עליונה מבחי' פני שור שבמרכבה כנ"ל וכמ"ש במ"א ע"פ כי תצא כו' אלא שבירידות המדרגות ונפילתן בשבה"כ נמשך שיהיה כח המתאוה גם לדבר עבירה ולזאת כשישוב אל ה' יוכל להפוך לבו מן הקצה אל הקצה שגם כח המתאוה שהיה מלובש בתאוה רעה ישוב לאהבת ה' כמו שהי' בשרשו בבחי' פני שור כו'. משא"כ המעשה רע אשר מתאוה לו מחמת שהוא באמת רע גמור מצד עצמו א"א לו להתכלל בקדושה ואין לה תקנה אלא ביטולה והעברתה מן העולם.

וכמ״ש כ״ז בד״ה להבין פי׳ הפסוק מי אל כמוך גבי ענין נושא עון ועובר על פשע. וזהו ענין שריפת הפרה שישאר רק האפר שהוא ענין עצם המדות דנה״ב דהיינו בחי׳ כח המתאוה עד״מ כנ״ל שהוא החומר הפשוט אבל הצורה והלבושים צואים שהי׳ כח המתאוה מלובש בהן יהיו חולפים וכלים לגמרי דהיינו שלא יהי׳ כח המתאוה מלובש בהן עוד לא במחשבה שיסיח דעתו לגמרי מלחשוב ולדבר בזה וכ״ש במעשה ח״ו. ולהיות עוצם עיניו מראות ברע וכדומה לאכפיא לסט״א לעשות ההפך ונגד תאות נפש הבהמית בכל החושים ראיה ושמיעה כו׳ ובמחשבה דבור ומעשה.

והנה ע״י אתכפיא זה שמבטל הכלים שבהם מלובש הרצון זה ולהיות דוחה אותן ממנו לגמרי ה״ז עד״מ כמו שריפת הפרה שהגי׳ יסודות אר״מ שהיו בדרך הרכבה בה חלפו וכלו ע״י השריפה ונשאר רק עצמותה שהוא האפר. כך כשנפרדו הלבושים צואים מודומ״ע דהאיסור מן הנה״ב ונשאר רק עצם כח המתאוה דנה״ב כאשר הוא בעצמותו ואינו מורכב ומלובש במודומ״ע דאיסור וזהו בחי׳ האפר ואזי יוכל להפוך אח״כ כח המתאוה זה מהקצה אל הקצה מאהבה רעה לאהבת ה׳ וכמ״ש ואהבת בכל לבבך בשני יצריך, שגם היצה״ר ישוב לאהבת ה׳ ממש והיינו שמבחי׳ אתכפיא יבא לבחינת אתהפכא חשוכא לנהורא וזהו ענין שמע ישראל שם ע׳. דהנה ע׳ רבתי זהו ז׳ מדות דקדושה הכלולים מיו״ד והן ע׳ נפש דיעקב וע״י שבה״כ שהי׳ בז׳ מדות הנ״ל בחי׳ ז׳ מלכין קדמאין דתהו דארץ אדום וימלוך וימת כו׳ נתהוו מזה המדות רעות ג״כ ע׳ בחי׳. וצריך לברר המדות רעות ולהעלותן לשרשן לבחי׳ ע׳ רבתי, ועמ״ש מזה בד״ה וכל בניך למודי גבי ענין ורב שלום, וזהו שם ע׳. דהנה כתיב ובקשתם משם את ה׳ כו׳ משם דייקא כמ״ש קראו שם פרעה מלך מצרים, כי לשון שם הוא מקום הסט״א כי לשון זה הוא דבר שיכול ממש להראות באצבעו אשר יאמר עליו כי הוא זה וא״א לומר כך רק על הקב״ה כמ״ש זה אלי ואנוהו כו׳ כי מלא כל הארץ כבודו, אבל מקום ומשכן הקליפות הוא רחוק מאד לכן נק׳ שם כלומר עמוק מאד למטה וז״ש ושם ימותו שהוא מקום המיתה ושבה״כ כו׳ וזהו ובקשתם משם את ה׳ אלקיך ומצאת כו׳ כי לית אתר פנוי מיניה ולכן גם מבחי׳ שם יוכלו למצוא את ה׳ ע״י ובקשתם את ה׳ לצעוק אל ה׳ בצר לו מעומקא דליבא ובחי׳ תשובה. ועמ״ש מענין זה ע״פ וישב יעקב וע״פ אני לדודי. ואזי אתהפכא חשוכא לנהורא ומבחי׳ שָׁם נעשה שֵׁם ע׳ שמתעלה החיות לשרשו וזהו ענין שריפת הפרה לאפר כו׳ כנ״ל, (והיינו כמ״ש בפע״ח שם רפ״ח ניצוצין ושם ב״ן בגימט׳ שם והם מתעלים לשרשן בע׳ רבתי ז״ת דס״ג, ועיין מ״ש בפי׳ וישלח סד״ה ויאבק איש כו׳. וזהו שהפרה באה לטהר טומאת מת היינו בחי׳ שבה״כ דזמ״ל הנ״ל שנק׳ וימת כו׳ מאן

דנפיל מדרגי׳ אקרי מית ועמ״ש ע״פ ויאכילך את המן כו׳ וזהו שקורין פ׳ פרה קודם ר״ח ניסן ליטהר ולבא לבחי׳ יציאת מצרים כו׳ ועיין ברבות בא פי״ט):

ג **והנה** בחי׳ שריפת הפרה לאפר הוא להיות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך והוא בחי׳ רצוא אם רץ לבך יסוד האש שבלב ואח״כ צ״ל בחי׳ שוב והוא ענין מ״ש ונתן עליו מים חיים אל כלי דכמו מים חיים הם הנובעים מתחת הארץ שמקורם הוא בהעלם בתוך הארץ ונמשכים מההעלם אל הגילוי כך הנה הוא ית׳ נק׳ מקור מים חיים כי הוא סתימו דכל סתימין וטמירו דכל טמירין אנכי מי שאנכי וממנו יתי נמשך בחי׳ מים חיים היא התורה שהיא בחי׳ חכמה עילאה שנאמר בה והחכמה תחיה ולכן נאמר ימותו ולא בחכמה. כי החכמה היא בחי׳ עץ חיים. אך הנה המשכה זו דמים חיים הוא אל כלי דוקא שהם מעשה המצות שהם בחי׳ כלים כי רמ״ח מ״ע נק׳ רמ״ח אברים דמלכא שכל מצוה ומצוה היא בחי׳ כלי מיוחד לגילוי אור כמו בתפילין הגילוי בבחי׳ מוחין ובצדקה בבחי׳ חסד כו׳ (ועמ״ש בד״ה ראיתי והנה מנורת זהב ובד״ה וקבל היהודים) וכן אותיות התורה הם ג״כ בחי׳ כלים כו׳. (ועמ״ש בפ׳ מקץ בד״ה נר חנוכה כו׳ ומזוזה מימין כו׳). וכ״ז הוא בחי׳ שוב לאחד והיינו שלאחר בחי׳ הרצוא שהוא ענין אפר הפרה צ״ל בחי׳ שוב להמשיך גילוי אור א״ס ב״ה מלמעלה למטה ע״י עסק התומ״צ והמשכה זו היא ממקור מים חיים ממש שהוא בחי׳ מקור התורה א״ס ב״ה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח שע״י אם רץ לבך כו׳ ואתהפכא חשוכא לנהורא דנה״ב שזהו בחי׳ תשובה ע״י ממשיך מבחי׳ מקור מים חיים כו׳ ולכן צ״ל נתינת האפר ע״ג המים כי גם אחר בחי׳ שוב מ״מ צ״ל ניכר רישומו של הרצוא כי צ״ל תמיד רצוא ושוב וכמ״ש במ״א בד״ה וכל העם רואים כו׳. בשגם כי האפר והרצוא הוא הגורם המשכת המים חיים ממקור מים חיים כנ״ל (ועמ״ש בד״ה ואהיה אצלו אמון בענין אני תורתך שעשעתי ועמ״ש במ״א ע״פ הזהר פ׳ תזריע) (דמ״ט א׳) בענין הזה עליהם מי חטאת שיורי טלא דבדולחא כו׳ ועמ״ש בביאור ע״פ ששים המה מלכות כו׳ אחת היא יונתי כו׳. ובזה יובן ג״כ מ״ש ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה. דהנה כתיב אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל וארז״ל מה תולעת זו אינה מכה ארזים אלא בפיה כך ישראל אין להם אלא תפלה כו׳ וכן בדיבור התורה וכמארז״ל (במ״ק דט״ז ע״ב) גבי דוד כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת וכמארז״ל ע״פ הקל קול יעקב כו׳ וע׳ מזה בזהר ס״פ וישלח (דקע״ח א׳) ובפ׳ תרומה (דקל״ט א׳). והענין כי עסק התורה הנק׳ מים חיים צ״ל בדבור דוקא וכמ״ש ודברת בם ולא סגי בהגיון במחשבה לבד. וכנודע ג״כ שכל המצות צריך לקיימן במעשה ודבור ומחשבה. וגם המצות שאינן נוהגות אלא בפני

הבית שא"א לקיימן במעשה אבל בדבור אפשר לקיימן וכמארז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה כו'. והענין הוא שע"י הדבור בד"ת נמשך ומתלבש כח הדבור העליון בפי המדבר וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך וכמ"ש במ"א בכמה דוכתי, (ועמ"ש בפי יתרו בד"ה בחדש השלישי בפי' לאמר דתחלת עשרת הדברות ועמש"ש סד"ה משה ידבר ועמ"ש סד"ה ביום השמיני עצרת גבי ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך ובד"ה וארשתיך לי בענין פי' את ה' האמרת היום כו' ומ"ש סד"ה להבין מ"ש ביום השמיני עצרת גבי תען לשוני אמרתך ועמ"ש מענין הדבור בד"ת בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קדמה כו'. וע' בזהר ס"פ משפטים) (דקכ"ג א') בענין דעת גניז בפומא כו' ומ"ש ע"ז בספר מבוא שערים (שער שלישי ח"ב פ"ג) ועיין ברבות כי תשא פמ"א גבי נתן לו מתוך פיו כו' מפיו דעת כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה ויאמר כו' מי שם פה לאדם כו' ועיין בסש"ב ח"א ספ"ה. וז"ש למען תהיה תורת ה' בפיך כו' בפיך דייקא וזהו ענין תולעת יעקב שכחו בפיו דייקא.

וזהו עיקר בחי' מדבר. וכמ"ש במב"ש שם כי ההבדל בין חי מדבר לחי בלתי מדבר הוא בפה כו'. אך הכח הזה היינו כשיהיה הדבור בד"ת בבחי' ביטול כמ"ש ולא תחללו כו' שלא לעשות חלל ומסך מבדיל. וזהו בחי' תולעת היינו שיהיה בבחי' ביטול בבחי' נבזה בעיניו נמאס ואנכי תולעת ולא איש ועי"ז יהיה הכח בפיו כשמדבר דברי תורה להיות ואשים דברי ממש בפיך ועי"ז יהיה עצום כח פיו לגרש ולהפריד יניקת החיצונים (ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה רני ושמחי בענין בחי' אחותי שהוא מדרגת מארי תורה. ושם בביאור ע"פ המגביהי לשבת בענין רב יהודה כולה תנוייה בנזיקין הוה) וכמ"ש בפע"ח (שער ה' פ"ג) בענין עולת תמיד עולת אותיות תולע והוא בחי' תולעת יעקב וע"ז נאמר צו את בני ישראל כו' להקריב אותיות להרקיב כמו התולע שמכלה ומרקיב את עץ החזק כו' ולכן ר"ת אנא בכח גדולת ית"ץ גימטריא תולע שע"י התורה ימינך נאדרי בכח שממשיך בחי' ח"ע בחסד דרועא ימינא כו' ועי"ז נמשך להפריד יניקת החיצונים והוא גם כן מה שכתוב אחר כך קבל רנת עמך כו' ר"ת קר"ע שט"ן כי כן בחי' לימוד התורה בפיו כשהוא בבחי' ביטול ע"ד ואנכי תולעת כו' להרקיב ולקרוע יניקת החיצונים שמסט' דשמאלא ע"ד פרה דקבילת משמאלא וזהו ענין קרע שטן (וכמ"ש תהלים ע"א י"ג) יכלו שוטני נפשי, [ועמ"ש בפע"ח ובלק"ת פרשה תרומה כי ג"כ ר"ת שועתנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות הוא גימטריא תולעת וענין זה י"ל דקאי על דבור אותיות התפלה וכמו שארז"ל ע"פ תולעת יעקב דקאי על התפלה וא"ש ענין השלכת תולעת שני לתוך שרפת הפרה שהוא בבחינת הרצוא שהוא בחי' תפלה. כי בחי' זו דתולעת יעקב שייך בבחי'

רצוא ובבחי׳ שוב דהיינו בדבור התפלה ובדברי תורה, ועיין בפרדס בעה״כ ערך תולעת ובהרמ״ז פ׳ צו דכ״ז] ולכן השליכו לתוך שרפת הפרה עץ ארז ואזוב ושני תולעת כו׳ כי בחי׳ המדות עליונות נק׳ צומח וכנודע מענין עץ החיים ועץ הדעת כו׳ ויש בהם בחי׳ קטנות וגדלות וזהו עץ ארז הגדול שבצמחים ואזוב היותר קטן שבצמחים.

והנה עיקר שבירת הכלים היה בז׳ מדות שמזה נשתלשלו ז׳ מדות דקליפה ויניקתם מז׳ מדות עליונות ושני תולעת הוא מרקיב העץ דקליפה ומפריד יניקת החיצונים מבחי׳ המדות דקדושה שהן הן בחי׳ צומח שבקדושה כו׳, (ועיין בפע״ח שם איך יש ג״כ תולע בקליפה ואפשר שרפת התולעת שני רומז ג״כ ע״ז להתגבר תולע שבקדושה על תולע שבקליפה וכן בעץ ארז ואזוב כו׳ וע׳ בזח״ג פ׳ מצורע) (דנ״ג ע״ב) מענין עץ ארז ואזוב. וזהו ג״כ פי׳ תולעת יעקב מתי ישראל פי׳ ע״י שמשים אדם את עצמו בעסקו בתורה ותפלה כתולעת להיות נבזה בעיניו נמאס דהיינו שמשים א״ע כשיריים הנה ע״ז יהיה בחי׳ מתי ישראל תרגום אונקלוס ע״פ כל עיר מתם גברייא כו׳ דהיינו זכרים והוא כמ״ש במ״א בפי׳ למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי שתהיו בבחי׳ זכרים ומשפיעים לעשות ולהמשיך האור בהמצות כו׳ וכדלעיל בפי׳ אשר יעשה אותם האדם כו׳:

ד **וזהו** וידבר ה׳ אל משה ואל אהרן לאמר. זאת חקת התורה. דהנה כללות ענין מעשה פרה אדומה הוא ב׳ ענינים הללו דבחי׳ הרצוא ובחי׳ השוב והנה על ב׳ ענינים אלו דרצוא ושוב הוסדה כל עיקר התורה והמצות. ולכן נאמר ע״ז זאת חקת התורה. כענין פי׳ חקות שמים וארץ דהיינו הנהגות שמים וארץ כו׳. והוא ג״כ לשון חקיקה דהיינו להמשיך מקור התורה שהיא בחי׳ אותיות החקיקה להמשיך משם האור וההמשכה לבחי׳ חכמה עילאה שהיא תורה שבכתב וממנה לתשבע״פ. (ועיין בזהר חלק ב׳ ויקהל) (דף ר״ש ע״א) ועמ״ש ע״פ תקעו בחדש בענין כי חק לישראל הוא ג״כ מלשון חקיקה כו׳ ומ״ש לקמן גבי במחוקק במשענותם, ועוד יובן ענין המשכה זו שמבחי׳ אותיות החקיקה לבחינת תשב״כ ע״ד שנתבאר בד״ה תורה צוה. כי התורה נקרא נובלות חכמה שלמעלה אבל כדי שיומשך מבחי׳ עצמיות חכמה עילאה כו׳ ע״ש וזהו ענין חקת התורה אשר צוה הוי׳ לאמר וכמש״ת.

וזהו וידבר ה׳ אל משה ואל אהרן שהם מבחי׳ ונחנו מ״ה ח״ע כו׳ זאת חקת התורה להמשיך בח״ע מבחי׳ אותיות החקיקה שלמעלה מהחכמה. וזהו אשר צוה הוי׳ לאמר. כי הנה שם הוי׳ הראשון זהו בחי׳ ממכ״ע ביו״ד נברא העוה״ב כו׳ ושם הוי׳ הב׳ זה הוא בחי׳ סוכ״ע (ועיין בזח״ג דקל״ח ע״ב. ובפי׳ האריז״ל שם. ועמ״ש בד״ה וירא ישראל את היד בענין פי׳ ויאמינו בהוי׳). ופי׳ צוה מלשון צוותא וחיבור שנתחבר ונמשך בחינת

סוכ"ע אל בחינת ממכ"ע וזהו לאמר המאמרות הן בחינת אותיות הנמשכים מחכמה בראשית נמי מאמר הוא ות"י בראשית בחכמתא כו', וכמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך שבבחי' הדברים האלה יהיה נמשך בחי' גילוי אנכי מי שאנכי סתימו דכל סתימין וזהו אנכי מצוך בבחי' צוותא והתקשרות ממש והוא מ"ש אשר צוה הויה לאמר. והיינו ע"י ויקחו אליך פרה כו' שבחי' האפר זהו בחי' רצוא אם רץ לבך כו' בכה ארוץ גדוד כו' להיות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך כו' ואח"כ שוב לאחד הוא בחי' מים חיים דהיינו מ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו'. שזהו יסוד כל התורה להיות בחי' רצוא ושוב.

ובכל מצוה ג"כ יש בחי' זו דרך פרט. אך כללות בחי' זו הוא ענין זה דפרה כו'. ולכך הוא מעורר וממשיך בחי' חקת התורה להיות נמשך בתשב"כ ותשבע"פ, וזהו שאמר שלמה ע"ז אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. לפי שהיא מעוררת למעלה מעלה מהחכמה כו' (ומשם נמשך בבחי' חכמה וכענין אאלפך חכמה כו' וזהו נוצר חסד לאלפים כו' ועמ"ש באגה"ק ד"ה למה נסמכה פ' מרים, וגם ענין אפר הפרה היינו שמבחינת פר ה' נעשה אפר שהוא בחי' פר אל"ף כמ"ש הפירוש בלק"ת). ובכל הנ"ל יובן מ"ש והיתה לעדת בנ"י למשמרת כו' שהוא לבד האפר שמקדשין ומזין ממנו עוד זאת היו מצניעין ממנו בחיל למשמרת כמבואר בפרש"י ובמשנה ספ"ג דפרה ובהרמב"ם. והענין הוא לפי שבאמת בכל מצוה ומצוה יש בחי' רו"ש והכח לזה נמשך מבחי' מעשה דפרה שהאפר פרה זהו כללות בחי' הרצוא כו' וע"ז נאמר והיתה למשמרת כו', וזהו מבואר ג"כ בפי' ראשונה דק"ש ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך כו' זהו בחי' הרצוא ואח"כ והיו הדברים האלה זהו בחי' שוב כו' ושננתם לבניך ודברת בם כו', והיינו שצ"ל הדבור דייקא בתורה כנ"ל וקשרתם כו' וכתבתם כו' כי המים חיים צ"ל אל כלי דוקא שהוא מעשה המצות שהן בחי' כלים כו':

פרק ב

א **ביאור** ע"פ זאת חקת כו'. הנה מבואר באדרא (קל"ח ע"ב) שבכל מקום שנמצא שם הוי' ב' פעמים בפסוק אחד הפי' הוא דהשם הראשון הוא בז"א והב' הוא בעתיק ואע"ג דהכל אחד אך הוא בחי' ממכ"ע וסוכ"ע (ועמש"ל פ' מקץ ע"פ כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי דג"כ הפי' ב' שמות הוי' כנ"ל, אך שם שני השמות הם סמוכים זה לזה ממש, אך כאן אע"פ שאינן סמוכין רק שהם בפסוק אחד מ"מ הפי' הוא חד לז"א וחד לע"ק וכמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל שם ובהגהות הרב ר' צמח שם כי' שאינו כלל גמור בכל הפסוקים אלא כשיש בפסוק הבנה לסבול כלל זה כו'). וזהו וידבר הוי' אל

משה דשם הוי' זה הוא בז"א. זאת חקת התורה אשר צוה הוי' היינו שם הוי' דעתיק לאמר הוא בחי' חכמה שנקרא אמירה, וכמ"ש בזהר פ' בראשית (דכ"ב ע"א) ע"פ ויאמר אלקים. הוה אמר אבא באמירה כו' והוא למעלה מבחי' הדבור שהוא מבחי' בינה. וכמו שפי' המגיד נ"ע במ"ש גבי עשרת הדברות וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר דהיינו שהקב"ה חיבר וקשר את עשרת הדברות אל בחי' לאמר היינו עשרה מאמרות שנאמרו בשימ"ב. וכמ"ש בזהר ויקרא (די"א ע"ב) איך עשרת הדברות מכוונים נגד עשרה מאמרות. אך ההפרש בין דבור לאמירה הוא כי אמירה הוא בלב ודבור הוא בפה שהוא בחי' ההתגלות לזולתו. כך עד"מ למעלה יש ב' בחי' עשרה מאמרות ועשרת הדברות. עשרה מאמרות הם בחכמה דאצי' וכנ"ל בשם הזהר בראשית (דכ"ב). ועשרת הדברות הוא בבינה שהוא בחי' התגלות [וכ"מ באדרא (דקל"ג ריש ע"א) עיין שם מענין אמירה ודיבור וכ"כ במק"מ בויקרא שם בשם הרח"ו, וקרוב לזה מבואר בפרדס ש"ב פ"ה, ועיין עוד מענין אמירה ודבור בהרמ"ז ר"פ אמור ועמ"ש ע"פ ובבואה לפני המלך אמר עם הספר כו']. ולכן נאמר בעשרת הדברות וידבר אלקים כו' לאמר. שחיבר את עשרת הדברות שמבחי' בינה לאמר לבחי' ע"מ דחכמה [כי חו"ב הם תרין ריעין כו', ובזה מתורץ הלאמר דבעשרת הדברות שהוא מיותר לכאורה. כיון שכל ישראל שמעו מפי הקב"ה. עמש"ל מזה בשה"ש בד"ה ששים המה מלכות].

והנה צוה הוא לשון צוותא שהוא ענין התקשרות והתחברות וזהו הפי' אשר צוה הוי' לאמר להיות התקשרות והתחברות הוי' דעתיק לבחי' לאמר הוא החכמה והיינו המשכת וגילוי סכ"ע בממכ"ע, והיינו ג"כ שיהיה המשכת התורה ממקורה ושרשה שלמעלה מהחכמה בחכמה כי אורייתא מחכמה נפקת אבל שרשה גבוה למעלה מהחכמה וממשיכים ממקורה ושרשה בח"ע. ועמ"ש ע"פ ואהיה אצלו אמון בענין אני תורתך שעשעתי כו' ועל המשכה זו נאמר אשר צוה הוי' לאמר וכנ"ל. וביאור הענין הוא כי יש ד' בחי' טנת"א טעמים בחכמה ונקודות בבינה ותגין בז"א ואותיות במלכות.

והנה הגם שחכמה הוא בחי' טעמים אעפ"כ לגבי העולם שלמעלה ממנו היא בחי' מקבל מאותיות שבעולם העליון כי בחי' אותיות שבעולם העליון נעשים מקור החכמה לעולם התחתון כמו מלכות דאצי' שנעשית עתיק לבריאה כו' וכמו עד"מ דבור הרב נעשה מקור לשכל התלמיד. וזהו אשר צוה הוי' היינו בחי' דבור ואותיות שם הוי' שלמעלה מאצילות מזה נעשה בחי' לאמר מקור לחכמה דאצילות (ועמ"ש בפ' שלח ע"פ ועתה יגדל כו' כאשר דברת לאמר, ובפרשה במדבר בד"ה וארשתיך לי בפי' את ה' האמרת היום ועמ"ש בפי' ברוך שאמר והיה העולם):

ב **והנה** כ"ז היה נמשך ע"י מעשה פרה אדומה. דהנה כתיב ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה כו' ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי.

ולהבין זה יש להקדים כי הנה נודע שיש ד' בחי' מדבר חי צומח דומם [שהם ג"כ כנגד ד' בחי' טנת"א] והעליון מהם כולל את התחתון ג"כ. כמו הנה הדומם שהוא בחי' האחרונה ותחתונה מד' בחי' הנ"ל ע"כ אינו רק בבחינתו לבד שהוא דומם אבל בחי' צומח חי כו' הוא בבחי' הסתלקות ממנו.

והצומח כמו האילנות והעשבים יש בהן חיות יותר מבדומם שהוא כח הצמיחה ומ"מ הוא כולל ג"כ בחי' דומם שהרי עצמיות העץ זולת כח הצמיחה שבו הוא כמו בחי' דומם אלא שנוסף ע"ז שיש בו ג"כ כח הצמיחה ועל שם שנוסף בו על הדומם בחי' זו שצומח נק' צומח [וכמ"ש בע"ח בסופו שהדומם אין בו רק נפש המרכבת דהיינו כח ההרכבה המרכיב ומחבר בו הד' יסודות שהוא מורכב מהם והנפש שבצומח יש בה ב' בחי' הא' החיצוני' שבו הוא הנפש המרכבת שבה כענין נפש הדומם ונוסף בה בחינה יותר פנימי' הנק' נפש הצומחת אבל אין בו נפש החיונית].

והחי יש בו כ"ז ונוסף ע"ז נפש החיונית והרצונית משא"כ בצומח ודומם וע"ש זה נק' חי אבל מכל מקום כלול בו ג"כ בחינת צומח ודומם כי בכלל מאתים מנה.

והיינו שיש חיות קטנים וגדולים והקטנים הולכים ומתגדלים וזהו בחי' צומח שיש בחי. וגם יש בו בחי' דומם ע"ד הנ"ל שבצומח יש בחי' דומם, ויותר נראה זה בעצמות שבגוף הבעל חי שהן בחי' דומם מצד עצמן רק שמ"מ הן בחי' צומח וחי ג"כ. והמדבר שיש בו נפש השכלית המדברת מ"מ כולל הוא ג"כ בו בחי' דצח"ם שהרי הוא חי והקטן מתגדל כו'.

והנה כמו שהמדבר שהוא האדם כלול מד' בחי' דצח"ם גשמיים כמו כן בכחות הנפש המדברת יש ג"כ בחי' התכללות מדצ"ח. מחשבה ודיבור ומעשה כולם הם בחי' דומם [ע' בד"ה אם בחקותי] שהרי מאות ודבור אחד לא יתהווה אות ודבור אחר וכשמדבר דבור אחר זהו המשכה אחרת מכח הדבור אבל מדבור זה שיצא ממנו לא שייך שום הגדלה וכמו שהוא כך ישאר וכן באותיות המחשבה ואין בהם גידול וצמיחה לכן נק' דומם.

והמדות הם בחי' צומח שיש בהם צמיחה מקטנות לגדלות למשל אצל הקטן המדות שלו לדברים קטנים וכשמתגדל יהיו המדות יותר במעלה לפי ערכו, ואפילו בגדול בתחלה המדה וההתפעלות קטנה כמו נצוץ אש ואח"כ מתרחבת ומתגדלת. והשכל הוא בחי' חי כמ"ש והחכמה תחיה (וראי' לדבר כשכותבין השכל ומדברים השכל השכל יותר

ניכר בדבור מבכתב וכ"ז מחמת ששכל בחי' חי ודבור אינו כ"כ בחי' דומם כמעשה ע"כ ניכר השכל יותר בדבור. מ"כ). וכתר שלמעלה מהשכל הוא בחי' מדבר שהדבור עצמו הוא בחי' דומם כנ"ל. אמנם בחי' מדבר הוא בחי' כתר שבו יוכל לדבר וראי' מהקטן שמבין כל דבר ואינו יכול לדבר עד שמתגדל מעט והיינו מפני שהדבור הוא ממקום גבוה יותר מהשכל המובן ומושג וכמבואר באגה"ק בד"ה ויעש דוד שם.

וכמ"כ יובן למעלה שבחינת אותיות מחשבה ודבור שלמעלה הם בחי' דומם ולכן נק' בס"י אבנים שתי אבנים בונות שני בתים כו', והמדות עליונות הם בחי' צומח שכמו בצומח יש גידול וצמיחה כך בז"א שנק' צומח יש בו קטנות וגדלות שיש מוחין דקטנות ומוחין דיניקה ומוחין דגדלות ראשון וגדלות שני כו'. וזהו ג"כ ענין עץ ארז ואזוב שהי' משליך לתוך שרפת הפרה שארז הוא היותר גדול שבצומח ואזוב הוא הנמוך שבמין הצומח כמ"ש מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יוצא בקיר (וכמ"ש בזהר פ' תזריע דמ"ח ע"א) (ובזהר פ' מצורע) (דנ"ג ע"ב) פי' דארז ואזוב הוא ת"ת ויסוד כן פי' הפרדס והמק"מ, ואולם הרמ"ז פי' דעץ ארז הוא הדעת, והנה בזהר שם כ' שהם ב' ווין ובזהר פ' יתרו (דס"ח ע"א) כ' דב' ווין הנ"ל זהו בחי' משה ויוסף ושם נת' דהוא יסוד אבא ויסוד ז"א, ואפשר לכוונו עם פי' הרמ"ז כי יסוד אבא הוא דעת דז"א והחכמה נקרא חי כמ"ש והחכמה תחיה, וזהו ענין מים חיים הנובעים מתחת לארץ. כך הוא החכמה מאין תמצא מבחינת כתר שנק' מקור חיים.

והכתר נק' מדבר שהוא למעלה מבחי' חי וכנ"ל שע"ז נאמר כי עמך מקור חיים. וגם נקרא בשם מדבר ע"ש היותו מקור הדבור. אף שהדבור הוא בחינת דומם. אלא משום דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן דייקא שהמל' שרשה מכתר ולכן בע"ס דאו"ח המל' הוא כתר כמ"ש בע"ח ולכך המלך לובש הכתר והעטרה. לכן שרש הדבור נמשך מבחינת כתר דוקא שנק' ע"ש זה מדבר ולכן האותיות הם מקיפי' על השכל ומלבישים אותו כי שרשם מלמעלה מהחכמה. וע"כ אותיות התורה שרשם מבחי' ומדרגה גבוה יותר מהחכמה שבהן דאורייתא מחכמה נפקת והאותיות שרשם מבחינה שלמעלה מהחכמה כו'. (ובזה א"ש הא דע"ה עולה לתורה ומברך אע"פ שאינו מבין פי' המלות אלא משום דהקריאה באותיות תשב"כ נקרא קורא בתורה אף שאינו מבין כלל פי' המלובש בהן וכמ"ש במ"א. ועמש"ל בפ' בראשית בד"ה וייצר מענין שייכות בחי' דומם למדבר דוקא שלכן גוף של אדה"ר היה תחלה בחי' דומם כו' ע"ש, ואע"ג שנת' למעלה שהמדבר כולל כל הג' בחי' דצ"ח וכן החי כולל ג"כ צומח ודומם. וכן הצומח כולל בחי' דומם עד"מ המדות שנק' צומח כוללים ג"כ בחי' דומם היינו בחי' אותיות כי בהתפעלות

המדה כלול בה בחי' אותיות בהעלם. והשכל שהוא בחי' חי כלול בו ג"כ בחי' צומח ודומם שהן המדות שבשכל והאותיות, וזהו ענין מלוי יו"ד שהוא ו' ד' הוא"ו הוא ששה מדות והד' הוא בחינת דבור שהיו כלולים תחלה בי' שהוא חכמה ואח"כ צמחו המדות ונולדו מהשכל כו' וכן עד"ז הכתר שהוא בחינת מדבר כולל כל הג' בחי' הנ"ל שהם חכמה ומדות ואותיות הנק' דצ"ח, וזהו ענין מו"ס שבכתר ומדות דא"א כו' ובודאי בחי' החי הכלול במדבר גבוה לאין קץ מבחי' החי עצמו. וכעד"ז בכל המדרגות מה שהעליון כולל הבחי' תחתונו' הם שם משובחים הרבה מבחי' התחתונות ממש. וא"כ כיון שגם החכמה שרשה מהכתר כמו שהאותיות שרשן מכתר איך יהיה באותיות בחי' גבוה יותר מהחכמה. ושלכך נקרא הכתר מדבר דוקא ע"ש הדבור הנמשך ממנו ולא ע"ש החכמה שנמשך ג"כ ממנו. אמנם י"ל ששרש האותיות בכתר הוא מבחי' עליונה יותר משרש החכמה שם. כי אע"ג שלמטה החכמה גבוה יותר מהאותיות. אבל בשרשן הוא להפך. דשם האותיות גבוה יותר כו'. וכך נת' לקמן ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו' בענין דצ"ח כו'. והענין א"ש עפמ"ש הרמ"ז ר"פ ויקרא דשרש האותיות נמשכים מבחי' אוירא שלמעלה ממו"ס ועמ"ש מזה בדרוש דמזוזה מימין ונ"ח משמאל ובד"ה לריח שמניך טובים, והרי א"כ הוא למעלה משרש החכמה ששרשה ממו"ס דאריך שהוא חכמה שבכתר וג"ז ע"י מזלות ושערות והאותיות שרשן מבחינת אוירא שלמעלה ממו"ס. וכ"ה ג"כ בצומח וחי דאע"ג דלמטה החי גבוה יותר מהצומח וכן השכל שנק' חי הוא גבוה מהמדות שנק' צומח מ"מ בשרשן הז"א גבוה יותר מחו"ב כדאיתא באדר"ז דרצ"ב או"א אתכלילו במזלא וביה תליין וביה אחידן. ז"א בעתיקא אחיד ותליא ופי' שם האריז"ל שאו"א מושפעי' מהחכמה שבכתר ע"י מזלא כנ"ל, ואמנם הז"א מושפע יותר מלמעלה מן הכתר דא"א עצמו ומזה הצד לפעמים הז"א מעולה יותר מאו"א עכ"ל, ועמש"ל מזה בפ' יתרו בענין האבות הן הן המרכבה. נמצא בשרשם הצומח גבוה מהחי ועמ"ש גבי תנופת שתי הלחם ע"ג שני הכבשים. ואמנם הדומם שרשו גבוה גם מהצומח כי האותיות שרשם מאוירא כנ"ל אשר שם הוא גילוי בחי' רדל"א שלמעלה גם מהכתר דא"א. וכ"מ בע"ח שער א"א פ"ב דהמל' שרשה מרדל"א והמל' הוא בחי' דומם ודבור ועמ"ש במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית בענין מזון לבוש בית כו'):

ג **וזהו** ענין מעשה פרה כי האפר הוא העלאת מ"ן וכלול בזה המ"ן מכל ג' בחי' דצ"ח, שהפרה היא חי ונעשה אפר וגם עץ ארז ואזוב שהן בחי' צומח והצומח כולל בעצם ג"כ בחינת דומם ושני תולעת הוא בחי' דבור שכחו בפיו נמצא הוא שרשו נגד בחי' מדבר וגם האותיות הדבור עצמן הם בחי' דומם וכ"ז היינו מפני שמעשה פרה הוא כללות

בחינת רצוא ושוב ולכן נקרא חקת התורה ע"כ נעשה האפר שהוא הרצוא מכללות הבחי' שבעולם דומם צומח חי כו' לכן עי"ז אח"כ בקידוש מי חטאת ונתן עליו מים חיים הוא המשכת מ"ד מבחי' והחכמה תחיה שהוא מבחי' מו"ס כו', ומכ"ז יובן ג"כ ענין אשר צוה הוי' לאמר שמבחינת אותיות דעתיק נמשך להיות מקור לחכמה הנקרא אמירה דהיינו שבחינת אותיות אלו הם למעלה מהחכמה דהיינו שרש האותיות כמו שהן בבחינת כתר שע"ש זה נקרא הכתר מדבר רק שבהשפלתן למטה בבחי' מלכות אז הם לבושים או בתים לבחי' חכמה אכן כמו שהן עדיין כלולים בשרשן הרי הם למעלה מבחינת החכמה כנ"ל לכן אמר אשר צוה הוי' לאמר שיהיה צוותא והמשכה מבחי' אותיות שם הוי' דעתיק אל בחינת החכמה וזהו לאמר (ואפשר לומר דפי' קידוש מי חטאת היינו שעי"ז ההעלאת מ"ן דאפר הפרה עי"ז ממשיכים מבחי' קדש העליון טלא דבדולחא בהמים חיים היינו התלבשות גבורה דעתיק במו"ס והיינו שממשיכים מבחי' מדבר מקור הדבור בחינת כי עמך מקור חיים משם ממשיכים בהמים חיים שהוא בחינת ח"ע הנקרא חי והחכמה תחי'. ואח"כ מזים מזה לדחות רוח הטומאה ע"י המשכת כתר וח"ע כו'). ולהבין מעט מזעיר בענין הפרה. הנה נודע כי מקו השמאל הוא יניקת החיצונים רישי' דעשו בעטפוי דיצחק, וזהו ענין סוספיתא דדהבא והיינו לפי שבחינת ומדרגת הגבורות וקו השמאל הוא להיות בבחי' אור חוזר ורצוא והסתלקות ליכלל באור א"ס ב"ה והוא הפך בחינת ההמשכה והגילוי למטה.

ומה שנמשך מהגבורות למטה הוא בצמצום מאד לכך ברבוי הצמצוצים נמשך מזה למטה גבורות קשות ויניקת החיצונים. משא"כ מקו הימין שבחי' ומדרגת החסד וקו הימין הוא להיות המשכת וגילוי אור א"ס ב"ה למטה בחי' אור ישר לכן אף כשנמשך בהשתלשלות למטה לא יוכל להיות מזה יניקת החיצונים כי נמשך הביטול למטה כו' (וע' בזהר פקודי) (דף רכ"ד ע"ב) ובמ"ש הרמ"ז שם כי הימין כו' אבל השמאל כו' ועמ"ש ע"פ מאמר הזהר פי' אחרי (דע"ט ב') הביאו עלי כפרה כו' דבגינהון אתער כו' דממש"ש יובן איך מקו השמאל יש מקום ליניקת החיצונים והעיקר ביצירה ועשיה לפי ששם הגבורות הם יותר בהתחלקות מן החסדים משא"כ בבריאה וכ"ש באצילות ששם שמאלא אתכליל בימינא ממש. וזהו ענין הפרה אדומה דקבילת משמאלא מבחי' פני שור מהשמאל כי הפרה הוא בחי' נוק' דנוגה (כמ"ש הרח"ו בטעמי מצות פי' חקת). והנה נודע שקליפת נוגה היא בחינה ממוצעת בין קליפות הטמאות לגמרי ובין בחי' הקדושה היינו כי קליפות הטמאות לגמרי הם שורש היצה"ר של הרע הגמור כמו רציחה וניאוף וגזל ולשון הרע ודומיהן וקליפת נוגה הוא שורש היצר הרע של תאוות היתר כשהן שלא

לשם שמים כי אם להנאת גופו. כי היא כלולה מטו"ר שפנימיותה יורד ונמשך מבחינת טוב ומתלבש ברע וע"י הטוב שבה היא מקבלת החיות מבחי' הקדושה וזהו דקבילת מבחינת פני שור שבמרכבה.

והיא משפעת לקליפות הטמאות וחיצונים ע"י הרע שבה, נמצא היא מחברת שיומשך יניקה מע"ס דקדושה לעשר כתרי מסאבותא שהן שורש הרע הגמור כנ"ל. ולתקן זה באה מצות פרה אדומה. לכן נעשית מחוץ למחנה כי באצילות איהו וגרמוהי חד ושמאלא אתכליל בימינא ואין שם יניקה וגם חוץ מבריאה [שאפילו ק"נ דבריאה הוא רובו טוב עדיין רק ביצי' חציו טוב וחציו רע ובעשי' רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכו כו' כמ"ש במ"ח בסדר נזיקין].

וגם שנעשית חוץ לפרגוד ומסך המבדיל בין הקדושה לחול, לתקן ולהחזיר היניקה הנמשך ממנה משם לחיצונים. והיינו בתחלה ההזאה להוציא הטוב והוא פנימי ק"נ להחזירו לשרשו להקדושה ולכן היה מזה כנגד בית קדש הקדשים כדאיתא בפ"ג דפרה מ"ט ובפ"ב דמדות (ועמש"ל פ' מסעי בענין וירד הגבול הירדנה. ענין ירדן שנוטל מזה ונותן לזה) ואח"כ ושרף את הפרה לתקן חיצונית ק"נ. והנה גוף הבעל חי ג"כ כלול מדי' יסודות ארמ"ע. אך רוב בנין הגוף הוא מן העפר ולכן נאמר לאדם ואל עפר תשוב. ונמצא עצמיות גוף הפרה הוא היסוד העפר רק שהורכב ג"כ עוד מגי' יסודות אש רוח מים.

וכששרפו הפרה נשאר האפר שהוא העצמיות שלה יסוד העפר שבה ושאר הגי' יסודות אר"מ שהורכבה מהן מתפרדים ממנו ע"י השריפה, וכן בנמשל האפר הוא העצמיות של הפרה כי שרש התהוות ק"נ הוא מעולם התהו מחמת שבירת הכלים שנפלו רפ"ח ניצוצין בק"נ.

וזהו העצמיות שלה עד"מ דהיינו שזהו העיקר רק שע"י השבירה נמשך שנתערבו ברע וזהו עד"מ בחי' הרכבה, ושרפת הפרה הוא שעי"ז יופרד הרע שנתערב בהניצוצים דתהו ויסתלק מהטוב ע"ד ובערת הרע מקרבך ואז ישאר האפר שהוא העצמיות דהיינו הניצוצים דתהו כמו שהן בלתי תערובות הרע.

וזהו פי' אפר הפרה שמבחי' פר ה' נעשה פר א' כו'. [וגם שמתעלה ב"ן לשרשו בס"ג ושם ב"ן הוא מילוי ההי"ן וס"ג הוא מילוי יודי"ן אך הוא"ו הוא מילוי אל"ף כו'].

ובעבודת ה' היינו כי המדות דנה"ב הן ג"כ מק"נ ושרש שרשן מעולם התהו כנ"ל וצריך לשרוף ולכלות הרע שנתערב בהן דהיינו מה שהמשיך והטה מדותיו לתאוות עוה"ז ונעשה המדה מעורבת ברע הרבה רובה ככולה רע כו', והיינו בהפריד הלבושים צואים

שהן התאוות שהטה לבו עליהן בל יזכרו בל יפקדו ולא יעלו על לב והרשעה כולה בעשן תכלה.
ויופרדו ממדותיו. שלא ימשיך עוד מדותיו אליהן ולהסיח דעתו מהן לגמרי ואז אח"כ עצם המדות דנה"ב יהופכו לקדושה ממש להיות מזה אהבה רבה אליו ית' ע"ד יתרון האור מהחשך וצעק לבו אל ה' בחילא יתיר.
וז"ש בזהר בפי' בכל לבבך בשני יצריך ודא הוא רזא. וצ"ל מהו הרזא דלכאורה פשוט הוא מאד שתהיה האהבה להקב"ה בשני יצריך כמ"ש בגמ' אלא שהוא לפי שאינו מובן איך היצה"ר והתאוה שהי' לו בעוה"ז תוכל אהבה זו ממש להתהפך וליכלל בקדושה להיות אהבה רבה לה' ולא עוד אלא שאז הוא נעלה אפילו מהיצ"ט כי עולה בשרשו בס"ג שלמעלה משם מ"ה, אך מ"מ באמת כך הוא דכאשר הכלים של הרצון דנה"ב יכלו וישרפו דהיינו להיות עוצם עיניו מראות ברע ומחשבתו מלהרהר ונשאר רק האפר הוא הרצון עצמו אז יוכל להתהפך להיות רצון זה עצמו לה' ית' וזהו בחי' ומדרגת תשובה מאהבה כו', וזהו ענין אפר במקום הנחת תפילין כמ"ש לתת להם פאר תחת אפר אל"ף הוא המתקה דה"ג מנצפ"ך בגימ' פר. ופי' וענין המיתוק היינו לאהפכא מרירו למיתקו (ופי' זה מבואר בפ' מקץ בד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין כו') ומחשוכא לנהורא כו' וז"ל הרח"ו בשער תיקון עונות ספ"ב ואחר שנשרפו הדינין ונעשו אפר מתמתקים ולכן היו שורפים הפרה אדומה. ונותנים אפר במצח כי שמה התחלת היסוד לעורר הזיווג כי הגבורות הם מ"ן עכ"ל, ובזה יובן ענין נתינת האפר ע"ג מים חיים. כי הנה האפר הוא בירור המדות דנה"ב להיות בשני יצריך והוא בחי' רצוא.
ואח"כ צ"ל בחי' שוב וזהו ענין ונתן עליו מים חיים אל כלי מים הוא בחי' חכמה, אך מים חיים שהם הנובעי' מתחת לארץ היינו המשכת ונביעת החכמה שנמשך ונובע מבחי' הכתר שנק' מקור מים חיים והוא סתימא דכל סתימין והוא בחי' החכמה שבתורה ומים חיים אלו צ"ל אל כלי דוקא היינו אותיות התורה מס' ברכות מס' שבת שהם כלים לאור א"ס ב"ה המלובש שם, ועסק התורה זהו בחי' שוב להיות המשכת אור א"ס ב"ה למטה. ומ"מ צ"ל האפר ע"ג מים חיים שגם אחר בחי' השוב לא יתכבה הרצוא ויהי' רשומו ניכר (ועמש"ל פי' יתרו בד"ה וכל העם רואים את הקולות כו' מענין זה איך שאין המים מכבין האש כו'):
ד **ועתה** יש להבין ביאור ענין תולעת שני, והענין עפמ"ש בפע"ח שער ה' פ"ג בפרשת עולת התמיד ובמ"ח שם עולת שהם אותיות תולע ומספרו אבגית"ץ שהוא חסד שבגבורות סוד תולעת יעקב כו' להקריב אותיות להרקיב כו' ע"ש במ"ח. והרמ"ז בפ' צו

(בדף כ"ז) כ' שלהיותו שם גבורה סגולתו להפריד הקדושה מן הטומאה ולהעלות ממטה למעלה כו' ע"ש וכמ"ש ג"כ בפ' מסעי בענין מ"ב מסעות שהיו ג"כ להכניע הקליפות ולהעלות הקדושה וכמ"ש ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך כו' ולכך הי' ג"כ מ"ב מסעות שהוא בחי' שם מ"ב דאנא בכח גדולת ית"ץ כו'.

והנה ענין בחי' זו בעבודת ה' הוא כמארז"ל מה תולעת זו אינה מכה ארזים אלא בפה כך ישראל אין להם אלא תפלה כו' וכמ"ש ג"כ בפ' אלה מסעי הנ"ל איך בק"ש ותפלה שייך בחי' ההעלאה דמ"ב מסעות הנ"ל ע"ש באריכות. אמנם באמת כמו כן קאי בחי' תולעת יעקב על עסק התורה בדיבור פה וכמארז"ל (מ"ק י"ו ב') גבי דוד כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת. והענין שהתורה נק' עוז ותושיה דהיינו שהדבור בתורה נותן עוז וכח לנפש האלקית שתוכל לעלות ולהתכלל באי"ס ב"ה ומחלשת כח הנפש הבהמית המונעת העלאה ודביקות זו כו' וזהו שבחי' עולת תמיד עולת אותיות תולע היא העשויה בהר סיני כו' בקבלת התורה שכח זה להיות הלכה היוצאה מפיהם דבר ה' ממש זהו ניתן להם בזמן קבלת התורה, וזהו ענין לאמר דוידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר וכמ"ש במ"א בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי כו'.

וזהו הפי' של אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה. דהנה כתיב ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. שע"י שהימין נאדר בכח שהוא התורה כמ"ש קול ה' בכח כי אורייתא מחכמה נפקת והימין שהוא החסד מקבל מהחכמה. [וגם יש בחי' ורב חסד שמתלבש בחכמה כו'] ע"י"ז דוקא תרעץ אויב הוא היצר הרע. כי מצד עצמות אור א"ס הרי גם שממית בידים תתפש כו', ולכן אמר אויב ארדוף אשיג כו', אלא ע"י התורה שהיא החכמה נעשה ההבדלה וכדכתיב משם אורידך נאם הוי' נאם הוא בחי' דבור של התורה כו' ולכן נק' החכמה דין כמ"ש האריז"ל שבחי' גבורה דעתיק מלובש במו"ס.

וזהו אנא בכח גדולת ימינך תתיר כו' ר"ל ע"י שהימין נאדר בכח גדולת שהיא התורה והיינו ע"י הקל קול יעקב ע"י"ז תתיר צרורה ותרעץ אויב, וזהו בחי' תולעת יעקב שמכה ומרקיב הארז כמו שכתוב אח"כ קרע שטן וכמ"ש יכלו שוטני נפשי. והנה ענין אין כחו אלא בפיו שהוא הדבור דוקא באותיות התורה והתפלה הוא כמבואר לעיל שהדבור נמשך מבחינת כתר שהוא בחי' מדבר כי נעוץ תחלתן בסופן דוקא (וזהו שהמל' הנקרא תולעת יעקב וגם הת"ת נקרא תולע כמ"ש בפרדס בערך תולעת והם דבורי התפלה והתורה שרשן מהכתר הנקרא מדבר). והוא ע"ד מ"ש במיכה (סי' ה') תרום ידך על צריך וכל אויביך יכרתו, שמבחי' תרום ידך היינו יד הרמה שהוא בחי' כתר נמשך להיות וכל אויביך יכרתו וכמ"ש ג"כ ביצ"מ ובנ"י יוצאים ביד רמה וזהו ג"כ מ"ש והיה כאשר

ירים משה ידו וגבר ישראל כו' וכמ"ש רמה ידך בל יחזיון וכתיב הסוררים אל ירומו כו', והענין ע"פ המבואר במ"א ע"פ ויקח המן את הלבוש ואת הסוס. איך שע"י שהאדם מעורר בנפשו בחינת גאות דקדושה שלא ירצה להשפיל א"ע בתאוות עוה"ז ע"ז מעורר למעלה גם כן בחינת כי גאה גאה ותרגומו איתגאי על גיוותניא כלומר שמתגאה ומסלק השפעתו מן הגאים דהיינו הרשעים האומרים ידינו רמה ולא ה' פעל כל זאת בפ' האזינו (ל"ב כ"ז) וכן לי יאורי ואני עשיתני (ביחזקאל כ"ט ג') ולכן נאמר כי גאה גאה גבי נס דקי"ס שהשפיל הגאים והטביע המצרים בים והגביה שפלים והיינו ע"י בחי' גאה גאה. והא דלפעמים מצינו בהפך דאדרבה מחמת הגדולה יוכל להיות נמשך חיות גם לקליפות לפי שמצד הגדולה הוא כלא חשיב ואין תופס מקום לדקדק וכמ"ש שממית בידים תתפש כו' זהו דוקא כביכול כשאינו מתגאה ומתרומם אז הוא בלי דקדוק וכיון דכולא קמיה כלא לכן יכולים הכל לקבל, אבל ע"י בחי' גאה גאה אז יקפיד שלא יקבלו הגאים הרשעים וזהו ה' רמה ידך בל יחזיון פי' דוקא כאשר רמה ידך ע"ז בל יחזיון כו'. ונראה לבאר זה עפמ"ש האריז"ל בפי' עבדים היינו לפרעה היונק מעורף דא"א דדוקא מבחינת עורף ואחוריים דכתר משם יוכל גם פרעה שאמר לי יאורי כו' גם כן לקבל חיות ויניקה משא"כ כשנמשך השפע מבחינת פנים כתיב יאר ה' פניו אליך דוקא, וזהו רמה ידך שנמשך מבחינת פנים אזי בל יחזיון.

וגם י"ל כי הנה פי' גאה גאה הוא ע"ד אדון הנפלאות דהיינו שאפי' בחי' פלא נחשב אצלו יתי כעשיה גשמיות כמ"ש עושה פלא וכמש"ל בפ' בשלח בד"ה אשירה כו' ובחי' ומדרגה זו הוא הנקרא עתיק יומין המתנשא מימות עולם שהוא בחי' העליונה שבכתר סתימא דכל סתימין, וכמ"ש ג"כ בזוהר (בשלח דף נ"ב) גבי קי"ס בעתיקא תליא מילתא. והענין כי בחי' עתיק היינו פנימית הכתר דהיינו שכולו פנים ואין בו בחי' אחוריים כלל כמ"ש בע"ח שער עתיק פ"ב, ולכן נאמר ע"ז גאה גאה גיאה על גיוותניא שמבחינה זו אין שום יניקה לקליפות ורשעים שיניקתם מצד גדולתו יתי מ"מ הוא רק מבחינת אחוריים וכיון שבבחי' זו אין שייך שום אחוריים כלל ממילא א"א להיות להם יניקה.

ויניקת פרעה הוא רק מעורף דא"א כי בא"א שייך פנים ואחוריים אזי מבחי' העורף יוכל פרעה לינק דהיינו שמעוצם הגדולה דכולא קמיה כלא חשיב יוכל גם פרעה לקבל והיינו דוקא כשנמשך השפע דרך אחוריים דהיינו כמאן דשדי בתר כתפין משא"כ כשנמשך מבחי' פנים דא"א ברצון וחשק וחפץ ע"ז נאמר ויוציאנו ה' אלקינו כו' (וכמ"ש באריכות במ"א ע"פ מאמר עבדים היינו הנ"ל). וזהו וברוב גאונך תהרוס קמיך. ברוב גאונך דייקא שהוא בחי' גאה גאה שמבחי' זו ודאי תהרוס קמיך דמשם א"א להם לינק מטעם הנ"ל

(ועיין בזהר פ' בשלח דף נ"ח ע"ב ודו"ק) וזהו ג"כ מ"ש במ"א בפי' ישא ה' פניו אליך כלומר שישא ויגביה פניו לבחי' שאין שם בחי' אחוריים כלל ועי"ז יומשך ההשפעה אליך דייקא. וזהו רם ונשא כו' משפיל גאים כו' כה אמר רם ונשא כו' ואת דכא ושפל רוח כו'. כי רמה ידך דייקא אז בל יחזיון וכמ"ש ג"כ במ"א בפי' כי יד על כס יה שהוא בחי' יד רמה דייקא כו' ע"ש באריכות בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא. גם י"ל כי יד רמה היינו ת"ת שבכתר כו' שהת"ת עולה עד כו'.

ומכ"ז יובן ענין תולעת יעקב שהוא בחי' דבור התורה והתפלה ששרשו מבחיני הנ"ל שממשיך מבחי' פנימית הכתר וכמ"ש לקמן בפי' חקת התורה וכמ"ש באגה"ק סד"ה דוד זמירות קרית להו בענין הלוחות שהיו נקראים משני עבריהם דהיינו לומר ששרשן מבחי' ע"י שכולו בחי' פנים ואין בו בחי' אחוריים כלל כנ"ל ולכן זהו בחינת עולת תמיד כו' להקריב. אותיות תולע כו' להרקיב שלא יומשך השפע לקליפות שרש היצר הרע המגביהים א"ע כנשר לינק מבחי' עורף כו' ועל זה נאמר משם אורידך נאם ה' נאם הוא הדבור כנ"ל (ועמש"ל פרשה וישלח על פ' ויאבק כו'). גם יובן זה על דרך מה שכתוב במ"א שהתורה נקרא משל הקדמוני שלהיות נמשך גילוי אור מבחי' קדמונו של עולם שלמעלה מבחינת סוכ"ע וממכ"ע הוא דוקא ע"י התורה שהיא בחי' משל ולבוש לבחי' זו כו'.

והנה ר"ת אנא בכח כו' הוא גימטריא תולע ור"ת שועתנו קבל ושמע צי"ת הוא גימטריא תולעת. ענין ב' בחי' תולע ותולעת יש לומר שהן ב' בחי' דהיינו אותיות התורה ואותיות התפלה כי בכח גדולת ימינך כו' קאי על אותיות ודבור בתורה כנ"ל ושועתנו קבל כו' זהו ענין התפלה. ועיין בלק"ת מהאריז"ל פ' תרומה ד"ה ותולעת שני. עוי"ל בפי' אין כחו אלא בפיו כי גם למעלה איתא דעת גניז בפומא וז"ש מפיו דעת כו' (עיין נדה דף ע'). וזהו ענין השלכת שני תולעת לתוך שרפת הפרה כי שרפת הפרה היינו להחזיר היניקה של החיצונים דהיינו בירור ותיקון ק"נ (שעי"ז ג"כ לא יוכלו הקליפות שלמטה מק"נ לינק מהקדושה שיניקתם הוא ע"י אמצעות בחי' ק"נ כנ"ל) אכן כדי שלא יקבלו עוד יניקה לזה היה השני תולעת שמרקיב ומכלה יניקתם (וע' בזהר פ' ויחי) (דרל"ח ע"ב) ע"פ כי כל ביתה לבוש שנים, וגם י"ל שזהו ג"כ שלא יגביהו א"ע כנשר לקבל יניקה מלמעלה כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ואשמיד פריו ממעל ושרשיו מתחת כו' ועמ"ש סד"ה נאוו לחייך בתורים מענין כחוט השני שפתותיך כו':

ה וזהו ענין חקת התורה. לשון חקיקה. והענין הוא שהחקיקה הוא גבוה יותר מאותיות הכתב, ולכן בלוחות כתיב חרות על הלוחות שנמשכו משרש התורה כמו שהיא בבחי' אותיות החקיקה.

ותורה שבכתב היינו אחר התלבשותה בבחינת אותיות הכתב ובפרה אדומה נאמר זאת חקת התורה שבה ועל ידה ממשיכים מבחינת חקת התורה להיות נמשך ומתגלה למטה וזהו אשר צוה הוי' שיהיה בחי' צוותא וחיבור משם הוי' דעתיק אשר הוא בחינת ומדרגת אותיות החקיקה. לאמר בבחי' חכמה שזהו בחי' תשב"כ.

ובאמת בחי' ומדרגה הנקרא למעלה חקת התורה דהיינו ענין אותיות החקיקה שלמעלה הוא גבוה יותר ממדרגת החקיקה שנתגלה בהלוחות דאע"פ שהאותיות היו חקוקים מיניה וביה מ"מ עכ"פ נחסר מהאבן במקום האות, משא"כ בחי' חקת התורה כמו שהיא למעלה במקורה ושרשה בא"ס ב"ה אורייתא וקב"ה כולא חד. והענין הוא עפמ"ש בזהר (ר"פ בראשית דט"ו) בריש הורמנתא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה. וגליף הוא חקיקה כי תרגום ופתחת עליו פתוחי ותגלוף כו' (ופי' בריש הורמנתא דמלכא פי' באשל אברהם שזהו בחינת מלך מה"מ דהיינו בחי' מל' דא"ס דהיינו מה שעלה ברצונו הפשוט שיהיה מלך שמו נקרא, ועמ"ש מזה בד"ה כי כארץ תוציא צמחה גבי ענין פי' המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת). והענין הוא כמו עד"מ הרושם וחוקק באבן טוב המאיר ומבהיק מאד איזה אותיות או רישומים אזי במקום החקיקה והרשימה אין מבהיק ומאיר כ"כ כמו שמבהיק ומאיר האבן טוב במקום שלא נעשה בו חקיקות ורישומים ששם הוא בהיר ביותר משא"כ במקום שנעשו בו חקיקות נחשך אורו מעט, אבל מ"מ חקיקה זו היא באבן טוב עצמו ואין כאן עוד שום דבר בלעדו זולתי הוא לבד רק שנחשך בהירתו מעט, וכך עד"מ כשנאצל מהאור א"ס (פי' אור א"ס היינו עד"מ אור וזיו הנמשך ממנו ית' כמ"ש במ"א) בחי' כתר שהוא בחי' פרצופי עתיק ואריך נק' גליף גליפו שהחקיקה היא מיניה וביה והיינו הך ממש כי הם נקרא ג"כ א"ס והם למעלה מעלה מבחי' עולם האצילות (וע' בהרמ"ז פ' שלח בדף קנ"ט בפי' תלת עלמין אית ליה לקב"ה). אך מ"מ לגבי אור א"ס נקרא הכתר ג"כ בשם חשך וכמ"ש בת"ז כתרא עילאה אע"ג דאיהו אור צח אוכם אוכם קדם עילת העילות, וזהו כמשל שבמקום החקיקה נחשך בהירות האבן טוב ואינו כמו בהירות האבן טוב שלא במקום החקיקה שהוא האור א"ס שלמעלה מבחי' אצילות הכתר דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, ובמקום החקיקה שהוא אצילות עתיק ואריך נקרא אוכם אוכם לגבי האור עצמו ועי"ז יוכל להיות מקור ושרש להתהוות ע"ס דאצי'. אבל מ"מ הרי חקיקה וגליפו זו היא למעלה מעלה מבחי' אותיות הכתב, על

דרך משל שבחקיקת האותיות עם היות שעי"ז נתגלה ונתהוה בחי' אותיות שזהו עד"מ אצילות עתיק ואריך. מ"מ האותיות הן מיניה וביה שלא נוסף עליו דבר ולא חסר דבר כלל זולת האבן טוב לבדו רק שנחשך בהירתו קצת. כך עד"מ בחי' הכתר הוא בחי' א"ס ממש רק שלגבי אמתת האור א"ס נקרא חשך כו', מה שאין כן אותיות הכתב שכותב ע"ג הספר בדיו הרי הדיו הוא דבר זר ממש בעצם מהקלף וגם שהדיו שחור מסתיר לגמרי על לבנונית הקלף שתחת הדיו עד שאינו נראה כלל לובן הקלף שתחת האות.

וזהו בחינת חו"ב דאצילות שבהתלבשות התורה בחו"ב כמאמר אורייתא מחכמה נפקת נק' תושב"כ, כמשל אותיות הכתב הנ"ל כי החכ' היא כעשי' גופני' לגבי אוא"ס ב"ה שהוא מרומם למעלה מעלה ממהות וגדר בחי' חכמה, ומה שאעפ"כ נמשך ומתלבש אור א"ס בחו"ב ה"ז כמשל שמתלבש הקלף באותיות שעושים עליו מדיו שהדיו אינו מערך ומהות הקלף הלבן כלל.

ולא כמו בחקיקה שהאותיות הם דבר א' ממש עם האבן טוב וגם אין האות מסתיר כלל. וקצת יוכלו למצוא משל ע"ז כמו גילוי השכל לגבי מהות הנפש שהיא באמת למעלה מהשכל הרי הוא **כמו** מהות בפ"ע רק שהנפש פועלת על ידו משא"כ בחי' כח השכל שבנפש זהו התפשטות אור הנפש עצמו כו' ולכן הכתר שנק' רצה"ע נמשל לאותיות החקיקה וחו"ב נקרא אותיות הכתב כו'.

והגם שבאצילות איהו וגרמוהי חד, זהו לגבי בריאה יצירה עשיה שהן בחינת נברא ויש לכן לגבי בי"ע נקרא אצילות איהו וגרמוהי חד. אבל לגבי עתיק וא"א נק' אפילו החכמה שהיא ראשית האצילות בשם בריאה יש מאין כמ"ש והחכמה מאין תמצא יש מאין. והיינו בחינת כלים דע"ס דאצילות שנק' כלים שא"ס ב"ה פועל על ידן, ולכן התורה שהיא נמשכה מחכמה דאצילו' המתלבשת בבינה שחו"ב הם תרין ריעין דלא מתפרשין ועיקר בחינת התהוות אותיות הוא בבינה שנקרא ספר (כמ"ש במ"א ע"פ אמר עם הספר ועיין בזח"ב ויקהל ד"ר ע"א מענין תשב"כ) נק' תשב"כ באש שחורה ע"ג אש לבנה, דכמו שאותיות שמהדיו מסתירים לובן הקלף שתחתיו כך מה שנמשך אור א"ס ב"ה אש לבנה להיות מושג בחו"ב דאצילות זהו הסתר והעלם ממש כי אור א"ס ב"ה אין שייך לומר בו השגה והבנה כלל אלא רק ע"י צמצום האור כו'.

ועמ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה בפי' וענין מארז"ל בשה"ש רבה ס"פ ראשו כתם פז אמר רשב"ל תורה שנתן הקב"ה היתה עורה של אש לבנה וכתובה באש שחורה כו' ההי"ד מימינו אש דת, ונתבאר שם עד"מ אותיות המחשבה המלבישים את השכל כו' וזהו ענין תש ב"כ וענין המשל לאותיות החקיקה. זהו מש"ש וצמצום הזה הוא כמו

במשל בחי' אותיות שבנפש כדי להיות גילוי אותיות ממש במחשבה ודבור שבחינת צמצום והתהוות אותיות שבנפש זהו משל לבחינת אותיות החקיקה שלמעלה שהם מקור ושרש להיות אחר כך ניתנה התשב"כ באש שחורה ע"ג אש לבנה (ועיין מזה ג"כ בזח"ג נשא קל"ב א'. נשא קל"ב א'. שופטים ער"ה א'):

והנה בפרה אדומה נאמר זאת חקת התורה שע"י רצוא ושוב דאפר הפרה ומים חיים כנ"ל ע"י"ז נמשך מבחי' אותיות החקיקה דעתיק ואריך דאצילות. ולזה אמר עליה שלמה המלך ע"ה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (בקהלת סי' ז' כ"ג) שהיא למעלה רחוק מן החכמה דאצילות אלא שע"י"ז נמשך המשכת אור עתיק וא"א בחו"ב וזהו ג"כ פי' חקת התורה שיהי' נמשך התורה משרשה ומקורה שבבחי' גליף גליפו בטהירו עילאה להתלבש ולהתגלות בתשב"כ שהן חו"ב דאצילות. וזהו אשר צוה הוי' לאמר כנ"ל. (ועיין מענין אחכמה והיא רחוקה ממני בזח"ג פינחס דרכ"ג סע"א ח"א ר"פ תולדות קל"ה א'. ויחי דרכ"ה סע"ב רבות פי' חקת ובקהלת רבה על פסוק זה ד' ק"ד א' ב' פ"ק דיומא י"ד א' פ"ק דנדה ט' א'):

ו**והנה** ברבות ר"פ חקת. זאת חקת ז"ש מי הכתוב מי יתן טהור מטמא לא אחד (באיוב י"ד ד') כגון אברהם מתרח. חזקיה מאחז כו' העוה"ב מהעוה"ז כו' מי עשה כן מי צוה כן מי גזר כן לא יחידו של עולם. הנה ענין מי יתן טהור מטמא אפי"ל על מה שנתברר מג"ק שלמטה מנוגה. וכמו אברהם מתרח שתרח היה עובד עבודת כוכבים כו'. אך קשה דג"ק אין להם בירור עתה עד לע"ל. וע' מענין מי יתן טהור מטמא בזח"ב (פקודי דרל"ז סע"א. ובת"ז תקון כ' דמ"ב ע"א) ועיין בבה"ז ר"פ חקת בענין מים חיים היינו בחי' והחכמה מאין תמצא. ופי' שלכך צריכים כפרה להמשיך מבחי' אין שהוא הכתר מפני שיש הפרש בין זו שמטהרים הטמא מת לשאר הבירורים שמבררים טוב מן רע ואוכל מהפסולת ששם הוא בחי' בירור לבד. אבל לא שנהפך הפסולת לאוכל והרע לטוב.

וזהו יוכל להיות ע"י החכמה לבד כי בחכמה אתברירו. אבל כאן לטהר טמא מת וטומאת מת נמשך משבה"כ שנא' בהם וימלוך וימת כו' שנפלו למטה מטה מק"נ וכן מעה"ד טו"ר כו' ולטהר בחי' טומאה זו הרי הטמא נהפך לטהור ואין זה כמו בירור הנ"ל ע"כ זה א"א להמשיך מהחכמה כ"א מבחי' שלמעלה מהשבירה והתיקון בחינת כתר שע"ז נאמר ולקח מעץ החיים וחי לעולם כו' ומשם נמשך להעביר רוח הטומאה. עכ"ד. ועפ"ז י"ל שזהו ענין חכמת זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות כי הקרבנות זהו ענין בירור ק"נ ובחכמה אתברירו וזהו חכמת זה סדר קדשים ומ"מ בירור זה דקדשים הוא ע"י החכמה משא"כ בירור דחולין שנעשו עטה"ק הוא ע"י הבינה כו' אך ודעת זה סדר

טהרות כי להיות הטמא נעשה טהור זהו ע"י הדעת שהוא ממשיך מהכתר ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפי' ציצית.

וזהו מי יתן טהור מטמא לא אחד יחידו של עולם שהוא כתר הנק' יחיד משם דוקא נמשך בחי' זו משא"כ מהחכמה הוא רק בחכמה אתברירו כו'. גם י"ל מי יתן היינו בחי' מ"י וכמ"ש בביאור בשעה שהקדימו ישראל נעשה בענין מ"ש מי יתן והיה לבבם כו' ע"ש. וזהו מאמר המדרש רבה כאן (פי' חקת דרע"ג סע"ד) אם נטמא זה במה תהא טהרתו לא השיבו באותו שעה נתכרכמו פניו של משה כיון שהגיע לפי' פרה אדומה כו' דמזה שנתכרכמו פניו מוכח שמשה רבע"ה היה קסבר שאין לו טהרה וקשה מהיכי תיתי כן.

ולפי הנ"ל א"ש כי התורה נמשכה מחכמה עילאה ובחכמה אתברירו להבדיל בין הטהור לטמא כו' אבל זה שיהי' טהור מטמא זה א"א להיות ע"י החכמה ע"כ נתכרכמו פניו עד שהגיע לפי' פרה שהיא המשכת מים חיים מבחינת עץ החיים מהכתר שמשם נמשך להיות מי יתן טהור מטמא כו'.

ויש להעיר מענין שלש הפוכות ויהפוך כו' את הקללה לברכה כו' עמ"ש מזה סד"ה ולא אבה בפי' תצא. ועמ"ש עוד בענין מי יתן טהור מטמא בת"א פי' וישלח סד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה. ובד"ה וישלח יעקב ועיין במא"א אות ח' סעיף ו'. (וע' עוד מענין מי יתן טהור בזח"א וירא ק"ב ב'. ח"ב יתרו ס"ט ב' ח"ג תזריע מ"ח ב') ומענין זאת חקת התורה ויקחו אליך פרה ברבות (ס"פ בא פי"ט קל"ה ד') ויובן ע"פ מ"ש בזח"ג פנחס (דף רמ"ד ע"ב). רבות תצוה ר"פ ל"ח פי' אמור ספ"ל (דר"א א'). נשא פי"ג (דרנ"ג ד') ע"פ ביום השני הקריב נתנאל:

פרק ג

ויקחו אליך פרה אדומה. איתא במשניות פ"ה דמסכת פרה ומייתי לה ביבמות (פרק ח' דע"ב ב' וביומא ד' מ"ג) הכל כשרים לקדש מי חטאת אפילו אשה חוץ מחרש שוטה וקטן. ולענין הזאה הוא איפכא שהקטן כשר להזות ואשה פסולה וכדאיתא במשניות סוף פרק בתרא דפרה הכל כשרים להזות חוץ מטומטום ואנדרוגינוס והאשה כו' יעו"ש דקטן מזה.

ובגמרא שם ילפינן לה מקראי. וצ"ל הטעם שבהזי' אשה פסולה וקטן כשר ובקידוש הוא להיפוך ממש כנ"ל. והענין כי פרה אדומה היא באה לטהר טומאת מת שהוא לדחות ולהעביר רוח הטומאה דשלש קליפות הטמאות לגמרי ואין בהם טוב כלל דהיינו שמהן נמשך קיום וחיות של המעשה דבור ומחשבה של כל שס"ה ל"ת שבתורה וענפיהן,

שחיותם וקיומם מלמעלה הוא נמשך משלש קליפות הטמאות הנזכר במרכבת יחזקאל רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת, והם נקראים פגרים מתים לפי שאין בהם חיות מצד עצמם כלל.

והעברה זו הוא ע"י פרה אדומה דייקא ומים חיים כו' ועץ ארז ואזוב כו'. כי פרה הוא פ"ר ה' פ"ר הוא גימטריא מנצפ"ך שעולה כמנין פר והי' הוא בחינת ה' גבורות מקור התחלקות האותיות כי קול היוצא מהבל הלב הוא קול פשוט ומתחלק לאותיות בה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון גיכ"ק מהחיך כו'.

וכך למעלה התחלקות אותיות הדבור למעלה הוא בבחינת מל' ואתה מחיה את כולם הוא ע"י בחינת גבורות וכמ"כ הוא למעלה בבינה בחינת אותיות המחשבה שהן ג"כ בחינת אותיות כמו אותיות הדבור התחלקותן לאותיות פרטיים הוא ג"כ ע"י בחי' גבורות והוא בחינת גבורות דאימא, עמ"ש מזה בד"ה והניף הכהן את העומר בענין שעורה שעור ה'. עוד נת' מזה במ"א ע"פ אד' שפתי תפתח.

והנה עיקר ההתחלקות הוא כדי להחיות ולהוות נבראים בע"ג כי באצילות איהו וחיוהי וגרמוהי חד כו', אך ע"י ההתחלקות וההשתלשלות הנ"ל מקבלים חיות גם שלש קליפות הטמאות ע"י בחינת נוגה שיש בה ג"כ ה"ג ושם הם גבורות קשות (ועיין בע"ח שער ק"נ ספ"ג. ובלק"ת פ' חקת בטעמי מצות) שנעשה בחינת ההתחלקות והיש ממש בחי' טורא דפרודא משא"כ למעלה הגם שיש בחי' ההתחלקות המדרגות מ"מ כיון שהם בבחי' ביטול כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים הרי הם מתאחדים. וכנודע מענין ע' נפש יוצאי ירך יעקב שאף שהם ע' מ"מ נאמר בהם נפש לשון יחיד ע"י שהם בבחי' ביטול, משא"כ בנוגה הוא בחינת הפירוד והתחלקות ממש לפי שהיא בחי' יש (כי למעלה ה"ג דאימא אדרבה הם הגורמים וממשיכים ביטול היש כי הם גבורות ממותקות שענין הגבורה הוא עד"מ למטה ענין לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר וכמ" ש במ"א ע"פ וגם אתה תדין את ביתי. כך הוא ענין ה"ג דבינה הנמשכים למל' אשר מזה נמשך ומשתלשל בבי"ע ענין גבריאל המעורר הנשמות לעבודה כמ"ש בזח"ג ויקרא) (דכ"ג סע"א) ובפ' שלח (דקע"א סע"ב) ועמ"ש מזה ע"פ מאמר הזח"ב פקודי (דרל"ג ע"א) בפסוק והנה איש מראהו כמראה נחשת וגו'. והיינו כי שרש ה"ג העליונות הם אדרבה המעוררים ביטול היש וכמ"ש מזה ג"כ בד"ה אד' שפתי תפתח. ועמש"ל גבי חוטי תכלת וסד"ה ה' יחתו מריביו ומ"ש סד"ה ושאבתם מים בענין כוס ישועות. לא כן הגבורות שבנוגה שהן גבורות קשות בחי' הצמצום גמור המסתיר לגמרי להיות יש ודבר נפרד ועמ"ש בד"ה אם בהרת קדמה כו'.

וזהו כל עיקר ענין בחינת נוגה שאינה כמו ג' קליפות הטמאות שהם רע גמור, והגם שנוגה ג"כ חציה רע היינו חציה אבל חצי' טוב ואעפ"כ גם הטוב שבה נקרא ק"נ והיינו לפי שהוא בבחינת יש וכמו בשביל שיקראוני רבי כו'. משא"כ בקדושה הוא בחי' ביטול ולכן ע"י בחינת ק"נ מקבלים ג' קליפות הטמאות, כי ק"נ חציו טוב וחציו רע שמבחי' חציו הטוב מקבל גם חציו הרע.

ומחציו הרע מקבלים ג' קליפות הטמאות לגמרי, ופי' חציו טוב הוא הרגשת היש ומ"מ בחינת ק"נ יכול להתברר ולהיות בבחינת ביטול לגמרי באור א"ס וכענין וצבא השמים לך משתחוים. וזהו ענין שלפעמים בחינת נוגה עולה לגמרי בקדושה (ועיין בזח"ב ויקהל) (דר"ג ע"ב) ובמק"מ שם והרמ"ז פ' פנחס (דרנ"א ב') משא"כ בנוגה שיש בה איתן להדבק בקדושה ועליה נאמר והנה טוב מאד וע"ש ר"פ חקת. וזהו ענין שרפת הפרה כדי להעביר את רוח הטומאה כי פרה היא בחינת נוגה שפרה היא בחי' נוק' שמקבל מבחינת פני שור אלא שהיא בבחי' גבורות קשות ביותר בחינת טוב שבנוגה פר ה' וממנה מקבלים גם ג' קליפות הטמאות כנ"ל.

וזהו ענין המצוה לשרוף את הפרה לאפר כי ארז"ל אשכחן אפר דאקרי עפר דכתיב ולקח מעפר שרפת החטאת כו'. דהנה מכל דבר הנשרף נשאר אפר. והיינו לפי שכל דבר מורכב מד' יסודות אש רוח מים עפר ועיקר התהוות הגשמי הוא מיסוד העפר וג' היסודות מורכבים בו, ולכן ע"י השרפה מתפרדים יסודות המורכבים ונשאר רק יסוד העצמי וכך הוא ענין שרפת הפרה ולא נשאר כי"א מקור הדבור שעדיין הוא בבחי' ביטול.

וזהו אפר פר א' היינו הגבורה כמו שהוא בשרשו קודם שנמשך בבחינת יש ע"י ה"ג דנוגה וממילא יתפרדו כל פועלי און והיו כלא היו. (ע' בלק"ת שם ועיין בזהר הרקיע פ' משפטים בפי' מ"ש בזהר שם דק"ה ע"ב ע"פ אדמת עפר עיין בשער תיקון עונות ספ"ב ובמ"ח. ובסידור האריז"ל גבי תיקון חצות בענין לתת אפר במקום הנחת תפילין כו' ועיין ברבות סדר וירא ס"פ מ"ט בזוהר פ' פקודי דרל"ז ב' ודרס"ו ב' ובהרמ"ז פ' חקת בד' ק"פ ע"ב ובמק"מ שם):

ב והנה כתיב ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי, מים הוא בחינת חכמה ומים חיים הוא מקור החכמה שנק' מים חיים בחינת מעין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא, והוא מבחי' טלא דבדולחא מקור החכמה סתימאה כידוע (ומבואר בזהר פ' תזריע דמ"ט ע"א ועיין בזהר תרומה דקע"ח סע"ב בספרא דצניעותא פ"ה וע' מ"ש באגה"ק ד"ה למה נסמכה פ' מרים כו'). והנה למטה מים חיים הן הנובעים מתחת לארץ והיינו לפי שנעוץ תחלתן בסופן כי מבחינת חכמה ולמטה הוא

בחינת השתלשלות מיש ליש מחכמה למדות ולמחשבה דבור ומעשה, משא"כ החכמה מלמעלה מן החכמה הוא בחי' מאין ליש וגילוי בחינה זו הוא למטה בארץ דוקא כי הארץ מצמחת וחוזרת ומצמחת עד א"ס כמ"ש ארץ ממנה יצא לחם כו'.

וכן המים הנובעים מתחת לארץ הם מים חיים כו', וזהו ענין קידוש מי חטאת ליתן מים חיים בתוך האפר שהוא המשכת מקור החכמה בחינת ביטול תוך האפר שהוא בחי' טוב שבנוגה שנתברר מקור ושרש הדבור כי בחי' הפרה פר ה' הוא בחינת ה' גבורות המחלקות את הקול להיות הדבור בגילוי וע"י השרפה נשאר רק מקור ושרש הדבור וע"י המים חיים שהוא המשכת הביטול הנה ממילא יתפרדו כל פועלי און ואין להם אחיזה כלל (וכמ"ש בזהר פ' פקודי דרל"ז ב' הנ"ל ועיין בזהר פ' חקת דקפ"א ע"א). וההזיה הוא להמשיך בחינה זאת על נפש המיטהר מן הטומאה ולכן אשה פסולה להזות כי אשה היא בחי' גבורות בחי' מל' שרגליה יורדות מות שהוא בחי' דבור מקור ושרש אחיזת החיצונים. לכן אין בכחה לדחות ולהעביר את רוח הטומאה (וכמארז"ל ספ"ו דיבמות האיש דרכו לכבש ואין אשה דרכה לכבש וע' ברבות בראשית ס"פ ח' האיש כובש כו'), אבל הקטן שהוא בחינת דכר בחינת מדות שאין להם שם שום אחיזה (כי הז"א נק' עץ החיים אבל המל' נקרא עה"ד טו"ר והיינו לפי שרגליה יורדות כו'), אלא שהוא עדיין בבחינת קטנות המדות אהוי"ר יכול להעביר את רוח הטומאה. ואף שהקטן אין בו דעת מ"מ יכול להעביר ולדחות את רוח הטומאה כי גם בהם אין בחינ' הדעת וכמ"ש בזהר פ' משפטים אל אחר אסתרס ולא עביד פירין, ואפשר שע"ז רמזו ברבות פ' נח פל"ג ומה התהום כו' כך אין מעשיהן של רשעים עושה פירות, וע' בגמרא ספ"ק דקדושין (ד"מ ע"א). והקשה בלק"ת והרי נשמות עובדי כוכבי' ומזלות נמשכים מג' קליפות הטמאות וא"כ עביד פירין. ותירץ שאין בהם מוח הדעת כ"א מוח החכמה ומוח הבינה כמ"ש גם בלא דעת נפש לא טוב ולכן כתיב שתי נשים זונות וכו' תרין צפרין כו' ולכן הקטן הגם שאין בו דעת אינו מעכב. משא"כ לענין הקידוש שהוא העלאת מ"ן דגבורות דנוגה למעלה למים חיים דמו"ס הקטן פסול לזה, כי העלאה זו צ"ל ע"י הדעת דוקא כי ביטול היש לאין זהו ע"י בחינת דעת כענין אברהם הכיר את בוראו דהכרה ר"ל הרגשה זהו בחינת דעת (ועמ"ש מענין הדעת בביאור ע"פ מים רבים ובד"ה ואלה המשפטים ובד"ה לא הביט און ביעקב ובד"ה החלצו מאתכם ובד"ה וידעת היום וע' בז"ה פ' תרומה דקס"ו), ולכן הדעת עולה עד הכתר למעלה מחו"ב שהם בחי' המשכה כו', (ועיין ברבות כי תשא פמ"א גבי כי ה' יתן חכמה מפיו דעת משמע ג"כ דבחינת מפיו דעת זהו דבר גדול יותר מבחינת יתן חכמה), וע"כ אין בקליפות מוח הדעת דוקא

שאין בהם בחי' הביטול ע"ד הכיר את בוראו רק דקרו לי' אלקא דאלקיא. ולכן הקטן שאין בו גילוי הדעת עדיין הוא פסול לקדש. אבל אשה כשרה לקדש כי אשה יש לה דעת אלא שדעתה קלה שהדעת שבה אינו כ"א מבחינת גבורות וזהו דעתה קל"ה ה' פעמים כ"ו גימטריא קל (ועמש"ל פ' בראשית בד"ה צאינה וראינה בפי' שלשים ומאה משקלה ועיין בלק"ת פ' שמות ע"פ כי סר לראות. קל יורד למל' מסוד דעת זה כו' וע"ש, ובפע"ח שער השופר פ"א ג"כ נז' מענין זה, ועמ"ש מזה בד"ה ענין רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת דהענין דכל שהדעת חזק ביותר יוכל לסבול גם הפך תשוקתו וכל שהדעת קל לא יוכל לסבול ותיכף תכלה נפשו, ועד"ז פי' שדעתה קל שהוא התשוקה בכוסף רב ליכלל באצילות ולכן נקרא כלה ע"ש כלתה נפשי כו' בבחינת גבורות והסתלקות לעלות למעלה. גם יש להעיר לענין קל ממשארז"ל גבי ורוכב על כרוב קל שלו ועמ"ש מזה בד"ה יביאו לבוש גבי וסוס אשר כו' ועמ"ש במ"א בענין בינה יתירה נתנה באשה כו'), ופי' שכל הגבורות שבהויות נמשכים במל' אבל מ"מ יש בה דעת לכן כשרה לקדש כי גם ענין קידוש מי חטאת הוא עליות גבורה דק"נ שנתברר במים חיים ע"כ האשה שיש לה עטרא דגבורה כשרה לקדש כו':

ג **ולקח** הכהן עץ ארז ואזוב והשליך אל תוך שרפת הפרה. שכדי לחבר בחינת החכמה בחינת ביטול שהוא מדרגה גבוה ונעלה באפר הפרה שהוא בחינת נוגה מדרגה היותר תחתונה הוא ע"י עץ ארז ואזוב. עץ הוא בחינת מדות שיש בהן בחי' גדלות וקטנות. עץ ארז הגבוה מכל האילנות הוא בחינת מדות שבחכמה (כ"כ בספר מאורי אור אות א' סעי' ק"כ ובמק"מ בראשית דכ"ט א' וע"ש דל"ד א' סע"א). ואזוב הגדל בקיר הוא הנמוך מכל האילנות הוא בחינת טפת היסוד שהשפעה הבאה מבחינת היסוד תוך הנבראים אינה כ"א בבחי' טפה הארה בעלמא, ועמ"ש בד"ה אלה מסעי גבי וגם דלה דלה לנו. ולכן יו"ד דפינחס שקנא קנאת הברית בחי' יסוד הוא זעירא (עיין בזהר פ' פינחס דרט"ו ע"ב ועמ"ש בפ' מקץ בביאור ע"פ המגביהי לשבת כו' ע"ש), וכן וא"ו דאזוב הוא זעירא (וע' מזה בזהר פ' מצורע דנ"ג ע"ב וע' בזהר ר"פ יתרו דס"ח ע"א), פי' שהיסוד הוא מחבר בחי' החכמה להתלבש תוך הנבראים שהוא המשכת מים חיים באפר הפרה, ושני התולעת הוא לכרוך בו העץ ארז ואזוב כי ההמשכה והחיבור שיומשך טפת מוח ביסוד ולהיות טפת יסוד הוא ע"י שני התולעת בחינת הגבורות כו'. (ועמ"ש בפ' נשא בד"ה ה' יחתו מריביו בענין ויתן עוז למלכו וע' בלק"ת פ' שמיני בטעמי מצות בענין וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק כו' וע' בזהר ס"פ חיי שרה דקל"ג סע"א אתערותא דרחימו כו' ובפ' וישב) (דקפ"ו ע"ב) ע"פ העירותי מצפון כו' ובפ' וארא (ד"ל ע"א)

דאלמלא אתערותא דצפון כו' שמאלו תחת לראשי כו' ובפ' תרומה (דקל"ז א') ע"פ ישיש כגבור כו' וע"ש (דקל"ט א') בענין ותולעת שני. ועמ"ש סד"ה נאוו לחייך בתורים. עוי"ל בענין התחברות עץ ארז ואזוב שהוא ע"ד מ"ש ברע"מ ר"פ כי תשא העשיר דא עמודא דאמצעיתא כו' והדל דא צדיק כו' ועמש"ש. ובמאורי אור אות א' סעיף נ"ד כתב אזוב נק' היסוד ו' זעירא והוא המתחבר עם ארז ו' רברבא גוף וברית ועמ"ש גבי ברכת הארץ בברכת המזון במה שארז"ל וצריך שיזכיר בה ברית ותורה וזהו ענין אלה תולדות יעקב יוסף (ע' בזח"א וישב דק"פ ע"א ודקפ"ב ע"ב) והיינו כי בחינת ארז הוא בחינת יעקב וכן איתא במדרש תנחומא פ' וישלח הארז זה יעקב שנאמר כארז בלבנון ישגה וכ"ה ברבות שם פרשה פ'. והוא כמ"ש בשמו"ע והנורא אל עליון שהוי"ו דוהנורא הוא המשכה להיות גילוי בחינת נורא הוא גילוי בחינת ביטול שנמשך מבחינת אל עליון היינו מה שלמעלה מהשתלשלות כמ"ש במ"א סד"ה וידעת היום. וזהו ענין בחינת ארז ו' רברבא וכמ"ש ג"כ במא"א שם ארז נק' ז"א כשעולה באבא בלבנון כו' ועיין בזח"ג ויקרא (די"ו ע"א) ע"פ כארז בלבנון ישגה ובפ' לך לך (דפ"ב סע"א). וכדי שיומשך המשכת ביטול זה בנבראים זהו ע"י ו' זעירא בחי' אזוב כנ"ל וע' בהרמ"ז בפ' חקת (בדף ק"פ סע"ב) פי' דעץ ארז ושני תולעת ואזוב הם דעת ת"ת יסוד ובפ' מצורע שם כ' שהדעת מושרש ביסודות דאו"א כו' ועמ"ש מענין ארז לעיל בפ' ויגש בד"ה ויגש אליו יהודה. וע' עוד מענין אזוב ברבות סדר בא פי"ז ובזהר ס"פ צו (דל"ה ע"א) ובפ' בא (דל"ה ע"ב) ובפי' הרמ"ז שם ומענין ויקחו אליך ברבות סדר אמור ספ"ל:

פרק ד

תוספת ביאור מעט ע"פ ויקחו אליך פרה כו'

הנה לפי המבואר מכ"ז דהשלכת עץ ארז ואזוב כו' זהו רק ענין ההמשכות מז"א דאצי' להמשיך החכמה והביטול בהמ"ן שזהו האפר כו' וכמ"ש הרמ"ז והמק"מ בפ' חקת והנה אפי"ל עוד בזה דהשלכת עץ ארז כו' רומז ג"כ לבירור המדות דנה"ב ועמ"ש לעיל ע"פ זאת חקת התורה כו' והיינו כמ"ש ברבות פ' חקת ובתנחומא שם ע"י שאדם מגביה את עצמו כארז הוא לוקה בצרעת וכיון שמשפיל את עצמו כאזוב הוא מתרפא (הובא בילקוט פ' מצורע). ויש לבאר ענין זה עפמ"ש הרמ"ז בפי' הזהר פ' תרומה (דקכ"ז ע"ב) גבי אילנין נטיעין דעקר לון קב"ה ושתיל לון באתר אחרא ואלין אקרון ארזי לבנון דהיינו ו"ק דז"א שנעקרו בעולם התהו ונפלו בעולם הבריאה ואח"כ נטעו ונשתלו בעולם התיקון ודלא כמק"מ שפי' שם ובפ' פינחס (דרי"ז ע"ב) בענין אחר וכן בספר עמק המלך שער י"ו פרק מ"א פי' ג"כ ע"ד פי' הרמ"ז. וא"כ לפי"ז שייך ג"כ בחי' ארז שצריך בירור דהיינו

מה שנפל בשבה"כ מעולם התהו והוא ע"ד מארז"ל לעולם יהא אדם רך כקנה ולא קשה כארז וכמ"ש במ"א דבעולם התהו מחמת תוקף ותגבורת המדות לא היה התכללות מדה אחת מהיפוכה והוא עד"מ מי שהוא קשה כארז משא"כ בתיקון שנתקנו להיות בבחי' קוין והתכללות.

וזהו ענין ארזי לבנון אשר נטע שנתקנו על ידי החכמה כח מה המשכת הביטול והמדות וזהו ענין ארזי לבנון שהם ו"ק דאבא כו', ועפ"ז י"ל שזהו ענין השלכת עץ ארז ואזוב כי האזוב הוא ההשפלה ונמיכת רוח והביטול וכן תולעת כמ"ש ואנכי תולעת ולא איש ומחברים הארז עם האזוב בשני תולעת ומשליך לתוך שרפת הפרה דהיינו להיות בירור המדות דתהו שהם קשה כארז ע"י המשכת הביטול כו' ועמ"ש בד"ה החלצו מאתכם, והיינו שיוכללו ע"ז בבחי' ארזי לבנון אשר נטע שהם בחי' התיקון ולכן א"ש דהשלכת עץ ארז ואזוב כו' היה דייקא קודם שתיעשה אפר כמ"ש בילקוט פ' חקת ובהר"ש ספ"ג דפרה והיינו לפי שהם ג"כ מכלל הבחי' שצריכים בירור שהם נעשים ג"כ אפר כמו הפרה ולשון הזהר פ' חקת כיון דאתעבידת אפר בעי למשדי בה עץ ואזוב כו' ע"כ צ"ל דלאו דוקא הוא. וגם יש לומר בתולעת שני עצמו שייך לומר בירור דהא יש ג"כ תולע בלעומת זה בקליפה כמ"ש בפע"ח שער ה' פ"ג. וכ"ה בספר הגלגולים קרוב לסופו (דמ"ג ע"ד) שע"ז נאמר אם יאדימו כתולע כו', ואפשר היינו ג"כ בחי' דבור ואותיות דקליפה כמו להי"ר ורכילות ודברים בטלים וכענין מ"ש רש"י בחומש ר"פ בלק בענין בלעם שכחו בפיו. ועיין בזהר פ' בלק (דר"א ע"ב ודקצ"ט סע"ב) ועמ"ש לעיל פ' ויחי סד"ה אסרי לגפן בענין עירה ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה לסוסתי ברכבי כו'. וכשנשרפים בחי' אלו דקליפה ונשאר האפר שהוא שרשם שבקדושה מעולם התהו אזי נמשכים ומתגלים בחי' אלו שבעולם התיקון בחי' כארז בלבנון כו' ותולעת יעקב מתי ישראל פה דקדושה כו' וכשהארז דתהו נתקן בבחי' תיקון יש בזה ב' המעלות דתהו ותיקון יחד שהאור בתוקף ואעפ"כ הוא בבחי' ביטול והתכללות וכענין עקודים בכלי אחד שלמעלה מהשבירה כו' וכמ"ש במ"א ובביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הבכורים כו'. גם ארז בגימטריא יצחק בחי' גבורה וכן תולעת שני בחי' גבורה כי לדחות רוח הטומאה צ"ל ג"כ בחי' גבורה דייקא וכמ"ש בזהר באדרא דנשא (דקל"א ב') בענין שערות דדיקנא שהם קשים לכפות הדינים והיינו לפי שנמשכים ממו"ס שנתלבש בה הגבורה דעתיק כו'. (כ"ז אפשר לומר) ועיין בזהר חקת (תחלת דף קפ"א). ואע"ג דכאן נתבאר שענין השלכת עץ ארז כו' זהו ענין המשכת מז"א דאצי' וכ"מ בהדיא בזהר פ' מצורע (דנ"ג) ובפ' חקת (דק"פ סע"ב). י"ל שבי' הענינים מרומז בהן. וזהו שאינו משליכן קודם שרפת

הפרה ולא משתיעשה אפר כ"א כשנבקעה. והיינו להיות כי שרפת הפרה זהו רק ענין בירור גבורות דנוגה. והמים חיים הם רק ענין המשכה עליונה מבחי' מו"ס כו'.
ואולם השלכת עץ ארז ואזוב כו' הוא להיות בירור מבחינות אלו שבנוגה שע"י בירור זה נמשך ג"כ מבחי' ארז בלבנון דאצי' וכן אזוב ותולעת שני. לכן השליכום בהפרה לאחר שכבר הצית האור ברובה ונבקעה קודם גמר שריפתה. אמנם לפמש"כ משמע דהשלכת עץ ארז ואזוב כו' זהו רק ענין המשכות מבחי' המדות דקדושה דתיקון וכ"כ באגה"ק ד"ה למה נסמכה פ' מרים לפ' פרה. (וע' עוד מענין פרה בזהר פ' ויקרא דף י"ד ע"א ובפ' אחרי דע"ו א' ובפ' פנחס ד' רמ"ג ב' ובהשמטות סוף חלק א' בסי' כ"ה דף ט' ע"ב):

פרק ה

ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול. פי' במדרש פרה זו גלות מצרים כמ"ש עגלה יפיפיה מצרים אדומה זו מלכות בבל הנקרא רישא דדהבא תמימה זו מלכות מדי כו' ופי' ויקחו אליך דייקא שיוציא את עצמו ממעשה מצרים כו' אל בחי' משה דהיינו הדעת.
ולהבין זה מפני מה תקנו שיקראו פרשה פרה קודם הפסח כדי שיטהרו כל ישראל לעשות הפסח בטהרה ולמה לא תקנו ג"כ קודם שארי רגלים שיש שם ג"כ קרבנות. להבין זה מ"ש ואמרתם זבח פסח הוא להי' אשר פסח וגו', ולכאורה קשה למה צריך לפסוח והלא לפניו יתי' הכל גלוי, אלא הענין כי הוא כמ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך פי' שלש רגלים הם ג' מדות פסח אהבה כמו שאומרים בשיר השירים ישקני מנשיקות פיהו וגו' פי' שכנס"י אומרת להקב"ה ישקני דהיינו שיהא אתדבקת רוחא ברוחא דרך משל כמו שהאב אוהב את בנו ומנשק אותו מחמת חביבות הלב ויוצא רוח מהלב אל הפה, כך כביכול דהיינו כל ניצוץ שבכל אחד ואחד מישראל צ"ל אתדבקותא רוחא ברוחא דהיינו מחשבה דבור ומעשה של אדם במחשבה דבור ומעשה של הקב"ה דהיינו מחשבה ודבור זו תורה ותפלה ומעשה זו הצדקה (כמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר) וכמ"ש עושה שמים וארץ פי' שהוא המשכת ההשפעה שהוא עשיה שלו כך בצדקה משפיע ועושה ופי' כך כנס"י מבקשת תמיד ישקני אך שהגוף מבדיל ומסתיר את האהבה מחמת דאגת הפרנסה ושארי דברים אך ידוע שאין ישראל נגאלין אלא באמונה שברא השי"ת יש מאין דרך משל אילו היה האדם יכול לעשות דבר יש מאין בודאי אותו הדבר היה בטל נגדו, כך בהקב"ה כולא קמיה כלא חשיב, עד"מ כשאדם מדבר דבור אחד הוא מהנשמה והראיה כשהוא ישן אינו מדבר כלום והדבור הוא אינה הנשמה עצמה, אלא הוא לבוש

אמצעי ובטל אותו הדבור לגבי בחי' הנפש עצמה, כך בהקב"ה כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כשדיבר יהי אור נעשה אור והאור הוא לבוש כמ"ש עוטה אור כשלמה, ובדבור זה הוא מחיה עולמות עליונים ותחתונים וג"ע ולמעלה מהם וכל העולמות בטלים קמיה כמ"ש אני ה' לא שניתי כמ"ש בזהר כולא קמיה כלא חשיב אפילו לגבי מה דקמיה דהיינו לגבי דבורו שהוא לבוש אמצעי שלו ומפני זה נק' הבורא ית' בכל התורה שבע"פ קוב"ה, פי' קדוש הוא מובדל דהיינו סוכ"ע ובתוך העולמות אינו מלובש רק בחי' דבור ובאמונה זו הוא מוציא עצמו ממצרים בהפקרות שמפקיר עצמו בממונו ובשארי דברים דהיינו בלא טעם ודעת ובלא חשבון יעבור עלי מה כמ"ש בכל נפשך ב' פעמים בכל יום בבקר ובערב רק שיהא זה באמת דהיינו במסירת נפש.

ומזה העצה שיקשר נפשו באחד דהיינו במחשבה דבור ומעשה כנ"ל, והוא תשובה כמו דאיתא בגמרא תשובה באותו מקום כמ"ש ובקשתם משם את ה' אלהיך פי' משם דייקא אף שהוא רחוק מאד דהיינו שיתן עצה ליצא משם ולהתקשר למעלה ממש ולא ילך ממדרגה למדרגה כמו שהשי"ת מדלג על ההרים, פי' ההרים זה אבות ומקפץ על הגבעות שהם חכמה ותבונה נמצא מדלג הוא למעלה מהשכל שלא בדרך עילה ועלול, כי הלא לגדולתו אין חקר ולתבונתו אין מספר ואיך יכולה להגיע המשכה עלינו שהוא עולם השפל, אלא פי' קול הוא המשכה אלא שהוא מדלג על ההרים כנזכר לעיל שהוא למעלה מן השכל וזהו להראות אותנו שגם אנחנו נעשה כן הכל בלא חשבון ובלא טעם ודעת, ועיין בסש"ב פרק מ"ט. וכמ"ש ענה דודי ואמר לי קומי לך כו' לי דייקא כלומר בשבילי נברא העולם שהרי חייב כל אדם לומר כן (במשנה ספ"ד דסנהדרין) ולכן קומי לך פי' בזה הוא קומה שלך, ומפני זה נקרא פסח ע"ש שפסח שהוא מדלג כו' ומפני זה קורין פרשת פרה קודם פסח כי פרה הוא מדרגה פחותה כמ"ש ופני השור מהשמאל לארבעתן ופרה פחותה משור, ומפני זה הוצרך להביא פרה לטהר טומאת מת כמארז"ל אין מיתה בלא חטא. פי' מיתה היא נפילה ומסך מבדיל בינו לבין אביו שבשמים ואיך אפשר להיות לה כ"כ נפילה, אך כשעושה מעשה בהמה דהיינו אכילה ושתיה בלא דעת כבהמה ומחמת כשמרגיל עצמו כך יכול לבא לידי חטא גמור אע"פ שהוא היתר גמור אין זה אלא לאדם שכבר יצא ממצרים מתאות הגופניות, אבל לאדם שעודנו במצרים דהיינו שהוא מקושר בתאוות ורוצה לשוב בתשובה צריך לגדרים יותר ומפני זה איסור אכילת חמץ בפסח גדולה מאד אפי' במשהו ואף שאין שום טעם חמץ מפני שאז היתה זמן יציאת מצרים וכו' וצריכה זהירות יותר ומפני זה קורין פרשת פרה קודם פסח כדי לטהר כנ"ל ובזה יבא למדת אהבה.

וזה פי' הכתוב ויקחו אליך פרה וגו' ושרף את הפרה לעיניו דהיינו שישאר אפר מד' יסודות שהיה בה ולקח עץ ארז ואזוב שהם שני מדות ההפכים כמ"ש מן הארז אשר בלבנון שגדול מאד עד האזוב אשר בקיר שהוא נמוך מאד וטבל במים דהיינו מקור מים חיים כמ"ש ואותי עזבו מקור מים חיים וזהו פי' ויקחו אליך שהוא משה כי מן המים משיתיהו דהיינו שיהא כל דבר בדעת וזהו פי' וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו':

פרק ו

והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי. הנה בתח"ה כתיב ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו [ע' במדרש רבה פ' וירא פנ"ו]. והענין כי מחיה מתים הוא ברחמים רבים טל שעתיד להחיות בו את המתים והוא מקור י"ג מדה"ר וכמ"ש בד"ה ויאכילך את המן. והנה ת"ת שהוא מדת הרחמים מדתו של יעקב עולה עד הכתר בחי' רחמים רבים בסוד בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה בזהר ס"פ תרומה (דקע"ה ע"ב) וזהו ביום השלישי דייקא יקימנו ועמ"ש על פסוק זה לקמן גבי עשי"ת. וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים שהוא פני נשר בחי' רחמים לעורר רחמים על ירידת הנפש ועי"ז ואביא אתכם אלי ממש. כנשר יעיר כו' ישאהו על אברתו כו'. כמ"ש במ"א.

ונחיה לפניו דייקא היינו שלע"ל יתגלה פנימי' ע"י שלמעלה מהשבירה והתיקון כו'. וזהו ביום השלישי כו' וירא את המקום מרחוק והוא ע"ד ליעקב אשר פדה את אברהם כי בחי' מרחוק הוא מה שרחוק מהשגה. אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני שאמר שלמה על מצות פרה אדומה.

וכ"ז נמשך ע"י ביום השלישי כו' בחינת רחמים כנ"ל ועמ"ש במ"א ע"פ כי המצוה הזאת כו' ולא רחוקה היא כו' שנאמר על מצות התשובה כי הגם שההמשכה מבחי' כתר מקיף עליון מה שנק' רחוק אעפ"כ קרוב אליך הדבר כו' והיינו כענין ואשא אתכם על כנפי נשרים כו' אלי כנ"ל.

והנה אפר הפרה הוא ג"כ בחי' תשובה לשרוף כל ההרהורין בישין כמ"ש במ"א ועי"ז נמשך מים חיים מבחינת אחכמה והיא רחוקה לרחוק שנעשה קרוב. וכענין ההזאה לטהר טמא מת ככה ממש יחיה איש את נפשו האסורה וקשורה בהבלי עולם ונחשבת כמת כמ"ש ויתן את רשעים קברו וכמארז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים והיינו ע"י התעוררות רחמים רבים מלמעלה ולכן ההזאה הוא ג"כ ביום השלישי ע"י שמעורר רחמים על נפשו ברחמיך הרבים רחם עלינו כו' והוא רחום יכפר עון כו'.

ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב בענין ברחמיך הרבים כו'. וביום השביעי הוא בחי' מל' והוא בחינת דוד ובז' אושפיזין יעקב הוא הג' ודוד הוא השביעי ובחי' דוד שהיה

מרכבה לבחי' מלכות לפי שהוא בחי' דוד עבדי והנה כתיב כי לי בנ"י עבדים פי' ע"י שיהיו בבחי' עבדים ע"ז יהיו לי ממש.
וכמ"ש במ"א ע"פ ועתה יגדל נא כו' שבחי' עבד שהוא הביטול לגמרי בלי שום טעם ודעת שרשו גבוה מאד והיינו שממשיך מבחי' כתר שלמעלה מהחו"ב והוא בחי' מל' דא"ס וזהו בחי' לי ממש ע"ד המבואר במ"א ע"פ וארשתיך לי לעולם כו' שבבחי' זו אין שייך שינויים כו'.
וגם הנה שרש טומאת מת נמשך משבה"כ ז' מלכין דתהו שמתו כו' בלע הוא בחי' הדעת כו' וזהו ג"כ ענין עץ הדעת טוב ורע. משא"כ בחכמה עילאה כתיב ימותו ולא בחכמה עץ החיים. וכש"כ בבחי' כתר כו' חיי החיים כו' וזה נמשך ע"י הביטול שלמעלה מהדעת שהוא בחי' ביום השביעי כו'. ועמ"ש בפי' ויקהל בד"ה קחו מאתכם תרומה. בענין ועד אין לו הפסק כו' ע"ש וזהו ענין דוד חי וקיים.
והנה גם ביעקב ארז"ל יעקב אבינו לא מת שהוא מבחי' שלמעלה מהשבירה וכמבואר במ"א ע"פ מאמר הזהר ס"פ ויגש ע"פ ויברך יעקב את פרעה כו' ועמש"ל בפי' וישלח ע"פ ויאבק כו' בענין כי לא יכול לו כו' ולכן ההזאה לטהרת טמא מת להעביר רוח הטומאה הוא דייקא ביום השלישי וביום השביעי ועמ"ש ע"פ ויאכילך את המן:

פרק ז

ויעש משה נחש נחשת וישימהו על הנס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי. ואיתא במשנה (ספ"ג דר"ה) על זה בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים כו'. וקשה למה ליה לנחש כלל אלא והיה אם נשך הנחש יסתכל כלפי מעלה. ועוד מהו ההסתכלות כלפי מעלה הלא מבואר בענין תפלה שיהיו עיניו למטה ולבו למעלה.
ולהבין זה נקדים לחקור בענין ירידת הנשמה בעולם הזה כי עיקר תכליתו לדבק בקונו באהוי"ר ועיקר הדביקות הוא בתפלה שהתיבות הם יותר קרובים להבנת האדם ובודאי קודם צאת הנשמה בעולם הזה וגם אחר הסתלקותו מן הגוף הוא מתדבק יותר באהבה ויראה פנימיות שהגוף אינו מניחו לעבוד את ה' ואדרבה מחמת חומרו יכריח את הנשמה ליהנות אף מגופניות, ואף כי הנשמה אינה רוצה בזה כי מקור חוצבה חלק אלוה ממעל ורצונה לידבק בבוראה יותר. והנה מבואר בזהר מאן דלא מהפך מרירו למתקא לית ליה חולקא בהאי עלמא כלום (ע' בזהר בראשית דף ד' ע"א ובפי' הרמ"ז שם) כי זה כל האדם לא נברא אלא בשביל זה, שהרי בבית ראשון לא היו מתפללין כלל גם בבית שני תקנו אנשי כנסת הגדולה תפלה קצרה. ובודאי כל העבודה שלהם לא היה כי אם

ע"ד זה להפוך מרירו למתקא. והענין הוא כי הדינין נמתקים בשרשן. דהנה כל רעות ודינים ר"ל שנתהוו בעולם שרשם ומקורם המחיה אותם הוא טוב, כמשל הזונה עם בן המלך המבואר בזהר (תרומה דקס"ג ע"א) שכל רצונה וחפצה שלא לציית אותה ובזה תתענג יותר שתהא אהובה למלך משא"כ כשמפתה אותו ותוכל לו אין זה רצון המלך. וזהו מאמר רז"ל שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו ובמ"א (סוכה נ"ב א') אמרו נתן עיניו במקדש ראשון והחריבו משמע שנתקנא בו. והענין הוא ששרש הרע המחייהו הוא טוב כמבואר בזהר שם וכי יש עבדא דמריד במאריה הגם שיש כמה עבדים המתפרצים מאת אדוניהם אמנם הם בשר ודם וחיותם נפרדים זה מזה. אבל עבדי ה' שמקבלים חיותם ממנו יתי והוא המחיה את הכל איך יש חיות לדבר שכנגדו ומשני שהוא עד"מ הזונה עם בן המלך. וזהו דבר המחיה את כל הרעות ושרשם למעלה הוא טוב וכשיורד למטה ע"ד השתלשלות נעשה באמת רע גמור ודינים גמורים הן במילי דעלמא והן במילי דשמיא. והנה כשבא לאדם איזה יסורים ר"ל יחשוב כי לא למראה עיניו ישפוט שרע הוא אלא באמת שרשו הוא טוב כי ממנו יתי לא תצא הרעות כי אם רק טוב גמור רק שהוא אינו מושג בשביל שלא יוכל לירד לעולם השפל ונשאר למעלה (ע' בסש"ב פרק כ"ו ובאגה"ק ד"ה להשכילך בינה). וזהו נקרא מיכלא דקיק שהוא באמת חיותו יתי (וע' בזהר בראשית ד"ח ע"ב כחוטא דקיק כו'). וזהו בכל מאדך כמאמר טוב מאד טוב זה מלאך החיים מאד זה מלאך המות שהוא טוב מאד בלי שיעור וגבול אלא שעדיין לא בא לידי גילוי ואינו מושג (וע' בזהר ר"פ יתרו דס"ח ב' ובהרמ"ז שם ועמ"ש ע"פ אלה מסעי). וזהו יסר יסרני י"ה שהוא בתחלת השם תחלת התגלותו שעדיין לא בא לידי גילוי ואינו מושג שעדיין לא נתגלה הכל. וזהו ענין נחום איש גם זו שהיה אומר גם זו לטובה מפני שהיה מתבונן באמת ששרש הרע הוא הטוב והביאו למעלה אל שרשו למקום אין ושם הי' יכול לעשות השתנות כמאמר ר' חנינא בן דוסא מי שאמר לשמן וידליק כו' (ועמ"ש סד"ה זאת חקת התורה בענין מי יתן טהור מטמא). וזהו ענין התפלה שבגוף האדם בעולם הזה שהנשמה בתוך הגוף סובלת צרות ויסורים שרצונה לידבק ביוצרה והגוף אינו מניחה וכמו גלות השכינה שמוכרחת להחיות גם הרשעים, כך הנשמה מוכרחת להחיות את הגוף וכל כוונתה אינה בשביל עצמה רק בשביל להעלות הגוף מעפר, וצריך לבררו ככסף ביד הצורף כל מה שיש תערובות יותר צריך לברר וללבן בלהב אש היותר גדול כן צריך לברר הגוף מהיצה"ר ולהביאו אל שרשו כמשל בן המלך עם הזונה הנ"ל, וכל מה שיש תערובות רע ביותר צריך להפריד ע"י אש יותר גדול וחזק בתפלה לדבק בקונו (ועמ"ש בפי' אמור ע"פ ונקדשתי), ולכן בבית ראשון שלא היה הרע הרבה לא

היו צריכין לתפלה בהתלהבות כי אם כל מעשיהם היה להביא הרע והדינים אל שרשם ע"י הקרבנות היה דיים, אבל בבית שני התחילו לתקן התפלה והיתה קצרה לפי ערך הצטרכות האש ותערובות הרע שהיה בקרבם.

ואנחנו צריכים להתפלל יותר ויותר בהתלהבות מאד. וכן בכל דור ודור למטה צריך להתפלל בהתלהבות גדולה ולא כי אכשר דרי אדרבה מפני גודל הרע אשר נתערב ונתרבה בכל דור ודור צריך להפרידו ע"י אש חזק בתפלה ולברר הרע אשר בקרבו ולהביאו אל שרשו כמשל בן המלך עם הזונה הנ"ל שיחשוב החיות של הרע המחייהו איך יש לו חיות מהקב"ה כי בלעדו לא היה יכול לחיות והקב"ה מחייהו ע"ד הנ"ל. א"כ אין רע כלל וכן כל היסורים בעניני עוה"ז כשחושב ע"ד הנ"ל יתפרדו כל פועלי און.

וכענין נחום איש גם זו גם כל הצדיקים היו ע"ד זה רק נחום איש גם זו היה יכול לשנות המשכה מלמעלה למטה שהי' נראה באמת למטה שהוא טוב בגשמיות ולכן נק' גם זו שהוא מושג (וע' בע"ח שער לאה ורחל פ"ה בענין גם, ובמה"ב שם והנה הגם מאיר כו' והוא המשכה מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא הנק' זו, וע' עוד מענין גם בע"ח שער א"א פי"ד ועמש"ל בד"ה וזה מעשה המנורה בענין ואנכי אעלך גם עלה דהיינו שבחי' גם יהיה לו ג"כ עליה ומזה הוא ענין נחום איש גם זו). אבל כל הצדיקים אפילו שהי' מחשבותם על זה הדרך היה נשאר למעלה כך כמו שהיה בתחלה בלי מושג הטוב ההוא. וזהו ענין נחש הנחשת שהיה צריך להשימו על הנס שהיה צריך לה להגבהת הנחש למעלה ומסתכלים כלפי מעלה כלו' שלא יחשוב שהנחש נפרד א"כ הוא רע ממש ונשאר רע. אבל כשיחשוב את הנחש בהגבהתו למעלה בשרשו שאינו נפרד מאתו ית' וחיותו משם הוא ע"ד משל הזונה עם בן המלך הנ"ל א"כ אין רע יורד מלמעלה ולכן היה נחשת שמשתנה לכמה גוונין ע"י אין. והמ"י. (עיין מענין נחש הנחשת בזח"ב תרומה) (קמ"ח ב') והובא בע"ח שמ"ט פ"ג ועמק"מ שם, והיינו שמיתוק הגבורות קשות דנחשים השרפים זהו ע"י נחש הנחשת שהוא ת"ת דק"נ דאצילות והיינו ע"י שמסתכלים כלפי מעלה להגביה ק"נ לשרשו שמעולם התהו ועי"ז מתגבר הטוב שבו שאין רע יורד מלמעלה ואז מתקשר הטוב שבת"ת דק"נ דאצילות בת"ת דקדושה דאצילות כו'.

והנה ע"י ת"ת דקדושה נעשה ג"כ מיתוק הגבורות דקדושה בחסדים וזהו ענין שלום בפשמ"ע וכמ"ש במ"א באגה"ק ע"פ והיה מעשה הצדקה שלום כו' ע"ש, ומזה נמשך אח"כ ג"כ השלום בפשמ"ט בהיכלות דבי"ע עד שגם בהיכלות דנוגה מתגבר הטוב ונמתק הרע והיינו ג"כ ע"י ת"ת דנוגה נחש הנחושת כו'. אך היינו דוקא ע"י שמסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים וע' עוד בזהר ח"ב (דרכ"ט א' ר"ס א'

ודרל"ג א' קמ"ז א') וע' בזהר פ' מקץ (דף ר"ד ע"א) וע' ברבות פ' נח פל"א (דל"ג ע"א) מענין נחש הנחשת וכעין זה הוא בירושלמי ספ"ג דר"ה:

פרק ח

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה באר חפרוה שרים כרוה כו'. הנה באר נק' כנס"י כמ"ש בשה"ש מעין גנים באר מים חיים. כי הנה הבאר מים שנובעת מתחת לארץ המים הן היורדים מלמעלה מן הארבעה נהרות דרך סולמא דפרת כו' וארעא חלחולי מחלחלא כו' יורדים המים דרך גידי הארץ עד שנעשה מי באר שחוזרים ונובעים מתחת לארץ מלמטה למעלה [וכמ"ש מזה ע"פ ויחפרו בפ' תולדות] וכך כנס"י היא מקור נש"י היא באה מלמעלה ותחלה היתה מעין גנים ב' גנים ג"ע העליון וג"ע התחתון שבאה בהשתלשלות העולמות דרך ג"ע העליון ודרך ג"ע התחתון ושם היתה מקום עמידת הנשמה טרם בואה לעוה"ז וכשבאה בהתלבשות הגוף נעשית בחי' באר מים חיים שחוזרים ועולים ונובעים ממטה למעלה ביציאתה מנרתקה היא מאסר הגוף לאור באור החיים:

והנה ככל הדברים האלה כך הוא דרך וסדר העבודה כי הנה כתיב ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה לעבדה במ"ע ולשמרה במל"ת שע"י קיום מ"ע ושמירת מל"ת עובד ומתקן את הג"ע ועבודת הגן היא להשקותה וכמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.

ובחי' זו נעשית ע"י ישראל למטה שכנס"י היא המעין גנים המשקה את הגן העליון וגן התחתון. והענין שכשם שבגן צ"ל בו מעיין להשקותו כדי להצמיח כל פרי שבגן. שהמים מצמיחים כל מיני תענוג כך הנה ג"ע צ"ל בו בחינת מעיין. כי ג"ע הוא תענוג הנשמות שנהנין מזיו השכינה שבא לכלל גילוי השגת הנפש המשגת באור א"ס ב"ה [וע"ז מתענגין בו תענוג נפלא אין קץ עד שאמרו מוטב דלידייני' כו' שאפילו כל יסורי גיהנם כדאי הוא לה וצריכה הנשמה להיות לה מירוק בגיהנם תחלה כדי שתבוא להתענג על ה' באור א"ס ב"ה] והנה הוא ית' סתימא דכל סתימין ואיך יבוא לידי גילוי ההשגה אלא באתעדל"ת תליא מילתא בקיום התומ"צ שהמצות שנתלבשו בענינים גשמיים כמו קרבנות שהם בע"ח ותרומות ומעשרות שהם בבחינת צומח וצדקה שהיא בבחי' דומם הנה שרשן ויסודתן מאד נעלה בהררי קדש ממדרגה של רצון עליון ואור א"ס ב"ה כנודע ממשל נפילת החומה שמה שנפל יותר למטה הוא ממקום גבוה יותר כו' וכמ"ש בס"י נעוץ תחלתן בסופן דייקא כי סוף מעשה במחשבה תחלה והן הן הממשיכים חיות ואור א"ס ב"ה להיות בגילוי ההשגה ותענוג הנשמות בג"ע העליון בעולם הבריאה וג"ע התחתון שבעולם העשיה [ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות].

ועד"ז שאר כל מצות ה' שהן במודו"מ של האדם מחשבה היא כוונת המצות ודבור הוא ת"ת וק"ש ובהמ"ז וכיוצא בהן ומעשה המצות מעשיות שבפו"מ הן הן בחי' בי"ע שבהן ועל ידן נמשך חיות ואור א"ס ב"ה מההעלם אל הגילוי:

וגילוי זה הוא בבחי' פנימית ובבחי' מקיפים כי במצות יש ב' ענינים בחי' פנימית המצות ובחי' מקיפים [ועמש"ל מזה בשה"ש בביאור ע"פ קול דודי] ובפרטות המצות במצות הצדקה הלא פרוס לרעב לחמך כו' לתת מזון ומחיה בחי' פנימית וגם כי תראה ערום וכסיתו בחי' מקיף וע"ז נמשך להיות אז תתענג על ה' על דייקא כמ"ש בזהר פ' ויחי (דרי"ט ע"א) והיינו שיהיה הוי' אור א"ס ב"ה נתפס ונקלט בהשגות הנשמות בבחי' פנימית עד שתהיינה מתענגות ונהנות וכו' כי המושכל הנתפס בהשגת האדם ושכלו הרי השכל וההשגה מקיפים את המושכל מכל צד והמושכל מלובש בפנימיותה ובתוך תוכה והרי שכל האדם והשגתו הם למעלה מן המושכל.

וזהו ענין שרפים עומדים ממעל לו כו' וכמ"ש במ"א. וגם בבחי' מקיף שהוא כענין שנאמר ויצא כברק חצו שאינו אלא כברק המבריק במוחו והשגתו אבל אינו נתפס ונקלט לתוך השגתו ממש.

וזהו ענין לבושי הנשמה שבג"ע להיות צרורה בצרור החיים כבוד ה' יאספך דהיינו להיות אור א"ס ב"ה מקיף עליו ומלבישו וסובבו מכל צד עד שיהיה נכלל באור א"ס ב"ה ממש בבחי' ביטול ההשגה כו'.

וזהו שא' כבוד הוי' יאספך אחר כי תראה ערום וכסיתו שהוא בחי' מקיף ולבוש וזהו ענין כבוד שהוא ענין מקיף כמ"ש במ"א. וזהו ענין מעיין גנים שכנס"י היא בחי' מעיין המשקה את הגנים להיות המשכת תענוג עליון מאור א"ס ב"ה מההעלם אל הגילוי בג"ע העליון וג"ע התחתון וגילוי זה נמשך ג"כ למטה בנפש האדם. להיות בחי' באר הנובעת ממטה למעלה בקיום מ"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך כו'.

וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא כו' כי אתה בראתה ואתה יצרתה כו' ואתה עתיד ליטלה ממני כו' ואינה נתונה לאדם אלא כדי שיעור ימי חייו לזאת יהיה בעיניו כל ימי חיי העולם הזה בבחי' בעל כרחך אתה חי וכמאן דשדי בתר כתפוי ואליו יתי' לבדו יהיה נושא את נפשו וכל ימי חיי האדם אשר נתלבשה נפשו בגופו בעולם הזה הוא רק כדי להיות בחי' באר שנובעת מתחת לארץ דייקא שעל ידי שהמים הולכים דרך עפר הארץ הם מתבררים ונעשים צלולים יותר כך הנשמה מתבררת יותר בקיום התומ"צ מעשיות שבענינים גשמיים וגם ע"י תגבורת כח נפש האלקית על נפשה הבהמית לאכפיא ולאהפכא חשוכא לנהורא כו' ואי לזאת חומריות הגוף וגשמיות העוה"ז אינו אלא

בבחינת מעבר לנשמה ועיקר דביקותה תהיה בשרשה באלקים חיים (עוי"ל שבנפש ג"כ ימצא ב' בחי' מעיין ובאר וכנז' ע"פ ויחפרו עבדי יצחק הנ"ל מה שמתבונן בעומק מחשבתו בגדולת אור א"ס ב"ה בק"ש ותפלה זהו בחי' נהר יוצא מעדן חו"ב תרין ריעין כו' והוא משקה את הג"ן סדרים דאורייתא הוא עסק התורה שעוסק אח"כ ד' אמות של הלכה כו' שיומשך בהתורה מבחי' תענוג עליון וזהו ענין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי כדי שיהי' עסק התורה אחר התפלה להיות קולך ערב כמ"ש במ"א בביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע כו' וזהו ענין מעין גנים. וכמ"ש בזח"ג) (דרצ"ח א') דמעין גנים זהו ענין ונהר יוצא מעדן. וענין באר היינו ע"ד המבואר ע"פ יונתי הנ"ל בענין יונתי כשהיא בחגוי הסלע עז"נ הראיני את מראיך שזהו בחי' אור חוזר אשר ע"ז אמרו במקום שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד דמשכין ליה בחילא יתיר.

וכך הוא בחי' באר דנביע מתתא לעילא ולכן הוא למעלה מבחי' מעין גנים כו' עד שהיא בחינת מים חיים ממש שלמעלה מבחינת ונהר יוצא כו' כמ"ש במ"א בד"ה ששים המה מלכות. א"נ אף שהנהר הוא ג"כ בחי' כנ"ל בענין מים גנים עכ"ז הבאר שהוא ממטה למעלה יש בו בחינה עליונה יותר כנ"ל בענין שבעלי תשובה כו' וצ"ל כל ימיו בתשובה. וזהו ענין ודברתם אל הסלע ונתן מימיו שע"ז נאמר עלי באר כו' והיינו ממש כענין הראיני את מראיך דיונתי בחגוי הסלע כו':

ב **אך** להיות גילוי בחי' באר זו צריך להיות חפרוה כרוה חפירה וכריה היא להשליך את עפר הארץ הסותמים את פי הבאר אלא שחפירה הוא להשליך את רגבי הארץ הגסים וכריה היא להשליך הצרורות וחול הדק.

וכך צריך להעביר כל המסתירים ומכסים על האהבה המסותרת ולאכפיא לסט"א הן באיסור להיות סור מרע כו' והן בהיתר קדש עצמך במותר לך ובטל רצונך מפני רצונו והן בקיום המצות להתחזק בלימוד התורה יותר מהרגילות וליתן צדקה יותר מטבעו וכיוצא בהן שכל הדברים האלה וכיוצא בהן הן בחי' חפירה וכריה להעביר כחות החומריות שמצד הקליפה ולבטלן בבחינת ביטול לגמרי בטל רצונך כו' כדי לגלות מצפוני האהבה מההעלם אל הגילוי (וב' בחי' אלו דחפירה וכריה לעשותה בבחי' באר זהו כמו ענין המבואר ע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בארצך. ענין אפילו בית ולד אין לה כו' והנה העצה לעשות כלי ריקן הוא כמ"ש לב נשבר ונדכה כו'. וזהו בחי' חפירה כו' אך עוד צריך הוא שלא יטה לבו אפילו לדברים המותרים להיות מקושר בהם כו' ע"ש. וזהו בחינת כריה להשליך הצרורות וחול הדק ועי"ז יתגלה מצפון האהבה בחינת ותתפלל חנה על ה' כו' ע"ש וזהו פי' וענין עלי באר) ובחי' חפירה וכריה זו נעשה ע"י בחי' שרים

ונדיבי עם שרים הם האבות ובחיר האבות הוא יעקב. כענין ואלקי יעקב בתוספת וי״ו המחבר כו׳ שיעקב הוא הכולל כל בחי׳ האבות כי ביעקב נאמר כי שרית לשון שררה וממשלה עם אלקים הוא ענין הצמצום כי הנה אני הוי׳ לא שניתי ואין עוד מלבדו וכולא קמיה כלא כו׳.

ומה שנראה העולם ליש ודבר נפרד הוא ע״י בחי׳ שם אלקים המצמצם ומסתיר גילוי אלהותו ית׳ להיות עולם המעלים כו׳ ויעקב הוא בחינת שר ומושל על בחי׳ אלקים שלא יסתיר ויעלים כו׳ כמ״ש והיה הוי׳ לי לאלקים כו׳ כמ״ש במ״א ועם אנשים הם המלאכים כמ״ש באברהם וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו שבאו ג׳ מלאכים בשביל ג׳ שליחות. לפי שאין מלאך א׳ יכול לעשות שתי שליחות כי המלאך הוא שליח ההשפעה שהוא בחי׳ כלי שבו ועל ידו עוברת ההשפעה ואין כח בכלי שלו לסבול ולהגביל שתי שליחות שהן שתי השפעות כי הם מבי״ע שנאמר ומשם יפרד שכל דבר הוא ענין בפני עצמו וביעקב כתיב וישר אל מלאך ויוכל (בהושע סי׳ י״ב ה׳) וארז״ל (חולין צ״ב א׳) שיעקב נעשה שר למלאך כי יעקב הוא גופא דאורייתא וכמ״ש הקל קול יעקב ויקם עדות ביעקב כו׳. ועל התורה נאמר אחת דבר אלקים שתים זו שמענו וכפטיש יפוצץ סלע מקרא אחד מתחלק כו׳ כי אורייתא מחכמה נפקת והיא חכמתו ית׳ דאיהו וגרמוהי חד שהכל נכלל בבחינת אחדות לכן דבור התורה אפילו פסוק אחד או הלכה א׳ כו׳ כולל כל התורה כולה. משא״כ המלאכים שלא ניתן להם התורה ע״כ אין כח במלאך לסבול ולקבל שני שליחות (ועמ״ש מזה בד״ה כנשר יעיר דגבי מתן תורה נאמר רואין את הנשמע ושומעין את הנראה שאין התחלקות בין ראיה לשמיעה לפי שהתורה מחכמה עילאה נפקת שאין שם התחלקות המדרגות כי הוא למעלה מעולם הפירוד והנה איתא ברע״מ פ׳ פינחס) (דרכ״ט ע״ב) וכפטיש יפוצץ סלע ודא סלע דאתמר ביה ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו וכמארז״ל שנה עליו פרק אחד וזהו ענין חפרוה שרים בחי׳ קול יעקב שעי״ז נעשה בחי׳ באר מים חיים דהיינו כמ״ש ונתן מימיו כו׳ (ועיין בזח״א ד״ו סע״ב ח״ב דס״ד ב׳ ועיין עוד ח״ג דרמ״ט ב׳ רע״ט ב׳ ובלק״ת פ׳ חקת) והנה מדתו של יעקב הוא בחינת רחמנות ועמ״ש מזה לקמן סד״ה מי מנה עפר יעקב וע״ז נאמר ליעקב אשר פדה את אברהם הוא גילוי אהבה שבו ועל ידו נעשה בחי׳ חפירה וכרייה לבאר הנובעת ממטה למעלה מההעלם אל הגילוי (וז״ש בזח״א ויצא קנ״ב א׳ ויעקב בלחודוי כו׳ ע״ש). ועד״ז נתקנו כל סדר התפלה שהוא לעורר את האהבה מההעלם אל הגילוי ע״י שישים אל לבו להתבונן בברוך שאמר והיה העולם איך שאמר מאמר אחד בלבד והיה העולם בבחי׳ ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין כו׳ ואיך שהאופנים ברעש

גדול כו' וצבא השמים לך משתחוים השתחוו לא נא' אלא משתחוים שתמיד משתחוים כו'. ואח"כ אומרים אב הרחמן רחם נא עלינו במדתו של יעקב שלא להיות גשמיות הגוף והעולם מסתירים ומעלימים עליו ויהיה גילוי האהבה למטה כמו למעלה:

ג **והנה** מן הבאר הזאת ע"י חפירה זו נעשה גילוי בחי' מים חיים שהוא קיום יותר מבחי' אהבה ברשפי אש בהתלהבות התפלה ע"י התבוננות כו' שאחר התפלה חולפת ועוברת כו' אבל בחי' מים הם המשכות אהבה שאין לה הפסק וזו היא מעלת אברהם אוהבי איש החסד זכור אב נמשך אחריך כמים (וזהו ליעקב אשר פדה את אברהם דוקא וע' ברבות וירא פמ"ח אתה אמרת יוקח נא מעט מים חייך שאני פורע לבניך כו' עלי באר כו' וע"ש ג"כ ס"פ נ"ד. וע' עוד מענין עלי באר ברבות חיי שרה פ"ס בשלח פכ"ה ר"פ במדבר שלח לך ר"פ י"ז ובפי' חקת ובפי' עקב בפסוק שמע ישראל אתה עובר היום ובקהלת רבה ס"פ שלח לחמך ע"פ המים). והיינו לפי שהם מים חיים שמקבלים מחכמה שנק' חיים כי החכמה תחיה באור פני מלך חיים דהיינו בחי' ביטול כח מ"ה [וכמ"ש במ"א ע"פ ושאבתם מים בששון בענין ניסוך המים בחג איך שהיא בחי' אהבה שלמעלה מרשפי אש וכמשל הבן כשהוא אצל אביו ממש כו'.

ובמ"א מבואר שזהו בחי' כהן גדול חסד דאבא אהבה בבחי' ביטול] וגילוי זה בנפשו של האדם הוא ע"י העסק בתורה דאורייתא מחכמה נפקת בחי' ביטול ולכן נמשך ממנה גילוי זה בנפש האדם בבחי' ולא תחללו כו' שלא לדחוק רגלי השכינה ואשים דברי בפיך כו', ולכן בפי קדש לי שהוא ח"ע נאמר ולזכרון בין עיניך דהיינו שאין הפסק להאהבה כבאר מים חיים שנובעים תמיד והיינו ע"י מ"ש אח"כ למען תהיה תורת ה' בפיך וכמ"ש בספרי פ' ואתחנן לפי שהוא אומר ואהבת את ה' איני יודע באיזה צד אוהבים את הקב"ה ת"ל והיו הדברים האלה כו' שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה והיינו לפי כי החכמה שהיא התורה היא בחינת ראיה והאהבה הנמשך מבחי' ראיה היא בבחי' ביטול והיא למעלה מבחי' אהבה הנמשכת מבחי' שמיעה שהיא מרחוק והיא בחי' רשפי אש כו' [ועמ"ש במ"א סד"ה מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות. לראות בחי' ראיה והתגלות אור א"ס ב"ה כו' והיינו ע"י התורה כו' ע"ש].

וגילוי בחי' מים חיים של התורה נמשך מהבאר ההיא שנובעת מתחת לארץ הוא בחי' המצות המלובשים בענינים הגשמיים כי כל התורה הוא פי' וביאור המצות כמ"ש במ"א, ומן הבאר ההיא נובעים מים חיים של התורה להיות בבחי' ביטול ולא תחללו את שם קדשי ואשים דברי בפיך כו' וע"ז נאמר ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים

אל הים הקדמוני כי מים חיים של התורה המלובשת בגשמיות יומשכו ממטלמ"ע אל הים הקדמוני והים הקדמוני יהיה בבחי' מקבל מבחי' מים חיים שלמטה.
והענין כמ"ש אז נדברו כו' ויקשב ה' וישמע כו'. ולכאורה אינו מובן מה צריך הקב"ה לשמיעת התורה שלמטה והלא תורה מאתו תצא. אלא הענין כי הנה הקב"ה נק' לפעמים בחי' ממכ"ע (ועיין זח"ב בשלח מ"ו א' ובמק"מ שם). והנה התורה של העוה"ז לפי שהיא מלובשת בענינים גשמיים שרשה מאד נעלה כו' ולכן היא ממשכת כח החיות מאור א"ס ב"ה מלמעלה מעלה מבחינת סובב כל עלמין לבחי' ממכ"ע ויקשב ה' וישמע כו'. ועיין מזה בזח"ב ס"פ ויקהל (דרי"ז ע"א) וזהו ענין במחוקק במשענותם וכמ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו (עיין לעיל פ' בחקתי ד"ה מבואר בע"ח) ששני חקיקות לכלי עד"מ מבית ומבחוץ מבחוץ להעביר כל חלודה ובפנים לחקוק בה בית קיבול כך צ"ל חקיקת הנפש מבחוץ להעביר כל מונע ומסתיר כו' והוא בחינת חפירה הנ"ל ומבפנים להיות בחינת כלי קיבול אור א"ס ב"ה להיות כלי מחזיק ברכה כו' ואין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה אלא בבחי' חכמה כח מה כו' והמחוקק העושה הכלי קיבול הוא הממשיך בחי' התורה בבחינת הביטול כו' (ועמ"ש לקמן בביאור ע"פ החלצו מאתכם בפ' מטות ענין שמשה נק' מחוקק, ועמש"ל ע"פ משה ידבר, וע' עוד מענין במחוקק בזח"ג ס"פ וילך רפ"ו א' ופ' בהעלותך דק"נ). במשענותם הם תמכי אורייתא (ע' זח"א ד"ח ע"א) עץ חיים היא למחזיקים בה וכענין שנאמר בישששכר וזבולון שמבני יששכר היו הסנהדרין וזבולון ע"י שהיה עוסק בפרקמטיא בשביל יששכר זכה ונתעלה במעלה יותר בבחי' א' דהיינו בבחינת ממטה למעלה שמפני שע"י השפעת טובו וחיותו היה יששכר עוסק בתורה בחיות זה הנמשך לו הרי זבולון קודם לו שממשיך חיות לתורתו (ועיין מזה ברבות ויחי ס"פ צ"ט זח"א ח' א' ויחי דרמ"א ב' ח"ג מצורע נ"ג ב' ועמ"ש סד"ה קול דודי גבי מקפץ על הגבעות). ולכן נאמר בזבולון עמים הר יקראו כו'. פי' ע"ד מה שנאמר מי יעלה בהר ה' ומי יקום כו'. אבל גבי זבולון אפי' בחי' עמים עוממות יקראו ויתאספו לבחינת הר ה'. אך הנה כל בחינות הנ"ל שבבחינת באר ממטה למעלה צריך להיות אתעדל"ע לפני אתעדל"ת. וזהו אז ישיר ישראל דלעילא (עיין זהר ח"ב נ"ד א') עלי באר (עי' זהר ס"פ וילך שם ובע"ח שער ל"א פ"ז) היא כנס"י מקור נש"י שכונסת ואוספת לתוכה בחי' ישראל דלעילא ענו לה מלמעלה למטה להיות אתעדל"ע שלפני אתעדל"ת כדי להיות עלי באר ממטה למעלה וכמארז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו כו' (וע' בע"ח של"א פ"ז ובזח"ג ס"פ וילך) ואותה אנו מבקשים בתפלה והחזירנו בתשובה שלימה לפניך כו' אב הרחמן רחם נא עלינו ותן בלבנו בינה דהיינו להבין דבר מתוך דבר כו' כי גם הרחמנות

הגדולה שעלינו היא רחוקה מהשגתנו ואין אנו יכולים לעורר את הרחמנות כמו שהיא כו' ואתעדל"ע זו היא ע"י המשכות התורה חכמה בראש וחכמה בסוף חכמה בראש היא בחינת אתעדל"ע שלפני אתעדל"ת. וחכמה בסוף שע"י אתעדל"ת אתעדל"ע היא הבאר שחפרוה כרוה כו' במחוקק במשענותם יצאו מים חיים (ועיין בזהר בראשית דכ"ו ע"ב ועמ"ש בפ' נשא סד"ה כה תברכו מענין ברכה בראש ברכה בסוף, וע' עוד בזהר ויקהל דקצ"ז ב' מענין כרוה נדיבי עם ועמ"ש בפ' ויקהל סד"ה קחו מאתכם בפי' כל נדיב לבו יביאה ובשה"ש ע"פ מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב כו', וע' עוד זח"ג י"ט ב' כ"ו א', ח"א רל"ה א', ח"ב קי"ג סע"ב קי"ד ח"ג רל"ה ב'):

פרק ט

ביאור ענין עלי באר כו'

הנה מבואר בע"ח תחלת שער מ"ן ומ"ד שהמ"ן דנוק' הוא נמשך ברחם שלה מן המוח שלה. כמו שהמ"ד נמשך מן המוחין שלו. ומבואר שם שהמ"ן דנוק' הוא מהזמ"ל דתוהו מה שנטבע בקליפות ולא נתברר עדיין וע"י תפלתנו וע"י המצות מבררין ומוציאין משם הניצוצים ומעלים אותן בבחי' מ"ן (ע"ש דרוש י"א סי' ז'). ונמצא שהמ"ן שרשו מחכמה דעולם התהו שהזמ"ל הם מבחי' המוחין שהם החכמה כמש"ש בע"ח דרוש א'. (ומ"ש שנמשך מן המוח שלה דהיינו מוחין דנוק' דז"א דאצילות דתיקון נתבאר במ"א שהוא עד"מ כמו בגשמיות מה שהאשה מזרעת אע"פ שנמשך ממוח שלה עכ"ז עיקרו בא מהמאכלים שהיא אוכלת שמתברר המאכל עד שעולה החיות ממנו למוח שלה והמוח שלה מתחזק ע"ז אז דוקא נגמר ונמשך המשכת המ"ן ממוח שלה ברחם שלה להיות מזה הולדה ועמ"ש קצת מזה בביאור נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין. ועד"ז יובן למעלה בענין המ"ן שהוא בירורים דחכמה דתהו שמתבררים מק"ן ועולים עד שנכללים במוחין דנוק' דאצילות וע"ז נמשך ממוח שלה המ"ן כו' ונמצא עכ"פ המ"ן שרשו מחכמה דתהו. וע"ש בע"ח מציאותן מוחין של הנקבות כולם. משמע שהוא חכמה דמל' דתהו) והנה בחכמה דתהו יש הארת הכתר דתהו שהרי החכמה מאין תמצא שהיא בחי' כתר שבכל מקום בחי' הכתר הוא המחבר המאציל א"ס ב"ה עם הנאצלים אשר ראשיתן היא החכמה וגם כאן בבחי' בירור דרפ"ח ניצוצין דתהו שבנוגה לעלות בבחי' מ"ן מאחר שחכמה דתהו היא המ"ן א"כ גם בחי' הכתר דתהו מאיר בבחי' חכמה זו. שהרי בחי' כתר דתהו הוא בחי' ממוצע שעל ידו נמשך האור בחכמה דתהו כמו שכתר דתיקון הוא ממוצע במקומו. רק שבתיקון נעשו בבחי' פרצופים. ובתהו היו בבחי' נקודות זת"ז כו'. (וע' בע"ח שמ"א פ"ג). והארה זו היא גבוה גם מחו"ב דתיקון כי בתהו היו

האורות מרובים כו'. וזהו ענין באר מים חיים. שהוא בחי' העלאת מ"ן דנוק' וע"ז נאמר לעתיד והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני שהוא בינה דתיקון. והקשה ע"ז בזהר שלח (דקע"א) מאן חמא חפירא דבירא (ונ"ב מהרח"ו באר חפרוה) יהיב מיין למבועא דנביעא בינה דאצי' שבתוכה הארת הכתר והחכמה כו'. ותוכן התירוץ הוא מפני שע"י הבאר עולים מ"ן שהם מכח"ב דתהו שהם גבוהים יותר בשרשן מכח"ב דתיקון. וכמ"ש במ"א על מאמר הזוהר הנ"ל:

ולהבין ביאור הדברים הנה איתא בספר הבהיר שיש ע"ס מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. מלמעלה למטה ידענו. מלמטה למעלה לא ידענו. הובא בפרדס שער מלמטה למעלה. ובע"ח סוף שער מ"ן ומ"ד שהם בחי' ע"ס דאור ישר וע"ס דאור חוזר ושבע"ס דאור חוזר המל' היא הכתר. (עמש"ל מזה בביאור ע"פ והנה מנורת זהב ובביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה בסופו). וזהו ענין מעין גנים ובאר מים חיים כי הנה ענין מעין גנים היינו בינה דאצילות שנק' ג"כ ים הקדמוני שיורדת לבי"ע ע"י התלבשותה תחלה במל' דאצי' שנעשית עתיק לבריאה. ומזה נמשך מה שהנשמות נהנין מזיו בג"ע כי אימא מקננא בכורסייא. וזהו ענין מעין המשקה ג"ע העליון ועד"ז הולך המעין ונמשך עוד שמל' דבריאה נעשית עתיק ומקור הנובע ליצי' ומל' דיצי' עתיק ומקור שממנו נובע המעין לעשי' לג"ע התחתון. ועצם מעין זה הוא בינה דאצילות וכדפי' בזהר ס"פ האזינו (דרצ"ח ע"א) דמעין גנים הוא בחי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ושם פי' הגן הוא שמים את הגן לאכללא את הארץ והיינו כי שמים וארץ נק' ג"ע העליון ותחתון כנודע מענין מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ. וע' ג"כ בזהר ס"פ בלק (דרי"ב סע"ב) דחו"ב נק' מעייני הישועה. והנה השבח הזה דמעין גנים על כנס"י נאמר שהיא מל' דאצילות ואף שהמעין הוא בחי' בינה. אך כדי שיומשך להגנים הוא דוקא ע"י המל' דאצילות שהוא דוקא הממוצע הממשיך אור א"ס ב"ה מאצי' לבריאה שהמל' דאצי' נעשה כתר לבריאה שהכתר הוא הממוצע כו' וא"כ היא היא עיקר בחי' מעין גנים ועמ"ש מזה בפ' ואתחנן ע"פ למען תירא כו'.

וזהו ענין ע"ס מלמעלה למטה שמעין זה נמשך מכח"ב דתיקון כי הנהר יוצא מעדן שהוא חכמה שמאין תמצא וגם התגלות עתיק הוא בבינה ונמשך מלמעלה למטה לבחי' מל' דאצי' והיא נעשית עתיק לבריאה ומשקה ג"ע העליון ותחתון כו' (וז"ש כי כלה משקה כו' כגן ה' כו' ע' בזהר ח"א ק"ט א' ועיין ברבות פמ"א פי' בע"א):

ב **והנה** אח"כ משבח אותה בשבח אחר שהיא ג"כ באר מים חיים והיינו כי מה ששיבחה תחלה שהיא מעין גנים היינו מלמעלה למטה והוא בבחי' אור ישר שהמעין נמשך

מלמעלה למטה. ואח"כ משבח אותה במה שיש בה בחי' מלמטה למעלה שהוא ע"ס דאור חוזר שבבחי' זו המל' היא העיקר שהיא בחי' הכתר דע"ס דאור חוזר כנ"ל והוא ענין באר מים חיים שהבאר היא דנבעין מיא מתתא לעילא כמ"ש בזהר (ויחי דרל"ה א' ור"פ נח ד"ס ע"א). ועוד שהמעין הוא הנמשך ומשקה מאליו כענין ונהר יוצא מעדן להשקות כו'. והוא ענין ההמשכה שמלמעלה למטה משא"כ הבאר שאינו נעשה אלא ע"י חפירה וכרייה. ואע"פ שנביעת המים דבאר נק' ג"כ בידי שמים שהרי הם מים הנובעים אבל מ"מ אינן באים אלא ע"י חפירה וכרייה וע' בזהר פ' בלק (דר"א סע"ב) מה בין האי להאי כו'. והיינו שהבאר הוא בחי' העלאת מ"ן דנוק' שזהו ענין אתעדל"ת. והענין כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש א' שעם היות בחי' המל' בעצמה דהיינו בנין קומתה כבר נשלם בה הבירור והיא בבחי' התיקון. אך המ"ן דנוקבא לא הוברר עדיין והוא שנשאר להתברר ע"י עבודתנו ובחטא אדה"ר נפלו גם מ"ן דאימא כו'.

והנה בחי' שהמל' נק' מעין גנים זהו מצד בחי' המל' בעצמה שנשלם בה הבירור ובה נמשך מכח"ב דתיקון דאצי' ונעשית עתיק לבריאה להשקות הגנים כו'. אך מה שנקראת באר מים חיים זהו מצד העלאת מ"ן דנוק' שנעשה ע"י עבודתנו כמו הבאר שצריך חפירה וכרייה כו'.

וממ"ן וממ"ד הנמשך ע"י המ"ן נוצר הולד שהם הנשמות. וע"ש בע"ח דרוש א' שזהו ענין אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף כו' וזהו ענין עד דמטי רגלין ברגלין כו'. כי בכללות המ"ן הוא בחי' ציור אדם חב"ד חג"ת נה"י ובימי התנאים ואמוראים היו בירור חב"ד חג"ת ועכשיו הוא בירור נה"י עקבות משיחא (ע' באגה"ק ס' ט') וזהו שכשיושלם הבירור כתיב ועמדו רגליו כו'. והנה מבואר בספרי הרפואה שעיקר בנין הולד נעשה מזרע הנקבה שהאם מזרעת וזרע הזכר הוא כענין המחבץ דהיינו מ"ש כגבינה תקפיאני. כמו שהגבינה התהוותה מהחלב רק שזהו ע"י שנותנים בו איזה דבר כמו קיבה שהוא המעמיד את החלב להיות נקפא שיעשה ממנו גבינה. כך זרע הזכר הוא המברר זרע הנקבה להיות נקפא ונעשה ממנו הולד כו'.

וכך יובן הנמשל למעלה בענין הנשמות שנוצרו ממ"ן ומ"ד שעיקר התהוותם הוא מהמ"ן דנוק' וכמ"ש בע"ח שם שהמ"ן הוא הנשמות הקדושות ממש שנטבעו תוך הקליפות ואנו מעלין אותן בבחי' מ"ן כו' אלא שמ"מ היינו דוקא אחר שמתבררים ע"י המ"ד שהוא המברר את המ"ן בירור שני כי הוא מבחי' מ"ה בחכמה אתברירו שממשיך בהם בחי' הביטול כו' כי שבה"כ הי' מפני שהיו בחי' יש. אבל מ"מ עיקר הנשמה הוא מבחי'

המ"ן והיינו לפי שהוא מבחי' חכמה וכתר דתהו שלמעלה מחכמה וכתר דתיקון שהוא בחי' המ"ד.

והיינו ששרשם משם ס"ג שהוא מהות ועצמיות האורות שבא"ק ולא הארה בעלמא כמו שם מ"ה שממצחו כמ"ש באגה"ק קרוב לסופו וכ"ה בהרמ"ז ר"פ וישב גבי וחכמת המסכן כו'. וזהו ג"כ מ"ש ברע"מ פ' תשא אבנא למשקל בה דא י' פי' י' היינו בחי' חכמה דאצי' שהוא בחי' מ"ד המברר המ"ן כמו שהאבן שוקל הסחורה שבכף השנית ומגביה אותה. ומ"מ אחר שנתברר המ"ן ע"י המ"ד אזי הוא נעלה יותר. וכמשל הסחורה שנשקלת בהאבן שהיא יקרה הרבה יותר מהאבן כו'. (וע"ש בע"ח דשני יודין שבאלף זהו ענין מ"ד ומ"ן ולפמ"ש במ"א דבתפילין ציור האלף הוא י' ו' ד' י"ל ג"כ שזהו ענין אבנא למשקל בה דא י' ומה ששוקלין היינו המ"ן הוא ו"ד שהם ג"כ עולים י' וזהו ענין ב' מחצית דשקל הקדש כמ"ש במ"א) וזהו ג"כ ענין עד דוד הגדיל ואחע"ב לפי שהמ"ן שרשו מס"ג הגבוה ממ"ה. ועוד יובן ענין זה ע"ד מ"ש בספר הבהיר הובא בפרדס שער ט"ו פ"ד שכינה למטה כשם ששכינה למעלה מלה"ד למלך שהיו לו שבעה בנים כו' ואמר התחתון אני למטה לא אתרחק ממך אמר להם הריני מסבב ורואה אתכם היינו מלא כל הארץ כבודו עכ"ל. ופי' הריני מסבב אתכם היינו שהוא ית' סוכ"ע והוא בחי' עיגול הגדול שלפני הקו שמקיף לכל העולמות.

והנה מצד הקו שייך בחי' מעלה ומטה שראשית הקו הוא בחכמה ושם עיקר הגילוי וכולם בחכמה עשית וכל מה שנמשך למטה יותר מתצמצם יותר ומתמעט גילוי האור והמל' שהיא בחי' האחרונה שבע"ס זהו ואמר התחתון אני למטה לא אתרחק ממך שהרי מצד אור הקו היא רחוקה יותר כו'.

והי' התשובה הריני מסבב אתכם וא"כ מצד בחי' זו דסכ"ע העיגול הגדול המקיף להקו וכל העולמות א"כ אדרבה הרי המל' שם בתחתית הקו וסיומו הוא קרוב לבחי' העיגול הגדול יותר משאר הט"ס שהם באמצע הקו עד"מ.

ואפילו בחי' ח"ע שהוא ראשית הגילוי. הרי מתחלה נמשך הקו בבחי' כתר וא"כ הכתר מפסיק בין העיגול הגדול לבחינת חכמה עד"מ משא"כ בבחי' מל' הרי היא קרובה לתחתית העיגול בלי שום הפסק ביניהם.

וכמ"ש מזה בד"ה איהו וחיוהי ואין זאת אלא משום דרגלי א"ק מסתיימים בתחתית עשיה ותחת רגליו מאיר אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בלי הפסק ביניהם רק כו' וגם הקו מאיר ממטה למעלה בבחי' אור חוזר כו' ועי"ז יש כח ועוז בסיום הכלי דמל' כו' יעו"ש.

ועד"ז בענין בירור ניצוצים דתהו שהם בחי' המ"ן שהם נתרחקו ונפלו למטה יותר בנוגה דבי"ע וכשמתבררים מהקליפות ונכללים בקדושה מאיר בהם הארת הסוכ"ע בקירוב יותר וזהו ענין יתרון מעלת הבעלי תשובה על הצדיקים כי בחי' לרחוק שנעשה קרוב הרי הוא נעשה קרוב יותר מצד אור הסוכ"ע שמאיר בו יותר בבחי' קירוב וגילוי כו' ועד"ז יובן כי בירורי ניצוצים דעשיה יש בהם יתרון יותר מה"ט מבירורי דיצירה ובריאה וזהו ענין עד דמטו רגלין ברגלין הנז' לעיל.

וכנ"ל שתחת רגליו מאיר כו'. וזהו מ"ש בספר הבהיר דע"ס מלמעלה למטה ידענו לפי שהמשכתם מבחי' הקו אבל ע"ס מלמטה למעלה לא ידענו לפי שנמשך בהם הארת הסוכ"ע דלית מחשבה תפיסא ביה כלל בחי' המקיף הגדול שאין בו מעלה ומטה כלל והוא למעלה מהדעת וההשגה, ועד"ז י"ל מארז"ל (ספ"ב דר"ה) ע"פ שמש ידע מבואו הא ירח לא ידע מבואו. וע' זח"א ויחי (רל"ו סע"ב) והיינו כי בחי' שמש הוא אור ישר מלמעלה למטה ידענו אבל בחי' ירח שירדה להיות ראש לשועלים לברר הניצוצים שנפלו מעולם התהו וע"ז נעשה בחי' העלאת מ"ן והוא בבחי' שלמעלה מהדעת וההשגה כנ"ל וזהו לא ידע מבואו וע' במק"מ ר"פ צו בפי' לא ידעתי נפשי שהוא בא ממקום גבוה מרדל"א כו' ועיין ברבות בשה"ש בפסוק לא ידעתי נפשי וע' בע"ח שער א"א ספ"ב:

ג **והנה** ענין באר מים חיים בעבודת ה' הוא ענין המצות מעשיות ברעותא דלבא (וכמשנ"ת בפ' תולדות ע"פ ויחפרו עבדי יצחק) כי הנה גוף מעשה המצוה הרי נעשה מדבר שנלקח מק"נ כמו צמר דציצית וקלף דתפילין ועולה ונכלל בקדושה כמו באר מים חיים שנובע מתחת לקרקע כו' והגם שהמצות נק' תר"ך עמודי אור כמו שהעמודים נמשכים מן הגג לארץ כך הם המשכות מלמעלה למטה מכתר וחכמה דתיקון אך הוא עד"מ כמו שהעמודים עומדים ע"ג קרקע דייקא שבה דייקא מתקיים העמוד שהקרקע הוא בחי' מעמיד ומחזיק של העמוד כך עיקר המשכת מ"ד הנמשך מכתר וחכמה דתיקון ע"י קיום המצוה כענין וצונו לי' צותא והמשכה כ"ז הוא ע"י העלאת מ"ן אשר קדשנו במצותיו שהם נצוצים דכתר וחכמה דתהו שלמעלה מעולם התיקון כנ"ל.

וזהו שהמצות הם דרך כלל בג' דברים מחשבה דבור ומעשה יש מצות שתלוים במחשבה. ויש מצות תלוים בדבור כמו תלמוד תורה ק"ש ותפלה ובהמ"ז. ורוב המצות הם במעשה שהם נגד ג' עולמות בי"ע שבהם שייך הבירורים היינו בירור ק"נ דבי"ע שזהו ענין באר מים חיים ונמשך מזה תוספת אור בג"ע בבחי' מעין גנים ע"ד שיצאו מים חיים מירושלים אל הים הקדמוני ונמשך גילוי האור לנשמת האדם בג"ע א"פ וא"מ כו'.

וענין מעין גנים למטה באדם י״ל שזהו עסק התורה ג״ן סדרים דאורייתא כי הנה מעין גנים הוא מ״ד המברר המ״ן וכמ״ש הרמ״ז פ׳ ואתחנן דרס״ו והנה בירור מעשה המצות הוא ע״י עסק התורה כמ״ש במ״א שזהו ענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה מ״ה מברר ב״ן כו׳ וגם בעסק התורה יש בחי׳ נהר ובחי׳ מים חיים שבחי׳ הגירסא נק׳ נהר ואינו מים חיים אבל מבחי׳ העיון והוא הולדת דעת חדש ממשיך בחי׳ מים חיים כו׳ וכמו שנת׳ במ״א:

וזהו עלי באר ענו לה. פי׳ ענו לה הוא אתעדל״ע שנמשך מתחלה לעורר העלאת מ״ן להיות עלי באר. וזהו באר מים חיים ונוזלים מן לבנון שנוזל ונמשך ממזלות העליונים די״ג מדה״ר שמשם נמשך התעוררות רחמים להיות אתעדל״ת כמאמר ברחמיך הרבים רחם עלינו ותן בלבנו בינה כו׳ (וע׳ באוצ״ח ד״ק ע״ב מש״ש בשם האריז״ל בפי׳ ענו לה. ואח״כ בהרמ״ז ר״פ תצא גבי כי תרכב על סוסיך). באר חפרוה שרים היינו כמ״ש ויבן ה׳ אלקים את הצלע דאו״א תקינו לה כו׳ כמ״ש בזח״א (מ״ט א׳). והיינו מבחי׳ חג״ת דאו״א וזהו נדיבי עם כו׳ וזהו ענין מקדש אד׳ כוננו ידיך. ועמ״ש מזה בביאור ע״פ נשא את ראש בני גרשון ועיין מזה בע״ח שער ל״ד שער הירח פ״ג ועמ״ש מזה ע״פ עיני כל אליך ישברו כו׳ פותח את ידך כו׳.

וזהו ענין האבות שנקראו נדיבי עם והבחיר שבאבות הוא יעקב שנאמר בו כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל וזהו חפרוה שרים. כי באברהם נאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו וביעקב נאמר וישר אל מלאך ויוכל בכה ויתחנן לו שהמלאך היה בטל ונכנע לו.

והענין כי האבות היו מבחי׳ חג״ת ובמדות הוא בחי׳ ההתחלקות כל מדה בפ״ע וע״כ היו אצל אברהם ג׳ מלאכים שאין מלאך א׳ עושה ב׳ שליחות כו׳ ג״כ בבחי׳ ההתחלקות. אבל התורה דמחכמה נפקת היא כללות כולם כמו המוח שכולל כל הרמ״ח אברים כו׳ ועיין בסש״ב פנ״א נ״ב וזהו שאמרו ע״פ כפטיש יפוצץ סלע מקרא א׳ יוצא לכמה טעמים כו׳ ויעקב עם היותו בבחי׳ מדות אך שרשו מח״ע יסוד אבא הנמשך ומתפשט בתוך המדות וכמ״ש בלק״ת ע״פ ויקם עדות ביעקב כו׳ (וכמבואר בפ׳ בלק בביאור ע״פ מי מנה עפר יעקב ובפ׳ וישלח ע״פ ויאבק איש עמו) ולכן נאמר בו כי שרית עם אלקים ועם אנשים כו׳. והנה מבחי׳ שם אלקים נמשך הצמצום וההסתר ואנשים מט״ט וסנד״ל שהם ג״כ להיות לבוש והעלם ונק׳ נעל דשכינתא כמ״ש במ״א ויעקב הוא המשתרר על בחי׳ זו שלא יהיה העלם והסתר וזהו ענין החפירה והכרייה כו׳. במחוקק זה משה יסוד אבא שהוא עושה החקיקה בפנימיות בחינת ביטול כו׳ כי משה מלגאו יעקב מלבר שיש

ב' חקיקות לכלי מבפנים ומבחוץ כו'. ועמ"ש סד"ה צו את בנ"י כו' את הכבש אחד תעשה בבקר כו'. במשענותם הם בחי' תמכי אורייתא (וע' בפע"ח שער השבת פכ"א גבי קדושא רבא. אותיות באר. כו' עד שמיה רבא. והיינו שע"י העלאת מ"ן דבחינת באר מים חיים הנ"ל נמשך בחי' גילוי שמיה רבא דהיינו שמו הגדול ועמ"ש מענין גילוי זה ע"פ אני כו' אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ דפ' ציצית. עוד מבואר בפע"ח שם שממשיכים מבארעליון דבינה בבאר תחתון דמלכות ועיין זח"ב בשלח) (ס"ג ב'). ועיין מענין ב' בארות אלו בבהי"ז ע"פ ויצא יעקב מבאר שבע. ומה שנכפל בתורה ע"כ שם העיר באר שבע. האחד גבי אברהם (בפ' וירא כ"א ל"א). השני גבי יצחק בפ' (תולדות כ"ו ל"ג) שרומז לשני בארות הנ"ל דבינה ומלכות. ועפי"ז יש לפרש פי' אז ישיר ישראל כו' עלי באר. שהשירה היא להמשיך הכח מלמעלה מבחינת ומדרגת הבאר העליון להיות עלי באר ר"ל שגם ההעלאת מ"ן שמלמטה מבחי' מל' יהיה כעין בחי' ומדרגת הבאר העליון דבינה. שאם אין זאת הרי יש הפרש ביניהם כמ"ש בד"ה שיר השירים ההפרש בין כלתה נפשי לחצרות ה' דהיינו בחינת בכל נפשך ובין בחינת כלה שארי ולבבי לשון כליון שהוא בחי' מס"נ באחד כו' ע"ש. אך בחי' עליית המל' ע"ד לא זז מחבבה עד שקראה אמי וע"ד כעיר שחוברה לה יחדו בד"ה פקודי המשכן משכן העדות היינו כשהיא ג"כ בבחי' העלאת מ"ן הנ"ל וזהו ענין בכל מאדך.

וזהו ענין עליות דשבת שבחי' ו"ה עולים במדרגת י"ה. ולכן כדי להיות עלי באר בבחי' זו צ"ל ע"י המשכת כח מלמעלה וזהו באר חפרוה שרים כמ"ש מזה בד"ה ראה ריח בני גבי אשר ברכו הוי'.

ואזי ע"י העלאת מ"נ בבחינת עלי באר ממשיך מבחי' אור א"ס ב"ה בעצמו הסוכ"ע שלמעלה מהמשכת הקו כוי' יעו"ש. וזהו ענין גילוי שמיה רבא. וזהו ענין באר מים חיים שנובע תמיד שהוא ע"ד תרין ריעין דלא מתפרשין והוא בחי' תורתו אומנתו ועכ"ז מפסיקין לק"ש להיות בבחי' באר הנ"ל בעסק תורתו כו'.

ועד"ז י"ל ההפרש בין מעין גנים לבחינת באר מים חיים כי מעין גנים שיוצא מאליו תמיד זהו כענין ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד והוא יחוד תדירי דחכמה ובינה להחיות העולמות. אבל להיות המשכת אור חדש ממש מאור א"ס זהו ע"י חפירת וכריית באר מים חיים כו' ועיין מזה בביאור דזכור ושמור. גם י"ל עפמ"ש בד"ה ראה ריח בני ההפרש בין בחי' בארה של מרים שהוא מעין הנובע מאליו שזה העלאת מ"ן להא"פ ובין באר חפרוה שרים שהוא להיות העלאת מ"ן לבחי' המקיף עליון כו' עד"ז י"ל ההפרש בין בחי' מעין גנים ובין באר מים חיים.

וע"ז נאמר באר חפרוה שרים חב"ד כשר לפני המלך כו'. וענין במשענותם. כי הנה בחי' העלאת מ"ן הנ"ל נקרא בשם הילוך וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים. שהמלאכים שעבודתם לעורר ולהמשיך יחוד התדירי בחי' ובטובו מחדש כו' נקרא עומדים אבל הנשמות שע"י חפרוה כרוה ממשיכים אור חדש נק' מהלכים ולכן במלאכים נאמר ורגליהם רגל ישרה ופי' התוספות פ"ב דחגיגה די"ג ע"א מהירושלמי פ"ט דברכות שהוא מהלך ת"ק שנה כמו מן הארץ לרקיע ועוד יותר עליו הרגל י"ה היינו כמנין ישרה שהוא תקט"ו דהיינו שעבודתם להמשיך בחי' י"ה בבחי' העולמות שהן מהלך ת"ק שנה והיינו כמ"ש כי בי"ה הוי' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב בה' נברא העוה"ז. ע"כ עבודתם להמשיך בחי' זו להיות ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית וכיון שמקור ההמשכה מבחי' ב' אותיות י"ה נק' עומדים. אבל בישראל נאמר עד יעבור עמך הוי' למעלה משם הוי' להמשיך מעצמות אור א"ס ממש אור חדש זהו ענין מהלכים. וכמ"ש והתהלכתי בתוככם. והמשכה זו זהו ע"י בכל מאדך בלי גבול.

והנה ההילוך הוא ע"י הרגלים וזהו ענין שלש רגלים תחוג לי שבהן ועל ידן נמשך הכח שיוכל להיות בכל מאדך וכמ"ש ע"פ להקריב לי במועדו וגם הנשמות נק' רגל כמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי.

וכמ"ש בנים אתם להי' ובראי כרעא דאבוה כו'. אך עכ"ז צריך משענת שיוכל להיות מהלך ברגליו וכמ"ש באלישע קח משענתי בידך כו' והיינו שע"י קיום המצות שנקרא במשענותם תמכין ע"ז יומשך הכח בנפש להיות בבחינת מהלכים וכמ"ש אם בחקתי תלכו שע"י קיום החוקים יבוא לבחינת תלכו וכמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא וזהו ענין מטה עוזך ישלח ה' מציון. פי' מטה לשון הטייה והמשכת בחי' עוז וכח. (וכמש"ש בפי' אדון עוזנו כו' וע' ברבות וישב פרשה פ"ה ע"פ חותמך ופתילך ומטך כו' וס"פ קרח. ועמש"ל ע"פ והנה פרח מטה אהרן כו' ועי' במא"א אות מ"ם סס"ד ועיין בגמרא פ"ו דפסחים דס"ח סע"א ע"פ ואיש משענתו בידו. ובזח"א תולדות קל"ה א' ובפי' הרמ"ז שם). והיינו שתחיית המתים נמשך ע"י המשכה מבחינת סוכ"ע וזהו ענין במשענותם ולכן משם נמשך הכח ג"כ להיות באר מים חיים. וכן והיה ביום ההוא יצאו מים חיים כו' ועמ"ש מענין מים חיים ע"פ ויקחו אליך פרה כו':

פרק י

על כן יאמרו המושלים באו חשבון וגו'. בעלי במות ארנון. הנה דרשו רז"ל [פ"ה דב"ב] המושלים אלו המושלים ביצרם. בואו חשבון בואו ונחשב חשבונו של עולם כו'. להבין זה גם להבין מארז"ל כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעים לו גזר דינו

של ע' שנה (כמ"ש בטא"ח סי' נ"ו שבת פט"ז קי"ט ב'). הנה יש להקדים בענין ירידת הנשמה בגוף שהיא ירידה צורך עלייה כידוע, ויש להבין מהו עליה זאת הלא גם קודם ירידתה היתה במדרגה עליונה ביותר עומדת לפני ה' כמ"ש אליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו ומשם ירדה פלאים להתלבש בחומר גופני בעוה"ז השפל.

ובצאת הנשמה מהגוף כתיב והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה שתשוב למקורה ושרשה כו'. וא"כ איזה יתרון מעלה יש כאן ע"י ירידה זאת. ויובן כ"ז בהקדים תחלה ענין ממכ"ע וסוכ"ע דהנה בחי' ממכ"ע הוא אור ושפע האלקית המתלבשת ונתפסת בתוך העולמות ובאה בסדר והדרגה בעולמות מעילה לעילה כל חד לפום שיעורא דיליה עד שמתלבשת ג"כ בשמים ובארץ גשמיים לפי ערכם.

וביאור זה הוא כי הנה ידוע ומבואר בספר יצירה דיש בחי' עולם שנה נפש פי' עולם הוא כולל כל הרקיעים והארץ וכל גופות הנבראים דדצחי"מ ונפש הוא בחי' חיות אלהות המתלבש בהם בחי' ממכ"ע [והתלבשות זו הוא ע"י בחי' שנה וכמשי"ת] והנה בבחי' עולם יש ג"כ חילוקי מדרגות גבוה מעל גבוה לאין קץ בבחי' הזדככות החומר והכלי שכל הגבוה גבוה הוא יותר רוחני ומופשט מן ההגשמה כמו שנראה בחוש במעלת גוף החי על בחי' דומם וצומח ובחי' מדבר למעלה מבחי' חי וכן דרך כלל חומר הרקיעים מזוכך לאין שיעור מחומר הארץ ויסודות גשמיים ועד"ז גבוה מעל גבוה כנודע שכמו שיש ז' רקיעים גשמיים כך יש גם כן ז' רקיעים רוחניים ונקי' ז' היכלות כו' ויש כמה בחי' ומדרגות בחי' היכלות הנ"ל וכך ג"כ בחי' הנפש והוא האור והחיות האלקי הנמשך להן מאור א"ס ב"ה ומתלבש בהעולמות הוא בהם בחילוק מדרגות לפי ערך בחינת הזדככות מהות כלי העולם כך מאיר ומתגלה בו בחי' האור והנפש כו' שבעולם העליון האור והחיות שם מבחי' מעלה ומדרגה העליונה כמו בג"ע העליון הנשמות יושבין ונהנין מזיו כו'.

ועד"ז הולך האור ומשתלשל בירידת המדרגות רבות מאד עד שבא ונמשך האור והחיות בעולם השפל בצמצום גדול מאד והן אור וחיות שמים וארץ והמזלות הקבועים בהם שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל והוא בחי' החיות והנפש היותר אחרון המחיה בחי' העשבים כו'.

וכל בחינת סדר ההשתלשלות של בחי' הנפש והעולם בבי"ע מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כמו בעשבים הגדילים מהמזל הוא הנקי' ממכ"ע היינו בחי' נפש המתלבשת בבחי' עולם ולערך בחי' העולם כך הוא בחי' הנפש. אך להבין ענין בחי' שנה. הענין דהנה אנו אומרים ובטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית.

ופי' וענין התחדשות זו הוא כי הנה כתיב והחיות רצוא ושוב עד"מ החיות של רוח החיים שבאדם שהוא דופק בלבו בבחי' רו"ש דהיינו בחי' הסתלקות לחזור למקורו ובחי' התפשטות להחיות האברים כידוע שמזה באה סיבת הנשימה וכן חוזר חלילה שמסתלק אחר שמתפשט ואח"כ חוזר ומתפשט וכך הוא בכל רגע על כל נשימה ונשימה יש הסתלקות והתפשטות.

וכדוגמא זאת הוא למעלה בחיות האלקי שבנבראים בחי' רצוא ושוב. וזהו והחיות רצוא ושוב דזה קאי על כללות החיות שבעולמות וזהו ג"כ בחי' מטי ולא מטי הנזכר בע"ח. וזהו ענין ההתחדשות החיות כמאמר מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית שהרי כל רגע מסתלק החיות הראשון וחוזר ונמשך חיות חדש ממקורו וכך הוא תמיד בחי' רצוא ושוב [ועמ"ש במ"א סד"ה כי כאשר השמים החדשים].

וזהו ענין בחי' שנה כי שרש התהוות הזמן הוא מצד בחי' המשכה זו שהחיות נמשך בבחינת רצוא ושוב שהוא הסתלקות והתפשטות ועי"ז נתהווה זמן רגע עד"מ כי ע"י שהחיות רצוא ושוב הרי מוכרח להיות שיהוי זמן מה.

ומצד ריבוי בחי' ההתחלקות החיות לבחינות ומדרגות רבות מאד וכל בחי' ומדרגה מפרטי מדרגות אלו נמשך ע"י רו"ש לכך מתהוה הזמן כמו שהוא אצלינו כו' וכמ"ש במ"א באריכות בפי' וענין תשובה קדמה לעולם.

ומעתה יש להבין פירוש וענין ל' עולם מהו דהנה החיות אלקי שבכל עולם המתלבש בו להחיותו הנקרא נפש הוא כדמיון החיות של הנשמה בגוף שלה שמסתתרת היא בגוף והגוף מלבישה ומעלימה והרי זה כמו על דרך משל המלך שיושב בחדרו סגור וצפון שהיכלו וחדרו מעלימו בלתי הגלות נגלות לשום אדם.

וכך למעלה בחי' אור וחיות האלקי מאור א"ס ב"ה מלובש ונעלם בתוך כל עלמין שהעולמות וההיכלות הן המה מסתירים על אור האלקי לבלתי הגלות נגלות וכמו שהנשמה המתלבשת בגוף היא נעלמת שאינה נראית ונגלית. וכן ארז"ל פ"ק דברכות רואה ואינו נראה כו' ע"ש ולכך נקראו בשם עולמות. שהוא ג"כ לשון העלם על שהם מעלימים ומסתירים כו'. (וע' מ"ש מזה ר"פ שלח בד"ה ענין המרגלים ובד"ה טובה הארץ כו') אך בחי' ההסתר וההעלם הזה הוא בא לפי ערך המדרגות של העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כנ"ל שבעולם היותר עליון שם אין ההסתר כ"כ. אך בריבוי ירידת המדרגות מעילה לעלול עד סיום עולם העשיה כמו בעוה"ז השפל שלנו ההסתר וההעלם בתכלית החושך עד שנראים השמים והארץ בבחי' גשם נפרד ממש בלתי בחי' ביטול. משא"כ למעלה מזה העולם החומרי הרי נאמר וצבא השמים לך משתחוים

ואפי׳ בזה העולם ממש הנה הגלגלים יש בהם עדיין מבחי׳ הביטול כמו גלגל השמש שמשתחוה כלפי מערב וכן שאר הגלגלים. משא״כ היסודות שתחת גלגל הירח שהם חומרים עבים כמו עפר הארץ הגשמית. וז״ש לע״ל (בישעיה סי׳ נ״א ו׳) כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה. כי יכלו בחי׳ חומריות שלהם (וע׳ מזה רבות נ״ח פל״ד ל״ח א׳ פ׳ לך לך פמ״ב מ״ו ב׳ פ׳ שמיני פי״א קע״ז ד׳ נשא פי״ג רנ״ב ב׳ פ׳ עקב רצ״ג ב׳ וברות רבה ע״פ ושם האיש אלימלך ובאסתר ע״פ ויהי בימי אחשורוש. ריש קהלת רבה ע״פ הבל הבלים זח״א בראשית דכ״ד סע״ב ת״ז תקון ח׳ ותקון ל״א) ויתחדש אור בריאה חדשה בחי׳ שמים וארץ חדשים. כמ״ש כי כאשר השמים החדשים כו׳ אשר אני עושה דוקא שלא יהיו מסתירים ומעלימים על אור וחיות הנמשך מא״ס ב״ה שיתגלה כבוד ה׳ בלתי הסתר והעלם וכמ״ש כי עין בעין יראו כו׳ ונגלה כבוד ה׳ כו׳:

ב **והנה** כל הנ״ל בבחי׳ עולם שנה נפש שהנפש מתלבשת בבחי׳ עולם לכל עולם לפי ערכו זהו בחי׳ ממכ״ע שפי׳ ממלא הוא בחי׳ אור וחיות המלובש ונעלם בעלמין כנ״ל, אבל בחי׳ סוכ״ע הוא מ״ש אני הוי׳ לא שניתי בין קודם שנברא העולם לאחר שנברא העולם ומעלה ומטה שוין כי שוה ומשוה קטן וגדול כמו עד״מ העיגול שאין בו מעלה ומטה כו׳.

ולכך נק׳ בשם סובב. אך אין הפי׳ סובב שהוא מקיף מלמעלה בלבד ולא בא בעולמות דהכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש דזה קאי דוקא על בחי׳ סוכ״ע אלא דר״ל דהגם שהוא בתוך כל העולמות איננו בא שמה בהתלבשות אור ושפע נגלית למקבלים אלא הוא קדוש ומובדל מהם ואיננו נתפס בגדר עלמין וכמאמר הקדוש בשמים ובארץ. פי׳ שהוא קדוש ומובדל גם בהיותו בשמים ובארץ ר״ל דאע״פ דאת השמים ואת הארץ הוא מלא וזהו בשמים ובארץ עכ״ז הוא קדוש ומובדל מהם כו׳ ואי לזאת הוא בשמים ובארץ בשוה כי בבחי׳ ממכ״ע לפי שמתלבש ונתפס בעלמין שייך סדר והדרגה מעילה לעילה מרוחניות לגשמיות אבל בבחי׳ סובב אין חילוק מדרגות כלל בין רוחניות כו׳ אלא שוה ומשוה רוחניות וגשמיות כחשיכה כאורה וזהו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וכתיב אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך וזהו גדולה׳ ומהולל מאד ולגדלתו אין חקר פי׳ גדול הוי׳ ומהולל מאד זהו מצד בחי׳ ממכ״ע שמהולל ומשובח בחילוק מדרגות רבות מאד בכל העולמות בריבוא רבבות עד אין מספר עד שגם הנבראים הגשמיים דסוף העשייה אומרים שירה.

וזהו מלך משובח ומפואר עדי עד כו'. פי' שהוא משובח ומפואר עדי עד כי אינו דומה השירה והשבח שמשבחים ומפארים אותו הנבראים דעשיה שאין השגתם גדולה כ"כ לשירה ושבח שמפארים ומשבחים נבראים עליונים יותר.

ולפי שיש מדרגות רבות גבוה מעל גבוה אין קץ לכן אמר משובח ומפואר עדי עד. וכל זה ההתחלקות הוא מצד בחי' ממכ"ע שנתפס בהשגת העולמות וע"ז נאמר גדול ה' ומהולל מאד אבל ולגדולתו אין חקר היינו בחי' סוכ"ע שהוא בחי' שמו הגדול לכך נאמר ע"ז ולגדולתו אין חקר אשר הוא אינו נתפס ומתלבש תוך עלמין כלל ולא שייך בזה חילוק מדרגות כלל וזהו ענין שמיה רבא [ועמ"ש מזה ס"פ שלח ע"פ אני הוי' אלקיכם ע"ש] וזהו ענין תכלית ירידת הנשמות בעוה"ז בחומר גופני. כי הנה עיקר כללות עבודת ה' בתורה ומצות הוא כדי להמשיך בחי' סוכ"ע לידי בחי' גילוי דהיינו בחי' עצמות אור א"ס שאינו בגדר עלמין שיהיה שורה ושוכן ומתגלה תוך כל עלמין [ואז לא יסתירו העלמין כלל כי בחי' ממכ"ע אף שהוא מתלבש תוך העלמין אך העלמין מסתירים על אור וגילוי זה דממכ"ע שמאיר בבחי' צמצום עצום אבל כשיאיר ויתגלה בחי' אור הסוכ"ע הקדוש ומובדל כו' דקמיה כחשיכה כאורה לא יסתירו העלמין כלל ועמ"ש בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב כו'] וזהו דוקא ע"י מצות מעשיות בעוה"ז דוקא ולזה ירדה הנשמה בגוף וזהו תכלית הירידה. דהגם שקודם ירידתה היתה ג"כ עומדת לפני ה' ונהנית מזיו השכינה זהו מבחי' ממכ"ע אבל ע"י ירידתה בגוף בעסק המצות מעשיות היא ממשכת בחי' גילוי אור הסוכ"ע (ועמ"ש מזה ע"פ את שבתותי תשמרו יעו"ש ג"כ באריכות). וביאור ענין זה הנה המצות נחלקו לב' בחי' מ"ע ומל"ת בחי' מ"ע הוא המשכת הקדושה ולהגביר הטוב כמו שאנו מברכים אשר קדשנו במצותיו שממשיכים גילוי קדושה עליונה למטה. וע"י מל"ת הוא להפריד הרע מן הטוב ולאכפייא לסט"א שלא יהיה לו אחיזה בקדושה.

ועמ"ש מזה בד"ה מה טובו אוהליך וידוע מאמר הזהר כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין. בהיות כי זה לעומת זה עשה האלקים דכמו שיש היכלות דקדושה שמהם נשפע ונמשך כל טוב וכל המחשבות הקדושים ודבור ומעשה תומ"צ הנה חיותם נמשך מבחי' היכלות הנ"ל. כך לעומת זה יש ג"כ היכלות מכחות הטומאה שמהם נמשך שפע וחיות לכל דבר רע והאדם בעל בחירה כאשר יעמיס עליו עול תומ"צ כשור לעול וכחמור למשאוי. יקבל חיותו וקיומו מהיכלות דקדושה הנ"ל ומהם ועל ידם ישתלשלו כל צרכיו הגשמיים ג"כ כשיעשה הכל לש"ש כדי שיוכל לעבוד את ה' כו'.

ואם ח"ו לתאוה יבקש נפרד לרדוף אחר רצונות גשמיים הרי מקבל חיותו וקיומו מהיכלות הקליפות שמשפיעים כל דבר רע כמו מחשבות זרות מתאוות גופנית אשר לא לה' המה. רק שבקליפות ג"כ יש היכלות דנוגה שמשם נמשך תאוות היתר כשאינו מכוין לשם שמים ובחי' ק"נ דעשיה שממנו נשפע תאוות היתר דעוה"ז רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכו ועמ"ש בפ' אחרי בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בענין פנימיים ומקיפים דנוגה שמהם נמשך התאוה והכבוד כו' ע"ש.

ויש היכלות דג"ק הטמאות שלמטה מק"נ שמהם נמשך תאוות איסור מה שיש בו ענף מאיסור דאורייתא או דרבנן. וכיון שהאדם בעל בחירה לכן בו תלוי הכל. וע"י שמדחה המחשבות זרות ומסיח דעתו מהן. הנה ע"י"ז אתכפייא סט"א ג"כ שהן בחי' היכלות הקליפות שהן מקור מחשבה זו וע"י"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין. פי' שהרי אפי' היכלות דקדושה נק' עלמין כמו ההיכל שמתעלם בו המלך בישיבתו בו כך בחי' היכלות ועולמות הן מעלימים ומסתירים על גילוי אור ה' שלא יהיה הגילוי כ"כ רק ע"י לבוש והעלם ההיכל ולכן נק' עולם לשון העלם כנ"ל.

וכד אתכפיא בחי' ההעלם היותר אחרון שמסתיר ומעלים בתכלית והן היכלות הקליפות שמהם נמשך מחשבה זרה מה שהוא נגד רצון ה' וה"ז העלם גמור היותר אחרון. ובחי' אתכפיא כשמדחה המחשבה זו ה"ז דחיית הקליפה זו המעלים ומסתיר לבלתי יסתיר על אור ה' שבאדם ע"י"ז אסתלק יקרא דקוב"ה פי' שמאיר ומתגלה בחי' סוכ"ע שנק' קוב"ה לשון קדוש ומובדל כנ"ל בפי' והקדוש בשמים ובארץ כו'.

והגילוי הזה הוא בכולהו עלמין והיכלות המעלימים מבלי יעלימו ויסתירו כלל. וגילוי הארה זו מבחי' סוכ"ע נקרא אסתלק מלשון התרוממות [כמ"ש במ"א בפ' ויקהל בד"ה קחו מאתכם תרומה כו'. ועמ"ש בפ' שלח ע"פ טובה הארץ מאד מאד הנ"ל] וזהו דייקא ע"י אתכפיא סט"א למטה דוקא [בעוה"ז בגוף האדם ונפש הבהמית.

וכמשל הבית שרוצים להגביהו כשמגביהים הקורה והעץ התחתונה יוגבה על ידה כל הבנין כו' וכמ"ש במ"א בפ' בראשית בד"ה להבין הטעם]. והוא ע"י שבירת כח תאוה גופנית שע"י"ז נקרע בחי' המסך דקליפה המסתיר והמעלים וע"י"ז נתגלה ונתרומם האור מבחי' סוכ"ע בתוך כל עלמין והתרוממות והתנשאות זאת היינו שלא יהיה בבחי' התלבשות והתעלמות תוך עלמין שמסתירים על אור דממכ"ע אבל ע"י גילוי הסוכ"ע אין מעלים ומסתיר כו'.

וכל זה נעשה ע"י האדם בהיות כי יעקב חבל נחלתו כמשל החבל כשמתנענע למטה מתנענע גם למעלה בראשו כך ע"י התעוררות ניצוץ האלקי למטה לצאת מחומר תאוות

הגופני׳ כך יתעורר למעלה. ולכן אל יפול לב האדם ממה שנופלים לו מ״ז רק שיראה לדחותן והיינו להסיח דעתו מהן והיסח הדעת הוא ע״י תקיעת הדעת בהתבוננות ובתיבות התפלה. ועי״ז אתכפיא סט״א למעלה ואסתלק יקרא דקוב״ה בכולהו עלמין:

ג **וזהו** ענין מארז״ל כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו של ע׳ שנה. כי פי׳ שמיה רבא היינו בחי׳ סוכ״ע שזהו הנק׳ שמו הגדול כי הנה מבואר במ״א ע״פ משה ידבר כי שמותיו של הקב״ה הם הם התפשטות והשפעה להתהוות מדותיו ית׳ שם הוי׳ בנקוד פת״ח הוא בחכמה ושם אל בחסד כו׳ והם ע״ס דאצי׳ הנקראות בשם ממכ״ע [ע׳ באגה״ק ד״ה וילבש צדקה כשריון] אבל שמו הגדול הוא בחי׳ סוכ״ע והוא כמארז״ל קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד בבחי׳ א״ס.

ופי׳ יהא שמיה רבא מברך לעלם כו׳ היינו שיומשך בהתגלות בג׳ עולמות בי״ע ג״כ כמ״ש ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. והיינו שיומשך לגילוי ולא יסתירו כלל בחי׳ ההעלם וההסתר של העלמין וכנ״ל בפי׳ אסתלק יקרא דקוב״ה בכולהו עלמין וזהו לעלם ולעלמי עלמיא שהן דרך כלל ג׳ עולמות כלליים בי״ע ודרך פרט הוא בכולהו עלמין ועי״ז קורעין לו גזר דינו של ע׳ שנה. פי׳ דכמו שיש שבע מדות דקדושה בנפש אלהית כל א׳ כלולה מעשרה. כך יש ג״כ ז׳ מדות בנפש הבהמית כל א׳ כלול מעשר והנפש האלקית מתלבשת בנפש הבהמית לבררה וכמ״ש ימי שנותינו בהם שבעים שנה והרע של המדות דנפש הבהמית שהן ז׳ מדות כל א׳ כלול מיו״ד נקרא גזר דינו של ע׳ שנה [וגם הוא ממש גזר דינו של ע׳ שנה כפשוטו כי ימים יוצרו כדי לברר המדות דנה״ב כנ״ל בפי׳ ימי שנותינו בהם כו׳.

ומחמת התגברות הרע דנפש הבהמית נמשך עליו הגזר דין בענין חיות הע׳ שנה] וע״י גילוי שממשיך מבחי׳ סוכ״ע דאתכפיא סט״א ואסתלק יקרא דקב״ה בכולהו עלמין שלא יעלימו ולא יסתירו עוד ה״ז ענין נקרע גזר דינו של ע׳ שנה. [וגם כי עולם שנה נפש הנה מבחי׳ נפש שהוא ממכ״ע נמשך בחי׳ שנה ועולם וכנ״ל וע״י אישי״ר שממשיך מבחי׳ סוכ״ע שלמעלה מבחי׳ נפש וזהו אם ישים אליו לבו פי׳ אליו ולא למדותיו וע״ז רוחו ונשמתו אליו יאסוף רוחו היינו כמ״ש וברוח פיו כל צבאם והוא ג״כ בחי׳ ממכ״ע אבל הוא למעלה מבחי׳ נפש ועמ״ש בפי׳ שלח מענין העלמין ששרשן מבחי׳ עגולים שהוא בחי׳ נפש כו׳ ע״ש ונשמתו היינו בחי׳ סוכ״ע והמשכה זו היא לעלם בבחי׳ עולם וכמ״כ בבחי׳ שנה לכן ע״ז קורעים לו כו׳. וע׳ ברע״מ פ׳ תצא (דרע״ז סע״ב) מענין שנה בזהר פ׳ פינחס (דר״נ ע״א) יומין תתאין זמנין דאינון שנ״ה כו׳ משכו יומין עילאין לגבי יומין תתאין כו׳ ועיין שם (דר״כ סע״א) דפי׳ בכל כחו כענין יגדל נא כח אד׳ וע׳ בפי׳ הרמ״ז

שם וכן פי' מהרש"א בשבת (קי"ט ב') וע' באד"ר (דקל"ח ע"ב) ע"פ בקרב שנים חייהו אינון שנים קדמוניות דאקרון ימי קדם כו' וע"ש (דקל"ג ב') ובזהר פ' ויחי (דרל"ח ב') ובפ' בשלח (דמ"ה א') ובפי' הרמ"ז שם וכ"ז נרמז בענין מארז"ל כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו שהוא ענין ההמשכה מבחי' ימי קדם ושנים קדמוניות לכן ע"ז קורעים לו גזר דינו של ע' שנה ששרשן מבחי' שנות עולם וימי עולם ועיין בזהר פ' בראשית (דל"ז סע"ב ודף נ"ח א') ובזהר הרקיע שם ובזהר ס"פ תרומה דקע"ח סע"ב] וזהו ע"כ יאמרו המושלים בואו חשבון בואו ונחשב חשבונו של עולם. פי' המושלים אלו המושלים ביצרם לאכפיא לסט"א כנ"ל בשבירת תאוי הגופנית בסור מרע במחשבה דבור ומעשה וגם בראיה ושמיעה כו'. וכמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם כמו להיות עוצם עיניו מראות ברע בהסתכלות וכו' ובמעשה כמו שאמרו קדש עצמך במותר לך וכיוצא בזה. ועי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה להיות גילוי סובב כ"ע בתוך ההעלם וההסתר שבכולהו עלמין כנ"ל:

וזהו על כן יאמרו המושלים ביצרם דוקא בואו ונחשוב חשבונו של עולם. פי' עולם מלשון העלם והסתר כנ"ל ואומרים נחשב חשבון ירידת הנשמה לעוה"ז בגוף החשוך שבחי' תכלית הירידה הוא לצורך עלייה והיינו כדי להיות אתכפיא סט"א שבזה יסתלק יקרא דקב"ה כו' כנ"ל.

ועוד בפי' חשבונו של עולם ועיקר כי לפי רוב ההעלם שבעוה"ז שהוא עולם היותר האחרון וע"כ החשך עב וכפול ומכופל ולכן כדי להאיר את החשך העב כמוהו צריך להמשיך דייקא אור גדול ורב עצום יותר שעי"ז דייקא גם חשך לא יחשיך וכחשכה כאורה משא"כ אור קטן לא יועיל מחמת עביות החשך וכמו שאנו רואים שבבית די באור הנר אבל במרתף לפי ששם האויר עב מאד להיותו בתוך חומריות הארץ ע"כ כדי להאיר האויר הגס צ"ל ע"י אור גדול משא"כ נר דק יוכל להיות נכבה מחמת גשמיות האויר.

וכך עד"מ כדי להאיר החשך דעולם העשי' הגשמיות הוא ע"י אור עליון ביותר וזהו ירידת הנשמות לעוה"ז אשר ע"י נר הוי' נשמת אדם ונר מצוה ותורה אור ע"ז דייקא יוכלו להאיר להיות אתהפכא חשוכא לנהורא כו' וזהו ענין ונחשב חשבונו של עולם שלפי רוב ההעלם כך צריך להרבות באור התורה והמצות:

ד **תבנה** ותכונן עיר סיחון. הנה עיר סיחון היא התפלה שנקראת שיחה בשין שמאלית וכמ"ש ויצא יצחק לשוח בשדה ופרש"י לשון תפלה כמו ישפוך שיחו. וכמארז"ל פ"ק דע"ז אין שיחה אלא תפלה. ולהבין הטעם למה נק' התפלה שיחה. אך הענין הוא כי מלבד דשיחה לשון דבור ומה גם לפמש"כ בפע"ח שער הסוכות פ"ב דשיחה הוא הדבור

בלחש ובחשאי ובהסתר וזהו ענין צלותא בלחש. אך עוד זאת יש בפי' שיחה שהוא מענין הסחה והזזה ממקום אל מקום אחר כמו כאשר יפרש השוחה לשחות (בישעיה כ"ה י"א) דפירושו לשוט במים. שענין השט במים הוא שמזיז ומעתיק א"ע ממקום למקום כו' [וכמ"כ מצינו שפי' רז"ל בפי' דאגה בלב איש ישיחנה ב' פירושים הנ"ל ישחנה מדעתו לשון היסח הדעת שמעתיק ומסיח דעתו מדאגתו לתקוע הדעת בתורה ועבודת ה'.

וישיחנה לאחרים הוא לשון דבור] ופי' וענין הזזה בתפלה הוא בהיות שעיקר הבקשה בתפלה הוא שיתגלה בחי' סובב כל עלמין להיות מתלבש תוך כל עלמין. וזהו שאנו אומרים יהי רצון כי הוא יתי' למעלה מן הרצון.

וכדי שיהיה לו בחי' רצון בברכות שמונה עשרה כמו גואל ישראל ומברך השנים וכיוצא. היינו ג"כ ענין הסחה והזזה ממקום למקום כי מצד עצמו לאו דאית ליה מכל אינון מדות כלל והוא יתי' נעתק ויורד ממקום מדרגתו העצמי שלמעלה גם מבחי' רצון להיות לו רצון בהמשכות כו' ואתעדל"ע זו ר"ל המשכה זו שנמשך ע"י התפלה בחי' יהי רצון כו' נק' שיחה והזזה שמלמעלה למטה כו'. אך בחי' שיחה זו מלמעלה למטה באה ע"י אתעדל"ת בשיחה שבתפלה שהאדם מתפלל כי רוח אייתי רוח כו'.

וגם באתעדל"ת זו שייך ב' פירושים הנ"ל. לשון הסחה והזזה. כי עיקר התפלה היינו בחי' צעקה בצר לו וזהו לפני ה' ישפוך שיחו. לשון ישפוך היינו שפיכת הנפש כאשר צר לה מאד מאשר בהבל בא ובחושך וצלמות ילך ברוב הזמן כו'.

והיינו ע"י קדימת בחי' בואו חשבון להיות ממארי דחושבנא בכל לילה כנ"ל לטעום מרירות בנפשו מכל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו אשר לא לה' המה מיום היותו ועל אשר נשקע ונטבע בתאוות עוה"ז ובזה כל השתדלותו בשכבו ובקומו כו' והאמת נשכח מלוח לבו מחמת טרדתו בהבלי הזמן כו' רק כי פנו אלי עורף בלא לב כו'.

ויוסיף דעת בגדולת ה' יוסיף מכאוב בנפשו. ועי"ז ישפוך שיחו במס"נ מעומקא דליבא. להיות בחי' הסחה והזזה ממש שיהי' נעתק ונבדל ממדותיו הבהמיות המסתירים כו' וזהו שע"י בואו חשבון אזי תבנה ותכונן עיר סיחון. להיות התפלה כדבעי בבחי' שפיכת הנפש ושיהיה נעתק וניזוז מהטבעת מדות דנה"ב, אמנם לשון תבנה ותכונן הענין הוא כי בתפלה צ"ל ג"כ דוקא צרופי אותיות הדבור וכפי' הפשוט דשיחה לשון דבור. לכן נאמר ע"ז לשון בנין כמו הבנין מאבנים כך דבורי התפלה נק' בתים כמ"ש בס"י שהאותיות נק' אבנים כו'.

וז״ש דהע״ה ערב ובוקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי דהיינו כשהתפלה היא בבחי׳ אשיחה ע״ד הנ״ל ע״ז וישמע קולי כו׳. ועמ״ש בד״ה וכל בניך ופי׳ ותכונן היינו כמ״ש בצדקה תכונני וכמ״ש ע״פ אני בצדק אחזה פניך ר׳ אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי ועמ״ש מזה ג״כ ע״פ הקל קול יעקב.

והנה פי׳ סיחון סיחה נאה יתפרש ג״כ על התורה בצירופי אותיות שבה דהנה דהע״ה אמר מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי וכתיב כי עדותיך שיחה לי. ועמ״ש ע״פ ויצא יצחק לשוח בשדה. והיינו שצירופי אותיות שבתורה הן במקרא הן במשנה הן בהלכות ואגדות נק׳ בחי׳ שיחה ע״ד הנ״ל שהוא ענין הסחה והזזה ממקום למקום. בהיות כי ארז״ל ע״פ קווצותיו תלתלים שהיה ר״ע דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות.

והנה נמשלו ההלכות לבחי׳ שערות והוא בחי׳ שער רישיה כעמר נקא. כמו עד״מ השערות הנמשכים מן הראש שהן בוקעים ויוצאים והארה מהמוח נמשך ומתלבש בהם כך ע״י ההלכות נמשך מחכמתו ית׳ דלית מחשבה תפיסא בה כלל שע״ז נאמר מאד עמקו מחשבותיך כו׳ ומתלבש בהלכות הערוכות לפנינו וזהו בחי׳ כשמן הטוב על הראש כו׳ שמן משחת קדש שמבחי׳ קדש מלה בגרמה נמשך ומתלבש בהלכות התורה.

וזהו ענין שיחה והזזה. ולכן נק׳ התורה חתן חות דרגא כו׳ ועמ״ש ע״פ שיר השירים כו׳. וזהו מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. פי׳ שיחה והזזה מפני שנמשך גילוי אור א״ס ע״י צירופי אותיות שנק׳ שער רישיה כו׳. וזשארז״ל בעירובין (דנ״ד ע״ב) ע״פ והולכי על דרך שיחו דקאי על בעלי מקרא ומשנה ותלמוד. וע״ז אמר ג״כ תבנה ותכונן. כי ת״ח העוסקים בתורה נק׳ בונים על שעוסקים בבנינו של עולם כמארז״ל א״ת בניך אלא בוניך כו׳:

ה **כי** אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון. הנה כתי׳ רשפיה רשפי אש שלהבת יה. [ועיין מ״ש ע״ז בזהר ויחי (דף רמ״ה א׳) ובפ׳ מצורע (דף נ״ד ב׳) ובפ׳ משפטים (דף ק״ד א׳) ובמק״מ פ׳ בשלח (דנ״ו) בשם האריז״ל ובלק״ת פ׳ וירא. ותוכן פירושם דרשפי אש דכנס״י. מהיכן יצאה אש זה. הוא משלהבת שיצאה מי״ה כו׳ וזהו ענין כי אש יצאה מחשבון כו׳ ע״ש. ועמ״ש בפ׳ שלח בד״ה והיה לכם לציצית מענין לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת דממש״ש יובן מעט דברי האריז״ל ועמ״ש בפ׳ נח בד״ה מים רבים כו׳] והענין כי רשפי אש הוא גחלת כדפרש״י ע״פ ובידו רצפה והיינו מה שהאש שורף ומכלה העצים ונעשה גחלת.

ושלהבת הוא הלהב ועיין במשנה ספ"ה דביצה. וענין בחי' זו בנפש הוא ע"ד המבואר במ"א בביאור ע"פ והיה לכם לציצית הנ"ל ובד"ה כי אתה נרי שבאור הנר יש ב' גוונין נהורא תכלא ונהורא חיוורא. נהורא תכלא הוא הגוון הסמוך לפתילה שמכליון הפתילה הוא נעשה. שדבר שאינו מינו כלה ונבער בו על כן נשתנה האור לגוון תכלת.

והוא ענין ביטול היש שהיש דנפש הבהמית נתהפך מחשוכא לנהורא ונכלל באש. וזהו ענין אהבת עולם שמבחינת עולם והעלם נברר להיות נכלל ובטל באלקות. ונהורא חיוורא זהו בחינת אהבה רבה הבאה מלמעלה. ועמ"ש בביאור ע"פ חכלילי עינים מענין ב' אהבות אלו. ועמ"ש ע"פ והקרבתם עולה אשה כו'. וזהו ג"כ ענין רשפי אש וענין שלהבת י"ה. כי רשפי אש שהוא גחלת היא מה שדבר אחר שאינו ממין האש נהפך ונכלל באש. והוא מה שהנפש האלקית מבררת ומהפכת באש שלה את הנה"ב להיות נכלל באלקות. ועיין מ"ש בזהר פ' נח (דף ע' ע"א) בענין והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש ת"ח אש נפיק מלגיו ואיהו דק ואחיד במלה אחרא לבר דלאו איהו דק הכי כו' וכמשנ"ת במ"א ועיין בזהר באד"ר (דקל"ח ע"א). ושלהבת י"ה הוא בחי' אה"ר הבאה מלמעלה מבחי' י"ה כו' והיינו שאחר האתעדל"ת בביטול היש דנהורא תכלא שורה ונמשך עליו אה"ר כו'. אך גם כדי שיהיה האתעדל"ת הוא ע"י אתעדל"ע בתחלה מלמעלה מבחינת שלהבת י"ה שנותן כח בנפש האלקית לברר את הנה"ב ולהיות רשפי אש.

והוא מ"ש האריז"ל דרשפי אש דכנס"י מהיכן יצאה אש זה משלהבת י"ה כו' וזהו אהבת עולם אהבתיך שכח בחי' אה"ע להיות נברר מבחינת עולם והעלם באלקות הוא נמשך ע"י כי אהבתיך ע"כ משכתיך חסד כו'. וזהו ענין לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה מבחי' אש יו"ד שלהבת י"ה.

והנה המשכת אתעדל"ע זו ליתן כח בנפש האלקית לברר הנה"ב הוא ע"י המצות וכמ"ש צדקה תרומם גוי וכמ"ש במ"א ע"פ המגביהי לשבת כו' וזהו ענין כי אש יצאה מחשבון. דהיינו בחינת מעשה המצות כדלעיל בענין ונחשב חשבונו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה כו'.

ולכן מזה נמשך כי אש יצאה להיות רשפיה רשפי אש. ואח"כ להבה מקרית סיחון הוא השראת נהורא חיוורא על רשפי אש זה כו' והוא נמשך מלמעלה למטה ע"י עסק התורה וכמ"ש ותורה אור שהוא המשכת אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה חכים ולא בחכמה ידיעא כו' וזהו להבה מקרית סיחון שהוא עסק התורה וכדלעיל בפי' כי עדותיך שיחה

לי וזהו ומגיד לאדם מ"ה שיחו שהוא המשכת שם מ"ה שהוא בחי' ביטול והיינו ע"י שיחו שהוא התורה שהיא המשכת שם מ"ה לברר שנית הרשפי אש דב"ן כו'.
והתורה היא בחי' אתדבקת רוחא ברוחא בבחי' נשיקין והוא בחי' נשיקין כפולים. כי בחי' נשיקין הוא אתדבקת רוחא ברוחא ויש ב' מיני התדבקות הא' אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת וזהו ענין רוח אייתי רוח שהרוח המשפיע מעורר רוח המקבל והב' הוא שהאתעדל"ת ורוח המקבל מעורר אתעדל"ע וזהו ענין אמשיך רוח שממשיך רוח המשפיע כו' [ועמ"ש סד"ה נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים מענין אייתי רוח ואמשיך רוח ועמ"ש עוד מענין פי' נשיקין כפולים בד"ה וימצאו בני" איש מקושש. שהוא ענין ב' אופנים ביחוד עליון שהעליון יורד למטה או שהתחתון עולה למעלה. וגם כאן י"ל עד"ז ג"כ כו' ועמ"ש עוד מענין אתדבקת רוחא ברוחא ע"י התורה בד"ה והיה מספר בני" ועיין בסש"ב פמ"ו]:
אכלה ער מואב. מואב הוא חכמה דקליפה דהיינו מ"ש בירמיה (סי' ד') חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו או כענין חרטומי מצרים שהיא נגד חכמה דקדושה שנק' אב כנודע שהתורה נק' מוסר אביך ולכן נק' חכמה דקליפה ער מואב. מלשון ויהי ערך (בשמואל א' סי' כ"ח). נשוא לשוא עריך (בתהלים סי' קל"ט). ועד"ז ג"כ רבוי ההתחכמות והתחבולות יתירות בעניני משא ומתן ע"ד כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל ומסיר בטחונו מה' כי אע"פ שנאמר ואספת דגנך. הנהג בהם מנהג דרך ארץ. היינו כמ"ש יגיע כפיך כי תאכל. אבל לא יגיעת המוח ביותר מדאי וכמ"ש ולא לחכמים לחם. ואדרבה מחשבה מועלת.
והנה הוא הגורם טמטום המוח שנתגשם מחמת העמקתו בעניני' גשמיים ואפילו דהיתר ואין נדבק ההתבוננות בגדולת ה' מחמת זה. ואמנם ע"י עסק התורה וקיום המצות נאמר כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב כי החכמה עילאה שממשיכים ע"י התורה ומצות היא דוחה חשך וסכלות דנה"ב ואדרבה ע"ז נתהפך השכל דנה"ב שבאדם ליכלל בחכמה שבנה"א המשכלת ומתבוננת בגדולת ה' [וכמו שממואב ג"כ נתברר ויצאה רות המואביה שממנה מלכות ב"ד כו' ועמ"ש בד"ה המגביהי לשבת הנ"ל. ועמ"ש בד"ה מים רבים כו' ועיין בזהר בראשית ד"ו ע"ב]:
בעלי במות ארנון. פי' דהנה מבואר בזהר פ' בשלח (דנ"ו ע"א) ע"פ ואת הנחלים ארנון שהוא בחי' תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין כמ"ש ונהר יוצא מעדן כו'. וע' מק"מ שם ובלק"ת פ' וירא. וזהו פי' ארנון מלשון ארון הברית שבו הלוחות כי אורייתא מחכמה נפקת והארון הוא בחי' בינה שהוא הכלי לבחי' חכמה נקודה בהיכליה וזהו ענין תרין

ריעין כו' [וע' בזהר ר"פ נח (דנ"ט ע"ב) בענין מאן תיבה דא ארון הברית כו' ובלק"ת שם ובזהר ויקהל (דף ר"י"ד ע"א) ובע"ח שער ל"א פ"ח] והנה חכמה דקדושה הוא כח מה בחי' ביטול לאור א"ס ב"ה ויחוד זה דתרין ריעין היינו להיות בחי' ביטול והמשכת האין ביש כו'. אך את זלעו"ז בקליפה נק' במות ארנון וכמארז"ל אלו גסי הרוח כמ"ש ראיתי איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו שהוא גורם היש והגסות והוא ענין עץ הדעת טוב ורע והוא הפך ממש מחכמת אלהות שהיא כח מה בחי' ביטול כו' וע"כ נק' החכמה דקליפה הנ"ל במות ארנון אכן ע"י החכמה דקדושה כח מה וביטול שהוא בחי' תורה ע"ז יבוטלו בחינת במות ארנון וזהו ואתה על במותימו תדרוך ע"ד אמלאה החרבה. ועיין בזהר ויקהל (דף ר"י"ד) ע"פ הכל נתן ארונה כו' ובפ' בלק (דף קצ"ב ע"ב). ועוי"ל בפי' כי אש יצאה מחשבון כו' ע"ד המבואר בזהר ויקהל (דר"ג ע"ב) כדין חד שלהובא נפיק כו' ע"ש:

פרק יא

ביאור ע"פ על כן יאמרו המושלים באו חשבון

ושרש הדברים בפי' וענין חשבונו של עולם הוא על פי מה שכתוב בזהר פרשה פקודי (דרכ"ה סע"ב) ת"ח אית מדידו טמיר וגניז. ואית חושבן דקיימא אגניזו טמיר וגניז והוא בחי' קו המדה וכן בלק"ת פרשה וירא פי' חשבון אבא מחשבה עילאה ה"ג דאבא כו' ועיין במא"א אות חי"ת סעיף ע"ה כי הגבורות הם נותנים קצבה ומדה לכל סדר השתלשלות. כמה יהיה גילוי אלקות בכל עולם לפי ערכו ותכונתו.

והנה ידוע כי גילוי אור א"ס ב"ה הוא ע"י התלבשותו בספי' חכמה שהוא בחי' אין וביטול משא"כ ביש אין אור א"ס מתגלה כי אין אני והוא כו' וע"כ חשבונו של עולם כמה יהיה הגילוי בכל עולם זהו לפי ערך התגלות החכמה כי האמת שכולם בחכמה עשית אך אין התלבשות החכמה בכולם בשוה ובמקום שהחכמה מרובה שם הוא מדרגה היותר עליונה ובמקום שמתמעט ומתצמצם נעשה למטה מטה כו' והשוקל בחי' חכמה הוא ענין קו המדה כמו שכתוב במ"א על פי מאמר הרע"מ ר"פ תשא אבנא למשקל בה דא יו"ד כו' וזהו ענין חשבונו של עולם.

והנה בעולם הזה שהוא ההעלם היותר אחרון מצד סדר ההשתלשלות וחושך כפול ומכופל שמצד סדר ההשתלשלות מתמעט מאד גילוי החכמה וההשגה כו' הנה הוא עולם המעשה להמשיך בו גילוי אור א"ס ב"ה למעלה מההשתלשלות והגילוי שבעולמות העליונים והיינו על ידי מתן תורה שהתורה שרשה ויסודתה בהררי קדש

חכמה עילאה ממש אשר על זה אמרו אורייתא וקב"ה כולא חד מה שאין כן גילוי החכמה בעולמות עליונים הוא רק הארה מבחי' חכמה עילאה.
ואי לזאת על ידי עסק התורה ממשיכים למטה גילוי מלמעלה מסדר השתלשלות וזהו ונחשב חשבונו של עולם להמשיך ברכה והמשכה ממקור בחי' חשבון דקו המדה מחשבה עילאה כו' ועפ"ז יש לומר ג"כ פי' המושלים כפשוטו לשון משל והיינו כי התורה נקרא משל הקדמוני שהיא משל ולבוש לבחי' קדמונו של עולם שהתגלותו הוא על ידי התורה שהיא חכמה עילאה כנ"ל וכמו שכתוב בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא ע"ש מענין זה. ולכן על ידי זה בואו ונחשב חשבונו של עולם וכנ"ל. וכמ"כ על ידי קיום המצות.
והנה בענין מצות ל"ת מבואר למעלה שע"י אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקב"ה בכולהו עלמין. וכן על ידי מ"ע דהנה במצות צדקה ארז"ל כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול. כי הנה בחי' מל' דאצילות נקרא חשבון וכמ"ש בזהר פרשה פנחס (דר"כ ע"ב) וחשבון דא הוא עלמא דתליא בדבורא. כי הנה התחלקות החיות מאור א"ס לכל העולמות ברבוי התחלקות המדרגות היש מספר לגדודיו ואין ב' ברואים שוים זהו מבחי' דבור העליון משינוי הצירופים. וכמ"ש במ"א בפרשה וארא ע"פ וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי' וע"פ ויעש דוד שם באגה"ק. ולכן בחי' המל' שהוא בחי' הדבור עליון שם הוא החשבון וכמ"ש המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא וע' מזה בזהר בראשית (דף ב' ע"א) וכתיב מונה מספר לכוכבים והוא בחי' התפשטות החיות בבחי' ממכ"ע לכל חד וחד כראוי לו לפי מזגו ותכונתו וזהו עיניך בריכות בחשבון. ועיין מה שכתוב בד"ה וספרתם לכם בענין שעורה שעור ה' ובד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר כו'. וז"ש בזהר פרשה פקודי (דרכ"ה ע"ב) ואית ליה לבר קדש אחרא לתתא דקיימא תחותיה וקאים בחושבנא כו' והיינו בחי' מל' דאצילות מקור דבי"ע כו' ע"ש וע' מ"ש לקמן ע"פ מי מנה כו' ומספר כו'. והנה כ"ז החשבון הוא התחלקות החיות להיות ריבוי הנבראים וע"ז נאמר מה רבו מעשיך. אבל חשבון גדול הוא כמ"ש הללוהו כרוב גודלו. כי גודלו היינו התגלות אור א"ס ב"ה ממש מבחי' סוכ"ע וכרוב גודלו היינו שיש בזה ג"כ ריבוי בחי' גבוה מעל גבוה וכנודע שמה שעכשיו הוא סובב ומקיף יומשך לע"ל בבחי' פנימי ויומשכו מקיפים עליונים גבוהים יותר כו' וכמ"ש במ"א ע"פ והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו' והמשכה זו הוא מבחי' שמו הגדול.
וזהו ענין חשבון גדול התגלות בחי' רוב גודלו ריבוי האורות עליונים. והמשכה זו הוא ע"י המצות וכמ"ש זורע צדקות מצמיח ישועות בחי' ש"ע נהורין אשר נמשכים מבחי'

חשבון גדול ולכן ג' בחי' חב"ד הם כל א' כלול ממאה וזהו השי"ן וגם ז"ת כל א' כלול מיו"ד וזהו העי"ן וכמ"ש בע"ח שער א"א פט"ו והרמ"ז פרשה בראשית (בדף ד' סע"ב) דהיינו בחי' ריבוי האורות כו' וע"ש בע"ח בשם האדרא (דקכ"ח ע"ב) שהם בחי' ש"ע רבוא נהורין. ועמ"ש מענין חשבון גדול בביאור ע"פ וספרתם לכם ובד"ה והיה לכם לציצית. וזהו ענין בואו חשבון דקאי על המצות כמארז"ל ונחשב חשבונו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה כו' דהיינו כמו בצדקה כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול דייקא שממשיך גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בחי' שמו הגדול.

והמשכה זו היא בבחי' מדת מלכותו ית' מקור דבי"ע הנקראת חשבון וזהו בואו חשבון. ועד"ז הוא ג"כ בכל המצות וע"ז נאמר והיה מספר בני ישראל כו' אשר לא ימד ולא יספר לפי שממשיכים מבחינת חשבון גדול כו' וכמ"ש בביאור ע"פ מי מנה הנ"ל. והנה בעבודת ה' צ"ל ג"כ ב' בחי' חשבון. האי כמ"ש בזהר פ' קרח (דקע"ח א') דבכל לילי' וליליא עד לא ישכב ועד לא נאים. בעי בר נש למעבד חושבנא מעובדוי דעבד כל ההוא יומא ויתוב מינייהו ויבעי עלייהו רחמי כו' וכמו שכתוב ענין זה באריכות בסש"ב פכ"ט. והב' הוא המחשבה וההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה ומלכותו למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית כו' ואשר קדשנו במצותיו שהם המשכות אור א"ס ב"ה ממש כו':

וענין עיר סיחון דקאי על התפלה כי התפלה נק' צלותא וכמ"ש בדניאל [ו' י"א] ומצלא ומודה כו' ויעתר יצחק תרגומו וצלי יצחק. והענין כי מצלי הוא לשון הטייה כמו אצלי ודוך (בגמ' ספ"ק דביצה). וכן תרגום לא תטה משפט לא תצלי. והנה התפלה הוא כענין יהי רצון שממשיכים ועושים בחי' רצון ורצון הוא בחי' כתר וזהו ענין סנד"ל קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל, וכמ"ש ע"פ מה יפו פעמיך בנעלים ובד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין כו', והנה המשכת בחי' כתר הוא שממל' דאצי' נעשה עתיק יומין וכתר לבריאה וכן ממל' דא"ס נעשה עתיק יומין וכתר לאצילות וכמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג שהכתר הוא הממוצע כו'.

וזהו ענין שהתפלה נק' צלותא לשון הטיה שממשיכים ומטים כביכול הארת אור א"ס ב"ה שיהיה נמשך להיות בבחי' כתר לאצילות וזהו ג"כ פי' עתיק יומין מלשון המעתיק הרים. ומלשון אשר העתיקו אנשי חזקיה שמעתיק מספר אל ספר. וכך הוא ההמשכה מבחי' מל' דא"ס להיות יהי רצון עתיק וכתר לאצילות כו'. ובזה יובן מארז"ל בפ"ק דברכות (דף ה' סע"ב) בענין כשלא המתין על חבירו המתפלל והניחו יחידי בבהכ"נ ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר ויעתק צור ממקומו. כי ע"י התפלה הוא גורם המשכה מלמעלה למטה וזהו המשכת בחי' ע"י וכתר וזהו ענין השראת

השכינה וכמ"ש מזה בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה דבחי' מל' דאצי' כשנעשים ע"י דבריאה זהו פי' שכינה ששוכן בבי"ע כו' ע"ש ולכן להפך מחמת שטרף תפלת חבירו נאמר ויעתק צור כו' שהוא הסתלקות השכינה ח"ו.

וזהו שנק' התפלה שיחה לשון הזזה. וזהו ג"כ ענין וישע ה' אל הבל. ל' פנה והוא ענין הנ"ל בפי' צלותא לשון הטייה. ועד"ז י"ל ג"כ פי' מארז"ל בשעה שישראל אומרים אמן יהא שמיה רבא הקב"ה מנענע ראשו וכמבואר ענין זה ס"פ שלח. אך פי' הנענוע י"ל שזהו כענין וישע ה' אל הבל וכנ"ל וזהו פי' כנועם שיח סוד שרפי קדש. דפי' שיח היינו כנ"ל בענין התפלה שנק' שיחו והנה יש לעומת זה ג"כ עיר סיחון והוא ע"ד מ"ש בדור הפלגה נבנה לנו עיר כו' וכמ"ש בזהר פ' נח (דף ע"ד א') נתקין באתר דא עיר כו' (ושם דף ע"ד ב') והיינו המשכת בחינת אותיות בסטרא דקליפה כמו לשון הרע ודומיהן ועמ"ש ע"פ זאת תהיה תורת המצורע כי כל צירוף נק' בית וכללות הדבור נק' עיר. וע"ז ארז"ל כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה כו' ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ אסרי לגפן בפי' עירה. ובפ' בשלח בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה בענין אותיות שבלעומת זה כו' ועיין בזהר פ' בלק (דף קצ"ט סע"ב ודף ר"א ע"ב) ועיין בע"ח שער מ"ח פ"ג בפי' אם תגביהי כנשר משם אורידך נאם ה' והפי' שנאם ה' ודבורו הוא המוריד ומשפיל הקליפות היצה"ר וסט"א וכך האדם ע"י עסקו בתורה כו' וכמ"ש בפ' מקץ בד"ה רני ושמחי בת כו'. וזהו ומגיד לאדם מה שיחו. דהיינו אם לא נתפתה ביצרו לימשך ח"ו באותיות ודבורים האסורים. כ"א שיחו הוא התורה שהיא בחי' מ"ה כו' וכנ"ל:

בלק

פרק א

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. (בגמרא ספ"ג דנדה) (ל"א א'). רבות ויגש פצ"ד גבי כל הנפש באה. ויקרא פ"א במדבר פ"ב פ' בלק בשה"ש רבה ס"פ כתפוח בעצי ובפסוק אחת היא יונתי. ובפסוק אל גנת. בקהלת רבה בפסוק כל הנחלים רבע יש בו ב' פירושים פי' אחד חלק רביעית, והב' מלשון ארבעה. כי הנה בבחי' ישראל יש ד' בחינות.

והענין דכתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו והם בחי' מחשבה דיבור ומעשה בראתיו הוא בחי' מחשבה שהוא יש מאין יצרתיו הוא בחי' הדיבור שהוא בחי' צורה שמצייר האותיות שבמחשבה. אף עשיתיו בחי' המעשה כתיב בלשון אף לפי שהמעשה דבר נפרד בפני עצמו שאינו כערך הדיבור נגד המחשבה שמצייר האותיות המחשבה

ממש כי מה שחושב הוא מדבר משא"כ ענין עשייה גשמיות הוא ענין בפני עצמו [וע' מזה בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא במש"ש. וצורת ה' הוא ג' קוין כו' עד וכמ"ש אף עשיתיו].

והנה יש עוד בחינה רביעית שלמעלה מהשלשה בחינות הנ"ל מחשבה דיבור ומעשה ונרמז במלת אף כי אף הוא לשון ריבוי לרבות עוד דבר שאינו מפורש כאן והוא הדבר שלמעלה מהשלשה בחינות הללו וגבוה ונעלה מהם.

וביאור הדבר הנה צריך להבין תכלית ירידת הנשמות לעוה"ז שירידתן צורך עליה היא כנודע, וצריך להבין עליה זו מה היא מאחר שטרם ירידתה היתה נהנית מזיו השכינה ומה עילוי גדול מזה.

וגם להשכיל היטב ענין מחשבה דבור ומעשה למעלה שהוא בחי' בראתיו יצרתיו כו' שהרי כי לא מחשבותי מחשבותיכם כתיב ואין לו דמות הגוף כו'. אלא הענין הוא שבחינת יציאת העולמות מהעלם אל הגילוי נקרא בשם דבר ה'. כמו ע"ד משל באדם הדיבור הוא מגלה לזולתו מצפוני מחשבתו. כך עד"מ בעשרה מאמרות נברא העולם הם בחי' מאמרות וצירופי אותיות היוצאים מהעלם אל הגילוי ולהוות מאין ליש.

והנה במאמר אחד יכול להבראות וכדכתיב וברוח פיו כל צבאם פי' רוח פיו הוא בחי' הבל העליון [ע' בזהר ח"ג מ"ז ב' ובאגה"ק ד"ה ויעש דוד] והוא מאמר אחד הכולל וכמאמר ברוך אומר ועושה במאמר אחד כו'. אלא שהדיבור הוא מחלק ומפריד ההבל לכמה מיני צירופי אותיות שהם הם ריבוי התחלקות העולמות אלף אלפין וכו' היש מספר לגדודיו כו'.

וזהו ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו דברו דייקא. מפני שהם חיים וקיימים מבחי' דבר ה' שהוא בחי' גילוי מוצא פי ה' להיות ריבוי התחלקות הנבראים וצירופי אותיות שמהם חיים הנבראים הם הם בחינת השמות והם בחינת שמות כל הנבראים כל אחד על שמו כמו מחנה מיכאל כו' וכן שמות כל הנבראים למיניהם וכמ"ש ויקרא האדם שמות והם בחי' שמות ממש צירופי אותיות מוצא פי ה' וגו' והנה כל זה הוא בחי' עלמין דאתגליין.

ויש עלמין סתימין דלא אתגליין שהם בחינת מקורים לעלמין דאתגליין. וכל מה שיש בעלמין דאתגליין מוכרח להיות לו מקור בעלמין סתימין כנזכר בדרשת רז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה וכן הוא למעלה מעלה עד רום המעלות וכדכתיב כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם.

והנה ישראל עלו במחשבה. פי׳ בבחי׳ עלמין סתימין והיינו כמו למשל המחשבה הוא בחי׳ ההעלם של הדבור שהדבור הוא מגלה ופורש מה שבמחשבה ומה שבמחשבה הוא בסקירה אחת צריך לפרש הרבה בדיבורו כי בחי׳ כח המחשבה הוא מאד נעלה מכח הדבור שהמחשבה הוא לבוש הפנימי שמתאחדת עם הנפש ממש. שהוא בבחי׳ יש מאין ממש וע״כ כתיב ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים וגו׳ [ועמ״ש פי׳ זה בד״ה כה תברכו בפ׳ נשא] שהם בחי׳ מלאכים פני אריה פני שור פני נשר וכו׳ והם השמות מיכאל וגבריאל כו׳ שהם הם הצירופי אותיות שמהם נמשכו ונתהוו מאין ליש בבחי׳ דבר ה׳. אבל ולאדם לא מצא עזר כנגדו. פי׳ עזר הוא בחי׳ שם (עיין בהרמב״ן בפי׳ החומש בפסוק זה) והיינו שהנשמה קודם בואה לעולם ולגוף אינה נקראת בשם כלל לפי שמקור חוצבה הוא בבחי׳ מחשבה עלמין סתימין דלא אתגליין. ומה שנקרא אברהם יצחק כו׳ הוא אחרי התלבשות הנשמה בגוף.

וזהו אחד היה אברהם [יחזקאל ל״ג כ״ד] פי׳ היה שקודם ביאת הנשמה לגופו היה בבחי׳ אחד דהיינו בבחינת המחשבה שמתאחדת עם הנפש והם הם בחי׳ עלמין סתימין שהם מתייחדים באור א״ס ב״ה ממש בבחינה שקודם בואה לידי גילוי העולמות להיות התחלקות הנבראים מעלמא דפרודא כו׳ לכן באדם הראשון היו כלולים ששים רבוא נשמות בבחינה אחי והיינו לפי שמקור הנשמה היא למעלה מעלה מבחי׳ התחלקות הנבראים כנ״ל [וע׳ בזהר ח״א פ״ה ב׳ ק״ב ב׳]:

ב **ואחרי** הדברים והאמת האלה יש להבין מהו תוספת העילוי להנשמה בעוה״ז בהתלבשותה בגוף הגשמי מאחר שבמקור חוצבה היתה כלולה ומתאחדת באור א״ס ב״ה בבחינת מחשבה בחי׳ עלמין סתימין למעלה מעלה מבחינת שם ובחי׳ דבר ה׳ בעלמין דאתגליין כנ״ל. אך הנה כתיב יחד לבבי ליראה שמך וכן אנו מתפללין בברכת אהבת עולם אהבתנו כו׳ ויחד לבבנו כו׳.

והענין כי יש בחי׳ רעותא דליבא שהוא רצון הלב ויש בזה ב׳ בחינות פנימיות וחיצוניות פנימית נקודת הלב היא בחי׳ אהבה רבה שלמעלה מהטעם והדעת ובאה מלמעלה בבחי׳ מתנה כמ״ש עבודת מתנה אתן את כהונתכם [ע׳ מ״ש פ׳ במדבר סד״ה וידבר ה׳ אל משה במדבר סיני. והיא היא בחי׳ עבודת מתנה כו׳. וזהו לגלגלותם ע״ש וע׳ באגה״ק ד״ה כתיב מה יפית]. וחיצוניות הלב הוא הנלקח מן הדעת והתבוננות בגדולת ה׳ כל חד לפום שיעורא דיליה. ולפי שכלו והשגתו באור א״ס ב״ה כך מעורר את האהבה בלב.

והנה מודעת זאת כי את זה לעומת זה עשה אלהים שכמו שיש דעת בקדושה לדעת את ה' ולאהבה אותו. כך יש דעת מצד הקליפה וסט"א והוא דעת הרע ולאהוב דברים זרים ולתאוה יבקש נפרד מחמת שערב לחכו מתיקות עוה"ז ותענוגיו.

והנה זו היא מדת בינוני' זה וזה שופטן כו' ולאום מלאום יאמץ כו' כשזה קם זה נופל, אך האהבה שבפנימית הלב שלמעלה מהטעם ודעת רק באה מלמעלה בבחי' מתנה אין בחינת זה לעומת זה כנגדה שבחי' פנימי' נקודת הלב היא בחי' יחידה שאין לה אלא רצון אחד לאביה שבשמים והיא המעלה והמדרגה שאין דוגמתה ולא בערכה נמצא בגשמיות כלל רק לה' לבדו נמצא בבנ"י עם קרובו כמ"ש כי עם קשה עורף הוא וסלחת וגו'. פי' קשה עורף בחי' רצון שלמעלה מהטעם ודעת כו' כמ"ש במ"א (וע' ברבות כי תשא ס"פ מ"ב ואינו אלא לשבחו כו'). ובהתעוררות אהבה רבה זו בקל הוא יכול לנצח ולהגביר הטוב על הרע לגמרי מפני שאין לחיצונים בה אחיזה כלל וזהו יחד לבבי וכו' ויחד לבבנו כו'. שיהיה נכלל בחי' חיצוניות הרצון בבחינת פנימית הרצון (ועמ"ש מזה סד"ה להבין ענין הברכות ועמ"ש סד"ה והקרבתם עולה אשה). וזהו אף עשיתיו שאף מרבה עוד בחינה א' והוא בחי' רצון העליון שלמעלה מעלה מבחי' מחשבה דבור ומעשה וסמך לעשיתיו לפי שעיקר גילוי רצון זה הוא בבחי' עשייה גשמיות דוקא דהיינו במעשה המצות להיות בטל רצונך מפני רצונו בסור מרע ועשה טוב.

ורמ"ח מצות עשה הם רמ"ח המשכות רצון העליון ונעוץ תחלתן בסופן דייקא [וזהו ענין א' עם המבואר לעיל פ' שלח ע"פ ועתה יגדל נא כו' שבעוה"ז דוקא נעשו הנשמות בחי' מהלכים שהוא בחי' אהבה דמאדך בלי גבול הכלי.

והיינו ע"י המצות כמ"ש אם בחקתי תלכו לפי שהם המשכת מקיפים מבחי' סוכ"ע על נר"נ להעלותם כו' ועמ"ש ע"פ כי תצא בפי' בקשו פני והיינו ע"י את פניך הוי' אבקש ע"ש].

וז"ש בק"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום וגו'. והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי כו' אחר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך כו' פי' ב' בחינות לב פנימיות וחיצוניות רק שא"א לבא לבחי' פנימיות עד שיגיע וישיג תחלה בחי' החיצוניות הנולדה מהדעת כי צריך לילך ממטה למעלה [עיין במ"ש בד"ה כי תשמע בקול שצ"ל כסדר המדרגות תחלה מפתחות החיצוניות כו' ע"ש וסד"ה וספרתם לכם ממחרת השבת כו' ובד"ה אתם נצבים כי הנה יש בבחי' צעקת הלב ב' בחי' כו'] וזהו ענין כל האריכות שלפני ק"ש בפסוקי דזמרה וברכות שלפני ק"ש וכו' כנודע.

ובזה יובן העילוי שיש להנשמה בעבודת ה' בהיותה מלובשת בתוך הגוף כי הגם שטרם ירידתה היתה מתאחדת במקורה בבחינת מחשבה דלעילא מ"מ המחשבה אינה נקראת אלא בחי' לבוש אלא שהוא לבוש פנימי אבל אינה מתייחדת בשרשה במאצילה לגמרי להיות נכללת באור א"ס ב"ה ממש דלית מחשבה תפיסא בי' כלל פי' שאינו נוגע אל עצמותו ומהותו כלל כביכול אלא שמתלבש בו משא"כ בחי' רעותא דליבא כד אתכפיא סט"א להיות בטל רצונך מפני רצונו כו' בסור מרע ועשה טוב בבחי' עשי' גשמיות במעשה המצות וסור מרע כנ"ל הרי רצון העליון שהוא אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שורה ומתגלה בו ורמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא ממש.

וזהו שאמרו רז"ל יפה שעה אחת כו' [ועמ"ש מזה בפי' יתרו ע"פ זכור את יום השבת בענין איהו וחיוהי חד כו' ועמ"ש ע"פ וישב יעקב בפי' טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף. וממ"ש כאן יובן יותר מש"ש]:

ג **וזהו** ומספר את רובע ישראל. כי הנה כתיב והיה מספר בנ"י כחול הים אשר לא ימד ולא יספר ובגמ' (יומא כ"ב א') רמי אהדדי כתיב והיה מספר וכתיב אשר לא ימד ולא יספר ומשני כאן כשעושין רצונו של מקום כו'. ולבאר הענין צריך להבין מהו כחול הים. כי הנה סביב הימים והנהרות הקרקע הוא חול שהוא יבש ומפורד לחלקים משא"כ שאר עפר הארץ הם רגבי אדמה לחים ומדובקי' קצת.

והיינו לפי שהמי' אשר בימים ונהרות הם שואבים הלחלוחית מכל הקרקע שסביבם לכך נשארו ביבשות ופירוד והנמשל הוא בכללות חיות העולמות בדבר ה' ורוח פיו המהווה כל הנבראים מאין ליש. הנה כתיב ויעש את הים כו' עומד על שני עשר בקר כו' והים עליהם מלמעלה (במלכים א' סי' ז') פי' לפי שבחי' הים עומד מלמעלה בריחוק מקום לכך נעשו י"ב בקר בחי' פירוד והתחלקות במספר י"ב והוא כי התהוות מאין ליש במדת מלכותו ית' המתנשא מימות עולם ומלכותך מלכות כל עולמים וגו'.

ולפי שהוא רם ומתנשא מהם נעשו בחי' עם מלשון עוממות דברים זרים ונפרדים כי אין מלך בלא עם והתהוותם בבחי' עם הוא מבחי' התנשאות המלך עצמו ממילא יורדים להיות בבחי' עם וכמשל המלך היושב על כסאו שמחמת זה זעים ונרתעים הכל מלפניו ונעשים שפלים לפניו.

ולכן מבחי' מלכותו ית' שהוא בחי' א"ס ותכלית נעשו ונתהוו עולמות בעלי גבול בבריאה יצירה עשייה ג"כ בבחי' א"ס ותכלית כמ"ש היש מספר לגדודיו אלא מפני שהם חיים וקיימים מבחינת התנשאות מלכותו ית' המתנשא מימות עולם. לכן יורדים בבחי' פירוד והתחלקות לכמה מינים ממינים שונים. אך איך הם מקבלים חיותם ממדת

מלכותו יתי והוא מתנשא מהם הנה באמת על זה כתיב כי שמש ומגן ה' אלקים והוא כח אלהי שהוא כל יכול והן הן גבורותיו כו'.

וכמ"ש בסש"ב חלק ב' אך דרך כלל ההתנשאות הוא בחיי הסתלקות שלא ירד החיות אליהם כל כך. והוא כמשל המים ששואבין אליהם הלחלוחית ונעשה על שפתו חול בחיי פירוד כנ"ל והנה בחיי מספר הזה אינו מספר ממש כדכתיב היש מספר וגו' אלא שהוא נק' בגדר מספר מפני שהוא מפוזר ומפורד לחלקים ויכול לחול עליו שם מספר אבל אינו מספר ממש כי לא יספר מרוב כמשל חול הים אשר לא יספר מרוב רק הוא בגדר ובחיי מספר מפני שמפורד לחלקים וכיון שכל חלק נפרד ונבדל לעצמו יחול עליו שם מספר:

והנה כתיב והיה מספר בני ישראל שבני ישראל הם הם העושים בחינת מספר שהם הם הממשיכין בחיי מלכותו יתי להיות מלכותו מלכות כל עולמים. והיינו ע"י מצות מעשיות שנקראים מצות המלך [ועמ"ש מזה ג"כ לעיל פ' במדבר סד"ה והיה מספר בני ישראל מספר היינו בחיי המצות כו' ע"ש].

ולכן אומרים לפני כל מצוה באי"י אלהינו מלך העולם שהוא המשכת אור א"ס ב"ה להיות מלך העולם כנ"ל. כמ"ש במ"א. ולפי שהיא המשכת אור א"ס ב"ה ממש לכן אינו רק בגדר מספר ואינו מספר ממש.

וזהו אשר לא ימד ולא יספר כשעושין רצונו של מקום כנ"ל. דהיינו כשממשיכין רצון העליון במעשה המצות שהוא אור א"ס ב"ה והיינו על ידי שמחה של מצוה מנקודת פנימית הלב. וכדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב וכתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה וטוב לבב מרוב כל פי' מרוב כל היינו בלי גבול למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית בבחיי א"ס כנ"ל (ועמ"ש מזה בד"ה מנורת זהב ובד"ה צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי גבי הקטר חלב התמיד. ועמ"ש מענין פי' עושין רצונו של מקום בפי שלח ע"פ מקושש עצים. ועמ"ש מענין שמחה של מצוה בביאור ע"פ צאינה וראינה כו' בעטרה שעטרה לו אמו. ומזה יובן איך ע"י שמחה של מצוה ממשיכים כתר דמל' הנק' רצונו של מקום מבחיי ומדרגה היותר עליונה וזהו עושין רצונו כו' ע"ד ועשיתם אתם כאלו עשאוני) וזהו את רבע ישראל חלק הד' בחיי אף עשיתיו שם הוא גלוי רצון העליון דייקא כנ"ל. וגם רבע מלשון ארבעה כי בזה נכלל כל ד' בחינות מחשבה דבור ומעשה ורצון. ובזה יובן דכתיב מי מנה עפר יעקב ומספר וגו' דמה שכתב ומספר קאי על מי מנה כלומר שאין מספר ואעפ"כ ומספר כתיב דמשמע שיש מספר אלא הענין

כנ"ל שהוא בגדר מספר ואינו מספר ממש לפי שהוא המשכת רצון העליון את רבע ישראל כנ"ל בחי' עשיתיו כנ"ל:

ד **והנה** כ"ז הוא בחינת יחודא תתאה במעשה המצות להמשיך רצון העליון בבחינת מספר בחי' עשיתיו כנ"ל אך תלמוד תורה כנגד כולם שהוא בחינת יחודא עילאה וזהו מי מנה עפר יעקב כי עפר אינו בגדר מספר כלל והוא בחי' תלמוד תורה לפי שהוא רצונו ית' ממש ולכך הוא בחי' יחו"ע בחי' ביטול לאור א"ס ב"ה ממש ויחוד חב"ד בחב"ד כו'. ומתניתא מלכתא כנ"ל. ואינו בגדר מספר כלל (ועמש"ל בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע בפי' עת לכל חפץ תחת השמים יעו"ש. ומזה יובן יותר מש"כ דהתורה נק' עפר שאינו בגדר מספר כלל שהוא גוש אחד שלכך כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה אף שעוסק בעידנא דלאו זמן הקרבה הוא כלל משא"כ במצות עצמן שהם בחי' התחלקות בזמן פלוני עת לכל חפץ כו' והיינו לפי שהתורה היא בחי' רעוא דכל רעוין ועמ"ש עוד מזה בד"ה כי ביום הזה יכפר. וזהו קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שע"י המצות הוא עדיין בחי' קדושין ואירוסין וארשתיך לי כו' אך ע"י התורה הוא בחי' ההמשכה בבחי' פנימית וידעת את ה' והענין אפשר לומר כי עם היות שע"י המצות נמשך בחי' גילוי רצון העליון בנפש ובחי' אהבה רבה אך כי גם ברצון עליון יש ג"כ בחי' חיצוניות ופנימיות כמ"ש במ"א ע"פ ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים כו' וכך ג"כ בגילוי האה"ר בנפש יש ג"כ ב' בחי' הא' כמ"ש כי עם קשה עורף הוא כדלעיל וזהו הנמשך ע"י המצות והב' כמ"ש מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים והמשכת בחי' אהבה בתענוגים שרשו מבחינת פנימית הרצון עליון ונמשך ע"י התורה. כדכתיב ושעשועי את בני אדם וזהו חכמת אדם תאיר פניו פניו היינו בחינת פנימית וכמ"ש ע"פ חכלילי עינים מיין שיש בחינת אהבה רבה ולמעלה ממנה הוא אהבה בתענוגים ועמ"ש בד"ה מה טובו בענין מצות ותורה ומ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב) אך הדרך שיזכה האדם לאור התורה בבחינת יחודא עילאה הוא ע"י בחי' יעקב מדת הרחמים דהיינו לעורר רחמים רבים על נפשו בקביעת עתים כנודע שעת רצון הוא בחצות וכן בשעת התפלה. כי הנה יש בסדר התפלה ופסוקי דזמרה פסוקי דרחמי ואזי הוא עת רצון לעורר רחמים על נפשו. וזהו מדתו של יעקב י' עקב שהוא ענין הרחמנות על בחי' יו"ד חכמה עילאה שנפלה וירדה לבחי' עקב כנ"ל. והנה מדתו של יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה להקים מעפר דל. ולהעלות בבחי' יחודא עילאה כמ"ש במ"א (וגם פי' עפר כמ"ש ונפשי כעפר לכל תהיה ועי"ז פתח לבי בתורתך ועמ"ש מזה בפי' ויקהל ע"פ קחו מאתכם תרומה כו' וגם כמארז"ל כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל כו' ועל הארץ

תישן). אך אמרו רז"ל כל העוסק בתורה לבד כו' אלא צריך להיות תורה עם גמילות חסדים ולכן כתיב ומספר את רבע ישראל בחי' עשיתיו במעשה המצות ומעשה הצדקה הנק' בשם מצוה סתם ששקולה כנגד כל המצות והוא ענין גמילות חסדים. ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול גבי לשמור את כל מצותיו. (וע' בזהר משפטים דק"ה בפי' מי מנה כו' ומספר כו' והיינו ג"כ ענין יחודא עילאה ויחו"ת כי מי היינו יחוד חו"ב אאלפך חכמה אאלפך בינה כו' מספר היינו יחוד המדות והדבור והוא ענין יעשה שלום לי שלום יעשה לי ועמ"ש ע"פ אלה פקודי המשכן. משכן העדות כו'. ובביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני ישראל. ולפמש"כ בפרדס ערך מי י"ל שזהו ענין שער החמשים מנש"ב שבו ניתנה תורה בחג השבועות וא"ש דמי מנה עפר יעקב קאי על התורה כו' ועמ"ש בביאור מארז"ל בשעה שהקדימו ישראל נעשה כו' מי גילה כו' ועיין מה שכתוב בביאור ע"פ וספרתם לכם כו' תספרו חמשים יום. וע' עוד מענין רובע ישראל בזהר פ' בלק) (דף ר"י סע"ב ודף ר"ד ע"א) ועמש"ל פ' שלח בענין ונסכו רביעית ההין:

פרק ב

ביאור על פסוק מי מנה כו'. הנה שרש הענין המבואר לעיל בפי' ומספר את רובע ישראל שהוא ע"ד והיה מספר בנ"י כחול הים אשר לא ימד ולא יספר. והענין שאף שהוא בגדר בחי' מספר עכ"ז הוא אין מספר.

וזהו כחול הים שהחול הוא חלקים דקים שכל חלק הוא פרטי בפ"ע ולכך הוא בגדר מספר שיכולים להתחיל ולספור כל חלק בפ"ע ואעפ"כ הוא בלי מספר שלא יספר מרוב. משא"כ עפר שהוא גוש אחד ממש אין שייך בו לשון מספר כלל כמו בחול.

וכן למעלה יש בחי' חול הים אשר הוא בגדר מספר ושמ"מ אין לו מספר ממש ויש עוד בחי' שלמעלה מגדר מספר וכמשי"ת. דהנה בים שעשה שלמה כתיב עומד על י"ב בקר כו' והים עליהם מלמעלה.

ופי' שהים הוא בחי' מל' דאצי' והי"ב בקר הם ד' מחנות שכינה ג' פונים צפונה הוא בחי' מחנה גבריאל. וג' פונים נגבה הוא בחי' מחנה מיכאל. ולכך הים עומד עליהם מלמעלה שמדת מלכות הוא מדת ההתנשאות וההגבהה שמתנשא למלוך כו'.

וה"ז בחי' רוממות והסתלקות מהנבראים משא"כ שאר המדות הוא בחי' קירוב כי החסד ואהבה שייך ג"כ עם מי שמקורב עמו משא"כ בחי' מלוכה הנה אין מלך בלא עם מלשון עוממות דהיינו זרים ונפרדים דוקא משא"כ על בנים לא שייך לשון מלוכה. כמו שאין שייך לשון מלוכה בנפש האדם לומר שמולכת על אברי הגוף כמו כשעולה במחשבתו להניע בידו אזי תיכף תעשה היד רצונה.

ומ״מ מפני שהיד הוא עצם אחד עמו. ומש״ה בטילה ע״כ אין נופל ע״ז כלל לשון מלוכה אלא מלוכה הוא דוקא על מי שהוא דבר נפרד ממנו ושאעפ״כ נכנע לו ובטל אליו וכמ״כ למעלה בחי׳ ומדת מלכותו ית׳. ע״ז אמרו אין מלך בלא עם שהם העולמות בי״ע שהם נבראים בעלי גבול ותכלית ובבחי׳ יש ודבר נפרד וע״ז שייך מלכותו ית׳ כשהם מקבלים עול מלכות שמים.

ומבטלים א״ע. וזהו ענין ביטול היש דוקא. וזהו והים עומד עליהם מלמעלה בבחי׳ רוממות והסתלקות וע״י״ז נעשו בחי׳ עם ונפרדים ואז שייך עליהן בחי׳ מלוכה וגם מבחי׳ התנשאות זו נמשך להם החיות וההתהוות שיתהוו מאין ליש כנודע.

וזהו מ״ש בע״ח שיש פרגוד ומסך בין אצילות לבי״ע שהוא הגורם שלא להיות גילוי האצי׳ ממש בבי״ע דהיינו שיהיה אור האצילות מהם בבחי׳ רוממות והתנשאות וע״י״ז נעשו בי״ע בעלי גבול ומדה ויש דבר נפרד ומ״מ מבחי׳ התנשאות זו עיקר חיותם וזהו בחי׳ חול הים הם הנבראים מבחי׳ מל׳ הנק׳ ים ולכן החול הוא בגדר מספר שכל נברא הוא יש ונפרד בפ״ע בבחי׳ גבול וכמו מחנה מיכאל כאו״א בחי׳ בפ״ע וכמו החול גשמי שמתחלק ומתפרד לחלקים. רק אעפ״כ כתיב היש מספר שהם ברואים לאין קץ ותכלית בלי מספר כלל.

ונמצא הוא רק בחי׳ דבר שבגדר מספר אבל אין לו מספר וכמשל חול הים שלא יספר מרוב אע״פ שהוא מחלקים נפרדים שהם בגדר מספר רק למעלה הוא באמת בלי מספר כלל והיינו כי עד מלכות דאצי׳ נמשך הקו וחוט של אור א״ס ב״ה ומשם ואילך הוא נפסק.

ולכן מתהווים הנבראים יש מאין מבחי׳ התנשאות ומדת מלכותו שאין זה אלא לפי שהקו מאור א״ס ב״ה מלובש בבחי׳ מל׳ כמ״ש באגה״ק ד״ה איהו וחיוהי והואיל שמלובש בה אור א״ס ע״כ נמשך הכח להיות אין מספר ממש גם בנבראים שהם בגדר מספר שזה נמשך מבחי׳ א״ס המלובש במדת מלכות דלפי שהנבראים מקבלים חיותם ממל׳ דאצי׳ שהיא בחי׳ א״ס לכך הם ג״כ בחי׳ אין מספר אף שהם בגדר מספר.

והנה כמו עד״מ בגשמיות סיבת שחול הים מתפרד לחלקים דקים ומשתנה משאר עפר הארץ שהיא גוש אחד הוא מפני שהים שואב אליו הלחלוחית שבעפר שבשפת הים וע״י״ז שיוצא הלחלוחית מהעפר מתפרד לחלקים רבים דקים וזהו החול. וכמ״כ למעלה דהנה איתא במאמר דפתח אליהו מלגאו איהו שם מ״ה כו׳ ואיהו שקיו דאילנא כמיא דאשקי לאילנא כו׳ שפי׳ מלגאו היינו בפנימי׳ האצילות הוא שם מ״ה שהוא הארת אור

א"ס ב"ה שנמשך ממצחא דא"ק כנודע נמצא שהשפעת אור א"ס ב"ה נמשל למים והיינו כי מים יורדים מגבוה לנמוך ועמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י בענין ארץ לא שבעה מים. וגילוי זה הוא באצילות משא"כ מאצי' לבי"ע יש מסך כנ"ל. ולכן הד' מחנות שכינה שהם בבריאה שהם י"ב בקר שהים עומד עליהם מלמעלה כנ"ל הנה הם נק' בחי' חול הים שמתחלקים לחלקים בבחי' גבול כל א' בפ"ע כנ"ל וסיבת זה הוא מפני שהים שהוא מל' דאצילות שואב מהם אליו הלחלוחית ובחי' יסוד המים הנ"ל שהרי הקו מסתיים במל' דאצי' ומרומם ומתנשא בבחי' הגבהה והסתלקות מבי"ע לכן נעשו הם הנבראים בחי' חול חלקים נפרדים כל א' בבחי' גבול ומספר כו'. רק שאין ההסתלקות לגמרי שא"כ היו נשארים בבחינת פירוד לגמרי והרי תכלית הבריאה להיות ביטול היש.

וזהו ענין שהמסך מפסיק בין אצילות לבי"ע רק מ"מ ההארה בוקעת המסך ועי"ז נמשך בהם בחי' הביטול וגם נמשך שבחי' הדבר שבגדר מספר להיות אין מספר ממש אבל עפר הוא גוש א' והיינו מפני שלחלוחית המים מעורב בו והוא המחברו להיות גוש אחד ואין שייך בו אף גדר מספר כלל והיינו בחי' אצי' שלחלוחית המים שהוא הקו של אור א"ס ב"ה מעורב בו והוא המחברו להיות אחד ומיוחד בתכלית היחוד שלא יתכן לומר בהם גדר מספר והתחלקות וכדכתיב לך ה' הגדולה והגבורה שכל המדות דאצי' הם בטלים אליו בתכלית הביטול לאור א"ס ב"ה המלובש בהם שמיוחדים עמו בתכלית היחוד וענין התלבשותו בע"ס דאצי' נק' רזא דמהימנות' שהוא למעלה מההשגה ואין דרך להשיג יחודו.

ולכן נמשלו לעפר ולא לבחי' חול הים. ובזה יובן מה שצ"ל דמאחר שבחי' אלקות דאצילות אינו בגדר מספר כלל איך מהווה מאין ליש בחי' דבר שבמספר שהן ב' הפכיים כנ"ל. אך הענין הוא מפני שעל בחי' א"ס אין שייך ענין הכרח כלל אלא הוא ית' כל יכול ויכול להתהוות מבחי' א"ס בעלי גבול והיינו ע"י שמחיה ומהוה מאין ליש ע"י בחינת מלכותו ית' שהוא בחי' רוממות והתנשאות והסתלקות בחי' א"ס מלהיות מתגלה לנבראים וע"י רוממות זו מהוה מאין ליש כנ"ל ולכן נק' מדותיו ית' רזא דמהימנותא שהן למעלה מהשכל והדעת שכמו שאין מושג מדת חסדו וגדולתו שמשפיע החיות בלי גבול ולהוות מאין ואפס המוחלט ליש כמ"כ אין מושג מדת גבורתו שיוכל להסתיר האור א"ס המהוה ושלכך יהי' הנברא בעל גבול ויש ודבר נפרד וזהו כי שמש ומגן ה' אלקים שכמו שבחי' הוי' אינו מושג כך הוא בחי' אלקים המסתיר ואלו לא היה מוסתר מהם אור א"ס ב"ה היו בטלים לגמרי לאור א"ס ב"ה כביטול הנר באבוקה.

ואילו היה מוסתר מהם לגמרי לא היו חיים וקימים. אלא שזהו שהוא יתי כל יכול שאינו מושג זה שהוא מתנשא מהם בהגבהה והסתלקות. ומ"מ אין זה העלם לגמרי שהרי מזה ההתנשאות עצמו הוא חיותם וקיומם. וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי' וכמ"ש במ"א. ולכן יוכל להיות ג"כ התהוות בחי' מספר מבחינת שלמעלה מגדר מספר (ועמ"ש בביאור ע"פ ע"כ יאמרו המושלים בואו חשבון מענין שמל' דאצי' נק' חשבון מטעם הנ"ל וע"ש) והיינו ע"י מסך ופרגוד הנ"ל שהוא בחי' המגן המעלים ומסתיר לשם הוי' וע"ז נעשה התהוות המספר [ובאמת שרש המסך והפרגוד נמשך ממקום גבוה מאד כמ"ש במ"א שזהו פי' השמים כסאי. שבחי' מסך הנ"ל נק' ג"כ כסא כס לבחי' א' אלופו של עולם ושרשו מבחי' מקיפים עליונים אורות חיה יחידה שלמעלה מהכלים סובב ומקיף ולכן למטה נעשה ונמשך מזה בחי' פרסא.

ולכן מאיר בו בחי' כל יכול להיות התהוות הגבול מבלי גבול. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי ועיין בע"ח שער כסה"כ ועמ"ש בפי' לך לך ע"פ אנכי מגן לך. ובד"ה והבדילה הפרכת ופי' ענין החשמל כו' ע"ש ועיין מענין חול היש בזח"ב (דרכ"ה סע"ב) ובתקוני ז"ח דט"ו ע"ב] וזהו שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם. פי' מי אלה הוא שם אלקים שעי"ז נמשך להיות המוציא במספר צבאם אך הנה ע"י שהארת הקו בוקע המסך עי"ז יוכל להיות נעשה שיהיה מספר זה בבחי' אין מספר ממש בלי גבול [והגם שבגשמיות לא ימצא זה רק שחול הים לא יספר מרוב אבל לא שיהיה אין מספר ממש אבל למעלה יהי' בחי' אין מספר ממש]:

ב **והנה** כל המשכות בחי' א"ס בין בבחי' יחו"ת דהיינו שיהיה בחי' אין מספר כו'. ובין בבחי' יחו"ע שנק' עפר יעקב שלמעלה מגדר מספר הוא נמשך הכל ע"י ירידת הנשמה בגוף וזהו ענין הירידה צורך עלייה.

וביאור זה צ"ל תחלה שרש ענין ויחד לבבנו ב' לבבות חיצוניות הלב ופנימיות הלב כנזכר לעיל והענין הוא כי הנה זאת ידוע שתכלית הכוונה של ירידת הנשמות למטה הוא בכדי לברר בירורים וענין הבירורים הוא לברר הרפ"ח ניצוצים שנפלו בשבירה לשם ב"ן ושרשם הוא מעולם התהו שלפני האצילות כדכתיב ואלה המלכים אשר מלכו כו' לפני מלך כו' אך הם נפלו למטה לשם ב"ן ולזה צריכים לבררם ולהעלותם לשרשם. והנה עיקר המברר אותם הוא שם מ"ה שהוא התיקון כי בחכמה אתברירו. והענין כי המברר צריך להיות נתברר תחלה שמתחלה יתברר הוא מכל רע ופסולת ואז אח"כ כאשר הוא נתברר מכל רע והוא רק טוב וקדושה האלקית אז דוקא יכול הוא לברר את מי שלא נתברר עדיין [וכענין קשוט עצמך תחלה ואח"כ קשוט אחרים וכענין סמוך

לפלטין שלך לא כבשת כו'] ולכך המברר את שם ב"ן הוא שם מ"ה מפני ששם מ"ה הוא התיקון שנתברר מכל לכך אז יכול הוא לברר את שם ב"ן שלא נתברר עדיין וכנזכר בע"ח שתחלה מתברר הכתר ואח"כ כשהוא בעצמו מתברר היטב מכל אז הוא מברר את החכמה שלא נבררה עדיין שבחי' כתר הוא מלשון כותרת שהוא בחי' אור מקיף שנמשך ממל' דא"ס ונק' שנתברר בחי' הכתר היינו כשהוא אינו רק בחי' כלי קבלה לקבל אור א"ס ב"ה בלבד וכלי שלו היא רק כלי ביטול להשראת אור א"ס ב"ה זוהי נק' שנתברר אור הכתר ומורי המגיד נ"ע פי' מ"ש כתר עליון אע"ג דאיהו אור צח כו' אוכם הוא קדם עילת העילות שהוא מפני שהכתר הוא למעלה מכל הע"ס לכך הוא משיג יותר הביטול איך שאין ערוך אל המאציל א"ס ב"ה לכך הוא אוכם ובחי' חושך היינו כמו המראה השחור שאינה נגבהת לעולם נגד המראה הלבן כן הכתר הוא אוכם שהוא בבחי' ביטול ואין בו הגבהה נגד נהורא חיורא אור א"ס ב"ה שלמעלה מהכתר כו' ועמ"ש ע"פ שחורה אני ונאוה וזהו שרש ענין יראה בושת כו'.

ובמ"א נת' דכתר הוא לשון שתיקה כתר לי זעיר וזהו סייג לחכמה שתיקה סייג היינו המקיף לחכמה שהוא כתר הוא בחינת שתיקה וביטול אוכם הוא כו' ועמ"ש בד"ה קטנתי מכל. וסד"ה מים רבים גבי אחות לנו קטנה.

וזהו נק' בחי' מ"ה שהוא התיקון שנתתקן כלי שלו שאינה רק כ"א כלי הביטול להשראת אור א"ס ב"ה. וע' בביאור האדר"ז מהאריז"ל בתחלתה. משא"כ בחי' ב"ן הוא אינו נתברר עדיין להיות בבחי' ביטול ממש לאור א"ס ב"ה כ"א הוא מעורב טו"ר שיש בו בחי' הביטול להבטל להשראת אור א"ס ב"ה ויש בו ג"כ בחי' שכנגד הביטול שהוא בחי' יש.

ויובן זה ע"ד מה שבהשתלשלות רבות נתהווה משם ב"ן בחי' דקרו לי' אלהא דאלהא שהוא בחי' ביטול קצת וגם בחי' יש גמור שכנגד הביטול וזוהי התערובות שלא נתברר עדיין שמעורב בו בחי' ביטול ונגד הביטול (כי שם ב"ן הוא בחינת הגילוי כמו בחכמה עיקר מהותה הוא החכמה אבל הגילוי כשעושין ממנה בחינת יש ע"ז נאמר ראיתי איש חכם בעיניו כו' כמ"ש במ"א. והנה מ"ש כאן דבשם ב"ן הוא תערובות טו"ר אין ר"ל רע ממש ח"ו רק שנק' כן ע"ש שמבחי' זו נשתלשל למטה בחי' רע וזהו ע"ד מ"ש בלק"ת פ' בראשית) (ד"ח ע"ב) ובע"ח שהחסדים המגולים דז"א דאצי' דהיינו מן החזה ולמטה נק' עה"ד טו"ר משום שיכולים החיצונים ליקח מהם ולהתאחז בהם משא"כ בבחי' עץ החיים. ועד"ז יובן גם כאן בענין מ"ה וב"ן (וכמשל"ק אי"ה) דבחי' ב"ן נק' עץ הדעת טוב ורע דהיינו כשהאהבה מצד הדעת לבד שבבחי' זו יש לעומת זה דעת הרע כי השבירה

התחילה מבחי׳ דעת משא״כ בחי׳ מ״ה הוא הביטול שלמעלה מהדעת וההשגה. ולכך תחלה מתברר אור הכתר (דהיינו שבחי׳ מ״ה שבו מברר בחינות מב״ן השייך לכתר ור״ל בחי׳ עליונות שיוכלו להיות בביטול גדול ע״ד מדרגת הביטול דכתר כו׳ ונעשה מזה הכתר דתיקון כלול ממ״ה וגם מב״ן שכבר נתברר ונכלל בבחי׳ מ״ה ממש ועמ״ש מזה ג״כ בביאור ע״פ וידבר משה אל ראשי המטות) ואח״כ הוא מברר בחי׳ חכמה ע״ד הנ״ל ואח״כ בחכמה אתברירו הבחי׳ ב״ן שלמטה:

והנה כמו כן הוא בעבודת ה׳ למטה באדם דהנה הנשמות הם נמשכים משם ב״ן (עמ״ש בביאור ע״פ כי עמך מק״ח גבי לברר הנר״נ שלהם ועמ״ש ע״פ מי יתנך בענין נשמות דבנימין ובד״ה ואלה המשפטים גבי וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה ובביאור ע״פ אדם כי יקריב מכם כו׳ מן הבהמה וע״פ ביום השמיני שלח ומ״ש ע״פ ואכלתם אכול) וא״כ יש בהם ג״כ בחי׳ תערובות טו״ר וירדו לעוה״ז בכדי לברר הטוב מהרע וענין התערובות של טו״ר שבנשמות הוא ע״ד מ״ש ועץ הדעת טו״ר פי׳ שבבחי׳ הבחירה הנמשך מהדעת שייך טו״ר שכשבוחר בדעתו הטוב דקדושה כשמכיר את בוראו כי הוא חייך וע״ז ממילא נתעורר אצלו האהבה ותשוקה לה׳ כפי הדעת זהו בחי׳ הטוב והמטיב וכנגד זה יש בסט״א כשבוחר בדעתו את הרע ונמשך אחר פיתוי היצר להתענג בתענוגים גשמיים ותאוות כו׳ וצ״ל הבירור לברר הטוב מהרע שיהיה הדעת והבחירה רק בטוב ולאהבת ה׳.

והנה כמו שנת׳ לעיל בענין הבירור למעלה שאי אפשר להיות כ״א ע״י בחינה שכבר נתברר לגמרי אז הוא מברר את הבחינה שלמטה ממנה שצריכה בירור כמ״כ בהנשמה זה הבירור לברר בחי׳ עה״ד טו״ר א״א שיהיה ע״י הדעת לבד שאף שאמת שע״י הדעת וההתבוננות יוליד אהבה לה׳ מ״מ א״א שע״י בחי׳ זו יברר וידחה כל הרע שהרי עיקר בחי׳ זו שבדעת הוא הצריך בירור שלכך נק׳ עץ הדעת טו״ר לפי שיש בו זה לעמת זה היינו דכמו שיש טוב בנשמה שהיא הבחירה של הדעת בטוב שמזה נולדה האהבה לה׳. כמ״כ יש ממש בחי׳ רע שהיא הבחירה של הדעת ברע שמזה נולדו אהבה זרה ותאוות רעות ומאחר שיש בו זה לעומת זה אין כח בהטוב לברר הרע שבו.

וזהו שארז״ל בינונים זה וזה שופטן שפעם מתגבר כח הרע ומושל על הטוב ופעם מתגבר כח הטוב ומושל על הרע כמ״ש ולאום מלאום יאמץ וכיון שכן אין זה בחי׳ בירור כלל שהבירור היינו שיהי׳ הטוב מושל על הרע בתמידות ולא על דרך ולאום מלאום יאמץ ח״ו וזה א״א להיות ע״י בחי׳ הדעת לבד שבנשמה שבחי׳ זו עצמה לא נתבררה עדיין בשלימות בהנשמה שלכך נק׳ בחינה זו עץ הדעת טוב ורע (ועמ״ש לעיל) שלפעמים יוכל

להיות יניקת החיצונים מבחי׳ הדעת כו׳. לכן צ״ל הבירור ע״י בחינה הנעלה מהדעת שהוא נתברר כבר ואין שום תערובות רע ח״ו. לכך הוא דוקא יכול לברר הטוב מן הרע (ועמ״ש במ״א ע״פ הן האדם היה כאחד ממנו שעה״ד טו״ר הוא הדעת שבבחי׳ פנימי׳ משא״כ הדעת שבבחי׳ מקיף הוא אדרבה דוחה יניקת החיצונים כו׳. ולפ״ז י״ל גם כאן דדוקא בבחי׳ דעת תחתון שהוא דעת המושג בנפש שייך לקרותו עה״ד טו״ר וממנו נמשך המדות הנמשכים מהשכל ויש להן לעומת זה בנפש הבהמית משא״כ בחי׳ דעת עליון שממשיך המדות שלמעלה מהשכל מבחי׳ כתר והוא אור מקיף זהו בחי׳ עץ החיים וע׳ בענין דעת תחתון ודעת עליון לקמן בפ׳ פינחס) (הוא לקמן בשה״ש) בביאור ע״פ לבבתני ובפ׳ מטות בביאור ע״פ החלצו ובביאור ע״פ מים רבים ובד״ה ויקהל משה ועמ״ש בד״ה וספרתם לכם גבי שעורה וחטה בענין דעת המושג ודעת הנעלם כו׳ ע״ש ועמ״ש פ׳ שלח ע״פ מקוששש עצים.

וענין בחי׳ זו היינו שהגם שהנשמה היא משם ב״ן. מ״מ היא כלולה ג״כ משם מ״ה דהיינו שבעת ירידת הנשמה משם ב״ן שנק׳ שמעורב טו״ר מערבים בה ג״כ הארה משם מ״ה שהוא התיקון שנתברר כבר ששרשו ממצחא דא״ק והוא בחי׳ כתר עליון שנתברר כבר בתחלה שמערבין אותו בהנשמה בכדי שיהי׳ בה כח לברר כל בחינותיה והנה״ב (ועמ״ש בביאור ע״פ צו את בני ישראל כו׳ את קרבני לחמי. איך שבעוה״ז דוקא שהוא עולם הבירור שם דייקא מאיר שם מ״ה המברר כו׳ והוא הנמשך מבחי׳ רצון העליון רעוא דכל רעוין כו׳ והוא התגלות סכ״ע שלמעלה מעלה מגילוי ההשגה שבג״ע שהוא רק זיו השכינה מבחי׳ ממכ״ע כו׳ וע״ש באריכות. וזהו כענין המבואר כאן. דדוקא בעת ירידת הנשמה למטה בעוה״ז מערבין בה הארת שם מ״ה שממצחא כו׳ שהוא מבחי׳ רעוא דכל רעוין) והוא בחי׳ רצה״ע שלמעלה מן הדעת שיש בנפש האדם שהוא בחי׳ יחידה שהיא בחי׳ ביטול אליו ית׳ שלמעלה מדעת והשכלה המושג ונק׳ משכיל לאיתן ונק׳ עם קשה עורף. כמ״ש במ״א. שהוא רצון פשוט בלי שום טעם ושכל מושג שהוא נמשך מבחי׳ כתר עליון שנתברר כבר פי׳ שאין בחי׳ זו רק בקדושה בחי׳ ביטול לאור א״ס ב״ה.

והיינו למעלה מבחי׳ הבחירה שבדעת ע״כ יש בו כח לברר הטוב מן הרע שבבחי׳ עה״ד טו״ר להפך כל רצונות הרע הנמשכים מבחי׳ הדעת שבלעומת זה כו׳ ממרירו למיתקא. ולכך אין די לאדם במה שיתבונן בדעתו ושכלו ולהוליד אהבה ע״פ הדעת כו׳ לבד כ״א לעורר הביטול אליו ית׳ ולדבקה בו במס״נ ממש שלמעלה מטעם ודעת המושג שאם לא יהיה לו בחינת ביטול הנ״ל אזי אפילו אם יתבונן בגדולת ה׳ בהרחבה כפי כחו ויוליד

מזה אהוי"ר לא יהיה לו קיום אמיתי ויפול ממדרגתו ח"ו כי עיקר הבירור צ"ל ע"י כתר עליון (וחכמה עילאה שהוא למעלה ג"כ מההשגה וכמ"ש בסש"ב פי"ח וכמ"ש במ"א ע"פ ראה אנכי נותן כו' ומקור הבירורים הוא ע"י מו"ס דא"א וכמ"ש באג"ה בד"ה למה נסמכה פ' מרים) שנתברר כבר שהוא הרצון שלמעלה מהשכל המושג שבחינה זו אינה בלעומת זה:

ג **וזהו** הירידה שצורך עלייה כי תחלה קודם ירידתן היו בבחי' מחשבה עילאה ישראל עלו במחשבה וכנזכר בזהר דכמה מחשבתין אינון שבינה נק' לגבי חכמה בחי' מחשבה שהוא בחי' לבוש נגד החכמה וכן חכמה לגבי כתר ומבחי' זו דחו"ב הוא שרש הנשמות וע"י ירידתן בעוה"ז שמבררים שם הבירורים ממשיך ע"ז בחי' כתר שלמעלה מהדעת שמהפך כל רצונותיו שבעוה"ז שיהיה רק לה' לבדו ומקיים כל רמ"ח מ"ע ואזהרות של שס"ה ל"ת ודרבנן שע"ז ממשיך בחי' כתר עליון ששורה בו אור א"ס ב"ה כנ"ל שהוא בחי' מל' דא"ס ב"ה אל בחי' מל' דאצילות וזוהי העליי' שאחר הירידה שמגיע לבחי' עצמותו ית' שהוא בחי' כ"ע ששורה בו אור א"ס ב"ה משא"כ קודם ירידתן היו עלו רק במחשבה שהיא חו"ב.

וזהו ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהכל ברא לכבודו שהוא בחי' מל' דאצילות להמשיך אליה בחי' כתר שהוא בחי' מל' דא"ס וזהו אף עשיתיו שהוא מרבה את בחי' הרביעית וריבוי זה נסמך לעשיתיו דוקא כידוע שגם בעולם האצילות עצמו יש ג"כ ד' מדרגות אבי"ע ומל' דאצילות הוא בחי' עשיה שבאצי' שלשם דוקא נמשך בחי' כתר עליון ע"י קיום מצות המלך רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת וענפיהן שמדרבנן (והבחי' הרביעית היינו בחי' כתר עליון שהיא אצילות שבאצילות וכמ"ש בביאור האדר"ז מהאריז"ל בתחלתה כי הכתר המלביש הראשון של א"ס נק' אצילות וממקום שמתחיל להתעבות הכלי והוא או"א נקרא בריאה וממקום שיתעבה יותר נקרא יצירה והוא ז"א וממקום שיתעבה עוד יותר נקרא עשיה והוא מל'. והנה בי"ע הם ג' בחי' מחודומ"ע והמחשבה נק' יש מאין לגבי הרצון כמבואר לעיל בפנים וזהו והחכמה מאין תמצא כי החכמה נק' בריאה מחשבה כו' וישראל עלו במחשבה וע"י ירידת הנשמה בגוף ממשיך בחי' כתר והוא בחי' אצילות העליון ממש כנ"ל) אך תיבת אף בעצמו הוא לא טוב שהוא בחי' סט"א ג' פתחו באף כו'. ועכ"ז הוא המרבה בחי' הרביעית היותר נעלה. והיינו ע"י שמבררים את בחינת האף שבעשיה שזהו בירורי נוגה ע"י קיום התומ"צ שע"ז ממשיכים את בחי' כתר עליון לעשיה שבאצילות שהיא המל' כנ"ל. (וע' במא"א ערך אף באות א' סעיף ק"ז ובמק"מ בחקתי קט"ו ב' ע"פ ואף גם זאת ובמדרש איכה בפסוק

תבא כל רעתם לקו באף ומתנחמים באף כו' ע"ש וע' עוד מזה בזח"א וירא) (דקי"ו ע"א) פ' אחרי (ס"ו א') ר"פ בחקתי (קי"ב סע"א) שמות (י"ד א') ועיין ברבות בקהלת ע"פ אף חכמתי כו' אמר שלמה תורה שלמדתי באף נתקיימה בי. וכמ"ש בפי' המשניות להרמב"ם ספ"ה דאבות ועמ"ש ע"פ אריתי מורי והיינו כי ע"ז הע ול שמיגע א"ע מברר נה"ב שמק"נ ושרש הניצוצים שנפלו בק"נ הוא מעולם התהו כו'. ועוי"ל הטעם עפמ"ש הרמ"ז בפ' אמור (בדף צ"ה ע"ב) גבי וכתרין תתאין שנוגה היא בבחי' הכתר לקליפות שהכתר הוא הממוצע בין פרצוף העליון לתחתון. וכן נוגה בין הקדושה והטומאה ולכן ע"י בירורי נוגה לאהפכא חשוכא לנהורא מעוררים וממשיכים גילוי כתר עליון דקדושה כו' ולכן בא הריבוי דהתגלות הכתר בתיבת אף עשיתיו שהוא ענין בירור נוגה ולכן נאמר כמראה הקשת כו' כן מראה הנוגה כו' וארא ואפול על פני ואפ"ל דהיינו מראה הנוגה כשמתברר מחשוכא לנהורא ועולה בבחי' א"ח כמו מראה הקשת שע"ז נמשך התגלות הכתר עליון ולכן ואפול על פני כו' וכמ"ש במ"א. ועיין מענין כמראה הקשת כו' בגמרא פ"ט דברכות (נ"ט א') פ"ב דחגיגה (י"ו א') זח"א בראשית (י"ח א' ב') פ' נח (ע"א ב') ויחי (רל"ב א') פקודי (רמ"ז א') פינחס (ר"ל סע"א רל"א א') והנה בפ' בראשית שם פי' המק"מ מראה הנוגה היינו גוונין עילאין חג"ת דאצי' (ועמ"ש בד"ה הנך יפה רעיתי הנך יפה ובד"ה כי תצא בפי' יפת תואר) ובת"ז בהקדמה (ד"ו סע"א) פי' מראה הנוגה היינו בחי' מלכות וכ"כ בפרדס ערך נוגה וע' במא"א אות נו"ן סי"א מ"מ בספר אשל אברהם פ' בראשית שם פי' מראה הנוגה על ק"נ ממש ונמשך לו זה ממ"ש בת"ז תיקון י"ח (דל"ב א"ב) והמכוון כמש"כ דהיינו מראה הבירורי' שנתבררו מקליפת נוגה ונכללו במלכות דאצילות הנק' ג"כ נוגה דקדושה ועבמ"ש סד"ה ויאבק איש בפי' שהעלו אבק עד כסה"כ וברבות בראשית פי"א ובפי"ב ע"פ וארח צדיקים כאור נוגה (במשלי סי' ד') מבואר דהוא אור שנברא ביום ראשון שהוא בחי' גבוה מאד ועיין זח"ג נשא (קכ"ט א') האזינו (רפ"ח ב'). ואפ"ל שבחי' אור זה נמשך לצדיקים ע"י שמבררים קליפת נוגה ומהפכים חשוכא לנהורא. ולכך נתגלה להם אור נוגה העליון דהיינו אור שנברא ביום ראשון וע' במא"א אות א' (סעיף קכ"ב קכ"ג) ובזח"ג בהעלותך (קנ"ד א') עקב ער"ב א' והנה לכך נמשך הכ"ע לעשי' דוקא מכמה טעמים הא' הוא מפני שא"א שיתקיימו כל רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כ"א בעשי' כמו אזהרות חלב ודם וכן רבים כיוצא באלו ועוד מפני שעיקר גילוי רצה"ע הוא בעשיה דוקא כמו כשהוא אינו רוצה ללמוד ולומד מחמת שרצה"ע ב"ה הוא שילמוד אזי מתגלה רצה"ע ב"ה בבחינת גילוי שניכר

ונרגש הוא שכופה א"ע בע"כ ועוסק בתורה מחמת שכך הוא רצונו העליון ב"ה. ה"ז גילוי רצון העליון בפו"מ.

וכן להיפך כשרוצה באיזה תאוה ח"ו ואינו עושה מחמת שלא לעבור על רצון העליון ב"ה אזי מתגלה הרצון העליון בבחי' גילוי משא"כ למעלה מעשיה אינו שייך כ"ז ואינו מתגלה רצה"ע בבחי' גילוי וז"ש בס"י נעוץ תחלתן בסופן שבעשי' דוקא נעוץ תחלתן הוא גילוי רצה"ע ב"ה.

ובזה יובן מארז"ל ע"פ והיה מספר בנ"י כחול הים אשר לא יספר כו'. כאן כשישראל עושין רצונו של מקום פי' שכאשר ישראל עושים רצונו בקיום המצות שע"ז ממשיכים את הרצה"ע שהוא בחי' כ"ע שהוא בחי' מל' דא"ס כנ"ל למלכות דאצי' הנק' מקום וזהו שנקרא עושין רצונו של מקום כי המל' דאצילות הוא בחי' עשיה שבאצילות ע"כ נק' מקום והיא ג"כ מקור דבי"ע שהוא מקור מקום וזמן ע"כ ע"י המשכת א"ס למלכות דאצילות לכך אז הוא בחי' החול דבי"ע ג"כ בבחי' א"ס שלא יספר מרוב שאע"פ שהחול הוא בגדר מספר אעפ"כ יהיה בלי מספר והיינו לפי שעושים רצונו של מקום וממשיכים את כ"ע במל' דאצילות שע"י הארה זו נעשה החול בבחי' אשר לא יספר כו' משא"כ כשאין עושין וממשיכין רצונו של מקום אזי החול הוא בגבול ומספר ממש (וכענין מארז"ל בחגיגה לחד תירוצא) (די"ג סע"ב) ע"פ אלף אלפים ישמשוני' כאן בזמן שאין בהמ"ק קיים ע"ש וזהו פי' הפסוק מי מנה כו' ומספר את רובע ישראל שיש בו שני פירושים. האי שיש מספר לרובע ישראל שהוא מלתא באפיה נפשיה ואינו שייך למי מנה כו'. והבי דקאי אדסמיך ליה מי מנה שמי מנה עפר ומי יספור רובע ישראל שאין לו מספר והיינו כשעושין רצונו של מקום אזי הוא בלי מספר וכנ"ל. (ומזה יובן עוד תוספת ביאור לענין המבואר לעיל פי' חקת ע"פ על כן יאמרו המושלים בואו חשבון כו' דהיינו שע"י מעשה המצות ממשיכים גילוי אור א"ס בבחי' מל' הנק' חשבון וזהו שארז"ל אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. שהוא בחי' ולגדולתו אין חקר. שמזה נמשך להיות והיה מספר כו' אשר לא יספר וע"כ נקרא חשבון גדול. שעם היותו בגדר מספר וחשבון הוא באמת אשר לא יספר כנ"ל). והנה בחי' זו דבלי מספר זהו ענין המשכות הכ"ע למל' בבחי' יחו"ת ע"י קיום המצות אך על ההמשכה ביחו"ע באצילות ע"י התורה נאמר מי מנה עפר יעקב שהתורה היא אחדות בתכלית שהוא הפנימי' הכוונה של כל המצות והוא הנק' עפר יעקב שהוא גוש אחד בלי גדר מספר כלל בחי' ז"א דאצילות.

והוא ע"ד מ"ש בס"י שאדון יחיד ואין שני לו ולפני אחד מה אתה סופר. פי' שבאמת אף בחי' אחד הוא בגדר מספר. ולכן לפני אחד דייקא מה אתה סופר דהיינו בחי' אדון יחיד כו' שהוא לבדו אינו בגדר מספר. והענין הוא כנז' בזהר דפלגא גופא לא איקרי אחד הרי אחד נק' כשהרבה בחי' מתחברים יחד ומתאחדים ובדכר ונוק' כתיב והיו לבשר אחד. וע"ד מ"ש ביחזקאל (ל"ז י"ז) והיו לאחדים בידך ועד"מ באדם כמו כח המחשבה עם בעל המחשבה שהוא עצמיות הנפש נקרא אחד שהם מתאחדים בתכלית. וכן גוף האדם הכלול מרמ"ח אברים ושס"ה גידים נקרא אדם אחד שכל האברים מתאחדים יחד וזהו שאחד הוא עדיין בגדר מספר שכשהרבה כחות מחוברין ביחד נק' אחד. אבל עצמיות הנפש שלמעלה מהתפשטות כחות הנפש באברי הגוף אינה נק' כלל בשם אחד כ"א נק' בחי' יחידה שבנפש. כי בחי' יחידה שבנפש הוא בחי' שלמעלה מהשכל והוא הרצון הפשוט וכנ"ל בענין פנימיות הלב ואין בה בחי' מספר.

וכמ"כ יובן הנמשל למעלה שאחד נקרא כשהרבה כחות וחלקים מחוברים ביחד בתכלית. דהיינו בבחי' כלים דאצי' אבל יחיד הוא בחי' עצמותו ית' שאין עוד מלבדו שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ואינו בגדר מספר. וזה לפני אחד דייקא מה אתה סופר (ועמ"ש בפ' וארא בד"ה וארא אל אברהם מענין פי' אחד ופי' יחיד ושע"י עסק התורה נמשך גילוי אור א"ס ב"ה עצמו בחי' יחיד. ועמ"ש בפ' מקץ בביאור ע"פ כי אתה נרי) וזהו הירידה של הנשמות צורך עליה שקודם ירידתן היו בבחי' אחד שעלו במחשבה וכענין אחד היה אברהם שהיו כלולים בו כללות נשמות ישראל והיו בבחי' אחד שעלו במחשבה. ובחינת מחשבה עם בעל המחשבה נק' אחד שמיוחדים בתכלית. אבל לאחר ירידתם למטה לברר ע"י עסקם בתומ"צ שתורה היא עפר יעקב ז"א דאצילות ומצות הם במל' שנק' מצות המלך והיינו שממשיכים גילוי אור א"ס ב"ה הנק' יחיד המלובש בכ"ע (שיומשך ויתגלה בז"א ונוק' באצי' ולכן נק' הז"א אז עפר יעקב שאינו בגדר מספר כלל ע"י המשכת אור הכתר שממשיכים בו ע"י עסק התורה ועיין בהרמ"ז בפ' אמור) (בדף צ"ו ע"ב) גבי ועל דא יעקב שלימא אתעטר בעטרוי כו' יעקב שלימא הוא פנימית ז"א ואתעטר בעטרוי המשכת עתיק כו' ע"ש ובמא"א אות ע' סכ"ד פי' עפר נקרא הבינה עפרות זהב ועיין רבות בראשית (פי"ב ופרשה ט"ז) וז"ש לעתיד והי' אור הלבנה כו' ואור החמה כו' שהוא עליות זו"נ למעלה מעלה וכמ"ש במ"א והיינו ע"י ההמשכות שע"י התומ"צ וזהו ענין העליה שלהם מבחי' אחד לגילוי בחי' יחיד. אך מה שנק' העפר שהיא בחינת תורה דאצי' ע"ש יעקב ובחינת מספר רובע נק' ע"ש ישראל והרי בחי' ישראל

למעלה מבחי' יעקב. הענין הוא כי שרשו של בחינת יעקב גבוה מז"א הנק' ישראל כי הוא נמשך מיסוד אבא ממש שלמעלה מהז"א רק שנשפל ונמשך למטה מהז"א.
וזהו פי' יו"ד עקב שהיו"ד יסוד אבא נמשך למטה בבחי' עקב משא"כ ישראל ז"א הוא למטה מבחי' יסוד אבא וכן למטה בעבודה בחינת יעקב הוא מבריח מן הקצה כו' שע"י התעוררות רחמים רבים יגיע לבחינת עבודת מתנה בחי' גילוי פנימית הלב כנ"ל ולכך כתיב מי מנה עפר יעקב דייקא שע"י בחינת יעקב יגיע להתגלות בחי' תורה וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים הוא מדתו של יעקב ועי"ז דייקא ואביא אתכם אלי ממש. והנה בפי' רובע ישראל יש ב' פירושים. הא' חלק רביעית והוא גמ"ח וכן כל המצות מעשיות שהם בבחי' עשיה דאצילות שהוא בחי' רביעית. הב' לשון ארבעה (וע"ד מ"ש הרמ"ז בפ' אמור) (דק"ב ע"ב) גבי בעשור לחדש דעשור ענינו שכולל כל העשרה ע"ש והוא ג"כ אמת שגם בעשיה דאצילות שהיא מל' דאצילות גופא ישנם כל הד' בחינות הנ"ל שהוא בחינת הכ"ע שממשיכים אותו בעשיה דוקא כנ"ל בפי' אף עשיתיו וממילא נמשכו ג"כ בחי' מחשבה ודבור שלמטה מבחי' הכתר. נמצא כל הד' בחי' ישנם בעשיה גופא שהוא חלק רביעית לכן הוא ג"כ לשון ארבעה (וע' בלק"ת פ' בלק כ' בפי' רובע ישראל ד' יודין דשם ע"ב וביאר זה בשער היחודים פרק ח' שהם נשמה לנשמה ונר"נ כו'. נמצא מזה מובן שענין ירידת הנשמות צורך עליה הוא שע"י ירידה זו ובירור נה"ב מתעלים וזוכים לגילוי בחי' נשמה לנשמה שהיא בחי' הרביעית הגבוה מאד נעלה מג' בחינות נר"נ והוא ג"כ העלייה מבחי' היחוד דאיהו וגרמוהי חד לבחינת היחוד העליון דאיהו וחיוהי חד וע' בע"ח שמ"א פ"ז וגם זהו ע"ד מ"ש בזהר בהעלותך) (דקנ"ב סע"א) ונשמתא לנשמתא כו' ע"ש. ועי"ל פי' רובע ישראל כמ"ש בע"ח הובא בהרמ"ז פ' ויצא (בדף ק"נ ע"א) בפסוק והנה ה' נצב עליו. שתכלית גדלות זעיר הוא בהיות לו ארבעה כו' וז"ש רז"ל שהסולם היו לו ד' מדרגות כו' עכ"ל ע"ש. והנה אפשר לומר ג"כ ששני בחינות אלו דמי מנה ומספר הנ"ל נמשכים מב' הבחינות שבכתר היינו שלהיות בחינת מספר אשר לא יספר זהו ע"י התגלות בחי' א"א שרש הנאצלים. אמנם בחי' מי מנה שהוא מה שאינו בגדר מספר כלל זהו ע"י ההמשכה מבחי' עתיק שהוא בחי' שלמעלה גם משרש הנאצלים וזהו לפני אחד מה אתה סופר. וקרוב לזה נתבאר במ"א ע"פ מאמר הזהר פ' חיי שרה (דקכ"ג ע"א) ע"פ ויהיו חיי שרה מאה שנה כו':

פרק ג

לא הביט און ביעקב כו'. הנה יש ב' בחי' ומדרגות למעלה בחינת יעקב ובחינת ישראל [וע' בזהר בלק דר"י ע"ב ובפי' וישלח דקע"ד א'] שהם ג"כ ב' בחינות שונות בעבודת ה'

באדם בחי' עבד ובחינת בן. היינו בחי' יעקב הוא בחי' עבד כמ"ש שמע אלי יעקב עבדי [וע' בזהר קדושים דפ"ו ע"א] ובחי' ישראל הוא בחי' בן כמ"ש בני בכורי ישראל.
ולהבין זה צ"ל תחלה פי' וענין עבד דהיינו מה שמצינו לשון עבודה שאנחנו עובדים לו יתי כמ"ש ועבדתם את ה' אלקיכם תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך. וכתיב ולעבדו בכל לבבכם. עבדו את ה'.
והנה לשון עבודה הוא ענין תיקון ושירות שהעבד משרת לרבו ומתקן לו דבר שהרי הרב צריך לתיקון ושירות זה ואיך שייך לומר כן לגבי הקב"ה שהוא יתי שלימו דכולהו וא"צ לזולתו ח"ו. כי ממך הכל כתיב ומקרא מלא כתיב אם צדקת מה תתן לו כו'. אך הענין דהנה ידוע המאמר נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. כי הנה באמת אני הוי' לא שניתי שאין שום שינוי אצלו יתי בין קודם שנברא העולם שהיה הוא ושמו בלבד כמה אלפים ורבבות שנה קודם בריאת העולם. (וכמ"כ קודם התהוות בחי' הזמן שהזמן ג"כ נברא ומחודש רק שהיה סדר זמנים קודם בריאת עוה"ז והיינו מעת אצילות והתהוות עולמות הרוחניים כמ"ש בע"ח שער עגולים ויושר. אבל קודם לזה לא היה שייך שום סדר זמנים שהוא יתי למעלה מהזמן לגמרי) וכן יהיה אחר שיחרב העולם. וגם עתה בזמן בריאת העולם וקיומו הנה קמיה יתי כולא ממש כלא חשיב כמו קודם שנברא העולם ממש רק זהו קמיה דוקא. אבל אצלנו העולם נחשב ליש ודבר בפ"ע ומסתיר אלקות שלכך נקרא בשם עולם ע"ש ההעלם שמעלים אלקות ומסתירו.
ותכלית בריאת העולם הוא שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים פי' כי העוה"ז הוא העולם היותר תחתון שההעלם בו יותר והחשך כפול ומכופל [ועמש"ל פי' חקת בד"ה על כן יאמרו המושלים. מענין זה.
וע"ל ר"פ שלח] וזהו פי' בתחתונים כי אין שייך מעלה ומטה לגבי הקב"ה שאינו בגדר מקום ח"ו אלא תחתונים ר"ל עוצם ריבוי ההעלם והסתר ע"י צמצוצים רבים כו' והוא העולם השפל.
ושם דוקא יהיה בחי' דירה והתגלות אלקותו יתי בידיעה שלנו ג"כ כמו שהוא למעלה בידיעה עליונה דכולא קמיה כלא חשיב ולזה היה תכלית המכוון בבריאת העולם הגם שאין מושג לנו הטעם שנתאוה לזה רק שכך עלה ברצונו. אך עכ"ז לזאת היה הכונה בודאי ואיך ממשיכים גילוי זה ודירה זו בתחתונים הוא ע"י בחי' אתכפיא ואתהפכא כמשל המלך ב"ו שרוצים לעשות לו דירה נאה שצריכים לפנות ההיכל מכל לכלוך וטינוף כו' ואח"כ לסדר שם כלים נאים מטה ושולחן כסא ומנורה כן עבודת האדם כמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה.

וארז"ל לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה ל"ת דהיינו הל"ת הם לבער הרע ובערת הרע מקרבך שלא יהיה שום לכלוך וטינוף ח"ו והמ"ע הם עד"מ תיקון וסידור כלים נאים שע"ז יהיה הדירה בתחתונים שהוא ענין גילוי והמשכת אור א"ס ב"ה למטה (לע"ל ועתה ההמשכה בהעלם). וזהו שנק' עבודה לשון תיקון היינו שע"י עבודתנו אנו ממשיכים שיהיה הגילוי למטה שאנו מתקנים תיקון זה ע"י עבודתנו [ועמ"ש מענין עבודה בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב שכדי להמשיך הגילוי גם למטה מוכרח להיות ההמשכה מלמעל' מסדר ההשתלשלות ומלמעלה משרש האור והחיות הנמשך בהעולמות כו' ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים בפי' שש שנים יעבוד וע"פ לא תהיה משכלה בפי' ועבדתם את ה' אלקיכם כו' ובפי' שלח ע"פ וימצאו איש מקושש עצים בענין פי' פולחנא דרחימותא כו' ובפי' שמות בד"ה קול דודי בענין עבודה קשה כו' ובכל עבודה בשדה] וזהו ענין רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא שהם כלים להשראת אור א"ס ב"ה כמו שהאברים הם כלים לאור וחיות הנפש וזהו שאנו מברכים אשר קדשנו במצותיו כו':

ב **והנה** עבודה שבלב זהו תפלה והיא דרבנן ואינה ממנין המצות דאורייתא כדמשמע בגמ' בפ"ג דברכות (ד"כ ע"ב) [ועיין במ"א סי' ק"ו] וצ"ל זה דהלא רז"ל במשנה וגמרא פ"ב דברכות די"ו החמירו הרבה יותר בכוונת התפלה אפילו מכוונת ק"ש הנמנית ראשונה בתרי"ג מצות דאורייתא והיינו מפני שהיא דברים העומדים ברומו של עולם בפ"ק דברכות (ד"ו ע"ב) [ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ יהודה אתה ועמ"ש ג"כ מענין התפלה בד"ה שימני כחותם ובפ' בראשית סד"ה השמים כסאי ובפ' בהר ע"פ את שבתותי תשמרו ובפ' חקת בענין תבנה ותכונן עיר סיחון כו'] וא"כ מהו שאינה ממנין המצות. והענין יובן בהקדים כי הנה י"ח ברכות דשמ"ע הן כנגד ח"י חוליות השדרה שבתוכן נמשך החוה"ש כנודע מהזהר ובגמ' ברכות (דכ"ח ע"ב). והנה עד"מ באדם יש בגופו רמ"ח אברים הנמנין במשנה ספ"ק דאהלות שלשים בפיסת הרגל כו' ח"י חוליות השדרה כו'. אך החוט השדרה עצמו הנמשך בתוך החוליות אינו ממנין האברים ועכ"ז הוא המעמיד ומקיים את כל האברים שמבריח מן הראש עד הירכיים ועל ידו נמשך החיות מהמוחין לכל האברים שהאברים מחוברים בצלעות והצלעות בחוליות והחוליות בחוט השדרה והחוט אינו בכלל האברים רק שהוא המקשר כו' ומתחיל מהמוח ומתפשט עד הרגלים ולכן אם נפסק חוט השדרה כו'. כמ"כ הנמשל בבחי' המצות שהם רמ"ח אברים דמלכא הנה ארז"ל מצות צריכות כוונה.

והכוונה היינו בחי' התפלה שהיא בחי' כוונה ופנימית להמצות והיא עיקר המעמיד ומקיים את הרמ"ח מ"ע והיא כמשל החוט השדרה שהוא המעמיד ומקיים את האברים אע"פ שהוא בעצמו אינו ממנין רמ"ח אברים.

והענין שעיקר המכוון בתפלה הוא שמבקשים שיהיה אור א"ס ב"ה שלמעלה מהשתלשלות ברוך ונמשך למטה בבחי' ההשתלשלות. וזהו ברוך אתה הוי' היינו שמבקשים שיהיה התהוות והמשכת שם הוי' מבחי' אתה שהוא אור א"ס שלמעלה מעלה משם הוי' כי שם הוי' מורה על השתלשלות המדרגות יו"ד צמצום ה' התפשטות וי"ו המשכה כו' ובחי' ההארה הנמשך בהשתלשלות מדרגות אלו הוא הארה מצומצמת לבד לגבי האור א"ס שלמעלה מהשתלשלות [ועמ"ש בפ' שלח ע"פ אני הוי' אלקיכם בענין שמו הגדול כו' ובענין והיה הוי' לי לאלקים] וזהו ענין הבקשות בשמו"ע היינו שיהיה ברכה והמשכה הארה רבה ועצומה מלמעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו ברוך אתה והיינו בבחי' שם הוי' [ועמ"ש במ"א בפי' ממעמקים קראתיך הוי' וע' בע"ח שכ"ב ספ"ה בענין ד' כריעות ודי זקיפות שבשמו"ע ובפע"ח] ורופא חולי עמו ישראל ומברך השנים עד"מ הוא הכלי שבו מתגלה אלקותו ית' למטה בגשמיות כשנותן חיים ובריאות לחולים וברכה ע"פ האדמה כו' ועמ"ש באגה"ק קרוב לסופו בד"ה להבין מ"ש בפע"ח שהתפלה היא המשכת אור א"ס ב"ה לבי"ע דווקא לא בדרך התלבשות בלבד רק האור ממש לשנות הנבראים מכמות שהם שיתרפא החולה וירד הגשם משמים לארץ ויולידה ויצמיחה משא"כ בתורה ומצות שאין שינוי בקלף התפילין כו' ע"ש נמצא שכל בקשות שבשמו"ע הם כלים לגילוי אלקותו ית' ממש למטה.

ועוד כידוע ומבואר בזהר דלית ברכתא שריא באתר ריקניא דהיינו שא"א להיות המשכת האור אלא אם כן יש כלים שישרה בהן לכן אנו מבקשים ענינים רפואות החולי וברכת השנים וכן כל הברכות דשמו"ע שהם כלים שבהם יהיה השראת אור א"ס. אבל עיקר המכוון הוא בא"י שיהיה המשכת אור א"ס וע' בת"ז תיקון ו' וזהו שארז"ל שח"י ברכות דצלותא הם כנגד ח"י חוליות שבשדרה ר"ל שהם כלים להמשכת וגילוי האור א"ס הנמשך ע"י התפלה כמו שהחוליות הם כלים לחוט השדרה הנמשך ממוח שבראש לתוכן ונקרא ע"פ הקבלה המשכת המוחין וכמו בחוט השדרה נמשך מוח וע"פ חסידות נקרא המשכת הדעת התגלות אלהות למטה כמו למעלה. [והשתא אתי שפיר דלכאורה מהגמרא יש סתירה למשנ"ת דהטעם שהתפלה אינה ממנין רמ"ח מ"ע לפי שהיא בחי' חוה"ש שאינו ממנין רמ"ח אברים והרי הגמרא אמרה שח"י ברכות דשמו"ע הם כנגד ח"י חוליות השדרה והחוליות הם ממנין רמ"ח אברים כנזכר לעיל בשם המשנה

דאהלות. אך הענין מובן ממשנ"ת דבתפלה יש ב' דברים היינו א' הוא עיקר המכוון בהתפלה והוא מה שמבקשים באי"י שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה.
והב' הן הבקשות עצמן להיות רופא חולים ומברך השנים שהן רק כלים לאור ההמשכה והכלים הן בחי' ח"י ברכות כמו שחוליות השדרה הן י"ח והן כלים לחוט השדרה שהיא עיקר החיות כמ"ש בפא"ט שבו תלוי הטריפות משא"כ נשבר השדרה ולא נפסק החוט שלה כשרה לפי שעיקר החיות הוא בהחוט עצמו.
וע' בפרדס בסופו שער ל"א פ"ח בענין ח"י חוליות שהם נגד ג' ווי"ן דויסע ויבא ויט ג' אבות חג"ת שהם כלים לבחי' הדעת הנמשך לתוכן ממוח הדעת ע"י חוט השדרה כו' ועמש"ל בפ' יתרו בד"ה אלפי שנאן שהן בחי' ב' טיתין דמטי"ט ט"ס מלמעלה למטה וט"ס מלמטה למעלה והט"ס הן ג"כ רק בחי' כלים להמשכת האור מא"ס ב"ה שהוא בחי' נשמה להן כמאמר התי"ז וההיא נביעו איהו כנשמתא לגופא כו'.
וא"כ מ"ש בגמרא דח"י ברכות הם כנגד ח"י חוליות כוונתם שלכך תקנו ח"י ברכות שהם ח"י כלים דייקא כנגד ח"י חוליות כו' אבל עיקר המכוון שבמצות התפלה שיהיה המשכת אור א"ס ב"ה בכלים הנ"ל הוא עד"מ בחי' החוה"ש עצמו שנמשך מן המוח שבראש למטה.
וכך הוא ענין המשכת אור א"ס מבחי' שלמעלה מהשתלשלות להתלבש בבחי' השתלשלות כו'. ולכן א"ש דאינה ממנין רמ"ח מ"ע. דהיינו שהח"י חוליות הם רק כלים אבל היא עצמה בחי' חוה"ש. תדע דאל"כ הנאמר שהתפלה נמנית בח"י מצות מתרי"ג שהרי ח"י חוליות הם ח"י אברים במנין רמ"ח. א"ו התפלה עצמה היא בחי' חוה"ש רק שנמשך בח"י כלים הנ"ל ומאן דלא כרע במודים נעשה שדרתו נחש לפי שעל ידי הכריעות וההשתחואות שהוא בחי' הביטול וזהו ענין מודים הודאה וביטול ע"ז דוקא ממשיכים האור בהכלים ח"י חוליות השדרה ולכן איתא בזהר (משפטים ד"ק ע"א ובפ' שלח דקס"ד ע"א) דמאן דלא כרע במודים אינו חי לעתיד כמו שהביא הפר"ח בא"ח סי' קי"ג והיינו לפי שאינו ממשיך חיות ונשמה בבחי' ח"י שהם ח"י חוליות כו'].
ג **והנה** ח"י חוליות הנ"ל הם כלים פנימיים ומהם מתפשט אח"כ האור בחיצוניות הכלים ומספר כולם רמ"ח שהם רמ"ח מ"ע שנק' רמ"ח אברים דמלכא שהם בחי' אברים וכלים להמשכת האור [ועיין מה שכתוב מענין רמ"ח אברים וכלים בביאור על פ' משה ידבר בפרשה יתרו] וזהו ענין הנזכר לעיל שהמצות צריכות כוונה והתפלה היא בחינת הכוונה בכלל.

והענין כי אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו שעל ידי המצות ממשיכים גילוי בחינת קדושה עליונה דאור א"ס למטה לכן צריכים כוונה כי המצוה היא האבר והכלי והכוונה הוא המשכת האור בתוך הכלי וכמ"ש בסש"ב פל"ח בהג"ה בשם הע"ח וזהו שבדרך כלל התפלה היא הכוונה לפי שבה ועל ידה נמשך כללות גילוי האור שזהו ענין ברכאן דצלותא בא"י שממשיכים להיות ברוך ונמשך אתה אור א"ס ממש והיינו ע"י שם הוי' ואח"כ ע"י קיום המצות כל היום ממשיכים האור בפרט להתלבש במצוה פרטית שהיא אבר א' מרמ"ח אברים דמלכא (ועמ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו) והוא ממש כנ"ל במשל החוה"ש שבו נמשך החיות מן המוחין אשר במוחין היא עיקר משכן והשראת הנשמה ומשם נמשך החיות בחוט השדרה הנמשך ממוח הדעת ואח"כ נמשך ממנו בכל רמ"ח אברים וזהו ענין ברכת המצות שהיא בחי' הכוונה בפרט לכל מצוה בא"י אמ"ה אשקב"ו כו' שיהי' נמשך המשכה זו באותו אבר וכלי מרמ"ח אברים דמלכא שהוא המצוה ההיא.

ועמ"ש מענין גודל מעלת הכלים בביאור ע"פ וקבל היהודים. אך כללות הכוונה והמשכת האור זהו בחי' התפלה שהיא בחי' נשמה וחיות למעשה המצות ולכן ההולדה להוליד בדומה לו ממש שהיא המשכה ממהות הנפש ועצמותה המלובשת במוחין הוא נמשך ע"י חוט השדרה דייקא.

וזהו ובדעת חדרים ימלאו חדרים הן הכלים שכללותן ג' בחי' חסד דין רחמים ר"ת חדר וזהו ענין ג' קוין שהם כללות מעשה המצות על שלשה דברים העולם עומד כו' אך הן בחי' כלים וחדרים וכדי להיות חדרים ימלאו דהיינו המשכת האור בהכלים זהו ע"י הדעת שהוא התפלה ולכן התחלת י"ב ברכות אמצעיות דתפלה הוא חונן הדעת כו' ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים.

ולכן התפלה אינה במנין המצות דאורייתא כי המנין שאנו מונין היינו הכלים והאברים אכן התפלה שהיא הכוונה אינה שייך למנותה בפ"ע כי היא נשמת הכלים וע"ד שכתב בע"ח שכ"ב פ"א אות ד' בענין הדעת שאינו במנין ע"ס כי אין אנו מונין אלא מה שיש בו כלי אבל הדעת בחי' נשמה בלי כלי כו' ע"ש ועמ"ש בפי' לשון כוונה ע"פ צוארך בחרוזים. אך הנה ענין מעלת תלמוד תורה שכנגד כולן היינו שהיא בחינת פנימית הכלים והמצות הם חיצוניות הכלים צדקה וגמ"ח חסד דרועא ימינא כו' (ועמ"ש עוד מענין תפלה ותורה ע"פ כי תבאו אל הארץ ושבתה הארץ בפי' מארז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. ובמ"א נת' איך שהתורה היא למעלה מהתפלה אף שהתפלה הוא המשכת הדעת כי יש פנים ואחור פנים הוא בחי' עסק התורה כי אורייתא מחכמה נפקת

וחכמת אדם תאיר פניו ועמ"ש ע"פ צאינה וראינה בענין להצהיל פנים משמן. אך מקודם לזה צ"ל בחי' אחור וכמ"ש ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק בחי' לכתך אחרי כו' ואחור היינו בחי' תפלה כי ח"י ברכאן דצלותא שהם כנגד ח"י חוליות שבשדרה שבהם נמשך חוט השדרה כ"ז הוא בבחי' עורף ואחוריים וכמארז"ל כמין שני פולין מונחין ע"פ הקדרה דהיינו מקום חבור הצואר והגלגלת בעורף ושם נמשך החוט השדרה ממוח הדעת כי תלת מוחין חב"ד שבתלת חללין דגלגלתא ב' מוחין חו"ב הם מלפנים ומוח הדעת באחוריים באמצע ב' המוחין חו"ב ומבחי' הדעת נמשך בחי' האהוי"ר שבתפלה כי ואהבת לשון אבה שהוא רצון ונמשך מהדעת שממשיך בחי' רצון העליון כי דעת הוא לשון רצון שדעת ורצון הכל ענין אחד כמ"ש רק אתכם ידעתי מכל משפחות כו' שהפי' שבחר ורצה בנו. כי דעת לשון התקשרות והתחברות כו' ולכן בחינת ואהבת לשון רצון נמשך מבחי' הדעת וההתבוננות בתפלה. אך הרצון הוא עדיין בחי' אחוריים לגבי התענוג עליון שהוא בחי' פנים ועל מעלת הרצון נאמר כי עם קשה עורף אתה. וזהו ענין בעבודה קשה שעבודה שבלב זו תפלה לצעוק אל ה' צריכה להיות קשה לעמוד נגד כל מונע מבית ומבחוץ כו' כמ"ש במ"א. וזהו ענין קשה עורף הוא ועל כן וסלחת המשכת י"ג מדה"ר שאחר שמו"ע. אך ע"י התורה נמשך בחי' תאיר פניו התגלות תענוג עליון כמ"ש ואהיה שעשועים כו' ושעשועי את בני אדם כו' והיינו ע"י התעוררות הרצון בתחלה ע"י התפלה דייקא וכמ"ש במ"א ע"פ חכלילי עינים כי התענוג הוא שייך אחר מילוי הרצון שכשנתמלא רצונו כו' משא"כ אם לא היה לו תשוקה כו' כ"ז נתבאר במ"א וצ"ע לקשר זה עם מש"כ. וי"ל כי יש תורה ויש תורה היינו כשעוסק רק פ"א שחרית ופ"א ערבית בהלכות פסוקות לקיים מצות והגית בו כו' א"כ היא מצוה ע"ד כל המצוי שהן בחי' אברים וכלים רק שמ"מ היא בחי' אברים הפנימים שהחיות תלוי בהן ממש ולכן לא ויתר על ביטול תורה כו' ומ"מ התפלה שהיא המשכת הדעת נק' אור לגבי אברים הפנימים ג"כ. אבל כשעוסק רוב היום בתורה להגיע למצות ידיעת התורה בעיון התלמוד אז תורתו היא בחינת חכמה מוחא ממש שלמעלה מבחי' אברים ולכן התפלה אע"פ שהיא הדעת נקרא אחור לגבי חכמה עילאה ממש כו' וכן כתוב בהלכות תלמוד תורה שהידיעה היא מצוה בפ"ע והדבור וההגיון בה מצוה בפ"ע. וגם כמ"ש במ"א ע"פ סלסלה ותרוממך שהתורה נקרא לבושים עוטה אור כשלמה לבושי כתלג חיור. אכן ע"י עיון התלמוד שזהו פי' סלסלה על ידי זה מתרוממת נפש האדם לבחינת מקור התורה שהוא בחי' שער רישי' כעמר נקא למעלה מבחינת לבוש שהיא נוגעת לעצמיות אור א"ס ב"ה ממש. ומ"מ התפלה אף שנקרא אחור לגבי בחינה זו אעפ"כ א"א לבא ולהמשיך

מבחינת פנים כי אם ע"י שיהיה תחלה הרצון בתפלה כו' כמו עד"מ באדם אף שהטפה נמשכת מהמוח מבחינת חכמה מ"מ אי אפשר שיהיה המשכה זו מהחכמה כ"א ע"י הדעת והאדם ידע בחינת התקשרות כו' כך התפלה בתקיעת הדעת בהתבוננות גדולת ה' וההתקשרות בבחינת ביטול ע"ז כשעוסק אח"כ בתורה ממשיך מבחינת חכמה עילאה וע"ז נאמר יעשה שלום לי כו' המשכת הח"ע בכנס"י כו'. ועוד זאת כי יש תפלה ויש תפלה היינו יש בחינת אהבה שמוגבלת בכלי והיא בחינת מדות הנמשכים מהשכל על ידי הדעת. אכן בחי' בכל מאדך ורעותא דליבא הוא בחינת מדות שלמעלה מהשכל הנמשכים ע"י דעת עליון כו' כמ"ש במ"א פ' תולדות בביאור ע"פ מים רבים וע"ז מעורר וממשיך מבחינת כתר שלמעלה מהחכמה שהיא התורה וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו' גבי ענין חסידים הראשונים שהיו שוהין בתפלתן ט' שעות ביום כו' ע"ש):

ד **והנה** כל סדר התפלה שעד שמו"ע היא הכנה לשמו"ע דהיינו כדי שיוכל להתפלל שמו"ע בכוונה מרעותא דליבא שבאמרו בא"י יהיה הבקשה באמת שיחפוץ מרעותא דליבא שיהי' גילוי שם הוי' לכן כדי שיגיע האדם למדרגה זו תיקנו חז"ל מתחלה לומר פסוד"ז וברכות ק"ש כמארז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל.

והענין כי הנה פסוד"ז וברכת יוצר מזכירים אנו מן השירה והשבח שהמלאכים משבחים ואומרים ביראה ג"פ קדוש כו'. דהיינו איך שהוא יתי' קדוש ומובדל ואינו מושג דלית מחשבה תפיסא ביה ואין ערוך אליו כלל. והאופנים ברעש גדול מזה שמשיגים קצת איך שהוא קדוש כו'. והנה המלאכים נק' עומדים כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה וכנודע בפי' ענין עצי שטים עומדים והיינו שהם רק במדרגת ובחי' רגלים בלבד (וכמ"ש ג"כ ע"פ ותפול לפני רגליו ותבך ותתחנן לו כו' והוא מבואר בזהר) (פ' לך לך דפ"ו ע"א) מאן רגליו אלין מלאכין כו' וישראל שלמטה הם בבחי' ומדרגת הראש כי ישראל היינו לי ראש ישראל עלו במחשבה ולכך כאשר ישים האדם אל לבו איך שבחי' המלאכים ואופנים כו' אשר הם בחי' רגלים לבד עומדים באהוי"ר גדולה וברעש גדול אומרים קדוש וברוך כו' מהתפעלות בהשגתם בגדולת א"ס ב"ה.

וישראל שהם בחי' הראש הם בבחי' שינה וכמ"ש היינו כחולמים שאחר התפלה חולפת ועוברת האהבה רק כל ישעו וכל חפצו למלאות צרכי הגוף ועושים מצרכי הגוף עיקר כו' ע"ז יתמרמר לבו מאד בקרבו מירידה זו שירדה הנשמה מאיגרא רמה כו' עליונים למטה כו' ויתעורר מזה לצעוק אל ה' בצר לו מנקודת לבו ברעותא דליבא אליו יתי'.

וז"ש רז"ל אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש. היינו בהתבוננו בירידה גדולה זו שהראש נשפל מאד למטה שכיבת לעפרא וזהו כובד ראש ומזה יבא לידי הכנעה ושפלות גדולה והיינו פי' כובד ראש כפשוטו וע"ז יבא לבחי' ויצעקו אל ה' בצר להם להתעורר בתשובה מרעותא דליבא לשוב אל ה' ממש וזהו בחי' ואהבת בכל לבבך שבק"ש וע"י כ"ז יוכל לבקש אח"כ באמת לאמתו בשמו"ע בא"י שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מהשתלשלות למטה. וכ"ז הוא ענין עבודה שבלב זו תפלה ואח"כ צ"ל כלים לגילוי האור וזהו ענין לעבדה זו רמ"ח מ"ע להמשיך האור בכלים להיות דירה בתחתונים.

והנה ארז"ל יפה שעה א' בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי עוה"ב הוא רק בחי' זיו השכינה היינו זיו והארה בעלמא שמזה נהנין הנשמות ומתענגין. אבל ע"י התשובה ממשיכים גילוי א"ס ב"ה ממש שהוא מקור האור והזיו שאינה אלא הארה לבד וזה ענין משארז"ל ע"פ ויניחהו בג"ע לעבדה זו רמ"ח מ"ע שע"י המצות ממשיכי' תוספת אור רב בג"ע מא"ס ב"ה שהוא מקור הזיו וזהו העבודה של הג"ע שמוסיפים בו אור רב ע"י המצות כו'. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות).

והנה מכ"ז נתבאר פי' וענין לשון עבודה מה ענינה שהוא להמשיך גילוי אור א"ס למטה דירה בתחתונים וכן תוספת אור בג"ע כו'. והיינו ע"י קיום המצות עשין ול"ת. אך מצות צריכות כוונה והיא בחי' התפלה בא"י להמשיך האור ע"י עבודה שבלב וכמ"ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. וכדי שיהיה הבקשה בשמו"ע בא"י באמת לאמתו צ"ל תחלה פסוד"ז וברכות ק"ש וק"ש עצמה וכנ"ל.

והנה כ"ז הוא בחי' ומדרגת יעקב עבדי. שהוא הממשיך להיות בחי' דירה בתחתונים ע"י תפלה ומצות. לכן נק' יעקב שהוא בחי' י' עקב. והיינו עד"מ חוט השדרה הנמשך מהמוח ומתפשט עד הרגלים לפי שהחוט מגיע עד גיד הנשה ושם הוא מתפצל ויורד בירכים ורגלים. וזהו ענין היו"ד שנמשך עד בחי' עקב.

והנה היו"ד הוא נקודה אוכמא דלית ביה חיוורא כלל והוא נמשך מבחי' ישת חשך סתרו שמורה על בחי' סתימו שאינו מושג כלל. והעבודה הוא להמשיך בחי' זו למטה דהיינו להתלבש גם בעוה"ז ממש שהוא בחי' עקביים. והיינו ע"י המצות מעשיות שנעשו מדברים גשמיים ממש דבחי' עקביים ואור א"ס ב"ה שורה ונמשך ומתלבש בהן וזהו י' עקב שהיו"ד מתלבש בבחי' עקביים (ועמ"ש סד"ה וישב יעקב בארץ כו' ובד"ה הבאים ישרש יעקב). אך כדי להמשיך זה ע"י המצות צ"ל בתחלה התפלה שהיא בחי' התעוררות רעותא דליבא כי יש ד' מדרגות רצון ומחשבה דבור ומעשה וכדי להמשיך

מבחי' היו"ד למטה שהוא בחי' גילוי והמשכת רצון העליון המלובש בחכמה עילאה היא דוקא ע"י רעותא דליבא בחי' ועמך לא חפצתי וע"ז ממשיכים אח"כ גילוי בחי' רצון העליון ע"י המצות להיות אשר קדשנו במצותיו וצונו שיומשך בחי' קדש העליון שהוא בחי' יו"ד הנ"ל למטה ולכן ארז"ל על תפלתי שתהא סמוכה למטתי כו'. (עוי"ל כמ"ש בפ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר. כי תפלה ותורה וצדקה הם נגד ג' בחי' מחשבה ודיבור ומעשה וזהו ענין בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. ולכן ההמשכה צ"ל כסדר שמתחלה ממשיכים היו"ד והרצון עליון במחשבה שהוא ע"י התפלה שעיקרה עבודה שבלב כו'). והנה על בחי' ומדרגה זו דיעקב עבדי נאמר לא הביט און ביעקב פי' און הוא המרמה והרמאות כמו ואיש און מחשבותיו שהוא מחשבות והרהורין בישין שלעומת בחי' מחשבה טובה דתפלה שהיא עבודה שבלב ובחי' מחשבה דקדושה .

וזהו און אם ראיתי בלבי וכן בדבור שלעומת זה כמ"ש דברי פיו און ומרמה. וכן במעשה כמ"ש פועלי און. וכשהאדם מתבונן בתפלה בחב"ד שבנפשו בגדולת ה' עומדים כנגדו מחשבות זרות דסט"א שהם מחשבות איש און הנ"ל והרהורין הרעים [ועיין בזהר פ' בלק דרי"א ע"א ובמק"מ שם] אמנם גדול כח בחי' יעקב גם מצד עצמו כי יש יתרון להקדושה על סט"א כיתרון האור כו' והעיקר כי ה' אלקיו עמו והוא העזר מלמעלה.

וזהו לא הביט און ביעקב שלא יוכל האון להביט בבחי' יעקב ולבלבלו כי לא יוכל לו אלא נפל יפול לפניו [וע' לעיל בפ' וישלח ע"פ ויאבק איש. גבי כי לא יכול לו מפני שיעקב הוא י' עקב יסוד אבא כו' וזהו ענין התפלה שהוא המשכת הדעת שמבחי' יסוד אבא כו' ועיין שם]:

ה **ולא** ראה עמל בישראל. פי' דזה מעלה יתירה בבחי' ישראל מה שאינו בבחי' יעקב דאילו בבחי' יעקב לא הביט האון כנ"ל אבל יגיעה ימצא בו שיעקב הוא בחי' עבדי והעבודה הוא ענין עמל ויגיעה לאכפייא לסט"א ולאהפכא חשוכא כו' ע"י התפלה והמצות כנ"ל.

והיינו בכל ששת ימי המעשה כמ"ש ששת ימים תעבוד דהיינו כמו עד"מ המלאכות גשמיים החורש והזורע והקוצר כו' כך הוא בעבודת ה' בתפלה בכל ששת ימי המעשה צ"ל בחי' עבודה זו ביגיעת הנפש ויגיעת בשר להתבונן בגדולת ה' ולהוליד אהוי"ר לה' ולהוציא מלבו הרצונות זרות דנה"ב עד שיהיה לו רק רצון א' לאביו שבשמים שכל זה הוא ע"י מלחמה גדולה עם היצר וכמ"ש בזהר שעת צלותא שעת קרבא ועל דרך שאמרו בספרי פרשת עקב סמוך לפלטין שלך לא כבשת ואתה הולך ומכבש כו' וכך אם לא פעל להפך מדותיו הרעות ולהמשיך גילוי אלקות בקרבו ע"י התפלה איך יוכל

להמשיך גילוי אלקות בעולם ע"כ צריך תחלה לכבוש גופו ונפשו הבהמית ע"י התפלה וכמארז"ל לעולם יראה אדם עצמו כאלו קדוש שורה בתוך מיעיו שנאמר בקרבך קדוש ולכן צריך עמל ויגיעות נפש כדי שיוכל להיות גילוי אלקות בנפש ואח"כ ימשיך גילוי אלקות בעולם.

ומזה הטעם אסור לאכול קודם התפלה שאז עדיין הנשמה באפו ואיך יוכל לברר המאכל ולהעלותו עד אחר התפלה שאז מתפשטת הנשמה בכל הגוף ועי"ז יוכל אח"כ להעלות המאכל ולברר הטוב מן הרע ונקי האכילה ג"כ מלחמה כמ"ש בזהר על פום חרבא ייכל נהמא והיינו להלחם עם היצר שלא יהיה האכילה בתאוה רק לש"ש ועי"ז מברר הטוב כו' [ועמ"ש מזה בד"ה כה תברכו בפי' נשא].

וכ"ז הוא העבודה בששת ימי המעשה וזהו בחי' יעקב עבדי שהעבודה זו הוא עמל ויגיעה כנ"ל והוא בחי' אתכפייא וזהו בחי' עובד אלקים כמ"ש בבינונים ח"א פט"ו. אבל בשבת הוא בחי' בשנותו את טעמו ויגרשהו וילך דאתהפכא חשוכא לנהורא עד שהוא בחי' מנוחה ואין נמצא בו עמל כלל כמ"ש כי בו שבת.

וזהו בחי' ישראל שיר אל שהוא השירה של בחי' אל דכתיב חסד אל כל היום. והיינו שתפלה דשבת הוא התענוג מגדולת ה' שמתענגים ישראל בתפלה ע"י ההתבוננות וההשגה בגדולת ה' וכמ"ש טעמו וראו כי טוב ה' וכתיב ישמח ישראל בעושיו וגו'. [ועמ"ש בפי' חקת בפי' אז ישיר ישראל כו' ישראל דלעילא וגילוי זה בשבת ועמ"ש ע"פ לסוסתי בענין טלא דנטיף מעתיקא ועמ"ש ע"פ שיר השירים]:

ולכן לא ראה עמל בישראל. כי אין העבודה בבחי' עמל כלל רק להתענג על ה' וקראת לשבת ענג. והטעם לזה שא"צ בשבת לבחי' עמל ויגיעה הנ"ל שבחול הוא כי הנה שבת אותיות תשב.

והיינו שבחול הוא בחי' ירידת החיות רגליה יורדות כו'. והיינו ששם אלקים הוא המסתיר כו' וכנודע בענין שמש ומגן כו'. לכן צ"ל הצעקה בתפלה לצאת מן ההסתר כו' וזהו פי' עובד אלקים לתקן ההסתר וההעלם הנמשך משם אלקים שלא יהיה מסתיר ומעלים. אבל בשבת כתיב ויכל אלקים פי' שכלתה בחי' ומדרגת מדת הצמצום וההסתר דשם אלקים ונמשך התגלות שם הוי' שבת להוי' וכמ"ש במ"א בד"ה באתי לגני כו'.

וזהו שבת אותיות תשב עליות העולמות לכך נקי שיר אל ולא שיר אלקים כי יוצאים מבחי' ההסתר כו' ולכן אין שייך צעקה רק אדרבה ההתענגות בה' מן הגילוי שמתגלה בשבת וזהו ג"כ ממש ההפרש בין בחי' יעקב לבחי' ישראל [ועיין בזהר וישלח דקע"ד א'] וכמ"ש לא יקרא שמך עוד יעקב כי"א ישראל כו' כי שרית עם אלקים כו'. היינו שמשתרר

על שם אלקים המסתיר שלא יהיה מסתיר עוד ויהיה גילוי שם הוי' והיינו ע"י שכבר נצח את הסתר הנה"ב כו' וז"ש הוי' אלקיו עמו. עמו ממש שבשבת מתגלה בנפשו בחי' אלקות בבחי' גילוי ממש משא"כ בחול אין מתגלה אלקות בנפשו בבחי' גילוי כ"א הוא צועק מנקודת לבבו לה' ורוצה שיתגלה בו בבחי' גילוי אבל בשבת הוא הגילוי ממש וז"ש הוי' אלקיו עמו [ועמ"ש בפ' תצוה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך כו' ענין ב' המדרגות בחי' פנים ובחי' אחור שיש בקדושה וזהו ענין ב' הבחי' דישראל ויעקב. ובחי' אחור דקדושה עומד לנגדו בחי' עמלק משא"כ בבחי' פנים כו' ע"ש.

והנה עמלק ראשיתו הוא בחי' עמל ולכן בישראל דייקא נאמר ולא ראה עמל בישראל כו' משא"כ בבחי' יעקב כיון שיעקב הוא עדיין בחי' עבודה ויגיעה דקדושה ע"כ עומד לנגדו העמל דלעומת זה שמבחי' עמלק אלא שלא יוכל לו כי מלחמה לה' בעמלק כו' ע"ש. אך א"א להגיע לבחי' ישראל שהוא בחי' שבת אם לא ע"י קדימת בחי' יעקב שהוא עבודה דחול על דרך מי שטרח בע"ש דוקא אז יאכל בשבת.

ולכן הקורא לישראל יעקב אינו עובר בעשה כמו הקורא לאברהם אברם משום דלא נעקר שם יעקב לגמרי מישראל דהא אהדרי' קרא וקראו יעקב והיינו מטעם הנ"ל שא"א להגיע לבחי' ישראל אלא ע"י קדימת בחי' יעקב כי מתחלה צ"ל עסק הבירורים שבחול לתקן ההסתר כו' שזהו עבודת בחי' יעקב ואח"כ יאכל בשבת להעלותם מעלה מעלה ולהתענג על ה' וכמ"ש במ"א.

וזהו מה שאומרים במוצאי שבת אל תירא עבדי יעקבכו'. כ בשבת אנו בבחינת ישראל שא"צ לבחי' עבודה ויגיעה לברר בירורים כי בורר אסור רק אנו אז בבחי' בן בנים למקום ועיין זהר (ח"ג דצ"ד) ואח"כ במוצאי שבת שמסתלקת הנשמה יתירה וצריך לחזור ולירד להיות בבחי' יעקב עבדי בכל ששת ימי המעשה לברר בירורים בבי"ע כו' לכך אומר אל תירא עבדי יעקב כו' מלירד שם ובזה נותנים כח ועוז כו' והיא ירידה צורך עלייה בשבת שאח"כ וכן בכל יום יש מעין שבת בק"ש ותפלה שאו' שמע ישראל כו' עמ"ש ע"פ יונתי]:

ותרועת מלך בו. הנה בפי' תרועת יש שני פירושים. הא' לשון שבירה ופירור כמו תרועם בשבט ברזל והבי' לשון חיבה וריעות וכדפרש"י בחומש כאן ושניהם אמת. דהנה יש להבין דפעם מצינו דכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ ודינא דמלכותא דינא שהוא מבחי' גבורות ופעם כתיב באור פני מלך חיים אנפוי דמלכא נהירין בבחי' חסדים. אך הענין הוא דיש ב' בחי' במדת מלך וכמ"ש בזהר בפי' ויחי (דרל"ט ע"א) כד מלכא יתיב על כורסייא איקרי מלך עילאה וכד נחית לעבדוי מלך זוטא איקרי שבימות החול

כשמתלבש בבי״ע מלך זוטא איקרי וירידה זו הוא ע״י גבורות וצמצומים כמ״ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו וכמ״ש במ״א ואזי במשפט יעמיד כו׳ דינא דמלכותא כו׳. משא״כ בשבת הוא בחי׳ כד יתיב על כורסייא וכמ״ש בזהר פ׳ תרומה (דקל״ה סע״א וע״ב) והיינו שבשבת הוא עליות העולמות ובחי׳ מדת מלכותו עולה ומתייחדת בשרשה בבחי׳ אצילות וע״ז נאמר באור פני מלך כו׳ ואנפהא נהירין בנהירא עילאה ע״י התגלות עונג העליון מבחי׳ רעוא דכל רעוין שמתגלה בשבת במדת מלכותו ית׳ וזהו תרועת מלך בו ל׳ ריעות וחיבה דקאי אבחי׳ ישראל שהוא בחי׳ שבת שאז ה׳ אלקיו עמו ממש שמתענג על ה׳ כנ״ל.

ונמשך בחי׳ תרועת מלך בו היינו גילוי בחי׳ ריעות וחיבה מבחי׳ רעוא דכל רעוין שנמשך במדת מל׳ שהיא כנס״י [ועמ״ש מזה ג״כ בד״ה והיה מדי חדש וע׳ בזהר ח״א דקנ״א א׳ ודף ר״ו ע״ב] וגם ע״י נמתקים כל הדינין וגבורות הנמשכים מבחי׳ דינא דמלכותא בששת ימי המעשה מחמת התגלות רעוא דכל רעוין וכמ״ש בזהר תרומה שם וכל דינין מתעברין מינה כו׳.

וזהו תרועת מלך בו כפי׳ הראשון לשון שבירה ופירור דהיינו שמתפררים הגבורות וזהו מיתוקן וכמ״ש אתה פוררת בעזך ים, וכידוע ג״כ בענין כוונת התרועה בתקיעת שופר דר״ה שהיא לפרר גבורות עליונות דיצחק כמ״ש בזהר אמור. ותרועה ופירור זה הוא ע״י התגלות בחי׳ רעדכ״ר שהוא ענין ריעות וחיבה נמצא ב׳ הפירושים עולים בקנה א׳:

פרק ד

ביאור ע״פ לא הביט הנה יעקב הוא נמשך מיסוד אבא [המלובש בז״א ובוקע ויוצא חוץ לז״א ומזה נתהוה בחי׳ יעקב] והוא נמשך ויורד בבי״ע לברר בירורי נוגה בכל ששת ימי המעשה וזהו פי׳ יעקב י׳ עקב שנמשך היו״ד שהוא בחי׳ יסוד אבא לבחי׳ עקב דהיינו בי״ע לברר שם בירורי נוגה. [כי בחכמה אתברירו וע׳ בפי׳ וישלח ע״פ ויאבק איש בענין כי לא יכול לו מפני שיעקב היינו הארת יסוד אבא כו׳ ע״ש.

ועוד מבואר במ״א ע״פ ויברך יעקב כי יעקב לא מת דהיינו שלא היה בבחי׳ שבירה כלל ומשם יורד הכח הזה להעלות הניצוצים כו׳. וענין זה כמ״ש בע״ח ובאוצ״ח שיעקב נתקן מאחוריים דאבא שלא נפלו בבריאה ולכן לא נז׳ בהם מיתה כו׳ ובזה יתרון מעלתו אפילו על בחי׳ ז״א שהוא כללות ו״ק דאצי׳ שבהן הי׳ שבה״כ. והשתא א״ש דהבירור הוא ע״י יעקב כו׳] והנה זלע״ז עשה האלקים דכמו שיש חכמה בקדושה והם בחי׳ או״א דמשם נלקח יעקב כך נתהוה בסט״א ג״כ חכמה דקליפה ע״ד חרטומי מצרים או כמ״ש חכמים המה להרע.

והנה כשזה קם זה נופל דהיינו ע"י גילוי חכמה דקדושה שהוא בחי' י' עקב אזי ממילא מתבטלים החכמה חיצוניות דסט"א וזהו לא הביט און ביעקב פי' און הוא חכמה דקליפה מלשון ואיש און מחשבותיו. שהם המחשבות רעות מחכמה הנ"ל. לא יוכל להביט כלל בבחינת יעקב שהוא בהתגלות החכמה דקדושה שהאור דוחה את החשך כו' וכן הוא למטה בעבודת ה' בכל ימות החול צ"ל בבחי' יעקב לברר בירורים ע"י התפלה שממשיך גילוי היו"ד בחי' חכמה ורעו"ד בבחי' עקביים וע"י סור מרע ועשה טוב [ועמש"ל ע"פ וישב יעקב].

ואזי לא הביט און ביעקב כנ"ל. אמנם בשבת כתיב ולא ראה עמל בישראל. כי בבחי' יעקב נמצא בחינת עמל אדם לעמל יולד שהוא העבודה והיגיעה לברר בירורי נוגה והרי יורד ממקומו בבחי' עקביים לברר שם וזהו ענין ששת ימים תעבוד וכמו עד"מ עיבוד העורות שנק' עבודה שצריך עבודה ויגיעה עד שישתנו ממהותן הראשון למהות אחר שיהיו ראויים לעשות מהם מנעלים וכה"ג וכמ"כ ג"כ ענין בירורי נוגה לאהפכא מחשוכא לנהורא ע"י שאוכל ומתפלל בכח האכילה ה"ז עבודה לשנותן ממהותן.

ולעשות מיש אין. שהוא משנה סדר ההשתלשלות. ולכן זהו בחי' עבודה ועמל. ולכן נאמר בשבת כי בו שבת מכלל שבששת ימי המעשה הוא בחי' עמל. וזה נמצא ושייך דוקא בבחי' יעקב. אבל בישראל לא יש בחי' עמל. פי' כמ"ש בפע"ח שבחול הוא זיווג יעקב ורחל ואז נמצא עבודת הבירורים שיורדים בבי"ע לברר ואח"כ מתעלים באצי' בשעת התפלה כו' אבל בשבת הוא זיווג ישראל ורחל. ישראל היינו ז"א.

והיינו שבשבת אין יורדים הכלים דאצי' לברר בבי"ע שזהו בחי' יעקב יוד עקב. כ"א אדרבה מתעלים הבירורים שהוברורו בחול ליכלל באצי' כי בשבת הוא עליות העולמות וזהו בחי' ישראל שיר אל. שהוא בחי' השיר וההעלאה. שכל עליות הוא ע"י שיר והיינו ההעלאה של בחי' אל שנעשה מאו"ח של הבירורים וע"ז ממשיכים מ"ד ממקום גבוה היינו גילוי התענוג עליון שיתענגו על ה'. [ואפשר לומר דפי' שיר אל היינו כדפי' ע"פ שירו לה' שיר חדש. דהנה כשמתבררים מ"ן דבי"ע ועולי' להתכלל במ"ד דתיקון אזי נק' שירה חדשה שירה ל' נקבה. כי בי"ע נק' דרך כלל עלמא דנוק' לגבי אצי'.

ונק' שירה חדשה כי זהו דבר חדש שיתכלל דבר שנפל בשבירה בנוגה ויעלה למעלה בקדושה עליונה דאצי' וכן עליית המל' כשהיא עולה מבי"ע לאצילות נק' שירה ל' נקבה. אבל שיר ל' זכר הוא ענין עליית הדכר עצמו דהיינו התעלות בחי' ז"א שיקבלו כלים דז"א מאורות דאבא עצמם דהיינו אור א"ס השורה בחכמה והוא עליי' שלא ע"י בירורים כלל רק עליי' ותוספות אור דקדושה עצמה וכמו שיהי' לע"ל כשיושלם הבירור ואת

רוח הטומאה אעביר כו' ולא יהיה רע כלל ואעפ"כ יהי' עליות בקדושה עצמה וכמו שהוא מעין ודוגמא זו גם בזמן הזה בשבת שהעליי' דשבת היא שלא ע"י בירורים כבחול כי בשבת בורר אסור אלא שמ"מ עליי' שבת הוא ע"י בירורים דחול וכמאמר מי שטרח בע"ש כו'. אבל לע"ל ליום שכולו שבת תהיה העלייה שלא ע"י בירורים כלל ונקי' עלייה זו בשם שיר לשון זכר בחינת דכר כו'.

ועפ"ז י"ל שנקי' עלייה דשבת שיר אל שהוא עלייה דקדושה עצמה שלא ע"י בירורים כמו בחול כו' והיינו כמ"ש בע"ח סוף ש"ל והז"א נקי' אל כו' ע"ש. אמנם י"ל ג"כ בפי' שיר אל ע"ש עליית המלי' עיין בזהר פ' בראשית [(די"ט ע"א) ובמק"מ שם]. וזהו שבבחינת ישראל נאמר כי שרית עם אלקים. והענין כי הנה נודע שיש ק"כ צירופי אלקים בעולמות בי"ע בסוד מלך אלקים על גוים [דהיינו מז"א דבריאה עד סיום מלכות דעשיה הם ק"ך צירופים של אלקים כמ"ש בסוף ספר מבוא שערים וע' בע"ח שער השמות] ונמשכים מבחי' מל' דאצי' שנקי' שם אלקים שהוא בחי' יחודא תתאה שמסתיר להיות העולם נראה ליש. אבל בחי' ישראל שהוא בחי' ז"א דאצילות הוא משתרר ומושל על שם אלקים שלא יסתיר על אור א"ס ב"ה [וע' במ"א בביאור דמזוזה מימין ונר חנוכה משמאל בפי' כי אני ידעתי כי גדול הוי' ואדונינו מכל אלקים כו']. והנה ע"י השתלשלות ק"ך צירופי אלקים יש יניקה ג"כ לחיצונים וע' שרים וע"ז נאמר ויאבק איש עמו כו' והיינו עם בחי' יעקב שיורד בבי"ע לברר כו' וזהו בחי' מלחמה. ואעפ"כ לא יכול לו. אך כ"ז לא שייך רק בבחי' יעקב אבל בבחי' ישראל אין שייך בחי' מלחמה כי בז"א דאצי' אין שום יניקה להע' שרים והחיצונים כו' וזהו לא ראה עמל בישראל. [וכן באדם בגילוי בחי' זו בשבת שהוא בחי' שיר אל אהבה בתענוגים שזהו בחי' כנסת ישראל שמקבל מישראל דלעילא כו'.

וכמבואר במ"א ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק אזי ממילא תמחה את כל המדות רעות שאין להם שום יניקה כו']. ה' אלקיו עמו פי' ה' אלקי' הוא בחי' או"א דאצילות הם עמו דז"א ממש שנתלבשו בו בבחי' א"פ ממש משא"כ בחול הם עליו בבחי' אור מקיף והענין הוא שמבחי' המקיפים שבחול נעשה בשבת בחי' א"פ ונמשכים מקיפים יותר עליונים (וע' בפע"ח שער השבת פרק ז'. אמנם יש אח"כ עוד עליות לזו"נ בשבת עד שמתעלים למקום או"א ממש ועוד כו' כי') זהו תכלית עליות העולמות שמהמקיפים יהי' פנימים ויומשכו מקיפים עליונים יותר [ע' מזה בביאור ע"פ הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל. לעיל ס"פ שמות] וכנודע שבחול הוא יחוד הוי' ואלקים ובשבת הוא יחוד הוי' ואהיה שהוא מבחי' הכתר ע' בפע"ח שער י"ט פ"ד. ותרועת מלך בו ל' תרועם

בשבט הוא המתקת הדינין ול' ריעות וחיבה היינו כמ"ש באור פני מלך חיים היינו שאז נמשך במל' שע"ה נהורין שזהו אור פני מלך בחי' הארת פנים כו':

אך הנה צ"ל דמבואר למעלה שעם היות דיעקב הוא למטה מבחי' ישראל שהוא ז"א מ"מ יש בו מעלה יתירה ג"כ כו' וכנזכר לעיל בביאור דמי מנה עפר יעקב כו'. וא"כ איך יתכן להסכים זה עם מ"ש כאן דבחול הוא בחי' יעקב ושבת הוא בחי' ישראל.

והרי חלילה לומר שיש בחי' בחול מה שאינו בשבת ח"ו. אמנם באמת לק"מ דמלבד דמ"מ בחי' ז"א הוא למעלה מבחי' יעקב בכלל וע' בלק"ת בתהלים סי' ע"ח ע"פ ויקם עדות ביעקב כו' וגם אי' דז"א שרשו גבוה אפילו מאו"א כנודע מענין ז"א בעתיקא אחיד ותליא כו'. אך עוד זאת כי הנה יתרון מעלה זו שבבחי' יעקב היותו מיסוד אבא. הרי גם בחי' זו ממש נמצאת בשבת בז"א ביתר שאת. שהרי בשבת עולה ז"א ומלביש לעצמיות האורות דאבא ממש עד שנמצא אז ז"א במדרגת אבא ממש וכמ"ש בפע"ח גבי מוסף דשבת בפי' זכר למע"ב. נמצא בשבת יש ב' המעלות היינו בחי' ז"א כשמלביש לעצמיות אבא ממש.

וביאור בחי' אלו בעבודת ה' הנה נודע דיש ב' בחינות היינו בחי' עבד ובחי' בן ועם היות דבכלל בחי' בן גבוה יותר שהוא העובד מאהבה אעפ"כ בבחי' א' יש מעלה יתירה ג"כ בבחי' עבד שהוא בחי' הביטול למעלה מן הטעם והדעת המושג [וע' ע"פ כי עמך מק"ח ובפי' שלח ע"פ ועתה יגדל] כו'.

וכנודע ג"כ מענין בחכמה יסד ארץ דיראה תתאה שרשה מח"ע ולכן בזאת דוקא יבא אהרן כו' וזהו היתרון שיש בבחי' יעקב שנק' עבדי על בחי' ישראל שנק' בן. ולכן צ"ל בב' הבחי'. אך הנה איתא בזהר פי' בלק (דקצ"ה ע"ב) שיש ב' בחי' עבד. הא' בפסוד"ז הב' בשמו"ע ובינתיים הוא ק"ש כו' והענין כמ"ש במ"א בענין ד' אותיות הוי' היו"ד דחילו וה"א רחימו כו' ואיתא בכהאריז"ל בשעת פסוד"ז צריך לקיים מצות יראת ה' והוא ענין יראה תתאה שמבחי' ה' אחרונה דשם הוי' וזהו בחי' עבד הראשון שבזהר.

וזהו בחי' יעקב עבדי ואח"כ בברכות ק"ש ובק"ש ואהבת ב"פ אור זהו ב' בחי' רחימו והוא בחי' בן וכמ"ש בסש"ב פמ"ד בשם הרע"מ כבר כו' דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה וזהו ענין למס"נ באחד [וע' בד"ה ש"ה ממעמקים דאף שהבן למטה אינו חייב למס"נ בשביל אביו כו' אבל בנמשל למעלה כו' ע"ש].

ואח"כ שמו"ע זהו בחי' יראה עילאה שלמעלה גם מבחי' אה"ר דבחי' בן כי בינה הוא בחי' אה"ר ונק' בן י"ה אך יראה עילאה זו הוא בחי' חכמה עילאה והוא יו"ד דשם הוי' דביה שריא דחילו וזהו בחי' עבד הב'.

וזהו משה עבדי ויעקב י' עקב היינו הארה מבחי' יו"ד זה שנמשך לבחי' עקב כענין בחכמה יסד ארץ אכן עצם בחי' היו"ד זהו בחי' משה עבדי כו' וע' במ"א ע"פ ורב שלום בניך א"ת בניך שהוא בחי' בן אלא בוניך כו' שהוא בחי' עבד הב' שהן תלמידי חכמים שמקבלים מבחי' חכמה וזהו עסק התורה בבחי' ביטול כו'.

ובזה יובן ענין שבת שהוא בחי' ישראל שנק' בן אך שהוא ג"כ בבחי' עבד דהיינו בחי' ומדרגת משה עבדי וזהו שאנו אומרים בשחרית דשבת ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו.

והוא שבחי' בן מתעלה להיות ג"כ בבחי' ומדרגת עבד הב' וזהו בחי' עבד נאמן כו' והוא ענין שז"א נק' בן י"ה מלביש עצמיות אורות אבא כו' שהוא יראה עילאה. ויראה עילאה זו כלולה ג"כ עם השמחה וכמ"ש וכל הלבבות ייראוך ואעפ"כ וכל קרב וכליות יזמרו לשמך כו' וזהו ישמח משה כו' כי עבד נאמן כו' ועיין בד"ה וידעת היום ועמ"ש סד"ה ואלה שמות בנ"י כו':

פרק ה

מה טובו אוהליך יעקב כו'. להבין מארז"ל כל הקורא לאברהם אברם עובר בלאו שנאמר ולא יקרא עוד שמך אברם אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי שאני התם דהדר אהדריה קרא כו'. והענין שאי אפשר לבוא ולהגיע למדריגת ישראל כ"א בהקדימו תחלה מדת ומדריגת יעקב. ועיין בפי' וישלח דקע"ד ע"ש.

והנה ביעקב כתיב ויעקבני זה פעמים. ולהבין זה צריך להבין תחלה הקושיא למה ירדה הנשמה לעוה"ז בכדי שתקבל שכר אח"כ בג"ע והלא קודם ירידתה היתה בודאי בג"ע והיתה נהנה מזיו השכינה ומהו היתרון ע"י ירידתה כו' והנה יש על זה כמה תירוצים. אך התירוץ האמיתי הוא כמארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב וכמארז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד. והנה הנשמות קודם ירידתן לגוף הם בודאי צדיקים גמורים. אך זהו היתרון שלהם בירידתן בגוף שנעשים בחינת בעלי תשובה שאז הם למעלה מעלה מצדיקים (ועיין מזה בד"ה אלה מסעי גבי אשר ברא אלקים לעשות כו' ובד"ה ועתה יגדל נא שזהו ענין עומדים ומהלכים ובד"ה מי מנה עפר יעקב ובד"ה את קרבני לחמי כו'). והנה יש שלשה מיני תשובה. האחד היא התשובה תתאה שיהיה סור מרע בתכלית שלא יפגום בעוונות גשמיים במחשבה ודבור ומעשה. וצריך לעשות תשובה להתחרט על העבר ולעקור את רצונו מן הרע כו' שלא ירצה להפרד מיחודו ואחדותו ית' וכמ"ש לעיל. וזה התשובה הוא בתפלה ע"י אומרו בא"י אלקינו שיומשך בחינת אלקינו בקרבנו. והוא

בחינת ממלא כל עלמין כדכתיב בפ' וילך (ל"א י"ז) הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (ועיין מזה בזח"א עמוד ק"ס ושלטין עליה כו' ומאן גרים כו', וברבות סדר נשא פרשה יו"ד דרל"ז א' בענין ומצאוהו רעות רבות כו' ובפרשת ואתחנן דרפ"ט א'). וכתיב כ"א עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם (בישעי' סי' נ"ט ב'), נמצא העון הוא מסך מבדיל בין האדם ובין אלקינו. ובמ"א נתבאר פי' וענין אלקינו שאומרים כן על שם אלקים דוקא והיינו משום שכדי להיות אלקי בקרבי שזהו פי' אלקינו הנה זהו אי אפשר כ"א ע"י צמצום ע"ד צמצם שכינתו בין שני בדי ארון כו'. דלכאורה אינו מובן הלא מלא כל הארץ כבודו ואת השמים ואת הארץ אני מלא ולא נזכר ע"ז לשון צמצום כלל ומדוע גבי בדי ארון ארז"ל צמצם שכינתו. אך הענין הוא כי הגם שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא עכ"ז אינו מאיר בהם בבחי' גילוי כ"א בבחינת העלם שהרי נקרא סתימו דכל סתימין. אבל בין בדי הארון היה אורו יתי' מתגלה בבחינת גילוי.

והוא כמ"ש במ"א שבאלקות אין שייך כלל ענין הסתלקות והתפשטות כ"א ענין העלם וגילוי, שבאמת את השמים וכו' אני מלא רק שהוא בבחי' העלם אכן בין בדי הארון היה מאיר בבחינת גילוי. וכמו עד"מ באדם המחשבה מאירה ברגל ג"כ כדלקמן. אך שברגל היא בבחינת העלם ומקיף אבל במוח היא מאירה בבחינת גילוי ממש ולא בבחינת העלם ומקיף לבד וכמ"ש מזה באריכות בד"ה ויקח קרח.

והנה כדי שיאיר אלהותו בבחינת גילוי אי אפשר כ"א ע"י צמצום שזה הגילוי הוא צמצום אצלו יתי' כמו הדיבור עד"מ זהו הגילוי והוא השפלה וירידה לגבי הרב כו'. ועד"ז להיות נקרא אלקינו ממש זהו ע"י צמצום כו'. ולכן לא נזכר בחינה זו על כל השמות כ"א על שם אלקים דוקא. וזהו ענין התשובה האחד להיות בחינת אלקי בקרבי (אך צ"ל דהא כתיב כי חלק הוי' עמו והיינו שנשמת האדם הוא חלק משם הוי' ב"ה כמ"ש באגה"ת פ"ד. וא"כ איך אנו אומרים שרק על שם אלקים דוקא אומרים אלקינו. אך הענין שהרי אנו אומרים הוי' אלקינו א"כ ר"ל שהשם הוי' הוא עצמו ממש אלקינו. ופי' כי בודאי יש בכל נשמה חלק משם הוי' ממש ב"ה כמשנ"ת באגה"ת שם פ"ד הנ"ל וכמ"ש בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו'. ועמ"ש בד"ה בפ' נסכים. אך שהמשכה זו הוא ע"י שם אלקים כי שם הוי' הוא האור והחיות ושם אלקים הוא בחינת הכלים שבהן נמשך האור והן בחינת אותיות וכמ"ש בסש"ב ח"ב ספ"ד. וכמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם כו' בענין אימתי גדול הוי' כשהוא בעיר אלקינו כו' עד וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי' שע"י בחינת אלקים הוא גילוי שם הוי' כו' ע"ש. ועיין מענין כי חלק הוי' עמו בזח"א דצ"ו ע"ב קס"א ב'. ח"ב דצ"ו א' ח"ג ס"ב ב' צ"ד

א' דרפ"ו ב' וז"ל הרמ"ז שם בכל מקום הם אחוזים בו בין בבי"ע בין באצילות כי חלק הוי' הם ד' אותיות הוי' שהם נשמת ד' עולמות לכל אחד יש לו חלק בפנימיות שלהם עכ"ל. ובפרשת תרומה דקל"ד ע"ב כתב וז"ל שאע"פ שיש פירוד בין בי"ע לאצילות היינו בבחי' כלי העולמות אבל לא בבחי' האור הפנימי המתפשט בהם שהרי סודו שם הוי' יו"ד באצילות ה' בבריאה ו"ה ביצירה ועשייה עכ"ל. ויש לעיין דא"כ איך שייך לומר שכל ישראל יש לכל אחד ממש חלק משם הוי' שהוא בחינת אצילות ממש, דהיינו או אצילות העליון ממש או אצילות שבבי"ע. והרי ודאי רוב הנשמות הם מבי"ע ממש ולא מאצילות שבבי"ע. ועיין מזה בהרמ"ז ר"פ משפטים ד"ה מה תוספת לנשמתא. וי"ל שאעפ"כ שרשן כולם מאצילות ממש רק פי' נשמות דבי"ע היינו שהנשמה שבגוף אינה כ"א מבי"ע אבל שרשה ממש י"ל כולם מאצילות ממש וכמשנ"ת בביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע ואף גם הנשמה המלובשת בגוף היא מבחינת שם הוי'. כענין מ"ש בע"ח שער השמות שער מ"ד פ"ד דיו"ד כלים הפנימי' דבריאה הם שמות הוי' והרי הנשמות נמשכו מפנימיות הכלים. עכ"פ מזה מובן ענין פי' אלקינו היינו ששם הוי' ממש הוא אלקינו כחנו וחיותנו ממש. ועמ"ש מזה בד"ה קדש ישראל לה':)

קיצור. ענין ויעקבני כו'. ג' תשובות. הא' להיות סור מרע. שלא להיות עונותיכם מבדילים כו' ואז נעשה בחינת אלקינו. וזהו בא"י אלקינו. וענין פי' אלקינו וצמצם שכינתו. וענין חלק הוי' עמו ופי' הוי' אלקינו:ב **והנה** פי' עונותיכם מבדילים כו'. מבואר באגה"ת פ"ה דהנה כתיב ויפח באפיו כו' שהוא המשכה מבחי' פנימיות החיות היא בחינת חלק ה' ב"ה וכמו שעד"מ כשהאדם נופח לאיזה מקום אם יש איזה דבר חוצץ ומפסיק בינתיים אין הבל הנופח עולה ומגיע כלל לאותו מקום ככה ממש אם יש דבר חוצץ ומפסיק בין גוף האדם לבחינת הבל העליון. אך באמת אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו יתי כו' אלא כמ"ש בישעי' כ"א עונותיכם היו מבדילים כו', והטעם לפי שהם נגד רצה"ע ב"ה המחיה את הכל כו' ע"ש.

ועמ"ש בד"ה את קרבני לחמי בענין הלבושים צואים כמארז"ל מלפפתו כו' ע"ש. ובר"ח שער הענוה פ"ו באמצע הפרק בד"ה וכאשר יזכור האדם אינון מחיצה בין ישראל לאביהם שבשמים כו' גרמין אפרשותא בין קוב"ה וישראל ודא איהו רזא כי אם עונותיכם היו מבדילים כו'. עכ"ל. וע' מענין פי' מחיצה בד"ה ועשית ציץ ומענין מש"ש בכל צרתם בשמות רבה פ' ב' גבי מתוך הסנה ועיין בזח"ב (דס"ט ב' ודקל"א א'). ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי בחגוי בענין פי' אלביש שמים קדרות כו'. ומ"ש גרמין אפרשותא מובן כי כשההשפעה נמשכת ע"י לבוש שק גס ועב אין גילוי אלקות בעולם כי לבוש

גס זה מסתיר לגמרי על הגוף. ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי. ועיין באגה"ת פ"ו בענין ובפשעכם שולחה אמכם. ובזח"ג פ' אחרי (ד' ע"ד ב'). וזהו ענין עונותיכם היו מבדילים שהם הגורמים התלבשות השפעת השכינה בע"ס דנוגה כו', וזהו המחיצה המפסקת כו'. והענין כי יעקב חבל נחלתו וע"י שהאדם משפיל את עצמו להמשך אחר התאוות גשמיים באיסור או אפי' בהיתר שהם נמשכים מהיכלות הקליפות גורם בזה למעלה כמ"כ התלבשות השפעת ה' תתאה הנ"ל בע"ס דנוגה.

וכשעושה תשובה ועוקר רצונו מהבלי העולם גורם כמ"כ למעלה בחי' תשוב ה' תתאה למקורה כו'. וזהו ענין בא"י אלקינו שאזי אין מבדיל בין האדם ובין אלקינו כו', ועיין באגה"ת פ"ח שזהו ענין ונקה מנקה הוא לשבים לרחוץ ולנקות נפשם מלבושים הצואים כו' ע"ש. והתשובה השנית היא התשובה בבחינת ועשה טוב. דהיינו שאע"פ שהוא סור מרע בתכלית. אך שהוא ממעט במצות ועשה טוב לייגע את עצמו בתורה ותפלה. היינו עצלות. וע"ז נאמר (תהלים י"ד) אין עושה טוב אין גם אחד. ופי' בעה"מ שער קרית ארבע פרק קמ"ה שעי"ז גורם הסתלקות טוב העליון שהוא היסוד. והענין כמ"ש אמרו צדיק כי טוב. מדת צדיק הוא התקשרות והתחברות ההמשכה מבחינת סובב כל עלמין להיות נמשך ומאיר בבחינת פנימיות בבחי' ממכ"ע ונקרא יחוד קב"ה ושכינתיה. ועיין בסש"ב פרק מ"א ועיין מ"ש ע"פ והתהלכתי בתוככם ועיין מ"ש סד"ה כי ההרים ימושו ועיין בזח"ג (דק"י ע"ב) ע"פ ועשה טוב שכן ארץ. (ודרכ"ה ב') ובהרמ"ז שם וזהו פי' וענין עובד אלקים המבואר בסש"ב פט"ו שהוא מלשון עורות עבודים וכך הוא מתקן ההסתר הנמשך מהצמצום דשם אלקים ע"י מה שהוא מייגע את עצמו בועשה טוב להלחם עם הטבע והיצר כו' שכמ"כ ממשיך עי"ז יחוד עליון דשמש ומגן הוי' אלקים שלא יסתיר המגן והנרתק וכענין שילוב אד' בהוי' כו' וממתקים הגבורות בחסדים שזהו עיקר ענין היחוד. ולכן כשאין עושה טוב כדבעי גורם התגברות הדינין כמש"ש (דק"י ע"ב) דהא כדין נורא דליק ואוקיד עלמא בשלהובי כו', משא"כ ע"י יחוד עליון שהוא המשכת החסדים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין בממכ"ע אזי גם הגבורות דממע"כ מומתקים וז"ש בזח"ג (דמ"ב סע"ב) א"ר יוסי כו' לית לה בפומא כו' ע"ש בפירוש הרמ"ז ודו"ק. והנה מה שלמעלה במדרגה שם הפגם יותר פי' שמי שנשמתו גבוה אזי פוגם החטא בהבטלו מועשה טוב ושאינו עובד אלקים, ויותר גדול הנפילה שלו מהעון של איש ההמוני שאינו סור מרע. דהנה כתיב כי האדם עץ השדה ופי' בזהר ח"ג (דר"ב ב') שבחי' שורש נשמת האדם הוא בחי' עץ דההוא שדה אשר ברכו ה' כו' ע"ש ובפי' הרמ"ז. והנה עד"מ עץ עושה פרי שיש בו פירות שלמטה סמוך לארץ ויש

בו פירות שלמעלה גבוה מעל גבוה והנה הפירות שלמעלה עם שהם עליונים יותר אך כשהם נופלים למטה ע"י שבא הרוח ועוקרתן אזי הם נופלים למטה במרחק מהאילן יותר מן אותן הגדילים למטה שאף כשנופלים לארץ אינן נופלין במרחק כ"כ וכמארז"ל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

ועד"ז ארז"ל לפי גדולתו היה מפלתו. וכך הוא בענין פירות האילן עץ החיים שהם הנשמות כי הנה ישראל עלו במחשבה ומה שהוא למעלה במדרגה הנפילה הוא למטה יותר. וכמ"כ הוא ג"כ בענין שבה"כ שמעולם התהו שמה ששרש' למעלה גבוה יותר לכן נפל למטה יותר שלכן הצומח מחיה הבעל חי.

והבעל חי את המדבר. כי בשרשן היו גבוהים יותר שלכך כשנפלו נפלו למטה יותר כו' עמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות. ולכן הפגם של הנשמה העליונה מי שהוא ת"ח מה שפוגם בועשה טוב גדול עונו יותר מן העון ממש של הע"ה וכן משמע בגמרא (יומא פרק יוהכ"פ דפ"ו ע"א) כגון אנא דמסגינא כו' ע"ש. ולכן צ"ל התשובה בועשה טוב גדולה יותר. ואין סתירה לזה ממשארז"ל עבר אדם על מ"ע ושב לא זז משם עד שמוחלין לו מה שאין כן בל"ת דתשובה תולה ויוה"כ מכפר דנמצא לכאורה שעל מצות עשה אין צריך תשובה כ"כ כמו על ל"ת, דכבר נתבאר זה באגה"ת דמ"ש רז"ל לא זז משם עד שמוחלין לו היינו שמוחלין לו העונש אבל מ"מ האור נעדר כו' ולכן אין ללמוד משם שום קולא למ"ע כו' ע"ש. אבל כדי שיעשה תשובה שיתמלא גם האור שחסר בביטול מ"ע ע"ז צריך לעשות תשובה עצומה ממעמקים קראתיך כו' ותשובה זו הוא ענין הבקשה בתפלה באי"י פי' שהבקשה של התשובה שעל העדר ועשה טוב היינו שהוא להתקשר ולהדבק בשם הוי' שהוא סוכ"ע ובחי' מקיף כו' והוא למעלה מבחי' אלקינו שהוא בחי' ממכ"ע, והיינו כי מ"ע ומצות ל"ת תלויים בשם הוי' ע"כ להמשיך האור הנמשך ע"י המצות זהו ענין להדבק בשם הוי' ממש.

ועל דרך מה שנתבאר באגה"ת שם פ"ח ומאחר שרוח עברה ותטהרם אזי תוכל נפשו לשוב עד הוי' ב"ה ממש ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו ית' ביחוד נפלא כמו שהיתה מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד בטרם שנפחה ברוח פיו ית' כו' ע"ש והיינו כמו שהיתה כלולה בשם הוי' ממש (והנה לפי מה שכתוב לעיל דגם פי' אלקינו היינו ענין הוי' אלקינו כי חלק הוי' עמו. א"כ מהו ההפרש בין בחי' הא' לבחי' זו הב' שהוא להדבק בשם הוי' ממש. אך הענין ע"פ מ"ש סד"ה וידבר אלקים כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם. דהפי' בחי' שם הוי' קודם שבא לידי גילוי במדות כו' עד וכך היתה כוונת יעקב בתפלתו והיה הוי' לי לאלקים פי' הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לי בבחינת אלקים כו'.

ועוד יי"ל ע"ד שיש ב' שילובים שילוב הוי' באד' ואזי שם אד' גובר וזהו הבחינה הא'. אמנם שילוב אד' בהוי' אזי שם הוי' גובר וזהו הבחי' הב' דכאן. והנה ענין תשובה זו בועשה טוב שיהיה עושה המצוה בשמחה וטוב לב ולא מצות אנשים מלומדה. ועיין מ"ש ע"פ אסרי לגפן בענין כבס ביין לבושו כו' ומ"ש בד"ה לכן אמור לבנ"י כו':)

קיצור פי' מבדילים באגה"ת פ"ד ובר"ח שער הענוה פ"ו אלביש שמים קדרות. יעקב חבל. ונקה. והתשובה הב' בועשה טוב. בחי' טוב מחבר סוכ"ע וממכ"ע. עובד אלקים. עץ השדה. ותשובה זו ליכלל בשם הוי' ממש ועשיות המצות בשמחה כו':ג **והתשובה** השלישית היא שאע"פ שהוא סור מרע בתכלית וגם ועשה טוב בתכלית אזי התשובה גדולה יותר והוא כדכתיב (מלאכי ג' ז') שובו אלי ואשובה אליכם פי' כמ"ש במ"א בפי' כל ימיו בתשובה, דאין ר"ל על עבירות ח"ו דא"כ מהו כל ימיו אלא התשובה היא על הריחוק כי אף שהוא עושה טוב ומקיים המצות עכ"ז יכול להיות עדיין בבחי' יש ודבר וגם אפילו אהבה עדיין הוא בבחינת יש מי שאוהב ועיקר התשובה הוא כמו שכתוב והרוח תשוב אל האלקים כו' דהיינו שירצה לשוב למקורו ושרשו בחי' ישראל עלה במחשבה.

והיינו שירצה ליכלל ולדבק בעצמות אור א"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מבחי' ממכ"ע וסוכ"ע שאינו בגדר עלמין כלל כו'. וכמאמר המתנשא מימות עולם. ועד"ז נאמר בקריעת ים סוף עד יעבור עמך הוי' פי' למעלה משם הוי', כי שם הוי' יו"ד חכמה כו' ונק' סוכ"ע ובקי"ס היה הגילוי מלמעלה מעלה מבחי' סוכ"ע שעי"ז הפך ים ליבשה שעלמא דאתכסיא בא באתגליא ממש כו', וע"ד מ"ש בזח"ג פ' שלח (דקנ"ח ב') ע"פ היש ה' בקרבנו אם אין שבחי' אין הוא ע"ק שלמעלה משם הוי' כו'. והנה שרש נשמות ישראל הוא מבחינה זו כמארז"ל דע מאין באת כו' אין מזל לישראל כו' ונוזלים מן לבנון אתי מלבנון כלה.

וזהו ענין תשובה עצומה זו שירצה לשוב וליכלל בעצמות אור א"ס ב"ה ממש. וזהו שובו אלי אלי ממש. ועיין בע"ח שמ"א פ"ג דבחינת יחידה שבנפש בו מתלבש הניצוץ אלקי ממש זהו דוגמת הכתר שנק' יחידה ובו מלובש בחי' תחתונה שבמאציל כו' ע"ש. ואם כן תשובה זו היינו שישוב ויוכלל בבחינת שרשו שהוא הכתר א"א וע"י וזהו תשובה הג' דבחי' נשמה שישוב ויוכלל בשרשו בחי' חיה יחידה כו'.

והנה תשובה זו היא אל בחינת התורה. שהתורה נקרא משל הקדמוני שהיא משל ולבוש לבחינת קדמונו של עולם מה שאינו בגדר עלמין כלל שהוא עצמות אור א"ס ממש, וכמשנ"ת באגה"ק בד"ה דוד זמירות קרית להו ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון. ולכן

ארז"ל (סנהדרין צ"ט ב') כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. ופי' בפמליא של מעלה מבואר במ"א דהיינו שמחבר בחי' סובב וממלא כו' לפי שהיא המשכת בחי' עליונה יותר מסוכ"ע וממכ"ע כו'.

ועיין מה שכתוב סד"ה ביום השמיני עצרת בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. וגם שע"י המצות ההמשכה הוא בבחי' מקיף אבל ע"י התורה נמשך הגילוי בבחינת פנימיות וכמ"ש ותורתך בתוך מעי. בקרבך קדוש וארז"ל כאלו קדוש שורה בתוך מעיו.

וזהו ג"כ ענין מארז"ל מדרש איכה בתחלתו ויתר הקב"ה על עבודת כוכבים ועל ג"ע וש"ד ולא ויתר על מאסה של תורה. דהנה כמו שיש באדם אברים החיצונים ואברים הפנימים אשר החיות ממש תולה בהם מה שאין כן באברים החיצונים שאף על פי שיחתוך ידו יוכל לחיות רק שיהיה בעל מום אבל באברים הפנימים אפילו ע"י נקב לבד שתינקב הריאה או קרום של מוח הוא טריפה ואינו יכול לחיות לפי שעיקר הנשמה והחיות תולה בהם, כן למעלה המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא שהם בחי' כלים ואברים החיצונים אבל התורה שהיא חכמתו ית' היא כלי ואבר הפנימי ממש שאור א"ס אינו מלובש אלא בחכמה דוקא וע"כ לא ויתר כו'.

וזהו מה שכתוב במתן תורה אנכי הוי' אלקיך פי' הוי' אלקיך היינו סוכ"ע וממכ"ע, אבל אנכי מי שאנכי הוא עצמות אור א"ס שלמעלה גם מסוכ"ע והוא המתגלה ונמשך להיות הוי' אלקיך ממש שבחי' שם הוי' זה נמשך מבחי' אנכי ממש וכמ"ש ממעמקים קראתיך הוי'. ממעמקים היינו מעצמות אור א"ס ממש שמשם נמשך להיות הוי' אלקיך ממש על ידי עסק התורה שהיא גם כן מבחי' עומק כמ"ש מאד עמקו מחשבותיך. וכמ"ש ברבות סדר ויקרא ס"פ ג' אשרי אדם שיש בו דברי תורה ושמורים בידו כו' עליו הכתוב אומר מים עמוקים עצה בלב איש (משלי כ') ואומר ממעמקים קראתיך ואומר תפלה לעני עכ"ל, והיינו ע"י התשובה תחלה שיהי' עוסק בתורה לשמה וכמ"ש במ"א בענין הראיני את מראיך השמיעני את קולך כו'. וענין על שלא ברכו בתורה תחלה. וענין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי. כדי שיהיה עסק התורה אחר הרעותא דליבא בתפלה כו'. וזהו ברוך אתה הוי' אלקינו פי' אתה היינו מהותו ועצמותו ית' שלמעלה מבחי' שם הוי' יומשך להיות הוי' אלקינו ממש:

קיצור. תשובה ג' לעצמות אור א"ס שלמעלה מסוכ"ע וממכ"ע עד יעבור עמך הוי' והיינו ושובו אלי ממש וזהו ע"י עסק התורה. איברים הפנימים וזהו אנכי הוי' אלקיך:

ד **והנה** כל הג' תשובות הנ"ל נק' בכר כי ג' אותיות בכר הן יחידות עשירות מאות. הבי"ת יחידות הכ"ף עשירות הרי"ש מאות והוא כי הנה ג' תשובות הנ"ל הם נגד ג'

בחינות נשמות דעשיה יצירה בריאה והן בכלל ג' בחינות נפש רוח נשמה. שצריך לבררם ולתקנם ולהעלותם למעלה ע"י ג' תשובות הנ"ל, ופי' כי התשובה הא' של סור מרע היא של בחי' נפש ובחינת עשיה והיא קרובה יותר לחטא גמור מפני שעולם העשיה הוא קרוב למדור הקליפות וחיצונים שהוא היצה"ר לכך הנפש דעשיה יכולה לעשות עבירה גמורה וכמ"ש נפש כי תחטא.

והתשובה שלו הוא לעקור רצונו מן הרע וע"י עקירת רצונו מעורר לעילא שלא יומשך חיות לחיצונים מרצון העליון כו'. והתשובה הב' הוא של בחי' רוח ובחינת יצירה. והתשובה הג' היא של בחי' נשמה ולכן צריך לשוב יותר מעומק הלב כי נפילתו גדולה משניהם. וכמו שאמר ההי"מ נ"ע שהמ"ז של צדיקים גמורים פוגמים יותר מעונות חמורות של הע"ה וזהו וסביביו נשערה מאד כו' (בתילים סי' נ'), וארז"ל מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה (פ' בת' דיבמות קכ"א ב'). ועיין טעם ע"ז בפרדס שער כ"ט שער הטעמים פ"ג סד"ה פסק ובת"ז ריש תקון י"ט (דל"ז ע"א). וזהו ענין ג' אותיות בכר שהם יחידות עשירות מאות כי בבריאה שהוא נשמה הספירות כלולים כל אחד מיו"ד ויו"ד מיו"ד ע"כ הם בבחינת מאות. וביצירה אינן כלולים רק מיו"ד ובעשיה הם רק בבחינת נקודה לבד, וכמ"ש בע"ח שמ"ז פ"ה שבעשיה הוא בחינת נקודה לבד.

וגם בשער הפרצופים שער כ"ט בסופו כתב ענין נקודה ספירה פרצוף כי הספירות דעשיה הם קטנות בתכלית ונק' נקודה בערך הספירה כו' ע"ש. וג' אותיות אלו מרומזים ג"כ בענין הברכות ברוך היינו על ג' ההמשכות דאתה הוי' אלקינו כנ"ל ונרמז בתיבת ברך בכורתי ברכתי כו'. וזהו קדש לי כל בכר שיוגבהו השלשה עולמות בי"ע שהם נר"נ ע"י השלשה בחינות תשובה הנ"ל ויתבררו משבירתן ויתעלו לעולם האצילות. וזהו לי. ועיין מ"ש ע"פ וארשתיך לי. וזהו יפה שעה אחת בתשובה שיש יתרון לאור מן החושך שנתברר שע"ז נתוסף אור כו', (ועל ג' תשובות אלו דנר"ן י"ל שאמרו לא זז מחבבה עד שקראה בתי. עד שקראה אחותי. עד שקראה אמי. וענין יתרון האור מן החשך היינו שע"י שמהפכין חשוכא לנהורא ממשיכים תוספת אור באצילות מבחינת ישת חשך סתרו ומבחינת קדש לי כל בכר נמשך מלמעלה בחינת רכב אלקים רבותיים כו' סולו לרוכב בערבות עיין בזח"ב תרומה) (קס"ה ב') ובהרמ"ז שם והוא ג"כ המשכה מבחינת נר"נ שלמעלה מאצילות עיין בע"ח שער א"א פ"ד. וזהו ענין אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף ועיין בזח"ג פינחס (דרמ"ז ע"א ודרכ"ו ע"ב) בענין נהר כבר. וכ"ז היינו ע"י שלוקח הבכורה ממנו כי עשו היה בכור וכמ"ש בד"ה ראה ריח בני

ובד"ה בשלח פרעה וזהו ענין שיצא ראשון כו' ע"ש היטב. וצריך ליקח ממנו בכורתו ע"י התשובות הנ"ל פי' בעקירת הרצון מתאוות עוה"ז הן בסור מרע.
וזהו קדש לי קדש א"ע במותר לך. והן ברצונו וחפצו בועשה טוב ובעסק התורה. שע"ז העקירת הרצון נוטל ממנו בכורתו ממש. כי הנה היצה"ר והקליפות הם מקבלים ג"כ חיות מרצון העליון שאל"כ לא היה להם חיות ואדרבה הם מגביהים א"ע לינק למעלה מההשתלשלות מבחינת ורב חסד אשר שם נאמר ואם צדקת כו' ורבו פשעיך כו'.
וזהו אם תגביה כנשר כמ"ש במ"א בד"ה ויאבק איש וכאשר האדם הוא מסלק רצונו מתאוות עוה"ז שאינו רוצה בהם כלל מעורר כמ"כ למעלה שיסתלק מהם רצון ה' מלהשפיע להם אור וחיות מבחינת ורב חסד כו' כ"א בבחי' צמצום כדי חיותן כו'.
והכח הזה היינו לפי שישראל עלו במחשבה ולכן אפילו כשבחי' ואני בתוך הגולה הוא על נהר כבר בחי' מחשבה הקדומה. וזהו ה' צלך כצל שהוא פונה אחר האדם כך הוא יתי כביכול צל שלך עד שע"ז שהאדם מסלק רצונו מהרע מעורר כן למעלה ממש.
ובמה שמשים רצונו וחפצו בועשה טוב גורם למעלה גילוי פנימית רצון העליון בע"ס דקדושה כו'. וענין עקירת הרצון היינו מ"ש בא אחיך במרמה פי' שלא יהיה האחוה והדביקות בעניני עוה"ז אכילה ושתיה בהתקשרות אמיתית כ"א במרמה ע"ד מארז"ל כאילו כפאו כו' שיהיה זה ירידה אצלו אלא שמכוין רק בכדי לברר בירורים והיינו שאוכל בכדי שיתפלל בכח האכילה כו'. (וכמ"ש בש"ע א"ח סי' רל"א):
קיצור ג' תשובות נר"נ והם יחידות עשירות מאות נקודה ספירה פרצוף. והיינו בי"ע וקדש לי שיוברו ע"י"ז ויוכללו באצילות. ופי' קדש ע"י שעוקר רצונו כמ"כ מעורר למעלה. וע"י"ז ממשיך תוספת ויתרון אור לרכ"ב בערבות רכב אלקים נהר כבר כו'.
והיינו ע"י התשובה נמשך מזה ג' בחינות בתי אחותי אמי כו':
ה **וזהו** מה טובו אוהליך יעקב. פי' הבי' תשובות של סור מרע ועשה טוב הם בחינת יעקב יו"ד עקב כי הם בחי' מעשה להיות סור מרע ועשה טוב שע"י"ז ממשיך היו"ד בבחי' עקב.
וגם יעקב בכל מקום היינו ז"ת וישראל לי ראש הוא בחינת מוחין ג' ראשונות וכמ"ש בלק"ת ס"פ ויצא והנה בכ"מ הז"ת נק' בשם יעקב כו' וז"ת הוא בחי' רוח ונפש. וג"ר הוא נשמה וע"כ בי' תשובות הראשונות דנפש ורוח הם בחינת יעקב וזהו ויעקבני זה פעמים היינו בי' תשובות הנ"ל.
ונק' אוהליך אהל הוא בחינת מקיף כי ע"י המצות נמשכים מקיפים אבל עדיין אין מתלבש בתוכו בבחינת פנימיות ממש שלהיות ההמשכה בפנימיות ממש הוא ע"י

התורה. וכנודע מענין קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שע"י המצות נעשה בחי' קדושין שהוא רק המשכת אור מקיף מבחי' סוכ"ע וכמו טבעת קדושין כו' וע"י התורה הוא ההמשכה בבחינת פנימית ביום חתונתו זו מתן תורה המשכת טפת ח"ע כו'.

והנה ע"י סור מרע נמשך שיהי' בחינת אלקינו וע"י ועשה טוב בחינת גילוי שם הוי'. אכן גילוי זה בבחי' מקיף ואוהל. וזהו ויעקב איש תם יושב אוהלים היינו ב' אוהלים הנ"ל דהמשכת דהוי' אלקינו כו'. ופי' מה טובו היינו כשהוא בבחינת מ"ה וביטול ואינו נראה ליש. וכמ"ש והצנע לכת עם אלקיך אזי הם טובו כדכתיב כי טוב ארז"ל כי טוב לגנוז, היינו בחינת והצנע לכת כו' (וכמ"ש במ"א שהחסדים המכוסים הוא בחינת עץ החיים ומהחזה ולמטה ששם התגלות נק' עה"ד כו' ועמ"ש בביאור דאלה מסעי בענין מ"ב מסעות כו') ועמ"ש בד"ה יבל הוא בענין אבי כל יושב אהל כו'. משכנותיך ישראל. פי' שבבחינת ישראל הוא שוכן בבחי' פנימית ממש ולא בבחי' אהל ומקיף לבד. והיינו ע"י עסק התורה וכמארז"ל משחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה. נמצא שהתורה היא בחינת השראה פנימית כמו ושכנתי בתוכם.

וזהו ענין ישראל לי ראש שבראש הוא גילוי המוחין. וכללות חיות הנפש בבחינת פנימית. מה שבשאר האברים הוא רק בבחי' מקיף כמו המחשבה שהיא מאיר גם ברגל שתיכף כשעולה ברצונו ומחשבתו לנענע רגלו תתנענע הרגל וא"צ שהות כלל. אין זה אלא מפני שהמחשבה מאירה גם ברגל אבל אעפ"כ הארה זו היא רק בבחי' מקיף שאין הרגל משיג מהות המחשבה. אבל בראש ובמוח מאיר המחשבה בבחינת גילוי בפנימית כו'.

ועד"ז נק' יעקב יו"ד עקב שע"י המעשה מאיר אור הסוכ"ע בבחינת מקיף. אבל ישראל לי ראש ע"י עסק התורה מאיר ומתגלה אור הסוכ"ע בבחי' פנימיות ממש כו'. וזהו ולא יקרא עוד כו' כי שרית עם אלקים פי' שהוא משתרר על שם אלקים ע"ד ותגזר אומר ויקם כו' כנזכר הענין בזוח"ג בהר (דק"י ע"ב). והיינו כי שם אלקים הוא בחינת מגן לשם הוי' וע"י העסק בתורה גורם שלא יהי' חלל ומסך מבדיל כי כל העוסק בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו כו' וע"כ הוא בבחינת כי שרית כו'. אך עיקר פי' ההפרש בין אוהליך למשכנותיך הוא עפמ"ש ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן אשר המשכן הוא עשר יריעות שש משזר תכלת וארגמן כו' שש הוא ענין ששה מדות שמהם נמשך כשר ופסול כו'. וזהו ג"כ ענין הגוונין וכמ"ש מזה בזוח"ב (תרומה קל"ט א') וזהו ענין התורה ותולעת שני שאין כחו אלא בפיו כו'. וזהו ענין משכנותיך ישראל. אך ענין יריעות עזים שהם הנק' אהל. הענין כי הם מהבירורים שמתבררים מקי"נ ע"י סור מרע ועשה טוב שהם

השני תשובות הראשונות. כי הנה כתיב ועשו אחי איש שעיר שמבחינת שערות העזים יונקים החיצונים. אבל ביעקב כתיב ואנכי איש חלק. חלק הוי' עמו כנ"ל. אמנם ע"י הבירורים בסור מרע ועשה טוב מברר מבחינת שערות העזים כמ"ש ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו כו' והיינו ג"כ שמהם נעשה הגנה להיות לאהל ומגין על המשכן שהוא בחינת תורה להגן עליו מן החיצונים ולדחותן. וכמ"ש בגמרא פי"ב דיבמות (דק"ו ע"א) רבה דעסיק בתורה חי מ' שנין אביי דעסיק בתורה ובגמ"ח חי שתין שנין. ועד"ז ג"כ הבעלי עסקים מגינים על הת"ח כו' שמתפרנסים על ידן כו' ועמ"ש במ"א בפי' שערך כעדר העזים שגלשו כו'. ועיין מענין ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן בזח"ב תרומה (דק"ס ע"א) פקודי (דרל"ג ב'). (ועוד י"ל בענין אוהליך ע"פ מ"ש ברבות סדר נשא פי"ב קרוב לסופה מה טובו אוהליך יעקב זה אוהל מועד שבמדבר ושבשילה ובנוב וגבעון. משמע אבל משכנותיך ישראל היינו בהמ"ק שבירושלים. והענין כי האהל מועד נק' דירת עראי של הקב"ה אבל המקדש שבירושלים היה דירת קבע וכמ"ש מזה בד"ה ויגש אליו יהודה. ועיין זח"ב תרומה) (קס"ד ב') פקודי (דרמ"א א'). ובע"ח שער מיעוט הירח פ"ב וכך הוא בחינת יעקב ובחינת ישראל כי בעלי עסקים נק' יעקב וכשהם קובעים עתים לתורה נק' דירת עראי. אבל ת"ח שעוסקים תמיד בתורה בקביעות נק' תורתם דירת קבע וזהו ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל שבחינת התורה עצמה שהיא חכמה עילאה הנקרא היכלא עילאה דקוב"ה שאור א"ס ב"ה שורה שם בתמידות הוא מתגלה בבחינת ישראל אבל בחינת עדות אינו רק הארה מבחינת חכמה עילאה כענין נובלות חכמה הוא נמשך בבחינת יעקב ולכן נק' דירת עראי.

ועמ"ש סד"ה רני ושמחי מענין עדות ותורה וסד"ה תורה צוה ועמ"ש סד"ה וזאת המצוה שהתורה נק' ג"כ בית כמ"ש א"ת בניך אלא בוניך ואיתא בע"ח שמ"א פ"ג שי"ל דאהלים הוא הממוצע בין לבוש לבית ע"ש ועד"ז כשקובעים רק עתים לתורה נק' אוהל שהוא ממוצע בין בחי' מקיף דלבוש לבחי' מקיף עליון דבית. אבל כשעוסק בתורה בקביעות נקרא בוניך. וזהו אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב (בתלים סי' פ"ז) וארז"ל (פ"ק דברכות דף ח' ע"א) אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. והיינו ע"ד יתרון בחי' משכנותיך דישראל על בחי' אוהליך דיעקב. וכמ"ש מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל והוא כענין עדות ותורה. ועיין מענין מגיד דבריו כו' ברבות סדר בא (פט"ו ופרשה י"ט) משפטים (פ"ל). גם יש לומר ע"ד שנתבאר בד"ה הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל שבחי' הצמיחה שלעתיד זהו בחי' ישראל וכך התגלות פנימיות התורה שהיא פנימית ועצמות חכמה עילאה יהיה לעתיד:

ו **ונחזור** לענין שלשה בחי' תשובה דלכאורה הרי לא מצינו בספרים רק שני בחי' תשובה היינו תשובה תתאה ותשובה עילאה. כי תשובה היינו תשוב ה' ויש ה' תתאה ה' עילאה והן ב' תשובות הנ"ל. וכמ"ש ברי"ח שער התשובה פ"ב. אך הענין הוא ע"פ מאמר הזח"ב משפטים (דק"ו סע"ב) שהובא ברי"ח שם וז"ל וכיון דאחיד באילנא דחיי כדין אקרי בעל תשובה דהא כנס"י תשובה אוף הכי אקרי ואיהו בעל תשובה אקרי. וקדמאי אמרו בעל תשובה ממש. וע"ד אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במקום שבעלי תשובה עומדים עכ"ל, ופי' במק"מ שם בענין כדין אקרי בעל תשובה פי' כיון שהוא אחוז בזעיר לכך נק' בחי' בעל היינו משפיע לבחי' ה' תתאה.

וז"ש דהא כנס"י שהיא המל' תשובה אוף הכי אקרי ור"ל שנק' ג"כ תשובה כמו הבינה שהיא ה' עילאה והיא ה' תתאה. ומאחר שהבעל תשובה אוחז בעה"ח שהוא ז"א ע"כ נק' בעל תשובה ר"ל שהוא גורם המשכה עליונה בבחי' מל' והיינו המשכה מסוכ"ע בממכ"ע ע"י ועשה טוב.

ולכן נק' בעל ממש משפיע לתשובה זו כו'. הרי מובן איך בבחינת תשובה תתאה שהוא ענין תשוב ה' תתאה יש שני מדריגות והיינו התשובה דסור מרע והתשובה דועשה טוב. שע"י סור מרע גורם שתשוב ה' תתאה לגבי ו' דהיינו שע"י העוונות גורם התלבשות ה' תתאה בנוגה כמש"ל בענין ובפשעכם שולחה אמכם כו'. אמנם ע"י סור מרע ניתקן בחינה זו וכמ"ש ברי"ח שם ויובן עפמ"ש לקמן בענין הויי צלך כו'. אך כדי שיומשך בה המשכת תוספת אור מא"ס ב"ה ממש מבחינת סוכ"ע זהו ע"י ועשה טוב שע"י ממשיך מלמעלה למטה.

וע"ז מורה הוי"ו דשם הוי' שנק' עץ החיים ואזי נק' בעל תשובה לפי שגורם יחוד בחי' ו"ה שהוא יחוד סובב וממלא והתשובה הג' זהו ענין תשוב ה' עילאה והוא למעלה מבחי' סוכ"ע. כי הבינה נק' לפני הוי' שהיא למעלה מבחי' ז"א הנק' הוי' סוכ"ע כו'.

וגם כי התגלות עתיק הוא בבינה והנה נודע מהאריז"ל דיחוד ו"ה הוא ע"י תומ"צ אכן יחוד י"ה זהו דוקא ע"י מס"נ ולכן תשובה זו הוא למעלה מבחינת ועשה טוב כו'. ואעפ"כ מבואר כאן שתשובה זו הוא ע"י התורה כי התורה מחו"ב נפקת דהיינו שהיא מוחין דאבא כו'.

ולפי האמת יש בתשובה עילאה זו ג"כ ב' בחינות שבתשובה תתאה. היינו הא' תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד הב' כשנק' בעל תשובה והיינו מה שאמרו וקדמאי אמרו בעל תשובה ממש ופי' במק"מ שהוא עולה לאבא ונקרא משפיע לבחי' הבינה.

וזהו כמ"ש במ"א בפי' תשובה תשוב ה' במילוי יו"ד שהוא ענין ממעמקים קראתיך ב' עומקים כו' היינו בינה לבא הוא בחי' פנימיות הלב ובחי' חכמה המאירה בפנימיות הלב והיא תעלומות לבו גם י"ל שב' עומקים אלו היינו בינה היא אהבה רבה למס"נ באחד וחכמה עילאה היא יראה עילאה כו'.

ואעפ"כ אמר כאן רק שלשה מדרגות בתשובה כי או"א הן תרין ריעין דלא מתפרשין ע"כ הם שניהם מדרגה אחת בכלל. והנה מבואר למעלה דג' תשובות אלו נרמזים בג' אותיות בכר ובחי' זו הרביעית נרמז בכללות תיבת בכר שרומז בחכמה עילאה שנקרא בכר ראשית הגילוי וכמ"ש בזח"א בראשית (די"ג ע"ב) קדש לי כל בכר דא יו"ד דאיהו קדש בוכרא דכל קודשין עילאין ובפי' ואתחנן (דרס"ב א'). וענין ב' בחינות אלו למעלה היינו כי תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד זהו מלמטה למעלה ואח"כ כשנקרא בעל תשובה היינו כשנמשך מלמעלה למטה מבחינת ע"ק לאבא ומאבא לאימא. ועד"ז נתבאר בזח"ג ויקרא (דט"ז ע"א) ע"פ ישוב ירחמנו מאן ישוב ישוב ע"ק לאתגלייא כו' בז"א והוא ענין ההמשכה מלמעלה למטה. ועמ"ש סד"ה כי תשמע בענין לעשות הישר בעיני ה'. וזהו ענין פטר כל רחם וכדפי' בזח"א בראשית (די"ג סע"ב) פטר כל רחם בההיא שביל דקיק דנחת מן יו"ד דאיהו אפתח רחמא למעבד פירין כו'. וזה יתבאר ממ"ש בד"ה לך לך שלהיות הגילוי למטה מבחי' ח"ע בא לזה כח מע"ק מקוצי של יו"ד לקוץ התחתון וממנו לה' עילאה כו' להיות אתפריעו כל נהורין כו'. גם ע"ד ואני אפתח לך תרעין עילאין כו' וכפתחו של אולם כו' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת בחי' את ברכתי כו' שהיא בחי' מטל השמים שהטל הוא אתעדל"ע מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם.

ועמ"ש במ"א בענין פותח את ידיך בד"ה כי ההרים ימושו ובד"ה יחיינו מיומים ומ"ש בענין פי' מפתחות הפנימיות בד"ה כי תשמע הנ"ל. והיינו ע"י שבתחלה קדש לי כל בכר כענין פתחי לי כו' אתעדל"ת המעורר אתעדל"ע כו' באדם ובבהמה בחינת זרע אדם וזרע בהמה כמ"ש בד"ה ואלה המשפטים גם כמ"ש והיה הבן הבכור לשניאה. (ועיין מענין קדש לי כל בכר ברבות ס"פ בא ובשה"ש ס"פ מה יפו פעמיך. ובקהלת בפסוק מה יתרון העושה. ועמ"ש מענין לידה בד"ה וארא אל אברהם ומשם יובן ג"כ ענין פטר כל רחם):

פנחס

פרק א

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי כו' ואמרת להם זה האשה כו'. להבין מהו ואמרת ואמרת ב' פעמים. הנה כל המצות צריך האדם לקיים במחשבה דבור ומעשה וכן בקרבנות מחשבה זו תפלה עבודה שבלב שכנגד הקרבנות. ודבור הוא ת"ת דקרבנות כל העוסק בתורת עולה כו' ועבודת הקרבנות עצמן כבשים בני שנה כו' הוא המעשה.

והנה ואמרת להם זה האשה כו' נאמר על מעשה הקרבן עצמו ופסוק ראשון צו את בני ישראל ואמרת אליהם קאי על בחינת מחשבה ודבור. וביאור ענין זה הנה צריך להבין ענין ריח ניחוח שנאמר בקרבנות ופירשו חז"ל נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני שזה שייך בכל המצות ולמה נאמר בקרבנות דוקא. וגם להבין למה עבודת הקרבנות תלויה בבית המקדש דוקא משא"כ שאר המצות ות"ת כנגד כולם ואפי' מחשבה ודבור דקרבנות שהם תפלה שכנגד הקרבנות ות"ת דקרבנות יכולים לקיימן בזמן שאין בהמ"ק קיים ג"כ:

אך הנה כל זה יובן בהקדים להבין מ"ש היום לעשותם ולא למחר לעשותם שהעוה"ז דוקא הוא עולם המעשה ובו נתנה הבחירה ביד האדם לבחור בטוב ולא עוד אלא אפילו אם כבר עבר עבירה יכול הוא לשוב בתשובה ולחזור לעבודת ה'. משא"כ בעוה"ב אין הבחירה חפשית ביד האדם רק כמו שנמשך בעוה"ז כך נשאר בעוה"ב, והגם שרואה שם גילוי אלהות ביתר שאת ושם הוא ביטול הנבראים כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים, ואפילו הקליפות וסט"א הם שם בבחי' ביטול דקרו ליה אלהא דאלהיא ואעפ"כ אין יכול לשלוט בנפשו להוציאה ממסגר ומאסר הגוף וכחותיו וכחות נפש הבהמית שנמשך אחריהם בעוה"ז, והוא ענין כף הקלע שמקלעין ומשליכין ומפילין אותו במחשבותיו שנמשך בהם בעוה"ז בהבלי עולם שמתלוצצים ממנו ומראים לו כאלו עודנו עומד בעוה"ז וחושב ומדבר ועושה כדרכו, כי הנה מחשבה דבור ומעשה שהם ג' מיני לבושים כנודע שנתלבש בהם בעוה"ז הם נעשים לו לבושי שק ובגדים צואים לעוה"ב שמלבישים את הנפש מראשה ועד רגלה וכמארז"ל מלפפתו כו' ואין חבוש מתיר א"ע כו' רק כענין שנאמר הסירו הבגדים הצואים כו' הסירו דייקא [וע' מענין כף הקלע בזח"ב בשלח דנ"ט א' משפטים צ"ט ב' תרומה קמ"ב ב'.

ויחי דרי"ז ב' וירא דק"ו ב'. ויקרא דף כ"דסע"ב כ"ה א' ור"פ בלק קפ"ו א'. ובזהר הרקיע פ' ויחי בדף רכ"ה א']. וטעם ההפרש וההבדל שבין עוה"ז לעוה"ב הוא כי בעוה"ב אין

לך דבר שאין לו מקום שכל מדרגה היא מובדלת מחברתה מלאכים ונשמות דקדושה הם מובדלים בפ״ע ואין להרע שייכות עם הטוב כלל ולכן במקום שנמשך רע לא נמשך טוב כלל. משא״כ בעוה״ז נמשך הטוב גם במקום שיש רע ולכן אע״פ שעשה עבירה יכול לעשות מצוה ויכול הוא לשנות את טעמו מרע לטוב.

והענין כי הנה בעוה״ב שם נמשך גילוי אור א״ס ב״ה כי לכן ג״ע הוא תענוג הנשמות שמתענגים על ה׳ בהשגתם והשכלתם באור א״ס ב״ה הנמשך להם בבחי׳ גילוי והשגה ובבחי׳ גילוי זה והשגה זו נעשה רבוי התחלקות המדרגות לאין קץ מעולם ועד עולם במלאכים ונשמות. הגם שכולם מקבלים מאור א״ס ב״ה ה״ז כדמיון הנשמה המתפשטת בגוף שעם היות שבנשמה עצמה אין בה התחלקות מ״מ העין מקבל כח הראיה כו׳ וכל אבר מקבל כח פרטי שאין מקבל חבירו עד שאין פעולת א׳ דומה לחבירו.

וכך עד״מ כל סדר ההשתלשלות מחנה מיכאל באהבה דוקא ומחנה גבריאל ביראה כו׳ וכל צדיק יש לו מדור בפ״ע וכשם שאי אפשר לשנות פעולת האברים לעשות מרגל ראש. כך אי אפשר לשנות גילוי סדר ההשתלשלות בעוה״ב וגילוי זה נק׳ בשם ממכ״ע שהוא לכל עולם לפי מדרגתו ולכן מאחר שהמשיך האדם ע״ע לבושי העוה״ז ובגדים צואים שוב א״א להמשיך עליו גילוי אור א״ס ב״ה בעוה״ב. משא״כ המשכת אור א״ס ב״ה שבעוה״ז הוא ע״י תורה ומצות אשר יעשה אותם האדם במעשה דבור ומחשבה שהמשכה זו הוא מבחי׳ סוכ״ע שע״י קיום התורה והמצות שבהם מלובש אור א״ס ב״ה בעצמו ובכבודו כביכול דלית מחשבה תפיסא בי׳ ממשיך אור א״ס ב״ה בעצמו הסוכ״ע על נפשו שהוא למעלה מעלה מגילוי ההשגה שבג״ע. וכמ״ש בסש״ב פרק מ״ח דסוכ״ע הוא בחינת העלם והסתר וממכ״ע הוא בחינת גילוי רק שהוא בצמצומים רבים ועצומים ובחי׳ גבול, משא״כ סוכ״ע הוא בבחי׳ א״ס כו׳.

והנה בחי׳ גילוי ההוא שבג״ע הוא רק זיו בלבד מתורתו ועבודתו כו׳ וכמ״ש לעבדה ולשמרה שהאדם הוא ממשיך ג״ע דהיינו גילוי אלהות שבג״ע ותענוג הנשמות כו׳ וכמ״ש במ״א. ואור א״ס ב״ה עצמו הסוכ״ע הוא השוה ומשוה קטן וגדול ולפניו כחשכה כאורה.

והמלאכים שואלים איה מקום כבודו ואומרים מלא כל הארץ כבודו. ולכך אע״פ שירד מטה מטה יכול הוא לעלות מעלה מעלה ונעוץ סופן בתחלתן. והענין כי המשל המבואר לעיל שא״א לעשות מרגל ראש. היינו בעוה״ב שהוא עולם ברור שכבר נתברר וכל דבר הוא על מקומו הראש ראש והרגל רגל כו׳ ע״כ א״א להשתנות. משא״כ בעוה״ז שהוא קודם הבירור והוא עולם המעשה והבירור ה״ז כמו הולד קודם גמר יצירתו שהראש

והרגל כלולים יחד בהטיפה שבבטן האם שיוכל להשתנות ענין יצירתו בכמה אופנים, (וכמ"ש בגמ' ברכות) (דף ס' ע"א) ובא"ח סי' ר"ל דתוך ארבעים יום ליצירת הולד מועיל תפלה שתוליד זכר כו':

ב **וזהו** ענין כח התשובה להשיב החיות הנמשך למטה מטה אל מקורה ושרשה להיות נעוץ סופן בתחלתן כי זה שירד מטה מטה הוא בבחי' ממכ"ע שנמשך ממדת מלכותו ית' מלכותך מלכות כל עולמים ומלכותו בכל משלה שמזה נמשך השתלשלות המדרגות מעולם ועד עולם שכל מה שיורד מטה מטה יורד ומתמעט בחי' גילוי אור א"ס ב"ה שהגילוי הוא להיות בחי' ביטול שאין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה אלא במי שבטל כו'. ובעולם האצי' שם הגילוי רב ועצום עד שהוא בבחי' ביטול ויחוד גמור ומשם נמשך ויורד לעולם הבריאה שהגילוי ההוא להיות ביטול אינו בערך עולם האצי' כו'. ותכלית ירידות המדרגות דקדושה במדרגות תחתונות דעשיה הוא ענין כריעה במודים שע"ז ארז"ל מאן דלא כרע במודים שלא הגיע אפילו לבחי' ביטול זה הרי זה נעשה נחש דקליפה וסט"א ובזהר אמרו דלא יקום בתחיית המתים.

והנה רגליה יורדות מות כתיב שיורדת בסתר המדרגה להחיות ולהתלבש בקליפת נוגה ולמטה מק"נ שמשם נמשך ונשפע השפעות גשמיות וכח הרע כו', ובכח התשובה שהיא הארה מבחי' סוכ"ע ישוב החיות למקורו ושרשו ונעוץ סופן בתחלתן דהיינו אתהפכא חשוכא לנהורא כו'. (ועיין בפרדס בסוף שער ערכי הכינויים ערך תשובה וז"ל ותשובה זו הוא ע"י שיתגלה כ"ע מראש האצילות ויורד ונוקב עד המלכות כו' אז היא שבה אל מקומה כו' ע"ש. ועיין בפ' ויקרא) (דט"ו סע"ב ודף ט"ז ע"א) ובמק"מ ובהרמ"ז שם. ומכ"ז יובן ג"כ ענין עליות המלכות ביוה"כ שהוא יום התשובה ועיין בפרשה אמור (דף ק' ע"ב) ועמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר כו'. וצ"ל תחלה אתכפיא דהיינו שאהבת דברים זרים בפועל ממש יהי' בבחי' אתכפיא ולא תתורו כו' אשר אתם זונים כו', זונה נקרא מי שלבו להוט אחר דברים זרים ואפי' עניני גופו הצריכים לו לא יהיה בהתלהבות והתלהטות הלב רק בקרירות וכאלו כפאו כו' וכח התשוקה הנשאר בלב יתהפך להי' לבדו ולהיות ואל אישך תשוקתך לזאת יקרא אשה אש ה' כי מאיש לוקחה זאת אש י' והיינו מפני שנעוץ סופן בתחלתן כו'.

וזהו יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי חיי העוה"ב הם בבחי' גילוי ממכ"ע הנמשך ממדת מלכותו ית' וכמאמר יחיד חי העולמים מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. פי' יחיד הוא לבדו ית' וחי העולמים מלך הוא שכל חיות העולמות אינו אלא בחי' מלך ומה שהוא משובח ומפואר אפילו עדי עד הוא רק שמו הגדול בחי'

שם בלבד משא"כ תשובה ומע"ט הם מבחי' סוכ"ע כנ"ל וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך פי' שתשוב כ"כ עד שהוי' אור א"ס ב"ה הסוכ"ע יהי' אלקיך בבחי' גילוי.
ועד"ז נאמר ואהבת את הוי' אלקיך וקאי על אחד דלעיל מיניה כלומר אחד ואהבת דהיינו בחי' יחיד שהוא בחי' סוכ"ע יהי' בבחי' גילוי בחי העולמים מלך והוא בחי' יחו"ת והיינו לקשר ולייחד יחו"ע ביחו"ת:
ג **אך** כיצד תהיה המשכת השראת אור א"ס ב"ה ממש על נפשו שהוא הסוכ"ע דלית מחשבה תפיסא כו' ולאו מכל מדות כו'. הנה זהו ע"י ענין עבודת הקרבנות שנאמר בהם לחמי לאשי. כי הנה הקרבן שהוא מחי הוא מיסוד האש כי ד' בחי' דצח"ם הם כנגד ד' יסודות. עפר הוא דומם ומים הוא צומח שהמים מצמיחים כו' וכתיב זורעי על כל מים כו' ואש הוא בחי' החי כי משרתיו אש לוהט הם פני אריה פני שור כו' שבמרכבה וכתיב ומראיהם כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים ומהם משתלשלות ונמשכות נפשות כל בע"ח כנודע מזה"ק ורוח הוא האדם המדבר כמ"ש ויהי האדם לנפש חיה ות"א לרוח ממללא.
והנה יסוד האש שלמטה שבקרבן עולה ונכלל באש שלמעלה שיורד מלמעלה למטה על המזבח לכלות ולשרוף הקרבן. ועד"ז תפלה במקום קרבן תקנו ביוצר אור להזכיר איך שהמלאכים מתלהבים ומקדישים ואומרים ביראה כו' כדי להלהיב ולהלהיט נפשו הבהמית בחי' בהמה שמיסוד האש שלמטה שיש בה התלהבות והתלהטות ותשוקה מורגשת בעולם הזה להיות אתכפיא ואתהפכא להיות התשוקה בבחי' ואל אישך תשוקתך.
וזהו על ידי לאשי אש י' שהוא בחי' אש שיורד מלמעלה מבחי' סוכ"ע להעלות יסוד האש שבנפשו הבהמית בחי' אשה אש ה' וכמו שכתוב שמאלו תחת לראשי שבחי' שמאל ורשפי אש שלמעלה הוא מגביה ומעלה ממטה למעלה (ועמ"ש מענין זה דאש יו"ד ואש ה' בפ' שלח בד"ה והיה לכם לציצית ועמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר בענין בנקרת הצור ובפ' נשא בענין ויתן עוז למלכו כו'). אך המשכה זו שיהיה אש שלמעלה נמשך הוא על ידי לחמי דהיינו ע"ד שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כמו הלחם שעליו יחיה האדם הוא משיב את הנפש להיות שורה ומתפשט בגוף שמפני חלישות ותשות כח שבלא אכילה היתה הנפש מסתלקת וע"י הלחם תשוב לאיתנה להתלבש בגוף להחיותו. כך הנה כל העולמות נק' עד"מ בשם גוף וכמ"ש בת"ז וכמה גופין תקינת לון כו' וכדי שיהיה השראת והתפשטות הנשמה בחי' סוכ"ע דלאו מכל מדות כו' הוא ע"י בחי' לחם שבאתעדל"ת נעשה אתעדל"ע להיות בחי' לאשי אש י' וזהו ענין ריח

ניחוחי ריח העלאה ממטה למעלה ניחוחי מלשון נחות דרגא הורדה מלמעלה למטה וגם לשון מנוחה כמו שפי' רז"ל נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני והכל אחד שהורדה והשפלה זו היא בחי' ירידת אש שלמעלה אש י' מבחי' סוכ"ע בחי' רצון עליון שלמעלה מחכמה כי חכמה היא ראשית ההשתלשלות בעשרה מאמרות שנבה"ע ובראשית נמי מאמר הוא.

והנה החכמה מאין תמצא מבחינת אין שהוא רצה"ע רעדכ"ר ורצה"ע זה הוא נמשך למטה בבחי' עשיה וזהו ונעשה רצוני וכנודע שהאי"ס ב"ה מצד עצמו כביכול לא שייך בו בחי' רצון כלל להיות לו דירה בתחתונים כי כולא קמיה כלא ממש חשיבא ואין ערוך לך ואם צדקת מה תתן לו כו' רק שכך עלה ברצונו שעל ידי אתעדל"ת בתומ"צ אתעדל"ע להמשיך רצה"ע למטה וזהו שאמרתי היא התורה ועל ידי קיום התורה נעשה לו בחי' רצון לדור בתחתונים שהוא בחי' גילוי כו'.

והנה כנגד ב' בחי' אלו שהם העלאה והמשכה תיקנו ב' תפלות חובה שחרית ומנחה שחרית ממטה למעלה עד ברוך שאמר בחי' עשיה ומברוך שאמר ואילך פסוקי דזמרה וקריאת שמע הכל בחי' העלאה ממטה למעלה ומנחה לשון מנוחה שהוא בחינת המשכה מלמעלה למטה בבחי' תפלת י"ח שבמנחה אין שם רק תפלת י"ח מה שאין כן בשחרית תקנו ברוך שאמר ופסוקי דזמרה וקריאת שמע שהם בחי' ממטה למעלה. ותפלת י"ח שהיא המשכה מלמעלה למטה בחי"י פעמים ברוך אתה שכל ברכה הוא המשכה היא בחי' עקדת יצחק שנכלל יצחק באברהם:

ד **אך** הנה התכללות זו אש שלמעלה באש שלמטה הוא ע"י את קרבני את הן בחי' אותיות שמא' עד תי"ו שהן הן קרבני כלומר קרובים אלי ומקרבין אותי (ועמ"ש סד"ה ואתה תצוה בפי' חקת עולם לדורותם מאת בנ"י מאת היינו מבחי' אותיות התורה כו' והן הגורמי' כו' ע"ש) והוא ע"ד מ"ש ודברי אשר שמתי בפיך ואמרו מתניתא מלכתא שעושה כמלך שמצוה לעשות מצוה זו כך כו' וכל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו שע"י עסק הדבור בת"ת נעשה ביטול ויחוד דבור בדבור ומחשבה במחשבה כו' והנה בחי' ביטול הוא בחי' ומדרגת משרבע"ה כנודע לפיכך נאמר צו את בנ"י ואמרת אליהם שע"י שאתה תהי' צו בצוותא חדא עם בנ"י דהיינו ע"י שיומשך להם בחי' משה יהי' להם כח הדבור ואמרת להם את קרבני שיהי' התקשרות וביטול דבור בדבור כו' (ועמ"ש בד"ה ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר ומ"ש ד"ה משה ידבר וסד"ה ואתה תצוה הנ"ל ועמ"ש ע"פ חקת התורה בענין תולעת יעקב כו' עולת תמיד אותיות תולע כו' ע"ש. ומשם יובן בתוספת ביאור ענין את קרבני לחמי כו' ועמ"ש בפי' יתרו בד"ה

בחדש השלישי בענין שהתורה נק' עוז ותושיה). והנה בתורה יש ב' בחי' תורה שבכתב ותשבע"פ תשב"כ תנ"ך נקרא בשם מקרא קורא בתורה מלשון קריאה כאדם הקורא לחבירו בשמו וכך הנה כל התורה הן שמותיו של הקב"ה ועל תנ"ך אמרו שצרופי אותיותיהן הן שמות הקדושים אך תשבע"פ ע"ז נאמר תשמרו כו' כי שמור זו משנה שמור לנוק' בחי' מקבל וכך הנה התורה שבע"פ היא בחי' מקבל שבה וע"י יהיה נשמר בלב האדם בחי' לאשי אש יו"ד ולא יהיה מאבד מה שנותנים לו פי' מה היינו בחי' ביטול וכמ"ש ונחנו מה וכמ"ש במ"א בפי' מה ראו על ככה כו' ושם מ"ה נותנים לכל אדם מלמעלה וכמ"ש בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב כו' ע"ש. וצריך שלא יהיה מאבד ח"ו בחינת מ"ה שנותנים לו והיינו ע"י שמור זו משנה (ועמ"ש ע"פ וזאת המצוה כו' לשמר כו' ושמרת כו' וע' מענין שמור בפ' בראשית) (מ"ח ב' יתרו דף ע' ע"ב. צ"ב א'). ור"פ נח (נ"ט ב'). ורזא אוליפנא דהא נח אצטריך לתיבה כו' ע"ש ומבואר במ"א תיבה היינו אותיות הדבור של התורה ותפלה כו'. כי הנה עיקר תושבע"פ הוא להיות השגת הרצון עליון לידע ההלכה והמצוה על בוריה משא"כ תורה שבכתב אין בה גילוי הרצון כי כשאמר הכתוב וקשרתם לאות כו' איני יודע מה הוא עד שבאו רז"ל ופירשו ד' בתים שבתפילין תפרן ואלכסונן וד' פרשיות כו' וכן סוכה שהיא גבוה מכ' כו' והיינו לפי שכל בחי' תורה שבעל פה הוא להיות כלי קיבול מוגבל להגביל את הרצון העליון מאור א"ס ב"ה כיצד תהי' השראתו ובאיזה אופן שבאם שנעשה כמצותה אזי שורה הרצון מאור א"ס ב"ה ובאם לאו אינו שורה ולכן נעשה ג"כ בחי' כלי קיבול לבחי' אש י' השורה ומתגלה בנפש להגבילה שתהא ההתלהבות והתשוקה לה' ברשפי אש שמורה ותקועה בלב בל תמוט עולם ועד. אבל תשב"כ עיקרה צורת האותיות שיהיו בדמותן ובצלמן ככתבם וכלשונם מפני שהוא בחי' שמות משא"כ תורה שבע"פ אין הכתב והלשון מעכב ובאיזה כתב ולשון שהוא מדבר הכל נקרא תורה שבע"פ והנה תשב"כ הוא בחי' קריאה להיות את קרבני [ועמ"ש בפי' וארא בד"ה לכן אמור לבנ"י] ותורה שבע"פ בחי' שמירה וכנ"ל.

והנה כל זה הוא בחי' דבור שהוא ת"ת שע"ז נאמר את קרבני ותשמרו כנ"ל ובחי' מחשבה זו תפלה ע"ז נאמר להקריב לי במועדו במועדו אלו יו"ט שלש רגלים. כי הנה נודע שתפלת כל ימות החול נמשך משבת שנאמר בה קדש היא לכם קדש העליון הוא בחי' קדוש ומובדל ולהיות נמשך ממנו איזה המשכה.

וכמ"ש ושמרו דרך ה' לעשות צדקה כו' דרך ה' זו היא המשכה כדרך שהולכין בה מעיר לעיר הנה הדרך הזה הוא ע"י המועדים שהמועדים הם מקראי קדש שהקדש נקרא

ונמשך בהם [וכמ"ש במ"א בד"ה מצה זו ועיין ר"פ קרח (דקע"ו ע"ב) גבי כולהו זמינין כו' ואימתי בשעתא דמועד זמין בעלמא ובפי' הרמ"ז שם בזה] ובהם ועל ידם נמשך ג"כ להיות המשכות בתפלות כל ימי החול. פסח בחי' אברהם בבחי' תפלת שחרית ממטה למעלה שבועות בחי' יצחק שקול השופר הוא אילו של יצחק והוא כנגד תפלת המנחה וסוכות בחי' יעקב ויעקב נסע סוכותה הוא תפלת ערבית.

והנה כל בחי' אלו צריך האדם לקיים בכל המצות רק שבכל המצות הגילוי הוא בנפש. ובקרבנות היה הגילוי בפועל ממש בקרבן שמיסוד האש שהיה יורד אש שלמעלה בגילוי ממש והגילוי כזה א"א רק בבהמ"ק ולכן הקרבנות תלוין בבהמ"ק דוקא משא"כ שאר המצות ואפילו מחשבה ודבור דקרבנות יכול להיות אפילו בגלות שלהיות הגילוי בנפש יכול להיות בכל זמן. [כי כדי שיהיה נמשך הגילוי גם בעולם בחיצוניות בפועל ממש צריך להיות שרש ההמשכה מלמעלה מעלה ע"ד המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' כי בחינת העולם והחיצוניות מקבל חיות ממקום עליון שלמעלה מסדר ההשתלשלות וכמ"ש סד"ה למנצח על השמינית שלכן כל העליות שבת רק בפנימיות כו' ע"ש באריכות.

ולכן כדי שיומשך הגילוי בחיצוניות ממש צ"ל שרש ההמשכה מלמעלה מעלה כי הוא ע"ד ענין קי"ס שהוא ענין שעלמא דאתכסיי' נמשך בבחי' גילוי באתגליא ממש ולכן שרש המשכה זו ע"י הארה גדולה ועצומה מלמעלה מעלה שמשם נמשך לשנות סדר ההשתלשלות כו'. ועד"ז ג"כ ענין אש שלמעלה שהיה יורד ע"ג המזבח הוא ההמשכה מעלמא דאתכסיא מבחי' סוכ"ע לעלמא דאתגליא וכמ"ש במ"א בד"ה אז ישיר כו' וכדי שיהיה המשכה זו בעולם ובחיצוניות זה תלוים בבהמ"ק דוקא כי בחי' הבית הוא מקיף עליון מאד שלמעלה מהמקיף דבחי' עלמא דאתכסיא (וכמ"ש במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית כו' ועמ"ש ע"פ ויקרא אל משה בענין כי שכן עליו הענן) ומשם דייקא נמשך הכח הזה להיות אש שלמעלה מבחי' סוכ"ע יורד ונמשך באתגליא בפועל ממש. ועוד י"ל בזה ע"ד מ"ש במ"א ע"פ המאמר ר"פ ויקרא בענין שאל לך אות כו' הגבה למעלה דא אות יו"ד כו' ע"ש]:

פרק ב

ביאור ע"פ את קרבני לחמי

הנה כתיב לעבדה ולשמרה שהאדם הוא העושה הג"ע דהיינו שהוא הממשיך גילוי אלקות מאור א"ס ב"ה להיות ג"ע. והנה ארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב פי' ביו"ד צמצום הארה נקודה קטנה שבא"ס ב"ה שאין לו סוף ואין לו קץ ותכלית לית מחשבה תפיסא

ביה כלל וא"א להיות שום השגה לשכל נברא להיות תענוג הנשמות אלא שנהנין מזיוו כו' וכמשל בהירות השמש או האבוקה שא"א להסתכל בהם מחמת בהירותם. וכן הוא לענין השגה שבאור א"ס ב"ה עצמו לא שייך שום השגה כלל מחמת בהירותו הגדול כי ישת חשך סתרו רק ע"י צמצום הארה נקודה קטנה (ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאוה אש שחורה ע"ג אש לבנה). וזהו העוה"ב דייקא שהוא גילוי השגה לשכל נברא להתענג ולכן עוה"ב נבנה על מדת הדין הקשה כמבואר בספרים שעוה"ז נאמר בו עולם חסד יבנה משא"כ עוה"ב הוא מדת הדין. שהרי יסורי עוה"ז נק' יסורים של אהבה וחסד כי יסורים ממרקין.

ויסורי עוה"ז איבוד ממון ונוקף אצבעו כו' אין ערוך לגבי יסורי גיהנם שהאש א' ששים כו' ומה שהיה ראוי לידון בגיהנם בעוה"ב מחשבין כנגדו יסורי עוה"ז הקלים וה"ז חסד כו' משא"כ בעוה"ב עונשים גיהנם כו' לפי שהוא נבנה על תוקף מדה"ד הקשה לשלם לרשע רע כרשעתו וכ"ז הוא מפני שעוה"ב שהוא גילוי ההשגה ותענוג הנשמות הוא ע"י גבורות וצמצומים [י"ל כי גם החכמה שהיא בחי' יו"ד שבו נברא העוה"ב הרי התהוותה מאור א"ס הוא ע"י גבורות וצמצומים והוא מה שנמשך האור והשפע רק ע"י בחי' שערות כו'.

ושרשם מגבורה דע"י המלובשת במו"ס ועמ"ש בפ' שלח ע"פ אני מענין שער בשמאל כו' ועמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם כו' שהאתעדל"ת לצמצום וגבורה זו הוא ג"כ ע"י שהאדם מצמצם א"ע בבחי' בטל רצונך וזהו ענין לעבדה כו'.

וכמבואר פי' וענין עובד אלקים בסש"ב פט"ו וזהו מה רב טובך אשר צפנת ליראיך צפון הוא בחי' גבורות שע"י נמשך גילוי התענוג בג"ע ועיין מזה בר"ח שער האהבה פ"ו ליראיך כו' כי אם אין יראה אין חכמה יראה גימ' גבורה איזהו גבור הכובש כו'] וזהו להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו זיו השכינה הן הם גבורותיו שהם צמצומים ע"י השתלשלות מעילה לעילה כו' מלאכים ונשמות אין א' מהם דומה לחבירו מחנה מיכאל באהבה דוקא ומחנה גבריאל ביראה דוקא ואין להם אהבת מיכאל באהבה רק אהבה אחרת באופן אחר.

והגם שכולם מקבלים מאור א"ס ב"ה כמו כח הנשמה המתפשט באיברים שבנשמה עצמה אין בה התחלקות ואעפ"כ כח הראיה מקבל העין וכח השמיעה מקבל האזן כו' ואין העין מקבל אלא חלק פרטי שהוא כח הראיה בלבד כו' בלי שום שכל והשגה והשכל וההשגה שורה במוחין לבד ואין שם כח הראיה הגשמיות. והאזן מקבל כח

השמיעה בלבד כו' וכיוצא בזה בשאר אברים שאין אחד דומה לחבירו כו' [ועמ"ש בפ' שלח בביאור ע"פ והיה לכם לציצית מענין שכליים נבדלים כו']:

ב **והנה** כל ההשתלשלות מעילה לעילה הוא ב' בחינות מקיף ופנימי [מקיף מה שאין נכנס תוך הכלי שאין הכלי מלבישו לפי שאין בו השגה כו'] ומתחלה נמשך המקיף ואח"כ נמשך הפנימי כי הפנימי הוא הארה קצת מבחי' המקיף הנמשך שנכנס להיות פנימי ומפנימי עליון נעשה מתחלה מקיף לתחתון ואח"כ נמשך קצת הארה ממנו להיות פנימי וכך הוא בכל סדר ההשתלשלות מאימא לז"א ומז"א כו' כי הכל הוא בחי' מקיף ופנימי כו' וכמשל הדבור מן המחשבה שלא כל מחשבתו יוכל להכניס בדבור רק אפס קצהו בלבד וכן מן השכל למדות כמ"כ מההתבוננות בתפלה שא"א להיות התפעלות הלב כ"כ בכל כח השגתו והתבוננותו רק שמתקצר כח ההבנה וההשגה כו' והוא בחי' עגולים ויושר שמתחלה נמשך עגולים ואח"כ פרצוף יושר שהוא בחי' האדם כח הראיה בעין כו' ורמ"ח אברים שונים ובזה יש עיבור יניקה מוחין קטנות וגדלות. משא"כ בעיגולים הוא בהשוואה לכל צד כו'.

ובכלליות ההשפעה וההמשכה מריש כל דרגין נק' בשם מ"ה וב"ן שבחי' מ"ה הוא מקיף לגבי ב"ן הגם שגם שם מ"ה הוא פנימי אך לגבי ב"ן הוא המקיף ששרש מ"ה הוא ממצחא דא"ק ומצח הוא הנק' תמיד בחי' רצון וכמ"ש והיה על מצחו לרצון כו' ונק' בזהר רעוא דכל רעוין כו' [עמ"ש בביאור ע"פ ועשית ציץ בסופו ובד"ה למנצח על השמינית. ובביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב. ועמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר בפ' נשא (דקכ"ח ע"ב) בענין כחמר טב דשקיט ושכיך על דורדייה מענין מ"ה וב"ן שבמו"ס ועמ"ש בביאור ע"פ משה ידבר מענין שם מ"ה ובד"ה ענין האבות הן הן המרכבה. ובביאור ע"פ יונתי בענין מלגאו איהו שם מ"ה. ובביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הביכורים]:

והנה שם ב"ן הוא בחי' נוקבא שמור לנוק' וזכור לדכורא כי מל' תשבע"פ קרינן לה בחי' מל' ב"ן אמנם מ"ה הוא בחי' תשב"כ בחכמה אתברירו והבירור הוא לעשות ג"ע דהיינו להמשיך אור א"ס ב"ה שבבחי' מקיף להיות פנימי (ועמ"ש בד"ה ויקח קרח מענין בחי' חכמה שבה שורה אור א"ס ומ"ש בד"ה ואהבת את וחכמה היא כח מ"ה) ועיקר ההמשכה להיות בחי' ביטול כי אין אור א"ס שורה אלא במי שבטל דייקא ומ"ה הוא בחי' ביטול גמור ונחנו מ"ה כו' ומתחלה נברר להיות עולם האצילות שמה שאינו בטל שם אינו שורה גילוי אור א"ס ומ"מ נדחה לעולם הבריאה שבערך עולם הבריאה נחשב בחי' ביטול שמלאכים ונשמות בחי' נבראים הם בטלים הגם שבערך עולם האצילות

אין זה ביטול גמור להיות גילוי רב כבעולם האצילות ואחי"כ נדחה לעולם היצירה עד שתכלית הבירור הוא במדריגות תחתונות דבעשייה.

והוא ענין כרע במודים כריעה בעלמא להיות כפוף בבחי' הודאה כו' וארז"ל מאן דלא כרע במודים נעשה נחש שנדחה להיות נחש דקליפה לגמרי שאין שם עוד שום בירור טוב ובזהר (שלח קס"ד א') ובסבא דמשפטים (דף ק' ע"א) שלא יקום בתחה"מ. והנה לכן בעוה"ב א"א לשנות את טעמו ממה שנמשך בעוה"ז כי עוה"ב הוא עולם שלאחר הבירור דהיינו שכבר נמשך אחר הבירור משם מ"ה המקיף להיות פנימי וגילוי השגה ותענוג לשכל נברא הרי כבר נתברר הטוב ומובדל מן הרע שהרע נדחה לגמרי ומובדל בעצמו להיות מלאכי חבלה ומזיקים כו' מה שאין כן עולם הזה שהוא עולם הבירור שמאיר שם מ"ה המברר בתומ"צ הרי יכול לשנות א"ע ולהפך מרע לטוב [ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כו'] והמשכה זו להיות כח זה של בירור שם מ"ה לברר שם ב"ן נמשך מבחי' רצון העליון רעוא דכל רעוין וע"ז אמרו אין טעם לרצון כו' שהוא למעלה מהשגה כו'.

וזהו נחת רוח שאמרתי ונעשה רצוני שנעשה ונמשך רצון העליון שאין טעם והשגה בו [ואפשר שנקרא נחת רוח כי רוח היינו בחי' אויר אור יו"ד שהוא מקור אותיות התורה כמ"ש במ"א בביאור דמזוזה מימין כו' ועיין בזהר תרומה (דקע"ח סע"ב) ובאדרא דנשא דק"ל ע"ב] וזהו בחינת תורה שבכתב שהוא למעלה מהשגה שעיקרה אינה אלא האותיות כדמותן וכצלמן משא"כ ההלכות על בוריין א"א להשיג מתורה שבכתב כגון וקשרתם לאות כו' איני יודע מהו עד שבאו חז"ל ופירשו ד' פרשיות ט"ט בכתפי כו' ודי בתים תפרן ואלכסונן וכן סוכה גבוה כ' אמה כו' שהוא ענין השגות הרצון שזהו כלי קיבול לרצון שבשיעור דוקא ששיערו חכמים להגביל כל מצוה ומצוה כדת מה לעשות אזי שורה ומתגלה רצון עלי ון ובאם לאו אינו שורה כו':

ג **והנה** אין לך טפה יורדת מלמעלה שאין טפיים עולים כנגדה כו' הם חו"ג והנה ה"ג הם ה"פ אש בחי' אשה אש ה' שצ"ל בחי' אש מלמטה למעלה כי רוח אייתי רוח כו' שמאלו תחת לראשי שפני שור שמהשמאל הוא המגביה כנס"י מקור נשמת ישראל ומנשאה תחת לראשי ע"י בחי' גבורות בחי' שמאל התלהבות הנפש ומזה בא לידי ביטול שהוא למעלה מהתלהבות כי אחרי האש קול דממה דקה כו'.

ומ"ש לא באש ה' תירץ בת"ז אית אש ואית אש אית רעש ואית רעש כו' ומכל מקום אפילו מה שהוא באש ה' מ"מ קול דממה דקה יותר נעלה כו' [כי אש היינו בעולם הבריאה ששם השרפים וקול דממה דקה מבחי' אציי'.

והנה באצי' ג"כ יש אבי"ע וזהו אית אש ואית אש בריאה שבאצי' כו' וגם שם קול דממה דקה נעלה יותר שהוא בחי' אצי' שבאצי' כו'). אך צ"ל אש תחלה שהיא העלאה ממטה למעלה ואחר כך נמשך בחי' ביטול וכענין הכהנים הלוים וזהו לחמי לאשי. לחמי ישראל מפרנסין כו' כמו שהמאכל משיב את הנפש להתפשט בגוף. לאשי שעל ידי אתעדל"ת אש ה' נעשה למעלה אש יוד להיות יורד אש שלמעלה כו' והיינו את קרבני א"ת צירופי אותיות שמא' עד תי"ו קרבני נעשו קרובים אצלי ממש להיות שורה בהם גילוי אלקות ואור א"ס ממש ע"י לחמי לאשי שמאש ה' נעשה אש יוד שם מ"ה נמשך ממש לתוכו והוא בבחי' מל' דאצי' שם ב"ן כי כל ישראל בני כו'. ריח ניחוחי מלמטה למעלה מעורר מוחין דאבא שבגלות הוא בחינת שינה והסתלקות וריח הוא המעורר כו' ניחוחי הוא לשון הורדה ולשון מנוחה המשכת הביטול כו'. היינו בחי' קול דממה דקה שהוא למעלה אפילו מבחי' אש יו"ד כו'. תשמרו שמור זו משנה שיהיה בחינת כלי לגילוי אור א"ס בבחי' אשי וכמארז"ל כל העוסק בתורה הקב"ה שונה כנגדו ודברי אשר שמתי בפיך ממש שזהו את קרבני כי הרי האבות היו חג"ת הן הן המרכבה ומשה בחי' ביטול ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' בחי' הרוכב כו'.

וכ"ז הוא מבחי' משה בחי' ביטול דמות כמראה אדם בחי' רוכב שהוא יסוד אבא ונחנו מ"ה כו' ואיך יגיע האדם לבחי' ביטול הוא על ידי צו את בני ישראל שבחי' משה ישפיל עצמו ויומשך למטה שיהיה בצוותא וחיבור וע"ז ואמרת אליהם אמירה בחי' אבא שיהיה ודברי אשר שמתי בפיך להקריב לי במועדו מועד לי' ונועדתי אשר לא יעדה כו' יעוד ומועד ונועד הכל לי' יעוד ויחוד וחיבור שכל המשכות הם מבחי' שבת קדש הוא לכם בחינת אבא אך הוא ע"י יו"ט מקרא קדש בחי' אימא אלא שגם שם הוא התלבשות אבא באימא כו' פסח מלמטה למעלה הוא בחי' אברהם תפלת שחרית תחלה עולם העשיה עד ברוך שאמר פסוקי דזמרה הוא עולם היצירה.

ויוצר אור בריאה ותפלה הוא ביטול והמשכה מלמעלה למטה מה שאין כן מנחה לשון מנוחה שאין שם אלא תפלת י"ח בלבד וערבית יש בו ג"כ ק"ש ותפלה אלא שאין מאריכין לפי שיעקב כלול משניהם וגם תפלת שחרית כלולה עקידת יצחק באברהם כו'. וגם מועד לי' וככלה תעדה כליה שהוא לשון עדי וקישוט בחי' כתר כו' ועמ"ש בד"ה אלה פקודי בענין משכן העדות. ועיין מענין את קרבני בזח"א ויצא (דף קס"ד ע"ב) ובמ"א נז' בזהר נצח והוד עלייהו אתמר את קרבני כו' וע"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה בסופו דנו"ה הם בחי' אותיות התורה כו' ומענין ריח ניחוחי בפ' פקודי (דרל"ט סע"א). ומענין להקריב לי בפ' שמות (ד"כ ע"ב) ומענין במועדו בפ' לך לך (דפ"ט ע"ב. וע"ש דפ"ח א'

ובפ' שמות דכ"א ובפ' פנחס דרכ"ד א' דרכ"ו ע"א דר"מ ע"א). ועיין במדרש ויקרא רבה פ' ב' ובמדרש שוחר טוב פי"ט מענין תשמרו להקריב לי כו' ועיין מה שכתוב מענין זה על פ' וארשתיך לי כו'. ועיין זהר חלק א' פרשה ויחי (דרמ"ה סע"ב) ומה שכתוב מזה בביאור על פ' יונתי ובפסוק שיר השירים כו':

קיצור מפי' הפסוק צו את בנ"י. צו לשון צוותא שיהיה נמשך בחינת משה להיות בצוותא חדא עם בנ"י (ועמ"ש סד"ה ואתה תצוה) ועי"ז ואמרת אליהם שעי"ז יומשך להם כח הדבור להיות יחוד וביטול דבור האדם בדבר ה' (ועמ"ש בד"ה ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר ומ"ש סד"ה משה ידבר) וזהו את קרבני את הן בחינת אותיות מא' עד תיו הן הן קרבני קרובים אלי ומקרבין אותי וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך הקב"ה קורא ושונה כנגדו (עמ"ש סד"ה ואתה תצוה הנ"ל גבי מאת בנ"י ועמ"ש בד"ה ואתחנן גבי בעת ההיא ובד"ה וידעת היום גבי ואהבת את). ועי"ז יהי' ג"כ לחמי לאשי. אשי אש יו"ד שהוא בחי' אש שיורד מלמעלה מבחי' סוכ"ע להעלות יסוד האש שבנפשו הבהמית בחינת אשה אש ה' (ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית וסד"ה כי תצא גבי ונתנו ה' וע"ש בד"ה ע"כ יאמרו המושלים בענין שלהבת י"ה ומ"ש בד"ה אתם נצבים בענין כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא ומ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר בענין בנקרת הצור) שהמשכה זו דבחי' אש יוד הוא ע"י לחמי ישראל מפרנסין (כי הלחם נהפך לדם בחי' חום ויסוד האש והיינו הקרבנות שנק' לחמי וע' במא"א אות למ"ד סכ"א כמה בחי' שנק' לחם ולחם משנה. ויש לפרש דבחי' אשה אש ה' נק' לחמי לאשי לבחי' אש יוד ע"ד מ"ש כי אם הלחם אשר הוא אוכל) (וישב ל"ט ו') וכן קראן לו ויאכל לחם בפ' שמות ב' כ'. ור"ל כי הוא יחוד משפיע ומקבל ע"ד ביום חתונתו זו מתן תורה כי יוד הוא בחי' משפיע כענין ביוד נברא העוה"ב וה' בחי' מקבל כענין בה' נברא העוה"ז וזהו ג"כ ענין ריח ניחוחי. (או י"ל שלהיות את קרבני שיהי' האותיות קרובים אלי זהו ע"י לחמי לאשי. כי ע"י האתעדל"ת נמשך בתורה בחי' גבוה יותר וענין ריח ניחוחי המשכת קול דממה דקה שלמעלה מבחי' אש יוד) ואח"כ צ"ל תשמרו שמור זו משנה שיהי' נשמר בלב האדם בחי' לאשי אש יוד (שלא יהי' בחינת פולטת). וכ"ז בחי' דבור שהוא תלמוד תורה שע"ז נאמר את קרבני ותשמרו. ובחי' מחשבה זו תפלה עז"נ להקריב לי המשכת אור אין סוף שבחכמה בחי' שבת קדש במועדו יו"ט ג' מועדים שהם מקראי קדש וממשיכים בחי' קדש בתפלת ימי החול (ע"ד חולין שנעשו על טהרת הקדש). ונ' דאת קרבני זהו יחוד זו"ן אכן להקריב לי במועדו זהו יחוד או"א והוא כענין מ"ש ע"פ אלה פקודי המשכן יחוד ו"ה. משכן העדות יחוד י"ה. ונק' בחי' זו לי. כי יחוד או"א שרשו מעתיק וא"ס וע' זח"ב

(בשלח ס"ג ב') ע"פ ממעמקים קראתיך. ובפי' תרומה (קל"ד ב') ע"פ ויקחו לי תרומה. ואע"ג שהקרבן עיקרו המשכת מ"ד מז"א כמ"ש באגה"ק סי' כ"ח מ"מ הרי כתיב וישע ה' אל הבל המשכת ש"ע נהורין וע' בהרמ"ז ר"פ צו קה"ק תלת רישין כו'. ועיין מענין צו את כו' תשמרו להקריב בגמרא פ"ד דתענית (כ"ו א') פ"ט דפסחים צ"ו א'. וברבות בראשית (ס"פ ט"ז) גבי לעבדה ולשמרה. תולדות (ס"פ ס"ה). פ' צו (ספ"ז) אמור (ס"פ כ"ז). במדבר (פרשה ז'). נשא פי"ב (רמ"ו ג'). ס"פ בהעלותך (רס"ה א') ע"פ אספה לי. ר"פ פינחס וס"פ. שה"ש רבה (י"א ג') ס"פ צווארך בחרוזים. בפתיחתא דאיכה (נ"א א') סד"ה והמה כאדם עברו ברית. שה"ש רבה (ל"ה ב') ס"פ ראשך עליך ככרמל:

פרק ג

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי כו'. ואמרת אליהם זה האשה אשר תקריבו כו' את הכבש אחד תעשה בבוקר כו'. להבין כפל ב"פ ואמרת וגם שינוי לשון דכתיב אשר תקריבו וכתיב את הכבש אחד תעשה לשון עשי'. וגם תקריבו לשון רבים ותעשה לשון יחיד. והענין הוא כמארז"ל כל מקום שנאמר צו הוא מיד ולדורות. (רבות במדבר פי"ז). וזהו כפל אמירה. ואמרת אליהם מיד והוא ענין הקרבנות שהקריבו בזמן שבהמ"ק קיים. ואמרת להם היינו לדורות שתקנו תפלה כנגד תמידין. והנה צ"ל איך התפלה כנגד תמידין שהן כבשים בני שנה והתפלה היא בקשת רחמים ואיך היא תמורת הקרבן. גם להבין מ"ש בקרבנות ריח ניחוח לשון נח"ר וגבי נח כתיב וירח ה' את ריח הניחוח. איזה נח"ר הוא מריח הקרבנות. (ועיין בזהר פ' נח דס"ה ע"א) אך הענין הוא. כי הנה נודע שתכלית ירידת הנשמה לעוה"ז להתלבש בגוף בנה"ב ירידה צורך עליה היא. והנה קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד. שמו בגימט' רצון שהוא מקור ההשפעה וחיות הנבראים מפני שעלה ברצונו הפשוט להיות מלך שמו נק'.

וכמאמר יחיד חי העולמים מלך שהוא לבדו יחיד ומיוחד וחי העולמים אינו אלא בחי' מלך כו'. וקודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד שבחי' מלכותו היתה כלולה באי"ס ב"ה ממש ונק' אור א"ס ב"ה שהוא האור וזיו. והי' האור כלול במאור עצמו ואחר שנבה"ע נעשה התפשטות האור והזיו להחיות הנבראים מאין ממש ליש בסדר השתלשלות המדרגות דרך עילה ועלול עד עוה"ז הגשמי שהוא היש הגשמי ודבר נפרד ממש (ועמ"ש מזה בשיר השירים בד"ה קול דודי גבי פי' מלכותך מלכות כל עולמים). והוא ירידה גדולה לגבי האור והזיו שהיה כלול באור א"ס ב"ה ותכלית הירידה היא צורך עליה להיות מיש לאין שיהיה היש ג"כ בטל ונכלל באור א"ס ב"ה ממש. והיא העלי' העיקרית שעליה נאמר לויתן זה יצרת לשחק בו שמזה נעשה שחוק וחדוה למעלה

בביטול היש לאין. שהתהוות מאין ליש הוא ענין הבריאה. כמ"ש והחכמה מאין תמצא. וחכמה היא ראשית הגילוי מהשתלשלות העולמות. משא"כ התהוות מיש לאין הוא דבר חדש ושינוי הטבע (ועמ"ש בביאור ע"פ הבאים ישרש), ועיקר השחוק והחדוה הוא משינוי והתחדשות כדרך שעושין לפני מלכים ושרים איזהו שינוי והתחדשות לשמחה ושחוק. וכמ"כ כתיב ותחדש פני אדמה ישמח ה' במעשיו (ועיין בסש"ב ס"פ ל"ג ונקרא לויתן כי לויתן הוא לשון חיבור כמו וילוו עליך וישרתוך בפי קרח) (י"ח ג'). הנלוים על ה' לשרתו (בישעיה סי' נ"ו). וכך הוא ענין חיבור ודיבוק היש לאין ע"י הביטול. והנה למטה ביטול היש לאין הוא ביטול גשמיות לרוחניות אך באמת למעלה גם בחי' הרוחניות הוא בחי' יש שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל כו' והמזל מקבל משמרי האופנים והאופנים מקבלים מחיות הקדש שבמרכבה והחיות משרפים כו' שהמזל הוא בבחי' יש לגבי האופנים והאופנים לגבי חיות הקדש.

וע"ז אמרו כל בעלי השיר יוצאין בשיר שהשירה והזמרה הוא בחי' שמחה ותענוג שהוא בחי' יציאתם מנרתקן הוא בחי' כלים שלהם המגבילים אותם כידוע שכל החיות הנמשך לנבראים הוא בחי' אורות וכלים וע"י השיר שאומרים המלאכים יוצאים מבחי' כלים שלהם להתכלל באור א"ס ב"ה ממש כי שם עוז וחדוה במקומו (ועמ"ש מענין השיר בד"ה יבל הוא בפ' בראשית ובד"ה מזמור שיר חנוכת הבית). והנה עיקר הביטול יש לאין הוא במעשה הקרבנות שנפש הבהמות הוא מבחי' פני שור מהשמאל. וע"י הקרבן עולה ונכללת בשרשה בבחי' פני שור שבמרכבה ולכן היה השיר על הקרבן וכמ"ש מזה בד"ה ושם אחיו יובל, ומשם הוא עולה למעלה מעלה עד רום המעלות ע"י ארי' דאכיל קרבנין דכמו שלמטה הקרבתה הוא ע"י הכהן איש החסד כך מעורר למעלה בחי' חסד אריה דאכיל קרבנין וגבוה מעל גבוה בחי' חסד עליון בחי' וימינו תחבקני להתכלל באור א"ס ב"ה ממש.

וכך הוא ענין התפלה. כי הנה נודע שמיכאל שר הגדול מקריב נשמותיהן של ישראל ע"ג המזבח. וכמאמר ואשי ישראל ותפלתם ולמטה בהתלבשות בגוף הגשמי הוא בחי' אה"ר הבא' מלמעלה בתפלתם להעלותם ולקשר נפשם של ישראל באלקים חיים ולדבקה באור א"ס ב"ה ממש. וזהו לחמי לאשי, פי' לאשי לאש שלי ששורפים ובוערים אלי דהיינו השרפים שהם בחי' יקד יקוד אש בוערה בלבם תמיד בתשוקה גדולה ונפלאה ובאהבה עזה כרשפי אש להבטל ולהכלל באור א"ס ב"ה מחמת השגתם הגדולה שהם בעולם הבריאה שהוא למעלה מעולם היצירה ועשיה (ועמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י בענין כת אחת אומרת קדוש פעם א' ובד"ה שחורה אני ונאוה) והקרבן נעשה להם

בחינת לחם, כי אין לך עשב מלמטה כו' והמזל מקבל משמרי האופנים והאופנים מחיות הקדש שבמרכבה והחיות מהשרפים. ולכן בהעלות הקרבן למעלה עולה ונכלל עד בחי' שרפים ונעשה להם בחינת לחם. כמו בחי' לחם המתעכל במעי האדם ונעשה כבשר ודם האדם ממש עד שנעשה לו מזון ומוסיף לו כח וחיות. כך הקרבן מתעכל ונכלל בחיות ושרפים עד שנעשה להם מזון ומוסיף כח וחיות בשרפים להעלותם ולאשתאבא בגופא דמלכא ממש (ועמ"ש באגה"ק סד"ה איהו וחיוהי ועמ"ש בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים ובד"ה כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים בין העומדים):

ב **אך** להבין למה בא קרבן התמיד מן הכבש. הענין הוא שעם היות שהחיות של נפש הבהמות יורד ונמשך מבחינת פני שור שבמרכבה ולשם הוא עולה. מ"מ בחר ה' בכבשים דוקא. שכבש יש לו קול רחמים מדתו של יעקב וגם הכבש יש לו צמר בעורו שממנו רוב המלבושים. כמ"ש ומגז כבשים יתחמם.

ולמעלה הנה העור הוא ענין הרקיע שממנו נמשכין בחי' צירופי אותיות שהם בחינת שערות שע"ז אמרז"ל שהמלאך סנדלפון קושר כתרים לקונו מצרופי אותיות התפלה והדברים עתיקים ואין להאריך. אך הבשר והחלב והדם וגידים ועצמות של התמיד הי' עולה כולה כליל ע"ג המזבח. אבל העור עם הצמר ניתן לכהן המקריב. כמ"ש עור העולה אשר הקריב לכהן כו'. לפי שאינו יכול ליכלל עם חיות הנפש הבהמית כמו הבשר והחלב ודם ועצמות וגידין ולכן אינו נשרף עמהם. אלא כולה ניתן לכהן המקריב כמו שהוא בשלימות עם הצמר.

והנה ביאור ענין בשר גידין ועצמות למעלה עד"מ. יובן ממ"ש בספרי חכמת הניתוח שהתהוות העצמות נמשך מהמוח והתהוות הבשר הוא מהדם שמשכנו בלב שממנו נעשה בשר. וכמארז"ל לובן שממנו עצמות כו'. והנה הלב הוא מקום משכן המדות אהוי"ר כו'. שהן הן בחי' רתיחת הדמים שבלב הגשמי אהבה רעה תאוות גשמיות כו' ונצוח כו'. וכך למעלה מחנה מיכאל באהבה עזה ומחנה גבריאל כו' הן הן בחי' הבשר הנמשך מן הדם שבלב (ועמ"ש מזה בד"ה בהעלותך בענין חייך שלך גדול משלהם ובד"ה והי' מדי חדש כו' בענין יבא כל בשר להשתחוות) אך הדעת והשגה שמשיגים בגדולת א"ס ב"ה כל חד לפום שיעורא דיליה. ולפי מדרגתו הוא בחי' העצמות שבאין מן המוח (וע' ברע"מ פי שופטים דער"ה ע"א מענין עצמות ובשר). והנה הגם שהמדות הן לפי הדעת והשגה כי לפי שכלו יהולל איש. קטן לפי קטנו וגדול לפי גדלו. מ"מ לא כל הדעת והשגה מלובשת במדות שהרי ההשגה היא בגדולת א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו'.

ומלכותך מלכות כל עולמים למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית אין לו תחלה ואין לו תכלה כו'. וכן וממשלתך בכל דור ודור שבכל עולמים ובכל דור ודור שהן בחי' עולם ונפש וגם בחי' שנה נמשכה הארת אור א"ס ב"ה. כמ"ש לית אתר פנוי מיניה ממש.
וא"כ אם היתה כל ההשכלה מלובשת במדות שבלב לא היה ביכולת המדות אוי"ר כו' להכיל ולהגביל ההשגה כלל אלא היו מתבטלים ממציאותם, וכמארז"ל הושיט אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן כו' אלא ההשגה המתלבשת במדות היא בחי' הארה מצומצמת מעט מזעיר מהשגה שבמוח הנמשכת להתלבש בלב מקום המדות והם הם בחי' גידין ועורקים המחברים העצמות עם הבשר כמ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו הן הגבורות והצמצומים כמו דרך גידים דקים עד"מ (וענין גידים אלו י"ל שזהו בחי' מ"ט שערי בינה שהוא מה שיוצא אור ההשגה ממוח תבונתו ונמשך ומתפשט בלב כמ"ש בד"ה עיני כל. גם ע"ד שנתבאר בד"ה כי קרוב אליך הדבר בענין מ"ש ובחרת בחיים כו' לאהבה את ה' שהבחירה היא בשכלו והאהבה היא בלב והבחירה קודם לאהבה והוא בחי' והשבות אל לבבך והיינו ענין מדות שבשכל מ"ט שערי בינה שמהם נמשך ומתפשט במדות שבלב. לחבר הלב עם המוח. ובזהר הרקיע) (בראשית נ"א) כי' הגידים והעורקים הם צנורות שהם מעבר לאור פנימי הנק' רצון האור הוא רצון והמעבר שהוא הכלי נקרא צנור אותיות רצון. ועיין בפרשה ויחי (רל"ד ב') ע"פ ואגידה לכם:

ג **ומעתה** יובן ענין זה ג"כ בתפלה שכנגד הקרבנות שההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה איך דכולא קמיה כלא ממש חשיבי ואין ערוך אליו אפילו כערך טפה מים אוקינוס כנ"ל הוא בחי' העצמות. כשההתבוננות היא בבחי' דעת התקועה בחוזק בקביעות תמיד ולא שתהא חולפת ועוברת אחר התפלה רק בהתמדה והעמקה מעומקא דלבא באמת לאמתו (וזהו כענין מ"ש במ"א בענין משכיל לאיתן שאיתן הוא קשה וחזק כו') שמהדעת הזה נמשכה הארה דרך גידים דקין לבחי' בשר הנמשכת מבחי' דם הלב שהוא מקור המדות שבנה"ב אהבה רעה ותאוות גשמיות ונצוח והתפארות כנ"ל לאכפייא לון ולהפכן לקדושת הנה"א המשכלת ומתבוננת בגדולת א"ס ב"ה וכמ"ש בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר שמשכנו בלב בחלל השמאלי המלא דם ישוב לאהבתו ית' (ועיין בזהר ויקרא) (כ"ד א') וברע"מ פי צו (ל"ג ב') מענין עצם מעצמי ובשר מבשרי ועוד מזה ברע"מ ס"פ תצא (רפ"א א') ובזהר בפ' אחרי (ע"ח א'). ובמ"א בזהר בראשית (כ"ו א') פי' דעצם מעצמי ובשר מבשרי זהו שכינתא עילאה ושכינתא תתאה ועמ"ש מזה בד"ה שיר השירים. וענין זה הוא מבואר בק"ש שמע ישראל לשון הבנה איך שה' אלקינו הוא אחד ממש ואין עוד מלבדו בשמים ממעל כו' שהחיות הנמשך בשמים ובארץ הוא רק כי

ה' אלקינו הוא אלקים בחיי צמצום כו' (וכמ"ש בד"ה אלה תולדות יצחק). וכטפה מים אוקינוס כו'. והטפה חיות ההוא היא כלולה ומיוחדת במאצילה ממש בבחי' סוכ"ע שלמעלה מן ההשתלשלות שרוחניות וגשמיות שוין לפניו כחשיכה כאורה שמזה ברוך ונמשך בהשתלשלות המדרגות בבחי' ממכ"ע בחינת שם כבוד מלכותו להיות עילה ועלול רוחניות וגשמיות.

ואי לזאת ואהבת את ה' אלקיך שיהיה הוי' ממש אלקיך להיות נכלל באור א"ס ב"ה בתשקוקה וצמאון, ולא יהיה לו חפץ ורצון אחר זולתו ית' כלל. וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' כי באמת אין עוד מלבדו ולמי יחפוץ זולתו.

והתעוררות אהבה זו בלב איש הוא בחינת דם הקרבן כי מלבד בשר גידין ועצמות שבקרבן שהקריבו ע"ג המזבח עוד הקטירו החלב וזרקו את הדם ע"ג המזבח. וזריקת הדם הוא בחי' אהבה עזה הנמשכת מהתבוננות בגדולת א"ס ב"ה במס"נ באחד ממש בדעת התקועה בחוזק כי גם אהבה זו היא בחי' רתיחת הדמים (ועמ"ש מענין זה בד"ה בכ"ה בכסלו בפי' וישב בענין דם התמיד קודם להטבת שתי נרות כו') והיינו לפי שהדעת וההתבוננות עצמה שהיא בחי' עצמות היא בחי' קרירות כי המוח מים וליחות כו'. אבל אהבה שבלב מקום משכן הדמים שם יסוד האש והצמאון כו' (ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית) והוא מחמת התבוננות התקועה בחוזק באמת לאמתו בקרב איש ולב עמוק עד שימסור נפשו ממש באחד שלא יחפוץ חפץ ורצון אחר זולתו ית', ואי לזאת תגדל התשוקה והצמאון בלב בהתגלות אהבה כרשפי אש ממש בכל לבבך כל לבו וכל חפצו לאהבת ה' בכלות הנפש ממש ואח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך הוא בחינת הקטר החלב והשמנונית שבבהמה וכן באדם הגשמי כי ירעב לאכול ע"י רתיחת הדמים.

ואח"כ למלא נפשו כי ירעב וממלא רצונו וחפצו אזי נגדל החלב והשמנונית מחמת התענוג אשר השלים חפצו ורצונו וכן עד"מ בעבודה שאחר התשוקה והצמאון אשר יעורר האדם באהבת בכל לבבך זאת ישים אל לבו כי הדברים הן ד"ת ומצות הן הם אשר אנכי ממש מצוך ולא בבחי' שם כבוד מלכותו בבחינת ממכ"ע לבד שהוא בחי' שם ולא בחי' עצמיות. אבל במצות אומרים אשר קדשנו במצותיו שהוא מובדל מגדר עלמין למעלה מן ההשתלשלות בבחי' סוכ"ע. וזהו קדש ישראל להי' ראשית תבואתה כי התבואה היא בבחי' ממכ"ע בבחי' סדר ההשתלשלות אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל כי גבוה מעל גבוה כו' (ועמ"ש בסמוך ע"פ זה). משא"כ ישראל הן בחי' ראשית תבואתה וקודם להם. לפי שהן בבחי' קדש מפני אשר קדשנו במצותיו. ובהם נמשך

ומתלבש עונג העליון ב"ה הגם שהמצות מלובשים ג"כ בגשמיות זרעים מועד כו' תרומות ומעשרות כו'. הנה ע"ז נאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב פי' ישרים שאינם בדרך השתלשלות עו"ע בבחי' הסתר פנים וירידת המדרגות שמתעבה ומתגשם והולך בדרך וסדר התלבשות שמחכמה ושכל אלקות נעשה שכל אנושי אבל פקודי ה' הם ישרים שנמשך בהם אור א"ס ב"ה כמו למעלה ממש (וכמ"ש במ"א בפי' לעשות הישר בעיני ה' אלקיך ועי' בזהר בפ' ויקרא דט"ו סע"א). כי הן הם חכמתו ורצונו ית' ממש ולכן הם משמחי לב האדם למטה בהגלות נגלות אור א"ס ב"ה. וכמ"ש ולישרי לב שמחה והיא השמחה הבאה אחר הצמאון שבואהבת לדבקה באור א"ס ב"ה ממש. כשישים אל לבו שזאת התורה והמצות הגשמיים אשר לפנינו יסודתם בהררי קדש עליון והן בחינת ישרים שאור א"ס ב"ה ממש נגלה בהם למטה כמו למעלה שאין שם הסתר פנים על אור ה' וקדושתו.

ובזה ימלא נפשו כי ירעב וישלים חפצו ורצונו בעסק וקיום המצות ות"ת כנגד כולם כי הם אשר אנכי ממש מצוך והיינו היום דוקא בחי' היום לעשותם כי בבחי' היום לעשותם נמשך דוקא מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע שלמעלה מגדר ההשתלשלות כי עשייה היא לעילא (כמ"ש בזהר פ' בהר דק"ח ע"ב ובפ' וירא דקט"ו ע"א). ופי' הענין כי הנה דרך השתלשלות עילה ועלול בלבד לא היה נשתלשל עד עולם העשייה גשמי כי התהוות גשמיות העולם וחומריותו לא נתהווה מרוחניות ואין הרוחניות פועל הגשמיות. אלא כמארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה בו ואומר לו גדל שהגידול של צמח האדמה מכח הצומח אשר בארץ הוא ע"י המזל. אבל התהוות צמח האדמה ועשב הגשמי ממש אינו ע"י המזל כלל רק הוא כח האלקי אור א"ס ב"ה ממש הסוכ"ע שלפניו רוחניות וגשמיות שוין וכשם שהוא פעל ועשה רוחניות מאין ליש כך פעל ועשה את הגשמיות מאין ממש ליש לכן בע"מ כתיב והיו למארת וכתיב ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים.

וכן יהי רקיע ויעש אלקים את הרקיע. תוצא הארץ נפש חיה. ויעש אלקים את חית הארץ. שעל הרוחניות נאמר יהי. ועל הגשמיות ויעש. שהיתה עשיה בפ"ע לגשמיות. שבמאמר שנבראו הרוחניות לא נתהווה הגשמיות (ועמ"ש מזה במ"א בד"ה יביאו לבוש מלכות ובאגה"ק ד"ה איהו וחיוהי) ולזאת ישמח לבב אנוש אף גילת ורנן בעשותו א' ממצות ה' המלובשות בגשמיות דוקא שהוא אור א"ס ב"ה הסוכ"ע ממש. ובודאי כדאי הוא הדבר הזה לרוות צמאונו ותשוקתו שבואהבת:

ד **אך** זאת עוד אחת היא הדרך המביאה להיות גילוי נה"א המשכלת ומתבוננת בגדולת אור א"ס ב"ה שיהא פועל ישועות בקרב איש ולב עמוק לאהבה את ה' בכל לבבך ממש ושיהא גם כח המתאוה שבנה"ב מתהפך וישוב ג"כ לאהבת ה' היא בחינת רחמנות לעורר רחמים רבים על ניצוץ אלקות שבנפשו שירד מאיגרא רמה כו' להתלבש בגוף ונה"ב לזון ולפרנס בצרכי הגוף אכילה ושתיה כו'.

וע"ז תקנו בפסוד"ז לומר והוא רחום ב"פ. וגם בברכת יוצר אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו. ופי' ברחמיך לפי שכל דרך איש ישר בעיניו ודומה לו שכך היא המדה הנכונה. וכך היא חובתו להשתמש בצרכי הגוף איש לפי ערכו במדה שאדם מודד לעצמו כך צריך לו ולא סגי בלא"ה. אכן זאת הוא רוח אנוש בשגם הוא בשר אבל לגבי קוב"ה הנה ירידה גדולה היא מאד לא"ס ותכלית.

ורחמי ה' מרובים מאד. על ירידה הגדולה הזאת. ולזאת אנו מבקשים רחמי שמים המרובים ואומרים הגם שלפי שכלנו הדל אין אנו מרגישים הרחמנות. מ"מ ברחמיך הרבים רחם עלינו וגדול כח רחמנות זו לעורר את האהבה שבלב ונפש הבהמית ע"י בינה ודעת דנה"א המשכלת בגדולת ה'. וכמאמר אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו ותן בלבנו בינה כו' (ועמ"ש בשה"ש בד"ה קול דודי הנזכר לעיל בענין מצה ומרור כו' ובפי' במדבר סד"ה וידבר בענין למשפחותם לבית אבותם. ועמ"ש ע"פ כנשר יעיר כו' וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים שהוא בחי' מדת הרחמים שעי"ז דייקא ואביא אתכם אלי ממש) וזהו ענין קרבן התמיד שבא מן הכבשים כי הכבשים יש בהם בחי' רחמנות וקולן קול רחמים. והרחמנות הוא כמ"ש כרחל לפני גוזזיה נאלמה וענין גוזזיה הוא כי הנה הכבש יש לו צמר בעורו והעור הוא המפסיק בין הבשר והצמר. כי מן הבשר עצמו א"א לצמוח שערות הצמר כ"א ע"י הפסק העור. ויובן זה למעלה כי ענין שערות הם הן צרופי אותיות המתלבשות בבי"ע להיות מאין יש ודבר נפרד והתהוות בחי' צרופי אותיות להיות עולמות הנפרדים הוא ע"י מסך מבדיל בחי' רקיע (ועמ"ש מזה בפי' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת ובד"ה פתח אליהו בפי' ויר"א) וגוזזים השערות הן המפרידים בחי' צרופי אותיות הנ"ל משרשם שהם דבוקים ומיוחדים באלקות ממש להיות בבחי' נפרדים ממש ללכת אחר חיות הגוף ונה"ב בלבד ותמו ונכרתו משרשם עד שנראה העוה"ז הגשמי ליש ודבר נפרד ממש כו' (ועמ"ש מזה בד"ה והיה אור הלבנה בפי' צו) וע"י כן נאמר ורחל עקרה שאינה מולדת בחי' אוי"ר כו'. שהן בחי' הבנים כו'. לפי שרחל לפני גוזזיה נאלמה לכך היא בחי' עקרה שאינה מולדת ולזה תיקנו בתקון חצות תקון רחל לעורר בכיה ורחמנות. וכמ"ש רחל מבכה וכו' ואח"כ תקון לאה היא

אם הבנים שמחה שהיא השמחה הבאה אחר לידת האהבה כשנעשית אם הבנים. שאז תתענג כו'.

והנה בחי' כבש ורחמנות היא בחי' יעקב שהיה רועה צאן לבן. גם מרע"ה היה רועה צאן יתרו. אך איתא בזהר משה מלגיו שהוא רע"מ ויעקב מלבר. והענין כי הנה התעוררות רחמנות זו היא מצד הדעת שהיא השגה בגדולת אור א"ס ב"כ שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' ואין ערוך אליו וכו' אשר לזאת כשישים אל לבו ששם היתה נשמתו כלולה במאצילה ב"ה טרם ירידתה וירדה פלאים מטה מטה יעורר רחמים רבים בלבו מאד מאד על גודל עוצם הירידה. משא"כ כשאין בו דעת כל דרך איש ישר בעיניו.

וכמאמר ברחמיך הרבים כו' וכנ"ל. והנה המשכת הדעת בנש"י הוא ע"י משה רע"מ כי משה הוא שושבינא דמלכא וע"ז נמשך להיות בחי' יעקב בחי' הרחמנות. וזהו משה מלגיו ויעקב מלבר (ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם כו' ע"ש. וע"פ שניך כעדר הרחלים וע' עוד מענין משה ויעקב בזהר פ' בלק דקפ"ז ע"ב ובפ' ויצא דקנ"ב ע"ב). וזהו ענין שנאמר זה האשה אשר תקריבו לשון רבים כי הקרבת הכבש הוא בחי' הרחמנות הוא מצוה לכל ישראל רק שנקרב ע"י הכהן אהרן שושבינא דמטרוניתא. משא"כ לעשות את הכבש שהוא התעוררות והתהוות בחי' הרחמנות לעשות בנפשו כתיב תעשה לשון יחיד וקאי על מרע"ה עצמו שהוא היה עושה וממשיך הדעת בנש"י לעשות ולעורר את הרחמנות בכדי שיבא לואהבת ה' בכל לבבך בכלות הנפש ממש וזהו עולה בבחי' ריח ואח"כ ניחוח לשון נחות דרגא שהן המשכת אור א"ס ב"ה בצרופי אותיות התפלה רופא חולים כו' ומברך השנים כו' שהן בחי' שערות הצמר הנמשכין מן העור לבלתי היות בבחי' נפרד. וע"ז אמר שסנד"ל קושר כתרים לקונו מצרופי אותיות התפלה שנעשה בחי' תענוג וכתר ממש וד"ל. (ועמ"ש מזה בד"ה נר חנוכה כו' ומזוזה מימין ובד"ה מה יפו פעמיך בנעלים ועמ"ש עוד מענין כבש בפ' אמור בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הביכורים):

ועוי"ל בענין שהתמיד בא מהכבשים דוקא דהנה יש ב' בחי' צדיקים ובעלי תשובה ואע"ג שארז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד והיינו משום דבחילא יתיר מ"מ לפעמים מצינו ג"כ שבחי' צדיקים גבוה יותר כמאמר במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים ועיין בגמרא ספ"ה דברכות וגם כי הצדיק אינו מתייירא מיניקת החיצונים.

ועד"ז י"ל בחי' כבש לגבי פר כי הפר יש לו כח וגבורה יותר וזהו כמו העלאה דתשובה בחילא יתיר ולכן נסכיו ג"כ מרובים יותר ועמ"ש מזה בפ' שלח סד"ה ענין הנסכים. אבל

עכ"ז מעלת הכבש שיש לו צמר בעורו שמהם הלבושים רומז למצות שנק' לבושים וגם התורה נמשכה מבחי' ושער רישיה כעמר נקא לכן רומז לבחי' צדיק. וזהו ורעו כבשים (ישעי' ה' י"ז) כבשים ללבושך (משלי כ"ז כ"ו). ולכן לגבי קרבן התמיד צ"ל כבש דוקא כי תשובה אינו אלא לפי שעה. אבל בתמידית צ"ל בחי' צדיק וכמ"ש סד"ה שובה ישראל גבי קחו עמכם דברים וגבי כי עמך הסליחה למען תורא. גם כבש י"ל מלשון ומלאו את הארץ וכבשוה. ונכבשה הארץ. וכך הצדיק כובש את היצה"ר. וגם להפך שהוא נכבש לפני הקב"ה ומבטל רצונו אליו יתי' ונכבשה הארץ לפני ה' (במדבר ל"ב כ"ב). ואני ככבש אלוף (ירמיה י"א). ועיין בתו"א בד"ה ותוסף אסתר ובד"ה אם לא תדעי לך בענין ורחל היתה יפת תואר. גם הוא מן הנעלבים ואינן עולבים בחי' כרחל לפני גוזזיה נאלמה. ובגמ' (פ"ב דחגיגה ד"י"ג ע"א) ע"פ כבשים ללבושך אמרו דברים שהם כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך ופרש"י סתרו של עולם. כמו רישא בכבשא (חולין דצ"ג ב'). בהדי כבשי דרחמנא למה לך (ברכות ד"י') ממני יצאו כבושין (מכות כ"ג ב'). ופי' סתרו של עולם היינו כי אורייתא סתים וגליא וקוב"ה סתים וגליא והנה בחינת ז"א נק' גליא לגבי ע"י ולכן נק' חסד דז"א חסד דלבר וחסד דע"י נק' חסד דלגאו (באד"ר דקל"ג ב'). וההמשכה מבחי' ע"י נק' כבשי דרחמנא כמו שתוק כך עלה במחשבה כמ"ש במ"א. והנה בחי' התמיד הוא להמשיך רחמים רבים מבחי' עתיקא לפני הוי' למעלה משם הוי' וכו' וזהו ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך כמ"ש בזח"א בפ' תולדות דקמ"א (ועמ"ש בד"ה לבבתני) וע"כ היה בא מן הכבשים דוקא שהוא לשון סתר להמשיך מבחי' סתים לבחי' גליא. והוא בחינת תמיד בחינת לא שניתי כו'. וגם כבש שבמזבח ולא תעלה במעלות והוא בחי' הצנע לכת וזהו עלה בכבש ופנה לסובב בחי' סובב כולא עלמין. גם כמארז"ל מ"ט עיזי מסגין ברישא והדר אימרי כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא הרי אימרי נק' נהורא. והנה יחו"ת נק' חשוכא לגבי יחו"ע ועד"ז אפילו ז"א דאצילות נק' כן לגבי ע"ק כי שערות דז"א הן שחורות כעורב ושל ע"ק כעמר נקא. גם י"ל אימרי ע"ד את ה' האמרת היום ופרש"י (פ"ק דברכות ד"ו סע"א) לשון חשיבות ושבח. ועמ"ש ע"פ מי כמוך באלים הוי' דשבח זה קאי על ע"ק (באד"ר דקכ"ח א'). והנה הרקיע הוא הפרסא המפסיק בין אצילות לבריאה. ואמנם יש כמה בחינות פרסא כמ"ש במ"א ע"פ והבדילה הפרוכת כו'. ובחי' עור של הכבש כיון שגם לאחר הפסק הרקיע נמשכים ממנו שערות שהן בחי' צמר שהוא בחי' גבוה א"כ מורה שהרקיע המפסיק הוא ע"ד הפרוכת המפסיק בין קדש לקדש. משא"כ בעזים שמשערות העזים נמשך יניקה לחיצונים א"כ מורה שהעור המפסיק הוא למטה במדרגה שמבדיל בין קדש לחול ולכן

נאמר שערך כעדר העזים שגלשו כו'. וכ"ש בשאר בהמות שאין שערות שלהן ראויים ללבושי' כצמר. וא"כ דוקא בעור הכבש מרומז תיקון הפרסא והאותיות הנמשכי' דרך הפרסא לבלי יהיו בבחינת נפרד כו' וע"כ בא התמיד מהכבשים דוקא. ושרש עור ורקיע זה הוא בחינת קרומא דאוירא כו' כמ"ש במ"א בענין שנזכר ב' פעמים הבדלה בענין יהי רקיע כו'):

קיצור(א) שני פעמים ואמרת מיד ולדורות. תקריבו תעשה. קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד, שהיה האור כלול במאור עצמו. ואחר שנברא העולם נעשה התפשטות האור. והוא ירידה גדולה לגבי האור כמ"ש בד"ה תקעו בחודש.

והוא בשביל עלייה שיהיה היש בטל לאין. לויתן זה יצרת לשחק בו. ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי. ובד"ה אני דפי' ציצית וזהו ענין השיר של המלאכים. ועיקר ביטול היש לאין הוא במעשה הקרבנות, ולכן היה השיר על הקרבן. וכך הוא ענין התפלה. ואפ"ל דלכן בתפלה אומרים תחלה פסוד"ז ושירת הים וכמ"ש בד"ה אז ישיר משה ובנ"י. פי' לחמי לאשי. לבחינת השרפים:(ב) ומה שהתמיד בא מכבשים דוקא. אף שפני שור הוא ראש לכל הקרבנות בפרשת שור או כשב או עז כמ"ש ברבות שם פכ"ז. היינו מפני שכבש יש לו קול רחמים עמ"ש בד"ה והניף הכהן אותם. וגם יש לו צמר בעורו אשר נמשל בהם בחינת ושער רישיה כעמר נקא. (וכתיב אם יאדימו כתולע כצמר יהיו עמ"ש בד"ה האזינו השמים. והנה עולת תמיד פי' האריז"ל עולת אותיות תולע עמ"ש בד"ה חקת התורה בענין תולעת יעקב). והנה הבשר גידין ועצמות של התמיד היה עולה כולה. עצמות נמשכים מהמוח והוא בחי' חב"ד ועמ"ש בביאור ע"פ וידבר דעשרת הדברות שהעצמות מתקשרים עם עצם הגלגלת דחפיא על מוחא. אך בתוכם יש מוח ג"כ. והבשר נמשך מהדם שבלב והוא משכן המדות. והגידים הם המחברים החכמה עם המדות דהיינו העצמות עם הבשר. וכ"ז היה עולה כליל:(ג) וכן בתפלה ההתבוננות והדעת איך דכולא קמיה כלא חשיב זהו בחי' עצמות. (ועיין ברבות פ' אמור ספ"ל ע"פ כל עצמותי תאמרנה השדרה כו' ובזח"ג) (פנחס רנ"ו א') חוט השדרה דביה ח"י חוליין כו' לקבל ח"י ברכאן דצלותא כו' ועמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב מענין זה. גם בירושלמי ספ"ק דברכות שצריך לכרוע בשמו"ע עד שיתפקקו כל חוליותיו ע"ש כל עצמותי תאמרנה. מכ"ז יובן ענין בחי' עצמות. בתפלה שכנגד קרבן התמיד ומזה נמשך גידים לבחינת בשר להפך מדות נה"ב. (ולפמ"ש בזהר בפי' עצם מעצמי ובשר מבשרי ובפרדס בערך עצם י"ל כי עצמות זהו בחי' יחו"ע למס"נ באחד. ובחי' בשר זהו יחו"ת בחינת בכל נפשך ועמ"ש בד"ה וארשתיך לי בענין לבי ובשרי ירננו. וצ"ל התחברות ב' הבחינות ע"ד כעיר

שחוברה לה יחדו שנתבאר בד"ה אלה פקודי המשכן והיינו ע"י הגידים המחברים עמ"ש בד"ה וישלח יהושע כו' מרגלים ועיין בפרדס ערך גד גימל שהוא בינה משקה לדלת שהיא מלכות. והשקאה זו הוא ע"י צדיק בחי' יו"ד שבין גימ"ל לדל"ת) (עזח"א ויחי רל"ד ב') דהיינו כי גימ"ל הוא כללות כח"ב שמהם נמשך השפעת הביטול דיחו"ע שהוא היוד להיות מזה ביטול היש לאין כו' ולהיות מציל עני מחזק ממנו עיין רבות וירא (ר"פ נ"ד) וזחי"ג ואתחנן (דרס"ז ב') דקאי על יצה"ר וזריקת הדם הוא בחינת אהבה עזה. ואח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום. זהו ענין הקטר החלב בחינת תענוג כי פקודי ה' ישרים משמחי לב. והיינו היום לעשותם עשייה היא לעילא ועמ"ש בפי' היום בד"ה ביום השמע"צ בפי' זה היום עשה הוי':(ד) אך הדרך המביאה לגילוי נה"א להיות ואהבת בכל לבבך עמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי. בפי' בכל לבבך שיהיה נקלט כו' היא בחי' רחמנות (וזהו שמזכירין ברחמיך הרבים רחם עלינו בברכת יוצר המאורות. כדי להיות יחוד שמשא וסיהרא. ולא יהיה מארת חסר וע' בירושלמי פ"ג דתענית ה"ג זח"א בראשית) (י"ט ב' מ"ו ב') תולדות (קמ"ו א') ר"פ וישלח (קס"ו א') ובפי' הרמ"ז שם אלא בחי' אשר לא תחסר כל בה וכענין בשמחה ובטוב לבב מרוב כל דהיינו כי לבנה היא כנס"י כמ"ש בד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י. יומשך בה אור השמש הוא שמש הוי' שיהי' נקלט ונתפס הביטול דיחו"ע מה דכולא קמיה כלא חשיב כביטול זיו השמש בשמש. עמ"ש ע"פ ששזפתני השמש. ומ"ש בד"ה ושמתי כדכד שמשותיך ובד"ה והיה מדי חדש בענין שמש צדקה ומרפא כו'. ועיין בגמרא פ"ד דתמיד (דל"א סע"ב) ע"פ שנים ליום כנגד היום. ופי' המפרש נגד השמש וכ"כ הרעב"ט שם בפי' המשנה ובהרמב"ם (פ"א מהלכות תמידין דין י"א). והיינו (ע"ד הנ"ל להמשיך גילוי שמש הוי'. וכ"ז הוא ע"י הכבש בחי' רחמים) והרחמנות הוא כמ"ש כרחל לפני גוזזיה נאלמה (בישעיה נ"ג ז') וע' מזה בזח"ב וארא (כ"ט ב'), ועי"כ ורחל עקרה. ולכן צריך לעורר רחמים. שהוא מבחי' יעקב. וזהו נעשה ונמשך מבחינת משה שהוא הדעת. שממנו התהוות הרחמים וזהו את הכבש אחד תעשה, תעשה ממש. (וכענין מ"ש או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. שעושה ממש בחי' השלום עליון ושלום תחתון כמ"ש הרמ"ז פ' במדבר) (דקי"ח ע"א) ועמ"ש בפ' בהר (דק"י ע"ב) ע"פ ועשה טוב. ועשה ממש ע"ש בהרמ"ז. ומ"ש במ"א ע"פ ועשיתם אתם כאילו עשאוני. ועיין במא"א אות כ"ף ס"ד מענין כבש וכבשים. וע' זח"א ויצא קנ"ו סע"ב וכן את הכבש השני תעשה. ותקריבו היא מצוה לכל ישראל (ועזח"א חיי קל"ג א' ודו"ק ובפי' ויחי רכ"ט ב') וזהו ריח ניחוח דקרבנות:

עוי"ל בענין כבש. כי אע"ג דשור יש לו כח יותר רומז לבחינת בחילא יתיר. מ"מ כבש שיש לו צמר בעורו רומז לבחינת צדיק ובחינת צדיק צ"ל תמיד. גם כבש לשון כבשונו של עולם. להמשיך מבחי' סתים לבחי' גליא. אימרי ע"ד את ה' האמרת. וענין העור והרקיע כו':

פרק ד

קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. כל אוכליו יאשמו. ראשית תבואתה בה"א כתיב משמע דישראל הם ראשית תבואת ה'. וצריך להבין מה זה התבואה הנצמח אשר ישראל מכונים בשם ראשית לה. וזהו שכתוב בורא קדושים יוצר משרתים ואשר משרתיו. פי' ואשר משרתיו משמע מאז מעולם הם משרתים אותו ויוצר משרתים הם המלאכי' שמתהווים בכל יום לומר שירה לפניו כמ"ש במדרש איכה ע"פ חדשים לבקרים. ובאמירתם מתבטלים לגמרי דהיינו שחוזר כח גילוי התהוותן למקורו להיות בכח ולא בפועל. וזהו שאמר הכתוב תדשא הארץ דשא פי' הארץ בה' היא הארץ העליונה (עמ"ש ע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בארצך) כמו שהארץ הגשמיות מגלה כח הצומח אשר בקרבה בכל יום להוציא מיני צמחים כן הארץ העליונה מגלה כח ההתהוות אשר בה לבריאה ולהתהוות יש מאין. ובזה נתהוה מלאכים בכל יום שיאמרו שירה ויתבטלו למקורם והם הנקראים דשא (וכמ"ש בזהר בפ' בראשית ד' י"ט ע"א ובמק"מ שם ובפ' תרומה דקע"א ע"א. ועיין פ' פינחס דרי"ז ע"א ע"פ מצמיח חציר כו' ועמ"ש במ"א ע"פ כשעירים עלי דשא). לכן אנו אומרים בכל ערב שבת הבו לה' בני אלים בני אלהים המה המלאכים שנבראו מששת ימי בראשית אבל בני אלים הם המלאכים שנתהוו בכל יום מבחי' ה' אחרונה חכמה תתאה מלכות דאצילות.

ופי' אלים לשון כח כמו ואת אילי הארץ כי בני אלים הם מלאכים דעשייה כמ"ש בפע"ח. וע"י המלאכים דעשיה נמשך כל השפעות לעוה"ז הגשמי אין לך עשב שאין לו מזל כו' נמצא הם הכח וחיות העוה"ז וכשהמאכל מתעלה ע"י שהאדם אוכלו בטהרה ומתפלל בכח ההוא בנקודת לבבו ע"י מתעלה גם המלאך השופע הכח והחיות להמאכל ההוא להיות מתעלה ונכלל במקור חוצבו. וגם הטעם שנק' בני אלים חסר ה' שהוא ע"ד מארז"ל בגיטין (דנ"ו ב') ע"פ מי כמוך באלים מי כמוך באלמים. ופי' אלמים היינו כמ"ש כרחל לפני גוזזיה נאלמה שאין דבר ה' מאיר בבחי' גילוי בבי"ע לפי שאין ערוך עשיה לגבי אצילות. וזהו בחי' אלם משם אלקים שאין הדבור בגילוי רק בחי' הבל בלבד שבההבל אין התלבשות החכמה בגילוי כלל משא"כ בדבור שבו נמשך ומלובש החכמה והשכל וזהו ההפרש בין המלאכים הנק' בני אלהים שהם נמשכים

מדבורו של הקב"ה שהדיבור מלובש בו גילוי החו"ב וזהו בחי' י"ה דאלקים. משא"כ בחי' אלם דאלקים היינו שאין בחי' י"ה נמשך ומתלבש בההבל. וזהו נאלמתי דומיה דום י"ה כו' (ועמ"ש בד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם גבי מילה שהוא בחי' מ"ל י"ה מ"ל לשון גילוי כו' והיינו ע"י הדבור לרוח ממללא שעי"ז נמשך חו"ב בבחי' גילוי כי פי ה' דבר וההפך מזה הוא כשכנס"י היא בחי' נאלמתי דומיה החשיתי חש דחשמל והיינו מחמת הסתר דק"נ דעשייה. ועמ"ש בד"ה והיה אור הלבנה כו' ועמ"ש בד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י בענין פי' מעשה ידיך כו' כח המעשה שהוא כח החיצוני כו' ע"ש. והיינו ענין בחי' ההבל שלמטה מבחי' הדבור ועמ"ש מזה בביאור ע"פ וספרתם לכם) והנה לכן א"א להמלאכים הנ"ל לעלות ולהתכלל בחכמה עילאה כ"א ע"י ישראל שהם נמשכים מפנימית חכמה עילאה וכמ"ש בפי' משפטים (דקכ"א) ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי בענין קומי לך רעיתי לכן אנו מבקשים הבו להי' בני אלים. פי' הבו לשון הזמנה הזמינו עצמיכם לעלות וליכלל במקור שם הוי' ב"ה. וז"ש ששת ימים תעבוד בחי' עבודה הוא ההתהוות יש מאין וביום השביעי תשבות זהו חזרת העולמות למקורם בתוספת אור עליהם ונכללים הכל בעצמות שם הוי' ב"ה.

וכמ"ש ויכל אלקים ביום השביעי ומבואר הפי' במ"א בד"ה באתי לגני דהיינו שכלתה בחינת ומדרגת אלקים שנעשה קץ ותכלית למדרגה זו ונמשך גילוי שם הוי'. ולכן אנו אומרים להמלאכים שנמשכים משם אלקים הבו להוי' בני אלים שיזמינו עצמם לעלות וליכלל בשם הוי' ב"ה המתגלה בשבת וזהו השתחוו להי' בהדרת קודש והוא בחי' אצילות בכלל שבי"ע מתעלים באצי' וזהו ג"כ ענין ז' קולות שנזכרו במזמור זה קול ה' על המים כו' הכל המשכת והתגלות שם הוי' ועמ"ש סד"ה זאת חנכת המזבח.

והנה עד"ז הוא כל ענין לכו נרננה להוי' כו' שירו להוי' כו' שאומרים בקבלת שבת. וזהו כי גדול הוי' כו' נורא הוא כל כל אלהים דהיינו על כל ק"ך צירופי אלקים כמ"ש במ"א והנה עלייה זו הוא ע"י ישראל שהם פנימית העולמות. פי' כי כל הנבראים לא נתהוו כ"א דרך מעבר בכדי שיתהווה ויתגלה בחי' ישראל בזה העולם הגשמי.

וזהו ג"כ בכל יום תכלית העבודה זו תפלה כדי להבטל וליכלל עצמו וכל העולמות בשם הוי' ב"ה המהווה אותם מאין ליש ולימשך אותו ג"כ בזה העולם הגשמי ע"י תורה ומצות יחודא עילאה יחודא תתאה למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית הוא רק כח שם ה' ב"ה (ועמ"ש בד"ה באתי לגני הנ"ל. וזהו יונתי בחגוי הסלע כו' השמיעני את קולך כי כשהיא בחגוי הסלע בסתר המדרגה היא בחי' נאלמתי דומיה ונק' יונת אלם. אכן ע"י עסק התורה והמצות השמיעני את קולך כו' ממשיכים בחי' י"ה דהוי'

ודאלקים שלא להיות בחיי אלם כ"כ בספר ע"ה) (דק"ג א') וע"ז נאמר קול דודי דופק. ועיין בפי' הרמ"ז בזהר פ' וארא (דכ"ו א') גבי נאלמתי דומיה כו' ואי אתער כו' ובפע"ח שער הקדישים פ"ב ורפ"ג:

ב **ולבאר** היטיב ענין עלייה זו וגילוי זה ע"י תורה ותפלה. צריך לבאר מאמר רז"ל תלמוד תורה כנגד כולם אפילו כנגד עיון תפלה. ומ"מ קודם התפלה אסור לאכול וקודם הלימוד מותר לאכול. וזהו מחמת כי האדם הוא עולם קטן. וכמו שיש בעולם יום ולילה ביום מאיר האור ובהעדר האור הוא בחי' לילה בגשמיות כן הוא באדם ג"כ ברוחניות כמ"ש גם כי אשב בחושך ה' אור לי אפילו בעוה"ז הגשמי ה' מאיר בישראל וכאשר מתפשט ומאיר בו כח נשמתו אזי נק' יום ובהסתלקות אור נשמתו מכונה בשם לילה (ועמ"ש מענין זה בד"ה ותוסף אסתר וע"פ וידעת היום והשבות כו' ובד"ה תחת אשר לא עבדת) לכן בלילה הוא בבחינת שינה לגמרי מחמת הסתלקות אור נפשו. ובבקר בעמדו משינתו אזי כח נשמתו היא רק באפיו כי אין לה גילוי מחמת חומר ישות הגוף להאיר ולהתפשט בקרבו ובכדי שלא יחזור להיות אין ואפס השי"ת מהוה ומחזיר לו נשמתו בכל בקר כמ"ש חדשים לבקרים רבה אמונתך ועיין פ' ויקהל (דרי"ג סע"ב) פי' כמ"ש המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית כי מלת בראשית הוא ברא"ת י"ש. ר"ל מזה שמחדש בכל יום הוא המהווה יש מאין. אך מחמת שנתגשם חיות הגוף מאד מאד אינו יכול לקבל הארת נשמתו בקרבו כ"א מעט מזעיר בבחי' אפיו. דהיינו שהנשמה האלקית אין לה גילוי בלבו וגופו מחמת חומר ישות הגוף כיון שעדיין לא התפלל. שע"י התפלה שמבטל רצונו לרצון העליון ב"ה והנה הרצון הוא מקור כל המדות והוא חיותן וקיומן וזהו ענין מסירת נפש שמוסר רצונו כו' והדם הוא הנפש שהוא הרצון לכן ע"ז נמשכת הנשמה שהיא מבחינת שם הוי' ומתפשטת בכל הגוף. משא"כ קודם התפלה היא עדיין רק באפיו דהיינו שרק במוחו ושכלו מודה להי' אבל לא נתפשטה עדיין בלב כו' וכן פי' הרמ"ז פ' תצוה (ד' קפ"ב) ע"פ כהאריז"ל ענין אשר נשמה באפו. ועיין בזהר שם על פסוק זה בענין אחר. ועמ"ש ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י בתוך היינו שיותפס ענין קדושתו ית' בלב האדם דייקא. ועמ"ש סד"ה להבין ענין משארז"ל יפה שעה א' בתשובה כו' בענין הכורע צריך שיראה איסר כנגד לבו.

וז"ש חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא א"ת במה אלא במה פי' חדלו לכם לשון הבדלו עצמיכם מן בחי' אדם כזה שנשמתו רק באפיו שלא יכלה להתפשט בכללות גופו כי במה נחשב כמו הבמה נראה ונגלה הישות שלו ליש ודבר בפ"ע כן בו ג"כ גברה חומר הישות שלו עד שאינו מתבטל כלל מפני אור ה' הוא אור

נשמתו אשר באפיו (ועיין מ״ש ע״פ בעלי במות ארנון). לכן אסור לאכול קודם התפלה. כמאמר רז״ל לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם בכדי שלא ליתן סטרא דדמא בישא לשלוט בו ושוב לא יכול להאיר בו כח נשמתו לגמרי. לכן תקנו לנו ברכת השחר כמו מלביש ערומים מתיר אסורים המכין מצעדי גבר מחמת שאצל אדם בחינת אדמה לעליון כל כחותיו אפילו להלביש בגד ומנעל הכל הוא כח שם הוי׳ ב״ה ואין דבר חוץ ממנו (וע׳ לעיל ע״פ מה יפו פעמיך בנעלים). הגם כי הברכות הם מדרבנן מ״מ הם קודם מחמת שהם הכנה לק״ש דאורייתא שהוא גילוי אמיתית שם ה׳ אשר הוא באמת אין עוד זולתו למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית.

וע״י התבוננות מקודם בברכות יכול לבוא לזה בק״ש באמרו בתחלה ברוך אתה ה׳ אלהינו. ברוך הוא כמו בריכת המים לשון המשכה שאנו ממשיכים אור א״ס ב״ה אשר הוא בהעלם והסתר להיות בבחי׳ גילוי בישראל ובמקור כנס״י. לכן אנו מבקשים ברוך אתה שיהיה הוי׳ ב״ה נמשך בבחי׳ אתה שהוא נוכח פי׳ בגילוי כמו שבאמת הכל בטל לפניו לגמרי. כמ״ש אני ה׳ לא שניתי רק אצלינו נדמה לנו הגשמיות ליש אבל אצלו ית׳ כל הגשמיות אפס ותהו נחשבו לו פי׳ ה׳ הוא אלהינו כמו אילי הארץ פי׳ הוא כחנו ממש כי גם כל כחות הגוף הנדמה לנו שהם טבעיים אבל אצל ישראל הם הכל כח הוי׳ ב״ה, כי הנה פרעה אמר לא ידעתי את הוי׳ שלא ידע רק שם אלקים ואמר עזב ה׳ את הארץ כי הכל יודעים ומודים שיש אלהים אלא שמחשיבים כח עצמותם וכל חיות העולם ליש ודבר נפרד בפ״ע כמו שהם חוץ לאלהות דקרו ליה אלהא דאלהיא כאשר באמת כל השפעותם הוא רק על ידי ע׳ שרים הגם דכתיב מי לא ייראך כו׳ ובכל מלכותם מאין כמוך משמע שגם עובדי כוכבים אומרים שאין כמוך מ״מ כתיב רם על כל כו׳ פי׳ שהוא מרומם מעכו״ם ואינו משפיע להם כ״א ע״י ע׳ שרים המקבלים יניקה וחיות מבני אלים שהם המלאכים דעשיה שמהם נמשך כח וחיות השפעת עוה״ז כנ״ל. לכן אין להם כח וחיות כ״א להיות יש ודבר נפרד בפ״ע אבל לא כן עם בנ״י כי חלק הוי׳ עמו נשמות ישראל מעצמות הוי׳ ב״ה לכן אצלנו הוא הוי׳ אלהינו פי׳ הוא כחנו וחיינו בלי שום אמצעי כלל. (ועיין מזה בפי׳ הרמ״ז ר״פ האזינו בענין כי חלק הוי׳ עמו) וע׳ בפ׳ משפטים (צ״ו א׳). לכן בודאי מהראוי לבטל רצוננו לגמרי מפני רצונו ית׳ כמארז״ל בטל רצונך כו׳. כמ״ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ פי׳ כשאני עמך שה׳ הוא אלהינו אזי לא חפצתי בארץ בארציות כי אין בה לא חפץ ולא רצון ותשוקה כלל. וזהו פי׳ שמע ישראל שמע הוא לשון הבנה ה׳ אלקינו ה׳ אחד. ר״ל כאשר הוא מבין באמת שהוי׳ הוא אלהינו כל חיות וכחות שלנו הם כח הוי׳ ב״ה אז הוא אחד. פי׳ אין עוד

מלבדו כי כל הכחות בטלים למקור לגמרי (ועמ"ש ע"פ ולא אבה הוי' אלקיך שבכל נפש יש בחי' והארה משם הוי' ממש. ובסש"ב באגרת התשובה פרק ד' וזהו הפי' דשם הוי' הוא כחנו וחיינו כו'. משא"כ העולמות ואפילו המלאכים חיותן הוא משם אלהים ולכן נקראים בני אלהים או בני אלים ע"ש באגרת התשובה שם ועמ"ש בד"ה מה טובו ובד"ה בפי' נסכים. וזהו אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהוי' פי' אמור) (דף צ"ד סע"א) פי' מי כמוך באלים הוי' דהיינו מה ששם הויה הוא למעלה משאר השמות אל ואלקים כו' שהם בחי' חיצוניות לגבי שם הוי'. ועמ"ש מענין זה בד"ה אם בהרת קדמה כו' וזהו שארז"ל כל המאריך באחד פי' שמאריך ומתבונן איך הוי' הוא אלהינו בכדי שיראה שהוא אחד אמיתי אז מאריכין לו כו'.

וזהו פי' קרוב ה' לכל קוראיו שאנו קוראים אותו ית' שלא יהיה בבחי' רם ח"ו אלא שיתגלה ויהיה בבחי' אלהינו כמו שבאמת הוא כן אז הוא קרוב מאד ויכול לבוא לואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך מאחר שכבר נתבטלו כל רצונותיו ולא נשאר כ"א רצון השם ואז יוכל להתפלל כמ"ש רצון יראיו יעשה אז ואת שועתם ישמע ויושיעם:

ג **אבל** כתיב לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה כי באמת הוא הודו על ארץ ושמים. שמים וארץ הם רק בחי' הוד וזיו. אבל הנשמות הם פנימית העולמות פנימית חכמה.

והנה מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה פי' כי מלכות לית לה מגרמה כלום. כי היא רק גילוי פנימית רצונו תורה ומצות הם פנימית רצונו. לכן אחר שביטל כל רצונות המגושמים עוד זאת היא תכלית הבריאה ליכלל בפנימית רצונו ית' בכדי לעשות לו דירה בתחתונים דהיינו בעשיה הגשמיות יתגלה פנימית רצונו מקור החיים של כל העולמות. וז"ש ראה חיים עם אשה אשר אהבת (בקהלת סי' ט'). פי' שכבר אהבת (דהיינו כמ"ש במ"א ע"פ הגידה לי שאהבה נפשי. מכבר היינו כשהיתה הנשמה בבחי' עיבור למעלה. ואשה פי' אש ה' וכמ"ש במ"א. ועיין ברבות בשה"ש ס"פ שימני כחותם. ולכן גם כשנמשך מבחי' אהבה עליונה זו ג"כ בנשמה כשמלובשת בגוף שזהו פי' הגידה לשון המשכה שנמשך מבחי' אהבה עליונה כו'. ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם כו') מ"מ אחר כל האהבות ראה חיים עמה. ועיין מזה בפי' מקץ (דף קצ"ו ע"ב) ובפי' קרח (קע"ז ע"ב) וברח"ח שער האהבה ספ"ט. ואין חיים אלא תורה כמ"ש כי הוא חלקך בחיים וכתיב כי הוא חייך ואורך ימיך דקאי על התורה וזהו שכתוב כי הוא חלקך בחיים כתיב הוא והמשמעות היא והיינו כמ"ש עץ חיים היא כדאיתא בזהר (ז"ג בראשית דל"ט ע"ב) ופי' היא המה ששה סדרי משנה ובריית‍א הגם שכל עניני התורה

והמצות מדברים בדברים גשמיים מ"מ הן המה פנימית רצונו יתי. כמ"ש ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו (בהושע סי' י"א) פי' תרגלתי מלשון רגלים (וכן איתא ברבות באיכה ע"פ איכה יעיב והובא בילקוט בהושע שם ארכבותיו כו') כי נשתלשל פנימית רצונו עד בחי' רגלים במדרגה תחתונה מאד בעשי' גשמיות בבחי' קחם על זרועותיו. פי' להגביהם על זרועות למעלה ראש. כמו למשל אדם גדול שמרכין עצמו אצל תינוק קטן בכדי ליקח אותו על זרועותיו ולהגביה למעלה ראש מחמת גודל רצונו ותשוקתו בו. כן השתלשל הש"י פנימית רצונו בדברים גשמיים בכדי שיוכלו ישראל ליכלל בפנימית רצונו שהוא למעלה מעלה אפי' מבחי' חכמה עילאה (וע' בביאור ע"פ לכן אמור לבנ"י בפי' אשר נשאתי את ידי כו'). לכן ג"כ לא יכול להתחיל בתפלה כ"א בעשיית מצות בתחלה דהיינו להתעטף בטלית ותפילין שהם קישורא ופריסא דמלכא כמ"ש עוטה אור כשלמה. וביאור הענין היינו כי תשבע"פ שהיא בחי' מל' נק' ג"כ רגלי. וכמ"ש והארץ הדום רגלי כו' וארץ היינו תשבע"פ וכמ"ש במ"א.

והנה עיקר התגלות הרצון העליון לידע ההלכה והמצוה על בוריה היא בתשבע"פ משא"כ בתשב"כ אין בה גילוי הרצון. ועמ"ש בזה בד"ה לכן אמור לבנ"י הנ"ל בענין והבאתי אתכם אל הארץ כו'.

ובפי' פנחס בד"ה צו את בנ"י בענין תשמרו. וזהו ואנכי תרגלתי אנכי מי שאנכי הוא בחינת פנימית רצון העליון. וכביכול ואנכי תרגלתי השפלתי את בחי' אנכי לבחי' רגלי הוא תשבע"פ כי נעוץ תחלתן בסופן וכ"ז לאפרים. דהיינו שכ"ז הירידה וההשפלה הוא בשביל הנשמות שיהיה בנשמתם גילוי בחי' אנכי. שלכך נמשך וירד רצון העליון ונתלבש בפשטי ההלכה המדברים בעניני עולם העשיה המחליף פרה בחמור כו' שע"י התקשרות השכל של נש"י בחכמה ושכל זה דתשבע"פ הם מתקשרים ממש במוח האב היינו בחכמתו ורצונו יתי שנשפלו ממש בהלכה זו.

וזהו ענין המשל שהאב מרכין ראשו אצל רגליו כדי להגביה בנו הקטן כו'. כך על דרך זה ואנכי תרגלתי לאפרים ועיין מ"ש ע"פ קול דודי מדלג כו' מקפץ כו' דשם נתבאר ג"כ שהתגלות והמשכות אור א"ס הנמשך ע"י התורה הוא עד"מ כמו המדלג ברגליו כו' ע"ש.

והנה בחי' זו היא עליה גדולה יותר משרש הנשמה מצד עצמה עם היות כי חלק הוי' עמו וכנ"ל וכנודע דבחי' אנכי מי שאנכי הוא למעלה מעלה משם הוי' כי הוא בחי' דלא אתפס בשם ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל כו'. אמנם אף על גב דואנכי תרגלתי בעסק התשבע"פ עוד זאת צ"ל ג"כ קחם על זרועותיו. כי הנה עד"מ אע"ג שהאב כופף

ראשו וקומתו אצל הילד עכ"ז לא סגי בהכי להגביה ולנשאות את הילד מעל הארץ למעלה ראש אצל ראשו של אביו כמו שהיא כשמגביה קומתו אלא לזה צריך עוד שישפיל האב זרועותיו עד תחתית רגליו ממש ויקחם על זרועותיו וע"ז יגביהנו וינשאנו למעלה אצלו ממש.

וכך אע"ג דבתשבע"פ נמשך ומתלבש ממש רצון העליון שלמעלה מהחכמה. אך אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא. וגם כי תשבע"פ מדבר הכל בענינים גשמיים והוא לברר בירורים דק"נ ע"י כשר ופסול כו'.

וכדי להיות העלאת הבירורים הוא דייקא ע"י התפלה בדחילו ורחימו. ועמ"ש בפ' בהר ע"פ כי תבואו אל הארץ בפי' בא לכאן ותלמודו בידו ובפ' בחקותי ע"פ ואפו עשר נשים כו'. ולכן אהוי"ר נקרא גדפין. אך יש ב' בחינת באהוי"ר היינו אהוי"ר שהאדם מעורר בנפשו.

והם רק הכנה לאהוי"ר הנמשכים מלמעלה ועל זה נאמר קחם על זרועותיו. אך הנה ידוע שימין ושמאל של הקב"ה הם הפכיים משל האדם. כי מדות האהוי"ר של האדם הן בבחי' העלאה מלמטה למעלה. אבל מדותיו של הקב"ה הן המשכה וגילוי מלמעלה למטה שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה ועמ"ש מזה ע"פ בהעלותך את הנרות בענין שיורד ע"פ מדותיו כו'.

ולכן כדי שיומשכו ימינו ושמאלו של הקב"ה להיות גילוי מדותיו בנפש האדם הוא דייקא ג"כ ע"י השפלת מדותיו של הקב"ה במצות מעשיות שתוכל הנשמה להתקשר במדותיו ממש ע"י קיום המצות שהן מדותיו של הקב"ה.

וכמארז"ל הדבק במדותיו מה הוא רחום כו'. וע"ז יוכלו המדות עליונות להתגלות בנשמה. וזהו ענין מעשה הצדקה שהיא בחי' מדותיו של הקב"ה. ולכן נאמר צדקה תרומם גוי שע"ז הוא בחי' קחם על זרועותיו כו'. ועמ"ש בד"ה מי כה' אלקינו המגביהי לשבת כו' ע"ש מענין זה. ודרך פרט ימינו ושמאלו של הקב"ה הם תורה וצדקה כי התורה היא מימין כמ"ש מימינו אש דת למו. ושלחן שהוא השפעת המזון שהקב"ה משפיע לעולם הוא בצפון וכן גשמים שהם פרנסה יורדים בגבורה כי כדי שיומשך השפעה בפנימית הוא ע"י בחי' גבורות (וכמ"ש בביאור ע"פ קול דודי בפי' שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני ע"ש). ואע"ג דלעיל נת' דתשבע"פ נק' רגלי וכאן אנו אומרים דהיא בחי' יד ימין י"ל דהיינו תשב"כ וזהו השמים כסאי דקאי על תשב"כ שהידים הם על הכסא. משא"כ תשבע"פ היא בחי' והארץ הדום רגלי שנשתלשלו למטה מבחי' כסא אלא דנעוץ סופן כו' כנ"ל וגם שמים היינו אש ומים וזהו בחי' ימינא ושמאלא כו':

ד **ונחזור** לענייננו דלכך כתיב לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה לכן ארז"ל תלמוד תורה כנגד כולם גם מי שהוא בעל עסק מ"מ צריך לקבוע עתים לתורה וגם יעסוק במשא ומתן באמונה בלי חמימות הלב אלא בבחינת אחוריים.

וכמ"ש במ"א ע"פ ידך בעורף אויביך אז יכול ג"כ ליכלל מחודו"מ שלו בפנימית רצונו יתי' ומי שאינו יכול ללמוד אזי בנתינת צדקה עולה ונכלל כל עשייתו כמ"ש צדקה תרומם גוי. וכמ"ש סד"ה וארשתיך לי. וזהו בכל נפשך בכל רצונך בתורה ובצדקה. וזהו ימינא ושמאלא וביניהו כלה. פי' על ידי תורה וצדקה עולה ונכלל ג"כ מקור כנס"י בפנימיות רצונו יתי' וע' בזהר תרומה (דקס"ו ע"ב). וזהו פי' קדש כו' לה' מי שהוא בחי' ישראל על שם כי שרית עם אלקים שמנצח המלחמה עם נפש הבהמית שנמשכה ע"פ השתלשלות מק"ק צירופי אלקים הוא קדש לה' שהוא עולה ונכלל בפנימי' רצון א"ס ב"ה (ועיין מענין קדש כו' בפ"ב דקדושין דנ"ג סע"א דפי' ראשית תבואתה הוא ענין תרומה וכן תרגם יונתן שם וכ"ה ברבות בא פט"ו קרוב לר"פ משפטים פל"א ויקהל פמ"ט. ועיין עוד ברבות וישלח ר"פ פ"א. בשלח ס"פ כ"ד. בחקותי פל"ו. במדבר פ' ב'. ר"פ ד'. פ"י. ובשה"ש רבה בפ' אל גנת אנוז ועיין בספר הגלגולים פט"ו בענין מארז"ל שאדה"ר היה חלתו ותרומתו של עולם כמ"ש ברבות בראשית ר"פ י"ד. משפטים פ"ל. והוא בסגנון אחד עם מה שפירשו ברבות ר"פ במדבר ענין וירם קרן לעמו שהוא מ"ש שאו כו' לגולגלתם. ועמ"ש בד"ה כי אתה נרי בענין פי' ארוממך ומ"ש במ"א בענין סלסלה ותרוממך ובענין וצדקה תרומם גוי. ומ"ש ע"פ ואתה הרם את מטך כו') (ועיין עוד מענין הפסוק קדש ישראל בפ' אמור צ"א א' צ"ד א' ק' סע"ב משפטים קכ"ב א' ק"א ב' ק"ח ב' ק"כ ב' קכ"א. בא מ"ב א' שמיני מ"ב א'. בשלח נ"ט א' גבי נאדר בקדש) ראשית תבואת ה' הוא ההתחדשות כי ע"י חכמה תתאה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית מהוה ומחיה מאין ליש מתחלת בריאה עד סוף עשייה אזי להתחדשות זאת ישראל המה בבחי' ראשית לו כי כאשר יש להם עליה על ידי התחדשות מוחין בפנימית רצונו יתי' אזי גם מקור כנסת ישראל וכל המלאכים עולים ונכללים בפנימית רצון א"ס ב"ה (ועיין מענין תבואת ה' בפ' ויחי) (דרכ"ו ב') פ' האזינו (דף רצ"ז ע"א). וכד נהיר דא חכמה עילאה חכמה דשלמה נהיר כו'. ועיין מה שכתוב במ"א ע"פ המאמר פרשה קרח (דף קע"ו ב') ה"נ קדש תתאה כו' ועיין פרשה פקודי (דף רכ"ה ב') מה ההוא קדש כו'. ובפירוש הרמ"ז שם. ויובן כ"ז על דרך משנ"ת בפ' ויחי בד"ה אסרי לג פן בפי' מה שאנו אומרים בשבת וינוחו בו ישראל מקדשי שמך דהיינו שממשיכים מבחי' אתה קדוש לבחי' שמך קדוש כו' ע"ש.

ועמ״ש מזה הענין דישראל מקדשי שמך בביאור ע״פ צאינה וראינה. וזהו המכוון גם כאן בפי׳ ראשית תבואתה. ועמ״ש עוד מענין זה דהנשמות שרשן מבחי׳ קדש וענין הירידה בגוף שהיא צורך עלייה בביאור ע״פ כי כארץ תוציא צמחה וע״פ בשלח פרעה דלשם נת׳ מענין הזריעה והצמיחה מבחי׳ ראשית תבואתה יעו״ש אבל להפך ח״ו כל אוכליו יאשמו. פי׳ שאוכל בחי׳ ישראל שלו דהיינו כח הארת נשמתו המחודש בו בכל יום הוא דוחה אותה ח״ו עד שאינה יכולה להאיר בקרבו דהיינו מחמת כעס. כמאמר רז״ל כל הכועס נשמתו מסתלקת ממנו (וע׳ בפ׳ תצוה) (דף קפ״ב א׳) שזהו ענין טורף נפשו באפו ובפ׳ משפטים (קכ״א ב׳) גבי ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו או מחמת תאוות כמ״ש לא יגורך רע או מחמת גסות. בהכל יכול לאכול בחינת ישראל שלו כמ״ש נבלע ישראל פי׳ שנבלע בחי׳ ישראל שלו בשבע מדות רעות שהם מכחות מצרים וכנען. לזאת כתיב כל אוכליו יאשמו יביא אשם כמועל בקדשים שהיה מביא איל ומקריב השמנונית הוא החלב וגם הדם הוא החמימות ע״ג המזבח אז׳ גם הוא מחוייב לעשות כן ולא סיגופים בלבד אלא מרירות להתמרמר לבו בקרבו כדי שיהיה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. כמ״ש שמנת עבית כשית פי׳ בשמנונית ובגשמיות שלך כסית אור נשמתך עד שאינה יכולה להאיר ולשלוט בך אך מלת כשית כתיב בשי״ן ג׳ קוין שיש עוד זכות ג׳ אבות.

וע׳ ברבות בחקתי ס״פ ל״ו א״ר אחא ועמ״ש ע״פ שניך כעדר הרחלים. ועפ״ז י״ל עוד בענין יאשמו כי הנה במועל בקדשים כתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו.

והחומש הוא אחד מארבעה מן הקרן עד שיהיה הוא וחומשו חמשה כמ״ש בגמ׳ בב״מ פרק הזהב ובהרמב״ם הלכות מעילה. והענין כמבואר במ״א ע״פ ומספר את רובע ישראל שבבחינת ישראל יש ד׳ בחי׳ היינו כמ״ש ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהן ג׳ בחי׳ מחשבה דבור ומעשה ואף דעשיתיו מרבה בחי׳ רביעית והוא בחי׳ רצון עליון שלמעלה מבחי׳ מחודומ״ע והוא הנמשך ומתגלה בנפש ע״י מעשה המצות. וד׳ בחי׳ אלו הם ממש בחי׳ ד׳ אותיות שם הוי׳ וזהו קדש ישראל להוי׳. וכשמעל בקדשים ואכל בחי׳ ישראל שלו צ״ל תשובה תשוב ה׳ והוא בחי׳ עומקא דליבא ממעמקים קראתיך שהיא בחי׳ חמישית שלמעלה מד׳ מדרגות הנ״ל שהן בחי׳ מעלת ומדרגת הצדיקים.

והיינו כמ״ש במ״א שהרצון עליון יש לו ב׳ בחינות הא׳ המלובש בחכמה שבחי׳ רצון זה נמשך ע״י תורה ומצות שהן הן רצה״ע ב״ה המלובש בחכמה דאורייתא מחכמה נפקת

וזהו ענין היו"ד דשם הוי' שהוא בחי' חכמה שבו מלובש הרצון עליון שהוא קוצו של יו"ד. אך הבחי' הב' הוא בחי' רצון העליון שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות ואינו מלובש כלל בבחי' חכמה ונק' רעוא דכל רעוין והוא המתגלה בבעלי תשובה ע"י עומקא דליבא למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת כו' וע"ז נאמר לפני הוי' תטהרו.

והוא ענין יוהכ"פ שנאמר בו וכפר על הקדש והיינו ע"י שנכנס הכה"ג לפני ולפנים לבית קדש הקדשים שהוא מה שלמעלה מבחי' קדש שמשם נמשך להיות וכפר על הקדש כו' וכמ"ש במ"א. ולכן יוהכ"פ הוא יום שנתחייב בה' תפלות. (וע' בע"ח של"א פ"ז ע"פ וארבע הידות יהיה לכם והחמישית לפרעה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צאינה וראינה בסופו וע' זח"א ויגש דר"י ע"א ע"פ והקול נשמע בית פרעה):

מטות

פרק א

וידבר משה אל ראשי המטות וגו' איש כי ידור נדר וגו'. ואמרו בגמ' עד שידור בדבר הנדור כגון שיאמר הרי עלי בשר זה כעולה ושלמים או שיאמר קונם בשר זה עלי שהקונם הוא לשון קרבן.

ועל יסוד זה מוסד כל מסכת נדרים בפי' דבר הנדור. ולהבין ענין זה למה צריך להתפיס בדבר הנדור דוקא. וגם להבין למה נאמרה פרשה זו אל ראשי המטות דוקא. הנה תנן באבות נדרים סייג לפרישות והנה אמרו פרישות מביאה לידי קדושה וקדושה מביאה לידי ענוה וענוה מביאה לידי יראת חטא.

וצריך להבין למה יראת חטא באה אחר ענוה וקדושה כו' והלא כתיב ראשית חכמה יראת ה' [הגם שנתבאר במ"א ע"פ וידבר דעשרת הדברות בענין אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה. דיש ב' בחי' יראה. אך אין די בזה לתרץ הא דיראת חטא בא דוקא אחר ענוה וקדושה כו']. אך הענין דעיקר הקדושה הוא כמאמר אשר קדשנו במצותיו שהמצות הן העיקר והתכלית כמ"ש סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם וע"י המצות הוא אשר קדשנו.

וביאור ענין זה כי הנה קדוש פי' מובדל וכו' ומהו קדושת המצות זה נרמז בנוסח הברכה בא"י אמ"ה פי' כי מלך העולם הוא ע"ד מלכותך מלכות כל עולמים שחיות כל העולמות עליונים ותחתונים והתהוותם מאין ליש הוא ע"י מחשבה הקדומה שעלה ברצונו ית' אנא אמלוך כו'. משא"כ קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד.

והנה כתיב אני ה' לא שניתי שגם אחר שנברא העולם אין לפניו שום שינוי ח"ו אלא אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר כו'. וכמ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים (בישעיה סי' מ"ד ו'), פי' אני ראשון קודם שנברא העולם ואני אחרון לאחר שיכלו ימות המשיח וחיי העוה"ב שאז יהיה הוא ושמו בלבד כמו שהיה קודם שנברא העולם. וגם מבלעדי פי' באמצעות בין מה שהיה ובין מה שיהיה דהיינו מה שהוא בבחי' הוה בעת וזמן בריאת העולם וחיותו וקיומו מששת ימי בראשית שית אלפי שני כו'.

וימות המשיח ותחה"מ הכל לפניו ית' כאלו הוא ושמו בלבד ואין אלקים והסתר כו' וכמאמר ומבלעדיך אין לנו מלך אלא אתה שאין זה אלא בבחי' מלך שמלך הוא העולם ואין העולם דבר נפרד חוץ ממנו ח"ו ומלכותך מלכות כל עולמים שמתפשט למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית ולארבע סטרין מלך מלך וימלוך ואינו אלא זיו והארה ממדת מלכותו ית' המתפשט ומתלבש בעולמות עליונים ותחתונים להוות אותם מאין ליש ולהחיותם ולקיימם. (ועיין מענין אני ראשון כו' ברבות וישלח פ' פ"א) (ד"צ ע"ד) מהו אמת כו' וכ"ה בפ' דברים (דרפ"ו ב') ובשה"ש ע"פ לסוסתי ברכבי (ד"י ע"ג) ועמ"ש בפי' ואמת ה' לעולם בד"ה ביום השמיני עצרת ובביאור ע"פ אלה מסעי. עוד מענין אני ראשון כו' ברבות תולדות (פס"נ ס"ט ד'). פ' בא ר"פ ט"ו ע"פ ראשון הוא לכם (דקכ"ט ע"ג). קדושים (ס"פ כ"ד). זח"ב תרומה (קנ"ח סע"א) ס"פ מצורע (דנ"ו א') ת"ז תקון ה' (דט"ז ע"א) סוף תקון י"ט (דמ"א ע"ב) תקון ס"ט (דק"ח) ועמש"ל בביאור ע"פ אני דפי' ציצית וזהו ה' מלך גאות לבש שאינו אלא בבחי' לבוש ועמ"ש מזה בד"ה יונתי בחגוי, ונק' זיו השכינה פי' מה ששוכן ומתלבש בעולמות עליונים ותחתונים להיות ממכ"ע אין זה אלא ע"י זיו והארה בלבד וזיו זה והארה זו נמשכה ממדת מלכותו ית' ממחשבת אנא אמלוך, אבל בו בעצמו ובכבודו ית' לית מחשבה תפיסא ביה כלל סתימא דכל סתימין ועליו נאמר ישת חשך סתרו שאין העולמות עליונים ותחתונים יכולים לקבל זיו והארה ממנו ית' מעצמותו ומהותו ממש כביכול כי הוא קדוש ומובדל כו' ולא נערוך אליו קדושתו ואין ערוך לך כו' [ועמ"ש מזה בפ' וארא ע"פ לכן אמור לבני ישראל וגו' ובפ' בשלח ע"פ אז ישיר משה מענין פי' ולא נערוך אליו קדושתו]:

ב **אך** עכ"ז אל ה' ויאר לנו הארה רבה ועצומה מקדושה עליונה הזאת הנפלאה והנעלמה ע"י המצות שנתן לנו כי הנה בתורה ומצות נאמר לכו לחמו בלחמי והנה לחמו פי' לפי שהתורה היא לחם ומזון לנפש כמו הלחם הגשמי שהוא מזון לגוף כו'. אבל מ"מ לחמי צריך ביאור וכי לאכילה ושתיה כו'.

וביאור הדבר הוא ע"ד מארז"ל רעייתי פרנסתי ישראל מפרנסין כו', ועמ"ש מזה בד"ה יונתי הנ"ל. והענין כי הנה המאכל שהוא דצ"ח מחיה את האדם שהוא מדבר שהוא במדרגה יותר גבוה מהמאכל ואיך מחיה אותו המאכל, אך ע"ז נאמר כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם שמוצא פי ה' הוא החיות של המאכל והם העשרה מאמרות שבהם נברא העולם שבמאמר תדשא הארץ נברא הצומח ובמאמר תוצא הארץ נפש חיה נבראו הבע"ח וכח וחיות המאמר ההוא תמיד מלובש בו להחיותו ולקיימו והוא הוא המחיה את האדם. אך הרי גם האדם נברא במאמר נעשה אדם.

ויש בו ג"כ מוצא פי ה' ולמה צריך להמאכל שיחיה אותו. אבל הענין כי הנה כתיב אחור וקדם צרתני אחור למעשה בראשית וכו' שהאדם באמת הוא אחרון במעשה בראשית בזמן וגם במעלה מצד גופו ונפשו הבהמית כמאמר יתוש קדמך שכל הדברים דצ"ח אע"פ שירדו מטה מטה מאד בעשייה גשמיות להיות יש ודבר גשמי מ"מ אינם דבר נפרד לגמרי כמו האדם שיכול להיות נפרד לגמרי ח"ו ועובר על רצונו יתי' למרות עיני כבודו ועיין בס' ש"ב פכ"ד, רק מצד עילוי נשמתו ונפשו האלקית לבדה הוא קדם במעלה יתירה על כל הנבראים וגם מצד גופו ונפשו החיונית יש לו מעלה יתירה על הדצ"ח ברוח חיים שבו שהיא נפש המדברת והמשכלת והמאמרות סדרן ממטה למעלה מתחלה תדשא הארץ שהוא להיות הצומח ואח"כ ישרצו המים דגים שאינן בכלל בשר ואח"כ תוצא הארץ נפש חיה ובהמה ואח"כ נעשה אדם.

והנה כל זה הוא בבחי' ירידת המדרגות והתהוות השתלשלותם מאין ליש, אבל במקורם ושרשם למעלה מעלה מסדר ההשתלשלות הנה הוא להיפך שבחי' נפש אלקית שבאדם הוא בחינת אחור לגבי מקור וחיות הגוף ונפש הבהמית שנלקחו ממדרגות עליונות וגבוהות מאד אלא שנפלו בשבירת הכלים כנודע ושם הוא חיות הדצ"ח גבוה ונעלה במעלה יתירה אלא שנפלו למטה יותר בחיות מצומצם מאד כמו דומם וצומח כו' וכמשל מנפילת החומה שעליון שבה נופל למטה יותר בריחוק מקום יותר כנודע.

ולפיכך המאכל שהוא מדצ"ח מחיה את האדם ויש לו יתרון מעלה על האדם שהאדם צריך להמאכל למלאות די מחסורו אשר יחסר לו מבלעדי הלחם והמאכל משא"כ המאכל אין צריך להאדם. וזהו כי על כל מוצא פי ה' כי מוצא יש לו ב' פירושים מוצא מה שכבר יצא מפי ה' התפשטות החיות מרוח פיו בעשרה מאמרות שנברא העולם ומוצא לשון מקור וחיי החיים כמו מוצא מים שהוא המקור הנובע המעיין דהיינו המקור שממנו יצאו העשרה מאמרות שבמקורן ושרשן הדצ"ח מאד נעלה ונמשכים ומשתלשלים ויורדים למטה עליהם ממדריגות עליונות ולפיכך יחיה האדם:

ג **והנה** ככל הדברים האלה וככל המשל הזה בחיות הלחם הגשמי המחיה את הגוף אדם הגשמי. כן עד"ז כתיב כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם אדם דלעילא דהיינו מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כי נק' אדם מלשון אדמה לעליון כי כמו שבאדם למטה יש רמ"ח אברים כו' שבהם ועל ידם מתחלק החיות שבתוכו העין רואה כו' כך למעלה התפשטות החיות הוא בריבוי התחלקות הנבראים מלאכים ונשמות בכמה מיני מדרגות ממדרגות שונות כמ"ש עיני ה' כו' אזני ה' כו' שיש מלאכים ונשמות שנקראים כך והתפשטות החיות של כל אחד ואחד כפי מדריגתו ומזגו ותכונתו נק' בשם אדם שהוא בחי' ממכ"ע. ולכן כתיב כמראה אדם ולא בחי' אדם עצמו ממש [ועמ"ש עוד מזה בפי' משפטים קכ"ב א' ועמ"ש בד"ה ויראו כו' ותחת רגליו כו' ע"ש].

והנה חיות הנמשך לבחי' ומדריגה זו להיות ממכ"ע ולהחיות רוח שפלים הוא מבחי' מוצא פי ה' הוא מקור עליון וראשיתא דכולא בחי' סוכ"ע ונק' רצון העליון כי אית רצון ואית רצון ורצון העליון הוא פי' שעליון על כל העולמות שאינו יכול להתלבש תוך עלמין כלל שהוא סתימא דכל סתימין ולית מחשבה תפיסא ביה כלל ורצון התחתון הוא מה שמתלבש תוך עלמין כו', והנה רצון העליון הוא מקור התורה והמצות, ולכן נק' לחמי ורעיתי פרנסתי שע"י אתערותא דלתתא אתעדל"ע להמשיך חיות ממקור וחיי החיים מבחי' סוכ"ע לבחינת ממכ"ע ואתעדל"ת זו הוא ע"י מעשה המצות דוקא בעשייה גשמיות, וגם ע"י דבור התורה דעקימת שפתים הוי מעשה משא"כ הרהור לאו כדיבור דמי והרהור לא עביד מידי מפני שכח המעשה והדבור נלקח מכח האכילה שאוכל שע"ז מתחזק כחו לדבר ולעשות וכח האכילה בשרשו ומקורו הוא יותר גבוה ונעלה מאשר תוכל נפשו שאת לפי מקור חוצבו כנ"ל.

וכך יוכל להיות ע"ז אתעדל"ע ממעלה מעלה מבחי' סוכ"ע וכן מעשה המצות עצמן כגון אתרוג ולולב כו' שהאתרוג הוא מאכל בפ"ע וכן הלולב הוא צומח עכ"פ ויש להם מעלה יתירה שבהם ועל ידם יומשך אתעדל"ע מבחינה עליונה וגבוה מאד.

וכן צמר הציצית ומעות הצדקה וכו' משא"כ הרהור ומחשבה הוא בחינת חשב מ"ה שהוא בחי' אדם עצמו ואין כח לאתערותא זו להמשיך חיים עליונים כל כך. וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי העוה"ב הוא שנהנים מזיו השכינה הוא זיו והארה מרובה ותוספת תענוג הנשמות בגילוי בבחי' ממכ"ע הנק' בשם שכינה ששוכן ומתלבש בעולמות והנה הכח והחיות הנמשך לבחינת ממכ"ע מבחי' סוכ"ע הוא נעשה ע"י תשובה ומע"ט כנ"ל. נמצא שהם העושים הזיו והתענוג שבג"ע. ולכן גדלה מעלתם מכל חיי העוה"ב שהם הממשיכים חיי העוה"ב כנ"ל:

והנה לפי שהתורה והמצות הם בחי' רצון העליון לכך יש להם כח להמשיך לנפש האדם ג"כ בחי' רצון העליון כי גם בנפש האדם למטה ג"כ אית רצון ואית רצון שיש שמעורר את רצון והאהבה הטבעית המסותרת שבנפשו לגלותה מההעלם אל הגילוי לדבקה בו ית' מחמת התבוננות בגדולתו ית' המחיה חיים שהוא ממכ"ע כאשר תוכל נפשו שאת כל חד וחד לפום שיעורא דיליה והוא בחינת ובכל נפשך. אך יש רצון שהוא למעלה הימנו ומבקשי ה' יבינו כל שלפעמים תתלהב ותתלהט הנפש באהבה רבה עזה ועצומה בבחי' ובכל מאדך מאד יותר מכדי מדת הנפש בהשגתה באור פני ה' אלא מחמת ביטול השגתה דלית מחשבה תפיסא ביה סתימא דכל סתימין והוא בחי' רעותא דליבא דלית מחשבה תפיסא ביה והוא בחי' אהבה רבה שלמעלה מעלה מהעולמות שאינה יכולה להתלבש תוך עלמין אלא כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ. משא"כ האהבה הבאה מחמת התבוננות והשגה בגדולתו יתברך נק' אהבת עולם כנודע ואהבה רבה זו שהיא בחינת רעותא דליבא היא באה מלמעלה על ידי התורה והמצות שהם הם רצון העליון רצונו וחכמתו ית' [וכמ"ש ג"כ לעיל מזה ע"פ מי מנה עפר יעקב וע"פ ועתה יגדל נא].

וזו היא בחינת הלחם והמזון שנעשה לנפש האדם ע"י התורה והמצות שהמוצא פי ה' שהוא מקור התורה והמצות עליו יחיה האדם ותחיה נפשו במקור וחיי החיים ית' דלית מחשבה תפיסא ביה כו', ואין רעותא דליבא זו באה דוקא מחמת ההתבוננות איך שהתורה נותנת חיים ואיך נמשך החיות רק כמו המאכל שמחיה את האדם בגשמיות אף אם אינו מבין האיך המאכל מתעכל ונהפך לדם ואיך תשוב להיות בשר כבשרו ואיך הוא כח הדוחה הפסולת כו' אלא ממילא יחיה האדם כך בחי' רעותא דליבא זו נמשכה מאליה וממילא ע"י קיום התורה והמצות.

וזהו אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות נמשך קדושה עליונה מבחי' קדוש ומובדל דהיינו מה שאינו יכול להתלבש תוך עלמין הוא בחי' רצון העליון כנ"ל לקדש אותו ג"כ שיומשך לנפש האדם גילוי הארה זו בנפשו להיות האהבה ורצון העליון שבנפש שהוא בחינת רעותא דליבא ואהבה רבה הנ"ל. וזהו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם שע"י המצות יהיה שורה בכם קדושה העליונה ממש להיות קדושה זו שוה לאלקיכם (ועמ"ש בפי' לשון קדושה ע"פ מקושש עצים בפ' שלח) וזהו ענין הברכה ברוך הוא המשכה להיות הוי' שמהווה כל הויות דהיינו שרש ומקור כל ההתהוות שיהיה בחי' אלקינו שיתאחד עמנו באחדות אחד למהוי אחד באחד ע"י אשר שהוא בחי' עונג העליון שמשם נמשך להיות קדשנו בקדושתו ממש ע"י מצות יו בקדש העליון שהוא

למעלה מעלה מבחי׳ עלמין שמזה נמשך רעותא דליבא לנפש ואזי נקרא נפש האדם עצמה בחינת אחור לגבי רעותא דליבא הנמשך לו שהוא בחי׳ קדם מקדמונו של עולם: **קיצור**. פי׳ אקב״ו כי חיות כל העולמות הוא רק מבחי׳ מלכותו ית׳ אבל במהותו ועצמותו ית׳ לית מחשבה תפיסא וזהו ענין קדוש מובדל. וע״י התומ״צ נמשך מקדושה זו ממש כי הנה כתיב לכו לחמו בלחמי ופי׳ לחמי היינו דכמו שהאדם מקבל חיות מהלחם לפי ששרשו מבחינת מוצא פי ה׳ מוצא היינו מקור. כן בחי׳ ממכ״ע הנק׳ כמראה אדם נמשך לבחינה זו חיות מבחי׳ רצון עליון הסוכ״ע והיינו ע״י התורה ומצות שנתלבשו בעשייה שבהן ועל ידן נמשך רצון העליון וזהו ענין רעיתי פרנסתי ולחמי. ומהמשכה זו נמשך ג״כ לנפש האדם בחינת רצון העליון לבא לבחינת ובכל מאדך אהבה רבה וזהו אק״ב והייתם קדושים:

ד **והנה** קדושה זו מביאה לידי ענוה שהיא שפלות האדם בערך נפשו ונשמתו יען אשר אין חיות ושפע לנפשו ממקור ומוצא פי ה׳ אלא ע״י דברים שפלים גשמיים ממש כמו האתרוג וצמר הציצית וקלף התפילין וכה״ג כל מצות מעשיות או ע״י הדבור בהם הוא ת״ת וכו׳ וענוה זו מביאה לידי יראת חטא (בר״ח שער הענוה פ״א הביא דענוה איהי שכינתא עילאה. והנה פי׳ וענין שכינתא עילאה נתבאר בד״ה שיר השירים שהוא ענין הביטול דיחודא עילאה. ועפ״ז י״ל פי׳ ענוה היינו שהוא מחזיק עצמו לאין ממש כמו שהוא קמי׳ ית׳ דכולא קמי׳ כלא חשיב ועמ״ש בד״ה קטנתי מכל החסדים. ועמ״ש בד״ה ארץ הרים ובקעות בענין חותם שוקע ביטול ענוה שלמעלה מהאהבה. ועפ״ז א״ש מ״ש בספרים בענין ענוה שהיא ביטול והכנעה להקב״ה דלכאורה אינו מובן וכי צריך לומר זה שהאדם בריה שפלה ואפלה יקטין א״ע לגבי הבורא ית׳. אכן לפי הנ״ל א״ש דפי׳ וענין ענוה זו דשייך מהאדם לגבי הקב״ה היינו שלא יהיה תופס מקום כלל אלא כלא חשיב ממש. ועד״ז נאמר במשה והאיש משה ענו מאד כי במשה נאמר ונחנו מה ועיין בגמרא) (ספ״ו דחולין דפ״ט א׳) גדול מה שנאמר במשה כו׳ שביטול דמשה היה למעלה מבחינת הביטול דואנכי עפר ואפר כי הוא מ״ה ממש וזהו עניו מאד ועיין בפי׳ שלח (קס״ג סע״ב). והנה שכינתא עילאה היא בינה ולפ״ז וענוה מביאה לידי יראת חטא הוא בחי׳ חכמה שהיא יראה עילאה. וריב״ל דס״ל ענוה גדולה מכולן י״ל זהו כמ״ש בר״ח שם ועוד ימצא הענוה אפילו בכתר כו׳ והוא נקרא אין להיותו מחשיב עצמו לאין נגד המאציל עכ״ל.

ועמ״ש בביאור ע״פ מי מנה בענין אוכם הוא קדם כו׳ וזהו ענין ישת חשך סתרו. ועמ״ש מענין ענוה סד״ה שוש אשיש כי הנה את זה לעומת זה עשה האלקים שכמו שבקדושה

עשיית המצות הוא מעלה את האדם להמשיך חיים עליונים מבחי' רצון העליון כמ"כ להיפך בעבירה כתיב ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה' פי' אני ה' מה שהוא מהווה כל הויות להחיות כל העולמות וכל הנבראים ומלפני כלומר למעלה מבחי' ומדריגה זו שם מגיע הפגם והעונש של העבירה שהכרת תכרת בשרש כל השרשים וצריך להיות לאדם יראת חטא. פי' יראה מחמת החטא והחסרון והפגם שנעשה למעלה כ"כ וחטא הוא לשון חסרון ופגם שלשון חטא נופל אפילו על ביטול מ"ע ודקדוקי סופרים שעכ"פ יש חסרון ופגם. משא"כ עון הוא על ל"ת כו'.

והנה יראת חטא בבחינה זו באה אחר ענוה וקדושה דוקא דהיינו אחר שיתקדש בקדושה העליונה הבאה מלמעלה ע"י המצות ויבא למדרגת ענוה שיכיר שפלות נפשו אזי יכיר וירגיש ג"כ בזה לעומת זה כמה גדול עונש החטא והפגם שמגיע למעלה ויהיה לו יראה גדולה מחמת החטא והפגם (ועמ"ש עוד בפי' וענין יראת חטא בד"ה אלה מסעי). אך קדושה וענוה זו אינה באה אלא אחר מדרגות הפרישות שהוא להפריד הרע שבנפש הבהמית מקליפות נוגה וקדש את עצמך במותר לך והוא בחינת תשובה תתאה כמארז"ל תשובה ומע"ט כו' שבלא תשובה תחלה אין המעשים טובים ומאירים מלשון את האור כי טוב כו'.

ועם כל הנ"ל יובן מ"ש וידבר משה אל ראשי המטות פי' מטות כענין מטה כלפי חסד שהוא ענין להטות ולהפוך המדות שבנפש שיהי' כלפי חסד ואהבת את ה' לדבקה בו והמטים ומהפכים הם בחינת הראשים שהם בחינת רעותא דליבא שנמשך מבחינת משה הוא בחינת דעת עליון וקדש העליון שלמעלה מעלה מבחינת עלמין ובחי' משה הוא המנהיג (כי וידבר מלשון ידבר עמים תחתינו לשון הנהגה) וממשיך בחינה זו להיות רעותא דליבא (ועיין עוד מענין ראשים בפ' פנחס) (דרנ"ג ע"ב) ע"פ שאו שערים ראשיכם גם כי משה הוא בחי' ונחנו מ"ה בחי' עניו מאד ולכן וידבר משה כו' ועמ"ש סד"ה משה ידבר וסד"ה מראיהם ומעשיהם:

קיצור. ענין קדושה מביאה לידי ענוה וענוה מביאה לידי יראת חטא. וענין וידבר משה אל ראשי המטות):

ה **לאמר** זה הדבר כו'. וארז"ל שכל הנביאים נתנבאו בכה נוסף עליהם משה שנתנבא בזה כו'. והענין דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כדמותנו הוא בחינת ממכ"ע דכ"ף הדמיון כמו הדמות כו', משא"כ בצלמנו הוא בחי' גילוי עצמותו יתי' ממש כביכול (ועיין מזה לקמן בד"ה אלה מסעי הנ"ל ובד"ה כי ביום הזה יכפר). והנה ע"י רעותא דליבא למעלה מבחינת כח הנפש נעשה ע"ז אתערותא דלעילא גילוי בחינת עצמותו

יתי למעלה מבחי' עלמין מה שאינו יכול להתלבש תוך עלמין וכמ"ש ואשים דברי בפיך דברי ממש.

והיינו לאמר זה הדבר כו' דהיינו באמירת כאו"א פרשה שבתורה או נביאים וכתובים הלכות ואגדות יהיה זה הדבר עצמו שנאמר מאז ומקדם. כמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום כו' ודברת בם כו' שהדברים האלה עצמם שאמר משה באותו יום יהיו אצלך ודברת בם עצמם לפי שע"י בחינת רעותא דליבא נמשך בחינה מה שלמעלה מבחינת עלמין ושם הוא למעלה מן הזמן (ועמ"ש ע"פ קול דודי הנה זה בא וסד"ה והגדת לבנך בענין בעבור זה וסד"ה בחדש השלישי כו' ביום הזה) ושם היה בחינת נבואתו של משה שהוא היה בחינת קדש העליון למעלה מבחינת עלמין ולכן ארז"ל שהיה פרוש מן האשה משא"כ כל הנביאים כו' (וע' מזה בפ' ויצא) (דקנ"ב ב') ובמק"מ שם ובפ' בראשית (כ"ב א') וביארו הרמ"ז פ' ואתחנן (דר"ס סע"ב) גבי רב לך כו' וע' בפ' בלק (קפ"ז ב'). ומכ"ז יובן איך שנבואתו היה מבחינת שלמעלה מגדר זמן שבחי' הזמן אין לו יחס רק במדת מלכותו ית' בחי' כדמותנו בחינת עלמא דנוקבא כו' דהיינו כשנעשית מקור לבי"ע ועיין בפ' ויחי (דרמ"ו סע"א וע"ב) ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע בפי' קומי לך רעיתי. ומשם יובן בתוספת ביאור משי"כ שע"י רעותא דליבא דייקא נמשך שיהיה עסק התורה בבחינת לאמר זה הדבר כו'. איש כי ידור נדר וגו' עד שידור בדבר הנדור. הענין כי הנה נדרים סייג לפרישות.

והנה פרישות הוא להיות קדש א"ע במותר לך וכדי להיות מדריגה זו נטועה וקבועה בלבו באמת לאמתו צריך לעשות עצות בנפשו כענין שנתבאר למעלה בענוה שמביאה לידי יראת חטא דהיינו שישפיל עצמו איך הדבר שרוצה לפרוש ממנו כגון הנודר מן הבשר כו' שהבשר וכיוצא בו הוא גבוה ממנו במעלה בשרשו ששרשו גבוה מאד נעלה מבחי' ומדרגות האדם אלא שבשבירת הכלים נפלו למטה מטה מן האדם בדצ"ח אבל מ"מ הרי יש לו יתרון ומעלה שמחיה את האדם והאדם צריך לו והמאכל א"צ להאדם ואי לזאת אינו ראוי להורידו כ"כ בגשמיות להיות נהנה ממנו למלאות תאוות גופו ולהיות בזוללי בשר וסובאי יין כ"א להרחיב דעתו לה', וכן דרך הנודרים לש"ש הוא מפני שרואים ירידתם מן הדבר שנודרים ממנו שהדבר ההוא גורם להם ירידה והטייה מאחרי ה' והיינו אחר שמורידים הדבר ההוא לגשמיות ממילא ממשיך ומוריד גם את הגוף האדם אחריו (ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות בענין ע"ה אסור לאכול בשר ואף דהכא מיירי בת"ח. מ"מ נהי דאינו אסור מ"מ שייך שירא שלא ירד ממדרגתו כו') אבל באמת צריך לראות בשרשו איך ששרשו גבוה מאד נעלה. ועי"ז פירש ממנו. ולכן

צריך הנודר לומר הרי זה כעולה וכקרבן שהן קודש ודבר הנדור ומופרש בשרשו הגבוה למעלה וכמ"ש כי יפליא לנדור לשון מופלא ומכוסה כאלו נודר בחיי המלך ששרשם הם חיים העליונים מבחינת סוכ"ע (ועיין מענין נדר בזח"ב יתרו צ"א ב' משפטים קט"ו ב' פנחס דר"ה א' ב' ובפרדס ערך נדר ובמא"א אות נו"ן ס"ט רבות ויצא ר"פ ע' כי תשא פמ"ג נשא פ"י ע"פ כי יפליא באיכה בפסוק ישבו לארץ ידמו ובבחיי פ' יתרו) ומשם נשתלשלו כל בחיי אורות המקיפים שבעולמות עליונים וגם למטה באדם התחתון בבחינת הבל ודבור היוצא מהפה כידוע ליי"ח (ועמ"ש מזה בד"ה וארשתיך לי). וזהו דבר הנדור שמקדיש הקרבן ואמר ה"ז עולה או שלמים להמשיך בפיו קדושה עליונה מבחיי סוכ"ע מקור כל הקדושות וגם הנדרים שהן קונמות הן הקדש כדאיתא בגמרא (וזהו כענין המבואר בד"ה כה תברכו בפ' נשא בפי' ענין ויקרא האדם שמות כו' להעלותן ע"י"ז ולקדשן במקורן כו' ע"ש וכעין זה הוא ענין קונמות שמתפיסו בדבר הנדור וקדוש ועי"ז ממשיך בו קדושה עד שהן הקדש. והכח הזה בפה האדם הוא ממש כענין הנ"ל דויקרא האדם שמות כו' ועוד נ' לומר כי הכח הזה הוא מעין ודוגמא הכח דלאמר זה הדבר הנזכר לעיל. שנמשך מבחיי וידבר משה אל ראשי המטות כו'. וזהו שייכות ענין וידבר משה כו' לאמר זה הדבר לפי נדרים ולכן עכשיו שנתמעטו הלבבות צריך לומר בלי נדר וכמ"ש במ"א):

פרק ב

ביאור ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות

הנה להבין ענין אחור וקדם צרתני אחור למעשה בראשית כו'. הנה בעשרה מאמרות נברא העולם. והנה העשרה מאמרות הם מע"ס דתיקון יהי אור חכמה [ועיין בפרדס ש"ב פ"ה ובזהר פ' ויקרא די"א סע"ב ובמק"מ שם ובפ' בראשית די"ו ע"ב ודף כ"ב א' ב'] והנה ע"ס דאצילות הם אלקות.

ואיך נעשה מהם בי"ע שהם בעלי גבול ויש ודבר נפרד מאלקו' [ר"ל איך הם מתלבשי' להיות רוח ונפש לבי"ע ועמ"ש ע"פ ששים המה מלכות בענין מפלגך לעילאי דהורמיז מפלגך לתתאי כו']. אך הוא ע"י שהיה שבירת הכלים דתהו שכשנשברו ונסתלקו מהם האורות ונפלו השברי כלים למטה בנוגה נעשו בחינת יש. כי הנה פי' שבירת הכלים היינו שבירת האותיות. שהאותיות הם כלים.

ועד"מ למטה כשהאותיות הן מצורפים שהם ב' או ג' אותיות יחד אז הם תיבה אחת שהיא כלי ובית קיבול לאיזו השכלה. אבל כשמתפרדים האותיות זה מזה, אזי בכל אות ואות בפ"ע אין נמצא מלובש שום שכל משכל ההוא שהיה מלובש בתיבה ההיא,

וזהו ענין שנסתלק האור מהכלי עד"מ. רק מ"מ איזו רשימו וניצוץ מן האור נשאר בכל אות מאחר שהיו מחוברים ומיוחדים תחלה יחד בצירוף אחד אבל מ"מ הוא רק ניצוץ ורשימו בעלמא אבל עצם האור נסתלק מהכלי, והנה עד"מ בכלים גשמיים שהכלי הוא בטל וטפל לגבי היין שבתוכו ולכן איתא במשנה פרק המצניע המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו. משא"כ כשנשבר הכלי נעשה חרס בפני עצמו.

וכך עד"מ למעלה כשהאור מלובש בתוך הכלי אז הכלי היא בבחי' ביטול ממש לגבי האור. וזהו ענין ע"ס דתיקון דאיהו וגרמוהי חד שגם הכלים הם אלקות ממש כי הם בבחי' ביטול לגמרי ממש לגבי האור א"ס המלובש בהן. משא"כ בתהו שנשברו הכלים ונסתלקו מהן האורות הוא כמו עד"מ למטה הכלי כשנשבר נעשה חרס בפ"ע ואינו בטל עוד להיין. כך ע"י שבירת הכלים שהם האותיות שנתפרדו נעשו בבחי' יש עד שמהן נמשך התהוות היש ודבר נפרד דבי"ע. משא"כ מבחי' הכלים דע"ס דתיקון שהם מיוחדים עם האורות לא היה יכול להיות השתלשלות והתהוות היש ודבר נפרד כי הכלים דתיקון הם בטלים להאור כנ"ל.

והגם שנתבאר שהעשרה מאמרות הם מע"ס דתיקון. אך הם מתלבשים בע"ס דב"ן כי הרי המאמרות הם בבחי' מלכות דאצילות עולם הדבור [וע' בפרדס בעה"כ ערך אדריכל ועמ"ש בפ' בראשית סד"ה צאינה וראינה בשם המדרש משל למלך שבנה פלטין ע"י אדריכל כו'] ומל' דאצי' הוא שם ב"ן שנפל בו משם ס"ג כו', וע"י האותיות דשם ב"ן שהם שרש האותיות שמשבירת הכלים ע"ז נתהוה בחי' היש ודבר נפרד.

ולכן באמת יש בבי"ע ג"כ מב' הבחי' דמ"ה וב"ן והוא בחי' פנימית וחיצונית. בין בכל נברא בפרט בקדושה דבי"ע שהפנימית והנשמה שלו הוא בבחי' ביטול כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים ונמשך משם מ"ה. והחיצונית דהיינו הכלי והגוף שלו נמשך משם ב"ן [ואפשר שעד"ז הוא מ"ש הרמ"ז בפ' אמור (בדף ק"ד ע"א) גבי כל הנקרא בשמי. שכתב בשם ספר הלקוטים שלכל אדם יש לו שני שמות כו' ע"ש. והיינו כדלקמן שהאדם כלול מב' הבחינות דתהו ותיקון]. ובין דרך כלל הפנימיות דבי"ע הן הנשמות והמלאכים שיש בהן בחי' הביטול לפי שנתהוו מבחי' התיקון שכבר נתקן שם ב"ן ע"י מ"ה, והחיצוניות הם היכלות דנוגה שהם בחי' יש כו' שנמשך מרפ"ח ניצוצים ושבה"כ שעדיין לא נתקנו כו'. ועמ"ש מענין אותיות דמ"ה וב"ן ע"פ ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר כו' ובביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב:

ב **והנה** האדם כלול מב' הבחי' דתהו ותיקון. שנפשו האלקית נמשכה מבחי' שם מ"ה דתיקון ולכן היא בעצם בבחינות ביטול. והנה"ב והגוף נמשכו משבה"כ דתהו. ואדרבה הגוף ונה"ב הם בבחי' א' למטה יותר מדצ"ח. כי הנה יש כמה מדרגות בענין הביטול והפירוד שצבא השמים לך משתחוים שיש בהם בחי' הביטול וכן הבהמות והחיות אינם בחי' נפרד לגמרי שהרי אין בהם עוברי עבירה מה שאין כן האדם מצד גופו ונפשו הבהמית הוא בחינת נפרד יותר שהרי יכול לעבור עבירה.

וזהו אחור למעשה בראשית שהוא סוף כל המדרגות להיות יש ודבר בפני עצמו וכמ"ש בסש"ב פכ"ד שהעובר אפילו על עבירה קלה הוא בתכלית הפירוד מאחדותו ית' יותר מסט"א וכל הקליפות כו' ע"ש באריכות. ומצד נפשו האלהית הוא בטל בתכלית והוא בחי' קדם למע"ב (ועמ"ש עוד מענין גוף האדם ונשמתו בפ' בראשית ע"פ וייצר כו'). אך דרך פרט גם על נפש האלקית עצמה שמבחינת עולם התיקון נאמר אחור וקדם צרתני, כי הנה התיקון הוא אחר עולם התהו שקדם לו גם במעלה ומדרגה אלא שנפל בשבה"כ, כי ס"ג הוא למעלה ממ"ה אלא שנפל בשם ב"ן בבחי' יש. והתיקון הוא חיבור מ"ה וב"ן דהיינו שגם ב"ן שהוא בבחי' יש יהיה בבחי' מ"ה על ידי התהפכות חשוכא לנהורא כו' והוא בחי' המברר בירורים בבי"ע בכל ששת ימי המעשה (עמ"ש סד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים ובמ"א ע"פ שמע ישראל שם ע' ובביאור ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר), ונמצא התיקון הוא ג"כ מעולם התהו ורפ"ח ניצוצין כמ"ש ורוח אלקים מרחפת מת רפ"ח והוא בחי' מת ושבירה ומזה נעשה התיקון בבי"ע כמ"ש אח"כ ויאמר אלקים יהי אור חכמה. וכמ"ש בע"ח דעתיק דתקון דאצי' לקח ה' ראשונות דכתר דב"ן כו' ולכן גם נפש האלקית מצד התקון נק' בחי' אחור לגבי עולם התהו שמרפ"ח ניצוצים ששרשן מס"ג שלמעלה ממ"ה כנ"ל, וגם על נפש השכלית הבהמית שבאדם שייך לומר אחור וקדם צרתני לגבי דצ"ח. כי הנה בסדר המאמרות קדמו דצ"ח למדבר כו' והיינו כי התיקון הוא ממטה למעלה דצח"מ, והאדם שהוא המדבר העליון מכולם משא"כ בתהו דומם הוא למעלה מהצומח והצומח מהחי כו' ולכן כתיב בקרבנות ברית מלח עולם כו' אע"פ שהמלח הוא דומם וע' מזה בלקוטי תורה מהאריזי"ל פ' ויקרא אך בשרשו גבוה מאד ומלח הוא גבורות דאבא כו' (וע' בזהר ויחי דרמ"א ע"ב מענין מלח ועמ"ש בד"ה ולא תשבית מלח). ולכן גם הנפש השכלית עם היותה גבוה במעלה מדצ"ח ושרשה מבחי' פני אדם כמ"ש ודמות פניהם פני אדם ונקרא קדם היינו מצד יציאתן והתהוותן ע"י העשרה מאמרות שנמשכו מע"ס דתיקון אבל בשרשם בתהו הדצ"ח גבוהים יותר ולכן נקרא אחור למע"ב:

ג **ועפ"ז** יובן ענין לכו לחמו בלחמי. פי' לחמי היינו מ"ש כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם האדם בה' הידיעה היינו אדם דלעילא מלכות דאצילות שנקרא ג"כ אדם כמ"ש בזהר עד דלא אתברי פרצופא כו' וכמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ אלה מסעי המתחיל לבאר ענין המסעות, והיינו בחי' ממכ"ע המשכת החיות בהתחלקות כמ"ש עיני ה' וכתיב תהיינה אזנך קשובות כו'.

והנה מוצא פי הוי' יש בו ב' פירושים הא' הוא כפשוטו דמוצא פי ר"ל מה שכבר יצא מפי ה' התפשטות החיות מרוח פיו בעשרה מאמרות שנברא העולם והיינו מבחי' ע"ס שבמל' דאצילות שם ב"ן.

והב' דמוצא לשון מקור כמו מוצא מים היינו שהמקור של ע"ס דב"ן הוא בחי' שם ס"ג שהוא שרש עולם התהו עולם הנקודים ששרשו מבחי' פה דא"ק. והעינים דא"ק בהסתכלותן עשו כלים לאורות הפה דא"ק והוא ענין עולם הנקודים כו'.

ולכן יחיה האדם דלעילא ע"י"ז כי הנה א"ק נקרא אדם דבריאה, ועולם התהו הוא בחי' יצירה שיצירה הוא בחי' גילוי ההעלם והיינו האורות הנמשכים מא"ק ע"י ההבלים דאח"פ. ואצי' שהוא עולם התיקון נקרא אדם דעשייה לפי שהוא בחי' אורות בכלים ושרשו הוא רק הארה דרך מצחא דא"ק וע"כ יחיה האדם דתיקון ע"י בירורים. שממוצא פי ה' שהם מבחי' יצירה שלמעלה מעשייה.

וזהו ענין התורה ומצות שנקראו לחמי. והיינו לפי שכל המצות מעשיות הם בירור בחי' נוגה ששרשו מעולם התהו וממשיך ע"י"ז רצון העליון שהוא בחי' כתר עליון אשר כלול ג"כ מכתר דתהו כמבואר לעיל והמשכה זו הוא בבחי' מל' דאצילות [וכמ"ש במ"א ע"פ ומספר את רובע ישראל ע"ש וזהו שוקיו עמודי שש ופי' במדרש רבה (פרשת קדושים פרשת כ"ה). זה העולם שנברא בששת ימי בראשית והיינו כי שוקיו קאי על עוסקי במצות שנקראו תמכין ומעשה המצות הם בדברים שנבראו בששת ימ"ב ור"ל שהם קודמים לבריאת האדם שהוא אחרון למעשה בראשית כנ"ל ועיין מענין שוקיו כו' בפ' מצורע (דנ"ג ע"ב) ובפרשה נשא (דקמ"ג א') ובפ' פנחס דרל"ו א'] וזהו שע"ז יחיה האדם דלעילא מל' דאצילות כנ"ל. וזהו ענין להוסיף אורות באצילות כי באצילות האור מוגבל בכלים וכדי להוסיף צ"ל מלמעלה יותר, ומזה נמשך ג"כ תוספת אורות בגן עדן. שזהו ענין שכר מצוה שהשכר מצוה נמשך מהמצוה עצמה, שהשכר היא בגן עדן העליון בבריאה נהנין מזיו כו' ואין הנאה והשגה אלא באור הבוקע חוץ להכלים משא"כ כשהכלי מכסהו כו' פי' שבאצילות האור מלובש בכלי שהכלי מסתרת על האור וא"כ מה שנמשך דרך הכלים בג"ע היא רק הארה מצומצמת אכן ע"י שמוסיפים אורות

בכלים דאצילות שהם אורות דתהו ע״ז בוקעים האורות את הכלים ונמשך תוספת אור בג״ע כו׳ (ועמ״ש מזה בפ׳ שלח ע״פ טובה הארץ בענין פי׳ ארץ זבת חלב ודבש), וזהו אשר קדשנו במצותיו וצונו ונמשך מזה ג״כ למטה באדם רצון העליון בכל מאדך כי בכל נפשך הוא בחי׳ ממכ״ע ובכל מאדך בחי׳ סובב שאינו מוגבל תוך הכלי אלא כלה שארי ולבבי לצאת מן הכלים והיינו ע״י שממשיך רצון העליון שלמעלה מהאצילות ע״י תורה ומצות לכן נמשך בחי׳ רצון זה גם כן בנפש וזהו לכו לחמו בלחמי.

והמשכת רצון העליון זה בנפש זהו ענין וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל. כי הנה מטות הם השבטים ד׳ דגלים יהודה פני אריה אל הימין כו׳ והם מבחי׳ התיקון ובשם אלקינו נדגול. והם בחי׳ המדות הנמשכים מהבינה ודעת ״ב גבולי אלכסון כו׳. וראשי המטות היינו הרצון שלמעלה מהבינה ודעת (ונק׳ ראש כענין גלגלתא דחפיא על מוחא כו׳ וכמ״ש במ״א), והוא הנמשך מבחי׳ משה דעת עליון שהוא יסוד אבא והוא הממשיך בחינת רעותא דליבא כי אבא יונק ממזל השמיני ונוצר אותיות רצון והוא רצון העליון שלפני האצילות כי בחכמה יבנה בית שהוא שרש האצילות כו׳. (ועמ״ש מענין נוצר חסד אותיות צנור ואותיות רצון שהוא בחי׳ משה בפ׳ יתרו בד״ה מראיהם ומעשיהם, ועמ״ש ע״פ בשלח פרעה גבי ענין לעושי רצונו עאכ״ו ועיין בזהר פ׳ יתרו) (דפ״ח סע״ב ודפ״ט ריש ע״א) ובמק״מ שם בשם האריז״ל ועמ״ש בביאור ע״פ ועשית ציץ כו׳. עוי״ל בענין וידבר משה אל ראשי המטות דהנה איתא ברבות (ס״פ לך לך פמ״ז) גבי כל אלה שבטי ישראל כו׳ אבל אלו מטות (כלומר חזקים כמטה הזה) כד״א שבועות מטות אומר סלה (בחבקוק סי׳ ג׳) ובשה״ש רבה בפסוק הנה מטתו שלשלמה מטותיו ושבטיו כמד״א שבועות מטות. וענין החיזוק היינו כמ״ש במ״א בד״ה ראה אנכי נותן בענין משכיל לאיתן איתן מלשון חיזוק כמו איתן מושבך כו׳ ע״ש וגם כמ״ש בד״ה צו כו׳ את קרבני לחמי בענין עצמות גידין שעצמות הוא בבחי׳ דעת התקועה בחוזק. וזהו ענין שבועות מטות וכדפי׳ ברבות במדבר ס״פ י״ג שכשם שנשבע הקב״ה לאבות כך נשבע לשבטים.

והנה פי׳ וענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם מבואר במ״א בד״ה ביום השמיני עצרת שהוא המשכה מבחי׳ ימי קדם שלמעלה מהחכמה כו׳ ע״ש והמשכה זו היא ג״כ להשבטים וכמ״ש בפ׳ נשא (קל״ד ב׳) דמכאן אשתלשלו י״ב תחומין כו׳ ל״ב שבטי אבהתא ה״ד אשר נשבעת לאבותינו. (וע׳ בפ׳ וישלח דקע״ו סע״א ובמק״מ שם ועמ״ש ע״פ וירד הגבול כו׳) והמשכה זו זהו ענין וידבר משה אל ראשי המטות שהוא הממשיך בחינת שבועות מטות בחינת אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם (ועמ״ש סד״ה וישכם

לבן בענין וינשק לבניו כו' ע"ש) ומזה נמשך שיהיו חזקים כמטה הזה כו' בחי' איתן כו' וזהו אמר סלה דכ"מ שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק ועיין מענין סלה בפ' ויקרא (ד"כ סע"א), גם מטות י"ל המשכה מבחי' עץ החיים ועיין מ"ש במ"א ע"פ ואתה הרם את מטך כו' ועיין ברבות וישב פרשה פ"ה גבי ומטך כו' ועמ"ש בפי' שבטים שבטי י"ה עדות לישראל סעיף ה' בד"ה אלה פקודי המשכן. וע' בזח"א (ויצא קס"ב א') ע"פ ויקח לו יעקב מקל לבנה וברבות וישלח פע"ו ע"פ כי במקלי עברתי את הירדן. ועמש"ל בביאור ע"פ במחוקק במשענותם ובד"ה בשברי לכם בפי' מטה לחם. גם מטה לשון ממשלה ושררה כמו מטה עוזך כו' וזהו בחי' כי שרית עם אלקים.

ומזה יש להבין ענין וידבר משה אל ראשי המטות שמשה הוא הממשיך בהם בחי' זו. ועי"ז נמשך לאמר זה הדבר. פי' ע"ד מ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום ודברת בם דהיינו במה שדבר משה בעצמו זה ג' אלפים שנה תדבר וזהו ודברת בם. בם דייקא. וכ"ז ע"י רעותא דלבא שהוא למעלה ממקום וזמן ודברי ממש אשר שמתי בפיך משא"כ כל הנביאים נתנבאו בכה בחי' כדמותנו כו':

ד **איש** כי ידור נדר, שידור בדבר הנדור, שדבר הנדור כמו קרבן הוא ע"י שמקדישו בפה ואח"כ הקרבן מעלה אותו כמ"ש תמים יהיה לרצון וכתיב עולותיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי. והטעם שצריך להקדישו בפה תחלה דייקא. הוא כי עם היות שהקרבן שרשו גבוה יותר דהיינו ששרשו מבחי' מוצא ומקור פי ה' מעולם התהו. אך לפי שנפל למטה בשבה"כ לכן א"א לו להתעלות לשרשו אלא ע"י שהאדם שיש בו נפש אלהית שהוא משם מ"ה המברר מקדישו תחלה. ועי"ז נותן בו אור מקיף ע"י הפה. שמדבור האדם נעשה אור מקיף (וכמ"ש במ"א בענין ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך וכמ"ש בסש"ב ח"א ספ"ה. ועמ"ש בפ' שמות ע"פ מי שם פה לאדם. והאור מקיף מגביה ומעלה וכמ"ש בד"ה המגביהי לשבת בפ' מקץ. ולכן ע"י נותן כח להיות מתעלה הבהמה מנוגה וליכלל בשרשה שמעולם התהו ממוצא הפה כו'). וענין זה שמדבור האדם נמשך בחי' מקיפים. הוא ע"ד מ"ש בע"ח שמהקו וחוט שנמשך אחר הצמצום ממנו נמשכים ומתעגלים העגולים, ומקיפים ועגולים ומקיפים אלו הם מקיפים ג"כ על סיום הקו בתחתית היושר. ועד"ז יש כח באדם שמבחי' היושר להמשיך העגולים ומקיפים שנמשכו מהקו שהוא שרש בחי' יושר כו'. וזהו ענין שע"י שמקדישו הקרבן בפה ממשיך בו בחי' המקיף. ומ"מ אין נותן בו אלא אור מקיף אבל בפנימיותו אינו יכול להגיע מפני שפנימיותו של הקרבן וחיותו הוא גבוה ממנו (וענין זה הוא ע"ד שנתבאר בפע"ח שער ספירת העומר פ"ג שע"י ספירת העומר והברכה אנו ממשיכים אור מקיף אמנם אור פנימי אין אנו יכולים

להמשיך עתה כי זה לא היה נמשך רק בזמן שבהמ"ק היה קיים ע"י מנחת שעורים שהי' קרב כו' ע"ש. ושעורה היא מאכל בהמה כמ"ש במ"א) אלא שהפנימי' מתגלה ונמשך ע"י הקרבן כו' וכדלקמן, ועד"ז הוא ענין הנדר. שנדרים סייג לפרישות. שמחמת שמשער בנפשו שלא יוכל להעלות המאכל לשרשו ממוצא פי כו' ע"י אכילתו מפני שמקושר בגשמיות (ועמ"ש בד"ה כה תברכו בפ' נשא). לכן פורש ממנו. ומגביה המאכל על ידי שנודר ממנו ומתפיסו בדבר הנדור באמרו הרי עלי כקרבן שעי"ז ממשיך בו אור מקיף משרשו הנעלה ממוצא הפה. וזהו שארז"ל כל הנודר כאילו נודר בחיי המלך. היינו שכל המקיפים נמשכים מבינה ובינה הוא חיי המלך [וע' ברע"מ ס"פ יתרו דצ"א ע"ב]. וזהו ענין פרישות מביאה לידי קדושה. וזהו שארז"ל עד שידור בדבר הנדור דווקא. שכמו שהדבר הנדור כמו הקרבן הוא מתעלה ע"י קדושת הפה שהאדם מקדישו שעי"ז ממשיך עליו אור מקיף וזהו לשון מקדיש. כמו הקדושין שהוא המשכת או"מ ועי"ז אח"כ דייקא יחוד, וביאה שהוא בחי' א"פ כו' [ועמ"ש מזה בד"ה וידבר דעשרת הדברות]. כמ"כ המקדיש הקרבן ע"י הפה ממשיך עליו אור מקיף ואח"כ כשמקריבים אותו ונעשה קרבן לה' נמשך בו א"פ ואז הוא מעלה את האדם כנ"ל.

וכך בענין הנדר שע"י הדבור שמתפיסו בדבר הנדור דייקא עי"ז ממשיך בו אור מקיף ומתעלה עי"ז כו' וזהו ענין הנודרים לשם שמים שע"ז אמרו נדרים סייג לפרישות. ומ"מ עכשיו צריך לומר בלי נדר:

פרק ג

ואשה כי תדור נדר לה' כו' בנעוריה כו'. ואשה היא כנס"י מקור כל נשמות ישראל ולכן טעמו זקף גדול שמורה שהוא ממקום גבוה מאד. כמארז"ל ישראל עלו במחשבה ה' בחכמה יסד ארץ. (ועיין בזהר ר"פ בשלח) (דמ"ד א') ע"פ ושם אשה גדולה ובפי' הרמ"ז שם, ועיין ברבות ויצא פ"ע ע"פ הגדולה לאה גדולה במתנותיה כו' ויהודה לעולם תשב כו' יוסף לשעה כו', ועמ"ש סד"ה ויגש אליו יהודה ובד"ה בכ"ה בכסליו בענין ה' קטנה רחל.

ועמ"ש בד"ה שיר השירים בענין שכינתא עילאה וזהו ה' גדולה. וזהו ענין כנס"י כמ"ש ע"פ אחת היא יונתי. וזהו ענין זקף גדול. עמ"ש ע"פ וזוקף לכל הכפופים ובד"ה אדי שפתי תפתח בענין וזוקף בשם. אך יש זקף קטן והוא ענין תשובה תתאה תשוב ה' קטנה. ויש זקף גדול ענין תשובה עילאה והוא ע"ד שנתבאר לקמן בד"ה אלה מסעי בענין ואלה מסעיהם למוצאיהם ובד"ה יונתי בחגוי בענין קומי לך. וזהו ביום ההוא אקים את סוכת דוד ועמ"ש בענין צדקה כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול. וע"פ יתקע בשופר

גדול ובענין שמו הגדול ולכן נק' כנס"י אשה כדכתיב ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי (בהושע סי' ב'). וצריך להבין מהו ביום ההוא ולא עכשיו. ועיין מזה בגמרא רפ"ח דפסחים. דהנה שלשה גאולות הן (ועיין בפי' וישלח קס"ט סע"א) גאולה ראשונה בחי' חסד בזכות אברהם גאולה שניה בזכות יצחק ולכן לא היתה גאולה שלימה. גאולה שלישית בזכות יעקב (עיין מזה באלשיך בתהלים סי' כ"ד. שזהו ענין מארז"ל) (פ"ח דפסחים דפ"ח א') ע"פ והלכו עמים רבים כו' אל בית אלקי יעקב לא כאברהם שכתוב בו הר בהר ה' יראה ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית כו' ועיין מזה בפי' יתרו (דס"ט סע"ב) ובמק"מ שם. (פקודי רכ"א ב'. רל"ב א' ב') ועמ"ש מענין בית סד"ה השמים כסאי ובד"ה מזמור שיר חנכת הבית, ועמ"ש בד"ה יחיינו מיומים בענין ביום השלישי יקימנו. והוא בחינת יעקב בחיר שבאבות ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר כו' ה' בדד ינחנו וכתיב וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב. שהוא בחינת אמת כדכתיב תתן אמת ליעקב, והתורה נק' אמת כדכתיב תורת אמת היתה בפיהו קרוב ה' כו' באמת ואין אמת אלא תורה כמארז"ל ברבות פ' צו פ"ז אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות כמ"ש (בהושע סי' ח') גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם. ולהבין למה מדת יעקב נק' אמת וכי מדת אוי"ר מדת אברהם ויצחק אינם אמת ח"ו. גם מהו מדת יעקב באדם. (ועיקר פי' אמת אין ר"ל הפך מן השקר לבד ח"ו אלא היינו כמ"ש וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו דהיינו הפך נהרות המכזבים במשנה פ"ח דפרה שהוא מה שנפסקים לפעמים, וע' בפי' בשלח) (מ"ד ב') ע"פ אל תכזב בשפחתך שהיה נשמתו מסטרא דנוק' שאין לו קיום כי הוא אתר דמשתני, ולכן הנהרות המכזבים פסולים לקידוש מי חטאת שצריך מים חיים ע"ד עץ החיים אתר דלא אשתני כמ"ש בפי' אמור ק"ז. וזהו ענין אני הוי' לא שניתי. וזהו עיקר האמת. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אלה מסעי). וכך בגאולת מצרים שירה נקבה ולעתיד יהיה שיר לשון זכר שנאמר שירו לה' שיר חדש כמ"ש ברבות בשלח ס"פ כ"ג וע"ש בפי' בא ס"פ י"ח ליל שמורים כו' נס עובר אבל לע"ל כו', ועמ"ש הרמ"ז פי' תשא (דקפ"ח ע"ב) בענין שיר זכר, ועמ"ש ע"פ שפת אמת תכון לעד בד"ה ושבתה הארץ שבת לה'. והנה מענין שיעקב נק' אמת עיין בביאור ע"פ וידעת היום ועיין בפי' אחרי (ס"ו ב') מענין וזכרתי את בריתי יעקב כו'. ועיין ברבות ויצא פ"ע נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים אתה אמרת והיה הוי' לי לאלקים חייך כל טובות וברכות ונחמות שאני נותן לבניך איני נותן אלא בלשון הזה שנאמר והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים כו' והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. הרי שכל בחינה דלעתיד זהו ע"ד בחי' וענין והיה הוי' לי

לאלקים שאמר יעקב והיינו לפי שזהו ע"י התגלות עצמות אור א"ס ב"ה שלמעל' מעל' מבחי' שם הוי' והוא מה שיתגל' לע"ל והיינו ע"י בחי' יעקב וכמ"ש מזה סד"ה שובה ישראל עד הוי' אלקיך, ועמ"ש ע"פ המאמ' פי' וישב (קפ"א ב') ירום מסטרא דאברהם כו' מאד מסטרא דיעקב וזהו ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם כו', ודוגמא לדבר מ"ש כי כאשר השמים החדשים כו' כן יעמוד זרעכם ושמכם. והנה יש ג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח ויעקב הוא בחי' תורה ויקם עדות ביעקב כו' ועמ"ש סד"ה וארא אל אברהם דאהוי"ר הוא עדיין בחי' יש מי שאוהב אבל עסק התורה הוא ביטול לגמרי ואינו תופס מקו' כלל וזהו עיקר גילוי בחי' אמת דהיינו כמו דכולא קמיה כלא חשיב כמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה, והדרך שיזכה אדם לאור התורה הוא ע"י בחינת יעקב כמ"ש סד"ה מי מנה עפר יעקב:

ב **דהנה** כתיב הגידה לי שאהבה נפשי כו'. פי' נפשי שהוא ניצוץ אלהות שבכל אחד ואחד יש בו בחי' אהבה לדבקה בו אף שאינו מרגיש כלל הוא מחמת שהנפש בגופו בגלות אצלו כמ"ש ואני בתוך הגולה כמארז"ל גלו לאדום כו' והיא אהבה הטבעית שבכל אחד ואחד מישראל כאהבת הבן אל האב שאהבת הבן אל האב אינה כרשפי אש שהוא ברא כרעא דאבוה דבר בפ"ע.

והנה אהבת הבן אל האב אף שהבן אינו מקבל נחת ותענוג רק שהוא צועק אל אביו שיקרב אותו אליו אעפ"כ האב מקבל תענוג מזה וכל מה שהוא צועק יותר האב מקבל תענוג יותר, וזהו אכלתי יערי שהוא ברכות שלפני ק"ש עם דבשי שהוא ק"ש שהוא ענין מתיקות ותענוג שלמעלה מצעקת הבן שרוצה שתשוב נפשו אליו אף שאין נפשו מרגשת כלל שבחי' ניצוץ אלהות שבתוכו מעוטף ומלובש מרצונות אחרים ולכן אין האהבה כרשפי אש כי חמימות מרצונות עוה"ז מקררים אותו (עמ"ש בפי' שלח בד"ה בפי' נסכים). וזהו זכרתי לך חסד נעוריך הוא דרך התחלת העבודה (ועמ"ש בשה"ש בד"ה לריח שמניך בענין נער ובד"ה והיה אור הלבנה בענין ונערים ממשתה נגינתם כו') אהבת כלולותיך שהוא בחי' כלה ולא אשה. לכתך אחרי במדבר. פי' אחרי היינו שהוא עדיין בבחינת אחוריים שהוא בחי' אתכפיא ולא בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא וכמ"ש מזה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק כו', ולכן הוא עדיין בבחינת מדבר ושממון ארץ ציה כו'. וגם מדבר הוא לשון דיבור שמדבר דברים גשמיים ומ"ם פתוחה מורה שמזה באו לו מחשבות זרות (וע"ד מה שנתבאר בד"ה וארשתיך לי שסיבת המחשבות זרות מחמת ששכלו ומחשבתו פנויים כמשל החצר שאין לו קירוי והוא פתוח כו' ע"ש. ועיין מענין זכרתי לך חסד נעוריך כו' בפי' וישלח) (קע"ו ב') אמור (ק"ג ב') שלח לך

(קס"ח ב') פינחס (רנ"ז א') עקב (רע"ד א') רבות במדבר פ' ב' (רי"ב ד') ועמ"ש בד"ה קחו מאתכם תרומה. וזהו משכני כי ידע אינש בנפשיה כאו"א שהנפש אלהות שבו הוא מוטבע בחושך משכא דחויא שמכסה ומסתיר על אור הקדושה ואין חבוש מתיר עצמו. וזהו שכנס"י מבקשת משכני שאתה תמשיך אותי מגלותי ואז אחריך נרוצה, ועמ"ש מזה בד"ה אדם כי יקריב מכם.

וזהו איכה תרעה פי' שאין הבקשה בשבילנו לבד אלא דאל"כ איכה תרעה שכנס"י נק' רעיתי וקוב"ה נק' רועה ישראל. כמארז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ר"ל להיות התלבשות אור א"ס ב"ה במדות עליונות הנק' גופא חסד דרועא ימינא כו' כי הוא יתי מצד עצמו לאו מכל אלין מדות איהו כלל. ועיין מה שכתוב ע"פ אני ישנה ולבי ער גבי פי' תמתי מלשון שלימות כו' ע"ש ובד"ה הנך יפה רעיתי ולעיל ע"פ ראשי המטות בענין לכו לחמו בלחמי. איכה תרביץ בצהרים שהוא לשון חמימות מרצונות אחרים (כי צהרים הוא עת תוקף החום ויש תוקף חום זר של תאוות גשמיות שעל זה נאמר ובושה החמה. וחם הוא אבי כנען ועיין בפרדס ערך חם ועיין מכ"ז בפי' ויקרא) (י"ז ב') ובפי' בלק (קצ"ז א' ב') ובפרשה תרומה (קמ"ג ב') מענין אי כה ועיין מה שכתוב מזה בד"ה שוש אשיש. וזהו שלמה אהיה כעוטיה על עדרי חביריך שהוא לשון בושה כענין העטית עליו בושה (בתלים סי' פ"ט) ויעטו כמעיל בשתם (שם סי' ק"ט) יעטו חרפה וכלימה (שם סי' ע"א) וע' בזהר בראשית (דף כ' ע"א). גם לשון מעוטף ומלובש בעדרי חבריך שהוא מחשבות ודבורים מרצונות אחרים שנמשכים ונשפעים משרים עליונים שאין שום דבור ומחשבה למטה שאינו נשפע ונמשך מלמעלה. (ועיין בזהר פ' ויצא) (דף קס"ב) בס"ת ע"פ והיה העטופים ללבן כו' אתכספן ומתעטפי. ובושה זו הוא ענין מה שאנו מבקשים ולא נבוש לעולם ועד עיין הפי' בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב וע' בזהר פ' אמור (דפ"ט ע"ב) ע"פ לך אדני הצדקה ולנו בשת הפנים ונק' בחי' אלו ללבן. וזהו ענין עדרי חבריך וכמו שכתוב ברבות בשה"ש מה שאין כן הקשורים ליעקב שמקושרים בקשר אמיץ וחזק בו יתי וכמו שכתוב בזהר פ' אחרי (דע"ג) ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא קוב"ה אורייתא וישראל. ועיין מה שכתוב מזה בביאור על פי' נשא את ראש בני גרשון בענין קטרת:

ג **והנה** יש עוד בחי' אהבה שהוא אהבת אשה אל איש שהיא אהבה כרשפי אש ואין לו רצונות אחרים כלל, שהוא ע"י התורה כמ"ש ועמך לא חפצתי רק ואל אישך תשוקתך (ועמ"ש מענין אהבה זו בד"ה נאוו לחייך בתורים בענין תורי זהב וזהו ושם אשתו כו' בת מי זהב שבחי' אהבה זו היא בבחי' כמעלת הזהב על הכסף, וגם פי' בת מטרד י"ל שהוא

טרדת אה"ר זו עד שאין לו שום רצון אחר כלל) וזהו בכל לבבך וכמ"ש במ"א בד"ה ענין ק"ש והיינו מחמת רוב חשקו וחפצו אליו יתי כרשפי אש שלהבת מתלהבת בבחי' בהעלותך את הנרות ואהבה רבה זו הוא נמשך ע"י התורה (כי ביום חתונתו זה מתן תורה והתורה היא בחי' מימינו אש דת שניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית בענין לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ובקולו תשמעו ובד"ה למען תהיה תורת ה' בפיך בפי בא. ובחי' אה"ר זו נק' אמת וזהו תתן אמת ליעקב כי הקול קול יעקב בחינת תורה כנ"ל ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת). וזהו שתיתי ייני עם חלבי שהיא בחי' תורה וזהו כי טובים דודיך היינו אה"ר והוא נמשך מיין יינה של תורה. וז"ש ויאמר האדם אדם דלעילא. כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'. זאת הפעם התורה שנק' זאת (פ"ה דמנחות נ"ג ב') שלעתיד תתגלה התורה מלבושיה וגשמיותה (ולכן נאמר ביום ההוא תקראי אישי. שהתורה נקרא אור כמו שכתוב ותורה אור וגם נקרא מים כמו שכתוב הוי כל צמא לכו למים. והענין כמו שכתוב במ"א על פי הללו אל בקדשו בענין ג' בחינות אור מים רקיע כו' ע"ש. ועל דרך זה בתורה שהתורה כמו שהיא למעלה היא בחי' אור ובירידתה להתלבש למטה נק' מים יורדים מגבוה לנמוך. ועיין מה שכתוב בד"ה שיר השירים בענין ב' בחינות חתן, ועכשיו כנסת ישראל מקבלת טפת חכמה עילאה בבחינת התלבשות מים רקיע, אבל לעתיד שתתגלה פנימיות התורה הוא בחינת אור, וזהו ענין תקראי אישי שתקבל מבחי' אור וכמו שכתוב הרמ"ז בפרשה פקודי) (דף ר"כ ע"ב). אך מ"מ גם עתה נמשך האור ע"י התלבשות כו' כנ"ל. וזהו אף הפעם כמו שהוא עתה מלובש בלבושים רבים בדברים גשמיים אעפ"כ היא עצם מעצמי מעצמיותי שהוא פנימיות רצונו שהיא תורה שבכתב.

ובשר מבשרי לשון בשרא סומקא תורה שבע"פ חומרות וחילוקים לזאת יקרא אשה אש ה' שהיא אהבה כרשפי אש כי מאיש לוקחה זאת, כדכתיב כי ה' יתן חכמה זו תורה שבכתב מפיו דעת ותבונה זו תשבע"פ כמ"ש ברבות כי תשא פמ"א, כי מחמת שנתפס ונדבק במוחו בשעה שהוא לומד ומכש"כ כשהוא זוכר ואינו נשכח ממנו והוא בחי' זכר כמ"ש זכר חסדו אזי נקלט בו חכמתו ובינתו יתי שהוא בחי' טפה הנמשך ממוח האב (עמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאוה ובד"ה והדרת פני זקן). וזהו ויהיו שניהם ערומים דהיינו שע"י אהבה זו דבחי' רשפי אש הוא מופשט מכל הרצונות זרות. ואין לו רצון אחר כלל. וכמ"ש ועמך לא חפצתי. ולא כמו אהבה שבקרירות שהוא מפני שמלובש עדיין ג"כ ברצונות זרים והוא רק בחי' אתכפיא. אבל ע"י אה"ר זו דאתהפכא חשוכא

ואין לו רצון אחר כלל רק לדבקה בו. נמצא אינו מלובש בלבושים זרים ובאתעדל"ת אתעדל"ע לע"ל שלא יכנף עוד מוריך.
וזהו ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו. והיינו שלע"ל יהיה גילוי פנימיות התורה בלי לבושים. אך גם זאת הפעם שהתורה מלובשת בלבוש כנ"ל עכ"ז הוא ע"ד ענין ויהיו שניהם ערומים. כי ע"י עסק התורה שנשמת האדם מלובשת בהתורה.
וכמ"כ עי"ז אור א"ס ב"ה נמשך ומתלבש בהתורה שזהו ענין עוסק בתורה לשמה לשם התורה. נמצא הרי הקב"ה כביכול עם האדם העוסק בתורה מלובשים בלבוש אחד עד"מ שנים שמתכסים בטלית אחד ממש וכמ"ש מזה בד"ה כי ביום הזה יכפר, והיינו דוקא כאשר האדם מופשט מרצונות זרים. משא"כ כשיש לו רצון זר ולבושים צואים נק' הוא בבגדו והיא בבגדה ויוציא ויתן כתובה. אבל כשמופשט מרצון זר להיות ועמך לא חפצתי נמשך כמ"כ מלמעלה כנ"ל, וזהו ולא יתבוששו היינו שלא יהיה בחינת כעוטיה על עדרי חבריך הנ"ל. וזהו ולא נבוש לעולם ועד ועמ"ש עוד בחינה גדולה יותר בפי' ולא יבשו עמי לעולם בד"ה ואכלתם אכול:
ד **וזהו** ואשה כי תדור נדר כו'. וצריך להבין מהו ענין הנדר לאסור על נפשה דברים המותרים. והרי י"ל דייך במה שאסרה לך תורה כמ"ש בשמונה פרקים להרמב"ם פ"ד בשם הירושלמי פ"ט דנדרים. אך הנה אין חילוק בין היתר לאיסור. רק שההיתר יכול להעלות לה'. אך כל זמן שאינו מעלהו הוא מכסה ומסתיר גם כן.
וזהו ענין נדרים סייג לפרישות. דהיינו קדש עצמך במותר לך. מפני שרואה שלא יוכל להעלות הדבר ויוריד הדבר לגשמיות וממילא נמשך גם האדם אחריו לגשמיות. וזהו כובד ראש כי ישראל לי ראש ובחינה זו הוא מוסתר מחמת כובד הגשמיות המכסה ומסתיר כמשא כבד כו' (עמ"ש מזה בד"ה מנורת זהב כולה) וע"כ צ"ל פרישות. אך זה שלא יוכל להעלות הדבר זהו כשהוא עדיין בחינת ואשה כו' בנעוריה. שהוא בחינת נוקבא. (עד לא קבילת דכר כמשנ"ת ע"פ לריח שמניך) דהיינו אהבה ראשונה. בנעוריה בית אביה שהוא חסד נעוריך. בית אביה כאהבת הבן אל האב. לא יחל דברו כיון שהוא עדיין בחי' אשה נוקבא ואיש דרכו לכבש ואין אשה דרכה לכבש כי נשים דעתן קלות כמ"ש בד"ה שוש תשיש בפי' תזריע ובד"ה ויקחו אליך פרה.
ולכן לא יוכל לברר ההיתר ולהעלותו למעלה. כי עדיין לא יוכל לבא לבחינת אתהפכא חשוכא לנהורא רק בחי' אתכפיא שזהו ענין לכתך אחרי במדבר כנ"ל ולכן מה שהוא קצת מותרות יורידנו לגשמיות ועמ"ש ע"פ כי תצא למלחמה כו' גבי וגלחה את ראשה כו'.

ובד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י גבי שערך כעדר העזים. ולכן מסכת נדרים הוא בסדר נשים שאינו רק כשהוא בחינת נוקבא. אבל ואם היו תהיה לאיש. ואם בית אישה נדרה. דהיינו כד קבילת דכר שמקבלת טפת חכמה עילאה שהיא התורה שהיא חכמתו יתי ואורייתא היכלא עילאה דקוב"ה. ואזי שניהם ערומים שמופשט מכל רצון זר. ואזי והפר את נדרה דהיינו שהוא מהפך חשוכא לנהורא כי בחכמה אתברירו כו'. (ועמ"ש בד"ה וכל בניך בענין ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך שכדי להיות ורב שלום זהו ע"י בוניך דוקא משום דבחכמה אתברירו כו' ע"ש. ואיתא בפי' תזריע) (מ"ב סע"ב) ע"פ אשה כי תזריע וילדה זכר, א"ר אחא אתתא מיומא דאתעברת לית בפומה אלא ילידו דילה אי להוי דכר ופי' הרמ"ז שעם היות הנוקבא בחינת גבורה עכ"ז ע"י יחודה עם החסדים נמתקו גבורותיה ונתבסמו עד כי חפצה ותשוקתה שילידו דילה יהי' דכר דוקא שהוא בחינת חסדים ועיין בפי' שמיני (דל"ח סע"ב) ע"פ ויקח אהרן את אלישבע ובפי' הרמ"ז שם. וכך הענין כאן שע"י היחוד עליון בעסק התורה שזורח בתוכה אור האלקות נעשה הנשמה בבחי' דכר והאיש דרכו לכבש ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית בפי' למען תזכרו כו' שתהיו בבחי' זכרים כו'. וענין והפר לה אביה י"ל עפמ"ש בפי' אמור (דף ק' ע"ב) בענין אחותי בת אבי היא בזמנא דנטלי מבי אבא כו' והיינו בשבת שאז מאיר בנפש מבחינת חכמה שזהו ענין נשמה יתירה ואזי תוכל לבא לבחינת אתהפכא כו' וכמ"ש במ"א באריכות וע' מזה לקמן סד"ה ושמע אביה את נדרה.

וזהו מפירין נדרים בשבת והארת שבת מאיר בכל יום בתפלה שבכל יום כמ"ש ע"פ להקריב לי במועדו. ועיין בסי' ש"ב ס"פ י"ח ופרק י"ט ועמ"ש ע"פ והדל לא ימעיט שאור אבא מאיר בכל נש"י שזהו ענין כי קרוב אליך הדבר מאד. והנה ארז"ל נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה הפר האב כו'. והענין דאיתא ברבות בא (ס"פ ט"ו) שעכשיו הוא בחינת וארשתיך לי ולעתיד כתיב כי בועליך עושיך בחינת נשואין וכ"ה בגמרא (רפ"ח דפסחים) ע"פ ביום ההוא תקראי אישי ככלה בית חמיה דהיינו בחינת נשואין משא"כ עכשיו הוא ככלה בית אביה שהוא בחינת אירוסין. והיינו כי אורייתא סתים וגליא ועכשיו לא נתגלה לנו רק חיצוניות התורה לכן נק' אירוסין לבד וכנ"ל בענין זאת הפעם כו'.

וע"כ צ"ל אביה ובעלה מפירין נדריה פי' אביה הוא ע"י עסק התפלה לעורר האהבה ויראה שתהיה בבחינת בת אבי ולא זז מחבבה עד שקראה בתי ואח"כ ובעלה היינו עסק התורה כו' משא"כ כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו וכמ"ש בד"ה וכל בניך הנ"ל בענין על שלא ברכו בתורה תחלה.

וזהו אביה ובעלה מפירין אביה היינו בחי' יו"ד ובעלה היינו בחינת ו' שהוא קול התורה. אכן לעתיד שיתגלה פנימית התורה זהו ענין בית אישה בחי' תקראי אישי וכן כגון רשב"י שתורתו אומנתו כמו שאמר בחד קטירא אתקטרנא כו' שלא היה בבחינת נפרד אפילו רגע אחד ע"ד משנ"ת בד"ה ואלה המשפטים גבי נשמות דאצילות כו' ע"ש ועיין ברבות סדר נח פל"ה ולא היה צריך לעורר את האהבה וע"כ היה פטור מן התפלה וזהו ענין ואם בית אישה כו' ועמ"ש סד"ה מה טובו בענין משכנותיך ישראל:

קיצור ואשה כי תדור. ואשה היינו בחי' נוקבא והיינו בנעוריה עד לא קבילת דכר וכמ"ש חסד נעוריך כו' לכתך אחרי בבחינת אחוריים. אהבה בקרירות כאהבת הבן אל האב ועז"נ משכני אחריך נרוצה. הגידה לי שאהבה נפשי. דאל"כ איכה תרעה ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ע"י אהבת הבן ג"כ אכלתי יערי עם דבשי. שתים שלפניה וק"ש תפלה מיושב. שלמה אהיה כעוטיה בושה והעטופי' ללבן. בחי' לכתך במדבר מם פתוחה. ואזי כי תדור שצ"ל נדרים סי"ג לפרישות כי אין אשה דרכה לכבש:

אכן ואם היו תהי' לאיש כי הנה יש אהבה גדולה מאהבת הבן שהוא בקרירות כ"א ברשפי אש בחי' אשה ושם אשתו כו' מטרד בת מי זהב. ועמך לא חפצתי רק ואל אישך תשוקתך. והוא נמשך ע"י התורה שניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה ובבחי' זו נאמר ויהיו שניהם ערומים הפך מבחי' כעוטיה. ביום ההוא תקראי אישי. וגאולה זו בזכות יעקב שנק' אמת. והנה זאת הפעם אף עתה כשמלובשת בגשמיות עכ"ז היא עצם מעצמי כו' וכיון שכן והפר את נדרה:

והנה נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה. פי' ע"ד לא זז מחבבה עד שקראה בתי זהו הבחי' ראשונה בנעוריה בית אביה. אח"כ לא זז מחבבה עד שקראה אחותי והוא ע"י עסק התורה ואזי הוא בחי' ואם היו תהי' לאיש. כענין אחותי בת אבי היא כו' ותהי לי לאשה והיינו עדיין בחי' אירוסין כי נובלות חכמה שלמעלה תורה. וע' בזח"ג פ' אחרי (דע"ז סע"א) ע"פ ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו כו' חסד הוא והוא ענין יחוד ו"ה ולכן אביה ובעלה מפירין נדריה. אך לא זז מחבבה עד שקראה אמי פרצוף פנימי דנוק' רעותא דלבא בכל מאדך אחת היא יונתי אחת היא לאמה שהיא כבחי' אימא כלה עילאה וזהו ענין נשואין ואם בית אישה. וזהו ביום ההוא תקראי אישי כי ביום ההוא יהיה שבחי' ו"ה יהי' כמו י"ה תרין רעים דלא מתפרשין. אהל בל יצען כו'. א"כ מעלת אישי על בחי' בעלי היינו כמעלת ריעים על דודים. ועיין בזח"א (דרל"ו סע"ב) ע"פ אישה יקימנו להיות ע"ד ויהי בנסוע הארון קומה הוי' עליי' המל'. והיינו כמ"ש בפי' ויקרא (ד"ו סע"א) ע"פ ולא תוסף קום כ"א קוב"ה יוקים לה. ועמ"ש מזה סד"ה כי

ההרים ימושו ואזי ג"כ אישה יפירנו ע"ד מ"ש בגמרא סוף נדרים (ד"צ ע"א) שהוא ענין וחפרה הלבנה ובושה החמה (בישעי' כ"ד כ"ג). וכדפי' בת"ז (תיקון ח') דא ס"מ ונוק' וכ"כ סוף תיקון ס"ט. והיינו כמ"ש ה' הפיר כו' אכן ברבות (במדבר פ"ב דרי"ב ע"ב) ולמה נמשלו בכוכבים ולא בחמה ולבנה אלא אברהם נמשל בחמה יצחק בלבנה ויעקב בכוכבים לע"ל החמה והלבנה בושים שנאמר וחפרה הלבנה כו' והכוכבים אינם בושים כו' שנאמר לא עתה יבוש יעקב כו'.

ופרש"י סוף נדרים שם משום שלע"ל נאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה כו' דבההיא שעתא חפרה נהורא דלבנה דהשתא. ועמ"ש במ"א בענין זה דדוקא הכוכבים אין להם בושה לפי שהם נראים קטנים מאד היינו כמו שלמעלה היש ולמטה כולא כלא חשיב. משא"כ בחי' חמה ולבנה שמהם נמשך שיהי' היש ודבר נפרד כו'. וזהו אישה יפירנו וחפרה הלבנה דעכשיו וענין ואישה יקימנו מה שיהי' אור הלבנה דלע"ל כאור החמה כו' שבעתים כו' וגם כמ"ש ביום השלישי יקימנו ועיין ברבות וירא פנ"ו:

פרק ד

ושמע אביה את נדרה. להבין ענין דקדוקי סופרים שאנו רואים כמעט שכל התלמוד מלא מהלכות וחומרו' שהחמירו חז"ל והוסיפו כמה גדרים וסייגים לתורה שבכתב. והענין מובן כמ"ש רז"ל ע"פ כי טובים דודיך מיין אמרה כנס"י ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה. פי' יינה של תורה הוא פנימית התורה וסודותיה כמשארז"ל נכנס יין יצא סוד ד"ס ערבים על כנס"י יותר מסודות התורה כי כל הגדרים והחומרות שבדברי רז"ל ודרכי מוסר שבאגדות ופרקי אבות כולם נמשכים מבחינת אהבה רבה כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה' (ועמ"ש ע"פ כי אהבך ה' אלקיך בד"ה לא אבה), כמו למשל אדם מחמת אהבתו על בנו מדקדק עמו יותר להוסיף עליו שמירה מעולה בסייגים וגדרים בכל האפשרי בע"כ שיהיה מנוקה מכל וכל וכן חפץ מאד שימצא חן ושכל ביתר שאת. וכמו למשל מרגליות מה שהיא יקרה ביותר שומרה ביותר שמירה מעולה כלי בתוך כלי. כך מחמת גודל אהבתו יתי' אלינו מחמיר ומדקדק עלינו בדקדוקי סופרים שהן המה דברי תורתו הנמשכות מאה"ר בסייגים וגדרים לזכותינו לטוב לנו שנהיה נקיים לפניו יתי' (עמ"ש מזה ע"פ שחורה אני ונאוה ועיין ברבות ר"פ שמות גבי ואוהבו שחרו מוסר). והנה בזמן שבהמ"ק היה קיים היה סגי בדאורייתא כי היתה נאמנה את ה' רוחנו ולא משכנו חבלי עבותות אהבתנו לתאוות גשמיות והיה בנקל להיות אהבת ה' קבועה בלב כל איש להיות בהתלהבות לעבודת ה' ותורתו גם מבלי שנתעורר מזה אהבה רבה אך דור אחר דור כי נתמעטו הלבבות השלימות בעבודת ה' באהבה עזה

ברשפי אש ונכוינו באש זרה באהבות ותאוות גופניות וכ"כ גברו עלינו עד אשר לא נוכל לעבוד ה' באהבה בלתי שנתעורר מזה אהבה רבה ע"י דקדוקי סופרים וחומריהם בכל פרטיהם הן בבחינת סור מרע בכל החומרות שבגמרא ופוסקים והן בבחינת ועשה טוב בדברי מוסר שבאגדות ומילי דאבות עין טובה שיראה את חבירו בטוב עין ורעת רעהו אל יחשוב בלבו וכן לב טוב וחבר טוב כו'. (ועמ"ש בד"ה כה תברכו את בנ"י בפי' איך לא אשא פנים לישראל כו' והם מדקדקים על עצמן עד כזית כו'. נמצא שע"י שכנס"י מדקדקים על עצמן להחמיר ע"ע ביותר ממ"ש בתשב"כ מזה נמשך בחי' ישא ה' פניו שהוא בחינת אהבה רבה שלמעלה מההשתלשלות כו' ונמשך בחי' זו אליך ממש להיות גילוי אה"ר זו גם באדם וכמ"ש ג"כ בד"ה שחורה אני ונאוה הנ"ל שע"ז תתעלה הנפש הבהמית ג"כ כו' ע"ש. ועמ"ש בפי' מקץ סד"ה כי אתה נרי גבי והנה בדורות הראשונים כו' אבל דורות האחרונים כו'. וזהו והוי' יגיה חשכי כו' וע"ש שהוא מלמעלה מסדר ההשתלשלות וזהו ענין ישא ה' פניו אליך והיינו ע"י שמדקדקים על עצמן וכמ"ש ברע"מ בפי' פינחס) (דרל"ח ע"ב) שהוא בחי' ישאהו על אברתו שהוא למעלה ממה שנמשך ע"י רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברין דמלכא ועי' בגמ' במגילה (דף כ"ז ע"ב ודכ"ח ע"א) גבי ובמה הארכת ימים כו' יעו"ש. ועמ"ש במ"א בפי' כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו כו'. וזהו שכתוב ושמע אביה את נדרה כו' הניא אביה אותה שהאב מפר את הנדר כי מבחי' אהבה רבה הוא מפר כתרגומו מבטל כל האיסורים והקישורים אשר כנס"י היא אסורה וקשורה ואין חבוש מתיר עצמו כ"א ע"י מדת אהבה רבה בחי' אביה. (וענין האיסורים שהיא אסורה וקשורה בהן י"ל דהיינו חלישת כח הנפש שאין בכחה לצאת מנרתקה ומאסרה כו' חומריות הגוף ונה"ב וכמ"ש במ"א בד"ה בחדש השלישי בפי' יתרו ושם נת' שע"י התורה נמשך כח ועוז לנפש לבטל קישורים אלו כו' ובמ"א נתבאר דקישורים אלו נקרא סירכות ברע"מ שהנפש מסתבכת בהם וע"ז אינה יכולה לעלות כו' בד"ה פי' הפסוק מי אל כמוך, וי"ל שהפרת נדרים ביוהכ"פ היינו שע"י התשובה נמשך בחי' הפרת וביטול הקישורים וגילוי האה"ר בנפש כו'. ועוד י"ל בענין שהאב מפר והוא ע"ד מ"ש בזהר פ' אמור) (ד"ק ע"ב) גבי בזמנא דנטלא מבי אבא ולא בזמנא דנטלי מבי אימא, כי מבחי' הבינה והדעת נמשך להיות אתכפיא סט"א. וזהו ענין הנדרים סייג לפרישות, אבל להיות אתהפכא חשוכא ממש לנהורא א"א להיות מבחי' בינה שמינה דינין מתערין, אלא מבחי' חכמה עילאה והחכמה תחיה והוא הביטול שלמעלה מהשגה ודעת כו' כמבואר בד"ה ראה אנכי נותן.

וזהו שהאב מפר ומהפך חשוכא לנהורא ומבחי' זו נמשך ג"כ בחי' ואם היו תהי' לאיש הנזכר למעלה וע' בזהר שם. אך פי' ושמע אביה את נדרה היינו שע"י אתכפייא בתחלה שזהו ענין הנדרים מזה נמשך אח"כ גילוי בחי' אביה להיות אתהפכא חשוכא לנהורא. ועיין עוד מענין בחינת אביה בפרדס שער חמישי פ"ג. וז"ש ג"כ וידבר משה אל ראשי המטות כו' לאמר זה הדבר כו' שע"י לאמר זה הדבר שמבחינת משה על ידי זה יוכל להתיר הנדר כו' גם ראשי המטות הוא בחי' רעותא דליבא אה"ר וכמבואר למעלה:

פרק ה

עיני כל אליך ישברו וגו'. הנה על מ"ש נודע בשערים בעלה פי' בזהר פ' וירא (דק"ג ע"ב) לפום מה דמשער בלביה. עוד פי' שם מאן שערים כד"א שאו שערים ראשיכם וביארו בזה בפי' פינחס (דרנ"ג ע"ב) אלין אינון תרעין עילאין כו' ואינון חמשין תרעין והם חמשים שערי בינה. ולהבין זה איך על שערי בינה אמרו דמשער בלביה. אך כי הנה אמרו הלב יודע הלב מבין (כמ"ש ברע"מ ס"פ כי תצא) (דר"פ ע"ב). וברבות בקהלת ע"פ דברתי אני עם לבי הלב רואה שנאמר ולבי ראה הרבה חכמה הלב שומע שנאמר ונתת לעבדך לב שומע כו' הלב מחשב כו' ועיין בפ"ב דאבות משנה ט', וכן אמרו בינה ליבא ובה הלב מבין. ביאור הענין הוא ההתבוננות באור א"ס ב"ה איך שהוא סוכ"ע וממכ"ע וכו' כשהוא עדיין במוח תבונתו ולא נמשך מזה הארה והמשכה בלב להיות הלב נרגש מזה נק' מוח בינה ולא שערי בינה אכן כשנפתח ממנה אור להאיר גם בלב נקרא שערי בינה עד"מ כמו השער הנפתח לצאת בו לחוץ. כך יוצא אור ההשגה מן מוח תבונתו ונתפסת בלב שהלב משער ומשיג גם היא אותה השגה והתבוננות (ועיין בילקוט ריש משלי היכן היא החכמה מצויה כו' ע"ש. וע' בזהר פ' שלח) (דקס"א ע"ב). ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ והיה לכם לציצית בד"ה להבין ענין הלב, וע"ז נאמ' שמע ישראל שמיעה בלב להבין כו', וזהו כוונת המאמר וירא ק"ג ע"פ נודע בשערים בעלה כל חד לפום מה דמשער בלביה היינו כפי מה דמשער ומשיג בלבו את ההתבוננות שבמוחו מסוכ"ע וכו' ולכן נק' ג"כ נ' שערי בינה שיוצא האור מן מוחו לחוץ לתבונת לבו כמו ד"מ שער נפתח (ובמ"א ע"פ וספרתם לכם נת' דנש"ב הם ז' מדות עליונות וכל א' כלול מז' הרי מ"ט והיינו כי משכן המדות הוא בלב וע"י שנמשך מהמוח לתבונת לבו להיות הלב מבין כו' הרי נמשך המשכת הבינה במדות שבלב לכן הם מ"ט שערים נגד ז' מדות כנ"ל, ועמ"ש בד"ה צו כו' את קרבני לחמי בענין עצמות גידין ובשר, וע' בפרדס שער י"ג שער השערים פרק ה' ופ"ז ועמ"ש במ"א ע"פ ושעריך לאבני אקדח), וזהו כל בגימט' נ' שהם נש"ב והיינו פי' עיני כל וכו' כנס"י נק' כל נגד נש"ב כל חד לפום שעו"ד אליך

ישברו כו' (ופיי עיני כל היינו כנ"ל בענין הלב רואה כי גם דהשערים הם ממוח בינה וראיה הוא מבחי' חכמה אך כי השער החמשים הוא המחבר חו"ב וממשיך התפשטות החכמה עילאה בכל המ"ט שערים ועמ"ש סד"ה וספרתם לכם הנ"ל. ועיין בהרמ"ז פ' אמור (דצ"ג ב') בענין לב. ובשם המגיד נ"ע איתא ע"פ חזה התנופה דלכך נק' חזה משום שהחכמה שהיא בחי' ראיה נמשך עד החזה ומשם ולמטה הוא בחי' ירכין וכנודע מענין חצר הכבד שהיא פרסא המפסיק בין אברי הנשימה כו' רק לפי שהחזה הוא דבר חיצוני לכך נק' חזה שהוא תרגום של ראיה ועמ"ש במ"א ע"פ ומבשרי אחזה אלוה בד"ה וידעת היום, דאחזה שהוא לשון תרגום הוא אחוריים דבחי' ראיה ממש. אך לפעמים נק' כנס"י כלה בה"א נוספת הטעם לזה כי יש ארוסה ונשואה קודם שנכנסה לחופה שאינה ראויה ליחוד וזיווג עדיין נק' ארוסה והנשואה הוא אחר שנכנסה לחופה וראויה לזיווג אז היא נשואה ונק' כלה בה"א ועמ"ש בד"ה יחיינו מיומים.

וביאור ענין זה בעבודה שבלב זו תפלה ע"פ המבואר כי כשנמשכה ההתבוננות בלב נק' שער דמשער בלביה. אמנם יוכל להיות שגם אם משער בלביה אבל לא נקלט האור בתוך תוך עומק לבבו כמ"ש בכל לבי דרשתיך פי' כשנקלט כו' אז נק' בכל לבי היינו שנכנס כל נש"ב בתוך נקודת לבבו אבל אם לא נקלט רק הוא בחיצוניות הלב נק' כל בלא ה' אבל כשנקלט כנ"ל נק' כלה בה"א כי ה"א מורה על פנימית הלב המקבל נש"ב בתוכה כפי דמיון קליטת הנוק' טיפת דכר לכן נק' נשואה אחרי שנקלט אור א"ס ב"ה שבהשגת מוחו בתוך נקודת לבבו ביחוד וזיווג ועמ"ש בד"ה ענין ראש השנה בפ' תבא. משא"כ בחי' ארוסה היינו כשלא נקלט כנ"ל אזי נקרא ארוסה ונק' כל כנ"ל. וזהו נודע בשערים בעלה פיי נודע לשון יחוד וזיווג כמו והאדם ידע כו'. וז"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כו' (ועמ"ש בד"ה לריח שמניך בענין וכד קבילת דכר אקרי נערה בה"א, כי ה"א מורה על שקיבלה ההשפעה מעלמא דדכורא. לכן ע"פ להנ"ק ג"כ תוספת ה"א מורה על ל' זכר כמו ואת לשון נקבה ואתה לשון זכר כדפרש"י פי' ואתחנן ע"פ ואת תדבר וכ"ה במשנה פ"ד דנזיר ובגמרא ריש קדושין גבי שלש ושלשה, וע' בפרדס שער השערים ספי"ו ובעה"כ ערך כל. ועמ"ש עוד מענין כי כל בשמים ובארץ בשה"ש בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה):

ב **אמנם** אין בחינת הקליטה נעשה עד לאחר החופה לפי שבחי' החופה הוא אור מקיף מלמעלה שמאיר על חתן וכלה שיוכלו להתייחד והיינו הארת רצון העליון השורה בבחינת מקיף על הלב שיוכל לקלוט האור בתוכו ולמעלה בכנס"י הוא ג"כ בחי' מקיף עליון הנק' חופה כמ"ש כי על כל כבוד חופה בכדי שיהיה יחוד וזיווג ואז נק' כנס"י

כלה עם ה' (וענין בחינת חופה זו בעבודה י"ל עפמ"ש במ"א ע"פ טוב לחסות שיש כמה מיני התבוננות יש שתכנס בקרב איש ולב עמוק כו' שהלב הוא כלי קיבול לאהבה זו ויש התבוננות שהיא למעלה בהשגת מוחו ותבונתו והלב קטן מהכיל התבוננות זו שאלו היה מגיע עד הלב היה כלה שארו ולבבו בכלות הנפש כו', ויש אשר גם מוחו לא סביל כו' והוא ענין תפלה בלחש ובחשאי כו' שהוא ביטול השגת הנפש מכאשר תוכל שאת כו', ובחי' התבוננות זו שהיא בחינת מקיף נק' חופה, ועמ"ש מענין בחינת מקיף זה בביאור ע"פ וספרתם לכם בפרשת אמור ועמ"ש מענין חופה בד"ה לסוסתי הנ"ל ובד"ה תורה צוה). וזהו עיני כל פי' קודם שנקראת כלה היינו קודם הקליטה ואז נקרא עיני כל אליך ישברו בבחי' תשוקה מרחוק כמו ארוסה לארוס אבל לאחר החופה אז זמן יחוד וזיווג לקבל ולקלוט האור בבחינת כלה ואז נק' נשואה וע"ז נאמר ואתה נותן להם את אכלם היינו לשון זיווג כמו באתי לגני אחותי כלה אכלתי כו' (וע' בזהר פ' פינחס דרכ"ו ע"א ודר"מ ריש ע"ב ובמק"מ שם ושם בשם הרח"ו) היינו השפעת אור עליון להתקבל ולקלוט בבחי' מל' שנקרא לב ואז נק' כלה לבבתני אחותי כלה ונקרא המשכת מ"ד בשם אכלם כמו כי אם הלחם אשר הוא אוכל. וכמו אכלה ומחתה פיה ומה שלא אמר בעתם כמו אכלם רק בעתו בוי"ו קאי על עת רצון העליון של עצמות המאציל לפי שהמשכת מ"ד הנ"ל תלוי באתעדל"ע בלתי אתעדל"ת כלל לכן נאמר בעתו רצונו רצון עליון לבד כמו בשבתות ויו"ט. (וע' בסמוך דרצון העליון הוא בחי' החופה ולכן א"ש דהתגלות זו הוא בשבתות ויו"ט שאז הוא התגלות רצה"ע כמ"ש בד"ה תורה צוה הנ"ל בענין והשיאנו כו' כאשר רצית ואמרת כו' ע"ש ובד"ה ויקהל משה גבי וביום השבת יפתח וע' בזהר פ' בראשית דף ח' ע"א). ולזה רמזו בקידוש לבנה חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם (וע' בזהר פ' אחרי דנ"ח סע"א. ולהבין לפ"ז לשון וזמן נתן להם יובן עפמ"ש הרמ"ז בפ' תשא) (דקפ"ח ע"ב) בפי' זמין קוב"ה למעבד לישראל כו' ע"ש. ועמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י בפי' פקדת הארץ כו'. וזהו פי' ואתה היינו המשכה מבחי' חכמה התחלת המשכת מ"ד ועיין בזהר פ' בלק (דקצ"ג ע"ב) ע"פ ה' אלקי אתה ארוממך כו'. ופי' ואתה את היינו המשכת כ"ב אותיות לה' תתאה שהיא בחי' מל'. והוי"ו דואתה מורה על המשכה זו כי תמונת ו' הוא שבראשו כמו יו"ד ונמשך משם קו דק. ועיין בפ' תצוה (דקע"ט ע"ב) ועמ"ש סד"ה והי' הוי' לי גבי וישם אותה מצבה כו' ע"ש. וזהו ואתה נותן כו' בעתו דוקא היינו בעת רצון העליון שהוא בחי' החופה שלפני היחוד (ועמ"ש עוד מענין עיני כל בד"ה כי ההרים ימושו). וענין פותח את ידיך היינו ע"ד מ"ש מקדש אד' כוננו ידיך כי צריך לעשות בית קיבול בחינת כלי במל' שתקבל המשכת מ"ד הנקרא

אכלם כו'. כי קודם היחוד נקרא בתולה לשון אוטם. שלבו אטום כבתולה, וע"ז נאמר באר חפרוה שרים כו' (וכמ"ש בע"ח של"א פ"ז ושער הירח פ"ג ובפע"ח שער ק"ש שעל המטה פי"א ופרק ו'), וזהו פותח את ידיך שפותח ידים העליונים לחפור בהם לעשות למטה כלי ובאר לקבל אכלם הנ"ל. וזהו מקדש אד' כוננו ידיך. דהנה כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וארז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם וגם ארז"ל משחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה שהוא התגלות רצונו וחכמתו ית' ונק' המשכת מ"ד טפת ח"ע. אך צ"ל כלי קיבול לזה להיות בכל לבי דרשתיך כו' שאז נקרא כלה כנ"ל ועשיית כלי זה הוא כוננו ידיך ועמ"ש בביאור ע"פ באר חפרוה שרים כו' ובביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון. גם ידיך הוא לשון יודין כי פתיחו דיודין הוא שנמשך מן יו"ד שבראשו ונעשה וי"ו וזהו המשכת רצון עליון כדי לבנות לה כלי בית קיבול כמארז"ל אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי.

וכמ"ש כי בועליך עושיך כו' ואח"כ משביע לכל חי רצון כל חי היינו בחינת יסוד דנוק' שמקבלת מיסוד דדכורא לכך נקראת כל חי שמקבלת מח"י עלמין ואחר הקליטה אז משביע בבחינת שביעה היפך התשוקה כי התשוקה היא מרחוק כאשר לא השיג התאוה ואל אישך תשוקתך ואחר היחוד כשנקלט שפע האור בתוכה ועביד נייחא לה כמ"ש ר"פ נח (דנ"ט ע"ב) אז משביע לכל חי רצון עליון שנמשך בעתו כנ"ל בבחי' שביעה כנ"ל. ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו כו'. ומכ"ז מובן ענין המבואר ע"פ ואשה כי תדור כו' בבית אביה בנעוריה. וענין ארוסה ונשואה:

פרק ו

החלצו מאתכם וגו'. וצ"ל דהל"ל יחלצו כי החלצו משמע כולכם וכיון שנאמר מאתכם דהיינו מקצתם אלף למטה א"כ הל"ל יחלצו. גם מהו ענין נקמת הוי' במדין. גם מהו לכל מטות והל"ל מכל מטות. אך הנה בחינת מדין הוא ממש נגד בחי' שם הוי' ולכן קודם מתן תורה היה צ"ל הכנעת קליפת מדין ע"י יתרו כהן מדין שאמר עתה ידעתי כו' (כמ"ש בזהר ר"פ יתרו ס"ז ב'). והענין ע"ד משארז"ל דבשעת מתן תורה נתקבצו כל האומות כו' עד שפתחו כולם ואמרו ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום וכמארז"ל שהעוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה.

ולהבין ב' שלומות הללו צ"ל דהנה בחורבן בהמ"ק ראשון אמרו רז"ל ויתר הקב"ה על עבודת כוכבים וג"ע וש"ד ולא ויתר על ביטול תורה וחורבן בית שני היה רק בשביל עון שנאת חנם לבד.

וא"כ למה עכשיו אריכות הגלות שבית המקדש חרב יותר מי"ז מאות שנה. וגלות בבל שהיה מפני עבירות חמורות הנ"ל אעפ"כ היה רק שבעים שנה. אך הענין הוא כי הנה בשבעה אומות שהיו בארץ בעת שבאו אבותינו לארץ הכנעני והחתי כו' נאמר והיה אשר תותירו מהם כו' כי הם היו שבע מדות הרעות לכן כשחטאו ישראל אז בבית ראשון ונתגברו בהם השבע מדות הרעות אלו מפני שהשאירו מהם וכמ"ש (בשופטים סי' א' וסי' ב') ואתם לא תכרתו ברית כו' ולא שמעתם בקולי כו' ומחמתם נכשלו בעבירות חמורות הנ"ל. ע"כ היה הגלות בבל שבעים שנה שע"י נתקנו שבע מדות הנ"ל לכל מדה עשר שנה כי כל אחד כלולה מעשר. אך בבית שני לא היה החטא במדות הרעות עצמן כ"א בשנאת חנם והיא קליפת מדין שאינה נחשבת משבעה עממין הנ"ל ואינו רע גמור כמו תאות רעות כו' ניאוף. כ"א שנאת חנם שזהו לשון מדין ריב ומדון ומדה זו אע"פ שאינה רע גמור אך הוא מקור התהוות הרע והוא ג"כ הפך הקדושה האלקית (ועי' בזהר ויקרא די"ו ע"ב) שהיא דוקא בחינת אחדות והתכללות שהוא יסוד כל התורה כמ"ש הלל הזקן דעלך סני כו' ואידך פירושא הוא והיינו משום דכך הוא למעלה הוי' אחד בחי' אחדות והתכללות איהו וגרמוהי חד כו' הוא היודע והוא הדעה כי פי' אחד אין פירושו מהו"ע ית' דהוא נקרא יחיד אך פי' אחד היינו אחד בז' רקיעים והארץ ולמעלה הוא בחינות ז' מדות שכולם בטלים ומתכללים באחד וע"כ בחי' מדין ונרגן מפריד הוא המנגד לשם הוי' שהוא אחד שגם כל המדות וההפכיים כולם מתאחדין ובטלים באור הוי' כו' וע"כ גלות זה שהוא תיקון ובירור בחי' שנאת חנם משתהה זמן רב יותר.

וזהו שארז"ל ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קצם כו' פי' נתגלה עוונם שהיה רע גמור ע"כ עשו תשובה ע"ז מיד. משא"כ אחרונים שלא נתגלה עוונם דהיינו ענין שנאת חנם שכל אחד מטעה א"ע שאין זה עון גמור ע"כ לא נתגלה קצם מפני שאין מתחרטין כ"כ מזה (וכמ"ש כה"ג ברבינו יונה רפ"ק דברכות שלכך האשם שתי סלעים וחטאת בת דנקא דכיון שהאשם בא על ספק חטא אינו מתחרט כ"כ כו' ע"ש), או כמו עד"מ לברר הפסולת הדק צריך שהות יותר מן הפסולת הגס שהוא ניכר לכל שהוא פסולת. וכן בדינים בגמרא א"צ עיון שהעורב אסור והיונה מותרת, אבל לברר דינים המסופקים שאין איסורין ניכר צריך טורח וזמן רב יותר בפלפול ועיון שאח"כ מכירין שהוא אסור וכמ"כ תיקון ובירור עון שנאת חנם לפי שאינו נחשב כ"כ לרע גמור בעיני האדם מפני שמדמה ששונאו בדין ע"כ צריך ע"ז זמן רב. אך להבין קצת חומר ענין זה דשנאת חנם איך שהוא המנגד ממש לשם הוי'. והענין דשם הוי' נק' ע"ש שמהוה מאין ליש.

והנה ידוע הקושיא למה נק' ההתהוות מאין ליש הלא אדרבה הוא יתי היש האמיתי וכולא קמיה כלא חשיב ואין ואפס ממש. אך הענין הוא משום שא"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו תחלה כו' ולכך כשהיה צ"ל המשכת האור להתהוות הנבראים בעלי גבול א"א להיות ע"י השתלשלות עילה ועלול שא"כ היה הכל בחי' בלי גבול, אלא צ"ל צמצום עצום בתחלה שיהיה הגילוי רק בחינת הארה מצומצמת לבד בכדי שאז יוכל להיות בחינת הארה זו מקור ושרש להתהוות עולמות בעלי גבול ושלא יתבטלו במציאות וזהו ענין היו"ד דשם הוי' שהוא בחינת צמצום ישת חשך סתרו רק גילוי בחינת נקודה ויצא כברק חצו כו' ואחר היו"ד נמשך בחי' ה' שיש בו אורך ורוחב והוא בחי' סוכ"ע וממכ"ע למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית שכ"ז נמשך אחר בחי' היו"ד.

ולכן נקרא הבריאה יש מאין שמקור התהוות היש הוא ע"י בחי' מה שהוא אין וכלא חשיב לגבי מהותו ועצמותו שלמעלה מבחי' צמצום זה ועמ"ש בד"ה וירא ישראל. וזהו שארז"ל כברייתו של עולם ברישא חשוכא הוא בחינת הצמצו' (וע' בזהר בפ' בלק) (דקצ"א) שפי' שחור' אני שהוא בחי' היוד דלית ביה חיוורי והדר נהורא הוא בחי' ההתפשטות. והנה הצמצום וההתפשטות הם ב' מדות ההפכיים וצריך שיהי' בחי' ממוצע שיחבר ב' ההפכיים הללו והיינו ע"י בחי' שלמעלה משניהם שהוא המשכה מאור א"ס ב"ה דקמיה כחשכה כאורה כי חשוכא ונהורא זהו שייך רק בבחינת ומדרגות ברייתו של עולם, אבל קודם שנברא העולם לא שייך בחינות אלו וע"י המשכה מבחינה זו יוכל להיות קשר וחיבור בין שני ההפכיים עד שבחי' חו"ב שהן בחי' יו"ד וה"א נעשו תרין ריעין דלא מתפרשין אע"פ שהן בעצם ב' הפכיים ונקרא אין ויש ומ"מ ע"י המשכה מאור א"ס ב"ה שלמעלה מב' הבחי' הם מתכללים והיו לאחדים והמשכה זו מרומזת בקוצו של יו"ד שהוא למעלה מעלה מבחי' היו"ד ועי"ז מתפשט ומתחבר היו"ד בה"א וכמבואר בפרדס שהיו"ד יש לה ג' קוצין ומקוץ התחתון נמשך הה"א ובקוץ התחתון יש בחי' קוץ העליון ונמצא שזה שיתפשט ויומשך היו"ד בה"א נמשך ע"י קוצו של יו"ד שהוא למעלה מעלה מעצם בחי' היו"ד והוא הוא המחבר היו"ד עם הה"א (ועמ"ש בזה באריכות ע"פ לך לך ועיין בזהר פ' ויקרא) (ד"י ע"ב ודי"א ע"ב) ובמק"מ שם בשם הרח"ו שקוץ התחתון הוא הדעת והיינו שהדעת הוא המחבר חו"ב ועיין בזהר הרקיע ר"פ בראשית גבי עאלת אות צ' כו' ע"ש ובזהר פ' אחרי (דע"ז ב') גבי אלא במזלא תליא חבורא דלהון כו' ובסה"מ (סי' קט"ו) בשם הלק"ת ובפע"ח (שער הברכות פ"ג) ע"פ ושבילך במים רבים ועוד בסה"מ (ריש סי' קנ"ו). וע' עוד בפרדס בעה"כ ערך קוץ. וזהו ענין שהעוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה כי הנה בחי' הגורם להיות

השפעה זו מעצמות א"ס ב"ה לחבר בחי' י"ה הוא ע"י התורה וזהו או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום לי ממש היינו בבחי' י"ה דשם הוי' והטעם הוא משום דאורייתא מחכמה נפקת וארז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו וא"כ ממשיך שיהיה הקב"ה שהוא עצמות א"ס ב"ה נמשך ומתלבש בהתורה דמחכמה נפקת וזהו עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה וגם לשמה לשם ה' יען שעי"ז נעשה חיבור אותיות י"ה ולכן נק' התורה שלום (כי עי"ז נמשך בחי' ומדרגת הקוץ העליון כו' כי אורייתא מחכמה נפקת ושרשה ומקורה מבחינה שלמעלה מהחכמה כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם בחי' כתר תר"ך עמודי אור וכמו העמוד שמחבר הגג עם הקרקע כך ע"י נעשה התחברות י"ה שיהי' נמשך ההמשכה ומתפשטת גם למטה כו' ועמ"ש בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו גבי ובקולו תשמעו ומ"ש בד"ה ביום השמע"צ מענין או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו'):

ב **ועניין** השלום בפמליא של מטה הוא באותיות ו"ה שבשם. כי הנה כתיב לך ה' הגדולה והגבורה כו' שהם ששה מדות עליונות וזהו בחי' הוי"ו דשם הוי"ה והנה לעומת זה יש ג"כ ז' מדות הרעות ומקור ושרש יניקתם הוא מבחי' קו השמאל דקדושה וכמ"ש בזהר דאית ימינא ואית שמאלא לעילא בסטרא דקדושה ומקו השמאל משתלשל ונמשך יניקת החיצונים וכמו נהר דינור נמשך מזיעתן של חיות הרי הגיהנם נתהוה מפסולת הגבורות (ועמ"ש מענין זה בפ' חקת ע"פ זאת חקת התורה כו') ולכן התיקון לזה הוא ע"י שצ"ל שמאלא אתכליל בימינא וכל התורה הוא על יסוד זה וכמ"ש בזהר ר"פ קרח שמזה היה חטא קרח שלא רצה שיהיה שמאלא אתכליל בימינא כו' וזהו הפך יסוד התורה ולכן נק' התורה תורת חסד וזהו ימינך ה' נאדרי בכח ועי"ז ימינך ה' תרעץ אויב.

ועד"ז גם כל עונשי התורה עם היותן בחי' גבורות מ"מ הן כלולות בחסדים שהעונש הוא שעי"ז נעשה תיקון לנפש החוטא וכמארז"ל כל חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתן כו'. וכן אפי' עונש מיתת ב"ד ארז"ל גבי עכן יעכרך ה' היום הזה היום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעוה"ב נמצא העונש זהו לתקן נפשו. משא"כ החטא עצמו הוא מר ממות וכמ"ש את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. נמצא הרע גרוע מן המות (ועמ"ש מזה סד"ה ויקח קרח). נמצא בתורה בחי' שמאלא אתכלל בימינא משא"כ העונש שהיה קודם מתן תורה היה מבחי' גבורות ממש כמו גבי דור המבול ארז"ל דור המבול אין להם חלק לעוה"ב וכו' וכן בדור הפלגה ונמצא העונש לא היה בשביל תיקון נפשו של החוטא וזהו גבורות גמורות (ואעפ"כ תכליתן חסד לטובת העולם בכלל וע' בהרמ"ז ר"פ שופטים) ובחי' זו שיהיה שמאלא אתכליל בימינא נקרא שלום בפמליא של מטה

והוא ענין המתקת הגבורות בחסדים. וזהו ג"כ ע"י התורה כי הנה בתורה נאמר מימינו אש דת אש שחורה ע"ג אש לבנה וזהו אנכי ולא יהיה לך שהן מקור בחי' חסד וגבורה. וכך גם כל דקדוקי התורה הן בחי' גבורות וצמצוצים שבכך וכך דוקא יוכשר כו' ואם לאו פסול וגבורות אלו הם תכלית החסד שעי"ז יהי' גילוי אלקות. וזהו מימינו אש כו' והיינו ג"כ ע"י אור ההמשכה שלמעלה מהשתלשלות משם נמשך להיות התכללות חו"ג אע"פ שהן מצד עצמם ב' הפכיים ולהיות שמאלא אתכליל בימינא ורב חסד נוטה כלפי חסד וזהו שלום יעשה לי ממש להיות התכללות המדות איהו וגרמוהי חד שמתייחדין ביחוד גמור ואמיתי עד שהן אחדות ממש:

ג **והנה** כמ"כ יש ב' שלומות הנ"ל ג"כ בנפש האדם. כי הנה הנפש יש בה ג"כ בחי' שם הוי' (וכמ"ש במ"א בפסוק ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו') וכמ"ש כי שם הוי' נקרא עליך כי הנפש כלולה מע"ס והנה חו"ב שבנפש בהם מלובש בחי' י"ה והנה איתא חכמה מוחא ובינה ליבא וכמאמר הלב מבין. וענין ההפרש בין מוח ללב כי המוח הוא קר ולח ששם מקור יסוד המים והליחות והלב הוא משכן יסוד האש.

וכך בחי' חכמה ודעת גדולת ה' איך שלגדולתו אין חקר וכולא קמיה כלא חשיב כשהוא משיג זה במוחו הנה מזה נמשך הביטול רצון לבטל א"ע לגמרי נגד רצון ה' ולכן נק' בחי' זו יו"ד כי היו"ד הוא בחי' צמצום כמש"ל וצמצום זה באדם הוא שיבטל רצונו כו' וכן לבטל א"ע במחשבה דבור ומעשה שלא לחשוב ולדבר כרצונו כו' גם מזה נמשך הענוה. ולכן נאמר במשה והאיש משה ענו מאד לפי שהיה מבחי' חכמה. גם בחי' יראה נמשך מהמוח והחכמה כמ"ש ראשית חכמה יראת ה' וגם בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא שנק' אשה יראת ה'.

ולכן העצמות נמשכים מן המוח וענין העצמות הוא שיש בהם חוזק גדול וגם הם בחי' עומדים ועמידה היא בחי' ביטול רצון וביטול זה הוא בחוזק גדול והיינו מחמת ההתמדה בתקיעת הדעת בחוזק בגדולת ה' תמיד ולא שתהא חולפת ועוברת אחר התפלה. אך מ"מ להיות שהמוח מים וליחות הוא בבחי' קרירות. אבל מעלת הלב שם יסוד האש והצמאון בהתגלו' אהבי' ברשפי אש ממש מקרב איש ולב עמוק וזהו נמשך מבחי' בינה והוא בחי' ה' שיש לו התפשטות לאורך ורוחב התפשטות המדות אהבה כו' וזהו כונן שמים בתבונה שמים בחינת אש נמשך מבחי' תבונה ומזה נמשך בחי' ויגבה לבו בדרכי ה' ואתהלכה ברחבה והנה מהלב נמשך הבשר וזהו לבי ובשרי ירננו כו'.

והנה באמת צ"ל שני הבחי' דמוח ולב דמעלת האש שבו מבשלים הדבר ונתהפך ע"י האש למהות אחר משא"כ בלא אש ישאר על מהותו הראשון כך ע"י האש יוכל להיות

התהפכות המדות דנה"ב וגם צ"ל בחי' ויגבה לבו כו'. אך מעלת המוח גדול מאד שממנו נמשך חוזק וקיום הביטול רצון במודומ"ע שלהיות נמשך בפועל ממש הוא דוקא ע"י כח המוח וזהו בחכמה יסד ארץ שהוא בחי' מעשה כו' וכן הענוה הוא עיקר גדול. אך הרי הם ב' הפכיים מים ואש ולכן צ"ל בחי' שלום ביניהם המחברם להיות תרין ריעין ממש. וזהו ענין שלום בפמשמ"ע שבנפש והוא להיות מוח שליט על הלב כי מהלב נמשך בחי' רצוא אם רץ לבך אבל אח"כ צ"ל שוב והוא העיקר וגם בענין ויגבה לבו ארז"ל ת"ח צ"ל בו שמינית שבשמינית כו'. א"כ הענוה צ"ל הרבה יותר ויותר מבחי' ויגבה לבו כו' ועמ"ש מזה בד"ה יביאו לבוש מלכות, וזהו שארז"ל המתפלל צריך לכרוע עד שיראה איסר כנגד לבו פי' איסר לשון קשר וכמו ואסרה אסר והוא לקשר בחי' המשכ' מהמוח אל הלב שיהיה המוח שליט על הלב ויתקיימו ב' המעלות שבמוח ולב ועד"ז היו הכהנים והלוים שעבודת הכהנים בחשאי והוא מבחי' חכמה ולוים בשירה וזמרה כו' בחי' רצוא וכתיב גבי לוים וילוו עליך וישרתוך שהיו בטלים לגבי הכהנים והנה שלום זה בפמליא של מעלה הוא על ידי עסק התורה שהיא המשכת רצון העליון שלמעלה מחו"ב והוא העושה שלום ביניהם וכמש"ל בענין קוש"י וכך יש בנפש ג"כ בחי' קוצו של יו"ד והוא הרצון שלמעלה מהטעם כו' וממנו נמשך בחי' הדעת העליון המחבר ומייחד חו"ב מוח ולב והיינו כי עסק התורה הוא בבחי' ביטול אליך ה' נפשי אשא מחשבה במחשבה דבור בדבור כו'.

ולכן ע"י"ז נמשך להיות מוח שליט על הלב שלא יהיה התפעלות הלב בענין אהבה בבחי' יש אני אוהב ויש אני כו'. אלא בבחי' ובכל נפשך ביטול כי אליך ה' נפשי אשא מפני שאתה עתיד ליטלה ממני כו'. ועמ"ש בד"ה וידעת היום גבי שלום לרחוק שנעשה קרוב:

ד **וענין** השלום בפמליא של מטה הוא לאכללא שמאלא בימינא פי' כי מדות שבנפש האלקית נקראו בכלל בחי' ימינא שהחסד גובר בהם ולכן נקראת הנשמה בת כהן אבל המדות דנה"ב הן בחי' שמאלא ששרש ומקור נה"ב מפני שור מהשמאל.

והנה יש כ"ח עתים שלפעמים הנה"ב כפופה להנה"א בתכלית ופעמים מתגבר לימשך אחר תאות גשמיים ואין זה שלום, אבל השלום הוא שיהי' שמאלא אתכלל בימינא שיתבררו המדות דנה"ב להבטל בהמדות דנה"א ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון וכמ"ש בכל לבבך בשני יצריך שישוב היצה"ר ממש לאהבת ה' ע"י ההתבוננות איך שבאמת אין עוד ממש וא"כ למי יחפוץ זולתו יתי' והנה שלום זה נעשה ג"כ ע"י התורה כי עיקר בירור המדות הוא ע"י המשכת הדעת שהוא חיות המדות ופנימיותן והוא הממשיך בחי' חו"ב במדות להיות בחכמה אתברירו המדות של נה"ב (כמ"ש מזה

בביאור ע"פ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה בענין הדעת מהו משמש. ועמ"ש ג"כ בד"ה וכל בניך בענין א"ת בניך אלא בוניך שכדי להיות בחי' ורב שלום זהו ע"י בחי' בוניך שהיא עול תורה ועמ"ש בביאור ע"פ מים רבים כו') והנה ע"ז נמשך למעלה המתקת הגבורות והוא ענין יחוד ו"ה והוא המשכת סוכ"ע בממכ"ע וכלל המשכה זו הוא ע"י מעשה המצות וזהו והיה מעשה הצדקה שלום שהצדקה ממשיך ג"כ בחי' שלום הנ"ל דכמו שע"י הצדקה נעשה שלום למטה שהעני מתקנא בהעשיר וע"י הצדקה נעשה שלום ביניהם כך ג"כ גורם שלום למעלה בין משפיע למקבל כו'.

וע' באגה"ק בד"ה והיה מעשה הצדקה שלום ועמ"ש עוד מענין זה דשלום בפמשמ"ע חיבור הרצוא ושוב דלב ומוח ושלום בפמליא של מט' בד"ה וכל העם רואי' את הקולות בפי' יתרו ע"ש.

ואחר כ"ז יובן ענין נקמת הוי' במדין כי בחי' שנאת חנם ופירוד זהו ממש המנגד לשם הוי' שעיקרו השלום וההתכללות בפמשמ"ע ושל מטה. והענין שע"י בחי' התכללות שנעשה ע"ז נמשך אור עליון מבחי' שלימותא דכולא הכולל הכל כי ממך הכל כתיב. משא"כ בחינת הפירוד כו'.

ולכן מלחמת מדין הוא לנקום נקמת שם הוי' ממש. וזהו החלצו דמשמע כולכם פי' כי כל אדם צריך לעמוד במלחמה זו ללחום עם יצרו בעד שם הוי' המורה על יחוד והיינו שיהיה ההתכללות כולם כאחד ממש כאיש אחד בלי שום פירוד לבבות וכו' ועי"ז דוקא יכניעו את מדין.

וז"ש לכל מטות כי הנה ס"ר נשמות הן נגד ו"ק הכלולים כ"א מיו"ד ויו"ד מיו"ד כו' והנה יש ו"ק מלמעלה למטה וממטה למעל' והן ב' בחי' שבטים כמ"ש ששם עלו שבטים שבטי י"ה היינו מעלמא דדכורא ועלמא דנוק'. וכן במטות יש ב' בחי' הא' ההטייה וההמשכה מלמעלה למטה כמו הט שמיך ותרד (תהלים קמ"ד). ויש הטיה מלמטה למעלה נטיתי לבי לעשות חקיך. והנה פרח מטה אהרן. הרם את מטך כו' וצ"ל ההתכללות מכל הבחי' ע"י ב' השלומות הנ"ל דפמשמ"ע ושל מטה. וזהו לכל מטות ולא מכל דמכל היה משמע רק מהשבטים שלמטה שהן מבחי' עלמא דנוק' אבל לכל משמע כולן והיינו שע"י בחי' ההתכללות למטה בי"ב שבטים שלמטה יומשך אור מלמעלה משרש הי"ב שבטים שנק' שבטי י"ה בחי' פמשמ"ע כנ"ל.

וזהו ויהיו על מדין שע"ז ישרה עליהם אור מבחי' שלימותא דכולא שלמעלה מעלה משרש בחי' מדין כו'. וז"ש אמרו אליו כל שהוא יתי' נק' כל שכולל הכל ושורה ע"י

ההתכללות למטה. ובכל הנ"ל יובן חומר שנאת חנם. ועמ"ש בד"ה הן עם אחד ושפה אחת.

והנה הגורם החיבור והתכללות הוא בחי' משה ונחנו מה כו' ולכן היה צ"ל מלחמת ונקמת מדין ע"י משה דוקא, וזהו מ"ש ברבות בשה"ש ע"פ שניך כעדר הרחלים כו' שכולם מתאימות דקאי על ישראל שהלכו במלחמת מדין וכ"ה ג"כ ברבות (ר"פ מטות), והענין כמ"ש במ"א ע"פ הנ"ל דפי' שעלו מן הרחצה הוא ענין המשכת מ"ד מבחינת ים החכמה והיינו ע"י משה רע"מ שנא' בו כי מן המים משיתיהו ולכן שעלו מן הרחצה הוא ר"ת משה, ועי"ז נעשו שכולם מתאימות שהוא בחי' ההתכללות יחד ממש ולכן הם דוקא שנלחמו על מדין וכנ"ל שלהיות על מדין הוא ע"י ההתכללות יחד:

פרק ז

ביאור ענין החלצו מאתכם יחלצו מיבעי ליה דהא מאתכם משמע ולא כולכם והחלצו משמע כולכם דהא כתיב וידבר משה אל העם לאמר החלצו. אך הענין כי הנה להבין ענין מדין יש להקדים ענין שבעה עממין הכנעני והחתי כו' שנאמר בהם כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ כו' שהם שיורי הזמ"ל דתהו דהיינו הסיגים והפסולת שנשארו אחר הבירור, כמו אברהם שיצא ממנו כו' שכבר יצא להתברר ונפרד מאברהם ונעשה סיגים וקליפה דהיינו למטה נעשה סיגים אבל לא למעלה (ר"ל כשנתלבשה נשמת אברהם שמחסד עליון למטה ממנו בגוף אזי יצא ממנו כו' לפי שהגוף נלקח מק"נ ששם נשאר ממה שנפל בשבה"כ משא"כ מצד נשמת אברהם כמו שהיא למעלה באצילות ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה כאהלי קדר כו'). והנה מתחלה הוברר אצילות דהיינו שהמובחר מהניצוצי' וכלים דתהו נכלל בקדושת האצילות, ומה שלא היה יכול להיות נכלל באצילות נעשה בריאה, והכל בסטרא דקדושה בחי' ביטול רק באצילות הוא ביטול גמור ובבריאה הוא יש שבטל וכמו וצבא השמים לך משתחוים וכתיב שמים לא זכו בעיניו וכתיב ובמלאכיו ישים תהלה (באיוב סי' ד') וכמו דאפקוהו למט"ט ומחיוהו ס' פולסין דנורא, (והיינו לפי שאין הביטול כדבעי כמ"ש במ"א ועמ"ש בד"ה צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי בענין שירה של המלאכים). ומזה יובן איך שבריבוי השתלשלות יוכל להיות נעשה סיגים ממש וזהו שאמרו נתן עיניו במקדש ראשון והרי פעם אמרו שטן ופנינה לש"ש נתכוונו, אך שניהם אמת כי שרש התחלת הסיגים והקליפות אינו רע גמור ושם הוא ענין לשם שמים נתכוונו. אמנם מה שמשתלשל למטה מטה נעשה סיגים קשים יותר ומקטריגים ממש ואמר החנם ירא איוב כו'. ועמ"ש בד"ה ויעש משה נחש נחשת. ועד"ז הוא ענין התהוות ז' עממין הכנעני והחתי כו' מז' מדות דתהו. אך

ענין מדין הוא מ״ש בספרא דצניעותא (בזהר פ׳ תרומה קע״ו ב׳) עד לא הוו מתקלא לא הוו משגיחין אפין באפין, שהיו בחי׳ אב״א וזהו בחי׳ תהו זה תחת זה רה״ר (וז״ל הפי׳ מתלמיד האריז״ל שם, ר״ל שבעולם התהו היו השש קצוות משתלשלות זו ע״ג זו וא״כ לא היו משגיחין הכתר פב״פ עם הת״ת כי חסד וגבורה היו מפסיקין ביניהם גם חסד וגבורה בעצמם לא היו פב״פ כו׳ משא״כ בעולם התיקון עכ״ל. ור״ל אבל בעולם התיקון חסד וגבורה הם בבחי׳ פב״פ וגם כתר עם הת״ת דהיינו עתיקא עם ז״א הם בבחי׳ פב״פ וכמש״ש בפי׳ האריז״ל, וע׳ בזהר הרקיע פ׳ בראשית דף ב׳ ע״ב גבי עאלת אות צ׳ כו׳ אנפוי דיו״ד מהדר לאחורא כו׳ ע״ש) והפי׳ הוא שלא היה שייכות לחסד עם גבורה שהחסד היה חסד שבחסד והגבורה היה גבורה שבגבורה, וכיון שזה חסד פשוט וזה גבורה פשוטה הרי הם ב׳ הפכיים כמים ואש שלא יוכל להתחבר ולהזדווג יחד.

וזהו דלא הוו משגיחין אפין באפין, והתיקון הוא להיות בהתכללות והיינו ע״י מ״ה כי השבירה הוא בבחי׳ ב״ן עולם הנקודים וההתכללות הוא ע״י המשכת המוחין במדות והיינו מבחי׳ חכמה כח מה. כי הנה עד״מ מבשרי אחזה שהמדות באדם כשהם בלתי הנהגת השכל אזי כל מדה אין לה קישור וחיבור כלל עם זולתה כמו כאשר יכעוס ויקצוף אין לו רחמים וחסד בשעה זו כלל על מי שכועס עליו וכן בהפך ונמצא מדות חו״ג מפורדין המה זה מזה וע״כ יוכל להסתעף ממותרי הדין דין קשה ביותר. אבל ע״י התלבשות החכמה במדות יתנהגו המדות ע״פ חיוב החכמה ויכבוש כעסו להיות בו ג״כ תערובות חסד ורחמים כו׳ וע״ז ארז״ל לעולם יהי אדם רך כקנה ואל יהי קשה כארז והיינו ע״י שיהיה מוח שליט על הלב.

והנה ענין התיקון הם ב׳ ענינים. הא׳ להיות התכללות חסד מגבורה וגבורה מחסד, ר״ל שלא יהי׳ החסד רק בחי׳ אחד היינו חסד פשוט הנקרא חסד שבחסד. וכן הגבורה לא יהיה רק בחינה א׳ היינו גבורה שבגבורה וזהו פי׳ עולם הנקודים שכל ספירה היה רק בחי׳ נקודה א׳ לבד שהוא מהות א׳ לבד חסד וכן גבורה, אלא שהחסד עצמו יהיה ג״כ כלול מששה מדות חג״ת נה״י וכן הגבורה תהיה כלולה מכל הו״ק או כל אחד יהיה כלול משבע מדות (עמ״ש לקמן בביאור ע״פ אלה מסעי שלפעמים ההתכללות מששה ופעמים משבעה ופעמים כ״א כלול מע״ס), ולכן ע״י״ז יוכלו להיות משגיחין אפין באפין כי החסד שבגבורה וגבורה שבחסד קרובים להיות שוים וע״י״ז יוכלו להתחבר ולהזדווג יחד החסד עם הגבורה (וכמ״ש בד״ה ואשה כי תזריע כו׳), וזהו ענין התיקון שבבחי׳ הכלים והוא ע״י המשכת המוחין כנ״ל במשל שע״י גילוי והמשכת החכמה בהמדות נעשה התכללות המדות שהם הכלים. והבי׳ הוא באורות שע״י ריבוי הכלים מחזיק האור

יותר שהשבירה היתה מפני מיעוט הכלים שלא היו יכולים לסבול האור. משא"כ ע"י ריבוי הכלים כנ"ל ע"י ההתכללות שמתחלה היה הכלי רק בבחי' נקודה לבד ובתיקון נתגדלה ונתרבה להיות כלולה מעשר בחי', לכן ע"ז מחזיקים האור יותר (ועמש"ל בביאור על פסוק וקבל היהודים כו' בפי' שהקדימו נעשה לנשמע), ועיקר התיקון הוא ע"י האורות שהאורות הם המחברים וכוללים ע"י ריבוי הארתם ולא עוד אלא דאחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבורה כו' (דהיינו שזה גופא שיהיו הכלים בהתכללות אמיתית הוא ע"י שנמשך בהם אור ה ביטול מבחי' שם מ"ה ע"ד עושה שלום במרומיו כו' וכמ"ש בפי' יתרו בד"ה להבין ענין האבות הן הן המרכבה, שלהיות התכללות הג' קוין והתחברותן כו' צ"ל הארה והמשכה מבחינה עליונה ששם בטלים אלו השני הפכיים כו' וזהו בחי' שם מ"ה ע"ש, והיינו כמ"ש בפי' אמור ביאור דפסוק והניף הכהן אותם שיש ב' בחי' התכללות, הא' מצד המשכת המוחין במדות והב' ע"י גלוי האור אח"כ מבחינת שלימותא דכולא כו' וזהו ענין שעיקר התיקון הוא ע"י האורות כו' שר"ל שע"ז נעשה התיקון וההתכללות ביתר שאת כמש"ש. גם אפשר לומר כי ב' בחי' אלו זהו עצמו פי' משגיחין אפין באפין דכולל ג"כ ב' ענינים הא' שהמדות עצמן נעשו פב"פ חסד עם גבורה וזהו ענין התיקון שבבחי' הכלים שהחסד נעשה כלול מגבורה וגבורה מחסד וע"ז מתחברים החו"ג יחד פב"פ. והפי' הב' במשגיחין אפין באפין איתא בביאור האריז"ל שם וז"ל ומ"מ עיקר השגחת אפין באפין היינו עתיקא בז"א כדבעינן למימר לקמן בעז"ה עכ"ל. וזהו ענין התיקון באורות שהשגחת עתיקא בז"א היינו המשכת אורות עליונים כי הכתר הוא הממוצע המחבר וממשיך הארת המאציל א"ס ב"ה בנאצלים כו'. והנה כמ"כ בנפש יש ב' בחי' אלו תיקון והתכללות הכלים ואחר כך על ידי זה ריבוי האור והוא כמ"ש בד"ה אם לא תדעי לך היפה כו' ביאור ענין ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה ורחל היא כנס"י. וענין יפ"ת היינו עד"מ תיקון ציור אברי הנפש כמ"ש נעשה אדם בצלמנו שיתארו בהן כל המדות בשלימותן וביופיין כמו שהם למעלה בעולם התיקון דהיינו התכללות המדות אהוי"ר ומודומ"ע וכמ"ש לקמן ע"פ אלה מסעי מענין התכללות המדות בעבודת ה'. וכ"ז הוא תיקון הכלים ונק' יפ"ת ועי"ז יבא אח"כ לבחי' יפת מראה שהוא בחי' רעותא דליבא שהוא בחי' הארה מפנימית אור א"ס ב"ה והוא בחי' אור השורה בכלים הנ"ל וכ"ז הוא ע"י הדעת וכמשי"ת לקמן בענין יעשה שלום לי כו'. וכן בנפש שכדי להיות המשכת רעו"ד הוא ע"י דעת עליון כמש"ל ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו') (ועמ"ש ע"פ ויקהל משה). וגם כי דעת הוא המשכת הפנימית שהוא בחי' האור ולכן איתא משה משה לא פסיק טעמי' שבחינת האור הוא אלקות

גם בבי״ע כמו באצילות כמ״ש במ״א בביאור דואלה המשפטים וכן איתא בפע״ח שער הלולב פ״ג שהדעת אינו אלא בית קיבול לאלו האורות כו׳. וזהו ענין ימינך ה׳ נאדרי בכח שמאלא אתכליל בימינא ימינך ה׳ תרעץ אויב הוא להיפך (ועי׳ בפי׳ הרמ״ז על הזהר בשלח דנ״ב ע״ב). והנה מדין הוא משרש התהו קודם התיקון דלא הוו משגיחין אפין באפין לכן בא יתרו כהן מדין קודם מ״ת וכמ״ש בזהר ר״פ יתרו (דס״ז ע״ב) דלא אתיהבת אורייתא עד לבתר דאתי יתרו ואודי והיינו משום כי התורה היא התיקון וכמ״ש ה׳ יברך את עמו בשלום וצריך להיות ביטול בחי׳ מדין:

ב **והנה** שרש התיקון הוא להיות גילוי שם הוי׳ יו״ד הוא חכמה בחי׳ ברק כי ישת חשך סתרו הוא כתר וזהו ענין אילתא דדלגא לטורי חשוכא עיין בזהר פ׳ פנחס (דרמ״ט) שהוא בחי׳ מל׳ שנכלל בכתר כי מגלה עמוקות מני חושך שע״ס שהם בגילוי הם למעלה בהעלם ג״כ וגם כל ההתכללות חסד שבחסד כו׳ הכל היה בהעלם תחלה ושם נק׳ טורי חשוכא, ובנקודים הוא הגילוי והיינו שהגילוי הוא רק בחי׳ נקודה והשאר הוא בהעלם ומבחינת החשך של הכתר הוא גילוי החכמה כברק (ולכן נקודות הוא בחכמה כמ״ש בפרדס שער הנקודות כי גילוי החכמה מההעלם של הכתר הוא כמשל גילוי הנקודה אחת וכמשל הברק המבריק מתוך החושך ועמ״ש מענין זה בביאור ע״פ וידבר אלקים את כל הדברים האלה כו׳ ע״ש) ונק׳ בזהר נקודה בהיכלא. היכלא הוא בחינת בינה דאימא מקננא בכורסייא ונק׳ אלקים חיים ומלך עולם ויש לה התפשטות אורך ורוחב אך החכמה הוא בחי׳ נקודה בלבד דהיינו כמו למשל בשעה שהאדם מתבונן בלמודו נופל לו שכל חדש שהשכל ההוא אינו אלא נקודה והוא ברק המבריק בתוך רוח בינתו המתפשט באורך ורוחב בהיכלא, והמחבר להיות נקודה בהיכלא הוא הדעת, כי הדעת הוא עולה עד קרומא דאוירא, ואוירא שלפני הקרומא דחפיא על מו״ס כו׳ שהוא מעצמות אור א״ס כמו במשל להיות נובע השכל מלמעלה מהשכל ועי״ז חבור חו״ב תרין ריעין כו׳. (פי׳ כי הנה עד״מ כשאדם משכיל ומחדש איזו השכלה חדשה זהו המשכה שנמשך ממקור השכל הנקרא משכיל, ולפעמים אין נופל לו שכל מלמעלה מהשכל, א״כ בהכרח לומר שיש דבר שלמעלה מבחי׳ המקור השכל המשכיל שהוא המקשרו ומחברו לבא לידי גילוי בשכל לפעמים כך ולפעמים כך. והנה מקור השכל הנק׳ משכיל זהו הנק׳ ח״ס. והבחי׳ שלמעלה מזה זהו בחי׳ אוירא שעל קרומא דחפיא על מו״ס שהוא המקשר ומחבר ח״ס לבא לידי גילוי כו׳ ומה שנק׳ אוירא י״ל שיובן עם מ״ש בפי׳ מקץ בד״ה נר חנוכה כו׳ מזוזה מימין כו׳ ע״ש בענין אור ואויר. והנה באוירא הוא הארת בחי׳ דעת דע״י. וז״ש ששם שרש הדעת ולכן יש ג״כ ביכולתו של הדעת

דאצילות לחבר חו"ב שהוא בחי' נקודה בהיכלא כי שרשו גבוה מאד כנ"ל. ועיין עוד מענין הדעת בזהר הרקיע) (ס"פ תרומה בדף קס"ו) ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפ' ציצית וע"פ לבבתני אחותי כלה והוא ענין עסק התורה לשמה לשם התורה להיות התורה בבחי' חכמה והוי' בחכמה כו' וכמ"ש בזהר דוד קשיר אורייתא דלעילא עם קוב"ה אורייתא דלעילא חכמה עילאה וקשיר בקוב"ה להיות בו השראת אור א"ס שזהו ענין מגלה עמוקות מני חשך כנ"ל.

וזהו או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי פי' יעשה שלום לי הוא שלום בפמשמ"ע היינו חיבור חו"ב שהם י"ה ע"י התורה שהוא בחי' דעת עליון העושה שלום העליון הנ"ל והוא ע"י המשכת אור א"ס מלמעלה מעלה מהחכמה שיהיה נמשך בחו"ב ועמ"ש במ"א בענין כיריעות שלמה.

והנה מבחי' שלום העליון נעשה ג"כ שלום התחתון כדכתיב כי אל דעות הוי' ב' דעות דעת עליון המחבר חו"ב ודעת תחתון המחבר המדות להיות התכללות המדות חסד שבגבורה וגבורה שבחסד וזהו ענין ההתכללות המבואר למעלה שלא יהיו המדות בבחי' ענפין מתפרדין אלא בבחי' התכללות לאכללא שמאלא בימינא והיינו ע"י המשכת המוחין בהם. וביאור זה למעלה היינו כי יש גבורה בלא חסד כמו דור המבול שנענשו בשביל חטאם ולא בשביל תיקונם שהרי אין להם חלק לעוה"ב וכן אנשי סדום מבול של אש ואין להם חלק לעוה"ב (והיינו כמ"ש במ"א שהמבול היה שרשו מעולם התהו ע"ש ובתהו לא היו התכללות המדות ע"כ היה הגבורה כמו שהיא כו') וכן מצרים ומ"מ נאמר באבוד רשעים רנה שנצמח מזה תיקון לעולם שהעולם נהנה כו' אבל לגבי הן עצמן נק' גבורה בלי חסד. אבל כי אשר יאהב ה' יוכיח יסורים של אהבה הם כמו שמרחיצין את הקטן לטובתו ולא בשביל החטא כי החטא נמחל בלא"ה רק שצריך לתקן כו' ותיקון זה הוא מבחי' התכללות הגבורה בחסד והוא ע"י מוחין כי נה"י דאימא הן מוחין לז"א וע"י התורה מביא תוספת מוחין היינו ע"י שמתחלה יעשה שלום לי חיבור או"א ואח"כ שלום יעשה לי שמאו"א נעשו מוחין לז"א להיות התכללות הו"ק שהמשכה זו הוא ג"כ ע"י התורה שבה ועל ידה ממשיכים ממוחין דאו"א בז"א כמ"ש בד"ה השמים כסאי ובד"ה באתי לגני. וזהו שאמר רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין כדאיתא (פ"ד דסוכה דמ"ה ע"ב וכזה איתא ברבות נח פל"ה). והיינו מפני רבוי מוחין דגדלות שהמשיך ושהיה תורתו אומנתו ומצד שרש מעלת נשמתו שהיה מעלה מ"ן בבחי' גבוה מאד ובהמשכת מוחין דגדלות מעצמות חכמה עילאה שלמעלה

מהחכמה כפי שמתלבשת במדות מתבטלים כל הדינים כו' זהו יתגדל ויתקדש שמיה רבא ועתה יגדל נא כח אד' וכמ"ש במ"א.

ועיין מענין יעשה שלום לי כו' בפ' במדבר קי"ח א' ובפי' הרמ"ז שם ובפ' ויקרא די"ד ע"ב ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו את בנ"י גבי ענין וישם לך שלום וע"פ ביום השמיני עצרת, ולכאורה היה אפשר לומר שב' בחי' שלום אלו זהו ענין ב' בחי' שבתיקון הנזכר למעלה דהיינו התכללות הכלים ומה שעי"ז מחזיק רבוי אור, ולכן זהו ע"י בחי' דעת עליון ודעת תחתון וא"ש לפמ"ש במ"א בביאור ע"פ מים רבים שדעת תחתון הוא דעת המתפשט לתוך המדות להמשיך בהם הארת חו"ב ומבואר לעיל שע"י שהמדות מתנהגים ע"י המוחין חו"ב ע"ז נעשה התכללות המדות והוא תיקון והתכללות הכלים וזהו ענין שלום בפמשמ"ט.

ודעת עליון הוא הנמשך מבחי' כתר וממשיך מבחי' כתר בחו"ב וחו"ג כו' ע"ש. וזהו ענין המשכת תוספת אורות חדשים וזהו ענין שלום בפמליא של מעלה. ועוד דמבואר בע"ח שמ"א פ"ז דחכמה נק' חיוהי והמדות וגם בינה נק' גרמוהי, וחיוהי היינו אור וגרמוהי היינו כלים כו' וכמ"ש במ"א דהיינו לפי שבחכמה גם הכלי הוא בבחי' בטול לגמרי כח מ"ה כו' כמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה, מיהו אינו מיושב לפי לי' הפסוק דמשמע שמתחלה נעשה שלום העליון ואח"כ שלום התחתון אלא העיקר כמש"ל שהוא ענין המשכת האור תחלה בבחינת י"ה ואח"כ נמשך ג"כ בבחי' המדות ו"ה ועמ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י, ועוי"ל דע"י המצות נעשה תיקון הכלים וע"י התורה ממשיכים האור וכמ"ש כי נר מצוה ותורה אור ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כולה כו':

ג **והנה** כמו שהוא ענין התיקון למעלה להיות ההתכללות. כך הוא ג"כ בנפש דענין התכללות חו"ב הוא בחי' מוחא וליבא שהם בעצם שני הפכים כמו שאנו רואים שברשפי אש הלב מתמעט המוח ר"ל ההשגה ועומק ההתבוננות ובמוח מתמעט אש הלב וצ"ל התכללות להיות מוח שליט על הלב דהיינו שיהא הלב נכנע למוח ומתנהג ע"פ הנהגת המוח כו' להיות ובכל נפשך אליך ה' נפשי אשא, והיינו ע"י עסק התורה ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך וע"ז ממשיכים מן המוח אל הלב ע"י עסק התורה לשמה גילוי אור א"ס בחכמה.

וזהו ענין השלום וחיבור חו"ב. וענין ההתכללות במדות כי המדות הן מעה"ד טו"ר כי בחזה דז"א מסתיים יסוד אימא שם מתחיל בחי' עה"ד טו"ר והתכללות המדות להיות כלולים בטוב הוא ע"י התורה שהיא להבדיל בין הטמא וכו' והיא המברר כו' ובירור

המדות הוא ע"י המוחין כי ע"י תוספת מוחין נעשה התכללות ומוחין נמשכו מבחי' אבא.

ולכן כתיב נקום נקמת בנ"י מאת המדינים אחר תאסף שלא היה יכול להיות מלחמה זו רק בימי משה ולכן אף שנקנסה עליו עלה אל הר העברים כו' מ"מ המתינו לו עד שינקום והיינו כי משה הוא יסוד אבא ולכן נקרא מחוקק ותרגומו ספרא רבא וירא ראשית לו. אלא שזכה לבינה והוצרך להיות התיקון על ידו דוקא [וזהו פי' מחוקק שהוא חקיקת ותיקון הכלים להיות ריבוי הכלים ועי"ז יהי' ריבוי האור וכו' ועמ"ש ע"פ במחוקק במשענותם וע"פ אם בחקתי בד"ה מבואר בע"ח]. כי הנה המדינים הם מבחי' הפירוד שקודם התיקון עד דלא הוו משגיחין אפין באפין שלכן אריכות זמן חורבן בהמ"ק שמפני שנאת חנם כי בחורבן בית ראשון ע"י שהיה מז' עממין שהם סיגים דשבעה כלים דתהו שנשארו בבחי' סיגים לאחר התיקון והבירור כל מה שהוברר ונכלל בעולמות דקדושה, והם נשארו בבחי' סיגים, לכך לפי הכלי כך היה הגבול ימי שנותינו בהם שבעים שנה (ר"ל דכמו שיש קצבה ודי לבירור נה"ב שבאדם על ידי ע' שנה שבהן יוכל האדם לברר הניצוצים שבנה"ב שנלקחה משמרים דז' מדות דתהו, וזהו ימי שנותינו בהם שבעים שנה וכמ"ש בפי' אם בחוקתי בד"ה מבואר בע"ח הנזכר לעיל, כך עד"ז היה די לתיקון העוונות שמחמתן נחרב הבית ראשון ג"כ במספר ע' שנה מטעם הנ"ל שלבירור הסיגים שנשתיירו מהכלים לאחר התיקון יש גבול ע' שנה לז' מדות כו') משא"כ שרש התיקון שיהיה מעולם התהו לעולם התיקון זה צריך זמן ארוך כו' וצ"ל בחי' משה יסוד אבא מקור התורה שכל התורה היא תורת משה וקודם מתן תורה בא יתרו להכניע א"ע כי ה' יברך את עמו בשלום אתעדל"ע שלפני את עדל"ת כו' (ועיין מענין יתרו כהן מדין בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ יתרו דס"ח א' ד"ה חמוי דיוסף כו' ע"ש בשם הלק"ת) וזהו נקמת הוי' כי קודם התיקון בעולם התהו לא היה שמות אלו אהיה והוי' אלא קראן בשמות נוכראין כו' כמ"ש בזהר. וענין לכל מטות ישראל והחלצו כולכם שכולם היו צריכים למלחמה זו להיות בבחי' התכללות שלכן היו בימי משה שבימי משה ובימי יהושע היו המלחמות בכללות ישראל ביחד משא"כ אח"כ יהודה יעלה כו' שלא היו ביחד כי להיות התכללות כללות ישראל שהם ו"ק דז"א מחנה יהודה מזרחה כו' וראובן תימנה כו' ובשם אלקינו נדגול הוא ע"י מוחין דאבא שמשם היא ההתכללות יעשה שלום לי שלום יעשה לי:

מסעי

פרק א

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן. כתיב נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן. הנה זה כלל גדול בעבודת הש"י שכל מי שבא לדבקה אליו יתי', הנה כתיב מי יעלה בהר ה' ומי יקום וגו' נקי כפים ובר לבב שיהא לבו בר וזך לגמרי בלי שום סיג אשר לא נשא לשוא נפשי נפשו כתיב נפשי קרי כמ"ש אליך ה' נפשי אשא אכל בי עשרה שכינתא שריא דהיינו שלא תהא התנשאותו והגבהותו בדרכי ה' לשוא ולשקר ח"ו.

ובודאי מדרגה כזו עמוק עמוק מי ימצאנו. והעצה היעוצה לזה ע"י בחי' משה ואהרן. דהנה נודע מאמר רז"ל אם אין יראה אין חכמה ואם אין חכמה אין יראה, ולכאורה א"א להתחיל לא בזה ולא בזה כיון שאי אפשר לזה בלא זה והאיך יתחיל, אך אמרו חז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת פי' שיש שני מיני רע. הא' הוא רע ממש באיסור אפי' הוא איסור קל של דברי סופרים הוא רע גמור ולזה צריך שיהיה יראת חטאו קודמת לחכמתו כי טהור עינים מראות רע והדבר הרע הוא נק' תועבת ה' וא"צ לזה שום חכמה לסור ממוקשי הרע הנ"ל.

והמין הב' הוא בהיתר שאפילו בהיתר אמרו חז"ל קדש עצמך במותר לך שלא יהיה נבל ברשות התורה כמ"ש הרמב"ן ר"פ קדושים, וכדי לפטור מהרע הזה צריך להקדים חכמתו והואע"י בחי' משה ואהרן משה שושבינא דמלכא אהרן שושבינא דמטרוניתא, פי' שושבינא דמלכא שהוא מביא את המלך להתייחד בזה העולם שבחינת סובב כל עלמין יהא שורה בתחתונים כמ"ש רז"ל הקב"ה מתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים והיינו ע"י תורה ומצות שהם המשכת אלהותו יתי', דהתורה כולה שמותיו של הקב"ה שבחי' שם הוא באותיות והוא דבר שאינו נתפס כלל בשכלנו כי גבוה גבוה מאד משכלנו אפילו בחינת מה שנקרא אצלו יתי' בחינת שם לבד וכן ע"י המצות הנקראים אברי דמלכא.

ומשל המצות באברים כי כמו בכל אבר יש חיות הנשמה. כמו כן בכל מצוה יש חיות אלהות וכשאדם עושה המצוה כגון שמתעטף בטלית ציצית בבוקר ממשיך עליו בחינת סוכ"ע שיהא חופף עליו וכן בתפילין הוא המשכת אחדות ובזה ממילא נפרד הרע ממנו כדכתיב כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלהים וכתיב והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש כי הם קוצים כסוחים באש יצתו.

והיינו ע״י בחינת משה בחינת דעת שיודע שהוא באחד ויתבונן במה שאמרו חז״ל אין אדם עובר עבירה אא״כ נכנס בו רוח שטות וכמ״ש במ״א שאפילו קל שבקלים אינו רוצה להיות פורק עול ומוסר נפשו על קדושת השם ית׳ וא״צ שום התבוננות אחר רק שידע כי חלק ה׳ עמו ובזה שהוא חושב או מדבר דברים גופניים הוא מפריד את עצמו מאחד בודאי לא ירצה בזה כמו שא״א ליקח הבן מאצל אביו דרך הטבע וזהו מה יפה ירושתנו וכתיב גם חשך לא יחשיך ממך שחשך נק׳ אש שאפילו אש אינו מפסיק, וזה פי׳ קדש עצמך במותר לך שאף שהוא מותר אינו רק לך מחמת גופך אבל מחמת השורה בך שהוא אלהותו ית׳ אינו מועיל היתר זה.

וזהו והייתם קדושים כי קדוש אני ה׳ וזהו לשם יחוד קוב״ה ושכינתיה ובחינת אהרן שושבינא דמטרוניתא שמביא ומוליד תשוקה להש״י שהוא התעוררות תשוקה ממטה למעלה שהוא ע״י תפלה כמ״ש צמאה לך נפשי התבוננות בפסוקי דזמרה קודם ק״ש ואחריו כשמגיע לואהבת שבק״ש. כי הנה נפש כל אדם משתוקקת רק שהאהבה היא בגלות ומסותרת כמו גלו לאדום שכינה עמהם פי׳ אע״פ שעושה מעשה אדום אעפ״כ שכינה עמהם ויתלהב לב האדם להיות בטל נגדו ית׳. כמו למשל שאנו רואים דבר גשמי מעשה של אדם בטל נגד רוחניות כמו מחשבה וזהו רגלי החיות כנגד כולם פי׳ מדרגה שהיא התחתונה בבחי׳ חיות שהוא רוחניות כנגד כולם כי אין ערך דבר גשמי נגד רוחניות. כי אפילו בדבר גשמיות נאמר שהארץ כגרגיר חרדל נגד עולם הגלגלים שהם ג״כ גשמיים מכש״כ נגד דבר רוחניות.

וכן כל דבר רוחני נגד רוחניות הגבוה ולמעלה ממנו כמ״ש שוקי החיות נגד כולם קרסולי החיות נגד כולם וקמיה כולא כלא חשיב שהכל כאין ואפס ובטלים נגדו ית׳. וזה פי׳ הכל ירוממוך סלה שלעולם ירוממוך שכל מה שמרוממים אותך אין כלום כי יש עוד לרומם. ועוד זה אין לו שיעור שהוא למעלה למעלה מכל מה שנוכל לרומם ואין רוממותו התרחקת מאתנו ח״ו כי אדרבה שבזה התקרבות אצלנו מאחר שהכל בטל אצלו ית׳ וקמיה כלא חשיב א״כ אין הפסק וזהו בחי׳ אהרן לדבקה בו ולמהוי אחד באחד. אך הנה כתיב הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן שלפעמים צריך להקדים התורה והמצות כדי שיתפלל אחר כך מאהבה ולפעמים ההתחלה מהתעוררות האהבה בתפלה ואח״כ יכול ללמוד ולעשות ע״ד שנתבאר (ועיין ברבות בראשית ס״פ א׳ בחקתי פל״ו מענין הוא משה ואהרן כו׳):

פרק ב

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן. להבין לשון אלה מסעי שהוא לשון רבים וכתיב אשר יצאו מארץ מצרים. והרי מארץ מצרים הוא רק יציאה ונסיעה ראשונה שנסעו מרעמסס לסוכות. גם להבין מהו ביד משה ואהרן, וגם שהרי קצת המסעות היו אחרי מות אהרן.

וגם להבין כל ענין מ"ב מסעות ויסעו ויחנו ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' וכו' וינוסו משנאיך מפניך ובנוחה יאמר שובה ה' כו' ועיקר נסיעתם היה לבא לירדן יריחו. הנה המדבר שהלכו בו בנ"י נק' מדבר העמים וכתיב המוליכך במדבר כו' נחש שרף ועקרב (דברים ח' ט"ו) שכל הקליפות מקבלים חיותם מן המדבר הנ"ל. והנה כנס"י נק' בשם רחל כדכתיב רחל מבכה על בניה וכתיב כרחל לפני גוזזיה נאלמה כי כל הבהמות אינם נגזזים כ"א הרחלים. וגם שמניחה א"ע ליגזז ואינה מבעטת.

והענין דהנה כתיב ומלכותו בכל משלה שאפילו החיצונים מקבלים חיותם מבחי' מלכות רק שכל חיותם אינו אלא מבחי' שערות. וכמו למשל שהשערות הם בחי' חיצוניות ואינם ממהות ועצמות כנראה בחוש שאין שום הרגשת כאב מגזיזות וחתיכות השערות רק שיניקתם מעצמיות.

וכן כל החיצונים אינם מקבלים חיותם מפנימיות מדת מלכותו ית' כ"א מבחי' שערות ואף גם זאת אינם אלא לאחר גזיזתן. וזהו כרחל לפני גוזזיה נאלמה לפני גוזזיה דוקא נאלמה כמ"ש נאלמתי דומיה שבחי' הדבור שבעשרה מאמרות הוא בבחי' שתיקה ודומיה שאין מקבלים חיות מע"מ עצמם כ"א ע"י לבושים ושערות המסתירים על בחי' הדבור (ועמ"ש מזה בד"ה והיה אור הלבנה גבי ענין מהרה ישמע כו' קול כלה ובביאור ע"פ והיה מספר בנ"י). והנה כל המ"ב מסעות היו בכדי שינוסו משנאיו לבלתי יהיה להם שום יניקה כו' והיינו ע"י נסיעת בנ"י דוקא בהיות שנבראו בצלמו ודמותו וכמ"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים וכו' וכתיב אדם אתם אתם קרוים אדם ולכן הכל תלוי במעשה בנ"י.

והנה ענין צלמנו ודמותנו הוא בחי' יחודא עילאה ויחו"ת דמותנו הוא בחי' יחו"ת שהוא בחי' דמות ומראה שנדמה ונראה לנו ארץ ושמים וכל הברואים בבחי' יש ודבר. אבל באמת אני הוי' לא שניתי כתיב ואתה הוא עד שלא נברא העולם כו' וכולא קמיה כלא ממש רק שנראה ונדמה העולם לעיני בשר ליש ודבר בפ"ע ע"ד ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם.

ובצלמנו הוא בחי' יחודא עילאה כמו שהוא באמת כולא קמיה כלא חשיב וכמו שהוא קודם שנברא העולם כן גם עתה בלי שום שינוי כו' ועמ"ש מזה ע"פ ראשי המטות.
והנה כך עלה ברצונו ית' לברוא את האדם בב' בחי' הנ"ל צלם ודמות כי אין מלך בלא עם עם דוקא ולכן יש בכח האדם להמשיך משני בחי' הנ"ל שהם סוכ"ע וממכ"ע, ולכן היה כל מ"ב מסעות שהוא בכדי לצאת מבחינת מצרים בחינת מיצר וגבול ולהפכא מחשוכא לנהורא כל הז' מדות ופרטותיהן להיות לך ה' הגדולה וכו' לך דוקא עד לך ה' הממלכה שבחי' המלכות שהוא דבר ה' יהיה בהתגלות האור דע"מ ולא בבחינת נאלמה.
והנה לפי שכל מדה כלולה ששה לכן המסעות הם במספר מ"ב כמו שם אנא בכח גדולת כו' שיש בו ז' פסוקים ובכל פסוק ששה תיבות והשם הנ"ל הוא בחי' עליה ממטה למעלה כמ"ש ובשתים יעופף כו'.
וכל המסעות היו ע"י משה ואהרן דוקא כי משה הוא בחי' יחו"ע לכן נק' משה מלשון כי מן המים משיתהו, דלכאורה היה צריך לקרותו משוי בלשון עבר ומהו משה לשון הוה אלא שהוא מרמז על יחו"ע שתמיד נמשך ונדלה הארה והמשכה מבחינת אור א"ס ב"ה להיות ממכ"ע וסוכ"ע כמ"ש דלה דלה לנו והארה הנ"ל אינו אלא כטפה מים אוקינוס ולזאת כל עלמין בטלים ונכללין בעצמותו ית' וכלא ממש חשיב לגביה.
וכמו למשל הטיפה שהיא עגולה כמ"כ הארה הנ"ל מקפת וסובבת כל עלמין מכל צד כמ"ש הנה מקום אתי הוא מקומו של עולם וכו' רק שלעיני בשר נראה ונדמה העולם ליש ודבר.
וזהו דלה דלה לנו לנו דוקא וכו'. וזהו בחי' יחו"ע שבפי שמע ישראל שיש בו ג"כ שית תיבין שע"י התבוננות יחודא עילאה הנ"ל יעלה ויגיע לבחי' ואהבת בכל לבבך בשני יצריך דהיינו לאתהפכא כל המדות לה' לבדו ואהבת את הוי' אלקיך אהבה הוא מלשון אבה שהוא בחי' רעותא דליבא שיהיה חפצנו ורצוננו שיהיה הוי' אלקיך בבחי' גילוי ועמך לא חפצתי כו':
ב **והנה** במדת אהבה וחסד בה נכלל ג"כ מדת הגבורה ויראה יראת חטא שירא לנפשו שלא ליפרד מיחודו ואחדותו ע"י שום חטא ועון ואפילו איסור קל של דבריהם כי עונותיכם מבדילים כו' (ועמ"ש מענין יראת חטא סד"ה וידבר משה אל ראשי המטות הנ"ל ומ"ש סד"ה ויקח קרח גבי תכלת). וגם כלול בה מדת הרחמים שע"י התבוננות הנ"ל מעורר ג"כ רחמים רבים על ניצוץ אלקות המחיה את נפשו איך שירדה מטה מטה מאיגרא רמה כו' כי יעקב חבל נחלתו וישראל עלו במחשבה וירדה להתלבש בגוף ונפש החיונית לדאוג ולחשוב בכל עניני הגוף פרנסה ותאוות.

וכנראה בחוש שכאשר יישן האדם אין לו שום דאגה וכו' ובהתעורר משינתו יתעוררו כל הדאגות כו'. והוא ג"כ בחינת כרחל לפני גוזזיה כו' שבחינת הנשמה אינה מתלבשת בגוף כ"א הארה מועטת בבחינת שערות והוא כרחל לפני גוזזיה שעל ידי שמאירה בגוף על ידי זה הגוף חושב ומעמיק בענינים גשמיים והרי זהו בחינת גוזזיה.

ואי לזאת הרחמנות גדלה מאד על ניצוץ אלקות. וזהו שאנו מבקשים ברחמיך הרבים רחם עלינו ברחמיך דייקא כי אנו אין לנו השגה ותפיסא ביה כי לית מחשבה תפיסא ביה לכן אין אנו משיגים גודל הרחמנות. אבל הוא יתברך שהוא המדע והוא היודע מהותו ועצמותו ויקר תפארת גדולתו אשר כולא קמיה כלא לכן רחם עלינו ולכן מבחינת תפארת שלמעלה נמשך הרחמים כו'.

וכ"ז בקריאת שמע שמתבונן ביחודא עילאה בשכלו והשגתו. אך כל היום שאחר התפלה שאין לו עוד התבוננות הנ"ל וא"א להתפלל כל היום כמאמר רז"ל הלואי שיתפלל אדם כל היום. ולכן צ"ל בחי' נצחון שהוא בחינת אהבה מסותרת שבכל נפש מישראל בתולדתו כי יעקב חבל נחלתו חלק הוי' עמו ולזאת יש להם אהבה רבה בטבעם ולכן נק' עם קשה עורף.

ולכן ארז"ל ג' עזים הן ישראל באומות וכו' שהם בטבעם עזים וחזקים במדת הניצוח לאהבה את ה' באהבה רבה אף בלי שום התבוננות והוא כמו למשל הלכה פסוקה שכך הוא הדין בלי שום טעם וסברא (וזהו ג"כ פי' הלואי שיתפלל אדם כל היום. כי בחי' הנצח זהו ההסכם שנשאר מההתבוננות שבשעת התפלה, ועמ"ש ע"פ ועשית ציץ בענין פי' מצח אהרן כו' הוא ההסכם כו' ומצח ונצח הוא בחינה א' כמ"ש במ"א בענין וגם נצח ישראל לא ישקר כו') ובחינה זהו הראה הקב"ה ליעקב אבינו שיהיו דורות אחרונים שלא יהיה להם אהבה ע"י התבוננות וכו' מהיות שכלם קטן מהכיל התבוננות הנ"ל בהרחבה רק שיהיה להם מדת הניצוח כנ"ל. וזהו ויאבק איש עמו כו' בכף ירכו.

והודאה הוא ענין שמודה על האמת שכן הוא אף אם הוא אינו משיג בשכלו כמו שאנו אומרים מודים אנחנו לך שאתה הוי' אלקינו כו'. כלומר הגם שאין אנו משיגים כו' אעפ"כ מודים אנחנו לך שאתה הוי' אלקינו כו' כי יש חילוק בין ברכה להודאה לשון ברכה הוא בחי' המשכה מהעלם אל הגילוי מלשון בריכה כו'. והודאה אינו בבחי' השגה וטעם ודעת רק שהוא מודה כנ"ל (ועמ"ש מזה ע"פ ציון במשפט תפדה ובפי' עקב גבי בהמ"ז נודה לך כו' ובפי' במדבר בד"ה והיה מספר בנ"י גבי ונקבצו בנ"י ובני יהודה כו') ויסוד הוא בחי' התקשרות שמקשר דעתו בחוזק ואומץ ועומק הדעת ויש בחי' זו בכל מדה הן באהבה הן ביראה כו' והוא בחי' כי כל בשמים כנ"ל:

והנה כמו כן צ"ל בבחי' יראה כל הבחי' הנ"ל והיינו ג"כ ע"י התבוננות ביחודו ואחדותו כנ"ל יקבל עליו עול מלכות שמים באהבה ורצון ולא יהיה העול עליו למשא כמ"ש לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך. אלקיך הוא בחי' יראה קבלת עומ"ש שום תשים עליך מלך כי הוא חייך. כמ"ש יראת ה' לחיים. כי כל חיות העולמות הוא מבחינת מלכות כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים כי אין מלך בלא עם ולזאת יקבלו עומ"ש באהבה כמאמר וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ונותנים באהבה כו' ועיין בתד"א פרק י"ח.

והוא בחי' חסד שבגבורה וכן לא יבעט ביסורים כי מלך במשפט יעמיד ארץ. וע"י התבוננות הנ"ל תפול עליו אימה ופחד בחי' יראה כו' ונכלל בה ג"כ מדת הרחמנות על נפשו כשרואה שאין מתפעל מכל התבוננות הנ"ל ואין פחד אלקים לנגד עיניו ונמשל כבהמות נדמו. אי לזאת יעורר ר"ר על נפשו ויבקש רחמים בתפלתו שיהיה גילוי אלקותו יתי'.

וזהו ברוך אתה הוי' שיהי' בבחי' התגלות ולא בבחי' הסתר. וזהו שארז"ל אל יעשה אדם תפלתו קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום. מקום הוא בחי' יחו"ע הוא מקומו של עולם שיבקש רחמים שיהיה בחי' זו בגילוי דהיינו שיהיה התגלות אלקות כו'. וכן כל פרטי המדות כלולים ג"כ במדת הגבורה כנ"ל וכן כל ז' מדות ופרטיותיהן יהפך לה' לבדו ליכלל וליבטל ביחודו ואחדותו יתברך. וזהו בחינת מ"ב מסעות ששה פעמים ז' הם מ"ב:

ג **והנה** ממעלה למטה הם מ"ט כמו בספירת העומר שממשיכים מקיפים מלמעלה למטה לכל הזי מדות עליונות היום יום כו' כל פרטיהן דהיינו גם בחי' מלכות שבכל מדה לך ה' הממלכה בחי' יש וגילוי כמ"ש להנחיל אוהבי יש. משא"כ המסעות שהם ממטה למעלה אינם כ"א ששה לבד בכל מדה כי צריך להיות בחי' אין ולא בחי' יש להרגיש מדותיו כמו שאמר ר"י בן זכאי ואיני יודע באיזה כו' והיינו לפי שלא ידע ולא הרגיש בחי' אהבה ויראה שלו וכו'.

והנה למסעות הנ"ל היה צריך ג"כ לבחי' אהרן כי אהרן אותיות נראה שהוא בחי' גילוי מן ההעלם והוא בחי' אהרן כמ"ש ובהעלות אהרן את הנרות ולא נאמר ובהדליק אהרן את הנרות כי הנרות הם נשמות ישראל כמ"ש נר הוי' נשמת אדם ואהרן הוא המעלה את הנרות אל מול פני המנורה פי' שהעלה אותם שיהיה בהם גילוי בחי' נר הוי' נשמת אדם (וזהו בחי' שושבינא דמטרוניתא ולכן נק' כל המסעות ע"ש אהרן שהוא אחד משבעה רועים המפרנסים לנשמות ישראל וגם הכה"ג אשר מבניו יש בו בחינה זו כו' שנק'

שודמ"ט ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה ענין חנוכה ובפ' בהעלותך ע"פ בהעלותך את הנרות). והנה כל מ"ב מסעות הם בחי' רצוא ממטה למעלה. וזהו ענין ק"ש אשר בפ' שמע יש שם מ"ב תיבין מואהבת עד ובשעריך וכמ"ש מזה בד"ה והנה מנורת זהב. ואח"כ ויחנו בחי' שוב והוא בחי' ש"ע שאחר ק"ש שאומרים ברוך אתה הוי' ברוך הוא מלשון בריכה שיובך ויומשך להיות בבחי' גילוי בחי' אתה שהוא לנוכח. וזהו ובנוחה יאמר שובה כו'.

והנה עיקר ותכלית נסיעתן היה לצאת מבחי' מצרים בחי' מיצר וגבול שאפי' ג"ע העליון הוא בחי' גבול ומיצר בחי' השגה כו'. ולכן כל המ"ב מסעות נק' הכל אשר יצאו מארץ מצרים והיינו עד חנייתם בירדן יריחו. יריחו הוא בחי' ריח. והנה בחי' ריח הוא בחי' הארה מועטת מעצמיות הדבר כמ"ש וריח אפך כתפוחים שהריח אינו ממהות התפוח עצמו. והנה כתיב וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויתן לך האלקים מטל השמים כו'. וכן בזהר בלק (קפ"ו ע"א) אמרו בריחא דלבושייכו כו' כי בגדים הם בחי' מצות שהם בחי' מקיפים שהם בחי' רצון שלמעלה מהחכמה וההשגה ואורייתא מחכמה נפקת כי בבחי' החכמה יש בו בחי' השגה. ולכן נהנים מזיו השכינה כו' אך בחי' רצון העליון שלמעלה מבחי' חכמה אין בו השגה.

ולכן ארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב ושכר מצוה מצוה היינו המצוה עצמה שלמעלה מעלה מבחי' עוה"ב ולכן כתיב וירח את ריח בגדיו כו' ויתן לך שמבחי' ריח נמשך בחי' ברכה מטל השמים שהיא תורה שבכתב ומשמני הארץ תורה שבעל פה שמקורם ושרשם הוא מבחינת ריח בגדיו המקיפים כו' שהוא למעלה מהחו"ב שהם תורה שבכתב ותורה שבעל פה דהיינו בחי' רצון העליון ולכן אין בו בחינת השגה כ"א בבחינת ריח וכמ"ש גבי קרבנות ריח ניחוח להוי'. ניחוח הוא לשון נחות דרגא מבחי' ריח נמשך להיות הויה חדשה גבוה מאד נעלה. ולעתיד לבא יתגלה בחי' זו והריחו ביראת ה' לא למראה עיניו ישפוט כו' דמורח ודאין וזהו ג"כ בחינת ירדן יריחו וכו' וד"ל:

פרק ג

לבאר ענין המסעות במדבר. הנה ארז"ל עתידה ארץ ישראל שתתפשט על העולם כולו. המכוון מזה שיהיה כל העולם כולו אז במדרגת ארץ ישראל דעכשיו. ואז יהיה א"י במדרגת ירושלים דעכשיו. וזהו שאמרו שירושלים תתפשט על כל ארץ ישראל כולו. ונמצא ירושלים דלעתיד לבא יהיה עוד במעלה גבוה יותר כי לע"ל יהיה עליות העולמות. והענין כי מבואר בכהאריז"ל במעלת א"י דעכשיו על ח"ל (דגזרו טומאה על אוירה וגושה

בפ"ק דשבת ט"ו א') והוא מפני ששם יורד השפע ממלכות דאצילות ע"י התלבשות רבות היינו מל' דאצילות מתלבשת במל' דבריאה יצירה ועשיה. אבל בא"י נמשך ההשפעה ממל' דאצילות ע"י התלבשות במל' דבריאה ויצירה לבדן מבלי שיצטרך להתלבש ג"כ במל' דעשיה.

ואף שבהכרח גם בא"י יבוא האור והשפע דרך שר העשי' המושל בא"י. אין זה כ"א דרך מעבר בלבד ולא בדרך התלבשות ממש וכמו שרואין אור השמש ע"י אמצעית זכוכית בהירה שלא נשתנה עי"ז אור וזיו השמש. ולפיכך בא"י יתייחס השפע ליצירה משא"כ התלבשות היינו כמו המסך והפרוכת שמעלים על האור ביותר וכמו החידה והמשל שמעלים על אור השכל עד שהאור השמש הנראה דרך המסך נק' אור של תולדה. ולפיכך כשמל' דאצילות המלובשת במל' דבריאה ויצירה מתלבשת ממש במל' דעשיה יתייחס השפע ע"ש בחי' מלכות דעשיה (ועיין בע"ח שער תיקון נוק' פ"ב אות ה' מ"ש בענין דרך מעבר או כאשר יתעכב כו' ע"ש) ולכן גזרו שם טומאה. כי בעשיה הוא תכלית הסתר האלקות שהקליפות שרש היצה"ר מעלימים ומסתירים ולכן שם אל אד' המחיה עשיה הוא בגימטריא צו ואין צו אלא עבודת כוכבים ואיך הוא זה אלא דר"ל שמתלבש בלבוש הטבע עד שיכול לומר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה.

וזהו בחי' עבודת כוכבים יש ודבר נפרד, וכיון שההשפעה נמשך ע"י בחי' לבוש זה ע"כ גזרו טומאה על אוירה. אבל בא"י שהשפע יורד רק דרך מעבר העשיה ע"כ לא גזרו שום טומאה על אוירה וגושה כי ביצירה האור והחיות בלי הסתר כ"כ, ולע"ל שיזדכך העולם ולא יהיה העולם מסתיר כלל לכן נאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ואז יזדכך אפי' ארץ עובדי כוכבים ומזלות ועמ"ש (צפניה ג' ט') כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד ואז יקבלו האור והחיות מיצירה דרך מעבר העשיה לבד ולא דרך התלבשות. וזהו עתידה א"י שתתפשט בכל העולם כולו (וא"י תקבל ממקום עליון יותר. ועיין מזה בספר הגלגולים פט"ז שא"י הם ו' ספירות תחתונות דיצירה וח"ל ו' ספירות תחתונות דעשיה אך שבעת בריאת העולם לא היו ספי' אצילות בריאה יצירה עשיה כמו שהם עתה אלא שהיו יותר גבוהים רק שעל ידי חטא עה"ד הושפלו וירדו למטה ממקומם הראשון עד כי מה שהוא עתה ו' ראשונות דבריאה היו אז ו' אחרונות דיצירה וזה היה אז מדרגת א"י ומה שהוא עתה ו' ראשונות דיצירה זה היה אז ו' אחרונות דעשיה וזהו מדרגת ח"ל קודם החטא דעה"ד ע"ש באריכות ונזכר ג"כ בלק"ת ס"פ בראשית, ולפ"ז ענין עתידה א"י שתתפשט כו' י"ל הפי' כי לפי שבחי' משיח זהו מדרגת אדה"ר כמו שהיה קודם חטא עה"ד כמש"ש פי"ט.

וא"כ אז ששה ספירות אחרונות דעשיה שמהם נמשך ההשפעה בח"ל הרי יתעלו להיות במדרגת ששה ספירות ראשונות דיצירה דעכשיו כו'. ועד"ז ששה ספירות אחרונות דיצירה יתעלו להיות כמו מדרגת ששה ספירות דבריאה וזהו בחי' א"י לעתיד. או שמא י"ל בפי' עתידה א"י שתתפשט בכל העולם כולו שבחי' ו' ספירות תחתונות דיצירה כמו שיהיה אז יתפשטו להאיר בח"ל וא"י תקבל מלמעלה יותר. וצ"ע. ועיין בגלגולים שם ס"פ י"ז. דעכ"פ יש עוד עליות עד שבחי' ו' אחרונות דעשיה יהיו בבחי' אצילות דעכשיו ממש ועד"ז יצירה ובריאה יתעלו למעלה יותר ועמ"ש בפ' ויצא ע"פ והאבן הזאת כו' יהיה בית אלקים. ועיין במבוא שערים ש"ג ח"ב ספט"ו שיש פעמים שהבריאה יוכל לעלות עד דיקנא דא"א דאצילות כו' וכמ"ש מזה במ"א בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו). ולכן היו המסעות במדבר שהוא מקור יניקת החיצונים שלכן שעיר המשתלח נשלח לעזאזל המדברה שע"י המסעות הכניעו אותם בכדי שיוכל להיות לע"ל הגילוי מבחי' יצירה בכל העולם כולו ולא יהיו הקליפות דעשיה מעלימים ומסתירים. וז"ש ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך כו'. והנה פי' קומה הוי' הענין כי הנה יניקת החיצונים הוא משערות דנוק'. וזהו כרחל לפני גוזזיה נאלמה, כי הנה בחי' הדבור העליון נק' ג"כ בחי' אדם כי אדם הוא מדבר ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממללא (ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות). וע"ז נאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו שנמשך בהדבור מבחי' יחו"ע ויחו"ת וכ"ז כשהדבור בגילוי והיינו בעולמות דקדושה נשמות ומלאכים המקבלים חיות מדבר ה' והם בטלים לבחינת דבור עליון ביטול דיחו"ת ויחו"ע משא"כ כשנמשך הדבור להחיות העשיה ששם הקליפות המסתירים הרי הדבור בבחי' גלות ונק' נאלמה עד שיוכלו לומר כחי ועוצם ידי כו' ונק' גוזזיה שמפרידים השערות, ובחי' מל' נק' רחל שמנחת א"ע לגזוז ואינה מבעטת כי כן מבחי' המל' נמשך החיות גם לכל החיצונים רק שהוא מבחי' אחוריים שלא ברצון וחשק וכמו בחי' שערות שעיקר גידולן בחלק אחורי הראש משא"כ הפנים פנוי משערות כו'. עמ"ש מזה בד"ה הסבי עיניך.

והנה בנסוע הארון והכניעו הקליפות שלא יהיו מסתירים ה"ז עלית המלכות מהגלות והשבי', ועי"ז יש ג"כ קימה ועלייה גם לבחי' ז"א וגם לכל הפרצופים שלמעלה מהז"א. וזהו קומה ה' שיש עלייה וקימה לכללות שם הוי'.

והטעם הוא מאחר שכל ההשתלשלות מלבישים זה לזה התחתון לעליון שנוק' דז"א מלבשת לז"א וז"א לאו"א ואו"א לחו"ג דא"א כו' והוא עד"מ שהדבור מלביש להמדות

והמדות מלבישים את השכל, וממילא כשהמל' עולה מירידתה וצמצומה הרי יש עלייה לכל ההשתלשלות שלמעלה הימנה.

וזהו קומה הוי' כי כללות כל האצילות נק' הוי' היו"ד בחכמה כו' שע"י יציאת המל' מהמיצר והגבול דעשיה יש עלייה לכללות שם הוי' כו'. וגם דרך כלל היו"ד הוא בחינת אצילות עד ה"א אחרונה הוא מלובש בעשייה וקומה הוי' היינו שיהיה יחוד וחיבור ד' אותיות הוי' וגם עליית העולמות ע"ד הנזכר לעיל והיה זה ע"י נסיעת כל ס"ר נש"י שהם בחי' אדם בצלמנו כדמותנו וע"י מ"ב מסעות בהתהפכות כל השבע מדות לה' ושלא יהיה הנשמה בגוף בבחי' כרחל לפני גוזזיה נאלמה כמש"ל וכך נעשה ג"כ בעולם בחי' עליית המל' והעולמות וכמ"ש במ"א ע"פ גם את העולם נתן בלבם שכל העולם תלוי באדם שכשיתקן א"ע בזה הוא מתקן את כל העולם כולו. אך כל המסעות היו על ידי משה ואהרן כי משה הוא יסוד אבא כי הנה החכמה היא בחינת אין והבינה היא בחי' השגה ויש וכדי שיתייחדו ויתחברו הוא ע"י יסוד אבא שהוא הארה והשפעה מבחי' אין דחכמה בבינה.

ולא עצם מהות אבא ממש רק כמו טפת אבא וכמו בריקת וסקירת השכל. והמשכה זו צ"ל בתמידות כדי להחיות העולמות כמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית לכן נק' משה לשון הוה גם דלה דלה לנו שעיקר המשכתו הוא לנו להחיות העולמות לכן נק' משה שושבינא דמלכא שממשיך אור א"ס המלובש בח"ע ואהרן הוא שושבינא דמטרוניתא שממשיך אור הבינה למל' שעי"ז יהיה עליית המל' ממטה למעלה ע"י ה"ג דבינה.

וזהו א' הר ן' כי הר הוא בחי' מדות דבינה כו' ונמצא ע"י משה ואהרן נעשה יחוד דאו"א. ולכן בהם ועל ידם היו המסעות ויסעו ויחנו הנסיעה היא העלאה מלמטה למעלה כנ"ל בענין קומה הוי' והוא ע"י שושבינא דמטרוניתא והחנייה היא המשכת האור א"ס ב"ה המלובש בח"ע שיומשך למטה ע"ד יחוד או"א כו' ונמשך ג"כ לזו"נ (והגם שיחוד או"א הוא תמידי אך זהו בחי' חיצוניות אבל הגילוי מבחי' פנימית נמשך ע"י אתעדל"ת) והוא ענין רצוא ושוב וזהו בשתים יעופף בשני בחי' ברצוא ושוב:

ב **והנה** להבין למה המסעות הם מ"ב ובספירת העומר שהוא ג"כ נגד ז' מדות הם מ"ט ימים. והענין כי ספירת העומר הוא בחי' המשכה מבינה לז"א לכן המספר מ"ט אבל המסעות שהם בחי' העלאה הם רק מ"ב. והענין דהנה איתא בזהר פ' בלק (דר"ג ע"ב) ע"פ ומגבעות אשורנו כיון דהוה במעהא דאימיה אשורנו אושיט פסיעה לבר ופי' בע"ח הובא במק"מ שם ובסה"מ (דף ק' סי' קע"ב) אשורנו לשון תמוך אשורי לשון פסיעה כי

בזמן העיבור היה זו"נ בבחי' ו' זעירא של ה' ראשונה דשם הוי' כי עדיין לא היו ז"א רק בבחי' ו"ק והמל' מלבישתו ושם היתה בבחי' אותו קוץ התחתון היוצא מעט לחוץ מן סוף ו' זו וזו הנקודה נק' פסיעה לבר יען היא בסוף רגל זו ובולטת מעט לחוץ ע"כ.

ולהבין זה למה בהיות המדות כלולים בבחי' עיבור בבטן אימא אינם רק בחי' ו' והמל' אינה נחשבת כ"א רק בבחי' פסיעה לבר שבסוף הוי"ו אבל מ"מ גם עם הפסיעה הרי הוא רק ו' שזהו רומז על בחי' ששה מדות לבד ומדוע לא יחשבו ז' המדות ממש היינו עם בחי' המלכות. אך כי ידוע ע"פ ויבן את הצלע דבנין פרצוף הנוק' נבנה מבחי' מלכות שבמדות דז"א היינו מבחי' מלכות שבחסד נעשה חסד שבמלכות וממלכות שבגבורה נעשה גבורה שבמלכות כו', והיינו משום שהמל' נק' עשיראה דכולהו שהיא בחי' הגילוי שבכל מדה דהיינו מל' שבחסד הוא ענין הגילוי וההשפעה שיש בהחסד וכן בכולן.

ולכן מבחי' מלכיות שבכל המדות דז"א נבנה אח"כ פרצוף הנוק' שהוא מל' דאצילות הנק' עלמא דאתגליא שממנה נמשך ההשפעה לבי"ע. ולכן בנין זה שיהיה הנוק' פרצוף בפ"ע זה נעשה דוקא אחר הלידה והתגלות המדות אז נבנה מכל בחי' גילוי הנ"ל של המדות. ספירה ובנין המלכות. אבל כשהמדות הם עדיין בבחי' התכללות בהשכל כיון שהן עצמן בבחי' ביטול בהשכל איידי דטריד למבלע לא פליט להיות נמשך מהם בנין המל' שתהיה בחינה בפ"ע רק כי אז מדת מל' כלולה בתוך הששה מדות דז"א שהיא בחי' מלכות שבחסד מלכות שבגבורה דהיינו שהם רק ששה מדות רק שכל אחת מהם כלולה משבעה היינו שיש בחינת מל' בחסד שהרי עומד להתגלות א"כ כלול בו בחי' מל' שהוא ענין התגלות המדה, אבל מ"מ לא שייך שיומשך מהם בנין המל' פרצוף בפ"ע כיון שהם עצמן בבחי' התכללות והעלאה בהשכל שזהו הפך ההשפעה וזהו שבהיות זו"נ בבחי' עיבור במעי אימא הוא בחי' ו' זעירא היינו שהם רק ששה מדות המכוסין במעי אמן הוא השכל רק הנטייה שבסוף הוי' מורה שעומד אח"כ להתגלות, וזהו שנק' פסיעה לבר מעצמותו והיינו בחי' מל' שבחסד מל' שבגבורה כו'כח התגלות המדה.

וזהו מספר מ"ב הם ששה מדות שכל אחד כלול משבעה. אבל אינן בחי' ז' מדות ממש כי עדיין אין שייך שיהיה המל' בנין בפ"ע להיות עלמא דאתגליא ממש כ"א אחר הלידה. ולכן בספה"ע שהוא בחי' המשכה והתגלות מבינה לז"א ונוק' ונמשך ג"כ בבי"ע עד שנמשך בנפש האדם ע"כ הם שבעה שבועות שהמל' נבנה פרצוף בפ"ע משא"כ בחי' המסעות דכתיב קומה ה' לשון קימה והעלאה שז"א נכלל באימא ואז אינן זו"נ כי"א רק בחי' ו' רק שוי"ו זה יש בו פסיעה לבר הוא בחי' מל' שבששה מדות אלו א"כ הם מספר מ"ב היינו ששה מדות שכל מדה כלולה משבעה. (ועיין בע"ח שער א"א פי"ד מענין מ"ב

וענין מ"ט כו', ועיין לקמן בד"ה הנה גבי המסעות נתבאר ששם מ"ב הוא ז' מדות כל א' כלול מששה כמו שהם ז' פסוקים דאבגית"ץ כל א' יש בו ששה תיבות. והדרוש ההוא בתרא הוא ועיין שם מזה). והנה להבין למה המסעות הם דוקא ע"ד העלאה והתכללות זו"נ באימא, יובן עפמ"ש לא יחפוץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות לבו. פי' כסיל הוא בחי' יניקת החיצונים שיניקתם מהמדות דקדושה וכענין אברהם שיצא ממנו כו', אך יניקה זו הוא דוקא מהמדות כשיצאו כבר מבחי' בינה להיות בחי' בפ"ע (שמהחזה ולמטה מתחיל עה"ד טו"ר לפי ששם מסתיים יסוד אימא), אבל בהיותן כלולים ונעלמים בבחי' בינה ונק' חסדים המכוסים אז אין מהם יניקה לחיצונים כי בינה נק' עלמא דחירו כו' ולכן לא יחפוץ כסיל הנ"ל בתבונה אותיות בן ובת היינו המדות זו"נ כשהם כלולים בתבונה ונק' תעלומות לבו לא יחפוץ הכסיל בזה יען מבחי' זו אין לו יניקה רק בהתגלות לבו שהוא התגלות המדה אז יש לו יניקה, והטעם הוא כי יניקת החיצונים אינו נמשך כ"א מבחי' היש משא"כ מבחי' אין.

והנה כשהמדות כלולים בהשכל וההתבוננות הם בלתי מורגשים עדיין ליש ודבר וזה נק' תעלומות לב שנכלל האהבה ומכוסה בשכלו והשגתו והתבוננותו ומגודל ההתקשרות בההשגה אינו מרגיש האהבה כלל רק הם כלולים באור אימא ואינם בבחי' הרגשה וישות כלל ואז נק' בשם תבונה אותיות בן ובת הכלולים בהתבונה והדעת ממש וע"כ אין מזה שום יניקה לחיצונים שהם בחי' היש הגמור (ובמ"א נתבאר טעם לזה מפני שהתגלות עתיק הוא בבינה א"כ בהיות האהוי"ר כלולים ביסוד אימא הם בהתקשרות בעולם התענוג. וזהו ענין שבינה נק' דרור עלמא דחירו. וזהו ענין יוהכ"פ שכל העליות דרך אימא והוא בחי' רעותא דלבא ולכן לוחות אחרונות שניתנו בחשאי ניתנו ביוהכ"פ. ופי' בחשאי פנימית הלב כו'. ובמ"א נתבאר עוד טעם לזה כי הנה או"א הם תרין ריעין דלא מתפרשין א"כ כשהמדות הם כלולים ביסוד אימא מאיר בהם ג"כ יסוד אבא והחכמה היא כח מה בחי' ביטול עץ החיים. וזהו ענין שמו"ע צלותא בחשאי. וממעמקים קראתיך ב' עומקים הם הבי' יסודות דאו"א כו'. ושני הטעמים עולים בקנה א' עפמ"ש בזהר הרקיע בפרשה בראשית) (בדף מ"ה) שאימא מקבלת מעתיק ע"י יסוד דאבא והיינו שהחכמה נק' עדן כו', אבל בהתגלות הלב שהמדות הם בבחי' גילוי בחי' בפ"ע הם בבחי' הרגש ליש ודבר יש מי שאוהב כו' אזי ממותרי המדה נמשך יניקת החיצונים שהוא היש הגמור כו' שיחזיק א"ע ליש ודבר מפני שיש לו אהבה כו'. והגם שבהתכללות יש ג"כ בחי' פסיעה לבר היינו שבכל המדה יש רק כח התגלות אותה המדה. אבל מ"מ לא נמשך מהם בחי' גילוי ממש להיות בחי' מל' בחי' בפ"ע כ"א אחר

הלידה ובהתגלות המדות ואז מבחי' היש נמשך יניקת החיצונים כו', (ועוד יובן ענין זה ביותר ממ"ש במ"א גבי דרוש ברכת הזימון בענין עה"ד ועה"ח ובענין יין המשומר בענביו משי"ב). והנה בהיות עיקר ענין המסעות הוא בכדי להכניע החיצונים שלא יהיה להם יניקה מהמדות דקדושה ע"כ הוא ע"י העלאתם והתכללותם באור אימא ולא יהיו בבחי' הרגש כלל. ולכן לא היו נחשבים כ"א בששה מדות שכל אחד מהם כלול מז', אבלבספירת העומר שהוא המשכת המדות מלמעלה למטה לחוץ אז מבחי' מל' שבהמדות דז"א נבנה בחי' בנין המלכות פרצוף בפ"ע אז נעשה שבעה שבועות ז' פעמים ז' כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ וקבל היהודים שלתקן שלא יהיה יניקת החיצונים נמשך מקיפים דאימא להגן על המדות, וזהו והאם רובצת על האפרוחים כו' וכמו תבוא אם ותקנח כו'. ובמ"א נתבאר שמתלבשים ו"ק דאבא בו"ק דאימא ובזה נשמרים המדות מיניקת החיצונים. וצ"ל דמ"מ ע"י בחי' מ"ב שהמדות כלולים ביסוד אימא ממש מכניע החיצונים יותר ששם אין להם שום שליטה ויניקה כלל). ובזה יובן הענין מ"ש רבי יוחנן בן זכאי ואיני יודע באיזה דרך מוליכין אותי. דלכאורה תמוה איך עלתה על דעתו שום ספק שיוליכוהו ח"ו לגיהנם מאחר שכל ימיו היה בתורה ועבודה. אך מפני שהאוי"ר שלו היה בבחי' התכללות בהמוחין דאימא מגודל התקשרותו בהשגה והתבוננות ושם המדות בלתי מורגשים כלל, לכן לא היה יודע ריב"ז אם נתפעל באוי"ר מאחר שלא הרגישם כלל וע"כ אמר איני יודע באיזה כו' (כי על העדר היראה יש עונש. ותדע שהמלאכים מתייראין מהדין ואינו שייך אצלם עון ממש כמאמר כלום יצה"ר יש ביניכם אלא רק זהו שאין היראה כדבעי וכמ"ש במ"א באריכות), כי מדותיו היו מכוסים ונעלמים בשכל ו כמו מי שהוא בעומק השכל והעיון אינו מרגיש בשום מדה אף שהמדה ודאי כלולה בההשגה כו'. ועפ"ז יובן מ"ש במ"א בענין גביע הכסף שהטמין יוסף באמתחת בנימין, כי הנה יוסף הוא צדיק עליון ובנימין נקרא צדיק תחתון כמ"ש מזה בביאור ע"פ מי יתנך כאח לי כו' ע"ש שיש נשמות שהם מבחי' יוסף ויש מבחי' בנימין.

ועיין מענין ב' מיני נשמות אלו באגה"ק סד"ה ויעש דוד שם, והנה הניצוצים המתפשטים מבחי' בנימין הם נשמות הבינונים ע"ד שפי' בסש"ב מהו בחי' בינוני. והניצוצים מבחי' יוסף זהו בחי' נשמות הצדיקים ומבואר בסש"ב פ"י דבחי' צדיק זהו מ"ש מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים דהיינו שמתענג על ה' עונג נפלא כו' וכמ"ש באג"ה על פסוק זה, משא"כ בבינוני כמש"ש פי"ד. אך עכ"ז יוכל להיות לפעמים שגם בבינונים תהיה האהבה עם השמחה והתענוג בה' לפי ערכו אך אינה בשלימות.

ועיין בסש"ב פי"ג בעתים מזומנים כו' וס"פ י"ד להתענג ולשמוח כו' ועמ"ש מזה בפ' תצוה בד"ה זכור דעמלק. וזהו ענין גביע הכסף שהטמין יוסף באמחחת בנימין, כסף הוא בחי' אהבה כמ"ש ברבות נשא ס"פ י"ג גבי קערת כסף שהוא ע"ש נכספה וגם כלתה נפשי ואומר כי נכסף נכספתה לבית אביך, וע"ד מ"ש בזהר בענין ת' עלמין דכסופין דמתענגי בהו צדיקייא.

והמשיך יוסף צ"ע בחי' זו לבנימין כדי שגם בנשמות הבינונים שהם ענפים וניצוצים המתפשטים מבנימין יוכל להיות בחי' אהבה זו. ומה שהטמין הגביע שלא ידע מזה בנימין, זהו משום כי בבינונים שהם ניצוצים דבנימין צ"ל אהבה זו באופן שלא ידע בעצמו מזו האהבה הגבוה דבחי' אהבה בתענוגים שהוא מדרגת צדיק שלמעלה ממדרגת הבינוני שמהתגלות אהבה זו בבינונים מה שלמעלה ממדרגתו יוכל להיות נמשך בו בחי' יש ויוהרא כו'. אמנם צ"ל איך יתכן שיהיה לו אהבה רבה ועליונה זו ושלא ידע ממנה כלל, הנה זה מובן ממש"כ בענין ריב"ז שמגודל טרדתו בעיון ובההתבוננות לא ידע מהאהבה וזהו איני יודע באיזו דרך כו' כנ"ל, וא"כ פי' שהטמין הגביע זהו ענין חסדים המכוסים ביסוד אימא.

ועמ"ש בפ' ויגש ע"פ וילקט יוסף את כל הכסף כו' ועמ"ש מענין אהבה בתענוגים ע"פ חכלילי עינים מיין יינה של תורה נכנס יין כו' וזהו לשון גביע הכסף שבו נמשך היין כו'. ולפ"ז אפשר לומר שריב"ז שאמר איני יודע היינו מפני גודל ענותנותו ע"ד שאמר רבה כגון אנא בינוני אע"פ שבודאי היה צדיק גמור נדמה בעיניו כבינוני כמ"ש ענין זה בסש"ב פי"ג, ולפיכך התנהג ע"ד שהטמין יוסף כו' עד שאינו יודע בעצמו מבחי' זו האהבה רבה כו'. (ולפמ"ש י"ל לכאורה הא דביוהכ"פ קורין בס"ת רק ששה גברי זהו שייך לענין הנ"ל שהוא ע"ד כשהמדות מכוסים ביסוד אימא אז הם ששה מדות כו', מיהו בפע"ח נתבאר בענין אחר דהיינו אדרבה מפני שהמל' שהיא השביעית עלתה למעלה בפנימית אימא ור"ל שעלתה למעלה מהז"א שעדיין לא עלה לשם כמ"ש בפע"ח שער יוהכ"פ פ"ה. ועמ"ש מזה בפ' אחרי בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר ועמ"ש במ"א על מאמר הרע"מ פרשה שופטים) (דער"ה ע"א) אלא סליקא להההוא אתר דאתמר ביה במכוסה ממך בל תחקור כו':

ג **והנה** להבין בענין הששה מדות בפרטות היות נודע כי נצח והוד נק' ירכין לבר מגופא ונק' בדי ערבות שאין בהם לא טעם ולא ריח ופי' לבר מגופא היינו כי חג"ת הם עצם המדות ונה"י הם השפעות המדות לזולתו ולכן נק' לבר מגופא, וענין שאין בהם טעם וריח היינו כי בחג"ת יש עדיין הארת השכל והטעם ולפי הארת המוחין והשכל כך הם

אופני המדה בהתפעלות הלב אם רב ואם מעט כי הארת המוחין מאירים בחג"ת ולכן בחג"ת יש בהם טעם היינו הארת הטעם מהשכל מתלבש בהמדה. משא"כ בנו"ה כי נו"ה היינו שאחר שנסתלקו השכל והטעם של המדה מ"מ מתנצח לעשות המדה מחמת שכך נשאר ההסכמה אצלו.

וזהו פי' נצח ענף החסד, שעושה חסד מחמת שהוסכם אצלו להיות חפץ חסד וכבר נסתלק הטעם והשכל שהיה בזה מאיזה טעם הסכים כן. רק שנשאר ההסכם לבד, ולכן נקרא בדי ערבות שאין בהם טעם וריח היינו שכבר נסתלקו מלבו המוחין הנק' טעם (וריח הוא בחי' רצון ותענוג עיין לקמן בענין ירדן יריחו), אך עכ"ז בחי' הניצוח וההסכם החזק יעשה את החסד אף שלבו בל עמו. כמ"כ ההוד נק' ענף הגבורה בקו שמאל. ונמצא לפ"ז מובן כי חג"ת הם למעלה במדרגה מבחי' נו"ה, וא"כ לפ"ז צ"ל מ"ש בפע"ח שער העמידה פי"ד בכוונת אל עליון גומל חסדים טובים אל עליון הוא אריך אנפין שהוא הכתר שהוא הגומל חסדים שהם נה"י דז"א המוציא אותם בסוד תוספת מחדש כו' שנה"י חדשים דז"א נמשכים מהכתר דוקא. וזהו ג"כ ענין ומביא גואל לבני בניהם שהם נו"ה כו' כמש"ש פטו"ו ועיין בזהר פ' שמיני (דל"ו ע"א). הרי מבואר דנו"ה שרשם מהכתר שהוא למעלה מאו"א וכ"ש מחג"ת, וגם מבשרי אחזה שהרגלים שהם בחי' נו"ה הרי הם המעמידים הגוף והראש ונושאים את הראש, וגם לרפואת הראש הוא ע"י הרגל שמשימין במים חמין וכדומה לפי שיש גידי הראש בהרגל כי נעוץ סופן בתחלתן (וכמ"ש במ"א ע"פ והארץ הדום רגלי). ויובן זה עד"מ שאנו רואים שיש איש חכם ולומד ומ"מ אין יכול ללמד ולהשפיע לזולתו למי שהוא קטן ממנו ולעצמו מבין ומשיג הענין אבל להשפיע לזולתו אין ביכולתו ואדם שהוא יותר חכם ממנו יכול להשפיע וללמד לאחר החכמה ההוא, שמפני שהוא חכם יותר ומבין הדבר לעומקו עי"ז דוקא יכול להשפיע לזולתו, והנה החכמה מאין תמצא מבחי' כתר וכאשר השיג זה החכמה לעומקה ושרשה מאיר בו מבחי' האין (וכמו ההפרש בין מעיין הנובע שנקרא מים חיים שקרוב להמקור מוצא המים חיים משא"כ מי שאינו משיג כ"כ לעומקה ותכליתה הוא כמו סתם מים שאינן מים חיים שרחוקים מהמקור כו') עי"ז הוא שיכול להשפיע למטה, א"כ אנו רואים שכדי להשפיע לזולתו שזהו ירידה מעצמותו לבר מגופא תלוי דוקא במה שמשיג החכמה לעומקה בחי' אין שממנו תמצא החכמה ולא כן במי שאינו מבין החכמה לעומקה ותכליתה אף שחכם ונבון הוא לעצמו אעפ"כ אינו יכול להסביר ולהשפיע לזולתו ועמ"ש מזה בפי' לך לך. ד"ה הנה אברם כו'.

וכמ״כ יובן למעלה דבחי׳ נו״ה שהם לבר מגופא שהוא ירידת השפע מהמדות עליונות למטה שרשם נמשך דוקא מבחי׳ אין וכתר שהוא למעלה ממוחין שבראש וכמ״ש והחכמה מאין תמצא וזהו שלהיות מביא גואל לבני בניהם שהם בחי׳ נו״ה הוא ע״י התגלות אל עליון בחי׳ כתר כנ״ל (ועמ״ש מזה בביאור ע״פ צאינה וראינה גבי ענין לכו לחמו בלחמי. ומזה יובן שרש ענין מ״ש באגה״ק בתחלתו ע״פ חגרה בעוז מתניה שע״י עסק ולימוד הלכות בתשבע״פ נמשך כח ועוז במתניה נו״ה שהם בחי׳ רגלים המעמידים הראש דהיינו בחי׳ אמונה ע״ש והיינו לפי שנה״י נמשכים מהכתר שהוא רצון עליון המתגלה בתושבע״פ. ועמ״ש מענין נצח בד״ה למנצח על השמינית וע״פ התוספתא שבזהר בשלח) (ד״נ) גבי תלת רוחין דכלילן בתלת כו׳ ועמ״ש בפ׳ יתרו בד״ה הנה להבין שרש ענין מתן תורה בענין וגם נצח ישראל לא ישקר כו׳ כי לא אדם הוא כו׳. ומזה יובן ג״כ מארז״ל והנצח זו ירושלים וכמ״ש במ״א.

והנה נצח הוא ענף החסד שהוא בחי׳ גילוי האהבה מסותרת להתחזק בהאהבה כל היום אף בלי טעם כלל, והוד הוא ענף הגבורה וכידוע ההפרש בין ברכה להודאה כי הודאה הוא מרחוק וכמ״ש ע״פ ולשרקה בני כו׳, והיינו כי בחי׳ הגבורה הוא בחי׳ יראה שהוא מקרוב שע״י השגה ברוממותו נמשך היראה.

וענף היראה הוא בחי׳ הודאה מרחוק שמודה על הדבר ההוא בלי השגה בעצם. וכמ״כ יש במדת הגבורה כל השבעה מדות ובחי׳ נצח שבגבורה הוא שמקבל בניצוח ועקשות קבלת עומ״ש וכמ״ש ויירא ויאמר מה נורא כו׳, פי׳ ויירא הוא שהמשיך עליו להיות מתיירא וכמ״ש שום תשים עליך מלך כי לאחר שנעשה מלך לעשות בהם כרצונו הרי ודאי תפול אימתו עליהם וזהו בחי׳ יראה ממש, אבל קודם שנעשה מלך רק שהוסכם להשימו למלך זהו תשים עליך מלך היינו שממשיך עליו היראה ומסכים ברצונו ע״ז אף שאין לו יראה בפ״מ עדיין וכך הוא ענין ויירא ויאמר מה נורא דאף שאין לו השגה כ״כ ברוממותו ית׳ עד שתפול עליו אימה מ״מ מתנצח לקבל עליו עומ״ש ונק׳ נצח שבגבורה שכך הוסכם הדבר קבלת עול מלכות שמים וא״כ גם באדם ב׳ בחי׳ נו״ה שרשן גבוה מאד וכמ״ש כי עם קשה עורף הוא ולכן וסלחת כו׳ כמ״ש במ״א.

והנה כל המסעות היו עד ירדן יריחו. והענין דהנה כתיב והריחו ביראת ה׳ כו׳ ופי׳ לא למראה עיניו כי ראיה היינו בחי׳ חכמה ולא למשמע אזניו שהוא בחי׳ בינה כ״א והריחו דמורח ודאין (ועיין מזה בזהר פ׳ יתרו דע״ח א׳ ובמק״מ שם בשם הרח״ו ובזהר ויקהל דרי״ג ע״ב), נמצא בחי׳ ריח הוא יותר גבוה מחו״ב כי שרש בחי׳ ריח הוא מבחי׳

חוטמא דא"א וכמ"ש ותהלתי אחטם לך. וגם בגמ' יש רמז ע"ז כמארז"ל לבעל החוטם אני מבקש וע"ז נאמר במשיח והריחו ביראת ה'.
והנה ההפרש בין טעם לריח הגם ששניהם מחזקים כח השכל מ"מ יש הפרש ביניהם שהטעם והמאכל מחיה את האדם ע"ד אור פנימי והריח הוא בחי' מקיף שהרי הפרי שמריחים בו נשאר בשלימות כבתחלה רק הריח מתפשט ממנו לא כן במאכל שלועסו ובולעו. כמ"כ למעלה אכלו רעים לעילא שהן או"א אבא יונק ממזל השמיני כו' זהו התלבשות בפנימיות ועד"ז נמשך ג"כ בג"ע צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה ע"י שנקלט בהשגתם ממש בבחי' או"פ.
וזהו ותורתך בתוך מעי. לכו לחמו כו'. כי אורייתא מחכמה ובינה נפקת. אך המצות עצמן שרשן בבחי' כתר תר"ך עמודי אור ומשם א"א לבוא הגילוי בפנימיות ממש אלא מרחוק ה' נראה עליהם היינו כמ"ש בזהר תפיס ולא תפיס (עיין בזהר פ' נח דס"ה ע"א ובפרשת פקודידרכ"ו א' ודרס"ט א') שאין התענוג נמשך ומתגלה בבחי' פנימיות לתוך השגתו ממש רק כדוגמת הריח וכמ"ש בזהר פ' צו (דכ"ו סע"ב) לא ידעין בר ריחא כמאן דאריח ריחא ואתבסם כו' ועיין במק"מ שם. וזהו ענין שמהמצות נעשים לבושים להנשמה בג"ע דהיינו בחי' מקיפים מה שלא יכול להתגלות לתוך השגתו ממש כמו המזון כ"א בבחי' מקיף ונק' לבוש וזהו מ"ש וירח את ריח בגדיו וכמ"ש בזהר פ' בלק (דקפ"ו א') בריחא דלבושייכו כו' (ועמ"ש בפ' חקת בד"ה אז ישיר כו' עלי באר מענין המקיף והלבוש הנמשך לצדיקים בג"ע ממעשה המצות ושם נזכר המשל כברק המבריק כו' ואפשר שזהו בחי' ראיה וכמ"ש וה' עליהם יראה ויצא כברק חצו. אכן במשיח שנאמר והריחו כו' לא למראה עיניו זהו מקיף עליון יותר. וכנודע שיש ב' בחי' מקיפים ועיין מ"ש סד"ה זאת חנוכת המזבח בענין שמן המשחה וקטורת ועמ"ש בד"ה באתי לגני בענין אריתי מורי ובד"ה וישלח יהושע כו' ואת יריחו בהפטרה דפ' שלח), והנה יריחו היא עיר התמרים ותמר הוא בחי' צדיק כמ"ש צדיק כתמר יפרח מה תמר אין לו אלא לב אחד דהיינו רצון אחד בלבו לה'. ובילקוט איתא מה תמר לבו מכוון למעלה אף צדיקים לבם מכוון למעלה כו' ופי' עיר התמרים היינו כי יש ב' בחי' צדיק עליון וצדיק תחתון (עמ"ש בד"ה מי יתנך כאח לי בפ' תרומה וזהו כשם שאין בלבך אלא אחד היינו בחי' צדיק עליון. כך אין בלבנו אלא אחד היינו צדיק תחתון ועמ"ש מזה בד"ה זכור דעמלק). פי' צדיק עליון היינו דעת המחבר ומייחד או"א וצדיק תחתון הוא בחי' יסוד המחבר זו"נ. וזהו ענין יעשה שלום לי שלום יעשה לי. עמ"ש מזה בביאור ע"פ החלצו מאתכם. ולכן היה ביריחו ז' חומות בחי' ז' אומות ששרשם מז' מדות כי יריחו

היה מנעלה של א"י בחי' יסוד. ולכן לא נחלקה כלל לשבטים כי הוא כלול מכל א"י (ועיין בפע"ח בסופו בענין שבעה הקפות עם הלולב בהושענא רבה. ועיין מענין צדיק כתמר יפרח ברבות לך לך פמ"א במדבר רפ"ג ובזח"א דפ"ב סע"א ודף ר"ך ע"ב. ח"ג דט"ז ע"א ודרצ"ב סע"א) והנה עיקר פי' צדיק נק' כן מי שמקיים המצות ומבואר לעיל שהמצות הן הן בחי' ריח בגדיו. ולכן יריחו היא עיר התמרים, וענין ירדן יריחו לשון המשכה וירידה שהוא המשכת בינה למל', דהיינו המשכת היחוד עליון שע"י צדיק עליון שיומשך ג"כ למטה ע"י בחי' צדיק תחתון. ועיין מענין זה דירדן בזהר פי שלח (דקס"ו סע"א) ומ"ש במק"מ שם בשם הרח"ו. ועמ"ש סד"ה כה תברכו בענין וישם לך שלום כו', ועיין לעיל שלכן היה המ"ב מסעות עד ירדן יריחו כו' שהכל נק' יצ"מ עד ירדן יריחו לפי כי מה שמלובש בכלי נק' מיצר וגבול לגבי בחי' או"מ שלמעלה מהכלי שזהו בחי' ריח וע' בע"ח שער א"א פי"ד הנ"ל:

פרק ד

אלה מסעי בנ"י כו' ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם כו' ואלה מסעיהם למוצאיהם.

וצ"ל למה גבי ויכתוב משה הקדים מוצאיהם למסעיהם ואח"כ הפך ואומר ואלה מסעיהם למוצאיהם. גם מהו ויכתוב משה כו' דמסתמא משה כתבו ככל התורה אשר הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב. אך הענין כי הנה ענין המסעות שנסעו וחנו במדבר מ"ב פעמים עם הארון ויהי בנסוע כו' ובנוחה כו' רק שהארון נעשה אח"כ ומסעות הראשונות עד מדבר סיני נסעו בלא הארון שהם כנגד שם מ"ב אנא בכח גדולת ית"ץ כו' אף שהיה זה בסיבה מחמת חטא המרגלים שנגזרה גזירה להתעכב מ' שנה במדבר עכ"ז הרי הוא ית' הוא סיבת הסיבות.

והנה גם ע"פ הנגלה יש טעם לזה כדי שימצאו האוצרות לקיים מ"ש ובתים מלאים כל טוב כו' כמ"ש רז"ל. וע"פ הנסתר נזכר בספרים שהוא כדי להכניע את המדבר הגדול והנורא ע"י מ"ב מסעות שנסעו וחנו כנס"י עם הארון שהם כנגד שם מ"ב כו'.

ולהבין מהו ענין הכנעה זאת להמדבר הלא הוא שממה ואין דר בו. אך הענין הוא כי המדבר נק' מדבר העמים שהוא מקור יניקת כל הקליפות והוא לעומת בחינת ירושלים שהוא המקור לכל העולם כולו בקדושה כי זה שער השמים שנמשך שם ההשפעה מלמעלה כי שם צוה ה' את הברכה ומשם היו מקבלים כל הארצות (וכמ"ש בזהר פי' תרומה דקנ"ז ע"א ועיין עוד בזהר פי' יתרו דע"ט א') ולכן ירושלים הוא באמצע הישוב ואת זה לעומת זה עשה האלקים בחי' מדבר הוא מקור כל הקליפות ולכן הוא ארץ מלחה אשר לא יעשה פרי כו' כי בקדושה מיהב יהבי משקל לא שקלי וכמ"ש ואתה מחיה

את כולם שתמיד נמשכים השפעות החיות. ולהיפך בקליפה כתיב הב הב שמבקשים הכל בשביל עצמם לגרמיה ואינן משפיעים לזולתם (ועיין מענין הב הב בזהר פ' קדושים ד"פ ע"ב ובפי' הרמ"ז שם ובאדרא דנשא קל"ה סע"א ובפ' וירא דק"י ע"ב ובפ' בשלח דנ"ו ע"א) ולכן עפר מדבר פסול לכיסוי הדם לפי שאינו מגדל צמחים כו' כמ"ש בגמרא. וע"י שנסעו בו בנ"י הכניעו אותם ומעשה אבות הוא פעולה לבנים עד סוף כל הדורות שמחמת זה יש ביכולת האדם להכניע הגוף שלו שהוא משכא דחויא מבחי' הקליפות הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני אמי שתחלת הווייתו הוא מן תאוה כו' וכמ"ש ברבות תזריע פי"ד כלום נתכוין כו' וכדי שיסכים גם הגוף לרצון הנפש אלקית בבחי' ואהבת כו' זהו ע"י שכבר נכנע המקור שלהם אבל לולי זה לא היה יכולת בשום אופן לאדם להתגבר על גופו ונפשו הבהמית כ"א לפי שכבר נכנע המקור שלהם לכן גם הענפים יהיו נכנעים ע"י האדם כו' והיינו ע"ד כלל ופרט כו':

ב **אך** עדיין צ"ל למה היתה זאת מאת ה' לברוא הקליפות ושאח"כ יצטרכו להכניעם לא יהיה לא הא ולא הא. הנה כתיב ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה כו' וארז"ל אל תקרי מה אלא מאה ברכות שחייב אדם לברך כו'. דהנה הברכה יש בה נוכח ונסתר (ועיין מזה בפע"ח שער הברכות פרק שני) באי"י היינו נוכח כי ואתה מחיה את כולם ע"י אותיות שמא' ועד תי"ו ובמחשבה א' ברא את כל העולם שבו רבוא רבבות ברואים לאין קץ ותכלית גבוה מעל גבוה כמ"ש וקדושים בכל יום יהללוך סלה שאחר שאומרים סדר קדושה של המלאכים שאומרים קדוש וברוך כו' אח"כ אומרים וקדושים הם הנשמות יהללוך סלה לאין קץ כו' הגם שבספרים לא נזכר אלא ב' בחי' ג"ע התחתון ועליון ואף גם על ג"ע תחתון אמרו באחר מוטב דלידיניה כו' וק"ו על ג"ע העליון ובאמת יש עוד רבבות מדרגות בעילוי אחר עילוי לאין קץ ות"ח אין להם מנוחה כו' וגם במלאכים אלף אלפין גדוד א' והגדודים אין להם מספר והכל נמשך ממחשבה אחת ולכן הכל כלא חשיב קמיה יתי כמו עד"מ באדם מחשבה א' הוא כלא חשיב אפילו רק נגד כח המחשבה שהן כ"ב אותיות שבנפש המדברת שיוכל לחשוב בהן מחשבות לאין קץ ותכלית, ואצ"ל לגבי עצמות הנפש שגם כללות כח המחשבה הוא רק לבוש לבד כו'.

וזהו ענין הבקשה ברוך אתה ברכה הוא המשכה וגילוי בחינות אותיות המחשבה היינו הכ"ב אותיות עצמן כח המחשבה כו' ונק' אתה לשון נוכח כי זהו המשכת בחי' ממכ"ע. ואח"כ אשר קדשנו בלשון נסתר הוא בחי' סוכ"ע שהמחשבה היא בטלה לגבי עצמיות אור א"ס ב"ה וכמו בנפש ביטול מחשבה לגבי השכל שגם כח המחשבה הוא רק בחי'

לבוש הנפש משא"כ השכל הוא מבחי' עצמיות הנפש ואצ"ל לגבי למעלה מהשכל וק"ו לגבי עצמיות הנפש, וכך הוא ביטול המחשבה לגבי הרצון עליון שלמעלה מהמחשבה, ויש גם למעלה מהרצון כו' וע"י המצות שהם רצון עליון ממשיכים גילוי א"ס ב"ה, דהיינו המשכת בעל הרצון בעל המחשבה (והנה במ"א נתבאר שזהו ענין שבחרו רז"ל לקרוא את הבורא יתי בשם הקב"ה יותר מבשאר שמות והיינו לפי שקדוש וברוך זהו ענין ב' בחי' אלו דסוכ"ע וממכ"ע כמ"ש מזה בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע אם בהרת כו' עד הקב"ה אומר טהור כו' ע"ש ולכן נגד ב' בחי' הללו בא בהברכה לשון נכח בברוך אתה ולשון נסתר באשר קדשנו כו' והיינו פי' הקדוש ברוך הוא) והכח הזה במצות הוא לפי שנשפלו במעשה וסוף מעשה במחשבה תחלה וכמ"ש צחוק עשה לי אלהים שם אלהים דייקא הגורם להיות בחי' יש הוא העושה צחוק ותענוג למעלה ע"י הביטול שהיש בטל אח"כ וזהו לויתן זה יצרת כו' פי' לויתן לשון התחברות שהוא התחברות יש לאין שהגשמיות בטל לרוחניות יצרת לשחק בו שמזה נעשה שחוק וחדוה למעלה (ועמ"ש פי' פנחס בד"ה צו את בנ"י כו'). וזהו אל תהי ברכת הדיוט קלה כו' פי' שהוא ההעלאות מענינים גשמיים שבעוה"ז שהן נק' מילין דהדיוטא ואל תהי קלה כי ע"י ביטול היש ע"ז דוקא נעשה הברכה וההמשכה מלמעלה ולכן נק' ברכת הדיוט כו' [ועיין מענין ברכת הדיוט ברע"מ נשא (קכ"א ב') ור"פ תצא ובפי' הרמ"ז שם ושם ועמ"ש בד"ה ושאבתם מים בענין אע"פ שהאש יורד מלמעלה מצוה להביא מן ההדיוט]. וזהו יסוד כל המצות כמו צדקה שנותן ממונו שייגע עליו בכל רמ"ח אברים ונותנו לעני ועושה מיש לאין ולכן ארז"ל בכל מאדך בכל ממונך.

ובאמת פי' מאדך הוא האהבה בלי גבול אך הענין ששניהם אמת. כי הנה ארז"ל טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר, והטעם כי הנפש עם היות שהיא חלק אלוה ממעל מ"מ היא מוגבלת והאהבה שלה היא בבחי' גבול ומדה וא"א לה להגיע לבחי' מאד שהוא בלי גבול ולהתכלל באי"ס ב"ה שאין לו תחלה ותכלה אלא ע"י נפש הבהמית דוקא כאשר גם היא נהפכת ממרירו למיתקא וחפיצה וחשקה לדבקה בו יתי שאהבה זו היא בלי גבול. וכמשל מרוצת המים כשבוקעים ההסתר שהיה מסתיר ומעכב ומונע את מרוצתם שאז הוא בתגבורת עצומה כו'. והיינו ג"כ ענין א' עם משנ"ת לעיל שע"י ביטול היש דוקא הוא שנתעורר למעלה בחי' א"ס.

וזהו ענין הממון בבחי' בכל מאדך וכמ"ש צדקה תרומם גוי שע"ז תבוא נה"ב לבחי' בכל מאדך כו'. ועד"ז הוא כל מעשה המצות מיש לאין והם היפוך מבחי' מדבר שהוא הב הב ולא להשפיע כו' וזהו מה ה' אלקיך שואל מעמך פי' מה היינו בחי' ביטול לעשות

מיש אין דהיינו שלא יהיה נחשב יש ודבר בפ״ע לומר כך אני רוצה וזה איני רוצה כו׳ כ״א להיות משים עצמו כשיריים שלא יתפוס מקום כלל כאלו הוא אין ואפס ממש וזהו בחי׳ מ״ה.

ועמ״ש סד״ה מה טובו. וכדי לבוא לבחי׳ מה וביטול תיקנו מאה ברכות שהם המשכות מלמעלה בנפש בחי׳ אתעדל״ע הנותן כח להיות אתעדל״ת וביטול היש. עמ״ש בד״ה ואתחנן מענין ברכת המצות וגם שע״י מאה ברכות נמשך אח״כ להיות מבחי׳ מ״ה בחי׳ מאה בתוספת אות א׳ שמקור המשכה זו הוא מבחי׳ שהוא סתימו דכל סתימין וכמ״ש בזהר פ׳ חיי שרה (דקכ״ג ע״א) בענין מאה ברכאן מאתר עילאה סתימא דכל סתימין כו׳ ועמ״ש מזה בפ׳ תולדות בביאור ע״פ מים רבים בסופו, וזהו ענין אל״ף אותיות פלא, ועיין בפע״ח שער הברכות פ״א ולהיות המשכה זו הוא ע״י בחי׳ ביטול היש שנמשך מבחי׳ מ״ה ולכן ארז״ל איזהו שוטה המאבד מה שנותנין לו כו׳ וכמ״ש במ״א ולכן כל גיאה שהוא היפך מבחי׳ מ״ה נקרא שוטה כו׳.

והנה מבואר לעיל שכל מעשה המצות הוא בחי׳ ביטול היש ועי״ז נמשך בהם ג״כ גילוי א״ס ב״ה מלמעלה למטה. ולכן נק׳ רמ״ח אברים כמשל האבר שהוא כלי לחיות הנפש ות״ת כנגד כולם כי ותורתך בתוך מעי כתיב שהיא בחי׳ מזון לנפש.

ולכן ארז״ל ויתר הקב״ה על עבודת כוכבים וג״ע וש״ד ולא ויתר על ביטול תורה לפי שהמצות מעשיות הם בחי׳ המשכה באברים החיצונים ולכן ויתר עליהם עד״מ בגשמיות כי גם כשהוא מחוסר אבר חיצוני יכול הוא לחיות רק שיהיה בעל מום כו׳, ולא ויתר על ביטול תורה שהוא בחי׳ אברים הפנימים ונקיבתם במשהו כו׳ ואמנם עסק התורה צ״ל ג״כ בבחי׳ ביטול הנ״ל, וכמ״ש במ״א שלכך נאמר ודברת בם סמוך לובכל נפשך ובכל מאודך כו׳ ועי״ז ממשיך גילוי אור א״ס ב״ה בהתורה ונק׳ עוסק בתורה לשמה ר״ל לשם התורה עצמה להמשיך בה גילוי אור א״ס שלמעלה מהחכמה וזהו שארז״ל על שלא ברכו בתורה תחלה ולא אמרו על התורה כי פי׳ ברכו בתורה היינו המשכת אור א״ס בתוך התורה כו׳:

ג **וכן** הוא ענין הברכה שלפני המצות בא״י אלקינו מלך העולם שמתחלה הוא המשכת א״ס ב״ה בנפש האדם וזהו הוי׳ אלקינו שלנו משמע והיינו ע״י בכל לבבך שיהיה גילוי אלקות בבי׳ חללי הלב דהיינו חלל השמאלי מלא דם בחי׳ גבורות ומרירות מימי שנותינו בהם שבעים שנה וכל מגמתנו וחפצנו בעניני גשמיים בפרנסה ולעזוב לבניו אחריו וכי בשביל זה ירדה נשמתו בעוה״ז כו׳ אשר בהתבונן בזה יתמרמר לבו מאד אך זהו בחלל אחד הוא השמאלי.

וחלל הימני מלא רוח חיים הוא בחינת שמחת הנפש ע"י מצות ה' שהם רצונו ית' שנתלבש בעשייה וע"ז נאמר ישמח ישראל בעושיו כו'. וזהו בבינונים והם הגורמים להיות כמ"כ גם בצדיקים אלא שהוא באופן אחר כי הצדיקים אין בהם רע כלל להיות מזה מרירות גשמיים רק שהוא בחי' פחד ויראה מה' ומהדר גאונו ואח"כ השמחה היא בחי' אהבה בתענוגים כו' וזהו הוי"ה אלקינו ואח"כ מלך העולם הוא ההמשכה בחיצוניות העולמות אשר מלך שמו נק' עליהם. ומעתה מובן ענין ירידות הנשמות בגוף שהוא צורך עלייה (כי הנשמות עם היות שעלו במחשבה הרי נמשכים מבחי' אותיות המחשבה וע"י ירידתן בגוף וביטול היש לאין ע"י ברכת הדיוט כו' ממשיכים בחי' גילוי ממכ"ע וסוכ"ע בעל המחשבה כו' כנ"ל, ועיין בפ' וישב בד"ה כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים בין העומדים כו') והיינו ע"י אתכפיא ואתהפכא. והוא הטעם אשר ברא ה' את הקליפות בכדי לעשות ולתקן שע"ז יהיה העלייה הגדולה כו'. וזהו אלה מסעי בנ"י. פי' עליותם ממטה למעלה. ואמר ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם.

וענין ויכתוב היינו כמארז"ל חותמו של הקב"ה אמת פי' כי החכמה נקראת אמת כי כשמשיג איזה דבר בהשכלתו אזי יודע שכן הדבר והוא האמת כו'. ועמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה ונקראת חותם עד"מ החותם שהוא שם האדם הנכתב בדיו גשמי ע"ג הנייר והנה השם בעצם אינו ערוך לגבי עצמיות בעל השם וכ"ש וק"ו כשנכתב בדיו שהיא רק בחי' עשייה גשמיות וכך בחי' חכמה הוא בחי' עשייה גשמיית לגבי א"ס ב"ה וכמ"ש כולם בחכמה עשית והרצון היא הנקרא שם שמו גימטריא רצון וחכמה היא החותם שהוא בחי' עשייה של השם. אך מ"מ כמו בגשמיות החותם הוא קיום על כל דבר שיחייב עצמו שכאשר יחתום שוב אין לשנות וכמו בנעילת יוכ"פ וחתמנו בספר חיים בספר פרנסה ושוב לא ישונה כן בחי' א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מהחכמה שורה ומתלבש בחכמה, וזהו ויכתוב משה כי משה הוא שושבינא דמלכא ואהרן שושבינא דמטרוניתא המעלה אותה אל החתן כי אהרן היה מניף הלוים.

וכן כללות נש"י בהעלותך את הנרות נשמת אדם קרויה נר ה' והיכן עליותם עד אל מול פני המנורה ומשה הוא שושבינא דמלכא המשיך א"ס ב"ה מלמעלה למטה משל למלך שבעצמו אין דרכו לילך כך משה הוא המנהיג המשכת והתגלות אלקות תוך העולמות. ולכן ויכתוב משה לפי שהוא מבחי' חכמה וירא ראשית לו כתב חותמו של הקב"ה אמת שהוא גילוי אור א"ס שבחכמה. והמשיך זה למטה להיות בהם כח לעלות אל ה' ממטה למעלה כי א"א היה להם להתעלות תחלה בעצמן כי אלמלא עוזרו כו'.

וזהו כענין ברכת המצות שהוא המשכת אתעדל״ע שיוכל להעלות הדבר גשמי שבו נעשה המצוה כו׳. וכנזכר לעיל בפי׳ א״ת מ״ה אלא מאה שע״י המאה ברכות נמשך כח להיות בחי׳ מ״ה וביטול ועיין בפע״ח שער הברכות שם דגבי העלאה שע״י ברכת המצות הוא ג״כ ע״י שם מ״ב. וכך עד״ז ענין ויכתוב משה כו׳ דגבי מ״ב מסעות הוא המשכת אתעדל״ע שע״י יהיה ההעלאה. וכן עכשיו המשכה זו הוא על ידי עסק התורה וכמ״ש ותורה אור שהיא המאירה נפש האדם בחינת אתעדל״ע שיהיה בה כח לעלות באתעדל״ת (וכמ״ש ע״פ ואתחנן כו׳ ועיין בפ׳ תצוה בד״ה ועשית ציץ כו׳ פתוחי חותם כו׳). ולכן ארז״ל (בפתיחתא דמדרש איכה) ע״פ ואותי עזבו ואת תורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו כו׳ המאור שבה היה מחזירן למוטב. והנה תחלה אמר ויכתוב מוצאיהם למסעיהם מוצאיהם היינו מקור נשמות ישראל כענין שנאמר וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו.

והוא למעלה מבחי׳ מחשבה כי אע״פ שאמרו דישראל עלו במחשבה היינו ששם עלו עצמיות נשמות ישראל. אבל מקורן ושרשן הוא למעלה יותר בבחי׳ בעל המחשבה בעל הרצון ומשם המשיך הארה כדי להיות להם כח לעלות ממטה למעלה. וזהו למסעיהם ר״ל הנסיעה וההעלאה שממטה. ע״פ ה׳ פי׳ שהעליה הוא למעלה מבחי׳ פי ה׳ שהוא ממכ״ע ברוח פיו כל צבאם ואח״כ ואלה מסעיהם למוצאיהם ר״ל זוהי העליה עד מוצאיהם ממטה למעלה:

פרק ה

ביאור על זה

הנה גבי המסעות כתיב ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה׳ ויפוצו אויביך כו׳. וצ״ל ענין המסעות שהיו עד מתן תורה שלא היה עדיין הארון. אך הענין כי המסעות הראשונות היו במדבר הקרוב לישוב ולכן היו יכולים להכניעו משה רבינו ע״ה וישראל בעצמם הגם שלא היה עדיין הארון עמהם משא״כ המסעות שאח״כ בתוך המדבר הרחוק מישוב היה צריך כדי להכניעו גם לארון דייקא וזהו ויהי בנסוע הארון כו׳.

וכן הענין ג״כ למעלה כי הנה נוגה היא הממוצע בין הקדושה ובין קליפות הטמאות כי היא כלולה מטוב ורע והוא מ״ש במרכבת יחזקאל רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב שאחר ק״נ מתחיל השתלשלות שלש קליפות הנ״ל שע״י ק״נ נמשך להם יניקה מהקדושה. ולכן לא כולם שוים שהקרוב לנוגה יותר אין הרע בו בתוקף כ״כ כמו בהרחוק מנוגה (וז״ש גבי עמלק ואחריתו עדי אובד וכמשנ״ת בד״ה חייב אינש לבסומי בפורי׳ ע״ש וזהו דלפעמים אמר שטן ופנינה לש״ש נתכוונו ובמ״א אמרו נתן

עיניו במקדש ראשון כו' וכמ"ש במ"א). ולכן אותן המסעות שהיו במדבר הסמוך לישוב היינו התחלת השתלשלות קליפות הטמאות הקרובים עדיין לנוגה ע"כ היו יכולים ס"ר נש"י ומשה ואהרן להכניעם גם קודם מ"ת ע"י שבעה מצות שנצטוו במרה שמירת שבת וכבוד אב ואם וכמו שנא' בהם בדברות האחרונות כאשר צוך ה' אלקיך ופירש"י דכאשר צוך היינו במרה. אבל המסעות שנסעו אח"כ בתוך המדבר הרחוק מישוב ששם מדור הקליפות הרחוקים מנוגה שהם תוקף הרע היה צריך כדי להכניעם ע"י בנסוע הארון ויאמר משה כו'. וכל עיקר הכוונה בענין המסעות במדבר הוא להכניע אותו לפי שהוא מקור הקליפות לעומת בחי' ירושלים בקדושה (ועיין בזהר תרומה קנ"ז א' תצוה קפ"ד א' ב' ובע"ח שער הארת המוחין זו"נ פ"ה) והוא סימן לדורות שע"י יוכל כל אחד מישראל לעבוד את ה' ולהכניע גופו באתכפיא או אתהפכא שזהו עיקר העבודה כו'. והנה מ"ב מסעות הם כנגד שם מ"ב תיבות דאנא בכח גדולת כו' שהוא שבעה מדות עליונות חג"ת נה"י ומלכות וכל אחת מהן כלולה מששה בחי' חג"ת נה"י לבד לכן הוא שבעה פסוקים וכל פסוק יש בו רק ששה תיבות שבחי' השביעית שבכל מדה אינה בחשבון דשם מ"ב וצ"ל מפני מה בספירת העומר הם מ"ט ימים דהיינו שכל מדה משבעה מדות עליונות כלולה משבעה שסופרין ג"כ בחי' מלכות שבכל מדה.

והענין כי הנה בחי' מלכות הוא הממוצע מלכות דאצילות נעשה עתיק לבריאה ומלכות דבריאה עתיק ליצירה כו' ומלכות דא"ס עתיק לאצילות שבחי' מלכות לבד שבעליון יורדת להיות עתיק ומקור לתחתון.

והנה שם מ"ב הוא בחי' עליות מלמטה למעלה שלכן בפ' שמע יש בה מ"ב תיבות מואהבת עד ובשעריך. ולכאורה אינו מובן דהא פ' שמע הוא חסד ואהבת ושם מ"ב הוא גבורה אלא מפני שאהבה דפ' שמע נאמר בכל מאדך בלי גבול הכלי והוא בחי' העלאה והיינו ע"י שם מ"ב. משא"כ בפ' והיה אם שמוע שלא נאמר בכל מאדך והוא בחי' המשכה הוא שם ע"ב וכמ"ש במ"א.

ולפיכך השבעה מדות דשם מ"ב כלולים כ"א רק מששה בחי' שהם בחי' העצמיות של כל מדה והם המתעלים משא"כ הבחינה שביעית שבכל מדה שהוא ענין גילוי המדה כו' והיינו לפי שהעליות הוא באור א"ס ב"ה שהוא סתימו דכל סתימין שתהיינה הז' מדות בטלים בו יתי' דלאו מכל אינון מדות איהו כלל כמ"ש לך ה' הגדולה כו' והוא הפך מבחי' גילוי המדה שהוא בחי' יש כו' (ואפשר דלכן שם מ"ב הוא ג"כ בהויות דע"ב ס"ג מ"ה משא"כ בשם ב"ן אין בו בחי' מ"ב כמ"ש בע"ח שער כסה"כ ספ"ז ובפע"ח שער הקדישים פ"א כי שם מ"ב הוא בחינות עליות וזהו הפך שם ב"ן שהוא בחי' מל'

להיות גילוי כו'. ועיין בפע"ח ש"ו פ"ד בענין ראשו כתם פ"ז מ"ה מ"ב כו' ועיין במק"מ פ' שמות) (בדף ח') גבי עטרת פז. ועמ"ש בענין קי"ס סד"ה הים ראה וינוס ההרים רקדו כו' ע"ש. אבל ספירת העומר הוא בחי' המשכות היום יום א' כו' יום לשון הארה וגילוי שנמשך מאצילות לבריאה ומבריאה ליצירה ומיצירה לעשיה עד שנמשך בנפש האדם ולכן בכל מדה סופרין ז' בחינות שהרי העיקר בזה הוא להיות גילוי והמשכה למטה שזהו בחי' השביעית שבכל מדה גילוי המדה (וגם עומר שעורים הוא שם ב"ן). ומהיכן מתחילים לספור מיום ראשון של פסח והוא עצמו אינו מהמספר כי הוא מקור שממנו ממשיכים האורות שהוא ענין הספירה היום יום כנ"ל כי ביום א' דפסח כתיב ובני ישראל יוצאים ביד רמה פי' שהוא בבחינת רוממות למעלה מהחכמה. וזהו וספרתם לכם ממחרת השבת פי' מבחינה שלמעלה מהשבת ששבת הוא מוחין דאבא ויד רמה הוא בחינה שלמעלה מזה, ומבחינה זו תספרו מ"ט יום להיות בכל מדה ז' בחינות דוקא. (ועיין לעיל בד"ה לבאר ענין המסעות נתבאר ענין שם מ"ב דמסעות שהם ו' מדות כל אחד כלול מז', והוא אינו כמש"כ שהם ז' מדות כ"א כלול משהש. ויש לומר עפמ"ש בפע"ח שער הקדישים רפ"ב וז"ל כי שם מ"ב של כוונת הקדיש אינו שם מ"ב הנודע אצלנו שהוא אנא בכח רק שם מ"ב דהויות כו' וע"ש דמ"ב דהוויות היינו ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה אשר כל יד הוא ב' פעמים ז'. נמצא מ"ב דהויות היינו ו' בחינות כל אחד כלולה מז'. והיינו מה שפי' שם בענין שם מ"ב. וענין ג' ידות אלו מבואר במ"א בדרוש פורים גבי כי יד על כס כו'. ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ נשא את כו' ע"ש. ומה שפי' כאן בענין שם מ"ב זהו אנא בכח כו'. ועיין עוד מענין שם מ"ב בפע"ח גבי כוונת פ' ראשונה דק"ש שבה שם מ"ב מבואר דשם מ"ב הוא בראש ז"א בכח"ב כו'. ועיין בזהר פ' תרומה) (דקל"ב ע"ב) שמא דמ"ב אתוון רזא דיליה אבהן דקא מתעטרן בעלמא עילאה כו' עד דעתעטרא באין סוף ועמ"ש ע"ז בפרדס שער שלשים פ"ז. ועיין עוד בזהר פ' אחרי (דע"ח א') וברע"מ פרשת בהר (דק"ח ע"ב) ובהרמ"ז ר"פ תצא ובפ' בראשית (דף ד' ע"א). והנה המסעות היה בכל אחד מהם חנייה אחר כך והוא המשכות האור למטה להכניע הקליפות אך כדי שיהיה ההמשכה ממקום עליון מאד שעי"ז יוכנעו לזאת היה תחלה ההעלאה וכן בשם מ"ב שש כנפים כו' (ובשתים יעופף ובשתים דוקא העלאה והמשכה וזהו ג"כ ענין לוים וכהנים ובד"ה לבאר ענין המסעות נתבאר בענין קומה הוי' ויפוצו אויביך כו' שגם ע"י ההעלאה היה הכנעת הקליפות ע"ש):

ב **והנה** מבואר בפנים דענין מוצאיהם למסעיהם ומסעיהם למוצאיהם יש להבין מענין ברכת המצות, דהנה כמו שבמסעות היה נסיעה וחנייה כך במעשה המצוה יש ג"כ

העלאה והמשכה והיינו שהמשכת אור א"ס ב"ה שנמשך ע"י מעשה המצוה כמו טלית וציצית המשכת המקיף ובחי' ל"ב נתיבות חכמה ובתפילין המשכת מוחין. הנה המשכה זו הוא ע"י בירור ק"נ שהקלף דתפילין והצמר דציצית נלקחו מק"נ וע"י קיום המצוה מבררים ק"נ ומעלים הניצוצים לשרשן.

והנה כדי שיהיה בירור והעלאה זו צ"ל תחלה המשכה מלמעלה כי אלמלא עוזרו כו' אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת וזהו ענין ברכת המצות שהוא המשכת המקיף היינו הארת סוכ"ע שהוא המעלה ומגביה כו' (ועמ"ש במ"א בפ' מקץ בד"ה המגביהי לשבת כו' שכל בחי' מקיף הוא המעלה למעלה) ולכן הברכות על המצות הם מדרבנן שהם המשכת מקיפים וע"ז ארז"ל ערבים עלי ד"ס עלי דוקא שהוא בחי' מקיף כו' וכמ"ש במ"א (בפ' שמות). וזהו ענין מארז"ל כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן דלכאורה הל"ל כפשוטו קודם לעשייתן. ולמה אמרו לשון עובר ונצרכו אח"כ להוכיח דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא אלא כי עובר לעשייתן הפי' שהוא בחי' מקיף למעשה המצוה המעלה העשייה (וכענין מ"ש נחלה עבר על נפשנו עמ"ש מזה סד"ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך, וכענין פי' עובר לסוחר באד"ר) (קכ"ח ב') ועיין בספר קול ברמה שם מלשון סחור סחור כו' וכענין ויעבור ה' על פניו כו', ועיין בזהר פ' לך לך דע"ט ע"ב. וזהו ג"כ ענין ההפרש בין ההמשכה שבתחלה לעורר המ"ן ובין המשכת מ"ד שנמשך אח"כ ע"י העלאת המ"ן, שההמשכה ההיא שאח"כ מאיר ומתגלה בבחי' פנימית משא"כ ההמשכה שבתחלה מאיר רק בבחינת מקיף וחיצוניות וכמו וימינו תחבקני שמחבקה בחיצוניותה וע"ז אשה מזרעת ומעלה מ"ן וע"ז נמשך אח"כ מ"ד טפת דכר בפנימיותה להיות מזה הולדה וגם ע"י שאשה מזרעת תחלה יולדת זכר לפי שהמשכת מ"ד ואתעדל"ע הנמשך ע"י קדימת האתעדל"ת הוא מבחי' גבוה יותר מהאתעדל"ע שבתחלה.

וכ"ז מבואר בענין ברכת המצות שהברכה יש בה לשון נוכח ברוך אתה כו' והוא ההמשכה לעורר המ"ן ואח"כ לשון נסתר אשר קדשנו במצותיו שלשון נסתר מורה על בחי' גבוה יותר כענין הוא עשנו והיינו ההעלאת מ"ן של מעשה המצוה שעולה למעלה מעלה וכמ"ש בענין עלי באר כו' אח"כ וצונו הוא ענין המשכת מ"ד שנמשך אח"כ ע"י העלאת המ"ן כי וצונו לשון צוותא והתחברות שנמשך המ"ד בבחי' פנימיות כו' (וכמ"ש בלק"ת פ' בראשית בסוף ההקדמה לטעמי מצות שע"י המצוה נעשה יחוד זו"נ). וכמ"כ הוא ג"כ בענין הקרבנות שהן בחי' העלאת מ"ן מנפש הבהמית שבנוגה כו' וע"ז נמשכים ויורדים מ"ד (עיין באגה"ק בד"ה למה נסמכה). אך ג"כ כדי שיהיה

העלאת מ"ן הוא ע"י הכהן המקריב שהוא חסד עליון הנמשך להעלות המ"ן כו'. וענין ההפרש בין תורה למצות שארז"ל ויתר הקב"ה כו' ולא ויתר על ביטול תורה שהתורה היא בחי' אברים הפנימים שבהם תולה עיקר החיות ונקיבתם במשהו. והמצות רמ"ח אברים דמלכא הם בחי' אברים החיצונים. הענין הוא כי יש למעלה אורות וכלים והנה התורה שהיא בחי' חכמה ושכל היינו שהיא מבחי' אורות והמצות שהן בחי' עשייה היינו שהן מבחי' כלים (ועיין בע"ח שמ"א פ"ז דיחוד אור א"ס בחכמה נק' איהו וחיוהי חד ונודע דחיוהי פי' אורות וגרמוהי פי' כלים). אך לפי שמ"מ שרש הכלים למעלה מן האורות. לכן פעמים אמרו שהמצות הם למעלה מהתורה וכל הלומד שלא לעשות נוח לו שנתהפכה שלייתו כו' כי המצות שהן מבחי' כלים הן לגבי התורה שהיא בחי' האורות כמשל השליא שמקפת את הולד שנוצרה תחלה מהטפה (וכמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי כו' וזהו גם כן ענין כברייתו של עולם ברישא חשוכא שהוא שרש הכלים והדר נהורא בחי' אורות ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ וקבל היהודים כו'). והענין כי התורה הוא בחי' פנימיות והמצות הן בחי' חיצוניות אך שהוא חיצוניות עליון שלפיכך לא יוכל להתגלות רק החיצוניות כענין שתוק כך עלה במחשבה והוא בחי' גלגלתא ולכן לפי שהן חיצוניות עליון מאד ע"כ מצד זה הן למעלה מהתורה (ועמ"ש בפ' מקץ בענין שמונה נסיכי אדם) כמו שהגולגולת מקפת על המוח שהוא בחי' חכמה (ועיין בפע"ח שכ"ב פ"ה בדפוס שקלאב) אך מ"מ לפי שהתורה היא מבחי' מוחא בחי' חכמה שהוא בחי' פנימיות לכן אמרו שהתורה היא למעלה מהמצות (ועמ"ש בפ' אחרי ע"פ כי ביום הזה יכפר כו' וגבי שבועות ע"פ וידבר אלקים) ולכן התורה היא מזון לנפש שהתגלותה בג"ע בבחי' פנימית בטעם ושכל משא"כ מהמצות נעשים לבושים שאינן יכולים להאיר רק בדרך לבוש שהוא בחי' חיצוניות כו':

ג **ומעתה** נחזור לענינו לענין המסעות שהיה בהם נסיעה וחנייה העלאה והמשכה. וכמו שבמצות צ"ל עוד המשכה בתחלה כדי להיות ההעלאה וזהו ענין ברכת המצות עובר לעשייתן. כמו כן הוא בענין המסעות. וזהו ענין ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם שהוא המשכה תחלה מלמעלה מבחי' מוצאיהם דנש"י למסעיהם היינו ליתן כח ועוז להיות ההעלאה. ופי' ויכתוב משה היינו חותמו של הקב"ה אמת (עיין ברבות שמות פ' ה' ע"פ חסד ואמת נפגשו ואמת זה משה ועיין בהרמ"ז פ' ואתחנן) (דרס"א ע"א) וזו משה אמת כו' ע"ש, וגם ויכתוב היינו כמו כתב סופר שבמשנה סוף גיטין ופי' בגמרא חתם סופר וכן בקרא וכתב דגבי ספר כריתות לפ"ד ר' מאיר בגמרא פירושו חתמו כו'. ויובן בהקדים כי יש ב' בחי' חכמה וכמ"ש באד"ר (קכ"ח ב') היינו כי חכמה דאצילות

אתפשט ונפיק לל"ב שבילין וע"ז נאמר ונהר יוצא מעדן אך חכמה סתימאה הוא בחי' דלא אתפתח שהוא למעלה מהשכל וההשגה וזהו ענין שתוק כך עלה במחשבה (מנחות כ"ט ב') שאין הפי' כך עלה בלי טעם ח"ו. אלא שהטעם ההוא נעלם מאד ולא ניתן להשגה עד שנראה למטה כי אין טעם ברצון, והוא בחי' חכמה סתימאה (שנק' מחשבה בזהר פ' נח) (דס"ה ע"ב) ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אם בחקותי ובד"ה ענין ק"ש. ולכן גם משה שקיבל התורה ואורייתא מחכמה נפקת הוא בחי' חכמה דאצי' לא יוכל להשיג כלל הטעם שבמחשבה העליונה שהיא בחי' א"ס שכל העולמות דאבי"ע אינן ערוך אליו ית'. (וזהו ענין מאד עמקו מחשבותיך וכדלקמן). והנה י"ג מדות הרחמים שהן י"ג ת"ד הן נמשכים ממוחא סתימאה (ולכן גם למטה באדם צמיחת הזקן הוא אחר שיש לו גדלות המוחין וכמבואר בש"ע א"ח) (סי' נ"ג ס"ח) שהשנים שראוי להתמלאות בהם זקנו הוא אחר עשרים שנה. ומבואר בע"ח סוף שכ"ד בענין הטעם דלמכור בנכסי אביו עד שיהיה בן עשרים שנה שאז נתיישבה דעתו כמ"ש בגמרא (ב"ב קנ"ו ב') ובהרמב"ם והיינו לפי שאז נמשכים בו ב' מקיפים דאבא ל' מ' כו' ואחר שנכנסו אלו המקיפים אז נתמלא זקנו כמ"ש בפע"ח ש"י פ"ו שלכך אומרים יג"מ אחר שמ"ע כו'. אך מ"מ המשכתן ממו"ס הוא רק בבחי' שערות לבד והיינו לפי כי הגם שהן מדות עליונות מאד מ"מ להיות התהוות בחי' מדות מאור א"ס ב"ה דלאו מכל אלין מדות איהו כלל, אינו אלא ע"י צמצומים עצומים כי הרי לא שייך בחי' מדות רחום וחנון, אלא א"כ שייך בחי' עולם ובריות שתפול עליהם מדת הרחמים.

וכמ"ש באוצ"ח בתחלתו כי אם אין בעולם מי שיקבל רחמים ממנו איך יקרא רחום. וזהו זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה שהמדות אלו הם בגדר עלמין וכמ"ש במ"א שאפילו בחי' סוכ"ע זהו בגדר עלמין וא"כ לגבי מהותו ועצמותו ית' שאינו בגדר עלמין כלל.

וגם עכשיו אפילו שנתהוו העולמות מ"מ כולא קמיה כלא חשיב דהיינו שבאמת הוא לבדו הוא כמו קודם שנברא העולם וכל הנבראים בטלים במציאות כביטול זיו השמש כשהוא תוך גוף השמש ואין נופל עליהם שם יש כלל כמ"ש באריכות בסש"ב ח"ב פ"ג וח"א פ"כ. א"כ קמיה ית' ממש כמו שהוא לבדו הוא לא שייך כלל מדות אלו אף שהם מדות היותר עליונים דמ"מ מעולם המה. משא"כ בחי' חכמה סתימאה הוא בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא שהוא כמו שהוא ית' לבדו הוא גם אלו לא ברא העולמות כלל (עיין מזה סד"ה ואלה שמות). וזהו פי' וענין קדש מלה בגרמיה המבואר בזהר אמור (דף צ"ד) שהיא בחינה שאינה שייכה לעולמות כלל והיינו מלה בגרמיה. ולא כמו המדות שהם

תוארים פעול מאחרים כמ"ש בהג"ה באוצ"ח בתחלתו בשם המפרשים. ולכן המשכת י"ג מדות מח"ס אינה אלא בבחי' י"ג ת"ד עד"מ שהשערות אין להם ערך ויחוס כלל עם המוחין שבראש ואין עיקר חיות המוחין מתפשט בהם כלל שהרי אם יחתוך האדם שער ראשו לא ירגיש המוח כאב כלל שאין מתפשט בהם אלא הארה מצומצמת בעלמא להיות להם רק יניקה ואחיזה במוחין. כך הוא עד"מ ההארה הנמשכת מח"ס להיות התהוות יג"מ שהן מקור לבחי' עלמין אבי"ע כו' ולהיות התהוות בחי' יש ושהיש בטל כו' הוא רק מבחי' זיו והארה בעלמא ע"י צמצוצים עצומים כו' (ועיין בסש"ב ח"ב פ"ט בהג"ה). וזהו זכור רחמיך כו' שהזכרון אינו שייך אלא על דבר הרחוק ממנו במקום או במעלה כו', וזהו מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך כי הנה התהוות כל העולמות עליונים ותחתונים אבי"ע אשר זהו ענין מה גדלו מעשיך הוא מהמדות עליונות שהם מקורות לבחי' עלמין. והם לגבי מחשבתו ית' כמו שער האדם לגבי מוחין שלו עד"מ. א"כ מזה נתבונן גדולת עומק מחשבתו ית' ומעלתה לאין קץ ותכלית על מעלת חיות כל העולמות כו' ועיין מזה באג"ה בסופו ד"ה דוד זמירות קרית להו.

והנה תיקון השביעי מי"ג ת"ד הוא ואמת שהוא מדה השביעי דיג"מ שאמר משה. ויש להבין על דרך שהקשה בזהר ר"פ ויקרא ואי תימא שאר אתוון לאו אינון אמת כו'. אך הענין כי בתיקון השביעי נמשך ומתגלה אור הח"ס שלא ע"י צמצום דבחי' שערות וכמ"ש באדרא (קל"א ע' וקל"ג ב') תיקונא שביעאה פסיק שערא ואתחזין תרין תפוחין כו' ההי"ד באור פני מלך חיים, פי' פסיק שערא היינו כמו שבפנים אין שום צמיחת שערות וע"כ נקרא בחי' זו ואמת היינו גילוי האמת כמו שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדרגת החכמה שנק' מלה בגרמיה וכמ"ש בסש"ב בפל"ה בהג"ה שמעתי ממורי כו' ע"ש ובחי' זו נמשך ומתגלה בתיקון הז' כיון שבו מאיר אור הח"ס שלא ע"י צמצום השערות. משא"כ בשאר תיקונים שהם בחי' המדות אף שהם מדות היותר עליונות ורב חסד כו' מ"מ כיון ששייכים לבחי' עלמין אין בהם גילוי עצמיות חכמה סתימאה שהוא כמו שהוא לבדו הוא אחד האמת ואין עוד כלל והיינו לפי שההמשכה רק ע"י בחי' שערות כנ"ל, (וקרוב לזה כתב הרמב"ם בפי' אמת וז"ל הוא שהנביא אומר וה' אלקים אמת, כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו שכל הנמצאים צריכים לו והוא ברוך הוא אין צריך להם ולא לאחד מהם לפיכך אין אמיתתו כאמיתת אחד מהם עכ"ד) (ועיין ברבות וישלח פרשה פ"א מענין חותמו של הקב"ה אמת ובשה"ש רבה ע"פ לסוסתי ברכבי שהוא ע"ש אני ראשון ואני אחרון כו' ועמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות):

ד ועניין פי' ההארה שבתיקון השביעי שנק' באור פני מלך יובן ע"ד דאיתא צהבו פניו של רבי אבהו מחמת שמצא תוספתא חדתא (וכ"ה בנדרים) (דמ"ט ב') גבי ר' יהודא חכמת אדם תאיר פניו ולכן הי' פניו צהובין הרי אור החכמה והשכל מאיר פניו ממש, והגם דמה שתאיר פניו אינו רוחני כמו השכל שבמוח כ"א הארה גשמיות מ"מ היא למעלה הרבה מבחי' היניקה מהמוח שבשערות שהם רק מותרי מוחין לבד וגם שהם רק בחי' צומח לבד שאינן ערוך לעצמות בחי' המדבר משא"כ הארה שהחכמה תאיר פניו הרי היא נמשכת דוקא מעצמיות החכמה ממש שלפי שמצא תוספתא חדתא ע"כ דוקא יאירו פניו וגם שההארה היא בפנים שזהו עיקר מקום גילוי החיות כו', ועד"מ זה יובן למעלה ענין באור פני מלך חיים שהוא התגלות הארה עליונה מחכמה סתימאה ממש למעלה מעלה מבחי' שערות כו'. וזהו כי באור פניך נתת לנו תורת חיים. (ולכן אע"ג דתיקון ג' מי"ג ת"ד ג"כ פנוי משערות כמ"ש בזהר) (שם קל"א א') מ"מ שאני תיקון השביעי שבו נמשך ומתגלה אור הח"ס כמו שחכמת אדם תאיר פניו פניו דייקא ע"כ נק' ואמת. וכן בתורה כתיב תורת אמת היתה בפיהו אמת קנה כו'. והרמ"ז ר"פ ויקרא כתב שדעת דעתיק המאיר ברישא דאריך מאיר בתיקון השביעי דדעת אסהיד באנפין כו'.

ועיין מ"ש במבוא שערים ש"ג ח"ב פ"ב והנה בעתיק אין בו שערות כו'. וזהו ענין כתפוח בעצי היער דפי' הרח"ו הובא בספר נשמת דוד על שיר השירים בעצי היער הם שערות דדיקנא והתפוח הוא תיקון השביעי ובו מתגלית הארה כל שבעה תיקונין דגלגלתא. כן דודי ז"א כו' כי הארת פנים דא"א מאיר בפנים דז"א כדלקמן.

ומה שנמשלו לעצי היער היינו כמו שהשערות עד"מ הם רק בחי' צומח לבד שבמדבר ואינן ערוך למהות האדם עצמו בחי' מדבר ואמנם תיקון הזי' נק' תפוח שיש בו טוב טעם ומראה וריח וכך ההארה דבחי' אור פני כו' שחכמת אדם ממש תאיר פניו כו' להצהיל פנים משמן הוא בחי' שמן משחת קדש שהוא ח"ס כו'. וזהו ענין תפארת שיבה (משלי ט"ז ל"א) שהוא בחי' הדרת פנים עמ"ש מזה במ"א בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו וע"ש פי' עטרת תפארת שיבה שהוא ענין כובע ישועה להמשיך בחי' הדרת פנים, וכ"ז בדרך צדקה תמצא שבה ועל ידה נמשך בחי' עטרת תפארת (ע' בזהר ח"ג מ"ב ב' ודל"ו סע"א) ועיין באג"ה סד"ה וילבש צדקה כשריון ועמ"ש בביאור ע"פ שוש אשיש כו' כי הלבישני בגדי ישע כו'. והנה בפי' האדרא מתלמידי האריז"ל בספר קול ברמה פי' ענין ואמת לפי שאינו משתנה כלל וכבר נודע שכל אמת תליא בעתיקא עכ"ל, פי' כמ"ש אני הוי' לא שניתי שאין שום שינוי כו' וגם ע"ד מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו הרי האמת הוא שאין שום הפסק להשפעתו לאפוקי נהרות המכזבים בפ"ח דמסכת פרה. וזהו שאמרה

השונמית לאלישע אל תכזב בשפחתך. דאין ר״ל שלא האמינה לדבריו אלא דכוונתה שלא יומשך נשמתו ממקום שאין לו קיום והמשכה. ויובן עפמ״ש בענין זה בזהר בשלח (דמ״ד ע״ב). וז״ש דכל אמת תליא בעתיקא כי למטה בז״א שיש ימינא ושמאלא לכן לפעמים מדת הדין מעכבת וגורם מניעת השפע ח״ו. משא״כ בע״ק דלית שמאלא בהאי עתיקא ע״כ אין שום הפסק ומניעה להשפעתו וזהו ענין מקור מים חיים שתמיד נובעים, וע״ז ארז״ל כל מקום שנאמר לי אין לו הפסק לעולם וכמ״ש במ״א בענין וארשתיך לי לעולם כו׳ וזהו אהבת עולם אהבתנו כו׳, ועיין מ״ש בפי׳ יתרו בד״ה הנה להבין שרש ענין מתן תורה בפי׳ וענין כי לא אדם הוא להנחם, ולכן נק׳ בחי׳ זו אמת.

והנה מזה יובן תוספת ביאור למה שנתבאר למעלה דח״ס עצמה היא בחי׳ דלאו מכל אלין מדות איהו כלל וזהו בחי׳ אמת, אין הכוונה ח״ו שמבחי׳ אמת לא נמשכו הפעולות והטובות הבאות מהמדות רחום וחנון לפי דכולא קמיה כלא חשיב. דחלילה לחשוב כן וכמ״ש הרמב״ם שכל **הנמצאים** לא נמצאו אלא מאמתת המצאו דייקא. וכנ״ל דפי׳ אמת היינו שאין טובו והשפעתו פוסק לעולם ולא יכזבו מימיו ח״ו. וכן מבואר בזהר באריכות שם (דקל״ג ב׳) וכל טיבו לא פסיק כו׳ וכדכתיב באור פני מלך חיים, רק הכוונה שההשפעה והאור נמשך שלא ע״ד ההשפעה הנמשכת מבחי׳ מדות שהעולמות תופסים מקום עד ששייך שם מדות אלו, אלא שבאות כל הטוב והאור שלא ע״י בחי׳ התפעלות המדות כלל, וזהו ענין באור פני מלך חיים וזהו ענין דבחי׳ אמת היינו לא שניתי שאין שום שינוי והתפעלות כו׳ והוא מקור הטוב דכל טיבו לא פסק כו׳ והגם שבאמת גם המדות דאצילות אינן כלל מערך וסוג המדות דבי״ע ואין המדה בחי׳ התפעלות ושינוי ח״ו וכמ״ש באג״ה ד״ה להבין משל ומליצה בשם המגיד נ״ע בפי׳ מ״ש אברהם ואנכי עפר ואפר כו׳ ע״ש.

ועמ״ש מזה בפי׳ יתרו בדרוש הראשון שע״פ זכור את יום השבת כו׳ ועמ״ש במ״א בד״ה פתח אליהו בפי׳ וירא שהשתלשלות המדות דבי״ע ממדות דאצילות הוא ע״ד משארז״ל אין לך כל עשב כו׳ ע״ש וכ״ש וק״ו המדות שלמעלה מהאצילות שגבהו דרכיהן למעלה מעלה מהמדות דאצילות וכמ״ש במ״א ע״פ ה׳ יחתו מריביו. אך עכ״ז לגבי אמתת אור א״ס ב״ה בעצמו לא שייך כלל גם מהות מדות שלמעלה מהאצי׳ כנ״ל והמשכת הי״ג מדות הוא ע״י בחי׳ שערות כו׳ כנ״ל וזהו הטוב כי לא כלו רחמיך שבחינת ובטובו הוא עדיין למעלה מהמדות הנק׳ כי לא כלו רחמיך שהן יג״מ אלא שמבחי׳ ובטובו נמשכים הי״מ להיות כי לא כלו רחמיך ופי׳ כי לא כלו היינו כמ״ש באדרא (דקל״ג ע״ב) דחסד דעתיק הוא חסד דקשוט דהיינו חסד של אמת ופי׳ תלמידי האריז״ל שאינו נפסק לעולם

כו'. ואפשר ג"כ הפי' שתיקון ואמת עם היותו למעלה מהמדות אעפ"כ מאיר ג"כ הארתו בכל המדות וכמ"ש חסד ואמת נפגשו וזהו ענין כתפוח בעצי היער כנ"ל ולכן נקרא החסד חסד דקשוט חסד של אמת ממש.

וזהו ענין חותמו של הקב"ה אמת כי הנה עיקר בחי' אמת היינו כשמשיג החכמה ויודע שכן הוא משא"כ כשהיא עדיין בבחי' העלם ועין לא ראתה הרי אין ידוע האמת, ולכן חכמה סתימאה עצמה כמו שהיא נעלמת ולא שכיח ולא אתפתח אין שייך לקרותה עדיין אמת עד שנמשך ממנה הארה וגילוי בבחי' תרין תפוחין שהוא בחי' אור פני מלך. וע"כ נק' חותמו כמו חותם האדם שהוא רק בחי' עשייה. וכך עד"מ ההארה שבפנים היא כמו עשייה לגבי עצם החכמה שבמוח האדם שממנה תאיר פניו. אלא שמ"מ הרי החותם הוא קיום על כל דבר והכל הולך אחר החיתום. וכמ"כ למעלה בחי' הארת פנים נמשך מכח עצמיות הח"ס כנ"ל במשל לכן הגם שנחשב בחי' עשייה לגבי מהות ועצמיות הח"ס מ"מ זהו קיום הכל וזהו ענין וחתמנו בספר החיים וחתמנו בספר פרנסה כו' כי באור פני מלך חיים:

ה **והנה** כתיב תתן אמת ליעקב פי' יעקב הוא ז"א ובו הוא עיקר בחי' אמת כי היג"מ אל רחום כו' ואמת כו' שאמר משה היינו שהמשיך היג"מ מא"א לז"א להיות גם בו י"ג מדות (כמ"ש באדרא דנשא דקל"א ע"ב ודקל"ח ע"א) ואז נק' ואמת. והגם שהאמת הוא למעלה בעתיקא ושם דייקא מקור האמת וכנ"ל אך אינו בגילוי עדיין אבל כשנמשך בז"א הוא מתגלה ואז שייך לקרותו ואמת שאז נודע האמת, וזהו ענין אסתכלותא דז"א בפנים דא"א ועי"ז מקבל ק"נ ור"כ נהורין כו' (וע"ש בפ' נשא) (קל"א א') מתרי תפוחין כו' נהירין אנפוי דז"א וכ"ה דקל"ג ב' ודקל"ו ב' נהירין אנפוהי כו' ועיין (דקל"ה סע"ב) ואריכין כו' בגין דאשגח כו' והיינו שז"א נמשך לו ק"נ מהש"ע נהורין שבפנים דא"א וע"כ נק' זעיר לפי שנשאר ארי"ך אורות מהש"ע נהורין שלא נמשכו בו אכן לפעמים משפיע לו א"א כל הש"ע נהורין וזהו ואריכין כו' וע' בע"ח סוף שער א"א ועיין באדר"ז דרפ"ח ב'.

ועוד יש דברים בגו והוא כי מז"א נמשך ג"כ למל' שהיא מקור דבי"ע הארת פנים שנמשך בו מא"א. וזהו עיניך יונים כמו זוג יונים שמסתכלים תמיד זה על זה ומתענגים כו', וכך המל' מקבלת הארת פנים דז"א מה שמאיר בו פנים דא"א (וזהו ענין יאר ה' פניו אליך כדפי' באדרא פ' נשא) (קל"ג ב') ובזהר ואתחנן (דרס"א א') גבי פנים בפנים דבר כו' בפי' הרמ"ז שהפנים דא"א נתלבשו בפנים דז"א ודבר עמכם. ובמק"מ פי' ז"א נתלבש במל' כו' והוא הארת פנים דא"א שנמשך לישראל ע"י זו"נ כו' ושם במל' הוא

עיקר החותם וזהו שבנעילה דיוהכ"פ אומרים וחתמנו בספר החיים כו' כי מל' דאצילות היא מקור הנבראים ועלייתה בנעילה הוא למעלה מעלה עד דיקנא דא"א ומבחי' הארת פנים נמשך בה בחי' חותמו של הקב"ה אמת וזהו תתן אמת ליעקב כו'. (לפ"ז א"ש כפשוטו שנק' חותם שהוא בחי' עשייה כי המל' היא בחי' עשייה שבאצי' לגבי הכתר שנק' אצילות שבאצילות. ועיין בפע"ח שער תפלת ר"ה פ"ד בכוונת מלך עוזר ומושיע ומגן כי יש לה עתה אור כל הש"ע רבוי נהורין שבפנים דא"א כו' נמצא כו' ע"ש ועיין פע"ח שער יוה"כ פ"ה). וזהו ענין ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם כי משה הוא שושבינא דמלכא שמנהיג המשכת אור א"ס והמשיך מבחי' מוצאיהם שהוא ענין מקור נשמות ישראל מלשון מוצא מים, והיינו כי הנה עצם הנשמות הם עלו במחשבה אכן מקורם הוא בעצמות א"ס ב"ה בעל המחשבה בעל הרצון.

והמשכה זו ממוצאיהם הוא כדי למסעיהם שעי"ז יוכלו להתעלות מלמטה למעלה בבחי' בכל מאדך היינו להיות התגברות האהבה דנפש האלקית עד שגם היצה"ר ישוב לאהבת ה' שאז הוא בחי' טוב מאד, שכדי להיות העלאה זו צ"ל תחלה המשכת כח מלמעלה וכמ"ש ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו שכאשר האב רוצה להגביה ולעלות בנו הקטן אליו הוא ע"י שמשפיל קומתו אליו ואז מגביהו על זרועותיו כו' ועמ"ש ע"פ זה בד"ה קדש ישראל בפי' פינחס. (והנה הענין שהכח להההעלאה הוא ע"י ההמשכה מבחי' חותמו של הקב"ה אמת הוא מובן ממשנ"ת למעלה דבחי' אמת היינו כמו שהוא לבדו הוא ואין זולתו ולכן חכמה עילאה נק' אמת לפי שזהו מדרגת החכמה שהיא בחי' ביטול ממש וכמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה. ולכן מבחי' אמת נמשך המשכת הביטול ג"כ למטה להיות ביטול היש ולכן הכח להיות ההעלאה והביטול הוא ע"י ויכתוב משה שהמשיך גם למטה מבחינת אמת וכמ"ש ואמת ה' לעולם. ועמ"ש עוד במ"א מענין המשכת הביטול מח"ע למטה שעי"ז יהיה הכח להיות ביטול היש והוא ע"פ והיה לכם לציצית כו' ע"ש. אך להבין ענין שמוצאיהם ושרשם של נש"י הוא מבחי' אמת, היינו כנ"ל שמוצאיהם ושרשם הוא בעצמות א"ס ב"ה בעל הרצון כו' שהוא בחי' מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו שהוא בחי' אמת וכמ"ש אותי עזבו מקור מים חיים וגם כח היחוד דזו"נ שמשם נמשכו הנשמות עצמן הוא בא ונמשך ע"י הסתכלות באי"א.) (ועיין בזהר שלח קס"ג ב' אמת כלול דו"נ כחדא כו' ועיין בזח"ב בשלח נ"ז ב' יתרו פ"ט א' צ' סע"א בענין אמת ליעקב זח"א לך לך צ"ו א' ח"ג ויקרא י"ב ב' אחרי ע"ג ב' נשא קל"א ב' קל"ד א'. ואתחנן רס"ז א' האזינו רצ"ז א') ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים איך שמשה ממשיך הדעת לנש"י והמשכה זו הוא ענין כי תקנה עבד עברי היינו מבחי' בעבר הנהר ישבו

אבותיכם כו' ע"ש. וזהו ענין מוצאיהם שמבחי' עבר הנהר כו' והמשכת הדעת הוא ממש מתיקון ואמת וכמ"ש הרמ"ז ר"פ ויקרא.
והנה המשכת אתערותא דלעילא זו דבחי' ויכתוב משה את מוצאיהם הוא ע"י עסק התורה וכמארז"ל המאור שבה מחזירן למוטב. ולכן נק' תורת אמת ובאור פניך נתת לנו תורת חיים. וזהו כתבם על לוח לבך דהיינו כדפי' בענין ויכתוב משה שהוא המשכת חותמו של הקב"ה. ועיין מ"ש בפ' בראשית סד"ה להבין ענין הברכות בפי' חתום תורה בלמודי כו' וזהו ענין חותם בברוך כו' ע"ש (ועיין מזה בזהר ס"פ צו דל"ה א' ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה רני ושמחי בת בפי' תתן אמת ליעקב כו' מימי קדם). ועוד יובן ענין זה איך שהמשכה זו הוא ע"י עסק התורה עפמ"ש במ"א סד"ה וידבר דבמדבר סיני. ובד"ה וידבר דעשרת הדברות שע"י עסק התורה נמשך בחי' מזליה ומקור דהנשמה להיות בנשמה המלובשת בגוף כו' ע"ש וזהו ממש ענין המשכה מבחי' מוצאיהם למסעיהם כו'. והנה אח"כ נאמר ואלה מסעיהם למוצאיהם היינו בחי' ההעלאה מלמטה למעלה (ועמ"ש ע"פ יונתי בחגוי כו' בפי' ולכי לך):

פרק ו

וירד הגבול ומחה על כתף ים כנרת קדמה כו'. וירד הגבול הירדנה כו'. הנה בחי' ירדן הוא זה כמארז"ל שנוטל מזה ונותן לזה. פי' הוא ענין העלאה מלמטה למעלה להעלות מהשבירה משיורי מלכים דתהו שלא נתבררו שהוא ענין קליפות נוגה. להפכם לקדושה. דהיינו הז' מדות שנפלו בקליפות חם וכנען חמימות שרש הז' מדות רעות שבארץ כנען ולעשות מזה החמימות גופא רשפיה רשפי אש התלהבות הלב לעבודת ה'.
וזהו בחי' ירדן שנוטל מזה ונותן לזה מלמטה למעלה באתערותא דלתתא כו' וזהו נק' עולם שהוא וי"ק. ובעבודה זו מוכרח להיות שינויים מחמת שינוי דברים התחתונים ועניני גופנים אכילה ושתיה כו'. ויש עוד בחי' עבודה (מדברים תחתונים) למעלה מזה ונק' אהבה רבה שאינו צריך שתלקח אהבה מדברים תחתונים חם אבי כנען הנ"ל. רק הכל מלמעלה מן בחי' עולם הנ"ל. שהתורה נבראת אלפים שנה קודם בריאת העולם ושם נאמר ג"כ רשפיה רשפי אש כו'.
וזו היא בחי' ארץ ישראל עיני ה' אלקיך בה כו' בחי' חכמה שהיא אלפים שנה אאלפך חכמה אאלפך בינה. ואהבה זו היא רק מלמעלה על ידי אהרן שושבינא דמטרוניתא. הממשיך אהבה רבה מלמעלה למטרוניתא הנ"ל ודו"ק.
ואף האהבה שהיא בתוך העולם מלמטה למעלה לא שנלקחת רק מן העולם שהרי גם האומות אוכלים כו'. ולא נהפך לקדושה. אלא מוכרח שיהיה הארה מלמעלה למטה.

שיהי' ביכולתו להעלות המדות לקדושה וזהו וירד הגבול הירדנה ומחה על כתף ים כנרת קדמה כו'. כנרת מתוק ככנור. בחי' חסדים יצא מעדן חכמה ודי"ל. מקדם לעין למעלה מבחי' עיני ה' אלהיך כו'. ים כנרת ים עילאה בחי' נקודים. והירדן הוא בחי' הרפ"ח ניצוצין שבקליפות נוגה שירדו בשבירה. אבל שרשם קודם שבירה שם הוא שרשם. ובזה המשכה לירדן שיוכל להעלות וליטול מזה וליתן לזה ודי"ל והמ"י:

פרק ז

לבאר הדברים בענין וירד הגבול הנה גבול ד' רוחות דא"י י"ל שהוא ענין י"ב גבולי אלכסון הנזכר בספר יצירה ופי' ענינם בפרדס שכ"א פ"ז שהם גבול מזרחית רומית גבול צפונית רומית כו' גבול מזרחית תחתית כו' גבול מזרחית צפונית כו' ע"ש. ואע"פ שבגבול הארץ בגשמיות לא שייך רומית מ"מ שרש גבולות אלו נמשכו מי"ב גבולי אלכסון הנ"ל. וכן מצינו (ביחזקאל סי' מ"ח) חשב י"ב גבולים בחילוק הארץ לי"ב שבטים וכנודע די"ב שבטים שרשם ג"כ מי"ב גבולי אלכסון וכדאיתא בזהר פ' במדבר (דקי"ח ע"ב). תריסר שבטין תריסר תחומין כו' דהא אילנא עילאה קדישא בהו אחתם בחותמוי. וזה ע"ד מ"ש בפרדס שכ"א פ"ו בשם ספר הבהיר אילן א' יש לו להקב"ה ובו י"ב גבולי אלכסון כו'.

וגבול ותחום ענין א' הוא. והטעם שנק' בשם גבולים ותחומים. כי הנה ענין י"ב גבולי' האלו הם בחי' התכללות הו"ק שהם הששה מדות חג"ת נה"י כשמתכללים זה עם זה כמו התכללות החסדים בגבורות או התכללות גבורה בנצח כו' או התכללות הקוין כי חח"ן קו ימין ובג"ה קו שמאל והתכללותן הוא ע"י גבולי אלכסון כו' והתכללות זו אינה בעצם האור כי האור הוא אור פשוט אלא הוא ע"י התלבשות האורות בכלים שע"ז נתלבש חסד בגבורה או בנצח כו' כפי סדר הה נהגה.

והנה הכלים הם מגבילים את האור שהאור נגבל בכלי. הן מצד שהאור הוא אור פשוט ונגבל בכלי להיות מחי' ומהוה כלי החסד א"כ הכלי מגבילתו הן שהאור הוא בחי' א"ס והכלי מגבלת להיות ההשפעה בבחי' גבול.

וכיון שעיקר התכללות זו להיות נעשה י"ב בחי' הוא ע"י התלבשות האורות בכלים דוקא דאילו האור מצד עצמו הוא אור פשוט כו' לכן נק' י"ב גבולים או י"ב תחומין היינו הגבלות שהאור נגבל בכלים ומתכללים לי"ב גבולים י"ב תחומין. ומ"ש הזהר דהא אילנא עילאה קדישא בהו אחתם בחותמוי יש לפרשו. אך יותר י"ל כי חילוף אותיות יש כאן וצ"ל אתחם בתחומוי כו' והפי' כנ"ל (וע' עוד מענין פי' גבול בפי' הרמ"ז בזהר שם ובפרדס בעה"כ ערך גבול). והנה י"ב בחי' אלו הם ג"כ ענין י"ב צרופי הוי' וי"ב

צירופי אד' ומזה נמשך ג"כ י"ב חדשים שבכל חדש מקבלים כנ"י מצירוף א' מהי"ב צירופי הוי' כו' כי מבחי' התכללות המדות עליונות זע"ז כמו חסד עם הוד שזהו גבול דרומית תחתית כך נמשך ג"כ מבחי' זו ג"כ למטה לכנ"י לעבודת ה' בבחי' זו שהוא להיות התכללות בחי' אהבה עם בחי' ההודאה ומבחי' התכללות הגבורה בהוד שזהו גבול צפונית תחתית נמשך להיות התכללות היראה בבחי' ההודאה.

ועד"ז בכל המדות ועמ"ש מזה ע"פ אלה מסעי כו' וזהו ענין גבולות א"י. והנה שרש י"ב ג"א נמשכו מלמעלה מעלה ומשתלשלין ויורדין בבחי' מל' וגם למטה בבי"ע וזהו וירד הגבול וכו' מקדם לעין וכדאיתא בזהר ס"פ וישלח (דקע"ו סע"א) תריסר דאתכסיין וכו' וכמ"ש במק"מ שם ששרשם מת"ת דא"א כו' שהם המדות שלמעלה מהחכמה והבינה עד דאו"א מלבישים אותן שהם רק לבוש למדות אלו ושם הוא תכלית ואמיתית ההתכללות. ומשם יורד ומשתלשל בי"ב גבולי אלכסון דז"א עד שנמשך ג"כ במל' וזהו ומחה על כתף ים כנרת להיות בחי' אהבה בתענוגים מתוק ככנור.

וביאור הענין הוא ע"ד מ"ש בפי' תצוה ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק בפי' אכלתי יערי עם דבשי שהוא ק"ש בקיום אחד ואהבת אהבה בתענוגים כו' ולכן נק' בחי' זו מתוק ככנור בחי' דבשי.

וע' באגה"ק ע"פ מה יפית כו'. וזהו שאה"ר זו נמשך מלמעלה ע"י אהרן שושבינא דמטרוניתא והוא כמ"ש ע"פ ועשית בגדי קדש לאהרן כו' שאהבה זו נמשך מבחי' ורב חסד שלמעלה מבחי' חסד עולם כו'.

וז"ש כאן שאהבה זו היא מבחי' שלמעלה מבחי' עולם וקדמה לעולם דעולם היינו ו"ק חסד עולם כו' ונמשלה לכנור. דאיתא בתקונים סוף תיקון עשרים בפי' הללוהו בנבל וכנור. כנור כ"ו נר. הקב"ה דאיהו הוי' דאתמר ה' אורי וישעי נהיר בנר דאיהו שכינתא כו'.

ועמ"ש מענין נר בפי' שלח ע"פ והיה לכם לציצית. וז"ש באהרן בהעלותך את הנרות כו' ועל ידי הארה זו הכנור מנגן מאליו שהוא בחי' עליית המל' וכל העליות הוא ע"י שיר ועמ"ש בפי' בראשית ע"פ ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור כו' ועמ"ש בפי' ענו להוי' בתודה זמרו לאלקינו בכנור. ובפי' עלי עשור ועלי נבל כו' ע"ש וע' בזהר ס"פ שלח (דקע"ה ע"ב) שהתכלת שבציצית שמדם חלזון הוא מים כנרת והיינו כמ"ש ע"פ והיה לכם לציצית הנ"ל שהתכלת הוא ממוחין דאבא כו' המשכת הביטול כו' וע"ש.

וע' בהרמ"ז בפי' הזהר פי' תרומה (דקכ"ז ע"א) כי ימא דגנוסר הוא ים כנרת שסודה מל' דמלכות דבריאה שנעשית עתיק ליצירה כו' וע"ש (בדקמ"ט ע"ב). ובפי' ספד"צ

מהאריז"ל בפ"ק כ' בענין זה ויש כנור וכנרת והם הוד דידיה והוד דידה שבבריאה כו' והאריך שם. והנה פי' ומחה על כתף הוא כמ"ש במ"א שהאהבה שבאה מלמעלה שלא ע"פ השגה הוא כמשל שא' דוחפו בעורף ואינו יודע מאין היה לו זאת.

ובכל עליי' המל' צ"ל מתחלה בבחי' זו שנק' אב"א וזהו ומחה על כתף כו' ואח"כ יבוא לבחי' פב"פ כו'. גם י"ל ומחה על כתף ע"ד קוצי דשערי שמכה כו' כמש"ל ע"פ זכור הנ"ל וע' בפע"ח שער התפילין זו הוא ע"י עסק התורה וע"ז נאמר פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון כו' וכמ"ש במ"א ע"פ חכלילי עינים וע"פ ויקהל משה וע"פ מי מנה עפר יעקב.

ולכן ע"י המשכת ל"ב נתיבות החכמה שבתורה שע"ז נאמר וירד הגבול כנ"ל ע"ז ומחה כו' ים כנרת כו' שיבוא לבחי' אהבה רבה מתוק ככנור כו'. והוא ענין ה' אורי נהיר בנר. שהנשמה נק' ג"כ נר כמ"ש נר הוי' נשמת אדם והוי' אורי הוא ע"י עסק התורה שנאמר ותורה אור שע"ז נהיר בנר ונמשך בחי' אה"ר מתוק ככנור כנ"ל.

ואח"כ וירד הגבול הירדנה שהוא בחי' ק"נ והיינו כי ע"י התורה נמשך ג"כ כח בירור נה"ב וכנ"ל בפי' וכל גבולך לאבני חפץ שגם לב האבן תהיה חפיצה ושוקקה לדבקה בו ית' וע' בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי מענין שנק' התורה עוז ותושי' ע"ש שנותנת כח בנה"א ומתשת כח נה"ב כו'. אך הנה באמת שני האופנים שבפי' וירד הגבול עולים בקנה אחדשע"י עסק התורה שהם בחי' ל"ב נתיבות החכמה ע"י"ז נמשכי' ומתגלים ג"כ המדות עליונות שהם שרש י"ב גבולי אלכסון כו' (וע' עוד מענין ירדן בזהר שלח דקס"ו ע"א ושם פי' ירדן בע"א וכמ"ש מזה בביאור ע"פ אלה מסעי. בפי' ירדן יריחו):

פרק ח

ביאור עוד לענין מוצאיהם למסעיהם ומסעיהם למוצאיהם. הנה א"ק נקרא אדם דבריאה ועקודים נקודים או ע"י וא"א נקרא אדם דיצירה. וכללות האצילות נקרא אדם דעשייה. ובחי' אצילות אינו אלא בחי' אור אין סוף כו' [ר"ל מאחר שבדרך כללות העולמות נקרא גם א"ק שלמעלה מעלה מהאצילות בשם בריאה. א"כ מהו הבחי' שבכללות העולמות הנקרא אצילות מה שלמעלה מבחי' הבריאה דכללות שהוא א"ק וע"ז אמר שבחי' אצילות ההוא זהו בחי' אור א"ס.

והענין הוא שאצילות הוא מלשון ויאצל כו' שאינו רק מההעלם אל הגילוי משא"כ בריאה התחדשות יש מאין וכמ"ש מזה בביאור ע"פ ואלה המשפטים. ולכן המשכת והתגלות הקו מאור א"ס זהו אצילות מההעלם אל הגילוי שמתחלה היה האור כלול

במאור דהיינו מארז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד וכמו זיו השמש כשהוא כלול בתוך גוף השמש עד"מ.
ואח"כ נאצל ונמשך להיות גילוי הזיו. זהו המשכה מההעלם אל הגילוי ולכן נק' אצילות, ועמ"ש מענין אצילות בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י גבי צמצם שכינתו כו' משא"כ א"ק שהוא כולל ע"ס נקרא בריאה יש מאין.
ועמ"ש מזה בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו]. וביאור הענין הנה נודע ג"כ דבדרך כלל א"ק ואבי"ע הן שם הוי' אחת שהוא בחי' עשר ספירות היינו יו"ד הוא חכמה והוא בחי' עולם האצילות, ה' הוא בחי' בינה והיא בחי' בריאה.
ו' ו"ק יצירה. ה' אחרונה מלכות והיא בחי' עשייה. ובחי' כתר דכללות הוא א"ק ונקרא קוצו של יו"ד והוא כולל כולם כמ"ש בשע"ק ח"ג שער א' ובע"ח שער מ"א פ"ד, ופי' הדבר הוא כי הנה אור א"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו תחלה ותכלה והיה יכול להתהוות ממנו ספירות לאין קץ ותכלית.
ואעפ"כ הרי לא נתהוו רק עשר ספירות. והיינו משום שכך עלה ברצונו להיות רק עשר ספירות ובחי' רצון העליון זה של א"ס ב"ה להיות התהוות ע"ס נקרא א"ק, וכנודע מענין כי לא מחשבותי מחשבותיכם דכאשר עלה ברצונו להוות ולהאציל י"ס מיד נתהוו והן כלולות ברצון העליון הזה וכמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי.
וז"ש בע"ח ושע"ק הנ"ל דא"ק שהוא הכתר כולל כל העולמות אבי"ע שהן ע"ס חכמה אצילות כו' עד מל' עשייה וא"ק שהוא הכתר כולל כולם והיינו להיות כי א"ק שהוא הכתר היינו רצון עליון מה שעלה ברצונו להוות ע"ס, ומאחר דכי לא מחשבותי מחשבותיכם שע"י שעלה ברצונו מיד נתהוו א"כ זהו הענין שא"ק שהוא הכתר כולל כל הע"ס בו.
ואחר כך נתהוו להיות י"ס ממש בגילוי ואז יכול להיות מהם השפעה משא"כ בעוד שהם כלולות בא"ק ברצון העליון לא היה אפשר להיות מהם השפעה כו' [כי שם הם בבחי' אין וביטול, ועל דרך מ"ש בד"ה אז ישיר משה ובנ"י בפי' בשלח מענין עלמא דאתכסיא שהם בטלים במציאות במקורם כו' ובד"ה וירא ישראל מענין שיש ב' שמות הוי' א' הוא בחי' שם הוי' דלתתא המהוה כו' ב' שם הוי' דלעילא והוא בחינת רצון עלה במחשבה להיות הוי' דלתתא להוות העולמות ע"ש.
ולפמש"כ שם הוי' דלתתא היינו ע"ס דאבי"ע יו"ד חכמה אצי' כו' עד ה' אחרונה מל' עשייה. ושם הוי' דלעילא היינו בחי' רצון עליון א"ק שכולל בתוכו ע"ס דאבי"ע כנ"ל.
וע' בע"ח שמ"א ספ"ד הנ"ל, ועמ"ש עוד מהענין הנזכר שהיה יכול להיות התהוות

ספירות אין קץ. בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות]. אבל מ"מ היו מציאותם והתהוותם ממש ברצון העליון. וזהו שנאמר יהי אור ויהי אור. פי' יהי אור היינו התהוות האור קדמאה בהתכללותו באי"ק. ואח"כ ויהי אור היינו המשכה מא"ק להיות נמשך התהוות האור למטה [וז"ש בזהר בראשית (דט"ז ע"ב) ויהי אור. אור דכבר הוה ר"ל שכבר היה כלול באי"ק וזהו ענין יהי אור, וע' במק"מ שם ובסה"מ סי' צ"ד (דמ"ו ע"ב) מה שפי' ג"כ בזה באופן אחר קצת]. ובחי' א"ק הוא הנקרא רעוא דכל רעוין וכמ"ש מזה ע"פ למנצח על השמינית. ולכן כשכותבין היו"ד עושין תחלה קוצו העליון ואח"כ גוף היו"ד ולא תחלה גוף היו"ד ואח"כ קוצו. והיינו כי משום שמהקוץ של היו"ד שהוא כתר דהיינו א"ק רעוא דכל רעוין ממנו הוא שנמשך עצם היו"ד שהוא חכמה ואצילות. ועיין בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ שלח (דקנ"ט ע"א) במאמר תלת עלמין ועד"ז היה מרגלא בפה קדוש המגיד נ"ע על מ"ש קורא הדורות מראש דפי' שקורא את הע"ס. מראש הוא בחי' א"ק להיות נמשכים ומתגלים למטה. כמי שקורא לחבירו הנראה לו מרחוק. ראובן בא לכאן. [והטעם שנק' א"ק ראש י"ל ע"פ מ"ש במ"ח מסכת כללות העולמות רפ"ב דא"ק הוא סוד האריך של ארבע עולמות אבי"ע והיינו לפי שכולל כל אבי"ע כמו א"א לגבי אצילות כמ"ש בע"ח ושע"ק שם.

ואריך נק' ראש ושרש הנאצלים מהאי טעמא כמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג. ולכן נק' ג"כ א"ק ראש. ומה שנק' הע"ס דורות י"ל מלשון דארי דארי דהיינו שורות כי חב"ד הם שורה א' חג"ת שורה ב' כו'. וגם מלשון דור ממש כי חו"ב נק' או"א. וחג"ת נק' בנים. ונה"י נק' בני בנים כמ"ש במ"א בפי' ומביא גואל לבני בניהם. ועיין בלק"ת פ' וישב בפי' דורי נסע ונגלה, ועיין עוד מענין קורא הדורות מראש בזהר פ' לך לך (דפ"ו ע"א) ובפ' ויחי (דרכ"ז ע"ב) דקאי על נשמות הצדיקים. וגם לפ"ז א"ש הפי' מראש דהיינו א"ק וכדלקמן בפי' מוצאיהם. ועיין בע"ח שער ח' פרק ה' שכתב ולעילא מגולגלתא דיליה יש בו דוגמת בחינת עתיק דאצילות עכ"ל. והובא בזהר הרקיע פ' בראשית גבי פי' מאמר הזהר (דט"ו) בריש הורמנותא כו' למהרמ"פ כ"ץ. ופי' שם דכשם שמל' דא"ק נעשית עתיק לעולם האציי. כך עד"ז מל' דאצילות נעשית עתיק לבריאה. ור"ל שבכללות העולמות נק' א"ק אדם דבריאה ועתיק דבריאה העליונה זו נעשה ממל' דאצילות, ור"ל מבחי' הארת אור א"ס ממש שנק' אצילות דכללות כנ"ל.

ואמנם איך שייך לומר באצילות העליון שהוא בחי' אור א"ס לשון מל' דאצילות שמורה על לשון ספירות, אך היינו כמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג הוא הבחי' היותר תחתונה ושפלה מכל בחי' א"ס וכאלו נאמר דרך משל שהוא בחינת מל' שבמל' ואע"פ שאין כן כי

אין שם דמות וספירה ח"ו כלל רק לשכך האזן נדבר כך עכ"ל, ועיין מ"ש מזה לעיל בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה. ועמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל עמש"ש (דקכ"ח סע"ב) ת"ו רשים רשימו. והובא לעיל בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו. ועמ"ש ע"פ ואכלתם אכול מענין הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד שהם מבחי' אור א"ס הסוכ"ע שלמעלה גם מהקו כו' ע"ש. ואפשר לומר כי בחי' הקו עם היותו הארת א"ס ממש שנק' אצילות אך לפי שנמשך ע"י צמצום ומקום פנוי בתחלה. זהו כענין בחי' אצילות שנעשה עתיק לבריאה, דכמו שמלי' דאצילות שנעשית עתיק לבריאה דבי"ע ממש היינו שבוקעת המסך שבין אצי' לבריאה ויורדת ומתלבשת בג"ר דא"א דבריאה כמ"ש בע"ח שער סדר אבי"ע (שמ"ז פ"א). כך עד"ז למעלה שלהיות התהוות הע"ס מא"ס ב"ה הי' צ"ל צמצום ומקום פנוי שהוא צמצום עצום יותר לאין קץ מבחינת פרסא ומסך כמ"ש במ"א. והקו בוקע הצמצום ומאיר בא"ק כו' וזהו ענין אז יבקע כשחר אורך ומ"מ הוא קו וחוט והארה בעלמא. ועיין בעמ"ה ש"א פנ"ה נ"ו דפי' בענין חוט הא"ס שהוא הבחי' הי"א שאינו במנין ע"ס דהיינו אפילו בע"ס היותר עליונות כו' וע"ז אמרו עשר ולא אחד עשר אנת הוא חד ולא בחושבן. (ועמ"ש מזה במ"א בד"ה פתח אליהו בפי' וירא). אמנם בחי' סוכ"ע דהיינו גילוי אור א"ס שלמעלה מבחינת קו זהו בחי' אצילות העליון ממש גילוי ההעלם שלמעלה מהצמצום, ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב ואפשר שזה נכלל במ"ש האריז"ל שלעתיד יהיה גילוי פנימית עתיק כו'), ולכן מבואר בע"ח שרגלי א"ק מסתיימים בתחתית העשייה. כי בבחי' הרצון נכלל הכל גם התהוות הסוף מעשה כו' וכמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי הנ"ל:

ועתה יובן ענין המ"ב מסעות שהיה בהם ב' בחינות נסיעה וחנייה כמ"ש ויהי בנסוע כו' ובנחה יאמר כו' שהם העלאה והמשכה. ומבואר לקמן בפי' מוצאיהם למסעיהם שההמשכה היא מא"ק. ולכן היה בהם ב' בחי' נסיעה וחנייה כי א"א להיות המשכה מא"ק בעולמות אלא בבחי' מטי ולא מטי. דהיינו מיד כשנמשך חוזר ומתעלה.

והיינו לפי שההמשכה היא ממקום גבוה מאד נעלה שהוא בחי' א"ק. ע"כ משם מוכרח להיות ההמשכה בבחי' מטי ולא מטי וכמ"ש בע"ח שער מטי ולא מטי. דהיינו שא"א להיות המשכה זו בבחי' מטי להתלבש בכלים ממש בבחי' גילוי גמור אלא מיד שנמשך בחי' מטי אז מיד מסתלק ונעשה בחי' ולא מטי. כי אין כלי מספיקו. (וזהו מ"ש באדר"ז) (דרפ"ח ע"ב) גבי רדל"א ועל האי אקרי ברח לך אל מקומך. והחיות רצוא ושוב. דהיינו שגם כשנמשך מיד מסתלק אל מקומו. והנה לכאורה זהו קרוב לענין מקיף החוזר שמתחלה נכנס בבחי' א"פ ומחמת שאין הכלי יכולה להכילו מסתלק ונעשה בבחי'

מקיף כו' ומ"מ לא דמי ממש כי שם נסתלק לגמרי מהכלי להיות רק בחי' מקיף כו' משא"כ בחי' מטי ולא מטי. שגם אחר לא מטי נמשך בחי' מטי כו', וז"ל הע"ח שער הנ"ל פ"א אין כח בכלי הזה לסבול האור אם לא בהיותו מטי ולא מטי עכ"ל הרי שעכ"פ ע"י"ז יכולה הכלי לסבול האור. אמנם עיקר הנסיעה היתה העלאה ממטה למעלה ולכן היו הלוים נושאים את המשכן כי העלייה הוא ע"י גבורות (וגי' לוים גרשון קהת ומררי הם ג' ידות דשם מ"ב שעל ידם הוא ההעלאה וענין ג' ידות אלו בנפש האדם שבהם הוא נשיאת הנפש להי' מבואר במ"א בדרוש פורים המתחיל חייב אינש כו' בפי' כי יד על כס י"ה. וגם יובן ע"ד מ"ש בענין מדרגת ג' בחי' הלוים גרשון קהת ומררי סד"ה וידבר כו' דבמדבר סיני). ולכן היו הלוים ג"כ שומרים המקדש בכ"א מקומות שעיקר השמירה מהקליפות. והזר הקרב יומת כו' (כמ"ש מענין והזר הקרב ברע"מ פ' שופטים) (דרע"ד ב') ובפ' תצא (דרפ"ב ב') וע' עוד מזה בזח"א בראשית (ל"א א') ח"ב משפטים (קי"ז ב') ברע"מ ח"ג צו (ל"ג סע"ב) וע' עוד בפי' הרמ"ז בזהר משפטים (דצ"ה ע"ב) בענין לאיש זר. אך גם העלאה זו א"א להיות כ"א ע"י המשכה תחלה מלמעלה וזהו ע"י הכהנים ולכן לא היו הלוים מתחילים בעבודתם כ"א ע"י הכהנים כמ"ש ושמו איש איש על עבודתו כו'. ועמ"ש ג"כ מענין זה סד"ה וידבר דבמדבר סיני הנ"ל. וזהו ענין הקרבנות שהיו הכהנים מקריבים ב' כבשים תמידים ליום כי הנה מג"ר דא"ק אי אפשר להיות שום המשכה. רק מז"ת (ועיין בע"ח שער עגולים ויושר ענף ה'). וזהו ע"י הכבשים כי והכשבים הפריד יעקב. יעקב הוא בחי' ז"ת כמ"ש בלק"ת ס"פ ויצא. והמשיך את בחי' הכשבים למטה דהיינו שיומשכו משרשן שבבחי' ז"ת דא"א וגם בחי' שער רישיה כעמר נקא הוא המדות עליונות ושרשן מז"ת דעתיק המתלבשים באי"א ונעשים שם ז' תיקונים דרישא כו' כמ"ש בלק"ת שם. ומשם המשיכם יעקב למטה גם לעולם הפירוד כדי להיות גם למטה בעולם הפירוד ביטול היש כו'. (ומבואר במ"א ענין תנופת שתי הכבשים בחג השבועות היינו העלאת המדות דאצי' לשרשן ומקורן בז"ת דא"א ע"ש באריכות). ועד"ז יובן ג"כ ענין מ"ב מסעות. שהם בחי' ז' מדות כל מדה כלולה מששה, שכולם מתעלות עד מקורם הראשון שהוא בחינת א"ק כנ"ל, שמקור ההמשכה וכל ההשתלשלות הוא מז"ת דא"ק כו' וכמשל האש שעולה למעלה עד מקום האפשרי. ומה שספירת העומר שהם ג"כ נגד ז' מדות הם מ"ט ימים הוא מפני שספירת העומר הוא המשכה מלמעלה למטה לכן גם המלכיות של ז' המדות נמנים משא"כ בשם מ"ב שהוא בחי' העלאה אין שייך בכל מדה רק ששה בחי' ולא בחי' השביעית שהיא בחי' ההתגלות למטה, (וזהו ענין בכל מאדך כי בפי' ראשונה דק"ש שבה נאמר בכל מאדך הוא בחי' שם מ"ב ועמ"ש

מענין זה בד"ה מקושש עצים כו'). ומה גם שהעלאה זו הוא עד מקורם הראשון באי"ק והרי כשהם כלולות באי"ק שהוא הרצון העליון הם שם בבחי' ביטול עד שלא שייך מהם השפעה והתגלות כנ"ל בענין יהי אור כו' ואפשר שזהו פי' מ"ש בזהר תרומה (דקל"ב ב') מ"ב סליק ולא נחית כו'. ועמ"ש במ"א בענין קי"ס המשל לענין אנלידו מיא מחכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו כו':

וענין שנאמר במסעות ויכתוב משה, ונתבאר לעיל הפי' דהיינו המשכת חותמו של הקב"ה אמת. הענין הוא כמו עד"מ ע"י הכתיבה נמשך ויורד השכל שהוא רוחני ומתלבש בעשייה גשמיות ה"ז התקשרות רוחניות בגשמיות. כך עד"ז עד"מ הוא פי' ענין חותמו של הקב"ה אמת כי הנה החכמה נקראת אמת. כי עיקר החכמה היא ידיעת האמת, שהרי גם הכסיל יוכל לומר ולדבר דברים אבל לא יהיה הדבר מכוון ואמיתי. והחכם משיג בחכמתו האמת. וזהו ענין החכמה. וע"כ נקראת אמת. ועד"ז למעלה חכמה עילאה הוא חכמת האמת שאין עוד מלבדו כו' וכמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה וע"כ נקראת אמת. ועכ"ז הרי ידוע שהחכמה לגבי אור א"ס ב"ה היא נחשבת כעשייה גופניות לגבי החכמה ויותר מכן אין ערוך כמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ט. כי גם בחינת א"ק שהוא רצון העליון הוא למעלה מהחכמה ולגבי א"ס ב"ה גם א"ק נק' אדם דבריאה כנ"ל.

ולכן נק' החכמה שהיא בחי' אמת רק חותמו של הקב"ה ונק' ויכתוב משה שלהיות ההמשכה מאור א"ס בחכמה שהיא בחי' עשייה לגבי אור א"ס ה"ז כמשל הכתיבה והחותם שהוא ענין התקשרות והמשכת הרוחניות בגשמיות כנ"ל.

ודרך פרט זהו ענין תיקון ואמת שבי"ג ת"ד שהוא בחי' הארת פנים תרין תפוחין ששם הוא התגלות החכמה כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו, והוא ענין התגלות שע"ה נהורין בחי' אדם דיצירה כמ"ש אשר יצר את האדם בחכמה ובחי' זו נק' אמת. משא"כ שאר התיקונין הם בחי' מדות רחום וחנון כו' שאינו בערך בחי' א"ס להיות מתפעל במדות ולאו מכל אינון מדות איהו כלל הגם שהם רק מקורות המדות כו'.

והנה משה שושבינא דמלכא המשיך אור א"ס ב"ה להתלבש בבחי' תיקון ואמת הנק' חותם וזהו ענין ויכתוב משה כו' ומשם נמשך הארת פנים בז"א והוא ענין תתן אמת ליעקב. ועי"ז היה בהם כח לנסוע באויר מדבר העכומ"ז להכניע הקליפות כי בחכמה אתברירו (ומה גם כי הוא גילוי בחי' חכמה סתימאה שמשם נמשך הכח גם לטהר מטומאת הקליפות שלמטה מק"נ כמ"ש באגה"ק ד"ה למה נסמכה פי' פרה כו' ע"ש. וגם ע"ד משנ"ת במ"א בענין ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים כו', וגם שרש מעין זה הוא חכמה דא"ק שמתלבשת במל' דא"ק ועי"ז מתלבשת באצילות כו' וכך הוא

ענין ההמשכה ממוצאיהם דהיינו מבחי' א"ק כו'). והנה משם נמשכה התורה ולכך נק' תורת אמת. ולכן היה עיקר המסעות עם הארון דייקא שבו הלוחות. ועד"ז עתה ע"י עסק התורה ממשיכים בחי' תתן אמת ליעקב שע"י יוכלו נש"י להכניע הגוף שממשכא דחויא ליבטל וליכלל באור ה', וכן פי' ברכת המצות בא"י אמ"ה היא המשכה מלמעלה למטה שע"י אח"כ העלאה ממטה למעלה אשר קדשנו במצותיו וע"י אח"כ המשכת מ"ד מלמעלה למטה וצונו התקשרות בפנימית כו':

ועתה יובן ענין מוצאיהם למסעיהם. ומסעיהם למוצאיהם. פי' מוצא הוא מלשון מקור כמו מוצא מים והוא בחי' א"ק שהוא מקור כל הנשמות וכנזכר לעיל בענין קורא הדורות מראש. שא"ק כולל כל ההשתלשלות וכל הנשמות וכנודע מענין ישראל עלו במחשבה. ומשם המשיך משה ההארה למטה לנשמות שבגוף שע"י המשכה זו נמשך כח הביטול גם למטה כי בבחי' מוצאיהם הם כלולים שם בבחי' אין וביטול ממש כנ"ל וע"כ ע"י המשכה מבחי' מוצאיהם נמשך גם למטה בחי' הביטול וע"ז יוכל לשלוט גם כן על הגוף כו'.

וזהו ויכתוב משה את מוצאיהם כי המשכה זו הוא על ידי התורה תתן אמת ליעקב כו' וכמ"ש במ"א לפי שבהתורה מלובש רצון העליון ממש שהוא בחי' א"ק כנ"ל וע"ז גם האדם העוסק בה ממשיך ומאיר על נפשו אור הרצון עליון ממש כו'.

וכ"ז הוא כדי להיות למסעיהם על פי הוי' דהיינו שע"ז יהיה בהם כח להתעלות למעלה מבחי' פי הוי'. כי פי הוי' אח"פ בחי' מל' אבל בחי' א"ק נק' מוצא פי הוי' מקור בחי' פה כו', וז"ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. האדם דלעילא שמקבל מבחי' לחם גימטריא מזלא ג' שמות הוי' כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם. מוצא דייקא.

ואפשר זהו ענין הארת פנים הנ"ל שלמעלה מבחי' מזלא שהוא בחי' שערות כו' ואח"כ ואלה מסעיהם למוצאיהם. ר"ל זהו העליה למוצאיהם ומקורם שהוא בחי' א"ק וכנ"ל ממשל האש שעולה כ"כ למעלה מעלה עד שאפשר. (עוי"ל בפי' ענין ויכתוב משה עפמ"ש במ"א בד"ה אם בחקתי. שכמו שבתורה יש ב' בחי' אותיות החקיקה ואותיות הכתב שבלוחות נאמר חרות על הלוחות כו'. כן בכל ניצוץ מישראל יש ג"כ ב' בחי' אלו כו' ע"ש. והנה בחי' מוצאיהם ושרש נש"י זהו מבחי' אותיות החקיקה. וירידת הנשמה למטה בגוף זהו בחי' אותיות הכתב. וע"כ להיות ההמשכה מבחי' מוצאיהם נאמר ויכתוב משה את מוצאיהם דהיינו שהמשיך מבחי' אותיות החקיקה להתלבש באותיות הכתב כו'. והוא כדי להיות אח"כ ואלה מסעיהם למוצאיהם וכמש"ש ע"פ אם בחקתי תלכו להיות בבחי' מהלכים בלי גבול כו' וע"ש סוף הדרוש. ואפשר שהעלייה

למוצאיהם היא למעלה יותר מההמשכה בתחלה ממוצאיהם כי הגם דמוצאיהם הוא בחי' א"ק, אך מבואר למעלה שמג"ר דא"ק א"א להיות שום המשכה רק מז"ת. וא"כ ההמשכה שבתחלה ממוצאיהם למסעיהם שרש המשכה זו הוא מז"ת דא"ק. אכן ע"י ההעלאה אח"כ ואלה מסעיהם דהיינו ע"י רעותא דליבא ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה הנה העלאה זו למוצאיהם היא נוגע לבחי' ג"ר דא"ק שהרי מבואר בזהר תרומה) (דקל"ב ב') שמא דמ"ב אתוון כו' עד דאתעטרא באין סוף. ועל דא סליק ולא נחית. הרי משמע דהעלייה ע"י שם מ"ב היא באי"ס ממש ועיין בפע"ח שער הק"ש פכ"ה דשם מ"ב הוא בג"ר כח"ב דז"א כו'.

ואפשר שזהו פי' סליק ולא נחית דהיינו שההעלאה הוא למקום גבוה מה שא"א שיהיה משם שום המשכה וכנ"ל. ואפשר ג"כ לומר שההמשכה ממוצאיהם הוא מבחי' אריך דכללות אבי"ע אבל ההעלאה היא נוגע בבחי' עתיק שהוא בחי' האצילות כו' דכללות העולמות, וע"ד משנ"ת בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו בענין פי' שבת עילאה שהוא העליה מבחי' אשר ברא כו' דהיינו שגם א"ק שנק' אדם דבריאה עולה למעלה יותר כו':

פרק ט

ענין נחלת יעקב. ע' בזח"ב פ' יתרו (דפ"ג א') שהוא בחי' טלא דנפיק מעתיקא לז"א וכמ"ש ויתן לך מטל השמים כו' וע"ש (דפ"ח ב') שזהו ענין מנחה דשבת וסעודה שלישית ונתבאר זה במ"א ועמ"ש מענין אהיה כטל סד"ה האזינו השמים. והנה נחלת יעקב נק' נחלה בלי מצרים וע' מזה בפרדס ערך נחלה. והיינו כי תפארת עולה עד הכתר אשר הוא למעלה מבחי' מיצרים וגבולים ועמ"ש בביאור ע"פ כנשר יעיר.

ועמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין נחלה זו ירושלים דהיינו בהמ"ק ומבואר שם שהוא בחי' מקיף עליון מאד דהיינו מבחי' עתיק שהוא מל' דא"ס כו' וכן בנשמות יש ב' מקיפים מקיף ומקיף למקיף כמ"ש במ"א בביאור ע"פ כי תצא בענין ל' מ' ועמ"ש בביאור ע"פ אלה פקודי בענין ותבואי בעדי עדיים. ועוד יובן ענין נחלת יעקב ע"ד מ"ש במ"א בענין וצדקה כנחל איתן אשר פי' נחל איתן היינו המשכה מבחי' איתן שהוא בחי' גבוה מאד כמ"ש מזה בד"ה ראה אנכי. וע' בזח"ג פ' חקת (דקפ"א א') ע"פ המשלח מעינים בנחלים (ודקפ"ב א') ע"פ טובה חכמה עם נחלה כו'. ובפי' הרמ"ז שם. והנה בחי' המקיפים הנ"ל שרשם מבחי' שלמעלה מהזמן. כי סדר זמנים נמשך מבחי' מל' דאצילות מקור דבי"ע כו' וזהו פי' לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים דהיינו כענין תשובה קדמה לעולם שימאוס בחיי הזמן. ולהיות בטל לבחי' המקיפים הדבוקים באור א"ס ב"ה המרומם ומתנשא מבחי' ימות עולם כו' וע"ז גורם וממשיך ההמשכה

משם להיות נמשך החסד עליון להאיר נפשו ע"ד והאכלתיך נחלת יעקב אביך כו' ועמ"ש סד"ה מי מנה עפר יעקב. וע' בזהר נח (דס"ט ב') ע"פ בשוא גליו אתה תשבחם מאן דכסיף כו' ועד"ז י"ל בפי' משים עצמו כשיריים. ועמ"ש בד"ה ויהי מקץ בענין זכאי קשוט כו' ועמ"ש בד"ה כה תברכו שבמקום שרצונו של אדם כו'.

וז"ש ואת ובניך תחיי בנותר וארז"ל עד שיחיו המתים פי' בנותר היינו כדתרגם מדישתאר והיינו בחיי המקיפים הנ"ל שנשארו למעלה בבחי' מקיף ולע"ל כתיב אז תתענג על ה' כו' והאכלתיך נחלת יעקב כו' שיתגלו המקיפים הנ"ל כי תח"ה יהיה ע"י טלא דנטיף מעתיקא וזהו תחיי בנותר. וז"ש והיה שארית יעקב כו' כטל כו' וגם פי' משים עצמו כשיריים כפשוטו שהוא בחי' ביטול וע"ז דייקא ממשיך מבחי' יג"מ דע"י שהם יג"מ דפסוקים מי אל כמוך כו' והיינו כמ"ש בזהר פ' שלח (דקנ"ח ב') ע"פ היש הוי' בקרבנו אם אין, שבחי' ע"ק שהוא למעלה מבחי' שם הוי' נק' אין לפי שאינו מושג ונק' סתימא דכל סתימין ולהיות המשכה מבחי' זו הוא דייקא ע"י שמשים עצמו כשיריים שהוא בחי' ביטול היש לאין וע"ז ממשיך עליו מבחי' אין. וכמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו:

פרק י

איתא במדרש תהלים ע"פ אחת שאלתי מאת ה' וגו' והובא בילקוט אמר הקב"ה לדוד בתחלה אתה אומר אחת שאלתי שבתי בבית ה' ואח"כ אתה שואל כמה שאלות ולחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו וגו' והשיבו דוד ממך למדתי בתחלה לא באת עלי אלא באחת שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה ואח"כ פתחת עלינו במצות הרבה שנאמר ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו וגו'.

ואמר הרב המגיד ז"ל נ"ע הטעם שבאמת שאל רק דבר אחד לבד והדברים הנוספים מסתעפים מזה הדבר שמוכרחים להיות ממילא בהיות הדבר הזה מפני שהכל אחד ולא הוצרך לבקש רק דבר אחד וממילא באים עם זה שאר הדברים.

וצריך ביאור לדבריו שלזה לא היה צריך דוד ללמוד מה' שהרי באמת לא שאל רק שאלה אחת. אך הענין הוא ידוע י' יראה ה' אהבה ו' תורה ה' מצות והיותר למעלה יותר ענין אחדות והיראה עליונה הוא למעלה מן התורה כמ"ש ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' אלקינו, הרי כל שמירת המצות אינם רק להגיע למדרגת היראה ההיא והוא יראת הרוממות ולא כל אדם זוכה לזה היראה ואהבה העליונה שלמעלה מיראה זו היא אהבה רבה אשר אינה באה מעבודת האדם ויגיעתו כ"א השפעה עליונה כאשר יגיע האדם אל היראה עליונה ממילא תבוא עליו האהבה הזאת המופלגת והיא

כלות הנפש לשרשו והיא אהבה בתענוגים ולמעלה היראה והאהבה הנ"ל הם כולא חד תרין ריעין דלא מתפרשין כי היותר למעלה הוא באחדות יותר משא"כ למטה הוא עולם הפירוד היראה והאהבה הם כמעט שני הפכים, היראה צריך שיגיע האדם מתחלה להשפיל א"ע במדרגת השפלות עד מאד ומזה יבוא ליראה התחתונה, ואהבה שלמעלה ממנו הוא השמחה ישמח ישראל בעושיו וזאת האהבה היא למטה מיראה העליונה שע"י האהבה הזאת יוכל להגיע למעט מן היראה העליונה שהוא בטל במציאות כו'. וזהו מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה העליונה הנ"ל וממילא בא אל האהבה העליונה הנ"ל כי דרכו של איש לחזור אחר אשה כי כולא חד למעלה כמבואר בלק"א. (ועמ"ש מזה בהערה לתיקון חצות). אבל הבינונים צריכים להגיע מתחלה לאהבה שלמטה מן היראה העליונה הנ"ל והיא צמאה לך נפשי וגו'. ועליה רמז בזוהר לית פולחנא כפולחנא דרחימותא כי הוא כמ"ש לרפויא ארעא פי' עבודת הקרקע היא חרישתה שתתרכך להצמיח הזרעים שבתוכה. משא"כ אם היא קשה אין מצמחת מה שזורעין בה.

וכן הענין בזאת האהבה המסותרת בלב כל אחד ואחד יעקב חבל נחלתו ניצוץ עליון, אך שהיא מלובשת מאד בעמקי הקליפות וצריך להעלותה לשרשה וצריך להיות רך בתחלה פי' כמו חרישה שמרככין ארעא כדי שתצמיח הזרעים, פי' להתגבר על חפציו ותשוקתו בעניני עוה"ז וכל תאוותיו ולעמוד על נפשו שלא לפנות לבבו אליהם ולשבור לבבו בשביל חפצו לדבקה בה' אלקים, ומה שיחרוש גופו ביותר וישבר בענין זה כן מצמיח יותר האהבה המסותרת הנ"ל, ועבודה זו נקראת בחינת יראה התחתונה הקודמת לאהבה זו והוא השפלות והכנעת לבו כמ"ש רז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש.

ומן פסוק ועתה ישראל למד דוד המלך ע"ה בבקשתו שבקש רק דבר אחד שבתי בבית ה' פי' אותיות התורה הם נקראים בתים כנודע והם הכלים ולחזות בנועם ה' היא המתקה עמ"ש בביאור ע"פ באתי לגני והם האורות שבתוך הכלים ולמעלה הם כולם אחדות אחד משא"כ למטה הם נפרדים יש שלומד באותיות כו'. וכן מצינו ברבי יהודה בר' אלעאי שהיו פניו צהובים מטוב לבו מרוב השמחה והאורה שבתורה שבע"פ מפני שהיו צדיקים מופלגים והיו להם הפנימית והאותיות כולא חד וכו' וד"ל:

סליק ספר במדבר

דברים

פרק א

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה. (ע' רבות משפטים פ"ל ובפ' עקב גבי ושמר כו' החסד) הנה כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום פי' קאי על כל יום כי בכל יום יהיו בעיניך כחדשים אך איך יבא לזה שיהיה כן ויובן בהקדים כי הנה תכלית ירידת הנשמות מלמעלה שהיו שם מקודם שי"ב כי המלאכים שנתהוו במע"ב ברוח פיו ית' י"א בשני וי"א בחמישי ועוף יעופף כו'.

ועוף זה מיכאל כו' אבל הנשמות שנמשכו מבחי' מחשבה היו קודם שי"ב וכמארז"ל במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים ולא צדיקים לבד אלא כדכתיב ועמך כולם צדיקים וירידתן בגוף הוא צורך עלי'.

ולהבין ענין העלי' מאחר שגם בלא"ה עלו במחשבה הנה י"ל פי' נשמה שנתת בי טהורה היא כו' והוא תחלת התפלה גם קודם לאשר יצר כמ"ש בגמרא פ' בתרא דברכות ד"ס ע"ב כי מתער משנתיה אומר אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא כו'. פי' טהורה היא מבחי' טהירו עילאה ואח"א אתה בראתה פי' בריאה היינו יש מאין עד נפחתה בי התלבשות הנשמה בתוכיות הגוף להחיותו ואתה משמרה שלא תצא מהגוף והוא בבחי' מקיף וכך אור א"ס ב"ה סוכ"ע וממכ"ע ולא שסובב מלמעלה רק שבכל אתר ופנה הוא ממלא כהתלבשות החיות בהנברא וסובב מלמעלה בבחי' שמירה שלא יפסוק החיות ויצא כו' ועמ"ש בביאור ע"פ לבבתני אחותי.

והנה כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני שכאו"א יכול להודות לה' אבל אח"כ צ"ל ברוך אתה ה' הוא מדרגה גבוה יותר מבחי' ההודאה. ולהבין זה ומהו הודאה כי מודים חכמים לר"מ לפי שמחולקים תחלה ואיך שייך לומר כן נגדו ית' אך כי אנו שוכני מטה אומרים שהבריאה הוא יש מאין ששמים וארץ ושמי השמים דבר היש הנראה לעינינו ומה שלמעלה הוא האין אבל אצלו ית' הוא בהיפך מן מה שנראה לעינינו כי כולא קמיה כלא ממש חשיב וכל מה שלמטה הוא יותר כלא וכאין והוא ית' הוא היש האמיתי (ועמ"ש מזה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה וסד"ה כי תשמע בקול) וע"ז אנו אומרים מודים אנחנו שאנו מודים שהאמת הוא כמו שהוא בידיעתו ית' וכאו"א מישראל יש בו בחי' הודאה זו אך עכ"ז ההודאה הוא מרחוק דהיינו שבעצמו אינו אצל וסמוך לזה שמודה אלא בבחי' אמונה שהיא בחי' עטרה ומקיף ולכן גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא הרי שמאמין ביכולת רבוש"ע כו' אבל ברכה הוא גילוי וכמו ישמעאל בני ברכני וכך ברוך ה' מן העולם ועד העולם כו' שנמשך מן העולם דאתכסיא עד העולם דאתגלייא

והיינו ע"י והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום כו' שע"י מצות ותורה ממשיכים גילוי בנפש (וכמ"ש בספרי שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם ועמ"ש בד"ה וידעת היום והשבות מענין באמונתו יחיה) ומתחלה צ"ל ואהבת כו' שע"ז אח"כ בש"ע ברכות והמשכות בא"י כו' היינו שבין בחי' הודאה לבחי' ברכה הוא בחי' אהבה כו' (ועמ"ש בענין ברכה בד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה שהוא בחי' ראיה בחי' ביטול כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה ביום השמיני עצרת בענין לבא מבחי' כריעה לבחי' השתחואה והשתחואה הוא בחי' ביטול והוא בחי' שמו"ע כמ"ש סד"ה השמים כסאי ולכן הממוצע ביניהם הוא בחי' אהבה):

ב והנה כדי שיבוא לבחי' ואהבת הוא ע"י התבוננות שמע ישראל ובשכמל"ו פי' כי הנה הבריאה הוא יש מאין פי' כמ"ש בשכמל"ו שבחי' מלכותו מה שנק' מלך עליהם שאינו בחי' עצמיות הוא המחיה כל עולמות עליונים וממשלתך הוא למטה מבחי' המלוכה שהוא מושל בעל כרחן שלא בטובתן והוא חיצוניות מדת מלכותו ית' הוא בכל דור ודור שיש דורות שהיו רשעים כמו דור המבול כו' שלא קבלו עול מלכותו ברצון ואעפ"כ נמשך להם חיות רב מבחי' ממשלתך כו' והנה כל העולמות עליונים ג"ע תחתון שהוא תענוג נפלא מעוה"ז עד שארז"ל מוטב דלידייני כו' וג"ע עליון ויש עוד עליות לאין קץ כולם נתהוו רק מבחי' מלכותו ית' ולכן נקרא הבריאה יש מאין כי התהוות הנבראים הוא מבחי' שהוא כאין ואפס שאינו רק בחי' זיו והארה ממנו ית' והוא בחי' ומדת מלכותו ית' וע' בפ' ראה ע"פ אחרי וגם זאת אינה מתלבשת בתוכיותם רק עומד עליהם מלמעלה בבחי' מקיף ע' בפ' בלק ע"פ מי מנה וכמשל המלך אשר שמו נקרא עליהם. אך הנה כ"ז הוא מצד סדר השתלשלות והתהוות העולמות עליונים אבל בעוה"ז ע"י תשובה ומע"ט יוכל להמשיך גילוי עצמות א"ס ב"ה ממש ועוד זאת ישים אל לבו שבעוה"ב א"א לעלות רק בהדרגה כף הקלע וגיהנם ג"ע תחתון נהר דינור ג"ע עליון כו' כמשפט הראוי לפי שהוא מבחי' ממלא אבל בעוה"ז יכול להשתנות מן הקצה אל הקצה מיד כרגע עד שלדינא המקדש את האשה ע"מ הוא צדיק גמור מקודשת אפי' הוא רשע גמור שמא הרהר תשובה כו' והיינו מפני שיש הארת הסובב ומטעם זה ארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז כו' וזהו מרב כל פי' למעלה מעוה"ב הנק' כל (עמ"ש בד"ה מנורת זהב) ולכן יהיה ואהבת בכל נפשך במס"נ ולא מסירת הגוף בלבד והתכלית להמשיך א"ס ב"ה הסובב למטה והיינו ע"י תורה ומצות. וז"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי עצמותו ית' מצוך לשון התקשרות ולא מבחי' שם כבוד מלכותו ית' היום דוקא ולא למחר בעוה"ב שאינו רק לקבל שכרם ובהתבוננו בזה בכל

יום יהיו בעיניך כחדשים ממש כיון שהיום בעוה"ז הוא שיכול להמשיך מבחי' עצמותו ומהותו יתי' משא"כ למחר בעוה"ב כו' וע' בפי' פינחס ע"פ צו את כו' ולכן נק' המצות רמ"ח אברים רמ"ח המשכות החיות מהרצון העליון כמשל האבר שיש בו גיד מהמוח שמתלבש בו הרצון להטותו כפי שרוצה כו' וזהו ואהבת להיות הוי' אלקיך גילוי אלקות בשיני חללי לבך חלל השמאלי מרירות על שהוא משוקע בעניני עוה"ז וריחוקו מה' וחלל הימיני שמחה של מצוה כו' ישמח ישראל בעושיו הן המצות שנתלבשו בעשי' וע' ב סש"ב ס"פ ל"ד וכל שתהיה המרירות יותר מההעדר אזי יהיה אח"כ יתרון השמחה מהגילוי אור א"ס שע"י המצות (וע' בד"ה אסרי לגפן ובד"ה בהעלותך ובד"ה מנורת זהב הנ"ל) ואף שאין הגילוי עתה לעתיד יהיה הגילוי וז"ש זורע צדקות ומצמיח ישועות וישע ה' שע"ה נהורין וה"ז כמו אדם שיש לו תיבה מלאה אבנים טובות ומרגליות שהוא שמח מאד בהם אף שאינו רואה אותם כי הם סגורים בתיבה:

ג **אך** כל זה הוא כפי שצריך להיות אבל כשאינו כן והמרירות הוא מעניני עולם הזה בהעדרו בבני חיי מזוני וכן השמחה היא משלימותו בהם זהו בחי' גלות הניצוץ אלהי בתוך נה"ב כרחל לפני גוזזיה כו' (ע' לעיל ע"פ אלה מסעי) וע"ז כתיב ציון במשפט תפדה ציון לשון סימן אנא סימנא כו' והיינו בחינת פנימית הלב ואהבה הטבעיות ואהבה פנימיות המסותרת בלב איש ישראל (וע' בד"ה כי תצא וע"פ רני ושמחי בת ציון כו'). וגם היא בגלות ותפדה במשפט היינו הלכות כתרגומו ע"פ כמשפט הראשון כהלכתא קדמייתא והיינו כמשארז"ל אין הגליות מתכנשות אלא בזכות המשניות שנאמר גם כי יתנו בגוים כו' כי התורה אור (וע' ע"פ ואלה המשפטים כו' לפניהם לבחי' פנימיותם כו' ע"ש) ושביה ב' חללי הלב שהם שבוים ממש כי המרירות שהיתה ראויה להיות על ריחוקו מה' עתה נהפוך הוא על חסרוני העוה"ז וכן השמחה שהיתה ראויה להיות מן המצות היא מתאוות עוה"ז וה"ז כשבוים ממש משא"כ בחי' ציון שאין בחינה זו בלעומת זה (ועיין ע"פ חכלילי) והמה יפדו בצדקה רחמנות על העני ומדה כנגד מדה רחם עלינו ותן בלבנו בינה ובינה לבא כו' וע' באגה"ק ע"פ זורע צדקות וע"פ והי' מעשה הצדקה שלום. והנה בבחי' ציון כתיב כי שם צוה ה' את הברכה (בתלים סי' קל"ג) וכמ"ש באדר"ז (דרצ"ו ב' ודרצ"ג סע"ב) ובפי' צו (דל"א א') הרי שבחי' ומדרגת ברכה הנ"ל והוא פנימית הלב שלמעלה מבחי' אהבה זהו בחי' ציון. ועמ"ש מענין פנימית הלב בד"ה ביום השמיני שלח שע"ז נאמר וקדם צרתני ועמ"ש בביאור ע"פ אחת היא יונתי בענין בכל מאדך וכן פי' האריז"ל הובא בספר זהר הרקיע (דקכ"ב א') שבחי' ציון הוא בחי' ממעמקים קראתיך כו'. והובא דבריו בסה"מ סי' קנ"ו ועמ"ש בד"ה לבבתני

בפי' ברוך שיש בו שני פירושים כו' וב' פירושים ההם זהו ענין ברוך וענין ברכה והנה אורייתא מחכמה נפקת הוא בחי' ברוך לכן ציון שהוא בחי' ברכה במשפט תפדה דהיינו על ידי הלכות התורה כו' ועמ"ש בד"ה רני ושמחי בענין מ"ש גבי יוסף ויקראו לפניו אברך שהוא ג"כ בחי' ברוך וברכה מבואר בלק"ת פ' ויצא ציון גימטריא יוסף כו' וע' בפ' בשלח (דנ"ה ע"ב) ע"פ בשוב ה' ציון ובפי' הרמ"ז שם ובפרשה במדבר (דקי"ח א') ע"פ יברכך ה' מציון. וענין ושביה בצדקה י"ל עפמ"ש בד"ה ושמתי כדכד בענין וצדקה תרומם גוי ועפמ"ש סד"ה ועתה יגדל נא כח כו' גבי בחסד ואמת יכופר עון כו' ע"ש ועמ"ש סד"ה ויעש דוד שם באג"ה ועמ"ש סד"ה מי מנה בענין מעלת המשכה שע"י עסק התורה ומשם יובן ג"כ ענין ציון במשפט דוקא תפדה שהוא עסק התורה. ושביה בצדקה יעו"ש. ועיין מה שכתוב בד"ה מה טובו גבי והתשובה השלישית והוא ע"י התורה כו':

פרק ב

ברבות פ' עקב ד"א ושמר לך כו' אברהם נתן לבניו שני אריסין שנאמר כי ידעתיו כו' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט. אף הקב"ה זקף לה שני אריסין כנגדן חסד ורחמים כו' עמדו ישראל וכשרו את עצמן כו' שכך כתיב ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה אף הקב"ה הביא את שלו שכך כתיב כי ההרים כו' וחסדי מאתך כו' אמר מרחמך הוי'.

והענין ע"ד המבואר במ"א ע"פ שבחי ירושלים את הוי' הללי אלקיך ציון דלכאורה קשה הרי ציון הוא פנימיות דירושלים ולמה נזכר גבי ירושלים שם הוי' וגבי ציון שם אלקים. אך הענין דהנה כתיב ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם ומבואר במ"א בד"ה שוש אשיש בהוי' ותגל נפשי באלקי דבחי' גילה היינו כמו שכתוב וגילו ברעדה כו' והיא בחינה גבוה יותר מהשמחה וכמ"ש ג"כ בד"ה וידעת היום כי התכללות האהבה והיראה מחמת הגילוי מבחי' והנורא אל עליון כו' וגם הגילה היא השמחה שבבחי' פנימיות הלב ועלמא דאתכסיא וכענין לוחות אחרונות שניתנו בחשאי.

והנה כדי שיומשך הגילוי מבחי' והנורא אל עליון בבחי' פנימית עד שיומשך מזה בחי' וגילו ברעדה זהו ע"י גבורות וצמצומים דוקא ועמש"ל סד"ה ויקח קרח בענין חוטי הציצית וזהו תגל נפשי באלקי שהוא בחי' שם אלקים בחי' צמצום וגבורה ובאמת בחי' אלקים זה היינו כמ"ש והיה הוי' לי לאלקים כמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל גבי יוהכ"פ וזהו הללי אלקיך ציון וכדי להמשיך בחי' זו זהו ע"י בחי' משפט היינו להיות ביטול רצון וצמצום שיצמצם את עצמו להיות קדש את עצמך במותר לך כמ"ש בד"ה ולא אבה

הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם וזהו בחי' משפט שעושה האדם בנפשו שלא לימשך אחר המותרות וכמארז"ל צדיקים יצר טוב שופטן.

והיינו ג"כ ע"י עסק התורה שנק' משפט וזהו ציון במשפט תפדה שלהיות בחי' ובני ציון יגילו וגילו ברעדה זהו ע"י בחינת משפט הנה"ל ועסק התורה כי אם אין חכמה אין יראה וכמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי כו' וגם כי המשפט לאלקים הוא להיות הללי אלקיך ציון וכנ"ל ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי שכדי להיות הקליטה בנפש האלקית הוא ע"י למען דעת עמי הארץ לשבור תאות נפש הבהמית והגוף המסתירים ומונעים הקליטה בנה"א שהיא בחינת ציון וכמ"ש בפי צו סד"ה ענין שבעת ימי המלואים בענין פי' אמלאה החרבה וזהו ענין ציון במשפט דוקא תפדה וכמ"ש כמשפט הראשון ות"א כהלכתא קדמייתא דהיינו שהמשפט הוא להיות כל דבר על מכונו כמו שצריך להיות והיינו כמו שהיו העולמות על מכונן קודם חטא עץ הדעת כו' וכמ"ש בירמיה (סי' ל' י"ח) וארמון על משפטו ישב. ובחינת ושביה בצדקה היינו כללות המצות שנקראו צדקה כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור כו' וגם כי מבחי' משפט נמשך להיות עושה צדקה וכמ"ש בד"ה אשירה לה' כי גאה גאה. וזהו ויהי דוד עושה משפט וצדקה שע"ז נמשך בחי' שוש אשיש בהוי' ישמח ישראל בעושיו וע"ש בד"ה שוש אשיש:

והנה ענין זקף לה שני אריסין כנגדן בחי' רחמים אמר מרחמך הוי' היינו גילוי י"ג מדה"ר המתגלים ביוהכ"פ וכמ"ש לקמן סד"ה כי ההרים ימושו והוא נמשך ע"י בחי' משפט הנ"ל שעושה האדם בנפשו שלכן נאמר ביוהכ"פ ועניתם את נפשותיכם ועמש"ל בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב בענין הכתיתה והביטוש שאדם עושה בעצמו שע"ז ממשיך גילוי בחי' י"מ הרחמים כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' ע"ש וגם ע"י התורה שנק' משפט ממשיכים י"ג מדה"ר כמ"ש סד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו וכמ"ש ג"כ סד"ה אני לדודי בענין הרועה בשושנים ששונים הלכות. אך ענין בחי' החסד דמשמע שהוא למעלה גם מבחי' הרחמים וכיון שהרחמים הם בחי' רחמים גדולים י"מ הרחמים א"כ מהו עוד ענין החסד. אך הענין דהנה לעיל מיניה דהאי קרא ציון במשפט תפדה כתיב לכו נא ונוכחה יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו.

והנה ענין כשלג ילבינו זהו ענין לשון של זהורית שהיה מלבין ביוהכ"פ כמ"ש במשנה ספ"ו דיומא ובפ"ט דשבת והיינו ע"י המשכת י"מ הרחמים שע"ז נאמר ועתיק יומין יתיב לבושיה כתלג חיוור וכמ"ש מזה בד"ה כי ביום הזה יכפר. אך בחי' כצמר יהיו הוא בחי' עליונה יותר והוא מ"ש ושער רישיה כעמר נקא שבחי' שער רישיה הוא מבחי'

עצמיות עד"מ ולמעלה מבחי' לבושיה וזהו ענין החסד שלמעלה גם מבחי' יג"מ הרחמים וכמ"ש בע"ח שבחי' שער רישיה עד"מ הן המשכות מבחי' פנימית חסד עליון שבבחי' א"ס ממש שאין בו שום תערובות דין כלל משא"כ בבחי' כתלג חיוור יש עדיין קצת תערובות דין ג"כ שהרי יוהכ"פ נק' יום הדין והמשפט וגם ארז"ל בענין הרחמים כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו הרי יש בזה בחי' דין בשגם כי הרחמים אינו אלא על מי שצר לו ועל העניים אבל החסד הוא בין לעניים בין לעשירים וזהו ענין כצמר יהיו ועיקר התגלות בחי' חסד עליון הזה הוא בחג הסוכות אחר קדימת עשי"ת אלא שנאמר השבח הנותן שלג כצמר דהיינו שגם בבחי' שלג בחי' לבושיה יומשך ג"כ מבחי' כצמר שהוא בחי' עליונה יותר כנ"ל.

ועיין מה שכתוב מזה על פ' שבת שבתון הוא לכם. ועיין מה שכתוב סד"ה האזינו השמים בענין סוכות שהוא בחי' אהיה כטל לישראל אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת וי"ל שזהו ג"כ בחי' החסד כי חפץ חסד הוא.

והנה ב' בחי' אלו נמשכים על ידי משפט וצדקה כי עשי"ת בחי' המלך המשפט וכנ"ל וסוכות בחינת צדקה כמ"ש בפע"ח סוף שער הסוכות בשם הרח"ו. ועמ"ש סד"ה וכל בניך בענין בצדקה תכונני. ובענין ציון במשפט תפדה י"ל עוד על פי מה שכתוב סד"ה תורה צוה בענין שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו. ובמ"ש בענין הנותן שלג שבשלג יש תוקף הלבנונית כו' ומ"ש במ"א בענין בגדי בד דכהן גדול ביוהכ"פ ושביה בצדקה כנ"ל:

ואתחנן

פרק א

ואתחנן אל ה' וגו' אתה החילות וגו'. להבין מהו החילות וכי לא היה הרבה נסים כגון קריעת ים סוף ויצ"מ ומ"ת ומלחמת עמלק וכיוצא בהם ואיך שייך לקרות כל זה התחלה בלבד. הנה ארז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד.

ולכאורה אינו מובן איך שייך קודם בריאת העולמות להיות בחי' שם להקב"ה ומי קראו בשמו. אך הענין דהנה איתא בזוה"ק דתכלית בריאת האדם בגין לאשתמודע לי' וביאור הדברים כי הנה ירידות והשתלשלות המדרגות בצמצומים רבים היא צורך עליה כדי לאתהפכא חשוכא לנהורא ולזה ברא אלקים את האדם על הארץ כי להיות עוה"ז הוא עולם השפל והחשך עב כפול ומכופל וצריך להרבות בנרות להאיר את החשך ע"כ ברא

אלקים את האדם שהוא בחי' האור והנר כמ"ש נר הוי' נשמת אדם שהוא נר המאיר הארת שם הוי' בבחי' גילוי להאיר את העוה"ז ולאהפכא חשוכא לנהורא.
וע"ז נאמר והיה ברכה. ברכה בקרב הארץ וכתיב כי הם זרע ברך ה' שהוא לשון המשכה כמו המבריך והמרכיב כו' בכדי להיות ברוך ה' מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא להיות הוי' בבחינת גילוי והממשיכים גילוי זה הם ישראל שהם זרע ברך ה' ונר ה' נשמת אדם ריבוא נשמות שהם כמה ריבוא נרות שלפי ריבוי החשך ועביו הכפול ומכופל כך צל ריבוי הנרות בנשמות וגילוי זה הוא שיהיה התפעלות בלב האדם מקרב איש ולב עמוק לצאת הנפש מנרתקה ולהיות כלתה נפשי לה'. (ועמ"ש בד"ה רני ושמחי הראשון בענין נר הוי' נשמת אדם שנשמת אדם הוא בחי' נשימה ברצוא ושוב אז הוא בחי' נר להאיר ולהמשיך גילוי שם הוי' כו') ולא די בהתבוננות במחשבתו בלבד שהוא ית' ממלא כ"ע וסוכ"ע ולית אתר פנוי מיניה שאין זה בחי' גילוי אלא הוא בחי' עלמא דאתכסייא שהוא בבחי' העלם שאינו מתפשט ומאיר אל תוך נקודת לבבו אלא הוא רק בבחי' מקיף מלמעלה כנודע ממארז"ל גנבא אפום מחתרתא כו' שאין נוגע אל עצמיות ומהות הנפש ממש להיות לאחדים ממש אלא הוא כמו דבר נפרד ועומד מלמעלה משא"כ בחי' גילוי הוא להיות נוגע אל עצמיות הנפש ממש כאשר ישים אל לבו איך שהוא ית' ממכ"ע וסוכ"ע כו'. ואי לזאת לא תוכל הנפש שאת מהכיל התלבשותה בגוף הגשמי בחשך תאות העולם רק רוחו ונשמתו אליו יאסוף ותתאחד הנפש במקורה (וזהו ענין בגין לאשתמודע לי' שהדעת הוא הכרה והרגשה ממש וכמ"ש לקמן ע"פ וידעת היום ועמ"ש בפי' חקת ע"פ ויקחו אליך ובפי' ואלה המשפטים כו') ועל דרך זה תיקנו קודם פסוקי דזמרה לומר ברוך שאמר והיה העולם. פי' להיות בחי' שאמר והיה העולם בבחי' ברוך וגילוי שיהיה נמשך התפעלות הלב ממה שאמר והיה העולם כי הוא אמר ויהי ובמאמר א' נברא העולם כו'.
וכן ברוך הוא שיהיה בחי' הוא בבחינת גילוי בלב שיהיה הבל מתפעל כו' ודרך כלל הם י"ג ברוך כנגד י"ג תקוני דיקנא שהם בחי' שערות פי' שהם המשכות שנמשכו דרך בחינת שערות עד"מ כמו שער שאינו נוגע אל עצמות ומהות הגוף והראש אלא הוא מותרות. כך הנה ההמשכות אלו להיות גילוי בלב האדם הוא דבר שאינו נוגע אל עצמיות ומהות הדבר שממנו נמשך הגילוי שעצמיות הדבר שהוא מקור ההמשכה לא ישתנה בשום שינוי או גירעון ותוספת בפעולת ההמשכה בשינוי ההתפעלות והגילוי בלב (ועמ"ש במ"א ע"פ והיה לכם לציצית) והנה י"ב ברוך הם בחי' המשכות פרטיות והי"ג הוא הכולל כל ההמשכות והוא ברוך אתה הוי' אמ"ה פי' שיהיה בחי' הוי' בבחי'

גילוי כאילו הוא לנוכח בחי' אתה להיות אלקינו שיתייחד עלינו שיהא שלנו ממש ובחי' הוי' הוא הכולל כל הבחי' הפרטיות הנאמרים בי"ב ברוך והוא ראשיתן ועיקרן:

ב **וביאור** ענין זה יובן במאמר ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית כי צריך להבין מהו מחדש והלא כל הימים שוים ויום זה דומה ליום של אתמול. אלא הענין כי יש בחי' שנק' סדר ההשתלשלות מעילה לעילה ויש בחי' שנק' למעלה מדרך סדר ההשתלשות. מה שהוא בבחינת סדר ההשתלשלות דרך כלל הוא עד"מ כמו אצל האדם שכל ומדות ומחשבה ודבור שהשכל מוליד המדות ומהם נעשה המחשבה כו'. כך הענין בהשתלשלות העולמות וריבוי ירידות המדריגות מעילה לעילה נקרא עד"מ בחי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם שיש למעלה ג"כ כביכול בחינת מחשבה אלא שאינה מחשבה גשמיות כמו אצל האדם ח"ו כי מחשבת האדם אינה פועלת כלום מה שאין כן במחשבה שלמעלה נבראו העולמות וכן בדבור בדבר ה' שמים נעשו אלא בחינת מחשבה ודבור הוא בחינת גילוי העולמות שיצאו מכח אל הפועל ומההעלם אל הגילוי כדרך שהמחשבה הוא בחינת גילוי השכל והדבור הוא גילוי המחשב' וכמה בחי' ומיני מדריגות ירידות והשתלשלות במדרגות רבים ועצומים וצמצומים שונים וכולם נק' מחשבה וכמ"ש בזהר דכמה מחשבתין למחשבתין כו' דא מוחא לדא כו' וכן בבחי' דבור והתחלקות רבוי המדרגות האלו הם במלאכים וגם בנשמות שיש מיכאל ואברהם בבחי' מחשבה ויש בבחי' דבור.

ובחי' מחשבה מעולם שלמטה נק' בחי' דבור לגבי עולם שלמעלה ממנו עד רום המעלות דא מוחא לדא כו' ובלשון גמרא נק' בתי גוואי ובתי בראי הם בחי' פנימיות ובחי' חיצוניות ופנימיות שלמטה נקרא חיצוניות לגבי שלמעל' ממנו ועד"ז כמה ריבוא השתלשלות המדרגות עצמו מספר וכמ"ש היש מספר לגדודיו כו'. אך כל זה נק' בחי' השתלשלות בסדר המדרגות שיציאתן מההעלם אל הגילוי הוא שבחי' ומדרגות ההעלם מוציא מה שהיה בכחו בהעלם להיות בבחי' גילוי הגם שהכח שבהעלם הוא ביתר שאת ומעלה מבחי' הגילוי שנחשב ירידה כו' מ"מ הרי הכח שבהעלם הוא המקור לבחי' הגילוי ויש בכח ההוא בחי' הגילוי כ"כ אלא שהוא בהעלם וכמשל השכל ומדות ומחשבה הנ"ל ובחי' השתלשלות הלזו לא שייך אלא בבחי' הנאצלים והנבראים כי גבוה מעל גבוה שומר כו'. אבל לגבי המאציל עצמו יתי' אין ערוך אליו יתי' כלל.

וא"א להיות בריאות העולמות כלל בדרך ההשתלשלות מעילה לעילה כי אין ערוך נברא לגבי בורא יתי' ואיך יקבלו חיותם מכח עצמותו ומהותו כבי' ואיך יתכן להיות בחי' כח עצמותו כבי' לצאת מההעלם אל הגילוי להיות מזה כח נברא כו' כי הוא רם

ונשא למעלה עד אין קץ ואי אפשר להיות התהוות נברא אפי' בריבוי השתלשלות אין קץ לפי שאינו בגדר זה של ההשתלשלות [וזהו ענין אנת הוא חד ולא בחושבן שאין ערוך כו' וכמשנ"ת לקמן ד"ה ענין ק"ש ובד"ה היום הזה מצוך ובד"ה פתח אליהו] אלא בריאת העולמות הוא ע"י בחי' כי ובטובו מחדש שבטובו פי' טוב שלו עצמו דהיינו בחי' עצמותו כבי' הרי זה מחדש מעשה בראשית שנעשה חדש ממש מאין ליש וכמ"ש והחכמה מאין תמצא. שהחכמה הוא בחי' ראשית והיא תמצא מאין בבחי' התחדשות שנעשה דבר חדש מה שלא היה בכח המקור המוציאו והוא ע"י בחי' יו"ד שהוא בחי' צמצום ואח"כ הו"ה ה"א הוא התפשטות אורך ורוחב ויש ה' עילאה והי' תתאה עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא.

והוי"ו המחברם כו'. וזהו בחי' הוי"ה שאומרים ברוך אתה הוי"ה שיהי' בחי' הוי' בבחי' גילוי שהוא מקורא דכולא דהיינו להיות התפעלות הלב ממה שהוא ית' למעלה מבחי' ההשתלשלות ואין ערוך אליו ית' אלא שמהווה כל העולמות בבחי' הוי"ה ע"י בחי' צמצום והתפשטות כו' כנ"ל [וזהו עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד. הוא היינו מהותו ועצמותו ית' ושמו הוא האור והגילוי שהוא ג"כ א"ס ונק' אא"ס שהיה כלול בעצמותו דהיינו מה שיש ביכולת במהותו ועצמותו כביכול שיומשך ממנו גילוי אור א"ס ויכולת זו נק' שמו ועמ"ש מזה בד"ה קול דודי ובפי' פנחס ד"ה צו את בנ"י].

וזהו ואהבת את הוי' אלקיך פי' ואהבת אהבה מלשון אבה והה' הנוספת הוא בחי' הבל הלב שאבה פי' רצון המוח ואהבה הוא רצון הלב ואהבת שיהיה הרצון והתשוקה שבלב להיות הוי' שיהי' בחי' הוי' עצמו שורה בך להיות אלוה שלך ממש שיתאחד בך בבחי' גילוי וזהו את ה' אלקיך פי' את כמו עת לאהוב בעי"ן לפי שהוא בחי' הגילוי להיות סדר זמנים. שהזמן הוא בחי' נברא שהזמן לא שייך אלא במדת מלכותו ית' מלך מלך וימלוך משא"כ למעלה וכמ"ש מזה סד"ה שובה ישראל עד. אלא שבחי' גילוי זה במקורו קודם שבא לידי גילוי הזמן נק' את באלף כמו את בשרו את הטפל לבשרו כך בחי' גילוי במקורו הוא הטפל להההעלם כי הוא גילוי כח ההעלם כנ"ל ועמ"ש עוד מענין את הטפל ע"פ וידעת היום והמשכת גילוי בחי' הוי' יהי' בכל לבבך תוך שני לבבות פנימיות וחיצוניות שהם שהם בחי' בתי גוואי ובתי בראי עמ"ש בפי' ראה ע"פ כי תשמע בקול פנימיות הלב הוא התפעלות מבחי' עצמותו ומהותו ית' דלית מחשבה תפיסא בך כלל. וכמ"ש אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד והראת הוא בחי' גילוי בבחי' פנימיות הלב והוא מבחי' האהבה המסותרת שבטבע כל אדם כו' ורשימו נשאר כל היום אפילו אחר התפלה כו' וחיצוניות הלב הוא שנתפשט האהבה לאכפייא לסט"א

ולאהפכא כו' מתחלה לאכפייא כדכתיב עוצם עיניו מראות ברע וכתיב ולא תתורו אחרי לבבכם שירצה להיות גם הגילוי בחי' הוי' שהנה העולם נק' מלשון העלם שמעלים ומסתיר אור ה' מלהיות בגילוי וצריך לאכפייא כו' ואח"כ לאתהפכא חשוכא לנהורא. פי' שהכח יסוד האש הטבעי שבנפשו הטבעית להתאוות כל תאוה יתהפך מן החושך של עוה"ז הגשמי להיות מתאווה לדבקה בו ית' כי יסוד האש הוא טבעי בתגבורת החום ועי"ז מתאווה כל תאוה שנמשך אחריו. אך כשמסיר החמימות מלמשוך אחרי העוה"ז ע"י שמקרר אצלו תאוות עוה"ז ומואס ברע הנה ע"י"ז מאליו וממילא יהי' התגברות החום הטבעי באלהות עמ"ש בפי' שלח בד"ה בפי' נסכים והיינו להיות ואהבת בכל לבבך שיתאווה להיות גילוי בחי' עלמא דאתכסייא בעלמא דאתגלייא ולאהפכא חשוכא לנהורא הוא ע"י אתעדל"ת בתפלה בבחי' צעק לבם כדכתיב ויצעקו אל ה' בצר להם להיות ממארי דחושבנא ואז ע"י"ז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות ברכה והמשכה בגילוי ברוך אתה הוי' כו':

ג **אך** ות"ת כנגד כולם. כי הנה לימוד התורה הוא מצות והגית בו יומם ולילה אפילו בדבר שעדיין אינו יודע אם יוצא ממנו הפסק דין למעשה כגון כל קושיות הגמרא שאינן אליבא דהלכתא וגם אפילו מי שאינו מבין הפסק דין מתוך הגמרא וגם אפילו בדבר שאינו נוגע למעשה כלל ועמ"ש מזה בפי' אחרי ע"פ כי ביום הזה יכפר והענין כי תלמוד תורה הוא רק המשכה מאתעדל"ע וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך והמשכה זו נעשית שלא ע"י אתעדל"ת שאין אתעדל"ת יכולה להשיגה רק ע"י לימוד התורה בצירופי אותיות הוא ממשיך וכמ"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי ויכתוב משה כו' שע"י התורה קורא וממשיך בחי' הוי'. ולכן נקרא קורא בתורה כמ"ש במ"א. וזהו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך ודברת בם כו' שגם הדברים אשר אנכי מי שאנכי מצוך יהי' מאליהם וממילא על לבבך ע"י ודברת בם כי ודברת מלשון הנהגה והמשכה כמו ידבר עמים כלומר כי בם בעצמם תדבר ותמשיך בחי' אנכי מי שאנכי שהוא בחי' אתעדל"ע שנעשית שלא ע"י אתעדל"ת כלל מפני שהיא למעלה מעלה מאתעדל"ת (וז"ש בפי' תרומה) (קכ"ח א') אשתדלותא דאורייתא כו' וזהו ענין ותורתך חנני (בתלים קי"ט כ"ט) אתה חוננת' למדע תורתך והיינו כדלקמן בפי' ואתחנן מתנת חנם. ועמ"ש בפי' במדבר ענין וממדבר מתנה כי בחי' מדבר הוא כמ"ש במדבר כו' בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם פי' שאין האתעדל"ת של האדם מגעת שם כלל והיינו כי ענין אתעדל"ת הוא כמ"ש כמים הפנים כו' כן האתעדל"ת של לב האדם מעורר אתעדל"ע מבחי' אדם העליון משא"כ

בבחי' כי לא אדם הוא אין אתעדל"ת מגעת שם וזהו ולא ישב אדם שם כו' אלא שנמשך אתעדל"ע מצד עצמו בבחי' מתנה והוא ענין המשכה שע"י עסק התורה שנאמר בה וממדבר מתנה כו' וזהו כי באור פניך נתת לנו תורת חיים (ועמ"ש בפ' ראה ע"פ אחרי ה' כו' תלכו בענין ובקולו תשמעו ובד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע גבי שבועות. ובאג"ה בסופו ד"ה דוד זמירות קרית להו) וזהו אתה החילות להראות את עבדך כי משה קיבל תורה מסיני ושם הוא אתה החילות אתעדל"ע לבד וע' בסד"צ (תרומה קע"ו א') (וברבות כאן אתה החלות כו' אתה התחלת לבוא אצלי כו') וגם לבחי' אתעדל"ת להיות אתעדל"ע צריך להיות תחלה אתעדל"ע שהוא בחי' ב"ק יוצאת מהר חורב כו' הארה מלמעלה להיות הרהורי תשובה כו'. ועד"ז תקנו חכמים ברכות המצות עובר לעשייתן כי אשר קדשנו במצותיו פי' שע"י המצות שהם בחי' אתעדל"ת שנעשים בדברים גשמים ציצית של צמר ותפילין של קלף סוכה לולב כו' נעשה אתעדל"ע והוא להיות שורה קדושה עליונה. אך כדי להיות קדשנו במצותיו וצונו להיות אתעדל"ת גורם ומעורר אתעדל"ע הוא ע"י אתעדל"ע תחלה שהיא ההארה הבאה מלמעלה להיות בא"י אמ"ה שיהי' ברוך ונמשך בחי' גילוי הוי' למטה שע"ז אשר קדשנו במצותיו וצונו.

ולכן תקנו הברכה קודם המצוה שע"י הברכה היא שנעשית ההמשכה להיות עשיית המצוה באתעדל"ת גורם אתעדל"ע ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה וזהו שביקש משה אעברה נא ואראה את הארץ כו' כי ארץ העליונה הוא כנסת ישראל שנק' ארץ חפץ ורצה משה להמשיך בה בחי' אתה החילות שהוא בחינת אתערותא דלעילא הנעשית שלא ע"י אתעדל"ת:

ד **והנה** בחי' אתעדל"ע בבחי' זו לא תמשך למטה להיות בבחי' גילוי ממש בשכל והשגת המחשבה ממש כי לית מחשבה תפיסא בך כלל. ואינו נתפס כ"א בבחי' ראיה והסתכלות הלב וכמ"ש עיניך יונים דהיינו כשכנ"י היא בבחי' יונתי תמתי שאז היא במדרגה עליונה מא נעלה ואזי היא בבחי' עינים שהוא בחי' הסתכלות לבד שאין המשכה זו נתפסת בגילוי וההתלבשות בהמחשבה כ"א הארה בעלמא כענין מ"ש ויצא כברק חצו שהוא כעין ברק המבריק במוחו שהוא למעלה מכדי השגתו שאין כח השגת מוחו יכול להכיל.

וע"כ אשתומם כשעה חדא ולכן כתיב וארא את הארץ שרצה משה להמשיך בחי' זו בבחי' ראיה ואנכה"ג שתקנו הברכות של המצות להמשיך בחי' אתעדל"ע הם הנק' חכמים עיני העדה שהם מבחי' עיניך יונים להמשיך הארה מבחי' ראי' והסתכלות (ועמ"ש בד"ה לבבתני גבי באחד מעיניך וע"פ לעשות הישר בעיני ה' וזהו אתה החילות

להראת את עבדך דלפי פשוטו אינו מובן מהו לעבדך דייקא והרי גם לכל ישראל הראה הוא יתי כל האותות והמופתים ובמ"ת פב"פ דבר ה' עמכם כתיב אלא כי פי' להראות הוא כמ"ש וירא ראשית לו שמשה זכה לבחי' ראיה הנ"ל שהיא הנמשכת מבחי' אתה החילות כו' כנ"ל וע"כ אעברה נא ואראה את הארץ להמשיך בה ג"כ בחי' ראיה זו כנ"ל) וכדי להמשיך בחינה זהו הקדים משה ואמר ואתחנן אל הוי' והענין כי הנה בשלמה כשבנה בהמ"ק כתיב אשר התחננתי לפני הוי' וכאן כתיב אל הוי'. והענין כי הנה כתיב ה' אל רחום וחנון כו' וכתיב חנון ורחום ה' אך הנה פי' הוי' אל רחום וחנון שמבחי' הוי' מקור כל ההתהוות נמשכו המדות להיות חנון ורחום. אבל חנון ורחום ה' פי' שכדי להיות בחי' הוי' שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו' כל זה הוא מחמת שהוא חנון ורחום כו' כמ"ש במ"א סד"ה שובה ישראל.

וזהו ואתחנן אל הוי' שהמשכתי מבחי' חנון כדי להיות בחי' הוי'. וזהו שאמרו אין ואתחנן אלא מתנת חנם כו'. פי' חנם בלא מצות דהיינו שהמשיך מבחי' גבוה ונעלה מאד למעלה מעלה מבחי' המצות שאין המצות מגיעות שם (ועמ"ש ע"פ ובשביעית יצא לחפשי חנם) שהוא בחי' מדרגת ומעלת מקור אור התורה ושרשה לעילא שהוא בחי' ומדריגת משה שנא' עליו אנכי עומד בין ה' וביניכם להגיד לכם את דבר ה' כו' שהי' שרש נשמתו מבחי' אנכי מי שאנכי ולכן היה בו כח להמשיך בחי' הוי' שהוא בחי' אתעדל"ע בעת ההיא פי' שיהי' בחי' עלמא דאתכסייא שהוא נק' בשם ההיא להיות בגילוי בבחי' עת לאהוב (והוא ע"ד מ"ש בזהר פ' שלח) (דף קע"ז א') בפי' יום ההוא כו' דאחיד סיפא בשירותא וע' מזה ג"כ בפרדס. והיינו לפי שאתה החילות שכבר התחלת להיות אתעדל"ע לבד. והנה אז לא נתקיימה בקשה זו שיהי' אתעדל"ע לבדה בבחי' גילוי אלא אתעדל"ע להיות אתערותא דלתתא שעל ידי גילוי אתערותא דלתתא זו יהי' גילוי אתערותא דלעילא. וזו היתה מדריגת יהושע וכל ישראל שנכנסו לארץ וקיימו מצות באתעדל"ת וכן עד"ז הברכות של המצות שהם בחי' אתערותא דלעילא לאתעדל"ת. אבל לעתיד לבא כתיב כי עין בעין יראו וגו' (וע' בפ' נשא קל"ז ע"א ק"ל ע"א):

פרק ב

קיצור מהדרוש ע"פ ואתחנן אל ה'

אות א' יבאר כי להיות עולם הזה הוא עולם השפל ע"כ ברא אלקים את האדם שהוא נר הוי' נשמת אדם להאיר את העוה"ז ועמ"ש מענין נר הוי"ה בביאור ע"פ וירד הגבול. ומ"ש ע"פ גם את העולם נתן בלבם בד"ה והיה מספר בנ"י. והיינו ע"י ק"ש ותפלה שיאיר שם הוי"ה בלבו ע"י שיתפעל מקרב איש ולב עמוק וזהו ענין ברוך אתה הוי"ה כו':

אות ב' יבאר פי' וענין הגילוי שם הוי"ה בלבו דהיינו ע"י שיבין ענין ובטובו מחדש בכל יום מע"ב. בריאה חדשה ממש מאין ליש. ולא דרך השתלשלות שהוא ענין גילוי ההעלם לבד. וע"ז מורה שם הוי'. (ועיין מענין פי' טוב בזח"א פ' בראשית) (ד"ל ע"ב) ומ"ש ע"ז במא"א (אות טי"ת סעיף ה') ובפ' נח (ד"ס ע"ב) ובפ' לך (דפ"ב ע"ב) ובפ' תרומה (קכ"ח סע"ב) ע"פ והטוב בעיניך עשיתי אך פי' ובטובו ע"ש בפ' תרומה (קס"ח ב') ובמ"ש בד"ה ואכלת ושבעת וברכת גבי הזן כו' בטובו כו' ועיין בגמרא פ"ב דחגיגה (די"ב ע"א) ע"פ האור כי טוב ובזח"ב פקודי (דף ר"כ ע"ב) ובפי' הרמ"ז שם ועמ"ש בענין הטוב כי לא כלו רחמיך בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה להוי"ה וזהו ואהבת את הוי"ה שיהיה שורה בך בבחינת גילוי. והיינו בכל לבבך תוך שני לבבות פנימית וחיצוניות. וע"י אעדל"ת זו נמשך אתעדל"ע להיות ברכה והמשכה בגילוי ועמ"ש בד"ה הוי"ה לי בעוזרי:

אות ג' יבאר. אך ותלמוד תורה כנגד כולם שהוא רק המשכה מאתעדל"ע מבחינה שאין אתעדל"ת יכולה להשיגה וזהו אתה החילות וגם כדי להיות אתעדל"ת צריך להיות תחלה אתעדל"ע כמ"ש ע"פ אלה מסעי בענין ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם. וע"ז ביקש משה אעברה נא וארא להמשיך בה בחינת אתה החילות:

אות ד' יבאר שהמשכה מבחינה זו אינו נתפס בגילוי והתלבשות המחשבה כ"א הארה בעלמא כענין מ"ש ויצא כברק חצו (בזכריה סי' ט' י"ד) (וע' מזה בת"ז) (תקון למ"ד דע"ז ע"ב) בענין שבמתן תורה היו קולות וברקים ועיין באג"ה סס"י ט"ו דעת העליון כו' שהוא כנקודה וכברק המבריק על שכלו כו' וע' במא"א אות ב' סל"ד. וזהו וארא את הארץ וכמש"ש וה' עליהם יראה. עיניך יונים. ועד"ז חכמים שהם עיני העדה תקנו ברכת המצות. ועמ"ש ע"פ צאינה וראינה כו' בעטרה כו' וכדי להמשיך בחינה זו הקדים משה ואמר ואתחנן אל הוי"ה להמשיך מבחינת חנון שהוא אוצר מתנת חנם שאין אתעדל"ת מגיע שם משם המשיך בחי' הוי"ה שהוא אתעדל"ע:

פרק ג

ביאור ואתחנן

הנה ענין בא"י שבברוך שאמר שהוא ענין ובטובו מחדש כו'. כי הנה שם הוי' הוא באצילות והנה מחכמה ואילך הוא בחינת השתלשלות משא"כ החכמה מאין מצא שלא בבחי' השתלשלות כי יש פרסא המפסיק בין חכמה לכתר (וע' בזהר פרשה נח) (דס"ה א') ובמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפרשת אחרי וכל זה אחר הצמצום ומקום פנוי כו' וע' בסש"ב ח"ב פ"ט בהג"ה שעל ידי זה משתנה השפע למהות אחר ולא בבחי'

השתלשלות עילה ועלול שמחכמה ולמטה כו' ולכן נקרא החכמה לגבי הכתר יש מאין וזהו ענין ובטובו מחדש ממש יש מאין והיינו ע"י יו"ד דשם הוי' שהוא בחי' הפרסא כו' (ע' מק"מ שם שפי' דפרסא היינו מוחא סתימאה וי"ל דהיינו קרומא דאתחפייא על מו"ס דאתכסייא האי ח"ס בההוא קרומא ע"כ נק' הקרומא פרסא. וגם פי' שם עוד בחי' פרסא שלמעלה גם ממו"ס גם בפרדס שער הצחצחות פ"ו פי' דהפרסא היינו הכתר בעצמו כו' וזהו דהיו"ד דשם הוי' הוא בחינת הפרסא כי היו"ד וקוצו הוא חכמה וכתר) וזהו ענין זרע ברך הוי' שממשיכים גילוי שם הוי' למטה דהיינו מלמעלה מהשתלשלות והיינו על ידי אתעדל"ת בירורי רפ"ח ניצוצין בתפלה שהוא בחי' העלאת מ"ן ויצעקו אל ה' כו' וכן העשייה דמעשה המצות קלף התפילין כו' הם בירורי רפ"ח ועי"ז נמשך מ"ד משרשו מח"ס. והנה ענין ברכת המצות הוא המשכת אתעדל"ע לפני אתעדל"ת ולכן הוא עובר לעשייתן. והמשכה זו שרשה מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם וזהו שהברכות תקנו אותם החכמים שהם עיני העדה בחי' עיניך יונים והוא ע"ד מ"ש בע"ח (שער א"א פי"ד) שע"י הסתכלו או"א או זו"נ בא"א או הסתכלות א"א בהם נמשך אליהם כח הזווג כו' והענין כי הזווג דמ"ן ומ"ד הוא רק באצילות לבד אבל למעלה מאצי' שם היחוד בבחי' הסתכלות לבד מפני שממקום גבוה כ"כ א"א להיות הגילוי רק ע"י בחי' ראיה לבד (וכמ"ש בסוף ביאור חכלילי עינים) ובחי' הסתכלות זו שנמשך ההארה ממצחא דעתיקא לזו"נ הוא גורם יחוד מ"ן ומ"ד דזו"נ כי להיות היחוד הוא ע"י המשכת המוחין תחלה כמו עד"מ למטה הקטן אינו מוליד לפי שאין לו דעת שהמוחין שלו הם בקטנות ואינן בשלימות וכשנעשה גדול ומתחזקין המוחין שלו ונגדלים אזי יש בו כח ההולדה וכך עד"מ יחוד עליון הוא ע"י המשכת מוחין עליונים לאו"א וזו"נ וזה נמשך בהם ע"י ההסתכלות דא"א שעי"ז נמשך בהם הארה גדולה כמ"ש בע"ח שם ובמ"מ מסכת זיווג או"א לכן עי"ז נמשך בהם הכח לזיווג כו' ולכן עד"ז תקנו חכמים שנק' עיני העדה את ברכת המצות שהוא המשכת הכח להיות אתעדל"ת ואתעדל"ע שע"י מעשה המצות שהם בחי' מ"ן ומ"ד שיש במעשה המצוה והמשכה זו דהברכ' היא מבחי' עיני העדה דוקא שיש בכחם להמשיך בחי' הסתכלות דעתיקא בזו"נ שהוא הכח לזיווג מ"ן ומ"ד כי בחי' ההסתכלות הוא למעלה מהמ"ן והמ"ד עצמן שהם מבחי' תהו ותיקון והשבירה היה בעולם הנקודים ובירורי ניצוצים משבה"כ זהו ענין המ"ן ועי"ז נמשך מ"ד מעולם התיקון וזהו ענין אתעדל"ת ואתעדל"ע שע"י אתעדל"ת. אבל בחי' עקודים הוא למעלה מהשבירה והתיקון. ומשם הוא ענין האתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת ועיין מה שכתוב ע"פ אכלוהו היום בענין מן וזהו ענין ההסתכלות כו' אשר משם שורש ענין ברכת המצות

(וע' מ"ש במ"א בד"ה להבין מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך מיין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה דקאי על ברכת המצות כו' ועמ"ש עוד מענין ערבים עלי ד"ס ע"פ ושאבתם מים בששון) והנה זהו ענין בקשת משה אעברה נא ואראה את הארץ. כי משה הוא יסוד אבא וחכמה היא בחי' ראיה וז"ש במשה וירא ראשית לו ועד רום המעלות בכל העולמות הוא כן והנה בחי' מל' היתה בבחינת אב"א כ"ז משך דור המדבר (וע' בע"ח של"א ושל"ז רפי"ו) ומרבע"ה רצה שיהיה החזרת פב"פ שזהו ענין בואם לארץ על ידו דוקא ע"י וארא את הארץ שימשיך בה מבחי' ראיה והסתכלות הנ"ל שהוא בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת (וע' מענין בחי' ראיה בע"ח שער אח"פ פרק א' ופרק ג' ועמ"ש ע"פ השמים כסאי כו' ואל זה אביט כו') ויובן קצת ענין בחי' ראיה מהו ברוחניות ממ"ש בפע"ח שט"ז פ"א שפעם א' נכנס ר' אברהם הלוי אצל האריז"ל ומצאו שהיה ישן והקיץ ואמר ששמע בישיבה של מעלה סודות ורזין עילאין בפרש בלק ובלעם שאם הי' דורש שמונים שנה רצופים יומם ולילה לא יוכל להשלים. ואיך הוא זה שישיג בשני שעות מה שצריך זמן פ' שנה ויותר לאומרם. הענין כי השגה וגילוי זה נק' בחי' ראיה שהוא למעלה מבחי' תבונה והשגה ממש (וכמ"כ יש ב' בחי' אלו בהשגות עליונות למעלה בג"ע ג"כ מה שהוא נמשך בחי' השגה ממש ומה שהוא למעלה מההשגה ונקרא וה' עליהם יראה ויצא כברק חצו בבחי' ברק המבריק על השגתו. וכמ"ש על פ' אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו' וכן איתא בע"ח שער אח"פ פ"ג דראיה היא בחי' מקיף כו' ועד"ז יובן ענין השגת האריז"ל הנ"ל שהיא בבחי' ראיה כו'. וזהו ענין וירא ראשית לו ובחי' זו רצה להמשיך בכנס"י וזהו ענין וארא את הארץ כו' ועיין מה שכתוב מענין זה בביאור ענין קי"ס ושם נתבאר שזהו בחי' עדן והוא שיתגלה לע"ל ע"י משיח וז"ש בזהר ואתחנן) (דר"ס ע"ב) סיומא מלכא משיחא הוא כו' ע"ש וז"ש במשה ועתה ישראל שמע כו' כי לא פעל המשכת בחי' ראיה הנ"ל בכנס"י אלא בחי' שמיעה. אכן לע"ל יתגלה בחי' זו כנ"ל:

ב **וזהו** ואתחנן אל ה' שהוא ענין מתנת חנם. והמגיד נ"ע פי' במ"ש (במדבר י"א ה') זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם. דפרש"י חנם מן המצות דהיינו שנמשך השפע ממקום גבוה שלמעלה מאתעדל"ת אשר אין מגיע לשם העלאת מ"ן ממעשה המצות (ע' בזהר פרשת בהר דק"ח ע"א ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים כו' ובשביעית יצא לחפשי חנם ע"ש). והנה כתיב חנון ורחום הוי' וכתיב הוי' רחום וחנון והענין שיש בחי' מדת רחמים הנמשכת משם הוי' וא"ז נאמר הוי' רחום וחנון כו' אך יש בחי' רחמים שלמעלה משם הוי' שהם בחי' רחמים גדולים וע"ז נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחי' חנון

ורחום להיות הוי' (וכמ"ש במ"א ע"פ אשירה להוי' ע"ש) והיינו פי' ואתחנן אל ה' ולא נאמר כדכתיב גבי שלמה אשר התחננתי לפני הוי' מפני שבחי' החנון שנאמר בשלמה היא למטה משם הוי' וכענין הוי' רחום וחנון אבל ואתחנן אל ה' היינו שמשה המשיך מבחי' י"ג מדות הרחמים מקור האצילות אל בחי' הוי'. וזהו אל הוי' בעת ההיא שהוא בחי' זו"נ שע"י כח המשכה זו נמשך ונעשה יחוד זו"נ וכנז"ל (ועפ"ז יובן ג"כ מ"ש בספ"ד) (תרומה קע"ז א') בהאי זמנא אד' ה' אתה החלות כו' דקאי על התגלות י"ג מדות הרחמים שבחדש תשרי ע"ש דלכאורה אינו מובן איך מרומז כאן ענין התגלות ההוא ולפמש"כ א"ש כי זהו ענין אתה החלות דר"ל שאתה הוא המחיל מעצמך כי הוא בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת והיינו ענין י"ג מדות הרחמים וזהו ג"כ ענין ואתחנן כנ"ל וענין מ"ש ב' שמות אלו אד' ה' אתה החלות יובן עפמ"ש במ"א ע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו' כן אד' ה' יצמיח צדקה ותהלה שב' שמות אלו שם אד' הוא המאיר בר"ה ושם הוי' בניקוד אלקים הוא המאיר ביוה"כ והם המצמיחים וממשיכים אור וגילוי י"ג מדות הרחמים כו' ע"ש ועוי"ל כי הנה באברהם אצל ברית בין הבתרים כשנאמר לו לתת לך את הארץ הזאת הזכיר גם כן ב' שמות אלו אד' הוי' במה אדע כי אירשנה והיינו כי ב' שמות אלו הן הן שרשת הארץ החיים שנק' ארצות החיים ב' ארצות. מל' ובינה. כדפי' בפרדס בעה"כ ערך ארץ וכמ"ש ע"פ וללבן שתי בנות והן הן ב' שמות הנ"ל כנודע וע' מענין בארצות החיים בזהר ס"פ תרומה (דקע"ח סע"ב) ולכן משה שביקש ליכנס לארץ לכן הזכיר ג"כ ב' שמות אלו דייקא ועיין עוד מענין אתה החילות בפ' שמות (י"ג א') פ' שלח (קע"ד א') ומענין ואתחנן בפ' פינחס (רכ"ו א' ודר"ס ע"ב) וענין אעברה נא יש לפרש ג"כ על המשכות י"ג מדות הרחמים וע"ד שפי' פ' לך לך (דע"ט ע"ב) מ"ש ויעבר אברם בארץ כתיב הכא ויעבר וכתיב התם ויעבר ה' על פניו ויקרא כו' ע"ש בפי' הרמ"ז וכך הפי' כאן בענין אעברה נא להמשיך מבחי' ויעבור כו' אל הארץ והיינו ע"י ואראה כו' וכנ"ל.

והנה בזה יובן מה שברוב משנה תורה נאמר הוי' אלקיך ובפסוק שמע ישראל נאמר הוי' אלקינו. והענין דהוי' אלקיך היינו הלבשות אור א"ס במוחין דזו"נ שמשם מקבלים כל נשמות ישראל ובאי הארץ. אבל מרבע"ה שזכה לבינה נקרא איש אלקים שהיה למעלה מבחי' מל' דאצי' שהיא בחי' דבור והיה כבד פה שלא יכול להשפיל א"ע בבחי' דבור רק שכינה מדברת מתוך גרונו של משה ולכן אמר על מוחין דזו"נ הוי' אלקיך דייקא כי משה עצמו זכה לבינה שמקבל מאו"א ששם גילוי אור א"ס יור כו' (וע' בע"ח שער רחל ולאה ספ"ו ועיין בסה"מ סי' קנ"ו דפ"ו ע"ב) ואמנם בפסוק ראשון דק"ש שמע ישראל

שהוא יחוד או"א אמר הוי' אלקינו כו' וזהו שבמשה נאמר וירא ראשית לו הוא בחי' ח"ע ולכן משה רצה ואראה את הארץ בחי' ארץ חפץ היא כנס"י שימשיך בה מבחי' זו דייקא. אך לא פעל זאת שיעבור בארץ שאז היה משפיע בה בבחי' א"פ כ"א ראה אותה מרחוק שע"ז הראי' מרחוק נמשך לה בחי' אור מקיף ולא בחי' א"פ ממש והוא ענין ברכת המצות שהוא אתעדל"ע בבחי' מקיף עובר לעשייתן ע"ד עובר לסוחר כו' מה שאין כן להיות הגילוי אתעדל"ע בבחי' פנימי' ממש אינו אלא ע"י אתעדל"ת תחלה והוא הנמשך ע"י קיום המצו ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי כו' (וע' מ"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה. והנה הגם שתורה צוה לנו משה מורשה והרי התורה היא אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת וא"כ איך לא נתקיימה בקשה זו עכשיו וגם הרי כבר ניתנה התורה קודם שביקש משה ואתחנן כו' אלא הענין שהרי ארז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו. כי גם המשכה זו שע"י התורה צ"ל ע"י שיתפלל תחלה מקרב איש ולב עמוק וכמ"ש במ"א שזהו ענין קומי לך רעיתי כו' קומי לך זהו ענין התפלה וע"ז אח"כ תהיה רעיתי בחי' לכו לחמו שהוא עסק התורה כמשנ"ת ע"פ יונתי בחגוי הסלע כו' והגם שהתורה היא באמת המשכה ממקום שלמעלה מאתעדל"ת אך שהוא כמ"ש ע"פ פתחי לי אחותי רעיתי. שארז"ל פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם שעם היות פתחו של אולם לא היה לו דלתות והוא פתוח תמיד שהוא רומז להמשכת אתעדל"ע שאינו תלוי במעשה התחתונים אך מ"מ אינה שורה ומתגלה אלא כשיש שלימות למטה שהרי א"א להגיע לפתחו של אולם עד שיפתח תחלה הפתחים שיש להן דלתות שהיו קודם האולם שזהו ענין אתעדל"ע פתחי לי כו'. וכך להיות מגיע להמשכת אור זה שע"י התורה שהיא אתעדל"ע מבחי' עליונה מאד הוא ע"י פתחי לי תחלה וה"ע התפלה כו' ועם היות שגם ע"י התורה לבד גם בלי הקדם התפלה נמשך ג"כ המשכה עליונה מבחי' אתעדל"ע לבד אך עכ"ז הרי נודע שיש מעלות ומדרגות אין קץ בהמשכה זו ולכן לא דמי התורה שקודם התפלה לעסק התורה שאחר התפלה כמ"ש במ"א שזהו מאמר אבא בנימין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי כו' ועמ"ש סד"ה אדם כי יקריב מכם. אך עיקר בקשת משה היה להמשיך בחי' ראיה בעסק התורה על דרך מה שאמר דעה"ע גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך:)

פרק ד

וידעת היום והשבות אל לבבך וגו'. הנה יש להבין הלא כבר נאמר אתה הראת לדעת וגו'. ומהו עוד וידעת גם מהו היום. אך הנה אחר מתן תורה שראו פנים אל פנים ושמעו בעצמם עשרת הדברות אמרו אם יוספים אנחנו לשמוע וגו' קרב אתה ושמע וגו'.

והקב"ה הסכים על ידם ואמר היטיבו כל אשר דברו וגו' לך אמור להם וגו'. וכתיב וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ וגו' עד ארץ זבת חלב ודבש. וכתיב בתריה שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד ואהבת וגו' שהיא המצוה הראשונה שנצטוו אחר עשרת הדברות מפי משה. וצריך להבין למה הקדים לומר וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ וגו' דהא פרשה שמע חובת הגוף היא ונוהגת בין בארץ כו'. ולהבין כל זה צריך להקדים ביאור ענין דעת וענין אמונה שהם שתי מצות כי הנה כתיב דע את אלהי אביך וגו' (בד"ה א' כ"ח ט') (דר"ל בחי' דעת והשגה ממש ועד"ז פי' בשל"ה בפרק בעשרה מאמרות מאמר א'). וכתיב ויאמינו בהוי' (ועיין ברבות בשלח פכ"ג ע"פ תשורי מראש אמנה. ובשה"ש רבה בפסוק אתי מלבנון). והענין כי באמת זה שהעולם קורין בשם אמונה להאמין מה שהקב"ה מחיה את כולם הוא ברא את כל העולמות מאין ליש טועים הם שאין צריך לזה אמונה שהרי זה נרגש בבחי' ראיה הגם שאינו רואה בעיני בשר הרי זה כאילו רואה.

וע"ז נאמר ומבשרי אחזה אלוה אחזה דייקא. והיינו מבשרי שכמו בבשרי בשביל שרואה חיות הגוף וקיומו יודע ומרגיש כי נפשו היא בו שהיא היא המחיה את הגוף ובלעדה אין חיות וקיום לגוף. כך אחזה אלוה מאחר שרואין את העולמות שהם כמו גוף גדול מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו'.

וכן אפילו דברים רוחנים כמו מלאכים ונשמות כו' הן כגוף לגבי החיות שבתוכם מא"ס ב"ה המהווה והמחי' אותם ומקיימם כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וידיעה זו מורגשת כאלו רואה כו'. וזהו לשון אחזה ולכן אין זה נקרא בשם אמונה בלשון הקודש אלא בשם דעת כי דעת הוא לשון הכרה והרגשה וגם דעת הוא העמקת הלב שלא יסיח דעתו מזה ויהיה לו לזכרון לפניו תמיד שלא ישכח ויסור מלבו. משא"כ הרהור בעלמא לא עביד מידי דהרהור לאו כדבור דמי.

ב אך הנה דעת והרגשה זו היא בבחי' ממלא כל עלמין (ולכן נק' בחי' ממכ"ע בשם עלמא דאתגליא כמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י), אבל בבחי' סובב כל עלמין כתיב אני הוי' לא שניתי (וע' זח"ב ס"פ תרומה קע"ו א', ח"ג קל"ז ב') ואתה הוא קודם שנברא העולם כו' שאינו בגדר עלמין כלל רק בחי' מלכותך לבדה היא מלכות כל העולמים דהיינו בחי' זיו והארה ממדת מלכותו יתי' כמאמר בשכמל"ו שם כבוד מלכותו ולא מלכותו עצמה. וע"ז אמרו רז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד שגם שמו היא מדת מלכותו היא בבחי' לבדו וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ כו' (וע' מזה בד"ה לכן אמור לבנ"י ובד"ה קחו מאתכם תרומה ובד"ה יביאו לבוש מלכות ובד"ה ובבואה לפני המלך ובד"ה שיר השירים ובד"ה קול דודי), ונקרא הוא יתי' בשם סובב כל

עלמין שאין העולמות תופסים מקום נגדו שחיותו המתפשט תוך העולמות אינו כדמיון הנשמה המתלבשת ממש תוך הגוף ומתפעלת ממקרי הגוף וממקרי המקום והזמן קור וחום כו', אבל לפניו יתי הגם שנמצא למטה כמו למעלה אינו נתפס בגדר מקום ח"ו ומעלה ומטה שוין ואין הפי' סוכ"ע שהוא מלמעלה מן העולמות אלא הוא נמצא בתוך העולמות ג"כ ואעפ"כ הוא בבחי' סוכ"ע וזהו והקדוש בשמים ובארץ שלפי שהוא קדוש ומובדל הוא בחי' סובב כל עלמין לכן הוא שוה ממש בארץ מתחת כמו בשמים ממעל (והמלך הגדול היינו בחי' ממלא כל עלמין התפשטות גדולת מלכותו יתי כי ולגדולתו אין חקר כתיב וכתיב אלף אלפים כו' וע' בזח"א דרל"ט א'. ויגש דר"ו ע"ב ויחי דרל"ז א'. ח"ג דקע"א סע"א) שאינו בגדר עלמין ואין העולמות פועלים בו שום שינוי ח"ו וכמו מקודם שנברא העולם ובבחי' זו לא שייך דעת והרגשה שאין נתפס בשום שכל והשגה איך אין שינוי לפניו יתי אלא זו היא בחי' אמונה להאמין בהי' שהוא יתי אינו בגדר עלמין ולפניו כחשיכה כאורה (ועמ"ש מזה בד"ה וירא ישראל כו' ויאמינו בהוי'):

ג **והנה** כתיב שכן ארץ ורעה אמונה פי' ורעה מפרנס שצריך לפרנס ולהמשיך מזון להגדיל את האמונה עד שתהיה קבועה בלב האדם ג"כ בבחי' דעת והרגשה וכאלו רואה כו' וכמו שיהיה לעתיד לבא כדכתיב ומלאה הארץ דעה פי' הארץ היא האמונה שנק' בשם ארץ שהיא המדרגה התחתונה שאין בה גילוי אלא אמונה בלבד כי נעוץ תחלתן בסופן שאין גילוי תחלתן אלא בבחי' סופן ובחי' אמונה זו תהיה מלאה דעה שתהי' בבחינת הכרה והרגשה וכאלו רואה וכו'. וכמ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כו' והמשכה זו להיות הגדלת האמונה הוא ע"י תורה ומצות (ועמ"ש בד"ה להבין ענין הברכות ובאגה"ק ע"פ חגרה בעוז מתניה. ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון אמון פדגוג. ובד"ה משה ידבר גבי בצלמנו כדמותנו), שעליהם נאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו רמ"ח מצות הם רמ"ח אברין דמלכא בחי' אדם אדמה לעליון שהם הן רמ"ח המשכות מבחי' סובב כל עלמין. ודרך כלל נחלקין הרמ"ח מצות לג' קוין ימין ושמאל ואמצע והם תורה ועבודה וגמילות חסדים. תורה הוא שמותיו של הקב"ה קורא בתורה הוא כמו שקורא בשם וכו'.

וגמ"ח זו צדקה להחיות רוח שפלים על ידי אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא להיות המשכת סובב כל עלמין בבחי' ירידה והשפלה להחיות רוח שפלים. ועבודה זו קרבנות בחי' רשפי אש שלמטה ליכלל באש שלמעלה.

וכן בתפלה שכנגד הקרבנות תקנו ברוך שאמר ופסוקי דזמרה להגדיל מדורת האש האהבה שממטה למעלה באומרו ברוך שאמר והיה העולם דהיינו במאמר אחד ואח"כ

נפרט ע"י ט' מאמרות כו'. וכן בהללויה כי נשגב שמו לבדו רק הודו גו' וירם קרן לעמו וגו' לבנ"י עם קרובו וגו' וכיוצא בזה משאר פסוקים שמהם נמשך רשפי אש והתלהטות הלב.

ועי"ז כמים הפנים לפנים וגו' ממשיך למטה בחי' סוכ"ע שתהי' אמונה זו קבועה ותקועה בלב ונפש האדם, וזהו וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ וגו' ארץ זבת חלב ודבש שמע ישראל וגו'. כי הנה ענין פרשת שמע ישראל הוא שהוי' סובב כל עלמין שהוא אלהינו שאנחנו מאמינים בו בבחי' אמונה לבדה יהי' בבחי' אחד בבחי' גילוי בשבעה רקיעים ובארץ בבחי' דעת והרגשה (וכ"כ בפע"ח שער הק"ש פי"א בענין הוי' אחד שהוא המשכת הדעת עליון כו') להיות ביטול ויחוד אמיתי בבחי' יחודא עילאה ביטול במציאות ממש ונעשה ונמשך בחי' זו ע"י המשכת המצות לבחי' ארץ היא בחינת אמונה ואמונה זו היא בחי' ארץ זבת חלב ודבש. חלב הוא בחי' הגדלת המדות שתגדל האהבה המסותרת בלב ותצא מההעלם אל הגילוי, (כי הגדלת המדות הוא ע"י בחי' אמונה מבחי' סובב כל עלמין דייקא משא"כ מבחי' ממלא כל עלמין לא תתגדל אהבתו ויראתו להי' מכאשר תוכל נפשו שאת. ועמ"ש בד"ה באתי לגני בפי' ייני עם חלבי. וסד"ה חכלילי עינים גבי רוחצות בחלב ובזח"ג קל"ו ב'). ודבש הוא בחינת מתיקות ותענוג כמ"ש אז תתענג על ה' והיינו מבחי' סובב כל עלמין דהיינו כאשר יתבונן כי אני הוי' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'. ורק הודו על וגו'.

ועם כל זה הנה וירם קרן לעמו ולבנ"י עם קרובו ממש. אי לזאת יגיל וישמח לבו ויתענג על ה' ממש וזהו וצדיק באמונתו יחיה מלשון תענוג ופיקוח נפש כמו בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, שפי' חסרונם דבר החסר לאדם לקיום חיותו להחיות בהם נפש כל חי שאינו אלא להתענג ופיקוח נפש וכך יחיה באמונתו להשיב את נפשו יותר מכל התענוגים ומרוב כל וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי וגו'. (וזהו ורעה אמונה והתענג על ה' והיינו ע"י ועשה טוב. וע' זח"ג פינחס דרכ"ה ב' מענין זה. ובפ' בהר דק"י ע"ב. ובפי' הרמ"ז שם מענין טוב. ח"ב תרומה ק"ע ע"א ע"פ מזמור לדוד ה' רועי ודקע"א א'):

ד **אך** בחי' אלו של חלב ודבש עדיין לא הגיעו למעלת ומדריגת ומלאה הארץ דעה שיהיה לעתיד לבא בבחי' דעת והרגשה ממש משא"כ חלב ודבש הם בבחי' האמונה עדיין. והענין כי הנה אנו רואים שהעולם כמנהגו נוהג בבחי' ממלא כל עלמין שיש לכל עת כו'. כי הנחש הטיל זוהמא בחוה בחי' כנסת ישראל ובמתן תורה פסקה זוהמתן.

ואח"כ בחטא העגל חזר כו'. ואח"כ בימי יהושע עבדו את ה' ובימי שפוט השופטים קלקלו ובימי דוד ושלמה היו במעלה העליונה ואח"כ בחטא ירבעם כו' וכך בכל דור ודור נשתנה לפי הענין וגם בימי התנאים והאמוראים אין זמן א' דומה לחבירו וכל העתים משתנים והזמנים מתחלפין ומתהפכין. והיינו לפי שהם בבחינת ממלא כל עלמין שהם בחי' פרצוף ראש ויד ורגל ושאר אברים שאין אחד דומה לחבירו ופעולת האיברים משתנין גם לפעמים כואב אחד מהאברים או נחלש כו' וכיוצא בזה שינוים מקרים (וע' זח"א ויחי דרכ"א א' דאשתניאת מגוונא לגוונא וס"פ אמור דק"ז. זח"ג תצא רפ"א א' ועיין בפרדס שער אבי"ע ספי"א). וכן בכל אדם בפרטיות לפעמים נופל במחשבה דבור ומעשה אשר לא טוב. ולפעמים יפול לו הרהורי תשובה ומעשים טובים כי לכל עת וגו' ולאום מלאום יאמץ. כשזה קם כו'. לא נתמלאה צור כו'. וע"כ אל יפול לב האדם עליו בראותו שנופל כו' כי כך הוא סדר תהפוכות הזמן ויכול הוא לחזור ולשנות את טעמו מרע לטוב. וכל זה הוא בבחי' ממלא כל עלמין. אך להיות בחי' סובב כל עלמין בבחי' גילוי בבחי' דעת והרגשה ממש צריך להיות ובערת הרע וגו' (וכמ"ש מזה בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה) שזה יהיה לעתיד לבא שיקויים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. משא"כ בזמן חורבן הבית שבית ראשון היו בו נביאי השקר ובית שני היה בו שנאת חנם שהם הם בחי' זה לעומת זה כנגד בחי' אמונה שהיא למעלה מן הדעת, והענין כי כמו שיש בסטרא דקדושה בחי' אמונה שהיא למעלה מן הדעת כך הי' אז בין ישראל אמונות כוזבות (כמבואר בירמיהו סימן מ"ד פסוק י"ז י"ח). והם זה לעומת זה והנה בבית ראשון בהתגברות סטרא דקדושה היה גילוי שכינה ארון וכפורת וכך בזה לעומת זה בהתגברות סטרא דקליפה מחמת החטא היה התגברות כנגד אמונת אלהות והנשים שהי' מבכות את התמוז אמרו מעת חדלנו לקטר למלכת שמים חסרנו וגו' וכך היו נביאי השקר (כמ"ש בירמיה סי' כ"ז פסוק י"ד ט"ו), דהיינו אמונות כוזבות בנביא להאמין במה שלא דבר ה', משא"כ בבית שני שחסרו ה' דברים לא היתה ג"כ בלעומת זה התגברות הקליפה כ"כ והיתה האמונה רעה במילי דעלמא להאמין באנשי רכיל לשנוא את חבירו שהשנאה ההיא היא שנאת חנם שחבירו לא עשה לו רעה באמת. כי אם לא היה מאמין באנשי רכיל בוודאי לא היה איש שונא לרעהו כלל שזה כנגד הטבע שישנא אחד לחבירו חנם אם יודע באמת שחבירו לא פשע כו':

וזהו וידעת היום והשבות אל לבבך וגו' כי להיות הידיעה והרגשה בבחי' ממלא כל עלמין כבר נאמר אתה הראת לדעת וגו'. כבר הראת כו'. אבל להיות וידעת בבחי' סובב כל עלמין דהיינו בשמים ממעל שמים בחי' סובב כמו השמים שהם כדורים וכמו הארץ

שהיא בתוך השמים והשמים מקיפין לה (ועמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת גבי לא בשמים היא). כך הנה דבר ה' הוא בחי' ממלא כל עלמין היא מוקפת בבחי' סובב כל עלמין שאין דבר חוץ ממנו. וכמשל הדבור בעודו בכח הנפש שעדיין לא יצא ונפרד כו'. וידיעה זהו הוא דוקא היום כמו היום לעשותם ולא למחר בעוה"ב שהעולם הבא הוא בחי' ממלא כל עלמין השתלשלות המדריגות מעילה לעלול מדריגה אחר מדריגה וכמשל פרצוף שיש בו ראש ויד ורגל כו'. כך יש מדריגות רבות ג"ע עליון וג"ע תחתון כו'. ולכן המעשים ודיבורים ומחשבות נעשו לבושין צואים לעוה"ב ואין יכול לפשוט אותם וכאלו קשור בשק אם לא ע"י כף הקלע וכיוצא בזה להתיר ולהפקיע הקשר וכו' (וכמשנ"ת בד"ה צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי), משא"כ היום והשבות אל לבבך בשני יצריך בבחי' אתכפייא ואתהפכא כו' שהיום יכול לברר ולהפריד הרע על ידי המשכה מבחי' סובב כל עלמין ע"י והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי מצוך היום דוקא שהתורה והמצות הם מבחי' סובב כל עלמין וע"י זה וידעת היום כי הוי' הוא האלהים הוי' הוא בחי' גילוי האלהים בחי' הסתר וצמצום כי כמו שיש בחינת הסתר וצמצום בבחי' ממלא כל עלמין בחי' עליות וירידות לפי זמנים מתחלפים כנ"ל, כך יש בבחי' סובב כל עלמין בחי' הוי' זה גילוי ובחי' אלהים היינו הסתר וצמצום בהתגברות זה לעומת זה, וצריך להיות וידעת היום והשבות אל לבבך בבחינת אתכפיא ואתהפכא שיקויים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וע"ז תהיה ומלאה הארץ דעה וגו' והארץ תרצה את עונה דהיינו שזדונות יהי' כזכיות. (בגמ' נזכר פסוק וידעת היום ר"ה ל"ב ב' גיטין נ"ז ב'. רבות בפ' ואתחנן ע"פ דוידעת היום. ובפ' וזאת הברכה וס"פ ויקרא ספ"ו ע"פ והוא עד או ראה או ידע. או ראה אתה הראת לדעת. או ידע וידעת היום. ויש לפרש ע"פ האמור דפסוק אתה הראת לדעת זהו על בחי' ממכ"ע שע"ז נאמר ומבשרי אחזה שאו מרום עיניכם וראו. וזהו או ראה. אתה הראת. אבל פסוק וידעת היום קאי על האמונה והדעת בבחי' סוכ"ע מה שאינו בגדר עלמין כלל וע"ז נאמר וידעת היום כנ"ל. וזהו או ידע כו'. וזהו שיש בפסוק ראשון דק"ש ע' רבתי וכן ד' דאחד שהוא ענין עד דהיינו בחי' ואתם עדי כמש"ש במדרש והיינו ע"י אתה הראת לדעת וידעת היום כו' וכנ"ל. וגם י"ל ע' רבתי דשמע עין בחי' ראיה הראת לדעת. ושמע לשון הבנה בחי' וידעת. וזהו ע"פ שנים עדים יקום דבר כי עדות אותיות דעות ושנים עדים היינו בחי' או ראה או ידע הנ"ל וע"ז יקום דבר. הוא בחי' דבר ה'. וע"ז מרמז הד' רבתי דאחד):

פרק ה

ביאור הדברים ע"פ וידעת היום כו'

ולעיל מיניה כתיב אתה הראת לדעת וא"כ מהו עוד וידעת כו'. הנה ע"ס דקדושה וכנגד זה עשר כתרי מסאבותא והם זה לעומת זה אברהם חסד דקדושה וישמעאל חסד דלעומת זה. ופי' אברהם שיצא ממנו ישמעאל שיצא ונפרד ממנו כפירוד הסיגים מן הכסף כו' יצחק גבורה דקדושה וכנגדו גבורה דקליפה. אבל אין ישמעאל כנגד יצחק. כי אין ביכולת כל מדה שבלעומת זה להיות מנגד רק למדה שכנגדו בקדושה.

והאהבה זרה היא מנגד לאהבה דקדושה. וזהו זה לעומת זה. כי שתיהן הן מדות שוות רק חסד דקדושה הוא אהבה לאלקות והמנגד לזה הוא אהבה זרה חסד דקליפה. אבל אינה מנגדת לבחי' גבורה דקדושה שהוא מדת היראה והפחד, ור"ל שלגבי בחי' אהבה דקדושה תוכל האהבה זרה להתגבר לפעמים ע"ד ולאום מלאום יאמץ משא"כ ע"י שיצטרף ג"כ מדת היראה דקדושה הנה לגבי בחינה זו אין כח כלל באהבה זרה לעמוד כלל והיינו לפי שאינה כלל הלעומת זה של היראה עד שיהי' שייך ע"ז אפילו לעתים ענין ולאום מלאום יאמץ.

וזהו ענין שבארות שחפר אברהם סתמום פלשתים אחרי מות אברהם כי פלשתים לצנים היו בחי' הוללות ושמחה דקליפה ולכן אחרי מות אברהם היינו בהסתלקות האהבה דקדושה יש יניקה לחיצונים מהבארות שהוא בחי' אהבה הנמשכת כמים שמבחי' אברהם והיינו להיותן לעומת זה של בחי' זו דקדושה אבל ע"י חפירה דיצחק שחפר עוד הבארות הללו דאברהם לא נפסקה עוד נביעתם שאין להוללות ושמחה דקליפה יכולת כלל לעמוד נגד מדת היראה והפחד דקדושה שהרי אינן כלל לעומת זה של היראה כו'. ועמ"ש ע"פ אלה תולדות יצחק וסד"ה ויהי בשלח פרעה כו' ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים ע"ש. ועמ"ש בפ' חקת ע"פ באר חפרוה שרים וע' בזהר פ' צו (דל"ב ע"א) ובפי' הרמ"ז שם. והנה גם בחינת יצחק שהוא מדת היראה ופחד דקדושה כשהיא רק לבדה יש לה ג"כ מנגד מבחי' הגבורה דקליפה וכמו יראה רעה או כעס וכו' כי אף שע"פ רוב יש כח ועוז בכל מדה דקדושה לבטל המדה דקליפה המנגדת לה כי יש יתרון לצד הקדושה על הקליפה כיתרון האור מהחושך. עכ"ז לפעמים נאמר ולאום מלאום יאמץ כנ"ל.

והיינו דוקא נגד מדה א' דקדושה אבל ע"י הצטרפות והתכללות גם המדה השנית דקדושה להיות התכללות אהוי"ר אז לא יוכלו המנגדים שבלעומת זה לנגוע בהן. וע"ז נאמר ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מע"פ הבאר כו' כל העדרים דייקא היינו התכללות המדות ואזי וגללו את לב האבן המטמטם הלב כו'. אמנם כ"ז במדות חו"ג אבל בחי' יעקב הוא בריח התיכון ומדתו אמת שהוא הארה מכתר. והיינו להיות כי

התפארת הוא המחבר חו"ג וזהו ענין יושב אהלים כמ"ש בזהר ס"פ תרומה (דקע"ה ע"ב). ויקרא (י"ב ב'). וישלח (קס"ז ב'). ועיין ברבות תולדות פ' ס"ג יושב אהלים שני אוהלים אהלו של שם ואהלו של עבר, רומז ג"כ לשני משכנין עילאין תשב"כ ותשבע"פ. ואפשר תשב"כ נק' אהלו של שם שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה (וע' זח"א בראשית ד"נ ע"ב. וע' עוד מענין יושב אוהלים ברבות וישלח פע"ט בחקתי ס"פ ל"ו. במדבר פרשה ג' דר"י"ד א'. נשא פי"ג גבי ביום השני הקריב נתנאל. ובפ' דברים). וכיון שכן שהוא כלול חו"ג ע"כ לא יוכלו החיצונים לינק ממנו וכמ"ש כי לא יכול לו וכתיב כי שרית כו' ולכן הוא בלבדו גלל האבן מע"פ הבאר כו' ולכך נק' מדה זו אמת כמ"ש שפת אמת תכון לעד שאין למדה זו הפסק מחמת הלעומת זה כו'. משא"כ במדות חו"ג שהן כל א' רק קו אחד כו', ולכן יוכל להיות שם שינויים והפסק ואין זה אמת גמור משא"כ בבחי' יעקב וזהו תתן אמת ליעקב, ועיין באגה"ק סד"ה זורע צדקה שכר אמת, ובעבודת ה' ענין תפארת היינו כשמתבונן בתפארת יקר גדולתו ית' שאין לה קץ ותכלית (ועמ"ש מזה ע"פ ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש) וכל השתלשלות העולמות הכל רק כטפה אחת כו' מזה יעורר רחמים רבים על נפשו שירדה בסתר המדרגות ועמ"ש סד"ה במדבר סיני מענין בחי' רחמים ובד"ה כנשר יעיר. וכ"ה ג"כ בענין הנהגת המדות עליונות דתפארת שהוא קו האמצעי הוא מחבר חו"ג וגם מבריח מן הקצה העליונה עד הקצה התחתונה.

וע' במק"מ פ' וישלח קס"ז פי' שהוא הוי"ו דשם הוי' שממשיך מבחי' י"ה לבחי' ה' אחרונה. ומבואר במ"א בענין הללו י"ה כי ע"י המשכה מבחי' י"ה שהוא בחי' אור א"ס המלובש בחו"ב ע"י"ז דוקא נמשך שלא יהי' יניקה למדות הרעות כמ"ש ימותו ולא בחכמה כו' ולכן נק' מדת יעקב אמת ועיין בזח"ג ר"פ ויקרא ע"פ ונתתם לי אות אמת ובפרדס בעה"כ ערך אמת ולכן שם הקב"ה שכינו חז"ל לו ית' הוא בהתלבשותו ית' במדת תפארת דאצילות וכמ"ש מזה במ"א ע"פ הזהר פי' חיי שרה (דקכ"ג ע"א) גבי קב"ה דאתכליל מאתר עילאה כו':

קיצור. ענין שמדת יעקב תפארת נקרא אמת אך משום שבחי' יעקב יש לה קיום יותר בעבודה ומשום שהוא קו האמצעי בריח התיכון:

ב **והנה** הארה זו שמאיר בתפארת היינו בחי' דעת כן הוא בפרדס שער שלישי פ"ח וגם ע"פ קבלת האריז"ל הוא כן שהרי כשאין הכתר נמנה בחשבון הי"ס אנו מונין הדעת במקומו וע' מזה בע"ח שער כ"ב פי"א אות ב' ואות ד' והנה הדעת הוא קיום

המדות וחיותם וכמ"ש בע"ח שם שהוא נשמה דז"א כמו שעתיק יומין הוא נשמה לכל האצילות.

והענין כי עד"מ שאנו רואין למטה שהמדות הן לפי הדעת כי התינוק מדותיו הם בקטנות מאד שמתאוה לדברים קטנים מאד כמו לשחוק באגוזים וכיוצא וכשיגדל ויתחזק שכלו ודעתו יוקטן בעיניו שחוק ההוא ויתאוה למנעלים יפים או בגדים נאים וכיוצא ואח"כ כשיגדל יותר יתבזה אצלו זה הדבר ג"כ ויתאוה לממון כו' ואח"כ לכבוד וכל זה מחמת גידול דעתו שלפי ערך הדעת כך הם המדות עד כשיתחזק הדעת יומשך שיהי' המדות לאלקות וע' מזה בפי' המשניות להרמב"ם (בסנהדרין פרק חלק). והנה קטן אין לו דעת כמ"ש בגמרא (בגיטין דכ"ב סע"ב) וביבמות (דק"ד ע"ב) דלאו בני דעה נינהו נמצא שמחמת קטנות הדעת נמשך שהמדות הם בקטנות מאד. לפי שהדעת הוא קיום המדות וחיותן וע' מזה באגה"ק בד"ה להבין משל ומליצה כו' בענין הספירות. ובסש"ב ח"א ספ"ג ולכן נקרא הדעת אמת שהוא עצמות ומהות הדבר ממש משא"כ מלכות נקראת אמונה כמו שמאמין באמיתת הדבר אבל דעת הוא אמתת הדבר עצמו וכמש"ל שדעת הוא לשון הכרה והרגשה כאלו רואה כו'.

וכמ"ש ע"פ ואלה המשפטים בענין אין דומה שמיעה לראי' והדעת הוא הממשיך להיות כאלו רואה כו' וכמ"ש בפרדס שם שהדעת ממשיך מכתר וחכמה כו' ונודע דחכמה היא בחי' ראיה וזהו שנק' אמת ר"ל כאלו רואה אמתת הדבר עצמו.

וזהו שארז"ל משה אמת ותורתו אמת כי משה מלגאו ויעקב מלבר פי' יעקב הוא תפארת ומשה הוא הדעת וכמ"ש מזה ע"פ את הכבש האחד תעשה בבקר כו' ע"ש, וע"כ נק' משה אמת וגם כי דעת עליון דז"א שרשו מתיקון ואמת שבי"ג מדה"ר דא"א כמ"ש במ"א.

וגם כי אמת הוא בחינת לא שניתי. וכן בעבודת ה' באדם ע"י הדעת נמשך קיום המדות אהוי"ר שלא ישתנו המדות מחמת גשמיות העולם וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו כו' וכמ"ש במ"א בדג"ה ואלה המשפטים וע"פ מים רבים וגבי ענין הלולב ומיניו. והיינו בחי' אמת הפך הכזב אך בחי' אמונה היינו אע"פ שאינו משיג להיות כאלו רואה כו' ועכ"ז מאמין ומקבל האמת. ועד"ז נק' המל' דאצי' אמונה וכמ"ש בזהר פ' בלק (דקצ"ח ע"ב) אמונה בשעתא דאתחבר בה אמת כו' כדין אקרי אמונה. והיינו כי דעת הוא בחי' יחו"א דכולא קמיה כלא חשיב שכל מה שלמטה הוא בחי' אין ממש. ומל' היא יחו"ת מקור דבי"ע שיהי' יש מאין שלמטה היש כו' כי אין מלך בלא עם. אך עכ"ז הרי נמשך מיחו"ע ביחו"ת וזהו ענין המשכת אמת באמונה להיות ג"כ גילוי הדעת דיחו"ע גם

ביחות והיינו בבחי׳ אמונה כמו שמאמין באמתת הדבר כו׳ וזהו ג״כ איהי בהוד וכמ״ש ג״כ במ״א בדרוש בהמ״ז בענין לחם מן השמים ולחם מן הארץ כו׳ וז״ש גבי יהושע ונתתה מהודך עליו כי משה הוא הדעת ונק׳ שמש יחו״ע ויהושע הוא פני לבנה בחי׳ יחו״ת אלא שמקבל מיחו״ע מבחי׳ הוד דוקא וכנודע ההפרש בין ברכה להודאה כי הודאה הוא הגם שמודים שהאמת הוא כמו שהוא קמיה מ״מ אינו בגילוי ממש. וזהו דאיהי אמונה היא בהוד כו׳:

קיצור. ענין משה מלגאו ויעקב מלבר כי משה הוא הדעת שהוא פנימית בחי׳ יעקב. וענין אם ואמונה:

ג **והנה** מל׳ נקראת עטרה שהיא בחי׳ כתר בבחי׳ א׳ כמ״ש מזה בביאור ע״פ מנורת זהב כולה ובביאור ע״פ הראיני את מראיך. והוא כמשל השמש שכאשר זורח למטה יש שלשה אוירים ואויר התחתון הוא חם כמו העליון משא״כ האמצעי קר לפי שכאשר זורח על הארץ מכה בכח ונעשה אור חוזר.

ועד״ז יובן למעלה שלפי שבחי׳ המל׳ היא סופא דכל דרגין ונק׳ ארץ ובה סיום הארת הקו מאור א״ס המלובש בא״א ואו״א וזו״נ דאצילות וה״ז כמשל השמש שבסוף וסיום זריחתו על הארץ מכה בכח יותר ונעשה אור חוזר עד שאויר התחתון חם כמו אויר העליון כו׳ כך הארת הקו מאיר באור חוזר ממל׳ דאצילות ומל׳ דאצילות הוא בחי׳ כתר מלמטה למעלה.

וזהו ענין נעוץ תחלתן בסופן בסופן דייקא וכדפי׳ באגה״ק ד״ה איהו וחיוהי. וזהו ענין כתר מלכו וגם שהיא למעלה מן הדעת. עטרת תפארת לעמוסי בטן בשרשה שהיא משם ס״ג שלמעלה ממ״ה כו׳. והיינו כי היא עטרה לבחינת תפארת כמ״ש בזהר ר״פ תזריע (דמ״ב ע״ב) שזהו פי׳ עטרת תפארת. ומבואר לעיל כי פנימית התפארת הוא הדעת וע׳ בזהר ס״פ משפטים (דקכ״ג ע״א) אלא דעת כו׳. וא״כ המל׳ שהיא עטרה לתפארת היינו ג״כ להדעת והיינו מאחר שהיא בחי׳ כתר מלמטה למעלה אשר הכתר הוא למעלה מהדעת. ועמוסי בטן הם ז״ת דאימא מדות שבשכל כו׳ וע׳ בזהר בראשית (די״ג סע״א) בפי׳ העמוסים מני בטן משא״כ הדעת המתפשט במדות עיקר קבלתו מהבינה כי אם אין בינה אין דעת אלא שבבינה מלבוש הארת הכתר כמ״ש במ״א ע״פ לך לך ויובן זה ג״כ למטה על פי מ״ש לעיל בפנים כי באדם הדעת והרגשה הוא בבחי׳ ממלא כל עלמין אבל בבחי׳ סוכ״ע לא שייך דעת והרגשה כו׳ אלא זהו היא בחינת אמונה להאמין בה׳ שהוא יתברך אינו בגדר עלמין כו׳ וע׳ מ״ש בפ׳ בשלח ע״פ וירא ישראל כו׳ בפי׳

ויאמינו בהוי' ע"ש. נמצא מובן מזה שבחי' סוכ"ע מאיר ומתגלה בבחי' אמונה דייקא יותר מבדעת שבדעת אין הגילוי רק מבחי' ממכ"ע.

ומעין זה יובן הנמשל למעלה איך שבמל' מאיר בחי' כתר יותר מבדעת ותפארת כו'. וכמ"ש ג"כ בפרדס בעה"כ ערך עטרה ובשער המציאות פ"ד בענין ארץ שהיא המל' קדמה לשמים שהוא ת"ת בשרשה וזהו בחכמה יסד ארץ והיינו אמונה הנק' ארץ שרשה מחכמה עילאה שלמעלה מהתבונה והדעת וכונן שמים שהוא תפארת בתבונה אם אין בינה אין דעת כו' ואע"ג דלעיל נתבאר שהדעת ות"ת נק' אמת והמלכות נק' אמונה שהיא בחי' מקבל מן האמת. מ"מ כן הוא ודאי שהיא בחי' מקבל מז"א אבל עכ"ז מאיר בה ג"כ מבחי' כתר שהוא מקור ושרש האמת דז"א כנודע וגם בחי' אמת שרשו מהארת פנים דעתיקא כמ"ש בזח"ג (נשא קל"ג ב') אשר הארה זו מאיר ג"כ במל' יותר ועל זה נאמר בשה"ש הנך יפה רעיתי. וזהו ענין שנשבחו האמהות ביפת תואר ויפת מראה דלכאורה תמוה מהו שיכתב זה בתורה אלא דהפי' שהיה בהם הארת הכתר שמאיר במל' דאצילות בבחי' נעוץ תחלתן בסופן כו'.

ועמ"ש גבי פסח סד"ה קול דודי בענין מקפץ על הגבעות כו'. וזהו ענין ויאהב יעקב את רחל היינו בחי' מל' בחי' אמונה ויעקב הוא בחי' תפארת המקבל מהדעת שהוא הארת הכתר ע"י ויאהב יעקב את רחל היא בחי' אמונה שמאיר בה בחי' הכתר ממש סוכ"ע כי נעוץ תחלתן בסופן כנ"ל.

וזהו ג"כ ענין מאמר רחל ליעקב הבה לי בנים כי הבנים היינו אהבה ויראה ועיקר הולדה שלהם הוא מהדעת מה שאין כן מהאמונה בעצמה בלי המשכת הדעת היא עטרה ובחי' מקיף לבד ולא נמשך מזה הולדת המדות אהוי"ר והיינו מחמת טרדות העוה"ז והסתר הגוף ונה"ב שעל ידי זה היא בחי' כרחל לפני גוזזיה נאלמה ולכן ורחל עקרה כו'. אך ע"י התעוררות רחמים רבים ע"י הדעת המתבונן בגדולת ה' אזי נמשך ההולדה מבחי' רחל שהיא בחי' אמונה ואזי הם אהוי"ר הנמשכים מבחי' סוכ"ע שהם בחי' אהוי"ר היותר עליונים. וזהו ענין יוסף שהוא בחי' צדיק עליון אהבה בתענוגים כו':

קיצור. ענין שהאמונה נקראת עטרה. עטרת תפארת נעוץ תחלתן בסופן:

ד **אך** הנה כעת מקבלת מז"א אבל לעתיד לבוא כי מלאה הארץ דעה שיהיו שוים בקומתם ויהיה בה השפעת הדעת ותגדל עד בחי' הכתר שיהיו שניהם בכתר אחד (בזהר דרשו פסוק כי מלאה הארץ דעה בהשמטות דחלק א' סס"י כ"ה על נסוך במים בחג כמ"ש בסיפיה דקרא כמים לים מכסים והיינו לפי שעי"ז ממשיכים ח"ע במל' כו' וגם כי כמים לים מכסים היינו עלמא דאתכסיא שהוא סוכ"ע שם הוי' דלעילא שלעתיד יומשך גילוי

זה בארץ שהיא עלמא דאתגליא והיינו שמה שעכשיו הוא בחי' סוכ"ע יומשך בגילוי להיות ממכ"ע ובז"ג ח"א) (דל"ח ע"א) פי' שזהו ענין וידע אדם עוד את אשתו שנאמר אלע"ל. עוד נז' במ"ה פ' חיי שרה (דקר"ה א') ועיין בפי' הרמ"ז שם דשרש המשכה זהו הוא גילוי דעת דעתיק (וע"ש במ"ה דק"ל סע"א ודק"מ סע"א ובזהר פ' ויקרא דכ"ג ע"א יתרו דס"ח ע"א) ועמ"ש במ"א בענין שבעת ימי המילואים כו' למלאות פנימת הלבנה כו' שהוא המשכה וגילוי סוכ"כ בממכ"ע וכענין וכבוד ה' מלא ע"ש. ועד"ז ג"כ יש לפרש ענין כי מלאה הארץ דעה כו'. וכמו במנחת שבת עליית המל' וכן בנעילת יוהכ"פ אלא שאח"כ יש ירידה לפי שכהיום בבחי' ממכ"ע יש עליות וירידות שבזמן מתן תורה היו פב"פ כו' ואח"כ בחטא העגל כו' ואח"כ בזמן בית ראשון הכל שינוי זמנים מתחלפים בכל דור (וע' בס' חסד לאברהם בתחלתו מונה והולך שינויי הזמנים) והיינו לפי שההמשכה מבחי' ממכ"ע וכמו עד"מ פרצוף אדם למטה ראש ורגל ויש בטן ומעיים שיש בהם צואה ואעפ"כ יש חיות מעט מזעיר כו' ועפ"ז יובן ג"כ מה שבזמן חורבן בית ראשון היו נביאי השקר ובזמן חורבן בית שני שנאת חנם לפי שהתגברות הקליפה הוא זה לעומת זה ובזמן בית ראשון שהיתה שכינה בין שני בדי ארון והיה גילוי אלקות כו' היה התגברות הקליפה כנגד אלקות באמונות כוזבות. ולכן היו הנשים שהיו מבכות את התמוז (ביחזקאל סי' ח' ובירמיה סי' מ"ד) שאמרו ומן אז חדלנו לקטר למלכת השמים כו' חסרנו כל שהיו אמונתם מהיפך להיפך (וחסרו כל מפני שלא עבדו את ה' מרב כל והם האמינו להפך כי עזב ה' את הארץ תחת יד המזלות כו') וכן נביאי השקר לא היו בעלי מופתים כלל וכמ"ש ביחזקאל (סי' י"ג) בשעלי שעורים ובפתותי לחם להמית נפשות אשר לא תמותנה כו' בכזבכם ע"ש בפרש"י. ונביאי האמת ודאי היו בעלי מופתים כמו ירמיה ויחזקאל הגם שלא היו כ"כ כמו אליהו כו' ואעפ"כ האמינו בשקר דוקא.

ובבית שני שפסקו מהם וחסרו ה' דברים לפי שלא היה גילוי בחי' ה' ראשונה דשם הוי' למטה ועמ"ש מזה בד"ה יו"ט של ר"ה ולכן לא היתה ג"כ לעומת זה התגברות הקליפה כ"כ באמונות כוזבות שנגד אמונת ה' אלא באמונת אנשי רכיל במילי דעלמא שזהו ענין שנאת חנם שהוא כנגד הטבע שישנא איש את רעהו אם לא גמלו רעה אך ע"י אנשי רכיל ששקר ענו בחבירו שדורש רעתו נעשה שונאו והוא שנאת חנם ע"פ האמת שחבירו לא פשע כלום.

והנה כל עליות וירידות הם בבחי' ממכ"ע שעדיין יש מקום לרע לשלוט כמו שיש בטן וחואה ואעפ"כ עוברת חיות מועט וכן שערות נמשך בהם חיות מצומצם משא"כ סוכ"ע כתיב ואת רוח הטומאה אעביר שאז יהיה גילוי סוכ"ע.
וגילוי זה לעתיד הוא ע"י היום לעשותם ע"י תורה ומצות וזאת המצוה כו' לעשות בארץ שצ"ל המשכת התורה ומצות בבחי' אמונה להיות ורעה אמונה כו' והוא המשכת סוכ"ע. וזהו וידעת היום והשבות להמשיך בהאמונה בחי' דעת בבחי' סוכ"ע.
ועמ"ש בביאור ע"פ מים רבים בענין שיש שני בחי' דעת. דעת תחתון ודעת עליון. דעת תחתון הוא הנמשך מהבינה כמאמר אם אין בינה אין דעת והוא הדעת בבחי' ממכ"ע אך דעת העליון הוא הנמשך מבחי' כתר ממש שהוא בחי' סוכ"ע כו' ע"ש.
וזהו ענין ב' בחי' דעת שבפסוק אתה הראת לדעת ובפסוק וידעת היום כנ"ל. וזהו וידעת היום היום דוקא בעוה"ז כי עולם הבא ר"ל ג"ע הוא עולם הדין מבחי' ממכ"ע שרחוק מאד מבחי' סוכ"ע משא"כ בעוה"ז הגם שהוא בהעלם מ"מ עכ"פ נמשך הוא ע"י התורה ומצות כו' ועמ"ש מזה בפי' פינחס ע"פ צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני כו' ולכן היום בעוה"ז דוקא תוכל להמשיך בחי' סוכ"ע להיות ורעה אמונה וזהו כי הוי' הוא האלקים וכדפי' בזהר ח"ג (דקמ"ג ע"א) הוי' עתיק יומין הוא סוכ"ע הוא האלקים וכולא הוא חד כו':
קיצור. ענין ומלאה הארץ דעה. והיינו על ידי וידעת היום והשבות ורעה אמונה:

פרק ו

להבין בתוספת ביאור ע"פ וידעת היום והשבות אל לבבך כו' בענין הדעת והאמונה ולהבין איך יהיה בחי' סוכ"ע בבחי' הדעת וההרגשה והלא לית מחשבה תפיסא בי' כלל כידוע אך הענין הוא דיש להבין עיקר ענין הדעת מהו בהיות ידוע בלשון הפלסופים וכמ"ש הרמב"ם בידיעת אלקות שהוא יתברך הוא הידוע מציאותו ולא מהותו וזהו הנק' בחי' דעת כי ענין הדעת הוא ידיעת והרגשת המציאות.
ויובן עד"מ באדם מבשרי אחזה שהאדם מחמת חומר הגוף הגשמי אינו יכול להשיג אפי' מהות הרוחניות המלובש בו ממש דהיינו הנפש וכחותיה ואעפ"כ מרגיש הוא מציאותן בידיעה והרגשה ממש כמו עד"מ המחשבה יודע מציאותה ועכ"ז אינו משיג מהותה שהרי אנו רואים שמחשבה תתפשט גם ברגל וישנה ממש בהתלבשות ברגל כי הלא מיד שעולה במוחו לחשוב שינענע הרגל מיד ילך הרגל כמו שעלה במחשבה ואם נאמר שמחשבה זו שבמוח להלוך ירדה ונמשכה בירידות המדריגות עד שבאת לרגל והניעתו א"כ היה צריך שיהיה שוהה ומתעכב התנועה איזה זמן מה ולמה מיד שעלה

במחשבה יניע הרגל להלוך בלתי שהות ועיכוב כלל אפילו לרגע מזה נראה שלא ירדה המחשבה מן המוח דרך ענין המשכה כמים שנמשכים ויורדין כו' אלא שנמצאת ממש ברגל ואף שעיקרה במוח עכ"ז הארתה תתפשט בכל האברים כמו אור השמש על הארץ ואינו מושג כל זה איך ומה היא.

וכן השכל ואותיות המחשבה שבנפש אינו מושג מהותם ממש כמו אדם שלמד מסכת אחת בעיון ושגורה בפיו וכאילו מונחת אצלו בקופסא ואח"כ כשעסוק בענין אחר או לומד מסכת אחרת אעפ"כ כשרוצה נזכר על כל מסכת ההיא שלמד תחלה. הרי ע"כ צריך לומר שישנה במוחו ושכלו גם בעת שאינו מהרהר בה כלל.

וא"כ איך ומה הוא מהות שכל זה שיש אצלו אף כשאינו מחשב בו כלל. הרי אין זה מושג כלל איך ומה הוא. והיינו מפני שהאדם להיותו בגוף אינו משיג אפילו מהות הרוחניות שבו היינו הנפש וכחותיה. כי אם מציאותן לבד.

ומ"מ מציאותן יודע ומרגיש ממש אף שאינו משיג מהותן ואין צריך על זה אמונה וראיה. כ"א נרגש ממש. וזהו הנקרא השגת המציאות ולא השגת המהות בלשון הפלסופים. ומזה יובן לנו למעלה באלקות שהשגת מציאותו בלבד ולא השגת מהותו דהיינו ע"ד הרגשת הגוף את הנפש כנ"ל הוא הנק' בשם דעת כמ"ש דע את אלקי אביך כו' שענין הדעת הוא ענין ההרגשה כידוע שהוא ענין השגת המציאות בלבד כמו עד"מ הנ"ל שידע האדם מנפשו אשר בתוכו שאינו יודע רק מציאותה ולא מהותה אמנם מרגישה הרגשה שלימה ונק' הרגשה זו בשם ידיעה שיודע א"ע כו'. כך אור א"ס ב"ה בהתלבשותו בכל העולמות מורגש ונודע לנבראים הוא אבל לא נודע רק מציאותו ולא מהותו כמ"ש הרמב"ם.

ובזה יתורץ הקושיא הנ"ל איך יהיה בחי' סובב בבחי' דעת הלא לית מחשבה תפיסא בי' כו'. דפי' תפיסא הוא ענין השגת המהות דוקא כאדם התופס דבר בידו כו'. וזהו פי' השגה סתם שמשיג מהות הדבר כו' ובאמת אין במהות אור א"ס שום השגה אלא השגת מציאותו בלבד כנ"ל. ומ"מ הא דלית מחשבה תפיסא היינו השגת מהותו אבל בענין הדעת וההרגשה שהוא רק ענין השגת מציאותו בלבד יכולים הנבראים להגיע ולהשיג וזהו מ"ע דוידת היום כו' וכן אתה הראת לדעת כו':

ב **ויובן** ענין זה בביאור יותר במה שמצינו כדוגמת זה בעסק התורה שיש בה סתים וגליא שהם ג"כ בחי' גוף ונשמה כמבואר בזהר בהעלותך (דקנ"ב ע"א) ובגופי התורה שייך השגת המהות משא"כ בבחי' הסתים והפנימי'. ומ"מ ע"י גופי התורה יוכל האדם לידע ג"כ קצת המציאות מהפנימית עד"מ שע"י חיות גוף האדם מרגיש מציאות הנשמה כו'.

וביאור הדבר דהנה ארז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו שבג"ע לומדים ג"כ כל התשבע"פ כמו ע"ד דוגמא עניני ההלכות שאנו שונין כאן בעוה"ז החומרי שור שנגח כו' וכיוצא וידוע דהלכה זו דבר ה' היא והקב"ה יושב ושונה כנגדו כו' וא"כ בג"ע שהנשמות עוסקים בהלכה זו דשור שנגח כו' אין לומר דהשגתם שם כהשגתנו כאן על ענינים גשמיים ממש דהרי אין שור גשמי בג"ע כו' ומופשט שם בודאי מכל גדר וגשם כו'. אך ודאי השגתם שם על רוחניות כמו בבחי' השור דמרכבה פני שור מהשמאל וכיוצא וסוד הכוונה בטעמה של הלכה למה יהיה הדין כך כו' וזהו הנק' פנימית התורה ונשמתא דאורייתא אבל השגתנו כאן הלכה זו דשור שנגח זהו בחי' גוף התורה ויש ג"כ שנק' לבושא דאורייתא בזהר שם.

וכן בדוגמא זה בכל ההלכות שאנו שונין כאן כמו אם בהרת קדמה לשער לבן כו' כדאיתא בגמרא דקוב"ה במתיבתא דרקיעא אומר טהור כו' ומאן נוכח רבה בר נחמני כו' ובודאי אין ענין הנגעים שם ענין גשמי כנגעים שלמטה אלא הם בחי' דינא קשיא אשר מהם יניקת החיצונים כמ"ש בזהר וכיוצא ועל ענין הסוד שלהם איך ובמה יומתקו כו' זהו ענין ההלכה ששונין שם אם בהרת קדמה כו' ונק' פנימיות התורה שנשמות עוסקים בהם בג"ע כו' וכן כיוצא בזה בהלכות אחרות כמו הלכות מקוואות שש מעלות במקוואות זו למעלה מזו כו' הנה המקוה כאן הוא ארבעים סאה מים גשמיים כו' ולמעלה הוא ענין המשכת מים העליונים דבינה ממקור החכמה ע"י בחי' ד' היודי"ן דע"ב כו' שמהם נמשכו מ' סאה כמבואר בפע"ח שער השבת והסוד של ענין הטהרה דוקא בהן לכל טומאה הוא ענין פנימיות התורה ועד"ז שונין שם גם זאת ההלכה דשש מעלות במקוואות זו למעלה מזו כו' שהם ששה צירופים של יה"ו כמ"ש בפע"ח שם ועד"ז בכל עניני המצות כולן וכמו בסוד התפילין דבכאן נתלבשה מצות תפילין במעשה גשמי' בקלף ודיו גשמיי' כו' ופי' קדש לי כל בכור כו' ידוע ששרשה בבחי' חכמה כי קדש הוא חכמה ונמשך להכתב בקלף ולהנתן בבית התפילין ויהיה נמשך מזה בחי' מוחין עליונים לאדם בבחי' מקיף מה שא"א לו להשיג במוחין של עצמו כו' כמ"ש במ"א.

והרי נמשך אור א"ס בחכמה שבפי' קדש כו' בכאן דרך לבוש וענין גשמי ולמעלה הוא בבחי' הפנימי' והמהות ממש דהיינו בחי' אור החכמה דקדושה עצמה ועמ"ש בפי' יתרו בד"ה משה ידבר בענין המצות מה שהם למעלה ענין ביקור חולים וענין תפילין כו' ע"ש.

והנה לפי שהנשמה מלובשת בגוף גשמי ע"כ א"א לנו להיות להו השגת המהות ואפי' לגדולי חכמי האמת כ"א לנביא וחוזה לבד שמכונה בכתוב בשם ראי' ממש וכמ"ש כ"ז במ"א ע"פ עוטה אור כשלמה כ"א זהו לימוד במתיבתא דרקיעא ששם מושג מהות

פנימית התורה כמו שהיא בכח"ב דבריאה כו' אך מ"מ אע"פ שפנימית התורה אין מושג לשום חכם המהות כלל אבל עכ"ז מתוך לימוד גופי התורה יוכל לעמוד מעט מזעיר על ידיעת המציאות מהפנימית שהרי מ"מ אפס קצהו מובן ומושג שעל כרחך יש אופן של פנימית התורה וטעמי מצות אשר הן נשמה של גוף הלכה זו ומצוה זאת. כמו שבגשמיות ממה שאנו רואים גוף האדם מורגש שיש בו נשמה אע"פ שאינו יודע מהותה איך ומה היא.

וכך התורה נק' אדם רמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברים כו' ויש בה גוף ונשמה כנ"ל ולכן ארז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו שע"י לימוד גופי התורה בעוה"ז משיג בג"ע מהות ממש מפנימית כו' משא"כ מי שאין בידו כלל מגופי תורה כו' והנה עד"ז יובן ג"כ בענין שיוכל להיות בחי' המשכת הדעת בסוכ"ע ע"י קיום התומ"צ כי הגם דלית מחשבה תפיסא בי' כלל מ"מ ידיעת המציאות יוכל להיות והיינו ע"ד ידיעת פנימית התורה שהתורה ומצות הן מבחי' סוכ"ע.

ועוד שהרי יודעים אנו שבחי' ממלא אינו אלא זיו והארה כו' והוא נובע בהכרח ממקור העצמי כמאור השמש שמאיר האור וכיוצא א"כ בידיעה זו מורגשת לנו ידיעת והשגת מציאות דסובב עכ"פ דהיינו שיש מציאת סובב לגבי ממלא ועמ"ש בד"ה השמים כסאי גבי ותן בלבנו בינה להבין דהיינו להבין דבר מתוך דבר פי' תוך דבר הוא ממכ"ע שמלובש בתוך העולמות ומבחי' ממכ"ע נהי' מבינים בחי' סוכ"ע כו' ע"ש ועמ"ש במ"א בפי' ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא בענין פי' אתה ופי' הוא שהוא בחי' ממכ"ע וסוכ"ע כו' ע"ש והיינו מה שנצטווינו גם על בחי' סובב וידעת היום כו' כי הוי' שהוא בחי' סובב הוא האלקי' להיות בבחי' גילוי לכם דהיינו בבחי' השגת המציאות עכ"פ אך המשכת הדעת בבחי' זו היינו דוקא ע"י עסק התומ"צ שע"ז [שע"ז] ורעה אמונה שממשיך מזון בהאמונה שעם היות שבאמת בבחי' סוכ"ע לא שייך רק בחי' אמונה מ"מ ע"י התומ"צ ממשיכים להיות באמונתו יחיה ממש והיינו שע"י התומ"צ נמשך בחי' הדעת וכמשי"ת לקמן ע"פ הספרי שמתוך כך אתה מכיר כו' וגם יובן עוד ע"פ מ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין כי מנסה כו' לדעת כו' ע"ש:

ג **והנה** פי' וענין דע את אלקי אביך היינו העמקת הלב שלא יסיח דעתו מזה ויהיה לזכרון לפניו תמיד כמ"ש שויתי ה' לנגדי תמיד. וביאור הענין הנה מתחלה צריך להבין עוד ההפרש בין דעת לאמונה כי הנה הדעת הוא בחי' פנימית המדות ונק' בזהר מפתחא דכליל שית עיין בספד"צ ספ"א ומבואר בע"ח כו' עיין לקמן.

וביאור הדברים הנה מבשרי אחזה דאנו רואין באדם שכל המדות בטילים אחרי בחי' הדעת כו'. כי הנה כשאדם יודע ומרגיש א"ע כנ"ל הרי אנו רואים בחוש שלפי הוא מרגיש א"ע וחיותו מאד אזי מדותיו מתפעלים בתכלית ההתפעלות לאהוב בהתפעלות מה שיאהב ולשנוא בהתפעלות מה שישנא יותר משאינו מרגיש א"ע כ"כ כי מפני הרגשת עצמותו תיקר נפשו בעיניו מאד ויהיה דבר שהוא לטובתו יאהבנו בתכלית התפעלות האהבה ובהיפך דבר שאינו לטובתו אלא מזיק לו ישנאהו בהתפעלות השנאה בתכלית משא"כ על אדם אחר אפילו על אוהבו וריעו לא איכפת ליה כ"כ כמו על עצמו כי אף שהוא אוהבו עכ"ז אין מרגיש כ"כ תמיד ומסלק דעתו ממנו לכן לא יתפעל כ"כ מענינו כמו על עצמו שאינו מסלק דעתו והרגשת עצמו לעולם ע,כ יתפעל ביותר מעניני עצמו.

ולכן גם בעניני עצמו אם מסלק לפי שעה בחי' ההרגשה מעצמותו כ"כ לא תיקר נפשו כ"כ בעיניו ויוכל להיות שלא יתפעל כ"כ מדבר שהוא נגד רצונו וכן לא יאהוב דבר שהוא לטובתו כ"כ בהתפעלות האהבה להיותו מסולק מענין עצמותו ואיננו מרגיש את נפשו וחיותו להיות יודע א"ע כ"כ כמו כאשר טרוד הוא בענין גדול שמסולק אז מעניני הרגשת עצמותו וכדומה וראיה ממה שכתב הרמב"ם ספ"ז מהל' מלכים וכל המתחיל כו' ומבהיל עצמו עובר בל"ת שנאמר אל ירך לבבכם אל תיראו כו' וקשה איך יעשה שלא יפחד אלא הענין שיסלק מחשבתו והרהורו מפחד זה ועי"ז מתבטל הפחד וז"ש וכל המתחיל לחשוב ולהרהר הרי ראיה ברורה שאפילו ההתפעלות הטבעית שבאהבת עצמו היא תלויה ע"פ הדעת והמחשבה וא"כ אנו רואים שכל המדות אהבה ושנאה ויראה ודומיהן אינן נמשכין ונגררין רק על ידי הדעת וההרגשה שלפי שיודע ומרגיש א"ע תמיד לכן יומשך ההתפעלות מאד בעניני עצמו ובהפך אם מסלק הדעת וההרגשה כ"כ מאהבת עצמו כו' כנ"ל.

ומזה יובן איך שהתפעלות המדות נמשך רק אחר הדעת וההרגשה שאפילו בדבר הנוגע לעצמותו לא יומשך ההתפעלות רק על ידי הדעת דייקא שהוא המתפשט במדות להחיותן וממנו עיקר הנהגתן והטייתן כנ"ל.

וזהו שנקרא הדעת בשם מפתחא דכליל שית פי' להיותו פותח את התפעלות המדה ומעוררה כמו עד"מ המפתח הגשמי כו' והוא כליל שית מכל ששת המדות חג"ת וכו' ועיין מה שכתוב במ"א מענין הדעת בביאור ע"פ מים רבים בפי תולדות ובד"ה לא הביט און ביעקב.

ועד"ז יובן ענין דע את אלקי אביך דהיינו להתבונן תמיד ושלא יסיח דעתו מזה שע"ז דוקא יומשכו המדות אהוי"ר כמו עד"מ שמתפעל מאד בעניני נפשו וגופו שהוא לפי שאינהו מסלק דעתו והרגשתו כו' כמ"כ ויתר מכן צ"ל שלא יסיח דעתו מחיי החיים א"ס ב"ה ועי"ז יומשכו מדותיו לאהוב את ה' בלב ונפש ומאד וליראה ולפחוד מגדולתו יתי' וכמשי"ת.

והנה מה שנקרא בחי' הדעת מפתח לגבי המדות והוא להם בבחי' התוך והפנימי' כנ"ל ולגבי החכמה שבמוחין אינו נמשך משם רק בבחי' אחוריים דחכמה כמ"ש בע"ח דמאחוריים דאבא המלובש ביסוד דאימא נעשה בחי' הדעת לז"א וכמ"ש בלק"ת פי' שמות גבי ותקרא את שמו משה כי מן המים משיתיהו.

והענין מובן מצד עצמו להיות כי ענין ההרגשה הנ"ל הרי איננה השגת המהות כמו בחי' ראיה שהיא בחי' החכמה רק היא ידיעה והשגה מרחוק לא במהות ואיכות רק בבחינת ההרגשה בלבד שמרגיש מציאות הדבר וא"כ אין זאת רק בחי' אחוריים של החכמה כי גופה של חכמה ופנימיותה הוא ענין בחינת ראיה ולכן השגת הנביאים מכונה בכתוב בשם ראיה וירא אליו ה' וראית את אחורי ואף שזהו דרך משל ואינה ראיית עין בשר גשמי ממש מ"מ הנמשל צ"ל דומה למשל משא"כ הדעת וההרגשה הוא רק בחי' אחוריים לגבי בחינה זו ועל כן מבחי' אחוריים דיסוד או"א בלבד הוא שנעשה ונמשך בחי' הדעת לז"א.

וזהו ענין ומבשרי אחזה שר"ל בחי' הדעת ואחזה הוא תרגום של ראייה והיינו רק בחי' אחוריים של בחי' ראייה ממש ועיין בלק"ת בתהלים על פי' ולתבונתו אין מספר מבואר שהתבונה היא למעלה מבחי' הדעת דז"א והיינו מטעם הנ"ל.

והנה מאחר שנתבאר שע"י בחי' הדעת הוא נמצא מציאת ההתפעלות דוקא כנ"ל יובן מזה עיקר ההפרש בין הדעת ובין האמונה כנ"ל כי כמו שמבואר למעלה בבחי' הדעת שבנפש האדם כך יובן למעלה בבחי' הדעת באלקים חיים ומלך עולם דהיינו בחי' המדות דז"א דאצי' שבהן מלובש בחי' הדעת הן הן היורדין להתלבש במל' דאצי' בחב"ד ומדות שבה כדי להחיות רוח שפלים מאין ליש כו' וזהו בחי' ממכ"ע ומזה נמשך בחיי' הדעת גם בנבראים כולם מה שיודעים ומכירים את בוראם בבחי' ההרגשה ממש כאדם שיודע א,ע וחיותו כך יודעים את מקור החיים וחיי החיים שמחיה כל הנבראים כו'.

ושבלעדו אין להם קיום ומציאות כלל אפילו רגע ומסתעפי' מזה הדעת בחי' המדות אהוי"ר לאהוב את ה' ולעשות מצותיו כמו שיאהוב חיי נפשו וכמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייך כו' ולשנוא מה שמנגדו ומזיק להארה האלקי' עליו והוא כל שס"ה ל"ת

להתרחק מהם בתכלית כמו שישנא האדם דבר שמזיק לו תכלית השנאה וא"כ סיבת קיום מצות עשה וריחוק כל ל"ת תלויה רק בבחי' הדעת והוא ההרגשה שמרגיש הנפש האלקית את אור האלקי והיותו בחי' חיי החיים וע"ז נאמר דע את אלקי אביך להיות לזכרון בין עיניו תמיד כדי שירגיש מאד איך שצריך ליראה מלעבור רצונו ועיין מה שכתוב בד"ה ראשי המטות בפי' וענין יראת חטא.

ושצריך להשתוקק ולחשוק לדבקה בו ית'. ואמנם האמונה הוא למעלה מבחי' הדעת וההשגה דהיינו שהוא רק בבחי' מקיף על השכל והמדות. ולכן אין ממנה התפעלות המדות כ"כ שהרי גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא הרי מאמין ביכולת רבש"ע ועכ"ז הוא עובר רצונו ית' והיינו מפני שהאמונה אצלו בבחי' ריחוק ובבחי' מקיף בלבד.

וע"כ נק' האמונה בשם עטרה שהיא כעטרה המקפת על הראש כמ"ש למעלה. ולמעלה באלקות יובן מזה שהוא בחי' ומדרגה הגבוה מבחי' הדעת דז"א הנ"ל אלא הוא בחי' אור מקיף על המדות דאצילות עד שאינם מתפעלים ממנו כלל כו' והוא הנק' בחי' כתר דז"א כמו העטרה הכותרת על הראש כו' וכשבא הארה זו למטה במל' דאצי' נק' כתר מל' כו' ודרך כלל זהו מבחי' סובב בכל עולם לפי ערכו באצי' מבחי' סובב דאצי' ובבריאה מבחי' סובב וכתר דבריאה כו' ולפי שהוא בחי' סובב ומקיף ע"כ אינו מאיר בגילוי כ"כ בהעולם בבחי' דעת ממש וכן למטה באדם הדעת הוא בבחי' ממכ"ע אבל האמונה היא גם בבחי' סוכ"ע. אך ע"י המצות ממשיכים בחי' סוכ"ע שיומשך ג"כ בבחי' דעת כי רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת נמשכין מבחי' ה"ח והי"ג הנמשכין מבחינת הדעת כו' ושרש המשכה זו היא מבחי' רצון העליון הסוכ"ע ועיין בפי' הרמ"ז בזהר רפ קרח ועמ"ש עוד מזה לקמן בס"ד וזהו עיקר ענין הציווי וידעת היום שע"י הדעת וההעמקה בבחי' אני ה' לא שניתי בחינת סוכ"ע ע"ז דוקא תגדל אהבתו ויראתו וכמ"ש בפע"ח שער חג המצות פ"א שיש כמה בחינות מוחין דגדלות כו' והנה ע"י קיום מצות וידעת היום שהוא רק בחי' הידוע מציאותו ולא מהותו הנה ע"ז יומשך השכר לעתיד להיות ונגלה כבוד ה' כו' בבחי' ראיה והשגה ממש כי עין בעין יראו וכמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל ע"ש:

ד **והנה** לפ"ז צ"ל מ"ש לע"ל ומלאה הארץ דעה דהרי גדולה מזו נאמר לע"ל ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' וכתיב עין בעין יראו אשר הראיה היא השגת המהות ממש וכמארז"ל שלהי מסכת תענית ע"פ ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' וכנודע ג"כ מענין משה שנתנבא בזה לפי שראה באספקלריא המאירה.

וא"כ מהו שנאמר אלע"ל ומלאה הארץ דעה אשר הדעת אינו אלא השגת והרגשת המציאות ולא המהות ממש. והענין כי הנה ע"פ המבואר למעלה יובן שיש ג' מדריגות

למטה באדם. האחד היא בחי' ראייה והשגת המהות. הב' בחי' הדעת הוא ידיעת והרגשת המציאות ולא השגת המהות. הג' בחי' האמונה שמאמין האמת בכל לב אף שאין זה בבחי' דעת והרגשה אצלו ועד"ז שם שמים שגור בפי הכל כנ"ל והנה א"כ למעלה ג"כ עד"ז הוא בג' המדרגות הללו ואמנם ממילא מובן שלמעלה כל מה שהוא יותר גבוה יותר מופלא ונעלם הוא. והנה החכמה נק' אתה כי אתה אבינו כמ"ש באדר"ז (דר"צ ע"א) והיינו לפי שהיא ראשית הגילוי כולם בחכמה עשית שמתלבשת בכל העולמות ובג"ע היא בבחי' גילוי ההשגה לכל חד לפום שיעורא דיליה בבחינת השגת המהות ממש בזיו והארה זו (ועמ"ש מזה בת"א פ' חיי שרה) ולכן נק' אתה. כי אתה הוא לשון נוכח ובחי' גילוי ממש וגילוי זה הוא מבחי' ממכ"ע שמקורו מבחי' ח"ע אבל מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה שהוא בחי' סוכ"ע אין מאיר הארה בג"ע בבחינת גילוי והשגת המהות כ"א התגלות זו יהיה לע"ל דייקא בתחה"מ כמ"ש באגה"ק ד"ה נודע דבאתעדל"ת כו' ע"ש. אבל בג"ע אין מאיר מבחי' סוכ"ע בגילוי ממש רק מ"מ שייך גם בסוכ"ע בחי' דעת שהוא הידוע מציאותו אע"פ שאינו יודע [ידוע] מהותו ולכן איתא באדר"ז שם דעתיקא לא אקרי אתה בגין דאתכסיא ולא אתגליא.

ואקרי הוא. וכמ"ש ג"כ בזהר פ' קרח ע"פ ועבד הלוי הוא. הוא דא עתיקא. והיינו שמ"מ ידוע מציאותו רק שאינו ידו מהותו. וכמו עד"מ באדם שיש בחי' שכל ויש בחי' כח המשכיל שממנו נובע השכל שאע"פ שכח המשכיל אינו מושג כלל עכ"ז ידוע מציאותו שמאחר שהשכל נובע מוכרח שיש מקור שממנו נובע זה כו'. ועד"ז שבג"ע מאיר החכמה בבחי' גילוי הנה הכתר שממנו מקור נביעת החכמה ידוע מציאותו ונק' הוא. וע"כ שייך בו בחי' דעת (ועמ"ש בד"ה אם בהרת קדמה גבי קוב"ה אומר טהור שהוא ענין מה שמאיר להם מבחינת המקיף והוא למעלה מבחי' ההשגה שלהם כו'). אמנם יש עוד בחי' מקיף עליון יותר שלמעלה גם מבחי' סוכ"ע ונק' רישא דלא אתיידע כי לפי שהוא למעלה גם מהיות מקור לחכמה הנק' אתה לכן אינו מושג אפילו בג"ע בבחי' דעת ממש כי אם בבחי' אמונה ולכן נק' דלא אתיידע פי' שהוא למעלה מבחי' הדעת ואינו מאיר כ"א בבחי' אמונה. וכמשנ"ת כ"ז בפי' ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא כו' ע"ש. (ועיין בסידור בביאור ע"פ אתה הצבת גבולות ארץ בענין הודאה) והנה לע"ל יהי' עליי' העולמות דעכשיו מקבלת המל' מז"א שנק' אתה שהוא בחי' ממכ"ע. ולכן בחי' סוכ"ע אינו מושג אפילו בג"ע רק בהשגת המציאות בלבד וכנ"ל. אבל לע"ל שתהיה עלי' המל' בכתר שלמעלה מבחי' הדעת דז"א ומה שעכשיו בחינת הכתר אינו אלא בהשגת המציאות כנ"ל יהיה ע"ל בהשגת המהות כענין הנשמות שנהנין מזיו כו'

שנהנים ממש וכפי אופן מאמרם ז"ך עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן כו' עד הנה אלקינו זה כו' שאין זה אלא לנוכח בודאי כמו בג"ע שיושבין ונהנין שהיא השגת המהות כנ"ל וגילוי זה יהיה לעתיד מבחי' סובב כל עלמין שהוא בחי' כתר ולכן נק' מחול שהוא עיגול דהיינו בחי' עגולים ומקיפים עליונים יומשכו בבחי' גילוי שיאמר עליהם זה.

וע"ז נאמר לעתיד כי עין בעין יראו ואז יומשך להיות בחי' סובב ממדרגות עליונות יותר דהיינו שהמקיף העליון יותר שעכשיו הוא למעלה מבחי' סוכ"ע ונק' רישא דלא אתיידע יומשך לעתיד להיות בבחי' סובב וע"ז נאמר ומלאה הארץ דעה כו'.

ועמ"ש בד"ה יתקע בשופר גדול. וביאור הדבר הנה ידוע דיש ריבוי רבבות מדרגות בהשתלשלות וכמו שבג' עולמות בי"ע יש בכלל ג' מדרגות הידועים והוא ג"ע העליון וג"ע התחתון ועוה"ז דעולם העשי' והנה ידוע דבכל עילה ועלול מה שבעליון הוא בחי' גילוי נעשה בחי' העלם בתחתון העלול ממנו כו' והיינו מה שהוא בחי' ממלא בעליון נעשה בחי' סובב בתחתון וכן העליון לגבי העליון הימנו ועד"ז עד רום המעלות בריבוי רבבות מדרגות עד אין קץ ושיעור הכל הוא בבחי' העלם וגילוי דהיינו סובב וממלא כו' וגם בג"ע העליון וג"ע התחתון ע"ד הזה. דהיינו מה שבג"ע העליון הוא בבחי' השגת המהות לנוכח דהיינו בבחי' גילוי ממש עדיין בבוא ההארה הזאת למטה בג,ע התחתון היא להם שם בבחי' ההעלם והסובב והוא רק להם בבחי' השגת המציאות בלבד כו' ולעתיד כתיב וישם מדברה כעדן שמה שהוא עכשיו בחי' עדן יהי' גילוי זה למטה ממש להיות מדברה כעדן וא"כ בחי' עדן יתעלה עוד יותר לאין קץ כו' ועד"ז יש נ' אלפים יובלות כו' ומכ"ז יובן ענין ומלאה הארץ דעה וכ"ז נמשך ע"י וידעת היום:

ה **וזהו** ענין דברו על לב ירושלים וקראו אליה. פי' וקראו אליה היינו מה שיומשך בבחי' א"פ ממש בהשגת המהות ע"ד עין בעין יראו. ודברו על לב הוא בחי' מקיף והיינו כי לאחר שיומשך המקיפים דעכשיו להיות בבחי' א"פ אזי יומשך אור עליון וגדול יותר להיות בבחי' מקיף מה שעכשיו הוא למעלה מעלה גם מהיות נק' אור מקיף (ועיין מענין דברו על לב ברבות וישלח פרשה פ'. אחרי פכ"א במדרש איכה בסוף אלפא ביתא קדמאה בפסוק תבא כל. במדרש קהלת ע"פ דברתי אני עם לבי וע"פ עת לאהוב גבי ועת לדבר ועמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין והיו הדברים כו' על לבבך). וע"ז נאמר ומלאה הארץ דעה וממילא מובן שיהיה מקיף למקיף מבחי' עליונה יותר כי לגדולתו אין חקר וכמ"ש כרוב גודלו כו'. וע"ז נאמר לעתיד ג"כ והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו כו' (וע' בזהר פי' בלק דקצ"ח ע"ב). אך כל המשכות אלו לעתיד הוא ע"י

היום לעשותם וזהו כי מלאה צבאה. שהוא ענין בירורי הניצוצות שמבררין ע"י תפלה ותומ"צ. וזהו ג"כ משארז"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין. שתשובה היינו שיחזרו הניצוצות שנפלו למטה לשוב למקורן ושרשן ואחר שישלמו בירור כל הניצוצות ע"ז נאמר כי מלאה צבאה.

ואזי דברו על לב כו' ועמ"ש בד"ה וכל בניך כו' מרבים שלום כו' ע"ש והנה ע"י בירור ניצוצות הנ"ל נמשך ג"כ גילוי בחי' הדעת וכמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו ועיקר הבירור היינו ע"י התפלה ותורה ומצות והיינו שעי"ז ממשיכים בחי' ורעה אמונה ועמ"ש באגה"ק ע"פ חגרה בעוז מתניה איך ע"י עסק התורה נמשך החיות והכח בהאמונה.

ובספרי איתא ע"פ והיו הדברים האלה כו' שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. והענין כי השגת ולימוד התורה הוא השגת מהות רצונו וחכמתו ית' ממש שלמעלה מידיעת המציאות בלבד רק שהשגה זו הוא כמכו שנתלבשו חכמתו ורצונו ית' בעשיי' גשמיות שלפי שנתלבשו בעשייה גשמיות ע"כ יש בהם השגת המהות משא"כ כמו שהם למעלה הרי לית מחשבה תפיסא בהן כלל.

ועמ"ש מזה באריכות במ"א בביאור ע"פ ולא תשבית מלח בפי' ויקרא אבל עכ"פ הוא השגת מהות חכמתו ורצונו ית' ממש. ולכן יש בכח השגה זו להיות ורעה אמונה שהוא ענין המשכת הדעת כי הדעת הוא השגת והכרת המציאות מבחי' סוכ"ע כנ"ל והשגת ולימוד התורה היא השגת מהות חכמתו ורצונו ית' שמבחי' סוכ"ע ולא בהשגת המציאות לבד רק שהתורה נשפלה למטה בענינים גשמיים והרי זה כמו עכד"מ המאכל שמחיה את האדם ומוסיף בו דעת שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן והיינו לפי ששרש החטה מבחי' דעת דתהו שלמעלה מהאדם כו' ולכן אע"פ שנשפל למטה מהאדם עכ"ז מחיה הוא את האדם וממשיך בו דעת כך עד"ז אע"פ שהתורה שבע"פ מדברת בענינים גשמיים שבעוה"ז שזהו למטה מבחי' ההשכלה וההתבוננות בגדולת ה'. אך עכ"ז שרשה גבוה יותר כי היא השגת המהות רצונו וחכמתו ית' ממש. לכן היא בחי' מזון לנפש ורעה אמונה שממשיך בחי' דעת באמונה.

וזהו אתה הראת לדעת ראייה הוא השגת המהות והיינו ע"י עסק התורה שהיא חכמתו ורצונו ית' רק שנתלבשו בעשיי' ולכן מזה נמשך לדעת כי ה' הוא האלקים וגו'. ועמ"ש ע"פ בשברי לכם מטה לחם.

ועמ"ש בסש"ב פנ"א ומהו הלבוש כו' דלעילא לעילא כו'. ועיין עוד בסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות בענין ראתה שפחה על הים כו' והיינו ע"י הגילוי מבחי' אנכי מי

שאנכי שעי"ז נהפך הים ועלמא דאתכסייא לבוא לידי גילוי בבחי' ראייה ממש כמ"ש זה אלי ואנוהו ועד"ז יובן ג"כ שהתורה והמצות שהם הדברים אשר אנכי מצוך היום. אנכי מי שאנכי ע"כ יש בכחן להמשיך בחי' הדעת בהאדם שיבוא לבחי' הראת לדעת וידעת היום כו':

קיצור. ענין הדעת שהוא אינו ידיעת המהות כ"א ידיעת המציאות כמו ידיעת האדם כחות נפשו ולכן אע"ג שהקב"ה לית מחשבה תפיסא ביה כלל עכ"ז צ"ל וידעת היום כו' ממש. והנה בהתורה יש ג"כ כמו"כ השגת המהות וידיעת המציאות. והנה המשכת המדות הוא ע"פ הדעת וזהו דע את אלקי אביך שהוא שלא יסיח דעתו מזה שויתי ה' לנגדי תמיד ומ"מ הדעת הוא רק בחי' אחוריים לגבי ראייה אך השכר מוידעת היום לעתיד עין בעין יראו כו'. וענין ומלאה הארץ דעה. ענין דברו וקראו ושכל המשכות אלו נמשך ע"י וידעת היום היום לעשותם:

פרק ז

וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים אין עוד. פי' וידעת היום כמו שהיום הוא עם הלילה ושניהם אחד כמ"ש ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. כך והשבות אל לבבך שכמו שהוא בזמן כך הוא בנפש שהבי' לבבות שהם היצר טוב והיצר הרע הם שניהם כאחד שגם היצר הרע ישוב לעבודת הוי' כד אתכפיא סט"א כו' וכמ"ש בכל לבבך בשני יצריך ומזה וידעת כי כך הוי' הוא האלהים כו' (ועיין מזה בר"ח שער האהבה ספ"ה ובספר עה"ק ח"א פרק י"א י"ב ובזהר פ' וארא דכ"ו ע"ב ודכ"ז ע"א ובפי' הרמ"ז). וביאור ענין זה להבין דמיון המשל עם הנמשל צריך להקדים מארז"ל שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת הוי' אלקיך תירא פירש כו' לפי שהיה קשה בעיניו את לרבות כי מה הוא בא לרבות והקשו המפרשים למה לא היה קשה לו בואהבת את הוי' אלקיך מה בא את לרבות כמבואר בתשו' מהריי"ל. אך הענין הוא כי ריבוי את הוא את הטפל כו' והוא ענין מה שכתוב בזהר הקדוש על פסוק ואהבת את הוי' אלהיך דא איהו רזא לאכללא שמאלא בימינא כו' הוא בחינת יראה והיינו שתהא האהבה כלולה ביראה ולא אהבה לבדה והוא ענין ריבוי את לרבות את הטפל הוא בחינת יראה לאכללא שמאלא שהוא בחי' את הטפל דהיינו בחי' ביטול כו' (ולפי שהיראה היא נרמזת במלת את הטפל לכן באה בריבוי את בואהבת כו') משא"כ האהבה אינו באה בריבוי את באת הוי' אלקיך תירא לפי שאין האהבה בחי' טפל ליראה כי האהבה הוא בחי' דכר וימין זכר חסדו והיראה היא בחי' נוק' אשה יראת ה' והנוק' היא בחי' טפל לגבי הדכר ולא להפך. אך להבין איך תהיה היראה כלולה באהבה והרי אהבה ויראה

הם שני הפכיים כי הנה האהבה היא התשוקה לדבקה בו ית' היא באה מחמת ריחוק וכמשל מי שהוא רחוק מבית אביו ומתאוה ומשתוקק לראות פניו. וע"ז נאמר נפשי אויתיך בלילה (בישעיה סי' כ"ו ט') כלומר לפי שהוא לילה וחושך בהעלם והסתר אור א"ס ב"ה לכך אויתיך להיות גילוי אור וכמ"ש צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים כן בקדש חזיתיך כי להיותו בארץ ציה ועיף תגדל התשוקה והצמאון ביתר שאת והיינו כשישים אל לבו שא"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו סוף כו' כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ ושמים ארץ זו גן עדן התחתון ושמים גן עדן העליון שגם הם אינן אלא בחינת הודו וזיוו של שמו צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה והאדם ירד מטה מטה בעוה"ז שהוא מדבר וציה כו' אשר ע"כ צמאה הנפש ותכסוף אליו ית' להיות כן בקדש חזיתיך. וזהו מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה כי בחינת המדבר והציה של עוה"ז הוא הגורם להיות יהודה הפעם אודה וגו' ולהגדיל בחי' הצמאון כו'. (ועמ"ש בענין נפשי אויתיך בלילה בד"ה רני ושמחי גבי רננא ברמשא. רבות במדבר ר"פ גימ"ל. זח"ג דס"ז ע"א) אבל היראה היא באה מחמת בחי' הקירוב דהיינו כשיתבונן בקרבת ה' הסובב כל עלמין כו' כי אמת הוא שרחוק הוא מאד מאד מאור ה' מצד ירידת המדרגות בהשתלשלות העולמות ע"י שירד מטה מטה מדרגה אחר מדרגה עד שנתרחק מאור פניו ית' והיינו מבחי' זיו וגילוי אור א"ס ב"ה להיות ארץ ושמים רוחניות וגשמיות. אבל אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין אינו בגדר ההשתלשלות כלל כי הוא השוה ומשוה קטן וגדול המגביהי לשבת המשפילי לראות וגו' וכמו שהוא נמצא בעליונים כך הוא נמצא בתחתונים.

ועמ"ש בד"ה מצה זו כו'. וסובב כל עלמין אין פירושו שהוא סובב ומקיף מלמעלה לבד אלא שהוא נמצא למטה כמו למעלה בבחי' סובב ומקיף ובבחינת העלם ולא בבחי' פנימיות וגילוי. וכאשר יתבונן האדם כי הוי' הסובב כל עלמין נצב עליו ממש שהוא למטה כמו למעלה אזי תפול עליו אימה ופחד יראה בושת שהוא יראה עילאה או ירי"ת שלא למרות עיני כבודו ח"ו:

קיצור. האהבה נמשך מבחי' הריחוק וזהו נפשי אויתיך בלילה. והיראה נמשך מבחי' הקירוב. ולכן וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק לנוח מעט מהיראה העצומה שנפלה מצד הקירוב:

ב **אך** ההתכללות שתהא אהבה כלולה עם היראה והיראה עם האהבה ולהיות שני הפכים כאחד. ע"ז נאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב (בישעיה סי' נ"ז י"ט) לרחוק שנעשה קרוב רחוק הוא בחי' האהבה קרוב הוא בחי' היראה (כי יראה היא מבחינת

חכמה עילאה כמ"ש ראשית חכמה יראת ה' והחכמה היא בחי' אצילות בכלל ופי' אצילות היינו ג"כ מלשון אצל וסמוך כמו ואהיה אצלו אמון כי בחכמה הוא גילוי אור א"ס ב"ה. ולכן מזה נמשך היראה שהיא מקרוב דוקא בחי' אצל וסמוך לגילוי אור א"ס ב"ה משא"כ האהבה אפי' בחי' אהבה רבה היא הנמשך מבחי' הבינה אשר בינה מקננא בבריאה בחי' ומשם יפרד ולא אצל וסמוך כו' ועמ"ש מזה סד"ה ששים המה מלכות וזהו שאהבה היא מרחוק) שנעשה ביניהם שלום והתכללות כי שלום הוא המחבר שני הפכיים כמ"ש עושה שלום במרומיו במלאכים שמיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש והיינו לפי שנמשכה הארה יותר עליונה הכוללת ומחברת שני הפכים ע"י שבטלים אל הארה ההוא עד שאינו מורגש שם כלל דבר והיפוכו רק הכל שוה שם כרחוק כקרוב והמשכה זו היא מ"ש בתפלה והנורא אל עליון בתוספת וי"ו (משא"כ הגדול הגבור בלא וי"ו) המשכה להיות גילוי בחי' נורא הוא גילוי ביטול זה שעל ידו יוכללו הבי' הפכים שנמשך מבחי' אל עליון כי הנה אל עליון היינו עליון למעלה מן ההשתלשלות שהם בחי' זיו וגילוי אור. אבל אל עליון נאמר ישת חשך סתרו שהוא ענין ההעלם והעדר ההשגה דלית מחשבה תפיסא ביה כלל סתימא דכל סתימין כו'. וע"ז נאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ ששמים וארץ רוחניות וגשמיות בטלין לפניו בשוה (ובפע"ח גבי אל עליון גומל חסדים טובים פי' אל עליון הוא בבחינת כתר והוא למעלה מעלה גם מבחי' חכמה עילאה ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים ועיין בזח"א פרשה לך לך) (דפ"ז ע"א) גבי והוא כהן דא ימינא לאל עליון עלמא עילאה דפי' אל עליון היינו בינה אך כי התגלות עתיק הוא בבינה ולכן נקרא בינה ג"כ שמו הגדול וכמ"ש מזה בביאור ענין מזוזה מימין ונ"ח משמאל. (ועיין בזח"ב ר"פ יתרו דס"ז ע"ב רזא דקדש הקדשים כו' ותחותיה אית כהן כו' ובפי' הרמ"ז שם) כי השוה ומשוה קטן וגדול ושם הוא כחשיכה כאורה שניהן שוין לפניו יתי' הגילוי שהוא האור והעלם שהוא החשך דכולא קמיה כלא חשיב ממש ולא שייך ענין גילוי והעלם אלא לגבי העולמות הנבראים כו'. אבל לפניו יתי' גם חשך לא יחשיך ממך כו' ומשם באה ההארה והמשכה בתוספת וי"ו והנורא דהיינו להיות גילוי נורא הוא גילוי הביטול שעי"ז נכללות המדות האהבה ויראה (ו צ"ל כי ההמשכה מבחינת והנורא הוא למעלה מבחינת יראה עילאה מצד עצמה אף שהיא ג"כ בחינת קרוב דוגמת מ"ש בהערה לתיקון חצות הנה מעלת יראה זו הבאה מלמעלה כו' על בחינת היראה עילאה יראה בושת שבנפש היא כמעלת ויתרון האור על החשך ממש ע"ש הטעם ועד"ז יובן גם כאן) (ועמ"ש בד"ה החלצו מאתכם וסד"ה וכל העם רואים וסד"ה וישלח יעקב מענין רע"ק שנכנס בשלום ויצא בשלום) וזהו ענין עקידת יצחק

התכללות מדת יצחק במדת אברהם ויעקוד את יצחק בנו וגו' ממעל לעצים עצים הם ב' עצים עץ החיים ועץ הדעת וממעל לב' בחי' עצים (ועמ"ש ע"פ מקושש עצים בפ' שלח מענין והיה כעץ כוי ועל יובל ישלח שרשיו. ועיין בזח"ג פ' שלח דקנ"ח ע"ב ע"פ היש בה עץ אם אין) דהיינו ישת חשך סתרו נמשך גילוי והנורא להיות התכללות היראה מדתו של יצחק במדתו של אברהם. וגם התכללות האהבה ביראה. וענין התכללות זו הוא כמ"ש וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך. הלבבות ייראוך במדת היראה וקרב וכליות יזמרו במדת האהבה ולכן קרב וכליות דוקא יזמרו כי הרינה והזמרה הבא מחמת התגלות האהבה והתשוקה הנה רינה הוא בפה כנודע. אבל כשהלבבות ייראוך במדת היראה והביטול אין הרינה מתגלית בגלוי בפה מבחי' התגלות האהבה שהם ב' הפכים כנ"ל מ"מ בקרב וכליות בבחי' פנימית תהיה הזמרה והשמחה מחמת האהבה (ועמ"ש בד"ה רני ושמחי בענין רננא ברמשא וצדקתך ירננו וזהו ענין רנה בפה והיא נמשכת ממדת לילה בחי' חשך והעלם אור א"ס ב"ה כנ"ל בענין נפשי אויתך בלילה אך ע"י גילוי מבחי' והנורא אל עליון אזי נמשך וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו שהיא הרינה והזמרה שבפנימית הלב. וזהו כענין המבואר בזח"א ר"פ ויצא) (דקמ"ח ע"ב) ע"פ וחסידיך ירננו ולוייך ירננו מיבעי ליה כוי עד דאינון חשיבי יתיר והיינו כענין ההפרש שבין בחי' רינה הנ"ל דהשיר של הלוים הוא רינה בפה. לארמא קלא. אבל מה שחסידיך ירננו שהם הכהנים היינו ברעותא דלבא וכמ"ש בזח"ג פרשה שמיני (דל"ט ע"א) דכהנא עובדוי בחשאי אינון כוי ע"ש וא"כ הרנה שלהם זהו כענין וכל קרב וכליות יזמרו כוי ועמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית ההפרש בין מזמור לשיר שהוא גם כן עד"ז והיינו כי בחי' פנימית הלב יש בו כח להיות כלי ומכון להכיל אהוי"ר גם שתיהן יחד ע"י גילוי מבחי' והנורא שנמשך ומתגלה בפנימית הלב וגם כמ"ש במ"א שפנימית הלב מתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין. אבל בחיצוניות הלב אין כל להכיל שתיהן יחד וזהו וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו שהיא בחי' פנימית הלב כוי ועמ"ש ע"פ שוש אשיש כוי תגל נפשי גילה ברעדה שהיראה תכסה מבחוץ ותוכו רצוף אהבה ונתבאר ג"כ מזה ע"פ ביום השמע"צ כוי בני ציון יגילו במלכם כוי ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה בפי' ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים וזו היא השמחה בה' אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין השוכן אתו ממש שהוא למטה כמו למעלה הגם שאין בו גילוי השגה. הנה ע"ז נאמר וצדיק באמונתו יחיה מצד אמונה שלמעלה מהשגה:

קיצור. אך ההתכללות שתהא האהבה כלולה עם היראה ע"ז נאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב. והיינו ע"י המשכה מבחי' והנורא וזהו ענין העקדה ממעל לעצים וענין התכללות זו היינו כמ"ש וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך:

ג **והנה** גילוי שמחה זו בפועל ממש היא שמחה של מצוה כמ"ש תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל יותר מרוב כל כי השמחה היא מחמת אשר קדשנו במצותיו בקדש העליון. והו ענין ברכת המצות ברוך אתה הוי' פי' שמבקשים להיות ברוך ונמשך מלמעלה מעלה מהשתלשלות (ועיין זח"א פ' לך לך שם ברוך אברם כמה דאמרינן ברוך אתה. לאל עליון הוי' אלקינו ע"ש ודלא כפי' המק"מ שם) כי להיות המשכת ודרך סדר ההשתלשלות מעילה לעילה עד שנעשה מלך העולם ומלכותך מלכות כל עולמים להוות ולהחיות עולמות מבחי' מלכותו ית' שהוא בחי' שם בלבד שלפי שנק' שמו ומלכותו עליהם הם חיים וקיימים והוא בחינת זיו והארה כו'. אבל במצות קדשנו בקדש העליון שלמעלה מן ההשתלשלות בחי' סובב כל עלמין והמלאכים שואלים איה מקום כבודו כו' אומרים מלא כל הארץ כבודו בארץ הלזו התחתונה שהתורה והמצות שבעוה"ז שנתלבשו בגשמיות יסודתן בהררי קדש עליון למעלה מעלה מן ההשתלשלות והן נעשין בחי' כסא ומכון ממש לשבתו ית' הסובב כל עלמין דלית מחשבה תפיסא ביה כ"א כאשר תפיסא בתורה ומצות כו'.

וע"ז נצטוינו ואהבת את כלומר שתמשיך מדת האהבה והשמחה בבחינת את הטפל הוא מדת היראה והביטול. וזהו את הוי' אלהיך כלומר לפי שהוא אלהיך לנכח למטה כמו למעלה ושיהיה גילוי האהבה ושמחה זו בפועל ממש בקיום והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום שמחבי' היום לעשותם נמשך גילוי אנכי ולא זיו והארה בבחי' שם בלבד רק אנכי בעצמי כביכול מצוך לשון צוותא וחיבור במצות ה' שהם גילוי עצמותו ומהותו כביכול בתר"ך עמודי אור הנמשכים בתרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן.

ודברת בם בשבתך בביתך כי הנה כתיב קול קורא במדבר קול התורה הקול קול יעקב קורא ונמשך בבחי' מדבר ושממה הוא העוה"ז פנו דרך ה' להיות בו המשכה ודרך הוי'. וזהו ענין המשכת וי"ו והנורא מבחי' אל עליון שלמעלה מבחי' השתלשלות וכו' ולכן אמרו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה,ז מכל חיי העוה"ב כי עוה"ב לפי שהוא בבחי' השגה ושכל נברא להיות מתענג ונהנה אינו אלא זיו כו' והוא זיו תורתם ועבודתם. משא"כ בעסק התורה והמצות עצמן שבקיום המעשה בעולם הזה בפועל ממש הנה בהם נמשך גילוי בחי' אנכי בעצמו ובכבודו שלא ניתן להנות בהשגת הנבראים כו'.

וע"ז אמרו אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו שכמה בחי' גבורות וצמצומים הן להיות גילוי זה של בחינת אנכי בתורה ומצות שהוא למעלה מן ההשתלשלות בחינת ישת חשך סתרו חשך והעלם ולא אור וגילוי (ועמ"ש כה"ג בד"ה ושאבתם מים בששון שניסוך המים בחג הוא המשכת חכמה עילאה בחי' ביטול ומה שאעפ"כ יהיה בששון דוקא זהו משום דחו"ב הם תרין ריעין כו' והיינו ג"כ ענין התכללות הביטול ויראה עם השמחה והוא אחר עשי"ת ויוהכ"פ שממשיכים מבחי' לפני הוי' תטהרו. שלום שלום לרחוק ולקרוב כו'. עי"ז נעשה אח"כ התכללות זו. אך כאן הגילוי הוא השמחה והששון רק תוכו רצוף הביטול והיראה):

קיצור. ושמחה זו דבחי' וכל קרב וכליות יזמרו הוא שמחה של מצוה. וזהו ענין ברכת המצות. ואהבת את ודברת בם:

ד **אך** הנה גילוי זה שמן החשך בריבוי הצמצוצים באתערותא דלתתא תליא מילתא להיות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר ישוב לעבודת ה' בבחי' אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא שכמו שהאדם מתגבר למטה נגד טבעו הן בסור מרע הן בועשה טוב בבחינת בטל רצונך שמבטל רצונו ומסלק את עצמו ומשליך נפשו ורצונו מנגד כו'. כך נמשך מלמעלה בחי' ביטול וסילוק עצמיות אור א"ס ב"ה שלא יאיר ויתגלה כמו שהוא שאין לו סוף כו' שאין העולמות יכולים לסבול את האור הזה כמו שהוא.

ולכן נק' חושך ולא אור וגילוי אלא שיתצמצם בכמה מיני צמצומים וירידות המדרגות להיות גילוי האור מתוך החושך שהיא בחי' ירידה אצלו ית'. כמארז"ל במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה כו' שהניח את עצמיות אור א"ס ב"ה ומשרה שכינתו בבחינת צמצום כדי להיות גילוי ואור מתוך החושך העליון (וגם כי ע"י אתהפכא חשוכא שלמטה לנהורא מעוררים למעלה הגילוי מבחינת ישת חשך סתרו שלמעלה מבחינת אור. וזהו ענין יתרון האור מן החשך דייקא) (עיין בזהר פ' תזריע דמ"ז ע"ב. ובפ' בשלח דנ"ז ע"א. ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה בענין מצות ל"ת כו') ועי"ז נמשך גילוי זה גם בלב האדם למטה להיות בחי' כלי ומשכן שתהיינה כלולות בו ב' המדות אהבה ויראה גם יחד ע"י המשכת בחי' שלום הכולל ומחבר כו'. וע"ז נאמר שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו (משלי כ"א) פי' שלא תהא נפשו צרה וקצרה מהכיל ב' הפכים כאחד שהן אהוי"ר אלא כמ"ש הרחיבי מקום אהלך וגו' והיינו ע"י שמירת פיו ולשונו בבחי' אתכפיא סט"א הן בבחי' סור מרע כו' (ועיין מענין שומר פיו ולשונו בשל"ה בתשב"כ בס"פ תו"א השייך לפי' בהר שם פי' שזהו מענין מ"ם סתומה של למרבה המשרה ושם נאמר ולשלום אין קץ כו' וכנ"ל) שעי"ז נמשכה אהבה זו הכלולי ביראה בפנימיות ותוכיות הלב להיות הלב

בחי' כלי ומשכן לאהבה זו והיא תקועה ושמורה לנצח בל תמוט ממנו כל הימים בין במחשבה בין בדבור ומעשה וכמ"ש ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך וגו' וקשרתם לאות וגו' והוקשה כל התורה לתפילין שכמו שתפילין שהם על הקלף גשמי ושורה בהם קדושה עליונה מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע בפרשיות הכתובין בהם. כך הוא ענין כל המצות שהם בעשיה גשמיות ואעפ"כ שורה ומלובש בהם אור א"ס ב"ה ולזאת יהיה כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו בעסק התורה והמצות בבחי' אהבה זו וביטול זה. משא"כ ע"י אהבה שמבחי' הצמאון אף שנמשך עליו בחינת וימינו תחבקני היא בחינת חיבוק מבחוץ ולכן היא חולפת ועוברת אחר התפלה כו'. והמשכת גילוי זה בלב שיהא הלב משכן וכלי לאהבה זו שתהיה בפנימיותו ותוכיותו שתהיה תקועה ושמורה לנצח נעשה ע"י בחי' מחוקק שעושה חקיקה לכלי לקבל (ועמ"ש ע"פ במחוקק במשענותם וע"פ החלצו מאתכם) ומחוקק זה משה כמ"ש כי שם חלקת מחוקק ספון הוא הדעת שהוא מקור התורה. וע"ז נאמר וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל (ועמ"ש במ"א ע"פ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם) פי' לפני בבחינת פנמיות בני ישראל להיות המשכת והנורא מבחינת אל עליון ומבחי' ישת חשך סתרו יהיה גילוי אור עד שמאיר אור האהבה הכלולה ביראה בתוך פנימיות שבו ועל ידו נעשה הלב כלי קיבול להיות תוכיות הלב ופנימיותו רצוף אהבה זו בל תמוט לעולם ועד.

ועם כל הנ"ל יובן ענין וידעת היום להיות שהיום הוא עם הלילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד היינו כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא שמן החושך נעשה אור כך הוא גילוי אור א"ס ב"ה מחשך עליון ברישא חשוכא בחינת ישת חשך סתרו ואל עליון והדר נהורא להיות בחי' אור וגילוי והיינו ע"י הדעת וזהו וידעת היום ומזה וידעת כי הוי' הוא אלהים שנמשך להיות חיבור ויחוד שם הוי' עם שם אלהים ע"י המשכות וי"ו והנורא מאל עליון הכולל ומחבר השני הפכים.

והמשכה זו שהוא מלמעלה מעלה מן ההשתלשלות מבחינת ישך חשך סתרו להיות גילוי אור שהוא ע"י בחי' גבורות וצמצוצים באתעדל"ת תליא מילתא ע"י כי והשבות אל לבבך שיהיו ב' הלבבות כאחד שגם היצר הרע ישוב לעבודת ה' בבחינת אתכפיא ובטל רצונך כו' שבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא במקום שאתה מוצא גדולתו וכו':

קיצור. אך גילוי זה באתעדל"ת תליא באתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא שע"ז נמשך מלמעלה גילוי ואור מתוך החושך העליון. שומר פיו ולשונו כו'. והיינו ע"י במחוקק בחינת דעת וזהו וידעת היום. ומזה וידעת היום כי הוי' הוא האלקים. והיינו ע"י והשבות אל לבבך כו'. ועד"ז י"ל משארז"ל (בברכות דנ"ה ע"ב) גבי בצלאל. בצל אל היית וידעת.

פי' בצל אל היינו בחי' אל עליון כמ"ש בזח"ב תרומה (קנ"ב סע"א). ומזה נמשך בחי' וידעת היינו וידעת היום בחינת ברישא חשוכא והדר נהורא וכנ"ל ואח"כ והשבות אל לבבך כו' וזהו שאמר לעשות משכן תחלה להמשיך המקיף העליון מבחינת ישת חשך סתרו ואח"כ ארון וכלים שיהיה ההתכללות בפנימית. ועיין מענין כי הוי' הוא האלקים בזח"ג נשא (קמ"ג א'). קרח (קע"ח ב') פי' אחרי (דס"ה א') בראשית (די"ב סע"א). וארא (דכ"ה א') ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל:

פרק ח

וזאת המצוה אשר צוה ה' כו'. לעשות בארץ כו' למען תירא את ה' אלהיך לשמור את כל חקותיו כו' ושמעת ישראל ושמרת לעשות כו' שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הנה צריך להבין כפל השמירות לשמור ושמרת. גם הנה וזאת המצוה קאי על פרשת ק"ש שלאחרי' שמע ישראל וא"כ מהו לעשות בארץ. שהרי כל המצות הכתובים בפי' שמע ודברת בם כו' וקשרתם כו' הן חובת הגוף ונוהג בין בארץ בין בחו"ל. אך הנה ג"ע נק' ארץ וכמארז"ל כ"י יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כו' לעולם יירשו ארץ (בישעיה סי' סמ"ך כ"א) שג"ע התחתון הוא שכר מעשה המצות. (וע' בהרמב"ם פ"ח מהל' תשובה ה"ז. ועמ"ש בד"ה וישב יעקב בענין ב"פ בארץ הנאמר באותו פסוק) אבל ג"ע העליון הוא שכר כוונת המצות והתורה וע"ז נאמר מי יעלה בהר ה' כו' נקי כפים כו' יעלה בחי' עליות בשבתות ור"ח כו' (עיין מענין מי יעלה ברבות פי' וזאת הברכה. חיי שרה פנ"ט. וישלח"פ פ"ב. זח"א וירא צ"ט א' ק' ב'. קכ"ג סע"ב מקץ ר"א א' תזריע מ"ה סע"ב משפטים ק"כ ב'. ועיין עוד מענין העלייה בשבתות ור"ח וירא קט"ז א' תרומה קנ"ו בע"ב נשא קמ"ה א' ועיין בגמרא פ"ז דב"מ דפ"ה ע"ב כי סלקי למתיבתא דרקיעא) אך הנה להיות שהנשמות הם מחודשים ונבראו מאין ליש ואיל תוכל להשיג תענוג אלקות להיות נהנין מזיו ע"ז נאמר לעשות בארץ לעשות לשון תיקון כמו ועשתה את צפרניה שישראל ממשיכים את הזיו להיות נהנין כו' וכמ"ש וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה כו' לעבדה זו רמ"ח מ"ע כו' שע"י המצות ממשיכים את הזיו ועונג העליון ועושין את בחי' ג"ע (ועמ"ש מזה בד"ה אז ישיר כו' על' באר בענין מעין גנים ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה) וזהו ענין לשם יחוד קוב"ה שאומרים לפני כל מצוה ומצוה דהנה נודע שיש ב' בחי' בהשתלשלות ממכ"ע וסוכ"ע וכמ"ש תרי קראי כתוב א' אומר מלא כה"כ דמשמע כבודו וזיו בחי' לבוש מאני מכבדותא ולא עצמותו ית'. וכתוב א' אומר את השמים ואת הארץ אני מלא. אני דייקא עצמותו (ועמ"ש מזה בד"ה אני לדודי) אך הנה כי מכה"כ היינו ממכ"ע שהוא בחי' החיות הנתפס תוך עלמין להחיותן שהחיות מתמעט מיעוט אחר מיעוט עד בחי' דומם

הוא חיות מועט היותר אחרון ובצומח החיות יותר מרובה ולכן הוא צומח כו' שהחיות מתמעט בירידתו למטה מטה וכמ"ש שרפים עומדים ממעל לו כו' שמשיגים חיות ואור האלקי שבתוכם משא"כ האופנים וחיות שאין משיגים החיות והאור אלקי שבתוכם יותר מועט ומצומצם ולכן הם ברעש גדול כו' וה"ז כדמיון הנשמה שממלא כל הגוף שהחיות הוא בהתחלקות ושינויים רבים השכל שורה במוח ודבור בפה ויורד מטה ומתמעט כו'. כח התנועה ביד וכח ההילוך ברגל.

ובחינת החיות שבבחי' ממכ"ע נק' בשם שכינתי' לשון ושכנתי בתוכם כו' שהחיות מתלבש בעלמין כנשמה המתלבשת בגוף כו' ובחי' סוכ"ע הוא ג"כ חיות ואור א"ס בתוך כל העולמות אלא שאינו בבחי' גילוי והתחלקות ריבוי ומיעוט שהחיות ההוא שוה ומשוה קטן וגדול כו' ונק' סובב כמו העיגול עד"מ שמעלה ומטה שוים שבחי' זו נק' קוב"ה קדוש ומובדל שאינו נתפס בבחי' עלמין כלל מלשון אל תגע בי כי קדשתיך או הגבל את ההר וקדשתו וכן קדושים תהיו מובדלי' תהיו שבחי' המובדל ומופרש נק' בלה"ק בשם קדש.

וזהו ענין לשם יחוד קובה"ו שע"י המצות ממשיכים בחי' סוכ"ע בחי' קדוש להיות בגילוי בבחי' ממכ"ע. וזהו ענין כוונות ברכות המצות באי"י אמ"ה היינו שבחי' הוי' סוכ"ע יהיה בבחי' ברכה והמשכה בגילוי בבחי' אתה לנוכח ועי"ז נמשך תוספת אור בג"ע וכדלקמן:

קיצור. שע"י המצות ממשיכים תוספת אור בג"ע ע"י שממשיכים מבחי' סוכ"ע בממכ"ע:

ב **והנה** כללות ענין המשכה זו מסובב בממלא זהו מבואר בק"ש הוי' אלקינו הוי' אחד פי' הוי' אלקינו הוא בחי' סוכ"ע. והוי' אחד הוא להיות המשכה מסוכ"ע בממכ"ע (וכמ"ש מזה בד"ה לבתתני אחותי כלה) כי אחד החי"ת היינו ז' רקיעים וארץ והד' הוא ד' רוחות העולם שהוא בחי' התחלקות הנמשך מבחי' ממכ"ע בטלים ונכללים בתוך האלף הוא ההמשכה מסוכ"ע שהוא בלתי התחלקות ע"כ נק' אלף (ועמ"ש בד"ה שובה ישראל גבי אמרו אליו כל) ומה שנראה העולם ליש ודבר הוא מפני כי בשכמל"ו אין מלך בלא עם כו' ואי לזאת ואהבת לשון אבה הוא רעותא דליבא שהוי' בחי' סוכ"ע יהיה בחי' אלקיך לנוכח בגילוי (ע"י שמאיר בבחי' ממכ"ע שזהו ענין יחוד קוב"ה ושכינתיה) משא"כ בחי' סוכ"ע עצמו בחי' הוי' אלקינו הנאמר בפסוק שמע הוא בחי' העלם כו'. בכל לבבך בשני יצריך שע"י היצה"ר דוקא שהוא בחי' ההעלם וההסתר של אור האלקי עי"ד יהי' צעק לבם אל ה'. וזהו חומת בת ציון הורידי כנחל דמעה (איכה ב' י"ח) שע"י בחי' החומה

וההסתר אור אלקי ע״ז ויצעקו אל ה׳ בצר להם. וזהו תכלית ירידת הנשמה בעוה״ז להיות בבחי׳ בע״ת דמשכין ליה בחילא יתיר מקום שבע״ת עומדין כו׳ כי הנשמה קודם ירידתה לעוה״ז היתה בחי׳ צדיק גמור וירדה לעוה״ז להיות בחי׳ בע״ת בחילא יתיר.
וזהו בחי׳ בכל מאדך בלי גבול והיינו בעוה״ז דייקא לפי שבעוה״ז הוא בחי׳ סוכ״ע. וזהו אשר אנכי מצוך היום בחי׳ אנכי מי שאנכי כו׳ מצוך היום דייקא. היום לעשותם בעוה״ז שבעוה״ב אין שם בחי׳ תשובה. משא״כ בעוה״ז מרשע גמור יכול להיות צדיק גמור והיינו לפי שבעוה״ז עולם היותר שפל מתגלה בחי׳ סוכ״ע וכחשיכה כאורה בלי שום בחי׳ הסתר כלל שוה ומשוה קטן וגדול כו׳ (וכמ״ש מזה בד״ה צו את בנ״י כו׳ את קרבני לחמי) וזהו אשר אנכי מצוך היום ולהיות המשכת בחי׳ סוכ״ע בגילוי בבחי׳ ממכ״ע היא ע״י תומ״צ דייקא כי המצות הן רצה״ע בחי׳ סוכ״ע שורה ומתלבש בתפילין ומזוזות ע״ג קלף גמיש שכותב ה׳ אחד ע״ג קלף וכן בכל המצות ובפרט מעשה הצדקה כסף וזהב גשמיים ע״י שורה בו אור אלקי וממשיך בחי׳ חסד עליון.
והיינו לפי שבחי׳ סוכ״ע מעלה ומטה רוחני׳ וגשמיים שוין. וזשארז״ל חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שזהו ענין הברכות המשכות בחי׳ סוכ״ע להיות בגילוי בבחי׳ ממכ״ע. בא״י שבחי׳ הוי׳ סוכ״ע יהיה בגילוי ברוך אתה כו׳.
וזהו ועתה ישראל מה ה׳ אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה׳ אלקיך כו׳ דלכאורה אינו מובן איך היראה היא מלתא זוטרתא כ״כ עד שאמר כי אם ליראה כו׳. אך כי פי׳ ליראה את ה׳ אלקיך הנה מבואר למעלה דאלקיך היינו בחי׳ ממכ״ע והוי׳ אלקיך הוא המשכת סובב בממלא וא״כ כיון דהיראה יומשך מבחי׳ זו דממכ״ע היא בחי׳ יראה תתאה אבל יש בחי׳ יראה עילאה הנמשך מבחי׳ גילוי סוכ״ע עצמו ע״ד החרדה שנפלה על חברי דניאל משום דמזלייהו חזי דהיינו מבחי׳ מקיף כו׳. לכן ז״ש שאינו שואל מעמך כי אם ליראה יראה תתאה כי על יראה עילאה ארז״ל אם אין חכמה אין יראה שבחי׳ יראה זו נמשך על ידי עסק התורה לפי שאי אפשר להיות התגלות בחי׳ זו בנפש אלא בבחי׳ מזלייהו והוא נמשך בנפש על ידי עסק התורה דישראל מתקשראן באורייתא וכמ״ש במ״א בד״ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר ובשעת מ״ת היה גילוי בחי׳ יראה עילאה הנמשך מבחי׳ אנכי מי שאנכי בחינת והנורא ולכן ארז״ל שעל כל דבור פרחה נשמתן כו׳. אך עכ״ז אינו שואל מעמך כי אם ליראה היינו בחי׳ יראה תתאה:
קיצור. והמשכה זו היא בק״ש ואהבת את ה׳ אלקיך מאה ברכות. ליראה את ה׳ אלקיך:
ג **אך** הנה המשכת שרש המצות אשר קדשנו כו׳ להיות בגילוי למטה במעשה המצות הוא ע״י תורה וכמ״ש ודברת בם כו׳ לשון ידבר שהוא מענין הנהגה והמשכה ואחר

כך וקשרתם וכתבתם כו'. כי הנה התורה הוא מזון לנפש והמצות הם לבושים וכמו המזון שמחיה את האדם כך ע"י תורה טעמי המצות נמשך שרש המצות אשר קדשנו במצותיו רצה"ע להיות שורה ומתגלה במעשה המצות וכמ"ש החכמה תחיה בעליה בקהלת סי' ז' י"ב. שהמצות נקרא בעליה דחכמה דתרגום בעל לשון מרא ורבון דהיינו שיש לו ממשלה על בחי' חכמה שהמצות הם מבחינת רצה"ע שלמעלה מבחי' חכמה ואורייתא מחכמה נפקת ואעפ"כ החכמה תחיה כי התורה היא פירוש וביאור טעמי המצות ולכן ע"י התורה דוקא נמשך שרש המצות ורצה"ע להיות בגילוי בבחי' ממכ"ע (וכמ"ש במ"א בד"ה מנורת זהב כולה מענין החכמה תחיה בעליה ועמ"ש ע"פ אני לדודי בפי' נמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כי א"א להיות התעוררות המשכת בחי' סוכ"ע ע"י המצות שהם מדברים גשמיים ציצית מצמר אם לא ע"י התורה שהיא הממוצע המחברם כמו עד"מ באדם שהדיבור הוא הממוצע המחבר ומוציא מהעלם לגילוי רצונו וחפצו. ור"ל כמו שגילוי והמשכת הרצון במעשה הוא ע"י הדבור והדבור נלקח מהשכל כמ"כ המשכת רצה"ע במעשה המצות הוא ע"י הדבור בד"ת דאורייתא מחכמה נפקת). וזהו ענין לעשות בארץ פי' להמשיך בבחי' המצות רצון העליון בחי' סוכ"ע (וגם כמש"ל דארץ היינו ג"ע וצריך לעשות ולתקן היינו להמשיך בו מבחי' רצה"ע כי ההארה שנברא בג"ע הוא רק זיו השכינה ונמשך מבי' אותיות בי"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב אבל ע"י המצות נמשך עצם רצה"ע דכלא חשיבי האותיות הנ"ל אצלו או כמשל שאין ערוך תענוג ומתיקות המלובש בפרי כתפוח וכה"ג לגבי עצם מקור הכח הצומח שממנו נמשכים טעמי' אלו כמ"ש במ"א) ולכך נאמר וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ ואח"כ כתיב שמע ישראל והיא מצות ק"ש ואח"כ ודברת בם מצות ת"ת והכל חובת הגוף הוא ונוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ. אלא דפי' לעשות בארץ היינו להמשיך אור הסוכ"ע בממכ"ע הנקרא ארץ והוא בחי' ג"ע התחתון כנ"ל. ועיקר כללות המשכה זו היינו מצות ק"ש כמש"ל שזהו פי' הוי' אחד כו'. וכמ"כ הוא ע"י כל המצות רק בק"ש הוא עיקר המשכה זו ולכן נאמר ג"כ בק"ש ודברת בם דהיינו בד"ת כי המשכה זו ע"י המצות הוא התורה כנ"ל:

קיצור. אך הנה כדי להמשיך גילוי רצון העליון בנפש ע"י המצות הוא ע"י התורה וע"ז נאמר החכמה תחיה בעליה:

לשמור את כל מצותיו כו' ושמרת לעשות ענין השמירה הוא להיות כי מעשה המצות הם נעשים בדברים גשמיים כסף וזהב שעושין בהן צדקה וקלף גשמי לסת"מ ושאר דברים תחתונים שהם נמשכים מק"נ כי אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה

המכה בו ואומר לו גדל. פי׳ מזל הוא שר המשפיע אותו עשב וע״י שעושים בו המצוה נכלל חיות זה בקדושת ה׳ אחד ועל זה נאמר ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים. פי׳ גדיותיך הוא מלשון גדא דהר שבגמרא שהוא ל׳ מזל מלשון העורכים לגד שלחן דהיינו מעשה המצות שהם נתלבשו בדברים גשמיי׳ תחתונים שנמשכים מן המזלות והמזלות מקבלים מן שמרי האופנים וע״י העלאה זו של המצות הם מתעלים על משכנות הזי׳ רועים אברהם ויצחק כו׳ שנק׳ רועים על שם שממשיכים בחי׳ עונג העליון ואוי״ר לכנ״י וכמ״ש במ״א בד״ה אם לא תדעי לך.

והנה מאחר שמ״מ הם נלקחים מדברים תחתונים רק שנמשך בהם רצה״ע כו׳ ע״כ צריכים הם שימור שלא יומשך מזה יניקה לחיצונים ח״ו כי הבחינה שהיה מבחי׳ תערובות טו״ר אע״פ שנתברר ונתעלה צריך הוא שמירה שלא יהיה מזה יניקה כנ״ל. משא״כ בחינת הטוב בעצם א״צ שימור כ״כ כי רחוק הוא בעצם מן הרע וזהו שנאמר שומר את גרים דאין ר״ל גרים ממש דוקא כ״א אמ״ש תלה עושה משפט לעשוקים כו׳ שהם הניצוצים שנפלו בשבה״כ או ע״י חטא אדה״ר שהם עשוקים בידי החיצונים והש״י מרחם עליהם במשפט דאיהו רחמי להעלותם לשרשם.

וע״ז ארז״ל לא גלו ישראל אלא כדי כו׳ שהם ניצוצין אלו המתעלים ע״י קיום המצות בדברים גשמיים ולכך נאמר בזה שומר את גרים פי׳ שגם לאחר שנתבררו מצטרכים לבחי׳ שמירה מעולה שלא יהיו חוזרים ונופלים וכמו עד״מ האדם שחטא ואשם וחזר בתשובה צריך שמירה מעולה שלא יחזור לסורו משא״כ מי שלא טעם טעם חטא שאין צריך לשמירה כ״כ.

וכידוע שזהו ענין תשובת הגדר כי יש תשובת המשקל והיא שכפי הנאה שנהנה בעבירה כן לפי ערך זה יש לו להצטער בדאגת הלב כנגד החשק והתאוה אשר נהנה. את תשובת הגדר וא להתרחק ביותר עד קצה האחרון מהרע כדי שלא יתאוה לעבירה ח״ו והבעל תשובה צריך לזה יותר ממי שלא חטא כו׳ וכן אמר ההי״ק המגיד נ״ע שאע״פ שארז״ל אל יאמר אדם אי אפשי בבשר כו׳ אלא אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי היינו במי שלא חטא מעולם אבל הבע״ת צ״ל כל מיני רע ואיסורים מאוסים אצלו ושיאמר אי אפשי כו׳ בכדי שלא יפול ח״ו. נמצא מבואר שמי שהיה כבר למטה במדרגה צריך שמירה יתירה אף גם לאחר שנתעלה ומכל זה נוכל להבין ענין לשמור הנז׳ גבי עשיית המצות דאע״פ שהמצות הם המשכות קדושה עליונה מבחי׳ סוכ״ע אשר קדשנו במצותיו ממש שהקב״ה מניח תפילין וכו׳. אך לפי שנתלבש דוקא האור העליון בדברים גשמיים שהן מבחי׳ ק״נ כנ״ל ע״כ צריכים שמירה שלא יהיה מזה יניקת החיצונים

ח"ו מפני שהניצוצים האלו היו עשוקים אצלם ועכשיו יצאו משם ונתבררו ע"כ צריכים שמירה לבלתי יתערב בהם יניקת החיצונים והוא שלא יתפעל האדם בעצמו בעשותו המצוה להחזיק טובה לעצמו או להיות תפארת וגדלות ממנה או שאר איזה פנייה ח"ו כי מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב. פי' בר לבב שהוא בלי שום תערובת זר ח"ו (ועיין מה שכתוב בד"ה כה תברכו גבי וישמרך וב"ה קול דודי בענין ושמרתם את המצות כו' שנאמר בפ' בא) (י"ב י"ז). וברבות פרשה עקב נראה דמפרש ושמרתם את המצות היינו כל מצותיו ית'. ועיין בזוהר חלק ב' תרומה (קל"א א') בעין ליל שמורים:

קיצור. ענין לשמור את כל חוקותיו כו':

ד **אך** הנה כיון שאפילו מעשה המצות צריכים לבחי' שמירה א"כ איך וע"י מה יהיה בחי' שמירה זו אך הענין כמארז"ל שמור זו משנה וכמ"ש במ"א ע"פ תשמרו להקריב לי. ולכן השמירה הוא על ידי עסק התורה שבעל פה שבה ועל ידה יוכל להיות השמירה (ועמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו ע"ש) והענין דהנה המצות הם בחי' לבושים לנפש דהיינו שהוא המשכת בחי' סוכ"ע בממכ"ע וזהו בחי' לבוש שהוא המקיף להגוף. אך שמירת הגוף והלבוש הוא על ידי בית וזהו בחי' התורה.

וכמ"ש בזהר דאורייתא היכלא עילאה דקודשא בריך הוא וגם ארז"ל מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה הרי ד"א של הלכה הם נגד בחי' בית המקדש שהוא בחי' בית וכמ"ש וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרא בניך אלא בוניך כו' שישראל הם הבונים את ההיכל והיינו על ידי תורה שבע"פ. ולכך על ידי זה יהיה שמירה לבחי' לבושים דמעשה המצות שלא יהיה מהם יניקת החיצונים על ידי שמירה דבחי' בית הנ"ל. וביאור הענין הוא כי הנה כל התורה שבעל פה הוא להחמיר חומרות ודקדוקי סופרים שלא לעשות. וכן במצות עשה אם עושה כך כשרה ואם לאו פסולה ואינה מצוה כלל. שזהו יסוד כל התורה שבעל פה להחמיר על דברי תורה שלא לעשות ועל זה ארז"ל ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה כי זהו עיקר הסייג והשמירה לד"ת (ועמ"ש בד"ה ושמע אביה). כי הוא בחי' גבורות עליונות מבחי' חכמה עילאה שמהם נעשה בחי' החותם והחומה שלא יהיה יניקת החיצונים מהמצוה והרצון עליון. וזהו אני חומה שארז"ל זו תורה ומשמע ביבמות (דס"ב ב') דקאי על תשבע"פ שהרי אמרו בלא חומה דכתיב נקבה תסובב גבר והיינו בחי' תורה שבע"פ. ועמ"ש בד"ה וכל בניך בענין אל תקרא בניך אלא בוניך והנה על ידי הדבור בתורה שבע"פ באמרו פטור וחייב טמא וטהור אסור ומותר נעשה בחי' ההבדלה

וההפרשה שלא יוכלו לקבל היניקה והאחיזה ח"ו וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך אני המשנה המדברת בפיך אלו ואלו דברי אלקים חיים הוא הוא המדבר בפיכם.
ולא דברי בית שמאי ובית הלל עצמן. לכך הנה ע"ז נעשו החיצונים רחוקים ולא יהיה להם אחיזה מהאור הנמשך ע"י קיום המצות. וה"ז כדמיון הבית עד"מ שנעשה למחסה ולמסתור מזרם וממטר ולכך ת"ח נק' בוניך שהם הבונים את הבית ע"י דיבורם דברי אלקים חיים המדבר בפיהם. אך עכ"ז אם ה' לא יבנה בית כו' שתחלה צ"ל בבחינת וכל בניך למודי הוי' דהיינו להיות ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך רעותא דלבא שיחפוץ באמת לאמתו בעומק הלב גילוי אלקות בחי' סוכ"ע רוח אייתי רוח ואמשיך כו' וע"ז יוכל להיות בחינת בוניך משא"כ אם לומד בפ"ע אינו ממשיך כלום.
וזהו למען תירא את ה' אלקיך כו' לשמור כו' שכדי שיהיה בחי' בית ושמירה ע"י עסק התשבע"פ הוא ע"י למען תירא את הוי' כו' אבל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו.
והטעם הוא שהרי עיקר כח השמירה הוא לפי שדבור זה הוא דבר ה' המדבר בתוך פיו וכמאמר מתניתין מלכתא כמלך הגוזר שלא יקרב זר כו'. וכדי שיהיה בחי' דבור של האדם כלי לדבר ה' הוא ע"י היראה ורעותא דליבא דוקא שחפץ באמת לגילוי זה.
וזהו סדר הפסוקים וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ היינו המשכת גילוי רצה"ע ב"ה בחי' סוכ"ע בממכ"ע הנק' ארץ ואח"כ למען תירא כו' לשמור. ועוד ושמרת לעשות היינו ב' שמירות שמירה מבפנים ומבחוץ בחי' מזון ובחי' בית והיינו ע"י תשב"כ ותשבע"פ ודברת בם כו' לשמור ושמרת כו':

פרק ט

למען תירא את הוי' אלקיך. הנה להבין ענין המצות שנק' מצות המלך ששרשם מבחי' מל' ואעפ"כ הם ג"כ בחי' לבושים ומקיפים צריך להקדים תחלה ענין ההשתלשלות מעילה לעלול וענין בחי' יש מאין כו' כי הנה ג"ע הוא בחי' מל' שג"ע התחתון הוא במל' דיצירה וג"ע העליון הוא במל' דבריאה וכמ"ש האריז"ל שהוא בבחי' בינה שבמל' (עיין בע"ח שער מ"ג שער ציור עולמות אבי"ע פ"א ועיין בפ' בראשית דכ"ו ע"א גן דא שכינתא תתאה כו' ובפ' תרומה קס"ו ב' ויקהל דר"י ע"ב ובפ' פנחס דר"מ ע"ב) כי הנה ענין הג"ע הוא בבחי' השגת אלקות יושבין ונהנין מזיו השכינה וזהו מבחי' בינה דוקא אך לא מבחי' בינה כמו שהוא בבחי' האצילות אלא אחר שעוברת דרך המל'.
והטעם הוא כי הנבראים הם בע"ג ומחודשים מאין ליש ממש וא"א להם להכיל בהם אור ההשגה כמו שהוא בבחי' אצילות מאחר שאין ערך ביניהם כלל (וכמ"ש במ"א

שלכן נק' יסוד יתום מאמו דהיינו מ"ש גבי יוסף יפה תואר ויפה מראה ר"ת יתום כי יסוד הוא מקור ההשפעה בבי"ע ואי אפשר להיות בהשפעה זו גילוי בחי' בינה ממש כמו שהיא באצילות כמ"ש מזה ע"פ הרע"מ פ' כי תשא גבי והדל לא ימעיט כו') אם לא ע"י שעוברת ההארה באמצעות בחי' המל' שהיא הגורמת פעולת שינוי ההשפעה ממהות למהות ממש עד שיהיה בריאה חדשה ממש וכנודע ההפרש שבין בחי' ההשתלשלות העולמות באצילות עצמו שהוא רק באופן עילה ועלול העלם וגילוי בלבד כי המדות הגם שהם מתהווים מהשכל ונולדים ממנו כנראה בעליל סיבת שינוי המדות באדם כשהוא קטן מתאוה לדברים קטנים ופחותים וכשהוא גדול אינו מתאוה להם כלל שהוא מסיבת הארת מוחין דגדלות כנ"ל (ועיין בפי' המשניות להרמב"ם בסנהדרין משנת כל ישראל יש להם חלק. במ"ש שים דעתך כי נער קטן כו') והרי אנו רואים אופן המשכתם מהשכל שהוא רק בבחי' עילה ועלול דהיינו בבחי' גילוי מהעלם שגם קודם יציאתם בגילוי מהעלם להיות מציאת אהבה ותשוקה או יראה ופחד הם כלולים ונמצאים ממש באותו השכל המוליד וא"כ הוא בבחי' יש מיש שהמקבל קרוב בערך להמשפיע. משא"כ אופן התהוות בי"ע מבחי' מל' דאצילות הוא בריחוק יותר גדול עד שהנבראים אינם ממהות אצילות כלל וזהו שנק' מאין המוחלט ליש להיות כי בחי' המל' נקרא אין שאינה מושגת אצלם כנ"ל וכמו עד"מ ההתפשטות מלך ב"ו על אנשי מדינתו שהוא בבחי' ריחוק שהרי מקבלים עול מלכות אף שאינם רואים פניו כלל (ועיין מ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בפי' והים עליהם מלמעלה) וזהו הטעם שהגי"ע הוא בבחי' מל' דייקא דהיינו צמצום האור עד שיהיה מהות חדש ממש בבחי' אור של תולדה ונקרא יש מאין עד שיהיה מושג לנשמות ומלאכים דבי"ע וזהו ג"כ הטעם שאנו ממשיכים כל האורות לבי"ע ע"י בחי' המל' דוקא וכמו שאנו אומרים ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם.

וזהו מ"ש וזאת המצוה כו' לעשות בארץ אשר ארץ הוא בחי' מלכות דאצילות שכל ההמשכות בבי"ע הוא ע"י המל' דוקא ע"כ נאמר לעשות בארץ דוקא והיינו מטעם הנ"ל שא"א להיות גילוי הארה מאור א"ס בבי"ע אם לא ע"י אמצעות בחי' המל' דוקא שאז יוכל להיות מושג בנבראים ע"י בחי' הצמצום דרך המסך. משא"כ מאו"א לז"א ומז"א לא היה מושג בנבראים כלל להיותם בחי' אצי' שלמעלה מההשגה ואף בהמדות אע"פ שהם בחי' ירידת המדרגה לגבי בחי' חו"ב מ"מ הם ממהות אחד כו' ונק' הנצח לכך בשם ענף החכמה כנ"ל וכנודע. אך הכח הזה בבחי' מל' להעלים האור ולהוות יש מאין הוא מהארת הכתר המאיר בה שהוא מבחי' עצמיות אור א"ס ב"ה ונק' לכך כתר שהוא מענין כותרת דהיינו בחי' מקיף כו' והוא המהוה כל העולמות מאין ליש כי גם האצי'

אינם ערך אליו ומקבלים ג"כ הארה מצומצמת מאד באופן יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא.

והנה לפי שנעוץ תחלתן בסופן דוקא ע"כ הארת הכתר מאיר במל' יותר מבכל הע"ס והוא הנותן בה כח ועוז להחיות מאין ליש בבי"ע כנ"ל. ועיין בד"ה איהו וחיוהי ועיין מ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים בענין השמים כסאי וזהו ענין המצות שהם בבחי' מל' מצות המלך דהיינו רמ"ח מיני המשכות מבחי' מל' בבי"ע ואעפ"כ שרשם בבחינת כתר תרי"ג ארחין דגלגלתא דהיינו מטעם הנ"ל שהארת הכתר הוא במל' דוקא (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והיה לכם לציצית וע"פ וידבר דעשרת הדברות) וזהו שאמרו שתרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם בבחי' תר"ך עמודי אור דהיינו כמו עמוד שמחבר הגג עם הרצפה שהוא בחיי' נעוץ סופן בתחלתן כנ"ל. והנה לפני כל המצות צ"ל לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה והענין כי המשכת אור זה שמהכתר הוא אינו כ"א ע"י בחינת היחודים דוקא יחוד או"א ויחווד וז"נ.

והענין כי היחוד הוא מסיבת תוספת ההאארה בהמשפיע עד שיוכל להוריד ממנו הארה למטה כנ"ל וכמארז"ל פחות מבן ט' שנה אין ביאתו ביאה שהוא לפי שלא נשלמו בו עדיין בחי' המוחין דגדלות ואף שיש בו אז ג"כ כח וחיות ויש לו ג"כ בחי' המוחין זהו רק כדי סיפוק לבד לצורך עצמו ודי להפקיע כו' אמנם בבוא ההארה יתירה אז יכול להשפיע גם למטה ולהוליד מהות חדש ממש וכך יובן בענין כששיבחו חז"ל את ר"מ שהיה אומר ג' מאות משלים ובשלמה כתיב ו' דבר שלשת אלפים משל וזהו פלא לכאורה איזה חידוש גדול יש במשלים הלא הם רק מענינים גשמיים שבעוה"ז ויותר יש שבח בידיעת רזין עילאין כנ"ל. אך הענין שהמצאת המשל לנמשל דהיינו שיוכל להוריד חכמתו בלבושים גשמיים זהו ע"י עומק החכמה דייקא שלמעלה מהחכמה שבנמשל ולכן אנו רואים הרבה אנשים חכמים שאע"פ שידע דבר חכמה אעפ"כ לא יוכל להסביר החכמה ההיא ומה גם ע"י משלים כו' ואם יאמר משלים יהיו מילין דכדי. והיינו מפני כי לזה צריך עומק החכמה (ועמ"ש מזה בד"ה הנה אברם כו' ובד"ה והבדילה הפרוכת ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי גבי פי' יפתי הלבושים שממעשה המצות) וזהו ג"כ ענין הנ"ל שלצורך השפעה צ"ל תוספת אור במשפיע (ועמ"ש בביאור דמזוזה מימין גבי והנה שרש גילוי האותיות כו' אבל שרשם כו' והמשל בזה כח ההולדה כו') וכמו"כ כאן שא"א להיות המשכת הכתר במל' ע"י המצוה שצריך להיות נמשך דרך או"א וז"א אם לא ע"י תוספת הארה באצילות ואז ממילא היה השפעה למטה והוא הנק' בחי' יחודים (ועמ"ש

סד"ה ועשית בגדי קדש גבי והנה בזה יובן ענין ברכת המצות כו' ותכלית וסוף הברכה הוא להיות גילוי מלכותו יתי):

ב **ועתה** יובן מ"ש ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה את הוי' אלקיך וארז"ל א"ת מה אלא מאה כו' פי' כי ענין המצות הוא המשכת כתר במל' והיינו מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה ולהמשיך אור הכתר במל' הנק' הוי' אלהיך כי בחי' אור הכתר כמו שהיא למעלה אינן יכולים לקבלו ובמ"ת שהיה גילוי אור הכתר אנכי פרחה נשמתם אבל מהו שואל מעמך להמשיך אור הכתר במל' הנק' מה כמ"ש מה רב טובך כו' (עיין זח"א בההקדמה ד"ב ור"פ תרומה). וזהו אלא מאה שע"י מאה ברכות ממשיכים מבחי' אור הכתר כמ"ש בפי' חיי שרה (דקכ"ג ע"א). והרב המגיד הקדוש ז"ל היה מרגלא בפומיה תמיד פסוק זה דועתה מה הוי' שואל מעמך כו' והיה נותן בו טעם בתוספת ביאור ודקדוק הלשון כ"א ליראה את הוי' אלקיך דוקא דהיינו שא"צ לפרש ליראה את הוי' אלקיך שהוא המשכת אור א"ס במל' הנק' אלקים אלא יתפרש כפשוטו שכאו"א ימשיך אור הכתר באלקות השורה בו ממש דהיינו בחי' ניצוץ הארת המל' שבנפשו שע"י המצוה ששרשה מאור הכתר ימשיך בו הארה משם.

וזהו אלקיך דוקא. וז"ש ואהבת את הוי' אלקיך בכל מאדך שהיא בחי' רעותא דלבא דהיינו פנימית הלב שלמעלה מהגבלת הכלים דלב והוא ז"א בעתיקא אחיד ותליא ע"י יתעורר הכתר עליון מקור המקיפים להיות נמשך ושורה למטה. וזהו כל עיקר ענין המצות כו'.

והנה המצות נקראו לבושים ומקיפים אך התורה היא בחי' מזון לכו לחמו בלחמי והענין כי התורה היא בחי' חו"ב שהוא תשב"כ שנק' ספר דאורייתא מחכמה נפקת ותשבע"פ היא בחי' בינה והענין כי התורה שרשה ג"כ מבחי' הכתר אלא שהיא בבחי' חכמה שבכתר.

וכמ"ש ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל דהיינו בחי' קו האמצעי שמבריח מן הקצה העליונה דכתר אל קצה התחתונה בסוף האצילות והוא המזווג ומייחד או"א להמשיך בחי' טפת אבא כו'. והוא בחי' התורה והיינו ע"י הארת הכתר כנודע וז"ש החכמה תחיה בעליה פי' כי למטה החכמה תחיה ממש את המצות שהרי המצות הם בבחי' מל' ומקורה ושרשה הוא מאו"א וז"א כי ממל' שבחכמה נעשה חכמה שבמל' וכן ממל' דבחסד כו' וכמו התורה שהיא בירור המצות דהיינו הטעם והשכל של אותו המצוה וה"ז חיות המצוה ממש (וכמ"ש מזה בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כו') ומ"מ בשרש כל השרש המצות יותר נעלה אף מבחינת החכמה דתורה הרי שרש המצות מכתר שבכתר

שהוא למעלה מהחכמה שבכתר. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צאינה וראינה וע"פ יביאו לבוש מלכות) וע"כ נקראו המצות בעליה דחכמה רק שאעפ"כ החכמה תחיה בעליה וכידוע שלכך נק' התורה מזון לנפש כמ"ש לכו לחמו בלחמי כו' להיותם מחיה ממש אבל המצות נק' בשם לבושים דהיינו מצד שרשם באור הכתר שהוא בחי' מקיפים (ועמ"ש עוד מזה בביאור ע"פ אני לדודי כו') אך במקיפין עצמן יש ב' בחי' ולנגד זה נק' המצות לבוש והתורה נק' בית אל תקרא בניך אלא בוניך והמל' נק' ג"כ לבוש ובית וכמאמר ר' יוסי מימי לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי וכתיב ויבן ה' את הצלע לשון בנין.

והענין הוא כי ההפרש בין הלבוש לבית הוא כי אף ששניהם הם בחינת שומרים ומגינים על האדם מ"מ יש הפרש גדול ביניהם כי הלבוש הוא בקירוב גדול אל המתלבש בו וגם שהוא מיוחד למדתו דוקא. משא"כ הבית הוא בריחוק הרבה ממנו לפי שהוא בהרחבות והתפשטות יתירה וע"כ אינה מיוחדת לפי מדת הדר בו.

וכמ"כ למעלה יש ב' מיני מקיפים הא' המקיף שבבחי' השתלשלות שמבחי' פנימי שבעליון נעשה מקיף לתחתון שהוא מיוחד רק לפי ערך הכלי שלגבי מדת אותו הכלי בשיעור קבלתה הוא בחי' מקיף משא"כ אם היתה רחבה היה נכנס בבחי' פנימיות וכמו שהוא בחי' פנימיות בעליון כו' והוא הנק' בחי' לבוש.

והב' הוא בחי' מקיף כל המקיפין דהיינו בחי' אור העגול הראשון שהוא מקיף כל העולמות בהשוואה א' ולא שהוא מקיף פרטי כי הוא מעצמות אור א"ס השוה ומשוה כו' וכוללם כולם כא' והוא הנק' בשם בית. וז"ש בע"ח דשרש ההיכלות הוא משיורי אור המקיפין כו' (ועיין מענין מזון לבוש בית ע"פ מזמור שיר חנכת הבית. ועמ"ש מענין ב' בחי' מקיפים בשיר השירים ע"פ כאהלי קדר כיריעות שלמה ובביאור ע"פ הבאים ישרש כו' ובביאור ע"פ כי תצא בענין ל' מ' דצלם) והנה ב' מיני מקיפין הללו שניהם באים ומתגלים בבחי' מל' (ולכן אמר דוד מזמור שיר חנכת הבית עם היות ששלמה בנה הבית והיינו לפי שדוד היה מרכבה לכללות בחי' מלכות דאצילות וכמ"ש במ"א) והיינו שמצד מה שהוא בבחי' מצות המלך זהו בחי' לבוש ושרשו מאור הכתר כנ"ל. אמנם מצד שהוא בחי' תשבע"פ נק' בית כמו הבית שהוא שומר להאדם ומצילו מן הקור והגשמים או מן החום כמ"כ שמור זו משנה שמור לנוק' שהוא בבחי' שומר הטוב מהרע ומבררת אותו כמ"ש ותתן טרף לביתה בחכמה יבנה בית חכמות נשים בנתה ביתה עיין ברבות ר"פ שמיני כי בחכמה דייקא אתברירו. אך עכ"ז הוא ע"י כח המקיף עליון דבחי' בית ובחי' זו בתורה הוא הבל הדבור שמדבר המשנה שהוא בחי' מקיף

וכמ״ש ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך וכמ״ש במ״א ע״פ ביום השע״צ בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה וכמ״כ ג״כ בבינונים ספ״ה בשם הפע״ח ועמ״ש ג״כ מענין הדבור בד״ת בד״ה את חקת התורה גבי ושני תולעת. אך להבין מה שאמרו שמור זו משנה דוקא דהיינו תשבע״פ.

והענין כי התורה היא להבדיל בין הטמא לטהור. וארז״ל בת״כ ס״פ שמיני צ״ל בין פרה לחמור והלא כבר הם מפורשים. א״כ למה נאמר ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור. בין טמאה לך לטהורה לך. בין שנשחט רובו של קנה לנשחט חציו. וכמה הוא בין רובו לחציו מלא שעורה עכ״ל והיינו כי מה שמבואר בתשב״כ שהוא אסור או מותר אין זה צריך לפנים ואינו נק׳ הוראה כלל בפ״ק דהוריות (דף ד׳ ע״א) לענין הורו ב״ד משום דזיל קרי בי רב הוא. כי הוראה זהו שייך על דבר שאינו גלוי כ״כ ויש לספק בו ולכן עיקר הוראה זו הוא ע״י תשבע״פ שבה מתברר אף בדברים המסופקים מהו אסור ומהו מותר וההוראה הוא הבירור וזהו דשמור זו משנה.

והנה בגשמיות ההבדלה הוא כפשוטו שלא יאכלו האיסור. אך ההבדלה ברוחניות הוא כי ידוע שכל דבר איסו מה שהוא אסור על האדם יש לו שרש ומקור למעלה בקליפות. ולכן ארז״ל העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד וע״י זה שאומר הוא אסור ופסול וכיוצא הוא מבטלו ומורידו מגדולתו כי באמת הרע מצד עצמו היה כלא היה רק בבחי׳ חוצפא אם תגביה כנשר כו׳ וע״י המבטשין יפלו ויתפרדו כל פועלי און.

והנה בחינה זו הוא בחי׳ מל׳ מתניתא מלכתא שגוזר כך וכך כו׳. ולכן התשבע״פ בבחי׳ זו שנקראת בית היא בחי׳ שומר להלבושים הנעשים ממעשה המצות והענין כי המצות עצמן אף ששרשן בכתר והוא בחי׳ הרצון אשר במצוה אבל גוף הדבר שנעשה בו המצוה הוא מנוגה כמו ציצית מצמר וכיוצא ויש בו טו״ר וצריך בירור והיינו ע״י בחי׳ מל׳ ותתן טרף לביתה כו׳ וגם צריך שמירה והוא בחינת תכלת נהורא תכלא שחפו בו המשכן הוא בחי׳ בית.

ועמ״ש סד״ה מה טובו אוהליך יעקב אוהל נק׳ דירת עראי בחי׳ בעלי עסקים שקובעים עתים לתורה פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית משכנותיך נק׳ דירת קבע כשעוסק בתורה תמיד ועכ״פ נק׳ התורה דירה ובית שהוא שומר להלבושים ועמ״ש מענין מקיף דתכלת סד״ה ויקח קרח וזהו למען תירא. כי הנה מתחלה נאמר וזאת המצוה כו׳ לעשות בארץ. אבל צ״ל ג״כ למען תירא כ׳ו לשמור.

ופי׳ כי לעשות היינו המשכת הכתר ע״י המצות והוא הנק׳ לבוש כנ״ל והדר לשמור כו׳ היינו בחי׳ שמור זו משנה אך אם ה׳ לא יבנה כו׳ וצ״ל למען תירא את ה׳. פי׳ אם ה׳ לא

יבנה בית היינו כי אותיות התורה נק' בית וכמ"ש דס"ה אחת שאלתי מאת ה'. שבתי בבית ה'.

וצ"ל בית הוי' דוקא דהיינו כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך וכמ"ש מזה סד"ה ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר כו' וזהו תען לשוני אמרתך וכמ"ש ג"כ סד"ה ששים המה מלכות בענין פי' בכל המקום אשר אזכיר את שמי כו' ע"ש ולהיות כן הוא ע"י למען תירא את הוי' ולא תחללו כו' שלא להיות יש ודבר מפסיק כו' משא"כ התורה שבלי יראה אינו נק' בית ה' כ"א נק' רק תרעא לדרתא (בפ' במה מדליקין דל"א) וזהו כי אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא ואין נעשה כלל הבירור וההבדלה באמרו כשר ופסול. וע"כ אמר למען תירא כו' לשמור וגם כמ"ש במ"א ע"פ השמים כסאי כו' איזה בית אשר תבנו לי שבחי' מקיף עליון דבית הוא הנעשה ע"י כריעות והשתחואות דשמו"ע שהוא בחינת ביטול כו' וזהו למען תירא כו' לשמור כו'. וע' בפ' נח (דף ע"ד א') ע"פ והבית בהבנותו ובפ' וישלח (דף קע"ב) ועמ"ש בד"ה וכל בניך גבי א"ת בניך אלא בוניך:

פרק י

שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד ואהבת כו'. וצריך להבין למה הזכיר ב' פעמים הוי'. ועוד למה הפסיקו אכנה"ג בין אחד לואהבת בבשכמל"ו. וגם צריך להבין פי' שמע שהוא לשון אסיפה מלשון וישמע שאול את העם וגם לשון הבנה והנה ואהבת הוא לשון ציווי וגם לשון עתיד פי' שאומר הכתוב שכשיעמיק בדעתו ויבין שהוי' אחד יבוא לבחי' ואהבת לשון עתיד בכל לבבך בשני יצריך. שאפילו היצה"ר הוא נכנע ובטל לגבי אהבת ה'.

והנה כל אחד ואחד אומר ב' פעמים בכל יום קריאת שמע שחרית וערבית ואעפ"כ אינם מגיעים לבחי' ואהבת. אך הענין הוא כי הנה כתיב ראה נתתי לפניך היום את החיים וכו' ובחרת בחיים לאהבה את הוי' אלקיך בכל לבבך כי הוא חייך היינו כל אחד ואחד שרוצה לעבוד ה' צריך לידע בתחלה הבחירה שלו.

ולכן כתיב ובחרת בחיים. וצריך להבין מי הוא שאינו רוצה לבחור בחיים והלא כל או"א אוהב חיים. ואדרבה מי שאוהב חיים הוא אדרבה אוהב את ההיפוך דהיינו תענוגי עוה"ז. ואיך כתיב ובחרת בחיים לאהבה את הוי' אלקיך והלא היצה"ר אוהב את החיים. אך צריך לידע מה נק' חיים הנה כתיב ויאמר אלהים יהי רקיע וכו' ויהי מבדיל כו' ויעש אלקים את הרקיע ויבדל במין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע.

וצריך להבין למה שינה במאמר זה יותר מבשאר מאמרים שנאמר ענין הבדלת הרקיע שני פעמים ויהי מבדיל ויבדל. אך הנה מבשרי אחזה אלוה למשל כל החיות שבאדם נמשך מהלב דהיינו עד"מ התהוות הקול והדבור הוא שנמשך מהלב להריאה ומהריאה לקנה וזהו קול ודבור שיוצא מהם וגם אפילו המוח מקבל חיות מן הלב שעולה מן הלב למוח לחשוב ולהרהר והנה זהו בחי' המשכת חיות רוחני מהלב שיומשך מזה הדבור והמחשבה וכן נמשך כ"כ מהלב חיות גשמי לכל האברים והוא דם הנמשך מהלב לכל האברים ומזה נעשה גידול הבשר ודם זה נעשה מהמאכל שמתברר בקיבה וכבד והמובחר עולה ללב והפסולת יוצא דרך בני מעיים לחוץ.

וכל זה הוא מתחלק על ידי הפרסא שמפסקת דהיינו חצר הכבד שהוא המבדיל בין אברי הנשימה לאברי המזון. כך ממש בנמשל כביכול הנה כתיב צור לבבי שכללות החיות נמשך ממנו ית' כדכתיב ואתה מחיה את כולם והנה יש גם כן ב' בחי' השפעות. הא' הוא הנקרא בחי' מים עליונים הוא תענוג עליון אז תתענג על ה'.

והב' הוא מים תחתונים הם הפסולת תענוגי עוה"ז שנמשכים ע"י הפרסא ורקיע המבדיל בין מים עליונים למים תחתונים וזהו ובחרת בחיים העליונים שהוא בחי' עץ החיים ותענוג עליון ולמאוס בתענוגים גשמיים שמבחי' מים תחתונים עה"ד טו"ר. אך איך יוכל להגיע לבחי' זו הוא ע"י ק"ש שחרית וערבית שמע הוא שם ע' רבתי. ע' הוא ז' מדות לך הוי' הגדולה והגבורה כו' ז' מדות כל אחד כלול מעשר ושם הוא אותיות מהמדות [כמ"ש בד"ה השמים כסאי] שהוא הארה הנמשך ומתפשט להוות יש מאין דהיינו ששמו ית' מחיה בעצמו דהא כי נשגב שמו לבדו כתיב ששמו הוא נשגב הודו על ארץ ושמים שאפי' על ארץ ושמים אינו אלא הודו זיו הארה מהאותיות והוא בחי' בדבר ה' שמים נעשו שיש בו התחלקות הזמן. דהיינו ביום א' יהי אור. ביום ב' יהי רקיע ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית.

והענין הוא כך שבכל יום ויום מתגלה דבר יום ביומו היינו בחי' האותיות והדבור הנמשך מבחי' המדה שביום ההוא דהיינו ביום א' נמשך אותיות יהי אור מבחי' מדת החסד. ביום ב' יהי רקיע וכו'.

ויום שבת הוא חוזר למקורר כמו שהיה כמשל אדם שהוא מחשב או מדבר וכשיכיל מדבורו או ממחשבתו חוזר למקורו הראשון. כך כביכול אצלו יתברך נק' שבת להוי' אלקיך. ופי' ישראל הוא ישראל עלה במחשבה וכשמתבונן שהוי' אלקינו שם הוי' הוא בחי' צמצום והתפשטות והמשכה והוא להיות אלקינו בחי' מחשבה עילאה להיות התהוות נש"י שנתהוו מבחי' מחשבה עילאה שהוא גבוה יותר מבחי' הוי' אחד שהוא

צמצום והתפשטות והמשכה להיות בחי' דבור שמזה שרש התהוות ז' רקיעים והארץ וד' רוחות העולם הנרמזים בחי"ת ד' דאחד.

וכנ"ל במשל מהלב נמשך חיות לדבור וגם למוח לחשוב ולהרהר והרי המשכה לבחי' מחשבה הוא גבוה יותר כו' וזהו שנאמר ב' שמות הוי' וכך יובן ג"כ למעלה שפי' הויה אלקינו היינו נש"י עלו במחשבה הוא גבוה יותר מבחי' ההמשכה דבחי' דבור ואפילו מבחי' מלאכים וברוח פיו כל צבאם כו' והענין שבחי' הוי' אחד אין נופל לשון אחד כ"א בהשתלשלות בחי' שמים וארץ כו' שהם בחי' ששה קצוות רוחניים וגשמיים כו' והוא יתי אחד בהם לפי שהם בטלים אליו יתי [וכמ"ש בפרשה בהעלותך וע"פ וארא] אבל בחי' הויה אלקינו הוא המשכה מבחי' יחיד שהוא יתי יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא וכמאמר זרע יצחק יחידו שהוא בחי' חיי החיים שלמעלה אפילו מבחי' חיים הרוחניים שהוא בחי' ואתה מחיה את כולם בחי' ואתה אותיות הדבור מא' עד ת' וה' מוצאות הפה. וזהו מכלכל חיים. וכמאמר יחיד חי העולמים מלך שהוא יתי יחיד ומיוחד וחי העולמים אינו אלא מבחי' מלך כו' וזהו כי עמך מקור חיים. וכשמתבונן בזה שהוי' אלקינו בחי' יחיד ממש וכמ"ש אחת היא יונתי אחת היא היינו מה שהנשמה נקי' יחידה ע"ש שמקבלת מבחי' יחיד.

וע"י התבוננות זו ממילא יבא לבחי' ואהבת את הויה אלקיך ממש בכל לבבך בבחי' יחידה שבנפש שבכל ניצוץ האדם כביכול ישראל עלה במחשבה. וע"ז אמר משה רבינו עליו השלום ונשב בגיא מול בית פעור כשהזהיר על משנה תורה אמר שיהיה מול בית פעור ופעור הוא שם ע"ז שרצו להמשיך החיות מלמעלה למים התחתונים שהוא תענוגי עוה"ז וכענין בן סורר זולל וסובא שבתורה פי' כי תצא לכן היו מתריזין עצמן להמשיך הפסולת כו' וכמ"ש בע"ח של"א פ"ה ולכן הזהיר ונשב בגיא מול בית פעור כי גיא היינו בחי' שפלות והכנעה וביטול אליו יתי שהוא מול והיפך בית פעור כי כל איש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו הוי' אלקיך שנעשה מהם כלא היו אבל ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כו' ופי' ונשב בגיא י"ל שזהו ענין ק"ש שהיא מיושב וק,ש הוא להיות בחי' ביטול למס"נ באחד.

והנה קודם החורבן בית ראשון שהיו נשמות גבוהות היו יכולים להגיע לואהבת ע"י התבוננות לבד שמע ישראל כו' ואהבת. אבל אחר החורבן אינו יכול להגיע לואהבת אלא על ידי בשכמל"ו שהוא קבלת עול מ"ש.

ובזה מתורץ הקושיא דלעיל למה אין כל אחד מגיע לבחי' ואהבת כי כדי להגיע עכשיו לבחי' ואהבת צ"ל ע"י קבלת עול מלכות שמים שזהו ענין בשכמל"ו שהצריכו לומר

קודם ואהבת והיינו ענין לאכפיא ס"א דהיינו בטל רצונך ביטול הרצון גשמי הוא בחי' עבודה וקבלת עו"מ יתי' דאין מלך בלא עם לשון עוממות שהוא יש ודבר ואעפ"כ מבטל רצונו מכל וכל וכל דבר שאינו בביטול הרצון אינו נק' עבודה כלל (ועמ"ש בפ' שלח ע"פ ועתה יגדל. וע"פ כי עמך מקור חיים) וביטול רצון היינו כפשוטו לעשות הפך מה שהלב חומד הן בבחי' סור מרע הן בבחי' ועשה טוב בסור מרע הוא קדש א"ע במותר לך והוא בחי' נדר ואיש כי ידור נדר להי' נדרים סייג לפרישות מביא לידי קדושה הוא בחי' אה"ר בכל לבבך (ועמ"ש ע"פ ראשי המטות כו') ופעמים נאמר נקיות מביא לידי פרישות והיינו שקודם החורבן השיגו בחי' נדר (עיין ברע"מ ס"פ יתרו) (דצ"א ע"ב) נדר איהו לעילא ואינון חיי כו' וע' מש"ל בפי' חיים אבל כהיום אנו אומרים בלא נדר. ובבחי' ועשה טוב ההיפוך הוא היינו אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד שהפעם האחד שהוא יותר מרגילותו חשוב ממאה אשר הוא רגילותו וכן בצדקה שהפרוטה שהוא נותן יותר מרגילותו חשוב ביותר מן הרגילות וזהו קבלת עומ"ש ועי"ז יכול לבוא לבחי' ואהבת ובכל מאדך כי הנה כתיב אור זרוע לצדיק וזרעתיה לי בארץ (ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה) וזהו כלל שלא יוכל להשתנות מיש ליש אחר אלא בביטול מהותו כמשל הזריעה שזורעין גרעין אחד אינו צומח עד שנרקב וכשנרקב צומחים ממנו כמה שבלים. כך הוא ממש בנמשל כשמבטל רצונו ואתכפיא סט"א אזי יוכל לבוא לבחי' ואהבת בכל מאדך בחי' אהבה גדולה שאינה יכולה להתקבל בכלי שבחי' בכל נפשך הוא בחי' אהבה שנתקבל במוח שהוא בחי' כלי אבל בחי' ובכל מאדך לא היה בשום כלי אלא הכלי שלה הוא מל' פה ותושבע"פ קרינן לה ונקרא מצות המלך אסור ומותר טמא וטהור כשר ופסול ומתניתא וכו'.

וזהו כן יעמוד זרעכם ושמכם זרעכם הוא בחי' אור זרוע אשריכם זורעי כו' ושמכם בחי' ויעש דוד שם קבלת עול מלכות שמים שהוא בחי' הביטול רקיבת הגרעין שעי"ז יוכל להיות הצמיחה (והנה עי"ז נקרא כנס"י בחי' תמתי שממשיכים שגם למטה יהיה הגילוי כמו למעלה. וזהו שכתוב לע"ל ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים שהוא בחי' מים תחתונים שלא יהיו עוד בבחי' ומשם יפרד כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ששים המה מלכות כו' והיינו ע"י בחי' עומ"ש ובכל מאדך שהוא בחי' באר מים חיים שנעשים המים בחי' מים חיים ע"י עברם דרך הארץ כו' וכמ"ש פ' חקת ע"פ עלי באר כו' ועי"ז נמשך בחי' ומעין יצא כו' והשקה כו') ועיין מענין פסוק שמע ישראל ברבות ס"פ ואתחנן ויחי פצ"ח ויקרא ס"פ ד'. בשה"ש פסוק ועלי תשוקתו באיכה ס"פ נשקד עול. ושם גבי מעשה במרים בפסוק על כן אוחיל לו.

ובפסוק חלקי ה'. בקהלת בפסוק יש אחד. ובפסוק מרוע אחד. באסתר בפסוק ישנו עם אחד. וזהו ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ומבואר לעיל דבחיי חיים זהו מה שלמעלה מהפרסא ומות נקרא הפסולת שנתברר מתחת הפרסא. אך הנה הרע הוא מר ממות דהיינו ענין פעור שהיו עושין מהפסולת יש גמור ה"ז רע יותר מעצם הפסולת מצד עצמו.

והנה עד"ז בחיי הטוב הוא למעלה מבחיי החיים וכמארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב וכתיב כי טוב חסדך מחיים כי חיות כל העולמות הוא רק מבי אותיות בי"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב כו' והם כלא חשובים לגבי מהותו ועצמותו יתד' וגם כמ"ש והחכמה תחיה והוא יתי למעלה מעלה מחכמה חי ואל בחיים כו' וכתיב כי עמך מקור חיים שאפילו בחיי מקור החיים הוא רק עמך טפל ובטל לך כו'. ועמ"ש בפיי ובטובו מחדש בד"ה שחורה אני. וזהו ענין הבדלת הרקיע שנאמר שני פעמים והמשכה זו הוא ע"י בכל מאדך כו':

פרק יא

ענין ק"ש אחד ואהבת כו'. וגם ביאור פ' ראשונה בכללה. הנה איתא בת"ז אנת הוא חד ולא בחושבן כו'. וביאור הדבר כי הנה כל ההשתלשלות מעילה לעילה בכל עולם ועולם הם עשר ספירות וכן בנפש האלקית יש ע"ס וכן בנפש החיונית וראשיתן החכמה כו' והנה יש בחיי שהיא למעלה מן החכמה והוא בחיי הרצון העליון כי אית רצון ואית רצון אית רצון שהוא למטה מן החכמה והדעת והוא רצון שבמדות שנלקח מטו"ד כמו עד"מ בגשמיות בנפש המשכלת ענינים הצריכים לגופו איך שטוב לפניו מו"מ זה שיש בו ריוח וע"כ נפשו חושק ומתאוה ורוצה לעשות כן ואית רצון שהוא למעלה מן הטעם והדעת שלפעמים אדם רוצה בדבר שאפילו יבואו כל אדם ויראו לו בשכלם ותבונתם שאין לעשות כן אעפ"כ לא יאבה ולא ישמע להם מפני עקשותו בדבר והוא הרצון שלמעלה מן הדעת שאין הדעת פועל בו שום פעולה.

וכן באלקות הוא ע"ד מארז"ל שתוק כך עלה במחשבה כי אין טעם לרצון ואע"פ שבוודאי יש טעם לדבר אך הטעם ההוא נעלם מאד ולא ניתן להשגת המלאכים ולכן אמר להם שתוק כו' (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה) והנה מחכמה ולמטה נק' בחיי השתלשלות כי כל השתלשלות הוא להיות בחיי גילוי וגילוי הראשון נק' אצילות מלשון ויאצל מן הרוח דגבי משה לפי שמשה היה במעלה עליונה וגבוה מאד נעלה היי עליו למשא הנהגת בני ישראל בגשמיות לתת להם בשר כו'. וזהו שאמר מאין לי בשר (עמ"ש בד"ה בהעלותך שלך גדול כו') ולכך אמר לו הקב"ה שיאסוף

שבעים איש הזקנים ואצלתי מן הרוח כו' כלומר שירד ונשתלשל עד מעלת ע' זקנים שהם הסנהדרין שהיו למטה ממנו במדרגה ועי"ז ונשאו אתך במשא העם שאצילות זו היא ירידה והשתלשלות ממדרגה למדרגה כדי שישאו במשא העם וכך לגבי אור א"ס ב"ה דלית מחשבה תפיסא ביה לא היו העולמות יכולים לקבל זיו והארה ממנו ית' ולהיות התהוות העולמות כלל אם לא ע"י ירידת והשתלשלות האצילות וכמ"ש בד"ה כי אברהם לא ידענו שע"ס דאצילות הם ממוצעים בין בחי' המאציל א"ס ב"ה לבחינת נבראים בי"ע.

והשתלשלות זו מלשון שלשלת כמו שלשלת האחוזה טבעת בטבעת עד שנעשית ארוכה כך להיות גילוי והתהוות העולמות הוא ע"י שלשלת הארה והארה דהארה כו' משכל למדות וממדות למחשבה דו"מ כו' גם כי לא מחשבותי מחשבותיכם שאין זה מהות המחשבה כלל שהרי ממחשבה ודיבור גשמי א"א להיות שום התהוות משא"כ בדבר ה' שמים נעשו ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור כי הוא אמר ויהי רק כ"ז נק' בשם שכל ומחשבה כו' עד"מ כמו בגשמיות שהדבור מורג לזולתו משא"כ המחשבה כך החיות הנמשך להחיות עלמין דאתגליין להיות בגילוי בפו"מ כמו הנביאים ששמעו קול ה' בגילוי ממש כמ"ש במשה וישמע את הקול כו' וכמו התהוות העולמות בע"מ יהי אור ויהי אור שנתהווה אור גשמי בפו"מ הרי החיות הנמשך לגילוי זה נק' בשם דבור שהוא מורגש לזולתו משא"כ עלמין סתימין כו'.

וזהו הללוהו כרוב גודלו ולא כתיב כגודל גודלו שגודל גודלו היה משמע גדולת בחי' התפשטות של מדת הגדולה שהיא החסד שכח ההתפשטות של החסד הוא גדול מאד אבל כרוב גודלו פי' שכמה מיני ריבוי התחלקות בבחי' גדולת ההתפשטות של החסד בכמה מיני עולמות ומדרגות רבות עד לאין קץ כי התפשטות החסד דעשי' הוא עד"מ מן הארץ לרקיע ת"ק שנה ומרקיע לרקיע כו' זו היא התפשטות גדולה ויש התפשטות לענין השגה כמו השגת משרבע"ה אדון הנביאים שהיתה התפשטות השגתו לאין קץ וכיוצא בזה יש מדרגות רבות מעולם ועד עולם מריש כל דרגין כו' ועיין בר"ח שער היראה פ"א:

ב **והנה** השתלשלות זו היא באצילות וממנה ולמטה שהוא להיות חכמה שכל ומדות ומחשבה כ'ו שהמדות נשתלשלו מהשכל והמחשבה מהמדות כו' אבל במאציל עצמו ב"ה אין ערוך אליו ית' ולשון ערך הכתוב בתורה בערכין שמעריכין כסף ערכו במספר שניו וכן ערך במספר נק' כערך שנים אל ארבעה כך ערך ארבעה אל שמונה שהוא חציו וכיוצא בזה וכן בכל סדר ההשתלשלות יש ערך מאחד אל חבירו שהרי נשתלשלו זה מזה מדות משכל ומחשבה ממדות כו' וכן גשמיות לגבי רוחניות יש ערך שהרי הרוחניות

מתלבשת בגשמיות כח השכל במוח וכח הראיה בעין כו' והרי יש ביניהם איזה קישור וחיבור ע"י אידים כמבואר בחכמת הניתוח שבתלת חללי גלגלתא תלת מוחין אם יש איזה חסרון באיזה מוח גשמי כמו מוח הזכרון יהי' שכחן כו'.

וכן השכל מתלבש אפי' במעשה גשמיות כמו מעשה הכתב שכותבין על הספר בדיו דברי שכל עמוק אבל במאציל עליון ב"ה לא שייך כל בחי' אלו שאינו בבחי' השתלשלות ולא בבחי' התלבשות כלל אלא נק' סוכ"ע שמעלה ומטה שוין אצלו שאינו נתפס ומלובש בגדר עלמין כלל כי אני ה' לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא כו' ואם היה איזה תפיסא והתלבשות ממהו"ע ית' בהעולמות היה שינוי ח"ו שהרי קודם שנברא לא היתה תפיסא והתלבשות ואחר שיכלו ימות עולם ג"כ לא יהיה כו' אלא שגם עתה אינו בהתלבשות אלא שהחיות הנמשך בתוך עלמין להחיותם הוא בבחי' שם בלבד ממדת מלכותו ית' כמשל המלך שאע"פ שהוא מרחוק שמו נק' על מקומות ממשלתו שהם תחת רשותו ושמו נק' עליהם שהם שלו וזהו חד ולא בחושבן כלומר שאינו בבחי' ערך כי אינו בגדר ההשתלשלות כלל וכשישים האדם אל לבו בחי' אחד זה בק"ש אזי יהיה ואהבת בכל לבבך בבחי' יחידה שבנפש שהוא כל לבבך שבנפש יש נרנח"י והוא עד"מ כמו שרואים שכחות הנפש מתפשטות מדרגות רבות ומתפעלות מהתפשטות שלה אבל אין ההתפעלות שוה שהרי כשמספרים לפני האדם סיפורי מעשיות ממלחמות מתפעלת הנפש קצת שיש לה נחת מן הסיפורים ההם אבל לא מתכליתם שאינו נוגע לה אם המעשה כך או כך אבל בדבר הנוגע לה מתפעלת יותר מדבר והיפוכו ויש בדבר הנוגע לאדם מדרגות רבות עד שיש דבר שנוגע עד מיצוי הנפש ממש בתכלית נקודת הלב שאליו הוא נושא את נפשו ממש וזהו בחי' יחידה שבנפש השכלית והחיונית וכן בנפש האלקית מקור נשמות ישראל היא כנ"י נק' בשם לבי נקודת הלב בחי' יחידה שמקבלת בחי' אחד שהוא בחי' הרצון שלמעלה מן הטעם ודעת והיינו לפי שיתבונן איך שהוא ית' אחד חד ולא בחושבן וההשתלשלות היא ירידה גדולה ועצומה מא ור פניו ית' בבחי' שם בלבד יהללו את שם הוי' כי נשגב שמו לבדו רק הודו כו' וכמה מיני ריבוי רבבות מדרגות צמצומים רבים ועצומים לאין קץ עד שנתהווה הויות העוה"ז הגשמי יהי אור גשמי ועל קוטב זה הולך וסובב כל דבר בע"ח מראשיתו ועד סופו שתחלת דבריו ביאור צמצום א"ס וסוף דבריו בדף האחרון בריאת שמים וארץ ומתחלת הצמצום עד שנעשה שמים וארץ הוא כל ההשתלשלות שבע"ח.

ועד"ז תקנו חז"ל סדר פסוד"ז וברכת יוצר להאריך באחד שכל המאריך באחד מאריכין לו ימיו היא מדת האהבה שנק' יום כמ"ש יומם יצוה ה' חסדו שע"י שמאריך להתבונן

באחד תגדל ותתרבה מדת האהבה אליו יתי ובפסוד"ז מבואר איך שיהללו את שם ה' כו' והללוהו בגבורותיו הללוהו כרוב גודלו שכרוב גודלו הוא רבוי התחלקות מדת הגדולה בכמה מיני מדרגות בכל עולם ועולם נמשך ע"י גבורותיו הן הן הצמצומים רבים והעצומים ועי"ז ישוב לאהבת ה' אור א"ס ב"ה להבטל ולהכלל אליו יתי כי תקטן מאד בעיניו אהבת עוה"ז וכחותיו הגשמיות שהם ירדו ונשתלשלו מעולם ועד עולם בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה בכמה מיני צמצומים רבים ושונים:

ג **ואמת** שהתנאים ואמוראים לא היו מאריכין כ"כ בתפלה ובפרט בפסוד"ז (ועמ"ש מזה בד"ה ויעש משה נחש נחושת) רק היינו לפי שהיו גבוהים מאד במעלה כמאמר רשב"י בחד קטירא אתקטרנא כו' שהיה נתפס אחד אמת בלבבם בהתבוננות מועטת בפעם אחת והיתה יתד תקועה בלבבם בל תמוט עולם ועד (ע' זח"ג קכ"ח א' מענין יתד במקום נאמן וברבות תצוה ר"פ ל"ז וכתיב אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח) (בישעיה ל"ג) והוא בחי' תרין ריעין דלא מתפרשין ועמ"ש סד"ה שובה ישראל עד ועמ"ש מזה בד"ה תחת אשר לא עבדת משא"כ אנחנו מגושמים ורחוקים מרוחניות שצריך להאריך עד שיותפס בשכלנו ולבנו ענין הרוחניות ואיך שהגשמיות היא ירידה גדולה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא וכמשל התינוק שצריך להסביר לו ההלכה באריכות הדברים ובמשלים ומליצות שונות לקרב אל שכל הקטן לפי קטנו וריחוקו משכל הגמרא ומידיעת עניני טיב העולם במה שההלכה עסוקה. לכך תקנו לנו פסוד"ז ושתים לפניה כו' שע"י מקיים ואהבת את ה' אלקיך להיות הוי' אלקיך ממש שורה ומתגלה בך והיינו ע"י התבוננות שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' היה הוה ויהיה. אלקינו אלוה שלנו שאנחנו בטלים אליו בביטול ויחוד אמיתי כמ"ש בנים אתם להי' אלקיכם ברא כרעא דאבוה כמכו הרגל שבטל לגבי הראש ואפילו אם הראש רוצה להכאיב את הרגל ולהדאיבו לתשובה או לרפואה כגון אם הזיק את הרגל בקרירות שהרפואה היא לשפשפו בשלג ואם נכוה הרפואה היא לחממו ביותר במרחץ שהרפואה היא כואבת ביותר בשעת מעשה מאד ואין הרגל מרגיש את הרפואה כ"א הראש ואעפ"כ אין הרגל מונע מפני ביטולו להראש באחדות וע"ז יפול שם אלקינו אלוה שלנו שבאדם אחד יכול לומר על כל האברים שהם שלו דהיינו שהראש הוא של הרגל או שהרגל הוא של הראש. משא"כ על אחד אחר נפרד אינו יכול לומר שהוא שלו ממש כך נק' בכל התורה כולה אני ה' אלקיכם אלוה שלכם ממש כי חלק ה' ממש עמו אלא שירדה ונשתלשלה בהשתלשלות המדרגות מאיגרא רמה כו' ולפיכך ואהבת את הוי' שיהיה אלקיך ממש ואל יאמר האדם שהוא רחוק מזה כי ע"ז מסיים בסוף ק"ש אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים שהיתה ערות הארץ ונדבקנו בנו"ן

שערי טומאה והקב"ה הוציאנו משם ובחמשים יום קבלו את התורה ונתעלו בעילוי רב מאד עד שהיה להיות לכם לאלקים גילוי השכינה במ"ת לפיכך גם עכשיו אני ה' אלקיכם ותכלית הירידה היא להיות המשכות אלקות בתורה ומצות. מצות הם רמ"ח אברין דמלכא כמו אברים שבהם מלובש כחות הנפש בעין כח הראיה כו' וע"י שמושך העין מושך כח הראיה שבנפש שנתלבשה שם כך המצות הן המשכות אור א"ס ברוך הוא המלובש בהם שע"י הטלית ממשיך כך כו' אך ההמשכה הוא על ידי ואהבת כי רוח אייתי רוח כו' אם ישים אליו לבו כו' (כמ"ש בד"ה לכן אמור לבנ"י ובד"ה מנורת זהב בענין כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות) ודרך כלל המצות הם בחי' אהבה וחסד ה' חסדים ה"פ אור ה"פ מים שנאמרו ר"פ בראשית (כי מים היינו בחי' מעשה המצות שהם ה' חסדים כמיא דאשקי לאילנא מים יורדים מגבוה לנמוך וכמ"ש בד"ה והיה מספר בני ישראל. אך פנימיותם הוא ה"פ אור היינו בחי' אהבה שהוא פנימיות של החסד). והיו הדברים האלה אשר אנכי כו' זו תשב"כ מקרא מלשון והיה לך למקרא העדה שנאמר גבי חצוצרות שהוא לשון קריאה ואסיפה כך כל התורה שמותיו של הקב"ה וע"י זה קורא וממשיך אור א"ס מלמעלה למטה. ושנתתם לבניך זו תשבע"פ שהוא ממטה למעלה שעיקרה היא ההשגה ואינו חילוק בין לשון המשנה או לשון התוספתא וירושלמי ולשון הב"י הכל נק' תשבע"פ וע"י ההשגה הוא המעלה מלמטה למעלה כו' (וזהו ושמתי כדכד שמשותיך ב"פ כד הא' ותמלא כדה כ"ד ספרין דאורייתא מלמעלה למטה ופירושן בתשבע"פ הוא בחי' מלמטה למעלה וכמ"ש במ"א) וקשרתם זו מעשה המצות כי הוקשה כל התורה לתפילין כשם שתפילין הוא ענין המשכת יחודו יתי שיתגלה בגשמיות כמו שכותבין הפרשה של אחד בקלף ובדיו להיות כתוב בתפילין בגשמיות ולהניח על היד ובין עיניו בגשמיות. כך כל המצות הם המשכת יחודו יתי שיהא אחדותו יתי שורה ומתגלה בגשמיות המצות כמו בטלית כו':

פרק יב

ואהבת את הוי' אלקיך כו'. הנה מואהבת עד ובשעריך מ"ב תיבין ופי' שניה שם ע"ב ועיין בזח"ב תרומה (קל"ב ב') ובפרדס (שכ"א פ"ו ופרק י"ב). והנה נודע כי שם מ"ב הוא בגבורה ושם ע"ב בחסד והלא כאן נהפוך הוא. כי פ' ראשונה דק"ש היא בחי' חסד ואהבת ופי' שניה השמרו לכם כו' בגבורה. וכמבואר מענין סדר הפרשיות קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע שהם חו"ב חו"ג קדש בחכמה כו'. אך הענין דאיתא בזהר על האורות דאחליפו דוכתייהו ואכלילו שמאלא בימינא.

והביאור הוא שנתחלפו האורות בבחי' כליהם שאור החסד שורה בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלכי החסד [עיין מזה בהרמ"ז פ' צו בדף כ"ז וכנזכר מזה בביאור ע"פ לבבתני] והכי נמי בב' פרשיות אלו דפ' ראשונה היא בבחי' חסד בבחי' כלים ואהבת בחי' כלי החסד ושם מ"ב בגבורה הוא אור הגבורה השורה בכלי החסד ופ' שניה שם ע"ב אור החסד בכלי הגבורה.

ולהבין ביאור זה יש לבאר תחלה ענין יחו"ע ויחו"ת שבשמע ישראל ובשכמל"ו דהנה בתיבות הוי' אלקינו שבפסוק ראשון דק"ש פי' האריז"ל שזהו ענין המשכת האור בחו"ב דאצי' ונק' יחוד או"א. ופי' כי הנה ההשתלשלות וההתהוות מאין ליש צ"ל תמיד כמ"ש בח"ק ולא מאין ליש גשמי בלבד כמו ז' רקיעים וארץ כו' שצ"ל מתחדשים בכל שעה ורגע מאין ליש שלו הי' נפסק המשכת החיות בהם היו חוזרים לאין ואפס ממש כמו קודם שי"ב וכמ"ש באריכות בסש"ב חלק ב'. אלא כמו כן ממש גם בעולמות העליונים ואפילו להיות בחי' חו"ב כמ"ש והחכמה מאין תמצא וממנה נמשך בבינה שנק' בחי' יש להנחיל אוהבי יש.

וזהו ענין ונהר יוצא מעדן יוצא ל' תמידית ההמשכה מאין ליש תרין ריעין דלא מתפרשין. וזהו אשר ברא אלקים לעשות דפי' אשר ברא זהו יש מאין רוחני בחי' והחכמה מאין תמצא ומזה נמשך אח"כ לעשות הוא בחי' מאין ליש גשמי ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו.

וכנודע שעצמות אור א"ס ב"ה מרומם ונשגב למעלה מעלה מגדר ובחי' חכמה עילאה שהחכמה עילאה אין ערוך אליו כלל ואנת הוא חד ולא בחושבן פי' שאין ערוך כו' וכמשנ"ת לעיל בד"ה ענין ק"ש.

ולאו מכל אלין מדות איהו כלל אלא לאחזאה כו' ולכן להיות אנת חכים פי' אנת בחי' חד ולא בחושבן נמשך ומתלבש בבחי' חכמה עילאה זהו השפלה וירידה וזהו ענותנותו ולכן צריך להיות אתערותא דלתתא לעורר ירידה והמשכה זו כי תחילת בריאת העולם בריש הורמנא כו' היה מאליו וממילא כד סליק ברעותי' כו' כי חפץ חסד הוא אבל עכשיו תלוי בהעלאת מ"נ כו' והעלאת מ"נ זו היא בק"ש שאזי אנו ממשיכים ההתהוות מאין ליש הוי' אלקינו כו' פי' אלקינו מה שאנו משיגים ויש יכולת בשכלינו להיות תפיסה והשגה כו' הוא מבחי' הוי' שהוא בחי' חכמה בחי' ביטול כו' שמאין תמצא שלא כדרך וסדר בחי' ההשתלשלות שהוא יש מיש משא"כ חכמה לגבי בחי' כתר כו' [ועמ"ש מזה בד"ה פתח אליהו בפי' וירא ובביאור ע"פ מי מנה כו'] ובחי' חכמה זו היא בחי' הוי' המהוה להיות בחי' אלקינו מאין ליש כו' (ועמ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך וביאור

ע"פ יונתי מענין המשכה זו שבק"ש שהוא המשכת אור חדש כו' ע"ש) ולכן מקדימין לומר שמע ישראל היא ההעלאת מ"נ ממטה למעלה כדי להמשיך התגלות אור א"ס ב"ה באו"א שזהו מ"ש אח"כ הוי' אלקינו כנ"ל. והיינו כי שמע שם ע' ע"ין רבתי הוא מקור המדות דהיינו כשהמדות הם בשכל (וז' מדות כל א' כלולה מיו"ד הרי ע') שאז הן בבחי' גדלות. משא"כ כשנעשות מדות גמורות אחר שנמשכו ללב להיות התפעלות האהבה גמורה ויראה גמורה הן בבחי' קטנות ואין להן ערוך לכשהם בשכל שאז האהוי"ר הם גדולים ביתר שאת כו' ולכן נק' המדות בשם ז"א שנתקטנו ונעשו זעיר לשון מועט. ועמ"ש בד"ה את קרבני לחמי בענין עצמות גידין ובשר ומ"ש בפי' הברכה ע"פ ואתה מרבבות קדש ועיין בזהר רפ ויקרא ובפי' תרומה (דקל"ב) מענין אתוון רברבין ואתוון זעירין ועמ"ש ע"פ ויקרא אל משה בענין אלף זעירא ואלף רברבא. והעלאת מ"ן למקור המדות הוא ע"י בחי' שם דהיינו רפ"ח ניצוצין עם שם ב"ן בגימט' שם כי שם ב"ן הוא המעלה בחי' רפ"ח ניצוצין שנפלו בשבה"כ להחיות כל עניני גשמיים שכל חיותם הוא מרפ"ח ניצוצין ורפ"ח ניצוצין הללו שהן החיות שבכל ענינים הגשמיים עולה ע"י שם ב"ן מל' המברר כו' לבחי' ע' רבתי מקורות המדות שמהם המשכת הרפ"ח ניצוצין הנ"ל. וזהו שם ע' ועוד יש טעם על שנקרא שם ע' לשון שם ממש והיינו גם מצד שרש שרשן של הרפ"ח ניצוצין ודשם ב"ן דתיקון שהוא הכל רק מבחינת שמו ית' בלבד וכמ"ש כי אני הוי' הוא שמי וכנודע שכתר הוא ממוצע בין מאציל לנאצלים ונק' מל' דא"ס בחי' שם בלבד שהוא להיות התהוות בחי' אצי' ושבירה ותיקון. משא"כ בא"ס עצמו לא שייך כלל כי אני ה' לא שניתי ואני ראשון ואני אחרון וקודם השבירה ואחר השבירה ובשעת התיקון והבירור ולאחר שיוגמר תשלום הבירור הכל שוה לפניו ית' כי שבה"כ לא היתה נוגעת כ"א לאור א"ס ב"ה ולא במאור עצמו ח"ו שבמאור עצמו לא היה שום שינוי ח"ו וכמשל מסך וענן המפסיק את אור וזיו השמש ומחשיכו שאינו נוגע לעצמיות ומהות השמש כו'.

ובחי' שם זה הוא המעלה רפ"ח ניצוצין לע' רבתי היא בחי' בינה מקור המדות שרש הז' מלכים שנשברו וימלוך וימת כו' שהם המלכים שמלכו בארץ אדום כו' היא בינה ומשם נפלו ונשברו והשם הזה הוא המעלה אותן רפ"ח ניצוצין שבשבירי למקורן ושרשן שהיא בחי' בינה ע' רבתי כו'.

ואח"כ העלאה יותר לבחי' ישראל כי א"ל הוא נהירו דחכמתא כמ"ש בזהר ע"פ השמים מספרים כבוד א"ל כו' וישראל אותיות שי"ר א"ל כו' [ועמ"ש בשיר השירים בביאור

ע"פ צאינה וראינה בענין וישמחו בך ישראל מקדשי שמך. ובביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע בענין ישראל עלו במחשבה ומ"ש ע"פ ולא ראה עמל בישראל]:

ב **והנה** ע"י בחינת ההעלאות מ"נ הנ"ל ממשיכים מלמעלה למטה להיות הוי' אלקינו כו' הוי' בחכמה בחי' ביטול כו' כי אין אור א"ס שורה אלא בחכמה שהיא כח מ"ה ואפילו בבינה אינו שורה אור א"ס אלא ע"י התלבשות חכמה וחכמה היא בחי' המחברת להיות המשכת אור א"ס בכל עולם כו' כי כולם בחכמה עשית וכנודע מענין התורה שבכל עולם כו' והיינו כי הנה אור א"ס ב"ה הוא הסוכ"ע שמקיף מראש עד רגל בהשוואה אחת. ועד"ז המשיל בע"ח משל העיגול הגדול המקיף את הקו ואינו יכול להתלבש בשום כלי בבחי' אור פנימי. כי כולם כלא נחשבו קמיה יתי' ואין ערוך כו' וע"ז נאמר את השמים ואת הארץ אני מלא בהשוואה אחת והיינו בבחי' העלם כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ואינו מתלבש בשום כלי בבחי' א"פ כ"א בבחינת החכמה לבדה שבה הוא מתלבש בבחי' אור פנימי ועל ידה נמשך ופועל בשאר הט"ס וכמ"ש הטעם בסש"ב פל"ה בהג"ה. ולכן ע"י עסק התורה ממשיכים אותו יתי' שיתגלה אלינו בבחי' אור פנימי כי התורה נתלבשה בדברים גשמיים בבי"ע ואנו משיגים אותה ותוכה מלובש חכמה עילאה שבתוכה דוקא מלובש אור א"ס בבחי' א"פ כנ"ל מה שאינו מתלבש בשום כלי בבחי' או"פ כ"א בבחי' אור מקיף כו' כנ"ל וזהו ענין הוי' אלקינו וע"ז הוי' אחד כי הנה מלת אחד אינו מורה על יחודו יתי' כי מאחר שאין עוד מלבדו לא שייך לשון אחד שלשון זה לא שייך רק בדבר המתפרד ומתחלק ואעפ"כ הכל אחד. כמו אלו ואלו דא"ח שאע"פ שלכאורה הם חלוקים מ"מ הכל אחד כו'. אלא דקאי על מדותיו יתי' חו"ג כו' דהיינו שהגם שהם דברים נפרדים וכמעט שני הפכיים שבמקום שיש חסד לא שייך גבורה ואעפ"כ הכל א' לפי שנמשך אור א"ס ב"ה המלובש בחכמה לבינה ומשם נמשך למדות ג"כ להיות בהם ג"כ ביטול והתכללות ולמהוי אחד באחד וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו' שהכל בטלים לך ואינן עולים בשם כלל דלאו מכל אלין מדות כו' ועמ"ש מזה ע"פ בהעלותך את הנרות וע"פ וארא אל אברהם ואח"כ ממשיכים יחוד זה בשכמל"ו ברוך לשון המשכה שנמשך בבי"ע ובהיכלות ג"כ בחי' יחוד כמו למעלה באצילות שנמשך גם להם אור א"ס להיות ביטול והתכללות כו'. [ומזה יובן מ"ש בחורבן בהמ"ק מלאכי שלום מר יבכיון נשמו מסלות כו' וכמ"ש תלמידי האריז"ל שכשיש יחוד בזו"נ דאצילות אזי מתייחדים ג"כ ההיכלות הנמשכים מת"ת עם ההיכלות הנמשכים מבחי' מלכות ועיין במק"מ ר"פ שמות (דף ד') ע"פ איש וביתו באו ופי' וענין יחוד זה היינו שנמשך בהם גילוי אור א"ס להיות ביטול וזהו ענין בשכמל"ו ולכן בחורבן בהמ"ק מלאכי שלום

מר יבכיון על העדר הגילוי כו' ועמ"ש עוד מענין יחוד זה דההיכלות ומלאכים ע"פ ועזוז נוראותיך יאמרו.

וגך "ל פי' יחו"ע הוא שרש המשכת מאין ליש חו"ב דאצי'. ויחו"ת הוא מאין ליש בבי"ע עד שנמשך ג"כ מאין ליש גשמי] ועי"ז ואהבת את הוי' אלקיך בכך מאדך בלי"ג גבול דהיינו לצאת מבחי' כלי וגבול שהכלי הוא המגביל את האור. ועד"ז כל הפרשה כולה היא להיות הסתלקות האור מן הכלי.

והנה הסתלקות זו הוא בחי' שם מ"ב בגבורה כנודע שכל העלאות הוא ע"י שם מ"ב [ועמ"ש מזה ע"פ אלה מסעי בענין מ"ב מסעות]. ולכן מיוסד לומר בק"ש שעהמ"ט להעלות הנשמה ע"י שם זה ולכן יש בו ז"פ ששה ששה תיבות בשתים יכסה כו' ובשתים יעופף יעופף מן הכלי לעלות ולהסתלק למעלה והוא ענין גבורה שבחסד כו' וזהו ענין דאחליפו דוכתייהו ששורה האור בכלי אחר. כי פ' ראשונה הוא חסד שנאמר בה ואהבת כו' והיא בחי' כלי החסד אבל האור הוא גבורה והסתלקות למעלה וזהו שם מ"ב ובזה יובן שהכוונה דוקא שבק"ש היא בשם זה. לפי שהכוונה היא פנימית [בחי' אור] דהיינו המכוון התכלית שעל יסוד זה סובב הולך כל הענין וכל הענין הוא בבחי' חיצוני' כו' ולכן גוף הפרשה שהוא הענין הוא בואהבת כו' כלי החסד כנ"ל (ר"ל כי הרי החיצוניות והכלי דאהבת בכל מאדך היא בחי' חסד דהיינו מה שהיא בחי' אהבה ואהבה הוא בחי' חסד דרך כלל. אך פנימיותה שהוא המכוון מאהבה הוא בחי' אור הגבורה שהוא להיות הסתלקות וליפרד מן הפתילה כו' ועיין בסש"ב פי"נ וזהו כרע שכב כארי וכלביא וארז"ל ספי"ק דברכות) (די"ב ע"ב) שבקשו לקבוע פ' בלק בק"ש משום דכתיב בה היא קרא ובילקוט עומדין כאריות חוטפין ק"ש. והיינו כי בחי' אריה הוא ג"כ ע"ד הנ"ל דאור הגבורה בכלי החסד כמ"ש הרמ"ז פ' צו (דכ"ז כ"ח) בענין האש שע"ג המזבח שהיה בצורת אריה שאריה גימטריא גבורה וכתיב פני אריה אל הימין כו' ע"ש וזהו עומדין כאריות דוקא שיהיה בק"ש בחי' ואהבת כו' בכל מאדך כו':

ג **וכל** זה בפ' ראשונה שהיא בחינת רצוא אבל פ' שניה היא בחי' שוב להיות דוקא המשכת אורות בכלים ולכן לא נאמר בכל מאדכם. ובזה הוא להיפך שהכלי הוא גבורה השמרו לכם כו' וחרה אף כו'. אך הפנימיות הוא בשם ע"ב שהוא בחסד [חסד גי' ע"ב] שהחסד נחלק לע"ב בחי' הם ע"ב גשרים.

וענין גשר הוא כמו שעושין עד"מ ע"פ המים גשר בנוי חדרים רבים להיות המים עוברים בו בהתחלקות בכל חדר כו' ולא יעברו בבת אחת כ"א שיהי' הבדל בין מים למים כו' כך עד"מ יש ע"ב גשרים שהם ע"ב מיני הבדלות בחסדים בין חסד לחסד שכמה ענינים יש

וכולם מרומזים בחסד יום ראשון חסד. ואור (שנברא בו) חסד. ומים חסד. גוון לבן חסד כו' וכיוצא באלו הרבה פרטים למטה. וכן למעלה השיר של מלאכים וצדיקים יושבין ונהנין מזיו כו' בג"ע עליון ותחתון כו' וש"י עולמות כו' וכיוצא יש הרבה פרטים עד אין מספר רק שכולם נכללים דרך כלל בע"ב בחי'. [וע' בתוספתא שבזח"ב (בשלח ד"נ) ע"פ ויסע מלאך כו' גבי ומיין סתימן תחות נוקבי בשבעין ותרי אתוון ומבואר במ"א] אבל בחסד אחד פשוט לא היו יכולים העולמות להיות כלל רק דרך צמצוצים והשתלשלות המדרגות בג"ע העליון כך ובג"ע התחתון כך ולהיות אור ומים כו' ולכן שם ע"ב שבג"פ ויסע ויבא ויט יש בכל שם ג' אותיות גי' ר"ו שהוא בגי' גבור"ה שירידת החסד הוא בבחי' גבורות וצמצוצים כמו גבורות גשמים שמזכירין הגשם באתה גבור לפי שמטר יורד בגבורה הגם שהגשם הוא מרוה את הארץ ומולידה ומצמיחה ונותן זרע לזורע ולחם לאוכל כו' אלא שגבורתו היא במה שיורד טיפין טיפין שצ"ל בהתחלקות לטיפין רבים שלא ישטף ויעשה מבול ולא לתוהו בראה כו' ולשבת יצרה בבחי' כלים הוא דוקא בבחי' גבורות כדי שיהיה יכולת בכלי לקבל כו'.

והנה המשכת אור זה בכלי דפי' שניה דק"ש היא במ"ש בה בכל נפשכם דהיינו להיות בבחי' ולא תחללו כו' שלא לעשות חלל והפסק להשראת אור א"ס שהמשיך על נפשו בפי' ראשונה דק"ש בבחי' ובכל מאדך במס"נ כו' שעי"ז נמשך בו אור א"ס ממש בבחי' שם ע"ב ונתתי מטר ארצכם מטר מ"ד ארצכם דמ"נ [ועיין בפע"ח שער הק"ש פכ"ד].

וזהו ונתתי והל"ל ונתן ה' ומהו ונתתי הגם שהוא מאמר משה רבע"ה שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו אעפ"כ הרי לא נאמר כן במקום אחר. רק לפי שבכאן הוא ענין המשכת ע"ב שהיא המשכת אור א"ס ממש בכלים ואף כל אדם יכול להיות אומר פי' זו ע"ע מאחר שהיה בפרשה ראשונה במס"נ כו' והתכללות באור א"ס ממש הרי ממשיך אור א"ס ממש בנפשו להיות בכל נפשכם ולא תחללו כו' ולהיות המשכת שם ע"ב ודברי אשר שמתי בפיך ודברי ממש בפיך כו'. וענין הג' פסוקים ויסע ויבא ויט ישר והפוך וישר שצ"ל תחלה ממעלה למטה ואח"כ ממטה למעלה ואח"כ חוזר להיות ממעלה למטה והם ג' קוין כו':

עקב

פרק א

ויאכילך את המן וגו' למען הודיעך וגו'. הנה המן הוא בחי' טל כמ"ש ותעל שכבת הטל והוא טל שעתיד להחיות בו את המתים הוא בחי' רחמים רבים כמאמר מחי'

מתים ברחמים רבים ולהבין מהו בחיי רחמים רבים למעלה הנה כתיב וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה (בירמיה סי' ל"א ועמ"ש מזה ע"פ ואלה המשפטים) פיי שיש שני מיני נשמות בחיי אדם ובחיי בהמה. ויובן זה עם מ"ש פני אריה אל הימין כו' שהוא בחיי אהבה ובמ"א תכתיב אריה שאג מי לא ייירא (בעמוס סי' ב') וגם ימים נוראים נקראים ע"ש אריה כי אריה אותיות יראה והיינו שבחיי אהבה זו של בחיי אריה למעלה הוא מבחיי התגלות גדולתו של הקב"ה ולגדולתו אין חקר שאינו יכול להתלבש תוך עלמין ולכן תפול עליהם אימתה ופחד בהתגלות גדולה זו מצד המקבל שאינו יכול להתלבש בהם בחיי זו כמו שהיא למעלה בבחיי אהבה [וע"ד המבואר במ"א המשל מחותם בולט נעשה על השעוה צורת חותם שוקע כך מהתגלות גדולתו של הקב"ה נמשך למטה בעולמות בחינת יראה] וזהו ענין שירד על המזבח אש בצורת אריה דאכיל כל קרבנין כו'. דהיינו בחיי חלב ודם שנכלה ונשרף בהתגלות בחיי זו וע"ז נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא ששורף ומכלה כל האשים ובחיי אהבה מקבלים כל העולמות מבחיי פני שור שמהשמאל שהוא בחיי גבורה המעלים ומסתיר בחיי גדולה הנ"ל ואהבה שנמשך מבחיי זו נקרא בשם בהמה לשון נוקבא שמקבלת מפני שור הנ"ל ונק' אהבת עולם מפני שאהבה זו באה ע"י העלם והסתר חיות אלקות שבתוך העולמות והחיות הוא העול' למעלה בתשוקה נפלאה להתעלות ולהתכלל באחד שהוא מקור וחיי החיים בחיי סוכ"ע כמ"ש אל דמי לך כו' קארי תדיר ולא שכיך כו' וכן האדם שמתבונן תמיד בעין שכלו העלם והסתר חיות אלקות שלכן נקרא עולם מלשון העלם והסתר מתעורר בתשוקה נפלאה שמשתוקק ונמשך בטבע למעלה לאור באור החיים ונק' אהבה זו בחיי בהמה רבה ואהבה זוטא שבתוך העולמות והנה בחיי אדם הוא כמ"ש ועל דמות כו' כמראה אדם כו'. דהיינו מארי דאורייתא והוא עד"מ כמו האדם שיש בו רמ"ח אברים ושס"ה גידים. משא"כ אברי בהמה אין בהם מספר זה. כך התורה היא רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת שהיא בחיי גבוה מאהבה ויראה שאהבה ויראה הם רק גדפין לבד לפרחא לעילא במקום התורה:

ב **והנה** כתיב ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך בהמות לשון רבים שיש עוד בחיי בהמה שלמעלה מבחיי אדם והיא הנק' בשם בהמה רבה שהיא בחיי אהבה רבה שלמעלה מן הדעת המושג ומלובש תוך העולמות שהוא מבחיי סוכ"ע דכולא קמיה כלא חשיב ממש [והיינו ענין מ"ש בע"ח שער (א"א פ"ד) שכל הפרצופים העליונים של א"א ואו"א זו"נ יינקו תחלה מב' בחיי דדי בהמה ע"ש] ומשם נמשך בחיי רחמים רבים. דהיינו כמו למשל מלך בשר ודם שמפני גבהותו והתנשאותו על כל השרים והעמים

יש בו מדת רחמנות יותר שמרחם על כולם מפני שכולם הם שפלים וגרועים ממנו לכן הרחמנות גדולה מאד בעיניו על גודל ועוצם שפלותם וככה ממש כביכול באור א"ס ב"ה שהכל בטלים במציאות נגדו ית' וכולא ממש כלא חשיבא קמיה ואפי' עולמות עליונים כדכתיב הן שמים לא זכו בעיניו ולכן הרחמנות גדולה מאד עליהם איך שהם שפלים וגרועים בתכלית השפלות נגדו ית' שאפי' על בחי' ג"ע העליון ותחתון נופל בו רחמנות הנ"ל [כמ"ש מזה ע"פ כי ההרים ימושו כו'] שענין ג"ע הוא שצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה כו' ואין זה אלא זיו והארה המתפשטת ממנו ית'. אבל בו בעצמו ובכבודו לא שייך זה כלל כי הכל בטלים במציאות נגדו ית' ונכללים ביחודו ואחדותו ואין שם דבר בפ"ע שיפול עליו שם דבר ומהות בפ"ע כמו ג"ע כו' [ועמ"ש בד"ה אשירה להי' כי גאה גאה בפי' בשלח בענין עלמא דאתכסיא] ואפילו בחי' עדן שלמעלה מבחי' גן שהיא בחי' חכמה נאמר עליה כולם בחכמה עשית שנחשב בחי' עשי' גשמיות לגבי הקב"ה והרחמנות ע"ז גדולה מאד איך שירדו כ"כ בבחי' מטה להיות נחשב כלא ממש קמיה כנ"ל.

ומזה יתבונן המשכיל לעורר רחמים רבים על נפשו דהיינו על ניצוץ אלקות שבו שהוא חלק אלוה ממעל ממש מבחי' אלקות ואני ה' לא שניתי היה הוה ויהיה ואתה הוא קודם שנברא העולם כו' והוא אסור וקשור בהבלי עולם המעלים ומסתיר אור האמת ועוסק בהבלי עולם שהם כלא ממש ואפילו עוסק בדברי תורה אי עבד בגין יקרי' כו' דהיינו שרוצה להשיג איזה דבר להיות נחשב ליש ודבר הרי לימוד זה מתחת השמש שהכל הבל ורעות רוח וכשיעמיק בענין זה בהתבוננות כאו"א לפי מה שהוא יודע ומכיר א"ע כי ידע אינש בנפשיה יעורר רחמים רבים וחמלה יתירה איך שהוא בתכלית השפלות ורחוק מה' בתכלית ובזה תחי' נפשו כתחה"מ ממש שענין תחיית המתים יהיה ע"י טל כמ"ש כי טל אורות טליך והוא טלא דנטיף מפומא דעתיקא כו' פי' שיהיה התגלות אלקות בבחי' גילוי רב ועצום ממקור וחיי החיים א"ס ב"ה ונגלה כבוד ה' כ"כ עד שאפילו במקום שהיה מעט מזעיר חיות וקיום יעוררו ויעלו למעלה להכלל באחד ולהבטל כביטול נר בפני אבוקה ויתקבצו מכל המקומות המודחים שם ועי"ז יוכלו לקבל חיות רב להחיות מתים מפני שנשאר בהם קסטא דחיותא וככה ממש יחיה איש את נפשו האסורה וקשורה בהבלי עולם ונחשבת כמת כמ"ש ויתן את רשעים קברו וכמארז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים שאפילו החיות שבהם כמת נחשב וע"י התעוררות בחי' רחמים רבים מלמעלה ע"י מתעורר ומתקבץ החיות מכל מקום שיש בו מעט מזער קיסטא דחיותא למקורו ושרשו ויקבל חיות רב להחיות נפשו:

ג **והנה** המשכות בחי' רחמים רבים הנ"ל הוא ע"י י"ג מדות והיינו שלפי שהם רחמים רבים בלי גבול א"א להתלבש תוך העולמות אם לא ע"י צמצומים דרך י"ג מדות שנותנים מדה ושיעור שיוכלו העולמות לקבלו [וזהו ענין כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' וכמ"ש בזהר ח"א (דפ"ח א') איהו שמן ואיהו טל ויורד על הזקן שנמשך ומתלבש בי"ג מדות שהם בחי' י"ג ת"ד והיינו מ"ש הרמ"ז בפי' ויקרא (בדף ט"ו ע"ב) ובפי' אמרו (בדף צ"ד ע"א) בשם הלק"ת פי' תולדות שיש בדיקנא ב' בחינות שערות והפנימית כו' ע"ש] והיינו כנגד י"ב שבטים ושבט לוי הכולל כולם ולכן אומרים סליחות וי"ג מדות מר"ח אלול ואילך שאז הוא זמן התעוררות בחי' הנ"ל.

וזהו שכתוב רחמיך רבים ה' כמשפטיך חייני שע"י בחינת רחמים רבים נמשך חיות כ"כ עד שאפילו במקום משפטיך חיינו וכמאמרנו כתבנו לחיים טובים וזהו שכתוב כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה הוי' אבינו פי' כי הוי' אבינו הוא בחי' רחמים רבים הנ"ל [י"ל ע"ד מ"ש הרמ"ז פי' אמור שם שמציאות אבא מושפע מבחי' הפנימית דדיקנא כו' ועמ"ש על פסוק זה כי אברהם כו' גבי מגלת אסתר] ולכן אומרים בעשי"ת אבינו מלכנו והוא למעלה ממדרגת האבות שהן הן המרכבה וכמ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם פי' שלא היה להם ידיעה והתחברות בשם הוי' אבינו שהוא בחי' רחמים רבים הנ"ל. וזהו שכתוב במן שהוא בחי' הטל בחי' רחמים רבים אשר לא ידעון אבותיך שלא היו לאבות ידיעה בו (ועיין מזה ברבות במדבר רפ"א ס"פ ראה פי' אחרי ס"פ כ"ב בקהלת רבה בפ' ברבות הטובה דצ"ג ע"ב]. למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה וגו'. פי' ע"ד מה שארז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו כי לא בזה יחיה האדם. פי' האדם עילאה שעל דמות הכסא כו' ע"ד מאמרז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים אלא כי על כל מוצא פי' הוי' וגו' דהיינו ע"י התבוננות שמשכיל ומתבונן שהתורה היא מוצא פי הוי' ודבורו של מקום ואורייתא וקוב"ה כולא חד והוא ענין טל תורה כמאמרז"ל כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו שהוא מבחי' סוכ"ע אלא שנתגשם באותיות גשמיות על הספר בדיו [ועמ"ש מענין טל תורה בד"ה האזינו השמים כו' תזל כטל אמרתי ובד"ה יחיינו מיומים] וזהו למען הודיעך פי' על ידי המן יוודע לך זה שהוא בחי' טל אשר לא ידעון אבותיך כנ"ל ואעפ"כ ויאכילך שנתגשם עד שדכו במדוכה. ומזה תבין ענין התורה שהוא מוצא פי הוי' כנ"ל רק שירדה ונתלבשה כו'. ולכן על ידי זה יחיה האדם [ועיין עוד בפירוש כי על כל מוצא פי כו' בזהר פ"יתרו דפ"א ע"ב פקודי רנ"ג א' נשא קכ"ב ב' קכ"ג א' ויחי דר"ג ע"א]:)

פרק ב

ואכלת ושבעת וברכת וגו'. וארז"ל פ"ז דברכות (דמ"ח ע"ב) וברכת זו ברכת הזן על הארץ זו ברכת הארץ הטובה זו בונה ירושלים כו'. ופריך שם (דמ"ט ע"א) לרבי דאמר אין חותמין בשתים ממה שחותמים על הארץ ועל המזון ומשני ארץ דמפקא מזון. וצ"ל דלמה לו להזכיר מזון כלל בברכת הארץ דהא לכאורה מזון שייך לברכת הזן שקבעו לה ברכה בפני עצמה. אך הענין דהנה איתא שם לעיל מיניה משה תקן להם ברכת הזן בשעה שירד להם מן יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ כו' והקשה הרשב"א שם הובא ב"י (סי' קפ"ז) והיא קי"ל בסמוך דברכות אלו דאורייתא נינהו וי"ל דמטבע הוא שטבעו להן כו' ע"ש א"כ נוסח ומטבע דברכת הזן שייכא דוקא לענין ירידת המן ולכן מזכירין גם בברכת הארץ ועל אכילת מזון וגם חותמין על האכץ ועל המזון אע"פ שהזכיר מזון בברכת הזן אלא דמטבע ההוא קאי על לחם מן השמים שהוא המן. ומזון שבברכת הארץ הוא קאי על לחם מן הארץ. אך צ"ל דא"כ מדוע גם עתה החיוב לברך בנוסחא זו שבברכת הזן אע"פ שאין המן יורד עכשיו כלל. ולהבין זה יש להקדים ענין המן דכתיב ביה אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך משמע שהוא בחי' ומדרגה גבוה מאד שאפילו לאבות לא נודע בחי' מקור ושרש המן כ"א זהו בחינת משה וכמארז"ל שהמן ירד בזכות משה ועיין בזהר פ' אמור (דף ק"ב סע"ב) ובפי' הרמ"ז שם. וגם צ"ל מ"ש למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם. ובלק"ת פי' דר"ל המוצא פי ה' שבמאכל וזה דוחק קצת (ועמ"ש בזה בזח"א דר"מ ע"א ח"ב דפ"א ע"ב ע"ש. ובח"ג מ"ז ב' קכ"ב ב' קכ"ג א'). אך הענין יובן בהקדים ענין תהו ותיקון שבתהו היו בחי' יש ולכן לא היה בהן התכללות לכן נק' ז' נקודות וע' מזה בפ' אמור בביאור דכבשים וע"כ נפלו למטה והוא בבחי' שם ב"ן וכמ"ש והארץ היתה תהו. אך האדם הוא מבחי' התיקון שם מ"ה שהוא בחי' ההתכללות וכמבואר בביאור הנ"ל ולפי ששרש עולם התהו משם ס"ג שלמעלה ממ"ה ע"כ האדם ניזון מצומח וחי וזהו ענין שעל הלחם יחיה האדם וכמש"ש וע"פ ראשי המטות וע"פ ששת ימים תאכל מצות.

וזהו ענין לחם מן הארץ בירורים דב"ן כנ"ל מענין והארץ היתה כו'. אך ענין כי על כל מוצא כו' הנה ירידת המן ע"י הטל וכתיב מטל השמים וזהו ג"כ לחם מן השמים ובטל כתיב כי טל אורות שנמשך מבחי' אורות שלמעלה מהכלים וא"כ הוא למעלה מתהו ותיקון וכענין עקודים שלמעלה מנקודים כו' וע"כ לא היה ממנו פסולת ולא כשאר מזון ששרשו משבה"כ כי הוא למעלה מבחי' בירורים והוא מבחי' טלא דבדולחא המלובש במו"ס שלמעלה מחכמה דאצילות וז"ש ועינו כעין הבדולח כו' ועמ"ש מזה ע"פ אכלהו

היום כו'. וע"ז נאמר כי לא על הלחם מן הארץ לבדו בירורים דב"ן וס"ג יחיה האדם מ"ה דאצילות כי על כל מוצא פי כו' מבחי' שלמעלה מהתהו ותיקון. (וכענין אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת שזהו בחי' ומדרגת הטל כמ"ש סד"ה אני ישנה כו' וז"ש בזהר פ' ויקרא) (די"ז ע"ב) על שאלת איכה תרעה דידי מלה טמירא הוא כו'. ולכן נאמר בו אשר לא ידעון אבותיך שהם חג"ת דאצי' אורות בכלים [וי"ל כי חג"ת דאצי' שרשן עד חג"ת דא"א שמתלבשים באו"א אדם [דעשיה] (דאצי') אורות בכלים אבל הטל ומן שרשו ממו"ס שאינו מתלבש כו' רק בבחי' שערות ולא בבחי' כלים ואברים ממש והיינו לפי שהוא מבחינת עתיק מבחי' תחתונה שבמאציל וזהו ג"כ ענין וארא אל אברהם כו' ושמי הוי' בחינת עתיק שם הויה דלעילא לא נודעתי להם וזהו רק בחינת משה ויקרא הוי' הוי' כו' ועמ"ש סד"ה ואתחנן.

וכפשוטו היינו כי האבות הן בחינת מדות דאצילות והמן שרשו מחכמה עילאה לכן נאמר אשר לא ידעון אבותיך כי החכמה המתלבשת במדות אינה ערוך לעצמיות חכמה עילאה עמ"ש בד"ה באתי לגני כו' ולכן נק' המדות זעיר אנפין וכמ"ש מזה בענין ק"ש בפרשה ואתחנן ועמ"ש בפרשה וארא בד"ה וידבר אלקים אל משה כו' וארא אל אברהם כו' ע"ש].

ולכן משה תיקן ברכת הזן בשעה שירד המן כי המן נמשך מבחי' מו"ס מקור שם מ"ה וזהו בחי' משה ונחנו מה שהוא בחי' ביטול אמיתי מבחי' יחו"ע ולכן היה כבד פה. כי פה היינו בחי' גילוי והמשכה והוא בחי' יש לגבי הביטול דמשה ועמ"ש מזה בביאור דאלה מסעי ועמ"ש בפרשה בהעלותך בענין אם את כל דגי הים כו'.

והנה גם כדי להיות המשכה זו דבחי' ח"ע צ"ל ברכה והמשכה כי עצמות אור א"ס הוא למעלה מעלה גם מבחי' ח"ע אלא שמברכים וממשיכים להיות ירידה והמשכה זו וזהו ענין בא"י כו' הזן כו' בטובו כו' הכל לשון נסתר כי הוא המשכה עליונה מאד וכנודע החילוק בין לשון נוכח לנסתר דנוכח מדבר בהמשכה שמבחי' ממכ"ע עלמא דאתגלייא משא"כ לשון נסתר הוא ההמשכה מבחי' סוכ"ע. וזהו ענין שמטבע ונוסח דברכת הזן שייך לבחי' ומדרגת לחם מן השמים כו':

ב **ויהושע** תיקן להם ברכת הארץ מל' והוא לנוכח שאתה זן כו' ולכן ברכת הארץ מתחלת בנודה לך בחי' הודאה שהוא בחי' ביטול היש יחו"ת מה שאין כן ברכת הזן מתחלת בברוך גילוי יחו"ע ביטול אמיתי [וע' בזהר ויחי (דרל"ז) בענין יהודה וזהו יהודה אתה ל' נוכח ע' בזהר משפטים (דף קי"ד ע"א) ועמ"ש ע"פ והקבמצו בני יהודה כו' בהפטרה דפ' במדבר]. וזהו ארץ דמפקא מזון שהם הבירורים דתהו שהמל' מבררת אותם ועי"ז

עולים ונכללים באצילות בבחי' מ"ן ונמשך מ"ד ומוחין חדשים כמו הלחם שמתברר בקיבה וכבד ועולה ללב כו' ועי"ז ממשיך חיות להיות יחיה האדם ועמ"ש בענין שמע שם ע' ב"ן רפ"ח ששם ב"ן מברר ומעלה הרפ"ח ניצוצים ע"ש.

ועוד כי המזלות שרשם משמרי האופנים וגבוה מעל גבוה עד מל' דאצילות דבר ה' כנז' בד"ה כי תצא וע' מזה בביאור דראשי המטות שהעשרה מאמרות שהן חיות הדצ"ח הם מבחינת ע"ס דב"ן דמל' דאצילות ע"כ נק' ארץ דמפקא מזון וזהו שאנו אומרים בברכת הארץ מזון ועל אכילת מזון שאתה זן כו' דהיינו המשכת הכחל בארץ שהיא בחי' מל' לברר הבירורים דרפ"ח ניצוצין ולהעלותם משבה"כ למעלה.

וזהו ג"כ שברכה זו מתחלת בהודאה ומסתיימת בברכה ומברכים אותך כו' כי ברוך היינו המשכה מבחינת חכמה עילאה ביטול אמיתי משא"כ הודאה הוא בחי' יחו"ת ביטול היש כנ"ל אך גם כדי שיהיה ביטול היש צ"ל ברכה והמשכה לזה מבחי' יחו"ע והיינו מבחי' ברכת הזן דיחו"ע שאומרים תחלה שמשם ממשיכים בחי' ברכה ג"כ ברכת הארץ להיות ארץ דמפקא מזון ביטול היש וכמ"ש בזהר ר"פ תזריע (דמ"ב ע"ב) ע"פ גמלתהו טוב שהוא ענין בירור הטוב דרפ"ח ניצוצים אימתי בזמן דאינון ימי השמים נהרין עלה כו' דהיינו המשכה מבחי' יחו"ע ביחו"ת להיות ביטול היש וכמו שטל השמים יורד ונמשך ללחלח הארץ כו' וכן מטר השמים ועי"ז מעורר ונותן כח בארץ להצמיח כל מיני מאכל וגם כמ"ש ממגד תבואות שמש שע"י שהשמש זורח בארץ ומכה בה בכח כנודע שאויר התחתון הסמוך לארץ חם ביותר מאויר האמצעי כו' על ידי זה מוציאה תבואות הארץ. נמצא אע"פ שהארץ מפקא מזון ע"י כח הצומח שבה ממאמר תדשא הארץ דשא כו'. עכ"ז הוא דוקא ע"י שמקבלת משמים טל ומטר ואור השמש וכן אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל. כך למעלה אע"ג דשם ב"ן שהוא בחי' ארץ מברר הבירורים דרפ"ח כנ"ל להיות ביטול היש וזהו ענין לחם מן הארץ אך הוא ע"י המשכה מבחי' ימי השמים דנהרין עלה והיינו מבחי' טל השמים שזהו ענין ברכת הזן שכנגד המן שהוא בחי' טל וגם משה הוא בחי' שמשא כנודע כמ"ש ע"פ ואתחנן כו' שעי"ז דייקא נמשך הכח בארץ לברר ולהיות ביטול היש בבי"ע כו' ועמ"ש בפי' שלח בד"ה והיה לכם לציצית בענין תכלת נהורא תיכלא שמכלה היש שנמשך מנהורא חיוורא וכענין לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה כו' ע"ש באריכות. ועד"ז יובן מ"ש בזהר ויגש (דר"ז סע"ב) ע"פ וברכת את. לברכא ליה כו' מ"ט בגין דמזונא כו' דהא במזלא תליא כו' ע"ש באריכות דהיינו שצריך להמשיך ההמשכה מבחי' יחו"ע בבחי' יחו"ת הנק' את שעי"ז יהי ארץ דמפקא מזון כו' וע' בזהר פ' תרומה (דקע"א ע"א). ומפני

שעיקר הכוונה בברכת הארץ בשביל זה הבירור להוציא לחם מן הארץ אין זה כחותם בשתים אלא חדא היא ארץ דמפקא מזון כו'. ופי' על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה כי הנה אע"פ שיחו"ע גבוה מיחו"ת עכ"ז הרי תכלית הבריאה שיהיה דירה בתחתונים דייקא שיהיה יש וביטול היש וכנודע מענין ישראל כי שרית עם אלהים דייקא כי צחוק עשה לי שם אלקים כו' כמ"ש בד"ה אני דפי' ציצית ועמ"ש במ"א בד"ה ואתחנן בענין ישראל מונין ללבנה ומ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי כי עמך הסליחה למען תורא.

ומקור המשכת ביטול זה נמשך מבחי' ארץ שהוא בחי' מל' דאצילות כי זה השער להי' שהיא מקבלת מלמעלה מעלה כי נעוץ סופן כו' וממנה דייקא נמשך הכח בבי"ע להיות ביטול היש. וע"כ נק' ארץ חמדה ארץ חפץ פי' חפץ ורצון שלמעלה שיהיה ביטול היש לאין וכמ"ש בע"ח שמתחלה היה ההמשכה מבחי' כי חפץ חסד הוא ועכשיו הוא ע"י מעשה התחתונים וע"ז אמר שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה כו' [ועמ"שש מה לקמן בפי' וענין שנקראת ארץ כנען לשון סוחר ועיין במדרש תהלים (סי' ה') ע"פ למנצח אל הנחילות] והיינו להיות בהם ועל ידם העלאה והמשכה זו דדירה בתחתונים והיינו מפני שישראל עלו במחשבה לכן יש בהם כח להמשיך הגילוי גם למטה וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ יונתי כי מחשבה זו הוא בחי' מקיף כולל אבי"ע כו'.

ולכן מקדימים לומר ברכת הזן זהו כענין הבחי' דכי חפץ חסד הוא ואח"כ ברכת הארץ זהו ההמשכה ע"י מעשה התחתונים ופי' ורחבה כענין רחבה מצותך מאד להמשיך גילוי בחי' סוכ"ע שלמעלה מהקו כו' ועמ"ש בפ' וארא בביאור ע"פ דלכן אמור.

וזהו ועל שהוצאתנו מארץ מצרים בחי' מיצר וגבול כו' ותחלה ומברכים אותך אנחנו ב"י ואח"כ יתברך שמך בפי כל חי ועמ"ש מזה סד"ה וכל העם רואים. וזהו שאנו אומרים פסוק זה דואכלת ושבעת וברכת בברכת הארץ כי עיקר המשכה דברכת הזן ג"כ בשביל ברכת הארץ דהיינו שמיחו"ע נמשך הכח ועוז לי חו"ת שיהיה ביטול היש והנה גם בימי משה קודם שנכנסו לארץ הזכירו ברכת הארץ על בחי' ביטול היש אלא שאז היתה בנוסח אחר וגם נכללת תוך ברכת הזן שעל המן וכמ"ש המ"א (סי' קצ"א) דמדאורייתא די כשיברך על שלשתן ברכה אחת כו' אלא שאחר כך כשפסק ירידת המן ונכנסו לארץ תיקן יהושע ברכת הארץ להיות ברכה בפ"ע כו'. ומתורץ קושיית הרשב"א:

ג **וזהו** ג"כ שצריך שיזכיר בה ברית ותורה. ואם לא הזכיר לא יצא י"ח. והענין כי הנה המשכה זו מבחי' יחו"ע דחי"ע שהוא ברכת הזן. שיומשך המשכה זו ביחו"ת בברכת

הארץ זהו ע"י ברית ותורה. כי הנה משה אמר כי כבד פה וכבד לשון אנכי כו' ופי' בזהר כבד פה לגבי אורייתא דבעל פה כבד לשון לגבי תורה שבכתב.
והיינו כי מל' פה תורה שבעל פה קרינן לה שהיא בחי' הגילוי למטה וגם תורה שבכתב דמח"ע נפקת מ"מ היא המתלבשת בז"א שהוא בחי' המדות כשר ופסול כמ"ש במ"א בד"ה השמים כסאי כו' ומשה הוא עצמיות ח"ע כמו שדבוקה למעלה בשרשה וע"כ לא יכול לישפל להיות בבחלי' ההמשכה והגילוי למטה כ"א להיות קשור במקורו כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי אלא שהקב"ה השיבו ואנכי אהיה עם פיך כו' ונמצא שהתורה היא הממוצע המחבר וממשיך מבחי' עצמיות ח"ע חכמה סתימאה בבחי' ח"ת שהיא בחי' מל' ועמ"ש כהנ"ג ע"פ יונתי שהתורה היא המחברת בחי' מקור נש"י שעלו במחשבה עם בחי' הנשמה המתפשטת בגוף ולמעלה זהו התחברות והמשכה מבחי' ח"ס וכתר במל' דאצילות שהתחברות זו היא ע"י התורה שהיא חכמה דאצילות ועמ"ש בד"ה למען תירא את ה' ועד"ז הוא כאן שהמשכה מבחי' ברכת הזן שהוא בחי' מן שנמשך ממו"ס טלא דבדולחא שיומשך במל' דאצילות שהיא בחי' הארץ זהו ע"י התורה שמבחי' חב"ד דז"א וזהו חכמות בחוץ תרונה שלהיות הגילוי בחוץ היינו בבי"ע זהו דייקא על ידי חכמות היינו ב' בחי' חכמה היינו שלהיות ההמשכה מחכמה עילאה זהו ע"י התורה ותמלא כדה כו' ועמ"ש מזה בד"ה זכור את יום השבת לקדשו ועיין במק"מ בפי' הזהר פ' תולדות (דקמ"א ע"ב) מענין פי' חכמות בחוץ וע' לקמן. ועד"ז יובן המדרש רבה (פ' ויחי פרשה צ"ח) ד"א ישששכר חמור גרם פירותיו של ישששכר גסין היו כו' ע"י שהיו עוסקים בתורה כו' ע"ש והיינו כי ברכת הארץ הוא ע"י תורה דייקא מטעם הנ"ל (ובאופן אחר י"ל הפי' בענין חכמות בחוץ שכדי להיות ההמשכה מבחי' חכמה עילאה בחוץ במל' מקור דבי"ע צ"ל ע"י המשכה מח"ס דעתיק שלמעלה מחכמה עילאה דאצי' דקמיה שוין אצילות ובי"ע ע"כ משם דייקא נמשך הכח להיות ההמשכה גם בחוץ וכענין המגביהי לשבת כו' המשפילי כו' וכ"מ הפי' באדרא) (דקל"א ב' ודק"מ ע"א) ובפי' ואתחנן (דרס"ב ע"א) ועמ"ש מזה לעיל בפי' בהעלותך ועד"ז יש לומר ג"כ בענין הזכרת תורה בברכת הארץ כי אע"ג דהתורה נק' נובלות חכמה כנ"ל בענין השמים כסאי כו' ובענין כבד פה כו'. אך באמת כדי להיות בחי' ירידה והמשכה מחכמה עילאה בבחי' זו זהו ע"י המשכה מלמעלה מעלה מהחכמה וכמ,ש במ"א באריכות דוגמא לזה מענין וידבר שלשת אלפים משל כו' בד"ה לך לך מארצך.
וזהו ענין ואנכי אהיה עם פיך. וכמ"ש ג"כ בד"ה ואהיה אצלו אמון דהתורה משבחת א"ע במעלתה זו שתוכל לירד להיות בחי' אמון פדגוג מה שמשה לא יכול לירד להיות

בבחינה זו כמ״ש כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן כו׳ אלא שזהו ע״י המשכה מבחי׳ אנכי מי שאנכי דייקא.
וז״ש במדרש רבה ע״פ אלה הדברים אשר דבר משה עד שלא זכה לתורה כתיב לא איש דברים אנכי כיון שזכה לתורה כו׳ אלה הדברים אשר דבר משה. נמצא שאע״פ שבחי׳ היותו כבד פה ולא איש דברים זהו מצד היותו מבחי׳ חכמה עילאה שא״א לבא בגילוי ההשתלשלות בבחי׳ פה ודבור עכ״ז מה שע״י התורה זכה להיות מדבר אלה הדברים כו׳ זהו בחי׳ עליונה יותר.
ואיך הוא אלא ודאי מפני שכדי להיות המשכה זו מבחי׳ ח״ע בבחי׳ דבור זהו ע״י המשכה מבחי׳ הכתר שלמעלה גם מח״ע וכמ״ש כה״ג במ״א ע״פ ארוממך ה׳ כי דליתני. ועד״ז י״ל ג״כ ענין הזכרת תורה בברכת הארץ כי לחם מן השמים היינו ז״א דאצילות וח״ע ואע״ג דשרשו מטלא דבדולחא היינו ששרשו משם אבל עכ״ז נק׳ לחם מן השמים שהמשכתו למטה הוא בבחי׳ שמים דהיינו ז״א דאצילות וכדי להיות המשכה מבחי׳ זו בארץ דהיינו ברכת הארץ זהו ע״י התורה כענין ואנכי אהיה עם פיך דגבי משה וזהו ואכלת ושבעת וברכת את ה׳. את דייקא דהיינו בחי׳ דבור העליון שהוא בחי׳ כ״ב אותיות מאל״ף ועד תי״ו וכמ״ש במ״א הנה להיות ברכה זו צ״ל על ידי התורה. ולקמן נתבאר דפי׳ חכמות בחוץ היינו ח״ע וח״ת שהיא בחי׳ מל׳ וכ״מ הפי׳ בזהר פי׳ תולדות שם. וענין חיוב הזכרת ברית בברכת הארץ יובן ע״ד מ״ש בזהר פרשת מקץ (דקצ״ח ע״א) ע״פ ויוסף הוא השליט על הארץ ונהיר לה וזן לה הוא המשביר לכל עם הארץ דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק מיניה אתזנו כולהו דהיינו כי עיקר הממשיך ומשפיע בבחי׳ הארץ שהיא המל׳ הוא יוסף צדיק עליון (וכמ״ש ג״כ עוד בזהר פרשת וישלח דקס״ח) ואי תימא יוסף אמאי יתיר מכולהו אלא ודאי יוסף בלחודוי ככולהו בגין דאיקרי צדיק ודא הוא דאנהר לסיהרא יתיר מכולהו כו׳ ע״ש ובזהר ויצא (דקס״ב סע״ב) והיינו כמ״ש לך ה׳ הגדולה והגבורה כו׳ כי כל בשמים ובארץ לך ה׳ הממלכה כו׳ כי הנה לך ה׳ הגדולה היינו שהמדות דאצילות הן בבחי׳ לך בבחי׳ ביטול ממש לאור א״ס ב״ה דלאו מכל אלין מדות איהו כלל וזהו בחי׳ יחו״ע.
ולך ה׳ הממלכה זהו יחו״ת ביטול היש והמשכת הביטול מיחו״ע ליחו״ת זהו ע״י כי כל בשמים ובארץ ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא שהוא בחי׳ יסוד המקשר וממשיך מבחי׳ שמים שהוא יחו״ע לבחי׳ ארץ שהוא יחו״ת ולכן צריך שיקדים ברית לתורה בברכת הארץ והוא ע״ד מ״ש בפע״ח שער הסוכות פ״ב בפי׳ מכל מלמדי השכלתי שבחי׳ כל הוא המלמד וממשיך התורה בבחי׳ מל׳ ונקרא משכיל על דבר ע״ש וזהו

ותקם את דבריך כי צדיק אתה כו' ועיין בזהר פ' תרומה (דף קס"ח ע"ב) מענין ברית ותורה בברכת הארץ. ובתולעת יעקב כ' וצריך להזכיר בה ברית ותורה סוד שלום ואמת הדבקים בארץ החיים ומהם היא נשפעת וצריך להקדים ברית לתורה כי כן הסדר ממטה למעלה ועוד כי הברית הוא הפתח ליכנס לתורה עכ"ל ועמ"ש בד"ה להבין ענין הלב גבי ברוך שהוא יסוד אבא כו' וע' בלק"ת פ' עקב ע"פ ארץ זית שמן ועיין בזח"ג בחקתי (דקי"ג סע"ב) ע"פ ונתתי שלום בארץ ועיין מ"ש בד"ה שיר השירים בפי' אשר לשלמה ובד"ה צאינה וראינה גבי במלך שלמה מלך שהשלום שלו וזהו שאומרים כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה:

ד (ועוד י"ל באופן אחר ענין שיקדים ברית לתורה והוא בהקדים כי הנה בחינת יסוד הוא עד"מ התקשרות שמקשר האב שכלו בשכל בנו בשעת לימודו עמו באהבה וחשק כו' ע"ד יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק והתקשרות זו נמשך ממקום עליון מבחי' משכיל ולכן דייקא מי שהוא בר שכל גדול יותר יוכל יותר להשפיע כו' מה שאין כן מי שאינו בר שכל גדול כל כך. ועד"ז הוא למעלה דמבחינת המגביהי לשבת כו' נמשך להיות המשפילי לראות בשמים ובארץ משום דקמיה שוין שמים וארץ. וכן מבואר בפע"ח בשער העמידה פרק י"ד בכוונת קונה הכל כי יסוד ז"א הנק' הכל נעשה ע"י מזלא עילאה דדיקנא דא"א וזהו שאמרו רז"ל דמזוני במזלא תליא ופי' בזהר ויגש (דף ר"ז סע"ב ודף ר"ח ע"א) ובפי' וירא (דף קט"ו ע"א) דמזלא הוא נהר דנגיד ונפיק שהוא בחי' יסוד פי' דאף על גב דארץ שהיא בחי' מל' היא דמפקא מזון מכל מקום שרש ההמשכה צ"ל מלמעלה מעלה כדפי' בזהר פרשה תרומה (דף ק"ע ע"ב). והמשכה זו הוא ע"י בחי' יסוד שהוא המחבר וממשיך מבחי' יחו"ע ביחו"ת כנ"ל ולכן נק' מזלא מלשון יזל מים שמזיל וממשיך ההמשכה שמבחי' סוכ"ע ויחו"ע כו' וגם ששרשו ממזלא דא"א כנ"ל ועוד כי הנה מל' נק' חכמה תתאה כנודע מענין חכמה בראש וחכמה בסוף היינו כי חכמה היא בחי' ביטול ולכן אור א"ס שורה בחכמה דייקא ויש ב' בחי' חכמה היינו ח"ע היא הביטול האמיתי אשר בו ועל ידו שורה ונמשך אור א"ס באצילות יחו"ע. וח"ת היא ביטול היש והוא מקור הביטול דבי"ע יחו"ת וכמ"ש מזה בד"ה כי אברהם לא ידענו.

והנה כמו שהח"ע דאצילות מאין תמצא מבחי' א"א שהוא כתר והוא בחי' מזלא עילאה י"ג ת"ד אבא יונק ממזלא כך ג"כ ח"ת נמשכת מז"א אשר ז"א לגבי המל' הנק' ח"ת כמו בחי' א"א לגבי ח"ע כמ"ש במ"א וגם כי מת"ת דז"א נעשה כתר לנוק' ולכן יסוד ז"א שבו ועל ידו נמשך ההמשכה מז"א למל' נקרא מזלא וזהו ענין דיקנא תתאה גדולה

מילה שנכרתו עליה י״ג בריתות שכמו שיש י״ג ת״ד בדיקנא עילאה דא״א כך הוא ג״כ בדיקנא תתאה בבחינת יסוד כו׳ כמ״ש בלק״ת פ׳ קדושים.
וזהו אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי שלהיות ההמשכה מבחינת שמים יחו״ע סוכ״ע בארץ יחו״ת הוא ע״י בחי׳ ברית המקשר ומחבר כו׳ ולכן בברכת הארץ צריך להזכיר בה ברית כנ״ל שעי״ז ממשיכים בה הברכה מבחי׳ ברכת הזן שהוא בחי׳ לחם מן השמים ועיין בזהר פ׳ ויחי (דרמ״ו ע״א) ע״פ מאשר שמנה לחמו כו׳ וע״פ הנ״ל י״ל באופן אחר ענין שצריך שיקדים ברית לתורה מפני שזו ניתנה בג׳ בריתות וזו בי״ג בריתות פי׳ כי התורה שבע״פ היא בחי׳ ח״ת ומקבלת מתורה שבכתב ע״י י״ג מדות שהתורה נדרשת בהן ששרשן מי״ג ת״ד ולכן ארז״ל זקן שקנה חכמה וזהו ענין הברית שהוא בחינת מזלא שהוא המשכה מבחי׳ כתר י״ג ת״ד ולכן צריך שיקדים ברית לתורה כי הוא המחבר וממשיך אל הארץ שהיא תורה שבע״פ מבחי׳ שמים שהוא תשב״כ.
ועוד כי גם התשב״כ שרשה מחכמה עילאה ומילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות היינו י״ג ת״ד דא״א וכנ״ל ששרש היסוד נמשך ונעשה מבחי׳ א״א ועמ״ש בד״ה לך לך בענין אברם ואברהם שבחי׳ אב רם זהו ח״ע וניתוסף בו ה׳ להיות אברהם והיינו ע״י המילה כו׳ ע״ש.
ועמ״ש מענין המילה בד״ה למנצח על השמינית. ויובן זה ג״כ בעבודה כי ברית הוא בחי׳ התקשרות וחשק ואהבה רבה שמבחי׳ סוכ״ע והוא בחי׳ בכל מאדך כמבואר לקמן והיא בחי׳ רעותא דליבא שהוא בחי׳ כתר והתורה היא מבחי׳ חכמה ונתלבשה בג׳ בחינות מחשבה ודבור ומעשה שצריך לקיים התורה בג׳ בחי׳ אלו וזהו ענין שניתנה בג׳ בריתות והיינו להמשיכה בג׳ עולמות בי״ע שהם בחי׳ מחודומ״ע וע״ז נאמר ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ואין כבוד אלא תורה כו׳ והיינו המשכת האצילות בבי״ע אבל ברית ורעותא דליבא הוא בחי׳ כתר שהוא המקשר ומחבר המאציל א״ס ב״ה עם הנאצלים.
ועמ״ש ע״פ לעברך בברית כו׳ בפ׳ נצבים. ולכן צריך שיקדים ברית לתורה כי הוא המשכת אור א״ס ב״ה בחכמה ע״י הכתר ואח״כ יומשך מחכמה שהיא התורה במודומ״ע בי״ע. וזהו קרוב למה שנת׳ לעיל בענין ואנכי אהיה עם פיך כו׳ ולכן כל האומר אין לי אלא תורה וכו׳ ועמ״ש בביאור ע״פ ששים המה מלכות כו׳ אחת היא יונתי כו׳ גבי חסידים הראשונים כו׳ שמתוך כו׳ ע״ש ומ״ש בד״ה יונתי בחגוי בענין שמתחלה צ״ל קומי לך ואח״כ רעייתי כו׳ ובלק״ת פ׳ קדושים שמדיקנא תתאה דא״א דהיינו מיסוד דא״א נמשך ונעשה י״ג ת״ד עילאה דז״א וזהו ענין שמקדימין ברית לתורה כי מבחי׳ ברית ויסוד דא״א נמשך התורה שהיא בחי׳ ז״א כו׳ שנקרא זקן שקנה חכמה

כו' ע"י שמקבל מיסוד דא"א ע"ש בלק"ת. (ועמ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע) ועכ"ז הדרך שנתבאר אות ג' בענין הטעם שיקדים ברית לתורה נראה עיקר ופשוט יותר. וזהו ואכלת ושבעת וברכת את. ופי' בזהר פ' תרומה (דקנ"ג ע"ב) כי ושבעת היינו המשכת הרצון וכמ"ש ונשבע לחם ונהיה טובים והיינו להמשיך בחי' פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון ועל ידי זה וברכת את. והענין כי לכל חי היינו בחי' צדיק יסוד עולם כמ"ש עוד יוסף בני חי ונקי ג"כ כל כנ"ל וזהו לכל חי רצון הוא בחינת כתר שממנו נמשך היסוד כנ"ל בענין קונה הכל והוא המשכת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע מעולם ועד עולם והיינו ע"י פותח את ידך שהם י"ג ת"ד מזלא עילאה שעל ידי זה ומשביע לכל חי רצון והוא ג"כ ענין המשכת הרצון והאהבה רבה בנפש האדם בחי' רעותא דליבא ועי"ז נקי' הנשמה ג"כ נשמת כל חי דפרחא מההוא חי העולמים כמ"ש בזהר פ' תרומה (דקל"ח ע"א) שעי"ז תברך את שמך היא בחי' מל' כמ"ש בזהר שם ומבואר במ"א. וזהו ענין ושבעת וברכת את. פי' שע"י בחי' ומשביע לכל חי רצון העליון על ידי זה וברכת את ה' את דייקא היא מדת מלכותו יתי' להמשיך בה מבחי' סוכ"ע וכמבואר למעלה ועמ"ש מענין פותח את ידך כו' בד"ה כי ההרים ימושו וברית שלומי לא תמוט:

ה **וענין** הטובה זו בונה ירושלים. והנה צ"ל דהארץ הוא בחי' מל' וירושלים הוא ג"כ מל' דאצילות וא"כ לכאורה היינו הך. ויש להקדים ענין ועל חיים חן כו' שמזכירים ג"כ בברכת הארץ ויובן ע"פ מ"ש בזהר ר"פ תזריע ע"פ גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה זמינת טב כו' ולא רע בגין דכתיב ועץ הדעת טוב ורע. טוב אימתי בזמנא דאינון ימי השמים נהרין עלה כו' דאינון ימי חייה בגין דעץ החיים שדר לה חיים עכ"ל. כי הנה ידוע דיש ב' בחי' מ"ן ומ"ד המ"ן הוא מה שהמל' מבררת בבי"ע מק"נ שהוא בחי' יש ודבר נפרד להיות נכלל בבחי' ביטול והוא ביטול היש ואח"כ נמשך מ"ד שהוא מבחי' שם מ"ה ביטול אמיתי לברר המ"ן עד שיוכלל באלקות ממש להיות בבחי' ביטול שבאצילות יחוד עליון איהו וחיוהי וגרמוהי חד כמ"ש בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים כו' ע"ש באריכות.

ומבואר ג"כ במ"א על מאמר הרע"מ פ' כי תשא אבנא למשקל בה דא יו"ד דעיקר ההולדה הוא מבחי' המ"ן רק שהמ"ד מבררו והיינו לפי ששרשו גבוה יותר מס"ג שבפנימי' א"ק משא"כ מ"ד שהוא משם מ"ה הוא רק הארה כו' וכמ"ש מזה בביאור ע"פ עלי באר כו' בענין מלמטה למעלה לא ידענו כו' וזהו ענין זמינת טב דהיניו ע"י שמבררת הטוב מעה"ד טו"ר דהיינו מק"נ אשר הטוב שנתברר שרשו מס"ג שלמעלה

משם מ"ה דז"א ועי"ז מתעלה הז"א לבחי' עתיק ועמ"ש בביאור ע"פ זכור את יום השבת כו' בענין והחיות נושאות את הכסא כו'.
ומ"ש ולא רע היינו שאין שום תערובות בהבירור ע"ד מ"ש בסש"ב בענין צדיק וטוב לו שהרע נהפך לטוב ממש ע"י פ"י. אך הכח לבירור זה הוא דייקא ע"י המשכה מז"א כי האיש דרכו לכבש כו' שע"י כח והארה זו מבחי' ח"ע הנמשך ומתלבש במל' ע"ז מבררת בבי"ע וכנ"ל בענין ברכת הזן וברכת הארץ כו' וזהו בזמנא דאינון ימי השמים נהרין עלה כו' וזהו דאינון ימי חייה כי סיהרא לית לה מגרמה כלום ולכן דהע"ה לא היו לו חיים רק שנמשך לו מז"א שנקרא עץ החיים כו' וזהו ענין ועל חיים חן וחסד שחוננתנו כו'.
והנה כשהמל' יורדת ומתלבשת לברר ק"נ אזי נק' גם היא בשם עה"ד טו"ר לגבי ז"א שאינו יורד ומתלבש למטה אבל אחר הבירור שבירורה הטוב מן הרע ומעלה אותו בבחי' מ"ן באצילות ע"ז נאמר גמלתהו טוב ולא רע וזהו ענין הטובה זו בונה ירושלים כי הגם שהארץ הוא ג"כ בחי' מל' אך הוא בחי' ארץ דמפקא מזון לברר ק"נ כו' אבל ירושלים זהו בעלותה באצילות להעלות מ"ן קרבנות כו' וזהו בחי' הטובה דהיינו שכבר עלתה מהתלבשותה בעה"ד טו"ר כו' ועיין מזה בזהר פ' תשא (דק"צ ע"א) ע"פ והיה באחרית הימים כו' ואפיק הר בית ה' דא טוב בלא רע וכמ"ש בגמרא וכן הוא אומר ההר הטוב כו'. וזהו ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו דהיינו שעי"ז נמשך ומתחבר אור הסוכ"ע שהוא א"ס ב"ה להאיר באצילות ממכ"ע וזהו ענין גמלתהו טוב וכנ"ל שנמשך תוספת אור בז"א מבחי' שלמעלה גם מעץ החיים וכמ"ש בזהר שלח (דקנ"ט ע"ב) ע"פ היש בה עץ אם אין שבחי' אין הוא מה שלמעלה מעץ החיים כי עץ החיים הוא בחינת חכמה כמ"ש והחכמה תחיה וכתיב והחכמה מאין תמצא שהחכמה נק' יש מאין לגבי בחי' זו שהוא מה שאינו מושג כלל ולמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות חד ולא בחושבן כו' והוא בחי' חיי החיים כי עמך מקור חיים ועמ"ש סד"ה שמע ישראל בענין את החיים ואת הטוב.
ופי' היש בה עץ אם אין היינו שהארץ מקבלת מבחי' אין שלמעלה מהחכמה כי נעוץ תחלתן בסופן והיינו ע"י בירור הנ"ל דעולם התהו שממשיך מלמעלה מעלה כו' והנה עיקר עלייה זו בשבת וזהו ענין לחם משנה. ואחכ"ז יובן ג"כ ענין ענין לחם משנה דשבת דהיינו שבשבת הוא בחי' חיבור והתכללות ב' הלחמים הנ"ל דלחם מן השמים ולחם מן הארץ שהוא בחי' חיבור יחו"ע ויחו"ת דהיינו שיחו"ע ויחו"ת שוין כאחד וכענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו וכ"ה בזהר ויחי (דרמ"ו ע"א) מאשר שמנה לחמו דא לחם

שבת כו' מאי לחם משנה אלא תרי לחם לחם מן השמים ולחם מן הארץ כו' ובשבת אתכליל לחם תתאה בלחם עילאה וכ"כ בזהר בראשית (דמ"ז ע"ב) מאן דהוה לחם עוני אתהדר למהוי לחם פנג כו' כי לחם עוני זהו יחו"ת בחי' הודאה לחם מן הארץ ולחם פנג זהו לחם מן השמים יחו"ע בחי' ברכה ובשבת הוא יחו"ת ג"כ במדרגת יחו"ע והטעם לזה כי בששת ימי המעשה הוא הירידה וההתלבשות בבי"ע לברר והיינו ע"י המשכה מלמעלה למטה שמבחי' לחם מן השמים ויחו"ע נמשך בבחי' ארץ ויחו"ת לברר ועכשיו זהו ענין חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום וכמ"ש לעיל בענין ברכה והודאה דיחו"ע זהו בחי' ברכה והיינו המשכה מא"ס ב"ה בע"ס דאצילות וכל א' כלולה מיוד כו' והמשכה זו נמשך בבחי' מל' ויחו"ת וזהו א"ת מה אלא מאה וזהו ענין ויהיו חיי שרה מאה שנה כו' ואח"כ בשבת הוא בחי' עליות ולכן בשבת בורר אסור ועלייה זו הוא למעלה מעלה באי"ס ב"ה בחי' כי עמך מקור חיים עד שיחו"ע ויחו"ת מתכללים יחד וכענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו כמ"ש במ"א בביאור ע"פ זכור את יום השבת כו' ע"ש באריכות ויובן זה ע"ד לע"ל ליום שכולו שבת ומנוחה שיהיה גילוי מבחי' סוכ"ע ממש הרי שמים וארץ שהן ג"ע עליון ותחתון בטלים שניהם לגבי בחי' זו וע"כ אין אז התחלקות ב' בחי' כמו בג"ע שיש ב' בחי' ג"ע דהיינו ג"ע העליון הנקרא שמים וגן עדן התחתון הנקרא ארץ כנודע מפסוק מי לי בשמים כו' והיינו לפי שבג"ע הגילוי מבחי' ממכ"ע ע"כ יש הפרש והבדל בין בחי' שמים לבחי' ארץ אבל לגבי בחי' סוכ"ע שניהן שוין ועמ"ש מזה בפי' שלח ע"פ אני דפי' ציצית. ועד"ז הוא ענין לחם משנה דשבת שב' הלחמים דלחם מן השמים ולחם מן הארץ הם מתכללים כאחד ממש ע"י העליות דשבת וכמ"ש במ"א ס"פ בשלח:

ו **ומעתה** יש לבאר ענין הברכה בכלל. דהנה המפרשים והבחיי פי' עקב הקשו כי כיון שהוא ית' מקור הברכה וכל הברכות הן משתלשלות ממנו כל הנמצאים המברכים אותו אין כל ברכותיהם כדאי לו כי הוא הנמצא הקדמון שהמציא הנמצאים כלם ומציאותם אינה אלא ממציאותו ומציאותו הספיק בעצמו לא יצטרך לזולתו כלל. וא"כ אם יברכוהו כל היום וכל הלילה מה יתרבה בכך או מה יתנו לו או מה מידם יקח. והנה בגמרא פ"ט דב"מ (דף קי"ד ע"ב) אמרו יצא הקדש שא"צ צדקה אבל צריך ברכה בארו החכמים ז"ל בפירוש כי ההקדש צריך ברכה אבל אינו צריך צדקה ומפורש אמרו בברכות פ"ג אמר לו ישמעאל בני ברכני וכן במסכת שבת פ"ט אמר הקב"ה למשה היה לך לעזרני והוא ענין הברכה. (ועיין מזה בספר עה"ק בהקדמה ובתוך הספר ח"ב פ"ז). שהענין הוא להמשיך הברכה מן המקור שהוא אור א"ס ב"ה אל כבודו וזיו יקריה. דהיינו מבחינת

סוכ"ע בבחינת ממכ"ע ועיין ברע"מ ר"פ עקב והיינו כמ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש כו' כי יש ב' מיני המשכות מאור א"ס ב"ה. האחד היא בבחינת א"ס ממש.
והשנית בבחי' גבול ומדה. דהיינו בחי' רצון עליון הסוכ"ע זהו מה שהוא ית' מאיר בבחי' א"ס ויש בחי' צמצום ומקום פנוי שהוא הסתלקות בחי' א"ס להיות בחי' זו בבחי' העלם ושלא יאיר בבחי' גילוי אלא בגבול ומדה והיא ראשית הגילוי בחכמה וכולם בחכמה עשית כו' ע"ש.
ובמ"א נתבאר שזהו ענין ב' הפסוקים את השמים ואת הארץ אני מלא ומלא כל הארץ כבודו. וכ"ה בספר עה"ק ח"א רפ"ח בשם הראשונים וז"ל אין סוף הוא שלמות מבלי חסרון ואם תאמר שיש לו כח בלי גבול ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלמותו כו' והגבול הנמצא ממנו תחלה הם הספירות כו' עכ"ד.
והיינו הכלים דע"ס. וכמ"ש באג"ה רס"י כ' ד"ה איהו וחיוהי חד. ובמא"א אות גימל ס"ה גבול מצד הדינים הנותנים קו המדה וגבול לכל דבר עד פה תבא גם המלכות נק' כך כו' עכ"ל וכזה פי' בפרדס ערך גבול.
ועמ"ש בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב ומספר שמבחינת מלכות נמשך בחי' המספר שהוא הגבול. אלא שמספר זה יוכל להיות בבחי' אשר לא יספר והיינו ע"י ההמשכה מא"ס ב"ה מה שמאיר בבחי' א"ס כשנמשך מבחינה זו בבחי' מלכות. ועד"ז יובן ענין הברכה כו'. דהיינו שהברכה היא להמשיך מבחינת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע מה שמאיר בלי גבול שמאיר תוספת אור (בחי' אור) בבחי' ממכ"ע ועמ"ש מזה ע"פ לבבתני אחותי כלה ובהביאור שם נז' ג"כ מענין ב' בחי' הארות הנ"ל שבבחי' א"ס ושבבחי' גבול ושזהו פי' כי אל דעות הוי' ב' דעות כו' ע"ש.
ועמ"ש בפי' שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' בד"ה צאינה וראינה ובביאור ע"פ מים רבים בפי' תולדות בענין מאה ברכות. ובד"ה הבאים ישרש נתבאר פי' ברוך מלשון בריכה שהוא המשכה מהעלם אל הגילוי וכ"כ הבחיי פי' עקב א"כ לפי זה שייך לשון ברוך גם על בחי' סוכ"ע דהיינו שיהא נמשך מההעלם אל הגילוי. שזהו ענין ברוך ובריכה.
ועמ"ש מזה ע"פ ובשנה הרביעית יהי' כל פריו קדש הלולים. ובד"ה בשעה שהקדימו שצ"ל עושי דברו כי לך הוי' הגדולה כו' ע"ש ובד"ה משה ידבר בענין לאתקנא רזא דשמיה. וסד"ה בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה בענין הלל.
וסד"ה מזוזה מימין בענין יהא שמיה הגדול מבורך. ומ"ש מזה בד"ה אני ה' אלקיכם דפי' ציצית ובד"ה בשלח פרעה בענין ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם כו'. והכח הזה באדם להמשיך ע"ז אמרז"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך. דהיינו משום דלגבי

סוכ"ע הכל אין ערוך כ'ו ע"כ גם ברכת הדיוט כו' וכמ"ש בד"ה אלה מסעי אך היינו ע"י הביטול שיש בכל א' למס"נ בק"ש כו':

קיצור(א) ענין משה תיקן ברכת הזן בשעה שירד המן כי במן נאמר אשר לא ידעון אבותיך עיין במדרש רבות רפי"א. כי לחם מן הארץ עה"ד חטה היתה שבו ועל ידו נמשך הדעת הוא מה שמתברר ממה שנפל בשבה"כ וע"ז נאמר כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם דתיקון כי על כל מוצא פי היינו מקור פי הוי' שהוא מבחי' עקודים ששרשם מפה דא"ק ומשם שורש המן שנמשך ע"י טלא דבדולחא שבמו"ס והוא המזון להיות חכמה והוא בחי' שלמעלה משבה"כ כמ"ש ימותו ולא בחכמה ולכן היה זה המזון של דור דעה שקיבלו התורה דמחכמה נפקת פב"פ.

וזהו אשר לא ידעון אבותיך שהם מבחי' חג"ת ונאמר ושמי הוי' חכמה עילאה לא נודעתי להם. ומ"מ גם כדי להיות המשכת ח"ע צ"ל ברכה והמשכה. וברכה זו תיקן משה ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש:

ב ועניין ארץ דמפקא מזון הוא ע"י כח הצומח שבה והיינו ע"י שרשה מעולם התהו עמ"ש בד"ה האזינו השמים וע"י שמבררת הניצוצים שנפלו משבה"כ שהוא ענין אתעדל"ת ועי"ז אתעדל"ע פקדת ארץ כו' ולכן ברכה זו תיקן יהושע משא"כ מן שהוא טל זהו בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת ועמ"ש סד"ה ואתחנן. ולכן ברכת הארץ מתחלת בהודאה נודה לך. ומסתיימת בברכה דהיינו מ"ן ומ"ד:

ג ולכן צריך שיזכור בה ברית ותורה. כי בהן ועל ידן נמשך מבחינת מן וטל דברכת הזן שהוא פנימית התורה בבחי' ארץ להיות פקדת ארץ וצריך שיקדים ברית לתורה כי כן הסדר מלמטה למעלה וע' זח"ב ר"פ בשלח (דמ"ד סע"א) ואקדים ב"נ:

ד עוי"ל כי בחי' יסוד ברית שהוא כח ההשפעה שרשו נמשך מהכתר ועמ"ש בביאור דאלה מסעי. ולכן נאמרו בו י"ג בריתות ששרשן מיג"מ דא"א וע"כ צריך שיקדימו לתורה דמחכמה נפקת ומשם נמשך השפע אל יג"מ שהתורה נדרשת בהן ששרשן מיג"מ הנ"ל. וזהו ואכלת ושבעת כמ"ש שבע רצון ועיין בפרדס ערך רצון. ועי"ז וברכת. עד טוב עין הוא יברך. ופי' וברכת א"ת האותיות מא' עד תי"ו שהוא בחי' ממכ"ע:(ה) וענין הטובה זו בונה ירושלים כעיר שחוברה לה יחדו ועמ"ש בד"ה יו"ט של ר"ה היינו כי הגם דכל הארץ מפקא מזון אך עיקר ההעלאה הוא ע"י הקרבנות שבהמ"ק ששם עיקר הבירור דבחכמה אתברירו וכמ"ש במ"א בענין פתח במזבח וסיים בשלחן כי הגם דשולחנו של אדם מכפר עליו במקום מזבח. אינו דומה ממש למזבח שהרי תפלות כנגד תמידין תקנום כו' וקודם התפלה אסור לאכול. הרי בירור דשולחן אינו דומה לבירור דמזבח כי

בשולחן הבירור ע"י בינה ובמזבח ע"י חכמה כח מה. לכן ע"ז הבירור בתכלית הטוב בלי שום תערובות ולהיות מתהפכא חשוכא לנהורא ממש ע"ד הביטול דחכמה שהוא ונחנו מה ממש וזהו ענין וצדיק וטוב לו בסש"ב פרק יו"ד. וזהו גמלתהו טוב. וע"ש במ"א ע"פ מאמר הזח"ג אמור (ד"ק ע"ב) וירא (דקי"ב) בענין פי' הפסוק אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי אזי דוקא ותהי לי לאשה. וזהו ההר הטוב הזה והלבנון שמלבין כו' ע"י ההמשכה מבחי' אין עמ"ש בענין לבנון בד"ה האזינו השמים ועמ"ש ע"פ עלי באר וסד"ה קול דודי בענין מקפץ על הגבעות. גם פי' הטובה שלשם נמשך כל טוב העליון עיין ברבות ר"פ קדושים בענין ציון והיינו ע"י שהיא טובה דהיינו כלי ריקן בבחי' ביטול וחותם שוקע דהיינו בחינת ירושלים יראה שלם ועמ"ש מזה בד"ה וכל בניך למודי הוי' ועיין במא"א אות ט"ית ססע"י ה' שזהו כלי לקבל בחינת האור כי טוב ועמ"ש בד"ה וישב יעקב בענין כי תהיו לי ארץ חפץ ועיין זח"ג בהר (דק"י ע"ב) ע"פ ועשה טוב שכן ארץ ובהרמ"ז שם ואזי נקי' הטובה. והנה לחם משנה דשבת היינו שמתחברים לחם מן השמים ולחם מן הארץ ועיין במא"א אות למ"ד סכ"א:

י וכללות פי' וברכת את הוי' היינו להמשיך הברכה בממכ"ע מבחי' סוכ"ע או ברכה מלשון בריכה להמשיך בחינת סוכ"ע מההעלם אל הגילוי:

פרק ג

ולהבין שרש טעם קישור וחיבור ושייכות ברית ותורה לבהמ"ז על בריתך שחתמת וכו' ועל תורתך כו' בברכת הארץ שארז"ל כל שלא אמר ברית ותורה כו' כי הנה לכאורה צריך להבין קושי' יותר גדולה מנ"ל דברכת הארץ בזה"ש דאורייתא דהא כתיב וברכת על הארץ י"ל דהיינו בזמן שישראל שרוים על אדמתם כו' אך הענין דהנה הארץ ניתנה לאברהם בזכות המילה כמ"ש ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגוריך את כל ארץ כנען לאחוזת עולם כו' ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריך לדורותם כו'.

וצריך להבין מה ענין ירושת הארץ לענין המילה ועוד הרי ישראל נאמנים בבריתו של אברהם אבינו והם בארץ אחרת והארץ ניתנה בידי זרים ואיה איפוא הבטחתו יתי לך ולזרעך אחריך לאחוזת עולם כו' אך הענין שבאמת נתקיימה הבטחתו יתי במה שנתן לאברהם ירושת ארץ כנען העליונה ברוחניות והיא באמת אחוזת עולם לו ולזרעו ולכן מילה נוהג בזה"ז וגם ברכת הארץ דאורייתא גם בזה"ז. וביאור הענין הוא כי הנה כנען מלשון הכנע' ושפלו' בחי' ביטול ומלשון תגר וסוחר כמ"ש בישעי' (סי' כ"ג ח') אשר סוחריה כנעניה נכבדי ארץ ובהושע (סי' י"ב ח') כנען בידו מאזני מרמה. והנה תגר הקונה איזה מקח מן המוכר הוא ע"י ב' דברים הא' שעושה משיכה והגבהה מרשות

חבירו לתוך רשות עצמו והבי שנותן כסף מידו ליד חבירו. וכך הנה כתיב קונה הכל (עמ"ש מזה בד"ה מי יתנך כאח לי גבי אמצאך בחוץ ועיין בפע"ח שער העמידה פי"ד כי ע"י קונה שהוא מזלא עילאה כו' ע"ש) והוא ג"כ עד"ז כי הנה עצמותו ית' רם ונשא מגד עלמין רבבות מדרגות לאין קץ ממכ"ע ומסוכ"ע כו' ואין ערוך כו' ואפי' צמצום הראשון ירידה גדולה היא אצלו ומילין דהדיוטא כו' ובסקירה א' צופה ומביט עד סוף כל הדורות וכמ,ש בזהר במחשבה אחת ברא את העולם ובמשנה והלא במאמר א' כו'. ולהיות נמשך ממנו סדר ההשתלשלות הנה כשעלה ברצונו הי' כי חפץ חסד ואח"כ תלוי במעשה התחתונים דבאתעדל"ת אתעדל"ע אם ישים אליו לבו כו' אליך ה' נפשי אשא והיינו ע"י שיתבונן כי נשמה שנתת בי טהורה היא ואתה עתיד ליטלה ממני כו' ולכן גם מעתה יחזירנה אליו ית' גם קודם זמנה שמאוס בחייו ממש להעלות נפשו למקור חוצבה להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש (ועמ"ש מזה בד"ה להבין פי' ענין י"ג מדות ועיין בסש"ב ס"פ מ"א) שהיא בחי' העלאה מלמטה טורי דפרודא להעלותה ליחודו ית' וה"ז כמשל משיכת והגבהת הקנין הנקנה כו' (ועמ"ש בד"ה המגביהי לשבת וזהו ענין משכני אחריך נרוצה כו') ובאתעדל"ת רוח אייתי רוח וממשיך רוח אתעדל"ע בחי' כסף שהיא בחי' אהבה רבה הבאה מלמעלה אהבתי אתכם אמר ה' כו' וכנודע שיש ב' בחי' אהבה דחילו ורחימו רחימו ודחילו הא' היא אהבה שלמטה מן השכל המתבונן כו' ולכן היא בגבול וקצבה לפי ערך השכל והבי היא בחי' אהבה רבה בלי גבול בחי' מאד וכמ"ש כל זה בק"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל נפשך שהיא בחי' אהבה זוטא אליך ה' נפשי אשא כו' ובכל מאודך היא בחי' אהבה עליונה בלי גבול בחי' מאד והן ענין בחי' מ"ן ומ"ד כו' [ונק' אהבה רבה זו בשם כסף ע"ד מ"ש נכסף נכספתה לבית אביך וזהו ענין גביע הכסף דיוסף צדיק עליון וזהו ענין ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר שהם ת' עלמין דכסופין דהיינו ענג העליון הנמשכים מבחי' עובר לסוחר מעצמות אור א"ס שלמעלה גם מבחי' המקיפים כמ"ש בד""ה וישלח יעקב ועמ"ש מזה סד"ה זה יתנו כל העובר על הפקודים.

ועמ"ש עוד מענין ארץ כנען לשון סוחר בד"ה וישב יעקב] וזהו ארץ זבת חלב ודבש חלב היא בחי' הגדלת המדות כמו החלב שמגדל איברי הולד וכך הנה האהבה רבה מגדלת המדות שאף שמתחלה היתה ג"כ הארת המוחין במדות עכ"ז היו בבחי' קטנות וע"י אהבה עליונה זו נגדלים בתוספת וריבוי ודבש היא מתיקות ותענוג שהיא בחינת אהבה בתענוגים וכמ"ש אז תתענג על הוי' כו' וזהו ארץ טוב ורחבה פי' שרחבה לקבל בתוכה בחינת א"ס וכמ"ש רחבה מצותך מאד בלי גבול כו'.

והנה המשכת אהבה רבה זו למטה היא בחינת מצות מילה ופריעה התגלות העטרה בחינ' יו"ד. וע' בזהר פ' פנחס דרט"ו ע"ב ועיין באגה"ק בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה. משא"כ ערלה היא בחי' יניקת ואחיזת החיצונים כו'. ובחי' זו להיות בכח כל נפש מישראל ניתנה לאברהם לאחוזת עולם כו' וזוהי ארץ כנען ברוחניות תחלה בחי' הכנעה וביטול ומס"נ ועי"ז נעשה קנין כדרך התגר כנ"ל ולכן מצות מילה נוהגת בזה"ז וכן ברכת הארץ דאורייתא דהארץ ברוחניות ניתנה לאחוזת עולם כו':

ב **אך** להבין טעם הזכרת ברית ותורה בברכת הארץ הנה ארז"ל כל שלא אמר אמת ואמונה ערבית לא יצא י"ח והנה באמת ואמונה אומרים תחלה כל זאת לשון נוק' ואח"כ וקיים עלינו לשון דכר אך הענין דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וכתיב להוציא לחם מן הארץ ב' מיני לחמים והוא מ"ש חכמות בחוץ תרונה ב' מיני חכמות בחינת ח"ע חכים ולא בחכמה ידיעא וכו' ובחי' ח"ת מל' כי מלכותו בכל משלה וכולם בחכמה עשית כתיב כו' שבחי' ח"ע היא בחי' ביטול בעצם דכולא קמיה כלא כו' ובחי' ח"ת היא ביטול היש כו' וזהו ענין ברכה והודאה ברכה היא בחי' המשכה בגילוי מלמעלה למטה כי ברכה היא מלשון בריכה המבריך את הגפן כו' והודאה היא בחי' ביטול היש שמודה איך דכולא קמיה כו' אף שאינו אלא קמיה ולא נגלה למט' כו' וכמו מודים חכמים לר"מ שהאמת אתו אף כאן מודים אנחנו שהאמת אתו דקמיה כולא כלא כו' אלא שאין זה מן הנגלות לנו ולבנינו כו' וזהו ענין אמת ואמונה שהוא ג"כ ענין ברכה והודאה כי אמת מקרוב שנראה בעין השכל ואמונה ברחוק שמאמין שכך הוא האמת.

ועמ"ש מענין אמת ואמונה בביאור ע"פ וידעת היום. וזהו ג"כ ההפרש בין ב' הלחמים כי לחם מן השמים נאמר על המן ששרשו ממקור ח"ע דכתיב וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן וכתיב ועינו כעין הבדולח דהיינו בחי' טלא דבדולחא מקור החכמה סתימאה וכמ"ש בזהר מזונא דחכימא פי' שהוא מזון להיות התהוות ח"ע ולכן כתיב לקטו דבר יום ביומו שהוא נמשך מלמעלה מן הזמן ומקור התהוות הזמן נמשך מאתו ולכן היה ג"כ נבלע באברים ולא היה בו פסולת כלל ולא היו צריכים לנקבים כלל וכמארז"ל שמה שנאמר ויתד תהיה לך כו' היינו בדברים שתגרי אוה"ע מוכרים להם והיינו לפי ששרש הבירורים הוא מבחי' ואלה המלכים שנפלו בשבירה מבחי' תהו כו' משא"כ שרש המן למעלה מבחי' תהו לא היה בו פסולת כלל.

והנה לכן ארז"ל מן ירד בזכות משה כי שרש משה הוא ג"כ מבחי' זו מקור החכמה בחי' ביטול בעצם כמ"ש ונחנו מה וזהו אשר לא ידעון אבותיך הם בחי' ההשתלשלות משא"כ משה היה למעלה מן ההשתלשלות וכמ"ש ושמי הויה לא נודעתי להם כו' ולכן

היה משה כבד פה וכבד לשון כי חכמה עליונה זו היא נעלמה מעין כל חי וא״א לבא בגילוי בהשתלשלות כלל ולכן ג״כ מיאן משה בשליחות ה׳ ואמר מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל כו׳ ואף שאמר לו ה׳ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה שהיא קבלת התורה עכ״ז אמר אח״כ בי אדוני כו׳ כי כבד פה וכבד לשון אנכי והיינו לפי שמעלת משה היה למעלה מבחי׳ התורה דאורייתא מחכמה נפקת כו׳ ובמשה כתיב כי מן המים משיתיהו דהיינו בחי׳ ים החכמה עליונה וכל התורה אינה אלא כד מן הים ותמלא כד״ה כו׳ וזהו שהשיב לו הקב״ה מי שם פה לאדם פי׳ שמצד ההשתלשלות לא היה צריך להיות פה לאדם בחי׳ שם מ״ה ביטול בעצם וא״א לבא לידי גילוי כלל אבל אנכי אהיה עם פיך פי׳ שעל ידי גילוי אנכי במעמד הר סיני וירד הוי׳ כו׳ אנכי הוי׳ כו׳ יכול להיות פה וגילוי לאדם שם מ״ה וע״ד ודברי אשר שמתי בפיך ודברי ממש והיו הדברים האלה אשר אנכי כו׳ דבר ה׳ זו הלכה כו׳.

וזהו משה תיקן להם לישראל ברכת הזן בשעה שירד המן לישראל דהנה עצמותו ית׳ רם ונשא למעלה מעלה עד אין קץ גם מבחי׳ טלא דבדולחא מקור החכמה בחי׳ המן לחם מן השמים כו׳ וזהו ענין הברכה שתיקן ברוך שיהיה ברוך ונמשך להיות בחי׳ הוי׳ יו״ד תחלה כו׳ ולכן כל ברכה ראשונה מדברת בלשון נסתר הזן את העולם נותן לחם כו׳ ולא אתיידע מי לפי ששרש המן הוא למעלה מההשתלשלות והמשכת ברכה זו היא להיות התהוות בחי׳ המן שהוא ע״י ישראל כי ישראל עלו במחשבה כו׳.

וברכה שניה ברכת הארץ הוא ענין לחם מן הארץ בחי׳ ח״ת וביטול היש וכענין וצבא השמים לך משתחוים כו׳ ולכך פותחת בהודאה נודה לך כו׳ ומדברת בלשון נוכח שהנחלת כו׳ ומסיימת בברוך כי המשכת בחי׳ ביטול היש היא מבחי׳ ביטול בעצם יחו״ע וזהו ענין הברכה בברכת הארץ והיינו ג״כ ע״י ישראל כנ״ל וזהו ענין מארז״ל שכל שלא אמר ברית ותורה כו׳ שהמשכת יחו״ת בחי׳ מל׳ הוא ע״י ז״א ומדות דאצילות הנק׳ ברית ותורה כי הנה המדות דאצילות לך הוי׳ הגדולה בבחי׳ לך בחי׳ ביטול ע״י״ז נמשך גם למטה בבחי׳ מל׳ ביטול היש ולכן כל שלא אמר לא יצא י״ח כי לולא ברית ותורה לא היה נמשך להיות בחי׳ לחם מן הארץ בחי׳ ביטול היש:

ג **אך** להבין בריתך שחתמת בבשרנו וכן תורתך שלמדתנו דמשמע שיש ב׳ בחי׳ ברית ותורה והוא ע״פ מאמר רז״ל בפרק אין מעמידין (דכ״ז) המל ימול. מי שהוא מהול ימול אחרים ואף על פי כן אשה כשרה למול דאשה כמאן דמהילא דמיא ולכאורה לא שייך כלל מילה באשה ועיין במ״א סס״י קפ״ז אך הענין דהנה מל׳ יחו״ת נקרא בשם אשה יראת הוי׳ והנה כתיב כי שמש ומגן הוי׳ אלקים שבחי׳ אלקים נעשה מגן ונרתק ומקבל

לגבי בחי' הוי' בחי' משפיע בחי' דכר והנה נודע בפי' הוי' הוא האלקים שבחי' אלקים הגם שלגבי הוי' הוא בבחי' מקבל מ"מ חוזר ונעשה בחינת דכר להשפיע למטה מה שקיבל כו' ועד"ז יובן מ"ש בזהר בלק (דקפ"ז ע"א) גבי וכיון דשארי על דוכתיה על תרין כרובין הויה שמיה ע"ש במק"מ וזהו בחי' המלוכה כי כן דרך המלך להיות מקבל וחוזר ומשפיע כו' וזהו אמת ואמונה כל זאת בחי' נוקבא לגבי מעלה וקיים עלינו לגבי בי"ע היא בחי' דכר ומשפיע [ועמ"ש בביאור ע"פ כי אתה נרי בענין יחיד חי העולמים מלך וענין מלך יחיד כו'] וזהו ענין ב' הבריתות שבדכורא ודנוקבא כי הנה כל השפעה היא על ידי בחינת ברית. בריתך היינו ברית שלמעלה באצילות להיות בחינת יחו"ת ח"ת בחי' מל' ושחתמת בבשרנו היא ברית דנוקבא שלהיות נמשך הביטול גם למטה בבי"ע הוא ע"י ברית דנוקבא [וע' בפרדס ערך ברית ושייך ע"ז שחתמת כענין מ"ש במ"א בענין חותם בולט וחותם שוקע] וכן תורתך היא בחי' תורה דאצי' ושלמדתנו היא בחי' התורה דבי"ע שהוא ע"י בחי' מל' כנ"ל והנה כל הנ"ל הוא בששת ימי המעשה כך היא המדה וסדר ההשתלשלות מלמעלה למטה שמלחם השמים בחי' ח"ע ויח"ע נמשך להיות ח"ת ויח"ת לחם מן הארץ כנ"ל והיינו ע"י ברית ותורה מדות דאצילות יום ראשון חסד כו'. משא"כ שבת בחי' עליות העולמות כמ"ש שבת וינפש עד"מ אדם השובת ונח ממלאכתו וחוזר לעצמותו כו' הנה ב' הלחמים מתחברים כאחד וזהו ענין לחם משנה שבשבת וגם זהו ענין לחם הפנים דכתיב ביום השבת יערכנו כו' ונק' לחם הפנים שכולו פנים ואין בו אחוריים כלל ולכן צריך לחבר ב' הלחמים דשבת אחוריהם הביתה זה לזה ופניהם לחוץ להיות כולו פנים [ועמ"ש כה"ג בד"ה ואהיה אצלו אמון גבי בכתף ישאו] והוא סוד ב' הלחמים הנ"ל לחם מן השמים ולחם מן הארץ שמתחברין כאחד כנ"ל שאף לפי קבלת האריז"ל בענין י"ב חלות [כנגד לחם הפנים] מ"מ העיקר הם ב' החלות שעליהם מברך המוציא שמניח אותם זו בצד זו להיות פניהם לחוץ כו' וד"ל:

קיצור(א) ענין שנאמר ונתתי לך ולזרעך כו' לאחוזת עולם זהו ענין ירושת ארץ העליונה ברוחניות שהיא באמת לאחזת עולם ועיין בבחייח פ' תשא על פסוק וכל הארץ כו' ונחלו לעולם דפי' עולם שהוא מכוון כנגדה דהיינו העולם הבא. ועיין מ"ש בענין כעיר שחוברה לה יחדו בד"ה אלה פקודי והוא בזכות המילה ועיין ברבות לך לך פרשה מ"ו ועיין בזח"א ר"פ נח ע"פ לעולם יירשו ארץ ובפ' ויחי (דף רט"ז א') ובפ' בראשית (דף נ' סע"א) ע"פ עד תאות גבעות עולם ור"פ וארא (כ"ב א') וזהו אם לא בריתי יומם כו' שעל ידי זה נמשך מבחינת יומם בבחינת לילה וה"ע חקות שמים וארץ ועמ"ש מענין פי' יומם בד"ה אדני שפתי תפתח. גם כי העטרה הוא בחינת יו"ד וביו"ד נברא העולם הבא.

והענין כי כנען מלשון הכנעה ומלשון סוחר. קונה הכל. והיינו שאתעדל"ע המעורר אתעדל"ת להיות אליך ה' נפשי אשא זהו המשיכה. ועיין ברבות וישב ר"פ פ"ו. ובזח"ג פנחס (דף רמ"ט סע"ב) ע"פ משכו וקחו. ועי"ז אחר אתעדל"ת נמשך ומתגלה אה"ר כמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש. זהו ענין נתינת הכסף. והמשכה זו על ידי המילה שבה ועל ידה מתגלים ה' חסדים שמבחינת אהבה רבה מבחי' סוכ"ע בכנס"י ועי"ז נק' ארץ חפץ וארץ החיים וארץ טובה:(ב) וזהו ענין ברית ותורה בברכת הארץ. כי הנה חכמה עילאה ביטול בעצם וחכמה תתאה ביטול היש. ברכה והודאה וזהו גם כן ההפרש בין ב' הלחמים כי לחם מן השמים מזון להיות חכמה עילאה אשר לא ידעון אבותיך וזהו ברכת הזן בלשון נסתר לא אתיידע מי. בחינת לא נודעתי להם.

וברכה שניה לחם מן הארץ ביטול היש. ולכן ברכת הארץ מתחלת בנודה לך הודאה ומסיימת בברוך. והמשכה זו מחכמה עילאה בח"ת בחי' ארץ זהו ע"י ברית ותורה וכנ"ל בענין שניתנה הארץ לאברהם בזכות המילה שעי"ז נמשך המשכה עליונה. ומשה שהמן ירד בזכותו נולד מהול ע"ד ומל ה' את לבבך עמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן:(ג) והנה כתיב זאת בריתי אשר תשמרו. זאת בחי' נוקבא בחינת מלכות הגם שלגבי יחו"ע ח"ע הוא בחינת מקבל כנ"ל חוזר ונעשה בחינת דכר ומשפיע לגבי בי"ע להשפיע הביטול למטה וזהו ואמונה כל זאת לשון נקבה וקיים עלינו לשון דכר (ועיין בזח"א לך צ"ג סע"ב ע"פ בזאת אני בוטח). וזהו ענין כופל הלשון בריתך שחתמת בבשרנו (ועמ"ש מענין בשר סד"ה והיה מדי חדש בחדשו גבי יבוא כל בשר להשתחוות ובד"ה צו את בני ישראל את קרבני לחמי) וכן תורתך שלמדתנו (ועיין מ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי') והנה לחם משנה שבשבת היינו גם כן כענין ב' בחינות לחם הנ"ל כי לחם משנה זהו ענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה (עיין במא"א אות למ"ד סכ"א) וה"ע יחו"ע ויח"ת כמ"ש בד"ה שה"ש ובשבת מתחברים יחד:

פרק ד

ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים. (מענין ארץ הרים ובקעות ברבות ס"פ ראה ובילקוט בשם הספרי ומענין למטר השמים ברבות בראשית פי"ג) (דט"ז ב') בשלח ר"פ כ"ה (קמ"א ג') בקהלת רבה בפסוק והארץ לעולם עומדת ור"פ כל הנחלים הולכים אל הים גמרא פרק קמא דתענית (ד"ט ע"ב) פרק ב' דבבא בתרא (די"ט סע"א). להבין מה שכתוב למטר כי ממטר הל"ל. הנה כתיב כי בצלם אלקים עשה את האדם פי' צלם הוא צורה בולטת שכשמדפיסים בה נעשה שוקע כמבואר גבי רצועות של תפילין של ראש שאדם הוא כחותם המתהפך משמאל של מעלה נעשה ימין למטה [כן הוא במשנת

חסידים בתיקון תפילין פרק י״ד אות ה׳ שהאדם הוא לגבי ז״א כחותם המתהפך ועיין מ״ש מענין רצועות דתש״ר בד״ה שימני כחותם] והענין דכתיב לך ה׳ הגדולה והוא מדת חסדו שבאה מגדולתו ונהפך הוא למטה כדאשכחן באברהם אבינו ע״ה ואנכי עפר ואפר דהנה עיקר החסד להשפיע מחייו ולא ממותרות שלו שזו מדת ישמעאל רק כמו שמצינו שבחזרתו פרע הקפותיו שלא לומר שחייך קודמין מפני שמשים עצמו כשיריים וזהו בחינת מים שיורדין לעולם למקום נמוך [נמצא מבחי׳ מדת הגדולה שלמעלה נמשך למטה בחי׳ חסד דמ״ה שהוא הביטול להיות משים עצמו כשיריים וזהו הנמשל מחותם בולט שכשמדפיסים בו נעשה למטה בחי׳ שקיעה ועמ״ש בזה באריכות בד״ה שימני כחותם הנ״ל] והנה אהבת ה׳ בלב עמו כאש בוערה כדכתיב רשפיה רשפי אש כמו שהאש חפיצה בטבעה לעלות למעלה בשרשה כן נפשות בני ישראל חפצן לדבקה בה׳ ולצאת מהגוף וזהו בחי׳ הסתלקות משמאל שלמעלה נעשה ימין למטה [ועמ״ש מזה ג״כ בסמוך בד״ה ויאכילך את המן] וזהו שכתוב ארץ הרים ובקעות ובאתעדל״ת הנה. לפיכך הם ב׳ בחי׳ אש ומים [פי׳ כי ארץ היא כנס״י יש בה הרים היינו אתעדל״ת בבחי׳ רצוא וזהו ענין כאברהם שקראו הר כו׳ והרים לשון רבים כי יש כמה בחי׳ הר יש אהבה בשמחה ויש במרירות כו׳ כמ״ש מזה בד״ה כי ההרים ימושו ובד״ה שימני כחותם ודרך כלל הרים היינו אתעדל״ת בבחי׳ חותם בולט שמלמטה למעלה וזהו בחי׳ אש. אבל בקעות הוא בחי׳ חותם שוקע שמלמטה היינו בחינת ביטול ובחי׳ יראה בחי׳ משים עצמו כשיריים וע׳ מ״ש בד״ה שמע ישראל בפי׳ ונשב בגיא כו׳.

ובקעות לשון רבים כי יש ג״כ בחי׳ יראה תתאה ויראה עילאה כו׳ וכידוע אשר ד׳ אותיות הוי׳ הן דחילו ורחימו רחימו ודחילו הרי ב״פ רחימו וב״פ דחילו. ואפשר שזהו הרים ובקעות ב׳בחי׳ הרים ב׳ בחינות בקעות כו׳] והנה אתעדל״ע הנמשך מלמעלה ע״י אתעדל״ת שבבחי׳ מים דלתתא גדולה ועליונה יותר מאתעדל״ע הנמשך ע״י אש [כי מבחי׳ אתעדל״ת שבבחי׳ חותם בולט שמלמטה נמשך מלמעלה בחי׳ חותם שוקע ומאתעדל״ת שבבחי׳ שקיעה וביטול נמשך אתעדל״ע גילוי בחי׳ חותם בולט דהיינו גילוי אור א״ס בלי לבושים המסתירים ולא יכנף עוד כו׳ וכמ״ש כ״ז ע״פ שימני כחותם הנ״ל וא״כ אתעדל״ת שבבחי׳ מיים שהוא בחי׳ שקיעה וביטול משים עצמו כשיריים ממשיך אתעדל״ע עליונה יותר ממה שנמשך על ידי אתעדל״ת בבחי׳ רשפי אש. ואפשר לומר שזה מרומז ג״כ בפי׳ ארץ הרים ובקעות שמחותם בולט שלמעלה נעשה למטה בחי׳ שקיעה וביטול כו׳] ולכן ארמי יעקב מים ליין להמשיך ברכה עליונה יותר (וע׳ בזהר בלק דף קפ״ט סע״א בע״א קצת) וזהו למטר השמים תשתה מים כאדם השותה

לחבירו שיחזור וישתה לו. [פי' שזהו העלאת מיין נוקבין להמשיך מיין דוכרין הנק' מטר השמים. ועמ"ש ע"פ אם בחקתי כו' בענין ונתתי גשמיכם כו'. ואפשר עד"ז י"ל ג"כ ענין ניסוך המים שהיה בחג הסוכות כל שבעת ימי החג. כי הנה ענין ניסוך היין הוא בחינת שמחה והוא כמו חותם בולט ששמלמטה. בחי' שמחת הנפש באהבה רבה לה'. וזהו ענין שיר הלוים על היין. אבל ניסוך המים הוא בחי' חכמה כח מה בחי' ביטול שהוא בחי' חותם שוקע שמלמטה.

והנה בשמיני עצרת אומרים מוריד הגשם שזהו המשכת מ"ד מלמעלה להיות נקלט גילוי אור א"ס ב"ה בנש"י מקרב איש ולב עמוק ועמ"ש מזה בד"ה תורה צוה וע"ז נאמר למטר השמים תשתה מים שכדי להמשיך המשכה עליונה זו דמטר השמים שבשמיני עצרת. הוא ע"י ניסוך המים בחג הסוכות. וזהו המשל הנ"ל כאדם השותה לחבירו כדי שיחזור וישתה לו והנה על פי זה יובן הפסוק מי אל כמוך נושא עון כו' לשארית נחלתו וארז"ל בפ"ב דר"ה (דף י"ז) דפי' לשארית היינו למי שמשים עצמו כשיריים. ויש לבאר תחלה ענין שבספרי מקובלים הקדמוים נק' המדות עליונות גנ"ת גדולה גבורה תפארת היינו שמדת חסדו ית' נק' בשם גדולה רק בע"ח נזכר הכל חג"ת שנק' המדה בשם חסד ובפסוק כתיב ג"כ לך ה' הגדולה והגבורה כו'.

והענין כי באמת בא"ס ב"ה לא שייך לומר שישפיע חסד רק מחמת כי לגדולתו אין חקר וכמ"ש ארך אפים וגדל חסד כי הנה באור פני מלך חיים ולהיותו ית' נק' ארך אפים ע"כ נמשך להיות וגדל חסד כו' וכמ"ש במ"א ולכן הוא חסד אין קץ ותכלית לחסדו הטוב וזהו מדת ורב חסד עיין בזהר באדרת נשא (דקל"ג ע"ב) אמנם בחי' חסד זה שמצד הגדולה זהו דייקא במדת א"ס ב"ה אשר לגדולתו אין חקר כי הוא לבדו הוא הוא קדמון לכל הקדומים כי גאה גאה כו' לכן לך הוי' דייקא הגדולה משא" בנבראים לא שייך מדה זו מאחר שהם באמת כלא חשיבי וכל ההשתלשלות הוא כטפה לגבי אוקיינוס ויותר מכן אין ערוך כו' לכן בכל סטרא דקדושה הוא בחי' ביטול ואין דכלא חשיבי נהפוך מבחי' גדולה ולכן נקרא ארץ ישראל בשם ארץ כנען לשון הכנעה וביטול כמ"ש לעיל.

וזהו מדת חסד לאברהם שנמשך מבחי' ואנכי עפר ואפר ועד"ז אמר יעקב קטנתי מכל החסדים כמ"ש באגה"ק ע"ש. ומ"ש בע"ח מדת חסד ולא אמר גדולה היינו כי בע"ח מדבר בחסד דז"א דאצילות אשר הכלים הם בבחי' גבול ותכלית רל"ו אלפים רבבות פרסאות כמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי ולכן נק' זעיר אנפין משא"כ ארך אפים הוא אין סוף.

ולכן בחסד דז״א נק׳ חסד דמ״ה בחי׳ ביטול שהכלים בטלים ממש לא״ס ב״ה אבל בחי׳ וגדל חסד ורב חסד זהו בבחינת א״א שלמעלה מהאצילות כנ״ל וכמ״ש בזהר שם בענין חסד דלגאו וחסד דלבר ע״ש. אך משבה״כ שמעולם התהו נתהוה בחי׳ חסד דישמעאל אשר גם הוא פזרן אכן הפיזור בכדי להראות את עשרו ותפארת גדולתו ולהיות לו לשם ולתפארת. הפך מבחי׳ הביטול מבחי׳ עפר ואפר וממילא שאין משפיע רק מהמותרות שלו.

והתהוות בחי׳ זה דנבראים היינו ע״י שבה״כ דייקא מעולם התהו שלפני האצילות שהיה החסד בבחי׳ גדולה כו׳ ועמ״ש מזהבד״ה ויהי בשלח פרעה בענין כמה ארך אפים לפניו כו׳ ע״ש. ועמ״ש בביאור על פי׳ שחורה אני כו׳ בענין כאהלי קדר כו׳ ע״ש. והאדם צריך לידבק במדות דעולם התיקון חסד דמ״ה בחי׳ בטול ולכן אפילו מגיע לו ריעותא מהגמילות חסד לא ימנע א״ע מלגמול חסד כיון שסבת החסד מחמת שמשים עצמו כשיריים כו׳ כנ״ל.

והנה ע״י בחי׳ בטול זה יוכל להתגלות עליו מדותיו של הקב״ה ממש שהוא בחי׳ מדת גדולתו ית׳ בגילוי ממש כי ע״י בחי׳ שקיעה שמלמטה שהוא בחי׳ ביטול נמשך אתעדל״ע בבחי׳ חותם בולט הוא בחי׳ מדת גדולתו ית׳ משא״כ בסט״א שהוא בחי׳ יש נמשך משם רק ע״י שבירת הכלים וזהו ענין לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.

וכמ״ש במ״א שבעולם התיקון נמשך השראת אור א״ס מבחי׳ שלימותא דכולא כו׳. ואפשר שזהו ג״כ פי׳ ארץ הרים ובקעות כי אברהם שהוא בחי׳ הר היינו מדת החסד הרי חסד זה נמשך מבחי׳ ואנכי עפר ואפר שהוא בחי׳ בקעה בחי׳ ביטול כו׳ משא״כ בסט״א כנ״ל ועמ״ש בד״ה ענין שניתנה תורה על הר סיני.

וזהו לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים. כי הנה י״ג מדות הרחמים נק׳ רחמים גדולים כמ״ש וברחמים גדולים אקבצך שנמשכים מבחי׳ ולגדולתו אין חקר. שהם מבחי׳ ארך אפים וגדל חסד ועמ״ש מזה בד״ה כי ההרים ימושו. ובד״ה קול דודי. וע״כ אינו נמשך אלא במי שמשים א״ע כשיריים שהוא בחי׳ שקיעה וביטול שזה דייקא הוא הכלי לבחי׳ חותם בולט שמלמעלה וכמ״ש באריכות ע״פ שימני כחותם על לבך כו וז״ש (ישעיה נ״ז) כי כה אמר רם ונשא כו׳ מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח כו׳ וע׳ בזהר פי׳ אמור (ד״צ סע״ב) ובמק״מ שם:

ראה

פרק א

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה וגו'. הנה ארז"ל כל מקום שנאמר היום הוא נצחי ולעולם גם היום הזה. ולהבין זה בכאן וגם מלת לפניכם דהוי ליה לומר לכם. אך הענין כי הנה יש בכל אחד ואחד מישראל בחי' פנימיות ובחינת חיצוניות (עמ"ש מזה ע"פ ויהי מקץ בדבור השני) והנה כתיב פנים בפנים דבר ה' עמכם כי בשעת קבלת התורה נמשך לכל אחד ואחד מישראל בחינת הוי' בבחי' פנים שלהם בכל ניצוץ נשמותיהם וזהו ענין קבלת הדבור אנכי ה' אלקיך פי' שיהיה בחי' שם הוי' מאיר ומתגלה בך כל כך עד שיהא נקרא על שמך להיות אלהיך אלהים שלך כמ"ש במ"א.

וביאור ענין זה איך יש בחינת שם הוי' בכל אחד ואחד. הנה ארז"ל אפילו רשעים מלאים חרטות שנופלים להם הרהורי תשובה מחמת שאינו רוצה להיות נפרד מהקב"ה והוא בלי טעם ודעת מפני כי בחינה זו היא באה מבחינת חכמה שהיא בחי' ביטול אליו יתי' שלמעלה מן ההשכלה והדעת המושג (כמ"ש בסש"ב פי"ח) ונקרא בחי' משכיל על דבר וכתיב משכיל לאיתן אזרחי פי' משכיל להיות איתן מלשון חיזוק כמו איתן מושבך כי בחינה זו היא בחינה חזקה שנתחזק בכל אחד ואחד מישראל מאד בבחי' קשה עורף כמ"ש כי עם קשה עורף הוא וסלחת וגו' כמ"ש במ"א לפי שהוא רצון פשוט בלי שום טעם ושכל מושג וגם אותיות איתן משמשות לעתיד לבא (שהן באין בראש התיבה להורות על שימוש הפעולה להבא אפע"ל יפע"ל תפע"ל נפע"ל) כי לעתיד לבא יהיה בחי' חכמה בחי' ביטול הנ"ל בהתגלות בכל אחד ואחד מישראל משא"כ עכשיו הרוח שטות מכסהו שדומה בעיניו שעודנו ביהדותו כמ"ש במ"א (ע' בסש"ב פכ"ד) וזהו האזרחי מלשון אזרח הארץ שיש בכל אחד ואחד בחינה זו מאז מעולם כי ישראל עלו במחשבה במקורא דכולא ובחינה זו היא בחינת יו"ד של שם הוי' ב"ה (עיין באגרת התשובה פ"ד ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בפי' וקדם צרתני ובד"ה יונתי בחגוי שהוא בחי' מחשבה הקדומה ועמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה פי' וענין בקדמין וז"ש כאן מאז מעולם כו' ועמ"ש ס"פ שלח בענין ישראל לי ראש ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי בפי' כל האזרח בישראל כלומר מה שאני עתיד להזריח כו' ושני הפי' אמת שלעתיד יזריח ויאיר בחינה זו בגילוי בכל אחד מישראל). ובחי' ה"א עילאה היא בחי' בינה רחובות הנהר שיש לה אורך ורוחב כו' דהיינו ענין התבוננות בגדולת ה' כל חד לפום שיעורא דיליה איך הוא בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וכולא קמיה כלא חשיב ממש וב' בחי' אלו צריכין להיות תמיד אצל האדם בעבודת ה' בלי פירוד כי על

ב' בחינות אלו איתא בזהר שהן תרין ריעין דלא מתפרשין לכן צריך להיות גם באדם כך דהיינו להתבונן ולהעמיק שכלו ובינתו באורך ורוחב כפי אשר יד שכלו ורוח בינתו מגעת וליבטל אליו ולדבקה בו במסירת נפש ממש בבחי' חכמה שלמעלה מטעם ודעת המושג שאם לא יהי' לו בחי' ביטול הנ"ל אזי אפילו אם יתבונן בגדולת ה' בהרחבה כפי כחו ויוליד מזה אהבה ויראה לא יהיה להם קיום אמיתי ויפול ממדרגתו ח"ו כי החכמה תחיה בעליה פי' בעליה דתרגום בעל מרא ורבון דהיינו אפילו מה שיש לו בחינת ממשלה על הארה מבחינה זו כי ההתבוננות בגדולת ה' בהרחבה ובעומק יש לה מעלה יתירה על בחי' ביטול שמבחי' חכמה הנ"ל (ועמ"ש ר"פ לך לך בענין ה"א דאברהם וע' בע"ח שער או"א פ"ב שהבינה נק' א"ח עטרת בעלה כו') לפי שאין מחשבה תפיסא ביה כי אם הארה כל שהוא מבחינת חכמה אבל ההתבוננות הרי המחשבה תפיסא בכולא ואעפ"כ הנה החכמה תחיה ונקרא נקודה בהיכליה (עיין בזהר בראשית) (ד' ו') ובת"ז תיקון ה' ועמ"ש סד"ה כי אתה נרי בפי מקץ ועפ"ז י"ל דענין פך של שמן שמצאו כו' הנז' שם זהו ענין הנקודה שבהיכליה כי שמן הוא חכמה עילאה ע"ש שהנקודה מחיה את ההיכל שאם אין נקודה אין ההיכל משמש כלום וגם אם יהיה לו בחי' נקודה זו אם אין היכל אינו כלום ולפיכך צריך להיות שתיהן כאחד והם תרין ריעין דלא מתפרשין למטה כמו למעלה:

ב **ובחי'** וא"ו של שם הוי' הוא בחינת נחל איתן שמבחי' איתן הנ"ל יורד בחי' נחל בחי' המשכה למטה למקום מדות שבלב שנחלקין לשש בחי' והוא בחי' וא"ו להפכם לקדושה ואח"כ לבחי' ה' אחרונה בחי' מחשבה דבור ומעשה שהם כנגד ג' קוין שבה' אחרונה והוא בחי' תורה שבע"פ מלכות פה קרינן לה וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה (ענין נחל איתן מבואר באגה"ק בסופו בד"ה וצדקה כנחל איתן שהיא הארת חכמה עילאה שיאיר בפנימית הלב ליבטל ביחודו ית' בתכלית מעומקא דליבא. וכן נתבאר בד"ה בכ"ה בכסליו שפנימית הלב מתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין כו' וזהו ענין המבואר לקמן בפי' נצבים בד"ה כי המצוה הזאת בפי' ממעמקים קראתיך לשון רבים כי יש עומק למעלה מעומק כו' תשובה תשוב ה' במילוי יו"ד שההי"א היא בחי' תשובה עילאה שהיא מעומק הלב ומילוי היו"ד הוא בחי' תעלומות לב שבהעלם וכו' והיינו ב' יסודות דאו"א כי יסוד אימא בינה ליבא זהו בחי' פנימית הלב עומקא דליבא ויסוד אבא הוא הארת ח"ע המאיר בפנימית הלב ונק' תעלומות לב ונתבאר מזה ע"פ ביום השמיני שלח הנ"ל וע' לקמן ע"פ ושמתי כדכד שבחי' אהבה זו הנמשכת מחכמה עילאה נק' אבני חפץ שהיא עמוק עמוק כו' ע"ש. והנה חפץ הוא פנימיות הרצון וזהו ענין ועמך לא

חפצתי חפצתי דייקא והרצון הוא חיצוניותו וזהו שרש בחינת נקודה בהיכליה וכמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל) (דכ"ב ע"א) שבחי' גלגלתא המקפת את המוח זהו בחי' בינה שהוא היכל לחכמה הגנוזה בתוכה ועמש"ל ס"פ שלח בפי' לי ראש והנה חכמה מקורה בח"ס וזהו שהאהבה הנמשכת מחכמה נקרא אבני חפץ כו' וזהו ענין תעלומות לבו וז"ש בזהר בשלח (דס"ג ע"ב) בפי' ממעמקים עומקא דכולא עומקא דבירא שהם ב' יסודות דאו"א נקודה בהיכליה כו' דהיינו חכמה עילאה שבפנימית הלב תשוב ה' במילוי יו"ד וע"י"ז מעורר ג"כ למעלה בחי' ממעמקים שהוא בחי' גלגלתא וחכמה הגנוזה בתוכה בחי' מאד עמקו מחשבותיך כו' שהם שרש ומקור בחי' נקודה בהיכליה כנ"ל וזהו בשעה שישראל עונין אמן יהא שמיה רבא מברך הקב"ה מנענע ראשו וכדפי' לקמן יהי שם י"ה רבא שיגדל בחי' שם י"ה דהיינו גילוי חו"ב בחי' נחל איתן כו' לכן ע"י"ז נמשך מלמעלה התגלות רצונו וחפצו ית' בחי' ממעמקים קראתיך מאד עמקו מחשבותיך כו' וע' עוד מענין איתן בזהר פ' ויחי (דר"ל ע"ב) ובסבא דמשפטים (דק"י סע"א) אית משכיל לעילא כו' (וע"ב) ובפ' תרומה (דק"ע ע"ב) ובפ' אחרי (דס"ו סע"ב) ובמק"מ שם וענין בחי' אלו הנרמזים בשם הוי' הוא ענין קבלת התורה בדבור אנכי הוי' אלהיך וזהו שאמרו רז"ל גבי עובר בבטן אמו נר דלוק על ראשו ומלמדין אותו כל התורה כולה. נר דלוק הוא בחי' יו"ד שבשם הוי' ומלמדין אותו כל התורה הוא בחי' ה"א אחרונה שבשם לומר לך שכל הענין מבחינות אלו שבשם הוי' מיו"ד עד ה"א אחרונה מלמדין אותו כדי להיות לו אחר לידתו וצאתו לאויר העולם יותר בנקל תפיסת וקליטת הבחינות האלו במוחו ולבו ולצאת מהעלם אל הגילוי (ועיין מ"ש מזה ע"פ שחורה אני ונאוה בשיר השירים ובפ' שלח ע"פ והיה לכם לציצית. וזהו משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו כו' וכמש"ש):

ג **אך** אמרו רז"ל שבזמן הגלות אין השם שלם כו' (עמ"ש מזה ע"פ ועשית ציץ וע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק ובמגלת אסתר בדרוש הראשון שעל מארז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא) והיינו שאותיות ו"ה הם מפורדים מאותיות י"ה. והענין בעבודת ה' הוא שאע"פ שמתבונן ומעמיק בגדולת ה' ומעמיק דעתו בבחי' בטול אליו ית' בבחינה שלמעלה מהדעת עכ"ז אינן פועלים להיות נמשך בלב להפך המדות אהבה ויראה בהתגלות הלב ברשפי אש ותשוקה להי' לבדו והיינו בסיבת הגלות שמלובש בתאות וענינים גשמיים וע"ז נאמר ומלתם את ערלת לבבכם וגו' וביאור הענין כי הנה כתיב ומל ה' אלהיך את לבבך.

וצריך להבין דמשמע שבחי׳ מילה זו יהיה מאת ה׳ לבדו והרי נאמר ומלתם וגו׳ אך הענין כי בחינת הערלה החופפת על הלב דהיינו בחינת תאוות ועניינים גשמיים המונעים ומפסיקים בין שם י״ה לו״ה שלא יהיה התגלות האהבה אין הדבר תלוי אלא בתשובה כאמור עונותיכם מבדילים וגו׳ וכתיב ונרגן מפריד אלוף כו׳ אך בענין התגלות עצמיות האהבה יש ב׳ בחי׳ בחי׳ חיצוניות הלב ובחי׳ פנימיות נקודת הלב דהיינו שיתגלה אהבתו כ״כ עד שתהיה בחי׳ ביטול לגמרי ולא יהיה הרגש האהבה מפני שהיא נקודה עצמיות מעומקא דליבא כמ״ש במ״א (באגה״ק ד״ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה וע״ש) המשל מענין אדם אם נוגע אל תוך פנימיות נקודת לבו שלו מעצמותו ומהותו ושכל חייו תלויין בזה. וזו הבחינה היא מבחינת נחל איתן המשמשות לעתיד שלעתיד לבא כתיב אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו׳ והביאך וגו׳ והיטבך והרבך מאבותיך שתהיה בעילוי אחר עילוי במדרגה גבוה מאד אפי׳ יותר מהאבות כמ״ש כי הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד ירום מאברהם וכו׳ ואז כתיב ומל ה׳ אלהיך את לבבך ערלת לבבך לא כתיב אלא לבבך דהיינו שכל בחי׳ חיצוניות הלב ימול לצאת מן ההעלם אל הגילוי בחי׳ פנימיות נקודת הלב הנ״ל:

ד **וזהו** שאנו מתפללים יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא יתברך כי בזה״ג אין השם שלם כו׳ ולזאת אנו אומרים יהי שם י״ה רבא שיגדל בחינת שם י״ה (זהו כפי׳ הטא״ח סי׳ נ״ו בפי׳ שמיה רבא ולעיל ס״פ שלח ע״פ אני כו׳ נתבאר דשמיה רבא היינו שמו הגדול והוא כמ״ש התוס׳ ריש ברכות ושתי הכוונות אמת. וגם י״ל כי הא בהא תליא ע״ד שנז׳ בביאור ע״פ זכור הנ״ל שלהיות התחברות י״ה בו״ה הוא ע״י המשכה מא״א בחי׳ קוצי דשערי כו׳ וגם ע״י ששם י״ה רבא בנפש האדם עי״ז נמשך גילוי בחי׳ שמשו הגדול כומ״ש בסמוך בפי׳ בשעה שישראל אומרין אמן יהא שמיה רבא מברך הקב״ה מנענע ראשו כו׳) דהיינו ההתבוננות בגדולת השם והביטול אליו ית׳ עד שיהיה יתברך בחי׳ ברכה והמשכה למקום המדות להפכם לקדושה מעומק נקודת פנימיות הלב וכידוע וכמ״ש במ״א ענין ההפרש שבין ברכה להודאה כי ברכה הוא בחי׳ ראיה בחי׳ ביטול הנ״ל ואח״כ יתפשט יותר לעלם דהיינו העלם אחד ולעלמי העלם ב׳ עלמיא העלם ג׳ דהיינו בחי׳ ג׳ לבושים מחשבה דבור ומעשה שאפילו בבחי׳ מעשה שהוא העלם ולבוש השלישי החיצון מכולם יאיר שם י״ה שיהיו כולם להי׳ לבדו ובטלים אליו דהיינו ע״י מחשבות ודבורי התורה ומעשה המצות. כי הנה מראש מקדם נסוכה סוף מעשה במחשבה תחילה פי׳ מראש היינו מראשית כל השתלשלות העולמות ומקדם היינו קודם למראש שהוא ית׳ אינו בגדר עלמין כלל ואתה הוא קודם שנברא העולם

ואתה הוא לאחר כו' בלי שום שינוי כמ"ש אני ה' לא שניתי וגו' כי הוא למעלה מבחי' עולמות מבחינת ממלא ומבחי' סובב כל עלמין כי ממלא וסובב שייך לומר בגדר ובחי' עולמות אבל במהותו ועצמותו לא שייך לומר לא בחי' ממלא ולא בחינת סובב וע"ז אמרו רז"ל מה לפנים מה לאחור כו'.

והנה בחינה זו ירדה ונשתלשלה ונתלבשה במעשה המצות אשר לזאת גם במעשה המצות יש בחינת ביטול הנ"ל וצריך בעסק התורה והמצות שתכלה אליו הנפש למקורא דכולא מקור מים חיים וגו' משא"כ האומר אין לי אלא תורה כו' ועל זה נאמר אותי עזבו מקור מים חיים וגו'. וזהו ראה אנכי נותן פי' אנכי מי שאנכי דהיינו בחי' אנכי ה' אלהיך שהוא דבור ראשון של קבלת התורה (ועיין ברבות ר"פ ראה א"ר אלעזר משאמר כו' ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה). נותן לפניכם בבחי' פנים שלכם בחי' ברכה שבשביל שיש בבחי' פנים שלכם בחי' הוי' כי ישראל עלו במחשבה לזאת תוכלו להמשיך עליכם בחינת ברכה ממקורא דכולא וזהו את הברכה אשר תשמעו אל מצות הוי' מפני כי מראש מקדם נסוכה (ופי' מקדם יובן ממ"ש בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא בענין שנק' התורה משל הקדמוני קדמונו של עולם כו' ובד"ה ששית ימים תאכל מצות בפי' רוח קדים דגבי קריעת ים סוף ובד"ה ביום השמיני שלח בפי' וקדם צרתני כנ"ל ולשון נסוכה הוא כמ"ש במ"א ע"פ ושמנה נסיכי אדם. וביאור ענין ראה אנכי נותן כו' הנה במ"א נת' בענין ההפרש בין ברכה לתפלה שהברכה היא גילוי השרש שבהעלם שיתברך ויהיה נמשך לידי גילוי ולא המשכה חדשה לגמרי. וזהו ההפרש בין ברכה לתפלה וזהו איש אשר כברכתו ברך אותם ולכן אמר ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו כי שרשו נעלה יותר וזהו שבשביל שעלו במחשבה לזאת דייקא תוכל להמשיך אליכם בחי' ברכה כו'.) (ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים בפי' כי תקנה עבד עברי) להמשיך בהם בחי' הדעת משרשן כו' ע"ש והנה מבואר לעיל שההפרש בין ברכה להודאה שברכה היא בחי' ראיה וזהו ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה. שע"י שאנכי נותן לפניכם ברכה ע"ז ראה בחי' ראיה שהוא בחי' ביטול דח"ע כו' ועו"ל בענין אנכי נותן כו' ברכה ע"ד מ"ש סד"ה האזינו השמים בענין הברכה ויתן לך האלקים מטל השמים כו':

קיצור(א) בשעת קבלת התורה דכתיב פב"פ דבר הוי' עמכם נמשך לכל אחד בחינת הוי' בבחינת פנים בהנשמה (עמ"ש בד"ה זכור ושמור שהנשמות שרשן מבחינת גרמוהי וע"י התורה מתעלים בבחי' חיוהי וזהו שאזי נמשך בהם בחינת הוי'. והיינו ע"י דבור אנכי בחינת איהו ממש ועמ"ש ע"פ וארא כו' ושמי הוי"ה לא נודעתי להם כ"א זהו נמשך על ידי מתן תורה) בחינת היו"ד דשם הוא החכמה שהיא בחינת ביטול שלמעלה מהבינה

והדעת כמ"ש בסש"ב ס"פ י"ח ונק' משכיל לאיתן וזה כפי' הפרדס ערך משכיל וערך איתן זח"ב משפטים (ק"י סע"א) (ועמ"ש בד"ה מצה זו ובד"ה מי מנה בענין הבחינה הרביעית דרובע ישראל) ובחי' ה"א עילאה היא בחי' בינה התבוננות (עמ"ש סד"ה ביום השמיני עצרת) וב' בחי' אלו נקרא נקודה בהיכליה ונקרא תרין ריעין ועמ"ש מענין יו"ד של שם בבה"ז פ' אחרי ע"פ המאמר שם (דע"ט ע"ב) הביאו עלי כפרה:

ב ובחינת וא"ו הוא ההמשכה מחו"ב לששה מדות שבלב ונק' נחל איתן עיין בפרדס ערך נחל ובמא"א אות נו"ן סכ"ו ואח"כ ה' אחרונה היא מחודומ"ע של התורה. וזהו נר דלוק על ראשו (ועמ"ש בד"ה כי אתה נרי הויה) ומלמדי אותו כו' (ועמ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי' ועיין במא"א אות למ"ד סעיף כ"ט):

ג אך ענין שאין השם שלם היינו שאין נמשך בחי' נחל איתן לתוך המדות ומחדומ"ע וכענין מ"ש בזח"א (ד"ו ע"ב) ע"פ ונהר יחרב ויבש וע' בפי' שמות (ד"ט ע"ב). וצ"ל ומלתם את ערלת לבבכם שעי"ז אח"כ ומל ה' את לבבך גם מילה היינו מל י"ה והנה את לבבך ואת לבב זרעך ר"ת אלול כי הם ימי רצון עמ"ש בד"ה אני לדודי:(ד) וזהו שאנו מתפללים יהא שמיה רבא מברך פי' שם י"ה יהיה רבא שיהיה נמשך בבחי' ו"ה. וכן פי' בזח"ב תרומה (קס"ה ע"ב) ע"פ סלו לרוכב בערבות בי"ה שמו. וע"ש בהרמ"ז ומ"ש מזה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים. והמשכה זו היינו ע"י מחשבה ודבור של התורה ומעשה המצות וזהו את הברכה שיהיה שם י"ה מברך זהו על ידי אשר תשמעו אל מצות הוי"ה עמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד'. ומ"ש סד"ה טובה הארץ מאד מאד. וסד"ה מי מנה. וגם כי מל"ת שרשם בי"ה ומ"ע בו"ה כמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן. ועיין מענין ברכה בזח"ב בשלח (ס"ג ע"ב) ובמא"א אות בי"ת (סל"ה ול"ט). והיינו שעיקר הברכה הוא המשכת אור הסוכ"ע בחי' ע"ק בממכ"ע והיינו ענין שיהיה השם שלם. עיין זח"ב ס"פ תרומה (קע"ה ב') ובפי' וישלח (קס"ז ב'). ועמ"ש מענין וברכת את ה' סד"ה ואכלת ושבעת. ולכן הכח הזה להמשיך הברכה זהו ע"י דבור אנכי שעל ידי זה נמשך בכל אחד שם הוי' שעל ידי זה הוא המשכת הברכה להיות ברוך הוי' כו' מן העולם ועד העולם כו' (בתהלים סס"י ק"ו):(ה) וגם כי הנה התורה מתחלת בבי"ת לפי שהוא סימן ברכה ועמ"ש מזה בזח"א ר"פ ויגש (דר"ה ע"ב) ואע"פ שהאל"ף הוא אותיות פלא שלמעלה מבחינת בי"ת אך הוא בבחי' פלא והעלם וגם כי שם הוא כחשכה כאורה כו' וכמ"ש בד"ה בשלח פרעה בענין כמה ארך אפים כו' ואיתא ברבות ר"פ בראשית כ"ו דורות היה האל"ף קורא תגר כו' למחר אני בא ליתן תורה ואיני פותח אלא בך שנאמר אנכי כו' והיינו כי ע"י שניתנה תורה אזי יוכל להיות גילוי ההעלם וגם אז

נמשך אנכי להיות הוי' אלקיך כו ולכן ניתנה בהר סיני שירדה שנאה על הרע עמ"ש סד"ה מצה זו בענין בעבור זה כו' ועמ"ש בד"ה להבין ענין הברכות בפי' פותח בברוך כו' וזהו ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה היינו שמבחי' אלף דאנכי שלמעלה ממדרגת הבי"ת נמשך היום הברכה לפניכם כו' והיינו ע"ד מ"ש בזח"א ויצא (קנ"ח ב') ע"פ ברוך הוי' כו' מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא דהיינו ע"ד מ"ש לפני יג"מ ויקרא הוי' הוי' דהיינו לחבר ולהמשיך שם הוי' שלמעלה מהשתלשלות שהוא ע"ק בשם הוי' שבסדר השתלשלות והתהוות העולמות וכמ"ש מזה סד"ה וירא ישראל את היד הגדולה.

וזהו ענין שמיה רבא מברך כו' וזהו למעלה ממדרגת הברכה מה שנברא העולם באות בי"ת שהוא הברכה משם הוי' שבהשתלשלות העולמות כו'. אבל על ברכה והמשכה זו דבחי' הוי' ה' מן העולם ועד העולם על זה נאמר ראה אנכי מי שאנכי נותן לפניכם היום דוקא ע"י מתן תורה ברכה כו'.

ולהמשיך ברכה זו זהו ע"י אשר תשמעו אל מצות הוי' כנ"ל וע"ד מארז"ל היום אם בקולו תשמעו. עמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ והקללה אם לא תשמעו הוא רק להעביר רוח החיצונים והטומאה של היצה"ר בכדי שיתקיים הברכה הנ"ל כמ"ש מזה בד"ה אלה החוקים והמשפטים בפי' בחקתי. וז"ש גבי ברכה אשר תשמעו ולא אם תשמעו כמ"ש גבי והקללה אם. כי הברכה אינה בספק כי בין כך ובין כך הסוף שיקויים הברכה וזהו ויברך דוד את ה' ר"ת ודאי. הודאי שמו כן תהלתו עיין מ"ש מזה במא"א אות וא"ו ס"ו:

פרק ב

אחרי ה' אלהיכם תלכו ואותו תיראו וגו'. פרט הכתוב ששה דברים בעבודת ה'. תלכו. תיראו. תשמרו. ובקולו תשמעו. ואותו תעבודו. ובו תדבקון. הנה מה כתיב לעיל מיניה כי מנסה ה' אלהיכם אתכם לדעת וגו'.

ולהבין מהו כי מנסה וגו'. הענין כי הנה הנשמה קודם ירידתה בעולם הזה היתה עומדת בעולם העליון. וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו ושם היה אצלה גילוי אלהותו ית', ואח"כ ירדה בסתר המדרגות בעוה"ז השפל להיות בהסתר פנים וריחוק מקום מאור ה' ותכלית ירידתה היא בשביל הנסיונות שבאין להאדם שהם מהסתר פנים והסתלקות חיות השפע במניעת בריאת הגוף או מניעת ממון כדי להסתיר על אור וחיות ה' וקדושתו ית' ולהיות מונע מבית ומבחוץ לאדם שבא להתקרב לה' ולעבודתו ית' כי דרך רשעים צלחה.

וזהו ובא האות והמופת לאמר נלכה כו'. כלומר ששם גילוי האות והמופת והגבהת קרנם בהגדלה וריבוי החיות ולכן אומרים ידינו דוקא רמה וגו' ומגביהין כנשר קנם

וצריך האדם התגברות יתירה לעמוד בנסיון שלא לחוש לשום מניעה ח"ו. ובשביל כך באין לו הנסיונות כדי שיתגבר עליהם כדי שעי"ז כן יבוא למעלת ומדרגת לדעת דהיינו שיהא אצלו בחי' דעת והשגה והרגשה בו ית' בבחי' ראיה והשגה שהדעת הוא נמשך מבחי' ראיה כדכתיב אתה הראת לדעת שהוא בחי' ומבשרי אחזה אחזה ממש (ובזה יובן הפסוק כי מנסה כו' אתכם לדעת כו') (דאין פי' הפסוק לדעת הישכם אוהבים כו' שיהיה הקב"ה יודע כו' דאטו לנסיון הוא צריך כדי לדעת והלא הכל גלוי לפניו ית' ויודע בראש מה שיהיה בסוף ומה שיבחור האדם ועיין במדרש רבה פ' וירא ר"פ נ"ד והרמב"ן בפי' החומש ס"פ וירא פי' שהנסיון הוא כדי להיות לאדם שכר מעשה טוב ולא שכר לב טוב לבד ועיין בזהר וירא) (דק"ו ע"ב) וצ"ל דא"כ מהו פי' כי מנסה כו' לדעת כו'. ולפמ"ש א"ש דפי' לדעת היינו שעי"ז יומשך בחי' הדעת בנפש האדם דהיינו כמו שמרגיש את נפשו כאלו רואה שהיא היא המחיה את הגוף ובלעדה אין לגוף קיום וחיות כו', כך יהא מורגש אצלו כי הוא ית' חיי החיים כאלו רואה כו'.

והטעם שהנסיונות מביאין את האדם לידי דעת כי הנה הנסיונות הגם שירדו בהסתר פנים להיות מסתירים על חיות ה' וקדושתו ית' הנה מוסתר בהם חיות אלהי כענין ה' אמר לו קלל כו' וכמאמר רז"ל גלו לבבל שכינה עמהם שהיא היא המסתתרת ומתלבשת בשר של בבל להיות הוא המושל ולהיות ישראל נתונים תחתיו.

והנה החיות אלהי שירד מטה מטה בהעלם והסתר פנים יסודתו בהררי קדש ממקום גבוה מאד נעלה ממדרגות עליונות דקדושה כנודע ממשל נפילת החומה כו' אלא שנפל וירד מטה מטה בסתר המדרגות וכשעומד האדם בנסיון ומתגבר נגד כל מונע אזי קורע כל המסכים המסתירים ומעלימים אור וחיות ה' ונמצא שיוצא אור וחיות ה' מהעלם אל הגילוי ונמשך גילוי זה בנפשו להמשיך לה בחי' דעת והתגלות אלקותו ית' וכמו מוצא פי' ה' שבמאכל שמחיה את האדם לפי ששרשו מאד נעלה כו' כמ"ש במ"א (אלא שזה הניצוץ המוסתר בהנסיון שרשו גבוה ונעלה יותר מהניצוץ שבמאכל שהרי נפל למטה יותר כו' וכנודע מענין פני אריה ופני שור כו' וזהו אחרי ה' תלכו והוא ע"ד מ"ש משכני אחריך נרוצה. פי' אחריך דייקא בחינת אחוריים שהוא כמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני כמו האב המסתיר א"ע מבנו בכדי שהבן ירדוף אחריו ויתגלה חכמת הבן ודעתו החזקה שיבין שההסתר אינו אמיתי אלא רק בכדי שיבקשנו בחפש מחופש ואז ימצאנו וישמחו שניהם וזהו משכני להיות אחריך נרוצה. ועי"ז אח"כ נגילה ונשמחה בך שמבחי' אב"א יבוא לבחי' פנים בפנים כו' ועמ"ש בפי' תצוה בד"ה זכור את כו' ועיין בזח"ג ויקרא דף כ' תחלת ע"ב). אך להיות גילוי הדעת באדם היינו כאשר תתבונן נפש השכלית

בגדולת א"ס ב"ה כל חד לפום שיעורא דיליה וכמרז"ל אם אין בינה אין דעת שע"י התבוננות נעשה הרחבת הדעת להגדיל האהבה המוסתרת בלב שהיא בהעלם בבחינת נקודה חדא ועל ידי ההתבוננות נגדלת ונתרבה האהבה ויוצאת מהעלם אל הגילוי כו' וענין התבוננות זו שגורמת הגדלת אהבה זו היא מבוארת בפסוק אחרי ה' אלהיכם תלכו. כי הנה ביאור ענין אחרי וביאור ענין תלכו הוא על פי מה שנודע מאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית שבכל יום מתחדש חידוש הבריאה מאין ליש וכמו שהיתה תחלת הבריאה בשי"ב מאין ליש ממש. כמו"כ עתה מתחדשת הבריאה יש מאין ממש כו'.

ולהבין ענין יש מאין והלא כתיב כי ממך הכל וכולא קמיה כלא חשיב כו' שכל מה שלמטה מטה הוא כלא וכאין כו' ולמה נק' הבריאה בשם יש מאין והלא נהפוך הוא. אך על זה אמר דוד המלך עליו השלום כי עמך מקור חיים באורך נראה אור שהאמת הוא שמקור החיים הוא עמך כי ממך הכל ומ"מ נק' יש מאין כי באורך נראה אור. פי' באור וזיו בעלמא כמשל זיו השמש מהשמש שאינו מערך מהותו כלל כך השתלשלות והתהוות כל העולמות הם רק בחי' הארה והארה דהארה כו' באורך הם עולמות עליונים נראה אור הם עולמות תחתונים שהם הארה דהארה כו' (ע' באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי). ולכן אמר כי עמך ולא אמר כי אתה דהוה משמע שאתה בעצמך כביכול הוא המתלבש כו'. אבל כי עמך פי' שמקור חיים הוא בטל וטפל עמך שנמשך מבחי' זיו בלבד כי מהותו ועצמותו יתי כביכול אינו בגדר השתלשלשות והתלבשות כלל.

ולכן נקרא הבריאה יש מאין דהיינו מבחי' שהוא כאין ואפס וכלא חשיב שאינה מבחי' עצמותו ומהותו יתי כלל רק בחי' זיו והארה ממנו יתי והוא בחי' ומדת מלכותו יתי וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים שע"י שעלה במחשבתו יתי אנא אמלוך כו' שבחי' מלוכה הוא רק בחי' שם שהיא התפשטות לזולתו להיות שמו נקרא מלך עליהם שאין זה אלא זיו כו'.

וזהו ענין אחרי ה' בחי' אחוריים ומזה נמשך תלכו היא בחי' אהבה שנק' בשם הליכה כמ"ש הלוך ונסוע הנגבה שכאשר יתבונן ויעמיק בשכלו ותבונתו מקרב איש ולב עמוק שכל השתלשלות העולמות אינן אלא זיו כו' ממילא יומשך לאהבת ה' לבדו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' (ועמ"ש בפי' וארא בפי' וידבר אלקים וגו' אני הוי'. שעל ידי ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה והתפשטותו בנבראים שזהו בחי' שם אלקים מזה ישוב לאהבה את הוי' דלית מחשבה תפיסא ביה כו'. וזהו פי' אחרי הוי' תלכו דבחי' גדולת א"ס ב"ה והתפשטותו בנבראים נק' אחרי הוי' בחינת מלכותו יתי ומזה יומשך

ההליכה לאהבת ה' לבדו כו') ולהיות בחי' הליכה באהבה זו ממדרגה למדרגה דכמה דרגין על דרגין עד אין חקר ואהבה זו היא גדולה ונפלאה לאין קץ ותכלית להתענג על ה' ממש תענוג נפלא לאין קץ מאחר שבאמת כל העולמות אינן אלא זיו כו' וכתיב הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו כו' לבני ישראל עם קרובו שהם קרוביו ממש כי חלק ה' ממש עמו.

ואי לזאת מה מאד תהיה שמחת הנפש גדולה לאלהים ואהבה בתענוגים. ועל זה נאמר עבדו את ה' בשמחה היא שמחת הנפש המשכלת ומתבוננת בה' חיי החיים ברוך הוא ואמרו רז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העוה"ב לפי שחיי עולם הבא אינן אלא זיו ממנו ית' כו'. מה שאין כן תשובה ומעשים טובים שענין תשובה הוא להשיב את הנפש ולדבקה בו יתברך מקורא ושרשא דכולא. וזהו ג"כ מ"ש בשמחה ובטוב לבב מרוב כל דהיינו יותר מעולם הבא שנק' יום שכולו ארוך כו' (ועמ"ש בפ' וארא ע"פ לכן אמור לבנ"י וע"פ ובבואה לפני המלך במגלת אסתר):

ב **ואותו** תיראו. הוא בחינת שוב כי תלכו הוא בחי' רצוא הלוך ונסוע ממדרגה למדרגה באהבה כו' והשוב הוא להיות תיראו יראה בושת היא יראה פנימית מפני גדולת א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו דלית מחשבה תפיסא בי' וכל נהוראין מתחשכאן קמיה כו'. כי אית יראה ואית יראה יראה חיצוניות היא מפני התפשטות גדולת מלכותו ית' כמורא בשר ודם מפני התפשטות גדולת מלכותו על ריבוי עם ומדינות מלכותו כו'.

וכך כתיב אלף אלפין ישמשוניה כו'. וע"ד זה תקנו ברכת יוצר אור ששם נאמרה ונשנית יראה זו יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים כו' ומשמיעים ביראה כו' כולם כאחד עונים באימה ואומרים ביראה כו' והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול כו' שמזה מקבלים ישראל ג"כ בחי' יראה זו. כמשל הרואה שרים משתחוים לפני המלך כו' וכמ"ש במ"א.

והנה יראה זו קודמת לאהבה שע"ז שמקבלים יראה זו נמשכה מדרגת האהבה האמורה באהבת עולם אהבתנו כו' ויחד לבבנו לאהבה כו' הבוחר בעמו ישראל באהבה עד שבק"ש נמשכה מדת האהבה העליונה לקיים ואהבת את ה' אלהיך כו' ועל בחינת יראה ואהבה זו נאמר אכלתי יערי עם דבשי יער הוא שבו כל עץ ועצי שטים עומדים הם המלאכים שרפים עומדים.

וזהו בברכת יוצר אור ששם נאמר ענין המלאכים שעומדים ומשמיעים ביראה והאופנים ברעש גדול כו'. ודבשי היינו מתיקות ותענוג היא האהבה בתענוגים שנמשכה בק"ש ואהבת בכל לבבך שגם תוכיות הלב שהיא בהעלם והסתר האהבה המסותרת יהיה

גם תוכו רצוף אהבה בהתגלות. ובכל נפשך כל כחות הנפש מחשבה במחשבה כו' ובכל מאדך בלי שיעור והפסק שהאהבה בתענוגים אין לה קץ וסוף שיש להתענג מרוב כל כנ"ל (ועמ"ש ע"פ אני ישנה כו' גבי פי' יונתי), ומבחינת אהבה זו יבא ויגיע למדרגת יראה פנימיות בחי' ביטול במציאות ממש והיינו בחי' השתחואות שבתפלת שמונה עשרה כי בחינת יוצר אור הוא מדרגת המלאכים ויראתם והשתחואתם הוא בבחינת חיצוניות. משא"כ תפלת שמונה עשרה היא בחי' ביטול והשתחואות הנשמות שהם בבחי' פנימיות. דהיינו להיות בבחי' בטול במציאות ממש מפני אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו דלית מחשבה כו' בחי' סובב כל עלמין [ועמ"ש מענין ביטול במציאות שבשמונה עשרה ע"פ יהודה אתה כו' וע"פ השמים כסאי כו' איזה בית אשר תבנו לי כו' והקדוש בשמים ובארץ שאין לפניו יתׄ בחי' שמים ולא בחינת ארץ שמעלה ומטה שוין אצלו ואין תופס מקום לפניו יתׄ גשמיות כמו רוחניות ממש ולכן יכול להיות נמשך בחינת ביטול זה גם בגשמיות כי הכל רק בבחינת באורך נראה אור באורך גן עדן העליון ונראה אור גן עדן התחתון וכולם אינם רק אור וזיו כו' כנ"ל:

ג **ואת** מצותיו תשמרו. הנה במצות כתיב אשר אנכי מצוך היום על לבבך. פי' כדי להמשיך לבבך אליו יתׄ כמים הפנים כו' שעל ידי המצות שהם רצונו יתׄ אשר קדשנו במצותיו שנמשכות למטה על נפש האדם יתעורר רצון הנפש ג"כ אליו יתׄ כמים הפנים. וזהו עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו. פי' שיומשך רצונו יתׄ שהן המצות למטה כדי שיומשך רצון הנפש אליו יתׄ. וזהו ענין נר מצוה דהיינו שמן המצוה נמשך נר והארה בנפש היא הארת הרצון והאהבה שבלב (ועמ"ש מזה ע"פ והיה לכם לציצית איך שהמצות הן הן שממשיכות בחי' חכמה עילאה בחינת ביטול לכללות נשמות ישראל כו' ונר בגימט' ר"ן כי בחי' רמ"ח מ"ע הן נמשכות ע"י ב' בחי' ימין ושמאל כו' ע"ש, וכמ"ש בזהר תרומה) (דקס"ו ע"ב) ע"פ כי נר מצוה כו'. ועיין ברבות קדושים פכ"ה אחרי כו' תלכו וכי אפשר לב"ו כו' ובו תדבקון כו' עד אלא למטע תחלה כו' ע"ש והיינו להמשיך בהארץ מבחי' עץ החיים (ועיין בזהר בפ' ויחי דרכ"ו ע"ב גבי בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן קדושים דפ"ז סע"א. בלק דף ר"ב. פנחס רנ"ג א'. ועיין ברבות נשא פ"י רל"ו ג' ובשה"ש בפסוק שוקיו עמודי). אך הנה המצות צריכות שמירה דהיינו הנר שנמשך מהן וכענין לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל כו', ואמרז"ל עבירה מכבה מצוה דהיינו שמכבה את הנר ונשקע אש האהבה, אבל אינו מכבה גוף המצוה עצמה ח"ו לומר כי לא תזכרנה לו המצות בחשבון ח"ו שהרי מי שיש בידו מחצה זכיות ומחצה עונות הרי זה מנוחלי עוה"ב אלא שנפרעין ממנו על עונותיו ואינו מאבד זכיותיו ח"ו

אלא הכוונה שמכבה את הנר וההארה שנמשך מהמצוה בנפש וע"ז נאמר ואת מצותיו תשמרו שלא יבא לידי איבוד ח"ו והיינו ע"י ובקולו תשמעו הוא קול התורה כי עבירה מכבה מצוה ואינה מכבה תורה.

והטעם שעם היות שהמצוה היא הארת רצון העליון ב"ה עכ"פ הרי ירדה למטה בנפש ונגבלה בבחי' כלי והרי יש בחי' זה לעומת זה שכשם שע"י המצוה הוא מקיים הרצון כך הנה בעבירה הוא עובר הרצון ולכן עבירה מכבה הארת המצוה. אבל התורה היא אלפים שנה כו' אורייתא מחכמה נפקת כו' היא המאירה את הנר מצוה וכמ"ש כי נר מצוה ותורה אור שהתורה הוא האור להנר של מצוה (ועיין בהרמ"ז ר"פ בהעלותך פי' משום דהתורה היא עץ החיים שהוא בחי' יסוד אבא כו' ואין כח בקליפה לשלוט שם, משא"כ במצוה שהיא בחי' מלכות ששם עה"ד טו"ר ויש שם אחיזה לחיצונים, והיינו שהמצוה נק' נר שהיא המשכת ח"ע ע"י רמ"ח אברים, אבל התורה אור היינו המשכת ח"ע ממש כמו שהיא למעלה מהתלבשות באברים כו' וזהו ענין הנז' כאן שהתורה היא אלפים שנה כו' אאלפך חכמה אאלפך בינה בחינת עץ החיים כנ"ל. ויובן זה עוד ממ"ש ע"פ והיה מספר בנ"י בענין פקדת הארץ ותשוקקה דקאי על המצות שע"ז נעשה הנפש שוקקה כמים הפנים כו' אך התורה היא בחי' עד יערה עלינו רוח ממרום שלמעלה מבחי' מים שהן המצות כו' ע"ש ועיין ברע"מ פי צו) (דכ"ח ע"ב) מענין ואין עבירה מכבה תורה ובהרמ"ז שם. כי מקור התורה ושרשה היא הגבה למעלה מקורא ושרשא דכולא מבחי' י"ג מדה"ר הנמשכות בחדש אלול כי אז הוא זמן ועת רצון למעלה, ובכל השנה ממשיכים י"ג מדה"ר על ידי התורה כי מקור התורה תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן בגימט' תר"ך הם תר"ך עמודי אור מקורות הרחמים והסליחות ושם נושא עון ופשע ולכן אין עבירה מכבה תורה לפי שנמשך מבחי' נושא עון כו' (וזהו הרועה בשושנים שהם י"ג מדה"ר ואמרו בזהר שמות דף עשרים ע"ב באותן ששונין בתורה כו'. ויובן זה ממ"ש במ"א ע"פ ואתחנן שהתורה הוא המשכת אתעדל"ע מבחינה שאין אתעדל"ת מגעת שם וזהו ענין ואתחנן מתנת חנם חנם בלא מצות וגם ואתחנן בחינת חנון ורחום הוי' שזהו בחי' י"ג מדה"ר כו' ע"ש. הרי מכ"ז מבואר איך שייך המשכת י"ג מדה"ר ע"י התורה ועמ"ש עוד מענין תורה ומצות בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע גבי שבועות). וזהו ובקולו תשמעו כי כל קול הוא ענין המשכה מלמעלה למטה כך התורה הנה נמשכה מלמעלה ממקום גבוה מאד ע"י תנאים ואמוראים מארי מתניתין וגמרא והלכה זו שנאמרה מפי בית שמאי ובית הלל היא דבר ה' עצמו וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך דברי ממש וזהו ובקולו ממש תשמעו כי כל היושב ושונה הקב"ה

יושב ושונה כנגדו רק אתם תשמעו כענין שמע השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיך, פי' שאתה הוא בחי' תורה שבעל פה שהיא היא הדבר ה' המדברת בפיך.
ואותו תעבודו פי' תעבודו להיות בחי' עבד וכמ"ש עבדו את ה' בשמחה כי צריך להיות בבי' בחינות בחי' בן ובחי' עבד. בחי' בן הוא האהבה ושמחת הנפש להיות תלכו ממדרגה למדרגה.
ובחי' עבד הוא לעבוד כמו העבד שהוא עובד את אדונו שאין כונתו רק לעבוד את אדונו למלאות רצונו הגם שלא יהיה לו שום טעם והשגה בעבודתו וגם אינו יודע טיב העבודה ומהותה שיהיה לו חפץ ותשוקה מצד העבודה עצמה אעפ"כ הרי הוא עובד בלב שלם מחמת שמקבל עליו עול רבו לעבדו בכל כחו, כך צריך אדם לקבל עליו עול מלכות שמים ולקיים מצותיו יתי' מחמת כי כן צוה לו המלך כו', הגם כי מצות צריכות כוונה וכוונתה היא השמחה באהבת ה' כמים הפנים מפני שבה ועל ידה נמשך רצון העליון אשר קדשנו במצותיו, מ"מ צריך להיות ג"כ בחי' עבודה כי הגם שעבודה זו היא מדרגה התחתונה שבנפש נגד השמחה באהבת ה' מ"מ הרי יש בה מעלה אחרת מצד ההכנעה והביטול כו' וכמ"ש במ"א, שזהו שהוכיח שמואל את שאול הלא שמוע מזבח טוב וגו' (ועמ"ש עוד מענין מעלת בחינת עבודה זו דבחינת עבד בפי' שלח ע"פ ועתה יגדל נא כו'). וגם הנה ע"י"ז ובו תדבקון ל' רבים כי יש בנפש ג' בחי' נפש רוח ונשמה שהם מחשבה דבור ומעשה. ומעשה הוא בחי' עבד בחי' עשיה וצריך האדם לאכללא דבור בדבור ומחשבה במחשבה כו' והנה התקשרות המחשבה היא בדביקות הנפש ושמחתה באלהים חיים, אך המעשה שהיא מדרגה אחרונה וצריכה ג"כ לעלות ולהתקשר בה' אין התקשרותה אלא ע"י בחי' עבד שהוא בחינת עשי', וגם למי שאין יד שכלו ותבונתו מגעת להוליד מהם אהבה עזה בבחינת תלכו תהיה זאת עבודתו עבודה תמה לעבוד עבודת עבד.
וע"י"ז ובו תדבקון כתיב בתוספת נו"ן כי הנו"ן פשוטה יש לה רגל ארוכה ומשוכה למטה לרמז שתתפשט ותומשך הארת והמשכת גילוי אלהותו יתי' למטה מטה עד שאפי' בחי' עשיה יהיה כולו קדש להי' שאז לא יהיה יניקה לסט"א וחיצונים כלל וכמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' זכריה סי' י"ג ועמ"ש מענין נו"ן פשוטה ע"פ נשא את ראש בני גרשון כו' וע' בזהר בשלח דף מ"ט ע"א מענין ובו תדבקון:

קיצור מד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו

א ענין כי מנסה ה' שהנסיונות באין לאדם כדי שיתגבר עליהן כדי שעל ידי כן יבא למעלת ומדרגת לדעת. אך אם אין בינה אין דעת שעל ידי התבוננות נעשה הרחבת הדעת

והיינו להתבונן איך שהבריאה יש מאין שמקור ההתהוות מבחי' זיו והארה שהוא כאין ונק' שם. וזהו כי עמך מקור חיים. ונקרא אחרי הוי' בחי' אחוריים ומזה נמשך תלכו הלוך ונסוע ממדרגה למדרגה וזהו בחי' רצוא שהוא הנמשך מבחי' אחרי ה':

ב ואח"כ ואותו תיראו הוא בחי' שוב שזה נמשך מבחינת אותו ממש דהיינו מפני גדולת א"ס ב"ה בעצמו ועמ"ש בד"ה וידעת היום. וזהו ענין שמו"ע ויש יראה חיצוניות שהיא ביוצר אור כולם עומדים כו' ביראה ואח"כ בק"ש בחי' אהבה תלכו (ועמ"ש בד"ה נשא את ראש בני גרשון בענין בני מררי קרשים עומדים ואח"כ ונתתי לך מהלכים בין העומדים ואחר כך יראה עילאה) ואח"כ ואותו תיראו יראה פנימיות:

ג ואת מצותיו שעל ידי המצות שהם רצונו ית' יתעורר רצון הנפש ג"כ וכמ"ש בד"ה כי תצא בענין לך אמר לבי בקשו פני והיינו על ידי את פניך ה' אבקש. וזהו נר מצוה. ועמ"ש מזה ע"פ והיה לכם לציצית אך נר המצוה הנ"ל צריך שמירה מעבירה המכבה מצוה. והיינו ע"י ובקולו תשמעו היינו תורה. ותורה אור שמקור התורה מבחי' י"ג מדה"ר ולכן יש יג"מ שהתורה נדרשת בהן אלפיים שנה קדמה ועמ"ש בד"ה באתי לגני וגם נוצר חסד לאלפים הנ"ל:

ד ואותו תעבודו להיות בחי' עבד בלי טעם שעז"נ הלא שמוע מזבח טוב. וע"ז ובו תדבקון התקשרות מחודומ"ע של האדם במחודומ"ע של הקב"ה:

פרק ג

ביאור אחרי

א **הנה** פי' אחרי הוי' אלקיכם תלכו. שכל ההשתלשלות נמשך ונתהוה רק מבחי' מדת מלכותו ית' שהיא הנקראת אחרי הוי' בחי' אחוריים הארה בעלמא כו' (וכמ"ש בפי' תצוה בד"ה זכור את כו' בפי' וישב ה' מלך לעולם ועיין בזהר ויקרא) (דף עשרים בתחלת עמוד ב') ועמ"ש ע"פ הזהר קדושים (דפ"ו סע"א) ע"פ ואחרי לא יהיה והוא כמו כן עד רום המעלות, כי גם הקו נמשך ע"י צמצום ומקום פנוי מבחי' מלכות דא"ס לבד, (וזהו ענין אל תקרי שמות אלא שמות המבואר במ"א ע"פ ובבואה לפני המלך כו' ע"ש וכמ"ש ע"פ את שבתותי תשמרו בפי' וענין בורא קדושים ישתבח שמך כו' ע"ש. ובזה יש להבין ענין ג"פ קדוש ע"ד מ"ש האריז"ל כדלקמן. דהנה פי' קדוש היינו מובדל שאינו כדמיון הנשמה שמתפעלת ממקרי הגוף לפי שמלובשת ממש כו' משא"כ אצלו ית' שהוא קדוש ומובדל כו'. וצ"ל מהו ענין כפילות הקדוש ג"פ. אך הענין דהנה מבואר במ"א בד"ה וקבל היהודים וע"פ קול דודי פי' יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו, כי הוא דהיינו עצמותו ומהותו ית' צוה ונבראו שלא שייך עליו ית' לומר לשון ברא

לנוכח דמשמע שיש כח הפועל בנפעל ולא שייך זה אלא בשמותיו יתי כמ"ש בראשית ברא אלקים וזהו יהללו את שם בחי' שם בלבד שאינו מערך עצמותו ומהותו אבל כי הוא עצמותו ומהותו כביכול הוא רק כאלו צוה ונבראו ממילא כו' ע"ש. והנה גם לשון ברא לנוכח הוא מורה על התהוות יש מאין דוקא וכמ"ש הרמב"ן ר"פ בראשית. וצ"ל מאחר דפי' ברא לנוכח היינו שיש כח הפועל בנפעל איך נק' יש מאין. אמנם הענין כמ"ש באגה"ק בד"ה איהו וחיוהי וגרמוהי חד דהיינו שהכלים דע"ס דאצילות הנק' גרמוהי הן אלקות לברוא יש מאין כמו הא"ס ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול לבד, כי ע"י סדר ההשתלשלות לבד אפילו צמצומים רבים לא יועילו להיות התהוות גשמיות מרוחניות, ולכן נקרא יש מאין ע"ש וכן כתבו ג"כ חכמי המחקר שהתהוות הגשמיות מרוחניות אין לך יש מאין גדול מזה, שהרי גם ריבוא רבבות ירידות והשתלשלות לא יועילו שיתהוה הגשמיות מהרוחניות, אלא שזהו רק כחו ויכולתו לבד יתברך שהוא הכל יכול והכח הזה בכלים דאצילות היינו לפי שבהן מלובש הארת הקו מאור א"ס שהאור מעין המאור כו' ומתייחד עמהן בבחינת איהו וגרמוהי חד ועל ידי זה בורא על ידן יש מאין. ובאמת גם התהוות נבראים רוחניים דבי"ע מהכלים דאצילות הוא בחינת יש מאין ולא דרך השתלשלות כמש"ש באגה"ק הנ"ל. והנה מצד הארת הקו המלובש בכלים דאצילות שייך לומר ברא לשון נוכח שהרי הארה מהכלים וגם אפילו הארה דהארה מהקו מלובש ממש בהנבראים להחיותם כמ"ש באגה"ק שם וכמ"ש בסש"ב ח"ב פ"א בשם האריז"ל שגם בדומם ממש מלובש אותיות הדבור מעשרה מאמרות כו' והרי זה בחי' כח הפועל המלובש ממש בהנפעל כמש"ש פ"ג ואעפ"כ התהוות הנפעל כמו האבן מבחינת כח הפועל המלובש בו שהן צרופי אותיות דבר ה' המלובש בו זהו ממש התהוות יש מאין שהרי האותיות הם כחות אלקיים ושיתהוה מזה אבן גשמי עד"מ הרי זה ממש מאין ואפס כו' שהרי על פי דרך השתלשלות בלתי אפשר כלל וכלל שהכח הרוחני ונבדל מגדר הגשם יהיה ממנו לבד התהוות אבן גשמי עד"מ. וזהו ענין קדוש דפי' מובדל כי אע"פ שיש כח הפועל ממש בנפעל מ"מ כח זה הוא רק בחי' הארה בעלמא שאינו נוגע להארת הקו המלובש בע"ס דאצילות כי הוא רק כמו זיו השמש מהשמש וע"ש באגה"ק שהוא רק הארה דהארה, והארה דהארה דהארה כו', ועוד זאת שגם כח הפועל מעשרה מאמרות וכלים דאצילות המלובש ממש בהנפעל שהם בי"ע אינו כלל כדמיון הנשמה המלובשת בגוף שהרי אין שרש התהוות הגוף ועצמותו מנשמתו כו' מה שאין כן כח הפועל ורוח פיו יתי שבנפעל הוא מהוה את הנפעל מאין ליש כו' ולכן הנפעל בטל באמת לגבי כח הפועל שבו ולא כמו גוף לגבי הנשמה כמ"ש כ"ז בסש"ב

ח"ב פ"ג וספ"ו, ועיין עוד באגה"ק קרוב לסופו בד"ה להבין מ"ש בפע"ח במש"ש והיינו חיצוניות דחיצוניות דכלים כו' שהיא מסותרת לגמרי ברוח נפש דעשיה כהסתר והעלם הבורא מהנברא:)ב **והנה** ידוע דיש ב' מיני המשכות מאור א"ס ב"ה בחי' ממכ"ע ובחי' סוכ"ע ונק' פנימיים ומקיפים והנה כל הנ"ל מענין התלבשות הארת הקו בע"ס דאצילות שעי"ז מהוה בי"ע יש מאין זהו בחי' ממכ"ע שהוא נמשך בבחי' התלבשות וכח הפועל בנפעל. אבל בחי' סכ"ע הוא מה שאינו מתלבש כלל אפילו בע"ס דאצילות אלא שמהוה ומחיה ע"י בחי' מקיף לבד דהיינו כמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה כי ע"י שעלה ברצונו להיות התהוות העולם ע"י"ז ממש נתהוה העולם, אף שאין הרצון מלובש כלל בהנברא שהרי הוא בחי' א"ס ואפילו בע"ס דאצילות אינו מתלבש כו' וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם שע"י שעלה במחשבה ע"י"ז נתהוו כו' וכמבואר ענין זה בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות, ונמצא כל נברא בפרט וכל העולמות בכלל יש בהם שני מיני חיות האחד הנמשך ומתלבש בתוכיותם והוא מבחינת ממכ"ע ושרשו מהארת הקו שבע"ס דאצילות וע"ז נאמר ברא לשון נוכח כנ"ל, והב' הוא בחי' המקיף מבחי' סוכ"ע וכמאמר נשמה שנתת בי כו' ואתה משמרה בקרבי כו' וכמו שהוא בהנשמה כך בכללות הבריאה כו' והנה על זה נאמר כי הוא צוה ונבראו כי מבחינה זו דסוכ"ע אין שייך כלל התלבשות כח הפועל בהנפעל שהרי אינו מלובש כלל כ"א שעל ידי שעלה ברצונו שיהיה ההתהוות ע"י"ז דוקא נעשה ע"כ אין שייך ע"ז רק כמ"ש כי הוא צוה וע"י"ז ונבראו כו'. ועיין מ"ש מענין ממכ"ע וסוכ"ע בד"ה אלה מסעי גבי ברכת המצות שיש בהם לשון נוכח ברוך אתה כו' ולשון נסתר אשר קדשנו כו' ע"ש.

והנה ידוע דעיקר ההתהוות והחיות הוא מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' א"ס ממש וכמש"ש ע"פ יביאו לבוש מלכות וכמ"ש בסש"ב פכ"ב והנה רצון העליון הוא מקור החיים המהוה את כל העולמות כו' וזהו יש מאין דהיינו שאין שום התלבשות כלל בהנפעל מבחי' כח הפועל שבבחי' סוכ"ע (וגם מבחי' ממכ"ע אע"פ שנמשך כח הפועל ומתלבש בהנפעל נק' יש מאין ממש כנ"ל) וזהו ענין הקדוש הב' דהיינו בחי' סוכ"ע שהוא קדוש ומובדל מבחי' העלמין יותר מבחי' קדוש הג' שהוא בחי' ממכ"ע דהיינו שאפילו בחי' זיו והוד לא נמשך ממנו להתלבש בהעלמין בפנימיותם אלא שהוא אור מקיף ועד"ז נתבאר במ"א בפי' אתה קדוש ושמך קדוש. שמך קדוש היינו בחי' ממכ"ע וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו אלא הודו וזיוו של שמו נמשך ומתלבש בהעלמין וכמארז"ל זיו השכינה זיו דייקא אבל אתה קדוש היינו שאפילו זיו והוד לא היו העולמות יכולים לקבל חיות ממנו

בפנימיותם ותוכיותם אלא שמחיה ומהוה אותם ע"י בחי' מקיף כנ"ל ועמ"ש מזה פ' וארא ע"פ לכן אמור לבני ישראל כו' וע"פ אסרי לגפן בפי' ויחי:

ג **והנה** בבחי' סוכ"ע יש ג"כ ב' בחינות כי הנה כתר לשון כותרת שהוא סובב ומקיף והנה הכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו ב' בחי' עתיק וא"א עתיק בחינה אחרונה שבמאציל וא"א בחינת שרש הנאצלים כי בחי' שרש הנאצלים יש לה איזה שייכות עם עלמין להיות ממנה התהוות הנאצלים בבחי' סוכ"ע שנק' ע"ש עלמין אלא שהוא סובב ומקיף מבחוץ ואינו נכנס בפנימית כו' אבל בחינה אחרונה שבמאציל אין לה ערך ויחוס כלל עם התהוות עלמין כי הוא המתנשא מימות עולם אלא שהוא מקיף דמקיף וכמ"ש במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית בענין ג' בחי' מזון לבוש בית והמקיף דמקיף הוא המחבר המקיף עם הפנימי כו' היינו שיהיה התחברות סובב וממלא שלום בפמליא של מעלה כו' וזהו שארז"ל שהעוסק בתורה עושה שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה כי התורה נקרא משל הקדמוני בחי' קדמונו של עולם ע"כ ממשיך שלום בפמליא של מעלה כללות בחי' סובב וממלא וגם בפמליא של מטה היינו כי בכל נברא יש מב' בחי' הנ"ל וכמאמר ואתה נפחת בי ואתה משמרה בקרבי וכנ"ל וזהו ענין הקדוש הא' שהוא המשכת בחי' עתיק שהיא המשכה גדולה ועצומה מאור א"ס ב"ה מה שהוא מובדל עדיין ומרומם מגדר עלמין כו' אלא שבחי' א"א הנמשך ממנו הוא בחי' סוכ"ע כו'.

והנה נודע מענין כי אל דעות שממטה למעלה כל מה שהוא למעלה יותר נק' אין לפי שאינו מושג וע"כ הגם שהתהוות הנבראים מבחי' מל' דאצי' ממכ"ע נקרא יש מאין מ"מ עיקר בחי' אין הוא בחי' סוכ"ע לפי שאינו מושג יותר שאינו מתלבש כלל וכמ"ש במ"א ע"פ היש הוי' בקרבנו אם אין אך מלמעלה למטה הוא בהפך שכל מה שלמטה יותר נקרא אין משום דכלא חשיב ולכן אדרבה בחי' ממכ"ע נקרא אין וזהו כי עמך מקור חיים היא בחי' מל' דאצי' מקור ממכ"ע נק' עמך שהוא טפל ובטל וכלא חשיב ונקרא אחרי הוי' בחי' אחוריים כו' וגם אפי' בחי' סובב נקרא אין לגבי בחינה שאינו בגדר עלמין וכמאמר כתרא עילאה אע"ג דאיהו אור צח אוכם הוא קדם עילת העילות כו' וכמ"ש ע"פ שחורה אני כו' וזהו שהבריאה נק' יש מאין היינו שמקור התהוות העלמין הוא מבחי' שנק' אין גם מלמעלה למטה כו'.

ועמ"ש ע"פ ואהיה אצלו אמון בפי' אחור וקדם צרתני דגבי תורה וע"פ שובה ישראל בפי' וראית את אחורי כו' והנה בפע"ח שער חזרת העמידה פ"ד בכת"י קודש האריז"ל וז"ל והנה ג' קדושות לג' רישין דע"ק. א' להההוא דלא אתיידע כלל. הב' לכתר עילאה.

הג' למו"ס חכמה קדמאה עכ"ל והיינו כי רדל"א היינו עתיק בחינה תחתונה שבמאציל וכתר עילאה היינו כתר דא"א סוכ"ע והיינו ב' בחי' הנ"ל דסוכ"ע. אמנם מ"ש הג' למו"ס אף דמו"ס הוא בחי' חכמה שבכתר בחי' סוכ"ע היינו לפי שהוא דיבר בשרש בחי' ממכ"ע שבעולם האצי'.

והנה כמו שבי"ע ממש התהוותם יש מאין מבחי' מל' דאצילות שהוא מקור בחי' ממכ"ע דבי"ע כמ"כ באצי' יש ג"כ בי"ע היינו או"א הם בריאה דאצילות וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שהיא נק' בריאה יש מאין וזהו ענין בורא קדושים ישתבח שמך כמ"ש במ"א וגם קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה בגימט' יש והאין שממנו תמצא החכמה הוא בחי' כתר והוא ג"כ ע"י ב' המשכות ממלא וסובב א"פ וא"מ וח"ס הוא מקור לבחי' הא"פ וכמ"ש בע"ח שער א"א פ"ד וגם כי או"א יונקים מב' מזלות ונוצר ונקה ששרשן ממו"ס וז"ש בזהר ח"ג (דרפ"ט) דח"ס הוא רישא דכל רישא לשאר חכמות. וזהו ענין הקדוש הג' כי ההמשכה רק מבחי' שערות וח"ס עצמה הוא קדוש ומובדל וכתרא עילאה הוא בחי' מקיף וסובב כתר לשון כותרת כו' ועתיק הוא בחי' מקיף למקיף וזהו ענין ג"פ קדוש והם ג' המשכות להיות שרש ג' בחי' בית לבוש מזון דכללות העולמות בית נק' בחי' מקיף למקיף כו' ולבוש הוא בחי' מקיף וסוכ"ע וכמ"ש במ"א ע"פ יביאו לבוש מלכות. ומזון היינו בחי' ממכ"ע ודרך פרט ממל' דאצי' לבי"ע נמשכים ג"כ ג' בחי' אלו שהרי נעשית עתיק וכתר לבריאה שהוא נק' מקיף כו' ע"ד שמל' דא"ק נעשה עתיק וכתר לאצי' וגם מתלבשת בפנימיותם (וע' מ"ש ע"פ מי מנה בפי' והים עליהם מלמעלה ומ"ש בפסוק ויקהל משה וע"פ קחו מאתכם תרומה כו' ובביאור ע"פ ועתה יגדל נא כו' וע"פ כי אתה נרי כו' ומ"מ עיקר הפי' בפסוק אחרי הוי' קאי על מל' דאצילות כמבואר בזהר) (ויקרא דף כ' ע"ב) וכדלקמן גבי ואותו תיראו כו'. וזהו אחרי כו' תלכו היינו שכאשר יתבונן ויבין שכל השתלשלות העולמות אינן אלא מבחי' זיו והארה ונק' אחרי ה' ע"ד וראית את אחורי ועמ"ש עוד בד"ה שובה ישראל עד מענין פי' אחוריים ופנים מזה יומשך בחי' תלכו והוא בחי' אהבה ותשוקה נפלאה אליו יתי' לבדו מקורא ושרשא דכולא אך היינו דוקא ע"י שיתבונן ויעמיק בזה בשכלו ותבונתו מקרב איש ולב עמוק כי אם אין בינה אין דעת וגם אם אין דעת אין בינה.

וביאור ענין כי מנסה כו' לדעת כו' הנה בחינת הנסיונות הם הסתר פנים ובהסתר עצמו יש אלהות ואנכי הסתר אסתיר כו' וכתיב ה' אמר לו קלל וע"כ כח ה' שיש בנסיון הוא המביא לידי דעת וגלוי אלהות כשעובר עליו כל הנסיון ועומד בנסיונו שבכל הנסיונות יש כח ה' המחיה את הדבר ההוא שמביא הנסיון עליו וזהו כי ה' אמר לו קלל והיכן אמר

לשמעי אלא שמחשבה זו שנפלה לשמעי בלבו ומוחו ירדה מאת ה' ורוח פיו המחיה כל צבאם החיה רוחו של שמעי בשעה שדיבר דברים אלו לדוד כי אלו נסתלק רוח פיו ית' מרוחו של שמעי לא יוכל לדבר מאומה וזהו כי ה' אמר לו ממש בעת ההיא לקלל את דוד כו' (ועיין בע"ח שמ"ח פ"ב) והטעם שהנסיונות מביאין לידי גילוי אלהות כי הנה הנסיונות וההסתר פנים הוא מעולם התהו מלפני מלך מלך שירדו ונתלבשו בקליפות והקליפה היא המסתרת (ועיין בזהר וירא דקי"ט ע"ב) וכששוברין הקליפה ע"י שעומד בנסיון נמצא הפרי בתוכו הוא כח ה' המוסתר ומלובש שם ה' אמר לו קלל שבא לידי גילוי לפי שכח ה' המלובש בו הוא מלמעלה מעלה כנודע ממשל נפילת החומה שהאבן העליון יותר נופל למטה יותר וכמ"ש ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך שכדי שירד וישתלשל גם למקום הקליפות צריך להיות ממקום גבוה מאד נעלה עד שיגיע שיהיה גילוי אלהות גם במקום הקליפות ולכן אותו הכח מביא לידי דעת לפי שהוא מרפ"ח ניצוצין מעולם התהו עקודים נקודים כו' וס"ג מעולה ממ"ה כו' ועמ"ש ע"פ וידעת היום והשבות. רק אם אין בינה אין דעת כו' שכל ההולדה הוא מבינה שהפסולת נברר בדם נדות והולד נגדל בט' חדשים שמתחלה היתה רק טפה ואח"כ נעשה הולדת אברים בבחי' פרצוף ובמעי אמו אוכל מה שאמו אוכלת ואח"כ יוצא ונפרד לעצמו וככל המשל הזה הוא בחסידות ביראה ואהבה שמתחלה היתה האהבה מסותרת נקודה אחת ואח"כ נגדלה להגדיל מדורת אש האהבה בהתלהבות כו' וכן היראה וזהו שלאה אם הבנים ילדה ששה בנים הם נקראים בחי' אהבה ובת הוא מדת מלכות ושמה דינה דינא דמלכותא דינא (וכמ"ש ע"פ אמר עם הספר שהבירור הוא במחשבה שהיא בחינת בינה על ידי התלבשות החכמה שם כו' והוא כענין כולם בחכמה עשית בבינה וכמ"ש במ"א בפי' ברוך עושה בראשית):

ד **והנה** תלכו הוא בחי' רצוא ואח"כ ואותו תיראו הוא בחי' שוב והענין כי הנה נודע מ"ש דשם הוי' הוא דחילו ורחימו רחימו ודחילו ו"ה הוא בחי' אהבה ויראה ז"א הוא אהבה זוטא (ולכן נק' זעיר) ויראה היא המלכות יראה חיצונית מהתפשטות מלכותו כמ"ש בהערה לתיקון חצות ובזו היראה קודם לאהבה ממטה למעלה ויראה זו אינה כתובה בתורה כאן (שהרי התחלת הפסוק מבחי' תלכו שהוא אהבה ואע"ג דההתחלה צ"ל מבחי' יראה דיקא כי זה השער כו' דיראה היא תרעא לאעלאה אך הוא כמ"ש בזהר פ' בא) (דל"ח ע"ב) ובאתר דאשתכחי דכר ונוק' לית שבחא אלא לדכורא וה"נ כיון שנאמר תלכו שהיא בחי' אהבה שנק' דכר זכר חסדו א"צ להזכיר היראה שנק' נוק' אשה יראת ה' כי היראה צ"ל כלולה באהבה לאכללא שמאלא בימינא כו' ועוד י"ל שיראה זו

נרמזת כאן בתיבת אחרי הוי' שהיא בחי' מלכות ואח"כ אהבה רבה היא בינה וחכמה יראה פנימית היא בחי' יראו את ה' משא"כ יראה חיצוניות הוא בחי' ייראו מה'. אבל יראו את ה' היינו להיות בחי' את הטפל שהוא בחי' ביטול והוא בחי' אצילות. שהוא בחי' חכמה דכללות העולמות כי בדרך כלל אצי' הוא חכמה כי אבא שרש האצי' ובינה אימא מקננא בכורסייא כמ"ש בע"ח שמ"ז פ"ג (ואפ"ל שזהו ואותו תיראו בחי' יראו את שבטל לבחי' ואותו כו' וע' בזהר ח"א) (דצ"ד ע"א) ע"פ אותו ואת נוהו כו' גם פי' ואותו לשון אות ורושם וכמ"ש אות היא ביני ובין בני ישראל. ופי' כידוע דכשהיה הצמצום הראשון להיות מקום פנוי כו' נשאר רשימו מהאור שנסתלק כו' ואח"כ נמשך קו כו' ועל זה אמר ואותו היינו אות ורושם הנ"ל תיראו כי אות היא ביני ובין כו' (וענין שייכות יראה עילאה הנ"ל לבחי' אות ורושם הנ"ל אפ"ל ע"ד מ"ש בזהר ח"ג) (קכ"ח סע"ב) גבי חכמה סתימאה והיינו דתנינן ברישומי אתוון תי"ו רשים רישומ' לעתיק יומין ועמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל ובפע"ח ובמשנת חסידים בענין כוונת תשר"ק הנזכר במוסף שבת שהוא סוד הארת כ"ב אתוון במוחא עילאה כו' ע"ש נמצא בחי' אות ורשימו הנ"ל מאיר בח"ס וח"ס היא שרש בחי' יראה עילאה כמ"ש במ"א ולכן שפיר שייך ואותו דייקא תיראו כו' שהיראה בושת ששרשה מח"ס נמשכת מבחי' ואותו ועמ"ש עוד מענין דחילו ורחימו דחילו בביאור ע"פ כי אתה נרי בפי' מקץ.

ובענין ובמורא גדול זה גילוי שכינה ע"פ ששת ימים תאכל מצות גבי פסח וע"פ קול דודי כו' בשיר השירים ושם נת' מורא גדול נמשך ע"י גילוי בחי' מלך מלכי המלכים מלכות דא"ס כו' וזהו ממש ענין הרשימו שבמו"ס כי הרשימו הוא מבחינת מלכות דא"ס כמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל שם ולכן מזה נמשך בחי' מורא גדול שהוא בחי' ח"ס כו' ומורא גדול לשון זכר משא"כ יראה תתאה היא בחי' נוקבא כנ"ל. לפ"ז פי' אחרי הוי' ואותו היינו בחינת מלכות דאצילות ומלכות דא"ס כו' ועמ"ש במ"א מענין אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה גבי חג השבועות על פסוק וידבר אלקים כו' ועמ"ש בד"ה וידעת היום ע"ש:

ה **ואת** מצותיו תשמרו הנה השמירה היא ע"י המקיף וכנודע מענין ואתה משמרה בקרבי והיינו בחי' חיה יחידה שאינם מתלבשים בכלים אלא שהם בחי' מקיפים והם בחי' השמירה לנר"נ המתלבשים בכלים נשמה במוח כו' כי אור מקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ וגם המקיף מסמא עיני החיצונים נמצא ע"י המקיף אין החיצונים יכולים להתקרב כו'.

והנה השמירה צריך לא"פ כשנתלבשו בכלים כי אז צריך שמירה לפי שע"י הפגם ח"ו כלי נמשך יניקה גם מן האור המלובש בה כמו ע"י שחותך ידו יוצא דם כמ"ש במ"א משא"כ כשאורות כלולים עדיין במאצילן וכן אורות מקיפים לא שייך בהם פגם ויניקה כו' והנה המצות נקרא רמ"ח אברים דמלכא שהם המשכות אורות בכלים (ע' באגה"ק בסופו בד"ה להבין מ"ש בפע"ח שכל המצות לתקן רמ"ח אברי ז"א ע"י המשכת אור א"ס ב"ה בהן כו) וזהו כי נר מצוה כי בלשון תורה נק' נר הכלי שבתוכה הנר הדולק כמ"ש נרות המערכה וגם הנרות הדולקים שבהכלי נק' נרות כמ"ש בהעלותך את הנרות והיינו שבמצות יש שני בחינות שהם בחינת כלים וגם על ידן נמשכים אורות המתלבשים בהכלים וע"כ צריכים שמירה וזהו ואת מצותיו תשמרו והיינו על ידי ובקולו תשמעו היא התורה שנק' ותורה אור בחי' מקור האור הנמשך בהנרות (ע' בזהר ר"פ בהעלותך ובהרמ"ז שם) והיינו שהיא בחינת אור מקיף שלמעלה מבחינת הכלים ואברים כי"ו כי הגם דאורייתא מחכמה נפקת נפקת דייקא אכן שרשה למעלה מהחכמה כו' והיינו שהיא מבחי' מקיפים למ"ד ומ"ם כו' עמ"ש בביאור ע"פ כי תצא כו' וזהו ג"כ פי' ותורה אור כי המצות שהם בחי' אורות המתלבשים בכלים מתחלקים לתרי"ג בחי' רמ"ח מ"ע כו' היינו לכל כלי וכלי אור בפ"ע כו' אבל התורה שהיא בחי' מקיף היא בחי' אור אחד ר"ל למעלה מבחי' התחלקות כו' ועמ"ש בפ' וארא סוף דבור הראשון וארא אל כו' שהתורה הוא המשכת בחי' יחיד אנכי מי שאנכי כו' ע"ש (וז"ש באדרא דנשא דקכ"ט א' חד ארחא דנהיר כו' לתרי"ג ארחין דאורייתא דפליג בז"א דכתיב ביה כל ארחות כו' ואיתא שם הפי' בספר רוח דוד ובביאור האדרא מהאריז"ל שבז"א נתגלים התרי"ג מצות עצמם כו' וז"ש כל ארחות כו' ובא"א כתיב וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור כו' אורח ואור לשון יחיד כי שם נעלמים ובז"א מתגלים ונעשים התרי"ג מצות עכ"ד. ואמנם התורה נמשכה ממו"ס דא"א וזהו ותורה אור לשון יחיד וזהו ענין המבואר במ"א שהתורה היא בחי' רעוא דכל רעוין שהיא ממשכת הנהגת הרצון עליון לתוך הרצון המתפשט בתוך המצות עיין בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ע"ש באריכות וזהו שהמצוה נק' נר והתורה היא האור המאירה את הנר בחי' דעדכ"ר הוא מקור הרצון שבמצות כו' ועמ"ש ע"פ ויקהל משה שבחי' כתר דז"א הנק' רצון הוא הכלי לבחי' רצון עליון רעוא דכל רעוין כתר דא"א שהוא בחי' האור כו' ע"ש ועמש"ל שהתורה נק' משל הקדמוני בחי' קדמונו של עולם כו') והנה עיקר שמירה זו היינו לבחי' ההארה הנמשך מהמצוה לנפש האדם כו'. וענין הארה זו שנמשך מן המצוה על הנפש יובן ע"ד מאמרז"ל שבשעת מ"ת כפה עליהם הר כגיגית כו' ומכאן מודעא רבא לאורייתא וידוע

פי' וענין כפה עליהם הר שהוא בחי' וימינו תחבקני דהיינו התגלות אהבה העליונה לישראל כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה'.

וע"י זה ממילא נתעורר האהבה ג"כ בנש"י ע"ד כמים הפנים לפנים כן לב האדם כו' עד שבאו לכלות הנפש וזהו המודעא רבא דהיינו שאתעדל"ת זו שלהם לא היה בבחירה ורצון כ"א שע"י הגילוי מלמעלה נמשך ממילא בלבם כ"כ כך כו' וכך מעין זה יובן ג"כ בענין קיום המצות שהם המשכת רצון עליון ממש וה' חסדים וימינו תחבקני התגלות אהבה עליונה כו' לכן ע"י"ז נתעורר ג"כ רצון האדם אליו יתי' כמים הפנים כו' וזהו פקדת הארץ ותשוקקיה כו' וזהו אשר אנכי מצוך היום על לבבך כו' וע"ז אמרו עבירה מכבה מצוה שע"י העבירה שהיא נגד רצון העליון ב"ה נכבה הארה זו שנמשך לו מרצון העליון על נפשו כו' משא"כ בהמצוה עצמה שהיא רמ"ח אברים דמלכא לא שייך כיבוי ח"ו וז"ש שחת לו לא בניו מומם וכתרגומו חבילו להון לא ליה. אמנם אין עבירה מכבה תורה כי התורה היא מבחי' רעוא דכל רעוין כו' שמשם נמשך בחי' נושא עון. כי הנה ידוע שכדי להיות המחילה וסליחה ע"י תשובה שהיא החזרת הרצון שנסתלק ע"י העבירה הנה הוא ע"י המשכות מבחי' רצון העליון שלמעלה יותר מבחי' הרצון שבמצות והוא בחי' רעדכ"ר שאין שם לעומת זה כו' ומשם שרש התורה וכמ"ש ע"פ ואתחנן שהתורה נמשכה מבחי' שאין אתעדל"ת מדעת שם כי היא מבחי' מקיפים עליונים אשר שם נאמר לא הביט און ביעקב כו'.

וזהו שארז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו כנגדו דייקא ע"ד ה' צלך שהוא בחי' צל ומקיף מה שאינו יכול להיות מתלבש בכלים כו'. ועמ"ש ע"פ ביום השמע"צ בפי' ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך.

ומ"מ כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו וכמ"ש במ"א כו' כי התורה אשר אינה בטהרת הלב נקראת רק תרעא לדרתא כו' וגם כי בצדקה תכונני כתיב כו' כי לית ברכתא שריא אלא כו' לכך א"א להיות המשכת המקיפים העליונים שע"י דבור התורה אלא כשיש מכון להשראה זהו דהיינו בחי' כלי וא"פ שע"י המצות רמ"ח אברים דמלכא כו' ועמ"ש כעין זה סד"ה ועשית בגדי קדש בענין ברכת המצות כו' ועמ"ש ר"פ ויקרא ע"פ ויקרא אל משה כו':

קיצור(א) ענין ההתבוננות שהבריאה יש מאין וזהו אחרי הוי"ה הוא ענין ג' פעמים קדוש עד שאח"כ נמשך הוי' צבאות שמהוה צבאי צבאות וכמ"ש מזה בד"ה זאת חנוכת המזבח. והענין דכתיב כי הוא צוה ונבראו וכתיב ברא לנוכח היינו כח הפועל בנפעל

כמ"ש בסש"ב ח"ב פ"א ופ"ג ועמ"ש מזה בד"ה אני ה' אלקיכם דפ' ציצית ובשה"ש בד"ה מי יתנך כאח לי.

ואעפ"כ נקרא יש מאין ממש שלהיות התהוות הגשמיות מן המאמר ואותיות רוחניים המלובשים בו ה"ז בריאה חדשה מאין ואפס ממש ולא השתלשלות מההעלם אל הגילוי לבד ועמ"ש מזה בד"ה ואתחנן בפי' המחדש בטובו ומקור להמשכה והתהוות זו הוא מהארת הקו המלובש בע"ס דאצילות וע"ז ארז"ל בעשרה דברים נברא העולם בחכמה בתבונה ובדעת כו' (פ"ב דחגיגה י"ב א'). וע"ז נאמר ברא לשון נוכח. וזהו ענין קדוש השלישי שהוא"ו דקדוש זהו המשכה מבחי' קדש והוא הארת הקו להיות מקור לבחי' ממכ"ע ואעפ"כ הוא קדוש ומובדל כי רק הארה דהארה לבד נמשך להיות מלובש בכלים דע"ס דבי"ע ועמ"ש מענין וא"ו דקדוש בד"ה צאינה וראינה (ב) וכ"ז הוא נקרא ממכ"ע אבל בחינת סוכ"ע הוא מה שאינו מתלבש כלל אפילו בע"ס דאצילות אלא שמהוה ומחיה על ידי בחינת מקיף לבד ע"ד כל אשר חפץ ה' עשה. וע"ד כי לא מחשבותי מחשבותיכם בביאור ע"פ יונתי בחגוי. ועל זה נאמר כי הוא צוה ונבראו וזהו ענין שהבריאה יש מאין ממש. שמבחינה זו אין שום התלבשות כח הפועל בנפעל וזהו ענין הקדוש השני. שקודם הקדוש השלישי:(ג) והנה בבחי' סוכ"ע יש ג"כ ב' בחינות. וזהו ענין גאה גאה. דהיינו ב' הבחי' שבכתר עליון ונקרא בגמרא שני כתרים א' כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע אשר הבחינה הראשונה לא שייך כלל לומר עליה סובב כל עלמין לפי שאינו בגדר עלמין כלל ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול רק שהוא המחבר סוכ"ע וממכ"ע.

וגם בחינה זו הוא רק המשכה מאור א"ס ב"ה וזהו ענין הקדוש הראשון. ומלמעלה למטה נק' סוכ"ע בחי' אין לגבי בחי' זו היינו שהוא רק הארה כו' וכ"ש בחי' ממכ"ע וזהו ענין שהבריאה היא יש מאין.

וזהו ענין אחרי הוי' אלקיכם תלכו וענין בורא קדושים ישתבח שמך. וענין א"ת שמות אלא שמות. אך היינו ע"י כי מנסה כו' לדעת כו' ע"ד כי ה' אמר לו קלל שע"י שעומד בנסיון שובר הקליפה ואזי דוקא נתגלה הפרי. ומבואר במ"א איך קליפה קדמה לפרי. דהיינו שהאור והחיות המלובש בתוכם בבחינת הסתר משבה"כ נפל שמה ממדרגות עליונות וגבוהות מאד. לכן דוקא ע"י שבירת הקליפה מתגלה בחי' הדעת וזהו ענין מי יתן טהור מטמא. ועמ"ש בד"ה בשלח פרעה את העם:

ד תלכו היינו ב' בחינות אהבה עמ"ש בד"ה להבין קישור וחבור הזכרת ברית ותורה בברכת הארץ. ואח"כ ואותו תיראו יראה פנימית יראו את ה' ועמ"ש סד"ה בשעה

שהקדימו ישראל נעשה. גם פי׳ ואותו לשון אות ורושם. ועמ״ש סד״ה ואתה מרבבות קדש בפי׳ מארז״ל אות הוא בצבא שלו:(ה) ואת מצותיו תשמרו המצות נקראו רמ״ח אברים שהם המשכת אורות בכלים עמ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן. ומשם ע״י הפגם נמשך יניקה לחיצונים ע״ד שופך דם האדם באדם ועמ״ש מזה בביאור ע״פ בשעה שהקדימו הנ״ל. והיינו מבחי׳ נר״נ המלובש בכלים. ולכן צ״ל ואת מצותיו תשמרו והיינו ע״י המקיפים חיה יחידה וזהו ע״י ובקולו תשמעו היא התורה שכל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה אף בזה״ז כי היא למעלה מבחינת אורות שבכלים. (ועמ״ש בד״ה וזאת המצוה כו׳ לשמור את כל חקותיו כו׳ ושמרת לעשות כו׳ ע״ש) ועיקר השמירה צ״ל לבחינת נר מצוה היינו לבחינת ההארה הנמשך מהמצוה בנר״נ של האדם ועיין בזח״ג נשא (קכ״ט ב׳) ע״פ שומר ישראל. ובפ׳ האזינו (דף רכ״ט א׳):

ו **ואפ״ל** עוד בענין ואותו תעבודו ע״ד מ״ש ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו. (במלאכי סי׳ ג׳ י״ח) ואמרו רז״ל (פרק קמא דחגיגה דף ט׳ ע״ב) עובד ואשר לא עבדו תרוייהו צדיקי גמורי נינהו ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד. ועיין מזה בסש״ב פט״ו. עכ״פ דבחינת עובד אלקים הוא למעלה מבחינת צדיק גמור.

וזהו שאחר ד׳ מדרגות. תלכו. תיראו. תשמורו. תשמעו. שזהו ודאי בחינת צדיק גמור. נאמר אח״כ ואותו תעבודו שזהו בחי׳ שלמעלה במדרגה יותר. והיינו על ידי שמהפך טבעו מלשון עורות עבודים. ועיין מ״ש בביאור על פסוק מים רבים בפי׳ תולדות שעל זה שאל רבי חנינא בן תרדיון מה אני לחיי העולם הבא דהיה מסתפק שמא הטבע שלו גורם שקידתו בתורה אף במס״נ כו׳ ואם כן עדיין מסופק אם שינה טבעו לגמרי להיות בבחינת עובד אלקים דשמא הוא עדיין בחינת אשר לא עבדו אף שהיה צדיק גמור.

והנה אלקים גימטריא הטבע היינו כי שמש ומגן הוי״ה אלקים ששם אלקים הוא מגן ונרתק המסתיר על גילוי שם הוי׳ ומזה נמשך מה שעולם כמנהגו נוהג שבחי׳ זו נקרא הטבע. אף שהוא באמת הכל משם הוי׳ המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית רק שנמשך ע״י מגן ונרתק המכסה ומסתיר ועיין מענין הטבע בשו״ת חי״צ סי׳ י״ח קרוב למ״ש. לכן ע״י שהאדם הוא עוסק בעבודת הש״י יותר מטבעו ומשנה טבעו נקרא עובד אלקים היינו שלא יהיה הסתר הנרתק לכן ע״י זוכה למ״ש אח״כ וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא שהוא ענין מארז״ל הקב״ה מוציא חמה מנרתקה (בפ״ק דע״ז דף ד׳ ע״א). ועיין מזה ברבות ויצא פע״ח ובפ׳ בא פט״ו משפטים פל״א (דקמ״ט ע״א). ובזח״א מקץ (דר״ג ע״ב) ובפרשה אמרו (דפ״ח ע״א). וזהו ענין אינו דומה שונה פרקו

מאה פעמים כו' וכמ"ש בסש"ב שע"י זו האחד היתירה על מאה מהפך טבעו והרגלו כו'. ועיין במהרש"א בח"א שם שפי' דמספר מאה זהו מגיע עד נר"נ שהם בסוד יחידות עשירות מאות וזהו ענין מאה ברכות. אבל השונה פעם אחת יותר מזה הוא חלק אלוה ממעל כו' ע"ש. ובשל"ה במסכת שבועות שלו (דקפ"ב ע"א) כ' כי החכמה מאין תמצא מאין הוא מספר מאה ואחד כו'. והנה פי' מאין ידוע שהוא בחינת שלמעלה מהחכמה. וזהו הנמשך ע"י שעובד אלקים ומשנה טבעו שהוא ביטול היש ומשנה מבחינת יש לאין ועי"ז ממשיך מבחי' אין תמצא. והנה ארז"פ פ"ק דקדושין (ד"ל ע"ב) ע"פ ושמתם סם תם נמשלה התורה לסם חיים. ועזח"ג ר"פ חקת (דקע"ט סע"ב) מענין סמא דחיי. וה"ע רפואה כמ"ש ולכל בשרו מרפא. והנה בזח" ב תרומה (קכ"ז ע"ב) סמ"ך מ"ם כו' רזא דאינון מאה ברכאן כו' ובמק"מ ובהרמ"ז שם דבחי' מ"ם זהו תבונה ובחינת סמ"ך זהו בינה עילאה המקבלת משנה ספירות ראשונות דחכמה כו' והוא בי' בחינות דעולם הנשמות דהיינו ג"ע ועולם התחייה. ואפ"ל שזהו ענין מ"ס וסמ"ך שבלולות בנס היו עומדים כו' וזהו ענין סם חיים בחי' הנ"ל דמאה ברכות שהם סמ"ך ומ"ם כו' ומבואר במ"א ע"פ מאמר הזח"א פ' חיי (קכ"ג א') בענין חיי שרה מאה שנה ששרש מאה ברכות הוא המשכות מבחי' א"א דהיינו מבחי' סוכ"ע. אך ע"י שעובד אלקים ומשנה טבעו להיות שונה פרקו מאה פעמים ואחד ממשיך עוד מבחי' שלמעלה מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' חד ולא בחושבן כו' וכנ"ל בענין הקדוש הראשון ועמ"ש ע"פ ואתה מרבבות קדש. ואפשר שזהו פי' סם חיים. וזהו ואותו תעבודו פי' ואותו ע"ד אות היא ברבבה שלו שהוא בחי' חד ולא בחושבן. והיינו על ידי תעבודו בבחי' עובד אלקים. ועמ"ש בפ' ויצא בד"ה ושבתי בשלום כו' והיה הוי"ה לי לאלקים.

ועפ"ז י"ל שזהו ההפרש בין בחי' ואותו תעבודו לבחי' ד' מדרגות הראשונות כי ד' בחי' תלכו תיראו תשמרו תשמעו י"ל שהן נגד ד' אותיות הוי"ה. כי תלכו תיראו זהו רצוא ושוב שהוא בחי' י"ה שהן אהוי"ר.

ואח"כ תשמרו תשמעו תורה ומצות זהו ענין ו"ה וכמ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי"ה וזהו בבחי' ומדרגת ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע שעל זה נאמר וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה כו' גילוי שמש הויי'. שלא יהיה מסתיר הנרתק ומגן כו'. אך בחי' ואותו תעבודו שזהו למעלה מבחי' צדיק כנ"ל זהו כענין עד יעבור עמך הויי' למעלה מבחי' שם הויי' ואפשר שע"ז רומז קוצו של יו"ד דשם הויי' וע"ש בד"ה ולא אבה בפ' כי תצא. וסד"ה קדש ישראל בעניין ד' הידות כו' והחמישית כו'. וזהו הבחי' החמישית ואותו תעבודו וע"ז ובו תדבקון כו' והוא בחי' פנימית הכתר ע"ד שפי' בזח"ג פ' אחרי (דס"ו

ע"ב) בענין בי נשבעתי ובפי נשא (דק"ל ע"א) וע' בע"ח שמ"א פ"ג שיש ה' בחי' נרנח"י ובתוך הבחינה החמשית שהוא יחידה מלובש הבחי' תחתונה דאור א"ס כו' וזהו ענין הבי כתרים כו' כנ"ל ועי"ז והיה הוי' לי לאלקים שמה שעתה הוא שם הוי' יהיה בחינת אלקים לגבי גילוי זה והיינו ע"י שהוא בבחי' עבד עובד אלקים והיינו שעבודתו הוא שיהיה בחי' והיה הוי' לי לאלקים כו' ואפ"ל שזהו פי' המדרש תלים שהביא הבחיי פ' בשלח ע"פ עזי וזמרת יה אבל לעוה"ב בשש אותיות שנאמר כי ביה הוי' צור עולמים כו' (ועיין זח"ב תרומה קס"ה ב') והיינו ע"י ששה מדרגות שפרט כאן תלכו תיראו תשמרו תשמעו תעבודו תדבקון והש"ך כאן פי' ששה דברים שבפסוק זה תלכו עד תדבקון הם כנגד ששה תיבות שבפסוק שמע ישראל. ועיין בפע"ח שער ק"ש שעהמ"ט ר"פ י"א בענין רומח ואפשר לכוון הששה תיבות דפסוק שמע עם ששה בחינות הנ"ל. כי שמע היינו שם ע' וכמש"ל בפי' ואתחנן בד"ה שמע ישראל ע"ש וא"כ זהו בחי' ומדרגת אחרי ה' אלקיכם תלכו ותיבת ישראל זהו ענין ואותו תיראו כמ"ש ברבות פי' ויחי פצ"ח שמעו אל ישראל שבשמים אביכם וכן איתא בפרקי דר"א שהקב"ה נקרא ישראל.

והיינו בחי' כי שרית עם אלקים שמשתרר ומושל על שם אלקים. ואח"כ תיבות הוי' אלקינו זהו ענין ההמשכה שע"י תורה ומצות. וזהו ענין תשמרו תשמעו. ועמ"ש גבי ציון במשפט תפדה בענין שבחי ירושלים את הוי' הללי אלקיך ציון בד"ה ברבות פי' עקב. .

ואח"כ הוי' אחד זהו ענין ואותו תעבודו כו' כי הנה מבואר בביאור ע"פ חקת התורה בענין ב' שמות הוי' בפסוק אחד שהשם הא' באצילות יו"ד חכמה ה' בינה כו' והשם השני הוא למעלה מאצילות ועד"ז י"ל גם כאן דפי' הוי' אלקינו היינו המשכת אור א"ס המלובש בע"ס דרמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברים דמלכא ואח"כ בחי' הוי' אחד בחינה שלמעלה מאצילות אנת הוא חד ולא בחושבן כו' וזהו ע"י ואותו תעבודו ובו תדבקון לשנות טבעו וזהו ענין למס"נ באחד וברבות פי' ואתחנן אמרו דפסוק שמע ישראל הוא קבלת השני דברות אנכי ולא יהיה לך ששמעו מפי הקב"ה והיינו כי הוי' אלהינו הוא קבלת הדבור אנכי הוי' אלקיך והוי' אחד הוא קבלת דבור ולא יהיה לך וכ"ה בשל"ה במסכת תמיד שלו (דרנ"ב סע"ב) בשם הרמב"ן שהובא ברד"א גבי ק"ש והנה דבור אנכי כולל כל רמ"ח מ"ע ודבור לא יהיה לך כולל כל שס"ה ל"ת. ומבואר במ"א דבחי' ל"ת זהו ענין אתכפיא וביטול יותר ממ"ע ולכן ע"י ל"ת ממשיכים בחינה גבוה יותר ועמ"ש מזה בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם לכן עד"ז ג"כ א"ש ענין הנזכר:

פרק ד

כי תשמע בקול ה' אלקיך לשמור את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום לעשות הישר בעיני ה' אלקיך. הנה כתיב עין ה' אל יראיו וכתיב עיני ה' אל צדיקים. והענין יובן כי הנה התורה נקראת מפתחות הפנימיות והיראה נקרא מפתחות החיצוניות.

ואמרו כל מי שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לידו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לידו כו'. וביאור ענין זה הנה נודע ענין המצות דרמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא. שכמו שהאברים ממשיכים החיות של הנפש. כך המצות ממשיכים חיי עולם הבא לצדיקים שיושבין ונהנין מזיו השכינה שהנאתם ותענוגם על ה' אור א"ס ב"ה שאין לו סוף כו' ואין ערוך אליו ית' כלל אין זה אלא זיו והארה בעלמא להיות גילוי השגה בנשמות שהן בחי' נברא ומחודש יש מאין. והגרם להמשכה זו הם המצות שהם הממשיכות הזיו הזה בגן עדן וזיו זה הוא זיו המצות עצמן וכמארז"ל שכר מצוה מצוה (וכמ"ש הענין בסש"ב פל"ט) וע"ז נאמר ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה לעבדה במצות עשה כו' שע"י המצות עשה הוא עובד את הג"ע שממשיך בו את הזיו. והנה לפי שיפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי עוה"ב אי לזאת מכ"ש וק"ו שצריך להמשיך המשכת הזיו לעבודתו ית' בעוה"ז ומה גם שעוה"ז הוא דומה לפרוזדור בפני עוה"ב שדומה לטרקלין והתקן עצמך בפרוזדור כו' אלא שבעוה"ז אינו בבחי' נהנה מהשגה ותענוג נפלא כבעולם הבא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא רק בבחי' באמונתו יחיה יחיה ממש כמ"ש במ"א (ע"פ וידעת היום כו'). והנה העוה"ב שהוא משכן הנשמות בלא גופין מתגלה בחי' הזיו מן המצות בבחי' גילוי. אבל בעוה"ז שהנשמה מתלבשת בגוף צריך לשית עצות בנפשו להיות המשכה זו בגילוי הנפש והיינו ע"י שיתבונן איך שהוא ית' ממלא כל עלמין אתה עשית את השמים ושמי השמים כו' יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים ביראה ומשמיעים בקול כו' והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו'.

ומזה תפול על האדם ג"כ אימה ויראה והיא בחי' מפתחות החיצוניות שיראה זו לקוחה מבחינת חיצוניות היא בחינת זיו והארה בעלמא להיות התהוות העולמות וכל צבא מעלה שבהם וע"י נמשכה בחינת היראה וכמ"ש כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך כו' שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו' ברוך שאמר והיה העולם שמה שברוך נלקח ממה שאמר והיה העולם שאין זה אלא זיו כו' ועמש"ל ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו. אבל העיקר הוא מפתחות הפנימיות בחי' מפתח לפתוח בגילוי בחי' פנימיות. דהיינו גילוי אור א"ס ב"ה ממש שאינו בגדר עלמין כלל וכמ"ש אתה הוא ה' לבדך ממש כמו קודם

שנברא העולם שהיה הוא לבדו יתׄ׳ ואני ה׳ לא שניתי וגו׳ והיינו משום דכולא קמיה כלא וכאין ממש חשיבא. כי הנה כתיב כי ביה ה׳ צור עולמים ביו״ד נברא העוה״ב ובה׳ נברא העוה״ז שהן כמו אותיות היו״ד והה״א במחשבתו של אדם שבטילות לגבי כללות מחשבתו ושכלו ומכ״ש לגבי מהותו ועצמותו כן ויותר מכן בטילות כל בחי׳ העוה״ז והעוה״ב לגבי אור א״ס ב״ה בעצמו ובכבודו ואין עולות בשם עולמות כלל שהם כאין ואפס ממש והיה כלא היה רק לשכך את האזן ע״ד משל גשמי איתא בכתבי האריז״ל שהוא כדמיון טפה אחת בים אוקיינוס כו׳ ולכן גם עתה הוא לבדו יתברך.

ואותו אנו מבקשים שיהיה בגילוי הנפש וכמ״ש ואהבת את הוי׳ אלהיך. פי׳ ואהבת מלשון אבה שהוא לשון חפץ ורצון שיהיה רצון הנפש שיהיה הוי׳ אלהיך בגילוי לנוכח. וכמ״ש בזוהר ע״פ ויקחו לי תרומה כי לי פי׳ אותי כו׳ דהיינו שיהיה גילוי אור א״ס ב״ה ממש על נפשו להיות ביטול הנפש אליו יתׄ׳ בכל לבבך וגו׳ (ועמ״ש בביאור ע״פ וארשתישך לי׳) והיינו ע״י התורה והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום אנכי ממש ולא בחי׳ שם בלבד שהוא בחי׳ זיו והארה אלא עצמותו ומהותו כביכול מתגלה ע״י התורה כי התורה נקראת קול הקל קול יעקב כמו שהקול הוא ממשיך מהלב אל הדיבור והוא המחבר רוחניות עם גשמיות. כך התורה היא המשכת גילוי בחי׳ פנימיות שהוא אור א״ס ב״ה ממש להתלבש בגשמיות התורה ומצותיה הכתובים בה.

ולכן נקׄ׳ קורא בתורה כאדם הקורא את חבירו שיבא אצלו כי כל התורה שמותיו של הקב״ה. פי׳ כמו שע״י שם האדם קורין עצמותו ומהותו. כך ע״י התורה קוראין וממשיכין עצמות אור א״ס ב״ה כי היא שמו יתׄ׳ שהיא חכמתו ורצונו יתׄ׳ שאינו מובן ומושג בשכל אנושי שעל פי שכל אנושי לא היה הדין נותן כך כמ״ש בתורה אלא שכך עלה ברצונו יתׄ׳ וכך חייבה חכמתו יתׄ׳ שהוא למעלה משכל והשגת הנבראים.

ולכך נקראת בבחי׳ שמו שבה ועל ידה יקראוהו להמשיך גילוי אור א״ס ב״ה ממש פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון שנמשך רצון העליון לכל חי ורחמיו על כל מעשיו ארך אפים וגדל חסד להיות קרוב לכל קוראיו ולכל אשר יקראוהו דייקא אותו בעצמו ולא בחי׳ שם כו׳:

ב **וזהו** כי תשמע בקול ה׳ אלהיך דכתיב בקול ולא לקול וכמ״ש ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה׳ אלהיך כו׳ קול היינו המשכה מההעלם אל הגילוי ולקול פי׳ השמיעה וההבנה להמשכה זו והיינו לבחינת ההמשכה עצמה שהיא בחינת חיצוניות. אבל בקול היינו בפנימית הקול כי תשמע שתהיה השמיעה בבחי׳ פנימית ההמשכה מה שנמשך מההעלם דהיינו בחינת אור א״ס ב״ה שיומשך גילוי זה על נפשו להיות בבחינת

ביטול וזהו שאמרו רז"ל ברבות ר"פ כי תבא ע"פ אשרי אדם שומע לי אשרי לאדם בשעה ששמועותיו לי כ'ו (ועיין בזהר בהעלותך) (דף קנ"ב ע"א) נשמתא דאמרן דא תפארת ישראל דאיהי אורייתא ממש ונודע דתפארת נקרא קול הקל קול יעקב כו'. וא"כ מה שמלובש בפנימיות הקול זהו מש"ש בזוהר ונשמתא לנשמתא דא הוא ע"ק כו' ועמ"ש בד"ה שימני כחותם כי יש תורה ויש תורה כו' נקרא קורא בתורה כו' ע"ש והוא ענין מש"כ ולכן נקרא קורא בתורה כו' וזהו כי תשמע בקול כו'. אך צריך להיות כסדר המדרגות תחלה מפתחות החיצוניות ואח"כ מפתחות הפנימיות כי הנה יש חצר החיצונה וחצר הפנימית כמ"ש במגלת אסתר ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית והמן בא לחצר בית המלך החיצונה. חצר החיצונה הוא בחי' פסוקי דזמרה שהם המדברים בשבח גדולת יוצר הכל והתפשטותו על כל הנבראים ואשר עשה את הנפלאות ואת הגדולות הללו את ה' מן השמים כו' אתה עשית את השמים כו' וכן ענין השירה שעל קריעת ים סוף התגלות הנס הנפלא בעולם הזה.

וחצר הפנימית הוא קריאת שמע וברכותיה. והמלך יושב על כסא מלכותו בבית המלכות הוא בחי' תפלת שמונה עשרה שהוא בחי' ביטול כו' ומשם ויושט המלך את שרביט הזהב הוא בחינת ומעלת הזהב דהיינו רשפי אש האהבה כו' שהושיט והמשיך מבחינת בית לבחינת חצר הפנימית דהיינו שיהא גילוי אהבה זו גם בק"ש בקיום ואהבת כו'. וזהו אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך ב' חצרות חצר החיצונה וחצר הפנימית והדר נשבעה בטוב ביתך בחינת בית בתפלת שמונה עשרה שהוא בחינת ביטול כו' (ע' בזוהר חיי שרה דף קכ"ט ע"ב מענין ישכון חצריך ועיין מ"ש ע"פ וארשתיך לי כו' בהפטרה דפרשת במדבר. גם ע"פ ויקהל משה מענין שער החצר הפנימית כו' וע"פ ויושט המלך לאסתר כו' ומענין שמו"ע שנק' בית ע"פ השמים כסאי כו' איזה בית כו') והנה המשכת ביטול זה להיות תקועה וקבועה בלב ונפש כל היום שלא יפסיקוהו ולא יטרידוהו מחשבות הזמן הטורדות כו' היינו ע"י התורה שנאמר ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך כו' וזהו אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה כו' כי שפת אמת דוקא תכון לעד כי האהבה המתגלה בתפלה לפי שהיא בזמן לכך חולפת ועוברת אחר התפלה. אבל התורה היא למעלה מן הזמן אשר אנכי מצוך אנכי ממש הוא אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין ולכך נאמר בה היום כי כל מקום שנאמר היום פי' לעולם ולעולמי עולמים שאין לו ביטול והפסק:

ג **אך** הנה יסוד התורה הוא מיוסד על מצות עשה ומצות לא תעשה הכתובים בה ולכך אין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה על פי התורה להיות קבוע בלב ונפש כ"א בקיום מצות

עשה ומצות לא תעשה ובערת הרע כו' כי לא יגורך רע וטהור עינים מראות ברע וכמשל הבית שרוצה להכניס שם את המלך שצריך כיבוד וריחוץ שיהיה מנוקה מכל דבר מלוכלך שלא ימצא בו שום ניוול ואשפה כך כדי שיהי' הלב משכן ומכון להשראת גילוי אור א"ס בתוכו ובפנימיותו צריך לטהר את הלב מכל רע הן בסור מרע גמור באיסור כו' והן בכיבוש מדות רעות בנפש כמו כעס כו' ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים כו' שקראם הכתוב בלשון זונים כמו זונה שאסורה לבעלה אחרי אשר הוטמאה וגו'.

ולכן אמרו רז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו כי התורה בבחינה זו אשר אינה בטהרת הלב נקרא בחינת תרעא לדרתא שהיא למטה ממדרגת היראה כו'. וזהו לשמור את כל מצותיו את פי' כמכו עם (כמו הולך את חכמים יחכם פי' עם חכמים) דהיינו שעם המצות תהיה בחי' שמירה לבחינת המשכת אשר אנכי מצוך היום הנמשכת ע"י התורה להיות לה שמירה וקיום בלב בל תמוט עולם ועד. כי הנה במצות יש ב' בחינות כי המות הם רמ"ח אברין הממשיכים החיות של הנפש והב' שהם כלים לאור הנאחז ודולק שם שמבלעדי השמן והפתילה אין האור מאיר כלל וכן מבלעדי המנורה ישפך השמן ולא יומשך אחר הפתילה ויסתלק האור. כך המצוה היא בחי' נר לאור התורה שאור א"ס ב"ה הנמשך ומתגלה בתורה אין לו קיום אמיתי כ"א ע"י המצות שהן בחי' שמירה וקיום לאור התורה שיהא נשמר ומתקיים על ידן בקיום המצות במעשה בפועל ממש וע"ז נאמר והיה מעשה הצדקה שלום מעשה דוקא שצדקה היא כללות המצות.

ולכן נקרא בשם מצוה סתם וכמ"ש בנחמיה והעמדנו עלינו מצות לתת שלישית השקל וגו' כי כמו שהצדקה היא השפעת והמשכת החיות להחיות רוח שפלים כך הוא קיום כל המצות כולם נקראים על שם צדקה וכתיב בצדקה תכונני. פי' תכוננני שע"י הצדקה תעשה מכון ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה שאין לו קיום ומצב לעמוד על כנו אלא ע"י הצדקה שהוא בחי' כללות המצות שהן הן השומרים ומקיימים את האור.

ולכן אמרו רז"ל כל האומר אין לי אלא תורה כו' שהפירוש הפשוט הוא שצריך שיעסוק בתורה ובגמילות חסדים ולא בתורה לבדה. והענין כי התורה לבדה הוא אור בלא כלי ואין לה קיום כ"א ע"י גמילות חסדים כללות המצות. (ועיין מ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ג"כ שהשמירה היא ע"י המצות והיינו שע"י הכלים נשמר ומתקיים האור כו'. אמנם לעיל ע"פ אחרי הוי' אלקיכם תלכו נתבאר שע"י התורה הוא השמירה לנר מצוה ולפ"ז היה אפשר לפרש כאן הפסוק כפשוטו כי תשמע בקול שהוא בחי'

תורה שעי"ז יומשך לשמור את כל מצותיו שהתורה היא השמירה לנר מצוה כו' וע' פנים לתורה וגם כי פי' השמירה הנזכר כאן ר"ל שלא יסתלק האור לשרשו וזה הוא ע"י הכלים דוקא וכמשנ"ת בביאור ע"פ וקבל היהודים בפי' ענין נעשה ונשמע כו' ע"ש וע"פ והארץ הדום רגלי כו' ולעיל ר"ל השמירה מבחי' עבירה מכבה מצוה דהיינו מיניקת החיצונים מהא"פ והכלי. ושמירה זו הוא דייקא ע"י אורות מקיפים כו' ועיין מ"ש בפ' ואתחנן ע"פ וזאת המצוה כו' לשמור את כל חקותיו כו' ושמרת כו' ב' שמירות. ועיין מ"ש ע"פ תשמרו להקריב כו' שמור זו משנה כו'). ובזה יובן מ"ש כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ. ולכאורה אינו מובן כי השכל וידוע אותי היינו להיות דעת אלהים אצלו ומאי מסיים כי אני ה' עושה חסד כו'. אך עם הנ"ל יובן כי השכל וידוע אותי. פי' אותי ממש הוא אור א"ס ב"ה ממש עצמותו ומהותו כביכול המתגלה בתורה ועיין ברבות נשא ר"פ עשירי. אך אין זה קיום אמיתי כ"א ע"י עשיית חסד משפט וצדקה שהם בחי' כלים והטעם שהם דייקא בחי' כלים מפרש הכתוב כי באלה חפצתי כלומר שכך עלה ברצונו ית' להיות המצות דוקא בחי' כלים לגילוי אור א"ס ב"ה אשר אנכי מצוך היום שבבחי' היום לעשותם הוא גילוי אנכי ממש דהיינו מהותו ועצמותו כביכול (ועיין ברבות סוף קהלת בפי' ויותר שהיה קהלת חכם ובפי' נח ס"פ ל"ה משפטים פ"ל זח"ב קכ"ב סע"א קנ"ח ב' ח"ג ק"י ע"א רנ"ו ע"ב) משא"כ עולם הבא הוא גילוי זיו והארה בעלמא. ובזה יובן מ"ש מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים כו' שלא כל האדם זוכה לעוה"ב כי אם ע"י יסורים של גיהנם ונהר דינור כו' וכמארז"ל שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולם לא נתנו אלא ע"י יסורים. עולם הבא תורה וארץ ישראל.

ויסורי עוה"ב הם כפלי כפלים מיסורי עוה"ז עד שאין ערך כו' ולכאורה אינו מובן שהרי אמרו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב ולמה בעוה"ז יכול להיות בתשובה ומעשים טובים ואין צורך יסורים כ"כ לחיי עוה"ב. אך הענין הוא לפי שעוה"ב הוא גילוי הזיו שהגילוי הזה הוא דרך ירידת והשתלשלות המדרגות שהן רבות ושונות וכדי להיות גילוי זה לכל אחד ואחד כאוי לו לפי מעשיו ומדרגתו מוכרח הוא לסבול יסורים כ"כ לפי ערך כו' אבל בעוה"ז שהוא גילוי אנכי ממש הנה עליו ית' נאמר גם חשך לא יחשיך כו' וקרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת כי הוא השוה ומשוה קטן וגדול והמלאכים שואלים איה מקום כבודו היינו אור א"ס ב"ה ממש שאינו מושג כו' (משא"כ בבחי' הזיו הרי והאופנים ברעש גדול כו' יהללו את שם ה') ואומרים מלא כל הארץ. הלזו הגשמית. כבודו:

ד **אך** הנה תכלית המכוון בכי תשמע בקול ה' אלהיך הוא המשכת בחינת אור א"ס ב"ה בגילוי על נפשו ובשמירת כל מצותיו להיות כלי ואור לגילוי זה הוא כדי להיות בחי' ביטול כו' וזהו לעשות הישר בעיני ה' כו'.

וביאור ענין זה הנה כתיב אל דעות ה' ב' דעות יחודא עילאה ויחודא תתאה יחודא עילאה מלמעלה למטה דכולא קמיה כל' כו'. ויחודא תתאה ממטה למעלה בחי' יש מאין כו' כמ"ש במ"א ושתיהם הם כחות אלהות יחודא תתאה בשם אלקים המצמצם ומפריד להיות עלמא דפרודא בחי' יש כו' שיהיה ביטול היש דוקא ויחודא עילאה בשם הוי' כו'. וזהו משמים הביט ה' השקיפה ממעון קדשך מן השמים ה' משמים השקיף כו'. פי' שנתלבש במדה זו להשגיח משמים מלמעלה למטה דהיינו בחינת יחודא עילאה שלפעמים מתלבש במדה זו ולפעמים מתלבש ומשגיח במדה שממטה למעלה בחי' יחודא תתאה.

וזהו עין ה' אל יראיו שליראיו שהן בבחי' מפתחות החיצוניות הוא משגיח בבחי' עין אחת או יחודא עילאה או יחודא תתאה משא"כ אל הצדיקים שהן בבחינת התקשרות עמוד אחד וצדיק שמו כי כל בשמים ובארץ ותרגום אונקלוס דאחיד בשמיא וכו' הוא בבחי' עיני ה' שאלו השני בחי' עינים הן שוין ממטה למעלה כמו מלמעלה למטה (ועד"ז הוא מאמר המדרש סוף שיר השירים רבה בשעה שישראל עושין רצונו של מקום הקב"ה מביט אליהם בשתי עיניו ההי"ד עיני ה' אל צדיקים ובשעה שאין עושין רצונו של הקב"ה הוא מביט עליהם בעינו אחת ההי"ד עין ה' אל יראיו) וכמ"ש ישר יחזו פנימו ישר ממש שגם ממטה למעלה מתגלה בחי' ביטול דכולא קמיה כלא חשיב וכמ"ש כי עין בעין יראו וכו' דהיינו עין שמלמעלה למטה בעין שמלמטה למעלה וכמ"ש בזהר הקדוש למהוי אחד באחד שבבחי' יחודא תתאה שורה ומתגלה יחודא עילאה. כי בלא גילוי בחינת יחודא תתאה תחלה אינו שורה ומתגלה יחודא עילאה כמאמר קוב"ה אחד לעילא לא יתיב כו'.

וע"ז אומרים מודים אנחנו לך כו' כאדם שמודה לחבירו שאמת הוא כמו שהוא אומר כך מודים אנחנו לך שאמת הוא דכולא קמיה כלא כו'. ולא כאשר נראה לעיני בשר יש מאין כו' ומאן דלא כרע במודים כו' שצריך להיות בבחי' הודיה עכ"פ. אך להיות גילוי ממש בבחי' ביטול זה למטה כמו למעלה הוא ע"י התורה כי תשמע בקול ה' אלהיך בפנימיות הקול שפנימיות זו היינו אור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות ושם מעלה ומטה שוים לכך נמשך משם להיות גילוי ביטול זה למטה כמו למעלה. וזהו

לעשות הישר בעיני ה' אלהיך פי' הישר כמו ישר יחזו פנימו דהיינו לעשות ב' בחי' עינים בבחי' ישר בהשואה א' למהוי אחד באחד ועין בעין יראו וגו':

פרק ה

ביאור הדברים. הנה נודע ענין יחו"ע ויחו"ת שיחו"ת הוא בשם אלקים שהוא המפריד להיות בחי' יש דוקא שיהיה היש בטל כי יש ב' מיני ביטול. האי ביטול יחו"ע אתה הוא הויי לבדך כו' דכולא קמיה כלא כו' והבי ביטול יחו"ת אתה עשית את השמים שמי השמים וצבא השמים לך משתחוים ביטול כו' והוא ענין מודים אנחנו לך ומאן דלא כרע במודים כו' שהוא בחי' ביטול היש כו' (ועמ"ש לקמן בביאור לפסוק שובה ישראל בד"ה איתא במ"ח) והנה ב' בחי' אלו יש ע"ז ב' מיני השגחות שמשגיחים כך מלמעלה (עמ"ש בפי' לבבתני באחת מעיניך). וזהו ענין משמים הביט ה' שהוא משגיח באופן כמו שהוא מלמעלה למטה דכולא קמיה כלא כו' ולפעמים משגיח במדת החסד ולפעמים במדת הגבורה כו' כי מדה הוא ל' לבוש מלשון מדו בד כו' וכשם שהוא במדות כך הוא בהשתלשלות העולמות חו"ג דז"א נק' משמים הביט ויש חו"ג דמל' ולפעמים משגיח כמו שהוא בבי"ע שבחי' בי"ע הוא בחי' חיצוניות ממש ואין ערוך לאצי' שבאצי' איהו וחיוהי חד כו' ושם הביטול יותר עליון מה שאין כן ביטול דבי"ע (ובמדרש רבה ע"פ וירא איתא אין שייך לומר הבט אלא מלמעלה למטה והיינו כי משמים הביט שהוא ההשגחה ע"ד שהוא מלמעלה למטה כנ"ל ועמ"ש בפ' וירא ע"פ ארדה נא ואראה מענין ב' השגחות הנ"ל). וע"ז נאמר עיני ה' אל צדיקים עיני להיות התחברות ויחוד בין ב' בחי' השגחות כי אל דעות ב' ב' דעות כלולים עין בעין יראו כו' (עמ"ש מזה בפ' יתרו ע"פ משה ידבר ובד"ה לבבתני) והיינו אל צדיקים ב' צדיקים יוסף ובנימין יוסף שושבינא דמלכא מלמעלה למטה ובנימין שושבינא דמטרוניתא ממטה למעלה. וכענין עליות שבת ואתתקנת למשרי עלה מלכא קדישא עילאה למשרי עלה רזא דאחד יחו"ע אך קב"ה אחד לא שריא עד דאיהי אתעבידת ברזא דאחד יחו"ת למהוי אחד באחד דהיינו כשיש יחו"ת אזי שורה ומתגלה יחו"ע שיהא למטה כמו למעלה ובשבת הוא בפנימית העולמות לבד ולע"ל יום שכולו שבת בזמן התחיה יהיו גם הגופים מרכבה אין בו לא אכילה כו' והמחבר הוא עמוד אחד וצדיק שמו כי כל בשמים וארץ (דאחיד בשמיא ובארעא שמחבר בחי' יחו"ע משמים הביט עם בחי' יחו"ת. וזהו בן פורת יוסף אותיות תופר וכמ"ש סד"ה ויקח קרח וע"כ עיני ה' אל צדיקים התחברות ויחוד ב' ההשגחות) אבל אל יראיו מפתחות החיצוניות עין ה' אל יראיו עין א' או יחו"ע או יחו"ת אבל לא בהתכללות כו' (וצ"ל דההתכללות עדיף גם מבחי' השגחה עין יחו"ע וכמארז"ל

גבי מצות ראיה מה לראות בשתי עיניו של מקום כו' בשתי עיניו דוקא דהיינו יחוד ב' ההשגחות שיהיה ביחו"ת כמו ביחו"ע כו' שזהו תכלית הבריאה. ועוד כי זה שגם ביחו"ת יהיה הגילוי כמו ביחו"ע הוא ע"י המשכה מלמעלה מב' הבחי'. ועוי"ל דהמעלה בזה כי כשהוא בחי' עין ה' אל יראיו אפילו מיחו"ע הרי אח"כ יוכל להיות ההשגחה ע"י עין דיחו"ת משא"כ בבחי' עיני ה' אל צדיקים התכללות ב' הבחי' לא שייך שינוי אח"כ. ועד"ז נת' במ"א פי' המתפלל צריך שיתן עיניו למטה היינו בבחי' יחו"ת ולבו למעלה לבחי' יחו"ע והוא כדי שיהיה התכללות ב' הבחי' בכדי שלא יסתיר היש אח"כ כו'). וזהו למטה בנפש וכן למעלה הוא ענין יחודא עילאה ויחודא תתאה שהוא בחי' התחברות ויחוד זו"נ. ואמנם יובן ענין זה עוד למעלה יותר דפי' עיני ה' שהוא התחברות ויחוד ב' השגחות. הוא ענין אסתכלותא דע"ק בז"א כי הז"א ק"נ נהורין ונמשך לו יאר ה' פניו ונעשה ש"ע נהורין כי ז"א שהוא באצי' נק' עדיין מפתחות החיצוניות. ועיין בזח"א תולדות (קמ"א ב') ע"פ חכמות בחוץ מתמן ולהלן איהו חוץ ובפ' אחרי (דע"י א') ע"פ או מולדת חוץ. וע"ק הוא פנימית א"ס ב"ה בעצמו שהוא למעלה מאצי' וכנודע ממ"ש והיה הוי' לי לאלקים גבי יעקב אחר שאמר ושבתי בשלום אל בית אבי אמר והיה הוי' לי לבחי' אלקים כי נגד בחי' ע"ק יהיה הוי' וז"א כאלקים הוא בחי' צמצום (וכמו שבחי' יחו"ת נק' אלקים לגבי יחו"ע כנ"ל) וכמ"ש בנעילת יו"כ ז"פ הוי' הוא האלקים עליות ז"א לגבי ע"ק (וכמ"ש בביאור ע"פ שובה ישראל הנ"ל) והתחברות זה שיומשך מלמעלה מבחי' ע"ק וא"א שהם עולמות א"ס לבחי' אצילות הוא ע"י התורה וכמו שכתוב באדרא (קל"א ב' ק"מ ע"א) בפי' חכמות בחוץ ע"ש (ודרס"ב א') וזהו בן פרת יוסף בן פרת ב"פ בן פרת ע"ש ב' התחברות הנ"ל וזהו עלי עין היינו למעלה מבחינת עין ה' אל יראיו אלא בבחינת עיני ה' אל צדיקים. וזהו לעשות הישר בעיני ישר כמו ישר יחזו פנימו שיהיו שוים יחו"ע ויחו"ת שהתורה היא מתרי"ג ארחין דא"א והיא העושה הישר בחי' קו אמצעי כו' [ור"ל שגם בזו"נ יהיה האור והגילוי מבחי' ע"ק ממש ועמש"ל פ' צו בפי' והיה אור הלבנה כאור החמה כו' כאור שבעת הימים כו' וזהו בחי' הישר שיהיה למטה כמו למעלה וזהו פי' ישר יחזו פנימו. פנימו היינו פנים דע"ק ודז"א שכאשר יחזו פנימו והוא אסתכלותא דע"ק בז"א זהו בחי' ישר וכדפי' בזהר ויקרא (דט"ו סע"א) וע' בהרמ"ז שם שזהו פי' כמים הפנים לפנים ונודע דהתורה נק' מים שע"ז נאמר כל צמא לכו למים והיינו שעל ידי התורה נעשה בחי' הפנים לפנים להיות יחזו פנימו. שהתורה היא מבחי' קו האמצעי המחבר וז"ש באד"ר (קכ"ט א') בפלגותא דשערי כו' ובפי' האריז"ל שם כי תשב"כ היא עמודא דאמצעית' כו' ועמש"ל פ' מטות בביאור לפסוק החלצו בפי'

או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו'. גם יובן ע"ד מ"ש ע"פ שחורה אני כו' כיריעות שלמה כו' דע"י לי"ת התלויות בשערות דז"א ממשיכים מבחי' גבוה יותר ממ"ע התלויות בשערות דא"א לכן ע"י התורה נעשה השלום וההתחברות מבחי' יריעות שלמה שגם בזו"נ יהיה גילוי ע"ק ממש וע' עוד מפי' ישר במ"ש ע"פ הזהר וישלח (דקע"ה ע"ב) ע"פ כי ישרים דרכי ה' וע' בזהר אמור (דק"ז) ובפ' תרומה (דק"נ ע"א) ובס' ע"ה (דכ"ח א')]: קיצור מד"ה כי תשמע בקול(א) היראה נקרא מפתחות החיצוניות לגבי התורה שנק' מפתחות הפנימיות. (בפ"ב דשבת ל"א ב'). רמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברים שממשיכים חיי העוה"ב לצדיקים זיו השכינה והוא זיו המצות עצמן עמ"ש בד"ה מנורת זהב ובד"ה אני דפי' ציצית וע' במא"א אות זיין סי"ח בענין זיו. ובעוה"ז בעבודה המשכת הזיו הוא ההתבוננות בתפלה שהיא נוגעת רק בבחי' זיו והארה ונק' שם כמ"ש יהללו את שם וכמ"ש בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו. ולכן היראה הלקוחה מזה נקראת מפתחות החיצוניות. אבל העיקר הוא מפתחות הפנימיות מפתח לפתוח בגילוי בחי' פנימיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש והיינו על ידי התורה. ובזח"ב תרומה (קע"ד א') משמע שיסוד אבא נקרא מפתח ועיין זח"א (די"ג סע"ב) גבי פטר כל רחם ועמ"ש מזה סד"ה מה טובו אהליך. וע' במא"א אות ב' סנ"ז פי' שאו"א נק' בתי גוואי וזו"נ נק' בתי בראי וע' זח"ג נשא (קל"ג ב') בענין חסד דלגאו וחסד דלבר:

ב וזהו כי תשמע בקול ועמ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה בפי' לשמוע בקול דברו. אך צ"ל תחלה כסדר תחלה מפתחות החיצוניות ואחר כך מפתחות הפנימיות וכענין אם אין יראה אין חכמה:

ג והיינו ג"כ שיסוד התור' הוא מיוסד על מ"ע ומל"ת כי לא יגורך רע עמ"ש ע"ז בביאור ע"פ במדבר סיני באהל מועד והתורה שאינה בבחינה זו נקרא רק תרעא לדרתא לגבי יראה. וזהו לשמור את כל מצותיו שע"י המצות תהיה שמירה לבחי' המשכה פנימית שע"י התורה וז"ש כ"א בזאת יתהלל כו' עושה חסד ומשפט כו' ועמ"ש בד"ה וידבר הנ"ל בענין קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך:

ד ותכלית המכוון לעשות הישר בעיני ה'. כי עין ה' אל יראיו שהיראה הואיל והיא עדיין מפתחות החיצוניות ע"כ נאמר עין ה' מביט להם בעינו אחת. אבל אל צדיקים מביט אליהם בשתי עיניו דהיינו שיהיה שוה מלמטה למעלה כמו מלמעלה למטה מחמת שהצדיק הוא המקשר העולמות. ועיין זח"ב בשלח (דף ס' ע"ב) ע"פ והישר בעיניו תעשה דא צדיק וזהו ענין ישר יחזו פנימו:

ה **ובספר** פנים יפות פי׳ לעשות הישר שיהיה כמו מדרגת אדה״ר קודם חטא עה״ד שעליו נאמר אשר עשה האלקים את האדם ישר (בקהלת ס״י ז׳) וכמ״ש ברבות שם וע׳ מזה בזח״א ויחי (דרכ״א) אמור (דק״ז סע״א). וברבות בראשית פכ״א. והוא ג״כ עולה בקנה א׳ עם משנ״ת. והנה ברבות לך לך ר״פ מ״ם פי׳ הנה עין ה׳ אל יראיו זה אברהם שנאמר עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה.

וא״כ לפ״ז א״א לומר שזהו למטה ממדרגת עיני ה׳ אל צדיקים. שהרי אין לך עושין רש״מ יותר מאברהם ובפרט ע״י העקדה שהיה נסיון העשירי. אך הענין דבלא״ה יש להבין מ״ש בגמרא שהיראה נק׳ מפתחות החיצוניות לגבי התורה שהרי שם גופא אמר שהתורה לגבי יראה נקרא תרעא לדרתא.

ועמש״ל אות ג׳ ליישב בדוחק. אך הענין י״ל עפמ״ש במ״א בד״ה וידבר אלקים כו׳ אנכי הוי׳ כו׳ פי׳ המאמר אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה דהיינו שיש ב׳ בחינות יראה. הא׳ היא יראה תתאה שע״ז אמרו שצ״ל יראת חטאו קודמת לחכמתו. כי היא מפתחות החיצוניות וע״ז אמר אם אין יראה אין חכמה.

והב׳ היא יראה עילאה שא״א להשיגה כ״א ע״י החכמה שהיא התורה. והתורה נקרא אצלה תרעא לדרתא כמ״ש בסש״ב ס״פ כ״ג כי יראה עילאה זו שרשה ממו״ס שלמעלה מהחכמה דאצילות דאורייתא מחכמה נפקת. ולכן על יראה זו נאמר עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ועיין מענין כי ירא אלקים אתה בגמ׳ ספ״ה דסוטה (דל״א ע״א) ובשל״ה פרק בעשרה מאמרות גבי ועתה אבאר היראה שהיא לפני ולפנים בד״ה נחזור לענין. ובפי׳ וירא בד״ה הדרך השלישי. וע׳ מזה ברבות ר״פ מטות ובפי׳ בהעלותך ובפי׳ וירא פמ״ט ובפי׳ חיי פנ״ט. והיא בחי׳ פנימיות יותר מהחכמה. (ועמ״ש בד״ה שובה ישראל בענין וראית את אחורי כו׳) וא״כ א״ש דלא סתרי אהדדי המדרשים דמ״ש בשה״ש רבה שבחי׳ אל יראיו היינו כשאין עושין רצון של הקב״ה זהו כשהם רק בבחי׳ יראה תתאה שאזי הם למטה מבחי׳ צדיקים ואזי הפי׳ שמביט אליהם בעינו אחת היינו בחי׳ מל׳ כמ״ש בזח״ג פנחס (דרנ״ה סע״ב) ולכן בחי׳ עיני ה׳ אל צדיקים שמביט אליהם בשתי עיניו שהם זו״נ גבוה מבחי׳ זו כי זהו התחברות ב׳ ההשגחות דיחו״ע ויחו״ת יחד וע׳ מענין עיני ה׳ אל צדיקים בזח״א ויצא (קס״ד א׳). בשלח (ד״ס סע״ב) פקודי (דרכ״ה סע״א) ובפי׳ הרמ״ז שם ויקהל (דר״ב ע״ב) ס״פ שלח (דקע״ה סע״ב). ומ״ש בזח״ג נשא (דק״ל ע״א) דאדרבא בחי׳ ומדרגת הנה עין ה׳ אל יראיו הוא הגבה מאד נעלה. זהו ליראיו שבבחי׳ יראה עילאה כענין הנז׳ ברבות לך לך ר״פ מ׳ כנ״ל ואזי נמשך אליהם מבחי׳ סוכ״ע בחי׳ כי לא אדם הוא שהוא למעלה מבחי׳ כמראה אדם שבבחי׳ דמות

כמראה אדם שייך ב' עינים דהיינו ב' מיני השגחות ימין ושמאל אלא שמתחברים יחד להיות שוה כו' אבל בבחי' סוכ"ע שאין בו התחלקות המדרגות כלל ולית שמאלא כו' עז"נ הנה עין ה' אל יראיו לשון יחיד. ועמ"ש בד"ה וידעת היום בפי' ממעל לעצים שהן עה"ח ועה"ד כו':

פרק ו

ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וגו' (בישעיה סי' נ"ד) ובגמרא (פרק חמישי דב"ב) אמר רבי שמואל בר נחמני פליגי בה תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל (ובילקוט בישעיה איתא מיכאל וגבריאל) חד אמר שהם וחד אמר ישפה. אמר הקדוש ברוך הוא להוי כדין וכדין. ושמשותיך פי' הארת השמש (וכדפירש"י) (בישעיה שם) ובסנהדרין (דף ק' ע"א) חלונות שהשמש זורח בהם כו' ועיין ברבות בא פט"ו. והנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים (תלים סי' פ"ד) ששם הוי' נק' שמש וכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה במלאכי (סי' ג' כ'). הרי גם בחי' צדקה נק' שמש. וזהו ענין שמשותיך ב' בחי' שמש. ולהבין זה יש להבין תחלה מה שמבואר בספרים שבאלול מאירין י"ג מדות הרחמים עד ראש השנה ואחר כך בעשרת ימי תשובה חוזרין ומתגלים הי"ג מדות (וכמ"ש בזח"ב ס"פ תרומה) (דף קע"ו ע"א). ולכך אומרים ויעבור הוי' כו' עד יוה"כ. וצריך להבין מהו ההפרש שבין אותה ההתגלות שבאלול לאח"כ בעשי"ת. ויובן כל זה בהקדים ביאור ענין התשובה שאינה על עבירות דוקא שהרי ארז"ל שיהיה כל ימיו בתשובה אלא הוא ענין השבת הנפש ששב ונושא את נפשו אליו יתי כי ירידה צורך עליה היא.

ולהבין זה דלכאורה הרי בלא"ה נש"י עלו במחשבה דהיינו שאינן כמו המלאכים צבא מעלה ומטה שמקור התהוותן מבחי' דבור העליון כדכתיב וברוח פיו כל צבאם. אבל הנשמות נלקחו מאותיות מחשבתו יתי והן הן ס"ר אותיות שבתורה שהן כנגד ס"ר נשמות שבהם כלולים כל הנשמות שבאוצר להיותן ענפים וניצוצין המפשטים מהם וכנודע וא"כ הרי מקורן ושרשן הוא גבוה מאד נעלה ומהו העליה עוד. (ועמ"ש בפי' שלח ע"פ אני ה' אלקיכם כו' וע"פ מי מנה עפר יעקב וע"פ את שבתותי תשמרו כו'). אך הנה מודעת זאת דכמו עד"מ בנפש יש כמה כחות שלמעלה מהמחשבה כי המחשבה אינה אלא לבוש להשכל שהוא מתלבש בה ומתחלק באותיות אבל בעצם השכל הוא מהות אחר ונעלם ממנה כגון דבור תוספת וראי"ש שההשכלה עצמה אינה מסוג האותיות כלל ונעלית מהם במדרגה כי היא סברא רוחניות ונקודה א' רק שנתפסת ומתלבשת בתיבות וצירופי אותיות אלו ומתחלקות בהן כו'.

ולכן השכלה אחת שבדבור התוספת היא באותיות ותיבות אלו ובהרא"ש והר"ן השכלה זו עצמה היא באותיות ותיבות אחרים והיינו שהאותיות והתיבות לגבי השכל הן כמו לבוש לבד וכלבוש תחליפם. ויש ג"כ בחי' שלמעלה מהשכל כי השכליים נובעים ומתחדשים תמיד חדשים לבקרים ומוכרח שיש מציאות איזה כוחות הנפש המהוה אותן והוא הנק' משכיל שהוא לשון מפעיל והוא מ"ש משכיל לאסף משכיל לאיתן האזרחי למנצח משכיל כו'.

ולכן נקרא הנפש נפש המשכלת וכמ"ש במ"א. כן ממש יובן למעלה עליית הנשמות אחר ירידתן ממקור חוצבן מחשבה עילאה להתלבש בגוף חומרי שהעלייה הוא למעלה מעלה מהמחשבה. וזהו ענין התשובה תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד כו'. (כי מחשבה עילאה היא בחי' ה' עילאה דשם הוי' ותשוב ה' עילאה לגבי יו"ד היינו למעלה מבחי' מחשבה שהיו"ד עצמו הוא בחי' חכמה עילאה שנק' משכיל לאיתן כו' וקוצו של יו"ד הוא בחי' אין שממנו תמצא החכמ' וע' במ"ש הרמ"ז בפ' שלח) (דקנ"ט ע"א) בענין יו"ד של שם שקשור ממש בעולם א"ס בסוד קוצו של יו"ד כו' עד יו"ד וקוצו א"ס ואצי' ה' עולם הבריאה הכולל יצירה ועשיה כו' ויש פרסא מבדלת כו' ע"ש וע' בראשית חכמה פ"ב משער התשובה במ"ש עוד ביארו בזהר שהתשובה עולה עד הכתר כו':

ב **כי** הנה אור א"ס ב"ה מרומם ומתנשא רבבות מדרגות עד אין קץ למעלה מהמחשבה ואפי' מבחי' ח"ע כו' וכנודע ובמחשבה א' הוא סובב וממלא לכל העולמות וכמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות היה הוה ויהיה וג"ע ועוה"ב ותחה"מ בכלל בסקירה אחת ממש והוא מ"ש בתחלת הע"ח כשעלה ברצונו כו' שברצון ומחשבה זו נאצלו כל העולמות הן אותם הנזכרים ומובארים בספרי האמת והן אותם שאינן גלוים וידועים מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כולן במחשבה א' נתהוו. ולמשל כמו בנפש האדם כשחושב מחשבה א' זהו כלא ממש לגבי כללות המחשבה שיכול לחשוב מחשבות עד אין קץ ותכלית וכ"ש לגבי מהות ועצמות הנפש כו' (וע' מזה בד"ה אלה מסעי). כך הוא הארת החיות הנמשכת ממנו יתי לכללות העולמות כולן דכלא ממש חשיבא קמיה יתי ואין ערוך אליו. וע"כ לית מחשבה תפיסא ביה ולכן נק' ההמשכה בשם אור א"ס שהאור אינו פועל שינוי בעצם המאור כנודע ולהיות כן ה"ז תכלית כל האדם להיות נכספה וגם כלתה נפשו ליכלל בעצמותו יתי דוקא הבלתי בע"ג ולדבקה בו ולא ירצה אפילו לקבל פרס בג"ע כי הוא זיו והארה בלבד וע"י צמצומים רבים וכמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב כו'. והיינו מ"ש לאשתאבא בגופא דמלכא בגופא דמלכא דוקא. (ועמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו ולקמן בד"ה כי תצא ובד"ה שובה ישראל ובד"ה האזינו השמים).

וזהו ענין התשובה שהוא השבת הנפש דהיינו לשוב למעלה ממקור מחצב נפשו דהיינו למעלה מן המחשבה כנ"ל והוא העליה שאחר הירידה. ועמ"ש ע"פ ואלה מסעיהם למוצאיהם. ושעת הכושר לזה הוא בק"ש באמרו אחד ואהבת כו' וכמבואר בספרים שצריך למסור נפשו באחד ואין הכוונה על ציור ק"ה בפ"מ בלבד אלא גם ברוחניות והוא ביטול הנפש להתכלל באור ה' אחד והוא בחי' ומדרגת יחידה ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים ל"ה) מכפירים יחידתי אודך בקהל רב כי יש נרנח"י חיה הוא בחי' חכמה כמ"ש והחכמה תחיה ונשמה הוא בחי' בינה שהוא בחי' השגה כו' אבל יחידה הוא בחי' הרצון פשוט שלמעלה מן החכמה ויחידה הוא לשון נקבה שמקבלת מיחיד כי היא רק תשוקתה ליחידו של עולם בלבד ליכלל בעצמותו ית' דוקא וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו' שמים וארץ ג"ע עליון ותחתון בכלם לא חפצתי רק אותך ית' בלבד ועמ"ש ע"פ אחת היא יונתי ובחי' זו ישנה אפי' בפחותי הערך כי כל אחד ואחד מישראל יש בו בטבעו בחי' מס"נ ורצון זה שלמעלה מהשכל וכמבואר בספרים שגם מי שאין לו אלא נפש או נפש דנפש מ"מ גם בחי' יחידה כלולה בה (ועיין בשע"ק להרח"ו חלק שלישי שער ב'). והנה זה לעומת זה עשה האלהים שגם בסט"א יש בחי' יחידה זו שהיא בחי' רצון שלמעלה מהשכל והטעם וע"כ יכול להיות רצון חזק לאדם גם במילי דעלמא כענין רצון זה שבקדושה שלמעלה מהטעם אם ימשיך עליו עול דרך ארץ כו'. (ע"ד הנזכר בפ' בשלח בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה וכשנעשה התקשרות לה העולם כ"כ בחוזק עד שהוא בלי שכל כלל כו') ומקור בחינה זו נק' כפירים כי כחם רב ועצום ויש בהם תגבורת החיות כו'. ועל זה ביקש דוד המלך ע"ה מכפירים יחידתי להיות בחי' היחידה רק בקדושה בלבד ליחידו של עולם והוא בחי' ומדרגת אהבת בכל מאדך כי בכל נפשך כולל ד' בחי' נרנ"ח ובחי' בכל מאדך הוא בחי' יחידה כי מאד הוא בלי גבול כו' והיינו דאמרז"ל בכל מאדך בכל ממונך ולכאורה הוא פלא מה ענין הממון לבחי' מאד שהוא בחי' ומדרגה היותר גבוה שבנפש בחי' יחידה. אך הענין כמ"ש צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת (במשלי סי' י"ד ל"ד) פי' חטאתם של ישראל הוא הגורם חסד לאומים. כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כו'. ועי"ז נמשך חסד שהוא בחי' השפעה ח"ס דלי"ת לס"א כי ע"י כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ובמקור שורשה לפי שמתלבשת בנפש הבהמית והיא שמורידה וממשיכה בעמקי הקליפות והיכלות החיצונים כו'.

ואמנם הצדקה תרומם גוי זה ישראל כמ"ש ומי כעמך כו' והיינו נפש הבהמית שעל ידי הצדקה שאדם עושה נפרדת ונבדלת נפש הבהמית מן הרע הגמור ומתרוממת גם היא להיות כל מדותיה ולבושיה להי' לבדו.

והוא בחי' ומדרגת בע"ת שהפליגו רז"ל במעלתן ואמרו במקום שבע"ת עומדין כו' כי כל המדות שבנה"ב בעצם מציאותן הן תקיפין וחזקים יותר מהמדות הקדושות שבנפש האלקית וכמו בגשמיות שהבהמות וחיות המה בעלי כח וגבורה בטבעם יותר מבני אדם. והטעם משום ששרשן ממקום גבוה מאד נעלה בחי' יד החזקה והן המלכים אשר מלכו לפני מלך מלך לבני ישראל למעלה מעלה ממקור נפשות ישראל הקדושות כו' רק שירדו ונפלו למטה מטה.

ואמנם כד אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא הרי נכלל בחי' תוקף זה בקדושה וזו היא מעלת בע"ת דבחילא יתיר וכמבואר במ"א. וזהו שביקש דוד להנצל מכפירים יחידתי כי יש בחי' יחידה שהוא תוקף והתגברות הרצון שלמעלה מהטעם גם בסט"א ונק' כפירים כמ"ש הכפירים שואגים לטרף שהוא התגברות החיות גבור כארי כו' כנ"ל. ולזה אמר דוד מכפירים יחידתי שתהיה יחידתי מקושר בקשר אמיץ וחזק להשי"ת לבדו ולא תפול ח"ו בידי החיצונים הכפירים. וזהו תרומם גוי שיתהפכו המדות שבנפש הבהמית לדבקה בו יתי והיינו ע"י הצדקה דוקא כי במדה שאדם מודד מודדין לו וכמו שהוא מרחם על העני להחיות נפשו ממתי רעב כך מלמעלה מתגלגלים רחמים המרובים ממקור הרחמים על נפשו לרוממה משפלותה וטומאתה וכמ"ש מחיה מתים כו' (ועמ"ש סד"ה ציון במשפט תפדה בענין ושביה בצדקה):

ג **וזהו** ענין התגלות י"ג מדות הרחמים באלול שקודם עשי"ת. כי הנה בעשי"ת מתגלים רחמים רבים אחר קדימת התשובה כי באתערותא דלתתא דוקא אזי הוא אתערותא דלעילא וכמבואר בזהר ע"פ אם ישים אליו לבו כו' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

והנה כד אייתי רוח ממטה למעלה כאשר רצון לבו להי' בבחי' מאד בחילא יתיר אזי ימשיך ג"כ רוח דוגמתו מלמעלה למטה בחי' מאד העליון שבלי גבול והן הן י"ג מדות הרחמים שבפסוק מי אל כמוך נושא עון כו'. אך גם בכדי שתהיה אתעדל"ת זו שנשוב אל ה' בכל נפשנו ומאדנו צריך ג"כ התעוררות מלמעלה עד אשר ממרום יערה רוח ה' על ישראל עמו לעורר לבבם שיצעקו אל ה' מתוך תוכם נקודת לבבם.

וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים שבאלול שע"י הרחמים האלה קמה נפשו מנפילתה וגם נצבה ועולה להי' ברוח נדיב' בבחי' מאד ממש בחילא יתיר כו'. ולכן מבואר בדברי רז"ל שצריך להרבות בצדקה מר"ח אלול.

והיינו מטעם הנ"ל כי צדקה תרומם ותגביה כו'. ולכן תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה קודם ק"ש בקשות התעוררות רחמים עלינו בשתים שלפניה והוא מה שאומרים אבינו אב הרחמן רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין כו' וכן ברחמיך הרבים רחם עלינו ברחמיך הרבים דייקא וכמ"ש מזה בד"ה והנה מנורת זהב כי אנחנו שכבר ירדנו בעולם השפל הרחק מאד מאור פני מלך חיים אין אנו משיגים ומכירים הרחמנות שעלינו אבל הוא ית' הוא היודע כו' וכולא קמיה כלא חשיבא ממש יודע גודל הרחמנות שעל הנשמות אשר ירדו מאיגרא רמה בסתר המדרגה בעוה"ז השפל ובגוף החומרי ונתרחקו מאד מאלקותו ית' וע"י רחמים רבים יתן בלבנו בינה להבין כו' היינו להבין דבר מתוך דבר. פי' שמתוך דבר שהוא הארת אור א"ס הממלא כל עלמין אשר לגדולתו אין חקר ממש להחיות עולמות רבים עד אין קץ ותכלית ואעפ"כ הוא כאין ואפס ממש לגבי עצמותו ית' וכמשל ביטול דיבור א' כו'. מזה יביך איך שעצמותו ית' הוא המרומם ונשגב לבדו (וע' בד"ה השמים כסאי) ואז לזאת תכסוף אליו נפש כל חי בבחי' מאדך בלי גבול ממש למסור נפשו ממש באחד האמיתי ובע"כ אתה חי כו' ואנו אין לנו לבקש כ"א קרבת אלקים ית' אלינו.

וזהו ענין שמ"ע שלאחר ק"ש שהוא ביאור ופי' המס"נ שבק"ש שהמבוקש הוא להיות בא"י אלקינו כו' ברוך הוא לשון בריכה והמשכה שיתגלה אלקותו ית' למטה מטה עד שיהיה בבחי' אתה לנוכח.

ובחי' אלקינו שלנו ממש. ואמנם המלך אין רואים אותו כשהוא ערום ולזאת צריך לעשות בחינת לבושים וכלים מכלים שונים שיתגלה בהן אלקותו ית' והיינו מ"ש ודברת בם בדברי תורה כי התורה היא בחי' לבוש שבה מתלבש אור א"ס ב"ה וכמ"ש עוטה אור כשלמה.

והצדקה היא נקראת ג"כ בשם בחי' לבוש כמאמר לבושו צדקה. והענין הוא עד"מ מלך בשר ודם שיש לו לבושים פנימים שלבוש בהם כשיושב בהיכלו פנימה ויש לו לבושים חיצונים שלובש אותן כשיוצא לחוץ כך למעלה התורה היא בחי' לבוש הפנימי שאור א"ס שורה בה כמו שהוא מתגלה למעלה באצילות.

והצדקה היא לבוש החיצון דהיינו כשנמשך למטה מטה בעולמות הנפרדים בבי"ע וסביב רשעים יתהלכון הם היכלות ומדורות החיצונים המבקשים טרף ויניקה כו' ואז לבושו צדקה וכמ"ש וילבש צדקה כשריון ושריון קשקשים הוא לבוש וכמ"ש במ"א.

וזהו ענין ב' בחי' שמש שמש הוי' ושמש צדקה שהם מאירים ע"י כדכד היינו מחיצה דקה הלבוש דתורה כ"ד ספרין דאורייתא והלבוש דצדקה כי העוונות נקראים חשך וענן

וכמ״ש מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך להיותן מסתירים על אור ה׳ ועל ידי הצדקה תאיר ותזרח הארה בנפשו להיות מתבטל ומתכלל באור א״ס ממטה למעלה וזהו וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

והוא ע״ד מארז״ל בפ״ב דיומא גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם כי העונות נקראים מכות ופצעים כמאמר הנביא מכף רגל ועד ראש אין בו מתום כו׳. והיינו לפי שע״י כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ומשפעת כח וחיות לקליפות ועל ידי התשובה הוא מביא רפואה שתצא הנפש מטומאתה וחלאתה ותעלה לקדושה ליכלל באור ה׳ אחד כנ״ל.

וזהו ומרפא בכנפיה כי הכנפים הם המעופפים ומעלים את העוף. וכך הוא האוי״ר הם בחי׳ גדפין. ובהם ועל ידם הוא ההעלאה ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא נמשכים מלמעלה י״ג מדות הרחמים שהם בחי׳ מאד העליון שבלי גבול. וזהו בחי׳ שמש הב׳ הנקרא שמש הוי׳ כו׳ (וזהו ענין ההפרש בין התגלות י״ג מדות שבחדש אלול. וכמ״ש לקמן ע״פ אני לדודי. שהוא עד״מ המלך כשהוא בחוץ בשדה קודם בואו להיכלו. ושם יוצאים לקבל פניו. ואז הוא לבוש עד״מ לבוש החיצון. וזהו בחי׳ וילבש צדקה כו׳ וכובע ישועה בראשו. וזהו בחי׳ שמש צדקה וכדכתיב עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא. ואמנם התגלות י״ג מדות בעשי״ת ובפרט ביוהכ״פ זהו עד״מ הזוכה לקבל פני המלך בהיכל מלכותו ושם הוא לבוש לבושים הפנימיים וזהו בחי׳ שמש הוי׳ והוא ג״כ בחי׳ תורה שנק׳ שמש כמ״ש לשמש שם אהל בהם והוא כחתן כו׳ והתורה נק׳ חתן וכמ״ש במ״א בשיר השירים ע״פ לסוסתי ועיין בזהר ר״פ בהעלותך והיינו בחי׳ שמש הוי׳ כדכתיב תורת הוי׳ תמימה ועמ״ש ע״פ ואתחנן כו׳ אתה החלות כו׳. וכמ״ש בזהר תרומה) (דקע״ז א׳) שהתגלות זו דאתה החלות הוא בעשי״ת וגם לוחות אחרונות ניתנו ביוהכ״פ:(ועוי״ל באופן אחר דשמש צדקה הוא בחי׳ עליונה יותר כי שמש הוי׳ היינו בחי׳ שמש במגן חמה בנרתקה אבל שמש צדקה ארז״ל בפ״ק דעכומ״ז היינו מה שלעתיד הקב״ה מוציא חמה מנרתקה. ועמ״ש בזה בד״ה תקעו בחודש. גם ברבות בא פט״ו משמע דשמש צדקה היינו מ״ש ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וע׳ בפ׳ משפטים פל״א ובזח״א מקץ) (דר״ג ע״ב) דשמש צדקה היינו אור שגנזו הקב״ה. וכ״כ ר״פ אמור (דפ״ח א׳) ועיין בפ׳ פקודי (דף רכ״ד ע״ב). וא״כ הוא למעלה מבחי׳ שמש הוי׳. והיינו כמ״ש במ״א בד״ה אשירה להוי׳ בענין ושמרו דרך הוי״ה לעשות צדקה. שע״י אתעדל״ת בצדקה ע״ז אתעדל״ע להיות דרך הוי׳ פי׳ דרך ומבוא להיות שם הוי״ה וע״ז נאמר חנון ורחום הוי׳ שהקדים בחינת חנון ורחום להיות הוי׳ שהן הן י״ג מכילין דרחמי מקור האצילות כו׳ ע״ש.

והיינו יג"מ המתגלים ביוהכ"פ שהוא בחי' לפני הויי' תטהרו למעלה משם הוי"ה ועמ"ש סד"ה וכל בניך בענין בצדקה תכונני. וכמ"ש במ"ע בענין זורע צדקות מצמיח ישועות התגלות שע"ה נהורין. ועמ"ש בד"ה והיה מדי חדש בענין שמש בשבת צדקה לעניים. ולפ"ז שמש הוי' היינו מ"ש הוי' אל רחום וחנון. ועמ"ש בזה סד"ה ואתחנן אל ה' וזהו ענין ושמתי כדכד שמשותיך דהיינו ב' בחי' שמש האי' מלמעלה למטה המאיר בחדש אלול. והב' מלמטה למעלה שהוא בחי' העליות שבר"ה ויוהכ"פ והוא ענין שמש הוי' ושמש צדקה וכנ"ל (וז"ש בירושלמי דאמר רב כד תחמי שמשא בריש דקלא הב לי גולתא דניצלי נעילת שערים. כי בנעילה הוא עליית ז"א הנק' שמשא בדיקנא דא"א וזהו בריש דיקלא ע"ד צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון כו') (בזהר ויקרא דט"ז ע"א) צדיק הוא בעל צדקה בחינת שמש צדקה. וכתיב אעלה בתמר וע' בזהר ח"ג (דרפ"ג א') והוא מעין בחי' ואור החמה יהיה שבעתים כאור כו'. ועלייה זו הוא מלמטה למעלה עליית הכלים לגבי אורות עליונים שזהו ענין שבת ויוהכ"פ כמ"ש באגה"ק בסופו והנה ב' בחי' שמש אע"פ שעכשיו יש ג"כ הארות אלו כנ"ל מ"מ הן רק בפנימית העולמות אבל לעתיד עין בעין יראו. וגם שלעתיד יהיו ב' בחי' שמש הנ"ל במדרגות גבוהות אין קץ:

ד **וזהו** ענין חד אמר שהם וחד אמר ישפה ושניהם דברי אלקים חיים. דהנה כתיב ופתחת עליהם שמות בני ישראל וכתיב ונשא אהרן את שמות בני ישראל כו' לזכרון לפני ה' שהשנים עשר אבני החשן היה כתוב עליהן שמות השבטים כסדר תולדותם אודם לראובן כו' ואהרן שושבינא דמטרוניתא היה מעלה אותם לפני ה' למעלה מעלה מבחי' שם הוי' וכמ"ש במ"א.

והנה מה שנחקקו שמות השבטים על אבנים טובות דייקא הוא עד"מ כמו בגשמיות כי טעם סגולת מלכים וכלי יקר באבנים טובות דוקא ומה שדמיהן מרובים עד שלא יעריכום כסף וזהב הוא רק מפני שהוא דבר פלא שהאבן הדומם יהיה זך ובהיר להאיר כאש.

וכך הנה התהפכות נפש הבהמית שבישראל מחשוכא לנהורא ועליותן למעלה ליכלל באור ה' לאשתאבא בגופא דמלכא כו'. וע"ז היה ענין החשן שהיה אהרן מעלה אותו לפני ה' הנה זהו דבר הפלא ופלא ונמשל כאבן טוב נדמו וגם שהאבנים טובות גדילים ונמשכים מן הכוכבים וכתיב בישראל והנכם כיום ככובי השמים בפי' דברים וע"ש במדרש רבה.

והנה לפי סדר תולדות השבטים וסדר אבני החשן יוסף ובנימין שנולדו באחרונה חקוקים על ב' אבנים האחרונים שבטור הרביעי שהם וישפה. וכמ"ש בהרמב"ם פ"ט מהל' כלי המקדש וברבות ס"פ תצוה ופ' במדבר פרשה ב'.

והנה יוסף הצדיק הוא בחי' המשכה והשפעה מלמעלה למטה כי יוסף הוא מלשון תוספת אור הבא מלמעלה וכמ"ש ויוסף הוא המשביר כו' ויכלכל יוסף את אביו כו'. ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה.

והיינו שכל ההמשכות וגילוי אלקות בנבראים הוא ע"י נשמת יוסף ובנימין הצדיק הוא העלאה מלמטה למעלה והיינו שהתעלות כל הנבראים ליכלל תחת כנפי השכינה הוא ע"י נשמת בנימין בן ימין בנו של אברהם איש החסד ימין מקרבת וכמ"ש והוכן בחסד כסאו. וע"כ שניהם קרויין צדיקים כי צדיק הוא בחי' התקשרות משפיע ומקבל אלא שיוסף הוא צדיק עליון שמקשר המשפיע למקבל וממשיך השפע מלמעלה למטה. ובנימין הוא צדיק תחתון שמקשר המקבל להמשפיע ומעלהו ממטה למעלה ועליהם נאמר צדיקים לעולם יירשו ארץ תרין צדיקים כו' (ועמ"ש מענין יוסף ובנימין בביאור ע"פ כי תשמע בקול בענין עיני ה' אל צדיקים ועמ"ש ע"פ בפ' תרומה בביאור ע"פ מי יתנך כאח לי) והיינו דקמפלגי תרין מלאכים ברקיעא חד אמר שהם כו' פי' שהחלוקת הוא באופן וסדר הגילוי אלקות שיהי' על"ל בב"א דכתיב עין בעין יראו. כי הנה יש ב' מיני התגלות אם שיתעלו העולמות או שיהי' המשכות אלקות בגילוי רב בהם מלמעלה למטה. ועד"מ שני בני אדם אחד עומד בהר גבוה והב' בבקעה מקום מדרון ושפל שיש ב' אופנים בקירובם או שיעלה התחתון או שירד העליון.

והנה מיכאל שמדתו בחי' חסד בחר שוהם שהוא מדרגתו של יוסף הצדיק דהיינו שיהי' גילוי אלקות מלמעלה למטה והגם שלא ישתנו העולמות ממדרגתם כ"כ לפי ערך הגילוי האור אעפ"כ יהיה בהם הגילוי הגדול והעצום והיינו דכתיב לעתיד לבוא ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' וגבריאל שמדתו בחי' גבורה בחר ישפה בחינת בנימין הצדיק דהיינו שיתעלו העולמות ויזדככו זיכוך ועילוי רב עד שיהיו בחי' כלי הראוי לקבל הגילוי העצום ההוא וכמשל הנכנס לבית המלך להיכל מלכותו פנימה.

והוא כעין שהיה משה בהר שנאמר ומשה עלה כו' שאז לחם לא אכל כו' ואפי' מן שנק' לחם אבירים שמלאכי השרת ניזונין בו לא אכל כו' משא"כ כשהיה למטה אכל. והגם שמעלתו ואכילתו גבוה מאד שהרי גם כשהיה למטה ואכל היי הגוף טהור ומזוכך כך כך עד שתמיד היה מוכן לנבואה עצומה וגילוי אור ה' מבחי' אצילות בלי שום הכנה כו'.

ועכ"ז כשעלה בהר לא אכל כו'. ועד"ז ענין אליהו שעלה בסערה השמימה. וכך הוא ענין עליות העולמות שיתעלו ויזדככו הכלים והגוף וכמ"ש בע"ח דעשיי' נכלל ביצי' ויצירה בבריאה כו'. ועד"ז יש עליות אין קץ כו'.

וזהו בחי' ישפה יש פה ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין שיתקיימו בק הבחינות ושיהיו שני המדרגות מלמעלה למטה ומלמטה למעלה וכמ"ש במ"א ע"פ והתהלכתי בתוככם כו' ב' בחי' הילוך כו'. וזהו ענין כ"ד כ"ד ב"פ כד אותיות דבשכמל"ו דק"ש של שחרית וערבית כי שחרית הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה במדת מלכותו ית' כי הוא מבחינת חסד כמארז"ל אברהם תיקן תפלת שחרית שנאמר וישכם אברהם בבקר כו' וערבית הוא בחי' עליות המל' ממטה למעלה ושניהם כאחד טובים כו'. (ועיין מ"ש סד"ה וידעת היום להיות שהיום הוא עם הלילה כו' ברישא חשוכא והדר נהורא כו' ע"ש ובד"ה רני ושמחי בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא וע' זח"א) (חיי שרה קל"ג א') בענין תפלת ערבית ועמ"ש סד"ה והיה מספר בני ישראל בענין כי גדול יום:

ה **ושעריך** לאבני אקדח אלו נו"ן שערי בינה כו'. פי' כמו השער שמשמש כניסה ויציאה כך יש נו"ן שערי בינה שבהם נכנסת ההמשכה הנמשכת ונשפעת בהן מהחכמה דהיינו מבחי' האין שלמעלה מהשגה בההשגה כו' וגם מהם יוצאת ההשפעה המושפעת מן הבינה שהוא בחי' השגה והתבוננות בהמדות שיהיו המדות מתפעלים מהשגת השכל וכמ"ש בזהר ע"פ נודע בשערים בעלה כל חד לפום שיעורא דיליה לפום מאי דמשער בלבי כו'. ועמ"ש מענין נש"ב בד"ה עיני כל ובד"ה וספרתם לכם.

והנה כעת בגלות מחמת כי הלב מטומטמת אין המוח שליט עליה כ"כ שתתפעל מחמת השגת השכל כי עבירה מטמטמת לבו של אדם כו' ונקרא לב האבן ולעתיד כשיתגלה אלקותו ית' ויטהר לבבנו אזי נאמר ושעריך לאבני אקדח אקדח הוא מלשון כי אש קדחה בפי האזינו כקדוח אש המסיס כו' (בישעיה רסי' ס"ד) והיינו על ידי השערים דבינה הנמשכות במדות גם לב האבן תתלהב ותתלהט כי אפי' אם אבן הוא נימוח ע"י התבוננות לפי שאז לא יהיה שום מונע ומסתיר כלל. וזהו בחי' אהבה בתגבורת עצומה עד אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. ולכן נמשלה לאבני אקדח שהארתן חזקה מהארת האש שהרי מים מכבים אש אבל הארת אבן טוב מים רבים לא יוכלו לכבותה כו'.

והנה אקדח הוא מלשון עתיד כי בחי' זו תהיה לע"ל דוקא אבל כעת בגלות הוא לב האבן כפשוטו. וזהו העבודה לייגע ע"א לפתוח לבו על ידי התעוררות רחמים על ניצוץ אלקות שבנפשו כו' ועמ"ש בפי חקת ע"פ באר חפרוה שרים כו'.

וכל גבולך לאבני חפץ הם ל"ב נתיבות החכמה כי הנה הטעם שההמשכות הנמשכים מבינה נקראו שערים ושמחכמה נקראו נתיבות הוא להיות כי השערים משמשים כניסה ויציאה לרבים ואינם הולכים למרחוק וכך מבחי' בינה נמשכה ההשפעה במדות בגילוי רב ובינה עד הוד בלבד אתפשטת אבל הנתיב מצער הוא והולך למרחוק לשדות ומדבריות.

וכך ההמשכה מחכמה נמשכת בבחי' העלם והסתר וגם למרחוק והוא התורה שהיא גדולת חכמתו ית' ונתלבשה בדברים גשמיים פאה וביכורים תרומות ומעשרות וקרבנות כו'. וזהו ג"כ פי' גבולך כי כל התורה היא ג"כ בשיעורים וגבולים כך כשר וכך פסול כמו סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה. וכן ביטול בס' וערלה במאתים וכיוצא. והנה לעתיד כתיב וכל גבולך יהיה לאבני חפץ שע"י הנתיבות דחכמה הנמשכים במדות גם לב האבן תהיה חפיצה ושוקקה לדבקה בו ית' והיא האהבה פנימיות שלמעלה במדרגה מאהבה ברשפי אש הנק' אבני אקדח הנולדים משערים דבינה שהוא אהבה חיצוניות בהגלות נגלות לעין כל אבל החפיצה היא אהבה פנימית ואם שהיא מסותרת ואינה נגלית לעין הרואה (ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו) אבל היא מתוך תוך קרבו ועמוקה כ"כ עמוק עמוק עד אשר יכולה נפשו להסתלק מחמתה לגמרי כאשר לא תשיג די מבוקשה. וכעין המעשה באדם א' שהעלה בלבו טינא כו' כי זהו פי' חפץ הוא החשק מופלג בפנימיות עד אשר נדבקה נפשו ממש באותו דבר שחושק כמו שנאמר גבי שכם כי חפץ בבת יעקב כי"ו.

ובחי' אהבה בחפיצה וחשיקה זו נמשכת מבחי' נתיבות החכמה דוקא שהוא בחי' העלם ונולדה ממנו האהבה בתעלומות לבו אבל מבחי' בינה שהוא ההשגה בגילוי נולדה האהבה ברשפי אש מתגבורת יסוד האש האלקי שבנפש ונק' אבני אקדח כנ"ל. (עמש"ל מענין זה על פרשה ראה אנכי נותן כו'). והנה סיפיה דקרא וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. וארז"ל אין רבים פחות משלשה. והענין כי יש ג' בחי' בשלום שהוא התקשרות המשפיע עם המקבל והם ג"פ שלום עליכם שאומרים בשעת קידוש לבנה. הא' הוא בחי' יוסף צדיק עליון שהוא המשים שלום ע"י שמקשר המשפיע אל המקבל מלמעלה למטה.

והב' הוא בחי' בנימין הצדיק תחתון שגם הוא משים שלום ע"י שמקשר המקבל להמשפיע ומעלהו ממטה למעלה וקישור וחיבור של שניהם הוא בחינה שלישית בשלום. והוא מארז"ל שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה וקישור וחיבור פמליא של מעלה בשל מטה הוא ע"י בחי' שלישית (ויש לומר שהוא ע"ד הנזכר

בענין לעשות הישר כו' סד"ה כי תשמע). וזהו שכתוב ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו ואח"כ כתיב ויבך עליהם כו'. וענין הבכיה הוא כי א"א להיות קישור וחיבור מדרגה התחתונה בעליונה הימנה בין ע"י עליית התחתון ובין ע"י ירידת העליון אם לא ע"י התעוררות רח"ר והיינו ע"י הבכי כנ"ל וכמ"ש לע"ל בבכי יבואו כו'. (ועמ"ש מזה בפ' וישלח סד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה וע"פ וקבל היהודים) והנה תחלה כתיב וכל בניך למודי ה' כי אימתי יהיה רב שלום כשהם למודי הוי' כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך כו' אני המשנה המדברת כו' כמ"ש במ"א וד"ל:

קיצור

א ענין שמשותיך שמש הוי' ושמש צדקה. יג"מ שמאירים בר"ח אלול והרי עיקר התגלותם ביום הכפורים ובעשי"ת. ועיין בזח"ב משפטים (קט"ו סע"ב) פקודי (רכ"ד סע"ב) אמור (ד"ק ע"ב) ענין התשובה כי נש"י עלו במחשבה והחכמה היא למעלה מהמחשבה ויש בחי' למעלה מהחכמה:

ב והתשובה הוא אליך ה' נפשי אשא. אליך ממש וזהו למס"נ באחד. והוא בחינת יחידה שהיא תתכלל באחד. עמ"ש ע"פ אחת היא יונתי. אך צ"ל ומכפירים יחידתי. כי אריה כתר דקליפה עמ"ש סד"ה וידבר דעשה"ד. והיינו ע"י וצדקה תרומם. וזהו בכל מאדך בכל ממונך:(ג) וזהו ענין התגלות יג"מ שבאלול וע"ד שתיקנו התעוררות רחמים בשתים שלפניה דק"ש. שיוכל לבא לק"ש ושמ"ע. וזהו ענין שמש צדקה המרפא. ואח"כ באתעדל"ת אתעדל"ע זהו ענין שמש הוי'. או י"ל שמש צדקה זהו ענין הקב"ה מוציא חמה מנרתקה. ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי הוי' גבי בין עובד אלקים לאשר לא עבדו (ועיין מענין שמש צדקה ברבות משפטים פל"א קמ"ט א' ויצא פס"ח וישלח פע"ח רות מ"ו ג' בפסוק ויען בועז קהלת ס"פ וזרח השמש וס"פ לך אכול בשמחה בגמ' פ"ק דתענית ח' ב' פ"ק דנדרים ח' ב' פ"ק דע"ז ד"ד ע"א. זח"א וירא צ"ח א' חיי קל"א א' ח"ב בשלח נ"ט סע"א ויקהל ר"י"א ב' ח"ג אמור פ"ח א' נשא קל"ב ב'):

ד וזהו ענין שהם וישפה שהם יוסף ובנימין. כי יוסף הוא המשכה מלמעלה למטה ובנימין הוא עליות מלמטה למעלה והיינו כענין ב' בחי' שמש הנ"ל. וזהו כענין מיכאל וגבריאל. להיות כדין וכדין וזהו כדכד ב"פ כד אותיות דבשכמל"ו שחרית וערבית. (ועיין מענין בנימין במא"א אות ב' סעיף ס"ב ומענין כדכד שם אות כ"ף ס"ל ובאות דל"ת סל"ג):

ה ואזי מבחי' ושעריך נש"ב יומשכו אבני אקדח לשון כקדוח אש הוא אהבה ברשפי אש. וכל גבולך שהם ל"ב נתיבות חכמה יהיה לאבני חפץ ע"ד ארץ חפץ ורב שלום אין

רבים פחות משלשה. כי כדין וכדין זהו ב' בחי' מה שכל א' בפ"ע היא שלום והתחברות עליון ותחתון. אך קשר וחיבור ב' הבחי' יחד ע"ד עושה שלום בין מיכאל וגבריאל זהו בחי' ג'. ועמ"ש בפי' שלום שלום לרחוק ולקרוב בד"ה וידעת היום:

פרק ז

ושמתי כדכד שמשותיך. פליגי בה תרין מלאכי ברקיע מיכאל וגבריאל ח"א שהם וח"א ישפה ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין. הענין הוא כי הנה נודע דאתעדל"ת אתעדל"ע. וצריך להבין מאין בא הכח הזה לאתעדל"ת להיות בה ועל ידה אתעדל"ע וגם להבין מארז"ל שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה אי נוח לאדם שנברא או נוח שלא נברא משנברא עד שנמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא כו' דהא כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ופסוק זה נאמר אחרי מאמר נעשה אדם שכבר נברא האדם וטוב וישר לפני האלקים את אשר עשה.

ואיך נמנו וגמרו לומר נוח לו לאדם שלא נברא כו'. ולהבין כל זה צריך להקדים ביאור ענין ירידת הנשמה לעוה"ז דנודע שהיא צורך עלייה ומה ענין עלייה זו מאחר שמקור חוצבם ויסודתם של הנשמות הוא מבחי' מחשבה עילאה כי ישראל עלו במחשבה ומשם ירדו להתלבש בגוף ונפש הבהמית איזה עילוי יתעלו עוד הנשמות ביותר אחרי ירידתם לגוף בעוה"ז הגשמי. אך הנה נודע שהנשמות הן מבחינת פנימיות הכלים דאצילות. והמלאכים הם מבחי' חיצונית הכלים (ועמ"ש מענין מלאכים ונשמות בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית) ולהבין ענין הכלים מה ענינם הנה מבשרי אחזה. כי האדם יש בו גוף ונשמה והנשמה היא המחיה את הגוף והגוף הוא כלי ומשכן לנשמה המתלבשת בתוך הגוף שהשכל מתלבש במוח וכח הראיה בעין וכח השמיעה באזן כו'. ועד"ז בכל האברים שהאברים הם בבחי' כלים ומשכן להשראת אור הנשמה השורה ומתלבש בתוכם להיות בהם ועל ידם גילוי הארת הנשמה וכחותיה המתפשטים בהם בכל אבר לפי מזגו ותכונתו.

והנה הגוף הוא גשמי ואין ערוך לגבי הנשמה שהיא רוחנית ואין יחוס ביניהם כלל ואעפ"כ הנשמה מתלבשת בו להחיותו ופועלת הארת כחותיה על ידי הגוף הזה הגשמי דוקא שהשכל שהוא רוחני הוא שורה ומתלבש במוח שבראש האדם שהמוח הוא גשמי ואעפ"כ נעשה כלי ומשכן להשראת השכל שהוא אור הנשמה וכח המתפשט ממנה. וכמ"כ יובן למעלה ג"כ שכל הספירות הן כגופא לגבי נשמתא הוא אור א"ס ב"ה השוכן ומתלבש בהם דהיינו שבחי' ח"ע היא כמו בחי' מוח גשמי שבראש האדם לגבי השכל השורה ומתלבש בו כך עד"מ הוא בחי' ח"ע (לגבי חכמה סתימאה וכן חסד דאצילות

לגבי חסד שלמעלה מאצילות נקרא כגופא לגבי נשמתא כו' וכש"כ) לגבי אור א"ס ב"ה שהוא פשוט בתכלית הפשיטות דלאו מכל אלין מדות כלל ולא שייך בו בחינת חכמה כלל ובחינת חכמה היא בחינת עשייה גשמית כולם בחכמה עשית שהוא יתברך רם ונשא כו' אלא שאף על פי כן אור א"ס ב"ה שורה ומתלבש בבחינת חכמה שהוא בחינת ביטול כח מ"ה כו' והחכמה היא רק בחינת כלי ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה שבה ועל ידה מתגלה אור א"ס בנאצלים וגם בבי"ע כו'.

ובזה יובן מה שנודע שהבריאה היא יש מאין ולכאורה אינו מובן דהא ממך הכל כתיב וכמ"ש הרמב"ם מאמיתות המצאו נמצא כל הברואים כו' ולמה נק' הבריאה בשם יש מאין. אך עם הנ"ל יובן כי הנה עצמיות אור א"ס אינו בגדר שיקרא שמו על ההשפעה וההתהוות כמו משפיע להשפעה שלכך נאמר כי הוא צוה ונבראו. פי' כי הוא עצמותו ומהתותו יתברך צוה ונבראו שלא שייך עליו יתברך לומר שברא את העולמות. כי לשון ברא משמע שיש כח הפועל בנפעל דהיינו שכח המשפיע ממש נמשך ומלובש בההשפעה. אבל באא"ס ב"ה אינו כן שאינו נוגע אליו כלל והוא רק כאלו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס אליו כלל. ועד"ז יובן מ"ש בזהר בראשית בתחלתו (דף א' ע"ב) בענין מי ברא אלה. עתיקא דקיימא לשאלה ברא אלה ומאן איהו מי כו' ועל דקיימא לשאלה כו' אקרי מי דהא לעילא לית תמן שאלה. פי' קיימא לשאלה הוא כשכח הפועל מלובש בנפעל שאז שייך לחקור ולשאול מי הוא הפועל וזה אינו שייך אלא בשמותיו ית' שהוא בחי' ממכ"ע שעל זה נאמר ברא לשון נוכח אתה בראת וכן ואתה מחיה את כולם והיינו לאחר שכבר נתלבש האור בכלים דאצילות הנה בהם ועל ידם מהווה ומחי' בי"ע כי הגם שהתהוות בי"ע שהם שי ודבר נפרד מאצי' שהוא אלקות נק' בריאה יש מאין ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול (ע' באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי) מ"מ כלים דאצי' נעשים נשמה לבי"ע ומתלבשים ממש בהן כנשמתא לגופא ונקראות בשם ממכ"ע (עיין באגה"ק ע"פ וילבש צדקה) וע"ז נאמר בראשית ברא אלקים וזהו ממש ענין מי ברא אלה. כי אלקים היינו מי אלה. ולכן נק' בחי' זו עתיקא דקיימא לשאלה ומאן איהו מי. אבל לעילא דהיינו בחי' שלמעלה מהכלים דאצי' שהוא בחי' סובב כולא עלמין אין שייך בחי' כח הפועל בנפעל אלא ע"ד והחכמה מאין תמצא.

וכמו המוצא מציאה שאינו יודע מאין באה לו. ואין שייך בחינת שאלה ממי בא השפע. דהיינו מי ברא אלה שהרי בבחי' זו אין שייך כלל לומר ברא אלא ע"ד צוה ונבראו כו' כנ"ל שהוא למעלה מעלה מבחי' ומדרגת ברא אלקים שהוא ענין מי ברא אלה.

וזהו ג"כ פי' רישא דלא אתיידע המבואר בזהר וכמ"ש במ"א בפי' ברוך שאמר והיה העולם כו' ע"ש. והנה כמ"כ האור הנמשך מא"ס ב"ה לתוך הע"ס הוא בחי' אין. והכלים לגבי האורות הן כגופא לגבי נשמתא כנ"ל ועיין מ"ש מזה בביאור ע"פ אחרי כו' תלכו: ב **ומעתה** יובן עילוי שיהיה בנשמות אחרי ירידתם להתלבש בגוף כי הנה מקור הנשמה הוא מבחי' פנימית הכלים שהן פנימיות ע"ס דאצילות שהן כגופא לגבי נשמתא בחי' אור א"ס השורה ומתלבש בתוכם ונק' טהורה היא בבחי' אצילות ואח"כ אתה בראתה אתה יצרתה כו' שירדה בבי"ע וירידה זו צורך עלייה היא כי בקיום המצות בעוה"ז אומרים אשר קדשנו במצותיו בבחי' קדוש שהוא למעלה מבחי' טהור כנודע שבחי' טהור נאמר בלוים ובחי' קדשו בכהנים.

והענין כי טהור מלשון כעצם השמים לטהר ומלשון תרגום צהרים טיהרא שהוא מלשון בהירות שהנשמה היא בבחי' בהירת האור באצילות. ומ"מ לא שייך שם זה אלא בבחי' איזה דבר שהוא יש ונתפס בו איזה ממש אלא שמהות הזה הוא בהיר מאד וזך והיינו בחי' כלים דאצילות. אבל בחי' קדוש פי' מובדל דהיינו שהוא מובדל ומופשט מכל גדר מהות שא"א לומר בו אפילו לשון בהירות כלל והוא הוא אור א"ס עצמו דלית מחשבה תפיסא ביה ולאו מכל אלין מדות כלל.

ועלייה זו הוא ע"י תשובה ומעשים טובים. וזהו ענין תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד כי הנה כמו שבנשמה יש נר"נ ח"י אשר נר"נ מתלבשים בכלים נשמה במוח רוח בלב וחיה יחידה הם בחי' מקיפים.

והתשובה הוא גילוי בחי' יחידה. וכך יובן ענין זה למעלה כי הנה מודומ"ע שלמעלה עד"מ הם בחי' כלים דע"ס שיש בהם ג' בחי' פנימי אמצעי חיצון מחשבה היא פנימית הכלי כו' והאורות המתלבשים בהם נק' נר"נ והם ג' אותיות דשם הוי' ה' ו' ה' והוא כמו עד"מ באדם השכל מתלבש במחשבה. אך היו"ד וקוצו של יו"ד הם בחי' אור עליון יותר הבלתי נמשך ומתלבש בכלי כלל וכמו עד"מ באדם אשר בחי' כח השכל עצמו אי אפשר שיתגלה בהמחשבה רק גילוי השכל שהוא הארה בעלמא ממנו נמשך ומתלבש במחשבה.

וכך למעלה בחי' ח"ע הוא בחי' חיה וקוצו של יו"ד בחי' יחידה שלמעלה מעלה מהתלבשות בכלים אלא הוא בחי' מקיפים סוכ"ע. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים והנה ע"י שהאדם מעורר בנפשו גילוי בחי' יחידה שבו ע"י נמשך ג"כ למעלה תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד דהיינו עליית הכלים עד שיתגלה בהם התגלות אורות

המקיפים בחי' סוכ"ע יומשך בגילוי בבחי' ממכ"ע שהמקיפים נעשים בחי' פנימיים ע"י התשובה וע' בר"ח פ"ב משער התשובה במ"ש עוד ביארו בזהר שהתשובה עולה כו'.
וזהו ענין עליית הנשמות שהרי שרשן בתחלה הוא רק מבחי' הכלים וזהו ענין ישראל עלו במחשבה דהיינו פנימית הכלים. והגם שנתבאר שהנשמה בעצם ג"כ כלולה מנרנח"י אשר חיה יחידה הן למעלה מבחי' כלים. אך זהו ע"ד שכלים דאצילות נעשים אורות לבי"ע. ומ"מ באמת אינן רק מבחי' כלים. וכן מבואר באריכות בשע"ק להרח"ו (חלק שלישי שער שני) שאור מחצב הנשמות יש בו נר"נ חיה יחידה ומ"מ כולם בחי' לבוש לע"ס והוא אור מתיילד ונמשך מהע"ס כו' וכן מבואר ממ"ש בע"ח שמ"א פ"ג כי יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחי' אלהות כו' וזה הניצוץ מתלבש בכח ניצוץ אחד נברא כו' הנקרא יחידה כו' ע"ש הרי כללות נרנח"י של הנשמות נמשכים רק מניצוץ קטן מאוד והיינו מהכלים דע"ס.
וע' באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי הנ"ל וכן נשמת האדם כו' שכבר יצאו ונפרדו מהכלים דע"ס שבהן מלובש הקו מאור א"ס כו' נמצא שעם היות שהנשמות נמשכו מפנימיות הכלים עכ"ז אין בהן גילוי הקו מאור א"ס משא"כ בהכלים שהקו מאיר בהן ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד.
וזהו הירידה צורך עלייה שע"י התשובה יתעלו לאשתאבא בגופא דמלכא ממש. ע"ד כלים דאצי' שמתייחדים עם האור שהוא הקו מאור א"ס. ועוד שיתעלו להתייחד עם גילוי אורות מקיפים מה שאין מתגלה עתה אפילו בכלים דאצילות כנ"ל.
וזהו ענין תשוב ה"א עילאה לגבי יו"ד. ובמ"א נתבאר שזהו ענין יחוד איהו וחיוהי חד שלמעלה מבחי' היחוד עם גרמוהי כו' וזהו ענין ביום ההוא יהיה היינו ב"פ י"ה היינו שהוי"ו דשם הוי' יהי' בחי' יו"ד כו' והיינו שגם בה"א תתאה דשם הוי' שהוא מקור דבי"ע יהיה הגילוי כמו בה"א עילאה ע"ד תשוב ה"א לגבי יו"ד הנ"ל. וכמ"כ צ"ל בחינת תשובה עילאה מלמעלה למטה והיינו ע"י תורה ומצות וכמ"ש באגרת התשובה פ"ט והוא ע"ד שנתבאר בזהר ויקרא (דט"ז ע"א) מאן ישוב כו' ע"ש. והענין כי המצות הן הן המשכות אור א"ס שהוא קדוש ומובדל כו' להתלבש בבחי' כלים שהן כגופא כו' ואין אור א"ס שהוא קדוש ומובדל כו' מאיר בכלים שהן כגופא כו' ואין ערוך להן אליו ית' הוא ע"י המצות דוקא שבהן ועל ידן דוקא נמשך אור א"ס ע"י ציצית אור מקיף בבחי' זו וע"י תפילין מקיפין בבחי' אחרת כו' וכעד"ז בכל המצות שכולן הן המשכות אור א"ס בחי' קדוש ומובדל כו'.

והטעם הוא לפי שהמצות הן בעשייה גשמיית דוקא לכך יש להן כח זה להמשכה זו. וכנודע כי כל דבר שהוא בבחי' ומדרגה גבוה מאד נעלה אינו בא לידי התגלות כי"א בבחי' ומדרגה היותר תחתונה דוקא.

והיינו ענין נעוץ תחלתן בסופן כי עיקר גילוי תחלתן הוא בסופן דייקא. משא"כ במקום העליון יותר אינו נראה גילוי זה. כי הנה תחלת הבריאה מאור א"ס ב"ה היתה יש מאין ומשם ואילך הרי כל השתלשלות המדרגות הן יש מיש ואין כח יש מאין מתגלה בכל סדר המדרגות שבהשתלשלות אלא בארץ הלזו התחתונה בגשמיות דוקא שהרי כח הצומח שבה הוא להצמיח יש מאין אלא שיש צומח ע"י זריעת הגרעין וגם הוא נרקב והיה לאין ואפס ומ"מ ה"ז בבחי' יש קצת ויש שצומח מאין ממש כמו עשבים ואילני סרק והיינו לפי שהארץ היא בחי' התחתונה שבד' יסודות אש רוח מים עפר לכך מתלבש בה דוקא הכח העליון להצמיח יש מאין ביותר וא"כ נראה שכל מה שהוא למטה ביותר יש בו התלבשות כח עליון ביותר.

ועמ"ש בד"ה ויגש אליו יהודה ולכך המצות מעשיות שהן בעשי' גשמיות יש בהן כח המשכה זו ליש מאין ממש שהן מאור א"ס ב"ה הקדוש ומובדל כי"ו. שהיא המשכה היותר עליונה כבתחלת הבריאה. והגם שנתלבשו בדברים גשמיים למטה מטה ה"ז כמו הלחם שמחיה את האדם שאע"פ שהלחם במדרגה יותר למטה מן האדם מ"מ יש בו כח להמשיך חיות אל האדם ולהשיב נפשו אליו. כך המצות מעשיות יש להן כח להמשיך חיות ואור א"ס להתלבש בכלים והיינו ע"י שישראל מקיימין המצות לפי שנשמות ישראל הן מבחי' פנימית הכלים דע"ס (ועמ"ש בד"ה והנה מנורת זהב) ולכך במה שממשיכים אור וחיות המצות על נפשם גורמים המשכת אור א"ס להתלבש בכלים דע"ס שהם הם מקור ושרש נפשם למעלה ועמ"ש ע"פ זכור את יום השבת כו':

ג **והנה** בזה יובן ענין אבנים טובות שהם דומם ואעפ"כ מאירות ומאין יש להם כח זה והענין כי עיקר גידולם הוא מן הכוכבים ולא מן הכוכבים הנראים שאלו יש להם מספר אלף ועוד כמה אלא מן הכוכבים שאין נראים שאותם הכוכבים באמת אין להם מספר כלל ואינן מתגלים ונראים אלא סגולתם להאיר לאבנים טובות והיינו לפי שהם דומם שהיא בחי' ומדרגה היותר תחתונה מקבלים אור הארה מהכוכבים שאין להם מספר כלל שאין נראים שהם למעלה מן הכוכבים הנראים לנו.

והנה לפי ריבוי הכוכבים עד אין מספר כך ריבוי הארות משונות באבני' טובות וריבוי שינוי מראיתם ותארם שהרבה גוונין בלבן יש בלבנונית הזכה ביותר ויש בלבנונית שאינה זכה כ"כ וכעד"ז יש בכל המראות שהמראות מתחלקות לרבבות בחי' שונות ודרך

כלל הן י״ב אבנים למספר שבטי בני ישראל (שבט הוא לשון המשכה מלשון כוכבא דשביט שהוא כוכב הנמשך) כי האבות הן חג״ת והשבטים הם המשכות שנמשכו מהאבות והם י״ב שבטים כנגד י״ב גבולי אלכסון והענין כי כל גשם הוא בעל ששה קצוות מעלה ומטה וארבע רוחות ואלכסון הוא קו הממזג מקצה זה לקצה זה להיות חיבור והתכללות ביניהם ואלכסון הוא עד״מ חיבור קצה הראש של א׳ בקצה הסוף של ב׳ או עליונו של זה בתחתיתו של זה כמו מזרחית רומית במערבית תחתית כו׳ ועד״ז רומז הוי״ו שבאמצע הא׳ שנמשך באלכסון משמאל לימין וקצה של צד השמאל הוא גבוה וקצה של צד הימין הוא נמוך שמצד שמאל הוא הגבה למעלה בבחי׳ גבורה ובצד ימין נמשך למטה בבחי׳ נצח והקו הזה מורה להיות חיבור והתכללות גבורה בנצח ולכן נמשך קו מן הגבורה אל הנצח. (ועמ״ש עוד בענין צורת אות א׳ סד״ה מראיהם ומעשיהם) וכעד״ז יש חיבור והתכללות בשאר המדות להיות המדות כלולות זו בזו ומזוגות זו בזו שלא יהיה חסד בפ״ע וגבורה בפ״ע שאם היה כך היה החסד בלי תערובות שום גבורה והגבורה היתה בלי תערובות שום חסד אלא צ״ל התכללות חסד שבגבורה וגבורה שבחסד.

ופי׳ חשב״ג שמחמת הגבורה נותן לו ומשפיע חסד דייקא והחסד הזה הוא הגבורה כמו ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו וגבורה שבחסד הוא שמחמת החסד נותן ומשפיע במדת הגבורה דוקא כמו האב שמחמת אהבתו אל הבן מייסרו בשבט. משא״כ אחר שאינו חושש לו כלל אינו מייסרו ועיין ברבות ר״פ שמות ע״פ חושך שבטו שונא בנו ועד״ז יש התכללות ומזיגות המדות בכמה אופנים שונים להיותם ממוצעים וממוזגים בכמה אופנים ודרך כלל הן י״ב גבולי אלכסון הנ״ל. וכך הן הי״ב אבנים אשר היו למספר שבטי בני ישראל מזיגות המר אות לובן באודם כלו׳ בחי׳ רחמים ממוזגת בין חו״ג כו׳. והנה אבן א׳ ב״ן שהוא בחי׳ בהמה בגי׳ ב״ן אלא שנמשך בו בחי׳ א׳ שהוא שם מ״ה במילוי אלפין והיינו בירור נה״ב ע״י נה״א שמבחינת שם מ״ה המתלבשת בה ואז ע״י בירור זה נעשה האבן טוב ומאיר ע״ד עליית ב״ן בס״ג שלמעלה ממ״ה כו׳. וזהו הענין שהאבנים טובות מקבלות ההארה מהכוכבים שהוא מבחינת שרש נה״א כמ״ש דרך כוכב מיעקב כו׳ וכתיב וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך כו׳ (ועמ״ש במ״א בענין סוכה שצ״ל צלתה מרובה מחמתה. ומ״מ צ״ל כוכבים נראים מתוכה. כי כוכבים הם ברקיעא תמינאה שלמעלה מבחי׳ שמש שהיא ברקיע הדי׳ וכך למעלה בחי׳ צל הוא בחי׳ מקיף שלמעלה מבחי׳ שמש הוי׳ כו׳ והכוכבים הן ניצוצים הנמשכים מאור מקיף להאיר בפנימי כו׳. ועיין במדרש רבה פ׳ דברים אמר

לפניו רבש"ע למה לא משלת בניך בחמה ולבנה כו' עד אבל הכוכבים אין להם בושה לעולם כו'. ולכן האבנים טובות שגידולם מהכוכבים שהוא ענין בירור נה"ב נאמר בהם ונשא אהרן את שמות בנ"י כו' על לבו כו' לפני הוי' כו'). והנה הי"ב אבנים היו על לב אהרן כהנא רבא בחי' קדוש ולא טהור כנודע שבחי' קדוש הוא בכהנים ובחי' טהור בלוים ונשא אהרן את שמותם על לבו (ועל שתי כתפיו) לפני הוי' שהגביה בחי' י"ב גבולי אלכסון שבי"ב אבנים עד בחינת לפני הוי' שהוא בבחינת קדוש ומובדל שהוא למעלה מבחינת הוי' כנודע. (ועיין בזח"ב פקודי דרכ"ט סע"ב ודף ר"ל ע"א ובזח"ג נשא קל"ד תחלת ע"ב). אך הנה כל זה הוא בבחינת התחלקות המראות ותוארים שבאבנים טובות הנ"ל שנחלקו דרך כלל לי"ב בחינות ומדרגות בחינת י"ב גבולי אלכסון דהיינו בבחינת המשכות להתמזגות והתכללות המדות בבחי' הגוונין שלהם זה נוטה לחסד וזה נוטה כו' אבל בסדר הארתן בכללות נחלקות לב' בחי' יש אבן שהוא מאיר בבחינת אור ישר דהיינו שהוא אבן המאיר ובאורו נראה אור לאחרים שאם מוציאים אותו בחשך הוא מאיר מפני שהארתו מתפשטת מתוכו ולחוץ ויש אבן שהוא מבריק וזורק כברק חצים בעין הרואה עד שתתלהט עין הרואה מפני זיוו והדרו וזהו בבחי' אור חוזר שהוא ממטה למעלה.

והן הם בחי' ב' צדיקים צדיק עליון מלמעלה למטה וצדיק תחתון ממטה למעלה שהם יוסף הצדיק ובנימין הצדיק בנימין הוא מלמטה למעלה בחי' אור חוזר דהיינו בחי' תשוקת הנבראים להתכלל במקורם ואל אישך תשוקתך מים התחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא כי אין רוצים לישאר למטה.

ואולי זהו מרומז בלידת בנימין שנאמר שם ותקש בלדתה כי רחל היא בחי' מל' ובלדתה היא התגלות נשמת בנימין להיות בבחי' נברא בבי"ע היתה מקשה לילד כלומר שבקושי היתה התגלות בחי' בנימין בבי"ע היפך טבע נשמתו שהוא הי' מרכבה לבחי' אור חוזר ממטה להתכלל במקורו ולידתו היינו התגלות להיות למטה בבי"ע.

ויוסף הצדיק הוא בחי' אור ישר מלמעלה למטה להשפיע לבי"ע דוקא כמ"ש ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ויוסף הוא המשביר כו'. והנה האבנים היו על שמות השבטים כתולדותם וסדר האבנים אודם פטדה כו' הוא לפי סדר תולדות השבטים כמ"ש הרמב"ם נמצא שהם ליוסף וישפה לבנימין (ישפה י"ש פ"ה כלומר שבחינת מל' היא בחינת פה מתעלית בבחי' יש כו' דהיינו לבחינת מוצא פי ה' מוצא היינו המקור של בחי' פה. עמ"ש בביאור ע"פ ראשי המטות ומ"ש ע"פ זאת חקת התורה. וזהו יש פה ושותק כי חכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו עמ"ש כה"ג גבי קי"ס בענין ואתם תחרישון ועמ"ש

בביאור ע"פ והיה מספר ועיין בזח"ג בלק) (קפ"ח ב') בענין עמר התנופה תנו פה ועיין ברבות באסתר ע"פ אין אסתר מגדת כו'. וזהו שמיכאל אמר שהם וגבריאל אמר ישפה. כי הנה שמשותיך פי' חלונות שמאיר בהם השמש והוא משל להארת אור א"ס בב' מיני חלונות או שיומשך אור א"ס למטה בבי"ע או שיתעלו בי"ע להתכלל באור א"ס.

וזהו ענין והתהלכתי בתוככם היינו שיהיה התגלות סובב בממלא והוא ההילוך שמלמעלה למטה וגם עליית ממלא בסובב והוא ההילוך שמלמטה למעלה. ועיין מ"ש בפי' וישב סד"ה ונתתי לך מהלכים כו' והוא כמו עד"מ שאם אחד עומד למעלה והב' למטה ורוצים להתקרב יחד יכול להיות הקירוב בשני אופנים או שהעליון יורד למטה או שהתחתון יעלה למעלה ומיכאל שר של חסד שהוא בחינת ההשפעה מלמעלה למטה אמר שיהיה בחי' שהם דוקא בחינת יוסף כי כן מדתו. משא"כ גבריאל אמר כפי מדתו בחי' גבורה והסתלקות למעלה דוקא (והנה בגמ' שם ואמרי לה דפליגי בזה תרי אמוראי במערבא יהודה וחזקיה בני ר' חייא. והענין דאיתא בגמ' בב"מ) (דפ"ה ע"ב) שר' חייא ובניו היו דוגמת האבות אברהם יצחק ויעקב. וגם איתא בגמ' במ"ק (דכ"ה ע"א) יהודא מימינא דאבוה וחזקיה משמאליה. ופי' בס' חמדת צבי על הת"ז שר' חייא הוא בחי' יעקב ולכן גוהרקי שלו מנפשי' סליק ע"ד ת"ת עולה עד הכתר. וגם כי ביעקב נאמר כי שרית עם אלקים ועם אנשים שא"צ למלאכים כו'. (ועמ"ש בביאור ע"פ עלי באר כו' חפרוה שרים ועמ"ש ע"פ כנשר יעיר כו'). וגם י"ל דלכך נק' חייא ע"ד יעקב אבינו לא מת כו'. ואם כן ממילא מובן דיהודה שהיה מימיני' הוא מבחי' אברהם וחזקיה משמאליה הוא מבחי' יצחק. ולכן א"ש דיהודה וחזקיה בני רבי חייא פליגי ג"כ בזה שיהודה אמר שהם כפי מדתו מלמעלה למטה בחי' אברהם וחזקיה אמר ישפה כפי מדתו מלמטה למעלה בחינת יצחק כו'.

והנה לפי גירסת הגמרא בב"ב תרי מלאכי ברקיע גבריאל ומיכאל חד אמר שהם משמע דלכאורה דגבריאל אמר שהם. וגם דרך זה יש ליישב ע"פ מ"ש במ"א ע"פ ואלה תולדות יצחק כו'. דבאברהם כתיב אשר אהבת את יצחק כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך כדכתיב מים קרים על נפש עיפה וכמ"כ להיפך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים.

ולכן אברהם שמדתו המשרה מלמעלה למטה אוהב ג"כ ההיפוך בחי' יצחק מלמטה למעלה. לפי"ז י"ל דגבריאל אמר שהם ומיכאל אמר ישפה אך מ"מ יותר נראה כפי' הראשון וכן במדרש תהלים רסי' פ"ז הגירסא פליגי בה תרי מלאכי ברקיע מיכאל וגבריאל וכן הוא בילקוט בישעיה נ"ד כנ"ל:

ד **ואמר** הקב"ה להוי כדין וכדין. כי הנה פי' וביאור ענין עליות המדרגות והתכללותם במקורם היינו הזדככות החומר שבמדרגה התחתונה שהיא חומרית וגשמית בערך המדרגה שלמעלה הימנה שהיא בבחי' רוחנית ונשמה לגבי התחתונה שהיא בבחי' גוף נגדה וכשהיא מתפשטת מחומריתה וגסותה עד שתהיה בבחינה העליונה היינו עלייתה והתכללותה במקורה.

וזהו ענין עליית שבת בפנימית העולמות כמו שאומרים הבו לה' בני אלים הבו לה' כו'. שהג' הבו הן ג' בחי' עליות בי"ע שעולים באצי' במל' וכן המל' עולה בז"א וז"א באו"א עד רום המעלות כמ"ש כל זה בכוונת הבו הנ"ל דהיינו שמתעלות המדרגות בעילוי יותר מכשהיו בסדר ההשתלשלות. כי החכמה שבסדר ההשתלשלות עד חכמה דעשיה עד שנתהווה שכל אנושי. הנה שכל האנושי הזה הוא חומרי וגס מאד נגד החכמה של מעלה ואין ערך ודוגמא לבחי' של מעלה.

וכן הרחמנות שלמטה בגשמיות היא מגושמת בחומריות וגסות מאד ואינה דוגמת הרחמנות שלמעלה כי למטה הרחמנות היא מפאת התפעלות הנפש בצר לה בצרת אביון שאינה יכולה לסבול כו' ולמעלה לא שייך התפעלות כלל ממקרי הגוף אלא שבירידות והמשכת המדרגות בצמצומים רבים ושונים נתהווה שכל אנושית ורחמנות אנושית ולמעלה היא מקור החכמה ורוחניותה וחיותה ומקור הרחמים וחיותו שמשם נמשך להיות חכמה ורחמים למטה בגשמיות אבל בעליות העולמות בבחי' פנימית תתעלה החכמה שלמטה להיות לה הזדככות מחומריותה וגסותה עד שתהיה בטילה במציאות ונכללת במקור החכמה שלמעלה שאין כמוה ולא דוגמתה בשכל אנושי כלל.

וזהו ענין לאשתאבא בגופא דמלכא שהוא להתכלל בע"ס דאצילות ממש שבתוכן יהיה גילוי אורות המקיפים בחי' סוכ"ע. וה"ז יחוד אור א"ס ב"ה עם נשמת האדם שבגוף כשיקום בתחה"מ ע"ד יחוד עליון דאיהו וחיוהי חד והיינו ע"י עליות העולמות שיהיה אז. עוד יובן ענין ההזדככות ע"ד שאנו רואים גוף האדם יותר זך מגוף הבהמה והיינו כי באדם יש נפש המשכלת שלפי ערך נפשו כן הוא גם גופו משא"כ הבהמה גופה גס וחומרי יותר ולא יוכל להכיל נפש המשכלת בגופה כלל.

וכן לע"ל יהיה הגוף יותר זך לאין קץ מגוף האדם עכשיו שהגוף יהיה רק מאותו העצם שישאר לעת התחי' שממנו יבנה בנין הגוף כחמירא גו עיסה ע"י הטל שיומשך מלמעלה והיינו לפי ערך הנשמה שתהיה אז ממקום גבוה יותר נעלה.

ועד"ז יהיה עוד הזדככות ועליות עד שתתעלה החכמה שלמטה באדם להיות כפי בחי' חכמה עילאה וכן החסד שבאדם יהיה כמו בחי' חסד דרועא ימינא שלמעלה וכן הגבורה

כו' וכל זה הוא ענין עליות העולמות מלמטה למעלה. וזהו בחי' בנימין. אמנם בחי' המשכה מלמעלה למטה היינו שגם בכלים דבי"ע כמו שהן יומשך בהן גילוי אור א"ס ממש כמו שנמשך בכלים דאצילות וכמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר ר"פ ויצא שאמר הקב"ה לדוד חייך אפילו במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך. מאנין הם כלים. והנה גם באצילות יש בחי' כלים אלא ששם באצילות איהו וגרמוהי חד שגם הכלים הם בבחי' יחוד מה שאין כן בבריאה משם יפרד וגם בבריאה הנה יש נר"נ חיה יחידה והנשמה חיה יחידה נכללו באלקות רק הרוח ונפש הם כלים ממש.

וזהו במאנין דילי הם כלים דאצילות ונשמה חיה יחידה דבריאה שהם בחי' אלקות וע"כ נקראים מאנין דילי אבל מאנין דחלך הם רוח ונפש דבריאה שהם נבראים ואינן אלהות שהם נק' מאנין דילך שהם כלים לבחי' דוד היא המל' שהיא ראש הבריאה והבטיחו הקב"ה שיהיה א"ס שורה גם במאנין דילך אפי' בכלים של רוח ונפש דבריאה וכמו שהיה באמת אריה דאכיל קרבנין פני שור דאכיל בעירין ופני נשר עופין תורין ובני יונה והם הם בחי' חיות המרכבה ממש ולא מבחי' חיה יחידה נשמה בלבד כו'. או כמו ע"ד וירד הוי' על הר סיני הרי היה גילוי אור א"ס למטה שלא ע"י הזדככות הכלים עצומה כל כך ע"ד הנ"ל דעליות העולמות שהבריאה נכלל בבחי' אצילות ממש אלא שיוכל להיות גילוי אצילות בבריאה כמו שהבריאה היא בחי' בריאה. כי הוא ית' כל יכול.

ועד"ז ג"כ יוכל להיות גילוי אור א"ס הסוכ"ע בממכ"ע בבחי' מלמעלה למטה. וזהו ענין המשל שהעליון יורד למטה כו'. ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין שיהיה לעתיד ב' הבחינות שיהיה עליות העולמות מלמטה למעלה שהתחתון יעלה למעלה וגם יהיה גילוי ע"ד מלמעלה למטה שהעליון יורד למטה ושניהם כאחד טובים (כי יש מעלה בכל אחד משני בחינות כי הנה ע"י עליות העולמות שהתחתון מזדכך כ"כ הזדככות עצומה להיות כפי' בחי' העליון הרי ע"ז נמצא מתאחד יותר עם גילוי האור ע"ד איהו וחיוהי חד ממש וכיחוד כלים דאצילות עם האורות. משא"כ בירידת העליון למטה כיון שהכלי לא נזדכך הזדככות עצומה כהנ"ל א"כ אף שעכ"ז נמשך בו גילוי אור העליון ממש כי הוא ית' כל יכול. מ"מ אין הגילוי אור מתייחד כ"כ עם הכלי ע"ד איהו וחיוהי וגרמוהי חד כו' ויש מעלה ג"כ בירידת האור למטה ע"ד שנתבאר במ"א ע"פ והתהלכתי בתוככם כי גם בענין ההשגה יש חילוק כי כשיתגלה גילוי גדול כזה שיוכל להתגלות אור הסוכ"ע לגוף ממש מבלי הזדככות עצומה כ"כ שע"ד עליות העולמות צריך מקור שרש הגילוי להיות ממקום גבוה יותר בכדי שיוכל לבא לירד ולהשתלשל הגילוי למטה בגוף ממש וא"כ גילוי סובב בממלא אז ההשגה שמשיגין למטה הוא נמשך שרשו ממקום

גבוה יותר מן מה שמשיגין בעליות ממלא לסובב היינו כשיזדכך הגוף לעלות למרום ע"ד הזיכוך דעליית העולמות ממש כי אז א"צ להיות הגילוי ממקום גבוה כ"כ כמו שרש הגילוי שמלמעלה למטה וכידוע שמה שמקור שרשו ממקום גבוה יותר יוכל לבא ולהתגלות למטה יותר. ועד"ז י"ל מ"ש בע"ח שער לידת המוחין פ"ב בפי' ושמתי כדכד שכתר דנוק' נמשך משני שלישים של ת"ת דז"א שהם ב"פ כד ב' שלישין דשם ע"ב כו' ועיין בלק"ת פ' בראשית בדרוש ארבעה שנכנסו לפרדס ובפ' חיי שרה ע"פ ותמלא כדה והרמ"ז בפ' וירא על דף צ"ז ע"ב כי וז"ל וניתקן כתר דידה שמאיר גם משליש העליון דת"ת בסוד ושמתי כדכד כו' וכ"כ בהג"ה באוצ"ח) (דנ"ח ע"א) דפי' ושמתי כד כד הם ב' שלישים העליונים דת"ת לבד שליש התחתון כו' ועמ"ש בפ' ויגש בענין שלש מטמוניות הטמין יוסף כו' ואחת גנוזה לצדיקים לע"ל דהיינו שליש העליון כו' וע' בהרמ"ז ר"פ פקודי ע"פ מה רב טובך כו' עכ"פ הפי' הוא שהכתר דנוק' יומשך לעתיד משני בחינות עליונות. והענין ע"ד מ"ש בע"ח שמ"א פ"ג שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ולכן יש בו מב' הבחי' א' בחי' תחתונה שבמאציל ב' שרש הנאצלים.

והנה כמ"כ עד"ז בכתר דנוק' שנמשך מת"ת דז"א יש בו ג"כ כעין שני הבחי' הנ"ל. וזהו ענין שנחלק ת"ת דז"א לג' שלישין היינו שליש התחתון הוא בחי' נה"י שבו שבחי' זו יומשך לעתיד בבחי' פנימית והתגלות במל' והב' שלישין העליונים היינו חב"ד חג"ת מהם נעשים ב' בחי' הכתר דנוק' וע"ז נאמר ושמתי כד כד.

וענין ג' בחינות אלו יש להבין ע"ש שנתבאר במ"א בענין שלש פעמים קדוש בביאור ע"פ אחרי הוי' אלקיכם ועמ"ש סד"ה יחיינו מיומים. וזהו ג"כ ענין הב' כתרים שקבלו ישראל בסיני אלא שי"ל שהן היו מב' שלישין התחתונים ולעתיד הוא שיתגלה שליש העליון כו' והנה עכ"פ בכתר דנוק' יהיו ב' הבחי' שהא' הוא כענין בחי' תחתונה שבמאציל. והב' כענין שרש הנאצלים. ושרשן מב' הבחי' שבכתר הכללי שהן ע"י וא"א כו'. ועמ"ש בד"ה ויקח קרח בתחלתו. והיינו שמשם נמשך ב' בחי' התגלות הנ"ל דסובב בממלא וממלא בסובב.

והנה לפמשנ"ת לעיל שלהיות התגלות סובב בממלא צריך מקור שרש הגילוי להיות ממקום גבוה יותר צ"ל דהמשכה זו הוא מבחי' העליונה שבכתר. וצ"ע ע"פ מ"ש במ"א דלעתיד יתעלו הגבורות ויהודה יהיה למעלה מבחי' יוסף וגם עפמ"ש סד"ה שובה ישראל עד וגם ופני לא יראו בבחינת המשכה. אבל בבחי' העלאה את פניך הוי' אבקש. נמצא בבחי' העלאה יוכל להיות התגלות מבחי' עליונה יותר ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בענין עליות דשבת. וע' מש"ל בענין שמש הוי"ה ושמש צדקה. וצ"ע.

והנה המשכות אלו הוא ע"י בשכמל"ו שחרית וערבית שהם ב' בחי' כד הנ"ל כמ"ש בת"ז תיקון כ"ח ועל אלין כ"ד אתוון אתמר ושמתי כד כד שמשותיך. והענין דמבואר במ"א בפי' עושין רצונו של מקום כתר דנוק' הוא בחי' בכל מאדך כו' והנה בבחי' בכל מאדך יש ג"כ בחי' רצון ובחי' תענוג והוא הנק' חפץ שהוא פנימית הרצון אהבה בתענוגים בבחי' מאד בלי גבול כענין עיני האדם לא תשבענה כו'.

וזהו ענין ב' בחי' כ"ד דבשכמל"ו שחרית וערבית כי שמחה בצפרא ורננא ברמשא כו'. וזהו אשת חיל עטרת בעלה אשת חיל דוקא כמ"ש בע"ח דפי' חיל היינו ב"פ כ"ד דבשכמל"ו שחרית וערבית שעי"ז ממשיכים בחי' עט"ב כו'.

ואפשר לומר בפי' עט"ב שממשיכים ג"כ מהכתר לז"א מבחי' היותר עליונה. וע"ד שבשבועות נמשך לו הכתר מע"י וא"א ממש כמ"ש במ"א. ועמ"ש מענין בשכמל"ו סד"ה שמע ישראל. וע' בפע"ח בכוונת קריאת שמע דבק"ש של ערבית שרש ההמשכה נמשך מבחי' א"א ובק"ש דשחרית נמשך מבחי' עתיק כו' והיינו לפי ההעלאת מ"ן רננא ברמשא ושמחה בצפרא כנ"ל. (ועמ"ש בפנים בענין זה דשחרית וערבית באופן אחר כי ברישא חשוכא כו' ישת חשך סתרו כו' ומ"ש במ"א עד"ה והיה אור הלבנה כו' ודו"ק) וזהו ג"כ ענין באתעדל"ת אתעדל"ע שהכח שיש לאתעדל"ת להיות בה ועל ידה אתעדל"ע היינו ע"י שמתחלה נמשך אתעדל"ע מאליו מלמעלה למטה והוא הנותן כח ועוז לאתעדל"ת שהיא בחי' מלמטה למעלה להיות בה ועל ידה אתעדל"ע וגילוי אור כו':

קיצור

א ענין נוח לו לאדם שלא נברא ועיין מזה בעה"ק (ח"ב פכ"ב) הובא בשל"ה בהקדמת בית ישראל (דף כ"א ע"ב כ"ב ע"א). ובעקדה פ' בראשית (שער ח') ובעקרים (מ"ד ס"פ כ"ט) נדחק בזה. ובעה"מ (שער קרית ארבע פנ"ה) ג"כ נדחק בזה. אך הנה הנשמות הן נמשכו מפנימית הכלים דע"ס. ופי' כלים היינו עצם בחי' חכמה וחסד. משא"כ האור והנשמה הנמשך בהן מאור א"ס הוא בחי' דלאו מכל אלין מדות כלל:(ב) וזהו ענין נשמה שנתת בי טהורה היא מלשון כעצם השמים לטוהר ואח"כ אתה בראתה. ועמ"ש בד"ה הים ראה וינוס ועל זה הוא החקירה אם נוח לו לאדם שנברא היינו שירד מבחי' טהורה היא לבחי' בראת' יצרתה נפחת' בי דהיינו מכלים דע"ס דאצי' לבי"ע עד שיתלבש בגוף כי ירידה זו צורך עלייה גדולה היא שעי"ז יתעלו לבבחי' קדש שלמעלה מבחי' טהורה היא וכמ"ש ואנשי קדש תהיון לי והוא לבחי' אור א"ס ממש שלמעלה מבחי' הכלים.

והיינו ע"י תשובה ומע"ט שע"ז ממשיך בחי' סוכ"ע מה שאינו מתלבש בכלים ועמ"ש מענין עלייה זו בד"ה זכור ושמור בדבור אחד והכח הזה במצות מעשיות דוקא כי נעוץ תחלתן בסופן. ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה שבת שבתון:

ג והנה האבנים טובות גידולם מהכוכבים וזהו ענין ויקח מאבני המקום שהם ע"ב וכמ"ש בזח"א ויחי (דרל"א ע"ב) וע' במא"א אות אלף סעיף ד' בענין אבנים ובאות כ' ס"ב בענין כוכב. ודרך כלל יש בהם ב' בחינות שהם וישפה אור ישר ואור חוזר ועמ"ש מענין או"י ואו"ח בד"ה אז ישיר ישראל כו' עלי באר בענין מעין גנים במ"ח:

ד וזהו להוי כדין וכדין שיהיה ב' הבחינות שיהיה עליות העולמות דהיינו הזדככות העולמות ועמ"ש מזה בד"ה את שבתותי תשמרו ויהיה גם כן המשכה מלמעלה למטה ועמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו גבי אלקי כל הארץ יקרא. וזהו ושמתי כד כד שמשותיך. שזהו ב"פ כ"ד אתוון דבשכמל"ו שחרית וערבית ועיין במא"א אות דל"ת סל"ג ועיין ברבות באיכה על פסוק העיר רבתי עם נזכר הרבה בחי' כ"ד ושרשן מן כ"ד צרופי אדני ועיין מה שכתוב על פסוק ועתה יגדל נא כח אדני:

ה **ואעפ"כ** נמנו וגמרו דנוח לו לאדם שלא נברא והיה נשאר בבחי' טהורה היא ומ"ש והנה טוב מאד לק"מ. דהנה בלא"ה צ"ל זה הפסוק שהרי אנו רואים בבריאת הנבראים הצח"מ שיש מהן שנבראו לא בשביל עצמן לבד כ"א בשביל לשמש דאדם. כמו בריאת הסוסים הוא בשביל שיהיה האדם רוכב עליו ויהיה נושא בני אדם א"כ נברא רק בדרך טפל לגבי העיקר והרבה נבראים רובם כיוצא בו.

והרי כתיב את כל אשר עשה והנה טוב מאד. והענין כי גם להסוס מגיע תועלת ותיקון ממה שהוא מרכבה להאדם הן בגשמיות שהאדם מספיק לו מזונו בטוב והעיקר ברוחניות שהחיות שבו מתברר ע"י ואצ"ל בהמאכל שהאדם אוכל שנכלל בפנימית ממש.

וכמו הלבושים שהאדם נושא. אבל מ"מ עיקר המכוון בבריאת הסוס עד"מ אינו בשביל התועלת המגיע לו כ"א זהו דרך טפל כדי שלא לקפח שכר כל בריה אלא המכוון בבריאתו הוא בשביל טובת האדם. וגדולה מזו מצינו שארז"ל ע"פ כי זה כל האדם כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה בפ"ק דברכות (ד"ו סע"ב) והאריך בזה הרמב"ם בהקדמתו לפי' המשניות. (ועיין מזה בכוזרי מ"א סי' צ"ה וסי' ק"ג וסי' קי"א ובמ"ב סי' י"ד וסי' מ"ד). ועיין ברבות במדבר פרשה ג' א"ר לוי אתה מוצא דברים הרבה ברא הקב"ה בעולם ובירר לו אחד מהן ברא הקב"ה ז' ימים ובחר בשבת כו' ע"ש ובפ' אחרי

ר"פ כ"ב ואם כן הוא בנבראים עצמן עאכ"ו בנבראים לגבי הבורא. דמקרא מלא כתיב ולכבודי בראתיו.

וכתיב כל פעל ה' למענהו. וכמארז"ל ספ"ו דאבות כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו א"כ תכלית המכוון בבריאת האדם אינו בשביל האדם עצמו לבד אף שבאמת עלייתו נפלאה מאד. עכ"ז לא זו לבד הוא תכלית המכוון כ"א לכבודו ית'.

ולהיות ישמח ה' במעשיו לויתן זה יצרת לשחק בו. וזהו שארז"ל במשנה סוף קדושין שהם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני. הרי כמו שבריאת הבעלי חיים הוא רק דרך טפל בשביל לשמש את האדם אלא שאעפ"כ יש להן שכר טוב על זה. כך עד"ז בריאת האדם הוא לכבודו ית' ולכן נאמר לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. ועמ"ש מזה בשיר השירים סד"ה לסוסתי ברכבי. ועד"ז אמרו ברבות ר"פ דברים. כדבורים היו בני מה הדבורה הזאת כל מה שהיא מסגלת מסגלת לבעליה כך כל מה שישראל מסגלין מצות ומעשים טובים הם מסגלין לאביהם שבשמים. וה"ע התענוג עליון שעשוע המלך בעצמותו מקיום התורה והמצות.

ומ"מ להאדם מגיע שכר טוב לאין קץ וכמארז"ל יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז. אך עכ"ז זהו בחי' טפל לגבי שעשוע המלך בעצמותו. ולכן נמשל המשכה זו לבחי' ושער רישיה כמו שאין ערוך השערות לגבי עצם המוח עד"מ כך אין ערוך גילוי התענוג ושכר מצוה הנמשך ומתגלה לנשמות לגבי עצם תענוג העליון שהיא עצם המצוה.

ולכן יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב. וזהו שנמנו וגמרו שנוח לו לאדם שלא נברא. ולא אמרו ח"ו טוב לו שלא נברא. דזה א"א לומר שהרי הירידה והבריאה מבחי' טהורה היא לבחי' בראת יצרת נפחת בי היא בשביל עלייה גדולה ונפלאה לאין קץ לבחי' קדש העליון שלמעלה מעלה ממדרגת טהורה כנ"ל ולכן נאמר אמרו צדיק כי טוב. מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. אלא שעכ"ז לא זה לבד הוא תכלית המכוון בבריאתו. אלא שיהיה בבחי' לסוסתי ברכבי כו' וכדבורה הזאת כו' כנ"ל ולא יעבוד לגרמיה ולקבל פרס.

וע"כ אמרו שנוח וקל הי' לו שלא נברא אף שישאר בבחי' טהורה היא משיכנס בתוך המלחמה עצומה עם היצה"ר ולואי שתהא יציאתו כביאתו. ולכן עכשיו שנברא יפשפש במעשיו דהיינו שידע שנברא לכבודו ית' לשמש את קונו כו' ואזי יזכה לרב טוב הצפון כו'. ועתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו':

פרק ח

וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך וגו'. וארז"ל ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך כו' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך (כדאיתא בגמרא סוף מסכת ברכות וסוף יבמות ועיין על פסוק זה ברבות ס"פ ויגש בשלח ר"פ כי"א תצוה פ' ל"ח ועי"ש. נשא קרוב לס"פ י"א גבי וישם לך שלום ס"פ כי תצא ובסוף מדרש אסתר זח"ב תרומה קס"ט סע"ב ח"ג אמור צ"א ב' אחרי דס"ב א' ס"ד ב' צ"ו ב'). וצ"ל למה הוצרכו להוכיח זה ממה שאמרו אל תקרי בניך אלא בוניך הא גם מהכתיב בניך למודי הוי' יש להוכיח כן דקאי על ת"ח שהן הן למודי הוי' והן הן מרבים שלום. ויש להקדים מארז"ל פ"ז דב"מ (דף פ"ה ב') ע"פ על מה אבדה הארץ כו' על עזבם את תורתי (בירמיה סי' ט') דהיינו על שלא ברכו בתורה תחלה ופי' שלא ברכו בתורה אין ר"ל שלא ברכו ברכת התורה ח"ו דודאי א"א לומר כן אך כי פי' ברכו מלשון המשכת בריכה והיינו להמשיך בחי' המשכת ברכה ושפע בתוך התורה (ועמ"ש בד"ה להבין ענין הברכות מענין פותח בברוך וחותם בברוך ובד"ה נר חנוכה כו' ומזוזה וסד"ה זאת חקת התורה) והיינו ע"י התפלה שקודם לימוד התורה וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ יונתי בחגוי בענין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי כו' וכמ"ש בק"ש ואהבת תחלה ואח"כ ודברת בם כו'. וביאור הענין הנה פי' וענין למודי ה' הפי' שהם מקבלים ומלומדים משם הוי' וע"ד מ"ש ודברי אשר שמתי בפיך וכמאמר המגיד להב"י אני המשנה המדברת בפיך.

והענין דהנה פי' ד' אותיות שם הוי' יו"ד הוא בחי' חכמה והה' הוא בחי' בינה כו' והנה איתא בת"ז ועל אלין תרין כתיב הנסתרות לה' אלקינו שהם י"ה שהם נק' נסתרות והנגלות וי"ה כו' וכ"ה עוד בתיקון עשירי דחכמה ובינה אינון נסתרות במוחא וליבא ברחימו ודחילו.

וי"ה הן נגלות תורה ומצות כו' ועמ"ש מזה בד"ה החלצו מאתכם. נמצא בחי' י"ה שייך בבחי' התפלה שעיקרה אהוי"ר שנמשכו מבחי' י"ה. והענין כי עיקר ענין התפלה הוא ענין ההתבוננות. והיינו בשתים לפניה להתבונן איך שהשרפים אומרים קדוש כו' והאופנים ברעש גדול והענין כי פי' קדוש לשון הבדלה בערך דהיינו כי מה שהוא ית' מחיה את העולם אינו כדמיון הנשמה שמחיה את הגוף שמתפעלת ומקבלת שינויים ממקרי הגוף לפי שמלובשת ממש בתוך הגוף אבל הקב"ה אע"פ שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא מ"מ הוא ית' קדוש ומובדל מהם לפי שהעולמות נבראו ונמצאו ממנו ית' שלא בדרך עילה ועלול שהוא בחי' יש מיש שבזה שייך תפיסא והתלבשות העילה בעלול אלא נתהוו בבחי' יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שאפי' חכמה

עילאה התהוות' בבחי' יש מאין ולכן נק' החכמה יו"ד דשם הוי' מפני שהתהוותה ע"י צמצום שנמשך רק בחי' יו"ד כו' וזהו כי ביי"ה ה' צור עולמים כי כדי להיות התפשטות החיות והתהוות איזה הארה צ"ל תחלה בחי' יו"ד שהוא צמצום שמא"ס ב"ה בעצמו לא היו העולמות יכולים לקבל כלל ולא היה יכול להתהוות יש מאין אלא ע"י צמצום שזהו היו"ד ואח"כ נמשך ה' שהוא שנתפשט הארה זו המצומצמת להיות סוכ"ע וממכ"ע כו' וזהו שאומרים השרפים קדוש כו' הוי' צבאות כו' שהוא ית' קדוש ומובדל וכדי שיהיה התהוות צבאי צבאות הוא יש מאין ע"י יו"ד צמצום כו' כנ"ל.

וביאור הדברים הנה כתיב גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו ואמרז"ל אימתי גדול ה' כשהוא בעיר אלקינו. פי' עיר אלקינו היינו בחי' צירופי אותיות ע"ד מ"ש בס"י שתי אבנים בונות שני בתים כו' וע"י ריבוי שינויי הצירופים נעשה ריבוי התחלקות הנבראים וזהו ענין עיר אלקינו ואז שייך בחי' גדולה וזהו הללוהו כרוב גודלו פי' רוב הוא בחי' ריבוי התחלקות אורו וזיוו לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה והן הן גבורותיו וצמצומיו הרבים להתחלק כ"כ עד ריבוי רבבות מלאכים ונשמות ומקור התהוות הדבור הוא מחכמה עילאה ולגבי אור א"ס ב"ה גם החכמה עילאה עצמה היא כעשייה גשמיות ונמשך ע"י יו"ד הוא צמצום עצום הנ"ל (ועמ"ש מכ"ז בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה). ומ"מ חו"ב נקרא עדיין הנסתרות עלמא דאתכסיא סוכ"ע והנגלות היינו ו"ה היינו בחי' המשכה בבחי' הדבור אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו כנ"ל. והנה כמ"כ באדם חו"ב אינון נסתרות במוחא ולבא והוא ענין ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה שיתבונן האדם בק"ש וברכותי' והוא בחי' י"ה שבנפש כי ה' הוא בחי' בינה שנק' רחובות הנהר כלומר כמו צורת ה' שמתפשטת לאורך ורוחב כך בחי' השגה זאת והתבוננות זו איך שמהווה יש מאין לאין שיעור ושהוא ית' קדוש ומובדל נק' רחובות שבא באורך ורוחב בהשגה שבמוחו ומזה מסתעף התפעלות האהבה בבחי' רצוא דוקא כי בינה ליבא שמבחי' ההתבוננות בהשגה יולד הצמאון ברשפי אש בבחי' רצוא והוא ענין ה' דשם הוי' ובחי' היו"ד הוא בחי' החכמה כח מה שהוא בחי' השוב שאחרי הרצוא כמאמר הס"י אם רץ לבך שוב לאחד פי' שוב הוא בחי' ביטול במציאות מכל וכל שלמעלה מבחי' התפעלות האהבה ברשפי אש כי התפעלות האהבה נק' יש כי הרי יש מי שמתפעל ובחי' הביטול נק' אין והוא בחי' חכמה כח מ"ה והיינו בחי' יראה עילאה יראה בושת כמ"ש הן יראת ה' היא חכמה ועוד כי הביטול הוא נמשך מצד בחי' עצמיות אור א"ס שלמעלה מזיו ואור המתלבש בעולמות דלית מחשבה תפיסא בי' כלל והוא נמצא למטה כמו למעלה כי הלא את השמים ואת הארץ אני מלא ולכן מצד זה נמשך

היראה והביטול כו' ולהיות בבחי' שוב כו' משא"כ בחי' הרצוא שהוא האהבה ברשפי אש לצאת מגדרי הגוף וליכלל למעלה בעולמות העליונים הרי עלייה זו היא ליהנות מבחי' הזיו והאור המתלבש בעולמות כו' והכלל הוא דבחי' הרצוא נמשך מבחי' ממכ"ע דמצד בחי' ממכ"ע שייך מעלה ומטה לכן יתכן בחי' רצוא ועלייה ממטה למעלה אבל שוב נמשך מצד בחי' סוכ"ע דקמיה מעלה ומטה שוין כו' וכמ"ש בד"ה וידעת היום וזהו בחי' י"ה שבנפש דהיינו שבק"ש ותפלה צ"ל התכללות ב' מדרגות הללו דרצוא ושוב דהיינו לצאת בבחינת רצוא ולמסור נפשו באחד ואח"כ בבחי' שוב כו' וכן אח"כ אחר השוב רצוא ואחר הרצוא שוב כו' וזהו פי' וכל בניך כי הנה בניך בחי' זכר חסדו הוא מדת האהבה שנמשכה מבחי' ההתבוננות וזהו פי' בינה בן י"ה שבחי' בן ואהבה זו נולד ונמשך מבחי' י"ה (וע' מזה ברע"מ פ' נשא דקכ"ב ע"א ובפי' הרמ"ז שם ובאדר"ז דר"צ ע"א ודרצ"א ע"א). והנה אע"ג דבחי' י"ה הן חו"ב אעפ"כ מרומז בחי' הבן בבינה כי האהבה והרצוא נמשך עיקרו מבחי' הבינה וכמ"ש כונן שמים בתבונה ונודע דשמים הוא בחי' המדות עליונות כו' וכמו עד"מ בגשמיות שהגם שמוח הבן נמשך ממוח האב עכ"ז הרי עיקר גידולו הוא ע"י שהייתו תשעה חדשים בעיבור בבטן האם ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ וזהו וכל בניך למודי הוי' שבחי' האהבה הנק' בן וגם היראה כלולה בו כמ"ש בפי' ואהבת את בד"ה וידעת היום הנה הוא ע"י בחי' יו"ד הי"א שבנשמה כנ"ל וגם שייך בזה בחי' ו"ה הוא ענין קול ודבור שבק"ש ותפלה אלא שעיקר בחי' ו"ה הוא על ידי עסק התורה ומצות וכדלקמן ועמ"ש ע"פ הקל קול יעקב (וע' בפרדס בעה"כ ערך בינה וערך בן חורין בן שמן ועמ"ש במ"א בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה מענין יפה כח הבן כו' ועיין באדר"ז שם בענין תרין עטרין כו' וזהו ענין עדות לישראל וכמ"ש במ"א בענין משכן העדות:)

קיצור. ענין י"ה היו"ד צמצום עד שיהיה בחי' סוכ"ע ואח"כ ו"ה נגלות המשכה בבחי' דבור אימתי גדול כו' ובנפש י"ה מוחא ולבא ההתבוננות בגדולת ה' ומזה נמשך רצוא ושוב וזהו וכל בניך למודי כו':ב **והנה** כ"ז הוא בחי' בניך שהוא בחינת י"ה כי בחי' בניך היינו בחי' המרומז בבינה בן י"ה כנ"ל והוא ענין ומדרגת התפלה ברצוא ושוב ואחר התפלה צ"ל בחי' וי"ו והוא ענין קול דתורה שנק' וי"ו כמ"ש הקל קול יעקב וכמ"ש בסידור על פסוק זה והוא בחי' והנגלות כי הוא בחי' קלא דאשתמע ועיין בזח"א (ד"נ ע"ב ודקמ"א ע"ב) והנה הוי"ו מורה על בחי' ששה מדות כי כשר ופסול טמא וטהור נמשך מן המדות וזהו ענין שיתא סדרי משנה אך המשכת החכמה שמתלבשת במדות אלו זהו ענין היו"ד שבראש הוי"ו כי צורת הוי"ו שראשה יו"ד ומן היו"ד נמשך וי"ו

כו' וזהו מארז"ל על שלא ברכו בתורה כי ענין לברך בתורה היינו להמשיך בחי' אור א"ס המלובש בחכמה שיומשך ויתלבש בששה מדות עליונות שמהם נמשך התורה וע"ז נמשך גילוי אור א"ס למטה כמו למעלה שהרי אין שינוי כלל קמי' עצמותו כנ"ל ורוחניות וגשמיות שוין לפניו דכולא קמי' כלא חשיב והגם שהתורה מדברת בענינים גשמיים וכמו תרומות ומעשרות וכיוצא מ"מ כשהוא ממשיך מבחי' היו"ד דחכמה נמשך גילוי אור א"ס בהן כמו למעלה מטעם הנ"ל וברכה והמשכה זו בהתורה הוא ע"י בחי' רצוא ושוב שבתפלה שהן בחי' י"ה כי רוח אייתי רוח כו' וזהו שנאמר בק"ש תחלה ואהבת ואח"כ ודברת בם ודברת לשון הנהגה והמשכה דהיינו להיות המשכת אור א"ס ב"ה בתורה וכמ"ש בד"ה השמים כסאי כו' ע"ש ובזה יובן מ"ש על עזבם את תורתי כו' ולא שמעו בקולי בקולי דוקא דהיינו כמ"ש בד"ה כי תשמע בקול קול היינו המשכה אבל בקול היינו בפנימית הקול דהיינו אור א"ס ב"ה המלובש בהתורה והיינו מפני שלא ברכו ועמ"ש מענין בקולי ג"כ בד"ה תקעו בחדש. ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון גבי פי' ואהיה שעשועים אני תורתך שעשעתי כו' ע"ש.

והנה כ"ז הוא בחי' ג' אותיות דשם היינו יו"ד ה"א וי"ו ואמנם ענין ה"א אחרונה דשם הוי' הוא בחי' יראה תתאה הנק' מצות המלך שהוא ענין קבלת עול מלכות שמים בבחי' עול דוקא וכמ"ש בדוד ונאם הגבר הוקם על כו' עולה של תורה והוא כענין מארז"ל ע"פ ושבתם וראיתם בין עובד אלקים לאשר לא עבדו שאינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד שהוא לפי שבפעם א' זו היתירה משנה טבעו ורגילותו כמ"ש בסש"ב ואז נקרא עבד ויש בזה מעלה מה שאינו בבחי' בן כמ"ש בסש"ב פרק מ"א שהאדם צ"ל כלול מבחי' בן ומבחי' עבד ובחי' בן זהו בחי' וכל בניך הנ"ל. אמנם בחי' עבד עובד אלקים זהו בחי' עול תורה וזהו בחי' בוניך וכמש"ת.

וזהו ענין פ' והיה אם שמוע שנאמר בה ולעבדו וכמ" ש בד"ה ועתה יגדל נא בענין בחי' עבד שהוא בחי' ביטול רצון שלמעלה מהשכל ושם נתבאר בחי' זו בענין המצות שצ"ל קיום המצות בבחינה זו וע"ז דוקא נמשך גילוי רצון העלין שלמעלה מהחכמה וזהו ענין כח אד' כו' ע"ש.

וכמ"כ יש בחי' עבד זה ג"כ בעסק התורה שהוא בחי' עול תורה כמ"ש בסש"ב פרק מ"א דיש בן שהוא ג"כ עבד דהיינו אחר בחי' וכל בניך יהי' בחינת בוניך ע"י עול תורה שהוא בחי' עבד זה הב'.

ועמ"ש מענין ב' בחי' עבד בביאור ע"פ לא הביט און ביעקב ומדרגה זאת היה שרש בחי' דוד שהיה מרכבה לבחי' מלכות לפי שהיה בבחי' עבד ודוד עבדי וזהו נאם דוד

בן ישי ונאם הגבר הוקם על פי׳ מתחלה הוא בחי׳ בן ישי כענין בחי׳ וכל בניך למודי הוי׳ כי פי׳ בן ישי היינו כענין בן י״ה כי ישי היינו י׳ עם ש״י עולמות שבבינה וע׳ מזה בזהר ס״פ תרומה (דקע״ה ב׳) ובמק״מ שם ואח״כ ונאם הגבר הוקם על זהו בחי׳ בוניך וע׳ בזהר ר״פ חקת (דק״פ ע״ב) מענין הוקם על וזהו ג״כ ענין מ״ש ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים (בשמואל ב׳ סי׳ כ״ג) פי׳ בניהו היינו בן י״ה והוי״ו שאח״כ הוא עסק התורה והיינו בבחי׳ רב פעלים דהיינו בחינת עול תורה וכמ״ש בגמרא רפ״ג דברכות (די״ח ע״ב) ובזח״א (ד״ו סע״א קל״ב א׳ קל״ו א׳ ר״ז ב׳) ולכן וישימהו דוד אל משמעתו שבו ועל ידו נעשה בנין ירושלים בחי׳ בוניך כי ירושלים היינו יראה שלם וע״י עול מלכות שמים נעשה בנין יראה שלם להיות שלימות היראה כו׳ כי לעומת זה בחי׳ חורבן ירושלים היינו נפילת בניל המל׳ דהיינו מ״ש סוכת דוד הנופלת היינו ענין עול דרך ארץ ובקשת המותרות בתענוגי עוה״ז יותר על די הסיפוק שזהו הסבה המטרדת מעול תורה כי את זה לעומת זה עשה האלקים כו׳. אמנם הטעם שבנין יראה שלם הוא ע״י עול תורה דוקא הוא כמ״ש החכמה יבנה בית והוא בחי׳ התורה דמחכמה נפקת שמשם שרש יראה שלם הנ״ל כנודע דחכמה היא יראה עילאה שהיא שרש בחי׳ יראה תתאה כו׳ ולכן על ידי עסק התורה בבחי׳ קבלת עול תורה ממשיכים מבחינת חכמה עילאה שהיא יראה עילאה ביראה תתאה ולכן נק׳ בוניך דוקא.

והנה עם היות בחי׳ בניך הוא ג״כ בן י״ה שמקבל מבחי׳ חכמה ג״כ מ״מ עיקר בחי׳ קבלתו מבינה כנ״ל משא״כ בחי׳ בוניך עיקרו מבחי׳ חכמה ממש וכמו ע״ד ההפרש בין מקרא קדש דיו״ט לגבי קדש ממש בחי׳ שבת ועמ״ש סד״ה וארא אל אברהם גבי ענין ושמי הוי׳ לא נודעתי להם וזהו הקל קול יעקב עד״מ הקול שמחבר את המחשבה להביא בדבור בהתגלות כך בקול דתורה ממשיך מבחי׳ אור החכמה בדבור שהוא ענין בנין ירושלים יראה שלם והיינו כמש״ל בענין אימתי גדול ה׳ כשהוא בעיר אלקינו וע״י עסק התורה ממשיכים להיות בבחינה זו שבח ותוספת בתוקף אור וגילוי כי בלא״ה הדבור מקבל מהמדות והוא בבחי׳ גבורות וצמצומים כמ״ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו אבל על ידי עסק התורה ממשיכים בהדבור מבחינת חכמה עילאה עצמה וגם מלמעלה מהחכמה להיות מראש מקדם נסוכה וכמ״ש במ״א ע״פ ועתה יגדל נא כח אד׳ שזהו ג״כ ענין העונה אישי״ר מברך בכל כחו.

וז״ש להודיע כו׳ וכבוד הדר מלכותו. וזהו ארוממך אלקי המלך ועמ״ש בד״ה כי אתה נרי ובד״ה באתי לגני וזהו א״ת בניך אלא בוניך כי העיקר הוא להמשיך האור והגילוי במדת מלכותו ית׳ וכמ״ש במ״א סד״ה שובה ישראל עד בענין כי עמך הסליחה למען תורא

ועד"ז יש לפרש הפסוק על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו דלכאורה מאי קמ"ל. אך בדרך רמז הענין אביו ואמו היינו בחי' ההתבוננות שכולל חכמה ובינה וזה בינה בן י"ה דהיינו האהבה הנמשכת מן ההתבוננות כנ"ל והוא בחי' התפלה בדחילו ורחימו ועסק התורה שבע"פ נק' ודבק באשתו כי היא מורשה קהלת יעקב א"ת מורשה אלא מאורסה.

והנה התשבע"פ מדברת הכל בענינים גשמיים והיא לכאורה השפלה לגבי ההתבוננות בתפלה בדו"ר אבל באמת זהו העיקר להיות דירה בתחתונים ועמ"ש מזה בד"ה בפי נסכים וזהו ע"י יעזב ע"ד א"ת בניך ודבק באשתו בחי' בוניך ועמ"ש בד"ה קדש ישראל בפי' ראה חיים עם אשה אשר אהבת דקאי ג"כ על תשבע"פ ומ"מ אי אפשר לבא לבחי' זו אלא כשיהי' תחלה בחי' וכל בניך כי כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו וזהו ג"כ מארז"ל פ"ק דברכות בענין המשמח לחתן זוכה לתורה דלכאורה למה צריכים לשמחו ומדוע לא ישמח בעצמו אלא משום כי בתחלה הוא בבחי' בן י"ה וצריך לעזוב את אביו ואת אמו ע"כ צריכים לשמחו ועמ"ש מזה סד"ה זאת חנוכת המזבח.

ועד"ז יובן ג"כ למעלה כי התורה נק' ג"כ חתן ביום חתונתו זה מ"ת והיינו תשב"כ והוא ג"כ בבחי' ע"כ יעזב איש את אביו ואת אמו היינו בחי' אלפים שנה שקדמה התורה לעולם שהוא בחי' אאלפך חכמה אאלפך בינה ומשם ירדה בבחי' עולם וה"ז בחי' ירידה ולכן אמרו נובלות חכמה שלמעלה תורה ודבק באשתו היינו תשבע"פ או כנס"י שנק' ג"כ כלה (ע' מזה בד"ה תורה צוה מה שלפעמים נק' כנס"י כלה ופעמים חתן כנ"ל) ולכן צ"ל כל המשמח את החתן כדכתיב אני תורתך שעשעתי והיינו ע"י כי באמת כח ירידה זו נמשך מלמעלה מהחכמה עילאה עצמה כמ"ש במ"א בד"ה לך לך מארצך כו' וכמ"ש בזח" ג (דק"מ ע"א ודרס"ב א') וממשיכותא דמוחא עילאה סתימאה כו' נמשך עטרא דגבורה מקור תשבע"פ כו'. והעיקר כי ירידה זו צורך עלי' הוא דהיינו שיש יתרון להחכמה מן הסכלות היינו ע"י דאתהפכא ונתברר הנה"ב נעשה יתרון האור וכמ"ש בד"ה זכור את יום השבת בפי' חכמות בחוץ תרונה וכמ"ש סד"ה ושבתי בשלום בענין שלום לרחוק שנעשה קרוב וכמשי"ת לקמן בענין פי' ורב שלום ועמ"ש בד"ה המגביהי לשבת בענין השמן הנמשך מבירור ק"נ שממנו עיקר יתרון האור:

קיצור. והנה בניך זהו ענין האהבה שבתפלה וגם היראה כלולה בה ואח"כ עסק התורה הוא בחי' וי"ו והנגלות לנו ה' הוא בחי' הוקם על. בוניך. ובניהו כו' רב פעלים. וזהו ע"כ יעזב כו' כל המשמח. חכמות בחוץ. ג והנה עפ"ז יובן ג"כ משארז"ל גבי ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך שלהיות בחי' ורב שלום זהו ע"י בחי' בוניך דוקא שהוא עסק

התורה בקבלת עול והיינו אחר קדימת בחי' בניך תחלה שהוא ענין התפלה ואז ע"י התורה בבחי' בוניך נעשה בחי' ורב שלום כו' פי' ורב הוא עשו כמ"ש ורב יעבוד צעיר וכמ"ש עשו יש לי רב ועיין ברבות פ' דברים ע"פ רב לכם והיינו להיותו בבחי' הפירוד שהוא הריבוי כמ"ש נפשות עשו לשון רבים ונק' רשות הרבים וטורי דפרודא כידוע אבל בחי' ע' דנפש יעקב נאמר נפש לשון יחיד להיותן בבחי' היחוד ונק' רשות היחיד וזהו בחי' ורב שלום שמבחי' ריבוי ופירוד דעשו יוכלל ויתייחד בבחי' היחוד האלקי (עיין מ"ש בתו"א בפ' וישב בד"ה כה אמר ה' צבאות כו' בפי' ורב יעבוד כו' דשם מבואר ענין התכללות זו שהוא ע"ד התכללות כחות נה"ב בנה"א כו') והוא הנק' שלום שהשלום ענינו בחי' התחברות בין ב' הפכים כידוע וכך הוא המחבר להיות התכללות ניצוצים מבחי' טורי דפרודא בקדושה האלקית וזהו ורב שלום וזהו ג"כ ענין ורב להושיע כו'.

ולהבין איך ע"י עסק התורה דוקא נעשה בחי' ורב שלום וכמ"ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי בפמשמ"ע שלום יעשה לי בפמשמ"ט ולא מבחינת התפלה לבד וכמו שאמר א"ת בניך שהוא בחינת האהבה שבתפלה שנק' בן אלא בוניך דוקא בבחינת עול תורה שאחר התפלה ואז נעשה ורב שלום כו'. הענין יובן בהקדים מארז"ל עתיד חזיר ליטהר (עיין במדרש תהלים סי' קמ"ו ע"פ מתיר אסורים ובספר מאור אור אות ח' סעיף ו' ועיין ברבות ס"פ שמיני) דהנה כתיב יכרסמנה חזיר מיער והעי"ן שבתיבת מיער הוא ע"ין תלויה להיות ידוע ששרש יניקת הע' שרים הוא מבחינת ז' מדות עליונות הכלולים מעשר שהם ע' ובקדושה הם ע' נפש דיעקב וזהו יצב גבולות עמים למספר וגו' ובהיותם מקבלים מבחי' ז' מדות עליונות הכלולים מעשר שהם ע' אזי הע' תלויה להיות כי מרחוק אור האלקי יאיר עליהם שאינו מתלבש בפנימיותם רק מאיר עליהם בבחי' מקיף ורם ומתנשא עליהם כמ"ש רם על כל וגו' ועמ"ש בד"ה ראה ריח בני ויער זה הוא עולם המלאכים כמ"ש אכלתי יערי שהוא בחי' יוצר אור שמשם מתחיל עה"ד טו"ר ומשם יש יניקה לע"ש ואמנם מקבלים בריחוק כנ"ל וכאשר מקבלים אור ושפע האלקית נעשים אח"כ בבחינת פירוד וזהו יכר סמנה חזיר מיער כו'. ועיין ברבות תולדות ר"פ ס"ה וס"פ תרומה ובפרשה שמיני פי"ג ובשה"ש בפסוק כמעט שעברתי (אחד) מהם. אך הנה לעתיד כתיב אז אהפוך אל עמים שפה ברורה דהיינו אף עובדי כוכבים יתבררו כי לעתיד כתיב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכתיב ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' ובאו במערות צורים מפני פחד ה' כו' כי יתברר כל בחינת רע ואתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא עד שכל בני בשר יכרעו ויפולו כו' (וכמ"ש מזה בפי' וישלח ע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה כו' ע"ש) וזהו ענין שעתיד חזיר ליטהר כי עכשיו גרה לא

יגר שאינו מחזיר הניצוצין שנפלו בו בשבה"כ מבחי' ע' תלויה הנ"ל אבל לעתיד יחזיר כל הניצוצין ואז לעתיד מבחינת יער הנ"ל נעשה תיבת עיר והוא בחינת עיר אלקינו בנין יראה שלם להיות גדול ה' בעיר אלקינו כו' וזהו ענין ורב שלום כו' וזהו כענין מ"ש סד"ה ושבתי בשלום הנ"ל ב' שלום כו' והנה בירור זה נעשה על ידי עסק התורה דוקא כי הטעם שנק' תורה מלשון הוראה להבדיל בין הטמא לטהור כו' ויש הוראה שהוא מכשיר ומטהר גם מה שנראה אסור וטמא לכאורה או בהפך שאוסר מה שנראה כשר לכאורה כו' והיינו ממש ענין הבירורים לאהפכא חשוכא לנהורא וזהו שמע ישראל שם ע' היינו להעלות הניצוצים שנפלו מבחי' ע' הנ"ל לשרשם בקדושה העליונה כו' וזהו אכלתי יערי עם דבשי יערי היינו יוצר אור שע"י ההתבוננות איך שהמלאכים עומדים ביראה כו' מתקנים שלא יהיה יניקת החיצונים מבחי' יער הנ"ל ודבשי היינו ק"ש כתפוח בעצי היער כו' וזהו שמע שם ע' ואח"כ בשמו"ע סנד"ל שהוא בגימטריא יער קושר כתרים לקונו מתפלותיהם כו' אך עיקר הבירור הוא ע"י התורה וזהו ורב שלום שמרבים שלום מפני שעושין מבחי' פירוד דע"ש בחי' יחוד ע"י הבירורים שע"י התורה כי בחכמה דוקא אתברירו (ועמ"ש בד"ה בחדש השלישי גבי שהתורה נק' עוז ותושיה כו' ושלום בפמשמ"ט כו' שלא יהיה מונע מצד הגוף ונה"ב ועמ"ש בד"ה מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ בענין חמץ שבקרבן תודה. ור"ת הריעו כו' הוא הלכה כי בחכמ' אתברירו כנ"ל) וזהו שנק' ת"ח הם למודים מבחי' חכמה כח מ"ה ועיין ברבות תצוה פי' ל"ח וזהו המשך הפסוק וכל בניך למודי הוי' בניך הם לימודי הוי' שמקבלים מבחי' י"ה להיות בחי' רו"ש וזהו עסק התפלה ואח"כ נעשו בחי' בוניך בעסק התורה בבחי' עול תורה ועי"ז נעשה ורב שלום כו' וזהו ג"כ ענין והאם רובצת כו' לא תקח האם על הבנים אלא להיות תחלה בבחי' וכל בניך אמנם אח"כ כתיב שלח תשלח כו' היינו כמש"ל בפי' על כן יעזב כו' ואת הבנים תקח לך היינו בחי' בניך ואח"כ למען ייטב לך והארכת ימים היינו בחינת בצדקה תכונני כדלקמן.

ומכ"ז יובן ענין בוניך שהוא בחי' בנין ירושלים וברבות סדר וירא פנ"ו איתא יראה שלם כו' ומלכי צדק מלך שלם כו' והנה שלם יש בו ב' פירושים האחד לשון שלימות ושלימות היראה תתאה היינו כשממשיכים בה בחינת יראה עילאה והוא ע"י התורה כנודע מענין אם אין חכמה אין יראה וגם פי' מלך שלם היינו כשממשיכים אל בחי' ממכ"ע הנק' מלך מבחי' סוכ"ע ואזי הוא מלך שלם וכמ"ש בזח"א (דפ"ז ע"א) אימתי כו' ביומא דכפורי כ"ו ואזי הוא ג"כ יראה שלם וכמ"ש במ"א בענין ותגל נפשי וגילו ברעדה כו' מחמת שנגלה כבוד הדר מלכותו מלכות דא"ס כו' ולכן המלאכים זעות מחיל כסא כו'.

וכמ״ש ג״כ סד״ה והיה ביום ההוא יתקע בענין והשתחוו להי׳ בהר הקודש בירושלים יראה שלם. אך עוד יש לפרש פי׳ שלם ג״כ לשון שלום וכמ״ש בת״י ע״פ שובי שובי השולמית דהיינו ירושלים וכן פי׳ הראב״ע והרד״ק בשרשים סוף שרש שלם דהשולמית היינו בירושלים הנק׳ שלם והרי במדרש שה״ש פירשו השולמית לשון שלום וגם בלא״ה ענין שלימות שייך לענין שלום כמו שפרש״י פ׳ וישלח בפסוק שלמים הם אתנו בשלום ובלב שלם ובפי׳ ויקרא בפסוק ואם זבח שלמים פרש״י שמטילין שלום בעולם ובזח״ג ויקרא (ד״י ע״ב) פירשו לשון שלימות ולשון שלום. וע׳ בזח״א (קע״ב סע״ב) ע״פ ויהי בשלם סוכו וכמאמר ופרוס עלינו סוכת שלומך והענין כי ע״י בוניך נעשה בחי׳ ורב שלום שמבחינת טורי דפרודא יוכללו הניצוצים במלכות דאצילות וזהו ענין שלום לרחוק שנעשה קרוב וכמ״ש הרמ״ז פ׳ נשא (דקכ״ב ע״ב) שלום לרחוק הם הניצוצות שנפלו כו׳. והנה זהו ענין בחי׳ ורב שלום שמלמטה למעלה דהפירוש שמבחי׳ רב נעשה בחי׳ שלום ע״י בחי׳ בוניך כנ״ל וכמ״כ ע״ז נמשך מלמעלה בחינת ורב שלום דהיינו ריבוי השלום ממש והוא מ״ש במדרש אסתר בסופו הטוב בריבוי החסד בריבוי כו׳ עד השלום בריבוי ועמ״ש ע״פ כרביבים עלי עשב וע״פ ואתה מרבבות קדש וזהו ענין מ״ש וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט ועמ״ש ע״פ כיריעות שלמה.

והנה גם בבחי׳ יראה שלם שייך ג״כ לשון שלום שהוא ענין התכללות האהבה והיראה יחד ע״י וכל הלבבות יראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך כמ״ש בד״ה וידעת היום שבחי׳ התכללות זו נק׳ שלום וגם אזי הוא יראה שלם לשון שלימות כי נמשכה מבחי׳ והנורא אל עליון כו׳ ע״ש:

ד **בצדקה** תכונני כי הנה עם בחי׳ בוניך צ״ל תכונני שהוא קיום ושמירת הבנין שלא יתקלקל ע״ד שפת אמת תכון לעד דהיינו שיתקיים לעולם וכם אף תכון תבל בל תמוט. וכן תבנה ותכונן עיר סיחון ועמ״ש מזה בד״ה על כן יאמרו המושלים וקיום זה היינו ע״י הצדקה וחסד וכמ״ש והוכן בחסד כסא (בישעיה י״ו ה׳). והענין כי בחי׳ הבנין הוא ע״י עול תורה וקבלת עול מלכות שמים אך כדי שיהי׳ בחי׳ קיום נצחי לבנין הנ״ל הוא ע״י הצדקה ולכן ארז״ל כל האומר אין לי אלא תורה דהיינו בלא גמילות חסדים אפילו תורה אין לו והטעם לזה הוא דהנה במעלים עיניו מן הצדקה וגמ״ח נאמר וקרא עליך אל הוי׳ והיה בך חטא (בפ׳ ראה ט״ו ט׳) ולכאורה אין לזה שייכות למעלים עיניו מן הצדקה וגמ״ח דוקא ועיין בגמרא פ״ו דכתובות (ס״ח א׳) שהחמירו מאד בעון זה וברבות ברות ע״פ ותאמר לה חמותה. אך הענין שנאמר כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (בקהלת סי׳ ז׳ כ׳) ועיין מזה ברבות בקהלת שם ובגמרא סנהדרין (מ״ו ב׳

ק"א א') והוא ע"ד מארז"ל בב"ב (קס"ד ב') שלש עבירות אין אדם ניצול מהם בכל יום הרהורי עבירה כו' אך הצדקה תעביר כתם החטא ההוא כי ע"ז נאמר וחטאך בצדקה פרוק וע' מזה בסוטה (כ' סע"ב) ב"ב (ד' ד' א') רבות משפטים ספ"ל ור"פ אחרי והיינו לפי כי הצדקה הוא להחיות רוח שפלים מממונו נמצא שמחיה ומרחם על השפל דלית ליה מגרמיה כלום ובאתעדל"ת זו אתעדל"ע נמשך ג"כ מחיי החיים א"ס ב"ה להחיות רוח שפלים הן הנבראים דבי"ע וגם נמשך להחיות רוח שפל החוטא בהרהור כו' שזהו ענין המשכת י"ג מדה"ר כו' לנקותו מן החטא וע"כ במעלים עיניו מן הצדקה נאמר והיה בך חטא שישאר החטא שישנו כבר אפילו בכל אדם כי אדם אין צדיק בארץ שלא יחטא ונפגם הנפש בעבורו כו' כיון שאין נמשך בחיי רחמים העליונים המנקים החטא הנ"ל ולכן נאמר בצדקה תכונני שכדי להיות קיום לבנין ירושלים שלא יופסד ע"י יניקת החיצונים ולא יקלקלו הבנין הוא ע"י הצדקה שממשיך רחמים ומקיפים עליונים שמה נמשך בחיי השמירה.

וזהו שנאמר אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר כי אחר הבנין ירושלים דבניך ובוניך שהוא ע"י בחיי רו"ש דתפלה ועול תורה צ"ל המשכת שמירה ומקיפים עליונים והוא ע"י הצדקה וגמ"ח כו' שע"י תכונני כנ"ל וזהו וממחתה כי לא תקרב ועיין זח"ג בלק (קפ"ח ב') שפיי דלא יהא חטאה כו' ע"ש ועיין מ"ש בד"ה והיה מעשה הצדקה שלום בענין ועבודת הצדקה השקט ובטח ומ"ש סד"ה ציון במשפט תפדה גבי ושביה בצדקה ועיין בזח"ג ר"פ אמור ע"פ וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה. מקץ (ר"ג ב') וברבות וישלח פע"ח בא פט"ו משפטים פל"א ועמ"ש מזה לעיל בד"ה ושמתי כדכד ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין פיי לשמור את כל מצותיו שעל ידי המצות הוא השמירה כו' (ובכ"ז אפשר להבין מ"ש ברבות בכמה דוכתי בסדר לך לך פמ"ב ור"פ שמיני ובתחלת רות ובתחלת אסתר דכל מקום שנאמר והיה אינו אלא שמחה והיה ביום ההוא יצאו מים חיים. והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו' כי במלת והיה הוא הצירוף של שם הוי' אלא שאותיות ו"ה הן קודמים לאותיות י"ה והיינו כי בחיי י"ה זהו ענין בניך כנ"ל שהוא ענין התפלה ברצוא ושוב וזהו כל הנשמה תהלל י"ה וכמ"ש במ"א בד"ה רני ושמחי בת. אמנם בחינת ו"ה רומז לבחיי בוניך שהוא ענין דירה בתחתונים שזהו תכלית המכוון להיות ורב שלום מלמטה למעלה ומלמעלה למטה כנ"ל וגם י"ל דרומז לב' הבחינות דבוניך ובצדקה תכונני כי הוי"ו זהו עסק התורה וההי"א היא בחינת צדקה שהיא בחיי עשייה וכמ"ש בד"ה ולא אבה בפי' תצא וכמ"ש ע"פ ויעש דוד שם ולכן מזה נמשך השמחה כמ"ש ישמח ה' במעשיו דהיינו ע"י שנתברר בחיי עולם העשיה כמ"ש

במ"א בד"ה הויה לי בעוזרי וזהו ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי לאלקים פי' בשלום ע"י ב' בחי' שלום הנ"ל יבא לבחי' בית אבי הוא יצחק בחינת צחוק ושמחה גילוי פנימיות עונג העליון ואזי והיה הוי' לי לאלקים דהיינו מה שעתה הוא בחי' שם הוי' יהיה אז רק בחי' אלקים לגבי גילוי פנימיות עונג העליון שמלמעלה משם הוי' כמ"ש אז תתענג על הוי' על דייקא וגילוי זה נמשך ע"י והיה דוקא בחי' בוניך שמזה נמשך ורב שלום להיות ושבתי בשלום כנ"ל וע"י הצדקה שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום. וזהו והיה הוי' לי לאלקים והיה דוקא וז"ש ברבות ויצא פרשה ע' נטל הקב"ה שיחתן של אבות כו' ע"ש. ועוד יובן זה ממ"ש סד"ה רני ושמחי בת בענין ג' המדרגות דלא זז מחבבה כו' ושלעתיד תתעלה בחי' בת ביתר שאת ונודע דבחי' בת היינו ה' תתאה ומזה יובן ענין והיה שאותיות ו"ה קודמין שזה רומז לבחי' כי הנני בא כו' ועיין בזח"ג שלח) (דקע"א א') ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים וז"ש במדרש איכה בפסוק היו צריה לא אמרית וי אלא וה אמרית שאותיות וה היו מורים אצלם על השמחה. אך כדי שיהיה גילוי בחינה זו לעתיד זהו ע"י העבודה עכשיו להיות למודי הוי' בבחינת בניך ובוניך ובצדקה תכונני וע' מ"ש בד"ה שובה ישראל בענין מ"ש יעקב אם יהיה אלקים עמדי כו' והיה כו' ע"ש:

פרק ט

ביאור הדברים בענין א"ת בניך שהוא בחי' אהבה שנק' בן בחי' ז"א רובו מהחסדים אלא בוניך בנין הנוק' הוא מהגבורות כי מלכות יורדת בבי"ע ומחיה גם ק"נ ושלמטה מטה מנוגה. והנה בקדושה בחינת ביטול משא"כ בלעומת זה בחי' יש ואעפ"כ מחמת שקבלת שפעם מבחי' מל' דקדושה ע"כ קרו ליה אלקא דאלקייא והנה מצד עצמות א"ס אין תופס מקום להפריש שלא יומשך השפע רק במי שבטל דוקא כי כולא קמיה כלא חשיב ואם צדקת מה כו' ולכן שממית בידים תתפש וכמ"ש בד"ה ויאבק איש ובד"ה ויהי בשלח פרעה. אך ע"י בחי' הגבורות שבמל' הוא ענין שמאן דוחה שלא יומשך לחיצונים שאין בהם ביטול רק בצמצום משום דמ"מ קרו לי' אלקא דאלקייא ועיקר השפע יומשך במי שבטל דהיינו בקדושה מלאכים ונשמות כו' ולכן בנין המל' דוקא צ"ל מהגבורות לפי שיורדת בבי"ע ששם יש קליפות אבל באצילות לא יגורך רע כו' (וע' מ"ש בד"ה להבין ענין הברכות גבי ברכה אחרונה שכנגד חוה שהיא המל' חותם בברוך מה"ט משא"כ בברכה ראשונה שכנגד אדם שהוא ז"א א"צ לחותם מטעם הנ"ל וזהו והתקין לו ממנו בנין כו' בוניך כו') והארה זו במל' באה מחכמה שהחכמה הוא בחי' ביטול ע"כ משם נמשך בחי' זו שלא יומשך אור א"ס רק במי שבטל כו' וכמ"ש

ע"פ הרע"מ פ' תשא אבנא למשקל בה דא יו"ד כו' וזהו שהחכמה נק' דין כמ"ש החייט כי זהו בחי' גבורות והיינו בחי' קו המדה שהוא בחינת גבורה עילאה דע"י המתלבשת בחכמה סתימאה שמשם שרש מדה זו שלא יומשך גילוי אור א"ס רק לפי ערך הביטול כו' וזהו חכמת נשים בנתה ביתה בחכמה יבנה בית והמשכה ובנין זה ע"י עול תורה ובחי' יראה דאיתא ברע"מ דד' מדרגות הן דחילו ורחימו מל' וז"א ואח"כ רחימו ודחילו בינה וחכמה נמצא בחי' ז"א שנק' בניך בחי' בן אהבה שרשו מבינ' שהיא ג"כ בחי' רחימו והיינו אהבה זוטא ששרשה מאהבה רבה אכן יראה תתאה מל' שרשה מיראה עיאלה בחי' חכמה שהוא ביטול שלמעלה מבחי' אהבה ולכן בחי' בוניך דמל' הן נק' תלמידי חכמים כי בחכמה דוקא יבנה בית וזהו בחכמה יסד ארץ אבל כונן שמים שהוא בחי' בניך הוא בתבונה וכמ"ש זה ג"כ ע"פ מאמר הזח"ג בפ' אמור (דף ק') ע"פ וגם אמנה כו' ובפ' וירא וע' בד"ה להבין הטעם שנשתנה יצירת האדם כו' ע"ש והנה מבואר במ"א בפ' בונה ירושלשים הוי' שהוא בנין ע"ס דמל' ממלכיות שבע"ס דז"א כו' אך כח שיהיה בנין זה נמשך דוקא ממקום עליון יותר ועמ"ש בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת (וע' בזח"א כ"ח א' ע"פ ויבן קל"ד א' קל"ט א'. ובח"ג פנחס דרכ"א א' ובפי' הרמ"ז שם). והנה יש ג"כ ירושלים של מעלה מל' דא"ס יראה עילאה כו' ובפרדס שער מהות והנהגה פי"ג דירושלים של מעלה הוא בינה א"כ י"ל פי' בונה ירושלים להמשיך תוספת אור מירושלים של מעלה מל' דא"ס בירושלים של מטה מל' דאצילות להיות כעיר שחוברה לה יחדיו היינו התחברות ירושלים של מעלה בירושלים של מטה כו' והענין דהנה מבואר למעלה שיש בחי' קו המדה שעל ידו נמשך כל ההמשכות והמשכה זו לפי ערך הביטול ולכן בחכמה דאצילות שורה אור א"ס לפי שהוא בבחי' ביטול ועד"ז בכל האצי' מאיר בחי' חכמה אבל בבי"א שם אין מאיר הביטול ע"ד שהוא בחכמה דאצי' ביטול אמיתי רק ביטול היש ע"כ מתמעט ג"כ גילוי אור א"ס כו' ולכן בחי' מל' כשמתלבשת בבי"ע אין נמשך שם הגילוי אור א"ס כמו באצי'. אך הנה הגם שמאמר קו המדה נמדד איך שיהיה הגילוי בכל עולם לפי ערכו כנ"ל הנה כ"ז היה בתחלת ההשתלשלות אבל אח"כ מצד מעשה התחתונים יש שינוים בקו המדה לפעמי' מאיר בתוספת גילוי אור בכל ההשתלשלות דאבי"ע ע"י התגברות למטה תשובה ומע"ט ותורה ותפלה וצדקה וכמ"ש סד"ה ראה ריח בני ולפעמים מאיר בגרעון יותר כשלא אכשור דרי וכמ"ש בפע"ח בכוונת שבת שע"י חטא אדה"ר ירדו העולמות הרבה כו' ואח"כ ע"י תשובתו ושבת נתקן כו' וכן בשעת חורבן ירושלים הסתלקות האור מזו"נ כמ"ש קוב"כ סליק לעילא לעילא כו'.

ועי"ז לא נתמלאה צור אלא כו' וזהו פי' בוניך בנין ירושלים להמשיך תוספת אור בבחי' מל' מקור דבי"ע עד שיהיה גם למטה גילוי אור א"ס ממש וכמ"ש לע"ל ובאו במערות צורים מפני פחד ה' כו' ובנין זה הוא ע"י עול תורה ועמ"ש ע"פ אריתי מורי עם בשמי וזהו ג"כ ענין יראה שלם שנמשך ע"י התורה ועמ"ש ע"פ שימני כחותם בענין חותם שוקע ויראה שממשיך מבחי' גבוה יותר מהמהשכה שעל ידי חותם בולט שמלמטה בחי' אהבה וזהו א"ת בניך בחי' אהבה אלא בוניך בחי' יראה שלם ע"י עסק התורה:

ב **והנה** ע"י בחי' בוניך נמשך בחי' ורב שלום שמבחי' ורב נעשה שלום וזהו שהנגינה בתיבת ורב הוא טפחא שיהיה מפורש ומובן באומרו ורב שהוא בהבדל ענין בפ"ע כידוע בטעם נגינת הטפחא שהוא הבדלת וסיום ענין ואם לא היה נגינת הטפחא מבדלת היה הכונה דקאי ורב אל ענין השלום כפשוטו דהיינו שלום רב. אבל עכשיו הפי' ורב הוא ענין בפ"ע היינו בחי' עשו טורי דפרודא רשות הרבים אלא מבחי' ורב זה נעשה שלום שיתברר ויוכלל בבחי' היחוד וזהו רב להושיע.

והנה ענין עתיד חזיר ליטהר דהנה כתיב יכרסמנה חזיר מיער והע' תלויה היא בחי' ז"ת דאימא ששם היה השבה"כ דהיינו בשם ס"ג שבבינה ז' מלכין דתהו משא"כ בחכמה לא היה שבה"כ כמ"ש ימותו ולא בחכמה כו' וזהו ג"כ ענין ע' רבתי דשמע ישראל כי בבינה הם אתוון רברבין והיינו כשנתקן משה"כ שזהו פי' שם ב"ן ורפ"ח שנכללו בז"ת דאימא ע' רבתי כו'.

וגם הע' דיער תלויה לפי שהחיצונים מקבלים בריחוק ע"י בחי' מקיף דלבונה שלכך יש י"א סממני קטרת ובקדושה עשר ולא תשע וגם פי' יער היינו עולם המלאכים או עולם העשייה והנה לע"ל בקץ הימין בב"א שיקוים ואת רוח הטומאה אעביר כו' וזהו אז אהפוך אל כו' זהו הפי' שמבחי' ורב נעשה שלום שיוכלל ביעקב גם המקיף הנ"ל.

ומזה יובן עוד דלהיות ורב שלום הוא דוקא ע"י בוניך כי בחכמה דוקא אתברירו לפי שמשם אין להם יניקה שיניקתם מבחי' יער ז"ת דאימא אבל לא בחכמה כו' לכן ע"י חכמה נעשה התיקון ומבחי' יער נעשה עיר כו' ועמ"ש ע"פ אסרי לגפן עירה כו'.

ועפ"ז יובן מ"ש ברבות ע"פ רב לכם כו' פנו לכם צפונה ואין צפונה אלא דברי תורה והיינו כי מצפון זהב יאתה בחינת יראה יראו את ה' ראשית חכמה יראת ה' והוא בחי' תורה שנא' בה הנחמדים מזהב וכמ"ש ברבות בראשית פי"ו כי אם אין חכמה אין יראה ועיקר בחינת זהב הוא תשבע"פ שהיא בחי' כמעלת הזהב על הכסף כמ"ש במ"א בענין בינה יתירה ניתנה באשה כו' וכענין ערבים עלי דברי סופרים בד"ה שחורה אני ונאוה וסופר הוא בחינת חכמה אשר בחכמה אתברירו ולכן מזה נמשך שיהיה בחי' רב לכם

וע"ד שנזכר למעלה שהתורה נקרא עוז ותושיה כו' (ועיין בזח"ב תרומה קמ"ח א' ע"פ תפוחי זהב במשכיות כסף וברבות ר"פ ויגש ובפרש"י במשלי סי' כ"ה י"א ובשל"ה בתחלתו ד' ג' ע"א) פי' הוא ענין אורייתא סתים וגליא והכל אחד כי תשבע"פ נק' ארץ זבת חלב ודבש וכמש"ל בד"ה היום הזה בפ' כי תבא. וז"ש בדוד אדמוני עם יפה עינים כי בנין המל' מהגבורה אדמוני אך מ"מ עם יפה עינים כי גבורה זה אמיתית החסד וע"ד ענין קו המדה גבורה דע"י המתלבשת במו"ס טלא דבדולחא כעין הבדולח גוון לבן אלא דגווני סומקי אתחזי ביה כו'. (ועיין זח"ג תזריע נ"א א' נ"ו א' פ"ד א' דרס"ב ע"ב) אך כדי להיות בוניך צ"ל תחלה בניך שהוא בינה רצוא ושוב שבתפלה כו' ברכו בתורה ברוך יסוד אבא שיומשך בתוה"ו ששה מדות ז"א כו':

ג **ואח"כ** בצדקה תכונני כי כ"ז הוא בנין המל' בבחינת א"פ אבל להיות שמירה ישמור עיר הוא המשכת מקיפים שנמשכים ע"י הצדקה רחמים כו' והמקיף דוחה יניקת החיצונים (ועיין ע"פ אם ה' לא יבנה כו' ישמר עיר ביומא די"ט סע"ב וברבות בתחלת פתיחתא דאיכה זח"ב פ' בא ל"ט א' תרומה קס"ד א' פקודי רכ"ו א' ח"א ויצא קנ"א ב') וזהו אני מדבר בצדקה רב להושיע (בישעיה ס"ג) פי' אני מדבר זהו ענין התורה שהיא ודברי אשר שמתי בפיך וכדי שיבא לבחי' זו זהו ע"י וכל בניך למודי הוי'. ואח"כ בצדקה תכונני ואזי רב להושיע והיינו ע"י בחי' ורב שלום כנ"ל וזהו זורע צדקות ומצמיח ישועות ועיין בד"ה המגביהי לשבת ועיין זח"ג אמור פ"ט א'. וז"ש לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא כו' כי דוד וירושלים בחינה א' כמ"ש לא בחרתי בעיר כו' ואבחר בדוד (במלכים א' סי' ח') וכתיב ואבחר בירושלים כו' ואבחר בדוד (בד"ה ב' סי' ו') והנה ה' אורי היינו מה שנמשך בבחי' אור וגילוי ממש הוא בחי' א"פ וישעי הוא המשכת או"מ ועי"ז ורב להושיע. (וע' מזה בזח"ג במדבר קי"ט א' וברבות אמור פכ"א). והנה בר"ה הוא בנין עולם הדבור ועיין ברבות כי תשא פמ"ו וס"פ עקב ע"פ ועת כנוס אבנים והוא בחי' בוניך בחכמה יבנה בית ויבן את הצלע וגם כי פי' יראה שלם ושלום הנה יראה הוא בחי' ר"ה וע' זח"ג תרומה (קל"ה א') ע"פ וזאת התרומה כו' זהב ברזא דיומא דראש השנה כו' מצפון זהב יאתה כו'. והוא בחי' יראה כנ"ל. ושלם בחי' יוהכ"פ שאזי מתמלאים כל הפגמים ע"י ההמשכה עליונה ממקורא דכולא אנת הוא שלימותא דכולהו וגם שלום לרחוק שנעשה קרוב דהיינו בחי' תשובה וכן מלמעלה למטה ארז"ל ע"פ קראוהו בהיותו קרוב אלו עשי"ת וגם מזה נמשך בחי' סוכות שנק' סוכת שלומך ולכן מקריבים בסוכות ע' פרים שהוא ע"ד בחי' ורב שלום וע' בהרמ"ז ס"פ פינחס גבי להשתחוות לה' בחג

הסוכות וגם מרבים אז בצדקה עמ"ש בד"ה ושמתי כדכד וסד"ה ציון כו' בצדקה והיינו כדי להיות בצדקה תכונני.

והנה כללות ג' בחינות אלו בניך בוניך בצדקה תכונני הם ג' בחי' כח"ב כסדרן מלמטה למעלה בניך בינה בן י"ה והוא עסק התפלה בוניך חכמה עסק התורה והם בחי' או"פ ואח"כ בצדקה תכונני בחי' כתר כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור שמבחי' כתר והוא או"מ מלשון כותרת ונודע דכללות המצות נקרא צדקה ועמ"ש בד"ה כה תברכו בענין ג' הברכות יברכך יאר ישא והם ג"כ כענין ג' בחינות אלו. ועיין בהרמ"ז פ' שלח (דקנ"ט א') גבי ויברא אלקים את האדם בצלמו תלת עלמין אית ליה לקוב"ה דאיהו גניז בגווייהו שהם ג"כ שלשה בחינות הנ"ל שכנגדם נאמר קדוש קדוש קדוש יעו"ש. ועפ"ז אפשר להבין המשל הנזכר ברבות בשה"ש ס"פ נגילה ונשמחה בך למטרונה כו' אמרו לה באו בניך אמרה מאי איכפת לי תשמחנה כלותי כו' ע"ש.

והענין דהנה כתיב כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות פי' שהנשמות נקראו בנות ירושלים או בנות ציון. וכמ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה בנות ירושלים וסד"ה צאינה וראינה בנות ציון אך רעיתי הוא כנס"י מקור הנשמות ועמ"ש ע"פ אחת היא כו' וביאור הדבר הוא כי ידוע שיש ג' אהבות בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. וכמ"ש ביאור ענינם בד"ה שמאלו תחת לראשי. כי תשא את ראש בני ישראל. ובד"ה השמים כסאי.

והנה בחי' בכל לבבך הוא בחי' כלה שארי ולבבי נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' וזהו הנק' כלותי ע"ש בחי' כלה כלתה נפשי ועמ"ש מזה בד"ה וארשתיך לי.

ומדרגת בכל נפשך בחי' אליך ה' נפשי אשא וגם התקשרות כחות הנפש השכל ומדות ומחדומ"ע בתורה ומצות ובעיון תפלה שהוא ההתקשרות בחכמתו ורצונו ית' והוא בחי' עליונה יותר מבחי' לחצרות ה' כי אורייתא היא היכלא עילאה דקוב"ה בחי' בית המלכות שהמלך דר בו בקביעות היינו השראת אור א"ס ב"ה בחכמה עילאה מה שלמעלה מבחי' חצרות ה' שהמלך נכנס שם לפרקים לבד כענין רוכב על כרוב קל שלו ושאט בח"י אלפים עולמות. אך חי' בכל מאדך היא בחינת מס"נ ורעותא דלבא שלמעלה מהשכל שע"ז אמרו יש קונה עולמו בשעה א' ועמ"ש בד"ה היום הזה כו' מצוך וע"ז נאמר כן רעיתי בין הבנות יפה את כתרצה הוא בחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה וע"ז אמרו לא זז מחבבה עד שקראה אמי בעטרה שעטרה לו אמו שכינתא עילאה.

וזהו ענין המשל למטרונה וכלותי ובנותי. ואמרו באו בניך היינו בחי' ירידות והמשכות נשמות דאצילות וכל בניך למודי הויי ששרש גילוי זה היא מבחי' בינה דאצילות

תשמחנה כלותי היינו בחינת הנשמות דבי״ע שאהבתן בבחי׳ כלתה נפשי לחצרות ה׳ ע״כ תשמחנה ותתרווה צמאונן בגילוי זה שמבחי׳ וכל בניך אשר בינה נקראת חצר הפנימית הפונה קדים.

ואח״כ אמרו לה באו חתנך לכאורה בניך עדיפי וא״כ מה מוסיף אלא כי חתנך זהו מארי דאורייתא בחי׳ בוניך וכענין ביום חתונתו זה מתן תורה והוא ההמשכה מחכמה עילאה והוא אצילות בכלל ולמעלה מהבינה שהוא בחי׳ מקור הבריאה וגם חכמה היא היכלא עילאה דקוב״ה שלמעלה גם מחצר הפנימית כנ״ל ומ״מ השיבה תשמחנה בנותי היינו נפש דאצילות כנזכר בד״ה כי תצא בענין יהבין ליה ברתא דמלכא וע״ז אמרו לא זז מחבבה עד שקראה בתי והנה אבא יסד ברתא וע״כ תשמחנה בגילוי זה שמבחי׳ חכמה הנמשך ע״י התורה אבל בחי׳ ציון עצמה היא בחי׳ שכינתא עילאה לא זז מחבבה עד שקראה אמי אחת היא יונתי והוא רעותא דלבא בכל מאדך בחי׳ יחידה המקבלת מבחי׳ יחיד שלמעלה מבחינת בניך ובוניך וכנזכר במ״א בענין חסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלתם תשעה שעות ביום כו׳ ע״ש (ועיין זח״ב ר״פ משפטים צ״ד ב׳ קכ״ב א׳) ולכן לא נתרווה צמאונה בגילוי זה של הנשמות שמבחי׳ חכמה וכמ״ש במ״א סד״ה מים רבים שע״ז נאמר אם יתן איש זה הקב״ה את כל הון ביתו באהבה והוא חכמה עילאה שנק׳ הון ביתו בוז יבוזו לו והיינו אהבה רבה דבכל מאדך למהותו ועצמותו ית׳ דוקא אשר גם החכמה עצמה כעשי׳ נחשבת לגבי אור א״ס ב״ה ממש בשגם שבחי׳ ביום חתונתו זה מ״ת הרי ארז״ל נובלות חכמה שלמעלה תורה אלא ע״י הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא בחי׳ הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים הוא ההמשכה מבחי׳ אנכי מי שאנכי דהיינו ההמשכה מאור א״ס ב״ה ממש שלמעלה מעלה מבחי׳ אצילות להיות דירה בתחתונים מה שלמעלה מעלה מבחינת הנשמות כי הוא גילוי אור א״ס ב״ה ממש שאין לנשמות ערוך אליו כלל והיינו ע״י הכתר עליון מל׳ דא״ס המחבר גילוי אור א״ס ב״ה ממש אל הנאצלים וע״ז נאמר הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים (בשמואל א׳ סי׳ א׳) פי׳ אנכי מי שאנכי סתימו דכל סתימין הרי המשכה זו טוב לך מההמשכה שמבחי׳ חו״ב ע״י בניך ובוניך וכמ״ש בפסיקתא ע״פ הלא אנכי טוב לך אני אין כתיב כאן אלא אנכי כו׳ כמד״א אנכי הוי׳ אלקיך עכ״ל וכן הוא בשוחר טוב (בשמואל ספ״א ובילקוט) ועמ״ש בד״ה טוב לחסות בהוי׳ מבטוח באדם. והנה על ענין גילוי זה השיבה הא חדותא שלימא כו׳ שיהיה דירה בתחתוני׳ וזהו שוש אשיש בה׳ ותגל נפשי כו׳ ע״ש וזהו ע״י בצדקה תכונני שע״ז נמשך בחי׳ צדיק ונושע ועמ״ש סד״ה מים רבים הנ״ל ובד״ה והנה מנורת זהב בענין זה איך שהמצות בשרשן הם למעלה מהתורה ומ״ש מזה סד״ה וה׳ הולך לפניהם

יומם שע"ז נאמר שם נשמחה בו ממש וע' מענין צדיק ונושע ברבות משפטים ספ"ל ועמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו בענין וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו וסד"ה וילבש צדקה.

וזהו כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים. פי' כענין אכלתי יערי עם דבשי שבחי' יערי זהו ענין יוצר אור ששם מבואר מענין המלאכים וכולם עומדים ברום עולם ודבשי הוא ק"ש שמע ישראל כי האהוי"ר של נש"י נק' דבשי שהוא מבחי' פנימיות ויש בו מתיקות ועמ"ש מזה בד"ה באתי לגני ובד" ה אני ישנה גבי רעיתי ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר קנו בענין עליות המלאכים ע"י נש"י לאשתאבא בגופא דמלכא וזהו ענין כתפוח בעצי היער וגם כי תפוח יש בו תלת גוונין שהם ג' מדות אהוי"ר ורחמים שמבחי' ג' אבות וג"כ ג' קווין תורה ועבודה וגמ"ח ופי' בעצי היער היינו שעי"ז נתקן ג"כ בחי' יער הנ"ל כמשנ"ת למעלה בענין שמע שם ע' והנה כמו שתפוח גבהה מעלתו מעצי היער ורשום וניכר בהם כי הנה איתא תפוח ג'מ' צבאות והוא ענין שהמלאכים אומרים קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות אות הוא בצבא שלו והיינו המשכת והתגלות הארת האצילות בבי"ע שהוא עצום מאד לכל צבא בי"ע וזהו ענין כתפוח בעצי היער כמו כן ויתר מכן לאין קץ הוא בחי' דודי בין הבנים פי' הבנים היינו בחי' בניך ובוניך שהוא ההמשכה מחו"ב דאצילות אבל בחי' דודי היא ההמשכה שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות וכמ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ כו' דהיינו הדילוג מלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות וכמש"ל בשה"ש ע"פ קול דודי ע"ש בענין מדלג ומקפץ כו' דהיינו המשכת הארת המאציל א"ס ב"ה כשנמשך באצילות כי יתר משאין ערוך בי"ע לאצילות יותר מזה לאין קץ אין ערוך האצילות לגבי א"ס ב"ה. ולכן בהתגלות הארה זו הוא עצום מאד לכל האצילות. ועמ"ש סד"ה ואתה מרבבות גבי אות הוא ברבבה שלו ועיין בזח"ג האזינו (רפ"ו ב') כתפוח כו' כך כו' אות הוא בכל חילא דלעילא. אך עכ"ז כתיב כן דודי בין הבנים שצריך להיות בתחלה וכל בניך למודי הוי' כנ"ל ואח"כ בחי' א"ת בניך אלא בוניך ואזי אח"כ בצדקה תכונני להיות קול דודי כו' מדלג כו' כנ"ל:

פרק י

אני לדודי ודודי לי. ר"ת אלול. והענין כי באלול מתחיל בחי' אני לדודי דהיינו בחי' אתערותא דלתתא עד ר"ה ויוה"כ שהם בחי' המשכת אלהותו ית' למטה בבחי' התגלות, כמ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שמר"ה עד יוה"כ הוא בחינת שמאלו בחי' יראה לפי שאז הוא זמן התגלות מלכותו ית'. ולכן קוראין לו המלך כי מלכותך מלכות כל עולמים. פי' שאפילו בעולמות הנעלמים תפול עליהם אימת המלך ופחדו (עיין בזהר

פנחס דף ריי"ד ע"ב ובהרמ"ז שם). ומזה נמשך גם למטה על כללות נשמות ישראל לקבל עול מלכות שמים עליהם ותהיה יראתו על פניהם כל השנה כי יראת ה' ואהבתו אינו עשויה ונטוע בלב האדם מכח עצמו כ"א מכח ההארה הנמשך עליו מלמעלה בעת וזמן התגלותו דהיינו ברי"ה בחי' יראה כו' (ועמ"ש בפ' תבא סד"ה ויקרא משה וע"פ כי תצא וע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בפ' משפטים), וזהו בחי' ודודי לי רק שצריך תחלה לעורר את האוי"ר על ידי אתערותא דלתתא שהיא באלול. והנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים, ולהבין זה כי למה הם ימות החול ואינם יו"ט כמו שבתות ויום טוב שבהם התגלות אלהות בחי' הארת אלהותו ית' ובפרט בעת וזמן י"ג מדות שהם הארת העליונות מאד והם מתגלים ביוהכ"פ ובודאי יש הפרש גדול בין יוה"כ ובין אלול. אך הנה יובן ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם.

ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו. ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחידי סגולה. וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה, כי הנה כתיב יאר ה' פניו אליך שהוא ענין הארת י"ג מדות שיהי' פנים בפנים דהיינו שיאיר גילוי פנימיות רצונו ית' למקור נש"י ע"י שיהיה עיקר פנימיות רצונו אליו ית' לדבקה בו בלב ונפש מעומקא דליבא במסירת נפש כמ"ש במ"א, והארה זו היא נמשכת מבחי' אל שהוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן, וכמ"ש אל ה' ויאר לנו שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש וכמ"ש כי הוי' אלהיך אש אוכלה הוא. פי' כמו למשל זיו ואור האש היוצא מן האש עצמו שבכללותו אין בו שום התחלקות בינו לזיו ואור הנמשך ממנו. כך כביכול הארת פנים המאיר לכללות ישראל הוא מבחי' אל שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש (עמ"ש בביאור ע"פ וכל העם רואים את הקולות בפי' מן המצר קראתי וע' בד"ה אתם נצבים במש"ש ולכן נק' אל עליון כו' ובד"ה להבין פי' וענין י"ג מדות ובד"ה וארשתיך לי בענין לבי ובשרי ירננו אל אל חי), ולכן נק' ישראל מלשון שר אל והיו"ד מורה על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה כו'. ופי' שבחי' אל הוא שר ומושל בקרבו (ועיין בזהר קדושים דפ"ו ע"א בראשית דף ח' ע"א ויגש ד' ר"ה ע"ב נשא קל"ב א' ובפי' הרמ"ז ר"פ שמיני), דהיינו שיש בכל נפש מישראל ניצוץ אלהות ממש המחיה נפשו האלהית ומושך בטבעו למעלה לאור באור החיים למסור נפשו אליו ית' והוא למעלה מן החכמה ודעת שבנפשו, כי על ידי החכמה והדעת לא היה משיג בחי' זו לבטל ולהפקיר א"ע מכל וכל בשבילו ית' וזהו

בנים אתם להוי' אלקיכם כי ברא כרעא דאבוה הוא שנכלל ברצונו של אביו בלי שום טעם ודעת כמו בחי' רגל שבטל לגבי ראש ואין לו רצון שלו כלל. וזהו בטל רצונך מפני רצונו שבכדי שיאיר אל האדם בחי' פנימיות רצונו ית' צריך לבטל כל רצונותיו שלא יהי' לו רצון אחר כלל:

ב **והנה** יש באדם בחי' עיר מושב. ובחי' שדה ומדבר. מדבר היא ארץ לא זרועה שהם המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה. אין צריך לומר אם פגם במחשבה דבור ומעשה אלא אפילו גם עניני היתר רק שהם ענינים שאינם צריכין לעבודת ה' ודברים בטלים הרי לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילי דהדיוטא.

וזהו אשר לא ישב אדם שם. פירוש אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו' לא ישב שם כי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כתיב. ועצה היעוצה לזה הנה כתיב ובקשתם משם את הוי' אלהיך. פי' כי הנה כתיב וירא אלהים את האור כי טוב ופירשו רז"ל כי טוב לגנוז שבחי' אור שהוא בחי' הארת פנימיות רצונו ית' יש בכל אחד ואחד מישראל אלא שהוא בבחי' הסתר והעלם מאד בטבעו וצריך לגלות אוצר של יראת שמים (ועמ"ש במ"א בפי' מי גילה לבני רז זה והיינו אור האהבה המסותרת), ויש מי שהוא בבחי' אבידה אצלו ובחי' גלות. וע"ז נאמר ובקשתם שתבקש ותחפש ואין חיפוש אלא אחר אבידה דהיינו דבר שהוא אבודה אצלו בבחי' גלות שהוא בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל. וזהו את הוי' אלהיך שהוא נמשך מבחי' אל השורה בכל אדם להחיות נפשו האלהית.

והנה הכתוב אומר ובקשתם משם. משם דייקא כי כשם שא"א לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה. כך לא ישיג אור פני ה' ושתהיה אהבתו אליו ויראתו על פניו כ"א אחר החיפוש תחלה במקום שנאבדה לו ע"ד מ"ש נחפשה דרכינו כו' שיפשפש במעשיו ודבוריו ומחשבותיו שעברו וחלפו מיום היותו אשר לא טובים וזהו ובקשתם משם. כי לשון זה הוא דבר שיכול ממש להראות עליו באצבעו אשר יאמר עליו כי הוא זה וא"א לומר כך רק על הקב"ה כמ"ש זה אלי ואנוהו כי מלא כל הארץ כבודו, אבל מקום ומשכן הקליפות נק' שם כלומר עמוק מאד למטה.

וזהו שדרשו רז"ל ע"פ קראו שם פרעה כו' העביר המועד ר"ל הדרך של המועד ושמחה העביר לשמחה של הוללות וזהו ענין במדבר הזה יתמו, פי' ע"י דבורי אותיות התפלה שהוא בחי' מדבר הזה כמ"ש זה אלי כו', וכן בעסק התורה כמ"ש בפי' מטות בפי' לאמר זה הדבר כו' ע"י"ז יתמו היינו כמ"ש בזהר שלח קס"ג ב' שהוא בחי' תמים תהיה כו' ושם ימותו הוא נפילת אפים שהוא העלאת ניצוצים שנפלו בבחי' שם ע"י אליך ה' נפשי אשא כו' וז"ש ואותנו הוציא משם כי באמת הוציא אותנו מבחי' שם לדבקה בו ית'. אך

מי שפוגם באיזו מחשבה או דבור וכ״ש מעשה הנה על זה נאמר ובקשתם משם דהיינו שיפשפש במעשיו כו׳ אשר לא טובים, ועי״ז יתמרמר לבו בקרבו וישוב אל ה׳ וירחמהו דהיינו שיעורר רחמים רבים על ניצוץ אלהות שבתוכו בבחי׳ גלות.

ועל זה נאמר ליעקב אשר פדה את אברהם כי מדת יעקב הוא מדת רחמנות שעי״ז פודה מהגלות מדת אהבה היא מדתו של אברהם אבינו ע״ה, כי לכן נק׳ אבינו כו׳ ולהיות ברא כרעא דאבוה להבטל ולהכלל ברצונו ית׳ (ועמ״ש בפי׳ ובקשתם משם ע״פ וישב יעקב ובמ״ש ע״פ כנשר יעיר בפי׳ דרשו כו׳ בהמצאו). אך האדם אשר יפשפש במעשיו ולא יתעורר בו מדת רחמנות ולא יתמרמר לבו בקרבו עם היות שמעמיק במחשבתו איך נפל ניצוץ אלהות בגלות בתוך נפשו זאת ישים אל לבו ונשא עליו המשל הזה, כי היות טבע האדם כשכואב לו אפילו צפורן רגלו מחמת שנגף באבן מרגיש הכאב במוחו ומצטער. אך היינו כשאבר הנגוף עודנו מחובר בו טרם נחתך, אבל כשחותכין את האבר אין המוח מרגיש את הכאב מפני שהוא נכרת ונפרד משרשו. כך אנחנו בנ״י מחוברים ודבקים בו ית׳ ולכן צריכים אנחנו להרגיש הכאב והפגם שפגמנו והורדנו בגלות ניצוץ אלהותו ית׳ כי אע״פ שחטא כו׳ ויש לו בחי׳ ניצוץ אלהות הנ״ל ואיננו מסתלק ממנו אלא שהוא בגלות, ולא עוד אלא שעדיין נקרא במעלות ומדריגות השר שהוא בחי׳ ישראל הנ״ל, כי אינו דומה מעלת השר עם היותו בשביה למעלת ההדיוט, כי עדיין ניכר וידוע מעלתו של השר ובתנועה א׳ יכול שיהפך מן ההיפך אל ההיפך לגמרי לחזור לקדמותו כו׳, אך מה שאינו מרגיש בנפשו הכאב והפגם היינו מפני שפגם כ״כ עד שנפרד ונכרת משרשו לגמרי, ומזה אדרבה יעורר רחמים יותר גדולים עם היות שאינו מרגיש הרחמנות על עצמו כמ״ש במ״א על מאמר ברחמיך הרבים רחם עלינו, פי׳ מפני שאנחנו אין שכלנו הדל משיג גודל הרחמנות וכו׳. כי מדת רחמנות מדתו של יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה, (שעם היות שהוא כמשל שנפרד ונכרת משרשו לגמרי אעפ״כ ע״י הרהור תשובה א׳ ישוב ויתדבק בשרשו. וכמ״ש בפרשה במדבר בד״ה וידבר כו׳ לגלגלתם כמו ד״מ אם היה נמצא ברפואות לחבר גופו אל ראשו כך הוא ענין נשיאת ראש כו׳ ע״ש, ובד״ה ביום השמיני עצרת ואפילו חייבי כריתות דכתיב בהו ונכרתה כו׳ ועל זה אמר הכתוב כי אבי ואמי עזבוני מכל מקום והי׳ יאספני), ואם גם בזאת לא יתעורר בו מדת רחמנות הנ״ל הנה זאת העצה היעוצה דהנה כתיב הרועה בשושנים ופי׳ בזהר (שמות דף עשרים) מה שושנה אתהפך מגוון סומק לגוון חוור ע״י אשא כו׳. כך הנה כתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו שהחטא נקרא אדום וכן כל המעשים והדבורים והמחשבות שבכל עניני העולם נק׳ גם כן אדום לפי שהמה מחשבות היצר ותחבולותיו יתהפך לגוון חוור

שהוא בחינת כשלג ילבינו על ידי בחי' אש. והנה יש אש שלמעלה ואש שלמטה ואש שלמעלה לא כל אדם זוכה לזה. אך אש שלמטה הוא ענין סיגופים ותעניות למעט חלבו ודמו שהם מסטרא דק"נ ואז יאר ה' פניו בחי' הארת פנים כנ"ל:

ג **אך** עוד אחת היא צריך לשית עצות בנפשו מ"ש בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי וגו' עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי. פי' שאהבה נפשי בקמץ הוא לשון כבר מה שאהבה כבר היינו כי ישראל עלו במחשבה הקדומה וזהו בחינת טהורה היא קודם אתה בראת כמ"ש ע"פ יונתי בחגוי הסלע ומבחי' זו נמשך בה אור הגנוז היא בחי' אהבה המסותרת כנ"ל בפי' את האור כי טוב לגנוז כו' וזהו שאהבה נפשי מכבר וכענין מ"ש ע"פ ראה אנכי בפי' לאיתן האזרחי כו'. אך יש מי שאהבה זו היא בבחינת אבידה אצלו ובבחי' גלות כנ"ל ועל זה נאמר אבקשה את שאהבה נפשי, והנה בחינת החיפוש הוא בשווקים וברחובות במקום האבדה, אך אף גם אם מצא את האבדה הנה לא יתקיים בו אור ה' בלתי כלים כי זה גורם הסתלקות האור כנודע, ולכן העצה לעשות כלים לאור ה' והם אותיות התורה כי בית אמי זו תורה שבכתב וחדר הורתי זו תורה שבעל פה וכמ"ש כי הוי' אלהיך אש אוכלה הוא וכשם שא"א לאש להאחז בלי פתילה או שום דבר הנאחז בו. כך אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו כו'. עמ"ש מזה בד"ה במדבר סיני באהל מועד, וכדאיתא בזהר על פסוק הרועה בשושנים שושנים ששונה הלכות כו'.

ולכן כתיב הרועה כי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים מפני שע"י עסק התורה שהוא רצונו יתברך רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ומתגלה בו בחינת פנימיות רצונו ית', כמו שע"י אכילת האדם מחבר נשמתו בגופו שיתפשטו בו כוחות נשמתו בהרחבה. כך כביכול ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים על ידי התורה ומצות שהם רצונו ית' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ומתגלה בחינת הארת רצה"ע בהארת פנים כו' ע"י אותיות התורה גם ע"י מצות הצדקה שהוא מדת החסד שהוא חיצוניות וכלי לבחי' האור והאהבה בחי' פנימיותו וכמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד. פי' כי לאור פני ה' שהוא בחי' האור יש שני כלים שהם תורה וחסד כנ"ל:

קיצור מד"ה אני לדודי

א באלול מתחיל בחי' אני לדודי דהיינו אתעדל"ת ובראש השנה ויום הכפורים הוא ודודי לי היינו המשכת אלקותו למטה מתחלה שמאלו תחת לראשי יראה. באלול יג"מ וא"כ למה אינם יו"ט (ע' כה"ג גבי פורים בד"ה חייב אינש כו' עד דלא ידע'). אך זהו כמו עד"מ מלך שיוצאים להקביל פניו בשדה. יאר ה' פניו הוא ענין יג"מ. ובחי' יאר

היינו מ״ש אל ה׳ ויאר לנו עמ״ש מזה בד״ה ראשי המטות, וזהו ישראל ישר אל (עמ״ש בפי׳ לעשות הישר סד״ה כי תשמע בקול) שבחינת אל הוא שר ומושל בקרבו:(ב) והנה יש באדם בחי׳ עיר מושב כמ״ש סד״ה בפ׳ נסכים בפי׳ ארץ מושבותיכם, ובחינת שדה עמ״ש בת״א פ׳ חיי ע״פ ויצא יצחק לשוח בשדה. ובחינת מדבר זהו ארץ לא זרועה (עמ״ש בד״ה אלה מסעי ומ״ש מענין זריעה בד״ה האזינו השמים ובד״ה בשלח פרעה ובד״ה ששים המה מלכות) אשר לא ישב אדם שם הפך ממ״ש האמנם ישב אלקים על הארץ. והעצה לזה כמו שכתוב ובקשתם משם. כי את האור כי טוב לגנוז בחיי אל ה׳ ויאר לנו שבבחינת ישר אל. אך יש מי שהוא בבחינת אבידה אצלו. ע״ד איזהו שוטה המאבד שם מה שנותנין לו. וע״ד מ״ש ובאו האובדים בארץ אשור. וכתיב תעיתי כשה אובד. ועיין מזה בגמ׳ ספ״ג דמכות (דף כ״ד סע״א) ובמהרש״א שם בח״א ועיין ברבות פ׳ קרח ובפ׳ בשלח ס״פ כ״ד מה הצאן כו׳ אף ישראל אע״פ שחוטאין כו׳ ע״ש וזהו כשה אובד. וצריך לחפש במקום שנאבדה שיפשפש במעשיו, וזהו ובקשתם משם, וישוב אל ה׳ וירחמהו, (ומזה יבא לבחיי שמע שם ע׳ וגם יתעלה בחיי מדבר הנ״ל להיות ומדברך נאוה כמ״ש בד״ה במדבר סיני באהל מועד שע״י התשובה יבא לבחינת מדבר אשר לא ישב אדם שם שלמעלה ממדרגת אדם ונק׳ במדבר הגדול והנורא). אך האדם אשר לא ירגיש הרחמנות בנפשו זהו מפני שנפגם כ״כ עד שנפרד ונכרת משרשו, (וכרת הוא נגד בחיי כתר כמ״ש במא״א אות כ׳ סט״ו) ומזה אדרבה יעורר עליו רחמים יותר גדולים, ועי״ז יש תקוה. וזהו הרועה בשושנים בחי׳ יג״מ. ועוד פי׳ בשושנים ע״ד אם יהיו חטאיכם כשנים מבחי׳ אדום כשלג ילבינו. כמו שושנה אתהפך מגוון סומק לגוון חוור ע״י אש ועמ״ש מענין אש בד״ה והיה לכם לציצית ובפ׳ בהר ע״פ כי תבואו כו׳ ושבתה הארץ כו׳ ועי״ז יאר ה׳ פניו. גם י״ל שושנים רומז לבחיי ברזא סומקא לסוסיא חיוורא וזהו ג״כ ענין לשון של זהורית כו׳ וה״ע בגדי לבן ובגדי זהב כמ״ש ברע״מ פ׳ פנחס (דף רנ״ה ע״ב) ועמ״ש בד״ה למנצח על השמינית וכענין מ״ש בדוד אדמוני עם יפה עינים ועמ״ש בביאור ע״פ וכל בניך:(ג) ועוד צ״ל מ״ש אחזתיו ולא ארפנו כו׳ כי שאהבה נפשי בקמץ הוא לשון כבר. ע״ד כבר היו לעולמים כי ישראל עלו במחשבה הקדומה. וזהו ואני בתוך הגולה על נהר כבר, ועיין מענין כבר ברבות בראשית פט״ז ובזהר בראשית (ד״ו ע״ב) ובמק״מ והרמ״ז שם ובזח״ג פנחס (דרמ״ז ע״א) ועמ״ש בת״א בד״ה ואלה המשפטים גבי כי תקנה עבד עברי. ואחר שימצא גילוי אהבה זו צ״ל אחזתיו כו׳ ולהביאו אל בית אמי זו תורה שבכתב עיין זח״ב ויקהל (דף ריש). וחדר הורתי זו תשבע״פ, ועמ״ש בד״ה ראה אנכי גבי ונר דלוק על ראשו ומלמדין אותו כו׳, ועמ״ש בד״ה ועשית בגדי קדש

לאהרן אחיך. וזהו ענין הרועה בשושנים ששונים הלכות ישראל מפרנסין ומתפרנסין עמ"ש בפי' רעיתי בד"ה אני ישנה, ובפי' לכו לחמו בלחמי בד"ה יונתי בחגוי. וענין שני כלים תורה וחסד עמ"ש בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפ' ציצית בסופו:

פרק יא

אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים. הנה שושנה יש בה תליסר עלין כנגד י"ג מכילין דרחמי שבפסוק מי אל כמוך ושבפסוק אל רחום כו' שמשם הוא מקור התשובה להיות נושא עון כו' והם המתגלים ברי"ח אלול שאז הוא בחי' עת רצון כי מר"ח אלול עד אחר יוה"כ הם מ' יום שעלה משה רבע"ה למרום לקבל לוחות האחרונות ומה ימים הראשונים ברצון כו', וז"ש הרועה בשושנים אצל אני לדודי ודודי לי שהוא ר"ת אלול. וצריך להבין מהו ענין י"ג מדות הרחמים בחדש אלול בשלמא בעשי"ת יתכן שהם ימי סליחה ומחילה ולכך אומרים בעשי"ת ויעבור הוי' כו' והענין הוא דהנה התשובה אינה על עוונות דוקא שהרי צריך להיות כל ימיו בתשובה אלא בחי' תשובה הוא ששב מדרכו הראשון וכמ"ש והחזירנו בתשובה שלימה לפניך כו'. וביאור הענין הנה בדברי חז"ל (ספ"ק דקדושין) יש ב' דעות אחד אומר תלמוד גדול ואחד אומר מעשה גדול ונמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה. ולהבין ענין מחלקותם ובמאי קא מיפלגי יש להקדים להבין תחלה מ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא והלא כתיב מכה"כ ולא נזכר שמים וגם ששם נאמר אני מלא וכאן כתיב כבודו. אך הנה ידוע דיש ממכ"ע וסוכ"ע ופי' ממכ"ע הוא בחי' הארת האלהות הנמשך בנבראים להחיותם מע"מ יהי אור כו' בדבר ה' כו' שהוא מתלבש בפנימיותם ותוך תוכם ממש שנמשך בקרבם להיות חיות להם והוא מתחלק לחלקים להיות מחיה כל חד לפום שיעורא דיליה.

ועד"מ בגשמיות בדצח"מ שהדומם הגם שנתהוה ג"כ מע"מ ונמשך בו ג"כ חיות אלקות מאותו המאמר כמו שנמשך חיות אלהות בצומח וחי מ"מ חיותו מצומצם זעיר זעיר והצומח יש בו חיות יותר והחי יותר גם מן הצומח והמדבר יותר כו' ולפי ערך זה גם בעולמות הרוחניים יש התחלקות מדרגות רבות ולכולם נמשך חיות משונה ונבדל מחיות הנמשך לזולתו והיינו ממדת מל' יתי' שהוא הנק' ממכ"ע שמתלבש בתוך תוך העולמות ממש אבל בחי' סוכ"ע הוא בחי' השפעה והארת אלקות שאינו נמשך ונתלבש בתוך העולמות בבחי' גילוי להיות מושג בהשגתם אלא הוא בבחי' מקיף עליהם מלמעלה וע"כ נק' סוכ"ע שסובב לכולם בשוה שאין בו התחלקות מאחר שאינו מתלבש בבחי' גילוי בהשגה שיתכן לומר שלזה הוא מאיר ומתגלה כך ולזה כך כו'.

וע"כ הוא שוה ומשוה כו' ובו הוא שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא דהיינו בחי' סוכ"ע דלית אתר פנוי מיניה ומ"ש מכה"כ הוא בחי' ממכ"ע שנק' כבוד והנה ארז"ל אין כבוד אלא תורה (ועמ"ש ע"פ כי על כל כבוד חופה). והיינו משום דאורייתא מחכמה נפקת שמחכמה נמשכים ל"ב נתיבות וכמשל הנתיב והשביל שעשוי לעבור בו ממקום למקום כך מבחי' חכמה עילאה נמשכת ההשפעה בבחי' התחלקות להיות ממכ"ע עד שיומשך בגשמיות ממש בפרטות דיני התורה כשר ופסול כו' שהם בענינים גשמיים תרומות ומעשרות כו' וכנודע אבל ע"י המצות נמשך גילוי אור מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' המקיף.

והענין כי הנה ידוע שהתורה נעשה מזון לנפש האלקית וכמ"ש ותורתך בתוך מעי שהוא כמו עד"מ המזון שנכנס בתוך תוך האדם ונעשה חיות בפנימיותו וכך ע"י התורה נמשך גילוי הארת החכמה להיות מושג בהשגה ממש ואשים דברי בפיך והיינו מבחי' ממכ"ע שמתלבש בעלמין בבחי' פנימי' ממש אבל המצות נעשים לבושים לנפש האלקית שהוא כמו עד"מ הלבוש הוא על גוף האדם מלמעלה ואינו נכנס בפנימיותו וכך ההמשכה הנמשכת ע"י המצות הוא בבחי' מקיף מפני שהיא מבחי' סוכ"ע שהוא למעלה מהשגה וע"כ הלבושים יותר יקרים בטבעם מהמזון להיות שבשרשם הם יותר נעלים [ועמ"ש מזה בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין ג' בחינות מזון לבוש בית].

וז"ש במצו' תחת אשר לא עבדת כו' מרב כל פי' רב כל הוא בחי' ג"ע [עמ"ש בד"ה ואתה תצוה] השגת אלקות. שהמצות הם יותר גבוהים שהם מבחי' מקיפים שלמעלה מג"ע שהוא השגה בבחי' פנימי' ומצד זה אמר האומר מעשה גדול מן התלמוד אך אעפ"כ נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, והענין כי א"א להיות התעוררות המשכת סוכ"ע ע"י המצות מעשיות שהם מדברים גשמיים ציצית מצמר צדקה בממון גשמי אם לא ע"י התורה שהיא הממוצע המחברם וכמו עד"מ באדם שהדבור הוא הממוצע המחבר ומוציא העלם המחשבה לידי גילוי כו':

ב **והנה** כתיב היום לעשותם. היום דוקא שבעוה"ז הוא הנק' עולם המעשה ויכולים לעשות תשובה משא"כ בעוה"ב הנה כמו שהוא כך ישאר שאין לו כח להפוך עצמו מכמו שהוא אם לא שיסירו ממנו הלבושים הצואים ע"י כף הקלע כו' אבל הוא עצמו אינו יכול והטעם הוא משום שבעה"ב אמרו יושבין ונהנין שהוא לפי שמשיגים אלקות בבחי' השגה וגילוי ממש וא"כ הוא מבחי' ממכ"ע שמתלבש בבחי' גילוי ובבחי' ממכ"ע הוא בבחי' התחלקות כנ"ל.

וע"כ אם הוא בבחי' זו א"א לו להפך לבחי' אחרת אחרי שהם מחולקים ונבדלים זה מזה וכאו"א על מקומו בא, אבל בעולם הזה יש בחי' הארת סוכ"ע ואע"פ שהוא בבחי' העלם שאינ' משיגים בו מ"מ פועל הוא כאן ולפי שהוא בחי' סוכ"ע ששוה ומשוה ואם צדקת מה תתן לו כו' וע"כ יכולים לעשות תשובה שאף שהוא כעת רשע גמור והוא למטה מטה יכול להתהפך להיות צ"ג מצד הארת הסובב כו' וכמ"ש במ"א באריכות ע"פ צו את בנ"י ואמרת אליהם את קרבני לחמי כו' ע"ש, וז"ש חז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי חיי העוה"ב הוא רק מבחי' ממכ"ע שהוא ע"י גבורות וצמצומים ביו"ד נברא העוה"ב כו'. אבל בתורה ומע"ט בעוה"ז הוא מבחי' סוכ"ע.

וזהו עיקר כוונת ירידת הנפש להתלבש בגוף החומרי משום שבעוה"ז יש הארת סוכ"ע אשר לזאת תוכל לברר ולהפך מרע לטוב כו' ולפי ערך זה נותנים לאדם שני חייו במספר וקצבה לזה ע' שנה ולזה פ' כו' היינו כפי מספר מה שצריך לברר ולהפך מרע לטוב כו' שכל יום מברר ומהפך חלק א'. עד שבשני חייו נשלם מה שהיה צריך לברר שבשביל זה ירדה הנפש לעוה"ז:

ג **אך** אם פגם ע"י איזו חטא שהוריד והמשיך חיות לסט"א שלא בירר והיפך כנ"ל כל מה שהיה צריך ע"ז הוא ענין התשובה והחזירנו בתשובה שלמה לפניך. והנה הגם שארז"ל לא זז משם עד שמוחלין לו, הנה הרי מ"מ אף שמוחלין לו החסרון במקומו עומד מה שלא השלים ההמשכה שהיה ממשיך כו'. אך זהו ענין התשובה שאנו מבקשים והחזירנו בתשובה שלמה לפניך פי' לפנימיותך שהוא למעלה גם מבחי' סוכ"ע שאינו נק' סובב ומקיף אלא לגבי עלמין אבל עצמותו ומהותו ית' הוא למעלה גם מזה וע"י התשובה שימשיך אור חדש ע"י גילוי עצמותו ית' ימלא כל הפגמים והחסרונות כו' אך איך יכול האדם לעורר כ"כ למעלה בעצמותו ית' להמשיך אור חדש ממנו אך ע"ז הוא מבקש והחזירנו בתשובה כו' השיבנו אליך כלומר אתה תערה עלינו רוח ממרום ותשפיע עלינו רחמים רבים ממקור הרחמים מבחי' י"ג מכילין מי אל כמוך נושא עון כו' שיהיו אנחנו יכולים לעשות תשובה וזהו ענין הארת י"ג מכילין דרחמי בחדש אלול שהוא הכנה שיהיו יכולים לעשות תשובה להיות אני לדודי כו' ואף שבכל השנה אומרים י"ג מדות הרחמים ה' ה' אל רחום כו' הם רק הרחמנות על חיי הגוף בלבד אבל י"ג מכילין דרחמי המאירים בחדש אלול הם הרחמים על חיי הנפש לעוררה בתשובה וז"ש הרועה בשושנים פי' רועה שמפרנס את ישראל להיות יכולים לעשות תשובה הוא רועה ומפרנס אותם בשושנים כי הנה בכל השנה אנו אומרים בק"ש ונתתי עשב בשדך לבהמתך פי'

בהמתך היינו נה"ב ונפש השכלית שבכדי שיהיו גם הם מסכימים שיהיה ואהבת את ה' כו' תקנו לומר תחלה קודם התפלה ברכת יוצר שתים לפני' והאופנים וחיות כו' ופסוד"ז שהוא בחי' האריכות בהתבוננות גדולת ה' ית' עד שגם נה"ב והשכלית יסכימו שלו יאתה כו' אבל בשביל התעוררות האהבה בנפש האלקית עצמה א"צ להתבוננות כ"כ שהרי נר ה' נשמת אדם שכך מוטבע בכל נפשות ישראל בטבע תולדותם ממקורם להיות חפצם ותשוקתם ליכלל באור ה' ולדבקה בו וז"ש ונתתי עשב בשדך לבהמתך. פי' עשב הם המלאכים שלוחי ההשפעה שבהם וע"י נמשך ההשפעה מלמעלה להיות לו כח ועוז להפך נה"ב וכמ"ש בזהר פ' בראשית (די"ח ע"ב) ע"פ מצמיח חציר לבהמה אלף טורין כו' ועשב לעבודת האדם כו' [ועמ"ש בד"ה כי תצא מענין שתים לפניה דק"ש] וכ"ז הוא בכל השנה דוקא אבל בחדש אלול כתיב הרועה בשושנים שהן בחי' י"ג מכילין דרחמי המאירים ומתגלים בחדש אלול להיות עושים תשובה שימולא כל החסרונות. [והמשכה זו דשושנים היא צריכה גם בשביל הנה"א עצמה כי הגם שכך מוטבע בכל נפש כו' כנ"ל, אך הענין כי יש העלאת מ"ן שנמשך מצד עצם הנפש בטבעה ומאליה. אבל כדי לבא לבחי' העלאת מ"ן דבחי' תשובה שהוא בחילא יתיר למעלה מכדי שתוכל הנפש שאת ע"ז צריך להיות המשכה מלמעלה דייקא, ויובן זה ממ"ש במ"א ע"פ כריח שדה אשר ברכו ה' והיינו להיות ריח בוגדיו שהוא בחי' תשובה ע"ז צ"ל אשר ברכו ה' שהוא סיוע מלמעלה כו' ע"ש וזהו ענין השיבנו אליך כו', ועל המשכה זו שמלמעלה נאמר הרועה בשושנים].

והנה ארז"ל א"ת שושנים אלא ששונים פי' ששונים הוא בחי' תורה מענין קורא ושונה כו' והענין כי התשובה צ"ל למלא כל החסרונות הן החסרון שנעשה בהעדר המצות שמונע ומחסיר גילוי אור דסוכ"ע הנמשך ע"י המצות והן החסרון שנעשה ע"י התורה שהיא מקור בחי' ממכ"ע וז"ש והחזירנו בתשובה שלימה לפניך שלימה דייקא כו' וז"ש הרועה בשושנים שבכלל זה יש ב' המדרגות שושנה כפשוטו הוא התעוררות י"ג מכילין דרחמי שהם מבחי' סוכ"ע וששונים מבחי' ממכ"ע כו'.

וזהו ענין שמח"ת שאחר ר"ה ויו"כ שהוא בחי' המשכה שמחה של מצוה על כללות השנה כי מאחר שבכל השנה עושים חסרון ופגם בהארת סוכ"ע ע"י שאין מקיימים המצות כהלכתן וכאשר נמשך בר"ה ויוה"כ מלוי החסרון אז נעשה בחינת שמחה של מצוה כו'. [ועוד יובן ענין שושנים ששונים ע"ד משנ"ת בד"ה ואכלת ושבעת וברכת בענין הזכרת ברית ותורה בברכת הארץ וצריך שיקדים ברית לתורה שזו ניתנה בג' בריתות וזו ניתנה בי"ג בריתות ומבואר שם דענין י"ג בריתות הם י"ג מדה"ר.

והמשכתם הוא ע"י התורה כו' וז"ש ג"כ ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך. שיש בזה ר"ת אלול. והיינו לבוא לבחי' פנימית הלב וכמ"ש באגה"ק בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה. והמשכה זו היא מבחי' י"ג בריתות שהן י"ג מדה"ר. אך המשכה זו הוא ע"י התורה וזהו ענין שושנים וששונים בהלכות וגם כי י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הם מבחינת י"ג מדה"ר ולכן נז' בגמרא ורחמנא אמר והיינו שבהם ועל ידם ההמשכה מתשב"כ שהיא חכמה עילאה לתשבע"פ שהיא ח"ת וזהו והדרת פני זקן זה שקנה חכמה כי הן י"ג ת"ד:

פרק יב

ביאור ע"פ אני לדודי

ביאור ענין מארז"ל תלמוד גדול או מעשה גדול ונמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה הנה מעשה המצות הן בירורי נוגה שמעורב טוב ורע כגון אכילה יש אכילת זולל וסובא ויש שהוא של מצוה כגון אכילת קדשים וכמו סעודת שבת והמצות הן בירורים לברר מה שהוא דבר גשמי להיות בבחינת ביטול כי השבירה היתה בשם ס"ג כולו סג יחדו כו' ונעשה ב"ן שנפל בשבירה להיות יש ודבר עד שנעשה עולם הגשמי והבירור הוא בשם מ"ה בחי' ביטול.

והנה בי"ע הוא קודם התקון משא"כ אצי' הוא לאחר התיקון שכבר נתקן בבחי' ביטול איהו וחיוהי חד כנודע מענין התפלה שעד ב"ש הוא עולם העשי' שהתפלה היא ג"כ בירור דעקימת שפתיו הוי מעשה כו' ובי"ע הם צריכים לתיקון ולכן הנשמה א"צ תיקון לעצמה כי הנשמה היא מעולם האצילות שהוא אחר התיקון ואפילו נשמה דבי"ע היינו אצילות דבי"ע כי למ"ד כלים דאצילות מתלבשים בבי"ע ולכן אמרו מעשה גדול כי אחר הבירור יהי' שם ב"ן גדול משם מ"ה אשת חיל עט"ב. אך בבחי' אחרת תלמוד גדול שהוא בחי' מ"ה המברר כי התלמוד הוא לבאר המצוה איך תהיה הסוכה והאתרוג כו' בחכמה אתברירו וגם ע"ד הקבלה הנה מעשה גדול שהוא מבחי' כתר מלשון כותרת שהוא בבחי' רצון שלמעלה מן החכמה שהיא התורה והוא בבחינת מקיף והחכמה היא פנימית על כל זה בבחי' אחת החכמה יותר מעולה שמהכתר אינו יורד כ"א בחינת חיצונית כנודע אבל החכמה היא בפנימיותה כו' וכמ"ש במ"א באריכות בביאור ע"פ צאינה וראינה.

ואח"כ נמנו וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה שעם היות שהחכמה היא או"כ והכתר הוא למעלה מהחכמה עם כל זה הרי התהוות המעשה שתהיינה המצות בבחינת כתר ומקיף הוא על ידי התורה כי היא הממשכת אור א"ס ב"ה לבחינת המעשה

שתהיינה מעשה המצות בבחי' כתר כו' [ועמ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י. בסוף הדרוש ובביאור ע"פ מי מנה כו' רובע ישראל ע"ש].

ובזה יתורצו השני מקראות שנראים לכאורה כסותרים זה את זה כתוב א' אומר את השמים ואת הארץ אני מלא דמשמע אני ממש מהותו ועצמותו כאדם שאומר ע"ע אני כו' וכתוב א' אומר מלא כל הארץ כבודו ותרגומו זיו יקריה כו' ולא עצמותו כו' והחילוק הוא כך אני מלא היינו בבחי' המצות שהן בבחי' סוכ"ע כתר ומקיף ולכן שמים וארץ שוין לגבי בחינה זו [ועמ"ש בפ' עקב סד"ה ואכלת ושבעת וברכת] ומקרא דכתיב מכה"כ היינו בבחי' התורה חכמה דאורייתא מחכמה נפקת כו'.

והנה יש ב' בחינות מקיפים מקיף החוזר שהוא מקיף פרטי ומקיף הישר שהוא מקיף כללי שמקיף מראשו עד רגלו כו' והנה מקיף החוזר הוא ענין המצות הוא האור הנמשך ומתפשט בכלי אלא שמפני שאין הכלי יכול להכיל ולסבול האור חוזר ויוצא לחוץ ונעשה אור מקיף על הכלי והיינו ענין שערות שהם מותרי מוחין והשערות הם בחי' לבושים שהן המצות הן לבושים כנודע אבל המקיף הכללי הוא המקיף שלגודל אורו אינו יכול ליכנס כלל בכלי והוא ענין שמחה של מצוה שהשמחה היא בחי' מקיף שהוא בהשוואה א' מראשו עד רגלו הכל בבחי' אחת ואינה בבחינת התחלקות פרטיים לפי הבחינה פרטית כמו שהוא ענין לבושים שמתלבשת בכל בחינה לפי מה שהוא משא"כ מקיף הכללי כנ"ל. [ועמ"ש מענין שמחה של מצוה ע"פ אסרי לגפן ובביאור ע"פ צאינה וראינה הנזכר לעיל].

והנה לכך נאמר היום לעשותם שבועה"ז דוקא הוא השראת המקיף שהוא בהעלם כו' [כמ"ש מזה ע"פ צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי] וע"י מעשה המצות ממשיכים מבחי' כ"ע בחי' מקיף כנ"ל משא"כ בעוה"ב הוא בחי' גילוי וצריך לילך שם ממדרגה למדרגה ותחלה צריך לירד לגיהנם כו' וזהו תכלית ירידת הנשמות לעוה"ז ירידה צורך עליה היינו בחי' בירורים לברר להיות הכל בבחינת ביטול בהמשכה פנימית ומקיפים וכל ימי שנותינו בהם שבעים שנה לא נתנו לאדם אלא בשביל זה כנ"ל והנשמה אינה צריכה תיקון לעצמה ואינה צריכה להמשכה ולא להתפלל כלל כי הצדיקים למה דומים בפני השכינה כנר בפני האבוקה שכלה מאליו וברא כרעא דאבוה כו' אלא עיקר ירידת הנשמה הוא כדי להפך נפש השכלית שבנפש הבהמית ע"י המשכות התורה והמצות שהם פנימים ומקיפים כנ"ל [ועמ"ש ע"פ כי תצא כו' גבי ונתנו ה' אלקיך בידך דהיינו ע"י תורה ומצות שעי"ז דוקא נשלם בירור נה"ב ע"ש הטעם ועמ"ש מזה ג"כ ע"פ משה ידבר גבי כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא]:

ב **אך** מי שחטא ופגם צריך לעשות תשובה להמשיך מלמעלה להשלים החסרון והפגם והיינו כמ"ש ממעמקים קראתיך הוי' הוי' הוא כללות האצי' יו"ד חכמה כו' וקראתיך היניו המשכת הוי' אחרת מחדש אורות בכלים כי המשכות האורות שכבר נמשכו בכלים נפגמו כנודע וצריך להמשיך אורות מחדש והמשכה זו היא ממעמקים מעשרה עומקים שבעשי"ת עומקא דחשוכא ישת חשך סתרו וזהו השיבנו אליך מקורא דכולא כנודע שמא"ס ב"ה נעשה צמצום ומקום פנוי וחלל ואח"כ נמשך קו וחוט ומקו זה נמשכים כל העגולים ומקיפים כמ"ש בע"ח בשער העגולים ויושר וראשית הקו הזה היינו בחי' מל' דא"ק שם הוא עומקא דכולא ומשם נמשכו י"ג מדות הרחמים וזהו בחי' תשובה במקום שבע"ת עומדין כו' דמשכין ליה בחילא יתיר אליך ממש אך להיות הכח הזה בנפש חילא יתיר כו' הוא ע"י י"ג מדות הרחמים שמר"ח אלול שנאמר עליהם ואנכי עמדתי בהר כו' כימים הראשונים הם ימי קדם כנודע שיש ימי עולם וימי קדם שנות עולם שנים קדמוניות ימי קדם הם מעומקא דחשוכא מל' דא"ק [וע' בענין ימי קדם באדרא דנשא ד' קל"ד ד' ודקל"ח ב' ועמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה בפי' כי תצא ובפי' ויקרא בביאור ע"פ ויקרא אל משה מענין ישת חשך סתרו] ומשם נמשך להיות מקיפים וע"ז נאמר אני לדודי ועלי תשוקתו דלא כתיב ואלי תשוקתו אלא ועלי כלומר מלמעלה בחי' מקיף [ועמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר גבי ענין בגדי לבן דכה"ג ביוהכ"פ וע' עוד מענין ועלי תשוקתו באדרא דנשא (דקל"ב ב') מי גרם שאני לדודי משום ועלי תשוקתו. אכן בזהר פי' לך לך (דפ"ח ב') פי' אני לדודי בקדמיתא ולבתר ועלי תשוקתו וכן משמע הפי' באדר"ז (דרפ"ח ע"א). והיינו ב' בחי' ג"ג מדה"ר דאלול ודיוהכ"פ. שעל י"ג מדה"ר דאלול שהם המשכה להיות אתעדל"ת ע"ז אמרו מי גרם שאני לדודי משום דעלי תשוקתו. וי"ג מדה"ר דעשי"ת ויוהכ"פ שהם סליחת ומחילת העוונות ע"י התשובה ע"ז אמרו ע"י שאני לדודי בקדמיתא ע"ז ועלי תשוקתו כו' ועמ"ש מענין ב' בחינות י"ג מדות דאלול ויום הכפורים בד"ה ושמתי כדכד ושאר דוכתי]. וזהו הרועה בשושנים תליסר עלין דסחרין לשושנה והן י"ג מדות שאמר מיכה שהן בעתיק והן למעלה מהי"ג שאמר משה כמ"ש במ"א שמשה המשיך למטה בז"א כמ"ש באדרא (דקל"ח ע"א) והיינו כי היג"מ של משה הן לחיי העוה"ז שהיה צריך משה לכך לפי שהקב"ה אמר למשה ועתה הניחה לי כו' וע"ז נאמר במשה ויקוד ארצה וישתחו שהשתחואה הוא המשכה שהמשיך למטה כו' אבל היג"מ שאמר מיכה הן יג"מ דא"א שהן לחיי הנשמות שהוא חיי אלקות וכמ"ש בזה"ק שם (דקל"ג ע"ב) אית חסד דלגו ואית חסד דלבר כו' חסד דאקרי חסד עולם כו' דז"א דכתיב אמרתי עולם חסד יבנה. והאי

חסד דעתיק כו' לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא. (ועיין בזהר בהעלותך דקנ"ב סע"א). וזהו הרועה בשושנים שהוא רועה זן ומפרנס כי בכל השנה הוא רועה ישראל בבחי' עשב כמ"ש ונתתי עשב בשדך לבהמתך ועשב לעבודת האדם דהיינו מה שישראל מקבלים בחי' האוי"ר הוא ע"י מלאכים בברכת יוצר אור כולם אהובים כו' והאופנים כו' (ועיין בזהר בראשית דף י"ח ע"ב עשב דא אלין אופנים וחיות כו' ע"ש) ועל ידי זה מקבלים ג"כ התפעלות אהוי"ר או תיקון הקדושה שלמעלה מקבלת הנפש למטה ג"כ והיינו נה"ב כי הנפש אלקית אינה צריכה תיקון לעצמה שהנפש שבכל עולם הוא גבוה מבחי' המלאכים שבכל עולם כי הנשמה היא מפנימית העולם והמלאכים הם מחיצוני' אלא שנפש הבהמית היא נמשכת מפנימית האופנים [משא"כ משמרי האופנים נמשך השפעה החיצונית] וצריך שגם נפש הבהמית תסכים לזה והיינו ע"י ההמשכה מבחי' האופנים וחיות שהן שרשה ומקורה שאין הדינין נמתקין אלא בשרשן וכמ"ש מזה ע"פ כי תצא הנזכר לעיל.

ולכך תקנו לנו אנשי כנה"ג לומר בכל יום והאופנים וחיות כו' בברכת יוצר אור קודם שמע ישראל. ישראל היא הנפש האלקית ועליה נאמר בכל לבבך בשני יצריך ובכל נפשך אפי' בנפש הבהמית והיינו ע"י ונתתי עשב בשדך שדה הוא חקל תפוחין קדישין כדי להיות לבהמתך ואח"כ ואכלת ושבעת הוא ענין אכלתי יערי עם דבשי כו' וזהו כל השנה אבל בר"ח אלול הוא הרועה בשושנים תליסר עלין דסחרין לשושנה [וזהו קרוב למשנ"ת בפ' עקב ע"פ ואכלת ושבעת וברכת בענין כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם שהוא בחי' לחם מן הארץ וכן בחי' עשב מזון דנה"ב כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם היינו בחי' לחם מן השמים שנמשך מבחי' טל טלא דבדולחא שבמו"ס שהוא מקור יג"מ הרחמים וכמש"ש בד"ה ויאכילך את המן כו' ע"ש ועד"ז הוא ההפרש בין בחי' ונתתי לגבי בחי' הרועה בשושנים. ובזהר פ' יתרו (דפ"א ע"ב) מאי מוצא פי ה' דא קול השופר כו' בהאי קול שופר תליא כולא. והיינו לפי שע"י השופר הוא התגלות יג"מ הרחמים וגם ע"י נמשך בנין המל' שהיא פי ה' ולכן נק' השופר מוצא ומקור פי ה'] כי מר"ח אלול עד יו"כ הן ארבעים יום וביוה"כ בו נתנו לוחות האחרונות כללות כל התרי"ג מצות והן מילוי כל החסרונות והפגמים בהמשכת פנימים ומקיפים מחדש. ובזהר פ' שמות (ד"כ ע"ב) איתא ד"א בשושנים באותם ששונים בתורה שע"י התורה נמשך מקיף היושר הכללי שמקיף בהשוואה אחת. והוא ענין שמחת תורה שהשמחה של כל השנה בתורה ומצות נכלל ביום אי שהוא כללות כל השנה ומקיף זה נמשך ע"י התורה הגם שהיא בחי' פנימית וזהו ענין גדול ת"ת שמביא לידי מעשה וכנודע שמא"ס ב"ה עצמו לא נמשך

כלל אלא שיש הפסק צמצום ומקום פנוי וחלל רק הקו והחוט נמשך אחר הצמצום והרי הוא בחי' פנימי' ואח"כ ממנו נמשך כל המקיפים וכנודע שמקיפים א"א להיות פנימי' רק פנימי' עליון נעשה מקיף לתחתון וכך מן פנימית עליון שהוא הקו וחוט נעשו כל המקיפים כו'. [ועמ"ש סד"ה ויקהל משה ובד"ה שרי אשתך.

ועמ"ש עוד מענין תורה בד"ה וידבר דעשרת הדברות. וע"פ ביום השמיני עצרת בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה ועמ"ש גבי הזכרת תורה בברכת הארץ איך שע"ז נמשך מבחי' טל ומן בברכת הארץ כו' ע"ש]:

כי תצא

פרק א

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבית שביו וגו'. הנה איתא בזהר שעת צלותא שעת קרבא וכתיב אשר לקחת מיד האמורי בחרבי ובקשתי ות"א בצלותי ובבעותי.

ולהבין מה ענין המלחמה בתפלה וגם למה מתפללים בכל יום. הנה ארז"ל תפלות כנגד תמידין תקנום. והענין כדכתיב את קרבני לחמי לאשי שהיו מקריבין הקרבן בזמן בית המקדש לעולה ע"ג המזבח ממין הבהמה כדי שתרד אש מן השמים ותאכל את העולה. כי חיות נפש הבהמית היא יסודה מיסוד האש כי ד' בחי' דצח"מ הם כנגד ד' בחי' ארמ"ע ובחי' אש הוא בחי' נפש החי ובחי' רוח הוא בחי' מדבר כדכתיב ויהי האדם לנפש חיה ות"א לרוח ממללא וכשהיה יורד אש מן השמים היה נכלל אש שלמטה באש שלמעלה ובחי' אש שלמעלה ג"כ הוא בחי' בהמה וחיה ושרשן במרכבה העליונה פני אריה פני שור כו'.

וזהו אריה דאכיל קרבנין כו'. ומשחרב בית המקדש תקנו אנשי כנסת הגדולה התפלה שיקריב כ"א נפשו הבהמית להעלותה ולקשרה בשרשה שהיא ג"כ מיסוד האש ומקור חוצבה ויסודתה בהררי קדש מרכבה העליונה פני אריה פני שור כו' אלא שלאחר ירידת והשתלשלות והתלבשות בע"ש שמרי האופנים נמשך תענוגי העולם הזה והכח המתאוה שהוא ג"כ בחי' חמימות האש וגם היצה"ר הוא אש זר דולק וצריך להעלות נפש הבהמית לשרשה בחי' אש שלמעלה ולהתכלל בבחי' מרכבה העליונה בחי' אש אוכלה אש לכלות ולשרוף כח המתאוה והאש שלמטה בתענוגות בני אדם בעוה"ז שלא לילך בהם אלא בקרירות ולהפך מהיפך להיות כח המתאוה ברשפי אש שלהבת לדבקה באלהים חיים (ועמ"ש מזה בד"ה בפי' נסכים בפי' שלח). והנה בכל יום יצרו

של אדם מתגבר עליו וצריך בכל יום להמשיך בחיי אש שלמעלה. כי הנה כתיב ימים יוצרו שיש מספר וקצבה לשני חיי האדם ימי שנותינו בהם שבעים שנה כו' ולא נתנו לנפשו האלהית שבקרבו כי הנשמה אינה צריכה תיקון לעצמה הואיל והיא נצחית ואינה מתלבשת בבחיי זמן אלא מתאחדת במקור חוצבה באור א"ס ב"ה כמ"ש (ד"ה א' סי' ד' כ"ג) עם המלך במלאכתו ישבו שם ועיין ברבות בראשית פרשה ח' ובמדרש רות פ"ב כי היא לא נלקחה מבחיי פני אריה ושור כו' כנפש הבהמית שבאדם אלא מבחיי ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' ורוח האדם היא העולה למעלה כו' ורוח הבהמה יורדת למטה לארץ שהוא מבחיי הארץ העליונה כמ"ש והארץ הדום רגלי (עמ"ש בד"ה וספרתם לכם בענין עומר שעורים מאכל בהמה ועיין ברבות ס"פ האזינו ובבראשית פי"ד) משא"כ רוח האדם היא בבלי' מעלה מעלה וגבוה מעל גבוה כו' וע' מ"ש בענין והרוח תשוב בד"ה האזינו השמים אלא מספר חיי האדם ניתן להתלבש בו נפשו הבהמית ושניו קצובים לו במספר ששיערה חכמתו יתברך שיוכל לשאת בנפשו להעלות ממנה כ"כ כחות וניצוצים שנפלו שמה בשבירת הכלים ובכל יום נתעלה נצוץ וכח חדש (ועמ"ש מזה בפ' בחקותי בד"ה מבואר בע"ח):

ב **והנה** כדי שתרד ותמשך בחיי אש שלמעלה מצוה להביא מן ההדיוט ע"י אתערותא דלתתא והיינו ע"י התבוננות במקור חוצבה ושרשה במרכבה העליונה שממנה נלקח הכח המתאוה שבנפשו הבהמית כנ"ל. איך שהם בטלים בבחיי מרכבה וכסא לגבי דמות אדם שעל הכסא וזעים וחלים מחיל כסא ומתלהבים ומתלהטים בלהבת ושלהבת רשפי אש ליבטל ולהכלל באור ה' השופע עליהם וממילא יאיר אור האהבה גם על כח המתאוה שבנפשו הבהמית שנלקח משם לעורר לבו להיות נעתק מתענוגים גשמיים אשר נשקע בהם ולהיות נמשך אחר שרשו להבטל ולהכלל באור ה' ולכן תקנו אכנה"ג ברכות ק"ש שתים לפניה ברכת יוצר אור ששם נאמר ונשנה באריכות סדר המלאכים ושרפים וחיות איך השם בטלים לאורו ית' ויוצר משרתים ואש משרתיו כו'. יוצר משרתים שכמה אלף ורבוא רבבות נבראים בכל יום ומחמת תוקף אהבתם כאש בוערת כלים ונשרפים וחוזרים ומתחדשים ואשר משרתיו משמשת ימי בראשית כמה אלף ורבוא רבבות בגדוד א' ולגדודיו אין מספר כדכתיב היש מספר לגדודיו כדמשני בגמרא וכולם מעריצים ומקדישים כו' מחמת השגתם שיודעים ומשיגים שחיותם וקיומם הנמשך להם מאתו ית' הוא מבחיי שמו לבד כמו עד"מ שמו של אדם שאינו עצם מעצמותו כלל אלא איזה בחיי הארה והתפשטות ממנו כדי שיוכל זולתו לקרוא לו בשמו ונקרא אור א"ס ב"ה כלומר הארה ממנו בלבד כאור וזיו המתפשט מן השמש וכמ"ש במ"א ואומרים

קדוש כלומר שהוא מובדל מהם ואינו מתלבש בהם בבחי׳ גילוי כי הנה כתיב מלכותך מלכות כל עולמים שכל חיות המתפשט מאור א״ס ב״ה להחיות כל הנבראים להיות ממלא כל עלמין אינו כדרך הנשמה המחיה וממלא כל הגוף שהיא מתלבשת בתוכו והיא מתפעלת ממקרי הגוף משא״כ בו ית׳ אני ה׳ לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא כו׳ אלא שכל העולמות מקבלים חיותם ושפעם וקיומם מבחי׳ מלכותו בלבד שהוא בחי׳ התפשטות והארה ממנו ולחוץ.

וכמו למשל מבשרי אחזה אלוה שגם באדם התחתון הנה השכל והמדות הם עצמותו ומהותו ובחי׳ התנשאות שבו אינו אלא ממנו ולחוץ שאינו נוגע אל עצמותו אלא להתנשא על זולתו והוא בחי׳ ומדרגה אחרונה שבו כך הנה התפשטות בחי׳ מלכותו ית׳ אינה אלא זיו והארה ממנו ית׳ אל הנבראים ואין מלך בלא עם.

וזהו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו. פי׳ שכל השבח וההילול מחמת איזה השגה אינו אלא בחי׳ שמך ששמו נקרא על הנבראים והוא בבחי׳ לעד שאינו מתלבש ומתגלה בהם אלא עומדים בריחוק מקום וכדכתיב כי הוא צוה ונבראו ויעמידם לעד לעולם ופי׳ צוה ונבראו כאלו הם מעצמם נבראו ממילא מאין ליש ע״י צוויו שאין חיותו ית׳ המחיה ומהוה אותם מאין ליש מתפשט ומתלבש בתוכם בבחי׳ גילוי כי מ״ש וברוח פיו כל צבאם לא שיהיה כח הפועל מתלבש ממש בנפעל אלא שהוא כח השופע עליהם בלבד (ועמ״ש בד״ה קול דודי ובד״ה מי מנה עפר יעקב בפי׳ והים עליהם מלמעלה).

וזהו ג״כ וברוח פיו דהיינו עד״מ בחי׳ ההבל היוצא מן הפה ולחוץ שגם שהוא יוצא מתוכו ופנימיותו נראה כאלו הוא דבר נפרד מתוכו להיות דבר בפ״ע ואינו מתלבש בהם אלא בחי׳ מלכנו להיות מלך שמו נקרא עליהם ואותה אנו מבקשים שישתבח דהיינו להיות בבחי׳ זו שבח ותוספת בתוקף אור וגילוי (ועמ״ש סד״ה ביום השמיני שלח את העם) אבל הקב״ה בעצמו ובכבודו הוא קדוש ומובדל כו׳ כנ״ל:

ג **והנה** המלאכים מחמת גודל עוצם השגתם ששפען וחיותן נמשך מבחי׳ שמו לבד שהוא קדוש ומובדל לכן הם בבחי׳ רצוא ושוב רצוא ברשפי אש שלהבת מתלהטת להכלל באורו ית׳ ושוב ביראה שמחמת היראה הם חוזרים ונרתעים לאחוריהם כענין שנאמר וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק ואומרים ברוך כבוד ה׳ ממקומו שיבורך ויומשך למטה ג״כ בבחי׳ גילוי כמו שהוא למעלה ומזה יתבונן המשכיל להיות ג״כ בבחי׳ רצוא ושוב באהבה וחשיקה וחפיצה להיות נמשך אחר שרשו להתכלל באור ה׳ שהוא קדוש ומובדל כו׳ ושוב ביראה להיות מקבל עול מלכות שמים למטה כמ״ש שום תשים עליך מלך וכמארז״ל אם רץ לבך שוב לאחד שיעשה מכון לשבתו ולהיות ה׳ אחד שורה למטה

כמו למעלה ועד"ז תקנו ג"כ פסוד"ז ששם נאמר הודו לה' קראו בשמו כו' הודו על ארץ ושמים כו' לך ה' הגדולה כו' וצבא השמים לך משתחוים אלא שהוא בבחי' ומדרגות העולמות שלמטה בחי' דומם וצומחו ושם ג"כ יש בחי' רצוא ושוב.

ולכן יש פסוקים מדבר באהבתו ית' ויש ביראתו ומשניהם נולדה מדת הרחמנות שיש פסוקים מדברים בזה כמו והוא רחום כו'. אתה הוי' לא תכלא רחמיך כו' ושלשה בחי' אלו הם בחי' אברהם יצחק ויעקב ובחי' הרחמנות זו היא מדתו של יעקב.

וז"ש רז"ל תפלות אבות תקנום ומזה יבא ויגיע לבחי' ומעלת ומדריגות ביטול גדול מזה בק"ש להכלל בבחי' אדם שעל הכסא בחי' פנימית וזהו שמע ישראל שמע לשון הבנה כי הוי' שהוא בחי' עצמותו ומהותו כביכול בחי' ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' הוא אלהינו שהוא בחי' אחד א"ח ד' וד' רבתי שהוא בחי' דבר ה' חיות הכללי של כל העולמות כי בעשרה מאמרות נברא העולם ובמאמר אחד יכול להבראות והוא בחי' מחשבה אחת וכמ"ש בזהר במחשבה אחת ברא את העולם ע"ד שכתוב צופה ומביט עד סוף כל הדורות וקורא הדורות מראש כו' וכמ"ש במ"א ובחי' מחשבה הוא בחי' הדיבור לפי שהוא מקור לגילוי העולמות וכמו עד"מ באדם יש כמה מחשבות שמחשב שאינן באין לכלל גילוי הדיבור ונקראו מחשבות ויש מחשבות שמחשב ומהרהר איך להוציא הדברים מפיו הרי מחשבה זו נכללה בבחי' הדבור ממש. כך הנה כתיב מאד עמקו מחשבותיך שהם בחי' מחשבתין סתימין כו'.

ועמ"ש מזה בד"ה באתי לגני. אך הנה המחשבה שהוא מקור ושרש לעלמא דאתגליא היא נקראת ועולה בשם בחי' הדבור והגילוי וזוהי בחי' ד' רבתי דאחד שהוא המאמר א' שבו נכללו כל העשרה מאמרות שהוא בחי' אור א"ס הנמשך ומתפשט בעשרה מאמרות להוות כל הנבראים מאין ליש ולפי שאין שם עדיין בחי' ריבוי והתחלקות עשרה מאמרות לכן נק' מחשבה אחת ועי"ז יגיע למדריגות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר וכח המתאוה שבנפשו יוכלל בשרשו ואתהפכא מחשוכא לנהורא.

וזהו כי תצא למלחמה על אויביך. פי' כי תצא למלחמה זו לנצח כח המתאוה שבנפשו לקררה בתענוגי עוה"ז הגשמים ולאתהפכא לאהבת ה' תהיה בבחי' על אויביך דהיינו בבחי' שרשם למעלה כי אין רע יורד מלמעלה ושרשם הוא טוב שהוא מבחי' מרכבה עליונה שבקדושה (ועמ"ש בד"ה ונתתי לך מהלכים). אלא שלאחר ירידת והשתלשלות המדרגות נעשו שמרי האופנים ומשם נמשכו הע"ש שמהם נמשכו כל תענוגי עוה"ז והכח המתאוה כנ"ל. וכשנתעלה ונכלל בשרשו מתהפך מרע לטוב:

ד **אך** א"א להתהפך טבעית מדתו לשנותה לגמרי בלתי עזר וסיוע אלקי' כמארז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו כו' דהיינו שאין כח בנפשו לבד להיות עולה ונכלל בשרשו רק אחר שיומשך הארה מאור א"ס ב"ה על נפשו והוא הארת אור התורה והמצות מבחי' דמות אדם שעל הכסא רמ"ח אברים דמלכא ושס"ה גידים שהם מעבר להדם הוא הנפש והחיות המפשט לכל האברים ע"י קיום ושמירת מל"ת ועי"ז נותן כח באש שלמעלה שהוא בבחי' כסא להמשיך ולירד למטה לכלות ולשרוף את כח נפש המתאוה הבהמית ולהעלותו לשרשו כנ"ל ואזי יאירו בו מדותיו של הקב"ה ולא מדות טבעי' שבנפשו (ועמ"ש מזה ע"פ בהעלותך בפי' שיורד על פי מדותיו) וזהו ונתנו ה' אלהיך בידך הוי' הוא בחי' התורה שהיא רצונו וחכמתו ית' ואורייתא וקוב"ה כולא חד ואלהיך בחי' המצות רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא ושרש ב' בחי' אלו הם נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן כי בחי' התורה הוא בחי' מלך כמארז"ל מתניתא מלכתא שהמשנה הוא עד"מ כמו מלך שהוא גוזר ואומר שאם יטעון ראובן כך כו' יהיה פסק כך וכך וכן בדיני איסור והיתר ובחי' המצות הם בחינת עבד לשמוע בקולו וכדכתיב כי חי בני ישראל עבדים.

והנה בחינת מלוכת התורה שבה מלכים ימלוכו הוא מחמת שכל העוסק בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו. וכמ"ש ואשים דברי בפיך ויעקב חבל נחלתו כמו למשל באדם המנענע בחבל למטה מתנענע גם למעלה בראש החבל ולזה נמשלה התורה למים שיורדין ממקום גבוה למקום נמוך וזהו נעוץ תחלתן בסופן ובחי' המצות הם סופן בתחלתן כי סוף מעשה במחשבה תחלה (ועמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ כו' וע"פ עלי באר בפי' מעין גנים באר מים חיים וסד"ה קול דודי גבי מדלג ומקפץ) ולכן פעם ארז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה אלמא מעשה עדיפא ופעם אמרו ותלמוד תורה כנגד כולם כי שניהם אמת שבבחי' נעוץ תחלתן בסופן תלמוד תורה גדול. ובבחי' סופן בתחלתן מעשה גדול ושניהם צריכים להיות באדם כי ההמשכות שאדם ממשיך בבחי' התורה הוא להיות בחי' רצוא מחמת התבוננות בתחלתן ובשרשן כי אורייתא מחכמה נפקת והוא וחכמתו הכל א' וכשהוא עוסק בה הקב"ה קורא ושונה כו' ואם רץ לבך שוב לאחד היינו ע"י מעשה המצות שסופן בתחלתן ומתעלה ונכלל בשרשם למעלה מעלה עד רום המעלות אור א"ס ב"ה ועי"ז יומשך ויתפשט למטה כח האש שלמעלה במרכבה עליונה ונגעה עד נפש הבהמית כי החיות נושאות ומנושאות עם הכסא שהרוכב על הכסא נושא את נושאיו וזהו בחי' אדם בגימטריא מ"ה שהוא בחי' חכמה כ"ח מ"ה בחי' ביטול כו' כנזכר במ"א כי לפי שבחי' גילויו ית' בעולמות הוא במדות וראשיתן בחי' חסד

כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה. ולכן א"א להפך המדות שבעולמות כ"א בהמשכות חכמה עילאה שהוא מקור התורה והמצות כנ"ל (ועמ"ש מזה בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו בענין המנורה כו') ואח"כ ושבית שביו דהיינו מה שהי' בשביה אצל כח המתאוה ע"י שהמשיך את עצמו ברעות העולם הזה ותענוגיו הנה חיל בלע ויקיאנו להיות עולה ונכלל ג"כ בקדושה (ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר) ועד"ז תקנו בתפלות ש"ע סלח לנו כי חטאנו שעד שלא הי' לו אתערותא דלתתא הי' בבחי' אוילים מדרך פשעם כו' כמ"ש במ"א ע"פ בהעלותך את הנרות ועכשיו שרואה שחטא צריך שיחזיר הניצוצים שנפלו בשבירה בחטאיו וע"ז תיקנו לומר והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. פי' שיהיה בבחי' לפניך כמו שהם בשרשן שיכללו ויתאחדו החיות שלהם במקור חוצבם באור א"ס ב"ה ומשם יושפע שפע חדש והארה חדשה.

וזהו ענין כל הברכות שבש"ע ברוך אתה שיוברך ויומשך המשכה והארה חדשה מאור א"ס ב"ה לבחינת דעת ותשובה וסליחה כו'. וזהו ענין שנאמר ריח ניחוחי לשון נחות דרגא ופי' שעל ידי שיקריב לחמי לאשי היא עולה לריח שיהיה נחת רוח לפניו ית' כמאן דאריח ריחא ואזי יהיה בבחינת ניחוחי דהיינו להיות נחות דרגא לתתא להשפיע שפע טובו ואורו כנ"ל. וזהו ניחוחי ניחוח שליש כאלו ממשיכין אותו כביכול בעצמו למטה להיות שורה ומתגלה בתחתונים בבחינת גילוי כו'. (ובזה יובן ג"כ מ"ש אדם כי יקריב מכם קרבן כו' דהל"ל אדם מכם כי יקריב כו' וכמ"ש במ"א אלא כי פי' אדם קאי על התורה רמ"ח מ"ע הם בחינת רמ"ח אברין כו' ועל ידי זה כי יקריב מכם מן הבהמה כו' שעל ידי זה נמשך הכח לברר נה"ב כי אדם בחינת תורה שם מ"ה מברר ב"ן בחי' בהמה כו' וכדלעיל בפי' ונתנו ה' אלקיך בידך ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי ולכן כל הקרבנות היו במשכן או במקדש דוקא שבו השראת אור א"ס שם מ"ה מברר ב"ן כו'):

פרק ב

כי תצא למלחמה על אויביך וגו'. הנה איתא בזוהר שעת צלותא שעת קרבא ומלחמה זו היא מה שכתוב מלחמה להי' בעמלק מדור דור. שבכל דור ודור ובכל יום ויום צריך להיות מלחמה זו בנפש האדם כי זה לעומת זה עשה אלהים נפש דקדושה מעשה דבור ומחשבה מדות ושכל דקדושה וכנגדה נפש החיונית הבהמיות כו' ולאום מלאום יאמץ. וצריך האדם להגביר נפש דקדושה ושעת מלחמה היא שעת התפלה שאז הוא שעת הכושר למעלה וכו' (עיין בפרשה ויחי ע"פ יהודה אתה שב' פרשיות דק"ש שמע והיה הם בחינת ראובן ושמעון ואמת ויציב הוא בחינת לוי ושמו"ע הוא בחי' יהודה אתה ביטול כו' וי"ל דלכן זמן ק"ש והזכרת יצי"מ שהוא ענין אמת ויציב הוא עד סוף שלשה

שעות נגד ג' בחינות דראובן שמעון ולוי ותפלת שמו"ע עד ארבע שעות בחינה הרביעית דיהודה). והנה איתא בזהר מאן דקטיל לחויא יהבין ליה ברתא דמלכא חויא הוא נחש הקדמוני בחינת עמלק ומאן דקטיל לחויא שנצח המלחמה יהבין ליה מלעילא בחינת ברתא דמלכא. והענין כי הנה במלחמה זו יש בה ב' בחינות האחת היא מצד כח הנפש האלהית שהיא שכל ומדות כו' ויש לה כח דקדושה להתגבר ולנצח המלחמה.

וע"ז אמרו מאן דקטיל לחויא כו'. והב' היא מה שאין בכח הנפש מצד עצמה להתגבר. ועל זה אמרו יהבין ליה מלעילא הוא בחינת מלחמה להי' בעמלק. וביאור ענין זה הנה ברתא דמלכא הוא נקודת ציון וכנסת ישראל שכונסת ואוספת לתוכה הארת ישראל דלעילא (ע' מענין זה בפ' תצוה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק ועיין בזח"ב ר"פ משפטים צ"ד ב') והיא בחינת נקודת הלב ופנימיותו המתגלה בכללות נשמות ישראל בבחי' רעותא דליבא וכמ"ש בכל לבבך שיש ב' לבבות חיצוניות הלב. ופנימיות הלב (ע' מזה בד"ה מי מנה ובד"ה אתם נצבים ועמ"ש בד"ה ששים המה כו' מש"ש בשם המ"ח). חיצוניות הלב היא למטה מן הדעת שממנה לוקחה והיא התגברות הנפש בכח השגתה והשכלתה שמשכלת ומתבוננת שאין לך עשב מלמטה שאין לו מהל כו' וגבוה מעל גבוה וגומר עד רום המעלות ומקור וראשית כל ההשתלשלות והתהוות החיות הוא וברוח פיו כל צבאם ואתה מחיה את כולם.

וכתיב ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו' שבכל דבר נברא יש בו בחינת מות וחיים שהמות הוא גשמיות הדבר וחומריותו והחיים היינו הרוחניות שבו שע"י זה ובחרת בחיים לאהבה את ה' כי הוא חייך וגו'. שהוא חיי החיים ב"ה ומקורא וראשיתה דכולא והכל נגדו בחי' מות וזהו רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם לעשות וגו' ור"ל גוים הם המעשים ודיבורים ומחשבות אשר לא לה' המה והם נמשכים מבחינת עמלק והנקמה שהיא ביטולן ושבירתן הוא ע"י וחרב פיפיות שמבחי' רוממות אל דהיינו כשמתבונן האדם שהוא מקור ושרש ההשתלשלות וחיי החיים ב"ה.

וזהו שכתוב בחרבי ובקשתי ותרגום אונקלוס בצלותי ובעותי שע"י התפלה שבה נזכר רוממותו וסידור שבחיו של מקום נעשה מזה בחי' חרב וקשת לבטל הרע שבנפשו. והנה התבוננות זו היא מבחי' מלכותו ית' הממלא כל עלמין כי מלכותך מלכות כל עולמים כתיב ושם עלו השגת הנשמות ומלאכים (ע' מענין זה בד"ה רני ושמחי בפי' וצדקתך ירננו) ואשר משרתיו כולם עומדים כו' ומקדישים וממליכים את שם כו' דהיינו בחי' ומדת מלכותו שאינו אלא בחי' שם כי הוא לבדו יתברך מרום וקדוש שמרומם ומתנשא

ומובדל וכו' ושם הוא דביקת הנפש המשכלת ומתבוננת בשרשה באלהים חיים בחיי מלכותו יתי וכמאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואהבת כו':

ב **אך** בחיי פנימיות הלב היא רעותא דליבא ותעלומות לב (עיין סד"ה ושמתי כדכד בפיי וכל גבולך לאבני חפץ ובד"ה ראה אנכי בפיי וענין נחל איתן וע"פ ביום השמיני שלח ובד"ה כי המצוה הזאת גבי תשובה תשוב ה' במילוי יו"ד כו') אשר למעלה מעלה מן הטעם ודעת המושג ומושכל בכח השגת הנפש והשכלתה והיא בחיי אלהות שבנפש המתגלה בבחיי יחידה שבה להשתפך נפשה אל חיק אביה ממש בבחיי ביטול כו' והארה זו היא מבחיי סובב כל עלמין כי הנה ממלא כל עלמין היינו חיות ואור א"ס ב"ה שיורד ומשתלשל בהשתלשלות המדריגות מעילה לעילה הארה והארה דהארה כו' וסובב כל עלמין היינו שהוא לבדו יתי כמו קודם שנברא העולם כו' ואינו בגדר עלמין כלל ולא שייך לפניו יתי בחינת השתלשלות כלל וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא ששמים וארץ שוה וכמאמר והקדוש בשמים ובארץ שהוא קדוש ומובדל בשמים ממעל כמו על הארץ מתחת שגם הרוחניות כמו גמשיות יחשב לפניו יתי ולכן המלאכים אומרים איה מקום כבודו ואומרים מלא כל הארץ כבודו.

והנה כוכבים וכל צבא השמים וגו'. אשר חלק כו' כוכבים הם המזלות שמקבלים מע"ש והם מקבלים חיות משמרי האופנים וגבוה מעל גבוה עד שמקבלים מרוח פיו יתי שהוא בדרך וסדר השתלשלות ממדריגה למדריגה.

והנה אמרו רז"ל אין מזל לישראל כו' וכדכתיב כי חלק הויי עמו ואתם תהיו לי וגו' שהם מקבלים מבחיי קדוש ומובדל שאינו בגדר ההשתלשלות בחיי סובב כל עלמין ושם הוא שרש נקודת פנימיות הלב להיות האהבה להי למעלה מבחיי טעם ודעת בבחיי רעותא דליבא. וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי כו' (ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ ובד"ה אם לא תדעי כו'). והנה אהבה זו בנפש היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק בבחיי גלות בתוך הגוף ונפש הבהמית וכענין מאמר רז"ל גלו לאדום שכינה עמהם. דשכינה היא ניצוץ אלהות שבנפש (ע' בע"ח שמ"א פ"ג) שהוא בבחיי גלות ושעבוד דאגת הפרנסה שמקפת ומלבשת את פנימיות הלב והנפש כי בנפשו יביא לחמו וטרוד לבו ברבות מחשבות כו' וע"ז נאמר מאן דקטיל לחויא בהתגברות הנפש בחיצוניות הלב במלחמה המסורה בידה בכח שכלה והשגתה יהבין ליה מלעילא ברתא דמלכא היא בחינת גילוי נקודת פנימיות הלב בנפש והיא מלחמה להי בעמלק להוציאה מההעלם אל הגילוי (ועמ"ש כה"ג ע"פ תספרו חמשים יום ובענין פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם בביאור ע"פ אני ישנה).

וזהו כי תצא למלחמה דהיינו מלחמת הנפש בזה לעומת זה אזי תהיה על אויביך היא בחי' גילוי נקודת הלב שהוא מבחי' סובב כל עלמין למעלה מאויביך שאין לאויב שלמטה שליטה ואחיזה שם וכמ"ש אשר חלק וגו'. ואזי ושבית שביו שנתהפך הרע לטוב בהסרת הבגדים הצואים כו'. (וכמ"ש בע"ח בשם הזהר הובא בסש"ב סוף פרק ט'). והיינו בהגלות נגלות אור ה' הסובב כל עלמין בבחי' פנימיות נקודת הלב שהוא למעלה מאויביך דוקא:

ג **והנה** גילוי זה שע"י ניצוח המלחמה בכח הנפש שלמטה הוא גילוי הארת נקודת הלב בנפש להפוך לבושי מחשבה דיבור ומעשה שבזה לעומת זה ולקבץ כחות הנפש האלהית המפוזרים בפיזור הנפש בלבושים ההם שכחותיה והארותיה בלבד הם שמתפשטים בלבושים הללו.

ועל זה נאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך כו' שהנדחים הם הארת הכחות המתפשטות מן הנשמה להתפשט ולהתלבש בגוף ונפש הבהמית ברבות מחשבות הטורדות ומבלבלות ומפילות את האדם להמשך אחריהם וכנודע מענין החלומות וכף הקלע שהם מהלבושים המלבישים את הנפש מראשה ועד רגלה עד שהיא אסורה וקשורה בהם והקבוץ הוא ע"י הארת גילוי נקודת הלב שמבחי' סובב כל עלמין דיהבין לי' מלעילא ע"י דקטל לחויא כנ"ל. אך להיות גילוי עצמות נקודת הלב ממש להפך עצמיות המדות מרע לטוב ע"ז נאמר וראית בשביה אשת יפ"ת וגו' (ועמ"ש בד"ה אם לא תדעי בענין ורחל היתה יפ"ת והנה להבין קצת מהו שרש ענין גילוי עצמות נקודת הלב ממש וגילוי הארת נקודת הלב כו' דלכאורה אינו מובן כ"כ ההפרש מאחר שגם הארת נקודת הלב היא מבחי' סוכ"ע כנ"ל. וא"כ מנלן לעשות מדרגות כ"כ בנקודת הלב שבאדם בין עצמיות להארה כו'. אך הענין כמ"ש הרמ"ז ר"פ משפטים) (דצ"ד ע"ב) בשם ספר הגלגולים שיש ג' בחינות בנשמות א' היא נר"ן מבחי' בי"ע. בק נר"ן מבחי' אצי' שבפנימית בי"ע. ג' מסוד אצילות בעצמו. והנה חיצונית הלב שהוא נלקח ונמשך מן הדעת וההתבוננות זהו בחי' הא' דהיינו נר"נ דבי"ע עצמן כי בינה מקננא בכורסייא שהוא עולם הבריאה כו' ועצמיות נקודת הלב אשר למעלה מעלה מן הטעם ודעת המושג זהו בחי' הג' שהוא אצילות עצמו כי אצילות בכלל הוא בחי' חכמה ומוחין דאבא הוא מה שלמעלה מהבינה ודעת כו'.

וזהו ענין רובע ישראל הבחינה הרביעית היא בחינת אצילות. ומעתה יובן כ"כ היסוד לעשות מדרגות בנקודת הלב שבאדם בין עצמיות נקודת הלב ממש שזהו בחי' גילוי והמשכה ממלכות דאצילות עצמו העליון.

ובין הארת נקודת הלב שהוא מבחי' אצילות שבפנימית העשייה או אצילות שבפנימית יצירה ובריאה שהם הארה מאצילות העליון ולכן נק' הארת נקודת הלב וע"כ פעולת גילוי הארה זו הוא להפך לבושי מחשבה דבור ומעשה שהן הן בחי' בי"ע עצמן כנודע. ומעתה מובן איך שבחי' זו דנקודת הלב ישנו בכל אחד מישראל שהרי גם בנפש שמבחי' עשייה מלובש בפנימיותו בחי' אצילות כנ"ל ועמ"ש ע"פ מי מנה בענין אף עשיתיו אף מרבה הבחינה הרביעית הנ"ל.

ועמ"ש ע"פ הרע"מ פ' כי תשא בענין והדל לא ימעיט כו' יסוד אבא ארוך שהארת אבא נמשך ומתפשט בכל א' מישראל אף מי שאין לו בינה ודעת והיינו להיות מס"נ בלי טעם ודעת כלל כו'. והיינו אפילו בנפש דנפש דעשייה שאין בו הארת הבינה והדעת. עוי"ל דעצמיות נקודת הלב ממש נמשך מבחינת כנסת ישראל ממש שהוא פרצוף הפנימי דמל' דאצילות והארת נקודת הלב נמשך מבחי' פרצוף החיצון כו' וזה קרוב ג"כ לדרך הא'. וביאור הענין הנה פי' תואר הוא ענין מ"ש נעשה אדם בצלמנו וגו'.

והנה כתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים כו' ב' פעמים בצלם כנגד ב' בחינות שיש בנשמה הא' המתפשטת ומתלבשת בגוף והוא אשר ירדה בדרך וסדר ההשתלשלות מעילה לעילה וכמ"ש ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ובחינה הב' היא בחי' הנשמה שעומדת למעלה בבחי' מקיף ואינה מתפשטת ומתלבשת תוך הגוף כלל ונקרא בשם מזל בלשון רז"ל דאע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי. כי מזל לשון מפעיל שמזיל וממשיך ההארה והשפעה לבחי' הנשמה שבתוך הגוף.

והנה הנשמה שבבחי' מקיף נק' בשם יפת תואר ששרשה מבחי' לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת שהתפארת הוא ענין יופי הנך יפה דודי וגו'. ובחי' הנשמה שבתוך הגוף נק' אשת יפת תואר שמקבל מיפת תואר (עיין בזהר ר"פ במדבר דקי"ז ע"א פ' שלח דקנ"ט א' וע' בזח"א ויחי דרמ"ה סע"א וע"ב). וכדי להוציאה מן השביה בבחי' עצמותה ומהותה דהיינו השכל והמדות עצמן שתהיינה לה' לבדו ולבער הרע מקרבו מכל וכל והיינו בהתהפכות המדות של הרע לטוב ממש ולהכלל בקדושה וכמ"ש בסש"ב פרק יו"ד צריך להמשיך גילוי אלהות מבחי' מזל הוא הנשמה שלמעלה מן הגוף. וע"ז אמר דוד המלך ע"ה בקשו פני פי' פנימי' שלי היינו עצמיות פנימיות נקודת הלב ורעותא דליבא שהוא בהסתר והעלם וצריך לבקשה ולחפש אחריה ולהוציאה מההעלם אל הגילוי (וכענין שנאמר תעיתי כשה אובד בקש עבדך) וכיצד יבקש ויחפש אחריה את פניך ה' אבקש היינו פנימיות הוי' בחי' ויעבור הוי' על פניו וגו' שמשם נמשכים י"ג מדות הרחמים והן נמשכות בימי הסליחות שאז הוא זמן ועת רצון למעלה ובכל השנה נמשך פנימית

הוי' בבחי' זו על ידי התורה והמצות שהן הן פנימיות רצונו וחכמתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו כביכול דלית מחשבה תפיסא ביה שע"י עסק התורה נקרא קורא בתורה שקורא וממשיך חכמתו ית' דאורייתא מחכמה נפקת שהיא בחי' הארת פנימיות כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו. (ע' בביאור ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם כו'). ועי"ז יאר פניו אתנו סלה והמצות הן הם פנימיות רצונו ית' תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן בגימט' תר"ך עמודי אור שהן נמשכות למטה ע"י קיום המצות כמאמר אשר קדשנו במצותיו כו וכמאמר רז"ל הקב"ה מניח תפילין כו'.

וצדקה כנגד כולם כי ענין הצדקה הוא להיות מדת החסד חנם להחיות רוח שפלים שהן כל המדרגות שבהשתלשלות העולמות דכולא קמי' כלא חשיב. וזהו והיה מעשה הצדקה שלום וכתיב שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק שנעשה קרוב כי שלום היינו בחי' התקשרות מעלה ומטה שיהיה גם הרחוק בבחי' קרוב כנ"ל. וכשם שנמשך מלמעלה למטה בחי' את פניך ה' כך נמשך ממטה למעלה בחי' בקשו פני להיות נקודת פנימית הלב עולה ונכלל באור א"ס ב"ה ממש. (וע' בד"ה מי מנה ובד"ה ראשי המטות ובד"ה והיה מספר בנ"י ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותיו תשמרו ובד"ה אם לא תדעי כו' צאי כו' ע"ש) ולא מהעוה"ז לבד שהוא בחי' התקבצות מפיזור הנפש המתפזר ומתפשט במחשבה דיבור ומעשה לבושי הגוף הגשמי שנמשכין אחר עוה"ז אלא אפילו מג"ע התחתון ועליון כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וגו'.

ועל זה נאמר מי זאת עולה מן המדבר מתרפקת על דודה על דודה ממש. וזהו ולקחת לך לאשה דהיינו כענין שנאמר ביום ההוא וגו' תקראי לי אישי. והיינו ע"י התורה וכמארז"ל ביום חתונתו זה מ"ת שהתורה היא בחי' חתן וכנסת ישראל נק' כלה בחי' כלה שארי ולבבי ממש. אך להיות בחי' זו של המשכת התורה והמצות פנימיות רצונו ית' וחכמתו כדי להעלות בחי' פנימיות נקודת הלב בבחי' עצמותה ומהותה ממש צריך להקדים להיות בבחי' וחשקת בה שיהא כל ישעו וחפצו בזה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. משא"כ אם אינו חושק ומתאוה להעלות פנימית נקודת הלב בודאי לא ימשיך כלום:

ד והבאתה אל תוך ביתך. והענין כמ"ש בזהר (פי' ויקרא ד"ו סע"א וע"ב וברע"מ פ' פנחס דרנ"ז סע"א וע"ב) על פסוק נפלה לא תוסיף קום וגו' (בעמוס רס"י ה'). שלא תהיה בבחי' קום ממטה למעלה. רק כמ"ש ביום ההוא אקים וגו'. שיומשך מלמעלה למטה שהיא לה גם למטה בחי' קימה מעלייתא (וכענין מ"ש בד"ה ושמתי כדכד בענין חד

אמר שהם ועיין בזח"א ויחי) (דרל"ז ב) פי' בע"א ממ"ש בפ' ויקרא י"ל זהו כמ"ד ישפה והיינו להיות אור פני ה' נמשך למטה להיות כמים הפנים בבחי' והחזירנו בתשובה שלמה לפניך לפניך דייקא בבחינת פנימיות שזו היא שלימות התשובה תשוב ה' כו' והוא בחי' קומה אקים את סוכת דוד הנופלת כו'. וזהו בחינת עשרת ימי תשובה כמים הפנים כו' שבסליחות ממשיכין ויעבור הוי' על פניו וגו' להיות בעשרת ימי תשובה בבחינת והחזירנו בתשובה שלימה לפניך:

וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה. הנה שערות הראש הן מותרי המוחין שנפלו במילי דעלמא. וצפרנים הן מותרי מדות חסד דרועא ימינא אברהם שיצא ממנו כו'. וצריך האדם להסיר המותרות כי מסטרא דקדושה עליונה הנה המותרות הם בחינת קדושה. וכמו י"ג מדות הרחמים שנמשכות מבחי' שערות כו'. וכענין קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו. (ע' מזה לקמן ע"פ כי כארץ תוציא צמחה ובפ' אמור ע"פ ונקדשתי בתוך). אבל בלוים שהם למטה במדריגה מסטרא דדינא קשיא כתיב והעבירו תער וגו' ועיין בפ' תזריע (דמ"ח סע"ב) ושער באשה ערוה ששם יניקת החיצונים. וזהו ענין אמרם עם הארץ אסור לאכול בשר שהבשר הוא מורידו ומשפילו למטה משא"כ תלמיד חכם כי צדיק אוכל לשובע נפשו כתיב. וכן אמרו שיחת חולין של תלמידי חכמים כו' דייקא. ולכן הבע"ת צריך לסגף א"ע כדי להרחיק עצמו מהמותרות שלא יורידנו ויחזירנו לסורו ח"ו:

והסירה את שמלת שביה. הנה ארז"ל בבואה דבבואה לית להו. אבל בבואה לחודה אית להו גם בזה לעומת זה דהיינו בחי' מקיף למעלה כענין עבירה גוררת עבירה ומטמאין אותו הרבה וכו' וצריך להסיר גם בחי' המקיף שנמשך מלמעלה מאליו כי עוונותיכם מבדילין כתיב שמבדילין ומפסיקין בין השראת גילוי אלהותו ית' שנמשך ע"י התורה והמצות ובין נקודת פנימיות הלב שאינו נוגע לפנימיות הלב בלתי אם יסור המכסה והמסתיר לבחי' המקיף שבזה לעומת זה שע"י הסרה זו וישבה בביתך שתהיה בחי' ישיבה וקביעות האהבה שבנקודת הלב בל תמוט עולם ועד ובזה יעלה ויבוא ויגיע לבחי' ומדריגה יותר עליונה היא מדריגת ובכתה את אביה וגו' כי הנה מעלת ומדריגת הבכיה היא בחי' תשובה עילאה הגדולה מכולם שכמה בחי' ומדריגות יש בתשובה עילאה והיא העולה על כולנה וע"ז נאמר לע"ל בבכי יבואו וגו' וכתיב והנה נער בוכה ותחמול עליו והיינו ע"ד שאמרו על ר' עקיבא כשאמר שיר השירים זלגו עיניו דמעות שהבכיה הלזו היא מחמת דביקות הנפש בשרשה למעלה מכדי אשר תוכל נפשו שאת שאז אין שליט ברוח לכלוא וגו' (ועמש"ל סד"ה ושמתי כדכד ובפ' וישלח ע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה וע"פ וקבל היהודים) ועל ענין בכיה זו איתא בשם האריז"ל שכל מי שאינו

בוכה בר"ה ויוה"כ אין נשמתו שלימה שבכיה זו היא שלימות הנשמה ועיקרה ביוהכ"פ בחי' תשובה עילאה לפני הוי' תטהרו:

פרק ג

ביאור כי תצא. ענין שהאדם נברא בצלם אלקי' וענין בבואה ובבואה דבבואה הנה כתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים וגו'. ומבואר בע"ח ענין צ' דצלם ולמ"ד דצלם מ"ם דצלם.

ובמבוא שערים שער ה' ח"א פי"ג כ' המוחין דז"א הם בחי' נפש וחיות אל הז"א והוא דמות פרצוף זך ורוחני מאד שלם בי"ס והוא מתפשט בתוך הכלים של ז"א בתוך גופו להחיותו והוא בחי' צלם א' שיש בו ג' בחי' כנגד ג' אותיות צלם. ל' מ' מקיפים וצ' הוא אור פנימי.

ופי' שהא"פ הוא בחי' צ' היינו ט"ס דז"א חב"ד חג"ת נה"י כל אחד כלול מעשר עולה צ'. וכמ"ש במ"ח מסכת הגדלות ז"א פ"ג. ולמ"ד הוא מקיף היינו ג' מוחין חב"ד דאצי' אשר כל א' כלול מעשר עולה למ"ד אשר הוא בחי' מקיף לכללות הא"פ דט"ס דז"א שהיא בחי' צ' ועמ"ש בביאור ע"פ ועשית ציץ גבי קדש למ"ד מלמטה. והמ"ם הוא בחי' כתר מקיף הכללי כולל כל הד' בחי' כחב"ד (ע' בכוונת ברכת כהנים ובקידוש דשבת) והוא בחי' מקיף למקיף שהמקיף הראשון שהוא בחי' ל' יוכל להתלבש לפעמים ליכנס בתוך הא"פ והכלים משא"כ המ' שהוא בחי' מקיף למקיף כו' ומ"מ ב' מקיפים אלו דל' מ' הם לבד ענין הכתר דז"א ומאירים עליו מרחוק יותר מבחי' הכתר דז"א כמ"ש במ"ח שם פ"ו (ועיין מענין מקיף ומקיף למקיף בפ' שמות בביאור ע"פ הבאים ישרש יעקב ובמ"ש במ"א ע"פ חנכת הבית לדוד בענין לבוש ובית כו' וע' לקמן פ' נצבים בפי' לא בשמים היא ולא מעבר לים היא כו' בחי' מקיף ומקיף דמקיף כו' ע"ש) וכן יובן למעלה יותר מריש כל דרגין הנה הא"פ הוא בחי' הקו כו' (וע' בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות כו') והנה כמ"כ בנשמת האדם נאמר ג"כ ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ע"ד הנ"ל. ועיקר ענין הצלם הוא להיות ממוצע בין אלהות לנשמה כי הנשמה הוא בחי' נברא יש מאין ע"י התלבשות האור במל' דעשי' בכלים. וכ"זה הוא עדיין אלקות כו' ולהיות התהוות הנשמה שהיא נברא הוא ע"י הצלם אלקים ומתחלק לב' בחי' צ' דצלם היינו בחי' אלקות שבתוך הנשמה (וע' בע"ח שמ"א פ"ג) ולמ"ד בחי' מקיף וזהו בחי' מזלא הנז' בדרז"ל מזליה חזי. שמשם נמשך בחי' צ' להתלבש בנשמה וכנודע ממאמר הבעש"ט נ"ע בענין הב"ק שמכרזת שובו בנים דקשה מי הוא השומע כו'. וא"כ מהו הפעולה מהכרוז. אלא היינו דמזליה חזי הכרוז ומזה נמשך ג"כ הרגשה בנשמה שבגוף שנמשך לה מלמעלה

מבחי' מזליה וע"כ נק' מזל שממשיך ההזלה וההשפעה (ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בפירוש ונוזלים מן לבנון כו') והמזל הוא בחי' אלקות שאינו מתלבש בנפש כלל שהוא למעלה ממדרגת מלאך וכמ"ש הרח"ו בשער הקדושה והנבואה שהמדרגה הגדולה שבכולם הוא גילוי הנשמה שלו עצמו שהוא למעלה ממדרגת גילוי אליהו והיינו בחי' הנשמה שלמעלה מן הגוף למ"ד דצלם. ונק' בחי' יפת תואר שהוא מז"א עצמו (ר"ל למעלה מבחי' מל' וע' בזח"א) (פ' ויחי דרמ"ה) ע"פ שימני כחותם בגין דאינון אתיין מסטרא דדכורא כו'. וע' מ"ש לעיל פ' בשלח סד"ה וה' הולך לפניהם יומם במש"ש ישראל נעשו אז למעלה מבחי' שכינה כו' ועל דמות הכסא כו' לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת תפארת עיקר שהוא בחי' גווינין ש"ע נהורין כו' וזה נמשך מבחי' למד שהוא חב"ד וכמ"ש חכמת אדם תאיר פניו עד"מ שצהבו פניו מהשכלת שכל חדש שהשכל החדש נמשך מבחי' משכיל שהוא הארת המקיף וזהו ענין יאר ה' פניו תרין תפוחין כו' (הנז' באד"ר וכמ"ש ג"כ בפע"ח בכוונות ברכת כהנים בפי' יאר ה' פניו כו' שהוא המשכה מבחי' ל' מ' דצלם כו' ועמ"ש מענין תפארת סד"ה יונתי בחגוי ובד"ה אם בהרת קדמה) והמ"ם הוא מא"א כו' כנ"ל. והצ' הוא בחי' אשת יפ"ת שיורד ומתלבש כו' ועיקר העבודה להעלות צ' דצלם אשת יפ"ת. וכמ"כ למעלה הצ' יורד למטה במל' ונק' אשת יפ"ת והלמ"ד נשאר למעלה ועל דמות הכסא וכמו בנשמה שמתחלקת לב' בחינות הארה שמתפשטת בגוף ומה שנשאר למעלה בבחי' מקיף שממנה באין ההשפעות והארות הנשמה כו' (ועיין בזהר ר"פ במדבר):

ב והנה בסדר העלאה זו מתחילה ושבית שביו דהיינו בהתפשטות הארת הנפש במודומ"ע של הבלי העולם פיזור הנפש והיינו כחותיה והארותיה שנתפזרו ע"י מודומ"ע דמילין דהדיוטא וכנודע מענין החלומות וכף הקלע שהם התפשטות הארת הנפש במודומ"ע שלא נאבד כו' והארות אלו נתפזרו בכמה לבושין וצריך לקבצם ועל זה נאמר משם יקבצך כו' (ובפי' משם. עיין בד"ה אני לדודי) והקיבוץ היינו ע"י עקירת הרצון וגם ע"י וידוי דברים שהרי הם בחינת אותיות הנפולין וע"י אותיות אשמנו בגדנו כו' מעלים האותיות. ולכן לא די בעקירת הרצון לבד כ"א ג"כ וידוי דברים.

ועוד כי הנה מכל עון נברא קטיגור א' ויש בו ג"כ נפש וגוף. הנפש נעשה מן התאוה והרצון שלבו נתאוה לדבר ההוא. והגוף נעשה מהמעשה ההוא או מהדבור כו'. ולכן כדי להיות מחיתי כעב פשעיך כו' הוא ג"כ ע"י ב' דברים שע"י עקירת הרצון מוציא הנפש וע"י וידוי דברים נמחה הגוף כו'. וההעלאה הוא לבחי' למ"ד דצלם בחי' מקיפים שהמקיף מסמא עיני החיצונים שלכן אחיזתם בין פנימי למקיף ואחוריהם למקיף שאין

יכולים להסתכל באי"מ שהוא מסמא עיניהם. וזהו על אויביך דהיינו למקום שאין האויבים שולטים כו' (ובזה יש לתרץ קושיא במי"ש אסתר למרדכי כל עבדי המלך כו' יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא כו' ואני לא נקראתי כו'. דלכאורה אין זה תירוץ כלל דהרי עכ"פ יכלה לבוא אל החצר החיצונה ונערי המלך יגידו אליו מי בחצר וכמ"ש והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך כו'. אך אסתר קיימה כמ"ש בתורה כי תצא למלחמה צ"ל על אויביך דהיינו למקום שאין האויבים שולטים והוא בחינת חצר הפנימית משא"כ בבחינת חצר החיצונה הרי שם יש אחיזה להמן ג"כ כמ"ש והמן בא לחצר כו' החיצונה כנ"ל. כי חצר החיצונה הוא המשכת החיות לחיצוניות העולמות כמ"ש בפי' במדבר ע"פ וארשתיך לי כו' וע' בד"ה ונתתי לך מהלכים בפי' תשמור את חצרי כו' דלכך צריך שמירה כו'. אך חצר הפנימית הוא בחי' מפתחות הפנימית וכמ"ש בפי' ראה בד"ה כי תשמע שהוא המשכת אור א"ס ב"ה מבחי' סוכ"ע וז"ש שער החצר הפנימית הפונה קדים. שהוא פונה לבחי' קדמונו של עולם. וע"ז נא' סגור יהיה כו' וביום השבת יפתח וכמ"ש במ"א ע"פ ויקהל משה כו'. ולכן הוכרחה לבוא דוקא אל החצר הפנימית שהוא בחי' על אויביך אשר משם נמשך נצוח המלחמה להי' בעמלק כו') וכ"ז הוא בחי' העלאות התפשטות פיזור הנפש במודומ"ע שהן לבושים. אבל להעלות עצמיות הצ' שהוא בחי' חב"ד חג"ת נה"י צ"ל תשובה יותר עילאה כי כמה מדרגות יש בתשובה (עיין בד"ה האזינו השמים הנ"ל בענין שבת אותיות תשב ומי שטרח בע"ש היינו התפלה שבכל יום כו' שהיא ג"כ בחי' תשובה כו' ע"ז יבוא לבחי' תשובה דשבת. ויש עוד בחי' שבת שבתון שלמעלה גם מבחי' תשובה דשבת כו' ע"ש ומשם יובן למש"כ) והיינו ע"י המשכת למ"ד דצלם בחי' מזל שצריך להתחיל מבחי' מזל והיינו ע"י תורה ומצות מצות הם כתר ותורה חכמה אורייתא מחכמה נפקת כו' וכתיב חכמת אדם תאיר פניו ועי"ז יאר פניו אתנו סלה להיות גילוי פנימית הלב.

וז"ש לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש כו'. וע' מ"ש בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר גבי אם אין חכמה אין יראה. שזהו ענין יראה עילאה הנמשך מבחי' מזלייהו חזי כנזכר גבי חברי דניאל אבל חרדה גדולה נפלה עליהם. וגילוי זה בבחי' מזלייהו נמשך ע"י עסק התורה שע"ז תתעורר שרש נשמתו למעלה בחינת מזליה ולכן אם אין חכמה אין יראה.

והנה ע"ז ולקחת לך לאשה שהצ' דצלם נקרא אשה לגבי תורה שהתורה הוא החתן ביום חתונתו זה מ"ת. ולפעמים נקרא התורה כלה א"ת מורשה אלא מאורשה והיינו

לגבי **מ'** דצלם (עיין בביאור ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו' וע"פ יונתי בחגוי הסלע וצ"ל מ"ש בזחי"ג נשא) (קל"ד א') בענין הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה בהיכל משמע דהתורה ג"כ יש בה בחי' מקיף הנקרא מזלא והיינו בחי' מ' שהתורה עצמה היא בחינת חכמה ובפ' בהעלותך (דקנ"ב ע"א) ונשמתא לנשמתא כו' ועד"ז י"ל המדרש בשה"ש רבה ע"פ אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאמר ר' יוחנן לר' חייא בר אבא שמכרתי דבר שניתן לששת ימים כו' שנאמר כי ששת ימים עשה אבל התורה ניתנה לארבעים יום שנאמר ויהי שם עם ה' ארבעים יום. דענין ארבעים יום י"ל כנגד בחי' כחב"ד הנקרא מ"ם כנ"ל ועמ"ש במ"א גבי מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ בענין התודה שהיו בה ארבעים חלות כו' ע"ש.

וא"כ לכאורה אינו מובן מש"כ שהתורה נקרא מאורשה לגבי בחי' מ"ם שבנשמה אך י"ל דמה שבתורה עצמה יש ג"כ בחי' מ"ם היינו מקור ושרש התורה שמשם ניתנה וכמ"ש במ"א בפי' וממדבר מתנה סד"ה צאינה וראינה. אבל התורה עצמה היא בבחי' חכמה אורייתא מחכמה נפקת כו'. וזהו ענין ברכו בתורה תחלה שהוא על המשכת אור א"ס בח"ע:

ג **וגלחה** את ראשה. מותרי מוחין כי הנה במדרגות העליונות דקדושה המותרי מוחין הוא בחי' קדושה עליונה שהוא בחי' י"ג מדה"ר שהן נמשכין מבחי' שערות כו' משא"כ בלוים והעבירו תער כו'.

והוא עד"מ כמו שיחת חולין של ת"ח כו' והיינו לת"ח דייקא משא"כ לשארי אנשים הם דברי הבאי והיינו לפי שהת"ח הוא בבחי' מוחין דגדלות לכך אף השיחת חולין שלו שזהו כמו מותרי מוחין ימצא בהם טוב וקדושה וזהו ענין ועלהו לא יבול אפילו בחי' העלין שהם אינם עיקר הפרי אעפ"כ כו' שלגודל חכמתו לכך גם בשיחת חולין שלו מלובש חכמה מה שאין כן לשארי אנשים (והוא קרוב לענין מ"ש במ"א גבי ענין משלי שלמה דדוקא שלמה היה יכול להלביש השכל במשל גשמי וכן ר' מאיר ולכן אמרו משמת ר"מ בטלו מושלי משלים כו'. וע' בפרשת לך לך בד"ה והבדילה הפרכת). ולכן עד"ז אמרו ע"ה אסור לאכול בשר שהבשר שהוא מותרות מפיל אותו משא"כ צדיק אוכל לשובע נפשו כו' וכן עד"ז בבגדים הנה בכה"כ כתיב ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת כי כה"ג שהוא מבחי' חכמה כח מה בחי' ביטול לכך כבוד חכמים ינחלו. משא"כ לשארי אנשים הרי התאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם (וכמ"ש בפ' אחרי ע"פ כי ביום הזה יכפר כו') וכה"ג הבעל תשובה צריך לסיגופים.

תשובת הגדר שלא יפול ח"ו משא"כ מי שלא חטא כו'. וזהו וגלחה את ראשה. דהיינו המותרות ולהסתפק בהכרחי:

ועשתה את צפרניה. היינו מותרי המדות חסד דרועא ימינא אברהם שיצא ממנו כו' שאחיזתם הוא בצפרנים פסולת. אך פי' וגלחה את ראשה. דהיינו מותרי מוחין הוא ענין ההתחכמות היתירה במילי דעלמא. והוא ע"ד מ"ש לא לחכמים לחם. כי הגם דכתיב וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה. שהברכה וההמשכה נמשך בכל אשר תעשה דוקא שהוא כלי וסיבה שבזה יומשך לו מה שנקצב לו בר"ה ויוה"כ פרנסה משא"כ אם ישב בטל ולא יעסוק כלל באיזה פרנסה לא יומשך ההמשכה בגשמיות והיינו משום שבעוה"ז הגשמי נמשך ההשפעה בלבוש והסתר עד שאותותינו לא ראינו (וכמ"ש במ"א בד"ה ומרדכי יצא כו' ע"ש ובד"ה וברכך הנ"ל וע' ג"כ בפי' מסעי בד"ה לבאר ענין המסעות במש"ש לכן שם אל אד' המחיה עשייה כו') אך מ"מ ההשפעה עצמה נמשך מלמעלה וברכך ה' בכל כו' אלא שהאדם מחויב לעשות כלי שבזה יומשך הברכה לפי שכך הוא סדר ההמשכה כנ"ל. אך ריבוי ההתחכמות בזה הוא מותרי מוחין אשר ע"ז נאמר לא לחכמים לחם. כי בזה מראה שעולה על דעתו שהסיבה והלבוש ההוא והתחבולה היא עיקרית בהשפעה זו והוא בחי' נפרד כו' (וכמ"ש בד"ה שובה ישראל כו' שעי"ז גורם להיות לו לב האבן כו' ע"ש) והוא כמשל מי שתופר לו לבוש כמדה הצריך הוא טוב אבל אם מאריך אותו יותר מדאי גורם שיפול מחמתו ח"ו. (והא דארז"ל נדה) (דף ע') מה יעשה אדם ויתעשר ירבה בסחורה כו' זהו כמש"ש כשמבקש רחמים מיי שהעושר שלשו על עושר אז ודאי צריך ג"כ לעשות לבוש וכלי שיוכל לשרות בזה הברכה. וגם זאת רק ירבה בסחורה ולא ריבוי ההתחכמות יותר מדאי וההעמקה דאדרבה לא לחכמים לחם כו' וכ"ש מי שאינו אץ להתעשר רק מסתפק בהכרחי או אף אם רוצה להתעשר אלא שלא בקש רחמים ע"ז אז רבוי הסחורה ג"כ ה"ל כלבוש ארוך יותר מדאי כו'. אלא דכשמבקש רחמים ע"ז אז לא סגי בלי שירבה בסחורה כמש"ש בגמ' דהא בלא הא לא סגי. והיינו מטעם הנ"ל שההשפעה בעשייה נמשך על ידי לבוש כו' בכל אשר תעשה. וזהו ענין וגלחה את ראשה המותרי מוחין הנ"ל (שהם נמשלו לבחינת שערות שמהם יניקת החיצונים ע"ד שער באשה ערוה משא"כ בתורה כתיב סלסלה ותרוממך כי התורה שרשה מח"ע וכתר עליון אשר משם ההמשכה דייקא ע"י בחי' שערות כו'. שאל"כ לא יוכלו העולמות לקבל כו'. ועיין מ"ש במ"א ס"פ לך לך בד"ה שרי אשתך והנה למעלה כך היא המדה כו' ע"י צמצום דוקא כו' משא"כ למטה בבחי' שרה כו' הוא להיפך ממש כו' וע' בפי' תצוה בד"ה ועשית בגדי קדש במש"ש אבל

בחי' ורב חסד כו' ודרך גילוי זה והמשכה זו כו' הוא כמ"ש כשמן הטוב על ראש יורד על הזקן כו' ע"ש. וע' בפי' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך כו' ובפרשת נצבים בביאור על פי' כי כארץ תוציא צמחה כו'):

והסירה את שמלת שביה. שמלה הוא בחי' מקיף ויש מקיף גם בזלעו"ז כי בבואה דבבואה לית להו אבל בבואה לחודא אית להו (ועיין מזה בפע"ח בכוונת הושענא רבה אך שם נת' ענין בבואה דבבואה באופן אחר) והיינו כמבואר למעלה שבקדושה יש ב' מקיפים ל' מ' והם בחינת מקיף ומקיף דמקיף והם בחינת חיה יחידה שהם ב' מקיפים ונר"נ הם פנימים וע' בפי' הרמ"ז פנחס (דר"כ סע"א) גבי העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו ועמ"ש בביאור על פי' כי כאשר השמים החדשים. ובקליפה אין להם בחי' בבואה דבבואה שהוא בחי' המקיף למקיף. וז"ש ומכפירים יחידתי שהוא יחדה ממש שאין לה לעומת זה בקליפות. אבל בחי' בבואה לחודא היינו מקיף א' יש להם (ובזה יתורץ איזה דרושים הסותרים לכאורה זא"ז דבמ"א נת' דבחי' אהבה רבה אין כנגדה לעומת זה כמ"ש ע"פ חכלילי עינים כו' ובמ,א נת' שכמו כן בקליפה יש מבחי' הרצון שלמעלה מהשכל שהוא עומק ההתקשרות בהבלי העולם כו' וכמ"ש בד"ה ושמתי כדכד כו' בעין ומכפירים יחידתי. ולפמש"כ א"ש דבחי' מקיף א' יש להם ובחי' מקיף היינו מה שלמעלה מהשכל. אך בחי' מקיף השני שהוא עיקר בחי' המקיף עליון בחי' יחידה ממש והוא נקרא תעלומות לב לית להו רק בקדושה יש בחי' זו כו') והיינו בחי' למ"ד והוא ענין עבירה גוררת עבירה וענין אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה (עיין בר"ח פ' ד' משער הקדושה) והיינו מה שאינו מרגיש בנפשו שזה נמשך לו מבחי' המקיף דקליפה. וזהו ענין והסירה את שמלת שביה שצ"ל הסרת המקיף דקליפה בכדי שישרה המקיף דקדושה בחי' למ"ד כנ"ל:

וישבה בביתך. בקביעות שתתיישב היטב בנפש בל תמוט לעולם ועד. (ועוי"ל בפי' והבאתה אל תוך ביתך כו' וישבה בביתך כו'. היות ב' בחי' מקיפים הנ"ל נקראים ג"כ לבוש ובית אשר הלבוש הוא בחי' מקיף הקרוב ובית הוא מקיף למקיף וענין ב' מקיפים אלו בקדושה מבואר ג"כ לעיל פי' ואתחנן ע"פ וזאת המצוה כו' וע' בד"ה השמים כסאי בענין איזה בית כו' ובשאר דוכתי. וז"ש כאן על וראית בשביה אשת יפ"ת כו' שהוא להפך עצמות המדות בחי' צ' כנ"ל הנה שמירה זו הוא ע"י והבאתה אל תוך ביתך בחי' מקיף העליון כו' וגם המקיף דבחי' ל' שנק' לבוש שלכך בלעו"ז נקרא שמלת שביה וצ"ל והסירה שמלת שביה שע"י"ז ישרה הלבוש ומקיף דקדושה כו' מ"מ צריך להיות וישבה בביתך דוקא וכמשנ"ת ע"פ וזאת המצוה כו' לשמר כו' ושמרת כו' ע"ש):

ובכתה את אביה. היא בחי' תשובה עילאה יותר וכנודע ממ"ש האריז"ל מי שאינו בוכה בר"ה ויוהכ"פ אין נשמתו שלימה ואין בכיה זו באה מצד מרה שחורה. אלא כענין שאמרו רז"ל גבי רבי עקיבא שכשהשיג סודות התורה בשיר השירים זלגו עיניו דמעות והיא מעלה האמורה לעתיד לבא בבכי יבואו כו' שהיא מדרגה גדולה כי והנה נער בוכה ותחמול עליו. והוא בחי' יוהכ"פ. (ועמ"ש מענין בכייה בפ' וישלח סד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה כו' ובד"ה וקבל היהודים במש"ש. אך לע"ל נאמר עין בעין יראו לפי שאז נאמר בבכי יבואו כו' ע"ש). ואח"כ תבא אליה ובעלתה היינו ענין מס"נ והוא ענין נפילת אפים ובחינת נעילה שהוא גמר העליות כמ"ש במ"א (וע' בפע"ח בענין נפילת אפים וע' מ"ש במ"א ע"פ לריח שמניך שכנ"י נק' כלה וכשמאיר אור אלקות בנש"י בתוך לבו בעומק לבו זה נק' כד קבילת דכר כו' וע' מ"ש במ"א ע"פ עיני כל איך יש בחי' ארוסה ונשואה. דהיינו כשההתבוננות נקלט בעומק הלב ע"ד בכל לבי דרשתיך זהו הנק' בחי' נשואין וז"ש נודע בשערים בעלה כו'. ומזה יובן מש"כ ובעלתה היינו ענין מס"נ כו' וע' בפ' מטות סד"ה ואשה כי תדר כו'):

פרק ד

כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה והיה הבן הבכור לשניאה. להבין מאמר והיה כו' הוא ע"פ מ"ש הרח"ו בשער הקדושה שיש לכל אחד ואחד מישראל שתי נפשות וכמ"ש ונשמות אני עשיתי לשון רבים נפש אחת נקרא נפש החיונית והבהמית ומלובשת בדם האדם להחיות הגוף כמ"ש במ"א והיא נשתלשלה ממקום גבוה על ידי אמצעים רבים ודרך שרים ומזלות כמאמרם ז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה בו ואומר לו גדל כי גבוה מעל גבוה וגו' וגבוהים עליהם ועל ידי ריחוקה מאור ה' בהשתלשלות ממדרגה למדרגה ומעילה לעלול בהסתרים וצמצוצים רבים עד שנתלבשה בגוף האדם בשר ודם לכן היא כלולה מטוב ורע וממנה באות לאדם מדות רעות מיסודות הרעים שבה וגם שכל אנושי כי כל נפש כלולה מחב"ד ומדות ומצדה יכול האדם להיות מעוברי רצונו ח"ו כמ"ש ונפש כי תחטא כי מחמת ריבוי ההסתרים וצמצומים המכסים ומעלימים אור א"ס ב"ה נראה לאדם שהוא יש ודבר בפני עצמו. ונפש השנית בישראל נקרא נפש אלהית חלק אלוה ממעל והיא הבאה לאדם בלי אמצעים כלל כמ"ש והאלהים עשה את האדם ישר (בקהלת סס"י ז') וכמ"ש ואתה נפחתה בי ואתה ממש בלי ממוצעים ויפח באפיו נשמת חיים וגו' כמשל הבל האדם שיוצא ממנו ואעפ"כ היא מיוחדת עמו בלי הפסק כי אין לך דבור שחוץ ממנו כמ"ש בסש"ב לכן תמיד היא מיוחדת במאצילה בתכלית היחוד ומצדה לא היה באפשריות

האדם לחטוא כלל ולהיות מעוברי רצונו אחרי שהיא מיוחדת תמיד במאצילה זולת שהנפש הבהמית מלביש אותה ומכסה ומעלים מהביט באור א"ס ב"ה כמבואר בלקוטי אמרים (ושתי נפשות אלו נקרא בכתוב בצלמנו כדמותנו שהנפש האלהית היא בחי' צלם והחיונית היא בחי' דמות) והנה ירידת נפש אלהית בעולם היתה בכדי להתלבש בנפש החיונית הבהמית ולהלחם אתה ולבררה להפריד הטוב מן הרע ולהעלותה לה' להפכא חשוכא לנהורא וכו' לכן נקרא בשם ישראל כמ"ש כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל פי' שהנפש אלהית תשתרר על החיונית הבהמית להפוך כל מחשבותיה ומדותיה אשר לא לה' המה מרע לטוב והמדות נקראו אלהים כמ"ש ויראו ויראו בני האלהים וגו' ותרגומו בני רברביא ועם אנשים בחינת מעשה אנוש אנוש הוא ולהפוך אותם מרע לטוב ע"י נפש אלהית המיוחדת במאצילה בלי הסתר פנים כלל המבררה ומעלה את נפש החיונית להבטל ולהכלל באור ה' וזו בחי' ישראל ישר אל ואל הוא לשון חוזק וממשלה לנצח מלחמתה עם נפש החיונית וזהו שכתוב ימי שנותינו בהם שבעים שנה בהם דייקא בשתי הנפשות שבכל יום הוא מלחמה חדשה ולפיכך אין חיותם שוה שזה חי יותר וזה חי פחות והכל תלוי לפי ערך המלחמה שצריך ללחום עם נפשו הבהמית לפי חלק הרע שבה כמה שנים שצריך ללחום עמה עד שתתהפך לטוב וזהו פי' הכתוב ועתה ישראל שעתה דוקא בזמן הזה שהרע מעורב בטוב נקרא' הנשמה בשם ישראל שצריכה להשתרר ולנצח את נפש הבהמית ולאהפכא מרע לטוב אבל לעתיד נאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ולא יהיה הרע כלל ולא תצטרך ללחום עוד ולא יקרא בשם ישראל (ואפשר הענין כדאיתא בגמ' פ"ה דב"ב) (דע"ה ב') ע"פ כל הנקרא בשמי ע"ש בפרשב"ם. ולהבין תכלית ירידת שתי הנפשות למלחמתם בעוה"ז אחרי שגם נפש החיונית טרם שירדה בהסתר וצמצומים רבים היתה במקורה בטלה באור ה' ולמה ירדה כ"כ שעל ידה הוצרך לרדת גם הנפש האלהית לבררה ולהעלותה צריך להקדים תחלה ענין המלחמה וזמנה המבואר בזהר שעתא דקרבא היא שעתא דצלותא כו' מאן דקטיל לחויא יהבין לי' ברתא דמלכא דא צלותא.

וביאור הענין שבפסוקי דזמרה האדם מפריד הרע מהטוב שבנפשו הבהמית כמ"ש רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם כו' שתי פיות להעלות הטוב למעלה ולהפריד הרע למטה ועיין ברע"מ ר"פ שופטים והוא כשמתבונן האדם בגדולת ה' איך שהוא מחיה את כולם ומהווה את כולם וכולם בטלים אצלו ית' וכולא קמי' כלא חשיב כמ"ש לך ה' הגדולה וכו' שכל המדות העליונות בטלים אצלו ית' כמ"ש בתיקונים ולאו מכל מדות אלין כלל.

והוא נעלה מעלה מהם רבבות מדרגות אין מספר והמלאכים אומרים קדוש כו' קדוש פי' מופרש ומובדל למעלה מעלה מגדר ממלא וסובב כל עלמין כמארז"ל במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו שאע"פ שלגדולתו אין חקר על כל זה הוא רם ומתנשא מבחי' גדולתו עד שמדת גדולה נחשב ענוה ושפלות לפניו ית' וכאשר יעמיק האדם מחשבתו בהתבוננות זו וכיוצא בה ממילא יתפרדו כל פועלי און בחי' הרע שבנפשו בהיות כי הרע וסט"א אין להם חיות כלל מצד עצמם זולת שמקבלים חיותם מאחוריים דקדושה ע"י שס"ה ל"ת ולכן הם בטלים אל הקדושה כביטול החושך מפני אור אך לא די להפריד הרע לבד אלא שצריך לבטלה מכל וכל. כמ"ש החרם תחרימם ולהפכא חשוכא לנהורא וזהו ע"י ק"ש כמ"ש ויקח רמח בידו שית תיבין דיחודא שבפסוק שמע ישראל עם כללות רמ"ח תיבין דק"ש הם נקראים רומח וע' בספר מאורי אור אות ריש סט"ו.

והיינו כמו שע"י הרומח הוא נטילת חיות האדם לגמרי כך ע"י ק"ש מבטלים ומחרימים הרע מכל וכל. וביאור הדבר צ"ל ענין שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. פי' אחר שנבראו עולמים שייך לומר לשון אחד שפירושו א"ח ד' שהוא אחד בח' בז' רקיעים וארץ וד' ד' רוחות העולם וכן למעלה לאחר שנאצלו מדות עליונות שייך לומר לשון אחד בח' ז' מדות הגדולה והגבורה וכו' וד' חיות פני אריה וכו' ודמות פניהם וכו' ואיהו מייחד להון שכולם בטלים אליו ית' אבל לגבי מהותו ועצמותו קודם שנבראו לא שייך לשון אחד כלל שאינו בגדר עלמין כלל וכמבואר בספר יצירה לפני אחד מה אתה סופר שמהותו ועצמותו נעלה מעלה רבבות עד אין קץ מבחי' סיפור וזה הוא בחי' הוי' ראשונה ה' אלקינו דייקא שאפילו המלאכים אינם משיגים ואומרים קדוש ושואלים איה מקום כבודו זולת נשמות ישראל שנמשכו משם כמו שמבואר לעיל בלי הסתר והעלם כלל חלק הוי' כמארז"ל מי גילה רז זה לבני שהוא בחינת סוד העליון ישת חושך סתרו שנעלם אפילו מעיני המלאכים.

והנה שמע פי' לשון הבנה כשיתבונן המשכיל ויתקע מחשבתו בחוזק איך שהניח עליונים ותחתונים להיות הוי' אלקינו ממש. והנשמה ירדה ממקום גבוה כ"כ חלק אלוה למקום נמוך מאד להתלבש תוך נפש החיונית אשר לזה יאות שתכלה אליו נפשו ורוחו אזי יגיע לבחינת ואהבת את ה' אלקיך שהוא פועל עומד שתרצה שיהיה הויה אלהיך וגם פועל יוצא שתעשה האהבה למעלה כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה' והיינו שתתלהב נפשו באהבה עזה כרשפי אש שלהבת להבטל וליכלל באורו ע"י האהבה הבאה מלמעלה כמ"ש הגידה לי שאהבה נפשי ומזה יעלה ויגיע לבחי' בכל מאדך מאד בלי גבול ותכלית

אהבה שלמעלה מהדעת וזהו שאמר מגלה עמוקות מני חושך ויוציא לאור צלמות פי' שע"י שמגלה בלבו עמוקות מני חושך בחינת הוי' אלקינו מבחי' ישת חשך סתרו ממילא נתהפך חשוכא לנהורא ויוציא לאור צלמות בחינת הרע שבנפשו שנהפך לטוב.

והנה בדורות הראשונים שלא היה הרע גובר בהם כ"כ היה די להם לבטל הרע שלהם מכל וכל בק"ש לבדו לא כן עתה בעקבות משיחא שהרע מתגבר מאד ובלתי אפשר לבטלו מכל וכל בק"ש לבדה לזאת תקנו שמונה עשרה ברכות וברוך הוא לשון השפעה והמשכה שאנו מבקשים שיומשך ויושפע בחי' אתה לנוכח הויה אלהינו שיהיה בנו בהתגלות לבנו וממילא יבוטל הרע מכל וכל כביטול החושך כו' כנ"ל ובברכת סלח לנו אין פירושו מפני יראת העונש שיסלח לנו בשביל שלא יענוש אותנו ח"ו אך פירושו כמשל אדם המבקש מחבירו מחילה וסליחה שיתגלה רצונו אליו ע"י התעוררות רחמנותו. כן אנחנו מבקשים התגלות רצונו ע"י י"ג מדה"ר ונקרא בלשון י"ג נהרא אפרסמונא דכיא המבררים ומלבנים עונותיהם של ישראל ולא יהיו מסכים מבדילין בהתגלות רצונו ית'.

והנה ימי אלול מיוחדים להתעוררות י"ג מדות הרחמים וביום הכפורים הוא התגלות הרצון כמו בעת שחטאו ישראל בעגל נתבשר להם סליחה ביום הכפורים כי אז הוא התגלות הרצון והנה בחי' אהבה רבה הנ"ל בחינת בכל מאדך היא ביתר שאת ועוז הגבה למעלה מאהבת הנשמה טרם בואה לעוה"ז והיא באה דוקא על ידי התבררות נפש החיונית וביטול הרע שבה כמ"ש מגלה עמוקות מני חושך וכיתרון האור מן החושך דוקא וכמו שכתוב במ"א וזהו תכלית ירידת הנשמה בעולם הזה לברר וללבן הרע שבנפש הבהמית בכדי שתגיע לאהבה רבה זו.

וביאור הדבר בהיות ששרש נפש החיונית היא מדרגה גבוה מאד כמ"ש ואלה המלכים כו' בארץ אדום לפני מלך מלך לבנ"י רק שנפלה בשבירת הכלים בהסתרים וצמצוצים רבים שמכסה ומסתיר יחוד אור א"ס ב"ה ולכן כאשר נתברר ונפרד בחינת הרע שבה ע"י נפש האלהית ממילא תגיע לאהבה רבה הנ"ל ביתר שאת כמו קודם ירידתה וזהו והיה הבן הבכור לשניאה שדוקא מנפש הבהמית שהיא שנואה והיה הבן הבכור לפני מלך מלך. והנה לשניאה כתיב ביו"ד לשון דבר אחר והיינו הר סיני שירדה שנאה לעכומ"ז למאוס הרע בתכלית על ידי התגלות הרצון ואהבה שלמעלה מהדעת:

פרק ה

ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כו'.

להבין מהו הפלא הגדול ועצום מה שלא אבה לשמוע בקול איש בליעל כבלעם הרשע

וגם מהו ויהפוך ה' את הקללה לברכה מאחר שלא שמע אל בלעם כלל. הענין הוא שיש מקטרגים שמקטרגים על ישראל שלכך נוטלין שופר בר"ה לערבב הקטגור והוא שמחפש אחר עוונות בני ישראל ומדקדק אחריהם ללמד עליהם חובה וזהו נק' בחי' בלעם שכך היה דרכו של בלעם ג"כ שהיה מחפש ג"כ למצוא מקום עון לישראל ראש הפעור הנשקפה ע"פ הישימון וישת אל המדבר פניו מקומות שהיו עתידים שם ישראל לחטוא כו' וזהו השבח ששיבח הכתוב כי אע"פ שבא בטענה אעפ"כ ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע ופי' שלא אבה לשמוע אל דבריו כלל ולא שיש להשיב על דבריו תשובה נצחת מטעם ודעת המושג ומובן רק שאין מקבלין ושומעין את דבריו כלל בלי טעם ודעת. וכ"כ למה ביאר הכתוב ולא אבה הוי' אלהיך כי הוי' הוא אלהיך ממש שבכל נפש מישראל יש בחי' והארה משם הוי' וכמ"ש כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו שהם חלק והארה משם הוי' ממש [ועמ"ש מזה בד"ה ראה אנכי].

וביאור ענין זה הוא כי הנה בכל נפש מישראל יש בחי' אהבה הטבעית המיוסדת ומוטבעת בטבע נפשו האלהית שלא להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית' ואין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות המטעה אותו לומר שאף על פי כן עודנו ביהדותו כו' אבל ליפרד מיחודו ית' הרי אפי' קל שבקלים מוסר נפשו על ק"ה כו' מחמת טבע נפשו נר ה' נשמת אדם כנר הדולק שהשלהבת עולה מאליה כו' בלי טעם ודעת אלא שהיא מסותרת ומכוסה בלבוש שק הוא הגוף הגשמי וממנו בא הרוח שטות כו' אבל כשמעורר את האהבה עד שתחפץ לצאת מלבושיה הרי הוא בא לידי יראת חטא שלא לעבור אפי' על דבר קל של ד"ס כי חמורים ד"ס יותר מד"ת שלכן נקראו סופרים כי הנה יש בחי' סופר וספר וספור ספר הוא בחי' תשב"כ וסופר הוא העושה את הספר היא בחי' תשבע"פ א"ח עטרת בעלה כו' [ועמ"ש מזה בד"ה ושאבתם מים בששון ובד"ה שחורה אני ונאוה] ובחי' אהבה זו הוא בחי' קוצו של יו"ד של שם הוי' כי הקוץ שעל היו"ד פונה למעלה ורומז שהוא נמשך למעלה לא"ס ב"ה שהוא למעלה מגדר ההשגה ולית מחשבה תפיסא ביה וכולא קמי' כלא חשיב כי אני ה' לא שניתי כו' וכך הוא ענין אהבה זו שהיא בלי טעם ודעת היא מצד השראת אור א"ס ב"ה ממש המלובש בחכמה שמחיה את הנפש שהיא למעלה מגדר ההשגה כו' ולכן היא כשלהבת העולה מאליה ומעצמה כו' רק לפי שהיא מסותרת צריך האדם לעוררה ובאתעדל"ת אתעדל"ע להיות ג"כ ולא אבה לשמוע מבחי' שהיא למעלה מן הטעם והדעת [ועיין בשע"ק להרח"ו ח"ג שער א' כי קוצו של יו"ד כו' ע"ש וע"ש שער ב' ויחידה כו']:

ב **וביאור** ענין היו"ד של שם הוי' איך הוא בנפש הנה היו"ד הוא בחי' חכמה כח מ"ה שהיא בחי' הצמצום שאינה אלא בחי' נקודה כו' והענין כי הנה נודע שלהיות התהוות בחי' חכמה שהיא ראשית גילוי ההשתלשלות מאור א"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מבחי' וגדר ההשתלשלות הוא ע"י כמה צמצומים וירידת האור בהעלם אחר העלם עד שירדה ונמשכה הארה מועטת ומצומצמת מאד כדמיון הארה היוצאת דרך שערות הראש שצומחין ויונקין מן המוחין שבראש דרך הגולגלתא החופפת על המוחין שמעלמת ומסתרת את המוחין עצמן שלא יהיו בגילוי כדי שעי"ז תצמחנה השערות מעצם הגולגלתא החופף ומכסה על המוחין והארה ההיא היא מצומצמת מאד עד שאין לה ערך ויחוס עם הארת המוחין עצמן כמו שאין ערך ויחוס לשערות עם המוחין שהרי אפילו אם מגלחין את השערות לא ירגיש כאב במוחין כלל כך ככל המשל הזה ויותר מזה לאין קץ הוא ענין התהוות החכמה מלמעלה מן החכמה מאור א"ס ב"ה שהוא רם ונשא כו' יותר מהתהוות המדות אהוי"ר מן החב"ד שעצמיות החב"ד הן מלובשות במדות אבל התהוות החכמה מאור א"ס ב"ה אין עצמיות אור א"ס ב"ה מלובש בה אלא הארה מועטת ומצומצמת מן ההעלם דהיינו לאחר ההעלם וההסתר עצמיות אוא"ס ב"ה וכמ"ש ישת חשך סתרו שמסתתר בבחי'חשך והעלם להיות גילוי ההארה בבחי' חכמה ראשית גילוי ההשתלשלות וזהו ה' מלך גאות לבש כו' אף תכון תבל כו' שכדי להיות תכון תבל הוצרך להתלבש אור א"ס ב"ה בבחי' לבוש וכסוי שלא יאיר ויתגלה כמו שהוא אלא בבחי' צמצום כו' וז"ש בראשית ברא אלקים כו' בראשית בגילוי בחי' ראשית הגילוי היא בחי' חכמה ברא אלקים במדת הצמצום וכמארז"ל בתחלה עלה במחשבה לברא במדה"ד כו' כי היא הארה מצומצמת כדי להיות ראשית הגילוי בהשתלשלות העולמות כי החכמה ראשית גילוי ההשגה וההבנה באור א"ס ב"ה המתגלה בבחי' בינה שהיא ה' עילאה בחי' התפשטות אורך ורוחב כו' ממכ"ע וסוכ"ע כו' אלא שבחכמה ההשגה ההיא בבחי' העלם שאינה מאירה ומתגלה אלא כברק המבריק במוח שכלו של אדם עד"מ ובלתי צמצום אור א"ס ב"ה והתלבשותו בבחינת חכמה לא היה יכול להיות התפשטות בחי' ממכ"ע וסוכ"ע שהיו העולמות בטלים במציאות לגמרי והיו אין ואפס ממש כי גם עכשיו אחר שנבראו העולמות הרי קמי' כולא כלא אלא שהוא כלא בכ"ף הדמיון ולא לא ממש ואף גם זאת אינו אלא קמי' ולא לגבי הנבראים. אבל אם היה אור א"ס ב"ה מתגלה כמו שהוא היו בטלים ממש והיו אין ולא ממש ולכן אמרז"ל בשעה שקטרגו המלאכים ואמרו מה אנוש כו' הושיט אצבעו הקטנה ב יניהן ושרפן פי' שהושיט והמשיך גילוי עצמותו ית' יותר מכדי מדה ושיעור המצומצם בהשגת

המלאכים מעט מזעיר בחי' אצבעו הקטנה (וע' בפרדס בתחלתו בשם ספר יצירה עשר ספירות בלי מה מספר עשר אצבעות כו' ובזח"ב ר"פ יתרו) ואזי ושרפן שנשרפו ונתבטלו במציאות לגמרי והיו כלא היו רק הצמצום הוא הגורם התהוות העולמות. והנה תחלת בריאת העולמות היה מפני כי חפץ חסד הוא אך מה שבטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית מחדש בבחי' יש מבחי' חכמה וצמצום בכל יום כי בכל יום מתחדשת הארה אחרת [וגם בכל שעה מתחדש צירוף שם הוי' כו'] באתעדל"ת תליא מילתא וצ"ל צמצום והעלם זה גם באתעדל"ת והוא להיות בחי' בטל רצונך כו' דהיינו לצמצם ולכבוש את כל רצונותיו אשר לא להי' המה הן במחשבה רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום והן בדבור שלא להיו' דבורו ורוח פיו כרצונו והן במעש' עוצם עיניו מראות ברע ולא תתורו אחרי לבבכם כו' בין באיסור בין בהיתר כמארז"ל קדש א"ע במותר לך והוא בכל שיעור קומה של אדם להשליך נפשו ורצונו מנגד כו' וביטול זה הוא בבחי' חכמה כי בחכמה אתברירו לברר הטוב מהרע ולבטל רצון הרע מפני הטוב בכח החכמה שבנפש ולכן ארז"ל קדש א"ע כו' כי קדש הוא בחכמה כמו קדש לי כל בכור כו'.

וע"י בחי' ביטול זה שבאתעדל"ת שמבטל ומסלק א"ע ורצונו ליבטל אליו ית' אתעדל"ע להיות ביטול וסילוק עצמיות אור א"ס ב"ה שלא יאיר ויתגלה אלא בבחי' צמצום בהעלם אחר העלם בבחינת ישת חשך סתרו חשך ולא אור ויהי גילוי בחי' יו"ד שהיא חכמה כו' ע"י בחי' יו"ד חכמה שבנפש:

ג וענין הה' של שם הוי' שבנפש הוא כי הנה ה' ראשונה היא בחי' בינה עילאה בחי' התפשטות הה' באורך ורוחב ממכ"ע וסוכ"ע מן צמצום הנקודה כו' ובנפש הוא התפשטות והתרחבות ההשגה מן ברק המבריק במוח שהיא בחי' נקודה כו' להיות מרחיב דעתו ובינתו בגדולת א"ס ב"ה איך שהוא ממכ"ע וסוכ"ע בהארה אחת מצומצמת כו'.

ועי"ז יהיה ג"כ ההתפשטות וההתגלות בלב והתלהבות והתלהטות רשפי אש האהבה וכן שמחת הנפש בה' עושה הוא ע"י התרחבות ההתבוננות בלב אם הבנים שמחה ואתעדל"ת לגילוי בחי' ה' זו היא בחי' תשובה עילאה ממטה למעלה [וזהו תשובה תשוב ה'] ויצעקו אל ה' בצר להם כי הירידה מאור פניו ית' הוא בבחי' צר בבחי' הארה מועטת ומצומצמת ובפרט אם ישים אשם נפשו מכל מעשיו דבוריו ומחשבותיו אשר לא להי' המה אשר בהבל בא ובחשך ילך ואי לזאת ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף לדבקה בו ית' ממש ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו'.

ועד"ז סובב הולך כל ענין התפלה להתבונן בירידת והשתלשלות אור א"ס ב"ה בהארה מועטת ומצומצמת בחי' ממכ"ע וסוכ"ע עד שיהללו את שם ה' כו' בחי' שם בלבד וישתבח שמך לעד כו' בכדי שע"ז יבא לקיום ואהבת בק"ש את הוי' אלהיך ממש להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש ואותה אנו מבקשים שיהי' בבחי' גילוי ההתפשטות באורך ורוחב בלב ונפש וזהו והחזירנו בתשובה שלימה לפניך פי' להיות המשכת פניך פנימיותך דהיינו בחי' אור א"ס ב"ה ממש וכמ"ש יאר ה' פניו כו'.

וענין הו"ה בנפש הוא להיות גילוי ההמשכה בתורה ומצות בקיום המעשה בפו"מ כי התורה היא בחי' וי"ו קול קורא במדבר פנו דרך ה' להיות המשכת קול התורה קורא דרך ה' וגילוי אורו יתי' אפי' בבחי' מדבר שהוא העוה"ז שיהי' בו כן בקדש חזיתיך המשכת קודש עליון [ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול פי' ראה] והמשכה זו היינו בה' תתאה היא בחי' המעשה והיה מעשה הצדקה מעשה דייקא וצדקה היא כללות המצות כי כמו שצדקה הוא להחיות רוח שפלים כו' כך כללות המצות הן להיות המשכת חיות ואור א"ס ב"ה למטה בעולם השפל הגשמי ונגלה כבוד ה' למטה כו' והוא בחי' ה' כי צדק מלאה ימינך שנק' צדק בלא ה' וכשמלאה ימינך התפשטות והמשכות החסד אזי הוא נק' בתוספת ה' צדקה (וע' בזהר פי' בחקתי דקי"ג ע"ב ובפי' הרמ"ז שם ובאדר"ז דרצ"א סע"ב ודרצ"ב ע"א). והנה גילוי זה שבבחי' המעשה הוא ע"י בחי' הוי"ו שהוא ענין ההמשכה כו':

ד **אך** הנה כ"ז הוא ענין בחי' הוי"ה שבנפש האלקית שיש לה בחי' התלבשות בגוף ונפש הבהמית אבל יש בחי' הוי' הנמשך מלמעלה וזהו כי אהבך ה' אלקיך. פי' אהבך לשון פועל יוצא שהוא הממשיך בך מדת האהבה הבאה מלמעלה שהיא אתעדל"ע שלפני אתעדל"ת ומשם ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה שזדונות נעשו כזכיות ממש.

וביאור ענין זה הוא כי הנה גדול כח בע"ת דמשכין ליה בחילא יתיר כו' והיינו ע"י בחי' ובכל מאדך למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת הן במס"נ בפו"מ כמעשה דר"א ב"ד כו' והן בבחי' ביטול אליו יתי' וכלות הנפש בק"ש וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא וגו' ובחי' ובכל מאדך הוא המתגלה בבע"ת יותר מבצדיקים שבצדיקים היא בחי' ובכל נפשך כו' והיינו לפי שיתרון האור הוא הבא מתוך החשך דוקא שע"י הזדונות שישים אשם נפשו איך שבהבל בא כו' ונגעה בו עד הנפש. אי לזאת יצעק אל ה' בצר לו מאד ותהי' הצעקה גדולה לאלקים למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת וזהו ענין י"ה עם שמי שס"ה כו' שהל"ת הן בשם י"ה למעלה מבחי' עשה שהן בשם ו"ה וכמ"ש בארץ לא זרועה שבחי' לא הוא הנזרע כו' כמ"ש במ"א כי לפי ששם י"ה הוא למעלה משם ו"ה א"א

בכח הנפש להמשיך משם בבחי' המשכה שהוא בקיום מ"ע רק בשמירת הל"ת שהוא ענין עקירת הרצון מן ההיפך ועקירה זו שמן ההיפוך תגדל מאד עד שיבא ויגיע לבחי' ובכל מאדך למעלה מכדי שתוכל הנפש שאת.

והנה ע"ז נאמר ממעמקים קראתיך הוי' כי יש יו"ד עמקים שהם כנגד עשר בחינות הנפש ז' מדות וג' שכליים והעומק שלהן הוא השרש שבכל בחי' שנק' עומקא דחשוכא דהיינו בחי' החשך שעדיין לא בא לידי גילוי בנפש שאין בו בחי' התלבשות בגוף ונפש הבהמית הוא מהמדות עליונות הבאות מלמעלה שהן למעלה מכוחות המתגלות בנפש רק ע"י בחי' ובכל מאדך מתגלה בחי' ממעמקים ומשם קראתיך הוי' להיות התחדשות בחי' הוי' בנפש ולהיות בנפש הוי' זו של בחי' ממעמקים שעדיין לא היתה בגילוי הנפש וע"ז ויהפוך ה' את הקללה לברכה שמשם נמשך מחילת וסליחת העוונות וזרקתי עליכם מים טהורים כו' מחיתי כעב פשעיך כו' ולכן אומרים בעשי"ת מזמור זה ממעמקים שבכל יום ממשיך עומק א' עד שביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו לפני הוי' המתגלה בנפש שמשם נמשך להיות תטהרו:

פרק ו

ביאור ולא אבה

להבין שרש הדברים הנה קוצו של יו"ד רומז לכתר שהוא אהבה מסותרת שבלב כל ישראל והיינו מפני שהיא נלקחה ממקום גבוה מאד נעלה לכך הוא בכל ישראל שהוא ממל' דא"ס שהוא בבחי' עצמי' דא"ס ואינו בגדר ההשגה ולכך היא באה בלב כל ישראל אף מי שאינו יודע להבין כ"כ בשכלו ובינתו ולכן קוצו של יו"ד הוא בחי' רמז בלבד שרומז לא"ס בלבד ברמז בעלמא בלי שום תפיסא כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל אלא ברעותא דלבא מקרב איש ולב עמוק ועיין מ"ש בד"ה וישב יעקב.

והיו"ד הוא בחי' חכמה כי חכמה ראשית גילוי ההשגה וההבנה שבבחי' בינה והמשכת החכמה שבבחי' בינה נק' נקודה בהיכלא אלא שהחכמה היא בבחי' ההעלם בבחי' ברק המבריק במוח והבינה היא ההשגה באורך וברוחב.

והנה להיות גילוי אפי' בחי' חכמה עילאה השכל הנעלם מכל רעיון הגם שזה נאמר על הכתר מ"מ גם החכמה הוא בחי' השכל הנעלם מכל רעיון כמ"ש בד"ה לך לך כי הנה מבריאה ולמטה הוא בחי' גילוי החכמה עד שבא לכלל גילוי בשכל והשגת הנבראים מלאכים ונשמות אבל באצילות ולמעלה מאצילות לא שייך שם חכמה כלל רק מ"מ הוא מקור לחכמה וזהו ענין חכים ולא בחכמה ידיעא כמ"ש בד"ה פתח אליהו וכדי להיות בחינת גילוי חכמה זו הוא ע"י כמה בחי' צמצומים ואפילו כדי להיות בחינת חכמה

סתימאה הוא ע"י צמצום דהיינו שבחינת גבורה דע"י מתלבש בח"ס גבורה הוא בחי' צמצום וכדי שיהיה נמשך משם בחכמה דאצילות הוא ע"י צמצום עצום שנמשך ויורד דרך שערות ומזלות אבא יונק ממזל החי כו' ומשל השערות הוא כי השערות יונקין מן המוחין שבראש ע"י שחופף על המוחין הגולגלתא המסתיר ומעלים את המוחין ודרך הגולגלתא צומחין השערות שהם הארה מן המוחין ואין להם ערך ויחוס עם המוחין רק הארה בעלמא כך להיות מלמעלה מהאצי' בחי' האצי' אין ערוך כלל משא"כ מחכמה להיות בינה ומבינה מדות הוא ענין דרך וסדר ההשתלשלות שיש להם יחוס זע"ז אבל מלמעלה מן האצי' להיות אצילות אינו רק דרך הארה כדמיון שערות הראש היוצא דרך הגולגלתא החופפת ומעלמת ומסתרת בחי' ישת חשך סתרו וזהו ה' מלך גאות לבש כמו לבוש המסתיר ומעלים להיות נמשך גאות בחי' השערות כו' כי גאות הם ת"י נימין כמ"ש בפע"ח ובלק"ת.

והנה גילוי בחי' חכמה זו הוא בחי' צמצום ודין ל"ב אלקים דעובדא דבראשית הם בחי' ל"ב נתיבות חכמה שהחכמה מתחלקת לל"ב נתיבות והם בחי' צמצום והעלם להיות גילוי ההתפשטות ממלא וסובב כי להיות ההתפשטות א"א בלי צמצום כי אפילו כשהושיט אצבעו הקטנה כו' וגם עכשיו כולא קמיה כלא חשיבי אלא שהוא כלא בכף הדמיון ואף גם זאת קמי' דוקא ולא אצלנו אבל אם היה התפשטות עצמותו בלי צמצום והעלם היה לא ממש.

ולהיות בחי' צמצום והעלם זה הוא ע"י אתערותא דלתתא בטל רצונך כו' כי יש ב' ביטולים הא' קוצו של יו"ד למעלה מן הדעת אינו רוצה בטבע ליפרד כו' והביטול הב' בחכמה בטל רצונך בחכמה ודעת כי ענין בטל רצונך הוא לברר הטוב מן הרע בחי' בירורים ובחכמה אתברירו שע"י החכמה מברר משא"כ בקוצו של יו"ד שהוא למעלה מן הדעת שם עדיין אין רע כלל ולא שייך שם בירור רק מעה"ד טו"ר כו' וע"י ביטול זה שבאתערותא דלתתא שהוא סילוק עצמותו נעשה בחי' ביטול וסילוק מלמעלה להיות בחי' העלם והתלבשות האור ה' מלך גאות לבש ובחי' עתיק יומין שהוא כענין המעתיק הרים והמתנשא מימות עולם כדי שיהיה התהוות כו' [ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה שלהיות המשכת הרצון מא"ס ב"ה זהו הנק' ביטול וסילוק עצמותו כביכול שמצד עצמו הרי אם צדקת מה תתן לו כו' ולכן י"ל שע"י הביטול רצון בנפש שבבחי' קש"י ממשיכים להיות המשכת הכתר ורצון עליון והיינו ע.י בחי' עתיק יומין כ'ו וע"י הביטול רצון שבחכמה ממשיכים להיות גאות לבש שיומשכו בחי' השערות.

ועמש"ש בענין ביטול שבבחי' נעשה ושבבחי' נשמע וזהו כענין קש"י ויו"ד כו'). וההי' הוא ענין ההתפשטות באורך ורוחב ממלא וסובב הוא בחי' בינה תשובה עילאה שהוא בחי' התפשטות שבלב שמבחי' ברק גילוי החכמה שהוא בחינת צמצום ונעשה אח"כ התלהבות והתלהטות הלב כו' ושמחה שהיא ג,כ התפשטות בלב אם הבנים שמחה וע"י תשובה מלמטה למעלה נעשה למעלה ג"כ התפשטות הגילוי באורך ורוחב ממלא וסובב והיינו ע"י ויצעקו בצר להם שהכל מקום צר שאינה אלא הארה מועטת ואפילו ג"ע ועוה"ב אינו אלא זיו וע"כ מי לי בשמים כו' והוי"ו הוא המשכת תורה וההי' הוא בחי' מעשה המצות שע"י תורה נעשה המשכה במצות.

והנה ו"ה הוא ע"י המשכה משא"כ י"ה אינו ע"י המשכה כי היו"ד עצמה מתגלה בה' ולכן אין שם וי"ו שההי' הוא גילוי בחי' ממלא וסובב שנעשה מבחי' נקודה חדא מבחי' הצמצום עצמו שבלא צמצום א"א להיות התפשטות כו' והצמצום הוא להיות ההתפשטות וכל בחי' א' וכן באתעדל"ת הכל ענין א' הוא אלא שכאשר מתבונן בגילוי ממלא וסובב דהיינו איך שבחי' נקודה חדא נעשה בחינת ההתפשטות ממלא וסובב הוא בחי' ההי' אבל כשמתבונן על הצמצום דהיינו איך שכל ההתפשטות הוא רק מנקודה חדא הוא בחי' יו"ד והרי ה' ויו"ד הכל ענין א' שהיו"ד עצמו בא לכלל גילוי ההי' [וזהו הבן בחכמה וחכם בבינה]. משא"כ ו"ה הוי"ו הוא המשכת הקול המחבר המדות אל ההי' היא בחי' הדבור להיות בחי' אותיות ודיבורים וכמשל הדיבור שהוא לפי המדות אם באהבה כו' והרי הדבור הוא ענין ומהות אחר שהוא צירוף אותיות אלא שנמשך בהם הוי"ו מן המדות להיות הדבור נמשך אחר המדות וכך הוא למעלה בחי' ההי' עלמא דאתגליא כו' שנשתנה למהות אחר כו' [ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י בפי' ביום ההוא יהיה]:

ב **אך** הנה כל זה הוא הוי"ה שבנאצלים אבל כי אהבך הוי' אלקיך בפועל יוצא ממשיך להיות בך אהבה וגם אהבך אוהב אותך והא בהא תליא שנעשה מע"ס שבמאציל עצמו [ע"ס דא"ק ועיין ברבות כי תשא ר"פ מ"ט בענין ואוהב את יעקב ובסדר וישב ר"פ פ"ו ובשה"ש רבה ס"פ שימני כחותם ובפסוק מים רבים וס"פ השבעתי אתכם מענין אהבתי אתכם. זח"ג (ס"ב ב' קכ"ח א') ואתחנן (רס"ז ב') ובתד"א (ח"א פכ"ח ח"ב פי"ט) ועיין מ"ש בד"ה וירא ישראל בפ' בשלח בענין שיש ב' בחי' שמות הוי' וע' באד"ר (דקל"ח ע"ב) חז לז"א ולד לעתיקא ועד"ז יובן כאן] באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ובאתעדל"ע אתערותא דלתתא ומשם ויהפוך את הקללה לברכה זדונות נעשו כזכיות. וביאור ענין זה כי הנה להיות תשובה בשם י"ה הגם שנמשך כך מלמעלה למטה מ"מ

האדם שהוא מקושר למטה האיך יכול לבא לזה אך הוא ע"י בכל מאדך לצאת מן הכלי שלו הגם שלגבי בחינה שלמעלה ממנו גם אור אהבה זו הוא בבחינת כלי אך מ"מ למטה צ"ל בכל מאדך מאד שלך והנה בכל מאדך מתגלה בבע"ת דוקא ע"י הזדונות שהוא ע"י ההיפך וכענין בארץ לא זרועה שע"י לא הוא נזרע כו' והענין כי שמי עם י"ה שס"ה כו'. שהל"ת למעלה מן העשה לפי שע"י קיום הל"ת שהוא עקירת הרצון מן ההפך ע"ז הוא מגיע לבחי' בכל מאדך ובחי' מס"נ הן בפו"מ כמעשה ר"א בן דרודייא הן במס"נ בתפלה ויצעקו אל ה' בצר להם על רחוקו מה' שעל יסוד זה מיוסד ענין התפלה לבא לקיום ואהבת בק"ש והנה על ידי בכל מאדך זדונות נעשו כזכיות שממעמקים קראתיך כו' עומקא דחשוכא בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא כי המוחין חב"ד הם בג' חללי דגולגלתא ועליהם חופף הגולגלתא שמעלים ומסתיר שלא יהיה גילוי כ"א דרך שערות כו' וע"י בכל מאדך דמשכין ליה בחילא יתיר בא לבחי' ממעמקים ויש י' עומקים דהיינו כתר שבכל בחי' מי"ס והנה י"ס הנאצלים שכבר באו לידי גילוי דרך השערות שם היה אחיזה ויניקת הקליפות ועשתה את צפרניה דרך הצפרניים ומאחורי העור דנוק' בין גומא לגומא כו' דהיינו בבחי' הכלי ולא באורות עצמן אבל מ"מ האור הוא מלובש בכלים ששם אחיזה ויניקה ולכן א"א להיות מחיתי כעב פשעיך ובחי' רחיצה לרחוץ עוונות כו' שהרחיצה היא מלמעלה מעומקא דחשוכא מי"ס שבמאציל וממעמקים קראתיך הוא להמשיך בחי' גילוי הוי' מחדש מבחי' עומקא אשר עדיין לא בא האור הזה לידי גילוי ולא נתלבש בכלים והיינו על ידי בכל מאדך כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקב"ה פי' אסתלק שנתרומם למעלה בבחי' ע"י המעתיק הרים והמתנשא מימות עולם דהיינו בבחינת העלם ומשם נמשך בחי' הוי' מחדש גילוי הוי' שלפני האצילות וזהו והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. לפניך לפני הוי' שבאצילות ששם הוא בחי' תשובה שלימה כנ"ל.

והנה בהמשכת י' עומקים בכל עשי"ת אזי ביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו והוא בנעילה שסוף היום מכפר כדאיתא בגמ' שסמוך לשקיעת החמה ולכן איתא במשנה פב"ת דכריתות מי שבא על ידו ספק עבירה ביוהכ"פ אפילו עם חשכה פטור שכל היום מכפר שמתכפר לו בסוף היום שהוא העיקר שאז הוא זמן נעילה עילוי המל' בכתר עילוי שאין למעלה הימנו ונקר' לפני הוי' ואז תטהרו שמשם נמשך טהרה ורחיצה וכל העוונות מתכפרים [ועמ"ש במ"א ע"פ הזח"ג פ' אמור (דף ק' ע"ב) בענין אתכפייא ואתהפכא שבבחי' אתכפייא נמשך ממוחין דאימא אך בשבת שהוא מוחין דאבא נמשך להיות אתהפכא חשוכא לנהורא כו' ועמ"ש בפ' מטות בענין ושמע אביה את נדרה כו'. אך כ"ז

הוא אתהפכא חשוכא דקליפת נוגה שממנה הנפש הבהמית שבאדם הכלולה מטו"ר. אבל התשובה בכל מאדך הוא שהזדונות שלמטה מטה מנוגה יהיו נעשים כזכיות זהו ענין ויהפוך את הקללה ממש לברכה וזהו ע"ש מ"ש במ"א ע"פ ויאבק איש עמו שהעלו אבק עד כסה"כ. שגם בחי' אבק דאשתאר מן נורא שהוא המדרגה התחתונה שבקליפות נתכלל למעלה בכסה"כ וזהו בחי' תשובה ולכן ארז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד מל' דאצילות שהיא הנק' ברכה ולשם מגיע התשובה דהיינו שמהקללה נהפך לברכה וז"ש שהעלו לשון רבים כו' ע"ש וזהו שיוהכ"פ נק' שבת שבתון דאפילו לגבי שבת הוא בחי' שבתון כי שבת הוא כמ"ש שבת להוי' שבששת ימי המעשה הוא בחי' שם אלקים ושבת הוא התגלות שם הויה מוחין דאבא והחכמה תחיה שהיא בחי' יו"ד דשם הוי' וכו' ומזה נמשך שיוכל להיות אתהפכא חשוכא לנהורא אך מוחין דאבא הוא בחי' אצילות וא"כ הוא שם הוי' שבנאצלים ולכן נמשך מזה להיות אתהפכא חשוכא דק"נ לנהורא. אבל להיות ויהפוך את הקללה שלמטה מטה מק"נ לברכה זהו בחי' לפני הוי' תטהרו דהיינו שם הוי' שבמאציל כנ"ל וזהו ענין יוהכ"פ שנק' שבת שבתון כו' ועמ"ש במ"א ע"פ הוי' יחתו מריביו כו' וע"ז ויתן עוז למלכו והיינו ג"כ כענין ויהפוך כו'. ועמ"ש מענין זה בד"ה ויושט המלך לאסתר]:

פרק ז

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה'. הנה הרים נקראו האבות (כן הוא ברבות בחקתי ס"פ ל"ו על פסוק זה דכי ההרים ימושו. ועוד נזכר פסוק זה ברבות פ' עקב גבי ד"א ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד. ובגמרא פרק לפני אידיהן דף י"ז ע"א) וכמ"ש שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ והוא עד"מ כמו הר שיוצא מכדור הארץ שהוא שטח שוה וממנו משפע ועולה עד לשמים כמו ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים כך הנה האבות הם בחי' הרים לכנס"י שהוא בחי' הארץ הדום רגלי לנטלה ולנשאה עד רום המעלות. וע"ז נאמר מי יעלה בהר ה' כו'.

והנה אין קורין אבות אלא לשלשה שהם אברהם יצחק ויעקב שהג' בחי' אלו הם המנשאים ומעלים את כנס"י שהם כללות כל נשמות ישראל להתכלל באור א"ס ב"ה ממש. וכמ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שבחינת שמאל הוא בחינת רשפי אש האהבה היא המעלה את הראש ומוחין של כנ"י ובחי' ימינו תחבקני כמשל המחבק את חבירו מגבו והיינו שמגביה ומעלה אפי' בחי' אחוריים וחיצוניות של נשמותיהם. והנה אמרו רז"ל (פ"ק דברכות ד"ד ע"ב) מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי מפני שיש בה

מפלתן של שונאי ישראל שנאמר נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל כו' ואעפ"כ חזר דוד וסמכה ברוח הקדש שנאמר סומך ה' לכל הנופלים (עיין זח"א בראשית דף ג' ע"א ובזהר הרקיע שם ובזהר פ' שמיני דף מ' ע"א) והענין דכתיב ותפול לפני רגליו שבזמן שאין בהמ"ק קיים כנס"י היא בבחי' נפילה (וע' בד"ה כי אהרבם לא ידענו גבי פורים). והנה להבין זה איך הוא למעלה בכנסת ישראל דלעילא אין די באר אך למטה בכללות נשמות ישראל בירידתה להתלבש בגוף האדם בנפש הבהמית יובן כי הנה במ"ת כתיב פנים בפנים דיבר הוי' כו' שהיה הקב"ה עם כנס"י בבחינת פנים בפנים. וכן היה כל זמן בהמ"ק (אך לא היה בבחי' דיבר ה'). ופנים של הנפש דהיינו כמו עד"מ בגשמיות שרואים בחוש שבפנים מתגלה ונראה כל החושים ראייה שמיעה כו' לפי שהוא גילוי עיקר חיותו של האדם. משא"כ באחוריים שלו אינה מתגלה כ"א חיות מועט כך עד"מ בנפש האדם מה שהוא עיקר חיותה ושם רצונה וחפצה האמיתי בטבעה נק' בחי' פנים משא"כ מה שאינו כ"כ חפץ ורצון הנפש אלא על צד ההכרח או אגב גררא ובקרירות הרי זה נק' בחי' אחוריים של הנפש שאין שם אלא חיות מועט.

והנה בזמן בהמ"ק היה כללות נפשות ישראל בטבעם נמשכים לעבודת ה' לאהבה אותו ולדבקה בו מרצונם וחפצם האמיתי שזה עיקר וחיות הנפש ושאר צרכי העוה"ז הגם שהיה ג"כ אכילה ושתייה ומו"מ מ"מ לא היה אצלם כ"א על צד ההכרח ודרך עראי ובקרירות שלא היה חיות הנפש בזה אלא דבר מועט משא"כ בזמן שאין בהמ"ק קיים הוא להיפך ממש כי טבע נפש האדם לימשך אחר צרכי הגוף ועניני עוה"ז ואפילו מה שעושה טוב וסר מרע ומעורר את האהבה לה' לדבקה בו ובתורתו הוא מצד יגיעת הנפש שמייגע בעמל ויגיעה להתבונן בגדולת ה' ולהטות לבבו לעורר את האהבה ונק' לעשותה לאהבה כו' שהאהבה זו היא ע"י קדימת עשייה בלב ונקרא בחי' זו אחור בפנים וכו' כי פנו אלי עורף פי' אפילו מה שפנו אלי לפנימיות שלי הוא בבחי' עורף שהוא בחי' חיצוניות ואחוריים שאין שם אלא חיות מועט (ועיין מזה בד"ה וארא אל אברהם כו') והנה בחינה זו נקרא בחי' נפילה לגבי מהות הנפש שמצד טבעה לפי מקור חוצבה ראויה להיות בטבעה כשלהבת העולה מאליה לדבקה בו אלא כל זה הוא לפי שנפלה וירדה בסתר המדרגות תחת ממשלת הגוף ונפש הבהמית והיא אצלם במאסר ובגלות (וע' מזה בד"ה וידבר ה' אל משה במדבר סיני כו') והנה יש בזה ב' בחינות נופלים וכפופים כפופים הוא עד"מ כאדם שכופף ראשו וקומתו אבל רגליו על עמדם עומדים כך יש שהראש ומוחין שלו כפופים למטה ונמכיכם אחר צרכי הגוף ועניני עולם הזה. אבל בחינת הרגלים שבו דהיינו מדרגה אחרונה שבו שהוא ענין המעשה בסור מרע

ועשה טוב בפו"מ עדיין עומדים על עמדם בשלימות להזהר בתכלית מן הרע עד קצה האחרון אפילו מה שאדם דש בעקביו כגון שקר וגסות הרוח כו'.
וגם בועשה טוב בשמירת כל המצות בתכלית כל פרטיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים. אבל כשגם בחינה זו אינה בשלימות אפילו בדבר קל ודקדוק קל מדקדוקי סופרים הרי זה נקרא מן הנופלים שנפל מן רגליו לגמרי:
ב **והנה** עיני כל אליך ישברו מצפים ומקוים לישעו שעדיין יש תוחלת ותקוה שיהי' החזרת פנים בפנים [עמ"ש בפי' עיני כל בד"ה יחיינו מיומים. בגמרא נזכר פסוק זה (פ"ו דכתובות דס"ז ב') ובזהר בפ' ויגש (דר"ח א') בשלח (דס"ב א') אחרי (נ"ח א') פינחס (רכ"ו א')]. אך צריך לשית עצות בנפשו איך יומשך הארה זו בנפשו להיות פנימית הנפש אליו ית' ולא יהא מונע מבית ומבחוץ. והעצה היעוצה לזה הוא כמאמר אשר קדשנו במצותיו. והענין כי הנה הוא יתברך קדוש ומובדל כו'. לאו דאית לך צדק ידיעא ולאו מכל מדות אלין כלל אלא לאחזאה איך אתנהג עלמא לאחזאה דייקא שהוא רק כמו דמיון ומראה לעיני השגת המקבלים כדי לאתנהג עלמא אבל הוא יתברך רם ונשא עד אין קץ ואינו בגדר מדות ואפי' בחי' חכמה היא כעשייה גשמיית נחשבת וכמאמר אנת חכים ולא בחכמה ידיעא שאין ערוך אליו ית' ולית מחשבה תפיסא ביה כלל כי הוא ית' למעלה מן החכמה והרצון ומה שמחיה את העולמות וכולם בחכמה עשית הוא רק מבחי' מלך בלבד ומלך הוא העולם. אבל הוא ית' בכבודו ובעצמו הוא קדוש ומובדל למעלה מכל הבחינות ומדרגות עד אין קץ ואינו כמו הנשמה המחיה את הגוף שעם היות שקודם ירידתה להתלבש בו היא מאד נעלה במקור חוצבה מ"מ בירידתה היא מתלבשת בתוך הגוף ומקושרת בו שמתפעלת ממקרי הגוף. אבל מדת הקב"ה אינו כן כי אני הוי' לא שניתי כתיב שכולם אין תופסים מקום אצלו כלל דכולא קמיה כלא חשיב כו' וחיות ושפע שמשפיע לעולמות עליונים ותחתונים הוא בבחי' מלך בלבד ולאחזאה בלבד שעליו נאמר המשפילי לראות בשמים ובארץ שמצד עצמותו ומהותו ית' כתיב כי כל בשמים ובארץ ששמים וארץ שוין לפניו שלא שייך לפניו ית' מעלה ומטה כלל אלא שהוא המשפילי בירידה גדולה וצמצום גדול שיתהווה בחי' שמים כו' ופי' שמים שם מים כי מים הוא ים החכמה כו' ולהיות התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה היא ירידה אצלו כי כולם בחכמה עשית שהיא נחשבת כעשייה גשמיות כו'. וירידה והשפלה זו הוא ע"י בחי' שמים תורה שבכתב וארץ היא בחי' תושבע"פ שהם כללות כל התורה והמצות (וכמ"ש מזה בד"ה כי עמך מקור חיים גבי חנוכה) והיינו על ידי התורה והמצות שהאדם עושה למטה ע"י אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא וכמ"ש

אשר יעשה אותם האדם. פי' ע"ד מ"ש ועשיתם אתם כתיב שהאדם עושה אותן למצות וחי בהם שממשיך בהם בחי' חיים מחיי החיים ב"ה. וזהו ענין עושים רצונו של מקום שממשיכים בחי' רצונו יתברך שלמעלה מעלה מבחי' מקום לבחי' מקום להיות רצון העליון שורה ומתגלה גם בבחי' מקום (ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה ויאמר משה אכלוהו היום) ודרך כלל נחלקים לג' בחי' ימין ושמאל ואמצע שהם ג' בחי' תורה ועבודה וגמ"ח שמזה נמשך להיות אלקי אברהם אלקי יצחק ואלהי יעקב. פי' אלקי לשון צמצום וירידה שיורד ומשפיל א"ע להיות בחי' אלקות שורה ומתגלה במדת אברהם ויצחק כו'.

וזהו ואתה נותן להם את אכלם בעתו בעתם לא נאמר אלא בעתו. פי' בעתו של המאכל והענין כי הנה כנס"י נק' רעיתי פרנסתי וכמאמר רז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים והיינו שהתורה והמצות נק' לחם מאכל.

וכמ"ש את קרבני לחמי. וכתיב לכו לחמו בלחמי שבעת שישראל מסגלין תורה ומצות למטה שהם בחי' רצון העליון מתעורר למעלה ג"כ עת רצון. וכמ"ש בעת רצון עניתיך וע"י כן נותן להם את אכלם השפעתם ופותח את ידיך. פי' יודי"ך שמבחי' ג' יודי"ן מתפתחין ונמשכין ג' ווי"ן שהם ג' פעמים קדוש בוי"ו הוא המשכה מקודש העליון וכל המשכה מלמעלה א"א לירד למטה כ"א ע"י בחי' צמצום כו' שהוא בחי' יו"ד שההמשכה הנמשכת למטה אין ערוך למה שהיתה במקורה ושרשה למעלה ולא תוכל להיות למטה אלא ע"י בחי' צמצום כו' [ועיין מזה בפ' ויחי ע"פ חכלילי כו' בגמרא נזכר פסוק פותח את ידיך פ"ק דברכות (דף ד' ב') ופ"ק דתענית (דף ב' ע"ב ודף ח' ע"ב). רבות בראשית (פי"ג. פ"ך קרוב לסופה) ויצא (פע"ג). ויחי (פצ"ז). בשלח (פכ"ה). ובפ' כי תבא ובזהר בפ' פנחס (דרכ"ו א') וירא (ק"ז א') בשלח (ס"ב א') תרומה (קנ"ז ב')].

ומשביע לכל חי רצון פי' שהרצון עליון נמשך לכל בחי' חי כי בחי' חי נקרא השפעת והמשכת אור א"ס ב"ה מעילה לעילה כו' והשפעה והמשכה זו שמעילה לעילה הוא מבחינת צדיק שהוא בחינת התקשרות עולם בעולם כדי שיוכל התחתון לקבל מן העליון ולכן נקרא צדיק איש חי וכמ"ש ובניהו בן יהוידע בן איש חי (בשמואל ב' סי' כ"ג כ') והיינו לפי שממשיך חיות מעולם לעולם (עיין מזה בגמרא רפ"ג דברכות די"ח סע"א ובזהר בראשית ד"ו ע"א ויצא קס"ד א' ויגש ר"ז ב') וכמה עולמות דרגין על דרגין וכולהון איקרון חי ועל ידי פתיחת היודי"ן משביע רצון בחי' חי מעולם ועד עולם להיות שורה ומתגלה רצון העליון בכל הבחינות ומדרגות. וזהו צדיק ה' בכל דרכיו צדיק הוא בחינת התקשרות שמעולם ועד עולם. וכמאמר רז"ל עמוד אחד בעולם וצדיק שמו שהוא בחינת עמוד המחבר מעלה ומטה להיות שורה ומתגלה רצון ה' אפילו בבחינת עשיה גשמיות

כו'. (ועמש"ל פרשת ראה סד"ה כי תשמע בקול. ודי"ה לויתן זה) רק שקרוב ה' לכל אשר יקראוהו באמת דוקא דהיינו שישים אליו לבו כו' (ע' מענין קרוב כו' יקראוהו באמת ברבות פ' קדושים ר"פ י"ז נשא פי"א גבי ד"א ישא ה' פניו ובמדרש איכה בפסוק טוב ה' לקויו ובמדרש מגלת אסתר בפסוק עם על המלך טוב ובזהר חקת) (דקפ"ג סע"ב) בשלח (נ"ז א') אחרי (נ"ח ב') האזינו (רצ"ז א'). ועי"ז רצון יראיו יעשה פי' שנעשה גם למטה רצון אצל יראיו להיות גילוי פנימית הרצון ופנימית הלב להיות אליו יתי' בבחי' פנים בפנים (ועיין בזח"א מקץ) (קצ"ד ב') ע"פ רוצה ה' את יראיו ובפי' הרמ"ז שם שמשפיע בהם אור רצונו העליון ועושה אותם מושפעים ומלאים מאור רצונו יתברך עכ"ל. וזהו אשר קדשנו במצותיו שעל ידי מצותיו שהם מבחינת רצון העליון שהוא קדוש ומובדל כו' קדשנו להיות אנחנו ג"כ בבחי' רצון העליון קדוש כו' והוא בחי' רעותא דליבא פנימית נקודת הלב מבחי' פב"פ.

וזהו מצות צריכות כוונה להיות מכוון למטה כמו למעלה שבמצות הוא גילוי פנימיות רצונו יתי' וכך יהיה גילוי פנימית רצון נפשו להי'. והזו כוונת המצות שבהם ועל ידם נמשך למטה גם בנפש האדם להיות גילוי בחי' רצון העליון (וכמש"ל ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותיו תשמרו וע"פ כי תצא בענין לך אמר לבי בקשו פני כו' ובד"ה והיה לכם לציצית ובד"ה מי מנה ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות ובד"ה חכלילי כו') ורצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע הוא בחי' ויצעקו אל ה' בצר להם שעי"ז יושיעם וינטלם וינשאם למעלה מעלה:

ג **אך** הנה אמרו רז"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין. פי' ואם לאו אע"פ שלא יהיו עושי עבירה מכל מקום אין הדבר תלוי אלא בתשובה. והענין כי אע"פ שממשיכים במצות רצונו של מקום לג' בחי' מקום ימין ושמאל ואמצע להיות אלקי אברהם ואלקי יצחק כו' מ"מ בזמן שאין בית המקדש קיים הם ענפין מתפרדין ואינן כמו שבזמן שבית המקדש היה קיים שהיו כל הג' בחינות קשורים ואגודים יחד.

וכמ"ש ואגודתו על ארץ יסדה שהיו בחינת אגודים כי הנה ישראל נחלקים גם כן לג' בחי' כהנים לוים וישראלים והנה היו הכהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם כולם אחודים וקשורים יחד באגודה אחת. משא"כ בזמן שאין בית המקדש קיים בנוי דאברהם בגלותא דאדום בנוי דיצחק בגלותא דישמעאל. וכתיב מפוזר ומפורד ולכך צריך תשובה דוקא. וכמ"ש השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם פי' שיהיו בבחינת קדם ששם הוא בבחינת פנים בפנים דהיינו בבחי' פנימית גילוי רצון כו' (ואפשר שזהו הענין הנזכר בגמרא ובמדרש רבה בחקתי ס"פ ל"ו שיש מ"ד תמה זכות אבות עד א"ר

אחא לעולם זכות אבות קיימת דמ"ד תמה היינו לפי שאין הגילוי כמו בזמן שבהמ"ק היה קיים כו'. ועיין מענין ואגודתו על ארץ יסדה ברבות אמור ספ"ל ובפ' בהעלותך פט"ו גבי אספה לי שבעים איש ובגמרא פ"ג דמנחות) (דכ"ז ע"א) ובפ"ק דכריתות (ד"ו ע"ב). והיינו שעי"ז דוקא הבונה בשמים מעליותיו ופי' מעליותיו עיין במא"א אות ע' סל"ה בענין מעל שמים חסדך כו' על כל מים כו' ותתפלל חנה על הוי' ועיין בזח"ג ס"פ צו (דל"ה א') ובמק"מ שם ועיין בפרדס ערך אגודה ובמאורי אור אות א' סי' כ"ט משא"כ בזמן שאין בהמ"ק קיים איתא שם בזהר פ' ויקרא (ד"כ ע"ב) קוב"ה סליק לעילא לעילא ועי' מזה בזח"א ויגש (דר"י ע"א) וארא (דכ"ט ע"ב) וכמשנ"ת ענין זה במ"א ע"פ וארא אל אברהם כו' ע"ש וע' בהרמ"ז פ' וארא (דכ"ו א') בפי' קלא אסתלק כו' וגם ובפשעיכם שולחה אמכם ואע"פ שע"י המצות ממשיכים רצון העליון ועמ"ש ע"פ יתום ואלמנה יעודד אך כדי להיות הגילוי ממש למטה עצמיות בחינה זו דסליק לעילא לעילא הוא ע"י תשובה דוקא כדכתיב ממעמקים קראתיך כו' וגם שע"י התשובה הוא תשוב ה' תתאה מנפילתה לעלות למעלה וזהו שהתשובה הוא ענין החזרת פנים בפנים וע' בזהר ויקרא שם (ד"כ סע"ב) בפי' מרחוק ה' נראה לי ופי' מרחוק היינו ע"י התשובה שהיא ענין לרחוק שנעשה קרוב כו' וגם כמ"ש ע"פ ושקל בפלס הרים כו' המרירות שבנפשו על ריחוקו כו' בד"ה אתם נצבים.

וז"ש גבי ק"ש זאת המצוה כו' לעשות בארץ כו' שמע ישראל ומבואר לעיל הקושיא דהא ק"ש חובת הגוף היא. ועמש"ל מזה בד"ה וזאת המצוה ובד"ה וידעת היום. ומ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו דהיינו שקיום המצות בארץ ובפרט בזמן שבית המקדש קיים הוא בבחי' עליונה יותר מקיום המצות עתה והיינו משום שיש כמה בחי' ומדרגות בענין ההמשכה שנמשך ע"י המצות וכמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית גבי וזכרתם את כל מצות הוי' ובד"ה ועשית בגדי קדש ועוד זאת כמ"ש במ"א בביאור ע"פ קול דודי שהמצות נקראו לבושים וגם נקראו פירות כמארז"ל מאי פירי מצות (בגמרא פ"ט דסוטה). והיינו שעל שם היות על ידן המשכת רצון העליון שהוא אור מקיף סוכ"ע נקראים לבושים ועל שם בחי' האור וההמשכה הנמשך על ידן מסוכ"ע בממכ"ע בבחי' אור פנימי נק' פרי וזהו בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק ע' זח"א (דפ"ה ע"ב) ח"ב (דרכ"ג ע"ב) ועפ"ז י"ל שבחי' אור מקיף נמשך ודאי גם עתה ע"י המצות מבחי' סוכ"ע ורצון העליון ממש אך בענין ההמשכה זו שבבחי' פנימית יש הפרש גדול בין בזמן שבית המקדש קיים ובין עתה וכמ"ש בזח"ב תרומה (דקס"ו סע"ב) בענין ונהר יחרב כו' גנתא לא עאל ביה ההוא גננא כו' ועיין מזה בפרדס סוף שער שמיני פכ"ו ועיין במק"מ והרמ"ז ובפ' בראשית

(תחלת דף ו') גבי לרחוק דא יעקב כו' (וע"ב) גבי על נהר כבר. וע' בפע"ח שער ספירת העומר פל"ג (ומכ"ז יובן ענין אם ישראל עושין תשובה דוקא) ועל התשובה הנה אמרו רז"ל במקום שבע"ת עומדין כו'. וע"ז נאמר כי הנה ההרים ימושו כו' כי מה כתיב לעיל מיניה וברחמים גדולים אקבצך. פי' רחמים גדולים כי מדתו של יעקב הוא מדת רחמנות הנמשך ממדת יצחק מדת הדין הקדשה שע"י שפוגע באדם מדת הדין ח"ו נופל עליו שם רחמנות מחמת הרע שאירע לו.

וכך מדת הרחמנות שבסדר השתלשלות העולמות שאין רחמנות נמשך אלא מצד הגבורות משא"כ במדה טובה וחסד לא שייך רחמנות כלל. אבל מדת הקב"ה אינו כן כי הוא למעלה מגדר עלמין וכולא קמיה כלא כו'.

וא"כ על כולם שייך ונופל רחמנותו שכולם אין ערוך אליו ית' וכולם רחוקים מאור א"ס ב"ה ממש. וכמאמר ברוך מרחם על הבריות שעל כל הבריות ועולמות עליונים שייך ונופל רחמנותו ית' והנה ענין התשובה באה ממדת רחמנות דהיינו שישוב אל ה' וירחמהו כביכול על ניצוץ אלקות שבנפשו ועל ידי אתעדל"ת אתעדל"ע מעורר למעלה בחי' רחמים גדולים ולכן במקום שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אין כו' דמשכין ליה בחילא יתיר. כי צדיקים גמורים הם ממשיכים חיות ואור א"ס ב"ה דרך סדר ההשתלשלות מדרגה אחר מדרגה מעילה לעילה כו'. משא"כ ע"י תשובה יפה שעה א' כו' ובשעה א' ויצעק אל ה' בצר לו הרי הוא בא ממטה מטה למעלה מעלה שלא בדרך הדרגה והיינו מפני שהוא בא למעלה מסדר ההשתלשלות בחי' ברחמים גדולים אקבצך שמעלה ומטה שוין:

והנה אחר הדברים והאמת האלה כולם צריכין לתשובה ואפילו מי שלא חטא מימיו מ"מ ישוב אליו וירחמהו על ניצוץ אלקות שבנפשו שירד פלאים מטה מטה מאור פיו ית' דלית מחשבה תפיסא ביה וכל השגתו בגדולת ה' כל חד לפום שיעורא דיליה הוא בחי' גשמיות לגבי אמיתית אור א"ס ב"ה בעצמו כי כולם בחכמה עשית והחכמה כעשיה גשמיות נחשבת כו'. ועל תשובה שבבחי' זו היא שתלויה ביאת המשיח. ולכן כתיב לע"ל כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה כו'.

והנה כתיב קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. פירוש קול דודי שנמשך למטה היא כביכול שמדלג ממדרגה למדרגה ומעילה לעילה כו' לבחי' הרים ולבחי' גבעות שהן למטה מבחי' הרים והיינו דרך וסדר ההשתלשלות אבל כשיתגלה לע"ל בחי' רחמים גדולים אזי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה אלא וחסדי פי' חסד שלי עצמו בחינת כי חפץ חסד הוא (ואפשר שעד"ז יש לפרש ג"כ ענין תמה זכות אבות

אלא שיומשך מבחי' וחסדי כו' והמסקנא דלא תמה כי בחי' כי חפץ חסד הוא מתלבש בבחינת חסד לאברהם וזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם וכמ"ש במ"א בד"ה הוי' יחתו מריבו. וזהו ג"כ פי' כי ההרים ימושו ע"ד מארז"ל כל הנביאים בטלים לעתיד דאין ר"ל בטלים ממש ח"ו אלא שיהיו כנר בפני האבוקה לגבי גילוי הגדול שיהיה לעתיד ועד"ז הוא ג"כ ענין כי ההרים ימושו כו' לגבי גילוי בחינת וחסדי מאתך לא ימוש כו'). וברית שלומי הוא ברית עליון (וע' לעיל בפ' לך בד"ה בעצם היום הזה) המקשר מה שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות לבוא לידי גילוי ולא בחי' כל חי שמסדר ההשתלשלות לבד מעולם ועד עולם רק בחי' צדיק עליון שעליו נאמר או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. וכמאמר עושה שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה שמעלה ומטה שוין בגילוי בחי' רחמים גדולים שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות. (וע' לעיל פ' נשא סד"ה כה תברכו. ועמ"ש סד"ה להבין מה שכתוב ביום השמיני עצרת) ולכן כתיב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל שלא יהיה בחי' קימה ועלייה ממטה למעלה אלא כדכתיב כי בועליך עושיך כו' אלקי כל הארץ יקרא שבכל הארץ הלזו הגשמית יהיה גילוי אלקות. וכמ"ש כי עין בעין יראו כו' ולכן ארז"ל עתידין צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש שלא כהיום שאומרים קדוש ממטה למעלה אלא יאמרו קדוש מלמעלה למטה לפי שגם למטה יהי' גילוי אלקות וכל זה לפי שאמר מרחמך ה' שכל זה נמשך מבחי' רחמים גדולים שמעלה ומטה שוין:

פרק ח

ביאור הדברים בענין בחי' בע"ת דמשכין ליה בחילא יתיר. כי הנה רמ"ח מ"ע שהם רמ"ח אברים דמלכא הוא בחי' ז"א דאצילות ומז"א האורות מתלבשים בהכלים ולכן הצדיקים המקיימים המצות ממשיכים בחי' האורות להתלבש בכלים דז"א ודרך כלל מתחלקים לג' קוין חח"נ מימין כו' והוא כנגד תורה ועבודה וגמ"ח וזהו פותח את ידך ומשביע לכל חי. חי הוא בחי' יסוד המקשר וממשיך ההשפעה מהעליון לתחתון ומז"א למקור נש"י ופי' כל חי היינו כנודע מענין ט"ו מעלות טובות שהוא מספר ט"ו יסודות שבחמשה פרצופי האצילות כמ"ש במ"ח. עד שע"י נמשך רצון העליון לנו בגילוי היינו כדרך סדר ההשתלשלות מעולם ועד עולם דרך ט"ו יסודות כו'. אבל בע"ת ע"י שמעורר רחמים גדולים הוא מבחי' י"ג ת"ד דא"א שהוא אורות שלמעלה מהכלים ומשם נמשך האור שלא כסדר ההשתלשלות כי מעלה ומטה שוין שם וע"ז נאמר כי ההרים שהן חג"ת דאצילות ימושו והגבעות נה"י תמוטינה וחסדי הוא חסד דעתיק מאתך לא ימוש וברית שלומי היא יסוד דעתיק המקשר ומחבר א"ס ב"ה בהנאצלים לא תמוט היינו שיומשך

גילוי זה מא"ס ב"ה גם למטה בעשייה שיומשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות מא"ס ב"ה למטה ממש עד שיהיה פמליא של מטה ופמליא של מעלה שוין ועיין בהרמ"ז פ' בחקתי (דקי"ג ע"ב) ע"פ ועשיתם אתם שאע"פ שאתם למטה בעוה"ז כו' תזכו למדרגות אצילות אפי' עד יחידה כו' (משא"כ כשנמשך בדרך ההשתלשלות ע"י בחי' כל חי כו') אמר מרחמך הוי' שכ"ז נמשך ע"י שישוב אל ה' וירחמהו:

כי תבוא

פרק א

היום הזה הוי"ה אלהיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך. את ה' האמרת היום וגו' וה' האמירך היום וגו'. להבין פירוש היום הזה ולא כתיב איזה יום משום דהמקרא מחובר לפרשה שלמעלה הימנה שמסיימת ארץ זבת חלב ודבש שקודם שנכנסו לארץ היה כריתת ברית על קבלת התורה מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב וזהו היום הזה וגו' דהיינו בשעת כניסתן לארץ ולכן ודבש היום הזה הוי"ה הוא ראשי תיבות צירוף הוי"ה אחת שהוא"ו של ודבש שבפרשה ראשונה מחובר למקרא שלמטה הימנה כי ככל ענין אחד.

והנה בחי' ארץ ישראל הוא בחי' תורה שבעל פה. כי בחי' ישראל הוא בחי' אדם. והוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו' וזהו תורה שבכתב. וארץ ישראל הוא בחי' תורה שבעל פה בחי' והארץ הדום רגלי (וע' מזה בד"ה השמים כסאי ר"פ בראשית) כי אע"פ שעיקר דיני התורה שבע"פ הוא בבחי' עשי' גשמיות מ"מ הרי היא כמו בחי' רגל וסוף מעשה לבחי' אדם הנ"ל אלא שירדה ונתלבשה ממקום גבוה למקום נמוך ונקרא ארץ זבת חלב ודבש. כי דבש וחלב תחת לשונך וזהו סתרי תורה לפי שיש בה מתיקות והן הם טעמי תורה והכל נמשך ונשפע מבחי' ארץ הנ"ל כי סוף מעשה במחשבה תחלה ואי אפשר להשיג טעמי תורה וסודותיה אם לא על ידי ידיעת התורה שבע"פ כמו למשל מלך שבונה בנין מפואר ואי אפשר להשיג חכמתו ורצונו שבבנין בלי שיוגמר בנין הנ"ל בשלימותו.

והנה שלימות וגמר הזה הוא בסוף מעשה שהוא על פי תורה שבעל פה אשר בה גילוי רצונו ית' כי על פי תורה שבכתב אי אפשר לידע שום דין על בוריו בלתי פירוש הגמרא כמו דרשת טטפת שבתפילין כו' וכיוצא בהן. ואיך הם נכתבין וכל פרטי דקדוקיהם (וע' באגה"ק קרבו לסופו בד"ה אשת חיל עטרת בעלה וזהו ענין בינה יתירה ניתנה באשה כו' שדרשו רז"ל פ"ה דנדה ע"פ ויבן הוי"ה אלקים את הצלע כו' וע' בזהר בראשית)

(דמ"ח ע"ב) ועמ"ש בפ' וארא ע"פ לכן אמור לבנ"י בביאור ענין והבאתי אתכם אל הארץ כו' וגם ויבן לשון בנין כמ"ש רז"ל ע"פ ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך כי תורה שבעל פה נק' ג"כ בית כמ"ש במ"א ונודע דבחי' בית שרשו ממקום גבוה מאד כו' ועמ"ש בפ' נשא סד"ה כה תברכו מענין ורב שלום בניך כו' ולכן הוי"ו של ודבש מחובר עם היום הזה הוי"ה להיות בצירוף שם הוי"ה אחת.

והנה יש בחי' עולם שנה נפש כי כמו שיש בחי' זו בעולם כך יש בשנה והוא בראש השנה. ולכן קורין פרשה זו קודם ראש השנה כי היום הזה וגו' קאי על ר"ה (עיין בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ בא) (דל"ב ע"ב) גבי היום דא ראש השנה ובכל שנה קודם ראש השנה צריך כריתת ברית מחדש על קבלת התורה שבראש השנה הוא בחי' מצוך לעשות את החקים וגו' (לפי שבר"ה הוא ענין אחד עם תורה שבעל פה כי ר"ה הוא בחי' שתמליכוני עליכם ומלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה כו' לכך כמו שבתורה שבעל פה הוא גילוי הרצון עליון איך יעשו התפילין והסוכה כו' כך בראש השנה הוא גילוי רצון עליון ולכן בר"ה הוא בחי' מצוך לעשות כו') ולכן נקרא ראש השנה ולא תחלת השנה כי כמו שיש בחי' ראש בנפש שהוא ראש ושכל לגבי הגוף כך יש בחי' ראש בשנה והוא ראש השנה (הוא בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא שהוא בחי' גילוי רצון העליון וכמ"ש במ"א ע"פ תקעו בחדש כו' והנה כמו דבתשבע"פ הוא בחי' בינה יתירה ניתנה כו' כך ג"כ בבחי' יראה שהיא בחי' ראש השנה אע"ג דיראה נק' בחי' נוקבא לגבי אהבה וכמ"ש אשה יראת ה' וכתיב זכר חסדו אעפ"כ זה השער כו' ושרשה מיראה עילאה כו' וכן בבחי' דיבור שהוא בחי' בנין המל' שנקרא דבר ה' שזהו בחי' ר"ה שייך ג"כ בחי' זו דבינה יתירה ניתנה כו' והיינו דמ"ש ויבן ה' אלהים את הצלע הוא ביום ו' למע"ב שהוא ר"ה):

ב **והנה** בשבועות ניתנו לוחות הראשונות וביום כפור ניתנו לוחות האחרונות. ולוחות הראשונות ניתנו בקולות וברקים משא"כ לוחות האחרונות. והענין כי יש ב' מיני אהבות. האחת בחי' פנימיות הלב הנקרא רעותא דליבא.

והב' בבחי' חיצוניות בהתגלות הלב. וע"ד משל בבן אצל אביו יש ב' בחינות באהבתו אליו. כי הנה אם הוא שרוי אצל אביו בביתו עדיין אינו ניכר ומתגלה בו בחי' ומדת האהבה והרי היא בבחי' פנימית הלב לבד מה שאין כן אם הרחיק אביו ממנו אזי נתגלה ויוצא לחוץ בחי' האהבה בבחי' גילוי רב להיות נפשו צמאה וכלתה אליו. אבל כשהוא שרוי עמו הנה האהבה בטילה ונכללת ברוב השמחה והתענוג שהוא בהיכל אביו.

וזהו ענין יום כפור שהוא מעין עולם הבא עולם התענוג שאין בו אכילה ושתיה לפי שכל ישראל מתעלים בו עילוי רב וכדכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני הוי'

תטהרו. פי׳ שמכפר ומטהר כל העונות המבדילין וקורע כל המסכים ואין שום מסך מבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים וזהו לפני ה׳ תטהרו ואז ישמח ישראל בעושיו בלי שום מניעה ומבלבל בעולם ומרוב השמחה והתענוג נכללה ובטלה מדת האהבה שיש בהם ודי בבחי׳ פנימיות הלב ברעותא דלבא לבד. (כמ״ש בד״ה האזינו השמים). והנה בכדי שיגיע האדם לבחי׳ ומדרגה זו הנה ראשית חכמה יראת ה׳ שהוא בחי׳ ראש השנה להמשיך עליו בחי׳ יראה בחי׳ מלכותו שקוראין לו המלך שתהא יראתו ופחדו עלינו (עיין בזהר פנחס ר״י״ד ב׳ ועמש״ל בד״ה אני לדודי) וזהו אמרו לפני מלכיות שתמליכוני עליכם כי הנה מלכותך מלכות כל עולמים כתיב והוא ית׳ מניח את העליונים ומוריד וממשיך בחינת מלכותו למטה על ישראל לבד. כמ״ש ה׳ אלהי ישראל מלך וכתיב כה אמר ה׳ מלך ישראל וגואלו וגו׳ וזהו ה׳ מלך גאות לבש כו׳ שהוא שיר של יום הששי שבששי למעשה בראשית נברא אדם הראשון ואז היה ר״ה ביום ו׳ כי זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון. פי׳ שבו נברא אדם הראשון ולכן שר את דברי השירה הזאת ה׳ מלך גאות לבש. פי׳ עד״מ כמו לבוש שהוא מסתיר ומכסה על האדם כך הוא ענין בחי׳ מלוכה שנתלבש ונתצמצם בכמה לבושין וצמצומים עד שנקרא בחי׳ מלך ולהיות מלכותו על ישראל והנה ישראל נמשלו ללבנה שמאירה בריחוק מקום מהשמש דוקא כך כביכול הנה כתיב מרחוק ה׳ נראה לי שע״י ריחוק מקום מאיר בו אור אהבתו ית׳ להיות כלתה נפשו אליו לדבקה בו. (ועיין מענין מרחוק ה׳ נראה לי ברבות שמות פרשה א׳ גבי ותתצב אחותו מרחוק ובזה ח״ב י״ב א׳ ובמק״מ שם ועוד נזכר פסוק זה בזח״א ו׳ א׳ צ״ז א׳ ק״כ א׳ קצ״ו ב׳. ח״ב קכ״ה ב׳ קכ״ו א׳. ח״ג כ׳ סע״ב ל״ה ב׳ נ״ח ב׳ ס״ד ב׳ קע״ד א׳ רמ״ח ב׳ כנרשם כ״ז בס׳ בית אהרן). כי ראש השנה נק׳ כסה שהחדש מתכסה בו פי׳ בטל ונכלל ברצונו לפי שמחמת גילוי אלקותו ומלכותו נתעורר בחי׳ יראה וביטול רצון בחי׳ נקודה שאין בה אור כלל ובריחוק מקום הולך ומאיר בו אור האהבה בגילוי והיינו על ידי שיעשה את עצמו כאלו הוא רחוק מאד מאור פניו ית׳ על ידי שיחשוב כל המחשבות והדיבורים והמעשים אשר לא לה׳ המה שעברו בכל השנה ועל ידי זה יתגלה אהבתו לה׳ בחוץ בבחי׳ צעק לבם יותר מבכל השנה שבכל השנה הוא כמשל האב שנתרחק מעל בנו כנ״ל אבל בעשרת ימי תשובה כתיב קראוהו בהיותו קרוב.

ודרשו חז״ל אלו עשרת ימי תשובה שנקרא קרוב אלא שנתרחק ונסתר ממנו והוא כמו למשל בן שהוא אצל אביו בביתו אלא שהאב מסתיר פניו ממנו בכדי שבנו יתן אל לבו האהבה ויתגלה אהבתו ביתר שאת וכאשר יכיר הבן שהאב הוא בכאן ומסתיר פניו

ממנו אזי בודאי תגדל אהבתו בבחי׳ גילוי יותר וזהו שאומרים אבינו מלכנו בעשרת ימי תשובה שהוא בחי׳ התגלות האהבה בבחי׳ צעק לבם אבא אבא.
והנה כמו לבנה בהתרחקה מאור השמש סובבת והולכת בעיגולה עד שתחזור ותגיע לאור השמש כך כביכול ע״י ריחוק מקום שנעשים עצמינו כרחוקים הולך וסובב עלינו אור האהבה עד שביום כפור חוזרים ומתעלים עלוי גדול ועצום עד שנהיו לפני ה׳ שהאהבה הוא בחי׳ פנימית הלב ונכללת ובטלה בשמחת ה׳ לפי שאז ביום כפור כנ״י הם בבחי׳ פנים ועיין לקמן בד״ה ביום השמיני שלח:
ג **אך** אי אפשר להגיע לבחי׳ ומדריגה זו בחי׳ פנים הנ״ל כ״א ע״י חיפוש ופשפוש במעשיו בעשי״ת וכמ״ש בקשו פני שתהיה כאבידה המתבקשת שצריך לחפש אחריה ולפשפש במעשיו כנ״ל. וזהו אתם נצבים היום כולכם וגו׳ לעברך בברית ה׳ אלהיך וגו׳ כי בכל מקום שנאמר היום הוא ראש השנה. וברי״ה הוא מעביר בך הברית שהוא התקשרות בנקודת הלב הפנימית (כי עם היות דבר״ה הוא המשכת בחי׳ יראה כנ״ל אך תוכה רצוף אהבה אלא שהאהבה היא בפנימית הלב לבד ע״ד וגילו ברעדה וכמ״ש לקמן ע״פ שוש אשיש בהוי׳ ותגל נפשי באלהי כו׳ ע״ש) ונקרא ברית לפי שאי אפשר לדבקה בו בפנימיות הלב (עם היות שיש בודאי בכל נפש מישראל בחי׳ זו). אלא כ״כ מעביר ערלת הלב. וכמ״ש ומלתם את ערלת לבבכם והערלה היא ההתקשרות בתאוות ושאר גמשיות העולם וכל זמן שיש עליו בחי׳ ערלה זו בלבבו הרי מכסה ומסתיר ממנו אור פניו מלדבק בו בפנימיות לבו כיון שחיצוניותו מקושר ומדובק בהבלי עולם. (וע׳ בפ׳ שלח ע״פ מקושש עצים). וזהו בברית ה׳ אלקיך פי׳ שההתקשרות יהיה שבחי׳ הוי״ה יהיה אלהיך שלך ליבטל אליו מעומקא דליבא. וזהו שאמר ירמיהו הנביא הסירו את ערלת לבבכם והמולו לה׳ פירוש שלימד דעת את העם שלא יפול לב האדם עליו בראותו חיצוניות לבו מקושר בגשמיות העולם לאמר ח״ו נגזרנו אבדה תקותנו אלא הסירו את ערלת לבבכם פי׳ שיש בכל אחד ואחד מישראל בחי׳ פנימיות הלב אלא מכיון שהערלה שולט על חיצוניותו הנה גם הפנימי׳ נסתר ונתעלם בו אבל כשתסירו את הערלה ממילא יתגלה הברית וההתקשרות בהמולו לה׳ ואז יהיה גם חיצוניות לבו בהתגלות לה׳ כרשפי אש שלהבת העולה מאליה. (וזהו ענין ויחד לבבנו כמ״ש בד״ה מי מנה ועמ״ש בפ׳ בראשית סד״ה להבין ענין הברכות ולזאת צ״ל המשכת החותם כו׳ ע״ש. ומזה יובן ענין החותם דיוהכ״פ שלפי שיוהכ״פ הוא בחי׳ פנימית הלב לכך זוכים אז לבחי׳ החותם שהוא בחי׳ ויחד לבבנו ע״ש וגם הוא בחי׳ חותם בברוך דתשבע״פ כמבואר שם בענין חתום תורה בלמודי וזהו ענין הכריתת ברית על קבלת התורה שקודם ר״ה שבכלל זה

הוא להיות עסק התורה לשמה ע"ד זכה נעשה לו סם חיים כו' וע"ז נמשך גמר החותם ביוהכ"פ כו' ועמ"ש בפ' עקב בענין וצריך שיזכיר ברית ותורה בברכת הארץ). וזהו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו שלכאורה אינו מובן הלא אין לו דמות הגוף ח"ו וגם מהו בצלמנו לשון רבים. ויובן עם הנ"ל כי הנה הקב"ה סתים וגליא פי' גליא כמ"ש אתה הראת לדעת כי הוי"ה הוא האלהים אין עוד מלבדו מפני שנראה בראיה חושיית דכולא קמיה כלא חשיב ותמיד מהוה ומחיה אותם מאין ליש ואלו הי' מסתלק חיותו כרגע היו חוזרים להיות אין ואפס ממש.

וא"כ נראה תמיד האין והאפס שבהם ונגלה כבוד ה' בהתגלות כי אפס זולתו. אך אעפ"כ הוא סתימו דכל סתימין לית מחשבה תפיסא ביה ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום. וכמו כן עשה את האדם בשתי לבבות בחי' פנימיות וחיצוניות הנ"ל. (ברבות הובא פסוק נעשה אדם בראשית ס"פ ח' ר"פ חקת פ' ואתחנן ובקהלת בפסוק כי אדם אין צדיק. זהר ח"א כ"ב א' כ"ג א' ל"ד ב' וע"ש מ"ז א' ח"ב נ"ה א' ק"כ א' ח"ג י"ב א' ל"ג ב' ל"ה סע"ב וע"ש בהרמ"ז מ"ב א' ק"ד א' וע"ש בהרמ"ז ר"י"ט ב' רל"ח ב' רע"ח ב'). וזהו ושמרת ועשית אותם בכל לבבך דהיינו בשני לבבות הנ"ל וזהו בחי' בצלמנו כי צלם הוא בחי' עצמיות ומהות ממש ועמ"ש בד"ה כי תצא וכדמותנו הוא ענין בכל נפשך שיש שתי נפשות נפש השכליות ונפש המדברת החיונית ושתי הנפשות הם בחי' אותיות אלא שזו היא בחי' אותיות המחשבה וזו בחי' אותיות הדיבור וזהו ובכל נפשך שצריך להיות כולו לה' בשתי הנפשות דהיינו להעמיק דעתו בתורה בכל שכלו עד מקום שיד שכלו מגעת שיהיה כולו מקושר ומדובק בתורת ה' לדבקה בו וגם שיהיה דיבורו בתורה להמשיך כח המחשבה העליונה מהעלם אל הגילוי בפיו בדיבורו בתלמוד תורה וזהו כדמותנו שהאותיות יש להם בחי' דמות וציור המצייר את השכל ומלבישו ואינו עצם הדבר ומהותו.

וזהו את ה' האמרת היום כי האמרת הוא פועל יוצא כלומר הפעלת את ה' שיאמר מאמר זה בצלמנו כדמותנו כי ע"י שיהיה עמלו בתורה ומוציאה בפה ממשיך מההעלם אל הגילוי דבר ה' לאמר מאמר נעשה אדם בצלמנו וגו' כנודע דבאתעדל"ת כו' ורוח אייתי רוח כו' (ועמ"ש מענין את ה' האמרת בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה גבי שה"ש וע"פ וארשתיך לי) וכל זה למה כדי להיות לך לאלהים פי' שיהיה אלהים שלך פי' שיוקבע ענין אלהותו במחשבתך ובלבך היטב ליבטל וליכלל ברצונו ית' וה' האמירך היום כי יתן דיבורו לך לישא וליתן בדבורו של מקום כמ"ש ואשים דברי בפיך שבזה תתעלה עילוי רב (ועמ"ש מענין זה בד"ה זאת חקת התורה ובדבור השני שע"פ ביום השמיני עצרת

ועיין מענין וה' האמירך ברבות כי תשא ר"פ מ"ה) ולתתך עליון כל כל הגוים וגו'. פי' הגוים ואויבים שבקרבך להכניע' שלא יהיה מונע מבית ומחוץ ולהיות מאיר בך חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה (ועיין ברבות וישלח פ' ע"ה) וזהו לתהלה ולשם ולתפארת כי תהלה מלשון בהלו נרו שהוא לשון אורה בחי' חכמה ראיה ושם הוא בחי' בינה שנקרא שם הגדול ותפארת הוא בחי' דעת שהוא כולל חסד וגבורה כו' (וע' בזהר דמשפטים) (דקכ"ג ע"א) שנקרא הדעת בשם תפארת וגם כמ"ש הרמ"ז ר"פ ויקרא דדעת אסהיד באנפין ובאדר"ז (דרצ"ג סע"ב) ומהאי נהיר אנפוי כו' והוא בחי' יאר ה' פניו אליך שמזה נמשך לך אמר לבי בקשו פני רעו"ד כו' וכמ"ש לעיל ע"פ כי תצא ובפי ויצא בד"ה אם לא תדעי לך כו' וע' מענין לתהלה במ"ש לקמן ע"פ יצמיח צדקה ותהלה נגד כל הגוים ומענין שם הגדול ע"פ אני כו' דפי' ציצית. וע"פ ראה אנכי כו':

פרק ב

ענין ראש השנה ויום הכפורים. ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויבן ה' אלהים את הצלע וגו' ואמרו רזל מלמד שנתן בינה יתירה כו'. הענין דבר"ה נעשו מוחין לנוק' שלא ע"י ז"א כ"א מבינה עצמה וזהו ענין הצמצום בחי' אור גדול כמו הבינה נמשך בבחי' מלכות וכמ"ש ה' מלך גאות לבש ולכן החודש מתכסה בו שהוא בחי' ביטול רצון והיינו ביטול מהות הנפש מפני היראה ולא שייך שם בחי' אהבה אבל בעשרת ימי תשובה נק' מרחוק ה' נראה לי'. שנתגלה בחי' אהבה מחמת ריחוק מקום שאין האור שם בהתגלות כ"כ שהרי אינו יו"ט דבכל יו"ט הוא התגלות מוחין דאו"א בנוק'. אלא שהם ע"י ז"א משא"כ בר"ה. (ועיין מ"ש בביאור ע"פ והי' מדי חדש בחדשו) ולא משום התגלות הארות המוחין עצמם דהא כתיב בכל קראנו אליו ולא למדותיו אלא משום התגלות אור א"ס ב"ה. ולפי שהארת המוחין הוא יותר מעולה לכן הוא יו"ט משא"כ הארת המדות שהאור מאיר ע"י ריחוק מקום יותר מהמוחין מחמת שהארה שבו אינו רק לתיקון המדות להחזירם פנים בפנים. וזהו ענין הנסירה (עיין בד"ה כי אברהם לא ידענו ובאדם עצמו ג"כ הנפש החיונית חפצה כו' אבל בשכל כו', ועיין מענין זה דאב"א ופב"פ ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק כו' אחריך כו' ע"ש) וכן למטה בכללות ישראל הוא זמן תשובה קראוהו בהיותו קרוב וז"ש (במלאכי סי' ג') שובו אלי ואשובה אליכם היינו פב"פ אבל אינה הארת המוחין ולכן נופל עליו שם יש ודבר בחי' אהבה כו' שיהא יש מי שאוהב כו'. אך הנה יש ב' בחינות אהבה שהם חסדים מגולים וחסדים מכוסים והמכוסים הם למעלה ביסוד אימא ששם הם בהתקשרות בעולם התענוג לפי ששם הוא התגלות עתיק [ועמ"ש מענין חסדים המכוסים והמגולים בביאור ע"פ אלה מסעי

ובביאור ע"פ והיה מספר בני ישראל]. וזהו ענין יוה"כ לפני הויה תטהרו שהנוקבא מקבלת ה"ג כו'. וכל העליות דרך אימא עד הדיקנא כו' והוא בחי' רעותא דליבא כו' משא"כ המגולים הוא אחר צאתם בהתגלות כו'.

והנה למעלה בחזה יש שם זיווג כו' לפי ששם יש ג"כ בחי' יסוד כו', ועמ"ש בד"ה עיני כל. והוא ענין נקודת פנימית הלב והתקשרותו לדבקה בו ובהשתלשלות למטה ע"י התלבשותו בחיצוניות חופף עליו בחי' ערלה ערלת לבבכם לכן עשי"ת קודם יוהכ"פ להסיר בחי' ערלה הנ"ל ע"י נחפשה דרכינו כו' ואז יתגלה פנימיות הלב כו'.

וזהו בצלמנו כדמותנו כי צלם ז"א הוא מבחי' החסדים המכוסים והמגולים הנ"ל ומקורם הוא מאו"א כו' דצלם כו' בחי' סתים וגליא כו'. וכן למעלה מעלה עד רום המעלות עד אין קץ כו' ואפילו למעלה מן הפרסא כו' ואפילו באי"ק כו'.

וכדמותנו היא בחי' לאה ורחל. לאה היא נפש השכלית מאחוריים דאימא. ורחל היא נפש החיונית מחיה עולמות כו' שהם הם בחי' דמות ותמונת אותיות כו' והם מלבישים לז"א. וזהו בכל לבבך בחי' הצלם הנ"ל ובכל נפשך בחינת הנפשות כדמותנו הנ"ל.

והוא ענין תורה שבעל פה בחי' דבור כו', וזהו את ה' האמרת היום וגו'. כי בעת בריאת העולם ואדם אין כו' כד סליק ברעותי' כו', אבל עכשיו ע"י מעשה התחתונים כו' וכפי ערך העלאת מ"ן במעשינו ובעבודתנו בתורה ותפלה של כל השנה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח מלמעלה מההעלם אל הגילוי בדיבור נעשה אדם בצלמנו כדמותנו להיות בחי' ר"ה מלך על כל האדם וזהו שתמליכוני עליכם. כי הנשמות עלו במחשבה עליונה. וכמו שמוציאים מחשבתם מכח אל הפועל בדיבור תלמוד תורה ותפלה. כך את ה' האמרת היום וגו'. ור"ל שיאמר מאמר זה נעשה אדם וגו' כי בחי' תורה שבע"פ ובחי' ר"ה הוא ענין א' בחי' דיבור בחי' נוק' כו' וה' האמירך וגו' כי העלאת מ"נ זו כתיב (תלים קמ"ז) לא עשה כן כו' והנשמות עלו במחשבה מפני כי ה' הוא הנותן להם כח בדיבורם קבעם בפה כו' לתהלה לשם ולתפארת שיעשו מוחין לנוק' בחי' חב"ד וכו' וד"ל:

פרק ג

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו'. ולהבין הלא זה הוא מדרגות הצדיקים כמ"ש שמחו צדיקים בה' כו' ואיך יגיע כל אדם לזה. אך הנה יש ב' מדרגות בעבודת ה' מדת יום ומדת לילה בחינת יעקב ובחינת ישראל ובדרך פרט הם בחינת תורה ובחינת תפלה. (עיין מ"ש מענין מדת יום ומדת לילה בד"ה רני ושמחי גבי רננא ברמשא ושמחה בצפרא, ובד"ה ענין חנוכה גבי בבקר כתיב בהיטיבו ובבין הערבים כתיב בהעלות, וסד"ה להבין ענין הברכות סד"ה וידעת היום. ועיין זח"א) (קע"ד א') בענין

יעקב וישראל. והענין דהנה אמרו רז"ל זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד שתפלה נקרא חיי שעה ותורה חיי עולם. ולהבין ענין התפלה דכתיב וישכם אברהם בבקר דהיינו שאהבה מסותרת שבלב כל אחד ואחד מישראל היא בהעלם ובהסתר ובבחינת שינה וצריך לעוררה משינתה כמו שכתוב אם תעירו ברי"ש אחד ואם תעוררו בב' רישי"ן. פי' אם תעירו ברי"ש אחד היינו חיצוניות הלב ואם תעוררו בשני רישי"ן היינו פנימית הלב עיין בלק"ת מהאריז"ל בשה"ש. את האהבה עד שתחפץ (ע' זח"ב ט' א' קמ"ו ב' ת"ז תיקון למ"ד) שיש זמן ועת לחפיצה ותשוקה של אהבה מסותרת הנ"ל דהיינו בשחרית. וזהו וישכם אברהם בבקר (עיין זח"א ע"ב א' ר"ג א' רמ"ז ב'. ח"ג ויקרא כ"ב ב' נ"ב סע"ב ר"ד סע"א רמ"ב א'). וענין השינה של אהבה זו הוא כמו למשל אדם הישן שהמחשבה שלו היא בבחינת הסתלקות למעלה מהמוח ואינה מלובשת במוחו כלל ולכן החלומות הם דמיונות בלבד (עמ"ש בד"ה שיר כו' היינו כחולמים) אבל בהקיצו נכנס המחשבה זו בתוך המוח ומלובשת בתוך מוחו לחשוב בהם כרצונו. משא"כ בחלום אין בו בחירה ורצון כלל כמ"כ הענין באהבה זו כשהיא בבחי' שינה אף שזוכר את ה' בלבו ויודע דרך כלל שמכה"כ. מ"מ יכול לעשות דבר עבירה שהוא נגד רצונו ית' ואפילו באותה שעה כמארז"ל גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא שיצליח בגנבתו והוא מפני שאין זכירה זו אלא דרך דמיון והעברה בעלמא על המוח ואינו מלובש ונכנס בתוך מוחו וצריך האדם לעורר את האהבה משינתה ולהכניסה בתוך מוחו ומחשבתו ע"י התבוננות רבים מהתחלת התפלה עד קריאת שמע.

וענין התבוננות שבתפלה הוא איך שהוא ית' אל עולם ולא אל העולם שאין העולם ענין בפ"ע אלא שהן בחי' התפשטות הארה וזיו מאורו יתברך כמו זיו השמש שהאיר ממנו ית' כשעלה ברצונו לברוא את העולם.

ולמשל כמו כח הצומח רוחני אשר בארץ שממנו יצמח עשבים ואילנות ופירות שבודאי הפרי הנצמח שהוא גשמי אינו ממהות ועצמות הכח רוחני הצומח אלא בחי' הארה בלבד המתפשטת מעצמות ומהות הכח רוחני הצומח והארה זו נתעבה ונתגשמה כ"כ עד שנעשה פרי גשמי בטעמים נרגשים לחיך מתיקות וכו' מה שאין ערך זה נמצא ברוחני כלל, ואין התפשטות זו כמו התפשטות המים הנמשכים ממקום גבוה למקום נמוך שהמים הנמשכים לא נשאר מהם במקומם הראשון כלל משא"כ בכח רוחני הצומח לא נחסר כלל בצמיחת הפרי ויכול הוא לחזור ולהצמיח פעמים רבות אין מספר ולכן קראו חכמי האמת להתפשטות זו בשם הארה כמו למשל מחשבות האדם שנמשכים מנפשו ונשמתו שאין תופסים מקום כלל ולא שינוי וגירעון כלל בנפשו מחמת המחשבות

ויכולה היא לחשוב מחשבות עד אין קץ. כך העולם הוא רק הארה והתפשטות ממנו יתי וכולא קמיה כלא חשיב ואין תופסים מקום נגדו יתי ואין בו שינוי חי"ו כמ"ש אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו' (ועמ"ש מזה בד"ה קול דודי בשה"ש), ובזה הוא מעורר את האהבה בתפלה. וזהו שאומרים הודו להי' קראו בשמו כו'. פי' שאנו מודים על זה שהשם הוא אל עולם כנ"ל. ועמ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי בא"י אלהינו מלך העולם.

ועל ענין זה סובב והולך כל התפלה שצריך לחזור ע"ז פעמים רבות עד שיקבע בלבו בבחי' ראי' ממש ושיאריך בזה כל או"א לפי שכלו, יש שמוחו מגושם יותר צריך להעמיק בזה יותר. ובקשות שבאמצע פסוקי דזמרה ושבחים תקנו אנשי כנה"ג מחמת שיש קטרוגים על האדם ודנין אותו אם הוא ראוי לכך וגם כי יש כמה מניעות וסיבות המטרידות את האדם מהתבוננות זו וע"ז אנו מבקשים רחמים הושיעה את עמך וגו' ורעם ונשאם כו' והוא רחום וגו' (ועמ"ש מזה בפ' פנחס סד"ה צו את בנ"י). וכל הענין עד ק"ש הוא לעורר את האהבה ובק"ש אומרים הויה אלקינו אחד. ואיתא בגמ' אנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת בדבר אחר לפי שהם תלוין זה בזה שלפי ערך התבוננותו באחדותו יתברך ככה תתעורר מדת האהבה, לפיכך היו כורכין את שמע כו' אלא שאין הלכה כאנשי יריחו שבשכמל"ו לא הוי הפסק משום שגם זה רזא דאחד. ועד הוא רזא דאחד בחילופי אתוון וגו' ונק' יחודא תתאה כנודע (ועמ"ש מזה בד"ה בחדש השלישי):

ב **והנה** יש שני מיני אהבות אהבה שנעשית מאליה ע"י התבוננות בהוי' אחד והיא כשלהבת העולה מאליה ובוערת כרשפי אש ואין בה שום מבוקש. (והוא כמ"ש בסש"ב ח"א ספ"י ולא כדי לדבקה בו יתי בלבד לרוות צמאון נפשם הצמאה להי'. אלא איזהו חסיד המתחסד עם קונו כו' ע"ש. ועיין בד"ה כתיב מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. ועמ"ש לקמן סד"ה והקרבתם עולה אשה. גבי ובחינה זו נק' בשם עולה לפי שעולה מאליה כו' ע"ש). ואהבה השנית הוא שחפץ ומשתוקק לדבקה בו יתי וזה יש בלב כל אחד ואחד מישראל. וזהו ואהבת דהיינו שתתאוה שיהיה הוי' אלקיך כנודע (משא"כ האהבה הראשונה היא מעלת ומדרגת בני עלייה כמ"ש בסש"ב שם ובד"ה מה יפית הנ"ל וע"ז נאמר שמחו צדיקים בה'. ועיין סד"ה זה יתנו כו' מחצית השקל). וזהו קבלת מ"ש בק"ש רק שא"א לדבקה בו יתי כי לית מחשבה תפיסא ביה שהוא יתי סתימו דכל סתימין וטמירא דכל טמירין. פי' שיש עולמות שנקראים סתימין והם למעלה מבחי'

עוה"ב והוא ית' סתים ונעלם מהם שאינם משיגים אותו וכן טמירא דכל טמירין כ"א ע"י התורה.
וזהו ודברת בם כו' שאותיות התורה מלובש בהם התפשטות והארה ממנו ית'. כמשל כח הצומח ואותיות המחשבה הנ"ל כמ"ש במן כי טל אורות טלך ונתגשם עד שדכו במדוכה וכו'. ועמ"ש מזה בפ' עקב סד"ה ויאכילך את המן.
וזהו ותורה אור שהיא הארה מא"ס ב"ה ואי לזאת יהיה השמחה גדולה בעסק התורה והמצות כי בזה ירוה צמאונו מה שחפץ ומשתוקק לדבקה בו יתברך. וכמ"ש מזה באריכות בד"ה צו את בני ישראל כו' את קרבני לחמי בענין הקטר החלב ע"ג המזבח ובענין פקודי ה' ישרים משמחי לב וע"ז נאמר תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב (ועיין זח"א קט"ז א' קע"ז א') כי בחינת שמחה זו מהעבודה בתורה ומצות שבזה מרוה צמאונו יוכל כל אדם להגיע אליה וכנ"ל. אך הנה יש ב' בחי' בלימוד התורה. אחד תיכף אחר התפלה כשמעורר את האהבה ולומד התורה בנפש צמאה כצמא למים ואז הוא בודאי שמח בעבודתו.
ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן עירה גבי כי התענוג הוא שייך אחר מילוי הרצון כו' ע"ש. ובחינה השנית הוא כשנופל מבחי' האהבה הן בעל עסק כשעוסק בעסקו או יושב אוהל כו'. אעפ"כ יכול לשמוח א"ע בלימודו ע"י התבוננות כי התורה הוא אור א"ס ב"ה ואורייתא וקוב"ה כולא חד אף שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק כיון שהוא עוסק בעניני העולם ומו"מ מ"מ מאחר שהוא בהיתר יכול לחזור לה' ולעבודתו כיון שאינו אסור וקשור בידי החיצונים ולכן נקרא בשם היתר ר"ל כמו למשל האדם הניתן ביד שונאו רק שאינו חבוש ויכול לילך ואפשר לו לברוח אם לא שנכשל בדבר איסור ח"ו ואם נכשל אז אין לו תקנה אם לא בהרהורי תשובה באמת וכמ"ש במ"א.
ואדרבה כל מה שיתבונן היטב איך הוא רחוק מה' ע"י שיכיר מקומו וידע ערכו שאפילו הוא יושב אוהל כו' שהרי יכול לדבר דברים בטלים באמצע לימודו באין מונע מכש"כ אם נכשל בדבר איסור בחטאת נעורים כי ידע אינש בנפשיה, ואף שהרהר ועשה תשובה אם עדיין לא עשה תשובה שלימה וסיגופים הממרקין יותר וכל מה שיאריך ויעמיק בענין פחיתת עצמו ויהיה נבזה בעיניו נמאס וישים עצמו כשיריים למה הוא נברא בעולם, אזי תהיה שמחת הנפש בעסק התורה כפולה ומכופלת ביתר שאת (ועיין בסש"ב פל"א ל"ד וסד"ה ויחפרו עבדי יצחק בענין באר מים חיים) והעצבות הוא כשמבקש גדולות דוקא להגיע למדריגת רשב"י שתורתו אומנתו כמו שאמר בחד קטירא אתקטרנא

נשמתא ביה אחידא ביה להיטא וכו' פי' שלא היה בבחינת שינה ולא היה צריך לעורר את האהבה ולכן היה פטור מתפלה.

וזהו שכתוב ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים ענין גודל עוצם שפלות הנ"ל התורה אור א"ס ב"ה עובר על פשע שאין פשעיו תופסים מקום כלל, וכמשל הארת אור השמש על הארץ שבמקום שכלה זריחת האור שם הוא יותר חמימות אור השמש כמו על הארץ ממש הוא חם יותר ובגובה האויר יש טורא דתלגא וכו'.

וכן עד"מ בהארת אור תורה הוא יותר במי שהוא בחינת שיריים ומותר בעולם כו' וזהו ועובר על פשע רק שיהיה חטאתי נגדי תמיד ולא מלובש בהם דרך ישר ע"ד אויליים מדרך פשעם המבואר במ"א בד"ה בהעלותך את הנרות וכמ"ש דרך אויל ישר בעיניו.

והנה בחינה זו נקרא יעקב משא"כ בחי' ישראל כי שרית עם אלקים (עמ"ש בד"ה מה טובו אוהליך יעקב וגו') והוא ענין עת התעוררות אהבה רבה בתפלה ובתורה שאחר התפלה ואזי השמחה היא בנקל יותר וזהו ולישרי לב שמחה ע"ד אשר עשה האלהים את האדם ישר כו' וזהו בחי' ישראל ישר אל (ועמ"ש מזה בד"ה בפרשת נסכים כתיב.

ומ"מ גם מבחינה זו דישראל מאיר בכל אחד בשעת התפלה כנ"ל וגם שבת בכללו הוא בחי' ישראל כמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב כו' וע"ש דיעקב נק' עבדי. וזהו תחת אשר לא עבדת בשמחה ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל האי' וע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו וע"פ לכן אמור לבני ישראל וע"פ רני ושמחי הנ"ל מענין עבדו את ה' בשמחה כו' ובד"ה שוש אשיש. אמנם בחי' שמחו צדיקים בה' זהו ע"ד מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים הנזכר לעיל ואין כל אדם זוכה לזה, אבל שמחה של מצוה ותורה מה שעל ידי זה מרוה נפשו הצמאה ליוצרה ע"ז מצווה כל אדם, ועיין בסש"ב ס"פ מ"א גבי אבל יחוד נפשו כו' בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמתו כו' ע"ש, ועמ"ש ע"פ בהעלותך מענין ההפרש בין אהבה שמבחינת אברהם ומבחי' אהרן ומבואר לעיל ענין וישכם אברהם בבקר מדת יום ובחינת אהרן הוא בבקר בהיטיבו והוא בחינת הטבה יותר מבקר דאברהם מצד עצמו. והיינו לבוא לבחינת ומדרגת שמחו צדיקים כו'. ועוד יי"ל בענין ההפרש שבין בחי' השמחה בעבודת ה' של כל ישראל מה שעליה נאמר תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובין השמחה דשמחו צדיקים בה', והוא ע"ד שנתבאר במ"א בד"ה ה' לי בעוזרי בענין פי' מועדים לשמחה כי בכל השנה השמחה גנוזה בעבודה וזהו אשר לא עבדת בשמחה ועושין מהעבודה עיקר והשמחה היא שמחה של מצוה אבל ביו"ט השמחה היא בהתגלות וישמחו בך ישראל. וע"ש הטעם כו'. ועל דרך זה יובן גם כאן כי להיות וישמחו בך ממש זהו מעלת הצדיקים אלא שביו"ט יכולים כל ישראל להגיע לבחינה

זו וכענין מ"ש במ"א בענין גביע הכסף שהטמין יוסף הצדיק באמתחת בנימין שהוא ענין נכסף נכספתה כו'. ודרך זה קרוב ג"כ לדרך הראשון. ועמ"ש בביאור ע"פ וכל בניך בענין המדרש בשה"ש רבה על פ' נגילה ונשמחה בך הא חדותא שלימא כו' ע"ש):

ג **והנה** קודם התפלה צריך כובד ראש שהוא המרירות על שאין בחי' ישראל לי ראש מאיר בו בגילוי מחמת עונותי עברו ראשי. וזהו בחי' כובד ראש והיינו שיבא לידי הכנעה והשפלות ופחיתות עצמו במוח בידיעה היטב וא"צ שיהיה בלב דוקא, ולא כמו שסוברים העולם שקודם התפלה יוכל להיות טמטום הלב כי א"א להיות בשחרית קודם התפלה כמשארז"ל אידלי יומא אידלי קצירא שהחסד מתעורר בבקר דאברהם. וג' דברים הם להסיר כל המונעים בתפלה א' מקוה וכמו שמצינו במשנה ספ"ח דיומא מה מקוה מטהר.

והנה הריי"ף פ"ג דברכות ותרי"י כתבו בשם רב האי דלא בטלו טבילת בעל קרי אלא לד"ת אבל לתפלה צריך טבילה ואע"ג דאנן לא קיי"ל כן כמ"ש בש"ע מ"מ כתב תרי"י שלדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה. ויש לומר קצת טעם לזה מ"ש תפלה מתורה והוא ע"פ גירסת הירושלמי במשנה סוף מסכת סוטה הטהרה נטלה את הריח. וכן בגמרא דידן בסוטה (דמ"ט א') מורחינא ריחא דחנוניתא א"ל בני טהרה יש בך. הרי דבחינת ריח דוקא נמשך מענין הטהרה והוא משום כי ענין טומאה וטהרה הוא בחי' מקיפים ועל כן שייך הטהרה דוקא לענין הריח שהוא ג"כ בחינת מקיף כמ"ש בד"ה אלה מסעי בענין ירדן יריחו.

והנה הקרבנות נקרא ריח ניחוחי. וכתיב וירח ה' את ריח הניחוח. ובזה יובן מארז"ל פרק הניזקין שנכנס לו יתוש בחוטמו. והיינו מדה כנגד מדה לפי שהחריב בהמ"ק וביטל הקרבנות שהיו בחי' ריח ניחוח להקב"ה וכתיב ותהלתי אחטם לך ועמ"ש בד"ה באתי לגני בענין אריתי מורי. והנה התפלה היא במקום קרבנות והיא ג"כ בחי' ריח ניחוחי ולכן אמרו לבעל החוטם אני מתפלל כמ"ש בזח"ג (נשא ק"ל ע"ב). וכיון שכן לכן צריך לזה טהרה כנ"ל שהטהרה שייך לבחינת ריח. וריחא דחנוניתא זהו כענין לבעל החוטם אני מתחנן. וע"כ לדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה ועיין בר"ח שער האהבה פי"א ג"כ טעם לזה כי התורה כו' אמנם תפלה כו' יעו"ש. הבי' צדקה כמו ר"א יהיב פרוטה כו' בצדק אחזה פניך מפני שיש קטרוגים על האדם ודנין אותו אם ראוי לכנס להיכל ממ"ה הקב"ה בתפלה וצדקה תציל כו' וצדקה תרומם גוי ועמ"ש סד"ה וארשתיך לי.

והג' הוא עסק ולימוד דברי מוסר ובפרט דברי מוסר הנמצאים בזוהר מלשון הארה שמאיר במקום החושך שהוא חכמת אמת אשת חיל עטרת בעלה היא האמונה שמלא כה"כ אף בלי התבוננות יקרה מאד למעלה מצד דירה בתחתונים וכו' והיא עטרת בעלה. פי' בעלה היא אהבה רבה שאחר התבוננות באמונה זו הפשוטה לדבקה בה' אחד סובב כ"ע שאהבה רבה זו הוא בחי' דכר כמ"ש זכר חסדו וכו'. ומפני שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים היא האמונה הפשוטה נעשית עטרת לראשו כו':

פרק ד

ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם אתם ראיתם כו' המסות הגדולות אשר ראו עיניך כו' ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות וגו'. והוא תמוה דמתחלה אמר אתם ראיתם כו' ואח"כ אמר ולא נתן כו' ועינים לראות וכו'. ולהבין זה הנה כתיב ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם (נזכר ברבות וירא ס"פ נ"ד ויגש פצ"ד זח"א ק"ב ב' ח"ג כ"ב ב' נ"ב ב'). דהנה כתיב רם על כל כו' מי לא יראך וגו' (ירמיה סי' יו"ד) דגם עובדי כוכבים קרו ליה אלקא דאלקיא כמ"ש ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי וגו'. אך הם בבחינת פירוד להיות בחינת יש ודבר בפני עצמו ואברהם הנה היה עומד וצוח בשם ה' אל עולם. פי' שהשם הוי' הוא אל עולם כולא חד ולא אל העולם שהעולם הוא יש ודבר בפ"ע והוא המחיה אותם אינו כן אלא כמו ששמו של אדם אינו מעצמיות האדם אלא שהחיות שלו מלובש באותיות שמו שהרי אנו רואים שכשקורין אותו בשמו הוא מתעורר כמו כן שם הוי' ב"ה הוא מתלבש תוך כ"ע והם רק לבושים וטפלים אליו ית' וכולא חד ממש.

וזהו אל עולם כמ"ש ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד יהי"ה ב' פעמים י"ה שלא יהיה בבחינת ו"ה כי הוא"ו הוא בחינת המשכה שיוכל להשתלשל למטה עד שיוכל להיות יש ודבר בפ"ע אלא שיהיה הכל בחינת י"ה למטה כמו למעלה ועיין בלק"ת בזכריה על פסוק זה ומ"ש מזה בביאור ע"פ והיה מספר בני ישראל ומ"ש סד"ה ששים המה מלכות גבי תמתי אך הנה כתיב ונרגן מפריד אלוף (במשלי סי' י"ו כ"ח) ועיין זח"ג (י"ו א') וברבות בראשית רפ"כ לתאוה יבקש נפרד שכשאדם משים רצונותיו בתענוגי העולם או בנצחונות ומדות רעות ח"ו הוא בחינת נפרד שלא יוכל להיות בבחי' ה' אחד ושמו אחד הנ"ל.

והנה כתיב יאר פניו אתנו סלה. פי' בחי' הארת פנים הוא כמשל אדם הנותן לאוהבו האמיתי איזה דבר הוא נותן בעין יפה ורצון הטוב וצהבו פניו מרוב אורה ושמחה. משא"כ לשונאו נותן כמאן דשדי בתר כתפוי בע"כ.

וזהו יאר ה' פניו אליך שישפיע החיות מבחינת הארת פנים הנ"ל משא"כ גבי כו'. אך הארת פנים הנ"ל הוא אתנו דוקא פי' כשאנחנו ג"כ בבחי' הארת פנים כמ"ש כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם כו'. פי' האדם התחתון הוא כנ"י כמ"ש ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם. אתם קרוים אדם כו' לאדם פי' לאדם העליון שעל דמות הכסא כו'.
ובחי' הארת פנים אצל ישראל הוא כמ"ש ישמח ישראל בעושיו כמו שהוא יתי' שש ושמח בנו כמ"ש ומשמחתך ששמחת בו קראת כו'. והיא חדות ה' מגדולתו שאין חקר. כמשל האדם שצהבו פניו מרוב אורה ושמחה כשרואה את אוהבו האמיתי בבחי' הארת פנים הנ"ל ושוכח לגמרי על צערו ויגונו שיש לו מחמת השמחה ותענוג מראות פני אוהבו. כך כשיזכור האדם על ה' שהוא אוהבו האמיתי בבחינת הארת פנים הנ"ל ויתבונן בגדולתו אשר ממלא כ"ע וסובב כ"ע וכולא קמיה כלא חשיב ישכח ע"ע לגמרי אפילו יש לו צער ממילי דעלמא כו' וישכח הצער מפני השמחה בה' כו'. כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ לבטל כל חפץ ותשוקה זולת התשוקה בה' אחד.
והנה זמן התעוררות הארת פנים הנ"ל הוא בר"ה יושב על כסא רחמים ואז כתיב שמאלו תחת לראשי התחלת התקרבות עד שביוה"כ ושמחת תורה הוא וימינו תחבקני כו' ובעשי"ת צריך האדם להתבושש מפני ה' אשר הוא יתברך מקרב אותנו בבחי' הארת פנים הנ"ל ואנחנו בתכלית הריחוק ממנו מפני עונות המבדילין כמ"ש בושתי ונכלמתי להרים אלהי פני אליך וכמ"ש בזהר ס"פ בחקתי ע"פ ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם. לכלתם כתיב למשל ככלה שהיא בשוקא דבורסקי ומחמת עוצם אהבתו אליה דמי ליה כשוקא דרוכלין בריחין טבין וזהו שאנו מבקשים מחל לנו שלא יריח ריח הרע שבבורסקי דהיינו ע"י שיזרוק עלינו מים טהורים להרחיק את הריח הרע שבבורסקי וכו'.
וענין מים טהורים הם י"ג מדה"ר י"ג נהרי דאפרסמונא דכיא והם נמשכים ממקום הנקרא טמירא דכל טמירין רעוא דכל רעוין פי' למשל מקור המעין שאינו נראה ונגלה רק נהרות הנמשכות ממנו הם הנראים. כך הוא יתי' נקרא טמירא דכל טמירין שהי"ג מדות הרחמים הם נמשכים ממנו. ולכן נקרא יושב על כסא רחמים שהוא רעוא דכל רעוין.
והנה בחי' זו רעוא דכל רעוין ישנו אצל כל או"א מישראל והוא בחי' נקודת הלב שלמעלה מן הדעת והיא נקראת יחידה. וזהו שכתוב מיד כלב יחידתי להוציא בחי' חפצו ורצונו מעניני זה העולי' ולדבק בדביקה וחשיקה רצון של כל הרצונות להי' אחד לבדו.
ובשופר הוא מעורר בחי' זו שהיתה בבחי' שינה שישנו אצל כל אחד ואחד מישראל. וע"י בחי' זו נמשך בכל יום מעשי"ת בחי' י"ג מדות הרחמים שהם נהרות הנ"ל

שנמשכים ממקורם הנ"ל ודי"ל ונקראים מים טהורים שמרחיצים את הריח הרע וכו' שופר מאריך אריכא דאנפין דרך כלל ובדרך פרט בכל יום מעשי"ת חוזר פנים בפנים אחד מן י"ס שבאדם שהם חב"ד ומדותיו.

והנה ארז"ל דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ. פי' בהיותו קרוב כשהוא בבחי' הארת פנים הנ"ל אתערותא דלעילא שמאלו תחת לראשי כנ"ל ואז בנקל יכול להיות אתערותא דלתתא כמ"ש כאן ליחיד פי' בחי' יחידה הנ"ל. והנה בזמן ההוא מקבלים כל ניצוצות מישראל בחי' דחילו ורחימו מלמעלה (עזחי"ג ריי"ד ב') והוא בחי' דחילו ורחימו עליונים מאד שאי אפשר להשיג ע"י אתעדל"ת. וכמ"ש לב טהור ברא לי אלקים בחי' בר לבב לא יוכל להיות אצל בחי' נברא מצד עצמו באתערותא דילי' כ"א מתנה שנותנים לו מלמעלה בעת בחי' הארת פנים הנ"ל (ועמ"ש בד"ה כי תצא בפי' יהבין לי' ברתא דמלכא וסד"ה וידעת היום בענין והנורא) וצריך הכנה לזה ע"י עינוים וסיגופים. ולכן בעשרת ימי תשובה מתענים ולא משלימין שאין חשוב תענית אלא עינוי שלא יהיה בנפש שביעה וכרס מלאה שלא יוכל לקבל בחי' לב טהור כשאוכל לשובע וכרס מלאה כו'.

וזהו שאמר אתם כו'. פי' שעד הנה הייתם אתם הרואים כו' עא"י עתערותא דלתתא אבל ולא נתן ה' כו'. פי' בחינת לב טהור שנותנים מלמעלה שלא יכול נברא להשיג על ידי אתערותא דיליה. וזה היה ענין המן דכתיב ויענך וירעיבך כו' שע"י המן ועל ידי עינויים וסיגופים זכו למעלה עליונה יותר לקבל בחי' לב טהור (ועמ"ש בפרשה עקב ע"פ ויאכילך את המן כו') וכן הוא הענין בעשרת ימי תשובה. ולכן קורים פרשה זו קודם ר"ה:

נצבים

פרק א

אתם נצבים היום כלכם וגו'. הנה פרשה זו קורין לעולם קודם ר"ה ומרומז במלת היום דקאי על ר"ה כי זה היום תחלת מ מעשיך זכרון ליום ראשון. שכל ניצוצי נשמות נצבים ומתעלים במקורם הראשון ביום זה עד לפני הוי' ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימיך פרט הכתוב עשר מדרגות שכמו שיש עשר מדרגות בנפש האדם דהיינו ג' שכלים וז' מדות כך הנה כל ישראל הם קומה אחת שלימה וכללות נשמתותיהן נקרא כנסת ישראל שנחלקת לעשר מדרגות ובראש השנה מתעלים כל המדרגות אפילו מחוטב עציך עד שואב מימיך שהם בחינות ומדרגות התחתונות [ועיין מענין אתם נצבים

ברבות בא פט"ו וז"ל במלאכים נאמר שרפים עומדים ממעל לו ובנשמות נאמר אתם נצבים היום ועמ"ש מענין שרפים עומדים ממעל לו בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני ישראל ועד"ז יובן ענין אתם נצבים היום לפני ה'.

ועיין עוד מענין אתם נצבים ברבות באיכה ס"פ אני הגבר וס"פ דוב אורב ובקהלת בפסוק אני קהלת ובזהר פ' יתרו דף פ"ב ע"א] להיות כולם מתעלים למעלה במקור חוצבם. וזהו ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל (ע' בזהר שמות די"ו ע"ב) פי' שכולם מתאספים יחד להיות לאחדים כאחד. כי זהו כלל גדול דכל דאתי מסטרא דקדושה הוא בבחי' נעוץ סופן בתחלתן שאין לו בחינת ראש וסוף והוא בחי' עגולים שנמשך מבחי' סובב כל עלמין (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ויהי קול מעל לרקיע) ולכן אמרו רז"ל הוי שפל רוח בפני כל אדם לפי שיש בכל אחד ואחד בחי' ומדרגות מה שאין בחבירו וכולם צריכין זה לזה. ונמצא שיש יתרון ומעלה בכח אחד ואחד שגבוה מחבירו וחבירו צריך לו וכמשל האדם שהוא בעל קומה בראש ורגלים שאף שרגלים הם סוף המדרגה ולמטה והראש הוא העליון ומעולה ממנו מ"מ הרי בבחינה אחת יש יתרון ומעלה להרגלים שצריך להלך בהם וגם הם מעמידי הגוף והראש וגם כשאירע כובד בראש מקיזין דם ברגלים ונרפא ומקבל חיותו ממנו ונמצא שאין שלימות להראש בלתי הרגלים כך הנה כל ישראל קומה אחת שלימה.

ונמצא אפילו מי שמחשב בדעתו שהוא בחי' ראש לגבי חבירו הרי אין לו שלימות בלי חבירו וימצא חסרון בנפשו מה שחבירו משלימו ועי"ז יהיה בטל ושפל רוח לגבי חבירו מבלי ימצא האדם ראש וסוף וע"י ביטול זה יתאחדו להשראת יחודו ית' שמסטרא דקדושה בלי ראש וסוף משא"כ מי שמחשב בדעתו נפרד במעלתו לגבי חבירו ועושה ראש וסוף נפרדים הרי הוא נופל בעלמא דפרודא שמסט"א והנה בראש השנה הוא בחי' התשובה שכללות נשמות ישראל תשובנה למקורם ושרשם.

וזהו בהתאסף ראשי עם ראש הוא בחי' המחשבה וראשי עם הם בחינות המחשבות של כללות ישראל שהם מתאספים מעלמא דפרודא שנפלו מחשבותם להיות זה פונה לכאן וכו' ונעשים רשות היחיד ליחודו ית' (ועד"ז הוא פי' שמע ישראל שמע לשון אסיפה מלשון וישמע שאול וכמ"ש במ"א וע' בפע"ח שער ר"ה פ"ג) וזהו דרך כלל:

ב אך דרך פרט איך הוא דרך היחוד ומהו ענין התשובה ולמה דוקא בראש השנה. ביאר הכתוב אח"כ לעברך בברית והענין כמו למשל שני אוהבים שכורתים ברית ביניהם שלא תפסוק אהבתם שאלו היה הדבר שהאהבה תלויה בו קיים לעד לא היו צריכין לכריתת

ברית ביניהם אלא לפי שיראים שמא יבוטל הדבר ובטלה האהבה או שמא יגרום איזה מניעה מבחוץ.

וע"י כריתת הברית תהיה אהבתם אהבה נצחית בל תמוט עולם ועד ולא יפרידם שום מניעה מבית ומחוץ. והיינו מפני שעושין ביניהם קשר אמיץ וחזק שיתייחדו ויתקשרו באהבתם בקשר נפלא ולמעלה מן הטעם והדעת שאף שע"פ הטעם והדעת היה צריך לפסוק האהבה או לגרום איזה שנאה אעפ"כ מחמת הכריתות ברית מוכרח להיות אהבתם לעד קיימת ועל כל פשעים תכסה אהבה זו וקשר אמיץ זה לפי שבאו בברית והתקשרות כאלו נעשו לבשר אחד.

וכמו שלא יוכל לפסוק אהבתו על עצמו כך לא יפסוק מעל חבירו. ולכן נק' בלשון כריתת ברית כמ"ש אשר כרתו את העגל ויעברו בין בתריו כלומר להיות שניהם עוברים בתוך גוף אחד להיות לאחדים.

והנה ככל המשל הזה עשה לנו ה' אלהינו דכתיב הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות פי' למעלה מן הטעם ודעת וכמו שאמר דוד ליהונתן נפלאתה אהבתך וגו'. כי על ידי יגמה"ר שהמשיך משה רבינו ע"ה נעשה כביכול כריתת ברית והתקשרות להקב"ה עם ישראל לעורר את האהבה וסלחת כו' שלא יהיו עונותיכם מבדילין כו' כי חלק ה' עמו:

ג **והנה** אמרו רז"ל אמר הקב"ה אמרו לפני מלכיות שתמליכוני עליכם זכרונות שיעלו זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר. כי הנה ראש השנה הוא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון שנברא בו אדם הראשון בר"ה ואמר ה' מלך גאות לבש וגו' לפי שאז נתגלה מלכותו ית' והיה זה באתערותא דלעילא בלבד ועכשיו צריך להיות זכרון ליום ראשון ע"י אתערותא דלתתא לעורר התגלות מלכותו ית' עלינו ע"י זכרון הברית וההתקשרות שבין ה' ובינינו והיינו על ידי השופר שהוא בחינת תשובה עילאה בחינת צעקת הקול מעומקא דליבא מנקודת פנימית הלב עד שאין כלי הדבור יכולים להגבילה מפני שהיא קול בלבד ולכן אין אומר ואין דברים אלא בחינת תקיעה קול פשוט ושברים הוא ג"כ אינו אלא קול אלא שיש בקול עצמו כמה בחינות ותנועות גנוחי גניח כו'.

וביאור הדבר דכתיב לך אמר לבי בקשו פני וגו' פני היינו פנימיות הלב. כי הנה יש בבחי' צעקת הלב ב' בחינות בחי' פנימית גם בחי' חיצונית חיצונית הלב הוא נמשך מן הדעת והתבוננות בגדולת ה' והתפשטות אור א"ס ב"ה על הנבראים להוות מאין ליש כל צבא השמים העליונים והארץ וכל אשר בה ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית

ואתה מחיה את כולם כו' אשר בהרחיב דעתו בדברים האלו וכיוצא באחן נמשך לאדם בחי' צעקת הלב לצעוק לבו אל ה' ולמשוך אחריו לדבקה בו ית' בתשוקה וצמאון כו'.
וזהו אחרי ה' ילכו כאריה ישאג שיש בחי' שאגה בבחי' חיצוניות הלב הוא בחי' אחרי ה' ילכו כאריה שבמרכבה עליונה פני אריה אל הימין כו' והם כל מחנה מיכאל שעבודתם ושאגתם הוא אל הימין בחי' אהבה וגודל אהבתם ותשוקתם להבטל ולהכלל באור א"ס ב"ה המהווה והמחיה אותם מחמת השגתם התהוותם מאין ליש וחיותם וקיומם והשפעתם שנמשך להם בכל רגע כל זה נקרא חיצוניות הלב שנלקחה מבחי' התפשטות זיו והארת ית' על הנבראים ששם עלו השגת הנבראים כל אחד ואחד לפי ערכו ואין זה אלא זיו (ועמ"ש בפי' ראה בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו ובד"ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצונית ומפתחות הפנימיות) אבל הקב"ה בכבודו ובעצמו רם ומתנשא כו' וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו שאפילו בחנית שמו הוא בבחי' לבדו דלית מחשבה תפיסא ביה ואני ה' לא שניתי כתיב כמו קודם שנברא העולם היה הוא ושמו לבדו כו' כמ"ש במ"א.
וכמאמר המלך המרומם לבדו מאז המשובח כו' פי' מאז קודם שנברא העולם היה בחי' המלך שהוא בחי' שמו בבחי' לבדו ומובדל כו'. וגם עתה שיש ימות עולם מ"מ הרי הוא משובח ומפואר ומתנשא מהם שאינו מתפשט ומתלבש בתוכם בבחינת גילוי וכדכתיב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא פי' כטבע האש שמסתלק למעלה ע"ד משל ואינו יורד ומתפשט. (וע' בזהר תרומה דקל"ב ע"ב) כי הנה כל השפעה והמשכה מאור א"ס ב"ה בעולמות הוא בחי' ירידה והשתלשלות ממקום גבוה למקום נמוך בחי' מים ולא שייך זה אלא אחר כמה מיני צמצומים והתלבשות האור במדריגות שונות ומסכים רבים להעלים ולהסתיר גילוי אלהותו ית' בעצמו ובכבודו שלא יהיו העולמות בטלים והיו כלא היו ויחזרו לאין ואפס כשהיו אבל בגילוי אלהותו ית' בעצמו ובכבודו לא שייך שום השפעה לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב. ולכן נקרא אל עליון כלומר שהוא רם ונשא וגבוה מאד (וע' בפרדס בעה"כ בפי' אל עליון דפי' שהוא בבחינת כתר שהוא עליון על כל האצילות ועמ"ש בשיר השירים בד"ה לסוסתי בפי' כמראה אדם אדמה לעליון משא"כ עליון ממש הוא בחי' כי לא אדם הוא ע"ש). ומשם נמשך להיות לאדם בחי' צעקה בפנימית הלב למעלה מן הדעת שלא ליפרד מיחודו ואחדותו ית' ולהיות לבו בוער כרשפי אש שלהבת העולה מאליה ומעצמה בלי טעם ודעת להשתפך נפשו אל חיק אביה ולמסור נפשו באחד כי חלק ה' עמו וישראל עלו במחשבה בבחי' פנימית כו' כמ"ש במ"א.

וזהו לך אמר לבי בקשו פני פנימית הלב היינו ע"י את פניך הוי' אבקש כי מבחי' אחרי הוי' ילכו בחי' אחרי היינו זיו והארה מזה נמשך להיות כאריה ישאג שהוא הצעקה דחיצונית הלב ולהיות בקשו פני הצעקה שמפנימית הלב הוא הנמשך מבחי' את פניך הוי' אבקש שהוא הקב"ה בכבודו ובעצמו וכנ"ל. והוא בחי' ובכל מאדך וזהו ממעמקים קראתיך ה' מעמקי הלב (ולכן אומרים מזמור זה בעשרת ימי תשובה) כי ע"י תשובה עילאה מעומקא דליבא כי רע ומר עזבו את ה' וריחוקו מאור פניו יתי' אשר נגעה עד הנפש ממש בקרב איש ולב עמוק. ע"י"ז מעורר ג"כ למעלה להיות קראתיך ה' מהעלם אל הגילוי שיתגלה בחי' פנימיות מלכותו יתי' (עיין בד"ה שוש אשיש גבי וזהו תגל נפשי באלקי כו' להיות נגלה כבוד הדר מלכותו בחי' מל' דא"ס כו' ומשם נמשך במלכות דאצילות כי ממלכות שבכתר נעשה כתר שבמלכות כמ"ש בד"ה יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת ע"ש) עלינו וכמ"ש מרחוק ה' נראה לי (ועמ"ש בביאור ע"פ כי המצוה הזאת בפי' ולא רחוקה היא וע' בזהר ויקרא דף כ' סע"ב ובפי' צו דל"ה סע"ב) וזהו ענין זכרונות שלשון זכרון נופל על דבר שהוא רחוק לכך אומרים אתה זוכר מעשה עולם וכו' שהם רחוקים מאור פניו יתי' ואנו מעוררים את זכרון האהבה פנימיות מעצמותו ומהותו יתי' על ידי השופר שהוא קול היוצא מפנימיות הלב כנ"ל:

ד וזהו הללו יה הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עוזו הללוהו בגבורותיו הללוהו כרוב גודלו הללוהו בתקע שופר. פי' בקדשו בקדש העליון שהוא מרום וקדוש מובדל בבחינת לבדו מכל בחי' וגדר השפעה (וגם פירוש בקדשו היינו כענין מ"ש בד"ה כי כארץ תוציא צמחה בענין המלך הקדוש קדושתי למעלה מקדושתכם כו' וזהו בקדשו דייקא) שהוא בחי' אש אוכלה ומאל עליון הנ"ל נשפע האור והחיות ע"י רקיע עוזו שהם המסכים רבים שמעלימים ומסתירים גילוי אלקותו יתי' בהעלם אחר העלם (עמ"ש בביאור ע"פ שמע ישראל בענין יהי רקיע כו' ויעש אלקים את הרקיע כו' ועיין עוד בזהר בראשית דף ל"ב ע"ב ובפי' ויגש דרי"א ע"א) ובגבורותיו הן הם הצמצומים אשר אחר ההעלם והתלבשות אור א"ס ב"ה בכמה מיני לבושין ומדרגות שונות אזי נשפע האור והחיות קו לקו זעיר שם זעיר שם כדי שיוכלו כל העולמות עליונים ותחתונים לקבל חיותם כו' וכרוב גודלו פי' שאחר המסכים והצמצומים נתהוו ונאצלו ונבראו ריבוי רבבות עולמות לאין קץ ותכלית כמ"ש ועלמות אין מספר ובכל עולם אין מספר לגדודיו ובגדוד אחד אלף אלפים כו' (ולכן כתיב כרוב גודלו ולא כגודל גודלו שלשון רוב מורה שיש כמה מיני ריבוי התחלקות בבחי' גדולת התפשטות החיות בכמה מיני עולמות וכמ"ש בד"ה ענין ק"ש בפי' ואתחנן) וכל זה הללוהו להמשיך בתקע שופר שהוא בחי' תשובה עילאה בחי'

פנימיות נקודת הלב קול פשוט תקיעה כו' בלא התחלקות אותיות להיות בחינת דיבור כנ"ל. משא"כ ע"י חיצוניות הלב שהיא צעקה הבאה מבחי' טעם ודעת היא באה לכלל דיבור והתחלקות האותיות כי מכח השכל נחצבו האותיות כי אבא יסד ברתא כמ"ש בזהר. (ועמ"ש מזה בד"ה תקעו בחדש שופר ויש לומר שכנגד ב' בחי' צעקה אלו ארז"ל לא זז מחבבה עד שקראה בתי כו'. עד שקראה אמי. כי בחי' בתי היינו אבא יסד ברתא שהיא הצעקה הבאה מבחי' טעם ודעת. אבל הצעקה שמפנימית הלב נק' אמי שהיא למעלה מהשכל הנמשך בהמדות ועיין בזהר שמות) (ד"כ ע"א) ובפרדס ערך צעקה:

ה **אך** הדבר הגורם ההמשכה מבחי' אש אוכלה בחי' קדשו ובחי' אל עליון ולהיות ישראל עלו במחשבה וחלק ה' עמו שיוכלו לעורר התגלות פנימיות מלכותו ית' מעצמותו ומהותו כנ"ל הנה הוא להיות אין מלך בלא עם. (ועמ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי והנה תכלית המכוון הוא מ"ש כו' למען תורא כו' ע"ש). פירוש שהם נקראו במדרגות עמו שהם אנשים כמותו. ומתייחסים אליו בערך מה רק שהם הפחותים שבמדרגות והוא גבוה מעליהם ולכן נקרא מלך עליהם. משא"כ לגבי קוב"ה בעצמו ובכבודו אין ערוך אליו וכמשל אלו נאמר שמלך על עצים ואבנים שאינם מן המין והסוג שיתייחס ותפול עליהם שם המלך להיות מלכותו נקרא עליהם. אבל הוא הברית אשר כרת ה' עמנו כמו במשל הנ"ל שעושה מצד הברית וההתקשרות אשר הכריח את עצמו להיות לו לאוהב נאמן אף שעל פי השכל אינו כדאי לו. כך הנה עשה ה' לנו שהכריח את עצמו כביכול לקשר נפשותינו בו ית' להיות ישראל עלו במחשבה ושיתגלה אור פנימיות מלכותו עלינו וזהו לעברך בברית עד" שכתוב עד יעבור עמך ה' דהיינו לעבור ממדרגה למדרגה ממטה למעלה מאהבה שלמטה מן הדעת עד אהבה העליונה שלמעלה מן הדעת שהיא רק בחינת ברית אשר כרת ה' למען הקים אותך היום לו לעם פי' כי אין מלך בלא עם וצריך לכריתות ברית להקים ולרומם אותך כדי שתהיה בבחי' עם להיות ישראל עלו עד בחי' מחשבה העליונה והוא ית' השפיל את עצמו כביכול להיות לך לאלהים ובזו הבחינה הוא הקישור והיחוד בינו ית' ובין ישראל עם קרובו (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי כארץ תוציא צמחה ע"ש. ועמ"ש בפסוק שיר השירים בפי' אשר לשלמה ומ"ש ס"פ בראשית בד"ה צאינה וראינה בפי' במלך שלמה). אך הנה כתיב משפט לאלקי יעקב שיש משפט למעלה מי יזכה להיות במדרגה זו להיות גילוי אלהותו עליו ושיתקשר נפשו בקשר אמיץ וחזק בה' לכן צריך לעורר זה בראש השנה תחלת מעשיך ואז הוא בחי' ויהי בישורון מלך (וכמ"ש במ"א שבחי' ישורון זהו בחי' גבוה מאד וע' בזהר שמות) (דף ט"ז ע"ב) ובפי' אחרי (דס"א סע"ב) וגם ישורון מלשון שיר שהוא מבחי'

עגולים שנמשך מבחי' סוכ"ע ואפשר דהיינו בחי' הנשמות כמו שעלו במחשבה כו' וזהו אמרו לפני מלכיות כדי שתשמליכוני עליכם שתוכלו להמליכו מפנימיות מלכותו ית' ויתעלה ויעלה זכרוניכם לפניו לטובה שיזכור ויעורר בחי' הברית והקשר שישראל עלו במחשבה וגם כי עתה רחק ממנו בעונינו ועונותיכם מבדילין כו'. מ"מ ע"י אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ובמה בשופר דהיינו ע"י פנימיות הלב כנ"ל לעורר מעומקא דליבא להתחרט בעקירת הרצון מנקודה אמיתית שבלב כו' ואזי יתגלה כו' כנ"ל:

ו **וזהו** ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים כי הנה הרים וגבעות הם בחי' ומדריגות האהבה כי ב' בחינות הם הרים וגבעות גבעות הם במדריגתן למטה מבחי' הרים כי גבעות אינון אמהן שמקבלין מן ההרים והוא בחי' אהבה בחיצוניות הלב הנלקח מטעם ודעת והתבוננות בגדולת ה' כי רב הוא והנה כדי לזכך נפשו להאירה באור אהבה זו צריך להמשיך עליו אור תורה ומצות כי רמ"ח פיקודין הם רמ"ח אברים דמלכא והם בחי' אברים החיצונים ותורה היא בבחי' אברים הפנימים ולכן ת"ת כנגד כולם שחיות הנפש תלוי יותר באברים הפנימים שנקיבתן במשהו והם הם כמשל כף מאזנים ששוקלין בכף זו ונותנים משא בכף השניה להכריע כך ע"י משא התורה והמצות מכריע כף האהבה להאיר על נפשו (וכמ"ש במ"א שזהו ענין מחצית השקל ומ"ש ע"ז ברע"מ אבנא למשקל בה דא י' ועמ"ש בד"ה השמים כסאי בענין והארץ הדום רגלי ועמ"ש בד"ה רני ושמחי בפי' מאזני צדק) אבל בחי' ומדרגות הרים הם בחינת הרים הגבוהים שהיא בחי' האהבה שלמעלה מן הטעם ודעת שהיא למעלה מבחי' תורה ומצות דאורייתא מחכמה נפקת וא"א להגיע אליה ע"י תורה ומצות כ"א ע"י תשובה מעומקא דליבא שלמעלה מן הדעת מחמת ריחוקו מאור פניו ית' שאז מרחוק דוקא ה' נראה לי כנ"ל. וזהו ענין פלס פי' שהוא המשקל של עץ ארוך ורצועות תלוין בראשו (שקורין בעזמין) ששם שוקלין את הדבר הניתן בו ואריכות וכובד העץ ומרחקו הוא המכריעו. וכך ע"י המרירות שבנפשו על ריחוקו מאת ה' אשר רחק ממנו בתכלית וע"י עקירת הרצון ממה שהיה תקוע בו בתחלה הוא מעורר את האהבה רבה העליונה שלמעלה מן הדעת. (ובזהר נזכר ענין ושקל בפלס כו' ס"פ תרומה) (דקע"ה סע"ב). ובמאורי אור פי' פלס הוא בינה הובא בספר עה"כ ויש לכוונו עם משנ"כ ע"פ מ"ש בפרדס ש"ח פ"א שהבינה נקרא תשובה כי שם עיקר תליית הסליחה והכפרה בכח כתר עליון השופע עליה. וע' בזהר ויקרא (דט"ז א') ועמ"ש בפ' פינחס בד"ה צו את בנ"י מענין התשובה גבי ובכח התשובה שהיא הארה מבחי' סוכ"ע כו' ע"ש והמשכה זו היא ע"י המרירות מהריחוק וע' בד"ה כי המצוה הזאת גבי וזהו אנכי אנכי הוא כו' והכח הזה שיש בתשובה כו' ע"ש.

ומכ"ז יובן ענין הפלס שהמרירות מהריחוק זהו בחינת נעוץ סופן בתחלתן וע"ז ממשיך האהבה רבה העליונה. וזהו הרים הגבוהים ליעלים פי' שבחי' הרים הגבוהים נמשך למטה ע"י יעלים שהוא בחי' קול השופר כי שופר של ראש השנה של יעל פשוט שהוא בחינת תשובה מעומק הלב כנ"ל.

ולשון יעל הוא לשון עלייה שמעלה את האדם לבחינת ומדריגת האהבה שלמעלה מן הדעת ופשוט דכל מאי דפשיט ליבי' טפי עדיף דהיינו לפשוט את האהבה מהתלבשותה בגוף להיות צועק לבו בקרבו למסור נפשו להד ולהתכלל באחד.

וזהו וכאשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב שהם בחי' הרים הגבוהים כי בעבר הנהר ישבו אבותיכם. ונהר הוא היוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד כו' שהוא בחי' המשכת אור א"ס ב"ה להיות שם השגת הנבראים כו' כמ"ש במ"א אבל מעבר הנהר הוא למעלה מן הדעת בחינת הרים הגבוהים שם הוא שרש בחי' ומדריגות האבות ומשם היתה השבועה והכריתת ברית להיות לך לאלהים בבחי' פנימית כנ"ל (ועמ"ש בד"ה ביום השמיני עצרת בפי' אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם):

קיצור. (א) פי' נצבים כולכם ע"ד בהתאסף כו' יחד כו' להיות לאחדים מבלי ימצא האדם ראש וסוף: (ב) והיינו כדי לעברך בברית. דהיינו כאלו נעשה לאחדים ועד"ז נאמר כי חלק ה' עמו וע"ז נאמר הנה אנכי כורת ברית וגו': (ג) וזהו ענין מלכיות וזכרונות שבר"ה לעורר התגלות מלכותו יתי' עלינו ע"י זכרון הברית. ובמה בשופר. שהוא בחי' תשובה עילאה בקשו פני פנימית הלב. ונמשך ע"י ע"י את פניך ה' אבקש. כי מבחינת אחרי ה' ילכו בחי' זיו והארה נמשך להיות כאריה שבמרכבה ישאג שנק' עדיין צעקה מחיצוניות הלב. אבל הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא רם ומתנשא מימות עולם. וזהו ענין אש אוכלה הוא. וזהו ענין פניך הוי'. ומזה נמשך הצעקה מפנימית הלב. וע"ז מעורר למעלה גילוי פנימית מלכותו יתי' עלינו. וזהו ענין זכרונות זכרון האהבה פנימית מעצמותו ומהותו יתי': (ד) וזהו ענין הללו אל בקדשו כו' עד בתקע שופר: (ה) וכ"ז הוא למען הקים אותך היום לו לעם כי אין מלך בלא עם. ובזו הבחינה הוא הקישור והיחוד והברית אשר כרת ה' עמנו. אך כתיב משפט לאלהי יעקב. וצריך לעורר זה בר"ה. וזהו ענין אמרו לפני מלכיות וזכרונות ושופרות: (ו) וזהו ענין וכאשר נשבע לאבותיך כי בעבר הנהר יוצא מעדן ישבו אבותיכם והוא בחי' לעברך בברית עד יעבור עמך כו' ונק' הרים הגבוהים ליעלים ועד"ז שופר של ר"ה של יעל פשוט וע"ז נאמר ושקל בפלס הרים כו':

פרק ב

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה כו'. להבין מהו המצוה הזאת דלא קאי על כל התורה כולה דהל"ל כי כל המצות כו' וגם מהו אשר אנכי כו'. הנה כל המצות נק' בשם מצות הוי' כי רמ"ח מ"ע הן רמ"ח אברים דמלכא ומלכא היינו בחי' הוי'.

והנה בתחלת דבר ה' בעשרת הדברות פתח אנכי ה' אלקיך. ולכאורה אינו מובן איך שייך עליו יתי' לומר שבא להגיד שאנכי הוא הוי' אלקיך דזה לא שייך כ"א באדם שהוא בעל גוף וציור ותמונה ידוע אשר יאמר עליו כי הוא זה משא"כ הוא יתי' לית מחשבה תפיסא ביה כלל וכתיב כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר כו'. אך הענין כי הנה ידיעת אלקותו יתי' שהוא ברא הכל מאין ליש והוא הבורא ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית ומהוה ומחיה את כולם כבר היה נקבע ידיעה זו בלב כל ישראל מאמינים בני מאמינים גם קודם מ"ת שידיעה זו היא בחי' הרגשה בנפש כמו ראייה שהרי אין רואין את השמים והארץ וכל אשר בה ואין הדבר עושה א"ע ומבשרי אחזה אלוה כמו שמגישין נשמתו של אדם בראות חיות הגוף וקיומו [וכמ"ש בפי' ואתחנן בד"ה וידעת היום כו'] ומה שהודיע במ"ת אנכי ה' אלהיך הענין הוא כי הנה פי' הוי' שהוא המהווה כל ההוויות כי הוי' לשון הוה והיו"ד שבראש התיבה להורות על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה איוב כל הימים. כלומר שתמיד מהוה ומחדש מאין ליש.

והנה הגם שלגדולתו אין חקר כתיב שהתפשטות גדולתו הוא למעלה עד אין קץ כו' מ"מ הרי העולמות והנבראים הן בבחי' גדר וגבול ומספר אלף אלפין כו' מן הארץ לרקיע ת"ק שנה כו' ואעפ"כ אני ה' לא שניתי כתיב שאינו כדמיון הנשמה שמחיה את הגוף שמקבלת שינויים ממאורעי הגוף כו' והיינו מפני שאין אור א"ס ב"ה עצמו כביכול הוא שמתלבש בעולמות להחיותם ולהוותם מאין ליש אלא בחי' זיו והארה משמו יתי' בלבד וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ וכו'. ואף גם זאת על ארץ דוקא וככה התהוות כל המדרגות עליונים מריש כל דרגין אינן אלא בבחי' זיו וכמ"ש והחכמה מאין תמצא מבחי' שהוא אין ואפס. ואינו תופס מקום (ועמ"ש מזה בד"ה וירא ישראל את היד הגדולה כו' ובביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו) דהיינו בחי' זיו בלבד וזיו זה נמשך ע"י בחי' צמצום והתפשטות שהוא בחינת יו"ד ובחי' ה' לצמצם ולהעלים שלא יתגלה אלא בחי' זיו כו' ואח"כ המשכה והתפשטות בחינת ו"ה כו'. הרי בחי' הוי' שהוא כללות ההשתלשלות של כל העולמות וכן בפרטיות בכל ההשתלשלות מעילה לעילה כו' הכל בבחי' הוי' צמצום והתפשטות כו'. אך הגורם להיות צמצום זה ובחי' הוי' זו

שהרי כתיב אני הוי' הוא שמי שאין זה אלא בחי' שם שהוא לזולתו ואינו ממהות עצם הדבר כלל אלא אנכי מי שאנכי היינו בחי' עצמותו ומהותו כביכול כלומר אנכי בעצמי ולא שמי שאינו קורא בחי' זו בשם כלל ולהיות אנכי הוי' דהיינו שלהיות נמשך בחי' הוי' להוות העולמות בבחי' שם הוי' ממכ"ע בהשתלשלות וירידות המדרגות כו' מבחי' אנכי שאינו נתפס בגדר עלמין והוא קדוש ומובדל ואינו נק' בשם כו' כ"ז הוא מפני כי אלקיך אנכי שע"י שאתה ישראל ממשיך בקרבך אלקות הרי בזה ממשיך ג"כ להיות הוי' מבחי' אנכי כי באתערותא דלתתא תליא מילתא והיינו ע"י המצות שהמצות הם מצות הוי' פי' שתלוים ורמוזים בשם הוי' יש שרמוזים ביו"ד ויש שרמוזים בה"א כו' וכמו אשר יעשה אותם האדם למטה כך יעורר למעלה בחינת יו"ד כו'.

וממשיך וכו' [ועמ"ש בד"ה רני ושמחי בת גבי וזהו ה' צלך] וכמ"ש וזכרתם את כל מצות הוי' ועשיתם אתם כתיב וכמו ויעש דוד שם כו' [וע' בזהר ח"ג פ' בחקתי דף קי"ג ובאגה"ק על פסוק זה ועמ"ש בפ' בענין וזכרתם כו']:

ב **והנה** כתיב תמים תהיה עם ה' אלהיך. פי' כשיהיה הוי' נמשך להיות אלקיך דהיינו ע"י המצות אזי תהיה תמים ושלם בכל אברי הנפש [וע' בזהר פרשה שלח דקס"ו א' קס"ג ב' וברע"מ פ' פנחס דף ר"ל סע"א] משא"כ אם חיסר מצוה א' או פגם בה הרי נעשה מחוסר אבר כי שלימות אברי הנפש תלוי בהמשכת אברין דמלכא שהן המצות שהן הן חיות אברי הנפש ובלעדן אין להם קיום וחיות. אך אם כבר חטא על הנפש ופגם באיזה מצוה הן שעבר על ל"ת או שביטל מ"ע וצריך לתקן הפגם והחסרון מה תהיה תקנתן הנה ע"ז נאמר כי המצוה הזאת דקאי על התשובה דלעיל מיניה כתיב כי תשוב אל ה' כו' כי תשובה תשוב ה' וה' זו יש בה מילוי יו"ד והיא המצוה אשר אנכי מי שאנכי מצוך כו' (וכ"כ בר"ח פ"א משער התשובה בשם הרמב"ן דפסוק כי המצוה הזאת קאי על מצות התשובה):

וביאור ענין זה הנה תשובה היא בחי' רפואה וכמ"ש ארפא משובתם (ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה ס"פ בראשית) וכמו שהרפואה גשמיות לחולי הגוף היא יקרה יותר ועליונה ממאכלי הגוף שעליהם יחיה האדם מאחר שהיא המתקנת את כל החיות להיותן חיים מתוקנים כו' כך תשובה היא במדרגה עליונה יותר מכל המצות שהן המשכות חיות הנפש משם הוי' ומאחר שפגם בשם הוי' ע"י שחיסר מצוה התלויה ביו"ד של שם או בה"א כו'.

והתשובה היא באה לתקן ולהמשיך הוי'. לכך צ"ל התשובה מגעת למעלה מעלה לבחי' אנכי הוא עצמותו יתי' להמשיך בחי' הוי' משם למלאות הפגם והחסרון. וכמ"ש

ממעמקים קראתיך ה' עומקא דבירא שכמו מעיין שנתמעטו מימיו עד"מ שצריך לחפור בעומק עד המקור שמשם נובעין המים להמשיך משם כך ממעמקים בחי' עומקא דבירא ומקורא דכולא (ע' בזהר ח"ב בשלח דס"ג ע"ב) דהיינו בחי' אנכי משם קראתיך הוי' כלומר שעי"ז קורא וממשיך שם הוי' להיות חידוש התהוות החיות והיינו בחי' ר"ה זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון שהוא זמן התחדשות החיות כללי של כל השנה כו'.

והנה עיקר התשובה בלב ממעמקים מעומקא דליבא לצעוק אל ה' בצר לו וכמ"ש צעק לבם לבם דוקא וצעק לשון אסיפה כמו ויצעק איש אפרים שיאסוף אליו יתי לבו רוחו ונשמתו מקרב איש ולב עמוק וממעמקים לשון רבים כי יש עומק למעלה מעומק ומבקשי ה' יבינו כל כי כאשר ישים האדם אל לבו אל תוכו ותוך תוכו נקודת לבבו האמיתית עוד יוסף אומץ פנימיות הלב עד אשר אין שליט ברוח לכלוא כו' והוא בחי' בכיה שנאמר לע"ל בבכי יבואו שבוכה מעצמו ומאליו הלוך וגעו והוא בחי' תעלומות הלב.

וזהו מ"ש בכתבי האריז"ל שמי שאינו בוכה בימים נוראים אין נשמתו שלימה. וזהו ענין תשוב ה' במילוי יו"ד שההי"א היא בחי' תשובה עילאה שהיא מעומק הלב ומילוי היו"ד היא בחי' תעלומות לב שבהעלם כו' (וע' בסה"מ סי' קנ"ו בענין עומקא דבירא ועומקא דכולא וע' בפי' הרמ"ז בזהר פ' אמור דצ"ג ע"ב גבי לך אמר לבי ולשון תעלומות לב הוא בתהלים סי' מ"ד ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני שלח) וזהו אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני ב"פ אנכי כנגד ב' מעמקי הלב שבהם וע"י מתלבש אור א"ס ב"ה בעצמו כביכול בבחי' הוא (עיין בפרדס בעה"כ בערך הוא ובע"ח דפוס דובראוונא של"ג ספ"ב ובזח"ג קרח דקע"ח ב' ע"פ ועבד הלוי הוא אמור ק' ע"ב. האזינו דר"צ ע"א תרומה דקע"ז ב' ע"פ הוא עשנו ועמ"ש ע"פ לך לך מענין הוא עשנו) להיות מוחה פשעיך ע"י המשכת י"ג מדה"ר נושא עון ועובר על פשע והכח הזה שיש בתשובה הוא מפני כי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן שע"י התשובה שממטה למעלה הרי נעוץ סופן בתחלתן ועי"ז נמשך בחי' מלמעלה למטה הוא בחי' נעוץ תחלתן בסופן (וכמ"ש בזח"ג ויקרא דטי"ז ע"א מאן ישוב כו' ועמש"ל מזה בפי' פנחס בד"ה צו כו' את קרבני כו') ולכן נאמר על מצות התשובה אשר אנכי מצוך היום כי כל המצות הם מצות הוי' משא"כ תשובה היא למעלה בבחי' אנכי. וביאור ענין היום כי מה שאנכי מצוך לשון צוותא והתקשרות היינו בהיום לעשותם כי נעוץ תחלתן בסופן דוקא הוא גילוי בחי' אנכי בעוה"ז עולם

המעשה ולא למחר לקבל שכרם כי ביו"ד נברא העוה"ב והיינו יו"ד משם הוי' ולכן שם אין בחירה ביד האדם כו':

ג **והנה** כתיב לא נפלאת היא ממך כו' שלא יאמר האדם הואיל והוא מדרגה גבוה מאד נעלה בחי' אנכי מי שאנכי איך אגיע לזה. לכך אמר לא נפלאת נפלאת מלשון כי יפליא לנדור נדר כו' שהוא לשון הפרשה והבדלה כלומר שאין מדרגה זו מובדלת ומופרשת ממך ולא מופרדת ממך שאינך בבחי' נפרד ממנה ולא רחוקה היא בריחוק ההשגה:

לא בשמים הוא ולא מעבר לים הוא. שמים הוא בחי' מקיף עליון כמו שמים לרום שאינו נראה על הארץ כי גוון תכלת הנראה לעינינו הוא מראה האויר ולא מראה השמים (ועמ"ש בד"ה בעצם היום הזה נמול בענין מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי' ע"ש] ועבר לים הוא ג"כ בחי' מקיף כי ים הוא ים החכמה ועבר לים הוא המקיף שעליו כי הגם שבאמת בחי' אנכי כו' הנ"ל הוא בבחי' מקיף ומקיף דמקיף כו'. עכ"ז אינו דומה לשמים ועבר לים כי אעפ"כ קרוב אליך הדבר כו' ה' דבר בחי' ב' ההי"ן מחשבה ודבור הוא דברה' במאמר אחד יכול להבראות בפיך היינו ע"י התורה דברי אשר שמתי בפיך כי כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו והיינו המשכת אור א"ס ב"ה להיות נמשך ומתגלה בבחי' קורא ושונה קורא הוא בחי' חכמה עילאה תושב"כ. ושונה תורה שבע"פ היא בחי' ח"ת) (וכמ"ש בד"ה לכן אמור לבנ"י כו' והבאתי אתכם) שכל המשכות אלו מא"ס ב"ה תלויות בעסק התורה של ישראל למטה כי לולי זאת הרי הקב"ה מצד עצמו רם ונשא אפי' מבחי' ח"ע וכמ"ש כולם בחכמה עשית שהיא עשיה גשמיות כו' כנודע במ"א. וזהו ודברי אשר שמתי בפיך כלומר שבפיך הדבר תלוי אם פיך ידבר בד"ת אזי גם אני קורא ושונה כו' ובלבבך שהמשכה זו תלוי בלבבך שיהאחושק ומתאוה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח ואם ישים אליו לבו כו' (וכמש"ש סד"ה לכן אמור הנ"ל) והיינו בחי' תשובה כי עיקר התשובה בלב ועי"ז לעשותו דהיינו לעשות את הדבר האמור למעלה. כי קרוב אליך הדבר עושי דברו להיות את ה' האמרת כו' שהם הם העושים וממשיכים את דבר ה' כו' (ועמ"ש מזה סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כו' ועי' בזהר פ' בלק דקצ"א ע"א) וגם בפיך בבחי' שופר בראש השנה ע"י פה התוקע והממשיך הקולות קול השופר כמ"ש במ"א:

פרק ג

כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך וגו'. (פ"ה דעירובין נ"ד א' רבות כי תשא פ"ז וס"פ נצבים תד"א ח"א פכ"ז ח"ב פי"ד) להבין כפל הלשון במה שנאמר תחלה לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא. אך הנה נפלאת עם שהוא לשון פלא הוא ג"כ לשון הפרשה. כמו

לפלא נדר (בפ' אמור כ"ב כ"א). ותרגומו לפרשא וכן פרש"י שם להפריש וכנזכר מזה בד"ה ואכלתם אכול גבי להפליא (ואפשר שהם ענין אחד כי מה שהוא מופרש ומובדל הרי זה כענין הפלא שהוא ג"כ ענין המכוסה ונעלם ואינו מושג וכ"כ בשרשים) והענין כי תלת דרגין אינון מתקשראן דא בדא קודשא ב"ה ואורייתא וישראל וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא פי' שכל אחד הוא בבחי' סובב וממלא. ממלא הוא בבחינת הלבשה והשגה ונק' גליא וכמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בני ישראל בפי' וענין עלמא דאתגלייא. וסובב הוא למעלה מהדעת וההשגה ועמ"ש בד"ה וידעת היום גבי דעת ואמונה. ומ"ש בד"ה וירא ישראל את כוי ויאמינו בה'. ובתורה יש ג"כ גליא וסתים וכמ"ש בד"ה תורה צוה. ובנשמות ישראל יש ג?"כ גליא וסתים כמבואר לעיל ע"פ כי תצא ובד"ה היום הזה מצוך ובד"ה יונתי בחגוי וישראל מתקשראן באורייתא שהשגת התורה מלובשת בכל אחד ואחד מישראל. כמ"ש וזאת לפנים בישראל ואין זאת אלא תורה שהיא מלובשת בפנימיות כוי (עמ"ש סד"ה ראה אנכי נותן ובד"ה ויהי מקץ ועיין מענין וזאת לפנים ברות ר"פ נשא וברות ע"פ זה זח"ג חקת ק"פ סע"א) ואורייתא מתקשראה בקודשא בריך הוא דאורייתא וקוב"ה כולא חד ע' בפ' בשלח (ד"ס סע"א). והיינו שהתורה היא הממוצע המחבר ומקשר בחינת אלהותו ית' בנש"י בבחינת ממלא ובבחינת סובב שיהא התקשרות בחי' גליא שבנש"י לבחי' גליא דהקב"ה בחי' ממכ"ע. ובחינת פנימיות וסתים שבנש"י לבחי' סובב כל עלמין והיינו ע"י דאורייתא ג"כ סתים וגליא (ועמ"ש בד"ה ולא תשבית מלח וסד"ה שובה ישראל ועמ"ש בביאור ע"פ ועשו להם ציצית בענין עוטה אור כשלמה ובענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה דהיינו שיש בה פנימיות וחיצוניות כו') וזהו כי המצוה הזאת כו' לא נפלאת וגו' ר"ל שאינו מופרש ממך כלל דהיינו שהיא בחינת ממלא שמתלבש בתוך עצמות נשמות ישראל. ולא רחוקה היא בחינת סובב שאינה מתלבשת אבל אינה רחוקה שמאיר דרך מקיף.

ופי' אשר אנכי מצוך היום היינו כי בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כי התורה נצחית ובכל יום אנו אומרים היום וכן והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום אמרו רז"ל שיהיו בעיניך כחדשים.

ועמ"ש מזה בד"ה ציון במשפט תפדה. וכמאמר היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם שכל עוה"ז עד למחר שהוא קבול שכר נק' היום. ובראש השנה אנו אומרים זה היום תחלת מעשיך שכל ר"ה נעשה בבחי' היום מחדש ונמשך על כל השנה. אך צריך להבין מה שאמרו רז"ל אדם נדון בכל יום גם ראש חדש נקרא ראשי חדשים וכן שבת מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו.

והענין שהוא יתי למעלה מהזמן לכן כל בחינת זמן של ששת ימי בראשית במחשבה אחת נברא צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה והארה אחת כמ״ש ויצא כברק חצו שהוא בדרך סקירה והארה אחת כל שבעת ימי בראשית וימות המשיח ותחיית המתים. וכן חמשים אלפים יובלות שהם גילוים ועליות בעילוי אחר עילוי כולם נבראו במחשבה אחת שהוא חיות כללות [עמ״ש מזה בביאור ע״פ יונתי בחגוי הסלע] כמ״ש פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון שיש כמה בחיי חי כמ״ש חי חי הוא יודוך לכן נאמר לכל חי שכל עולם מקבל חיותו בפרטיות אבל הכל הוא בחיי רצון אחד פשוט ובהשתלשל לדיבור עליון נעשה עשרה מאמרות ע״ד משל מבשרי אחזה אלוה שהדיבור נחלק לפרטי פרטים ובמחשבה הוא כולל כל הדבורים במחשבה אחת מכ״ש למעלה ככל הפרטים נכללים בחיות כללי אחד:

והנה כל החיות של כל השנה הוא נמשך בר״ה כי אדם נברא בראש השנה. והעולם נברא בכ״ה באלול וביום ו״ו נברא אדם בצלמנו כדמותנו שהוא כולל כל הנבראים כולם כמ״ש ויפח באפיו נשמת חיים שהיתה נשמתו כוללת כל הנשמות. לכן בכל ר״ה נעשה צירוף חדש שהוא הארה מהמקור שהוא הסובב חיות כללי על כל השנה וכל שנה ושנה הוא צירוף לחיות חדש ואח״כ נתחלק לפרטים שהם י״ב חדשים וכל חדש מקבל חיות מהארת הכלל והיום הוא הפרט מכלל החדש ומקבל ממנו חיותו.

ולכן אמרו רז״ל איזה חג שהחודש מתכסה בו הוא ראש השנה שהוא המקור הכולל לכן הארת החודש מתבטל בו כביטול זיו השמש בשמש [ועמ״ש בד״ה יביאו לבוש מלכות גבי ולכן ארז״ל הנביאים והכתובים עתידים להבטל כו׳ ע״ש] כמאמר ברוך שאמר והיה העולם הוא חיות כללי לכל העולם וזהו שארז״ל והלא במאמר אחד היה יכול להבראות שהוא החיות כללי [ועמ״ש הרמ״ז בפ׳ תולדות בדף קל״ה ע״א בפי׳ במאמר אחד ע״ש] ברוך אומר ועושה הוא הפרט שהוא צירוף חדש לכל יום [ע׳ בזהר בשלח דס״ג ע״ב ובפ׳ יתרו דפ״ח ע״א ועמ״ש בד״ה לבאר ענין יוה״כ גבי כאשר יתבונן המשכיל כי באמת חדשים לבקרים כו׳ יעו״ש] וכן חיות של שנה זו אינו החיות של שנה שעברה.

וזהו שאומרים בראש השנה זה היום תחלת מעשיך שנעשה הארה מחדש מהכלל וכן אצל התורה נאמר אשר אנכי מצוך היום כי באמת צריך לירד דרך השתלשלות להתלבש בזמן [ועמ״ש בפ׳ עקב בד״ה ולהבין שרש כו׳ גבי פיי על תורתך שלמדתנו] ובכל יום יורד הארה חדשה מהתורה להתלבש.

וזהו שאנו מברכין בכל יום נותן התורה מחדש. [ועוד יובן זה עפמ״ש לעיל סד״ה כי המצוה הזאת גבי כל הקורא ושונה הקב״ה קורא ושונה כנגדו ועמ״ש בד״ה אני ישנה

ולבי ער גבי והנה באתעדל"ת זו אתעדל"ע כו' וכמ"ש ויקם עדות ביעקב כו' ע"ש ובד"ה צאינה וראינה ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה ויאמר משה אכלוהו היום] וכן כנסת ישראל חדשים לבקרים רבה אמונתך שבכל יום צריך לקנות בנפשו אמונה חדשה מהמקור כי ימים יצרו כל ימי האדם שהם שבעים שנה הם יצרו וקצובים לאדם ולא אחד בהם שהקרי הוא בוי"ו שהימים הנקצבים הוא בשביל שיתגלה ויתרבה הארה באמונה בתוספת חדש בכל יום וזהו רבה אמונתך מבחי' סובב ע"י שרואה בכל יום ערב ובקר תמידין כסדרן מזה יכיר למעלה מהזמן:

ב **והנה** הארה שבנפש האדם היא בשני בחי' ממלא וסובב ממלא נקרא שמתלבש ונתפס במוחו השגת אלהות. כמ"ש ובחרת בחיים לאהבה את ה' וגו' כי הוא חייך כי הבחירה בשכל לבד לבחור בטוב ולמאוס ברע ואהבה הוא בלב והבחירה קודם לאהבה שצריך להרגיל א"ע בשכלו שיהיה מוסכם אצלו לבחור בחיים [ועמ"ש מזה בד"ה שמע ישראל בפ' ואתחנן] כמאמר ראה נתתי לפניך היום וגו' ובחרת בחיים שהוא החיות של שמים וארץ שאנו רואים ולא לבחור בגשמיות שהן כל תענוגי עולם הזה הכלה ונפסד שנקרא מות ואחר שיסכים בשכלו הבחירה בטוב שהוא החיים יתבונן לבוא לבחינת אהבה וכמ"ש מזה בהד"ה שמע ישראל כי הוא חייך שהוא החיים האמיתים כמ"ש כי עמך מקור חיים וזהו בחינת ממלא שבנפש האדם שהאהבה נתלבש ונתפס בשכלו והוא בחינת בכל לבבך ובכל נפשך ובחינת סובב הוא בחינת ובכל מאדך למעלה מהכלי שהוא השכל.

ועיין מ"ש בד"ה ועתה יגדל נא. [ועד"ז גם בתשובה יש ב' בחינות תשובה תתאה ותשובה עילאה] אך להסביר הענין איך אפשר להיות עבודה בבחינת סובב למעלה מהשכל. אך הענין הוא על ידי תשובה במסירת נפש שהוא למעלה מהדעת וכמ"ש במ"א שלכן לא נאמר בתורה טעם על מס"נ כמו שנאמר טעם על אהבה כדכתיב לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך והיינו לפי שהאהבה נמשכה מבחי' שכל וטעם דדרך השתלשלות משא"כ על מס"נ לא נאמר טעם לפי שהוא למעלה מהשכל [וכמ"ש בד"ה כי טובים דודיך. בפ' שמות ובד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא] והיא בחינת אמונה שלמעלה מהדעת שנמשך מבחי' סובב [ועמ"ש בביאור ע"פ ואלה המשפטים גבי כי תקנה עבד עברי. ששרש הנשמות מבחי' בעבר הנהר היוצא מעדן שהוא מבחי' עגולים וסוכ"ע.

והנה גילוי בחי' זו בנפש האדם זהו הגילוי מבחי' סובב והוא שלא כסדר ההשתלשלות משכל למדות כו' כ"א מלמעלה מסדר ההשתלשלות. וכענין אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי. שהמשכה זו מבחי' מזליה בפנימית הוא הגילוי מלמעלה מבחי' השתלשלות עילה

ועלול שכל ומדות כו'] לכן במקום שבעלי תשובה עומדים כו'. אך להבין טעם הדבר הנה כתיב אני ראשון ואני אחרון וכתיב בדבר ה' וגו'. פירוש שהבריאה היא על ידי דבור וכתיב בראשית ברא אלהים שהבריאה היא יש מאין והענין שבריאת העולמות אינו בדרך השתלשלות מעילה לעלול. ע"ד משל אצל האדם שהמדות מהשכל והדיבור מהמדות הוא דרך השתלשלות שע"י המדה נעשה הבל הלב.

ואחר כך קול ודבור שהדבור נמשך מהקול והקול וכו' הכל בדרך המשכה והשתלשלות עילה ועלול. אבל בבריאת העולמות אינו דרך השתלשלות והמשכה שמאמר יהי רקיע אינו ערך של המאמר שיהיה נמשך ממנו רקיע שאף ריבוא רבבות צמצומים והשתלשלות ממדרגה למדרגה דרך עילה ועלול לא יועילו שישתלשל ויתהוה חומר גשמי אפילו כמו חומר הרקיע מהשתלשלות הרוחניות כו' אלא שהוא כח א"ס ב"ה הכל יכול לברוא הרקיע ע"י המאמר יהי רקיע יש מאין וזהו שלא כסדר ההשתלשלות כ"א בבחי' דלוג וכן כל הנבראים כו' מהבורא הוא מאין ולא דרך השתלשלות כי א"א להיות נמשך בחי' נברא גם בחי' חכמה שבהם אפילו מבחי' דבור שלמעלה שהוא בחינת התגלות שלמעלה שהבורא הוא היפך הנבראים ואפילו גם על התהוות חכמה עילאה מא"ס ב"ה נאמר והחכמה מאין תמצא שאפילו להיות נמשך בחינת אנת חכים ולא בחכמה ידיעא היינו התלבשות אור א"ס בחכמה אינו בבחינת השתלשלות וכל מה שנזכר בספרים השתלשלות עילה ועלול אינו על הנבראים מהבורא [כ"א בהשתלשלות רוח הבהמה מפני שור שבמרכבה משא"כ בהתהוות הגשמיות ממש וכן בהתהוות הרוחניות מא"ס ב"ה הוא יש מאין ממש וכמ"ש כ"ז באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי].

וזהו אני ראשון פי' שלהיות התהוות ראשית ההתהוות היינו חכמה עילאה הוא שלא ע"י השתלשלות אלא והחכמה מאין תמצא. וזהו אני ראשון אני אותיות אין ועד"ז גם כן אני אחרון היינו להיות התהוות שמים וארץ גשמיים מן המאמר הרוחני אינו דרך השתלשלות כ"א יש מאין והוא מבחינת סוכ"ע.

ועמ"ש מזה ע"פ יביאו לבוש מלכות ולכן כל המשכות צריך להיות מהמקור שהוא האין.

ולכן כדי להמשיך הארה והמשכה זו ומה גם בר"ה שאזי נמשך חיות כללי לכל השנה לכן צ"ל העבודה ג"כ בבחי' סובב שבנפש וזהו דוקא ע"י תשובה שכאשר האדם מוסר נפשו לה' כמו רבי אליעזר בן דרודייא שהוא מסירת הרצון.

ועד"ז עכ"פ מסירת הרצון לה' בכל עניני רצונות הנפש להיות בטל רצונך להיות עוצם עיניו וכנ"ל. וכן בשמיעה ודיבור וכן לא תתורו אחרי לבבכם ביטול רצון כנ"ל. וכן בעשיית טוב בעל כרחך דוקא לעשות הכל בהיפוך רצונו.

וזהו ג"כ בחי' מס"נ כי מה לי קטלא כולה כו' שהוא אתכפייא סט"א ע"י לב נשבר ונדכה אדם ובהמה תושיע שיעשה עצמו כבהמה ולא יחפוץ ברצון ותאוות גשמיות כמ"ש ועמך לא חפצתי דהיינו אפילו מה שעמך הוא היודע הוא המדע איהו וגרמוהי חד כ"א כלה שארי ולבבי אליו יתי' ממש וכמאמר בכל קראנו אליו ולא למדותיו מכש"כ וק"ו רצונות גשמיים כו'.

ועי"ז יוכל לבא לבחי' ובכל מאדך להמשיך מבחי' סובב כי ע"י ביטול הרצון הוא מגיע להמקור שהוא האין וכתיב קרוב ה' לכל קוראיו וגו' באמת וזהו קורא בתורה שקורא להמקור להיות נמשך בתורה כי אורייתא מכחהמ נפקת והחכמה מאין תמצא וע"י מסירת נפש ממשיך מהמקור וכל מה שלומד וקורא אח"כ הוא נקרא תורה לשמה לשם התורה שממשיך הארה מהמקור להתורה.

וזהו ועשיתם אתם אל תקרא אותם אלא אתם וכו' שנקרא עשיית המצוה ולא קיום בלבד כי אם עשיה מחדש שהוא בחינת התפשטות המחיה כל העולמות וז"ש כי קרוב אליך הדבר כו' לעשותו. לעשותו דוקא להמשיכו מחדש מהמקור וכמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו נעשה בפי' עושי דברו.

ולכן נאמר במוסף דר"ה ועשיתם עולה בחי' לעשותו. דהנה כי נשגב שמו לבדו עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד שהשם אינו עצמותו כמו אצל האדם שם ראובן ושמעון אינו אלא הארה מעצמותו.

ועמ"ש מזה בד"ה את שבתותי תשמרו. וכן ביו"ד נברא עולם הבא ובה"א נברא עולם הזה הכל בבחי' שם לבד. וע"י מסירת נפש הוא ממשיך בחי' סובב שמגיע עד המקור. וזהו כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום. אני ממש שהוא מהותו ועצמותו יתי' שלמעלה מעלה מבחי' שם והארה כו' ולכן נקרא עשייה מחדש והיינו ע"י בפיך הוא תורה.

ובלבבך הוא תשובה. וזהו לעשותו פי' שזהו שעושים ממש כביכול בחי' דברו ולא קיום בלבד כנ"ל וכענין ויעש דוד שם כמ"ש במ"א. וז"ש בקרבן מוסף דר"ה ועשיתם עולה כי ר"ה הוא תחלת מעשיך שעושים ובונים בחי' דברו יתי' והיינו מהמקור שהוא האין.

וזהו שאומרים במלכיות כה אמר הד צבאות מלך ישראל וגואלו אני ראשון ואני אחרון כו'. ועמ"ש מזה בשה"ש בד"ה צואך בחרוזים. וע' בזהר ס"פ פנחס דרנ"ח ע"ב מענין ועשיתם עולה. וגם פי' לעשותו ע"ד מ"ש בזהר פ' וירא דקט"ו ע"א ע"פ ויעש ה' לשרה כו' עשייה איהו לעילא.

והיינו כי משם נמשך ג"כ להיות העשייה וההתהוות יש מאין שזהו למעלה מהשתלשלות ועמ"ש מזה בד"ה צו את בנ"י כו' את הכבש האחד תעשה כ'ו והיינו ע"י

ועמך לא חפצתי. אשר פי׳ חפץ הוא התשוקה הפנימית וכמ״ש בד״ה ושמתי כדכד גבי לאבני חפץ והיינו ע״י שיתבונן שכל העולמות הוא רק בחי׳ זמן שהוא בחי׳ התפשטות הארה אחת כנ״ל וכלא חשיב לגמרי לגבי מהותו ועצמותו ית׳ שלמעלה מעלה מבחי׳ זמן.

וע׳ מ״ש בד״ה מי אל כמוך. ולזה נתקנו עשרת ימי תשובה שיש עשר ספירות בנפש האדם ג׳ שכליים וז׳ מדות וצריך להעלותם כולן לה׳ בבחי׳ תשובה עד יוה״כ שהוא למעלה כדכתיב לפני ה׳ תטהרו והיינו ע״י תשובה.

ודרך פרט שי בתשובה ג״כ ב׳ מדרגות תשובה תתאה ותשובה עילאה תשובה תתאה היא בבחינת ממלא שבנפש היינו במחשבה דבור ומעשה הנמשכים מהשכל ומדות לקשרן כולן אליו ית׳ כל אחד לפי ערכו וזהו ענין בכל לבבך בשני יצריך ובכל נפשך. אך תשובה עילאה הוא בחי׳ סובב שבנפש בחי׳ בכל מאדך וגם בחינה זו הוא קרוב אליך כמ״ש כי קרוב אליך הדבר מאד וכנ״ל בפי׳ ולא רחוקה היא כו׳ כי קרוב כו׳:

פרק ד

שוש אשיש בה׳ תגל נפשי באלקי. כי הלבישני בגדי ישע וגו׳. (במדרש הובא פסוק זה בויקרא רבה בפי׳ צו ס״פ עשירית וס״פ ואתחנן. ובשה״ש רבה בפי׳ נגילה ונשמחה בך ועיין בזח״ב בפי׳ יתרו ד״צ ע״ב נשא קל״ג א׳ בלק קצ״ט ב׳) הנה ההפרש שבין שמחה לגילה הוא כי השמחה נקרא בהגלות נגלות השמחה מבחוץ והיא בחינת חג הסוכות זמן שמחתנו. וגילה נקרא כשהשמחה עדיין בפנימית הלב ולא באה לידי גילוי בחיצוניות. וכמ״ש וגילו ברעדה שרעדה תכסה את השמחה שלא תהא נראית ונגלית בחוץ רק תוכו צוף השמחה ובהתגלות נראית ונגלית בחינת רעדה והוא בחי׳ ר״ה וכמשי״ת (וזהו ה׳ מלך תגל הארץ והיינו בחינת ימים נוראים שנקרא הקדוש ברוך הוא המלך הקדוש המלך המשפט הנה אז הוא בחינת גילה תגל הארץ. וזהו גם כן בני ציון יגילו במלכם. ועיין מ״ש לקמן סד״ה ביום השמיני עצרת מענין גילה) והנה הכתוב אומר שוש אשיש ולא פי׳ מי הוא האומר והיינו לפי שהוא מאמר הנביא בעד כללות ישראל. וביאור הענין הנה כתיב תקעו בחדש שופר. ופשטיה דקרא אינו מובן לכאורה שאמר בחדש ולא פי׳ באיזה חדש והל״ל בחדש השביעי.

וגם מאי דכתיב שופר בשופר מיבעי ליה. אך הענין כי הנה חדש הוא מלשון התחדשות שעל שם זה נק׳ כן כל חדש מפני חידוש הלבנה שמתחדשת בכל חדש ואמר תקעו בחדש שופר פי׳ בחידושו של שופר שהשופר מתחדש בכל שנה ושופר של שנה זו אינו

שופר של שנה אחרת ולבאר זה צריך להקדים ביאור ענין ר"ה שנקבע באחד בתשרי שבו נברא האדם הוא יום ששי למע"ב. כי בכ"ה באלול נברא העולם.
וצריך להבין למה אין קובעין ר"ה ביום א' למע"ב. ויום א' למע"ב הי' צ"ל א' בתשרי ולמה היה תחלת בריאת שמים וארץ בכ"ה באלול. ור"ה שהוא יום א' בתשרי היה ביום ברוא אדה"ר. אך הנה על תחלת בריאת שמים וארץ לא היה צריך לקבוע ר"ה יום מיוחד בשנה כי בריאת שמים וארץ היא בריאה מאין ליש גשמי להיות נראה גשמיות העולם וחומריותו ליש ודבר.
וע"ז נאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב שבריאה זו מתחדשת תמיד בכל יום ולא בר"ה בלבד אלא על בריאת האדם ביום ששי למע"ב ולא על בריאת גופו אלא על נפשו שנא' ויפח באפיו נשמת חיים שנשמת אדה"ר היתה כלולה מכל נש"י וכמ"ש אדם אתם והיא תכלית עיקר בריאת העולמות כמ"ש בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית הנה התחדשות בריאה זו שהיא מאין ליש רוחני היא מתחדשת בכל ר"ה. (וענין זה הוא מ"ש בע"ח שער הנסירה רפ"ב ובפע"ח שער הק"ש פ"ה כי ב' יחודים יש למעלה בחכמה ובינה האחד להחיות העולמות ולקיים קיום הכרחי והמשכה זו ויחוד זה הוא תדירי ואינו נפסק לעולם כי אם יתבטל רגע אחד יתבטלו כל העולמות. ויחוד ב' להולדת מוחין שהם נשמת זו"נ פנימית העולמות וזה היחוד וההמשכה אינו תדיר כו'. והנה פי' יחוד חו"ב הוא ענין ההמשכה מאין ליש כי החכמה מאין תמצא ובינה נק' יש כנודע ממ"ש להנחיל אוהבי יש. והנה בחי' האי להחיות העולמות ע"ז נאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד כו' שאינו נפסק ההמשכה מאין ליש תמיד כו' ומזה נמשך התהוות חיצוניות העולמות. וזהו ענין מאין ליש גשמי כו' ר"ל חיצוניות העולמות דאבי"ע כו'. אמנם מאין ליש רוחני היינו הולדת הנשמות שהם פנימי' העולמות ומקורם לידת זו"נ שהם בחי' אדם וחוה כו' והיינו ע"י יחוד עליון דחו"ב שמקבלים ההשפעה מא"א ועתיק ומלמעלה מעלה עד א"ס כו' וכמ"ש בלק"ת פ' וירא וכללות המשכה זו הוא בר"ה שאז הוא לידת והמשכת מוחין דזו"נ כו') שלכן נק' בשם ר"ה כמו ראש האדם עד"מ ששם ראשית גילוי כללות החיות מעצמיות הנפש אשר בעצמות הנפש כל פרטי התחלקות החיות כלולים בהעלם וראשית יציאתן מההעלם אל הגילוי הוא ע"י שנמשך תחלה גילוי כללות החיות מעצמיות הנפש במוחין שבראש ומהם מתפשט לכל אבר לפי מזגו ותכונתו כך בר"ה נמשך גילוי כללות החיות של כל השנה וממנו נמשך חיות להתחלקות פרטים שלש רגלים וארבע תקופות ובארבעה פרקים שבהם העולם נידון וי"ב חדשים ואח"כ לימים אחדים להיות מחדש בכל יום תמיד מע"ב ואדם נידון בכל יום ואח"כ גם לרגעים

וכמ״ש לרגעים תבחננו מפני שראשית גילוי ההמשכה הכללית היא מבחי׳ סוכ״ע שאינו בגדר עלמין כלל דהיינו שאין שם בחי׳ גילוי עלמין כלל רק שכל בחי׳ עלמין הם שם בהתכללות בהעלם כמו עד״מ בעצמות הנפש הנ״ל.

ואין פי׳ סובב ומקיף מלמעלה שהרי כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש אלא שאין שם בחי׳ גילוי לשיוכלו העולמות לקבל ולא יבטלו במציאות שהרי כל העולמות הם בע״ג ת״ק שנה ואפילו המלאכים שהם שכליים נבדלים הרי יש גבול להשגתם ואין יכולין לקבל אור א״ס ב״ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו׳ ועל ידי התחדשות גילוי כזה שהוא למעלה מן ההשתלשלות לבחינת וסדר ההשתלשלות דהיינו מבחי׳ אני מלא אני ממש לבחי׳ מכה״כ כבוד הוא בחינת התלבשות בבחי׳ ממכ״ע נמשך תחלה ראשית הגילוי בכללות החיות בר״ה על כל השנה ואח״כ לפרקים וחדשים וימים ורגעים בדרך השתלשלות.

וזהו ענין יחוד קוב״ה ושכינתיה פי׳ קוב״ה היינו בחי׳ קדוש ומובדל. וכענין הגבל את ההר וקדשתו דהיינו בחי׳ סוכ״ע ושכינתיה הוא בחי׳ ממכ״ע והיחוד היא ההמשכה שמבחי׳ סוכ״ע בחי׳ אני מלא לבחי׳ ממכ״ע להיות מכה״כ וזה נמשך בר״ה בכללות (וזהו ובכן תן כבוד ה׳ לעמך כו׳ שיומשך מבחי׳ סוכ״ע בחי׳ אני מלא לבחי׳ ממכ״ע שנק׳ כבוד. וזהו ואולם חי אני וימלא כבוד ה׳ וגו׳. ועמ״ש במ״א בד״ה כי על כל כבוד חופה וע׳ מזה ג״כ בד״ה כי כארץ תוציא צמחה):

ב **והנה** בעת בריאת אדה״ר היה בחי׳ כי חפץ חסד הוא ועכשיו באתעדל״ת תליא מילתא (וכמ״ש בע״ח שם שיחוד הפנימי להולדות נשמות אינו נעשה אלא על ידינו) כי כח זה ניתן לאדה״ר כמ״ש ויהי האדם לנפש חיה שהוא לכאורה כפל לשון שהרי כבר נאמר ויפח באפיו נשמת חיים ולמה נאמרה ונשנית עוד ויהי האדם לנפש חיה. אלא פי׳ חיה הוא שם דבר ומקור כלומר דבר שיש בו חיות להחיות כל חי דהיינו כמו שהנפש היא חיה שיש בה חיות להחיות הגוף בהתלבשותה בו כך ויהי האדם להיות כמו נפש זו המחיה.

וזהו וירדו בדגת הים ובעוף השמים כלומר שהם יורידו וימשיכו החיות לכל דגת הים ולכל עוף השמים שחיות כל חי תהא תלוי במעשה האדם וכח זה הוא ממאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ומה הוא יתי׳ כתיב ביה ואתה מחיה את כולם כך ניתן לאדם כח זה.

והנה אדה״ר הי׳ כלול מכל נש״י לכן כל נשמה וניצוץ מישראל יש בו חלק מנשמת אדה״ר שלכן נאמר אדם אתם קרוים אדם ולכן באתעדל״ת שלנו תליא מילתא

להמשיך ברי"ה כללות החיות מאור א"ס ב"ה הסכ"ע להיות גילוי אלקותו יתי' על כל השנה (וזהו ואמרתם כה לחי ופיי בזח"ב ר"פ וארא) (דכ"ג ע"ב) יו"ט דר"ה הוה לקשרא כה לחי כו'. וכן משמע בגמרא פ"ק דר"ה (די"ח ע"א). והנה ארז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה היא בחי' מל' שנקרא אספקלריא דלא נהרא בחי' כדמותנו. וזהו ענין בכ"ה באלול נברא העולם בבחי' כה כדמותנו להיות נראה העולם ליש ודבר ואח"כ צ"ל ביטול היש ע"י קבלת עול מלכות שמים ועי"ז לקשרא כה לחי והיינו כמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' וכנ"ל. וזהו ענין יחיד חי העולמים מלך כו'. וע' בזח"א תולדות (קל"ה ב') בענין באר לחי רואי (וישלח קע"א ב') בענין כה לחי. והתקשרות ויחוד זה זהו בר"ה שבו נברא האדם שבו נאמר ויפח באפיו נשמת חיים ע"כ הוא יכול להמשיך יחוד זה דבחי' כה לחי. והיינו ע"י ואמרתם ע"ד כי אמרתי עולם חסד יבנה אמ"ר ר"ת אש מים רוח תורה עבודה גמ"ח כמבואר בד"ה לסוסתי בשה"ש וכן קול השופר כלול מג' בחי' אמ"ר. והנה בט"ב איכה ישבה בדד אי כ"ה כמ"ש בפ' תרומה (דף קמ"ג ע"ב ע"ש) וברבות ע"פ איכה ישבה אוי לכה. ופי' ישבה בדד היינו ההפך מבחינת כה לחי כ"א ובפשעיכם שולחה אמכם. כמ"ש ברבות בראשית (ס"פ י"ט) בשלוחין כו' בגרושין כו' איכה ישבה כו'. ועיין בת"ז סוף תיקון י"ט. ועמ"ש בד"ה ואשה כי תדור נדר גבי איכה תרעה אך הנה על ידי הבכייה רחל מבכה כו' מעוררים רחמים להיות נמשך אח"כ באלול יג,מ הרחמים שעי"ז יומשך בר"ה להיות ואמרתם כה לחי כ נ"ל ועמ"ש במ"א בד"ה ת"ר נר חנוכה בש"א כו' איך שיש מעלה באספשא"מ שיכולים לראות בה מה שאין רואים באספה"מ. ולכן אמר ישעי' וארא את ה' לפי שנתנבא בכה שהוא אספשא"מ ומשה שנתנבא בזה אמר כי לא יראני כדאיתא בגמ' ספ"ד דיבמות (דמ"ט). ומה יובן איך שאע"פ שבחי' זה ובחי' חי הוא למעלה מבחי' כה עכ"ז יש ג"כ מעלה יתירה בבחי' כה ואספשא"מ שעי"ז יבוא לבחי' בכל מאדך ועיין ברבות פ' וירא פי' נ"ו ע"פ נלכה עד כה.

וזהו ענין התשובה כמ"ש סד"ה הראיני את מראיך וזהו ענין ואמרתם כה לחי כו' להיות התחברות ב' הבחי' יחד ואומרים אתה זוכר מעשה עולם וזכרנו לחיים ומקדש ישראל ויום הזכרון כי לשון זכירה נופל על דבר קטן ופחות הערך אשר נקל בעיני האדם לשכוח עליו ולאבדו וצריך לזכור עליו כך הנה המשכה זו להיות ראשית גילוי החיות בבחי' ממכ"ע הוא רק בבחי' זכר רב טובך יביעו להודיע לבני האדם גבורותיו הן הצמצומים רבים ועצומים עד אין מספר שצממם אא"ס ב"ה הסוכ"ע דכולא קמיה כלא ממש חשיבי ואינו אפילו ערך טפה מים אוקיינוס רק מלכותך מלכות כל עולמים בחי' מל' בלבד וכנודע ממאמר יחיד חי העולמים מלך וכו' כמ"ש במ"א ולכן כל מעשה עולם אינם רק

בבחי' זכירה כאדם שזוכר על החפץ קטן שיש לו שנקל לאבדו ואפילו כל יצורי קדם הן העולמות העליונים כו'. (ועמ"ש מזה בד"ה כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי). וזהו השבח שמשבחים לפניו ית' אתה זוכר כי כל סידור שבחיו של מקום הוא ע"ד במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כמ"ש במ"א ואותה אנו מבקשים זכרנו לחיים להיות בחי' זכירה זו לפניו ית' להיות המשכת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע לבחי' ממכ"ע.

והנה בר"ה אומרים זה היום תחלת מעשיך הגם שר"ה הוא יום ברוא אדה"ר והוא יום ו' למע"ב הוא מפני כי סוף מעשה במחשבה תחלה וכמ"ש בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ישראל עלה במחשבה ופי' במחשבה זו הוא עד"מ כמו שבאדם עיקר הנהגתו הוא ע"י המחשבה שאחריה נמשכו כל האברים ונשמעים לה כך המחשבה העליונה הקדומה אנא אמלוך היתה ע"י ישראל שבשביל ישראל שנק' ראשית כו' וביום ברוא אדם ביום ו' נגמרה תחלת המחשבה ולכן נק' תחלת מעשיך שהמחשבה היא כמעשה לגבי הקב"ה שאף המחשבה נחשבת אצלו לבחי' עשיה.

וכמ"ש ביום עשות הוי' אלקים כו' ובע"מ נברא העולם ובמדרש איתא במחשבה אחת כו'. אך הכח הזה הניתן לישראל באתעדל"ת להיות זה היום תחלת מעשיך להמשיך מבחי' סוכ"ע לבחי' ממכ"ע ביארו מסדרי התפלה כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב דמלת כי פירושו נתינת טעם על מה שקדם לומר זה היום תחלת מעשיך כו'.

וביאור הענין הוא כי הנה התורה נק' חוק ומזון לישראל שהיא המשכת אור א"ס ב"ה בפנימי' הנפש שא"א להנשמה שהיא בע"ג לקבל אור א"ס ב"ה שאין לה ערוך אליו ית' כ"א ע"י התורה שהיא היא חכמתו ורצונו ית' והתורה נק' חק שהיא נתפסת ונקלטת בפנימיות הנפש והמצות נק' משפטים לפי שהמצות הן בבחי' חיצוניות רק משפט לשון הילוך כתרגום על כמשפט הראשון כהלכתא קדמייתא דהיינו שמ"מ יש בהן בחי' התפשטות והילוך ההמשכה מאור א"ס ב"ה והוא נמשך ומתפשט עד בחי' אלקי יעקב יו"ד עקב עקב בחי' חיצוניות (שע"י התומ"צ נמשך מאור א"ס הסוכ"ע בנשמות וי"ל כי אורייתא מחו"ב נפקא וכבר נתבאר שע"י יחוד חו"ב נמשכו נשמות זו"נ כו'. עוי"ל עפמ"ש בזח"א תולדות) (קל"ד ב') והובא בע"ח שער הפרצופים שכ"ט סוף דרוש א':

ג אך לקרב אל השכל איך תהיינה התורה והמצות ממשיכות גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע להיות בבחי' ממכ"ע בנשמת האדם הנה יובן ע"פ מה שנודע שהשמחה גורמת ענוה ושפלות וכמשל המלך שבשעת שמחתו הוא מתגלה לכל עבדיו ומשים א"ע כהדיוט עמהם. וכמ"ש ודוד מכרכר כו'. (בשמואל ב' סימן ו'). משא"כ שלא בשעת השמחה הוא סגור ומסוגר ומרומם על בני אדם ומאן חשוב ומאן ספון כו'. והרי הענוה והשפלות

מתגלה מצד השמחה. והנה כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל כו'.

ופי' מרוב כל אפילו מחיי העוה"ה שיש בה שמחה יותר מבחיי העוה"ב. ולכאורה מאין יבא לאדם בחי' זו בשמחה בחדות ה' ותהי השמחה הגדולה הזאת לאלקים בבחי' זו מרוב כל. אך הנה נודע שהשמחה היא התגלות התענוג שהעונג כשבא לידי גילוי אזי נולדה ונתהוה השמחה בהתגלות הלב וכל מה שיש גילוי תענוג יותר הוא שש ושמח יותר.

והנה נודע בכל תענוגי עוה"ז שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה והמזל ההוא רוחנית התענוג ואין ערוך התענוג גשמי לגבי רוחני שהתענוג שברוחני גדול מאד מערך תענוג הגשמי. וכ"ז הוא בעניני עוה"ז שהם נשפעים מפסולת ושמרים דקדושה כמ"ש ונשב בגיא מול בית פעור והתענוג שבקדושה הוא נפלא לאין קץ במעלה יתירה ונפלאה עד מאד וגם בקדושה יש עילוי אחר עילוי ג"ע תחתון ועליון ועדן הוא למעלה מג"ע שהוא מענג העליון מאד ונחל עדניך תשקם ועדן הוא בחי' חכמה ושם מתגלה תענוג. אך עצמיות התענוג הוא עליון יותר כמו שנראה בחכמת האדם שיש בה תענוג והתענוג ההוא הוא בחי' עליונה מהחכמה שבחכמה זו שנפלה לאדם מלמעלה מהשכל היינו מכח השכל נופל ונמשך התענוג משא"כ בחכמה מצד עצמה אין התענוג מורגש שם אלא שמחמת התחדשות גילוי החכמה מאיר בו התענוג וכ"ז אינו אלא זיו והארה מעצמיות התענוג וכך ההארה הנמשכת בעדן העליון הוא רק זיו והארה מעצמיות התענוג הוא אור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא מקור התענוגים ואין לכנות לו שם רק בשם עצמיות התענוג הפשוט מאחר שהתענוג הוא יותר עליון מכל המדרגות רק שהתענוג נפלא עד מאד ואינו מושג אפילו לעולמות העליונים ונק' סתימא דכל סתימין שאפילו לגבי עולמות הנעלמים הוא סתום ונעלם והנה שם הוא שרש התורה והמצות כי הגם דאורייתא מחכמה נפקת מ"מ שרשה למעלה מהחכמה והמצות הן תרי"ג דאורייתא וז' דרבנן בגי' תר"ך שהם אותיות כתר מלשון כותרת ומקיף ששם הוא השראת ענג העליון מקור התענוגים בבחי' כותרת ומקיף שאינו בא לידי גילוי רק בבחי' מקיף (ע' בע"ח שכ"ב ספי"ו בחי' מקפת עליו כו' אור רוחני מקיף עליו) ואף גם זה ע"י רבוא רבבות מדריגות צמצומים רבים ושונים כמ"ש נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר שכדי להיות המשכת נפלאותיך אלינו בבחי' פלא ומקיף הוא ע"י צמצומים רבים עד אשר עצמו מספר כי פלא העליון נקרא לגבי אור א"ב ב"ה עצמו עושה פלא בחי' עשייה כו' והיינו התלבשות התענוג ברצון שהרצון אינו אלא בחי'

כותרת ומקיף בבחי׳ חיצונית ולא גילוי פנימית התענוג ומשם מושרש שרש המצות שהן הן רצונו ית׳ ובקיום המצות נמשך ענג העליון המלובש ברצון נח״ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני שבקיום המצות שורה נח״ר ותענוג העליון המלובש ברצון העליון שאינו בא לידי גילוי בעדן שאינו אלא זיו כו׳.

והנה מגילוי עונג העליון הזה במצות נמשך בחי׳ שמחה שהוא גילוי התענוג להיות עוז וחדוה במקומו והשמחה היא הגורמת ענוה ושפלות לכן בה וע״י יומשך אור א״ס ב״ה הסוכ״ע בנשמת האדם להיות בחי׳ ממכ״ע בהגלות נגלות עוז וחדות ה׳ מעונג העליון ב״ה (ועיין מ״ש בד״ה ביום השמיני עצרת גבי אשר קדשנו במצותיו אשר נשבעת כו׳. ועיין בר״ח שער הענוה פרק א׳ בשם הרע״מ פ׳ פנחס) (דר״ל) שמדת מלכות נקרא ענוה. והיינו כמש״ל בד״ה אתם נצבים שהרי אין מלך בלא עם פי׳ שהם נקראו במדריגת עמו שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו בערך מה כו׳ והרי לגבי הקב״ה אין ערוך אליו כו׳.

ולכן זה שאעפ״כ נשפל ונמשך להיות בחי׳ מלך וכמ״ש ה׳ מלך כו׳. וכתיב למען הקים אותך היום לו לעם כו׳. זהו ענוה והשפלה גדולה. וזהו שע״י השמחה בקיום התורה ומצות ממשיכים ענוה זו להיות באי״ אמ״ה כו׳ וע׳ שם עוד בר״ח מענין הענוה בהקב״ה. וזהו שוש אשיש בה׳. פי׳ אשיש הוא לשון הפעיל כמ״ש כן ישיש ה׳ עליכם כו׳. וארז״ל הוא אינו שש אבל אחרים משיש כי הוא פועל יוצא לאחרים. ופי׳ שכנס״י אומרת שהיא מפעלת השמחה בהוי׳. דהיינו להיות גילוי הוי׳ צמצום והתפשטות כו׳ שהוא ע״י בחי׳ השמחה של הוי׳ דהיינו גילוי עונג העליון ב״ה למטה (וזהו מ״ש במדרש רבה פ׳ צו ספ״י בענין כפל לשון שוש אשיש נחמות כפולות דהיינו שמפעיל השמחה והגילוי בסוכ״ע וממכ״ע. ועמ״ש במ״א מענין ההפרש בין שמחת פורים לשמחת יו״ו שהוא לפי שע״י המס״נ שהיה להם אז הגיעו למעלה מעלה בעצמות אור א״ס ב״ה להמשיך משם גילוי האור והנס ולכן השמחה מגילוי זה הוא ביתר שאת ויתר עז כו׳ ואפשר עד״ז י״ל ענין כפילת השמחה שוש אשיש כו׳ וע׳) (זח״ג קל״ג א׳) ע״פ שוש אשיש ובשה״ש רבה ס״פ נגילה ונשמחה בך והוא בקיום התומ״צ שישראל עושים למטה שבזה ממשיכין המשחה הוא גילוי ענג העלין ב״ה שכל המצות הם המשכות מההעלם אל הגילוי (וזהו ויספו ענוים בהוי׳ שמחה) (בישעי׳ סי׳ כ״ט) פי׳ שהם מוסיפים כביכול שמחה בשם הוי׳ וכנ״ל בפי׳ אשיש שהיא מפעלת השמחה בהוי׳ כו׳. וסיום הפסוק (בישעיה שם) ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו יתבאר לקמן:

ד **אך** הנה המשכה זו של תומ"צ אנו ממשיכין בכל השנה אבל בראש השנה שמתחדש חיות כללי על כל השנה מבחי' סוכ"ע אין המשכת תומ"צ מספקת להמשיך התחדשות אור חדש ובפרט מי שפגם בעשותו אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה או שלא קיים מצוה אחת ממצות ה'. אשר לזאת נקבע ר"ה יום מיוחד להמשיך אור חדש הזה ע"י השופר. וזהו בחדש שופר בחי' התחדשות. והענין כי הנה השופר הוא ג"כ המשכת בחי' ענג העליון אלא שהוא המתגלה בבחי' פנימיות ע"י גנוחי גנח וילולי יליל בחי' בכיה לעורר רחמים רבים ממקור הרחמים שהן י"ג מדה"ר שבכתוב והן הן המשכת פנימית ענג העליון שהוא למעלה מעלה מבחי' ענג העליון המלובש בתומ"צ שאינו מתגלה אלא בבחי' חיצוני' ובחי' מקיף בלבד ולכן מתקן כל הפגמים וממלא כל החסרונות שבהמשכת התורה והמצות אך הגילוי הזה הוא ע"י בחי' גנוחי גנח וילולי יליל כי הבכיה היא על ריחוק אור א"ס ב"ה בבחי' גילוי רק זכר רב טובך יביעו להודיע לבני האדם גבורותיו רק הצמצומים רבים ועצומים ריבוא רבבות מדריגות עד אין חקר וכמ"ש אגידה ואדברה עצמו מספר שצמצם אור א"ס ב"ה להיות נראה ונגלה כבוד הדר מלכותו ומלכותך מלכות כל עולמים שמזה חיות העולמות וקיומם כי אין מלך בלא עם.

וכאשר יתבונן המשכיל על ריחוק זה מגילוי אור א"ס ב"ה שכמה צמצומים ועולמות אין מספר המעלימים ומסתירים גילוי אור א"ס ב"ה מקור התענוגים ירבה בבכיה מאד כי יש לו לבכות יותר מאשר בוכים עוברים בגיהנם שעליהם אמר הכתוב עוברי בעמק הבכא (תהלים סימן פ"ד) שהרי הגיהנם הוא רק מירוק נפשו וכמו שאמרו על אחר מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי. ואם על הסתלקות עונג עוה"ב בוכים שאינו אלא זיו. ומכ"ש וק"ו שיש לבכות על סילוק גילוי אור א"ס ב"ה מקור התענוג (וזהו רחל מבכה על בניה כו' כי איננו וכדפי' בזח"ג ויקרא) (דף כ' ע"ב) בגין דקב"ה סליק לעילא לעילא ולא אשתכח בגווה. הה"ד כי איננו פי' שהוא הסתלקות ההמשכה והגילוי מבחי' סוכ"ע בבחי' ממכ"ע. ומחמת זה כרחל לפני גוזזיה נאלמה היינו ירידת הנשמה ושעבודה לדאוג ולחשוב בכל עניני הגוף ותאוות נפש הבהמית החיונית מה שהן מותרות כו' ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי. והנה מזה נמשך בחינת מבכה ע"ד מבכה אחרים עמה שהוא התעוררות הבכיה בלב האדם על סילוק גילוי אור א"ס ב"ה כו'. והנה על בכיה זו נאמר קול ברמה נשמע וכדפי' זח"א ויגש (דר"י ע"א) מאי ברמה דא הוא עלמא דאתי כו' וכמ"ש ותתפלל חנה על הוי' ובכה תבכה כו' שע"י התעוררות רחמים בבחי' בכה תבכה הנ"ל הוא מעורר בחי' על הוי' למעלה מבחי' ומדריגת שם הוי' הנמשך ע"י קיום

המצות ובבחי' בכיה זו ממשיך גילוי בחי' פנימיות עונג העליון המלובש ביג"מ הרחמים המתגלה ע"י ריבוא רבבות ומדרגות צמצומים בחינת גבורתך.

וזהו תגל נפשי באלהי כי שם אלקים הוא בחי' הצמצום ומגן לשם הוי'. כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים הוא וענין חמה בנרתקה כמ"ש במ"א. ולהיות כל המשכות הללו שבבחי' פנימית הם בבחי' צמצומים וגבורות (וזהו גם כן ענין ממעמקים קראתיך עשרה עומקים דעשי"ת עומק גימטריא רי"ו גימטריא גבורה כמו עד"מ עומק המעיין שהוא יוצא ונמשך ממקורו שהנביעה דקה ביותר כקרני חגבים עד"מ ורה"ג דאל"כ היה כמו במבול כשנבקעו מעינות תהום כו'. וכך עד"מ הגילוי וההמשכה מעומקא דכולא צ"ל ע"י בחי' גבורה וצמצומים כו' וזהו דעומק גימטריא גבורה דייקא וזהו ענין רי"ו הנז' בפע"ח בכוונות ראש השנה ויוהכ"פ. וזהו שעל זה נאמר תגל נפשי באלקי שלהיות ההמשכה מבחי' על הוי' צ"ל ע"י צמצום וגבורה כו' ולכן במ"ת נאמר ג"כ וידבר אלקים לפי שצ"ל גילוי והמשכה מבחי' אנכי מי שאנכי כו' וז"ש ג"כ בברכת יצחק ויתן לך האלקים כי להיות ההמשכה מבחינת טל השמים טלא דבדולחא פנימית עונג העליון צ"ל ע"י שם אלקים מטעם הנ"ל וע' בזח"ג פ' פנחס דרל"ט ע"ב גבי ואתר דא אתקין האלקים תדיר כו' מאין סוף ומאין חקר ובמק"מ שם בשם נ"ב מהרח"ו ובפ' ואתחנן) (דרס"ז ע"ב) ע"פ עין לא ראתה אלקים זולתך כו' ע"ש ועמ"ש בביאור ע"פ כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה שהוא שם הוי' בניקוד אלקים ובד"ה אתם נצבים בפי' למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים שהוא להיות נגלה כבוד הדר מלכותו בחי' מל' דא"ס שאין העולמות יכולים לקבל הארה זו בפנימיותם רק כמ"ש שום תשים עליך מלך עליך דייקא.

ולכן המלאכים זעות מחיל כסא וחיל ורעדה יאחזון מפני שמשיגין התלבשות מל' דא"ס ב"ה ואין יכולים לקבל הארה מזה בבחי' פנימיותם רק כמ"ש שום תשים עליך מלך עליך דייקא. ולכן המלאכים זעות שמ"מ מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומזה תפול עליהם אימה ופחד.

וכך המשכת השופר שהוא המשכת פנימיות עונג העליון א"א לבא לידי גילוי הנפש בבחינת פנימיות כ"א בבחי' חרדה ורעדה. ולכן קול השופר גורם חרדה וכמו שכתוב וקול השופר חזק מאד ויחרד כל העם כו'.

וכל העם רואים את הקולות ואת קול השופר וירא העם וינועו כו'. אך מבפנים נמשך גילוי פנימית ענג העליון. וזהו תגל נפשי בבחי' גילה שאין השמחה נראית ונגלית מבחוץ אלא שמבחוץ הוא התגלות החרדה ורעדה ותוכה רצוף הגילה והחדוה בפנימית עונג

העליון הנמשך ע"י השופר ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ גבי וכדי להבין ענין תשובה כו' הנה עד"מ יש שני מיני תענוג לפני המלך כו' ע"ש וגם ע"ד ההוא יובן ענין שוש אשיש ותגל נפשי שהן שני מיני תענוג הנ"ל:

ה **אך** בכסה ליום חגנו. פי' בחי' בכסה שהוא התכסות והסתר השמחה שלא נראית ונגלית בר"ה כי חרדה ורעדה הם המעלימים ומסתירים את השמחה שלא תהא אלא בבחי' גילה. הנה התכסות הזאת תתגלה ליום חגנו הוא חג הסוכות שהוא סתם חג שבגמרא שאז תתגלה השמחה בגילוי כי בר"ה החרדה היא בחי' שמאל דוחה ולא דוחה לגמרי ח"ו אלא כמ"ש שמאלו תחת לראשי שבחי' שמאל דוחה גורם נשיאות ראש להתגלות בחג הסוכות בחי' וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו מאהבה ואינו מניחו להפרד ממנו. כך בחג הסוכות הסכך וג' דפנות הן בחי' חיבוק וקרבת ה' ממש שסובבו ומקיפו מכל צד ואינו מניחו להיות בבחי' פירוד ח"ו (ועמ"ש מענין סוכות סד"ה האזינו השמים) וזהו מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה שמן המצר שבר"ה נעשה מרחב בחג הסוכות (כי מן המצר היינו שופר דראש השנה שהשופר צדו א' צר כו' ועמ"ש מזה ע"פ וכל העם רואים את הקולות כו' והמרחב שבחג הסוכות הוא התגלות בחי' ורב חסד כו' בחי' כי חפץ חסד הוא וזהו וחסדי מאתך לא ימוש כו') ולכן נאמר ושאבתם מים בששון שהי' ניסוך המים ע"ג המזבח בשמחה גדולה שמחת בית השואבה. כי בכל השנה היו מנסכין יין ששם שורה בחי' שמחה מצד עצמיות אין שמחה אלא ביין משא"כ בחג הסוכות היה גילוי השמחה במים שאין בהם שמחה מצד עצמותו רק מפני גילוי השמחה עליונה (ועמ"ש כה"ג ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית שבחי' בית ומקיף עליון לא שייך בו שמחה מצד עצמו שהוא למעלה מהשגה כו' וממשיכים בו שמחה ממקום עליון יותר כו' וכך הוא בענין השמחה שבניסוך המים ולכן נקרא בית השואבה) אך התגלות השמחה זו שבחג הסוכות אינה בהתגלות פנימית הנפש כ"א בבחי' מקיף. כי מצד שהמשכות שמחה זו מי"ג מדה"ר הממשיכות מענג העליון המרומם ומתנשא מימות עולם א"א לבא לידי גילוי כ"א בבחי' מקיף וכמאמר המלך המרומם כו' ברחמיך הרבים כו' צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו הם הן ג' בחי' מקיפין כי משגב ומגן הם בחי' מקיף כנודע (וכ"ז נמשך מבחינת ברחמיך הרבים כו' היינו ע"י יג"מ הרחמים דעשי"ת שמהמצר ענני במרחב כו') וזהו כי הלבישני בגדי ישע בגדים היינו בחי' מקיפין ונק' בגדי ישע כי ישע מלשון וישע ה' אל הבל ואל מנחתו שהוא מלשון פונה ממקום למקום שהמקיפין הן מושכין את האדם ופונים אותו ממקום למקום. כמו הסוכה שהיא בחי' חיבוק כנ"ל.

ובה ועל ידה תמשך נפש האדם לדבקה בו וכל כחות הנפש אפי' מה שעוסק בצרכי העולם תהיינה עולות להי' וכמשל האדם החובק את חבירו מאחוריו שאפי' בחי' אחוריים מקיף ומסבב להיות כולו עולה להי'. וגדול כח המקיף בזה להעלות נפש האדם שלא כדרך השתלשלות בסדר המדרגה וכמ"ש מדלג על ההרים כו':

ו **ומעיל** צדקה יעטני. הנה הצדקה היא ג"כ בחי' לבוש אלא שגדול כח ומעלת הצדקה יותר משאר המצות. שצדקה וגמ"ח הם מהדברים שאוכלים פירותיהן בעוה"ז שיש בה המשכה וגילוי למטה בעוה"ז יותר מבשאר מצות ולכן נקרא בשם מעיל שתלוים בו זגים ורימונים להשמיע קול ונשמע קולו בבואו אל הקדש וקול הוא המשכה וגילוי:

כחתן יכהן פאר. פי' כחתן מלשון חות דרגא מזה ימשיך בחי' כהן וחסד בחי' אתה כהן לעולם הוא חסד ה' הנמשך מעולם ועד עולם ולהיות בבחי' פאר היינו בחי' חוק ומזון לישראל אשר בך אתפאר:

וככלה תעדה כליה. [ע' בזח"ג בלק (קצ"ט ב')] כליה אלו הן נש"י שהן בבחי' כלים ומקבלים אוא"ס ב"ה הנמשך מתורה ומצות. ודברי אשר שמתי בפיך. והם בחי' כלים הבטלים לאורו כו' והכלה היא כנס"י ומקור נש"י תעדה אותן בעדי עדיים בעטרה שעתיד הקדוש ברוך הוא ליתנו בראש כל צדיק.

וצדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן. וכוונת הפסוק שכמו החסד הנמשך מעולם ועד עולם בבחי' פנימית לתפארת ישראל בהמשכת התורה וכמו בחי' העטרות של צדיקים בגן עדן שהן בחי' מקיפים שכ"ז הוא נמשך מזיו התורה ועבודה כן ויותר מכן שוש אשיש בהוי' עצמו ותגל נפשי באלקי כי הלבישני כו' הן המשכות פנימיות ומקיפין של התורה והמצות עצמן שהן בבחי' אלקות ממש:(ולתוספת ביאור ענין וגלו ברעדה. הנה הוא בחי' גבוה יותר מבחי' התגלות השמחה ע"ד שעלמא דאתכסיא גבוה מעלמא דאתגליא. וזהו ענין לוחות אחרונות שביוהכ"פ שניתנו בחשאי כו' כמ"ש לקמן בד"ה האזינו השמים ולעיל בפי' תבא ע"פ היום הזה כו' ושם בד"ה ענין ראש השנה שהוא בחינת חסדים המכוסים וחסדים המגולים ומבואר במ"א דחסדים המכוסים הם בחי' עץ החיים משא"כ) (מקום) [חסדים] המגולים נקרא עץ הדעת טו"ר כו' עלמא דאתגליא כו' וזהו ענין והצנע לכת כו' וע' בזהר הרקיע ריש ספרא דצניעותא. ועמ"ש ג"כ לקמן סד"ה ביום השמיני עצרת שהגילה נמשכה מבחי' עליונה יותר מהשמחה כו'.

וזהו ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו פי' אביון שתאב לכל. והיינו בחינת רחל מבכה כו' שהוא המרירות על כי איננו הסתלקות האור והגילוי ולכן נקרא אביוני אדם כי על

הכסא דמות כמראה אדם כו' ובהסתלקות האור והגילוי דבחי' אדם לבחי' כי לא אדם הוא נק' היסוד ומל' אביונים כו' שהם תאבים לגילוי האור כו'.

והוא בחי' בעלי תשובה שהתשובה אינה על עבירות דייקא רק המרירות על ריחוקו מה'. ונודע שבמקום שבעלי תשובה עומדים כו' כי ע"י מרירות זו מעוררים י"ג הרחמים כמ"ש לעיל וכמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה כו'.

וזהו בקדוש ישראל יגילו כלומר בבחי' שהוא קדוש ומובדל מבחי' ישראל דלעילא דהיינו כמו שכתוב על הוי' למעלה משם הוי' דהיינו למעלה מבחי' ומדרגת צדיקים כו' ואפשר שזהו ג"כ ענין ותגל נפשי באלקי שהוא כענין מ"ש והיה הוי' לי לאלקים כמ"ש ע"פ זה בפרשת ויצא ובד"ה שובה ישראל עד הוי' אלקיך ובד"ה ביום השמיני עצרת בפי' צור לבבי וחלקי אלקים לעולם וזהו בחינת ומדרגת עשי"ת שאז זוכים כל ישראל לבחי' תשובה והרי נק' אביוני אדם כמו שאומרים בכל הוידוים אשמנו בגדנו כו' חטאנו עוינו פשענו כו'.

והיינו בחי' אביונים מבחי' אדם רמ"ח מ"ע רמ"ח אברין דמלכא כו' וע"י שתאבים ומתאוים לשוב אל ה' מעומקא דליבא ע"ז בקדוש ישראל יגילו בחינת כי לא אדם הוא ולא ישב אדם שם וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת וזהו ענין לקדוש ה' מכובד שנאמר ביוהכ"פ ופי' מכובד שמשם יומשך בבחי' ממכ"ע להיות מלא כל הארץ כבודו כו' כמבואר ענין זה בד"ה כי כארץ תוציא צמחה כו' הנ"ל. וזהו ענין תגל נפשי באלהי וכנ"ל.

והנה מבואר למעלה שהשמחה למעלה גורם ענוה להיות המשכת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בנשמת האדם להיות בחי' ממכ"ע כו'. ולפ"ז הגילה שהיא חדוה ושמחה פנימית יותר דהיינו מפנימית עונג העליון שלמעלה מבחי' עונג העליון המלובש במצות כו' היא גורמת ג"כ ענוה ושפלות יותר והוא ענין המשכת י"ג מדות הרחמים וכמ"ש ברי"ח שער הענוה שם בשם הרמ"ק שי"ג מדה"ר הם מורים על הענוה כו' ע"ש באריכות.

והיא ענוה גדולה ועצומה להשפיל עצמו למטה מטה גם למקום העוונות להיות נושא עון ומגביהו שיהיה אתהפכא חשוכא לנהורא כו' ועמ"ש מזה על פסוק ועתה יגדל נא והיינו לפי ששרש י"ג מדות הרחמים נמשכו מפנימית עונג העליון כנ"ל. וזהו הטוב כי לא כלו רחמיך. הטוב הוא בחינת עמך מקור חיים עמך הסליחה היינו מה שהוא עמך ממש שמשם דייקא לוקחה הסליחה והיינו ע"י המשכת י"ג מדות הרחמים נושא עון כו' ועיין מ"ש בד"ה שובה ישראל עד ועמ"ש עוד מענין ענוה בביאור מאמר פי פקודי (דף רל"ג) ע"פ והנה איש מראהו כו' בסוף הדרוש ע"ש:

פרק ה

ביאור ע"פ שוש אשיש

ולתוספת ביאור להבין ענין השופר צריך להקדים תחלה ענין ממלא וסובב כי לכאורה אינו מובן מאחר שפי' סובב אין פירושו שסובב ומקיף מלמעלה אלא שהוא נמצא למטה כמו למעלה רק שההפרש הוא בבחי' העלם ובבחי' גילוי וכמ"ש במ"א א"כ איך יתקרב אל השכל מה שנודע שיש רבוא רבבות בחי' בחי' ומדרגות וצמצומים רבים ושונים עד שבא מבחי' סובב שהוא בבחי' ההעלם לבחי' ממלא שהוא בחי' גילוי מאחר שהכל במקום' ואין ביניהם ריחוק מקום וכלום חסר רק יציאה מההעלם אל הגילוי ואיך שייך לומר כ"כ רבוא רבבות מדרגות וצמצומים רבים ושונים עד אין קץ ותכלית כנודע. אך הענין יובן עד"מ מבשרי אחזה שנראה בחוש באדם הגשמי שיש לו שכל וחכמה להשכיל כל דבר אשר יעשה ולפי מה שהסכימה חכמתו כך נוטה רצונו לעשות הדבר ההוא שחייבה חכמתו שכמו שחייבה חכמתו לדבר ההוא כך יש לו רצון ותשוקה לאותו דבר שהחכמה מנהגת את הרצון כנודע וע"פ הרצון מחשב ומהרהר איך לגמור מה שעלה ברצונו שפעולת הדבר אינה נגמרת אלא ע"י הרהור אותיות מחשבתו שאותיות הללו הן למטה ממדרגת הרצון כנודע.

והנה מקום משכן השכל הוא במוח וכן משכן הרצון הוא ג"כ במוח וגם הרהור אותיות המחשבה הוא מהרהר ומחשב במוח הרי שבמוח א' יש בו ג' מיני התלבשות שמתחלה מתלבש בחכמה והחכמה מתלבשת ברצון והרצון מתלבש באותיות המחשבה והכל במקום א' הוא המוח הרי שמצינו כמה בחינות והשתלשלות מעילה לעילה במקום א'. והטעם הוא לפי שהתלבושת דבר רוחני אינו דומה לדבר גשמי כי הדבר הגשמי הוא תופס מקום והעליון שמתלבש בתחתון נעשה התחתון למטה ממנו בריחוק מקום משא"כ הרוחני אינו תופס מקום מצד עצמו רק שנתפס ונקלט בגדר ובחינת מקום שהמקום ההוא אינו אלא כלי ומשכן להשראת הרוחני בו ולכן יכול להיות השראת כמה מיני כחות והתלבשות במקום א'.

ומזה יובן למעלה למשכיל איך כמה מיני צמצומים והשתלשלות והתלבשות המדרגות רבות במאד באור א"ס ב"ה במקום א' ממש ובאמת הוא ית' מקומו של עולם ואין העולם מקומו. ועוד יובן יותר ע"פ משל אחר מכח השכל המתלבש במעשה כגון מעשה הכתב שהיד כותבת מה שעלה בשכלו והרי מלובש שם כח השכל וגם אותיות המחשבה שהרי עכ"פ צריך להרהר באותיות המחשבה לכתוב אותיות הכתב.

וגם יש לו איזה תשוקה בשעה שכותב וגם כח העשיה הוא כח היד הכותבת. נמצא שיש כאן ארבעה מיני התלבשות וצמצומים שכל ומחשבה ומדות ומעשה וד' בחינות צמצומים והתלבשות אלו יש ג"כ בדבור האדם שמדבר מה שחייבה חכמתו ומחשב האותיות אשר מדבר בהם ויש לו רצון ותשוקה לדבר ההוא אשר ידבר.

והנה ד' צמצומים אלו הן מה שנרגשים לפי שכלנו שאין אנו מרגישים רק ד' מיני צמצומים כנגד ד' אותיות שם הוי' דהיינו הצמצומים שהן בבחי' ההשתלשלות מחכמה ולמטה אבל באמת יש רבוא רבבות מדרגות וצמצומים למעלה מן ההשתלשלות עד שיהי' יכול להיות התהוות בחי' הוי' כי להיות התהוות והתלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה הוא יותר צמצום ממה שנתצמצמה החכמה להתלבש במדות והמדות במחשבה כו' כנודע.

וגם מצינו התלבשות משני הפכים בנושא א' כגון אהבה וכעס ששניהם בלב וגם לפעמים הם ברגע א' כגון אב המכה את בנו בכעס מחמת אהבתו אותו ורוצה בתקנתו והאהבה והכעס שבלב הם מלובשים גם שניהם ביד האב המכה את בנו. הכלל העולה שמצינו בחוש כמה מיני התלבשות במקום א' ואף התכללות שני הפכים בנושא אחד והתבלשותן במקום אחד כנ"ל:

ב **ומכל** זה יובן ג"כ באור א"ס ב"ה כי הנה הצמצום ומקום פנוי וחלל הוא באור א"ס ב"ה דהיינו באור ושפע הנשפע ממנו להיות בחי' גילוי. ולא בא"ס ב"ה עצמו ח"ו כנודע והיינו שנתצמצם הזיו וההשפעה שלא להיות גילוי אלא דרך קו וחוט ומה שאינו בא לידי גילוי נק' סובב שהגם שהוא נמצא למטה הוא בבחי' העלם ולא בבחי' גילוי [ועד"ז אמרו בת"ז וכד אנת תסתלק מינייהו כו' דאין הפי' כפשוטו כהסתלקות הדבר ממקום זה למקום עליון מאחר שהוא יתי' אינו בגדר מקום אלא הפי' שנעשה האור בבחי' העלם מהם ואינו מתגלה בהכלים דע"ס.

וכמו ע"ס דאצילות מאיר אור א"ס בגילוי רב עד דאיהו וגרמוהי חד משא"כ בע"ס דבריאה אין הגילוי עד"ז. וזהו ענין הסילוק וההעלם. וכ"ז אינו בגדר מקום. ונמצא ענין הסתלקות והתפשטות זו אינו כפשוטו לומר שנסתלק ואינו נמצא עוד במקום זה דלא שייך כלל לומר כן באור א"ס ב"ה אלא הוא רק ענין העלם וגילוי.

וקצת משל לזה הוא כמו ענין גילוי כח הראיה בעין והנה כשסותם העין ואין מתגלה כח הראיה לראות אין הענין שנסתלק כח הראיה מהעין כי באמת ישנו נמצא בהעין רק שאין מתגלה כחו.

ועד"ז הוא ענין העלם וגילוי שמתגלה האור בהכלים והעולמות או שאינו מתגלה בהן והעלם זה הוא לגבי הכלים והעולמות משא"כ לגבי האור עצמו אין שום שינוי וכ"ש במהותו ועצמותו יתי' שלמעלה מעלה מבחי' האור והגילוי ועמ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה בענין ישת חשך סתרו. [ועיין בזהר פרשה אחרי דף ע"ג ע"א בענין קוב"ה סתים וגליא כוי ועמ"ש מזה בד"ה כי קרוב אליך הדבר].

ולהסביר הענין איך הוא נמצא למטה מאחר שאינו מתגלה. הענין הוא כי הנה נודע שנשמת משה רבינו עליו השלום היתה מבחינת אצילות וכן נשמת אברהם והיינו שבמשה רבע"ה ובאברהם היה מאיר בהם אצילות בבחינת גילוי למטה. הרי שנמצא גם למטה בחי' אצילות. וכמ"ש בגלגולים פ"כ ג"כ שיש בחינת אצילות גם בעשיה.

והנה מצד אור האצילות עצמו אין מניעה שאילו היה משה ואברהם גם היום פה עמנו היה אור האצילות מתגלה בהם רק שבדור הזה אין גילוי אור האצילות למטה. אבל מ"מ מוכרח להיות שבמציאות יש אור אצילות למטה ג"כ אלא שאינו מתגלה בדורנו זה.

וכן שלמה דכתיב ביה ויחכם מכל האדם וידבר שלשת אלפים משל והרי נגלה אליו חכמה גדולה כ"כ הגם שגם הוא היה בעוה"ז בבחי' עשיה הרי שמציאות החכמה היא גם למטה בעוה"ז ולכן היתה נגלית לשלמה אלא שנעלמה מעין כל חי זולתו. וכן עד"ז יש מציאות נבואה גם בעוה"ז רק שבנביאים היתה בבחי' גילוי שהנבואה היתה מתגלה בהם לפי שהיה בהם כח לקבל ועכשיו המניעה מצד המקבלים אבל מצד האור והשפע אין מונע שבמציאות יש האור והשפע גם היום רק שאינו נגלה ונראה אלא לפי ערך כח המקבלים:

והנה מכל זה יובן למעלה בחי' סובב. כי פי' סובב הוא מה שאינו בא לידי גילוי כנ"ל. וחכמת שלמה לגבי ערכנו נקרא בחי' סובב. וכן בחי' מדבר לגבי בחי' בע"ח נקרא סובב שאין בחינת מדבר מתגלה בבחי' בע"ח שנתצמצמה ההארה עד שאין בו אלא בחי' בע"ח ולא מדבר והיינו לפי שבחי' מדבר ישנה במציאות גם בעוה"ז אלא מפני שבבע"ח נתצמצם ואינו נראה ונגלה הרי בחי' זו לגבי דידהו בחי' סובב שאינו מתגלה ובבחי' צומח נתצמצמה ההארה יותר עד שאין בה אפי' בחי' בע"ח ובדומם מתצמצמת ההארה יותר.

וכל אלו הד' צמצומים שבדצח"מ היינו שירדה ונתמעטה ההארה מדרגה אחר מדרגה והכל בבחי' ההארה והגילוי שנתגלה באדם בבחי' מדבר ירד ונתמעט בבע"ח והגילוי שנתגלה בבע"ח ירד ונתמעט בצומח. שהרי הבע"ח מרגישים כאב בחתיכת אבר מהם

מפני שיש בהם גילוי החיות משא"כ הצומח וכן גילוי המתגלה בצומח ירד ונתמעט בדומם.

ולפי שאין הצמצום אלא בבחי' מיעוט הגילוי ולא שאינה במציאות כלל כי הרי באדם מתגלה בחי' מדבר אע"פ שהוא במקום א' עם הדצ"ח לכך נק' בחי' מדבר לגבי בע"ח בחי' סובב וכן חכמת שלמה לגבי ערכנו וכן מדרגת הנבואה שאלו היה מרע"ה וכל הנביאים פה עמנו היום היתה הנבואה מתגלה בהם נמצא שאינו חסר רק הגילוי אבל מצד אור הנבואה בעצמו אין מונע לכך נקרא בחינת סובב כו'. ומזה יובן שכל מיני הצמצומים והשתלשלות היו באור וגילוי לבד ולכך כולם הם במקום א' ג"כ וכנ"ל:

ג **ומעתה** צריך להבין ענין השופר ומתחלה יבואר ענין המצות של כל השנה והוא כי הנה במצות מלובש עונג העליון ב"ה אשר עד אין קץ כנודע שיש עונג למעלה מעונג כי אין לך עשב כו' וגבוה מעל גבוה כו' ומעדן התחתון נעשה גן לעדן העליון דבריאה ועדן דבריאה שהוא חכמה דמל' דאצילות שהיא בחי' עדן לבחינת הגן דבריאה היא בחי' גן לעדן דאצילות שהיא חכמה דאצילות עצמה (וכמ"ש בזהר פ' ויקהל דר"י ע"ב ופ' חקת דקפ"ב סע"ב וע' באדר"ז דרצ"ו ריש ע"א) ועונג העליון הוא למעלה מעלה מבחי' חכמה דאצילות שהיא בחינת כתר ושם תר"ך עמודי אור כמו עמוד המחבר עליון עם התחתון כמו שני עמודי התוך אשר הבית נשען עליו דגבי שמשון כך נמשך תר"ך עמודי אור מכתר עליון להתלבש במצות ששרשם ועיקרם הוא במל' מצות המלך והיינו מפני ששרש ומקור המצות הוא בבחי' הכתר שהוא רצון העליון ושם מלובש עונג העליון נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני ועונג זה הוא מלובש ג"כ בסוף המעשה כשנעשה רצוני דהיינו במצות המלך כי עיקר המצות הוא במל' ולכן אמרו בגמרא מצות צריכות כוונה לצאת י"ח ואפי' בק"ש איתא בפע"ח שקודם ק"ש יכוין לצאת י"ח שעם היות שענין הק"ש אחד ואהבת הם דברי אמת מצד עצמן מ"מ לא די במה שקורא בהם מצד שרוצה לדבר דברי אמת אלא שצריך לדבר בם כדי לקיים מצות המלך שצונו בכך וכדי לעשות רצונו ובזה ממשיך רצון העליון ב"ה ועונג המלובש בו במלכות [ובאם לאו אינו ממשיך כלום כמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא אדם] והן הם תר"ך עמודי אור תרי"ג מצות דאורייתא ושבע מצות דרבנן כנודע המחברים רצון העליון ברוך הוא במל':

והנה רצון העליון ב"ה שהוא בחי' כתר נק' גלגלתא דחפיא על מוחא שהוא למעלה מעלה מבחי' חכמה מוחא. אך הנה עדיין צריך ביאור שהקושיא מפורסמת ומבואר בע"ח שכ"ב פ"ה שהרי אנו רואים בחוש באדם הגשמי שהגלגלת היא רק עצם החופף על הראש שחיותו מועט והמוח הוא משכן כללות החיות של האדם ואם ניקב קרום של

מוח טרפה שהחיות מסתלק בנקב בעלמא משא"כ בגלגלת אינו טרפה כ"א בנתרוצץ רוב העצם לפי שאין החיות תלוי בו כ"כ ולמה גדלה וגבהה מעלת הגלגלתא על המוחא. אך הענין הוא כי הן אמת כי מעלת המוח היא גדולה מאד שהמוח הוא עיקר החיות והוא בבחי' פנימית משא"כ הגלגלת היא רק בחי' חיצוניות לבד אבל מ"מ היא כלי ומשכן להשראת ענג העליון ב"ה יותר מבחי' חכמה.

והענין כי הנה ענג העליון אינו בא לידי התלבשות בבחי' פנימי' רק נשאר בבחי' מקיף מלמעלה ושורה בבחי' חיצוני' הכלים. ולכן עצם הגלגלת שהוא בחי' חיצוני' הכלי הוא יותר מוכן להיות כלי ומשכן להשראת המקיף שעליו. [וע' בע"ח שכ"ב ספ"ו אור רוחני מקיף עליו וע' בזהר פ' אמור דצ"ו סע"ב גבי רישא וגולגלתא ובפי' המק"מ שם וכמ"ש מזה במ"א] וכמ"כ יובן באדם ג"כ. כי הנה לא כל הנשמה מלובשת באדם רק הארה ממנה ומה שבא לידי התלבשות מלובשת במוח בבחי' פנימית ועצם הנשמה שהוא בבחי' מקיף שורה ומקיף על הגלגלת.

ומזה יובן ג"כ ברצון שהרצון אין בו גילוי התענוג בבחי' פנימי' רק הוא בבחי' חיצוני' אלא ששם שורה התענוג בבחי' השראה ומקיף בלבד נח"ר לפני שאמרתי כו' ועונג זה השורה ומקיף בבחי' רצון העליון ב"ה הוא הנמשך ע"י המצות:

ובזה יובן ההפרש שבין מצות השופר שבר"ה ובין מצות של כל השנה. כי הנה בר"ה ועשי"ת דרשו ה' בהמצאו כתיב שהוא זמן תיקון כל הפגמים וחסרונות שחיסר איזה מצוה או שקיצר בעבודתה ותיקון הפגמים והחסרונות לא די בהמשכה חיצוניות כמו המשכת מצות של כל השנה שהן רצון העליון שהוא בבחי' חיצונית ואינו אלא כלי ומשכן להשראת עונג העליון ששורה ומקיף עליו מלמעלה וכנודע מענין נהר שנחרב ויבש שצריך לחפור בעומק יותר כו' וע"ז באה מצות השופר גנוחי גנח וילולי יליל לעורר י"ג מדות הרחמים שהן י"ג ת"ד מותרי מוחין ומוחין היינו בחי' פנימיות. הגם שהי"ג ת"ד הן המשכות שנמשכו למטה מבחינת הגלגלתא מ"מ להיות שרשם מבחי' מוחין מו"ס לכך הם תיקונין לתקן בחי' חיצוניות הגלגלתא כי במו"ס מלובש עונג העליון בבחינת פנימיות ולא בבחינת הארה בלבד כבמוחין שבראש. כי המוחין שבראש עד"מ הן הבאין לידי גילוי שכל והבנה בטעם ודעת המושג ומובן ואין שם גילוי עונג כ"א בבחינת הארה בלבד שכשמשכיל על דבר נופל לו תענוג. משא"כ מו"ס היא בחי' שתוק כך עלה במחשבה שלא ניתנה להשכיל ולהשיג הטעם והדעת מחמת שהיא עצם אחד עם התענוג המלובש בה ולא יפרדו [והתענוג ההוא הוא בבחינת פנימיות התענוג ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפי' ציצית וגם יובן זה ע"ד מ"ש בפע"ח שער הק"ש

פט"ו דפנימית אבא הוא חשוב כמו עתיק כו' ע"ש. וכ"כ הרמ"ז פ' ואתחנן (בדף ר"ס ע"ב) ובהגהת מהר"ן באוצ"ח (דל"ח ע"א) בדרוש עתיק איתא דהיינו כמו פנימית עתיק וכ"מ בפע"ח שם בהדיא וכ"כ ג"כ הרמ"ז בפ' כי תצא (בדף רע"ו ע"ב) בשם הפע"ח וכללי החי"ו סי' ס"ג דפנימית אבא הוא חשוב כפנימית דעתיק ע"ש ובפ' בא (ד"מ) בד"ה זמין איהו ובתוך פנימיותו כו' וי"ל דכש"כ מו"ס מקור ושרש דבחי' אבא שע"ז איתא באדר"ז (דר"צ ריש ע"א) והאי עדן דהיינו אבא אתמשך מעדן עילאה סתימאה דכל סתימין ע"ש. ולכן המשכה זו היא למעלה מההמשכה שע"י המצות של כל השנה שהוא מבחי' א"א גולגלתא כו' כנ"ל] והמשכת ענג זה נמשך בר"ה ע"י השופר גנוחי גנח וילולי יליל ומחמת זה נמשך תיקון כל הפגמים בעשי"ת הבאים אחר ר"ה. ולכן בשופר יש חרדה כי המשכה זו היא ממו"ס אשר שם נמשך גבורות דעתיק ומתלבשות במו"ס כנודע:

ד **ועתה** נבא לביאור הפסוקים שוש אשיש בהוי'. היינו המשכת עונג העליון מרצון למל' שנמשך דרך בחי' הוי' שהן י"ס דאצילות [וע' באד"ר דקל"ג א' וע' עוד בזהר תרומה דקל"ז א' גבי ישיש מסטרא דאור קדמאה דלא אשתכח ביה דינא כלל]. תגל נפשי באלקי היא בחי' השופר שהוא בחי' אלקי בחי' גבורות וצמצומים שהמשכות פנימי' הן בגבורות וצמצומים וגבורתך ידברו [ועמ"ש מזה בביאור ע"פ קול דודי כו' גבי פסח בענין מאי פירות מצות וע' בזהר ח"ג דרל"ט סע"א וע"ב ודרס"ז ב'] כי הלבישני בגדי ישע. פי' ישע ש"ע נהורין בתוס' יו"ד המורה על העתיד דהיינו ש"ע נהורין שיהי' לעתיד לימות המשיח כי יש כמה בחי' בש"ע נהורין כו' [ע' בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ שמיני ובפ' בראשית על דף ד' וסע"ב בההיא שעתא ארח כו' ועמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו בענין וכובע ישועה בראשו באגה"ק ע"פ וילבש צדקה כו'] וש"ע נהורין אלו הן למעלה מעלה מן ההשתלשלות ותרגום של וישע ה' אל הבל והוה רעוא מן קדם ה'. רעוא בחי' רצון העליון והלבישני להמשיך את נפש האדם ג"כ למעלה מן ההשתלשלות ומעיל צדקה יעטני. מעיל הוא לבוש כמו שאר לבושין אלא שבשוליו יש זגין ורמונים להשמיע קול. וכך הצדקה היא בחינת לבוש כמו שאר מצות שהם בחינת לבושים אלא שמעלה זו יתירה בצדקה שהיא מהדברים שאוכלים פירותיהן בעולם הזה ג"כ והן בחינת זגים ורמונים כו' והטעם כי נעוץ תחלתן בסופן דווקא והיינו בצדקה שהיא במל'. וגם להיות כי המל' היא בחי' דל דלית לה מגרמה כלום והחיות הנמשך בה בבחינת גילוי היא בחי' השמעת קול ההמשכה שאפי' במקום דלית מגרמה כלום נמשך חיות [וע' בזהר פ' פקודי (דרל"א ע"א) מענין ונשמע קולו כו' ובמק"מ שם ובזהר בראשית (דף נ' ע"ב)

ובפ' ויגש (דר"ט סע"ב ודר"י ריש ע"א) ובמק"מ שם. ועוי"ל בעבודה ענין בגדי ישע ומעיל צדקה הם ב' בחי' לבושים המבואר במ"א בפסוק כבס ביין לבושו ובדם ענבים סותה. דהיינו לבושי המדות של הנפש שנק' לבושי הגוף ולבושי הג"ר ראיה ושמיעה לאסתכלא ביקרא כו' וכן מבואר בזוהר פ' יתרו (דף צ' ע"ב) מהו בגדי ישע כו' ישע אסתכלותא הוא. וזהו הנמשך ע"י התשובה שעי"ז תגל נפשי באלקי כי הלבישני בגדי ישע לבושי הראש וכענין וכובע ישועה בראשו וע"י קיום שאר המצות נמשך בחי' לבושי הגוף וזהו ענין ומעיל צדקה כו' וע' מזה בד"ה אסרי לגפן] כחתן יכהן פאר. היינו ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א [ויסוד דאימא מסתיים בחזה דז"א שהוא ת"ת דז"א] יכהן היינו המשכת החסדים שהיא תורה שבכתב כו' בבחי' פנימית [ועמ"ש עוד מענין כחתן יכהן פאר בפ' צו בד"ה להבין ענין משמח חתן כו'] וככלה תעדה כליה תתעדה בכליה לא נאמר אלא תעדה כליה כי כליה הם הצדיקים [ע' בזהר פ' בלק דקצ"ט ע"ב וע' בזהר ויחי דרמ"ו סע"ב ודרמ"ב ע"א ובפ' פקודי דרל"ח ע"א] כמו האבות הן הן המרכבה בבחי' ביטול אליו ית' והם כלים ומשכן לשכינה השורה עליהם והכלה היא השכינה שתעדה אותם בעטרות שצדיקים יושבין בג"ע ועטרותיהן בראשיהן והיינו בחי' מקיפים [ועמ"ש בד"ה אלה פקודי בענין משכן העדות] והכוונה שכמו החתן יכהן פאר המשכת פנימית בעסק התורה והכלה תעדה כליה בבחי' המצות במקיפים. כן שוש אשיש בהוי' המשכת עונג העליון להיות תגל נפשי באלקי בחי' פנימית.

וכי הלבישני בגדי ישע בבחי' מקיפים דלעתיד והכל מבחי' ענג העליון כנ"ל [והיינו שיש כמה בחי' זו למעלה מזו במדרגת הלבושים הנעשים ממעשה המצות וכמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש כו'. וכן בבחי' פנימיות הנמשך ע"י עסק התורה ועמ"ש בביאור ע"פ אני הוי' אלקיכם דפ' ציצית בענין בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה כו' ע"ש.

ועכשיו ההמשכה בג"ע ע"י התורה ומצות פנימיים ומקיפים הוא מבחי' זו"נ דאצי' שזהו ענין כחתן כו' וככלה תעדה כו'. ולעתיד יומשך המשכת פנימי' מבחי' מו"ס דעתיקא ומקיפים דכתר דא"א וע"ז אמר שוש אשיש כו' תגל נפשי כו' כי הלבישני כו' כנ"ל.

ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה דלשם נתבאר פי' וענין שת"ת דאימא נעשה כתר לז"א ושעד"ז יש בחי' עליונה יותר הנמשך מכתר ומו"ס וזהו ענין שוש כו' ותגל כו' כחתן כו' ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ ונאוה כו' כיריעות שלמה.

וביאור הענין דהנה מבואר במ"א בד"ה שיר השירים. בפי' מצהלות חתנים לשון רבים כי הנה התורה נק' חתן וכדי להיות המשכת אור א"ס ב"ה בתורה שלפנינו יש דרך כלל

ב' בחי' חות דרגא כו' ע"ש באריכות. אכן לעתיד יהיה הגילוי למטה כמו למעלה נמצא שבחי' חות דרגא הא' יתגלה ג"כ למטה ממש.

וזהו ענין וארשתיך לי וכמ"ש מזה בפ' במדבר. ונתבאר מזה לקמן סד"ה להבין מ"ש ביום השמיני עצרת ועד"ז יובן פי' שוש אשיש בהוי' כו' כחתן יכהן כו' ופי' שעכשיו ההמשכה למטה בעלמא דאתגליא הוא מבחי' ז"א דאצי' שנק' חתן חות דרגא. והוא ירידה הב' ולעתיד יהיה הגילוי גם למטה מבחי' כתר המחבר וממשיך א"ס ב"ה אל הנאצלים שזהו ירידה הא' להיות ראשית האצילות כו' שגילוי זה ממש בעצמו יהיה למטה וז"ש בזהר ח"ג (דקל"ג א') שוש אשיש בהוי' בעתיק יומין אתמר. שהוא בחי' המרומם לבדו המתנשא מימות עולם. שגילוי זה יהיה גם למטה. ועד"ז יובן ענין וככלה תעדה כליה. וזהו ענין ביום ההוא יהי"ה שגם בחי' ו"ה יהיו בבחי' י"ה. ועמ,ש בד"ה והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כו' ועמ"ש ע"פ כמשוש חתן כו'):

פרק ו

כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה כו'.

(ועיין בזהר תרומה קס"ו ב'). הנה כל הנביאים לא נתנבאו על מתן שכרן של מצות רק לענין אכילת פירותיהן בעוה"ז בשכר גשמי לימות המשיח אבל לענין השכר הרוחני שיש בכל מצוה ומצוה מצד עצמה כי שכר מצוה מצוה ע"ז נא' עין לא ראתה כו' ועמ"ש מזה ע"פ מנורת זהב.

ולא דברו הנביאים בזה כלל. וזה יתגלה לע"ל בתחיית המתים אך אעפ"כ ישנו בהעלם בכל נפש מישראל בבחי' עבודה גם עתה בעשותו המצוה ובראש השנה ויוהכ"פ נתגלה מן ההעלם ועל זה נאמר כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה כו'.

ולהבין ביאור ענין זה הנה בעשרת ימי תשובה אומרים המלך הקדוש כו'. ולכאורה אין לזה טעם דבשלמא בראש השנה המלך יושב על כסא דין וכסא רחמים אומרים המלך הקדוש. אבל בעשרת ימי תשובה שאחרי ר"ה מאיזה טעם אומרים המלך הקדוש המלך המשפט.

וגם מהו ענין המלך אצל הקדוש כי קדושה ענין בפ"ע ומלוכה ענין בפ"ע. ויובן כל זה בהקדים תחלה ענין ירידת הנשמות בעוה"ז שהיא ירידה לצורך עלייה והיינו ע"י מעשה המצות אשר קדשנו במצותיו כו'. כי הנה ידוע כי ישראל עלו במחשבה. פי' כי המלאכים נמשכו מבחי' דבור העליון כמו שכתוב וברוח פיו כל צבאם אבל הנשמות נמשכו מבחינה עליונה יותר דהיינו מבחי' מחשבה עילאה וההפרש ביניהם הוא כמו עד"מ

למטה הנה הדיבור נמשך מהבל הלב שנמשך ונעשה קול ודיבור על ידי הקנה וההבל והקול נמשך מהגוף החומרי (ועיין באגה"ק ד"ה ויעש דוד שם) וגם יוצא ונתפשט באויר העולם ונעשה בחי' נפרד מעצמיות האדם. משא"כ המחשבה שמתאחדת עם השכל הנה היא התפשטות השכל ולא התפשטות גופני. וגם איננה נעשית בחי' נפרד מעצמיות האדם כי אדרבה היא מיוחדת בעצמותו כי הדבור הוא היוצא ונמשך לזולתו ולא המחשבה. וכדוגמא זאת יובן למעלה מעלת הנשמות על המלאכים ושאר כל הנבראים שכולם נבראו על ידי עשרה מאמרות וכמארז"ל ועוף יעופף ועוף זה מיכאל כו' (שהוא עד"מ התפשטות גופני כנודע שהמלאכים שרשן מחיצוניות הכלים שהם בחי' גוף כו' ונשמות מהפנימית) אבל ישראל עלו במחשבה קודם שבא הדיבור בי' מאמרות והיינו בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית לפי שעלו במחשבה ולכן היו ג"כ קודם שי"ב. וכיון שכן שגם קודם ירידתן בעולם הזה עלו במחשבה עילאה למעלה מבחי' המלאכים כו'. א"כ צריך להבין מהו ענין הירידה צורך עלייה מהו העלייה עוד יותר (ועיין מזה בד"ה ושמתי כדכד) והענין דהנה כתיב ואנשי קדש תהיון לי וכתיב קדש ישראל לה'. וארז"ל ע"פ קדושים תהיו יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם. וצ"ל איך קס"ד שיהיו כמוני עד שהוצרך להשמיענו שקדושתי למעלה כו'. אך הענין כי יש בחי' קדש ובחי' קדוש. פי' קדוש הוא מה שהוא מובדל מבחי' השתלשלות העולמות ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. אך קדוש בוי"ו הוא בחי' המשכה היינו הארה הנמשכת מבחי' קדש העליון המובדל מהעולמות להיות נמשך ומתלבש בהעולמות שעצמות בחי' הקדש העליון א"א לו להיות נתפס ומתלבש בהעולמות כי אין ביכולת העולמות להכיל בחי' זו דקדש עצמו וכמאמר קדש מלה בגרמיה הוא (בזהר אמור דצ"ד ב') שבגילוי בחי' זו היו העולמות בטלים במציאות לגמרי רק הארה מצומצמת נמשך מבחי' קדש להתלבש בהעולמות. וזהו בחי' קדוש בוי"ו שהוי"ו הוא בחי' המשכה וזהו ענין שהמלאכים אומרים ג"פ קדוש שהם ג' בחי' המשכות מבחי' קדש העליון שנמשך בג' מדרגות ממדרגה למדרגה עד שאחר ג' בחי' אלו הוא נמשך בבחי' הוי' צבאות להיות מהוה צבאי צבאות שבעולמות עליונים אלף אלפים גדוד א' כו' וג' מדרגות אלו היינו שמתחלה יורד אור מבחי' קדש ומתלבש במחשבה ואחר כך ממחשבה למדות וממדות לדבור עד שנמשך להוות צבאי צבאות העליונים שהתהוותם מבחינת הדבור וכדכתיב וברוח פיו כל צבאם (ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי) והנה באמת אין ערוך כלל בחינת הארה זהו לגבי עצמות בחינת קדש העליון כמו עד"מ שאין ערוך זיו השמש לגבי השמש ואין הזיו פועל בו שום שינוי וכך כתיב אני הוי'

לא שניתי והנה נשמות ישראל ע"י שמקיימין המצות בעוה"ז בהתלבשותן בגופים ע"ז הם מתעלים לבחי' קדש העליון שהוא בחינה שלמעלה מבחינת קדוש בו"ו וזהו ואנשי קדש תהיון לי ואנשי קדש ממש. (ועמ"ש מכ"ז בד"ה שבת שבתון) וכמו שכתוב בזהר משפטים (דקכ"א סע"א) וזהו שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו פי' בבחי' קדש עצמו והיינו ע"י מצותיו דוקא שהמצות הם בחי' רצון העליון ב"ה שלמעלה מבחי' חכמה. וכענין שתוק כך עלה במחשבה. וזהו שתרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור לפי שהם בבחי' כתר עליון לשון כותרת ומקיף מלמעלה שהוא בחי' קדש ומובדל רק מקיף מלמעלה בחינת סוכ"ע כו'.

ועי"ז אשר קדשנו במצותיו כו'. וזהו שארז"ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדשו כי ענין אמרית קדוש בו',ו להמשיך הארה מבחי' קדש העליון להעולמות שזהו בחי' קדוש. לכן לפי שלע"ל יתעלו הצדיקים בבחי' קדש העליון וכמאמר קדושים תהיו. ואנשי קדש תהיון לי כו'. ע"כ יאמרו לפניהם קדוש. להמשיך מהם הארה ובחי' וי"ו שזהו בחי' קדוש כו'. וזהו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים שהמצות מביאים לידי קדושה כנ"ל ופי' קדושים לאלקיכם היינו שיהיו צרורים בצרור החיים את ה' וכמ"ש רננו צדיקים בה'. והנה גילוי בחי' זו יהיה לע"ל שע"ז נאמר עין לא ראתה כו' ועכשיו הוא בבחי' העלם במעשה המצוה אך קצת גילוי מבחי' זו נמשך להאיר לנפש האדם בעבודה הארה מבחי' קדושה זו (וכמ"ש בפי' ראה ע"פ ואת מצותיו תשמרו וע"פ וידבר משה אל ראשי המטות ובשאר דוכתי) וזהו ענין ברכת המצות שאומרים אשר קדשנו במצותיו וזהו פי' ברוך שיהיה ברוך ונמשך מעצמות א"ס ב"ה להיות מאיר ומתגלה עד שיהיה בחבי' אתה לנכח והמשכה זו היא ע"י שם הוי' ובחי' מלך העולם כי מדת המל' היא מקור העולמות ומתלבש בבחי' זמן ומקום כמאמר מלך מלך וימלוך כו' מלכותך מלכות כל עולמים כו' דור ודור כו'. ולכך ע"י קבלת עומ"ש יומשך גילוי בחי' זו בנפש להיות אשר קדשנו במצותיו כו' והוא להיות בנפש בחי' אהבה רבה כו' הנקרא בשם קדושה שמקבלת מקדש בחי' סוכ"ע (ועמ"ש בפי' שלח ע"פ מקושש עצים. וע' ברע"מ פ' אמרו דצ"ג א' בענין קדש קדושה) והנה בענין ברכת המצות ארז"ל עובר לעשייתן ועובר לישנא דאקדומי הוא גם עובר לשון מקיף כמו עובר לסוחר לשון סחור סחור והיינו שממשיכין תחלה בחי' מקיף שיהיה מקיף לעשייתן ר"ל למעשה המצוה כו' כי המצות הן מלובשות בדברים גשמיים כמו טלית ותפילין וכדי שיומשך אור קדש העליון לשכון בדבר גשמי צריך להקדים הכנה לזה קודם עשיית המצוה והוא בברכת המצוה שימשיך בחי' מקיף על מעשה המצוה כו'.

וזהו לישנא דאקדומי להקדים להמשיך בחיי מקיף לעשייתן מריש כל דרגין להיות ברוך ונמשך במלך העולם ואזי אח"כ יוכל להמשיך גילוי אור קדש העליון גם בבחינת פנימי' ע"י מעשה המצוה כו' (ועמ"ש מענין ברכת המצות בד"ה ואתחנן אל כו' ובביאור ע"פ אלה מסעי ועיין בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה שבשיר השירים) ובזה יובן ענין ירידת הנשמה שהיא צורך עלייה הגם שגם מתחלה עלו במחשבה אך כי העלייה הוא למעלה מעלה מבחי' מחשבה דהיינו בבחי' קדש העליון שמובדל מכל ההשתלשלות משא"כ בחי' מחשבה מקבלת רק הארה בעלמא מבחינת קדוש בוי"ו כו' (ועיין מ"ש בד"ה ושמתי כדכד):

ב **והנה** על גילוי שע"י מעשה המצות נאמר כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח. כי להבין איך ע"י עשייה גשמיות דמעשה המצות יתעלו בבחי' קדש העליון ממש שלמעלה מההשתלשלות כו'. אך הנה ע"ז נאמר במצות לשון זריעה זרעו לכם לצדקה כו' זורע צדקות ומצמיח ישועות. פי' שכמו עד"מ שאנו רואים שמגרעין הנזרע בארץ צומח עץ פרי והנה הפרי יש בו טוב טעם וענג מה שלא היה כלל וכלל בהגרעין שהרי הגרעין אין לו שום טעם כלל.

וא"כ יפלא איך נצמח ממנו פירות משובחים בטוב טעם למעלה מעלה ממהותו של הגרעין. אך הענין הוא דעיקר הצמיחה הוא מכח הצומח שיש בארץ משי"ב והוא ממאמר תדשא הארץ דשא כו' ועץ עושה פרי כו' שכל זה המאמר הוא מלובש בכח הצומח שבארץ והוא כח אלקי ממש (בחי' מל' דמל' שבע"ס דעשייה כו') לחדש יש מאין להוציא כל מיני צמיחה בטעמים שונים כו'. רק שמ"מ יש צורך בזריעה ונטיעת הגרעין דוקא לפי שאין הברכה שורה רק כשיש בחי' כלי מלמטה לשכון בו הברכה וכידוע בזהר דלית ברכתא שריא באתר ריקנא כו' ע"כ זורעין בו הגרעין שיהיה בחי' כלי לשכון בו אור ושפע כח הצומח (והעשבים והפירות הצומחין מאליהן בלי זריעה אינם משובחים כ"כ ועיין לקמן) והיינו ע"י שהגרעין נרקב בארץ וכל כחו עולה ונכלל בכח הצומח. לכן נמשך האור וגילוי מכח הצומח שהוא מבחינת מאמר תדשא כו' ועץ כו' להצמיח אילן כו'. וכמו"כ יובן למעלה איך ממעשה מצוה שנתלבשה בענינים גשמיים יהיה הצמיחה להיות גילוי בחי' קדש העליון דהיינו משום שהמצות הן בחי' זריעה שנזרעים בארץ העליונה (עמ"ש מענין פי' ארץ העליונה ע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בארצך וע"פ הבאים ישרש יעקב ובאגה"ק ד"ה זורע צדקות) ונעוץ תחלתן בסופן היינו שבארץ העליונה שנקרא ארץ סופא דכל דרגין נעוץ מתחלתן ממש בחי' קדש העליון כו'. וזהו בחינת כח הצומח שבה להצמיח גילוי אורות עליונים ע"י מעשה המצות ועיין

בד"ה שבת שבתון הוא גבי אני כברוש רענן ופי' שכמו שכח הצומח שבארץ הגשמיות מצמיח כל מיני מגדים שיש בהם טוב טעם ועונג כו' כך נשפע מכח הצומח שבארץ העליונה כל מיני התגלות תענוג עליון שיהיו נהנין מגילוי אור א"ס ב"ה והוא עונג נפלא לאין קץ שהרי אפילו על תענוג שבגן עדן התחתון אמרו מוטב דלידייניה כו' שכדאי כל יסורי גיהנם כו' כש"כ בגילוי שיהיה לעתיד לבוא כו' וכמו שאין גילוי כח הצומח שבארץ הגשמי רק ע"י זריעת הגרעין כמ"כ הוא גילוי כח ארץ העליונה דוקא ע"י זריעה של מעשה המצות כו' (כמבואר ענין זה באריכות ע"פ הבאים ישרש הנ"ל) וז"ש כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח. שהצמיחה היא למעלה מעלה ממהות הזרע הזרוע בה. והנה מ"ש זרועיה תצמיח. זרועיה לשון רבים הענין כי יש ב' מיני זריעות. האחד זריעת גופה של מעשה המצוה ומזה נצמח גילוי האור והזיו בג"ע התחתון (ועמ"ש מענין ג"ע התחתון ע"פ ועתה יגדל נא וע"פ וידבר כו' במדבר סיני כו') והב' הוא זריעה רוחניות יותר והוא כוונת המצות כי כל המצות צריכות כוונה. והכוונה היא בלבו ומוחו שהוא ענין רוחני יותר מגופה של מעשה המצוה כי הרי עיקר הכוונה הוא לדבקה בו ית' ע"י מעשה המצוה הזאת. וכן במצות ל"ת בחינת הכוונה הוא שלא להיות נפרד ע"ז מיחודו ואחדותו ית' כמ"ש ולא תתורו כו' אשר אתם זונים כזונה שאסורה לבעלה כך א"א לו עוד לקבל מבחי' קדש העליון כו'.

והנה מכוונת המצות נמשך ונצמח האור בג"ע העליון כו' וזהו וכגנה זרועיה תצמיח זרעה לא נאמר אלא זרועיה היינו ב' זריעות הנ"ל ועיין בסש"ב פרק ל"ח. והנה פי' כארץ תוציא צמחה היינו מדרגה ג' והיא הצמיחה אשר תוצמח בלתי זריעה כלל והיינו כמו עשבים העולים מאליהן וכן כמו פירות היער כמו התפוחים שבעצי היער שגדילים ונצמחין מעצמן בלי זריעה. אך הפירות שע"י הזריעה והנטיעה הם משובחים מאד מאד מהעולים מאליהן כו'.

והנמשל יובן דבחי' זו הג' היינו ענין מצות מעשיות שנעשים בלי שום כוונה לדבקה בו ית' וכענין שנאמר ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלמודה. שהרי זה כאלו אין כאן בחי' זריעה כלל ואעפ"כ הארץ תוציא צמחה ע"י אהבה המסותרת שיש באדם אף שהיא מסותרת לגמרי כיון שלא הוציא האהבה מהעלם לגילוי לכוין לדבקה בו ית' מ"מ מאחר שעכ"פ יש בו האהבה המסותרת הנה הארץ תוציא צמחה. ומ"מ לא דמי כלל למה שגנה זרועיה תצמיח שהם המצות שנעשו בכוונה כ'ו (וע' בזהר תרומה) (קס"ו ב') ע"פ וכגנה זרועיה כו' וע"פ אור זרוע כו' ועמ"ש מזה בפי' ויגש ע"פ וילקט יוסף כו' ובשיר השירים ע"פ ששים המה מלכות כו' וע' בס"ח סימן שכ"א וזהו משנת"ל בענין ברכת המצות

עובר לעשייתן שכדי להיות אתעדל"ת של מעשה המצוה מעורר גילוי אתעדל"ע זה הוא ענין הברכה באי"י אמי"ה. פי' כמ"ש בזהר ח"א (דקכ"ב א') ע"פ מלך לשדה נעבד מאן מלך דא קוב"ה דאתחבר לשדה כד איהו נעבד. מאן שדה דא שדה אשר ברכו ה'. פי' אשר ברכו ה' היינו ענין ברכת המצות שהוא המשכה עליונה מלמעלה מעלה להיות גילוי כח הצומח אשר בארץ העליונה להצמיח ישועות ע"י מעשה המצוה בריבוי האור כו' וכמו שכתוב במ"א על פי יברכך ה' בפרשה נשא ע"ש:

ג **והנה** כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח היינו בחי' הצמיחה שממעשה המצות ומכוונת המצות. הנמשך בכל השנה כשישראל מסגלין תורה ומצות. כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה והוא הצמיחה וגילוי האור שלמעלה בר"ה ויוהכ"פ ועשי"ת. וכמ"ש בזהר תרומה (קע"ז א') בהאי זמנא אד' הוי' אתה החלות כ'ו שב' שמות אלו אד' הוי' מתגלים בר"ה ויוהכ"פ והיינו להיות יצמיח צדקה ותהלה כו'. ויובן זה בהקדים ענין בחי' בעלי תשובה דהנה כל הנ,ל היא כשהאדם הוא סר מרע ועושה טוב שאז הוא ענין הזריעה זורע צדקות כו' וכן שאר כל מצות התורה נקראים בשם צדקה דרך כלל וכמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת כו' (ועמ"ש מזה בפ' בשלח בד"ה אשירה) שהן בחינת זריעה להיות ע"י"ז מצמיח ישועות וכן גם קיום מל"ת נק' זריעה כמ"ש בארץ לא זרועה שבחי' הלא דהיינו מה שיושב ואינו עובר עבירה הוא ג"כ בחי' זריעה בארץ העליונה כמו בעושי מצוה כו'. אבל כשהאדם חוטא ח"ו ומבטל מ"ע נק' חוטא לשון חסרון והעדר בחי' זריעה הנ"ל.

וכש"כ בעברו על מל"ת שנקרא עון מלשון העוה דרכו שהוא ענין עיוות ודרך עקלתון שממשיך יניקה לחיצונים וכמ"ש הפושעים בי בגופא דמלכא כו' ועל זה נאמר ימצאהו בארץ מדבר. שהוא מקום שאינו ראוי לזריעה כלל וכמ"ש לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב כו' (ועמ"ש מענין מדבר בד"ה אני לדודי ובד"ה כנשר יעיר) אך על כל זה כנשר יעיר קנו כו' דהיינו כי גם לזה יש עצה על ידי התגלות י"ג מדה"ר ע"י בחי' תשובה ובפרט בעשרת ימי תשובה שהן עיקר הזמן לקבלת השבים כמ"ש דרשו ה' בהמצאו כו' כי הנה בעשי"ת הוא זמן התגלות י"ג מדה"ר כמ"ש ויעבור הוי' על פניו ויקרא פי' ויעבור שנמשך מצד עצמו בבחי' אתעדל"ע לבד כי בכל השנה אין הגילוי אור רק מבחי' אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת דוקא. אבל בעשי"ת נמשך בחי' אתעדל"ע מצד עצמו.

והיינו ויעבור ה' על פניו. ארך אפים אריכו דאנפין שמתארך ונמשך למטה גם עד מקום העונות והפשעים להיות נושא עון למלאות כל הפגמים כו' וכל החסרונות שנעשו

בהמשכת אור הקדש העליון בביטול מ״ע ומל״ת כו׳ והיינו כמ״ש לפני הוי׳ תטהרו כי כל המצות נק׳ מצות הוי׳ (כמש״ל ע״פ כי המצוה הזאת כו׳) אך על יוהכ״פ נאמר ולקדוש הוי׳ מכובד כלומר שהוא בחי׳ קדוש ומובדל ומרומם למעלה מבחינת שם הוי׳ וזהו ענין לפני הוי׳:

וביאור הדברים הנה יובן בהקדים ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי״ת דהנה ידוע בשרש ענין ר״ה שהוא ענין בנין מדת מלכותו ית׳ וכמאמר רז״ל אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני כו׳. והטעם שזהו ברי״ה דוקא הוא כי בכ״ה באלול נברא העולם וביום הששי למעשה בראשית נברא אדם הראשון והוא ר״ה.

והנה ביום ברוא אדה״ר היה התחלת גילוי מדת מלכותו ית׳ כי לא שייך בחי׳ מלוכה רק על בחי׳ אדם שהאדם מקבל עול מלכותו כמאמר ומלכותו ברצון קבלו עליהם כו׳ משא״כ על בהמות וחיות שקדמו לבריאת אדם הראשון לא שייך כלל בחי׳ לשון מלוכה ואמר אדה״ר אז השיר של יום ו׳ הוא ה׳ מלך גאות לבש כו׳ לפי שבו נמשך להיות בחי׳ מלך ונתלבש בלבוש מלכות ולכן בכל שנה שחוזר הדבר לקדמותו הנה ביום ר״ה הוא המשכת בחי׳ מלכות ממקורו כמו שהי׳ המשכה זו ביום זה בתחלת בריאת העולם.

והוא ענין מה שעלה במחשבה הקדומה אנא אמלוך כלומר זהו בחי׳ רצון שעלה במחשבה הקדומה של עצמות המאציל להיות בחי׳ מלך על עם נפרד ורצון זה להיות מלך הוא בחי׳ מקור למציאות התפשטות מדה זו דמל׳ אח״כ דהיינו להיות בחי׳ הצמצום ולצמצם ולהסתיר א״ע כדי שיהא בחי׳ התהוות היש ודבר נפרד (שיהיה דבר נפרד בידיעתו ור״ל בידיעתו של היש ונברא שנדמה לו שהוא יש ודבר נפרד כו׳) כדי שיהיה המאציל מלך על עם והרי צמצום זה אינו אלא אצלנו אבל קמיה ית׳ כולא כלא חשיב כמו קודם הבריאה ואין כאן שום דבר נפרד באמת כי אני הוי׳ לא שניתי וכמו קודם שנברא העולם כו׳ וא״כ אין לך דבר שחוץ ממנו ועל מי הוא מולך רק שלפי שמ״מ מחמת בחי׳ הצמצום נעשה בחי׳ יש ודבר נפרד בידיעתינו הגם דקמיה כולא כלא מ״מ שייך בחי׳ מלוכה על עם שהרי הם יש ודבר נפרד בידיעתם כו׳ ולפי דקמיה כלא חשיב לכן צריך להמשיך תחלה בכל שנה ושנה להיות לו הרצון למלוך.

והוא ענין המשכה מבחי׳ הנ״ל אנא אמלוך כו׳ והמשכה זו הוא ענין מלכיות שאומרים בר״ה וכמארז״ל אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם שעי״ז מעוררים וממשיכים הרצון דבחי׳ אנא אמלוך. וזהו ענין מה שאומרים בר״ה המלך הקדוש כי מלך סתם הוא כל השנה דהיינו מדת מלכותו אשר מתפשטת בעולמות כמו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים ומלכותו בכל משלה אבל מקור מדת המלוכה דהיינו בחי׳ המשכת מחשבת

אנא אמלוך נקרא המלך הקדוש שעדיין מובדל ומרומם הוא מבחי' התפשטות בעולמות ואין עוד מלבדו ממש רק שעלה ברצונו להיות מלך כו'. (וזהו כענין בריש הורמנתא דמלכא כו' וכמ"ש ברע"מ פ' פנחס) (דרנ"ו ע"ב) אתר דאתגזרת מתמן דאיהו אין סוף כו' וכמ"ש בת"ז תיקון עשירי בפי' איה מקום כבודו כו' וע"ש ברע"מ (דרנ"ה ע"ב) בענין הראיני נא את כבודך כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ואולם חי אני וימלא כבוד כו' כבוד היינו בחי' מחשבת אנא אמלוך שהיא ג"כ בחי' לבוש כמ"ש ה' מלך גאות לבש והמשכת בחי' מחשבה זו נמשך עד"מ מכח המחשבה כו'. ועד"ז נזכר בזהר פ' נח (דס"ה א') כמה בחינות שנק' מחשבה עילאה כו' וכמו עד"מ באדם כח המחשבה הוא מקור המחשבה כו' והוא הנקרא מקום כבודו. פי' מקום ר"ל מקור ושרש המחשבה כו' והוא בחי' איה בחי' אין סוף.

וז"ש אתר דאתגזרת מתמן דאיהו אין סוף כו' והוא בחינת מה שאמרו רז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד דבחי' שמו זה זהו ענין איה מקום כבודו ומשם נמשך להיות בחי' אנא אמלוך כו' וזהו בחי' המלך הקדוש שהוא מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כדלקמן. ועמ"ש בד"ה קול דודי בענין מלכותך מלכות כל עולמים. ולכן אומרים המלך הקדוש בכל עשי"ת כי בכל הימים הללו ממשיכים בכל יום מעצמות המאציל רצון למלוכה (ועשרה ימים כנגד ע"ס דמל' שבכל יום נמשך בחי' אחת כמ"ש בפע"ח). והנה בחי' המלך הקדוש הוא בחי' קדושתי למעלה מקדושתכם דהיינו שהמשכה זו היא מלמעלה יותר מהמשכה שע"י המצות עם היות שע"י המצות ממשיכים מבחינת קדש העליון ממש. אך עכ"ז אמרו קדושים תהיו יכול כמוני כו' ר"ל שיש עוד אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ע שע"י אתעדל"ת של מעשה המצות דהיינו שאין אתעדל"ת ממעשה המצות מגיע לשם כלל (כ"א ע"י התשובה ממעמקים כו' וכדלקמן וגם ע"י התורה נמשך מבחי' אתעדל"ע זו כמ"ש ע"פ ואתחנן כו' ומזה יובן משנ"ת במ"א בפי' בראשית בד"ה צאינה וראינה שהתשובה נק' רפואה וכן התורה והיינו לפי שקדמו לעולם כו' ע"ש). וגילוי זה עיקרו מצד אתעדל"ע מצד עצמו שלמעלה מאתעדל"ת כמ"ש ויעבור ה' על פניו ויקרא כו'. וזהו שנק' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כו' וע"י המשכה זו מתתקנים כל הפגמים שפגמו ע"י העונות וחטאים שהם מגיעים עד בחי' קדש העליון שהוא מקור אור המצות אבל כשנמשך מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם ניתקנו ונתמלאו כל החסרונות שבבחי' קדש העליון כו'.

וזהו בחינת ומדרגת בעלי תשובה שלמעלה מבחי' צדיקים גמורים כי הצדיקים גמורים ממשיכים מבחי' קדש. ולכן יאמרו לפניהם קדוש אבל גדולה בחי' תשובה בחילא

יתיר שממשיך מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם. ולכן אומרים המלך הקדוש בכל עשי"ת:

ד **וזהו** כי כארץ כו' וכגנה כו' ג"ע העליון והתחתון יצמיחו גילוי זיו השכינה מאתעדל"ת וזריעה של מעשה המצות וצמיחה זו היא גילוי מבחי' קדש העליון אשר קדשנו במצותיו כו'. כן אד' הוי'. ב' שמות אלו המתגלים ברי"ה ויוהכ"פ שם אד' היינו בחי' ר"ה כי הוא בחי' שתמליכוני עליכם דינא דמלכותא דינא אותיות אד' כו' ושם הוי' בניקוד אלקים היינו בחי' יוהכ"פ יצמיח גילוי אור עליון יותר היינו מבחי' אתעדל"ע דקדושתי שלמעלה מקדושתכם ועל זה נאמר אד' הוי' אתה החלות כו'. ועמ"ש בפ' ואתחנן ע"פ אתה החלות כו'. ועמ"ש בפ' שלח בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' כו' נושא עון כו'. (ועמ"ש בביאור ע"פ באתי לגני בענין אריתי מורי. ועיין בפ' שלח) (קנ"ט א') ובהרמ"ז שם גבי תלת עלמין אית ליה לקוב"ה כנגד ג"ע העליון והתחתון כו' יעו"ש ועיין בפ' בא (דל"ה א') גבי דזרע בגנתא ומש"ש במק"מ בשם הרח"ו. גם י"ל שייכות לגילוי בחינה זו ברי"ה ויוהכ"פ כי הנה כתיב ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם. ה' אלקים שם מלא. עיין ברבות בראשית פט"ו ובזח"ג נשא (קל"ח ב'). והנה וישם שם את האדם אשר יצר היה ברי"ה יום ברוא אדה"ר. וזהו ענין כשמחך יצירך בג"ע מקדם ומבואר במ"א פי' מקדם היינו בלי אתעדל"ת אלא מפני כי חפץ חסד הוא. ועיין בגמרא פ"ד דפסחים (דנ"ד א') בענין מקדם ועמ"ש סד"ה ראה אנכי נותן והנה לכן גם בכל ר"ה מתעורר בחי' זו להיות וכגנה זרועיה כו' כן כו' ועמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים. ופי' יצמיח צדקה. כי צדקה הוא בחי' שם אד'. א' דין שהדין נמתק ע"י אלף פלא עליון כו'. וזהו ג"כ ענין צדקה צדק ה' כי צדק איהי דין וכשנמתק הדין ע"י ה' חסדים נק' צדקה. וכמ"ש בזהר בחקתי (דקי"ג ע"ב) ועיין בהרמ"ז שם ובאדר"ז (דרצ"א ע"ב ודרצ"ב ע"א) וע"ז נאמר צדק מלאה ימינך וכמ"ש במ"א ע"פ ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו' ע"ש. והענין כי הנה צדיק ה' בכל דרכיו וכתיב צדיק ה' צדקות אהב. פי' צדיק היינו בעל צדקה עד"מ הצדקה הגשמית שניתנת לעני להחיות רוח שפלים כך הקב"ה בכבודו ובעצמו עושה צדקה להחיות רוח שפלים שהן כל העולמות דכולא קמיה כלא חשיב כו' ועיקר המשכה זו היא ברי"ה כי הנה ברי"ה נמשך ג"כ אור ושפע אלקי לכל א' בתורה ועבודה לכל השנה כנודע בפי' כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב.

והגם שנאמר לשון משפט שהאדם נידון בנפשו איך וכמה יומשך גילוי אלקות בנפשו. ואופן הדין והמשפט תלוי במעשיו של אדם בשנה העברה כו'. מ"מ משפט איהו רחמי וכמ"ש באדר"ז שם וכ"כ ברבות באסתר בפסוק בימי אחשורוש ע"פ הוא ה' אלקינו

בכל הארץ משפטיו שמדת רחמיו לעולם. והיינו שהרחמים ממתיקים הדין וע' בזהר ויקרא (דט"ו סע"א וע"ב) ובפרשה אמור (דף ק') ובפי' לך לך (דפ"ז ע"פ) ומלכי צדק מלך שלם כו' ע"ש. וזהו לך אדי הצדקה ולנו בושת הפנים. והיינו בחי' השפעה לבעלי תשובה שע"י החטאים ועונות חסרו לו הלבושים הנעשים מתומ"צ וזהו ולנו בושת הפנים. כי הנה אנו אומרים ותן בלבנו בינה כו' לעשות ולקיים כו'. ועי"ז ולא נבוש כו' משא"כ כשחטא הוא בחי' ולנו בושת הפנים וכמו שכתוב בזהר אמור (דפ"ט ב') אך ע"י התשובה והיא ג"כ בחי' בושת הפנים. וכענין יראה בשת להתבושש מאור א"ס ב"ה וכמש"כ בסש"ב פרק מ"ג ובהערה לתיקון חצות. ע"ז לך אדי הצדקה למלאות כל הפגמים ע"י יג"מ הרחמים כו'. ועמ"ש בד"ה ושמתי כדכד בענין שמש צדקה. וענין תהלה הוא נמשך משם הוי' בניקוד אלהים שהוא בחי' יוהכ"פ. פי' תהלה לשון הילול ושבח וגם לשון בהילו נרו כו' הארה בבחי' גילוי ושניהם אמת כי זה נמשך מזה וכמ,ש כל הנשמה תהלל י"ה שע"י סידור שבחיו של מקום שזהו ענין פסוקי דזמרה ע"י"ז ממשיך הארה אלקית על נפשו.

והנה ע"י הארה זו נדחה ג"כ החשך דנה"ב המסתיר. ולכך נקראו ההילולים דהללו יה פסוקי דזמרה מלשון זמיר עריצים שנכרתו ונזמרו הקליפות המסתירים כו' וזהו רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים שע"י בחי' רוממות אל בגרונם והיא בחי' כל הנשמה תהלל י"ה ע"י"ז נמשך חרב פיפיות כו' להעביר החשך דנה"ב.

וביום הכיפורים שהוא בחינת יכפר עליכם לטהר אתכם כו' ע"ז נאמר הוי' יצמיח תהלה זו בנפש נגד כל הגוים והיינו שע"י הארה זו נעשה ב' בחי' האחת להיות הגילוי בנה"א שיבא לבחי' כל הנשמה תהלל.

ועמ"ש בד"ה שיר השירים בענין התהללו בשם קדשו. והבי' שע"י"ז נדחה החשך של הנה"ב לכך נאמר שם הוי' בניקוד אלקים ששם זה מצמיח תהלה זו כי הגילוי הוא ע"י שם הוי' וע"י ניקוד אלקים הוא לדחות החושך ולהעביר רוה"ט וגם כי הנה דרך כלל הן שני מונעים. האי נמשך מחסד דקליפה והוא הקרירות שגורמת מניעת היגיעה בועשה טוב.

והבי' מבחי' גבורה דקליפה שהוא החמימות לגרום תאות איסור כו' ופרטי כל התאוות והמונעים נמשכים מבי' דברים אלו וע"י שם הוי' בניקוד אלקים שהוא בחי' חו"ג עליונים דקדושה נכרתים בי' מונעים הנ"ל כו'. ולכן אומרים ביוהכ"פ ז"פ הוי' הוא האלקים כי האור והגילוי דיוכ"פ הוא מבחי' שם הוי' בניקוד אלקים:

עוי"ל בענין כי כארץ עפמ"ש ע"פ וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ שמע ישראל כו' ע"ש וממש"ש יובן בתוספת ביאור ענין כי כארץ כו' כן כו' דכמו שהצמיחה בק"ש היא בכל מאדך כן נמשך בר"ה ויוהכ"פ בחי' צמיחה בחי' תשובה עילאה מבחי' עליונה יותר. כי יש כמה מדרגות בבחי' רצון עליון דבכל מאדך כמבואר ע"פ האזינו השמים.
והנה פשט הענין שתלה הפסוק זה בזה כי כארץ וכגנה כ'ו כן אד' כו' היינו כי הצמיחה הזאת בר"ה ויוהכ"פ הוא לפי ערך הזריעה בתחלה בקיום התורה ומצות כל השנה וכמ"ש משפט לאלקי יעקב כו' וגם בתשובה תליא מילתא כי אף שנמשך בחי' אתעדל"ע עליונה שלמעלה מקדושה הנמשכת ע"י מעשה המצות בכל השנה כו' על כל זה השראה והמשכה זו הוא לפי ערך השלימות הנמשך ע"י התורה והמצות בכל השנה וכמ"ש במ"א ע"פ פתחי לי כו' וזהו כן אד' הוי' יצמיח היינו על ידי תשובה תתאה שהיא בבחי' שם אד' וע"י תשובה עילאה שהיא בבחי' שם הוי' בניקוד אלקים והם בחי' פנימיות ארץ תתאה ועילאה כי עשר קדושות הם בארץ עד בחי' קדש הקדשים פנימיות העשר קדושות שמשם יצמיח סליחת העונות ונק' ההר הטוב והלבנון שמלבין עוונותיהם ברבות ר"פ ויקרא וזהו דבפי' אמור כתיב שבת שבתון הוא לכם הוא לשון זכר ובפיאחרי כתיב שבת שבתון היא לכם היא לשון נקבה.
והיינו ע"ד איש מזריע תחלה יולדת נקבה דהיינו כשההמשכה היא מבחינת אתעדל"ע לבד כשאין שלימות באתעדל"ת וע"ז נאמר בפי' אחרי שבת שבתון היא לכם כו' חקת עולם שמ"מ נמשך גילוי זה מאתעדל"ע בבחי' חקת עולם היינו אף גם כשלא אכשור דרי כ"כ אלא שאז היינו בחי' שבת שבתון היא לשון נקבה. משא"כ בפי' אמור כתיב שבת שבתון הוא לכם והיינו לפי שנאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה כו' היינו בחי' אתעדל"ת בשלימות בעשי"ת וע"ז יולדת זכר כו':

פרק ז

ביאור ע"פ כי כארץ

להבין שורש הדברים הנ"ל. הנה תחלה יש להבין כללות ענין ראש השנה ויוהכ"פ ועשי"ת שהוא זמן התיקון לתקן פגם העוונות והחטאים וכמארז"ל ע"פ דרשו ה' בהמצאו אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליוהכ"פ. ומפורש בתורה כי ביום הזה יכפר כו'. ולהבין ענין התיקון הזה איך הוא (ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש שופר) והענין הוא כי הנה בר"ה הוא בנין הנוק' שהיא מלכות דאצילות. וכמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כו' פי' עד"מ כאשר בית אחד נתקלקל באיזה מקום באמצעו או בתחתיתו הנה כדי לתקן

אותו הקלקול ההכרח שיחזרו ויבנו כל הבית מחדש מיסודו עד גגו שבהתחדשות הבנין יכולים לתקן ולעשות קיום חזק גם באותו מקום המקולקל כו'.
והנמשל יובן מזה כי פגם העוונות וחטאים עשו חסרון וקלקול למעלה בע"ס דאצילות. כי שלשים כלכים דזו"נ דאצילות נעשים נשמה לבי"ע עשרה כלים הפנימיים בבריאה והתיכונים ביצירה והחיצונים בעשייה. וא"כ גם מי שיש לו רק נפש דעשייה מגיע הפגם מעונו גם באצילות היינו בעשרה כלים החיצונים דאצי' המלובשים בעשייה.
וזהו מ"ש הפושעים בי בגופא דמלכא. ועיין בזהר פ' תזריע ובע"ח בדרוש הנגעים. והעצה לתקן זה הוא עד"מ לבנות הבית מחדש. וזהו ענין ראש השנה זה היום תחלת מעשיך בנין המל' וכן למעלה עד רום המעלות הכל נבנה מחדש לחדש כל ההשתלשלות מאין כו' מעצמות המאציל. ובזה יתמלאו כל הפגמים שנעשו באורות וכלים דע"ס דאבי"ע כי אנת הוא שלימותא דכולהו כו' (ועיין בזה בלק) (דקפ"ז ע"א) זילי נטורי ביתך כו' המשיל בחינת התלבשות המל' בבי"ע ג"כ לבחינת בית כו' וגם המל' עצמה נק' בית כנודע ומבואר במ"א ע"פ מזמור שיר חנכת הבית וע"ש. ועמ"ש ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון כו'.
ועיין בע"ח שער מ"א בפי' כי תבנה בית חדש כו' ויש לומר כי הנה ארז"ל אל תקרי בניך אלא בוניך. שעוסקים בבנינו של עולם כו' אך מי שחטא ופגם בבנין הזה כנ"ל ע"ז נאמר כי תבנה בית חדש שצריך לבנות הבית מחדש והיינו על ידי התשובה מעומקא דליבא ועשית מעקה על דרך תשובת הגדר שהיא בחי' שמירה שלא יפול ח"ו וכמ"ש ע"פ וגלחה את ראשה כו' ע"ש:
והנה להבין ביאור ענין הנ"ל. צריך להקדים ענין ירידת הנשמות שהיא צורך עלייה והיינו על ידי אשר קדשנו במצותיו ומה שאמרו קדושים תהיו יכול כמוני כו'. כי הנה שרש נש"י נמשכין מבחי' חכמה דאצילות הנק' מוחין דאבא שהרי נאמר בנים אתם לה' בני בכורי ישראל והבן נמשך מטפה הרוחניות שבמוח האב (ועיין בסש"ב ח"א פ"ב ופרק י"ח) וזהו בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית כי בחי' חכמה נק' ראשית וזה נק' עלו במחשבה וזהו שאמרו ג"כ גבי ר"ע (במנחות פ"ג) ששאל משה רבינו ע"ה להקדוש ברוך הוא וכי זו תורה וזו שכרה. והשיב לו הקב"ה שתוק כך עלה במחשבה לפני. דהיינו במו"ס שלמעלה מעלה מחכמה דאצי' כו' [והיינו שע"י מס"נ עלו במחשבה עילאה דמו"ס ועיין בזהר פ' נח (דס"ה ע"א) שיש מעלות ומדרגות גבוה מעל גבוה שנק' מחשבה עילאה כו' (ועיין בפע"ח שער נפ"א ספ"ה פ"ו)]. והנה ענין ירידת הנשמות בגופים צורך עליה היינו שעל ידי בירורים הנ"ל יעלו למעלה יותר והוא בבחי' אור הכתר

שלמעלה מעלה מבחי' ח"ע וע"ז נאמר ואנשי קדש תהיון לי (כי קדש היינו מו"ס שהוא בבחי' כתר והענין כי קדוש בוי"ו הנה הוא בחי' הארה בעלמא הנמשך מהכתר להוות בחי' חכמה דאבא יונק ממזל החי' שהוא בחי' שערות כמשל השערה שהיא רק מותרי מוחין ואינו ערוך לעצמיות המוחין. ויובן זה ביותר על פי מה שידוע דלפעמים משמע שמהשערות יש יניקת החיצונים ולכן ארז"ל שער באשה ערוה ועיין באדרא) (דקמ"ב א') וכן בלוים והעבירו תער וביפ"ת וגלחה את ראשה. ולפעמים משמע דקדושה תלי' בשערות כמ"ש בנזיר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו. ועיין בזהר פרשת תזריע (דמ"ח סע"ב) ובמש"ש. אך הענין כי הנה ארז"ל שיחת חולין של ת"ח צריכין לימוד פי' שיחת חולין הוא כמו בחי' נובלות שלו ולפי שהוא ת"ח ע"כ גם בנובלות שלו יש דבר חכמה. משא"כ שיחת חולין ונובלות של שאר בנ"א יהיו דברים בטלים כו' כמ"כ בחי' השערות הוא בחי' נובלות והוא בחי' המשכה בצמצום רב ועצום ולא מבחי' עצמיות המוחין כנ"ל ונמשל לשיחת חולין שאינו עצמיות השכל ואעפ"כ הנה יש בחי' ומדרגה ששערות הן קדושה עליונה שי"ג מדה"ר נק' תיקוני דיקנא.

וכתיב שער רישי' כעמר נקא להיות שהן המשכות מבחי' קדש העליון בחי' כתר ישת חשך סתרו שהמהות אינו מושג כלל רק אחר שנמשך בבחי' צמצום ושערות אז החכמה תתהוה מבחי' מזל החי' כנ"ל. וזהו בחי' קדוש שהוי"ו בחי' קוצין ושערות הנמשך מבחי' קדש ע"כ שערות אלו הן קדושה נפלאה כי רק על ידי צמצום זה יכול להיות איזה גילוי כו' מ שא"כ מה שלמעלה מהצמצום לית מחשבה דח"ע תפיסא ביה משא"כ בבחי' שערות שלמטה ארז"ל שער באשה ערוה שיש יניקה לחיצונים אחידן בשערהא כו' כמבואר בזהר פרשת אחרי (ד"ס ע"ב) וע"ז נאמר כרחל לפני גוזזיה נאלמה כו'. כי בחי' מל' היא בחי' ממכ"ע המתלבשת בתוכיות העולמות ע"כ כשנמשך מבחי' זו המלובשת בבי"ע ע"י צמצום רב ועצום כמו בחי' שערות יכול להיות ג"כ יניקת החיצונים כו'.

ועמ"ש מזה ע"פ ויקח קרח ובד"ה ונקדשתי בתוך בני ישראל. וממוצא דבר נשמע איחך שהשערות אין ערוך לבחינת המוחין עצמן שהרי שער באשה ערוה כו' ובחי' מוחין דמל' עצמן דבריאה יצירה עשיה הן מקור חיות העולמות דקדושה כו' והיינו לפי שהן כבר נמשכו בצמצום רב ועצום עד שאין ערוך לגבי העצמיות. א"כ כמ"כ מזה נשכיל בענין שערות דת"ד הנק' קדוש בוא"ו שג"כ אין להם ערך כלל לבחי' קדש העליון שהוא מו"ס דא"א שמשם מקור התהוות השערות דת"ד כו' דאף על פי ששערות אלו הן קדושה עצומה ונפלאה מכל מקום אינן ערוך לגבי עצמיות הכתר ומו"ס וכמ"ש במ"א דשערות הן רק בחי' צומח שבמדבר כו'.

והנה הנשמות שרשן מחכמה דאצילות המקבלת מבחינת שערות דמו"ס ועליין היינו בבחי' קדש העליון שלמעלה מבחי' קדוש והיינו ע"י התומ"צ תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן תר"ך עמודי אור היינו ששרשן בבחי' כתר העליון שממנו נמשכים תר"ך עמודי אור שהעמוד מחבר הגג עם הקרקע ויכולים לעעלות בו וע"י על הגג כו' והנה ע"ז נאמר ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים וע,ז אמר יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם. פי' כי הגם שע"י המצות מגיעין ועולין עד בחינת אור הכתר מ"מ קדושתי למעלה כו'. אך באמת ג"ז אינו מובן מה בא להשמיענו ודאי ידוע שבחי' הכתר כ"כ כלא חשיב לגבי עצמות א"ס ב"ה כו' שהוא ית' נק' עושה פלא היינו שהכתר שהוא פלא עליון כעשיה גשמיות חשוב אצלו ית'.

וא"כ קדושתו ית' למעלה מעלה לאין קץ על קדושתנו אפי' לאחר עליי' הנשמות בקדש העליון דכתר. אך הענין כי הנה ידוע דבחי' מל' דא"ס נעשה כתר לנאצלים. ודרך כלל בחי' הכתר הוא בחי' ממוצע בין עצמות אור א"ס לנאצלים והממוצע יש בו מבחי' תחתונה שבמאציל והוא בחי' ע"י ויש בו ג"כ בחי' שרש הנאצלים והוא בחי' א"א וכמ"ש בע"ח שמ"א באריכות.

והנה בחי' עתיק יומין להיותו בחי' א"ס הוא למעלה מעלה הרבה מבחי' א"א שרש הנאצלים ולכן נק' עתיק לשון המעתיק הרים שנעתק ונבדל מבחי' הנאצלים כו' ואע"פ שבחי' ע"י הוא בחי' תחתונה דא"ס מ"מ הוא למעלה מעלה לאין קץ משרש הנאצלים כו'.

והנה ע"י המצות הוא העליי' בבחינת כתר כנ"ל ולזה אמר יכול כמוני אין ר"ל כמוני ממש מהותו ועצמותו רק כמוני היינו בחי' אור א"ס שבכתר והוא בחי' ע"י שהוא בחי' התחתונה שבמאציל כנ"ל שהרי ע"י מכלל בחי' הכתר הוא. לזה אמר ת"ל כי קדוש אני כו' כי ע"י המצות העלי' בבחי' א"א כי תרי"ג מצות נמשכין מתרי"ג ארחין דגלגלתא.

וזהו בחי' קדש העליון שלמעלה מבחי' קדוש כנ"ל באריכות אבל בחי' ע"י ע"ז נאמר קדושתי למעלה כו'. וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת שהוא בחי' מלכות דא"ס שהוא בחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם וע"כ אז זמן התיקון למלאות כל הפגמים שנעשו ע"י העונות והחטאים. מאחר שקדושה זו המתגלה בעשי"ת היא מקור לקדושת המצות ולמעלה הרבה ממנה ע"כ יש ביכולת' להמשיך מקור הקדושה מחדש ולמלאות כל פגם וחסרון כו'. וזהו ג"כ ענין הברכה שעל כל המצות להמשיך לבחי' קדושת המצות שהוא קדושת הכתר מבחי' מלכות דא"ס שהוא בחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ ואתחנן שברכת המצות הוא מבחי' אתעדל"ע שמאליה ומעצמה

להיות עי"ז באתעדל"ת אתעדל"ע ע"ש ולכן א"ש שזהו מבחי' קדושתי כו' ע"ד שנתבאר במ"א פי' יכול כמוני ת"ל כו' קדושתי למעלה מקדושתכם שיש אתעדל"ע שנמשכת ע"י אתעדל"ת והוא הנמשך ע"י מעשה המצות שבאתעדל"ת נמשך אתעדל"ע וזהו ענין קדושתכם ויש אתעדל"ע קודם אתעדל"ת להעלות ממטה למעלה ואתעדל"ע זו גדלה מעלתה מאד מאותה שע"י אתעדל"ת שאין אתעדל"ת יכולה להגיע אליה כו' וע"ז כיוונו קדושתי למעלה מקדושתכם הרי א"כ ברכת המצות שהיא בחי' אתעדל"ע זו שרשה מבחי' קדושתי כו' ואין זה סותר למ"ש כאן דפי' קדושתי כור היינו בחי' ע"י מל' דא"ס כי שרש אתעדל"ע זו היא נמשכת באמת מבחי' ע"י מל' דא"ס כו' אלא שבברכת המצות ההמשכה הוא רק כדי להיות עי"ז באתעדל"ת אתעדל"ע כו' עמ"ש ע"פ לסוסתי כו' גבי שיר השירים. אבל בעשי"ת שאומרים המלך הקדוש הוא גילוי גדול מבחינה זו למלאות כל הפגמים שנעשו בהאתעדל"ת ואתעדל"ע שע"י אתעדל"ת):

ב **וזהו** ענין כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח. דר"ל בקדושה הנמשכת ע"י המצות שנק' זריעה כמ"ש זורע צדקות מצמיח ישועות שהזריעה הוא אתעדל"ת והצמיחה היא אתעדל"ע שעל ידה. ומשל בחי' זו למה שהארץ והגנה יצמיחו וכמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה ל"ת. כי הנה נראה בחוש שהזרע והגרעין אינם בעכך להיות מהם צמיחה רבה כ"כ מצד עצמן אלא שזהו ע"י כח הצומח שיש בארץ מעשרה מאמרות ממאמר תדשא הארץ דשא כו' שהוא מבחי' מל' דמל' דעשייה.

וכח הצומח הזה הוא בחי' כח היולי להצמיח כל מיני עונג וטעם ומאכל כו' והגרעין הנזרע אינו אלא העלאת מ"ן להמשיך מכח הצומח ההיולי להצמיח מין זה הפרטי כפי הגרעין הנזרע כו' והכח הזה בארץ הוא מפני שנעוץ תחלתן בסופן.

וכמ"ש ענין זה באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי במ"ש ועוד זאת כו' הוא מראה כחה ויכולתה ביסוד העפר כו' המצמיח תמיד יש מאין כו' ע"ש. וכמ"כ הוא ענין מעשה המצות הוא ענין זורע צדקות שכל מעשה הצדקה וכן כל המצות שנק' בשם צדקה. נמשלה לזריעה שהגרעין אין בו ריח וטעם כלל וכך כל מעשה המצות הם מלובשים בדברים גשמיים ועכ"ז הם בחי' העלאת מ"ן לשרש נש"י שהיא בחי' ארץ העליונה מל' דאצילות כו' שבהנזרעים המצות וע"ז מצמיח ישועות גילוי אור א"ב ב"ה והיינו על ידי שבארץ העליונה יש הכח הזה להצמיח כו' כי נעוץ תחלתן בסופן שהמל' שרשה בכתר שהכתר הוא בחי' מקור התענוגים וע"י כל מצוה נצמח גילוי עונג עליון בפרט שהוא מקור מצוה זו כו' (ועיין מ"ש מזה באריכות ע"פ הבאים ישרש יעקב וע"פ כי תבואו אל הארץ ושבתה

הארץ כו' ובאגה"ק ד"ה זורע צדקות ע"ש). והנה פי' וכגנה זרועיה הם ב' זריעות שהם בחי' כוונת המצות ומעשה המצוה עצמה כו' שכוונת המצוה הוא הזריעה להצמיח גילוי עונג העליון בג"ע העליון ששם מאיר בחי' בינה ומהמצוה עצמה היא הזריעה להצמיח ממנה הגילוי בג"ע התחתון שבו מאיר בחי' מלכות ועמ"ש מענין ג"ע התחתון והעליון בסד"ה ועתה יגדל נא כח אד'.

ועוד בחי' ג' כארץ תוציא צמחה הוא ע"י מצות אנשים מלומדה שבלי כוונה כו' כמו שנת' למעלה. כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה הוא בחינת ההתגלות שבר"ה ויוהכ"פ שהוא מבחי' המלך הקדוש בחינת קדושתי שלמעלה מקדושתכם כו' והוא ע"ד המבואר בספרא דצניעותא בזהר תרומה קע"ז א' בהאי זמנא (דהיינו ביוה"כ ור"ה ע"ש) אד' הוי' אתה החלות להראות את עבדך את גדלך כו' ופי' אתה החלות היא בחינת אתעדל"ע לבד כמ"ש במ"א באריכות ע"פ ואתחנן כו' ע"ש והיא בחי' קדושתי כו' הנ"ל כי בחי' אתעדל"ע זו היינו כמו שבתחילת הבריאה כי חפץ חסד הוא ולכן מתגלה בחינה זו בר"ה שהוא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון שהוא בחי' כי חפץ חסד הוא לכן בכל ר"ה מתעורר גילוי זה.

וזהו בהאי זמנא אתה החילות כו' וזהו ענין אד' הוי' כי שם אד' מאיר בר"ה כי ר"ה הוא בנין המל' שהיא בחי' שם אד' דינא דמלכותא אותיות אד' ושם הוי' בניקוד אלקים הוא בחי' בינה שהוא בחי' יוהכ"פ אימא עילאה כו' שלכן יוהכ"פ אין בו אכילה ושתיה כמו העוה"ב שאין בו אכילה ושתיה ועוה"ב הוא מבחינת בינה כו' וע"ז נאמר כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה שהן ב' שמות דאד' הוי' אתה החלות כו'.

וזהו ענין י"ג מדה"ר דכתיב ויעבור ה' על פניו פי' שעובר מלמעלה מבחינת פניו. דהיינו מבחי' עתיק שלמעלה מא"א ומשם נמשכים י"ג מדה"ר ועיקר התגלות זו הוא בנעילה דיוהכ"פ וסיבת המשכה והעברה זו שעובר על פניו כו' הוא מבחי' כי חפץ חסד הוא וברי"ה מתחיל בחי' גילוי זה שהוא בחי' תחלת מעשיך פי' תחלת מעשיך היינו כענין אתה החלות כו' ונגמר בנעילה דיוהכ"פ.

ומעין זה יובן ג"כ בברכת המצות שאמרו מברך עליהן עובר לעשייתן פי' עובר הוא ג"כ ע"ד הנ"ל בפי' ויעבור ה' על פניו כו' דר"ל שעובר מלמעלה מבחי' עשייתן דהמצוה עצמה דהיינו מבחי' אור מקיף שהוא למעלה מהמצוה עצמה שהיא בחי' א"פ רמ"ח אברין כו' וכנ"ל ששרש ברכת המצות נמשך ג"כ מבחי' אתעדל"ע דאתה החלות כו'.

וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשרת ימי תשובה דוקא דהנה פי' קדוש בויי"ו היינו המשכת י"ג ת"ד שהן בחי' יודי"ן ווי"ן שהשערות הן בחי' ווי"ן והאור שבתוך

השערה הוא בחי' יו"ד כמ"ש בלק"ת ר"פ תולדות. אך מה שאומרים המלך הקדוש היינו שנמשך האור בי"ג ת"ד מבחי' מלכות דא"ס שהוא בחי' עתיק דאצילות שלמעלה מא"א ומשם מאיר האור הנמשך בי"ג ת"ד כו' וזהו המלך הקדוש והוא המשכה מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כנ"ל. (ובזה מתורץ דהנה המצות שרשן מגלגלתא דא"א וא"כ איך הפגם שנעשה במעשה המצות יתוקן ע"י גילוי י"ג מדה"ר שהן י"ג ת"ד שהיא רק המשכה בבחינת שערות לבד והשערות אינו ערוך לעלצמיות המוח כו' אלא שהוא מטעם הנ"ל כי האור הנמשך ומתלבש בהן נמשך מבחי' עתיק שלמעלה מא"א ובמבוא שערים ש"ג ח"ב פ"ה שפנימית י"ג ת"ד נמשכים מאוירא ששם מתגלה הדעת דעתיק כו'. ועיין מזה ג"כ בהרמ"ז פ' ויקרא) (בדף ט"ו ע"ב) ובפ' אמור (בדף צ"ד) בשם הלק"ת שיש ב' בחי' בדיקנא שערות והפנימית וזה הפנימית הוא מע תיק והוא מאיר בזמן הרצון כו' ע"ש ועיין עוד מענין י"ג מדה"ר בפרדס שער הצחצחות פרק א' עד סוף פ"ד ועכ"פ בר"ה ויוהכ"פ שאומרים המלך הקדוש היינו שממשיכים בי"ג ת"ד מבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם לכן הוא מכפר על הפגמים דמעשה המצות כו'.

ועי"ל כי התורה ומצות עצמן הם בזו"נ דאצילות בסוד השמים כסאי והארץ הדום רגלי אלא ששרשן ממו"ס וגלגלתא דא"א והי"ג מדות הרחמים הם י"ג מכילין דא"א עצמן והאור הנמשך ומתלבש בהן הוא מעתיק ממש. ועמ"ש בביאור דבגדי לבן דכה"ג ביוהכ"פ בפ' אחרי. ובזה יובן דהנה יוהכ"פ נק' שבת שבתון שהוא למעלה מבחי' שבת כמ"ש במ"א באריכות בד"ה האזינו השמים כו' ואף על פי כן הרי יוהכ"פ נקרא בשם מקרא קדש ושבת הוא קדש עצמו עיין בזהר פ' אמור (דף צ"ד). אך כי לפי שבחינת קדושה זו דיוהכ"פ היא מבחי' קדושתי כו' כנ"ל לכן גם בחי' מקרא קדש דבחינה זו גבוה הרבה יותר מעצם הקדש דקדושתכם כו'. וכמו שבי"ג מדות הרחמים עם היותן בי"ג ת"ד שהן רק בחינת שערות וקדוש בוי"ו ואעפ"כ הם ממלאים הפגמים שנעשו בתומ"צ שהן מבחי' קדש העליון עצמו כו' אלא לפי שבהן נמשך ומתלבש מבחי' קדושתי כו' בחי' עתיק לכן אע"פ שההמשכה נמשך רק דרך בחי' שערות וקדוש בוי"ו הוא גבוה מבחי' קדש עצמו הנמשך ע"י התומ"צ וכמ"ש נושא עון כו'.

ויובן עוד ע"ד מאמר בב"ר פ' ס' יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים וכמש"ל דפי' שיחה הוא משל על ההמשכה שבבחי' שערות ונובלות ואעפ"כ יפה שיחתן כו' והיינו לפי שהאבות שרשן מחג"ת דעתיק כמ"ש בד"ה אם בחקתי בענין בעבר הנהר ישבו אבותיכם ועיין בהרמ"ז פ' אמור (דצ"ט ע"ב) גבי ואפיק לון מגו נהרא כו' והוא שרש ומקור האור הנמשך בי"ג ת"ד. ולכן ארז"ל עד אברהם לא היה זקנה כו' בגמרא

פ״ז דב״מ (דף פ״ז ע״א) ובסנהדרין פרק חלק (דף ק״ז ע״ב) וברבות תולדות פס״ה ולכן תיקון הראשון מי״ד ת״ד שם אל שהוא חסד שהוא בחינת אברהם כמ״ש וחסד לאברהם. וזהו ענין יפה שיחתן כו׳ מתורתן של בנים וכנ״ל. ועד״ז נתבאר במ״א גבי תנופת שתי הלחם ע״ג שתי הכבשים דמה שחכמה ובינה יונקים ממזלות דא״א שהוא מבחי׳ י״ג ת״ד הוא גבוה יותר ממה שמלבישים לזרועות דא״א שהם חו״ג ע״ש. ועמ״ש בדרוש יו״ט הראשון של ר״ה שחל להיות בשבת גם הנה ארז״ל שלשה הטעימן הקב״ה בעוה״ז מעין העולם הבא אלו הן אברהם יצחק ויעקב כדאיתא בגמרא ספ״ק דב״ב (די״ז א׳). ועמ״ש מזה סד״ה קול דודי. ועוה״ב נק׳ ודרך חיים שלמעלה מנר מצוה ותורה אור כדאיתא בגמרא פ״ק דברכות (ד״ה סע״א) וברבות בראשית ס״פ ט׳. שמות פ׳ א׳. וענין בחי׳ ודרך חיים היינו פנימית התורה שיתגלה לע״ל עמ״ש מזה ע״פ תורה צוה וע״פ כי על כל כבוד חופה.

וזהו ג״כ מ״ש ענין השמים החדשים כו׳ עומדים לפני. שלמעלה מבחי׳ השמים כסאי והארץ הדום רגלי שהוא ענין כי נר מצוה ותורה אור כו׳. ולזאת יפה שיחתן כו׳ מתורתן של בנים וזהו ענין ההמשכה שממשיכים בעשי״ת בירח האיתנים שבו נולדו איתני עולם למלאות הפגמים שבתורתן של בנים. ועמ״ש עוד מזה בסוף ביאור ע״פ תורה צוה. עויי״ל בענין יוהכ״פ ושבת בלשון אחר כי הנה יש בחינת קדש ויש בחי׳ קדש הקדשים שלמעלה מבחי׳ קדש וכמ״ש בזהר משפטים (דקכ״א). ושבת הוא בחי׳ קדש עצמו אבל ביוהכ״פ נמשך מבחי׳ קדש הקדשים וזהו שנק׳ שבת שבתון ולכן ביוהכ״פ היה נכנס הכה״ג לבית קדש הקדשים כו׳ ולכן גם בחי׳ מקרא קדש הזה דקדש הקדשים גבוה מעצמיות בחינת הקדש לבד ולכן הוא ממלא ומשלים כל הפגמים שנעשו בקדש כו׳. ושני הדרכים קרובים זל״ז כמובן. מיהו גם שבת נקרא שבת שבתון אלא שלא נאמר בו שבת שבתון הוא לכם כמ״ש גבי יוהכ״פ ומבואר מזה סד״ה לבאר ענין יוכ״פ:

ג **והנה** נש״י שרשן ממלכות דאצילות ולפי שנעוץ תחלתן בסופן כו׳ שהמל׳ שרשה מכתר וכמאמר כתר עליון דאיהו כתר מלכות (וכמש״ל בשם הרע״מ פ׳ פנחס דרנ״ו ב׳ ות״ז תיקון עשירי כו׳) והיינו מבחי׳ מלכות דא״ס וע״כ ע״י התשובה יכולים הם להמשיך י״ג הרחמים מבחי׳ מלכות דא״ס שהוא פנימית הכתר כו׳. וזהו במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד היינו שעל ידי התשובה ממשיך מבחי׳ עתיק פנימית הכתר מה שאין העלאת מ״ן דמעשה המצות מגיע שם. וזהו ענין המלך הקדוש. ואומרים זה בכל עשי״ת כי יש עשרה עומקים לי״ס שממשיכים בכל יום עומק אחד (והם בחי׳ הכתרים דע״ס שהם בחי׳ אצילות שבאצילות עי׳ בהרמ״ז פ׳

קרח) (דקע"ו) וזהו מילוי כל הפגמים שנעשו בע"ס שע"י המשכת העומקים מתמלאים הפגמים כו' ומקור המשכה זו הוא ממעמקים קראתיך פי' ממעמקים ב' עומקים והיינו בחי' עתיק ואריך כו' והיינו ענין המלך הקדוש ולכן אומרים זה בכל עשי"ת להמשיך לכל העשרה עומקים ממעמקים הנ"ל. וזהו ענין אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה שם אד' בר"ה כו' (וענין ששם אד' יצמיח גילוי י"ג מדות הרחמים דעתיק יובן ממ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' כו' בענין אם עונות תשמר י"ה אד' מי יעמוד ע"ש וכדלקמן) ושם הוי' בניקוד אלקים ביהכ"פ והיינו כי תהלה שהוא גילוי אור א"ס ב"ה ע"ד בהילו נרו זהו שם הוי' והנה ע"י גילוי זה דוחה החשך כמ"ש רוממות אל בגרונם כו' ולכן ע"ז בא ניקוד אלקים. וזהו ענין ותהלה נגד כל הגוים ועיקר הענין כי הנה הכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו מבחי' תחתונה שבמאציל והוא בחי' מל' דא"ס וזהו מה שהוא בחי' מקבל מהמאציל א"ס ב"ה ונק' בחי' זו עתיק ויש בו משרש הנאצלים וזהו מה שהוא ראש ומקור לנאצלים ונק' א"א.

והנה מצד מה שהוא בחי' מקבל נק' אלקים כי אלקים זהו בחי' מל' סופא דכל דרגין כו' וכך הוא במל' דא"ס. ומצד מה שהוא משפיע וראש לנאצלים נק' הוי'. ועיין כה"ג בזהר בלק (דקפ"ז סע"א) במל' דאצילות שבאצילות נק' מלאך לגבי או"א ובירידתה בבי"ע נקרא הוי' כו' וכנודע בפי' ואמונה כל זאת וקיים עלינו שבבחינת אצילות נקרא המלכות זאת לשון נוק' ובירידתה בבי"ע נק' דכר וזהו וקיים ל' זכר והיינו עלינו ראש לשועלים כו' וכמו שכתוב מזה לעיל בפי' עקב גבי בהמ"ז. וכך יובן גם כן בבחי' מל' דא"ס שנעשה כתר לאצילות כו' וזהו ענין הוי' בניקוד אלקים בחינת הוי' היינו שרש הנאצלים והיותו בניקוד אלקים היינו בחינה תחתונה שבמאציל. ועד"ז ממש פי' בע"ח (שמ"א ספ"ג) בענין אני ואין שבחינת אני נקרא מלכות דא"ק ובחינת אין נק' כשנעשה כתר לאצילות וכ"ה עוד בע"ח ש"ב פ"ב. וזהו שנק' יוהכ"פ קדוש הוי' שהוא למעלה מבחי' שם הוי' כנ"ל וזהו ענין ז"פ הוי' הוא האלקים שאומרים בנעילה כו' ועד"ז יש לפרש מ"ש בסבא דמשפטים (דק"ה) דבחי' שמו הגדול היינו שם אלקים כו' ושמו הגדול הוא בחי' א"ס ממש כמ"ש במ"א וזהו אם עונות תשמר י"ה אדני מי יעמוד. והוא מש"כ אד' הוי' יצמיח כו' כי הוי' בניקוד אלקים היינו מי שהוא בחי' בינה והיינו שמב' שמות אלו נמשך ההתגלות שבר"ה ויוהכ"פ למלאות כל הפגמים כנ"ל ועיין מזה בזהר בלק (דקפ"ה ע"ב) ועיין במק"מ ובהרמ"ז שם שהאריך בזה. וזהו מי ימלל גבורות וכו' וכדפי' בזהר יתרו (פ"ג א') שהוא מלשון וקטפת מלילות והיינו שמרכך וממתיק הגבורות ועי"ז ישמיע כל תהלתו יצמיח תהלה כו' ועמ"ש סד"ה היום הזה מצוך גבי לתהלה דתהלה פי' אור ועיין

ברבות ר"פ תצוה מאירים למי שמאיר כו' ויובן עם מ"ש בזחי"ג נשא (ק"ל ע"א) בענין באור הוי' דהיינו אור א"ס ב"ה המאיר בשם הוי' כמ"ש במ"א בענין ושמרו דרך הוי'. וזהו מ"ש לעברך בברית כו' למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים.

וכמ"ש בד"ה אתם נצבים להיות ישראל עלו עד בחי' מחשבה העליונה והוא ית' כביכול השפיל א"ע להיות לך לאלקים ור"ל שישראל לי ראש והיינו שמתעלים עד בחי' א"א שנקרא גלגלתא שזהו בחי' ראש והוא מ"ש שאו את ראש כל עדת בני ישראל כו' לגלגלתם והוא בחי' שרש הנאצלים שעד שם עלו נש"י והוא ית' המאציל העליון השפיל את עצמו היינו התגלות מלכות דא"ס להיות עתיק לאצילות.

וזהו ענין המלך הקדוש. וזהו להיות לך לאלקים. ונק' אלקים שהרי הוא בחי' תחתונה שבמאציל כו' אבל מ"מ זהו תכלית הפנימית שאפשר להתגלות באצילות כו' ויותר יומתק ענין זה בפסוק שבפי בחקתי והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם. פי' בתוככם ממש מאחר שיתעלו עד בחי' א"א אשר בו מתלבש ומתגלה בחי' עתיק.

וז"ש לי לעם וכ"מ שנאמר לי אינו זז לעולם כו' כמ"ש במ"א משום כי פי' לי היינו בחי' עתיק כו' וכ"כ ר"פ וארא ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים כו' וידעתם כי אני הוי' פי' מה שעכשיו בחי' לא נודעתי היינו רדל"א יומשך בבחי' וידעתם כו'. וז"ש במ"ת וידבר אלקים כו' אנכי הוי' אלקיך כו'. וז"ש ג"כ בברכת יצחק ויתן לך האלקים מטל השמים כו' עיין בזהר יתרו (דפ"ג) ועמ"ש ע"פ שוש אשיש בהוי"ה ותגל נפשי באלקי. דשם נת' ג"כ כי הגילה היא השמחה בפנימית שגבוה יותר מהשמחה שבחיצונית וכמ"ש ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם. ובני ציון הם היקרים ונאמר עליהם יגילו כו' דייקא.

ועמ"ש מזה ע"פ ציון במשפט תפדה ועד"ז נאמר ה' מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים. הרי בארץ שהיא חשובה יותר מאיים נאמר תגל כו' וכתיב תגל נפשי באלקי דייקא ולפי הנ"ל אתי שפיר כי הגילה נמשך מגילוי פנימית הכתר בחי' עתיק וזהו ענין באלקי כנ"ל. אך שם נת' בע"א כי מה שנק' אלקי זהו ע"ש שההשפעה מעתיק שהוא גילוי פנימית הכתר א"א להיות כ"א על ידי גבורות וצמצומים כו' וכענין י"ג ת"ד כו' נמצא לפ"ז מצד ההשפעה שמבחי' עתיק הוא שנק' בשם אלקים כו' (ועד"ז יתפרש הטעם שאומרים על שם אלקים אלקינו משא"כ בכל השמות. והתירוץ כי פי' אלקינו היינו שלנו שיומשך בבחינת גילוי ממש לנו וזהו דייקא על ידי שם אלקים שהוא בחינת גבורות כו'. אמר לפני הסתלקותו שכך חלם לו בחלום אז ואמר שהתירוץ פשוט והקושיא טוב כו'):

ראש השנה

פרק א

דרושים לראש השנה ועשי"ת ויוהכ"פ

תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. הנה כל החדשים נקראו חדשי השנה משא"כ תשרי נק' חדש סתם חידוש כללי לכללות העולמות והתהוותם מאין ליש לפי שבו ר"ה שהוא בחי' ראש ומוחין של השנה. כי הנה בחינת עולם שנה נפש שוה, שכמו שיש בנפש ראש ומוחין שבו גילוי כללות החיות וממנו נתפשט ונמשך באברים חיות פרטי לכל אבר לפי מזגו ותכונתו כך הוא בעולם ושנה, עולם בחי' מקום ושנה בחי' זמן שבר"ה הוא גילוי כללות החיות וממנו נמשך חיות פרטי לכל חודש כי כל חודש הוא התחדשות החיות מאין ליש. אך בכל חדש הוא התחדשות חיות פרטי, וברי"ה התחדשות חיות כללי לכל השנה, (ועיין בפרדס בעה"כ ערך שנה כי י"ב ר"ח הם בחי' י"ב בקר ור"ה הוא בחי' והים עליהם מלמעלה ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה עפר יעקב ולכן הוא זמן התשובה כי התשובה נמשלה לים כמ"ש ברבות באיכה ע"פ סכותה באף ונמשלה התשובה לים כו' ובפ' ואתחנן דרפ"ט ב'). ובכל שנה מתחדש חיות כללי אחר, וחידוש זה הוא להיות גילוי מלכותו ית' בחי' ממכ"ע אפילו בעולמות עליונים. אך הנה גילוי זה תלוי במעשה התחתונים וע"ז נאמר תקעו בחדש שופר כו'. וביאור ענין שופר וגם ענין עשי"ת שארז"ל ע"פ דרשו ה' בהמצאו אלו עשי"ת ולמה הימים האלו הם דוקא ימי תשובה. הנה מלכותך מלכות כל עולמים כתיב פי' עולמים לשון העלם שקודם התהוות העולמות היה הוא ושמו בלבד, וכדי שיתהוו העולמות מאין ליש צמצם והעלים אור שפע א"ס ב"ה שלא יהיה רק גילוי מלכותו ית' (ועמ"ש בביאור ע"פ מנורת זהב) שמגילוי מלכותו ית' לבד הוא שחיים וקיימים כל העולמות עליונים ותחתונים, והנה צמצום זה אינו אלא לגבי העולמות אבל לגבי הקב"ה אין שום שינוי ח"ו וכמ"ש גם חשך לא יחשיך ואתה הוא ראשון כו' דכולא קמיה כלא חשיב, ונקרא המלך המרומם לבדו מאז פי' שהוא בבחי' לבדו כמאז וקודם שנברא העולם ומה שנמשך גילוי מדת מלכותו ית' הוא כמ"ש ה' מלך גאות לבש כו' שנתלבש בלבוש גיאות להיות מלך שמו נקרא שכך עלה ברצונו ית' להעלים ולהסתיר אור ושפע א"ס ב"ה בכדי שיתהוו עולמות בירידות והשתלשלות המדרגה עד שיהיה עוה"ז השפל הגשמי שבו נעשה משכן האדם כדי לאהפכא חשוכא לנהורא ויהי' יתרון האור הבא מן החשך (ע' בס"פ תצוה קפ"ז סע"א ועמ"ש סד"ה וידעת היום) ומהו תכלית היתרון הזה של האור שמתוך החשך כך הוא רצון העליון ב"ה למעלה מבחינת חכמה והשגה

ונקרא בזהר בריש הורמנותא דמלכא כו', והנה תחלת בריאת העולמות הי' כשעלה ברצונו מעצמו בחסד חנם כמו שכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה, אבל מאז והלאה הנה המשכת רצון זה תלוי במעשה התחתונים, והנה עיקר זמן המשכת הרצון זה הוא בר"ה שבו התחדשות החיות כללי של שנה הבאה והמשכת החיות כללי של שנה שעברה הוא בבחי' הסתלקות בתחלת ליל ראש השנה, ולכן ר"ה הוא יום הדין שבו דנין את האדם על מעשיו שעברו בשנה שעברה כי להיות עוד התחדשות החיות כללי של שנה זו יש ע"ז כמה קטרוגים על האדם אם ראוי הוא לכך להיות נמשך ע"י רצון העליון ב"ה בגילוי מלכותו ית' מפני כמה פריקת עול שיש שאינם מקבלים עליהם תמיד עול מלכות שמים באהבה וברצון כ"א לפרקים ועתים מזומנים שזוכר את ממה"מ הקב"ה משא"כ כל היום פונה למחשבתו כל אחד ואחד לפום מאי דידע בנפשיה, ובפרט מי שאינו נזהר הן בסומ"ר והן בועשה טוב כאו"א לפי מדרגתו שא"א להיות המשכת רצון העליון ב"ה לגילוי מלכותו ית' כשיש ח"ו פריקת עול מלכות שמים למטה מאחר שאין מקבלים עליהם עול מלכותו ית' ברצון (ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי בענין יפתי הוד והדר לבשת משא"כ כשיש פריקת עול זהו בחינת אלביש שמים קדרות ואזי אין גילוי רק מבחי' וממשלתך בכל דור ודור שהוא למטה מבחי' מלכותך שהמלוכה היא דוקא אשר ברצון קבלו עליהם) אלא שע"ז נאמר סומך ה' לכל הנופלים כו' להיות עיני כל אליך ישברו להיות השברון והתוחלת אשר כל אדם ימשוך אחרי' ברצונו וחפצו הוא שיאיר ה' בלבו להיות מקבל עליו עומ"ש באהבה ורצון, ועי"ז פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון שהוא בחינת רצון העליון לגילוי מלכותו ית' והוא משביע לכל חי רצון ע"י פתיחת היודי"ן כי א"ת ידיך אלא יודי"ך כו', ונמשך להיות צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו שאפילו בכל מעשיו שהוא בחי' עשייה גשמיות יומשך ויתפשט בחי' חסיד הוא חסד עליון ב"ה, ועמ"ש מזה בד"ה כי ההרים ימושו.

והנה הדרך להמשכת רצון העליון ב"ה להיות גילוי מלכותו ית' לקיום והתהוות העולמות הוא בכל השנה ע"י עסק התורה והמצות שהם הן רצונו וחכמתו ית' דהיינו רצון העליון המלובש בחכמה דאורייתא מחכמה נפקת שהם בחי' טעמי המצות שיתגלו לעתיד שהוא המשכת אור א"ס ב"ה הגנוז בכל מצוה לפי בחינתה וערכה, ובדרך כלל הן המשכת אור א"ס ב"ה המלובש בחכמה עילאה, ועד"ז תיקנו חז"ל לברך קודם כל מצוה בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו כו' פי' כי הברכה וההמשכה מרצון העליון ב"ה להיות הוי' אלקינו ולהיות מלך העולם, הוא לפי אשר קדשנו במצותיו שהמשכת קדש העליון וחכמה עילאה הוא במצותיו עלינו ולכן נק' רמ"ח פקודין רמ"ח אברים

דמלכא פי' אברין להיות מלכא, ואברין פי' המשכות כמו עד"מ שהאבר הוא המשכת והתפשטות החיות של הנפש בגוף מגילוי כללות החיות שבראש ומוחין כך המצות הם המשכת בחינת חכמה עילאה שנמשך להיות בחינת מלך העולם (ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית ומ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה). וזהו ענין מצות צריכות כוונה שהמצות יש בהן ב' בחי'. הא' שכך הוא מצות המלך שצוה עלינו. והב' היא כוונתה שהם טעמי המצות שבהם ועל ידם נמשך אור א"ס ב"ה המלובש בבחינת חכמה עילאה (ועמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא), והוא ענין לשם יחוד קוב"ה ושכינתי' שכינתי' הוא בחי' מצות המלך שהוא בחינת ממכ"ע, וקב"ה הוא בחי' קדוש ומובדל הוא בחי' סוכ"ע הוא בחי' המשכת אור א"ס ב"ה שנמשך במצוה זו, וצ"ל בבחי' יחוד כי נעוץ סופן בתחלתן דהיינו ע"י שעושה המצוה מפני כי היא מצות המלך שורה ומתגלה בנפשו אור א"ס ב"ה הנמשך במצוה זו:

ב **אך** מי שפוגם בתורה ומצות הן בסור מרע והן בועשה טוב כל חד לפום מאי דידע בנפשיה ואי אפשר לו להמשיך רצון העליון ב"ה לגילוי מדת מלכותו ית', הנה בזה הוא יתרון מעלת ראש השנה ועשי"ת שבהם ועל ידם יומשך רצון העליון ב"ה.

וביאור ענין זה הנה צריך להבין איך יש כח בתשובה לתקן כל הפגם שבביטול מ"ע, כי הנה במצות ל"ת שאם עבר עבירה אחת קנה לו קטיגור א' וכו' כמו ששנינו בפרקי אבות מאחר שישוב אל ה' וירחמהו מעורר רחמים רבים למעלה והם בחי' מים טהורים שהכתוב אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וכתיב אם רחץ ה' כו' שעי"ז אומרים מחה והעבר פשעינו כו' שעי"ז הוא מוחה ומעביר הפשע והקטיגור, וכמאמר והרשעה כולה בעשן תכלה כי תעביר כו' כמו שכתוב ואת רוח הטומאה אעביר כו'. אבל מ"ע שהם המשכות אברין דמלכא ומאחר שפגם וגרם חסרון השפעתם במה איפוא יתוקן ע"י התשובה להיות שלימות השפעתם ומילוי חסרונם. אך הנה כתיב ממעמקים קראתיך ה' פי' שלהיות קראתיך מההעלם אל הגילוי להיות בחינת הוי' דהיינו המשכות והשפעות בחי' אברי דמלכא הוא ע"י ממעמקים, דהיינו עומק העליון הוא רצה"ע שלמעלה מעלה מבחי' השתלשלות המתגלה באתערותא דלתתא בעומקא דלבא רצה"ע שבנפש דהיינו ע"י שיעמיק בלבו ענין המרירות בנפשו על גודל הפגם והחסרון שגרם ולצעוק אל ה' בצר לו בבחי' צעק לבם שיהא הלב צועק (וכמ"ש ברבות בקהלת) (דפ"ז א') ע"פ דברתי אני אל לבי הלב צועק שנאמר צעק לבם אל אדני, ועיין בזהר שמות ד"כ ע"א מקרב איש ולב עמוק מאד מאד מכאשר תוכל נפשו שאת מפני שאין כח בנפשו להכיל גודל המרירות, ולכן אין צעקה זו אלא בלב שכל מה שהנפש מכילה

עדיין יוכל להוציא בשפתיו ורוח פיו משא"כ כשתגדל המרירות בנפשו במאד מאד עד שאין כח הנפש להכיל, אזי א"א לכלוא את הרוח וצועק הלוך וגעו עד שאין לו כח לדבר ולהוציא בשפתיו ורוח פיו ואין לו אלא צעקת הלב לפי שנגעה עד מיצוי הנפש ממש וכמעשה דר"א בן דרודייא שגעה בבכיה וצעקה עד שיצא נשמתו ממש, ולכן אמרו עליו יש קונה עולמו בשעה א' שבשעה א' של תשובה קונה כל עולמו בעוה"ב (ולשון קונה עמ"ש ע"פ כי תקנה עבד עברי וע' בפע"ח בכוונת קונה הכל), אע"פ שלא היה בידו תורה ומצות מעולם לפי שע"י בחי' תשובה זו מעומקא דלבא בחרטה ועקירת הרצון במסירת הנפש ממש הרי ע"י ביטול רצון זה בבחינה זו גורם ומעורר למעלה רצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מבחי' השתלשלות, ולכן אמרו רז"ל במקום שבע"ת עומדים כו' דמשכין ליה בחילא יתיר. והענין כי רצון העליון יש לו ב' בחינות הא' המלובש בחכמה שהיא ראשית ההשתלשלות (ועמ"ש בענין עבדים היינו לפרעה ויוציאנו כו' שהלבישו כו' ע"ש) שבחינת רצון זה נמשך ע"י תורה ומצות שהן הן רצון העליון ב"ה המלובש בחכמה דאורייתא מחכמה נפקת והוא נמשך ע"י מעלת ומדרגת צדיקים גמורים המקיימים תורה ומצות כל ימיהם לעולם ולא פגמו בהם ח"ו, והב' הוא בחי' רצון העליון שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות ואינו מלובש כלל בבחי' חכמה עילאה והוא בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא, עד"מ דג' חללי דגלגלתא הם משכן חכמה ובינה ודעת ועצם החופף על המוחין שאינו משכן המוחין כלל הוא הנקרא גלגלתא, כך עד"מ בחי' רצון זה הוא למעלה מעלה ממשכן חב"ד והוא המתגלה בבע"ת ע"י עומקא דלבא שהוא ג"כ בחי' רצון העליון שבנפש שהוא למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת והוא בחי' רעותא דלבא שעל ידי רצון זה העליון שלמעלה מעלה מהשתלשלות המתגלה בנפשם מתמלא כל החסרונות והפגמים שבביטול מ"ע שיסודתה בהררי קדש מחכמה עילאה, וכמשל הנהר הנחרב ויבש שכשרוצין למלאותו חופרין בעומק במעיין ומקור הנובע שע"י חוזר ומתמלא הנהר, כך ע"י גילוי בחינת רצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות מתמלא ומשלים כל החסרונות והפגמים, וזהו ממעמקים קראתיך ה' שע"י בחי' ממעמקים קראתיך להיות המשכת הוי' מאחר שנתגלה בחינת המקור והמעיין הנובע, וזהו סלח לנו אבינו כי חטאנו דלכאורה אינו מובן מהו כי חטאנו וכי זה הוא נתינת טעם על הסליחה והל"ל סלח לנו אבינו על אשר חטאנו, אך עם הנ"ל יובן שלפי שחטאנו וחסרנו המשכת השתלשלות אור א"ס ב"ה במצותיו ותורתו לכך סלח לנו לעורר מקור הרחמים והסליחות דהיינו גילוי רצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מסדר השתלשלות כדי למלאות כל החסרונות, וזהו סלח לנו שהחזרת הרצון אינו אותו

הרצון שהיה תחלה שהרי אותו הרצון נסתלק ע"י החטא ועון ואיך יחזור ויומשך אלא שהחזרת הרצון והסליחה נמשך מרעוא דכל רעוין היינו מה שלמעלה מעלה מבחינת רצון המלובש בחכמה ועמ"ש סד"ה ועשית ציץ, וזהו כי עמך הסליחה למען תורא כי הסליחה הוא גילוי רצון העליון שלמעלה מהשתלשלות שהוא בחי' עמך ממש וכעין מ"ש כי עמך מקור חיים שמקור כל החיים וחיי החיים נמשכים ממקורא דכולא למעלה מסדר ההשתלשלות ובגילוי הסליחה ורצון העליון בבחינה זו אזי למען תורא שיש קיום לבחי' היראה שממדת מלכותו ית' שמבלעדי גילוי רצון העליון ובחי' סליחה אין קיום לגילוי מלכותו ית' למי שפגם בתורה ומצות:

ג **והנה** גילוי בחינה זו ורצון זה הוא מתגלה בר"ה שהוא בחי' ראש וגלגלתא דחפיא על מוחא שהוא למעלה מעלה ממשכן חכמה בינה ודעת וגם בעשרת ימי תשובה שבכל עשי"ת אומרים המזמור ממעמקים קראתיך, ולכן תקעו בחדש שופר פי' תקיעו תקיעה הוא קול פשוט היוצא מהבל הלב מפנימיותו והוא בחי' צעקת הלב היוצאת מפנימית הלב שלמעלה מעלה מהחכמה שא"א להוציא בשפתיו בדבור, שהדבור נמשך מבחי' חכמה כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ, ועל זה נאמר שמעה בקולי פי' בקולי מה שבתוך קולי דהיינו תוכיותו ופנימיותו שהוא בחי' פנימיות הלב משא"כ הקול עצמו נמשך מחיצוניות הלב שלמטה מן החכמה ודעת, וזהו בחדש פירוש חדוש העולמות מאין ליש המתחדשים בכל ר"ה בדבר ה' ורוח פיו ית' הוא ע"י תקיעה שהיא המשכת פנימיות עונג ורצון העליון ב"ה שלמעלה מעלה מבחי' החכמה המתגלה בבחי' שופר שהוא ענין שפרו מעשיכם בחי' שפרה שמשפרת את הולד (וזהו שם ה' אחת שפרה היינו ה' עילאה דשם הוי' ומבואר במ"א ע"פ לך לך שבבחינת ה', זה יש התגלות בחינה עליונה שלמעלה גם מהיו"ד וברבות פרשה שמות פ' א' ובקהלת בפסוק טוב שם משמן טוב ד"א שפרה שהעמידה ישראל כו' ברוחו שמים שפרה באיוב סימן כ"ו ופרש"י שפרה איהל, והרמב"ן פי' שפר ותקן להעביר מעליהם הענן כו' וכל בחינות אלו שייך בר"ה שאז הוא התגלות המדות עליונות הנק' שמים והיינו ע"י בחי' השופר. וכמו ששפרה העמידה ישראל. כך נאמר בשופר כי חק לישראל הוא וזהו שנק' מיילדות העבריות ששרש המשכה זו היא מבחי' בעבר הנהר היוצא מעדן כמ"ש בפי' אמור צ"ט א' והיינו מבחי' מקור התענוג עליון כי עמך מקור חיים שמשם נמשך להיות משפרת את הולד), דהיינו שבחי' ענג העליון ורצון העליון שלמעלה מסדר ההשתלשלות יהיה בבחי' גילוי להיות גילוי מלכותו ית' למטה, וזהו עלה אלקים בתרועה הוי' בקול שופר פי' שהתעלות אלקים מלמטה למעלה יהיה בתרועה בבחינת חיבה וריעות, והמשכת הוי' מלמעלה

למטה יהיה בקול שופר בבחינת ענג העליון להמשיך תרועת מלך בו שיהיה נמשך עלינו ענג וחיבה וריעות של מלכותו ית', ואזי כתיב ויהי בישורון מלך כו' יחד שבטי ישראל שבטי מלשון ענפים כלומר שאפילו בחינת ענפים מתפרדים יהיו יחד בחינת יחוד עליון להיות יחד לבבינו כו' (ועמ"ש מענין פי' יחד לבבינו בד"ה מי מנה עפר יעקב ועי' מענין תקעו בחדש שופר בכסה כו' בפ' וירא קי"ד א' ב' תצוה קפ"ד א' קפ"ו א' אמור צ"ט פנחס רל"א שופטים ער"ה א' נשא קכ"א ב' פקודי רס"ז ב' רבות אמור פכ"ט). אך הנה ר"ה הוא יום הדין שדנין את האדם על מעשיו משנה שעברה כי להיות ענג ורצון העליון בגילוי מלכותו צריך לפשפש על מה יחול הענג ובמה יתענג בגילוי מלכותו אם הי' פריקת עול מלכותו ית' ע"ז יש כמה מניעות וכמה קטרוגים כו', ולזה הם עשי"ת להיות בבחי' ממעמקים לעורר רצון העליון וענג העליון בל יהא מונע כו'. ועשרה ימים אלו הם כנגד עשר כחות הנפש שהם שכל ומדות כו' (ועמ"ש מזה סד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם וסד"ה כי ביום הזה יכפר):

בכסה ליום חגנו. פי' כי הנה הרצון העליון שמתגלה בר"ה הוא ע"י בכסא שהוא בחי' ההסתלקות שבתחלת ליל ר"ה שהוא זמן הסתלקות החיות כללי של שנה שעברה וברי"ה על ידי התפלות והתקיעות הוא מתחדש חיות כללי אחר ומתעלה בעילוי אחר עילוי מר"ה ועד יוהכ"פ שאז בנעילה הוא גמר העליות והוא זמן גמר הסליחה, ואזי כתיב לפני ה' תטהרו למעלה מבחי' הוי' כנ"ל עד שמזה נמשך ליום חגינו הוא חג הסוכות שהוא זמן שמחתנו התגלות השמחה, ותהיה השמחה גדולה לאלקים ביתר שאת בגילוי רצון העליון ב"ה ע"י בחי' בכסא שהוא ההסתלקות שבתחלת ליל ר"ה, וכמשל היוצא מן השביה ששמחתו הוא ביתר שאת ובכפלים, ולכן כתיב ושאבתם מים בששון שהוא ענין ניסוך המים בחג על המזבח שהם המשכת גילוי מים טהורים שאמר הכתוב וזרקתי כו':

כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. הנה ישראל הוא בחי' כי שרית עם אלקים כו' דהיינו שכבר נעשה שר ומושל על בחי' אלקים שהוא בחי' צמצום והסתר פנים להיות גילוי עוה"ז ותענוגיו שכבר נתפשטה נפשו האלקית מלבושים צואים ואתהפכא מחשוכא לנהורא ומואס ברע, ובוחר בטוב מצד רצון נפשו האלקית שהיא המושלת בקרבו ובבחי' זו כי חק כו' שנמשך לו בר"ה מבחי' גלגלתא ורצון עליון להיות חק ומזון לכל השנה, כי חק הוא לשון מזון כמ"ש הטריפני לחם חקי וגם חק לשון קביעות וגם חק לשון חקיקה והוא ענין גליף גליפו בטהירו עילאה שהוא בחי' אותיות שבחקיקה שהם בחי' כלים (ומשם שרש הנשמה כמאמר נשמה שנתת בי טהורה היא שנמשכה מבחי' טהירו עילאה ועמ"ש ע"פ וכעצם השמים לטהר), כך תהיה נפשו בחי' כלי

ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה בקרבו ובקביעות שכל ימיו תמיד ולעולם תהי' בבחינת ביטול אליו יתי' ויהיה בבחי' מרכבה לשבתו להיות תורתו אומנתו יומם ולילה לא פסיק פומי' מגירסא וברשפי אש כשלהבת העולה מאליה לדבקה בו בתפלה וכיוצא בזה שכל דבוריו ומעשיו ומחשבותיו יהיו להי' בבחי' התקשרות חב"ד בחב"ד כו' שזהו חיותו וקיומו כל ימי חלדו כמזון המחיה את הגוף ועליו יחיה האדם ועמ"ש ע"פ וככלה תעדה כליה, משא"כ בחי' יעקב יו"ד עקב שעדיין נפשו האלקית יורדת בעקב להתלבש בלבושי העוה"ז אלא שהוא בבחי' אתכפייא ויש בזה עליות וירידות ומלחמה כו' כי לאום מלאום יאמץ כו' ואלמלא הקב"ה עוזרו כו' ובבחי' זו נמשך משפט דאיהו רחמי להמשיך לו רחמים עליונים על כל השנה להיות הקב"ה עוזרו לאכפייא כו' (ועיין ברבות באסתר בפסוק ויהי בימי. הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו שמדת רחמיו לעולם ועמ"ש ע"פ ציון במשפט תפדה), וכל זה נמשך בר"ה ולכן נקרא החדש תשרי אותיות ישרת דהיינו בחי' ישרת לבב דהיינו ליישר הלבבות שיהיה בכל לבבך בשני יצריך שיומשך גילוי רצון העליון ב"ה למטה מטה עד שאפילו היצר הרע יהי' בבחי' אתכפייא כו', ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול בענין לעשות הישר בעיני ה' אלקיך:

פרק ב

תקעו בחדש שופר כו'. פי' בחדש זמן חידוש לבנה שמתחדשת בר"ח הוא ר"ה שאז הוא חידוש מעשה בראשית זה היום תחלת מעשיך כו'. והנה בכ"ה באלול נברא העולם ור"ה הוא יום ו' לבריאת העולם יום בריאת אדה"ר, וצ"ל למה אין עושין ר"ה בזמן חידוש העולם ממש שהוא יום ראשון למע"ב. אך דכתיב בראשית ברא אלקים אלקים מדת הצמצום שמתחלה עלה במחשבה לברוא במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר פי' מתחלה היה מדת הדין מדת הצמצום לצמצם ולהעלים אור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' שיתגלה העולם ליש ודבר בפ"ע ונגלה ונראה לעיני בשר גשמי והוא ענין בראשית ברא שלשון ברא נופל על דבר שהוא נברא יש מאין, ולכאורה אינו מובן שהרי אדרבה כולא קמיה כלא וכל מה שלמטה מטה הוא יותר נחשב אצלו לאין ממש וכל מה שלמעלה מעלה הוא יותר נחשב ליש כמ"ש להנחיל אוהבי יש ולמה נק' השתלשלות העולמות בשם בריאה יש מאין.

והענין הוא כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים שהוי' הוא בבחי' מאור השמש עצמה ואלקים הוא בחי' מגן ומחסה שהוא להעלים ולהסתיר מאור גוף השמש בל יראה כ"א בבחי' זיו והארה שאם לא היה המגן והמחסה לא היה השמש מאיר בבחי' זיו אלא זיו השמש היה בטל למקורו בגוף מאור השמש, והיינו ענין חמה מנרתקה שע"ז ארז"ל

לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתקה שהוא גילוי הוי' הוא א"ס ב"ה בעצמו בלי מגן ומחסה המעלים ומסתיר כמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר שראיה זו הוא ראיה שכלית בהשגת אלקות, כי חכמים נק' עיני העדה וכתיב כי עין בעין יראו בשוב ה' כו' שלא יהיה עוד העלם והסתר חומר הגשמי המכסה ומסתיר על הרוחניות אור ה' וקדושתו והם שמים וארץ גשמיים וכל אשר בם רק השמים החדשים וארץ החדשה אשר אני עושה וזהו בריאת שמים וארץ מאין ליש ממש דהיינו שיהיה גילוי הזיו בבחי' יש מאין ואפס ממש כשהיה במקורו שאז היה בטל ונכלל במקור המאור ואין עולה בשם אור וזיו כלל, (ר"ל שאף גם המשכת גילוי הזיו המחיה ומתלבש בשמים וארץ הוא ג"כ בבחי' יש מאין ואפס ממש שהרי כשהיה כלול במקורו אז היה בטל ונכלל במקורו הוא המאור ואין עולה בשם אור וזיו כלל וזה שיהיה הזיו נראה בפ"ע בבחי' יש ודבר הוא ע"י הנרתק והמגן וא"כ הוא ענין יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שגם התהוות ח"ע נק' יש מאין, וזהו היש הוי' בקרבנו אם אין פי' אם שם הוי' מאיר בנו ע"י המגן ונרתק ואזי הארה זו נק' יש מאין אם אין היינו שמאיר בנו מלמעלה מבחי' מגן דהיינו מעין מוציא חמה מנרתקה שבחי' זו נק' אין, וזהו ענין בראשית ברא אלקים. אלקים היינו בחי' הזיו הנמשך ע"י המגן כו' נק' בריאה יש מאין אלא שהוא ענין בריאה שבאצילות היינו בחי' והחכמה מאין תמצא, ובע"ח איתא שאפילו בחי' א"ק שהוא כתר נק' בריאה אדם דבריאה כו' ובחינת בריאה היינו יש מאין וכמ"ש בד"ה ואתחנן בפי' והחכמה מאין תמצא שהחכמה היא בחי' ראשית והיא תמצא מאין בבחי' התחדשות שנעשה דבר חדש מה שלא היה בכח המקור המוציאו כו' ע"ש, ובחכמה יש אור וכלי אשר כח החכמה עצמה היא הנק' כלי ובחי' האור והחיות השופע בו מאור א"ס נק' אור החכמה. והנה החכמה עצמה שהיא הכלי נק' ודאי יש מאין דהיינו שנעשה דבר חדש מה שלא היה בכח המקור המוצאו כי הוא ית' רם ונשא מגדר בחי' חכמה עד שבחי' חכמה נחשבת אצלו כעשייה גשמיות. לכן להיות התהוות בחינת כח החכמה הוא התחדשות ודבר חדש כמו חידוש העשייה גופניות. אך גם בחי' התהוות אור החכמה נק' ג"כ יש מאין כי האור הוא עד"מ בחי' זיו השמש הנמשך מהשמש, וע"ז נת' כאן שבחי' המשכת הזיו הוא ג"כ בחי' יש מאין מטעם הנ"ל שכשהיה כלול במקורו כו' כנ"ל), וכך היו כלולים כל העולמות והברואים במאצילם ב"ה בבחי' העלם ויציאתם מהעלם אל הגילוי להיות גילוי העולמות והברואים בבחי' יש ודבר בפ"ע הוא בבחי' זיו והארה בלבד וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו' יש מאין ממש (פירוש שהעולמות היו כלולים היינו כידוע בפי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם דבאדם המחשבה לא תפעל מאומה

אבל למעלה כשעלה במחשבתו ורצונו להוות ולהאציל הנה אז נאצל ונתהווה ממש ע"י מחשבה זו וכמ"ש בפרדס שער י"א פ"ג וכמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי. ועד"ז היו העולמות והברואים כלולים בבחי' מחשבה עילאה כשעלה ברצונו לברוא את העולם אך ודאי לא שייך כלל לומר שהעולם כמו שהוא היה כלול במחשבה בעת שעלה ברצונו כ"א עד"מ הכח והרוחניות שלו דהיינו שכמו שיש עשייה גשמיות כך יש עשייה שבאצילות שהיא שרש ומקור העשיה גשמיות כמו עד"מ מתיקות התפוח ממזל המכה בו וגבוה מעל גבוה שומר עד"ז הוא שרש העשייה למעלה באצילות כמו האור גשמי שרשו ברוחניות הוא החכמה שנק' אור כי הכסיל בחשך הולך וזהו הענין שהיה כלולים הברואים במחשבה עילאה כשעלה ברצונו כו' כי לא מחשבותי מחשבותיכם ובמחשבה אחת נתהוו ברוחניות יש מאין ושיומשך העשייה גשמיות ממש אף מבחי' מה שהוא כלול במחשבה הוא ודאי ג"כ יש מאין שהתהוות הגשמיות מהרוחניות אין לך יש מאין גדול מזה וזהו ב"ש והיה העולם היינו מה שנתהוו במחשבה א' כי הוא אמר ויהי והוא ג"כ יש מאין ע"ד והחכמה מאין תמצא שגם התהוות חכמה דאצילות נק' יש מאין רק שזהו יש מאין ברוחניות. ואח"כ ברוך אומר ועושה שיומשך ההתהוות אל הפועל מרוחניות לגשמיות זהו ג"כ יש מאין ממש שהתהוות הגשמיות מהרוחניות כמו אור גשמי מהחכמה שהיא רוחניות הוא ודאי יש מאין ועד"ז בכל הנבראים. ועד"ז נתבאר במ"א בד"ה אז ישיר משה בענין עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא. עלמא דאתגליא הוא שנראים המדריגות מופרדים בגילוי ועלמא דאתכסיא היינו שהם בטלים במציאות במקורם כו' וע"ש בד"ה וירא ישראל את היד ששרש ב' בחי' התהוות הנ"ל נמשך מב' שמות הוי' ועמ"ש בד"ה יונתי גבי מ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא ואחר כך אומר אתה בראתה כו' ובד"ה האזינו השמים גבי עד יעבור עמך הוי'):

ב **והנה** מזה מובן ענין ירידת והשתלשלות העולמות שהוא ירידה גדולה למאד מבחי' ביטול והתכללות ממש באי"ס ב"ה עד שירדה פלאים להתלבש ולהשתלשל מעילה לעילה עד סוף כל המדרגות התחתונות בעשייה גשמיות וגופניות מעשה שמים וארץ וכל אשר עשה החומריות וגשמיות. אך להבין למה היה כזאת ירידה גדולה לפניו יתי' הנה ידוע שירידה זו צורך עלייה היינו יתרון האור מן החושך דוקא שיומשך במקום חשך גשמי שהוא יש גמור ונפרד האור והזיו שלמעלה שהוא בחי' ביטול והתכללות באי"ס ב"ה שיהיה ביטול היש לבחי' אין הנמשך בתוכו, וע"ז ארז"ל נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים פירוי בתחתונים הגם שאין לפניו יתי' מעלה ומטה אלא שתחתונים נק' מקום היש ונתאוה להיו' לו שם דירה והשראה דהיינו להיות שם המשכת האין

כדי שיהיה היש בטל לאין ונמשך בטול זה מעולם ועד עולם מדרגה אחר מדרגה עד שיומשך ביטול זה גם למטה להיות ביטול היש גם בעשייה הגשמיות וכללות המשכה זו הוא ביום ר"ה שבו שיר של יום ו' ה' מלך גאות לבש, והענין כי הנה בחי' מלכותו ית' הוא נק' רק בחי' לבוש שנתלבש במדת גאות להיות מלך שמו נק' כמו דאית' במדרש בי' לבושים ברא הקב"ה את עולמו כו' שבריאת העולמות להיות גילוי יש מאין הוא במדה"ד וצמצום כנ"ל והיינו בחי' לבוש כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה וצמצום האחרון הוא בחי' התגלות בחי' מלכותו ית' אין מלך בלא עם.

והנה מלכותו נק' מה שמקבלים מלכותו ברצון כמ"ש שום תשים עליך מלך כי בלא רצון נק' ממשלה וממשלתך בכל דור ודור. ולכן שיר של יום ו' ה' מלך שביום ברוא אדה"ר קיבל עליו ברצון עול מלכותו ית' משא"כ בששי ימי המעשה היה רק בחי' ממשלה ולא היה גילוי מלכותו.

והנה קבלת מלכותו ית' ברצון הוא ענין ביטול היש כענין וצבא השמים לך משתחוים כי ענין בחי' השתחוואה הוא בחי' הביטול ולכן עושים ר"ה ביום ו' ביום ברוא אדה"ר שאז היה התחלת גילוי מלכותו ית' להיות היש בטל לאין, משא"כ חמשת ימי המעשה הראשונות היו רק סדר ההשתלשלו' מאין ליש יהי אור יהי רקיע תדשא הארץ וכו' שהוא במדת הדין וצמצום בראשית ברא אלקים, אבל המשכת הביטול להיות היש בטל לאין נק' שיתף עמו מדה"ר והוא יחוד הוי' אלקים. והיינו דרך כלל על ידי תורה ומצות (וזהו ה' מלך גאות לבש ה' עוז כו' ואין עוז אלא תורה כמ"ש ה' עוז לעמו יתן ועיין ברבות סדר וארא פרשה ח' ובזח"ב ס"פ יתרו) אשר קדשנו במצותיו שהמצות יסודתן בהררי קדש עליון ונמשכו למטה להתלבש בענינים גשמיים צדקה תרומות ומעשרות להיות היש בטל לאין כו', כי המצות עיקרן הוא לעשותן בבחי' בטל רצונך סור מרע ועשה טוב לכוף את לבו הגשמי ולהכניע תחת יד הקדושה, וכן המצות עצמם הם בענינים גשמיים כמו ציצית של צמר כו' ונמשך בהן קדושה עליונה כדי שיהיו עניינים גשמיים ההם עולים ונכללים בקדושה ג"כ ע"י המצוה ההיא.

ולכן אומרים בכל מצוה לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה קוב"ה נק' מה שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין ולית מחשבה תפיסא ביה וביטול ההשגה. ושכינתיה הוא שכינת עוזו ומלכותו המתלבשת בבחינת עלמין להחיותם ולהיות מהווה אותם מאין ליש יחוד זה נעשה ע"י המצוה שהיא בעשייה גשמיות בחי' יש ובה נמשך קדושה עליונה להיות היש בטל לאין והרי הם כלולים ומתייחדים ביחוד גמור ואמיתי היינו ע"י האדם העושה אותן בבחי' ביטול רצונו למעלה מטבעו והרגלו להפוך את לבו מן הקצה אל הקצה שכל

מה שלבו נוטה בטבעו לעשות לא יעשה ומה שלבו נוטה שלא לעשות יעשה שבזה ממשיך בחי' ביטול העליון יחוד הוי' ואלקים.

וזהו מצות צריכות כוונה שהמצות עצמן הם בחי' גוף והכוונה הוא בחי' נשמה והמצות עצמן הם קיום מצות המלך והם בחי' כלים ואברין דמלכא, והכוונה הוא מה שרוצה להמשיך יחוד העליון וביטול היש במצוה זו להיות יחוד הוי' ואלקים והוא בחי' נשמה המחיה את האיברים שהעיקר הוא החיות ואור א"ס ב"ה הנמשך על ידי המצוה להיות היש בטל לאין רק המשכה זו להיות בא מכח אל הפועל מהעלם אל הגילוי הוא על ידי עשיית המצות בפועל ממש שהן הן הכלים שבהן נמשך האור והחיות מאוא"ס ב"ה כנודע, ועל זה נאמר ואהבת את הוי' אלקיך כי מתחלה נאמר שמע ישראל הוי' אלקינו דרך כלל.

ואחר כך דרך פרט להיות הוי' אלקיך לכל יחיד ויחיד לנוכח לפום מה דמשער בליביה בבחי' גילוי ותהיה האהבה והרצון בבחי' היה הוה ויהיה בבחי' ביטול היש הוא יהיה בבחי' אלקיך וגם תהיה בכל לבבך בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר כלומר שמחמת היצה"ר שהוא המונע ומעכב תהיה האהבה יותר מזה, כמו אם יש מונע ומעכב להילוך מרוצת המים אזי המים מתגברין בהילוכן ומרוצתן ביתר שאת וכל האהבה והתשוקה הזאת היינו להיות הוי' בבחי' אלקיך בגילוי וביטול היש לאין בכל לבבך כו', וזהו תכלית כל התורה והמצות דרך כלל בכל ימי חיי האדם שהוא להמשיך בעסק התורה והמצות שעושה בבחי' ביטול הרצון למעלה ממדרגת טבעו ורצונו שבנפשו הבהמית כו':

ג **אך** הנה המשכה כללית נמשכה בכל ר"ה על כל השנה להיות המשכת הביטול בפרטיות בעסק התורה והמצות של כל השנה, שלכן נק' ר"ה שהוא כמו הראש והמוח שממנה תוצאות והמשכות חיים לכל אברי הגוף, וכך בר"ה נמשך חיות לכל ימי השנה. והנה כמו למשל האחד עומד למעלה ואי עומד למטה ורוצים להתייחד צריך העליון לירד למטה ממדרגתו כמה מעלות והתחתון צריך לעלות ממדרגתו. כך כדי להמשיך המשכה עליונה מבחי' ביטול ליש כדי שיהיה היש בטל לאין צריך גם התחתון לעלות הוא נפשו ורוחו הבהמית כמ"ש אם ישים אליו לבו כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח דהיינו להיות נפשו שוקקה בתשוקה וצמאון ליחוד וביטול זה והיינו בהיות האדם ממארי דחושבנא איך שירד פלאים ממקום כבודו ית' שהרי נשמתו ונפשו היתה כלולה במאצילה ב"ה ותרד פלאים בצמצומים רבים ועצומים עד שנתגשמה במאד והמשכיל יבין כמה מעלות ומדרגות בענין גשמיות ורוחניות וגם כמה מדרגות ברוחניות גבוה מעל גבוה עד רום

המעלות ואין ערך לא"ס ב"ה וא"כ כמה רחוק הוא מאור פניו יתי' ועי"ז יעורר רחמים רבים ובכה תבכה נפשו.
ולכן איתא בכתבי האריז"ל כל מי שאינו בוכה בר"ה אזי אין נשמתו שלימה. ולכאורה מה ענין בכיה אל ר"ה. אך ע"פ הנ"ל יובן שהבכיה היא לנשמתו דוקא שירדה ממקום כבודה ונתגשמה.
וזהו מים התחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא כדאיתא במדרש בשעה שהבדיל הקב"ה בין מים למים נקראים מים התחתונים בשם מי בוכים שבוכין על ירידתן בבחי' מים תחתונים וצועקין אנן בעינן למהוי קדם מלכא.
וזהו ענין תקיעת שופר תשר"ת תקיעה קול פשוט הוא בחי' התשוקה ברעותא דלבא ושברים תרועה אמרו בגמ' שהוא ענין גנוחי גנח וילולי יליל שהוא ענין הבכייה הנ"ל ונק' שברים תרועה שעל ידם מתיש ומשבר כח הקליפות וסט"א ותרועה הוא מלשון תרועם בשבט ברזל, וגם תרועה הוא מלשון רעותא דלבא כמ"ש ותרועת מלך בו, שמחמת בכייה ורחמנות זו שלמטה מעורר למעלה רצון העליון בהתעוררות רח"ר העליונים ממקור הרחמים והן י"ג מדות הרחמים עליונים שבהם נאמר ויעבור ה' על פניו כו', פי' ויעבור כאדם העובר ממקום למקום כך ויעבור הוי' מבחי' עליונה מאד שיתגלה על פניו פנים הם בחינת לבושים שמכסים ומסתירים ומצמצמים א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו כי פנים הן עשרה שמות שאינן נמחקים לפי שהם בחי' שמות בחי' אותיות לכך הן לבושין שמכסין ומסתירין על א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו. אבל בהתעוררות י"ג מדה"ר עליונים שבהן נאמר ויעבור ה' על פניו וכתיב יאר ה' פניו שיאר הפנים שלא יעלימו ולא יסתירו כבודו, וכמו שיהיה לעתיד ונגלה כבוד ה' והקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתקה אלא לעתיד יהיה זה בגשמיות ממש, וקיבול שכר שהוא למחר לקבל שכרם אבל היום לעשותם ברוחניות, וסדר העבודה הקבועה בנפש האדם להיות גילוי זה ברוחניות בנפשו בעבודה תמה על ידי התעוררות הרחמנות בבכייה גנוחי גנח וילולי יליל כו', וע"ז נאמר תקעו בחדש שופר כי התעוררות הרחמנות זה צריך בקול שופר דוקא ולא בקול אדם עצמו כי בבריאת האדם נאמר אחור וקדם צרתני אחור למעשה בראשית כו' ואינו מעורר כ"כ מדרגות עליונות של י"ג מדה"ר כמו בקול שופר של בהמה ששרשה למעלה מעלה ממדרגות האדם אלא שנפלה למטה מטה מדרגת האדם כנודע, ומזה נמשך בכסה ליום חגנו פי' שמבחי' בכסה שהוא לשון התכסות והתעלמות א"ס ב"ה בהתלבשות מטה מטה בבחי' עשייה גשמיות ועוה"ז הגשמי נמשך להיות ליום חגנו פי' חגנו מלשון אחוי ליה במחוג שהוא ענין גילוי עד שמראה עליו באצבע

כמו שארז"ל עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים ומראין עליו באצבע ואומרים הנה אלקינו זה קוינו לו כו' שיהיה גילוי אלקותו ית' בעולם ולא יהיה העולם מעלים כו':

ד **כי** חק לישראל הוא. חוק מלשון ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה וכן הטריפני לחם חוקי שהוא לשון מזון כלומר השפעה והמשכה לישראל פי' כדי להיות בחי' ישראל לי ראש כמו שהרגל בטל להראש וכל מה שהראש רוצה הרגל עושה בלי שום מניעה ועיכוב בעולם שאין לה רצון אחר זולתו. כך ישראל נק' בנים למקום ברא כרעא דאבוה בחי' ביטול.

וענין משפט לאלהי יעקב היינו כי ישראל נק' בחי' בן בני בכורי ויעקב נק' בחי' עבד ופי' שבחי' בן ברא כרעא דאבוה היינו בבחי' ביטול ממש כרגל לגבי הראש ועבדים היינו כשיש להם רצון אחר כמו עבד שהוא זר ונפרד רק שאעפ"כ מקיים מצות אדונו אלא שהוא בבחי' מלחמה ויש מונע ומעכב עליו רק שהוא מתגבר ומכניע א"ע בבחי' אתכפיא משא"כ ישראל בבחי' אתהפכא ממש, ועמ"ש מזה בד"ה לא הביט און ביעקב. והנה האדם נידון בר"ה על המשכת אלקות שבו אם הוא ראוי להיות גילוי אלקות בנפשו והיינו לפי מעשיו בשנה שעברה, וזהו משפט לאלהי יעקב שבבחי' יעקב שיש בבחי' זו מלחמה צריך להתגבר על המונע ופעמים שהוא מנצח ולפעמים הוא מנוצח כי לאום מלאום יאמץ ולכן בזה יש משפט לאלהות שבו משא"כ בבחי' ישראל לי ראש שהוא בחי' בן ברא כרעא דאבוה שם הוא חוק ומזון אך משפט איהו רחמי, שלכן נתקנו עשי"ת ויו"כ לעורר רחמים רבים ובקשות סלח לנו להיות גילוי רצון העליון בנפשו כאדם שמבקש מחבירו למחול ולסלוח לו על מה שחטא נגדו, שעיקר בקשה זו להעלות לבבו ורצונו אליו שבשעת החטא היה מהופך פניו ממנו ולא היה לבו ורצונו עמו והמחילה הוא חזרת הרצון, כך מבקשים סלח לנו שאין הבקשה על יראת העונש אלא על גילוי הרצון שלא יהיה בהעלם והסתר פנים ולא יהיה גשמיות העולם מעלים כו', והתעוררות רחמנות זה הוא ג"כ בבחי' ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' דכתיב שני פעמים ופסיק טעמא בגווייהו מפני שהוי' האחד הוא בחי' ביטול העליון בבחי' הוי' העליון במקורו והוי' הב' היינו המשכת הביטול במקום היש שיהיה היש בטל לאין וזהו לאלקי יעקב אלקי הוא לשון המשכה כמו אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב וגבי יעקב כתיב בתוספת וי"ו ואלקי כי הוי"ו הוא המשכה ונמשך כ"כ עד שביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו למעלה מבחי' הוי' מדכתיב תטהרו מכלל שלא היה מתחלה טהור, וכך צריך לעורר למעלה מבחי' הנ"ל הגם דכתיב מקוה ישראל ה' והיינו שבבחי' הוי' הוא ג"כ מקוה לטהר כנ"ל מ"מ הכל לפי הדבר שצריך טהרה יש דבר קל שהוא נטהר בבחי' הנ"ל ויש

דבר שאינו נטהר בבחי' זו רק צריך לעורר למעלה מעלה מבחי' הוי' שהוא לפני הוי' ומשם תטהרו וד"ל:

פרק ג

להבין המשנה [רפ"ד דר"ה] י"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה ומפרש בגמרא משום גזרה דרבה שמא יוליכנו ד"א בר"ה וי"ט ראשון של חג היו נוטלין את הלולב אפילו במדינה בזמן בהמ"ק משום די"ט הראשון הוא דאורייתא כו' וכבר הקשו התוס' רפ"ד דר"ה ורפ"ד דסוכה דמ"ש שופר מלולב ע"ש. עוד יש לעורר ולשום לב מה ראו חז"ל לעקור מ"ע דשופר ולולב אפילו ביום ראשון בגבולין עכ"פ אפילו בזמן שאין בהמ"ק משום גזרה דרבה בעלמא והלא החשש הוא להדיוטים וקלי הדעת ואיך מנעו המצוה לגמרי מכמה צדיקים גדולים וטובים ובפרט מצות שופר ולולב שהרבה כוונות תלויות בהם ליודעי דעת שנוגעים עד רום המעלות. אך להבין כל זה צריך להקדים תחלה שרש ענין השופר.

והוא ע"פ שיבואר ג"כ ענין בחי' מלכיות בר"ה שהוא ענין בחי' בנין הנוק' כידוע. דהנה נודע ההפרש שבין יחודא עילאה ליחודא תתאה בהיות שיש ב' מיני השתלשלות הא' הנק' בלשון הפרדס בחי' עילה ועלול שכל עלול מוקף מעילתו והוא ענין העיגולים שבע"ח שהעיגול העליון מקיף לכל צד להעיגול שבתוכו דהיינו שהעיגול שבתוכו הוא נכלל ובטל אליו והענין הוא עד"מ הרב שתופס ומשיג את כל השגת התלמיד המקבל ממנו מכל צד ופנה שמפני קוטן שכל והשגת התלמיד בעיני הרב נתפס ומוקף בשכל הרב המשפיע ונכלל בו כי בכלל מאתים מנה ונמצא שהשגת התלמיד אינה בבחי' יש ודבר נפרד לעצמה רק שהיא כלולה ובטלה בהשגת הרב והב' שהעלול יוצא לידי גילוי בפ"ע שזהו אינו כמו התכללות העלול בתוך העלה כמו אותיות השכל הכלולים בשכל עד"מ אלא נהפוך הוא שהעילה מתלבשת בהעלם בתוך העלול כמו כח המשכיל בשכל או שכל במדות וכה"ג שהשכל או המדות הן הם היש ומורגשים וכח המשכיל או השכל שופע בהן בהעלם בבחי' אין כו' (וזהו כענין המבואר במ"א בההפרש שבין נוני ימא שהם מובלעים תמיד במקורם ואינו דבר נפרד ממנו שבהפרדם מהים הם מתים. ובין בריות שבארץ שהם בחי' יש ודבר נפרד מהארץ עיין מזה בביאורי הזהר פ' בשלח בד"ה עוד י"ל מאמר הנ"ל באופן אחר. וע' באגה"ק סי' י"ד בפי' ארץ אשר כו' מראשית השנה. וא"ש לפי הנ"ל שעיקר בנין הנוק' שבר"ה הוא בבחינת היותה ארץ שהוא יחו"ת להיות מאין ליש. משא"כ בחינת ים זהו בחינת יחודא עילאה וזהו ענין כי לאלקים מגיני ארץ מאד נעלה. וע"ש סי' כ' היש הנפרד כו' לא מיניה ולא מקצתיה מהערך שמהעלול אל

העילה וזהו לה' הארץ ומלואה כו' כי הוא על ימים יסדה כו' דהיינו להיות עכ"פ ביטול היש). והנה על בחי' ראשונה א רז"ל קרסולי החיות כנגד כולן שוקי החיות כנגד כולן קרני החיות כו' שכל הגבוה גבוה מחבירו מקיף את חבירו עד שהתחתון בטל אליו ונחשב כלא ממש לגבי העליון ולכן אמרו שקרסולי ושוקי החיות שהן בחי' נה"י שהוא הבחינה היותר אחרונה שבחיות כוללות כל המדרגות שלמטה מהם וקרני החיות הן בבחי' כתר שבראש הוא כולל יותר כו' וזו היא בחי' יחו"ע בע"ס דאצילות דאיהו וחיוהי חד דהיינו יחוד וביטול התחתון בעליון שהגם שיש ע"ס חכמה חסד כו' וחסד ענף החכמה שנמשך מבחינת החכמה להיות נאצל גם בחינת החסד אין בחינה זו מורגשת להיות יש ודבר בפ"ע רק שמ"מ חסד כלול ומוקף בבחי' החכמה והחכמה מקפת אותו מכל צד ופנה [וכמ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות בענין אברהם אבר מה שהוא בחי' חסד נק' אבר וכלי להתלבשות בחי' חכמה כח מה והוא בטל לגבי החכמה כביטול העלול בעילתו] אבל בחינת יח"ת דמל' דאצי' בבי"ע הוא גילוי אור האלקי להוות הבריאה מאין ליש ודבר בפ"ע ממש שהבריאה היא יש גמור בבחי' מוגבל שאין לו ערוך כלל וכלל לבחי' הבורא שהוא בלתי מוגבל ואם היה נמשך בבחי' עו"ע הרי היה בבחי' בלתי גבול ג"כ אך אע"פ שהוא הבריאה מאין ליש גמור עכ"ז היא בבחי' ביטול לאין וכמו וצבא השמים לך משתחוים כו' והוא עיקר בחי' המל' להיות יש ושיהיה היש בטל כו':

קיצור ענין ההפרש בין יחו"ע ליחו"ת. כמו בין עילה ועלול שהעלול מוקף מעילתו. ובטל אצלו. ובין יש מאין. וע' באגה"ק סי' כ':

ב **ולהבין** זה בתוספת ביאור הנה נודע שבחי' המל' היא בחי' הרוממות וההתנשאות שבודאי בבחי' ההתנשאות הרי האור מובדל ומרומם בערך והעולמות מקבלים רק מבחינת המלוכה כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים והיינו דבחינת מלכות דאצילות נעשה ע"י לבריאה כו' וע"כ בחינת החיות של העולמות הוא מבחינת יש מאין משא"כ אם היו מקבלים מבחינת ז"א בחינות המדות דאצילות עצמן כמו החסד שהוא עצמו יורד כו' היה בא בבחי' קירוב ע"ד עו"ע וה"ז כמו יש מיש כו' ולא היה בבחי' יש גמור ודבר בפ"ע אך לפי שמקבלים ע"י בחינת המל' שהיא בחי' התנשאות והסתלקות נעשה צמצום החיות הנמשך בהם עד שנתהוו בבחי' יש בגבול ותכלית כו' ומ"מ הם בבחי' ביטול לאין שהיא המל' כי וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומחמת אימת מלכות דאצילות נעשה בחינת ביטול היש כי בחינת המלכות הם מקבלים עליהם ברצון כמ"ש שום תשים עליך מלך מדעתך ומרצונך כו' [כי ל' מלוכה אינו נופל רק על המקבלים ברצון עול מלכותו משא"כ בלתי רצון נק' ממשלה שמושל בע"כ ולכן

בר״ה שאז נברא אדה״ר שהוא בעל בחירה וקיבל עול מלכותו ית׳ ברצון אז נתגלה מדת מלכותו יתברך משא״כ קודם בריאת אדה״ר שהיו רק בהמות וחיות שאינן בעלי בחירה לא היה עדיין התפשטות מדת מלכותו ית׳. וע״כ ג״כ בכל ר״ה צ״ל התחדשות מדת מלכותו ית׳] ומלכותו ברצון קבלו עליהם כו׳.

והנה ע״י אתעדל״ת ביטול הרצון למדת מלכותו ית׳ לקבל מלכותו ברצון מעורר למעלה בחי׳ הרצון העליון במדת המלוכה להיות הרצון המאציל עליון ב״ה להתלבש במדת מלכותו ית׳ והוא הנק׳ התהוות כתר מלכות כידוע (ועמ״ש בד״ה תקעו בחדש. שבכל השנה המשכה זו הוא על ידי הביטול בעסק התורה והמצות שהם רצונו וחכמתו ית׳ וזהו שמברכים על כל מצוה ברוך אתה ה׳ אלקינו מלך העולם כו׳ אך רצון עליון זה הוא המלובש בח״ע. ואמנם בר״ה ההמשכה מבחי׳ עליונה יותר שברצון עליון מה שאינו מלובש כלל בח״ע וההמשכה זו הוא ע״י רצון עליון שבנפש והוא ענין קול השופר כו׳ ע״ש). וביאור הדברים הנה עד״מ בנפש האדם אנו רואים שבכל מדותיו אין עיקר התפשטותם תלוי רק ע״פ הרצון והתענוג המלובש בבהם כמו שאף שמטבע הטוב להטיב מכל מקום אם אין רצונו מסכמת בהטבת והשפעת החסד זו מטעמו הכמוס להעלות כך ברצונו לא ישפיע כלל וכמ״כ במדת המלוכה לפניו יתברך שהיא בחי׳ ההתנשאות על זולתו תלוי ברצון המאציל ב״ה וזהו אמרו לפני מלכיות שצריך לעורר רצון עליון להיות בבחי׳ המלוכה דהיינו התלבשות אור א״ס ב״ה בע״ס דמל׳ ע״כ או מרים עשרה פסוקים להביא המשכה מן התנ״ך דאורייתא מחכמה נפקת כו׳ להיות נעוץ תחלתן בסופן כ״ע איהו כתר מל׳ כו׳ והנה כדי להמשיך בחי׳ ענג ורצון זה צריך בהכרח להמשיך ממקור כל התענוגים רעוא דכל רעוין דעתיקא סתימו דכל סתימין כו׳ דהיינו שכך עלה ברצונו העליון במקור כל התענוגים הנעלם שיהיה ענג לפניו בבחי׳ מלוכה דוקא דהיינו להמשיך רצון וענג להיות רצון המאציל בזה שיהיה חפץ ומתענג בזה אנא אמלוך כו׳ ועיקר הענג שבמלוכה העליונה עד רום המעלות היינו שיהיה יש ושיהיה היש בטל בקבלת עול מלכותו ברצון כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה צאינה וראינה גבי פי׳ במלך שלמה מלך שהשלום שלו.

והנה בתחלת בריאת העולמות נמשך הענג והרצון העליון מאליו מצד עצמו כי חפץ חסד הוא אבל אח״כ במעשה התחתונים תליא מילתא בהעלאת מ״ן לעורר רצון העליון ע״י ביטול רצון שלמטה כו׳ וזה נעשה בר״ה שאומרים י׳ מלכיות להיות בחי׳ בנין המל׳ ממקור הראשון דהיינו להמשיך כתר מל׳ שע״י עיקר בניינה [ומטעם הנ״ל שעיקר

המדה תלויה בהמשכת הרצון ב"ה ועמ"ש מזה בד"ה בהעלותך שזהו ענין אל מול פני המנורה כו' דהיינו כתר שבמל'.

ועמ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות. גבי בחינת פני היא כתר מלכות לפי שהמלכות ל"ל מגרמה כלום ומקבלת מעשר מלכיות שלכן אומרים בר"ה יו"ד מלכיות וכתר מקבלת ממלכות שבכתר וזו היא בחי' פני. עכ"ל. וז"ש לך אמר לבי בקשו פני ועיין בהרמ"ז פ' אמור (דצ"ג ע"ב) שפי' כן דהיינו כתר מל' והיינו ע"י את פניך הוי' אבקש. שהם ע"ס שמיו"ד מלכיות שבהם נעשה בנין הנוק'. א"נ את פניך הוי' היינו אורות אריך ועתיק כמש"ש הרמ"ז והיינו לפי שמשם נמשך להיות הכתר שבמל' כנ"ל והוא הנק' פני. וזהו ענין ראש השנה. שנה הוא בחי' מל' וראש השנה היינו גלגלתא וכתר שבמל' וע' מזה בפי' הרמ"ז בפ' תצא (דרע"ז ע"ב) וזהו ענין תחלת מעשיך כי המל' היא בחינת עשייה שבאצילות ותחלת מעשיך היינו כתר דנוק' שהוא תחילת בחי' עשייה הנ"ל. וזכרון ליום ראשון י"ל דהיינו כתר הכללי בחי' א"א שנק' יום ראשון שלמעלה מההשתלשלות כמ"ש סד"ה ביום השע"צ.

והיינו שממל' שבכתר נמשך להיות כתר שבמל' כנ"ל. ועיין בע"ח שער א"א ספ"ב דהמל' שרשה למעלה מט"ס דא"א עצמן אלא מבחינת עתיק כו' וזהו זכרון ליום ראשון. ועמ"ש בפי' המלות ע"פ ארוממך אלקי המלך] כי הנה ר"ה זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון וע"כ נק' ר"ה ראש גילוי החיות דרך כללות על כל השנה.

וכח זה ניתן לישראל להיותם מקבלים מלכותו ית' ברצון משא" כ בבחי' שנקרא מושל וממשלתך בכל דור ודור אפילו דור המבול ודור הפלגה שמרדו בה' מ"מ מלכותו בכל משלה כתיב ובחי' ממשלה בע"כ ולכן אפי' בלעם אמר לא אוכל לעבור את פי ה' כי רוח המושל עליו יעלה בע"כ (ועיין בפ' מקץ קצ"ה ע"א) אבל להיות נק' בשם מלך לקבל ברצון נעשה ע"י עושי רצונו דוקא [ועמ"ש בד"ה אתם נצבים בפי' למען הקים אותך לו לעם]:

קיצור. מל' רוממות ומ"מ נמשך ביטול ומלכותו ברצון קבלו. ועי"ז מעוררים הרצון שיומשך להיות כתר דנוק' והמשכה זו צ"ל מא"א ועתיק רצון ותענוג העליון. ג והנה כל המשכת ענג ורצון עליון במדת המלוכה ממקור כל התענוגים הוא ע"י השופר שהוא של איל והענין כי הנה שרש נפש הבהמה הוא מבחי' פני אריה פני שור כו' שבמרכבה ששרשם מבחי' בהמות בהררי אלף שמבחי' התהו והנה ידוע שמפני שהאורות דתהו היו בריבוי ותוקף גדול לא יכלו הכלים לסבול האור וע"כ נפלו הכלים ונשברו ומקום נפילתן היה בעולם הבריאה והן הן המרכבה דפני אריה פני שור כו' ולכן טבע הבהמה

בבחי' ביטול גדול יותר מהאדם [ועמ"ש בזה בפ' אמור בד"ה והניף הכהן אותם כו' על שני כבשים כו'] מפני שהאדם יש לו דעת מעולם התיקון אבל הבהמה הוא למטה מן הדעת והיינו מפני שרשה שהוא למעלה מן הדעת מבחי' עולם התהו כו' ולכן תוקעין בשופר של בהמה דוקא שיש בה בחי' ביטול יותר לעורר בחי' ביטול שלמעלה מן הדעת והיא עצמו הטעם בענין התקיעה שהוא קול פשוט היוצא מהבל הלב שעדיין לא בא לידי גילוי באותיות כלל מפני שהוא מבחי' פנימית נקודת הלב שאינו בא כלל לידי גילוי אותיות עדיין כי האותיות שרשם בחכמה שבממוח ובחי' הבל הזה היוצא בבחינת קול פשוט הוא בבחינת פנימית נקודת הלב שלמעלה מהחכמה שבמוח כו' וביאור זה הנה ידוע שיש ב' מיני קול הא' הנקרא קול הדבור שגם הוא יוצא מהבל הלב אך הוא מבחי' חיצונית הלב שהן בחינות המדות שבלב הנמשכות מהמוחין דחו"ב עד למטה מן הדעת שהדעת ממשיך השכל שבמוח אל הלב. אבל בחי' קול פשוט היוצא מהבל הפנימי שבעומקא דלבא שהוא למעלה מן השכל להיותו פנימית הרצון שבלתי מוגבל בשכל שלכן הוא קול פשוט וכמו צעקה פתאומית שבאה מנקודת עומק הלב להיות ההתפעלות בעצם הנפש ממש כמו צעק לבם אל ה' ובחינת צעקה זו היא למעלה משרש האותיות שבחכמה [ועמ"ש מזה באריכות ג"כ בד"ה תקעו בחדש הנ"ל] וע"י שתוקעים בו תקיעה של מצוה בקול פשוט וברעותא דלבא שבבחי' למעלה מן הדעת ולמעלה מבחי' אותיות מעורר ג"כ למעלה בחי' כתר שלמעלה מהחכמה ודעת ונמשך ענג בבחינת מלוכה להיות מתענג מביטול היש ולכן תוקעים בשופר שצדו א' קצר והב' רחב ע"ד שנאמר מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה וד"ל.

והיינו תקיעה ראשונה שהיא המשכה מלמעלה למטה שמתענג מביטול היש כנ"ל אמנם תקיעה אחרונה היא העלאה ממטה למעלה ע"י קדימת השברים והתרועה שהם בבחי' שמאל דוחה והתעוררות רחמים רבים כמ"ש במ"א וכמ"ש בכוונת שהתקיעות והשברים הם לבטל היצה"ר כו' [ועכ"ז יובן הפסוק כי קרוב אליך הדבר כו' לעשותו. פי' הדבר היינו ה' דבר מל' דאצילות לעשותו להיות בנין הנוק' שנק' ג"כ עשייה שבאצי' כנ"ל ועמ"ש בד"ה והיה מדי חדש. כי דבור לשון הנהגה והמשכה כו' להתלבש גם בעשייה גשמיות כו' וזהו ענין ששת ימי המעשה משא"כ בשבת כתיב ממצוא חפצך ודבר דבר כו'.

ובפיך היינו ע"י השופר ובלבבך רעו"ד ואומרו כי קרוב אליך כו' היינו שאתם קרובים זל"ז כי הנוק' נק' אחותי לז"א שהוא הנק' ישראל כי שרית כו'. וגם שבנינה הוא מט' מלכיות שלו. ועוד כי שרש אותיות הדבור שמח"ע היינו ג"כ מקדמות השכל שלמעלה

מהשכל המושג כמ"ש באגה,ק ע"פ ויעש דוד שם וא"כ עם היות שהמשכת הרצון וכתר דמל' צ"ל נמשך מא"א שלמעלה גם מהחכמה עכ"פ קרובים הם זל"ז ועמ"ש סד"ה כי המצוה הזאת כו' מענין זה דכי קרוב אליך הדבר. א"נ כמ"ש (בזכריה סימן ד') והנה מנורת זהב כו' זה דבר ה' והמנורה היא כנס"י. ובמ"א נת' שיש במל' ב' פרצופים פרצוף הפנימי נקרא כנס"י והחיצון זהו הדבור וזהו כי קרוב אליך הדבר וזהו ג"כ ענין ישראל עלו במחשבה והמחשבה עם הדבור קרובים זל"ז]. והנה מבואר בפע"ח שסוד השופר הוא בבינה כי התלבשות ומקום גילוי התענוג הוא בבינה וכנודע כי התגלות עתיק הוא בבינה (ועמ"ש מזה בפי' לך לך גבי ה' דאברהם ע"ש] ולכן הוא בחי' עוה"ב והיינו מפני שהיא בחי' השגה ועיקר התגלות התענוג הוא בהשגה דוקא כמו עדמ"מ למטה באדם כשנופל לו איזה השגה ושכל חדש באיזו עמקות הוא מתמלא תענוג אמנם עיקר התגלות וההתפשטות התענוג בשלימות הוא דוקא אח"כ כשמשיג העמקות הזאת בהרחבת שכלו ורוחב בינתו דוקא וכמ"כ הוא למעלה שהתענוג עליון מלובש בחכמה הנקרא עדן שהוא עצם דבר המושג כמו שהוא עדיין בעצמותו אמנם שם הוא בהעלם ועיקר התגלותו כשנמשך בבחי' בינה שהיא בחי' השגה בהתפשטות אורך ורוחב כו'. ולכן השופר הוא ג"כ בבינה שהתגלות התענוג הנמשך ע"י השופר הוא בבינה ומשם מקבל הדבור שהוא בחי' מל' בדבר ה' שמים נעשו להיות ענג במדת המל' ג"כ:)

קיצור. והמשכה זו ע"י השופר קול פשוט פנימית הלב שלמעלה מהשכל ומעורר כמ"כ רצון העליון שלמעלה מהחכמה והיינו ע"י שופר של איל דוקא הבהמה יש בה ביטול ממדרגות עליונות. ובפע"ח שהשופר בבינה כי התגלות עתיק הוא בבינה:ד **ומעתה** יבואר למה אין תקיעת שופר דוחה שבת והוא כי ענין השבת הוא מ"ש כי בו שבת כו' ויכולו השמים והארץ כו' ויכל אלקים ביום השביעי כו' כמו עד"מ באדם כששובת ונח מאיזו מלאכת עבודה שהיה שכלו ומחשבתו מלובשת באותה מלאכה לעיין בכל פרטי המלאכה בהתחכמות כו' וכששובת אזי מתעלה השכל וחוזר למקורו ומתפשט מהתלבשותו כו' ואזי נמשך לו תענוג משלימות המלאכה ולכן בסיום מסכתא עושין סעודה מחמת התענוג שבא בגמר והשלמת לימודו דוקא וכך עד"מ הוא למעלה שבששת ימי בראשית היו ירידות והמשכות המדות עליונות לברוא בהן השמים והארץ וכל צבאם יום ראשון במאמר יהי אור ירד ונמשך במדת החסד [ומדת הגבורה כלולה בה להגביל שפעה ובתוכן מלובשת בחי' חכמה להיות ההשפעה ע"פ גזירת החכמה] יום ב' יהי רקיע ממדת הגבורה כו' ואח"כ בשבת כשוישבות ביום השביעי שנח ממלאכתו כביכול ונתעלו מדותיו וחכמתו ית' בעצמותו ואזי ויכל אלקים ביום השביעי ויכל הוא

מלשון כלתה נפשי פי' שנמשך בחינת התענוג העליון ומתגלה בכל אשר פעל ועשה בשימ"ב הנ"ל וכמו שכתוב והנה טוב מאד כו' וג"פ ביום השביעי הוא כנגד ג' בחינות שהתענוג מתלבש בהם בינה הוד יסוד כו' וז"ש בע"ח ששבת הוא גילוי מוחין דאבא וכמ"ש ושמרתם את השבת כו' כי קדש היא לכם כי התענוג הנמשך הוא מתלבש בחכמה שלכן נקרא עדן בכתוב והוא עד"מ הנ"ל כשנופל לאדם איזו השכלה מתמלא בתענוג כו' כנ"ל.

ולכן כתיב ממצוא חפצך ודבר דבר כי הדבור מתעלה בחכמה שהרי התענוג הוא מן הדבור של המאמרות יהי אור יהי רקיע כו'. ואם כן הוא שבשבת נמשך מצד עצמו גילוי תענוג עליון שמתענג מכל אשר עשה ממילא אינו נצרך לשופר שהוא ג"כ רק ענין המשכת התענוג במדת המלוכה וע"כ נדחה מ"ע של שופר בשבת [ומה גם לפמ"ש בזהר בשלח (דס"ג ע"ב) ובפי' יתרו (דפ"ח ע"א) בענין דהא כל שיתא יומין מתברכין מיומא שביעאה שהיא הבינה כמ"ש במק"מ שם א"כ גם שבת הוא בחי' התגלות עתיק שבבינה אשר זהו בחינת השופר]:

אך להבין מה שמן התורה מצוה וחיוב אפי' לתקוע בשבת אלא שחז"ל אסרו משום גזרה דרבה. הנה באמת יש כמה בחינות בענין התענוג לאין קץ ותכלית ויותר ממ"ש בע,ח בענין סדר ההשתלשלות וכמ"ש בהקדמת הרח"ו עצמו שאינו מזכיר כ"א כטפה מן הים כו' דהנה גם בגשמיות אנו רואים שהתענוג בנפש הוא ביתר שאת ויתר ריבוי מדרגות משאר כחות הנפש וכנראה בעליל שיש תענוגים רבים לאין קץ ותכלית כי יש הרבה מיני תענוג בחוש הטעם בחיך יטעם אוכל או משקה בהרבה מינים מינים ממינים שונים וכל א' מובדל ומשונה מחבירו בטעמו וכיוצא בזה בחוש הריח וכן בדבור שמתענג מצחות הלשון והמליצה בהגיון או דקדוק או אפילו במלתא דבדיחותא וכן בשמיעה מקול נאה או כלי זמר ערב וכיוצא וכן בראיה יש תענוגים רבים שונים כנודע ועאכ"ו בכחות רוחניים כמו השכל כו' וכיוצא.

ומזה יכול המשכיל לצייר עוצם הריבוי בתענוג אלקי מאחר שנודע דכללות התענוג שבעינים דהאי עלמא הוא רק פסולת ותמצית דתמצית מתענוג האלקי וכמארז"ל ר"ע שחק ואמר אם לעוברי רצונו כו' וכמ"ש במ"א ועאכ"ו למקור התענוג העליון שהוא בודאי רב הכמות והאיכות לאין קץ ותכלית וביתר שאת ויתר עז מכל הי"ס שלמעלה עד"מ הנ"ל דחוש התענוג שבנפש שגדול מאד ורב כחו יותר מכל כחות הנפש כנ"ל.

ולכן נק' בחי' מקור התענוגים למעלה בשם אריך אנפין לפי שמתפשט באריכות הרבה כנ"ל. ועמ"ש ע"פ ואתה מרבבות קדש. משא"כ המדות דאצילות נקרא זעיר אנפין לפי

שהם מעטי הכמות ובבחי' קיצור בעצם מציאותן ועד"מ ממדות שבלב האדם אהוי"ר שהם כחות מצומצמים וקצרים בעצם מציאותן ואינן בערך אורך המציאות של התענוג כנ"ל.

והנה בחי' המשכת התענוג שיתענג ממדת המלוכה הנמשך ע"י השופר הוא מבחי' מובדלת מבחי' התענוג המאיר בשבת שהמתענג מחמת כי וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד כנ"ל כי התענוג הנמשך בשבת הוא מה שמתלבש בחכמה דאצילות כנ"ל בפי' ושמרתם את שבת כי קדש היא כו' ובחכמה מתלבש חסד דא"א כידוע דאו"א מלבישים לזרועות דא"א אבא בחסד אחיד ותלי ואימא בגבורה כמ"ש אני בינה לי גבורה כו' אבל ע"י השופר נמשך מבחי' בינה דא"א שלמעלה מערך התענוג דז"ת דא"א והוא המתלבש בבינה דאצילות שסוד השופר הוא בבינה כנ"ל (ועיין במק"מ ר"פ שמות) (בדף ג' ע"א) ע"פ תשורי מראש אמנה דא גרון. מש"ש בשם האוצ"ח ומ"ש בביאורי הזהר שם פירוש וענין בינה דא"א. ועיין בפי' הרמ"ז ר"פ קרח ד"ה כמה עילאין פתגמי אורייתא ועפמ"ש הרמ"ז שם יובן מ"ש במשנה פ"ג דר"ה שופר כו' ופיו מצופה זהב כי זהב רומז לבינה דאריך כמ"ש הרמ"ז שם ולכן גם בשבת מצוה לתקוע מד"ת לפי שממשיכים הארת תענוג יותר עליון מבחי' התענוג דשבת כנ"ל (ועיין מ"ש בד"ה ביום השמע"צ גבי יפה שעה אחת בתשובה שיש שני מיני תענוג לפני המלך האחד בעשיית המצות והשני כשרואה את בנו בא מרחוק שיש זמן רב אשר לא ראהו וכראות המלך את הבן נתמלא חדוה ותענוג וכן בנמשל אע"פ שנתרחק האדם בחטאיו מ"מ ע"י תשובה נתקרב למקורו ושרשו כו' ע"ש ועד"ז יש לומר ההפרש בין התענוג המתגלה בשבת שמתענג מכל אשר עשה זהו כעין המין הראשון אמנם התענוג שע"י השופר שהוא בחינת תשובה זהו כענין כמשל שרואה את בנו בא ממרחק שהוא פנימיות תענוג יותר וכמו שכתוב מזה בד"ה שוש אשיש) ושרש הענין הוא כי ידוע שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים וכל ממוצע יש בו בחי' מזה ומזה שלכך הוא יכול לחברם ולהוריד שפע מזה לזה וכמ"כ הכתר יש בו בחי' התחתונה שבמאציל וגם הוא שרש להנאצלים והבחי' הא' שבו שהיא התחתונה שבמאציל גדלה וגבהה מעלתה על בחי' ב' שבו שהיא שרש הנאצלים והנה זה שהחכמה מלבשת להארת התענוג היינו מבחי' ב' שבו שהוא שרש לנאצלים שהן הן ז"ת דא"א שמתלבשות באצילות כנ"ל דאו"א מלבישים כו' אבל על ידי השופר ממשיכים מבחי' הא' שבו שהוא בחי' תחתונה שבמאציל והיינו בחי' חו"ב דא"א שלמעלה מערך הז"ת דא"א אך מקום התגלותן הוא בבינה דאצי' כנ"ל:

קיצור. ולכן נדחה תקיעת שופר משום גזרה דרבה בשבת כי בשבתץ נמשך מצד עצמו גילוי תענוג עליון. ומ"מ מן התורה מצוה לתקוע גם בשבת לפי שהמשכת התענוג שע"י השופר בר"ה הוא מבחי' מובדלת מבחי' התענוג המאיר השבת:

ה **אך** אעפ"כ ראו חכמים משום גזרה דרבה לדחות מ"ע זו בשבת והענין כי גזרה זו היתה בזמן בית שני כנודע בגמרא שרוב הגזירות והחומרות והסייגים היו בזמן בית שני דוקא והיינו מחמת שבבית שני לא היתה גאולה שלימה כי היו מלכי עובדי כוכבים מושלים עליהם כנודע וגם ארז"ל ע"פ וארצה בו ואכבד"ה חסר ה' (בחגי סימן א') שה' דברים חסרו בבית שני בראשון ארון וכפורת ונביאים כו'. והטעם לכל זה כי בית ראשון היה מבחי' ה' עילאה בינה [כמ"ש בזהר שמות (ד"ט ע"ב) וע"ש במק"מ שפי' שגם המל' היתה אז במדרגת הבינה שהיא ה' עילאה ועמ"ש מזה סד"ה ששת ימים תאכל מצות ועיין עוד מזה במק"מ פ' תרומה דקמ"ג ע"א ע"פ שה"ש] עלמא דחירות [ע' זהר תצוה דקפ"ג סע"א ופ' אמור דצ"ב ע"ב ור"פ קרח וס"פ לך לך דצ"ה ע"ב] חירות משעבוד עו"ג והיא בחי' עלמא דאתכסיא וע"כ היה בו הארון וכפורת שהם ג"כ מבחינה זו כמ"ש בע"ח שער הארת המוחין זו"נ פ"ח וכן הנביאים הם נו"ה דאימא דוקא וכמ"ש בשער היחודים פ"א בשם התיקונים ומבינה נביאים ואינון נו"ה כו' אבל בית שני חסר בחי' ה' עילאה ולא היה בו גילוי ההי' דברים שהם מבחי' ה' עילאה מפני שהי' מבחי' ה' תתאה ולכן לא היה בו חירות כו' ולכן גזרו בו חכמים כמה גזרות וסייגים שלא תהיה יניקת החיצונים משא"כ בבית ראשון בבחי' עלמא דאתכסייא אין שם שליטה וממשלה לס"א כלל ומפני זה גזרו גם גזרה זו בבית שני לדחות מ"ע של תורה שלפי שחסר בו בחי' ה' עילאה דבינה אזי אין מקום מוכן לגילוי והתלבשות עונג עליון דחו"ב דא"א שלמעלה מז"ת הנמשך ע"י השופר שאינו שורה ומתלבש אלא בבינה דאצי' כנ"ל שהוא בחי' הכלי לגילוי תענוג זה וכמש"ל באריכות ולכן בשבת שבלא"ה נמשך בחי' הארת התענוג מז"ת פטור משופר כי תענוג העליון מזה דהיינו מחו"ב דא"א הנמשך ע"י השופר לא הי' נמשך כ"כ בזמן בית שני. אכן זהו במדינה אבל במקדש עצמו היו תוקעין דכתיב וזה שער השמים ופסוק זה נאמר על בהמ"ק בפרט שנק' שער השמים פי' כמו השער שהוא מקום פתוח לכניסה ויציאה ובו עצמו היה יכול להיות גילוי בחי' בינה דאצילות וברבות בשה"ש ס"פ כמגדל דוד פי' מכון לשבתך מכוון נגד שבתך זה בהמ"ק שלמעלה ולכן היו תוקעין בו גם בשבת אבל להמשיך גילוי בחי' בינה בכל הגבולין מבהמ"ק זה לא היה יכולת כ"כ בבית שני כמו בבית ראשון שעיקר יסודתו ושרשו היה בבחינת בינה דהיינו להמשיך בחי' בינה בכל הגבולין אבל בית שני לא היה יכולת להמשיך בינה אלא לגבי

עצמו שהוא שער השמים ולא בכל הגבולין. (ועיין בסש"ב פנ"ג ההפרש בין בית ראשון לבית שני שבבית ראשון היה נמשך ומאיר מבחי' האור המקנן ומאיר בעולם הבריאה שהוא מבחי' בינה דאצילות משא"כ בבית שני כו' ע"ש וכמ"ש במ"א בד"ה ביאור למ"ש בסש"ב פנ"ב נ"ג ועמ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו גבי ומקדשי תיראו ועוד יובן זה ע"פ מ"ש במ"א ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' כח היינו המילוי של שם הוי' כמ"ש בפע"ח גבי כוונת אישר"מ וענין המלוי הוא להיות ההמשכה וההשפעה משם הוי"ה למטה זהו ע"י המלוי. והרי פי' כח כפשוטו היינו הכח שבהעלם שלמעלה מהגילוי. והוא בחי' סוכ"ע. והיינו שכדי להיות בחי' התפשטות והמשכה למטה זהו ע"י כח יותר עליון כמו וידבר שלשת אלפים משל דגבי שלמה כמ"ש בד"ה לך לך. ולכן נקרא המלוי בשם כח. ועד"ז יובן כאן שכדי להיות ההתפשטות וההמשכה דבחי' בינה מבהמ"ק בכל הגבולין זהו דוקא ע"י בית ראשון ה' עילאה כו' משא"כ בבית שני אף שבו עצמו היה יכול להיות גילוי בחי' בינה אבל להמשיך ממנו בכל הגבולין בחינה זו זה צ"ל ע"י בחי' גבוה יותר שלמעלה מהשתלשלות ועיין בסש"ב שם גבי ובבית שני כו' כדרך ההשתלשלות כו' ועוד דוגמא לזה ממ"ש במ"א גבי ענין ברכת הזימון שבשביל ההמשכה להתחלקות לרבים צריך לעשות תחלה בחי' בריכה כו' כי כדי להשפיע לרבים צריך שיבוא האור בהארה גדולה כו' ע"ש. ועד"ז יובן כאן ההפרש בין בית ראשון לבית שני לענין הגבולין כו' וד"ל) וכל זה הוא בשופר אבל בלולב בזמן בהמ"ק היו נוטלין גם בגבולין ביום ראשון של חג שחל בשבת והענין כי לולב אותיות לו לב שהוא ענין המשכה מו"ק דז"א אל הלב הוא כתר דנוק' שמתחיל מחזה דז"א כמו עד"מ בגשמיות מקור התהוות הדבור הוא מן החזה שממנו יוצא הבל הלב דרך הקנה ונעשה קול ומתחלק אח"כ בביטוי ה' מוצאות הפה להיות כ"ב אותיות אחה"ע מן הגרון כו' וכך הוא למעלה שבחי' דבור העליון הנק' בחי' נוק' התחלת התהוותו הוא מחזה דז"א שהוא גילוי מדות עליונות דאצילות שבהם מקור הדבור ונקרא בשם כתר דנוק' וד"ל.

והנה בחי' המשכה זו היא למטה הרבה במדרגה מהמשכה שע"י השופר הנ"ל כי גם השבת עצמו הוא יותר נעלה במדרגה מהמשכה זו כי שבת הוא גילוי מוחין דאבא כמ"ש כי קדש היא לכם והלולב הוא המשכה מז"א לנוק' אלא שאעפ"כ צריכים להמשכה זו גם בשבת להיות שגילוי והמשכה זו שע"י הלולב היא מבחי' פנימית שהוא המשכת הדעת (ועיין בפע"ח שער הלולב פ"ג בדרוש הר"ר יוסף מערבי ועמ"ש מענין הדעת שהוא בחי' הפנימית בביאור ע"פ מים רבים בפ' תולדות ובד"ה לא הביט און ביעקב בפ' בלק) כמ"ש במ"א אך עכ"פ מאחר שהמשכה זו היא למטה במדרגה היכולת היה

אפי' בבית שני להמשיך בחינה זו אפילו גבולין כו' (כי הרי המשכה זו היא מז"א לנוק' אשר היא בחי' ה' תתאה משא"כ השופר עיקרו ה' עילאה כנ"ל אלא שממנה מקבל הדבור כו'):

קיצור. ומ"מ בבית שני ה' תתאה לא היה אפשר להמשיך בגבולין מבחי' תענוג ההוא שע"י השופר מה שלמעלה מבחי' שבת כי המשכה זו בה' עילאה דוקא בית ראשון משא"כ בלולב. ובענין מה שהקשו עוד התוספות הא דגבי שופר התקין ריב"ז שיהיו תוקעין בכל מקום שיש בו ב"ד ובלולב לא אשתרי כלל יש לומר כי הענין של שרש בחי' הב"ד הסמוכים עם ההמשכה שע"י השופר יש להם שייכות גדול זה לזה כי שרש ההמשכה שע"י השופר למתק הדינים הוא מגבורה דעתיק שבמו"ס וזהו עצמו שרש ומקור של הב"ד סמוכין כמ"ש הרמ"ז ר"פ תשא גבי דמתקדשת ע"פ ב"ד ע"ש אבל הלולב אין לו שייכות כ"כ לבחי' הב"ד כי הוא המשכת החסדים וכנודע דבחינת ר"ה הוא ענין שמאלו תחת לראשי והוא יום הדין. אבל סוכות הוא בחינת וימינו תחבקני:

פרק ד

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו להי' בהר הקדש בירושלים. יש להבין מ"ש בשופר גדול דמאי מעליותא דשופר גדול יותר על שופר שאינו גדול כמו בשופר של ר"ה של עתה וכמו שנאמר ואד' הוי' בשופר יתקע ולא נזכר בשופר גדול [וקושיא זו מבואר בזהר פ' ואתחנן (דרס"ו ע"ב) ועי"ש. עוד נזכר פסוק זה בגמרא (פ"ט דברכות נ"ו ב' פ"ק דר"ה י"א ב'. סנהדרין ק"י ע"ב מכות כ"ד סע"א). רבות לך לך פמ"ב בענין והיה. ויצא פרשה ע'. נשא פי"ג מדרש רות ס"פ ושם האיש אלימלך ובמדרש אסתר ע"פ ויהי בימי ענין השתחואה פ' וירא פנ"ו. בירושלים בקהלת רבה ס"פ כל הנחלים ועוד נזכר על פסוק זה והיה ביום ההוא כו' בזהר ח"א בפ' ויגש (דר"י ע"א) ויחי (דר"נ ע"א). בשלח (דמ"ו ע"ב) ויקרא ד"ו ע"ב] הנה בר"ה אנו אומרים זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון ולכאורה יש כאן סתירה דלאו רישיה סיפיה כי זה היום תחלת מעשיך משמע תחלה ממש היינו שבו מחדש בכל שנה את העולם ואח"כ אומר זכרון ליום ראשון משמע שאינו אלא זכרון לזכור את יום ראשון שנברא בו העולם בששת ימי בראשית. אך הנה באמת שניהם אמת כי הנה ענין ר"ה שנק' ראש הוא עד"מ כמו הראש שבאדם הוא מקור החיות לכל האברים שבו ראשית גילוי כללות החיות וממנו נמשכים לכל האברים חיותם וקיומם בפרטות שמתחלה היו כלולים בראש ומוח בהעלם כי משכן נפש השכלית היא במוח וממנה מתפשטות כחות הנפש לכל האברים מהעלם אל הגילוי לעין לראות ולרגל להלוך כו' כך ר"ה הוא ראשית

גילוי כללות החיות של כל השנה כי ואתה מחיה את כולם כתיב ובכל יום ויום חדשים לבקרים מתחדש החיות שחיות יום זה אינו כשל אתמול וכן בפרט הימים טובים שבכל השנה שבהם נמשך חיות רב בתוספת עילוי מבימי החול כידוע הנה כל בחי' החיות הזה באים ונמשכים מבחי' ראש השנה והוא כוללם יחד (כי פסח שבועות סוכות הם כנגד ג' אבות אברהם הוא בחי' פסח לושי ועשי עגות והוא חסד דרועא ימינא. שבועות מ"ת בקול השופר אילו של יצחק. וסוכות בחי' ויעקב נסע סכתה והמה תרין דרועין וגופא. וחנוכה ופורים הם תרין ירכי קשוט וכ"ז הוא בחי' הגוף אבל ר"ה הוא בחי' ראש שבו נכלל חיות כל הגוף והוא כנגד אדם הראשון ויוהכ"פ נק' ג"כ ראש השנה בכתוב והוא בחי' נשמה ופנימיות. שבבחי' הראש ג"כ יש פנימיות וחיצוניות וכ"כ בפע"ח שנסירת יוהכ"פ בסוד הפנימית ובראש השנה בסוד החיצונית וע' בזהר בפ' אמור) (דצ"ו ע"ב) רישא וגלגלתא כו' ובמק"מ שם. וע' באדר"ז דרפ"ח סע"א כי בו הוא שנמשך החיות ממקור החיים המחיה חיים א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' זמן שלנו וחיות זה הוא עליון יותר וכולל כל חלקי החיות של השנה כאחד אלא שהם בו בהעלם עדיין כנ"ל במשל ואח"כ נמשכים מהעלם לגילוי בכל פרק ופרק כפי הראוי אך שמתחלה מתחלק לי"ב חדשי השנה שביום ראשון שבחדש נמשך חיות כללי לחדש ונק' לכך ראש חדש שהוא חיות כללי לחדש וממנו מתחלק אח"כ לימים עד לשעות ולרגעים כו' וז"ש רז"ל אדם נידון בכל יום הגם שבאמת ר"ה הוא יום הדין. אך הענין כי בראש השנה הוא הדין והמשפט לכל אחד ואחד על חיות הכללי אם להמשיך ראשית הגילוי של החיות הכללי ואעפ"כ יש ג"כ משפט בכל יום אם ראוי להיות לו השתלשלות מחיות הכללי לחיות הפרטי היינו שיומשך מההעלם אל הגילוי דעם היות שכבר נדון בר"ה בהמשכת חיות כללי הנה אפשר הוא שלא יומשך מחיות הכללי אל הגילוי בפרט כמו שאפשר שלא יומשך חיות מן המוח אל איזה אבר ולא תוכל העין לראות והרגל להלוך כו' והחיות השייך לאותו אבר נשאר במוח בהעלם שנתעכב במוח ולא נמשך ומתפשט משם אל האברים וכך יכול להיות שיהי' נשאר החיות הפרטי החיות הכללי דר"ה ואז יקבל החסד ההוא בעולם העליון וע"ז הוא הדין בכל יום כו' (ועמ"ש מזה בפ' קרח ע"פ ויגמול שקדים ועמ"ש בפ' ראה ע"פ וברכך בכל אשר תעשה) אבל בראש השנה נמשך החיות כללי לכל השנה והוא המשכת חיות חדש ממש ולכן נקרא כל ר"ה תחלת מעשיך שנמשך אור וחיות מחדש להתהוות העולם כי בראש השנה דאשתקד לא נמשך החיות רק על שנה אחת מלמעלה מהזמן בזמן וכן גם בתחלת בריאת העולם הי' המשכת החיות באותו ראש השנה על שנה א' מלמעלה מהזמן כמו שכתוב כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול

דהיינו ששה אלפי שנין דהוי עלמא הם ששה ימים בלבד (וע' בתשו' הרשב"א ח"א סס"י ט' ורס"י תכ"ג) אך גם זה הוא בחי' זמן ולמעלה מזה אין שום זמן כל עיקר וכולל כל הזמן שבמשך שיתא אלפי שני בסקירה א' ומשם נמשך החיות בר"ה על שנה א' ואח"כ בראש השנה שנק' חג שהחדש מתכסה בו היינו שהחיות הראשון עולה ומתכסה ונכלל במקורו וע"י השופר והתפלות נמשך אור וחיות חדש ממש על שנה אחת ולכן נק' תחלת מעשיך תחלה ממש ואעפ"כ הוא גם רק זכרון בלבד ליום ראשון כי בר"ה הראשון הי' כ"ז מצד עצמו כי חפץ חסד הוא אבל עכשיו באתעדל"ת תליא מילתא משנה שעברה וכמו שאנו רואים שלא כל השנים שוים יש שנה טובה ומתוקה ויש כו' והיינו מחמת שינוי אופן האתעדל"ת שמשנה שעברה איך ומה שהיא וא"כ הרי בחי' ר"ה דעתה הוא בחי' דין ומשפט ואע"פ שהחסד גובר על הדין שלכן קורין פרשת העקידה ויעקוד אברהם את יצחק בנו שהוא סוד התגברות החסדים דאברהם על הגבורות דיצחק והמתקת הדין אעפ"כ אינו דומה ליום ראשון ממש שהי' חסד ממש שהרי ההמשכה היתה מצד עצמו כי חפץ חסד הוא כי לא היה עדיין מי שיעורר כו' וכנגד בחי' זו נאמר זכרון ליום ראשון זכר בלבד ליום ראשון במה שאעפ"כ הגבורות נמתקים אבל לא כשל יום ראשון ממש (וגם יש לומר פי' זכרון ליום ראשון שזוכרים ומעוררים את יום ראשון ומגבירים מדת החסד שבחי' יצחק יוכלל בבחי' אברהם אוהבי כו' וע' בזהר פ' ויקרא) (דף י"ח ע"א) ובפי' הרמ"ז שם ועמ"ש לקמן בד"ה ביום השע"צ בפי' זכרון ליום ראשון ובפי' זה היום כו' וז"ש רז"ל אמרו לפני מלכיות בראש השנה כדי שתמליכוני עליכם אמרו דוקא שאתם צריכים לעורר זה באתעדל"ת עד שתמליכוני עליכם להיות נמשך גילוי החיות מדת מלכותו ית':

ב **והנה** פי' שתמליכוני הוא כי נודע שיש ב' בחי' ממכ"ע וסוכ"ע פי' ממכ"ע הוא החיות שמתלבש בעולמות לפי מדרגתם לכאו"א כפום שיעורא דילי' נשמות כך ומלאכים כך והוא בחי' כח הפועל שמלובש בהנפעל בתוכו ממש עד שגם בגשמיות אין לך עשב שאין לו מזל המכה בו ואומר לו גדל שהוא בחי' המשכות החיות בפרט לעשב זה ביחוד וגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם ובכאו"א מהם לפי ערכו ומדרגתו כך הוא בחינת החיות מהבורא שנמשך בו כסדר המדרגות דכתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהן ג' עולמות בי"ע ובפרט כמה עולמות וברואים לאין קץ ותכלית ממש וכח הבורא מלובש ממש בכל אחד ואחד מהם לפי ערכו כמשל התחלקות אופן החיות הנמשך מכח הצומח שבארץ לכמה מיני צמחים רבים שבעולם שונים זה מזה ובחינה זו נקרא ממכ"ע אבל בחי' סוכ"ע הוא האור והחיות שלמעלה מהשתלשלות והתלבשות בעולמות וכנגד

בחי' זו הוא שנאמר אני הוי' לא שניתי ואמרו אתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא כו' בשוה ממש שלכאורה אינו מובן איך הוא מאחר שאעפ"כ העולמות חיים וקיימים ממנו והיינו שכח הבורא מלובש בהם ממש א"כ ה"ז שינוי מכמו שהי' קודם כו' אלא מפני שההארה המחיה כל העולמות כולם היא רק הארה חיצונית בלבד מעצמותו ית' ואינה נוגעת בכו כלל ואינה פועלת שינוי בו כלל כי חיות כל העולמות הוא רק כמ"ש אנא אמלוך שמדת מלכותו ית' בלבד מה שהוא ית' נק' מלך ומתנשא כביכול עליהם זהו גופא החיות שלהם ובחי' זו אינה נוגעת לעצמיותו כלל כמשל המלך ב"ו שהוא מהות בפ"ע ומה שנק' מלך על המדינות הרי אין בבחינה זו התפשטות עצמותו ממש תוך המדינות רק ששמו נק' עליהם וזהו ענין שארז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד אבל עצמותו ית' מופלא ומרומם מהם ונק' סוכ"ע ולכן נק' הבריאה יש מאין פי' כי בהשתלשלות עילה ועלול העילה מתפעל מהעלול ממנו והשפעותו בו גורם שינוי בו מפני שעצמות העילה ממש מתלבש בהעלול כמשל ההשתלשלות משכל למדות וממדות למחשבה שמהות השכל ממש מתלבש במדות וכן המדות במחשבה כו' אבל יש מאין אינו כן אלא שחיות כל העולמות ואשר בהם הנמשך מן המאציל אינו ממהותו ועצמותו כלל רק מאין ממש כי מדת מלכותו ית' בלבד מחי' אותם כנ"ל (ועמ"ש מזה ע"פ יביאו לבוש מלכות גבי יחיד חי העולמים מלך כו') והיא הנק' ממכ"ע שהוא בחי' החיות המתלבש בעולמות כח הפועל בנפעל (וע' מזה בד"ה כי תצא כו') ובכל ר"ה היא שנמשכת מחדש כי בכל ר"ה לא נמשך בחי' מלוכה זו להיות אנא אמלוך רק על שנה א' ואח"כ חוזר ועולה ונכלל במקורו בבחי' המלך המרומם לבדו מאז כמו קודם שנברא העולם שהי' נכלל בחי' שמו בבחי' הוא לבדו הוא כו' וכמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא פי' כטבע האש שמסתלק למעלה ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים ולכן אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם שימשיכו הרצון למדת מלוכה להיות אנא אמלוך והיינו המשכת אור חדש מבחי' סוכ"ע בממכ"ע:

ואח"כ אמרו לפני מלכיות כדי שיעלה זכרונכם לטובה לפני. פי' עד"מ כי הזכרון שיצטרך לזכור על הדבר אינו שייך אלא על דבר הרחוק ממנו במקום או בערך שאז שייך לומר ע"ז לשון זכרון שיזכור עליו ולא ישכח מלבו משא"כ כשהדבר אצלו וסמוך אצלו אין שייך לשון זכרון כלל.

וכך יובן למעלה ענין זכרון שאנו אומרים בו ית' יעלה זכרוננו כו' הוא מפני שבאמת חיות כל העולמות הן עולמות התחתונים והן עולמות העליונים הרי באמת קמיה ית' הם כלא ממש חשיבא כטפה מאוקינוס כי כל עיקר חיותם הוא ממחשבה א' שעלה במחשבה

לפניו להיות התהוות ואצילת העולמות ונק' מחשבה הקדומה וכמשל ביטול מחשבה א' לגבי כללות הנפש כו' והנה בר"ה שחוזר הכל לכמו שהיה לכן מבקשים שיזכור על המחשבה הקדומה ההיא שעלתה אז בתחילת אצילת העולמות כנ"ל כי מאחר שבאמת היא כלא ממש חשיבי ואינה ערוך אליו לכן מבקשים זכרנו שיזכור ע"ז ויחזור להתלבש בבחי' מחשבה הנ"ל. וז"ש זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם וחותם זוכר הברית (וע' בפרדס בעה"כ ערך זכירה וע' ברע"מ פ' פנחס) (דף רל"ט ע"א) ובפ' עקב (דרע"א ע"א) ע"פ אזכיר את שמי ובפי' הרמ"ז שם ועמ"ש בד"ה אסרי לגפן בפי' מקדשי שמך כו' וע' בזהר בפ' ויקהל (דף ר"י"ש ע"א) ספר זכרון תרין דרגין דאינון חד ורזא דא שם הוי' שם חד הוי' חד ובזהר פ' יתרו (דף ע' ע"א) ועמש"ל בפ' שלח ע"פ וזכרתם את כל מצות כו' למען תזכרו כו' וסד"ה זכור את יום השבת בענין זכור ושמור כו' וע' עוד בזהר ח"א פ' וירא (דק"כ סע"ב) ע"פ ויזכור אלקים כו' ובפ' ויצא (דקנ"ט ע"ב) ובפ' בשלח (דמ"ז ע"א) ע"פ ויזכור ימי עולם כו' ובמק"מ שם וע' מענין ימי עולם בזח"ג ס"פ נשא (דקמ"ה ע"ב) ולכן קי"ל דבר"ה תוקעים בשל זכרים דהיינו שופר של איל וע' בזהר ח"א בפי' ויחי (דרמ"ו ע"א) דעלמא עילאה עלמא דדכורא איהו כו':

ג **ובמה** בשופר הנה ענין השופר הוא שהוא קול פשוט שנמשך מהבל הלב ואינו כמו בחי' הדבור שהוא בחי' אותיות שנמשכים מן המוח כי אותיות הדבור נמשכים מאותיות המחשבה ואותיות המחשבה נמשכים מהשכל כו' משא"כ הקול פשוט הוא נמשך מן הבל הלב והוא למעלה מהשכל כי בלב יש חיצוניות ופנימית והנה חיצונית הלב הוא למטה מהשכל ומקבל ממנו כמ"ש לפי שכלו יהולל איש שהתפעלות המדות שבלב הוא לפי השכל וכנודע אך התפעלות זו שבמדות אלו הוא רק בחי' חיצונית הלב ונק' רצון התחתון שהוא בחי' רעותא דליבא הנולד ונמשך מבחי' התבוננות השכל אבל פנימית הלב שהוא הנק' רצון העליון אינו מקבל ונמשך מהשכל כלל אלא הוא גם למעלה מהשכל וזהו שנאמר לבבי דמשמע שני לבבות והיינו בחי' חיצוני הלב ובחי' פנימית הלב כו' (וכמ"ש במ"א פי' מ"ש יפה את רעיתי כתרצה. רעייתי מלשון רעותא דליבא שהוא רצון התחתון יהיה כתרצה רצון העליון שלמעלה מהשכל והיינו ע"י ויחד לבבי עמ"ש ע"פ ויקהל משה וע"פ מי מנה עפר יעקב ועמ"ש עוד מענין חיצוניות הלב ופנימית הלב בד"ה אתם נצבים ובביאור ע"פ לבבתני) ומ"ש מוח שליט על הלב היינו על חיצוני' הלב שנולד מהשכל כנ"ל והמוח שליט עליו אבל פנימית הבל יותר גבוה מבחי' המוח ולכן המוח מקבל מהלב כידוע שעיקר המזונות הם בלב ששם באים הדמים מהכבד שמקבל מאצטומכא ממובחר המאכל שמתהפך לדם בכבד וממנו נכנסים הדמים בלב

והמוח מקבל חיות מהלב כו' (ולכן נק' הקב"ה צור לבבי ואורייתא מחכמה נפקת שהוא בחי' מוח וכדלקמן) והנה קול פשוט זה דשופר הוא מבחי' פנימית הלב דהיינו כמ"ש צעק לבם אל ה' שצעקת הלב הוא מבחינת פנימית הלב (וע' מזה בזח"ב פ' שמות) (די"ט סע"ב ודף כ' ע"א) ובפרדס בעה"כ ערך צעקה וע' במדרש רבה בשה"ש ע"פ יונתי כו' השמיעני את קולך כו' עד וכשצעקו בנ"י לפני הקב"ה מיד ויושע ה' כו' ובשמות רבה פכ"א ע"פ מה תצעק אלי כבר שמעתי צעקתם כו' וע' בזח"ב בפ' בשלח (דנ"ב ע"ב) ובפי' הרמ"ז שם ונמשך ונולד מחמת ההסתר וההפך בירידתו למטה שנתרחק מאד מאור פני מלך חיים א"ס ב"ה שמחמת זה תגבר מאד בנפשם הצעקה לה' ותתגלה בחי' פנימי' הלב שיש בכאו"א מישראל לה' יתי' למעלה מהשגתו כנ"ל והוא בחי' בע"ת בחילא יתיר ולכן ארז"ל שאין צדיקים גמורים יכולים לעמוד במקומם כי דוקא מצד ההסתר תגדל הצעקה כו' וזהו תכלית ירידת הנשמות בגופות לאתבא צדיקייא בתיובתא כי בעוד שהיו בגן עדן היו כולם צדיקים שהיו נהנים מזיו השכינה שזהו מעשה הצדיקים שעבודתם בשכל כמו שכתוב דע את אלקי כו' ואח"כ בירידתם למטה בגוף ונפש הבהמית נעשו בחינת בעלי תשובה לשוב למעלה כי יש מסתיר ומעלים ומחמת זה תגדל הצעקה והיא בחינת פנימיות הלב וכמארז"ל הידוע דעיקר תשובה בלב פי' כי תשובה דוקא הוא התגלות פנימית הלב שהוא למעלה מבחי' צדיקים גמורים שהם מבחי' מוח כנ"ל והתשובה היא מזה עצמו בהתבוננו עוצם ריחוקו אשר ירד פלאים כו' ועל ג"ע התחתון ארז"ל מוטב דלידייני כו' שכדאי כל יסורי גיהנם כו' וג"ע העליון הוא גבוה יותר לאין קץ וכ"ש שיש לבכות על ריחוקו מעצמות אור א"ס אשר יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז כו' אשר מזה יהיה לבו צועק כו' וזהו ענין התקיעה קול פשוט מפנימי' הלב ואח"כ שברים גנוחי גנח היינו בחי' לב נשבר ותרועה ילולי יליל הוא בחי' התעוררות רחמים בבכיה כו' ומזה נולד ונמשך התקיעה השנית שהוא בחי' התגלות רצון העליון מלמעלה כי הנה הקב"ה נקרא צור לבבי.

וג"כ לבבי בלשון רבים דמשמע ב' לבבות והיינו בחי' חיצונית ופנימית שבלב עד"מ הנ"ל וחיצונית הלב הוא למטה מהשכל כמ"ש בחכמה יסד ארץ כו' אבל פנימית הלב הוא בחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה והחכמה נק' בחי' עשי' לגבי בחי' רצון העליון כדכתיב כולם בחכמה עשית וכנודע ובחי' התקיעה שהוא קול פשוט הוא בחי' התגלות פנימצית הלב שהוא בחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה הנ"ל וע"ז נאמר (בזכרי' סי' ט') ואד' הוי' בשופר יתקע כמו עד"מ התקיעה שהיא קול פשוט מפנימית הלב כך עד"מ הוא בחי' המשכה וגילוי רצון העליון ב"ה והוא למעלה מבחי' האותיות שנמשכים

מהחכמה כי אורייתא מחכמה נפקת ועיקרה בחי' אותיות וכמארז"ל כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה והיינו בחי' האותיות שבתורה וע"ש זה נק' מקרא לשון קריאה שקוראו בשמותיו וע"ז פונה עצמו כו' וע"כ הנגיעה פוסל בה וכן חסר ויתיר כי הדקדוק הוא בהאותיות והיינו לפי דמחכמה נפקת שמשם נמשכי' האותיות (וכמ"ש במ"א בד"ה לסוסתי בפ' בשלח) אבל בחי' רצון העליון הוא בחי' פנימית הלב שהוא בחי' קול פשוט שלמעלה מהאותיות כנ"ל וזהו ענין ובמה בשופר:

ד **והנה** עוד זאת שע"ז הוא ממלא כל הפגמים שנעשו על ידי העוונות משנה העברה כי הפגמים שברמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת היינו בבחי' חכמה שממנה נמשכת התורה כנ"ל ועד שם מגיעים הפגמים כו' וע"י השופר שנמשך הארה מבחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה כנ"ל לכן הוא ממלא כל הפגמים שנעשו בחכמה ומאיר אור חדש ביתר שאת ויתר עז כמשל הנהר שנחרב ויבש שחופרים בעומק יותר וממלא החסרון וגם ביתר שאת כו' כי תלת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל באורייתא ואורייתא בקב"ה והיינו כששומר דרכי התורה והמצות אבל אם ח"ו פגם באיזו מצוה הרי נחלש הקשר הלז דישראל מתקשראן באורייתא ואזי אין עצה כ"א ע"י התשובה מעומקא דליבא שע"ז מדלג שור וממשיך מבחי' קוב"ה שהוא בחי' סוכ"ע שנק' קדוש ומובדל ובו מתקשרא אורייתא שהיא בחי' חכמה כו' וע"ז שקוב"ה מאיר באורייתא וישראל אזי ממלא כל הפגמים והחסרונות כמאמר אנת הוא שלימו דכולהו אנת הוא ממלא כל שמהן כו' וזהו ויעבור הוי' על פניו ויקרא הוי' הוי' כו' ופסיק טעמא בגווייהו כי יש ב' בחי' שמות הוי' א' בהשתלשלות יו"ד חכמה ה"א בינה כו' ושם הם הפגמים על ידי תורה ומצות כמ"ש בכהאריז"ל בקריאת שמע שעל המטה אם פגמתי באות יו"ד בביטול ק"ש כו' כי מצות ק"ש הוא ליחדא בהוי' אחד איך שאין עוד מלבדו וכולא כלא ממש חשיבי והמבטל זה פוגם באות יו"ד שהוא בחי' חכמה בחי' ביטול כח מ"ה כמ"ש והחכמה מאין תמצא שנמשך ונולד תמיד מבחינת האין כו' וע"י ביטול מ"ע ואהבת את ה' פוגם באות ה' שהוא בחינת בינה לבא אה"ר כו' וע"י ביטול תלמוד תורה פוגם באות ו' שהוי"ו הוא המשכה קו ארוך מיו"ד שבראשו כי כל התורה הוא בחי' המשכות מחכמה עילאה והמבטל תלמוד תורה מקצר ההמשכות ופוגם באות ו' וע"י ביטול מצות מעשיות באות ה' אחרונה של שם שהוא בחי' עשיה כידוע אך כ"ז הוא בבחי' שם הוי' דלתתא שהוא בחי' התהוות ההשתלשלות כנ"ל אבל שם הוי' דלעילא עם היות שנקרא ג"כ הוי' ע"ש התהוות שממנו יתי' מ"מ הוא בחי' גילוי אור עליון שלמעלה מהשתלשלות והוא בחי' רצון העליון הנ"ל שהוא למעלה מעלה מן החכמה ולכן פסיק טעמא בגווייהו כו' אך

ענין ויקרא הויי הויי היינו שהוא יתי קורא וממשיך מבחיי שם הויי הראשון שלמעלה מהשתלשלות כנ"ל להיות מתגלה בהויי שבבחינת השתלשלות (ועיין מזה באדר"ר (דקל"ח ע"א) וע' בספר רוח דוד שם פי' שהשם הראשון הוא למעלה מהשתלשלות כו' וכן פי' המק"מ בסוף ספר הדרת פ"מ ובביאור האדרא בספר קול ברמה משמע דהשם השני הוא למעלה מהשתלשלות והוא מהפע"ח שער הסליחות פ"ב וע' בזהר ס"פ תרומה (דקע"ה ע"ב) ובפי' בראשית (ד"כ ע"א) ובפע"ח שער הנ"ל רפ"ח ובע"ח שער א"א למלאות כל הפגמים והחסרונות שנעשו בו ע"י העונות כו' וכמבואר למעלה במשל הנהר שיבש שע"י שמוציאים וחופרים מהמעיין מתמלא הנהר כו' וזהו ענין התשובה שע"י התשובה קוראים וממשיכים מבחיי הויי שלמעלה מסדר ההשתלשלות וכמ"ש ממעמקים קראתיך הויי ולכן אומרים הי"מ בעשי"ת כי אז נמשך בחיי התגלות הויי שלמעלה מההשתלשלות שהוא בחיי רצון העליון שלמעלה מהחכמה ע"י השופר קול פשוט שהוא התגלות פנימית הלב כנ"ל ולכן צ"ל השופר דוקא של איל או של יעל אבל של פרה פסול כי פני שור מהשמאל כתיב שהוא בחיי גבורות וא"א להמשיך על ידו בחיי רחמים רבים הנ"ל שהוא בחיי פנימית הלב רצון העליון כי הרי אדרבה שמאל דוחה כו' אלא על ידי שופר של איל כי והכשבים הפריד יעקב שיש בהם בחיי רחמנות שהיא מדתו של יעקב וכנראה בחוש שיש להם קול רחמנות שמעורר רחמים (ועמ"ש מזה בד"ה והניף הכהן אותם כו' על שני כבשים בפ' אמור) ולכן ע"י ממשיכים התגלות רצון העליון ורחמים רבים שלמעלה מהשתלשלות (ועמ"ש ע"פ כנשר יעיר כו' וע"פ ביום השלישי יקימנו כו') והנה הגם שעיקר ההמשכה ע"י פנימית הלב צעק לבם עכ"ז הוא ע"י התקיעה בשופר דוקא מטעם כי עשיה היא לעילא ועמ"ש מזה בד"ה יביאו לבוש מלכות כו' ועוד מפני שהתגלות פנימית רצון העליון מלמעלה צ"ל נמשך למטה להתלבש בגשמיות כמאמר כתבנו בספר חיים טובים כתבנו בספר פרנסה כו' להיות מזונות גשמיים להאדם שזהו על ידי רחמים רבים הנ"ל שנמשכים ומתלבשים כל כך מטה מטה בגשמיות עד שיהיה התגלות רחמנותם בהשפעה גשמיות וכן גם כללות רחמים הנמשכים בר"ה למתק הדינים היינו ג"כ שנמשכים למטה ע"ד הנ"ל כי הרי עיקר הדין שבר"ה הוא על הגופות אם יחי' אם ימות היינו אם תתקיים ותהיה הנפש בגוף או תסתלק ממנו משא"כ דין הנפשות הוא אחר המיתה כו' וכמ"ש בהגמי"י פ"ג מהלכות תשובה בשם הרמב"ן שאין אדם נידון בר"ה אלא לעניני עוה"ז כו' ע"ש וא"כ גם הרחמים הממתיקים את הדינים היינו שהרחמים נמשכים כ"כ למטה עד שמתלבשים בגשמיות ולכן צריך לתקוע הקול פשוט הנ"ל דוקא בשופר גשמי של כבש ואיל וכיוצא שיש בו

רחמים וע״ז מתעורר כן מלמעלה שיהיו הרחמים רבים הנ״ל נמשכים ומתגשמים עד שיהיו השפעותם בגשמיות שהוא ענין רחמים גשמיים כי השפעת חיים גשמיים היינו בחי׳ בהמיות ונעשה ג״כ ע״י התקיעה והתעוררות רחמים בקרן הכבשים שהוא בהמיות כו׳ (וזהו כמ״ש רוח האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. פי׳ רוח האדם העולה זהו כענין והרוח תשוב אל האלקים והיינו בבחי׳ תשובה כמ״ש לקמן בד״ה האזינו השמים ועליה זו היא למעלה מעלה לעורר גילוי רצון העליון כו׳ וע׳ בזהר ר״פ צו שבחי׳ קול השופר נק׳ רוח אך כדי שיהי׳ נמשך משם ההמשכה בהשפעות גשמיים שזהו בחי׳ בהמיות זהו ע״י בחי׳ ורוח הבהמה היורדת למטה לארץ שהיא בחי׳ ארץ העליונה והארץ הדום רגלי כמ״ש בד״ה כי תצא ולכן גם המלאכים נקראים בשם בהמה פני ארי׳ פני שור כו׳ לפי שהמלאכים הם שלוחי השפע להיות נמשך ההשפעה בעוה״ז גשמי ועמ״ש מזה בד״ה מה יפו פעמיך בנעלים והם מקבלים מבחי׳ בהמה רבה שהוא כללות השפע המתלבש בבי״ע וזהו אדם ובהמה תושיע הוי׳ דהיינו על ידי ב׳ בחי׳ הנ״ל דאדם ובהמה כו׳ וכן מדת מלכותו ית׳ נקראת בשני שמות אלו דאדם ובהמה וכמ״ש במ״א) וזהו ויעבור הוי׳ על פניו ויקרא כו׳ פי׳ שגילוי זה הוא שעבר על פניו דהיינו שלא כפי הראוי להיות מבחי׳ פניו כי בחי׳ פניו שהוא פנימיות אינו יכול להתלבש כ״כ למטה ועמ״ש במ״א דפניו הם בחי׳ ע״ס אבל מלמעלה יותר יכול להשפיל א״ע גם למטה (ועמ״ש בד״ה יביאו לבוש מלכות הנזכר למעלה ועמ״ש לקמן סד״ה להבין פי׳ הפסוק מי אל כמוך כו׳) וזהו ויעבור הוי׳ שעבר דרך פניו מלמעלה יותר כו׳ וד״ל:

ה **והנה** כל זה הוא בחי׳ שופר דר״ה שע״ז נאמר ואד׳ הוי׳ בשופר יתקע כו׳ (ועמ״ש ע״פ כי כארץ תוציא צמחה כו׳ כן אד׳ הוי׳ יצמיח כו׳ שזהו ההתגלות שבר״ה כו׳ ע״ש) אבל לעתיד לבא כתיב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול והענין כי הנה כבר נת׳ ענין שופר דר״ה שהוא להמשיך להיות בחי׳ ממכ״ע שהוא ענין התהוות מדת מלכותו ית׳ כאמרם ז״ל אמרו לפני מלכיות כו׳ וכן למלאות כל הפגמים שנעשו בשם הוי׳ שבבחי׳ השתלשלות שהוא ג״כ בחי׳ ממלא כנ״ל יו״ד בחכמה כו׳ וההמשכה היא מבחי׳ סוכ״ע שהוא רצון העליון וע״ז הוא ממלא כל שמהן כו׳ וזהו ענין שופר (ועמ״ש מזה בד״ה תקעו בחדש שופר ובד״ה שוש אשיש) אמנם עכ״ז נקרא שופר סתם ולא שופר גדול והענין כי הנה גם בחי׳ סוכ״ע אע״פ שהוא בחינה מה שאינו מתלבש ונתפס בתוך העולמות והוא בחי׳ לא שניתי כו׳ כמבואר למעלה עכ״ז מאחר שהוא בחי׳ סובב ומקיף לעלמין א״כ הוא בגדר בחי׳ עלמין וכמו עד״מ השמים והארץ שהשמים מקיפים את

הארץ וכל אשר עליה וסובבים סביב הארץ תמיד שאע"פ שמאוד גבוה שמים מעל הארץ עד שהארץ היא רק כגרגיר חרדל לגבי השמים עכ"ז יש להם ערך זה לזה עד שמוכרח שגם השמים יש להם תכלית וגבול כיון שהם המקיפים הארץ כו' רק שאעפ"כ גבהו שמים מעל הארץ כו' ועד"ז יובן ג"כ הנמשל בענין סוכ"ע וממכ"ע דאע"פ שבחי' סוכ"ע הוא בבחי' אין סוף לגבי ההארה המתלבשת בעולמות להיות ממכ"ע ולא כמו בגשמיות שהשמים הם בעלי גבול ממש עכ"ז מאחר שהוא בחי' סובב ומחיה לעלמין בבחי' מקיף עכ"פ הוא בערך וגדר בחי' עלמין אבל עצמותו ית' מובדל לגמרי מגדר בחי' עלמין אפילו מלהיות מאיר בבחי' סובב ומקיף כו' ויתגלה לע"ל כי הנה כתיב הללוהו כרוב גודלו פי' שיש הרבה מיני גודלו זה למעלה מזה עד אין קץ ותכלית ולכן נאמר כרוב גודלו ולא נאמר כגודל גודלו ומה שעתה הוא בחי' סובב ומקיף יתגלה לעתיד בבחי' פנימי וזהו ענין והיה ביום ההוא והוא ע"ד מ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה שבחי' הוא בחי' סתים דהיינו בחי' סוכ"ע כמ"ש בספ"ד ס"פ תרומה (דקע"ז ע"ב) ע"פ הוא עשנו הוא אקרי מאן דסתים ולא שכיח כו' יהיה לע"ל בבחי' זה שהוא בחי' התגלות לנוכח וע' בזהר פ' שלח (דקע"א ע"א) מענין ביום ההוא ובפרדס שער י"ד פ"ג והנה אז כאשר יומשך בחי' סוכ"ע להיות בבחי' גילוי ממש אזי יומשך בחי' סובב מבחי' עליונה יותר (דהיינו מבחי' שאינו בגדר עלמין כלל ועמ"ש מזה בביאור ע"פ הבאים ישרש יעקב כו' שזהו ענין השמים החדשים כו' ע"ש והיינו בחי' אשר אני עושה אני דייקא הוא המאציל עליון ב"ה כו' משא"כ בשמים דעכשיו כתיב ואת כל אלה ידי עשתה כו' וההפרש זה בין בחי' ידי עשתה לבחי' אשר אני ממש עושה יובן עפמ"ש בד"ה ויושט המלך לאסתר בענין ההפרש בין בחי' שרביט הזהב אשר בידו ובין מ"ש אח"כ ויושט המלך כו' ע"ש ג"כ מענין זה) ואזי יתקע בשופר גדול פי' דכמו בשופר דר"ה עכשיו הוא בחי' ההמשכה מסוכ"ע בממכ"ע כן גם לע"ל שיומשך מבחי' עליונה הרבה יותר להיות בבחי' סובב אזי ג"כ השופר יהיה המשכה מבחי' ומדרגה העליונה העצומה ההיא ולכן נקרא שופר גדול שהוא המשכה מבחי' שאינו בגדר עלמין כנ"ל ולגדולתו אין חקר למעלה מעלה מבחי' ההמשכה שמבחי' שופר סתם כי הנה מצות אינן בטילות לע"ל (צ"ע בגמרא בנדה) (דס"א ע"ב) מיהו בסדרי טהרה בחידושיו שם בשם הרשב"א והר"ן העלה כמש"כ רק שלא יהיה באופן שהוא עתה שתוקעים מלכיות וזכרונות ואח"כ שופרות אבל לע"ל יהיה שופרות בלבד ונקרא גם לכך שופר גדול והטעם מובן ע"פ הנ"ל כי עתה צריך להיות ההמשכה בבחי' ממלא ולכך צ"ל מלכיות כדי שתמליכוני כו' וההמשכה היא למלא כל הפנמים כנ"ל משא"כ לע"ל שמה שעכשיו הוא בחי' סוכ"ע יומשך בגילוי

בבחי' ממכ"ע ממש א"צ מלכיות וזכרונות (וע' בלק"ת בזכריהע"פ ביום ההוא יהיה) רק שופרות בלבד שהשופר הוא גילוי פנימית כנ"ל. אך נקרא שופר גדול הגם דבאמת כל שופר הוא גילוי פנימית וכמ"ש גבי שופר אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון וכתיב ואור פניך כי רציתם (תלים מ"ד) שהוא בחי' התגלות רצון העליון שהוא נקרא פניך דהיינו שהוא בחי' פנימית אלקותו ית' דהיינו בחי' סובב (וע' מענין אשרי העם יודעי תרועה זח"ג בפ' ויקרא) (י"ח ב' צ"ט ב' קמ"ח סע"ב) ומענין באור פניך יהלכון שם (דקמ"ט ע"א) גבי כדין באור פני כו' ובפי' הרמ"ז שם (ודרל"א ע"ב) גבי באור פני כו' ור"פ בא (דל"ב ע"ב) ובפי' הרמ"ז שם וע' עוד בפ' ויקרא (דט"ו ע"ב) גבי ישר יחזו פנימו ובפי' הרמ"ז שם ועמ"ש לעיל בפ' ראה ע"פ לעשות הישר כו' ומענין ואור פניך כי רציתם נזכר בזח"ב בפ' בשלח דנ"ט ע"ב אך זה נקרא שופר סתם אבל שופר שלעתיד יהיה בחי' המשכה מבחי' רעוא דכל רעוין שהוא בחי' הרצון המקור לרצונות והוא למעלה מבחי' הפנימית הלז הנמשך עתה כו' והיינו למעלה מבחי' סוכ"ע. (ולכן נקרא שופר גדול שלמעלה מבחי' פנימית דהיינו רצון העליון סתם הנק' שופר סתם כי הוא בחי' רעוא דכל רעוין. ועמ"ש מענין רעוא דכל רעוין בד"ה למנצח על השמינית ועמ"ש עוד מענין סוכ"ע ומה שלמעלה מבחי' סובב בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית כו' ועמ"ש בפ' שלח בד"ה אני דפ' ציצית בפי' וענין שמו הגדול שהוא התגלות אור א"ס שלמעלה מבחי' שם הוי' יו"ד צמצום כו' ע"ש ולכן נקרא שמו הגדול ועד"ז י"ל ג"כ פי' שופר גדול וגם לפמ"ש המקובלים הראשונים דשמו גימטריא רצון. ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה וירא ישראל בענין בחי' רצון שיש בו ג"כ צמצום בחי' יו"ד כו' אמנם בחי' רעוא דכל רעוין זהו מבחי' שמו הגדול. ועמ"ש עוד בפ' חקת בביאור ע"פ בואו חשבון בענין כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול כו' והנה ז"ש ג"כ לע"ל וברחמים גדולים אקבצך דהיינו שנמשכים מבחי' שופר גדול שממשיך בחינת רחמים גדולים ועיין מזה ברע"מ פ' תצא) (דרע"ז ע"א) ובפי' הרמ"ז שם ובכסא מלך פי' רחמים גדולים הוא פנימית עתיק ועמ"ש סד"ה בעצם היום נמול אברהם בפי' וענין גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות כו'. והנה בזהר בפ' ואתחנן (דרס"ו ע"ב) פי' מ"ש והיה ביום ההוא יתקע מאי ביום ההוא כו' כד"א והיה יום אחד הוא יודע להי' ועיין מזה באדרא (דקל"ד ב') ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י שזהו ענין כי גדול יום כו' ע"ש ועפ"ז יובן דשייך שבבחי' ביום ההוא דהיינו בחי' כי גדול יום יתקע בשופר גדול דייקא וזהו ענין כרוב גודלו כו' וכנ"ל וזהו ג"כ דגבי שופר סתם כתיב ואד' הוי' בשופר יתקע משא"כ גבי שופר גדול כתיב יתקע ולא נזכר מי התוקע אלא לפי שהוא המשכה וגילוי מבחי' סתימא דכל סתימין

מבחי' שמו הגדול שלמעלה משם אד' והוי' כו'. גם י"ל ע"ד מ"ש בפ' אחרי סד"ה כי ביום הזה יכפר שלא נאמר ג"כ מי המכפר והיינו לפי שהוא מבחי' לפני הוי' תטהרו שהוא בחינה שלא נתפס בשום אות ורמיזא כלל כו' ע"ש:

ו ואזי כתיב ובאו כו' והשתחוו לה'. כי הנה גבי שופר סתם כתיב אשרי העם יודעי תרועה באור פניך יהלכון שעם היות שהוא גילוי פנימית מ"מ יש בו בחי' הילוך עדיין אבל בגילוי והמשכה שופר גדול דלע"ל שהוא בחי' גילוי רעוא דכל רעוין מקור כל הפנימית אזי ובאו כו' והשתחוו השתחוואה הוא בחי' ביטול כו' (ועמ"ש סד"ה וכל העם רואים כו' וקול השופר כו' גבי ויהי קול מעל לרקיע כו' וסד"ה השמים כסאי כו') ואזי ג"כ ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו כו' דהיינו אפילו הנשמות שירדו למטה מטה ונבלעו בתוך אשור ומצרים והשופר דעכשיו אינו מעוררם אבל כאשר יתקע בשופר גדול גם הם יתעוררו כו' (כן פי' בספר טו"ב סי' תקפ"ו. ועמ"ש כה"ג בד"ה שחורה אני ונאוה בפי' וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים דהיינו שאפילו בבחי' מצרים יש בחי' המשכת והתפשטות בחינת היד הגדולה שנמשכה ונתפשטה עד למטה מאד אפילו בבחי' מצרים דהיינו שנמשך חסד עליון כ"כ שאפילו בבחי' נפש השפלה ממדרגות תחתונות שבעשייה ומלובשת בגשמיות נופלין הרהורי תשובה וזהו ענין היד הגדולה נמצא לפי שהיא בחי' יד הגדולה שהוא בחי' עליונה מאד על כן נמשכה ומתפשטת כ"כ למטה שאפילו בבחי' נפש השפלה כו' ועד"ז ממש הוא כאן שלפי שיהיה המשכה מבחי' שופר גדול רעדכ"ר לכך יעורר אפילו מבחי' אשור ומצרים כו' ועיין מענין היד הגדולה בר"מ פ' כי תצא) (דרע"ז ע"א) שהוא ג"כ בחי' רחמים גדולים ולפי פירוש הרמ"ז שם הוא ממש ענין אחד עם בחינת שופר גדול ע"ש והנה דרך כלל יש בהם ב' בחי' הא' האובדים בארץ אשור אשר הוא בחי' תענוג מלשון אשרי יושבי כו' באשרי כי אשרוני בנות כו' ובקדושה העליונה זהו ענין אשר קדשנו במצותיו כו' ובזהר ויחי (דרמ"ז ע"א) ע"פ מאשר שמנה לחמו ומאי איהו עלמא דאתי כו' ע"ש ועמ"ש מזה בד"ה ביום השע"צ בענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם וזה לעומת זה בחי' אשור היינו תענוגי עוה"ז שנתהוו מפסולת התענוג עליון ממה שנפל בשבירת הכלים כו' (וע' בזהר בראשית דמ"ט ע"א גבי ואשרה אתקרי כו' ובספר טו"ב סי' תרמ"ט האריך בזה וע' בזהר ויקרא דכ"ג ע"א) ופי' האובדים בארץ אשור היינו שמחמת שרודף אחר תענוגי עולם הזה למלאות תאוותו הרעה נאבד ונשקע הניצוץ אלקות שבנפשו וממנו יונקים הקליפות וסט"א כו' וכמ"ש וישמן ישורון ויבעט שמנת עבית כשית ועמ"ש מזה סד"ה קדש ישראל כו' בפ' פנחס ואלו נק' אובדים

שמאבדים את עצמן לדעת ח"ו (ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר גבי מחל לנו כי פשענו כו' עד דרשו ה' בהמצאו ע"ש) והב' הם הנדחים בארץ מצרים פי' מצרים לשון מיצר שמחמת המצור והמצוק אין להם לב לדעת כו' וכמ"ש גבי ישראל בהיותם במצרים ולא שמעו אל משה מקצר רוח דהיינו מחמת רוב הצרה כדפרש"י שם ובת"א ולא קבילו מן משה מעיק רוח כו' ועד"ז נאמר (בישעיה סי' נ"ט) ושכרת ולא מיין. ופי' שמבולבל כשכור ולא משתיית היין כ"א מצרה ויגון וכמ"ש בת"י שם דרויא מן עקא כו' ואלו נק' נדחים ולע"ל יתעלו כולם להיות ובאו כו' והשתחוו כו' וז"ש (בהושע סס"י י"א) יחרדו כצפור ממצרים וכיונה מארץ אשור כו' והיינו ע"י כי הוא ישאג פי' הוא היינו בחי' מאן דסתים כו' הוא דא עתיקא עיין באדר"ז (דר"צ ע"א) ופי' כי הוא ישאג היינו ענין והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו' וע"ז יחרדו כו' שהוא בחי' ביטול והשתחוואה וכמ"ש גבי שופר ויחרד כל העם כו' וכתיב אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו ופי' בעיר היינו בחי' עיר אלקינו עולם הדבור מקור דבי"ע כו' והשופר הוא קול והמשכה להיות בנין עולם הדבור שהוא בחי' עיר כו' אך חרדה **וביטול** זה היינו בבחי' ועם וכמ"ש למען הקים אותך לו לעם כו' אבל כדי שיומשך חרדה וביטול זה גם בבחי' האובדים והנדחים זהו ע"י שופר גדול כי הוא ישאג וע"ז יחרדו כצפור ממצרים כו' כי גם מצרים ואשור בטלים ומבוטלים בהגלות נגלות גילוי אור א"ס ב"ה עצמו דקמיה כחשכה כאורה ואז יהיה בקרבך קדוש ולא אבא בעיר פי' שיש בחי' צירופי אותיות והמשכות הנמשכים בלעומת זה ונקראים ג"כ עיר דהיינו בחינה שאמרו דור הפלגה נעשה לנו עיר ומגדל כו' וע' בזהר פ' נח (דע"ה) אכן לעתיד לבא שיתעלו כל הנשמות אזי יהיה בקרבך קדוש ולא יומשך ההשפעה לבחי' עיר הנ"ל:

בהר הקדש הנה ארז"ל כאברהם שקראו הר כי באברהם כתיב הלוך ונסוע הנגבה בחי' אהבה נק' הר כמו הר שבולט מארץ המישור והר הקודש הוא האהבה שבבחי' ביטול כי קדש הוא בחי' חכמה (ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות בענין אהרן חייך שלך גדול משלהם כו' ואפשר זהו בחי' אהרן א' הר ן' וכנודע דבחי' אהרן ממשיך אה"ר שלמעלה מבחי' חסד לאברהם כמש"ש וזהו ענין הר הקדש כו' ועמ"ש בד"ה קול דודי כו' מדלג על ההרים כו'):

בירושלים יראה שלם שלימות היראה כי עתה כתי' להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו פי' הדר מלכותו הוא ההידור בנבראים המתהווים ממדת מל' ית' כמ"ש אלף אלפים ישמשוני לגדוד א' ולגדודיו אין מספר שזהו בחי' הידור עצום מאד ומ"מ הוא ע"י שמתחלה להודיע לבני האדם דבורותיו שהתהוותם הוא ע"י בחי' גבורות

וצמצומים כי אילו היה מדת מלכותו יתב' מתגלה עליהם כמו שהיא לא היו יכולים לקבל כלל והיו מתבטלים במציאותם ממש וכמארז"ל הושיט אצבעו הקטנה ביניהם שהיא בחי' מל' מדריגה העשירי' שבי"ס ושרפן שנתבטלו לגמרי כי אין בע"ג יכול לקבל בחיט' א"ס אלא שהן הן גבורותיו שמצמצם עצמו שלא יהיה מדת מלכותו בגילוי כ"כ ואז יהיה הפחד והיראה בגבול כפי שיוכלו הנבראים שאת וזה לא נק' יראה שלם כי אין היראה בשלימות אבל לעתיד ע"י ואת רוח הטומאה אעביר כו' יהיה בחי' יראה שלם (והיינו בחי' הר הקדש שהוא אהבה עליונה מאד וגם כלולה עם בחי' שלימות היראה ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין התכללות אהוי"ר גבי וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו כו' ולקמן בד"ה ביום השמע"צ ועמ"ש בד"ה קול דודי הנ"ל גבי מדלג כו' ומקפץ כו' וע' בזהר וישב) (דקפ"ג סע"ב) בענין ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו ע"ש ואפשר לומר דבחי' זו יהיה ע"י שופר גדול. והנה בזמן שבהמ"ק קיים היה נוהג מצות יובלות ועיקר שופר נאמר בתורה גבי יובל והעברתם שופר תרועה כו' ביוה"כ תעבירו שופר כו' והיינו ביוה"כ של שנת היובל וע"ז וקראתם דרור בארץ כו' ונפטרו עבדים לבתיהן כו' והענין שהוא מבחי' שופר גדול כי ענין יציאת העבדים לחירות היינו ע"י גילוי מבחי' עלמא דחירו כמ"ש בזהר פ' תצוה (דקפ"ג ע"א) ובפ' אמור (דצ"ב ע"ב) וגילוי והמשכה זו זהו בחי' שופר גדול וכמ"ש בזהר בשלח (דמ"ו ע"ב) ויקרא (ד"ו ע"ב) ואתחנן (דרס"ו ע"ב) והוא מעין הגילטי שיהיה לע"ל ולכן נאמר יובל הוא קדש תהי' לכם והוא כענין בחי' הר הקדש כו' הנ"ל וע' מענין יובל בזח"ג (דק"ח סע"ב ודק"ט ע"א) ובאדר"ז (דר"צ סע"ב). ח"ב (פ"ג ב' פ"ה ב' ר"י"א א' מ"ו ב') וע' בפרדס בעה"כ ערך יובל ובשער י"ג ספ"ג ופ"ד וספ"ז ולכן עיקר מצות יובל לא היה רק בבית ראשון ולא בבבית שני אלא שמ"מ מונין היו אותו כדי לקדש שמיטות וגם בבית ראשון דוקא בזמן שכל יושביה עליה שאז הוא בחי' כעיר שחוברה לה יחדיו כו' כנ"ל והיינו בחי' המשכת ה' עילאה בה' תתאה כמ"ש בע"ח ובזהר פ' שמות (ד"ט ע"ב) ע"ש במק"מ וגילוי זה דבחי' עלמא דחירו עיקרו בחי' ה' עילאה ועמ"ש במ"א ההפרש בתקיעת שופר דראש השנה גם כן בין זמן בית ראשון לזמן בית שני והוא בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיותץ בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה. ועכשיו שבעוונותינו חרב בהמ"ק אעפ"כ יש לנו יוה"כ שבו מאיר בחי' עלמא דחירו בחי' יובל כמ"ש באדר"ז (דר"צ סע"ב) ובפ' בא (דל"ט ע"ב) ובפרשה אחרי (דס"ט ע"ב) ובפ' אמור (דק"ב ב') ולכן תוקעים ביוהכ"פ אחר נעילה תקיעה אחת והוא מבחי' שופר גדול כי תקיעות דר"ה זהו בחי' שופר סתם שע"ז נאמר ואדני הוי' בשופר יתקע כנ"ל אבל ביוהכ"פ שמאיר בו בחי' יובל עלמא

דחירו היינו בחי' התגלות זו דשופר גדול והיינו בחי' נעילה שאז הוא העלייה הגדולה והוא בחי' התגלות זו דשופר גדול וע"כ הוא גמר חתימה ויש בחי' ביטול בנבראים ע"ד מ"ש בשופר גדול והשתחוו לה' כו' ועמ"ש מענין יובל שהוא בחי' שבת שבתון בד"ה מקושש עצים בפ' שלח. אך באמת כל זה הוא רק הארה מבחי' שופר גדול ועיקר התגלות עצמותו יהיה לע"ל בב"א כי אז יתקע בשופר גדול ממש:

ז **והנה** ברבות פ' ויצא פ' ע' אתה אמרת והיה הוי' לי לאלקים חייך כל טובות וכו' והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו' דהנה מבואר לעיל דענין שופר של ראש השנה הוא להמשיך להיות בחינת ממכ"ע והוא ענין שם אדני. שהוא בחי' מל' וכמ"ש סד"ה כי כארץ תוציא צמחה בענין כן אדני הוי' יצמיח צדקה כו' ובד"ה אדני שפתי תפתח. והמשכה זו היינו משם הוי' שהוא סובב כל עלמין שיהיה נמשך ומאיר בשם אדני. וזהו ואדני הוי' בשופר יתקע. שע"י השופר מתייחד שם אדני שהוא כסא דין כי אדני אותיות דינא עם שם הוי' שהוא מדת הרחמים. וכמ"ש ברבות אמור ס"פ כ"ט והוא עומד מכסא דין לכסא רחמים כו'. וביאור הדברים יובן ע"פ המבואר לעיל (בד"ה תקעו בחודש שופר פי' בחדש זמן חידוש לבנה) בענין מתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין כמ"ש בראשית ברא אלקים ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדת הרחמים והוא ענין יחוד שם הוי' בשם אלקים ואדני שע"י נמשך הביטול להיות היש בטל לאין וכללות יחוד זה והמשכה זו הוא בר"ה ע"י השופר כו' ע"ש. וזהו והוי"ה עליהם יראה ויצא כברק חצו ע' בת"ז תקון למ"ד (דע"ז ב') וברבות בא פט"ו והיינו ע"י ואדני הוי' בשופר יתקע כנ"ל. וכ"ז הוא עכשיו אכן לעתיד לבא שנאמר והיה הוי' לי לאלקים שבחי' שם הוי' היינו מה שעכשיו הוא בחי' סובב כל עלמין יהיה לעתיד בבחינת ממלא כל עלמין ע"ד בחי' ומדרגת שם אלקים.

ויהיה גילוי אלקות כמ"ש ונגלה כבוד הוי' כו' ואז יצטרך להיות ההמשכה ע"י השופר מבחי' אור א"ס ממש שלמעלה משם הוי' להמשיך האור בשם הוי'. ע"ד שממשיכים בשופר של ראש השנה משם הוי' בשם אדני ואלקים כנ"ל. וכיון שכן והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. והענין דהנה ארז"ל בפ"ג דנדה (כ"ו א') חמשה שיעורן טפח שופר דופן סוכה לולב כו' וכל אלו להמשיך האור בבחי' מלכות מתחלה בראש השנה ויום הכפורים בבחי' שמאלו תחת לראשי. ואח"כ בסוכות בבחי' וימינו תחבקני וכמ,ש מזה בד"ה ושאבתם מים בששון ובד"ה ביום השמיני עצרת ובד"ה שוש אשיש גבי בכסה ליום חגנו.

והמשכות אלו זהו ע"י שופר סוכה ולולב ולכן שעירון טפח ע"ש. אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. אשר טפחה מלשון טפח והוא כף היד שמודדים בו הטפחים. והם בחי' עשר ספירות במספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש כו'. גם ב' ידות אלו שהן ימין ושמאל הם סוכ"ע וממכ"ע. וקרוב לזה פי' בלק"ת מהאריז"ל ע"פ הנה טפחות נתת ימי (בתהלים סי' ל"ט) יעו"ש וע' מענין ידי כו' וימיני טפחה פ"ב דחגיגה (י"ב ב') פ"ק דכתובות (דף ה' סע"א) ומ"ש ע"ז בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון בענין מקדש ה' כוננו ידיך. רבות בראשית (ספ"א) זח"א (ד"ל ע"א) ח"ב שמות (ד"כ ע"א) בא (ל"ז ב') יחרו (פ"ג ב'). ח"ג פנחס (רמ"ז א'). וזהו שארז"ל גבי כוס של ברכה ומגביהו מן הקרקע טפח ספ"ז דברכות (דנ"א סע"א) ופי' מהרש"א ע"ש כוס ישועות אשא. והיינו כי כוס גימטריא אלקים הוא בחי' אף ידי יסדה ארץ. ואשא לחברו לשם הוי' ע"ש מ"ש ארוממך אלקי המלך. ולכן מגביהו מן הקרקע טפח לחברו לבחי' וימיני טפחה שמים גם טפח זה רומז לבחי' כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא כו' ובזח"ג שופטים (דרע"ג סע"ב) פי' ומסלקו מן הקרקע טפח בסוד יו"ד כו' וזה יובן ע"פ מ"ש סד"ה המגביהי לשבת שמגביה ההי"א ע"י היו"ד שבתוך ההי"א שבו ועל ידו נעשה מן דל"ת ה"א ועי"ז הוא עליית המלכות בסוכ"ע וזהו ומגביהו טפח כו' ועד"ז הוא מצות מזוזה לקובעה בטפח הסמוך לרה"ר פ"ג דמנחות (ל"ג ב') וכן בנר חנוכה בטפח הסמוך לפתח (שבת כ"ב א'). ועמ"ש בענין מזוזה ונר חנוכה בד"ה נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל ומ"ש מענין פתח בד"ה קול דודי הנה זה בא בשה"ש. וזהו ששופר דר"ה שיעורו טפח להיות ההמשכה מסוכ"ע בממכ"ע מבחינת וימיני טפחה שמים והיינו מ"ש שהטפח הוא בחינת יו"ד והיינו שההמשכה מבחינת יו"ד דשם הוי' והיו"ד בחי' צמצום ועמ"ש בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם וכל זה בשופר דעכשיו שההמשכה היא משם הוי' בשם אד' כנ"ל ע"כ שיעורו טפח בחי' יו"ד כו' אבל לע"ל שבחי' הוי"ה יהיה בבחי' אלקים וההמשכה יהיה מעצמות אור א"ס שלמעלה משם הוי"ה ועי"ז יהיה עליות המל' ולא בבחי' הנה טפחות נתת ימי אלא ע"ד אורך ימים נתת לו מבחי' אריך אנפין לכן יתקע בשופר גדול מבחי' שלמעלה מע"ס שהם במספר עשר אצבעות כו' ועמ"ש ע"פ מי מנה עפר יעקב בענין ולפני אחד מה אתה סופר:

פרק ה

להבין ענין הפסוק מי אל כמוך וגו' שהוא פי' לי"ג מדות שבתורה. והנה אל הוא חסד כמ"ש חסד אל כל היום. ופי' מי בעל חסד כמוך שהחסדים שלך מתפשטים לאין קץ

מאור א"ס ב"ה למקום נמוך מאד שלכן נמשל למים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך מאד.

ודרך שיוכלו החסדים לירד לבחי' מטה מאד מפרש ואומר נושא עון ועובר על פשע. פי' מה שהוא עדיין בבחי' עון הנה הוא מגביה ונושא למעלה ומה שהוא בבחי' פשע שהוא בחי' יותר בעביות ואינה יכולה לעלות וכתיב עוונותיכם היו מבדילים וטהור עינים מראות ברע ואינם יכולים החסדים לרדת שם לכן עובר ודורך על פשע שלא יפסיקו כו'. רק כ"ז הוא באם שהוא לשארית נחלתו כו'. כמ"ש בגמרא פ"ק דראש השנה (י"ז א') וע' רבות ר"פ נצבים ובפ' בשלח (פכ"ו) מגילה (כ"ח א'). וביאור הדברים דרך פרט הנה ארז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד ובזהר אמרו תשובה תשוב ה' ה' עילאה ה' תתאה. ולהבין זה צריך להבין מהות התשובה כי העולם טועים לומר דוקא אנשים פחותי הערך ובעלי עבירות הם הם הצריכים לתשובה והאמת אינו כן כי מאחר שעיקר התשובה היא בה' תתאה ועילאה ואיש בער לא ידע. אמנם באמת אמרו זה על אנשים יושבי אהל ולומדי תורה שתורה שבכתב היא ה' עילאה ותושבע"פ היא ה' תתאה וכשמפסיק מהם ועוסק בהבלי עולם צריך לחזור ולהשיב ההי"ן אלו למקורם וזהו דרך כלל. ודרך פרט הנה התבוננות בגדולת ה' ועיון תפלה וכוונתה במחשבה הוא בחי' ה' עילאה וכשמוציאם בפה בעסק התורה והתפלה היא בחי' ה' תתאה.

והנה ארז"ל שבעה דברים קדמו לעולם ואחת מהן התשובה [עיין בבראשית רבה פ' א'] והענין כי הנה עיקר התשובה היא בלב שהיא בחי' ה' עילאה דהיינו כלות הנפש אליו ית'.

והיינו ע"י שמתבונן שכל העולם הוא תחת הזמן שיתא אלפי שני כו' ואפילו ימות המשיח ותחיית המתים הוא בזמן והזמן הוא נברא להחיות העולמות עליונים ותחתונים שעל ידי י"ב צירופי הוי' שמתחדשים בכל יום דהיינו בכל שעה צירוף אחד הוא מהוה ומחיה העולמות עליונים ותחתונים [ובכל לילה י"ב צירופי אדנ"י] והחיות רצוא ושוב פי' שהחיות שהיה ע"י צירוף הראשון עולה למקורו ויורד החיות אח"כ על ידי צירוף השני שאל"כ היה די בצירוף אחד ולכן מזה נמשך בחינת עבר ועתיד שהחיות הראשון מסתלק ונכלל במקורו מלמטה למעלה ויורד ונמשך חיות אחר מלמעלה למטה ונעשה בחי' זמן [והוא כמשל המורה שעות שקורין זייגער בל"א].

ולכן נק' שעה פי' הפונה שפונה החיות מלמעלה למטה בבחי' רצוא ושוב וכן הלב שבו עיקר חיות האדם שהוא עולם קטן הוא דופק תמיד מחמת שהחיות הוא ברצוא ושוב [ועמ"ש מזה סד"ה כי כאשר השמים החדשים] והנה מבשרי אחזה אלוה כמו למשל

באדם שיש לו איזה ענין לדבר הנה הדברים חקוקים על לבו כולם כאחד כל מה שיוכל לדבר ולפרוט בשפתיו בשעה ושתים. כך כביכול למעלה מקור החיות והצרופים שהוא חיי החיים אור א"ס ב"ה שם אין שום התחלקות זמן עבר הוה ועתיד כי שם נכללו כולם כאחד והרי יש בכחו להוות ולחיות עוד כמה פעמים שיתא אלפי שני כו' וכמה שמיטין ויובלין עד אין סוף ותכלית רק כשהחיות נמשך מלמעלה למטה להחיות העולמות נעשה בחי' זמן וכן קודם שנברא העולם לא היה בחי' זמן כלל [ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי גבי כי לא מחשבותי מחשבותיכם] והנה כתיב אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'. פי' כמו שהיה יחיד ומיוחד קודם שנברא כן עתה יחיד ומיוחד ממש אחר שנברא כמ"ש אתה הוא ה' לבדך ואע"פ שנברא העולם לזה אומר אתה עשית וגו'.

ואתה מחיה וגו'. כי ביו"ד נברא העוה"ב ובה' נברא העוה"ז. והם כל סדר הזמנים ואפילו ימות המשיח ותחיית המתים שאינם אלא בחי' יו"ד וה"א. והוא למשל כמו באדם אות א' נגד כל דבורים שלו שיכול לדבר כל ימי חייו אינו נחשב לכלום כך כל העולמות עליונים ותחתונים כולא קמי' כלא חשיב.

וז"ש ברגע קטן עזבתיך שאינה אלא רגע קטן. ומ"ש כי אלף שנים כיום כו'. היינו בזמן הגלות וכמ"ש ואשמורה בלילה. משא"כ לע"ל שיתגלה אלקותו בעולם ואז עין בעין יראו וראו כל בשר שהכל נחשב לרגע ולזאת ברגע קטן עזבתיך וברחמים גדולים אקבצך פי' כשאקבצך ברחמים גדולים דהיינו שיתגלה אלקותו אז תראה כי ברגע קטן עזבתיך וזהו יעלה ויבא זכרוננו כו'. שאינו אלא זכר בעלמא.

וכשישים האדם הדברים האלה על לבו שכל העולם הוא תחת הזמן והזמן הוא נחשב כרגע לפניו יתי שהוא למעלה מהזמן ואין לפניו שום התחלקות זמן כלל והיתה בלבו כיקוד אש בוערת ותכלה נפשו לדבקה בו יתי וזהו תשובה קדמה לעולם. שאין הפי' שהיתה קודם בריאת העולם. שאם אין עולם אין עון אשר חטא ואין תשובה. אלא הענין שהתשובה בכלות הנפש הוא למעלה מהזמן והעולם. שהוא לדבקה בו יתי באור א"ס ב"ה שאין לפניו שום התחלקות זמן כלל. שמחמת התבוננות הזה בא לידי תשובה בכלות הנפש ועמ"ש בד"ה שיר השירים כמ"ש אני הוי' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם פי' שאין לכם כלות הנפש הרי שכלות הנפש הוא מחמת לא שניתי.

ועי"ז ימשיך אלקותו בעולם להיות לו דירה בתחתונים [ומוסיף אור באצילות] כמ"ש ושמרתם את כל מצותי ועשיתם אותם אתם כתיב חסר וי"ו וארז"ל א"ת אותם אלא אתם מעלה עליהם הכתוב כאלו עשאוני. וכתיב (תהלים י"ו) שויתי ה' וגו'. שהוא פי' כמו

עשיתי כמו הוד והדר תשוה עליו (בתהלים כ״א). והיינו כמ״ש ויעש דוד שם שכל עיקר כוונתו היה בתורתו ובתפלתו לעשות שם [וע׳ מזה בזהר פ׳ בחקתי דקי״ג א׳ ב׳]:

ב **ולהבין** זה צריך להבין פי׳ לשם יחוד קוב״ה שנתייסד קודם התפלה ליחדא שם י״ה בו״ה ביחודא שלים וגם להבין פי׳ אותיות של שם הוי׳ ב״ה דהנה היו״ד מורה על הצמצום כי עיקר התורה והמצות להיות לו דירה בתחתונים וכל העולמות עליונים ותחתונים הם בזמן שהוא כרגע לפניו ית׳ כו׳ וצריך לזה כמה בחי׳ וצמצומים והשתלשלות שיהיה בחי׳ זמן.

ובחי׳ הצמצומים היינו שיסלק בחי׳ עצמותו מכל וכל שהיא בחי׳ א״ס וישרה בזמן וגבול ועמ״ש מזה בד״ה ולא אבה בפי׳ כי תצא ואח״כ בחי׳ ה׳ שהוא התפשטות אורך ורוחב ואח״כ ו׳ שהוא המשכה בשמי׳ ממעל ועל הארץ מתחת ולד׳ סטרין בחינת ו״ק [וגם שמים רוחניים שהם בחי׳ אהבה ויראה כו׳ אש ומים כו׳] וזהו בחי׳ הוי״ו שהוא המשכת אלקותו ממעלה למטה ואח״כ בחינת ה׳ תתאה וכן בכל השתלשלות העולמות מעולם ועד עולם נעשה צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות ולכן נק׳ עולם מלשון העלם שהעלים והסתיר עצמותו ית׳ וזהו תשובה קדמה לעולם [ועמ״ש מענין התשובה בד״ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך כו׳ ע״ש ובמדרש בראשית רבה שם איתא שנאמר בטרם הרים יולדו מאותה השעה תשב אנוש כו׳ והיינו כמו שכתוב בד״ה כי ההרים ימושו כו׳ וחסדי מאתך לא ימוש כו׳ אמר מרחמך הוי׳ שזה הפסוק מדבר בגילוי רחמים גדולים לע״ל ע״י התשובה ואזי ההרים ימושו כו׳ ע״ש והיינו לפי כי התשובה היא מבחי׳ ומדרגת בטרם הרים יולדו שקדמה לעולם שהיא גילוי מבחי׳ אנכי מי שאנכי כו׳ שלמעלה מבחי׳ הצמצומים דשם הוי׳ להיות עולם והעלם דהיינו למעלה אפילו מעולם האצילות שמקבל מבחי׳ היו״ד דשם הוי׳] וזהו פי׳ היחוד שיהיה יחיד ומיוחד אחר הצמצום וההתפשטות כמו קודם לכן בלי שום שינוי אלא שבעוה״ז אין היחוד שלם עד ימות המשיח שאז עין בעין יראו וגו׳ וראו כל בשר וגו׳ אבל בעולמות עליונים גם עתה יכול לעשות היחוד שיתגלה יחודו וזהו והופע בהדר גאון עוזך. פי׳ שיאירו היודי״ן והווי״ן שהם בחי׳ צמצומים והשתלשלות המשכות והארת אור עליון [ע׳ בשער היחודים פי״ז ובמ״ח מסכת היחודים פי״ד] אור א״ס ב״ה יאירו גם למטה מטה אפי׳ בעוה״ז עד כי וידע כל פעול כו׳ דקאי על כל הברואים.

וסוף המאמר מוכיח שהכל ידעו וישיגו אלקותו ית׳ כי אפס זולתו שזהו לע״ל שכ״כ יאיר ויתגלה אור א״ס ב״ה עד שיהא נתפס ג״כ בשכל האנושי ומושג בהשגה גשמיי׳. משא״כ בזמן שאין גילוי אור א״ס אלא בנפש אלקית של עובדי ה׳. ואף גם זאת אינה

בבחי' השגה אלא בבחי' אמונה אשר היא ירושה מאבות. ולכן כתיב לע"ל כשיתגלה אור א"ס ב"ה ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאונו. דהיינו מחמת גילוי בחי' הדר גאון עוזך שהן היודי"ן והוויי"ן הנ"ל (ולשון הדר גאונו יובן ע"ד מ"ש במ"א בפי' כי גאה גאה כו' ומשם הוא המשכת היודי"ן ויי"ן הנ"ל להיות הגילוי אחר הצמצומים כמו קודם הצמצומים וזהו ממעמקים קראתיך הוי' כמ"ש בד"ה שובה ישראל עד ואזי) תפול אימה ופחד בגשמיי' ממש מן המראה הגדול הזה אשר יראו כל בשר וישיגו פועל אלקים בקרב הארץ הלזו הגשמיות בשכל אנושי הגשמי. שלא יהא גשמיות העולם והאדם מעלים ומסתיר על אור ה':

ג **והנה** גילוי יחוד זה שיתגלה אור א"ס ב"ה שלפני ההשתלשלות ולמעלה מן הזמן למטה בסדר ההשתלשלות שתחלת הזמן הוא מתגלה בבע"ת ששב אל ה' בכל נפשו ומאודו בכלות הנפש מעומקא דלבא כי ע"י התשובה זו נמשך לו הארה מלמעלה מאור א"ס שלפני ההשתלשלות ולמעלה מהזמן (שהוא בחי' המתנשא מימות עולם כלומר שהוא מרומם למעלה מעלה מבחי' ומדרגת ימי עולם וימות עולם וכמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים והיינו שבחינת ימות עולם הם מקור ושרש הזמן. ונק' אלף שנים בעיניך כיום כו' שאף שיום זה אינו בבחי' זמן ממש מאחר שכולל אלף שנים כאחת עכ"ז הוא מקור ושרש לבחי' זמן ולכן נק' ימות עולם אבל הוא יתי' בעצמו הוא מתנשא ומרומם לאין קץ מבחי' יומין אלו כי הוא למעלה מהזמן לגמרי) ולזאת על ידי המשכת הארה זו גם האדם ימאס חיי הזמן לדבקה באור א"ס ב"ה עצמו ממש כנ"ל. ואף מי שאין דעתו יפה כ"כ לדבקה בו מחמת גדולת ורוממות א"ס ב"ה ממש רק שצר לו מקומו ושעתו שנמשך אחר הבלי הזמן ובחשך שמו יכוסה ומכיר ערכו ושפלותו ונעשה נבזה בעיניו נמאס מחמת שנק' רע ומנוול כו'. עכ"ז מאחר שמואס בחייו חיי הזמן נמשך עליו מאליו וממילא חסד ה' להיות בו גילוי אור א"ס ב"ה שלפני ההשתלשלות ולמעלה מן הזמן כי גדול כח החסד עליון שמתפשט לאין קץ ותכלית וכמים היורדים ממקום גבהו למקום נמוך מאד.

ואדרבה במקום שנמוך מאד שם הם מתקבצים יותר כך החסד עליון נמשך ומתפשט דוקא במקום נמוך דהיינו במי שהוא שפל ונבזה בעיניו נמאס וגם להיות בחי' חסד ורחמים אינו נופל אלא על מי שהוא צריך לחסד ורחמנות וכמשל מי שהוא תפוס בבית האסורים שאינו יכול לחזור על הפתחים נתעורר החסד והרחמנות בלבות בני האדם עליו עד שמביאין לו לחם ומזון לבית המאסר וכך הוא למעלה בחסד עליון שנמשך מאליו וממילא על האדם שצר לו מאד במה שנתפס במאסר הגוף והנפש הבהמית עד

שיחפץ וישתוקק מאד להתפשט מלבושים צואים כו' וחייו אינם חיים בעיניו ולזאת מעורר רחמים רבים מלמעלה עד שנמשך עליו חיים וחסד מלמעלה ממקור החיים וחיי החיים א"ס ב"ה ממש וזהו מי אל כמוך שבחי' אל הוא בחי' חסד ואין החסד שיהיה כחסד עליון המתפשט לאין קץ ותכלית מרום המעלות מאור א"ס ב"ה ממש עד מדרגות התחתונות שמעשי' הגשמי' להחיות רוח שפלים אשר אסורים במאסר הגוף הגשמי. (ובאדרא) (דקל"ב א') ורזא דכתיב מי אל כמוך בעתיק יומין אתמר. פי' עתיק יומין היינו בחי' המתנשא מימות עולם כי עתיק מלשון המעתיק הרים כלומר שנעתק ומרומם מבחינת ימות עולם וע"ש (דקל"ד ב'). וזהו אל עליון גומל חסדים טובים כי אל היינו ע"ש התלבשות אור א"ס ב"ה במדת החסד כמ"ש חסד אל כל היום ואית חסד ואית חסד היינו חסד דלבר דאקרי חסד עולם ובהתלבשות אור א"ס להיות עולם חסד יבנה נק' אל עולם אך חסד דלגאו שע"ז נאמר ובחסד עליון בל ימוט עליון דייקא שהוא מבחי' סוכ"ע זהו פי' אל עליון שהוא למעלה מעלה מבחי' ומדרגת חסד עולם וע"ז נאמר מי אל כמוך ועמ"ש בד"ה לסוסתי בשיר השירים בענין אדם אדמה לעליון כו' ע"ש.

והנה מבחי' חסד עליון נמשך להיות גומל חסדים טובים שהוא להיות המשכת החסד למטה מטה ועמ"ש סד"ה ועתה יגדל נא כח אד' כו' ועמ"ש ע"פ ויגמול שקדים בפרשת קרח ובמ"א ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו כו' וע"פ הויי יחתו מריביו ועיין מ"ש בביאור ע"פ משה ידבר וע' בסידור האריז"ל בכוונת אוחילה לאל כו'. וע' בפי' הרמ"ז ר"פ שמיני בענין ישראל ישר אל וזהו אשריך ישראל מי כמוך כו' ועל דרך זה הוא משארז"ל גבי בצלאל בצל אל היית וידעת כמ"ש בספר עמ"ה שער י"ג פ"מ:

ד **אך** כיצד יומשך ויתגלה חסד עליון מאור א"ס ב"ה ממש בבע"ת שהיה רחוק מאור א"ס בתכלית הנה ע"ז אמר הנביא נושא עון ועובר על פשע. וביאור הענין דהנה בגמרא איתא פלוגתא מר אמר נושא עון ומר אמר כובש עון.

ושניהם אמת כי הנה מעשה העבירה אשר יעשה האדם לחטוא באחת מכל המצות ל"ת או ביטול מ"ע הוא רע גמור. אך הכח המתאוה לדברים האסורים הוא הממשיך לבו לבטל ממ"ע הנה הכח ההוא אף שהוא מלובש ברע גמור מ"מ אין בכח זה חטא מצד עצמו שהרי כח המתאוה הוא שוה בין באיסור בין בהיתר וכן כח הממשיך לבו אלא שהטה כח המתאוה כ"כ עד שנתלבש במעשה העבירה או שהטה את כח הממשיך הלב עד שנמשך לסור מ"ע אבל מצד כח המתאוה בעצמו הרי יש בכח זה להפוך לבבו מן הקצה אל הקצה מאהבה רעה לאהבת ה' וכמ"ש ואהבת בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר ישוב לאהבת ה'.

והטעם כי באמת כח המתאוה מצד עצמו שרשו ויסודתו בהררי קדש בקדושה עליונה אלא שבירידת המדרגות ונפילתן בשבה"כ נמשך שיהיה כח המתאוה גם לדבר עבירה. ולזאת כשישוב אל ה' יוכל להפוך לבו מן הקצה אל הקצה שגם כח המתאוה שהיה מלובש בתאוה רעה ישוב לאהבת ה' (ועמ"ש מזה ע"פ זאת חקת התורה בענין אפר הפרה ועמ"ש סד"ה ויאבק איש בענין שהעלו אבק עד כסה"כ) אבל המעשה רע אשר יעשה האדם לחטוא בהנה מחמת שהוא באמת רע גמור מצד עצמו א"א לו להתכלל בקדושה כי אין עבירה נעשית מצוה ואין לה תקנה אלא ביטולה והעברתה מן העולם כמ"ש לע"ל ואת רוח הטומאה אעביר וגו' וזהו נושא עון וכובש עון נושא עון היינו הכח המתאוה לתאוה רעה וכן המחשבה המלובשת בתאוה זו שזהו נושא עון שמגביהו לעלות לשרשו להתכלל בקדושה עליונה להפוך לבו ומחשבותיו מן הקצה אל הקצה שגם כח המתאוה ישוב לאהבת ה'. וכובש עון היינו המעשה בפו"מ שאין לה עלייה והתכללות בקדושה כ"א ביטול והעברה לע"ל מ"מ גם עתה כובשה ומפילה בבחי' מצולות ים (ע' בזח"ג פ' אחרי דס"ג סע"ב ובפ' אמור דק"א ע"ב ובמק"מ ובהרמ"ז שם) מקום הקליפות שלא תשוטט באויר העוה"ז להחטיא את האדם ולא ישוב לכסלה עד עת קץ שיבולע המות לנצח ואת רוח הטומאה אעביר כו' וזהו נושא עון ועובר על פשע כי פשע היא בחינת המעשה בפו"מ הוא עובר ודורך עליה וכובשה במצולות ים. משא"כ בחי' עון הוא נושא דהיינו בחי' כח המתאוה ומחשבות האדם ותחבולותיו (וע' עוד מענין נושא עון בזח"ג קל"ב ב' קל"ג א' ק"מ ע"ב קמ"א א'. ובפ' ויגש דר"ו ע"ב ע"פ עברו יחדיו ובפי' הרמ"ז שם בע"א קצת). והנה על ידי שנושא עון ועובר על פשע הוא מסיר המסכים המבדילים. ואזי נמשך ממילא ומאליו חסד עליון להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש שלפני ההשתלשות ולמעלה מן הזמן על נפש האדם כי אני ה' לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא כו' בלי שום שינוי אך מה שאין זה בגילוי בנפש האדם הוא מחמת כי עונותיכם מבדילים והם המונעים ומעכבים גילוי זה אבל בהסיר המונע ממילא אין שום דבר חוצץ ונגלה כבוד ה' א"ס ב"ה ממש על נפשו. ה אך הנה כתיב לשארית נחלתו וארז"ל למי נושא עון ועובר על פשע למי שמשים א"ע כשירים.

והענין כי הנה כתיב אני הוי' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם. פי' שהנביא קובל על בני יעקב כי הלא אני ה' לא שניתי שאתה הוא לאחר שנברא העולם כמו קודם שנברא שהוא למעלה מגדר הזמן והמקום ואין הזמן והמקום תופסים לפניו כלום ואי לזאת הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד אחר שנברא העולם כמו קודם ואין עוד מלבדו ואפס זולתו ולמה אתם בני יעקב לא כליתם. פי' שאין לכם כלות הנפש לצאת ממאסר הגוף

ומנרתקו שלא למשוך אחר צרכי גופו רק לדבקה בו יתʼ באא"ס ב"ה ובמדותיו כל היום כי גם אם לבבו יבין שהאמת כן הוא דכולא קמיה כלא חשיב מ"מ לא יתפעל בנפשו שיהא נוגע לו אל עצמיוʼ הנפש מקרב איש ולב עמוק שתכלה אליו יתʼ הנפש בתשוקה וצמאון כוʼ [ועמ"ש מזה בד"ה בחודש השלישי לצאת] והסיבה לזה ביאר הנביא באמרו בני יעקב כי יעקב הוא יו"ד עקב בחיʼ חכמה שירדה בעקביים וסוף המעשה במדרגות תחתונות דעשיʼ גשמיʼ ובני יעקב הם המקבלים מבחיʼ עקביים שהנפש נלקחה משם ולפיכך אין הנפש מתפעלת מדברים דקים ורוחניים ואינה בטלה כ"כ באור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות שאינו מאיר לה אלא בריחוק מקום וכמציץ מן החרכים בבחיʼ מקיף ואינו נכנס בפנימית הלב להיות תוכו רצוף אהבה בכלות הנפש ממש.

והגם שמצד עצמיות הנפש אפיʼ היא ממדרגה התחתונה מאד הרי היא מ"מ נפש אלקית והיתה בטלה באוא"ס ב"ה ממש כנר בפני האבוקה. אמנם מצד התלבשותה בנפש הבהמית הנה הנפש אשר היא ממדרגה התחתונה הרי היא מלובשת מאד ומושרשת בטבע הנפש הבהמית ומשוך אחר צרכי גופו וקשה לה ליפרד ממנו (ועמ"ש מזה סד"ה כי אתה נריʼ) מחמת שהיא בבחיʼ ישות וגסות רוח דהיינו שהרוחניות היא בבחיʼ גסות ועביות. ולזאת נמשכת אחר דברים גסים ועבים ואינה מתפעלת מדברים דקים ורוחנים כי גסות וחומריות הגוף הם המלבישים את הנפש מראשה ועד רגלה ובפרט בבע"ת שמתחלה נמשך אחר צרכי גופו וקשה לו ליפרד ממנו מחמת שהוא מלובש ומושרש בטבע גסות וחומריות הגוף ונפש הבהמית המלבישים אותו. והתלבשות זו נקרא בר"מ בשם סרכות הריאה (ועʼ מזה ג"כ ברע"מ פʼ פנחס דרכ"ז סע"ב ודרכ"ח ע"א) שהריאה נסרכת ודבוקה ומושרשת עד שאינה יכולה להניף על הלב (עʼ ברע"מ שם דרל"א סע"א ודרל"ד אʼ ודרל"ה) כי אין לה כח להעלות כנפיה לפרחא ולסלקא קדם מלכא ולכך היא דבוק ומושרש בצרכי גופו. ואינו מרגיש רק עצמו ורצונו ולזאת אף אם לבבו יבין האמת שהעולם שהוא תחת הזמן ומקום הוא כאין ואפס ובטל באוא"ס ב"ה שלמעלה מן ההשתלשלות שאינו בגדר זמן ומקום כלל. מ"מצ קשה לו לצאת ממאסר הגוף ואומר מה אעשה שכך נוצרתי. והעצה היעוצה לזה בזוהר פי שלח (דקס"ח אʼ) אעא דלא סליק ביʼ נהורא מבטשין ליʼ גופא דלא סליק ביʼ נהורא דנשמתא מבטשין ליʼ דהיינו להשפיל א"ע מזה עצמו שיהא רע בעיניו המעשה שקשה עליו פרידתו מן הגוף וישים אל לבו שגם פושעי ישראל פורקי עול העובר כמה עבירות רק למלאות תאותו.

והגם שיודע שאין בהם ממש אעפ"כ לא יציל את נפשו מלילך בדרכים כאלו. לפי שאינו רוצה לסבול שפלות ודחקות ולזאת הוא מתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות

לבי אלך כי טבעי גרמה לי ובאמת אין זו טענה כי צריך לשנות את טבעו ולשבור תאותו ולסבול חיי צער נגד כחשו בה'. וכך ישים האדם אל לבו לשבור תאות הגוף וחומריותו שלא יהא מונע ומעכב גילוי אור א"ס ב"ה וקדושתו ליבטל וליכלל כו' ואם אינו משבר תאותו ורוצה בטבעו כתולדתו שקשה לו ליפרד מטבעו הרי טענתו טענת פושעי ישראל ממש:

והנה כשיעמיק ויתבונן בדברים האלה ויראה עד היכן מגיע רעת ישותו וגסותו יבטש א"ע וישפיל נפשו כעפר והגם שביטוש והשפלה זאת אינה מעצמות הנפש בטבעה אלא ע"י יגיעה בהעמקת ההתבוננות. הנה ע"ז אמר דוד המע"ה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. דלכאורה אינו מובן וכי ס"ד שהלב נשבר ונדכה יחשב לבזיון עד שאמר דוד המע"ה לא תבזה.

והלא אדרבה שבח הוא ללב שיהא נשבר ונדכה וכמ"ש זבחי אלקים רוח נשברה וכתיב מרום וקדוש אשכון ואת דכא כו'. אך הענין יובן בביאור מלת ונדכה שהוא לשון נפעל משא"כ מלת דכא הוא שם דבר כי מי שהוא דכא באמת ודאי שבח הוא לו אשכון ואת דכא (וע' בזהר פ' אמור ד"צ סע"ב ובמק"מ שם ועמ"ש בפ' עקב סד"ה ארץ הרים ובקעות וע' בזח"ב פקודי דרל"ג א'. עוד נזכר ענין ואת דכא בזהר ח"א קפ"א א'. ח"ב פ"ו ב'. ח"ג ט' א') אבל נדכה היינו שע"י יגיעה בהעמקת ההתבוננות הוא משפיל א"ע ונעשה נדכה ע"י פעולה שעושה בנפשו או ע"י שהקב"ה שולח עליו יסורין מלמעלה להכניע ולהשפילו וסד"א מאחר שאינו דכא באמת לאמיתו מצד עצמו אין זה כלום. לזה התפלל עליו דוד המע"ה שגם לב נשבר ונדכה ע"י פעולה לא תבזה עכ"פ שגם בפעולת הנדכה יהא גילוי אור א"ס ב"ה דהיינו שיהא בטל לאוא"ס ב"ה המקיף עליו מלמעלה הגם שאינו נכנס בפנימית לבו וכנ"ל (וגדולה מזו איתא בגמרא בפרק יש בערכין) (די"ו ב') בענין ענוה שלא לשמה כו' עוד עיין מענין רוח נשברה לב נשבר ונדכה בגמרא פ"ק דסוטה (דף ה' ע"ב) פ"ו דסנהדרין (דמ"ג ע"ב) וברבות ר"פ צו את אהרן ובפ' נשא פי"ג בפסוק ביום הרביעי נשיא לבני ראובן. ובזח"ג בפ' פינחס (דר"מ ע"א ודרמ"ז א') ברע"מ ובפ' ויקרא (דף ה' ע"א) ובפי' הרמ"ז שם שהאריך בזה. ובסבא דשמפטים (דק"ח א') וברע"מ פ' בהעלותך (דקנ"ג א') ועוד נזכר מזה בזח"א (קצ"ח א') ח"ב (ס"א סע"א פ"ו ב') ח"ג (ט' א' מ"ט סע"א דרכ"ד סע"ב) ובמק"מ שם:

ו**וזהו** לשארית נחלתו למי שמשים א"ע כשיריים. דהיינו שמשים עצמו בהיותו מלובש בגוף בהשתלשלות המדרגות בבחי' זמן ומקום. כשיריים שמלמעלה מן ההשתלשלות הנמשך לו בבחינת מקיף והיינו כשיעמיק ויתבונן בשפלותיו איך שהוא מוטבע ומלובש

מאד בנפשו הטבעית אשר ע״ז רחוק הוא מאוד מאור א״ס ב״ה שאינו נמשך אליו אלא בבחי׳ מקיף שע״ז נעשה בחי׳ נדכה כנ״ל מזה נמשך שיהא הוא בטל לבחי׳ המקיף שעליו. וזהו לשארית נחלתו שהשיריים שהם למעלה מבחי׳ ההשתלשלות הם בחי׳ נחלתו נחלת יעקב נחל מלשון המשכה דהיינו ההמשכה וההארה שמאור א״ס ב״ה ויעקב חבל נחלתו (ועד״ז שנתבאר כאן בפי׳ לשארית מבואר ג״כ בזהר ס״פ ויצא) (דקמ״ו ע״ב) בפי׳ שאר ישוב שאר יעקב אלין ברכאן אחרנין דאשתארו. וכתיב והיה שארית יעקב כו׳ כטל כו׳. ופי׳ דאשתארו היינו שאינן מאירים עכשיו בבחי׳ גילוי וזהו ע״ד מש״כ בפי׳ לשארית כשיריים כו׳ אך הנחלה וההמשכה היא באה בבחי׳ מקיף בלבד וזהו נחלה עבר על נפשנו שאינה נכנסה בפנימיות הלב להיות תוכו רצוף אהבה לה׳ בכלות הנפש ממש מעומקא דלבא.

ומ״מ מאחר שנעשה ע״ז בחי׳ נדכה יצר לו מאד מה שגופו ונפשו הבהמית מלבישים את הנפש ונעשה שפל בעיניו הרי הוא בטל לבחי׳ המקיף שעליו ומשים עצתמו כשיריים ונמשך עליו חסד עליון להיות נושא עון ועובר על פשע שהחסד עליון מתפשט במקום נמוך יותר כנ״ל וע״ז יכול להעלות נפשו ולקשרה באור ה׳ א״ס ב״ה וקדושתו ולצאת ממאסר ונרתק הגוף והנפש הבהמית המלבישים את נפשו האלקית שלא יהא מושרש ומודבק בהן כי החסד נמשל למים ומים מנתקין סרכות הריאה כשמשקין את הבהמה. וכך החסד גובר ומפריד הנפש האלקית מהתלבשותה והתקשרותה במאסר הגוף ליבטל וליכלל אליו יתי׳:

פרק ו

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה׳. ממעמקים הוא לשון שעושה עומק משם קראתיך ה׳ והוא ניתקן לומר בעשי״ת [בגמרא נזכר פסוק זה פ״ק דברכות (י״א א׳) פ״ג דתענית (כ״ג ב׳) וברבות סדר ויקרא ס״פ ג׳ ובשה״ש רבה בפי׳ אני חבצלת השרון ובקהלת רבה בפסוק שמור רגליך כאשר. בזח״ב בפי׳ בשלח (דס״ג ע״ב) ובמק״מ שם וס״פ ויקרא (דכ״ו ע״א) ובפי׳ אחרי (דס״ט א׳ ודי׳ ע׳ ע״ב) ובפי׳ ואתחנן (דרס״ה ע״ב) ובפי׳ הרמ״ז שם ובפי׳ ויחי דרכ״א] כי בכל השנה האדם הולך אחר שרירות לבו כמ״ש כי פנו אלי עורף. אבל בעשי״ת בכל יום ויום כאו״א נתקרב אל השי״ת ונתעלה בכל יום יותר עד יוהכ״פ ונעשים כל נשמות ישראל עם השי״ת פב״פ והוא מחמת רצון שרצונו של כל אדם להתקרב אל השי״ת בבחי׳ פנים כו׳ [ועמ״ש מזה בפי׳ אחרי בד״ה כי ביום הזה יכפר ובסמוך בד״ה שובה ישראל עד ובד״ה לבאר ענין יוהכ״פ].

והנה צריך להבין ענין נשמות ישראל דלא כמו שסוברים העולם שהנשמה היא רק החיות והשכל שבתוך האדם שבו משיג את השי"ת כמו שכליכים אחרים שמשיג עניינים אחרים בודאי אינו נקרא נשמות ישראל כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל שהוא למעלה מהשכל [ועמ"ש מענין נשמה בביאור ע"פ ולא תשבית מלח בפי' ויקרא] אך הענין שהנשמה הוא בב' בחי' יעקב וישראל ונקדים להבין פ' השמים כסאי והארץ הדום רגלי מהו הדום רגלי שהוא מדרגה התחתונה שהיא שרפרף והשמים כסאי והוא מדרגה עליונה והאמת כך הוא שהמלאכים עליונים עומדים תמיד באימה ויראה בלי שום מח"ז כלל מחמת שהם משיגים תמיד אלהות בהתגלות אמנם בהארץ אינו כן בהתגלות אלהות.

ולכאורה הוא תמוה שהרי נאמר אני הוי' לא שניתי. אך התירוץ ע"ז דהנה יש ב' בחי' סוכ"ע וממכ"ע והנה בבחי' סוכ"ע אין שום שינוי קודם הבריאה ולאחר הבריאה בכל עולמות עליונים ותחתונים בשוה כעיגול שמתעגל ומסבב אף למטה והוא למעלה מן השכל והזמן היה הוה ויהיה ברגע א' שאין השכל משיג זה אמנם השינוי הוא בבחי' ממכ"ע דהנה בע"מ נברא העולם שנשתלשלו מאמר יהי אור ויהי כן יהי רקיע ויהי כן והשינוי הוא מצד המקבלים כי כל עולם משיג לפי שכלו. וזהו השמים כסאי עולמות עליונים משיגים יותר אלהות והארץ הדום רגלי הם המדרגה התחתונה שאינם משיגים כ"כ. (ועמ"ש באריכות ע"פ השמים כסאי. דר"ל שמבחי' השמים שהוא מקיף עליון הסוכ"ע משם דייקא נמשך להיות בחי' כסאי שהוא מקור לג"ע העליון ועיין בע"ח שער כסה"כ. וענין בחי' זו בנשמה הוא בחי' יחידה שלמעלה מהשכל בכל מאדך בחי' רצוא שבחי' זו נק' השמים ועמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת בפי' לא בשמים היא כו'. ובחי' ארץ זהו המשכה למטה בחי' שוב. וגם י"ל ב' בחי' אלו דכסאי והדום רגלי זהו ענין מקור ב' בחי' עלמין סתימין ועלמין דאתגליין. ומכ"ז יובן איך שב' בחי' אלו דשמים וארץ הנ"ל שייכים לב' בחי' ישראל ויעקב המבואר לקמן בסמוך כי השמים שהוא בחי' יחידה זהו בחי' ישראל ויעקב הוא בחי' נר"נ המתלבשים בכלים וזהו בחי' והארץ הדום כו' וז"ש וישב יעקב בארץ מגורי אביו כו' וכמ"ש במ"א על פסוק זה שזהו ענין ההמשכה בבחי' שוב) והנה כמו שבכללות החיות יש ב' בחי' סוכ"ע וממכ"ע כמ"כ בנשמת האדם יש ג"כ ב' בחי' אלו וע"ז נאמר ויברא את האדם בצלמו בצלם אלקים וזהו ענין ב' הבחי' יעקב וישראל. (ועמ"ש מענין זה שבנשמה יש ב' בחי' כמו סוכ"ע וממכ"ע בד"ה ציון במשפט תפדה. ועמ"ש בד"ה כי תצא שזהו ענין בצלמו בצלם אלקים. וע' בזהר וישלח) (דף קע"ד א') דבחי' ישראל ובחי' יעקב זהו כענין בחי' הוי' ובחי' אלקים נמצא שזהו

ענין בצלמו בצלם אלקים כו' שהוא בחי' סוכ"ע וממכ"ע בחי' יעקב יו"ד עקב הוא חכמה דהיינו השכל מה שהוא משיג אלהות ומה שמאיר ומחיה את הגוף ברמ"ח אברי' הוא רק עקב מן הנשמה בחי' רגלי הנשמה (וכמ"ש מזה סד"ה שמאלו תחת לראשי ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה לא הביט און ביעקב) ובחינת ישראל הוא לי ראש והוא בחי' נשמה שהיא למעלה מן הגוף ומן השכל ובחי' זו הוא א' יחיד ומיוחד עם השי"ת בלי שום פירוד בשום אופן (ועמ"ש מזה בד"ה ולהבין בתוספת ביאור ענין השופר ועמ"ש מענין פי' ישראל לי ראש ס"פ שלח בד"ה אני דפי' ציצית ועמ"ש בד"ה יונתי ועמ"ש עוד מזה בד"ה ואתחנן גבי ועתה ישראל שמע כו' שבחי' ישראל ובחי' יעקב זהו כענין שמשא וסיהרא וכמו בהשמש אין שום שינויים בחי' לא שניתי כך בבחי' ישראל כו' ע"ש וע' בהרמ"ז ר"פ שמיני) ובחי' זו יש בכאו"א מישראל אפי' קל שבקלים ומ"ש הכרת תכרת הנפש מחמת שעיקר עבירות חמורות שהוא חייבי כריתות זה נאמר על בחי' יעקב שנכרתה משרשה אבל בחי' ישראל אינה נפרדת ממנו ית' בשום אופן [ועמ"ש בד"ה שחורה אני גבי בני אמי נחרו בי ובד"ה ביום השמע"צ בענין כי אבי ואמי עזבוני כו'].

ומ"ש שובה ישראל עד הוי' אלקיך. ולכאורה הוא תמוה ישראל מה חטא והלא אינה נפרדת ומה צריך תשובה. אך זהו שאמר הושע הנביא כי כשלת בעונך עד"מ אדם הנכשל ברגלו באבן הכאה קטנה ומזה נופל כל גופו וראשו מגיע לארץ בהכאה גדולה מחמת שהראש הוא גבוה יותר. כך הוא הנמשל כשאדם נכשל בעון קל אפי' ביטול תורה שאפשר לו לעסוק בתורי' ואינו עוסק או ביטול מ"ע כמו צדקה שאפשר לו ליתן ואינו נותן ומכ"ש בעברו על מל"ת אף שנראה לאדם עבירה קטנה והוא כמו שדחה רגלו ממקום מעמדו והוחלק מעט אף כאן שנכשל בעון הנ"ל דהיינו רגלי השכינה בחי' יעקב מחמת זה נופל הנשמה בחי' ישראל לצד אחר ואינה מאירה בעקבו [היינו כמו הלבנה כשמתרחקת מן השמש וחציה התחתון הוא חושך לפי שאינו מקבל אור השמש כך הרשעים בחשך ידמו והנשמה שבתוך הגוף אינה מאירה כלל היינו שאין מאיר בה מבחי' ישראל שהוא בחי' שמשא כו'.

ועד"ז י"ל פי' עון עקבי יסובני פי' שעם היות שהחטא הוא בבחי' עקב ורגלי הנשמה עכ"ז זהו הגורם שגם בחי' הסובב והמקיף של הנשמה אינו מאיר וזהו ענין עונותי עברו ראשי. (וע' בזהר פ' מקץ דקצ"ח סע"א ודקצ"ט רע"א)] ולזה צריך תשובה. וזהו ג"כ פי' שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. ולכאורה למה נאמר ג' שמות אך הפי' הוא כך שמע לשון הבנה ישראל הוא בחי' הנשמה הנקרא ישראל וכ"א צריך לומר לנשמה שמע והבן אתה ישראל בחי' הנשמה ה' אלקינו ה' שהוא פי' הי' הוה ויהיה ברגע א' וע"כ נרמז הכל

בתיבה א' ה' שהוא למעלה מהשכל הוא אלהינו היינו כחינו וחיותנו ה' אחד הוא כולא חד ובחי' נשמה זו הנקרא ישראל נתאחד עם הוי' ב"ה [ר"ל כי ב' שמות הוי' שבק"ש הוא ע"ד מ"ש בזהר פ' אחרי (דע"ג א') קב"ה סתים וגליא היינו סכ"ע וממכ"ע וכמ"כ ישראל סתים וגליא והיינו שבחי' ישראל זהו בחי' הסובב והמקיף שבנשמה וזהו שנתאחד עם שם הוי' ב"ה הסוכ"ע] וכשיתבונן כך מזה נתעורר מדת האהבה להשי"ת וזהו ואהבת את הוי' אלקיך פי' שהוא תמיד אלהיך ולא כמו הבן שנלקח ממוח האב ונפרד ממנו אח"כ ואעפ"כ יש לו אהבה לבנו אך אינו שוה לכל נפש יש בן שיכול למסור נפשו בשביל אהבת אביו ויש בן שאין לו מס"נ וגם אינו מחויב ע"פ הדין כי חייך קודמין ואבידתו ואבידת אביו אבידתו קודמת כו'. וזה מחמת שהוא נהיה מהות בפ"ע. אך הנשמה אינו כך רק כולא חד ואינה נפרדת ממנו ית' כלל [וע' בזהר תרומה (דקל"ו סע"ב) ובאדר"ז (דרצ"א א') ועד"ז יובן בנש"י ועמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן בענין עדות לישראל ועמ"ש בד"ה וכל בניך בפי' בינה בן י"ה כו'] לכן מוכרח להיות לה אהבה אפי' בכל לבבך ובכל נפשך במס"נ ממש וזה האהבה שהיא מחמת שה' אלהיך יש בכל אחד ואחד מישראל אפי' בקל שבקלים כמאמר אע"פ שחטא ישראל הוא אך האהבה היא מסותרת אצלו (ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני כו') כמו אור הנר שמסתירים אותו במקום חושך. לכך צריך לעשות תשובה להסיר החושך ולגלות מצפונו וזהו שובה ישראל:)

ב **והעצה** לגלות מצפוני לבו להסיר החושך שכך הוא דהנה יש ב' מיני רחמנות אב הרחמן ואב הרחמים ופי' אב הרחמן הוא המרחם על העדם במה שהשכל מחייב לרחם עליו כמו למשל אדם יש לו מדת רחמנות זו שמרחם על חבירו כשמפייסו אחר שצערו פעם ושתים שהשכל מחייבו למחול לו ולא יותר וזו ג"כ בחי' אב הרחמן אצל השי"ת כביכול אבל מדת אב הרחמים הוא רחמים גדולים בלי שיעור אף שאין השכל מחייב למחול לו ולרחם עליו. דהיינו אחר שחטא הרבה פעמים מאד אעפ"כ כשמבקשים ממנו סלח לנו אבינו ג"פ בכל יום הוא מוחל וסולח לו וזהו פי' חנון המרבה לסלוח וצריכים אנו לעורר רחמים גדולים דהיינו ביגמה"ר מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע שמגביה העון ועובר על פשע שמעבירו הוא מי אל כמוך. וזהו כי אבי ואמי עזבוני היינו בחי' אב הרחמן ועכ"ז והי' יאספני היינו בחי' אב הרחמים אך האיך מעוררים רחמים גדולים הוא על פי מ"ש והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה והשבות אל לבבך כו'. פי' והשבות דהיינו שישיב א"ע אל לבבו שמקודם צריך לידע מקומו ושרשו שהיה מתחלה ועכשיו סר ממנו בכדי שידע לחזור למקומו הראשון כי מי שאינו יודע ביתו ותועה בדרך אינו

יודע להיכן לחזור וצריך ג"כ להכיר ולהבין מקומו שהוא עכשיו באיזה מקום הוא תועה וכשישים אל לבו זאת וימצא א"ע שלבבו פונה מן דרך הישר אל תאוות.
ואם לחשך אדם לאמר הלא ה' פעל זאת שהוריד הנשמה למטה וגם חורבן ב"ה מי זה אמר ותהי אם ה' לא צוה לזה משיב הפי' אשר הדיחך ה' אלקיך שמה שכוונת השי"ת היתה להדחה בעלמא וכשיתבונן שהוא במקום נמוך בגוף ונה"ב בזה מעורר עליו רחמים גדולים על חלק אלוה שיש לו שנתאחד עם ה' ב"ה שנפל ונתרחק כ"כ מאיגרא רמא ממקום חיותו.
וזהו וישוב אל ה' וירחמהו פי' שירחם על השי"ת ב"ה. ולזה אנו אומרים כל הווידוים אשמנו בגדנו כו'. דלכאורה למה זה הסיפור והלא השי"ת יודע תעלומות לב. אך כ"ז אנו אומרים כדי לעורר רחמים גדולים לכן אומרים קודם אשמנו אלהינו שהוא כחנו וחיותנו ואלהי אבותינו הוא גבוה מעל גבוה (ועמ"ש מזה בד"ה אלה תולדות יצחק) והוא מאיגרא רמא כו' ומחמת זה נתעורר רחמים גדולים מלמעלה וממילא נתעורר אצל האדם ג"כ אהבה להבורא ית'. אך לא ישאר בכך שלא יעשה כלום כמו שסוברין העולם שזהו תכלית השלימות כשיש לו מעט אהבה. אך העיקר הוא להמשיך אלהותו ית' למטה להיות לו דירה בתחתונים שזהו דוקא תכלית הבריאה לזכור תמיד ולהתבונן שמלא כל הארץ כבודו ולהאריך בזה.
וזהו תענוג עליון וכל המאריך בא ח"ד כו'. אך איך הוא ההמשכה הוא ע"י תורה ומצות שהם רמ"ח אברין דמלכא וכל התורה שמותיו של הקב"ה וזה יכול כ"א אפי' הדיוט כשאומר הלכה ואגדה כו' או כשעושה איזה מצוה ובלבד שיכוין להמשיך אלהותו ית' אל חיותו וחלקו ממעל כי חלק ה' עמו שיתאחד וידבק חלקו עם השי"ת ויתגלה אלהותו ית' לעין כל כמאמר כי עין בעין יראו ונגלה כבוד הוי' וזהו לשם יחוד כו' לפי פשוטו שלא יחפוץ שום דבר כמ"ש מי לי בשמים כו' וא"א להמשיך אלהותו ית' כ"א לתוך כלי' דהיינו תומ"צ וכל אותיות התורה הם כלים כמ"ש וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב דהיינו השראת השכינה ובזמן שבהמ"ק קיים היה עיקר השראת השכינה בק"ק ומשם מתפשט לכל העולם ועכשיו כשחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה עיקר השראת השכינה ומשם מתפשט לכל העולם כולו כמו הנשמה שעיקר השראתה במוח ומשם מתפשטת לכל הגוף כולו להחיותו. [וביאור הענין היינו כי יש ב' בחי' תשובה הא' מלמטה למעלה וזהו ע"י התפלה שהיא בחי' סולם מצוב ארצה כו' עד שעי"ז מתחבר ומתאחד בחי' הנשמה שבתוך הגוף עם בחי' מקורה ושרשה בחי' מזליה להיות שובה ישראל דייקא שיהיה העבודה בבחי' ומדרגת ישראל שהוא בחי' סובב

ומקיף שבנפש ועיין מענין בחי' עבודה זו סד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד כו' וזהו ענין למס"נ באחד בק"ש.

ואחר כך צ"ל תשובה מלמעלה למטה להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה אל הארת הנשמה שבתוך הגוף והיינו ע"י התורה ומצות וכמ"ש במ"א ע"פ קומי לך רעיתי יפתי כו'. ותשובה זו שמלמעלה למטה מבואר בזהר פ' ויקרא (די"ו ע"א) ובי בחינות תשובה אלו זהו ענין יסובבנהו יבוננהו כמשי"ת] וזהו ג"כ פי' ימצאהו בארץ מדבר. פי' ימצאהו לחלק אלוה במקום הקליפות כשנמשך אחר תאוות הגוף ההוה ונפסד. ובתהו יליל ישימון יסובבנהו פי' יתעורר רחמים גדולים שהוא כתר שהוא סובב ומקיף [ועי"ז מתגלה ג"כ בחי' הסובב והמקיף שבנפש להיות שובה ישראל דייקא והוא ענין התקשרות בחי' סתים שבנשמה בבחי' סתים דקוב"ה כביכול דהיינו בבחי' סוכ"ע וזהו ענין יסובבנהו ואח"כ נמשך להאיר בפנימית ע"י התומ"צ וזהו ענין יבוננהו וכתרגומו אלפינון פתגמי אורייתא וגם מלשון בנין ע"ד מ"ש ויבן ה' אלקים כו'.

ועמ"ש בד"ה וכל בניך למודי מענין אל תקרי בניך אלא בוניך ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה יונתי ובד"ה תורה צוה וגם יסובבנהו היינו שהקיפם בענני כבוד וזהו ענין חג הסוכות שאחר יוהכ"פ ועשי"ת שעי"ז נמשכים התגלות מקיפים עליונים מבחי' סוכ"ע ואח"כ נמשכי' ומתגלי' ג"כ בבחינת פנימית בשמיני עצרת כו' וכמ"ש במ"א] יבוננהו פי' יתבונן שמכה"כ להמשיך אלהותו יתי שיהיה לו דירה בתחתונים ע"י תומ"צ כו'. כנשר הוא רחמנות רחמים גדולים יעיר קנו כו' ויהיה התגלות אלהותו ואז ה' בדד ינחנו כו' [ועמ"ש מזה בד"ה כנשר יעיר כו']:

וזהו פי' ממעמקים מדבר המעמיק שמביא לידי עומקא דליבא דהיינו מחמת שיתבונן שהנשמה מתייחדת עמו וחלק מהנשמה מאירה בגוף והוא רחוק מאד מהשרש שלה מחמת החושך והענן זה מביא לידי גילוי עומקא דליבא שירצה רק התגלות אלהותו יתי שיהיה מכה"כ ע"י תומ"צ כנ"ל [וגם כי שרש העומקא דליבא הוא נמשך מבחי' המקיף של הנשמה שכאשר היא מאירה בתוך הנשמה שבגוף אזי הוא מתגלה בבחי' עומקא דליבא ותעלומות לב וכמ"ש בד"ה שמאלו תחת לראשי הנ"ל גבי ובכל מאדך ובד"ה כי תצא גבי לך אמר לבי בקשו פני כו' שפנימית הלב הוא הארה והמשכה מבחי' סוכ"ע ועמ"ש בביאור ע"פ כי המצוה הזאת. ולכן נקרא המקיף של הנשמה בשם מזל ע"ש שמזיל וממשיך כו' וזהו שנקרא ג"כ ממעמקים שמביא וממשיך בחי' עומקא דליבא. וע' בזהר בשלח (דס"ג ע"ב) ממעמקים עמקא דכולא שמשפיע בבחי' עומקא דבירא כו' אמר ר' חזקיה כד כו' אשרי כולא ואכליל כולא בהאי עמיקא עילאה. והיינו גילוי בחי'

סוכ"ע סתימא דכל סתימין כו' ע"ש ועד"ז יובן בנפש שהגילוי מבחינת סתים שבנשמה שהוא מבחי' הסובב והמקיף הוא בבחי' עומקא דליבא כנ"ל] וזהו קראתיך ה' כאדם הקורא לחבירו שיבוא אצלו כך הוא קורא להשי"ת (ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל עד) שיתגלה אלהותו בעולם התחתון שיהיה נגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כמו בעולם העליון:

ה' שמעה בקולי. שמעה לשון הבנה שיתבונן בקולי ולא אמר לקולי כי פי' בקולי מה שבתוך קולי דהיינו האהבה מסותרת שיש בכל אדם למסור נפשו על קדה"ש אפי' בקל שבקלים (ועמ"ש מענין שמעה בקולי בד"ה תקעו בחדש שופר ועמ"ש בד"ה לסוסתי בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה אמירה היא בלב כו'):

תהיינה אזניך קשובות לקול תחנוני. הוא מדרגה פחותה מכולם דהיינו מי שמבקש על עצמו (ולא שמעורר רחמים על חלק אלוה שבו שירד מאיגרא רמא כו' ולכן נאמר לקול תחנוני ולא בקולי) והיא לא פרחה לעילא מעצמה לזה אמר תהיינה אזניך הם המלאכים הנקרא אזני ה' קשובות לקול תחנוני דייקא דהיינו תחינה שלי שמבקש על עצמו שהם יעלו התפלות למעלה לפני השי"ת ב"ה אמן (ודקדוק זה לחלק בין מ"ש שמע' בקולי ובין מ"ש לקולי ע' כיוצא בזה בפ' ראה ע"פ כי תשמע בקול כו' ועיין בזהר פ' וישלח (דקס"ט סע"א)]:

פרק ז

יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו וגו' (בהושע סימן ו') יחיינו מיומים הם ב' ימים של ר"ה כי ר"ה לעולם ב' ימים אפי' בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראיה. ביום השלישי הוא יום כיפור. והענין דהנה ב' ימים של ר"ה הם עליות העולמות ביום אחד הוא בחי' פנימיות. ויום ב' הוא בחי' חיצוני' (כמ"ש בפע"ח שער ר"ה ספ"ד) ולהבין ענין זה דהנה כתיב לבבתני אחותי כלה שכנס"י מקור כל הנשמות הוא בחי' נקודה פנימיות לבו של הקב"ה כי אף שהוא ית' אין לו דמות הגוף כו' הנה דברה תורה כלשון בני אדם כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה (ע' מק"מ משפטים קכ"ב א' ועמ"ש בביאור ע"פ לבבתני). והנה כמו למשל לבו של אדם שהוא עיקר חיותו. כך ישראל עלו במחשבה והוא עיקר בריאות עליונים ותחתונים והוא בחי' נקודה אמצעית וכו' (ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת גבי פרי עץ הדר. הדר באילנו כו'. וענין נקודה אמצעית ע' בזהר פ' שלח) (דקס"א ב') ולבא שארי באמצעיתא כו' לאתר דאקרי קדה"ק כו' ותמן הוא לבא שריא כו' וע' בזהר ויחי (דרל"א א') ואיהי נקודה אמצעיתא כו' ובפ' נח (דע"ב א'). ועמ"ש בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק בענין לבבתני כו'

עד וזהו אל ארץ כו' זבת חלב ודבש ע"ש. וע' עוד מענין נקודה בזהר פ' ויקהל (דר"ד א' ב') וברי"ח פ"ב משער הקדושה. ועוד מזה בפי' הרמ"ז בזהר פ' תצוה (דף קפ"ד ב') בענין אחר והמלאכים הם בחי' חיצוניות ונקראים בבחי' קרביים ומעיים כענין שנאמר המו מעי לו וכל קרבי את שם קדשו מפני שהם כלים להשפעות חיות אלקות. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ויהי קול מעל לרקיע). והנה האדם הוא כלול משתיהם ויש בו ב' בחי' פנימית וחיצוניות הנ"ל בלבו כמ"ש ואהבת בכל לבבך ולא כתיב בכל לבך מפני שיש ב' לבבות בחי' חיצוניות היא האהבה הטבעית שיש בכל אחד ואחד מישראל ואפי' רשעים מלאים חרטות כי טבע כל איש ישראל למשוך אליו יתי' לדבקה בו אלא מפני שהיא בבחי' חיצוניות וטבעיות לבד לכן יש מניעות כו' אבל עיקר התשובה בלב שהיא בחי' תשובה עילאה מעומקא דליבא ונקרא בחי' פנימיות הלב והוא ענין מ"ש ועמך כולם צדיקים. עמ"ש בביאור ע"פ מי יתנך כי צדיק כתמר יפרח מה תמר אין לו אלא לב אחד כו'. כמאמר כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד והוא מאמר השבטים שהיו מרכבת השכינה ליעקב שהי' מרכבה לקוב"ה כו' [ועמ"ש מזה ע"פ זכור דעמלק ומ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בענין יריחו עיר התמרים וע' מענין צדיק כתמר יפרח ברבות פי' לך לך ר"פ מ"א במדבר ר"פ ג' ובזהר ח"א (דפ"ב א' דר"כ ע"ב). ח"ג (די"ו א' דרצ"ב סע"א)]. ולפ"ז י"ל שזהו ענין מ"ש בשה"ש רבה ס"פ אני ישנה בענין תמתי ר' ינאי אמר תאומתי כו'. ועמ"ש ע"ז סד"ה ששים המה כו' אחת היא כו' בשם האריז"ל בזהר הרקיע ר"פ בראשית ועיין בפרדס בעה"כ ערך תמר ובסה"מ סי' י"א. וזהו שכתוב לבבתני באחת מעיניך. פי' באחת משתי המדות הנ"ל במיוחדת שבהם דהיינו בחי' פנימיות הנ"ל. וזהו ענין כל עשי"ת בבחי' פנימיות נקודת הלב להיות פב"פ כו' למהוי אחד באחד כו'. וזהו ביום השלישי שהוא יוהכ"פ יקימנו ונחיה לפניו לפניו דייקא בבחי' פנים הנ"ל (ועמ"ש סד"ה לבאר ענין יוהכ"פ ובד"ה שובה ישראל עד):

ב **ולהרחיב** הביאור הנה כתיב עיני כל אליך ישברו. פי' עיני כל הוא כנ"י שנקרא כלה והיינו בזמן שהם בחי' לבבתני הנ"ל אבל כשחסר מהם בחי' זו מפני הפגם נקרא כל בלא ה'. (ועמ"ש מזה בד"ה עיני כל בפי' מטות). והיינו מפני פגם הברית שכן מצינו באברהם שאחר המילה ניתוסף לו אות ה' על שמו והיה שמך אברהם (וה' זהו היא ה' עילאה שהיא פנימית ה' תתאה והיא בחי' פנימית הלב וכמ"ש בד"ה ושאבתם מים ועוד כי ה' עילאה שרשה מלמעלה מעלה כמ"ש בד"ה ענין לך לך והיינו מבחי' רצון העליון שלמעלה מהחכמה וזהו ענין פנימית הלב. ועמ"ש מענין פנימית הלב בד"ה והיה ביום ההוא יתקע) ולכן בפגמו נסתלק אות ה"א שהוא בחי' פנימית הלב הנ"ל ונעשה לבו

כאבן ונטמטם שאינו יכול לפתוח לבו בשום אופן בעבודת ה'. ולכן נרמז מילה ברי"ת מי יעלה לנו השמימה. שמה שאמר לא בשמים היא. פי' שבחי' המשכת אלהות קרובה אל האדם. (ועמי"ש מזה סד"ה כי המצוה הזאת). היינו כשאין בו פגם הברית אבל בפגמו נסתלק למעלה ובאמת מי יעלה לנו השמימה ונרמז ברי"ת מילה וסי"ת הוי'. כלומר שע"י שמירת אות הברית ממשיך בחי' הוי' עד סוף כל דרגין (ועמי"ש עוד מזה בד"ה בעצם היום הזה נמול אברהם. ועמי"ש ע"פ הזח"א ר"פ נח דני"ט ע"ב כל מאן דנטר האי ברית כו') וכן בברית הלב נאמר ומלתם את ערלת לבבכם וכן בברית הלשון כת שקרנין כו' הבלא דשקרא כו'. וכן המספר בגנות חבירו אפי' אומר אמת. וכמו שאמרז"ל שלשה אמרו אמת ונטרדו מן העולם נחש ומרגלים ודואג.

והענין כי הנה דבור הוא מלשון הנהגה והמשכה. וכמי"ש ידבר עמים תחתינו. וזהו ענין וידבר ה' אל משה שהמשיך רצונו וחכמתו יתי' למטה כני"ל הליכות עולם כו' והמספר בגנות חבירו או דובר שקר הרי הבל היוצא מפיו הנה הוא הבל ורעות רוח תבירי' דרוחא כו' שמשבר ומפסיק כח וחיות רוח אלקים הנמשך אליו.

ולכן אפי' עוסק בדברי תורה אחי"כ הרי לימודו אינו נקרא בשם דבר ה' זו הלכה הליכות עולם כו'. וכמי"ש ואשים דברי בפיך ואינו נקרא בשם דיבור כלל כי לא יגורך רע כתיב וכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני וזהו שארז"ל על המספר בגנות חבירו שהוא כאילו כופר בעיקר כלומר כאלו כופר שהוא יתי' עיקרא ושרשא דכל עלמין וממשיך עליו בחי' ערלת הלב החופפת על הברית הני"ל:

ג **ועצה** היעוצה לזה הנה כתיב ואתה נותן להם את אכלם בעתו שהוא יתי' הנותן ומעורר מלמעלה לבות בי"א. וזהו בעתו. פי' בעת ושעה שיש לכל אדם שאין לך אדם שאין לו שעה שהוא בחי' התפלה שנקרא חיי שעה שהוא מלשון וישע אל הבל לשון ויפן שיש ביכולת כל אדם להפנות רצונו אל ההיפוך ממש (ועמי"ש מזה ע"פ מה יפו פעמיך ועמי"ש בביאור ע"פ שוש אשיש בענין כי הלבישני בגדי ישע). אך דו"ר זו שמלמעלה צריך תחלה לבקש רחמים עליו עמי"ש סד"ה ויקרא משה בפי' תבא. וז"ש עיני כל אליך ישברו. עיני כל פי' בחי' עינים שהם למעלה מהלב המשגיחים בו (ע"ד מי"ש בד"ה כי קרוב אליך הדבר בענין שהבחירה קודם לאהבה כו' ע"ש) אליך ישברו שהוא ענין התעוררות בחי' רחמים רבים דהיינו ע"י שיתבונן איך הוא נמשך ממקום גבוה מאד בחי' נקודת פנימיות הלב בחי' לבבתני אחותי כלה הני"ל ותרד פלאים מטה מטה מאד והרחמנות ע"ז גדולה מאד ועמי"ש מזה בד"ה לא הביט און. והנה כתיב סומך ה' לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים. (ועמי"ש בד"ה כי ההרים ימושו). כי הנה כתיב יגיע כפיך כי תאכל וכו'

בזעת אפיך כו' דהיינו יגיעת בשר בלא לב ולא להטריד שכלו בעניני העולם ומי שהוא עוסק בעניני העולם בכל מוחו ושכלו הנה הוא מוריד חב"ד שלו למטה מטה ודומה כמו למשל אדם שכופף ראשו. ומזה יכול ליפול יותר שיפול גם ספיקות על האמונה שהוא בחי' רגלים כמ"ש העמדת במרחב רגלי וכשיש לו ספיקות באמונה הוא נופל ממקום רגליו רק שיש לו רגלים מפני שישראל עצמן הם מאמינים כו' וכמ"ש במ"א ולכן נקרא בשם נפילה לבד (וע' בזהר פ' וישלח דקע"א א' ובפ' בראשית ד' ח' ריש ע"א) והנה כל בחי' אלו סומך ה' ודוקא ע"י שעיני כל אליך ישברו ואז ואתה נותן כו' שנמשך מלמעלה י"ג מדות הרחמים שהם נקראים י"ג נהרין דאפרסמנא דכיא כו' והוא עד"מ כמו נהר הנמשך והולך ומתפשט כך י"ג מדות אלו נמשכים והולכים ממקום גבוה ועליון מאד עד שמתפשטים למטה והם נק' מים טהורים שמכבסים העונות כמ"ש הרב כבסני מעוני. והנה כמו למשל נהר הנובע שמוצאו ממקום מעין כך י"ג מדות אלו נמשכים והולכים ממקור מים חיים בארא עמיקא דכולא אור א"ס ב"ה סתימא דכל סתימין (ועמ"ש מזה בפ' תבא בד"ה ויקרא אל משה). וזהו פותח את ידיך א"ת ידיך אלא יודיך שנפתחים בחי' יודין שהוא מקור הנובע שהוא עמוק שאינו מושג. ולכן נק' בשם יו"ד ועמ"ש מענין היו"ד בד"ה ראה אנכי נותן ואז משביע לכל חי רצון. פי' לכל מקום שיש בו חיות ואפילו מעט מזעיר משביע וממשיך בחי' רצון שהוא בחי' מים טהורים הנ"ל (שנמשכים מבחי' רעוא דכל רעוין. וזהו ענין יחיינו כענין פותח כו' לכל חי כו'. ומבחי' היודין נמשך ומתפשט בבחי' ה' להיות מבחי' כל בחי' כלה ועמ"ש בפ' במדבר בד"ה וארשתיך לי בענין לבי ובשרי ירננו כו' ע"ש. ועוד יובן בענין פתיחו דיודי"ן שהיו"ד עם היותו בחי' העלם יהיה מאיר בגילוי כמו ה' וזהו ע"ד שנתבאר לקמן בד"ה ביום השמיני עצרת גבי אני היום ילדתיך. ועמ"ש בענין ומעין מבית ה' יצא יצא ולהיות נפתח בחינה זו הוא על ידי ההמשכה מלמעלה מעלה ועמ"ש בביאור ע"פ החלצו גבי או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו' ואפי"ל שע"ז בא הרמז בפסוק אני לדודי ודודי לי שהוא ר"ת אלול וס"ת ד' יודין היינו שאז הוא הארת פתיחו דיודין ועיין בשער היחודים פ"ז ובמ"ח) ואז יכול לשוב בבחי' פנימיות הלב מעומקא דליבא. וזהו רצון פי' רעותא דליבא בחי' נקודה דליבא פנימיות לבו להיות לה' לבדו כתמר כו' וכמים הפנים כו' במס"נ בפו"מ. וזהו ממעמקים קראתיך ה' וכו' ממעמקים לשון רבים דהיינו ממקור חיי החיים שהוא בארא עמיקא דכולא ומעומק הלב בבחי' פנימיות הלב כמ"ש לבבתני אחותי כלה שיוכל להיות פב"פ (ועמ"ש כה"ג בפי' ושאבתם כו' ממעיני מעיני תרי ע"ש):

ד **אך** המשכות בחי' רחמים רבים מתעורר מלמעלה מה שא"א להשיג ע"י אתערותא דלתתא. וזהו ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו פי' בבחי' פנים הנ"ל (והנה בחי' יומים י"ל היינו בחי' סוכ"ע וממכ"ע עמ"ש בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון גבי שעשועים יום יום. והם המאירים בשני יו"ט של ר"ה אך בחי' ביום השלישי זהו בחי' שלמעלה מעלה גם מבחי' סוכ"ע והוא המאיר ביוהכ"פ שנק' שבת שבתון ועמ"ש בד"ה אני לדודי וגבי והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. וזהו ונחיה לפניו ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין ג' פעמים קדוש ומשם יובן ענין ביום השלישי. ועיין באדר"ז (דרפ"ח סע"א) תלת רישין אינון וי"ל שזהו ב' יו"ט של ר"ה שכל א' נק' ראש והבחינה היותר עליונה זהו יוהכ"פ שנק' ג"כ ראש השנה (ביחזקאל רסי' מ"ם) כדפי' בס"ח (סי' רנ"ח) ובתוספת בנדרים (דכ"ג) ועמ"ש בד"ה מה טובו בענין ג' בחי' שיש בתשובה. הא' להיות סור מרע. הב' בבחי' ועשה טוב. הג' בענין עסק התורה והוא נגד ג' בחי' נר"נ ועיין בע"ח שער א"א פ"ד הם בחינות נר"נ כו'.

והנה במתן תורה כתיב ג"כ ביום השלישי וכן יוהכ"פ שהוא בחינת ביום השלישי ניתנו בו לוחות אחרונות. ועיין ברבות וירא ר"פ נ"ו ע"פ ביום השלישי וישא אברהם את עיניו כו' ובאסתר ס"פ ויאמר לה המלך מה לך אסתר. והנה בפי' ונחיה לפניו יובן עוד ע"ד מ"ש בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים כו' בענין עומדים לפני תמיד ע"ש. וזהו ע"ד מ"ש הרמ"ז בפ' תשא (בדף קפ"ח ע"ב) והנה אין ספק כו' להאיר בו הפנימית כו' ע"ש וע"ש בפי' קום בתולת ישראל. ועד"ז יובן ג"כ ענין יקימנו. ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי בענין קומי לך ובענין הראיני את מראיך כו' וע' בזח"א ויחי (דרל"ז ב') ע"פ מי יקמנו כד"א מי ירפא לך. והוא איהו עלמא עילאה ועמ"ש ע"פ אד' מי יעמוד בביאור ע"פ ועתה יגדל נא. וזהו ביום השלישי יקימנו וכנ"ל והיינו ע"י כי ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו ויבא כגשם לנו כו' (בגמרא נזכר פסוק זה פ"ק דברכות) (ד"ו ע"ב) פ"ק דתענית (ד"ד א') וברבות פ' תבא ובשה"ש בפסוק שימני כחותם ובזח"ג בפ' ויקרא (דכ"א ע"ב) ובפ' נשא (דקמ"ח א') וע"ש ר"פ שלח דקנ"ו ב' ע"פ ידעת השחר מקומו ע"ש. וע"ש ר"פ תרומה דף קכ"ז ע"ב ע"פ הנשקפה כמו שחר ובפי' הרמ"ז שם ובפ' אמור (דק"ד ע"א) יעקב אמר אז יבקע כשחר אורך כו' ועמ"ש ע"ז בד"ה להבין ענין משמח חתן ופי' שיתבונן כמו למשל עמוד השחר שמאיר ממזרח שמש שהשמש היא תחת הארץ ובוקע ומאיר עליו בשחר שהנה חומר הארץ מפסיק בין השמש ובינינו. כך חומריות הגוף מפסיק בין הארת פנים הנמשכת מאור א"ס ב"ה עלינו וע"ז מעורר רחמים רבים דהיינו ע"י שישים אל לבו רחוקו מאור פני ה' שהוא כמו הענן המחשיך

כו' מסך מבדיל כו' ואזי מרחוק ה' נראה ויבא כגשם לנו בחי' מים טהורים כו' וכמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים גבי יערוף כמטר לקחי ע"ש. אך הנה ארז"ל שכנ"י שאלה שלא כהוגן ויבא כגשם לנו והשיבה הקב"ה כהוגן אהיה כטל לישראל.
והענין כי הנה באמת יש מקום לעורר רחמים רבים אף גם אין אין מסך מבדיל ביניינו למקום והוא בחי' טל שגם הוא בחי' רחמים. וכמ"ש בפי' עקב בד"ה ויאכילך את המן. והוא יורד בלתי עננים רק שהוא בלילה בהסתלקות אור השמש כך כביכול הנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים ששם אלקים הוא מגן לשם הוי' כמ"ש במ"א (בד"ה ואתה תצוה כו' בפי' מחוץ לפרוכת ולכן שייך רחמנות אפילו על עולמות עליונים שגם הם רחוקים מאור פני הוי' מחמת ששם אלקים הוא מגן ונרתק המסתיר כו'. והו ענין מדת לילה הסתלקות אור השמש כו' ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו בפי' מרחם על הבריות. ועמ"ש בפ' במדבר סד"ה וידבר כו' שאו כו' בענין למשפחותם לבית אבותם כו' ועמ"ש בד"ה אני ישנה בפי' שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה). וזהו ומל ה' אלקיך את לבבך כי שני שמות אלו הם המולים בחי' הלבב להיות בחי' לב אחד וכו':

דרושים לשבת שובה

פרק א

שובה ישראל כו'. הנה יש ב' בחינות יעקב וישראל וכתיב לא יעקב יאמר כו' והענין הנה נודע כי תכלית בריאת העולמות להיות לו יתי דירה בתחתונים דהיינו ע"י אתכפיא סט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא כו' כי הנה עולם הוא מלשון העלם שהוא החשך וההסתר שמעלים ומסתיר אור א"ס ב"ה השוכן בתוכו ונראה ליש ודבר בפני עצמו וחשך זה יתהפך לאור לע"ל כי עין בעין יראו כו' והיינו על ידי מעשינו ועבודתנו בימי הגלות בבחי' אתכפיא ואתהפכא של הנפש מזה לעומת זה בקיום מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקים כו' שעל ידי בחי' ידיעה זו שבהיום לעשותם שהיא בחי' ידיעה לבדה זוכה לימות המשיח למחר לקבל שכרם בבחינת ראיה ממש כי עין בעין יראו כו' ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול וענין הוי' הוא האלקים הוא ענין יחודא עילאה ויחודא תתאה (שילוב שם הוי"ה בשם אלקים ואדנ"י ושילוב שם אלקים ואדני בשם הוי') שבקי"ש אחד וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם) שעי"ז יבוא לואהבת כו' ולהיות בבחי' אתכפיא ואתהפכא כו' ולכך קורין ק"ש פעמים בכל יום ערב ובוקר לפי שצ"ל יחוד זה של הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ כו' וכנגד ב' בחי' אלו שהם שמים וארץ קורין ק"ש פעמיים

ערב ובוקר (וע' מ"ש מענין ערב ובוקר מדת לילה ומדת יום בד"ה תחת אשר לא עבדת והוא ג"כ ענין כי אל דעות שיש ב' דעות שמלמטה למעלה נק' יש מאין וזהו מדת לילה ומלמעלה למטה הוא בהפך שלמעלה היש ולמטה כלא חשיב וזהו מדת יום ועיין מ"ש סד"ה והיה מספר בני ישראל). והנה כמו שיש בעולם שמים וארץ כך יש בנפש האדם ב' בחינות אלו כי הנפש כלולה מארבעה בחינות אלו שכל ומחשבה דבור ומעשה (ועיין זח"ג פנחס ר"כ ע"ב ע"פ אין מעשה וחשבון כו') והנה השכל והמחשבה הם בחינת שמים והדיבור והמעשה הם בחי' ארץ שעם היות שגם המחשבה היא בחינת לבוש אל הנפש כמו הדבור והמעשה מ"מ הרי המחשבה כלולה ומתאחדת עם הנפש המשכלת וא"א להיות לה שכל בלי אותיות המחשבה והרי הוא כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה משא"כ הדבור והמעשה הם בחינות נפרדים מן הנפש ואין הנפש מתלבשת בהם תמיד אלא בעתים שמדבר ועושה כו' ולכן נקרא בשם ארץ וצ"ל אתכפיא ואתהפכא בנפש מזה לעומת זה בין בבחי' שמים ובין בבחי' ארץ שיהיו כל הארבעה בחינות מיוחדים להי' לבדו דהיינו שהשכל והדבור יהיו ממולאים מתורה דאורייתא מחכמה כו' ודברת בם כו' ובחי' המעשה מפורש בפרשה שניה ואספת דגנך הוא מעשה הצדקה כו' והנה יחודא תתאה היא בחי' יעקב י' עקב י' בחי' חכמה וביטול הנמשך בבחינת עקב וסוף המדרגה להיות אתכפיא ואתהפכא והיינו כשעדיין האדם בבחינת מלחמה באתכפיא ואתהפכא זו שאז מדת אלקים וצמצום להיות עלמא דפרודא היא הגוברת בו והיא עיקרית בנפש האדם אלא שממשיך בחינת יו"ד דהיינו שילוב הוי' באלקים ואדנ"י כי הוי"ה בחכמה כו' אבל ישראל כי שרית עם אלקים שכבר גבר שם הוי' על שם אלקים דהיינו שילוב שם אלקים ואדנ"י בהוי' והרי הוא למעלה מבחי' אלקים הוא הצמצום כו' ועם אנשים הם כחות המתפשטות משם אלקים שהם שלוחי הדין והקטרוג כו' (וע' זח"א וישלח קע"ד א'):

ב **והנה** כתיב וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו הוי"ה הוא האלקים ב"פ (במלכים א' סי' י"ח) (ועיין מזה ברבות בקהלת קרוב לסופו ס"פ זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח וזח"ג) (ס"ה א' רס"ד א') זח"א (מ"ה א') בתד"א פי"ז ירושלמי פ"ג דתענית ה"ד וע' בפרש"י (בשופטים סי' ה') בפסוק שמעו מלכים ובכרמל יאמר ב"פ. ולהבין למה כפלו ב"פ. אך הענין כי הוי"ה הוא האלקים יש בו ב' פירושים הא' שהוי' הוא גילוי אור א"ס ב"ה בבחי' המשכה והתפשטות שהיא מבחי' הוי' וחסד זכר חסדו להוות כל ההוויות הוא הוא עצמו האלקים וצמצום שנתצמצם להיות עולמות נפרדים בעלי גבול ברבוי התחלקות המדרגות מינים ממינים שונים שהצמצום הזה עם היות שבאמת הוא

צמצום גדול לגבי אור א"ס ב"ה שאינו בבחי' גבול מ"מ הוא הוא הוי"ה שהרי עי"ז נמשך בחי' הויי להוות כל ההוויות מאין ליש שמבלעדי הצמצום לא היו העולמות כלל שהיו בטלים במקורם והיו כלא היו וא"כ גם הצמצום הוא הוא הוי' והמשכת החסד ומיוחדים ביחוד גמור ואמיתי ממש (וע' מ"ש מזה בד"ה וידבר אלקים כו' אני הוי' וארא אל אברהם כו' וסד"ה וידעת היום) ופירוש השני כי בחי' הוי' והמשכת החסד שמהווה כל ההוויות שעל שם זה נקרא הוי' לשון הוה והיו"ד שבראש התיבה להורות שהוא מהוה תמיד הרי בחינה זו הוא רק בחי' אלקים וצמצום לגבי עצמותו ומהותו יתברך כביכול וכמ"ש אני הוי' הוא שמי שבחינת הוי' אינו אלא בחי' שם כמו עד"מ שם האדם אברהם שאינו אלא לזולתו לקרוא אותו בשמו אבל אין להשם ערך ויחוס כלל אל עצמות ומהות העדם שאינו ממהותו ולא מערכו כלל כך הנה בחי' המשכה זו של הוי"ה וחסד מאור א"ס ב"ה להחיות העולמות ולהוותם מאין ליש אין ערוך אליו יתי' כלל וכמשל זיו השמש מהשמש כו' כי הנה הוא לבדו יתי' קדוש ומובדל מגדר עלמין וגם שמו נשגב בבחי' לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ וכו' הארה דהארה ואף גם זאת בבחיד על דייקא ולא שייך עליו יתי' בחי' הוי' כי ענין הוי' יו"ד חכמה כו' ולא שייך עליו יתי' אפילו אנת חכים ולא בחכמה ידיעא אלא לגבי בחי' השתלשלות שנשתשלו בחי' חכמה ובינה והרי הוא יתי' מקור להן כמ"ש כי עמך מקור חיים והוא מקור החכמה ומקור הבינה אבל אינו מתלבש ממש בבחי' חכמה כי החכמה מאין תמצא כתיב מבחינת אין דהיינו שאין התהוות החכמה מבחינת השתלשלות והתלבשות אור א"ס ב"ה ממש אלא מבחי' שהיא אין ואפס הוא בחי' זיו כו' כמ"ש במ"א (ועיין בד"ה לא תהי' משכלה) והרי זיו זה הוא עצמו צמצום רב ועצום לגבי אור א"ס ב"ה עצמו כביכול וזהו שאמר יעקב בתפלתו אם יהיה אלקים עמדי ושמרני כו' ושבתי בשלום אל בית אבי אזי והיה הוי' לי לאלקים פי' כי אחר שיהיה אלקים עמדי בבחינת אתכפיא ואתהפכא ואחר כל המדרגות עד ושבתי בשלום כו' אזי יבא ויגיע למדרגה גדולה ונפלאה היא ביטול והתכללות באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחי' הוי' עד שבחי' הוי' בבחי' אלקים תחשב (ועמ"ש מזה סד"ה אני הוי' אלקיכם דפי' ציצית וסד"ה ושבתי בשלום וע' ברבות ויצא פרשה ע' גבי נטל הקדוש ברוך הוא שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים ועמ"ש מזה סד"ה וכל בניך):

ג **והנה** יעקב אמר כסדר המדרגה ממטה למעלה והיינו מדרגת הצדיקים ההולכים לפני ה' ממדרגה למדרגה אך מי שהעביר את הדרך וחטא על הנפש שפגם באיזה ל"ת או בביטול מ"ע הרי א"א לו להמשיך בחי' הוי' בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה להיות

אתכפיא ואתהפכא מאחר שפגם בשם הוי' כי המצות נקראו מצות הוי' כמ"ש בזה"ק דתליין בשמיה כענבין באתכלא מימינא ומשמאלא מימינא מ"ע ומשמאלא מל"ת.
והנה אומרים בתיקון ק"ש שעל המטה אם פגמתי באות יו"ד ונתחייבתי סקילה וכן בוידוי על חטא ביוהכ"פ מזכירין סקילה שריפה כו' לא דברו בעבירות חמורות דוקא שחייב עליהם סקילה ממש (כגון עובד עבודת כוכבים שהוא מהנסקלין) שהרי התורה היא בבחינת השתלשלות שיש בה גשמיות ורוחניות וכשם שיש סקילה גשמיות על עבירות החמורות בגשמיות כן יש סקילה רוחניות על עון ששקלוהו חז"ל בעבירות חמורות ע"ד מארז"ל בפרק לפני אידיהן ישראל שבחו"ל כו' כי ענין עבודת כוכבים בגשמיות הוא המשתחוה לשמש וירח מפני שמהם תצא השפעת המזון וכמ"ש ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים הגם שבאמת נמשך ההשפעה על ידם הרי הם שלוחי ההשפעה בלבד והמשתחוה להם מחשיב אותם ליש ודבר נפרד כאלו הם משפיעים מצד עצמם והנה ההשתחואה בגשמיות היינו שכופף ראשו וקומתו הגשמיים ויש השתחואה ברוחנית שכופף ומבטל שכלו לדבר הנשפע מן השמש והירח שהם מגד תבואות כו' בדאגת הפרנסה ע"י איזו תחבולה כאלו התחבולה ההיא היא עיקרית בהשפעה זו הגם שנאמר וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה הרי ה' אלקיך כתיב שלא יהיה נפרד מאלקותו ית' כו' משא"כ כשמחשיב את התחבולה עיקר ההשפעה שהוא בבחי' נפרד כו' וע"ז הרי הוא חייב סקילה רוחנית כי סקילה היא באבנים והיינו שע"ז גורם להיות לו לב אבן שלא יוכל לפתוח לבו בהתבוננות בחי' הוי' כו' וכן כל הכועס כו' וגסות הרוח כו' שהם כאלו עובד עבודת כוכבים לפי שהם היפך הביטול והרי פוגם באות יו"ד שהוא ענין הביטול בחינת חכמה כו' וכה"ג בביטול מ"ע התלויות באות יו"ד ביטול תורה דאורייתא מחכמה כו' (וע' ברי"מ ר"פ כי תשא ופ' שופטים רע"ד ב') והה' של השם הוא בחי' התבוננות באורך ורוחב בגדולת א"ס ב"ה להלהיב לבו כו'. דהיינו כמו אות ה' שיש לה אורך ורוחב עד"מ וכנגד זה שריפה שישרוף לבו באש זרה ותאות חומריו' כו' וכיוצא בזה הרבה פרטי עבירות וביטול מצות שהם פוגמים את השם הוי' כל חד לפום מאי דידע בנפשי' אשר ע"כ לא יוכל להמשיך שם הוי' בבחי' אלקים הוא הצמצום ביחודא תתאה ועילאה להיות אתכפיא ואתהפכא.
והעצה היעוצה לזה ויצעקו אל הוי' שכדי להיות המשכות הוי' צריך להקדים בחי' צעקה בלב מקרב איש ולב עמוק מעומקא דלבא ולהיות בטל ונכלל באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מבחי' הוי' כי אני הוי' הוא שמי כו' כנ"ל אלא מצד עצמותו ומהותו ית' נק' בשם אנכי מי שאנכי שאינו נתפס בשם וע"ז נאמר אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני

וכתיב לפני הוי' תטהרו למעלה מבחי' הוי' ששם הוא עליות כללות נשמות ישראל ביום הכפורים והיינו על ידי בחי' רחמנות מדתו של יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה דהיינו מן הקצה התחתון שירד מטה מטה אל הקצה העליון שמראש כל דרגין בחי' אנכי שלמעלה מבחינת הוי' ובחי' רחמנות זו הוא שיעורר רחמים על ניצוץ אלקות שבנפשו אחרי שישים אל לבו רוממות א"ס ב"ה בכבודו ובעצמו שהוא רם ונשא מבחי' הוי' כי הוי' בחכמה וכולם בחכמה עשית כתיב שהוא כעשיה גשמיות ואי לזאת הרחמנות גדולה על ניצוץ אלקות שבנפשו איך שירד פלאים מאיגרא רמה כו' ובחינת רחמנות זו אותה אנו מבקשים אלקי עולם ברחמיך הרבים כו' ברחמיך דייקא כלומר שאתה יודע הרחמנות כמה גדלה בלי שיעור ואין ביכולת השגת נשמותינו לשער גודל עוצם הרחמנות על הירידה הגדולה הזאת מאור א"ס ב"ה מאחר שנשמותינו הן בבחי' גבול ונברא יש מאין אין להם הרגשה זו על הירידה הזאת שמאור א"ס ב"ה (ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר). וזהו ותתפלל חנה על הוי' ובכה תבכה שעל ידי בחינת בכיה היא בחי' ומדת התעוררות הרחמנות תתפלל על ה' על דייקא למעלה מבחי' הוי'. ועמ"ש מזה בפ' משפטים ע"פ לא תהיה משכלה ועקרה כו'.

וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך פירוש עד שהוי' יהיה בבחינת אלקים וצמצום על ידי התשובה הוא התעוררות הרחמנות כי עיקר התשובה בלב שתהיה התשובה גדולה כל כך בפנימית הלב מעומקא דלבא עד כי ישוב ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחינת הוי' רק לפני הוי' תטהרו ואנכי אנכי הוא מוחה כו'. ועמ"ש ע"פ כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך כו' בפ' נצבים:

ד **והנה** סדר התשובה הוא שלא כסדר והשתלשלות המדרגה ממטה למעלה כנ"ל רק הוא בבחינת דילוג למעלה מבחי' השתלשלות והטעם ביאר הכתוב כי כשלת בעונך והיינו כמ"ש כשל בעוני כחי היינו הנשמה וכמ"ש כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך כו' (ע' זח"ג פנחס ר"כ ע"א) שהנשמה קרויה נר כמ"ש נר הוי' נשמת אדם ועבירה מכבה כו' כלומר שמכבה את הנר כו' (כמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו) לכך אין כח בנשמה לעמוד בקשרי המלחמה בבחי' אתכפיא ואתהפכא ולהמשיך הוי' בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה אחר שנתחלשה וכשל כחה מפני העבירה שכבתה נרה וע"כ צריכה לדלג שור אל רום המעלות. וזהו כי תצא למלחמה על אויביך על דייקא ולכן מתחלה שובה ישראל עד שהוי' יהיה בבחי' אלקיך ואח"כ קחו עמכם דברים הם התורה והמצות וכמ"ש ברבות פ' תצוה פל"ח ושובו אל הוי' להמשיך בחי' הוי' בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה ע"י אתכפייא ואתהפכא כי זהו תכלית בריאת האדם בעוה"ז

לשמור ולעשות כסדר המדרגה (ולכן ארז"ל במי נמלך בנשמתן של צדיקים ועיין זח"ג אמור) (ד"ק ע"ב) ע"פ בת אבי היא כו' ובחי' בת אבי היא כמ"ש סד"ה יהודה אתה בפי' בני אביך ולילך ממדרגה למדרגה ממטה למעלה רק התשובה הוא לפי שעה שהנשמה צריכה לכך לדלג שור שלא כסדר ודרך ההשתלשלות אבל אח"כ שישוב אל ה' וירחמהו הנה מזה נמשך שם הוי' בחי' התהוות כל ההוויות בהתחדשות החיות כו' ולתקן כל הפגמים ולמלאות כל החסרונות שחיסר מ"ע או שפגם במל"ת אזי יהיה נמשך שם הוי' בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה להיות אתכפיא ואתהפכא.

וזהו שנאמר ביג"מ רחמים ויקרא הוי' הוי' כלומר שהוי' קורא וממשיך בחי' הוי' דהיינו שע"י בחי' הוי' אלקיך שהוי' הוא בבחי' אלקים ממשיך להיות הוי' נמשך בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה ובי' הוויות אלו הם כתובים בשני מקראות דכתיב הוי' רחום וחנון וכתיב חנון ורחום הוי' פי' הוי' רחום וחנון שמבחינת הוי' נמשך בחי' רחמנות וחסד להוות עולמות יש מאין ולהתצמצם במדת אלקים שהיא ג"כ מדת החסד כנ"ל.

וחנון ורחום ה' פי' שהתהוות והמשכות החסד שהרי אין זה אלא בחי' צמצום לגבי אור א"ס ב"ה עתמו כביכול הגורם להיטות צמצום זה הוא חנון ורחום שמבחי' אנכי מי שאנכי נמשכים יג"מ רחמים שבהם ועל ידם קורא וממשיך הוי' הוי' כו' כנ"ל (ועמ"ש מזה סד"ה ואתחנן אל הוי') וזהו כי עמך הסליחה למען תורא כי בבחי' סליחה ביום הכפורים שהוא גילוי רצון העליון לפני הוי' תטהרו נמשך יג"מ רחמים להיות גילוי בחי' יראה הוא יו"ד של שם ה וי' כמ"ש בזהק"ק יו"ד על רישי' דביה שריא דחילו והה' הוא בחי' אהבה והם הנסתרות להי' אלקינו שהנסתרות הם אהוי"ר והנגלות ו"ה נגלות הן התורה והמצות תורה וי"ו המשכה הקול קול יעקב ה' בחי' מצות מעשיות שבעשייה כו' והיינו גילוי של שם הוי' להיות התחדשות ההתהוות כו' כנ"ל.

ועמ"ש עוד מענין כי עמך הסליחה למען תורא ע"פ שובה ישראל עד כו' וע"פ תקעו בחדש וע' בזהר אמור דק"א א'. וזהו הלך ילך ובכה כו' כי הנה ישראל נקראו בשרשם למעלה זרע קדש מצבתה (בישעיה סס"י ו') שיסודתה בהררי קדש עליון (עיין זח"א ט"ו א' ובזהר הרקיע ר"פ בראשית ע"פ הנצנים נראו כו') ומשך הזרע היינו ההמשכה וירידה שירדו ונשתלשלו נשמותיהם למטה (ועיין ברבות ר"פ ויגש גבי במושך הזרע זה יוסף ועמ"ש מענין יוסף סד"ה ושמתי כדכד. וע' עוד ברבות וישלח פע"ט דקאי על יעקב והכל ענין אחד וכמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף ועמ"ש מזה סד"ה ויקחו אליך פרה גבי עץ ארז ואזוב) ולהיותם חוזרים ועולים בקדש העליון ממטה למעלה הלך ילך

ממדרגה למדרגה בהליכה שאין לה שיעור והפסק הגבה למעלה מאד ע"י בחי' ובכה היא התעוררות הרחמנות ובכה תבכה שע"ז יהיו בבחי' על ה' כו' כנ"ל.
ואח"כ בא יבא ברנה נושא אלומותיו שחוזר וממשיך מלמעלה למטה תוספת וריבוי אור בהתחדשות ההתהוות להמשיך בחינת שם הוי' בבחי' אלקים להיות אתכפיא ואתהפכא בכל הדברים הן בסור מרע הן בועשה טוב שע"ז נאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה' שהם דברים הרבה שיהיה בהם המשכת הוי' וזהו נושא אלומותיו שהוא עד"מ כמו אלומות ועומרים שהם ממין הגרעין שנעשו בתוספת וריבוי כך יהיה גדול כח התשובה (ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה בענין וזרעתיה לי בארץ כו' נטעתיך שורק כו' ע"ש מה שכתבתי ע"פ והנה אנחנו מאלמים אלומים ומענין פי' ברנה בד"ה ושבתי בשלום כו' והיה כו'. ובזה מובן המדרש אגדה שהביא רש"י) (בשופטים רס"י ה') נאמר בסיני אנכי הוי' אלקיך בכרמל יאמר כפול ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים בימי אליהו עכ"ל והיינו כי בסיני היו נש"י צדיקים וע"י התומ"צ ממשיכים שם הוי' בבחי' אלקים כנ"ל אבל בהר הכרמל ע"י התשובה הגיעו עד הוי' אלקיך דהיינו ע"י ששבו ליבטל בעצמות אור א"ס ב"ה שלמעלה משם הוי' כנ"ל ולכן כפלו לומר ב"פ הוי' הוא האלקים שזהו ענין ב' הפירושים הנ"ל.
וז"ש במדרש בקהלת שם ד"א זבובי מות יבאיש כו' מדבר בדורו של אליהו אתמול מבאישין דברים כנגדו כו' והיום מביעים דברים ואומרים ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים עכ"ל שנק' זה יביע שמן רוקח שהוא השמן המעורב בבשמים שיש בו ריח טוב והוא כענין מארז"ל ע"פ ריח בגדיו ריח בוגדיו כמו שכתוב ברבות תולדות ס"פ ס"ה.
והוא גם כן ההמשכה מי"ג מדה"ר בחי' כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' ועמ"ש סד"ה מי יתנך כאח לי וסד"ה זאת חנוכת המזבח ומענין יביע בד"ה להבין ענין הברכות וזהו ג"כ ענין שבסיני נאמר אנכי ובתבור נאמר ב"פ אנכי ע"ש ברש"י והיינו כי ע"י המצות ממשיך בחינת הוי' מבחי' אנכי והוא להיות אלקיך אבל בתשובה נאמר אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך ב' פעמים אנכי כנגד ב' ממעמקי הלב ממעמקים קראתיך כמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום כו' ע"ש והוא למעלה מההמשכה שע"י המצות.
וזהו שבהר תבור זכו לבחי' זו דהיינו ע"י תשובה ומזה נמשך ג"כ ענין הכפל ב' פעמים הוי' הוא האלהים דהא בהא תליא. וע' מענין תבור וכרמל ברבות ויחי ר"פ צ"ט ובת"י (בשופטים סי' ה' ובתהלים סי' ס"ח ט"ז) ובגמרא פ"ד דמגילה (דכ"ט ע"א) והוא כענין הנזכר בזח"א ויצא (דקנ"ח ע"א) בענין הרי בתר שהם טורי דפרודא בחי' ומשם יפרד והיו לארבעה ראשים ועיין ברבות בראשית פי"ו ובשה"ש ע"פ עד שיפוח היום כו' והנה

העלייה מטורי דפרודא להתכלל באחד זהו ענין בחי' תשובה וזהו ענין המבואר במ"א ע"פ ורב שלום ורב להושיע ולכן מזה נמשך העלייה אח"כ שלא בהדרגה והוא ענין מ"ש בסוף שיר השירים ברח דודי כו' על הרי בשמים בחי' ריח והריחו ביראת ה' וזהו ג"כ ענין יביע שמן רוקח כנ"ל ואעפ"כ ניתנה התורה בסיני דוקא שרומז לבחינת צדיקים וכמ"ש בת"י (בשופטים שם) דהוא חליש וזעיר מכל טורייא שהוא ענין השפלות והביטול בחינת ונפשי כעפר לכל תהיה וע"ז דוקא פתח לבי בתורתך משא"כ הרי תבור וכרמל טורי דפרודא נקרא הרים גבנונים מלשון או גבן או דק שהחוטא פוגם במצוה אחת הרי נעשה מחוסר אבר כו' כמש"ש בד"ה כי המצוה הזאת בענין תמים תהיה כו' אלא שעל ידי התשובה הנה במקום שבעלי תשובה עומדין כו' לכן נאמר בהם אח"כ ב' פעמים אנכי כו' וכנ"ל. אבל עכ"ז הרי מבואר לעיל שהתשובה הוא לפי שעה לדלג שור כו' אבל אח"כ צריך להמשיך על ידי התורה ומצות.

וזהו ענין סיני. שזהו בחי' הקביעות של סדר ההמשכה וברבות פ' ויצא פס"ח ע"פ והנה סולם מוצב ארצה כו' זה סיני. שהוא ג"כ בחינת וראשו מגיע השמימה. והיינו כמ"ש יעקב אם יהיה אלקים עמדי כו' והיה הוי' לי לאלקים.

והוא מדרגת הצדיקים כנ"ל שע"ז ג"כ יוכל להגיע לבחינה זו ע"ד מ"ש גבי מצות תשובה מי יעלה לנו השמימה כו'. ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע והענין כי התשובה אינה על עבירות דוקא אלא על הריחוק מה' וכמ"ש בד"ה האזינו השמים בפי' כל ימיו בתשובה וכל הקרב אל ה' ביתר שאת צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה בבחינת ותתצב אחותו מרחוק ה' נראה לי.

וכמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות בענין מה שתקנו בתפלת שמונה עשרה סלח לנו כי חטאנו אחר קריאת שמע שמקבל עליו עול מלכות שמים ומצות ואהבת כי היא הנותנת דדוקא לאחר שקיבל עליו עול מלכות שמים ומאריך באחד אזי יבין שיש חטא ופשע ואזי יאמר סלח לנו כו' ע"ש ועמ"ש ע"פ מה טובו בענין ג' תשובות דנר"נ שנמצא כולם צריכים לתשובה וע' זח"ג פ' אחרי (דע"ג ע"א) גבי תלת דרגין מתקשרין דא בדא כו' ע' מ"ש מזה בביאור ע"פ ולא תשבית מלח והנה אורייתא סתים וגליא ולכן עם היות שבסיני נאמר רק פעם אחת אנכי הוי' אלקיך מכל מקום אורייתא סתים ומרומז בזה ג"כ הבחינה הב' שבפי' הוי' הוא האלקים והיינו על ידי התשובה ולכן נאמר שובה ישראל דוקא שהוא בחי' הפנימית דיעקב והיינו שבקריאת שמע אומר שמע ישראל ואזי דוקא אח"כ אומר בשמו"ע סלח לנו כי חטאנו כו' כנ"ל שהוא ענין שובה ישראל וגם יי"ל פי'

שובה ישראל דרצה לומר שובה להיות בבחינת ישראל שלמעלה מבחינת יעקב וכל כך תשוב עד אשר הוי"ה יהיה בבחי' אלקיך כנ"ל:

פרק ב

ביאור על שובה ישראל

איתא במ"ח (מסכת יומא) בענין ז' פעמים הוי' הואט האלקים שאומרים בנעילת יטום הכפורים וז"ל הוי' ז"א הוא האלקים נוק' כו' הוי' ז"א חזר להיות אלקים בעלותו אל עתיקא שלגבי העתיקא כאלהים חשוב עכ"ל. והענין כי הנה יש ב' שילובים שילוב הוי' באד' ושילוב אד' בהוי' והם בחי' יחודא עילאה ותתאה כמ"ש (בלק"א ח"ב) כי זהו כלל בפע"ח שאות ראשונה שבשם היא הגוברת כו' ונמצא כי שילוב אד' בהוי' שהיו"ד הוא אות ראשונה היא בחי' יחודא עילאה שבחי' הוי' גבר על בחי' אד' ונכלל שם אד' בשם הוי' ושילוב הוי' באד' הוא יחודא תתאה שהא' היא אות ראשונה והרי שם אד' גובר על שם הוי' (ועמ"ש בד"ה והקרבתם עולה אשה) והענין כי הנה שם אד' הוא שם אלקים ששניהם בחי' א' וכמ"ש במ"ח הנ"ל שאלקים הוא נוק' כו'. והנה בחינת נוק' הוא בחי' דבור שהוא נפרד ולבוש החיצון של הנפש ואינו דומה למחשבה עם היות שגם היא לבוש אל הנפש (אלא שהיא לבוש פנימי) ה"ז כהדין קמצא דלבושא מיניה וביה שהמחשבה היא מתאחדת עם הנפש שכך הוא דרך וסדר בריאות הנפש המשכלת שחושבת ומהרהרת תמיד משא"כ הדיבור הוא רק לפעמים ואף גם זה ברצון הנפש תליא מלתא שברצותה תתלבש כו' וכך הוא בחינת הנוק' שהיא מקור הנפרדים היא בחי' דבור עליון אותיות וצרופים המפרידים להיות התחלקות עולמות אין מספר אלף אלפים כו' עד שהיו הנפרדים רבים מאד מאד הרבה מלאכים ונשמות כהנה וכהנה כו' ואין ב' ברואים שוים כו' ומבשרי איזה ב' ידים שבאדם אחת היא ימנית ואחת שמאלית ואינן דומות זו לזו ואפילו הבשר החופה על כל הגוף שהוא בשר א' יש בו מקומות יש מקום שהוא גבוה ויש שהוא נמוך כו' ויש טעמים לזה ע"ד הקבלה גם המחקרים חקרו ומצאו כן כו'.

ועד"ז יש ריבוי התחלקות במלאכים כמו מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריאל ביראה כו' ובנשמות אברהם מדת אהבה ויצחק יראה כו' וכלם אין אחד דומה לחבירו כו' ושרש ומקור חיות הנבראים להיות התחלקות כל הבחינות הללו הוא דיבור העליון והיינו לפי שאינו ממשיך חיות להם אלא בבחי' מלך וכנודע מענין אין מלך בלא עם עוממות כו' דברים נפרדים כו' והוא ענין שם אד' ואלקים להיות אדון ואלקים תקיף כו' וזהו חיותם וקיומם שיהיה להם התהוות בפ"ע אשר ע"כ הם מובדלים אחד מחבירו אך מכל

מקום נמשך להם מלמעלה בחי' ביטול שעם היותם נפרדים יהיו בטלים וכמו שכתוב וצבא השמים לך משתחוים ומשכ' זו היא מבחינת הוי' וכענין המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו שענין השלום הוא שאין מים מכבין כו' לפי ששניהם בטלים במקורן מפני שנמשך בחי' המשל ופחד וזהו ענין שילוב הוי' באדנות כי הנה כדי שיתחברו ב' בחי' עליון ותחתון צריך אחד מב' דברים או שיגביה התחתון לעלות אל העליון או שירד העליון וישפיל א"ע למטה אל התחתון והנה שילוב הו' באדנות היינו ענין ירידת והמשכת בחי' עליונה מלמעלה למטה שהוא בחינת ביטול הנמשך בנבראים להיותם נפרדים ובטלים כו' וכמו שיהיה לע"ל כי עין בעין יראו כו' וראו כל בשר כו'. שבגשמיות במקום העוה"ז יומשך אור עליון וע"ז נאמר נפלה לא תוסיף קום פי' קום מלשון הגבהה ועליי' ממטה למעלה כענין עליות העולמות בשבת ויו"ט דהיינו שילוב אד' בהוי' ובבחי' זו של קום לא תוסיף עוד אלא שיהיו המשכות מלמעלה למטה ובמקום החשך שם ישכון אור א"ס ב"ה והיינו כמארז"ל על עוה"ב שהוא עולם התחי' שאין בו לא אכילה כו' אלא צדיקים יושבין ונהנין כו' דודאי אין ר"ל שיהיו ביטול האברים גשמיים דא"כ מאי קמ"ל שאין בו אכילה והרי הנשמה קודם בואה ג"כ לא היה בה אכילה ולא היה שייך בה כלל דבר מעניני עוה"ז אלא ודאי שיהיה גוף ואברים גשמיים (דעוה"ב אינו ר"ל ג"ע עולם הנשמות אלא הוא עולם התחיה) וא"כ צריך להבין מאחר שאין בו אכילה כו' א"כ בריאת הגוף והאברים הם לריק ח"ו אלא הענין שגם הגוף והאברים הגשמיים יהיו ניזונים מן הרוחניות ומה שהן נהנין מזיו השכינה נעשה מזון לגוף ואברים הגשמיים קרביים ואצטומכא גשמיים כו' וכמו שהיה גבי משה בהר ארבעים יום שהיו גופו ואבריו גשמיים בשלימות אלא שהיו ניזונין מן הרוחניות רק דגבי משה אחר ירידתו מן ההר היו כלי הגוף צריכין למזון גשמי לפי שהעולם עדיין לא נזדכך כו' משא"כ לע"ל שיזדכך חומריות העולם וראו כל בשר כו' אזי יהיה נמשך מזון עליון למטה גם במקום החשך באברים הגשמיים כנ"ל ובחי' זו אנו מבקשים בר"ה ויוהכ"פ ותמלוך אתה הוא ה' אלקינו כו' שבחי' הוא ובחי' הוי' אלקינו שהן בחי' ומדרגות עליונות מאור א"ס ב"ה תהיינה בבחינת מלוכה וגילוי שיהיה העולם מתנהג על ידן והיינו שישפע מזון רוחני לכלים ואברים הגשמיים וזהו ענין פי' הא' של הויה הוא האלקים (ר"ל ב' שילובים הנ"ל הכל הוא עדיין בכלל פי' אחד שבהוי' הוא האלקים דהיינו יחודא עילאה ויחודא תתאה):

ב **אך** פי' הב' הוא כי הנה כתיב אני הוי' הוא שמי פי' כי הגם שבחי' הוי' הוא בחי' אצילי' שהוא אלקות דאיהו וחיוהי חד בהון ואיהו וגרמוהי כו' אעפ"כ אין ערוך אליו

לעצמיות ומהות א"ס ב"ה וכל בחי' אצי' אינו רק בחי' שם כמשל שם של האדם אברהם שאינו ממהותו כלל כו' וכמשל זיו השמש כו' וז"ש במ"ח לגבי עתיקא דהיינו מל' דא"ס כו' ומה שנמשך אור א"ס להיות ע"ס חכמה וחסד כו' היינו שנתצמצם להתלבש בבחי' חכמה לא מיבעי בכלים אלא אפי' באורות אין זה אלא בבחי' צמצום והתלבשות אנת חכים פי' אנת הוא אור א"ס ב"ה משפיל א"ע בבחי' חכים כי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו כו' וזהו הגדול הגבור ה' גדול ה' גבור שלהיות גדול וגבור צמצם ע"י ה' ולהיות נורא הם ב' צמצומים וי"ה מוהנורא כו'.

וזהו ענין תפלת יעקב אם היה אלקים עמדי היינו המשכה מלמעלה למטה ושמרני בדרך הזה לברר בירורין כו' שהרי הלך לחרן מלשון חרון אף הוא מקום הקליפות והס"א כו' ואח"כ כאשר ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי לאלקים כלומר שבחי' הוי' יהיה לי בבחי' אלקים וצמצום לגבי עצמיות אור א"ס כי בחי' יעקב היא שעולה מעלה מעלה עד רום המעלות מבריח מן הקצה אל הקצה כי מדת יעקב הוא נחלה בלי מצרים שהיא בלי גבול. כי מדת אברהם היא חסד יש לה גבול עד כמה תתפשט מפני שיש מעכב ומונע ההתפשטות כי החסד ניתן מצד האהבה ונדיבות ויש לזה מדה וגבול עד כמה האהבה מגעת וכמה נדיבות ראוי להתנדב מצד המקבל אם ראוי לכך ועד כמה הוא ראוי כו' משא"כ מדת יעקב היא רחמנות לזה אין גבול שאע"פ שאין ראוי לכך מ"מ יש לרחם עליו כו'.

וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך פי' להיות בבחי' ישראל עד שהוי' יהיה בבחי' אלקים כו' כנ"ל. וזהו ותתפלל חנה על הוי' על דוקא ובכה תבכה הוא בחי' רחמנות כי הגם שבכיה היא מצד השמחה ג"כ מ"מ אינה שמחה לבדה שהרי בשמחת נישואין אינה מתערבת בכיה רק בשמחה שבאה מתוך צער כיתרון האור הבא מן החשך וכמו מי שהיה רחוק מאביו ואח"כ ראהו כו' והרי הבכי' באה מהתכללות ב' הבחי' כמו רחמנות שהיא כלולה משני בחי' ועי"ז נמשכים י"ג מדה"ר ויקרא הוי' הוי' שהויה הא' קורא וממשיך הוי' הב' כי הוי' האחד הוא בא"א שם חנון ורחום ה' שכדי להיות הוי' הקדים חנון ורחום והוי' הב' בז"א להיות הוי' אל רחום וחנון כו' וכמ"ש כי עמך הסליחה למען תורא פי' כשנמשך סליחה גילוי רצון בחי' א"א אזי למען תורא גילוי יו"ד דשרא על רישי' דביה שריא דחילו היא אור אבא כי אבא יונק ממזל החי' ואבא הוא שרש האצילות ועי"ז נמשך בחי' הוי' היא בחי' כללות כל האצי' וחזר להיות תיקון האצי' כולו אחר שפגם באות יו"ד כו' והיינו ע"י כי שובה ישראל עד הויה אלקיך כו':

פרק ג

שובה ישראל עד הויה אלקיך כו'. להבין מהו לשון עד והל"ל שובה להוי'. הענין כי הנה לשון שובה יש בו ב' פירושים. הא' כמשמעו שובה את עצמך. והב' כמו שובה ה' את שביתנו שהוא פועל יוצא.

ולהבין זה צ"ל מ"ש דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב שדרשו רז"ל על עשרת ימי תשובה שאז הוא בהמצאו והיותו קרוב וכמ"ש שובו אלי ואשובה אליכם. ולכאורה לא שייך היותו קרוב ואשובה אליכם לגבי הקב"ה אשר מכה"כ וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא ולית אתכר פנוי מיניה בשלמא לגבי האדם שייך שפיר לומר שובה אלי בשביל שנתרחק מקרבת אלהים לדבקה בו ית' ונמשך אחר ההפך. אבל הקדוש ברוך הוא אשר מלא כל הארץ כבודו לא שייך עליו לומר שנתרחק שמכה"כ תמיד. אך הענין שהוא כמשל ב' בני אדם שעומדים בקירוב מקום סמוכים זה אצל זה הנה כשהם פונים זה לזה פנים בפנים הרי קרובים ממש אבל אם א' הפך פניו מחבירו הרי קרובים נעשו רחוקים.

וכך גבי עבודת כוכבים כתיב וסרתם ועבדתם אלהים אחרים דהיינו בחינת אחוריים וגם בכל עבירות כן הוא ברוחניות שהעובר על איזה עבירה יונק מבחי' אחוריים דקדושה ואינו ממשיך השפע מבחי' פנימיות אבל ע"י התשובה ואשובה אליכם בבחי' פנים להמשיך לו השפע מבחי' פנימית ולהבין איך שייך לפניו ית' לשון פנים ואחור. והרי כתיב ג"כ וראית את אחורי ופני לא יראו שאפילו בקדושה עצמה יש בחי' אחוריים (ועמ"ש מזה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק כו' בפ' תצוה). הנה מבשרי אחזה שיש באדם מחשבה דיבור ומעשה שכולן הן התפשטות החיות מהנפש שבמעשה יש כח הפועל בנפעל אך התפשטות החיות שבמעשה הוא בחי' חיצוניות מכח החיות שבנפש ובחי' הדיבור הוא פנימי יותר והמחשבה יותר פנימית ופנימית לפנימית במחשבה עצמה שיש מחשבה בעלמא שהיא בחי' חיצוני' לגבי בחי' המחשבה שנגעה עד הנפש כמו החושב בדבר שחייו תלויין בו שהמחשבה ההיא בעומקא דליבא ששם פנימית ותוכיות החיות ותוך תוכו.

והנה כל הבחי' הללו הן בהתפשטות החיות מהנפש משא"כ הנפש עצמה שהיא למעלה מהתפשטות החיות אשר ממנה בתוך הגוף אינה מקבלת שום שינוי. וכך עד"מ יש בחי' מחשבה דבור ומעשה לפניו ית' הגם שנאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגם בבחי' הדיבור הרי מדיבור האדם אינו יכול להיות שום התהוות מה שאין כן בדבר ה' שמים נעשו כי הוא אמר ויהי. מ"מ דבררה תורה כלשון בני אדם מחשבה דבור ומעשה לגבי

הקב"ה היינו מ"ש בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. [עמ"ש מזה בד"ה מי מנה]. בראתיו בחי' מחשבה כי בריאה היא מאין ליש כך המחשבה היא מאין שלא נולדו ונתהוו בחי' אותיות קודם המחשבה ואותיות המחשבה הן בבחי' העלם. וכך בחינת הבריאה היא להיות עלמין סתימין דלא אתגליין (כמו עד"מ אותיות המחשבה שאינן נפרדים. משא"כ אותיות הדבור שיוצא ההבל לחוץ. ועמ"ש בד"ה אז ישיר בפי' בשלח). ויצרתיו בחינת עולם הדבור להיות שהדיבור הוא גילוי ההעלם שבמחשבה ונקרא יצרתיו מלשון צורה שמצייר החומר ההיולי שהוא בבחי' ההעלם והצורה הוא גילוי להחומר ואף עשיתיו הוא עולם המעשה ונקרא בלשון אף שהתלבשות המחשבה בבחי' המעשה אינה כהתלבשותו בבחי' הדבור ששם מתלבשת ממש עד שהיו לאחדים. משא"כ המעשה הוא דבר נפרד וכל זה בהתפשטות החיות להיות גילוי העולמות שהם מבחי' זיו והארה בלבד. משא"כ באא"ס ב"ה עצמו לית מחשבה תפיסא ביה כי אני הוי' לא שניתי ונמצא שיש כמה בחי' אחוריים וחיצוני' לגבי פנימית המלובשת בתוכן ופנימית לפנימית עד רום המעלות:

(קיצור ביאור ענין פנימיות ואחוריים. בראתיו יצרתיו אף עשיתיו):

ב והנה בשבת כתיב כי ששת ימים עשה וגו'. וביום השביעי שבת. ולכאורה אינו מובן שהרי הוא יתי מחדש בכל יום מע"ב וגם בשבת מחדש להיות השפעת והמשכת החיות שאילו היה מסתלק כרגע ח"ו היה העולם חוזר לאין ואפס ולכן אומרים גם בשבת המחדש בטובו. אך הענין דכתיב כי ששת ימים עשה דייקא דהיינו מה שנתפשט ונמשך החיות ע"י בחי' עשייה אבל בשבת שבת מבחינת התלבשות בבחי' עשייה וגם לא נתלבש בבחי' הדיבור שהם עשרה מאמרות שבהם נברא העולם ולכן כתיב ממצוא חפצך ודבר דבר וארז"ל שלא יהא דיבורך של שבת כו' והיינו כי להיות בצלם אלקים ברא את האדם לכך צריך לשבות בשבת מפני כי בו שבת הקב"ה והקב"ה שבת מבחינת הדיבור כי ששת ימים עשה היינו ע"י עשרה מאמרות וביום השביעי שבת מהם אלא התלבשות אור א"ס ב"ה להוות ולהחיות הברואים ולדש בטובו מאין ליש בשבת בוא בבחי' המחשבה לבדה שהוא עולם הבריאה ולכן נמשכה נשמה יתירה בשבת דהיינו מעולם הבריאה (עיין בזח"א פ' נח דע"ה ע"ב ע"פ שער החצר הפנימית ובמק"מ שם בשם הפע"ח ועמ"ש בד"ה והיה מדי חדש בחדשו) שהוא עולם הנשמות ומשם נמשך גם כן שפע וחיות העוה"ז הגשמי' שבבחינת העשיה. ולכן ארז"ל דיבור אסור הרהור מותר אבל אין זה בדרך התלבשות אלא בחינת עשיה הוא בבחי' ביטול לגבי בחי' המחשבה הנ"ל.

ולזה יש נוסחאות בברכת יוצר בשבת שאין אומרים מה רבו מעשיך כו' לפי שבשבת אין ההתלבשות בבחי' עשיה אבל באמת הנוסחא העיקרית לומר גם בשבת מה רבו מעשיך כי גם בחי' מחשבה הוא בחי' עשיה לגבי קוב"ה ואפילו בחינת חכמה כדכתיב כולם בחכמה עשית אלא אנת הוא חכים פי' שמתלבש בבחי' חכים ואף גם זאת לא בחכמה ידיעא כו'.

והנה לשון שביתה שנאמר אצל הקב"ה כי בו שבת הוא עד"מ כאדם השובת ונח ממלאכתו אשר עשה שבשעת מעשה היה שכלו ומחשבתו מלובשים במעשה ההיא ואח"כ כששובת חזרו שכלו ומחשבתו למקורן. וגם המעשה ההיא כלולה בהם שבשכלו ומחשבתו יש ג"כ בחי' המעשה דהיינו בחי' מעשה שבשכל שהוא מתבונן בשכלו על המעשה שעשה והרי עולה החיות המתפשט ושכלו ומחשבתו שנתלבש במעשה וחוזר להתכלל במקורו הוא השכל והמחשבה. וכך עד"ז בשבת עולה החיות שנמשך בששת ימי המעשה בע"מ שנברא העולם לבחי' המחשבה (דהיינו שעלמין דאתגליין מקבלים החיות ממקום שמקבלים עלמין סתימין ונקרא חצר הפנימית הפונה קדים ועלמין סתימין מתעלים יותר כו') ולכן שבת אותיות תשב שענין שבת וענין תשובה הכל אחד דהיינו חזרת הדברים למקורן ושרשן כי הנה תשובה אינה מעבירות שבידו דוקא אלא תשובה היא להשיב נפשו שירדה מטה מטה ונתלבשה בדברים גשמיים אל מקורה ושרשה לדבקה בו יתי לבטל רצונו מפני רצון עליון ולכן ניתקנו עשרת ימי תשובה ויוהכ"פ גם לצדיקים גמורים כי זה כל האדם ועיקר התשובה הוא כמו שכתוב לך אמר לבי בקשו פני כו' פי' פנימית הלב שהלב אומר בקשו פני (ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין חצר הפנימית ומפתחות הפנימיות) והוא בחי' תשובה עילאה מעומקא דליבא כאדם המעמיק במוחו ולבו ומחשבתו בדבר שחייו תלויין בו ונוגע עד הנפש ממש. כך ישים אל לבו אהבת ה' מקרב איש ולב עמוק כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי וגו'.

והיינו אהבה רבה לי טעם ודעת כי אהבה הנלקחה מטעם ודעת המושג ומובן בהתבוננות שכלו ורוח בינתו אין בה עומק כ"כ להיות כלה שארי ולבבי כ' רק היא אהבה רבה שלמעלה מטעם ודעת שאינו רוצה ליפרד מיחודו יתי כי חלק הוי' ממש עמו וע"כ יש בכח לישראל למסור נפשו באחד **והיא** היא בחי' תשובה וחזרת הדברים למקורן כי כמו שיש מחשבה דבור ומעשה בפו"מ כך יש כל בחי' הללו בשכל (שבחי' מעשה שבשכל זהו כענין בחי' שכל המעשיי' הנזכר בשמונה פרקים להרמב"ם דהיינו השכל שבעשייה איך לעשות מלאכת מחשבת כו' שזהו בחי' האחרונה שבשכל ונקרא

עשייה שבשכל כו' וכמ"ש במ"א. והנה הנמשל מזה למעלה כי הנה מחודומ"ע הן בי"ע ומדומ"ע שבחכמה היינו בי"ע דאצילות כי דרך כלל אצי' הוא בחי' חכמה. אך יש באצילות עצמו ג"כ בי"ע וכמ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל נא ומודומ"ע שלמעלה מהשכל זהו מ"ש בע"ח דא"ק נקרא אדם דבריאה כו' ונקרא מחשבה הקדומה ועיין בזח"א נח) (דס"ה ע"א) ועמ"ש בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו וע"פ ראיתי והנה מנורת זהב. וכך כל בחי' הללו הן במקורן ושרשן שהוא למעלה מן השכל וע"י התשובה מעומקא דליבא שלמעלה מהשכל עולה גם החיות שבמחשבה דו"מ ונכלל למעלה מן השכל:

(קיצור ענין וביום השביעי שבת מבחי' אשר עשה ונמשך החיות מבחי' מחשבה שהוא חצר הפנימית ולכן שבת אותיות תשב. בקשו פני פנימית הלב):

ג **והנה** ע"ז נמשך להיות את פניך הוי' אבקש פניך בחי' פנימית עליון יאר ה' פניו אליך ובחי' פנים למעלה הוא אור א"ס ב"ה שלמעלה מהחכמה ונקרא פנים עד"מ כמו שבאדם עיקר החיות הוא בפניו ששם התגלות כל החושים ראיה ושמיעה ריח ודבור. משא"כ העורף יש בו חיות מועט ומצומצם מאד עד שנחשב בבחי' דומם לגבי החיות הנמשך בפנים כך הוא למעלה מה שמתגלה בו חיות ואור א"ס ב"ה בגילוי רב נקרא בחי' פנים לגבי בחי' אחוריים ובחי' חיצוני' שאין מתגלה בהן אלא חיות מועט ומצומצם וחיצוני' עליון נעשה פנימית תחתון וכמה בחי' זו למעלה מזו זו פנימית מזו עד רום המעלות את פניך הוי' הוא גילוי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו הסוכ"ע שהוא עיקר החיות שאין ערוך אליו יתי' כלל עד שבחי' ח"ע נחשבת לגבי אור א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע בבחי' עשיה גשמי' ובחי' דומם. וזהו שביקש דהע"ה את פניך הוי' אבקש (עיין מזה בהרמ"ז פ' אמור בדף צ"ג ע"ב) להיות בנפשו גילוי הארת אור א"ס ב"ה ממש יאר ה' פניו אליך הארת פנים מרצון העליון שלמעלה מהחכמה כי חכמה היא בחי' יו"ד אשר אות יו"ד הוא נקודה שהוא בחי' צמצום וכל סדר ההשתלשלות שהוא התפשטות גדולת א"ס ב"ה בריבוא רבבות מדריגות ועולמות אין מספר הנה במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי אימתי אקרי גדול כשהוא בעיר אלקינו כו' דהיינו בחי' צירופי אותיות כי אותיות הן המשכות מלשון אתא כו'.

וזהו וחכם באחור ישבחנה. שכל בחי' השבח של גדולתו יתי' והתפשטותו שבבחי' חכמה הוא בחי' אחוריים לגבי בחי' הפנימי' שהוא רצון העליון ב"ה הסוכ"ע. וזהו וראית את אחורי כי מרע"ה זכה לתורה ואורייתא מחכמה נפקת. אבל ופני לא יראו שגילוי אור א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע שלמעלה מהתורה והוא מקור התורה אינו מתגלה בבחי' ראיה והשגה כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל אלא בבחינת תשובה כי עמך

הסליחה. פי' שבחי' הסליחה הוא בבחי' עמך ממש כי משם לוקחה ונמשכה כמ"ש ממעמקים קראתיך הוי' פי' קראתיך כאדם הקורא לחבירו ממקום למקום כך קורא וממשיך בחינת גילוי הוי' ממעמקים מבחינת ישת חשך סתרו סתימא דכל סתימין ומשם קראתיך להיות גילוי בחי' הוי' כי בחי' ממעמקים עצמה א"א לבא לידי גילוי כ"א בבחי' הוי' שהוא צמצום המשכה והתפשטות כו' וכמ"ש במ"א וקריאה והמשכה זו היא מחמת כמים הפנים לפנים להיות בחי' ממעמקים עומקא דליבא באתעדל"ת ועי"ז אתערותא דלעילא ג"כ בחי' ממעמקים וכשם שמלמעלה למטה א"א לבא בחי' ממעמקים לידי גילוי אלא בבחינת צמצום והתפשטות כו'. כך צ"ל באתערותא דלתתא כמים הפנים לפנים ממטה למעלה ג"כ בחי' צמצום שהוא בחי' הסתלקות לסלק ולבטל א"ע שלא יעשה בשביל עצמו ומזה יבא למדריגת ממעמקי' ומשם נמשך מחילת עוונות כי הפגם הוא שפוגם בתורה שהיא חכמתו ית' וכך חייבה חכמתו להיות זו מ"ע וזו מל"ת אבל למעלה מהחכמה שם אין פגם מגיע כי שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך והעובר על התורה שהיא בחי' חכמה צריך להמשיך ממקום עליון למעלה מן החכמה היא בחי' ממעמקים וכמו עד"מ אם נתקלקל מוצא מים צריך לחפור בעומק המעיין לתקן וכך אנת הוא ממלא כל שמהן ואנת הוא שלימו דכולהו פי' ממלא כל שמהן שהתורה כולה היא שמותיו של הקב"ה שכמו שע"י שם האדם אשר יקרו לו הנה ע"י קריאה זו נמשך האדם ופונה אל הקורא כך התורה היא בחי' שם להקב"ה להיות קוראין וממשיכין גילוי אלקותו ית' ע"י התורה כי רמ"ח מצות הן רמ"ח אברין דמלכא שבהם נמשך חיות ואור א"ס ב"ה כמו שבאברי האדם עד"מ נמשך הדם הוא הנפש ולכן ע"י התורה נמשך אור א"ס ב"ה אבל מי שהעביר את הדרך ופגם בתורה הנה זאת תקונו לשוב אל ה' ממעמקים מעומקא דליבא.

וכמ"ש ויצעקו אל ה' בצר להם ואזי ממשיך מעומק העליון בחי' אור א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע כי הוא הממלא כל שמהן ואיהו שלימו דכולהו ועי"ז משלים וממלא כל החסרונות והפגמים. וזהו כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני כי הנה הנשמה מתחלקת לעשר בחינות ומדרגות ז' מדות וג' שכליים והן נמשכות מלמעלה מבחי' לך הוי' הגדולה והגבורה כו' ז' מדות וכן השכלים כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. והנה כללות המדות הן אהבה ויראה נק' בשם בן ובת. כי באהבה נאמר זכר חסדו וביראה נאמר אשה יראת ה' (וזהו שאמרו רז"ל בת בתחלה סימן יפה לבנים כי ראשית והתחלת העבודה הוא להמשיך עליו בחי' יראה וכמ"ש בזהר ע"פ בזאת יבא אהרן כו' וכמ"ש במ"א) והשכליים נק' בשם אב ואם המולידים המדות כנודע שהמדות נולדו ונתהוו מן

השכליים. והנה מי שהעביר את הדרך ופגם בתורה שהיא חכמתו יתברך נקרא אבי ואמי עזבוני אבל מ״מ וה׳ הוא גילוי א״ס ב״ה עצמו ממש יאספני דהיינו שיאסף ויקבץ כל חלקי הנפש למעלה מעלה מבחי׳ התחלקותם כי ההתחלקות הוא מחכמה ולמטה. אבל למעלה מן החכמה שם הן בבחינת התכללות ועיין מ״ש ע״פ וה׳ יגיה חשכי והיינו ע״י כמים הפנים לפנים בהיות הנפש ג״כ בבחי׳ התכללות במס״נ ממש שהוא למעלה מטעם ודעת כנ״ל ואותה אנו מבקשים אל תסתר פניך ממני בחי׳ פנימית הנ״ל. אל תט באף עבדך פי׳ שלא תטה את עבדך לבחי׳ אף עשיתיו שהוא התפשטות בחי׳ חיצונית החיות אלא מבחי׳ פנימית כי עמך הסליחה כו׳:

(קיצור. ענין את פניך הוי׳ אבקש. הארת פנים שלמעלה מהחכמה וחכם באחור ישבחנה. והיא בחי׳ מ״ש ופני לא יראו ומ״מ כי עמך ממש הסליחה. כי אבי ואמי עזבוני וה׳ יאספני):

ד **והנה** תכלית המכוון מתשובה בעומקא דליבא זו להיות בקשו פני ואת פניך הוי׳ כנ״ל הוא מ״ש כי עמך הסליחה למען תורא פי׳ שעיקר גילוי הסליחה הוא כדי להיות גילוי בחינת יראתו ית׳ ולקיים שום תשים עליך מלך.

וזהו תכלית המכוון במעשה בראשית. כמ״ש והאלקים עשה שייראו מלפניו סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא וגו׳ כי זה כל האדם. פי׳ שהאדם שעל דמות העסא כמראה אדם מלמעלה היינו בחינת התורה שהיא רמ״ח מצות רמ״ח אברין דמלכא.

ושס״ה ל״ת כנגד שס״ה גידין וכל בחינות הללו נמשכו למטה בשביל גילוי מדת היראה שהוא בחי׳ ביטול רצון מפני רצון המלך העליון הן בסור מרע והן בועשה טוב לעשות הכל מה שהוא נגד רצונו וטבעו של האדם ולהפוך את לבו מן הקצה אל הקצה. וכמ״ש ויצונו ה׳ לעשות את כל החוקים האלה ליראה וגו׳ (ובקהלת רבה ע״פ ידעתי כי כל אשר יעשה האלקים. א״ר יודן גדולה היא היראה ששמים וארץ לא נבראו אלא בזכות היראה ההי״ד והאלקים עשה שייראו מלפניו. א״ר ירמיה גדולה היא היראה ששני ספרים שכתב שלמה לא חתמן אלא ביראה ההי״ד) (בספר משלי סס״י ל״א) שקר החן והבל היופי אשה יראת ה׳ היא תתהלל. ובסיפרא הדין כתיב סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא. ועיין מענין יראת ה׳ היא תתהלל פ״ב דסנהדרין (ד״כ ע״א). וברבות שמות פ׳ א׳ ע״פ ותיראן המילדות ובספר חסידים סי׳ קנ״ח. כי הנה תכלית בריאת העולמות מאין ליש הוא כדי שיהיה יש ויהיה היש בטל. והיינו במדת מלכותו ית׳ כי אין מלך בלא עם כו׳. ומלכותך מלכות כל עולמים שהעולמות וההעלם היא רק מבחינת מלכותך ואין התכלית להיות העלם אלא כדי שיתגלה מלכותו ית׳ ובהתגלות כבוד מלכותו ית׳ הרי זה ביטול

היש לבחי' מלכותו המיוחדת בו באי"ס ב"ה ממש וכל זה מפני שכך עלה ברצונו להיות נח"ר בביטול היש ואתכפייא דסט"א.

וזהו צחוק עשה לי אלקים שמדת אלקים והצמצום להיות יש מאין הוא בשביל בחי' צחוק שיהיה לעתיד לבא כל השומע יצחק לי לעתיד בביטול היש ונגלה כבוד ה' כו' והיינו ע"י עסק תורתנו ועבודתנו כל ימי משך הגלות שעיקר כוונת המצות בסור מרע ובעשה טוב להיות בחי' בטל רצונך הנ"ל וע"ז נעשה ביטול היש בכל יום מעט מעט. אך בר"ה ועשי"ת שהם כללות השנה צריך להמשיך כללות ביטול זה להיות המשכת הביטול על כל השנה.

ולזאת צריך להמשיך מבחי' פנים העליונים את פניך הוי' אבקש ממעמקים קראתיך הוי' שהוא מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע שלמעלה מן החכמה והתורה. וזהו ענין ברכת המצות שתיקנו חז"ל לומר קודם כל מצוה ברוך אתה כו' לפי שצריך להמשיך בחי' מלך העולם ע"י עשיית המצות בשביל אשר קדשנו במצותיו ונמשך בחי' ביטול היש להיות התגלות כבוד מלכותו שלא יהיה העולם מעלים ומסתיר החיות שבו עד שנראה בעיני גשמי' ליש ודבר בפ"ע אלא יהיה מלך העולם שהתגלות העולם יהיה בבחי' מלך ויבין כל היצור כי העולם הוא בחי' מלך בלבד ומלך ועולם הם דבר א' ממש וכמ"ש בע"ח שהארץ הלזו החומריות הוא מלכות דמלכות דעשיה פי' שהתהוותה מאין ליש תמיד בכל רגע הוא ע"י הארה והשפעת מל' דמל' דעשי'. ולזאת בטלה היא במציאות בהשגה וידיעה שמלמעלה למטה וכמ"ש באריכות בסש"ב שער היחוד והאמונה.

והנה התהוות העולם הוא רק בשביל אין מלך בלא עם כו'. ואי לזאת מקדימים ואומרים ברוך אתה. כלומר שיהא ברוך ונמשך ממקור הברכות מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע ביטול זה וכנודע שביטול היש הגשמי היותר תחתון במדרגה הוא ע"י הארה והמשכה היותר עליונה (ועמ"ש בפ' בראשית בד"ה להבין הטעם כו' ובד"ה ולהבין בתוספת ביאור ענין וייצר כו ע"ש ועמ"ש בפ' תצוה סד"ה ועשית בגדי קדש ותכלית וסוף הברכה כו' ועמ"ש במק"מ פ' צו) (בדף כ"ו ע"ב) שהוא בא ממקום גבוה כו' שה"ס בשכמל"ו כו' ע"ש ולכן כדי לבא לבחי' זו שיהיה גילוי מלכותו ית' בבחי' ביטול היש הגשמי צריך להקדים בחינת תשובה עילאה את פניך הוי' אבקש וממעמקים קראתיך הוי' כמים הפנים ע"י עומק הלב למסור נפשו באחד.

וזהו ענין יחודא עילאה תחלה בק"ש הוי' אלקינו הוי' אחד אחד ממש דכולא קמי' כלא וכאין ממש ואח"כ יחודא תתאה בשכמל"ו שנראה ונתגלה בחי' יש אך היש בטל לאין בשביל התגלות כבוד מלכותו ית'.

וכן בברכת המצות ברוך אתה אומרים תחלה הוי׳ אלקינו כלומר שיהיה אלקינו ואנחנו נהי׳ בטלים אליו ית׳ כביטול הרגל לגבי הראש. וכך ישראל לי׳ ראש ובראּ כרעא דאבוה דהביטול הזה הוא בבחינת אחדות ממש שמתאחד ומתכלל באור א״ס ב״ה ומוסר נפשו להעלותה למעלה כמו שהיתה טרם ירידתה שהיתה כלולה במאצילה ב״ה ביחוד גמור. ומזה נמשך אח״כ להיות מלך העולם ביטול היש כעבד לפני מלך כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם לי דייקא שגם בחינת עבד הוא בבחינת לי ועבדי ועיין מ״ש ע״פ ועתה יגדל נא בפי׳ שלח:

(קיצור ופי׳ כי עמך הסליחה למען תורא שתכלית המכוון מהמשכות העליונות הנ״ל הוא למען תורא והאלקים עשה שייראו מלפיו והוא ביטול היש. וזהו ענין ברכות המצות):

ה **והנה** בחי׳ זו שהיא התגלות כבוד מלכותו להיות יש מאין שיהא היש בטל לאין נק׳ בשם עד כי עד הוא לשון נצחית כמו לא תבושו ולא תכלמו עד עולמי עד לעדי עד ימלוך והנה בדבר שהוא תחת הזמן ממש אין נמשך בבחי׳ נצחיות ובדבר שהוא למעלה מהזמן בבחי׳ א״ס שם לא שייך לשון נצחיות ועולמות שלשון זה אינו נופל כ״א בבחי׳ וגדר זמן שיומשך זמן רב כ״כ אבל מה שאינו בבחי׳ וגדר הזמן שם לא שייך המשך הזמן כלל אלא היה הוה ויהיה הכל א׳ ולא שייך בחי׳ זו ולשון זה עולמיות ונצחיות אלא בבחי׳ מלכותו יתברך שהוא בבחינת וגדר הזמן מלך מלך וימלוך כמ״ש בסש״ב ח״ב פ״ז.

ואעפ״כ הרי היא הארת א״ס ב״ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו׳ וכך בעבודת האדם בגילוי אור א״ס ב״ה על נפשו תכון מלכותו יתברך לעד הקרב האדם להיות גילוי כבוד מלכותו בבחי׳ בטל רצונך לנצח כל ימיו בל תמוט:

וזהו שובה ישראל עד. פי׳ להשיב בחי׳ עד היא בחי׳ התגלות כבוד מלכותו למקורה ושרשה הוא אור א״ס ב״ה ממש כי הארת אור א״ס בבחי׳ התגלות מלכותו ית׳ שמאיר ומתגלה בבחי׳ מלך העולם שלא יהא העולם מעלים כו׳ תלוי בעבודת האדם בגילוי אור א״ס ב״ה על נפשו וכמארז״ל גלו לאדום שכינה עמהם.

וכך כשנמשך אחר גופו ונפשו הבהמית שמקליפת וסט״א שניצוץ אלקות שבו הוא בגלות הגוף כו׳. והעיקר להשיבה בבחינת עד דהיינו שתהי׳ הארה זו בה לנצח ולעולם ועד בל תמוט ולא שיהיה לפרקים ועתים מזומנים בלבד רק תהיה יראת ה׳ על פניו בגילוי כבוד מלכותו ית׳ תמיד כי הארה שהיא לפרקים נק׳ בשם דודים רק להיות יחודא תתאה כמו יחודא עילאה בחי׳ תרין ריעין דלא מתפרשין (וזהו כמ״ש אהל בל יצען ובל יסע יתדותיו לנצח) (בישעיה סי׳ ל״ג כ׳) והיינו כמו שכתוב בלק״ת בזכריה ע״פ ביום

ההוא יהיה שבחי' וי"ה יהיו במדרגת יי"ה כו' וממילא יהיה אהל בל יצען. כמ"ש בעמה"מ שער הששי ס"פ מ"ז וע' מזה בזח"א בראשית (נ"ג א'). ויחי (דרל"ט א'). וס"פ תשא (קצ"ד א'). והיינו כי עכשיו יש בבחי' מל' עליות וירידות ולכן נק' אהל מועד לשון זמן קצוב שמקדש ראשון עמד ת"י שנה כו' משא"כ לע"ל לא יהיה שינויים כי"א בל יצען. והיינו ע"י גילוי בחינת סוכ"ע וכמ"ש מזה סד"ה וידעת היום והשבות בענין ומלאה הארץ דעה כו'. וזהו נאוה שאנן אהל בל יצען. כי נוה שאנן זהו ההמשכה מבחי' אני ה' לא שניתי כמ"ש באד"ר (דקל"ז סע"א) נוה שאנן לעתיק יומין אתמר. ומבחי' זו יומשך שיהיה אהל בל יצען כו' בל יסע יתדותיו. יתד הוא המקשר ומחבר האהל עם הארץ (כמ"ש רש"י בחומש ס"פ תרומה) וזהו ענין כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא וארעא ועמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו גבי וברית שלומי לא תמוט. וזהו כי כה אמר רם ונשא שוכן עד. וכמ"ש ה' ימלוך לעולם ועד. וזהו ענין יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא. דפירוש שמיה רבא היינו שמו הגדול שהוא בחי' אור א"ס ממש ולכן ע"י יהיה הברכה וההמשכה לעלם ולעלמי עלמיא בבחי' בל יצען כו'. וכל זה הוא בכח התשובה וזהו שובה ישראל עד ועיין מענין שובה ישראל ברבות וישב פרשה פ"ד:

כי כשלת בעונך. שע"י עון נכשל כאדם הכושל רגלו ונופל ראשו למטה. כך גלו לאדום שכינה עמהם. והעצה היעוצה היא קחו עמכם דברים היינו התעוררות י"ג מדה"ר בעש"ת שהם רחמים עליונים רחמים פשוטים מבחי' ויעבור הוי' על פניו והיא היא בחי' תשובה עילאה מעומקא דליבא ויצעקו אל ה' בצר להם עד כי נוגע עד הנפש ממש וחיו תלויין בו ממש שהיא ההארה שלמעלה מטעם ודעת המושג ומובן בהתבוננות שכלו. וכן היג"מ הן למעלה מבחי' חכמה ודעת המושג ומובן. כי שאלו לחכמה הנפש החוטאת במה תתכפר ואמרה הנפש החוטאת היא תמות. כי החכמה מחייבת להיות זו מ"ע וזו מל"ת ומי שעובר ע"ז ועושה נגד מה שהחכמה מחייבת ראוי לעונש כך וכך ככל העונשין הכתובים בתורה דאורייתא מחכמה נפקת. אבל י"ג מדה"ר שהם לרחם ולחון אע"פ שאינו ראוי הגון וראוי מצד החכמה ונסלח לו הרי הן למעלה מבחי' חכמה ודעת. ולכן נאמר קחו עמכם דברים שהדברים הם עמכם כי עיקר התשובה בלב מקרב איש ולב עמוק עומקא דליבא שלמעלה מעלה מהשכל וההתבוננות. ואין התשובה באה מחמת התבוננות הדברים האלה אשר ישים אל לבו. כענין שתים ברכות שלפני ק"ש שתיקנו כדי לקיים הק"ש אחד ואהבת והיינו ע"י התבוננות איך המלאכים מקדישים ואיך אהבת עולם אהבתנו (ונק' בחי' התבוננות זו דברים ע"ד ותן בלבנו בינה להבין כו' היינו להבין דבר מתוך דבר. תוך דבר היינו ממכ"ע וצ"ל מזה בחי' סוכ"ע כו' כמ"ש

בד"ה השמים כסאי) אבל בתשובה שהיא מעומקא דליבא אין הדברים מעוררים דהיינו ההבנה וההשגה כי תשובה זו היא למעלה מהשגה והבנה. אלא הדברים הם רק כדי להיות עומקא דליבא זו יוצאת מהעלם אל הגילוי:

אמרו אליו כל תשא עון. לפי שאתה כל וכללות הכל דהיינו בחי' אור א"ס ב"ה הסוכ"ע שלמעלה מהחכמה כי מחכמה ולמטה יש התחלקות לפרטות חכמה ומדות אבל למעלה מן החכמה אין שום התחלקות. ולכן תשא עון כי אין פגם העון מגיע עד שם שלא פגם אלא בבחי' חכמה כנ"ל:

ונשלמה פרים שפתינו. כי גדולה תשובה יותר מכל הקרבנות לפי שבקרבן נאמר קרבן להוי' אשה ריח ניחוח להוי' והיינו לפי שהקרבן הוא שמקריבים הבהמה ע"ג המזבח תמורת נפש הבהמית של האדם נפש תחת נפש ועכשיו שאין לנו קרבנות התפלה הוא במקום קרבן. ומיכאל עומד ומקריב נשמותיהן של ישראל. מיכאל כהנא רבא היא בחי' אהבה רבה הבאה מלמעלי' למסור נפשו באחד.

והנה כל השנה המשכה זו היא דרך השתלשלות על ידי המלאכים מיכאל כהנא רבא. אבל בעשי"ת דרשו את ה' בהמצאו כתיב שהיא המשכת אור א"ס ב"ה בעצמו שלא בדרך השתלשלות. ועמ"ש בד"ה אני לדודי בענין הרועה בשושנים רק ע"י בחי' תשובה עילאה שהוא מעומק הלב כנ"ל לכן ענין הקרבנות נעשה על ידינו עצחמן (וזהו שיוהכ"פ אסור בנעילת הסנדל וכמ"ש בשל"ה כי המנעל והסנדל מורה על המלאכים מט"ט וסנדל שנק' נעל דשכינתא וביום הכפורים הוא למעלה מבחי' זו כו' ע"ש והיינו כי מט"ט וסנדל קושר קשרים לקונו מתפלותיהן של ישראל שהן מעלים התפלות כמ"ש במ"א ע"פ מה יפו פעמיך בנעלים כו' וזהו ע"ד שבקרבנות היה אריה דאכיל קרבנין כו'. אמנם ביוהכ"פ אין צריך שיעלו התפלות ע"י המלאכים כ"א הקב"ה בעצמו מקבלן ועמ"ש במ"א בד"ה כנשר יעיר ובד"ה ואריה כבקר יאכלתבן כו') ונעשית עליה יתירה בעילוי אחר עילוי בבחי' ממעמקים. ופי' בעשרת ימי תשובה עד יוהכ"פ שאז לפני הוי' תטהרו שמגיע לבחי' פני הוי' בחי' פנים הנ"ל. הגם דכתיב ופני לא יראו היינו שהפנים בעצמן אין באים לידי גילוי. אבל הגילוי נמשך משם ממעמקים קראתיך להיות גילוי בחי' הוי' וגם ופני לא יראו בבחינת המשכה למטה אבל בבחינת העלאה את פניך הוי' אבקש:

יום כיפור

פרק א

לבאר ענין יו"כ. כתוב אחד אומר שבת שבתון הוא לכם וכתוב אחד אומר שבת שבתון היא לכם הנה ארז"ל עבר על מ"ע ושב לא זז משם עד שמוחלין לו עבר על מל"ת תשובה תולה ויו"כ מכפר. ולהבין זה דהא מ"ע עדיפא שדוחה את ל"ת הנה כתיב שובו אלי ואשובה אליכם (במלאכי סי' ג') וכתיב השיבנו ה' אליך ונשובה שהוא ענין עד"מ החזרת פב"פ כי הנה כתיב כי פנו אלי עורף ולא פנים שאפילו בשעת החטא לא שייך לומר עליו יתי' שריחק ה' את האדם בריחוק מקום ממש שהרי מכה"כ ולית אתר פנוי מיניי והוא הוא הנותן לאדם כח וחיות לחיות אפילו בשעת החטא ממש אלא שהוא עד"מ כמו שני בנ"א שעומדים זה אצל זה בקירוב מקום רק שזה מחזיר פניו לכאן וזה מחזיר פניו לכאן לפי שאין ביניהם קירוב הלבבות וע"י התשובה חוזר להיות פב"פ [ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל] וביאור ענין זה יובן במ"ש ושמרו בני ישראל את השבת כי הנה ענין השבת שבו שבת ה' כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ כו' דהיינו שהשפיל א"ע כביכול וצמצם בעשרה מאמרות יהי רקיע כו' בששת ימי המעשה לברוא ולהוות ולהחיות רוח שפלים בבחינת חיצוניות מלכותו יתי' לבד כדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים שהתהוות כל עולמים וחיותם אינו אלא מבחי' מלכותו יתי' ואינו כדמיון הנשמה המחיה את הגוף שמתלבשת בתוכו להחיותו ויש לה התפעלות ממקרי ושנוי הגוף כו' משא"כ אני הוי' לא שניתי כתיב שאין בו שום שינוי ח"ו מצד רבוי הנבראים וכמאמר אתה הוא עד שלא נברא העולם כו' לפי שאינו מתלבש בתוך העולמות להחיותם בבחי' פנימיות מהותו ועצמותו יתי' אלא רק התפשטות זיו והארה ממנו יתי' שעלה ברצונו להיות מלך עליהם והוא חיותם וקיומם מה שנקרא שמו עליהם וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו' והתפשטות זו נחשבת ירידה והשפלה גדולה לגבי הקב"ה בבחי' פנימיותו וביום השבת נתעלה בבחי' פנימית א"ס ב"ה וה"ז נק' בחי' שביתה אצלו עד"מ כאדם המדבר שבשעה שהוא מדבר מצמצם שכלו ומורידו בהדבורים וכאשר אינו רוצה לדבר פוסק ושובת והרי אז עלה שכלו למקורו אשר שם משכן החכמה כן ויותר מכן לאין קץ ותכלית מתעלה ביום השבת למעלה ממדרגת החכמה שנחשבת כעשי' גופני' כמ"ש כולם בחכמה עשית אלא כמאמר אנת חכים ולא בחכמה ידיעא כו' ולפי שישראל עלו במחשבה וכמאמר ואתה נפחת בי ומאן דנפח כו' וארז"ל מאין באת כו' [פי' מבחינת אין שהוא מקור החכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא וכמ"ש בפי' במדבר ועמ"ש ע"פ האזינו השמים] שבחי' ומדרגת ישראל גבוה מאד נעלה מבחי' התפשטות חיצונית

מלכותו יתʼ ולכן נאמר ושמרו בנ״י את השבת להתקדש בקדושתו יתʼ להיות שבת להʼ אלקיך כוʼ וכתיב ביני ובין בני ישראל אות היא כוʼ כלומר כמוני כמוהם כביכול וזהו ששת ימים תעבוד כוʼ בבחי׳ חיצוני׳ עשי׳ כדי פרנסתו וביום השביעי שבת להʼ להיות מתעלה במקורא דכולא להבטל אליו ולדבקה בו יתʼ (ועמ״ש מענין זה בפʼ שמות ע״פ כי טובים דויך כוʼ וזהו ענין החזרת פנים בפנים דהיינו גילוי פנימית הנשמה ורעותא דליבא ליבטל אליו יתʼ בבחי׳ פנימיות א״ס ב״ה):

ב **אך** הנה ארז״ל מי שטרח בע״ש יאכל כוʼ לכך כתיב ושמרו בני ישראל את השבת לעשות כוʼ כלומר שישמור מחול לשבת גם לתקן בעצמו ולעשות בנפשו את השבת שיהיה באמת כך והשמירה הזאת לעשות את השבת בנפשו בימות החול הוא על ידי התפלה כי הנה בתקונים אמרו כי התפלה היא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו מלאכי אלהים הם המצות שהם מלאכים שלוחי דמלכא וכמ״ש בתנחומא פʼ ויגש היו מכבדין את המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו (ועמ״ש מזה ג״כ בדʼה ויקרא אל משה). ובמקורם הם אברים דמלכא והיינו עדʼמ כמו שע״י אברי הגוף מתפשט הנשמה לפעול פעולתה כך ע״י המצות נמשך ומתפשט גילוי אלהותו יתʼ ועלייתן למעלה למקורן הוא ע״י התפלה (ועמ״ש בפʼ שלח בפי׳ וזכרתם את כל מצות הʼ) ולבאר ענין זה הנה חז״ל תקנו לומר קודם כל מצוה אק״ב שע״י המצות מתעלים בקדש העליון והענין הוא דהנה כתיב אני כברוש רענן כוʼ פי׳ ברוש הוא מין ארז שעדיין לא הזקין והוא רך ורענן כשהוא בלחותו שאז יכולים לכופפו למטה ובשביל שהוא גבוה שבאילנות וכשמניחין עליו איזה דבר כשנכפף למטה הנה כשחוזר לאיתנו מגביה את הדבר ההוא למקום גבוה מאד וכך הוא עדʼמ בחינת אני כי יש בחי׳ אנכי ובחי׳ אני בחי׳ אנכי מי שאנכי דהיינו בחי׳ עלמא דאתכסיא ובחי׳ אני הוא בחי׳ תומ״צ בבחי׳ למטה כשמתלבשים בענינים גשמיים ומגבילים הענינים לתת שיעור וקצבה לענייני המצות גשמיים כמו מי רביעית נוטלין לידים כוʼ (ועמ״ש בדʼה כי המצוה הזאת מענין אנכי ואני) והוא כמשל הברוש רענן שנכפף למטה וחוזר למעלה למקורא עילאה דכולא וכן בזה לעו״ז נאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו כי כמו שהמצות מתעלים ע״י העלאות פנימיות לבבות כללות נש״י כמאמר עלה במחשבה כוʼ ולכן אומרים אלקינו פי׳ שהוא כח חיותנו ושאליו אנחנו משתחוים ומודים בבחי׳ ביטול. והנה ארז״ל פרק לפני אידיהן (דף חʼ סע״א) ישראל שבחו״ל עובדי כוכבים בטהרה הם כי ההשתחואה לעבודת כוכבים הוא שמשתחוה וכופף ראשו לכוכבים ומזלות והנה כתי׳ וממגד תבואות שמש שהתבואות גדלים מן השמש וכן שאר כל עניני עולם הזה

אין לך עשב מלמטה שאין לו כוכב מלמעלה שהוא המזל שממנו נשפע הדבר וכשאדם מטריד מחשבתו ולבו רק בעניני עולם הזה כל הימים הוא מוריד שכלו שבראשו לדבר הנשפע מכוכבים ומזלות ונעשה גם הם בחי' אלהינו למעשה ידינו כי מעשה ידינו שהוא עסק הפרנסה נעשה מזה בחי' אלהים אחרים וזהו ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע שאע"פ שהדבר שהוא מלובש בו בענינים גשמיים נראה לעין שהוא מן העבירות שאדם דש בעקביו הנה הוא דומה למשל קליעת האבן שמקלעין אותו ע"י כף הקלע למקום רחוק מאד עד שנעשה כאלו עובד כוכבים והנה עליית המצות העיקר הוא ע"י התפלה לפי שאז הוא שעת הכושר ומתגלה ומתעלה בחי' פנימית נקודת הלב בכללות נש"י בתשוקה ודביקה באלהים חיים וזהו מארז"ל תפלות במקום קרבנות תקנום כי כמו הקרבן שהיו מקריבין הבהמה שתהא נשרפת באש שע"ג המזבח וכך צריך לעורר את האהבה בתפלה ברשפי אש שלהבת מתלהבת בלבו כי יסוד האש הוא בלב ולשרוף ולכלות את נה"ב שבו כו':

ג **והנה** כתיב ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וארז"ל אע"פ שאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט כי גם למעלה יש בחי' אהרן שנותן בחי' אש בכנס"י כי אהרן הוא שושבינא דמטרוניתא והוא מז' הרועים המשפיעים גילוי אלהותו ית' במקור נשמות ישראל ובחי' אש שלמעלה היא אהבה הטבעית אהבה רבה שבנפש האלהית הכלולה בחכמה שבנפשו (עיין בסש"ב פי"ח י"ט ומ"ש באגה"ק בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה ועמ"ש בפ' עקב בד"ה ולהבין שרש טעם קישור וחיבור ושייכות ברית ותורה ועמ"ש בד"ה שחורה אני כו' ששזפתני השמש כו' ע"ש) אשר איננה מתלבשת כלל בלבושי הנפש החיונית והיא מתלהבת ומתלהטת במס"נ על ק"ה ממש וליפרד מן הפתילה הוא הגוף שנאחזת בו כשלהבת העולה מאליה לדבקה בו ית' ומצוה להביא מן ההדיוט אש שלמטה ע"י התבוננות בגדולת ה' כל חד לפום שיעורא דיליה ולהלהיב לבו ונפשו לעבודת ה' וההתבוננות המוליד אהבה עזה שהיא כרשפי אש הוא כאשר מתבונן בדבר חדש כמו שאנו רואים בחוש שכאשר רואה דבר חידוש מתפעל מאד וכך ארז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים והוא כאשר יתבונן המשכיל כי באמת חדשים לבקרים כו' ומחדש בכל יום תמיד מע"ב מאין ליש ובהתחשך החשך של לילה ויסתלק ונעשה אור של יום וכך יראה האדם בעצמו שבלילה ישן וחיותו מסתלק ממנו ובקומו נעשה בריה חדשה ומזה יבין על כל יצורי עולם שכן הוא וחיותם רצוא ושוב וכאשר יראה בעיניו ולבבו יבין כי ראה זה חדש הוא ע"כ ילהיב לבו וישים אליו לבו ונשמתו וכמ"ש צעק לבם וזהו ענין החזרת פנים כי כמו שיש עורף ופנים בגוף כן יש בנשמה

והוא כמו ענין הנ"ל שגם קודם שישים האדם הדברים האלה אל לבו הנה באמת כך הוא שמחיה ומהווה מאין ליש ומחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב ולא שייך לומר שהוא רחוק מה' ח"ו אלא שהוא כמשל אדם ההופך ערפו לחבירו ומחזיר פניו ממנו ואח"כ אם ישים ללבו הדברים הנ"ל הרי הוא כמו שמחזיר פניו לחבירו ועד"ז תקנו נוסח התפלה ברוך אתה מלך העולם פיי' כי כל העולמות נמשכו מבחי' מלך. כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים והוא בחינת חיצוניות לבד להיות נק' עליהם שמו ומלכותו לבד ומבקשים שיהיה ברוך אתה והיינו כמ"ש ברוך ה' אלהי ישראל מהעולם ועד העולם (עיין בזהר ר"פ תרומה דקכ"ו ע"ב ובפי' אמור דף ק' ע"ב בגין דתרין נהורין כו' ודצ"ט ע"א גבי מעולם) דהיינו שיתברך ויומשך ממקורא עילאה ראשיתה דכולא מהעלם אל הגילוי אשר יאמר עליו כי הוא זה אתה בלשון נוכח דהיינו שישוב אלינו בבחי' פנים על ידי שובנו פנינו אליו כנ"ל:

ד **והנה** כתיב זה שמי לעולם שמי עם י"ה שס"ה כו' כי מ"ע נמשכים מבחי' ו"ה שהוא בחי' עלמא דאתגליא ומל"ת נמשכים מבחינת י"ה שהוא בחי' עלמא דאתכסיא [וזהו ענין מהעולם ועד העולם ועמ"ש מענין מ"ע ומל"ת בביאור ע"פ שימני כחותם] והנה בעברו על א' ממ"ע דאורייתא וענפיה דרבנן פוגם בו"ה משא"כ בעבור על ל"ת וענפיהן פוגם בי"ה (ועיין מ"ש בד"ה ראה אנכי בענין בחי' י"ה ובחי' ו"ה שיש בנפש ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם) וביאור ענין זה כי לשון פגם הוא נקב שיש בו חסרון וכאשר מבטל מ"ע הוא עושה חסרון ומניעה שאינו מאיר עליו אור עלמא דאתגלייא דהיינו בחי' אתערותא דלתתא (והיא הנקרא ג"כ אהבה זוטא כמ"ש בפ' עקב שם) בחינת אש שלמטה שהוא ע"י התבוננות הנ"ל וכאשר עובר על מל"ת הנה הוא מונע ומחסר אור העליון שלא יוכל האש שלמעלה שהוא אהבה הטבעית להתחזק בנפשו ולהוסיף אומץ אהבתו בסיוע של מעלה על אהבה דלתתא כי לא יגורך רע כתיב ועונותיכם מבדילים כו' כי כבר נקלע למרחוק כמו עד"מ הכף הקלע הנ"ל ולכן לא יכול להמשיך אש האהבה וע"כ אם עבר על מ"ע ושב לא זז משם עד שמוחלין לו כי בעשותו תשובה התעוררות התשובה מועיל להלהיב אל נפשו אתעדל"ת שאבד בעונו וזהו לא זז משם פיי' שנשאר על עמדו ותיקן מה שעוות [וכנזכר לעיל שהתפלה בכל יום נק' סולם כו' ובו מלאכי אלקים שהם מעשה המצות עולים כו' ולכן על ידי התפלה בכוונה בבחינת תשובה מתקן מה שעוות בביטול מ"ע] משא"כ כשעבר על ל"ת שפגם ומנע את אור העליון אתערותא דלעילא שאף אם יעורר באתערותא דלתתא לא תוסיף תת כח האהבה עליונה כי מנע אורה ולזאת תשובה תולה ויום הכפורים מכפר כי ביום הזה

יכפר עליכם לפני ה' שמתעורר בחינת פנימיות רצונו ית' (שלמעלה מבחי' י"ה ומבחי' ו"ה ועמ"ש מזה סד"ה חייב אינש כו' עד דלא ידעי כו') שאז נושא עון ועובר על פשע ונקה שאין העון תופס מקום כלל ונק' כארז בלבנון כו' (שהוא מדרגה עליונה יותר מבחי' ברוש רענן שע"י מעשה המצות וע' בזהר ויקרא) (די"ו ע"א) ובפ' לך לך (דפ"ב סע"א) ועמ"ש בפ' אחרי בענין בגדי לבן דכה"ג ביום הכפורים שמלבין עונותיהם של ישראל ולזאת אנו מבקשים סלח לנו מחל לנו דהיינו שהוא כמו עד"מ אדם המבקש מחבירו שלא ירגוז עליו עוד וישים אהבתו אליו דהיינו על ידי שאומרים אשמנו חטאנו ועל חטא כו' ומשפילים א"ע ומפרסמים החטא ומודים שהוא שיקוץ ותיעוב וע"ז אתכפיא סט"א וממילא אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא וישוב ירחמנו וכששב אהבתו אלינו מפנימיות רצונו ית' אזי אין חטא ועון מבדילים עוד כי אין העונות מבדילים אלא ביניכם לבין אלהיכם דהיינו בבחי' אלהים שלכם אבל בבחי' פנימי' רצונו ית' הרי לפניו כחשיכה כאורה (ועמ"ש סד"ה ולא אבה הנ"ל בענין ויהפוך כו' ע"ש) וזהו שבת שבתון דאפי' לגבי שבת שהוא ענין החזרת פב"פ הוא שבתון דהיינו שיש לו עילוי אחר עילוי ביתר שאת (ועמ"ש מענין זה סד"ה האזינו השמים ובד"ה שובה ישראל עד. ועיין מ"ש הרמ"ז בפי' הזהר פ' אמור) (דף צ"ג ע"ב) בענין את פניך הוי' אבקש בקשו פני תמיד והגם שגם שבת נק' שבת שבתון מפני שיש שבת תתאה ושבת עילאה (ועמ"ש בפ' בהר ע"פ את שבתותי תשמרו ובפ' שלח סד"ה מקושש עצים כו') אך דשם כתיב מקרא קדש כלומר שנשאר בקודש העליון אבל כאן נאמר לכם דהיינו שיורד ומתגלה ההארה הגדולה ההיא למטה במקור נשמות ישראל כו':

פרק ב

שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב וגו'. להבין מהו בתשעה בתשיעי מבע"ל וגם מ"ש שבת שבתון הוא ל' זכר ובפ' אחרי כתיב שבת שבתון היא. ושם נאמ' ועניתם את נפשותיכם חקת עולם ולא נאמר בתשעה לחדש כמ"ש כאן בפ' אמור.

וצ"ל טעם השינוי וגם לכאורה כאן היה ראוי יותר לומר חקת עולם דהא בפ' אחרי מבואר כל סדר עבודת כה"ג ביוהכ"פ ואיננה רק בפני הבית משא"כ כאן בפ' אמור דעיקר הפרשה הוא סדר המועדות שזה נוהג גם עכשיו שאין בית המקדש קיים. אם כן כאן דייקא היה ראוי לומר חקת עולם. ומדוע שינה הכתוב לכתוב שם דייקא חקת עולם ולא כאן. והנה כתיב וכפר על הקדש מטומאת בני ישראל. וצ"לח מהו ענין הכפרה על הקדש וכי חטא חטא שצריך כפרה. ועיין מזה בספר ע"מ (מאמר חיקור דין ח"א

פי״ג) וגם מ״ש בסוף הפרשה וכפר את מקדש הקדש. מדוע שינה הכתוב אח״כ לאמר מקדש הקדש. והנה מתחלה יש להקדים כללות ענין המצות. דהנה נודע דתכלית ירידת הנשמה לעוה״ז היא משום דהיום לעשותם במעשה המצות וכמ״ש בזהר ע״פ ואברהם זקן בא בימים שהימים הן הלבושים הנעשים מן המצות אשר האדם עושה בהם וכמ״ש ימים יוצרו כו׳.

ולכן צריך כל אדם לקיים כל התרי״ג מצות ואפי׳ מצות כהנים וכה״ג ע״י עיבור או גלגול משום דאי חסרא חדא חסרא לבושא חדא כו׳ וכמ״ש במ״א בד״ה הבאים ישרש כו׳. ולהבין מהו ענין הלבושים הללו. צ״ל תחלה פי׳ מאמר נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו׳. פי׳ מקור הנשמה בעודנה במקור חוצבה נקרא טהורה כי טהור הוא לשון הארה ובהירות כענין כעצם השמים לטוהר והיינו לפי שאז היא בחי׳ אלקות ממש ואח״כ אתה בראתה הוא כשיורדת משם להתלבש בגוף שמתחלה נמשכת בעולם הבריאה ואז היא בחי׳ נברא יש מאין וכמ״ש כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו כו׳ ואח״כ אתה יצרתה בעולם המלאכים והן הן בחי׳ השתלשלות וירידת הנשמה ממדרגה למדרגה כשלשלת האחוזה זו בזו כו׳ עד שנפחתה בי בעולם העשיה ונתלבשה בעולם הזה בגוף החומרי (ועמ״ש מזה בביאור ע״פ ושמתי כדכד). ואמנם הנה נודע דירידה צורך עליה היא והיינו למעלה ממקור חוצבה בבחי׳ טהור הנ״ל והוא על ידי מעשה המצות כי הנה בברכת המצות אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו ופי׳ שע״י המצות אנחנו מתעלים בבחי׳ קדש העליון שהיא למעלה מבחי׳ טהרה כנודע שקדושה היא בכהנים כמ״ש וקדשתו כו׳ וטהרה היא בלוים כמ״ש וכה תעשה להם לטהרם הזה עליהם כו׳.

וכמו שמעלת הכהנים הגבה מאד נעלה על מדרגת הלוים כך בחי׳ קדש גבוה מאד נעלה מבחי׳ טהור. וביאור ענין זה יובן בהקדים ביאור ענין סובב כ״ע וממכ״ע. כי הנה המחשבה והדבור שלמעלה הן בחי׳ ממכ״ע והוא עד״מ כאדם החושב ומהרהר באיזה דבר שמחשבתו מלובשת ותקועה ממש באותו דבר ומוקפת ממנו (ועיין בסש״ב ח״א פ״ה) וכן כשמדבר באיזה דבר כו׳. כך כביכול החיות שבע״מ יהי אור יהי רקיע כו׳ הוא מתלבש ונתפס ממש בתוך העולמות להחיותם ומוקף מהם וכן בחי׳ החיות והאותיות הנמשכים מהמחשבה שבמחשבה אחת ברא הקדוש ברוך הוא את העולם ג״כ נתפס ומתלבש בתוך העולמות שהרי כולם בחכמה עשית כתיב. ופי׳ בזהר תזריע (דמ״ג רע״א) כולם בחכמה עשית בבינה. פי׳ כי בינה היא בחי׳ מחשבה עילאה אלא שמחשבה היא מחיה עלמין סתימין דלא אתגליין והדבור מחיה ומהוה עלמין

דאתגליין. (כי בינה מקננא בכורסייא שהיא הבריאה וז"א ביצירה ומל' בעשיה והיינו שלשים כלים דאצילות שנעשים נשמה לבי"ע יו"ד כלים הפנימים בבריאה והתיכונים ביצירה והחיצונים נעשים נשמה לעשייה וע' מזה באגה"ק ע"פ ויעש דוד שם) והגם כי לא מחשבותי מחשבותיכם כתיב והיינו שהמחשבה אצלו ית' אינה מלבשת מהותו ועצמותו ית' ולכן אני ה' לא שניתי ולא כמו באדם שמהותו ועצמותו ממש מלובש בהמחשבה וכמ"ש במ"א אך מ"מ הרי דברה תורה כלשון בני אדם כמו בגשמיות שמה שמוציא מפיו להיות נשמע ונתגלה לזולתו נקרא בשם דבור שהבל הדבור שבפיו הוא מורגש ונראה דבר בפני עצמו מובדל משרשו משא"כ האותיות המחשבה אע"פ שהן ג"כ רק לבושי הנפש מ"מ לא ירדו להיות נראה דבר נפרד. כך למעלה אע"פ שבאמת אין לך דבר שחוץ ממנו. מ"מ מצד הסתר האור דרך ירידות וצמצומים להחיות עולמות נפרדים שהם נראים יש ודבר נפרד נקרא החיות הזה השופע בתוכם להחליותם ע"ד שיהיו דבר נפרד בשם אותיות הדבור עד"מ דבור האדם כגו' אבל עלמין סתימין שהם בבחי' ביטול יותר (וע"ד המבואר במ"א בענין ב' הבחינות דים ויבשה שזהו ענין עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא) נקרא החיות המתלבש בתוכם להחיותם בשם אותיות המחשבה. והנה המלאכים הם מבחי' עלמין דאתגליין וכמ"ש ויעף אלי אחד מן השרפים ומתהוים מבחי' דבור כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם כו'. אבל ישראל עלו במחשבה בחי' עלמין סתימין ולכן נקרא הנשמה טהורה היא כי עלמין סתימין היינו בחינת טהורה כי ענין ההעלם הוא שמחמת תוקף אורו וגודל בהירתו א"א לו לבא לידי התגלות וכענין יוצר אור ובורא חושך שהחשך למעלה מהאור ורומז לתש"ר (שהיא בחינת חב"ד מה שאין כן יוצר אור רומז לתש"י). וכמו עד"מ אור גדול שמעוצם תוקפו מחשיך הראות וא"א להסתכל בו וכענין שנאמר ישת חשך סתרו כו' וכמ"כ כאן שלפי ששרש נש"י מאור הבהיר ונעלה מאד הנקרא בשם טהו"ר על כן אי אפשר לו להתגלות ונקרא עלמין סתימין בחינת מחשבה כנ"ל:

ב **והנה** משם ירדה הנשמה בבי"ע עד שנשפלה בעולם השפל ונתלבשה בגוף חומרי. וירידה זו צורך עליה היא למעלה מבחי' המחשבה שהיא בחי' ממכ"ע כנ"ל רק שהוא החיות דעלמין סתימין כו' אבל ע"י הירידה זאת היא עולה למעלה מעלה בבחי' סובב כולא עלמין (ועמ"ש בד"ה מי מנה בענין ומספר את רובע ישראל) ופי' סובב היינו שמקיף מלמעלה ואינו נתפס ומתלבש בתוך העלמין כי כל העולמות כאין נגדו וכטפה מים אוקינוס שהטפה בטלה לגבי הים הגדול ויתר מכן כי לא נערות אליו קדושתו וכמ"ש במ"א ואינן יכולים להכילו בתוכם כלל ומ"ש ואתה מחיה את כולם שנמשך

חיות ממנו בתוך העולמות ממש היא רק זיו והארה לבד. אבל אור א"ס ב"ה בעצמו אינו נתפס בגדר עלמין כלל ולכך כתיב אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא כו' בלי שום שינוי כלל.

וז"ש המלאכים קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות כי צבאות הם הנשמות והמלאכים שבעלמין סתימין ועלמין דאתגליין ואומרים תחלה ג"פ קדוש עד שיהיה הוי' צבאות כי קדוש הוא לשון הבדלה שהוא מובדל בכמה מיני הבדלות עד שמתהוים צבאות גדודי הנבראים כו' ואמנם קדוש בוי"ו מורה ג"כ על המשכה והוא המשכה מבחי' סוכ"ע בממכ"ע וג"פ קדוש הם ג' מיני המשכות לג' עולמות בי"ע.

והענין כי כל נברא יש לו ב' מיני חיות הא' החיות המתלבש בתוכיותו כנשמה לגוף שממלא את הגוף והוא חי ממנה והוא מבחי' ממכ"ע שהוא החיות המתלבש בעלמין כנ"ל. והב' הוא חיות הסובב ומקיף עליו מלמעלה ששורה עליו ואינו נתפס בו וכענין שארז"ל דאכל בי עשרה שכינתא שריא שאין זה גילוי השכינה אליהם ממש אלא השראה ששורה מלמעלה בבחי' סובב (ואעפ"כ הוא פועל פעולה בהם שהרי על ידי זה תפלתם מכוונת יותר כנודע כמ"ש במ"א כו') וזהו שאומרים ג"פ קדוש קדוש קדוש לפני ה' צבאות שהם ג' המשכות אור וחיות המקיף מבחי' סוכ"ע לג' עולמות דבי"ע כנ"ל ואמנם גם אור זה המקיף הוא רק המשכת הארה בלבד מסוכ"ע בעצמו וזהו קדוש בוא"ו אבל סוכ"ע בעצמו למעלה מעלה מערך זה והוא בחי' קדש בלא וא"ו שהוא ל' הבדלה שהוא מובדל בערך וכענין הגבל את ההר וקדשתו ושם הוא עליית הנשמה ע"י מעשה המצות כמאמר אשר קדשנו במצותיו בקדש העליון ממש (והיינו לפי שהמצות הם רצון העליון ב"ה חכמתו ורצונו ממש ע"כ בהם ועל ידם מתעלים הנשמות לבחי' קדש העליון ממש ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה הנ"ל). וזהו הירידה צורך עליה ששרשה הוא בבחי' טהורה היא. מבחי' ממכ"ע. וע"י ירידתה בגוף נאמר ואנשי קדש תהיון לי שיתעלו בבחי' קדש העליון ממש שהוא סוכ"ע וע' בזהר פ' משפטים (דקכ"א סע"א) ולכן ארז"ך עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש להמשיך מבחי' קדש העליון ששם יתעלו הצדיקים להיות המשכה בהעולמות שהמשכה זו נקרא קדוש כנ"ל. וזהו שנק' המצות לבושים. פי' כמו הלבוש שהוא מקיף וסובב על האדם ואינו מתלבש בתוכו וכך ע"י המצות נמשך גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע ומאיר על נפשו להיות בטלה ומתכללת בו והוא למעלה מבחי' ההארה המתלבשת בתוכיות כנ"ל. ולכן ימי האדם קצובים לו במספר כך וכך היינו לפי ערך ההמשכות שצריך להיות לו להעלות נפשו ולקשרה באור א"ס ב"ה:

ג **ואמנם** הכח הזה במצות הוא כי הנה ארז"ל מצות צריכות כוונה. וענין הכוונה היא לקיים מצות המלך הקב"ה דהיינו שבכל המצות שעושה יהיה כוונתו שעושה כדי לקיים מצות בוראו וכנזכר בכהאריז"ל שאפילו קודם ק"ש אחד ואהבת צ"ל הריני מקבל עלי עול מ"ע של ק"ש כו' הגם שהדברים מתיישבים על הלב מצד עצמם שהרי כשמתבונן בגדולת ה' אחד ממילא יבא לבחי' ואהבת מ"מ צריך לכוין שעושה הכל לשם מצוה בלבד מפני שכך נצטווה להתבונן בגדולתו ולעורר את האהבה והטעם הוא מפני כי מדת מלכותו יתברך היא למעלה מבחי' התלבשות החיות שבתוך הנבראים וכמשל המלך שאין עצמיותו מתפשט תוך כל המדינה רק שמו בלבד נקרא עליהם שהוא בחי' הארה ממנו. וכשמקבל עליו מצות המלך שהיא למעלה מהתלבשות והתפשטות החיות שבנבראים עי"ז דוקא תתעלה נפשו בקדש העליון שהוא למעלה מגדר השתלשלות החיות שבתוך העולמות כנ"ל כי נעוץ תחלתן בסופן דייקא. (כי אבא יסד ברתא שהמל' שרשה מחכמה עילאה קדש העליון ממש ולכן גם היא נק' קדש וכמ"ש בזהר פ' פינחס) (דרנ"ד ע"ב) דכתיב כי קדש היא לכם ע"ש וגם שרשה בבחי' כתר שלכן נק' כ"ע דאיהי כתר מל' כו' וע' מ"ש מזה בד"ה מי מנה הנ"ל גבי אף עשיתיו וע' מ"ש במ"א בענין מאמר שמואל לשאול כי שמוע מזבח טוב כו' ומ"ש בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' וזהו ענין זרקא מקף שופר הולך סגולתא דאי' בת"ז שמדת מלכותו יתברך נק' זרקא דאזדריקת למעלה מעלה והולכת עמה סגולתא היא בחינת ישראל עם סגולתו להיות גם הם נזרקים בקדש העליון שלמעלה מהשתלשלות כנ"ל והוא בחי' הסובב כולא עלמין כנ"ל. (ועיין מ"ש מענין סגול וסגולה בד"ה נאוו לחייך בתורים ובד"ה אסרי לגפן והיינו ע"ש האהבה הטבעית שירושה לנו מאבותינו כו' וזהו כענין טהורה היא וע"י המצות מתעלים למעלה יותר בבחי' קדש העליון כנ"ל ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם כו' ושמי כו' ע"ש) והיינו הא דכתיב אני כברוש רענן. ברוש הוא עץ ארז הגבוה ורענן הוא כשעדיין רך שיכולים לכפוף ראשו עד למטה מאד וכשיעמידו עליו איזה דבר אח"כ כשיגביה מאליו ויעמיד על עמדו יזרק ויגביה אותו דבר למעלה גם מראשו כנודע. כך אני היא מדת מל' ית' היא כברוש רענן שירדה ונתלבשה במצות גשמיים אבל אח"כ היא מתרוממת עד רום המעלות ומעלית ג"כ את האדם המקיים המצות להיות עולה גם למעלה מבחי' המל' גם בעודנה למעלה טרם ירידתה והיא בחי' קדש העליון הסוכ"ע כנ"ל.

וע"ז נאמר וצדקה תרומם גוי. שכל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות כל כל המצוה הזאת שהמצות מרוממי' ומגביהים את נש"י למעלה מעלה

ועמ״ש מזה בד״ה השמים כסאי גבי והארץ הדום רגלי וביותר מצות תלמוד תורה שהיא כנגד כולם כי אותיות התורה נקראו סוסים כמו סוס ורוכבו רמה שהסוס מגביה ונושא את הרוכב למקום שאינו יכול להגיע שם בעצמו ואפשר שזהו ג״כ ענין זרקא כאבנא בקירטא אשר אבנים הם אותיות כו׳ והנה כתיב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. כי הנה עיקר עליית נש״י שמתעלים מבחינת ומדרגת טהרה לבחי׳ ומדרגת ואנשי קדש תהיון לי קדש ישראל לה׳. הנה עלייה זו היא בשבת. כי הגם דעלייה זו הוא ע״י התומ״צ אשר קדשנו במצותיו. אך גם עליית התומ״צ של כל ששת ימי המעשה הוא ע״י השבת. והיינו כי יש קדש תתאה שהיא בחי׳ מל׳ עצמה וקדש עליון הוא חכמה עילאה והמצות הם נק׳ מצות המלך. אך בשבת הוא עליית המל׳ בבחי׳ קדש העליון ממש. וזהו כי קדש היא לכם היינו עליית בחי׳ מלכותו ית׳ למקורה ושרשה בחי׳ קדש העליון שמשם חוצבה דאבא יסד ברתא (וע״ז יש למצוא סמך למנהג המבואר בפע״ח לטבול א״ע במקוה בערב שבת כי בחי׳ שבת נקרא קדש היא לכם ולכן צ״ל תחלה בחינת טהרה כו׳) והנה הטעם שעלייה זו היא בשבת כי הנה נודע ענין השבת שהוא לשון שביתה ונייחא דרוחא כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ ע״י ע״מ יהי אור שהוא בחי׳ ירידת הדבור ובתוכו המחשבה כו׳ להיות נמשך ומתפשט ומלובש בתוך הנבראים ובשבת הוא עליית הדבור בחכמה עילאה ועמ״ש מזה בד״ה שובה ישראל עד והוא בחי׳ עליית מדת מל׳ בבחי׳ קדש העליון כי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן כנ״ל וכמשל אדם השובת ונח ממלאכת עבודה ששכלו ומחשבתו המלובשת בתוך המעשה חוזרות ומתעלות למקורן.

וזהו קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה. תבואתה נק׳ דגנך ותירושך ויצהרך. דגנך זה התלמוד בהלכות הנגלות לנו ותירושך נכנס יין יצא סוד הם פנימית התורה הנקרא רזין דאורייתא ויצהרך שמן שצף ע״ג יין הוא רזא דרזין שכל אלה נק׳ תבואות כי יש תבואות שדה ותבואת הכרם וכמשארז״ל זית נמי תבואה איקרי כו׳ וישראל יתעלו בבחי׳ קדש שהוא ראשית להתורה.

והענין ע״ד הנ״ל כי מתחלה ישראל הם למטה מן התורה כמאמר תלת קשרין מתקשרין דא בא ישראל באורייתא כו׳ שישראל הם מקבלים מהתורה אבל אח״כ הם מתעלים למעלה ממנה וכענין שנאמר ועשיתם אתם וכן אשר יעשה אותם האדם שישראל הם הממשיכים אור א״ס לבחינת התורה להיות אא״ס מתלבש בחכמה שזהו פי׳ עוסק בתורה לשמה לשמ״ה ממש וכמ״ש במ״א. וזהו שאמרו רז״ל שמתחלה יהיה בתורת ה׳ חפצו ואחר כך ובתורתו יהגה שנקראת על שמו וד״ל:

ד **אך** כל זה הוא בקיום התורה והמצות אבל בהיפוך העובר ופוגם אפילו בביטול מ"ע ואפילו מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הרי עושה חסרון בהמשכת בחי' קדש העליון וכ"ש בעברו על מל"ת דאורייתא או דרבנן הרי ע"ז מטמא נפשו שהיא בחי' טהורה וכו' וכמו שע"י המצות היא מתעלית מבחי' טהרה לבחי' קדושה וזהו ענין והיתה נפש אדוני צרורה בצרור כו' כמו הזורק אבן ע"י הצרור שמגביהו למעלה מטבעו. כך הוא העלייה ע"י המצות.

וכך לעומת זה על ידי העוונות כתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע שנזרקת למרחוק מאד בסטרא דמסאבא מה שהוא רחוק מאד מאד מבחי' טהורה היא וכו' וכמ"ש במ"א בד"ה כי ביום הזה יכפר. והתיקון לזה הוא לדלג שור ע"י התשובה להמשיך מבחי' היותר גבוה גם מבחי' הקדש עליון שבזה ימולאו כל הפגמים והחסרונות שנעשו בקדש והיינו ע"י כה"ג שנכנס ביוה"כ לבית קדש הקדשים אשר בחי' קדש הקדשים הוא למעלה מעלה גם מבחי' קדש העליון וכמ"ש בזהר ס"פ משפטים (דקכ"א סע"א). שהחכמה שהיא בחי' קדש העליון נפקא מאתר דאקרי קדש הקדשים וזהו ענין והחכמה מאין תמצא. ועיין עוד בזהר בראשית (דמ"ה סע"א וע"ב). ובפ' פקודי (דרס"א) וע' עוד בפ' יתרו (דס"ז ע"ב) גבי אית מלך לעילא דאיהו רזא דקדש הקדשים ותחותיה אית כהן כו' דאקרי גדול כו' ובפי' הרמ"ז שם וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת וביאור הענין היינו כי קדש העליון זהו בחי' סוכ"ע שאינו מתלבש בבחי' עלמין כ"א סובב ומקיף עליהם שלכן נקרא קדש כנ"ל. אך באמת גם בחי' סוכ"ע אינו ערוך למהותו ועצמותו יתי' שאינו בגדר עלמין כלל לא בבחי' סובב ולא בבחי' ממלא וזהו פי' ולא נערוך אליו קדושתו. שאפי' בחי' קדש העליון אינו ערוך אליו כלל.

ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ זהב בענין קדש למד מלמטה הוי' מלמעלה שבחינת קדש למד הוא עדיין מלמטה לגבי שם הוי' דלעילא כו' ע"ש ולכן נקרא קדש הקדשים שהוא מובדל ומרומם גם מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' קדשים.

וכמ"ש והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים וע"י שממשיכים מבחי' קדש הקדשים ע"י"ז מתמלאים כל החסרונות כי בחי' קדה"ק הוא הממלא כל שמהן ונקרא שלימו דכולהון וכמשל המעיין שנסתם ונהר שנחרב ויבש שחופרין בעומק יותר כו' וכמ"ש במ"א. וזהו וכפר על הקדש מטומאות בנ"י שימשיך וימלא כל הפגמים שנעשו בבחי' קודש העליון ע"י טומאות בנ"י כנ"ל ועיין בזהר ח"ב (דקפ"ה ע"ב ודרי"ט ע"ב) והנה באמת גם עכשיו התשובה מועלת לזה וכמארז"ל יש קונה עולמו בשעה א' והיינו מפנישהעוה" ז הוא עולם התמורה שבו האדם יכול לשנות את טעמו מרע לטוב

מיד כרגע שהרי ארז"ל ת"ח שעבר עבירה ביום אל תהרהר אחריו בלילה שבודאי עשה תשובה ואינו כמו העוה"ב ששם הכל בהדרגה כפי הראוי ע"פ הדין וצ"ל כף הקלע תחלה ואח"כ גיהנם ואח"כ ג"ע התחתון ואח"כ ג"ע העליון משום שעוה"ב הוא בחי' זיו השכינה וא"א לקבל האור והזיו אלא בהדרגה אבל בעוה"ז נמשך מבחי' שלמעלה מכל ההשתלשלות והוא השוה ומשוה קטן וגדול משום דקמיה כחשכה כאורה וגם חשך לא יחשיך כנודע וכמ"ש במ"א בד"ה צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי כו'.

והטעם משום שעוה"ב נק' עולם ברור שכבר נברר כל דבר ובא על מקומו וא"א להיות שינוי מזו לזו משא"כ בעוה"ז שהוא קודם גמר הבירור עדיין ושורה בו בחי' המברר שהוא הוא כל יכול לשנות מרע לטוב כו'.

ולכן כתיב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ שמים וארץ הם ג"ע עליון ותחתון וכן ועמך הוא כענין מ"ש כי עמך מקור חיים שמקור חיים הוא זיו השכינה המאיר בג"ע נקרא עמך שהוא טפל ובטל אצלו ית'. ובכולן אין לי חפץ זולת בעצמותו ית' דוקא שהוא הכל יכול כנ"ל. אך הנה עכ"ז הרי ארז"ל עבר אדם על ל"ת ושב תשובה תולה ויוהכ"פ מכפר כי להיות המשכה זו מבחי' קדש הקדשים זהו בחי' יוהכ"פ שבו נכנס כה"ג בבית קדש הקדשים.

והנה סדר עבודת כה"ג הוא שלוקח דם הפר ודם השעיר ומזה נגד הארון בין הבדים שבארון מונחים הלוחות שכתוב בהן אנכי ולא יהיה לך אנכי כולל כל המ"ע ולא יהי' כולל כל מל"ת ובהעלאת דם לשם יכופרו כל הפגמים שנעשו בקדש. כי הנפש אלקית שבאדם מצד עצמה אינה חוטאת כלל רק נפש הבהמית היא הנפש החוטאת ומתכפרים עוונותיה ע"י הקרבת דם הקרבנות כי הבהמות בשרשן הם למעלה מבחי' האדם וכמארז"ל אחור וקדם צרתני אחור למע"ב שהרי תחלה נאמר תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש כו'.

ואח"כ מאמר נעשה אדם כו' וכנודע גם ממה שאנו רואים בגשמיות שהאדם ניזון ומקבל חיות מדצ"ח שהרי ארץ שהיא בחי' הדומם היותר אחרונה במדרגה הנה ממנה יצא לחם והיתה לראש פנה לצח"מ.

וכן הצומח וחי נגד המדבר שהוא מקבל חיות מהם וגם מוסיפים דעת באדם כמו שמצינו בר"נ כששאלו ממנו בענין ה' בקר וה' חצאי בקר אמר עדיין לא אכילנא בישרא דתורא כו' חמרא וריחי פיקחני הרי קיבל ענין גדול שבתורה שוא אותו הדין הנ"ל מאכילת בישרא דתורא והיינו לפי ששרשן ממקום גבוה מאד נעלה רק שנפלו וירדו למטה מטה עד שהם למטה מהדעת כי הבהמה אין לה שכל אבל שרשה למעלה מהדעת וכאשר היא

מתבררת מוספת כח וחיות באדם ונותנת לו דעת כו' וכמ"כ הוא ענין ההזאה שמוציא דם הפר והשעיר שהוא עיקר פנימית החיות שלהם ומעלה אותם עד מקום הלוחות והארון ואז הוא ממשיך ממקום גבוה מאד נעלה ומכפר וממלא כל הפגמים שנעשו בקדש כו' (וענין ההזאה זהו ענין תשובה בחילא יתיר וזהו ע"ד הנזכר לעיל בענין זרקא וכמ"ש במ"א בענין מדלג כו' ועי"ז נמשך גם כן מלמעלה בחי' וזרקתי עליכם מים טהורים שהוא מלמעלה מסדר השתלשלות כנודע):

ה **והנה** עם כל הנ"ל יובן ענין שבת שבתון. והוא כענין מ"ש עולת שבת בשבתו. שכמו ששבת לגבי ששת ימי המעשה הוא עליית העולמות שמתעלים מאד נעלה. כך הוא בחי' שבת שבתון לגבי שבת שהוא בחי' שבת של השבתות של כל השנה. ועיין בזהר ס"פ אחרי (דע"ט ע"ב) והוא בחי' קדש הקדשים שזהו בחי' יוהכ"פ כי שבת נקרא קדש אבל ביוה"כ נכנס הכ"ג לקדש הקדשים שהוא מקור כל בחי' הקדשים והוא שלימו דכולהו וממלא כל שמהן כנ"ל והיינו בחי' י"ג מדה"ר המתגלים ביוכ"פ שהן עליונות מאד ומהם מקור הסליחה והמחילה כנודע.

והנה כאן כתיב שבת שבתון הוא לשון דכר וגם כתיב ועניתם בתשעה ובפ' אחרי כתיב היא לשון נוקבא ולא נזכר בתשעה אלא ועניתם סתם. והענין כי הא בהא תליא כי פי' הוא לשון דכר היינו שישראל הם במדרגת דכר והם המשפיעים וממשיכים גילוי הארה זו בכחם וע"ד שנז' למעלה בפ' קדש ישראל להי' ראשית תבואתה שישראל הם ראש ומקור להתורה וכמ"ש ועשיתם אתם כנ"ל והיינו ע"י ועניתם את נשפתיכם בתשעה ופי' בתשעה ולכאורה בתשיעי מבע"ל אבל הענין דקאי על כל הט' מדות שבנפש שכולם יהיו בבחי' אתכפייא ואתהפכא ולכן מצוה להתענות בכל הט' ימים שהם כנגד ט' מדות כידוע והוא ענין הנסירה שבכל יום ננסר מדה א' ופי' נסירה היינו להפריד מדות הנה"א מהנה"ב שלא תהיינה דבוקות ונמשכות אחר מדות הנה"ב וזהו ענין התענית כי המזון והשובע מחבר הנה"ב עם הנה"א כמ"ש וישמן ישורון ויבעט. שמנת עבית כו'. משא"כ התענית מחליש כח הנה"ב ויבא לידי הכנעה ולהפרד ממדות נה"ב ועי"ז מעורר כן למעלה שינסרו הגבורות וישארו חסדים טובים כו' ואח"כ עי"ז יומקתו גם הגבורות.

ועמ"ש ע"פ כי אברהם לא ידענו קצתו מענין זה ובביאור ע"פ אני ישנה גבי אחותי. ועוד זאת ענין התענית שהוא מרצה ונקי' יום רצון כידוע היינו לפי שע"י התענית דוקא נמשך הארה מלמעלה למטה כי ענין האכילה הוא העלאת החיות ממטה למעלה שהמאכל נכנס לאצטומכא ומתברר ונעשה דם כו' עד שנעשה חיות למוח והכל העלאה ממטה למעלה ולמעלה ג"כ הוא בחינת בירורים והעלאת הניצוצות ממטה למעלה כידוע. אבל

התענית שאינו אוכל כלום ואזי התפשטות חיותו הוא בהיפוך ממעלה למטה שהמוח בעצמו משפיע חיות לכל האברים ממעלה למטה וגם למעלה מתעורר ע"ז גילוי אור וחיות ממעלה למטה והיינו מבחי' י"ג מדה"ר שהם מקור החיים שלימו דכולהן וממלא כל שמהן כנ"ל. וביוהכ"פ הוא התגלות רעוא דכל רעוין.

והנה כשישראל הם במעלה עליונה להיות ועניתם בתשעה בחינות הנ"ל שבנפש שכולם יפרדו ממדות הגשמיים דנה"ב אזי בחי' שבת שבתון המתגלה ביוהכ"פ נקרא שבת שבתון הוא לשון דכר משא"כ כשאינם עושים תשובה מעומקא דליבא כ"כ להיות בבחי' ועניתם בתשעה כו' רק עכ"ז נמשך בחי' שבת שבתון באתעדל"ע נאמר שבת שבתון היא לשון נקבה ע"ד איש מזריע תהחלה יולדת נקבה.

ועמ"ש מזה סד"ה והיה מספר בנ"י ולכן בפי' אחרי שלא נאמר ועניתם בתשעה נאמר שבת שבתון היא וע"כ נאמר שם חקת עולם כי בחינה זו היא ודאי חקת עולם. אלא שכשישראל הם במעלה עליונה להיות ועניתם בתשעה נמשך שבת שבתון הוא ע"ד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר והיינו שאז נמשך הגילוי ממדרגה עליונה יותר וזהו דכתיב וכפר על הקדש.

ובסוף הפרשה כתיב וכפר את מקדש הקדש. וזהו כנגד ב' המדרגות דשבת שבתון הוא ושבת שבתון היא. דהיינו שכשההמשכה בחי' הוא לשון דכר אזי כח המשכה זו יפה לכפר גם על הפגמים שבקדש עצמו שהוא חכמה עילאה ממש. אבל כשההמשכה בבחי' היא אינה מכפרת על הפגם שנוגע כביכול בבחי' קדש עצמו שהיא חכמה עילאה כ"א על מקדש הקדש שהוא בחי' בינה המקבלת מחכמה:

ביאור מעט ע"פ שבת שבתון כו'

ענין ירידת הנשמות מבחי' טהורה היא להתלבש בגוף צורך עלי' לבחי' ואנשי קדש תהיון לי. ע' בהקדמת פע"ח שכל התומ"צ להמשיך תוספת אור יתר מכפי חוק הקצוב כו' ע"ש באריכות. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ושמתי כדכד דהענין שהנשמות נמשכים מפנימיות הכלים והמלאכים מחיצוניות הכלים וענין כלים דאצי' היינו שהחסד עצמו זהו נק' בחי' כלי כמאמר חסד דרועא ימינא משא"כ האור הוא בחי' לאו מכל אלין מדות איהו כלל. אך מ"מ הכלים דאצילות הם אלקות ממש ונק' איהו וגרמוהי חד ע"כ נקרא טהורה היא לשון בהירות שאינו דבר המסתיר על קדושתו יתי כבי"ע ששם נאמר ומשם יפרד משא"כ באצילות.

ועלייתם בבחי' קדש היינו באור א"ס שלמעלה מהכלים דאצילות ועמ"ש מזה בד"ה זכור את היום השבת לקדשו שהעליי' הוא מבחי' איהו וגרמוהי חד לבחי' איהו וחיוהי

חד כו' ע"ש. והנה טהרה נזכר גבי לוים וקדושה גבי כהנים וע' בזהר פ' שמיני (דל"ט ע"א) דלוים הם מבינה וכהנים מחכמה וע' עוד בפ' בהעלותך (דקנ"א ע"ב) ובפ' קרח (דקע"ז ב'). וצ"ל איך יבא זה עם הנ"ל דהנשמות שרשן מפנימית הכלים. והעליי' בבחי' האור. וי"ל כמ"ש בע"ח שמ"א פ"ז דג' בחי' נר"נ דאצי' הם אורות לגבי בי"ע ועכ"ז הם נקראים כלים לגבי בחי' חיה דאצי' שהיא החכמה עילאה דאצילות. עד כי הרי אפי' בינה שהיא נשמה נק' בית גופני לחכמה שהיא חיה.

וזהו חיוהי וגרמוהי. גרמוהי הם נר"נ וחיוהי הוא חיה בחי' חכמה ע"ש והיינו כי ג' כלים הנ"ל נר"נ דאצילות הם בי"ע דאצי'. והחיה שהיא חכמה היא אצילות שבאצילות וכמו עד"מ באדם הה השכל מתאחד ממש עם הנפש עד שהנפש נקראת על שם השכל נפש המשכלת וכמ"ש במ"א משא"כ מחודומ"ע הם לבושים כו'.

ועמ"ש מענין בחי' חי' בביאור ע"פ וידבר אלקים את כל הדברים האלה. והו הירידה צורך עלייה. וז"ש בסמוך שנש"י שרשן מבחי' מחשבה היינו בריאה ובאצי' היינו בינה שהיא בריאה שבאצי' ואז הן טהורה היא.

ואח"כ אתה בראתה בריאה ממש כי בינה מקננא בכורסייא. ועמ"ש במ"א בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו ענין ההפרש בין מוחין דאימא שהוא מקור וסדר ההשתלשלות ובין מוחין דאבא שהוא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

וזהו ענין הנזכר שהעליי' היא מבחי' ממכ"ע לבחי' סוכ"ע כי הנה בינה מקננא בכורסייא שהיא הבריאה וז"א ביצי' ומל' בעשי' והיינו שלשים כלים דאצילות שנעשים נשמה לבי"ע יו"ד כלים הפנימיים בבריאה.

והתיכונים ביצירה. והחיצונים נעשים נשמה לעשיי' וע' מזה באגה"ק ע"פ ויעש דוד שם. וזהו ענין ממכ"ע ומשם שרש הנשמות קודם ירידתן לגוף שהם נמשכים מהכלים דאצי' כנ"ל והעליי' להיות ואנשי קדש היינו בחכמה עילאה דאצילות ונק' סוכ"ע שאינה מתלבשת בבי"ע כי מבינה ואילך מתלבשים בבי"ע בינה מקננא בכורסייא משא"כ ח"ע מאירה באצילות. אשר אצילות לגבי בי"ע נק' סוכ"ע ועמ"ש בד"ה מי מנה בענין ומספר את רובע ישראל.

וענין קדוש וקדש י"ל דמה שמל' דאצי' בוקעת המסך שבין אצי' לבריאה ונעשית עתיק לבריאה זהו הנק' קדוש שהיא הארת סוכ"ע כי עתיק דבריאה זהו סובב דבריאה. ולמעלה מבחי' ממכ"ע שבבריאה.

ועד"ז עתיק דיצי' ועתיק דעשיי'. ומ"מ כ"ז נק' קדוש בוי"ו שהוא המשכת הארה בעלמא משא"כ קדש העליון הוא ח"ע עצמה שאינה מאירה רק באצי' ממש וכמ"ש בע"ח שמ"ז

פ״א שבחי׳ נקודה דמל׳ דאצי׳ שבקעה המסך וירדה להיות עתיק לבריאה ודאי שכבר אין לה ערך עם אצי׳ כו׳ ע״ש. א״נ י״ל גם באצי׳ ממש שייך בחי׳ קדש וג״פ קדוש. דכבר נת׳ שבאצי׳ עצמו ג״כ יש ד׳ בחי׳ אבי״ע אשר הח״ע נק׳ חיה והיא אצי׳ שבאצי׳.

וזהו ענין קדש העליון ממש ובינה נקרא בריאה שבאצי׳ ומשם בחי׳ הטהרה כמ״ש בלוים לטהרם וזו״נ הם יצי׳ ועשייה שבאצילות. ונמשך עליהם ג׳ מקיפים מחבי׳ קדש העליון וזהו ענין ג״פ קדוש כו׳ ועיין בע״ח שמ״א פ״ז זחי׳ חיה שהיא הח״ע יש בה ג״כ בחי׳ נרנח״י. אשר בחי׳ נר״נ דחיה מתלבשים בנר״נ דאצי׳ שהם בינה וזו״נ. וא״כ י״ל דבחי׳ נר״נ דחיה זהו ענין ג״פ קדוש וחיה יחידה שבבחי׳ ח״ע זהו קדש העליון ממש:

ב **והנה** ענין עלייה זו ע״י עול מצות שהיא קבלת עול מלכות שמים הענין כי הנה אבא יסד ברתא שהמל׳ שרשה מח״ע קדש העליון ממש ולכן גם היא נקרא קדש וכמ״ש בזהר פ׳ פינחס (דף רנ״ד ע״ב) דכתיב כי קדש הוא לכם ע״ש ולכן ע״ז הוא עליית הנשמות לקדש העליון. ועוי״ל כי זה שיתעלו הנשמות מבחי׳ היחוד דאיהו וגרמוהי לבחי׳ היחוד דאיהו וחיוהי הנ״ל זהו ע״י המשכת אור הכתר שלמעלה גם מהחכמה הנקרא חיה שלפי שהוא למעלה מבי׳ הבחינות דחיוהי וגרמוהי ע״כ הוא המחבר ב׳ בחי׳ הנ״ל (וכמ״ש כה״ג במ״א ע״פ מקושש עצים כו׳) והמשכת הכתר נמשך ג״כ ע״י עול מצות כי המל׳ שרשה ג״כ מבחי׳ כתר שלכן נק׳ כתר עליון דאיהי כתר מלכות כו׳. ועמ״ש מזה בד״ה מי מנה הנ״ל גבי אף עשיתיו וכמ״ש בזהר בראשית (דף כ״ד ע״א) בענין זרקא דאזדריקת לאתר ידיעא ובמק״מ שם שכתב ולעתים ידועים שעולה עד למעלה ראש ונזרקת עד אריך הנק׳ א״ס אז נקראת זרקא. כי היא אבן הנזרקת למעלה בגו קירטא דאיהי שפה ע״י ה׳ מוצאות הפה כו׳ עכ״ל ואפשר לומר דהיינו שאותיות התפלה נקראו אבנים וידוע שמהן נעשים כתרים וכמ״שש בד״ה מזוזה מימין כו׳.

וזהו ענין זרקא דאזדריקת כו׳. ועד״ז י״ל ענין זריקת דם התמיד לעורר בחי׳ זרקא הנ״ל ועכשיו הוא העלאת נה״ב שבכח בירור זה גורמים עליית המל׳ ועמ״ש בד״ה בכ״ה בכסלו וע׳ עוד מענין זרקא כו׳ בפרדס שער הטעמים פרק א׳ וזהו ג״כ ענין אני כברוש רענן וכמ״ש בפרדס שם כי אני אותיות אין ועיין בזהר פ׳ שלח (דקנ״ח ע״ב) בענין אין והנה בחי׳ מלכותו ית׳ הנקרא אני שרשה מבחי׳ אין וכנ״ל אלא שירדה כברוש רענן אבל אח״כ היא העולה למעלה לשרשה. וזהו בחי׳ זרקא כנ״ל. וזהו ענין יחיד חי העולמים ומלך יחיד כו׳ שאומרים בברוך שאמר ובישתבח ועמ״ש מזה בביאור ע״פ כי אתה נרי.

והנה עי"ז היא מעלית ג"כ נש"י האחוזים בה וכמ"ש במ"א בפי' למען יזמרך כבוד ולא ידום ועי"ז ה' אלקי לעולם אודך. וזהו ענין בזאת יבא אהרן אל הקדש בזאת דייקא שהיא מדת מלכותו ית' אשר שרשה הגבה מאד נעלה.

ולכן נאמר וכסיל לא יבין את זאת. וע' במדרש רבה פ' אחרי פכ"א מענין בזאת יבא ועמ"ש במ"א ע"פ אל יתהלל חכם כו' כ"א בזאת יתהלל כו' וצדקה בארץ וזהו ענין וצדקה תרומם כו' והנה העלייה היא בשבת שנאמר כי קדש היא לכם כי שבת הוא מוחין דאבא ועליית המל' באור אבא:

ג **אמנם** מילוי כל הפגמים הוא ביוהכ"פ שהוא שבת שבתון. שהוא בחי' קדש הקדשים שהוא למעלה מעלה גם מבחי' קדש העליון וח"ע כמ"ש והחכמה מאין תמצא וכמש"ל בשם הזהר דמשפטים (דף קכ"א סע"ב) ולכן ע"י המשכה מבחי' זו מתמלאים כל הפגמים. וזהו וכפר על הקדש כו'. והיינו ע"י כה"ג שהוא נכנס לבית קדה"ק והוא ע"ד מ"ש בזהר ר"פ יתרו (דס"ז ע"ב) אית מלך לעילא דאיהו רזא דקה"ק ותחותיה אית כהן כו' דאקרי גדול כו' וע"ש בפי' הרמ"ז אית מלך לעילא היינו מל' דא"ק שנעשה עתיק לאצילות ועיקר הארתו היא בכח"ב דאריך וזהו ענין קדש הקדשים הם כח"ב דאריך כו'. וכה"ג הוא חסד עליון דאריך הנק' יומא דכליל כולהו יומי. והוא הממשיך האור מכח"ב דא"א להתגלות בחכמה עילאה דאצילות ע"ש וע"ד שנז' במ"א בפי' אתה כהן ע' בפי' הרמ"ז ברע"מ פ' עקב שממשישך מבחי' הוא להיות בבחי' אתה דהיינו מההעלם אל הגילוי כו'.

וענין בחי' כה"ג למטה בעבודת ה' הוא בחי' אהבה רבה. כי כהן זהו בחי' חסד שהוא אהבה אבל כהן גדול היינו אהבה רבה שהוא בחי' ורב חסד ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות מענין אה"ר דאהרן שהוא למעלה מבחי' אהבה הטבעית שמבחי' חסד לאברהם ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש לאהרן וזהו ענין פנימית הלב לך אמר לבי בקשו פני כו' עמ"ש בד"ה אתם נצבים.

והנה בבחי' המשכה זו שמבחינת קדש הקדשים יש ג"כ ב' בחינות הא' הנק' שבת שבתון הוא והב' הנקרא שבת שבתון היא והיינו כי קדה"ק עצמו זהו בחי' כח"ב דאריך ועיקר ההמשכה צ"ל מבחינת עתיק המאיר בו שהוא בחי' תחתונה שבמאציל. וזהו ענין אית מלך לעילא פי' מל' דא"ס דאיהו רזא דקה"ק שמתלבש בכח"ב דאריך. וביאור ענין אית מלך לעילא יובן עפמ"ש בד"ה קול דודי בענין מלכותך מלכות כל עולמים דפי' מלכותך היינו עד,מ האור כשהוא כלול במאור שאז מתאחד ממש עם עצם המאור כו'.

והנה כשנמשך הגילוי מבחי' עתיק ממש אז נק' שבת שבתון הוא. לשון זכר. כי הוא מקור ההשפעה ובחי' א"א שהוא שרש הנאצלים הוא מקבל מבחי' זו. וענין גילוי בחי' עתיק אפשר לומר שזהו למעלה מבחי' קדש הקדשים.

וכענין מ"ש במ"א בפי' מארז"ל יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם. דאין ר"ל כמו מהותו ועצמותו ממש ח"ו דאיך יעלה על הדעת לומר כן אלא פי' כמוני היינו הארתו יתי' המתלבשת בשרש הנאצלים והוא בחי' עתיק שהוא נק' בחי' תחתונה שבמאציל.

וא"כ בחינה זו הוא למעלה גם מבחי' קדש הקדשים. שזהו נק' קדושתכם כי הוא שרש הנאצלים. משא"כ בחי' עתיק נק' קדושתי שהוא בחי' תחתונה שבמאציל אלא שהוא המאיר בבחי' קדש הקדשים ואזי נק' שבת שבתון הוא.

וזהו ענין המלך הקדוש ועמ"ש במ"א בד"ה והיה מדי חדש בענין ושבת בשבתו ואזי נאמר וכפר על הקדש שממלא ג"כ אפי' על הפגם הנוגע באור אבא הנק' קדש העליון ובחי' שבת שבתון היא היינו כשלא אכשור דרי וליכא אתעדל"ת כדבעי אזי אין ההמשכה מבחי' עתיק ממש ואעפ"כ נמשך האור מבחי' קדש הקדשים עצמו שהוא כח"ב דא"א אלא שאין מאיר בו הבחי' שארז"ל קדושתי למעלה כו' כנ"ל ואזי נק' שבת שבתון היא.

ואזי אין מכפר כ"א על הפגם המגיע במקדש הקדש שהוא בינה המקבלת מחכמה כמו שבחי' היא מקבל מבחי' הוא כו'. וביאור הענין י"ל עפמ"ש המר"ז בפי' ויקרא (בדף ט"ו ע"ב) ובפי' אמור (ד' צ"ד) שיש בת"ד שהם י"ג מדה"ר ב' בחי' א' השערות ושם מציאות אימא והבי' אור הפנימי שבתוכם שהוא מציאות אבא. והנה השערות עצמן נמשכים מא"א אבל הפנימית המלובש בתוכם שהוא בחי' כשמן הטוב כו' יורד על הזקן נמשך מאור עתיק המלובש בכתר וחכמה דא"א ועמ"ש במ"א בענין ויוסף הורד מצרימה. שהוא ההמשכה מיסוד דא"ק ויסוד דעתיק הנמשך במזלות דא"א כו' ומקור המשכה זו הוא מחכמה דא"ק.

וזהו ענין כשמן הטוב כו' וע"כ כשנמשך ומאיר גם הפנימי' שבי"ג ת"ד מכפר גם על הקדש שהוא אבא. משא"כ כשנמשך רק מחיצוניות י"ג ת"ד אינו מכפר על הקדש ממש כ"א על מקדש הקדש שהיא אימא:

ד **ועוי"ל** ענין בחי' שבת שבתון הוא. ובחינת שבת שבתון היא. גם בההמשכה שמבחי' עתיק ממש. והוא ע"פ מ"ש במ"א ע"פ הנותן שלג כצמר כלומר שהוא דבר חידוש שהוא נותן הארה בשלג שהם י"ג ת"ד ששרשם ממו"ס שבו מלובשת גבורה דעתיק להיות

כצמר ממש שהוא בחי' שער רישיה כעמר נקא שנמשך מגולגלתא שבו מלובש חסד דעתיק כי שרש בחי' הדיקנא נמשך מב' פיאות הראש שהם ב' פעמים מצפ"ץ ב' פעמים הוי' הוי' שלפני י"ג מדות אל רחום וחנון כו' ועל ידי הארה זו דייקא שמבחי' חסד דעתיק נק' שבת שבתון הוא לשון זכר כי זכר חסדו בחי' חסד כו' והוא המשכה מבחי' אור עתיק המלובש בכתר דא"א שהוא למעלה מבחי' האור המלובש בחכמה דא"א.

וע' בע"ח שער א"א רפ"ז וספ"ג. גם עפמ"ש במ"א בענין ויוסף הורד הנ"ל שזהו המשכה מבחי' יסוד דא"ק שלמעלה מבחי' מל' דא"ק שנעשה עתיק לאצי' שבחי' מל' היא רק הארה לגבי היסוד שהוא בחינת ההמשכה מאור א"ס ממש.

ומבואר בלק"ת פי' קדושים שבחי' שבת העליון זהו הדר יסוד דא"ק כו' וא"כ לפ"ז י"ל דשבת שבתון היא היינו כשההמשכה נמשך ממל' דא"ק אבל שבת שבתון הוא לשון דכר היינו כשמקור ההמשכה נמשך מיסוד דא"ק כו' והיינו ע"י ששם עלו שבטים שע"ז ויוסף כו' ופי' ששם עלו ע"י אתעדל"ת. כי י"ב שבטים עם שבט לוי הם כנגד י"ג מדות הרחמים והיינו ששרש שרשן משם וגם הם עצמן הם מהיכל קדה"ק דבריאה הנמשך ממל' דאצילות ולכן ע"י אתעדל"ת שלהם בבחי' ששם עלו שבטים מעוררים למעלה בבחי' קדש הקדשים דאצילות דהיינו שמעוררים בחינת י"ג מדות הרחמים דא"א ואזי ע"ז נמשך ג"כ מבחי' ומדרגת הנק' קדושתי למעלה מקדושתכם הנז' לעיל וזהו ענין ויוסף הורד כו' היינו בחי' כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' ע' בזהר פ' אמור (דפ"ח סע"ב) וס"פ צו (דל"ד סע"א) ומ"ש בביאור ע"פ כי עמך מקור חיים בסופו בענין באורך כו'. ועמ"ש במ"א בפי' שבעתים כאור שבעת הימים כו'. והנה כ"ז נמשך ביוהכ"פ. וזהו ענין שהכה"ג נכנס ביוהכ"פ לבית דקה"ק ואע"פ שעלייתו היה רק עד היכל קדה"ק דבריאה ע' בסש"ב פנ"ג אך הוא כמ"ש בזהר הרקיע פ' בראשית (דמ"ה) בפי' לאתחברא שביעאה בשביעאה כי כל היחודים והתפלות אינן פועלים רק בהיכלות וביחוד ההיכלות יש יחוד באצילות כי כשההיכלות מתייחדים בשביעאה (שהוא היכל קדה"ק דבריאה) אז גם זו"נ עולים להיות מ"ן לאו"א ואז מקבלת האם מעתיק ע"י יסוד דאבא ומשם ולמעלה אין שייך זווג דלית תמן נוקבא. וז"ש לאתחברא שביעאה בשביעאה יסוד אימא שכנגדה היכל זה הנק' קדש קדשים עכ"ל. וע' מזה בזהר ס"פ פקודי (דף ר"ס סע"ב) ובמק"מ שם. ומכ"ז יובן שעל ידי שהכה"ג נכנס להיכל קדה"ק שבבהמ"ק מעורר כן למעלה מעלה שמקבלים או"א מעתיק שהוא בחי' א"ס ממש שע"ש נעשה מילוי כל הפגמים כי אנת הוא שלימותא דכולהו כו'.

והנה הרמ"ז פי' ר"פ צו גבי ת"ח האי עולה סליקו וקשירו דכנ"י לעילא כו' ואתנהיר כולא מרזא דקדש הקדשים. דקדש הקדשים הן תלת רישין רישא עילאה וקדשים הן תרין רישין אחרנין דא לגו מן דא כו' ע"ש.

וא"כ לפ"ז דבחי' רדל"א שהוא עתיק הוא בחי' קדה"ק א"כ צ"ל מהו ענין הבחי' שלמעלה מזה שע"ז ארז"ל קדושתי למעלה מקדושתכם דא"א לומר דקאי על עצמו' אור א"ס ממש שלמעלה מבחי' עתיק וכמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג דבחי' עתיק הוא הבחי' תחתונה שבמאציל וכאלו נאמר ד"מ בחי' מל' שבמל' כו' ע"ש. דזה א"א כי כבר נת' דמה שאמרו יכול כמוני אין ר"ל כמו עצמות אור א"ס ממש דאיך יעלה על הדעת לומר כן. אלא שר"ל על הבחי' המתלבשת באצילות אשר זהו בחי' עתיק כו' וכנ"ל. וא"כ לפי' הרמ"ז דקדה"ק הם תלת רישין שמכללם רדל"א צ"ל מהו ענין הבחי' שלמעלה מזה שע"ז אמרו יכול כו'. אך הענין ע"ד מ"ש בביאור האדר"ז להרח"ו (בדף רפ"ח ע"א) בפי' משי"ש ע"ב האי עתיקא אשתכח בג' רישין פי' אשתכח נמצא ומתעלם ומתגלה בג' רישין נמצא כי עיקר עתיקא הוא הא"ס אמנם על שם התעלמות בג' רישין נק' הג' רישין ג"כ ע"ק עכ"ל. נמצא גם בחי' רישא עילאה הנקרא רדל"א וקדה"ק אינו אלא שבו מלובש אור א"ס ממש הנקרא עתיקא קדישא. וזהו ענין הבחי' קדושתי שלמעלה מקדושתכם כו' וע' בפי' הספד"צ להאריז"ל בפ"ק (דקי"ט ע"א) שכ' וז"ל ודע דהוא רישא דלאו רישא אשר שם חביון עוז העצמות הוא עצמו אינו משיג מה שיש בו וזהו פי' דלא ידע ולא אתיידע מה דהוי ברישא דא כביכול כאדם שאינו משיג מהות הנשמה שבו עכ"ל.

ומכ"ז יובן בתוספת ביאור ענין שבת שבתון היא ושבת שבתון הוא. דפי' שבת שבתון היא היינו כשההמשכה מקדה"ק שהוא בחי' תלת רישין וגם גילוי הארת אור א"ס ע"י תלת רישין הנ"ל כמו עד"מ באדם אף שאינו משיג מהות ועצמות הנשמה שבו מהו עכ"ז הארות וכחות הנשמה מתגלות בהראש שהוא השכל ורואיה שמיעה כו'. אמנם בחי' שבת שבתון הוא. היינו כשנמשך גילוי עצמות אור א"ס ממש המלובש ברדל"א כו' וזהו ענין כשמן הטוב כו' הטוב כי לא כלו רחמיך כו':

האזינו

פרק א

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף כמטר לקחי וגו'. הנה אמרו רז"ל כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן ויבא כגשם לנו (בהושע סי' ו') והקב"ה השיבה כהוגן אהיה כטל לישראל. להבין משל ומליצה דברי חכמים מה שהם המשילו השראת

הקב"ה על כנס"י לגשם או לטל וההפרש שבין גשם לטל הענין כי הנה תשובה קדמה לעולם. וביאור ענין תשובה וגם מה שאמרו רז"ל נמצא כל ימיו בתשובה איך הוא כל ימיו. הנה עיקר התשובה הוא כמ"ש והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה (בקהלת סי' י"ב). וביאור הדבר הנה אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפחתה בי. פי' נפחתה הוא בחי' הבל העליון להיות נפרד דבר ויש בפני עצמו כאדם הנופח ההבל מפיו שההבל נעשה נפרד לעצמו וכן אצל הנשמה כתיב ויפח באפיו נשמת חיים והוא בחי' רוח פיו ומוצא פי' ה' וכמ"ש כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם ומוצא היינו בצאתו מההעלם אל הגילוי וע' בזהר פ' תזריע (דמ"ז ע"ב). אבל בחי' בראתה הוא כמשל בחי' המחשבה שהיא עודנה בהעלם ומתאחדת עם הנפש. והנה פרט ארבעה דברים בנשמה בצאתה מההעלם אל הגילוי להתלבש בגוף. נתת בראתה יצרתה נפחתה לפי שמקור חוצבה הוא הגבה למעלה וכדי שתרד פלאים להתלבש בגוף צריכה להתצמצם ולהתפשט בכמה מיני צמצומים והתפשטות. ודרך כלל נחלקים לד' בחי' כמ"ש (באיוב סי' כ"ח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם. שעד שבאה לכלל ויאמר לאדם דהיינו להתלבש בגוף צריך בתחלה להיות בחי' ראה ויספרה וכו' שהם ד' בחי' צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות כנגד ד' אותיות הוי"ה וע"ז מורה ג"כ שם הוי"ה שהיו"ד בחי' צמצום וההי"א הוא בחי' התפשטות אורך ורוחב והוי"ו הוא המשכה כו' כנודע (וע' מענין אז ראה כו' במדרש רבה ר"פ כי תשא פ"מ ובלק"ת ר"פ בראשית ובזהר נזכר פסוק זה ח"א דף ה' סע"א ודקצ"ט א'. ח"ב דר"ו ב' ח"ג קי"א ב' ופסוק ויאמר לאדם בח"א דע"ט סע"א) וזהו כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. פי' שהנשמה היא חלק הוי' עצמו שיורדת דרך צמצום והתפשטות כו' כמו שם הוי' עד שבאה להתלבש בבחי' יעקב חבל נחלתו הוא הגוף (וע' מענין כי חלק ברבות פ' תולדות פס"ה ע"פ ואנכי איש חלק דע"ג א' ויצא פס"ח דע"ז ב' בפסוק והנה סולם וס"פ תרומה דק"נ ע"ד נשא רפ"ט דרכ"ח ע"ב פ' בלק פ"כ דרע"ט א' וע' בזהר ח"ב דצ"ו א' ודפ"ו א' ח"ג דצ"ד א' ק"ז א' דרע"ח ב'). והנה לא כל הנשמה יורדת למטה להתלבש בגוף רק הארה ממנה בלבד דרך צמצום כו' כנ"ל. אבל כל הנשמה ומקורה נשארה למעלה ונק' מזל ובזה אמרו אדם אית ליה מזלא והכל תלוי במזלא. ומה שאמרו אין מזל לישראל היינו ענין מזלות השרים וכוכבים אשר חלק לכל העמים עובדי כוכבים אבל יש בחי' מזל מקור הנשמה ושרשה ונקרא מזל מלשון נוזל אלא שנוזל הוא לשון נפעל ומזל הוא לשון פועל (ועיין בפרדס בעה"כ ערך מזל) שהוא המקור להיות נוזל ממנו ההשפעה ורוח חיים להחיות רוח שפלים גם שפע אלהי והרהורי תשובה שבאים לאדם

הם באים מכח בחי' המזל כי אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי שרואה ושומע הכרוזין של מעלה בת קול יוצאת ומכרזת כו'. וע"י זה משפעת למטה להיות התעוררות בלב כו' כי ההארה שירדה ונתפשטה למטה בגוף אינו דבר נפרד לגמרי ממקורה ושרשה שלמעלה (ועמ"ש בד"ה כי תצא) לבד מחייבי כריתות שנכרתה הנפש דהיינו ההארה שנתפשטה וירדה למטה נכרתה ממזלי' ושרשה (ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת). והנה כתיב ונוזלים מן לבנון. פי' ע"ד והחכמה מאין תמצא כי החכמה תחיה שהוא ראשית התפשטות החיות נמשך מבחי' שלמעלה מן השכל והוא בחי' אין שאינו מושג. וזהו בחינת לבנון וממנו נוזל ההשפעה (ע' בזהר פ' האזינו דף רצ"ח ע"א) ומזה יובן מהות התשובה שתשוב הנפש בבחי' ביטול במסירת נפש למקורה ושרשה העליון שממנה לוקחה שהוא בחי' אין בחינת מזל וזהו תכלית ירידתה לעוה"ז שתהא במעלה ומדרגה יותר נעלה ממה שהיתה בגן עדן נהנית מזיו השכינה לפי השגתה והוא ע"י בחי' צמצום בחי' חכמה משא"כ על ידי התשובה היא בבחי' ביטול לגמרי למקורה ושרשה שלמעלה מעלה מבחי' חכמה שהוא בחי' אין.

וזהו שכתוב בקריעת ים סוף עד יעבור עמך הוי' כי על ידי קריעת ים סוף נתעלו ישראל במעלה ומדריגה גבוה מאד נעלה למעלה מעלה מבחי' הוי' שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו' שעל זה מורה שם הוי' כנ"ל והוא שרש ענין ההתהוות כי שם הוי' פי' שהוא מהוה כל הנמצאים וההתהוות מאין ליש הוא ע"י צמצום והתפשטות כו'. משא"כ בחי' מזל שהוא בחי' אין לא שייך שם בחי' התהוות כלל וזהו עד יעבור עמך הוי"ה כלומר שעברו למעלה מבחי' הוי"ה לבחי' מזל בחינת אין בחינת תשובה והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה כי נתינתה וירידתה למטה בבחי' צמצום והתפשטות כו' שנתת בראתה יצרתה כו' והתשובה הוא להיות בבחי' ביטול לגמרי כמו קודם ירידתה ויתר על כן כנ"ל:

ב (ועיין בבחיי פ' יתרו גבי לא תשא את שם מענין והרוח תשוב שהוא כמש"כ ועיין ברע"מ פ' בהר) (דק"ח סע"ב) שבחי' והרוח תשוב כו' זהו כענין מ"ש בשנת היובל הזאת תשובו כו'. ועמ"ש מענין יובל סד"ה וימצאו איש מקושש עצים וסד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. שזהו ג"כ בחי' יום הכפורים יום התשובה.

ומ"ש אל האלקים אשר נתנה אף על גב דתשובה זו הוא בחי' עד יעבור עמך הוי' שהיא למעלה גם משם הוי' כנ"ל. וכה"ג נתבאר לעיל בד"ה אתם נצבים גבי לעברך בברית כו' להיות לך לאלקים דפי' לעברך בברית היינו כענין עד יעבור עמך הוי' כו' ע"ש. אך הענין יובן ע"פ מ"ש ע"פ שוש אשיש גבי תגל נפשי באלקי ובד"ה ביום השמיני עצרת

בענין פי׳ צור לבבי וחלקי אלקים לעולם ויובן זה עוד עפמ״ש בזהר ע״פ עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו והוא בפרשה פנחס (דרל״ט ע״ב) ובפ׳ ואתחנן (דרס״ז ע״ב) ועיין מק״מ שם ושם. ועיין עוד מזה בזהר ויקהל (דר״י ע״ב). עוד נזכר מענין והרוח תשוב ברבות משפטים פל״א (דקמ״ט ע״ג) ובפ׳ מצורע פי״ח (דקפ״ה א׳). ובקהלת רבה על פסוק זה. ובכל זה אתי שפיר דקדוק לשון רז״ל במשנה פ״ד דאבות יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא כו׳ קורת רוח דוקא כדכתיב והרוח תשוב וע׳ עוד בזהר ח״ב בפ׳ תרומה (קמ״א ב׳ עד קמ״ב א׳) ובפ׳ משפטים (צ״ז ב׳). ולכאורה הוא בענין אחר קצת ממש״כ דהרי שם מפרש ענין זה על עליית הרוח מגן עדן התחתון לגן עדן העליון וכאן נתבאר שזהו למעלה מבחי׳ גן עדן כו׳ כנ״ל. אך המעיין בזהר ח״ב פ׳ תרומה שם (דקמ״ב א׳) במ״ש ועד דהאי נשמה עילאה לא סלקא גו נביעו דעתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין כו׳ ובזהר שלח (דקנ״ט א׳) גבי תלת עלמין כו׳ עלמא קדמאה כו׳ כגוונא דא כו׳ עד עין לא ראתה אלקים זולתך כו׳ ובפי׳ הרמ״ז שם ימצא שהכל כוונה אחת. ועוד דבזהר תרומה שם מדבר על בחי׳ ומדרגת הרוח שמבחי׳ נפש רוח נשמה שלמטה מבחי׳ ומדרגת נשמה. וכאן מדברים בענין והרוח תשוב גם על בחינת הנשמה ממש ומ״ש והרוח תשוב היינו לפי דעלייה זו הוא למעלה מעלה גם משם הויי דהיינו למעלה מהחכמה. אשר שם הוא בחי׳ רוח וכמ״ש בזהר בפ׳ בראשית (דל״ז ע״ב ודנ״ח ע״א) ע״פ לא ידון רוחי באדם. כד בני עלמא זכאין כו׳ קודשא ב״ה אתער רוחא דחיי דלעילא עד דמטון אינון חיין לאתר דיעקב שריא ביה כו׳ ומבואר בלק״ת ס״פ בראשית דהמשכת רוחא דחיי דלעילא היינו מאריך אנפין דתמן אריכו דחיין וכ״ה בזהר תרומה (דקע״ח סע״ב) וע״ד מ״ש במדרש בראשית רבה ספ״ב בפסוק ורוח אלקים מרחפת על פני המים זהו רוחו של משיח האיך מה דאת אמר ונחה עליו רוח ה׳ באיזו זכות ממשמשת ובאה. מרחפת ע״פ המים בזכות התשובה שנמשלה כמים שנאמר שפכי כמים לבך עכ״ל.

והטעם שנקרא בשם רוח יובן עוד מעט מזעיר עפמ״ש בביאור דמזוזה מימין בענין אויר שלמעלה מבחי׳ אור כו׳ ע״ש ובסי״י איתא אחת רוח אלקים חיים ולפי׳ הפרד״ס ש״ג פ״ה היינו בחי׳ כתר ע״ש ומכ״ז יובן מ״ש והרוח תשוב כו׳ שלפי שעלייה זו ע״י התשובה הוא אל האלקים אשר נתנה דהיינו למעלה מדי צמצומים הנ״ל דבחי׳ שנתת בי ובראתה יצרתה נפחתה בי כו׳ ע״כ נאמר והרוח תשוב. והיינו לבחי׳ רוח עליון מה שבדור המבול נאמר לעונש לא ידון רוחי כו׳ וז״ש עד יערה עלינו רוח ממרום כו׳ וע׳ בזהר ח״ג (דק״ל ע״ב) ע״פ ונחה עליו רוח כו׳ וח״א (דע״ז א׳) בשעתא דרוחא דכל רוחין ארים בסימו דנשמתא כו׳. וזהו אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף (באיוב סי׳ ל״ד) ופי׳

בזהר תרומה (דקס"ב ב') רוח אמשיך רוח ואייתי רוח דהיינו שע"י רוח האדם העולה למעלה כשישים אליו יתי' אזי רוחו ונשמתו מבחי' סוכ"ע אליו יאסוף כו' וכמ"ש במ"א. וברבות בראשית פי"ד ע"פ ויפח באפיו לפי שבעוה"ז בנפיחה לפיכך מת אבל לעתיד בנתינה שנאמר ונתתי רוחי בכם וחייתם וזהו ע"י התשובה בחינת והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה דוקא.

ומ"ש שבעוה"ז בנפיחה. היינו שבחי' הנשמה המלובשת בגוף היא נמשכת מבחי' ואתה נפחתה בי שהוא בחי' הבל העליון כו' אבל שרשה ומקורה היא מבחי' אשר נתנה אלא שלפי שבהגוף אין מאיר רק מבחי' אתה נפחתה בי ע"כ מת. אבל לעתיד יאיר בהגוף ממש מבחי' ונתתי רוחי כו' ועיין ברבות פ' כי תשא פמ"א ע"פ ויתן אל משה כי ה' יתן חכמה כו' ע"ש.

וגם פי' ונתתי בחי' מתנה הוא כענין אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת ע"ד מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו' כמ"ש במ"א ועמ"ש ע"פ וממדבר מתנה בד"ה צאינה וראינה. גם ע"ד מארז"ל נותן בעין יפה הוא נותן כי כמו שיש באדם עד"מ עין יפה ובינונית במשנה פ"ד דתרומות כך עד"מ להבדיל הבדלות לאין קץ יש שרש ומקור לשני בחינות אלו ע"ד שנת' סד"ה כי תשמע בקול בענין לעשות הישר בעיני ה'. שהן ב' בחינות השגחות כו' ע"ש.

והנה שרש בחינת עין יפה זהו ענין עינא פקיחא. וע"ז נאמר ביוסף עלי עין וזהו עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו. ומבחי' זו נמשך ונתתי רוחי כו'. עוד יובן ענין והרוח תשוב עפמ"ש בזח"א ויחי (דרמ"ה א' ב') וע' עוד בזהר מענין והרוח תשוב (ח"א דף פ"ה סע"א ק"ו ב' ק"ל ע"ב דר"ז ב' ח"ג דרט"ו סע"ב דרכ"ד סע"ב) ושם מבואר דבחי' זבחי אלקים רוח נשברה שזהו ענין תשובה זהו בחי' והרוח תשוב אל האלקים כו' עכ"ה:

ג **וזהו** כל ימיו בתשובה כי בכל יום תשוב הנפש שהרי בכל לילה חוזרת נשמתו רק שבלילה היא חוזרת לבחי' ואתה נפחתה בי שהוא בחי' הבל העליון שמשם תפרד הנפש להתלבש בגוף ובלילה חוזרת להתכלל ולהתאחד במקורה להזוכים למעלה ומדרגה זו וכמ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב וגו'. משא"כ בכל יום צריך להיות בבחי' תשובה למקורא דכולא ושרשה העליון והוא בשעת התפלה בק"ש.

וזהו שמע ישראל שמע לשון אסיפה וקיבוץ כמו וישמע שאול פי' שיתאסף ויתקבץ פיזור הנפש בחי' ישראל שהם בחי' ג' שכלים וז' מדות באדם אשר נתפזרו בתענוגי

עוה"ז במחשבות האדם ותחבולותיו איש לפי ערכו ומדרגתו ולאהפכא חשוכא לנהורא ולמסור נפשו באחד.

והדרך איך יתהפך לבו הוא בשומו ללבו מה שכתוב ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים וגו' כי בכל דבר יש בחי' חיים ובחי' מות הרוחניות הוא בחי' חיים והגשמיות הוא בחי' מות וכן ע"ד זה אפי' בשמים ושמי השמים והגלגלים הנה לכל דבר יש חומר וצורה. והחומר הוא בחי' מות לגבי הצורה שהוא רוח חיים שבו וע"ז נאמר ובחרת בחיים שהוא חיי החיים ב"ה וכמ"ש לאהבה את ה' אלהיך כי הוא חייך (ועמ"ש בד"ה שמע ישראל בפי' ואתחנן ובד"ה שמאלו תחת לראשי בפרשה כי תשא) ואי לזאת יאמר מי לי בשמים ועמך לא חפצתי וגו'. ואם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ. פי' אחר שרואה שנמשך כ"כ חיים בתענוגי העוה"ז שהם בחי' עוברי רצונו כ"ש וק"ו בבחי' עושי רצונו שהם המצות שנמשכים מפנימית רצונו שאור א"ס ב"ה מתלבש בהם והוא חיי החיים אשר ע"כ יתהפך לבו מן הקצה אל הקצה מחשוכא לנהורא ולדבקה בה' אחד במסירת נפש ממש מחמת שרואה בנפשו איך שהוא נפרד מן החיים האמיתים ולכן במקום שבעלי תשובה עומדים כו' להיות מהפכים מחשוכא לנהורא ויצעקו אל ה' בצר להם כי מחמת צרת ומרירות לבו שנגעה עד הנפש צועק אל ה' למעלה מהשגת נשמתו לדבקה בו במסירת נפש ממש ולכן בקריאת שמע הוא בחינת תשובה שמע ישראל דהיינו לאסוף ולקבץ פיזור הנפש מחשוכא לנהורא כדי למסור נפשו באחד וזהו בכל אדם אפי' מי שלא חטא מימיו. מ"מ בעל כרחך הרי הנפש מלובשת בגוף כו' וכמ"ש במ"א שזהו כל עיקר תכלית ירידת הנשמה לעוה"ז הגשמי כדי להיות בחי' בעל תשובה על זה. על שנפרד מן החיים האמיתיים חיי החיים ב"ה.

וזהו ענין שבת אותיות תשב. כי הנה שבת כי בו שבת מכל מלאכתו והרי לא שייך עמל ויגיעה לפניו ית' ואיך שייך לשון שביתה ומנוחה אלא הענין כי ששת ימים עשה וגו'. פי' שנתפשט גילוי אור א"ס ב"ה בבחי' עשיה בעשרה מאמרות שנברא העולם.

ובראשית נמי מאמר הוא וכמ"ש כולם חכמה עשית. שאפילו חכמה נחשבת כעשיה גשמיות לפניו ית' ובשבת הוא גילוי אור א"ס ב"ה בבחי' שלמעלה מבחי' החכמה וזו היא בחי' שביתה ותשובה ע"ד משל באדם המשים עיונו ומחשבתו במלאכתו אשר עשה וכששובת ממלאכתו משיב עיונו ומחשבתו אל מקורו שהוא מהותה ועצמותה של הנפש המשכלת (ועמ"ש מזה בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ ובד"ה שובה ישראל עד). וזהו תשובה קדמה לעולם כי בעשרה מאמרות נברא העולם ובראשית נמי מאמר הוא שהוא בחי' חכמה. אבל בחינת התשובה היא קדמה והגבה למעלה מבחי' חכמה כנ"ל (ועיין

מ״ש בזה באריכות בד״ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך כו׳) אך מי שטרח בערב שבת כנ״ל כו׳ הוא ענין התפלה בכל יום כדי שיגיע למדרגת שבת כי בכל יום הארה מעין שבת וזה יעשה האדם בשעת התפלה שיפנה מכל עסקיו שיהיה אצלו שביתה ומנוחה כבשבת ויסיח דעתו מכל המחשבות זרות הטורדות לקשר נפשו בה׳ ולמסור נפשו באחד בק״ש וזה הוא הכנה ליום השבת שבשבת כל היום בכללו הוא בחי׳ ומדרגת התשובה ובימות החול הוא רק הארה מעין זה בשעת תפלה:

ד **והנה** יו״כ נקרא שבת שבתון שהוא השבת של כל שבתות השנה שכל שבתות השנה הם חשובים נגדו כימות החול לגבי שבת שהוא עיקר יום התשובה ובכל השבתות מאיר הארה ממנו בלבד.

וביאור הענין זה כי עיקר התשובה הוא ביטול רצונו ולאהפכא מחשוכא לנהורא למעלה מהשגת שכלו ואית רצון ואית רצון כו׳. וביום כפור מתגלה רצון העליון ממדריגה יותר גבוה ונעלה וזהו לפני ה׳ תטהרו כלומר למעלה מבחינת הוי׳ ע״ד מ״ש עד יעבור עמך ה׳ כו׳ כנ״ל.

ולכן אומרים ביום כפור סלח לנו כי הסליחה היא התגלות הרצון וכמשל אדם שמבקש מחבירו מחילה אפילו אם יודע שלא יעשה לו מאומה אעפ״כ אינו רוצה שיהיה ברוגז עמו וענין הרוגז הוא הפיכת הרצון רק רוצה שיטה רצונו אליו כך אנו מבקשים ומתפללים סלח לנו שיתגלה בחי׳ רצון העליון (ועד״ז נקרא התפלה צלותא דפי׳ צלותא כמו אצלי ודוך שהוא לשון הטייה שיטה כביכול להיות גילוי רצון העליון ב״ה וכמ״ש מזה ע״פ תבנה ותכונן עיר סיחון). וזהו סלחתי כדבריך כלומר כמו שאתה מבקש כפי אתערותא דלתתא כך אתערותא דלעילא. וכדרך שאדם מבטל רצונו למטה מחשוכא לנהורא כי הכל תלוי ברצון וכל מחשבות האדם ושכלו ומדותיו מתנהגים עפ״י הרצון כך מתגלה אליו רצון העליון ב״ה כי אית רצון ואית רצון כנ״ל.

וזהו המרבה לסלוח שיש רבות מדרגות בסליחה לכל אחד ואחד כפי אשר הכין לבו והנה המדרגה היותר נעלה בביטול הרצון באתעדל״ת הוא בחי׳ רעותא דליבא ופנימית הלב מחמת דעת ה׳ וכל מאמינים שהוא לבדו הוא ולית מחשבה תפיסא ביה כלל ובשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

ואי לזאת אין לו שום רצון וחפץ זולתו וכמ״ש דוד המלך ע״ה מי לי בשמים וגו׳ וסלחתי כדבריך כתיב שכך יתעורר מלמעלה שיתגלה רצון העליון ב״״ה כמ״ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר העליון יהיו וכמ״ש ושער רישי׳ כעמר נקא וזו היא בחי׳ תשובה של יום הכפורים (וע׳ מענין זה דילבינו ברבות ויחי פצ״ט בפסוק

ולבן שינים מחלב. ור"פ ויקרא בפסוק ההר הטוב הזה והלבנון פ' אמור פכ"ז. במדבר פ' ב' נשא רפ"ח רפ"י ובשה"ש רבה בפסוק כאהלי קדר ובפסוק חכו ממתקים ובפ' צוארך כמגדל השן כו' אפך כמגדל הלבנון. בשה"ש סי' ז' ה' ועיין בזח"ב) (ד"כ ע"א כ"ז סע"ב קל"ה א' ח"ג מ"וט א' נו"ן סע"ב ס"ז א' דרמ"ח ב' ודרנ"ה ב') ומש"ש (דרמ"ח ב') מענין לבון הלכתא יובן עפמ"ש בד"ה קול דודי בפ' שמות ולכן נתנו בו לוחות אחרונות כי הנה עיקר הלוחות הוא אנכי ולא יהיה לך שהם כללות הדברות וכללות כל התורה כולה אנכי כללות מצות עשה ולא יהיה לך כללות מצות ל"ת. וביאור הענין כי פי' אנכי מי שאנכי הוא בחי' עצמותו ומהותו ית' כביכול נתגלה להיות אלהיך להיות שורה ומתגלה בך ע"י בחינת הוי"ה שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו' (ועמ"ש מזה גבי חג שבועות בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי כו' ובד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך כו') וכמה ריבוי רבבות צמצומים והתפשטות כו' עד שיהיה בחי' אלהיך והיינו ע"י כי אשר קדשנו במצותיו בקדש העליון למעלה מבחי' קדוש כו' כי רמ"ח מצות עשה הם רמ"ח אברים דמלכא הם רמ"ח המשכות אור א"ס ב"ה כמשל באברים שבאדם שבהם מתפשט הדם הוא הנפש והחיות כו' וזהו שמברכין קודם כל מצוה באי"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו פי' מלך העולם שהעולם הוא מבחי' מלכותו ית' אבל אותנו קדשנו במצותיו והגיענו לבחי' קדש העליון ובחינת אנכי מי שאנכי כו' ודרך כלל נחלקים לג' בחינות תורה ועבודה וגמ"ח גמ"ח קו ימין מלמעלה למטה ועבודה קו שמאל ממטה למעלה שמאלו תחת לראשי. פירוש שמרים ראשו למעלה מבחי' השגת שכלו ותורה קו אמצעי כו' כמ"ש במ"א (וע' מזה בד"ה אני ה' אלקיכם דפי' ציצית ובד"ה לסוסתי ובד"ה נאוו לחייך בתורים) ולא יהיה לך כללות ל"ת כי עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלהיכם שעבירה מטמטמת לבו של אדם ואינו שורה ומתגלה אור ה' על נפשו וזהו לא יהיה לך אלהים אחרים על פני כי כל העבירות נקראו בשם אלהים אחרים שכל העושה עבירה בורא קטיגור כו' והוא מקליפות וסטרא אחרא והזהיר הכתוב שלא יהיה לך כח הסט"א על פני. פי' שהם המונעים ומבדילים את פני דהיינו גילוי השראתו וכמ"ש יאר ה' פניו אליך ישא ה' פניו (ועמ"ש מענין על פני סד"ה זכור את יום השבת לקדשו ובביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות גבי הסתר אסתיר פני ביום ההוא). והנה לוחות הראשונות נתנו בשבועות בקולות וברקים ולכן לא נתקיימו כי ענין הרעש בקולות וברקים הוא מבחי' עלמא דאתגליא ויש משם יניקה לחיצונים ע"י ירידת המדרגות והשתלשלות העולמות וההיכלות. וכמ"ש רגליה יורדות מות ומלכותו בכל משלה. משא"כ לוחות אחרונות נתנו בחשאי כדכתיב ואיש לא יעלה עמך וגו' לפי שהם בחי' פנימית הלב בחי' עלמא

דאתכסיא בחי' רעותא דליבא שאין שם אחיזה ויניקה לסט"א כלל (ועמ"ש מזה בפרשה תבא בד"ה היום הזה ועיין בזהר ח"א) (ד"נ ע"ב) ובסה"מ (סי' קל"ח) ובפרשה תרומה (קל"ו א') ובפ' שמיני (דל"ט א'). וע' מענין מעלת לוחות האחרונות ברבות פ' כי תשא פמ"ו גבי ויגד לך תעלומות חכמה כו'. וזהו שארז"ל עיקר הצעקה בלב עיין בזהר פ' שמות (ד"כ רע"א):

ה וזהו ענין ויבא כגשם לנו כי הנה הגשם יורד בענן המכסה שמים בעבים ועבים נתהוו מאדים אשר יעלה מן הארץ להיות הענן והחושך דהיינו שישים אל לבו ריחוקו מאור פני ה' והסתר אורו ית' ישת חשך סתרו וכל נהורין מתחשכין קמיה דלית מחשבה תפיסא ביה. ואזי מרחוק ה' נראה באתערותא דלעילא שיבא כגשם לנו הוא חסד עליון ואהבה רבה שלמעלה לדבקה בה' אחד בגילוי אור א"ס ב"ה על נפשו בחי' רצון העליון (ועמ"ש מענין זה איך שהמרירות מהריחוק גורם התגלות אהבה רבה בד"ה אתם נצבים גבי ושקל בפלס הרים) וזהו יערוף כמטר לקחי לקחי שלוקחין אותו שע"י המצות אשר קדשנו במצותיו לוקחין אותו כביכול ממש וממשיכין אור א"ס ב"ה ממש כי רמ"ח מצות עשה רמ"ח המשכות אברין דמלכא כמו למשל האוחז באדם באחד מאבריו ומושכו אליו נמשך כולו אליו כך כביכול על ידי המצות שהם אברין דמלכא ממשיכין כביכול הארה והשפעה מאור א"ס ב"ה ממש ואף שהמצות הם בענינים גשמי' בחי' חיצונית מ"מ נתפס ונקלט בהם החיות אור א"ס ב"ה המתלבש בהם כמו למשל אברים שבהם מתפשט חיות הדם הוא הנפש.

וזהו יערוף כמטר בחי' עורף בחי' חיצוניות וע"י כן לקחי לוקחין אותו ממש כביכול והיינו כמטר וכגשם דהיינו ע"י אתעדל"ת בבחי' תשובה מעומקא דליבא להיות ואד יעלה מן הארץ המכסה שמים בעבים וגו' מרחוק ה' נראה כו' כנ"ל. (ובפי' האזינו השמים כו' יערוף כמטר י"ל עוד כי השמים היינו המדות עליונות דאצילות הנק' זעיר אנפין דאצילות כמ"ש בזהר פ' האזינו) (דרצ"ו ב') השמים שמים עילאין אינון דאשתמודען דאקרון שמא דקוב"ה כו' ותשמע הארץ ארץ עילאה כו' היא מדת מלכותו ית' ומרע"ה אמר להם האזינו ואדברה פי' שעל ידי התומ"צ ממשיך בהם אור א"ס ב"ה מלמעלה מעלה מבחי' שמים דהיינו מבחי' ישת חשך סתרו שהוא בחינת כתר עליון ונקרא אריך אנפין וע"ז נאמר יערוף כמטר לקחי וכמ"ש בזהר ס"פ ויקרא (דכ"ה סע"ב) שזהו ענין הרעיפו מים ממעל ממעל ודאי מעתיקא קדישא קא אתייא ולא מההוא אתר דאקרי שמים כו' וע"ש במק"מ והיינו שמשם נמשך בבחי' שמים להיות הגשם והמטר יורד מבחי' שמים לבחי' ארץ. אבל שרש המשכה זו באה מלמעלה וממעל מבחי' שמים

וע"כ נאמר האזינו השמים כו' לבחי' המשכה עליונה זו דיערוף כמטר לקחי. וז"ש במדרש פ' האזינו ובקהלת רבה (דצ"ב ע"ד) בפסוק ידעתי כי כל אשר יעשה וז"ל גזר הקב"ה שיהיו השמים מקלסין אותו שנא' השמים מספרים כבוד אל עמד משה ושיתקן שנאמר האזינו השמים ואדברה עכ"ל. ועיין מזה ג"כ ברבות בראשית פ"ה והיינו לפי שמשה המשיך בהשמים מבחינה שלמעלה מעלה מבחי' שמים עצמן והנה החכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו בחכמה כו' וזהו שעמד משה ושיתקן לקבל מבחי' המשכה וגילוי זה הגדול מהם עצמן.

ועד"ז נת' במ"א בענין קי"ס דאגלידו מיא כי איידי דטריד למבלע לא פליט בד"ה ששת ימים תאכל מצות ועמ"ש מענין מוריד הגשם בביאור ע"פ תורה צוה לנו משה מורשה כו'. וע' בזהר פ' ואתחנן (דרס"ג ע"א) ע"פ שמע ישראל דק"ש כתיב האזינו השמים אוף הכא שמע ישראל וכולא חד מלה הוא וע"ש במק"מ. והיינו כי בק"ש ממשיכים ג"כ מבחי' זו וזהו ענין הוי' אלקינו הוי' אחד ולזה אמר שמע ישראל דלעילא לבחי' המשכה עליונה ועצומה זו וכו'. אך הנה כדי להיות המשכה עליונה זו מבחי' כתר ישת חושך סתרו זהו ע"י ואד יעלה מן הארץ שהוא בחי' אתעדל"ת כנ"ל והיא המרירות מהחושך המסתיר אורו יתי ולכן אתערותא דלתתא זו עולה עד בחינת החושך העליון שלמעלה מהאור דח"ע והוא בחי' ישת חשך סתרו שמזה נמשך להיות הגשם יורד בענן אשר שרש הענן ההוא נמשך מבחי' ישת חשך **סתרו** ועמ"ש מזה ר"פ ויקרא בענין כי שכן עליו הענן כו'.

וזהו ענין כי עם קשה עורף הוא וסלחת. דאיתא במדרש דקשה עורף לשבח קאמר היינו החיזוק בעבודת ה' למעלה מהשכל וע"ז ממשיך בחי' יערוף כמטר כו' ועד"ז בק"ש שכדי להיות ההמשכה הוא ע"י בחי' תשובה והרוח תשוב כו' כמבואר לעיל באריכות וע' מענין ואד יעלה ברע"מ פ' צו (דכ"ח סע"ב) והנה בחי' תזל כטל זהו עוד המשכה עליונה יותר כדלקמן. אך אמרו רז"ל לא עם הארץ חסיד ולא בור ירא חטא. פי' שא"א להמשיך בחי' חסיד והארה מבחי' ורב חסד בחי' אהבת ה' אור א"ס ב"ה על נפשו בחי' גשם ומטר הנ"ל כשהוא עם הארץ שאין לו תורה כי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מבחי' חכמה מאיר ונמשך למטה בבחי' השתלשלות דוקא מעילה לעילה כו' (ועמ"ש מענין ולא ע"ה חסיד בביאור ע"פ וקבל היהודים) ולכן מתלבש בחכמה תחלה וכמ"ש בזהר"ק תלת קשרין קוב"ה ואורייתא וישראל מתקשראן באורייתא כו'. וזהו האזינו השמים הוא בחי' תושב"כ שם מים הוא בחי' חכמה עילאה כמו מים שאין להם גוון כו'.

וכך הוא ענין תורה שבכתב שהוא בחי' חכמה עילאה כמאמר רז"ל רע"ק היה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תילין שכל קוץ וקוץ הוא מרמז על כמה עניני חכמה עילאה נפלאה עצמו מספר וכן כל תמונה וצורת אותיות וטעמיהן ותגיהן ונקודותיהן כולם בחכמה נפלאה למעלה מעלה עד אין קץ ותכלית.

ואדברה הוא לשון הנהגה והמשכה כמו ידבר עמים תחתינו והיינו כדי להמשיך לישראל בחי' כמטר לקחי צריך להיות תחלה האזינו השמים ותשמע הארץ הוא בחי' תורה שבע"פ שהיא מקבלת מתושב"כ שע"י תושב"כ ושבע"פ יערוף כמטר לקחי וגו' הוא האהבה בהתגלות אור ה' על נפשו. משא"כ כשאין לו תורה אין אור האהבה שורה ומתגלה בנפשו כי תלת קשרין מתקשראן דא בדא קוב"ה ואורייתא וישראל. ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה (ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים בענין פי' המשפילי לראות בשמים ובארץ ובענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים כו' ע"ש ועמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי):

ו **והנה** כל הנ"ל בחי' גשם ומטר זהו בקשת כנ"י דהיינו שיהיה נמשך ע"י אתעדל"ת. אך הקב"ה השיב לה אהיה כטל טל הוא בחי' ומדרגה גבוה מאד נעלה מה שא"א להמשיך ע"י אתעדל"ת שאין כח במעשה התחתונים לעורר את האהבה הגדולה הזאת ואעפ"כ אחרי התעוררות מעשה התחתונים שיבא כגשם כו' אזי מאליו וממילא נמשך בחי' הטל והוא בחי' חג הסוכות וסוכה תהיה לצל יומם וכתיב ה' צלך ובצל ידי כסיתך בחי' וימינו תחבקני (ואפשר לומר שגם ע"פ להנ"ק יש שייכות סוכה לטל והוא ע"פ מ"ש בנחמיה (סי' ג' ט"ו) יבננו ויטללנו דפירושו כמו סוכה כמ"ש בשרשים וכ"כ במצודת ציון שהוא ענין צל כי בצל קורתי (בראשית י"ט) תרגם אונקלוס בטלל וכן בגמרא (פ"ג דסוכה דל"א) האי כשורה דמטללתא וזהו תזל כטל ואזי יוכלו לבא לבחי' אמרתי להיות האמירה שלי ע"ד ואשים דברי בפיך ופי יגיד תהלתך יגיד מאליו וממילא כנ"ל (וזהו ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך שבחי' דברי שבפיך שזהו ענין כטל אמרתי זהו ענין ובצל ידי כו' בחי' א' עם חג הסכות ועמ"ש מזה בד"ה ביום השע"צ עו' בזהר בראשית) (דף ד' סע"ב) ובפי צו (דל"ה ע"א) והנה סיפיה דקרא הוא לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה. והיינו שבחי' טל נמשך בבחי' שמים וארץ וכמש"כ האזינו השמים כו' תזל כטל כו' ועי"ז לאמר לציון כו' וכנ"ל בענין השקיפה כו' וברך כו' ולכן אין הטל נפסק כמארז"ל לפי שמקורו מאד נעלה ממעשה התחתונים ואתערותא דלתתא שאין מגיעים אלא עד מקור נשמות ישראל ומזליהם העליון. אכן הטל יורד ונמשך מאור עליון הנק' טלא דבדולחא כמ"ש כי טל אורות טלך (בישעיה סי' כ"ו י"ט) (וע' בזח"א) (דק"ל סע"ב

ודרל"ב א') דפי' אורות ממש מאינון נהורין עילאין דנהרין לעילא כו' וח"ג (דקכ"ח ב') אורות נהורא דחוורתא דעתיקא כו' ה"ד ועינו כעין הבדולח כו' שהוא למעלה מעלה מבחי' המזלות שהן נוצר חסד ונקה כו' כמ"ש בזה"ק כו' (וזהו שבברכת יעקב נאמר ויתן לך האלקים מטל השמים כו' שזהו למעלה מעלה מבחי' שרש נש"י מצד עצמן שהוא מבחינת המזלות ובזהר פ' תזריע) (דמ"ט ע"א) גבי הזה עליהם מי חטאת שיורי טלא דבדולחא. וזהו ההמשכה שמבחי' מזל ונוצר חסד כמ"ש באגה"ק ד"ה למה נסמכה פ' מרים כו' ע"ש ונקראים רק שיורי טלא והיינו כדי לטהר טמא מת. אכן לע"ל להיות תחיית המתים ממש זהו על ידי גילוי מבחי' עצמיות טל אורות ממש.

ועמ"ש בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון גבי אחור וקדם צרתני שיש בבחינת הרצון עליון ב' בחינות כו' ע"ש ועד"ז הוא ענין יערוף כמטר ותזל כטל כי יערוף מלשון עורף זהו נק' בחי' אחור לגבי בחי' תזל כטל שהוא פנימית תענוג העליון כו' אלא שאעפ"כ גם בבחי' יערוף נמשך הארה מבחי' הפנימית המתלבש בבחינת המזלות ולכן נק' שיורי טלא כו' ועמ"ש עוד מענין האתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת בביאור ע"פ צאינה וראינה כו' (בפ' קדושים) ובביאור ע"פ אני ישנה כו' שראשי נמלא טל עו' עוד בענין תזל כטל בזהר ויקהל דר"י ע"א:

קיצור מהדרוש ע"פ האזינו

אות א יבאר ענין כל ימיו בתשובה ויש בו ד' ענינים. הא' הוא שיקדים פי' מאמר נשמה שנתת בי כו' והוא שהנשמה שרשה הגבה למעלה וכדי שתרד פלאים להתלבש בגוף צריכה להתצמצם ולהתפשט בכמה מיני צמצומים והתפשטות ודרך כלל הם ד' מיני ירידות וזהו נתת בי בראת יצרת נפחת כנגד ד' אותיות הוי' כו'. ב' אך לא כל הנשמה נכנסת בתוך הגוף רק הארה ממנה בלבד דרך צמצום כו' כנ"ל. אבל כל הנשמה ועיקרה נשאר למעלה ונק' מזל. ג' וענין המזל היינו כמ"ש ונוזלים מן לבנון. לבנון הוא בחי' אין שממנו תמצא החכמה.

וזהו ענין התשובה שהרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה דהיינו לבחי' שורשה העליון בחי' אין ומזל הנ"ל עד יעבור עמך הוי' למעלה מבחי' שם הוי' יו"ד צמצום כו' והיינו ע"י תשובה בביטול ומס"נ. ד' והשתא א"ש ענין כל ימיו בתשובה כי בכל יום צ"ל בחי' תשובה זו למקורא דכולא באמרו שמע ישראל כו' שצריך למסור נפשו באחד:

אות ב' הוא הג"ה.

באות ג יש בו ב' ענינים א' יבאר איך יתהפך לבו לבוא לבחי' תשובה מס"נ ביטול הנזכר פ"א ויאמר שהוא בשומו ללבו מ"ש ובחרת בחיים. כי בכל דבר יש חיים ומות הגשמיות נק' מות והרוחניות שבו נקרא חיים והוא ית' חיי החיים.
וא"כ יתבונן אם לעוברי רצונו שהוא בגשמיות נמשך כ"כ חיות ותענוג לעושי רצונו שהם המצות עאכו"כ. וא"כ ועמך לא חפצתי כו' ויבא למס"נ ממש מחמת שיחרה לו מאד על היותו נפרד כו'. ב' יבאר כי תשובה זו הוא בחי' שבת אותיות תשב והשביתה היא למטה להסיח דעתו מכל המחשבות הטורדות לקשר נפשו בה' למס"נ באחד ולמעלה ה"ע עליי' החכמה ומדות שנתפשטו בבחי' עשיה ובשבת התגלות אור א"ס בבחי' שלמעלה מהחכמה. אמנם דוקא מי שטרח בע"ש בתפלה שבכל יום מששת ימי החול שהוא ההארה מעין שבת למס"נ בקריאת שמע כנ"ל יאכל בשבת:
באות ד יש ב' ענינים. א' יבאר כי יוהכ"פ נקרא שבת שבתון כי הוא עיקר יום התשובה ובשבת מאיר הארה ממנו בלבד כי עיקר התשובה ביטול רצון והנה אית רצון ואית רצון. וביוכ"פ מתגלה רצה"ע שהוא בחי' לפני הוי' ומשם נמשך סלח לנו אך סלחתי כדברך כתיב ר"ל כפי האתעדל"ת רעותא דליבא עי"ז מתגלה אתעדל"ע רצה"ע הנ"ל שלג וצמר כו'. ב' יבאר שלכך נתנו לוחות אחרונות ביוכ"פ כי אנכי ולא יהיה לך כללות מ"ע ול"ת ע"י מ"ע גילוי מהו"ע בחי' אנכי נמשך להיות אלקיך ע"י שם הוי' ובחי' ל"ת שלא יהיה הסתר ולא יבדילו אלהים אחרים וניתנו בחשאי פנימי' הלב:
באות ה יבא לביאור הפסוק. ויש בו ב' ענינים. הא' הוא מה שנת' איך שע"י תשובה הנ"ל אזי הוא בחי' ויבא כגשם לנו בחי' ואד יעלה ע"י הריחוק יעורר אה"ר גשם ואזי כמטר לקחי שלוקחים אותו כביכול. ב' יבאר שמ"מ א"א להיות המשכות הנ"ל אא"כ יש לו תורה כי תלת קשרין כו' וזהו האזינו השמים ותשמע הארץ תשב"כ ותשבע"פ ואח"כ יערוף כמטר כו':
אות ו יבאר שהמטר הוא הנמשך ע"י אתעדל"ע אבל אהי' כטל הוא מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם יען שהוא למעלה מבחי' מקור נש"י ומזליהם בחי' טלא דבדולחא שלמעלה מהמזלות ונוצר ונקה:

פרק ב

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ כו' יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כו'.
הנה בסדרה שלפניה אמר העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ. הנה שמים וארץ הם תורה שבכתב ותורה שבעל פה. תורה שבכתב נקרא שמים כי שמים נוטריקון שם מים והתורה נמשלה למים.

וכדכתיב הוי כל צמא לכו למים וכתיב במשה כי מן המים משיתיהו שהוא עד"מ כמו המים שאין להם גוון מיוחד בעצמותם אלא שגוונם משתנה ומתהפך לפי אופן גוון הכלי אם אדום כו'. כך התורה שרשה מבחי' ח"ע חכים ולא בחכמה ידיעא שהוא למעלה מגדר ההשגה והקבלה ולכך כל התורה היא רק סיפורי מעשיות בלבד שאין בהם השגה כלל בעמקות הסודות המלובשים בהם ואפילו הדינים הנאמרים בה כמו ויאמר משה כו' ויאמר ה' אל משה כו' אינם מפורשים ומבוארים בכל פרטיהם עד שבאו חכמי הש"ס ופירשו אותה.

ותורה שבעל פה נקרא ארץ כו' והם הם עדים לפני המקום ב"ה על ישראל כי בהם ניכר אם קיימו וקבלו ישראל את התורה והמצות משום שע"י כל מצוה ומצוה ממשיכים גילוי אור א"ס ב"ה בתורה שיהיה בחי' השראת אור א"ס ב"ה בח"ע כי מצד עצמו הוא מרומם ומתנשא רבבות מדרגות לאין קץ מבחי' חכמה.

וכמאמר דלית מחשבה תפיסא בי' כ"א ע"י השגת התורה וקיום המצות ממשיכים גילוי אלהותו ית' להיות שורה ומתלבש בהם. וכמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם בהם דייקא פי' שממשיך אור א"ס מחיי החיים להיות שורה בהם כו'.

ולכן ארז"ל ועשיתם אתם. אתם כתיב כאלו עשאוני כו'. וזהו ענין עוסק בתורה לשמה. ופי' לשם התורה עצמה. כי על ידי זה הוא קורא וממשיך גילוי אור א"ס בתורה כנ"ל. וז"ש כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כו'. כל הנקרא בשמי היינו כללות נש"י שבראם לכבודו ואין כבוד אלא תורה כי התורה היא בחי' לבושים.

וכמ"ש עוטה אור כשלמה. והיינו כמארז"ל דר"י קארי למאני מכבדותא שהוא כמו עד"מ המלך אין רואים אותו כשהוא ערום זולתי כשהוא מלובש בלבוש מלכות. אך המלך בעצמו ובכבודו אין דרכו להלביש א"ע זולתי שהעבד מלביש אותו כו'. כמ"כ ממ"ה הקב"ה כמו שהוא בעצמותו א"א לו להיות מושג ומתגלה בנבראים דלית מחשבה תפיסא בי'. כ"א ע"י שמתלבש בתורה שהיא חכמתו ורצונו ב"ה והלבשה זו הוא ע"י ישראל דוקא כו'.

וזהו ודברת בם ודברת הוא מלשון הנהגה והמשכה כמו ידבר עמים כו' בם היינו המשכ' אא"ס בהתורה. וזהו והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי מהותו ועצמותו ית' מצוך לשון התקשרות והתחברות כו'.

והכח הזה שיש בנפש לגרום המשכה זאת ע"י התורה הוא ע"י התפלה שקדמה לתורה. כי האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו מפני שצ"ל תחלה בחי' ואהבת בק"ש למסור נפשו באחד.

וענין מס"נ אינו כמו שסוברים העולם שהוא הצעקה בהתלהבות ברעש אלא הוא כמ"ש אליך ה' נפשי אשא שאינו רוצה להיות יש ודבר נפרד אלא להיות בחי' ביטול לשאת נפשו ורוחו אליו ית' שהוא מקור החיים דכולא קמי' כלא חשיבי לך ה' הגדולה וכו'. שבחי' גדולה שהיא בחי' התפשטות חסדו ית' להחיות העולמות אלף אלפין וכו' הוא לך ה' בבחי' ביטול כי קמי' ית' כלא וכו' ואימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו היינו בחי' צירופי אותיות מעשרה מאמרות שמחי' עולמות הנבראים ששם יש בחי' גדולה והתפשטות וכו'. וע"כ תקנו לנו אנכה"ג לפני התפלה שתים לפניה וכו' ופסוד"ז לזמר עריצים רוממות אל בגרונם ע"י שמתבונן איך שהאופנים וכו' ואומרים קדוש ע"י שמשיגים שהוא ית' מקור החיים ומגילוי רוח פיו ית' הם חיים וקיימים ואליו יאתה ומחמת זה תתפעל ותתלהב נפשו וכו' ואע"פ שהנשמות הם גבוהים יותר מהמלאכים מ"מ צריכים להתבוננות מענין אהוי"ר של המלאכים מפני שדברים אלה הם הגורמים שתתחכם גם נפש השכלית ומזה תתפעל גם היא וכו'.

וזהו ונתתי עשב בשדך לבהמתך היינו נפש הבהמית שמזונה מהמלאכים שנקרא עשב וכו'. וזהו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו וכו' שהם ג' לבושים מחדו"מ מחשבה ושכל נקרא בריאה שהוא יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא ודבור הוא בחי' יצירה כמו הצורה שהיא גילוי החומר בלבד ולא חידוש מעיקרו.

וכך הדבור הוא גילוי העלם השכלי עשיתיו הוא בחי' מעשה המצות כמו מלך בו"ד שעיקר הכרת מלכותו הוא ע"י המעשה דייקא שישמעו לפקודתו ולא ישנו את תפקידו. וכך מלכותו ית' כתיב ה' מלך גאות לבש וכו'.

ואל יאמר אדם א"א בבשר חזיר אלא אפשי אבל מה אעשה אבי שבשמים גזר וכו' שהוא ענין עומ"ש הגם שהוא בלתי שכל כלל ונעוץ סופן וכו'. וזהו שתקנו בתפלת יוצר ויחד לבבינו וכו' כי ב' לבבות הם פנימי' הלב וחיצונית הלב. פנימית הלב הוא בחי' רעותא דליבא בחפיצה ותשוקה אמיתית לדבקה בו ית' כי ברא כרעא וכו'. ה' אלהינו שלנו ממש וא"צ להתבוננות כלל כי מאליו תתלהט ואמנם חיצוני' הלב שהוא מחמת נה"ב שמסתרת והוא מ"ש ערלת לבבכם שהוא בחי' ההסתרה שמסתרת אור קדושת ה' ועליה כתיב ומלתם וכו' שצריך להעביר ערלה זו המפסקת ע"י ההתבוננות בכל המבואר בענין פסוד"ז והאופנים וכו'.

ועל"ל כתיב ומל ה' את לבבך וכו' וע"ז יהיה ויחד לבבינו וכו' וזהו בכל השנה ובעשי"ת כתיב ממעמקים קראתיך הוי' מעומקא דליבא פנימית הלב בקשו פני וכו' את פניך ה' אבקש שגם למעלה יש פנימי' וחיצוני' סובב וממלא ממלא הוא בחי' חיצוניו' דכולא

קמי' כלא חשיב ובאתעדל"ת נתעורר פנימי' אלהותו סוכ"ע כו'. אל תט באף עבדך. היינו כי יש עבד למטה כי לי בנ"י עבדים ואברהם אוהבי למעלה מבחי' עבד כבן לפני המלך ואמר דוד המלך ע"ה שלא יהי' מבחי' עבד שלמטה אלא מעבד שלמעלה וכן משה עבדי דוד עבדי.

וז"ש באף עבדך שהוא כמ"ש אף עשיתיו כו' בחי' מעשה בלי טעם כעבד שמשרת לפני אדונו ועושה רצונו אף שאין לו טעם לכ"ד כו' וע"י יחוד ב' לבבות בק"ש יהי' אח"כ ההמשכה ע"י התורה לכבודי בראתיו כו' ולפיכך נקראים עדים העדותי בכם כו' עד שאמר האזינו השמים כו' יערוף כמטר כו'. כי יש ב' בחי' בתורה האחד תלמוד שמביא לידי מעשה שהוא ללמוד כדי לידע הדין אם יוצרך למעשה כו' ובהרהור לא סגי עד שידע ויוחקק בלוח לבו כו' וע"ז הוא שכתוב יערוף כמטר כו' כמ"ש כי כאשר ירד הגשם כו' ועשה את אשר חפצתי כו' ומה לא ישוב כ"א הרוה את הארץ והולידה והצמיחה והאדם יאכל ובכח זה יאמר ואהבת כו'. וכך בחי' תורה זו הוא הנק' עוז שניתן כח שיוכל לומר ואהבת וצ"ל ע"י הקדמת המס"נ כנ"ל כמו הגשם שהוא ע"י רעמים ועבים כו':

פרק ג

בעז"ה

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי. הנה התורה נמשלה למטר ולטל כמ"ש כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים כו' כן יהיה דברי אשר יצא מפי כו' וכן נמשלה לטל כמארז"ל טל תורה וארז"ל מטל השמים זה מקרא כו' (במדרש רבה פ' תולדות פס"ו). והנה מטר הוא ממטה למעלה כמ"ש ואד יעלה מן הארץ והשקה כו' וטל הוא מלמעלה למטה וענין האזינו השמים ותשמע הארץ הוא כי יש ב' מיני נשמות א' אותן שהם בעלי תורה שתורתם אומנתם. והב' בעלי עסקים שעוסקים במצות וגמילות חסדים. כי על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח והנה עבודה שהוא מצות קרבנות אין לנו משחרב בהמ"ק ולא נשאר לנו כ"א תורה וגמ"ח ובעלי תורה נקרא שמים ע"ש התורה שהתורה היא מן השמים והארץ היא בחי' בעלי מצות העוסקים בקיום המצות מעשיות בפועל ממש (ועמ"ש בד"ה השמים כסאי והארץ הדום רגלי ועמ"ש מענין ב' בחי' נשמות ע"פ מי יתנך כאח לי כו' אמצאך בחוץ כו') וכשם שבשמים וארץ גשמיים כתיב בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ שמים קדמו לארץ וכתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים ארץ קדמה כו' כך גם בתורה ומצות מצאנו ראינו שפעמים אמרו ות"ת כנגד כולם כו' וכן אמרו ע"פ כל חפצים לא ישוו בה כל מצותיה של תורה אינן כדאי נגד הלכה א' מן התורה.

ופעמים אמרו תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים וכן אמרו רז"ל גדול התלמוד במה שמביא לידי מעשה דוקא. ושניהם אמת כי יש בחי' ומעלה יתירה בתורה מה שאינה במצות ומ"מ יש ג"כ מעלה יתירה במצות מה שאינה בתורה וכנודע ומבואר במ"א.

והנה על בחי' התורה של ב' מיני נשמות הנ"ל הנקרא שמים וארץ הוא אומר יערוף כמטר לקחי כו' והענין דכמו שענין המטר ופעולתו הוא שיורד ומלחלח את הארץ ומכשיר אותה שתוכל להוציא צמחה כמ"ש והרוה את הארץ והולידה והצמיחה ועיקר הצמיחה הוא מכח הצומח שיש בארץ שיוכל להצמיח כל צמחה וע"י הגרעין הנזרע מעוררים אותו להצמיח כדוגמתו בתוספת ריבוי מחדש אלא שא"א לעוררו שיתגלה לפעול פעולתו אם לא ע"י חרישה מתחלה דמרפי ארעא ואח"כ צריך למטר ללחלח את הארץ ואז הולידה והצמיחה.

וככל המשל זה יש ג"כ בנפש האדם ובחי' עסק התורה הוא בחי' המטר שצ"ל אחר בחי' החרישה ואז פועל להצמיח ישועות מקרב הנפש וז"ש כן יהי' דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כ"א עשה את אשר חפצתי כו' ונתן זרע לזורע כו' והענין דהנה כאו"א מישראל אומר נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו' ואתה משמרה בקרבי כו' והנה מי הוא האומר בי ובקרבי שלא שייך לומר זה על הגוף כי אין בו אומר ודברים אלא זו היא נפש החיונית והשכלית המדברת כו' ואומרת נשמה שנתת בי היינו על בחי' נפש האלקית שהיא חלק אלוה ממעל וטהורה היא ואח"כ בראתה יש מאין כו' עד שנפחת בי שמתלבשת ממש בתוך נפש השכלית והוא כענין בחי' זרע הנזרע בארץ גשמיות שאז דוקא תוציא צמחה משום שבארץ דוקא הוא שיש כח הצומח להצמיח בתוספת עילוי כך הוא בחי' ירידת הנפש אלקי' אור זרוע להתלבש בתוך הנפש הבהמית אף שהיא גשמיות כי בה הוא שיש כח הצומח להצמיח ישועות בתוספת רב על הזרע הזרוע בה וז"ש וזרעתי את בית ישראל כו' וזרעתיה לי בארץ כו' דוקא היינו בנפש הבהמית שעליה נאמר ורוח הבהמה היורדת היא למטה בארץ (בקהלת סס"י ג') (ועמ"ש מזה בד"ה ששים המה מלכות בפי' אור זרוע לצדיק ובפי' תמתי) ולכן הנה גם כל המצות נשפלו למטה וניתנו בשביל הנפש הבהמית דוקא כי כולם הם מעשיות רק מעט מהם כמו אמונה וידיעת הבורא הם רק לנפש האלקית בלבד ואף גם זאת הם נוגעים גם בנפש הבהמית שהרי על הנפש אלקית לא שייך ל' ציווי ואזהרה שבעודה בגו"ע היתה מאמנת ויודעת ממילא ולמה זה ירדה בגוף לדעת ולהאמין אז אם לא בשביל הנפש הבהמית דהיינו שתהא מקיימתן בהתלבשותה בנפש הבהמית ואז דוקא הם נק' מצות וגדול המצווה ועושה כו' וכ"ש וק"ו שאר כל המצות שכולם אינם שייכים כלל להנפש

אלקי' בעודה למעלה אלא בהתלבשותה בגוף ונפש הבהמית דוקא שהנפש הבהמית היא המקיימת אותן וכמו קרבנות פאות ובכורים תרומות ומעשרות כו' וכן חשן ואפוד וכיוצא וגם מצות תלמוד תורה שעיקר המצוה היא בדבור פה ועקימת שפתי' הוי מעשה כו' ואפי' אוי"ר דבכוונה תליא מילתא ולא בעובדא הנה אהבה היא בלב ששם יסוד האש וצמאון האהבה ונולד מן הדם שבלב שמתהוה מברורי מאכלים גשמיים דוקא שמתבררים באצטומכא ונהפכים לדם בכבד והוא שולח הדמים ללב ובהם עיקר משכן נפש הבהמית וגם פחד ה' עיקרו בלב אע"ג דיראה שריא במוחא הנה אית יראה ואית יראה כו' וראשית היראה במוח ומסיימת בלב כו' הרי שכמעט כל התרי"ג מצות ניתנו ונשפלו בנפש הבהמית דוקא והטעם כי הנה המצות נק' ג"כ בשם זרע כמ"ש זורע צדקות וכתיב אשריכם זורעי על כל מים והזריעה היא בקרקע דוקא ששם הוא יש כח הצומח והיינו בחי' נפש הבהמית שבה הוא יש הכח להצמיח ישועות. [ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש יעקב דשלם נתבאר שכנס"י נק' ארץ חפץ והמצות נזרעו בארץ זו דייקא ע"ש באריכות ואין זה סותר למש"כ דמ"מ זריעה זו היא דוקא בהיות הנפש אלקית מלובשת בנפש הבהמית.

ועמ,ש בד"ה ויהי בשלח פרעה כו' ע"ש ובד"ה זכור את יום השבת לקדשו כו' זכור ושמור בדבור אחד כו' ע"ש מענינים אלו] והטעם הוא משום שהנפש הבהמית בשרשה ומקורה היא יותר נעלית מהנפש אלקית וע"כ הוא שיש בה הכח הזה להצמיח כו' כי הנפש הבהמית נלקחה מבחי' שמרי אופנים שבמרכבה שבאופנים נאמר ג"כ והנה אופן אחד בארץ כדלקמן והנה כמו שבשרפים יש פני ארי' ופני שור כך גם באופנים כתיב על ארבעת רבעיהם וכתיב וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב כו' וזהו פני השור כדאיתא בגמרא וממנו הוא שנמשכת הנה"ב שבישראל:

ב **והנה** האופנים מתנשאים ברעש גדול לעומת השרפים. כי השרפים אומרים קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות כו'. פי' צבאות הוא ענין אות הוא בצבא שלו דהיינו שכל צבאי צבאות שלמטה אלף אלפים לגדוד א' ולגדודיו אין מספר כו' כולם הם מתהוים ומקבלים חיות רק מאות א' וכמ"ש בהבראם בה' בראם וההי' הוא אות קלילא דלית ביה ממשא כמבואר באקדמות ופי' אתא קלילא היינו שההבל הלב מתלבש בה הוא מועט יותר מבכל האותיות כי הנה ה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון בומ"ף מהשפתים גיכ"ק מהחיך כו' ואותיות אחה"ע הם קלים יותר מכל האותיות דהיינו שההבל שבהם הוא במיעוט יותר מבשארי האותיות כמו גיכ"ק מהחיך יש בהם יותר מבחי' ההבל כו' ואות ה' הוא שההבל בה מועט יותר גם מאותיות אח"ע לכן נקראת אתא קלילא פי' שקל לדבר

אותה משום דלית בה מששא דזוטר מאד ההבל שבה. ועד"מ זה יובן למעלה שיש בחי' הבל המתלבש בהאותיות כמ"ש בזהר הרקיע פ' תזריע (דמ"ז ע"ב) ואות ה' נקרא אתא קלילא ומבחי' זו הוא התהוות כל צבאי צבאות העליונים וזהו אות הוא בצבא שלו. אבל עצמותו יתי' הוא קדוש ומובדל כו' וגי' פעמים קדוש קדוש הוא כנגד ג' אותיות ראשונות של שם הוי' שהם צמצום והתפשטות עד שאח"כ המשכה בבחי' ה' תתאה להיות בה' בראם כו' [ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי בת] וזהו מ"ש אח"כ מלא כל הארץ כבודו פי' שלהיותו קדוש ומובדל בערך לגמרי א"כ שמים וארץ שהם רוחניות וגשמיות שוין לפניו וכנודע שהוא יתי' א"ס בגי' בחי' עולם שנה נפש בבחי' עולם היינו בחי' התפשטות מדת מלכותו יתי' בריבוא רבבות עולמות למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית ובבחי' שנה היינו בבחי' זמן שאתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא ולעוה"ב כו' בלי גבול ובבחי' נפש היינו בבחי' ההשגות שמשיגים הנשמות אלקותו יתי' שיש כמה מיני השגות גבוה מעל גבוה בעילוי אחר עילוי לאין קץ כידוע [ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאוה השני] ולכן הוא מלא כל הארץ הלזו התחתונה הגשמיות כמו בעולמות עליונים ממש כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש דוקא דקמי' יתי' כולא כלא חשיבי ממש שמים וארץ בהשואה אי' שהרי אעפ"כ לית אתר פנוי מינהי'.

והנה השרפים עומדים ממעל ומשיגים זה כי הם יש להם השגה ודעת גדול לפי שהם בעולם הבריאה אשר שם מתלבש חב"ד דאצילות. אבל האופנים כששומעים קק"ק יוצא מהשרפים הם מרעישים בקול רעם ורעש גדול מפני שאין השגתם מכילה זה כי הם בעשייה כמ"ש אופן אחד בארץ ולכן המדות הם בהם בתגבורת מאד וז"ש ביחזקאל קול המולה כקול מחנה והיינו מ"ש מתנשאים לעומת השרפים שמתנשאים למעלה מהשרפים כי התפעלות המדות שבהם הוא יותר מבשרפים כנ"ל והיינו באמת משום ששרשן ממקום נעלה מבחי' השרפים וכנודע ג"כ ששרש המדות למעלה מהשכל כו' [כמ"ש מזה בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה ובביאור ע"פ שימני כחותם] והוא בחי' ואלה המלכים אשר מלכו לפני מלך מלך לבנ"י שהם בחי' ז' מלכין קדמאין שהם ז' מדות עליונות שהם לפני בחי' המוחין הנק' ישראל לי ראש כידוע ליי"ח וע"י רעש זה הם נושאות את הכסא וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא בכלל כי הנה עולם הבריאה שהוא עולם השרפים נקרא עולם הכסא [ע' בע"ח שער כסה"כ ועמ"ש בד"ה זכור דעמלק מענין כסא] פי' כס א' דהיינו שהוא בחי' כיסוי לגבי אלופו של עולם שמעלים ומסתיר עליו והוא בחי' יחודא תתאה שהוא בבחי' בריאה שצבא השמים לך משתחוים הרי אף שהם בבחי' ביטול והשתחוי' מ"מ עכ"פ יש מי שבטל כו' כי המלאכים וכל צבא מעלה

הן מלובשות בגופות כמו מלאך הגדול סנד"ל ת"ק שנה ויש מלאכים שהם בשליש העולם דהיינו שליש ת"ק כו' וכמ"ש בהם וגויתו כתרשיש ואם כן הרי יש בחי' מהות ומציאות נפרד מאלקותו יתי ואף על פי שהוא בטל ומשתחוה מ"מ מהותו ועצמותו הוא בחי' כיסוי והסתר לאלופו של עולם שהוא בחי' אלקותו יתי כמו שהוא אין עוד מלבדו ממש בבחי' יחו"ע.

ולכן בחי' ונחנו מה שם מ"ה הוא במלוי אלפין וע"י רעש גדול של האופנים שמתנשאים מאד נעלה למעלה גם מהשרפים הם נושאות ומגביהים ג"כ את הכסא שבבחי' בריאה להתעלות למעלה יותר עד שיאיר בהם א"ס ב"ה בגילוי כמו שהוא בבחי' יחו"ע ולא להיות בבחי' כיסוי והסתר פנים.

וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא שהוא בחי' התורה שנקראת אדם כמ"ש וזאת תורת האדם וכתיב זאת התורה אדם כי רמ"ח מ"ע שבתורה הם בחי' רמ"ח אברים דמלכא כמו האבר הוא כלי להמשכת החיות מהנפש כך המצות הם בחי' רצון העליון שנמשך ומתלבש בכל מעשה המצות כו' ושס"ה ל"ת הם שס"ה גידים כמשל הגידים שבהם נמשך ומתפשט הדם שהוא עיקר חיות הנפש כי שס"ה ל"ת הם גבוהים ויותר נעלים מבחי' מ"ע וכנודע ע"פ מ"ש זה שמי וזה זכרי שמל"ת הם בבחי' שמי עם בחי' י"ה פי' שמי עם י"ה היינו כי שמי הוא בחי' שארז"ל עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו כו' והוא נמשך ומתגלה בבחי' י"ה ועיין בפרשת תרומה (קס"ה ב') ע"פ סולו לרוכב בערבות ביי"ה שמו כו' אבל מ"ע הם בבחי' זכרי עם ו"ה שהם רק בחי' זכר והארה בעלמא ולא שמו ממש ועמ"ש מזה ע"פ אלה פקודי המשכן וכדי להיות א"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל ממש מתלבש בבחי' התורה שהיא בחי' אדם ברמ"ח אברים כו' הוא ג"כ ע"י רעש גדול של האופנים כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח (ועמ"ש מזה בפי' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה ובד"ה זכור את יום השבת לקדשו הנזכר לעיל) והכח הזה שבהם הוא מטעם שנת"ל שהוא מפני שבשרשן הם למעלה מבחי' אדם והיינו בחי' ואלה המלכים שלפני מלוך מלך כו' שהוא למעלה מבחי' אדם הנ"ל רק שלמטה הם בבחי' השפלה למטה מטה מבחי' אדם כמשל נפילת האבן מראש החומה נופל למטה יותר כו' אבל כשמתנשאים ומגביהים א"ע ברעש גדול אזי מעוררים למעלה בשרשן העליון מאד כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח בדוגמתו ולכן הם נושאות ומגביהות את הכסא ודמות כמראה אדם שעליה כנ"ל:

ג **והנה** האופנים אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו ברוך הוא המשכה מהעלם אל הגילוי כו'. כבוד הוי' הוא בחינת ל"ב נתיבות החכמה בגימ' כבוד וע"ז אמר ברוך שיהיה נמשך

בחי' כבוד ל"ב נתיבות החכמה ממקומו העליון להיות מתגלה בחכמה שלמטה כי בחי' חכמה שלמטה נק' ג"כ כבוד כי כבוד הוא מלשון לבוש כמו ר' יוחנן קארי למאני מכבדותא ובחי' חכמה שלמטה היא בחי' לבוש וכיסוי מסתיר אלקותו ית' וכמו שאנו רואים בחוש שהבהמה לפי שאין לה חכמה ושכל היא בבחי' ביטול יותר עד שאפילו תינוק יכול למשול עליה משא"כ האדם שאפי' תינוק יש בו טבע ההתנשאות להיות רודה ומושל לפי שהוא בעל שכל כי השכל הוא העושה אותו לבחי' יש ודבר לפי שהוא כיסוי לבוש המעלי' ומסתיר את בחי' האין שעי"ז היה הביטול כי חכמה זו היא מבחי' עה"ד טו"ר כמ"ש ונפקחו עיניכם והייתם כו' יודעי טוב ורע (וכמ"ש מזה הרמב"ם בספר מ"נ ח"א פרק ב') וע"ז הם מבקשים שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' ל"ב נתיבות החכמה ממקומו העליון היא בחי' חכמה עילאה שהוא גם הוא בחי' חכמה ונקרא כבוד מלשון לבוש כי היא ג"כ בחי' לבוש לא"ס ב"ה שבה ועל ידה מתלבש בעולמות (ועמ"ש הרמ"ז בפ' במדבר) (דף קי"ח) בענין מלך הכבוד ובפי' הראני נא את כבודך כו' ועמ"ש בד"ה כי על כל כבוד חופה וכמ"ש בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וכתיב מה רבו מעשיך ה' לפי שכולם בחכמה עשית דוקא. אבל אינה בחי' לבוש מסתיר ח"ו אלא אדרבה א"ס ב"ה מאיר בתוכה ממש וכמ"ש עוטה אור כשלמה שהלבוש זה הוא מאיר כאור וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שהיא בבחי' ביטול תמיד לבחי' האין שמשם תמצא ולא שמסתרת ח"ו כחכמה שלמטה וע"ז נאמר איזהו חכם הרואה את הנולד מאין ליש כו' וזהו ובקשתם שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' שהיא בחי' חכמה עילאה זו וביטול זה להתגלות גם למטה בחכמה שלמטה עד שגם היא לא תהיה מסתרת כו' ויהיה נראה בעליל גם לעיני בשר שלנו איך דכולא קמיה כלא חשיבא כמו שהוא קמיה ית' בבחי' ח"ע כח מ"ה שאין שם הסתר פנים וכך גם למטה לא יעלים ולא יסתיר כו' וכמו שהיה קודם חטא עץ הדעת ולכן האופנים דוקא הוא שאומרים ברוך כו' אבל השרפים אומרים מכה"כ לפי שהם בבריאה ואימא מקננא בכורסייא.

ויש שם גילוי אלקותו ית' ומשיגים היטב איך שמכה"כ ואת השמים ואת הארץ אני מלא אבל האופנים שהם בעשיה שהוא חשך והסתר והעלם כו' לכן צריכים לבקשה זו שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' כי הרי חכמה שלמטה היא מסתרת כנ"ל ואף שקמיה ית' כולא כלא כו' אבל לגבי הנבראים נראה העולם ליש כו' אלא שזו היא הבקשה להיות נמשך כבוד הוי' בחי' ח"ע ובחינת ביטול כו' והמשכה זו היא מאור א"ס ב"ה משם וזהו ברוך כבוד הוי"ה ממקומו. כי פי' מקומו היינו ע"ד איה מקום כבודו ר"ל מקומו היינו שרשו של בחי' כבודו הוא בחי' איה שאינו מושג כלל כי כבודו היינו מדת מלכותו ית'

בחכמה תתאה ושרשה בחכמה עילאה וגם למעלה מהחכמה וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת והוא בחי' כתר עליון דאיהו כתר מלכות כו'.
והאופנים ע"י הרעש גדול אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו שממשיכים מביי' איה מקום כבודו מה שאינו מושג שיהיה בבחי' ברוך ונמשך להיות גילוי ח"ע למטה ממש והוא ענין ומעין מבית ה' יצא והשקה כו' בד"ה ששים המה מלכות וכדי להמשיך גילוי בחי' מעין זה שהוא ח"ע למטה צ"ל ההמשכה מלמעלה גם מהחכמה עילאה וכמ"ש בד"ה בהעלותך בענין חכמות בחוץ כו' ע"ש.
והכח שיש להם להמשיך התגלות זו הוא מחמת הרעש הגדול שלהם שהם מתנשאים למעלה מעלה עד רום המעלות כנ"ל והיינו מפני ששרשן מאד נעלה רק שנפלו כו' וע"ז נאמר ורב תבואות בכח שור שמבחי' פני שור שבאופנים שבמרכבה נמשכו רב תבואות דהיינו ריבוי ותוספת הארה מלמעלה מעלה מא"ס ב"ה ממש:
ד **והנה** עד"ז ביתרון הכח שיש לבי' אופנים על בחי' שרפים עם היות שהשרפים בבריאה והאופנים בעשייה כך עד"ז יובן בענין נפש הבהמית לגבי נפש האלקית. כי הנפש הבהמית החיונית שבאדם נלקחה מפני שור שבאופנים כנ"ל. ולכן כחה רב ועצום ויש בה בכח בחי' רעש גדול יותר מבנפש אלקית לפי שבשרשה היא גבוה יותר מבחי' לפני מלך מלך לבנ"י כו'. (ועמ"ש בד"ה בשלח פרעה גבי בנה הגדול כי עולם התהו קדם כו' ולפי שהאופנים הוא ממה שנתברר מעולם התהו ע"כ נקרא רעש גדול) אך עכ"ז לפי שנשפלה למטה מאד לכן לא יוכל להתגלות בחי' זו שבה אלא ע"י ביטולה בתכלית לגבי נפש האלקית שתהי' מושלת בה להנהיגה ולהטותה וזהו תכלית ירידת הנשמה שהוא כמ"ש בזהר לאתבא צדיקייא בתיובתא כי הנשמות בעודם למעלה היו כולם בבחי' צדיקים שבטבעם לעלות אל ה' כו' וירידתם בגופות הוא כדי להיות בע"ת דמשכין לי' בחילא יתיר שהם בבחי' צעק לבם אל ה' ברעש גדול מחמת ההיפוך כידוע וכך צ"ל ממש מדת כל אדם אף מי שאין בידו עבירות ח"ו שהרי על כולם אמרו כל ימיו בתשובה וכמש"ל בענין והרוח תשוב כו' והרעש הוא מחמת זה גופא מיניה וביי לישדי' בי' בהתבוננו עוצם ירידת נפשו כ"כ מטה מטה ונתרחקה ממאצילה אשר הוא יתי קדוש ומובדל וכולא קמי' כלא ממש חשיבי שמזה יבא לידי רעש גדול והיינו מחמת רב הכח של הנפש הבהמית ששרשה מאד למעלה ונשפלה למטה שלכן יש בה הכח להיות בבחי' רעש גדול יותר מבנפש אלקית מצד עצמה כנ"ל.
ועי"ז אח"כ צ"ל מאה ברכות בכל יום להיות המשכת אלקות ע"ד הנ"ל באופנים שאחרי שמתנשאים ברעש אומרים ברוך כו' ולכן הם מאה ברכות דוקא להמשיך ממקורא

דכולא היינו מבחינת והחכמה מאין תמצא ופי׳ הברכות באי״י אמ״ה אקב״ו. שיהיה ברוך ונמשך בחי׳ אתה להיות הוי׳ אלקינו גילוי אלקות בנש״י שהם בחי׳ פנימית העולמות להיות ועמך לא חפצתי כי יהי׳ ממולאים מא״ס ב״ה מתוך תוכיותם ואח״כ מלך העולם היינו התגלות אלקות גם בחיצונית העולמות שלא יהי׳ מסתירים ונראה ליש ודבר כי הרי גם גשמיות הארץ היא באמת התפשטות אלקותו ית׳ והיא בחי׳ מל׳ דעשי׳. והנה המשכה זו הוא ע״י הדבור מאה ברכות כו׳ אך עיקר הגילוי הוא ע״י המעשה שהוא קיום המצות בפו״מ כי רמ״ח מ״ע הם רמ״ח איברים דמלכא כמשל האבר שבו ועל ידו נמשך חיות מהנפש ומתגלה ומתלבש תוך תוכו וכך המצות הן המשכות רצון העליון כו׳ כנודע. אך המצות מצד עצמן הרי הם מעשיות גשמיי׳ ואם יעשה אותם איש אשר לא מבנ״י הוא אינה מצוה כלל אלא דוקא כשישראל הם המקיימים אותה שאז היא מצוה וממשיכים ע״י התגלות א״ס ב״ה להיות רמ״ח אברין כו׳.

והיינו ע״י בחי׳ רעו״ד שהוא בחי׳ הרעש גדול צעק לבם אל ה׳ שיש בהם שעי״ז אח״כ גורמים להיות ההמשכה מלמעלה למטה ע״י קיום המצות מעשיות כנ״ל. ועמ״ש מזה ג״כ בד״ה אני ה׳ אלקיכם אשר הוצאתי כו׳ שמבחינת רעש נולד ונמשך המשכות בחי׳ ושער רישיה כו׳ זה השער להי׳ ועמ״ש לקמן גבי כשעירים כרביבים ולכן נק׳ המצות זריעה זורע צדקות כנ״ל שהם כמו גרעין הנזרע שעדיין אין בו טעם וריח רק כשנזרע בארץ שיש בה כח הצומח נעשה ממנו פ[רי וכך הם המצות שכשישראל דוקא מקיימים אותם נמשך עי״ז א״ס ב״ה משא״כ אם ישארו כך כמכו התפילין והציצית אם לא יניחם ויתעטף בהם איש ישראל לא יומשך כלל על ידם והוא ממש כמשל הזרע עם הקרקע כנ״ל. אך עיקר כח הצומח הוא דוקא בבחינת נפש הבהמית שבישראל שהיא היא שנלקחה מבחי׳ פני שור שבאופנים כנ״ל ששרשן מאד נעלה ועי״ז יש בה בכח להיות רעש ממש כמשל הקרקע שמצד עצמה היא גשמיות ובה דוקא מלובש כח הצומח כנ״ל שכמ״כ היא נלקחה מפני שור שבאופנים כנ״ל שמצד עצמותן ומהותן הם למטה בערך מן השרפים והחיות ואעפ״כ בהם דוקא הוא שרש הכח להיות ברעש גדול כי שרשן מאד נעלה כנ״ל.

וכך הוא ממש בנפש הבהמית שלהיות בחי׳ רעש גדול וצעק לבם כו׳ שעי״ז ממשיכים כל המשכות גם אותן שע״י המצות כנ״ל הוא דוקא מצד נפש הבהמית שבה הוא שיש כח זה להיות ברעש גדול כו׳ אלא שכמו הקרקע אף שיש בה כח הצומח אינה מצמחת כלום מעצמה כ״א ע״י הזרע הזרוע בה כך גם הנפש הבהמית מצד עצמה לא היתה מולדת בחי׳ רעש גדול הנ״ל כי רוח הבהמה היא היורדת למטה והיתה נשארת כן אלא

ע״י בחי׳ נפש האלקי׳ המתלבשת בה המשכלת בגדולת ה׳ ורוממותו עד אין קץ שע״ז נעשה הולדת הרעש גדול הנ״ל וזהו וזרעתיה לי בארץ כו׳ אור זרוע לצדיק כו׳ שע״י שישראל מקיימי׳ המצות הם מצמיחים ישועות להיות המשכות והתגלות עצמיות א״ס ב״ה ממש כי רמ״ח מ״ע הם רמ״ח אברין דמלכא שהאבר הוא המשכה מעצמיות הנפש וכמו שהאופנים נושאים ומגביהים בחי׳ כמראה אדם שעל הכסא שהוא בחי׳ התורה כנ״ל.

וזשארז״ל יפה שעה א׳ בתשובה ומע״ט בעוה״ז מכל חיי העוה״ב כי עוה״ב הוא רק הארה וזיו בלבד כמשארז״ל ביו״ד נברא העוה״ב אבל בחי׳ תשובה שהיא בחינת רעש גדול של הנפש הבהמית ומע״ו מבחינת מעשה המצות הן ממשיכות התגלות עצמותו ומהותו ית׳ ממש וע״ז נאמר ורב תבואו׳ בכח שור היינו בחי׳ הנפש הבהמית שנמשכת מפני שור שבאופנים כנ״ל להמשיך גילוי רב מעצמיותו ומהותו ית׳ ממש ולכן כתיב תחת אשר לא עבדת את ה׳ כו׳ מרוב כל למעלה מבחי׳ עולם הבא הנק׳ כל שאינו אלא זיו כו׳.

וזהו פי׳ יערוף כמטר לקחי פי׳ לקחי שאתם לוקחים אותי ממש כביכול כי המשכת אלקות שישראל ממשיכים על ידי רעש גדול וקיום המצות הוא מעצמותו ית׳ ממש וכן היא מאמר ותתן לנו ה׳ אלקינו כו׳ פי׳ כביכול שנתן את עצמו אלינו שנהי׳ יכולים להמשיך עצמותו ית׳ ממש וז״ש אתה בחרתנו כו׳ ורצית בנו וע״ז וירם קרן לעמו כו׳ ע״ד הנ״ל:

ה **אך** מתחלה צ״ל יערוף כמטר כו׳ כי הנה מבואר למעלה במשל התגלות כח הצומח שבארץ להוציא הצמיחה שצ״ל מתחלה ע״י חרישה לרפות קשיות האדמה ואח״כ ע״י מטר שיורד ומלחלח הארץ ואז הוא שתוציא צמחה.

וכן ממש הוא בנפש הבהמית שבכדי שיתגלה כח הגנוז בה להצמיח התגלות הרעש גדול מן הזרע הזרוע בה כו׳ צ״ל תחלה בחי׳ חרישה דמרפי ארעא דהיינו בחינת לב נשבר ונדכה כי ארץ קשה שאינה חרושה אינה עושה פירות כלל כידוע ואח״כ צריכה למטר שילחלח הארץ והוא בחי׳ לימוד התורה שנמשלה למים שכמו המים מלחלחים את הקרקע עד שנעשית לחה כ״כ להיות מוכשרת להוציא צמחה כן התורה ממשיך בחי׳ הביטול בנפש אחר החרישה כשהוא לב נשבר באמת כו׳ שאז תוכל אח״כ להצמיח ישועות וברבות בראשית פרשה י״ג יערוף כמטר שברו בריות את ערפן מיד מטר יורד.

וזהו שרמזו רז״ל באמרם אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ״ד אם אבן הוא נימוח שהתורה היא להנפש כמים שאפי׳ אבן יוכל להמחות כך אפי׳ תהיה נפשו מטומטמת

וקשה כאבן זה הנה התורה יכולה שתמחהו כי היא ממשיך בחיי מים עליונים ונק' מטר ארצך כו' [ועיין מ"ש בד"ה אם בחקתי בענין ונתתי גשמיכם בעתם] כי התורה היא בחיי חכמה עילאה בחיי כבוד הויי ממקומו ממש.

והיא היפך מבחיי שכל אנושי שמעה"ד טו"ר המסתיר ומעלים משא"כ התורה שהיא חכמה עילאה היא מאירה ובהירה שיוכלו לראות בה מה שלמעלה הימנה שהוא בחיי אלקותו יתי הנקרא אין שמשם תמצא החכמה.

ולכן היא באמת בבחיי ביטול אמיתי לגבי מקורה המהוה אותה ההיפוך מחכמה שלמטה שהיא בחיי יש וכנ"ל בענין ברוך כבוד הויי כו' ולכן הקורא בתורה הרי מאירה חכמה זו וביטול זה על נפש האדם להיות נכנסים החכמה והביטול בפנימית הנפש ממש וז"ש כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים והרוה את הארץ כו' שהגשמים יורדים מלמעלה ונבלעים בארץ וע"ז מלחלחים אותה כן דברי אשר יצא מפי שהוא בחיי דבר ה' זו הלכה לא ישוב אלי ריקם כ"א עשה את אשר חפצתי להכניי הביטול בנפשו' ישראל כנ"ל ואז יכולה הנפש להצמיח ישועות שהן בחיי רעו"ד וגילוי אלקות שבמצות כנ"ל. אך באמת גם בתור' עצמה יש ב' בחיי.

והיינו שנמצא עוד בחיי בתורה שלמעלה במדרגה מבחיי הנקרא מטר והיא הנק' טל וע"ז נאמר תזל כטל אמרתי. והענין כי המטר הוא נמשך מלמטה כי אד יעלה מן הארץ כנ"ל והוא בחיי התורה שמשלמטה למעל' דהיינו מה שהאדם לומד התורה ע"ד שארז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות שלא לשמה פי' שלא לשם התורה עצמה אלא כמארז"ל מעיקרא כי קעביד אינש אדעתיה דנפשיה קעביד דהיינו ע"ד תכלית חכמה להשיגה שעוסק בתורה כדי להשיג הלכותי' ודיניה שעי"ז מקשר נפשו בחכמתו ורצונו יתי ובחיי זו נמשלה למטר שהרי התורה זו נלקחה מלמטה מן האדם כנ"ל כמטר שהוא מאיד שעולה מהארץ כנ"ל אבל מה שאח"כ מתוך שלא לשמה בא לשמה הוא בחיי הנק' טל. שהטל הוא שיורד מלמעלה וכך ארז"ל כל היושב ועוסק בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו והיינו שמתגלי' בנשמתו בחיי דבר ה' והלכה זו כמו שהיא למעלה ממש ע"ד שהיה בעת שניתנו בסיני. כי גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה בסיני והיינו בחיי גילוי אותה ד"ת שבאותו החידוש כמו שהוא בתורה שלמעלה.

והנה דבריו חיים וקיימים כי אף שזה היה בזמן ג' אלפים שנה מקודם וגם רק על הר סיני בלבד הנה למעלה אין שום זמן ח"ו וא"כ דבריו שדיבר אז הם קיימים גם עתה וגם אין שום תפיסת מקום ח"ו ולכן בכל מקום שיושב ועוסק בתורה ואפי' מה שמחדש תלמיד ותיק כו' שהן הן הדברים שנאמרו למשה בסיני כנ"ל אזי הם מאירים ומתגלים

עתה בנשמתו ואע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי וזהו פי' עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה בהתורה כו' (ועמ"ש לקמן בד"ה להבין מ"ש ביום השע"צ גבי תען לשוני אמרתך גם י"ל ענין ב' בחי' אלו ע"ד מ"ש בד"ה המגביהי לשבת שיש ב' בחי'. בחי' עבד שלומד כדי שידע כו' ע"ש] וזהו האזינו השמים ותשמע הארץ כו'. פי' שמשה דיבר כל זה לכל ישראל ואמר האזינו השמים ותשמע הארץ לב' מיני נשמות שבישראל ששניכם יכולים אתם להצמיח ישועות ולהמשיך גילוי אור א"ס ב"ה ע"י תורה ומצות וע"ז אמר להם יערוף כמטר לקחי היא בחי' התורה שממטה למעלה בחי' אדעתיה דנפשי' קא עביד וגם תזל כטל אמרתי המשכת אא"ס ב"ה מלמעלה למטה שהקב"ה קורא קורא ושונה כנגדו [וע' בזהר ואתחנן) (דרס"ג א') דהאזינו השמים זהו כענין שמע ישראל כו' שבפסוק ראשון דק"ש. וא"כ המ"י דבחי' יערוף כמטר ותזל כטל כו' זהו עצמו ע"ד ענין ההמשכות האמור בהוי' אלקינו הוי' אחד. וכמ"ש מזה לעיל.

ועמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי בפי' והיו הדברים האלה כו' ודברת בם. דבדברי תורה כתיב. והם עצמן הדברים האלה האמורים בפסוק ראשון דק"ש הוי' אלהינו הוי' אחד ע"ש באריכות] וכ"ז יש בכח ב' מיני נשמות הנ"ל כי מי שתורתו אומנתו הוא פועל זאת להיות גילוי א"ס ב"ה ע"י עסק התורה כנ"ל ע"י בחי' רעותא דליבא בבחי' ואחת בכל לבבך בב' חללי הלב.

וע"ז אמר האזינו השמים שהן אותן נשמות שמבחי' שמים שהוא בחי' תורה ולכך תורתם או מנתם כו'. וגם מי שהוא מבעלי עסקים מ"מ יכול הוא להיות ממשיך אור א"ס ב"ה ע"י עסק התורה לשמה בקביעת עתים לתורה כו' ע"י בחי' הצדקה וי"ש אני מדבר בצדקה פי' שלהיות אני מדבר שכשאומר תהלים וכיוצא יהי' בחי' אני ממש מדבר ע"ד מ"ש ודברי אשר שמתי בפיך שהוא בחי' המשכות והתגלות אור א"ס ב"ה שבתורה הוא ע"י הצדקה [ועמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י גבי פקדת ארץ ותשוקקיה כו' מלא מים כו' ע"ש ומזה יובן ענין יערוף כמטר לקחי הנמשך ע"י המצות כו'] וע"ז נאמר ותשמע הארץ שהן אותן הנשמות שנמשכים מבחי' ארץ ופי' ותשמע הוא כענין השמע לאזניך מה שאתה מוצא מפיך פי' בחי' אתה היוצא מפיך כי דבר ה' זו הלכה וזהו היוצא מפיך וד"ל:

ו **והנה** אף שכ"ז הוא עבודת האדם בכל יום ויום אך דרך כלל הוא בחדש תשרי שנקרא ראש השנה שכולל חיות כל השנה כולה וכל היו"ט שכולם נמשכים בהתכללות א' בר"ה ויש בו בדרך כלל כל התיקונים הנ"ל שצ"ל לנפש עד שתוציא צמחה ככל הנז' בפרטות למעלה כי הנה ענין השופר בר"ה יום תרועה כו' גנוחי גנח וילולי יליל שהוא ענין לב נשבר ונדכה בחי' שברים עד שיבא ע"י לידי בכי' ויללה כו' והוא ענין החרישה

שצ"ל בנפש הבהמית. שהיא ראשית כל המלאכות הנצרכות לה כנ"ל שאפי' המטר כשירד על הארץ בלתי חרישה לא יפעול להצמיח צמחה ע"ז כו'.
וכך הוא בנפש שלא תוציא צמחה להיות מתפעלת מהתבוננות' בגדולת ה' ואפי' אם למד תורה שנמשל למטר שמלחלח כנ"ל לא יועיל אם לא נחרשה תחלה דהיינו להיות לו לב נשבר תחלה כו'. כי מ"מ מחמת גודל הגשמיות בהיותו שלם בפ"ע אין ההתבוננות פועלת בו כלל. כי אף שמתבונן איך שהוא ית' קדוש ומובדל ורק הודו וזיוו על ארץ ושמים כו' מ"מ אין הדבר נוגע אליו שאף שמאמין ויודע שכן האמת הנה השמים שמים לה' כו' ואעפ"כ הוא אדם בפ"ע כאלו אין הדבר נוגע אליו כלל.
והיינו ע"ד מ"ש כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב וכענין שנאמר שמנת עבית כשית שמחמת עוצם השתקעותו בחמדי וכסופי העוה"ז ואינו מצטער להיות לבו נשבר אזי עבית כשית שנעשה כמו כיסוי על הלב והיא נקרא' ערלת הלב שמכסה עליו עד שמחמת זה אין נכנס בו ההשפעה כלל להיות מתפעל מהתבוננות השכל כו' והיינו מחמת שמנת עבית בהשתקעותו בעניני העוה"ז לאכול ולשתות כו' ונעשה דדמו עב ולבו ערל.
וצ"ל ומלתם את ערלת לבבכם כו' להכריתה מלבו והיינו ע"י לב נשבר ונדכה והוא בחי' שברים ותרועה שבר"ה גנוחי גנח לפררה לפירורים רבים וכן הם כל עשי"ת ושלכן מצוה להתענות בהן ואף שלא ישלים כי עיקר המכוון הוא רק לסגף הנפש כדי לפררה ולשברה כו' ועי"ז אח"כ נמשך בחי' וזרקתי עליכם מים טהורים כו' ע"י ואד יעלה מן הארץ כו' וכמ"ש כי כשר ירד הגשם והשלג כו' בחי' כשלג ילבינו.
ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל והוא בחי' סוכות [ועמ"ש מזה לקמן בד"ה ושאבתם מים בששון איך שהחרישה הוא בעשי"ת שמאלו תחת לראשי והצמיחה הוא בסוכות וימינו תחבקני ע"ש באריכות] כי הנה ארז"ל ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים פי' דכמו עד"מ הפרנסה לאדם הגשמי הוא שפועל להיות התפשטות הנשמה בגוף שאם לא יאכל כמה ימים תסתלק הנפש ותפרד מהגוף וע"י הלחם תתחבר הנשמה להאיר ולהתפשט בהגוף. כמו"כ יובן ענין הפרנסה למעלה שהוא להיות עי"ז התפשטות א"ס ב"ה בתוך הספי' שהוא ית' אצלם כנשמה לגוף וכמ"ש בת"ז חסד דרועא ימינא גבור' דרועא שמאלא תפארת גופא כו' ואור א"ס המחי' אותם הוא המתלבש בהם כנשמה בגוף ובכדי שיהי' המשכה והתלבשות זו כי אור א"ס ב"ה מצד עצמו לאו מכל אלין מדות איהו כלל הוא ע"י אתעדל"ת וזה נק' בשם פרנסה שישראל מפרנסים לאביהם שבשמים להיות התחברות והתלבשות א"ס ב"ה בי"ס הנקראים בשם גוף כנ"ל וכמ"ש מזה ע"פ וידבר

משה אל ראשי המטות כו' בפי' וענין לכו לחמו בלחמי יעו"ש וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה שע"י האמירה שלי שבעולם שהיא בחי' התורה שניתנה לישראל אזי חסד יבנה שנבנה החסד כי להיות המשכת והתלבשות א"ס ב"ה במדת החסד הוא ע"י אתעדל"ת בעסק התורה שישראל מפרנסי' כו' כנ"ל (ועמ"ש מזה בשה"ש ע"פ לסוסתי). וזהו בחי' סוכות ע"ד מ"ש וסוכה תהיה לצל יומם. כי המדות נקראו יומין כידוע ויומם הוא בחי' החסד כמ"ש בזהר פ' אמור (דק"ג ע"ב) דכתיב יומם יצוה ה' חסדו. והוא בחי' יומא דאזיל עם כולהו יומין כי החסד הוא הראשון שבמדות וכולל כולם ונותן בהם כח בכולם כמ"ש בפי' הרמ"ז שם וע' בפרדס בעה"כ ערך יומם ובמ"א נתבאר דיומם היינו חסד דאבא וכ"מ קצת ממ"ש בפ' בלק (דקצ"א ע"ב) סבא עילאה כו' ומנו אברהם דכתיב יומם יצוה והרמ"ז פ' תצוה (דף קפ"ט ע"ב) גבי דא אברהם סבא פי' שהכוונה על החכמה ששם הוא מקום הזקנה ע"ש ועמ"ש עוד מענין יומם בסידור שער ר"ה בד"ה אדני שפתי תפתח ופי' לצל יומם היינו בחי' מקיף וצל על בחי' יומם שהוא החסד והענין כי להיות המשכת והתלבשות אור א"ס ב"ה במדות ובכלל היינו בבחי' החסד להחיותו כנשמה המתפשטת בגוף הנה א"א להיות המשכה זו בבחי' פנימית אלא ע"י שמתחלה הוא נמשך להיות בבחי' מקיף ואח"כ נמשך ומתלבש בבחי' פנימי' (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי כו' בפ' פנחס) וכ"ז הוא בחי' סוכות שמתחלה נמשך בבחי' מקיף והוא ענין מצות הסוכה הסובבת ממעל וע"ז נאמר וסוכה תהיה לצל יומם שהסוכה היא צל ומקיף על בחי' יומם כו [וע' מזה עוד בר"עמ פ' פנחס דרנ"ה ע"ב ודרנ"ו ע"א] ואח"כ בשמע"צ נכנסת ההארה ונתפסת בפנימיותם ולכן נק' עצרת לשון קליטה וכניסה ואסיפה שנכנס ההמשכה בבחי' פנימיות (ועד"ז יובן מארז"ל פ"ט דברכות) (דנ"ה) גבי בצלאל. בצל אל היית וידעת. כי מה שבצלאל אמר לעשות תחלה המשכן ואח"כ הארון והכלים היינו ג"כ עד"ז שכל המשכה מלמעלה למטה צ"ל נמשך האור בבחי' מקיף בתחלה ואח"כ דייקא יומשך בבחי' פנימית וזהו שצריך להקדים תחלה את המשכן שהוא בחי' המקיף ואח"כ הכלים שהם בחי' א"פ כו' ולכן אמר עליו משה בצל אל היית. כי אל היינו בחי' חסד כמ"ש חסד אל כל היום.

ומבואר לעיל שכדי להיות חסד יבנה צ"ל תחלה ההמשכה בבחי' מקיף כענין לצל יומם כו' וזהו בחי' בצל אל היית. היינו אור מקיף של בחי' החסד ואזי אח"כ נמשך בבחי' פנימית ג"כ וע' בזהר תרומה (קנ"ב סע"א) ופ' פקודי (דרכ"ג ע"ב ודרכ"ב ע"א) ובפ' שלח (דקס"ב ב') והיינו כי בצלאל עצמו הוא המקשר וממשיך ההמשכה בבחי' פנימית שהוא בחי' צדיק יסוד עולם כמ"ש בזהר פ' ויקהל (דריי"ד סע"ב) ובפ' פקודי (דרכ"ד

סע"א) אלא שבצל אל היית ששרשו מבחי' המקיפים שכדי שיומשך ההמשכה בבחי' פנימית צ"ל תחלה בבחי' מקיף וע' בפע"ח שער העמידה פי"ד גבי אל עליון כו' קונה הכל כו' וע' כה"ג בזהר בראשית (דף ו' סע"א) ע"פ ובניהו בן יהוידע כו' מאן אתר נפיק כו' אהדר קרא ואמר מקבציאל. דרגא עילאה סתימאה. דעין לא ראתה כו' ובפי' הרמ"ז שם דמקבציאל היינו קבוץ וכנוס שם אל כו' ובן יהוידע"ע זהו כענין מה שאמרו בצל אל היית וידעת שהדעת הוא התחברות להיות נמשך אח"כ בבחי' פנימית וזהו ג"כ ענין אהל מועד מועד מלשון ונועדתי לך אותיות ונודעתי שהוא לשון התקשרות והתחברות כו' דהיינו המשכת יחוד אור א"ס ב"ה בנפש האדם והיינו ע"י בחי' אהל שהוא בחי' ובצל ידי כסיתיך וכמ"ש מזה ע"פ במדבר סיני באוהל מועד כו' ע"ש וע' בזח"א וירא (דצ"ח א' ב' ודצ"ז סע"ב) בענין והוא יושב פתח האהל כו' ובפ' בא (דל"ו סע"א) ובפי' הרמ"ז (שם ושם) ובפ' ויקרא (דף י"ד ע"א) ובפ' אחרי (דע"א סע"ב) ועמ"ש סד"ה קול דודי כו' בענין ופסח ה' אל הפתח כו'. ועמ"ש סד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך כו' ועמ"ש סד"ה ויקהל משה כל הקורא ק"ש בלא תפילין כו' ע"ש והנה כמו שענין וסוכה תהיה לצל יומם הוא המשכה למעלה בי"ס עליונות מקיפים ואח"כ פנימיים וכך הוא ג"כ בנפש כי ע"י צמיחת האהבה ורעש גדול הנ"ל ע"י"ז ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל המשכה וגילוי אלקות בנפש מלמעלה למטה ג"כ בבחי' מקיף ופנימי כי ישראל מפרנסין כו' וע"י"ז ג"כ מתפרנסין כו' (עמ"ש מזה בד"ה יונתי כו') וההמשכה היא בסוכות ולכן הוא זמן שמחתנו ע"י גילוי א"ס ב"ה בנפשו כו' אך שמחה זו היא בבחי' מקיף עדיין אלא שאח"כ בחי' שמיני עצרת הוא הקליטה שנקלטת בפנימיותו ממש וז"ש עצרת תהיה לכם דוקא וכתרגומו כנישו כו' וכמ"ש מזה לקמן ע"פ ה' לי בעוזרי כו' ע"ש וזהו וירם קרן לעמו דהיינו שנמשך גילוי א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' עוה"ב שהוא נברא ביו"ד בלבד זיו השכינה כו' וכמ"ש מרב כל:

ז **כשעירים** עלי דשא וכרביבים עלי עשב. הנה ההפרש בין דשא לעשב הוא שדשא נקרא העשב בתחלת צמיחתו כשהתחיל לצמוח ולהראות ע"ג קרקע ואחר שנתגדל נקרא עשב כן פי' בלק"ת מהאריז"ל וכ"ה בשרשים וכמ"ש תדשא הארץ דשא ושעירים היינו המטר הדק מאד כמו שערות כו'. שמזה גידול הדשא. אבל העשב שכבר גדול גידולו מהרביבים שהם הטפות מטר הגסות וכן יש ב' בחינות אלו בבחי' התורה הנקרא מטר. והיינו משנה ותלמוד פי' משניות נקרא שעירים מלשון שערות כי התורה נמשלה לשערות כמ"ש קווצותיו תלתלים כו' תלי תלים של הלכות וכן נאמר ושער רישי' כעמר

נקא. כי כמו שהשערה נמשכת מן המוח כן הם פרטי ההלכות שבתורה שהן המשכות רבים נמשכים מבחי' חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא.
והיינו בחי' משניות שהן הלכות פסוקות שהן רק נמשלים לשערות שהן ג"כ המשכות כנ"ל. ועסק התלמוד נק' רביבים שהוא ג"כ טיפי מטר רק שהם גדולים וכך הוא בחי' התלמוד שהוא עיון ההלכה בפלפול רב ובעמקות השכל יותר מבמשנה וכשם שהמטר הנקרא רביבים מצמיח עשב שהוא צמיחה גדולה יותר מבחי' הדשא כן ע"י עסק התלמוד פועל ישועות בנפש להיות גילוי האהבה ויראה בבחי' אהוי"ר גדולים יותר כו' כי המדות נק' בחי' צומח ויש בהם קטנות וגדלות כנודע [וע' מענין דשא ועשב בזח"א בראשית (די"ח ע"ב) שהם ב' בחי' מלאכים יוצר משרתים שבכל יום חדשים לבקרים ואשר משרתיו שעומדים ברום עולם משי"ב כו' ושזהו ג"כ ענין חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם וע"ש ג"כ (די"ט ע"א) ועיין מענין חציר ועשב ג"כ בזהר פ' פנחס (דרי"ז ע"א) ועד"ז יובן בנפש דבחי' עשב זהו בבחי' עבודת האדם שלמעלה מבחי' בהמה ועמ"ש בענין עשב ע"פ ואלה המשפטים וע' עוד בזהר תרומה (דקע"א סע"א) ובפ' ויקרא (די"ב ע"א] ועיקר הענין הוא שיש ב' מיני צמיחות הצומחי' מהארץ ע"י הזריעה האחד שהצמיחה היא במהותה ועצמותה כמו הגרעין הנזרע וכמו זרעוני תבואה דגן וחטים כו' שהחטים הצומחים הם כמו החטים שנזרעו רק שפעולת הזריעה בארץ הוא שהצמיח היא בתוספת מרובה מאד מאד כמארז"ל כלום אדם זורע קב אלא להוציא כמה כורים והבי' היא כמו צמיחת פירות האילן ע"י הגרעין הנטוע בארץ שהגרעין הנטוע אין לו ערך כלל לגבי הפירות הנצמחים ממנו. והוא התחדשות ממש. (ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר ח"א ר"פ נח גבי ועביד איבין ורבי זרעין והרמ"ז שם פי' שהם פרי העץ ופה"א נשמות ומלאכים) וכמ"כ למעלה כי הנה באתעדל"ת אתעדל"ע והוא כמשל הזריעה והצמיחה ויש בה צמיחה ואתעדל"ע מעין האתעדל"ת רק שהיא בתוספת מרובה מאד מאד. והבי' כשהאתדל"ע הוא מבחי' עליונה מאד שאין האתעדל"ת ממהות וערך זה כלל רק שמ"מ ע"י זריעה בארץ העליונה שיש בה כח הצומח שהוא מבחי' גבוה מאד דנעוץ תחלתן בסופן נצמח כן צמיחה עליונה מאד מאד (וי"ל בזה שהוא המשכה שבדרך השתלשלות והמשכה שלמעלה מסדר ההשתלשלות. ועמ"ש באגה"ק ד"ה זורע צדקות גבי אלא דלכאורה זה אינו מן המדה כו' אך הענין הוא כו' ועי"ז מוציא כח הצומח את כחו אל הפועל כו' ע"ש. וסד"ה איהו וחיוהי) וזהו ענין כשעירים כו' שהצמיחה שמבחי' שעירים שהוא מטר הדק הוא רק כעין הזרע הנזרע אלא שהוא בתוספת מרובה והיינו בחי' לימוד המשניות שהוא עלי דשא שהדשא אינו כעשב שנאמר בו עשב

מזריע זרע משא"כ בדשא כמ"ש בזהר בראשית (די"ט ע"א). והיינו כי מלימוד וגרסת המשניות לא נעשה הולדה חדשה רק מה שמבואר בהמשניות אבל כרביבים עלי עשב היינו שהצמיחה שמבחי' רביבים שהוא בעלי תלמוד. הוא בחי' עשב מזריע זרע עץ פרי כו' שמוציאים מפלפולם דין חדש כמו נפק מלתא מביניהו שע"י העיון מולידים דין חדש מה שהיה בהעלם דבר קודם העיון הלז (והוא כמשל צמיחת דבר חדש כמו הפרי מהגרעין הנזרע כו' שהיה בו כח הפרי בהעלם מאד. וע' באגה"ק סד"ה והמשכילים יזהירו שזהו התגלות תעלומות חכמה ובמ"א נתבאר שזהו כמי שחופר בעומק הארץ ועי"ז מוציא מי מעיין שהוא נביעה חדשה מהמקור משא"כ הלומד רק מה שכתוב זהו כמו המים שאינן בעומק הארץ כ"א על פני הארץ ונודע שהמעיין הוא בחי' עליונה מאד שהוא מבחי' חכמה שלמעלה מהבינה כו' ועמ"ש לקמן בד"ה ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה מבחי' מעיין דייקא ע"ש ולכן עי"ז נמשך ג"כ מלמעלה אתעדל"ע מבחי' תעלומות חכמה וז"ש בזח"א פ' חיי שרה) (דק"ל ע"ב) ע"פ עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו. מאי למחכה לו. כד"א חכה את איוב בדברים. ואלין אינון דדחקין למלה דחכמתא ודייקין ליה ומחכאן ליה למנדע ברירו דמלה ולאשתמודעא למאריהון כו' ע"ש הרי שעי"ז נמשך מבחינת עין לא ראתה כו' יעשה כו' וע' בפי' זה בזהר (ואתחנן דרס"ז ע"ב) מענין יעשה תעשה מבע"ל כו' וזהו ענין כשעירים ורביבים כי שעירים היינו בחי' השערות עצמן עד"מ אך ע"י העיון כתיב סלסלה ותרוממך לבחי' שלמעלה מהשערות והיינו בחי' רביבים ע"ד מ"ש ואתה מרבבות קדש מה רב טובך כו' והוא בחי' הפנימיות המלובש בתוך השערות שהוא החיצוניות. וז"ש (במיכה סי' ה') והיה שארית יעקב כו' כטל מאת ה' כרביבים עלי עשב כו' הרי שרביבים הוא שייך לבחי' טל כו'. ועמ"ש בד"ה תורה צוה מענין ב' בחי' שיש בתורה אירוסין ונשואין ועד"ז יובן ג"כ ענין כשעירים ורביבים כי מה שע"י העיון נולד דין חדש ה"ז כמו בחי' הולדה שהיא מבחי' נשואין כו'. והנה בספ"ד בזהר ס"פ תרומה (דקע"ז א') איתא ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע היינו דכתיב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב. בהאי זמנא אדני הוי' אתה החלות כו'. וא"כ מובן דבחי' שעירים עלי דשא ורביבים עלי עשב שייך ג"כ בבחי' זריעה וצמיחה זו דעשי"ת ויוהכ"פ והענין כמש"ל ע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו' דהיינו הצמיחה והאתעדל"ע הנמשך בכל השנה ע"י זריעת המצות זורע צדקות כו'. כן אדי' הוי' יצמיח צדקה ותהלה ברי"ה ויוהכ"פ והיינו ע"י התשובה וכמבואר לעיל שבחי' שברים זהו בחי' חרישה כו' וצמיחה זו היא מבחי' עליונה יותר וז"ש בהאי זמנא אדי' הוי' אתה החלות כו'.

והנה צמיחה זו הוא ג"כ ע"י וזרקתי עליכם מים טהורים שהם י"ג מדה"ר ונודע שיש כמה מדרגות זו למעלה מזו בענין גילוי יג"מ הרחמים שההתחלה הוא בר"ה ע"י השופר ועיקר הגילוי הוא ביוהכ"פ ובפרט בנעילה דיוהכ"פ וזהו ענין כשעירים כו' וכרביבים כו' ועמ"ש סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו' ועמ"ש עוד מענין סלסלה ותרוממך בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפי אחרי:

ח **והנה** אופן אחד בארץ ת"י מלרע לרום שמיא וכן מתחת לרקיע מתורגם מלרע והענין כמ"ש בשם ההי"מ דהנה בפי' בראשית כתיב את כל אשר עשה והנה טוב מאד וא"כ מהיכן נתהוה הרע שהרי נאמר ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע אך הענין שהרע בשרשו אינו רע כלל ואדרבה שרשו ומקורו המחיה אותו הוא טוב ע"ד שארז"ל שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו. וכמשל הזונה עם בן המלך המבואר בזח"ב (פי' תרומה דקס"ג ע"א) שכל רצונה וחפצה שלא ישמע אליה הבן כו' וזהו שארז"ל ע"פ טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר אך כשיורד למטה ע"י השתלשלות נעשה למטה רע גמור והוא כמשל המכבד שמכבדין בו הבית שהרי הוא טוב שעל ידו מבערים הקיסמים והפסולת מן הבית אך כשלוקחים ממנו שבט להכות בו התינוק נעשה רע כו' וזהו לשון מלעיל ומלרע. דהוא תרגום של מעלה ומטה שמה שהוא בחי' למטה נק' מלרע שאינו רע ח"ו כ"א שורש ומקור שיתהוה ממנו ע"י רבוי השתלשלות בחינת רע כו' משא"כ בבחי' שהוא מלעיל אין שם שורש להתהוות רע כלל ועד"ז שרפים עומדים ממעל לו בעולם הבריאה דשם בינה מקננא אין שם שורש לרע כלל. אבל האופנים שהם בעשייה שעליו נאמר אף עשיתיו היינו שבעשייה יש יניקה לבחי' אף ע"ד שלשה פתחו באף כו'. לכן הגם שהאופנים הם קדושה גמורה ואופן אחד בארץ שהוא סנדל הוא כתר דעשייה נק' מלרע היינו שעמידתם בעולם שהוא מקור ושרש להסתעפות הרע ממש למטה ומזה אדרבה יגדל הרעש שלהם יותר מהשרפים שהם ברעש גדול על שיש שורש להתהוות הרע וההסתר כו' וכענין בחי' תשובה שלמעלה מצדיקים שג"כ התשובה אינה דוקא על עבירות ממש שהרי ארז"ל כל ימיו בתשובה אלא התשובה הוא על ניצוץ אלקות שבנפשו שירד פלאים מטה מטה מאור פניו יתי' דלית מחשבה תפיסא ביה כו' וכמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו וע"כ נק' אופני הקדש שמגיעים על ידי הרעש שלהם לבחינת קדש העליון שלמעלה מבחי' קדוש בוי"ו שאומרים השרפים עד שעי"ז ממשיכים כבוד הוי' ממקומו המשכה מבחי' חכמה עילאה ממש. ובזה יתורץ הש"ס דחולין (פג"ה דצ"א סע"ב) דמשמע שהאופנים הם במעלה עליונה יותר מהשרפים וקשה ע"ז ממ"ש אופן אחד בארץ כו' וכמ"ש האריז"ל שהאופנים הם בעשייה כו' אלא

דשניהם אמת שאע"פ שהם בעשייה עכ"ז על ידי הרעש גדול שלהם הם מגיעים למעלה מהשרפים היינו שהשרפים משיגים בחינת קדוש בוי"ו והאופנים נק' אופני הקדש כו' והיינו כי מלכות מקננא בעשייה ועל ידי ירידה זו נעשית עטרת בעלה והיא מתעלה למעלה מעלה וכמ"ש במ"א סד"ה רני ושמחי בת כו' ושכנתי בתוכך דוקא ועיין זהר ח"א ויצא (קנ"ח ע"ב). והיינו כי יתרון האור נמשך מן החושך דוקא וזהו והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים שהיא בחי' מל' המקננא בעשייה חצים אל הים הקדמוני בחי' בינה המקננא בבריא' וכמ"ש בזח"ג (פי שלח דקע"א). וכמ"ש במ"א בד"ה מי מנה כו' רובע ישראל בפי' אף עשיתיו שאף הוא רבוי שמרבה בחי' רביעית שלמעלה משלשה הבחי' בראתיו יצרתיו עשיתיו כו' יעו"ש:

קיצור

א התורה נמשלה למטר ולטל. מטר הוא ממטה למעלה וטל הוא מלמעלה למטה ושמים הם בעלי תורה והארץ היא בחי' בעלי מצות ופעמים שמים קדמו לארץ ופעמים ארץ קדמה. המטר פעולתו שמרוה את הארץ ועי"ז והולידה והצמיחה מכח הצומח שיש בה וכן בנפש יש כח להצמיח ראשית תבואתה ע"י התלבשותה בנפש הבהמית ששרשה מבחינת שמרי האופנים:(ב) והאופנים מתנשאים ברעש גדול כי השרפים שהם בעולם הבריאה שהוא ראשית בריאת היש מאין ומאיר שם בינה הם משיגים היותו קדוש ומובדל ורק אות הוא בצבא שלו שצבאי צבאות התהוותם מאות אחד. אבל האופנים שהם בעשייה ואפילו החיות שהם ביצירה שמקבל מהבריאה בבחי' השתלשלות יש מיש. לא כמו הבריאה שמקבל מבחינת אין ולכן הם רחוקים יותר מהשגת אלקות. ע"כ הם ברעש גדול ע"ד בעלי תשובה שמחמת הריחוק הוא בחילא יתיר ורעש גדול זה שרשו מלפני מלך כו' ועי"ז נושאות את הכסא שהוא ראש עולם הבריאה וגם כמראה אדם שעל הכסא רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח איברים ושס"ה ל"ת שס"ה גידים עמ"ש בד"ה וישלח יהושע כו' מרגלים חרש ומגביהות בחינה זו לאור א"ס ב"ה ממש:(ג) ועי"ז אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו. כבוד עילאה ל"נ תיבות החכמה אשר אור א"ס ב"ה מאיר בה בבחי' גילוי ממש כמ"ש בספר ש"ב פל"ה בהג"ה ועמ"ש בד"ה ואהבת את בפרשה ואתחנן ומ"ש ע"פ נשא את ראש בני גרשון בענין נקודה בהיכלא. שיהיה נמשך ומתגלה למטה ור"ל גילוי כבוד עילאה זהו איך שלמעלה היש וכל מה שלמטה הוא כלא חשיב.

ועל זה ביקש משה הראני נא את כבודך איך שלמעלה היש אמיתי שהוא ענין הכבוד. ולכן החכמה שבה גילוי בחי' זו היא בחינת כח מה בבחינת ביטול ואין ממש ועמ"ש

סד"ה זאת חנוכת המזבח. ועל גילוי זה לע"ל נאמר ומעין מבית ה' יצא. ועמ"ש על פסוק והחרים ה' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר כו':

ד ועד"ז יובן בענין נה"ב וזהו ענין מאה ברכות ובמעשה הוא ע"י המצות. וזהו ענין כמטר לקחי. ותתן לנו ה' אלקינו:

ה אך מתחלה צ"ל חרישה דמרפי ארעא לב נשבר ונדכה ואחר כך המטר זהו התורה. והיינו ע"י ואד יעלה. שברו הבריות את ערפן. ובחי' טל זהו ענין הקב"ה קורא ושונה כנגדו ודברי אשר שמתי בפיך. וזהו האזינו השמים ת"ח ותשמע הארץ בעלי עסקים שכולם יוכלו להמשיך בחי' כמטר וכטל כו':

ו ודרך כלל יש בחינות אלו בעשרת ימי תשובה וחג הסוכות כי ענין יום תרועה זהו ענין לב נשבר וע"ז וזרקתי עליכם מים טהורים בחינת כאשר ירד הגשם והשלג שזהו ענין יוהכ"פ כמשל בד"ה האזינו השמים (הראשון) וע"ז ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים. וזהו וסוכה תהיה לצל יומם. יומם יצוה ה' חסדו. מתחלה בבחינת מקיף ואח"כ בשמע"צ נמשך בבחי' פנימי ועד"ז ענין בצל אל היית וידעת:

ז כשעירים זהו מטר הדק והוא ענין המשניות וכרביבים תלמוד ומזה נמשך ב' בחי' צמיחה דשא ועשב:

ח ענין אופן א' בארץ תרגום מלרע. פי' שמה שהוא למטה נק' מלרע לפי ששם יש שורש להתהוות הרע וע"כ הם ברעש גדול וע"כ נקראו אופני הקדש וע' חולין (צ"א ס"ב):

פרק ד

כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף. יפרוש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו. (פסוק זה הובא בירושלמי פ"ב דחגיגה. זח"ב יתרו פ' ב' בהעלותך קנ"ד ב'. פנחס רל"ג א' רל"ח ב'. האזינו דרצ"ח ב') הנה מה כתיב לעיל מיניה ימצאהו בארץ מדבר וקאי אדילעיל כי חלק הוי' עמו שנש"י הם חלק אלוה ממעל והחלק ההוא ימצאהו בארץ מדבר. כי הנה החלק הוא מבחי' הוי' שהוא מהווה כל העולמות והויות והיה הוה ויהיה ויורד להתלבש בגוף שהוא הוה ונפסד וכשנמשך אחר הגוף ההוה ונפסד הרי שנמצא בארץ מדבר ושממה ההיפך מבחי' הוי' ולכן כנשר יעיר קנו במדרגות הנשר שהוא מדת הרחמנות.

והענין כי הנה במרכבת יחזקאל כתיב פני אריה אל הימין ופני שור מהשמאל ופני נשר לארבעתן. וביאור הענין שיחזקאל ראה המרכבה בזמן הגלות וגלו לבבל שכינה עמהם וכמ"ש ואני בתוך הגולה לפיכך ראה התלבשות בבחינת פני אריה פני שור כו'. כי בזמן שהי' בית המקדש קיים היה גילוי שכינה במדריגה יותר עליונה.

וכמו שהי׳ ראשית הגילוי לכל ישראל במתן תורה דכתיב פנים בפנים דבר ה׳ עמכם פי׳ פנים בפנים בלי שום אמצעות והתלבשות כלל ולכן כתיב וכל העם רואים את הקולו׳ רואים את הנשמע ושומעין את הנראה שהיה גילוי אלקות בלי שום התחלקות ריבוי המדרגות רק היו רואים גילוי כללות החיות ושפע אלקי ואין שום פירוד ח״ו בין ראיה לשמיעה. משא״כ בגלות הנה גילוי השכינה הי׳ ליחזקאל ע״י ריבוי התחלקות המדרגות בהתלבשות פני אריה פני שור כו׳.

וכמו עד״מ תינוק שיכול להבין ביותר מלמדין אותו אף א׳ או יותר בפעם א׳ כפי שיכול שכלו להשכיל ביחיד משא״כ מי שאין כח בשכלו להכיל כ״כ בפעם אחת מלמדין אותו מעט מעט פרקי פרקי כך עד״מ במ״ת וכן כל זמן שהי׳ בית המקדש קיים היו נש״י במעלה עליונה והיה כח השגתם בגילוי אלקות בכללות החיות שלא על ידי ממוצעים (ועמ״ש בד״ה אז ישיר ישראל) אבל בגלות שגלו ונתלבשו בע״ש הנה גם גילוי השכינה הוא ע״י ירידה בבחי׳ התחלקות ריבוי המדרגות והתלבשותן בבחי׳ פני אריה פני שור. פני אריה מחנה מיכאל שהם כנגד מחנה ראובן תימנה וכל הפונה למחנה ראובן וכו׳ כך יש כמה רבוי רבבות במחנה מיכאל שהם כמה מדרגות חלוקות זו מזו שבהם ועל ידם נשפע שפע האלקית לנשמה מדרגת אהבה שהנשמה מקבלת ע״י המלאכים כדכתיב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך על כפים ישאונך כו׳ פי׳ כי מלאכיו יצוה להיות משפיע לך והם ישאונך שעל ידיהם מתנשאת ומתעלת הנשמה ע״י פני אריה במדרגת האהבה וע״י פני שור במדרגת היראה (וע׳ ע״פ כי מלאכיו יצוה חגיגה ט״ז א׳ תענית י״א א׳ סנהדרין ק״ג א׳. רבות וישלח ר״פ ע״ח וס״פ משפטים. זח״א י״ב א׳ קס״ה ב׳. ח״ב מ״א ב׳ ח״ג רצ״ז בד ופסוק על כפים ח״א כ״ז ב׳). ועד״ז תקנו חז״ל ברכות שלפני קריאת שמע יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים כו׳ והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים כו׳ שמזה מקבל האדם מדת היראה (משא״כ מדאורייתא סגי בק״ש לבד היינו כמו שהיה בימי משה שנמשך האור והשפע לישראל על ידי השכינה בעצמה שלא ע״י המלאכים שהרי משה לא רצה בשליחות מלאך כמ״ש אם אין פניך הולכים כו׳ ולכן גם בבחי׳ עבודה לא היו צריכים לקבל אהוי״ר על ידי המלאכים. אבל אח״כ כיון שהוצרכו לקבל ע״י פני אריה פני שור ואפי׳ ביהושע אמר לו המלאך עתה באתי ע״כ גם בעבודה לבא לבחי׳ אחד ואהבת בק״ש הוא ע״י שתים לפניה ששם נאמר מענין המלאכים איך שעומדים ביראה. וע״ז נמשך להאדם ג״כ אהוי״ר ועמ״ש בד״ה כי תצא וסד״ה ואריה כבקר יאכל תבן):

ב **וזהו** ענין הסולם שראה יעקב והנה סולם מוצב ארצה דקאי על כנס"י (וע' זח"ג י"ז א' קכ"ג ב') כללות נש"י שמוצב ארצה בגוף הגשמי וראשו מגיע השמימה כי ישראל עלו במחשבה כו' שבשרש נשמותיהם הם למעלה יותר מהמלאכים אף על פי שלמטה מקבלים מהם כי חיות המלאכים הם מרוח פיו ית' משא"כ ישראל עלו כו וכמו שמצינו שבזמן ישעי' כתי' קדוש קדוש הוי' צבאות מלא כל הארץ כבודו (שם סי' ו') פי' שלהיות קדושתו ית' נמשך מקדש העליון למטה להיות מלא כל הארץ כבודו והוא ע"י בחי' ירידת השתלשלות ג' פעמים קדוש להיות הוי' צבאות מכה"כ. דהיינו ע"י התלבשות המלאכים שהם נק' צבאות (ועמ"ש בפ' בא בד"ה בעצם היום הזה כו') ואזי מלא כל הארץ כבודו שמקבלים מהם ישראל למטה. אבל למעלה בשרש נשמותיהם כתיב קדש ישראל לה' שהם מבחי' קדש העליון עצמו (ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע ובד"ה קדש ישראל כו' בפ' פנחס) ולא מבחינת קדוש שהוא בחי' המשכת קדושתו למטה בירידת המדריגות וזהו וראשו מגיע השמימה. ועי"ז והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו עולים פי' שהם מתעלים ע"י ישראל כמ"ש אכלתי יערי עם דבשי. יערי הם המלאכים כמ"ש במ"א שע"י מסירת נפש בק"ש באחד ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך דהיינו בבחי' אליך ה' נפשי אשא הנה הנשמה עולה למקור חוצבה.

וכמאמר ואתה נפחתה בי כו' ואתה עתיד ליטלה ממני כו'. דהיינו למקורה למקום שנפחת בי והרי בשרשה הגבה למעלה יותר מהמלאכים והמלאכי' מתעלים ג"כ ע"י כי מאחר שמהם קבלה אהבתם ויראתם להעלות לה' אחד לאהבה בכל נפשך יהי' גם הם עולים ונכללים בבחי' יחוד העליון ב"ה ולאשתאבא בגופא דמלכא (ועמ"ש בפ' וישב בד" ונתתי לך מהלכים בין העומדים וממש"ש ונמצא שהשפעת המלאכים מישראל היא בין מלמטה למעלה ובין מלמעלה למטה כו' ע"ש מזה יובן פי' עולים ויורדים כו' שהם ב' בחי' הילוך הנזכר שם). והנה כתיב עולים ויורדים עולים תרי והיינו פני ארי ופני שור ויורדים הוא בחי' נשר כי נשר הוא מלשון נושר דהיינו דבר שנפל למטה והוא הוא בחי' הרחמנות על ניצוץ אלקות שהרחמנות אינה על גופו ונפשו הבהמית אלא כמ"ש וישוב אל ה' וירחמהו דהיינו על ניצוץ אלקות שנפל מאיגרא רמה כו' בהתלבשו' בגוף הגשמי בעוה"ז שמחמת זה נמשך אחר חומריות הגוף ולכן אומרים מחל לנו כי פשענו כי הנה כתיב ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה שצריך שמירה לג"ע הוא בחי' גילוי אלקות שמתגלה בנפשו (עמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בפ' ראה) וע"ז ארז"ל צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהם ונהנהין מזיו השכינה ושכר מצוה הוא המצוה בעצמה כי המצות הן הן המשכות גילוי אלקות על נפשו במצות שמקבל עליו

עול מלכות שמים כך יהיה שכרו בג"ע להיות נהנה ומתענג על גילוי ה' משא"כ מי שעושה מצות אנשים מלומדה אע"פ שהוא סור מרע ועשה טוב ובודאי יהיה שכרו בג"ע. אך אין זה גילוי אלקות ממש שדייקא צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה ממש (עמ"ש מענין זיו השכינה בעוה"ב בד"ה להבין ענין משארז"ל בפי' חיי שרה ועמ"ש ע"פ במדבר סיני כו') דהיינו הממשיכים גילוי אלקות על נפשם שכוונתם שישרה ויתגלה אור א"ס בהמשכת מצותיו שכל המצות הן מצות המלך וע"י קיום המצות ממשיכים מ"ש שיתגלה בנפשם והם שנעשים בחי' מרכבה להשראת קדושתו יתי' כמאמר אשר קדשנו במצותיו והנה זלעו"ז עשה אלקים כדכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי פי' כי כשאין דרכיכם דרכי גם מחשבותי לא מחשבותיכם כי הנה כשדרכיכם דרכי הם ממשיכים להיות מחשבותי מחשבותיכם. משא"כ בהיפך בהמשכת מחשבות אחרים שמצד הקליפה וסט"א.

והנה כל איש ישראל יש בו ניצוץ אלקות שלפעמים ועתים מזומנים מעורר את האהבה כל חד לפום שיעורא דילי' ואח"כ נופל כו הנה בנפילה זו נאבד ונשקע גם ניצוץ שבנפשו וממנו יונקים הקליפות וסט"א.

וזהו כי פשענו כי פשיעה נזכר בתורה בענין שומרים שהשומר חנם חייב על הפשיעה שניצוץ אלקות צריך שמירה שלא יאבד ואחר ימצאנה והשמירה הוא כדאיתא בספרים שמור זה משנה. דהיינו כמאמר רז"ל וירא אלקים כי טוב לגנוז והיכן גנזו בתורה דהיינו כשמתגלה אור האהבה בנפש האדם צריך לשמור שלא יפול הנופל ממנו והשמירה הוא ע"י עסק התורה שע"י עסק התורה היא מתקיימת כו' כמ"ש במ"א (וע' מזה בד"ה צו את בנ"י כו' תשמרו להקריב כו' בפי' פנחס) משא"כ כשאינו שומר הרי הוא פושע בניצוץ אלקות אשר יאבד ממנו וימצאנו אחר. וזהו בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי. פירוש שאני גדלתי ורוממתי מקור חוצבם של נשמתם שישראל עלו במחשבה והם פשעו בי ממש דהיינו הניצוץ אלקות שבהם. והתיקון לזה הוא מחל לנו מחילה הוא ענין גילוי רצון שכשהאדם ברוגז על חבירו מסלק רצונו ממנו וכשחוזר ונתפייס הרי חוזר להיות גילוי רצון אליו. והנה הגילוי רצון זה הוא ע"י אתעדל"ע מבחי' מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע שאין הפשע והפשיעה תופס מקום (וע' בזח"ג קל"ג א'. ח"א ר"ו ב' ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך) כי אם צדקת מה תתן לו והמשכת גילוי רצון זה הוא ע"י אתערותא דלתתא בחי' תשובה מעומקא דליבא כמ"ש ממעמקים קראתיך ה' וע"י בחי' עומק זה מעוררים למעלה בחי' עומק העליון עומקא דכולא שהוא למעלה מעלה מן ההשתלשלות שע"י שחוזר ומתגלה הרצון העליון שלמעלה מן

ההשתלשלות הרי שם אין הפשע תופס מקום כלל ואם צדקת כו' וע"י בחי' תשובה הנ"ל הוא חוזר ומוציא את הניצוץ אלקות מהקליפה וסט"א שינקו וקבלו חיות ממנו שיעלה למקורו ושרשו ע"י עקירת הרצון בעומקא דליבא ואזי נתקיים מ"ש חיל בלע ויקיאנו ומבטנו יורישנו אל (באיוב סי' כ') (פי' שע"י הגילוי מבחי' יג"מ הרחמים שע"ז נאמ' מי אל כמוך וכן ביג"מ שבתורה כתיב אל רחום וחנון כו' ע"ז נמשך להיות ומבטנו יורישנו אל. ועמ"ש בד"ה כי תצא גבי ושבית שביו ובביאור ע"פ כי המצוה הזאת) והנה בחי' גילוי רצון זה הוא מתגלה בעשרת ימי תשובה ע"י בחינת ממעמקים ולכן כתיב דרשו ה' בהמצאו. וארז"ל בהמצאו אלו עשי"ת. פי' שבחי' ניצוץ אלקות הנאבד בפשיעת השמירה חוזר ונמצא להיות עולה למקורו. (וזהו ג"כ ענין ימצאהו בארץ מדבר כו' ימצאהו דייקא שימצא האבידה ועמ"ש בד"ה אני לדודי בענין ובקשתם משם כו' ומצאת כו') ואזי קראוהו להמשיך שיתגלה בנפשו בהיותו קרוב שעתה קרוב הדבר מאד בהיותו חיל בלע ויקיאנו (וע"ד מ"ש ויאמר ה' לדג ויקא את יונה):

ג **וזהו** כנשר יעיר שע"י בחי' רחמנות מן הנשר ונפל הנה ע"ז כתיב דרך הנשר בשמים שמגביה למעלה עד רום המעלות ומתעלה בעילוי אחר עילוי (ועמ"ש בפי' וענין שמים בד"ה כי המצוה הזאת גבי לא בשמים היא כו' ע"ש איך דבחי' שמים שייך למצות תשובה ועד"ז י"ל פי' דרך הנשר בשמים ובזהר) (פי' יתרו ד"ה ע"ב) פי' דשמים היינו תפארת דאצילות ועמ"ש לקמן ומתחלה יעיר קנו שאינו אלא שמעורר בלבד נוגע ואינו נוגע בבחי' מטי ולא מטי דהיינו שיתגלה על נפשו אלקות ונגעה עד הנפש. אך אינו נוגע לגמרי להיות נכנס תוך תוכו (עמ"ש בד"ה עיני כל בפי מטות) ולהיות כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך ואח"כ על גוזליו ירחף שמלביש את הנפש ומקיפו מכל צד רק שאינו אלא בבחי' גוזליו שהם קטנים שאין להם גדפין דהיינו ענין גילוי בחינה זו בכל פסוקי דזמרה עד ק"ש.

וזהו ענין התעוררות רחמים שבברכות שלפני ק"ש ברחמיך הרבים רחם עלינו כו' אבינו אב הרחמן כו' שהוא ענין כנשר כו' על גוזליו ירחף כו' משא"כ בק"ש ע"י מס"נ באחד ואהבת בכל נפשך הוא ענין התגלות בחי' תשובה ממעמקים שע"ז ישאהו על אברתו על דייקא כי אברתו הוא בחי' אברין דמלכא שהם המצות שהם המשכות רצון העליון המלובש בעוה"ז הגשמי כמוט ציצית של צמר אבל ע"י תשובה עילאה מעורר רצון העליון שלמעלה מעלה מהשתלשלות העולמות שעל זה ארז"ל במקום שבעלי תשובה כו' (ועמ"ש מענין ק"ש סד"ה מזמור שיר חנוכת הבית. ולשון על גוזליו א"ש על בעלי תשובה דוקא כי הנה גוזל פי' בב"ר) (פי' לך פמ"ד) ג"כ לשון גזלן והחוטא נקרא גוזל

אביו ואמו כמארז"ל (רפ"ו דברכות) אך ע"י התשובה אתהפכא חשוכא לנהורא וזדונות נעשו כזכיות. לכן מבחי' גוזל אביו ואמו נעשה בחי' כנשר כו' על גוזליו ירחף כו' והיינו להיות ישאהו על אברתו. ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש שופר בענין כי רצון העליון יש לו שני בחינות כו' ע"ש דמשם יובן יותר פי' על אברתו. וברע"מ פ' פנחס (דרל"ח ע"ב) פי' ישאהו ע"ד ישא ה' פניו כו' ועמ"ש בפי' ישא בפי' נשא סד"ה כה תברכו לפיכך נאמר מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע כו'. תתן אמת ליעקב חסד לאברהם כו' שהוא הוא הנותן אמת וחסד שלו כו' ואזי ה' בדד ינחנו כו' בחי' הוי' הוא בחי' צמצום והתפשטות המשכה כו' שהיא בחי' סדר המשכות והשתלשלות העולמות משא"כ בדד הוא בחי' לבדו כמו קודם שנברא העולם דהיינו בחי' לפני הוי' תטהרו שביום הכפורים (ועוי"ל בפי' כנשר יעיר כו' דהנה מבואר למעלה שבמ"ת וכן כל זמן שהיה בהמ"ק קיים היה גילוי אלקות מבחי' כללות החיות שלמעלה מבחי' המלאכים פני ארי' כו' ופני נשר כו'. וא"כ מובן דבחי' גילוי יג"מ הרחמים זהו ודאי בחי' רחמים גדולים שלמעלה מעלה הרבה מבחי' ומדרגת דבחי' פני נשר. ועמ"ש בד"ה ש"ה ממעמקים בענין שיש ב' בחי' רחמנות אב הרחמן ואב הרחמים כו' ע"ש וא"כ יש לומר הפי' כך כנשר יעיר קנו כו' שזהו משל דכמו שנמשך בחי' רחמים ע"י בחי' פני נשר שבמרכבה על ירידת הנשמה בגוף הגשמי ונה"ב וכמ"ש ביצ"מ ואשא אתכם על כנפי נשרים כו' כמו כן ויתר מכן לאין קץ מה שעי"ז אח"כ הוי' בדד ינחנו היינו גילוי רחמים גדולים י"ג מדה"ר המתגלים ביוהכ"פ שעי"ז בדד ינחנו דהיינו בעצמות אור א"ס ממש וכמאמר והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. ולפ"ז פי' ישאהו על אברתו דגבי נשר יעיר קאי על מצות עשה דייקא כי גבי מ"ע ארז"ל עבר אדם על מ"ע ושב לא זז משם עד שמוחלין לו וא"צ ע"ז ליוהכ"פ דייקא. וזהו על אברתו דרמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא וזהו ע"י כנשר יעיר כו'. אכן ע"י יג"מ הרחמים המתגלים ביוהכ"פ עם התשובה נתקן ונמחל אפילו הפשעים דל"ת שהל"ת הן למעלה ממ"ע דמ"ע תלויין בו"ה דשם הוי' ול"ת תלויין בי"ה אך ע"י שביוהכ"פ הוא בחי' לפני הוי' תטהרו למעלה גם מבחי' י"ה וזהו בדד ינחנו כו'. לכן נתקן גם הפגמים והעוונות והפשעים דל"ת ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו. גם י"ל דכנשר יעיר זהו ענין יג"מ הרחמים שמתגלים בחדש אלול לפמ"ש בזהר הרקיע ר"פ בראשית דתליסר עלין דשושנה הם י"ב בקר דבריאה והים עליהם כו' ע"ש והוי' בדד ינחנו זהו ענין יג"מ הרחמים המתגלים ביוהכ"פ. ועיין מענין בדד ינחנו ברבות פ' בלק גבי הן עם לבדד ישכון) (זח"א כ"ו א'. ח"ג קכ"ד ב'. ר"י ב' רצ"ח ב' ובלק"ת ס"פ האזינו). ובעה"מ סוף שער ג' ובשער ששי ס"פ מ"ו פי' שזהו ענין ונשגב ה' לבדו ביום

ההוא והארה מעין זה מתגלה בכל יום בק"ש כי בכל יום צריך להיות המשכה מעט כדי שיתגלה בעשי"ת וביוהכ"פ בכלל כי כך הוא מדת התורה כלל ופרט וחזר וכלל להיות חוזר ונכלל מה שנפרט לפרטי פרטיות בכל יום שע"ז יהיה גילוי כללות לפי שהפרט נמשך מגילוי כללות כו' ועיין בפרש"י (באיוב סי' ל"ט כ"ז) גבי יגביה נשר. והנה ע"י תשובה מעומקא דליבא הנ"ל נאמר יצרנהו כאישון עינו כי אישון בת עין הוא החושך שבעין ובו דוקא הוא המאיר ומתגלה עיקר ראיית האדם שבו האדם רואה כך ע"י בחי' החושך שמחשיך האדם א"ע במרירות נפשו בעומק הלב הוא מאיר גילוי רצון העליון וזהו ימצאהו בארץ מדבר דהיינו לפי שהיה במדבר בארץ ציה כו'. וזהו מי זאת עולה מן המדבר עילוי' מן המדבר וסילוק' מן המדבר כו':

סוכות

פרק א

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה. כתיב ביום הש"ע תהיה לכם. פי' כי בכל השנה היו מקריבין על גבי המזבח פרים ואילים וכבשים ושעירים ואש של מעלה היה יורד על המזבח כדמות אריה רובץ ותאכל אותם ובחג הסוכות היו מנסכין מים על גבי המזבח וניסוך המים כל שבעה. אך ביום השמיני עצרת תהיה לכם לכל הבחינות הללו.

וביאור ענין זה כי הנה עכשיו שאין לנו בית המקדש ולא מזבח צריך כל אחד למצוא דברי חפץ בנפשו ולהבין איך כל הבחינות עליונות של מעלה הם למטה בעבודת ה' שבלב כל אחד ואחד ובכל דור חייב אדם לראות בנפשו ענין בחינת אש ששורף ומכלה את הקרבנות פרים ואילים וכבשים כו'. ובחינת ניסוך המים שבחג ובחינת יום השמיני שבו עצרת כל הבחינות הנ"ל.

והנה אמרו רז"ל תפלות כנגד תמידין תקנום והענין כי עבודה שבלב זו תפלה והלב הוא רומז כנגד המזבח וכשם שהיו ב' מזבחות פנימי וחיצון כך יש בלב ב' בחי' חיצוניות הלב ופנימיות הלב כנודע (וכמ"ש בזח"ג פ' צו ד"ל ע"ב דמזבח הפנימי נק' קול דממה דקה שהוא בחי' קלא פנימאה ונקרא ג"כ מזבח הזהב והיא בחי' אהבה רבה שמבחינת כמעלת הזהב על הכסף כו' וע' מזה ג"כ בזח"ג פרשה בהעלותך דקנ"א ע"ב ובפרדס בעה"כ ערך מזבח. ויובן עוד ענין ב' בחי' אלו ממ"ש בד"ה שיר השירים בענין ב' בחי' כלה ע"ש וזהו עצמו ענין ב' בחי' מזבח הנ"ל), וכשם שהיו מקריבין על מזבח החיצון כל הקרבנות פרים ואילים וכבשים כו'. כך צריך כל אחד בתפלתו לעורר את האהבה הטבעית בלבו שהוא בחינת חיצוניות שבלב בלבד שתתלהט כרשפי אש בהתגלות

הלב והוא בחינת אש של מעלה שיורד בדמות אריה לשרוף הקרבנות (וע"ש פרשה צו) (דל"ב ע"ב ודל"ג א') ע"פ ותצא אש דא אוריאל ובפי' הרמ"ז שם. ובדף כ"ז כתב דאוריאל גימטריא אברהם. ונודע דאהבה הטבעית שבנפש האלקית היא ירושה לנו מבחי' חסד לאברהם, ועד"ז נתבאר כאן שבחי' התעוררות גילוי אהבה הטבעית זהו בחי' אש שלמעלה. וע' עוד בזהר בראשית (ד"ו ע"ב) ובפי' הרמ"ז שם דבחי' אריה בגימ' ר"י"ו והוא מבחי' רוחא דשבק בה ע"ש וגם עד"ז יובן שייכות בחי' זו לאהבה הטבעית, והוא ע"פ מ"ש במ"א בד"ה וילקט יוסף בפרשה ויגש בענין הספיחים שזהו כענין רוחא דשביק בה כו' ועמ"ש מענין אהבה הטבעית בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ ועמ"ש מענין אריה בד"ה ואריה כבקר יאכל תבן, והוא ע"ד מ"ש אחרי ה' ילכו כאריה ישאג שהיא אהבה המתלהבת ומתלהטת בלב האדם בזכרו את ה' שאינו רוצה להיות נפרד ח"ו.

וכתיב כי ה' אלקיך אש אוכלה הו א אש אוכלה אש ששורף ומכלה את כל האישים אשר לא לה' המה הנקרא בשם אש זרה ולא להיות האש כ"א לה' לבדו. ולכן אמרו רז"ל שאסור לאכול קודם התפלה כי מאחר שהוא רוצה לאכול איזה דבר כמו לחם גשמי מוכרח הוא להיות במעלה הגבוה ויתירה מן הלחם שמצד מעלתו היתירה עליו ראוי לשלוט בו ולאכול ממנו וכיון שהוא קודם התפלה שעדיין לא ביער ושרף את המותרות שלו באש של מעלה והרי הוא מקושר בדאגת הפרנסה הרי הוא מקושר למטה ונופל במדרגות שאר ענינים גשמיים הרי הוא שוה במדרגה אל הלחם אשר הוא אוכל ואין ראוי לשלוט בו ולאכול ממנו (ועמ"ש מזה בד"ה כה תברכו בפ' נשא), וזהו עבודת האדם בתפלה לשרוף דאגת הפרנסה וכמו שהיו מקריבין ע"ג המזבח סולת חטים למנחות. ולא ענין הפרנסה עצמה כי היא צריכה והכתוב משבח ואומר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וגו'. אבל הדאגה שאדם מיצר ודואג על זה הנה הוא מיסוד האש והחמימות שבנפשו הבהמית אשר זהו אש זרה וצריך לשרפה באש של מעלה בתפלה כנ"ל:

ב **והנה** אמרו רז"ל אע"פ שאש יורד מלמעלה מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט כדי לעשות הכנה לאש של מעלה שתרד ע"י זה. ולהבין ענין זה בעבודת ה' הנה הקב"ה נקרא זורע צדקות ומצמיח ישועות. וביאור ענין זה יובן בהקדים מה שכתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (עמ"ש על פסוק זה בפ' כי תשא) פי' וימינו תחבקני שנמשך כל כך בחינות חסד דרועא ימינא וימין מקרבת כל ניצוצות וכל נשמות ישראל להיות מיוחדים לה' יחיד ומיוחד לבדו כדכתיב עם קרובו עד שהוא בבחינת חיבוק ממש כאדם המחבק לחבירו שאינו יכול להפרד ממנו בשום אופן, וכך למטה נמשך ונתגלה אה"ר לה' לבדו שלא ליפרד ממנו ח"ו (עמ"ש מזה בביאור ע"פ שימני כחותם

בענין רצועות דתליין על לבא). אך לזכות למעלת ובחינת אהבה רבה זו צ"ל מתחלה בבחי' שמאלו תחת לראשי כי שמאל דוחה. פי' שדוחה ומשפיל את האדם כאשר ישים אל לבו ויעמיק דעתו ומחשבתו איך שהוא רחוק מה' בתכלית ח"ו וכיוצא באלו הענינים אשר כל זה נמשך מסטרא דשמאלא כנודע ולא שיהיה בחינת שמאל של הקב"ה עצמו הוא הדוחה ח"ו כי לא ידח ממנו נדח אלא כאשר ישים אל לבו וכו' ונמשך ונשתלשל למטה בבחי' תחת לראשי פי' כאשר אני נוטל בחינה זו להמשיך למטה תחת לראשי דהיינו בעומק מחשבתי הרי אני בעצמי הוא הדוחה ומשפיל את עצמי ממדרגתי שהייתי מחזיק עצמי בעיני מתחלה (ועמ"ש מזה בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא), וע"ד זה סדרו רז"ל כל הוידויים שביום כפור שמתודים על נפשם ואומרים סררנו תעבנו וכיוצא בהם שמשפילים את עצמם לפני הקב"ה מאד ואומרים איך שהם רחוקים מאד ממנו ית' והן הם הדברים המעוררים את האהבה והצמאון להיות אליו ית' תשוקתו ובזה יבא ויגיע להיות זוכה לבחינת ומעלת אהבה רבה שבחג הסוכות וזהו זורע צדקות כי הנה כנסת ישראל נק' בשם צדקה על שם הפסוק בצדקה תכונני וגם כללות ישראל למטה מלאים מצות צדקה וחסד ובעשי"ת הוא בבחינ' זריעה כי כמו הגרעין שזורעין צריך לזרוע ע"ג עפר שנחרש היטב משא"כ עפר קשה לא יזרע ולא יצמח בה כלל. כך כל המצות צדקה וחסד שישראל עושין ומסגלין כל ימות השנה הנה לא יזרע ולא יצמיח בה כלל ולא יעשה פרי למעלה כ"א ע"י בחינת עשי"ת שמשברין את לבם ודוחין ומשפילין את עצמם כעפר שנחרש בבחינת חרישה דמרפי ארעא (ועמ"ש מזה באריכות סד"ה האזינו השמים. איך שחרישה זו מתחיל דרך כלל בר"ה וזהו ענין שברים כו' ושהצמיחה היא חג הסוכות ע"ש). וכן אנו רואים בחוש בעושי צדקה שלא יתן כ"א ע"י שישים את עצמו כעפר משא"כ אם מחשב את עצמו ליש ודבר לא יתן כ"א איזה מותרות ממה שיש לו אבל לא יגיעו ועמלו וחיי נפשו ממש. שלזה צריך לשבר תאוות לבו הנמשכים מגסות רוחו ולהחשיב את עצמו שוה כמו חבירו המקבל ממנו ומאי חזית דדמא דידך סומק טפי כו' שיהיה לו מה לאכול ולשתות ולרש אין כל מאי שנא ולמה יגרע הלא אב א' לכולנו כו'.

ועמ"ש בד"ה ארץ הרים ובקעות. וע"ז נזרע בחינת הצדקה הנ"ל ובימים שבין יום כפור לסוכות הוא בחי' הצמיחה עד שביום ראשון של חג הסוכות נגדל ונצמח בחי' אברהם חסד עליון בחינת וימינו תחבקני הנ"ל וגם בחינת ומעלת אברהם הוא ע"י שאמר ואנכי עפר ואפר דהיינו בחי' עפר שזורעין בו ומצמיח כנ"ל וזהו מצמיח ישועות והוא ע"ד מ"ש הושיעה ימינך. כי הנה כתיב השיב אחור ימינו שבחי' חסד והימין מלובש

בבחי' אחוריים דברים חיצונים וצריך להושיע ידו לו לחזור אל הקדושה (ע' מ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון גבי עת לחבק ועת לרחק מחבק, וע' מענין השיב אחור ימינו בזהר פ' ויצא קס"ג סע"ב פרשה בשלח דנ"ז סע"א ובפרשה תרומה דקמ"ג ע"ב ובמק"מ שם וענין שהימין מלובש בבחינת אחוריים היינו למטה כשהאדם משפיל אהבתו בענינים גשמיים לימשך אחר תאוות הגוף והנה"ב כו' ואומר על שמאל שהוא ימין. וע"ז גורמים ח"ו השפלת השפע לחיצונים, ועמ"ש ר"פ בשלח בענין כמה ארך אפים כו' גם בחי' השיב אחור ימינו זהו כענין המבואר במ"א ע"פ המאמר הזהר פ' ויקרא ד"כ ע"ב קב"ה בגלותא סליק לעילא כו' וכ"מ הפי' בזהר פרשה בשלח דנ"ז סע"א ע"ש וע' עוד מענין השיב אחור ימינו בזהר פ' בלק דר"א סע"א ובפרשה פנחס דרל"ז ע"א ובפרשה ויקהל דר"ג סע"א ובפ' אחרי דע"ד ע"א והנה ענין להושיע ידו לו זהו כמ"ש הושיעה ימינך וענני. בתהלים סי' ס', והיינו כמ"ש בד"ה האזינו הנ"ל בענין וסוכה תהיה לצל יומם. כי יומם היינו בחי' חסד לאברהם בחי' ימין וצל יומם היינו בחי' מקיף עליון שנמשך על החסד והמשכה זו היא מבחי' ורב חסד ומבחי' כי חפץ חסד הוא ועמ"ש ע"פ הוי' יחתו מריביו. אשר ע"י התגלות בחי' ורב חסד בחסד עליון מתמתקים הדינים ועמ"ש ס"פ שלח בביאור ע"פ אני דפי' ציצית בענין חסדי ה' ב' בחי' חסד כו' ע"ש. וזהו הושיעה ימינך שנמשך בחי' מקיף עליון לבחי' חסד דרועא ימינא והמשכה זו הוא ממקום עליון מאד מבחי' דלית שמאלא בהאי עתיקא. וע"ז וענני. להיות וימינו תחבקני. וזהו ענין הסוכה עפמ"ש בפע"ח שער חג הסוכות פ"ד דדפנות הסוכה שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח זהו עד"מ כנגד ג' פרקי יד ימין כו' והוא בחי' וימינו תחבקני והסכך זהו בחי' צל יומם המקיף על בחי' ימין כו' ע"ש. וביאור ענין גילוי בחי' ימינו של הקב"ה בנפש האדם יובן ממ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש כו' ע"ש. וברבות נזכר מענין הושיעה ימינך במדרש איכה ס"פ גדע בחרי אף ובזח"א) (בפ' ויצא דקס"ג סע"ב ובפ' פקודי דרל"ה ע"א) ובפ' שמיני (דל"ז ע"א) ובפ' חקת (דקפ"א ע"ב) ובפ' תרומה (דקס"ט ע"א) גבי כוס ישועות כו' הושיעה ימינך כו' ושייך לזה ג"כ מ"ש בזהר פ' תשא (דקפ"ט ע"ב) ובפי' הרמ"ז שם ובפ' נח (ס"ב ב') בענין קץ הימין וע' בזהר פרשה חיי שרה (דקכ"ג סע"א וסע"ב) בענין הושיעה לו ימינו כו' ובפ' בשלח (דנ"ח סע"א) ימינך ה' נאדרי בכח דא אורייתא י"ל כמ"ש לקמן בד"ה ביום השמע"צ בענין ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך שמן התורה נעשה בחי' סוכה בחי' צל כו' נמצא זהו כמו בחי' צל יומם בחי' הושיעה ימינך כו' וגם בנפש יובן בחי' זו שהתורה נותנת כח ועוז

לבחינת ימין ואהבת ה' עפמשנ"ת בד"ה בחודש השלישי בפ' יתרו בענין שהתורה נקרא עוז כו' ע"ש.

וזהו ג"כ ימינך ה' תרעץ אויב היינו כל תאוות היצה"ר ונה"ב ותרעץ אותיות עצרת כי שמיני עצרת הוא בחי' למען דעת כל עמי הארץ כמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי. וזהו שאמרו רז"ל מצוה להביא מן ההדיוט פי' הדיוט היינו דברים תחתונים פשוטים וממילי דהדיוטא היינו כאשר ישים האדם אל לבו להיות ממארי דחושבנא כל מילי דהדיוטא וכל המחשבה דבור ומעשה אשר לא לה' המה שהיו בו כל ימיו ואיך שהוא רחוק מה' בתכלית ומשוקץ ומתועב כו' שהוא בחי' שמאל דוחה כו' ונקלה עוד מזאת והיה שפל ונבזה בעיניו ומואס בחייו ואזי יתמרמר מאד ויצעק אל ה' בצר לו וכדכתיב צעק לבם ומרירות הזאת היא מביאתו לעשות הכנה לאש של מעלה הוא בחינת אהבת ה' שבנפשו האלהית שתתעורר ותתלהט בלבו כנ"ל, (ועמ"ש עוד בענין מצוה להביא מן ההדיוט בד"ה ענין חנוכה בפ' מקץ. דלשם נתבאר בע"א קצת דהיינו שזהו האהבה שהאדם לוקח מחמת העולמות מבחי' מלכותו ית' כו' ע"ש ובד"ה לבאר ענין יוהכ"פ, ולפ"ז י"ל דענין הנז' כאן להיות ממארי דחושבנא כו' ואיך שהוא רחוק כו' זהו ענין מצות תרומת הדשן. אשר זהו הכנה לגילוי האש כו' ועמ"ש סד"ה ויהי בשלח פרעה):

ג **והנה** כל זה הוא בחי' אש שע"ג המזבח. אך יש בחינה אחרת גדולה וגבוה מזה והוא בחי' מים שמנסכין ע"ג המזבח בחג הסוכות שהמים מרווין צמאון הבא מיסוד האש וכמ"ש הוי כל צמא לכו למים.

וגם בבחינת ומדרגת מים יש כמה בחינות שונות זו למעלה מזו. כדכתיב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים בשמים כו' אין עוד מלבדו בראייה חושיית שהוא בחי' ביטול במציאות לגמרי בבחינת ראיה כמ"ש במ"א.

ובחינה זו נק' בחי' מים שמקרר ומכבה את חום האש כי מאחר שהוא בבחי' ביטול במציאות לגמרי אליו ית' הרי ממילא ומאליו מתקרר חום האש הטבעי אשר בנפשו האלהית והצמאון כרשפי אש שלהבת. וכמו למשל אהבת הבן אל האב כשרוצה להתקרב אליו ועדיין הוא קצת רחוק אזי האהבה נראית ונגלית מן הלב ולחוץ שצועק אבא אבא. משא"כ כשהוא אצל אביו ממש הנה הלב תוכו רצוף אהבה אבל אינה נראית ונגלית חוץ מן הלב ולכן נקרא בחינת מים שמקרר בחינת האש שלא תתגלה לחוץ כ"א נסתרת בתוך הלב (וכמ"ש במ"א בענין חסדים המכוסים כו' ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין וכל קרב וכליות יזמרו ומ"ש סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול גבי ענין בהר הקדש), וזהו ענין תפלת שמונה עשרה בלחש בחשאי כי בפסוקי

דזמרה הוא מעורר את האהבה כרשפיאש להיות שורף ומכלה את האשים אשר הם אש זרה כנ"ל. והרי הוא כאלו עדיין רחוק מן המלך משא"כ בתפלה שהרי הוא כאלו עומד לפני המלך ואומר ברוך אתה וכו'. פי' ברוך בחינת המשכה שממשיך יחודו ית' למטה שיהיה הוא בבחינת ביטול אליו ית'. ועד"ז תקנו מודים אנחנו לך שהוא בחי' ביטול כמ"ש במ"א. וזהו ענין הכריעות והשתחוואות כו' לכן הוא בלחש ובחשאי (וע' בזהר פ' תרומה דקל"ז ע"א. ובפ' בראשית ד"נ ע"ב ובפ' שמיני דל"ט ע"א). אך להיות בחי' ומדריגה זו קבוע' ונטועה בלב האדם כל היום שלא ימוט מזה צריך האדם לשית עצות בנפשו. כי הנה אנו רואים בחוש שאחר תפלת שמונה עשרה חוזר להיות כבראשונה. והעצה האמיתית הוא עסק התורה והלכותיה עם היותן מלובשים בדברים גשמיים תחתונים כמו בעניני זרעים מועד כו' הן הנה תכלית היחוד והדביקות בו ית' כמ"ש במ"א וצריך האדם להבטל ולהכלל אליו ית' להיות מכון ליחודו ית' ויבטל ויפקיר את עצמו מכל רצונותיו ומחשבותיו.

וכמ"ש במ"א על פסוק ארץ אוכלת יושביה וגו'. ובבחינה זו הנה עסק התורה שוה ממש כמו תפלת שמונה עשרה ויכול האדם שיהיה רושם בחינת הביטול שבתפלת שמונה עשרה קבוע ונטוע במסמרות בל ימוט לנצח כל היום בעסקו בתורה. וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם שתהיה לכם עצרת וקליטה לבחי' מים הנ"ל שיקלוט ויתפוס בתוככם לבלתי תהיו פולטים ח"ו (וע' בהשמטות שבזהר ח"א סס"י כ"ה שזהו ענין כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים ועמ"ש מזה בביאור על פסוק וידעת היום בפרשה ואתחנן) כי אדם יכול להיות אחר התפלה חוזר כבראשונה והיינו ע"י בחינת ביום השמיני שהוא בחי' בינה ליבא דהיינו שיהיה בו בחינת ביטול בעומק נקודת הלב כנ"ל והיינו לפי שהתגלות עתיק הוא בבינה עולם התענוג לכן ע"ז נמשך להיות עצרת וקליטה לבחי' מים הנ"ל שהוא בחי' אהבה בתענוגים כו' כמשל הבן כשהוא אצל אביו כו' כנ"ל.

וזהו ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה כי בחינת מים הנ"ל צריך להיות בבחי' מעיין כדכתיב אותי עזבו מקור מים חיים כו'. דהיינו ע"ד משל כמקור הנובע מתחת לארץ ואינו נראה ומושג כ"א הנביעה משא"כ המקור עצמו עמוק עמוק מי ימצאנו [וע' מזה ברע"מ ס"פ בא (דמ"ג ע"ב) ועיין עוד מענין אותי עזבו מקור מים חיים בזהר (ס"פ ואתחנן דרס"ו ע"א) ובמק"מ ובהרמ"ז שם ובפ' וילך (דרפ"ו ע"א) לקדשא שמא דקוב"ה באמן וע' מענין אמן ברע"מ פ' עקב (דרע"א ע"א) ובפי' הרמ"ז שם וע' עוד בזהר ויקרא די"ב ע"א] וכך צריך האדם באתערותא דלתתא ג"כ לחפור בעומק המעיין במה שהוא

נובע מן המקור עמוק עמוק מתחת לעפר דהיינו שיהי' בבחי' ונפשי כעפר לכל תהיה וגם להעמיק עיון שכלו בעסק התורה והלכותיה (ועמ"ש סד"ה האזינו השמים גבי כרביבים עלי עשב) שהיא בחי' ח"ע ראשיתה דכולא נמשך ממקור מים חיים העליונים ולמטה ירדה ונשתלשלה מאד עד שהם בבחינת מתחת לעפר ענינים גשמיי' זרעים מועד כו' ומשם הם נובעים להיות מעייני הישועה. וזהו מעייני תרי שהם ב' בחינות בחינת ונפשי כעפר לכל תהיה ובחי' התורה שמלובשת בעפר גשמי כנ"ל ועי"ז דוקא נקרא בחינת מים חיים כי המים אשר על פני הארץ אינם נקראים מים חיים כידוע. (וביאור ענין ב' בחי' עפר שהם מקור ב' מעיינות הנ"ל הנה בחי' ונפשי כעפר לכל תהי' זהו מ"ש בזהר פ' וישלח) (דק"ע ע"א) מה בין עפר לאבק כו' עפר דכל איבין נפקין מיני' ועמ"ש מזה בפ' וישלח סד"ה ויאבק איש עמו ובד"ה ויגש אליו יהודה גבי ענין במחשבה ארץ קדמה כו' לכן עי"ז יוכל להמשיך בחי' באר מים חיים שהיא האהבה שבבחי' מים שהוא בחי' ביטול.

ובחי' עפר הב' היינו כמ"ש בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב דקאי על עסק התורה שנק' עפר שהוא דבר שאינו בגדר מספר בחי' ולפני אחד מה אתה סופר כו' ע"ש, ועמ"ש במ"א בענין לך לך מארצך דגבי אברם שהוא גילוי המשכת ח"ע ממקורה כו' וע' בלק"ת שם ובפרדס בעה"כ בערך ארץ עליונה היא הבינה וכ"כ בערך עפר. וכ"כ במאורי אור ערך עפר שזהו ענין עפרות זהב וזהו הכל היה מן העפר ואפילו גלגל חמה כנזכר ברבות בקהלת, ועיין מזה ג"כ בזהר (פ' צו דף ל"ד ע"ב) ועמ"ש סד"ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו ועמ"ש בביאור ע"פ הבאים ישרש בענין ארץ חפץ כו' ונקרא בחי' עפר ע"ד ישת חשך סתרו כי גם הכתר מקור הח"ע נמשך מבחי' תחתונה שבמאציל מל' דא"ס כו' וע"ז נאמר על עסק התורה מי מנה עפר יעקב כו' וזהו ענין ב' בחי' חכמה בראש חכמה בסוף שהם נמשכים מב' בחי' עפר הנ"ל.

וז"ש ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך דהא בהא תליא כי נעוץ סופן בתחלתן. ובזהר ס"פ בלק ממעיני הישועה אלין או"א היינו כי ב' מעיינות הנ"ל הן בחי' מ"נ ומ"ד ושרשן מב' יסודות דאו"א והם מקבלים מב' מזלות ונוצר ונקה וע' במ"ח דכ"א א' ב':

פרק ב

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (בישעיה י"ב). הנה בכל השנה היה ניסוך היין ע"ג מזבח והוא מפורש בתשב"כ בהדיא בכמה מקומות. ובחג הסוכות היה עוד גם ניסוך המים ע"ג המזבח כל שבעת ימי החג. והוא הלכה למשה מסיני (סוכה ל"ד א' זבחים ק"י ע"ב) שאינו מפורש בהדיא בתשב"כ רק דרבנן סמכוה אקראי ושאיבת

המים היה בשמחה גדולה ע"ש ושאבתם מים בששון כו' כמבואר במסכת סוכה ספ"ד ורפ"ה. ויש להבין הטעם למה אינו מפורש בתושב"כ כו' (ועיין מזה בזהר בסוף חלק א' בהשמטות די"א ע"ב ודי"ב ע"א וע"ב). והנה בתחלה צ"ל ענין ניסוך היין כי הנה ביין כתיב (שופטים ט') החדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים בהיות ידוע דבינה אם הבנים היא השמחה כמ"ש אם הבנים שמחה. כי השמחה היא גילוי ההעלם לכן נמשך דוקא מבחי' בינה שהוא כשמבין ומשיג תעלומות חכמה שנמשך בגילוי בהבנה והשגה ממש שמשיג אותו בטוב אז יהיה השמחה. משא"כ כשעדיין אינו משיג הדבר בהשגה היטב רק הוא עדיין נעלם בכח חכמתו ואינו בגילוי אצלו ממש לא יקבל עונג ושמחה כלל. אך הנה בינה נק' ג"ע עלמא דאתכסיא וכמ"ש בזח"א ויצא (קנ"ג ב' קנ"ד ובשאר דוכתי). וזה היה עבודת הלוים דכתיב ועבד הלוי הוא שממשיכים בחי' הוא דהיינו עלמא דאתכסיא הוא דא עתיקא המלובש בבינה מהעלם אל הגילוי והיינו ע"י השיר שהיו אומרים על היין שהוא בחי' בינה. וזהו ענין יין המשמח אלקים ואנשים שמביא אלקות לידי גילוי לאנשים דהיינו ע"י הבינה שמבין ומשיג גדולת ה' תתלהב נפשו בה' וזהו ג"כ בחי' יין הגשמי שגורם ג"כ השמחה וגילוי ההעלם נכנס יין כו' (וע' עוד מענין ועבד הלוי הוא בד"ה אז ישיר משה ובנ"י ומענין הוא בד"ה לך לך גבי הוא עשנו). אך ההפרש בין ניסוך היין שבכל השנה לבחי' מועדים לשמחה ובפרט סוכות זמן שמחתנו שהיה בהם ג"כ ניסוך היין הוא כמו עד"מ אדם כשנתפעל ושמח מאיזה דבר אעפ"כ יכול להיות השמחה וההתפעלות אצלו בהעלם מזולתו שיהיה תוכו רצוף חדוה ושמחה ואינו גלוי לעין כל אבל כשנתפעל ונשמח מאד מאיזה דבר אזי נראה שמחתו לעין כל ומרנן ומרקד ברגל ומטפח ביד שאינה יכול להיות בהסתר מרוב גדולת השמחה. כך כל השנה אף שנתפעל מאלהות א"ס ב"ה הממכ"ע וסוכ"ע אעפ"כ הוא בהעלם אצלו שאור השמחה מתעלם בהכלי והכלי מגבילתו אבל בחג הסוכות נראה שמחתו לעין כל שהאור בוקע הכלי מחמת רוב גדולת אור השמחה וריבוי גילוי ההעלם (ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי ועמ"ש ר"פ שלח בד"ה ענין המרגלים בפי' זבת חלב ודבש שהוא מחמת תוספת האור והגילוי לא יוכלו הכלים להעלים כו') ושמחה זו היא הרעש הגדול כמו שמרנן ומרקד כשנשמח בגשמי כן ויותר מכן הוא הרנון והרקוד ברוחניות בשירות ותשבחות לפני ה' כמ"ש והאופנים ברעש גדול. זהו ענין ניסוך היין של כל הנשנ וגם בסוכות היו מנסכים גם יין. וניסוך המים הוא היה בחג הסוכות לבד היו מנסכים יין בספל זה ומים בספל זה מערבי של מים כו'. וניסוך היין הוא בחינת בינה וניסוך המים הוא בחינת חכמה והוא גבוה מאד נעלה מניסוך היין. והענין כי זהו בחיד

כהנים ולוים כמ״ש בזהר (ח״ג דל״ט ע״א) דיין מסטרא דליואי אתי כו׳ וסטרא דכהנא מיין צלילן נהירין. כי טבע המים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך והוא בחי׳ כהן שההשפעה יורדת לכה״ג ומשם לכל הכהנים כמארז״ל כה״ג נוטל חלק בראש מדת ראש הוא משפיע ויין הוא בחינת לוים שהוא ההעלאה ממקום נמוך למקום גבוה מאד והוא ג״כ לארמא קלא ברעש ושיר שהוא בחי׳ התגלות כמארז״ל כל בעלי השיר יוצאים בשיר. משא״כ מים הוא בחשאי כמו בחי׳ כהנים דעובדוי בחשאי אינון כו׳ וכמו שבחי׳ כהנים גבוה מבחי׳ לוים כמ״ש וילוו עליך וישרתוך כך ניסוך המים גבוה מאד נעלה מניסוך היין (ובפרט שהיה מים חיים שנודע מדרגתם הגבה מאד נעלה בבחינת חכמה כמ״ש במ״א גבי מים חיים דקידוש מי חטאת כו׳ גם כמ״ש בדרוש והגדת לבנך בענין ההפרש שבין יו״ט לשבת זהו ג״כ מוחין דאימא ומוחין דאבא ובמ״א נת׳ שזהו ג״כ ההפרש בין ברכה לקדושה גם לכן בכהנים נאמר וקדשתו ובלוים כתיב לטהרם כמ״ש במ״א בד״ה שבת שבתון וע״פ ושמתי כדכד):

ב **והנה** נודע ענין תורה שבכתב ותורה שבעל פה שתורה שבכתב הוא רק בחינת אותיות וצירופיהן וכמארז״ל כל התורה שמותיו של הקב״ה. ולכן כל אותיותיה מנויות לבל יעדיף ויחסיר וכל אות צ״ל בדמותו ותבניתו והנגיעה פוסלת והנה האותיות הן בבחינת בינה וכמ״ש במ״א ע״פ ופתחת עליו פתוחי חותם וע׳ בהרמ״ז ר״פ ויקרא. וכנראה בחוש שכשבא השכל לכלל הבנה והשגה מתגלים בו בחי׳ אותיות במחשבה. אבל בבחי׳ חכמה שהוא למעלה משכל המושג אין בו בחי׳ אותיות עדיין. וזהו ענין אותיות התורה שהתשב״כ היא בבחי׳ בינה ובינה נקרא ספר תורה כמ״ש בזהר (ויקהל דף ר״ש). והיינו בחינת אותיות המחשבה ואע״ג דאורייתא מחכמה נפקת לגבי המאציל היא בחי׳ חכמה אבל לגבי הנבראים היא בחי׳ בינה [ולכן חמשים יום מיצ״מ עד מתן תורה כנגד חמשים שערי בינה וביום החמשים שער הנ׳ ניתנה תורה וע׳ בזהר תצוה דקפ״ג ע״א ותשבע״פ היא בחי׳ חכמה ושם אין האותיות עיקר כל כך אלא השכל וההשכלה היא העיקרית המתגלית בתוך האותיות ולכן אין מדקדקין באותיותיה כ״כ כי בתשבע״פ העיקר היא החכמה וההשכלה וכמו שאמרו בגמ׳ מאי טעמא דר׳ מאיר כו׳ שהוא בחי׳ טעמים והוא בחי׳ חכמה כנודע (ואף שלמטה הרי תשב״כ הוא בחינת ז״א ותשבע״פ היא בחינת מל׳ הרי אדרבה באמת בחכמה יסד ארץ שהיא מל׳ תושבע״פ וכונן שמים ז״א תשב״כ הוא בתבונה וע׳ מ״ש ע״פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו׳) ובזה יובן ענין הנ״ל שניסוך היין כתיב בתורה וניסוך המים לא נכתב בתורה רק הלכה למשה מסיני. והיינו כי יין הוא בחי׳ בינה תשב״כ וזהו פיי יינה של תורה וכדלקמן ולכן יכולה להכתב בתשב״כ.

משא"כ ניסוך המים שהוא בחי' חכמה אינה יכולה להיות כתוב בתשב"כ שתתפשט בבחי' כתב אותיות והוא בחי' מוחין דאבא ומוחין דאימא (ולפמ"ש בע"ח שכ"ו ספ"א מובן שכערך האצי' למעלה מהבריאה כך ערך החכמה למעלה מהבינה באצילות עצמו והיינו שבינה היא בריאה שבאצילות משא"כ חכמה ובפרטות בחי' חכמה שנקרא מים חיים היא בחי' אצילות שבאצילות והיינו שבחי' בינה נקרא מי דקיימא לשאלה שעם היותו בחי' העלם הוא ההעלם של הגילוי וכענין דכתיב יוצר אור ובורא חושך יצי' הוא גילוי ובריאה העלם והיינו ההעלם השייך להגילוי מחשבה ודבור משא"כ בחי' חכמה שהוא אצילות הנה לגבי אצילות שוה בריאה ויצירה וכחשכה כאורה כמ"ש במ"א. והיינו לפי שבחינת אצי' הוא למעלה מסדר ההשתלשלות דבי"ע ולכן ההעלם והגילוי שבסדר השתלשלות שהוא בחי' בריאה ויצירה שניהם שוין ממש לגבי אצילות והנה על ידי ניסוך המים בחג ממשיכים גילוי ההעלם שלמעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו בחי' חכמה שהוא אצילות בחי' מוחין דאבא לכן הוא גבוה מאד נעלה מניסוך היין מוחין דאימא שהוא גילוי ההעלם שבסדר ההשתלשלות. ועמ"ש בד"ה שיר השירים בפי' כי טובים דודיך מיין והוא ע"ד קריעת ים סוף כי ים ויבשה הם העלם וגילוי של סדר ההשתלשלות עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא אך ע"י רוח קדים קדמונו של עולם שלמעלה מסדר השתלשלות העולמות אזי הפך ים ליבשה כי שם שניהם שוין וכחשכה כאורה כנ"ל). ובזה יובן מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך מיין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה. וצ"ל מהו סופרים ומהו יינה של תורה. והענין דהנה מבואר בספר יצירה בשלשה דברים ברא הקב"ה את עולמו בסופר וספר וסיפור. סופר הוא בחי' חכמה המשפיע לספר שהיא בינה בחי' מחשבה.

וסיפור הוא בחינת דיבור המקבל מספר שהוא בינה שהרי בלתי מחשבה א"א לדבר וזהו שבשלשה דברים אלו ברא הקב"ה עולמו כי התהוות העולמות הוא מבחי' דבר ה' שהיא בחי' ספור והדבור מקבל ממחשבה שנק' ספר שהוא נמשך מבחי' חכמה איה סופר וזהו בראשית ברא והיינו ע"י שמחכמה נמשך לבחי' מחשבה וממחשבה לדבור. וזהו ערבים עלי דברי סופרים בחי' סופר שהוא חכמה ושם הוא שרש תורה שבעל פה וניסוך המי' יותר מיינה של תורה והיא בחי' תשב"כ שנק' ספר והוא בחי' בינה וניסוך היין שבחי' חכמה שהוא בחי' סופר הוא גבוה מאד נעלה מבחי' בינה שהוא בחי' ספר (ועמ"ש בד"ה איה סופר וע"פ שחורה אני כו' מענין סופר וד"ס כו') אך עם היות שהחכמה היא למעלה מבחי' בינה אעפ"כ חו"ב הם תרין ריעין דלא מתפרשין ואם כן צריך לחברם תמיד למטה ובאתעדל"ת אתערותא דלעילא וזהו ושאבתם מים

בששון מים הוא בחי' חכמה תשאבו בששון שהוא בחי' בינה ובזה יתחברו בחי' חו"ב להיות תרין ריעין דלא מתפרשין (וע' מ"ש במ"א בד"ה ראה אנכי נותן כו' מענין זה איך שגם בעבודת ה' למטה באדם צ"ל ב' הבחי' דחו"ב יחד תמיד בחי' נקודה בהיכלי' וא"א להיות קיום בבחי' א' לבד כו' ע"ש. ועמ"ש בד"ה וידעת היום גבי שלום שלום לרחוק ולקרוב). ולזה היו אנשי מעשה מרננים ומרקדים בעת ניסוך המים (גם לכן היו מנסכין המים בשעת ניסוך היין כמ"ש בהרמב"ם סוף הלכות תמידין ומוספין. וזהו ג"כ ענין הנז' בזהר) (פ' בלק דקפ"ט סע"א) ע"פ ויבא לו יין דארמי מיא בההוא יין:

ג **ובכדי** להבין ענין ממעיני הישועה צ"ל תחלה פסוק כוס ישועות אשא. שזה אמר דהע"ה על מדתו שהוא בחי' מל' דאצילות שנק' כוס ישועות. וכמ"ש בזהר (ויחי דר"נ ע"א) דהא בהאי כוס אתנגידו ברכאן מאינון ישועות דלעילא והוא נטל לון וכניש לון לגביה כו' כמו הדבור עד"מ הוא הכלי שבו נמשכים ומתלבשים כחות הנפש שכל ומדות כו' כך המל' היא הכלי שבו נמשך השפע מכל הע"ס כו' וז"ש הלל בשמחת בית השואבה אם אני כאן הכל כאן וכדפי' בזהר (בהשמטות דשייך לחלק ראשון דף י"ב ע"א) אי שכינתא דאקרי אני שריא כאן הכל כאן כו' וע"ש. וישועות פי' בזהר (תרומה דקס"ט א') מאן ישועות דא ימינא דכתיב ותושע לו ימינו כו' ובפי' בראשית (דף א') פי' שהם חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה שהם ה"ג והענין שהם ה"ג ממותקות מה"ח כו' כמבואר בזהר הרקיע ר"פ בראשית שם. וענין הישועה הוא כי מל' דאצילות יורדת להחיות ביי"ע כמ"ש רגליה יורדות מות ע"כ צריכה לבחי' ישועות להושיעה שלא יהיה יניקת החיצונים. וע"ז אמר דוד כוס ישועות אשא שיוגבה בחי' הכוס להעלותה באצי' אשר שם לא יגורך רע (ועיין בהרמ"ז ר"פ בראשית דפי' שנשיאת הכוס הוא להמשיך לבחי' מל' מה"ג דע"י כו'). וזהו ענין ממעיני הישועה שהוא המעין שממנו נמשך הישועות לכוס של ברכה כו' ע"ד מ"ש במ"א בענין פי' נברך דברכת הזימון שהוא כמ"ש ברע"מ פ' בא (דמ"ב ב') בענין מקור ומעין וחפירה והיא בחי' בריכה שנמשך לשם המעין הנובע מהמקור ע"ש וזהו נברך להמשיך בחי' בריכה זו להמשיך ממנה לכוס של ברכה שמקבל מבחינת בריכה הנ"ל. וזהו ענין מעייני הישועה (והיינו בחינת יסודות דאו"א. וכמ"ש בזהר) (ס"פ בלק דרי"ב סע"ב) ממעיני הישועה אלין או"א כו' וכולא ממבועי נביעין עמיקין כו' וע' מ"ש בביאור ע"פ ששים המה מלכות בענין מ"ש לע"ל ומעין מבית ה' יצא והשקה כו' כי עכשיו שההמשכה מבחי' ונהר יוצא מעדן שהוא בחי' בינה אזי בהשתלשלות למטה נאמר ומשם יפרד שנעשה בחי' יש ודבר נפרד אבל כשיהי' גילוי בחי' מעין שהוא בחי' והחכמה מאין תמצא אזי והשקה גם אפי' בחי' נחל השטים כו'

שגם למטה יהיה גילוי הביטול כו' ומזה ג"כ יובן בתוספת ביאור ענין מעלת ניסוך המים שהוא מבחי' מעין בחי' חכמה שגבוה מאד נעלה מניסוך היין שמבחי' בינה בחי' ונהר יוצא כו' (וע' בזהר ל"ג דל"ט ע"א הנ"ל). וי"ל ג"כ דמבועי נביעין עמיקין היינו ב' מזלות ונוצר ונקה שמהם מקבלים או"א ולפי' הרמ"ז בכוס ישועות אשא שהישועות נמשכים מיסוד דע"י המלובש באו"א א"כ מעיני הישועה הם ע"י וא"א כו' עוד פי' שם בזהר בלק דמעיני הישועה הם נו"ה ובפרדס עמד ע"ז מה שייך לנו"ה שיהיה נק' מעייני הישועה. אך עפמ"ש במ"א בענין והנצח זו ירושלים יובן זה כו'.

והנה ע"פ המבואר למעלה בענין ניסוך המים שלא ניתן לכתוב בתשב"כ מפני שהוא מבחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר כנ"ל הנה עד"ז יובן עוד ענין הקפות שבשמע"צ שלא נכתבו אפילו בתשבע"פ ואינו אלא מנהג כי הנה המה מקיפים דאבא ולכן לא ניתנו לכתוב אפילו בתשבע"פ שהיא בחי' א"פ דחכמה כו' וקרוב לזה נתבאר במ"א בענין תפלת ערבית רשות שהוא מפני שהמשכה זו היא ממקום עליון מאד עד שאין אתעדל"ת מגעת שם כ"כ לכן הוא רשות שאינו חובה ממש מטעם הנ"ל עיין בזהר ח"א דקל"ג ע"א. (ועוד י"ל בענין ושאבתם מים בששון שהיה שמחה גדולה בשאיבת המים והוא מובן ממ"ש במ"א ע"פ ביום השמיני עצרת שבחינת חכמה מאירה בבחי' ריחוק. כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. וזהו ג"כ ענין ותתצב אחותו מרחוק וכתיב אמור לחכמה אחותי את וע' במק"מ פ' תולדות) (קמ"ב א') בפי' מרחוק ה' נראה לי. אבל מבחי' בינה נמשך בבחי' קירוב וזהו כאיש אשר אמו תנחמנו כו' ולכן אם הבנים דייקא שמחה שהשמחה היא בחי' גילוי אשר זה נמשך מבחי' בינה דייקא.

וזהו ענין יין המשמח כו'. אך בחג הסוכות יש כח לנש"י להמשיך בחי' חכמה שיהיה החכמה מאיר ג"כ בבחי' קירוב וגילוי כמו הבינה ממש. וע"ז נאמר בן חכם ישמח אב בן חכם דוקא וע' מזה בד"ה ביום השמע"צ וזהו ענין השמחה דבית השואבה שבחי' מים חיים חכמה עילאה נמשך בבחי' גילוי וקירוב ע"ד אם הבנים שמחה שהשמחה היא הגילוי והיינו שאז נמשכים ומתגלים מוחין דאבא כ"כ כמו הגילוי דמוחין דאימא כו' והכח הזה הוא ע"י התשובה ביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו וכו' ע"ש והיינו שע"י התשובה מעורר בחי' הכתר שלמעלה מהחכמה ואז ע"י התגלות הכתר בחכמה נמשך שיהיה החכמה בבחי' גילוי.

ועמ"ש ע"פ אריתי מורי והוא עד"מ החכם כשנופל לו שכליים חדשים הרבה מאד מוכרח לגלות מעט מחכמתו כי לא יכול לסבול מרבוי האור וכענין מ"ש במ"א ע"פ אז יבקע כשחר אורך כו' ועמ"ש במ"א ע"פ ארוממך ה' כי דליתני כו' שם נת' ענין זה

וע' מ"ש בפ' שמות סד"ה מי שם פה לאדם וזהו ענין וחסידיך ירננו שבזהר ר"פ ויצא (דקמ"ח ע"ב). גם כמו שענין התשובה הוא בחינת לרחוק שנעשה קרוב כך ע"ז נמשך מלמעלה מה שהוא בחי' אחכמה והיא רחוקה ממני יהיה מאיר בבחי' קירוב ממש. ועמ"ש בביאור ע"פ ואתחנן כו'.

ועוי"ל דמבואר בד"ה והגדת לבנך שביו"ט נ ז' שמחה לפי שהוא מוחין דאימא בחי' השגה אבל בשבת מוחין דאבא שהוא מה שלמעלה מההשגה לא שייך שמחה כ"א ביטול ועד"ז בחי' מים צלילין דח"ע לא שייך שמחה. אך על ידי שבת שבתון דיוהכ"פ שהוא בחי' שלמעלה מהשבת ומחכמה עילאה לכן נמשך בסוכות שיהיה חכמה מאיר בקירוב בבחי' השגה ולכן היה שמחה בניסוך המים.

והוא שמחה שבבחינת ביטול ע"ד מ"ש סד"ה בשלח פרעה גבי ולא נחם כו' בענין ארץ כנען ולכן זהו מעייני הישועה שלא יהיה יניקת החיצונים כי החכמה דוחה אותם וכן השמחה שבבחינת ביטול כו':

פרק ג

להבין מ"ש ביום השמיני עצרת תהיה לכם. ובשביעי של פסח כתיב עצרת להוי' אלהיך. הנה כתיב ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. ופי' בכל לבבך ארז"ל בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר דהיינו שכל כח ועוצם הלהב רשפי אש בוערה מכל מיני יצה"ר שבעוה"ז יתהפך הלהב כולו לאהבת ה'.

וכמו שיהיה לעתיד דכתיב כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד דהיינו שאפי' כל העמים עו"ג שהן שרשי התאוות גשמי' יהפוך להם שפה ברורה לקרוא כולם כו' והוא ענין אתהפכא חשוכא לנהורא ולעבדו שכם אחד. פי' שכם בחי' אחוריים בתר כתפין והיינו כענין מ"ש ואתה הסבות את לבם אחורנית יתהפך להיות בבחינת אחד [וזהו ג"כ ענין ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך שבירור דיוסף להיות מבחי' שכם בחינת אחד הוא בבחי' שלמעלה יותר מבירור דהשבטים וכמ"ש סד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים וע' לקמן בענין בכל מאדך] וזהו פי' ואהבת שהוא לשון ציווי וגם לי' עתיד לומר שלעתיד סופך לאהוב את ה' בכל לבבך כי לא ידח ממנו נדח.

ובכל נפשך הוא בחי' אהבה גדולה מזו שאינה נתפסת בלב האדם לפי שאין בגשמיות דוגמתה וכערכה כלל כ"א להי' לבדו והיא אהבת הנפש האלקי' לבדה וכמ"ש נפשי אויתיך והאהבה הזאת היא מתלהבת ומתלהטת בנפשות הצדיקים כי היכל ה' המה וכלי בית ה'.

ובכל מאדך היא בחי' אהבה העולה על כולנה שהיא בחי' אהבה רבה במאד שאינה נתפסת אפילו בנשמו' הצדיקים וגבהו דרכיה במאד מאד למעלה מעלה מבחי' הנבראים שהוא לדבקה בו ית' ממש בא"ס ב"ה והנה כתיב גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר וכך האהבה הנמשכת מזה היא בבחי' מאד בלי שיעור וגבול ואין הנפש יכולה להשיגה להיות שהנפש היא בחי' נברא בבחי' כלי וגבול אך הזוכה לאהבה רבה הזאת הם בעלי תשובה ע"ד מאמרז"ל במקום שבע"ת עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

והענין כמ"ש כיתרון האור מן החושך. פי' שיש יתרון ומעלה לאור כשבא מן החושך דוקא דהיינו כשישים האדם אל לבו כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו אשר לא לה 'המה בכל ימי חיי הבלו שהם חשך ממש והסתר פניו ית' ואעפ"כ בכך היה חפץ ומתאוה וכו'. מכש"כ וק"ו שיש יתרון מעלה לאור ה' אשר לזאת תתרבה ותתגדל האהבה במאד ביתר שאת ומעלה לאין קץ להוציא נפשו ממאסרה להשתפך אל חיק אביה א"ס ב"ה ממש ולדבקה בו ממש (ועמ"ש מזה בד"ה שמאלו תחת לראשי בפ' כי תשא). וזהו ענין זדונות נעשו כזכיות ע"י תשובה כי יעלה ויבא ליגיע לבחי' אהבה רבה הנ"ל. ולכן אפילו צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד להיותם בחי' גמורים מלשון כלי שנגמר מלאכתו ועדיין הם בבחי' כלי.

ולזה הזהירו רז"ל במאד הוי שפל רוח בפני כל אדם כדי להיות נשבר ונדכה ונכנע ורוחו נמוכה בכדי שיאיר עליו אור האהבה כיתרון האור הנ"ל. וזהו שאמרז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב ואמרו שיהיה כל ימיו בתשובה. כי עוה"ב אינו אלא זיו והארה ממנו ית'. כמארז"ל צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה ואמרו ביו"ד נברא העוה"ב כנ"ל.

ופי' ביו"ד בהארה הנמשכת ומתפשטת מבחי' היו"ד. כי היו"ד עצמו הוא בחי' אותיות שמו הגדול והוא ושמו אחד. וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו רק הודו על ארץ ושמים והודו הוא זיו והארה מן שמו אשר נשגב לבדו. וישראל הם עם קרובו של מהותו ועצמותו כביכול ממש ע"י תשובה מאהבה רבה הנ"ל לדבקה בו ממש בא"ס ב"ה לבדו.

והנה ענין תשובה מאהבה זו הוא ענין בחי' יציאת מצרים ופי' יציאת מצרים לצאת מן המצרים וגבולים המגבילים האהבה דהיינו לצאת מבחי' צדיק לבחי' בע"ת הנ"ל. אך גם בכל אחד ואחד כפי בחינתו יש בחי' יצ"מ ואפילו בהמון עם כפשוטו לפנות מעסקיו ועניניו בעניני העולם ובפרט בעלי מו"מ צריכין לקבוע עתים לפנות דעתם מעסקיהם כפי הפנאי שלהם וכן יש יצ"מ במדריגה ומעלה אחר מעלה עד רום המעלות עד אשר

יגיע לבחי' אהבה רבה הנ"ל [ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אני כו' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו']:

ב **וזהו** ענין זד ימי הפסח ימי יצ"מ שהוא זמן התעוררות בחי' אהבה רבה הנ"ל ממטה למעלה כו'. אך ביום השביעי שהוא בחי' אהבה רבה בהתגלות עצרת לה' אלקיך. ופי' כענין אם רץ לבך שוב לאחד.

וכמ"ש כלה שארי ולבבי צור לבבי. פי' שמתחלה כלה שארי ולבבי בכלות הנפש ממש. ואח"כ צור לבבי צור הוא מלשון חיזוק וכמ"ש הצור תמים פעלו. דהיינו שיתחזק במעוזו להיות שבע"כ אתה חי כו' כדי להיות לו ית' דירה בתחתונים וצריך לעשות משכן ומכון לשבתו ע"י עסק התורה והמצות שיהיה הוי' בבחי' אלקיך דהיינו שיהיה שורה ומתלבש בתחתונים [ועמ"ש בד"ה כי תצא גבי ונתנו הוי' אלקיך בידך הויה הוא תורה ואלקיך הו מצות ע"ש.

ועמ"ש לעיל בד"ה כי המצוה הזאת בפי' מ"ש במ"ת אנכי הוי' אלקיך דהיינו שלהיות נמשך בחי' הוי' מבחי' אנכי באתעדל"ת תליא מילתא ע"י התורה והמצות כו' ע"ש. ועמ"ש בד"ה אתם נצבים בפי' כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא פי' כטבע האש שמסתלק למעלה עד"מ ואינו יורד ומתפשט וכו' ולכן נק' אל עליון כו' ע"ש אך ע"י אתעדל"ת ברצוא ושוב ממשיכים להיות קראתיך הוי'.

ועד"ז יובן גם כאן פי' עצרת להוי' אלקיך שהוא ענין ההמשכה מא"ס ב"ה אנכי מי שאנכי שיהיה נמשך להיות הוי' אלקיך דהיינו שיתלבש בתורה ומצות כו' הקב"ה יושב ועוסק בתורה כו' ועמ"ש מזה בד"ה שיר השירים] וכמארז"ל א"ת בניך אלא בוניך כי ת"ח נק' בנאים שעוסקים בבנינו של עולם כי אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד וכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי.

וכן בענין המצות ובפרט מצחת הצדקה דכתיב עולם חסד יבנה וכתיב חסד ה' מלאה הארץ. וזהו בחי' עצרת של ז' ימי הפסח לעצור ולכלוא את הרוח והנפש שלא יצאו מנרתקן ויתבטלו ממציאותן באהבה רבה זו רק להיות כאש עצור בלבו בבחי' רצוא ושוב ועמ"ש מענין רצוא ושוב בד"ה וכל העם רואים את הקולות ובד"ה בפ' נסכים כתיב:

אך בחי' עצרת של חג הסוכות הוא ענין מ"ש תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק. והוא כי ע"י עשי"ת זוכה ישראל לבחי' תשובה מאהבה הנ"ל. וזדונות נעשו לו כזכיות. ולכן נמשך מלמעלה למטה ג"כ אהבה רבה מאד אהבה בתענוגים בכל ימי הסוכות בבחי' וימינו תחבקני שהוא כמו למשל מי שמחבק את חבירו אינו מניחו לנטות ממנו כך כביכול מתעלים באהבה זו לדבקה בו ממש שלא להפרד ממנו ח"ו.

וזהו כי גבר עלינו חסדו. פי׳ שחסד ה׳ הוא גבור וחזק ממנו ואינו מניח אותנו לנטות אל צד אחר ח״ו והאהבה זו היא ג״כ בלי שיעור וגבול עד כלות הנפש ממש וכמ״ש כלתה נפשי [וצ״ל דבחי׳ זו גבוה מאהבה רבה ויובן זה עפמ״ש בביאור ע״פ חכלילי עינים בענין אהבה בתענוגים שהיא למעלה מבחי׳ אהבה רבה כו׳] והנה כתיב צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. פי׳ צדק מדת כנס״י לפניו יהלך שע״י בחי׳ וימינו תחבקני הנ״ל מתעלית בעילוי רב להיות לפני ה׳ ממש [ועמ״ש סד״ה ויושט המלך לאסתר בפי׳ ותעמוד לפניו ובד״ה יחיינו מיומים בפי׳ ונחיה לפניו] ואז וישם לדרך פעמיו היינו המשכת אלקותו מלמעלה למטה עד בחי׳ סוף מעשה וכמ״ש מה יפו פעמיך בנעלים שע״י התורה דאקרי דרך יומשך הגילוי למטה [ועמ״ש בד״ה אשירה להוי׳ בפי׳ ושמרו דרך הוי׳ וכו׳ וע׳ בזהר שלח (דקס״א ב׳) ת״ח כו׳ בדרך נועם כו׳ ובפ׳ מקץ (דקצ״ז ב׳) ע״פ דרכיה דרכי נועם ועמ״ש בד״ה ושמתי כדכד בענין וכל גבולך כו׳ וע׳ בזהר באדר״ז (דר״צ ע״א) ע״פ אלקים הבין דרכה ומ״ש ע״ז האריז״ל בפי׳ הספ״ד פ״ד (דקי״ח סע״ב) שפי׳ דרכה היינו מזלא דא״א ול״ב שבילין כו׳ וע׳ עוד בזהר פ׳ בשלח (דנ״ז סע״ב) ועמ״ש בד״ה כי ההרים ימושו בפי׳ צדיק ה׳ בכל דרכיו ומ״ש בסידור ע״פ זה. וע׳ באגה״ק סי׳ ד׳ מ״ש וזהו צדק לפניו יהלך כו׳ שממשיך את פנימית הלב להי׳ ואח״כ ישם לדרך פעמיו כמ״ש והלכת בדרכיו כו׳ בכל מעשה המצות כולם ותלמוד תורה כנגד כולם שכולם עולים להי׳ ע״י פנימית הלב ביתר שאת ומעלה מעלה מעלייתן להי׳ ע״י חיצוניות הלב עכ״ל.

והיינו ע״ד מה שאנו אומרים בתפלת שבת ויו״ט קדשנו במצותיך אע״פ שאנו מברכים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו אלא לפי כי עליית מעשה המצות להי׳ יש בהם מעלות ומדרגות זו למעלה מזו ועמ״ש בביאור ע״פ וארשתיך לי.

ובד״ה אוסרי לגפן בפי׳ כמצות רצונך. וסד״ה ועשית בגדי קדש. ולזאת יובן איך שע״י פנימית הלב שבחי׳ צדק לפניו יהלך אזי גם בחי׳ וישם לדרך פעמיו מלמעלה למטה הוא מבחי׳ עליונה יותר כו׳ ועמ״ש בפ׳ וישב ע״פ ונתתי לך מהלכים כו׳ ועד״ז יובן מה שביקש משה ליכנס לארץ כדי שיתקיימו כל המצות על ידו דייקא כדאיתא בגמרא ספ״ק דסוטה והקשו בסוף ספר פרי הארץ על לשון ויתקיימו כולן על ידי דהוי לי׳ למימר ואקיים כל המצות כו׳ ולפי מ״ש א״ש דהמצות עצמן כשיהיו נעשים ע״י משה יהיו מבחי׳ עליונה יותר כו׳ וכמובן ממ״ש סד״ה ועשית בגדי קדש הנ״ל בענין ג׳ מדרגות שיש במעשה המצות דרך כלל כו׳ ועמ״ש בביאור ע״פ ומראיך נאוה. באגה״ק הנ״ל משמע פי׳ וישם לדרך פעמיו על עליית התומ״צ ממטה למעלה וזהו ע״ד פי׳ שני דהאריז״ל בפי׳ הספ״ד שם (דקי״ט רע״א) דפי׳ דרכה היינו מקור שממנו נמשך בחי׳ מו״ס דעתיקא

כו' אמנם לפמש"כ דפי' וישם לדרך היינו מלמעלה למטה עד בחינת סוף המעשה. זהו ע"פ פי' הראשון דהאריז"ל הנ"ל] וזהו כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם שנמשך אמת ה' מלמעלה למטה להתלבש בעולם ואין אמת אלא תורה כי מדת האהבה אע"פ שהיא לדבקה בו ממש אעפ"כ אינה רק אמת של האדם ואין זה עדיין אמת ה' כי אמת ה' היינו שהוא אחד ואין עוד ואין מי שיאהב כלל ולית מחשבה תפיסא ביה בעצמו ממש כביכול כ"א כאשר תפיסא בתורה שהיא רצונו ית' ואורייתא וקוב"ה כולא חד [ועמ"ש סד"ה וארא אל אברהם בפי' ושמי הוי' לא נודעתי להם ומ"ש מזה שם בד"ה וידבר אלקים כו' וארא כו'] ולכן כתיב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת זו תורה דוקא (וע' בסש"ב פל"ה בהג"ה ועמ"ש ע"פ ויכתוב משה) וזהו תען לשוני אמרתך פי' תען כענין שאמרו עונה אחריו מה שהוא אומר לפי שאינו אומר בעצמו רק עונה אחר אחרים כך התפלל דוד המע"ה בעד כללות ישראל המשורשים בנפשו תען לשוני אמרתך כי התורה היא אמרתך אשר אמרתך ויצא כבר מפיך וגם עתה כן הוא כי בכל יום אנו מברכין נותן התורה שנותן לנו בכל יום כמ"ש ואשים דברי בפיך כו' אלא שאני עונה אחריך מה שאתה מוציא מפי שהוא התגלות דבר ה' באמרי פי בחי' ואמת ה' לעולם ואין אני עושה כלום אלא כמי שעונה למה שאחרים אומרים (וזהו מעלה יתירה ועצומה שבעסק התורה ולא הכל זוכים לזה וכמ"ש בד"ה המגביהי לשבת שזהו ענין רב יהודה שיש ב' בחינות בעסק התורה בחי' עבד כו' ע"ש. אלא שבשמע"צ זוכים נש"י ומקבלים בחינה זו להיות ואשים דברי ממש בפיך. ועיין בזהר בראשית) (דף ד' ע"ב) מענין ואשים דברי בפיך בפי' הרמ"ז שם. והיינו ע"י שמתחלה ובצל ידיע כסיתיך ז' ימי הסוכות צלא דמהימנותא וע' בסמוך ומהיכן אזכה לכך מפני כל כל מצותיך צדק כי כל המצות הם המשכות לבחי' צדק שתהא מתעלה בבחי' לפניך יהלך ובפרטות ע"י מצות סוכה ולולב כנ"ל. ומשם נמשך בחי' וישם לדרך פעמיו שיתגלה סוף מעשה ודבר ה' בבחי' ואמת ה' לעולם. וזהו בחי' וה' האמירך היום שהוא מפעיל בך האמירה ומוציא מפיך:

ג **וזהו** ביום השמיני שאחר ימי הסוכות שנמשך להם בחי' אהבה רבה בתענוגים הנ"ל בחי' כי גבר עלינו חסדו. ואזי ביום השמיני שהוא בחי' יותר גבוה ועליונה עצרת תהיה לכם שימשיך לכם בחי' ואמת ה' לעולם בחי' וה' האמירך וגו' והוא ענין בחי' נשיקין שהוא התקשרות חב"ד בחב"ד באחדות גמור וזהו כלל גדול ועצה היעוצה גם בכל עסק התורה לידע נאמנה כי המשנה או הגמרא או הפוסקים אשר הוא לומד הנה היא כבר אמורה והיא היא דבר ה' ואינו אלא כעונה כנ"ל. אלא שבשמיני עצרת נעשית המשכה הזאת לבחי' זו כנ"ל. רק שמתחלה יקויים מ"ש מקודם את ה' האמרת היום ג"כ

לשון מפעיל שאנו גורמים וממשיכים אמרית התורה וירידתה לתחתונים ע"י דביקות נפשותינו באור א"ס ב"ה באהבה רבה הנ"ל כנ"ל בענין עצרת להי' אלקיך.
והענין הוא כמארז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו פי' שע"י אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ורוח אייתי רוח מלמטה למעלה ואמשיך רוח ודבר ה' מלמעלה למטה ונקרא כנגדו. לפי שאין ערך דיבור האדם ומחשבתו בעסק התורה לגבי דבר ה' הממשיך בשעה זו ולכן אינה מתלבשת בו ממש רק היא בבחי' כנגדו. פי' לפי שסובב עליו בבחי' מקיף [וכמ"ש כמה פירושים במ"א בענין איך הוא סובב על עלמין].
ובזה יובן ענין מארז"ל אלפים שנה קדמה התורה לעולם כי לפי פשוטו אינו מובן שקודם שנברא העולם לא הי' בחי' זמן כלל. ואיך שייך לומר אלפים שנה. אלא הענין דהנה אורייתא וקוב"ה כולא חד שהיא רצונו חת' והוא ורצונו אחד שהוא סובב כ"ע וכדי להתלבש בעולם הוצרכה להתלבש בבחי' חו"ב שהן הן בחי' אלפים שנה אאלפך חכמה אאלפך בינה כו':(וביאור הענין בענין שמע"צ שהוא בחי' עצרת תהיה לכם ממש מה שבשביעי של פסח נאמר עצרת להוי' אלקיך. הענין כמ"ש והוא כחתן יוצא מחופתו. חתן לשון יחיד. ולפעמים נאמר מצהלות חתנים לשון רבים. והענין כי הבנה ביום חתונתו זה מתן תורה. כי חתן חות דרגא ירידת והמשכת אור א"ס למטה. ולכן ניתנה התורה בה' קולות קול הוא המשכה. שלהיות המשכת התורה מלמעלה עד למטה יש בזה ה' בחי' המשכות זו אחר זו הא' המשכת אור א"ס בחכמה אאלפך חכמה אאלפך בינה הב' מהחכמה למדות ואח"כ במחודומ"ע וכמ"ש במ"א. אך דרך כלל הם ב' בחי' חתן. הא' המשכת האור בחכמה דאצילות והוא התרוה שלמעלה והחכמה מאירה בכל עולם האצילות. הב' עוד ירידה שניה מה שנמשך להתלבש בתורה דבריאה שהיא רק בחי' נובלות חכמה שלמעלה משא"כ עצמיות ח"ע נאמר ע"ז ופני לא יראו וכמ"ש באגה"ק ע"פ עוטה אור. וכ"כ בלק"ת בתחלת פ' בראשית שהתורה שלפניו נקרא תורת הבריאה ועמ"ש מזה בפ' עקב גבי ברכת הארץ שזהו ענין על תורתך שלמדתנו. דפי' תורתך היינו התורה כמו שהיא באצילות ושלמדתנו היינו כמו שנמשכה בבריאה. ועמ"ש מענין זה בפ' שלח בד"ה אני דפ' ציצית בפי' בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה ועמ"ש מענין ב' בחי' חתן בד"ה שיר השירים וב"ה לבבתני בפי' פנחס. אך יש עוד מעלה יתירה להיות בחינת והוא כחתן דהיינו גילוי פנימית התורה לעתיד אשר אותה ההמשכה שבפנימית ח"ע דאצילות מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות תהיה מתגלה ג"כ למטה ממש בבי"ע. ונמצא יהי' רק בחי' חתן אחד שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה ממש. ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול מה שמלובש בתוך הקול. שהוא מה

שלמעלה מבחינת הה' קולות עצמן כו' ועד"ז ממש יובן ההפרש בין בחינת עסק התורה סתם לבחינת תען לשוני אמרתך שבחינת תען כו' היינו שאמרתך ממש כמו שהתורה היא למעלה נמשך ומתלבש בפי הלומד וזהו ענין ואשים דברי ממש בפיך אלא שאני עונה אחריך. משא"כ בסתם עסק התורה היינו רק בחי' הארה מהדבור עליון שנמשך למטה. וזהו ההפרש בין שש"פ שנאמר עצרת להוי' אלקיך שהוא ענין ההמשכה בתורה שלמעלה. שמבחינת כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא כטבע האש להסתלק כו' יומשך להיות המשכה בתומ"צ. אבל עכ"ז אין המשכה זו עצמה כמו שהיא למעלה נמשך ונתגלה למטה כי אם רק בחי' נובלות כו'. אבל בשמיני עצרת שנאמר עצרת תהיה לכם היינו שהמשכה זו עצמה שלמעלה נמשך ונתגלה למטה לכם ממש):

פרק ד

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. ובכל המועדים כתיב ועשית פסח לה' אלקיך ועשית חג שבועות לה' אלקיך. ובסוכות כתיב בפי' אמור וחגותם אותו חג לה'. פי' שמביאין שמחה בהקב"ה כמאמר וישמחו בך ישראל מקדשי שמך שישראל מקדשי שמך מביאין השמחה בך ואין שמחה אלא ביין כמש" גבי יין המשמח אלקים ואנשים כו' ולהבין זה איך הוא השמחה למעלה בו יתי שאין לו דמות הגוף וכו' (ועמ"ש ע"פ שוש אשיש בהוי'. וגבי פורים בפי' רננו צדיקים בהוי') הנה כתיב בן חכם ישמח אב. פי' עד"מ אב שרוצה להבין חכמת בנו אזי מסתיר א"ע ממנו בכדי לידע ולהכיר חכמת הבן שיבין שההסתר וההעלם הזה אינו אלא בכדי שיבקשנו הבן וימצאנו ואז תגדל השמחה באביו בשביל חכמת בנו והכרתו בזה כי יחפשנו בחפש מחופש לרדוף אחריו. כך הנה כתיב בכסה ליום חגינו שמסתיר ומכסה א"ע בר"ה בשביל שתגדל השמחה במועד חג הסוכות.

וביאור הענין הזה כי הנה ר"ה הוא יום הדין ומשפט לאלהי יעקב שמראה א"ע כאלו מסתלק השראתו ואינו רוצה כ"א להיות דין ומשפט על אלהותו יתי איך לשכון ביעקב ומדקדקין על כל מעשי האדם להביא במשפט כל המשכות אלהותו שהמשיך כל אחד ואחד על נפשו לפי בחי' מדרגתו בשנה העבר' וכל מה שימשיך עליו עוד על להבא בשנה זו ואם הוא ראוי לכך והרי הוא כאלו מסתיר א"ע ממנו כו' אבל ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא כתיב בפי' וילך שבחי' ההסתר וההעלם בזה אינו בבחי' הסתר והעלם אמיתי על צד עצם ההעלם לומר שהוא תכלית כוונת המכוון ח"ו להיות כמו רוגז אמיתי ח"ו. אלא שכדי שיבקש פניו ולהתגלות גילוי אלקות יתי' בחג הסוכות עשה כן שיהא שמחתנו שתתגדל השמחה בהתגלות מההעלם אל הגילוי.

וזהו ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא דהיינו בחי' ועבד הלוי הוא שהוא בחינת יין המשמח אלקים ואנשים כמ"ש במ"א. ולכן אנו מבקשים פניו בכל התפלות ותחנונים שמראש השנה ועד יו"כ במלכיות זכרונות ושופרות וצועקים מלך מלך להמשיך מלכותו עלינו מראש השנה ועד יוכ"פ דהיינו התגלות רצונו כמ"ש יאר ה' פניו אליך שהוא עד"מ כמו כאשר יחטא איש לאיש הרי הוא ברוגז עמו וכאשר הוא מבקש פניו מוחל לו ומעביר ממנו פניו של זעם ומראה לו פנים של אהבה ורצון להגלות לו אהבתו כך השי"ת מוחל עוונות עמו ומעביר מהם הפנים של הרוגז וההסתר בהגלות נגלות עליהם אור פניו כמ"ש יאר ה' פניו אליך עד שבחג הסוכות נגלה כבוד ה' מההעלם אל הגילוי ולכן הוא זמן שמחתנו וז"ש ישא ה' פניו אליך. ישא מלשון הסתלקות ונשיאות פניו למעלה כלומר שמסלק עצמו כביכול ממנו ומתראה בפניו של רוגז ודין וכל כך למה בשביל אליך דהיינו שיומשך גילוי אלקותו ית' מההעלם אל הגילוי ואז תהיה השמחה ביתר שאת [ועיין מ"ש בד"ה ושאבתם מים מענין בן חכם ישמח אב כו' ובזהר ח"א כ"ב א' ודף ס' ע"ב ח"ג ע"ד ב'. ודף רע"ט סע"ב]:

ב **והנה** סיבה הגורמת ההעלם וההסתר הוא מ"ש עונותיכם מבדילים ביניכם כו' וצריך להבין דהא כתיב גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה ואיך העון שהוא חושך יהי' הבדל נגד אור ה'. אך יש ב' בחי' היינו בחי' חיצוניות ובחינת פנימיות. חיצוניות הוא שמהווה כל הנבראים מאין ליש ומחיה את כולם שהוא מבחי' חיצוניות מלכותו ית' כמ"ש במ"א.

ובבחי' זו אין הבדל והסתר מסתיר ומעלים אורו ית' כדכתיב מלא כל הארץ כבודו וכתיב ומלכותו בכל משלה אך בחי' פנימית הוא ענין המשכות אלקותו וקדושתו עלינו מבחי' פנימיות רצונו ית' ובבחי' זו עוונותיכם מבדילים ביניכם דוקא שלא יתגלי ויאיר ביניכי בתוך פנימי' נקודת הלב (ע' באגרת התשובה פד"ה ועמ"ש בפ' תצוה ע"פ ועשית ציץ בפי' וענין מחיצה של ברזל המפסקת בין ישראל כו' ועמ"ש סד"ה למנצח על השמינית) כי הנה כתיב פנים בפנים וכו'. שגם באדם יש בחינות פנימיות וחיצוניות. חיצוניות הוא מ"ש כי פנו אלי עורף כו' וכמ"ש במ"א ופנימיות נקרא מה שהוא עיקר רצונו ומגמתו וחפצו ויש ב' בחי' אלו הן בסור מרע הן בועשה טוב כי בסור מרע כתיב עונותיכם מבדילים כו' ובועשה טוב הנה אומרים כל ברך לך תכרע וכל קומה לפניך תשתחוה שיש ב' בחי' בחי' כריעה ובחינת השתחואה כי הנה כולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומייחדים אותו בק"ש. אך לא כל אפין שוין שיש מי שאינו נתפס כ"כ בלבו מקרב איש ולב עמוק עד כלות הנפש לבטל רצונו ממש עד שלא יהי' לו רצון אחר כלל זולת

עבודתו יתי ותורת הי להיות חפצו רק הוא על עמדו ומצבו יעמוד כמו קודם קי"ש ואינו אלא בחינת הודאה שמודה ומסכים בלבו שאין עוד מלבדו ואפס זולתו וכולא קמיה כלא חשיב אך לא אתכפייא סט"א להיות כל רצון הגוף וכחותיו נכנעים לעשות רצון נפשו האלהית באמת לאמיתו ונקרא בחיי זו כריעה (וז"ש בזהר) (בראשית דמ"ב ע"ב) הכא הכרעה והיינו בהיכל ההוד שהוא בחינת הודאה שכורע על ברכיו שהם לבר מגופא שהגוף עומד על עמדו משא"כ ביטול רצונו לגמרי וכלות הנפש אליו יתי לדבקה בו בפנימיות נקודת לבו זה הוא בחיי השתחוואה שכופף קמותו וראשו ששם מקור הדעת שרעותא דליבא נמשך מחמת שמקשר דעתו בחוזק בגדולת הי ואזי נכנס בעומקא דליבא ונגע עד הנפש בחיי פנימית נקודת לבבו ממש עד שאתכפייא סט"א ואין לו רצון אחר כלל. וזהו וכל קומה לפניך תשתחוה שהקומה זקופה תלוי בנשיאת ראש שהוא ענין הדעת. (ועיין ממעלת השתחואה ברבות וירא פנ"ו ועמ"ש סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בענין והשתחוו להי וסד"ה והיה מדי חדש בענין להשתחוות לפני. וצ"ל מ"ש בזהר) (בראשית דמ"ג ב') הכא השתחואה דהיינו בהיכל הנצח ואפ"ל כי נצח הוא ענף החכמה שהוא בחיי ראיה שמזה נמשך השתחואה וביטול כי אינו דומה שמיעה לראיה והיינו כי הוד ענף הבינה שהיא בחיי שמיעה כו' וז"ש בפע"ח בכוונת תפלת ערבית דשבת כי בחול איהי בהוד ובערבית דשבת גם איהי בנצח והיינו לפי כי בשבת כתיב ויברך אלקים את יום השביעי וכנודע דברכה היא למעלה מבחיי הודאה וכמ"ש ע"פ ציון במשפט תפדה ע"ש.

ויותר נראה עפמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית שיש ב' בחינות בהשתחואה דהיינו השתחוואה חיצוניות שמכניע את הגוף שלא ימרוד במלך בפועל ממש אבל עיקר רצון ופנימית הנפש אינה מבוטלת כו' משא"כ ההשתחואה בבחיי פנימיות הוא בחיי בטל רצונך מפני רצונו שאין לו רצון וחפץ אחר כלל:

ג **וזהו** ענין כל סדר עבודה שמר"ה ועד יוהכ"פ במלכיות זכרונות ושופרות ותפלות ותחנונים שמר"ה עד יוהכ"פ לעלות מבחינת כריעה לבחיי השתחואה ואזי מתגלה ביום הכפורים פנימיות רצונו ואהבתו יתי ויאיר פניו אלינו אל תוך פנימיות נקודת הלב כמ"ש לך אמר לבי בקשו פני את פניך הי אבקש פניך דייקא שהוא בחיי פנימיות אהבתו יתי ורצונו יתי והיינו על ידי התשובה כי עיקר התשובה היא חרטה בלב דהיינו לעקור הרצון שלא ירצה עוד כלל לשוב לכסלה ועל ידי זה אתכפייא סט"א ונגלה כבוד הי יאר הי פניו כי רוצה הי בעמו כמשל האדם שמוחל לחבירו אחר שמתחרט ומראה לו שאין לו רצון וחפץ עוד בדבר אשר זדה לו ועי"ז ירצה פניו וישוב וירחמהו. וזהו כל האזרח

בישראל ישבו בסוכות. פי' האזרח מה שזורח ומאיר בישראל בתוך פנימיות נקודת הלב (עמ"ש ע"פ ראה אנכי בפי' לאיתן האזרחי ובאגה"ק בסופו ע"פ וצדקה כנחל איתן) ישבו בסוכות זמן שמחתנו על ידי הארה והתגלות שנתגלה ביום הכפורים כנ"ל. וזהו ענין סדר נטילת לולב והאתרוג. כי הנה ארז"ל (במדרש רבה פ' אמור פרשה שלשים) פרי עץ הדר זה הקב"ה כו' וגם אמרו פרי עץ הדר הדר באילנו וכו' כי האדם עץ השדה. פי' האדם זה הקב"ה כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם נמשל לעץ השדה והוא ענין עץ החיים כמ"ש במ"א (ועיין מזה בזהר אמור דצ"ו ע"ב ודצ"ז ע"א). והדר באילנו. הוא בחינת פנימיות האילן שהוא ענין פנימיות האהבה שיש להוי' עלינו כמ"ש לבבתני אחותי כלה כו' שהאהבה הוא עד"מ בבחי' פנימית נקודת הלב ישראל בתוונא דלבא יתבי ונפלאה אהבתו להם (וזה הוא מ"ש במ"ח מסכת אורות ז"א פ"ג משנה ז' ובפנימיותו כו' ונת' מזה לעיל בשה"ש ע"פ ששים המה כו' אחת היא יונתי תמתי ע"ש ביאור דברי המ"ח הנ"ל ותמתי תאומתי ע"ז מרמז ג"כ התיומת דלולב) והאתרוג מחברים אותו עם הלולב שהוא גבוה במינו דהיינו השרש המושרש למעלה העושה פרי למטה בישראל בחי' לו לב להיות לב א' לו יתי' לבד ולדבקה בו דהיינו לבחינת עצמותו ומהותו יתי' בדביקה וחשיקה מעומקא דלבא לקרא אליו לבי כמ"ש צור לבבי שהוא הוא כביכול פנימיות נקודת לבו ואין לו לב אחר אלא צור לבבי ומנענעים את הלולב לששה קצוות שהנענוע הוא ענין התעוררות (כמ"ש בספר עמק המלך שער שעשוע המלך ועמ"ש בפ' שלח ע"פ אני כו' דפי' ציצית בפי' ענין מארז"ל בשעה שישראל אומרים אמן יהא שמיה רבה מברך הקב"ה מנענע ראשו כו') והוא לעורר בהליכה לבחי' פנימית הדעת שהוא שורש המדות וקיומן המתגלים בלב שהם נמשכים ממנה ובהובאה לחזה של אדם לפנימיות נקודת הלב של האדם בעצמו להיות לה האזרח בישראל שיהא זורח ומאיר בהתגלות לבו. וזהו ענין המועדים לשמחה שיהא שמחה לפניו יתי' בהתגלות אהבתו מהעלם אל הגילוי וכמ"ש וחגותם אותו חג להי' כנ"ל:

ד **אך** ביום השמיני עצרת תהיה לכם כי יום השמיני הוא שמחת תורה. והתורה נקרא כתר כמאמר רז"ל כתר תורה וכן תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן עולים תר"ך. וכן אמרו רז"ל דאשתמש בתגא חלף זה המשתמש במי ששונה הלכות שנקראת תגא דמלכא והיינו עד"מ כמו המלך שאוהב אחד מאד ובשביל אהבתו נוטל כתרו מעל ראשו ונותן לאוהבו כך הנה באהבת ה' ובשמחתו ששמח נוטל כתרו כביכול מעל ראשו ונתן להם (ועמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות) והיינו כתר תורה דאורייתא מחכמה נפקת אבל שרשה היא למעלה מעלה ממדריגת חכמה עילאה. וזהו וירם קרן כו' שנותן התרוממות

גדולה עד אין קץ למעלה מעלה מבחי׳ גילוי אור פניו כו׳ (שבחי׳ הארת פנים הוא הארה בעלמא הנמשך מבחי׳ זו דכתר תורה עמ״ש במ״א בביאור ע״פ אלה מסעי כו׳ ויכתוב משה. שבחי׳ אור פניו נקרא תיקון ואמת שנקרא חותמו של הקב״ה והחותם הוא בחי׳ עשיי׳ לגבי עצמיות שמו הגדול. ועד״ז שמיני עצרת הוא למעלה מבחי׳ החותם דהו״ר. וכמ״ש במ״א ע״פ צדקת פרזונו כו׳ ועמ״ש בפ׳ וישב בד״ה בכ״ה בכסלו בחי׳ כובע ישועה להמשיך בחי׳ הדרת פנים. והיינו שבחי׳ כובע ישועה זהו מקור הדרת פנים ונק׳ עטרת תפארת שיבה כו׳ עטרת הוא בחי׳ כתר ועטרה) והיינו לפי שישראל עם קרובו. וזהו עצרת תהיה לכם פי׳ עצרת כתרגומו כנישו שמתאסף ומתקבץ להיות לכם למשמרת לכל השנה קבלת מלכותו ית׳ בכתר תורה והיינו כמ״ש שום תשים עליך מלך שהוא על ידי התורה והמצות כי מצות המלך היא (ע׳ בזהר אמור דצ״ו סע״ב וע׳ לקמן ע״פ ביום השמיני שלח כו׳) ותהיה השמחה גדולה לאלהים יותר משמחת הנפש בדבקותה באלהים חיים עד שאין השמחה נקרא אלא בשם גילה (ע׳ בזהר ס״פ פנחס דרנ״ט ע״ב) פי׳ שמחה היא מלשון התגלות החדוה וגילה הוא ענין שמחה אשר בקרבו. וכמ״ש בני ציון יגילו במלכם כי מפני אימת המלך נאסף השמחה בקרבו ולא תתראה החדוה (ועמ״ש ע״פ שוש אשיש כו׳ תגל נפשי כו׳ ועמ״ש סד״ה ויהי בשלח פרעה):

וזהו וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך מחמת שהלבבות ייראוך ומקבלים עול מלכותך עליהם אין שמחה וזמר רק בקרבו וכליות לבד (ועמ״ש מזה בפי׳ ואתחנן ע״פ וידעת היום) וזהו עצרת שנקלטת ומסתתרת השמחה וגילה בתוך בחי׳ אימת עול מלכות שמים שמקבל עליו כל השנה לקיום תר״ך מצות המלך באהבה וברצון (והמשכת היראה מבחי׳ כתר תורה יובן עוד ממ״ש בפי׳ מקץ בביאור ע״פ כי אתה נרי. וגבי שבועות בד״ה וידבר אלקים כו׳. וממ״ש בד״ה תקעו בחדש בפי׳ כי עמך הסליחה למען תורא. והנה צ״ל דלעיל ע״פ שוש אשיש נתבאר דבחי׳ גילה תגל נפשי זהו בחינת ראש השנה. אך המעיין בזהר) (פ׳ פנחס דריי״ד ע״ב) יבין הענין כי לפי דבעשיי״ת הוא בחינת שמאלו תחת לראשי מזה נמשך חרדה ויראה להיות גילו ברעדה ובסוכות לפי שהוא בחינת ימינו תחבקני ע״כ הוא בחי׳ שוש אשיש ושמחה אמנם שמיני עצרת דהא כדין זיווגא דגופא הוא בחי׳ תפארת וכולל חו״ג שהן תרין דרועין וכמ״ש בזהר תרומה (קע״ה ב׳) דאחיד להאי ואחיד להאי וע״כ מצד היותו כולל ב׳ הבחי׳ יחד השמחה היא בחי׳ גילה כו׳ כענין וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך וכנ״ל (ועיין בזהר ח״א ס״ד ב׳ מענין ביום השע״צ ודף ר״ח ב׳ ובסוף ח״א סס״י כ״ד וכ״ה. ח״ב קל״ה א׳ ח״ג צ״ו ב׳ ק״ד ב׳ רנ״ט ב׳ וד׳ ריי״ד ע״ב):

קיצור ע"פ ביום השמע"צ כו' ובכל המועדים

א פירוש בן חכם ישמח אב כשהבן מבין שההסתר שאביו מסתיר א"ע ממנו הוא רק בכדי שיחפשנו. וזהו בכסא ר"ה יום הדין והוא ענין הנסירה בר"ה שהוא הסתלקות פנימיות המוחין מהמדות. אבל כוונת ההתכסות בשביל ליום חגנו הוא הגילוי בחג הסוכות והיינו ע"י שמחפשים ומבקשים פניו בעשי"ת וזהו ישמח אב שמביאים שמחה בהקב"ה כמ"ש חג לה'. ועל דרך זה נאמר וחכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב:(ב) והגורם ההסתר הוא בחינת עוונותיכם מבדילים שלגבי בחי' הגילוי מפנימיות זהו מסך מבדיל וכעין משארז"ל בענין אור שנברא ביום ראשון וכיון שנסתכל במעשה כו' עמד וגנזו מהן ומעין זה יובן בגילוי פנימיות. שצ"ל ע"ד פנים בפנים דבר שגם באדם יש חיצוניות ופנימיות.

והיינו אפילו בועשה טוב וזהו ההפרש בין בחי' וכל ברך לך תכרע שאינו אלא בחינת הודאה. וכורע על ברכיו שהן לבר מגופא. ובין וכל קומה לפניך תשתחוה. שכופף קומתו וראשו ששם מקור הדעת. ועד"ז ארז"ל שאין השכינה שורה אלא על בעלי קומה המכוון שיהיה בו בגילוי כל ע"ס שבנפש בבחינת וכל קומה לפניך תשתחוה:(ג) וזהו סדר העבודה שמראש השנה עד יום הכפורים לעלות מבחינת כריעה לבחינת השתחואה. וזהו ענין השתחוואות שבסדר עבודה במוסף ד'יום הכפורים וע"ז נמשך יאר ה' פניו אליך. לפני הוי"ה תטהרו פנימיות שם הוי'.

וזהו ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר זה הקב"ה כו' וגם עץ הדר בחי' האדם עץ השדה. ופרי עץ הוא מקור נשמות הצדיקים שהוא בחינת הדר באילנו והלולב לו לב בחינת צור לבבי וחלקי אלקים לעולם וגם זאת קומתך דמתה לתמר בחינת וכל קומה לפניך תשתחוה. ושמחתם לפני ה' השמחה ע"י גילוי המוחין חב"ד כו' כי בן חכם ישמח אב שגם מוחין דאבא באים בגילוי כו'. וזהו ושמחתם כמו בהשכיל שכל חדש מתמלא תענוג ושמחה:

(ד) אך ביום השמיני עצרת שהוא שמחת תורה היינו שמאיר בחי' כתר תורה שהוא למעלה מהמוחין כמו גלגלתא דחפיא על מוחא ע"י שהוא מבחינה שלמעלה מהשכל המושג. עמ"ש בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפרשת ציצית.

וזהו וירם קרן. ואזי עצרת תהיה לכם כניסת ואסיפת המוחין תחת גלגלתא וכתר החופף עליהם בבחי' בטל רצונך לגמרי. ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בענין כתר לשון כתר לי זעיר. ומ"ש סד"ה וידבר כו' במדבר סיני. בענין שאו את ראש כו' לגלגלתם מבן עשרים שנה כו' ע"ש ופי' עצרת שנקלטת ומסתתרת השמחה בתוך בחי' אימת עול

מלכות שמים עד שאין השמחה נקרא אלא בשם גילה ע״ד וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו ועמ״ש מזה בד״ה וידעת היום והשבות.
ואפ״ל מר״ה עד שמע״צ הוא ג׳ כתרים. היינו בר״ה אמרו לפני מלכיות זהו המשכת כתר מלכות. וביוהכ״פ כתר כהונה שנכנס הכה״ג לפני ולפנים וממשיך להיות וכל קומה לפניך תששחוה. ועליות הנשמות ע״ד בהעלותך את הנרות אל מול פני כו׳ ואח״כ כתר תורה בשמע״צ הוא ההמשכה מלמעלה למטה. וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה בחינת כתר שם טוב. ויש להעיר לענין שלשה כתרים הן כו׳ וכתר שם טוב מעין מה שנתבאר בד״ה מי מנה כו׳ גבי פי׳ רובע ישראל:

דרושים לשמיני עצרת

פרק א

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. הנה כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. להבין מהו תחת לראשי. הנה ארז״ל יפה שעה אחת בתשובה ומע״ט בעוה״ז מכל חיי העוה״ב. וכבר נתבאר פעמים רבות במ״א.
וכעת יובן בהקדים מארז״ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. והקושיא מפורסמת מאחר שעיקר מה שתלמוד גדול הוא מחמת שמביא לידי מעשה א״כ אדרבה מזה הטעם עצמו הרי המעשה גדול. אך הנה צריך להבין מהות ענין המעשה כי רמ״ח פקודין אינון רמ״ח אברים דמלכא וצריך להבין מהו ענין ולשון אברים הלא אין לו דמות הגוף כו׳ וכתיב כי לא מחשבותי וכו׳ ולא דרכיכם וכו׳. כן גבהו מחשבותי וכו׳. אבל הענין הוא דכתיב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. ולהבין מהו האמת שהנביא משבח שניתן ליעקב מדת אמת (ועמ״ש מזה באגה״ק בד״ה וזורע צדקה שכר אמת). הנה כתיב כי אל דעות ה׳ פי׳ שכולל ב׳ דיעות כי ממטה למעלה לפי מה שנראה לעיני בשר העולם הגשמי נראה ליש ודבר והרוחניות שלמעלה הוא בחי׳ אין ומה שלמעלה מעלה הוא בחי׳ אין יותר לפי שאינו מושג יותר.
וכמ״ש והחכמה מאין תמצא. וכל זה הוא בערכנו אנחנו שוכני מטה. אבל לגבי קוב״ה דכולא קמיה כלא חשיב הוא היפך שמלמעלה למטה הוא בחי׳אין וכל מה שמשתלשל ויורד מטה מטה הוא יותר בחי׳ אין וכלא חשיב ממש כו׳.
וזהו שתקנו בתחלת פסוקי דזמרה לומר הודו לה׳ כו׳ וכן בסיום שמו״ע לומר מודי׳ אנחנו לך כי לשון הודא׳ הוא כמו למשל האדם המודה לחבירו שמתחלה הי׳ נחלק עליו והיה לו סברא אחרת ואח״כ מודה שהאמת עם חבירו.

וכך ע"י שיתבונן האדם שהאמת הוא דכולא קמיה כלא חשיב ומה שנראה העולם ליש ודבר הוא בערכנו מלובשים בגוף גשמי ורואים בעיני בשר גשמיים אבל האמת הוא להפך ממה שנראה לעיני בשר אזי יודה על האמת. וז"ש בהלל ואמת ה' לעולם עולם הוא מלשון העלם וצמצום שיהיה נראה לעיני בשר מזרח ומערב כו' ובכל זמן שתקנו לומר הלל הוא זמן התגלות אמת ה' שמלמעלה למטה שהוא להיות מה שלמטה נקרא אין ולמעלה נקרא בחי' יש. וכמ"ש להנחיל אוהבי יש. (כי הרי ב' בחי' דעות הנ"ל הן בחי' יחודא עילאה שהוא שם הוי' ויחודא תתאה שמבחי' שם אלקים ואדנות המצמצם ומפריד להוות בחי' יש וכמ"ש סד"ה כי תשמע בקול והנה ההלל הוא להמשיך ולהאיר במל' שהוא שם אדנות. כמ"ש הרמ"ז פ' אמור) (תחלת דצ"ו) והארה זו היינו המשכה וגילוי שם הוי' בחי' יחודא עילאה וכמ"ש מזה סד"ה בכ"ה בכסלו. גם הוא כענין ועתה יגדל נא כח אדני. ועיין בפע"ח שער ר"ח פ"ב ולכן ע"ז נמשך גילוי ואמת ה' לעולם ולכן אומרים אח"כ הודו לה' בחי' הודאה אליו ית' שלא כאשר נראה לעיני בשר שלנו וזהו תתן אמת ליעקב כי יעקב הוא בחי' יוד עקב דהיינו יו"ד הוא בחי' צמצום שירד ונתפשט בעקב וסוף המדרגות שנתגשמו ואעפ"כ הקב"ה נותן אמת שיתגלה גם שם אמת ה' וכו' כנ"ל (ועמ"ש מענין תתן אמת ליעקב בביאור ע"פ אלה מסעי גבי ויכתוב משה) ומזה נמשך להיות חסד לאברהם כו' פי' חסד הוא המשכת המצות שכללותן הוא הצדקה וחסד ונמשך ונתלבש בחי' אמת ה' במעשה המצות שיהיה להם כח ועוז להיות באתערותא דלתתא תלוי אתעדל"ע שע"י מעשה הצדקה וחסד תחתון יתעורר כח חסד עליון וכן עד"ז בכל המצות (כי אמת היינו תורה וזהו כי באור פניך נתת לנו תורת חיים אשר בחי' הארת פנים זהו אמת כמ"ש באד"ר) (דל"ג ב') והתורה היא הנותן כח להיות באתעדל"ת שע"י המצות אתעדל"ע כמ"ש לקמן א"כ מבחי' תתן אמת ליעקב נמשך בחי' וחסד לאברהם וזהו ענין חסד של אמת חסד דקשוט ע"ש באד"ר. וזהו כל ארחות ה' חסד ואמת וע' שם (דקכ"ט א') ועמ"ש בד"ה ואתחנן גבי אתה החלות ובענין ברכת המצות עיין שם:

ב **אך** להבין מאין הכח הזה להיות אתערותא דלעילא תלוי באתעדל"ת. ואיך יש יחוס ושייכות לנברא שהוא מחודש מאין ליש לעורר חסד עליון של הבורא ית' שמו הלא אין ערוך אליו ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. הנה זה ביאר הכתוב אח"כ דכתיב אשר נשבעת לאבותינו פי' לאבותינו הוא אהבי' הטבעית המסותרת בלב כל אחד ואחד מישראל בכח וגם בפועל ממש במס"נ על קדה"ש שאהבה זו נקרא בשם אב שממנה

התולדה לעשות מצות ומעשים טובים כי כל המצות הם בשביל לדבקה בו ית' וגם אהבה זו היא ירושה לנו מאבותינו.

ובאהבה זו נמשך לנו הכח והעוז להיות תלוי אתערותא דלעילא באתעדל"ת ועי"ז ניתן הכח להמשיך ע"י מעשה המצות שע"י מצות מעשיות כמו ציצית של צמר תחתון מעורר ציצית עליונים וכן ע"י תפילין תחתונים מעורר תפילין עליונים. משא"כ אחד מעו"ג אע"פ שיתלבש בציצית ויניח תפילין לא ימשיך ולא יעורר כלום (ועמ"ש מזה בד"ה הבאים ישרש) לפי שכל אחד ואחד מישראל יש לו בנפשו אהבה הטבעית הזאת ואפילו חייבי כריתות דכתיב בהם ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה' כו' שנכרתה הנפש ההיא משרשה ואין אהבה טבעית זו מתגלה בנפשו מ"מ בשרשה למעלה נשאר בה בחי' אהבה טבעית אלא שאינה שורה ומתגלה בנפשם למטה כי הכרת תכרת וגו'. רק הוא בהעלם אצלו ויש לו בחי' לאבותינו וזכות אבות לא תמה כי אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי פי' מזליה הוא שרש נשמתו למעלה בחינת אין שהוא מזל לישראל כו'. כמ"ש במ"א ע"פ האזינו השמים.

וע"ז אמר הפסוק כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני ר"ל אפי' מי שאבד ממנו בחי' אב ואם שבו דהיינו שנתחייב כרת ונאבד בחי' אהבה טבעית שבו מלהיות שורה ומתגלה בנפשו מ"מ וה' יאספני הוא ע"י בחי' שרשו למעלה שיפול גם עליו בחי' לאבותינו אך כיצד נמשך כח ועוז לאהבה טבעית זו לעורר את האהבה העליונה מפרש הכתוב אשר נשבעת לאבותינו נשבעת לשון נפעל וכן כל לשון שבועה מדבר בלשון נפעל כלומר שהתקשר א"ע בשבועה כמ"ש או השבע שבועה כו' והענין כי צריך להבין ענין שבועה זו מה טבעה ולמה היה צריך הקב"ה לישבע ואיך שייך אצלו ית' לשון שבועה אלא הענין הוא עד"מ כאדם הנשבע לחבירו שהוא כדי שלא ישנה אפילו אם יגרום איזה דבר שיצטרך לשנות שאם היה גלוי וידוע לפניו שאין שום ענין הגורם השינוי לא היה צריך לשבועתו. כך הוא עד"מ בשבועתו של הקב"ה לאברהם בברית בין הבתרים לזרעך נתתי את הארץ כו' דהיינו אפי' אם יגרום החטא שלא יעכב מה שע"פ הדעת והחכמה לא יושג שיתן להם את הארץ אעפ"כ מחמת השבועה הוא עושה נגד חכמתו ורצונו כביכול (ועמ"ש מזה ע"פ אתם נצבים כו' לעברך בברית כו') וזהו עצמו ענין השבועה דהיינו מה שהבטיח נגד חכמתו ורצונו והיינו שלא יהיה כסדר השתלשלות המדרגות וירידה ממדרגה למדרגה ע"פ בחי' רצון וחכמה אלא שיהיה אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו מתפשט ומאיר בגילוי רב למעלה מן הרצון והחכמה והארה והמשכה זו נמשכה מימי קדם קדמונו של עולם דהיינו מבחי' סובב כל עלמין למעלה מבחי' ממכ"ע שהוא בחי'

השתלשלות וירידת המדרגות והוא בחי' כשעלה ברצונו וכו' שתוק כך עלה במחשבה כו' שהוא בחי' מחשבה הקדומה כו'. ומאחר שהארה והמשכה זו נמשכה לאבותינו מאור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו לכן יש להם כח ועוז להיות באתעדל"ת תלוי אתעדל"ע (וע' בזח"ג) (דקל"ד ע"ב) בענין אשר נשבעת כו' (ודק"ל ע"א) בענין בי נשבעתי ובפי אחרי (דס"ו ב') ובהרמ"ז ר"פ שמיני. וברבות (פ' אמור פכ"ט) ד"א בחודש השביעי רבי ברכיה היה קרי ליה ירחא דשבועתיה שבו נשבע הקב"ה לאברהם אבינו ה"ד ויאמר בי נשבעתי נאום ה' מה היה צריך לשבועה כו' יעו"ש התירוץ והוא כדרך שנתבאר. והנה חודש השביעי תשרי מאיר בו תיקון השביעי מי"ג ת"ד שהוא תיקון ואמת שמשם שבועות אמת ועיין בזח"א (מקץ דר"ד ב' וירא קי"ב ב'). וברע"מ (פ' יתרו דצ"א ב') ובפי' אשר נשבעת י"ל ע"ד מ"ש לקמן בפי' אשר קדשנו כו' והנה מימי קדם י"ל ג"כ ז' תיקונין דגלגלתא ועמ"ש בענין אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו' כצמר יהיו ומ"ש ע"פ הנותן שלג כצמר ועמ"ש סד"ה ציון במשפט תפדה:

ג **וזהו** אשר קדשנו במצותיו כו' פי' אשר מלשון באשרי כי אשרוני בנות כו' אשרי יושבי וגו' שהוא לשון שבח והלל כלומר שיש דבר טוב ויפה מאד עד להלל ולשבח על הטוב ההוא שאין לו קץ ותכלית והוא בחי' עונג העליון בגילוי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו על ידי מצותיו שהם בחי' רצון העליון כמו מבשרי אחזה שהנפש היא ז' מדות וג' שכליים ולמעלה מהם הוא הרצון העליון המנהיג את החכמה והבינה והדעת שלו כך המצות נקרא רצון העליון שלמעלה מן החכמה והוא בחי' כתר תר"ך עמודי אור כי תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך והם עד"מ כמו העמודים שראשם האחד הוא על הגג והב' הוא על הקרקע ובהם וע"י מתחבר הגג עם הקרקע והיו לאחדים. כך עד"מ המצות הם פנימיות רצון העליון שהוא למעלה מבחינת חכמה ובחי' חכמה ג"כ חכים ולא בחכמה ידיעא ורצון העליון הוא יותר נעלה שהוא נמשך מבחינת אשר שהוא תענוג העליון (ועמ"ש מזה בד"ה והנה מנורת זהב) ומתפשט ויורר בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה עד שמתלבש במעשה המצות הגשמיים במעשה התחתונים מצות ומע"ט. וזהו וצונו לשון התקשרות וצוותא להתעטף בציצית כלומר בציצית העליונים. וכן עד"ז כל המצות להיות תלוי אתעדל"ע באתעדל"ת שלנו משא"כ בעובדי כוכבים כו' כנ"ל והיינו מפני גילוי עונג העליון ושמחה העליונה כמשל המלך שביום שמחתו הוא מתגלה לעין כל. כך כביכול ע"י עונג העליון ושמחה העליונה מתגלה אור א"ס ב"ה ומתפשט עד למטה ליתן כח זה בתחתונים מה שלא היה יכולת באדם בלאו הכי (ועמ"ש מזה בד"ה לסוסתי ברכבי גבי כי על כל כבוד חופה כחתן יוצא מחופתו ועמ"ש בד"ה שוש אשיש מענין

זה איך שע"י גילוי עונג העליון והשמחה הנמשך ממנו הוא גורם שיהיה נמשך מבחינת סוכ"ע אל בחי' ממכ"ע ושם נתבאר הטעם כי השמחה הוא הגורם ענוה ושפלות שהוא ענין המשכה זו כו' ע"ש) וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא כי ענין עוה"ב ידוע שיש ג"ע עליון וג"ע תחתון בחי' ג"ע תחתון הוא שנהנין הנשמות מזיו והתפשטות ההארה ב"ה והגם שהוא תענוג עד אין קץ ונפלא מאד לכן אמרו רז"ל בגמרא על אלישע אחר מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל יסורי גיהנם להצילו בנפשו שתתענג מזיו כבוד ה' לפי שהתענוג הוא נפלא עד אין קץ כו' ואח"כ ע"י נהר דינור מתעלים בעילוי אחר עילוי עד אין קץ ותכלית כו' אך כ"ז הוא על ידי בחינת צמצום ביו"ד נברא עוה"ב כו' לפי ערך השגת הנבראים כו' משא"כ על ידי מע"ט שהם המצות נמשך עונג העליון שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שאינו לפי ערך השגת הנבראים ואין הנבראים יכולים לקבל העונג הגדול הזה אלא העונג הוא לפניו ית' כביכול שעשועי המלך בעצמותו (עמ"ש סד"ה לסוסתי ברכבי הנ"ל ובד"ה מנורת זהב) וזהו יותר מכל חיי העולם הבא שהעונג ניתן להנות בו בני אדם נשמות הנבראים. ובזה יובן ענין שבת דכתיב וקראת לשבת עונג כלומר שתמשיך בחי' עונג העליון להיות שורה ומתגלה ביום השבת חיי אז תתענג על ה' למעלה מבחי' הויי שהיו"ד הוא הצמצום שבו נברא עוה"ב תענוג הנשמות כנ"ל והנה כל זה הוא ענין מצות ומעשים טובים שהם יותר טובים מכל חיי עוה"ב:

ד **וכדי** להבין ענין תשובה שיפה מכל חיי עוה"ב שהרי על שניהם אומר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים כו' הנה עד"מ יש שני מיני תענוגים לפני המלך. האחד בעשיית המצות.

והב' כשרואה את בנו שבא מארץ מרחק שיש זמן רב אשר לא ראהו וכראות המלך את הבן נתמלא חדוה ותענוג וכן בנמשל אע"פ שנתרחק האדם בחטאיו אעפ"כ מ"מ ע"י תשובה נתקרב למקורו ושרשו ואפילו בחייבי כריתות כתיב כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני שהוא ע"י בחי' שרש נשמתו למעלה בחי' מזל כו' כנ"ל וע"י תשובה במס"נ הוא משיג עד בחינת המזל אין כנ"ל כמ"ש במ"א וזהו שלום שלום לרחוק ולקרוב שיש ב' בחי' בשלום אחד הוא גילוי תענוג העליון לרחוק הוא בעל תשובה כאשר בא מארץ מרחק כי מרחוק ה' נראה לי כו' והב' הוא לקרוב ע"י מצות המלך כו' כנ"ל (וע' מענין לרחוק בזח"א) (ד"ו ע"א) לרחוק כד"א מרחוק ה' נראה לי כו' וע"ש במק"מ ובהרמ"ז ועמ"ש בד"ה החלצו מאתכם בענין שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה והיינו ענין ב' בחי' שלום דלרחוק ולקרוב וזהו ג"כ ענין ב' בחינות שלום שבפסוק או יחזיק

במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי (בישעיה סי' כ"ז ה') ועיין מזה ברבות נשא פי"ג גבי ולזבח השלמים שבקרבן נתנאל בן צוער. שני שלומות שלום למעלה ושלום למטה ובזח"ג (במדבר קי"ח א'). ובפ' ויקרא (ד"כ סע"ב) ע"פ כי הנני מושיעך מרחוק (ודכ"א א' נ"ד א' ע"ו ב' ק"ט א'). והענין דהנה כתיב אחכמה והיא רחוקה ממני וע' ברבות פ' חקת מזה וע"י התשובה נמשך גילוי בחינה זו וזהו ענין שלום לרחוק שיהיה קרוב ועמ"ש סד"ה כי המצוה הזאת בענין ולא רחוקה היא ועמ"ש לקמן סד"ה ביום השמע"צ גבי מאת הוי' היתה זאת. וזהו ענין במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד כי יש ב' בחינות מקום דהיינו בחי' פמליא של מעלה ופמליא שלש מטה הנ"ל הן ב' בחינות מקום. והוא מ"ש בזח"ב (ויקהל דר"ז ע"א) בענין ברוך כבוד ה' ממקומו וכתיב הנה מקום אתי אתר דלא אתגליא. ובחינה זו הוא ע"י התשובה שהרי גבי הנה מקום אתי נאמר י"ג מדות הרחמים שהוא בחינת תשובה כו' וזהו בחינת יום כפור שבכל עשרת ימי תשובה הוא כמתקרב לפני המלך ופורש מארץ מרחק דהיינו ממחשבותיו שבכל השנה שהיה נמשך אחר עוה"ז ותענוגיו ובעשי"ת אומרים אבינו מלכנו שרוצים להתקרב אליו יתי' עד שביוכ"פ לפני ה' תטהרו למעלה מבחי' הוי' והיו"ד שבו נברא עוה"ב מחמת התענוג הגדול כביכול שעשועי המלך שראה את בנו שבא אליו מארץ מרחק. וכך כתיב ובמרחקים יזכרוני כו' (זכריה יו"ד ט') וזהו שמאלו תחת לראשי פי' שע"י שמאל דוחה שבכל עשרת ימי תשובה דהיינו שהיה דוחה את עצמו להיותו בעיניו בבחינת רחוק מה' מאד. וע"ז תיקנו כל הוידוים חטאנו אשמנו כו' וכל מה שהפה יכול לדבר ולספר בגנותו אומרים על עצמם הוא הגורם להיות קירוב בתשובה מחמת מרירות נפשו כדכתיב ויצעקו אל ה' בצר להם כו'. וזהו מכל חטאתיכם לפני הוי' תטהרו שעל ידי התשובה מתגלה עונג העליון שהוא בחינת ראשי. ולכן יוכ"פ אין בו לא אכילה ושתיה כו' (והנה ב' בחי' תענוג הנ"ל הן כענין או"י ואו"ח בחי' אברהם ויצחק היינו חסד וגבורה שבתענוג ועמ"ש ע"פ עלי באר בענין מעין גנים וענין באר מים חיים ויובן יותר ע"ד שנתבאר בד"ה שוש אשיש הנ"ל בענין השופר שהוא גילוי פנימיות עונג העליון שלמעלה מבחי' עונג העליון שממשיכים בכל השנה ע"י התורה והמצות שאמר ונעשה רצוני וגילוי פנימיות עונג העליון ההוא נמשך דוקא ע"י בכייה והתעוררות רחמים שזהו ענין התקיעות גנוחי גנח ילולי יליל כו' ע"ש באריכות שנתבאר הטעם לפי שע"י הבכיה ממשיכים י"ג מדה"ר שהן הן פנימיות עונג העליון ולפמש"כ יובן הטעם יותר כי הנה הבכייה והתעוררות רחמים זהו בחי' תשובה ממעמקים קראתיך והתשובה הוא ענין לרחוק שנעשה קרוב והעונג מזה למעלה הוא עד"מ תענוג המלך כשבא אליו בנו מארץ

מרחק מאד. שהוא בחי' פנימיות התענוג יותר מהעונג שבמצות המלך מה שאמר ונעשה רצונו. ועמ"ש בד"ה אתם נצבים בענין ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים. וענין תענוג זה י"ל שזהו בחי' אשר נשבעת לאבותינו כי אשר בחי' תענוג כנ"ל בענין אשר קדשנו במצותיו אלא כי אשר קב"ו זהו התענוג הנמשך ע"י המצות ובחי' אשר נשבעת הוא ב"ג מדות הרחמים דמיכה שהוא הנמשך ע"י התשובה והוא הפנימיות התענוג כנ"ל וזהו שמאלו תחת לראשי ראשי היינו פנימיות התענוג וכענין בשעה שישראל עונין אמן יהא שמיה רבא מברך הקב"ה מנענע בראשו שזהו המשכה מבחי' שמיה רבא שמו הגדול ועמ"ש מזה בד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים גם לראשי אותיות ישראל לי ראש. ועמ"ש ע"פ מאמר הזח"ג קרח) (קע"ח ב') בענין ועבד הלוי הוא אלמלא דינא לא אשתכח בעלמא כו' ע"ש מענין שמאלו (וע' עוד מענין שמאלו תחת לראשי בזח"ב קל"ח ב' קנ"ד ב'. ח"ג קמ"ח ב' ועוד בח"א קי"ב א' קל"ו א'. ח"ב ד"ל ע"ב קי"ד א' רל"ח ב' ח"ג נ"ד ב' נ"ה א' קי"ח ב' קי"ט ב' ק"כ ע"ב) והנה בחי' גילוי עונג זה הוא בחי' שמחה ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו כי שמחה היא התגלות העונג והוא בחי' סוכות זמן שמחתנו ואזי מתגלה עונג העליון גילוי אור א"ס ב"ה להיות חופף עלינו כל ימי הסוכות והוא בחי' וימינו תחבקני כמשל החובק את חבירו מאחוריו כך וימינו תחבקני שאפילו בחי' אחוריים שהוא בחי' חיצוניות האדם שנמשך אחר עוה"ז שנקרא אחוריים ובחי' עורף וכמ"ש כי פנו אלי עורף כו' עכ"ז הוא מקיפו וסובבו להיות מהפך חשוכא לנהורא כו' ולבטל רצונו נגד רצון ה' והיינו מפני כי ימינו של הקב"ה הוא גילוי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו הוא הנותן כח ועוז להיות באתערותא דלתתא שעי"ז יהיה אתעדל"ע וכמ"ש וירא ישראל את היד הגדולה וגו' (ועמ"ש מענין את היד הגדולה כו' בד"ה בפי' נסכים ועמ"ש ע"פ ידך בעורף אויביך וזהו ג"כ ואני נתתי לך שכם אחד לעשות מבחינת שכם שהוא לשון כתף ואחוריים כמו על שכם שניהם להיות נהפך לבחי' אחד כמו לעבדו שכם אחד וכמ"ש במ"א) אך גילוי זה עלינו הוא בבחי' מקיף למעלה מעלה מבחינת השגת הנבראים. וזהו ה' צלך על יד ימינך בבחי' צל ומקיף והוא למעלה מעלה מעל יד ימינך פי' יד ימינך היינו האהבה הטבעית שבאדם ואהבה העליונה שורה על האהבה הטבעית זו בבחי' מקיף שאינה יכולה להתלבש בבחינת אהבה טבעית זו של האדם שאין אהבה הטבעית יכולה להגבילה. אך מ"מ פעולת המקיף ליתן כח ועוז באהבה טבעית שבנפש האדם (ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני שילח) שיהיה אתערותא דלעילא תלוי באתערותא דלתתא בכל השנה. וזהו פעולת חג הסוכות על כל השנה בכללה:

ה **ודרך** פרט בכל יום הוא ענין תלמוד תורה ועל זה אמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. והענין דכתיב ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך שמן התורה נעשה בחינת סוכה בחינת צל שמהבל הדבור נעשה מקיף לנשמה והוא בחי' מוצא פי הוי' כי לא על הלחם לבדו שהוא בחי' תורה בעצמה יחיה האדם כי על כל מוצא פי הוי' שהוא ע"י מוצאיהם בהבל הפה שמזה נעשה מקיף לנשמה (ועמ"ש סד"ה וארשתיך לי ובזח"א) (בראשית דף ד' ע"ב) ע"פ ואשים דברי בפיך ובפי' הרמ"ז שם והוא הנותן כח ועוז לאתערותא דלתתא במעשה המצות שיהי' תלוי בזה אתערותא דלעילא. וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה פי' שהתלמוד שלומד בהבל הפה שאפילו לומד בענין שאינו צריך למעשה. כגון סדר קדשים וזבחים ומנחות ואפילו בענינים הנוגעים למעשה יש כמה דברים שאין צריך ללמדם בתוך הגמרא.

ובפרט כי כעת יש קיצור דינים בשולחן ערוך והוא ג"כ גילוי רצון העליון הנוגע למעשה אף על פי כן צריך ללמוד הגמרא כי אין הענין בשביל שנוגע למעשה אלא בשביל שמוציא בפה דברי תורה שמזה נעשה מקיף לנשמה להיות נמשך עונג העליון והוא בבחינת התורה כמ"ש ואהיה שעשועים יום יום פי' יום יום תורה שבכתב ותורה שבעל פה הם בחי' שעשועים אצלו ית' שהוא בחינת עונג העליון ותענוג הזה נמשך למטה כמ"ש ושעשועי את בני האדם (וזהו ענין שמביא לידי מעשה דר"ל שנותן כח ועוז במעשה המצות ואתעדל"ת שיהי' נמשך ע"ז אתערותא דלעילא שהכח לזה נמשך מבחי' עונג העליון כנ"ל והוא בחינת התורה שנאמר בה ואהיה שעשועים כו'. וגם כי ב' בחינות שלום הנ"ל דלרחוק ולקרוב הם נמשכים גם כן על ידי עסק התורה כמאמר רז"ל) (סנהדרין דצ"ט ע"ב) כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה שנאמר או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי וכנ"ל ג"כ בשם מדרש רבה נשא פי"ג וכבר נתבאר ששני בחינות שלום דפמליא של מעלה ושל מטה היינו ענין שלום שלום לרחוק ולקרוב ויובן זה יותר עם מ"ש ע"פ זאת חקת התורה שהוא ענין אותיות החקיקה שלמעלה עדיין מבחינת תורה שבכתב ועל זה נאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני כי היא בבחינת חכמה סתימאה.

ומשם ממשיכים האור בתורה שבכתב ותורה שבעל פה הרי זהו ג"כ בבחי' שלום לרחוק שממשיך מבחינת והיא רחוקה והיינו שהיא עונג עליון בחינת ואהיה שעשועים ומשם ממשיכים שיהי' ושעשועי את בני אדם והיינו ע"י שלום ולקרוב.

והנה בגמרא ספ"ק דקדושין איכא מ"ד מעשה גדול והיינו משום שהמעשה זהו אתעדל"ת של האדם שטורח את עצמו במעשה רב. משא"כ התורה הוא בחינת דיבור

והוא בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת כמ"ש בד"ה ואתחנן. וכיון שהמעשה הוא מעשי ידי האדם ופעולתו ואתעדל"ת שלו הרי עד"מ האדם מתפאר א"ע שלו אף בבחי' רגל שבו משא"כ בשל אחרים אינו מתפאר אפילו ביד שהיא חשובה יותר כיון שאינו שלו וכך לערך זה המעשה זהו אתעדל"ת ממש משא"כ התורה עיקרה מתנה מלמעלה ועיין בזח"ב (תרומה קכ"ח א') שלכן על עסק התורה נאמר לכו שברו ואכלו כו' בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב משא"כ בעסק המצות צ"ל באגר שלים דוקא ע"ש ע"כ אמר מעשה גדול. ואעפ"כ איכא למ"ד לימוד גדול היינו אפילו מצד עצמו כיון שאדרבה הוא אתערותא דלעילא מבחינה שאין אתעדל"ת של מעשה המצות מגעת שם ועוד כי היא ג"כ בחינת עסק במחשבה ודיבור של האדם וגם עקימת שפתיו הוי מעשה רק שאינו מעשה רב כמעשה ממש עיין בגמרא פ"ז דב"מ (דף צ' סע"ב) ובחידושי הרשב"א (רפ"ג דשבועות דכ"א ע"א) ועיין בתוספות שם ושם נמנו וגמרו דלימוד גדול שמביא לידי מעשה דהיינו שגם הכח שבמעשה המצות לעורר אתעדל"ע נמשך ע"י עסק התורה כנ"ל וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם פי' ביום השמיני מדרגה השמינית ממטה למעלה בחינת בינה דהיינו ע"י בחי' התבוננות כמו שמלמעלה למטה כל מה שהוא למטה הוא בחינת אין וכלא חשיב נגד מה שלמעלה כך מלמטה למעלה יהיה כאין ואפס והוא בחינת מבין דבר מתוך דבר (עמ"ש בד"ה השמים כסאי) וכן בינה ליבא היא בחי' שמחת הלב זמן שמחתנו שמתקרבים יחד ב' השמחות ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו והיינו על ידי התורה כי לכן נקרא שמחת תורה שהתורה היא עונג עליון ועונג תחתון כנ"ל. ואזי עצרת תהיה לכם כתרגומו כנישין תהי לכון פי' שיתאסף ויתקבץ יחד בחינת המקיף המתפשט וחופף מלמעלה בבחינת אין סוף וקץ להיות מוגבל בתוך נפשות בני ישראל ולהיות בבחינת פנימיות כדי שאח"כ יהיה בחי' המצות באתעדל"ת אתעדל"ע כו' כנ"ל (ועיין מענין ביום השמיני עצרת ברבות בקהלת בפסוק תן חלק לשבעה וגם לשמונה ובפסוק ביום טובה היה בטוב ובשיר השירים בפסוק מה יפו פעמיך בנעלים ובפרשת נשא פרשה יו"ד גבי ויאמר מנוח כו' נעצרה נא אותך. וס"פ פנחס. ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית. ומ"ש במ"א בענין שבעתים כאור שבעת הימים ועיין בזהר ח"ג בלק) (קפ"ה ב') בענין מי יעמוד ובפי' הרמ"ז שם:

קיצור

א פי' תתן אמת ליעקב היינו כי אל דעות ה' שכולל ב' דעות ושיהיה הגילוי למטה כמו למעלה זהו ואמת ה' לעולם ועז"נ תתן אמת ליעקב ועיין מענין אמת ברבות פי' וישלח פי' פ"א ומזה נמשך להיות חסד לאברהם היינו להיות באתערותא דלתתא נמשך אתערותא

דלעילא זהו צדקה וחסד אשר עשה ה' עמנו ועמ"ש ע"פ אני ה' אלקיכם דפ' ציצית בענין פי' חסדי ה' לשון רבים ב' בחי' חסד ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות בענין בחי' אברהם ובחי' אהרן:

ב והכח להיות אתעדל"ע תלוי באתעדל"ת זהו אשר נשבעת לאבותינו דהיינו מה שהבטיח נגד סדר ההשתלשלות. והיינו מימי קדם קדמונו של עולם. מה שלמעלה מבחינת ימי עולם שהן בסדר השתלשלות. (וע' רבות אמור פכ"ט זח"ג פ' אחרי ס"ו ב' נשא ק"ל ע"א קל"ד ב'):

ג וזהו אשר קב"ו אשר הוא עונג העליון ממנו נמשך וצונו צוותא והתקשרות להיות נמשך אתעדל"ע ע"ח אתעדל"ת. ולכן יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז כו':(ד) וענין תשובה עד"מ שיש שני מיני תענוג לפני המלך האחד בעשיית המצות כמו נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני עמ"ש בד"ה צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני. והב' כשרואה את בנו בא מרחוק וזהו שלום שלום לרחוק ולקרוב וזהו ג"כ בחי' יעשה שלום לי שלום יעשה לי. דהיינו יחוד י"ה ויחוד ו"ה. עמ"ש ע"פ אלה פקודי המשכן וע"פ והיה מספר בנ"י וזהו ענין שמאלו תחת לראשי שמר"ה עד יוהכ"פ שהוא בחי' לרחוק שנעשה קרוב בחי' תשובה ועי"ז כמ"כ למעלה נמשך הבחי' מקיף עליון שלמעלה מהשתלשלות בחי' ימי קדם שלמעלה מימי עולם כמאמר המתנשא מימות עולם להיות מאיר בקירוב ע"ד ימיט עולם וזהו דרשו ה' בהמצאו בהיותו קרוב וגילוי עונג זה הוא בחי' שמן שמחתנו ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו ופעולת עונג זה העליון עם היותו בבחי' מקיף ליתן כח ועוז באהבה הטבעית שבנפש שיהיה אתערותא דלעילא תלוי באתערותא דלתתא וזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם וזהו ענין שבעת ימים דחג הסוכות להיות הוי"ה צלך:(ה) ודרך פרט בכלי יום הוא בחי' תורה דכתיב ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך. וגם נאמר בה חצבה עמודיה שבעה כמ"ש ברבות ר"פ שמיני ולכן גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כי הוא מבחי' תענוג עליון שעשועים יום יום ע"כ הוא המביא לידי מעשה שנותן כח ועוז למעשה המצות שיהיה נמשך בהן ועל ידן האתעדל"ע וזהו או יחזיק במעוזי שנקרא עוז שהוא כח.

והנה ביום השמיני מדרגה השמינית ממטה למעלה. הבחינה שיוכל להיות הגילוי למטה כמו למעלה בחי' ואמת ה' לעולם. והוא שמחת תורה ושם מתחברים ב' השמחות דישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו והיינו ע"י התורה שהיא אצלו יתי' שעשועים ושעשועי את בני אדם לכן נקרא שמחת תורה. ואזי עצרת תהיה לכם שיתאסף ויתקבץ האור מקיף להיות בבחי' פנימיות ע"ד יקוו המים אל מקום אחד ועד"ז נאמר מקוה

ישראל ה' (ע' זח"י בראשית י"ח א' ל"ג א') ולכן אומרים בשמע"צ מוריד הגשם כדי שעי"ז יהיה בבחינת המצות באתעדל"ת אתעדל"ע:

פרק ב

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. ותרגם אונקלוס כנישין תהי לכון פי' כנישין התאספות והתקבצות יחד למקום אחד דהיינו שכל בני ישראל יתקבצו כולם להכלל במקום אחד במקורם ושרשם. והענין הוא כי בראש השנה אומרים זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון וביאור הענין כי הנה השתלשלות העולמות וירידתן מדרגה אחר מדרגה מריש כל דרגין כו' רבים ועצומים הם עד אין חקר ואין מספר כי מא"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו קץ ואין לו תכלית לא היו עולמות יכולים להיות עולמות נבראים שהם בעלי גבול ויש להם קץ ותכלית רק עד אחר ריבוי ההשתלשלות ממוצעים ג"כ בלי קץ ותכלית וענין הממוצעים הם כמו ג"ע התחתון שהוא הממוצע בין עולמות הרוחנים ובין עוה"ז הגשמי וכמ"ש בזהר דכל דיוקנין דלעילא ותתא משתכחין תמן והיינו לפי שהוא כלול מעילא ותתא.

והנה יש נהר דינור בין עוה"ז לג"ע התחתון שאפילו צדיקים גמורים מוכרחים לירד ולטבול שם כדי לטהר את עצמן מגשמיות עוה"ז וחומריותו שמוכרח לשכח שלא יהיה לו כח הזוכר מגשמיות העוה"ז שהוא מסך מבדיל ואין הנשמה יכולה להיות בג"ע.

וכמו ענין מחשבה זרה בתפלה שמבלבלת את האדם בתפלתו [ועמ"ש מזה בד"ה ויהי מקץ ובד"ה מראיהם ומעשיהם בפי' יתרו ע"ש] וכן מגן עדן התחתון לעליון צריך ג"כ לשכח ענין ג"ע התחתון שלגבי ג"ע העליון הרי הוא נחשב כגשמי ממש וכן עד רום המעלות יש כמה מיני ממוצעים כאלו עד אין חקר ואין מספר.

וכמאמר הכל ירוממוך סלה וכל החיים יודוך סלה בלי הפסק וכנודע מענין השמיטות והיובלות כו' והכל עילוי אחר עילוי עד שמדרגה התחתונה לגבי העליונה כגשמיות תחשב [ועמ"ש בפי' ויצא גבי וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך] והנה תחלת מעשיך הוא גן עדן התחתון שהוא תחלת עולם העשיה ומזכירין אותו לפי שהוא תכלית ועיקר בריאת האדם שבשבילו נברא. וכמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה כו' ובו הוא שלימות המעשה וכמו שיהיה לימות המשיח. משא"כ בעוה"ז הגשמי בזמן הזה כו' וכמ"ש מזה בד"ה אוסרי לגפן.

והנה כדי להיות תחלת מעשיך היינו ע"י זכרון ליום ראשון שלפני ההשתלשלות כי נעוץ תחלתן בסופן כי הנה הגורם לירידת והשתלשלות המדריגות הוא בשביל שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא:

ב **אך** הנה נודע כי ירידה זו צורך עלייה היא. וצריך להבין שהרי הירידה גדולה עד מאד שירדה הנשמה לעוה"ז הגשמי עד שבעלותה אפילו לג"ע התחתון מוכרחת לטבול בנהר דינור לשכח מכל כו'.

וכן מג"ע התחתון לג"ע העליון כו'. וא"כ צריך להיות העליה ג"כ גדולה עד מאד עד שכל הירידה היתה כדאי בשביל עליה זו ובמה יזכה האדם לעליה גדולה ונפלאה כזאת ע"י הירידה הגדולה הזאת דוקא.

ויובן על פי מה שכתוב אני הוי' הוא שמי כי שם הוי"ה מורה שהוא מהווה כל העולמות ע"י צמצום והתפשטות והמשכה כו'. ואין זה אלא בחי' שם בלבד וכמשל זיו השמש וכו' ועל זה אמרו רז"ל צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה כו' מזיו דוקא והיינו מאחר שנהנין ממש שא"א להיות הנאה ותענוג לנפש המשכלת כפי השכלתה והשגתה באור ה' אלא בבחי' זיו בלבד ששם עולה השגת הנפש והשכלתה משא"כ אור א"ס ב"ה בעצמו אינו מושג כי הוא קדוש כו' אלא הוא ית' מקור החיים ומקור התענוגים כו' ושם הוא ביטול השגת הנבראים וביטול הנשמות ויחודן במאצילן ב"ה למעלה מכדי כח השגתן וכמ"ש אז תתענג על ה'. על ה' דוקא כמ"ש בזהר (ויחי דרי"ט ע"א) דהיינו למעלה מבחינת שם הוי' שאינו אלא זיו כו'. והגילוי להיות זוכים למדרגה זו בבחי' ביטול זה הוא ע"י גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי דוקא בבחינת ביטול ההשגה המתגלה בבחינת תשובה ברעותא דליבא מקרב איש ולב עמוק וע"ז אמרו רז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט וכו' שאין הפי' תשובה גשמיות מעבירות דהיינו עזיבת החטא בלבד דא"כ מאי שעה אחת. אלא תשובה ומעשים טובים דהיינו שלהיות המעשים טובים ומאירים באור ה' א"ס ב"ה צריך להיות בחי' תשובה (וכמ"ש סד"ה יונתי בחגוי) שהוא להשיב את הנפש למקורה ושרשה ולדבקה בו באור א"ס ב"ה ממש כי תשובה קדמה לעולם עולם הוא הנמשך משם הוי' שאינו אלא זיו כו' ועמ"ש בד"ה וירא ישראל את היד והתשובה הוא למעלה מבחינת זיו שהוא ביטול והתכללות באור א"ס ב"ה ממש וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ שלא יחפוץ בגילוי השגה ותענוג שנתפס בנפש המשכלת כפי כח השגתה שזה נקרא על מנת לקבל פרס. פרס הוא דבר הפרוס ונבדל דהיינו בחי' זיו הנבדל ונחשב לדבר בפני עצמו לגבי עצמיות אור א"ס ב"ה שאין ערוך עליו כו' אלא צור לבבי. צור מלשון מחיצה ומסך מבדיל המבדיל ומעלים את האור וגילוי הזיו שאין בו גילוי ההשגה אלא הוא בבחי' ביטול והתכללות באור א"ס ב"ה ממש שעליו נאמר ישת חשך סתרו ולפניו כחשיכה כאורה רוחניות וגשמיות שוין השוה ומשוה קטן וגדול כו' וחלקי אלהים לעולם הוא אור א"ס ב"ה בעצמו שרש ומקור

שם הוי' כי שם הוי' במקורו נחשב כבחי' אלהים לגבי עצמותו ומהותו ית' כמ"ש בד"ה שובה ישראל כו' (ועד"ז יש לפרש ג"כ מ"ש ושמתיך בנקרת הצור כו' כי לפי שהיה צ"ל המשכת י"ג מדה"ר שהן בחי' לפני הוי' ע"כ הוא ע"י בחי' צור שהוא מחיצה ומסך כו' מבחינת ישת חשך סתרו. וע' בזהר) (בשלח דנ"ז ע"א) גבי כי תבאו לראות פני כו'. מאי לראות. אלא כל אינון אנפין דמלכא טמירין בעמקא באתר חשוכא דכתיב ישת חשך סתרו אך המק"מ שם פי' בענין אחר ועמ"ש עוד מענין ושמתיך בנקרת הצור סד"ה כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי ע"ש. ועמ"ש מענין תשובה קדמה לעולם בד"ה האזינו השמים שזהו ענין עד יעבור עמך הוי' ושע"ז נאמר והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה ע"ש באריכות והיינו כמ"ש כאן בפי' וחלקי אלקים לעולם. וע' בפי' הרמ"ז בזהר (בראשית דף ד' סע"ב) בענין עין לא ראתה אלקי' זולתך. ועמ"ש עוד מענין תשובה קדמה לעולם בד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך וכללות ישראל זוכים לבחי' תשובה זו ביום הכפורים שאז בנעילה אומרים הויה הוא האלקים ע"י כי לפני הוי' תטהרו למעלה מבחי' הוי' כו' וע"י זה זוכים להיות אז תתענג על הוי' על דוקא:

ג **והנה** בכח תשובה זו נמשך בשמיני עצרת להיות שמחת תורה. והענין כי הנה תורה היא בכללותה ב' תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה. והנה כתיב שמע בני מוסר אביך זו תורה שבכתב ואל תטוש תורת אמך זו תורה שבעל פה. תורה שבכתב היא בחי' אב שהיא על דרך משל כמו האב אל הבן שהגם שמוח הבן נמשך ממוח האב עצמו על כל זה הרי עיקר גידולו ע"י שהייתו תשעה חדשים בעיבור בבטן אם ויניקתו מחלב האם והרי גידול הבן הוא בהתכללות והתאחדות האם עמו ממש והאב אינו אלא שרש ומקור להתהוותו וכל גדילתו הוא בריחוק מקום מן האב.

וכך התורה שבכתב היא שרש ומקור לכל ההלכות שבתורה שבעל פה. ומ"מ כל עיקר ההלכות מבוארות יפה בתורה שבעל פה דייקא ובה הן כלולות ונגדלות ממש משא"כ בתורה שבכתב הן נרמזות ברמז בעלמא ביתור אות או תיבה ומזה נעשה מסכת שלימה בתורה שבעל פה בביאור כל פרטי ההלכות ודקדוקיהן והרי התורה שבעל פה היא בחי' אם שבה הן כלולות כל ההלכות ויונקים ממנה בקירוב מקום ממש משא"כ התורה שבכתב היא בחי' אב שממשיך בבחי' ריחוק ברמז כו' לפי שהיא בחי' חכמה דאורייתא מחכמה נפקת. וכתיב אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני שמאירה בבחי' ריחוק [וכמ"ש בזהר פ' שמות (די"ב סע"א) ע"פ ותתצב אחותו מרחוק וע"פ מרחוק ה' נראה לי ובפ' בראשית (תחלת דף ו') ובמק"מ (שם ושם) ובפ' וירא (דק"כ ע"א) וס"פ תרומה (דקכ"ה סע"ב) ובפ' ויקרא (ד"כ סע"ב). ועוד נרשם מזה לעיל בד"ה היום הזה בפ' תבא. וע'

בר"מ פ' פנחס (דרכ"ג ע"א) ע"פ זה דאמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. ובפ' תולדות (דקל"ה ע"א) ובפ' ויחי דרכ"ה סע"ב] מה שאין כן תורה שבעל פה היא בחינת בינה רחובות הנהר כו'. וביאור ענין זה בעבודת ה' שכמו שיש ב' בחינות אלו בתורה כך הם בעבודה. הנה בינה ליבא דהיינו להלהיב ולהלהיט את הלב ע"י התרחבות הדעת וההתבוננות בשם הוי' צמצום והתפשטות והמשכה כו'. ואיך הוא משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול וישתבח שמך לעד מלכנו כו' שעי"ז אם הבנים שמחה להיות בבחי' אם היולדת את הבנים הם אהבה ויראה והשמחה היא הגדלתן בתוספת וריבוי שתהיינה בשמחה ובטוב לבב כו' כמ"ש בד"ה וארא אל אברהם.

והנה הגדלת התלהבות והתלהטות הלב הוא ע"י התפלה בהתרחבות הדעת וההתבוננות כפי אשר תוכל הנפש שאת בהשגתה שהיא כלולה ומתאחדת ממש בהשגה זו שהיא נתפסת ממש תוך לבו להוליד ממנה אהבה ויראה כו'. אבל בחינת חכמה היא בחינת כח מ"ה דהיינו להיות ונחנו מ"ה שהוא ביטול ההשגה הנה על זה נאמר והחכמה מאין תמצא מבחינת עין דהיינו מבחי' גילוי אור א"ס ב"ה ממש דלית מחשבה תפיסא ביה כי מחמת שהוא אינו מושג והוא קדוש ומובדל כו' והוא מקור החיים ומקור התענוגים לכך אליו תכסוף ותכלה אליו הנפש לבטל במציאות ממש (ועמ"ש מזה בד"ה ראה אנכי נותן שב' בחי' אלו דחוי"ב נק' תרין רעין ונק' נקודה בהיכליה וע"ש) והנה על ידי התשובה שביום הכפורים שהוא בחינת לפני הוי' כו' הרי עולות ומקתשרות נשמות ישראל במקורן ושרשן למעלה ומתאחדות במאצילן ב"ה בבחי' עיבור כעובר בבטן האם אוכל ממה שאמו אוכלת כו' (ע' בפע"ח שער יוהכ"פ רפ"ג ממקום שהבינה עצמה כו' ועמ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י בענין הקדוש הראשון ובביאור ע"פ שימני כחותם מענין בחינת עיבור שהוא בחינת ביטול בתכלית ועי"ז נמשך אח"כ המשכה עליונה מאד כו' ע"ש) וע"י זה יש להם כח זה להמשיך בחינת חכמה ובחינת אין בבחי' גילוי להיות בחי' אני שיהי' בחי' אב מאיר בקירוב מקום בבחי' גילוי כמו בחי' אם. ועמש"ל ע"פ בן חכם ישמח אב וזהו שכתוב אני היום ילדתיך ולא הולדתיך דהיינו להיות גילוי אני מבחינת אין בבחינת אם היולדת ולא בבחי' אב המוליד אלא שהלידה וההתגלות ממש הוא בז' של פסח דכתיב עצרת לי' אלקיך מלמעלה למטה (והוא בחי' קריעת ים סוף עיין לקמן) ובשמיני עצרת כתיב עצרת תהיה לכם ממטה למעלה כי עצרת לשון קליטה דהיינו להיות נתפס ונקלט היטב בבחינה זו בבחינת עיבור כעובר בבטן האם אוכל ממה שאמו אוכלת וכו' ולא ממה שאמו אוכלת בלבד אלא גם ממה שאביו אוכל שתהיה המשכת בחינת אין מושרשת ונקלטת בתוך כנסת ישראל להיותן דבוקות בא"ס

ב"ה ממש וזהו ענין שמחת תורה. דהיינו לשמח את התורה בהתחברות ב' הבחי' תורה שבכתב ותורה שבעל פה (עמ"ש לקמן בד"ה תורה צוה) והיינו ע"י התגלות בחינת אין. וכמ"ש אני תורתך שעשעתי שעשעתי הוא פועל יוצא דהיינו שהוא עושה את התורה להיות שעשועים וכמ"ש ואהיה שעשועים וגו' (ועמ"ש מזה בד"ה ואהיה אצלו אמון גבי ואהיה שעשועים) והיינו ע"י גילוי אני מאין הוא המשכת אור א"ס ב"ה להיות חכמה דאורייתא מחכמה נפקת. וזהו מאת ה' היתה זאת שמבחינת הוי' היא בחינת חכמה כמ"ש הוי' בחכמה יסד וגו'. שהוא בחי' אב היתה זאת היא בחינת נוק' בחי' אם היולדת ע"י כי נפלאת היא בעינינו נפלאת הוא בחי' פלא עליון בחינת אין היא נעשה בעינינו בבחי' עין רואה וגילוי דהיינו גילוי אני מאין לכך נעשה בחי' חכמה בבחי' אם המאירה בקרירוב מקום:

ד **וזהו** שכתוב לע"ל כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם שבזמן הזה היא בחינת אם הבנים שמחה משא"כ לע"ל יהיה גילוי בחינת אנכי כו'. (ויש לפרש דאשר אמו תנחמנו היינו תושבע"פ שבה יש לנו השגה משא"כ תשב"כ היא רק רמיזות וגם שכל פנימית התורה אינו מושג כלל וכלל ולעתיד לבא יהיה כן אנכי אנחמכם שיתגלה פנימית התורה ועמ"ש מזה גבי קי"ס בד"ה לבאר ענין קי"ס שזהו ענין גילוי בחי' עדן שלמעלה מבחי' ונהר יוצא כו' ע"ש והיינו שבחי' עדן עצמו שע"ז נאמר עין לא ראתה כו' יהיה מאיר בבחי' קירוב מקום כמו בחי' ונהר יוצא כו'. וזהו ענין ומעין מבית ה' יצא וכמ"ש בביאור ע"פ ששים המה מלכות. ועמ"ש עוד מענין גילוי בחי' עדן בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קדמה כו' ועמ"ש עוד בד"ה כי אברהם לא ידענו בשם הפע"ח כו' ובענין פורים ויוהכ"פ הוא בחד דרגא. דמזה יובן קצת עוד ענין זה הנזכר כאן שבחי' חכמה נעשה בבחי' אם המאירה בקירוב מקום. ועמ"ש כה"ג גבי משה שהיה כבד פה לגבי אורייתא דבע"פ וכבד לשון לגבי תשב"כ לפי שהיה מבחי' ונחנו מה עצמיות ח"ע אך הקב"ה אמר לו ואנכי אהיה עם פיך שע"י גילוי בחי' אנכי מי שאנכי ע"י יומשך בחי' ח"ע להיות מאיר למטה ועמ"ש בד"ה ארוממך הוי' כי דליתני כו' ועמ"ש בפי' בהעלותך בענין השליו גבי היד ה' תקצר כו' ועמ"ש בפי' וארא סד"ה וידבר אלקים אל משה. גבי והייתי לכם לאלקים פי' שבחינת הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לכם בבחי' אלקים השורה עליכם וכך היתה כוונת יעקב בתפלתו והיה הוי' לי לאלקים פי' הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לי בבחינת אלקים. וזהו ממש כענין הנזכר כאן בפי' מאת הוי' היתה זאת. ועמ"ש בפי' יתרו סד"ה זכור את יום השבת לקדשו בענין זכור ושמור בד"א נאמרו ע"י גילוי בחי' אנכי הוא גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות

כו' ע"ש. והנה לקרב אל השכל ענין זה שבחי' חכמה יהי' מאיר בקירוב כו' היינו כי חכמה הוא מה שלמעלה מההשגה. ונקרא שכל הנעלם מכל רעיון ומה שנמשך מזה בבחי' הבנה והשגה זהו רק הארה בעלמא וכמו ברק המבריק מכח השכל לתוך ההשגה משא"כ עצמות מהות כח השכל אינו מושג כלל. ועד"ז יובן ג"כ הנמשל למעלה בבחי' חו"ב דאצילות שבחי' חכמה הוא למעלה מכל בחינת השגה כו'. והנה מבואר בפע"ח) (שט"ז פ"א) שהשיג האריז"ל בשעה א' מה שאם היה יושב ודורש שמונים שנה רצופים לא יספיק לבאר זה. ואיך השיג זה בשעה אחת. אלא ענין הוא שהשגתו היה ע"ד בחי' ראייה במהות ועצמיות בחי' חכמה אלא שהשגתו היה בהיכלות דיצירה כידוע ומ"מ עד"ז יובן גם בבחי' חכמה דאצי' מה שהחכמה עצמה ממש מאירה בבחי' קירוב זהו הגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו מה שלמעלה מגדר השגה יהיה ג"כ מאיר בבחי' קירוב כו' וע"ז נאמר לעתיד עין בעין יראו כו'.

ועד"ז הוא ג"כ ענין קריעת ים סוף שהוא בחי' גילוי האצילות ממש בבריאה כמ"ש במ"א ואצילות הוא בחי' חכמה דרך כלל ובריאה הוא בחי' בינה אם כן קי"ס היינו שיהיה ים החכמה מאיר בבחי' קירוב ממש כמו הבינה וזהו ענין כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים כו' ולהיות גילוי זה זהו ע"י בחי' פלא עליון בחי' אין כמ"ש בזהר גבי קי"ס דבעתיקא תליא. וכנזכר לעיל בענין אני היום ילדתיך כו'. ועמ"ש עוד במ"א ע"פ מאמר הזהר ר"פ ויצא (דקמ"ח ע"ב) ע"פ וחסידיך ירננו. ולויך ירננו מיבעי ליה כו' ונזכר מזה ג"כ בזהר פ' פנחס (דרמ"ב ע"א) והוא ג"כ שייך קצת לענין הנ"ל:

ה **והנה** כל זה הוא בכח התשובה שביוה"כ לפני הוי' תטהרו. וזהו זה היום עשה הוי' כי היום הוא ענין התשובה כמו שאמר משיח לר' יהושע בן לוי כששאלו אימתי קאתי מר ואמר ליה היום דהיינו היום אם בקולו תשמעו. ופי' היום היינו זכרון ליום ראשון ראשון שלפני ההשתלשלות וכמ"ש במ"ע ביום הראשון גימטריא כתר שהוא נקרא היום שכולו יום כו' (עמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י גבי כי גדול יום יזרעאל וע' ברע"מ פ' תצא) (דרע"ח ע"א) ע"פ ביומו תתן כו' עד היום אם בקולו תשמעו ובפי' הרמ"ז שם ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בפ' ראה דפי' בקול היינו מה שמלובש בבחינת הקול כו' ע"ש וזהו שלהיות גילוי בחי' היום שכולו יום הוא ע"י בקולו תשמעו כו' ע"ד הנ"ל ועמ"ש סד"ה בעצם היום הזה נמול אברהם וזהו ג"כ פי' היום אם היינו ע"ד מ"ש בזהר פ' תרומה (דקס"ג ע"א) בענין אם דהוא בחי' שמאלא אתכליל בימינא כדפי' במק"מ שם דהוא בחי' חו"ב והם המלבישים לבחי' היום וכ"ז נמשך ע"י בקולו תשמעו כו' וענין פי' הלבשה זו מבואר במ"א סד"ה להבין מפני מה יו"ט דפסח. והיינו בחי' התשובה

שהיא קדמה לעולם ובחי' היום זה עשה הוי'. (ועמ"ש בד"ה בפ' נסכים כתיב בענין היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים ע"ש) כי הנה כתיב כל אשר חפץ ה' עשה וגו'. שעשה והמשיך בחי' הוי' בכל ההשתלשלות מבחי' כל אשר חפץ וגו'. והיינו ע"י זה היום דהיינו יום ראשון שלפני ההשתלשלות שהוא ענין התשובה כי נעוץ תחלתן בסופן דייקא שבעוה"ז הגשמי דוקא מאיר אור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות לכן יוכל להיות בחי' תשובה להפך לבו מן ההפך אל ההפך. וכמו ר"א בן דרודיא שקנה עולמו בשעה אחת כו' משא"כ בעוה"ב שכבר נבדל איש על מקומו וכל צדיק יש לו מדור בפני עצמו (ועמ"ש מזה בד"ה צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי) וזהו אני היום ילדתיך היום דוקא יכול להיות גילוי אני מאין ונפלאת היא בעינינו זה היום דייקא והוא הגורם להיות עשה הוי' ולכן נגילה ונשמחה בו (ובזהר נזכר ע"פ בני אתה אני היום ילדתיך בפ' בלק) (דקצ"א ע"ב ודף ר"ג ע"ב) וע"שד ועוד נזכר בפ' משפטים (דצ"ח א' ודק"א א') לענין אחר. וע"פ זה היום עשה כו' בפ' אמור (תחלת דף ק"ה) וע"ש. ופ' בחקתי דף ק"י"ד ע"ב:

פרק ג

ולתוספת ביאור ענין שמחת תורה דהיינו שהתורה תהיה שמחה כו'. הנה כתיב עוטה אור כשלמה שאור התורה היא בחי' לבוש המחבר רוחניות עם גשמיות (עמ"ש מזה ע"פ וראיתם אותו וזכרתם כו' ובאג"ה סי' י"ט וע' מענין עוטה אור ברבות ויקהל פ"נ זח"א ל"א סע"ב קמ"ב ב' ח"ב קס"ד ב') שקיום כל הדברים הגשמיים והתהוותם מאין ליש הוא ע"י התורה דעשייה שכל הדברים הגשמיים הכתובים בתורה הם הם חיותם וקיומם ויש מהם שאינם כתובים בפירוש אלא נרמזים באיזה רמז או ע"י צירופי אותיות התורה וע"י אותו רמז או הצירוף מקבלים חיותם וקיומם וזהו לשון רז"ל דברו חכמים בהווה דהיינו בהתהוות הדבר שהתהוות הדבר ההוא הוא ע"י שדברו בו חכמים בתורתנו כו' והנה כמו שיש תורה דעשיה להיות דברים גשמיים כך יש תורה רוחניות שלומדים בג"ע העליון כמ"ש רז"ל במעשה דרבה בר נחמני אם בהרת קדמה לשער לבן כו' דודאי אין זו בהרת גשמיות שהיא צרעת הגוף דא"כ למה צריכין ללימוד זה במתיבתא דרקיע אלא הענין הוא שבהרת עזה כשלג שהוא מפני שאין במקום זה אדמומית מהדם שהוא הנפש ובהרת היא המעכבת סיבוב והילוך והתפשטות הנפש והחיות במקום הזה וכן ענין כל הד' מראות נגעים ותולדותיהם דיהא מכאן טהור בוהק הוא פרח בעור טהור הוא לפי שכבר יש שם איזו הילוך לדם הוא הנפש כו'.

והנה ענין זה הוא ברוחניות סגירו דנהורא שמעכב ההשפעה והחיות מלמעלה ויש בזה לימוד איזה ענין מעכב ההשפעה עד שלא יוכל להנות מזיו כו'. וכיוצא בזה בכל התורה כולה ברוחניות וכמ"ש כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים שנמשל דודי לתפוח מחמת הגוונין כו'. וכן בכל הענינים כולם. כלל העולה שהתורה היא לבוש המחבר מעולם ועד עולם.

והנה למשל לבוש האדם כשהוא לבוש בו הרי נעשה תפארת לו וגם יש יתרון ועילוי להלובשו וכשהוא מונח בקרן זויות ואין האדם משתמש בו שולט בו רקבון כך כביכול באדם העליון ועל הכסא דמות כמראה אדם וגו' שכשהוא לובש בתורי' דהיינו שנמשך בה אור א"ס ב"ה אזי התורה היא בבחי' שמחה ותענוג ואהיה שעשועים ואהיה לשון עתיד כו' (וביאור הענין שהתורה הוא לבוש הוא כמ"ש בסש"ב) (פנ"ב) שא"א לעולמות לסבול ולקבל אור שכינתא כו' בלא לבוש המעלים ומסתיר כו ומהו הלבוש שיוכל להסתירה ולא יתבטל במציאות באורה הוא רצונו וחכמתו יתי' המלובשים בתורה ומצותיה כו' וזה היכל ק"ק שבכל עול' כו' ועמ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו בענין ומקדשי תיראו:

קיצור ע"פ ביום השמע"צ

א ברי"ה אומרים זה היום תחלת מעשיך. השתלשלות העולמות זה מזה הוא ע"י ריבוי ממוצעים. וג"ע התחתון הוא הממוצע בין עולמות הרוחניים ובין עוה"ז ולכן נקרא תחלת מעשיך היינו תחלת עולם העשייה. זכרון ליום ראשון שלפני ההשתלשלות היינו בחינת הכתר שהוא הממוצע המחבר שפע המאציל א"ס ב"ה לנאצלים כמ"ש מזה בד"ה פתח אליהו בפי' וירא ובסידור בביאור ע"פ אתה הצבת כל גבולות ארץ:

(ב) והנה ירידת הנשמות בעוה"ז הוא צורך עלייה. והיינו כי אני הוי' הוא שמי בחי' שם בלבד כמ"ש בביאור ע"פ שובה ישראל. וזהו אז תתענג על הוי' ועמ"ש בפי' ותתפלל חנה על הוי' בד"ה לא תהיה משכלה. והזוכים לגילוי עונג זה הוא ע"י תשובה כי תשובה קדמה לעולם הנמשך משם הוי"ה וזהו ענין יוהכ"פ לפני הוי"ה תטהרו:(ג) ובכח תשובה זו נמשך בשמע"צ להיות שמחת תורה דהיינו לשמח את התורה בהתחברות הבחינה תורה שבכתב ותורה שבעל פה דהיינו אשר תשב"כ שהיא מבחי' חכמה שע"ז נאמר אחכמה והיא רחוקה ממני.

ונקרא מוסר אביך עיין בהרמ"ש ר"פ פנחס. והיא בחינת ונחנו מה בחינת והחכמה מאין תמצא תהיה מאיר בבחי' גילוי כמו בחי' תשבע"פ הנק' תורת אמך שמבחי' בינה וזהו ענין השמחה שהיא גילוי וזהו מאת הוי' שהוא חכמה היתה זאת בחי' תשבע"פ והיינו ע"י כח התשובה שהיא בחינת לפני הוי"ה תטהרו.

ועמ״ש מענין חכמה מוחין דאבא שהוא מעלת השבת הנק׳ קדש על יו״ט שנקרא מקרא קדש שהוא מוחין דאימא כי מועדים לשמחה מבחי׳ אם הבנים שמחה בד״ה מצה זו כו׳ ועמ״ש בד״ה האזינו השמים בענין יוהכ״פ יום התשובה שנקרא שבת שבתון וכמ״ש בד״ה שבת שבתון הוא לכם ע״ש שהוא בחינת קדש הקדשים שלמעלה מבחי׳ קדש ומוחין דאבא ומזה יובן איך ע״י כח זה נמשך להיות שמחת תורה לשמח את התורה ר״ל שגם בחי׳ חכמה ומוחין דאבא יהיה מאיר בגילוי שזהו ענין השמחה ע״ד שאם הבנים היא שמחה וכמש״ל סד״ה ושאבתם מים בששון:

ד וזהו כאיש אשר אמו תנחמנו היינו תשבע״פ כן אנכי אנחמכם שלעתיד יהיה גילוי פנימית התורה בחי׳ עדן ומעין מבית ה׳ יצא ועמ״ש בד״ה ושאבתם מים בששון. ועמ״ש ע״פ ואתחנן בענין אעברה נא ואראה כו׳. וזהו ענין לרחוק שנעשה קרוב וכדפי׳ בזח״א (תולדות קמ״ב ב׳) מאתר רחיקא קריב ליה ע״ש במק״מ ולכן נמשך זה בכח התשובה שהוא ג״כ בחינת לרחוק שנעשה קרוב:(ה) וזהו זה היום עשה הוי״ה. בחי׳ היום אם בקולו תשמעו והוא בחי׳ יום ראשון זהו הנמשך בעוה״ז דוקא ע״י התשובה וכענין תחלת מעשיך הוא זכרון ליום ראשון כי נעוץ סופן דוקא בתחלתן. וזהו אני היום דוקא ילדתיך. ומבחי׳ זה היום נמשך להיות עשה שם הוי׳ וע׳ באג״ה ע״פ ויעש דוד שם.

והנה התורה נקרא עוטה אור כשלמה שאור התורה היא בחי׳ לבוש המחבר א״ס ב״ה אל העולמות כי חכמה עילאה היא ג״כ בחי׳ ממוצע המחבר אור א״ס עם העולמות כנזכר בד״ה כי אברהם לא ידענו.

וע״י התשובה ממשיכים שיהיה אור א״ס ב״ה נמשך ומתלבש בהתורה ע״ד דהע״ה היה מחבר תורה שלמעלה בהקב״ה ועמ״ש בד״ה יונתי בחגוי לכן ע״ז התורה היא שמחה ממה שמתלבש בה אור א״ס ב״ה וזהו שמחת תורה.

וע״י שמחה זו גורם ג״כ הגילוי של התורה בחי׳ לרחוק שנעשה קרוב. וזהו עצרת תהיה לכם התאספות והתקבצות יחד לשרשם שהיא חכמה עילאה ובינה הנקרא מוסר אביך כו׳ ותורת אמך כו׳. ולפ״ז זה היום תחלת מעשיך זהו הממוצע בין עולמות הרוחניים לעשייה הגשמיות ונמשך ג״כ ע״י זכרון ליום ראשון. ומזה מסתיים בשמע״צ בחינת המשכת עוטה אור כשלמה שהוא התורה ממוצע המחבר גילוי אור א״ס ב״ה בכל העולמות עליונים ותחתונים. ועיין מענין עוטה אור כשלמה ברבות בראשית (פרשה א׳ ר״פ ג׳ פ׳ בא פט״ו קל״א ד׳. ר״פ י״ז) ויקהל (ר״פ חמשים) זח״א בראשית (ל״א סע״ב) לך (צ׳ ע״א) ובסה״מ (סי׳ ק״ך וסי׳ קמ״ו) תולדות (קמ״ב ב׳) ובמק״מ שם. ח״ב פ׳ בא

(ל"ט ב') משפטים (צ"ח סע"א) תרומה (קס"ד ב'). פקודי (רמ"ה ע"ב) וע' מענין שלמה במא"א אות שין (סמ"ה):

פרק ד

ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב וגו'

(ועיין מזה בגמרא פ"ב דשבת ד"ל ע"א פ"ק דמ"ק ד"ט ע"א במדרש רבה פ' נח פל"ה במגלת אסתר בפסוק כטוב לב המלך) הנה בשמיני עצרת מקבלים כל ישראל שפע הנהגתם בתורתם ועבודתם על כל השנה והוא ענין מוריד הגשם שאומרים משמיני עצרת עד הפסח ומשם ואילך מוריד הטל. והנה בכל שנה ושנה צריך להיות תחלה ראש השנה ויום כפור וסוכות ואח"כ שמיני עצרת והענין כי הנה כתיב אז תשמח בתולה במחול וגו'. בתולה היא בחי' כנסת ישראל מקור כל נשמות ישראל (וע' בתד"א ח"א פכ"ו ובזהר פ' אמור דפ"ט ע"א וסע"ב בלא פגימו כו' ועי' ס"פ פנחס דרנ"ח ריש ע"ב ע"פ והקרבתם עולה ועשיתם עולה ועיין במאורי אור אות ב' סי' מ"ד) ובמחול יש לו ב' פירושים הא' הוא לשון מחית עון. והב' הוא כפשוטו לשון ריקוד במחולות (ועיין ברבות בשה"ש ע"פ כמחולת המחנים) ורצה לומר ששמחת כנסת ישראל בה עושה הוא כמו ע"ד משל שמרקדים במחול שמתרחק האחד מחבירו וחוזר ומתקרב והריחוק הוא סיבת הקירוב לפי שאינו ריחוק אמיתי שאין הריחוק פנימיות המכוון אלא שדרך ריקוד כך הוא (ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ ע"פ בן חכם ישמח אב) וכך הוא ענין שמחת כנסת ישראל בבחינת ריחוק וקירוב ולא ריחוק ממש ח"ו אלא בבחי' רצוא ושוב לפי שא"א להיות תמיד בבחי' רצוא. וכמאמר ואם רץ לבך שוב לאחד שגם בבחי' שוב היא דבוקה בה' אחד כו'. ויובן זה בהקדים מה שכתוב ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך בשני יצריך. ולהבין איך תהיה אהבת ה' ביצר הרע שנקרא רע (ועמ"ש מז בד"ה המגביהי לשבת) אך הענין כי יש שני לבבות באדם דהיינו חלל הימני וחלל השמאלי. הימני פונה תמיד לאהבת ה' ולדבקה בו והשמאלי הוא להיפך לאהוב דברים זרים גשמיים והיינו לפי שהנפש במקור חוצבה יש לה ב' בחי' כדכתיב אחור וקדם צרתני (ועיין מזה במדרש רבה ר"פ תזריע אם זכה כו' זח"ב בשלח דנ"ה ע"א ובמק"מ שם) פי' אחור למעשה בראשית שהאדם נברא סוף כל הנבראים וקדם כי ישראל עלו במחשבה ובראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית כו' וכמארז"ל במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים ולא צדיקים בלבד אלא כמ"ש ועמך כולם צדיקים כו' ונשתלשל וירד להיות בבחי' סוף כל הברואים במעשה וגם הוא למטה במדרגה מכל הברואים עד שהאדם מקבל חיותו מדומם צומח חי וסוף מעשה במחשבה תחלה והיינו לפי שמקור חוצבה של הנפש הוא בבחינת נעוץ

תחלתן בסופן שנמשך מבחי' סובב כל עלמין כו' (ועמ"ש מזה בד"ה כי תצא בענין מאן דקטיל לחויא יהבין ליה ברתא דמלכא ומ"ש בד"ה אלה מסעי בענין ואלה מסעיהם למוצאיהם והנה בחינה זו מתגלה בחלל הימני שבלב אשר הוא מלא רוח חיים משא"כ חלל השמאלי בו משכן הדם שהוא הנפש ורוח הוא למעלה מבחי' נפש וכתיב רוח האדם העולה היא למעלה והיינו מ"ש בד"ה האזינו גבי והרוח תשוב כו'. ופי' העולה זהו כענין מ"ש והקרבתם עולה וע' בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ צו במ"ש ולדעתי ז"ס רוח האדם העולה למעלה וע' ברבות ר"פ תזריע שם בענין ורוח אלקים מרחפת כו') ומזה נמשך להיות בלב כל אדם בחי' רצוא ושוב בחינת רצוא הוא בבחי' פנימיות נקודת הלב שבחלל הימני להיות כלתה נפשו להי' ולהשתפך נפשו אל חיק אביה מעומקא דליבא (וע' מענין והחיות רצוא ושוב באדר"ז) (דף רפ"ח תחלת ע"ב ודף רצ"ג ע"ב) ובספ"ד בזהר ס"פ תרומה (דקע"ו ע"ב ודף קע"ז סע"א) ובפי' ויצא (דקע"ז ב') בס"ת וברע"מ פ' פנחס (דרנ"ה ע"ב) אשר מהמאמר שבאדר"ז מובן שבחי' רצוא ושוב נמשך ממקום גבוה מאד נעלה ועמ"ש בזה במ"א בד"ה וקבל היהודים ועד"ז נתבאר כאן שמצד מקור חוצבה של הנפש מבחי' סוכ"ע מזה נמשך להיות בלב כל אדם בחינת רצוא כו' בפנימית הלב וכנודע דפנימית הלב זהו נגד מזבח הפנימי שהוא מזבח הזהב אשר בחי' זהב הוא אהבה כרשפי אש שלהבת עזה העולה למעלה עד שבא לידי כלות הנפש וזהו כי בכה ארוץ גדוד ובאלקי אדלג שור כו' וכמש"ל בענין צור לבבי וחלקי אלקים לעולם ועמ"ש בד"ה שרביט הזהב ובד"ה שמאלו תחת לראשי מענין כמעלת הזהב על הכסף ובד"ה נאוו לחייך בתורים ונקרא תעלומות לב לפי שהיא נעלמה ומסתתרת בתוך הלב שאינה באה לכלל גילוי השגת טעם ודעת אלא למעלה מן הדעת מפני ששרשה מאד נעלה ממקום גבוה ונעלה למעלה מן הטעם ודעת והשגת הנבראים והוא בחי' קדם שנלקח מבחי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' ובחי' ישת חשך סתרו וע"ז נאמר יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן וכתיב ה' צלך שהוא בחי' צל ולא גילוי אור כו' כמ"ש במ"א [וע' מ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה אש שחורה וע' ברע"מ פ' פנחס דרנ"ה ע"ב הנ"ל] ובחינה זו קיימת לעד שישנה ודאי מסותרת בלב כל אחד מישראל שיכול לעורר את האהבה בשעת התפלה וכיוצא בה. אך אח"כ יכולה להיות חולפת ועוברת כו' מפני שמלובשת ומסותרת בבחינת חיצונית הלב בבחי' אחור.

ומ"מ רשימו ניכר ונשאר קיים בהעלם בבחינת מקיף לבד להיות מחסה ומסתיר כדי שיוכל להיות סור מרע ועשה טוב כל היום אף אם פנימיות נקודת לבבו בל עמו בהתגלות רשפי אש כמו בשעת התפלה ולכן נקרא בחי' צל כמו שה צל הוא מגין להיות מחסה

ומסתיר מחום השמש ומזרם וממטר. כך הנה אהבה זו שמבחי׳ פנימיות נקודת הבל אף שהיא מסותרת ומתעלמת ואינה באה לכלל גילוי בכל היום אחר התפלה וכיוצא בה מ״מ הוא בבחינת מקיף על בחינת חיצוניות הלב בחינת אחור שלא יפול אחור לגמרי באהבה רעה ח״ו והיינו מפני שבחי׳ אהבה זו היא ודאי מסותרת בבחינת פנימית נקודת הלב וקיימת לעד בל תמוט לעולם ועד לפי שהוא בטבע הבריאה ששת ימי בראשית כנ״ל. אך הנה עיקר עבודת האדם להיות נקרא בשם עבודת עבד ועיקר העבודה בלב כדכתיב ולעבדו בכל לבבכם והיינו האהבה להוציא מבחי׳ ההעלם אל בחי׳ הגילוי בלב ולהמשיך בחינת חשך. דהיינו בחי׳ ישת חשך סתרו הנ״ל להיות בבחי׳ אור וגילוי כדכתיב כי אשב בחשך הוי׳ אור לי.

והנה ענין מאמר ויאמר אלהים יהי אור שהארץ היתה חשך כו׳. ולזה צריך להיות עבודה תמה ואין כל חדש תחת השמש רק להוציא מההעלם אל הגלוי ולזה נתנה קצבה לימי האדם ימי שנותינו בהם שבעים שנה כדי לעמול בעבודה זו וענין שבעים שנה ביאר הכתוב ימי שנותינו בהם בהם דייקא שהם בחי׳ רשות הרבים וכדי שיוכל להיות בחינת רשות היחיד ליחודו ית׳ צריך עבודה ויגיעה רבה כמה בחינות ומדריגות עד מלאת בחינת שבעים שנה כו׳ וכמ״ש במ״א (וע׳ מ״ש מזה בד״ה אם בחקתי תלכו והנה כדי להמשיך גילוי מבחי׳ ישת חשך סתרו לבא בבחי׳ אור וגילוי זהו ע״י אתעדל״ת ממה שמהפך חשוכא לנהורא וכמ״ש סד״ה וידעת היום והיינו מ״ש בזח״ב בשלח) (דנ״ז ע״א) שע״י שמבקעין כל אינון כותלי חשוכא דהיינו החשך דנה״ב והגוף ע״ז ממשיכים הגילוי מבחינת ישת חשך סתרו וזהו ענין לראות פני. ועד״ז נתבאר במ״א ע״פ מאמר הזח״ג בפי׳ פנחס (דרמ״ט תחלת ע״ב) בענין ועאלת לגו טורא דחשוכא כו׳ שעל ידי העלאת מ״ן מבירור ק״נ שנקרא טורא דחשוכא ממשיכים מבחי׳ ישת חשך סתרו שנקרא ג״כ טורא דחשוכא מה שלמעלה מעלה מטורי דנהורא כמ״ש מזה בביאור ע״פ מנורת זהב כולה. ומכ״ז יובן מ״ש בספ״ד (דקע״ו סע״ב) והחיות רצוא ושוב דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב פי׳ כי על ידי הרצוא ממשיכים מבחי׳ ישת חשך סתרו להיות בבחי׳ אור וגילוי כנ״ל אך כי טוב היינו כי טוב לגנוז וזהו בחי׳ השוב שהוא לגנוז האור בכלים מכלים שונים דתומ״צ שע״ז דייקא מתקיים האור משא״כ אור בלי כלי וזהו שאמרו רז״ל שמור זו משנה וע׳ בזהר ח״ג פי׳ בלק (דף ר״ד ע״ס) ע״פ בקר אערך לך ואצפה כד״א ויצפהו כו׳ ע״ש והיינו בחינת האור כי טוב לגנוז:

ב **והנה** סדר העבודה צ״ל תחלה ראש השנה שזה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון. ובחי׳ ר״ה הוא בחי׳ שמאלו תחת לראשי בחי׳ שמאל דוחה כו׳ [כמש״ל בד״ה ושאבתם

מים בששון ובד"ה האזינו השמים] וכן סדר עבודת האדם תחלה היא בבחי' שמאל דוחה כו' בבחינת ריחוק דהיינו שידמה בנפשו כאלו הוא רחוק מה'.

וכמאמר רז"ל היה בעיניך כרשע [וע' בסש"ב פי"ג] ועל דרך זה נתקנו כל הוידוים והסליחות קודם ר"ה ובעשי"ת לראות בעצמו כל הפחיתות שבו להיות שפל בעיניו ולב נשבר ונדכה על עוצם ריחוקו מה' ובפרט בהיות ממארי דחושבנא לחשוב כל הדבורים והמחשבות כו' אזי יהי' לבו נשבר בקרבו ויהי' נכנע לפני המקום ובחי' שמאל דוחה זו להיות תחת לראשי בחינת ראש כמ"ש במ"א בד"ה שמאלו תחת לראשי בפ' כי תשא. עד שביום כפור לפני הוי' תטהרו לפני הוי' בחי' פנים בפנים בכח התשובה מעומקא דליבא וכדכתיב ממעמקים קראתיך הוי'.

וכתיב בקשו פני את פניך הוי' אבקש בחי' פנימית הלב דהיינו שיהיה מגמתו לה' ותורתו בכל לב ונפש ולהיות עסקיו בעוה"ז דרך קרירות כו'. כי במקום שלבו של אדם תקועה בכל לב ונפש נקרא בחי' פנים וזהו ענין פנים בפנים שיהיה כל פנימיות לבו ונפשו רק לפנימית רצונו ית'. מה שאין כן על ההיפוך נאמר כי פנו אלי עורף שפונים לה' ולמצותיו בבחי' קרירות והפנימיות שלהם בלב ונפש היא לבחי' אחוריים שהם ענינים גשמיים וכו' שהם רחוקים מאור פניו יל' ולפי שלא שייך לומר נגד השי"ת לשון ריחוק מקום כי הלא מלא כל הארץ כבודו נאמר בלשון עורף שהוא עד"מ כאדם העומד אצל חבירו אלא שנהפך ערפו אליו שהרי זה הוא בתכלית הריחוק [וכמ"ש מזה לעיל בד"ה שובה ישראל] וביום כפור מכל חטאתיכם לפני הוי' תטהרו לפי שאז מתגלה בחינות י"ג מדה"ר.

ולכן כתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו [ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים] כי שלג וצמר הם י"ג מדה"ר על שם הפסוק לבושי כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקא ולפיכך מתעלי' כל ישראל להיות פנים בפנים בבחי' פנימיות נקודת הלב. ולכן יום כפור אין בו לא אכילה ולא שתיה שבכל השנה אדם ניזון מאכילה ושתיה גשמי' שנעשה מהם דם שהוא הנפש חיצוניות הלב. משא"כ ביוכ"פ מתגלה בחי' פנימיות הלב שאין ניזון מאכילה ושתיה גשמיות [וע' בפע"ח שער יוהכ"פ (פ"א ורפי"ג) וע' בפי' הרמ"ז בזהר פי פנחס (דרמ"א ע"ב) גבי עלמא דאתי לית ביה אכילה ושתיה והא כתיב אכלתי יערי כו' ע"ש והיינו כי פנימית הלב נלקח מבחי' קדם צרתני קדם למע"ב שבחי' זו אינה מקבל מדצ"ח כמו בחינת אחור למע"ב שמקבל מהבירורים כו' אלא כי על כל מוצא כו']:

ג **וע"י** בחינת תשובה עילאה זו שמעומקא דליבא מתגלה בסוכות בחינת וימינו תחבקני שימין עליון הוא בחינת אהבה רבה שלמעלה מן הטעם ודעת מתגלה למטה בגילוי הלב שלא יהיה בבחי' נפרד ח"ו ממנו יתי' וזהו תחבקני כמשל המחבק את חבירו שלא ילך ממנו והיינו ע"י הסוכה בחינת צל שהוא בחינת ה' צלך וגו' (ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בפי' וסוכה תהיה לצל יומם כו') וע"י נענועי הלולב כי ד' מינים שבלולב הם רומזים בשם הוי"ה ומנענעים ומביאים ללב שכל הבאה הוא ללב כדי להיות מאיר ומתגלה בלבו של אדם. וזהו שמנענעין לשית סטרין מעלה ומטה ולארבע רוחות כי הוא יתי' אחד בשמים ובארץ ודי' רוחות ולפי שהוא מקומו של עולם כמ"ש הנה מקום אתי וגו' כמ"ש במ"א. וצריך להמשיך ולהכניס בחינת אחד בלב שיהיה ה' אחד שורה ומתגלה בו ולמהוי אחד באחד כו' (ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת בדרוש הראשון) והנה על זה נאמר משליך קרחו כפיתים כי הנה תחלה נאמר הנותן שלג כצמר כו' שהוא בחי' התגלות י"ג מדות הרחמים לבושיה כתלג חיור כו המתגלים ביוהכ"פ. שע"ז נמשך ומתגלה בסוכות בחינת וימינו תחבקני ומזה נמשך בחי' משליך קרחו כפתים כי הנה בחינת אהבה רבה זו וחסד עליון זה הנמשל למים נגלד ונעשה קרח. כלומר שנתגשם וירד בסתר המדרגות מריש כל דרגין אחר דלית מחשבה תפיסא ביה להתלבש להיות נתפס בהשגת בני אדם לכל חד לפום שיעורי' דילי'. וזהו משליך בבחי' השלכה מדרגא לדרגא כפתים בחי' פירוד והתחלקות לרבבות מדרגות להיות נמשך גם למטה בחי' אחד למען דעת כל עמי הארץ כו' (וזהו כענין מ"ש ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא. ומבואר במ"א בשם הרב הקדוש רבי אברהם בן הרב המגיד נ"ע כי קרח אותיות חרק וחרק הוא בחי' נצח ענף החכמה. ומזה נמשך הפרסא המפסקת בין אצילות לבריאה שהיא בחי' רקיע שעל ראשי החיות כעין הקרח כו'. והטעם שנק' בשם קרח הוא כי ענין הפרסא הוא עד"מ כמו הרב שרוצה להסביר שכל גדול לתלמידו שאין התלמיד יכול לקבלו וצריך להמשילו בדרך משל וחידה וכמו משלי שלמה כו'. ועד"ז כדי שיומשך מבחי' חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא בבחי' חב"ד שבעולם הבריאה ואין בנבראים יכולת לקבל הארת החכמה כמו שהיא באצילות לכן נעשה בחי' פרסא שעל ידה נמשך החכמה בנבראים כמו עד"מ השכל שמשיג התלמיד דרך לבוש המשל וכענין וידבר שלשת אלפים משל כו' וכמ"ש מזה בד"ה פתח אליהו בפי' וירא ובד"ה והבדילה הפרוכת וזהו שנקראת רקיע כעין הקרח כמו עד"מ הקרח שהוא עצמו מים אלא שנגלדו ונעשו קרח כך הוא ענין התלבשות השכל במשל שבו מלובש השכל עצמו ממש אלא שמלובש במשל גשמי והוא כמו גשמיות הקרח לגבי המים וזהו ענין

רקיע כעין הקרח שעל ראשי החיות שבמרכבה שעי"ז נמשך להם השגה מלמעלה והיינו על ידי שנמשך מתחלה להיות בבחינת קרח דוקא. ועי"ז נמשך בהם ג"כ בחי' הביטול וזהו ענין קרח אותיות חרק שהוא בחינת ביטול ועמ"ש מזה סד"ה וכל העם רואים את הקולות. והנה מבואר לקמן בסמוך דבחי' קרח זהו בחי' שוב שאחר הרצוא וענין דמיון בחי' זו לבחי' קרח היינו כי בחי' שוב הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים על ידי מעשה המצות ותלמוד תורה כנגד כולם אשר המצות נקראים רמ"ח אברים דמלכא דכמו שמלובש חיות הנפש באברין עד"מ כך מלובש אור א"ס ב"ה במעשה המצות היינו בתפילין נמשך ומלובש בחי' ד' מוחין שהם בחי' חכמה ובינה וחסד וגבורה של הקב"ה כו' ובצדקה וגמ"ח נמשך ומלובש בחי' חסד דרועא ימינא כו' וכמ"ש מזה בד"ה משה ידבר. והנה התלבשות זו דמוחין עליונים במעשה המצות גשמיים נמשל לבחי' קרח שהוא עד"מ התלבשות השכל במשל גשמי כנ"ל וכך הוא ענין התלבשות אורות העליונים במעשה המצות בגשמיות וכן בעבודת ה' מתלבשים הדחילו ורחימו שבתפלה במעשה המצות ודרך כלל האהבה היא שרש לרמ"ח מ"ע והיראה היא שרש שס"ה ל"ת וזהו ג"כ בחי' משליך קרחו כו' ועמ"ש ע"פ ואברהם זקן בא בימים בפרשה חיי שרה בענין ויבא משה בתוך הענן כו' כמ"כ תורה ומצות כו' ע"ש. וענין כפתים י"ל שפירור והתחלקות זו נמשך ע"י ה"ג וזהו ענין החותם ועמ"ש בפי' ראה בד"ה וברכך כו' ע"ש). אך הנה כתיב לפני קרתו מי יעמוד כי המשכת גילוי זה למטה בבחי' קרתו הוא בחי' קרירות להיות נמשך ממנה בחי' שוב היפך בחי' רצוא שהוא בחינת רשפי אש שלהבת העולה מאליה ולא כל אדם זוכה לעמוד בבחי' שוב לאחד שגם בבחי' שוב יהיה דבוק בה' כו' הגם שנמשך מלמעלה בחי' חיבוק וימינו תחבקני הרי הוא כמשל המחבק חבירו מאחוריו דהיינו שאהבה נמשך ג"כ לבחי' אחוריים ע"ד לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל כו' וגם בסוכות היו מקריבין שבעים פרים על שבעים אומות להמשיך להם השפעה כמו שכתוב במדרש שה"ש בפסוק הנך יפה רעיתי. והנה בבחי' שוב כשמתרחק מן הרצוא יכול להיות בחי' נפילה לגמרי לבחי' אחוריים (ולזה נאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו דהיינו שבכל בקר מתעורר חסד עליון להתגבר על בחי' חמור כו' הוא ענין חמרא אפי' בתקופת תמוז קרירא ליה דהיינו מה שאין האדם מתפעל מגדולת ה' ועד"ז נאמר אשר קרך בדרך כו' ובחי' אור האהבה דאברהם הוא ויחבוש את חמורו כו' וע' בזח"א וישלח) (דקס"ו ב') וע' בזח"ב תרומה (קס"ו ב') איך מבחי' קרח נתברר הפסולת והם בחי' מים הרעים וזהו ענין תענוגים גשמיים ולזאת צריך לחזור ולעורר את האהבה כרשפי אש בחי' רצוא להגדיל מדורת אש האהבה וזהו

ישלח דברו וימסם ע"ד מ"ש בזח"א בראשית (כ"ט ב') תוקפא דצפון אגליד מיא ותוקפא דדרום שרא מיא דהיינו ע"י תגבורת חום השמש נמס הקרח ונעשה מים וכך על ידי תגבורת רשפי אש האהבה בחי' רצוא נעשה המשכת חסד עליון ונתהפך מבחי' קרח לבחי' מים. וזהו ענין גבורות גשמים שיורדים בגבורה ע"י בחינת גבורה בחינת רשפי אש (ולפמ"ש לעיל דבחינת קרח זהו בחי' הפרסא המפסקת א"כ מה שנתהפך מבחי' קרח לבחי' מים היינו להיות הגילוי למטה בבי"ע כמו למעלה וענין בחינה זו בשמע"צ הוא כמ"ש לעיל בפי' מאת הוי' היתה זאת שבחינת ח"ע שמאירה בבחי' ריחוק נעשה עתה בבחי' קירוב כו' ע"ש) ובחי' מים הללו נמשכים ונוזלים למטה ע"י כי ישב רוחו הוא בחי' רוח הקדש רוח הנמשך מקדש העליון הוא בחי' חכמה עילאה (ע' זהר חקת קפ"ג ע"ב) ואזי יזלו מים שהיא בחי' תורה להיות מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל שהם הם כל המשניות והלכות שבתורה שבעל פה שנמשכו מבחי' ח"ע בחינת תורה שבכתב דאורייתא מחכמה נפקת כו' וזהו ענין שמיני עצרת (והיינו כי ביום הכפורים הוא בחינת הנותן שלג כצמר להיות אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו' ואח"כ כפור כאפר יפזר משליך קרחו זהו המשכת חסד עליון שבסוכות שנגלד ונעשה כפור וקרח וכמ"ש במן דק ככפור והמן הוא מבחי' טלא דבדולחא אשר זהו ג"כ שרש בחי' סוכות כמש"ל סד"ה האזינו השמים. ואח"כ ישלח דברו וימסם ישב רוחו יזלו מים זהו בחי' שמע"צ שזהו ענין משיב הרוח ומוריד הגשם כנ"ל):

ד **וזהו** ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך כי אין מלך בלא עם ולא שייך לפניו יתי להיות נקרא שמו מלך כי על מי הוא מלך שהרי הוא מהווה את הכל והיה הוה ויהיה בשוה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אלא ע"י עבודתנו אנו ממשיכים מלכותו עלינו וכמאמר אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם כמ"ש במ"א ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים גבי למען הקים אותך היום לו לעם כו' ע"ש והנה המשכת בחי' מלכותו אינו בבחי' רצוא שהוא להשתפך נפשו כו' אלא הוא בחי' שוב וכמ"ש שום תשים עליך מלך כו' וכמ"ש במ"א וזהו שלח את העם להיות בבחי' שוב כדי להיות בחי' עם:(ולתוספת ביאור ענין שלח זהו כמ"ש המשלח מעינים בנחלים כו' ישקו כל חיתו שדי שזהו בחי' ההמשכה מבחי' ח"ע שהיא בחי' מעיין הנובע ממקור מים חיים הוא בחי' סתימא דכל סתימין שמזה נמשך להיות ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם שהוא בחי' ומדרגי' השוב שאחר הצמאון והרצוא וע' מ"ש על פסוק זה בזהר פ' חקת) (דקפ"א ע"א) ועמש"ל ע"פ ושאבתם מים כו' ממעיני הישועה. ופי' בנחלים י"ל עוד ג"כ ע"ד מ"ש סד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך גבי לשארית נחלתו נחלה עבר

על נפשנו שהוא בחינת ההמשכה לנש"י כו' ע"ש וכמ"ש מה טובו אוהליך יעקב כו' כנחלים נטיו כו' ועיין בזהר ויקרא (דף י"ו סע"א) גבי כארזים עלי מים. וזהו ג"כ מ"ש ושולח מים ע"פ חוצות. עוד יובן ענין שלח ע"ד מ"ש במ"א בד"ה ויהי בשלח פרעה את העם שע"י גלותם במצרים גרמו שנתעלו בחי' ניצוצי אלקות שנפלו שמה בשבירת הכלים והוא הוא בחי' כח הצומח להצמיח ישועות ישראל כמ"ש ופרעה הקריב וארז"ל שהקריב את ישראל לאביהם שבשמים וע"ז נאמר בשלח פרעה את העם שהיה משלח פארות וענפים ועושה פרי למעלה את העם כו' ע"ש באריכות.

ומבואר במ"א שבצמיחה זו שהוא מעשה המצות שהוא בחי' מצמיח ישועות יש ב' בחי' העלאה והמשכה דהיינו מה שנתעלו ניצוצי אלקות משבירת הכלים ע"י בירור ק"נ דהיינו צמר דציצית וקלף דתפילין ונקרא העלאת מ"נ. הב' מה שע"י"ז נמשך גילוי אור א"ס מלמעלה למטה מבחי' תר"ך עמודי אור וזהו ענין לבוש מלכות וכתר מלכות שבפסוק יביאו לבוש מלכות כמ"ש במ"א.

והנה על בחי' בירור הניצוצים משבה"כ נאמר בשלח פרעה את העם כנ"ל. אך על ההמשכה מלמעלה למטה מבחי' כתר מלכות נאמר ביום השמיני שלח את העם כו'. וזהו ביום השמיני דייקא שלח את העם. שהכח להיות המשכה זו מלמעלה מעלה גם למטה מטה נמשך ממקום עליון כנודע מענין המגביהי לשבת המשפילי לראות כו'. והיינו מבחי' ביום השמיני שהוא בחי' שלמעלה משבע מדות עליונות וע"ד מ"ש בזהר פ' ויחי (דרמ"ו ע"ב) ע"פ נפתלי אילה שלוחה כו' וההוא קול אשתלח מאתר עמיקא דלעילא כו' שהוא בחינת בינה אשר בבינה הוא התגלות עתיק וזהו ג"כ ענין ביום השמיני שלח כו'. ובמ"א נתבאר דבחי' ביום השמיני זהו בחי' מלך השמיני הדר שהוא המתקן מבחי' תהו להיות בחי' תיקון כו' ועמ"ש על פי' למנצח על השמינית גבי מילה שניתנה בשמיני דייקא אשר כ"ז הוא מקום עליון מאד שמשם נמשך בחי' שילוח זה דשלח את העם דהיינו אחר בחי' למען הקים אותך היום לו לעם שבר"ה ויוהכ"פ בבחי' רצוא יהי' נמשך בחי' זו ג"כ בבחי' שוב לאחד והיינו ביום השמיני דוקא.

והנה עם היות שרצוא הוא בחי' גבוה מאד עכ"ז תכלית הבריאה להיות לו דירה בתחתונים שיהיה הגילוי למטה וזהו בחי' שוב. ועמ"ש בד"ה שובה ישראל עד בפי' הפסוק כי עמך הסליחה למען תורא ומ"ש במ"א ע"פ מאמר הזח"ג אמור (ד"ק ע"ב) בענין בת אבי היא אך לא בת אמי כי יוהכ"פ זהו מבחי' תבא אם ותקנח כו' ובשמע"צ נקרא כנס"י בת אבי כו' ועמש"ל מענין ביום השמיני גבי מאת הוי' היתה זאת היא נפלאת בעינינו ועמ"ש במ"א בענין שמיני למילואים והנה (בד"ה ב' סי' ז') כתיב וביום

עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם יי"ל רמז ליו"ט ב' של גליות ועמ"ש לקמן מענין יו"ט ב' של גליות ואזי ויברכו את המלך להמשיך בחיי מלכותו יתי. והיינו ע"י עסק התורה באתדבקות רוחא ברוחא בחיי ישקני מנשיקות פיהו וגו' ואזי ואשים דברי בפיך כו' מתניתא מלכתא כו' כמ"ש במ"א. וארז"ל אל תקרא בניך אלא בוניך שעוסקים בבנינו של עולם (עמ"ש מזה בד"ה וכל בניך למודי) פירוש בנינו של עולם הוא בחיי מלכותו יתי כי מלכותך מלכות כל עולמים כתיב ותורה שבעל פה קרינן לה שנבנית מתורה שבכתב שמאות אחת מתורה שבכתב נמשך פרק אחד בתורה שבעל פה וכמו למשל מאות ו' וכי ישאל וי"ו מוסיף על ענין ראשון נעשה פרק השואל שע"י תורה שבעל פה הוא התגלות מלכותו יתי בבחי' גילוי. וזהו ויברכו את המלך בחינת ברכה והמשכה בגילוי רב ואותה אנו מבקשים גלה כבוד מלכותך (ועמ"ש במ"א בענין חיי שרה מאה שנה שהם מאה ברכות כו' ומ"ש בד"ה האזינו השמים בענין והאופנים כו' ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו. וסד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה ובד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים בענין יהא שמיה רבא מברך ובד"ה ועתה יגדל נא כח אד') והופע בהדר גאון עוזך. והופע לשון זריחה והארה בהתגלות כמ"ש הופיע מהר פארן וזרח משעיר וגו'. וזהו וילכו לאהליהם שהמשיכו בחיי מלכותו יתי לעשות לו אהל ומשכן ודירה בתחתונים בחיי כלים וכו' (ועמ"ש מענין אהל בד"ה במדבר סיני באהל מועד וע"פ מה טובו אוהליך יעקב כו') וע"י זה נעשים שמחים וטובי לב. פי' שמחים בבחיי אהבה שלמעלה מן הטעם ודעת וכמ"ש אז תשמח בבחיי אז שהוא בבחיי קדם (עמ"ש בד"ה ראה אנכי הנ"ל גבי פי' לאיתן האזרחי וע' במדרש רבה בשלח) (ר"פ כ"ג) ע"פ נכון כסאך מאז ובזח"ב (בשלח נ"ד ב') ע"פ אז ישיר וטובי לב שתהיה בגילוי אהבה זו שמבחיי פנימיות נקודת הלב בבחיי אור ולא בבחינת חשך וכמ"ש וירא אלהים את האור כי טוב (ועיין במדרש רות רבה ע"פ וייטב לבו ועמ"ש בד"ה ענין חנוכה בענין בהיטיבו את הנרות). על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו היינו בחיי מלכותו יתי ולישראל עמו שהם בניך בוניך כו' כנ"ל והמשכיל על סדר עבודה זו יראה שיש בה ריחוק וקירוב וריחוק שצריך לעורר תמיד בחיי רצוא ולא די להיות בבחיי שוב לבד וגם בבחיי רצוא אי אפשר להתקיים כנ"ל.

וענין זה נמצא בסדר התפלה בכל הברכות ברוך הוא לשון נסתר כאלו מדבר עם מי שאינו לפניו אלא רחוק ואתה הוא בחינת גילוי לנוכח. הוי' אלהינו הוא ג"כ לשון נסתר מלך העולם הוא גילוי מלכותו יתי. וכן על דרך זה בכל סדר התפלה יש במקרא אחד נסתר ונכח שהוא בחינות ריחוק וקירוב (ועיין במדרש שמות רבה פרשה א' ע"פ ותתצב

אחותו מרחוק ע"ש מרחוק ה' נראה לי. ועמ"ש סד"ה אתם נצבים בענין ושקל בפלס שהוא ג"כ בחי' ריחוק כו' ומ"ש סד"ה וידעת היום בענין שלום שלום לרחוק ולקרוב) וזהו שכתוב בזוה"ק וכהאריז"ל ששכנס"י עם הקב"ה הם בבחי' פנים בפנים לעתים ולעתים בבחי' אחור באחור ולעתים יורדת כנסת ישראל לבריאה יצירה עשיה כו':

קיצור ע"פ ביום השמיני שלח

א במחול לשון מחילת עון ולי' ריקוד. בהריקוד יש ריחוק וקירוב והיינו בחי' רצוא ושוב. אחור וקדם צרתני. קדם בחינת במי נמלך. סוכ"ע. ומזה נמשך הרצוא בחלל הימיני תעלומת לב שנמשכה מבחינת ישת חשך סתרו. (שחורה אני אש שחורה). בצל שדי יתלונן בחינת מקיף. והעבודה להיות יהי אור (והיינו ע"י התהפכות חשך דנה"ב). ובמ"א מבואר הרצוא מ"ה והשוב ב"ן ומ"ש ששרשו מבחי' קדם היינו א"ק אדם מ"ה דאיהו אורח אצילות:

ב והנה סדר העבודה צ"ל תחלה ר"ה שמאל דוחה בבחינת ריחוק וע"ז שמאלו תחת לראשי עד שביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו בחינת פנים בפנים (וזהו הריחוק והקירוב שבמחול ואז הוא ג"כ מחול לשון מחילת עון). וע"ז אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו'. לבושיה כתלג חיור. ואין בו אכילה ושתיה:

ג ומזה נמשך בסוכות וימינו תחבקני. אהבה רבה. ה' צלך וד' מינים שבלולב להמשיך שם הוי' בהלב. וזהו הנותן שלג כצמר בחי' יוהכ"פ ואח"כ משליך קרחו היינו בחי' אה"ר הנ"ל שנגלד ונעשה קרח. (והוא כענין רקיע כעין הקרח). פרסא פרוכת שלשת אלפים משל. וכן בחי' שוב ההתלבשות במעשה המצות וזהו כי חסד חפצתי ולא זבח. (ועמ"ש סד"ה כי תשמע בענין כי באלה חפצתי ומ"ש בד"ה בפי נסכים). אך לפני קרתו מי יעמוד. ולכן צ"ל ישלח דברו וימסם וזהו ענין שמע"צ (וב' בחי' אלו דקרח ויזלו מים זהו ג"כ ריחוק וקירוב):(ד) ובבחי' זו שלח את העם. כי אין מלך בלא עם. (המשלח מעיינים. ועמ"ש ע"פ בשלח פרעה והיינו שזה שגם בהשוב יהיה כלול רצוא נמשך מבים השמיני. והשוב ב"ן מתברר ועולה בס"ג שלמעלה ממ"ה) ויברכו (ע"ד בכה"מ גם ע"ד ברוב עם הדרת מלך בחי' הדר מלכותו נמשך מבחי' ברוב עם וזהו שלח את העם ויברכו כו' ועמ"ש בד"ה אלה מסעי בענין אל תהי ברכת הדיוט). בוניך שמחים ע"ד אז תשמח בחי' קדם (ע' זח"ב בשלח נ"ד א' ע"פ אז ישיר) והוא ז' ימי הסוכות ז' דאז והאלף שמע"צ עתיק שמתגלה בבינה וזהו אז תשמח וזהו ויצא יעקב מבאר שבע שהיא בינה משם שלח חרנה להיות רנה וזהו חיי ימי חנוכה אז ז' נמשך בהם אלף וזהו ויצא יעקב מבאר שבע בינה שהיא באר ומקור לשבע המדות ע"ד אז משם נמשך וילך

חרנה לברר בירורים בחי' שלח את העם ועד"ז יובן ענין ח' ימי חנוכה א"ז שהנס היה שהדליקו שמונה ימים:

פרק ה

ה' לי בעוזרי ואני אראה בשנאי. הנה לשון הפסוק אין לו הבנה לכאורה דמשמע שיש עוזרים אחרים והקב"ה הוא ג"כ עמהם ובאמת הוא הוא העוזר ב"ה. ולהבין זה וגם להבין מארז"ל הבא לטהר מסייעין לו. מהו מסייעין לו לשון רבים והלא אין עוזר ומסייע רק הקב"ה לבדו וגם י"ל לשון לטהר שהוא פועל יוצא דמשמע לטהר את אחרים והל"ל ליטהר. אך הנה נודע כי הקב"ה ממכ"ע וסוכ"ע. פי' ממכ"ע שמתלבש בתוך עלמין להחיותם ולקיימם ולהוות אותם מאין ליש ואעפ"כ אינו נתפס ומתלבש ממש בתוכם כדמיון הנשמה שמתלבשת בתוך הגוף להחיותו שהרי הנשמה מתפעלת ממקרי הגוף משא"כ אצלו ית' כתיב אם צדקת מה תתן לו כו' ואני הוי' לא שניתי כתיב כי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר כו'. אלא שהוא בחי' סוכ"ע דהיינו שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין כו' והחיות המתפשט בתוך העולמות הוא מבחי' מלכותו ית' לבד שבשביל שמלך שמו נקרא עליהם הם חיים וקיימים ולפיכך אין העולמות תופסים מקום אצלו ית' וזו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד פי' שמע לשון השמעה בלב שישים אל לבו איך שהשם אחד א' בח' וד' דהיינו שהז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם בטלים הם להאלף הוא יחידו של עולם ואינם תופסים מקום כלל לפי שברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. פי' שכל העולמות מעולם ועד עולם בטלים הם לבחי' מלכותו ית' שאינו אלא בחי' שם בלבד כמשל השם שבאדם שאינו אלא לזולתו שצריך לקרותו בשמו משא"כ כשהוא לבדו בפ"ע הרי השם בטל וטפל אליו ואין לו מהות בפ"ע. כך החיות המתפשט בעולמות אינה אלא ממדת מלכותו ית' שהוא בחי' שם להיות התפשטות מדת מלכותו על העולמות שיהא מלך שמו נקרא עליהם אבל לגבי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו אינו תופס מקום כלל וכמו קודם שנברא העולם שהיה הוא ושמו בלבד ולפיכך ואהבת את הוי' שיהיה בבחי' אלקיך שיהא אלוה שלך שתהא בטל אליו ית' בכל לבבך פי' שיהא המשכת גילוי אלקותו ית' בתוך לבבך כי ב' השמוש של בכל לבבך פי' בתוך דהיינו להיות בטל רצונך מפני וכו' ביצ"ט וביצה"ר לאתכפייא סט"א ולהיות בבחי' את הטפל להוי' כו' (ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום בפ' ואתחנן) וזה כל האדם שלא נברא אלא בשביל זה וכל ימי שנותינו בהם שבעים שנה הוא כדי להמשיך גילוי אלקותו ית' למטה בתוך לבבינו בכל יום מעט מעט עד שיתהפך מן הקצה אל הקצה להטות לבבינו אליו ית' שיהא לב הגשמי מתפעל ונמשך לדבקה בו ית' כי הנשמה א"צ תיקון לעצמה כו'.

וזהו ענין יחוד קוב"ה ושכינתיה קוב"ה הוא קדוש ומובדל כו' ושכינתיה בחי' ששוכן ומתלבש בעולמות כו'. דהיינו שיהא השראת קדושתו שהוא קדוש ומובדל כו' ואני הוי' לא שניתי בגילוי תוך עלמין בנקודת הלב הגשמי וז"ש ברבות נשא פי"ב ע"פ תוכו רצוף אהבה זו השכינה כמ"ד ואהבת את הוי' אלקיך (ע"ש דרמ"ז ב') ועיין בגמרא (פ"ה דיומא נ"ד א') ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש בפירוש שיהא שם שמים מתאהב על ידך ועיין בזח"ג ואתחנן (רס"ז ב') בענין אהבה:

ב **והנה** בזמן שאין בהמ"ק קיים נקרא כנס"י בשם עקרה כמ"ש שרני עקרה לא ילדה [וע' בזהר משפטים דף ק"ג סע"ב ובמק"מ שם] ולע"ל כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה. והענין כי הנה בכל יום אנו מברכים ברוך אתה הוי' שברוך ונמשך בחי' הוי' בגילוי בבחי' אתה כאלו הוא לנוכח ואעפ"כ אין הלב מתפעל כ"כ בכל אדם ולא בשביל זה נאמר כי הברכה היא לבטלה ח"ו שאינו נמשך כלל גילוי אלקות כי באמת בכל יום ויום נמשך גילוי אלקות למטה וברוך ה' מעולם ועד עולם בכל יום ויום אך אינו נמשך למטה להיות כ"כ בקרב איש ולב עמוק ואינו נקלט ונתפס אל תוך תוכו ופנימיותו ממש (עמ"ש בד"ה עיני כל בפי מטות) אלא הוא בבחי' עקרה שפולטת הטפה שהיא השפעת גילוי אלקותו שנמשך מעולם ועד עולם. וזהו כל האזרח בישראל ישבו בסוכות פי' האזרח לשון עתיד כלומר מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעתיד לבוא עכשיו ישבו בסוכות שמתגלה עליהם בבחי' סוכות ומקיף מלמעלה. אך שאינו נזרח בתוכם ובפנימיותם גילוי אלקות מחמת שהיא בחי' עקרה שפולטת כו' (וע' בזהר פ' אמור דק"ג ע"א גבי ועל דא כתיב כל האזרח כו' ובפי' הרמ"ז שם וע' מ"ש בפי' אזרח בד"ה ראה אנכי נותן בענין איתן האזרחי). אך הגורם זה להיות פולטת ואינה קולטת אל תוך הלב להיות מתפעל כו' הוא הגוף ונפש הבהמית הסובבים את נפש אלקית ומלבישים אותה והם המונעים ומעכבים מבחוץ שאין ההארה והמשכה זו מתגלה בנפש והם הטורדים ומפילים אותה בעסקי עוה"ז ותענוגי בני אדם כל חד לפום מה דידע בנפשי' והאהבה היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק וכ"ז עכשיו בזה"ג. משא"כ לע"ל כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה שיהיה בבחי' לידה והתגלות האהבה. אבל עכשיו בגלות היא בבחי' עיבור והעלם כעובר הנתון בבטן אמו שהוא בהעלם (ועמ"ש בד"ה וארא אל אברהם כו' ג"כ מענין עיבור ולידה וע' בזח"ב ס"פ ויקהל דר"כ ע"א ובפ' פנחס דרמ"ט ע"ב) ועל זה נאמר למען דעת כל עמי הארץ כי עמי הארץ הם הגוף ונפש הבהמית ודעת הוא מלשון וידע בהם את אנשי סוכות (בשופטים סי' ח') ותרגומו ותבר בהון כו' פי' שיהיו עמי הארץ נשברים ובטלים והיינו ע"י המשכת הדעת ממש כי כהמס דונג מפני אש יאבדו

כו' (ועמ"ש בפ' בחקתי בד"ה ביאור אם בחקתי בענין החקיקה להעביר מסך נה"ב כו' ע"ש) וזהו ג"כ הודו לאלקי האלקים כי אלקים הוא בחי' צמצום והעלם המעלים ומסתיר והיינו בהיותו מלובש בתוכם. אבל כשיתגלה בבחי' אלקי האלקים דהיינו בבחי' מושל עליהם אזי הוא משבר ומקרע כל המסכים המבדילים ואזי נמשך לעולם חסדו שהוא בחי' גילוי אלקות בלי מונע. וזהו כי הוי' הוא האלקים אין עוד שלא יהיה בבחי' הסתר והעלם ולא יהי' עוד מלבדו (וע' בזהר פ' קרח דקע"ח ע"ב):

ג **והנה** כלל גילוי זה לכל השנה הוא בשמיני עצרת. וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם עצרת לשון קליטה שנקלטה הטפה השופעת גילוי אלקות להיות כח לבחי' לידה והתגלות האהבה ועמ"ש במ"א ע"פ והקשורים ליעקב בד"ה ואשה כי תדור נדר והיינו כי ביום השמיני הוא בחי' אם הבנים שמחה והוא זמן שמחתנו לשון רבים שמתחברים ב' השמחות יחד השמחה שמלמעלה למטה ישמח ה' במעשיו עם השמחה שממטה למעלה ישמח ישראל בעושיו.

וביאור הדבר להבין ענין השמחה שמלמעלה למטה כי ענין השמחה הוא גילוי ההעלם וכמשל המלך שדרכו לישב בחדרי חדרים בהיכלו כולו אומר כבוד וכל כבודו פנימה. אך בזמן שמחתו מתראה ומתגלה לעין כל. ועד"ז תקנו בתפלת יו"ט אתה בחרתנו כו' כי מועדים לשמחה שהוא בחי' גילוי (וע' בפע"ח שער מקראי קדש ספ"א. אמנם כו' יותר מגולים כו' ובבחינה זו יתירה שמחת יו"ט מבשבת ע"ש) ועושין מזה הגילוי עיקר והרחבת הבאור בהגלות נגלות עוז אהבתו שאתה בחרתנו כו' ותתן לנו ה' אלקינו כו'. והנה אח"כ אנו אומרים וישמחו בך ישראל כו'. וכענין והאופנים ברעש גדול כו' שהרעש הוא מפני חידוש הגילוי שמשיגים החיות הנמשך להם מקדושתו יתי' ולכן מרעימים ומרעישים בקול רעש גדול אדיר וחזק כו'.

וכן הוא לענין השמחה שהיא מהרחבת הדעת וההתבוננות שכאשר יעמיק וירחיב בשכלו גודל עוצם הגילוי אשר הפליא חסדו ככה יוסיף אומץ השמחה בלבו וישמח לבו ויגל אף גילת ורנן כו' משא" כל השנה אף שברור ונמשך להיות בחי' הוי' בבחי' אתה כאלו הוא לנוכח אינו בבחי' גילוי השמחה רק השמחה גנוזה בעבודה. וכמ"ש תחת אשר לא עבדת בשמחה כו' ועושין מהעבודה עיקר (ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא) והשמחה היא שמחה של מצוה (ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן) אבל ביו"ט השמחה היא בהתגלות (וע' בזח"ג פ' קרח) (דקע"ו ע"ב) גבי ואימתי בשעתא דמועד זמין בעלמא כו' ובפי' הרמ"ז שם ומבואר במ"א. וזהו מ"ש בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. פי' נהר היינו בחי' ונהר יוצא מעדן. וארז"ל יובל שמו והיינו בחי' בינה. והיא בחי' אם הבנים

שמחה וכמ"ש בזח"ב פ' יתרו (דפ"ד ע"א ודפ"ה ע"ב) ובפ' ויחי (דרי"ט ע"א) ובשאר דוכתי. ובנים היינו תורה ומצות. ואם הבנים היא בחי' בינה כמבואר בזהר ח"ג פ' שמיני (ד"מ סע"ב) והיא הנמשך ע"י שמחה של מצוה. ונודע שהבינה נקרא עלמא דאתכסייא כמ"ש בזח"א (ויצא דקנ"ח ע"ב) ושאר דוכתי ע"כ בכל השנה צ"ל השמחה גנוזה בעבודה. שעלמא דאתכסייא מתלבשת בעלמא דאתגליא. וזהו והנגלות לנו ולבנינו. ו"ה הם נגלות שהם תורה ומצות הנק' בנים. וזהו לנו ולבנינו. וזהו שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך. וכדפי' הטעם בזהר (ויצא דקנ"ח ע"א) בגין דאיהי עלמא דאתכסיא ולא אתגליא כלל. והיינו שאין לעשות עיקר מהשמחה לבדה. שהיא בחי' גבוה מאד ולא יוכלו להגיע אליה לבדה. כי אם ואת הבנים תקח לך שהוא בחי' העבודה בתורה ומצות. ואז השמחה היא נק' שמחה של מצוה דייקא שהתגלותה הוא ע"י המצוה שהם הבנים. והיינו בחי' הבינה כמו שמלובשת בזו"נ. והגם דעיקר פי' שלח תשלח את האם היינו לענין בחינת ההשגה שהיא בחי' שלמעלה מההשגה וכמ"ש בזח"ב פ' יתרו (דצ"ג ע"ב) ובפרשה פנחס (דרנ"ד ע"ב). אך עכ"ז גם הפי' הנ"ל אמת. והוא ע"ד משנ"ת באגה"ק ע"פ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. אכן בנ' רגלים שהם מועדים לשמחה היינו שאז הוא גילוי בחי' עלמא דאתכסייא בבחי' והאם רובצת על כו' וע"ז נאמר בנהר יעברו ברגל שבכל רגל ורגל מג' רגלים נש"י הם עוברים בחי' הנהר היוצא מעדן שהוא בחי' אם הבנים כנ"ל ולכן שם נשמחה בו ממש דהיינו בעצמות אור א"ס ממש אשר הוא נמשך ומאיר בעלמא דאתכסיא וכנודע דהתגלות עתיק הוא בבינה.

ולכן הם מועדים לשמחה. ודרך פרט נק' חג הסוכות זמן שמחתנו שהיתה בו שמחה יתירה מבשאר יו"ט והיינו ע"י התשובה בעשי"ת ובפרט ביוהכ"פ שעי"ז הוא התגלות אימא עילאה על בנין וזהו עיקר ענין התשובה כמ"ש בזח"ג ויקרא (דט"ו סע"ב ודף י"ו ריש ע"א). אשר עי"ז נמשך אח"כ בסוכות בחי' זמן שמחתנו. והנה בחג הסוכות נמשך בחינת השמחה מלמעלה למטה בגילוי אלקות בבחי' סוכה ומקיף כו'. אך בשע"צ נמשך בחינת גילוי פנימית בחינת והוא כחתן יוצא מחופתו חתן לשון חות דרגא (ועמ"ש בזה בשה"ש בד"ה לסוסתי) כי כל גילוי אור א"ס ב"ה הבא מלמעלה למטה הוא ע"י ירידות והשתלשלות המדרגות מעילה לעלול כו' והוא יוצא מבחי' חופה וסוכה מבחי' מקיף להיות נקלט ונתפס לתוך מקור נש"י בפנימיותם ע"י השמחה ממטה למעלה שעל ידי אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא (עיין בפרדס בערכי הכינויים ערך שמחה דפי' שמחה היא הבינה וזהו ע"ד שנת' למעלה בפי' אם הבנים שמחה. ואמנם עוד כתב שם בשם הזהר ויקרא) (דף ח' ע"ב) ואית דמתני הי שמחה דא כנסת ישראל כו' וע"ז

נאמר כי בשמחה תצאו כו'. ולפמש"כ זהו ענין שמחה שמלמעלה למטה היא בחי' בינה ושמחה שמלמטה למעלה היא בחי' מל' כנס"י והיא בחי' שמחת כלה ועמ"ש בד"ה והיה כמשוש חתן כו' בענין שמחת כלה ואזי מתחברים ב' השמחות יחד ישמח ישראל וישמח ה' במעשיו:

ד (והנה בפי' ישמח ה' במעשיו פי' במדרש ויקרא רבה פ' אחרי פ"כ דקאי אלעתיד לבוא וכ"ה בזח"א במ"ה פ' תולדות) (דקל"ה ע"א) שהוא בזמן תח"ה וע"ז נאמר אלה תולדות יצחק לשון צחוק ושמחה ותענוג שיהי' אז לנשמות. והרמ"ז שם האריך והרחיב בביאור ענין זה ותוכן הענין כי השמחה היא בבינה והיא מגבורות הנמתקות והיא בחי' גבורה דעתיק אמנם אז יבוא השפע מפנימית עתיק וזהו ענין ישמח ה' שהוא גילוי בחי' פנימית עתיק.

ופי' במעשיו היינו בירור שם ב"ן שהוא בחי' עשייה ויתעלה בבחי' ס"ג כו' ועיין מ"ש בביאור ע"פ מי מנה בענין אף עשיתיו אף מרבה בחי' רביעית שהוא כתר עליון המתגלה בבחי' עשייה דייקא בירור שם ב"ן כו' ע"ש באריכות וזהו ענין ישמח ה' במעשיו דייקא. ועמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה בענין גילוי פנימית עתיק שהוא דוקא אחר בירור שם ב"ן כו' ע"ש. וע' מזה עוד בזח"א במ"ה פ' וירא (דק"ב ע"ב ודף קי"ד ע"א) ועמ"ש בד"ה ושבתי בשלום אל בית אבי בענין שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו והנה מבואר שם בהרמ"ז דמגילוי זה יומשכו נשמות חדשות להיות עטרה לנשמות הצדיקים וע"ז נאמר ועטרותיהן בראשיהן כו' וכמ"מ בזח"א ס"פ וירא (דקי"ט סע"א) וע' בפי' וישלח (דקפ"ב ע"א) ועמ"ש מענין גילוי נשמות אלו שהם מבחי' אור א"ס הסכ"ע שלמעלה מהקו כו' והוא בד"ה ואכלתם אכול. ובזח"ג ויקרא (דף י"ו סע"א) משמע דפי' ישמח ה' במעשיו קאי לאחר אלף הז' שהוא בחי' חד חרוב כשיחדש עולמו כמ"ש השמים החדשים והארץ החדשה. ועיין ג"כ בזח"ב בשלח (דנ"ז ע"ב) ובפ' פקודי (דף רנ"ט ע"א) ועמ"ש מענין זה בפ' ויצא גבי וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. והנה פי' הפשוט דישמח ה' במעשיו היינו כביכול שנמשך לו ית' השמחה ממעשיו שהן הברואים כדפרש"י בחולין פא"ט (ד' ס' סע"א) וע"פ דרך הנ"ל היינו כדפי' הרמ"ז דמעשיו היינו בירור שם ב"ן שבירור זה זהו כללות ענין היום לעשות וע"ז נאמר אשר ברא אלקים לעשות דפי' לעשות לתקן והיינו בירור שם ב"ן ורפ"ח כו' שהוא בחי' עשייה דכללות כנ"ל.

וכשיושלם בחינת היום לעשותם יומשך מזה שישמח ה' במעשיו אשר אמר ונעשה רצונו. והשמחה זהו גילוי פנימית והיינו פנימית עתיק שהוא פנימית תענוג העליון והיינו ע"ד מארז"ל נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני.

והיא השמחה שמלמעלה למטה היינו שהגילוי הפנימית נמשך מלמעלה למטה. אמנם סיבת גילוי זה נמשך אדרבה ממעשיו כביכול שהוא בחי' היום לעשותם. וגם יובן ענין זה מההפך. דהיינו ממ"ש גבי דור המבול ויתעצב אל לבו כו' והיינו מחמת כי רבה רעת האדם בארץ כו' ולזאת יובן ההפך דהיינו מה שישמח ה' במעשיו הנה שמחה זו נמשך ע"י קיום היום לעשותם. ובענין ישמח ישראל בעושיו בזח"ג ויקרא (דכ"ג ע"ב) פי' שזהו ענין מ"ש איה אלוה עושי ואי"כ י"ל שזהו מ"ש בסבא דמשפטים (דצ"ו ע"ב) ע"פ בבגדו בה ופריש עלה לבוש יקר דיליה ומאן איהו שמא קדישא דאקרי אלו"ה. ודא הוא בבגדו בה כו'. וכ"כ עוד שם (דף צ"ז ע"ב) בפי' כסותה. פרישן דלבושא דמלכא דפריש עלה אלוה ועיין בפי' הרמ"ז שפ ובע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ח'. ועיין מ"ש בענין פי' כסותה בד"ה המגיד מראשית אחרית. ובזח"ג פ' פנחס (דרי"ט ע"ב) פי' בעושיו לשון רבים היינו תלת שותפין דבאדם אב ואם והקב"ה. ונתבאר במ"א דכמ"כ בהנשמה ממש יש ג' בחינות אלו. וע"ד שנתבאר לעיל בד"ה ביום השמיני עצרת בענין כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני. שאהבה הטבעית שבנפש האלקית נק' אב שממנה התולדה לעשות מצות ומע"ט כו' ע"ש והיינו כי שרשה מבחי' חסד לאברהם שהוא ז"א דאצילות.

ונמצא זו"נ דאצי' נק' אב ואם דנשמה שמהם שרש האהבה והיראה שבנשמה. ומה שהקב"ה נותן נשמה. היינו בחי' נשמה לנשמה שהיא בחי' יחידה שרש הנשמה דהיינו בחי' מזליה וע"ז נאמר וה' יאספני וזהו ענין בעושיו לשון רבים ומזה יובן ענין ישמח ישראל בעושיו שזהו בסוכות זמן שמחתנו כי הנה ע"י העוונות נאמר כי אבי ואבי עזבוני כו' שאין האהבה הטבעית מתגלה בנפש. אך ע"י התשובה בעשי"ת שע"ז נאמר וה' יאספני וכתיב אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם שהם י"ג מדה"ר שלפני האצילות אזי נמשך מזה בחינת ישמח ישראל בעושיו. מה שהי' מרוחק מהם עד הנה כמשל בן המלך שהיה בשביה כשחוזר ובא אצל אביו כו'.

ועיין בד"ה שובה ישראל עד נתבאר ענין אבי ואמי בענין אחר קצת דהיינו בחי' חו"ב שבנפש האלקית שנק' אב ואם לפי שמולידים המדות אהוי"ר הנק' בן ובת ושרש חו"ב שבנפש נמשכים מחו"ב שלמעלה שהם תושב"כ ותשבע"פ ומי שפגם בתורה שהיא חכמתו ובינתו ית' נקרא אבי ואמי עזבוני אבל מ"מ וה' הוא גילוי אור א"ס ב"ה ממש יאספני והיינו ע"י התשובה במס"נ שלמעלה מהטעם ודעת.

וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך. ולכן ע"י התשובה בעי"ת וביוהכ"פ אשר הוא בחי' וה' יאספני שיאסוף ויקבץ כל חלקי הנפש כוי עי"ז ישמח ישראל בעושיו היינו ג' שותפין הנ"ל שבנשמה אב ואם תושב"כ ותשבע"פ והקב"ה הוא אור א"ס ב"ה ממש וזהו ענין השמחה בחג הסוכות דבחי' ישמח ישראל בעושיו. וברע"מ פ' פנחס (דרל"ח ע"ב) פי' ג"כ ענין בעושיו לשון רבים שהוא ע"ד מ"ש נעשה אדם כו' ומבואר ענין זה במ"א בביאור ע"פ כי המצוה הזאת כו' דנעשה לשון רבים שהוא כלול מכל ההשתלשלות ע"ס ואינו בחינה פרטיות לבד דהיינו ששרשו מבחי' א"ק שהוא אור כללי. ובמק"מ פ' בשלח (דנ"ה ע"א) כתב בשם הרח"ו שהאד' אינו רומז אל בחינה פרטית כמו אל ז"א לבדו או אל מלכות לבדה אלא הוא רומז אל ה' פרצופים דוגמת אריך כו' וקרוב זה למ"ש כי בכללות העולמות א"ק הוא בחי' אריך כו'.

וע"י התשובה שהוא בחי' וה' יאספני נמשך להיות ישמח ישראל בעושיו בבחי' אור כללי הנ"ל. אמנם הנה בחי' ישמח ישראל בעושיו הו מגיע עד שרש ומקור הנשמות שמבחינת א"ק כתר דכללות אבל בחי' ישמח הב במעשיו זהו בחי' גילוי פנימית אור א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' א"ק שהרי א"ק נק' אדם דבריאה לגבי אור א"ס ומבחי' שמחה וגילוי זה נמשכו הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד שהם למעלה משרש נשמת אדה"ר וכמ"ש בביאור ע"פ ואכלתם אכול.

והנה ע"י ישמח ישראל בעושיו שיהיה לעתיד יומשך שיהיה גילוי בחי' ישמח ה' במעשיו שהיא השמחה שמלמעלה למטה. ומעין זה יובן ג"כ בענין זמן שמחתנו דסוכות שע"י ישמח ישראל בעושיו שהוא עד שרש ומקור הנשמות שמבחי' מזליה. נמשך בחי' ישמח ה' במעשיו שהוא גילוי מבחי' שלמעלה משרש נש"י ומזליהם וכמ"ש סד"ה האזינו השמים גבי והקב"ה השיבם אהיה כטל כו' ע"ש.

ועפ"ז א"ש הפסוק כל האזרח בישראל ישבו בסוכות דהיינו מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעתיד לבא עכשיו ישבו בסוכות שמתגלה עליהם בבחינת סוכה ומקיף כו' וכמבואר למעלה. והנה מבואר לעיל דבפי' ישמח ה' במעשיו יש ב' בחינות דלפי' הזח"א (דקל"ה ודקי"ט ודקפ"ב) משמע דקאי בתח"ה ובאלף השביעי. שאז יתגלו הנשמות החדשות כמ"ש הרמ"ז שם. ולפי' הזח"ג ויקרא (די"ו סע"א) משמע שזהו לאחר אלף השביעי שהוא בחי' חד חרוב ואח"כ יחדש הקב"ה עולמו והוא בחי' השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה וכדמשמע ג"כ בגמרא פי"א דסנהדרין (דצ"ב ע"ב) בענין בהמיר ארץ כוי ע"ז נאמר ישמח ה' במעשיו ואפשר לפ"ז פי' במעשיו היינו בחי' השמים החדשים והארץ החדשה שהם בחי' אשר אני עושה דייקא כמ"ש

מזה בפ' בראשית וזהו ענין במעשיו כו'. והגם דלעיל נת' דבמעשיו היינו בירור שם ב"ן י"ל דבי' הפירושים אמת שאחר בירור שם ב"ן שהוא בחי' היום לעשותם נמשך גילוי בחינת אשר אני עושה. דהא בהא תליא. ועיין בזח"א וירא (דקט"ו ע"א) ע"פ ויעש ה' לשרה עשייה איהי לעילא. ובחי' אשר אני עושה הוא עוד בחי' גבוה יותר כנודע מענין אני הוי' דאני היינו עצמות אור א"ס מקור ושרש שם הוי' כו'. וההפרש בין הגילוי שבזמן התחיה ואלף הז' למה שיהיה אח"כ. כשיחדש הקב"ה עולמו. היינו דמה שמאיר אז באלף הז' רק בבחינת מקיף יומשך אח"כ להיות גילוי בחי' זו בבחי' פנימית ממש ויומשכו מקיפים עליונים יותר. כי כך הוא ענין העליות. והנה הרמ"ז פי' בפ' וירא (דקל"ה) שהנשמות החדשות שיתגלו בעת תח"ה עליהם נאמר ועטרותיהם בראשיהם שהם יהיו בחי' עטרה על נשמות הצדיקים שבאו לעולם. וכ"כ שם בשם הרח"ו. ונודע דעטרה היינו בחי' מקיף. אמנם כשיחדש הקב"ה עולמו אזי מקיפים אלו יומשכו בבחי' פנימית ממש.

והנה עד"ז יובן ג"כ בענין סוכות ושמיני עצרת. דבסוכות השמחה המתגלה מלמעלה למטה בחינת ישמח ה' במעשיו היא בבחינת סוכה ומקיף. ובשמיני עצרת הוא יוצא מבחי' מקיף להיות נקלט ונתפס בבחי' פנימיות נש"י.

ולכן בחי' זו הוא ביום השמיני עצרת שזהו בחינה שלמעלה משבעה ימי ההקף דהיינו שרומז לבחי' שלמעלה משית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב שהם כנגד ששת ימי המעשה ויום השבת. אבל בחי' ביום השמיני. רומז לבחי' השמים החדשים והארץ החדשה שיתגלה אחר בחי' וחד חרוב. וכמ"ש בתשו' הרשב"א ח"א סס"י ט'. וכעין זה נתבאר ג"כ בד"ה למנצח על השמינית בענין מילה שניתנה בשמיני. שלכן היא למעלה מבחי' שבת כו' ע"ש. עכ"ה:

ה והנה כשמתחברים שני השמחות יחד בסוכות ושמיני עצרת אזי לא יהיה מונע ומעכב מגוף ונפש הבהמית המעלימים ומסתירים כו'. כי השמחה היא גילוי אלקות המשברת כל עמי הארץ וכך אנו רואים בחוש בגשמיות שכשהאדם שרוי בשמחה בחדות ה' היא מעוזו הוא מרוחק מתאוות גשמיות כו'. והנה כל השנה נאמר וירא אלקים את האור כי טוב טוב לגנוז (עיין ברבות ס"פ שלח לך ע"פ אור זרוע לצדיק ובפי' תרומה ר"פ ל"ה על פסוק זה ועיין בזח"ב ר"פ פקודי דר"ך ע"ב ובפי' הרמ"ז שם ובפ' בלק ד' ר"ד ע"ב ועיין מ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים גבי נעשה ונשמע) דהיינו בתורה ומצות שבהם ועל ידם נמשך גילוי אלקות למטה בנפש האדם שרמ"ח מ"ע הם רמ"ח כלים ונק' אברים דמלכא שהוא עד"מ כאדם האוחז באחד מאבריו של אדם שעי"ז יכול להמשיך אותו

ולהנהיגו לכל מקום שירצה כך ע"י התורה והמצות ממשיך אור א"ס ב"ה המלובש בתוכם להיות שורה על נפשו. ולכן נק' קורא בתורה שקורא וממשיך כו' כמ"ש במ"א (ועיין בפ' בשלח בד"ה לסוסתי) ותלמוד תורה כנגד כולם כי המצות הם בחינת אברים החיצונים ותורה הוא בחינת אברים הפנימים כו' כמ"ש במ"א. וזהו וישמחו בך ישראל מקדשי שמך כי שמך הוא בחי' מלכותו ית' שהוא בחי' שם לבד שהוא המשכות חיות העולמות אך ישראל הם ממשיכים בחי' קדש העליון ע"י אק"ב להיות השראת אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו המלובש במצותיו שורה ומתגלה למטה (ועמ"ש מענין מקדשי שמך בשה"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה ובפ' ויחי בד"ה אוסרי לגפן) וזהו לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה שיהא הקב"ה שהוא קדוש ומובדל כו' בבחי' שכינתיה זו מדת מלכותו ית' ביחוד גמור להיות נעוץ תחלתן בסופן כו'. ולכן הם ראוים לכך להיות וישמחו בך שיהיה גילוי השמחה בך בעצמותך למעלה מבחי' שם כי מאחר שהם הם הממשיכים אור א"ס למטה לכן להם יאתה להיות שמחים בהגלות נגלות אור א"ס ב"ה.

וזהו מעלת ישראל דוקא כי וירם קרן לעמו משא"כ המלאכים שואלים איה מקום כבודו כו'. וזהו הבא לטהר כלומר לטהר ולזכך מדת מלכותו ית' ולהאיר לה בתוספת אורה מאור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו מבחי' קדש העליון ועמ"ש סד"ה נאוו לחייך בתורים ע"פ כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומ"ש בד"ה כי אתה נרי בפי' הפסוק ארוממך אלקי המלך והיינו ע"י מצותיו ית' מסייעין לו ר"ל המצות בעצמן מסייעין לו שהם הם הכלים שבהם ועל ידם נמשך אור א"ס ב"ה למטה רק שהמצות צריכות כונה מהאדם העושה אותן שיהיה כוונתו לדבקה בו ית' ברעותא דליבא ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות המשכות אור א"ס ב"ה המלובש במצותיו בגילוי למטה (ונקרא בחי' זו לטהר עם היות שהוא המשכת בחי' קדש העליון כנ"ל. אך כי לפי שבחי' מל' היא מקור דבי"ע אשר שם הוא בחי' עה"ד טו"ר טהור וטמא בחינת כרחל לפני גוזזיה נאלמה וע"י המשכה זו מבחי' קדש העליון נעשה ג"כ טהרה מסטרא דמסאבו שלא יהיה יניקת החיצונים כו' ע"כ נק' לטהר) (ועמ"ש בביאור המאמר פ' תזריע זח"ג ע"פ ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא ע"ש בפי' מענין טהור ועמ"ש ע"פ זאת חקת התורה בענין מי יתן טהור מטמא) ועד"ז ג"כ המשכת יג"מ הרחמים נק' וזרקתי עליכם מים טהורים ועיין בזהר ח"ג (מ"ט א') שהם מבחי' טלא דבדולחא שהוא גבורה דע"י המלובשת במו"ס וע"ש במק"מ בשם נ"ב מהרח"ו פי' המשכה מיסוד דא"א כו' ונק' מים טהורים לפי שבהם ועל ידם נמשך הטהרה כדכתיב מי יתן טהור מטמא כו' וגם תטהרו דגבי יום הכפורים פי' הרמ"ז ס"פ אחרי שהוא גימטריא כת"ר. הרי

שהמשכה עליונה זו נק' ג"כ לשון טהרה. והיינו מטעם הנ"ל. וע' בזח" (דק"ב א' ח"ב דס"ט ב' ח"ג מ"ח ב') ועוי"ל ע"ד מ"ש הרמ"ז בפ' קדושים (בדף פ' סע"ב) בפי' יראת ה' טהורה שהיא בחי' גבורה דעתיק המלובשת במו"ס וע"ש בזהר קדושה אתקרי כו' ועד"ז נמצא עוד בזח"א (קפ"ד ב') גבי נט"י כיון דאתקדש אקרי טהור כו' ובח"ג (דמ"ב א') כיון דאתדכאן מתקדשן כו' ע"ש. ולפמ"ש בפרדס בעה"כ ערך טהרה כי הטהרה היא העיקר בסוד הגבורה. אך אין זה בגבורה סתם דאצי' כי"א המשכת גבורה דעתיק כנ"ל מקור הטהרה והקדש עליון וזהו ג"כ ענין תטהרו כו' ולפי שהמל' שרשה מבחי' גבורה ותכלית עלייתה לקבל מבחי' גבורה דעתיק שהם גבורות הממותקות בתכלית וזהו ג"כ ענין כמעלת הזהב על הכסף וגם גבי זהב נאמר בתורה בכ"מ זהב טהור כמ"ש מנרת זהב טהור ובציץ כתיב ועשית ציץ זהב טהור כו' קדש להוי'.

ועוי"ל בענין הבא לטהר דהיינו ע"ד מ"ש וכעצם השמים לטהר ועמ"ש בזה בפ' משפטים שהוא בירור שם ב"ן עד שיוכלל ויתעלה בטהירו עילאה. ועד"ז יובן פי' הבא לטהר ולזכך מדת מלכותו ית' שיהיה בבחי' נעוץ סופן בתחלתן דהיינו בבחי' טהירו עילאה שממל' דא"ס והיינו להיות אני ראשון ואני אחרון בשוה כמ"ש במ"א.

וגם כי בהנשמה שייך ג"כ בחי' זו כי הנה ידוע מאמר נשמה שנתת בי טהורה היא ששרש נש"י מבחי' טהירו עילאה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אם בחקתי תלכו. אלא שמשם ירדה פלאים על ידי בראתה יצרתה כו' ועבודת האדם להיות בבחי' תשובה והרוח תשוב כו' כמו שהיתה הנשמה בשרשה בבחינת טהירו עילאה וזהו פי' הבא לטהר וע"ז ממשיך כמ"כ במקור נש"י שהיא מדת מלכותו ית'. וגם י"ל בפי' לטהר ע"ד מ"ש (באיוב סי' ל"ז כ"א) ורוח עברה ותטהרם דהיינו העננים המחשיכים ומסתירים על גילוי אלקותו ית' שהוא בחי' שמש הוי' כו' ולטהר אותם הוא על ידי המשכה מבחי' עליונה כענין ועובר על פשע ועד"ז הוא ענין ורוח עברה ותטהרם כמ"ש באד"ר (דקל"ג ע"א) והוא המשכה מא"א ועוי"ל בפי' הבא לטהר דהנה טיהרא הוא תרגום של צהרים שענינו הוא עת אור היום חזק ובזח"ג (דקכ"ט א') בפלגותא דשערי אזיל חד ארחא כו' ה"ד ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום ובביאור האדרא שם שבחי' אורח הנ"ל דא"א שבפלגותא דשערי נמשל לחצי היום שאז אור היום בתוקפו. ואד"ז הוא ענין צהרים שהוא ג"כ כשאור היום חזק. והנה המל' נקרא נר כנודע ולכן אור הנר יפה בלילה דוקא משא"כ ביום שרגא בטיהרא מאי אהני וכמ"ש בזח"א ויחי (דרל"ב סע"א) שרגא דדליק אתחזי בליליא ביממא אסתתרת ופי' הבא לטהר היינו לזכך ולהאיר מדת מלכותו ית' שתהיה במדרגת טהירו עילאה שהוא בחי' נכון היום והיינו ע"י שממשיך יחוד קוב"ה

ושכינתיה ועד"ז נאמר לעתיד והיה אור הלבנה כאור החמה כו' וז"ש (בישעיה סי' נ"ח) וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים והיינו על ידי קיום הצדקה כמש"ש:

ו **וזהו** הויי לי כו' פי' ה' לי שנמשך אור א"ס ב"ה על נפשו והיינו ע"י עוזרי שהם הם המצות. (ועמ"ש על פסוק זה בזהר ח"ג דקל"ט ע"ב. ח"ב דצ"ה ע"א) [ולבאר הענין איך המצות הם עוזרי הנה פי' וענין עזר מבואר בזהר ע"פ אעשה לו עזר שהוא להיות זו"נ פב"פ כמ"ש בזהר בראשית (דל"ה ע"א) אבל סמך דא עזר. ודא עזר דלעילא דאתהדר לעילא אנפין באנפין כו' סמוכים לעד לעולם כו' ע"ש ובזח"ג (דף מ"ד ע"ב ודפ"ג ע"ב ודי"ה סע"א). והנה ע"י יחוד עליון זה נעשה בחי' עזר גם למעלה ביחודא עילאה והוא ע"י העלאת מ"ן מיחו"ת דבי"ע זעי"ז דייקא נמשך גילוי אור א"ס בז"א ועיין בזהר ויקרא (ד' ז' ע"ב) ואימתי יתקרי אחד כו'. ובפרדס בשער כ"ז שער האותיות פרק י"ח באות סמ"ך פי' ענין סמוכים כי תפארת נסמך במלכות ומלכות נסמך בתפארת. והנה ביאור ענין זה דהחזרת פנים בפנים בנש"י למטה מבואר בד"ה כי ההרים ימושו. דהיינו כאשר נפשות ישראל בטבעם נמשכים לעבודת ה' לאהבה אותו ולדבקה בו מרצונם וחפצם האמיתי שזה עיקר וחיות הנפש כו' משא"כ כשהם בבחינת פנו אלי עורף כו'.

והנה להיות החזרת פב"פ הוא ע"י קיום המצות שהם ממשיכים גילוי רצון העליון עוי"ז נמשך ג"כ הרצון בנפש לאהבה את ה' ברצון וחפץ אמיתיכו' וזהו ענין ומשביע לכל חי רצון כו' יעו"ש.

וכמ"כ נתבאר ענין זה בד"ה והיה מספר בנ"י גבי פקדת הארץ ותשוקקיה ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גבי פי' וענין קדושה כו' שהיא בחי' אהבה רבה הנמשך ומתגלה בנפש ע"י אשר קדשנו במצותיו שהוא המשכת רצון העליון הסוכ"ע כו' ע"ש. ובביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בסופו ולכן נק' המצות עוזרי שהם הגורמים העזר להיות סמוכים בבחי' פב"פ וזהו ישלח עזרך מקדש היינו ע"י אשר קדשנו במצותיו כו' וזהו ג"כ מ"ש מאין יבא עזרי ופי' בזהר פי' יתרו (דפ"ג ריש ע"א) דפי' מאין היינו מבחי' ע"י כו'):

ואני אראה בשונאי. פי' ואני אראה שיהיה בבחי' גילוי הוא ע"י שונאי דוקא דהיינו ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא ולמען דעת כל עמי הארץ כו' שאז נעשה בחי' ראי' [וכמ"ש במ"א ממשל כח הראיה שמלובש דוקא בשחור שבעין דהיינו ענין אתהפכא חשוכא לנהורא בירור שם ב"ן שם דוקא מתגלה בחי' הראיה ע' מזה בביאור ע"פ כנשר יעיר כו'] וגילוי השמחה ע"י ביטול כל מונע ומעכב מקליפות וסט"א כמ"ש ובאבוד רשעים רנה (ועמ"ש מזה בפי' ויצא בד"ה ושבתי בשלום וע' בזח"א פ' נח דס"א ב' ובפי' הרמ"ז

שם ובפ' חיי שרה דקכ"א ב') והשמחה שהיא מביטול הסט"א היא שמחה גדולה ביתר שאת משמחת נפש הצדיקים בה' כו' כמשל היוצא מן השביה כו'. וע"ז אמרו במקום שבע"ת כו' כי יתרון האור הוא הבא מן החושך כו' (ואפשר לומר שזהו ע"ד מ"ש בפ' בראשית ע"פ אעשה לו עזר כנגדו שהעזר נמשך מבחי' כנגדו וזהו גדול יותר מבחי' בעוזרי דמעשה המצות כי בחי' תשובה גבוה יותר שהוא בחי' מאדך. וכמ"ש במ"א בענין הראיני את מראיך כו' ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה ת"ר נר חנוכה בענין אספה"מ שהיא בחינת מעשה המצות וענין אספשא"מ כו' והיא בחי' העזר הנמשך מבחי' כנגדו דייקא. וזהו ואני אראה בשונאי דייקא וכמ"ש בד"ה אוסרי לגפן בענין סותה כו' וגם י"ל כי ישלח עזרך מקדש הנה קדש הוא ח"ע דאורייתא מחכמה נפקת זהו העזר הנמשך על ידי מעשה המצות שהם בחינת רצון העליון המלובש בח"ע כו' אבל מאין יבא עזרי היינו מבחינת רצון העליון מה שלמעלה מהחכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא וזהו הנמשך ע"י תשובה כו' ולכן נאמר ע"ז אשא עיני כו' בחי' ואני אראה כו' וז"ש ג"כ מעם ה' עושה שמים וארץ דאיתא בפרדס בעה"כ ערך סייעתא דשמיא שהוא הסיוע ששרש המשכתו מהמדות עליונות והחכמה משא"כ בחי' מאין יבא עזרי זהו מבחינת שלמעלה מבחי' שמים וזהו עושה שמים וארץ כו' וע' מ"ש ע"פ כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי. דזהו כענין הנ"ל דכי אתה נרי הוי' זהו כענין הויי לי בעוזרי ומ"ש והוי' יגיה חשכי זהו כענין מאין יבוא עזרי ועוי"ל בזה לפמש"ל דבחי' העזר הוא להיות כנס"י עם הקב"ה פנים בפנים ומבואר בזח"ג ס"פ אחרי) (ד' ע"ז ע"ב) דחיבור ויחוד בחי' ו"ה הוא ע"י בחי' חסד אבל חבור ויחוד י"ה לא תליא חיבורא דילהון בחסד אלא במזלא תליא כו' ועמ"ש בענין ב' יחודים אלו ע"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות.

וזהו עצמו ענין ב' בחי' עזר הנ"ל כי הוי' לי בעוזרי זהו ענין סייעתא דשמיא שההמשכה מבחי' חסד עליון להיות פב"פ ע"ד יחוד ו"ה אכן מאין יבא עזרי זהו בחי' מזלא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות להיות נמשך משם ג"כ בבחי' ו"ה והיינו כמו בשבת שאז עולים זו"נ במקום או"א ממש.

ומקבלים גם כן מבחי' מזלא כו' ועד"ז נאמר לעתיד ביום ההוא יהיה שגם ו"ה יהיו בבחי' ומדרגת י"ה. ועיין בפע"ח שער הק"ש ס"פ כ"ז בכוונת עזרת אבותינו וז"ל עזרת הוא סוד הורדת היכל ק"ק למטה בהיכל הרצון והוא נקרא עזרת אבותינו ושם אנו אומרים ג"כ ד' פעמים אמת כי שם גנוזים ד' ראשונות דז"א עכ"ל:

קיצור מהדרוש ע"פ הויי לי בעוזרי

נודע כי הקב"ה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. ממלא כל עלמין הוא מבחי' מלכותך מלכות כל עולמים בחי' שם ואור וא"ס ב"ה עצמו קדוש ומובדל וזהו בחי' סובב כל עלמין. ולכן ואהבת את הוי' שיהיה גילוי סובב כל עלמין שיהיה נתפס בכל לבבך עמ"ש בד"ה ואתחנן. וזהו נקרא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה:

ב ועכשיו נקרא כנסת ישראל עקרה שפולטת ההשפעה. והיינו מחמת הגוף ונפש הבהמית ולכן צ"ל למען דעת כל עמי הארץ:(ג) והיינו ביום השמיני עצרת לשון קליטה ע"י כי ביום השמיני בחי' בינה אם הבנים שמחה שמתחבר הבחי' והמדרגה העליונה דלא זוד מחבבה עד שקראה אמי ומאיר בבחי' ומדרגת שקראה בתי שהיא בחי' הנשמה המתלבשת בגוף עמ"ש בד"ה שיר השירים בענין ב' בחי' כלה ומשם נמשך הכח להיות קליטה.

והיינו כי ענין השמחה הוא גילוי ההעלם ולכן מועדים לשמחה והיינו ע"י כי בנהר היוצא מעדן יעברו בכל רגל מהשלשה רגלים ולכן שם נשמחה בו משא"כ בכל השנה הוא שלח תשלח את האם לפי שהיא עלמא דאתכסיא ובסוכות זמן שמחתנו ב' שמחות ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו ובסוכות הוא בבחי' מקיף ובשמע"צ מאיר בבחי' פנימי:(ד) ועיקר פי' ישמח ה' במעשיו קאי על לעתיד לבא שלכן אז יאמרו ליצחק שהוא לשון צחוק כי אתה אבינו התגלות פנימית אבא שהוא פנימית עתיק. ומגילוי זה יומשכו נשמות חדשות וכ"ז נמשך ע"י במעשיו בירור העשייה אף עשיתיו.

וזהו השמחה המתגלה מלמעלה למטה בבחינת לא זז מחבבה עד שקראה אמי. והשמחה שמלמטה למעלה ישמח ישראל בעושיו פי' בעושיו היינו במקור ושורש הנשמות ששרשה מבחי' ומדרגות עליונות דבחי' כח"ב וזהו נעשה אדם ועי"ז נמשך שישמח ה' במעשיו שהוא גילוי מלמעלה משורש ומקור הנשמות ומתחברין ב' השמחות לכן אז ימלא שחוק פינו שחוק הוא בחשבון ב' פעמים אור ובחשבון מקור חיים ובחשבון אור אין סוף כמ"ש במ"א. וכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות שבסוכות זמן שמחתנו מאיר הארה משני בחי' שמחה הנ"ל ובפרט בשמע"צ. ועי"ז נמשך הכח שלא יסתירו הגוף ונה" מהיו' בחי' קליטה:

ה וכ"ז נמשך ומתגלה בסוכות ושמע"צ ע"י העבודה בכל השנה. האור כי טוב לגנוז בתורה ומצות רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברים דמלכא ולכן ע"י וישמחו בך ישראל מקדשי שמך וזהו הבא לטהר לזכך מדת מלכות מסייעין לו המצות ופי' לטהר שלא יהיה יניקת החיצונים היכלות הקליפות שהן שרש היצה"ר וזהו מי יתן טהור מטמא לפני הוי' תטהרו יראת ה' טהורה. ועמ"ש ע"פ ועשית ציץ זהב טהור:

י וזהו הוי' לי להיות נקלט שם הוי' בתוכיות ופנימית הלב הוא בעוזרי שהם המצות. ועזר זהו ענין סמוכים לעד בחינת פב"פ בחי' לך אמר לבי בקשו פני הוא ע"י את פניך הוי' אבקש דהיינו ע"י המצות בד"ה כי תצא כו' ונתנו ה' אלקיך כו'. ואני אראה הוא ע"י בשונאי דהיינו היצה"ר כשנעשה בחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא וזהו העזר הנמשך מבחינת כנגדו. וזהו ישלח עזרך מקדש דהיינו ע"י אשר קדשנו במצותיו. ובחי' מאין יבא עזרי והיינו ע"י התשובה עמ"ש בד"ה האזינו השמים:

פרק ו

טוב לחסות בה' מבטוח באדם. להבין מהו טוב דמשמע שגם באדם רשאי לבטוח אלא שיותר יטוב לבטוח בה' והלא כתיב אל תבטחו בנדיבים בבן אדם כו'. וגם להבין דגבי הקב"ה כתיב לחסות וגבי אדם מבטוח. אך הענין דבאדם כתיב בקמץ תחת הבית במקום ה"א הידוע כלומר באדם הידוע הוא בחי' אדם העליון כמ"ש ועל דמות הכסא כו' ומבטוח הוא מלשון וטח את הבית שהוא לשון טיחה ודיבוק שדבקה בחינה זו בפנימיותו ותוך תוכו. ולחסות הוא שחוסה בצל ומקיף שמלמעלה. וזהו טוב לחסות בבחינת מקיף שמבחי' הוי' יותר מבחי' השראת פנימיות של בחי' אדם העליון כו' (אי באדרא דנשא) (דקל"ט ב') דבכל אתר דאדכר אדם הכא לא אדכר אלא בשמא קדישא כו' ואיתא שם בהפירושי' דטוב לחסות בהוי' היינו הארת א"א מבטוח באדם שהוא בחי' ז"א ע"ש בספר רוח דוד. ולהבין ביאור זה בעבודת ה' מהו בחי' אדם העליון כו' הוא כי הנה יש כמה מיני התבוננות יש שתכנס בקרב איש ולב עמוק שיהא הלב מתפעל ומתלהט ואעפ"כ מפני זה לא נהפך ממהותו רק שנתקעה האהבה בלבו במקום אשר הוא שם כי הלב הוא כלי קיבול לאהבה זו כאשר יוכל שאת.

ויש התבוננות שהיא למעלה בהשגת מוחו ובינתו והלב קטן מהכיל התבוננות זו שאלו היה מגיע עד הלב היה כלה שארו ולבבו בכלות הנפש כו'. ויש אשר גם מוחו לא סביל כו' והוא ענין תפלה בלחש ובחשאי כו' שהוא ביטול השגת הנפש למעלה מכאשר תוכל נפשו שאת כו' (עמ"ש סד"ה יהודה אתה וסד"ה השמים כסאי ועמ"ש בד"ה אלה פקודי ובד"ה שימני כחותם) והנה ההתבוננות שתכנס בלב איש להיות הלב כלי מכון לשבתה הוא נקרא בחי' אדם בעל שכל ומדות כו' משא"כ בחי' הוי' הוא מה שהוא למעלה מכאשר תכול הנפש שאת כו' (ואפשר דההתבוננות בבחי' ממכ"ע נקרא אדם משא"כ בחי' סוכ"ע הוא בחי' הוי'. ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין דעת ואמונה כו'. ואפשר לומר שזהו ענין מוחין דתש"י ומוחין דתש"ר) וזהו טוב לחסות בהוי' הגם שיהיה בבחי' מקיף מבחי' הוי' ולא יוכל ליכנס בגילוי הלב אעפ"כ טוב יותר מלהיות בטוח

בבחי' אדם לפי שכל גוים סבבוני כו' שיש בחי' גוים הם הגוף ונפש הבהמית שמקליפת נוגה והם הם הסובבים ומלבישים את הנפש והם הם הטורדים ומפילים מחשבות זרות אפילו באמצע התפלה כי יניקתם מצירופי אותיות הדבור בין צירוף לצירוף שהוא בחי' מקום חלל כו' שם יוכלו לינק ולאחוז באדם להפיל בו מחשבות חוץ וכן המדות שבגוף ונפש הבהמית מלבישים מדות הנפש אלקות שהאהבה שבנפש אלקית היא מסותרת ומלובשת בגוף ונפש הבהמית.

ולכן הגם שמעורר את האהבה להי' בתפלתו בקרב איש ולב עמוק כאשר תוכל נפשו שאת אעפ"כ אחר התפלה לא נשאר רק הרשימו וכו'. אבל ההתבוננות שלמעלה מעלה מכדי שתוכל הנפש שאת והוא ביטול השגת הנפש אע"פ שהוא בבחינת מקיף מלמעלה הנה על זה כתיב בשם הויי כי אמילם. פי' אמילם יש בו ב' פירושים לשון כריתה והיינו בסור מרע ממש שמשלש קליפות הטמאות ולשון מילה דהיינו כריתת הערלה החופפת כו' דהיינו בחי' המותרות שמק"נ ולהיות קדש עצמך במותר לך והטעם כי בחי' המקיף הוא שמקיף וסובב את הנפש מכל צד וכמשל מי שטרוד מאד במחשבה אחת שמקיפתו ומלבישתו במאד מאד עד שלא יסיח דעתו ממנה כלל אף בעשותו דברים אחרים והולך אנה ואנה אעפ"כ מחשבה זו לא תזוז ממנו. וכך הוא בחי' המקיף שמלמעלה הוא נצחי בל ימוט עולם ועד. ולכן הוא אף שכל גוים סבבוני כו' (ועמ"ש בפי' אמור בביאור ע"פ וספרתם לכם) משא"כ בבחינת אדם כתיב עת אשר שלט האדם באדם שיש שליטה וממשלה ח"ו לאדם אחר שמקליפה הגם שהוא לרע לו לאחר זמן כו'. אך מ"מ ת"ל בחי' אדם ג"כ כי העיקר שיהיה הויי לי כו' והיינו בחי' קליטה כנ"ל שהוא בחינת אדם כי זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם.

וכל האזרח בישראל. פי' בתוך ישראל ובפנימיותם כו' כנ"ל. כי מי שהואבבחי' מקיף מלמעלה נקרא בחינת צל ולא אורה נגלית וכדכתיב ה' צלך על יד ימינך יומם השמש לא יככה כו'. שהצל שהוא בחי' מקיף הוא שמירה מהחיצונים כו' אלא לפי שכל גוים סבבוני כו' לפיכך טוב יותר לחסות בה' כו' שבבחינה זו יותר טוב המקיף כו' ובבחינה אחרת יותר טוב בחינת אדם כנ"ל:

פרק ז

טוב לחסות בה' וגו'. הנה אנו אומרים בתפלת שבת וי"ט קדשנו במצותיך תחלה. ואח"כ ותן חלקנו בתורתך כי אי אפשר להיות חלק בתורת ה' בלתי אם יקיים מצותיו קדשנו במצותיך תחלה וביאור הענין כי ענין ותן חלקנו בתורתך הוא כדכתיב ביום השמיני עצרת תהיה לכם. פי' עצרת קליטה שכנס"י קולטת טיפת החכמה דהיינו התורה שירדה

מרצונו וחכמתו יתי אלא שנתגשמה כמ"ש מוריד הגשם ובהיות כל איש ישראל לומד התורה וחוזר על לימודו ותופס בזכרונו היטב נק' בחי' זו בחי' קולטת וכן בענין התפלה שהיא ע"י הדעת והתקשרות במוחו ולבו שיתקע בחוזק במחשבתו בבחי' הרגשה וכענין שאמרז"ל הכר את בוראך שנתפס לתוך מוחו וגם לתוך לבו להיות לו רעותא דלבא מעומקא דלבא להי לבדו והנה כמו למשל כי יקח איש אשה שצריך לקדשי מתחלה שנותן לה א' פרוטה או שוה פרוטה רק שתהי' דבר שתוכל לקנות לה חיי נפשה כך א"א להיות כנ"י בבחי' קולטת כ"א כאשר ימשוך לה חיות אלקות מלמעלה. (ועמ"ש סד"ה וארשתיך לי כו' וידעת) וענין הקדושין הוא כמ"ש והייתם קדושים כו' ואבדיל אתכם לי כו' להיות לי כו'. וזהו פי' הרי את מקודשת לי. פי' שתהיה מובדל ומופרש לי לשמי. וזהו ענין כוונת כל המצות כי מצות צריכות כוונה. פי' לדעת המכוון בהם והמכוון הוא להיות מובדל מן התאוות ומכל מדות הרעות.

ולכן תקנו חז"ל לומר אשר קדשנו במצותיו בברכות המצות וע"ז יוכל להיות לו בחי' קליטה הנ"ל בתורה ותפלה משא"כ בלא בחי' קדושין הנ"ל א"א להיות לו בחי' קליטה הנ"ל ונק' פולטת ח"ו והנה ענין המשכת בחי' קדושין הנ"ל הוא מלמעלה מבחינת סוכ"ע בחי' טבעת קדושין ששם שוה הכל אצלו היה הוה ויהיה ברגע אחד ואין בו שום שינוי ח"ו וכמ"ש גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר פי' שגדולת ה' היא מאד בלי שיעור והפסק וכמו שאמרז"ל מן הארץ לרקיע כו' רגלי החיות כנגד כולם כו' אבל ולגדולתו אין חקר פי' ולגדולתו בעצמו אין שייך לשון גדולה וזהו שארז"ל במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו שצלו יתי גדולה לענוה יחשב כי לשון גדולה נופל על התפשטות אורו בבחי' א"ס ואין קץ כו' ולא על מקור האור וחיי החיים שהוא מתגדל על דבר שהוא כאין ואפס ממש.

וז"ש לך הוי' הגדולה. פי' כי מדת גדולה היא רק הוי' שנתהוה ממך והיינו ע"י צמצום והתפשטות והמשכה שע"ז מורים אותיות שם הוי' יו"ד צמצום כו'. וע"י התבוננות זו נמשך לאדם ג"כ לב נשבר ונדכה שיהיה שוה בעיניו כל עניני העולם שנופלים תחת הזמן עבר הוה ועתיד והוה ולא יתאוה להם ולא ישית לב אליהם כלל כי יאמר ללבו הרי קודם זה כמה שנים לא עלתה על לבי לכל לחשוב ולהרהר בענין זה ואחר כמה שנים לא יהיה הדבר ולא יבא כלל.

ולכן גם עתה יהיה דומה בעיניו כאלו הוא קודם הזמן הזה ואחריו. וזהו איזהו חכם הרואה את הנולד שרואה בבחי' ראיה ממש מה שנולד אח"כ שלא יהיה הדבר הרע

כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' וגם אחרית כל דבר הוא רמה ותולעה והוה ונפסד.

וזהו אתה פוררת בעזך ים. פי' ים נק' כמה בחי' שהם מצולות ים כמ"ש ותשליך במצולות ים כל חטאתם ואתה מפרר ומפזר אותם בעזך היינו ע"י בחי' התבוננות הנ"ל אין לו תפיסת מקום כלל להחשב בבחי' יש רק יפרר ע"י בחי' לב נשבר ונדכה וזהו סימן של שמיני עצרת פז"ר קש"ב. פי' מתחלה פזר בבחי' פירור הנ"ל ואח"כ קשב אמריה כי כשאין לו בחי' פיזור ופירור הנ"ל אמרז"ל אין אני והוא יכולין לדור בעולם אחד. פי' כשתופס מקום בעולם.

והנה כתיב וכל הרשעה כולה בעשן תכלה שבקל יוכל לדחות כמו העשן שהרוח בא ועוקרו אפי' הוא נושב מעט כמ"ש מארבע הרוחות בואי ופחי בהרוגים האלה ויחיו מפני שבאמת אין בהם ממשות כלל רק אם ישים אליו לבו להתבוננות הנ"ל:

וזהו טוב לחסות בה' מבטח באדם טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים. ופי' בזהר שאין הכוונה על האדם הגשמי ונדיבים הגשמיים שא"כ לא היה אומר טוב לחסות בה' וגו'. דמשמע שגם לבטוח באדם ובנדיבים טוב הוא אלא שיותר טוב לחסות בה' דהא כתיב ארור הגבר אשר יבטח באדם וכתיב אל תבטחו בנדיבים וגו'. אך הכוונה הוא על אדם העליון והוא מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם והוא בחי' תורה שבכתב שיש בה רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כמראה אדם שיש בו רמ"ח אברין ושס"ה גידין (וכמ"ש מזה בד"ה ויאכילך את המן בפ' עקב) ובודאי טוב ויפה לדבק בתורתו ית' אך יותר טוב מזה לחסות בה'. לחסות פי' מלשון מחסה ומסתור והוא כמו למשל ענין מכסה החופה שבמדינותינו מקדשין תחת יריעה ובכמה מקומות פורסין טלית על החתן וכלה. ואמרז"ת כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו יכול לבגוד בה כך הנה אצלו ית' כתיב עוטה אור כשלמה. ופורש טליתו מעטה לבושו מבחי' סוכ"ע להחיות לב נדכאים (ועמ"ש באגה"ק על פסוק זה דעוטה אור ועמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בענין לבושיה כתלג חיור דקאי על התורה שהיא בחי' חשמל העליון מלמעלה מאצילות כו'. וע' עוד מענין עוטה אור בשמות רבה) (פטי"ו ור"פ י"ז) תרומה (פל"ג). ויקהל (פי"נ) אמור (פל"א) ובזחי"ג (דרמ"ה ב' נ"ט ב'. ח"א ל"א סע"ב. צ' ע"א. קמ"ב ב'. ח"ב ט"ל ב' צ"ח סע"א קס"ד ב' ר"ט א'). ובספר עמ"ה שער עולם הבריאה פ"ג פי' עוטה אור כשלמה עולם המלבוש כו' והיינו אותיות התורה שהם בחי' לבושו ית'. ועמש"ל סד"ה ביום השמע"צ ובביאור ע"פ את שבתותי תשמרו וענין הנדיבים הוא מ"ש להושיבי עם נדיבים שכל ניצוצות נשמות ישראל מתעלים בי"ט. להושיבי עם נדיבים אלו האבות

שהן הן המרכבה. כמ"ש נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם (ועמ"ש ע"פ כרוה נדיבי העם ובפי' ויקהל ע"פ כל נדיב לבו. ובד"ה מה יפו פעמיך בענין בת נדיב) ואעפ"כ טוב יותר לחסות בה' כי הנה אמר דוד כל גוים סבבוני פי' שבבחי' אדם ונדיבים יוכל להיות בחי' נפילה להיות כל גוים סבבוני כו' אבל בשם ה' שהוא בחי' סוכ"ע כי אמילם אכרות ואמול ערלת הלב כמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם וכמ"ש מחיה מתים כו' כמ"ש ופחי בהרוגים ויחיו והוא בחינת טל (ועיין בויקרא רבה אמור פ"ל ועמ"ש מזה בד"ה ויאכילך את המן שע"ז נאמר אשר לא ידעון אבותיך כו' והוא למעלה מבחינת אדם העליון. וענין לחסות בהוי' י"ל שזהו ענין פסוק ראשון דק"ש שמע ישראל הוי' אלקינו למסור נפשו באחד. שזהו למעלה מבחי' התורה. כמ"ש בד"ה מה יפו פעמיך הנ"ל ובביאור ע"פ אחת היא יונתי. ובביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י וסד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד ועי"ז נקראו נש"י ראשית תבואתה שהם הממשיכים גילוי אור א"ס בחכמה עילאה שהיא התורה שהיא בחי' לבושיה. וכמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש. ולעיל סד"ה ביום השמיני עצרת. בפי' שמחת תורה שהתורה שהיא בחי' אור כשלמה היא בשמחה ע"י שאור א"ס ב"ה נמשך ומלובש בה ע"ש. ועמ"ש בפי' יתרו בד"ה זכור ושמור בדבור אחד. שהענין שנש"י ממשיכים ע"י מס"נ בק"ש שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' אדם שעז"נ כי לא אדם הוא נמשך ומתלבש בעסק תורתם ועבודתם בקיום המצות שבבחינת אדם וזהו ענין על שלא ברכו בתורה כו' ועמ"ש בד"ה וכל בניך ובד"ה השמים כסאי בפי' לעשות ולקיים):

להבין ענין יו"ט שני של גליות. כי הנה כל יו"ט הוא בחי' שמחה התגלות הפנימית כמשל המלך שדרכו לישב בחדרי חדרים ובזמן שמחתו הוא מתגלה ומתראה וראייה זו היא גורמת האהבה וכמשל אהבת המלך שהיא באה מחמת ראית פניו שע"ז תיקר אהבתם אליו משא"כ ע"י שמיעה מרחוק הנה לשמע המלך נופל בחי' יראה ולא אהבה וזהו פני אריה אל הימין אריה אותיות ראיה שמזה נמשך אל הימין שהוא בחינת אהבה (ועמ"ש בד"ה יהודה אתה גבי ראובן ושמעון) והנה עיקר ענין גילוי זה שהמלך מתגלה ומתראה הי' בזמן בהמ"ק בעליית רגלים שאז היו מקבלים ישראל בחי' ראי' המלך כדכתיב יראה כל זכורך ויראה יראה כדרך שבא לראות כו' שהיה בחי' ראיה והתגלות מלמעלה ומזה נמשך כל זכורך מדת האהבה כדכתיב זכר חסדו כו' [ועמ"ש מענין שלש פעמים בשנה יראה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ובד"ה מה יפו פעמיך בנעלים ובד"ה מזמור שיר חנכת הבית גבי ואין אנו יכולים לעלות ולראות כו'.

ועמ״ש עוד מענין וה׳ עליהם יראה בד״ה שמאלו תחת לראשי בפ׳ כי תשא. ועמ״ש עוד בד״ה ואתחנן גבי אעברה נא ואראה כו׳. ועמ״ש בד״ה בהעלותך את הנרות ובד״ה ועשית בגדי קדש בענין אהרן אותיות נראה כו׳ שמזה נמשך בחי׳ אור האהבה רבה כו׳. וזהו ענין יראה כל זכורך שהיא אה״ר שנק׳ דכר כמ״ש בד״ה שוש תשיש בפ׳ תזריע וע׳ בזהר (בתחלתו דף ב׳ ע״א). ועמ״ש בד״ה והיה לכם לציצית גבי פי׳ למען תזכרו שתהיו בבחי׳ זכרים. והיינו ע״י וראיתם אותו כי ציצית ג״כ מלשון מציץ מן החרכים (דלקמן) ועמ״ש בד״ה ועשית ציץ זהב טהור ועמ״ש בד״ה עיני כל אליך ישברו וע׳ בזהר פקודי (דרכ״ה ע״ב) ע״פ עיני ה׳ אל צדיקים ועמ״ש מזה בד״ה כי תשמע בקול ור״פ בחקתי (דקי״ב סע״א) ואשגח עלן כו׳ ובפי׳ הרמ״ז שם ושם] (ועיין מענין יראה כל זכורך ברבות בשה״ש בפסוק יונתי בחגוי שזהו ענין הראיני את מראיך זח״ב בא ל״ח א׳ ס״פ משפטים קכ״ד א׳ תצוה קפ״ג א׳ פ׳ שלח קס״ה סע״ב קס״ח א׳). והנה כתיב קול דודי הנה זה בא כו׳ משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. פי׳ קול דודי הוא המשכה ופי׳ משגיח היא המשכת הראיה שמלמעלה בא מן החלונות ע״י בחי׳ חלון שהוא פתוח והוא עד״מ בחי׳ השמחה פתיחת הלב כו׳.

וזהו בזמן שהיה בהמ״ק קיים שהיתה השמחה על מכונה והיו מקבלים בחינת הראיה בגילוי הלב בבחינת חלון פתוח וזהו עיניך יונים כמשל היונים שמסתכלים זה בזה וזהו תענוגן ועמ״ש מזה בד״ה אני ישנה כו׳ גבי יונתי. אך בזמן שאין בהמ״ק קיים הוא מציץ מן החרכים ע״י נקב וסדק קטן שבכותל (וע׳ בזהר פ׳ בחקתי) (דף קי״ד ע״ב) על פסוק זה. ומענין חלון הנה בזהר (ח״א ק״מ ע״ב) ע״פ וישקף כו׳ בעד החלון פי׳ באצטגנינותא דיליה. ור״פ בלק (דקפ״ד ב׳) מאי בעד החלון דא חלון דחכמתא. וע״ש במק״מ ובפי׳ הרמ״ז שם בשם הרמ״ק ומהתם נלמוד ג״כ לסט׳ דקדושה. ועד״ז פי׳ במ״א דחלון הוא חסדים שביסוד וחרכים גבורות שביסוד. ובפרדס בעה״כ בערך חלון ע״פ חלון התיבה פי׳ דחלון הוא הדעת שממשיך ומחבר חו״ב או שהוא בחי׳ תפארת כו׳ ועמ״ש ע״פ ושמתי כדכד שמשותיך. דפי׳ שמשותיך היינו חלונות והוא גילוי בחי׳ שמש הוי׳ כו׳. ובע״ח בתחלתו שער הכללים רפ״א כי׳ וז״ל ודע כי שמש ומגן ה׳ צבאות וכמו שהשמש אור עליון גדול ואין יכולת להביט בו כ״א בהתמעטות דרך חלון או ע״י מסך כו׳ או ע״י נקב קטן כו׳.

והנה בעולם האצילות האור בא שלא ע״י מסך כלל כו׳ אבל בא ע״י חלון פי׳ מיסוד דא״א הנק׳ חלון שנתמעט האור מכמות שהוא גם מחכמה לבינה בא ע״י חלון פי׳ מיסוד אבא שהוא חלון אחר קטן כו׳ אח״כ מיסוד למלכות בא האור מחלון קטן וצר מאד פי׳ מיסוד

דז"א הנקרא חלון ג"כ וצר מאד דוגמת נקב קטן כו' אך מבריאה ולמטה האור בא ע"י מסך גמור והאור עובר בתוכו ומאיר עכ"ל. וע' מזה ג"כ בע"ח היכל הזי (שער מ"א רפ"א וספ"ב. ובשער מ"ז פ"א) שהמל' דאצילות משברת ובוקעת את המסך שבין אצילות לבריאה ויורדת ומתלבשת בכתר דבריאה. ועפ"ז י"ל שזהו ענין מציץ מן החרכים שהוא מה שמשברים הכותל ונעשה חרך ונקב קטן וכך הוא שהמל' משברת המסך כו' ואין זה דומה לחלון שהוא גילוי האור ממש בלי מסך וכותל שיצטרכו לשוברו וכמש"ש ספ"א שכבר אין לה ערך עם אצילות כו' ע"ש באריכות.

ואפשר להבין מעט ענין זה עפמ"ש בביאור ע"פ כי תשמע בקול בפ' ראה שיש ב' השגחות. הא' באופן כמו שהוא מלמעלה למטה דכולא קמיה כלא חשיב יחו"ע ולפעמים משגיח כמו שהוא בבי"ע כו' וזהו ענין חלונות וחרכים שבבחי' חלונות היינו כמו שהוא באצילות שהאור בא שלא ע"י מסך כלל והיינו הגילוי כמו דכולא קמיה כלא כו'. משא"כ חרכים היינו נקב וסדק שבכותל שהכותל הוא ענין המסך המפסיק שהוא הגורם להיות בחי' יש ואע"פ שהמל' דאצי' בוקעת המסך ונעשה כמו נקב וסדק ומזה נמשך ביטול היש מ"מ היינו יש ובטל יחו"ת וההשגחה שבבחינה ואופן זה נק' מציץ מן החרכים.

ועפ"ז יתבאר המדרש שה"ש ע"פ זה משגיח מן החלונות זו זכות אבות מציץ מן החרכים זו זכות אמהות. כי הנה נתבאר בד"ה לבבתני כו' באחד מעיניך כתיב והקרי באחת. היינו כי בכנס"י שהחכמים נק' עיני העדה שהם בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא יש שהם בבחי' באחד ל' דכר שהם מסתכלים בביטול דיחו"ע כמו דקמיה כולא כלא כו' ויש שהם בבחי' ביטול דיחו"ת כו'.

וזהו ענין האבות והאמהות דכר ונוק' מלמעלה למטה ומלמטה למעלה ועד"ז נמשך ג"כ ההשגחה מלמעלה מן החלונות ע"י זכות אבות והם היסודות דאצילות כנ"ל ומן החרכים מה שהמל' שוברת המסך כו' ע"י זכות אמהות. וז"ש בזהר ויחי (דרמ"ז ע"א) ע"פ בנות צעדה עלי שור. ההוא עין דכתיב לעילא כו' כי שור הוא לשון הבטה והסתכלות והשגחה זו נמשך ע"י המלאכים דהיכלות דבריאה וזהו ענין החרכים כו'. א"נ י"ל חלונות וחרכים יש ג"כ בהתלבשות בבי"ע ע"ד מ"ש בד"ה ארדה נא ואראה בענין ב' הבחינות דלפעמים כתיב עיני ה' המה משוטטים ולפעמים כתיב עיניו משוטטות לשון נוק'. וקרוב לזה איתא ברע"מ פ' משפטים (דקי"ז סע"א) עיניו על דרכי איש ובהון משגיח מן החלונות בז' נקבין דב"נ בתרין עיינין ותרין אודנין כו' ע"ש. ובזהר פקודי (דר"נ ע"א) תריסר גלגלין כו' ואינון אקרון שרפים כו' אלין אינון קיימין לאשגחא תדיר כו' ואקרון חלונות והיינו

דכתיב משגיח מן החלונות כו'. ושם ריש עמוד ב' מאלין נפקי ארבע סמכין לאינון תריסר דקאמרן כו' ואלין אקרון חרכים כד"א מציץ מן החרכים כו' מציץ כמאן דאשגח מאתר דקיק דחמי ולא חמי כל מה דאצטריך ולבתר משגיח מן החלונות אתר אשגחותא יתיר. (ודרנ"א ע"א) לעילא כנסת הגדולה אית בה תריסר חלונות עילאין כו' וע"ש במק"מ שהם י"ב אותיות של שם אד' מלא. וע' במק"מ ר"פ בראשית סוף המאמר כשושנה בין החוחים מצאתי בדברי האריז"ל שנקודת המ' היורדת לבריאה נק' בשם אד'.

ומזה יובן שייכות ענין זה למש"כ אח"כ בסמוך בענין כשושנה בין החוחים. כי הנה בזהר הרקיע שם ר"פ בראשית ד"ה מה שושנה כו' פי' שכינתא תתאה העומדת על י"ב בקר והים עומד עליהם מלמעלה הרי הם י"ג והם י"ג עלין דילה. אשר כעין זה ממש הוא ענין י"ב חלונות הנ"ל דכנסת הגדולה דלעילא כו' וד"ל.

והנה אפשר להבין ענין זה דחלונות וחרכים שבבי"ע עצמן איך ידמה ענין זה לדרך שנת' לעיל דחלונות היינו באצילות שהאור נמשך שלא ע"י מסך וחרכים היינו שבירת המסך. והענין דכמו שיש מסך בין אצי' לבי"ע שבאצילות הוא ביטול אמיתי ובבי"ע מחמת המסך נעשה בחי' יש אלא שאעפ"כ הוא ביטול היש. כך עד"ז יש מסך המפסיק בין קדושה לסט"א. שהוא מסך מבדיל גמור שמעלים ומסתיר האור עד שנעשה נפרד ממש כמו היכלות החיצונים. וכמ"ש כ"ז בפי' לך לך בד"ה ולא יקרא עוד את שמך אברם.

והנה ע"י התשובה ולב נשבר ורוח נשברה משברים מסך הנ"ל שיהיו בחי' החולין ג"כ נעשים על טהרת הקדש כו' וזהו ענין החרכים דהיינו שבירת מסך הנ"ל אמנם החלונות זהו הגילוי כמו שהוא בבריאה למעלה מבחי' מסך המפסיק בין קדושה כו'. וזהו ע"י פתיחת הלב דהיינו שמחה וטוב לב מרוב כל שלאחר בחי' לב נשבר כו' ועד"ז יתבאר מאמר הזהר דפי' בחקתי (דקי"ד ע"ב) וסליק כותלין לאסתכלא ולאשגחא בין נקבי כותלא עלייהו ופי' סליק היינו שביו"ט ההמשכה נמשך ע"י עולם הבריאה ויצי' ועשייה עולות לשם כו'. וענין חלונות לשון רבים י"ל ע"ד מ"ש בזהר (ח"ב דל"ז ע"א) בפי' המשפילי לראות מכתרא לכתרא כו' מנהירו לנהירו כו' והיינו כנ"ל מיסוד דא"א לח"ע ומיסוד אבא כו' וכנ"ל. וע"ש במק"מ. ובספר עמה"מ שער השני פ"א פי' החלונות ה' חלונות דהיינו ה' בחינות ההוי"ה ה' פרצופים עם הקוץ העליון של היו"ד והם ארובות השמי' הנוזלי' חכמה כו' ועד"ז החרכים ה' חרכים ה"ג וע"ש דהיינו גם למעלה מהאצילות.

והנה בהתגלות המלך יש מדרגות רבות חלוקות כמ"ש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה כו' עשה משתה לכל שריו ועבדיו כו'. ושרי המדינות לפניו כו'. ואח"כ לכל העם הנמצאים בשושן למגדול ועד קטן כו' בחצר גינת ביתן המלך כו'. כך הוא בבחינת

הראי' שמלמעלה שבחי' שריו ועבדיו [כמ"ש במ"א בענין מאמר רבי יוחנן בן זכאי על ר' חנינא בן דוסא שאני כשר לפני המלך והוא כעבד לפני המלך (בגמ' ספ"ה דברכות) ועמ"ש ע"פ באר חפרוה שרים כו' ובענין עבד בד"ה ועתה יגדל נא] הם בחינת נשמות הגבוהות שבזמן בית המקדש היו מקבלים בחי' ראייה מכסא מלכותו כו'. פי' בהגלות נגלות בבחי' כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית כו' שהוא בחי' גבוה ומדרגה גבוה מאד נעלה (ע' בע"ח שער כסא הכבוד שהוא היכל קה"ק דבריאה וע' בסש"ב) (ח"א פנ"ג). א"נ שהמלכות דאצילות עצמה נק' כסא כמ"ש בביאור דפ' זכור וזהו אשר בשושן בחי' שושנת העמקים שושן עמק איומה כו' משא"כ בזמן שאין בהמ"ק קיים צריך גילוי בחינה ומדרגה השנית שהיא בחצר גינת ביתן המלך שהוא לכל העם הנמצאים בשושן דהיינו כל מי שיש לו ניצוץ אלקות ממקור כנס"י שהיא בבחי' כשושנה בין החוחים בגלות כו'. שהוא גילוי אחר גילוי במדרגי' אחר מדרגה [עיין בזהר בתחלתו בגין דאית שושנה ואית שושנה כו' ובזהר הרקיע שם. ובזהר ויחי (דרכ"א ע"א) ובמק"מ שם דשושנת העמקים זהו שושנה עילאה ובפ' כי תשא (דקפ"ט ריש ע"ב) ובפי' הרמ"ז שם ודע כי שושנה העליונה כו' וע' בסה"מ (סי' קנ"ו) ובזהר פ' פנחס דרל"ג ע"ב]. וצריך לעשות י"ט שני לקבלת בחי' הראי' גם בבחי' זו שאין בהמ"ק קיים שאין אנו יכולים לעלות ולראות כו'. וכמ"ש מי יעלה בהר ה' כו'. והנה המשכיל יבין כמה תגדל השמחה ביתר שאת בגילוי המלך בגילוי אחר גילוי גם לכל העם כו' יותר מגילוי הראשון שהוא לכל שריו כו' דוקא וכמשל בן כפר שראה את המלך כו' (והוא כענין והאופנים ברעש גדול לגבי השרפים שלפי שהאופנים וחיות הם בעשיי' ויצירה תגדל הרעש שלהם יותר מהשרפים שבבריאה וכמ"ש במ"א בכמה דוכתי וע' מזה לעיל בד"ה האזינו השמים) וכמו דאיתא בתיקונים מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה בגלותא כו' בוז יבוזו לו והיינו מפני שאז האהבה היא בצמאון וחולת אהבה וכמ"ש (תלים סג) צמאה לך נפשי כו' בארץ ציה ועיף בלי מים דייקא שמחמת שאין מים גדלה בחינת הצמאון כו' (וע' על פסוק זה בזהר פ' ויקרא דכ"א ע"ב ובפ' תרומה דק"מ סע"א ועמ"ש לעיל בפ' נח בד"ה מים רבים) וזהו ואני אראה בשונאי דוקא היינו היצה"ר כד אתכפיא כו'. אך ע"ז התפלל דוד המע"ה כן בקדש חזיתיך (עיין בזהר תרומה דק"מ תחלת ע"ב) שיהיה אהבה כזו גם בקדש דהיינו במעלת ומדרגת הצדיקים כי הנה אהבה זו היא מבחי' בע"ת ובמקום שבע"ת עומדים אין צדיקים גמורים כו'. אלא שמשה רבינו ע"ה קודם מותו זכה לבחי' תשובה ומעלת המשיח הוא לאתבא צדיקייא בתיובתא דהיינו שתהי' מעלת ומדריגת התשובה מתגלה בצדיקים גמורים שזה תלוי בביאת משיח דוקא. וזהו כן בקדש

חזיתיך שיהי' בחי' לאתבא צדיקייא כו'. כי כללות ישראל צריכים לחזור בתשובה קודם ביאת המשיח וביאת המשיח תלוי בזה כמארז"ל אם ישראל עושים תשובה נגאלין כו'. אבל צדיקים שיזכו למעלת התשובה יהי' אחר ביאת המשיח דוקא:

עוי"ל בענין יו"ט שני. דהנה ענין יראה כל זכורך כו' שיהיה בחי' ראיה והתגלות מלמעלה. והיינו ע"י שהאדם בא לראות המקום בשתי עיניו של אדם כו' (רפ"ק דחגיגה ע"ש) והנה כל הנביאים ראו ע"י אספקלריא אלא שמשה רבינו נתנבא באספקלריא המאירה ושאר הנביאים נתנבאו באספקלריא שאינה מאירה ועיין בשמונה פרקים להרמב"ם פ"ז מה שכתב בזה ע"פ דרך המחקר. אך ע"פ הקבלה יש ממש ב' בחי' ראייה הנ"ל וכמ"ש מזה בד"ה ת"ר מצות נר חנוכה ב"ש אומרים כו' מענין ב' בחי' אספקלריא הנ"ל וזהו ענין שכל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה כמ"ש מזה סד"ה ראשי המטות ושאר דוכתי והנה מבואר שם בד"ה ת"ר הנ"ל איך בכל אדם בעבודת ה' יש ג"כ ב' בחינות אספקלריא הנ"ל והיינו כי עסק התורה ומצות זהו כענין בחי' אספקלריא דנהרא שהרי בעסק התורה נאמר ודברי אשר שמתי בפיך. שזהו ע"ד משה נתנבא בזה וכמ"ש בד"ה ראשי המטות בפי' לאמר זה הדבר.

ובחי' ק"ש ותפלה בכל לבבך בשני יצריך זהו ענין אספקלריא שאינה מאירה שהוא ע"י כיסוי וצפוי מכסף דק שעי"ז נעשה אור חוזר כו' להיות בכל מאדך. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צאינה וראינה בענין ממושבותיכם תביאו כו' והנה עיקר בחי' זו דאספקלריא שאינה מאירה הוא עכשיו שאין בהמ"ק קיים וכמ"ש מזה סד"ה יונתי בחגוי בפי' וענין הראיני את מראיך כו' ע"ש באריכות וכמ"ש סד"ה לא טוב היות האדם לבדו בפי' אעשה לו עזר כנגדו.

ועפ"ז י"ל שזהו ענין יו"ט שני כי יו"ט ראשון שהוא מדאורייתא נמשך בחי' יראה את פני מבחי' ומדרגת אספקלריא דנהרא אבל י"ט שני עושים לקבלת בחי' ראיה מבחי' אספקלריא דלא נהרא כו' וכמ"ש ברבות דבחי' יראה כל זכורך זהו ענין הראיני את מראיך והרי מבואר סד"ה יונתי בחגוי הנ"ל דבחי' הראיני את מראיך זהו ע"ד תשובה שהיא בחי' מראה כמו (שפיג"על) הנקי' אספקלריא דלא נהרא ויש בזה מעלה יתירה בבחי' אחת כו' וכמו והאופנים ברעש כו':

גם יש להעיר לענין יו"ט ראשון וי"ט שני ממ"ש חכמי האמת בפי' בית ראשון ובית שני שהם ה' עילאה והי' תתאה וכמ"ש מזה בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת ע"ש אות ה'.

ולכן נק' בחי' זו שני כי אות ה' נכפלה ב' פעמים בשם הוי'. ועד"ז יש לפרש בענין יו"ט שביו"ט ראשון מקבלים כנס"י מבחי' ה' עילאה וביו"ט שני מבחי' ה' תתאה. או י"ל כי גם בבחי' ה' אחרונה יש מילוי ה' והיא בחי' ההכפלה כמ"ש בענין שדה המכפלה בד"ה יגלה לן טעמיה כו' ואפ"ל שזהו ענין יו"ט שני כו' ואפשר שהן הן ג"כ ב' בחי' אספקלריא הנ"ל.

ועפ"ז י"ל שזהו מ"ש הרמ"ק בספר אור נערב שבח"ל אינם יכולים לקבל ההארה ביום אחד כמו שמקבלים בא"י אלא צ"ל יום שני כו' כי כל יו"ט הוא המשכה והתגלות קדושה עליונה מלמעלה מהזמן בבחי' הזמן כמאמר מקדש ישראל והזמנים ולכן עושים אותו יו"ט ע"ד את האור כי טוב וע"ד שער החצר הפנימית כו' וביום השבת יפתח ולכן נאמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות ועמ"ש מענין פי' טוב בקיצור ע"פ ואתחנן והנה בא"י שנאמר בה ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה יכולים לקבל ביום אחד אותו האור כי טוב ובח"ל צ"ל שני ימים ויש לפרש כי כל המשכת האור למטה הוא ע"י ה' אחרונה דשם הוי' ויש בה מילוי ה' כנ"ל והנה כמו המילוי של ההי"א שכשכותבים האות בכתב אי"צ כלל להמילוי כי משיגים בטוב את האות ע"י עצם האות לבד. רק כשצריך לומר האות בדבור הוא ע"י המילוי של האות כו' דלא סגי בלאו הכי.

וידוע מענין קרי וכתיב שהכתיב הוא בעולם העליון יותר וכמשארז"ל ספ"ג דפסחים בענין זה שמי לעולם לא כמו שאני נכתב אני נקרא כו'. וכך בא"י יכולים לקבל השפע מעצם אות ה' דשם הוי'.

וכמו שבמקדש היו אומרים את השם ככתבו אבל בחו"ל א"א לקבל מבחי' זו לבד כ"א ע"י התלבשות בהמילוי ה' וכמו עד"מ אור וזיו השמש שכל שהאור והזיו קרוב להמאור יותר אזי נראה מעט הכמות יותר ואחר שנמשך בריחוק מקום מהמקור אזי נראה רב יותר.

וכמו מעין ונהר שהמעיין לקרבתו אל מקורו הוא קטן יותר כו'. ובאמת זה המועט של המעין הוא כמו כל הנהר ע"ד רגלי החיות כנגד כולן ולכן המעיין מטהר בכל שהוא כו'. ועמ"ש סד"ה מים רבים בפ' נח ומ"ש בשה"ש סד"ה ששים המה מלכות בענין מעיין ונהר. וז"ש ברבות בשה"ש ע"פ שמוני נוטרה את הכרמים אמרה כנ"י בא"י הייתי שומר יום אחד עכשיו שני ימים סבורה הייתי לקבל שכר על שניהן ואיני מקבלת אלא על יום אחד שהרי באמת אותה ההארה המאיר בחו"ל בשני ימים מאיר בא"י ביום אחד לקורבתו אל מקורו וע' זח"א ס"פ נח (ע"ו ב') גם כמו בעצם האות כו' כלול ג"כ המילוי שלו שהיא ה' השנייה היא כלולה בהעלם ג"כ בעצם האות כו' ומ"מ מ"ש לעיל שיש

מעלה יתירה בגילוי זה די"ט שני ג"כ נכון ע"פ מ"ש במ"א כה"ג בענין המלוי שזהו עיקר הכוונה להיות הגילוי למטה וכמ"ש האריז"ל בפי' העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו ופי' כח אד' היינו כח אותיות מלוי המלוי של השם כו':

פרק ח

להבין ההפרש דבפסח כתיב והקרבתם אשה עולה ריח ניחוח לה' ובסוכות כתיב עולה אשה. כי הנה הוי' הוא בחי' צמצום והתפשטות כו' כי י' הוא בחי' צמצום נקודה לבד כי י' הוא בחי' ח"ע ואף שנקרא ים החכמה עכ"ז אינו אלא הארה בעלמא לגבי למעלה מן החכמה עד שנחשבת לבחי' עשייה גשמיות כו' ולכן הוא בחי' י' שאינו אלא נקודה קטנה כו' לגבי מהותו ועצמותו שממלא כל עלמין וסוכ"ע אינו אלא בחינת מחשבה אחת לפניו וכדי שיצמצם א"ע כביכול כ"כ צריך לעורר מלמטה באתעדל"ת ע"י בחינת ביטול רצון של נש"י כמ"ש ועמך לא חפצתי כו' להיות ביטול עצמותם לגמרי שלא להיות רצון אחר כלל רק רצון ה' ע"ז מעוררים למעלה ג"כ שיצמצם עצמו כביכול רק להאיר בבחי' הארה מועטת מאד כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו' להיות צמצום והתפשטות כו' שנקרא הוי' ונעשה ע"י אתעדל"ת הנ"ל (ועמ"ש מזה בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם) וזהו אשה ריח כו' שהוא בחי' ההעלאה ממטה למעלה באתעדל"ת הנ"ל ועי"ז נעשה אתעדל"ע להיות ניחוח שהוא לשון נחות דרגא להיות ירידת עצמותו כו' לצמצם עצמו בבחי' שם הוי' וזהו ניחוח להוי' כו' והוא כמשל הריח שמשיב את הנפש הנה הריח הוא שמריח מלמטה ועולה למוחו אך על ידי זה נעשה השבת הנפש להתפשט בגוף כמ"כ ע"י בחינת אתעדל"ת מלמטה למעלה שנקרא אשה ריח נעשה המשכה מלמעלה למטה להיות ניחוח להוי' כו' (ועמ"ש מזה בד"ה לבבתני אחותי כלה) אך כ"ז אינו אלא אתעדל"ת בבחי' אהבה ורשפי אש כו' ונודע שאהבה הוא מרחוק דוקא (ע' מזה בד"ה וידעת היום) שלעצמו אינו מרגיש שום אהבה שהוא בבחי' יחוד בתכלית וכמ"כ אהבה מסותרת בכל נפש מישראל להיות מיוחד בתכלית היחוד ברוך הוא ולא בבחינת אהבה ותשוקה רק בבחי' כמו האדם עם חיות עצמו ממש (וכמ"ש בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה שזהו פי' ומל הוי' אלקיך כו' לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך כלומר למען כי ה' לבדו הוא כל חייך שלכן אהבה זו הוא מעומקא דלבא מנקודת פנימית ממש ועמ"ש מענין ומל ה' אלקיך את לבבך בד"ה ראה אנכי נותן ע"ש במש"ש ולא יהיה הרגש האהבה מפני שהיא נקודת עצמיות כו') להיות כי עלה במחשבה כו' ומ"ש אחת היא כו' שהיא מיוחדת בתכלית

וזהו תמתי רבי ינאי אמר תאומתי בשה"ש רבה והנה גילוי האהבה אינו אלא בשמע"צ שהוא בחי' יחוד חתן וכלה כמ"ש בד"ה תורה צוה.

ופי' יחוד זה היינו להיות מיוחד בתכלית היחוד בה' בבחי' לאהבה כו' למען חייך כנ"ל. והיינו כי יציאת האהבה מסותרת הנ"ל מהעלם לגילוי אינו אלא ע"י גילוי והמשכה מלמעלה למטה מקודם לכל נפש ועי"ז בכחו להוציא האהבה מהעלם לגילוי וההמשכה הוא ע"י בחינת וימינו תחבקני שבכל ימי הסוכות אך בכל ימי הסוכות הוא בבחי' מקיף והגילוי בפנימית הוא בשמע"צ וגילוי זה של ההמשכה נק' מוריד הגשם כי כמו הגשם שבא מלמעלה ללחלח את הארץ ועי"ז יוצא כח הצומח שיש בארץ מהעלם לגילוי להיות והולידה והצמיחה ונתן זרע כו' כמ"כ גילוי והמשכה שבא מלמעלה לכל אחד הוא בכדי להוציא האהבה המסותרת בכל נפש מהעלם לגילוי להיות בחי' יחוד בה' בתכלית. ולכן מזכירין גבורות גשמים בשמ"ע.

והנה כמו שירידת הגשמים מלמעלה א"א לבא לארץ כ"א ע"י שמתעכבים ומתכסים הגשמים תחלה בעבים וגם שיתחלקו אח"כ טיפין טיפין שלזאת נקרא גבורות גשמים לפי שיורדין בגבורה כי מים הוא התפשטות ומה שנעצרים בעבים ומתחלק אח"כ לטיפין כו' הוא מבחי' גבורות והוא בחי' התכללות גבורות בחסדים (ועמ"ש בביאור ע"פ קול דודי ועי"פ ויתן עוז למלכו) ובלא ז אי אפשר לבא למטה לארץ ללחלחה ולהוציא ממנה את כח הצומח שמוסתר בה כמ"כ גילוי והמשכת אלקות שבא מלמעלה בחג הסוכות שהוא מבחי' חסד והתפשטות כו' בכדי להוציא האהבה המסותרת הנ"ל א"א להיות כ"א ע"י התכללות ג"כ בגבורה שיתעכב ויעצר ההשפעה תחלה. ולזאת נק' עצרת כו' שהיה בחי' עיכוב ההשפעה (וכמ"ש ברבות נשא פ"י שהוא מלשון נעצרה נא אותך) כדוגמת הגשם שמתכסה בעבים תחלה ומתחלק אח"כ לטיפין כו' ואז נעשה היחוד שהוא בחי' גילוי האהבה המסותרת הנ"ל ובחינת אהבה זו נקרא בשם עולה לפי שעולה מאליה למעלה בבחי' יחוד בתכלית לפי שחלק הוי' כו' אחת היא כו' ואינה בבחי' אהבה ורשפי אש כמו בכל הרגלים.

ולכן אומרים עולה אשה כו' ואח"כ חוזרים וממשיכים שם הוי' חדש עד חג הפסח שבכל ו' חדשים דחורף אין בהם רגל כלל שכל הג' רגלים הן בקיץ כו'. ועיין מענין עולה בזח"ג ר"פ צו והרמ"ז שם העיר מענין רוח האדם העולה למעלה ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בענין והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה ומשם יובן שעלייה זו היא למעלה מעלה בחינת עד יעבור עמך הוי' ועמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות והנה אשה הוא ג"כ אש ה' וע' זח"ג פנחס (דרנ"ב סע"ב) וכמ"ש בד"ה את קרבני לחמי ובד"ה והיה לכם לציצית

בענין לזאת יקרא אשה כו' אך עכ"ז בחי' עולה גבוה יותר כנ"ל. ואפשר ע"ד שארז"ל גבי בהעלותך חייך שלך גדול משלהם שבחי' העלאת הנרות בחי' שלהבת העולה מאליה גדול מהקרבנות הנק' אשה ריח כו'.

ועמ"ש בד"ה תחת אשר לא עבדת. גם י"ל בחי' אשה אש ה' עיקרו בירור יסוד האש שבנפש הבהמית אבל עולה הוא מצד האהבה המסותרת שבנפש האלקית עצמה בחי' בעטרה שעטרה לו אמו שאין בלעומת זה בחינה זו כלל אפילו לאחר הבירור כמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות. גם יש להעיר לענין אשה עולה מענין ב' בחינות חיצוני' הלב ופנימיות הלב הנזכר בד"ה ושאבתם מים שהן ב' בחי' כלה הנזכר בד"ה שה"ש. גם איתא ברע"מ פ' פנחס שם דעצי העולה אינון עץ החיים ועה"ד וא"כ בחינת עולה עצמה היא ממעל לעצים היינו למעלה ג"כ מבחי' עץ החיים ועמ"ש בפי' ממעל לעצים בד"ה וידעת היום. ועיין עוד מענין עולה בזח"ג (דרנ"ח ב'). ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בענין אז תשמח בתולה במחול בחינת אז שהוא בחי' קדם כו' וזהו ענין גן נעול כו' גל נעול מעין חתום (בשה"ש סי' ד' י"ג) היינו בחינת ולא תתורו אחרי לבבכם כו' שלא להיות בחינת זונה ח"ו ועי' זח"ג אמור (פ"ט א') ע"פ ולאחותו הבתולה כו' והוא ענין מ"ם סתומה כמש"ש בפ' אחרי (דס"ב ע"ב) מ"ם סתומה כו' מעין חתום. כי מ"ם פתוחה היינו שיש פתח ומבוא ליניקת החיצונים מצד התלבשות בנפש הבהמית. מה שאין כן מ"ם סתומה היינו כד אתכפיא חשוכא לנהורא ועמ"ש בד"ה כי תצא בפי' על אויביך שאין לאויב שליטה ואחיזה שם והנה ע"ז שיהיה בבחי' ולא תתורו כו' יבוא לבחי' למען תזכרו שתהיו בבחינת זכרים כמ"ש במ"א וזהו ג"כ ענין עולה דכתיב זכר תמים יקריבנו ועיין מזה זח"א (ויחי דרמ"ו סע"א) והיינו כמ"ש במ"א בד"ה שוש אשיש שכשהאבה הוא ע"מ לקבל פרס בחי' לגרמיה נק' נקבה נשים דעתן קלות אבל בחינת דכר הוא האהבה רבה למהותו ועצמותו ית' כמ"ש ועמך לא חפצתי ע"ש. וזהו ענין העולה שעולה למעלה מעלה כנ"ל.

והנה מ"ש ב' הבחינוך היינו אשה עולה או עולה אשה היינו התחברות שני הבחינות יחד כמ"ש במ"א בפי' ויחד לבבינו לאהבה. דהענין יחוד ב' הבחינות דחיצוניות הלב ופנימיות הלב שיהיה נכלל בחי' החיצוניות בבחי' פנימיות. בד"ה מי מנה עפר יעקב. ועד"ז הוא ענין והקרבתם אשה עולה או והקרבתם עולה אשה לייחד ב' הלבבות יחד ועיין בזח"א וישב (דקפ"ג סע"ב) בפי' שחברה לה יחדיו והוא ענין ויחד לבבינו אך עכ"ז בחי' והקרבתם עולה אשה הוא בחי' גבוה יותר כי כיון שבחי' עולה קודמת א"כ בחינה זו היא העיקרית ובחי' אשה נכלל ובטל לה משא"כ בבחי' אשה עולה.

וכמ"ש כה"ג במ"א בענין ההפרש בין שילוב אד' בהוי' ושילוב הוי' באד' שאות הראשונה היא הגוברת כו' ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל. ועמ"ש כה"ג דבחי' ויחד לב בינו בענין מזמור שיר שהם ג"כ ב' בחינות חיצוניות ופנימיות ולפעמים נאמר כל אחד בפני עצמו ולפעמים מתחברים שניהם יחד וגם בענין החיבור פעמים נאמר מזמור שיר ופעמים שיר מזמור. עיין מזה בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית. (ועיין זח"ג ר"פ ויקרא דף ה' ע"א מענין שיר מזמור לבני קרח כו' ודף נ"ו ע"ב). ועד"ז יובן כמ"כ בענין הנ"ל והנה כאשר ההעלאה הוא בחי' עליונה מאד כמ"כ ההמשכה שנמשך ע"ז ריח ניחוח להוי' הוא ג"כ בחי' גבוה ביותר וכענין מ"ש במ"א בפירוש ממעמקים קראתיך הוי' שבחי' ממעמקים הוא בחי' ישת חשך סתרו סתימא דכל סתימין ומשם קראתיך להיות גילוי בחינת הוי':

וזאת הברכה

פרק א

ואתה מרבבות קדש. כי הנה יש יחידות עשירות מאות כו'. אי"ק בכ"ר כמ"ש בספר שערי אורה להרי"ג שער א' בענין מעשר ומעשר מן המעשר כו'. ובענין מאה אדני כסף כו' ע"ש. והמספר הגדול הוא רבה כמ"ש היי לאלפי רבבה וכתיב ומאה מכם רבבה ירדפו שאין מספר למעלה הימנו בלה"ק כי מה שהוא יותר מרבבה אין לו שם בפ"ע בתורה כ"א שנק' כך וכך אלפים או כך וכך רבוא וכמ"ש רבבות אלפי ישראל וכתיב הרבה משתים עשרה רבו אדם (ביונה סס"י ד') ולכן מצינו במשנה רפ"ז דברכות בשלשה מהו אומר וכו' עד ברבוא מהו אומר כו'. והנה כתיב ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שבע הוא בחינת שבע מדות העליונות שבפסוק לך ה' הגדולה כו' עד הממלכה כו' שהמדות הם בבחי' התחלקות המדרגות זו מזו שהרי החסד והגבורה הם מדות נגדיים ולכן נאמר בהם שנים לשון רבים משא"כ חו"ב נאמר עליהם עשרים שנה לשון יחיד כי הם תרין ריעין דלא מתפרשין כמו עד"מ באדם כשמבין ההלכה ע"י כח השכל שבו ממילא נכלל בזה חכמה ובינה. ועיין בזהר פ' חיי שרה (דקכ"ג ע"א). והנה עכ"פ מובן מזה שהמדות כל מדה היא רק בחי' יחידית. שהרי שבע מדות שבפסוק נק' שבע שנים א"כ כל מדה היא נמנית רק לבחי' א'. משא"כ השכל הוא בחי' עשירית שהרי חו"ב נק' עשרים שנה והטעם הוא כי כדי שיהיה גילוי המדות מהשכל א"א שיומשך האור מכל השכל בהמדה כי אם רק מבחי' עשירית שבשכל.

וכנודע שאין ערוך השכל המתלבש בהמדות להיות טעם ומוחין למדה לגבי עצמיות השכל מה שאינו שייך למדות. ועמ"ש מזה בד"ה באתי לגני ובפסוק את קרבני לחמי שזהו ענין גידים המחברים העצמות עם הבשר כו' ע"ש לכן כל מדה היא בחי' עשירית שבשכל. ועד"ז איתא בענין שם אל שהעוא נהירו דחכמתא היינו מה שחו"ב מאירים במדות כמ"ש חסד אל והוא מעשר מאותיות יש קנה חכמה קנה בינה גימ' יש והוא בחי' מל' שבחכמה וכמ"ש במ"א ע"פ לפני לא נוצר אל עיין בזהר קדושים (דפ"ו סע"א). והנה השכל שהוא חו"ב הוא גם כן עשירית מלמעלה מן השכל הנק' בחינת מאה. וזהו ענין שארז"ל קומתו של אדה"ר הי' מאה אמה. והנה למעלה מהשכל יש גם כן בחי' הרבה. נר"נ כו' וחיה יחידה הם למעלה מהשכל.

ונגד ה' בחי' נרנח"י הם ה' בחי' הנ"ל יחידות עשירות מאות אלפים רבבות כי בחי' נפש מקבל רק מבחי' העשירית שברוח ועד"ז הרוח מבחי' הנשמה כו' ועמ"ש מזה בד"ה מה טובו אוהליך והנה בחי' רצון העליון הוא למעלה מהשכל והחכמה ויש בזה גם כן ב' בחי' רצון וחפץ. רצון הוא בלי טעם ותענוג. שתוק כך עלה במחשבה כו' וחפץ הוא בבחי' טעם ותענוג.

ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון גבי דוד זמירות קרית להו כו'. וזהו ענין ונוצר חסד לאלפים שמבחי' נוצר אותיות רצון נמשך ומתפשט בחנית אלפים אאלפך חכמה אאלפך בינה. ועד"ז ארז"ל התורה קדמה אלפים שנה לעולם. ועמ"ש מענין לאלפים בד"ה מראיהם ומעשיהם וע' בפע"ח שער השבת פ"ח בענין ישמח משה כו' אלף חלקים של אור כו' ע"ש.

והנה מבואר במ"א שאנו רואים עד"מ באדם שהתענוג הוא הנמשך ומתפשט באריכות והתרחבות ובריבוי יותר מכל כחות הנפש כי התענוג ישנו בראי' ובשמיעה ובכל החושים ובשכל ובמדות כו' ומהות התענוג שבראי' הוא בסגנון אחר ממהות התענוג שבשמיעה כמו מנגון וכלכי זמר וכן בשכל מהות תענוג בפ"ע כו' ועד"ז כמה מיני רבוי תענוגים. ונודע שכל בחי' התענוג שלמטה הוא רק ממה שנפל משבה"כ ולכן ג"ע הוא תענוג אין קץ ומוטב דלידייניה כו' ונודע דג"ע הוא רק הארה בעלמא (לכן עד"ז יובן שבחי' הארת והתפשטות תענוג העליון נק' רבבה לגבי בחי' הארת הרצון שהוא בחי' לאלפים. כי הוא רב ונעלה יותר עד שמבחי' עשירית שתבענוג כו' וזהו מ"ש ועתיק יומין יתיב כו' אלף אלפים ישמשוניה ורבו רבוון קדמוהי יקומון כי מבחי' ע"י שהוא מקור חיים מקור התענוג אזי גם מה שנמשך ומתפשט ממנו הארה בעלמא בבחי' ישמשוניה וקדמוהי יקומון הוא בבחי' אלף אלפים ורבו רבוון כו'. וכמ"ש באד"ר ענין רבוי העלמין

בגלגלתא יתבין תליסר אלפי רבוא עלמין כו'. וזהו ג"כ ענין הללוהו כרוב גודלו). והנה שרה הוא בחי' מטרוניתא בחי' מל' ומקודם נק' שרי לשון אדון שלי בלי התפשטות ואח"כ נעשית שרה לכל העולם מלכותך מלכות כל עולמים וכדי להיות ההתפשטות למטה יותר צ"ל ההמשכה הכח לזה מלמעלה יותר ולכן ניתן לה אות ה' שהוא כח התפשטות לאורך ורוחב ועמ"ש בענין ה' דאברהם בד"ה הנה אברם כו'. ועיין בזהר פרשת בלק (דקצ"א א') אזעירת גרמה כו' ומאי איהי י כו' עד אתבניאת ואתעבידת כו' ה' כמלקדמין וכו' ע"ש ונת' במ"א ומזה יובן ענין שרי ביו"ד ושרה בה"א והנה חיי שרה הוא מבחי' מאה.

וזהו ענין חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום ולכן ארז"ל אל תקרי מה אלא מאה דהיינו שהמל' נק' מה וממשיכים בה מבחי' מאה שהוא בחי' כתר שכדי להיות ההתפשטות למטה צ"ל ההמשכה מלמעלה כנ"ל אכן עכ"ז ההמשכה הוא רק מבחי' מאה. אבל בחי' התורה שרשה הוא מבחי' רבבות שלמעלה מעלה מבחי' ומדריגת מאה.

וזהו ענין מרבבות קדש. ומשם דוקא יוכל להמשיך ולירד גם למטה בדברים גשמיים סוכה ותפילין כו' ועמ"ש סד"ה הנה אברם וסד"ה ראה ריח בני כריח שדה. ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בענין תזל כטל כו' וכרביבים עלי עשב. אשר רביבים זהו ענין ההמשכה מבחי' רבבות קדש (והיינו כי חיי שרה שהוא ענין התפשטות חיות העולמות ואתה מחיה את כולם מלכותך מכ"ע הנה שרש המשכה זו נקרא יחוד חיצוניות דחו"ב אין ויש אבל ע"י תומ"צ נמשך מבחי' יחוד פנימי' דחו"ב ששרש המשכה זו מבחי' עתיק וא"ס ממש ועד"ז י"ל ענין מה רב טובך אשר צפנת. כי רב ורבבה ענין א'. וז"ש רב פעלים כו' ועמ"ש ע"פ זכר רב טובך יביעו שיסוד דא"א דהיינו בחי' ההשפעה נק' רב טובך ולכן דורות הראשונים מאדה"ר עד נח האריכו ימים ביותר והיינו לפי שנמשך אז מבחי' א"א) (כמ"ש בזהר ח"א דל"ז ע"ב) ואח"כ כתיב והיו ימיו מאה ועשרים שנה והיינו ע"ד מ"ש ויהיו חיי שרה מאה שנה כו'. ומכ"ז יובן ג"כ ענין ורב שלום בניך השלום ברבוי כו' בד"ה וכל בניך אך עכ"ז הגילוי וההמשכה עתה ע"י התורה מבחי' רבבות הנ"ל הוא רק ואתה לשון תרגום שהוא בחינת אחוריים כי טעמי תורה שהוא פנימיות התורה לא נתגלה עדיין וזה יהיה לעתיד.

וזהו ענין שנאמר ישקני מנשיקות פיהו בחינת נשיקין התדבקות רוחא ברוחא בחינת הבל שהוא התגלות פנימיות טעמי תורה אבל עתה הוא רק בבחי' אחוריים ואתה כו' וכמו שמבואר באריכות ע"פ תורה צוה. וזהו וזרח משעיר למו שהוא רק בחי' שערות מותרי מוחין כנודע בגשמיות שהשערות אינם ממהות המוח שחותכין אותן ואינו

מרגיש כלל. וכמ"כ למעלה נובלות חכמה שלמעלה תורה (ואפשר לומר ג"כ שזהו ענין ג' מדרגות ברכה קדוש' יחוד והיינו כי ברכ' זהו ענין מאה ברכות והוא בחינת ויהיו חיי שרה מאה שנה כנ"ל והוא ענין הברכה בבחי' ואתה מחיה את כולם אבל קדוש' הוא ההמשכה מבחי' רבבות קדש ע"י אשר קדשנו במצותיו שהוא המשכת סוכ"ע אלא שמ"מ קדושין הוא עדיין רק בחי' אירוסין והוא בחי' ואתא כו'. אבל היחוד הוא ההמשכה בבחי' פנימיות. גם י"ל כי הנה יש רבבות קדש אבל עכ"ז למעלה מעלה מזה הוא בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן וזהו ענין יחוד דהיינו להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה יחיד ומיוחד חד ולא בחושבן להיות ונגלה כבוד ה' כו' עין בעין יראו כו' ועיין בפרדס בעה"כ ערך יבק ובמאורי אור) (אות ג' סעיף ס"ו ובאות יוד סעיף כ"ג) וברמ"מ פ' משפטים (דקי"ו סע"א קי"ט א') ובפ' פקודי (דרס"ב א') ובהרמ"ז פ' תצא (דרע"ז א') בד"ה ומברך בה ועמ"ש מזה סד"ה ענין הנסכים ועמ"ש עוד מענין ברכה וקדושה ע"פ מ"ש בזח"ג פ' בלק (דק"צ ע"ב) בפסוק ברכו ה' מלאכיו כו' אבל קדוש לא אתמסר לון בלחודייהו אלא בהדי ישראל דלא מקדשי קדושה אלא בהדי ישראל ע"ש ובגמרא נזכר מענין ואתה מרבבות (בחגיגה דט"ז א'). אות הוא ברבבה שלו וכ"ה ברבות בשה"ש ס"פ מה דודך י"ל הפי' כענין מארז"ל ברבות סדר מקץ פ' צ' קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני כו' קדושתי למעלה מקדושתכם ונתבאר מזה במ"א.

ועד"ז י"ל כי מרבבות קדש זהו בחי' קדושים תהיו שהרי זה ממשיכים ע"י התורה אמנם בחי' אות הוא ברבבה שלו זהו בחי' קדושתי למעלה מקדושתכם ולמעלה מעלה גם מבחי' רבבות קדש כי אנת הוא חד ולא בחושבן ועד"ז נאמר ולתבונתו אין מספר. והרי לגבי דבר שאינו בגדר מספר שוין הרבבות עם האחרים וזהו ועתיק יומין יתיב כו' אלף אלפי' ישמשוניה ורבו רבוון קדמוהי יקומון כו' וזהו ענין אות הוא בתוך רבבות קדש. ברבות בשה"ש שם. ועיין עוד מענין ואתה מרבבות בזח"ב שמות ג' א' תרומה קל"א א':

פרק ב

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב. (פסוק זה הובא בגמרא ברכות פ"ט נ"ז א' פסחים פ"ג מ"ט ב'. סוטה פ"ג מ"ב. סנהדרין פי"א צ"א סע"ב מכות פ"ג כ"ג סע"ב. רבות תרומה ס"פ ל"ג תשא פ"מ צו פ"ט. בשה"ש בפסוק ישקני מנשיקות פיהו. זח"ב יתרו פ"ג ב') והנה ארז"ל בפסחים שם אל תקרי מורשה אלא מאורסה שהתורה נק' כלה וכ"ה ברבות תרומה שם וצ"ל דהא ארז"ל במשנה ספ"ד דתענית ביום חתונתו זו מתן תורה. ופי' ביום חתונתו משמע שכנס"י נק' כלה. וא"כ התורה נקרא חתן. (הן אמת כי ברבות סדר אחרי ספ"כ מבואר משל למלך שהיה משיא בתו כו' בתו זו התורה ה"ד

ביום חתונתו וכ"ה בסדר במדבר ספ"ב. א"כ לפ"ז י"ל דגם בפי' ביום חתונתו היינו שישראל הם החתן והתורה שהיא בתו היא הכלה. אך באמת בכמה דוכתי משמע ג"כ דפי' ביום חתונתו היינו שישראל הם הכלה וכדפירש"י ע"פ ה' מסיני בא יצא לקראתם כו' כחתן היוצא להקביל פני כלה והוא מהמכילתא פי' יתרו. וכ"מ ג"כ ברבות נשא פי"ב ביום חתונתו זה סיני חיתונין היו שנאמר וקדשתם היום כו' משמע שישראל הם מקבלים הקדושין. וע' זח"ב) (נ"ח א' פ"ד א' כ"ב א') ח"ג (ס"א ב') בענין בעטרה שעטרה כו'. גם ברבות ס"פ ואתחנן איתא א"ר ברכיה בעשר מקומות קרא הקב"ה לישראל כלה כו'. ויש מתרצים דלגבי הקב"ה נק' ישראל כלה. ולגבי התורה נק' ישראל חתן ועד"ז יש לפרש הפסוק ולא תתורו אחרי לבבכם וגו' אשר אתם זונים אחריהם למען תזכרו כו' פי' ע"י ולא תתורו ולא תהיו בבחי' זונה ח"ו כי אם ואל אישך תשוקתך ביום ההוא תקראי אישי.

והיינו שיהיו בבחי' כלה לגבי הקב"ה להיות כלתה נפשי כלה שארי ולבבי אזי למען תזכרו שתהיו בחי' הזכרים ומשפיעים לגבי התורה וזהו ועשיתם את כל מצותי. אך עכ"ז אינו מיושב עם המאמר תלת קשרין מתקשרין דא בדא קודשא ב"ה אורייתא וישראל בזח"ג פי' אחרי (דע"ג א') משמע דישראל הם מקבלים מהתורה וא"כ התורה היא החתן המשפיע כו'. וכן משמע ממארז"ל פ"ק דברכות (דף ו' ע"ב) לענין המשמח את החתן שע"ז זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות משמע דהוא מדה כנגד מדה לפי שהתורה נק' חתן וכתיב ביה ג"כ ה' קולות והגם שיש לדחות. עכ"ז כאן יתבאר בתירוץ מרווח יותר.

ויובן זאת בהקדים ענין אירוסין ונשואין ומה שייכות זאת להתורה. אך הנה אירוסין הוא מה שהחתן נותן להכלה הטבעת קדושין ובזה הוא ממשיך לה חיות מועט להיות מקודשת לשון הפרשה לו כמ"ש הרי את מקודשת לי.

וכמ"כ למעלה הנה יש תורה שבכתב ותורה שבע"פ ונק' שמים וארץ כמש"ת. כי הנה תושבע"פ הוא הפירוש על תורה שבכתב כי בתשב"כ אינו מפורש היטב פרטי המצות רק התשבע"פ מבאר ומפרש כל פרטי תשב"כ כידוע שעל כל דבר ודבר שבתורה יש ששים רבוא פירושים בפשט וכן ברמז ובדרוש וכן בסוד והם ד' פעמים ששים רבוא (ע' מענין פשט רמז דרוש סוד בהרמ"ז בפ' בראשית) (בדף ד' ע"ב ודף ה' ע"א) ור"פ שמיני ולזאת נקרא תשבע"פ בחי' מלכות כמאמר מלכות פה תשבע"פ כו' והיינו בחי' דבור שבא בהתגלות לבחי' דבור כמארז"ל דבר ה' זו הלכה (שבת קל"ח ב') ודבר מלך שלטון וישראל הם הממשיכים בחי' מלוכה עליהם ע"י שהם מקבלים עליהם עול מלכות

שמים כמ"ש שום תשים עליך מלך כו'. אך כ"ז הוא במצות התורה שבתורה שבכתב אינו מפורש היטב ובתורה שבע"פ באה לידי גילוי על כל דבר ודבר ד"פ ס"ר. אך יש עוד טנת"א שבתושב"כ דהיינו תמונת האותיות שהם הלמ"מ (כ"ה בפסקי מהרא"י סי' מ"ה) שנפסלו בשנוי התמונה ע"ד שארז"ל ואפילו כתב אחד מעכבן לא נצרכה אלא לקוצו של יו"ד כו' וכל תמונה ותמונה מרמז לרבוא רבבות עולמות כידוע וגם הטעמים והנקודות והתגין כו' שכולם אינם באים כלל לידי גילוי בתורה שבעל פה והם הנק' עלמין סתימין דלא אתגליין (ועמ"ש מזה בפ' אמור בד"ה והניף הכהן אותם כו') והנה תורה שבכתב שרשה מבחי' ח"ע כי אורייתא מחכמה נפקת שנקרא ים עילאה כי חכים ולא בחכמה ידיעא שהוא בבחי' א"ס כו' ומשם נמשכה התושב"כ ולזאת נקרא תושב"כ שמים פי' שם מים שנמשכה מבחי' ח"ע (וע' מ"ש בפ' יתרו בד"ה וכל העם רואים) אך אינו אלא הארה בעלמא ולזאת הם כ"ד ספרים דאורייתא שנקרא כ"ד שהוא כמו למשל שלוקחין כד מים מים הגדול שאינו אלא מעט מזעיר נגד הים הגדול. כמ"כ כל כ"ד ספרים דאורייתא אינן אלא הארה בעלמא מבחי' ח"ע (ועמ"ש ע"פ ושמתי כדכד כ"ד כ"ד כו') וגם זאת אינו אלא מבחי' אחוריים כמ"ש וכד"ה על שכמה שכמה הוא בחי' אחוריים וזהו וזרח משעיר למו. שעיר הוא לשון שערות שהוא כמשל שערות שנמשכין מהראש שאין נמשך בהם רק הארה מועטת מאד עד שאינו מרגיש שום כאב בחתיכת השערך כידוע מפני שהם חיצוניות מאד כמ"כ כל בחי' תשב"כ מה שנתלבש בתורה גשמיות שלנו אינו אלא בחי' אחוריים וחיצוניות דח"ע ונקרא בחי' שערות אך בתוך השערות מאיר הארה מבחי' ח"ע. וזהו היו"ד שבתוך שעיר. וזהו וזרח משעיר. שער י' כו' (ע' בלק"ת ר"פ תולדות) ואתה מרבבות קדש ואתא הוא לשון בא רק שהוא בלשון תרגום שהוא בחי' אחוריים כו'. והיינו כשבא לידי גילוי בתשבע"פ שנמשכה מתשב"כ שהם רבבות הנמשכים מבחי' קדש שהוא בחי' ח"ע הנקרא קדש [וע' מענין מסיני בא וזרח משעיר בגמרא פ"ה דברכות (ל"ג א'). ור"פ לפני אידיהן (ב' ב') רבות נשא ר"פ י"א (רמ"ג א') פי"ד בקרבן עשתי עשר (ר"ס ד'). שה"ש בפסוק אפריון עשה. באיכה בפסוק אני הגבר. זח"ב קל"א א' ח"ג קצ"ב]:

ב **והנה** ההמשכה מתשב"כ שהוא בחי' חכמה לבחי' תשבע"פ שהוא בחי' מלכות שאין ערוך כו' א"א כ"א ע"י גבורות וצמצומים לצמצם אור הנמשך מבחינת חכמה כו' וזהו מימינו אש דת כו' ד"ת שהוא בחי' תשבע"פ שנמשכה מתשב"כ ע"י אש שהוא בחי' צמצום כווץ בהמים שהוא בחי' ים החכמה כמו שטבע האש לכווץ המים שטבע המים להתפשט והאש מכווץ כו' כמאמר גליד ברוחא וכביש באשא [וע' בגמרא ביצה (כ"ה

ב') וע' עוד מענין מימינו אש דת בגמרא ברכות (ס"ב א') יומא (נ"ג ב'). סוטה (ד' סע"ב) רבות כי תשא פמ"א (קנ"ה ד') ויקרא רפ"ד (קס"ט א') נשא רפי"ב (רמ"ו ד') שופטים (רצ"ה ג'). ס"פ מטות. שה"ש בפסוק לסוסתי. ס"פ ראשו כתם פז. קהלת ס"פ מה שהיה זח"א רמ"ג א' ח"ב פ"א א' פ"ד א'. צ"ב קל"ה א' קס"ו ב' ח"ג קע"ו א' קפ"ב א'] אך מי הם המעוררים האש שלמעלה להיות כווץ וצמצום בבחי' ח"ע הם נשמות ישראל ע"י בחי' רשפי אש מלמטה בביטול הרצון ועי"ז מעוררים למעלה ג"כ בחי' אש שהוא בחי' גבורות וצמצומים שהוא כדוגמת אש שעל המזבח שאף שאש בא מלמעלה מצוה להביא מן ההדיוט כמ"ש ונתנו בני אהרן הכהנים אש על המזבח מזבח נקרא כללות נשמות ישראל כל אחד זובח את יצרו להיות אתכפייא ואתהפכא כו' והוא כמו שהיו מקריבין ע"ג המזבח פרים שהוא בהמה לעלות למעלה כמ"כ בכל נפש מישראל להיות ביטול ואתכפייא של הנפש הבהמית ע"י רשפי אש ועי"ז מעוררים האש למעלה כו' אך התעוררות בחי' רשפי אש בכל נפש מישראל הי' ע"י אהרן כמ"ש ונתנו בני אהרן הכהן אש כו' (ויקרא א' ז') (ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית גבי לזאת יקרא אשה אש ה' כי מאיש אש יו"ד לוקחה) כמ"כ כתיב וימינו תחבקני שהוא בחי' המשכת מקיפים שנמשכו בסוכות להיות תחבקני. כמו שחובקין את האדם ואין מניחין אותו להפוך לאחוריו כמ"כ ההמשכת המקיפים מלמעלה נעשה כח לכל נפש מישראל לאכפייא לסט"א כו'.

וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך כו' בניך הם ישראל כמ"ש בנים אתם להי' אלקיכם כו' כי ברא כרעא דאבוהי שהוא כמשל הרגל שבטלה בתכלית להראש ואין לה רצון אחר כלל. כמ"כ הבן אין לו רצון אחר כלל רק עושה רצון אביו. משא"כ העבד יש לו רצון אחר ג"כ רק שמבטל רצונו ולזאת נקרא הבן כרעא דאבוהי כו' (ועמ"ש מזה בד"ה שיר המעלות ממעמקים) כמ"כ למעלה כללות נשמות ישראל כשהם בבחי' ביטול רצון לגמרי כמ"ש ועמך לא חפצתי כו' שאין להם רצון אחר כלל נקראו בנים כו' ואזי על ידי זה נעשים בונים כמשל הרגל אף שבטלים בתכלית להראש עכ"ז הם מוליכים את הראש מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. כמ"כ כללות נש"י ע"י ביטול הרצון שנק' בנים נעשים בונים שהם מוליכים וממשיכים את הראש שהוא בחי' ח"ע שנק' ראש מלמעלה למטה ומלמטה למעלה והיינו לעלות בחי' תורה שבעל פה שהוא בחי' מלכות שנקרא כלה לבחי' תורה שבכתב שהוא ח"ע שנק' חתן.

וכן להמשיך מלמעלה למטה מבחי' תוררה שבכתב לבחי' תורה שבעל פה כו'. וזהו שנק' תורה שבעל פה מאורסה שהיא בחי' כלה שהחתן נותן הטבעת קדושין ובזה ממשיך

לה חיות להיות מקודשת לשון הבדלה והפרשה אליו. כמ"כ כתיב אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם היינו שממשיכים חיות לבחי' תורה שבעל פה שהוא בחי' מלכות בחי' כלה להעלותה למעלה לבחי' תורה שבכתב שהוא בחי' קדש העליון שהוא בחי' ח"ע.

וזהו מאורסה כו' שבחינת תשבע"פ שנק' כלה מאורסת ומקודשת לבחי' תשב"כ בחי' ח"ע שהוא בחי' חתן כנ"ל ע"י החיות שנמשך לה כנ"ל והוא דוגמת בחי' אירוסין שהחתן נותן להכלה הטבעת ולפי שישראל ממשיכים הקדושין ע"כ נק' חתן לגבי תשבע"פ שנק' כלה:

ג **אך** כל זה הוא בחי' אירוסין שהוא בבחי' חיצוניות לבד שהחתן שהוא בחי' תשב"כ ממשיך חיות להכלה שהיא בחי' תשבע"פ בבחי' חיצוניות אך כדי שיומשך מבחינת חתן לכלה מבחי' פנימיות תשב"כ לזה צריך מקודם בחי' נשואין כי אחר אירוסין הוא בחי' נשואין והיינו בחי' חופה שהחתן והכלה שניהם עומדים תחת החופה והחופה מקפת שניהם וזהו שאנו אומרים בתפלת יו"ט והשיאנו שהוא בחי' נשואין להחתן והכלה כי הנה מבואר למעלה שבחי' אירוסין היינו שבחי' תשבע"פ שהיא בחי' מל' שנקרא כלה מקבלת מהארת בחי' ח"ע שהוא בחי' תשב"כ שנק' חתן שנק' שמים שהוא בחי' ים החכמה. אך יש עוד למעלה מן החכמה והוא הנק' סתימו דכל סתימין שהוא בחי' ישת חשך סתרו עד שבחי' חכמה אינה נחשבת רק בחי' הארה בעלמא ונחשבת לעשי' גשמיות לגבי בחי' סתיטמו דכל סתימין הנ"ל כמ"ש כולם בחכמה עשית כו'.

ושם בחי' חכמה עילאה שהוא בחי' חתן ובחי' מל' שהיא בחי' כלה שניהם שוים בתכלית מאחר שגם בחי' חכמה נחשבת לעשייה גשמיות ולכן נקרא בחי' זו בחי' חופה שכמו שחופה מקפת על החתן והכלה בשוה כמ"כ בחי' סתימו דכל סתימין הנ"ל הוא בחי' מקיף על בחי' ח"ע ובחי' מלכות בשוה. וזהו והשיאנו שהוא בחי' נשואין להחתן והכלה אחר בחי' ארוסין שהכלה מתעלית לבחי' חתן אח"כ מתעלים שניהם לבחי' חופה הנ"ל. (ועמ"ש מענין חופה ע"פ) כי על כל כבוד חופה ובד"ה והיה כמשוש חתן על כלה). וזהו שאומרים ברגל זמן שמחתנו שהוא בחי' שמחה ע"י גילוי בחי' סתימו דכל סתימין הנ"ל שמעלה ומטה שוים ממש והוא כמשל שמחת המלך שבשעת השמחה יוצא המלך מהעלם לגילוי ומגלה ומשפיל עצמו לכל השרים והעבדים בשוה. כמ"כ בחי' חופה הנ"ל הוא בחי' שמחה (ועמ"ש מענין שמחה בד"ה ביום השמע"צ גבי אשר קדשנו כו' אשר נשבעת כו'). וזהו כאשר רצית ואמרת כו' רצית היינו בחי' רצון העליון שהוא מקיף הנ"ל ולהיות כי סוף מעשה במחשבה תחלה נעוץ סופן בתחלתן

לזה אומרים כאשר רצית כו' ואמרת היינו שבא אז מהעלם לגילוי בבחי' אמירה והתגלות כנ"ל להיות כי נעוץ תחלתן בסופן. וזהו כאשר רצית ואמרת כו' לברכנו היינו שיהי' תוספת ברכה והתגלות כנ"ל את ברכת מועדיך.

והנה בכל שלש רגלים אומרים והשיאנו וזמן שמחתנו להיות בכל הרגלים הוא בחי' גילוי בחי' סתימו דכל סתימין הנ"ל. וזהו שנק' רגלים שגם הרגלים שהוא בחי' ומדריגה היותר תחתונה מתעלה ועולה בשוה כמו הראש לפי ששם מעלה ומטה שום ממש כנ"ל ונחלקים לג' רגלים שהוא בחי' ג' קוין ימין ושמאל ואמצע שהם תורה ועבודה וגמ"ח שתורה הוא בחי' קו האמצעי שמבריח מן הקצה אל הקצה (וע' בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית וע' בלקת ס"פ תשא בד"ה מצות ראי' בג' רגלים). והנה כ"ז הוא בכל השלשה רגלים שהוא בחי' נשואין. אך שמיני עצרת הוא ענין היחוד חתן וכלה שאחר החופה שהחתן משפיע להכלה מבחי' פנימיות ועיין בזח"א ויגש (דר"ח ע"ב). כמ"כ למעלה אחר שהחתן והכלה שהם בחי' תשב"כ ותשבע"פ שניהם עולים עד בחי' סתימו דכל סתימין כו' הנ"ל שמתגלה עליהם אזי אח"כ נמשך ההשפעה מבחי' פנימי' תשב"כ לבחי' תשבע"פ שהוא בחי' מלכולת דאצי' ואזי ממילא ממשיכין אח"כ מבחי' מל' לבי"ע להיות גילוי למטה בכ"א מישראל ע"י שמקבלים עליהם עול מלכות שמים וממשיכים עליהם בחינה זו ועמ"ש סד"ה ביום השמיני שלח.

והיינו אף מי שאינו בבחי' בן שהוא בחי' ביטול הרצון בתכלית שאין לו רצון אחר כלל רק הוא בבחי' עבד שהוא בחי' קבלת עול בבחי' סור מרע ועשה טוב ג"כ יכולים להמשיך השפע מלמעלה. וזהו תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב מורשה הוא לשון ירושה כמו אדם היורש את אביו שלא טרח ויגע רק בא לו ממילא בירושה שכבר הכין אביו כמ"כ בשמ"ע הוא בחי' ירידת והמשכת השפע בבחי' ירושה לכל א' מישראל (ע' בסנהדרין דצ"א סע"ב וברבות סדר צו פ"ט) שמקבלים עליהם עול מלכות שמים אף שהוא בבחי' עבד כנ"ל מאחר שכבר הוכן ונמשך מבחי' תשב"כ שהוא בחי' ח"ע. וזהו קהלת יעקב שבא השפע גם לבחי' עקביים שהוא בחי' עבד שמתחלה היה נמשך רק בבחי' ישראל שהוא בחי' בן ואח"כ נמשך גם למי שהוא בחי' עבד שהוא בחי' יעקב. וזהו עצרת תהיה לכם שנמשך לכם דוקא וזהו שמחת תורה שכולם הם בשמחה הנ"ל מי שהוא בחי' עבד לבד השמחה אצלו גדולה ביותר:

ד (והנה ענין פי' מורשה לשון ירושה יש לפרש עוד בענין אחר והוא ע"ד מ"ש בזהר אמור) (דף צ"ד) גבי שבת ירותא דקדש הוא ירית ולאו זמינו כו' לברא דעאל לביתיה דאו"א כו' והיינו כי ירושה שייך לבחי' בן דייקא והוא בחי' שבת וע"ש במק"מ דשבת

היינו שז"א הנקרא ישראל מלביש לעצמיות אבא וז"ש ירותא ממש שיורש עצמות אבא משא"כ ביו"ט שהוא רק הארת אבא לא נק' ירותא כו' ע"ש וכמ"ש במ"א ועד"ז פי' בספר מאורי אור אות יו"ד סכ"ט ענין ירושה ועד"ז יובן כאן בפי' מורשה דתורה שבשמע"צ זוכים כל נש"י לקבל מעצמיות בחינת התורה והיינו שגם בחי' יעקב הוא מתאחד ממש עם בחי' ישראל שנק' בן והיו לאחדים ממש וכמ"ש בנים אתם להיות בחי' מורשה גם לבחי' יעקב כו' והענין דאיתא בלק"ת (בתהלים סי' ע"ח) ע"פ ויקם עדות ביעקב כו' שבחי' יעקב מקבל מבחי' נובלות חכמה שלמעלה תורה שהוא הנקרא עדות שאינו ממשות ועצמיות התורה שהיא יסוד אבא אלא עדות לבד דהיינו הארה בעלמא כמו העדות על הדבר שאינו מהות הדבר ועצמיותו ממש. אך תורה שהיא עצמיות יסוד אבא הוא בפנימיות ז"א הנקרא ישראל זהו תוכן הדברים בשינוי לשון לתוספת ביאור וכ"ה עוד בלק"ת פ' וזאת הברכה ע"פ תורה צוה כו' ע"ש וביאור הדברים מובן ממש"ל בענין ההפרש בין ההמשכה לתשבע"פ מבחינת חיצוניות דתשב"כ שהמשכה זו היא מבחי' נובלות חכמה לבד כנ"ל ונק' אירוסין ובין ההמשכה מבחי' פנימי' תשב"כ לתשבע"פ שהיא עצמיות חכמה עלאה הגנוז בז"א ועיין ממעלת בחי' זו הנק' אור הגנוז בהרמ"ז פ' פקודי (דר"כ ע"ב) שע"ז נאמר מה רב טובך כו' וע"ש והנה בחי' זו הוא הנמשך ומתגלה במל' דאצילות בשמע"צ. וכמ"ש בזח"ג פ' פנחס (דר"ד ע"ב) לבתר ביומא תמינאה חדותא דאורייתא היא כו' למהוי כולא חד כו' דישראל הוא עכ"ל. ופי' הרמ"ז שם שאז מקבלת המל' אור החכמה כו' ובחי' יעקב וישראל נעשים אחד כו' עכ"ל ועיין עוד בהרמ"ז (פ' אמור דק"ד ע"ב) בד"ה ביום השמיני כו' ע"ש. וזהו ענין מורשה קהלת יעקב שהרי בחי' יעקב וישראל נעשים אחד ממש בשמע"צ כנ"ל ולכן גם למטה בנש"י מקבלים כולם מבחי' עצמיות התורה. ולכן נקרא מורשה לשון ירושה דייקא ולא מאורסה לבד.

ועל דרך זה יש לפרש מ"ש בזהר אמור שם והאי יומא יעקב הוא רישא לחדותא כו'. וע' עוד מענין אירוסין ונשואין בביאור שע"פ כי על כל כבוד חופה כו' וס"פ ויגש.

ובד"ה וארשתיך לי כו' ובד"ה טוב לחסות וע' עוד ע"פ לריח שמניך כו' וע"פ עיני כל אליך כו' ומשם יובן דכמ"כ בעבודת ה' באדם בעבודה שבלב זו תפלה שייך ב' בחי' אלו דאירוסין ונשואין שהרי גם נש"י נק' כלה כו' ע"ש ובפי' מטות ע"פ ואשה כי תדור נדר בנעוריה כו'.

ועפ"ז יובן היטב מה שבשמיני עצרת דייקא ממשיכי' נש"י בחי' יחוד דחתן וכלה תשב"כ ותשבע"פ שזהו ענין בוניך. והענין שזהו ע"י התשובה דעשי"ת ממעמקים

קראתיך עומקא דליבא שזהו ענין שנמשך התפעלות האלקית בבחי' פנימי' ותוכיות הלב שבחי' זו היא הנק' נשואין בעבודה שבלב וידעת את הוי' וכמ"ש במ"א ע"פ כי תצא כו' וראית בשביה אשת יפ"ת כו' דקאי על הנשמה עד ואח"כ תבוא אליה ובעלתה זהו בחי' נעילה דיוהכ"פ ודרך פרט בכל יום הו"ע נפילת אפים והיינו לומר שזהו כשנמשך ההתפעלות מגדולת ה' בעומק הלב וכמ"ש בכל בלי דרשתיך והיינו להיות אליך ה' נפשי אשא כו' תשובה עילאה כו' וכיון שכן לכן ע"י"ז יש בכח נש"י להמשיך אח"כ בסוכות ושמע"צ ג"כ בחי' נשואין ויחוד פנימי' תשב"כ בתשבע"פ ועמ"ש מזה בד"ה והיה כמשוש חתן על כלה ע"ש ועמש"ל בפי' ולא תתורו כו' למען תזכרו כו' ויחוד זה הוא בחי' גילוי אור אבא כו' וגילוי זה דאור אבא נמשך ג"כ בכל נש"י כנ"ל וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך כי מתחלה בעשי"ת קבלו מאור אימא וכנודע מענין שמאלו תחת לראשי קו השמאל בג"ה וכן ביוהכ"פ כל העליות ע"י אימא כו' (עיין בזהר אמור ד"ק ע"ב) וזהו בחינת בניך כי בינה בן י"ה וכענין תשובה תשוב ה' במילוי יו"ד וכו' וגם בינה ליבא היינו להיות עומקא דליבא וזהו ג"כ בניך ע"ד ברא כרעא כו' להיות בטל כביטול הרגל לגבי הראש כו' ועי"ז אח"כ בשמע"צ בוניך והיינו המשכת אור אבא כמ"ש בחכמה יבנה בית. ועמ"ש מזה בד"ה וכל בניך וזהו ויעקב נסע סכותה ועי"ז אח"כ ויבן לו בית הוא בחי' תשבע"פ שנק' בית שבשמ"ע ממשיכים בה מעצמיות ח"ע כנ"ל ועיין בזח"א וישלח (דקע"ב) ושם פי' ויבן לו בית כד"א בית יעקב. דהיינו שגילוי זה נמשך ג"כ בכל נש"י שמקבלים כולם מגילוי אור זה כו'. וזהו מורשה קהלת יעקב ועיין באדרא (דק"ל ע"א) ע"פ בית יעקב לכו ונלכה באור ה' ועייחן מ"ש עוד מענין נובלות חכמה שלמעלה תורה באגה"ק בד"ה עוטה אור כשלמה בשם הלק"ת פ' כי תשא וע"ש דהוא בענין אחר קצת ממשנ"ת לעיל ע"פ הלק"ת (בתהלים סי' ע"ח) ובפ' וזאת הברכה. אך קרובים הדברים ועולים בסגנון א' וע' לקמן עוד מענין זה:

פרק ג

ביאור ע"פ תורה צוה

הנה תורה שבכתב הוא בחי' חכמה כי אורייתא מחכמה עילאה נפקת. והנה איתא בבראשית רבה פרשה י"ז ג' נובלות הן כו' נובלות חכמה שלמעלה תורה כו' פי' כי חכמה עילאה דאצילות חכים ולא בחכמה ידיעא למעלה מן השגה ונקרא בחי' אין שהוא בחי' ביטול בתכלית שלזאת התלבשות אור א"ס בבחי' קירוב בחכמה דוקא כמבואר בלק"א. ומה שנמשך מבחי' חכמה עילאה הנ"ל להתהוות אותיות התורה אינו אלא מבחי' אחוריים וחיצוניות החכמה שהוא נובלות חכמה כמש"ת (וע' בד"ה וכל

העם רואים ובאגה"ק ד"ה עוטה אור) והנה תורה שבעל פה הוא פי' וביאור על תשב"כ שבתשב"כ אינו מפורש היטב כל המצות לפי שנמשכה מבחי' ח"ע שלמעלה מהשגה רק בתושבע"פ בא לידי גילוי לפרש כל פרטי המצות ולכן נקרא תשבע"פ בחי' דבור מלכות פה כו'. אך אינו בא לידי גילוי בתשבע"פ אלא בחי' אחוריים וחיצוני' תשב"כ בחינת הארה בעלמא שהם גוף המצות אבל פנימית תשב"כ שהם טנת"א אינם באים לידי גילוי כלל.

והם הנקראים עלמין סתימין דלא אתגליין שאינם באים לידי גילוי כלל. וכאשר מבואר בפע"ח שט"ז פ"א על האריז"ל שהיה ישן בשבת והיו שפתותיו מרחשין וכשניער שאלו אותו מה שלמד והשיב שאם היה דורש שמונים שנים רצופים יומם ולילה לא ישלים לפרש מה ששמע בשעות ההחם.

והיינו מפני שראה והשיג בפנימית התורה שא"א לבוא לידי גילוי כלל בדבור ועמ"ש מזה בביאור המתחיל לבאר ענין קי"ס ובביאור ע"פ ואתחנן. וזהו ואתא שהוא בלשון תרגום לפי שאינו נמשך אלא בחי' אחוריים והארה בעלמא שהם רבבות צמצומים להעלים את עצם החכמה שנקרא קדש שלא יומשך רק הארה חיצוני' בעלמא.

וזהו ואתה מרבבות קדש כנ"ל. ועתה יובן מ"ש וזרח משעיר למו שנאמר על תשב"כ שהוא בחי' ח"ע שנמשכה מלמעלה מן החכמה רק בבחי' שערות. כי הנה ידוע דבחי' חכמה עילאה דאצילות הוא ראשית הגילוי שהוא ראשית ההשתלשלות לבחינת בינה ומדות דאצילות עד בחי' מלכות דאצילות שהוא מקור להתהוות יש מאין שהם מלאכים ונשמות דבי"ע ונקרא השתלשלות עילה ועלול כמו מחכמה לבינה שהם ערך זה לזה.

וכן מבינה למדות דאצי' וכו'. ויובן כל זה יותר בפרטות ע"פ משל מבשרי אחזה כו' מכחות הנפש כי הנה אנו רואים שהולדת המדות הם מהשכל שלפי ערך גילוי השכל כן יהיה המדות ושלכן התינוק ששכלו קטן מאד מדותיו הם ג"כ לדברים קטנים משא"כ הגדול ששכלו גדול לכן המדות שלו הם ג"כ לדברים גדולים ונמצא שהתהוות המדות הם מהכל ונקרא מוחין למדות והוא בחי' עילה ועלול (שהם קרובים בערך זה לזה היינו שאין ביניהם דילוג הערך ממש וזהו נקרא השתלשלות כשלשלת העשויה מטבעות רבות שראשה של זו נקשר ונתחבר בסופה של זו כן המדות מתחלה כלולים בשכל ואח"כ נמשכים בגילוי והשכל מתלבש בהם נמצא בחינה אחרונה שבשכל מלובש ממש בהמדה) משא"כ התהוות השכל מלמעלה מהשכל אינו ע"ד הנ"ל שהרי כח השכל שבנפש שממנו נמשך גילוי בהשכלות אינו מושג כלל מהו והוא למעלה ממהות שכל

ולכן זה שיתהוה ממנו שכל הוא נקרא יש מאין היינו התהוות חדש ולא ע"ד עילה ועלול לבד.

ועמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בפי' בראתיו יצרתיו כו' ויותר מכן הוא בהנמשל למעלה דהנה מחכמה ואילך הוא בחי' השתלשלות עילה ועלול הנזכר בספרים. אבל התהוות החכמה מלמעלה מהחכמה אינו בבחי' עילה ועלול רק יש מאין כמ"ש והחכמה מאין תמצא כי מה שלמעלה מהחכמה אינו ממהות חכמה כלל.

ונקרא חכמה סתימאה פי' שאינו מושג כלל וזהו ענין שתוק כך עלה במחשבה. ואין הענין שאין לזה טעם ח"ו דא"כ הל"ל כך עלה ברצון. אך בחי' מחשבה היינו בחי' ח"ס טעם הכמוס שא"א להיות מושג כך נדמה כאלו הוא רצון בלי טעם (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה וע"פ עפ בחקתי ובביאור ע"פ אלה מסעי כו' ויכתוב משה כו' ובפ' ואתחנן ד"ה ענין ק"ש) ונקרא חכמה ע"ש שהוא מקור החכמה. אך אין התהוות החכמה מבחי' ח"ס ע"י עילה ועלול רק דילוג הערך. וזהו הנקרא בע"ח ובאדר"ז (דרצ"ב ע"א) או"א במזלא אתכלילן וביה תליין כו' היינו שאו"א יונקים מבחי' שערות דת"ד הנמשכים ממו"ס כמו עד"מ למטה דאע"פ שהשערה נמשכה מהמוח. עכ"ז היא רק מותרי מוחין ואינה ערוך לעצם המוחין כי ניקב קרום המוח טריפה שבזה תלוי החיות והשערות יכולים לגוזזן לגמרי בלי שום כאב. כך עד"מ המשכת והתהוות החכמה דאצילות מחכמה סתימאה נמשל לבחי' שערות שזהו דילוג הערך ולא כמו עילה ועלול שמהות ועצם העילה מתלבש בהעלול כנ"ל ממשל השלשלת.

והנה פי' השערות ידוע ג"כ שהם י"ג מדות ונוצר חסד כו'. והענין כי יש דצח"מ והנה במדבר יש ג"כ כלול דצ"ח כי העצמות הם בחי' דומם ושערות בחי' צומח כו'. וכן ג"כ יש דצח"מ רוחני בכחות הנפש המדברת האותיות הם בחינת דומם והמדות הם בחי' צומח שיש בהם גידול שמתחלה ההתפעלות קטנה ואח"כ מתגדלת והשכל הוא בחי' חי כמ"ש והחכמה תחיה ומקור השכל שהוא בחי' ח"ס הוא בחי' מדבר כי שרש התהוות הדבור שהוא האותיות נלקח מקדמות השכל שבנפש שלמעלה מהשכל הגלוי כנזכר בד"ה ויעש דוד שם (ואף שהאותיות הן בחי' דומם הרי נעוץ סופן בתחלתן כו') והנה בבחי' מדבר עצמו שהוא ח"ס כלול ג"כ ד' בחי' כנ"ל במשל נפש המדברת הכלולה מד' בחי' וכן גוף האדם המדבר כלול מד' בחי' ובחי' המדות דח"ס נקרא צומח ולכן נקרא שערות שהן בחי' צומח שבגוף והנה במשל גשמי מובן שדומם וצומח הן קרובים זה לזה ומובדלין בערך מבחי' חי שיש בו נפש החיוני' וכש"כ מבחי' מדבר כו' וכמו שבגוף האדם ג"כ אינן ערוך השערות שהן בחי' צומח לגבי אברי הגוף שבהן מלובש

נפש החיונית והשכלי' כמו הלב ומוח ואפילו לגבי שאר האברים. כך אין ערוך בחי' מדות ונוצר חסד לגבי עצם הח"ס ולכן נמשלו לשערות שהוא בחי' צומח הכלול במדבר כו' שאינו ערוך אפילו לגבי נפש החיונית שבמדבר כש"כ לגבי נפש השכלית ובחי' שערות אלו הן הן מקור ושרש להתהוות החכמה דאצילות וא"כ אין זה בחי' השתלשלות עילה ועלול רק דילוג הערך.

וזהו שנאמר במ"ת וזרח משעיר למו. פי' שעיר היינו שער יו"ד כי התורה שהיא חכמה דאצילות נמשכת מבחי' חכמה סתימאה ע"י שערות לבד. והנה השערה היא בחי' ו' והאור שבתוך השערה הוא בחי' יו"ד וכנודע שהשערה חלולה ומלובש בתוכה יניקה מהמוח (ועיין מזה בלק"ת ר"פ תולדות הביאו הרמ"ז בפי' אמור דף צ"ד) ומה שנקרא יו"ד להיות כי נודע שיש בחי' עשירי' מאות אלפים רבבות. והנה אלפים ורבבות הם בא"א וגם לפעמים מאות כנזכר במאמר מאה ועשרים ושבע שנים דשני חיי שרה. אך מה שיוכל להתלבש בהשערה הוא רק בחי' עשירית שזהו בחי' יו"ד לבד (צ"ע ע' לקמן) וזהו ענין משארז"ל נובלות חכמה של מעל' תורה פי' חש"מ היינו ח"ס דא"א שנקרא חכים ולא בחכמה ידיעא כידוע ואורייתא שהיא חכמה דאצילות נמשכת מח"ס רק מבחי' הנובלות שבה דהיינו בחי' שערות לבד וזהו וזרח משעיר למו כנ"ל (ולעיל נתבאר דנובלות חכמה הוא בחי' אחוריים דאבא וי"ל דהכל א' לפמ"ש הרמ"ז בפי' אמור) (דצ"ד שם) דמציאות אבא הוא מאור הפנימי שבדיקנא שלמעלה מהשערות עצמן ע"ש וע' בפע"ח שער הק"ש פט"ו שפנימי' אבא כו' א"כ בחי' נובלות חש"מ דהיינו בחי' אחוריים דאבא כו' הוא לא רחוק מבחי' השערות דדיקנא כו' והבן:

ב **ואח"כ** אמר ואתה מרבבות קדש מימינו אש דת למו והוא להיות המשכה מתשב"כ לתשבע"פ שהוא ע"י בחי' אש דכביש באשא. והנה פי' ואתה היינו בחי' התהוות האותיות שבתשב"כ שזהו ע"י דכביש באשא כו'.

והענין יובן עד"מ ממה שאנו רואים במהות השכל שבאדם כשישכיל אדם איזה סברא חדשה שנופלת לו במוחו אינו נרגש בה עדיין אותיות כלל אך מיד כשיתבונן בה במוח הבינה ימצאו בחי' אותיות באותו השכל והסברא מורגשים האותיות ממש ויש להבין מהיכן נמצאו ונולדו האותיות בהשכל אך הענין כי באמת היו האותיות כלולים תחלה ג"כ בהשכל רק שלא היו ניכרים למהות בפ"ע ואח"כ במוח הבינה באו לגילוי להיות נרגשים ג"כ.

והמשל בזה הנה המים כלולים ג"כ מדי יסודות וא"כ יש גם כן עפר ממש כלול בהמים. אך אינו ניכר ונרגש כלל שיש שם עפר רק כאלו אין רק מים לבד. אבל ע"י בישול שיבשלו המים באש יתפרדו חלקי העפר ויהי' ניכרים ונרגשים.

והנה עפר הוא בחי' אותיות הכלולים בהשכל הנק' מים וע"י דכביש באשא הוא בחי' ה"ג נעשה מציאת האותיות בגילוי ממש. רק שצ"ל ג"כ המתקת הגבורות שלא להיות צמצום גמור. וזהו דגליד ברוחא כו'.

והנה מאותיות דתשב"כ נמשך בתשבע"פ כמו פרק השואל במס' ב"מ נלקח מויי"ו דוכי ישאל איש כויויי"ו מוסיף על ענין ראשון משא"כ טעמים נקודות תגין לא באו בגילוי בתשבע"פ. וזהו שנאמר ואתה כו' מימינו אש כו' היינו התהוות אותיות דתשב"כ ע"י דכביד באשא ומזה נמשך התשבע"פ.

ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ גבי ופתחת עליו פתוחי חותם. ובזה יובן מ"ש וכדה על שכמה ואח"כ כתיב ותורד כדה על ידה כי פי' כדה היינו כ"ד ספרין דאורייתא ולפי שנובלות חש"מ תורה היינו מבחי' שערות ולכן נאמר וכדה על שכמה שהוא בחי' אחוריים דרק מבחי' אחוריים ונובלות חש"מ נמשכו הכ"ד ספרי' דאורייתא וכמשל ביטול כד א' לגבי הים או המעין.

וז"ש במשה רבינו ע"ה ופני לא יראו כו' אך כדי שיומשך עוד מתשב"כ לבחי' תשבע"פ שאינה אלא הארה מועטת מבחי' תשב"כ לפי שאינה פירוש אלא רק על עצם המצות שבתשב"כ אבל תנת"א שבתשב"כ שכל אחד ואחד מרמז על ריבוא רבבות עלמין אינה באה לידי גילוי כלל. רק ר"ע הי' דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות כו' (וע' במנחות דכ"ט ע"ב) אבל בתשבע"פ אינה באה לידי גילוי כלל הטנת"א שבתשב"כ (ומה שנת' לעיל דמבחי' אותיות דתשב"כ הוא בנין התשבע"פ היינו רק מענין הפשט המלובש בהתיבות והאותיות ומיתור או חסר האותיות מו ויי"ו מוסיף כו' אבל טעם תמונת האותיות למה הויי"ו בתמונה זו ועל מה מרמז לא בא לידי גילוי בתשבע"פ) רק הפי' לבד שאינו אלא הארה בעלמא מתשב"כ. וזהו ויאמר העבד הגמיאיני נא מעט מים מכדך שהעבד הוא בחי' מל' בחי' תשבע"פ ולזאת נקרא עבדו זקן ביתו דבחי' ח"ע תשב"כ המושל בכל אשר לו היינו כל ההשתלשלות דבי"ע שנמשך מבחי' העבד כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים וזהו הגמיאיני נא מעט מים מכדך שהגילוי שבתשבע"פ הנמשך בה ממים דכ"ד ספרים דאוריי' הוא רק מעט מים מכד זה שרק הארה בעלמא נמשך בגילוי בתשבע"פ ולא כל המים שבכד דתשב"כ דהא טנת"א לא באו בגילוי כנ"ל וזהו ותמהר ותורד כדה על ידה שא"א להיות המשכה זו כ"א ע"י שתוריד הכד על

ידה היינו שיתלבש החכמה בבחי' מדות שנקרא ידים שאז יכול אח"כ לבוא השפע עד בחי' מל' שהוא בחי' תשבע"פ שמקבלת מבחי' ידים דוקא: (ואפשר שזהו ענין כדכד ב' בחינות כד היינו בחי' כדה שעל שכמה וכדה שעל ידה):

ג **והנה** מבואר למעלה דתשב"כ ותשבע"פ נקרא חתן וכלה וכל הנ"ל זהו בחי' קדושין ואירוסין. כמו שקדושין הם רק נתינת טבעת קדושין עד"מ שהוא דבר מועט כך ענין המשכה הנ"ל מתשב"כ שהיא רק הארה בעלמא ממנה מעט מים מכדך הנמשך לתשבע"פ נקרא קדושין אבל בשמע"צ שעושים שמחת תורה הוא בחי' יחוד שאחר הנשואין.

וזהו שאומרים מוריד הגשם המשכת טפת מ"ד וכמארז"ל גבי גשמים משיצא חתן לקראת כלה כדפי' בערוך. אך קודם יחוד זה צ"ל חופה והוא עליית שניהם תשב"כ ותשבע"פ בבחי' סובב כל עלמין דקמיה חכמה ועשייה שוין (וע' בזהר בראשית דף ח' ע"א בפי' הרמ"ז שם וסוד החופה כו' ונלע"ד כו' ע"ש ועמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה). וזהו מה שאנו אומרים ברגלים והשיאנו כו' אז ע"ז יכול להיות אח"כ יחוד זה שהוא המשכה פנימית ממש ולא הארה בעלמא כמו הקדושין הנ"ל. והענין כי בחי' היחוד עד"מ הוא המשכה שלמעלה מבחי' נובלות חש"מ כ"א מבחי' חכמה שלמעלה ממש היינו מעצמותה ומהותה. דהנה מבואר למעלה מה שנקרא נובלות הוא לפי שהתהוות החכמה דאצי' הנקרא תורה מח"ס הנקרא חכמה שלמעלה היא בבחי' דילוג גדול מבחי' שערות לבד ולא ממהות ועצם הח"ס ועד"מ באדם השכל לגבי כח השכל הוא יש מאין שאין עצם כח השכל מתגלה ונמשך כלל בבחי' השכל המתגלה ולא כמו השכל לגבי המדות שמהות השכל מתלבש בהמדות כנ"ל אמנם המשכת הטפה מהאב הנמשכת ג"כ מהמוח כנודע הנה אע"פ שהוא גשמיות מ"מ מלובש בה ממהות ועצם כח המוחין ולא הארה בעלמא שהרי יולד ממנה ולד בשכל ומדות שיהיה בדמיון האב ויש בו מהות כח השכל ממש כמו באב ולא הארה בעלמא כמו בגילוי השכלה פרטית וכמבואר באגה"ק בסופו ועוד זאת שהרי הדבור כו' והטפה שנמשכה כו' ע"ש. וכך יובן הנמשל למעלה דבחי' נובלות חש"מ היינו עד"מ כמו גילוי השכל ממקור השכל שאינו אלא הארה ומזה נמשך בתשב"כ ואח"כ הארה מזה נמשך בתשבע"פ כנ"ל וזה נקרא קדושין המשכה מבחי' ח"ע הנק' קדש כמ"ש ואתה מרבבות קדש. אבל בחי' יחוד חתן וכלה הנה הטפה שרש שרשה ממקור ועצמיות הח"ס ולא מבחי' נובלות לבד.

וכמ"ש בע"ח שער הנסירה ספ"ג וכן זה המוח עילאה דא"א כו' ואח"כ לוקחים הטפה או"א כו' ע"ש אלא דלכאורה אינו מובן כיון דהתהוות תשב"כ הנקרא חתן הוא רק

מבחי' נובלות חש"מ א"כ איך שייך לומר שהיחוד נמשך מפנימית ח"ס. אך הענין דזהו ענין החופה שצ"ל קודם היחוד שהוא בחי' סוכ"ע בחי' כתר שלמעלה מהחכמה ואז ע"י"ז נמשך גילוי מפנימית מו"ס בתשב"כ הנקרא חתן וממנו לתשבע"פ ולכך קדמו ז' ימי החג לשמע"צ שהם עד"מ ז' ימי המשתה שאחר החופה ונמשכים אורות מקיפים מבחי' סוכ"ע וגם הלולב ומיניו הוא המשכת הדעת כי קטן אינו מוליד והטפה נמשכת מבחי' הדעת דוקא כמ"ש וידע האדם כו' ואז ע"י"ז יוכל להיות אח"כ היחוד בשמע"צ שזהו המשכה פנימית ממש ולא בחי' נובלות לבד ולכן הוא שמחת תורה שהתורה עצמו שמחה מגילוי זה כו':

ד **וזהו** ענין מוריד הגשם שמתחילים לומר בשעמ"צ כי בחי' השפע' הגשם בארץ הוא כמשל המשכת הטפה שכמו שמהטפה נולד ולד כך הגשם מרוה את הארץ והולידה כו' וגם דכמו שהגשם נמשך טיפין טיפין והיינו ע"י שיורדין בגבורה שממנה בא ההתחלקות ולכן נמשל המטר לשערות כמ"ש כשעירים עלי דשא שכן הוא ג"כ שערות הראש כל א' גומא בפ"ע כמ"ש בגמרא ואע"פ שבחי' המשכת טפת מ"ד הנ"ל נמשכה מבחי' פנימית חש"מ שלמעלה מבחי' נובלות ושערות מ"מ היא נמשכת ויורדת דרך בחי' השערות מזל ונוצר ונקה רק ששרשה למעלה מהשתלשלות כמ"ש במ"א ע"פ והנצח כו' (ועיין זח"ג נשא) (קל"ד א') בהאי מזלא תליין ועמ"ש הרמ"ז בפ' בא (ד"מ סע"ב) שמזל ונוצר חסד כו' ובתוך פנימיותו כו' ועיין מ"ש מזה בביאור ע"פ שוש אשיש כו'. ועוד זאת דכמו הגשמים יורדים בגבורה כך ג"כ המשכה הנ"ל דכביש באשא כו' בחי' גבורה דע"י המלובשת במו"ס ועוד זאת דכמו התהוות הגשם הנה אד יעלה מן הארץ ונעשה עב וענן ובו יורד הגשם. (עיין בראשית רבה פ' י"ג ובסוכה די"ב א' בתוספות) כך האתעדל"ת והתשובה עולה למעלה מעלה לבחי' ישת חשך סתרו ונמשך משם להיות מוריד הגשם המשכת הטפה כו'. גם י"ל המשל מענין ואד יעלה באופן אחר היינו עד"מ שמתחלה היו האידים דקים מאד ומתגשמים אח"כ ונעשים עב וענן להוריד מטר כמ"כ המשכת הטפה הנ"ל מהמוח ומתגשמת כו' ומכל טעמים הנ"ל נקרא המשכה זו בחי' מוריד הגשם (ופירוש משיב הרוח ומוריד הגשם יובן ע"ד מ"ש בפי' מקץ סד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין כו' אך אין אור התורה עולה בשם אור אלא ע"י נר מצוה כו' אויר סביב האור כו' גורם להאיר אור כו'. ואויר היינו בחי' רוח ע"ש ועיין בזהר הרקיע בפי' הזח"א פ' בראשית) (דט"ו ע"א) אוירא דיליה לא אתיידע כלל עד כו' נהיר נקודא חדא סתימא עילאה ע"ש. וזהו ענין שלהיות מוריד הגשם המשכת התורה ממו"ס הוא ע"י משיב הרוח אוירא דע"ג קרומא כו' שבו הדעת דעתיק ועיין באדרא דנשא (קל"ד ב') וע' בלק"ת

ס"פ בראשית ע"פ לא ידון רוחי כו' ובזח"א (דל"ז סע"ב דנ"ח א') ובזהר הרקיע שם ובזח"ב (דקע"ח סע"ב) אבל ע"י התורה ומצות עץ חיים היא כו' משיב הרוח ועמ"ש ע"פ ואתה מרבבות קדש. וזהו א"ת בניך אלא בוניך שישראל בונין וממשיכין תשבע"פ מבחי' תשב"כ והכח הזה בהם לפי שהם בוניך ששרשם ג"כ מבחי' זיווג גופני שהוא הטפה הנמשכת מפנימית המוחי' וכמארז"ל ישראל עלו במחשבה וכבר נתבאר לעיל מהו במחשבה לכן ביכולתם הוא להמשיך המשכה זו מבחי' פנימית ח"ס בתשב"כ ותשבע" פ כנ"ל.

וזהו תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב והנה מורשה ג"כ לשון ירושה. והענין כי יש בחי' נשמות הנקראים בנים למקום. וזהו בחי' ישראל בחי' כי שרית כו' ויש נשמות שנקראים עבד וזהו בחי' יעקב עבדי. וזהו ענין ברא כרעא דאבוה שבטל ממש כביטול הרגל לגבי ראש ואין לו רצון אחר כלל ופי' ברא כרעא היינו נה"י דאו"א מוחין לז"א כו'. והנה כמו שהרגל נושא הראש עד"מ כך ביכולת בחי' ישראל להמשיך יחוד הנ"ל להיות מאירוסין נשואין כו' ועמש"ל מזה. אבל הנשמות הנקרא יעקב מקבלים יחוד זה דרך ירושה דכיון שנמשך השפעה זו בבחי' מל' תשבע"פ מקבלים ג"כ הנשמות דבי"ע הנקרא עבד להיות נקלט ונמשך בכל א' אור ה' בבחי' פנימית הלב ועמ"ש במ"א ע"פ כי הוא יברך הזבח ואח"כ יאכלו הקרואים כו'. ולכן תגדל השמחה בש"ת בכל ישראל מגדולם עד קטנם כו' (הג"ה ועפ"ז יובן ג"כ מה שאמר אבא בנימין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי ומבואר בפרש"י שגם ללמוד לא רצה קודם התפלה אלא להתפלל תיכף ובתוס' פ"ק דברכות) (דף ה' ע"ב) לא ידעתי מנא ליה דאסור בלימוד קודם אבל באמת אין זה משום איסור אלא שמעלת העסק בתורה שאחר התפלה הוא גבוה יותר מתורה שקודם התפלה אם כבר הגיע זמן תפלה והענין דאע"פ שנת' שהיחוד הוא בשמ"ע היינו דרך כלל כי כל היו"ט הם כלליים לכל השנה כמ"ש במ"א. אבל דרך פרט נודע בפע"ח שבתפלה דכל יום הוא בחי' היחוד דזו"נ שהם בחי' תשב"כ ותשבע"פ והיינו ע"י קדימת בחי' בכל מאדך בק"ש שזהו המעורר בחי' גילוי חופה עליונה כמ"ש על פסוק כי על כל כבוד חופה ויחוד זה מתחדש בכל יום כי בכל יום נעשה האדם בריה חדשה וצ"ל העלאת מ"נ מבירורים דק"נ ע"י מאדך רשפי אש דס"ג כו' ועמ"ש ע"פ ואלה שמות בני ישראל מענין ליבון הלכתא וע"פ ששים המה מלכות כו' ולכן אם הגיע זמן תפלה ואינו מתפלל וממשיך החופה והיחוד א"כ לימוד התורה שלומד הוא רק מבחי' נובלות חש"מ הנמשך בתשב"כ מצד עצמו וממנו לתשבע"פ בבחי' קדושין לבד אבל כשהקדים

ק"ש ותפלה ונעשה היחוד א"כ עסק התורה שאח"כ יש ונמשך בזה גילוי חש"מ ממש ולא נובלות לבד.

וזהו ענין עוסק בתורה לשמה פי' לשם התורה עצמה ברכו בתורה תחלה וכמ"ש במ"א ע"פ כי קולך ערב כו' שאז יש עריבות ומתיקות גילוי תענוג העליון המלובש בחש"מ כנודע ועמ"ש ע"פ ואתחנן כו' וממש"כ יובן לשם בתוספת ביאור:

ה **ועפ"ז** יובן ענין פ' דאליעזר עבד אברהם שנאמר ויאמר העבד הגמיאיני נא מעט מים מכדך שיומשך השפע זו אפי' לבחי' נשמות הבאים מסטרא דעבד (וע' ברע"מ פ' פנחס) (דף רט"ו סע"א) ובפי' הרמ"ז שם וע' בזח"א וישב (דקפ"א ב') ולעיל פי' עבד על תשבע"פ וכמה פנים כו' וצ"ל למה נאמר כ"ז גבי רבקה ומה ענין רבקה לזה. אך הענין כי הנה ארז"ל שלע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו.

והענין כי אברהם הוא חסד ושרשו מחסד דע"י ויצחק הוא בחי' גבורה ושרשו מגבורה דע"י ולע"ל יהיו הגבורות גבוהים יותר כמעלת הזהב על הכסף וכמ" יהיו הלוים כהנים כמ"ש בלק"ת ובלק"א.

והטעם לכל זה הוא כי הנה יצחק הוא לשון צחוק כמ"ש צחוק עשה לי אלקים כו'. פי' צחוק הוא בחי' התענוג הנולד מדבר חידוש ופלא עד"מ כשעושין צחוק מקניגי שהוא מלחמת ב' חיות כדי שישחק המלך כך בחי' הבירורים דרפ"ח כאשר אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא יהיה מזה בחי' צחוק אצלו ית' להיות דבר חידוש שבחי' הרע דק"נ יתהפך לטוב ויעלה לבחי' קדושה.

וזהו צחוק עשה לי אלקים דדוקא מבחי' שם אלקים המסתיר נמשך הצחוק כאשר אתהפכא חשוכא והסתר זה כו'. וזהו צחוק עשה לי לשון עבר כל השומע יצחק לי לשון עתיד כי הבירורים הם בשית אלפי שני דהוי עלמא וזהו לשון עבר. אך גילוי התענוג מזה הוא לע"ל כשישלימו כל הבירורים וזהו לשון עתיד.

והנה ענין בירור ניצוצות דרפ"ח הנ"ל נק' העלאת מ"ן וכל העלאה הוא ע"י בחי' גבורות דאו"ח דוקא וכמו ענין בע"ת בחילא יתיר שהוא ע"י צעקת הלב בכל לב ונפש ומאד וכעין ר' אליעזר ב"ד שיצתה נשמתו בבכייה וארז"ל יש קונה עולמו שעה א' והיא בחי' או"ח (משא"כ בחי' אברהם זקן בא בימים מדרגא לדרגא כנזכר בזהר על פסוק זה) עד שעולה לבחי' גבורה דעתיק מקור כל הגבורות והיא המתלבשת במו"ס שהיא למעלה מבחי' מו"ס כי בחי' ע"י הוא בחי' תחתונה שבמאציל כו' רק שמתלבשת ויורדת במו"ס כדי להיות שרש הנאצלים כו' והנה אברהם הוא בחי' אבר מה שהוא בחי' המשכת גילוי אלקות מלמעלה למטה בבחי' או"י וכמו בחי' צדיקים גמורים צדיק שהוא משפיע

וממשיך מלמעלה למטה והוא בחי' חסד ועכשיו בזה"ג שעדיין לא נתברר כל בחי' ק"נ עיקר העבודה היא דוקא בהמשכות אלקות ולכן השוב צ"ל יותר מהרצוא.
וכמ"ש לשבת יצרה והיינו כי מבחי' הגבורות יש שרש יניקה לחיצונים יותר מבחי' החסדים כידוע המאמר דרישי' דעשו בעטפוי דיצחק ולכן ארז"ל ובחרת בחיים זו אומנות ובע"כ אתה חי להמשיך האור למטה דוקא.
וזהו שעכשיו הכהנים הם העיקר והלוים טפלים להם כמ"ש נתונים המה לאהרן כי החשוב הוא העיקר אבל לע"ל שיבוררו כל הבירורים ויזדכך כל העולם ובלע המות לנצח ואין שטן ואין פגע כו' אזי אדרבה יהיו הגבורות יותר נעלים מבחי' החסדים מטעם הנ"ל דעיקר הצחוק והתענוג העליון הוא דוקא מבחי' בירורי הרפ"ח בהתהפכות מדות הנפש הבהמית שזהו בחי' העלאת מ"ן והוא הדבר חידוש ועמ"ש בענין ציון במשפט תפדה. ולכן יהיו הלוים כהנים ויאמרו ליצחק כי אתה אבינו בחי' גבורות דא"ח שהוא בחי' בע"ת זהו הגורם עיקר התענוג העליון כו' וכענין נקבה תסובב גבר א"ח עט"ב (ועמ"ש בפ' תולדות ע"פ אלה תולדות יצחק). וזשארז"ל אם עושין תשובה נגאלין דהא בהא תליא. והנה יצחק ורבקה הם בחי' א' ששרשם בגבורה דע"י רק שיצחק בחי' מ"ה ורבקה בחי' ב"ן ונודע דכל גילוי הוא מבחי' שם ב"ן שהוא בחי' מלכות שזהו בחי' הגילוי לכן נאמר ברבקה ותרד העינה להתלבש במו"ס ולכן אמר לה העבד הגמיאיני ותורד כדה על ידה כו' כמשנת"ל. וגם לגמליך אשאב להריק ברכה ג"כ למטה ע' בזח"א וישב (דקפ"א סע"ב) ובמק"מ שם ועמ"ש במ"א בפי' אל עליון גומל חסדים טובים. ובמ"א נת' דיצחק ורבקה שהם מ"ה וב"ן היינו תשב"כ ותשבע"פ וזה היה ענין שליחות דאליעזר לברר ולהמשיך יחוד זה. ולכן ארז"ל בב"ר חיי שרה פ' סמ"ך אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים כי תורתן של בנים עכשיו הוא רק מבחי' אירוסין נובלות חכמה כו' אבל שיחתן של עבדי אבות גרם להמשיך בחי' היחוד ממש שהוא בחי' נשואין ופנימיות כו'.
וגם עכשיו י"ל בחינה זו דהנה תשרי נק' ירח האיתנים שבו נולדו האבות וע"י התשובה בעשי"ת נקראו נש"י עבדי אבות עכ"פ כמאמר אם כבנים אם כעבדים וגם שיש בחי' עבד שגבוה מבחי' שר כמו שרבי חנינא בן דוסא נק' כעבד לפני המלך כו' והתפלה נק' שיחה כמ"ש תפלה לעני כו' ישפוך שיחו וזהו ענין ויצא יצחק לשוח ועמ"ש בד"ה ע"כ יאמרו המושלים גבי עיר סיחון וכבר נת' שע"י התפלה בעשי"ת נמשך אח"כ בחי' הנשואין והיחוד בשמחת תורה א"כ יפה שיחתן ותפלתן גם של בחי' עבדי אבות דהיינו אפי' בחי' אם כעבדים מה שמשברין לבן בעשי"ת ושופכים שיח לפני ה' יותר מתורתן

של בנים שהיא רק בחי' נובלות חכמה ולכן ניתנו רק ברמיזה אבל ע"י שיחה ותפלה בעשי"ת ממשיכים בחי' עצמיות חכמה שלמעלה ולכן נכפלה פרשתו ובאה בביאור רב להורות על גילוי והמשכה מעצמיות חכמה שלמעלה:

פרק ד

והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'. (ועיין מזה ברבות בא ספט"ו בגמרא פ"ק דסוטה דף ה' ע"א זח"א קי"ו א' קפ"א א' ח"ב קנ"ו ב' קנ"ז א' ח"ג ע"ז א' ע"ט ב' קמ"ה א') הנה כתיב כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו (בישעיה מ"ג ז') (ועיין מזה בב"ב דע"ה ב' יומא ל"ח א' רבות כי תשא ספמ"ו זח"א צ"ו ב' רכ"א ח"ב מ"ב ב' ח"ג רכ"ה א' רכ"ח א') פי' שכדי להיות נקרא בשמי וכמ"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ירד ונשתלשל בבחי' בי"ע להיות לו גם בחי' המעשה. והנה ראש חודש אע"פ שמותר בעשיית מלאכה מ"מ אינו נקרא בלשון הפסוק יום המעשה וכמ"ש מחר חודש וגו' ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה (בשמואל א' סימן כ' י"ט) (וע"ש בת"י ובפרש"י והרד"ק) והענין כי ששת ימי המעשה נק' ששת ימי בראשית לפי שנמשכו מבחי' ראשית זו חכמה וכמ"ש כולם בחכמה עשית וכמאמר עושה בראשית והמחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית ותכלית ירידת החכמה בששת ימי המעשה ול"ט מלאכות החורש הזורע כו' הוא לצורך עלייה שיתעלו כל בחי' המעשה ג"כ לקשרם בה' אחד שהמלאכות הם לצורך האדם וחיותו וקיומו וכאשר האדם נושא את נפשו בתפלתו לה' אחד בק"ש ואהבת כו' ובתפלה ברוך אתה כו' הרי גם כל כחות החיונית שבמלאכות שמהם חיותו וקיומו מתעלים עמו ונכללים באחד כי בהם ועל ידם ניתן הכח לאדם להעלות ולקשר נפשו באלהים חיים בק"ש ותפלה (והעלאה זו היא ע"י החכמה שהיא בחינת ביטול ולכן ע"י החכמה יוכל להיות ביטול היש וזהו שהששת ימי המעשה נק' ששת ימי בראשית שהוא בחי' חכמה שבכח החכמה הנמשך בהמדות יומשך להיות ביטול היש ועיין בזח"א בראשית) (דל"א סע"א) אינון שיתא יומין נפקין מן בראשית וע"ש במק"מ הטעם שהחכמה נק' ראשית ועמ"ש במ"א גבי ענין יין המשומר בענביו משמת ימי בראשית והנה ששת ימי המעשה הם בחינת המשכות מלמעלה למטה והשתלשלות אור א"ס ב"ה להתלבש בבי"ע להיות כח המעשה (ועמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב ומ"ש בד"ה בחודש השלישי גבי כל כל שבח מעשה ידיך) משא"כ השבת הוא בחי' העלאה ממטה למעלה בבחי' ענג וכמ"ש אז תתענג על ה' וכמאמר ישמחו במלכותך ישבעו ויתענגו מטובך כו' (עיין בהרמ"ז ר"פ פקודי) (דף ר"כ ע"ב) גבי ולכן שבת נקרא טוב להודות וכמארז"ל אימתי גדול כשהוא

בעיר אלקינו כו' [ועמ"ש בד"ה וכל בניך] וכמ"ש בזח"א ויחי (דרל"ט) משל למלכא דהוה יתיב בכורסייא וכתרא דמלכותא עליה אקרי מלך עילאה. כד נחית ואזיל לבי עבדיה מלך זוטא אקרי כך קב"ה כו' ע"ש והיינו שבימות החול כשמתלבש בבי"ע נק' מלך זוטא משא"כ בשבת הוא בחי' התגלות ענג ה' ומעין עולם הבא תענוג הנשמות שנהנין מזיו השכינה ובחינת קיבול שכרן. אבל בימות החול הוא לעשותם.

ולכן כתיב בשבת ממצוא חפצך ודבר דבר דבור אסור כי דבור הוא לשון הנהגה והמשכה מלמעלה למטה וכמ"ש וידבר הוי' אל משה לאמר וזהו בימות החול שהוא בחי' השתלשלות והמשכה מלמעלה למטה להתלבש גם בבחי' עשייה גשמיות וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים אפילו בעולם עשייה וכמ"ש אף עשיתיו משא"כ בשבת ודבר דבר שהדבור חוזר למקורו ושרשו למעלה [ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל עד]:

קיצור. ששת ימי המעשה הם ששה מדות עליונות והם בבחי' המשכה והשתלשלות להתלבש בבי"ע כמ"ש אף עשיתיו והירידה לצורך עלייה וביטול היש ולכן נקראים ימי בראשית היא בחי' חכמה דבחכמה הוא הבירור ובשבת הוא העלייה מבחי' עשייה עד לבחינת העונג ויתענגו מטובך ולכן נאמר בשבת ממצוא חפצך ודבר דבר:

ב **אך** אין דבר שירד למטה עולה למעלה עד שנותנים לו כח ועוז מלמעלה להעלותו וע"ז נתקן ענין קבלת שבת לכה דודי שיהא הארה מלמעלה לקראת כלה היא כנסת ישראל כדי שפני שבת נקבלה וזהו משכני אחריך נרוצה שבכל ימות החול הוא בחינת אחריך וצריך להיות משכני כדי שנרוצה ועד"ז הוא ענין כל שיר השירים ליתן כח ועוז לכנסת ישראל כו' אך מי שטרח בערב שבת וכו' וצריך להיות בכל יום מעין העלאת שבת והוא ענין העלאה שבתפלה מויברך דוד עד ש"ע שכל הענינים המדוברים שם מדברים בענין העלאה ממטה למעלה להתכלל באור ה' ובברכת יוצר איך המלאכים מקדישים והאופנים ברעש גדול כו' והרעש הוא ענין תשוקתם וחפצם בכלות הנפש אך השרפים עומדים מפני שבחי' התכללות וביטול זה הוא הנתפס במהותם ועצמותם אבל האופנים הם במדרגה שלמטה מהם רק שהם משיגים בהיות בחי' התכללות רחוק מהם שהוא קדוש ומובדל כו' ואינו בגדר עלמין לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב כו' ואי לזאת כל חפצם וכל ישעם שתכלה אליו נפשם מה שלמעלה מיכולתם ולכן הרעש גדול וכן כל הענינים שמויברך דוד עד ש"ע הכל הוא בחי' העלאה ממטה למעלה בק"ש שימסור נפשו באחד ואהבת וגו' עד שמונה עשרה שאומרים ברוך אתה שהוא בחי' המשכה מלמעלה למטה שיהיה בחי' גילוי הוי' וכמ"ש ברוך הוי' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם פי' מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא דהיינו שיהיה גילוי בחי'

ההעלם מה שלמעלה מגדר עלמין ולית מחשבה תפיסא ביה בחי' אני הוי' לא שניתי ואתה הוא עד שלא נברא העולם כו' (ועמ"ש מזה בד"ה אז ישיר משה ובני ישראל) ועיקר הגלוי הוא בכל יום על ידי מעשה המצות ותלמוד תורה כנגד כולם שהם כולם המשכת גילוי ההעלם כמ"ש במ"א אך ההפרש שבין העלאה שבשבת להעלאה שבחול שבשעת תפלה כי אינו דומה בן כפר שראה את המלך לבן כרך שראה כו' והענין כי הנה והאופנים ברעש גדול כו' על ידי השגתם בחי' קדוש ומובדל למעלה מבחי' סובב וממלא כל עלמין הוא דומה לבן כפר שראה עד"מ שביטולו מפני המלך מחמת חידוש רוממותו למעלה מגדר השגתו וזהו בחי' ימי החול מה שאין כן בשבת הוא בחי' התגלות ענג העליון ישמחו במלכותך ישבעו ויתענגו מטובך אז הוא דומה לבן כרך עד"מ שאין חידוש בעיניו רוממות המלך אלא מתענג ונהנה מזיו יקר תפארת גדולתו ועל זה אמרו שמש בשבת צדקה לעניים והענין כדכתיב שמש צדקה ומרפא בכנפיה כי שמש ומגן הוי' הוא המרפא בחי' רופא חולים ולכן הוא צדקה לעניים דלית לון מגרמייהו כלום.

וביאור הדבר כי הנה כל ימות החול כנסת ישר אל הוא בבחי' חולת אהבה כמ"ש סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני והיינו מפני שהיא בבחי' עני דלית ליה מגרמיה כלום ונכספה וגם כלתה נפשה לעלות אל דודה להתכלל באור ה' אין סוף ב"ה שהוא למעלה מגדר ממלא וסובב ואהבה בכלות הנפש כזו הוא בחי' חולה מפני תוחלת ממושכה אשר תמיד נכספה וגם כלתה ולא תגיע לזה כל ימי חייה ולכן נקראו תלמידי חכמים בעולם הזה קצירי ומריעי מפני שתלמידי חכמים הם המקבלים מבחי' חכמה שרואין את הנולד מאין ליש ורואין שכל השתלשלות של בחי' יש הוא היפוך מבחי' אין לזאת תכלה נפשם בבחי' חולת אהבה להשתפך נפשם ממש (בלק"ת פרשה וירא פי' חולה הוא כשחסר ממנו שער החמשים יש לפרש כי שער החמשים דבינה הוא המחבר חכמה שהיא אין עם הבינה שנקרא יש דהיינו להמשיך הביטול דחכמה גם בבחי' היש כמ"ש בביאור ע"פ וספרתם לכם. והנה באצילות הוא חיבור חכמה ובינה בבחי' תרין רעין. אבל בבריאה אין מאיר בחינת חכמה עילאה רק בחי' הבינה ועל כן הבריאה בחי' יש. ולזאת בימות החול שהמלי' יורדת לבי"ע על כן היא בבחי' חולת אהבה מזה שבחי' יש הוא היפוך האין. ובשבת הוא בחי' מרפא כי עולה באצילות חיבור האין ביש כו') וכך צריך האדם לעורר אהבה זו בתפלה כדכתיב חלו נא פני אל ופי' חלו כמ"ש ויחל משה מלמד שהחלה כו' והוא בחי' והאופנים כו' ברעש גדול כו' אבל בשבת הוא בחי' רופא חולים כי שמש צדקה ומרפא בכנפיה כי ישבעו ויתענגו מטובך ואז תתענג על ה' ולכן שמש בשבת צדקה לעניים דלית להון מגרמייהו אשר נכספה וגם כלתה נפשם כי

השמש מרפא (ועמ"ש בד"ה תקעו בחודש בענין לעתיד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאין בה) הוא בחינת שמש ומגן הוי' אור אין סוף ב"ה בחי' חכמה עילאה אשר הארתה ירדה ונתלבשה בבי"ע בששת ימי החול ובשבת חוזרת ועולה למקורה ושרשה וכמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש היא וגו' (עמ"ש מזה בד"ה שבת שבתון):

קיצור. ענין קבלת שבת ומי שטרח בע"ש והוא ענין ההעלאה שבפסוד"ז וק"ש ושמו"ע בא"י המשכה. וההפרש שבין ההעלאה דחול ובין ההעלאה דשבת כמו בן כפר שראה את המלך לגבי בן כרך וענין שמש צדקה ומרפא:

ג **וכל** זה הוא בחי' שבת נגד ימות החול אך בחי' ראש חודש הוא ענין אחר שהרי מותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ אינו נחשב משמש ימי המעשה. והנה כתיב כה אמר ה' שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח שיום החודש אינו בכלל ימי המעשה להיות סגור בו השער.

והענין יובן על דרך משל ומבשרי אחזה אלוה שהדבור מקבל מב' בחינות שלפעמים מקבל מבחי' המדות שלפי שאוהב את הדבר מדבר עבורו או מפני שכועס כו' ולפעמים מקבל מבחי' השכל וההבנה שמדבר מה שמבין בשכלו. כך עד"מ יובן למעלה למשכיל כי הנה אף על פי שלא מחשבותי מחשבותיכם כו' אף על פי כן נאמר למעלה בחי' דבור ודבר הוי' שהיא בחי' עלמא דאתגלי והוא מקו בחי' כנסת ישראל ולפעמים אשר כנסת ישראל מקבלת בחי' זו מבחינת המדות דהיינו בחי' אהבה מסותרת בכל ששת ימי החול אחר התפלה להיות סור מרע ועשה טוב בקש שלום מחמת אהבה הטבעית המסותרת בלב כל ישראל ופי' בקש שלום להיות התקשרות שני הפרים שכל מה שלמעלה מעלה הוא בחי' אין וכל מה שלמטה מטה הוא בחי' יש כו' מה שאין כן בראש חודש היא מקבלת מבחי' השכל וההבנה שאז הוא שעת הכושר למעלה להמשיך לו ההשכלה וההבנה בהתחדשות מעשה בראשית מאין ליש ולהיות האהבה בבחי' ביטול וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך וכתיב ואשים דברי בפיך דברי ממש (ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בני ישראל ובד"ה בחודש השלישי) ובחינה זו נק' שער החצר הפנימית הפונה קדים מקדם למעשה בראשית (כי מעשה בראשית היינו בחי' החכמה כמו שמתלבשת בהמדות כשמ"ל בפי' ששת ימי בראשית. מה שאין כן בראש חודש מקבל הדבור מבחינת החכמה עצמה ואינו דומה בחי' החכמה המלובשת במדות שהיא בתוכם בהעלם לבחי' גילוי החכמה עצמה שהיא רמה ונשגבה למעלה מעלה מן המדות כמ"ש מזה בד"ה באתי לגני. ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים אל משה כו' וארא אל אברהם כו' שעל בחינה זו נאמר ושמי הוי' לא נודעתי להם ועמ"ש עוד מענין הפונה קדים בד"ה

ויקהל משה וע' בזח"א פ' נח דע"ה ב') והוא ענין מחדש חדשים מקור ההתחדשות וכנסת ישראל מתעלית בבחי' זו שביום החודש יפתח כמו ביום השבת אך לפי שהוא בחי' דבור ודבר ה' בחינת עלמא דאתגליא שהיא עצמה המתחדשת לכן מותר בעשיית מלאכה בראש חודש אבל אינו נחשב מכלל ימי המעשה לפי שהיא נתעלית למקורם וראשיתם (ועיין עוד בסש"ב ח"א פט"ז בענין מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה כו' גבהו דרכיהם למעלה מעלה מבחי' המעשה כו' ע"ש. ועוד דוגמא לדבר ממשארז"ל רפ"ו דברכות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים הרי מצינו שא"צ לבחי' המעשה אף שמותר בעשיית מלאכה וכמ"ש מזה במ"א בד"ה מקושש עצים):

קיצור. והנה שבת הוא שהדבור חוזר למקומו אבל ר"ח הוא בחינת דבור ולכן מותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ אינו נקרא יום המעשה לפי שבר"ח מקבל הדבור מקדם למעשה בראשית:

ד **והנה** כ"ז הוא בחי' שבת וחודש. שאחר יומין דחול אך והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו דהיינו חדשו של חודש ושבתו של שבת אז יבוא כל בשר וגו'. וביאור הענין כי הנה שבת שאחר ששת ימי המעשה הוא כי בו שבת מכל מלאכתו והוא עד"מ כאדם הממשיך שכלו ומורידו בתחבולות מעשיו כמו בענין הכתיבה שמתחכם איך לכתוב ואחר שכותב חוזר שלו למקורו ושרשו כך הענין כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ שירדה ונשתלשלה הארת חכמתו ית' אפילו בעשייה גשמיות וכמ"ש כולם בחכמה עשית אך ביום השבת חוזר למנוחתו ולמקורו העליון אבל שבתו של שבת הוא שגם יום השבת נחשב אצלו כימי החול שהוא בחינה מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות להיות נמשך זיו והארה ממנו לחיות העולמות ולקיומם שא"כ היו העולמות בטלים והיו כלא היו שהוא למעלה מעלה מגדר סובב וממלא כו' (ועמ"ש בד"ה שבת שבתון ובד"ה האזינו השמים ועד"ז יש להבין קצת ענין שבת בשבתו. ועמ"ש בד"ה מים רבים בפ' נח ובמשנה ספ"ב דעדיות פי' מדי שבת בשבתו מפסח עד העצרת והיינו לפי שבחג השבועות התגלות שער החמשים התגלות הכתר כמ"ש במ"א) וכן חדשו של חודש מקור ראשית ההתחדשות כנ"ל אך גילוי בחינות אלו בימות המשיח שנאמר עליו הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד (בישעיה סי' נ"ב) (עיין זח"א וישב דקפ"א ע"ב ח"ג רמ"ו ב') שאז יתנוצץ אור וגילוי א"ס ב"ה מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות ואזי יבא כל בשר להשתחוות וגו' כי הנה ענין כל בשר הוא יסוד האש כי בחי' החי הוא יסוד האש ולכן נקרא פני אריה פני שור כו' מראיהם כגחלי אש מפני שהם שרפים כיסוד

האש ולכן אמרו בגמרא עם הארץ אסור לאכול בשר כי תכלית אכילת האדם שאוכל המאכל ונהפך לדם ונעשה בשר כבשרו שעי"ז יש להמאכל כח להתעלות בעילוי האדם וכאשר האדם נושא את נפשו להי' הרי גם כח המאכל כלול בו ומתעלה עמו ג"כ לפי שנעשה ג"כ בחי' אדם.

והנה ת"ח הם בחי' קצירי ומריעי שהם בחי' חולת אהבה מיסוד האש וצמאון כו' מפני שמקבלים מבחי' חכמה והשגה שרואין את הנולד מאין ליש ועי"ז תגדל רשפי אש אהבתם כו' ולכך רשאים לאכול בשר שהוא מיסוד האש שכאשר נהפך והיה כבשרו נכלל בבחי' אדם להעלות ולקשר נפשו בה' ברשפי אש האהבה. משא"כ ע"ה שהם מבחי' האהבה מסותרת לבד ואין בהם שום התפעלות רשפי אש הנ"ל אין כח הבשר מתעלה עמו ואדרבה גורם להורידו למטה ח"ו (עמ"ש מזה בד"ה כי תצא ובד" בהעלותך ובד"ה ראשי המטות גבי נדרים סייג לפרישות) והנה כל בשר שהוא יסוד האש יבא ויגיע למדרגת השתחואה וביטול (וי"ל שזהו ענין כל הנקרא בשמי ועיין בפרשב"ם בב"ב) (ע"ה ב') בפירוש עתידים צדיקים להיות נקראים על שמו של הקב"ה כשיהיה בחי' גילוי שבתו וחדשו כי הנה מה שעכשיו הוא בחי' יסוד האש והתפעלות ההרגשה הוא מפני בחי' חולת אהבה והאופנים ברעש גדול כו' כי רם ונשא מהם התכללות וביטול באא"ס ב"ה מחמת שהם למטה משא"כ כשיהיה בחי' גילוי שבתו ודשו שלמעלה מהשתלשלות אז יגיעו ויבואו להשתחוות. וביאור ענין להשתחוות לפני כי הנה בחינת השתחואה גם שהיא בחינת ביטול היא בחי' המשכה ג"כ שהיא המשכה מבחי' ביטול בחינת מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות (ועיין ברבות פ' וירא פנ"ו גבי ונשתחוה ונשובה אליכם) וע"ד זה הוא ענין השתחוואה שבתפלת שמו"ע כמ"ש סד" השמים כסאי שהוא המשכת ענין הביטול כמאמר ברוך אתה שיהא ברוך ונמשך להיות בבחי' אתה בחי' גילוי. וזהו להשתחוות לפני כלומר שיהיה בחי' פנים הוא בחינת גילוי וכמו צהבו פניו כו' והוא ענין יאר ה' פניו אליך וגו' יאר פניו אתנו סלה וזהו אמר ה' שיהיה בחי' אמירה והמשכה מלמעלה למטה בגילוי בחי' זו:

פרק ה

מזמור שיר חנוכת הבית כו' ולא שמחת אויבי לי. הנה בשעת בריאת האדם קטרגו מלאכי השרת לפני הקב"ה ואמרו מה אנוש כי תזכרנו כמ"ש ברבות בראשית פרשה ח' ואח"כ בשעת מתן תורה כשהקדימו ישראל נעשה לנשמע הודו ואח"כ בשעת חטא העגל שמחו שנמצא כדבריהם שבעוד מ' יום אחר מ"ת שהיה פב"פ כו' הפך לבם כ"כ. אך בשעת מעשה המשכן ערבה שחחתם לפי שמלאכת המשכן מכפר על מעשה העגל

שלכן היה זהב במשכן לכפר על הזהב שבעגל ולכן אמר דוד על בנין בהמ"ק מזמור שיר חנוכת הבית כו ולא שמחת אויבי לי הם המלאכים שקטרגו והיינו שבנין בהמ"ק הוא ענין אחד עם מעשה המשכן (וכה"ג הביא בספר ערכי הכינויים שחיבר בעה"מ סדר הדורות בערך אויב ועיין בגמרא בקדושין) (דף ע"ב) מאי את אויבים בשער כו' ועיין בבראשית רבה פנ"ד. ולהבין ענין קטרוג הזה של המלאכים שאמרו מה אנוש כו' שאמרו המלאכים שהמה במדרגה עליונה יותר מן האדם. והתשובה היתה שהאדם הוא יותר נעלה.

ולביאור זה צריך להבין ענין מלאכים ונשמות כי הנה מצינו שהמלאכים אומרים שירה ולא מצינו כן בנשמות ובאמת גם הנשמות אומרים שירה תמיד שהרי יש להם עליות וירידות תמיד מחיל אל חיל וכמ"ש והיה מדי חודש בחדשו כו' ואח"כ חוזרים לג"ע התחתון וחוזרים ומתעלים לג"ע העליון כו' וידוע דכל הילוך ועלייה היינו ע"י שיר דוקא כענין כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר כמבואר בלק"א הגדול. אלא שלא מצינו מפורש כן במקרא.

והטעם מפני ששירת המלאכים נשמעת באזני הנביא וכמ"ש ואשמע אחרי קול רעש גדול כו' בבחי' קול ממש וכמ"ש ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כו' ומשמיעים ביראה יחד בקול כו' והאופנים ברעש גדול כו' והיינו לפי שיש להם גופים כמ"ש עושה מלאכיו רוחות. משרתיו אש לוהט דלא קאי על הנשמות שלהם שהנשמות הם בעלי שכל והשגות וכמו נשמת האדם שהיא המשכלת ומשגת ולא שייך לקרוא אותם בשם רוחות ואש לוהט אלא דקאי על הגופים שלהם וכמ"ש הרמב"ן שהמלאכים יש להם גוף מיסוד הרוח הפשוט ומיסוד האש הפשוט ולכן המלאכים תופסים מקום שיש מלאך גדול מהלך ת"ק שנה ויש מלאך בשליש העולם כו' והיינו הגוף שלהם גדול כ"כ שהוא בחי' מקום.

ולכן השירה שלהם מתלבשת בחי' קול עד שנשמעת לאזני הנביא. משא"כ שירת המלאכים אינן נשמעות לפי שאינן בבחי' התלבשות הגוף כלל. ולכן אין השירה מתלבשת בבחי' קול רק היא בבחי' שכל והשגה ולכן לא דיברו הנביאים ממנה.

וכיוצא בזה מצינו לענין ראיה שהמלאכים נראים ונגלים לעיני בשר זכי הראות כמו באברהם וירא והנה שלשה כו' לפי שיש להם גופים ויכולים להתלבש עד שיתגלו ויתראו משא"כ הנשמות וזהו ענין שאומרים בש"ע וקדושים בכל יום יהללוך סלה שמתחלה אומרים סדר קדושה של המלאכים איך שאומרים קדוש וברוך וימלוך ואח"כ אומרים עוד וקדושים בכל יום כו' על הנשמות ואומרים כסדר ממטה למעלה תחלה

קדושת המלאכים שהם בבחי' מקום וזמן שמאחר שהם בבחי' מקום מהלך ת"ק שנ ושליש העולם כו' הרי הם ג"כ בבחי' זמן שהמקום והזמן שניהם הם נבראים בבחינה אחד. ולכן יש להם עת קבוע לומר שיר כידוע משא"כ הנשמות אין להם בחי' זמן ומקום אלא בכל יום תמיד יהללוך וגם סלה בלי הפסק:

ב **אך** המלאכים שאמרו מה אנוש כו' עם היות שידעו שמעלת ומדרגת הנשמות היא מאד נעלה ממעלתם ומדרגתם כנ"ל עכ"ז הרי הנשמה כמות שהיא היא בלי התלבשות גוף כלל. אך על ירידתה להתלבש בגוף בעוה"ז אמרו מה אנוש כי מצד הגוף מוכן האדם לחטא וע"כ אמרו שתנתן להם התורה שיש להם ג"כ גוף ונפש והגוף רוחני. ותשובת הקב"ה היה שנצרך להיות הנשמה שמפנימית העולמות שהיא מצד עצמה מופשטת מחומר גופני לגמרי ושתרד דוקא בגוף גשמי ממש שעי"ז יהיה דירה בתחתונים משא"כ במלאכים. (ועמ"ש מזה בד"ה וייצר ה' אלקים את האדם עפר כו' והבהמ"ק נעשה ג"כ מדברים גשמיים והיה בו גילוי מבחינה שלמעלה מהשתלשלות ועמ"ש בדבור השני שע"פ מזמור שיר חנוכת) והנה כאשר נבנה בהמ"ק אז נאמר ולא שמחת כו' כי הנה כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם שהשראת השכינה היתה בתוך ישראל עצמם אלא שאעפ"כ היה צריך לבנות בית מעצים ואבנים כדי שעי"ז יהיה גילוי השכינה בישראל וכן עכשיו משחרב בהמ"ק נתפשטה הקדושה בכל בהכ"נ ובהמ"ד וכמ"ש ואהי להם למקדש מעט כו'.

ולהבין זה צריך להבין ענין השראת השכינה מה היא והנה אנו אומרים ואין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך. וצריך להבין מהו ולהשתחוות. ולמה אין אנו יכולים בשלמא לעלות ולראות א"א מפני היד כו' אבל ההשתחואה אפשר להיות בכל מקום לפניו ית' כמו ואנחנו כורעים ומשתחוים כו'. ולמה צריך לזה בהמ"ק דוקא. אך הנה יש שני בחינות בהשתחוואה כי הנה ענין ההשתחוואה הוא שמבטל ומכניע א"ע לפניו ית' כמו שמבטל א"ע לפני המלך ומקבל עליו לעבדו ולשמועו בקולו.

והנה יש השתחוואה בבחי' חיצוניות שמכניע את הגוף שלא ימרוד אבל עיקר רצון ופנימית הנפש אינה מבוטלת שאעפ"כ הוא דבר בפ"ע ויש לו רצון אחר ומחשבה אחרת בפ"ע זולת ענין ההכנעה. משא"כ בחי' ההשתחוואה בבחי' פנימי' הוא בחי' בטל רצונך מפני רצונו שאין לו רצון וחפץ אחר כלל וכמו ברא כרעא כו' שהרגל היא בטלה ממש כו' והוא השתחוואות הנפש והשתחוואה זו היו מקבלים ישראל ע"י ראיה שלש רגלים בשנה בבהמ"ק ששם היה גילוי שכינה פי' שכינה מה ששוכן בתחתונים בבחי' גילוי (וקב"ה קדוש ומובדל כו') שעי"ז כל הנשמות מתבטלים כנר בפני האבוקה פי'

כשדולקת אבוקה גדולה מאד אזי כל נר יחידי הדולק בסמוך לה הולך אורו ונכלל באור האבוקה והיו לאחדים ממש. וזהו ולא יראו פני ריקם כדרך שבא לראות שהיה ראיה והתגלות פנימית וכתיב פני היינו בחי' ממכ"ע וסוכ"ע בחינת יחוד קוב"ה ושכינתיה ועוד שכל אחד ואחד מישראל לפום שיעורא דיליה היה מקבל גילוי זה כשהיו עולין לרגל שכולן חייבין בראיה לכך נאמר פני הוי' לשון רבים שלכל אחד היה הגילוי לפי ערכו ועיקר הראיה היא ההשתחוואה שהיה משתחווה ויוצא (אלא דכתיב ולא יראו פני ריקם) ומשלש רגלים אלו היה מקבל בחי' השתחוואה להיות כל השנה בחי' ביטול זה כי מכל רגל ויו"ט היה נמשך הביטול עד הרגל הבא אחריו. ומשחרב בהמ"ק הגם שאין אנו יכולים להשתחוות עכ"פ נתפשטה קדושת הארה זו אפס קצהו במקדש מעט בהכ"נ ובהמ"ד והיינו בשעת התפלה שאז האדם מדבק א"ע לקונו ורוצה לבטל א"ע נגד המלך מלכו של עולם כל חד לפום שיעורא דיליה יש בבחי' חיצוניות מצד ההכרח שמכריח א"ע כו' ואין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבהכ"נ כו' שע"י התפשטות השראת השכינה אשר שם (ולכן אכל בי עשרה שכינתא שריא ואומרים דבר שבקדושה כשיש עשרה שע"י קיבוץ עשרה שורה כנס"י דלעילא שהוא בחי' כניסות וקיבוץ הנשמות ומקורם) נעשה בחי' השתחואה וביטול כנר בפני האבוקה. והנה ביטול זה הוא בנשמות דוקא שהם מיוחדים ממש כנר באבוקה שנפרד מן הפתילה ונכלל שהרי השכינה היא כנס"י מקור נש"י בנים אתם להי' אלקיכם ברא כרעא דאבוה כו' משא"כ המלאכים הם בחי' נפרדים שהרי הם מתלבשים בבחי' כלים המגבילים וכ"ש כשיורדים למטה הרי היו הנפילים כו':

ג **והנה** כדי להיות השראת השכינה בבהמ"ק ה' אמר לשכון כו' הקדים דוד ושלמה ענין חנוכת הבית. וענין חנוכה זו הוא מלשון חינוך כמו חנוך לנער ע"פ דרכו שכשמחנכין אותו ללימוד אין מחנכין אותו בלימוד בלבד שזהו דבר ההוה לו תמיד אלא שמחנכין אותו באיזה תוספת כמו איזה התקרבות או איזה מתנה וכך הענין בחנוכת בהמ"ק ומשכן היה דבר נוסף על התמידים שני כבשים כהלכתם שבמשכן התנדבו הנשיאים פר בן בקר כו' ולזבח השלמים כו' ובבהמ"ק ויזבח שלמה מאה ועשרים אלף צאן כו' והוא ענין תוספת אורות עליונים שירדו בגילוי השכינה שלא השכינה בלבד ירדה אלא עם תוספת אורות עליונים שירדו עמה ועיין מזה סד"ה זאת חנוכת המזבח ובד"ה בכ"ה בכסלו.

והנה פרשת הנשיאים מפורש בתורה קרבן של כל נשיא ונשיא זה קרבן נחשון זה קרבן נתנאל כו' ובכולם כתיב מה היו קרבנותיו עם היות שכולם הקריבו בענין אחד והל"ל

כן עשה נתנאל כו' וכן עשה כו' ולמה צריך לכפול י"ב פעמים את הקרבנות שהיו שוים אלא הענין שנכתב לדורות שגלוי וידוע היה לפניו שעתיד בהמ"ק ליחרב וצריך להיות ונשלמה פרים שפתינו וכמארז"ל כל העוסק בתורת עולה כו' וכמו שקורין בחנוכה ענין קרבנות הנשיאים לפי שבחנוכה היתה ג"כ חנוכת המזבח שהעובדי כוכבים פרצו י"ג פרצות וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום הוצרכו לחינוך לחזור הקדושה ליושנה שבשעת פרצות העובדי כוכבים נסתלקה וע"י קריאת התורה פרשת הנשיאים ממשיכים להיות השראת השכינה כנודע מענין קורא בתורה ולכן נכפלו הקרבנות י"ב פעמים לכל הי"ב שבטים להמשיך הביטול כנר בפני האבוקה שיש י"ב אבוקות כנגד י"ב שבטים שכל שבט הוא ענין אבוקה בפ"ע (ועד"ז בקי"ס נקרע הים לי"ב גזרים בכדי שכל שבט ושבט במסילתו יכוון כל חד לפום שיעורא דיליה כמ"ש בבמ"א וע"ש ברבות פ' נשא אמרו בקרבנות הנשיאים על קרבן של כל נשיא ענין וכוונה בפני עצמה ע"ש באריכות גדול). והנה פי' מזמור שיר דהוא כפל לשון. אך הנה יש הפרש בין מזמור לשיר שהזמר והנגון שמזמר בכלי זמר בנבל וכנור כו' נקרא הניגון ההוא קול זמרה מצד שהוא הקול זמרה היוצא מן הכלי זמר.

ושיר הוא בפה הקול היוצא מהפה שאינו מלובש בכלי. וזהו מזמור שיר פי' מזמור הוא שירת המלאכים העומדים ברומו של עולם שהם מחיצוניות העולמות שהם בבחי' חומר וצורה אור וכלי שהשיר שלהן שמזמרים ומשבחים ומפארים את שם כבוד מלכותו ית' בתודה וקול זמרה נקרא בחי' מזמור מצד שהוא הזמר המלובש בהכלי שהם בבחי' חומר וצורה ולכך לא ימצא בהם ב חי' הביטול האמיתי להכלל במקורו כנר בפני האבוקה שהכלי שלהם מעכב ולזאת גם הביטול שלהם נרגש בקול ורעש גדול הכל מסיבת הכלי ובשיר הוא בחי' השיר של הנשמות שבג"ע שיוצאין בשיר ונמשכין בשיר בביטול האמיתי כביטול הנר בפני אבוקה מצד שאינם מלובשים בחומר וכלי כנ"ל ולכך נק' השיר שלהם בחי' שיר מצד שאינו מלובש בכלי כי אין להם חומריות וכלים כנ"ל (ועמ"ש ע"פ שיר השירים וע"פ ובלילה שירה עמי בד"ה ויהי מקץ. ועיין בזח"א ויצא) (קמ"ח ב') בענין ההפרש בין שיר הלוים לבחי' וחסידיך ירננו דכהנים שהיא בחי' עליונה יותר. ועד"ז יובן מעלת בחי' שיר על בחי' מזמור. גם בפרדס בעה"כ ערך שיר פי' כי שיר הוא בחכמה אך הנה במקדש היה גילוי שכינה מקור הנשמות והמלאכים כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים וגו'. לכך נאמר בחנוכת הבית מזמור שיר שהיה מתגלה שם שניהם בחינת המזמור של המלאכים והשיר של הנשמות מצד שמקור כולם הוא גילוי שכינה ב"ה שנתגלה במקדש כנ"ל וכן היה למטה במקדש בשיר של הלוים שנתחלקו

לב' חלקים מהם היו המשוררים בפה ומהם המזמרים בכלי וכדאיתא פלוגתא בגמרא אם עיקר שירה בפה או כלי כו' יעו"ש.

ומ"ש לפעמי' להיפוך שיר מזמור לבני קרח כו' היינו בהיות המזמור הוא בחיצוניות המלובש בכלי והשיר בפנימית שבלתי כלי ולכך כשמצטרכים להתחבר יחד הוא בב' פנים או שהעליון יורד למטה או התחתון מתעלה למעלה ולכך כשנאמר מזמור שיר הוא בחי' ההעלאה של המזמור ליכלל בהשיר ולהתחבר בו. ושיר מזמור הוא כשהעליון השיר יורד למטה להתחבר אליו (ובזח"ג ר"פ אחרי) (דנ"ח ע"ב) מאי שיר מזמור כו' שיר דאיהו כפול כו'. וכן מזמור שיר ליום השבת. ופי' במק"מ שם בשם הרח"ו דפי' שיר דאיהו כפול היינו יחוד זו"נ וע"ש ס"פ (דע"ט ב') מענין מזמור שיר ליום השבת ובמק"מ שם דהמזמור שיר הוא כמ"ש במשנה סוף תמיד ליום שכולו שבת כו' ואליו מזמרים בחי' מזמור שיר והבן ועד"ז הוא ענין מזמור שיר דחנוכת הבית כו' גם מזמור הוא לשון זמר והתחלקות כמ"ש וכרמך לא תזמור שהוא לשון פירוד והתחלקות של הניגון שנחתך לחלקים קטנים בתוך הכלי זמר משא"כ השיר וכמ"כ הוא למעלה.

ופי' כי דליתני שהטעם לכל זה הוא יתרון ומעלות הנשמות על המלאכים ויתרון הזה הוא נרמז במלת דליתני שיש בו ג' פירושים. הא' מלשון התרוממות והתנשאות בבחי' למעלה מעלה. והב' מלשון דלות ועניות.

והג' מלשון דלה דלה לשון שאיבה וכל הג' פירושים הם אמת והם ג' מעלות שיש לנשמה על המלאכים. הא' מלשון התרוממות והתנשאות כי הנשמה היא רמה ונשאה במקורה למעלה שהיא מבחינת פנימית משא"כ המלאכים כו' ולזאת השתחוואת הנשמה וביטולה במקורה הוא ביתר שאת כנר בפני האבוקה ממש.

והב' מלשון דלות ועניות דהיינו שהנשמה היא ערומה בלי לבוש שאין לה התלבשות גוף וכלי המגביל כלל משא"כ המלאכים שיש להם גופים שהן רוחות ואש לוהט. והג' מלשון שאיבה שהנשמות נשאבו ממקור חוצבם מבחינת חכמה ותמלא כדה כד מן ים החכמה כ"ד ספרי דאורייתא והיינו שיסודתה בהררי קדש היא חכמה עילאה מקור התורה שהתורה נשאבה משם כד מן הים וכמ"ש ותורה שם בישראל וכתיב וזאת לפנים בישראל ואין זאת אלא תורה שהיא מושרשת בנש"י במקורם ובפנימיותם ולזאת ראויים הם להשראת השכינה ולקבלת התורה יותר מהמלאכים:

פרק ו

מזמור שיר חנכת הבית לדוד. להבין הטעם שעושים משתה ושמחה בחנוכת הבית הנה יש ג' בחי' מזון ולבושים ובתים. מזון הוא חיות פנימי לגוף האדם שנעשה פנימית וחיות

לו ע"י הכרס והקיבה שהם מבשלים את המזון והמובחר עולה למוח ונעשה פנימית וחיות למוחין ואברים שמחזק את כל אבריו. ולבושין הם מקיפים על האדם שמקיפו ומלבישו ומציל אותו מקור וחום לבד ואין נעשה פנימית וחיות כמו המזון אך הוא מקיף עליו ממש. בתים הם ג"כ מקיפים על האדם רק לא כמו הלבושים שהם עליו ממש. משא"כ הבתים הן מרוחקים מן האדם בתכלית.

והנה אנו רואים שהמזון נקנה יותר בזול מן הלבושים ולבושים יותר בזול מן הבתים. ולכאורה היה נצרך להיות בהפך שהמזון הוא פנימי וחיות לו שנכלל ונתבטל עמו והיו לאחדים ממש וחיות נפשו שא"א לחיות כלל בלי מזון והיה נצרך להיות ביוקר מלבושים שהם אינם חיות לו רק מקיפים עליו. וכן לבושים נגד הבתים ג"כ כמו ערך המזון לנגד הלבושים (אך הטעם ע"פ פשוט הוא מפני שהמזון אינו מתקיים הרבה שתיכף אחר שיעור עיכול המזון חוזר ונעשה רעב. משא"כ הלבושים הם מתקיימים לערך שנה ויותר והבתים הם יותר מתקיימים גם מן הלבושים ולכן הבתים דמיהם יקרים מן הלבושים מפני שהם מתקיימים יותר וכן הלבושים יקרים מן המזון כנ"ל). אך באמת שרש ג' בחי' הנ"ל למעלה הבתים שרשם למעלה יותר גבוהים מן הלבושים והלבושים מן המזון כנודע שכל שנפל למטה במדרגה שרשו מבחי' ומדרגה יותר גבוה.

והענין כי הנה ג' מדרגות הללו יש בבחי' עולם שנה נפש בבריאת העולמות וגם בתורה ומצות כי הנה נודע שיש בחי' ממכ"ע ובחי' סוכ"ע ממכ"ע הוא כח הפועל בנפעל שבחי' מל' דאצילות מחיה עולמות בי"ע אזי מתלבשת ממש בבי"ע בבחי' פנימיות וחיות כמו הנפש המחיה את הגוף בכל פרטי אופני הגוף כח הראיה שמיעה ריח דיבור בראש וידים והלב והכרס והקיבה והרגלים כפי סדר ההשתלשלות וכמו כן למעלה בחי' מל' דאצילות שמתלבשת בבי"ע להחיות העולמות הוא ג"כ בבחינת פנימיות החיות בכל פרטי ההשתלשלות וזהו כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו להודיע כו' גבורותיו שנקראו גבורות וצמצומים להתהוות עולמות נפרדים בהתחלקות לכמה פרטים עד אין קץ.

ולכן נקרא ממכ"ע שהוא בבחי' חיות פנימי כח הפועל בנפעל כו'. ובחי' סוכ"ע הוא שאינו מתלבש בתוך עלמין כלל בבחינת פנימי רק סובב ומקיף עליהם כמ"ש בסש"ב להחיותן שעיקר החיות הוא בבחי' מקיף שלמעלה מי"ס דאצילות שהם מתלבשים בתוך י"ס דבי"ע חסד דאצילות בחסד דבריאה כנ"ל ונקרא כתר עליון (וזהו כל אשר חפץ ה' עשה שעיקר ההתהוות הוא מבחי' חפץ ה' ורצונו העליון וכמשנ"ת בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות שבכל נברא יש המשכת החיות מבחי' ממכ"ע וסוכ"ע ושעיקר

ההתהוות הוא מבחי' סוכ"ע ע"ש) אך יש בכתר ב' בחי' היינו בחי' התחתונה שבמאציל וראש וראשון לנאצלים כנודע שכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים. וכנודע שכל דבר הממוצע צריך להיות כלול משניהם וכמ"ש בע"ח (שמ"א פ"ג). והנה ראש וראשון לנאצלים הוא הנקרא א"א שהוא מקור שממנו נמשכים התהוות עשר תיקונין י"ס דאצילות בבחי' השתלשלות חד אריך כו' משא"כ א"א עצמו הוא מקיף סוכ"ע בהשוואה אחת. אמנם בחי' התחתונה שבמאציל הוא הנקרא עתיק מלשון המעתיק הרים שאין ערוך כלל לי"ס הנאצלים ואין שייך לקרוא אף בשם מקיף שכל מקיף הוא שיש לו איזה שייכות רק נקרא מקיף דמקיף כו' וזהו כמו בית שאינו בחי' מקיף הסמוך וקרוב לגוף כמו הלבוש רק הוא מקיף רחוק מגוף האדם והיינו כמו בחי' מקיף למקיף (ועמ"ש סד"ה השמים כסאי בענין איזה בית אשר תבנו לי. ועמ"ש בפ' פנחס סד"ה צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי בענין הטעם שאין הקרבנות נוהגין אלא בפני הבית ע"ש) והנה נגד ג' בחינות הנ"ל נשתלשלו למטה ג' בחי' מזון ולבושים והיכלות וכל דבר היותר גבוה ירידתו והתלבשותו למטה ביותר. והנה מזון שהוא חיות פנימי נמשך מבחי' ממכ"ע ולכן יש כמה טעמים וכמה גווני כמו מר מתוק כו' ורבוי התחלקות פרטי המאכלים היינו שכל התכללות הי"ס חסד שבחסד גבורה שבגבורה כו' ולכן המזון יש לו כליון מאור פנימי המלובש ומוגבל בכלים כו' (ועמ"ש בד"ה המגיד מראשית אחרית בענין שארה כסותה כו' דבחי' שארה שהוא המזון נמשך משם אלקים דהיינו מבחי' הכלים כו' ע"ש) ולכן הם למטה מתאחדים לאחדים עם האדם בחיות פנימי לפי ששרשו בבחי' ממלא כל עלמין כח הפועל כו'. ולכן הם יותר בזול ואינם הכרחים כ"כ במיני מטעמים שאפשר בפת חריבה כו'. שיכולים לחיות מפת במלח וגם יכולים לאכול מיני מטעמים מפני ששרשו מבחי' כח הפועל כו' שהוא מבחי' גבול וכלי שמוגבל בכלי ולכן גם במזון הוא כן משא"כ הלבושים שרשם למעלה הוא מבחי' כתר ראש לנאצלים בחי' מקיף ולכן הם למטה ג"כ מקיפים על האדם ולא בחיות פנימי ונצרכים יותר לאדם כי א"א בחורף בלי מלבוש כו' וכן בקיץ כו' ולכן הם יותר ביוקר ומתקיים יותר לפי ששרשו למעלה גבוה יותר ממזון כנ"ל שהוא מאור המוגבל בכלים משא"כ לבושים שרשם מבחי' סובב שאינו מוגבל בכלים ולכן אין לו כליון כ"כ [ועמ"ש בביאור ע"פ באתי לגני בענין אריתי מורי שעד"ז הוא ג"כ ההפרש בין טעם לריח ע"ש וז"ש ריח בגדיו וזהו גם כן ענין בריחא דלבושייכו בזהר פ' בלק דקפ"ו ע"א] ובתים שהם רחוקים יותר מגוף האדם שרשם למעלה הוא מבחי' תחתונה שבמאציל שהוא בחי' מקיף דמקיף כנ"ל.

ולכן ירדה למטה במדרגה היותר תחתונה אבנים ועפר בחי' דומם מה שאין כן הלבושים הן מבחי' צומח ולכן הם למטה גם כן מרוחקים מגוף האדם והם יותר נצרכים לאדם גם מהלבושים כי א"א לדור בלא בית אף רגע והוא יותר ביוקר ומתקיים ביותר מפני ששרשם למעלה מעלה מבחי' מקיף דמקיף וד"ל:

ב **וכן** יש ג' בחי' הנ"ל בתורה ומצות כנודע דאורייתא היא בחי' מזון לנשמה ומצות הם לבושים לנשמה (וכמ"ש בד"ה אלה מסעי ובד"ה אני לדודי ובד"ה יונתי כו' ושאר דוכתי) והנה אף שלמטה בהשתלשלות המצות הם במדרגה יותר תחתונה מהתורה שהם במעשה גשמיות אעפ"כ אנו רואים שגבוהים הם יותר בשרשן ולכן כל התורה היא פי' המצות הן בנגלה הן בנסתר כמו ספר הזהר וכן ארז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה וכן לא המדרד עיקר אלא המעשה כו' וכן ארז"ל (בכתובות דפ"ו) אבל במצות עשה כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה כו' היו מכין אותו עד שתצא נפשו ואף שאמרו שמי שתורתו אומנתו כגון רשב"י וחביריו אין מפסיקין לתפלה ובירושלמי פ"ק דשבת אמרו שפי' לק"ש אין מפסיקין היינו דוקא לק"ש אבל למ"ע כמו לסוכה ולולב מחוייב להפסיק כמבואר בירושלמי שם הובא בבעל המאור פ"ק דשבת ולא מודה רשב"י שמפסיקין לעשות סוכה כו' טעמיה דרשב"י שזה שנון וזה שנון אין מבטלין שנון מפני שנון וכל הנ"ל הוא שאף שלמטה בהשתלשלות הם יותר תחתונים שהמה בחי' לבושים מקורם ושרשם למעלה הוא יותר גבוה שהתורה שהיא בחי' מזון שרשו מבחי' פנימית י"ס דאצילות אורייתא מחכמה נפקת כו' ולכן לימוד התורה אין לה שיעור כי גם בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית יצא ידי חובת ת"ת וגם והגית בו יומם ולילה והיינו שהוא בחי' מזון שדי לו בפת חריבה וגם יכול לאכול מיני מטעמים ששרשם ומקורם הוא מבחינת ממלא אבל המצות הם מבחינת מקיף העליון בחי' כתר אחד כו' שהוא למעלה מהחכמה דאצילות ולכן נעשים לבושים לנשמה כנ"ל בלבושים.

והנה כמו שבכתר עליון הממוצע בין מאציל לנאצלים יש בו שני בחי' כנ"ל מקיף ומקיף דמקיף כנ"ל כך המצות יש ב' מיני מצות הא' סתם כל המצות שהם ברצונו של אדם לעשותם כמו סוכה ולולב וכה"ג ויש מצות שהם אינם תלוים ברצונו כלל רק דוקא שלא בדעתו כמו מצות שכחה וכה"ג.

וכמו שמצינו בתוספתא פ"ג דפאה מעשה בחסיד א' ששכח עומר בתוך שדהו ואמר לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים אמר לו אבא מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל מצות שבתורה אמר לו כל מצות שבתורה נתן להם המקום לדעתנו זו שלא לדעתנו שאלו עשינוהו ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לידינו אלא הרי הוא אומר

כי תקצור וגו' קבע לו הכתוב ברכה עכ"ל התוספתא ור"ל שא"כ קיום מצוה זו היא בחי' מתנה מלמעלה לכן אני מקריב פר.

והיינו שהמצות שהם תלוים בדעתו ורצונו של אדם שרשם למעלה ג"כ בכתר מבחי' א"א שהוא בחי' רצון העליון שהוא שרש הנאצלים אנת הוא דאפיקת כו' ולכן הם למטה ג"כ תלויים ברצונו ובעשותם ממשיך מבחי' רצון העליון וזהו אשר קדשנו במצותיו ויכול לעשותם בשמחה גדולה שממשיך בחי' רצון העליון בבחי' מקיף עליו משא"כ המצות שהם דייקא שלא מדעת ורצון כמו מצות שכחה הנ"ל שרשה מבחי' תחתונה שבמאציל שהוא למעלה מן הרצון ונקרא מקיף דמקיף (ואפשר זהו בחי' רעוא דכל רעוין דהיינו רצון לרצון כו') ולכן הוא למטה ג"כ למעלה מן הדעת ורצון האדם. וכה"ג מצינו כמה מצות שהם דוקא שלא מרצון כמו ר"ש בן שטח שברח למצרים על שרצו למנותו נשיא ולא היה ברצונו לקבל בחי' הנשיאות וברח כו' ורדפו אחריו ונעשה נשיא ואם לא היה בורח והיה ברצונו לקבל הנשיאות לא היו ממנים אותו להיות נשיא כי כל הרודף אחר הכבוד כו' והיינו שמצוה הזאת היא גם כן שרשה מבחי' מקיף דמקיף למעלה כנ"ל (ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין נעשה ונשמע שבחי' נעשה זהו ביטול רצון לגמרי למעלה מהדעת והשכל ואפשר זהו בחי' הנמשך מרעוא דכל רעוין שהוא בחי' הנ"ל ולכן קשרו להן ב' כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע היינו ב' בחי' שבכתר עליון שהם בחי' מקיף הנמשך ע"י נשמע ובחי' מקיף למקיף הנמשך ע"י נעשה שהוא בטול הרצון שמבטל דעתו ורצונו לגמרי. וע"כ הקדימו נעשה לנשמע. כי כן בחי' עתיק הוא מבחי' א"ס קדמון לכל הקדומים וממנו נמשך בחי' א"א ועד"ז הוא משארז"ל רפ"ו דברכות כמ"ש ואספת דגנך מיירי כשאין עושין רצונו של מקום אע"פ דקאי על והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי כו' כי פי' עושין רצונו להמשיך בחינת הרצון מבחי' רעוא דכל רעוין וזהו ע"י בכל מאדך שהוא ביטול רצון למעלה מהדעת. משא"כ ע"י בכל לבבכם ובכל נפשכם כו'. ולכן לגבי ההמשכה שמבחי' עתיק שהוא א"ס ממש לא נק' עדיין עושים רצונו של מקום כו'. וקרוב לזה י"ל ג"כ מעלת מצות ל"ת על מ"ע שבקיום מצות ל"ת הוא בחי' אתכפיא סט"א וכמארז"ל אל יאמר אדם אי אפשי כו' אלא אפשי ומה אעשה אבי שבבשמים גזר עלי ועי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה וע"פ שימני כחותם. וע"פ ראיתי והנה מנורת זהב כו' מענין מצות ל"ת. ועד"ז יובן ג"כ מ"ש במ"א סד"ה ראה ריח בני בענין הברכות שקבל יעקב מיצחק שהיו דייקא בלי דעתו של יצחק רק בא אחיך במרמה כו' שא"א להתלבש בבחינת הדעת כו' ע"ש שזהו ע"ד הנ"ל בשם התוספתא זו שלא לדעתנו כו' והיינו לפי ששרש

ברכות אלו הוא ג"כ מבחי' טלא דנטיף מעתיקא. וז"ש במדרש ריח בגדיו ריח בוגדיו שהוא בחי' תשובה שלמעלה מבחי' ריח בגדיו שהם בחי' לבושים וכנ"ל שהלבוש הוא מקיף הקרוב כו'. ועמ"ש בד"ה וישלח יעקב בפי' עובר לסוחר. ועמ"ש בביאור ע"פ כי תצא בענין ב' מקיפים ל' מ' ע"ש) ולכן נאמר בדוד והקמותי לך בית נאמן הרי נק' בחי' מלכות בשם בית והיינו מפני שאמר לא גבה לבי כו' ודוממתי וכמו הבית נעשה מבחי' אבנים ועפר שהוא בחי' דומם ושרשו מבחי' מקיף דמקיף כך המל' היא בחי' הספירה האחרונה שבע"ס דאצי' ושרשה הוא מאד נעלה מבחי' מקיף דמקיף כנ"ל.

ולכן בחנוכת הבהמ"ק שנמשך לשם מבחי' מקיף דמקיף כנ"ל שהוא למעלה מן הרצון בחי' כתר כו'. ואין שייך שם שמחה כלל כמו במצות שהוא ברצון האדם דכתיב אשר לא עבדת בשמחה כו' אשר קדשנו במצותיו כו' מפני ששרשה הוא מבחי' רצון העליון כנ"ל משא"כ חנוכת הבית חומה בחינת דומם ששרשם למעלה מן הרצון כנ"ל אין שייך כלל שמחה לכן היו נצרכים להמשיך שם בחי' שמחה (ועמ"ש ע"פ ושאבתם מים בששון שלפי שניסוך המים הוא מבחי' שלמעלה מבחי' ניסוך היין שהיין משמח כו' ע"כ צריך לחברו עם בחי' שמחה. וזהו ענין ושאבתם מים דייקא בששון ע"ש) וזהו מזמור שיר חנוכת הבית להמשיך בחנוכת הבית בחינת שמחה ולכן עושים משתה ושמחה בעת חנוכת הבית (וזהו ג"כ ענין מזמור שיר שהוא נראה כפל ענין כמ"ש באלשיך. והיינו ע"ד הנ"ל במעשה דחסיד א' כו' מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל מצות כו' וכנ"ל וכ"ש בחנוכת בית המקדש שזהו כללות בחינה זו ועמש"ל מזה לעיל) וזהו ויהי ביתך כבית פרץ אשר כינה הולדת הולד לבחי' בית כי בני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא כו' זכות הוא בחינת התפשטות י"ס דאצילות שהם בבחי' אור פנימי השכלה שכל לזכות כו' אבל בני שרשם למעלה מן השכל ובחי' מזלא שהוא בחי' מקיף העליון כי פי' מזלא היינו המקור שהוא המשפיע ומזיל להיות יזל מים כו' ונוזלים מן לבנון כו' ולכן נקרא בשם בית ששרשו ג"כ מבחי' מקיף עליון כו' וז"ש והתקין לו ממנו בנין עדי עד כו' ועמ"ש בפי' ואתחנן בד"ה וזאת המצוה דתורה שבעל פה נקרא בית אל תקרי בניך אלא בוניך כו' ע"ש:

ג **והנה** עפ"ז יובן מ"ש כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה מנוחה זו בנין שילה כו'. ולהבין ההפרש שבין בנין המשכן לבין בנין שילה כי לכאורה הם שוין ממש בארכן וברחבן ובכל פרטים כמו צורת המשכן כן נעשה בנין שילה אך ההפרש שבמשכן היו הקרשים עצי ארז ומצופים זהב ובבנין שילה היו היריעות מאבנים דוקא.

ולהבין זאת הלא הקרשים שבמשכן היו יקרים הרבה יותר מן היריעות שבשילה שהיו מאבנים ומדוע המשכן לא נקרא מנוחה ובנין שילה נקרא מנוחה. והטעם כנ"ל כי אבנים שהוא בחי' דומם ממש בחי' היותר תחתונה שרשם מבחי' היותר גבוה מקיף דמקיף כנ"ל. משא"כ עצי ארז כו' הוא בחי' צומח שרשה הוא מבחי' מקיף כנ"ל ולכן מנוחה זו שילה שהיה בנין אבנים בחי' דומם שלא היה בו שום עץ בולט בחי' צומח והיה שורה בו בחי' מקיף דמקיף כנ"ל (ועמ"ש מזה ע"פ ויגש אליו יהודה ע"ש) ולכן מנה הרמב"ם ז"ל וספר החינוך סי' תצ"ב בלאוין לא תטע לך אשרה כו' שאסור לעשות בבנין בהמ"ק שום עץ בולט ועובר על לאו לא תטע כו' רק עץ שקוע מותר כמו התקרות כו' מפני שהיה דוקא מאבנים בחי' דומם ששרשם למעלה מעלה כו' (וההפרש בין בולט לשוקע עמ"ש ע"פ שימני כחותם) ולכן ארז"ל על כורש שהחמיץ כי ציוה לעשות תלתא די אבן וחד דאעא כו' וזה אסור כנ"ל להיות בו שום עץ בולט רק עץ שוקע שהוא בחי' פנימי ולא בולט שהוא בחי' מקיף היה דוקא מאבנים כנ"ל.

וזהו עצי שטים עומדים קרשים עומדים שרפים עומדים והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו' והיינו פסוקי דזמרה עד ק"ש הוא בחי' עצי שטים עומדים הוא בחי' צומח כנ"ל וחיות הקדש ברעש גדול על שמרגישים היש מן העולם ולכן כשמשיגים את ביטול ה' צבאות קדוש כו' הם ברעש גדול משא"כ שרפים שהם אינם מרגישים את היש כמו האופנים לכן הם עומדים ממעל לו ממעל לשכינתא וזהו עד ק"ש אבל הרמ"ח תיבין שבק"ש נקרא רמ"ח אבנים בחי' דומם כנ"ל.

וזהו ויקח מאבני המקום רמ"ח תיבין שבק"ש בחינת מל' שהיא מדרג' היותר תחתונה וישם מראשותיו לא תימא תחת מראשותיו אלא מראשותיו ששרשה מבחי' היותר גבוה למעלה מבחי' מוחין שהוא מראשותיו וזהו וישם אותה מצבה ויצוק שמן שמתחלה הוא רק נקודה תחת היסוד ויעקב הרימה ועשאה מצבה ויצוק עליה שמן המשיך בחי' מוחין עליונים שמן משחת קדש בחי' חכמה עילאה.

וזהו אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה שבחי' מל' נק' בחי' אבן בחי' דומם בחי' אותיות שתי אבנים כו' שהן בחי' דומם והיינו שבחי' מל' הוא בחי' התחתונה מכל הי"ס כמו דומם שהוא יותר תחתון מכל הד' יסודות עכ"ז היתה לראש פינה ששרש בחי' דומם הנ"ל הוא למעלה מעלה מכל הי"ס דאצילות בחי' כתר עליון (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ זאת חקת התורה). וענין מאסו הבונים כי הנה שרה נתנה את שפחתה הגר לאברהם ואמרה אולי אבנה ממנה וכן רחל את שפחתה בלהה ואמרה אולי אבנה גם אנכי ממנה היינו מילוי הה"א כי יש ה' עילאה בחי' בינה ה"א תתאה בחי' מל' ויש מילוי

הה"א והוא בחי' התחתונה שבמל' שיורדת ומתלבשת בבי"ע להיות ראש לשועלים ונקרא בחי' שפחה נגד עצמיות מל' (ועמ"ש מענין מילוי הה"א בד"ה יגלה לן טעמיה וע' בזהר פ' בראשית דכ"ז ע"ב) ועד"ז יובן מ"ש בספר עשרה מאמרות במאמר חקור דין פ"י שאמרו באגדה בענין דוד כי ישי חשב שבא על שפחתו המשוחררת ובאמת השפחה מסרה סימנין לאשתו ע"ד רחל ללאה וע"ש (ובגמרא וברבות לא נמצא אגדה זו ואדרבה ממ"ש ברבות תזריע פי"ד כלום נתכוין אבא ישי כו' משמע דלא כדרשה זו) ועכ"פ פי' וענין שפחה זו היינו בחי' מילוי הה"א כנ"ל שהוא בחי' התחתונה שבמל' בחי' דומם ונקרא אבן ולכן אמר אבן מאסו הבונים שהבונים הנ"ל מאסו אותה להיותה ראש לשועלים רגליה יורדות והיא בחי' התחתונה בחי' דומם ממש ולא יוכל להבנות בחינה זו רק בבחי' דוד מטעם המבואר בספר הגלגולים ומטעם המבואר בספר ע"מ שם ומ"מ כשנבנה בנין זה אזי היה עלייה יתירה בה ועל ידה לבחי' המל' שבאצילות שתהיה היא ע"י לראש פנה והיינו כמ"ש הרמ"ז פ' כי תשא (דקפ"ט ע"ב) מפני שכל הבירורים המתעלים מלמטה ע"י מלכות התחתונה עולים עד מלכות דאצילות והיא מעלה הבירורים למעלה ובכח זה היתה לראש פנה והיינו כי באצילות מתבררים בירור נעלה יותר והנה הבירורים הם מעולם התהו שלמעלה מעולם התיקון (וכמ"ש מזה בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה הנזכר לעיל) ועיקר הבנין הוא דוקא על ידי הבירורים כי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן ויש כמה בחי' אבנים אבנים מפולמים אבנים נקובים כו'. ובכל זה יובן מארז"ל (ביבמות דס"ב ע"ב) ע"פ להניח ברכה אל ביתך [יחזקאל סי' מ"ד] שהברכה לאדם היא בשביל אשתו. וזהו מימי לא קראתי לאשתי אשתי אלא לאשתי ביתי (בשבת קי"ח ב') וצ"ל דהרי בכתובה כותב האיש לאשתו אנא אוקיר ואוזין כו' ולכאורה תמוה איך כותב אנא אוקיר ואוזין הלא אמרו אין אדם ניזון אלא בשביל אשתו אך באמת שניהם אמת כי העיקר העבודה להמשיך בחי' חסדים העליונים הוא מבחי' דוכרא רק שיכול להיות שיהיו החסדים רק בגילוי אלהות וכדומה ולא ישתלשל למטה כלל בפרנסה גשמי ושיומשך מבחי' חסד ורחמים דאצילות למטה נותן לחם לכל בשר גשמי זהו בשביל אשתו בחי' נוק' מל' דאצי' המחיה בי"ע שהיא נק' ביתי שהוא המשכת מקיף העליון שהוא הנותן כח להיות ההמשכה למטה בגשמיות ועמ"ש בפ' קרח ע"פ ויגמול שקדים ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש:

סליק

שיר השירים

פרק א

שיר השירים אשר לשלמה ישקנו מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. הנה נודע שהקב"ה נקרא חתן. וכנ"י נקרא בשם כלה. והיינו ע"ש המשכת והשפעת התורה לישראל. וכמארז"ל ביום חתונתו זה מ"ת. ולכן המשמח את החתן זוכה לתורה שניתנה בה' קולות בפ"ק דברכות כי חתן חות דרגא. דהיינו ירידת והמשכת אור א"ס ב"ה להתלבש בתורה. וכנס"י היא מקור נשמות ישראל וכן כל ניצוץ וניצוץ מישראל בפרט הוא בבחי' כלה. והנה כלה יש בו ב' פירושים. הא' מלשון כליון שמכלה ומבלה הכל מלשון כלה. (וכמו כלה שארי) (בתהלים ע"ג) דתרגם יונתן אשתיצא גושמי דהיינו לשון כליון וכן (בישעיה ט"ז ד') וכך ג"כ בכלה בפתח י"ל הפי' ג"כ עד"ז וכ"ה בזהר פ' אחרי (דע"ב) ע"פ כי כלתו היא שצייתא כו'. כי מלת כלה היא שם דבר המורה על הפעולה כמו רכה זכה דקה ונק' כלה ע"ש שמכלה כו'. וכן איתא ברבות שנתכלו. והב' מלשון כלתה נפשי כו' (תהלים פ"ד) והיינו תשוקת הנפש לידבק וליכלל באורו ית' (וכמו דת"י שם תאיבת נפשי שהוא לשון תשוקה כמו ואל אישך תשוקתך ותרגומו תיאובתיך) והענין דהנה בק"ש יש ב' בחי' מס"נ. הא' למסור נפשו באחד. והב' ואהבת בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך כו'. ולהבין ענינם וההפרש שביניהם. ועוד צ"ל איך שייך ואהבת בכל לבבך. אחר בחי' מס"נ באחד שהרי באהבה כתיב ס"פ נצבים לאהבה כו' כי הוא חייך. אבל המס"נ הוא להשליך חייו מנגד שהוא ביטול במציאות לאור א"ס ב"ה ממש (וע' בפי' שמות בד"ה להבין מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך ובד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא). וא"כ איך אחר מעלת ומדרגת הביטול דמס"נ באחד יהי' שייך בחי' ואהבת יש מי שאוהב והענין כי הנה הבחי' הא' למסור נפשו באחד הוא מחמת שמע ישראל כו' כי שמע מלשון הבנה שהיא התבוננות בגדולת א"ס ב"ה איך שהוא אחד כמו קודם שנברא העולם בלי שום שינוי כמ"ש אני הוי' לא שניתי כו' אתה הוא עד שלא נברא כו' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים. פי' אלקים המעלים ומסתיר כו' כי לפניו יתי' אין שום העלם מעלים ומסתיר כלל כי כולא קמיה כלא חשיב כו'.

ואי לזאת ולא תחללו את שם קדשי כו' שלא לעשות מקום חלל כו' להיות דבר נפרד ממנו יתי' ח"ו וממילא בטלים כל התאוות והישות ולגרמיה כו' וזהו לשון כליון שמכלה לגרמיה כו' שיתבטלו כל רצונותיו ולא ישאר שום רצון רק אליו י"ת (וזהו ענין כלה שארי ולבבי כמו שת"י אשתיצא גושמי וכמ"ש בזהר פ' אחרי הנ"ל שצייתא דעלמא היא כליון כל הרצונות. וע"ד שנת' במ"א ע"פ כי תצא להיות נקודת פנימי' הלב עולה

ונכלל באור א"ס ב"ה ולא מהעוה"ז לבד כו' אלא אפי' מג"ע התחתון והעליון וכמ"ש מי לי בשמים כו' כלה שארי כו') והבחי' הב' היא מלשון כלתה נפשי שהוא לשון תשוקה ואהבה שהוא בחי' ביטול היש דהיינו שהוא יש ודבר (ולא כליון היש לגמרי כמו בבחי' הא') אלא שמבטל א"ע שרוצה ליכלל וליבטל כו'. ולכן מפסיקים בין ב' בחי' מס"נ הנ"ל בבשכמל"ו בחי' יחו"ת שמבחי' מלכותו נתהוו כל הנבראים מאין ליש לפי שאין מלך בלא עם זהו מקור קיום וחיות כל הנבראים.

וכתיב ומבלעדי אין אלקים מבלעדי דוקא דהיינו חוץ ממנו יתי' ח"ו. אבל הוי' בעצמו הוא אלקים אני הוי' אלקיכם אני בעצמי כו' שמצמצם ומסתיר אור א"ס ב"ה הבלתי בע"ג להיות גילוי בחי' נבראים בבחי' יש וכהדין קמצא דלבושי' מיני' ובי' ומבחי' זו של בשכמל"ו נמשך להיות ואהבת בבחי' יש מי שאוהב כו' משא"כ יחו"ע הוא בחי' ביטול ממש במס"נ. (ובזה מתורץ איך שייך ואהבת אחר המס"נ באחד דהיינו ע"י שמפסיקים בבשכמל"ו ועמ"ש מענין זה בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו באופן אחר קצת. והמ"י שעולה בקנה א'). וב' בחי' אלו נקרא בלשון הקבלה שכינתא עילאה ושכינתא תתאה כו'. והן הם ב' בחי' כלה שנאמרו בשיר השירים שכל שיר השירים מדבר על ב' בחי' כלה הנ"ל כידוע כי ב' פעמים נאמר ונשנה בשיר השירים החיבוב שבין חתן וכלה ורומז על ב' בחי' כלה הנ"ל (ועיין בפרדס ש"ח פי"ג מענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה ובזהר הרקיע ר"פ בראשית גבי מש"ש בזהר מה שושנה כו' אוף כנ"י כו' ועמ"ש בפי' כנ"י לקמן בד"ה ששים המה מלכות בשם המשנת חסידים ועמ"ש בפ' תצוה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק כו' וע' בסה"מ סי' קנ"ו והמכוון הכל אחד שהוא ענין שני המדרגות דיחו"ע ויחו"ת ועמ"ש עוד מענין ב' בחי' כלה בד"ה וארשתיך לי בהפטרה דפ' במדבר ואפשר הוא ענין אחר קצת והיינו כמ"ש סד"ה כי אתה נרי בענין דורות הראשונים ודורות האחרונים):

ב **והנה** מב' בחי' כלה הנ"ל נמשך להיות ב' בחי' חתנים בחי' חות דרגא וזהו קול מצהלות חתנים מחופתם חתנים תרי משמע. והענין יובן במאמר מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול.

ולכאורה אינו מובן מהו שם גדול וקטן וכן צריך להבין מה שארז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד איך שייך בחי' שם עד שלא נברא העולם שעדיין לא הי' מי שיקראנו בשמו. ויובן ע"פ מה שנודע שהשי"ת נקרא גמרא ובמדרשים בשם הקב"ה שבחרו בשם זה ולא בשמות וכינוים אחרים כמו רחום וחנון לפי שהוא מורה שהוא קדוש ומובדל כו' (ועמ"ש בפ' מקץ בביאור ע"פ כי עמך מקור חיים ולקמן בדרוש הראשון שע"פ

צאינה וראינה) ואין ערוך המשכות והתלבשות אור א"ס בראשית ההשתלשלות אלא כטפה מים אוקיינוס. וזהו מארז"ל הקב"ה יושב ועוסק בתורה כו' פי' עצמותו יתי' קדוש ומובדל אלא שיושב ומשפיל א"ע להיות מתלבש בתורה כאדם היושב שמשפיל קומתו והארה זו נקרא בחי' שם שאינו אלא זיו והארה (וענין קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד. היינו המקור והשרש והיכולת שיש בא"ס ב"ה שיוכל להיות גילוי בחי' זיו והארה שיהיה ממנה התהוות עולמות שיעלה בחפצו ורצונו. וכמו זיו השמש הכלול במאור שהוא השמש עצמה. אלא שבנמשל הוא באופן נעלה יותר אין קץ שהרי השמש מאירה הזיו שלא בטובתה משא"כ למעלה מהמשכת וגילוי הזיו עד"מ היינו כשעלה ברצונו כו' א"כ הזיו הכלול בו היינו מה שיש ביכולת בו יתי' להאיר בחי' זיו והארה כו' אשר יכולת וכח זה נקרא שמו וזהו מ"ש כח אדנ בכחך הגדול והיינו לפי כי מהותו ועצמותו אינו בגדר השפעה והמשכה כלל עמ"ש בד"ה אתם נצבים. ולכן כח ומקור ההמשכה נקרא שמו וכמ"ש במ"א בפי' כי עמך מקור חיים שגם בחי' מקור חיים הוא נקרא עמך שהוא בחי' הטפל וכלא חשיב כו'). וזהו ענין שמו הגדול שלמעלה מן ההשתלשלות ושמו הגדול הזה הוא משובח ומפואר עדי עד בבחי' א"ס וזהו כי הוא לבדו יתי' יחיד ומיוחד ועיקר חי העולמים הוא רק בחינת מלך כו' כי השתלשלות העולמות אינו דרך עילה ועלול כמ"ש בספרים שא"כ היה בחי' שינוי כביכול כי בעילה ועלול יש שינוי בהעילה ע"י ההשפעה כמו עד"מ בשעה שהרב משפיע לתלמידו בהכרח משים עיונו בההשפעה ואין שכלו פנוי לעיין בענינים ושכליים כמו שהי' פנוי קודם ההשפעה אבל בו יתברך הרי אתה הוא קודם שנברא העולם ומשנברא העולם בלי שום שינוי ח"ו. והיינו לפי שמקור חיות העולמות הוא רק מבחי' שמו לבד בחי' מלכות (ועיין עוד מענין שמו הגדול בפ' שלח ע"פ אני כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ. ובפ' פינחס בד"ה צו את בנ"י כו' מענין שמו גימ' רצון. וע"פ ואלה שמות כו'). ובאמת כי נשגב שמו לבדו. ואין ההמשכה מבחי' שמו ע"י עילה ועלול שא"כ היה הכל בחי' א"ס. אלא שההמשכה ע"י צמצום ודילוג עד שנמשך רק בחינת קו וחוט ממלכות דא"ס ועוד כמה צמצומים והעלמות אין מספר (ע' בספר של בינונים ח"ב פ"ט בהג"ה) עד שיוכל להיות בחי' השתלשלות עילה ועלול וכידוע ענין סוכ"ע וממכ"ע כו'. והנה התלבשות והמשכה זו משמו הגדול להתלבש בתורה יושב ועוסק בתורה היא בחי' רננה דאורייתא כי אורייתא מחכמה נפקת. נפקת דייקא היינו בחי' גילוי של התורה היא מחכמה אבל הארה העליונה להיות התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא היא בחי' טעמי התורה ורננה דאוריי' זרקא מקף שופר כו' (כי הנה הטעמים הם ג"כ

כמו בחי' אותיות שהיא ענין המשכו' וכנודע מענין טנת"א. אך כי הם אותיות והמשכות מבחי' תענוג עליון בחי' כי עמך מקור חיים מה שלמעלה אפי' מבחי' ח"ע ואצ"ל שהם למעלה מבחי' אותיות הדבור שהם נמשכים מן החכמה. והענין דכמו שיש אותיות הדבור ויש אותיות המחשבה. כך יש אותיות הכלולים בשכל וגם בלמעלה מהשכל. וזהו ענין הטעמים וטעם ג"כ לשון טוב טעם ומתיקות והיינו שהם אותיות והמשכות תענוג עליון מבחי' שעשוע המלך בעצמותו וכדכתיב ואהיה אצלו שעשועים. ומשם נמשך להתלבש בחכמה עילאה וזהו אני תורתך שעשעתי וכמ"ש במ"א ע"פ ואהיה אצלו אמון כו' ועיין עוד מענין רננא וטעמים שבתורה ע"פ ויהי מקץ שנתים ימים. ובפי' אמור ע"פ והניף הכהן אותם. ובפרשה וזאת הברכה על פסוק תורה צוה כו' ובמקום אחר נתבאר שזהו מ"ש ויהי בישורון מלך כי ישורון יש לומר ג"כ לשון שיר. וגם כמו שהשיר הוא עגול כך בהניגון נעוץ סופו בתחלתו שכשמסיים הניגון יומשך התחלה שלו כו'. וכך למעלה הנגינות וטעמים הם המשכת בחינת סוכ"ע ממש והמשכה זו היא בבחי' מלך כמאמר ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם אקב"ו):

ג **וזהו** שיר השירים אשר לשלמה. כי שיר הוא ענין ההתכללות ברצוא ושוב ולמעלה הוא בחינת מטי ולא מטי כו' (ועיין בעץ חיים דבחינת מטי ולא מטי נמשך מפה דא"ק שהוא בחינת אורות הטעמים דא"ק כו' וזהו שיר כו' מנשיקות פיהו ועמ"ש עוד מענין המשכה שבבחינת מטי ולא מטי בביאור ענין מוצאיהם למסעיהם כו' ע"ש) וזהו שיר השירים פי' שיר שממנו מקבלים השירים שלמטה שיש כמה בחינת שיר ממטה למעלה כי מקור הנבראים המחיה ומהווה מאין ליש (שהיא בחינת מל' דאצילות) היא העולה ומתכללת בבחינת ביטול במאצילה ב"ה בבחינת שיר ברצוא ושוב וגם אחרי התלבשות בבי"ע הנה עליות העולמות שעולים ומתכללים כו' נקרא בחינת שיר כמו הנגון בנגן המנגן שיש בו קולות עולים ויורדים במעלות ומורדות ויש כמה מיני עליות עד אין קץ ושיעור והכל בבחינת שיר וזהו כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר כו' (ועיין מ"ש ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית וע"פ ושם אחיו יובל) והנה כל השירים הללו שממטה למעלה נקרא שירה בה' לשון נקבה כמ"ש השירה הזאת בחינת כלה ומבחינת כלה נמשך בחינת שמחת חתן מהעלם לגילוי משמח חתן עם הכלה פירוש על ידי הכלה שע"י בחינת השירה בה' בחינת כלה נמשך שיר העליון בחינת דכר (ועיין בזהר פרשת וילך דף רפ"ד ע"ב ורפ"ה ע"א) הוא המשכת אור א"ס הסוכ"ע מבחינת שמו הגדול טעמי התורה ורננה דאורייתא בחינת ענג העליון להתלבש בתורה (ועיין מענין שיר השירים ברבות סוף פסוק שיר השירים זח"ב מ"ח ב' קל"ב א' קמ"ג א"ב קמ"ד א"ב קמ"ה ב' ח"ג

ע"ד ב' רפ"ד ב') (ואפ"ל פי' שמע ישראל שיר אל כי בנשמות ישראל יש מבחינת שיר ומבחינת השירים עיין לקמן בביאור ע"פ צאינה וראינה ובזח"א ויחי) (דרמ"ה) ועמש"ל מענין ישורון ומ"ש בפ' בלק ע"פ ולא ראה עמל בישראל כו':

אשר לשלמה כענין עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ב' הפכים כו' כך להיות התחברות והתכללות שני הפכים ממטה למעלה ומלמעלה למטה כי הוא יתברך קדוש ומובדל ואין ערוך כו' וכטפה מים אוקינוס כו'.

והעולמות הם בחינת יש ונפרד וכדי להיות התלבשות אור א"ס בטפה זו שאין ערוך ממש וכו' מוכרח להיות המשכת עונג עליון שיתענג בהמשכת הטפה כו' ועונג זה הוא ענין השיר שמזה נעשה השלום התקשרות המשפיע במקבל כו' ויהיה אשר לשלמה כי בתיבת לשלמה נכלל בחינת דכר ונוק' גם יחד כי שלמה בחול"ם מלך שהשלום שלו הוא המשכת טפת דכר. וגם שלמה בה' מורה על לשון נקבה היא בחינת ההעלאה שמלמטה למעלה שבהתחברות שניהם נעשה יחוד עליון ונמשך שיר להשירים ועיין מענין שלמה בהרמ"ז (דקע"ו ע"ב) והגורם כל זה הוא מה שכתוב ישקני מנשיקות פיהו כי המשכת בחינת שמו הגדול בבחינת שיר וטעמים נקרא בחינת נשיקין גילוי אהבה פנימית כאהבת האב לבנו יחידו שמרוב האהבה הגדולה אשר תוכו רצוף אהבה כאש בוערה אינה יכולה לצאת מכח אל הפועל בגילוי כ"א בבחינת צמצום גדול שמתצמצמת בהבל הפה ורוח פיו ואף שזהו מעשה גשמיות אעפ"כ בזה דוקא מתגלה פנימית האהבה מה שאינה מתלבשת בשום כלי אחר לא באותיות הדבור כו' (ועיין מ"ש מזה בד"ה מי יתנך כאח לי כו' אשקך כו') כך התשוקה הזאת והעונג עליון הזה להיות התגלות והתלבשות אור אין סוף בבחינת הטפה וההשפעה שבתורה היא בבחינת דילוג וקפיצה שלא בבחינת ההשתלשלות כי אם בבחינת צמצום גדול יושב ועוסק בתורה כו' משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. וזהו יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. שיומם ע"י ישראל העוסקים בתורה ממשיך חסד עליון בכל יום בחינת השפעה מלמעלה למטה וכמארז"ל פרק לפני אידיהן (ד"ג ע"ב) שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן שלישית יושב וזן וכו' שהוא ענין התלבשות אור א"ס בהשפעה (פי' יושב ועוסק בתורה היינו המשכת מוחין חב"ד ובשניות יושב ודן היינו בחינת חג"ת ובשלש שעות שלישי יושב וזן היינו בחינת נה"י כנודע שנצח והוד נקרא לחמו בלחמי. ועיין בזהר פ' פנחס) (דריי"ז ב') בענין ולחם לבב אנוש יסעד ההוא לחם דאזילו שחקים כו' שהם נו"ה ועמ"ש באגה"ק בד"ה להבין משל ומליצה אבל בלילה שירה עמי הוא שיר המלאכים ממטה למעלה שהוא אחר המשכות ישראל ביום יומם יצוה ה' חסדו כו'

ושירה כתיב שירו קרי הוא ענין יחוד זו"נ כנ"ל ולכן כתיב פיהו ולא פיו בתוספת ה' בחינת דכר ונוקבא:

ד **והנה** כל זה הוא בחינת חתן הא' חות דרגא המשכת אור א"ס להתלבש בתורה חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא וכו'. ובחינת חתן הב' הוא כשכבר נמשך ונתלבש אור א"ס ב"ה בתורה שיהא נמשך גם למטה בבי"ע ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל (וע' בלק"ת בתהלים סי' ע"ח על פסוק זה) להיות גילוי אור א"ס למטה כמו למעלה ויהא נמשך גם למטה עונג העליון בתורה ומצות דבי"ע. וזהו שארז"ל אלפים שנה קודם שנברא העולם קדמה התורה פי' אלפים היינו אאלפך חכמה תאלפך בינה שמתחלה המשכה ראשונה דתורה היא משמו הגדול בחכמה ובינה וזהו בחינת חתן חות א' ואח"כ בחינת חתן ב' הוא מה שנמשך התורה מב' אלפין הנ"ל בעולם הוא בחינת המדות דז"א (ועמ"ש בד"ה השמים כסאי ובביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני ישראל בפ' אמור ובד"ה והיה אור הלבנה כו' בפ' צו ובביאור ע"פ שוש אשיש גבי כחתן יכהן פאר) דהיינו מה שנמשך התורה למטה בבי"ע. וזהו אשר קדשנו במצותיו אשר הוא עונג העליון נמשך במצותיו ובתורה כי התורה אינה רק פירוש וביאור המצות. והנה במצות נאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם פירוש שהאדם עושה אותם להיות מצות וכמ"ש ועשיתם אותם אתם כתיב ואח"כ וחי בהם שמקבל מהם חיות שהן למעלה ממדרגת האדם. דהנה כל המצות הם מדברים גשמיים אתרוג סוכה ציצית וקרבנות מן הבהמה מן הבקר וצאן ששרש הבהמה היא מבחינת התהו לפני מלך מלך לבני ישראל כו' למעלה מבחי' אדם וכמארז"ל אפילו יתוש קדמך אלא שנפל למטה בשירה.

ומה שהיה יכול להתברר וליכלל בקדושה נתהוו מלאכים מיכאל וגבריאל כו' ומה שלא היה יכול להתברר נפל למטה מטה עד שבעולם העשיה נתהוו בהמות וחיות גשמיים וכל אשר נעשה תחת השמש ועל ידי האדם (שם מ"ה בחינת התיקון בחינת חכמה) שמעלה ומקריב קרבנו על גבי המזבח הנה זאת תורת הבהמה היא העולה למקורה ושרשה שבעולם התהו למעלה מבחינת אדם עד שהאדם הוא מקבל חיות מהם וחי בהם כו'. ועד"ז הוא בכל המצות שציצית הוא מצמר גשמי ותפילין מקלף כו'. הוא ג"כ עד"ז שלמטה הנה האדם הוא העושה אותם להיות מצוה שיומשך בהם המשכת אור א"ס. אבל למעלה הנה מעלת המצות הגבה ומאד נעלה כי תרי"ג מצות דאורייתא ושבעה דרבנן תר"ך עמודים כמו העמוד שמחבר מעלה ומטה וז"ש אחור וקדם צרתני כו' והנה המשכת ב' חתנים הנ"ל להיות חות דרגא הוא ע"י ב' בחינות כלה משמח חתן עם הכלה כי מבחינת כלה הא' בחינת מסירת נפש וכליון גורם אתעדל"ע המשכת אור א"ס שמו

הגדול להתלבש בתורה חכמה עילאה והחכמה מאין כו'. ומבחי' הכלה הב' כלתה נפשי כו' בחינת יש מי שאוהב כו' כנ"ל נמשך המשכת חכמה עילאה להתלבש גם בתורה ומצות דבי"ע (ועמ"ש בד"ה לבבתני אחותי כלה) ולכן אחר ואהבת בכל נפשך כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי כו' מי שאנכי מצוך כו' ודברת בם. וכענין אני המשנה המדברת בפיך כו' וכמ"ש ואשים דברי בפיך דברי ממש. וזהו משכיל לאיתן כו' פי' איתן אתנים הם תנאים שבלימוד התורה ממשיך בחינת משכיל שהוא חכמה עילאה להיות נמשך למטה לעולם על ידי בחינת חסד וזהו חסדי ה' עולם אשירה שנמשך לעולם בחינת שיר ותענוג רננא דאורייתא וזהו דירה בתחתונים.

והנה כדי שיהיה התגלות בחינת חתן צריך להיות תחלה בחינת חופה ומקיף המשכת סוכ"ע ואח"כ נמשך ההתגלות בבחינת פנימית חתן. וזהו ובצל ידי כסיתיך הוא בחינת חופה ומצהלות חתנים הוא מחופתם מבחינת מקיף כו' (ועמ"ש מענין חופה בד"ה כי על כל כבוד חופה ובד"ה תורה צוה כו' וע"פ לסוסתי ברכבי פרעה ובד"ה עיני כל אליך ישברו):

כי טובים דודיך מיין. הנה ארז"ל עין לא ראתה זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. וכתב תירושי המשמח אלקים כו' מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין כו'. והענין כי היין בענבים מבלע בליעי ויוצא מן ההעלם לגילוי.

ולכן נכנס יין יצא סוד כו' ויין ישמח כו' להוציא מן ההעלם לגילוי וכל דבר שהיה בהעלם והסתר ביותר הנה הגילוי שאח"כ ביתר שאת ואין לך דבר בגילוי שלא היה בהעלם תחלה וכמו הולד שהיה טמון בבטן האם וכו' וכן הזריעה צ"ל הגרעין טמון ומכוסה ונרקב בעפר וכל מה שטמון ומתרקב בארץ יותר. גדילה התבואה אח"כ בתוספת וריבוי הברכה ביותר. וכן כל הגליות הם בחי' העלם אותותינו לא ראינו כו' ולפי שהיה צ"ל גילוי פנים בפנים במתן תורה לקבל התורה נגלית היה די בהעלם וגלות רד"ו שנה תחלה וכעת אריכות הגלות הוא לפי שלע"ל יתגלה פנימי' וטעמי התורה (ועמ"ש בפ' וארא סד"ה וידבר אלקים אל משה) וכמ"ש זורע צדקות מצמיח ישועות שעל ידי הצדקה להחיות רוח שפלים בכסף וזהב גשמיים מצמיח ישועות לשון וישע ה' כו' גילוי ש"ע נהורין וזהו ענין יין המשמח אלקים כי אלקים הוא בחינת ההסתר והעלם כמ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים שבחינת שם אלקים הוא בחינת מגן ונרתק להעלים ולהסתיר להיות נראה ליש ודבר וכשיוצא מהעלם לגילוי אז תהיה השמחה גדולה לאלקים דוקא.

וזהו נכנס יין יצא סוד כו' סוד הוי' ליראיו כו' ויין המשומר בענביו הוא בחינת העלם והסתר גדול משמת ימי בראשית שהגילוי שיהיה לעתיד לבא יהיה בבחינת א"ס עין לא ראתה כו'.

ועיין מענין יין המשומר בענביו משי"ב בד"ה ענין ברכת הזימון בסופו. אך הנה כל זה הוא בבחינת השתלשלות העלם וגילוי בחי' יין כו'. אבל דודיך שהוא למעלה מן ההשתלשלות למעלה גם מבחינת ההעלם למעלה מבחינת סובב וממלא כי אין ערוך כו' קדוש ומובדל וקמיה כחשכה כאורה. פי' כי כשנמשך ההעלם לידי גילוי הרי זהו נחשב למטה כמו שיוצאים מאפילה לאורה שמתחלה כשהיה האור בבחינת העלם החושך יכסה ועל ידי הגילוי הנה ראו אור גדול ותהיה השמחה גדולה לאלקים אבל קמיה עצמותו ית' הנה אור וגילוי זה שוה עם החשך שמתחלה דכל נהוראן מתחשכאן קמיה וכתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכמא איהו כו'.

וזהו כי טובים דודיך התגלות בחינת מהותו ועצמותו הנמשך ע"י תורה ומצות בחינת שיר השירים כו' התגלות שמו הגדול כו' הנה טובים מיין כו' [ועמ"ש בד"ה מצה זו כו' ובד"ה ושאבתם מים בששון בענין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה ועמ"ש בד"ה אשירה לה' כי גאה גאה בפירוש אדון הנפלאות ובפי' כי גאה גאה כו' ומ"ש בד"ה עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי בפירוש וענין משל הקדמוני. קדמונו של עולם כו' ועיין עוד מענין כי טובים דודיך ברבות בשיר השירים ובפרשת נשא פי,ד בענין ביום השביעי נשיא (זח"ב י"ב ב' צ"ד ב' צ"ה א' ק"נ א'. ומענין ישקני ברבות בשיר השירים ובפרשה כי תשא פמ"א. זח"א מ"ד ב' ע' א'. קל"ז א'. ח"ב קכ"ד ב' ק"כ ב' קמ"ז ב' רנ"ו ב' ח"ג רפ"ז א')]:

פרק ב

שיר השירים אשר לשלמה. להבין ענין קבלת פני שכינה דהנה ארז"ל (רפ"ב דברכות) השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך פי' כנסת ישראל נק' אתה כמ"ש בזח"ב (ק"ד א') ור"פ ויגש ור"פ ואתה תצוה ואמרו שאין חיוב לאדם בתפלה רק שישמע ויתבונן מה שאתה הוא כנסת ישראל מוצא מפיו פי' חיותו ונשמתו יעקב חבל נחלתו וכל ישראל אחד מעורב בחבירו מה שחסר לזה נמצא בחבירו וכשיצטרפו כולם כאחד הם קומה שלימה כידוע ולכן כאשר יתפרד אחד מחבירו באיזו פירוד שמנתקת לבבו ורצונו ממנו מאחד הדברי' והענינים והמדות שלו או משכלו ועבודתו במילי דשמיא בתורה ובתפלה וכאשר כן בלבבו אז הוא מחסר במזימות לבו אבר אחד.

ונמצא שאין שמו שלם וע"כ החרד לדבר ה' מאד מאד יזהר בזה ולכן כשיתפלל האדם יגמור בלבו שלא הגוף פי' נפש הבהמית המתהוה היא המתפלל רק נפש חלק אלוה ממעל היא המתפלל והיא מדבר בו דברי התפלה וכל הענינים הנאמר בה והיא לא יעשה דבר כי אם ישמיע לאזנו אל הרנה והתפלה אשר מזמרת ומשבחת וכאשר יגמר בלבו כן ויעשה כן זאת העבודה נק' קבלת פני שכינה פירוש שעבודת כנס"י המתחננת ומתנפלת לפני ה' נקרא פני השכינה וענין שמיעת האדם רנתה ותפלה נק' קבלת פני השכינה ככלי המקבל מה שבתוכה פי' שאינה אלא לבוש לה ויש כלי רע אשר לא יוכל לקבל הטוב שבה ותפלטמו דהיינו שלא יוכל לכפוף אזניו ולבבו להבין דברי התפלה והעבודה זה נקרא אין זוכין להקביל פני השכינה שהוא מעשה היצר ותחבולותיו לדחותו ולהסירו מאחרי ה' לבלתי ישמע באזניו ובלבבו יבין ושב ורפא לו.

וזהו שיר השירים פי' השירים הוא פרטית ישראל כל אחד מובדל מחבירו ושיר השירים הוא כנס"י והמ"י. וזהו התהללו בשם קדשו דלכאורה אינו מובן לשון התהללו שהוא לשון נפעל כמו נשבע ונאכל דמשמע שבהן נמשך בחי' תהלה והרי אדרבה הם מהללים את ה' והל"ל הללו את שם קדשו ומהו לשון התהללו. אך הענין הוא עפמ"ש אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך וביאור פסוק זה יובן עד"מ הנה כשאדם מתפלל ברוב העתים צריך ליגיעה רבה בהתבוננות עד שיתפעל בלב ולפעמים א"צ ליגיעה כלל רק מיד שתעלה במחשבתו אחדות ה' וגדולתו תמשך הלב מאליה בהתפעלות מבלי שידע מי הוא המושכה בעבותות אה"ר וכפלא יחשב בעיניו מהיכן באה לו הכוונה ברעותא דלבא מאליו וממילא כו'. אך הענין הוא דכתיב למען יזמרך כבוד ולא ידום.

וכתיב אלקים אל דמי לך ופי' בזוהר דקאי על בחי' מל' שמזמרת תמיד נהורא תתאה קרי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך כו'. וזהו ואני תפלה אני היא בחי' מל' היא בחי' תפלה כו'. ובחי' מל' כלולה מע"ס חב"ד ומדות ודבור ובחי' הדבור ממנו נמשכו עשרה מאמרות המלובשים בעולמות ובפרט בנשמות ומלאכים כו' שמקבלים שלא ע"י העלם כ"כ כו'.

והנה כשיש גילוי אור א"ס בתהלה זו של מדת מל' היינו שהגילוי בחב"ד ומדות עד גם בבחי' הדבור שבמל' כמ"ש למען יזמרך כו'. אל דמי לך כו'. והנה עד"מ באדם התחתון כשמתפלל ברעותא דלבא וגילוי תשוקת הלב שאז הדבורים יוצאים מעומקא דלבא ורשפי אש ודבר היוצא מן הלב נכנס ללב השומע עד שהוא ג"כ מתפעל מזה משא"כ אם הדבור בקרירות כו'.

וכמ"כ יובן עד"מ למעלה בענין ואני תפלה דבחי' מל' שהוא בחי' חב"ד ומדות שבמל' עד גם בחי' הדבור שהוא בחי' האותיות כח הפועל שבנפעלים נשמות ומלאכים מאירים בבחי' גילוי אלקות דברים היוצאי' מן הלב כו' עד שמאיר בחי' זו גם בנשמות שלמטה שנמשכי' מאליהן להתפעל ולהתלהב לבו להי' בלי יגיעה וזהו בחי' אהוי"ר הנמשכים מלמעלה עבודת מתנה אתן כו'. משא"כ לפעמים כשאין נמשך בחי' דבור העליון בבחי' גילוי למטה כמ"ש נאלמתי דומיה כרחל לפני גוזזיה נאלמה וגם מחמת גשמיות וחומריות האדם שאין לו כלי לקבל גילוי זה דהיינו כי כדי לקבל דו"ר הבאים מלמעלה הוא ע"י שמעורר תחלה אהוי"ר בנפשו.

וזהו ענין אד' שפתי תפתח. בחי' שם אד' שהוא בחי' מל' הוא הפותח שפתי האדם המתפלל. ופי יגיד תהלתך לשון יגיד הוא המשכה כמשל המושך מים מגבוה לנמוך שהמים הולכים מאליהם ורק שהאדם גרם בהטותו כלי המים העליונים כמ"כ התהלה והשבח שהנשמה משבחת אינה מצד השגת הנשמה עצמה שהיא המשיכה דבר מה רק התהלה היא תהלתך העצמי ממדת מל' ופי אינו אלא המגיד וממשיך בבחי' גרם בעלמא. והיינו שהפה שבאדם היא כלי להשראת דבור העליון כו'. וזהו ענין התהללו בשם קדשו לשון נפעל ולא נאמר הללו דהיינו כשיש בחי' גילוי מלמעלה אז אומר לנשמות ומלאכים עליונים שתהלתם ושבחם בהשגות שלהם באלקים חיים שאין התהלה שלהם לשיאמר הללו רק שנמשך להם בחי' תהלה זו מלמעלה ופיהם יגיד תהלתו יתי' הנמשך בהם מלמעלה (ולכן נאמר זה הפסוק התהללו כשהביאו את הארון לירושלים שאז ע"י גילוי אלקות שבארון שהיא בחי' נורא תהלות נורא אותיות ארון כמ"ש בסה"מ סי' ע"ז ע"י"ז נמשך בהם גילוי בחי' תהלה להיות התהללו כו'). (ועיין בזח"א דקנ"ג סע"א ע"פ וישרנה הפרות ח"ב דקל"ח ע"א). ומכ"ז יובן ענין שיר השירים וכנ"ל:

פרק ג

לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך. (רבות בשה"ש ע"פ זה ובפסוק שובי שובי השולמית ור"פ לך לך ויקרא ספ"ג נשא פי"ג בקרבן נחשון גבי בלולה בשמן ור"פ תבא) הנה פעמים נקרא התורה יין ופעמים שמן כי טובים דודיך מיין. הענין דכתיב (זכרי' ט' י"ז) ותירוש ינובב בתולות ובגמ' פ"ק דב"ב (די"ב) מי שלבו אטום כו' היין מפקחו נכנס יין יצא סוד השמחה שהי' בהסתר מתגלה כו'. ובעבודת ה' כי טובים דודיך מיין פי' דודיך אהוי"ר בהתלהבות הבא מהתבוננות שהוא בחי' יין בינה להתבונן איך שמלכותך עלמא דאתגלייא הוא בחינת התגלות מאין ליש מחיה בחי' מקום וזמן וממשלתך בכל דור ודור כו'. וזהו בחי' הסוד המוסתר בתוך העולמות

עד שנדמה העולם ליש בפני עצמו. והדחילו והרחימו שנולד מזה ההתבוננות יצא הסוד הנ"ל כאלו נראה בחי' האלקות איך דכולא קמיה כלא חשיב ממש כידוע כו'. (וזהו ענין מי גילה לבני רז זה מי היינו בינה והוא ענין גילוי החסדים המכוסים ביסוד אימא היינו גילוי האהוי"ר כו'). וידוע שכנ"י נק' כלה והוא בהיות שהסוד יצא בהתגלו' שמאיר אור אלקות בנשמות ישראל. וזה נק' כד קבילת דכר (בזהר בא דל"ח ע"ב וע' בזהר הרקיע שם ובסה"מ ד"ט ע"א סי' כ"א) שהקב"ה נק' חתן. וכלה לית לה מגרמה כלום כ"א מה שנותנים לה מלמעלה כי בועליך עושיך כו' וכבוד ה' עליך זרח כי אשב בחושך ה' אור לי ואתקרי' בחי' נערה בה' ה' גבורות דדכורא שנותן לה בביאה ראשונה שהם דודיך הנ"ל עיקרם מעלמא דאתכסייא אלא שיוצאים דרך נוק' כו' (וע' בפע"ח שער ק"ש שעל המטה פי"א ד"ה לקוטים ופרק ו' ובמק"מ ר"פ צו) ועד לא קבילת שעדיין לא זרח אור אלקות בתוכה ונק' נער בלא ה' גבורות הנ"ל והוא מי שלבו אטום כבתולה שלא נתפעל בדו"ר מענין התבוננות עלמא דאתגלייא הנ"ל ונקרא עלמות (ועמ"ש ע"פ עיני כל שאז נק' כל חסר ה' דכלה ה"ג דדכורא כו' ועמ"ש מזה בד"ה יחיינו מיומים כו' ועמ"ש ע"פ וארשתיך לי כו' וע"פ ואשה כי תדור כו' וע"פ כי תצא כו' ואח"כ תבא אליה כו' וע"פ טוב לחסות):

והעצה שיהי' אף בחי' עלמות אהבוך הוא בחי' שמן לריח שמניך טובים. והתורה נק' שמן תורק שהורק מכלי אל כלי שמה שלמטה בא למעלה שהוא מתהפך כו' אז עולה הריח משולי הכלי הראשון ובמלואו משמן הי' הריח למטה כנ"ל כו' והנמשל שהתורה נשתלשלה בעניני גשמיות וסיפורי מעשיות ואותיות גשמיות ה' בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא שמתהפך מה שלמטה למעלה ומה שלמעלה למטה כו'. וזהו שמן תורק שמך כל התורה הם שמותיו של הקב"ה אז לריח שמניך כו' ואותיות נקראו סוסים שבאים מהשתלשלות רבות מעלמא דדכורא בחי' שמן כו' (ונק' שמן תורק שמתהפך כו' כי האותיות עם היות שהן למטה מהשכל והמדות ונק' אבנים בס"י שהם בחי' דומם אבל שרש האותיות והדומם מקורם למעלה מהשכל אלא שהוא כחותם המתהפך כו' ועמ"ש ע"פ מזמור שיר חנכת הבית מענין אותיות ואבנים כו' וע"פ ויגש אליו יהודה כו'. וזהו לריח שמניך שנמשכין משמן המריח שהוא בחי' ומדרגת שמן המשחה. ועמ"ש מענין אפרסמונא דכיא בביאור ע"פ מי יתנך כו' ועמ"ש מענין שמן המשחה) (לקמן) פ' נשא ע"פ זאת חנוכת המזבח ביום המשח כו' ובהרמ"ז פ' אמור (דפ"ט) גבי ההוא שמן עילאה כו' וע' באגה"ק ד"ה ויעש דוד בענין שרש האותיות שמקורן הוא משכל הנעלם וקדמות השכל כו' ועמ"ש ס"פ מקץ בד"ה נר חנוכה מצוה כו' שאותיות התורה שרשן למעלה

מעלה מבחי' התורה כו' וע"ש שבתורה נאמר ותורה אור והאותיות שרשן מבחי' אויר שהוא מקור האור כו' ואויר היינו רוח.

וזהו ענין לריח שמניך כי ריח ורוח ענין א' כמ"ש במ"א וכמארז"ל ע"פ ריח ניחוחי נחת רוח לפני כו'. ולכן נק' האותיות סוסים שמגביהים מאד למעלה וכל העלאות ממטה למעלה ע"י האותיות דהרהור לא עביד מידי כו' ועיין במבוא שערים ש"ג ח"ג פ"ג בענין מפיו דעת כו' והרוכב על הסוס הסוס ישאנו למקום רחוק שלא היה יכול להגיע ברגלים כו'. וכמ"כ עד"מ בשומו כל מחשבתו באותיות מגביהים ומעלים אותו למקום גבוה (וכמ"ש מזה לקמן סד"ה לסוסתי כו') אבל כתיב לא בגבורת הסוס יחפץ לא בשוקי האיש ירצה. פי' כשאינו מעמיק חב"ד שלו בהאותיות כ"א מחשבתו בלבד הרי זה כרכיבת הסוס בלבד שרגליו לבד דבוקים בסוס והסוס רץ והוא אינו עושה כלום כו' כ"א רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו פי' שיעמיק חב"ד שלו בהתבוננות גדולת ה' עם דיבוק מחשבתו בהאותיות (ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה לסוסתי וע"פ אז ישיר) וישים בלבו ענין עצה היעוצה כשרואה שהוא רחוק מאד מהתפעלות הלב והתלהבות מהתבוננות כו' ומשפיל א"ע בתכלית לאמר מה אני כי יה יה לי התלהבות כי לבי אטום היות כי אני מרוחק בתכלית הריחוק מה' אחד רק זאת בידו לבקש על נפשו לחפוץ לדבקה בה' והוא ענין המיחלים לחסדו שמצפים ומשתוקקים בתשוקה רבה שיהיה התגלחת אלקות כו'. ואני איני רוצה להיות נפרד כו'. זהו פירוש לחסדו ח"ס דלי"ת התגלות אלקות. וזהו לצפירת תפארה למצפים תפארתו והדר גאונו ומזה יוכל להמשיך חסד ה' עליו שיתפעל לבו כו'. וכן בענין לימוד התורה שבע"פ התגלות רצונו ית' בזה העולם הגשמי טהור טמא ומותר אסור כו' ומי שאין לו אפי' בחי' המיחלים לחסדו הנ"ל עליו כתיב זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל בחי' נוק' כו' על ישראל אמונתו. ולבית ישראל ממשיך גם אמונה כו':

ולתוספת ביאור ענין שמן תורק הוא עפמ"ש במ"א פי' הזהר (בראשית דכ"ז ע"ב) בענין משנה אתתא דההוא נער כו' שבדיני התורה הנגלית שלפנינו מלובש ונמשך בזה עצמיות ח"ע מה שאין גילוי זה אפי' בעולמות העליונים כי גם בג"ע מאיר רק זיו השכינה והארה לבד מח"ע כו' וכמ"ש הטעם לזה במ"א (גבי פורים בד"ה כי אברהם לא ידענו) ממשל הארי כו' פני אריה אל הימין כו' וכמו כן הארת ח"ע מוכרח להתלבש במקום היותר נמוך דהיינו עניני הלכות טמא כשר כו' ע"ש והוא ג"כ עד"מ הנזכר באגה"ק קרוב לסופו ועוד זאת שהרי הדבור כו' רק הארה כו' משא"כ הטפה נמשך בה גם ממהות הנפש ועצמותה ע"ש.

ועיין עוד שם ד"ה בר"מ פ' נשא. וזהו ענין שמן תורק שהורק ונמשך עצמיות השמן ממש למטה. וזהו מה שלמעלה בא למטה דייקא כנ"ל. וענין שמן תורק שמך הנה נת' הפי' למעלה דהיינו כמארז"ל כל התורה היא שמותיו של הקב"ה כו' ועמ"ש מזה ע"פ ואלה שמות בנ"י ובפי' יתרו בד"ה משה ידבר איך דכל מעשה המצות הן לאתקנא רזא דשמיה כו' ע"ש. ובזהר פ' צו (דל"ד ע"א) פי' שמך היינו מל' שבה הורק ונמשך השמן דח"ע ע"ש (ועיין בזהר פ' יתרו דפ"ז ע"ב ע"פ טוב שם משמן טוב ובזהר ח"א דצ"ו סע"א) והיינו כמ"ש בזהר פ' תרומה (דקמ"ה ע"ב) ירותא דאבא ירתא ברתא כו' והיינו כנודע מענין בחכמה יסד ארץ דייקא משא"כ כונן שמים בתבונה וכמ"ש מזה בפ' בראשית בד"ה להבין הטעם כו' ובענין וייצר כו' את האדם עפר כו' והנה בחי' מלכות פה תשבע"פ קרינן לה כו' וע' מ"ש לקמן בד"ה שחורה אני בענין ערבים עלי דברי סופרים כו' שהן למעלה מבחי' ספר הוא בחי' תשב"כ כו' ע"ש וע' באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי במש"ש אלא שהוא כחותם המתהפך ונעוץ תחלתן בסופן כו'. וזהו שמן תורק שמך. שבההלכות תשבע"פ נמשך מבחי' עצמיות השמן שהוא גבוה מאד נעלה היינו כמ"ש כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן כו' וכמ"ש (לקמן) בד"ה בהעלותך את הנרות שבחי' דיקנא דכהנא רבא בחי' שערות אלו הלכות כו' וע"ז יש בחי' שמן מלמעלה כו' ע"ש ומ"ש ב"פ הזקן זקן י"ל עפמ"ש לקמן בד"ה שחורה אני שההלכות שבמצות עשה שהן מבחי' חסד נמשכים מבחי' דיקנא עילאה שהוא בחי' לבנונית כתלג חיוור ועמר נקא וההלכות שבמצות ל"ת נמשכים מבחי' קווצותיו תלתלים שחורות וכו' עיין באדרת נשא (דקל"ב תחלת ע"א). וזהו ענין לריח שמניך טובים כי בחי' כשמן הטוב כו' יורד על הזקן כו' שרשו גבוה מאד נעלה. ולכן נק' שמן המריח וזהו ענין תליסר נהרוותא דמשחא אפרסמון דכיין (בגמרא תענית דכ"ה ע"א) שהוא בחי' גבוה יותר מסתם שמן וכמ"ש במ"א בפ' תרומה סד"ה הנה כתיב ועמך כולם צדיקים כו' ועיין בזהר ר"פ אמור (דפ"ח ע"ב) וע' בזהר ר"פ תרומה (דקכ"ז ע"ב). וע' מענין לריח שמניך בזהר פ' אחר (דנ"ח סע"ב) ובפ' בהעלותך (דק"נ ע"א) ובפ' צו (דל"ה סע"א) ור"פ וירא (דצ"ו א') ובהרמ"ז שם:

עוד יש לומר בפי' לריח שמניך כו' ושמן תורק כו' ע"ד משמעות פי' המדרש שיר השירים דמפרש שמן תורק הוא מדרגה גבוה יותר מן לריח שמניך שאינו אלא כעין ריח בעלמא מהשמן אבל שמן תורק היינו כאדם שמריק מכלי לכלי חבירו שנותן לו השמן בעצמו. והוא עפמ"ש במ"א (בד"ה תורה צוה לנו כו' בפ' הברכה) שבההמשכה מתשב"כ שהיא בחי' חתן לתשבע"פ שהיא בחי' כלה יש ב' בחינות ומדרגות. האי' ע"ד נובלות חכמה

שלמעלה תורה ונקרא אירוסין שהוא המשכה חיצוניות וזהו ענין לריח שמניך. וכמ"ש בלק"ת בתלים ע"פ ויקם עדות ביעקב כו'. וזהו שאינו אלא כעין ריח בעלמא הארת יסוד אבא ולא מהותו ועצמותו ממש. אמנם הבחי' הב' הוא שיומשך מבחי' חתן לכלה מבחי' פנימיות תשב"כ והוא ענין נשואין ויחוד חתן וכלה ע"ש. וזהו שמן תורק שמך שנמשך עצמיות השמן דח"ע בבחי' מל' תשבע"פ כו':

והנה מכ"ז נמשך על כן עלמות אהבוך. דהיינו בחי' בי"ע שמקבלים מבחי' מלכות שהיא מקור דבי"ע וכמ"ש בזהר ח"ג (דנ"ח סע"ב) ח"ב קמ"ד ב' (וע' עוד ח"א צ"ח א' ח"ג נ"ט א' ע"א ב') וכן מבחי' מל' דאצי' נמשך להיות גילוי למטה בכל א' מישראל ע"י שמקבלים עליהם עול מלכות שמים ואזי בעסק התורה נמשך בו ג"כ מבחי' לריח שמניך כו' ושמן תורק כו' והיינו ג"כ ע"ד ב' בחי' הנ"ל דאירוסין ונישואין והיינו להיות נקלט ונתפס במוח ובלב אור ה' דאורייתא וקב"ה כולא חד כו' ושתכנס ההתבוננות בקרב איש ולב עמוק כו' וכמארז"ל המאור שבה מחזירו למוטב וכמ"ש סד"ה בהעלותך בענין כשמן הטוב כו' שיורד ע"פ מדותיו כו' ושמן ימינו יקרא כו' ע"ש.

וזהו דמתחלה אמר כי טובים דודיך מיין יין הוא ההתבוננות בעלמא דאתגלייא שמזה ההתבוננות נמשך להיות בחי' כלה כו' כנ"ל. אך כדי שיהי' אף בחי' עלמות אהבוך דהיינו אפילו מי שלבו אטום ולא נתפעל מהתבוננות הנ"ל. הנה הוא ע"י עסק התורה שהיא בחי' שמן כנ"ל שהיא בחי' אשר אנכי מצוך כו' דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ולפי שהוא מבחי' עליונה מאד ע"כ יוכל לעשות חקיקה וכלי גם במי שלבו אטום כו' וכענין משנ"ת בפי' בחקתי (ד"ה מבואר בע"ח) שע"י נעשה חקיקה מבפנים בנה"ב כו' וזהו ענין באר חפרוה שרים כו' ע"ש וכענין המבואר עוד במ"א (בד"ה וארשתיך לי') בענין לבי בושרי ירננו אל אל חי כי הנה הלב והבשר לפי שהם כלים גשמיים כו' אינם נכספים לחצרות ה' שהוא מקור וחיי הנפש וכענין בחי' ההתבוננות בעלמא דאתגלייא הנק' יין כנ"ל כי אם כאשר ירננו אל אל חי בעצמו ובכבודו כו' שכל מה שהיא בחי' עליונה יותר יכולה היא לירד ולהתפשט למטה יותר וע"ז באה ונגעה עד הלב ובשר כו' ע"ש באריכות. ועד"ז הוא כאן דלפי שבחי' ריח שמניך ושמן תורק הוא המשכה מבחי' עליונה הרבה יותר ממדרגת היין ושמן צף ע"ג יין כו'. ובגמ' פ"ק דשבת (ד"ה ע"ב) שנחלקו רבנן ורבי יוחנן בן נורי אי הוה חיבור זה לזה והיינו מפני שהשמן הוא גבוה מאד בבחי' חכמה עילאה דכולא כמ"ש בזהר פ' צו (דל"ד ע"א) ולכן הוא לעילי לעילא מבחינת היין כו' ולכן יוכל להפעיל גם במי שלבו אטום שיחוק לבו ע"י דברי תורה שיהי' גם עלמות אהבוך כו' וכענין ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך כו':

ב **עוי"ל** בפי' לריח שמניך כו' ושמן תורק כו' ע"ד המדרש הנ"ל שזהו ענין לעולם ישלש אדם תלמודו שליש במקרא שליש במשנה ושליש בתלמוד. והנה בלימוד המצות משנה ותלמוד משיג ותופס המהות חכמתו ית' מאחר שנתלבשה בדברים גשמיים שהן רצונו וחכמתו ית' ממש. וזהו ענין שמן תורק כו' משא"כ בסיפורי מעשיות שבתנ"ך שאינו מושג כלל חכמתו ית' המלובשת בתיבות וצירופי אותיות. וכמ"ש בזהר בהעלותך (דקנ"ב ע"א) שפשטיות המובן מן הסיפור מעשיות שבתורה נקרא לבושא דאורייתא וביאר הרמ"ז שם כמו עד"מ פי' ואלה כו' בארץ אדום כו' שודאי מעשה היה כך היה ואין יוצא מידי פשוטו אבל אין כוונת ה' בו בעצם אבל בה נגוזו סודות עולם התהו כו' ע"ש ובזהר שם (דקמ"ט ע"ב) שהאריך בזה. ובפרדס שער כ"ז פ"א האריך בביאור מאמר הזהר הנ"ל וכתב וז"ל. אבל כאשר יבוא האדם ללמוד בתורה צריך שיהי' כוונתו שהוא לומד הענין ההוא במה שהם דברים אלהיים שנעלם ממנו עוצם פנימיותם וכו' ועם היות שהוא לא ישכיל בה כי אם פשטיות הסיפור ואין צריך לומר זה אלא אפי' מי שלא יבין כלל כו' גם יש לו שכר טוב עכ"ל ולכן האותיות התורה ופשטיות הסיפור נק' ריח שמניך כי עם היות שאינו מובן ומושג כלל פנימיות חכמתו ית' הגנוזה ומלובשת בסיפור מעשה ואותיות ההם (משא"כ בהשכלת פשט הדינים והמצות כמו שבאו בביאור המשנה והגמ' שגם הפשטיות המובן נק' גופי תורה ולא לבושא לבד ע"ש בזהר ובפרדס) עכ"ז האותיות ופשטיות הסיפור הן הן ריח שמניך שבהם ועל ידם ממשיך הקורא במקרא ריח והארה מבחי' שמן משחת קדש וכמו עד"מ שמריחים ריח הטוב אע"פ שאינו טועם אותו בפיו כלל ואע"פ שהוא רחוק ממנו כו' ואדרבה הריח הזה נמשך ממקום עליון ביותר שהוא בחי' שמן המריח שלמעלה מבחי' שמן סתם ח"ע כו' ולפי שהוא גבוה יותר במעלה לא יכול לבא בהתגלות בבחי' קירוב בבחי' טעם כענין שמן תורק כו' אלא בבחי' ריח לבד כו' (וכמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בנ"י בענין ירדן ירחו) וז"ש בזהר בהעלותך (דקמ"ט ע"ב) דההוא מלה דההוא ספור לאו לאחזאה על גרמיה בלבד קא אתי אלא לאחזאה על ההוא כללא קאתי כו' ע"ש. ואעפ"כ יש ג"כ מעלה יתירה ועצומה בבחי' שמן תורק שהוא המשכת עצמיות ח"ע ולא ריח והארה לבד כו' ושניהם כאחד טובים. והנה לימוד הזהר וכהאריז"ל הוא בכלל שליש במקרא. וכמ"ש במ"א בפי' הזוהר דבראשית (דכ"ז ע"ב) הנזכר למעלה הטעם לזה. וקיצור הענין דהרי מדרש הזהר וכן מדרש רבה ושאר המדרשות הן פי' המקרא ופירש"י בפ"ק דברכות (די"א ע"ב) שמדרש הוא קרוב למקרא כו' ע"ש ואף שבהלכות ת"ת מבואר דמדרש תורה שהוא ספרא וספרי וכה"ג הן בכלל שליש במשנה היינו עכ"פ מפני שהן פי' דיני וגופי התורה

כמו המשנה ממש. אבל בלימוד סודות הזהר אין השגה אפילו לגדולי החכמים רק ידיעת המציאות מההשתלשלות ולא השגת המהות כלל וה"ז כעין לימוד המקרי שהוא קורא בשמותיו של הקב"ה אע"פ שאינו משיג כלל עצמיות הגנוז בהן כנ"ל וכעין זה הוא בלימוד הזהר וע"ח. ולכן הוא בכלל שליש במקרא (ומתורץ בזה מ"ש הר"ן ספ"ק דע"ז שהרי המשנה חמורה מן המקרא כו' ולמה צריך שליש היום למקרא) ולכן ג"ז נקרא לריח שמניך שידיעת המציאות היא כמו ריח בעלמא לגבי השגת מהות חכמתו ית' שבמשנה ותלמוד. וע"ד שנתבאר באגה"ק קרוב לסופו שבלימוד סדר ההשתלשלות אף אם השיג המציאות לא עדיף מצד עצמו כלימוד המצות שמשיג ותופס המהות כו' אלא מצד שידיעת המציאות הוא ג"כ מצוה רבה ונשאה ואדרבה עולה על כולנה כמ"ש וידעת היום דע את אלקי אביך כו' ומביאה ללב שלם. ועוד שגם הריח וידיעת המציאות הוא הארה מבחי' פנימיות התורה כו' (וע' בזהר פ' אחרי דע"ג א' תלת דרגין כו' וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא כו' ע"ש ועמ"ש מזה ע"פ כי קרוב אליך הדבר) ולכן צ"ל ב' הבחינות לריח שמניך כו' ושמן תורק כו' ומזה נמשך שעל כן עלמות אהבוך כנ"ל:

פרק ד

לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך. הנה נשמות שאינן בגוף בעוה"ז נק' עלמות אל תקרי עלמות אלא עולמות. והנה כתיב כי בועליך עשיך כו' הם נשמות שהם בעוה"ז ועיין מזה ברבות בא ס"פ ט"ו זח"ג תצא (דרע"ז א') והנה ירידת הנשמה בעוה"ז הוא ירידה גדולה א"צ לומר בזמן שאין בהמ"ק קיים אלא אף קודם זמן הגלות הוא גלות וירידה גדולה לנשמות להתלבש ולהתגשם בגוף בעוה"ז דהנה הנשמה קודם בואה לעוה"ז היתה נהנה מזיו השכינה ואיתא מוטב דלידיינא וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל יסורי גיהנם לבא אח"כ לתענוג ג"ע התחתון אפילו ויש ג"ע תחתון וג"ע עליון וכשהנשמה צריכה לעלות לג"ע עליון יש עוד גיהנם מקודם הנק' נהר דינור דנגיד ונפיק וא"כ מה צורך ולמה ירדה הנשמה לעוה"ז ירידה גדולה כזו אך ירידה זו צורך עליה ומהו עליה יותר כנ"ל הנה איתא יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב. דהנה כל חיי עוה"ב ג"ע התחתון וימות המשיח וכו' הוא רק זיו השכינה הארה אחת ביוד נברא עוה"ב יוד צמצום גדול ומחשבה אחת כמו למשל אות אחת לגבי עצמות מהותו ועצמותו ומבשרי אחזה אלוה למעלה באור א"ס ב"ה מהותו ועצמותו הוא רק מחשבה אחת צופה ומביט עד סוף כל הדורות במאמר אחד יכול להבראות בראשית נמי מאמר הוא יוד צמצום הארה אחת כל ימי חיי עוה"ב לשון רבים שיש כמה ג"ע תחתון וג"ע עליון וימות המשיח גבוה מעל גבוה בכל חמשים אלף יובלות כי כל

שיתא אלפי שנין הם רק שמיטה אחת ויש בהם ג"ע תחתון וג"ע עליון וימות המשיח כו' וא"כ כל חיי העוה"ב הוא רק זיו והארה אחת מאור א"ס ב"ה מהותו ועצמותו ולית מחשבה תפיסא בי' כלל במהותו ועצמותו:

ב **וזהו** ירידה צורך עליה ע"י תשובה לעלות לעלוי זה להכלל במהותו ועצמותו ויפה שעה אחת כו' דייקא בגלות וירידה בגוף גשמי ע"י תשובה מעומקא דליבא באתעדל"ת מהתבוננות ירידתו ממקום גבוה מאד נעלה דע מאין באת מלמעלה מהחכמה והחכמה מאין תמצא הוא ראשית הגילוי ולאן אתה הולך להתלבש בעוה"ז אף שלא חטא אעפ"כ הוא נתגשם ונפרד ממהותו ועצמותו בתכלית הריחוק וצריך להיות ממארי דחושבנא לידע אינש בנפשו כו' ולעורר רחמנות על ירידתו כו' בלב נשבר על חיי דנשמתא וממילא הוא נמשך בהשתלשלות רחמים על בני חיי ומזוני זכרנו לחיים כו'.

וזהו ברחמים גדולים אקבצך ע"י תשובה מעומקא דליבא בהתבוננותו כי ברגע קטן עזבתיך שהעזיבה הוא רק רגע קטן מחשבה אחת כל שיתא אלפי שנין וג"ע התחתון וג"ע העליון וימות המשיח ותחיית המתים וכל החמשים אלף יובלות (ועיין מזה בד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך). ואי לזאת ירידתו לעוה"ז היא ירידה גדולה עי"ז מעורר תשובה מעומקא דליבא רחמים רבים ממהותו ועצמותו להמשיך י"ג מדות הרחמים שלא יכול להתמשך בכלי אחד רק בי"ג מדות ה' ה' אל רחום וגו' ה' המשכה ממהותו ועצמותו שיהיה ה' י"ג מדות כו:

ג **וזהו** כי בועליך עושיך וגו'. ואיך שייך אצלו ית' שאין לו דמות הגוף לגבי נשמות רוחניות לשון זה וכתיב כי יבעל בחור בתולה וגו'. אך הנה איתא על זה (סנהדרין דף כ"ב ב') אין אשה כורתת ברית כו'. דהנה ע"י ירידתה בעוה"ז בגלות נתגשמה ונטמטם לבו והי' לאבן אף שאינו נפש החוטאת באיסור ח"ו גם ע"י היתר כשאינו מקדש עצמו כו' וע"י התעוררות רחמים רבים אתערותא דלעילא בי"ג מדה"ר נפתח לבו שיש כח במדה זו לפתוח מי שלבו אטום כבתולה כמו שאנו רואים באדם אכזרי שלבו אטום וכשמעוררים לו איזה רחמנות נפתח לבו.

וזהו כי בועליך עושיך ע"י תשובה מעומק' דליבא בהתבוננות כי ה' צבאות הם כל חיי עוה"ב כו' הוא רק שמו הודו על ארץ ושמים זיו השכינה ומקור נשמתו הוא גבוה מאד נעלה כו' וירידתה הוא ירידה גדולה כו' עי"ז הוא מעורר י"ג מדות כו' ברחמים רבים לפתוח לבו שיהיה כלי ומכון לשבתך פעלת ה' כו' יאר ה' פניו אליך שעי"ז כמים הפנים כו' יחזור פניו ג"כ בתשובה וזהו ג"כ עשרת ימי תשובה הוא חזרת פנים בפנים כי כל השנה אף שעובדים את ה' כו' הוא בחינת עורף כי פנו אלי עורף ולא פנים כי כל עיקר

חיות האדם וכל החושים ראיה ושמיעה דיבור ריח הוא בפנים ובעורף הוא רק עצם כו' כמו כן צריך להחזיר כל עיקר נקודת לבבו ורצונו ומחשבה דיבור ומעשה רק לה' לבדו וכאמרו מי לי בשמים כו' ג"ע תחתון וג"ע עליון כו' שהוא רק זיו והארה אחת כנ"ל וקודם עשי"ת כל חודש אלול מעורר י"ג מדה"ר שעי"ז יהיו עשי"ת פנים בפנים אחד באחד בכל נפשך וגו' להכלל ולהבטל במהותו ועצמותו רחמי רבים ורב חסד:

ד **והנה** כל זה הוא בנשמות שהם בעוה"ז בגלות וירידה גדולה כו'. אך הוא ע"י תשובה כנ"ל ובמקום שבעל תשובה עומד כו'. אבל הנשמות שבג"ע שהם בחינות צדיקים גמורים שמשיגים מזיו השכינה כנ"ל וא"כ ע"י מה הוא עלייתם להכלל כו' שאינו שייך אצלם לב נשבר מעומקא דליבא כו' זהו לריח שמניך טובים כו' ע"כ עלמות אהבוך ופי' שע"י התורה שעסקו בה בהיותם בעוה"ז מלובשים בגופים שהתורה נתלבשה ג"כ בדברים גשמיים וזהו שמן תורק שמך כל התורה שמו של הקב"ה הורק מכלי אל כלי בהשתלשלות להתלבש בעוה"ז בדברים גשמיים וכל מה שהורק למטה כו' ריחו נודף יותר כמו שאנו רואים בשמן גשמי שמה שהי' למעלה כשהורק מכלי אל כלי נעשה למטה ריחו יותר כמו כן התורה נעוץ סופן בתחלתן סוף מעשה במחשבה תחילה ע"ז יש להם עלייה להכלל כנ"ל. וזהו ע"כ עלמות הם נשמות שאינם בגוף בעוה"ז אהבוך הוא אהבה רבה רב חסד כי טל אורות טליך כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו (בכתובות קי"א ב') וזהו טובים לי' אור את האור כי טוב והנה ע"י תשובה מעומקא דליבא בעוד הנשמה בעוה"ז יכול לעלות ולהגיע ג"כ לאהבה רבה כנ"ל. וזהו ישקני מנשיקות פיהו וכו' והנה איתא ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה הן המאה ברכות שמברכין בכל יום ברוך אתה ה' שהן מד"ס שיהי' התגלו' והמשכה מן העולם ועד העולם אלקינו שיהי' אלקינו לא למעלה בחינת כו' רק בשכל והתבוננות אך צריך שיהי' התגלות נקודת לבבו שיהי' רצון אחד לבדו ית' ובכל אחד מישראל יש אהבה מסותרת כל חד לפום שיעורא דילי' בגילוי בתפלה יש מתפלל בבחי' צעק לבם אף שרואה בעצמו שהוא מגושם ומלובש בתאוות ומדות גשמיות אך עכ"ז האמת אינו כן כי הוא רק שקר מעלמא דשקרא והאהבה הנ"ל הוא האמת ולכן נקרא כנסת ישראל בשם אגוז אל גנת אגוז ירדתי כמו האגוז שיש בו מוח וקליפה המכסה כמו כן בנשמות כו' בעודן בגוף בעוה"ז וזהו סוד האהבה מסותרת הנ"ל אך על ידי מה יכולה לבא לגילוי רב הוא ע"י התעוררות סוד העליון ישת חשך סתרו כו' לבא להתגלות ע"ז מתגלה סוד התחתון אהבה כנ"ל כמ"ש בד"ה כי תהיין לאיש שתי נשים כו' ע"ש וזהו נכנס יין יצא סוד ע"י תשובה יוצא הסוד העליון והסוד התחתון כנ"ל וזהו מי גלה רז זה לבני כו':

פרק ה

שחורה אני ונאוה בנות ירושלים וגו'. אל תראוני שאני שחרחורת ששזפתני השמש וגו'. ויובן ע"פ מארז"ל שהתורה נתנה באש שחורה על גבי אש לבנה כמבואר בשה"ש רבה ס"פ ראשו כתם פז ובזח"ג נשא קל"ב א' (ועיין עוד ברע"מ שופטים ער"ה א') והנה כשם שכל התורה ניתנה כך כמ"כ מה שארז"ל ביוד נברא העוה"ב כו' הוא ג"כ בבחי' אש שחורה ע"ג אש לבנה. וביאור הדבר הוא הנה צריך להבין כי הנה בחי' העוה"ב ג"ע העליון הוא תענוג הנשמות מהשגת אלקות תענוג נפלא עד אין קץ ואין תכלית בלי שיעור וגבול ולכן אמרו על אלישע אחר מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי כי כדאי כל יסורי גיהנם י"ב חדש בכדי לקבל אח"כ קורי רוח ותענוג העה"ב לפי שתענוג הזה אין לו קץ וגבול ואין לשער ולערוך נגדו כל יסורי גיהנם כי אלו היה איזה שיעור וגבול לתענוג הזה היה שייך איזה משקל ופלס לחשוב כמה יסורים נגד התענוג. משא"כ באמת הוא בלי שיעור וגבול לכן אין ערוך אליו כלל וכלל ומוטב דלידייניה כו'.

וא"כ צריך להבין מהו בחי' היוד שממנו נברא עולם התענוג הגדול הזה. ולהבין זה מבשרי אחזה אלוה כמו עד"מ שאנו רואים בחוש באדם הגשמי שגילוי אותיות ההברה הוא במחשבה ודיבור אבל בשכל עדיין אין שם בחי' אותיות כלל אלא שכאשר הוא מחשב ומהרהר בהן אזי נולדו בחי' אותיות (עמ"ש מזה בד"ה מי מנה בפ' בלק) ונתגלו בהעלם במחשבתו ובא לידי גילוי יותר כשמדבר לזולתו והם בחי' לבושין להשכל שמתלבש באותיות המחשבה והדיבור אבל אינן עצמותו ומהותו שהרי בעצמיות השכל עדיין אין ניכר ונרגש שום הברת האותיות (ועמ"ש בביאור ע"פ ועשית ציץ גבי ופתחת עליו פתוחי חותם) ומ"מ גילוי אותיות אלו אף שאינן נרגשים במבטא בדיבור אלא בהי' מוצאות הפה אין שם התחלתם והתהוותם מאין ליש (כמ"ש באריכות ע"פ ויעש דוד שם) וכן אותיות המחשבה אין התהוותם מבחי' השכל המושג המאיר במחשבה אלא ההתהוות להיות כח האותיות במחשבה ובדבור הוא קבוע במהות הנפש עצמה שהנפש מליאה אותיות והם בחי' כחות להיות המשכות שבירידתם מטה מטה עד בחי' המחשבה יצטיירו בבחי' הברת אותיות ממש כי גם במחשבה מצטיירי' האותיות ע"ד הברתן כמו שמוציאים בפה (ועד"ז אמרו בגמ' שתי רוחות מספרות זו עם זו שהדיבור והסיפור שלהם הם אותיות דקים ורוחניים כמו אותיות המחשבה שאצלנו והמחשבה שלהם דקה עוד יותר וכמ"ש במ"א) אלא שהוא בהעלם. משא"כ הדבור הוא מגלה ממש לזולתו ומקורם למעלה מבחי' השכל דהיינו מבחי' הנפש עצמה (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אם בחקתי תלכו) ולא שהאותיות הם מהות הנפש ועצמותה ממש כי מהות הנפש

שכל ומדות כו' (ר"ל שהוא מקור השכל והמדות כמ"ש בביאור ע"פ ולא תשבית מלח ובד"ה הן עם אחד ובד"ה פתח אליהו) אלא שהנפש עצמה ג"כ כלולה מכחות האותיות להיות נמשך ממנה בבחי' המחשבה בדרך התפשטות הארה בלבד ועמ"ש בד"ה כה תברכו מענין שהנפש מלאה אותיות:

קיצור. ענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה וכן עד"ז היו"ד שבו נברא העוה"ב ויש להקדים ענין אותיות המחשבה ודיבור שהם לבושים לבד להנפש ולהשכל ומ"מ שרש האותיות בהנפש עצמה:

ב **והנה** ככל המשל הזה הוא למעלה באור א"ס ב"ה כי הנה גילוי השגת הנשמות באלקות ולהתענג על ה' אף שהוא תענוג נפלא עכ"ז הוא רק מבחי' אותיו' (וע' בד"ה ועתה יגדל נא גבי כאשר דברת לאמר שמלכות דאצילות שהיא אותיות הדבור דאצי' נעשה עתיק דבריא' שהוא מקור ושרש ג"ע העליון כו' ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו גבי בורא קדושים ישתבח שמך כו') ג"ע העליון הוא אותיות המחשבה וג"ע התחתון בחי' דיבור וזהו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. בראתיו בחינת המחשבה ג"ע העליון. יצרתיו בחי' הדיבור וג"ע התחתון. אף עשיתיו הוא עולם המעשה העוה"ז הגשמי (ועמ"ש בד"ה מי מנה דאף הוא לשון רבוי ומרבה בחי' רביעית שלמעלה מבחי' מחשבה ודיבור ומעשה שהם רק לבושים לאור א"ס ב"ה והיינו בחינת רצון העליון שהוא אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שנמשך ע"י קיום המצות בעוה"ז כו' ע"ש ועד"ז י"ל גם במש"כ שבג"ע העליון הגילוי מבחי' אותיות המחשבה ובג"ע התחתון מבחי' דבור שעכ"ז ע"י קיום התומ"צ בעוה"ז ממשיכי' תוספת אור בג"ע והוא ענין התלבשות רצון העליון וחכמה עילאה בהמחשבה ודבור ע"ד מאד עמקו מחשבותיך. וכמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים מענין ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה ובד"ה אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו' ועמ"ש בד"ה אני דפי ציצית בענין ב"פ אני כו' להיות לכם לאלקים. והנה ביוד נברא העוה"ב אבל העוה"ז נברא בה"א ויש בחינה בה"א בשרשה גבוה מהיוד כמ"ש ע"פ לך לך בענין ה' דאברהם ע"כ ע"י התשובה ומע"ט בעוה"ז ממשיכים תוספת אור בג"ע. ונחזור לענייננו בענין האותיות מו"ד) והם רק בחי' לבושי' לאור א"ס ב"ה כמ"ש בת"ז לבושין תקינת לון דמינייהו פרחין נשמתין כו' אבל באור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו לא שייך שום גילוי השגה כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ואנת חכים ולא בחכמה ידיעא כו' הוא היודע והוא המדע כו' (עמ"ש בד"ה הן עם אחד הנ"ל מענין פי' אנת חכים ולא בחכמה ידיעא) וע"ז נאמר ישת חשך סתרו חשך הוא דבר שאינו נראה בו שום תפיסא והשגה כלל (ועמ"ש בד"ה ראשי המטות גבי ועליו נאמר ישת חשך

סתרו כו' ובד"ה ויקרא אל משה) והנה כל זה הוא ממטה למעלה נקרא מה שלמעלה מהשגת הנבראים בשם חשך פי' מה שאינו מושג כמאמר יוצר אור ובורא חשך שהחשך הוא בבריאה למעלה מאור הגילוי שהוא ביצירה (כי בריאה הוא מחשבה ויצירה דיבור והנה לגבי התלמיד הדבור של הרב נקרא אור וגילוי אבל מחשבה של הרב היא עדיין חשך אצל התלמיד אבל לגבי הרב עצמו הרי הדבור שלו כלא חשיב נגד מחשבתו ומה שחושב במחשבה ברגע א' צריך לדבר ע"ז כמה דיבורים ע"כ נקרא אצלו המחשבה אור והדיבור נק' חשך לגבי המחשבה ועוד הנה בבריאה מאיר חב"ד דאצילות שנק' עלמא דאתכסיא לגבי המדות דאצילות שנק' עלמא דאתגליא המאירים ביצירה כי על חו"ב דאצילות נאמר הנסתרות לה' אלקינו. ועמ"ש בד"ה באתי לגני. ולכן גם השרפים שהם בבריאה נקרא עומדים ממעל לו פי' ממעל לוי"ו ו"ק המקננים ביצירה ואין עבודתם ברעש כמו החיות והאופנים המתנשאים ברעש לפי שהם מעלמא דאתגליא. וגם איתא כשאומר יוצר אור ימשמש בתש"י ובבורא חשך ימשמש בתש"ר ומבואר במ"א דתש"י נק' חותם שוקע התלבשות האורות בהכלים אבל תש"ר נק' חותם בולט אורות שלמעלה מהכלים ומרומז דוקא בבורא חשך לפי שעכשיו אין בחינה זו באה בהתגלות עד לע"ל. הרי מכ"ז מובן דאצלנו מה שמתגלה נקרא אור ומה שלמעלה מהגילוי נקרא חושך כו' ועד"ז כל מה שלמעלה במדרגה יותר נק' אצלנו חושך יותר) אבל מלמעלה למטה הוא להיפוך כי מה שבא יותר לידי גילוי ההשגה הוא יותר בגדר החושך לגבי אור א"ס בעצמו ובכבודו כמ"ש בזוהר דכתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכמא הוא לגבי עילת העילות כו' וכולהו אתחשכאן קמיה כו' וכתיב כולא קמיה כלא חשיב (וכה"ג נתבאר במ"א בענין כי אל דעות שממטה למעלה נק' למטה יש ומה שלמעלה נקרא אין אבל מלמעלה למטה הוא להיפוך כמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו נעשה ובד"ה ביום השמיני עצרת ושאר דוכתי) ולכן אור הא"ס ב"ה בעצמו ובכבודו מה שהוא למעלה מגדר ההשגה נק' אור והוא בחי' אש לבנה (ומה שלמטה ממנו כו' אפי' כתר נק' חשך כנ"ל ועמ"ש מזה בביאור ע"פ מי מנה וגם כמו עד"מ שרגא בטיהרא למאי אהני הרי הנר נק' חשך לגבי אור היום אף שלגבי הלילה נק' נר. ועד"ז אמרז"ל כל הנביאים בטלים לעתיד ומבואר במ"א הענין שאור הנבואה של הנביאים יהיה כלא חשיב נגד הגילוי דלע"ל כשרגא בטיהרא כו'. וכ"ש לגבי אור א"ס ב"ה אשר כדי שיומשך ממנו הארה להיות מקור לע"ס היה צריך להיות צמצום ומקום פנוי ואח"כ נמשך רק קו וחוט כנודע. והנה ענין שנקרא אש רק שיש אש לבנה ואש שחורה היינו כמ"ש במ"א בד"ה אתם נצבים בפי' מ"ש כי הוי' אלקיך אש אוכל הוא כו' ועוד דהנה דרך כלל יש ד'

יסודות אש רוח מים עפר שהם נגד ד' עולמות אבי"ע והאש הוא בחי' אצילות דכמו שטבע האש להסתלק כך אצילות מרומם ונשגב מבי"ע כי בי"ע הם נבראים ואצילות הם אלהות. והנה באצילות עצמו יש ג"כ אבי"ע שהכתר או גם החכמה עילאה נק' אצילות שבאצילות. ובינה נק' בריאה שבאצילות וזו"נ הם יצירה ועשיה שבאצילות ודרך כלל יותר יש אבי"ע דכללות ואצילות היותר עליון נקרא אש. ועכ"ז היא נק' אש שחורה לגבי המאציל א"ס ב"ה שנק' אש לבנה כו'. וגם בכלל ז"א לגבי ע"ק נק' אש שחורה לגבי אש לבנה) אך לפי שהעולמות אינם יכולים לקבל ולית מחשבה תפיסא ביה כו' לכך וירא אלקים את האור כי טוב לגנוז. ונגנז בבחי' ישת חשך סתרו כו' וזהו יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן לצמצם ולהעלים את האור בכמה צמצומים ומסכים המבדילים ומסתירים את אורו יתי להיות בחי' גילוי למטה בחי' ג"ע העליון תענוג הנשמות כו' והשגתם באור ה' כו' בראתיו יצרתיו כו'. (ועמ"ש ע"פ וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם כו' באל שדי שאמר לעולמו די. ועיין בשער היחודים פרק שמיני יחוד ה' בענין אור מים רקיע שנמשך ע"י שם שדי ויובן עפמ"ש בענין זה ע"פ הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עוזו ועמ"ש בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע כו' שהוא ג"ע העליון שנק' רקיע ושיומשך להם מבחי' אורו יתי הוא ע"י כמה צמצומים כו' כנ"ל) וזהו ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית פי' ובטובו מה שראה כי טוב לגנוז האור מזה נתהווה בחי' חידוש מעשה בראשית להיות מאין ליש בבחי' גילוי התענוג וההשגה (וכמ"ש להנחיל אוהבי יש דקאי על הג"ע שנק' יש מאין ועיין מענין כי טוב לגנוז ר"פ פקודי דף ר"כ ע"ב ור"פ אמור דפ"ח ע"א וברבות בראשי' פ' ג' בא ס"פ י"ח ועמ"ש מענין ובטובו מחדש כו' ע"י בחי' יו"ד שהוא בחינת צמצום כו' בד"ה ואתחנן ובד"ה אשירה כו' כי גאה גאה):

קיצור וכמ"כ למעלה שגילוי האור בג"ע הוא רק מבחי' אותיות ביו"ד נברא העוה"ב שהם לבושי'. אבל בעצמותו יתי' לית מחשבה תפיסא ביה כלל. וע"ז נאמר ישת חשך סתרו וזהו ממטה למעלה נק' מה שאין בו השגה בשם חשך. אבל מלמעלה למטה הוא בהיפוך. וזהו כי טוב לגנוז בבחי' חושך כדי להיות גילוי בג"ע וזהו ובטובו מחדש:

ג **והנה** צמצום זה של ענין כי טוב לגנוז האור במקום החושך הוא כמו במשל בחינות אותיות שבנפש עצמה כדי להיות גילוי אותיות ממש במחשבה ודיבור (ר"ל דכבר נתבאר שאף שצורת כ"ב אותיות הוא קבוע במהות הנפש עצמה מ"מ לא שהאותיות הם מהות הנפש ועצמותה שעצמות הנפש היא למעלה גם ממהות שכל ומדות המאירים ממנה בגוף כי אם שנעלית מהם בעילוי רב אלא שהארה וכח ממנה כשנמשך ומתלבש

במוח נעשה מקור השכל שבמוח. ובעוד הכח ההוא כלול בעצם הנפש הוא למעלה מבחי' ומהות מקור השכל שבמוח. ועד"ז גם האותיות הכלולים בנפש הוא ענין כחות שבירידת' להתגלות במחשבה ודיבור יצטיירו מהם בחי' אותיות. ועכ"ז כוחות אלו עם שהם למעלה עדיין מבחינת אותיות המחשבה והדבור ממש עכ"ז הוא בחי' ירידה וצמצום לגבי מהות הנפש ועצמותה ממש. וצמצום זה הוא בשביל להיות מזה אח"כ גילוי אותיות המחשבה ודבור שהן בחי' אותיות חומריים ממש והוא עוד צמצום גמור ממש. וראשית צמצום זה הוא מה שמתהוים בחי' צורת האותיות בלי חומר בהנפש עצמה וכל בחי' צמצומים אלו הוא משל לענין כי טוב לגנוז. פי' דאיתא בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה והוא ענין הצמצום להיות התהוות אותיות החקיקה עד"מ. והענין כמ"ש ע"פ זאת חקת התורה שהחקיקה הוא גבוה יותר מאותיות הכתב שהרי הוא מיניה וביה. וזהו ענין חרות על הלוחות כו' משא"כ אותיות הכתב הדיוט הוא דבר בפ"ע וגם משחיר הקלף לגמרי אך הנה האותיות החקוקים אף שהם מיניה וביה עכ"ז הם ג"כ משחירים קצת האבן הטוב הבהיר שכשעושין בו חקיקה נחשך קצת בהירותו שהיה קודם החקיקה שבמקום החקיקה אינו בהיר כל כך. והנמשל מובן שזהו ענין ישת חשך סתרו בחי' כתר עליון שנמשך ממל' דא"ס בחי' אותיות שעם היותו עדיין בחי' א"ס. וכמו אותיות החקיקה מיניה וביה ולמעלה מבחי' חו"ב שנק' עשיה ממש לגבי א"ס כמו דיו ע"ג הקלף כו' עכ"ז גם הכתר נק' חושך ואש שחורה לגבי א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מהכתר ונק' אש לבנה והרי צמצום זה כדי להיות התהוות אח"כ בחי' חו"ב וג"ע שהוא כמשל אותיות שנכתבים בדיו כו' בחי' שחור ממש וזהו ג"כ עד"מ ענין התהוות אותיות הנפש שהם כמו אותיות החקוקים מיניה וביה כדי שיתהוו אח"כ אותיות ממש במחשבה ודבור חומריים ממש אש שחורה ממש. והנה אף שלגבי הא"ס נק' אותיות שבחקיקה ג"כ בחי' חשך כנ"ל עכ"ז לגבי האותיות שבכתב דהיינו בחי' חו"ב מקורי הג"ע ונהר יוצא מעדן נק' הכתר אש לבנה ממש שהרי הוא רק מיניה וביה עד"מ ולכן נק' הז"א דאצילות לגבי הכתר אש שחורה ע"ג אש לבנה) (כמ"ש בפ' נשא קל"ב א') ועד"ז גם הז"א נקרא לגבי המלכות דאצילות נהורא חיוורא והיא נק' אצלו נהורא אוכמא (כמ"ש בפ' בראשית בדף נ"א ע"א ובפ' לך לך דף פ"ג ע"ב ובפ' שופטים ער"ה א') כי מלכות שהיא מקור לבי"ע נקראת מדת לילה וחושך שמוסתר ומלובש בה אור א"ס בבחי' הסתר והעלם מלכותך מלכות כל עולמים מלשון העלם. משא"כ בחי' ז"א שהוא אצילות יחודא עילאה נק' יום ואור. וכמ"ש בד"ה רני ושמחי גבי רננא ברמשא ושמחה בצפרא ועמ"ש סד"ה וידעת היום וזהו ביו"ד נברא העוה"ב וכמשל הדיו שע"ג

הקלף שהקלף החלק רומז לבחי' אש לבנה אור א"ס ב"ה בעצמו כביכול דלית מחשבה תפיסא ביה (ועמ"ש ע"פ שימני כחותם) אלא ע"י היוד בחי' נקודה שחורה שמשחיר הקלף כדי להיות בחי' גילוי והשגה בתמונת אות היוד. והנה כמו במשל הנ"ל כאשר בא לידי גילוי אותיות המחשבה אף שאינן רק לבושים להשכל מ"מ אינן דבר נפרד לגמרי להיות דבר בפ"ע שהרי מה שמחשב ומהרהר באותיות אלו הוא בחי' השכל עצמו. וכן עד"מ בחי' היו"ד שעל הקלף שהדיו משחיר את הקלף להתגלות תמונת יו"ד הנה הדיו בעצמו אינו דבר ממשי להיות נחשב לדבר בפ"ע אלא שמשחי' את הקלף כדי שהקלף יגלה תמונה של היו"ד (היינו שעם היות תמונת היו"ד הוא רק מהדיו הרי בלתי הקלף הנושאו וסובלו לא היה ממנו שום תמונה כלל. ולכן ארז"ל כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה א"כ הדיו אינו אלא שמשחיר כו' כדי שהקלף יגלה כו' ור"ל בנמשל כי הקלף עצמו שהוא א"ס ב"ה מגלה את היו"ד שהוא חכמה עילאה כי אנת חכים אנת ממש שאור א"ס ב"ה נמשך ומאיר בחכמה עילאה. ועמ"ש וירא ישראל את היד הגדולה בפי' ויקרא הוי' הוי' ומ"ש מזה ג"כ סד"ה שובה ישראל) כך הנה בנמשל ע"י הצמצומים הרבים מתגלה אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו בגילוי למטה. וזהו ביוד נברא העוה"ב תענוג הנשמות באור א"ס ב"ה ממש (ועיין בפ' בלק) (קצ"א א') ועמ"ש בד"ה שרי אשתך. וענין שהיו"ד בחי' נקודה ואות קטן מכל האותיות עמ"ש בביאור ע"פ מים רבים גבי וזהו אחות לנו קטנה ועזחי"ב תרומה (קס"ה ב') בגין דאית כו' אע"ג כו' והוא ענין מיעוט הכלי ורבוי האור ע"ד צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה (ועיין בגמרא פ"ג דמנחות דכ"ט סע"ב):

קיצור. וצמצום זה הוא כמשל בחינת אותיות שבנפש ואח"כ נמשך מזה ההתלבשות באותיות המחשבה. והוא כענין חקיקה וכתיבה וכמו שמ"מ מהו מחשב באותיות המחשבה הלא השכל עצמו וכן הדיו מתאחד עם הקלף הלבן הסובלו. כן בנמשל ע"י אות יו"ד שנברא בו העוה"ב נמשך ומתגלה אור א"ס ב"ה בעצמו:

וזהו שהשרפים אומרים קדוש מחמת השגתם אור א"ס ב"ה שהוא מובדל ולית מחשבה תפיסא ביה וג' פעמים קדוש נגד תלת עלמין ביי"ע מלא כל הארץ כבודו שהתלבשות בחי' קדוש הוא הכל כו' (ור"ל כמו שבג"ע העליון מאיר אור א"ס בבחי' השגת הנשמות כמ"כ השרפים לפי שהם ג"כ בעולם הבריאה אומרים קדוש כו' שמשיגים איך אור א"ס מובדל ואיך שכל ההמשכה רק ע"י צמצום אות יוד. אבל עצמיות אור אין סוף הוא קדוש ומובדל כו' ולפי שהם בבריאה שהוא ראשית התהוות היש מאין ע"כ משיגים שהוא ית' קדוש כו' וענין ג' פעמים קדוש עמ"ש בביאור ע"פ ועתה יגדל וע"פ אחרי הוי' אלקיכם

תלכו) והנה האופנים שהם למטה מהם במדרגה אומרים ברוך כבוד ה' זו מדת מלכותו יתי כי מלכותך מלכות כל עולמים שכל עולמים הם רק בחי' אותיות כו' וברוך ונמשך מבחי' סוכ"ע מעלמא דאתכסיא כו'.

וביאור הענין כי הנה יש שני בחינות במלאכים יש שהם בחי' משפיעים שהם משפיעים כל ההשפעות לעוה"ז ע"י המזלות כו' והם בחי' האופנים שאומרים ברוך כבוד כו' ברוך הוא המשכה שיומשך כבוד ה' מבחי' מקומו שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו וזהו ענין ברוך המקום והוא ענין המשכת השפע דלעילא שממשיכים האופנים באמרם ברוך.

ויש מלאכים שהם בחינת מקבלים שמקבלים דין מן דין ואינם משפיעים כלל למטה רק הם בחינת מקבלים והוא בחי' השרפים שאומרים קדוש כו' והם נעלים מבחינת המלאכים המשפיעים. וז"ש אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומון (בדניאל סי' ז') פי' קדמוהי יקומון היינו בחי' השרפים המקבלים כו' שאומרים קדוש ועמ"ש במ"א בענין משריין ורתיכין הנזכר בפ' בשלח (דמ"ח ע"ב) ומ"ש בד"ה ואתא מרבבות קדש והיינו כמ"ש יוצר אור ובורא חושך. פי' יצירה הוא בחי' אור שמשם נמשך ההשפעה למטה והוא מדרגת האופנים המשפיעים למטה לכל הבהמות וחיות וגם קטן עד י"ג שנם מקבל מבחי' האופנים.

ולכך נקרא אור שהוא בחי' אש לבנה לגבי דידן לפי שמאיר ומשפיע למטה. ובורא חושך הוא בחינת השרפים שבבריאה שהם בבחי' אש שחורה שהוא החושך. והוא מפני שמסתלקים רק למעלה שאומרים קדוש כו' לכך הם בבחינת אש שחורה וחושך ע"ש ההסתלקות כו'.

וכמ"כ הוא ענין קדוש וברוך כי קדוש הוא מה שמובדל ולית מחשבה תפיסא ביה כלל והוא בחי' ישת חשך סתרו כמבואר לעיל אות ב'. ובחינת ברוך זהו ענין אש לבנה להיות גילוי למטה. אך זהו ממטה למעלה אבל מלמעלה למטה הוא בהפך שבחי' קדוש נקרא אש לבנה לגבי המשכת בחי' ברוך כבוד שהוא בחי' מלכותך בחינת אותיות כו' כי קדוש הוא בחי' כתר כו' יש בו ב' בחינות כבוד תתאה היא מדת מלכותו יתי וכבוד עילאה חכמה עילאה והכל נק' אש שחורה לגבי כתר עליון כנ"ל מענין דיו ע"ג קלף לבן כו' ועמ"ש מענין קדוש וברוך בד"ה אם בהרת קדמה כו' ובד"ה לבבתני אחותי. נמצא קדוש וברוך שאומרים השרפים והאופנים זהו ענין בחי' אש לבנה שעל גבי אש שחורה כנ"ל וזהו שנק' כן הקב"ה בשני בחינות אלו יחד דקדוש וברוך כי עד"ז הוא המשכת וגילוי אור א"ס ב"ה שהוא קדוש וברוך הוא.

והנה האופנים לפי ששומעים בחינת קדוש שאומרים השרפים לפיכך מתנשאים ברעש גדול וענין הרעש הוא ענין הביטול באור א"ס ב"ה לצאת מנרתקם והשגתם כפי מזגם ותכונתם מחמת ששומעים דבר חדש מה שלמעלה מכח השגתם משא"כ השרפים אף שהם ג"כ בטלים ודאי באור א"ס ב"ה ביתר שאת ומעלה אך הנה שרפים עומדים ממעל לו כתיב שאין השגה זו אצלם חידוש כ"כ למעלה מהשגתם לכך לא נאמר אצלם ברעש גדול כמו באופנים (ועמ"ש מזה בד"ה והיה מדי חדש שזהו ענין המשל כבן כרך שראה את המלך או כבן כפר כו' והוא ההפרש שבין חול לשבת כו' והנה השרפים לפי שהביטול שלהם הוא בבחינת אתכסיא ופנימית ע"כ ממשיכים ג"כ בחי' קדוש מה שהוא בבחי' העלם והאופנים שביטולם בבחי' אתגליא ע"כ ממשיכים ג"כ בחינת ברוך בחי' אותיות שהוא בחי' אתגליא כו' ועמ"ש בד"ה וידעת היום גבי וכל קרב וכליות יזמרו לשמך:)

קיצור. וזהו ג"כ ענין שהשרפים אומרים קדוש והאופנים ברוך כי השרפים מבריאה בורא חושך אש שחורה בחי' קדמוהי יקומון ע"כ אומרים קדוש מובדל ישת חשך סתרו. והאופנים מיצירה. יוצר אור משפיעים למטה ואומרים ברוך כבוד כו' וכ"ז נקרא כן מלמטה למעלה וכנ"ל):ד **והנה** ככל הדברים האלה הוא בעבודת ה' בכל אדם בחינת אהבה גלויה ובחי' אהבה מסותרת (והיינו דוגמת ב' בחי' הנ"ל דאופנים ושרפים. והאהבה המסותרת נק' אש שחורה ע"ד שנתבאר לעיל בענין השרפים שנק' אש שחורה אלא שהנשמות הם במחי' פנימית יותר) כי הנה גילוי האהבי' ע"י ההתבוננ' בגדולת א"ס ב"ה שיוליד מבינתו רשפי אש וצמאון כו' להכלל ולהבטל אליו ית' במציאות ובמס"נ אין זה ע"י פעולת ההתבוננות לבדה שמתהווה מכח בינתו מדת האהבה מאין ליש אלא ההתבוננות הוא הגורם להיות נמשך מבחינת אהבה המסותרת שישנה בטבע האדם מבחי' שלמעלה מן הדעת בבחי' חשך והסתר פנים להיות בגילוי הלב ע"י התבוננות ודעת ולהגדיל מדורת אש האהבה כו' (ור"ל שזהו כדמות ראיה למציאות אהבה המסותרת כי גילוי האהבה כו' אין זה כו' אלא כו' כנ"ל) והתהוות האהבה מאין ליש היא קבוע בנפש ומהות הנפש עצמה היא שכל ומדות אהבה ויראה כו' כי חלק אלוה ממעל הוא וכבן שנמשך ממוח האב כו' אשר בטבע אינו רוצה להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית' ויכול למסור נפשו על קדה"ש כו' כמ"ש בס' של בינוני' (ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח את העם ששרש אהבה זו נלקח מבחי' קדם מבחי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' ישת חשך סתרו כו' ועמ"ש בד"ה אם בחקתי שבחי' זו הוא מצד בעבר הנהר ישבו אבותיכם עלו במחשבה היינו מו"ס אותיות החקוקים כו' גליף

גליפו בטהירו עילאה נשמה שנתת בי טהורה היא והוא ענין האותיות שמיניה וביה. וזהו ענין ששזפתני השמש אש לבנה כדלקמן כי החקיקה היא באש לבנה מיניה וביה רק שהחקיקה היא מקור ושרש לשחרות דאש שחורה שלמעלה למטה כנ"ל) ובכדי שתהיה בבחי' גילוי הלב לצאת מההעלם אל הגילוי הוא ע"י התבוננות באור א"ס ב"ה ממש דלית מחשבה תפיסא ביה כלל. ועד"ז ניתקן סדר התפלה ופסוקי דזמרה וברכת יוצר אור איך שבטובו הגנוז מחדש כו' והמלאכים אומרים קדוש כו' והוא בחי' רעש התחדשות ההשגה כי בלילה בשינה אחד מששים כו' ובבקר נעשה בריה חדשה אתה נפחתה בי כו'. ואחר הרעש אש הוא בחי' ק"ש ואהבת כי נר הוי' נשמת אדם כנר ושלהבת העולה מאליה (ועמ"ש בד"ה והקרבתם עולה אשה) דהיינו כמ"ש אליך הוי' נפשי אשא להכלל מחשבה במחשבה ודבור בדבור ודברת בם בשבתך בביתך כו' וזו היא התגלות אמיתית אור האהבה בקרב איש ולב עמוק אלא שצריך להקדים בחי' הרעש מבחי' החושך כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא וכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד ערב בחינת חשך ואח"כ הבקר אור להתגלות בבחינת יום וגילוי בחי' אחד (ועמ"ש בד"ה תחת אשר לא עבדת ועמ"ש בד"ה ענין חנוכה בענין בבקר בבקר בהטיבו את הנרות כו' ועיין בזהר בלק דף ר"ד סע"א וע"ב ועמ"ש ע"פ וישכם לבן בבקר וסד"ה להבין ענין הברכות וע' בזהר ויקרא דכ"ב ב' ועמ"ש סד"ה וידעת היום) ואחר האש קול דממה דקה הוא בתפלת שמונה עשרה ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם שיהא ברוך ונמשך בחי' הוי' אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו ותמן קאתי מלכא כו' וגילוי הוי' למטה במלכותו מלכות כל עולמים הוא ע"י כי הוי' אלקינו שאנחנו בטלים אליו יתי' ואנחנו ממשיכים ג"כ להיות מלך העולם כו' כמ"ש במ"א. ובזה יובן מ"ש אל תראוני שאני שחרחורת. פי' שחרות כפולה כי האהבה מצד עצמה היא מסותרת שאינה נראית ונגלית בלב. וגם היא מכוסה בלבוש שק שמלובשת בנפש הבהמית (וא"כ פי' וענין שחרות כפולה הוא ע"ד מה שמלמטה למעלה ומלמעלה למטה שניהם יחד כי מלמטה למעלה נקי' שחרות מה שאינו מושג כלל. ומלמעלה למטה נקרא שחרות מה שהוא למטה במדרגה. ואם כן שני הבחינות יש בהנשמה כי ענין האהבה המסותרת כיון שהיא בהעלם מאד ולמעלה מהשכל הרי נקראת אש שחורה לגבי האדם כענין בורא חשך וזהו ענין חשך שמלמטה למעלה. ומה שהיא מכוסה ולובשת בנפש הבהמית זהו החשך שמלמעלה למטה שהיא הבחינה היותר שפלה במדרגה החשך יכסה ארץ) (בישעיה סי' ס') והכסיל בחשך הולך (קהלת סי' ב') ואעפ"כ אל תראוני כי מה שהיא מסותרת מצד עצמה הוא מפני ששזפתני השמש בחינת שמש הוא בחי' אש לבנה שאין העולמות

יכולים לקבל וע"כ טוב לגנוז במקום החושך ולכן האהבה בבחינת חשך והעלם שאינו מתגלה בגוף (וזהו אתי מלבנון כלה ששרש הנשמה מבחינת לבנון וזהו ונוזלים מן לבנון נוזלים היינו בחינת מזלייהו מקור ושרש הנשמה הוא מבחינת לבנון רק כי טוב לגנוז בבחינת אש שחורה והוא בבחי' יחידה שבו מתלבש ניצוץ אלקי כו' כמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג על פסוק אני אמרתי אלקים אתם כו' ועמ"ש סד"ה בשברי לכם כו' ואפו כו'. והנה ברכות בשה"ש ע"פ שחורה אני איתא שחורה אני כל ימות השבוע ונאוה אני בשבת והענין שבחי' אהבה המסותרת הנק' אש שחורה בכל ימות השבוע היא בבחי' העלם ולכן היא בבחינת שחורה אני העלם. אבל בשבת יוצאה ונמשכת מההעלם אל הגילוי כמ"ש במ"א בד"ה להבין מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך. וכן בשבת מאיר בגילוי מבחי' עולם הבריאה מה שנקרא בורא חושך כנודע מענין חצר הפנימית הפונה קדים בחי' קדמוהי יקומון הנה בשבת מאיר ונמשך האור משם. וזהו ונאוה אני ביום השבת) ומה שהיא נכנסת בלבוש שק זהו באמת בני אמי נחרו בי. נחרו מלשון נפעל. ופי' בני אמי היינו היצה"ר והיכלות דק"נ המקבלים ההשפעה מבחי' מלכותו ית' כי מלכותו בכל משלה (וע' בפ' משפטים דקכ"ה סע"ב ע"פ בחלב אמו) והם שרש כל המדות רעות הם הם בעצמו נחרו ובוערים בתאוותם אלה שהם בי שנתלבשו בי ומהם תצא הרעות האלה. אבל אין פועלים בנפש אלקית עצמה בנקודת אהבתה שהיא תשאר בקיומה וחזקה וכמ"ש וכבודי לאחר לא אתן (עיין ברע"מ ר"פ תצא דרע"ו א' ובפי' הרמ"ז שם) ויכולה למשול ולשלוט עליהם ולהפכם מן הקצה אל הקצה ולהיות במס"נ ממש ולכן ארז"ל על פושעי ישראל גיהנם כלה והם אינם כלים לפי ששרש נשמתם מבחי' א"ס ממש שאין לה קץ ותכלה ולכן בני אמי נחרו בי פי' שהם פועלים הרע וכלים. משא"כ הנשמה היא חלק אלוה אתה נפחת בי שאין לה קץ ותכלה והראי' שאפילו פושעי ישראל עדיין האהבה היא בשלימות שהרי שמוני נוטרה את הכרמים כי כל תאות היצה"ר להחטיא את ישראל כדי לינק ולקבל חיות מהקדושה וא"כ מוכרח להיות שעדיין יש בו קדושה שאע"פ שחטא ישראל הוא ואותו כח הקדושה שיש לו הוא בבחי' אין קץ ותכלה וע"כ יכול למשול ולשלוט ברוחו ולהפך לבו מן ההפך אל ההפך (והיינו ע"י והוי' יגיה חשכי כמ"ש סד"ה כי אתה נרי והנה פי' נחרו יובן ממ"ש במ"א בד"ה ושבתי בשלום בענין וילך חרנה חרן לשון נחר גרוני כו' וע"י התשובה נעשה מבחי' חרן רנה. וכמ"כ יובן מבחי' נחרו בי ע"י התשובה שיהפך לבו כו' תתעלה הנפש להיות ונאוה כאהלי קדר כו'. ועמ"ש סד"ה כנשר יעיר בענין יצרנהו כאישון עינו השחור שבעין שם גילוי הראיה להיות עין בעין יראו כו':)

קיצור. וכמ"כ באדם יש בחי' אהבה גלויה ואהבה מסותרת כענין ב' מדרגות דאופנים ושרפים. רעש ואש. וזהו שחרחורת ב' שחרות שעיקר האהבה אינה גלויה כ"א שחורה ומסותרת ועוד שמכוסה בלבוש שק דנה"ב ואעפ"כ אל תראוני כי על השחרות א' התירוץ ששזפתני השמש ששרש האהבה מאש לבנה וטוב לגנוז בבחי' אש שחורה. ועל השחרות הב' הוא ענין בני אמי נחרו בי בכדי שמבחי' חרן יהי' בחי' רנה):ה **וזהו** שחורה אני ונאוה שחורה מבחי' השחרחורת כו' ונאוה כי השחרות הוא מבחינת החושך ישת חושך סתרו כמשל הדיו שעל הקלף שמשחיר את הקלף שהקלף הוא בחי' אש לבנה נעשה נאה ע"י כן (ע"ד אימתי גדול כו' כשהוא בעיר אלקינו וע"ד שנתבאר מזה בד"ה וידבר אלקים כו' אני הוי' וארא כו'. וכמו שמבואר לעיל שע"י האותיות נמשך גילוי השכל עד"מ. נמצא צמצום זה הוא סיבת הגילוי ועמ"ש סד"ה ויקח קרח וזהו שבחינת אש לבנה נעשה נאה ע"י כן וכמ"ש במ"א בפי' יפתי שעושה בחי' לבושים יפים להקב"ה הוד והדר לבשת. והיינו להיות בהם ועל ידם דירה בתחתונים. ובמ"א נתבאר עוד פי' ונאוה כי הנה בחי' אש לבנה דתורה זהו ענין ושער רישיה כעמר נקא ועכ"ז הוא רק בחי' שערות ואינו ערוך להעצמיות אך ע"י הירידה באש שחורה לברר ולהפך החושך דנה"ב יומשך יתרון האור ממקור הלבנונית ואפשר לומר שזהו הנמשך מצד בירור שחרות הב' וכנ"ל מענין יצרנהו כאישון כו'. ועמ"ש עוד מענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה בד"ה ועשו להם ציצית. ועיין עוד מענין שחורה אני ונאוה ברבות בשלח פכ"ג ויקהל פמ"ט):

כאהלי קדר. שהם שחורים מבחוץ אבל מבפנים הם כיריעות שלמה. יריעות שלמה הם יריעות פנימים (וזהו וייצר את האדם בתרין יודין בחי' אש לבנה ואש שחורה כו' ועמ"ש סד"ה בשברי לכם כו') וענין יריעה הוא מ"ש נוטה שמים כיריעה פי' כמו היריעה שהגג והדפנות נעשו מדבר אחד וכמו שהיה במשכן חצי היריעה העודפת תסרח על אחורי המשכן. כך נוטה שמים שהשמים מתעגלים למטה מתחת לארץ כמו למעלה בהשוואה אחת והכל בחי' אחת.

וכן הגלגלים הסובבים בשמים ממעל הם הסובבים מתחת לארץ. וזהו כיריעות שלמה מלך שהשלום שלו שאצלו יתי' כחשיכה כאורה והכל בהשוואה אחת נגדו ומעלה ומטה שוין לפניו והוא מבחי' סוכ"ע. משא"כ בבחי' ממכ"ע הוא לפי סדר ההשתלשלות בראתיו יצרתיו כו' ג"ע עליון ותחתון כו'. אבל בבחי' סוכ"ע כולא קמיה כלא ממש ובבחינה זו יכול הוא להפך אפי' מן הקצה אל הקצה.

וזהו ישא ה' פניו אליך פי' שכאשר יהיה התנשאות הפנימית בבחי' סובב כל עלמין אזי יוכל להתפשט עד שיגיע אפי' אליך אם יהיה נדחך בקצה השמים כו' וישם לך שלום בחי' התקשרות להיות נפשו שוקקה לדבקה בו ית'.

וזהו בחי' שלום בפמליא של מטה ממטה למעלה אליך ה' נפשי אשא והיינו ע"י בחי' אהרן שושבינא דמטרוניתא אהרן אותיות נראה דהיינו שיראה כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו שיהי' בחי' רעש ואחר הרעש אש כו' עבודת אהרן בהעלותך את הנרות כשלהבת העולה מאליה ממטה למעלה והשראת והמשכת קדוש בתוך מעיו הוא ע"י בחי' משה שושבינא דמלכא בחי' הדעת שהיא ברוך ונמשך בחי' הוי' להיות מלך העולם ע"י בחי' אלקינו כו' כנ"ל.

וזהו קרוב ה' לכל קוראיו כו' באמת ב' אמת מלמעלה למטה וממטה למעלה שימשיך למטה בחי' אמת ה' וגילוי אא"ס ב"ה בנפשו כדי להעלות ולקשר נפשו בה' חיי החיים ב"ה. (ובכל הנ"ל יובן מ"ש המולך מהודו ועד כוש שהוא כענין מ"ש כחשכה כאורה כי הודו מלשון כסה שמים הודו. הודו על ארץ ושמים. וכמ"ש הוד והדר לפניו. וגם הודו לשון הודאה כי הודאה היינו לבחי' סוכ"ע דלית מחשבה תפיסא ביה כלל כמ"ש במ"א ע"פ יהודה אתה. עד כוש היינו בחי' שחרות שהוא סוף השתלשלות העולמות שהחשך יכסה ארץ אלביש שמים קדרות עמ"ש מזה סד"ה יונתי בחגוי ובלק"ת פי' בהעלותך ופי' שופטים דכוש בחי' שכ"ה דינין שמהם השתלשלות החיצונים כו' אך מלכותך מלכות כל עולמים ומלכותו בכל משלה וגם החיצונים לא יוכלו לעבור את פי ה'. וכמ"ש מזה סד"ה וכל העם רואים. וזהו המולך מהודו ועד כוש. וזהו שבע ועשרים ומאה מדינה [עיין ר"פ חיי שרה דקכ"ג ע"א] והוא כללות ההמשכה ממל' דא"ס וזהו מהודו עד מל' דעשיה המתלבשת בבחינת קדרות וזהו ועד כוש. אך מצינו ג"כ דכוש נאמר לשבח כמ"ש גבי שאול שנק' כוש בן ימיני וכן הלא כבני כושיים אתם לי ות"י הלא כבני רחימין אתון חשיבין קדמי. וכן פרש"י בפי' בהעלותך בענין האשה הכושית. ובזהר פי' תרומה) (דק"ל ריש ע"א) פי' ולזמנין לחוור קראן ליה אוכם דכתיב כי אשה כושית לקח הלא כבני כושיים אתם לי כו'. והענין כי מבואר למעלה בענין כתרא עילאה שהוא בחי' החשך העליון דישת חשך סתרו שלמעלה מההשגה.

וז"ש בזהר ולזמנין לחוור קראן ליה אוכם מפני שלגודל אורו אינו מושג כלל והנה משם שרש האהבה המסותרת שהיא בחי' אש שחורה וזהו ענין הלא כבני כושיים אתם לי כי אהבה זו דאש שחורה שמבחי' ישת חשך סתרו הוא כאהבת הבן אל האב כבן שנמשך ממוח האב אשר בטבע אינו רוצה להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית' ויכול למסור נפשו

על ק"ה כו' וז"ש כבנין רחימין והיינו ע"ד מ"ש בסש"ב פמ"ד בשם הרע"מ כברא דאשתדל בתר אבוי ואימיה דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה ורוחיה כו'.
ופי' מהודו ועד כוש היינו כמבואר לעיל בענין את האור כי טוב שהוא בחי' אור א"ס ב"ה הגנוז ומלובש בבחי' כתר הנק' ישת חשך סתרו. וגם באדם הוא ניצוץ אלקות המלובש בבחי' יחידה שבנפש ועש"ז נקראו כל נש"י בשם יהודים שע"ז נמשך הביטול למס"נ כו'. ובכ"ז יובן ג"כ מארז"ל פ"ק דמגילה (די"א ע"א) רב ושמואל חד אמר הודו בסוף העולם וכוש בסוף העולם. דהיינו כפי' הראשון דכוש הוא החשך דעשיה בחינת קדרות וחד אמר הודו וכוש בהדי הדדי הוו קיימי כשם שמלך מהודו ועד כוש כך מלך מסוף העולם ועד סופו פי' בהדי הדדי זהו ענין החשך העליון שנגנז בו האור דהיינו בחי' כתרא עילאה חוורא מלגאו אוכמא מלבר א"נ הודו היינו הוד והדר לבשת בחי' ה' מלך גאות לבש כמ"ש בד"ה יונתי בענין יפתי וכוש היינו בחי' בורא חשך עולם השרפים וזהו בהדי הדדי הוה יתבי כי מל' דאצילות נעשית מקור לבריאה כו' ומתלבשת בחכ"ב דבריאה וע"ז נאמר שחורה אני כו' לפי שמתלבשת בבחי' ובורא חושך כו' וכמ"ש במ"א וזהו ענין התורה שניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה.
וגם תשב"כ ותשבע"פ כנ"ל וכשם שמלך מהודו ועד כוש כי שם הוא תכלית היחוד והביטול כו' כך מלך כו' כי מלכותך מלכות כל עולמים ואין עוד מלבדו והכל בהשגחה פרטית אין אדם נוקף כו' ועמ"ש בד"ה ומרדכי יצא גבי ולכן ביטל כו' את המעוררים כו' כי באמת אני הוי' לא שניתי ומשם מובן דשייך בחינה זו במגילת אסתר וגם בחינה הראשונה בענין הודו וכוש שבהדי הדדי דהיינו ע"ד שניתנה התורה באש שחורה ע"ג אש לבנה שייך ג"כ לזה כי הדר וקבלוה בימי אחשרוש וכמ"ש וקבל היהודים כו':

פרק ו

שחורה אני ונאוה בנות ירושלים כאהלי קדר כיריעות שלמה. הנה בנות ירושלים נק' הנשמות שעדיין לא ירדו לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש הבהמית ועודן כלולות במאצילן ב"ה בבחי' אין ממש ונקרא טהורה היא כי טהורה פי' שעדיין היא בבחי' אין ואח"כ אתה בראתה יש מאין כו'. לפי שכל נשמות טרם ירידתם לעוה"ז הן עומדות שם בביטול והתכללות ממש באור א"ס ב"ה. וכמ"ש באליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו ולא אליהו בלבד אלא כל נשמות קודם ירידתן והתלבשותן בגוף ונפש הבהמית ואזי נקראו בנות ירושלים (בפרדס בערכי הכינויים ערך בנות ירושלים הביא בשם הזהר פרשת ויחי שני פירושים בזה והפי' הראשון הוא כדפי' כאן ע"ש בפ' ויחי דרמ"ב ע"א) שמקבלים עליהם בחי' יראה שלם דהיינו שלימות היראה כי היראה הוא מבחינת

מלכותו יתי מלכות כל עולמים למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית שהיא בחי' א"ס ובהשתלשלות המדרגות בנבראים אין בהם כח לקבל יראה זו בשלימות וכמ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו שכבוד הדר מלכותו הוא מה שהמלאכים מקבלים עליהם עול מלכות שמים מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריאל כו' אלף אלפים וריבוא רבבות כו' ולגדודיו אין מספר. שכל זה הוא יקר ותפארת גדולת מלכותו יתי ולהודיע לבני האדם אין זה אלא בבחי' גבורותיו הן בחי' הצמצומים רבים ושונים שבהשתלשלות המדרגות משא"כ הנשמה טרם בואה לעוה"ז להתלבש בגוף שהן בחי' אין ממש הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים בשלימות כמו שהוא בבחי' א"ס ממש ונקראו בנות ירושלים בבחי' בתולות אחריה רעותיה מובאות לך (עיין בזח"ב קצ"ז ב' דרל"ה א' רל"ח א' ובמק"מ שם וצ"ל דהוא לפירוש השני שבפרדס וממילא מובן דלפי' הראשון יש לפרש גם זה כמ"ש כאן ועיין עוד בפ' משפטים דק"ה סע"ב ובפ' אחרי דס"ז ע"ב) ונקראו ג"כ עלמות כמ"ש עלמות אהבוך. והנשמות שירדו ונתלבשו בגוף ונפש הבהמי' בעוה"ז היא נקרא כנסת ישראל היא מקור נשמות ישראל בשם כלה כי הקב"ה נקרא אצלם בשם חתן מלשון חות דרגא הוא בחי' המשכות אור א"ס ב"ה בנשמות.

והיינו במ"ת דכתי' ביום חתונתו שאז הוא זמן הנשואין שכמו הנשואין עד"מ בחי' הזווג והיחוד הוא המשכת הטפה הנמשכת מן המוח של המשפיע בבחי' המקבל כו'. כך התורה היא בחי' חכמתו ורצונו יתי בבחי' א"ס ב"ה ממש חכים ולא בחכמה ידיעא כו' והמשכה זו בבחי' א"ס ממש היא נתפסת ונקלטת בנשמות ישראל ס"ר אותיות התורה הן ס"ר המשכות לס"ר נשמות ישראל ולכן ארז"ל שמלמדין את התינוק בבטן אמו את כל התורה כו' כדי להיות נתפס ונקלט בנשמתו אור וחיות מאותיות התורה שהן הארת אור א"ס ב"ה חכים ולא בחכמה ידיעא כו' ואזי נקרא נשמות ישראל בשם כלה שמקבלת הטפה כו' ועיין באדרא זוטא (דף ר"צ ע"ב):

ב **והנה** בחי' כלה זו שהיא בחי' מקור לנשמות שירדו ונתלבשו בגוף אומרת לבנות ירושלים הן הנשמות שלא ירדו שעדיין הן בבחינ' טהור' היא שהן כלולות במאצילן בבחי' אין ממש. עם היות כי שחורה אני מחמת ירידתי לעוה"ז והתלבשותי בגוף הגשמי הריני נאוה יותר מבנות ירושלים כי הנה ענין שחורה אני בבחי' כלה הוא כמ"ש קוצותיו תלתלים שחורות כעורב תלתלים תלי תלים של הלכות שהן קוצותיו בחי' שערות ונימין הנמשכות מן המוח בריבוי התחלקות וכך הן תלי תלים של הלכות המשכות מחכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא כו'. הן בבחי' שחורות.

והענין יובן בהקדים לבאר כי הנה כתיב ושער רישי׳ כעמר נקא שהשערות הן בבחי׳ לבנונית וכתיב קוצותיו תלתלים שחורות כו׳. אך הענין כי הנה בחי׳ השערות הן המשכות שהן מבחי׳ חסד ורב חסד שנמשך ונתפשט עד למטה כמשל השערות שנמשכות באורך רב והן תלי תלים של הלכות ודקדוקי סופרים שבכל מצוה כמ״ש (משלי ד׳) סלסלה ותרוממך. פי׳ סלסלה כמארז״ל (ר״ה כ״ו ב׳) קא מהפך בשעריה כו׳. אך יש שערות שנמשכות ומתלבשות בבחי׳ לבנונית הוא בחי׳ חסד שהן ההלכות רבות שבמ״ע בקרבנות ותרומות ומעשרות וציצית ותפילין ושבת כו׳. איך תהי׳ המצות נעשית בקרבן להיות עולה לרצון לפניהוי׳ וריח ניחוח כו׳.

וכן בשאר כל המצות שהן המשכות חכמה עילאה בבחי׳ חסד להעלות הדברים הגשמיי׳ בעשייתן כמצותן ולקשרם באור ה׳ וקדושתו והן השערות הנמשכות מבחי׳ שער רישיה כעמר נקא שהוא לובן העליון וחסד עליון דאקרי רב חסד כו׳ אבל השערות השחורות הן הלכות שנמשכו ונתפשטו במצות ל״ת להפריד הרע מן הטוב ולדחותו מן הקדושה שאינו עולה ונכלל באור ה׳ וקדושתו.

וע״ז נאמר שחורות כעורב. פי׳ כעורב שהוא אכזרי כך יש בבחי׳ שערות הללו בחי׳ אכזריות שהרי גם בדבר האסור ופסול כו׳ נמשך נצוץ וחיות אלקי המחיה ומהווה אותו שבלעדי ניצוץ וחיות אלקי לא יתקיים כלל ועכ״ז לא יעלה הניצוץ אלקי שבו לרצון לפני הוי׳ להתכלל באורו וקדושתו יתי׳ רק נדחה לחוץ והרי זה כמו אכזריות על הניצוץ אלקי שבו גם צריך האדם להתנהג בנפשו במדת אכזריות להיות סר מרע בבחינת אתכפייא כו׳ בכמה גדרים וסייגים דקדוקי סופרים קדש א״ע במותר לך כו׳ ולכן נקרא בבחי׳ שחורות כעורב (וע׳ בזהר ח״ג קל״ב א׳ ק״מ ע״א ע״ט ב׳ קכ״ז ב׳. ח״ב קי״ו א׳) וע״ז נאמר שחורה אני שמקבלת בחי׳ הטפה היא בחי׳ ח״ע בבחי׳ שחורה דהיינו בבחי׳ ההלכות ודקדוקי סופרים שהן קוצותיו תלתלים שחורות כעורב כנ״ל. וגם שחורה אני בבחי׳ קיום המצות מעשיות שהן בדברים המלובשים בגשמיות ממש וכללותן היא צדקה שהיא בגשמיות ממש וחיובה הוא ע״י עסק האדם בעוה״ז שעוסק בפרקמטיא ומרויח בה שעי״ז נתחייב בצדקה. ובשעה שהוא עוסק בפרקמטיא נמצא שהוא מלובש בעניני עוה״ז ממש. עכ״ז ונאוה שבצדקה כתיב וצדקה תרומם גוי שע״י שנותן צדקה לעני מעמלו ויגיעו חיי נפשו הוא מעלה ומרומם את כל נפש הבהמית וחיותה:

וזהו ונתתם חמישית לפרעה שע״י הצדקה שנותן חומש מיגיעו נעשה בחי׳ פרעה הוא בחי׳ גילוי מלשון כי פרעה אהרן שנמשך גילוי אור א״ס ב״ה ממש על נפשו לכן אומרים קודם כל מצוה ברוך אתה הוי׳ אלקינו שברוך ונמשך אור א״ס ב״ה מעולם ועד

עולם בבחי' אתה דהיינו בבחי' גילוי כאלו הוא לנוכח להיות הוי' אלקינו ממש להיות נתפס ונקלט אלקותו ית' בנפש ממש ועל ה אמרו רז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו דהיינו שיהא נתפס ונקלט בו בחי' תלמודו שהוא בחי' חכמה עילאה כמו האשה שקולטת הטפה עד"מ שאם אינו נתפס ונקלט בבחי' נשמתו אור התורה הרי זה כמו האשה הפולטת כו' (עמ"ש מענין קליטה גבי שמיני עצרת בד"ה ה' לי בעוזרי ובד"ה טוב לחסות וגם בשאר דרושים שם) וזהו ונתתם חמישית לפרעה שנעשה בחי' פרעה וגילוי בנפשו ממש (עמ"ש על פסוק זה בע"ח) (שער ל"א פ"ז) ובלק"ת פ' ויגש ומזה נמשך להיות וארבע הידות יהי' לכם כי הנה בחי' ארבע הידות הן יד הגדולה יד החזקה יד רמה וזרוע הנטויה. יד הגדולה הוא מ"ש וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים. פי' שאפילו בבחינת מצרים יש בחי' המשכת והתפשטות בחי' היד הגדולה שנמשכה ונתפשטה עד למטה מאד אפילו בבחינת מצרים דהיינו שנמשך חסד עליון כ"כ שאפילו בבחינת נפש השפלה ממדרגות תחתונות שבעשיה ומלובשת בגשמיות ממש נופלין הרהורי תשובה.

וזהו ענין יד הגדולה אך הנה נודע שלאום מלאום יאמץ וזה לעומת זה עשה אלקים ואלמלא הקב"ה עוזרו כו' ועזר זה וסיוע זה נקרא יד החזקה לנצח ולכבוש כו' ויד רמה היינו לרומם ולקשר נפשו בקיום ואהבת בכל לבבך כו' וזרוע הנטויה הוא ג"כ בחי' יד שביד יש ג' פירקין העליונה נקרא זרוע היא בבחי' נטויה שהיא פשוטה למטה מטה בבחי' וימינו תחבקני כאדם החובק כו'. שלא להיות בבחי' נפרד ח"ו כו'. וכ"ז הוא נמשך ע"י הצדקה שע"י זה וארבע הידות יהי' לכם לזרע השדה שבזמן הגלות הכל הוא רק בבחינת זריעה אור זרוע לצדיק כו' כמ"ש במדרש:

ג **ובבחי'** התורה שהיא בבחי' שחורה והלכות ודקדוקי סופרים שבמצו' ל"ת שהן בבחינת שחורות כעורב הנ"ל. הנה אמרו ז"ל ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה. והענין כי הנה בשלשה דברים ברא הקב"ה את עולמו בספר וסופר וסיפור. ספר זו תורה שבכתב וסופר למעלה מבחי' ספר היא בחי' תורה שבעל פה כי לכן נקרא דברי חכמים דברי סופרים שהן למעלה מבחי' ספר (ועמ"ש מזה בד"ה זה שמי וד"ה לבך יהגה אימה איה סופר ובמ"א על פסוק ושאבתם מים בששון) הוא בחי' תורה שבכתב שמח"ע שהוא בחי' נר מצוה ותורה אור. והנה אור הנר המאיר הוא מגוון הסמוך לפתילה אבל הגוון לבן המקיף עליו הוא אינו מאיר בעצמו אלא הוא מקור האור שממנו נמשך ומתפשט האור המאיר וכך הם דברי חכמים נק' דברי סופרים שמהם נמשך להיות בחי' הספר היא בחי' תורה אור והם הם בבחי' מקור האור בחי' המקיף שהוא בחי' ישת חשך סתרו

ולכן רוב דקדוקי סופרים הם במצות לא תעשה ששם הרבה גדרים וסייגים לתורה יותר מבמצות עשה כי בחיי מצות ל"ת יש בהן יתרון ומעלה יתירה מבמצות עשה. כמארז"ל זכרי עם ו"ה רמ"ח שמי עם י"ה שס"ה שהל"ת הם בבחינת י"ה שהוא למעלה מו"ה כי המ"ע הם בבחיי שם ו"ה עלמא דאתגליא כי רמ"ח פיקודין רמ"ח אברים דמלכא שהן כלים ומשכן להחיות הנמשך ומתפשט בהם מעצם הנפש שהחיות מתלבש בהם ממש להיות האברים נשמעים לרצונו כו'. אבל הל"ת הם בבחינת י"ה שהוא בבחיי עלמא דאתכסייא שאין החיות ואור א"ס מבחיי זו מתלבש בגילוי הנפש אלא בבחיי העלם בבחיי ואתה משמרה בקרבי לפי שאין בנפש כלי ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה בבחיי זו להיות בבחיי גילוי בהתלבשות ממש אלא בבחיי שלילה בחיי לא כמ"ש בארץ לא זרועה שהוא זרועה בבחיי לא כו' וכמ"ש במ"א שזהו ענין דביקת הנפש באלקות למעלה בשרשה בבחינת סובב ישת חושך סתרו כו' בחיי חושך ולא אור נגלה כו' שא"א להגיע לבחיי זו בבחיי מעשה המצות אשר יעשה אותם האדם אלא בבחיי ל"ת שהוא בחיי שלילה ולא כו'.

ועי"ז יערה עליו רוח ממרום השראת אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין בנפשו ובזה תתעלה גם נפשו הבהמית כי הנה הנפש הבהמית שרשה מבחיי פני אריה פני שור שבמרכבה כו' משמרי אופנים שהן למטה מהשרפים כו'. אך הנה כתיב והאופנים ינשאו לעומתם והאופנים ברעש גדול כו'. כי הנה השרפים אומרים קדוש ומובדל כו' הויי צבאות אות היא בצבא דילי' אלף אלפים ורבוא רבבן מספר גדוד אחד ולגדודיו אין מספר כולם אין מקבלים חיות רק מבחינת אות א' מלא כל הארץ כבודו. כבודו הוא ל"ב נתיבות החכמה כי אין כבוד אלא תורה והיא המתלבשת להיות מלא כל הארץ הלזו התחתונה בבחיי כבודו היינו בבחינת זיו והארה בעלמא והאופנים המקבלים מהם ינשאו לעומתם ומרעישים ברעש גדול מחמת עוצם קדושת אור א"ס שכשמו כן הוא אין לו סוף כו'.

והנה לא ברעש ה' ואחר הרעש אש בבחינת צמאון ותשוקה בכלות הנפש ממש בבחיי ביטול והתכללות באור א"ס ב"ה למעלה מכדי שתוכל נפשם שאת וצמאון ותשוקה זו אינה בבחיי כבודו היא בחיי זיו והארה בלבד. אלא בבחיי את השמים ואת הארץ אני מלא בחינת אני ממש דהיינו השראת א"ס ב"ה הסוכ"ע ממש.

וזהו והאופנים ינשאו שמתנשאים לעומת השרפים למעלה מהם. ומבחינת צמאון זה ותשוקה זו נמשך להיות כמ"ש צמאה לך נפשי כו' כן בקדש חזיתיך קדש מלה בגרמי בחיי קדש ומובדל חזיתיך להיות גילוי אלקות וכמו שיהיה לעתיד ונגולו כספר השמים וכתיב השמים החדשים והארץ החדשה שלא יהיו שמים וארץ גשמיים המעלימים

ומסתירים כבוד ה' להיות יש ודבר בפני עצמו שהרי בכל דבר נמשך אור א"ס ב"ה כמ"ש והר סיני עשן כולו עולם שנה נפש עולם בחינת מקום ששם נמשך בחי' א"ס כמ"ש הנה מקום אתי.
וכן בבחינת שנה בבחי' זמן מלך מלך וימלוך עבר עתיד הוה הכל הוא בבחי' א"ס כו'.
וכן בנפש יש הארת אור א"ס וכל החיים יודוך סלה וגן עדן העליון ותחתון ויש גן עדן למעלה מגן עדן עד אין קץ ותכלית בעילוי אחר עילוי כו'.
ולעתיד כשיזדכך העולם וחומריות וגסות שבו אזי עין בעין יראו כו'. וזהו שחורה אני ונאוה שעל ידי בחי' שחורה היא בחי' דביקת הנפש בקיום ושמירת מצות לא תעשה שהן בבחי' שחורות כעורב על ידי זה יהיה לעתיד גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא למעלה מגדר עלמין שהוא למעלה מכדי שתוכל הנפש שאת אלא בבחינת שלילה ארץ לא זרועה ובבחי' זו נאוה יותר מבנות ירושלים כו'. (ועמ"ש מענין שחורה אני ונאוה בד"ה קול דודי. דקאי על תשבע"פ כו' והוא ע"ד שנתבאר למעלה בענין דברי סופרים כו' וע' בפ' בראשית דמ"ט סע"א ובסה"מ סי' קל"ז וסוף ח"א סי' ה' ובפ' שמות י"ד א' ובפ' אחרי דנ"ט ב' בלק קצ"א א'):

פרק ז

ביאור ענין שחורה אני ונאוה. הוא מאמר כנסת ישראל לבנות ירושלים הן הנשמות הופשטות מן הגוף. והענין כי השכינה היא מל' דאצי' המתלבשת בבי"ע ושכנתי בתוכם. השוכן אתם בתוך טומאותם. היא האומרת ששחורה אני ואעפ"כ נאוה. וביאור בנות ירושלים הוא כי הנה הנשמות מתחלה היו כלולים בבחי' עיבור באצי' ואח"כ נמשכים בבחי' לידה בבי"ע (ועמ"ש מזה בד"ה הים ראה וינוס) ואזי נעשו בעלי גבול כי אין בחי' א"ס אלא באצילות ששם מסתיים הארת הקו וחוט מאור א"ס כו' (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב). משא"כ בבי"ע לא מיבעיא מלאכים מיכאל באהבה וגבריאל ביראה ופחד ג"כ קדוש בי"ב שעות כו' הכל הם בבחינת גבול כו' והמלאכים שקטרגו ואמרו מה אנוש הושיט אצבעו כו' כי לא יוכלו לקבל יותר מבחי' גבול ומדה שבהם וז"ש להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו שלא כל מדת מלכותו יתי' מלובשת בהם אלא כבוד וזיו ואעפ"כ זיו זה המעט מזעיר הדר הוא להם כו' אלא אפי' נשמות כמו נשמות האבות אברהם יצחק ויעקב יש בחי' אברהם יצחק ויעקב באצי' דאיהו וחיוהי חד. אבל אברהם יצחק ויעקב שבבריאה הם בבחי' בע"ג כו'.
ובחינת גבול זה הוא בלידת הנשמות בבי"ע. משא"כ בבחי' עיבור באצי' שם איהו וחיוהי וגרמוהי חד. כי שם מאיר אור א"ס ונשמות אלו שבבחי' עיבור נקראו בנות

ירושלים שלפי שהן בבחי' עיבור במל' נקראו בנות ונקראו ע"ש ירושלים שמקבלות יראה שלם שלימות היראה בבחי' ביטול אמיתי דאיהו וחיוהי חד שבבחי' אצי'.
והנה מאמר השכינה להם שחורה אני ואעפ"כ נאוה כי הנה שחורה אני בירידה בבע"ג כי נעשה שחרות מחמת מרירות על עוצם ריחוקה מיחו"ע ועל זה נופל רחמנות גדולה כמאמר אלקי עולם ברחמיך הרבים כו' ואזי נקרא המל' שחרחורת ב' בחי' שחרות. הא' ממרירות הנ"ל ומבשרי אחזה מרירות האדם בנפשו לעורר רחמים רבים על נפשו שמרירות זו משכנה בלב בחלל השמאלי המלא דם כו' ועל בחי' מרירות זו שבמל' כתיב ששזפתני השמש פי' יחו"ע שנקרא שמש ומגן שזפתני בזכרי על בחי' יחו"ע נעשה בחי' שחרות ומרירות כנ"ל וכדפירש בפ' תזריע (דמ"ה ע"ב) ששזפתני השמש דאסתלק מני שמשא מלאנהרא לי כו' ע"ש:(וזהו ענין מארז"ל מצות נר חנוכה משתשקע החמה. פי' כי עיקר ירידת המל' לבי"ע היינו בזמן שאין בהמ"ק קיים ואז הוא בחי' דאסתלק מני שמשא כו' וזהו ענין משמשקע החמה. וכדי להאירה הוא ע"י נר חנוכה וכמ"ש מזה בביאור ע"פ רני ושמחי בת ציון כו' אור ושמן ופתילה כו' הכל ממשיכים גם למטה כו' ע"ש והנה מצות נר חנוכה היא מדברי סופרים שהוא בחינת מקור האור כו' שעי"ז הוא המשכת בחינת ונאוה בבחינת שחורה אני כנ"ל) והשחרות הב' הוא הירידה עצמה להתלבש במצות מעשיות ולא מחמת ששזפתני השמש לבד אלא מחמת גשמיות הירידה עצמה שמלובשת בענינים גשמיים שבהם נעשו המצות קרבנות מבעלי חיים ציצית מצמר תפילין מקלף כו' (ועמ"ש בפ' במדבר סד"ה וידבר כו' במדבר סיני מענין בחינת ומדרגת הרחמנות די"ב שבטים לעורר רחמים על ניצוץ אלקות שירד ממקום כבודו כו' והרחמנות דבחינת ע' נפש יוצאי ירך יעקב לעורר רחמים רבים מאד על נפשו ולא בשביל הירידה לבדה שירדה ממקום כבודה אלא אף גם זאת שנתלבשה בגוף החומרי ע"ש. וזהו ענין ב' בחינות שחרות הנ"ל הא' מה שירדה ממקום כבודה. הב' גם זאת שנתלבשה בגוף החומרי כו') והנה זאת נחמתה הגם כי שחורה אני אעפ"כ ונאוה שמזה השחרות דוקא נעשה בחינת ונאוה כי הנה ע"י השחרות שבמרירות הריחוק הנה ע"ז נאמר ורב תבואות בכח שור דכד אתכפיא סט"א אסתלק כו' וע"י השחרות בהתלבשות במצות מעשיות הנה המצות הן תרי"ג ארחין ועם ז' דרבנן תר"ך בחינת כתר דהיינו רצון עליון כי יש רצון תחתון המתפשט מחו"ב למדות. אבל רצון העליון הוא הממוצע בין מאציל לנאצלים כנודע.
וזהו ונאוה יותר מבנות ירושלים שהן הנשמות שבאצילות שעם היות שמדורם ומשכנם באצילות עצמו ואין להם ירידה בבי"ע הנה חיותם וקיומם הוא מבחינת אותיות כי ס"ר

נשמות הן ס"ר אותיות התורה והאותיות הן בחינת כלים אלא שהנשמות הן מבחינת פנימית הכלים ומ"מ בחינת כלים הם משא"כ ע"י ירידת המל' הנה היא עולה בבחינת האורות (ועמ"ש מזה ע"פ ושמתי כדכד) ולא עוד אלא שעולה מעלה עד רום המעלות עד עצמיות א"ס הפשוט כו':

כאהלי קדר. אברהם שיצא ממנו כו' בחינת קדר סיגים ופסולת אך מ"מ יש בו איזה חיות מועט דקדושה שאם לא כן היה כלה ונפסד אלא שהחיות ההוא הוא בבחינת מקיף והוא ענין לבונה שבי"א סממני הקטורת כי עשרה סממנים הן מתלבשים בקליפות והי"א הוא בבחינת מקיף שהוא בעצם לבן כו'. וזהו כאהלי קדר שיש להם אהל ומקיף. כך יש אצלי בחינת אוהל ומקיף מבחינת יחודא עילאה ששזפתני השמש כו' שמש ומגן כו' (ור"ל דאם יש בחינת מקיף המחיה אותם שהם משבירת הכלים כו' מכ"ש וכ"ו שנמשך מקיפים עליונים בקיום המצות מעשיות שהוא תיקון ובירור ק"נ ולהיות ובערת הרע כו' ועמ"ש לקמן סד"ה לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך ועיין בד"ה ויהי בשלח פרעה בענין לעושי רצונו על אחת כמה וכמה):

כיריעות שלמה. מקיפים יותר עליונים כי יש בחינות במקיפים האחד שמתגלים עתה. והב' שאין באים לידי גילוי אלא לימות המשיח (ועמ"ש מזה בפ' שמות בביאור על פסוק הבאים ישרש כו') ואותן נק' יריעות שלמה ע"ש הפסוק או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי פי' ענין שלום הוא התחברות ב' הפכיים דהיינו אורות עליונים שטבעם לעלות ולהסתלק למעלה יאירו למטה וב"פ שלום בפמליא של מעלה ושל מטה פמליא של מטה התחברות מל' דאצילות להיות עתיק לבריאה ופמליא של מעלה להיות המשכה והתחברות מבחינת א"ס דכולם בחכמה עשית שהחכמה נקרא עשייה גשמיות לפניו יתי להיות עתיק לאצילות (ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה במלך שלמה) וכל העוסק בתורה לשמה ע"י קריאה באותיות התורה ממשיך זאת. וזהו אשר יקראוהו באמת. באמת זו התורה כי חכמה נקרא אמת אורייתא מחכמה נפקת כו' ויקראוהו באמת פי' בתוך אמת יקראוהו וימשיכוהו כו' ונקרא יריעות שלמה בה' ה' עילאה ה' תתאה.

והנה ענין שלום ושלמה עצמן היינו בבחינת התלבשותו בעולמות ועושה שלום ביניהם. אבל כיריעות שלמה היינו מקיפים עליונים ואין לעומתם בקליפות כלל כי אהלי קדר בחינת לבונה נגד בחינת מקיף דקדושה. אבל נגד יריעות שלמה אין לעומת זה כלל וזה יתגלה לע"לדוקא כו'.

וזהו שחורה אני בב' מיני שחרות הנ"ל ואעפ"כ ונאוה כנ"ל והנה כל זה מרומז ג"כ בפסוק מפני שיבה תקום כו'. פי' שיבה היינו מ"ש ושער רישי' כעמר נקא שהשערות

הם בבחינת לבנונית והן ההלכות רבות שבמ״ע והדרת פני זקן היינו מ״ש קווצותיו תלתלים שחורות כעורב וכמארז״ל דפי׳ זקן היינו שקנה חכמה. והן ההלכו׳ שנמשכו ונתפשטו במצות ל״ת כו׳. ויראת מאלקיך היינו דברי סופרים וז׳ מצות דרבנן וכמארז״ל חמורים דברי סופרים מדברי תורה אני הוי׳ דכולא חד:

פרק ח

ביאור הדברים ע״פ שחורה אני ונאוה

הנה בין המאציל לנאצלים צריך להיות בחינת ממוצע כמ״ש בע״ח שמ״א פ״ג והוא משום דלאו ביה מכל אינון מדות כלל. ואפילו בהע״ס מה שנקרא ספירת חכמה היינו הכלי המגביל את האור דע״ס נקרא בשם חכמה וכן בבינה וחסד כו׳. אבל עצם האור לא שייך לקרותו בשם חכמה רק אור המהווה ספי׳ חכמה.

והאור הוא רק זיו והארה מעצמות המאציל ואין פועל שום שינוי במהותו ועצמותו. וזהו אני הוי׳ לא שניתי כמו קודם שנבראו כל העולמו׳ ובזה מתורץ קושיית הפלסופים איך כל התוארים אין פועלים שום שינוי בעצמות כי אינם שייכים כלל להעצמות (ר״ל מ״ש בתורה ותחת רגליו כו׳ כתובים באצבע אלקים כו׳ עיני ה׳ אזני ה׳ וכיוצא וכבר האריך בזה בפרדס שער כ״ב פ״א והשל״ה בהקדמה) (דף י״א י״ג י״ד) ע״ש שביארו הענין אל נכון אך עכ״ז אינו שייך רק בע״ס. וכן המדות כמו רחום או נוקם כו׳ אף שבאמת המדות עליונות אינן כלל מעין וסוג המדות שבנבראים וכמשנ״ת באגה״ק בד״ה להבין משל ומליצה. אך עכ״ז הם שייכים רק בבחינת הכלים דע״ס לבד וכמאמר הת״ז כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו כו׳ מכל אלין מדות כלל ועיין בסש״ב (ח״א פ״ב בהג״ה וח״ב פ״ט בהג״ה). ואעפ״כ מתייחס כ״ז לו ית׳ ממש שהוא עצמו ית׳ ממש הרחמן והחסדן או הנוקם כו׳ ע״י התלבשות האור שהוא ית׳ מאיר ממנו בהכלים להחיותן והאור מתייחד עמהן דאיהו וגרמוהי חד ממש ומ״מ אין זה פועל שום שינוי והתפעלות בעצמותו ית׳ כי גם האור המתלבש בע״ס הוא רק כענין זיו והארה לבד אבל עצמותו ית׳ קדוש ומובדל כו׳ ואינו כדמיון הנשמה שהיא עצמה מתלבשת בגוף כו׳ וגדולה מזו כתב בפרדס שער עצמות וכלים פ״ד שאפילו בהאור והזיו המלובש בהכלים דע״ס אין בעצמות ההוא שינוי וגוון כלל לא דין ולא רחמים לא ימין ולא שמאל כו׳ ואע״פ שכל פעולות אלו הבאים מהרחמים והדין נשפע ונמשך מהאור דייקא. ע״י הכלים. והנה הכלים דאצילות הם ג״כ אלקות ממש ואיהו וגרמוהי חד (ועיין מזה באגה״ק בד״ה איהו וחיוהי כו׳. ועמ״ש ע״פ ארדה נא ואראה כו׳) ואף האור המהוה כל הספירות הוא רק כמו זיו השמש אשר אינו פועל שום שינוי בעצם המאור לכן נקרא בשם אור א״ס

שהוא לשון זיו והארה בעלמא. אך גם זאת כדי שיהיה האור א"ס יכול לבוא לידי גילוי שיתהוה מזה כל הספירות צריך להיות מקודם בחינת ממוצע בין המאציל לנאצלים ואז יוכל האור א"ס להוות ולהחיות הספירות והממוצע זהו כתר. שיש בו מבחינה אחרונה שבמאציל ויש בו בחינה שנקרא שרש הנאצלים. לכן לפעמים נקרא הכתר אור א"ס (דהיינו מצד בחינה האחרונה שבמאציל שיש בו שבחי' זו אינה במנין ע"ס כלל ומצד בחינת שרש הנאצלים נמנה בע"ס ע"כ הוא בחינת ממוצע) כי עצמותו ומהותו של המאציל עצם א"ס אינו בגדר כל עלמין שיוכל לבוא בגילוי האור וההשפעה ממנו אף בעולם אצילות אם לא ע"י בחינת ממוצע הנ"ל (ומה שיש להבין איך שייך לומר באין סוף בחי' אחרונה. כי לא שייך בחי' אחרונה או ראשונה רק במקום ששייך לומר ראש וסוף והיינו בע"ס שהחכמה נקרא ראשית ההשתלשלות כו' והמל' נקרא סופא דכל דרגין. משא"כ באא"ס ב"ה שאין לו קץ וראש והוא פשוט בתכלית הפשיטות מהו ענין בחי' אחרונה. והיה נראה לומר ע"פ משנ"ת בכמה דוכתי בפירוש מארז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד. דידוע הקושיא איך שייך קודם בריאת העולמות להיות בחינת שם להקב"ה ומי קראו בשמו. אך הענין כי התפשטות החיות הנמשך ממנו יתי' להחיות כל העולמות והע"ס אין התפשטות והמשכה זו רק בחינת שם שהוא רק זיו והארה בעלמא ונקרא אור אין סוף אבל מהותו ועצמותו יתי' הוא רם ונשא כי אני ה' לא שניתי כתיב כו'. והנה גם קודם שנברא העולם. מה שיכול להיות מתגלה ושיומשך ממנו ההארה והזיו ברצונו הפשוט זהו הנקרא בחינת שמו שהיה עד שלא נברא העולם. שכח ויכולת זה נקרא בחי' שמו הכלול בעצמותו. וזהו ענין בחי' אחרונה שבמאציל וכמו שם האדם עד"מ שהוא אין ואפס ממש לגבי עצמותו כו'. ומבחינה זו לבד הוא שנמשך להיות עתיק וכתר האצילות כו' ויצדק מאד לקרוא זה בחינה אחרונה לפי הלשון המבואר במ"א כי לא זה הוא עיקר האלקות מה שהעולמות מתהוים ממנו ומקבלים חיותם והתהוותם מאלקותו יתי' שהרי אתה הוא עד שלא נברא העולם ולאחר שנברא בשוה ממש. וגם אילו לא היה בורא העולמות הי' הכל שוה לפניו יתי' כמו עכשיו שברא כו'. אלא מה שמחיה ומהוה העולמות זהו רק ע"י הארה לבד ממנו יתי' והיא חיי החיים של כל השתלשלות העולמות אבל מהותו ועצמותו יתי' הוא למעלה אין קץ מבחי' הארה זו שהיא חיי החיים של כל העולמות. וכלא ממש חשיבי קמי' יתי' ולכן נקרא הארה זו בחי' היותר אחרונה מכל האפשר באא"ס המאציל ב"ה דהנה גם בחינת זיו ואור המתפשט מן השמש הנה זה פשוט שאור וזיו הזה ישנו ג"כ בגוף כדור השמש עצמו כו' ונחשב הזיו הזה לאין ואפס ממש לגבי גוף כדור השמש שהוא מקור האור והזיו

הזה כו' וכמ"ש באריכות בסש"ב) (שער היחוד והאמונה פ"ג) שבהיותו כלול בשמש אין נופל עליו שם יש כלל רק שם אין ואפס כי באמת הוא שם לאין ואפס ממש כו' ע"ש והנה זיו השמש מאיר מהשמש שלא ברצון ובחירה מהשמש. וכ"ש וק"ו באלף אלפי הבדלות לאין קץ למעלה שלהיות גילוי האור הוא כשעלה ברצונו וחפצו. וא"כ כח זה הכלול בעצמותו הוא אין ואפס ממש לגבי מהותו ועצמותו. כמו שם האדם ממש לגבי עצמותו. וזהו ענין עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד וז"ש האריז"ל בחינה היותר אחרונה מכל האפשר כו'.

והנה מדברי האריז"ל אלו הוא הכרח וראיה גמורה למ"ש בכמה דוכתי דפירוש אור א"ס היינו האור והגילוי אבל מהותו ועצמותו הוא עד"מ בחי' המאור שהוא מקור האור כו'. דאל"כ מהו פי' בחינה תחתונה ושפלה מכל בחי' א"ס דקאמר האריז"ל. אלא ודאי דר"ל עד"מ האור והזיו כו'.

וכ"כ הרמ"ז בהג"ה בתחלת האוצ"ח וז"ל דוקא הארה מן הא"ס אבל לא מעצמותו ב"ה. וזהו המשיך ר"ל מאורו בלבד האיר למטה עכ"ל. גם הרמ"ע בהקדמת ספרו יונת אלם כתב דאין סוף הוא שייך לומר על שמו ית' ולא על מהותו ועצמותו כו'. אך אמנם עם היות שאמת נכון הדבר דעל האור לבד יתכן לומר מ"ש בע"ח בחי' היותר אחרונה כו' מ"מ באמת פי' בחי' היותר אחרונה שבא"ס דקאמר בע"ח אין הכוונה על כללות האור והזיו ממש. כ"א עוד זאת ר"ל שבחי' היותר אחרונה שבהאור והזיו מזה נמשך להיות עתיק לאצילות וכנודע שמתחלה הי' צמצום בהאור ואח"כ נמשך רק קו וחוט לבד מהאור א"ס כו'.

והקו הוא נקרא בחי' אחרונה לגבי האור כו' ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב. ובביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות כו' ומהקו הוא שנמשך להיות בחי' עתיק דאצילות והנה בחי' עתיק נמשך ומתלבש בא"א שהוא שרש ומקור הנאצלים.

וזהו ענין שהכתר נקרא ממוצע בין המאציל לנאצלים כו' דהיינו שכדי להיות הארת אור א"ס נמשך ומתלבש בכלים דע"ס דאצי' הוא על ידי שמתחלה נמשך ומתלבש בחי' תחתונה שבהאור והזיו בשרש הע"ס דהיינו בבחי' שבכתר הנקרא שרש הנאצלים שגבהה מעלתו לאין קץ מבחי' פרטי הע"ס וגם כוללן יחד. ועי"ז אח"כ נמשך הארה מבחי' זו להתלבש בכל פרטי הכלים דע"ס לכל כלי כפי ערכו כו'. ועיין בסש"ב פנ"א. שהמשל ונמשל הנזכר שם יובן כאן בדרך נפלאה יותר לאין קץ. (ועיין בע"ח שער שמיני פרק חמישי ולעילא מגולגלתא דיליה כו' עתיק דאצילות ומ"ש מזה בביאור ע"פ מוצאיהם למסעיהם):

ב **והנה** כתיב לך ה' הגדולה והגבורה היינו שהמדות דאצילו' בטלים בעצמות אור א"ס דלאו ביה מכל אינון מדות כלל וכמ"כ בחי' מלכות דאצי' היא בטילה ומיוחדת באו"ס ב"ה כמ"ש לך ה' הממלכה.

וכנודע דבאצי' איהו וגרמוהי חד אפילו בבחי' הכלים. משא"כ עולם הבריאה הוא בחי' יש מאין שהנברא הוא יש ודבר נפרד ואפילו הכלים דע"ס דבי"ע הם נבראים ולאו איהו וגרמוהי חד בהון.

ולכן כדי להיות ההמשכה מע"ס דאצילות בע"ס דבי"ע הוא ג"כ ע"י בחי' ממוצע שבחינת מלכות דאצילות נעשית עתיק לבריאה. ופי' בע"ח שמ"א פ"ד שמתלבשת בכתר דבריאה דהיינו באו"א דבריאה. ולכן זהו בחי' ממוצע בין אצילות לבריאה וכנ"ל בענין הכתר דאצי' כו' ונמצא יש בבחינת מלכות דאצילות ב' בחינות. הא' הוא בהיותה באצילות קודם שיורדת להיות עתיק לבריאה אשר באצילות הוא בחי' היחוד באור א"ס לך ה' הממלכה. הב' כשנמשכת מאצילות ומתלבשת בבריאה להיות עתיק לבריאה וזהו בחי' מלך מלך וימלוך שאז נעשית מקור להתהוות הזמן עבר הוה ועתיד משא"כ באצי' אין שייך בחי' זו שהוא היה הוה ויהיה ברגע א'.

והנה כשיורדת המל' בבריאה נקראת בלשון הגמרא והתרגום אונקלוס בשם שכינה ששוכן בהיכל קדשי קדשים שהיה שורה שם בחי' אלקות כמבואר בסש"ב פנ"ג ושם [בהיכל ק"ק דבי"ע וכן בהיכל ק"ק שבבהמ"ק] שייך לשון שכינה משא"כ בהיותה באצי' לא שייך לשון שכינה מאחר שמיוחדת שם באור א"ס בתכלית היחוד ואינה מתלבשת ושורה במקור הנבראים עדיין. רק כשנעשית בחי' עתיק לבריאה ומתלבשת באו"א דבריאה. שהוא שרש ע"ס דבריאה. ובריאה הוא נבראים. ושורה שם התגלות אלקות שייך לשון שכינה שבחינת מלכותו ית' שבאצילות שבה מלובש הקו מאור א"ס ב"ה שוכנת בתוך בריאה (וכמ"ש בפרדס בעה"כ ערך שכינה שמשכנת בעולם התחתון כל האצילות העליון כו' ע"ש וע"ז נאמר ושכנתי בתוכם כו' לשכנו תדרשו כו'. ועפ"ז יתבאר מ"ש המגיד להבית יוסף בענין פי' שכינתא הביאו השל"ה בסוף ההקדמה בד"ה ולשלימות ענין זה אעתיק דעת דברי המגיד כו' עד ועליה רמז הרמב"ן במ"ש כי היא עמהם באחדות ולא באצילות ורבים נבוכו בפי' דבריו אמנם לפי' המגיד מבואר היטב כי שכינתא מטרוניתא היא עם י"ס עילאין באחדות א' כו' ואינה עמהם באצילות כו' עכ"ל השל"ה. אשר לכאורה הוא נגד המבואר בכהאריז"ל דשכינתא היא מל' דאצילות. ולפמ"ש א"ש דכוונתו הוא ג"כ כמש"ל בשם האריז"ל שהמלכות דאצי' יש בה ב' בחי' הא' מה שהיא מיוחדת בע"ס דאצי' והב' מה שנעשית עתיק לבריאה. ושכינתא נקרא

הבחי' השנית שבמל' דוקא. מיהו ע"פ שיר השירים נתבאר לעיל בחינת שכינתא עילאה והיינו בחי' בינה ופי' הטעם בפרדס שם מפני שמשכנת ג' ראשונות על שבע ספירות הבנין. וכמ"כ י"ל דהבחי' מל' כמו שהיא באצי' נק' כן עיין בזהר הרקיע ר"פ בראשית ובספר אשל אברהם שם גבי כשושנה כו' כן רעיתי כו'. והנה בליקוטי הש"ס להאריז"ל בד"ה דע משארז"ל לכי ומעטי את עצמך משמע ג"כ כמ"ש המגיד להרב"י ע"ש במ"ש ולבחינה זו נאמר לכי ומעטי את עצמך כו' כי המלכות דאצילות אינו יורדת למטה כו' ע"ש. ובע"ח שער מ"ז רפ"ה כ' והנה סוד ע"י דבריאה הוא סוד נקודת מלכות דאצי' שאמר לה הקב"ה לכי ומעטי והוי ראש לשועלים כי זו היא ראש לכל הבריאה והוא סוד ע"י דבריאה עכ"ל וע"ש ג"כ שמ"א ספ"ב. ובשער מ"ז פ"א. והנה כל דבר שבקדושה עושה רושם במקומו אע"פ שנסתלק משם ותמיד נשארה נקודה זו בראש הבריאה כו' ע"ש) (ועיין בפרדס שער המציאות פ"א ועיין בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ יתרו דס"ז ע"ב גבי אית מלך לתתא כו'):

והנה כמ"כ בנשמות יש ב' בחי' כי הנה הנשמות שרשן הוא מבחי' פנימית הכלים דאצי'. והגם שהנשמה היא בעל גבול. אך כי הנה ענין אורות וכלים דאצי' האורות הם א"ס אבל הכלים הם בבחי' גבול ותכלית (וכמבואר באגה"ק בד"ה איהו וחיוהי) ועז"א שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים רבבות פרסאות כו' ולכן בענין גילוי ההארה מע"ס יש כמה בחינות שונות פעמים האור גובר על הכלי. ואז הגילוי בבחי' ע"ס ופעמים הכלי גובר כו' והנשמות נמשכו מפנימית הכלים לכן הם בבחי' גבול. שהכלים מגבילים האור. ולכן שייך להקרא בשם נשמה וגם שהנשמה קטנה הרבה מהכלים עצמן וכטפה מים כו'.

והנה בעוד הנשמות למעלה נק' אחים ורעים לז"א ואח"כ נמשכים ע"י יחוד זו"נ להיות בבחי' עיבור במל' דאצילות וזהו מאמר אליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו ואז נקרא בנות ירושלים לפי שכשהנשמה עומדת שם היא בתכלית היחוד וביטול באור א"ס שקודם הפרסא מעין ביטול הכלים דע"ס עצמן דאיהו וגרמוהי חד. (ועמ"ש בפי' יתרו בביאור דזכור את יום השבת כו' וע"פ ושמתי כדכד) וזהו יפי בנות ירושלים שיכולים לקבל בחי' יראה שבמלכות בשלימות וזהו בחי' נשמה שנתת בי טהורה היא דהיינו בעודה באצי' כנ"ל ואח"כ אתה בראתה היינו כשיורדת הנשמה לבריאה וידוע שבין אצי' לבריאה יש פרסא הנקרא בלשון הגמרא פרגוד כדי שיוכל להיות בחי' נברא. נמצא כמו שבבחי' מל' יש ב' בחי'. האי' היותה באצילות. הבי' מה ששוכנת בהיכל קדשי קדשים דבי"ע ונעשי' עתיק דבריאה כנ"ל כמ"כ בהנשמות שנמשכין מפנימי' הכלים דמל' יש ג"כ ב'

בחי' עד"ז. וזהו ענין טהורה היא אתה בראתה כו' והנה בירידת הנשמה בבי"ע (וכן בבחי' מל') אז נקראת כלה לשון כלתה נפשי. וכמ"ש באדר"ז (דף ר"צ ע"ב) כדין אקרי כלה כו' והיינו דלפי שירדה בבריאה שהוא בעל גבול (משא"כ באצי' הרי האורות הם בחי' א"ס) ע"כ כלתה נפשה מתי אבוא ואראה התגלות אור א"ס. כי בבריאה ההתגלות הוא בבחי' גבול וצמצום וע"י הפרסא. שלכן המלאכים אומרים ג' פעמים קדוש. שבכל ד' שעות אומר קדוש מחדש. כי ההשגה וההשפעה הנמשך לו הוא בגבול ונמשך לו ההתפעלות מזה ד' שעות עד שאח"כ אומר עוד קדוש כו'. שאילו היה נמשך לו התגלות ההשגה מבחי' מלכות יותר היה מתבטל ממציאותו וכמאמר הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהן ושרפן.

ולכן הנשמה שהיא שם בבחי' בע"ג אז הכלות הנפש לבוא מבחי' בע"ג להתגלות בלתי בע"ג הוא התשוקה בהתגלות וכלות הנפש יתירה מתי אבוא ואראה כי עדיין לא בא וזהו זכרו את ה' מרחוק.

וע"כ נקרא כלה. אבל הנשמות העומדים בבחי' אצי' נקראו אחותי שאין האהבה ברשפי אש ע"ד בחי' כלה כ"א אהבה בהסתר ובבחי' ביטול ושם נאמר בתולות אחריה רעותיה כו' בהיכלי מלך שעומדים שם בהיכלות דאצילות ומקבלים בחי' יראה שבשם בשלימות ולכן נק' בנות ירושלים ואע"פ שהם שם ג"כ בבחי' בעל גבול כמש"ל שהנשמות נמשכים מפנימי' הכלים מ"מ שם איהו וחיוהי וגרמוהי חד והאור הוא בבחי' א"ס.

ולכן עכ"פ הם בטלים בתכלית הביטול לאור א"ס קודם הפרגוד. משא"כ בבריאה ולכן נק' כלה ונמצא א"כ ירידה וריחוק זה גורם עלייה יתירה שעי"ז נעשים בבחי' כלה ואז דווקא הקב"ה נקרא אצלם בשם חתן וכמ"ש ביום חתונתו זו מ"ת. כי נובלות חכמה שלמעלה תורה וכמשל הטפה גשמיות שיורדת ונמשכ' מהמוח ממש וע"י ירידת' בהשתלשלו' דרך חוט השדרה נתגשמה ונעשה טפה גשמיות ומ"מ יש בה מכח המוחין ועצמיותם ממש להוליד בדומה לו כמ"כ התורה נמשכה מבחי' חכים ולא בחכמה ידיעא ונשתלשלה למטה עד שיוכל להיות מלובשת בגשמיות וע"כ נקרא נובלות (ועמ"ש בד"ה ושבתה הארץ בענין זריעת הגרעין כו' ומ"ש במ"א ע"פ המאמר בזוהר בפ' בראשית דכ"ז אעשה לו עזר דא משנה) וכמו הטפה שנתגשמה כו' ונקלטת בבחינת כלה היינו בנשמות ישראל שלומדים התורה בעוה"ז לכן הנשמות קודם שנבראים בעודם בבחינת עיבור במל' דאצילות מלמדים אותה כל התורה ואח"כ בא מלאך וסטרו כו' כדי שע"י יגיעתו יחזור ללימודו שהוא קליטת הטפה עד"מ שהוא התורה כמו שהיא למטה ולכן

ביום חתונתו זו מ"ת כי בחינת התגלות התורה וירידתה למטה הוא בחינת חתן חות דרגא לבוא בהתגלות התורה מחכמה עילאה עד שנקלטת בבחינת כלה.
ולכן בשיר השירים נזכר הכל בלשון חתן וכלה וגם בלשון דודי. שכמו שהוא בכל נשמה בפרט שבירידתה בבי"ע דוקא נקרא כלה כך הוא בבחינת מל' שבירידתה להיות עתיק לבריאה אז דוקא נקרא בשם כלה.
ופי' כלה כל ה' היינו כל ר"ל בחי' כלליות מכל המדות כי ע"ס דמל' נמשכים מעשר מלכיות דע"ס דאצילות ממל' שבכתר נעשה כתר שבמל' כו' והה' הוא בחינת התגלות ועמ"ש ע"פ עיני כל אליך ישברו כו'.
וזהו פי' שחורה אני ונאוה שמקור נש"י שבבריאה שהיא בחי' המל' כשנקרא שכינה כנ"ל אומרת לבנות ירושלים היינו הנשמות שבאצילות שחורה אני מחמת הירידה בבחינת בעל גבול. אעפ"כ ונאוה שע"י יש התגלות יותר מכמו שהיתה בבחינת בנות ירושלים שהיתה הנשמה אז בהיכלות דאצילות וזהו הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבוא ברנה נושא אלומותיו וכמ"ש הפי' בזה בד"ה שובה ישראל ע"ש (והטעם כנ"ל שאז דייקא נעשית בבחינת כלה והקב"ה נקרא אצלה בחינת חתן דהיינו המשכת התורה מעצמיות ח"ע יותר גבוה בשרשה מההשגות שהיה להן בהיכלות דאצילות וכמ"ש בפי' לך לך בד"ה ענין לך לך בענין נובלות חכמה שלמעלה תורה כו' ע"ש. ובזה יובן מ"ש המגיד להבי"י הובא בשל"ה שם שכל מה שנאמר בענין יחוד תפארת ומלכות הכל הוא בבחינת הארתם בנרתק שלהם דהיינו בבחינת מל' הנקרא שכינתא. והיינו כמ"ש כאן שאזי דייקא נקרא כלה כו' וכדלעיל. והטעם לזה דלכאורה אינו מובן הרי המל' כמו שהיא באצילות היא בחי' עליונה יותר הרבה כנ"ל ולמה א"כ ענין היחוד דזו"נ שנקרא יחוד קב"ה ושכינתיה שהוא המשכת סוכ"ע בממכ"ע שהוא בחינה והמשכה היותר עליונה יהיה כל זה נמשך דייקא בבחינת כלה שהוא המל' שירדה לבריאה כו' אלא שהיא עולה באצילות ומתייחדת שם עם ז"א פב"פ עיין בע"ח שמ"ז פ"א ובפע"ח בכוונות ק"ש ושמ"ע. ועיין בזהר בראשית) (דמ"ט סע"א). אמנם הענין יובן בהקדים מ"ש במ"א אשר צריך להבין בענין היחודים העליונים למה כינו אותן בזהר וע"כ בלשון זיווג גשמי ונקרא זיווג ז"א ונוקבא וכיוצא. והרי עיקר ענין פי' הזיווג והיחוד אינו אלא שפע וגילוי האור מן המשפיע למקבל. א"כ לכאורה יותר היה נראה להמשיל ענין השפעה זו עד"מ משפע הרב לתלמיד או מהשפעת העשיר לעני צדקה כו' ולמה הוצרכו להלבישו במשל גשמי מאד. אך הענין הוא שיש הפרש גדול בין שפע הרב לתלמיד ובין יחוד דכר ונוקבא כי בשפע הרב לתלמיד אין כאן רק השפעה מהרב לבד והתלמיד הוא

טפל לגמרי שאינו אלא בחינת מקבל לבד משא"כ ביחוד דכר ונוקבא הרי האשה ג"כ מזרעת אודם שממנו בשר כו' וכמ"ש אשה כי תזריע וארז"ל אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' ואדרבה עיקר הווית הולד הוא מזרע הנקבה רק שמ"מ נקרא הנקבה בחינת מקבל כי זרע הנקבה אין בה כח להקפיא ולהתרקם ממנו הולד רק ע"י זרע הזכר וכמו החלב שנקפא להיות גבינה ע"י שנותנים בו קיבה וכה"ג וז"ש כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני כו' והנה למעלה ביחוד העליון הוא ג"כ בחינת מ"ן ומ"ד עם היות שבחינת המ"ד הוא המשכת חכמה עילאה שבתוכה מלובש אור א"ס ב"ה. אך זהו על ידי העלאת מ"ן שהוא בירורי רפ"ח ניצוצים על ידי שהאדם מתפלל באהוי"ר בכח האכילה ושתיה שהוא בירורי ק"נ וכן צמר דציצית וקלף דתפילין כו' וזהו ענין מ"ן דנוקבא שהמלכות דאצילות מתלבשת בבי"ע לברר הרפ"ח ניצוצים כו'.

והנה שרש המ"ן גבוה מאד לפי שהיא מעולם התהו מלפני מלוך מלך כו'. אלא שמ"מ המ"ד הוא המברר המ"ן כו' אבל אחר הבירור עולה בס"ג שלמעלה ממ"ד דמ"ה וכנודע מענין אשת חיל עטרת בעלה. ולכן הוכרחו להמשיל יחוד העליון לזיווג דכר ונוקבא דייקא אע"פ שהוא משל גשמי מאד. (ועמ"ש סד"ה קול דודי בענין מקפץ על הגבעות כו' ובביאור ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו') ועפ"ז יובן הטעם דהיחוד עליון הוא דייקא בבחינת שכינתא שהיא המל' שיורדת בבריאה כו' כי עיקר בירור הרפ"ח ניצוצים הוא בבי"ע משא"כ באצילות לא יגורך רע כתיב ובירידתה לבריאה היא מבררת המ"ן ועי"ז דוקא נעשה היחוד העליון והיינו שהיא עולה באצילות פב"פ עם ז"א כו' ומ"מ הענין הוא ע"ד מ"ש הרמ"ז פ' כי תשא (בדף קפ"ט ע"ב) ודע כי שושנה העליונה היא מלכות דאצילות הנקרא רעיתי וארז"ל מפרנסתי מפני שכל הבירורים המתעלים מלמטה ע"י מלכות התחתונה עולים עד מל' דאצילות והיא מעלה מ"ן לבעלה וע"כ יורד השפע לעולמות עכ"ל ועיין מ"ש סד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין אבן מאסו הבונים כו' ועמ"ש הרמ"ז פ' כי תצא (דרע"ו) ד"ה ואיהו גדיל לה ומזה נלמוד כו' ע"ש. ובפ' פנחס (דרט"ו ב') לאה ורחל נעשים אחד וכ"כ עוד ר"פ תרומה (דקכ"ו ע"ב) גבי מי זאת כו' ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת בענין עליית הנשמות ע"י ירידתן בגוף שמתחלה היו מבחינת היחוד דאיהו וגרמוהי חד וע"י התלבשותן בנה"ב מתעלות להיות בבחי' היחוד דאיהו וחיוהי חד ומובן זה ג"כ עפמ"ש כאן שכשהן באצילות נמשכו מפנימית הכלים שזהו ענין איהו וגרמוהי כו' וע"י ירידתן בבי"ע יתעלו יותר כמש"ת בפי' שחורה אני ונאוה (ועמ"ש בד"ה אם בחקתי הנה מבואר בע"ח):

ג **והנה** להבין ביאור ענין שחורה אני שמקבלת בחינת הטפה היא בחינת ח"ע בבחינת שחורה דהיינו בבחינת ההלכות ודקדוקי סופרים שהן קווצותיו תלתלים שחורות כעורב. הענין דאיתא באדרא דנשא (דקל"ב) וז"ל דתניא כתיב קווצותיו תלתלים שחורות כעורב וכתיב ושער רישיה כעמר נקא. לא קשיא הא בדיקנא עילאה הא בדיקנא תתאה. וע"ד כד אתייהיבת אורייתא לישראל אתייהיבת באש שחורה על גבי אש לבנה עכ"ל ודף קל"ו ע"א איתא קוצי דשערי אוכמן כו' דאחידן ביה דכיין ומסאבן ומכאן אתאחדן טעמי אורייתא בדכייא במסאבא עכ"ל דפי' דכיין ומסאבן היינו מה שהוא כשר ופסול טמא או טהור. נמצא שרש ההלכות שבל"ת נמשכין משערות דז"א וההלכות שבמצות עשה נמשכים מבחינת עמר נקא שערות דא"א.

והענין כי הנה כבר נתבאר למעלה שכשנצרך להיות המשכה והתגלות חדשה מאור א"ס ב"ה צ"ל הכל ע"י כתר שהוא ממוצע בין המאציל לנאצלים. וזהו המחדש בטובו. פי' שממשיך האור חדש ממקור בחינת א"ס ב"ה על ידי טובו הוא בחינת ורב חסד שהוא מדת הכתר וע"י"ז אח"כ אור חדש על ציון תאיר.

והמשכה זו מהכתר בע"ס הוא רק ע"י בחינת שערות כמ"ש בע"ח ובזהר דאו"א יונקים ממזלות. והענין כי הנה בעצמותו יתברך נאמר אני הוי' לא שניתי ולאו ביה מכל אינון מדות כלל ולכן בכדי שיהיה ההמשכה והתגלות מא"ס בבחינת חכמה שיומשך מאנת בחינת חכים. זהו ירידה גדולה והוא על ידי רב חסד וכמ"ש עולם חסד יבנה שישפיל את עצמו שיהיה נקרא בשם חכים ומבין.

ואי אפשר להיות נמשך מבחינת ורב חסד בחכמה כ"א על ידי בחינת שערות לבד. והכלי לזה שיהיה זה הגילוי מאור א"ס הוא על ידי המצות תרי"ג ארחין דגלגלתא שרש המצות רצון עליון ונמשך ע"י שערות י"ג תקוני דיקנא דא"א מדה"ר ורב חסד ואבא יונק ממזל השמיני התגלות טעמי המצות. אך הנה כל בחי' ההשתלשלות הנ"ל הוא רק מבחינת יוד אחרונה דשם ס"ג שבטהירו עילאה כמ"ש בספר עמק המלך שער ג' (והובא מזה במק"מ פ' בראשית על דף ט"ו) ובזהר פ' שמות (נ"א פ' בראשית) איתא שהתהוות כל העולמות הוא ע"י מחשבה אחת ולכן הכל נחשב כטפה בים אוקיינוס. לכן בעצמותו יתי' לא שייך לומר אפילו סכ"ע שאינו בגדר עלמין כלל וגם מה שאמר אנת חכים דהיינו שמבחינת אנת נמשך להתלבש בבחי' חכים כנ"ל הנה בעצמותו ומהותו אין שייך גם זאת אלא אנת ר"ל על סכ"ע. כי עצמות א"ס פשוט בתכלית הפשיטות ואור צח ומצוחצח אוכם הוא קמי' וכלא ממש חשיבי אני הוי' לא שניתי וכמו קודם שנברא העולם וכל מקור ההמשכה וההתגלות הוא רק מבחי' מל' דא"ס. אבל בעצמות א"ס לא

שייך גם זאת שיהי' מקור שיתגלה איזה הארה ואינו שייך לעולמות כלל שיאמר אנת חכים. רק מבחי' מל' דא"ס אף שהוא אור א"ס מ"מ היא בחי' שיוכל לומר ולהשתלשל מזה עולמות אבי"ע סוכ"ע ע"י דילוג והארת קו וחוט. וע"ז אמר אנת חכים.

והנה התגלות האור מבחינ' זו מבחי' אנת לבחי' חכים דהיינו שיהיה נמשך התגלות מסכ"ע הארה לעלמין שהחכמה היא ראשית עולם האצי' וכתיב כולם בחכמה עשית. הוא ע"י מצות עשה וע"ז הגילוי נאמר ושער רישי' כעמר נקא בחי' לובן עליון התגלות רצונו וחסדו ממש. (וע' מזה בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפי' אחרי) והוא פי' דיקנא עילאה דר"ל דיקנא דא"א והיינו ע"י קיום רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים דמלכא שע"י שעושין המצוה ומקיימין רצונו ית' ממשיכין רצונו ממש בעולמות. והאבות קיימו את התורה ברוחניות הי' ההתגלות למעלה באצי' ע"י עובדות שלהם אבל כדי שיהי' ההתגלות למטה ממש מבחי' עשר רישי' כעמר נקא הוא ע"י מעשה המצות בגשמיות ממש שע"י זה נמשך גילוי בחי' סכ"ע למטה שיהי' למטה ג"כ הגילוי כמו למעלה בחכמה עילאה שנמשך בחי' אנת בבחי' חכים כנ"ל (ועמש"ל בפי' לך לך ועמ"ש מענין השערות ע"פ ועשית בגדי קדש לאהרן כו' ומ"ש ע"פ והיה לכם לציצית בפי' והייתם קדושים). אך שיהי' התגלות עצמותו כביכול שלמעלה מבחי' סוכ"ע לא יוכל להיות כ"א לעתיד לבוא (ועיין בהרמ"ז בפי' בראשית) (בדף ד' ע"ב) שכתב. וז"ל ונלע"ד שעיקר התיקון הוא לזמן תיקון העולמות אחר זמן המשיח שאז יהיה בנו כח להמשיך הטפה מפנימיות עתיק משא"כ עתה עכ"ל והנה אז יהיה הגילוי גם למטה ממש (ועמ"ש ע"פ שימני כחותם) ועל ידי שמקיימין מצות ל"ת כמשי"ת והנה מצות ל"ת הם בבחינת דיקנא תתאה דהיינו דיקנא דז"א קווצותיו תלתלים שחורות כעורב תלתלים תלי תלים של הלכות דברי סופרים בחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר וגם גדרים וסייגים שמדרבנן רובם הם במצות לא תעשה והם שחורות כעורב בבחינת אכזריות דהיינו שנצרך לזה ג"כ מדת גבורות לפסוק שהדבר פסול ולא יוכל להתעלות אף שבהכרח יש בו ניצוץ מקדושה עכ"ז דוחין אותו.

וז"ש באדרא דשערי אוכמן כו' דאחידן בי' דכיין ומסאבן לפסוק שזה הוא טהור וכשר ויכול להתעלות ודבר אחר טמא ופסול ואינו יכול להתעלות אף שיש בו ניצוץ. ויש בדברים אסורים ג"כ ב' בחינות דכמו שבקדושה יש פנימי ומקיף כן יש בקליפה ג"כ ב' בחי' הנ"ל כמו לא תאכל חלב וכדומה זהו בחינת פנימית שהמאכל נכנס בפנימית ויש בחינת מקיף היינו אף שאין נכנס בפנימית שום דבר נטמא גופו כשנוגע בו וזהו בחי' מקיף דקליפה שזהו כל ענין סדר טהרות.

ולכן ארז"ל ודעת זה סדר טהרות. שצ"ל שלא יהיה שום מסך מבדיל לא מפנימי ולא ממקיף דקליפה ועל ידי זה לעתיד לבוא יהיה התגלות הארה מעצמותו ומהותו. וזהו שחורה אני ועי"ז דוקא ונאוה. היינו דעם היות שהנשמה כשיורדת בבי"ע בבחינת גבול היא בבחינת שחורה אני. אבל על ידי קיום המצות ג"כ בבחינת קוצותיו תלתלים שחורות כעורב בדקדוקי סופרים גדרים וסייגים שהם מבחי' גבורות קדושות ונדחה עי"ז הסט"א. לכן אף שלמטה אני שחורה ג"כ כעורב שלא בבחינת המשכה. אבל עי"ז ונאוה כי המצות ל"ת הם כלים שעל ידי קיומן יהי' לע"ל התגלות עצמותו ומהותו מה שנאמר בו אני הוי' לא שניתי ואינו בגדר שום הארת המשכה מאתו יתברך (ואמנם מה דהלכות דל"ת תלויין בדיקנא דז"א שהוא למטה הרבה מבחי' דיקנא דא"א דשם תלויין הלכות דמ"ע ובמ"א איתא דל"ת נמשכין מי"ה ומ"ע מו"ה יתי' לקמן אי"ה):

ד **ולבאר** הטעם צריך להקדים ענין תוהו ותיקון דהנה שבה"כ דתהו הי' מחמת שהיה האור רב והכלים קטנים מהכיל ולא יכלה הכלי להגביל את האור לכן נשברו הכלים ונפלו למטה והאורות נסתלקו בעצמות המאציל. ואח"כ נבררו ונתקנו והתיקון הוא שנעשו בבחינת פרצופים ולהיות כל מדה כלולה מעשר ובריבוי הכלים נתקנו האורות וכמ"ש הרח"ו בפי' האדר"ז כי סוד התיקון הוא המעטת האור ואדרבה זו היא סיבה שיוכלו לקבלו הכלים המתבררים.

והנה תחלה נתברר מהכלים דתהו מה שנכלל בעולם האצי' בכלים דע"ס דתיקון ומה שלא היה יכול להכלל באצילות ירד לבי"ע ונבררו שם שנתגלו נשמות ומלאכים. ולכן יש כח בהמלאכים להיות והחיות נושאות את הכסא ועל הכסא כמראה אדם בחי' אורות וכלים דאצי'. וזהו לפי ששרשם מעולם התהו ואורות דתהו גבוהים יותר מאורות דתיקון שהרי התיקון הוא המעטת האור (דרך נקבים וצינורות ושערות) רק שמחמת שבה"כ נסתלקו האורות במאצילן והכלים נפלו למטה אכן אחר שנבררו הכלים ונתעלו מנפילתן חוזר להתגלות בהן שרשן אורות דתהו שהוא בחי' לפני מלך מלך לבנ"י. וזהו שע"י הביטול שבחיות המרכבה זעות מחיל כסא שהוא בירור ותיקון מה שיש בהם משבה"כ שנברר ונתקן עד שנכלל בבחי' ביטול אז נתגלה בהם הארה מאורות דתהו שנסתלקו לעצמות המאציל ועי"ז נושאות את הכסא והאדם שעל הכסא לבחי' עצמיות א"ס ב"ה בחי' כי לא אדם הוא והנה המלאכים הם שכבר נברר וזהו ואשר משרתיו כולם עומדים שעומדים בבחי' ביטול וכן הנשמות וכמ"ש בע"ח שהנשמה עצמה אין צריכה תיקון ולא ירדה רק לברר הנה"ב כו'.

והנה כמו שיש ג' שותפים באדם אב ואם והקב"ה נותן בו נשמה. כמ"כ בבהמה הגשמי' יש בה נפש מבחי' החיות שבמרכבה מבחינת השמרים והפסולת שעדיין לא נברר והם מתבררים על ידי האדם שאוכלן ובכח שאכל הבהמה יוכל לומר אחד ואהבת בכל לבבך בבי' יצריך ולהתפלל במס"נ על ידי זה נבררו גם הבהמות וכל הדברים המותרים לאוכלן ועי"ז מתגלה הארה מאורות דתהו כנ"ל בענין והחיות נושאות כו' וכן כשעושין מהם מצות עשה כמו שופר סוכה ולולב ציצית ותפילין ממשיכים התגלות האורות דתהו שנסתלקו שיתגלו בכלים דתיקון (ויומשך גילוי זה בנפש האלקי' וכמו למעלה והחיות נושאות את בחינת האדם שלו). וכ"ז הוא בדברים המותרים לפיך. משא"כ הדברים האסורים שלא יוכלו להתעלות כלל. והנה צ"ל דבמרכבה הקדושה פני אריה אל הימין הרי הוא קודם במעלה וגבוה מפני שור ולכן ג"כ בקרבנות הי' אריה דאכיל קרבנין.

ומדוע למטה השור מותר לאוכלו ויוכל להתעלות ע"י האדם שאוכלו או שמקריבו ע"ג המזבח שעי"ז נתעלה עצם השור ונכלל בקדושה משא"כ האריה הוא מחיות טמאות אשר אסורים באכילה ואינו ראוי לכל דבר שבקדושה שלא הוכשר למלאכת שמים אלא מן המותר בפיך. והענין כי הנה נודע שהקליפה קדמה לפרי. ולא שהקליפה ממש קדמה לפרי ח"ו אלא שהאור וחיות הלובש בתוכו בבחינת גלות ונפל שמה משבה"כ הנה הוא ממדרגות עליונות יותר מהפרי עצמה (וכמ"ש בד"ה ויהי בשלח פרעה) וכנ"ל מענין תוהו ותיקון ואעפ"כ הקליפה עצמה היא סיגים וקליפה. ולכן האריה למטה הוא חיה טמאה ולמטה מהשור שהוא לגבי האריה כמו פרי לקליפה ואמנם שרש האור והחיות והניצוץ המלובש בו הוא מבחינת שלמעלה מהשור שהרי למעלה פני אריה אל הימין כו'.

והנה כענין התהוות האריי' שלמטה מפני אריי' כך עד"ז הוא ענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל פי' שיצא ממנו בבחינת סיגים שנפרדו מהכסף ואז נעשה אברהם מרכבה לחסד דאצילות כמו הכסף לאחר שהוטהר מהסיגים.

ובעת שהיה קודם בירור הכלים דתהו הי' כלול ישמעאל ג"כ בבחינת אברהם ונעשה שבה"כ וישמעאל קדם ליצחק כמו קליפה קדמה לפרי ולכן היה הוא הבכור והיינו כמו בחינת האריה שלמטה לגבי השור עד"מ כי בחינת יצחק הוא כמו בחינת פני שור שבמרכבה הקדושה וישמעאל הוא כמו בחינת האריה שלמטה שהרי שרשו גבוה יותר דהיינו מבחינת פני אריה אמנם הוא עצמו יצא בבחי' סיגים וקליפה (ומזה יובן ענין שחורה אני ונאוה כאהלי קדר כדלקמן) וכמו השליא שמקפת לולד וזהו לפי שבשרשה כשהיתה כלולה בהטפה היא נעלה יותר ואח"כ ע"י הבירור נפרדת וזורקין אותה. והענין

הוא כי מה שהוא גבוה יותר בשרשו כשנופל בבחינת שבה"כ נופל למטה יותר. ולכן גם בענין שבה"כ דתהו יש כמה בחינות שמה שנפל למטה יותר זהו מפני ששרשה היה גבוה יותר שהיו האורות גבוהים יותר ולכן הכלים לא הכילום ונפלו בכח למטה יותר ויש מבחינת הכלים שנשברו ונפלו שנשתלשלו בבחינת בהמות וחיות המותרים באכילה ומה שגבוה יותר בשרשו נפל למטה יותר בדברים שאסור באכילה.

והנה קיום המצות ל"ת הוא הכל בדברים האסורים ששרשן גבוה יותר מהדברים המותרים כמו אריה נגד שור ועל ידי קיום רצונו ית' בבחינת הל"ת היינו בבחינת דחייה שדוחין אותן הפנימי' ומקיפים דקליפה היינו על ידי מניעת האכילה לא תאכל או שנזהרים מלטמא בהם וכל הגדרים והסייגים שבהם ע"י"ז רוח הטומאה יעביר מן הארץ ולא יהיה שום הסתר וקליפה ומתגלה ע"י"ז עצמיות האורות עליונים הגבוהים יותר מהאורות המתגלים ע"י מ"ע שבדברים המותרים כו' וכמו שלמעלה גילוי בחינת פני אריה הוא גבוה מבחינת פני שור כו' ועמ"ש בפ' עקב ע"פ ויאכילך את המן כו':

ה **וזהו** שחורה אני כו' אל תראוני שאני שחרחורת ששזפתני השמש. היינו כי אף שלמטה אני בבחינת שחרות ובע"ג ובקיום דברים גשמיים אבל ע"י כל זה דוקא הנני בא למעלה גדולה שע"י"ז יתגלה חדשות התגלות עצמותו ומהותו דהיינו דרך כלל ע"י קיום כל המצות מ"ע ומצות ל"ת. שהם בדברים גשמיים אשר שרשם מעולם התהו ואורות דתהו נסתלקו בעצמות המאציל ולכן ע"י קיום רצונו רצון העליון דוקא בדברים הנ"ל יתגלה אור א"ס גילוי יותר נעלה ממה שנתגלה באורות דתיקון.

ואף שלמטה אני בהסתר וצמצום אבל ששזפתני השמש. כי שמש ומגן הוי' אלקים ושמש הוא בחינת יחו"ע לך הוי' הגדולה כו' שבטלים באור א"ס. ולכן כשמאיר למטה השמש התגלות הארה מבחי' יחו"ע בנפש ע"י ההתבוננות בק"ש בבחינת יחודא עילאה. איך דכולא קמיה כלא חשיב וע"י קיום המצות כי כל התגלות אור חדש מאור א"ס שאינו בגדר ההשתלשלות צ"ל ע"י בחינת ממוצע היינו בחינת כתר וע"י תרי"ג ארחין שנמשכו מגלגלתא ונשתלשלו למטה בקיום רצונו ממש.

וע"י"ז ונתגלה האור מסוכ"ע ע"י קיום רצונו בדברים גשמיים אשר שרשם מעולם התהו שנסתלקו האורות למעלה כנ"ל. אך מעלת הגילוי שע"י קיום מצות ל"ת יותר מהגילוי שע"י קיום מ"ע הוא כי הנה בבחינת סכ"ע יש ג"כ ב' מדרגות האחד מה שנקרא סוכ"ע א"כ הוא שייך לעלמין שאף שהוא סובב ואינו מתגלה מ"מ שייך לקרותו בשם סובב לעלמין ושיהיה הסכ"ע בבחי' גילוי ממש הוא ע"י קיום המ"ע שהם בדברים המותרים.

אבל עצמותו ומהותו לא שייך לקרותו באמת בשם סוכ"ע כנזכר לעיל והוא בחינת אני הוי' לא שניתי כמו קודם שנברא העולם ממש.

והוא המתגלה ע"י קיום מצות ל"ת דוקא ע"י גבורות ודחיי' הקליפה כי הגבורות בשרשם גבוהים מהחסדים כמו מעלת הזהב על הכסף או כמו שמלח ממתיק הבשר. היאכל תפל מבלי מלח שע"י המלח נתגלה הטעם הרי טעמים שהוא בחינת גבוה (וחיך אוכל יטעם. לכן גם אותיות גיכ"ק שמהחיך גבוהים משאר אותיות כמ"ש ע"פ וספרתם לכם ממחרת כו' עיין באדר"ז דף רצ"ה ע"ב) מתגלה ע"י המלח דוקא שהוא בעצמו למטה מהמאכל שהרי אינו ראוי לאכילה והוא בבחינת גבורות וגם כמו מלה בסלע משתוקא בתרין דהיינו ע"י קיום הל"ת בבחינת שלילה אשר הם בדברים האסורים אשר הניצוצים שנפלו בהן שרשן ממקום גבוה יותר לכן ע"י קיום רצונו יתי בהן לדחות הקליפה ע"ז הוא התגלות עצמותו ומהותו ממש.

וזהו ענין שחורה אני ונאוה. כאהלי קדר. כי הנה מבואר למעלה בענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל. שיצא בבחינת סיגים כמו התהוות האריה למטה מבחינת פני אריה שבמרכבה. ואעפ"כ מקבל חיותו מאברהם אלא שהחיות הוא עיקר בבחינת מקיף כי הסט"א אינו יכול לקבל את הקדושה בבחינת גילוי פנימית רק בבחינת מקיף וכמו י"א סממני הקטורת שהעשרה הן המלובשים בקליפות בבחינת גלות והי"א הוא בבחינת מקיף והוא לבונה שהוא בעצם לבן ועיקר חיותם הוא מהמקיף כו' (ועמש"ל מזה בפ' תולדות ע"פ ראה ריח בני כו') והנה יש ב' מקיפים האחד כמו בחינת לבוש שהוא מקיף מקרוב הב' מקיף עליון יותר כמו אהל ודירה שהוא מקיף ג"כ אך הוא מקיף מרחוק וגם האהל והדירה יקר יותר מהלבוש כו'.

והנה מה שהקדושה מחיה לסט"א הוא רק מרחוק. וזהו ענין אהלי קדר. אהל דוקא ואומרת כנ"י שכך יש אצלי גילוי בחינת מקיף עליון אשר הוא מקיף מרחוק כדכתיב זכרו את ה' מרחוק. והיינו כי בחינה סוכ"ע נקרא סובב לעלמין. וזהו ענין הלבושים הנעשים ממעשה המצות והוא בקיום מ"ע אמנם ע"י שחורה אני בקום מצות ל"ת שהוא בחינת שחורות כעורב ע"ז ונאוה כאהלי קדר שנמשך גילוי עצמותו ומהותו שאין שייך לקרותו אפילו סובב לעלמין כנ"ל (והיינו דכמו שהמקיף המחיה הסט"א הרי רחוק הוא בערך מהם וכמ"ש בע"ח שער עשירי פרק י"א כי אין קדש מתערב בחול כו' כמ"כ לגבי עצמות א"ס ב"ה הרי גם העולמות היותר עליונים כלא ממש חשיבי ורחוקים יותר בערך לגבי אור א"ס ב"ה יותר לאין קץ מערך ריחוק שבמשל דלעומת זה לגבי בחינת המקיף שלהם דאהלי קדר. ולכן נמשל מקיף זה העליון הנמשך מאור א"ס ב"ה ממש.

למשל אהלי קדר כו' דוקא. ועמ"ש ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית מענין ב' מקיפים אלו דלבוש ובית כו' ועוד יש להטעים הענין שנמשל לאהלי קדר דוקא כי הנה בקדושה הם ע"ס עשר ולא אחד עשר וכמ"ש בס"י והובא ברע"מ ר"פ כי תשא. ור"ל כי בכתר יש ב' בחינות עתיק ואריך ובחינת עתיק אינו ממנין הע"ס וזהו ולא אחד עשר כו' ועיין בע"ח שער כ"ב פ"א אות ד' ואין אנו מונין כו' וכן בכל כללות האצילות עתיק יומין כו'. והנה המשכת בחינת מקיף העליון הנ"ל שבבחינת אהל ובית שלמעלה מבחינת לבוש כו' זהו בחינת עתיק שהוא בחינה תחתונה שבמאציל אור א"ס ב"ה ממש. ולכן נמשל לאהלי קדר דוקא משום דשם ודאי אין המקיף בערך הפנימי כנ"ל כמ"כ אפילו עולמות היותר עליונים רחוקים מאד בערך לגבי א"ס ב"ה יותר לאין קץ מערך ריחוק שבמשל דאהלי קדר לא מיניה ולא מקצתיה. ועכ"ז גם מקיף העליון זה מתגלה ע"י קיום מצות ל"ת. ומטעם הנ"ל. וע"פ לשון הקבלה י"ל הטעם שנמשל לאהלי קדר דוקא כי הנה בקדושה הם עשר ולא אחד עשר דהיינו ע"ס והתחלתן מבחינת א"א ופי' ולא י"א היינו כי בחינת עתיק אינו ממנין הע"ס והנה א"א נקרא סוכ"ע אכן בחינת עתיק אינו נקרא אפילו סוכ"ע לכן נמשל לאהלי קדר ששם יש י"א כתרין והבחינה הי"א שזהו בחי' לבונה נקרא בחינת אהלי קדר כנ"ל. וא"כ ע"י דקדושה שאינו ממנין העשר ספי' נמשל לבחינת זו דוקא. וזהו שהיו במשכן י"א יריעות עזים שיומשך גם בחינת מקיף העליון כו'. ועיין מ"ש בד"ה ויקרא אל משה בפי' ולא יכול משה לבוא אל אהל ועד כי שכן עליו הענן ע"ש. והנה הגם דבמ"ע נמשך ג"כ מבחינת עתיק אך כי במ"ע נמשך מז"ת דע"י המלובשים באי"א אבל בחינת ג"ר דע"י שאינן מלובשים כלל באי"א נמשך ע"י קיום מל"ת דוקא וכדלקמן ועפ"ז יובן ג"כ הטעם דמצות ל"ת תלויין בשערות דז"א דוקא ומ"ע בת"ד דא"א. וזהו ענין שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה כמש"ל בשם האד"ר) (דקל"ב) ור"ל דאש שחורה זהו בחינת מל"ת ואש לבנה זהו בחי' מ"ע וכ"ה בסה"מ סי' קל"ט בשם הרמ"ז. והענין דכתיב ותורה אור והנה עיקר אור הנר המאיר הוא מגוון הסמוך לפתילה אבל הגוון לבן המקיף עליו הוא אינו מאיר בעצמו כו' כן הוא לעיל ולכאורה אדרבה עיקר האור הוא מגוון לבן משא"כ הגוון הסמוך לפתילה הוא שחור או גוון תכלת ואינו מאיר כ"כ. אמנם נראה שהכוונה ע"ד מ"ש בזהר בראשית (דנ"א ע"א) ועל נהורא חוורא שרייא לעילא נהורא סתימאה דאקיף ליה וכ"כ בפי' לך לך (דפ"ג ע"ב) ופי' הרמ"ז (הובא בסה"מ סי' קל"ט) דנהורא סתימאה הוא על סוד הכתר הסתום ומקיף את הכל כו'. ומעתה יש להבין ג"כ בענין התורה שנתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה שהם בחינת ב' גוונים הראשוני' וזהו ותורה אור.

ויש עוד בחינת נהורא סתימאה שהוא מקור האור וזהו ענין דברי סופרים שמהם נמשך להיות בחינת הספר הוא בחינת ותורה אור כו' והנה מ"ע הוא בחינת נהורא חיוורא הוא אור אשר יוכל לבא לידי גילוי האור וחסדו מאתו ית' קיום רצונו בקום ועשה והוא בחינת שערות דא"א שהם בחינת כעמר נקא נהורא חיוורא שכדי שיהיה האור בבחי' גילוי א"א רק ע"י בחי' שערות וכמש"ל בענין התיקון שהוא הממעטת האור כו'. אבל הל"ת הם תלויין בשערות דז"א שנקרא שחורה נהורא אוכמא שלמטה מת"ד דא"א שנקרא אש לבנה והיינו כי אין האור בא בבחינת גילוי רצונו בקום ועשה רק בבחינת לא ולכן נקרא ג"כ נהורא תכלא שמכלה דבר אחר כי עיקר אתכפיא סט"א הוא ע"י קיום מל"ת. אמנם אף שהה למטה משערות דא"א שהם אש לבנה כעמר נקא. אבל באמת שרש האור שבל"ת גבוה יותר מאש לבנה דמ"ע דהיינו שהוא מבחינת נהורא סתימאה המקיף על נהורא חיוורא אשר לגודל מדרגתו אינו מושג ענינו ומהותו וכמ"ש בפע"ח שער השבת ספ"ד ועיין מ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים מענין יסוד האש עצמו כו' ע"ש והתגלותו הוא ע"י שערות שחורות דז"א שהם בחינת נהורא אוכמא ממש שכמו שהם למטה הם למטה הרבה משערות דא"א שהם כעמר נקא בחינת ורב חסד להעלות הדברים המותרים שתהיינה כלים ממש לאור א"ס משא"כ בחינת שערות דז"א שחורות כעורב בבחינת גבורות לדחות הדברים האסורים אף שיש בהן ניצוץ כו' עכ"ז דוחין אותו בשתי ידים והרי מעלת ורב חסד גבוה יותר מבחינת הגבורות. אמנם מ"מ בהגבורות דנהורא אוכמא דוקא מתלבש ונמשך בחינת נהורא סתימאה הנ"ל ולא בנהורא חיורא. משום כי ע"י נהורא חיורא ורב חסד שמזה נמשך ימין מקרבת להעלות הדברים המותרים שתהיינה כלי לגילוי אא"ס. הנה א"א להיות כלי לאור א"ס אשר אינו בגדר המשכה ולא בגדר סובב רק הם כלי לאור הסכ"ע ולא לעצמותו ומהותו שאינו בגדר שום המשכה אכן בתלת חללי גלגלתא דז"א אשר שם הוא מקור התחלקות מדות חסדים וגבורות ולכן שם הי' יכול להיות גילוי מעלת הגבורות שהוא בחינת ל"ת והדחיה לדחות דברים האסורים אשר ענין דחיה זו הוא קיום הרצון עליון בדבר גבוה יותר מקיום הרצון שבדברים המותרים וכנ"ל בענין קליפה קדמה לפרי כו' וזה לא היה יכול להיות בדיקנא דא"א אשר שם הכל בחינת רחמים רבים ורב חסד נהורא חיורא כעמר נקא ומעלת הגבורה בדחיה זו שרשה גבוה יותר מן ורב חסד הנ"ל וכענין מלה בסלע משתוקא בתרין דהיינו שע"ז יהיה גילוי עצמות אור א"ס נהורא סתימאה סתימא דכל סתימין. לכן אף שלמטה השערות דז"א הן ודאי למטה במדרגה משערות דא"א מ"מ בהן ועל ידן ע"י קיום מצות ל"ת התלוין בהן נמשך ומתגלה עצמות אור א"ס שלמעלה מהגילוי שע"י מ"ע הנמשך

ע"י שערות דא"א שהן כעמר נקא. וזהו מ"ש באד"ר (דק"מ ע"א) ובגין דהני שערי אוכמי וחשוכן כתיב מגלה עמוקות מני חשך וע"ש בביאור האדרא מהאריז"ל. והכוונה כנ"ל שע"י הל"ת נמשך גילוי עמוקות מה שאינו מתגלה עמוקות כאלו ע"י נהורא חיורא דמ"ע כו'.

וכענין ממעמקים קראתיך כו'. וז"ש מאד עמקו מחשבותיך כו' בפרוח כו' להשמידם עדי עד שע"י דחיית הקליפות דוקא נמשך גילוי מבחינת עומק המחשבה עליונה כו'. ועד"ז מצינו במצות ציצית דהתכלת גבוה מהלבן כו' עיין בפע"ח והיינו הך ממש כי ע"י מצות ציצית כתיב ולא תתורו כו' זהו קיום מצות ל"ת והוא ע"י גוון תכלת שמכלה הרע ודוחהו וע"י גוון לבן כתיב למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי קיום המצות עשה וכמ"ש במ"א. ועוד יתבאר לקמן בטעם שהמל"ת נמשכים משערות דז"א דוקא:

ו **והנה** פי' וענין ונאוה הענין הוא כי הנה המדות שלמעלה מהחכמה היינו שהם מקור המדות וכמו שבמוסף ר"ה ויוה"כ ובנעילה אומרים מי כמוך אב הרחמים שהוא גילוי בחינה עליונה יותר מבחינת אב הרחמן כי פי' אב הרחמן היינו בהתלבשות האור במדת הרחמנות והוא ממדות דאצילות אבל אב הרחמים פי' שמהווה וממשיך מדת רחמנות לרחם על העולמות ולהחיותם (וזהו הטוב כי לא כלו רחמיך) והוא בחינות המדות שלמעלה מהחכמה ולכן אומרים זה במוסף ונעילה כשאומרים קדושת כתר. והנה להיות הגילוי משם במדות דאצילות הוא ע"י בחינת שערות. שהשערות הן רק בחינת צומח עד"מ כי גם המדבר כלול מדצחי"מ ובחינת שערות הם רק בחינת צומח שבו שהוא בחינת המדות שנקרא צומח. משא"כ החכמה נקרא חי שלמעלה מבחינת צומח וכמ"ש והחכמה תחיה.

וכמו שהחכמה דאצילות היא למעלה מהמדות דאצילות ונקרא חיה והמדות הן בחינת צומח כך ג"כ בבחינת ע"י וא"א המדות נקרא צומח וזהו בחינת ושער רישיה כעמר נקא. ומשם שרש הגילוי שע"י מ"ע. אבל ע"י הל"ת נמשך גילוי חב"ד דע"י. כי הנה מ"ע ומל"ת נמשכים משם הוי' הל"ת מי"ה ומ"ע מו"ה ואין הפי' שהם משם הוי' שמלובש בע"ס דאצילות שהרי מבואר למעלה באריכות שהמצות הם גילוי אור א"ס ע"י בחינת הכתר שהוא הממוצע כו'. אלא הפי' שנמשכים משם הוי' דע"י וא"כ המ"ע שנמשכים מו"ה היינו גילוי בחינת ז"ת דע"י שהם המדות וגילוי זה הוא ע"י בחינת השערות ושער רישיה כעמר נקא בחינת צומח אמנם הל"ת שנמשכים מי"ה היינו חב"ד דע"י א"א שיהיה גילוי בחינה זו ע"י שערות ובחינת צומח כו'.

ומ"מ נמשך גילוי זה ע"י שערות שחורות דז"א שהן למטה משערות דא"א וזהו מגלה עמוקות מני חשך כו'. והענין כי אדרבה לפי שבחינת חב"ד דע"י הוא בחינת היותר גבוה לכן יהי' התלבשותו בבחינת שלמטה יותר וכענין הנזכר לעיל מאריה ושור דהאריה שרשו גבוה יותר הרבה משרש השור והרי למטה האריה הוא למטה במדרגה אלא דהיא הנותנת כו' וכך עד"מ זה להבדיל יובן גם למעלה יותר אשר האור מבחינת חב"ד דע"י לא יוכל להתלבש בשערות דא"א רק למטה מהן בשערות דז"א אשר שם האור מאיר על ידי הדחייה בדרך לא כו'.

ובזה יובן הפי' שחורה אני ונאוה שלהיות גילוי בחינת ונאוה הוא דוקא ע"י שחורה אני שחורות כעורב והענין כי פי' ונאוה היינו כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו והוא בחינת יאר ה' פניו אליך שהוא תיקון השביעי מי"ג תקונים דא"א תיקון ואמת שהוא הארת פנים שהפנים פנוי משערות כי הוא למעלה מבחינת שערות וצמצומים שהן רק בחינת צומח. אבל חכמת אדם תאיר פניו היינו עצמות חכמה שבכתר שלמעלה מבחינת צומח כנ"ל (ועיין מ"ש מענין זה בביאור ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ועיין בהרמ"ז בפרשה ויקרא בתחלת הפ' שכ' שבתיקון ואמת מאיר דעת דעתיק כו' ע"ש). וזהו שחורה אני ונאוה שע"י קיום מצות ל"ת שהם נמשכים מבחי' שערי אוכמי. ע"ז ונאוה הוא גילוי הארת פנים שהוא למעלה מעלה מבחינת השערות דא"א וכנ"ל. ועוד בחינה גבוה יותר והוא ענין כיריעת שלמה שהשלום שלו ע"ש הפסוק או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. ב"פ שלום היינו בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. פי' בפמליא של מטה היינו שיהיה התאחדות וגילוי אצילות בבי"ע צ"ל ע"י שלום המחברן ומקשרן. ושלום בפמליא של מעלה היינו התקשרות וגילוי אור המאציל בנאצלים הוא על ידי בחינת יסוד המייחדן ועושה שלום בין דברים רחוקים אשר אין ערוך זה לזה שהרי הוא יתברך המתנשא מימות עולם דאצילות ומ"מ מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כו' (ולפמ"ש בשל"ה פ' ואתחנן דטוב במלופם הוא הטוביות התוכיות הנבחרת מהטוב כו' עכ"ל ועיין בזהר תרומה קס"ה י"ל דטובו הוא הבחי' העליונה שבכתר שע"ז מחדש וממשיך האור ברב חסד דא"א כו' ועיין בזהר ר"פ אמור ובהרמ"ז שם ועמ"ש בד"ה ואתחנן מענין ובטובו מחדש כו') גם באצילות לבד יש ב"פ שלום היינו יחוד חו"ב ע"י הדעת המחברן והתכללות חו"ג ע"י הת"ת גם להיות כל מדה כלולה מעשר כ"ז הוא ענין עושה שלום במרומיו.

וכל זה הוא ענין התלבשותו בעולמות ועושה שלום ביניהם עיין באגה"ק ע"פ והיה מעשה הצדקה שלום אבל יריעות שלמה היינו שהשלום שלו שאין שייך כלל שם לומר

שיש שני דברים שצריך לעשות שלום ביניהם כי"א הכל כלא ממש חשיבי. אפילו אור צח אוכם הוא קמיה ובטלים במקורן כזיו השמש במקורו אשר אין שייך לקרוא בשם אור מחמת כי הוא בטל במאור (וזהו כענין יחוד וביטול ע"ס דעקודים במאצילן שהם עקודים בכלי אחד שמעוצם הביטול באי"ס ב"ה הרי הם בכלי אחד כו' ואין שייך לומר שיש שני דברים שצריך לעשות שלום ביניהם כמו בע"ס דאצילות שכל אחד בכלי מיוחד) ולע"ל יתגלה בחיי זו גם כן דיריעות שלמה דהיינו כאשר יהיה התגלות עצמותו ומהותו אני הוי' לא שניתי זהו נקרא יריעות שלמה שהוא מקיף על כל בחיי השלום וגבוה מהם. הנה יריעות שלמה הם לבנים דהנה כתיב וישכם לבן בבקר היינו הארה מבחינת לובן העליון התגלות חסד עליון בכל הפרצופים וינשק לבניו ולבנותיו הם בחינת עילה ועלול משפיע מקבל ואחי"כ וישב לבן למקומו אך זהו הכל בחינת הארת החסד א"ס ב"ה המתגלה באצי' אמנם מרבע"ה ביקש אעברה נא ואראה את ההר הטוב הזה והלבנון ופי' לבנון כפל לשון הליבון היינו מקור הלבנונית שאינו יכול להתלבש כלל בע"ס ומאיר רק בבחינת מקיף (וז"ש ואראה כו' כי עצם הגילוי יהיה רק לעתיד והתהלכתי בתוככם או אעפ"כ על ידי קיום מצות התלויות בארץ יוכל לבא לבחינת שיראה את בחינת הלבנון בבחינת ראיה לבד) ונקרא יריעות שלמה. נוטה שמים כיריעה. והענין דמבואר למעלה דעל ידי קיום מל"ת נמשך גילוי חב"ד דע"י וזהו מ"ש דל"ת נמשכים מי"ה. ועל גילוי זה אמר ונאוה כאהלי קדר וכמש"ל הטעם שהמשיל גילוי זה כאהלי קדר. ואחי"כ אמר עוד שיתגלה בחינת גבוה יותר והיינו מקיפים דחב"ד דע"י וזהו בחינת כיריעות שלמה (ועיין במבוא שערים) (שער שני חלק שלישי פ"ה) החלק המעולה והגדול מאד הוא הנשאר מקיף כו' ע"ש. וצ"ל ממ"ש (בשער ג' ח"א פ"ה) כי אור הפנימי גדול כו' וכ"כ בע"ח (במהדורא קמא ש"י ספ"ב). וכ"כ במ"ח מס' עתיק ספ"א. ועיין מש"ש במבוא שערים (ש"ג ח"א רפ"ה) ואולי המעיין כו' ע"ש ועיין בהרמ"ז ר"פ שמיני מענין א"פ וא"מ דעתיק שהא"מ הוא מתפשט וכו' עד אין חקר עכ"ל והיינו כמ"ש כאן והכל על ידי בחיי שחורה אני שירדה הנשמה למטה בכדי לקיים בחינת אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא כו' על ידי סור מרע ועשה טוב שעי"ז יתבררו כל הסיגים ממה שנפל משבירת הכלים ולא יהיה שום מסך מבדיל. ונגלה כבוד ה' עין בעין יראו. ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. (ויובן עוד ענין בחינת יריעות שלמה ממ"ש במ"א סד"ה עד דלא ידעי בין ארור המן לברוך מרדכי כי ארור המן הוא הקליפה המכסה ומסתיר שם י"ה בחינת הל"ת וברוך מרדכי הוא המשכת מ"ע בחינת וי"ה. ובחינת תשובה עילאה עולה למעלה מבחינת י"ה ומבחינת וי"ה וכמ"ש גבי יום הכפורים לפני הוי' תטהרו למעלה מבחינת

שם הוי' שבו תלויין המצות עשה ומצות לא תעשה כו'. וכן בפורים זכו לגילוי זה ע"י המס"נ בגזירת המן שהושחרו פניהם וזהו בחינת שחורה אני ונאוה כיריעות שלמה. ולכן השמחה עד דלא ידעי בין כו' כי הוא גבוה הרבה מב' הבחינות דעשה ול"ת כו' ולכן ביוהכ"פ היה מלבין הלשון של זהורית והוא ע"י ההמשכה ממקור הלבנונית וכענין והלבנון כו'):

ז **ואחכ"ז** יובן ג"כ פי' הפסוק מפני שיבה תקום כו'. דהנה מבואר בלק"ת מהאריז"ל בטעמי מצות סוף פר' קדושים. דמפני שיבה תקום. היינו דיקנא דא"א. והדרת פני זקן. היינו דיקנא דז"א.

ואיך שייך לומר על האדם שלמטה שיקום מפני אריך וז"א כו' והלא לית מחשבה תפיסא כו' וכתיב כי לא יראני האדם וחי כו'. אלא הענין דהכוונה על קיום התורה ומצות שהן נמשכין מדיקנא דא"א ומדיקנא דז"א. המ"ע הן המשכות מדיקנא דא"א והלא תעשה הם בדיקנא דז"א.

וכשמקיים המצוה בהידור מצוה כדין ה"ז מקיים מפני שיבה תקום כו' וביותר לפמ"ש במ"א שהמצות נקרא שלוחי ה' ושלוחו של אדם כמותו א"כ זהו ממש מפני שיבה תקום כו' וכן בכלל זה הידור ת"ח וקימה מפני ס"ת וכמבואר בזהר ס"פ קדושים רב המנונא סבא כד הוה חמא ס"ת הוה קם מקמי' ואמר מפני שיבה תקום כו'. וזהו דקי"ל (בקידושין דף ל"ב ע"ב) דמפני שיבה תקום היינו זקן וחכם. והדרת פני זקן היינו שקנה חכמה ואפילו יניק וחכים והיינו כפירוש הלק"ת דמפני שיבה תקום היינו דיקנא דא"א שהוא בחי' סבא כמ"ש ועתיק יומין יתיב כו' ושער רישי' כעמר נקא אבל והדרת פני זקן היינו בדיקנא דז"א אשר הוא בחי' קווצותיו תלתלים שחורות כו' אלא שקנה חכמה קנין הוא המשכה מההעלם אל הגילוי שנמשך בו מח"ס וכדפי' באדרא (דק"מ ע"א) ובגין דהני שערי אוכמי וחשוכן כתיב מגלה עמוקות מני חשך כו' שנמשך ע"י קיום מל"ת בחי' עומק החי"ע עמקו מחשבותיך כו'. וכמבואר לעיל באריכות. והנה פי' ויראת מאלקיך פי' בלק"ת שם שהוא בחי' נוק' מל' דאצילות.

והענין דזה קאי על תשבע"פ דמלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. וז' מצות דרבנן ושאר סייגים וגדרים שמדברי סופרים וכן משמע בזהר שם אמר ר' שמעון מכאן רמז לתשב"כ ורמז לתשבע"פ וכמ"ש במק"מ שם דתשבע"פ היא בחינת נוק' וע"ז נאמר ויראת מאלקיך והענין כי המל' היא למטה מז"א וכ"ש מאריך וע"ז נאמר שערך כעדר העזים כו' ולכן הוצרך לומר על זה ויראת כי באמת חמורים דברי סופרים מדברי תורה

כו' וכנודע מענין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה ששרשן מבחינת סופר שלמעלה מתשב"כ שהיא בחי' ספר.
וכמ"ש עוד במ"א בפי' בינה יתירה ניתנה באשה מבאיש. דקאי על תשבע"פ. דענין שבע מצות דרבנן כמו נט"י ועירובין ונר חנוכה ענינם ג"כ לדחות יניקת החיצונים כמו במצות ל"ת שע"י נט"י לא יינקו החיצונים מהמדות מהצפרנים כו' וזה נעשה במצות דרבנן ע"י קום ועשה מה שבתשב"כ לא יוכל להיות בחי' זו רק על ידי לא שזהו ענין מל"ת ובתשבע"פ בא ונמשך בחי' זו בז' מצות דרבנן שהם מ"ע דרבנן וזהו בינה יתירה ניתנה באשה ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו בענין ואיך לא אשא פנים לישראל שאני כתבתי ואכלת ושבעת וברכת והם דקדקו על עצמן עד כזית כו' דהיינו שהם המשיכו מלמעלה מבחינת ההמשכה שעל ידי תשב"כ כו' ע"ש ועמ"ש מזה עוד בפרשה מטות בד"ה ושמע אביה את נדרה ולכן נאמר על זה ויראת מאלקיך בחינת מל' תשבע"פ קרינן לה.
ועיין מ"ש סד"ה קול דודי בענין הרים וגבעות אבות ואמהות כו' ועל דרך זה יובן גם כן בענין תשב"כ ותשבע"פ וסיום הפסוק אני הוי' דכולא חד וכמ"ש סד"ה את שבתתי תשמרו כו':

פרק ט

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. כי הנה כתיב לא בגבורת הסוס יחפץ. והענין כי הנה כתיב כי תרכב על סוסיך כו' כי מלשון אם תרכב על סוסיך שיש כמה בחינת מרכבות להקב"ה מרכבת יחזקאל פני ארי פני שור כו' ומרכבות זכריה סוסים שחורים סוסים לבנים כו'. וגם אמרינן בגמ' (ע"ז ג' ע"ב) ובלילא מאי קעביד רוכב על כרוב קל שלו ושט כו'. וכמשל המלך שיש לו כמה מיני מרכבות פעם משתמש במרכבה זו ופעם במרכבה זו. והנה כל בחי' ומדריגות המרכבה הוא לגבי בחינת אדם העליון וכמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' שהוא בחינת רמ"ח מצות עשה רמ"ח פיקודין רמ"ח אברין דמלכא ושס"ה לא תעשה שס"ה גידים שהם בחי' אורות וכלים ורמ"ח אברים בחינת כלים ושס"ה גידים בחינת אורות הממשיכים הדם הוא הנפש חיות האברים וכמארז"ל י"ה עם שמי שס"ה.
וזכרי עם ו"ה רמ"ח ששס"ה מצות לא תעשה מבחינת י"ה ורמ"ח מ"ע מו"ה ובחינת אדם זה שהוא בחינת אורות וכלים המשכת אור א"ס ב"ה והארתו בתחתונים בבחינת ירידה והשתלשלות בששת ימי המעשה יום ראשון בחסד כו'.
והנה תכלית ירידות המדרגות והשתלשלות הארות אור א"ס ב"ה בששת ימי המעשה הוא כדי שיהיה עליה ביום השבת כנודע כי ירידה לצורך עליה היא כנודע. דהיינו ע"י

בירור מלבושי נוגה כו' בימות החול. ולכן צריך המשכות אור א"ס ב"ה מבחינת אדם דוקא כי האיש דרכו לכבוש ולעשות מלחמה לאכפייא כו'.

והנה כתיב סוס מוכן למלחמה שבכדי לירד למקום המלחמה צ"ל בחינת סוס רץ כמו עד"מ שהסוס רץ למקום שאין האדם מגיע שם מפני מרחק המקום, וכך עד"מ מפני הירידה הגדולה מאיגרא רמה כו' להיות אור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אור א"ס ואין תכלית כו' שורה ומתגלה בתחתונים צ"ל בבחינת מרכבות סוסים רצים כו'.

ולכן ישעיה ויחזקאל שהיו בזמן הבית וקרוב לו שאז היו ישראל במעלה עליונה לא היה אור א"ס ב"ה בבחי' ירידה והשפלה כ"כ שימות החול אינם רחוקים כ"כ מיום השבת לכך ראו את המרכבה בבחינת פני אריה פני שור כו' שהחיות נושאות ומנושאות עם הכסא שהכסא נושא אותם גם כן שאינם בבחי' ריחוק מקום כ"כ שיש להם איזה שייכות בצד מה לגבי הארות אור א"ס ב"ה הרוכב עליהם. משא"כ זכריה ראה את המרכבה בבחינת סוסים שהם רצים כו' ואינם מנושאים כלל שאין להם ערך ויחוס והשגה במה שרוכב עליהם כלל שהסוס הוא בחינת אותיות כו' שאין בהם השכלה. (והיינו לפי שירידת המלכות בגלות היא בחינת הירידה שלא בדרך ירידת וסדר המדרגות רק בבחי' אותיות שירדו מלמעלה מעלה ונתלבשו למטה מטה משא"כ ישעיה ויחזקאל ראו המרכבה פני אריה ופני שור כו' שהן המשכות המדות שנלקחו מחכמה דרך ירידת סדר המדרגות והתלבשות החכמה עצמה היא במדות כו' ועמ"ש ההפרש בין קבלת המדות מהשכל ובין האותיות בד"ה וייצר כו' את האדם בפי' בראשית ע"ש). והנה כמו שהירידה היא בבחינת סוס כך הוא עלי' ג"כ בבחינת סוס כמ"ש נפשי אויתיך בלילה. פי' בזמן שאין בהמ"ק קיים נפשי אויתיך בלא טעם ודעת בבחי' נפשי בבחי' אותיות כו'.

וכתיב עד מהרה ירוץ דברו שהסוס רץ למקום שאין האדם יכול לילך בעצמו ברגליו כך עד"מ כתיב והארץ הדום רגלי והסוס רץ למקום שאין רגליו משיגים והוא דוקא בזמן שאין בהמ"ק קיים שאין כח ברגלים להיות בחי' חיות נושאות ומנושאות כו' אזי הסוס רץ למעלה מעלה עד רום המעלות למעלה מבחי' אדם שעל הכסא כי בחינת אדם הוא אדמה לעליון משא"כ עליון ממש כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ אתם נצבים מענין פי' עליון כו') כדכתיב ה' איש מלחמה פי' מה שהוי' נקרא בשם איש הוא בבחי' מלחמה להיות נקרא בשם איש ואדם. אבל באמת כי לא אדם הוא להנחם כתיב (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ זכור את יום השבת לקדשו) והגם שהוא בבחי' סוס שאין בו השכלה להשיג את הרוכב כו' מ"מ יש בו בחי' זו להעלות את הרוכב מעלה מעלה כו'. (ועיין מ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות בענין וסוס אשר רכב עליו המלך שריצת הסוס גדולה מריצת הכרוב כו'

ובד"ה וקבל היהודים ובפ' בשלח בד"ה אז ישיר משה ובד"ה אשירה כו' כי גאה גאה) אך הכח שיש לבחינת סוס כנ"ל. הנה כתיב לא בגבורת הסוס יחפץ שגבורת הסוס הנ"ל לא מצד עצמו הוא כ"א רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו חסדו של הקב"ה בכבודו ובעצמו דהיינו מהותו ועצמותו של אור א"ס ב"ה נמשך ונשתלשל למטה להעלות בחינת סוס הנ"ל. וזהו בחינת טלא דנטיף מעתיקא קדישא בשבת כו' שהוא המשכות אור א"ס ב"ה מריש כל דרגין למטה ליתן כח ועוז לעליית הסוס כו' (והיינו כענין מ"ש בפ' בשלח בד"ה לסוסתי שיש סוסין נוקבין וסוסין דוכרין אתעדל"ת ואתעדל"ע כו' אך יש עוד אתעדל"ע שהם אותיות זכרים שהם באים שלא על ידי אתעדל"ת כלל כו' והיינו המשכות מבחינת עתיקא כו' ע"ש והנה משם הוא שנמשך הכח ועוז לעליית הסוס דאתעדל"ת וע"ש עוד ע"פ ויאמר משה אכלוהו היום מענין מוריד הטל כו'). וזהו לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. פי' כמו שיש זה לעומת זה בחינת סוס ברכבי פרעה דקליפה שהחיות אלקות שיש בהם אינו נתפס ומושג בהם להיות בהם בחינת ביטול כו' אלא בבחי' מקיף עליהם מלמעלה והיא בחינת לבונה זכה שבקטורת.

ולכן קרו לי' אלקא דאלקייא כו'. כך דמיתיך רעיתי פרנסתי שישראל מפרנסין ומתפרנסין כו' שהוא ענין המשכת חיות ואור א"ס ב"ה בתוך עלמין על ידי התורה ומצות. כמו שהמאכל ממשיך חיות מהמוח לשאר האברים כו'. נמשל לבחינת סוסתי ברכבי פרעה שהוא בחינת מקיף לפי שהתורה ומצות מעלים את האדם העליון כמו סוס כו' (ועיין בהרמ"ז פ' כי תצא) (דער"ה סע"ב) והנה היכל קה"ק הוא כו' הנהגתו ע"י הסוסים ועיין בסש"ב פנ"ב גבי ומהו הלבוש כו' דלעילא לעילא כו' בהיכל קה"ק ועיין מ"ש מזה סד"ה את שבתותי תשמרו גבי ומקדשי תיראו ומשם יובן מש"כ שהתומ"צ מעלים כו' כמו סוס כו' ועמש"ל מענין אותיות התורה בד"ה לריח שמניך כמ"ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם פי' שעושין ומתקנין בחינת אדם שיתעלה למעלה מעלה לבחינת כי לא אדם כו' וד"ל (ועיין עוד מענין לסוסתי ברבות בשה"ש במקומו ובפ' בשלח ס"פ כ"ג נשא רפ"ח ובזהר ס"פ ויגש דרי"א ע"ב ובפ' בשלח דמ"ו סע"ב):

פרק י

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. פי' רעיתי פרנסתי כמאמר רז"ל ישראל מפרנסין כו'. ולהבין איך הם מפרנסין כו'. וגם להבין דמיון הכתוב בחינת רעיתי לסוסתי כו'. הענין הוא כי הנה כתיב והוא כחתן יוצא מחופתו כו'. פי' והוא קאי על השמש הנזכר למעלה לשמש שם אהל בהם שהוא כחתן וכו' (עיין בזהר ר"פ בהעלותך קמ"ח ב' תרומה דקל"ז א' בראשית ח' ע"א פ' תצא דרע"ט ב') והרמז על תורה שבכתב כי תשב"כ נקרא

שמש ותורה שבעל פה ירח שכשם שהירח מקבלת אורה מהשמש שע"י כן תזרח אורה כך תורה שבע"פ היא המקבלת מתשב"כ. וכמו שאמר בגמ' מנלן דכתיב כו' או מנא הני מילי כו'. אך תורה שבכתב היא בחי' כלל ותשבע"פ בחי' פרט ואין בכלל אלא מה שבפרט שגם בתשב"כ הוא ענין התרי"ג מצות בכללם שפרטיהם מבוארים בתורה שבעל פה והכל בחי' א' יחשב.

ולהבין איך הוא כחתן יוצא כו'. הנה כתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה. פירוש חסד יבנה שהחסד הוא נבנה ומתהוה ויבנה לשון הוה שתמיד הוא נבנה וכמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית וטובו והתהוותו של חסד זה הוא מבחינת חסד עליון כי חפץ חסד הוא (ועיין בזח"ג נשא קל"ג ב' ח"א ויחי ר"ל סע"ב בראשית ד"י ע"ב ח"ב קס"ו ב' ע"ט א'. ח"ג ע"ז א' קמ"ה ב' רנ"ז א') והנה בא"ס ב"ה לא שייך מדת החסד כלל וכמ"ש בתיקוני זהר לאו דאית לך צדק ידיעא כו' ולאו מכל אלין מדות כלל אלא ע"י כמה צמצומים והשתלשלות מעילה לעלול נמשך אור א"ס ב"ה ונתלבש במדת החסד כו'. אך כדי להיות נמשך הארה והמשכה זו הנה נודע שתחלת בריאת העולמות הי' מפני כי חפץ חסד הוא מאליו וממילא ועכשיו באתערותא דלתתא תלי' אתערותא דלעילא שיהי' נמשך אור א"ס להיות חפץ חסד שיהיה חסד יבנה ואתערותא דלתתא זו הוא מה שכתוב כי אמרתי כו' שאמר דוד המלך ע"ה בעד כלל ישראל כי אמרתי פי' כאשר אני אומר אזי חסד יבנה ובחי' אמירה זו היא בלב בחינת מחשבה ורעותא דליבא ע"י התבוננות בה' אחד מקרב איש ולב עמוק ואזי חסד יבנה ואתערותא דלתתא רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

וכמ"ש את ה' האמרת כו'. וכמארז"ל עשיתוני חטיבה אחת בעולם דהיינו בחי' ה' אחד כו'. וזהו כי כל בשמים ובארץ שמים שם מים הוא בחינת חסד עליון המתפשט ומתלבש למטה בארץ וכי כל בחי' נו"ן שערי בינה בגימטריא כל שהוא בחינת התבוננות הנ"ל הוא הממשיך להיות בשמים בחי' חסד (ע' במק"מ בפי' הזח"א ויחי) (ר"ל ע"ב) וע' בזהר פ' ויגש (ר"ז א') ע"פ כונן שמים בתבונה כל יומא ויומא כו' וזהו יבנה לשון הוה וגם יבנה אותיות בינה ומשם בארץ וכנס"י נקרא כלה שמקבלת מבחי' כל. ופי' כלה מלשון כלתה נפשי שע"י רעותא דליבא רוח אייתי רוח כו' וזהו לעולם ה' דברך נצב בשמים שדבר ה' מקור נש"י. הן הממשיכים בחינת שמים שם מים כו':

ב **אך** להבין איך יש ערך ויחוס נברא לגבי הבורא יתי להמשיך אור א"ס ב"ה שיתלבש בבחי' חסד כו'. הנה כתיב כי על כל כבוד חופה. פי' כבוד הוא מ"ש ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהם בחי' כבוד והתלבשות אור א"ס בתוכם כסדר כל ההשתלשלות

ועל כל כבוד שהוא עליהם וגבוה להם הוא בחי' חופה שהוא מבחי' מקיף וסובב שאינו יכול להתלבש תוך עלמין (ועיין מ"ש מענין חופה בד"ה תורה צוה ובד"ה כי על כל כבוד חופה) והוא הנותן כח ועוז לאתערותא דלתתא להיות תליא בה אתערותא דלעילא כי לפי שהוא בחי' עליונה מאד נעלה מבחי' סובב כו' לכך יכולה להיות סובבת ומקפת גם למטה מטה וכמו שכתוב ומתחת זרועות עולם כי בחינת מעלה ומטה שוין כו' והוא בחינת עונג העליון דהיינו בחינת אור א"ס ב"ה ממקור התענוגים ומקור החיים כמו שכתוב כי עמך מקור חיים שהוא המתלבש בתורה ובמצות גם שהם מלובשים בענינים גשמיים כו'.

וזהו אשר קדשנו להיות תלוי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא שלמעלה מעלה מבחינת עוה"ב. כי ביו"ד נברא עוה"ב הגם שהוא תענוג הנשמות תענוג נפלא עד אין קץ ותכלית עד שאמרו בגמרא על אלישע אחר מוטב דלדייניי כו' שכל יסורי גיהנם כדאי בשביל עונג זה אפי' בשביל ג"ע התחתון.

וכ"ש בשביל ג"ע העליון עכ"ז הוא רק בחי' יו"ד שהיא הארה אחת קטנה כו'. אבל התורה והמצות נמשכים מעונג העליון שלמעלה מעלה מזה דהיינו מבחי' אור א"ס ב"ה ממש בעצמו ובכבודו שלכן אמרו יפה שעה אחת כו'. וכמ"ש במ"א ומשם נמשך כח ועוז לנפש האדם שהוא בסדר ההשתלשלות בי"ע בחי' כבוד כו' להיות תלוי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא שלמעלה מסדר ההשתלשלות (ועמ"ש ג"כ מזה באריכות בד"ה ביום השמיני עצרת. גדול תלמוד שמביא כו') ועי"ז נמשך הארת אור א"ס ב"ה להיות בחי' חסד יבנה. וכמו עד"מ בגשמיות בתענוגות בני אדם הנה התענוג מעדן הבשר והאיברים להעבותם ולהגדילם כך הנה התענוג העליון המלובש בתורה ומצות הוא המגדל ומעבה כח הנפש להעלותה ולקשרה למעלה מעלה להיות אשת חיל עטרת בעלה שתוכל להמשיך אור א"ס ב"ה שיתלבש בבחי' חסד יבנה כו'.

וזהו דברך נצב בשמים נצב מלשון שררה וכמ"ש נצב מלך שבחי' דבר ה' זו הלכה שלומד הנה הגם שהוא למטה מלובש בענינים גשמיים. אעפ"כ עושה פרי למעלה להיות בבחי' אשת חיל עטרת בעלה. דהיינו בבחי' מלוכה וממשלה על בחי' שמים חסד כו'.

והיינו שהוא המשכת אור א"ס ב"ה להיות בחי' שמים כו'. והיינו לפי אשר קדשנו במצותיו של הקב"ה עצמו. וכמארז"ל הקב"ה מניח תפילין כו' הק ב"ה יושב ושונה כנגדו כו' שהוא ענין המשכת אור א"ס ב"ה בבחי' תפילין כו' ות"ת הוא ענין המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה דאורייתא מחכמה נפקת כנגדו פי' שאין המשכה זו יכולה להתלבש תוך עלמין אלא בבחינת סובב ומקיף מלמעלה.

וכמ"ש ה' צלך בחיי צל ולא אורה נגלית וענין הצל הוא עד"מ כמו צלו של אדם שכל תמונתו נראה בצלו אלא שמראה הצל הוא בחיי חשך כך כביכול ה' צלך בחיי צל שלך שבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא אלא שבאתערותא דלעילא הוא בחיי צל וחושך וכמ"ש ישת חושך סתרו דהיינו שאינו מושג ונראה לעיני השכל של הנבראים רק כמו עד"מ שעשועי המלך בעצמותו כו' וכמ"ש במ"א.

וזהו על יד ימינך פי' שע"י בחיי ימינך דהיינו בחיי אהבה כו' ואתעדל"ת לדבקה בו ית' ע"ז אייתי רוח ואמשיך רוח להיות הקב"ה מניח תפילין כו' ויושב ושונה כו' וכן כל הרמ"ח מצות הם אברים המשכות והארת אור א"ס ב"ה בחסד כו':

ג **והנה** דרך כלל נחלקים כל הרמ"ח מצות לג' בחיי תורה ועבודה וגמילות חסדים וע"ז נאמר יום ליום יביע אמר אמר ר"ת אש מים רוח. אש הוא בחיי עבודה ממטה למעלה כשלהבת העולה כו' לדבקה בו ית' דהיינו שתתפשט הנפש מלבושי נוגה בתענוגות בני אדם להתענג על ה' לבדה.

ועד"ז הי' הקרבנות אשה ריח ניחוח ממה שהוא מקריבים חלב ודם כי חלב הוא בחינת תענוג שהתענוג הוא המעדן את הבשר ונעשה שמן ובעל ריבוי חלב והתענוג של בהמי נקרב להי' ע"י שהוא נכלה ונשרף באש שלמעלה להיות עולה ונכלל במקור התענוגים ועכשיו התפלה במקום הקרבנות דהיינו ע"י רשפי אש האהבה שמעורר בתפלה אהבה עליונה כמאמר אהבת עולם אהבתנו כו' הבוחר בעמו ישראל באהבה ע"ז תתפרד ותתפשט הנפש מתענוגי הבהמית להיות מתענג על ה' ולדבקה בדביקה וחשיקה כו' ומים הוא בחיי גמילות חסדים וצדקה שנמשלו למים.

וכמ"ש אשריכם זורעי על כל מים כו' מפני שכמו שהים יורדין ממקום גבוה למקום נמוך כך הוא בחיי צדקה וחסד להחיות רוח שפלים למאן דלית ליה מגרמי' כלום כו'. רוח הוא בחיי דיבור שהוא בחיי עסק התורה שעיקרה בדיבור וכמ"ש ודברת בם וכמ"ש בזהר ברוחא דלעאן באורייתא כו' (עמ"ש לעיל בד"ה לריח שמניך מענין רוח זו מזהר ועמ"ש ע"פ והי' מספר בנ"י כחול הים כו' ובד"ה וארשתיך לי מענין מאמר כו' ובד"ה ביום השמע"צ הנ"ל בענין ואשים דברי בפיך כו' ועיין בסמוך בד"ה נאוו לחייך כו') וג' בחיי אלו שהם אמ"ר הוא מה שכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה. פי' כי אמרתי שע"י בחיי אמר שלי ע"ז גם את הוי' האמרת להמשיך משם הוי' בחיי אמ"ר שהוא ענין הקב"ה מניח תפילין כו' שהוא ענין המשכת אור א"ס ב"ה מלמעלה מסדר ההשתלשלות כנ"ל. (ועיין בפי' תרומה קל"ו ב' בפי' אמר ובזהר פ' הנ"ל דקס"ו ב' שלעולם שלשה כו' ועמ"ש בד"ה היום הזה כו' את ה' האמרת) וזהו כחתן יוצא מחופתו

חתן מלשון נחות דרגא שהתורה נמשכה וירדה ממעלתי וכבודי שהיא כלולה באור א"ס ב"ה ממש מקור התענוגים וירדה להתלבש בענינים גשמיים ובחי' נחות דרגא הנ"ל הוא יוצא מחופתו מבחינת חופה בחי' סוכ"ע. ישיש כגבור לרוץ אורח בחי' אורח כנשים דהיינו לבחינת כלה שהיא כנס"י מקור נש"י ליתן להם כח ועוז להיות תלוי אתערותא דלעילא ע"י אתערותא דלתתא ונקרא בשם אורח כנשים. כמ"ש ברחל כי דרך נשים לי ע"ש שנותנת חיות ממותרי השפע והפסולת שדוחה לחוץ להחיות גם עו"ז שיניקתם ואחיזתם ממותרי השפע והפסולת מבחי' דרך נשים כו'.

והיינו כשהשכינה מתלבשת בבי"ע כרחל לפני גוזזיה נאלמה. משא"כ בשרה כתיב ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה אורח כנשים שמבחי' זקנים וימים עליונים אין יניקה ואחיזה לקליפות וסט"א ולכן חדל להיות לשרה כו'. (ועוד י"ל עפמ"ש בזהר ויקהל) (דרט"ו ע"א) ע"פ וארח צדיקים מה בין ארח לדרך כו' דרך איהו פתח לכולא כו' ע"ש שמבואר בהדי' דאורח היינו שצדיקים לבד קיימי ושלטי בההוא אתר ואין משם יניקה לחיצונים כלל וארח כנשים שאני. שהוא ענין דרך נשים מותרי השפע והפסולת שדוחה לחוץ כו' ולפ"ז בפסוק לרוץ ארח שנזכר סתם ארח. י"ל דהיינו להיות ע"ד בחי' ארח צדיקים שבזהר הנ"ל. לבלתי יהיה יניקה לחיצונים וע' במק"מ תרומה (קל"ז א') ובפי' הרמ"ז בזהר ר"פ בהעלותך בפי' לרוץ ארח. וזהו ענין מעין חתום. וביאור ענין זה היינו כי והוא כחתן קאי על תשב"כ ישיש כגבור לרוץ ארח היינו לבחי' תשבע"פ שהיא בחי' כלה.

ומבואר בפ' בראשית סד"ה להבין ענין הברכות ענין זכה נעשית לו סם חיים כו' משא"כ לא זכה ח"ו וכמו דואג ואחיתופל כו' זהו ענין שנמשך אחר הפסולת דארח כנשים כו' אבל צ"ל חתום תורה בלימודי להיות וכל בניך למודי ה'. וזהו ענין חותם בברוך וזהו לרוץ ארח בחי' וארח צדיקים כו' ועמך כולם צדיקים כו'. ופי' ישישי"ל בגימטריא תר"ך המשכת תר"ך עמודי אור שמהם שרש תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן שכנגד זה ג"כ תר"ך אותיות בעשרת הדברות. נמשכים לרוץ אורח שהתגלותם בתשבע"פ וכמ"ש באגה"ק בד"ה אשת חיל עטרת בעלה:

ד **והנה** לפי שכל בחי' וסדר ההשתלשלות הנ"ל היא נעשה ע"י ישראל שהם הם הממשיכים חיות ואור א"ס ב"ה בכל העולמות מריש כל דרגין כו' ע"י התורה והמצות שיתלבש אור א"ס ב"ה להיות חפץ חסד ועולם יבנה שהכח הזה ניתן לישראל עם סגולתו דוקא. משא"כ עו"ג אין יכולים להמשיך כלום כמ"ש במ"א לכן נק' כנס"י רעיתי פרנסתי וכמו עד"מ המאכל שמפרנס את האדם שהוא הוא הממשיך חיות מן הנפש במוח לכל

האברים כי חיות האדם תלוי במוחו שהוא הוא הממשיך חיות לכל האברים כו' אלא שאם אינו אוכל כמה ימים מתחלש מוחו ואין הנפש שבמוחו בכחה להיות מקושרת בגופו להחיות האברים ועי"כ משתנים חושי כח הראיה כו'.

והמאכל הוא המחזיר כח הנפש והמקשר אותה עם הגוף להמשיך משם חיות. כך עד"מ ישראל הם הם הממשיכים חיות ואור א"ס ב"ה מבחי' סובב כל עלמין להיות ממלא כל עלמין ושיהיה עולם חסד יבנה ע"י התורה והמצות בחי' דברך נצב בשמים שיהיה בחי' אתערותא דלעילא לעילא מן ההשתלשלות כו' כנ"ל (ועמ"ש עוד מענין רעיתי ע"פ אני ישנה ולבי ער. ובד"ה הנך יפה רעיתי וע"פ כי תבאו אל הארץ ושבתה הארץ) ועם זה יובן מה שכתוב לסובתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי שבחי' רעיתי פרנסתי הנ"ל הוא דומה לסוסתי ברכבי פרעה. והענין כי כמו עד"מ הסוס שברכבי פרעה הגשמי מפני שהיה מלך בוודאי היה מקושט בתכשיטין כמו שעושין לסוסי שרים ומלכים בעת שרוכבים עליהם או כשהם מקושרות במרכבה.

והנה הסוס עצמו אינו יודע ומשיג הקישוטין ולא את המרכבה ורוכבו רק הקישוטין והמרכבה הוא בשביל הרוכב עצמו וכשהוא צריך לרכוב מקשטין את הסוס ונותנו במרכבה שכך נאה לו. וזהו תענוגו שמתענג על ידי הסוס.

וכך עד"מ הנה כתיב אצל הקב"ה כי תרכב על סוסיך כו' שיש מרכבה שהיא בחי' סוסים וכמ"ש בנבואת זכריה סוסים שחורים סוסים לבנים כו'. משא"כ ישעי' ויחזקאל ראו פני אריה פני שור כו'.

והיינו כי בחי' פני אריה פני שור כו' הוא ע"י איזה השכלה והשגה באור הנמשך עליהם. וע"כ הוא בבחי' שרפים כרשפי אש אהוי"ר כו'. אבל בחי' סוסים הם בחי' אותיות שאין בהם השכלה ושכל אלא השכל רוכב ומנהיג אותם רק שהם מרכבה וביטול לגבי הרוכב עצמו שיהי' לו הנאה והתענוג משעשועי המלך בעצמו שאינו נראה ונתפס בבחי' מרכבתו כלל וזהו דמיתיך רעיתי שרעיתי פרנסתי הוא להיות בבחי' כי אמרתי כו' כדי שיהי' את ה' האמרת כו' הוא ג"כ בחי' סוס שאין נפש האדם עצמו משגת כלל באור א"ס ב"ה עצמו ובכבודו להיות מתענגת על אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו ש הוא לבדו הוא מקור החיים מקור התענוגים והעוה"ב תענוג הנשמות הרי ביו"ד נברא אלא עיקר אתערותא דלעילא הוא לפי שהמצות הם קשוטי כלה מעונג העליון ולכן על ידי ביטול הנפש מעונג זה יכולה היא להמשיך כו'. אך עונג הזה הוא למעלה מסדר ההשתלשלות ואינו נתפס ומושג בשום שכל והשגה ולית מחשבה תפיסא כלל וביטול הנפש לגבי עונג זה הוא כמו למשל סוס שברכבי פרעה שבחי' ביטול שבמרכבה זו היא לגבי עונג

ושעשועי הרוכב עצמו הגם שהמרכבה עצמה אינה משגת כלל ואינה מרגשת שום תענוג והתפעלות כלל. (וקרוב לזה איתא במבוא שערים) (שער שלישי ח"ב ספ"ה) וז"ל כי אלו הם תכשיטין לפני אחר ולפני העלם אחר העלם כו' ע"ש ועיין בפ' משפטים (צ"ה א'). וברבות פ' דברים איתא ע"פ אלה הדברים. א"ר יהודה בר' סימון בשם רבי לוי מה הדבורה הזאת כל מה שהיא מסוגלת. מסגלת לבעליה. כך כל מה שישראל מסגלין מצות ומעשים טובים הם מסגלים לאביהם שבשמים עכ"ל. והוא מובן ע"פ הנ"ל:

פרק יא

נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים. וארז"ל לחייך הם שני לוחות בתורים הם שני תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה. (עיין רבות בשה"ש) ולהבין מהו בתורים והוה ליה למימר בתורות. ונקדים להבין המשל כפשוטו כי תורים הם תכשיטין הנעשים כעין ראש תור שהוא תבנית משולש (ע' בשבת דפ"ה ע"ב) והיה דרכו לעשות שני תכשיטין כעין תורים לתת בלחיים. ולהבין הנמשל מזה הנה התורה והמצות נחלקים דרך כלל לג' בחינות תורה ועבודה וגמ"ח שהם בחי' אמ"ר (וכמש"ל ע"פ לסוסתי כו'). אש ממטה למעלה בחי' עבודה כו'. ומים הוא חסד וצדקה להחיות רוח שפלים מלמעלה למטה והבחי' הממוצעת היא התורה והנה בחי' אמ"ר היא בחי' סגול וסגול הוא מלשון סגולה כמו עד"מ שיש ענינים מרפאים בדרך רפואה וטבע ויש שהם מרפאים בדרך סגולה שעפ"י דרך הטבע אין דרך להיות רפואה ע"ז אליו ומ"מ יש איזה סגולה בדרך רחוקה ונפלאה במה שאינה מושגת בהשגת והשכלת הרופאים הטבעים להיות על ידי זה רפואה זו וכן על דרך משל נקראים ישראל עם סגולתו שאותנו בחר ה' שלא כסדר ודרך ההשתלשלות מעילה לעילה אלא ישראל עלו במחשבה למעלה מסדר ההשתלשלות שמה שנמשך למעלה מסדר ההשתלשלות נק' בשם סגולה (ועיין בזהר ר"פ תרומה דקכ"ו סע"א ח"א פ' נח ס"ה א' ויצא קס"א ב'. ח"ג במדבר קי"ט ב' האזינו דרצ"ח ב'. ועמ"ש מענין סגול סד"ה אסרי לגפן עירה) וכן בחי' אמ"ר הנ"ל נמשך למעלה מסדר ההשתלשלות כו'. וגם הם בבחי' נקודת סגול כי ענין סגול היינו שנקודה האמצעית הוא תחת שני הנקודות שכן סדר העבודה תחלה צריך להיות בבחי' אש ממטה למעלה כו'. ואח"כ אם רץ לבך שוב לאחד להיות המשכות מלמעלה למטה בבחינת צדקה וגמ"ח להחיות רוח שפלים כו' והתורה היא בחי' ממוצעת דהיינו שהוא להיות למעלה ולמטה שוין כמ"ש ולא תחללו את שם קדשי פי' שלא לעשות חלל והפסק להשראת שם קדשו שיהיה גם למטה כסא ומכון לשבתו ית' כמו למעלה (וכמ"ש בפי' ראה סד"ה כי תשמע בקול כו' לעשות הישר כו' ע"ש ובפי' יתרו סד"ה משה ידבר והאלקים יענו כו' ועמ"ש

בד"ה ביום השמיני עצרת בפי' ואמת ה' לעולם. ואמת זו תורה) והיינו ע"י עסק התורה כי הלומד דבר הלכה הוא רק שנמשך אחר התנאים והאמוראים כמו ר' אליעזר אומר ב"ש אומרים. וגם לפעמים לומד במסכת שאין צריך לה כלל למעשה אלא עיקר כוונת הלימוד כדי להיות ואשים דברי בפיך שדבר ה' זו הלכה היא המדבר בפיך וצריך לעשות פיו כלי ומכון להיות בחינת ביטול לדבר ה' וזהו בחינת סגול שתי נקודות שוות והשלישית ממוצ ע' תחתיהם.

והנה כל זה הוא בסדר העבודה שלמטה באדם. אבל הנה באתערותא דלתתא הוא אתערותא דלעילא שם נעשה שלש בחי' נקודות הנ"ל בבחי' סגולתא שהנקודה אמצעית היא למעלה עומדת על גבי שתי הנקודות. שממטה למעלה בעבודת האדם הנה הנקודה אמצעית היא האחרונה שמתחלה צריך להיות סדר העבודה ממטה למעלה כו'. ואח"כ המשכה כו'. ואחר כך יכול לבא ולעלות ולהגיע למדריגת בחינת ביטול דבחינת ולא תחללו כו'. אבל מלמעלה למטה באתערותא דלעילא שם בחינת נקודה האמצעית היא בעצם וראשונה:

ב **והנה** כתיב תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף. (ע' רבות נשא ס"פ י"ג) פי' שבחי' סגול זה הוא בבחי' נקודות הוא בבחי' כסף בחי' אהבה של קרירות אבל בבחי' ומעלת הזהב על הכסף שהוא בבחי' רשפי אש וכו' נעשה נקודות אלו בחי' תורים כמו ראש תור בגמרא בחינת משולש דהיינו להמשיך קוין לנקודות אלו כי בהיותן נקודות הם כמו ענינים נפרדים להיות תחלה ממטה למעלה רשפי אש כו' ואח"כ מים כו'. והיינו בהיות האהבה בקרירות הם ענפין מתפרדין כו' אבל בהתלהבות והתלהטות האהבה הנה נעשו בבחינת התכללות זו בזו. ועל זה נאמר והחוט המשולש כו' [ועיין מענין תורי זהב בפ' נשא (קמ"ג סע"ב ודקמ"ב סע"א) בענין מי זהב (קל"ה ב'). ובפ' האזינו (דרצ"ב סע"א) תולדות (קמ"ה ב') בענין הנחמדים מזהב בפ' נח (ע"א ב') ויחי (רמ"ז א'). ור"פ קרח. האזינו (רצ"ה ב'). ובפ' תרומה (קמ"ח א') דודאי זהב סליק יתיר כו' הובא בפרדס ש"י פ"ג ועמ"ש מענין האהבה שבהתלהטות שהיא בחינת כמעלת הזהב בד"ה ועשית ציץ זהב טהור ובד"ה ויושט הלך לאסתר את שרביט הזהב ובפ' מקץ בד"ה כי עמך מקור חיים ובפ' בהעלותך בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב ובפ' בהר בד"ה כי תבאו כו' ושבת הארץ ובפ' שלח ע"פ והיה לכם לציצית ובפ' תשא ע"פ שמאלו תחת לראשי ובס' ש"ב פ"נ.

ומענין התכללות המדות בפ' תולדות בביאור ע"פ מים רבים בענין רבקה של שלש שלש בקר כו' ובביאור ע"פ וקבל היהודים בסופו ובפ' ואתחנן ע"פ וידעת היום. ומ"ש בסמוך

בענין ב' תורים ב' תורות כו' י"ל שהן עצמן בחי' זו"נ כשהן בהתכללות ועמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו בענין ואגודתו על ארץ כו' ואגודתו היינו ג"כ בחינת התכללות וע' עוד מענין תורי זהב בזח"א בראשית (דף א' ע"ב) וירא (צ"ז ב') ע"פ וקול התור ויקרא (דף ד' ע"ב)] והנה כמו שבחי' נקודת סגול הם ב' בחי' סגול וסגולתא דהיינו ממטה למעלה וממעלה למטה כן בבחי' תורים הם ג"כ ב' תורים ממטה למעלה וממעלה למטה והם ב' בחי' תורות תשב"כ ותשבע"פ וזהו נעוו לחייך בתורים כו' פי' לחייך לחי עליון ולחי התחתון מקום מוצא הבל הדיבור כי הבלא סליק לעילא כו' בחי' גבורות והסתלקות הוא בחי' רשפי אש מעלת הזהב על הכסף (ועמ"ש בפ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר הבל הלב אותיות להב כו' וגם הוא כלול מכל ג' בחי' אמ"ר ועמ"ש הרמ"ז פ' פנחס) (דרט"ו) בד"ה האי אומאה בענין אמ"ר מעלת האהבה כו' הנ"ל נעשה ונמשך בחי' תורים לבחינת נקודות אלו ונעשה מהם קוין בהתכללות הנקודות זו בזו וכל זה בבחי' לחיים שהוא מקום מוצא הבל הדיבור כו' כי הבל סליק לעילא (עמ"ש מענין הבל הדיבור בד"ה ביום השמע"צ וע' בע"ח שער העקודים פ"א וע' בזח"ג בפ' תזריע מ"ז ב' ח"ב שמות ג' א' ובמק"מ שם):

ג **אבל** צוארך בחרוזים הוא בחי' אבנים טובות ומרגליות מופרדים וקבועים ותלויים בחוט שהחוט נכנס בהם ומחברם שלא יתפרדו. וכך עד"מ נמשך הקל קול יעקב יוד עקב הוא מדתו של יעקב בחי' חוט מבריח מן הקצה אל הקצה (עמ"ש מענין זה דיעקב בפ' צו בד"ה והיה אור הלבנה כו' ובד"ה משמח חתן כו' וע' בזהר ס"פ תרומה קע"ה ב') דהיינו אפילו בבחי' קצה אחרון שהוא רחוק מקצה הראשון לגמרי דהיינו בחי' עלמא דפרודא דברים זרים ונפרדים כו' ונמשך קול והמשכה עליונה מלמעלה שיתחברו ויתייחדו גם הם ליחודו ית'. וזהו ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו כו' כי הוא יתברך מקומו של עולם כמאמר ברוך המקום בחינת ממכ"ע ואבנים הם בחינת אותיות שנפלו בשבירת הכלים ויעקב הוא המביאן ומעלה אותם למעלה בבחינת מראשותיו (ועמ"ש מענין זה ר"פ ויצא בד"ה ושבתי בשלום כו'). וכשם שבמשל החרוזים מאבנים טובות שהם נקובים וחלולים כך צריך לעשות מקום חלל כמ"ש ולבי חלל בקרבי להיות כלי ריקן מחזיק המשכות אור א"ס ב"ה שאין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה אלא במי שבטל אליו במציאות לגמרי בבחינת אין ממש שלא יהיה תופס מקום כלל ליש ודבר.

וכדי להיות ביטול זה הוא על ידי בחינת קול יעקב שהקול מעורר הכוונה והכוונה אינו מחשבה לבדה כ"א להיות מכוון כו'. וכך בחי' כנ"י נקרא כוונה ע"ש שצריך לכוון את

לבו לגבי א"ס ב"ה בבחינת ביטול כו' שיהיה מכוון נגד בחינת אין ערוך לך כו' שיהיה נתפס במוחו ולבו כי אין עוד מלבדו.

וזהו ענין שיכוונו את לבם שבמשנה רפ"ה דברכות היינו כאדם המכוין לזרוק חיצו במקום ידוע כך תהיה כוונת הנפש לצאת מנרתקה ולהשתפך אל חיק אביה בבחי' ביטול במציאות ולהתכלל במקורה מקור החיים מקור התענוגים אור א"ס ב"ה שיהיה אור א"ס ב"ה ממש שורה ומתגלה בנפשו כי אין אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה אלא במי שבטל אליו והוא בחינת עשיית הנקבים והחלולים שבאבנים טובות (ועמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב מענין מצות צריכות כוונה ומ"ש בד"ה ושמתי כדכד בפי' ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ) כדי שיכנוס בהם החוט המחברם וכך הוא עד"מ בחינת ביטול הנ"ל להיות בבחינת ולב חלל בקרבי שהוא בחי' כלי ריקן. וזהו מ"ש הקל קול יעקב. והנה קול הראשון חסר וי"ו שהוא בחינת תפלה והעלאה ממטה למעלה להיות כאריה ישאג. אך א"א להיות העלאה זו בלתי על ידי המשכה בחינת קול העליון מלמעלה למטה. וכמ"ש במ"א ע"פ הקל קול יעקב ועד"ז איתא בזהר בשלח (דף נ' ע"א) בתוספתא עד לא אשתקע אוירא דכיא ולא נהיר אבנין נקיבן הוו סתימאן. שצ"ל המשכה בתחלה מבחי' אוירא דכיא שעי"ז יהיו האבנין נקיבן והוא בחי' המשכת מ"ד לעורר המ"ן דבי"ן אבן א' בן וכו'. וזהו ענין הקול וההמשכה מלמעלה לעורר הקול שמלמטה למעלה והכוונה כו'. והקול הבי' דיעקב המלא וי"ו הוא בחי' בריח התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה והוא בחינת חוט הנכנס בתוכם לחברם שיהיו לאחדים שהחוט הוא בחינת המבריח מן הקצה אל הקצה שיהיה בחי' אני ה' לא שניתי ואני ראשון ואני אחרון בשוה (והוא בחי' תורה וכנ"ל ממ"ש ע"פ כי תשמע בקול כו' לעשות הישר כו' והיינו שהתורה היא פנימית רצונו וחכמתו יתברך והוא וחכמתו ורצונו הכל אחד וזהו בחינת החוט הנכנס לתוך האבנים לחברם כו' ועמ"ש סד"ה ויקח קרח בענין בן פורת יוסף). וזהו כה אמר הוי' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון. כי מלך ישראל הוא בחי' מלכותו ית' השוכן ומתלבש בתחתונים בהשתלשלות וירידת המדרגות מאור א"ס. וגואלו של מלך פי' שיגאול ויפדה מדת מלכותו ית' מהתלבשות בק"נ ולהיות בבחינת את השמים ואת הארץ אני מלא בבחינת שמים ובבחינת ארץ בשוה להיות הגילוי למטה כמו למעלה ואז אני ראשון ואני אחרון בשוה (ועמ"ש בד"ה ששים המה מלכות בענין ומשם יפרד כו' מפלגא דלעילא כו' אכן על ידי זורע צדקות נמשך מצמיח ישועות להיות הגילוי למטה כמו למעלה. וזהו ענין אני ראשון ואני אחרון בשוה כו'. ועיין בפרדס בעה"כ ערך גאולה בענין וגאלתיך אנכי ועיין ר"פ ויגש) (דר"ה ע"ב) גבי

אין מפסיקין בין גאולה לתפלה כמה דלא מפסיקין בין תשי״י לתש״ר והארה והמשכה זו להיות בבחינת אני ראשון ואני אחרון בשוה תלוי בישראל עם קרובו וכמ״ש במצות אשר יעשה אותם האדם שהאדם עושה אותם למצות. כי הנה המשכיל יבין דענין הנ״ל ויקח מאבני המקום כו׳ שייך גם כן בתורה ומצות שהם מלובשים בענינים גשמיים ונקרא בחינת אבני המקום בחינת אותיות וישכ״ב י״ש כ״ב הם נובלות חכמה שלמעלה וכדי להיות בהם בחי׳ גילוי הארת אור א״ס ב״ה מחכמה עילאה וגם להיות הארת אור א״ס ב״ה בחכמה (ובחסד) מבחינת כי חפץ חסד הוא (עמ״ש בד״ה לסוסתי גבי כי אמרתי עולם חסד יבנה). הנה הארתם והמשכתם הוא על ידי ישראל כמ״ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וכתיב ועשיתם אתם שישראל עושים אותם להמצות כנ״ל (ועמ״ש בד״ה תורה צוה לנו משה כו׳) והיינו ע״י רוח אייתי רוח. והכח הזה לישראל הוא בחינת קול והמשכה עליונה מבחינת אריה ישאג כמ״ש במ״א להיות רוח אייתי רוח ואח״כ הקול הב׳ להיות המשכה באמשיך רוח שיהיה הארת אור א״ס ב״ה שורה ומתגלה בת״ת ומצות בחי׳ אני הוי׳ לא שניתי ולמעלה ולמטה שוין והוא בחינת חוט המחברם וזהו כחוט השני שפתותיך ומדברך נאוה (פי׳ מדברך היינו הדבור בד״ת וכמ״ש בזח״א בפ׳ ויחי) (דרמ״ו ע״ב) ונקרא ג״כ אמרי שפר כו׳ ע״ש. אך בענין כחוט השני צ״ע דהנה איתא בזהר ויקרא (דכ״ג ב׳ ודכ״ה סע״א וע״ב) שע״י עסק התורה נמשך עליו חוט של חסד ע״ש וכמ״ש בגמרא. והרי חוט השני משמע בחי׳ גבורה כמ״ש בזח״א בפ׳ ויחי (דרל״ח ב׳) ע״פ כי כל ביתה לבוש שנים וע״ש (דרמ״א סע״ב) ובפ׳ בראשית (דמ״ד ב׳) בענין חוט השני ובלק״ת ביהושע. אך בזהר תרומה (דקל״ט א׳) בענין ותולעת שני לפי׳ המק״מ שם היינו בחינת חסד וגם א״ש דקאי על עסק התורה שזהו בחי׳ תולעת שאין כחו אלא בפיו וכמ״ש במ״א ע״פ זאת חקת התורה כו׳ ושם נתבאר דהוא גבורה שבחסד כו׳ ועיין עוד בזח״ג בפ׳ חקת (קפ״ד א׳). ואפשר משום דמלכות היא תשבע״פ שבנינה מן הגבורות. וזהו ענין דקדוקי סופרים והם ג״כ ודקאי בחי׳ גבורה שבחסד. ולכן נקרא כחוט השני כו׳ ועמש״ל ע״פ שחורה אני ונאוה שע״י גבורות אלו נמשך גילוי אור א״ס ממש מה שלמעלה מבחי׳ שער רישיה כעמר נקא כו׳. ועמ״ש במ״א ע״פ המאמר הזהר וישלח (דקע״ה ב׳) בפסוק כי ישרים דרכי הוי׳ כו׳ ע״ש והנה ע״י ביטול הנפש בתפלה בבחי׳ אריה ישאג והמשכת אור א״ס ב״ה למטה בבחינת דירה בתחתונים שהוא בחינת תורה ומצות אזי גם הדברים זרים ומפורדים לגמרי בבחינת עלמא דפרודא נמשכים ועולים מאליהם לאתהפכא מחשוכא לנהורא שגם עליהם נאמר ויקח מאבני המקום בחי׳ מקומו של עולם שנפלו בשבה״כ מבחי׳ לפני מלך כו׳.

וזהו שמתחלה נאמר נאוו לחייך בתורים שהוא תשב"כ ותשבע"פ כנ"ל. ועי"ז אח"כ צוארך בחרוזים שצוארך בחי' הקול והמשכה מלמעלה למטה להיות בחי' עשיית נקבים בכל מיני אבנים טובות שהם האותיות המלובשות בגשמיות כו' ע"י ולבי חלל כו' ועי"ז אח"כ בחרוזים להיות המשכת החוט בכל סדר ההשתלשלות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין מבריח מן הקצה אל הקצה. ועמ"ש ע"פ לבבתני כו' באחד ענק מצוארניך:

פרק יב

הנך יפה רעיתי יפה עיניך יונים כו'. הנה ענין הכפל ב"פ הנך יפה וגו'. הוא שהא' כנגד נעשה והב' כנגד נשמע. והנה רעיתי יש בו שני פירושים ושניהם עולים בקנה אחד. האחד הוא כמארז"ל במדרש שה"ש ע"פ לסובתי כו' רעיתי מפרנסתי הן שירעו אותי בשני תמידין בכל יום וארז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים. וכתיב רועה ישראל האזינו דהפי' שהוא יתי' רועה ומפרנס נש"י (וכמ"ש ביחזקאל) (ל"ד י"ד) במרעה טוב ארעה אותם וכתיב ותשב באיתן קשתו כו' משם רועה אבן ישראל וכתיב ביחזקאל (ל"ד י"ב) כבקרת רועה עדרו כו' כן אבקר את צאני ואומרים זה בפייט בר"ה והיינו לפי שאז הוא בחינת הרועה בשושנים וכמ"ש בבהמ"ז רועינו זוננו פרנסנו. והפי' השני ברעיתי הוא כפשוטו לשון ריעות ואהבה כמ"ש או רעך אשר כנפשך וכתיב למען אחי ורעי וכתיב זה דודי וזה רעי.

והענין כמו עד"מ למטה שהתקשרות והתחברות הנשמה עם הגוף הוא ע"י המזון שכשאוכל לחמו שמתברר האכילה במעיו בבירור אחר בירור עד שהמובחר שבמאכל נתהפך לדם הנפש ועולה ללב ומהלב עולה המובחר אל המוח.

וכמ"כ יובן למעלה כי הנה א"ס ב"ה אין ערוך אליו כלל וגם כל הנאצלים כלא חשיבי וכל התהוותם רק מבחינת מחשבה אחת לבד שעלה במחשבתו יתי' אנא אמלוך כו' שמחשבה זו היא חיות כל העולמות ולפי שמחשבה זו הוא להיות בחי' מל' ע"כ נאמר אחת היא יונתי כו' וזהו סוף מעשה במחשבה תחלה.

ועד"ז כל אורך זמן של חורבן בהמ"ק נחשב ממש כרגע אחד אצלו יתי' כמ"ש הסתרתי פני רגע ממך כו' ואי לזאת הרי מחשבה זו האחת צמצום גדול ועצום מאד הוא אצלו יתי' ובתחלת הבריאה היי' זה בחסד חנם ועכשיו צריכים להמשיכו ולעשות רצון אצלו יתי' להתלבש במחשבה זו והכח הזה בנש"י לפי שעלו במחשבה וזהו ענין ישראל מפרנסין שממשיכים גילוי אור א"ס במחשבה עילאה כמו שע"י המאכל מתחזק המוח שה"ז התחברות הנשמה עם המוח ומהמוח מתפשט ללב ולכל האברים כך הנה למעלה ממחשבה עילאה נמשך ומתפשט אח"כ בכל הט' מאמרות כו' אך הנה במה ממשיכים

היינו פי׳ השני דרעיתי לשון אהבה וריעות שע״י שמעוררים בחי׳ הרצון אליו יתׄ׳ שלא להיות חפץ ורצון אחר כמ״ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו׳ ע״ז מעוררים ג״כ רצה״ע שישפיל א״ע להתלבש במחשבה זו׃

ב **והנה** כתיב יפה את רעיתי כתרצה. והענין כי יש ב׳ בחינות ברצון. הא׳ הוא הרצון השורה במוחו בהעלם שכשיתבונן המשכיל בגדולת א״ס ב״ה נולד ונתעורר הרצון במוחו ועיין בסׄ׳ ש״ב פי״ו ועדיין הוא שורה במוחו ואינו מתפשט בלבו ממש וזהו הנקרא רצון בלה״ק (וכנודע דגלגלתא נקרא רצון כמ״ש והיה על מצחו תמיד לרצון ועמ״ש בד״ה תקעו בחדש גבי רצון העליון שלמעלה מעלה מבחינת חכמה והוא מתגלה בראש השנה שהוא בחינת ראש וגלגלתא דחפיא על מוחא כו׳ ע״ש). והב׳ כשהרצון נמשך בבחי׳ גילוי בלב ממש אזי נקׄ׳ רעותא דליבא והוא תרגום של רצון שבלה״ק כמו שהתרגום ענינו הוא פי׳ הלשון הקדש וגילויו כמארז״ל אלמלא תרגומו דהאי קרא לא ידענא מאי קאמר כו׳ כמ״כ הרעותא דליבא זהו הגילוי של הרצון שבמוח כי כשמתגלה הרצון ונמשך בלב זהו גילוי יותר שהלב גשמי וקרוב לגוף יותר מהמוח כמש״כ בסש״ב ח״א פי״ו וזהו בחי׳ רעיתי לשון ריעות וחיבה והוא רעותא דליבא וזהו יפה את רעיתי בחי׳ הרעותא דליבא. כתרצה כבחי׳ הרצון שבמוח והיינו כשמתחברים הב׳ רצונות של הלב והמוח ביד וזהו ואהבת בכל לבבך ואהבת ב״פ אור היינו ב׳ רצונות הנ״ל.

והנה ע״ז שנש״י מתעוררים במוח ולב להיות רעיתי כתרצה ע״ז מעוררים כן למעלה גילוי רצון העליון במחשבה האׄ׳. ונקרא רעיתי פרנסתי כמשל המאכל שגורם התפשטות והתחברות הנשמה במוח ומשם ללב ולכל האברים כך נמשך למעלה גילוי אור א״ס בחכמה ובינה תרין ריעין כו׳.

והנה ע״ז כשנמשך האור בח״ע אזי נמשך ג״כ המשכת ח״ע ורצון העליון המלובש בה גם בכל נש״י והוא כמו עד״מ כשמתחזק המוח ע״י המאכל ונמשך בו חיות הנפש אזי נמשך ומתפשט מהמוח החיות לכל אברי הגוף אף גם בבחי׳ הרגלים שיש לו כח להגביה רגליו ומעמידו על רגליו כו׳ וגם בכל צער וכאב שברגל מרגיש תומ״י במוחו כו׳ כמ״כ למעלה כשנמשך אור א״ס להתלבש בח״ע נקׄ׳ אבינו כי ח״ע נקׄ׳ אבא והצדיקים נקראים בניו כמ״ש בנים אתם להׄ׳ אלקיכם והיינו כי ברא כרעא דאבוה הוא בחינת רגל ועמ״ש ע״פ והארץ הדום רגלי וכשנתלבש אור א״ס ב״ה במחשבה עילאה אזי מתפשט ונמשך בבחינת רגל כמו שאנו רואים שהמחשבה נמשכת בהרגל להטותה ככל אשר תחפוץ והיינו דוקא כשנתלבש אור א״ס ב״ה בח״ע אזי נקׄ׳ אבינו כו׳ וזהו שאומרים אבינו מלכנו רוענו כו׳ פי׳ שזהו שנקׄ׳ הקב״ה רועה שמפרנס הנשמות שנמשך ומאיר

חכמתו ורצונו יתי בנשמות שהן בחי׳ רגל וכמ״ש פותח את ידך יודיך ח״ע ומשביע לכל חי רצון כוי להיות מתקרבים יחד הרצון של הקב״ה עם הרצון של הצדיקים והיו לאחדים ממש שאין להם רצון אחר זולתי מה שרוצה הקב״ה. וכמ״כ הקב״ה עושה רצון יראיו ועמ״ש בד״ה כי עמך מקור חיים בענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את כוי וענין מן השמים היינו כמש״כ בפי׳ מפרנסים לאביהם שבשמים (ועוי״ל בענין רעיתי כתרצה שהם בי בחי׳ דחוי״ב הנזכר ע״פ ראה אנכי כוי נקודה בהיכליה כוי ע״ש וזהו ותשב באיתן כוי. משם דייקא רועה אבן כוי שעי״ז מעוררים למעלה ההמשכה בחוי״ב ועי״ז אחי״כ משם רועה אבן וכוי וכנ״ל) (ועיין בפי׳ ויחי דרל״א ע״ב). עוי״ל כי אביהם שבשמים היינו אור אבא המלובש בזי״א שנק׳ שמים חוי״ג והיינו כי התנהגות העולמות ע״י המדות אך צריך להמשיך בהם גילוי ח״ע כמ״ש בד״ה באתי לגני ועל כן אור המשכה זו הוא ע״י בי הבחינות שבאדם הרצון שבמוח והרעותא דליבא וזהו ענין יפה את רעיתי כתרצה:

ג **והנה** פי׳ הנך יפה רעיתי פי׳ כמו שלמטה בגשמיות עיקר היופי והנוי הוא בציור ומראה הכולל ג׳ גוונים יחד שאז הוא עיקר הנוי והתפארת והם דרך כלל ג׳ גוונים לבן, אדום וירוק שכאשר הם נכללים יחד אז הציור נאה ומהודר משא״כ גוון לבן לבדו או גוון אדום לבדו אין בו שלימות התפארת כי״כ (וכענין מ״ש כמראה הקשת אשר כוי וידוע דג׳ גווני הקשת הם חיוור סומק וירוק וע׳ בפ׳ נח דע״א ב׳) פי׳ גוון לבן שבכנ״י הוא מדת האהבה והחסד לאהבה את ה׳ ולדבקה בו שאהבה הוא בחי׳ כסף כמו נכסוף נכספתה לבית אביך שהוא גוון לבן ובמ״א נתבאר שזהו ענין האהבה הטבעית המושרשת בכ״א מישראל שלפיכך נמשל לגוון לבן שהוא גוון עצמי ואינו מורכב. כך הוא ענין האהבה הנ״ל שהיא מצד עצמיות הנשמה שלמעלה משכל המושג כוי אך אחר האהבה והכוסף והתשוקה הנ״ל צריך להשפיל א״ע בבחי׳ שמאל דוחה בבחי׳ יראה ועמ״ש ע״פ השמים כסאי כוי וזהו גוון האדום שבהנשמות שהוא מבחי׳ גבורה והם בי בחי׳ דאברהם אוהבי ופחד יצחק.

וגוון שלישי הוא בחי׳ הירוק שהוא הממוצע בין שני גוונין ההפכיים הנ״ל והיינו מדתו של יעקב שהיא מדת הרחמים לעורר רחמים על נפשו בראותו גדולת ה׳ יתי אשר לגדולתו אין חקר ויתבונן בירידת נפשו מעיקרא רמה כוי ועי״ז יכמרו רחמיו אשר רחמנות זו ממוצעת בין חוי״ג כי מה שיכמרו רחמיו ויחם לבו מאד זהו כעין בחי׳ גבורה כוי ומ״מ עיקרה מטה כלפי חסד ואהבה (וע׳ בפרדס שער הגווני׳ ספי״ג וספי״ב). והנה מדה אחת אינו יפה כי״א כשיש כל הגי מדות ביחד שע״י יוכלו להיות מהלכים לעלות

בעילוי אחר עילוי כו'. ועמ"ש בד"ה שניך כעדר הרחלים כו' ובביאור ע"פ וידעת היום גבי ונאספו שמה כל העדרים כו' וכל המדות האלו בתפלה איתנהו כי תפילות אבות תקנום שהם אברהם יצחק יעקב שהם מקור הג' מדות אלו ומפני כך כל המדות האלו חג"ת איתא בתפלות שתקנו האבות כנ"ל וזהו ליעקב אשר פדה את אברהם כי מדת אהבה מדת אברהם בלתי מדת רחמנות שהוא מדת יעקב אינו נחשב ליפה אבל כשיש התכללות זו המדה בג' מדות אזי היא יפה ויוכלו לעלות עד אין קץ ועמ"ש סד"ה שניך כעדר הרחלים וזהו כל המדות חג"ת אהבה ויראה ורחמנות אז הוא יפה כמו למטה במראות.

והנה זה הוא היפה הראשון הוא בחי' נעשה שהוא יפה על ידי עשיה שלנו באהבה ויראה ורחמנות לדבקה בו ולבטל רצונך מפני רצונו ביטול במציאות אבל יפה השני גדולה מבחינת יפה הראשון כמו שאמרו רז"ל הבא לטהר מסייעין לו הרבה שבא לטהר ולהתקדש והוא ענין המשכות המדות העליונות בחי' ישראל אשר בך אתפאר והוא בחינת ישראל דלעילא כי שרית עם אלקים כחתן יכהן פאר לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת וכנס"י היינו שמקבלת הפאר מבחי' ישראל דלעילא וזהו ענין הנך יפה השני ועמ"ש עוד מזה ע"פ ועשו להם ציצית כו' (ועמ"ש סד"ה בהעלותך את הנרות בענין שיורד ע"פ מדותיו דהיינו מדותיו של הקב"ה ועמ"ש סד"ה אני ישנה גבי פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כו' ועמ"ש בד"ה כי תצא בענין פי' יפת תואר ומ"ש בענין ורחל היתה יפ"ת ויפת מראה בד"ה אם לא תדעי לך כו' ועמ"ש בד"ה כה תברכו בענין יאר ה' פניו אליך ובביאור ע"פ אלה מסעי בענין תתן אמת ליעקב כו' ועמ"ש ע"פ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים וכ"ז הוא ענין הנך יפה בנשמע היינו בחינת יופי הנמשך מלמעלה ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי בענין ומראך נאוה) והנה מ"ש עיניך יונים הוא עד"מ כמו זוג יונים אחד זכר ואחת נקבה והנקבה מקבלת השפעה מהזכר כך ע"ד משל למעלה הקב"ה נמשל לחתן וכנסת ישראל נמשלה לכלה והם נקראו בחינת מקבלים מהקב"ה וכמו יונים שמסתכלים זע"ז כך מכל דבר יוכלו להסתכל ולראות שאין עוד מלבדו והוא אחד כנ"ל ולהיות ביטול במציאות עד שיהיה בטל רצונך כו'. וזהו עיניך יונים כי הנה היונים הם זכר ונקבה שמסתכלים תמיד זה בזה ומתענגים בראייתם זה את זה כך כנ"י היא בבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא ומכל דבר יוכלו לראות ולהסתכל שאין עוד מלבדו.

והנה כתיב כי עין בעין יראו. פי' עין הראשון הוא ההסתכלות מלמטה למעלה והבי' הוא השפעה מלמעלה לראות עין בעין כדרך שבא לראות כך בא ליראות וזהו עין ה'

אל יראיו למיחלים לחסדו כו' ועי"ז להציל ממות נפשם דהנה כתיב רגליה יורדות מות שלפעמים יורד השפע של בחינת ממכ"ע להיכלות הקליפות וכמ"ש ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים כו' וכמ"ש במ"א אבל על ידי המיחלים לחסדו אזי יציל ממות נפשם נפשם הוא בחי' ממכ"ע שלא יהיו רגליה יורדות וכמ"ש רחצתי את רגלי ועמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי ולהחיותם ברעב דהנה כתיב כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם וגו' לחם היינו בחינת התורה.

וזהו ענין הנך יפה בנעשה ולא זה בלבד הוא החיות כי על כל מוצא פי ה' הוא בחי' ההשפעה שנמשך מלמעלה דהיינו הנך יפה בנשמע ע"ד השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך ואזי נק' התורה מוצא פי ה' ודברי אשר שמתי בפיך תען לשוני אמרתך וכמ"ש במ"א סד"ה להבין מ"ש ביום השע"צ וזהו לחיותם ברעב שהחיות שלהם הוא מבחי' הרעב גופא מה שהם רעבים וצמאים אליו ית' וזהו רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף פי' נפשם מבואר למעלה. בהם תתעטף היינו כמ"ש נפשנו חכתה להי' וזהו ויענך וירעיבך ויאכילך את המן כו' כי על כל מוצא כו' ועמ"ש סד"ה ויאכילך את המן ועוד אפשר לומר בענין להחיותם ברעב שזהו ענין יוהכ"פ שנאמר בו ועניתם את נפשותיכם כי הוא למעלה מבחי' אכילה כו' כי אכילה הוא מה שמתברר המאכל ונהפך לדם ונכלל בבחינת חיצוניות הלב כמו שכל הקרבנות היו רק על מזבח החיצון אבל פנימיות הלב הוא למעלה מבחינת אכילה וכמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח. וע"ז נאמר ולהחיותם ברעב כו' כנ"ל והיינו ע"י עין ה' אל יראיו כו':

פרק יג

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. דומה דודי לצבי כו'. וצריך להבין שינוי הלשון שבהרים כתיב מדלג ובגבעות מקפץ. הנה פסוק זה נאמר על יציאת מצרים שהיה הגאולה בדלוג מארבע מאות שנה לרד"ו שנה כמ"ש במדרש שיר השירים בפסוק זה.

ולהבין כל זה הנה אנו אומרים בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם. והנה לכאורה אין זה טעם מספיק כי ענין התגלות זו שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים היה אחר חצות. כמ"ש ויהי בחצי הלילה כו'. ואכילת מצה שאנו אוכלים (וכן בפסח מצרים) צריך להיות קודם חצות דייקא כמ"ד שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות ובפסח נאמר על מצות ומרורים וגו'. ולהבין כ"ז הנה ארז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא

ושמו בלבד. דהנה חיות כל העולמות שנמשך ממנו יתʼ אינו אלא בחינת אור וזיו בלבד ממנו יתʼ. כמו עדʼמ זיו השמש או זיו הנר שאינו נוגע אל העצם כלל.
והראיה שאף אם יש מסך מפסיק באופן שאין הזיו יכול להתפשט מʼמ אין בהעצם שום שינוי. כמʼכ למעלה כח אלקי המחיה כל העולמות נקʼ בשם אור שאינו נוגע לעצמותו יתʼ כלל ואינו פועל בו שום שינוי כמʼש אני הʼ לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כוʼ.
ונקʼ גם כן בחינת שם וכמʼש יהללו את שם כוʼ. וכמו עדʼמ האדם כשהוא בפʼע אינו צריך לשם כלל רק לזולתו שיקראו אותו בשמו ואינו נוגע לעצמותו כלל. כן הוא בחינת כח האלקי המחיה כל העולמות הוא רק בחינת שם בלבד ואינו נוגע לעצמותו כלל.
ונקʼ בחינת מלך. כמו למשל המלך על מדינתו שאין עצמותו ומהותו נתפס ומתפשט במדינה כולה רק שמו לבדו שנקרא מלך עליהם. כמוʼכ למעלה מה שאלקות מחיה כל העולמות הוא רק בחיʼ מלכות שבמה שהוא מלך עליהם מחיה ומהוה אותם דהיינו שמו יתברך בלבד אבל מהותו ועצמותו יתʼ אינו בגדר המשכה והתגלות כי הוא לבדו מרום וקדוש כוʼ אתה הוא עד שלא נברא העולם כוʼ.
והנה בנוסחא הישנה היʼ כתוב אתה הוא עד שלא בראת ועתה הוא הנוסחא עד שלא נברא כוʼ. והעיקר הוא כנוסחא זו כי כן הוא לשון הפסוק יהללו את שם כוʼ כי הוא צוה ונבראו כוʼ.
וההפרש בין בראת לנברא הוא כי בראת משמע שהעצמות נמשך גʼכ בבחינה זו כמו עדʼמ האדם כשחושב ומעיין באיזה דבר אזי עצמותו גʼכ נמשך במחשבה זו שאינו חושב דבר אחר. אבל אצלו יתʼ הוא אינו כן שאינו נוגע לעצמותו כלל רק דרך זיו והארה בעלמא והריʼ הוא כאילו נברא ממילא כי אינו פועל שום שינוי חʼו בעצמותו כלל. ולכן נכון הוא זאת הנוסחא עד שלא נברא כוʼ (וכמʼש השלʼה בהקדמה דף גʼ עʼב) וכמו זיו השמש מן השמש שאין שייך לומר שהשמש מאיר זיוו רק שנמשך ממילא הזיו מן השמש. וכמʼכ למעלה כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם האציל והמשיך מבחיʼ אורו יתʼ שאינו נוגע לעצמותו בʼה כלל רק דרך זיו והארה בעלמא והארה זו היא מקור חיות והתהוות כל העולמות והריʼ הוא רק כאילו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס כלל אליו יתברך.
וזהו מלכותך מלכות כל עולמים כי יש בʼ בחינות היינו בחיʼ מלכותך ובחינת מלכות כל עולמים. פיʼ מלכות כל עולמים היינו מה שמחיה כל עולמים והוא בחיʼ מלכותו לבד כוʼ. ויש כמה עולמות בישʼע כי הנה כתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף

עשיתיו. בראתיו היינו בחיי בריאה והיינו בחיי הנשמות שהמה בחיי בריאה כי בריאה הוא יש מאין ממש וכמו למשל המחשבה הוא בחיי בריאה שהוא יש מאין ממש כי קודם שחושב לא היו האותיות כלל ואח"כ בבחיי מחשבה הם האותיו'.

וכמו"כ נשמות ישראל עלו במחשבה כו'. ולכן נק' בחיי בריאה. יצרתיו הוא עולם המלאכים שהמה בחיי יצירה כי המה בחינת דיבור בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כו'. וכמו הדיבור שנמשך מהמחשבה כי מה שהאדם חושב הוא מדבר ואינו בחיי יש מאין רק בחיי יש מיש רק מה שהיה בתחלה בהעלם המחשבה ועתה הוא בגלוי בדבור ואינו רק בחינת חומר וצורה חומר הוא ההעלם כח היולי וצורה הוא הגילוי ולכן נקרא בשם יצירה כו' (כמ"ש מזה במ"א בד"ה מי מנה בפ' בלק ובד"ה שובה ישראל) אף עשיתיו היינו בחינת עולם העשי' כוכבים ומזלות כו'. וכל העולמות הנ"ל אינם מקבלים חיותם רק מבחינת שם בלבד כל הנקרא בשמי כו'. וזהו הכל בחינת מלכות כל עולמים אבל בחינת מלכותך הוא כמו שבחינת מל' הוא בטל בעצמותו כמו עד"מ זיו השמש הכלול בשמש עצמו שאינו נראה שם כלל רק הוא בטל בעצמותו ואין אורו וזיוו ניכר ונראה רק על הארץ כו'. וזהו קודם שנברא העולם הי' הוא ושמו בלבד דהיינו שהי' שמו נכלל בעצמותו (ועמ"ש בד"ה תקעו בחודש מזה ובד"ה שיר השירים ובביאור ע"פ שחורה אני ונאוה) וזהו ג"כ ענין נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה כו'. מלך היינו בחינת מלכות כל עולמים שמחי' כ"ע בחינת זיו ושם לבד כו' ובחינת מלך מלכי המלכים היינו בחינת מלכותך כמו שנכלל בבחינת עצמותו הוא ושמו לבד. (ועיין בפרדס בעה"כ ערך מלך והיותר מתיישב אצלנו כו' ע"ש) וזה היה נגלה עליהם אז בחי' מלכותך שלמעלה מן ההשתלשלות שהוא בחינת מהותו ועצמותו כו'. וזהו כי אז היה יציאת מצרים כי ענין מצרים הוא בחינת מיצר וגבול כמו עולם הגשמי הוא גבול מהלך ת"ק שנה ואף עולם המלאכים הוא בחינת גבול וצבא השמים לך משתחוים בחינת יש כו'.

וגם עולם הנשמות המה בחינת גבול כי כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו ממילא הם בחינת גבול ויש גבול להשגתן וכשנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' בחינת הוא ושמו לבד שלמעלה מההשתלשלות העולמות בחיי מהותו ועצמותו אז הי' יציאת מצרים כו'. (ועמ"ש מענין בחינות מצרים ויציאת מצרים בד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י מאמ"צ ובד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים ס"פ שלח):

ב **והנה** כדי שיהי' בחי' גילוי זה היו צריכים לאכול מצה. וענין מצה הוא ע"ד שארז"ל (ברכות ד"מ סע"א) אין התינוק יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום דגן הנה יש בבחי'

דגן כח שעל ידו יוכל התינוק להכיר אביו ואמו כמ"כ ע"י בחי' מצה הכירו את אלקות בחי' מהותו ועצמותו דע את אלקי אביך לשון הכרה והרגשה כו'.
והנה יש ב' בחי' מצה א' שהי' קודם חצות וזו צריכה שמור ושמרתם את המצות כו'. והב' שהוא בחי' עד שנגלה כו' שם נאמר לא הספיק בצקת של אבותינו כו' שאינה באה לידי חימוץ כלל.
וצריך להבין ענין חמץ ומצה חמץ הוא בחי' הגבהה וההתנשאות ויש בו טעם. ומצה הוא בחי' שאין בה גובה והתנשאות כלל ואין בה טעם כלל. כמארז"ל בלע מצה יצא וכמ"כ בעבודה ענין מצה הוא בחי' ביטול בטל רצונך כו' וזה הי' בחי' מצה הראשונה שאכלו קודם חצות היינו אתעדל"ת בחי' בטל רצונך כו'. בחי' אתכפייא כו' (ועמ"ש מזה בפי' ויקהל בד"ה קחו מאתכם תרומה) שלא להיות בחי' גסות הקליפה אם תגביה כנשר כו' וכידוע שבחי' גסות נקרא אבי אבות הטומאה שהוא מקור על התאוות כו' ולכן בבחי' בטל רצונך ממילא היא בחי' אתכפיא וכמ"ש ובערת הרע כו'.
וזהו ע"י בחי' מצה גם מלשון מצה ומריבה שהיא מלחמה גדולה לבטל היש כו'. ובבחינת מצה זו היה ג"כ בחי' מרור על מצת ומרורים יאכלוהו כי בחינת מצה זו בחי' בטל רצונך לא היו יכולים לבוא אליו כ"א ע"י בחי' מרור בחינת מרירות כו'. דהנה כפי סדור הקערה הוא מרור באמצע בחי' קו האמצעי ולכאורה הי' צריך להיות המרור בקו שמאל כי הוא בחי' גבורות כו' (כמבואר בסש"ב בפל"א וכמ"ש ג"כ) (לקמן) בפי' במדבר בד"ה וידבר כו' מענין הג' לוים. מררי הוא בחי' המרירות כו' ע"ש וכ"ה בלק"ת מהאריז"ל פי' נשא והוא מבחינת גבורות כו' ועמ"ש מענין מררי בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון אך מפני זה הוא בקו האמצעי מפני שבחינת מרירות מעוררת המשכת רחמים רבים כי בחי' רחמים אינו שייך כ"א על מי שהוא במדרגה התחתונה ואין טוב לו אבל על מי שהוא במדרגה העליונה ולא חסר לו כלל לא שייך עליו רחמנות כלל ומפני זה בחינת רחמים הוא בחינת קו האמצעי.
ולעורר בחינת רחמים רבים הוא על ידי בחי' מרירות כשמתבונן בשכלו איך שחיות כל העולמות הוא רק בחינת זיו ושם בלבד אבל מהותו ועצמותו יתי' אני הוי' לא שניתי אתה הוא עד שלא נברא העולם כו' בחי' הוא ושמו לבד ואין פועלים בו שום שינוי כי אין לו תחלה ולא תכלה כו' ואזי תשתפך במר נפשו ויבא לידי מרירות גדולים איך שהוא רחוק מאלקות ועל ידי זה מעורר בחינת רחמים רבים כו' וכמו שאומרים בכל יום ביוצר אור המלך המרומם לבדו הוי' היינו כנ"ל מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית כו' הוא רק מבחינת המלך בחינת מלכות שם בלבד. אבל המרומם לבדו כו' היינו כמו

שהוא לבדו בחיי הוא ושמו בלבד הוא מרומם שאין לו ערך ושינוי כלל אין ערוך לך כוי המתנשא מימות עולם ואם כן הרחמנות גדולה עלינו ומפני זה אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו כוי. (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והנה מנורת זהב. וז"ש בחנה והיא מרת נפש ועל ידי זה ותתפלל על ה'. עמ"ש בד"ה לא תהיה מכשלה. וזהו וימררוהו כוי ועל ידי זה ותשב באיתן קשתו עמ"ש מענין איתן בד"ה ראה אנכי נותן. ובחרבי ובקשתי היינו בצלותי ובעותי) וזהו ענין מרור קו האמצעי כוי. ועל ידי זה יכולים לבא לבחיי מצה הנ"ל בחינת בטל רצונך כוי בחינת אתכפיא בלי טעם ובלי שום התנשאות והגבהה וצריכה שמור ושמרתם את המצות שלא תבא לידי חימוץ ח"ו הגבהה והתנשאות (ועיין בפרדס בעה"כ ערך ושמירה אחת. ועיין בזח"ב) (דקל"א א') בענין ליל שמורים. (ודל"ח ב'). ור"פ בראשית גבי כשושנה בין החוחים לסחרא לה לכנסת ישראל ולנטרא לה כוי ועיין מ"ש בד"ה צו את בני ישראל את קרבני כוי תשמרו להקריב לי. שארז"ל שמור זו משנה כוי והיינו לפי שבתורה שבעל פה הוא גילוי רצה"ע כוי ע"ש. וע' עוד בפרדס ערך מצה ודבריו יובן עפמ"ש בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ועיין ברבות ר"פ עקב (דף רצ"ב ב') על פסוק ושמר ה' לך כוי ושמרתם את המצות כוי ועיין מ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו ומ"ש במ"א ע"פ לעבדה ולשמרה. וזה היה הכל בחיי מצה ראשונה בחינת אתעדל"ת שהיו ישראל עושים וע"ז היה אחר כך אחר חצות בחיי מצה שניה בחיי ביטול ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כוי.

ובחיי מצה זו היא שלא הספיק בצקת כוי שאינה צריכה שימור כלל שאינה באה לידי חימוץ כלל מחמת שנגלה עליהם כוי והיא בחיי ביטול אמיתי שאין יכול לבא לידי בחינת הגבהה והתנשאות כלל ונגלה עליהם בחיי זו כדי שיהיה יציאת מצרים כי מחמת שהיו אז ישראל במדרגה שפלה מאד משוקעים בין הקליפות כידוע לא היו יכולים לצאת מבחיי זו עד שנגלה עליהם כוי ועל ידי גילוי הארה גדולה כזו היו יכולים לצאת כוי ולא היה בה מרור כלל כי היה גילוי מלמעלה למטה הארה גדולה כנ"ל ולא תוכל לבא לידי חימוץ אבל מצה הראשונה הי' עבודתם מלמטה למעלה (ועמ"ש עוד מענין ב' בחינות מצה הנ"ל ע"פ ששת ימים תאכל מצות) ולכן היו צריכים מרור כוי לעורר רחמים רב ים. וזהו שאנו אומרים מרור זה שאנו אוכלים ע"ש מה ע"ש שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים אבותינו הם המדות כידוע וחיי אבותינו הם המוחין שבמדות ובחינת מצרים ממררים את המדות כוי (ועמ"ש מזה בפי' שמות בד"ה קול דודי):

ג **ועתה** יובן פי' הפסוק קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כוי דקאי על יציאת מצרים כוי פי' קול הוא בחיי המשכה בלשון פסוק ואינו דוקא קול גשמי דהיינו בחיי הדבור

דאדרבה זה נקרא קול זוטא שנמשך מן המדות אל הדבור ה' מוצאות הפה כו' ויש קול גדול ולא יסף היינו בחינת קלא פנימאה דלא אשתמע כי בחינת קול זוטא הנ"ל נקרא קלא דאשתמע ובחינת קול גדול הנ"ל הוא קלא דלא אשתמע (עיין מענין קול גדול ברבות יתרו ס"פ כ"ח וס"פ כ"ט. במדבר רבה ס"פ בלק) (סוף ד' רע"ט). ובזח"א בראשית (דף נ' ע"ב. דר"י ע"א) ח"ב (קל"ז א'). ח"ג (דרס"א א'). ועיין מ"ש מענין קול סד"ה הבאים ישרש ובד"ה וכל העם רואים. ובד"ה הקל קול יעקב ובד"ה ויהי קול מעל לרקיע. ובד"ה משה ידבר ובענין מהרה ישמע כו' קול חתן וקול כלה כו' והיינו בחי' המשכה מההעלם אל הגילוי היינו מן השכל אל המדות או אל השכל מלמעלה מן השכל שנמשך הכל מהעלם אל הגילוי נק' קול בחינת המשכה וכמ"כ הוא כאן שנגלה עליהם מלך כו' הארה גדולה שלמעלה מהשתלשלות מהותו ועצמותו כו' נקרא גם כן בחינת קול המשכה מההעלם אל הגילוי. (ופירוש הנה זה בא עמ"ש לקמן בענן והגדת לבנך כו' בעבור זה כו'):

מדלג על ההרים כו'. שבחי' הארה גדולה לגילוי זה בא עליהם דרך דילוג ולא כסדר השתלשלות שהוא דרך עילה ועלול שיש ערך ושייכות זה לזה כמו עד"מ מבשרי אחזה שהדבור נמשך מהמחשבה ומחשבה ממדות ומדות משכל כל זה נק' בחי' השתלשלות כו'. אבל בחינת גילוי זה שהיה בשעת יציאת מצרים שנגלה עליהם מלך כו'. מבחינת הוא ושמו לבד שלמעלה מהשתלשלות והארה כזו אינה יכולה לבא בדרך השתלשלות רק דרך דילוג כמו עד"מ אי שמדלג מהר להר אחר שרחוק ממנו שאינו יכול לילך לשם רק דרך דילוג יכול לדלג עליו כו' כמ"כ כאן נגלה עליהם בחי' והארה גדולה כזו מלמעלה למטה לפי שלא ערכם דרך דילוג והיינו ובמורא גדול זה גילוי שכינה היינו שנגלה עליהם בחי' מלך בחי' הוא ושמו לבד ונגלה עליהם בגילוי כ"כ עד שנפל עליהם מורא גדול ופחד מפני ה' כמ"ש או הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי כו'. מדלג על ההרים בזכות הרים היינו אבות וכמ"ש בגמרא (פרק קמא דראש השנה דף י"א א') ובמדרש (שמות רבה פרשה ט"ו) והיינו שעל ידי פסח מצה ומרור שאכלו שהם בחי' ג' קוין היו מעוררים למעלה בחי' אורות עליונים שהמה אברהם יצחק ויעקב מדות דאצילות ועל ידם היה בחי' דילוג בחי' ונגלה מדלג כו' והנה בשיר השירים נאמר בלשון דילוג ובתורה נקרא בלשון פסח כמ"ש ופסח ה' על הפתח והוא ג"כ דילוג וקפיצה והענין הוא שבתורה נאמר לאיזה מקום היה הדילוג דהיינו על הפתח היינו בחי' מל' זה השער לה' כו'. ראשית חכמה יראת ה' כו' והיינו בחינת מלכות הנקרא מלכות כל עולמים שיורדת להחיות כל עולמים ונגלה בחי' מלך כו' הארה גדולה הנ"ל בבחי' מל'

היינו בגילוי שנקרא פתח כו' שיכול להיות ובמורא גדול שיהיה פחד ויראה מפני ה' שזה נק' זה השער כו' זהו התחלת עבודת ה' בחינת יראה כו' רק שאז נגלה עליהם בבחי' זו הארה מבחינת מלך הוא ושמו כו'. וזהו ובמורא גדול כו'. וזהו ופסח ה' על הפתח כו' שנגלה עליהם בבחי' פתח (ועיין בפ' אמור דף צ"ה ע"א בפי' פתחי לי) ובשה"ש לא נאמר לאיזה מקום היה הדילוג רק נתפרש באיזה אופן היה הדילוג היינו על ההרים כו'. ויש בזה ב' פירושים. א' על ההרים בזכותן כנ"ל והב' על ההרים למעלה מן ההרים שהם מדות דאצי' שהארה הנ"ל היה למעלה מהם דהיינו בחינת מלך כו':

ד **מקפץ** על הגבעות. ארז"ל גבעות הם אמהות. ולהבין זאת הנה ההפרש בין דילוג לקפיצה הוא כי דילוג ברגל א' וקפיצה בב' רגלים וכמבואר במשנה פ"ח דאהלות והדולג ממקום למקום והקופץ ממקום למקום (ע"ש בפי' רבינו עובדיה מברטנורה ובפי' המשניות להרמב"ם וגם בירושלמי פ"ה דביצה קיפוץ עוקר שתי רגליו כאחת כו'). ולהבין זה דהנה כל בחי' דילוג והארה גדולה שבאה מלמעלה אינה יכולה להתגלות כי אם בבחינת רגלים כי זהו הכלל בכל בחינת גילוי אינו נגלה כ"א בבחי' רגלים כו' כמ"ש ועמדו רגליו ביום ההוא כו' והארץ הדום רגלי (ועמ"ש בד"ה כיצד מרקדין לפני הכלה כו' ובד"ה למנצח על השמינית וע' בלק"ת ס"פ משפטים בד"ה מצות ראיה כו'). ויש ב' בחי' רגלים היינו ב' בחינות בבחינת גילוי והארה הנ"ל בחינת קו הימין וקו השמאל בחי' אהוי"ר כו'. והנה ע"י ההרים אבות הנ"ל היה נגלה עליהם הארה הנ"ל רק בבחי' אהבה וימינו תחבקני.

וזהו מדלג ברגל א' על ההרים אבות ומקפץ על הגבעות בב' רגלים היינו שהיה גילוי זה בבחי' יראה ובמורא גדול כו'. על הגבעות אלו אמהות והנה בחינת אהבה בנקל יכול לבא לידי גילוי מבחי' יראה כנראה בחוש שכל אדם יכול להתפעל בבחי' אהבה כרגע ובבחי' יראה אינו כ"כ מפני שבחי' יראה עילאה הוא למעלה במדרגה מבחי' אהבה כו' (ועיין בפ' מקץ בביאור על פסוק כי אתה נרי שאהבה רבה היא בחינת ה' עילאה ויראה עילאה היא בחי' יוד כו' וגם למעלה יותר כי הנה יש טורי נהורא וטורי חשוכא פי' טורי נהורא הם המדות שנמשכים מן השכל חג"ת דז"א וטורי חשוכא הם המדות שלמעלה מהשכל אהבה רבה חג"ת דא"א וזהו ענין מדלג על ההרים שנמשך מבחי' טורי חשוכא חג"ת דא"א בחג"ת דז"א וזהו ענין ההרים רקדו כאילי עליי' חג"ת דז"א והתכללותן בגילוי אור חג"ת דא"א וכמ"ש במ"א בד"ה הים ראה כו' ההרים רקדו כו'. אכן יראה עילאה שרשה במו"ס שהיא מגבורה דעתיק כמ"ש ע"פ כי אתה נרי הנ"ל וכמ"ש הרמ"ז פ' וישב דקע"ט ב'. והוא למעלה מבחי' חג"ת דא"א ומשם נמשך בחי' גילוי זה במורא

גדול כו' שהוא התגלות יראה עילאה זו בבחי' יראה תתאה הנמשך מבחי' מלכות כל עולמים וע"ז נאמר ופסח ה' על הפתח כו' וזהו ענין מקפץ על הגבעות בחי' קו הימין וקו השמאל כו' וכתיב בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה כו' ושמים וארץ זהו בחינת האבות ואמהות כו' ולכן יראה עילאה נמשך בזכות האמהות דייקא ועמ"ש ע"פ שימני כחותם בענין אשה כי תזריע וילדה זכר) ולהבין מפני מה ע"י האבות לא היה הגילוי רק בבחינת אהבה בח ינת רגל אחת וע"י האמהות היה הגילוי גם בבחינת יראה בב' רגלים כו' ולכאורה האבות הן במדרגה גדולה מן האמהות כי המה בחי' משפיעים בחינת דכר והאמהות הם בחינת מקבלים בחינת נקבה. אך האמת הוא ודאי כן שהמה בחי' מקבלים אבל הם גבוהים מן האבות במדרגה אחת והמה השפיעים. דהנה בשרה נאמר כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה שהיה אברהם צריך לקבל ממנה וכמארז"ל שהיה אברהם טפל לגבי שרה בנביאות וברבקה נאמר טובת מראה מאד בלי גבול ותרד העינה ותמלא כדה ותעל ותאמר שתה וגם לגמליך כו' שהיתה גם כן בחינת משפיע ותרד העינה שבחינת חכמה כ"ד ספרים הם בחינת ירידה נגדה (ועמ"ש בזה בפ' תולדות) ולהבין זאת דהנה ארז"ל שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין עולם הבא אברהם יצחק ויעקב שנאמר בהם בכל מכל כל כו'. והנה לעתיד כתיב נקבה תסובב גבר היינו שיתעלה בחינת המקבל ויהיה למעלה מבחי' דכר המשפיע אשת חיל עטרת בעלה כו' מחמת שסוף מעשה במחשבה תחלה כו' (שם ב"ן שרשו למעלה משם מ"ה כו') ומפני שהאבות הטעימן מעין עולם הבא ולכן היה אצלם גם כן בחי' זו שהיו מקבלים מהאמהות כו' אף שודאי האמהות היו בחינת נוק' בחינת מקבלים רק שיש ב' בחי'. מלמעלה למטה היו האבות משפיעים והאמהות מקבלים. אבל מלמטה למעלה בבחינת או"ח היו האמהות למעלה במדרגה סוף מעשה כו' (ועמ"ש לקמן בביאור על פסוק כי על כל כבוד ועל פסוק הראיני את מראיך ובביאור על פסוק עלי באר) כי כן כל מדות דקדושה נעוץ סופן בתחלתן ותחלה בסוף שיש בסוף מבחינת תחלה סוף מעשה כו' ובבחינת ההשתלשלות הוא סוף במדרגה כו' (וכמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו') וזהו למעלה בחינות אבות ואמהות וגם למטה יש שני הבחי' והיינו תורה ומצות שבבחי' א' תורה גדולה כמארז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה דהיינו ע"י חכמת התורה יודעים האיך לעשות המצות כידוע ואם אין עושים כן רק באופן אחר אין זו מצוה ובבחי' ב' מצוה גדולה תלמוד שמביא לידי מעשה נמצא המעשה היא גדולה ולא המדרש עיקר אלא המעשה כו' והיינו מפני ששרש המצות הוא בבחי' כתר תר"ך עמודי אור כידוע תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך ששרשם בבחינת

כתר וכמ״ש והחכמה תחיה בעליה דהיינו בבחי׳ מלמעלה למטה החכמה מחיה המצות דהיינו שע״י חכמת התורה יודעים היאך לעשות המצוה אבל אעפ״כ המצות הם בעליה של החכמה ששרשם של המצות הם גבוהים במדרגה מבחי׳ החכמה כו׳ (ועמ״ש מזה בד״ה ראיתי והנה מנורת זהב) וזהו מדלג על ההרים בזכות התורה שהתורה נקר׳ ג״כ הר ישאו הרים שלום והתורה נקרא שלום ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי כו׳ והמצות נקראו ג״כ שלום והיה מעשה הצדקה שלום כו׳. כי יש שני בחינת שלום מלמעלה למטה ומלמטה למעלה ועל ידי התורה נגלה בחי׳ הארה הנ״ל בבחינת אהבה שהוא בחי׳ רגל א׳. מקפץ על הגבעות היינו בזכות המצות כי המצות נק׳ גבעות כמ״ש וגבעות בצדקה כו׳.

ועל ידי המצות נגלה בחי׳ הארה הנ״ל בחינת הוא ושמו בלבד כו׳ בבחינת ב׳ רגלים היינו בבחינת יראה גם כן מפני שהמצות בשרשם הם למעלה במדרגה מבחי׳ התורה כו׳ ע״כ על ידם יכול להתגלות בבחי׳ יראה גם כן וזהו הכל בבחינת יצ״מ וכתיב הנה בא לשון הוה ולשון עתיד ג״כ שאז יהיה ג״כ בחינת גילוי והארה גדולה זו שלמעלה מבחי׳ ההשתלשלות בחי׳ דילוג כמ״ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות דהיינו שיתגלה בבחינה זו נפלאות שהיה בבחי׳ פלא מופלא ומכוסה כמו שהיה בבחינת יציאת מצרים כו׳ שנגלה עליהם אז מבחינת מלך כו׳ סתימו דכל סתימין להיות בגילוי ובמורא גדול כו׳. כן יהיה לעתיד ג״כ אראנו נפלאות כו׳ ועמ״ש במ״א בפי׳ אשר עשה עמכם להפליא והיינו ע״י תורה ומצות שעושים עתה ממשיכים בחי׳ זו רק שעתה אינה בגילוי ולעתיד יהיה בחי׳ זו בגילוי וראו כל בשר כו׳ (ועמ״ש ע״פ כי ההרים ימושו כו׳ וחסדי מאתך לא ימוש כו׳):

ה **דומה** דודי לצבי וגו׳. הנה ארז״ל שנמשל לצבי מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו כו׳. וענין משל זה הוא למעלה גם כן מחזיר ראשו לאחוריו היינו בחי׳ חכים ולא בחכמה ידיעא ואף למעלה מבחינת חכמה דהיינו קרקפתא דתפילין גלגלתא דחפיא על מוחא ירד ונשתלשל בבחינת אחוריים היינו בחי׳ מצות שהם הכל בדברים גשמיים כמו ציצית ותפילין בבחי׳ אחוריים כו׳. ושרשם מבחי׳ כת״ר תר״ך כו׳. דהיינו שנמשך ונתלבש רצונו הפשוט שלמעלה מבחי׳ חכמה אפילו מבחי׳ חכים ולא בחכמה ידיעא כו׳ בדברים גשמיים למטה דוקא כמו כל המצות כו׳ (ועמ״ש מזה גם כן בד״ה ויושט המלך לאסתר כו׳) וזה הכל היה בפסח בחינת יציאת מצרים בחי׳ דילוג כו׳ שלא היו ישראל ראויים לזה שהיו במצרים בתכלית השפלו׳ ולא היה אתערותא דלתתא כלל רק שנגלה כביכול מעצמו בבחי׳ דילוג כו׳ אבל אח״כ נאמר קומי לך היינו בחי׳ ספירה היום יום א׳ לעומר

כו' שהיו ישראל סופרים כל ימי הספירה מ"ט יומין והיינו לטהר כל המדות כידוע שיש ז' מדות.

וכ"א כלולה מז' והוא מ"ט והיינו הכנת עצמם שיהיו בחי' כלי לקבל בחי' גילוי אלקות שיהיה אח"כ בשבועות מתן תורה שאז נגלה ג"כ בחי' גילוי שלמעלה מההשתלשלות בחי' כתר כו' רק שאז נגלה ה' פב"פ כו' כי היו אז ישראל ג"כ בבחי' פנים בחי' כלי לקבל גילוי אלקות ע"י עבודתם וע"י ספירה כו'. והיינו ע"י אתעדל"ת. אבל לא כמו שהיה בפסח בחי' מצה כו' שלא הספיק בצקת כו'. ואדרבה בשבועות היו מביאים לחם מצה (והיינו לפי שנזדככו המדות כו' ואז ההתנשאות אינה אלא בבחי' הקדושה המתנשא מימות עולם כו' וכמ"ש מזה גבי שבועות בד"ה וידבר אלקים כו' ע"ש). וזהו קומי לך בחי' קימה מלמטה למעלה דקאי על בחי' ספירה שאחר הפסח כדי שיהיה בחי' פב"פ ולעתיד יהיה ג"כ בחי' גילוי זה שלמעלה מהשתלשלות סתימו כו' אראנו נפלאות כו':

פרק יד

ולהבין ענין מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות כו' בביאור היטב. הנה יובן ע"פ מ"ש בעגלה ערופה וערפו אותה אל נחל איתן. ופירשו במשנה ובגמרא פ"ט דסוטה (דמ"ו) נחל איתן שהוא קשה שאינו עושה פירות. אמר הקב"ה יבא דבר שלא עשה פירות ויערף כו' ויכפר על מי שלא הניח לעשות פירות מאי פירות אילימה פריה ורביה אלא מעתה אזקן ואסריס הכי נמי דלא ערפינן אלא מצות.

והנה מבואר כאן שקורא מצות בשם פירות. ולהבין ענין המשל מפירות שדימה ענין המצות להם והיינו ענין הזריעה שזורעין הגרעין בארץ ונרקב הגרעין ההוא ואח"כ נצמח ממנו אילן ועושה פירות כדוגמת הגרעין ההוא כמו תפוחים וכיוצא. והנה עיקר הצמיחה הוא מכח הצומח שבארץ ממאמר תדשא הארץ דשא כו' והוא בחי' רוחני ויכול להצמיח בלי שיעור וגם התחלקות טעמים שיש בין הפירות מתוקים או חמוצים כו' הכל הוא מכח הצומח הנ"ל והוא לפי ענין ההרכבה והמזיג התכללות חסדים בגבורות או גבורות בחסדים כו' (כמ"ש במ"א בד"ה פתח אליהו) וא"כ צריך להבין למה הוא ענין זריעת הגרעין בארץ. אך ענין זריעת הגרעין הוא בחינת העלאת מ"ן לבחי' כח הצומח שהוא כח רוחני ואינו יכול להתלבש ולהתצמצם כי אם שיהיה מתחלה בחינת כלי ואזי הוא שורה ומתגלה בחינת כח הצומח ומצמיח כדוגמת הגרעין ההוא דוקא כנראה בחוש שלפי הרע שנזרע בארץ כמ"כ יהיה ענין הצמיחה וההולדה מן הארץ. ועפ"ז יובן ענין המצות שדימה אותן לפירות. כי הנה כתיב אור זרוע לצדיק כו' שאור א"ס הנמשך ונאצל ממנו יתברך נקרא בשם זריעה כנ"ל (ועיין בזהר תרומה קס"ו ב') והיינו

כי באמת לגבי עצמותו ומהותו יתברך לאו מכל אינון מדות כלל כו'. ואפילו בחי' חכמה היא בחי' עשייה גשמיי' וכידוע מ"ש בע"ח ע"פ מאמר הזהר כד סליק ברעותא למברי עלמא. פי' סליק ברעותא הוא ענין הצמצום והסתלקות בחי' עצמותו כדי שיאצלו בחי' י"ס דאצילות בחינת התלבשות אורות בכלים והוא ענין אריכות המוזכר בע"ח ענין קו וחוט וחלל כו' שהוא בחי' צמצומים רבים ועצומים שיתהוה בחי' אצי' וזה הי' בתחלת הבריאה עולם חסד יבנה. אך עתה הכל תלוי במעשה התחתונים דוקא וכידוע סדר ההשתלשלות ובפרט כדי להמשיך אור חדש לזה צריך העלאת מ"ן ואתעדל"ת.

וזהו ענין אור זרוע לצדיק כנ"ל שהוא קיום המצות בפועל ממש דוקא ע"י"ז שורה ומתגלה אור א"ס להיות בבחי' כלי והשגה עד שיוכלו ליהנות מזיו השכינה בג"ע כאו"א לפי מדרגתו ועבודתו בקיום התורה ומצות שבעוה"ז. (ועמ"ש מענין משל הנ"ל דזריעת הגרעין ומהנמשל כו' בפ' בהר בד"ה כי תבואו אל הארץ. ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה. ובד"ה הבאים ישרש. ובאג"ה ע"פ זורע צדקות. ומענין אור זרוע לצדיק בד"ה ששים המה מלכות):

ב **וכמו** מצות ספירת העומר שנצטוו בנ"י עליו ביום המחרת של פסח והיינו כי ענין הפסח שהי' בלילה הראשון הוא בחי' דילוג כנ"ל מבחי' עצמות א"ס עצמות המאציל כו' על הפתח שהוא בחינת מל' דאצילות ומכאן ואילך הוא ע"י המשכת האור במעשה [המצוה זו והוא ענין הספירה שאומרים היום יום א' וכו'. יום הוא בגימט' אל הוי' כו' והוא רמז על בחי' המשכת האור מבחי' א"ס לבחי' המלכות הנק' עומר כו'.

והיינו לפי שיש כמה בחינות ומדרגות. המל' שבבחי' אצי' נק' בחי' אדם כמ"ש ודמות פניהם פני אדם כו' ועל דמות הכסא כו'. וכשמתלבשת בעולם הבריאה נק' בחי' בהמה כמ"ש מצמיח חציר לבהמה כו' בהמות בהררי אלף כו' והוא ענין מדרגה התחתונה שבמל' מל' שבמל' שיורדת ומסתתרת בבי"ע ותתן טרף לביתה.

וזהו מנחת העומר מן שעורים שהוא מאכל בהמה פי' כמו ענין מאכל אדם שעל ידו יתחזק ומתפשט כח החיות שלו באבריו כן הוא ענין מנחת שעורים שהוא מאכל בהמה שעורה שעור ה'. פי' כי כדי שיתלבש בחי' מל' להחיות נבראים בחי' בע"ג ותכלית לזה צריך שיומשך הארה מלמעלה והוא ע"י הקרבן שהקריבו ע"ג המזבח שנעשה ע"פ חכמתו ורצונו ית' דוקא כמו שנאמר בתורה כבש תמים כו'.

ומנחתו שני עשרונים דוקא. משא"כ בשאר הקרבנות נאמר ועשרון א' לכבש האחד ונסכה יין רביעית היין. ואף השמן שניבלל עם מנחתו לא היה רק רביעית היין. שאף על פי שמנחתו כפולה לא היו נסכיו כפולים. (ענין שמנחתו כפולה י"ל ע"ד אין לך

טפה יורדת מלמעלה שאין טפיים עולים כנגדה כי העומר עיקרו העלאת ש' ב"ן כו'. א"נ י"ל ע"ד מ"ש במ"א גבי צדקה שמדה בינונית ליתן מעשר ועשירי יהי' קדש. ומצוה מן המובחר ליתן חומש כי נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן. כמאמר עשר אעשרנו לך. ב' פעמים מעשר מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. ועד"ז י"ל גם כאן. כי לפי שהעומר היא בחי' מל' והמל' היא מלמעלה למטה בחי' עשירית. ומלמטה למעלה היא בחי' כתר. וכמ"ש ע"פ הראיני את מראיך כו' שהוא ע"י הפרסא המפסקת בסיום האצי' בוקע האור בבחי' אור חוזר כו' ע"ש. ולכן הואיל וענין העומר הוא העלאת ש' ב"ן בחי' א"ח לכך הכבש הבא עם העומר הי' מנחתו שני עשרונים כו' בחי' מל' ובחי' כתר כו' מלמעלה למטה ומלמטה למעלה כאחד. א"נ ע"ד מ"ש בזהר פ' חיי שרה ובלק"ת שם דשם ב"ן נק' המכפלה. וע' בפרדס בעה"כ בערך עשרון וברע"מ פ' פנחס דף רנ"ה) והנה ע"ז שהיו מקריבים הקרבן ע"ג המזבח כהלכתו וכמשפטו ע"י הכהן שהי' יודע לכוין בזה הי' שורה ומתגלה אש שלמעלה על המזבח והוא ענין המשכת והשראת אור א"ס בבחי' מל' ע"י עשיית המצוה זו וכדומה בשאר המצות ציצית ותפילין שהמה ממש כדוגמת זריעת הגרעין בארץ שנבלע ונרקב בארץ ועל ידם שורה ומתגלה כח הצומח בבחי' כלי שהוא בחינת מל'.

וזהו ענין ספירת מ"ט יום שממשיכים הארה והמשכה לבחי' מל' במ"ט יום עד שבועות שהוא בחי' כתר להיות שוין בקומתן שהוא ענין עליית המלכות ואז נק' בחינת אדם. ובשבועות היו מקריבין שתי הלחם שהוא בא מחטים שהוא מאכל אדם כו' חט"ה הוא כ"ב אותיות התורה ואז הוא זמן מתן תורה.

והטעם לזה שע"י עשיית המצוה זו נמשך ונתגלה בחינת הארה מלמעלה לפי שקיום המצות הם נעשים מדברים גשמיים דוקא כמו קרבנות מכבשים ועזים וכן ציצית מצמר ותפילין מקלף גשמיים ושרשם הם מבחינת רפ"ח ניצוצין שמעולם התהו ואלה המלכים כו' ועל ידי קיום המצות עולה ומתברר הטוב למקומו ושרשו הוא ב"ן דס"ג שלמעלה משם מ"ה המברר שם ב"ן והוא ענין כל התורה כולה וידבר ה' אל משה לאמר משה הוא בחינת חכמה בחינת מ"ה גילוי אור א"ס בחכמה דבר אל בני ישראל כו' הם בחינת נצח והוד כו' סדר ההשתלשלות והמשכות מלמעלה למטה:

ג **והנה** לזאת נקראו הרמ"ח מצות בשם רמ"ח אברין דמלכי עד"מ כמו החיות המתפשט ומתלבש בכל אבר ואבר לפי מזגו הוא ע"י הדם. כי הדם הוא הנפש והוא חום הטבעי וכידוע שעיקר חיות הנפש הוא ע"י חום הטבעי ורתיחת הדמים משא"כ ח"ו בהיפוך

הוא הקרירות שהוא הסתלקות החיות מהגוף כן הוא ענין המצות ששרשם ומקורם מבחי' כתר תר"ך עמודי אור כו'.

וכמשל העמוד שע"י נמשך מלמעלה למטה כו'. כן ע"י המצוה נמשך אור א"ס להתלבש בבחי' כלי ועיקר המשכה זו הוא בחי' גבורה דוקא ולא בחי' דין ח"ו אלא אדרבה הוא עיקר ההתפשטות החיות ושרשם מבחי' ה"ג דעתיק בוצינא דקרדוניתא שלמעלה מבחי' חסדים (ועמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר בענין ושמתיך בנקרת הצור ובד"ה שוש אשיש בענין תגל נפשי באלקי ובד"ה ושאבתם מים גבי כוס ישועות) כי מבחי' חסדים נעשה בחי' מקיף לבד. כמ"ש וימינו תחבקני כו' בחי' אחוריים לבד. ואף שבזה גדול בחי' כח החסדים שהמה מתפשטים למקום נמוך מאד כמו אברהם שיצא ממנו ישמעאל אך עכ"ז הוא רק בבחי' מקיף לבד ולא בבחי' פנימי כמו שהשפעת הגבורות הם בבחי' פנימי דוקא כמו השפעת החיות בהאבר כו' ולזאת נקראו המצות בשם פירות שהוא עד"מ כמו המזון שהוא פנימי' והוא עיקר חיות הגוף כי לא יחי' בלי טרף ומזון אף שיתלבש בכמה לבושים אא"כ יאכל אז יתחזקו כוחות הגוף שלו (ועמ"ש ג"כ מזה בד"ה אז ישיר כו' עלי באר וסד"ה כי ההרים ימושו איך ע"י המצות נמשך א"פ וא"מ). וגם המצות נק' בשם לבושים כנודע מאמר הזהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים שהם לבושים פי' בחי' מקיף. והיינו כי באמת אין הנשמה יכולה לקבל ולהיות נהנה מזיו ואור ג"ע העליון בלתי לבוש שהוא לבושי המצות וזהו מ"ש וגבעות בצדקה קאי על מעשה המצות כי דרך כלל נקראו כל המצות בשם צדקה כמבואר בלק"א והאדם המקיים אותם נק' ג"כ בשם צדיק כו' שהוא עושה צדקה כמו עד"מ מעשה הצדקה בגשמיות שנותן פרוטה לעני ובזה מחייהו כן הוא הענין בקיום המצות נקראו המצות בשם צדקה כי איהו צדיק ואיהי צדקה בחי' מלכות מקור הגבורות כו' ואז נק' צדק. אך ע"י הצדקה נמשך בה ה' ונק' צדקה כו'.

וזהו ענין מדלג על ההרים שהם בחינת אבות ודילוג הוא ברגל א' משא"כ מקפץ על הגבעות שהקפוץ הוא בחי' ב' הרגלים כאחת שהוא בחי' שמאל דוחה וימין מקרבת וכנ"ל שבבחי' המצות יש ב' בחינות אלו פנימי' ומקיפים ובחינת פנימי הוא שמאל דוחה שלא תהי' ההשפעה רק לפי ערך המקבל משא"כ בחינת החסדים שהוא שרש המקיפים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך מאד.

ולזאת דימה האמהות שהן בחינת המצות כנ"ל לגבעות בצדקה שהם היו במעלה יותר מהאבות ולכך היו עקרות כי נשמותיהם היו בבחינת דכורא כו'. אך עתה הוא שם מ"ה המברר שם ב"ן אבל לאחר הבירור אז יהי' א"ח עט"ב ב"ן יתעלה בס"ג והוא ע"י

בחינת ובכל מאדך שהוא בלי גבול. משא"כ ובכל נפשך עדיין הוא בבחי' כלי אבל בחי' מאד הוא למעלה מבחי' כלי ע"י אתכפייא מבחי' גבורות דוקא כידוע מעלת בעל תשובה שהוא בחילא יתיר כו' וד"ל. (ועמ"ש בד"ה ואלה המשפטים בענין וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה כו' אדם הוא בחי' דעת נשמות דאצילות. בהמה ב"ן נשמות דבריאה ומשם ממשיך בחינת הדעת גם בבי"ע כו' ונתתי עשב בשדך לבהמתך והיינו לפי שהוא מבחי' דעת העליון כו' ע"ש ועד"ז יובן משנ"ת לעיל בענין עליית המל' מבחי' שנק' בשם בהמה לבחי' אדם והיינו בשבועות מתן תורה שהתורה היא מבחי' דעת היותר עליון כמ"ש הרמ"ז ר"פ קרח ועי"ז נמשך בחי' דעת בכנס"י. והנה מבואר במ"א בפ' שלח בד"ה ואם האכל יאכל בענין מנחת נסכים שהסלת הוא המשכת הדעת והשמן והיין הם חו"ב כו'. וא"כ לפ"ז הכבש הבא עם העומר שמנחתו היתה כפולה שני עשרונים סלת י"ל שהוא ענין המשכת הדעת ממדרגה עליונה יותר. ואפשר לומר ע"ד שנת' בד"ה ואלה המשפטים הנ"ל שכדי להמשיך הדעת גם בבחי' בהמה היינו בבי"ע צ"ל מקור ההמשכה מלמעלה מאצי'. והיינו כמ"ש כי אל דעות הוי' שכולל ב' בחי' דעת כו' וכמ"ש ג"כ ע"פ משה ידבר שמשם דייקא נמשך הכח שיהי' הגילוי גם למטה כו'. וזהו ענין שני עשרונים לרמוז לדעת עליון ודעת תחתון. שעם היות הדעת המתפשט לקיום המדות וחיותן נק' דעת תחתון אך כדי שיומשך ויתפשט גם בבי"ע צ"ל מקור ההמשכה מדעת עליון כו' והגם דבחי' זו שמבחינת בהמה מתעלה בבחי' אדם הוא בשבועות דייקא י"ל דגם בקרבן העומר וספירת העומר צ"ל הכנה לזה להמשיך בחי' דעת שהרי גם להפך המדות דנה"ב הוא ע"י הדעת דייקא. ועוי"ל בענין שני עשרונים סולת ע"פ מ"ש בפע"ח שער ספירת העומר פ"ג כי מן הדעת כו' הוא כפול בבחי' א"פ ובחי' א"מ כו'. ועיין עוד בפרדס בעה"כ בערך עשרון):

פרק טו

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה. הראיני את מראיך וגו'. הנה פסוק זה נאמר על זמן שאין בהמ"ק קיים שכנס"י היא בגלות אזי היא בסתר המדרגה (כן הוא ברבות בשיר השירים בשם ר' יוסי הגלילי ועי' עוד מענין יונתי ברבות בסדר לך לך פמ"ה בשלח פכ"א) ועל זמן יציאת מצרים נאמר כי הנה הסתיו עבר הגשם חלף וגו'. התאנה חנטה פגיה וגו' קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך כמ"ש ברבות שיר השירים הובא בפירש"י.

וביאור הענין זה הוא כי הנה ענין רעיתי יפתי הוא ע"י התורה והמצות שהתורה כמו שהיא לחם ומזון לנפש. כך ע"י התורה מפרנסין ישראל לאביהם שבשמים ועי"ז נקרא

כנסת ישראל רעיתי ומהמצות נעשים לבושים לנפש בג"ע וככה על ידן נקרא כנסת ישראל יפתי שעושה לבוש מלכות למלך מלכי המלכים הקב"ה.

ולהבין זה היטב הנה נודע שלא כל הנשמה כולה בכללה היא מלובשת בגוף האדם למטה שהרי מלאך בשליש עולם עומד והנשמה היא יותר עליונה. ואיך תוכל להתלבש בגוף האדם למטה שהוא קטן מהכיל. אלא קצת הארה מן הנשמה היא המתלבשת בגוף וכל הנשמה כולה היא למעלה בבחינת מקיף ונקרא מזל בלשון רז"ל שאמרו אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי ואין הכוונה על מזל ממש שהרי אין מזל לישראל אלא הכוונה על הנשמה שלמעלה שאינה מלובשת בגוף ונקרא מזל מלשון יזל מים מדליו ונוזלים מן לבנון שהיא מזלת ומנטפת טפת השפעה והארה מלמעלה להנשמה המלובשת בגוף לקשרה ולחברה בגוף (ועמ"ש בד"ה האזינו השמים ובד"ה ציון במשפט תפדה). וזהו אלהי נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו'. דלכאורה איפכא הוי ליה למימר אתה בראתה כו' טהורה היא כו' כי קודם שנבראת לא שייך לקרוא אותה בשם טהורה אלא דטהורה היא קאי על חלק הנשמה שלמעלה מן הגוף בבחינת מקיף שהיא אינה בבחינת בריאה אלא אתה בראתה ואתה יצרתה כו' השתלשלות המדרגה הן רק כדי להתלבש בגוף כי בריאה הוא יש מאין יש דייקא דהיינו להיות בחינת יש והתחלקות שכל ומדות ושאר כחות הנפש (עמ"ש מזה בפ' בשלח בד"ה אז ישיר משה) והיינו כשהיא בהשתלשלות המדרגות להיות מלובשת בגוף. אבל למעלה היא בבחי' אין וכמו עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד כו'. כך הנשמה היא בבחינת יחוד למעלה במאצילה ב"ה ושם היא טהורה היא ועמ"ש בפ' משפטים בביאור ע"פ וכעצם השמים לטוהר. לטהירו עילאה כו' ע"ש וגם כאן י"ל כן בפי' טהורה היא וכמ"ש במ"א.

ועל בחינת נשמה זו אמרו בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ולא פירש הכתוב בהדיא בישראל כי בישראל יש ב' בחינות. ה א' חלק הנשמה המלובשת בגוף האדם. ועל זה אמרו בזהר תלת קשרין מתקשראן ישראל באורייתא ואורייתא בקוב"ה שישראל הם למטה במדרגה מהתורה אבל הבחינה הב' היא הנשמה שלמעלה בבחי' מקיף ועל זה אמרו ישראל שנקרא ראשית ישראל עלו במחשבה קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שישראל הוא ראשית ומקור התורה כי בכל התורה כולה כתיב דבר אל בני ישראל צו את בני ישראל שכל התורה כולה נבנית ומיוסדת על בחי' ישראל. ונמצא שבחי' ישראל שעלו במחשבה היא המקור והיסוד התורה (וכדאיתא במדרש רבה ר"פ בראשית מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר. דהיינו גם קודם לתורה ע"ש). וזהו ויקם עדות

ביעקב ותורה שם בישראל פירוש ביעקב וישראל שבהם ועל ידם הקים עדות ותורה שם שמהם נמשכה התורה (וע' בזח"ג בפ' נשא) (קל"ד א') בפי' הכל תלוי במזל אפילו ס"ת בהיכל. פי' היכל תשבע"פ שהיא כלי לתשב"כ והכל נמשכים מבחינת מזלא כו' וכבר נתבאר דשרש נש"י הוא ג"כ מבחינת מזלא ונוזלים מן לבנון כו' וע' בפרדס בעה"כ ערך מזל וערך זכות ובזהר ס"פ אחרי דע"ז ב':

ב **אך** הנה המשכת התורה מבחינת ישראל שלמעלה למטה לבחינת הנשמה המלובשת בגוף הוא ע"י אתערותא דלתתא בתפלה כי תפלה הוא מלשון התחברות שהוא התקשרות והתדבקות הנפש בשרשה ומזל העליון ע"י רעותא דליבא בכל לבבך ובכל נפשך וגו' (ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים הנ"ל) כי התפלה היא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה שהיא בחי' עליה ממטה למעלה בתחלה פסוקי דזמרה שהם סיפור שבחו של מקום להלהיב לבו לה' ואח"כ יוצר אור והאופנים ברעש גדול כו' עד שמגיע לק"ש שמע ישראל הוא ישראל העליון דהיינו הנשמה שבבחי' מקיף ושם הוי' אלהינו בחי' ביטול במציאות ממש עד שהוי' אחד בבחינת יחודא עילאה כי כל התחלקות והשתלשלות ריבוי המדרגות אינן אלא זיו והארה בעלמא ואפילו גן עדן העליון צדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה כו' ונקרא בשם קבלת פרס מלשון פרוסה חלק מובדל מעצמיות ב"ה משא"כ בבחי' אין לא שייך שום התחלקות רק שם הוא יחוד אמיתי ומאחר שישים אל לבו את כל זאת תכלה ותכסוף נפשו אליו לבדו ית' עד שיבא לקיום ואהבת את ה' אלהיך. פי' ואהבת מלשון אבה שהוא לשון חפץ ורצון וכשבא לגילוי הלב נקרא אהבה בתוספת ה' וחפץ ורצון זה יהיה שהוי' הוא מקור בחינת הנשמה שלמעלה שהיא בחי' טהורה היא בחינת אין שהיא מיוחדת במאצילה ב"ה ית' יהיה אלהיך ממש בגילוי בנפש האדם המלובש בגוף בכל לבבך ובכל נפשך למסור נפשו באחד.

וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא ואזי ודברת בם כו' מלשון ידבר עמים שהוא לשון הנהגה והמשכה שהוא ממשיך התורה למטה שבהמשכות התורה בבחי' זו נקרא עוסק בתורה לשמה לשם התורה כדי שתהיה בבחי' תורה שיהיה אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בה כי אורייתא מחכמה נפקת והרי הוא יתברך רם ונשא כו' וכולם בחכמה עשית עשיה גשמיות וכולא קמיה כלא וכו'.

והנה המשכה זו להיות התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה הוא על ידי אתערותא דלתתא בתפלה דוקא אם ישים אליו לבו וכו' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח. וזהו לעשות את כל דברי התורה הזאת שישראל הם העושים את התורה (ועיין מ"ש בד"ה שיר השירים

ובד"ה השמים כסאי ובד"ה תורה צוה לנו משה) וממשיך גילוי זה למטה על נפשו היא ההארה המלובשת בגוף. וזהו שאמרו רז"ל א"ת בניך אלא בוניך שבונים את ההארה המלובשת בגוף להיות שורה ומתגלה בה המשכת יחוד אור א"ס ב"ה על ידי עסק התורה.

וזהו קומי לך פי' לך לעצמך דהיינו לבחי' הנשמה שלמעלה דהיינו להיות דביקות הנפש שלמטה בשרשה שלמעלה. ואזי תוכל להיות רעיתי להמשיך מזון התורה שאזי נקרא התורה מזון כמו מזון עד"מ הוא המחבר ומקשר חיות הנשמה להתפשט בתוך הגוף כמו הלחם אשר הוא אוכל שעליו יחיה האדם ויתקיים. וכך הנה כתיב לכו לחמו בלחמי שהתורה נקרא לחם ומזון שבה ועל ידה נמשך חיות מאור א"ס ב"ה והתלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה עילאה רק אם ישים אליו לבו להיות קומי לך (ועמ"ש ע"פ אלה מסעי בנ"י בפי' ואלה מסעיהם למוצאיהם). והנה הקרי לך והכתיב לכי שאותיות הכתיב מרמזות על שרש ומקור הנפש שהוא בחי' כ"ף ויו"ד כלומר קומי לבחי' כ"ף ויו"ד שע"י זה תהיה רעיתי (וכ"ף ויו"ד היינו ב' מקיפים יחידה וחיה שהם מקיפים על בחי' נר"ן שמלובשים בפנימיות האדם):

ג **וביאור** ענין יפתי שהם המצות שנקראו לבושים יובן בהקדים ביאור לשון מצוה שנקרא כך על שם שהיא מצות המלך וצוויו ופקודתו אשר יצא דבר מלכות מלפניו ומחוייבים כל עמו לשמוע אליו.

והנה בחינת מלכות היא בחינת לבוש. כמ"ש יביאו לבוש מלכות וכתיב ה' מלך גאות לבש וגו' שעיקר בחינת מלוכה היא כמו לבוש עד"מ שהיא כיסוי עשוי לכסות בו את הגוף שלא יהי' בגילוי וכך היא בחי' מלכותו ית' כי הנה בגילוי אלהותו ית' לעתיד לבא כשיקוים ונגלה כבוד ה' וגו' כתיב כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה שלא יהי' שמים וארץ גשמיים רק השמים החדשים וארץ החדשה אשר אני עושה אני דייקא (עמ"ש סד"ה את שבתותי תשמרו בפי' אני) ומה שכהיום נראו שמים וארץ גשמיים הוא מבחינת עולם מלשון העלם והעלם זה הוא מבחי' מלכותו ית' שלפי שאין מלך בלא עם כו'. לכן העלים גילוי אלהותו ית' שלא יהיה בבחי' גילוי ושיהיו נראים שמים וארץ גשמיים וכל הדרים כו' כדי שיהיה נקרא שמו ומלכותו כו' והגורם המשכת לבוש מלכות זה הן המצות שע"י מצות המלך שמקיימים למטה נמשך מלמעלה להיות לבוש מלכותו וזהו יפתי שעושה בחינת לבושים יפים וכמ"ש הוד והדר לבשת (ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש שופר מענין ה' מלך גאות לבש כו' שבחי' מלכות נקרא לבוש ושההמשכה להיות לך העולם הוא על ידי המצות כו' וע' מזה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה

לנשמע גבי עושי דברו כו' ועמ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות ובפ' תצוה סד"ה ועשית בגדי קדש ועוד נתבאר מענין לבושי הנפש מהמצות בפסוק ואלה המשפטים גבי שש שנים יעבוד וסד"ה לא תהיה משכלה כו' את מספר ימיך אמלא ובפ' חיי שרה בד"ה להבין משארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים וכמה דוכתי). אך להיות המשכת בחי' לבוש זה צריך להקדים גם כן בחי' קומי לך ולכי לכ"ף ויו"ד כנ"ל להיות בחי' אליך ה' נפשי אשא. כי הנה כתיב אלביש שמים קדרות שמים אש ומים שהם המדות חסד דרועא ימינא כו' שמתלבשת במעשה המצות ויש זה לעומת זה קדרות וחושך כמ"ש ואני בתוך כו' שמתלבשת ליתן חיות ושפע לקליפות וסטרא אחרא שהם היפוך הקדושה שבקדושה כולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים מה שאין כן בסטרא אחרא הוא פריקת עול שהחריבו בית המקדש (ועיין בזהר בפ' וישב) (דקפ"ב סע"א) ובפ' אחרי (ע"ה א') ועוד בפ' ויגש (דר"י סע"א) שמות (י"ח א') חקת (קפ"א ב'). ואתחנן (רס"ז א'). האזינו (רצ"ג סע"ב). ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו בענין אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו' ואגודתו על ארץ כו' מה שאין כן כו' ע"ש וז"ש כאן שכדי להמשיך הלבוש על ידי המצות צריך להיות בתחלה בחינת קומי לך כו' דייקא. והנה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח אם ישים אליו לבו כו'. דהיינו כשיהיה קבלת עול מלכות שמים אזי יכול להמשיך מה שאין כן בפריקת עול אפילו אם מקיים כל המצות אינו ממשיך כלום (ועמ"ש על פסוק ועתה יגדל נא וע"פ אסרי לגפן בענין כבס ביין לבושו) וזהו אשר קדשנו במצותיו וצונו שקדשנו בקדש העליון וצונו בהתחברות והתקשרות למצוה זו על נטילת ידים או להניח תפילין וכיוצא בהם שנתאחד עמהם בבחינת ביטול וקבלת עול והיינו על ידי קומי לך. וזהו פי' הברכה שקודם המצוה ברוך שנמשך בחי' הוי' אלהינו היינו בחינת תורה היא בחינת אברים הפנימי' ומלך העולם היינו בחי' מעשה המצות שהם לבושין ובחי' אברים החיצונים שע"י המצות נמשך לבוש להיות מלך העולם. והיינו ע"י אשר קדשנו וצונו כו':

ד **והנה** כל הבחי' הללו נאמרו בזמן יציאת מצרים כשהיו ישראל בבחינת אחרי הוי' תלכו וכמ"ש לכתך אחרי במדבר שבבחינה זו נאמר קומי לך ולהיות רעיתי יפתי. אך בזמן שאין בה"מ קיים כתיב יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה שכשהיונה היא בחגוי סלע דהיינו בין חקיקת הסלעים אי אפשר לה לפרוש כנפים לעוף שהכנפים נאחזים ונלכדים שם כך בזמן הגלות הנה הכנפים הם האהבה והיראה דבלא רחימו ודחילו לא פרחא לעילא הן נאחזות ונלכדות בפח הגוף הגשמי שמתלבשות בו ונמשכות אחרי דאגת הפרנסה שהיא בחי' שעבוד מלכיות וגלות כו' עמ"ש בד"ה מים רבים כו' מי נח

כו' בסתר המדרגה פירוש שאין האהבה ויראה בהתגלות לבו רק בחינת אהבה טבעית לבד המסותרת ומלובשת בלבוש שק וכו' וכמ"ש במ"א.
והעצה היעוצה לזה היא הראיני את מראיך וגו'. והענין כי כנס"י נקראת מראה בפסוק מראות אלהים במראה אליו אתודע והוא כי הנה ענין המראה עד"מ הוא שמראה הצורה המסתכלת בה לפי שהוא מצופה גציפוי הכסף הידוע ולכן היא מעכבת את הראיה מן העין הרואה שלא יראה מעבר לעבר כמו בזכוכית פשוטה רק מהפכת וחוזרת הראיה אל הרואה שרואה חזרת הראיה אליו.
וזהו דוקא כשהיא מצופה ומכוסה בכיסוי וציפוי דק וקלוש כמו הכסף אבל כשהיא מכוסה בכיסוי עב וחשך לא יראה בה כלום ומעכבת את הראיה לגמרי כך נקרא כנסת ישראל בחינת מראה כי הירידה והתלבשות הנשמה בגוף לצורך עליה היא לחזור ממטה למעלה להתכלל באור ה' ולדבקה בו יתברך על ידי ירידה זו כמשל אור השמש כשנופל על הארץ מכה בכח וחוזר ועולה ממטה למעלה (ולכן אויר התחתון חם ביותר) כידוע. אך היינו כשאין הנשמה מלובשת בגוף כל כך אלא בצרכי עולם הזה המותרים שבנוגה אבל אם נטמאה וירדה השלשה קליפות הטמאות לגמרי הרי היא אסורה וקשורה בהם ואינה יכולה לעלות וצריכה לתשובה לעורר רחמים רבים על ירידת ניצוץ אלהות כו'.
וזהו יונתי בחגוי הסלע שהיא אחוזה וקשורה בחריצי הסלעים ואינה יכולה לעורר את האהבה והיראה לעלות. זאת העצה הראיני את מראיך שיזכור וישים אל לבו איך שהוא אינו אלא בבחינת מראה שירד רק לצורך עליה וחזרה.
ועל ידי זה יעורר רחמים רבים על ירידת ניצוץ אלהות שבנפשו שירדה מאיגרא רמה כו'. ויצעק אל ה' בצר לו ועל ידי זה נמשך מלמעלה למטה בחי' קולך ערב ומראיך נאוה קול הוא ענין המשכת התורה יהיה בבחינת עריבות ומתיקות יותר כי במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד דמשכין ליה בחילא יתיר וכו'. ומראיך נאוה בחינת מצות שהן יפת י תהיינה בבחינת נאוה יותר כמאמר תשובה ומעשים טובים שעל ידי התשובה יהי' המעשים טובים שיהיו מאירים כמו שכתוב את האור כי טוב וגו' (ועי' מענין יונתי בחגוי הסלע בזהר בפרשה לך לך) (דפ"ד ע"ב) ובפ' אחרי (דס"א ע"א).
וההפרש שבין בחינת הראיני את מראיך שהוא בחי' אור חוזר לבחי' קומי לך שהוא גם כן העלאה ממטה למעלה להיות דביקת הנפש בשרשה שלמעלה אפשר דהיינו כי קומי לך היינו כסדר המדרגות ממטה למעלה והיא מדרגת הצדיקים ההולכים לפני ה' ממדרגה למדרגה. אבל כשכנסת ישראל היא בסתר המדרגה אזי ההעלאה היא בבחינת ויצעקו אל ה' בצר להם שהוא בחינת תשובה בחילא יתיר וכנודע דתשובה אינו דוקא על

עבירות אלא על הריחוק כו' ועמ"ש בד"ה שובה ישראל והנה יעקב אמר כסדר המדרגות כו' והנה סדר התשובה הוא שלא כסדר השתלשלות המדרגות כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה אלה מסעי ממשל מרוצת המים כשיש דף המונע ומעכב מרוצתם והם בכחם בוקעים ועוברים על דבר המונעם אזי תגדל מרוצתם ביתר שאת ויתר עז כו' ועד"ז יובן ענין הראיני את מראיך כו' ועמ"ש בד"ה וישב יעקב בפי' ובקשתם משם כו' ועמ"ש עוד מענין שנק' כנס"י מראה בפי' בראשית ע"פ אעשה לו עזר כנגדו ובפי' מקץ בד"ה ת"ר מצות נר חנוכה יום ראשון כו' גבי ענין מראות הצובאות:

פרק טז

ביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע וגו'

הנה כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם. ומבואר במ"א שאינו מובן לפי פשוטו כי מלתא דפשיטא היא שאין ערוך מחשבותינו המלובשות בגוף לגבי מחשבתו של הקב"ה שאין לו דמות הגוף ואינו גוף ח"ו והענין הוא כי הנה באדם הרהור דהיינו מחשבה לא עביד מידי כי הנה המחשבה נק' נהר כנודע בפי' ונהר יוצא מעדן והיינו דכמו הנהר שנובע מן מקורו והולך בתמידות לא ינוח ולא יעמוד. כך המחשבה היא נובעת בתמידות ממקורה מהשכל ולא תנוח אפי' רגע שתמיד תשוטט מחשבת האדם באיזו דבר.

ואעפ"כ לא תפעול שום פעולה מורגשת ולא תעשה רושם כלל ולא כמו הדבור והמעשה שעושין רושם. כמו עד"מ כאשר ידמה אדם במחשבתו להוות ולעשות איזו מציאות שיהיה הנה מחשבתו לא תפעיל ואף אם ידמה ויצייר בשכלו צורת המציאות אשר ברצונו להוות עכ"ז והיה כלא היה עד יפעל ויצא לפועל ע"י כח המעשה דוקא או ע"י הדבור שמצוה לאחרים לעשות. ונמצא המחשבה אין לה כח לפעול ולעשות כמו הדבור והמעשה שעיקר הפעולה אינה אלא ע"י המעשה דייקא או הדבור (וזהו דהרהור לא עביד מידי שהמחשבה היא בחינת אין לגבי הדבור והמעשה שהם היש והעיקר וכדלקמן). ואין כן למעלה במחשבתו ית' שהמחשבה דייקא היא תפעיל (והיא היש) כי כאשר עלה במחשבתו ורצונו להוות ולהאציל האצילות הנה אז נאצל ונתהווה ממש על ידי מחשבה זו כו' וכמ"ש כ"ז בפרדס (שער הצחצחות פ"ג) ועמ"ש מזה גם כן בד"ה תקעו בחדש ואדרבה שם נהפוך הוא שהתהוות המציאות שע"י מחשבה הוא הרבה גבוה במעלה ומדרגה מהמציאות שנתהווה על ידי הדבור. שהרי ידוע מענין צופה ומביט עד סוף כל הדורות במחשבה אחת. ששם הוא למעלה מבחי' גדר זמן.

וכמ"ש בזהר שבמחשבה אחת נבראו כל העולמות אבי"ע וגם תח"ה ואלף השביעי וכל העליות הכל נכלל במחשבה זו שממנה התהוותם אך כשבא השפע בבחי' הדבור הוא

שנתצמצם האור בבחינת מיעוט אחר מיעוט ובבחי' התחלקות עד ששם נעשה ונתהווה בחינת זמן להיות שנים וחדשים וימים כו' וכמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ז שהתהוות הזמן הוא רק מבחי' מלכות שהוא דבור העליון אבל בבחי' המדות דאצילות שלמעלה מהדבור כתיב כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. שכולל אלף שנים ביום א' עד שבמחשבה עילאה הוא למעלה מהזמן הנ"ל גם כן שהרי צופה ומביט עד סוף כל הדורות במחשבה וסקירה אחת (ועמ"ש מזה בפי' בראשית בד"ה צאינה וראינה כו' לבבתני כו' ע"ש) נמצא מובן מזה שלמעלה עיקר ההתהוות הוא מבחי' המחשבה דייקא עד שגם כל מציאות כשעלה במחשבה ונתהווה שם ע"ז הנה יש בו חיות ואור יותר הרבה מכמו שהוא מהותו ועצמותו כשנמשך אח"כ למטה ע"י הדבור כו' להתהוות בבי"ע. שהרי מה שנמשך ונתהוה על ידי הדבור ירד ונמשך תחת הזמן ממש משא"כ מה שהוא בבחינת מחשבה הוא למעלה מזה כו'.

ועמ"ש בפי' מקץ בד"ה נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה דלשם נתבאר ג"כ ענין זה איך שעיקר ההתהוות הוא ע"י כל אשר חפץ ה' עשה. ומה שהיה צ"ל מאמר ודבור כדי שיהיה בחינת יש כו' ע"ש.

וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם שבאדם גשמי נראה מחשבתו נחשבת לאין שלא יומשך ממנה שום התהוות מחמת דקותה. ומה שהולך ומתעבה לבחינת הדבור ומעשה נחשב יותר ליש שמהם יומשך התהוות דבר. אבל מדת הקב"ה אינו כן שהוא ית' הסוכ"ע הוא היש ואין בלתו ומה שהולך ומתפשט יותר בעולמות עליונים ותחתונים הוא נחשב יותר לאין כי הכל בטל נגדו וכולא קמיה כלא לחשיב לכן כמ"כ בענין מחשבה ודבור שלו ית' שהם הארות והתפשטות אלקותו ית' הנה המחשבה הוא בחינת יש וע"ז נאמר להנחיל אוהבי יש וממנה עיקר ההתהוות עד שהדבור נחשב לבחי' אין וכלא חשיב לגבי מחשבה זו כו' ועיין מ"ש מזה במ"א ע"פ ויהי קול מעל לרקיע (ועמ"ש עוד במ"א בענין מ"ש כל אשר חפץ ה' עשה וכתיב בדבר ה' שמים נעשו ושם נת' ג"כ דעיקר ההתהוות הוא מבחינת חפץ' ורצונו העליון והוא בחי' מחשבה הנ"ל. בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות בד"ה להבין ההפרש כו'):

ב **והנה** ישראל עלו במחשבה הנ"ל והוא הנק' מחשבה הקדומה וכמארז"ל בבראשית רבה פ"א מחשבתן של ישראל קדמה לכולן. והענין כי תכלית הבריאה והתורה והמצות הוא להיות לו ית' דירה בתחתונים דהיינו שיהי' גילוי אור א"ס ב"ה למטה דייקא. ולא בשביל הגילוי באצילות כי הרי באצילות בלאו הכי נמי איהו וגרמוהי חד בחי' ביטול כו'. אמנם בי"ע שהם יש ודבר נפרד וע"י תורה ומצות ממשיכים בהם ג"כ בחי' דירה

והשראת אור א"ס כמו באצילות זהו תכלית הבריאה (וכענין צחוק עשה לי אלקים כו' ועמ"ש בד"ה ששים המה מלכות בענין אור זרוע כו' ועמ"ש בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים ובד"ה לא הביט און ביעקב). ואיך נעשה זה על ידי התורה ומצות הענין כי רמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברים דמלכא פי' אברים היינו כמו עד"מ על ידי האבר נמשך ומתגלה אור וחיות מהנפש כח הראיה בעין כו' כך למעלה ע"י ע"ס דאצילות נמשך ומתגלה אור א"ס ב"ה ממש. וזהו ענין איהו וחיוהי וגרמוהי חד ולכן הם הנקראים רמ"ח אברים דמלכא. והן הן ג"כ המצות כי תפילין הם המשכות אור א"ס בחכמה בינה דעת כו' צדקה וגמ"ח בחי' חסד כו' וחשבון רמ"ח אברים ורמ"ח מ"ע היינו לפי שז"א הוא בעל ט"ס (כמ"ש במ"א בד"ה אלפי שנאן בפי יתרו ועיין בזהר נח דס"ה א' ובע"ח שער א"א פ"ב) חב"ד חג"ת נה"י וכל א' כלולה מט' הרי ט' פעמים ט' עולה פ"א וכל בחינה יש בה ג' כלים ראש תוך סוף הרי רמ"ג וה"ח המגדילים הרי רמ"ח. והנה ענין מתן תורה שהוא התלבשות המצות עליונים רמ"ח אברין דמלכא מה שהקב"ה מניח תפילין כו' במצות גשמיות תפילין בקלף ודיו וציצית בצמר וכן סוכה ולולב כו' ושאר כל המצות היינו שעל ידי קיום המצוה בגשמיות ממשיכים אור א"ס ב"ה המתגלה ברמ"ח אברים דמלכא שיתגלה למטה ממש בעשיה היינו על ידי תפילין ממשיכים בחינת חכמה ועל ידי צדקה בחינת חסד כו' עד שיד האדם הנותן צדקה תהיה בחי' כלי לגילוי אלקותו ית' כמו שחסד דרועא ימינא שבאצילות הוא כלי לגילוי אור א"ס דאיהו וגרמוהי חד. כך יהיה גילוי זה ממש בבי"ע וזהו ענין דירה בתחתונים שנעשה על ידי קיום התורה ומצות שהן רמ"ח אברין דמלכא הנקרא ז"א דאצילות שע"י יומשך גילוי זה שבאצילות גם בעשייה ממש (וכמ"ש מזה בד"ה משה ידבר בפי יתרו ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית בפי שלח בפי' וזכרתם את כל מצות כו' ע"ש). אך איך יהיה התקשרות האצילות עם העשיה גשמיות והרי אין ערוך זה לזה ואיך יומשך על ידי המצות מעשיות גילוי האצילות עליון כו'. אך הענין הוא מפני שישראל עלו במחשבה הקדומה ומפני זה כשישראל עושין המצות הם ממשיכים ומקשרין האצילות הרוחני בעשייה הגשמיות. לפי שבחינת מחשבה הקדומה הוא מבחינת סוכ"ע דאצילות ועשייה שוין נגד בחי' זו כי היא כוללת כולן יחד שהוא בחינת א"ק שהוא כתר הכללי דאבי"ע.

ולכן אצילות ועשיה שוין לגבי בחינה זו ועמ"ש מזה בד"ה למנצח על השמינית כו' ולכן יכול לקשר ולחבר האציק עם העשייה אע"פ שהם רחוקים זה מזה בתכלית. ויובן זה ג"כ עד"מ באדם דהנה אנו רואים באור וחיות הנפש המלובש באברי הגוף שבכל אבר מלובש כח פרטי כמו ראיה שמיעה ריח טעם ודבור שכח הראיה מלובש בעין

וכח השמיעה באזן כו' כל א' הוא בחינה ומדרגה בפ"ע. אבל המחשבה הנה מקושרים ואחוזים בה כל האברים והכחות שבהן מהראש עד צפורן הרגל שהרי ירגיש במחשבתו כל הנפעל ברמ"ח אברים וגם כל האיברים בטלים למחשבתו והיא מושלת על כולן וגם היא שורה בכולן ומקפת אותן. שהרי מיד כשעולה במחשבתו לנענע רגלו תומ"י תתנענע הרגל בלי שום שהיית זמן כו' (ועמ"ש מזה במ"א בד"ה להבין מפני מה יו"ט דפסח הוא ביום שנעשה בו נס. ובביאור ע"פ ויקח קרח כו'). והנמשל מזה למעלה דהשתלשלות העולמות אבי"ע כל בחינה הוא פרט בפ"ע וע"כ בין אצילות לבריאה יש פרסא כו' והוא כמשל כח הראיה בעין שהוא מובדל מכח ההילוך שברגל וגם יש פרסא מפסקת בין אברי הנשימה לאברי המזון דהיינו חצר הכבד כו' אבל בחינת מחשבה הקדומה היא כוללת כולן יחד ולכן רגלי א"ק נמשכים גם בעשייה ואין הפרסא חוצצת בפניו כו' וע"כ נש"י שעלו במחשבה זו יש להם הכח לקשר ולחבר האצילות עם העשייה ע"י התורה ומצות להמשיך בחינת רמ"ח אברים דמלכא בעשייה ממש כנ"ל. ועמ"ש ע"פ ויהי קול מעל לרקיע ולכן נאמר בכל התורה דבר אל בנ"י כו' צו את בנ"י כו' (ומזה יובן שרש ענין המבואר במ"א בד"ה זכור את יום השבת לקדשו בענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו כו' ע"ש והיינו על ידי גילוי בחינת כתר שהוא בחינת א"ק שכולל אפילו אצילות ועשייה יחד ממש כנ"ל ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה הנ"ל שבפרשה בראשית בענין אשר לשלמה כו' גם בד"ה שיר השירים אשר לשלמה ובד"ה שחורה כו' בענין כיריעות שלמה עוד נתבאר כהאי גוונא גבי קריעת ים סוף שלהיות הפך ים שהוא עלמא דאתכסיא ליבשה עלמא דאתגליא הוא על ידי המשכה מבחינה הגבוה משניהם דים ויבשה שוין שם כו' ועד"ז הוא כאן):

וזהו ותורה שם בישראל שמהם נמשכת התורה כי התורה היא ח,ע דאצילות. וח"ע היא ראשית הגילוי שבאצילות חח"ן קו ימין כו' והיא מקור רמ"ח אברים דז"א כו' והיא מקבלת ונמשכת מבחי' א"ק כו' וזהו בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית. היינו בחינת ראשית שבישראל שהוא שרשן במחשבה הקדומה שבחינה זו נקרא ראשית שע"ז אמרו מחשבתן של ישראל קדמה לכל שכדי להיות גילוי זה בנשמה המלובשת בגוף הוא ע"י התורה. כי הנה בישראל יש ב' בחי'. הא' מציאותן ושרשן במחשבה הקדומה ונקרא ישראל דלעילא והוא חלק הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף אלא בחינת מקיף כו'.

והב' הוא הנק' ישראל זוטא וכנסת ישראל היינו מקור הנשמה המתפשטת ומתלבשת בגוף. ומקור זה הוא בחי' מלכות דאצילות ונק' ג"כ אימא תתאה ומטרוניתא והנה

בחינת מלכות דאצילות היא סופא דכל דרגין וכדי שיומשך בה האור מבחינת כתר שהוא בחי' א"ק מחשבה הקדומה הוא ע"י ח"ע שהיא התורה כו' וע"ז אמרו ישראל מתקשראן באורייתא כו' וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך שנש"י שהם בניך דבחינת מלכות דאצילות שהרי ממנה לוקחה חלק הנשמה המתפשטת בגוף הם ג"כ בוניך דבחינת מלכות דאצילות והארה שממנה המלובשת בגוף והיינו מצד שרשן במחשבה הקדומה שע"י ותורה שם בישראל והם העושים התורה וממשיכים הגילוי בבחי' ח"ע ומח"ע במל' דאצילות כו' ולכן בחי' בוניך היינו דוקא ע"י עסק התורה וכדכתיב בחכמה יבנה בית והיינו שכדי להיות ההמשכה מבחי' מחשבה הקדומה הנ"ל במל' דאצילות הוא ע"י התורה דייקא שהיא בחי' חכמה עילאה כו' (ועמ"ש בד"ה באתי לגני ובד"ה וידבר כו' אנכי כו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים ועמ"ש בד"ה ויאכילך את המן גבי ברכת הארץ שצריך שיזכיר בה ברית ותורה. וכדברים האלה מבואר ג"כ בזהר בפ' ויחי) (דרמ"ה סע"א) תלת נשמתין אינון כו' ע"ש ועיין מ"ש עוד מענין ב' בחי' הנ"ל שיש בהנשמה ע"פ כי תצא כו' גבי ויברא אלקים את האדם בצלמו כו':

ג **וזהו** ענין רעיתי יפתי. רעיתי הוא ע"י עסק התורה לכו לחמו בלחמי כמו מזון עד"מ הוא מקשר ומחבר חיות הנשמה להתפשט בתוך הגוף כו' כך ע"י התורה נמשך התלבשות אור א"ד ב"ה בחכמה עילאה כו' וביאור ענין יפתי שהם המצות שנקראו לבושים כענין יביאו לבוש מלכות כו' וזהו יפתי שעושה בחי' לבושים יפים כו' משא"כ בחינת אלביש שמים קדרות כו' והענין הוא כי מבחי' כתר שהוא ארך אפים מאריך אף כו' כי קמיה כחשכה כאורה כו' א"כ גם החיצונים יוכלו לקבל יניקה כי שממית בידים תתפש כו' וכענין שאמר אברהם לו ישמעאל כו' (ועמ"ש סד"ה מצה זו ובד"ה ויאבק וע' בלק"ת ס"פ וישלח כי א"ק הוא ראשון המקבל שפע מא"ס והנה דע כי נשתלשל ממנו ניצוץ א' נחלק לב' מוח וקליפה כו' ע"ש). ולכן כדי שיומשך השפע רק לסטרא דקדושה ולא לחיצונים זהו ע"י מעשה המצות שמהם נמשך בחינת לבוש מלכות שהוא הלבוש היפה שכשנמשך ע"י לבוש זה שממעשה המצות נמשך רק בסטרא דקדושה כו' המקבלים עליהם עול מלכות שמים כו' וכמו הלבוש שמגין על האדם להצילו מהשרב והגשמים כך לבוש הנ"ל הוא המגין מיניקת החיצונים כו' ולכן ארז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו אלא תורה וגמ"ח לפי שעל ידי המצות דוקא נמשך לבוש הנ"ל משא"כ בתורה לבד הרי לפעמים נאמר אלביש שמים קדרות שמים אש ומים רצוא ושוב הוא בחינת תורה מימינו אש דת כו' ב"ש וב"ה כו' ולפעמים ח"ו יוכל להיות מלובשים בקדרות יניקת החיצונים מהמדות אש ומים חו"ג כענין אברהם שיצא ממנו כו' אבל על

ידי מעשה המצות נעשה בחיי יפתי לבוש מלכות כו' (וע' בזהר פ' בלק) (דף ר"ד ב') ע"פ בקר אערך לך ואצפה כו' אתא דוד ואתקין האי בוצינא חופאה להאי בקר דיוסף לאתחפאה ביה כו' כד"א ויצפהו זהב טהור והיינו שדוד תיקן בחיי מלכות דאצילות לבוש וכיסוי להאי בקר דיוסף כו' ע"ש ונתבאר במ"א וזהו ג"כ מ"ש ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני. פי' בי יומשך השפע מבחינת יוסף כי יהודה הוא ג"כ בחינת מלכות והרי זהו דייקא הכלי והלבוש כו' ועמ"ש מזה ע"פ ויגש ועיין עוד בזהר פ' אחרי (דנ"ח ע"ב) גבי בגין כך לא יטעי לחברא עת אחרא לגבי מלכא כו' בזאת יבא כו' (ודף ע"ד ב') גבי וכדין לבשו שמים קדרות ובמק"מ שם ועיין בפרדס שכ"ה פרק ו' ע"ש וזהו ואתחנן אל ה' בעת ההיא ואתחנן הוא המשכה שע"י התורה כמ"ש במ"א והמשכה זו צ"ל בעת ההיא שהיא בחינת מלכות כו' והוא בחיי המצות שעליהם נאמר ועת לכל חפץ כו' כמ"ש במ"א בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ושם נתבאר ג"כ איך המשכה זו להיות מלך העולם נמשך על ידי המצות וכמשנ"ת גם כן בד"ה תקעו בחדש שופר כו' ע"ש ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול גבי לשמור את כל מצותיו ויובן עוד ענין לבוש שעם היות הלבוש מעלים ומסתיר להיות בחיי עולם מלשון העלם כו' הנה שרשו ממקום גבוה מאד וכענין שנתבאר במ"א בפי' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת גבי ולהבין ענין חשמל זה כו' וגם בד"ה ענין לך לך גבי וידבר שלשת אלפים משל כו' ועוד נת' זה במ"א בפי' השמים כסאי כי בחיי יחידה שאין לה כלי היינו כתר שסובב ומקיף מראשו ועד רגלו ומבדיל בין אציי לבריאה ונעשה פרגוד ומסך.

ור"ל ששרש הפרגוד והמסך שהוא הלבוש הנ"ל שרשו מבחיי יחידה וכתר. וזהו השמים כסאי כי שמים פי' גם כן מקיפים ומהם נמשך הכסא כס א' לבוש ומסך הנל ועמ"ש ע"פ ואברהם זקן בא בימים ועד"ז יובן ענין יפתי כו' וזהו יפיפית מבני אדם כו' שעל ידי קיום המצות עושה לבושים יפים למלך מלכי המלכים הקב"ה. א"כ כביכול מה שיפיפית הוא מבני אדם כן פי' הגאון החסיד ר' לוי יצחק ז"ל מבאדיטשוב והיינו מ"ש יפתי ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש שבלבושים אלו שממעשה המצות יש ג' בחינות ומדרגות והנה מבואר במ"א שיניקת החיצונים הוא בבי' אופנים הא' מלמטה מחמת ריבוי הצמצומים וההסתר כו' והבי' ע"י אם תגביה כנשר כו' שרוצים לקבל מבחיי' דקמיה כחשכה כאורה כנז' לעיל והנה התיקון לבי' יניקות אלו הוא ע"י לבושים דמעשה המצות והנה התיקון לבחיי' הא' פשוט הוא שכשנמשך ע"י לבוש מל' דאצילות אין להם יניקה יתירה מלמטה אך התיקון לבחינה הבי' היינו כמש"ש שיש מדרגה עליונה בלבושים דמעשה המצות וע"ז נאמר ועשית בגדי קדש לאהרן שמשה הוא העושה אותם כו' וענין לבוש זה מבואר

בפע"ח שער י"ב פרק ח' כי ממדה ו' ואילך כו' מתלבש בשמנה בגדים כו' ונמצא כי התיקון ו' מתלבש כו' ע"ש הביאו הרמ"ז בפ' אמור (דפ"ח) וע' מזה בזהר הרקיע בפרשה משפטים (בדף צ"ה) ותיקון ו' היינו כי חפץ חסד הוא ולכן על ידי לבושים אלו שמלבישים לבחי' כי חפץ חסד הוא גורם שיומשך בחי' חסדו הגדול הזה רק לסטרא דקדושה ולא להיכלות דנוגה ונמצא שע"י לבושים דמעשה המצות נעשה תיקון גם לבחי' יניקה הב' ועמ"ש בד"ה עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו הוי' אלקינו:

ד **אך** להיות המשכת אור א"ס בחכמה עילאה ע"י התורה ולהמשיך ע"י מעשה המצות בחי' לבוש הנ"ל צריך להקדים בחי' קומי לך לעצמך דהיינו לבחי' הנשמה שלמעלה כו' והיינו ע"י ק"ש ותפלה והנה הכתיב לכי בכף יו"ד כו' והענין כי הנה בחי' מחשבה הקדומה הוא בחי' ממוצע בין עצמות אור א"ס לנאצלים להיות כי מחשבה הקדומה היא בחינת מקיף וסובב כל ההשתלשלות וכוללם יחד שע"י מחשבה זו הוא התהוותם כו' נמצא מחשבה זו היא בחינת אור כללי הכולל כל פרטי ההשתלשלות ובעצמות אור אין סוף לא שייך כל זה שאין שייך ח"ו לומר בו שהוא מקור וכלל שכולל חיות העולמות שהוא מרומם ונשגב מגדר העלמין לגמרי והיה יכול להיות רבוא רבבות השתלשלות באופנים אחרים כו' ורבוא רבבות ספירות שלא ממהות הספירות הנאצלים כמ"ש בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות ע"ש בד"ה להבין ההפרש כו'.

ועמ"ש בפ' בשלח סד"ה להבין ענין לחם משנה וגם אין שייך לומר באור א"ס שהוא מקיף וסוכ"ע כו' כנודע ולכן כדי שיתהוו פרטי העולמות מעצמות אור א"ס הוא ע"י בחי' מחשבה הקדומה שהוא בחי' התהוות אור כללי הכולל כל ההשתלשלות יחד כו' והרי הוא כלל של הפרטים כו' והיינו כי מחשבה הקדומה היינו בחי' א"ק והוא בחי' כתר דאבי"ע כמ"ש בע"ח שמ"א פ"ד ומבואר יותר בשערי קדושה להרח"ו ח"ג שער א' וז"ל א"ק קוצו של יו"ד והיא הספירה העליונה מכולן ונקרא כתר עכ"ל ולכן נק' מחשבה הקדומה בחינת הממוצע ע"ד שנת' באריכות בע"ח שמ"א פ"ג שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ע"ש והנה הממוצע יש בו מבחינה היותר תחתונה שבמאציל ומבחי' היותר עליונה שבנאצלים וע"ז מתחבר אור המאציל בנאצלים וזהו ענין אוף כ"ף והיינו כי הכ"ף הוא מספר עשרים דהיינו שיש בו ב"פ ע"ס א' בבחי' תחתונה שבמאציל שנמשכה להיות בחי' כתר לנאצלים שכיון שנמשכה להיות נשמה לשרש האצילות ע"כ מעתה שייך לומר בה בחי' ע"ס וזהו הנקרא ע"ס הגנוזות.

והב' ע"ס שרש הנאצלים וכמ"ש בע"ח שא" שהוא שרש הנאצלים כולל כולם כו' וכמ"כ בבחינת עתיק שהוא בחינה תחתונה שבמאציל יש ע"ס כו' וכללות שניהם הוא בחי'

כתר ולכן נק' כ"ף וגם עוד יש טעם למה שנק' כ"ף שהוא מלשון כף היד שנק' כן ע"ש שכופף אותה ונעשית כמו חלל באמצעו והיד מקפת וסובבת את הדבר שבתוכה וכמ"ש (שמות ד') ויהי למטה בכפו ובעודה בכפו יבלענה (בישעי' סי' כ"ח) וכך בחי' מחשבה הקדומה מפני שמקפת כל ההשתלשלות דאבי"ע והם מוקפים ממנה לכן נק' כ"ף וזהו שנאמר ומתחת זרועות עולם דלכאורה אינו מובן איך שייך ענין זרועות מתחת העולם אלא הענין שהוא בחי' סוכ"ע שהוא עד"מ זרוע וידו הכפופה שמקפת הדבר מכל צד כו' והו ג"כ פי' כתר לשון כותרת ולשון כתרו את בנימין שהוא ענין היקף וסיבוב כו' זהו ענין הכ"ף ועיין ברבות נשא פי"ג גבי כף אחת עשרה זהב כנגד הלוחות שנכתבו מיד הקב"ה כו' ועמ"ש מענין הלוחות בד"ה אם בחקתי וענין היו"ד הוא בחי' חכמה דאצילות ראשית הגילוי מבחי' כתר כו' וזהו קומי לכי היינו שאומר לבחי' כני' מל' דאצילות קומי לך לשרשך העצמי והכתיב לכי היינו לבחי' כ"ף ויו"ד הנ"ל שהן שרשך כי ישראל עלו במחשבה כו' (וזהו מראש מקדם נסוכה מראש היינו חכמה עילאה כי ראשית חכמה ומקדם היינו מחשבה הקדומה וי"ל שהן ב' מקיפים חי' יחידה כו' ועפ"ז י"ל פי' זה יתנו כו' מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל כי שקל הקדש היינו מה שקדש העליון נמשך בבחינת משקל עד"מ שהוא ע"י צמצום ומקום פנוי ואח"כ נמשך רק קו והארה כו' והיינו כדי שיהי' מקור להתהוות העולמות סוכ"ע וממכ"ע וכללות שקל הקדש הזה הוא עשרים היינו בחי' כ"ף ב"פ ע"ס כנ"ל והנה כתיב אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה ואיתא בזהר הרקיע בפי' הספי"ד פי"ה כפכה כ"ף שלך ור"ל בחי' כ"ף הנ"ל שהוא בחי' מחשבה הקדומה שמשם שרש הנשמה כו' ואפשר לומר שזהו ג"כ ענין ב' יודין שבתיבת וייצר ה' אלקים את האדם היינו שהם רומזים לב' בחינות ע"ס הנ"ל וקרוב לזה איתא בפ' נשא (קמ"א ב') אך הנשמה יש בה אחור וקדם שהרצון נק' אחור לגבי בחי' התענוג אהבה בתענוגים וכמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון כו' ושרש דשרש ב' בחי' האלו הם מב' בחי' ע"ס שבכ"ף הנ"ל שהן ג"כ רצה"ע ומקור התענוגים כו' והנה בחינת אהבה בתענוגים לא כל אדם זוכה לזה וכמ"ש בסש"ב פי"ד כו' אבל בחי' האהבה והרצון להי' זהו חובה על הכל וכמ"ש בפי' כי תשא בד"ה זה יתנו כו' ובאגה"ק ע"פ מה יפית ומה נעמת כו' וזהו זה יתנו כו' מחצית השקל וברע"מ ר"פ תשא דמחצית השקל הוא י' והיינו כמ"ש בסש"ב פי"ח שזהו בחי' החכמה שבנפש כו' ע"ש והנה ענין קומי לכי היינו ע"י התפלה שנקרא סולם כו' וראשו מגיע השמימה לבחי' כ"ף הנ"ל סוכ"ע.

והענין כי התפלה יש בה מהארת בחינת שבת והנה בשבת יש באדם נשמה יתירה וענין הנשמה יתירה היינו כי בשבת הוא עליית המל' עד שבמנחה דשבת היא במקום אבא ממש ונמשך לה שם מבחינת כתר כו' והיינו בחי' סוכ"ע ומחשבה הקדומה ומשם נמשך נשמה יתירה לכל נשמות ישראל שבגוף היינו שמאיר בהן בחי' שרשן שבמחשבה הקדומה ועמ"ש מענין זה בד"ה ויקהל משה את כל עדת בנ"י כו' ע"ש וזהו ענין קומי לכי לבחי' כ"ף יו"ד חכמה עילאה וכתר כו' וז"ש בפע"ח שער השבת פכ"ג בפי' כי מאתך היא מנוחתם מאת כ' שהיא הכתר משם מנוחתם עתה כו' והנה הארה מבחינת גילוי זה ששבת נמשך ג"כ בכל ים בשעת התפלה כו' כנ"ל וזהו שעל התפלה נאמר קומי לכי ועי"ז אח"כ תהי' רעיתי יפתי להמשיך האור מלמעלה למטה ע"י תורה ומצות כו' וכמשנ"ת למעלה ועמ"ש סד"ה ויקהל משה הנ"ל שזהו ענין שאמר מרבע"ה לישראל תחלה שמירת שבת ואח"כ מעשה המשכן שזהו כמ"ש בענין קומי לכי ואז אח"כ בחינת רעיתי יפתי כו'. והנה זה הפסוק נאמר על יצ"מ לפי שאז היה גילוי אור א"ס ב"ה בכנ"י כמ"ש וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן ובעמוד אש לילה וכמ"ש בזהר פ' בלק (דקצ"א ע"ב) וה' זקיף טעמא לעילא כו' ועי"ז היו יכולים להיות בבחינת קומי לך ועמ"ש מענין זה ג"כ בפ' בשלח סד"ה וה' הולך לפניהם וזהו כי הנה הסתיו עבר הגשם חלף כו' אבל בגלות אין כח לכנס"י לעלות בבחינת קומי לך לשרשה העצמי מחמת שירדה בסתר המדרגה כו' ונקרא סוכת דוד הנופלת (ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו מענין זה) הנה לזה הוא אומר עצה לאופן עלייתה גם בהיותה בסתר המדרגה והוא ע"י הראיני את מראיך שישים אל לבו איך שההסתר הוא כדי להיות בחינת אור חוזר שנמשך דוקא מחמת ההסתר כו' שבחינת אור חוזר הוא תוקף האהבה יותר מבבחי' קומי לך וע"ד בעלי תשובה שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים כו' וכענין מ"ש ע"פ ואני אראה בשונאי ע"ש היטב בענין שהתפלל דוד כן בקדש כו' ומזה נמשך כי קולך ערב קולך היא התורה שהיא המשכת אור א"ס מלמעלה למטה כנ"ל בענין רעיתי אך מחמת הירידה בסתר המדרגה שע"ז נעשה בחינת או"ח הנ"ל יומשך שיהיה ההמשכה על ידי התורה מבחי' עליונה יותר מבחי' ההמשכה שע"י קומי לך רעיתי כו' ועמ"ש לעיל כה"ג סד"ה לסוסתי ברכבי שלפי שבגלות הירידה היא יותר למטה ביומין דחול ע"י מרכבה דסוסים שנז' בזכרי' ע"ז העלי' יותר שהסוס רץ למעלה מעלה כו' ע"ש וזהו ענין כי קולך ערב דהנה רעייתי היינו ישראל מפרנסין שהתורה נק' מזון לכו לחמו בלחמי. אך פי' קולך ערב היינו עד"מ המזון שיש בו עריבות שע"ז אמרו רווחא לבסומי שכיח (במגלה ד"ז ע"ב ובעירובין פרק ח' דפ"ב ע"ב) נמצא המאכל שיש בו עריבות ומתיקות

יש בו מעלה יתירה כו' ע"ש ועד"ז ענין התורה שנקרא לחם אך כשנמשך בה גילוי תענוג עליון ממקור התענוגים וכמ"ש אני תורתך שעשעתי אז נק' קולך ערב שהמזון הזה עד"מ הוא במעלה עליונה יותר כו' וכן ומראך נאוה הם המצות שע"י התשובה נעשו המעשים טובים ומאירים יותר כו' (ועמ"ש בפי' יתרו בד"ה וכל העם רואים כו' ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש שיש כמה מדריגות בענין הלבושים שממעשה המצות וכנז"ל ולכן ע"י הראיני את מראיך נמשך שיהי' הלבושים הנעשים ממעשה המצות שהוא בחי' יפתי מבחינות היותר עליונות כו'):

פרק יז

עוד ביאור הדברים ע"פ יונתי בחגוי הסלע וגו'

הנה ארז"ל נובלות חכמה שלמעלה תורה. כי התורה הנגלית היא בחינת הארת החכמה המתלבשת במדות ולכן הם גם כן שיתא סדרי משנה כנגד ששה מדות עליונות סדר זרעים מבחינת חסד כו' והענין הוא כי כשר ופסול טמא וטהור חייב וזכאי נמשך מהמדות עליונות דהיינו כשר ומותר וטהור זהו בחינת חסד וימין מקרבת שיתעלה אותו דבר ליכלל באור א"ס ופסול ואסור וטמא היינו בחינת גבורה שמאל דוחה שלא יוכל להתעלות כו' וכ"ז הוא ע"פ חכמתו יתי' חכים ולא בחכמה ידיעא הנמשכת ומתלבשת במדותיו יתי' ולכן נקרא התורה נובלות חכמה של מעלה (בבראשית רבה פרשה י"ז) כי חכמה זו המתלבשת במדות היא בחי' נובלות לבד לגבי עצמיות חכמה עילאה חכמתו יתי' שהיא רמה ונשגבה למעלה מהמדות כו' (ועמ"ש בד"ה השמים כסאי כו' דקאי על התורה שנקרא כסאי לבחינת רצונו וחכמתו ובינתו כו' והיינו מה"ט וע"ש מענין זה) ולכן נאמר בישראל קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שישראל הוא ראשית ומקור התורה כי הנה ישראל עלו במחשבה. פי' מחשבה היינו בחינת חכמה ועלו במחשבה היינו בבחינה העליונה שבמחשבה (והיינו כענין במחשבה תחלה דהיינו תחלת המחשבה) והענין כי הנה בענין השתלשלות עילה ועלול הנה פנימית העילה הוא דבוק בעילתו רק חיצוניותו הוא הנמשך בההשפעה להעלול. ועד"ז הוא נמשך ומשתלשל מעילה לעילה הכל רק באופן זה שמבחינת חיצוניות העליון נעשה פנימיות לתחתון (ועמ"ש מזה באריכות קצת בפי' שלח בד"ה ענין נסכים) וא"כ לפ"ז הכלל הרי החכמה עילאה שמקבלת מבחינת כתר כמ"ש והחכמה מאין תמצא הרי הבחינה עליונה שבחכמה ופנימיותה דבוקה בכתר עליון (וע' בפרדס שער שלישי פ"ג כל ספירה וספירה תבחן בג' בחינות כו' ובשער הנתיבות רפ"ג הנתיב האחד כו' יחוד החכמה בכתר כו' ועוד שם שכל מופלא נדמה למאציל כו' ועיין בפי' פנחס) (דרנ"ו סע"ב) ומה

שנמשך ומתפשט מבחינת חכמה למטה במדות זהו רק מבחינת חיצוניות החכמה וזהו ענין נובלות חכמה כנ"ל אכן נש"י שעלו במחשבה היינו בבחינ' העליונה שבמחשבה כי לכן הרי נאמר בנים אתם להי' בני בכורי ישראל שכמו עד"מ הבן הנמשך ממוח האב הרי מלובש בהטפה מעצמיות ומהות החכמה שבמוח האב כו'.

וכך נש"י שרשן ומקורן מעצמיות ופנימית ח"ע ממש שלמעלה מבחי' נובלות וחיצוניות כו' וכמ"ש בד"ה ששים המה מלכות כו' בפי' כנס"י שבפנימיות ז"א כו' ע"ש. ועמ"ש ג"כ בד"ה אני ישנה. בפי' עלו במחשבה דהיינו בחינת מחשבה שבמחשבה כו' ע"ש וא"כ עד"ז גם כאן היינו שנש"י שרשן מבחינה העליונה שבח"ע ולכן הם ראשית תבואתה והם מקור ויסוד התורה שהיא בחי' נובלות חכמה.

ולכן נקראת התורה תורת משה כו' והיינו לפי שנשמת משה שרשה מעצמיות ח"ע שזהו מקור התורה וכמ"ש מזה בד"ה להבין ענין לחם משנה בפ' בשלח. שלכן נאמר במשה כבד פה לגבי אורייתא דבע"פ כו' וכבד לשון לגבי תשב"כ שלא היה יכול להשפיל א"ע להיות נמשך ממנו התורה שהיא בחי' נובלות חכמה כו' ועמ"ש בד"ה משה ידבר. ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש שזהו ענין שהתורה נק' כלה ומאורסה וישראל הם בחי' חתן המשפיע כו'.

והנה הגם שזהו בחינת משה אך כמ"כ יש ג"כ נשמות גבוהות מאד שיש בהם מבחינת משה וזהו שאמר רב ספרא לרבא משה שפיר קאמרת כו' והן הנשמות שנק' אחים וריעים למקום כמ"ש למען אחי ורעי כו' ומבואר בזהר שהן למעלה אפילו מבחי' בנים (ע' זהר ח"ב דקכ"א סע"ב ודי צ"ד סע"ב ח"ג ד"ז ע"ב) והיינו שנמשכו מיחוד או"א דאצילות ולכן נקראים אחים לז"א דאצילות והם למעלה מבחי' תורה וכמשנ"ת ג"כ בביאור ע"פ ששים המה מלכות הנ"ל בענין חסידים הראשונים שבגמ'. אמנם הנשמות הנמשכים מזיווג זו"נ דאצילות היינו שהנשמה נמשכת מאין ליש שהוא מאצילות להיות בחי' בריאה ממש אבל נשמה דאצילות היינו בחינת אלקות ממש שהוא בחינת אצילות כמו שהוא באצילות ממש למעלה מעלה מבחי' בריאה יש מאין אלא שהן רק מבחי' הכלים דאצילות כי פי' כלים דאצילות הוא בחינת הגבול שיש גם באצילות שע"ז אמרו שיעור קומה רל"ו אלפים רבבות פרסאות. והנשמות הנמשכים מהכלים הרי הנשמה היא כמו טפה א' לגבי הכלים ממש ומ"מ היא בחינת אלקות וכמ"ש במ"א ביאור ענין זה ע"פ מאמר הזהר פ' פנחס (דף רמ"ט ע"א) ע"פ ובחדש הראשון כו' מאי אילת השחר כו' ע"ש וזהו ענין הנשמות שנמשכו מיחוד או"א שנק' אחים ורעים לזו"נ דאצילות ע"ש שנאצלו ג"כ מאו"א כמו שנאצלו הכלים דזו"נ דאצילות אלא שהם הארה קטנה מאד לגבי הכלים

דזו"נ שהם הע"ס. משא"כ הנשמות שנולדו מיחוד וזיווג זו"נ דאצילות היינו שלידתם הוא לעולם הבריאה כמ"ש בע"ח שער סדר אבי"ע פרק ד' ה' והיינו שנמשכה הנשמה להיות בריאה יש מאין וע"ז אמרו ישראל מתקשראן באורייתא ואף לפמ"ש במ"א שגם מזיווג זו"נ דאצילות נולדים ונמשכים ג"כ לפעמים נשמות גבוהות מאד הנק' נשמות דאצילות ממש וכדמשמע בזהר ויקרא (דכ"ד סע"ב) ובזהר משפטים (דצ"ד ע"ב) ובשאר דוכתי. מ"מ כיון ששרשן מזיווג זו"נ דאצילות ולכן נק' בנים למקום וא"כ אינן אלא טפה א' הנמשכת ממוחין דזו"נ. והתורה היא עצם חב"ד דזו"נ דאצילות ממש. ואצ"ל נשמות דבי"ע כו' ולכן ע"ז אמרו ישראל מתקשראן באורייתא ומ"מ אפילו נשמות דבי"ע ממש כולן שרשן מאצילות העליון ממש.

וגם עלו במחשבה ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים גבי כי תקנה עבד עברי כו' וא"כ צ"ל מהו הפי' והענין שהצדיקים הראשונים דייקא לבד הן הן נשמות דאצילות משא"כ שאר כל הנשמות שהן דבי"ע כו' אך הענין כי נשמות הצדיקים הראשונים היינו שהנשמה המלובשת בגופם ממש היא בחינ' אצילות ממש כמו נשמת רשב"י שהיה לו נשמה דאצילות מלובשת ממש בהגוף שלו למטה ממש וע"ד מ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי שאף לאחר שירדו הנר"נ דאצילות לעוה"ז לצדיקים הראשונים אפשר שלא נשתנו מהותן להיות דבר נפרד מאלקות כו' ע"ש משא"כ שאר כללות נש"י צדיקים ובינונים כו' הנק' נשמות דבי"ע היינו שעם היות שרש כל הנשמות הוא מאצילות אבל עכ"ז בחי' זו דשרש הנשמה שמאצילות אינו מלובש ולא מאיר בהגוף כלל אלא נשאר האור בבחינת אצילות בבחינת העלם ומקיף בלבד על הנשמה המתלבשת בגוף והנשמה הנמשכת ומתלבשת בגוף היא נפש או רוח או נשמה דבי"ע לבד ולא מבחינת אצילות כלל ולכן נקרא נר"נ דבי"ע לבד אך עכ"ז שרש דשרש בחינת מזלייהו והמקיף יש בכל נש"י מבחינת שעלה במחשבה וע"כ מצד זה נאמר על כל נש"י קדש ישראל להי' ראשית תבואתה שהן הן מקור התורה ויסודה. ומצד הנשמה המלובשת בגוף הן בחינת מתקרשאן באורייתא כו':

ב **ומעתה** יובן ענין קומי לך רעיתי. רעיתי היינו ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כי הנה אין ערוך כלל אצילות לגבי א"ס ב"ה יותר לאין קץ ממה שאין ערוך בי"ע לגבי אצילות כו' ולזאת צריך להמשיך המשכת אור א"ס ב"ה באצילות וכמ"ש בד"ה לסוסתי בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה וע"ז אמרו ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים שממשיכים להיות עולם חסד יבנה.

וזהו פי׳ לאביהם שבשמים כי שמים אש ומים הם המדות עליונות ואביהם שבשמים היינו אור אבא הנמשך בז״א ומשם בחינת התורה ג״כ וישראל ע״י שעלו במחשבה שהיא עצמות אור אבא לכך ממשיכים אור א״ס הנמשך ומלובש בח״ע להיות נמשך בז״א כו׳ והוא המשכות תוספת אורות בכלים.

וזהו ועשיתם אתם. וארז״ל כאילו עשאוני ועמ״ש בד״ה צאינה וראינה בפי׳ שאו ידיכם קדש וברכו את הוי׳. וזהו יאר פניו אתנו כי כדי להיות המשכת ח״ע בז״א שהוא ענין חכמת אדם תאיר פניו הוא אתנו ע״י ישראל מטעם הנ״ל דעלו במחשבה כו׳ וגם פי׳ אתנו מתפרש על הנשמה שבגוף ממש והיינו כי ישראל מתקשראן באורייתא וע״י שנמשך אור א״ס ומתלבש בהתורה כו׳ עי״ז יומשך האור אתנו דוקא לסטרא דקדושה דוקא וכמ״ש במ״א בד״ה כי עמך מקור חיים באורך נראה אור ע״ש בפי׳ השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל. אך מתחלה צ״ל קומי לך ע״י התפלה שנקרא סולם כו׳ והוא להיות דביקות הנפש בשרשה שעלה במחשבה ע״י מס״נ באחד בק״ש ועי״ז נמשך האור מא״ס ב״ה שאין ערוך לך כו׳ בח״ע ועי״ז אח״כ מפרנסין לאביהם שבשמים ויתי׳ לקמן.

והנה רעיתי זהו המשכת אור א״ס באצילות והיינו ע״י התורה ובחינת יפתי היינו ע״י המצות שעי״ז נמשך גם כן בבי״ע והענין כי כדי להיות המשכות האור בבי״ע הוא דייקא ע״י התלבשותו תחלה במלכות דאצילות (ועמ״ש בביאור ע״פ שחורה אני ונאוה שהמלכות דאצילות היא הממוצע לחבר אור האצי׳ בבי״ע כמו שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים כו׳ וע״ש ועמ״ש בפי׳ ואתחנן בד״ה למען תירא) והיינו ג״כ ע״י שמלי׳ דאצי׳ מתלבשת תחלה במסך ופרסא שיש בין אצילות לבריאה ובוקעת את המסך ויורדת לבריאה אזי דוקא יוכל לימשך האור בבי״ע כו׳ משא״כ אם לא בחינת המסך הנ״ל לא היה הבריאה יכול לקבל כלל.

וזהו שהמלכות נק׳ לבוש כמ״ש ה׳ מלך גאות לבש וכתיב יביאו לבוש מלכות. ותלבש אסתר מלכות. וזהו פי׳ יפתי שהמשכת בחינת לבוש מלכות זו נמשך ע״י המצות ולכן נק׳ מצות המלך וכמו שאנו אומרים בברכת המצות בא״י אלקינו מלך העולם כו׳ והוא בחינת לבושים יפים ומזה נמשך להיות ישראל אשר בך אתפאר כו׳ והוא ע״ד שנתבאר בפי׳ יאר פניו אתנו סלה שע״י התורה וכך ע״י המצות שהוא בחינת יפתי הוא בחינת אשר בך אתפאר כו׳ בך דייקא. אך כדי להמשיך בחינת לבוש זה צריך להקדים מתחלה בחינת קומי לך כו׳ כי הנה לעומת לבוש הנ״ל שהוא הפרסא ולבוש מלכות יש ג״כ בחינת אלביש שמים קדרות כו׳ והוא ע״ד מ״ש מלך אלקים על גוים כו׳ עובדי גילולים

(ועמ"ש בד"ה בחדש השלישי בענין הטעם דאנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת בבשכמל"ו כו') ויובן זה ע"ד מה שנאמר בעולם התהו ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבנ"י כו' והיינו כי ענין עולם התיקון הוא התלבשות האור בכלים ולבושים כי תרגום ולא ילבש גבר ולא יתקן גבר כו' וזהו הענין שבתוהו היו הע"ס בבחי' נקודות ובתיקון נעשו בבחי' פרצופים שעיקר ענין בחי' פרצוף היינו תיקוני הלבושים והכלים (ועיין בע"ח שער התיקון פ"ג ובספר קול ברמה בבאור האדרא רבא ד"י ע"ב ודי"א ע"א) וע"י לבושים וכלים אלו דקדושה נעשה הפעולה שיוכלו לסבול האור וגם שעי"ז יומשך האור רק למקום הראוי לבד שזהו הגנת הלבושים לצמצם האור לא יומשך רק כמו שצריך כו' (ועמ"ש מזה בד"ה ויהי בשלח פרעה ובד"ה ויאבק איש עמו ובפ' לך לך בד"ה פי' מגן אברהם ובד"ה והבדילה הפרכת לכם) ולכן לבושים אלו דתיקון זהו בחינת לבושים יפים דהוד והדרת לבשת. אבל בעולם התהו לפי שלא היו האורות בבחינת התלבשות בבחינת פרצוף ע"כ נמשך מזה שלא היה בחינת לבוש מלכות לאורות דתהו מיוחד בקדושה האלקית אלא היו ג"כ לבושים זרים מלבישים אותם דהיינו שנמשך השפע גם לחיצונים מהמדות עליונות דתהו כו' והן בחינת זמ"ל דעולם התהו שע"ז נאמר ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום כו' (והיינו כי לבוש מלכות דקדושה זהו להיות קבלת עול מלכות שמים בבחי' ביטול למדת מלכותו ית' ה' מלך גאות לבש שהוא היש האמיתי וכולא קמיה כלא חשיב ועמ"ש מענין מלכות בביאור ע"פ והיה לכם לציצית בענין תכלת כו' אבל לבוש מלכות דסט"א זהו שנוטלים היש לעצמן ואין להם ביטול אליו ית' והיינו כמאמר פרעה לי יאורי ואני עשיתני ביחזקאל סי' כ"ט רק דקרו לי' אלקא דאלקיא כו') אמנם אחר שנעשה עולם התיקון בחינת פרצוף שנתתקן ונמשך האור בלבושים וכלים דעולם התיקון אזי נמשך שלא יתפשט האור לסט"א ולעובדי כוכבים וכמ"ש מלך אין באדום כו'. אך עכ"ז יש דוגמת הנ"ל גם אחר עולם התיקון (והיינו בגלות מצרים ובבל ואדום) והיינו לפי דבגלותא קב"ה סליק לעילא לעילא וזהו נקרא בחי' שינה כו' ומסיבת עליי' זו אין האורות מלובשים בלבושים וכלים דבחינת התיקון וכמ"ש בפע"ח שבמצרים היה עיבור ז"א בבטן אימא כו' שנסתלקו האורות והמוחין דזעיר אנפין מהכלים שלהם ועולים בבחי' אימא עילאה ועוד למעלה יותר אשר שם נאמר אם צדקת מה תתן לו כו' ומחמת זה נמשך להיות מל' דאצילות מתלבשת בקליפות בלבושים זרים דקדרות כי הא בהא תליא כו' שמחמת שזעיר אנפין הוא בבחי' שינה וסליק מהכלים והלבושים לעילא לעילא נמשך אלבישׁ שמים קדרות וכמו בעולם התהו שעל ידי שנסתלקו האורות

עליונים למעלה נפלו הכלים למטה כו' (ועמ"ש מענין זה בד"ה וארא אל אברהם כו' ובד"ה שיר המעלות כו' היינו כחולמים ובד"ה אני ישנה כו') ולכן כדי לתקן ולהמשיך בחי' לבוש מלכות צריך להיות מתחלה המשכת המוחין לז"א שיומשך מבחינת דסליק לעילא לעילא להתלבש בכלים ולבושים דתיקון דפרצוף ז"א דאצילות ואזי ממילא על ידי זה יומשך אחר כך על ידי מעשה המצות ההמשכה בלבוש מלכות דאצילות ושלא יהיה בחי' אלביש שמים קדרות כו' (ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו בענין אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו') והנה ידוע בע"ח שכדי להיות המשכת המוחין לז"א הוא על ידי יחוד או"א שמולידים המוחין לזו"נ והנה או"א צריכים לקבל הכח מלמעלה יותר מאור הכתר והוא המחבר וממשיך אור המאציל בנאצלים כו' (ועיין מ"ש בפע"ח שער הק"ש פרק י"א) ולכן יחוד או"א הוא נעשה דוקא על ידי מסירת נפש ויחוד זו"נ הוא ע"י תורה ומצות כי יחוד או"א הוא המשכת אור חדש ממקורא דכולא מהמאציל ב"ה אשר אין ערוך אליו כלל כו' והמשכה זו א"א כ"א על ידי מסירת נפש כי מס"נ עולה למעלה מעלה ממש דהיינו בבחי' עצמות המאציל ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י ולכן אמר המגיד להבי"י שיזכהו למס"נ עקי"ה דמשמע שיהיה זכות זה גדול מכל מה שיאריך ימים בתורה ומצות כו' והיינו מטעם הנ"ל וזהו גם כן ענין למס"נ באחד בק"ש כי ק"ש הוא נק' יחוד דאו"א דהיינו המשכת אור חדש מא"ס ב"ה וזהו דייקא ע"י מס"נ כו' וכענין הידוע במעלת התשובה דבחילא יתיר יש קונה עולמו בשעה אחת כו' וזהו ענין פסוק ראשון דק"ש שהוא יחוד או"א ואזי אח"כ נאמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' שלהמשיך האור אח"כ מאו"א בז"א ונוק' הוא ע"י תורה ומצות כו' וזהו נקרא עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה להיות אור התורה נמשך בז"א מפנימית ח"ע שלמעלה מבחי' נובלות כו' שזהו ע"י המס"נ בתחלה שעי"ז נמשך יחוד או"א כו' המשכת אור חדש ומזה נמשך ג"כ בז"א כו'. ומזה נמשך ג"כ שע"י המצות יהי' בחי' יפתי הוד והדר לבשת ולא יהי' בחי' אלביש שמים קדרות כמו בעולם התהו (ועמ"ש במ"א בפי' מאה"ז פ' בלק דקצי"א ע"א ע"פ שחורה כו' וכדין כו' נפיק דודה כו' אתבניאת ואתעבידת בתיקונהא כו') וזהו שמתחלה צ"ל קומי לך לבחי' שרש הנשמה והוא ע"י למס"נ באחד שמזה נמשך יחוד או"א (ולכן נקרא קומי לך לבחי' כ"ף עיין בפע"ח שער נפ"א ספי"ה) ועי"ז אח"כ תהיה רעיתי להמשיך המוחין בז"א ויפתי במל' והוא ענין יחוד זו"נ כו'. והנה כ"ז נאמר על זמן יציאת מצרים שע"ז נאמר כי הנה הסתיו עבר כו' היינו שאז נתגלה בחי' עולם התיקון ועבר הסתיו וחלף הגשם דהיינו ההסתר

דאלביש שמים קדרות כו' הנמשך מעולם התהו ומגלות מצרים כו' וענין הכפל לשון סתיו וגשם עיין ברבות בשה"ש ועיין בזהר הרקיע ר"פ ויחי.
ואז נאמר קומי לך רעיתי כו' אבל בזמן הגלות נאמר יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה כו' שאינה יכולה להיות בבחי' קומי לך כו' והעצה לזה הוא בחי' הראיני את מראיך שיזכור וישים אל לבו שההסתר אינו אלא בבחי' מראה שירד מאיגרא רמה כו' ויצעק אל ה' בצר לו כו':
ג **וביאור** ענין זה הנה יש ע"ס מלמעלה למטה דאור ישר ועשר ספירות דאור חוזר מלמטה למעלה (וכמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד פי"ד ובפרדס שער ממטה למעלה) והיינו ע"י הפרסא המפסקת בסיום האצילות בוקעים האורות ועולים בבחינת אור חוזר ונעשה כח"ב למטה וכמ"ש מזה באגה"ק בד"ה איהו וחיוהי. וביאור זה באדם למטה הוא ע"ד מ"ש ואהבת את הוי' כו' בכל מאדך ומאד הוא בלי גבול והיינו בחינת א"ס.
והוא עד"מ למעלה המשכת אור הכתר שמאיר באצילות שלזה היה תכלית ירידת הנשמה שהיא צורך עלייה כו' כי הנה הנאצלים המה בבחי' ההשתלשלות כי כללות השכל האנושי נמשך מחכמה דעשייה על ידי אמצעות הנפש דעשייה וחכמה דיצירה היא מקור לחכמה דעשייה הגם שהיא רוחניות יותר וחכמה דבריאה מקור לחכמה דיצירה וחכמה דאצילות מקור לחכמה דבריאה ואם כן השכל אנושי נמשך על ידי השתלשלות מחכמה דאצילות (ועמ"ש מענין השתלשלות זו בד"ה פתח אליהו בפי' וירא) ומפני זה נאמר כולם בחכמה עשית שלגבי המאציל הרי הוא מרומם לבדו ואינו בערך החכמה ובינה כו' ואצילות המה רק מדות הדבק במדותיו מה הוא רחום אבל המאציל הוא בחי' אליו ולא למדותיו כו'. ועיקר התהוות אבי"ע מן המאציל הוא רק מבחינת שמות שאין ערוך השם לגבי עצם המהות וכמ"ש בע"ח דיו"ד מקור לאצילות וה"א בבריאה כו' וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו'.
והנה הממוצע לזה שמוריד השפע מהמאציל לנאצלים הוא אור הכתר והיינו מ"ש בת"ז כתר עליון כו' איהו שם מ"ה דאיהו אורח אצילות ואיהו שקיו דאילנא כו' דהיינו חיות עולם האצילות שהוא על ידי הכתר כי עמך מקור חיים כו'. (ועמ"ש בד"ה פתח אליהו הנ"ל שעל הכתר אמרו אנת הוא חד ולא בחושבן כו' שאין ערוך אליו כו' והחכמה מאין תמצא ולא כסדר ההשתלשלות הנ"ל דאבי"ע). וזהו ענין ירידה צורך עלייה כו'. שזהו ההפרש בין מלאכים לנשמות שמצד שמלאכים הן למעלה ואין שום דבר מסתיר להן והן בבחינת ההשתלשלות אינן יכולים להמשיך אור חדש מאחר שאינו ממהותן ומפני זה הן נקראים עומדים כו'. (ועמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא בפי' שלח) אבל למטה

בישראל שנשפלו בגוף שמסתיר על קדושת הנפש ושארי דברים המונעים הרי מסיבת הסתר זה שאין מניח להתפשט למטה נעשה אור חוזר מלמטה למעלה בנקודת הלב ועי"ז ממעמקים קראתיך הוי' להיות קראתיך הוי' בע"ס דאצילות והיינו על ידי עומקא דליבא תשובה עילאה כו' דמשכין ליה בחילא יתיר שעל ידי זה אור חדש על ציון תאיר כו'. והיינו על ידי בחי' בכל מאדך (ופי' אור חדש ר"ל כמ"ש בפרי עץ חיים שער הק"ש פרק י"א וז"ל. אמנם סוד הענין הוא כי זיווג העולמות הוא נמשך מן מוחי או"א עצמן בלתי שיקבלו מלמעלה כי כיון שכולם נמשכו מהם אם כן ודאי יש בהם כח נגד כל מה שלמטה מהם. אך זיווג שהוא להוציא נשמות חדשות בזה צריך שיקבלו אור חדש מלמעלה ושמור כלל זה בידך עכ"ל. אך מ"ש בלתי שיקבלו מלמעלה צריך ביאור דהא ודאי החכמה מאין תמצא תמיד שאילו היה נפסק השפע מהמאציל ב"ה היו הספי' כלא היו וכ"כ בהקדמת מהרנ"ש לפרע"ח ולזה הם שואפים שפע בעבודה ההיא לקיומם כו' ע"ש וצ"ל הכוונה שאין השפעה זו עצמה נמשכת ממש מלמעלה מהחכמה כמו זיווג דפנימי' שהשפעה זו עצמה היא אור חדש ממש מלמעלה מהחכמה ואורות ונשמות חדשות ממש. מה שאין כן בזיווג דחיצוניות שהוא רק לחזק הישנות ואין כל חדש כו' והפרש זה אפשר הוא כעין מ"ש בע"ח שער תיקון נוקבא פ"ב אות ה' צריך שתבין כו' כי כאשר כו' וכאשר יתעכב כו' ע"ש. ועוד שגם ההמשכה שהחכמה מאין תמצא תמיד אינה ערוך לגבי השפעת אור חדש הנ"ל. וכמ"ש בהקדמת מהרנ"ש הנ"ל שלא יחשוב קצבתם הקצובה אליהם מאת הבורא ית' בערך התוספת ההיא כו' ע"ש באריכות. וכמשנ"ת במ"א ההשפעה זו היא גילוי ממש מבחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות מה שלמעלה מההשפעה שחכמה מאין תמצא תמיד כו'. ואפשר לומר עוד דוגמא להבין מזה ההפרש בין ב' השפעות אלו ע"ד משארז"ל ספ"ד דמגילה שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן וכתב התוספות וברוח הקדש. מה שאין כן שבתורת כהנים מפי הגבורה אמרן ונעשה שליח לומר כך אמר לי הקב"ה כו' כדפרש"י שם ור"ל דמפי עצמו היינו כדפי' בפי' ואתחנן) (דרס"א ע"א) ע"ש במק"מ שהוא מז"א דאצילות והיינו לפי שמשם היה שרש נבואתו והשגתו לכן זה נקרא מפי עצמו אבל מה שנאמר לו מפי הגבורה היינו שנמשך מלמעלה מעלה יותר מז"א דאצילות כ"א שנמשך ע"י משה ואינו אלא שליח כו'. וזהו ע"ד מ"ש בזהר (בפרשה ויחי דף רמ"ו ע"ב) וההוא קול אשתלח מאתר עמיקא דלעילא ובפי' בלק (קפ"ז א') כד איהו שליחא מלעילא כו' ע"ש. וע"ד שיש הפרש בענין המלאך שבשעה שאינו שליח הרי הוא אומר קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות כלומר ששם הוי' קדוש ומובדל מהם וכשהוא שליח מלעילא מצינו שהמלאך עצמו נקרא בשם

הוי' לפיי הרמב"ן פ' וירא. הרי דבחינה כשהוא שליח מלעילא מאיר בו הארה עליונה יתירה ונפלאה מההארה שמאיר בו מצד עצמו אף שגם תמיד יש לו השגה עליונה כו'. ועד"ז יובן ההפרש בין בחינת משה מפי עצמו ברוח הקדש לגבי כשהוא שליח מהקב"ה שאין ערוך זה לזה. ועיין עוד בענין הפי' משה מפי עצמו אמרן בפרשה ויקרא (דף ז' ע"א) ועמ"ש בד"ה וידבר דעשרת הדברות פי' משנה תורה. ועד"ז יובן כאן ההפרש בין ההמשכה שנמשך ממוחין דאו"א עצמן ובין אור חדש כו' עם היות דמעצמן שרשו גם כן ממה שנמשך להם מלמעלה עכ"ז נקרא מעצמן כענין משה מפי עצמו כו' מה שאין כן בחי' אור חדש היינו שנמשך מלמעלה מעלה משרש חו"ב עצמן דהיינו כמ"ש בלק"ת פרשה וירא שנמשך מהמאציל העליון ממש שהוא לבדו יש בו כח לחדש תמיד כו' רק שנמשך לאו"א כו' (ועיין בפ' אחרי דס"א ע"ג ובפ' בשלח דס"ג ע"ב) והמשכה זו נמשך ע"י אתעדל"ת. בבחי' בכל מאדך להיותו בחי' מאד בלי גבול ע"כ ממשיך גילוי אור חדש בחי' א"ס ממש. והנה מאד זה יצה"ר שלהיות בכל מאדך בלי גבול נמשך מצד ההסתר שעי"ז נמשך האו"ח בחי' מאד כו'.

ומזה מובן ג"כ למעלה שע"י סים הפרסא שאינו מניח להתפשט למטה נעשה או"ח בבחי' פנימי' נקודת הלב והיינו שמל' נעשה כתר כו' וה"ז כמשל מרוצת המים ע"י הדף המסתיר שע"י יתגברו וירוצו בכח גדול יותר ממרוצתם מצד עצמן קודם הסתר הדף ועמ"ש ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו'. וזהו בחי' מראה שע"י ההסתר של המראה נעשה או"ח מלמטה למעלה לראות מה שמונח לאחוריו כו' וכמ"כ המל' נק' מראה מצד זה כו':

ד **השמיעני** את קולך. קלא דאורייתא שממשיכים ע"ז אור א"ס שיתלבש בתורה שהיא חכמה דאצילות וכמ"ש ותורה שם בישראל כו' והיינו מ"ש כי קולך ערב עריבות מתיקות בחי' תענוג והיינו שממשיכים תענוג העליון בהתורה ואז תתענג כו' היינו המשכת הכתר בחכמה שכתר היא מקור התענוגים. וזהו מ"ש אני תורתך שעשעתי שהוא התענוג ושעשועים עליונים וכמ"ש ואהיה שעשועים ים יום פי' יום יום או"א (ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון). וזהו ההפרש בין הלימוד שקודם התפלה ובין הלימוד שאחר התפלה כי עיקר המשכת הכתר בחכמה ע"י התורה הוא בהקדים תחלה בחינת ובכל מאדך שהוא המשכת הכתר הנ"ל. אבל ע"י התורה שקודם התפלה הוא רק המשכה מחכמה ששם שרש התורה בעצמה דאורייתא מחכמה נפקת והיא נק' רעיתי שמפרנסין כו'. וזהו שארז"ל אבא בנימין אומר על תפלתי שתהא סמוכה למטתי כי התורה צ"ל אחר התפלה כדי שיהיה המשכת הכתר בחכמה כנ"ל. (ועמ"ש בד"ה באתי לגני בפי'

אריתי מורי עם בשמי ועמ"ש בפ' ראה בד"ה כי תשמע בקול קול היינו המשכה כו' אבל בקול היינו פנימיות הקול כו' ע"ש ועמ"ש בפ' הברכה בביאור ע"פ תורה צוה לנו משה). ומראיך נאוה אלו המצות כי הנה אמרו פושעי ישראל מלאים מצות כו' וא"כ מה הפרש יש בין צדיקים העושים מצות לרשעים אך הוא כמש"ל משל לשנים שצלו פסחיהן כו' שזה ממשיך המשכה יותר עליונה מזה הגם שהמצוה אחת היא סוכה אתרוג כו' (ועמ"ש ע"פ כבס ביין לבושו וסד"ה ועשית בגדי קדש גבי ג' בחי' ומדרגות שיש בעשיית הלבושים כו' וע' בפרדס ש"ח פ"א) והיינו בחי' נאוה ויפתי שהן ת"ת כי הנה ת"ת דאימא נעשה כתר לז"א ושליש התחתון דת"ת דז"א כתר לנוקבא כו' (צ"ע בע"ח שער עשרים פ"ב ב' שלישים תחתונים כו'. אמנם מן המוח כו' רק חצי שליש). כי ת"ת וכתר הכל ענין אחד דהיינו כח ההתחברות ששניהם מקו האמצעי כו' וכמו שהכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים שהוא המחבר הארת המאציל א"ס ב"ה להנאצלים כך ת"ת הוא ממוצע המחבר כמו מאימא לזעיר אנפין ומז"א לנוקבא כי נה"י הוא עצם ההשפעה אבל הממוצע המוריד השפע באמצעיתו הוא ת"ת כו'.

וזהו שעל ידי הראיני את מראיך דהיינו המשכת הכתר בבחי' ובכל מאדך נעשה אחר כך מראך נאוה בבחינת ת"ת שנעשה כתר וזהו ענין תשובה ומעשים טובים שע"י התשובה בחי' בכל מאדך נעשו המעשים טובים ומאירים וירא אלקים את האור כי טוב. (ועמ"ש עוד מענין תפארת בפ' נח בד"ה הן עם אחד ושפה אחת ובד"ה אם בהרת קדמה ועמ"ש במ"א ע"פ המאמר פ' חיי שרה) (דקל"ג א') בענין תפלת ערבית רשות. ועמ"ש על פסוק כנשר יעיר. וענין ומראיך נאוה י"ל הפי' שע"ז נמשך הכתר דנוקבא מבחינה עליונה יותר. וע"ד מ"ש הרמ"ז בפ' וירא (בד' צ"ז סע"ב) ד"ה דא קול דנפיק וניתקן כתר דידה שמאיר משליש העליון דתפארת בסוד ושמתי כדכד שמשותיך כו'. וזהו ענין בזמן שישראל עושים רצונו של מקום דהיינו דוקא על ידי בחינת ובכל מאדך שעל ידי זה עושין וממשיכים כתר דנוק' הנקרא רצונו של מקום מבחיני העליונה.

ועיין מ"ש מענין זה בפ' שלח בד"ה וימצאו איש מקושש עצים כו' ע"ש. והיינו כי לפי שבחי' בכל מאדך הוא בחי' כתר שבע"ס דאו"ח לכן זהו העלאת מ"ן לעורר ולהמשיך ג"כ מבחינת כתר עליון דאור ישר אור חדש מהמאציל א"ס ב"ה עד שנמשך גם כן בכתר דנוקבא להיות ומראיך נאוה שיומשך זה הכתר מבחי' היותר עליונה כו' ממה שהוא תמיד.

ועיין בע"ח שער מיעוט הריח פרק א' ב' שיש בזה כמה מדרגות זו למעלה מזו עד שמקבלת כתרה ג"כ מת"ת דאימא כו'. ועפ"ז אפשר להבין יתרון העליי' שע"י בחי'

הראיני את מראיך על בחי' קומי לכי. כי הנה מבואר לעיל בפ' בשלח סד"ה והי' הולך לפניהם יומם שעליית המל' דאצילות שהיא כנס"י באתעדל"ת אינה אלא עד בחי' חכמה כו' לפי שמשם מקורם כו' ע"ש והיינו כמש"כ בפי' ישראל עלה במחשבה שהוא בחי' העליונה שבחכמה נמצא עלייה זו דבחי' קומי לך זהו בבחי' חכמה כו' והוא ג"כ ע"י בחי' חכמה שבנפש עיין בסש"ב פי"ח י"ט מענין בחינת חכמה שבנפש. אבל למעלה מהחכמה דאצילות דהיינו בבחי' כתר אינו מגיע האתעדל"ת דבחי' קומי לך שהוא מדרגת הצדיקים כיון שהוא למעלה משרשם וכמ"ש מזה סד"ה אני ישנה שאינו במנין ע"ס כו'. אמנם ע"י הראיני את מראיך שהוא בחי' תשובה בחילא יתיר שמצד ההסתר נעשה א"ח כיון שעי"ז המל' נעשית בחינת כתר שבע"ס דא"ח לכן ע"י"ז מעורר וממשיך מלמעלה ג"כ מבחי' כתר דאור ישר ממש שלמעלה מהחכמה כו'.

וזהו שנזכר שם שביוהכ"פ הוא עליית המל' לבחינת כתר והרי זהו למעלה מהחכמה אלא דהיינו ע"י התשובה. וזהו שבמקום שבעלי תשובה עומדים כו' ואע"ג דלעיל נת' שיחוד או"א שממשיכים בק"ש ההמשכה היא מכתר וע"י עבודת הצדיקים שהיא בחי' קומי לך לשרשך שמע ישראל כו' נמשך יחוד זה. אך זהו מחמת כי הכתר יש בו בחי' מה שמלובש באו"א ועי"ז שמלובש באו"א יכולים להמשיך כו' ועין בע"ח שער הנסירה ספי"ג אבל להיות ההמשכה מבחי' כתר מה שלמעלה מעלה מההתלבשות בחו"ב זה נמשך ע"י התשובה דוקא כו'.

ועד"ז נת' במ"א בד"ה תקעו בחדש שהרצון עליון יש לו ב' בחינות כו' ע"ש. ועד"ז י"ל פי' נפלה ולא תוסיף קום. קום היינו בחי' קומי לך כסדר המדרגות כו' אבל עכשיו שירדה בסתר המדרגה אזי העלייה אינו כסדר המדרגות אלא ע"י התשובה.

וכמארז"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו' ותשובה הוא שלא כסדר השתלשלות המדרגות כו'. וזהו ענין הראיני את מראיך שהמל' נעשית כתר ע"י אור חוזר. נמצא הבחי' היותר עליונה שהוא כתר מתגלה למטה בבחינת מל' ואין זה כסדר המדרגות כו'. וכמשל האור חוזר ע"י הכאת השמש בארץ שאויר התחתון דוקא חם משא"כ אויר האמצעי כו' ועי"ז נמשך ג"כ אתעדל"ע להיות גילוי אור א"ס ב"ה למטה דוקא וכמ"ש בזהר ויקרא (ד"ו ע"ב) ולא תוסיף קום אלא מלכא ייתי לגבה. וזהו ביום השלישי יקימנו דהיינו שגם למטה יהיה בחינת קימה מעלייתא כו'. ועמ"ש בד"ה כי תצא כו' ובד"ה ויושט המלך לאסתר כו'. וזהו כי הנני בא ושכנתי בתוכך כו'.

וי"ל ג"כ שבי בחי' אלו זהו ענין שמע ישראל ובשכמל"ו כי שמע ישראל זהו ענין קומי לך לשרשך לבחינת ישראל דלעילא כו' ואנשי כה"ג תקנו לומר בשכמל"ו שהוא כשירדה

כנס"י בחגוי הסלע כו' להיות בחי' הראיני את מראיך א"ח שמזה נמשך בחי' בכל מאדך. ועמ"ש מענין בשכמל"ו בפ' ואתחנן בד"ה שמע ישראל כו'. ועוי"ל ע"פ מ"ש הרמ"ז בפ' כי תשא (בדף קפ"ח ע"ב) גבי במערבא מתרצי לה הכי לא תוסיף עוד לנפול קום בתולת ישראל כו' וקשה דהל"ל קומי בתולת ישראל כו' עד אבל לעתיד שיר זכר כו' ע"ש. ועפ"ז י"ל גם כאן דהיינו שע"י או"ח דהראיני את מראיך נמשך שיהיה בחי' קום שהוא שיר זכר שלמעלה מבחי' קומי לך דיצ"מ שהוא כענין שירה נקבה כו' וזהו ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו. לפניו דוקא דהיינו בחי' פנימית עתיק יומין שיתגלה לע"ל. משא"כ עכשיו אין כח להמשיך משם כו'.

ולכן ארז"ל במדרש בבראשית רבה פי"ז נובלות העוה"ב שבת כי גם בשבת שהוא עליות העולמות עד שז"א דאצי' מתעלה בדיקנא דא"א והמל' באור אבא כו' וגם הוא המשכת טלא דנטיף מעתיקא קדישא כו' עכ"ז אין ההמשכה רק מחיצוניות עתיק.

ולכן נק' נובלות לגבי עוה"ב שיהי' גילוי פנימית ע"י כו' ועמ"ש בביאור ע"פ שימני כחותם. וזהו יונתי בחגוי הסלע מל' נק' יונה ויורדת בחגוי הסלע בבי"ע שהגם שהמל' הוא סופא דכל דרגין מ"מ מאחר שהוא בבחינת האצילות דאיהו וגרמוהי חד שאור א"ס שורה בהן א"כ בירידתה בבי"ע צמצום גדול הוא ונעשית בחינת הנקודה כו' ש"א לקבל גם בגן עדן העליון זיו השכינה אא"כ נתצמצמה תחילה בבחינת גבול נקודה כו' וע"פ עבודה למטה בשעת התפלה הוא התפשטות אהבה ויראה ואח"כ כל היום בצמצום ולמחר נעשה התפשטות כו'. והנה חגוי הסלע הוא הירידה בנוגה וסתר המדרגיות יותר למטה שהרי יש כמה ירידות שונות כמו ביום או בלילה ותתן טרף לביתה כו' וד"ל:

פרק יח

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ואמרז"ל ביום חתונתו זה מתן תורה. להבין מהו לשון צאינה כי מהיכן תצאנה ויציאה זו מה ענינה. הנה ארז"ל לא זז הקב"ה מחבבה לכנסת ישראל עד שקראה אמי.

ולהבין זה צריך להבין מה שנקרא שם ה' בלשון חכמים תנאים ואמוראים בשם הקב"ה ולמה בחרו חכמים שם זה משאר שמות שיש לו יתי'. אך הענין כי פי' וביאור מלת קדוש בויי"ו שהויי"ו מורה על המשכה שהיא המשכת קדושתו יתי' להיות ממכ"ע ווסוכ"ע שהוא המשכה והארה בעלמא שאין ערוך אליות יתי' כי הוא אחדות פשוט והנבראים המה בעלי גבול ואפילו נבראים עליונים אלף אלפין ורבי רבבן היש מספר לגדודיו שהם בבחינת אין מספר ואין סוף מ"מ הרי הם בבחינת התחלקות אלא שההתחלקות הוא

בתוספת ורבוי עד אין קץ ותכלית. משא"כ באא"ס ב"ה בעצמו ובכבודו לא שייך כל זה כי הוא יתי אחדות פשוט בתכלית הפשיטות אלא שנמשך המשכה והארה מצומצמת בכדי שיהיו העולמות והנבראים יכולים לקבל כאו"א לפי מדרגתו ומ"מ הארה והמשכה ההיא נק' בחינת קדוש ומובדל כי הארה והמשכה זו אינה כדמיון הנשמה המתפשטת בתוך הגוף להחיותו ולקיימו שהיא מתפעלת ממקרי הגוף לפי שהיא מלובשת ממש בתוך הגוף. שהרי כשמתלבשת במחשבה אחת היא נתפסת ומוקפת בה עד שאינה יכולה להתלבש במחשבה אחרת. משא"כ ההארה וההמשכה שממנו יתברך להחיות ולהוות עולמות רבים ונבראים עד אין קץ ותכלית ברבוי התחלקות מדרגות רבות ושונות וכולם אין דעותיהם שוות ואין מחשבותיהם שוין זה לזה ואין מחשבה ודעה אחת תופסת ומקפת את החיות הנמשך בה להטריד ולבלבל שלא יתלבש במחשבה ודעה אחרת לפי שהארה והמשכה זו אינה אלא בבחינת השגחה בעלמא (פי' עם היות שהיא השגחה פרטית על כל דרכי איש ועלילות מצעדי גבר אך אין זה כידיעת האדם שכשרוצה לידע איזו דבר הנה ידיעתו מלובשת באותו דבר הידוע. אבל בו יתי אינו כן אלא ע"ד הכל גלוי וידוע לפניו וכמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי בפי' מקץ וע"פ ארדה נא וארא בפי' וירא) ואינה נתפסת ומלובשת ממש בתוך הנבראים רק צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת וכמ"ש היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ולכן נק' ההארה וההמשכה ההיא בחיי קדוש ומובדל אלא שהוא קדוש בוי"ו שמורה על המשכה שהיא המשכת ההשגחה וסקירה אחת. וזהו ענין המלאכים שאומרים ג"פ קדוש עד שאומרים הויי צבאות אות הוא בצבא דילי' כו' וזהו אין קדוש כהויי' ופי' בזהר פ' תזריע (דמ"ג א') דכמה קדישין נינהו כו' ולאו קדישין כהויי' ע"ש. והענין כי שם הויי' היינו שמהוה את הכל ואע"פ שמהוה את הכל אעפ"כ הוא קדוש ומובדל מהם בבחי' סוכ"ע ואינו כדמיון הנשמה כו' כנ"ל.

ולכן בחינת קדוש כזה לא נמצא בכל בחינות קדישין דלעילא מפני שבכל סדרי ההשתלשלות מי שנקרא קדוש שהוא מובדל מאיזו דבר לא ימצא בו ההפכי היינו ההתפשטות והאחזה בדבר שהוא קדוש ומובדל ממנו. משא"כ למעלה באור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא קדוש ומובדל ואעפ"כ הוא דוקא המהוה כל העולמות שעיקר החיות וההתהוות הוא מבחינת המקיף וכמ"ש בסש"ב ס"פ כ"ג וס"פ מ"ח וכ"ה בע"ח שהמקיף מצחצח הכלי מבחוץ כו' ועמ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות. ולכן אין קדוש כהויי'. וזהו דאיהו תפיס בכולהו עלמין ע"י שסוכ"ע ומהוה ומחיה אותם ע"ז מאין ליש ועכ"ז לית מאן דתפיס ביה והוא קדוש ומובדל כו':

ב **והנה** כתיב שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' כי המשכת קדוש להיות הוי' צבאות צריכה ברכה והמשכה תמיד בכל דור ודור שלא יסתלק החיות מפני הדור שאינו ראוי לכך. וצריכים להמשיך מחדש המשכת קדושתו יתברך וברכה והמשכה זו היא מבחינת קדש העליון שהוא למעלה מעלה מבחינת קדוש בוי"ו שהוא ענין ההמשכה להיות ממכ"ע וסוכ"ע. משא"כ קדש בלא וי"ו אינו בגדר עלמין כלל והוא למעלה מעלה מבחינת ממכ"ע ומבחינת סוכ"ע ועליו נאמר אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה תעשה לו שאין העוונות פוגמים שם כלל ומשם נמשך שפע ברכה והמשכה להיות המשכת אור א"ס ב"ה בנבראים גם שלא לפי מעשיהם וזהו לשון הקב"ה שהקדוש בוי"ו שהוא ענין ההמשכה להוות ולהחיות הנבראים הוא ברוך ונמשך מקדש העליון תמיד בכל דור ודור. אך הגורם להשפיע שפע ברכה והמשכה מקדש העליון להיות קדוש בוי"ו הם ישראל ע"י שאו ידיכם קדש.

והענין כי ידיכם ב' ידים הם ב' פסוקים הראשונים שבק"ש שמע ישראל וברוך שכמל"ו שהם צריכים כוונת הלב לעכב והם יחודא עילאה ויחודא תתאה. יחודא עילאה למסור נפשו באחד במס"נ ממש שתשתפך נפשו להיות בטילה ונכללת באור א"ס ב"ה ומיוחדת במאצילה ב"ה כמו שהיתה קודם שירדה לעוה"ז כי בהתבוננותה באחד בבחינת יחודא עילאה איך שהוא אחד ממש שהוא לבדו הוא ואין עוד מלבדו. אי לזאת תכלה ותכסוף הנפש לצאת מנרתקה הוא מאסר הגוף כו'.

ויחודא תתאה היא בחינת בע"כ אתה חי דהיינו אחר שכבר נמשך שם כבוד מלכותו להיות מלכות כ"ע להוות מאין ליש דוקא ומוכרח להיות יש גשמי יהיה בבחינת ביטול היש שיהא היש בטל ונכלל גם כן באור א"ס ב"ה בקיום עוצם עיניו מראות ברע ובשמירתו ממחשבות והרהורים אשר לא להי' המה ולא תתורו אחרי לבבכם כו' (ועמ"ש מענין זה בד"ה שיר השירים). ובי' בחינות אלו הם הן ב' ידים כי דרועא ימינא וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו שלא יזוז ממנו אנה ואנה. וכך הוא ענין יחודא עילאה בחינת יחוד ממש במאציל העליון ב"ה כלה שארי ולבבי כו' ובחינת יחודא תתאה היא בחינת דרועא שמאלא בחינת גבורות שמאחר שרואה גשמיות העולם ליש דבר נפרד צריך להיות בבחי' התגברות מאוד הן בסור מרע עוצם עיניו כו' והן בבחינת ועשה טוב יותר מטבעו ורגילותו וכמ"ש בסש"ב פט"ו וב' בחינות ידים אלו הן בחינת נשיאות והעלאה לקדש העליון להיות בטל ונכלל באור א"ס ב"ה ממש שאינו בגדר עלמין כלל למעלה מבחי' ממלא ומבחינת סובב ועי"ז וברכו את ה' להיות נמשך שפע ברכה והמשכה להיות גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה וכמו שכתוב אם ישים אליו לבו

אזי רוחו ונשמתו אליו יאסוף רוחו ונשמתו הן הן חיות ואור א"ס ב"ה בחינת קדוש אליו יאסוף להיות גילוי אור א"ס ב"ה גם למטה וזהו לא זז מחבבה עד שקראה אמי שכמו שהאם מברכת את בנה עד"מ כך ישראל מברכין לאביהם שבשמים כביכול שהם הם הממשיכים בחינת קדוש להיות הוי' צבאות מקדש העליון ע"י נשיאות ידיהם ביחו"ע ויחו"ת וזהו שארז"ל הקב"ה קראה אמי פי' בחינת קדוש בוי"ו המורה על ההמשכה קרא לכנסת ישראל אמי שהם הם הממשיכים כנ"ל ועיין בזהר ויקרא (די"ג ע"א):

ג **והנה** המשכה זו דרך כלל היא מ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך הדברים האלה היא המשכת התורה שהיא מבחי' אנכי ממש מצוך לשון התקשרות והיא המשכת ח"ע כי אורייתא מחכמה נפקת והיא בחי' יו"ד של שם הוי' שבה מתלבש אור א"ס ב"ה ממש כידוע. אך דרך פרט הנה איתא בכוונת ק"ש שע"י רמ"ח תיבין שבק"ש ממשיכים בחי' רמ"ח אברי' עילאין לבחי' אדם העליון ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' להמשיך בחי' אדם כו'.

והגם שא"א לבאר להשכיל היטב דבר זה בפרטיות כי אין לו דמות הגוף כו' ח"ו. אך מ"מ מאחר שכך דברה תורה בדרך משל ומליצה יש לנו רשות לדבר בם. ולהבין משל ומליצה אפס קצהו.

וגם רז"ל אמרו מעלה אני עליכם כאילו עשאוני. והענין כי הנה כתיב ביעקב ויקרא שמו ישראל ופי' ישראל לי ראש שישראל הם העושים בחינת ראש להקב"ה כביכול דהיינו עד"מ כמו שיש בראש מוחין חב"ד ועצם הגולגלת החופף על המוחין כך ישראל הם הממשיכים בחינת מוחין חכמה מוחא איהו מחשבה מלגאו היא המשכת התורה המלובשת בגשמיות שהוא בחינת ח"ע לא ידע אנוש ערכה שלפי פשוטו הנה כל המקרא תנ"ך הוא מלא כמעט בסיפורי מעשיות (ועיין בזהר בהעלותך קמ"ט ב' קנ"ב א') וגם תשבע"פ הלכות שרשן ויסודותן מח"ע שהיא חכמה נפלאה שאין שכל אנושי משיג טעמי תורה וההלכות ואפילו ע"פ קבלה מפי סופרים ומפי ספרים הנה מעט אשר נמצא כתוב אצלנו ואפי' במועט זה אין די באר פרטיות כל הענינים לעומקם ולאשורם והמשכה זו שמחכמה עילאה להתלבש בגשמיות הענינים כמו תרומות ומעשרות וסיפורי מעשיות שבתנ"ך וגם התלבשות אור א"ס בחכמה שחכמה עילאה הגם שהיא לא בחכמה ידיעא אך מאחר שהיא בחינת חכמה והשגה אלא שהיא השגה נפלאה שאינה מושגת לשכל הנבראים רחוקה היא מאד מאור א"ס ב"ה ממש שהוא רם ונשא לאין קץ וכו' תלויה בישראל למטה ע"י בחינת שאו ידיכם קודש ביחו"ע ויחו"ת ואח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' שע"י ממשיכים להיות גילוי

אור א"ס ב"ה ממש בחכמה כו' ובחינת עצם הגולגלת החופף על הראש הוא בחינת הרצון שלמעלה מהמוחין כי הרצון הוא למעלה מטעם ודעת המושג ומובן (ועמ"ש מזה בד"ה תקעו בחד שופר) וזה ממשיכים ישראל ע"י בחינת ביטול רצון שיש לכל אחד ואחד מישראל בחינה זו בטל רצונך כו' הגם שאין לו השגה בתורה וגם אין לו התבוננות גדולה בנפשו המשכלת ומתבוננת בגדולת ה' אשר לא יכול להרחיב ולהעמיק שכלו ובינתו מ"מ ע"י ביטול רצון פשוט בלי טעם ודעת ממשיך רצון העליון ב"ה כמאמר יהי רצון עושים רצונו של מקום להיות המשכת ממכ"ע וסוכ"ע וגם חסד דרועא ימינא ממשיכים ישראל ע"י צדקה וחסד שעושים למטה וגבורה דרועא שמאלא ע"י התגברות האדם נגד רצונו וטבעו הנמשך מנפש הבהמית ותפארת גופא היא מדת הרחמנות המו מעי לו והנה רחמנות היא בחי' התפעלות שהיא רחוקה מאד מאור א"ס ב"ה שהוא אחדות פשוט ובחי' רחמים פשוטים אלא שישראל ממשיכי' להיו' התלבשות אור א"ס ב"ה במדת הרחמנות ע"י פסוד"ז במה שמשבחים ומהללים אותו ית' שע"ז מעוררים למעלה להמשיך אור א"ס למטה להתלבש במדת רחמנות ולהיות בבחי' המו מעי לו ובחי' נצח והוד תרין שוקין ממשיכים ע"י בחי' ניצוח שבישראל דהיינו שעושה גם נגד רצונו ושכלו רק בדרך אתכפיא בלי טעם ודעת והיא עבודת האדם לכל היום גם אחר התפלה שחולפת ועוברת האהבה ורצון שמחמת ההתבוננות מ"מ נשאר רשימו קצת דהיינו ההסכמה שעלה במוסכם אצלו לילך בדרך טובים ולהתרחק מן הרע ומחמת זה יש לו בחי' ניצוח גם בלי טעם ודעת וגם בחי' הודיה מודים אנחנו לך להיות בטל לרצון העליון ב"ה ולהתגבר נגד תועבת ה' אשר שנא ולכן נקרא בחי' נצח והוד תרין שוקין כמו בחי' שוקיים עד"מ שאין בהם גילוי טעם ודעת. וזהו וגם נצח ישראל לא ישקר שבחי' נצח אינה חולפת ועוברת כו' (ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי ובאגה"ק ד"ה להבין משל ומליצה) ובחי' יסוד סיומא דגופא אות ברית קדש הוא בחי' התקשרות ע"י התקשרות ודביקות ישראל באלקים חיים שלא למשוך אחר חומריות גופו וחומריות העולם. ובחי' מלכות פה ע"י עסק התורה בפה ודברי אשר שמתי בפיך וכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו. וזהו ענין המשכת בחי' אדם העליון שיעור קומה שלמעלה שהן ע"ס העליונות ע"י עשר כחות הנפש שבהן ועל ידן נמשך אור א"ס ב"ה להתלבש בע"ס העליונות כו' ולכן קרא הקב"ה לכנס"י אמי:

ד אך בעטרה שעטרה לו אמו עטרה היא בחינת כתר מלכות שהיא למעלה מגוף המלך (כמ"ש בע"ח שכ"ב ספי"ו שהכתר אינו מכלל גופו כו') עד"מ שמכתירין אותו באבנים טובות שעם היות שהאבנים הן דומם מכל מקום לפי שהן טובות ומאירות נעשין לו כתר

על ראשו. וכך עד"מ על ידי אותיות התורה המלובשות בגשמיות תרומות ומעשרות כו' נעשה בחי' כתר למעלה (ועמ"ש מענין זה בד"ה נר חנוכה מצוה להניחה כו' משמאל כדי שתהא מזוזה מימין בפ' מקץ) והענין כי הנה ארז"ל בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו מלאכי השרת וקשרו להם שני כתרים א' כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. וביאור הדבר כי הנה פי' וביאור מלת נשמע הוא להיות בטל לדבר תורה המדברת בפיו שהיא רצונו וחכמתו יתברך כאלו שומע שהשכינה מדברת מתוך גרונו כמ"ש תען לשוני אמרתך וזהו השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך דהיינו בחי' אתה הוא המוציא כו' והקדימו לזה בחינת נעשה להיות בטל לבעל הרצון הוא אור א"ס ב"ה לבדו בעצמו שעל ידי ביטול זה נמשך בחי' נשמע המשכה מלמעלה למטה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח. וזהו שארז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו והיינו כי אין התורה שייכה אליו ואינה נמשכת לו מאור א"ס ב"ה אלא על ידי בחינת ביטול רצון לגמרי להי' לבדו להיות בטל ונכלל באור א"ס ב"ה ממש וביטול רצון שבבחי' נעשה ובבחי' נשמע נק' כתרים (ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים בענין וגלה על ראשה כו' וע' בזהר פ' צו דל"ד ע"ב) וכך עד"מ למעלה נקרא בחי' כתר בחינת ביטול רצון כביכול שמבטל רצונו העליון ב"ה שהוא בלתי סוף ובלתי תכלית להיות לו רצון בתורה ומצות שהוא ית' רם ונשא מרצון זה וכמ"ש אם צדקת כו' רק רצון זה המלובש בתורה ומצות הוא חסד וצדקה אשר עשה אלהים לנו וזהו תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק ולכן כל המצות נקראות בשם צדקה וכתיב וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת שכל המצות הן צדקה וחסד אשר המשיך ה' בהן את רצונו העליון שהוא בלתי סוף ובלתי תכלית והגורם המשכה זו וצדקה וחסד זה הוא עסק התורה בבחינת ביטול רצון וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך הגם כי זאת התורה אדם שהתורה היא בחי' אדם דאורייתא מחכמה נפקת. מ"מ היינו בבחי' יציאתה מההעלם אל הגילוי. אבל שרשה ויסודתה העליון שממנו לוקחה כתיב וממדבר מתנה מדבר היא בחי' עליונה למעלה מעלה מבחי' אדם כי במדבר כתיב אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם כי בחי' איש הוא מ"ש ה' איש מלחמה מלחמה להוי' בעמלק דהיינו כשכבר נמשך בבחי' הוי' אחר המשכת ג"פ קדוש בוי"ו. אבל במקורו ושרשו באור א"ס ב"ה ממש נקרא בחי' מדבר אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם שהוא למעלה מעלה מבחינת אדם (וע' בספ"ד בזהר תרומה דקע"ז א' ובזהר הרקיע שם) ומשם נמשך להיות בחינת כתר על הראש ומוחין שהוא למעלה מעלה מבחי' הראש ומוחין:

וזהו צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה כי הנה ענין מלך שלמה. מלך שהשלום שלו וכתיב שלמה בה"א. והענין כי להיות המשכה מאור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' להחיות עולמות ונבראים שהם בעלי גבול. הנה המשכה זו היא מן ההיפוך אל ההיפוך לגמרי.

והמחבר ההמשכה והעושה שלום לחבר שני הפכים הוא ענין מלך כי מלכותך מלכות כל עולמים. וכמאמר יחיד חי העולמים מלך. כלומר שהוא לבדו יתי' יחיד ומיוחד אלא שחי העולמים הוא רק בחי' מלך מחשבתו הקדומה אנא אמלוך. וזהו מלך שהשלום שלו וכתיב שלמה בה"א שהשלום נמשך עד בחי' ה"א תתאה היא המחיה את הנבראים ומהוה אותם מאין ליש ומוציאם מהעלם אל הגילוי ומכח אל הפועל (ועמ"ש מזה ג"כ בפי' בראשית בד"ה צאינה וראינה) ומי הוא הגורם שלום זה והתחברות זו היינו עטרה שעטרה לו אמו דבאתעדל"ת תליא מלתא. והנה הנשמות שבג"ע יש מהן שנקראו בנות ירושלים. ויש מהן שנקראו בנות ציון. בנות ירושלים הן הנשמות שעדיין לא נתלבשו בגופות בנ"א שמקבלות יראה שלם דהיינו שלימות היראה שהיא בבחי' א"ס מה שאין המלאכים עליונים יכולים לקבל כ"א כפי מה שנמשך להם במדה לכל א' וא' לפי מדרגתו. משא"כ יתר מכדי מדתן ארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן שנתבטלו במציאות לפי שהושיט אצבעו הקטנה יתר מכדי מדתם הראויה להם לפי שהם נתלבשו בבחי' גופות מיסוד האש ויסוד הרוח וכמ"ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט. אבל הנשמות שעדיין לא נתלבשו בגופות יכולות לקבל אור א"ס ב"ה כמו שהוא בבחי' א"ס וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו לפי שהן כלולות ומיוחדות במאצילן ב"ה ממש (וכמ"ש מזה לעיל בד"ה שחורה אני כו') ובנות ציון נק' הנשמות שבגן עדן שבאו מעוה"ז כי ציון מלשון ת"ח שבבבל מצוינים. פי' מלובשים שנעשה להם בחי' לבושים מעסק התורה והמצות אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו כדי שיוכלו ליהנות מזיו השכינה כמו שא"א להסתכל באור גדול בלי כלי ולכן כל הנביאים ואפילו משה רבינו ע"ה ראה באספקלריא אלא שמרע"ה ראה באספקלריא אחת המאירה ושאר הנביאים דרך ז' אספקלריאות.

וזהו ימים יוצרו ולא אחד בהם ולו קרי כי ימים הם לבושים והם יוצרו בכדי שיהי' בחי' אחד מאיר בהם. אך לבוש זה אינו אלא ליהנות מזיו בבחי' ההשגה הנפלאה שהוא בחי' חכמה כי חכמת אדם תאיר פניו ובאור פניך נתת לנו תורת חיים שהתורה היא בחינת אור פניו יתי' שנהנין מזיו זה הצדיקים בג"ע והוא זיו התורה והמצות אבל בעטרה שעטרה לו אמו הן הם התורה והמצות עצמן שהן למעלה מעלה מבחינת חכמה

שממדבר מתנה בחי' מדבר אשר לא ישב אדם שם ולא ניתן ליהנות לבני אדם בהשגתם והשכלתם כלל. הנה ע"ז נאמר צאינה וראינה. כלומר צאינה מן הלבושים כי אין צורך ללבוש שאין הלבוש אלא כדי להיות כח לקבל ההשגה הגדולה והנפלאה. אבל בעטרה אין כח ההשגה מגעת לשם כי היא למעלה מכח ההשגה והחכמה כנ"ל (ובזהר נז' מענין צאינה וראינה בפ' תרומה קל"ד א' וברבות ס"פ פקודי פ' אחרי ספ"ך במדבר ספ"ב פי"ב דרמ"ח ג' ובשה"ש רבה ע"פ צאינה וראינה):

פרק יט

להבין ענין הטעם למה שהאתדל"ע הבאה אחר האתעדל"ת והוא מ"ש ואשה כי תזריע תחלה אזי וילדה זכר שהיא בחי' האהבה רבה בנשמו' מי לי בשמים כו' שלא ע"מ לקבל פרס כו' משא"כ התעוררות האהבה בנשמות הבאה מבחי' אתעדל"ע שמאליו מלמעלה למטה שלא ע"י אתעדל"ת בתחלה והוא הנק' איש מזריע תחלה אזי אינו אלא וילדה נקבה שהוא בחי' אהבה זוטא ע"ד נשים דעתן קלות שהוא האהבה על מנת לקבל פרס לדבקה בו וליהנות מזיו כו' בבחי' לגרמיה כו' וכמבואר כ"ז בפ' תזריע בד"ה שוש תשיש.

וגם להבין הטעם למש"ל בפי' צאינה וראינה בנות ציון כו' בעטרה שלראות בעטרה שעטרה לו אמו שהוא בחי' כתר אין צריך ללבושים משא"כ השגות הנשמות בג"ע טעמי התורה שהוא בחי' חכמה הוא דוקא ע"י הלבושים דלכאורה כלפי לייא הרי העטרה והכתר הוא בחי' גבוה יותר הרבה וא"כ אם בהתגלות הזיו א"א בלי לבוש (ועמ"ש מענין לבושים אלו ע"פ ואברהם זקן בא בימים ובד"ה ועשית בגדי קדש) שבו ועל ידו יושג הזיו כמו שא"א לראות אור גדול אלא ע"י הפסק זכוכית עד"מ. איך בהתגלות הכתר נאמר צאינה מהלבושים וראינה בעטרה כו'. ויובן זה ע"ד המבואר בע"ח בענין כללות ירידת החיות והמשכת השפע מאור א"ס ב"ה בכללות כל ההשתלשלות בכלל שיש ב' מיני השפעה. הא' הוא הבא ונמשך תמיד מלמעלה למטה אף גם שלא על ידי אתעדל"ת והעלאת מ"ן רק נמשך מאליו מלמעלה מצד כי חפץ חסד הוא.

וכמ"ש המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. ובחי' ירידת השפעה זו עם היות שרש ירידתה הוא מצד עוצם רב טוב וחסד עליון שמאור א"ס ב"ה ממש עכ"ז אינו נמשך ויורד אלא מבחינת חיצוניות ולא מבחי' פנימית האור ולכן ג"כ אינו מאיר ומתגלה בהם להיות בהם איזה שינוי ותוספת על מדרגתו אלא רק לחדש הישנות שלא תחסר ולא תעדיף כו' (ע' בהקדמת מהר"נ שפירא בפע"ח ולזה הם שואפים כו' ובענין זה אין להם חלק בתחתונים כלל כו' אמנם יש עוד רב תועלת בעבודתנו כו' ויהיה תוספת כו' עד

שלא יחשוב קצבתם כו' בערך התוספת ההיא כו' והיינו המיוחס כו' ע"ש וזהו הבחינה השנית דכאן). והבחינה השנית הוא בחינת ההשפעה הבאה ונמשך מבחינת פנימית יותר מההשפעה הראשונה ויש בזה מעלות ומדרגות אין קץ ועל ידי זה ההוספת אור יזדככו העולמות זיכוך רב כו' לפי ערך האור והגילוי ובחי' השפעה פנימית זו הוא הבא ע"י העלאת מ"ן דוקא שהוא בחינת הביטול וההעלאה מלמטה למעלה שאז דוקא יאיר ויומשך המשכה זו כו' (ושני בחי' אלו הוא מ"ש בסידור האריז"ל בכוונת ק"ש והוא בפע"ח שער הק"ש פ"ו ופי"א כי יש ב' מיני יחודים באו"א האחד זיווג פנימי דאו"א כו' וזה אינו תדיר רק ע"י עליות מ"נ דזו"נ וזה נעשה על ידי תפלתנו ומצותינו כו'. וזיווג ב' הוא זיווג חיצונית דאו"א והוא רק לחיות העולמות קיום הכרחי וזה אינו נפסק כי א"א להיות בלי חיות וזה נעשה מעצמו שלא על ידי מ"נ דזו"נ ולא על ידינו וכ"ה בע"ח שער הזיווגים פ"א ובשער הנסירה רפ"ב ועמ"ש מענין זה בד"ה שוש אשיש בה' ועמ"ש בביאור על פסוק זכור את יום השבת לקדשו ועמ"ש במ"א ע"פ המאמר הזהר פ' פנחס) (דרמ"ט) ואעלת לגו טורא דחשוכא ומתמן ארחת מזונא כו'. והנה עפ"ז יובן ענין הנ"ל דאיש מזריע תחלה יולדת נקבה דהיינו כשההתעוררות בנש"י נמשך מבחי' האתעדל"ע הבאה מלמעלה מעצמו שעם היות ההתעוררות זו הוא ממקום ומדרגה גבוה שהרי סיבת המשכה זו הוא כי חפץ חסד הוא וכמו שהיה בבריאת העולם. אמנם עכ"ז אינו נמשך ומאיר בהם אלא בבחינת חיצוניות (וכנ"ל שנקרא זיווג חיצוניות דאו"א) וע"כ אף כשנמשך מזה הולדה והתפעלות בכנסת ישראל הוא רק בחינת יולדת נקבה שהוא קטנות האהבה. משא"כ בחי' האתעדל"ע הבא מלמעלה למטה בנש"י ע"י קדימת בחי' העלאת מ"ן בבחי' ביטול ואתעדל"ת מלמטה למעלה דוקא והוא ענין אשה מזרעת תחלה אזי האתעדל"ע פועל להיות יולדת זכר שהוא בחינת אהבה רבה כו' לפי שאתעדל"ת זו נמשך מבחינת פנימית ונמשך להם ג"כ בבחי' פנימי וגילוי לפועל ולהוליד בהן אה"ר ופנימית הלב:

ב **ועתה** יובן ג"כ ענין צאינה וראינה כו'. דהנה ההפרש שבין תורה למצות למטה הוא כי התורה הוא הביאור והשכל לפרש כל פרטי עניני המצות איך ומה לעשותם. ונמצא שהתורה היא בחי' הפנימית והמצות הן בחינת חיצוניות ועכ"ז הרי גוף המצוה דוקא היא היא עצם רצונו ית' אע"פ שהוא רק חיצוניות ומעשה לבד והתורה אע"פ שהיא בחי' פנימית מ"מ הרי אינה רק הפירוש איך ומה תיעשה המצוה ונמצא המצוה הוא עיקר (ועמ"ש מזה בפ' בהעלותך בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב כו' ע"ש. ולכן אפילו בהמצוה עצמה גבי מצות חליצה שיש בה קרייה ומעשה איתא במשנה ככה יעשה כל

דבר שהוא מעשה מעכב אבל קרייה לא מעכבא הרי המעשה הוא היסוד בכל דבר) ולכן מצינו שהפליגו חז"ל בענין המעשה יותר כמאמר ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה. ואעפ"כ מפני שהתורה היא בחיני פנימית לכן מצד בחי' זו מצינו שהפליגו במעלתה יותר ממעלת המצות וכמו דאיתא בירושלמי פ"ק דפאה וחד אמר אפילו כל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן תורה ושניהם אמת. דהנה כמו שהיא בתורה ומצות שלמטה כך הוא ג"כ למעלה במקורן ושרשן דהנה התורה נמשכה מבחינת חכמה עילאה וכמאמר אורייתא מחכמה נפקת משא"כ המצות שרשם מבחינת כתר עליון וכנודע שלכן הם תרי"ג מצות ועם ז' מצות דרבנן הם תר"ך אותיות כתר שיש בו תר"ך עמודי אור ע' בפרדס ש"ח פ"ג וידוע שהכתר הוא למעלה מעלה מהחכמה. אך הנה הגם שהתורה מחכמה נפקת אין זה אלא יציאתה לידי גילוי עד למטה מטה בבחי' תורה הנגלית לנו אבל שרש ומקור התורה בבחינת פנימית טעמי התורה הנה שרשה הוא מבחי' ח"ס דא"א שהוא בחינת חכמה שבכתר שנק' מוחא סתימאה שהוא סתום ונעלם שלמעלה מעלה מבחי' חכמה דאצילות ונק' שכל הנעלם מכל רעיון.

וע"כ פנימית טעמי התורה לא נתגלו עכשיו כ"א לעתיד יתגלו וזהו ישקני מנשיקות פיהו שלעתיד יהיה גילוי מו"ס מה שעכשיו הוא סתים כו' אך הארה מבחי' זו מתגלה לנשמות בגן עדן וזהו ענין לימוד התורה של הנשמות בגן עדן שהוא השגת פנימית טעמי התורה ולכן אמרז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו כי להיות הנשמה היא בחינת נברא ובע"ג א"א לה ליהנות ולהשיג בבחי' השגתה ממש בבחי' פנימית טעמי התורה שהוא הארה מבחי' ח"ס שהוא מבחינת פנימית הכתר היינו חכמה שבכתר אם לא ע"י שתלמודו בידו שהלימוד שלמד בבחי' הנגלות שבתורה מזה נעשה בחי' לבוש שבו ועל ידו יוכל להשיג פנימית התורה ולכך נקרא התורה משל הקדמוני כמו שעל ידי המשל דוקא יוכלו לעמוד על הנמשל משא"כ בלא המשל והלבוש הוא בחי' סתימאה ולא יוכל להשיג כלל ולכן נק' הנשמות בג"ע בנות ציון ע"ש הלבושים שנעשה להם מהתורה ומצות כו'. אך הנה המצות שרשם הם מבחינת גלגלתא דא"א והוא הנקרא כתר שבכתר שהוא למעלה מבחינת מו"ס שהוא חכמה שבכתר.

ולכן המצות והמעשה הוא העיקר והיסוד. ולכן צריך להיות גם כן מעשיו מרובים מחכמתו כמו שלמעלה גלגלתא חפיא על מוחא. אבל עכ"ז הרי בחי' גלגלתא דא"א הוא בחי' חיצוניות הכתר עד"מ מבשרי אחזה הגלגלת היא רק עצם וחיצוניות והמוחין שבתוך הגלגלת הן בחינת פנימית לגבי הגלגלת וכנודע מחכמי הרופאים והניתוח

שבגי חדרי המוח מלובש בהן בחינת פנימית המוחין שהן חכמה בינה ודעת ועל כן כאשר יהיה איזה קלקול בגשמיות המוח מתמעט בחי' פנימית שבמוח ההוא כמו ריבוי השכחה נמשך מקלקול המוח שבו תלוי הזכרון כו' משא"כ בעצם הגלגלת אין בו גילוי החיות ע"ד זה כלל וכלל.

ולכן ניקב קרום של מוח הוא טרפה במשהו ואינו יכול לחיות משא"כ בגלגלת. וכך הוא למעלה שגלגלתא דא"א הוא בחי' חיצוניות הכתר אבל המוחין הם בחינת פנימית ומו"ס הוא בחי' פנימית הכתר ולכן מצד בחי' זו התורה גבוה יותר ממצות כמו שאין ערוך מהות העצם לגבי המוחין וזהו מאמר האומר שכל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה כנ"ל.

ואעפ"כ המעשה הוא העיקר. כי הנה הרי בחינת עצם הגלגלת עם היותה בחינה גשמיות וחיצוניות ממש עכ"ז הרי היא מקפת וסובבת על המוחין ומוכרח להיות ששרשו יותר נעלה מבחי' המוחין. והענין הוא כמ"ש בע"ח שער כ"ב ספ"ו וז"ל כי הנה כמו שכתר אינו מכלל גופו דז"א רק בחינה מקפת עליו זולתו כך הוא באדם התחתון שהכתר שלו הוא אור רוחני מקיף עליו ואינו נגלה וניכר לעין כל אמנם החיצוניות שלו המתפשטים למטה הוא נגלה למטה והוא הגלגלת המקיף את המוחין של האדם עצמו עכ"ל נמצא הגלגלת באדם עם היות מצד עצמה היא חיצוניות והמוחין הם הפנימית לכן בהם עיקר גילוי החיות עכ"ז הוא בחי' חיצוניות של המקיף הרוחני של האדם אשר אותו מקיף רוחני הוא גבוה למעלה מעלה מבחי' הפנימית של המוחין וכנודע שאין ערוך אור הפנימי לגבי האור מקיף.

והחיצוניות של המקיף זהו הגלגלת ולכן מצד זה היא ג"כ בחי' מקיף וסובב על המוחין. אך מ"מ להיותה בעצמה רק החיצוניות לבד של אותו אור מקיף לכן המוחין אשר בהם מתגלה האור הפנימי דהיינו חב"ד בגילוי גמור הן מצד בחי' זו מעולים על הגלגלת ואע"פ ששרשה גבוה יותר הרי אותו השרש הוא אור מקיף שאינה מתגלה וא ינו נראה וניכר כלל לא כן האור המלובש במוחין שהוא נראה ונגלה דהיינו השכל והבינה והדעת כו'. ונמצא מובן מזה שיש מעלה במוחין מה שאינה בגלגלת דהיינו שהם בחי' פנימית והגלגלת הוא רק בחי' חיצוניות ויש מעלה בגלגלת למעלה מהמוחין להיותו בחי' החיצוניות של אור המקיף הרוחני שלמעלה מעלה לאין קץ מפנימית המוחין.

והנמשל מכל הנ"ל יובן למעלה בענין שרש התורה והמצות שהתורה מחכמה דאצילות נפקת ושרשה מחכמה שבכתר שהוא בחי' פנימית והמצות הן מבחינת גלגלתא שהוא חיצוניות הכתר וסובב ומקיף על המוחין אשר מצד היות החכמה בחי' פנימית וגלגלתא

בחי' חיצוניות לכן מצד מעלה זו הפליגו חז"ל בשבח התורה יותר מבמצות. ואעפ"כ המעשה הוא העיקר כי הגלגלתא הוא חיצוניות של בחינת המקיף הרוחני שלמעלה מעלה מבחינת פנימית המוחין (ועיין בהרמ"ז בפ' אמור) (דפ"ח סע"ב) בפי' דנגיד ונפיק כו' על הראש כו' וז"ל כי גם כתר אריך נחשב מעולם א"ס כדרך כל כתר שמתייחס למה שלמעלה ממנו ועיקרו של אצילות מתחיל ממוחא סתימאה שהוא חכמה דאריך עכ"ל וכמ"ש מזה בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר נמצא גולגלתא שהיא החיצוניות של בחינת כתר אריך היינו כתר שבכתר הוא מה"ט גבוה מבחי' חכמה שבכתר עם היותו בחי' פנימית.

ועד"ז נתבאר בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות ד"ה והנה התורה כו' ע"ש. ולכן הגלגלתא הוא ג"כ בחי' מקיף על מו"ס. ג ובזה יובן ענין צאינה וראינה. כי הנה עונג הנשמות בגן עדן הוא מהשגת סודות התורה שעסקו בעולם הזה בנגלה ששרש הארה זו מבחינת ח"ס שהוא בחי' פנימית ונמשך בהשתלשלות רבות עד שמתגלה ג"כ לנשמה בגן עדן בבחי' פנימית ממש שמשיגים ונהנים ע"כ אי אפשר לנשמה בגן עדן להשיג ולהתענג מבחינת פנימית העונג ושכל הנעלם אם לא על ידי לבוש הנמשך מההלכות והמצות שעסקו בעולם הזה וע"כ בעטרה שעטרה לו אמו כו' נאמר צאינה וראינה לצאת מבחינות הלבושים. (ר"ל אע"ג דגלגלתא גבוה ממו"ס שהרי הוא בחינת כתר דאריך אך להיותה בחינת חיצוניות לכך יוכל לירד ולהתגלות למטה בלי לבוש משא"כ הפנימית וכנודע דחיצוניות העליון יורד למטה. ואע"ג שהוא חיצוניות מבחי' העליונה יותר הרי אדרבה כל הגבוה גבוה יותר יוכל לירד ולהתגלות למטה יותר והיינו ע"י חיצוניות שלו. וכענין מ"ש במ"א בפי' אל עליון גומל חסדים טובים שנה"י שרשן מהכתר והיינו לפי שבחינת נה"י הם חיצוניות המשפיע היורד ומתגלה להמקבל וכח ירידה זו היינו מהכתר שלמעלה מהחכמה כו' ועמ"ש כה"ג בביאור ע"פ משה ידבר בענין תלת עלמין דנפקין מתיקונא קדמאה כו' ע"ש. ולכן להיות וראינה בעטרה א"צ ללבושים כו'. ועוד והוא העיקר כי הנה פי' וראינה הוא ע"ד מ"ש בביאור על פסוק חכלילי עינים בענין הסתכלות ז"א במצחא דא"א כי הראיה היא בחינת חיצוניות משא"כ שארי כחות כמו כח החכמה או כח המדות כו' והענין כי להיות מסתכל במצחא דא"א שעל ידי זה מקבל ש"ע נהורין כו' א"א כ"א על ידי עינים בחינות ראיה מבחוץ שאינו נכנס בפנים כו' ע"ש והגם שהעינים הם גם כן מבחינת חכמה שהראיה היא מבחינת חכמה שלכך נק' החכמים עיני העדה. אלא שהעינים הם מבחינת נו"ה שבחכמה שנתלבשה בגשמיות. מה שאין כן כח החכמה עצמה חב"ד שבחכמה כו' ולכן להיות הגילוי בז"א מבחינות

מצחא שהוא סיומא דכתר אריך א"א להיות הגילוי בפנימית ממש בחב"ד דז"א רק בבחינת עינים הסתכלות כו'. ועד"ז יובן כאן בפי' וראינה בעטרה שאין התגלות זו כמו התגלות שמבחינת חכמה עילאה שנמשך בבחי' שכל והשגה לנשמות שבג"ע בחב"ד שלהן וע"כ צריך ללבוש כו' אבל גילוי שמבחי' זו לא ניתן ליהנות בו בהשגה כי הוא למעלה מכח ההשגה רק הגילוי בבחי' וראינה בעטרה בבחינת ראייה בעלמא ע"ד הנ"ל וע"כ א"צ ללבוש כו' ועיין מ"ש עוד מענין הסתכלות וראייה בד"ה ואתחנן אל ה' בפי' וארא את הארץ כו' ועוי"ל בזה ע"ד מ"ש במ"א בענין ג' בחינות מזון לבוש בית שהם ממכ"ע וסוכ"ע ומה שלמעלה מסוכ"ע והנה כמו"כ באדם מזון הוא א"פ בחינת תורה לכו לחמו בלחמי ולבושים נעשה ממעשה המצות ועל ידי לבושים אלו יוכל ליהנות ולקבל הארה מבחינת לבוש העליון של הקב"ה בחינת סוכ"ע. אך בחינת בעטרה שעטרה כו' הוא מה שלמעלה מבחי' סוכ"ע וא"כ הוא למעלה גם מבחי' לבוש מלכות של הקב"ה כ"א בחי' כתר מלכות בחי' מקיף למקיף. וכיון שהוא למעלה משרש הלבושים א"כ לא שייך להיות וראינה בעטרה על ידי הלבושים. ולכן נאמר צאינה מהלבושים וראינה בעטרה כו'. ואפ"ל פי' צאינה ע"ד מ"ש במ"א בפי' ובני ישראל יוצאים ביד רמה שיוצאים מן הכלי וגבול והוא בחינת נשיאת נפש לקיים מ"ש אליך ה' נפשי אשא והוא בחינת תשובה עילאה כו' שהיא למעלה מהלבושים הנעשים על ידי מעשה המצות כנודע ועמ"ש סד"ה עד דלא ידעי בין כו' וסד"ה כי כארץ תוציא צמחה וסד"ה השמים כסאי גבי איזה בית אשר תבנו לי) והנה בחינת העטרה וכתר הנ"ל הוא אשר הנשמות דווקא ממשיכים על ידי בחינת הביטול רצון בקיום המצות מעשיות ועל זה נאמר בעטרה שעטרה לו אמו שהוא מקור הנשמות שנקרא אמו ועמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות אך הנה לא שהנשמות הם העושים מחדש ממש את העטרה הנ"ל כי הרי מבואר למעלה ששרש העטרה הנ"ל הוא בבחי' גלגלתא דא"א ששרשו מבחינת המקיף דסובב כל עלמין ולא שנמשכת מבחינת אימא לבד אלא רק בחינת המשכת העטרה להיות כתר ומקיף על ראשו שהן י"ס דאצילות כו' הוא אשר תלוי בהנשמות שהן ממשיכין להיות ניתן הכתר מלכות בראשו. ע"ד דוגמא מנוהג שבעולם הכתר והעטרה שנותנים על ראש המלך בשר ודם בעת שמכתירים אותו שהנה הכתר והעטרה זו הרי מכבר ומקודם היתה עשויה על ידי הבעל מלאכה היודע לעשותה. כ"א ענין שמעטרים אותו הוא נתינתה על ראש המלך וכמ"ש ואשר ניתן כתר מלכות בראשו. וכך הוא עד"מ למעלה פירוש וענין בעטרה שעטרה לו אמו. שהמשיכו העטרה והכתר כביכול מא"א להיות נמשך על י"ס דאצילות כו' ע"ס דז"א (ועמ"ש בפרשה במדבר סיני בביאור ע"פ

שאו וגו' לגולגלתם מענין המשכת הכתר לז"א בשבועות וע' במק"מ פ' אחרי) (בדף ס"ו ע"ב) גבי בעטרה שעטרה לו אמו מ"ש בשם ספר עמק המלך:

ד **וזהו** ענין וממדבר מתנה. ומבואר למעלה הענין כי הגם כי זאת התורה אדם שהתורה היא בחינת אדם דאורייתא מחכמה נפקת מ"מ היינו בבחינת יציאתה מהעלם אל הגילוי אבל שרשה ויסודתה העליון שממנו לוקחה כתיב וממדבר מתנה מדבר הוא בחי' עליונה למעלה מבחי' אדם כי במדבר כתיב אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם כו' שהוא למעלה מעלה מבחינת אדם העליון שעל הכסא ומשם נמשך להיות בחי' כתר על הראש ומוחין.

וזהו ענין בעטרה שעטרה לו כו'. והענין ע"ד מ"ש בספרא דצניעותא רפ"ב ביקירותא ההיא כתיב לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם לבר הוא ובז"ה בשם האריז"ל כי וז"ל פי' אדם הוא בז"א ולא בא"א ואף בז"א אינו נקרא אדם אלא מהחוטם ואילך כמ"ש באד"ר (דקל"ו ע"ב) עכ"ל ובאד"ר שם כי דבחינת מצחא דא"ק הוא מבחינת כי לא אדם הוא כו' ע"ש והענין דהנה השתלשלות ע"ס דאצילות הבאים בבחינת ק' קוין חח"ן מימין בג"ה משמאל דת"י באמצע הוא הנקרא פרצוף האדם למעלה ועל זה נאמר ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם מה שאין כן בבחי' כתר שהוא למעלה עדיין מבחי' התחלקות והשתלשלות ולאו מכל אינון מדות איהו כלל נאמר בו כי לא אדם הוא להנחם ועמ"ש מזה במ"א ע"פ זכור את יום השבת ולכן נאמר שבחי' מצחא שהוא כלי לגילוי הרצון הוא בחינת שלמעלה מבחינת אדם ויובן ע"ד דוגמא באדם התחתון הנה עיקר פרצוף האדם הוא מן החוטם ואילך למטה שלכך ארז"ל שאין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם (כמ"ש במשנה סוף מסכת יבמות). והענין הוא כי מן החוטם ולמטה נמשך האור והחיות בבחינת התחלקות המדרגות והתכללותן שזהו עיקר בחינת אדם כמו שני נקבי החוטם תרין עייניין תרין אודנין תרין ידין וגופא תרין רגלין כו' שהן בחי' הכלים לבחי' רוחניות החיות פנימי הבא בהתחלקות מעשר כחות חב"ד חג"ת נהי"ם והן הן תרין עייניין הם כלים לבחי' גילוי האור מהחכמה שהחכמים נקראים עיני העדה ומתחלק לתרין עייניין לקו הימין וקו השמאל וכן עד"ז תרין אודנין מבחינת בינה.

ודרועא ימינא הוא בחי' חסד. דרועא שמאלא בחינת גבורה. נו"ה תרין שוקין כו' שכולם הם בבחינת התחלקות כל אחד בכלי בפ"ע וגם בבחינת התכללות דהיינו התקשרות והתחברות כל האברים זל"ז ע"י גידין ועורקין כו' וזהו בחי' התיקון וע"כ בבחי' זו יש ריבוי שינויים פעמים התכללות בענין שהחסד גובר ופעמים להיפוך וכן בשאר הכוחות ולפי שינויי אופן ההתכללות בפנימית הכוחות כך יהי' השינוי ניכר בחיצוניות בפרצוף

פנים שלפעמים יאדימו פניו ופעמים ילבין. וע"כ בפנים דוקא ניכר שינוי פרצוף אדם זה מחבירו שאין אחד דומה לחבירו כו' ע' במשנה ספ"ד דסנהדרין. משא"כ בחינת מצחא נקרא כי לא אדם הוא (אף על גב דבברייתא ביבמות שם איתא פרצוף פנים ולא פדחת אין מעידין כו' הרי שההכרה תלויה גם כן במצח היינו כמ"ש התוס' רפ"ח דבכורות שיש דבר באדם שמכירים על ידו את הפנים והיינו פדחת שנקרא הכרת פניהם שבו ועל ידו מכירים את הפנים. אבל ודאי שאינו מגוף הפנים ובקה"ע בירושלמי ביבמות שם ר"ל דהמשנה והברייתא פליגי והניח בצ"ע. אבל זהו נגד הגמרא שלנו ביבמות שם דהברייתא והמשנה עולה בקנה אחד וכדמייתי גם כן עובדא דאבא בר מניומי כו' ונגד הש"ס דבכורות שם ונגד כל הפוסקים ואעפ"כ אין מכ"ז שום סתירה למ"ש בזהר והאריז"ל דכוונת הזהר היינו רק שאינו מכלל פרצוף פנים ולכן נק' כי לא אדם הוא אבל מ"מ על ידו מכירים את הפנים) ששם אין התחלקות עדיין לב' בחי' כמו תרין עיינין כו' והיינו לפי שהמצח הוא הכלי לבחי' הרצון שלמעלה מהחכמה וכמ"ש והיה על מצחו תמיד לרצון (כמ"ש בד"ה ועשית ציץ כו') והוא בחי' הנק' רעוא דכל רעוין שהוא למעלה עדיין מהתחלקות ע"ד לית שמאלא בהאי עתיקא. והגם שעיקר בחי' זו הוא במצחא דא"א מ"מ גם במצחא דז"א מאיר בחי' זו שהמצח הוא הרצון ע"ד גלגלתא דחפיא על מוחא כו' ולכן בבחי' זו נאמר כי לא אדם הוא להנחם שאין שייך שם שינוים כמו בבחי' אדם ששם יש שינויים פעמים החסד גובר ופעמים להפך משא"כ בבחינת מצח הרצון כו' וכמ"ש אני הוי' לא שניתי.

וע"כ גם באדם למטה המצח הוא תמיד במדרגה א' ואין ניכר בו שינויים כמו בפנים. ולכן נק' בחי' מצחא מדבר בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם שהוא למעלה מבחי' אדם ונקרא מדבר כמו המדבר שאין בו זריעה וצמיחה כך בבחי' זו אין שייך זריעה וצמיחה שהן שינויים קטנות וגדלות וע"כ המצח הוא פנוי מהשערות ואינן צומחים בו שערות. ולכן התורה שנמשך מבחי' רצון העליון רעוא דכל רעוין דא"א. נאמר בה וממדבר מתנה אלא שהתגלותה הוא בבחינה אדם כנ"ל (ועיין באדר"ז דף רפ"ח ע"ב מענין מצחא ובע"ח שער א"א פי"ד). וכמ"כ יובן בעבודת ה' בכל נש"י שנקראי' גם כן בשם אדם וכמ"ש נעשה אדם בצלמנו כו'. אדם אתם. ולכן כמו שבבחינת אדם העליון יש גם כן בחינת א' שנקרא כי לא אדם הוא וזהו מבחינת מצחא ולמעלה כנ"ל בשם האדרא והאריז"ל. כך הוא ג"כ בהנשמה כי בחינת אדם הן עשר ספי' שבנפש האלקית שהיא כלולה מע"ס היינו הביטול וההשגה דחו"ב ואהוי"ר ושאר מדות שבלב.

והנה יש בהן שינויים רב ים לפעמים הן בקטנות ולפעמים הן בגדלות. וכן בבחינת התשובה ולב נשבר לפעמים הוא מעומקא דליבא ולפעמים שאין הלב נשבר כו' ולא סליק ביה נהורא דנשמתא בזמן ההוא מצד גשמיות הגוף וחומריותו שנעשה מסך מבדיל כו' והוא כמו עד"מ השינויים שנמצא בגשמיות בפרצוף פנים של האדם מאודם ללובן כו' (ועמ"ש בפי' ורחל היתה יפת תאר בד"ה אם לא תדעי לך היפה בנשים כו'). אמנם יש בהנשמה עוד בחינה שלמעלה מעשר כחות הנ"ל שראשיתן חו"ב כו' והוא בחי' הביטול ומס"נ בבחי' עצמיות הרצון שלמעלה מהשכל כנודע דאית רצון ואית רצון כו' וכמ"ש ע"פ ויקהל משה והיינו דרצון זה שרשו מבחינת רצון העליון שלמעלה מהשכל המושג ולכן נקרא ישראל לי ראש. ראש היינו בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא ועמ"ש בפי' שלח בד"ה אני כו' אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ כו' ועמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן ובבחי' זו אין שייך שינויים כלל וכדכתיב וגם נצח ישראל לא ישקר כו' כי לא אדם הוא כו' נצח ומצח הכל בחי' אחת ועיין בסש"ב פרק י"ט ובחי' זו מעורר למעלה ג"כ בבחי' כתר ומקיף דאצילות והנה שם כחשכה כאורה ממש. וע"כ הזדונות נהפכים לזכיות ממש (ועמ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים וקבל לשון יחיד כו' ע"ש):

ה **והנה** עם כל הנ"ל יובן גם כן מ"ש על פי שוש תשיש דעל ידי שמחה של מצוה ממשיכים שאפילו כשכנסת ישראל היא בבחי' עקרה רק שהאתעדל"ע נמשך מעצמו עכ"ז תהיה יולדת זכר כו' ע"ש.

ויובן בהקדים לבאר עוד ענין שייכות וקשר ההקדמה הראשונה שנתבאר למעלה מענין ב' בחי' אתערותא דלעילא להקדמה השניי מענין ההפרש שבין תורה למצות. והענין כמו שבתורה ומצות יש מעלה יתירה בתורה מבמצות ויש מעלה יתירה במצות מבתורה. כמ"כ עד"ז ומעין זה הוא ג"כ בענין ב' בחינת אתעדל"ע הנ"ל. היינו שעם היות אשר האתעדל"ע הנמשך ע"י אתעדל"ת הוא בחי' הארה פנימית מא"ס ב"ה ולמעלה מעלה מבחי' אתעדל"ע המאיר תמיד ממילא ומאצמו לצורך חיות העולמות שהוא רק גילוי הארה חיצוניות. אעפ"כ שרש ומקור אתעדל"ע זו הנמשך מעצמו הוא ממקום גבוה יותר. מאחר שהוא נמשך מעצמו כמו שהיה מתחלת הבריאה שנמשך מבחי' כי חפץ חסד הוא הרי א"כ שרשה נמשך מבחי' העצמות ממש אשר אין אתערותא דלתתא מגעת שם כלל רק כי חפץ חסד הוא וע' בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ב' בפי' כד סליק ברעותיה כו'.

וזהו ענין שנאמר אחר המבול עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' יום ולילה לא ישבתו. דהיינו שבחי' זו דחיות העולמות לא תהי' נפסקת לעולם אף אם ח"ו לא אכשור דרי מטעם הנ"ל דשרשה נמשך מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם כלל.

ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית וסד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא בענין פי' התירוץ שנז' במדרש על הקושיא איך הקב"ה מוריד גשמים ומצמיח דשאים בשבת כו' ע"ש דמהתירוץ מובן שמקור ושרש האור וחיות העולמות נמשך ממקום שלמעלה אפילו מבחינת שבת והשבת הוא אתעדל"ע הנמשך על ידי אתעדל"ת דכל ששת ימי המעשה. א"כ מבואר מזה דשרש אור וחיות העולמות הוא מבחי' שלמעלה מאתעדל"ע זו שעל ידי אתעדל"ת דהיינו מבחי' שאין שייך שם כלל מעלה ומטה כו'. ועיין מ"ש במ"א בביאור מאמר הזהר פ' וירא (דקי"ב ע"א) ע"פ וגם אמנה אחותי בת אבי כו' איך דרך כלל שרש היחוד תמידי נקרא זיווג דאו"א והיחוד דלהוליד נשמות חדשות נקרא ע"ש זיווג זו"נ כו' והוא הנמשך ע"י אתעדל"ת דייקא.

וכן נתבאר עוד במ"א בביאור ע"פ והיה לכם לציצית בפי' קדושתי למעלה מקדושתכם היינו שיש אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת וזהו פי' קודשתכחם ויש אתעדל"ע קודם אתעדל"ת להעלות ממטה למעלה ואתעדל"ע זו גדלה מעלתה מאד מאותה שע"י אתעדל"ת שאין אתעדל"ת יכולה להגיע אליה וכמאמר הבעש"ט נ"ע על הבת קול שמכרזת שהם הרהורי תשובה והם באים מלמעלה שאין אדם עושה מאומה מצד עצמו והיינו כי חפץ חסד הוא.

וזהו ענין קדושתי למעלה מקדושתכם. ועמ"ש ג"כ במ"א בד"ה לסוסתי בפי' ואתם תחרישון כו' לא תתערון מידי כו' ע"ש והנה מכ"ז מבואר שאתעדל"ע הנמשך מעצמו לעורר אתעדל"ת גדלה מעלתה מאותה אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת.

ובאמת בכמה מקומות מבואר בהיפך שהאתעדל"ע שנמשך ע"י אתעדל"ת גבוה יותר וזהו ענין אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ אלה מסעי. שהאתעדל"ע שלפני אתעדל"ת הוא רק בחינת הארה חיצוניות וע"ד וימינו תחבקני אבל אתעדל"ע שאחר האתעדל"ת הוא המשכה בחי' פנימית להיות מזה הולדה כו'. אך הענין דשניהם אמת דשרש ומקור אתעלד"ע זו שנמשך מעצמו נמשך מבחי' כי חפץ חסד הוא דהיינו ממקום שאין אתעדל"ת מגעת שם כלל אך מ"מ ההמשכה הוא רק בחי' חיצוניות לבד אלא שהיא חיצוניות מבחינה עליונה ביותר וכמבואר שם בד"ה למנצח על השמינית ג"כ בענין שרש חיות העולמות שהוא מבחינת א"ק כו'. אבל מ"מ הוא בחינת חיצוניות א"ק וכמשל העור כו' וגם שמאיר רק בבחי' מקיף שמקיף את כולם בהשוואה

א' כו' ע"ש משא"כ האתעדל"ע שנמשך ע"י אתעדל"ת זהו גילוי בחינת פנימיות ממש ולא חיצוניות לבד ולכן עם היות שהגילוי הוא רק מבחינה שאתעדל"ת מגיע שם מ"מ להיותו גילוי בחי' הפנימית יש בזה מעלה יתירה יותר מאתעדל"ע שמעצמו וכמאמר אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' וכנ"ל. נמצא שהחילוק בין ב' בחי' אתעדל"ע האלו הוא מעין ההפרש שבין מעלת המצות ומעלת התורה. דאע"פ שההמשכות שע"י מצות ותורה הרי שניהם הם ע"י מעשה התחתונים ולא כמו אתעדל"ע הנמשך מעצמו ממש. מ"מ נוכל להשכיל מזה דכמו שיש מעלה יתירה בתורה מבמצות אע"פ שהמצות שרשן גבוהים מהתורה רק לפי שהתורה היא בבחי' פנימית היינו מו"ס והמצות הן חיצוני' בחי' גלגלתא.

וע"כ אמרו בירושלמי שאין כל מצותיה של תורה שוות נגד הלכה אחת מן התורה. וכך הוא ענין מעלת האתעדל"ע שנמשך ע"י אתעדל"ת שהיא בחינת פנימית לכך היא גבוה יתירה מאתעדל"ע הנמשך מעצמו שהוא בחי' חיצוניות וגם מאיר רק בבחינת מקיף וימינו תחבקני וכנ"ל. וכמו שיש מעלה יתירה במצות מבתורה לפי שעם היותן מבחינת חיצוניות הרי החיצוניות הוא מבחי' עליונה ביותר כו' כנ"ל באריכות. כך יש מעלה יתירה באתעדל"ע הנמשך מעצמו לעורר אתעדל"ת עם היותה בחי' חיצונית אכן שרשה מבחי' היותר עליונה שאין אתעדל"ת מגעת שם כלל.

והנה יש עוד בחי' ג' בענין אתעדל"ע והוא ג"כ האתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת דהיינו שאין אתעדל"ת מגעת שם כלל. כענין קדושתי למעלה מקדושתכם וכנ"ל. אלא שאעפ"כ אינה שורה ומתגלה אלא כשיש שלימות במעשה התחתונים שכבר נשפע עליהם אתעדל"ע שלפי ערך אתעדל"ת אזי שורה ומתגלה ג"כ האתעדל"ע שלמעלה מעלה מערך האתעדל"ת כלל.

וכמ"ש במ"א ע"פ אני ישנה כו' פתחי לי כו' שזהו ענין פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם כו' ע"ש וכמ"כ גבי שבת ארז"ל מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה והיינו שיש עוד בחי' בשבת שלמעלה מאתעדל"ת וזהו בחינה שנקרא שבת שבתון והוא מתנה דייקא שלמעלה מאתעדל"ת וכמ"ש במ"א אלא שאעפ"כ הרי ארז"ל מי שטרח בע"ש יאכל בשבת שאין נמשך מתנה זו אלא לאחר האתעדל"ע הנמשך תחלה בשבת ע"י אתעדל"ת בכל ימי החול שע"ז נאמר לעשות את השבת כו' ועיין מ"ש כיוצא בזה במ"א סד"ה כי כאשר השמים החדשים כו' והיינו שבחינת גילוי זה הוא אשר אני עושה למעלה מאתעדל"ת ואעפ"כ אינו נמשך ומתגלה אלא לאחר שלימות גילוי האתעדל"ע שע"פ האתעדל"ת.

וכמ"כ הוא ענין הנז' במילה בשמיני שהוא כדי שיעבור עליו שבת א' כמ"ש במ"א. והענין כי בחינת גילוי אתעדל"ע זו הוא גילוי פנימית ממש מבחי' שאין אתעדל"ת מגיע שם ולא בבחינת חיצוני' לבד כמו האתעדל"ע שלפני אתעדל"ת שעם היותה ג"כ מבחינת כי חפץ חסד הוא אכן מ"מ הגילוי רק בבחינת חיצוניות ובבחינת מקיף לבד ולכן נמשך גם קודם אתעדל"ת ואתעדל"ע שעל ידה. אבל שיומשך גילוי פנימית בחינה זו ממש בגילוי ממש בבחינת פנימית הוא דוקא אחר שתחלה יש אתעדל"ת עד היכן שהיא מגעת ושנמשך האתעדל"ע שעל ידה אז נמשך ג"כ בבחי' פנימי ממקום שאין אתעדל"ת מגעת שם כלל. וכך נת' עוד במ"א על המאמר פי חיי שרה (דקל"ג ע"א) בענין הטעם דתפלת ערבית שתיקן יעקב בחיר שבאבות הוא רשות דתוכן התירוץ לפי שבחינת יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם לפיכך היא רשות אלא שאעפ"כ אין נמשך בחינה זו אלא לאחר שיש אתעדל"ת עד היכן שהיא מגעת דהיינו תפלת שחרית ומנחה שתיקנו אברהם ויצחק כו' ועמ"ש ע"פ יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו.

והנה כמו כן יובן ג"כ בענין אור הנמשך ע"י המצות והתורה אשר התורה היא בחינה פנימית אך היינו פנימית החכמה שבכתר ונקרא מו"ס והמצות הם מבחינת כתר שבכתר אך מבחינת חיצוניות היינו גלגלתא דחפיא על מוחא. אכן יש עוד בחינה ג' הגבוה משני הבחינות והוא אותו הפנימית של כתר שבכתר אשר הגלגלתא הוא בחינת החיצונית שלו ואפשר שזהו ענין בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זו מ"ת וכמשי"ת שהרי בע"ח שכ"ב ס פ"ו כ' שהוא אור רוחני מקיף עליו כו' וה"ז ממש כמו בחי' בעטרה שהיא מקפת על הגלגלת כו':

ו**ומעתה** יובן ענין שמחה של מצוה. כי הנה השמחה הוא גילוי ההעלם וכמשל המלך שדרכו שיושב בחדרי חדרים כי כל כבודו פנימה אך בזמן שמחתו מתראה ומתגלה לעין כל והנה המצות שרשן מאד נעלה מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה. אך עצמיות הכתר אינו מתגלה כלל רק בחי' החיצוניות היינו בחי' גלגלתא שהוא בחי' רצון העליון. אך ע"י השמחה בקיום המצוה שהשמחה מעורר גילוי הפנימית לכן ע"ז ממשיך גילוי בחי' פנימית הכתר.

וזהו בעטרה שעטרה לו אמו דוקא אם הבנים שמחה וישמחו בך ישראל כו' שע"י השמחה של מצוה מעורר התענוג עליון שהוא בחי' העטרה והכתר כו'. ועמ"ש לקמן בד"ה שוש אשיש ובד"ה ה' לי בעוזרי.

והנה מבואר למעלה שבחי' זו הוא ענין בחינה הג' שבאתעדל"ע הגבוה משני בחי' ראשונות. ולכן בגילוי בחי' זו נמשך שגם כשאיש מזריע תחלה תהיה יולדת זכר כו'. כי זה דאיש מזריע תחלה יולדת נקבה זהו כשנמשך הגילוי מבחי' חיצוניות שאז ענין אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת הוא שיהיה יולדת נקבה אהבה זוטא כו' משא"כ על ידי שמחה של מצוה שנמשך הגילוי מאתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת מבחינת הפנימית ממש הרי היא גבוה גם מאתעדל"ע שע"י אתעדל"ת ולכן יולדת זכר כו' וזהו שוש תשיש כו' בקבוץ בניה דוקא כו'. (ועיין מ"שבביאור ע"פ כה תברכו את בנ"י מענין ג' ברכות דברכת כהנים יברכך יאר ישא ועמ"ש בענין כשמחך יצירך בג"ע מקדם. ועמ"ש סד"ה בשלח פרעה שהשמחה אמיתית ודביקות בה' אחד הוא בבחי' הכנעה וביטול וע"י קבלת עול מלכות שמים בעסק התורה ומצות כו' ע"ש). והנה עפ"ז יובן ג"כ מ"ש בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זו מ"ת כי הנה ענין פסח וספה"ע ושבועות זהו קרוב לענין ג' בחי' הנז' שבאתעדל"ע. כי בפסח הי' בחי' דילוג וגילוי אתעדל"ע מעצמו. אך שאין הגילוי בבחי' פנימית כמו בשבועות אשר במ"ת דבר ה' פא"פ.

ואחר יום א' דפסח מתחילים לספור ספה"ע והוא המשכת אתעדל"ע ע"י אתעדל"ת דזיכוך נה"ב שזהו ענין העומר שעורים מאכל בהמה כו'. וזהו מ"ט יום ואח"כ ביום החמישים הוא גילוי שער הנ' שלמעלה מאתעדל"ת וזהו ביום השלישי בהיות הבקר וארז"ל ברבות בראשית פנ"ו שזהו ענין ביום השלישי יקימנו וע"כ אין בו ספירה והגילוי נמשך בבחי' פנימית ממש. משא"כ בפסח כו' שלא היה הגילוי בבחינת פנימית עדיין כמו בשבועות. וז"ש בזהר פ' אמור (דצ"ו ע"ב) בענין שבועות שהוא יום אחד. קשורא דלעילא רישא וגלגתא ומוחי. וע"ש במק"מ ובהרמ"ז רישא הוא עיקר הכתר והוא המקיף העליון שהגלגלתא הוא סיום חצניותו ומוחא הוא חכמה כו' והיינו שבשבועות מתקשרים כל הג' בחינות הנ"ל יחד ומאירים למטה.

ובמ"א נת' ענין ג' בחינות אלו שבתומ"צ בע"א קצת היינו שאותו בחי' פנימית הכתר שגולגלתא הוא חיצוניותו זהו מו"ס כמ"ש בע"ח שכ"ב ספ"ה וזהו ב' בחי' והבחי' הג' מלמעלה למטה היא חכמה דאצילות דאורייתא מחכמה נפקת מחכמה דאצילות והמצות הן מבחי' גלגלתא שמתפשטת גם למטה ומלבשת גם לבחינת חכמה דאצילות כמ"ש בע"ח שם.

ולכן יש מעלה בתורה שהיא בחי' פנימית כי חכמה מוחא משא"כ המצות מבחינת גלגלתא שהיא חיצונית כמו עצם הגלגלת החופף על המוחין. ויש מעלה במצות שמבחינת גלגלתא שהם חיצוניות של בחינה היותר עליונה הוא בחינת ח"ס דעתיקא כו'

שהיא בחינת פנימית הכתר ממש. ועד"ז יש לומר ג"כ פי' רישא וגלגלתא ומוחי. רישא היינו פנימית הכתר מו"ס וגלגלתא היינו סיום חיצוניותו ומוחי הוא חב"ד דאצילות. ועמ"ש מענין זה בביאור ע"פ אני כו' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו'. וע' עוד מענין בעטרה שעטרה לו אמו בזהר פ' נח (דף ע"ד א') ובפ' בשלח (דנ"ח א') ופ' יתרו (פ"ד א') ובמשפטים (דף ק' ע"ב) ויקרא (ד"ד ב') ופ' אחרי (דע"ז ב') והנה במשנה סוף תענית משמע דביום חתונתו זה מתן תורה היינו יוהכ"פ שבו נתנו לוחות אחרונות כדפרש"י שם ובודאי דביוהכ"פ שייך בחינת גילוי בעטרה שעטרה לו' שהוא ענין בחינה הג' הנ"ל שמלמטה למעלה וכמ"ש ע"פ ביום השלישי יקימנו.

וזהו ג"כ שעטרה לו אמו כי כל העליות ביוהכ"פ ע"י בינה כו' וענין שאו ידיכם קדש וברכו כו' כמו שהאם מברכת את בנה עד"מ והיינו ענין לא זז מחבבה עד שקראה אמי כנזכר לעיל היינו כנודע שאו"א מלבישים לזרועות דא"א וכמ"ש מענין זה גבי תנופת שתי הלחם ע"ג שני הכבשים בפרשה אמור.

וא"כ כשממשיכים ברכה והמשכה לז"א מאו"א הנה ברכה והמשכה זו הו ג"כ מזרועות דא"א המלובשים בהם. וזהו ממש כמו הברכה שהיא על ידי הידים כמ"ש וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים כו' ועד"ז פי' בספר עמק המלך שער י"א פ"ג ושער ט"ו פרק קמ"ח ענין שאו ידיכם קדש שהוא סוד אבא שבתוכו יד ימין דא"א וברכו את הוי' שהוא ז"א כו' ועיין מ"ש מענין המשכה זו שמחסד דא"א בז"א על ידי או"א בד"ה הוי' יחתו מריביו.

וכדי להיות המשכה זו הוא ע"י שאו ידיכם שהוא ענין שמע ישראל ובשכמל"ו. ועיין בע"ח של"א פ"ז ע"פ וארבע הידות יהיה לכם והחמישית לפרעה כי ב' ידות דא"א תרוייהו שקילי כחדא ונק' יד אחת מלבד דלית שמאלא בהאי עתיקא דהא עתיקא כולא ימינא כו' וע"ז נאמר והחמישית לפרעה שהיא אימא עילאה הנקרא פרעה דתמן אתגליין ואתפרעין כל נהורין כנזכר בזהר ויגש (דר"י) ועיין בזהר בשלח (דס"ג ע"ב) נמצא כי יד דא"א מתגלה באימא עילאה. וז"ש בר"ח שער הענוה ספ"א דאימא נקרא אוצר מתנת חנם כו'. ולכן ע"י שאו ידיכם שהוא בחינת כלות הנפש בק"ש שע"י ממשיכים מבחי' א"א ואו"א בז"א זהו ענין לא זז מחבבה עד שקראה אמי. ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי וגו':

פרק כ

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו. וארז"ל ביום חתונתו זה מתן תורה. ולהבין זה יש להקדים תחלה ענין התורה. דהנה ידוע

דהתורה נמשלה לכמה דברים ללחם ויין ושמן כמ"ש לכו לכמו בלחמי ושתו ביין מסכתי (ועיין ברכות דנ"ז סע"א ובמסכת ע"ז דל"ה ע"א) וכן נקרא שמן וכמ"ש ברבות בשיר השירים ע"פ לריח שמניך כו'. ולהבין ג' בחי' אלו דודאי שינוי השמות לחם ויין ושמן הם בחי' ומעלות שונות שיש בתורה. הענין הוא ע"פ מ"ש ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד. ויש להבין ההפרש בין בחינת שמחה הנמשך מבחי' יינה של תורה לבחי' צהלה הנמשך מבחי' שמן (ולכאורה שניהם ענין שמחה כמ"ש והעיר שושן צהלה ושמחה) גם צ"ל לשון להצהיל דהל"ל ושמן יצהיל פנים אבל לשון להצהיל משמע שיין משמח כו' בשביל להצהיל פנים משמן ולכאורה יין ישמח בפ"ע אף אם לא יהיה שמן. והנה תחלה צ"ל ענין ולחם לבב אנוש יסעד. פי' כי אנוש יש בו ב' פירושים הא' לשון איש והב' לשון חלישות כמ"ש (ירמיה י"ז) עקוב הלב מכל ואנוש הוא דפי' לשון חלישות וחולי. והיינו לפי שעקוב הלב מכל שהוא לשון עיוות ועיקום דהיינו שנמשך אחר תאוות ותענוגים גשמיים ששרשם ומקורם מבחי' המזלות אין לך עשב שאין לו מזל כו' והמזלות מקבלים משמרי האופנים שנפל שמה בבחי' שבה"כ מבחי' פסולת כו' וכנודע ע"פ וכל קרבי כו' שהחיות הנמשך ומתלבש בתענוגי עוה"ז הוא רק כמו בחי' פסולת הנדחה ע"י בירור בקרביים ומעיים ולכן כמו שאין ערוך הפסולת לגבי מה שנתברר מהמאכל שנעשה ממנו חיות לאדם ונכלל בבחי' אדם משא"כ הפסולת שנדחה אינו ראוי אפילו למאכל בהמה רק כו'. כמו כן לפי ערך זה אין ערוך תענוגי עוה"ז בכלל לגבי תענוג רוחני אפילו בג"ע התחתון עד שכדאי כל יסורי גיהנם כו' ולכן כל הישר הולך ראוי לו למאוס בתענוגי עוה"ז בבחי' אתהפכא או אתכפיא עכ"פ ולהיות טעמו וראו כי טוב ה' וכמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים וכו' ואת המות כו' ובחרת בחיים ונודע שבחינת הגשמיות נקרא מות והרוחניות נקרא חיים ועל זה נאמר לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך.

והנה אהבה זו היא הנמשכת מבחי' ממכ"ע שזהו בחי' למען חייך ולכן האהבה מוגבלת בכלי. ויש בחי' אהבה הבאה מחמת התבוננות באור א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע דלית מחשבה תפיסא ביה כלל וחיות כל העולמות הוא רק מבחי' הארה בעלמא שאמר והי' העולם אמירה לבד כו' ואי לזאת יהי' נכספה וגם כלתה נפשו להיות בבחי' ביטול ממש אליו יתי' לבדו שאין בכח הלב להכיל האהבה. אבל אם ח"ו נמשך אחר תאוות הגשמיות ע"ז נאמר עקוב הלב מכל שאין לך עיקום ועיוות גדול מזה ולא די שאין לו בחי' כלות הנפש הנ"ל וכמו שאמר אני ה' לא שניתי ואיך אתם בני יעקב לא כליתם בכלות הנפש לבחי' זו דלא שניתי כו'. אלא אף גם האהבה ראשונה דבחי' ובחרת בחיים

ולמען חייך השליך ממנו וכמ"ש אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות נשברים הם כל תענוגיחם ואהבת גשמיים הנמשכים משבה"כ ונקרא בורות נשברים כו' ומחמת ההתקשרות בתענוגים גשמיים ממילא נחלש כח הנפש ואין לו אהבה האלקית. וכמ"ש כשל בעוני כח שע"י העונות נכשלש ונתחלש כח הנפש וכמ"ש כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם ולא עוונות ממש אלא גשמי' הגוף וחומריותו (כי עון לשון עיקום והיינו כענין עקוב הלב כנ"ל. והעיקר הוא מה ששמים אור לחשך וחשך לאור מר למתוק ומתוק למר. ולכן נקרא זה אנוש לשון כאב וחולי שכמו שהחולה טועם מתוק למר כו' ומתאוה דוקא למאכלים הרעים. כך עד"ז חולי הנפש ונקרא חולת אהבה שתאוות העולם עריבים עליו ואינו טועם טעם באלקות כמ"ש טעמו וראו כי טוב ה') הוא שנעשה מסך מבדיל שמגביל ומלביש את הנפש עד שמורידה לימשך אחריה ואין לה יכולת לעלות ולצאת ממנה:

ב **והנה** בבחי' זו נקרא האדם אנוש כי יש כמה שמות אנוש איש אדם ואדם גבוה מכולן. כמ"ש בפי' תזריע (דמ"ח) כי אדם הוא בחינת שלימות כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם כו'. וידוע איך בחיבור דו"נ משפיע ומקבל יש שלימות וגילוי הארה עליונה. גם אדם לשון אדמה לעליון ואיש הוא למטה מבחינת אדם ודרך כלל איש היינו בחי' המדות אהוי"ר כמ"ש לפי שכלו יהולל איש.

ואדם היינו כשיש לו מוחין דגדלות כו'. ומ"מ גבי איש נמי כתיב אשרי איש ירא את ה' כו' גבור בארץ כו'. אבל אנוש הוא למטה מכולם דהיינו אדרבה כשהוא בבחינת חלישות כח הנפש כנ"ל מלשון עקוב הלב מכל ואנוש כו' וכ"ה בזהר תרומה (קס"ח א') ע"פ מה אנוש כי תזכרנו כו' והנה כמ"כ למעלה דהנה הקב"ה כתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' וכתיב ה' איש מלחמה. אבל אנוש הוא בחינת מט"ט כמ"ש בפרשה פנחס (דרי"ז) ע"פ אנוש כחציר ימיו כו' שהוא בחי' המלאך הנ"ל שנאמר בו נער הייתי גם זקנתי כו'. ונמשל לחציר. כי הנה החציר הוא העשב שקוצרים אותו כמה פעמים וחוזר ונגדל במעט זמן וחוזרים וקוצרים אותו ונקרא אספסתא (בגמרא דחזקת הבתים) והנה כמו כן בחינת מלאך הנ"ל שהוא המלביש לבחינת אור ההמשכה הנמשך בששת ימי החול יום ראשון בחי' חסד כו'. שבחי' החסד מתלבש במלאך הנ"ל ונקרא לכך מנעל דשכינתא כו'.

ונקרא נער כלומר כמו שהנער שכלו ומדותיו קטנים ביותר לגבי אדם הגדול כן ויותר מכן אין ערוך בחי' מדות דיצי' שהוא בחי' מט"ט שהחסד מתלבש בהשפעה גשמיות לגבי

מדות דאצילות ששם גילוי אור א"ס ובכל שבת שהוא בחי' עליות העולמות מתעלה ג"כ בחי' מלאך הנ"ל לאצילות כנודע בענין מה יפו פעמיך בנעלים כו'.
וזהו גם זקנתי דסליק לסיבו שהוא עלי' גדולה מבחי' נער ואנפי זוטרא לבחי' אנפי רברבי וזקנה כו'. אך בחול חוזר ונמשך להיות בבחינת נער שהוא אנפי זוטרי כו' ולכך נאמר כחציר ימיו כמו שחציר גדל תמיד מחדש כך זה האנוש מתחדש תמיד להיות בחי' נער. ותדע שהרי אנו מונין היום יום ראשון בשבת יום שני כו' עד יום השבת הוא יום שביעי. וקשה הרי כבר עברו רבבות ימים משימ"ב עד עתה וא"כ איך אומרים היום יום ראשון כו' אלא מפני שבשבת העלי' של בחי' נער שר העולם באצילות ושם למעלה מבחי' זמן ע"כ כל יום א' הוא ממש יום ראשון כמו יום א' של ששת ימי בראשית שנתחדש הזמן מלמעלה מהזמן כך מתחדש כל יום ראשון שאחר השבת. שהשבת הוא העלי' באצי' שלמעלה מהזמן וביום א' נמשך בבחי' מט"ט ו"ק דיצי' בחי' זמן וא"כ הרי אנוש כחציר ימיו שגידולו רק ו' ימים ובשבת עולה ונכלל בלמעלה מהזמן וחוזר ונמשך אחר כך ו' ימים אחרים וה"ז כחציר כו' (ומה שנמשל עלייתו באצילות בשם קצירה היינו שבעלייתו שם הוא בבחי' ביטול כנר בפני האבוקה כו' וע"ש בפרשה פנחס) (דרי"ז ע"ב) בפי' ואיננו כו'. והנה הרי מובן מזה איך שאין ערוך לשון אנוש שהוא בחי' מלאך בעל גבול כו' לגבי בחינת איש ואדם שנאמר ה' איש כו' שהוא בחינת א"ס קדמון ונצחי וכן מובן גם כן לפ"ז לפי ערך באדם שלמטה כשנקרא אנוש מורה על חלישות כחו וירידה ממדרגת בחינת איש ואדם כו' והיינו כנ"ל באריכות בענין עקוב הלב מכל ואנוש הוא שענין החלישות הוא כשאין לו כח להתגבר על יצרו כי איזהו גבור הכובש את יצרו להיות כמ"ש ואהבת בכל לבבך בשני יצריך [וכן למעלה הנה ביצירה דהוא בחי' אנוש שם עיקר בחי' עה"ד טו"ר כמ"ש הרמ"ז ר"פ וישלח ובמק"מ פ' מקץ קצ"ד א']:

ג **והנה** יש מקוה לישראל על זאת היינו ע"י התורה שנקרא לחם ועל זה נאמר ולחם לבב אנוש יסעד. שיסעד לבב אנוש וחלוש הזה ויחזקנו להיות בו כח ועוז לכבוש גם לנפשו הבהמית. והיינו לפי שהתורה נקרא עוז וכמ"ש ה' עוז לעמו יתן שנותנת כח ועוז בנה"א להתגבר על חומריות הגוף ונפש הבהמית וגסותו לצאת ממסגר אסיר (וכמ"ש מזה בד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י מארץ מצרים. בפרשת יתרו ע"ש באריכות) ולכך נקרא התורה לחם עד"מ הלחם גשמי שסועד הלב ומחזקו. והיינו שמקשר ומחבר חיי הנפש באברי הגוף שאם ירעב ולא יאכל כל היום יתחלש ויסתלק קצת כחות חיי נפשו ועל ידי הלחם יסעד הלב ותשוב נפשו אליו (והעיקר נקרא ע"ש הלב שבו דם הנפש שהנפש מתלבשת בדם שבלב כו' ומבואר במ"א דדוקא לחם סועד הלב הגם שהבשר

מרבה דם יותר מהלחם עכ"ז לחם דוקא סועד הלב ומחזקו ומגביהו להתקשר עם המוח) וכך בחי' לחמה של תורה והוא עשוי מחטה בחי' כ"ב אותיות התורה כמנין חט"ה ולכן בשבועות מביאין שתי הלחם מחטים והוא גם כן התחלת קציר חטים כמ"ש במ"א הנה הוא מחזקו ונותן כח ועוז לנפש האלקית להתגבר על חומריות הגוף ונפש הבהמית. והנה התורה נקרא ג"כ לחמי שהוא בחי' לחם אצלו ג"כ כביכול (ואף שנאמר ולחם לבב אנוש יסעד דהוא בבחי' מלאך מט"ט הנ"ל מ"צ הרי בחינת אדם ג"כ צריך ללחם כו' היינו בחינת ממכ"ע שמקבל אור וחיות מבחינת סוכ"ע ע"י התורה ומצות ועמ"ש מזה בד"ה ראשי המטות רק שאפילו לבב אנוש וחלוש גם כן יסעד הלחם) וענין שייכות בחי' זו למעלה הענין דכמו צורך האדם ללחם הוא שלפי שהנפש הוא רוחני והגוף הוא גשמי ואינו ממהות וערך נפש רוחני ע"כ בכדי שיהי' התחברות והתקשרות הנפש בגוף צ"ל ע"י ממוצע המחברם והוא הלחם שנעשה ממנו דם ומקשר הנפש להתלבש בדם כו'.

וכך הוא למעלה בכדי שיהי' נמשך אור א"ס ב"ה להתלבש בנאצלים ונבראים שהרי מצד עצמו לאו מכל אלין מדות איהו כלל ואנת חכים ולא בחכמה ידיעא. וכמו שאין ערוך גוף גשמי לגבי הנפש הרוחניות כן ויותר מכן אין ערוך בחי' חכמה כו' ומדות כו' לגבי אין סוף ב"ה.

ולכן כדי שיהי' התקשרות והתחברות א"ס ב"ה במדות הוא ע"י לחם המקשר ומחבר להיות הוא יתי' מתלבש בהן כנשמתא לגופא כו'. וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה שצריך להיות החסד יבנה כדי להיות בחי' קיום העולם. כי להיות התהוות העולמות הוא ע"י מדות עליונות שעקרן החסד.

וגם ע"י בחי' חב"ד המתלבשות בהן וכמארז"ל בעשרה דברים נברא העולם בחכמה בתבונה ובדעת וארז"ל בראשית נמי מאמר הוא ד בראשית היינו בחי' חכמה שאפי' חכמה נקרא ג"כ מאמר לבד לגבי א"ס ב"ה וכנ"ל בענין גופא לגבי נשמתא כו'.

ולכך כדי שיהיה נבנה בחי' החסד והחכמה הוא ע"י כי אמרתי דהיינו ע"י הדיבור בד"ת שנקרא לחם עד שהוא בחי' לחמי ממש להמשיך אור א"ס ב"ה במדות עליונות דאצילות שצ"ל ג"כ ע"י בחי' לחם זה דוקא [ועמ"ש מזה סד"ה לסוסתי ובד"ה באתי לגני] ולחם אפילו לבב אנוש יסעד להמשיך חיות והמשכת אור א"ס ב"ה גם למטה בבחי' אנוש שהוא בחי' נער ושר העולם להיות ההמשכה והחיות נמשך גם כן בעולמות תחתונים עד שעי"ז נמשך רחמים וטוב בעולם והשפעת חסד ומזון גשמי' גם כן לעולם (ועיין ס"פ ויקרא) (דכ"ה ע"ב) על פסוק הרעיפו שמים ממעל כו' עד ומזונייהו דבני נשא אשתכח בעלמא. והרעיפו הוא כמ"ש יערוף כמטר לקחי דקאי על התורה וכמ"ש במ"א

וכמו שהוא למעלה כך הוא גם כן למטה בנפש דלחם אפילו לבב אנוש וחלש יסעד עד שהחלש יאמר גבור אני להיות גבור הכובש את יצרו והכל ע"ח לחמה של תורה. ואפי' מי שהוא בחינת אדם גם כן צריך ללחם זה כנ"ל בנמשל וכן הוא למטה שכדי להיות המשכת אור אין סוף בנפש א"א רק על ידי התורה:

וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר. פירוש כל הדברים האלה היינו כללות כל התורה כולה שכלולה בעשרת הדברות וכמ"ש הרמב"ן שבעשרת הדברות יש תר"ך אותיות. לאמר פי' כדי שיהיה על ידי זה קיום וחיות לעשרה מאמרות כנ"ל בענין לחמי וכו'. וז"ש רז"ך (סנהדרין צ"ט ב') על פסוק או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי שהעוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה פי' בפמליא של מעלה היינו בחינת התקשרות והתחברות אור א"ס בחכמה ובתבונה כו' שבהן נבראו ונאצלו כו' שנקרא פמליא של מעלה. ופי' בפמליא של מטה היינו בנה"א בגוף שכובש גם לנפשו הבהמית מפני העוז והכח שניתוסף לניצוץ האלקי ע"י לחמה של תורה.

והנה עיקר הטעם לזה שהתורה ביכולתה לחבר אור א"ס בנאצלים ונבראים. היינו לפי שהתורה שרשה בבחינת רצון העליון שהוא בבחינת כתר תר"ך עמודי אור דהיינו בחינת כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו' שזהו מקור כל העולמות והוא למעלה גם מבחינת החכמה ועי"ז הרצון העליון נמשך אור א"ס בחכמה וכן בתבונה ובדעת כו' (כי הכתר הוא בחי' ממוצע המחבר אור א"ס ב"ה עם הנאצלים כנודע) ועל זה נאמר פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון א"ת ידיך אלא יודיך ועל ידי זה משביע לכל חי מבחי' רצון העליון. והוא כמ"ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם שנמשך בחי' אור וחיות גם באדם העליון כו'. וזהו כאלו עשאוני. וזהו ענין שתי הלחם שהקריבו בעצרת שעל ידי בחי' שתי הלחם שהקריבו למטה נמשך לכללות נשמות ישראל בחינה סעודת הלב (ועמ"ש בפ' שלח בד"ה ענין הנסכים) והיינו לחבר אור האלקי בכללות נשמות ישראל ולכבוש את היצה"ר על ידי הכח והעוז הזה כנ"ל והוא ענין השלום בפמליא של מטה וכמ"כ באתערותא דלעילא כמים הפנים לפנים כן לב האדם כו' נעשה למעלה בחי' לחמי לעשות שלום בפמליא של מעלה התלבשות אור א"ס בחכמה ובתבונה כו' (ואפ"ל שזהו ענין שלמי צבור שני כבשים שהקריבו בשבועות ושתי הלחם ע"ג שני הכבשים. כי שלמים הוא בחי' שלשום וכמ"ש בזהר ויקרא) (די"א סע"ב ודי"ב) והיינו שמבחי' שתי הלחם שהן תורה שבכתב ותורה שבעל פה נמשך להיות שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה ולכן שלמי צבור הנזכר הן קדשי קדשים עיין בזהר ר"פ צו

ובפי' הרמ"ש שם בענין קדשי קדשים ויובן שכל בחי' ההם ישנן בבחי' השלום שנמשך ע"י התורה ועמ"ש בביאור ע"פ החלצו מאתכם כו'.
וזהו ענין במלך שלמה במלך שהשלום שלו כו'. ד ועתה צריך להבין ענין ויין ישמח לבב אנוש. ויובן זה ע"פ ביאור לשון הלכו לחמו בלחמי כו' מהו ענין הליכה זאת. אך פי' לכו היינו שצריך לילך מביתו כו' ואף מגופו ועצמותו הם הנאת עניני עוה"ז וכל כיוצא בו ולשום כל שכלו רק בתורה שלא ישאר מן שכלו כלל ואפי' מעט ובעניני עוה"ז ישים רק מעט משכלו וע"י יתעלה במחשבתו ישראל עלה במחשבה כ"א לפי מדרגתו.
ולכן אנו רואים שלעתים ע"ה מצליח בדרכו יותר. מפני שהוא אינו משים שכלו בעניניו לפי שאין לו שכל אבל מי שיש לו שכל ומשים כל שכלו בעניני עוה"ז יותר מדאי ע"כ אינו מצליח רק ישים כל שכלו בדעת התורה לפי מדרגתו הן בנגלה הן בפנימיות ובעניני מו"מ לא יעמיק יותר מדאי כו' וזהו לכו לחמו. אבל לפי שאפשר להיות העסק בתורה שלא לשמה להתגדל כו' לכן אמר עוד לכו כו' בלחמי לשון יחיד לצאת מטורי דפרודי לבחינת רשות היחיד שהוא יתי' יחידו של עולם ועיקר הליכה זו הוא על ידי התבוננות בתפלה באור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין וממלא כל עלמין ואיך שנשגב שמו לבדו רק הודו על ארץ כו' ויתפעל על ידי זה באהבה לצאת ממאסר הגוף הגשמי לדבקה בו והוא הנקרא הילוך (עמ"ש במ"א ע"פ אם בחקתי תלכו וע"פ כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים כו' וע"פ למען אנסנו הילך בתורתי) וכשיהיה עסק התורה אחר כך בבחינה זו להיות הילך בתורתי אז יתעלה מעלה מעלה (דהגם שנתי' למעלה דהתורה לבב אנוש וחלש יסעד והרי בחינת לבב אנוש היינו אף שאין לו אהבה כלל עדיין להיות לכו ממאסר הגוף מ"מ ודאי זה אמת אבל הרי גם בחינת אדם צריך ג"כ ללחם והוא בחינת לכו לחמו בלחמי ממש והתורה שבבחי' זו תגביה הנפש ביתר שאת כו' ועמש"ל בד"ה יונתי בענין כי קולך ערב כו'). וזהו ענין משארז"ל עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו פי' רצונו הוא בחי' רצון העליון שהוא למעלה מעלה אפילו מבחינת חכמה עילאה כנ"ל וכידוע שבחינת וענין הרצון למעלה אינו כמו באדם שרוצה דבר מצד שחסר לו הדבר ולכך נולד רצונו ע"פ השכל. שהטעם והשכל יחייב איך שצריך לאותו דבר ולכך יומשך הרצון אליו. משא"כ למעלה שהוא יתי' שלימותא דכולא ואין לך דבר שחוץ ממנו וכלום חסר כו'.
ולכן בחי' הרצון שלו יתי' הוא למעלה מהשכל ואינו מושג כלל. והנה כדי שיהיה רצון האדם נמשך אליו יתי' לדבקה בו הוא מתחלה ע"י התבוננות טעם ושכל מה שמתבונן בגדולת א"ס ב"ה. וכמ"ש בזהר וירא (דק"ג ב') ע"פ נודע בשערים. לפום מה דמשער

בלביה כו' וע"ז אמרו עשה רצונו כרצונך. פי' כרצונך שהוא למטה מהשכל ונמשך מהשכל. כך עשה רצונו להתבונן בגדולת ה'. ומההתבוננות יומשך הרצון לה'.
וגם פי' עשה רצונו וכו'. פי' שע"י עסק התורה תמשיך רצונו העליון ב"ה שיתלבש בחכמה ובתבונה כו'. וא"כ הרי תעשה רצונו להיות כרצונך כמו שרצונך הוא בבי' חכמה כך תעשה רצון העליון שעם היות שמצד עצמו גבהו דרכיו למעלה מבחי' ח"ע כנ"ל עכ"ז ע"י יתלבש בבחינת חכמה בכדי שאח"כ יעשה רצונך כרצונו. פי' שכמו שרצונו הוא הגבה למעלה מבחי' הטעם והחכמה ונקרא רצון העליון. כך יפעל ויעשה הוא יתי להיות רצונך ג"כ בבחי' זו והוא מה שיאיר בך מבחי' אה"ר הבאה מלמעלה שהיא בחינת אהבת בכל מאדך בלי גבול שלמעלה מבחי' האהבה הנמשך ע"פ השכל לפום מאי דמשער הנ"ל (עמ"ש סד"ה אני ישנה ולבי ער בענין ואני אפתח לך כפתחו של אולם. ועמ"ש בד"ה זה יתנו כל העובר על הפקודים והנה בחי' זו דשיעשה רצונך כרצונו זהו ענין עטרה שערה לו כו' וכדלקמן) ואח"כ אמר עוד בטל רצונך כו' כי הנה בחי' זו שיעשה רצונך כרצונו בבחי' אה"ר כ"ז שייך בשעת התפלה דוקא שאז נותן לבבו בעיון תפלה ובפסוד"ז בהתבוננות כדי להגיע לאהבה ואח"כ יאיר בו גם אה"ר הנ"ל. אך אחר התפלה וכמו בעסקו בכל היום במו"מ ודאי גילוי אהבה זו חולפת ועוברת וע"כ אמר בטל רצונך. היינו לבטל רצונות הזרות בתאוות גופניים ועניני עוה"ז החומריי' לאכפייא לסט"א מה שהוא נגד רצון ה' שלזה עכ"פ יוכל כל אדם להגיע גם בעת עסקו במו"מ הגם שכבר חלף ועבר גילוי האה"ר עכ"ז יכול לבטל כל רצון זר עכ"פ.
וזהו שאמר אח"כ גם בטל רצונך כו' והיינו אף שלא בשעת התפלה. דאלו בעת התפלה שנפשו צמאה להי' אין שייך לשון ביטול רצון זר. כי אז אין לו רק לב אחד כו'. רק אפילו אח"כ שחלפה נעימות האה"ר ושייך רצון זר עכ"ז בטל רצונך עכ"פ. כדי שיבטל רצון אחרים הם הקליפות וסט"א.
וענין ביטול רצונם היינו ע"ד מארז"ל מלאך רע עונה אמן בעל כרחו. והוא ענין בכל לבבך בשני יצריך כו'. וזהו ענין ויין ישמח לבב אנוש. כי הנה ארז"ל נכנס יין יצא סוד וענין הסוד הוא דבר המוסתר ומוצנע.
וכך הנה העולם נראה ליש ודבר ובאמת היא בטל במציאות לגבי אור ה' המהווה אותו רק שביטול זה מוסתר וזה הוא בחינת הסוד. ועל ידי יין שהוא בחינת ההתבוננות יצא הסוד בגילוי להיות נמשך מזה בחינת אהבה לאור וחיות זה המוסתר וכמ"ש לאהבה כו' כי הוא חייך. וזה הוא בחינת ומדרגת עשה רצונו כרצונך הנ"ל שהוא המשכת הרצון באדם על ידי ההתבוננות שהוא בחינת יין (ועמ"ש מזה בד"ה לריח שמניך) והנה יין הוא

הגורם שמחה. והיינו כידוע שקיום התורה ומצות צ"לבשמחה דוקא כמ"ש בשמחה ובטוב לבב. וכן בתורה חדאי נפשאי לך קראי כו' וכן ונשמח בדברי תורתך כו' והדרך להגיע לשמחה זו הוא על ידי ההתבוננות שעם היות שהתומ"צ הן בחינת רצון העליון שלמעלה מבחינת חכמה ומבחינת התבוננות עכ"ז על ידי ההתבוננות ידיע לשמוח מזה. והוא מ"ש אשר קדשנו במצותיו. אשר מלשון הילול ושבח כמו באשרי כי אשרוני. כי זהו דבר יפה עד מאד להלל מה שקדשנו במצותיו שהן הן בחינת רצון העליון שלמעלה אפילו מהשגת חכמה עילאה.

וכן בעוסקו בתורה כשיתבונן שעל ידי עסק זה מתגלה בנפשו בחינת רצון העליון הנ"ל והרי רצונו כרצונך מזה ישמח ויגל עד מאד. ובחינת התבוננות זאת היינו בחינת יינה של תורה שמשמח לבב אנוש. וזהו ענין וישמחו בך ישראל מקדשי שמך. פירוש מקדשי שמך היינו כי שמך הוא בחי' מלכות שהוא בחינת ממכ"ע מלכותך מלכות כל עולמים שהחיות המתלבש בעולמות הוא רק בחינת זיו והארה בעלמא כמו אותיות השם בלבד ונש"י הם ממשיכים גילוי בחינת קדש העליון סוכ"ע בבחינת מל' (והיינו ע"י תורה ומצות. וזהו ענין ישמח לבב אנוש שהמל' כשמתלבשת בבי"ע בנער מט"ט נעלא דשכינתא נקרא ג"כ אנוש על שמו כי רגליה יורדות כו' ועל ידי יינה של תורה נמשך להיות ישמח לבב אנוש). וזהו וישמחו בך שממשיכים מבחי' מהו"ע לבחינת שמך ועמ"ש מזה ע"פ אוסרי לגפן עירה והכח הזה בנשמות ישראל להמשיך מבחי' קדש העליון הוא כי עלו במחשבה והיינו בחי' מחשבה סתימאה שבה התלבשות התענוג שהתענוג השראתו בחכמה ונשמות ישראל נמשכים מפנימית ח"ע שהרי נקראו בנים למקום ועד"מ הבן הרי הטפה נמשכת מהמוחים ששם השראת כח השכל.

ולכן יש תענוג בהמשכת הטפה והתענוג דוקא בגמר ביאה שהתענוג הוא מההשפעה כענין יותר משהעגל כו' הפרה רוצה להניק. וכן בנשמות ישראל עד"מ שנקרא ג"כ אור זרוע לצדיק מלובש בהן בחנית התענוג עליון ולפיכך ביכלתו להמשיך בחינת המשחה ותענוג עליון וזהו וישמחו בך כו' בבחי' פנימיות תענוג עליון ועי"ז ביכולתם להיות מקדשי שמך ג"כ להמשיך בחינת קדש זה בבחינת מלכות. ה להצהיל פנים משמן. פי' יין ישמח. אבל צהלת פנים הוא מן השמן זהו פשוטו.

והנה ההפרש בין שמחה לצהלת פנים דלכאורה ע"י היין ג"כ כשישמח יאדימו הפנים. אך הנה ענין מה שהיין משמח היינו שפעולת היין להביא מן ההעלם אל הגילוי ולכך הוא ממשיך גילוי פנימית הדם מה שהיה בבחינת העלם ע"י היין בא אל הגילוי ולכן יאדים הפנים ולפי שחיות הנפש מלובש בדם וע"כ בפנימיות הדם מלובש חיות פנימי

מהנפש יותר מהחיות המלובש בחיצוניות הדם ולכן על ידי היין מתגלה פנימית החיות מההעלם אל הגילוי מחמת גילוי פנימית הדם.

וזהו ענין השמחה. נמצא ענין שמחה הבאה מהיין הוא מחמת גילוי פנימית הדמים. אמנם ענין צהלת פנים אינו נמשך כלל מסיבת הדמים רק הוא ענין הארת פנים שבא באדם מצד אור החכמה שמאיר בו כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו וכמו שהשיב ר' יהודה למטרוניתא שראתה פניו צהובים ואמרה לו מורה ורוי ואמר לה שאינו שותה יין כלל אלא חכמת אדם תאיר פניו (נדרים מ"ט ב') וכמו שאמרו בר' אבוה דנהירין אנפוי מפני שמצא תוספתא חדתא כו'. והרי זהו בחינת הארת הפנים שאינו בא מחמת קיבוץ הדמים אלא בא ונמשך אור מלמעלה שמאיר ומצהיב הפנים והיינו אור המשכיל שכל חדש והוא הנקרא שמן שהוא למעלה מבחינת יין כמארז"ל שמן שצף על גבי יין נחלקו אם הוא חיבור כו'. וזהו להצהיל פנים משמן דוקא (והיינו כי שמן הוא למעלה מבחינת מים עם היות כי מים הוא גם כן בחינת חכמה אך שמן הוא מקור החכמה כו' ועיין מה שכתוב בד"ה בהעלותך את הנרות בפירוש שמן משחת קדש ובד"ה מנורת זהב ועל פסוק כי אתה נרי). והנה שרש ענין ההפרש בין הארת פנים שבא משמחת היין ובין הארת פנים שבא רק מצד הארת החכמה היינו במה שמן הדם עולה החיות הפנימי בפנים מלמטה למעלה בבחינת קיבוץ והעלאה. וזהו בא בבחינת רשפי אש חמימות בוער כשלהבת ועולה ומתגלה בפנים. אבל בחי' הארת פנים שמאיר מן החכמה מאיר ובא מלמעלה למטה ואין בזה שום רשפי אש כי החכמה נקרא כח מ"ה שהוא בחינת ביטול וכו':

ויובן כ"ז הענין בעבודה שבלב זו תפלה שמחמת ההתבוננות באה השמחה ברשפי אש שלהבת התלהבות והתלהטות הלב והוא ענין קיבוץ פנימיות החיות שבדם כנ"ל כמו יין ישמח כנ"ל. וזהו עבודת חיות הקדש שבמרכבה עליונה דכתיב בהו בוערות כמראה הלפידים כו'.

ובכל הפרשה נאמר בהן וכנפיהן שר"ל בחינת אהוי"ר בהתפעלות התלהבות והתלהטות לעוף כלפי מעלה להבטל וליכלל באור השכינה המאיר עליהם כו' וכן במתן תורה כתיב וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים כי הנה הקולות והלפידים לא באו כדי להפחיד את ישראל אלא היו ענין ובחינת אתערותא דלעילא ברשפי אש לעורר את האהבה בישראל באתעדל"ת שיתלהבו נפשותם ברפיש אש התשוקה להי' אחד ולזה היו הקולות והלפידים להלהיב כנ"ל.

וכן הי' שעל כל דיבור פרחה נשמתן שהקולות והלפידים הלהיבו בנפשותם התלהבות אורה ושמחה בבחי' כלות הנפש ממש עד שפרחה נשמתם על כל דבור כו' וכ"ז הוא בחינת שמחה בהתבוננות כמו יין ישמח כנ"ל. אבל הנה בבחי' החכמה להיות כי אור החכמה מאיר מלמעלה למטה ובאה בבחי' ביטול המציאות הפך ההתלהבות וזהו שנאמר בחיות הקדש ועל ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא. פי' קרח כמו עד"מ הקרח הגשמי שנגלדו בו המים כך בחי' החכמה ממשכת בראשי החיות בחי' ביטול במציאות עד דאגלידו מיא ונעשו כעין הקרח והוא בחי' הנקודה של החר"ק שתחת האותיות כי חרק אותיות קר"ח להיות בחי' הביטול תחת האותיות.

ואזי נאמר בחיות בעמדם תרפינה כנפיהם פי' שכנפיהם בהתלהבות אהוי"ר תרפינה למטה כי מתבטלים ממציאות שלהם ועומדים בבחי' ביטול לגמרי. וזהו להצהיל פנים משמן דלכאורה אינו מובן הלשון להצהיל כו' והל"ל ושמן יצהיל פנים כמו שאמר ולחם כו' יסעד ויין ישמח כו' וכמ"ש לעיל. אך הענין הוא לפי שכל עיקר בחי' ויין ישמח הוא כדי שיהיה אח"כ להצהיל פנים משמן כי כל עיקר השמחה ברשפי אש התשוקה בתחלה בבחינת רצוא שהוא נקרא יין הוא רק כדי שיהיה אחר כך בחינת השוב והוא בחינת ההמשכה וגילוי אור הבא על ידי החכמה שהוא בחינת חכמת אדם תאיר פניו כו' נמצא שמהכוון העקרי הוא בחינת השוב שהוא בחינת להצהיל פנים משמן כי בזה יש קיום יותר. אך בהיות שא"א שיבא לבחינת שוב אלא א"כ קדם לו בחינת הרצוא ברשפי אש דוקא והיינו כדי לצאת ממאסר הגוף שזהו על ידי ההתבוננות ורשפי אש כו' (עמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י ובד"ה והיה לכם לציצית) ע"כ אמר תחלה ויין ישמח ואחר כך להצהיל שהוא עיקר המכוון כו' (וע' מענין ויין ישמח כו' בזהר ויחי דר"מ ע"א שמיני ל"ט ע"א קרח קע"ז ב'. פנחס דרט"ז סע"ב דרי"ז סע"א. ויקרא י"ב ע"ב. משפטים קכ"ד ב'. פקודי דרמ"ו סע"א). (ועמ"ש בד"ה אסרי לגפן עירה אסר יו"ד שבחינת יו"ד הוא ח"ע הוא אוסר ומקשר לבחינת גפן כו' ע"ש) ובכ"ז יובן מה שאנו אומרים כי באור פניך נתת לנו תורת חיים כו' כי התורה מחכמה נפקת והוא בחינת הארת פנים (ועוי"ל ע"ד שנתבאר לעיל בפי' עשה רצונו כרצונך שהוא הרצון הנולד ונמשך מהשכל וההתבוננות שזהו בחינת יין והיינו כדי שעי"ז אח"כ יעשה רצונך כרצונו רצון העליון שלמעלה מהשכל וזהו בחינת העטרה דלקמן וזהו ג"כ בחי' שמן שהוא מקור החכמה שלמעלה מהבינה והדעת ושכל המושג ומובן נמצא מה שיין משמח שהוא בחי' עשה רצונו כרצונך תכליתו הוא להצהיל פנים משמן דהיינו ענין שיעשה רצונך כרצונו כו' וכדלקמן בפי' מצהלות חתנים מחופתם):

ו **ומעתה** נבוא לענין הפסוק צאינה וראינה כו' בעטרה שעטרה לו אמו כי הנה עטרה הוא בחי' רצון העליון כמ"ש כצנה רצון תעטרנו שהוא בחי' מקיף עליון והוא בחי' כתר תורה והוא למעלה מבחינת לחם ויין שהוא מה שנמשך בבחינת א"פ משא"כ עטרה הוא מבחינת גילוי אור א"ס עצמו הסוכ"ע (וע"ד מ"ש בזהר ר"פ בהעלותך) (דקמ"ח ע"ב) בפי' והוא כחתן יוצא מחופתו מאן איהו חופתו דא איהו עטרה שעטרה לו אמו כו' ומבואר לעיל בד"ה לסוסתי שבחי' חופה הוא סוכ"ע ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה תורה צוה וע' בזהר בראשית ד"ח ע"א ולכן ארז"ל אלעתיד לבוא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם שלעתיד יומשך ויתגלה אור א"ס הסובב כל עלמין בבחי' גילוי והנה מבחינת בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו נמשך בחי' להצהיל פנים משמן וכמאמר קול מצהלות חתנים מחופתם.

והענין כי הנה ארז"ל נובלות חכמה שלמעלה תורה. פירש שהתורה כמו שירדה למטה נמשכה מבחינת אחוריים דח"ע כמ"ש באגה"ק ד"ה עוטה אור וזהו בחינת התורה שנק' לחם ועמ"ש בענין דומה דודי לצבי מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו כו' אמנם בחינת להצהיל פנים היינו ענין יאר ה' פניו שיומשך בהתורה גילוי עצמיות ח"ע ממש שלמעלה מבחי' נובלות חכמה כו' וכענין חכמת אדם תאיר פניו שהוא ע"י רוב הגילוי אור חדש ממקור החכמה הנובע כי"ו וזהו ענין עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה שיהיה אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בה וזהו להצהיל פנים משמן דייקא כי שמשן הוא מקור הח"ע ועצמיותה ושרשה וכמשנ"ת לעיל ומשם דייקא נמשך בחי' להצהיל פנים יאר ה' פניו כו' אך עכ"ז בחי' להצהיל ומצהלות חתנים נמשך מחופתם דוקא שהוא מבחי' סוכ"ע שמשם נמשך הגילוי להיות בחי' להצהיל פנים משמן דהיינו שע"י בחי' עטרה וחופה הנ"ל נמשך להיות גילוי בחי' עצמיות ח"ע הנקרא שמן מה שלמעלה מבחי' נובלות כו' (ועמ"ש מזה בד"ה תורה צוה הנ"ל ועיין בזהר ויקרא) (דף ז' ע"ב) ע"פ כשמן הטוב כו' ובזהר הרקיע שם ור"פ אמור (דפ"ח) גם י"ל במש"כ ועיקר העטרה היינו גילוי אור אבא בחינת שמן שהוא ע"ד מ"ש בע"ח שכ"ב פ"ג ומתפארת דאבא נעשה לו נשמה כו' וכתר אמיתי נעשה כו' ע"ש וע' בזהר אמור (דק"ב סע"ב) ובפי' הרמ"ז שם גבי וכדין ירית מלכא לאו"א כו' ע"ש אך עיקר המכוון כאן הוא כנ"ל והכל עולה בקנה א'. אך מכל מקום נקרא בעטרה שעטרה לו אמו כי אף שהעטרה עצמה היא למעלה מעלה מבחי' אימא (וכמ"ש הרמ"ז וכמ"ש ג"כ במק"מ פ' אחרי בדף ס"ו ע"ב) שהיא בחי' יין ישמח כמ"ש אם בנים שמחה עכ"ז שעטרה לו אמו. כי להיות גילוי והמשכת עטרה זו צ"ל כסדר המדרגות וכמאמר עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו ונת' למעלה בפי'

שיעשה רצונך כרצונו שהוא ענין גילוי בחינת רצון העליון שלמעלה מהחכמה דהיינו המשכת הכתר שהרצון העליון שהוא רצונו יומשך ויתגלה ברצון התחתון שנקרא רצונך וכדי שיהיה בחינה זו צ"ל תחלה עשה רצונו כרצונך. והוא על ידי התבוננות בחינת יין ישמח שע"י מולידים הרצון התחתון. והוא גורם לגילוי רצון העליון. וזהו בעטרה שעטרה לו אמו כו'. (וז"ש בזהר אמור) (דצ"ד ע"א) והאי יין מעטרא למלכא בעטרוי ההי"ד שעטרה לו אמו. ועיין מה שכתוב בד"ה ויקהל משה מענין רצון התחתון שהוא כלי לגילוי רצון העליון כו' ועל ידי עטרה זו נמשך בחינת להצהיל פנים משמן כו' וענין במלך שלמה מלך שהשלום שלו נתבאר למעלה שע"י נמשך שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. ומקור בחינת שלום זה נמשך מבחי' העטרה וכתר תורה.

והנה כדי להיות גילוי בחינת עטרה זו צ"ל צאינה וראינה צאינה בבי"ע וכמו עד"מ שאבן טוב המבהיק ביותר א"א לראות ולהביט בו נגד השמש ממש רק דייקא במקום שאין שם אור כ"כ וגם כמו שא"א להסתכל באור האבוקה מקרוב ממש אלא מרחוק כו' (גם יש לומר דוגמא לזה ממ"ש בע"ח של"א פ"א בשם הזהר בפי' ותתצב אחותו מרחוק. מרחוק ה' נראה לי כי כל אורות אבא הם מרחוק ולא מקרוב כו' ובפע"ח שער העמידה ס"פ י"ג) ועוי"ל כפשוטו בפי' צאינה שזהו ענין לכו לחמו כו' כי עם היות דהעטרה היא שעטרה לו אמו שהיא בחי' אם הבנים שמחה וישמחו בך כו' אך שמחה זו היא בחי' יינה של תורה כנל וכמו שא"א לשתות יין אליבא ריקנא כך מתחלה צ"ל ולחם לבב אנוש יסעד והיינו לכו לחמו בלחמי וזהו צאינה כו' ואח"כ ויין ישמח כו' להצהיל פנים וזהו וראינה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו כו' (ועיין מענין צאינה וראינה בעטרה כו' בזח"א ויחי רמ"ו א' רמ"ח סע"ב ח"ב וארא כ"ב א' תרומה קל"ד א' ח"ג אמור צ"ח א' נשא קמ"ח ב' בלק ר"ט א'):

פרק כא

ביאור הדברים. הנה הכתר הוא למעלה מכל הע"ס והוא מקור התענוג בחינת סכ"ע והתחלת השתלשלות האצילות ממכ"ע הוא מחכמה (כ"ה בע"ח שער מוחין דצלם פ" בשם ספר יצירה וכ"כ עוד בשער כ"ה דרוש ה' וכ"כ הרמ"ז פ' ואתחנן בדף רס"ו ועיין בזהר ויקרא ד"י סע"ב קדמאה י"ה וע' מק"מ שם) וחכמה הוא שרש האציחלות כי עיקר האצילות הוא התיקון מעולם התהו ובחכמה אתברירו והטעם כי ענין השבירה מעולם התהו היינו שנפלו בבחי' יש והתיקון הוא להיות אין והיינו ע"י החכמה כח מה. והנה החכמה עצמה יש בה ע"ס ומכתר שבחכמה עד ת"ת שבחכמה נקרא אבא והנו"ה נקרא ישראל סבא (ע' בפע"ח שער חג המצות פ"א) ומשם נמשך שרש הנשמות כי הנה הנו"ה

הם השפעת החכמה (שהנו"ה הן הן כלי ההשפעה והורדת החיות מהעליון לתחתון) רק שהוא השפעה שבאצילות קודם שבא לבחי' גילוי הנשמה עצמה וגילוי הנשמה עצמה היינו ישראל שלמטה אבל שרש הגילוי שבחכמה נקרא ישראל סבא וישמחו בך ישראל (וזהו ענין בחי' מזלי' של הנשמה שבבחינת מקיף המבואר לעיל בד"ה יונתי בחגוי הסלע. אך צ"ל דהא שם בד"ה יונתי נת' דבחי' מזלי' זהו בחי' ישראל עלה במחשב' ועלה במחשב' היינו הבחינה יותר עליונה שבחכמה מה שהוא דבוק בכתר כו' ע"ש וגם עוד פי' שם דעלו במחשבה היינו בחינת א"ק מחשבה הקדומה כו' ועד"ז נתבאר ג"כ בד"ה האזינו השמים וישראל סבא היינו נו"ה דאבא שהוא הבחי' אחרונה שבחכמה כו'. מיהו בפרשה בראשית) (ד"ו ע"א) גבי רב המנונא סבא אבל אבא דילי הוה רב ויקירא ועתיק יומין ופי' באשל אברהם לרמוז על ישראל סבא שנקרא ג"כ עתיק יומין דתיבת סבא ותיבת עתיקא כולא הוא חד והיינו לומר שנשמת רב המנונא סבא נמשכה מבחי' ישראל סבא אמנם מ"ש דישראל סבא נקרא ע"י י"ל שזהו ע"ד שמבחי' תבונה נעשה כתר לז"א ולכן ישראל סבא שהוא נשמת כתר זה נקרא ע"י לגבי ז"א כי ע"ח הוא פנימית הכתר ונשמה שלו.

וא"כ לפ"ז שפיר י"ל שהנשמה שנמשכת מישסו"ת נקרא מזליה לגבי הנשמות שמזו"נ וכ"מ קצת בז"ה ר"פ נח גבי ענין שנאמר נח נח ב' פעמים נגד א"פ של הנשמה ואור מקיף כו' אכן באמת כמו שכתר אמיתי דז"א נעשה מא"א עצמו כמ"ש בע"ח שכ"ב פ"ג. כך אמיתית בחינת מזליה של הנשמה הוא מהכתר דאצילות ומחשבה הקדומה כו' כנ"ל. ועוי"ל דענין שרש הנשמות הנמשכים מבחינת יש"ס ותבונה זהו מ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ד' ע"פ הזהר ר"פ משפטים (דף צ"ד סע"ב) ואקרי בן לקב"ה כו' זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאו"א כו' שבאותו זיווג העליון דאו"א יוצאין משם נשמת בני אדם כו' אלא שעדיין אינן ראויות ואינן נשלמות עד שיזדווגו זו"נ דאצילות ואז הם יוצאים מזווג ההוא כו' עכ"ל. ועיין בזהר משפטים (דקכ"א סע"ב ודקכ"ב א') ובמק"מ שם ובזח"ג ויקרא (ד"ז ע"ב ודכ"ב א' ודק"ס ע"ב) ובמק"מ שם שע"ז נאמר למען אחי ורעי שמפני שיש להן חיה ונשמה מאו"א הם נקראו אחים וריעים לזו"נ דאצילות כו' ולכן מקדשי שמך שמך היינו מלכות שירדה לבי"ע והיא עולה לאצילות ע"י ישראל מקדש שמך שממשיכים בחי' קדש ג"פ קדוש הם חב"ד כי בחכמה אתברירו (וזהו ענין מקדשי שמך להיות נמשך שם מ"ה לברר שם ב"ן ועמ"ש בד"ה אסרי לגפן) ובחינת החכמה ממשיכים ישראל למטה לפי שהם משרש ישראל סבא ותבונה כי תבונה היינו גילוי ההתבוננות שמזה נמשך בחינת עונג הגן עדן עליון ותחתון דהיינו גילוי התענוג

שבכתר מקור התענוגים כי עדן הוא חכמה שם עדייחן אין התענוג בבחי׳ גילוי ועיקר הגילוי הוא בתבונה כמו עד״מ באדם שעיקר גילוי התענוג הוא בסוף הבנת השכל כ׳ו ומקור נש״יח הוא מבחינת תענוג זה כנודע שההזרעה הוא בגמר ביאה בעת התענוג וכמ״ש גבי שמשון ותאלצהו כו׳ וכך נש״י נמשכו מעונג שלמעלה שהוא בעת ההשפעה כי למעלה לא שייך שום תענוג אלא שהתענוג הוא במה שמשפיע כמארז״ל יותר ממה שהעגל רוצה לינק כו׳ וזהו בחינת התענוג שלמעלה והיינו תענוג השפעת הנשמות. ולכן יש בהן כח להעלות את המלכות להיות מקדשי שמיך לקדש אותה ממטה למעלה כמו הרי את מקודשת לי פי׳ שתהיה מקודשת לז״א בעלה באצילות ותעלה מבי״ע (והנה מ״ש כי למעלה לא שייך שום תענוג אלא כו׳ לכאורה אינו מובן שהרי אדרבה כתיב כי עמך מקור חיים מקור התענוגים עוז וחדוה במקומו אך הענין כמ״ש במ״א כי התענוג שלמעלה כביכול אינו כמו עד״מ התענוג שבאדם שהאדם מקבל התענוג מאיזה דבר אחר שחוץ ממנו כמו מהשגת חכמה מפוארה או מאכילת מאכל ערב ואפילו הנשמות המתענגים על ה׳ בג״ע הרי הם מקבלים התענוג על ידי מה שמשיגים זיו השכינה משא״כ אצלו ית׳ הרי אין לך דבר שחוץ ממנו שיתכן לומר שמקבל תענוג מהדבר שחוץ ממנו ח״ו אלא אדרבה שהוא עצמו ית׳ הוא מקור התענוגים א״כ הוא והתענוג שלו יתברך כביכול דבר אחד כמו שהוא היודע והוא הדעה עצמה כו׳ וזהו ענין שעשוע המלך בעצמותו הנז׳ בספר עמק המלך ובע״ח לא נזכר מזה כלל וזהו גם כן מ״ש ואהיה אצלו שעשועים כו׳ אך הרי הוא ית׳ מקבל תענוג ממעשה הצדיקים וכמ״ש הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים הוא כו׳ ובזהר בדוכתי טובא קוב״ה אתי לאשתעשע עם צדיקייא בג״ע כו׳ והרי בחינת תענוג ושעשוע זה הוא ענין קבלת תענוג ואיך יתכן לומר שיהי׳ הוא ית׳ בחי׳ מקבל ח״ו והרי כלום חסר בבית המלך שיצטרך לקבל ואדרבה אנת הוא שלימותא דכולהו וממך הכל. אך התירוץ שענין השעשוע עם הצדיקים הוא שמתענג כביכול ממה שמשפיע להם שהוא תענוג אין קץ כמארז״ל יותר ממה שהעגל כו׳ א״כ אינו בחינת מקבל ח״ו כ״א אדרבה התענוג ממה שמשפיע כו׳ אלא שהשפעה זו א״א להיות כ״א כשהם צדיקים שאזי יוכלו לקבל ההשפעה שמהתורה ומצות נעשו לבושים ומזון לנפש שעי״ז יוכלו לקבל הזיו כו׳. וזהו מ״ש כאן כי למעלה לא שייך שום תענוג ר״ל שיקבל תענוג מאיזה דבר ח״ו אלא שהוא עצמו מקור התענוגים אלא דשייך בחינת קבלת תענוג במה שמשפיע כמארז״ל יותר ממה כו׳ והתהוות שרש נש״י הוא מבחינת תענוג זה כמארז״ל במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים ועמ״ש בע״ח שער מ״ן ומ״ן דרוש ב׳. גם בפירוש כד סליק ברעותי׳ כו׳ ע״ש. ולכן יש בהם כח להיות מקדשי

שמך כו' וע' בזהר ויחי) (דרמ"ה). ועמ"ש במ"א בענין צחוק עשה לי אלקים שהוא ענין צחוק ותענוג עליון הנמשך משם אלקים שהוא ענין להיות יש ודבר נפרד וביטול היש שעי"ז נעשה צחוק ותענוג למעלה וזהו ענין לויתן זה יצרת לשחק בו וכמ"ש בד"ה צו את בנ"י ואמרת אליהם את קרבני לחמי כו' ובד"ה אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ ועמ,ש בד"ה ה' לי בעוזרי בענין זמן שמחתנו ישמח ה' במעשיו כו' ובד"ה ביום השמע"צ גבי הנה עד"מ שיש שני מיני תענוג לפני המלך ובד"ה שוש אשיש גבי שהיא מפעלת את השמחה בהוי' כו':

ב **וזהו** ענין ויין ישמח לבב אנוש נכנס יין יצא סוד והסוד הוא התענוג שבישראל וגילוי תענוג זה היינו שמחה של מצוה אשר הוא תענוג אשר אהיה כו' וגילוי שמחה זו היא עשה רצונו כרצונך שרצונך הוא למטה מן הדעת כדי שיעשה רצונך כרצונו שלמעלה מן הדעת בעטרה שעטרה לו אמו שבחי' העטרה אינה אימא עצמה אלא שנעשית מאימא כמו עטרה גשמית שהיא דבר בפני עצמו ועיקר העטרה היינו גילוי אור אבא כי להיות ויין ישמח לבב אנוש בבחינת פנימית בלבד כמו עד"מ כששותים מעט יין אזי משמח הלב משא"כ ריבוי יין מבלבל המוח ולכן היו מנסכין ע"ג המזבח במדה חצי ההין לפר ושלישית ההין לאיל כו' כי מזבח הוא בחינת מלכות והיין היינו המשכת הבינה וצ"ל במדה כי בינה דינין מתערין מינה ולכן היה חטא אדה"ר שסחט אשכול ענבים וגם חטא נח וישכר ויתגל בתוך אהלה שמזה נמשך וירא חם כו' אלא צ"ל במדה כדי לשמח הלב בלבד בבחינת פנימית כדי לעורר הכתר היינו העטרה שהוא תענוג העליון שמתעורר על ידי שמחה של מצוה אבל אחר שנתעורר הכתר העיקר להמשיך מוחין דאבא להצהיל פנים משמן שמן בחשאי בעמדם תרפינה כנפיהם. כנפיהם מה שמעופפים היינו מה שהיו בוערים כו' ואחר כך תרפינה נעשה בבחינת ביטול וגילוי אור אבא הוא שבוקע אורות דאימא ויעבור ה' על פניו כו' לירד למטה דהיינו בהתלבשות אורות בכלים אור התורה שנתלבשה בענינים גשמיים תרומות ומעשרות כו' (ועיין בפע"ח שי"ב פי"א). וזהו ענין אדם א' דם כי ההתפעלות והשמחה זהו נמשך מבחי' הדמים שבלב וכמו ויין ישמח. והאלף הוא בחי' חכמה להמתיק הגבורות. ותחת אשר לא עבדת בשמחה היינו התחלה אבל אין זה התכלית כי אין זה אלא בחינת רצוא וצ"ל בחינת שוב לאחד והיינו המשכת אור אבא דוקא שיהיה אור אבא דוקא בגילוי ואורות דאימא אינן אלא כדי לשמח בלבד ולכן בברכת שים שלום שהוא בחינת הזיווג כי באור פניך נתת לנו תורת חיים גילוי אור אבא וזהו להצהיל פנים משמן דוקא שהוא בחינת אבא. (ועמ"ש בד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועמ"ש ע"פ מאה"ז בפרשה וירא דקי"ב א' ע"פ

בת אבי היא ובפרשה אמור דף ק' ע"ב ומ"ש מזה ג"כ בד"ה שובה ישראל ועמ"ש סד"ה יהודה אתה גבי בני אביך) אך שמן זה היינו בחי' ביטול שמחמת השמחה של יין הוא במקורו למעלה במוחין. אבל כשיורד אבא למטה בנצח והוד נקרא לחם כמ"ש ולחם לבב אנוש יסעד. ויסעד היינו עוז של התורה שנותנת כח לחלישות הנשמה כמ"ש במ"א על פסוק בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים כו' ע"ש וכך לבב אנוש היינו מלכות שירדה לבי"ע רגליה יורדות מות. (עיין במאורי אור אות א' סעיף ק"ד) והכח הזה להיות עולה באצילות הוא ע"י ירידת אור אבא בנו"ה דז"א שהם בחי' אותיות (כי נו"ה נקרא שוקי האיש ורגליו שהן בחי' אותיות כמו שהרגלים מוליכים את האדם ממקום למקום. כך על ידי האותיות נמשך השכל כו') והיינו בחי' חטה כי חטה בגימט' כ"ב שהן כ"ב אותיות כי החטה היא ג"כ בחי' חכמה שהרי אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן אלא שבחי' חכמה זו היא בחינ' קטנות מאד ועמ"ש מזה בד"ה וספרתם לכם גבי חג השבועות והיינו בחינת אותיות שבחכמה והם בנו"ה דז"א ולמטה ששם עה"ד טוב ורע שם הוא התלבשות החכמה וירידתה בבחי' לחם להיות עוז ואינה בבחי' שמחה כמו היין כי לחם אין בו טעם מתיקות והוא בחי' מלכות כמ"ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם (וכמ"ש בזהר ויחי דר"מ ע"א) ואעפ"כ תחלה הוא הלחם כנודע שאי אפשר לשתות יין אליבא ריקנא ושם הוא לחמו בלחמי שתי הלחם הם נו"ה איהו בנצח ואיהי בהוד כו' והוד הוא בניקוד מלאפום ולכן נקרא לחמו גם לחמו לשון רבים היינו עליות המלכות מרה"ר טורי דפרודא כו' ולחמי היינו איהו בנצח שהוא בניקוד חירק שאח"כ יוכל להיות יין המשמח ולהיות להצהיל פנים משמן דוקא בעטרה שעטרה לו אמו כו' אך בחינת העטרה זו צ"ל צאינה וראינה צאינה מאצילות כי באצילות הכל בבחינת מקיפים ואיהו וחיוהי חד ואינו נראה ונגלה כו' רק צאינה וראינה בנות ציון היינו בהיכלות דבריאה שם מורגש ונגלה כבוד גילוי התענוג כו':

ג **והנה** להבין ענין הלחם שאנו רואים שהלחם דוקא יסעד לבב אנוש יותר מהיין כו' וגם כאן מבואר ששרשו מאבא שהוא למעלה מבחי' יין שהוא אימא כו' ויובן ע"ש מ"ש באגה"ק בתחלתו ע"פ חגרה בעוז מתניה אין עוז אלא תורה שהיא נותנת כח ועוז לבחי' מתנים כו' ע"ש. והנה המתנים הם נו"ה שנקראים תרין שוקין ובמקום המתנים בפנים שם הם הכליות שנו"ה נק' ג"כ כליות יועצות. ומבואר בע"ח שנה"י חדשים נמשכים מהכתר (בפע"ח שער העמידה פי"ד איתא וז"ל אריך אנפין שהוא הכתר הנקרא אל עליון שהוא הגומל חסדים שהם נה"י דזעיר אנפין המוציא אותם בסוד תוספות מחדש עכ"ל) ועיין בפי' הרמ"ז בפ' בראשית (דף ח' ריש ע"א) גבי לכל עושיהם מ"ש בשם ספר

הליקוטים בדרוש נה"י החדשים כו'. וזהו חגרה בעוז מתניה עוז היינו התורה ששרשה מהכתר ממנה נמשך הכח ועוז לבחי' מתנים שהם נו"ה. והענין הוא כמו עד"מ שאנו רואים שיש אדם שאע"פ שמשיג השכל עכ"ז אינו יכול ללמדו לזולתו כ"א לעצמו הוא מבין אבל אינו יכול להשפיעו ולהבינו לאחרים והטעם הוא מפני שהוא אינו בר שכל גדול כל כך לכך די לו להפקיע את עצמו אבל לא יוכל לשית עצות בנפשו איך להשפיע לזולתו כמ"ש באגה"ק בד"ה להבין משל ומליצה שכדי להשפיע צריך להתייעץ איך להשפיע בדרך שיוכל המקבל לקבל ההשפעה. שאם יאמרנה כמו שהיא בשכלו לא יוכל הבן שהוא קטן להבין ולקבל רק צריך לו לסדר בסדר וענין אחר דבר דבור על אופניו מעט מעט ובחי' עצה זו נקרא נצח והוד שהן כליות יועצות כו' וגם נו"ה נק' שחקים ורחיים ששוחקים מן לצדיקים כמו הטוחן ברחיים עד"מ שמפרר החטה לחלקי' דקים מאד כך צריך האב להקטין השכל ודבר חכמה שרוצה להשפיע לבנו ולחלקו לחלקים רבים לומר לו מעט מעט במועצות ודעת כו' כמ"ש כ"ז באגה"ק שם.

ולכן מי שאינו בר שכל גדול לא יוכל לשית עצות איך להשפיע ע"כ אע"פ שמבין השכל בפ"ע אינו יכול להשפיע לזולתו רק דוקא מי שהוא בר שכל גדול הוא שיכול להשפיע כי מחמת גודל שכלו ועמקות דעתו יוכל להתייעץ איך להשפיע אפילו להבן שהוא קטן כו נמצא עצה זו שהיא בחי' נו"ה שרשו נמשך דוקא מגדלות השכל שלמעלה מעצם השכל שהוא משפיע כו' לכן יש שמשיג השכל ואעפ"כ אינו יכול להשפיע. וכך יובן הנמשל למעלה שזהו ענין שנה"י החדשים נמשכים מהכתר. (ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ אלה מסעי). כי הנה עולמות בי"ע הם בעלי גבול ותכלית ואינן ערוך כלל לאצילות שבו מלובש אור א"ס ב"ה לכן כדי להיות השפעת האור והחיות מאצילות לבי"ע זהו ע"י נו"ה שנק' מאזני צדק ששוקלי' איך וכמה יהי' ההשפעה מבחי' צדק מל' דאצילות המחיה בי"ע וזהו ענין כליות יועצות כו'.

ולכך גם נבואת משה הי' רק מבחי' נו"ה וכמ"ש האריז"ל בשער הנבואה פ"א וכמ"ש באגה"ק בד"ה עוטה אור שלמעלה מנו"ה אין שום השגה לנביא וחוזה. ולכן התהוות נה"י חדשים שהם בחי' עצה הנ"ל איך להשפיע למקור דבי"ע נמשך דוקא מבחינת הכתר. ע"ד המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דהפי' כי לפי שהוא גבוה מאד נעלה ע"כ שמים וארץ ומעלה ומטה שוין לפניו. ולכן משפילי לראות אפי' בארץ כמו בשמים כו'. וזהו מ"ש בזהר פ' בלק (דקצ"ג ע"ב) ע"פ ה' אלקי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אמן (בישעיה סי' כ"ה) עצות מרחוק מאן נינהו אינן תרין בדי ערבות דכל עיטא דנביאים מתמן אתיא אינון איקרון עצות מרחוק. ור"ל

שבחי׳ נו״ה שנק׳ עצות הם מקבלים הכח לזה מרחוק דהיינו מבחי׳ חכמה וכתר וכמ״ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. וע״ז נאמר ג״כ כי עשית פלא כו׳ שנמשך מבחי׳ פלאות חכמה שלמעלה מהשכל המושג כו׳ וזהו פלא יועץ כו׳ ע״ש. וזהו ענין חגרה בעוז דוקא מתניה כנ״ל וזהו ענין מעלת ומדרגת הבחי׳ בתורה מה שנקרא לחם שהוא בנו״ה וז״ש בזהר (פ׳ פנחס דרי״ז ע״ב) ההוא לחם דאזילו שחקים וטחנין מנא למיכלא דצדיקייא כו׳ וכמ״ש לעיל עד״מ שמפרר החטה לחלקים דקים מאד. כך נמשכו אותיות התורה למטה עד שכל אדם יוכל לקבל כו׳ וכן התחלקות הלכות תשבע״פ.

וא״כ אף שנשפל למטה מבחי׳ יין ואין בו טעם מתיקות וכמו נו״ה נק׳ בדי ערבות שאין בהם טעם כו׳ אעפ״כ שרשן גבוה יותר דהיינו מבחי׳ החכמה והכתר כנ״ל וזהו עצות מרחוק. וכמו שאמר שלמה המלך ע״ה והיא רחוקה ממני ששרשה משכל הנעלם מכל רעיון ונק׳ פלא כו׳ ומשם נמשכה בבחי׳ נו״ה להיות בבחי׳ לחם חטה ע״י שמפרר החטה לחלקים דקים כנ״ל וזהו ממרחק תביא לחמה וכמ״ש בזהר (פ׳ צו דל״ה ע״ב) ור״ל שבחי׳ לחם שרשו ממקום גבוה מאד דהיינו מבחי׳ שהיא רחוקה מגדר ההשתלשלות ולכן לחם זה לבב אנוש יסעד. ובזה יובן ג״כ ענין הלוחות דהנה מבואר במ״א ע״פ אם בחקתי תלכו במ״ש חרות על הלוחות אשר נחקק מהם ובהם שזהו ענין גליף גליפו בטהירו עילאה והיינו בחינת כתר ע״ש באריכות וגם לכן יש תר״ך אותיות בעשרת הדברות וצ״ל דהנה בפרדס בעה״כ כי שהלוחות הם נצח והוד וכ״כ באוצ״ח דפ״ה ובע״ח שלי״ז פ״ו.

ולפי הנ״ל א״ש והיינו ע״ד מ״ש בפע״ח בפי׳ אל עליון כתר גומל חסדים טובים נו״ה דאבא וכנ״ל. ועמ״ש מענין אותיות התורה בד״ה נר חנוכה כו׳ מזוזה מימין כו׳ וזהו בחי׳ לחם וכמ״ש בד״ה וספרתם לכם גבי חטה כ״ב אתוון דאורייתא ששרשן מאותיות החקיקה כו׳ ע״ש:

ד **וביאור** הענין דלחמו בלחמי. הנה שתי הלחם הם תשב״כ ותשבע״פ וזהו ג״כ ענין לחמו ולחמי. כי לחמו לשון רבים זהו תשבע״פ ולחמי לשון יחיד זהו תשב״כ. כי הנה תשבע״פ עיקרה להשיג ולהבין הדין וההלכה שאם אומר ההלכה ואינו מבין אינו נחשב לו ללימוד כלל (כמ״ש במג״א סי׳ נ׳) ומאחר שהוא בבחינת השגה הרי כל א׳ משיג לפי מדרגתו ולכן נקרא לחמו לשון רבים שיש לכל א׳ חלק בפ״ע כפי ערך השגתו והוא רשות הרבים. ותשב״כ נקרא לחמי לשון יחיד דהנה עיקר תשב״כ היא הכתובה תמונת אותיות כפי התמונה כן הוא רמיזתו למעלה. אבל השגת שכל האדם אין בהם כלל כי הם למעלה מן השכל כו׳ חכים ולא בחכמה ידיעא ולכן נקרא תורה שבכתב ואין תלוי

בדעת ואפילו ע"ה אם אמר הפסוק בלתי שום דעת כלל נקרא עוסק בתורה שבכתב ולפיכך כל ע"ה מברך ברכות התורה בשחר לפני הפסוקים וכן כשעולה לס"ת.
ולכן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ כי באמת א"א להביאם בשכל ודעת וכן דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרן בכתב כי הם הדעת והכתיב הוא למעלה מהדעת כו' וע"כ נקרא תשב"כ לחמי לשון יחיד דלא שייך לומר בה התחלקות המדרגות כ"א לפי השגתו מאחר שבאמת היא למעלה לגמרי מהשכל כו' והפשטיות המושג נקרא רק לבושא דאורייתא לגבי פנימיותו הרמוז בהאותיות ועמ"ש בפ' ברכה בד"ה תורה צוה כו' ע"ש.
ועוד טעם שנקרא תשבע"פ לחמו לשון רבים דהנה מבואר במ"א באגה"ק ד"ה והמשכילים יזהירו וז"ל והנה כשהמל' דאצילות מתלבשת בק"נ כדי לברר הניצוצות שנפלו בשבה"כ אזי גם המלכות דאצילות נקרא בשם עה"ד טו"ר לגבי ז"א דאצילות שאינו יורד שם ונקרא עץ החיים כו' יעו"ש ונודע כי עיקר בחינת רשות הרבים טורי דפרודא הוא בשבה"כ וע"כ גם המלכות שהיא בחינת תשבע"פ מל' קרינן לה שמתלבשת שם כדי לברר הניצוצות נקרא ג"כ בלשון רבים כמו שנקרא בשם עה"ד וזהו ענין ורב להושיע כל רב מבבל כמ"ש במ"א משא"כ תשב"כ שהיא בחי' ז"א דאצי' שאינו יורד שם נק' לחמי ל' יחיד:
ומעתה יובן ג"כ מה שבחי' ב' התורות תשב"כ ותשבע"פ נקראו בשם שתי הלחם דוקא. דעחם היות שמבואר הטעם דבתשבע"פ שייך לחמו ל' רבים ובתשב"כ לחמי ל' יחיד מ"מ צ"ל למה נרמז זה ההפרש שבין תשב"כ לתשבע"פ בבחי' לחם דוקא. הלא התורה נק' בכמה שמות לחם יין ושמן ולמה נרמזו בבחי' לחם דוקא.
והן אמת י"ל הטעם כפשוטו מפני דלחם זהו הנגלה שבתורה אשר בחלק הנגלה שייך לומר ב' בחי' הנ"ל דלחמו ולחמי אמנם באמת עוד אפשר לומר הטעם דהנה מבואר במ"א בפ' בשלח בענין לחם משנה דשבת שהם כנגד ב' בחי' לחם. לחם מן הארץ ולחם מן השמים שהוא המן וכנגד ב' לחמים אלו הם ב' ברכות ראשונות דבהמ"ז ברכת הזן וברכת הארץ כו' דהנה פי' לחם מן הארץ כי בחי' ארץ הוא בחי' שם ב"ן ולחם מן הארץ היינו בחי' בירורים דתהו שמתבררים ע"י המל' היורדת לברר כו' ולחם מן השמים ירד בזכות משה שהוא שם מ"ה כו' וזהו ענין ברכת הזן שתיקן משה שהוא כנגד לחם מן השמים כו' וברכת הארץ נודה לך כנגד לחם מן הארץ כי יש ברכה והודאה יחו"ע ויחו"ת כו' ע"ש באריכות.

והנה תשב"כ ותשבע"פ נקרא ג"כ שמים וארץ וכמ"ש במ"א בד"ה השמים כסאי כו' ובשאר דוכתי. ולכן הן הן ג"כ ב' בחי' לחם הנ"ל תשבע"פ שהיא בחי' מל' המתלבשת בק"נ לברר הנצוצות שנפלו בשבה"כ נקרא לחם מן הארץ וזהו לחמו לשון רבים ותשב"כ שהיא מבחי' ז"א שאינו יורד שם נקרא לחם מן השמים לחמי לשון יחיד.

ועוד יתבאר זה יותר חממ"ש בפ' משפטים ע"פ כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר כו' שאותיות דתשב"כ נק' אבנים שהן בריאה בידי שמים. וזהו ענין כעצם השמים ואותיות תשבע"פ נק' לבנת הספיר והלבינה עשוי' ע"י האדם מעפר הארץ רק שנעשו ג"כ כאבנים.

ולכן שתי הלחם הם בנו"ה דכמו הברכה על לחם מן הארץ נתקן בנודה לך בחי' הודאה כך תשבע"פ הוא בחי' איהי בהוד וכמו הברכה על לחם מן השמים תיקן משה ברכת הזן כו' כך זהו תשב"כ איהו בנצח שהוא נקודת חיר"ק בחי' נקודה וביטול כי נצח ענף החכמה וכן משה בחי' נצח דאבא כו'.

ופי' לכו לחמו בלחמי היינו שיהי' העסק בתשבע"פ לשמה שיהי' לחמו ג"כ בבחי' לחמי למהוי אחד באחד. והיינו כמ,ש וכל בניך למודי הוי'. ויובן זה ממ"ש במ"א בפ' בראשית בענין ב' ברכות ראשונות של נשואין יוצר האדם ואשר יצר את האדם שהם כנגד תשב"כ ותשבע"פ ושלכך בברכת אשר יצר חותם בברוך כו' ע"ש.

ומעתה יובן ג"כ ענין תנופת שתי הלחם. כי הנה תשב"כ ותשבע"פ נק' ג"כ חתן וכלה. ועד"מ כדי להיות יחוד חתן וכלה צ"ל תחלה בחי' נשואין שהוא בחי' חופה שהיא בחי' המקיף על שניהם וזהו בחי' בעטרה שעטרה לו אמו שבחי' העטרה זהו בחי' כתר שלמעלה משתי הלחם שהם נו"ה איהו בנצח ואיהי בהוד וזהו ענין שמניפין שתי הלחם להלותן לשרשן ומקורן בבחי' מקיף הנ"ל בחי' העטרה וכתר כו' וע"ז נעשה היחוד וההמשכה מתשב"כ בתשבע"פ וכמ"ש במ"א מענין זה בפ' הברכה בד"ה תורה צוה כו' הנ"ל ועמ"ש גבי ענין לחם משנה שבשבת ג"כ עולי' ב' לחמים הנ"ל לבחי' שלמעלה משניהם כו':

ה **אך** בחי' העטרה זו צ"ל צאינה וראינה מאצילות בהיכלות דבריאה כו'. ולכאורה זה אינו מובן כלל איך בהיכלות דבריאה יוכלו לראות מה שא"א לראות באצי' והלא אין ערוך בריאה לאצילות וכבר נז' למעלה שהוא ע"ד וכעין מ"ש מרחוק ה' נראה לי כו'. אך י"ל עוד דהנה כעין זה איתא בפע"ח גבי כוונת ק"ש כי אין בנו כח לעורר או"א בהיותנו באצי' רק בהיותנו למטה בבריאה כו' ע"ש. ואפשר לומר ע"ד שארז"ל בגמ' (ביבמות דמ"ט) גבי מנשה שהרג את ישעי' אמר רבא מידן דייני וקטלי' אמר לי'

משה רבך אמר כי לא יראני האדם וחי ואתה אמרת ואראה את ה' כו' ופריך הש"ס מ"מ קשו קראי אהדדי ומשני כדתני' כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה. ומבואר הפי' במ"א (בד"ה ת"ר נר חנוכה ב"ש אומרים כו') דאספקלריא המאירה היינו עד"מ זכוכית הבהירה אשר בה ועל ידה יכולים לראות גם מרחוק ורואים מהות הדבר ועצמותו ממש. אבל אספקלריא שאינה מאירה היא הזכוכית הנקי' (שפיגע"ל) שיש צפוי דק על הזכוכית ולכן אין רואים בה ועל ידה מהות הדבר הנראה ממש רק דמותו ותבניתו וע"כ נק' אספקלריא שאינה מאירה שהרי אין רואים בה כלל מהות הדבר ממש משא"כ באספקלריא המאירה שרואי' עצם הדבר הנראה ממש אמנם מ"מ באספקלריא שאינה מאירה יכולים לראות עכ"פ הדמות גם מהדבר שא"א לראותו כלל ע"י אספקלריא המאירה כמו שיכולים לראות את עצמו ע"י (השפיגעל) וגם לראות מאחוריו. רק שרואה הדמות ולא עצמיות המהות כו' אבל באספקלריא המאירה א"א לראות כלל א"ע ולא מאחוריו עד"מ ועיין בפי' וארא (דכ"ג ע"ב) מענין אספקלריא המאירה ושאינה מאירה. ובת"ז תיקון כ"ב ותיקון מ' ובשער היחודים פרק א' ובסה"מ סי' קנ"ו ובפרדס בעה"כ ובמא"א באות אלף סעי' קנ"ט. והנה מרבע"ה ראה באספקלריא המאירה אשר בה רואין המהות ממש ובבחינה זו נאמר כי לא יראני כו' משא"כ שאר הנביאים נתנבאו רק באספקלריא שאינה מאירה וזהו שכל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה ועמ"ש מענין זה בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות כו' ופי' כה היינו בחי' כדמותנו וזהו וביד הנביאים אדמה כו' אך לפיכך יכול לראות גם בחי' עליונות יותר שלא ניתנו לירד ולהתגלות בבחי' אספקלריא המאירה כו' כנ"ל במשל ולכן באמת אמר ישעיה ואראה את ה' והיינו בבחינת אספשא"מ כו'.

ועד"ז מובן מש"כ צאינה וראינה כו' שבחינת העטרה שהיא בחינת כתר א"א כלל לראות ולהשיג בבחינת אספקלריא המאירה אלא צאינה וראינה בבחינת אספקלריא שאינה מאירה שעי"ז וראינה בעטרה כו' והנה נודע גם כן ההפרש שבין משה לשאר נביאים היינו שמשה היה רואה בעולם האצילות ע"י מעבר הבריאה משא"כ שאר הנביאים היו רואין בעולם האצילות ע"י התלבשות גמור בבריאה כו' ע' בשע"ק ח"ג ש"ו וע' בפי' הרמ"ז בפ' וארא (דכ"ג ע"א) בענין האבות ומשה וא"כ לפ"ז צ"ל דגילוי האצי' נק' אספקלריא המאירה וכשהוא ע"י התלבשות גמור בבריאה נקרא אספקלריא שאינה מאירה. וא"כ לפ"ז א"ש הפי' דלעיל צאינה מאצי' בהיכלות דבריאה ושם וראינה כו' דהיינו ע"י אספקלריא שא"מ כו'.

ועד"ז יובן ג"כ מ"ש בפע"ח גבי ק"ש כי הנה בחי' אספשא"מ שהראי' נמשך בבחינת אור חוזר מחמת הצפוי דק המעכב ומונע התפשטות הראות כו' הוא בעבודה בחי' בכל מאדך שמחמת ההסתר דנה"ב נעשה תוקף האהבה בבחי' מאד ועי"ז דוקא מעורר למעלה יותר ועמש"ל בפי' הראיני את מראיך כו' ובחי' זו שייך בהיותנו בבריאה כו' וע"ד שנת' בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה כו' שבירידת המל' בבריאה דוקא נעשית בחי' כלה כלתה נפשי כו' ע"ש באריכות ועמ"שש בד"ה ואהי' אצלו אמון בפי' ממושבותיכם תביאו כו' שהוא בחי' ק"ש שהיא מיושב כו' שמשם דוקא מביאין ומניפים שתי הלחם להעלותם לבחי' העטרה כו' והוא מטעם הנ"ל:

פרק כב

לבבתני אחותי כלה. לבבתני באחת מעיניך (באחד כתיב באחת קרי). באחד ענק מצוורניך. הנה אמרז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים והענין הוא דכתיב את קרבני לחמי לאשי שהקרבנות שמקריבים חלב ודם מן הבהמה נק' בחי' לחם אצלו ית' כו' והוא פלאי. אך הנה ארז"ל ג' שותפין יש באדם כו'.

והנה כמ"כ הוא בבהמה רק שבאדם הקב"ה נותן בו נשמה שנשמתו היא חלק אלוה ממעל ובבהמה הנפש היא מבחינת פני שור שבמרכבה וע"י הקרבן עולה החיות של הנפש ונכלל בשרשו בחיות הקדש והחיות נושאות את הכסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'.

וכולם מתנשאים ומתעלים ומתרוממים ע"י הקרבן בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות עד אור א"ס ב"ה ממש כדי להיות ריח ניחול לשון נחות דרגא דהיינו להיות בחי' המשכה מלמעלה למטה התהוות שם הוי' צמצום והתפשטות כו' ולהיות גם למטה גילוי אור א"ס ב"ה.

והיינו ע"י הכהן המקריב שהוא איש החסד המעלה את נה"ב של הבהמה ע"ג המזבח ליכלל בשרשה בחיות הקדש שבמרכבה ומשם היא עולה למעלה מעלה ע"י הכהן העליון הוא חסד עליון. דאית חסד ואית חסד דאקרי רב חסד כו' עד שישוב החיות ליכלל באור א"ס ב"ה ממש כדי שיהיה ריח ניחוח והמשכה כו'.

ולכן נק' הקרבנו' בשם לחם כמו הלחם שעליו יחיה האדם עד"מ שהוא המתעכל עד שישוב לדם ובשר ממש ועי"ז ממשיך חיות הנפש בגוף. ככה הוא החיות העולה מן הקרבן עולה ונכלל באור א"ס ב"ה ממש ועי"ז פועל ישועות להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה למטה.

והנה אמרז"ל תפלות כנגד קרבנות תקנום. והענין הוא שגם באדם יש נה"ב ששרשה מבחי' חיות הקדש שבמרכבה וירדה ונתלבשה בגוף הגשמי. וצריך להעלותה לשרשה ומשם למעלה מעלה כו' והעלאה זו היא בק"ש וברכותי' ע"י התבוננות ביוצר אור איך שהוא ית' אחד ממש.

ואין עוד מלבדו דכולא קמי' כלא חשיבי ואין ערוך אליו ית' אפי' כערך טפה מן הים אוקיינוס כו' ואי לזאת תכלה הנפש בתשוקה וצמאון לדבקה באור א"ס ב"ה ממש עד שתצא הנפש מנרתקה היא מאסר הגוף. כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ.

ופי' חפצתי הוא שיש בחי' רצון ובחי' חפץ. וההפרש שביניהם כי רצון נק' אפילו מה שעושה בע"כ רק שהרצון מסכים לכך בהסכמה בעלמא. ואפילו או כופין אותו עד שיאמר רוצה אני נק' בשם רצון. משא"כ חפץ שהוא חפץ בפנימי' נקודת לבו ששם משכן התענוג שמתענג בדבר ההוא אשר יחפוץ לו וע"כ כל חפצו וכל ישעו ומגמת פניו ישים בדבר הזה כי כך הוא חפץ ומתאוה ובכך הוא נרצה לו התענוג.

וזהו ועמך לא חפצתי בארץ שאין לי שום חפץ ותענוג בעניני עוה"ז רק בבחי' רצון בע"כ כי בע"כ אתה חי ואין לי חפץ אלא עמך כי עמך מקור חיים ומקור התענוגי' ושם כל חפצו וכל ישעו להתענג על ה' (וע' מענין חפץ ורצון בד"ה אני ישנה ובד"ה ואהי' אצלו אמון ובד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק. וי"ל שבחי' זו זהו ענין הקטרת האימורין שבקרבנות כי החלב נמשך מהתענוג וע' לקמן בד"ה להבין ענין תפלה. וע' בשה"ש ע"פ לסוסתי):

ב **והנה** נודע שיש ב' בחי' בהמשכת אור א"ס ב"ה לכל העולמות והנבראים בחי' ממכ"ע ובחי' סוכ"ע ממכ"ע היינו דרך התלבשות והשתלשלות המדרגות מעילה לעלול בי"ס ואח"כ לנשמות ומלאכים שהמה רוחניים ואח"כ בגשמיים כו' שהחיות נמשך לכל עולם לפי מה שהוא ומזה נמשך ריבוי התחלקות מדרגות עד אין קץ ועולמות עד אין מספר בבחי' רבות ומשונות זו מזו כו' אבל בחי' סוכ"ע היינו שהוא ג"כ חיות ואור א"ס ב"ה המחיה את העולמות והנבראים אמנם אין החיות נמשך בדרך התלבשות והשתלשלות המדרגות רק בבחי' סובב ומקיף מלמעלה.

ונק' אור מקיף פי' שהוא אור וחיות אלא שבא בבחי' מקיף ומקיף את כולם בהשוואה א' עליונים ותחתונים בלי התחלקות המדרגות כי אני ה' לא שניתי כתיב שוה ומשוה קטן וגדול ורוחניות וגשמיות שוין לפניו וכחשכה כאורה. ומזה נמשך משארז"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך כי מבחי' סוכ"ע אפי' ההדיוט יכול להמשיך כו'.

והנה בחי' סוכ"ע עכשיו הוא בחי' העלם שאינה באה לידי גילוי אלא לימוה"מ כי אז עין בעין כו' רק שעכשיו הוא בבחי' היום לעשותן להמשיך גילוי זה שלעתיד כנודע והיינו ע"י בחי' ביטול רצון שבק"ש באחד בשומו ללבו איך שהוא א' ואין עוד מלבדו כנ"ל שעי"ז תכלה נפשו לדבקה בו ית' באור א"ס ב"ה ממש ולא יהי' לו רצון אחר כלל ואז עולה ונכלל החיות באור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא למעלה מבחי' התלבשות בגדר עלמין בדרך השתלשלות.

ומשם נמשך חיות ואור א"ס ב"ה בפלת י"ח בבחי' ברוך אתה להיות ברוך ונמשך אור א"ס ב"ה כו' והנה ביאור מלת ברוך יש בו ב' פירושים. הא' פי' כמו והמלך שלמה ברוך שפיי' ל' נפעל שמקבל הברכה שנמשך עליו ממקום עליון יותר.

והב' כמו רחום וחנון כו' שאינו לשון נפעל אלא לשון מקור שהוא מקור הרחמים. וכך הוא ענין ברוך אתה שבתפלה יש בו ב' פירושים ושניהם אמת שע"י אתעדל"ת התכללות החיות באור א"ס ב"ה נמשך ברכה ממקור הברכות הוא אור א"ס ב"ה הסוכ"ע כו' ממש בבחי' את"ה הן הם בחי' אותיות שמאלף ועד תי"ו וה' מוצאות הפה והוא ענין המשכת בחי' סובב לבחי' ממלא שיהי' גם בבחי' ממלא בחי' גילוי סוכ"ע.

וזהו ענין יציאת מצרים כי בחי' ממכ"ע נק' מצרים שהוא בחי' השתלשלות המדרגות ברבוי התחלקות שונות והרי לכל מדרגה יש לה גבול ומיצר. אבל המשכות גילוי בחי' סוכ"ע נק' יצ"מ שהוא השראת אור א"ס ב"ה ממש שכשמו כן הוא אין לו סוף.

ובהמשיך האדם על נפשו גילוי בחי' זו הרי הוא כאלו יוצא ממצרים בחי' מיצר כו'. וזהו ענין כפל ב' פעמים אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו' וחזר ואמר אני ה' אלקיכם. פי' הויי' אלקיכם הוא גילוי בחי' סוכ"ע עד שנעשה בחי' הויי' לבחי' אלקי' כו' וכמ"ש במ"א. ויש בזה ב' בחי' סוכ"ע ובחי' המשכת גילוי בבחי' ממכ"ע.

ולזה כפל ג"כ הויי' אלקינו ה' אחד. הויי' אלקינו הוא בחי' סוכ"ע בעצמו (והיינו ענין יחוד דאו"א שהמשכה זו מגילוי זה נק' בחינת סוכ"ע קודם שנמשך עדיין בבחי' ממכ"ע כי או"א נק' ג"כ הנסתרות להויי' אלקינו עלמא דאתכסיא וגם החכמה היא למעלה מהשכל המושג ומובן כו' וכמ"ש במ"א בפי' וענין מוחין דאבא והבינה היא ג"כ בחי' מקיף וגם כלולה ומיוחדת עם החכמה כו' והמשכת סוכ"ע כשבא בגילוי בממכ"ע זהו הנקרא יחוד זו"נ ובי' המשכות אלו זהו ג"כ ב' הפירושים שבמלת ברוך וזהו פי' הקדוש ב"ה קדוש היינו סוכ"ע ממש ברוך הוא היינו מקור כל ברכה והוא ההמשכה מכתר בחו"ב עלמא דאתכסיא. וגם ברוך הוא שנמשך בבחי' ממכ"ע בבחי' אתה כו' ועמ"ש מזה בד"ה אם בהרת קדמה כו'. ואפשר לומר שב' המשכות אלו זהו ענין דעת עליון ודעת

תחתון המבואר לקמן בהביאור כי דעת עליון מחבר חו"ב ודעת תחתון ממשיך מחו"ב במדות כו' ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו את בנ"י מענין ב' בחי' דעת כו' ובד"ה החלצו מאתכם) והוי' אחד הוא כשבא לגילוי בבחי' ממכ"ע והיינו בחי' יחו"ע כי בשכמל"ו הוא בחי' יחו"ת כנודע. וזהו ענין תפלות כנגד קרבנות תקנום שכמו שהקרבנות נק' לחם. כך נאמר על ק"ש אכלתי יערי עם דבשי שנעשה בחי' אכילה כביכול למעלה דהיינו בחי' ביטול והתכללות הנפש באור א"ס ב"ה הסוכ"ע להמשיך חיות וגילוי אוא"ס ב"ה בבחי' ממכ"ע:

ג **אך** הנה ארז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה כו'. והנה העבודה הוא הקרבנות וכנגדן התפלה כו'. אמנם ביאור ענין התורה. הנה כתיב זאת התורה אדם שהוא בחי' אדם שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' דהיינו בחינת רמ"ח אברין רמ"ח מצות עשה כו' פי' כמו שהאברים הם כלים ומשכן להמשכת החיות הנמשך מן הנפש המתפשט ומתחלק לכל אבר לפי מזגו ותכונתו כך המצות הם בחי' כלים ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע השורה ומתלבש ממש בתוכן בבחי' התחלקות ההמשכה כל מצוה ומצוה לפי מדרגתה.

וכל ההמשכות הן מבחי' סוכ"ע שהוא ענין ביטול באור א"ס ב"ה שכל עניני התורה ומצות שהן מלובשים בענינים גשמיים זרעים מועד כו' תרומות ומעשרות קרבנות כו' בדברים שתחת קליפת נוגה כו' הוא כדי להמשיך בהן אור א"ס ב"ה כדי שיהיה היש מקליפת נוגה בטל ונכלל באור ה' וקדושתו.

והמל"ת הן להפריד הרע כו'. ולכן נקרא התורה בשם לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי כו' כמו שהלחם שעליו יחיה האדם כי הגם שעיקר החיות אינו אלא מהנפש החיוני' והלחם הוא רק הגורם הקיום שלא יסתלק הנפש מן הגוף והוא רק מחבר ממש חיות הנפש אל הגוף כי לחם לבב אנוש יסעד. מ"מ המשכת החיות של הנפש והתקשרותה בגוף הוא מחמת גרם הלחם כי הלחם הוא הגורם והממשיך חיות. משא"כ שאר מיני מאכלים ומשקים הם מיני תענוג אבל עיקר הממשיך חיות הוא הלחם.

וכך התומ"צ המה הגורמים המשכת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע דלאו מכל אינון מדות כלל ונקרא רבון עלמין למעלה מבחי' עלמין להתלבש בבחי' עלמין להיות אנת הוא חכים כו' וע"י התורה נמשך ומתלבש אור א"ס ב"ה בחכמה והמצות כללותן הוא בחי' צדקה וחסד נמשך ונתלבש אור א"ס בחסד כנודע מענין עולם חסד יבנה שהחסד צ"ל נבנה כו' וכמ"ש במ"א בשה"ש בד"ה לסוסתי. שכדי להיות התלבשות אור א"ס במדות לך ה' הגדולה והגבורה כו' באתעדל"ת תליא מלתא אשר קדשנו במצותיו כו'.

וזהו את קרבני לחמי לאשי שבחיי לחם הוא בחיי ביטול היש לאין להמשיך בחיי גילוי אור א"ס ב"ה למטה נעשה ע"י הקרבן אשה ריח ניחוח להוי'. וע"י התפלה שכנגד קרבנות אכלתי יערי עם דבשי כו' (ועמ"ש בפי' את קרבני לחמי בד"ה צו את בנ"י את קרבני כו' איך שמרומז בזה ההמשכה שע"י עסק התורה וההעלאה שע"י הקרבן כו' ע"ש). אך בחינת לחמי צ"ל לאשי בחינת רשפי אש והתלהבות הנפש שבק"ש בהעלותו את נה"ב ליכלל באור א"ס ב"ה וכל בחינת רשפי אש הוא מצד העלאת נה"ב והתהפכותה כו' שעולה כשלהבת בחיי שרפים כו'.

והחיות נושאות את הכסא וזעות מחיל כסא כדאיתא בתדב"א שהמלאך אינו אומר רק ג"פ קדוש כל היום מפני שכשאומר פעם א' קדוש מתבטל במציאות ואין נפשו חוזרת אליו עד ד' שעות וכן בפעם הב'. ונמצא שג"פ קדוש אומר ביב"ש היום. אך גדול ורב כח של העלאת וביטול הנפש מישראל מבמלאכים. כי החיות נושאות את הכסא ועל הכסא כמראה אדם מלמעלה ולא נמשך ומתלבש בחיי אדם שעל הכסא עד שנתגלה בחיי בכל מאדך (עיין פ' וישב בד"ה כה אמר כו' בענין פיי ונתתי לך מהלכים בין העומדים) כי אד"ם הוא אותיות מא"ד והיינו בחינת בכל מאדך לכל חד וחד כפום דרגא דיליה כמו שהוא עצמו למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת ונק' מאד שלו לכל נפש לפי מדרגתו ממשיך חיות מבחיי אדם שעל הכסא אדם היינו בחינת א' דם הדם הוא הנפש וחיות הנמשך מבחיי אדם דהיינו מבחיי סובב לבחיי ממלא.

ועמ"ש מענין אלף על פסוק ויקרא אל משה כו'. אך כל זה הוא ע"י הכהן המקריב את הקרבן כו' והיינו בחיי אהרן ונחנו מ"ה שהוא בחיי משה ואהרן כו' בחיי ביטול באוא"ס ב"ה בחיי יחו"ע ובחיי יחו"ת וכו' שבזה נמשך אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה ג"כ בבחיי אנת הוא חכים ובבחיי לך ה' הגדולה והגבורה ונמשך מזה בחינת התהפכות נה"ב וכחותיה לקיים ואהבת בכל לבבך בב' יצריך דהיינו להיות לו ב' בחיי לבבות. הא' לאהבה ולכלות נפשו אליו לדבקה בו והב' להכניע את היצה"ר לאכפיא לסט"א ולאהפכא כו'. (ועיין בזהר פרשה תרומה דקס"ב סע"ב). והן הם בחינת חדוה תקיעא בליבאי מסט' דא ובכי' תקיעא בליבאי מסטרא דא בכי' היא המרירות על נפשו שירדה ממעלתה ומדרגתה ישראל עלו במחשבה ונתלבשה בגוף הגשמי שהוא רחוק מאד מאור א"ס ב"ה ומסך מבדיל להיות נראה ליש ודבר נפרד בפ"ע. וחדוה מסטרא דא שהרי גם למטה בדברים גשמיים נמשך ומתלבש אור אין סוף ב"ה בתומ"צ המלובשים בענינים גשמיים תרומות צדקה כו' ואי לזאת יגיל וישמח מאד בה' השוכן בתוך תורתו

ומצותיו. וזהו ישמח ישראל בעושיו לשון רבים הם המצות שנמשכו בענינים גשמיים שהן בבחינת רה"ר טורי דפרודא כו':

ד **וזהו** לבבתני. שהקב"ה אומר לכנס"י לבבתני. כלומר שאתה הוא הגורם לי שאהי' בבחי' לב. והענין כי הלב הוא משכן הדם הוא הנפש וחיות של כל הגוף כי המאכל מתעכל ונעשה דם ונוטל הכבד ריבוי הדם ושולח המובחר ללב ולבא פלי"ג לכל שייפין. וכך הוא למעלה כב"י שע"י בחי' לחם ואכלתי יערי עם דבשי נעשה הקב"ה בבחי' לב להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה הסוכ"ע לממכ"ע ולבבתני ב' בחי' לבבות הם ב' בחי' המשכות החיות בחי' אנת הוא חכים ובחי' לך ה' הגדולה והגבורה כו' (ועמ"ש ע"פ שיר השירים בענין ב' בחי' חתן כו' וב' המשכות אלו זהו ענין איהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי ע' בע"ח שמ"א פ"ז). הנמשך ע"י התומ"צ שהם בחי' לחם. כי באתעדל"ת אתעדל"ע. ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל וכתיב אשר יעשה אותם האדם כו' שהאדם הוא העושה התומ"צ בבחי' לחם ע"י ביטול היש כו' ועל ההיפך הוא אומר אשר לא יקים כו'. ובהם וע"י נמשך חיות ואור א"ס ב"ה והמשכות בחי' לב. והן ב' בחי' המשכות שהן חו"ג מים ואש בב' משכנות שבלב חלל הימני וחלל השמאלי כו' (ועיין בפי' הרמ"ז בזהר פ' אמור דצ"ג ע"ב ע"פ לך אמר לבי) אך הגורם להמשכה זאת ביאר הכתוב אחותי כלה. היינו ב' בחי' בחי' אחותי ובחי' כלה. אחותי מלשון איחוי אלכסנדרי' שהיא האחוה והאהבה הקבועה תמיד בנפש בתולדתו רק שהיא מוסתרת וצריך עדיין לגלותה מההעלם כו'. ובחי' כלה הוא בחי' כלתה נפשי שהוא בחינת רשפי אש האהבה מחמת התבוננות בינה לבא כו'. והן הן בחי' מחשבה ודבור עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא כי בחי' האהבה המסותרת הטבעית היא מבחי' עלמא דאתכסיא והוא בחי' תרין ריעין כו' ובחי' כלה הוא בחי' עלמא דאתגליא. (ועיין בזהר באדר"ז) (דר"צ ע"ב) וי"ל דב' בחי' אלו זהו ג"כ בחי' שכינתא עילאה ושכינתא תתאה המבואר בד"ה שיר השירים ע"ש ועמ"ש בפ' בהר בד"ה כי תבאו אל הארץ בענין פתחי לי אחותי:

לבבתני באחד מעיניך. באחד כתיב באחת קרי. הענין הוא כי עיניך הם עיני העדה חכמים כו'. ובחי' חכמה הוא בחינת אסתכלותא ביקרא דמלכא וכענין עיניך יונים. כמו זוג יונים שמסתכלים זה בזה תמיד ונהנין ומתענגין בראייתן והסתכלותן כו'.

וכך דרך העבודה של בחי' חכמים ועיני העדה ההולכים לפני האלקים מסתכלים ביקרא דמלכא תמיד ורואין יקר תפארת גדולתו של יוצר בראשית להיות תמיד בבחי' ביטול כו' ויש בזה ב' בחי'. הא'. מחמת יחודא עילאה איך שהוא יתי' אחד ממש וכולא קמי' כלא חשיב.

ואי לזאת הוא תמיד בבחי' ביטול באור א"ס ב"ה ממש בבחי' אין כו'. והב' מחמת יחו"ת בשכמל"ו איך שהוא ית' מלך העולם וכל חיות העולם שנראה ליש מורגש אינו אלא בבחי' מלך ומלכותו מלכות כל עולמים כו'. והוא ענין בחי' ביטול היש לאין דהיינו שהוא יש ואעפ"כ מתבטל כו' וזהו תכלית התהוות יש מאין. כדי שיהי' היש בטל כו'. וב' בחי' הללו הן מ"ש באחד וקרי באחת. כי באחד הוא ענין יחו"ע כי שם הביטול הוא בבחי' אחד ממש איהו וחיוהי חד כו' (וזהו אחד היה אברהם ועמ"ש במ"א בענין עיני האדם לא תשבענה בד"ה אני ישנה). באחת הוא בחי' יחו"ת שיהיה בבחי' יש ושיהיה היש בטל כו'. אחת לשון נקבה בחי' נוק' המקבל מאחד כו' ועיקר המכוון בפסוק זה שע"י בחי' עיניך הוא בחי' אסתכלותא ביקרא דמלכא בין בבחי' אחד היינו בחי' יחו"ע בין בבחי' אחת הוא יחו"ת נעשה לבבתני המשכת בחי' לב. להיות המשכת חיות אור א"ס ב"ה הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין:

ה **באחד** ענק מצורניך. הנה ענק הוא תכשיט של אבנים טובות ומרגליות הנקובים ותלוים בחוט על הצואר שאבנים טובות ומרגליות הן מדומם אלא שהן טובות ומאירות ונאה להתקשט בהם וכך עד"מ הן אותיות התורה שנק' אבנים כמ"ש בס"י ב' אבנים בונות כו' והן מאירים מאור א"ס הנמשך בהן מבחי' סוכ"ע שהוא למעלה מעלה מגדר עלמין שנמשך דוקא למטה מאד נעוץ תחלתן בסופן דוקא והם נקובים וחלולים שנמשך בהם חוט והמשכה בחי' הקול קול יעקב קול היינו המשכה ונק' צוארך בחרוזים. חרוז ממקרא למשנה כו' ועמ"ש מזה סד"ה נאו לחייך בתורים.

ולכן נק' בחי' ענק ותכשיט שמתקשט ומתענג בו. מחמת שאור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא רם ונשא שוכן בהן. ובאחד היינו אפילו פרק א' והלכה אחת נעשה בחי' לבבתני הוא בחי' גילוי המשכת החיות כנ"ל.

וכמארז"ל אפילו פרק אחד שחרית ופרק א' ערבית כו'. ובזה יובן הלשון ופרק אחד ערבית כו' דהל"ל ופרק שני. אלא ר"ל פרק אחד דפרק הזה שלומד יהי' נמשך בחי' אחד הוא אור א"ס ב"ה ממש.

וזשארז"ל כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב שנאמר הליכות עולם לו. א"ת הליכות אלא הלכות שההלכות הן הליכה והמשכה מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע מעולם ועד עולם. וזהו הליכות עולם לו. שהן הליכותשלו בעולם. לכן אמרו מובטח לו שהוא בן עוה"ב. כלומר שהוא נולד ונמשך מבחי' עוה"ב עלמא דאתכסיא כו' כי שם חביון עוזו מבחי' סוכ"ע. אלא שעכשיו בזה הזמן הוא בהעלם ובחי' זריעה אור זרוע לצדיק. אבל לע"ל מצמיח ישועות ולכן אמרו עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש.

שיהי׳ גילוי אור א״ס ב״ה למטה דוקא ואז יקויים הפסוק כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה כו׳ שלא יהיה השמים והארץ גשמיים המעלימים ומסתירים אור ה׳ הוא אור א״ס ב״ה הסוכ״ע וקדושתו רק שמים חדשים כו׳ להיות בחי׳ אור א״ס ב״ה הסובב כל עלמין בבחינת גילוי למטה:

קיצור. ישראל מפרנסין וכמ״ש את קרבני לחמי. והיינו שע״י הקרבן עולה נפש הבהמה לשרשה פני שור וע״ז והחיות נושאות כו׳ ונעשה העלאה עד רום המעלות עד שע״ז אח״כ ניחוח להוי׳ פי׳ נחות דרגא והמשכה וזהו ענין הלחם.

ועכשיו תפלה במקום קרבנות העלאת נה״ב ע״י התבוננות בק״ש וברכותיה אמוי״צ כו׳ וחביב ונחמד כו׳ ע״ד ועמך לא חפצתי. ופי׳ ניחוח להוי׳ כי יש ב׳ בחי׳ סוכ״ע וממכ״ע והיום לעשותם להמשיך מסוכ״ע להיות לע״ל עין בעין כו׳ והיינו ע״י ההעלאה וביטול רצון שעולה החיות בסוכ״ע ואח״כ ההמשכה ויש בזה ב׳ בחי׳ ב׳ שמות הוי׳ שבפסוק ראשון דק״ש בחי׳ סוכ״ע וההמשכה שמסכ״ע בממכ״ע וזהו ניחוח להוי׳ והיינו בא״י שבשמו״ע המשכה ממקור הברכות שהוא ברוך בעצם לבחי׳ אתה את קרבני וזהו אכלתי יערי כו׳. אך ארז״ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ״ח (ע׳ סד״ה אני דפ׳ ציצית) ועבודה נת׳ שהוא הקרבנות אך תורה כתיב זאת התורה אדם י רמ״ח מ״ע רמ״ח איברים המשכות מסוכ״ע בבחי׳ כמראה אדם (ע׳ בד״ה זכור ושמור בדבור אחד שממשיך מבחי׳ כי לא אדם בבחי׳ אדם א״נ עפמ״ש במק״מ משפטים) (קכ״ב א׳) אדם הוא א״א כמראה אדם ז״א ונק׳ לכך לחם (ועמ״ש סוף ביאור ע״פ ואהיה אצלו אמון בענין ממושבותיכם תביאו לחם כו׳ ע״ש והא דלעיל נת׳ שהקרבנות נק׳ לחם י״ל הקרבנות יסוד האש הקרבן עצמו והתורה ג״כ לחם בחי׳ נסכים סולת ושמן כו׳ סולת דעת מחבר כו׳ המשכת אור א״ס בחכמה וחסד כו׳ אך הלחם צ״ל לחמי לאשי. רשפי אש. מאדך מאד אותיות אדם א׳ דם וכ״ז ע״י הכהן אהרן ונחנו מה. בכל לבבך בכ״י וחדוה) (ניסוך היין לשיתין כמ״ש בפ׳ שלח גבי נסכים):

פרק כג

ביאור על פסוק לבבתני

הנה תחלה יש לבאר ענין סובב וממלא. כי הנה נודע ענין ההשתלשלות שהוא ענין שיורד ונמשך החיות מרוחניות לגשמיות כגון האור שנברא ביום ראשון היינו שנמשך ויורד בו הארה מבחי׳ אור הרוחני ונשתלשל להיות אור גשמי (וכמו ע״ד אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל נמצא גידול העשב והפרי הגשמי הוא ממזל שלמעלה שהוא רוחני והמזלות מקבלים מע׳ שרים כו׳ וכך עד״ז הוא

השתלשלות וירידת ההארה בהאור הגשמי מבחי' האור הרוחני) ולכן נברא האור ביום ראשון למע"ב שהוא בחי' מדת החסד והחכמה היא מקור החסד והיא בחי' אור. דכמו שפעולת האור הגשמי שעל ידו יכולים לראות הדבר משא"כ בחשך. כך הוא פעולת בחי' החכמה ברוחניות שע"י החכמה רואה ומשיג הדבר (ועמ"ש במ"א גבי קי"ס על ענין אראנו נפלאות כו') והסכלות הוא חושך שאינו תופס ומשיג שום דבר וכמ"ש והכסיל בחשך הולך אבל החכם עיניו בראשו שרואה את הנולד. נמצא החכמה היא בחינת אור רוחני וכן בחינת בינה היינו ג"כ בחי' אור שמבין דבר מתוך דבר וכך עד"מ בחי' חו"ב שלמעלה זהו בחי' אור. אלא שהוא רוחני. וההשתלשלות הוא שנמשך מהם הארה להיות מזה התהוות האור הגשמי. אך בודאי זה גופא שמהרוחני יתהוה הגשמי הוא למעלה מהשתלשלות שהוא רק יכולת הקב"ה שהוא כל יכול (כי הוא צוה ונבראו להיות מתהווה האור גשמי מהחכמה משא"כ מבחינת חכמה עצמה אף שהוא אור רוחני לא היה מתהוה ממנה האור גשמי. שאין ערוך ויחוס לגשמיות עם הרוחניות אלא שזהו רק יכולת הקב"ה לבדו. ומ"מ שייך לומר שהתהוות האור הגשמי הוא מהחכמה דהיינו שבחי' חכמה שהיא אור רוחני נשתלשל ונמשך ממנו האור הגשמי ע"י רצונו יתי' הכל יכול וז"ש כל אשר חפץ ה' עשה ומ"מ בעשרה מאמרות נברא העולם וכמ"ש במ"א בביאור לפסוק יביאו לבוש מלכות ובחינת רצון עליון וסוכ"ע נק' ג"כ דעת עליון כדלקמן אי"ה) והנה לכן נברא האור ביום ראשון כי המשכת הארה זו מבחי' חכמה לירד ולהתלבש בגשמיות זהו ע"י מדת חסד שגורם ההמשכה וכמ"ש משוך חסדך. וע"י החסד מתלבשת בצירופי אותיות מאמר יהי אור וע"ז היא מתלבשת ממש בהאור הגשמי. שהאותיות הן המוליכים ומביאים ההמשכה מלמעלה למטה (ועמ"ש ע"פ יביאו לבוש מלכות כו' וסוס אשר רכב כו' שלכך נק' האותיות סוסים שמוליכים האדם כו') ועד"ז ביום ב' מאמר יהי רקיע וכנודע מענין ג' בחי' אור מים רקיע אור הוא החכמה ומים הוא החסד כי מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך בחי' משוך חסדך. ורקיע הוא בחי' גבורה ולכן נברא ביום ב' שהוא השתלשלות מבחי' גבורה הרוחניות בגשמיות להיות מבדיל בין מים למים כו' ג"כ ע"ד הנ"ל באור כו'.

והנה הארה זו הנמשכת מבחינת חכמה שהוא האור הרוחני. מה שמתלבש ממש בהאור הגשמי ע"י מאמר יהי אור. היא מעט מזעיר מעצמות האור העליון. מאחר שבחי' המשכה זו נגבלת ומתלבשת בגוף מאור הגשמי שהוא מוגבל. אבל עצמיות האור העליון לא יוכל להיות נתפס ונגבל בהאור הגשמי ואעפ"כ מאיר הוא בבחי' מקיף עליו:

ב **ומזה** יובן ג"כ כללות ענין ממכ"ע וסוכ"ע דהנה כתיב כי אל דעות הוי' פי' שיש ב' בחי' דעת בחי' דעת עליון הוא מבחינת א"ס ממש ונק' סוכ"ע ולכן נק' דעת עליון פי' עליון על כל העולמות שאינו יכול להתלבש תוך עלמין כלל (ע' בד"ה ראשי המטות בפי' רצון העליון ודעת עליון שאינו יכול להתלבש כו') ובחי' דעת תחתון הוא בחי' ממכ"ע. כי שי"ב הן ששה מדות עליונות שבהן ועל ידן נמשך ההמשכה מבחי' חב"ד בעשרה מאמרות שהן האותיות המתלבשים בעולמות להוותן מאין ליש והנה בחינת ההמשכה והתלבשות בחינת חכמה ובינה בהמדות עליונות היינו ע"י הדעת כי הדעת הוא המתפשט ומתלבש במדות והיינו בחי' דעת תחתון משא"כ חו"ב הם למעלה מהמדות כנודע. (ולכן נק' דעת תחתון ממכ"ע וע"כ מבואר באד"ר) (דקל"ו ע"א) ע"פ ובדעת חדרים ימלאו שמהדעת מתפשט אלף אלפין אדרין כו' משא"כ חו"ב שהחכמה מתפשט ונמשך רק בל"ב נתיבות ובינה בני שערים. אבל הדעת נמשך בריבוי מדרגות שונות להיותו נמשך ומתפשט במדות וע"ז נעשה ריבוי ההתחלקות לכל חד לפום שיעורא דילי' וכמ"ש נודע בשערים כו' נודע דוקא שהוא מבחי' הדעת.

והיינו בחי' דעת תחתון והוא מקור ונשמה לדעת דבי"ע וע"י ריבוא רבבות השתלשולות נמשך ונתהוה ממנו גם הדעת שבאדם. וכמו במשל השתלשלות והתהוות האור הגשמי מהאור הרוחני כדלעיל. וכל זה מבחי' ד"ת אבל בחי' דעת עליון אינו נמשך ומתפשט במדות כלל. והוא בחי' סוכ"ע. כי הוא מבחי' כתר. וביאור ענין דעת עליון היינו שהוא מהארת א"ס שאינו נגבל בשום כלי ואינו נמשך ומתפשט במדות שאין כלי המדות יכולים להגבילו ולכן נק' סכ"ע שהוא בבחי' מקיף כיון שאפילו בהמדות עליונות אינו נמשך. ויובן זה ע"ד מ"ש (איוב י"א) וירא און ולא התבונן דהפי' שלא נתפעל לנקום וכמ"ש לא הביט און ביעקב שאין הכוונה שלא הביט ולא ראה כלל אלא כדפרש"י שאינו מדקדק אחריהן להתבונן בהאון ועמל שלהם. וכך עד"ז הוא פי' וירא און ולא התבונן. (ולמה הוא דבשלמא גבי לא הביט און ביעקב כו' נאמר הטעם מפני שהוי' אלקיו עמו ועמ"ש ע"פ ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם אבל גבי וירא און ולא יתבונן דלא נז' ביעקב דוקא ליכא למימר טעם הנ"ל ועוד דהא כתיב כי אתה תשלם לאיש כמעשהו. אלא שזה מירי בעצמות אור א"ס במקום אשר שם אין הפגם מגיע כלל לכן אע"פ כי וירא און עכ"ז לא נמשך משם המשכה להתפעלות המדות דאצילות לשלם לעושה הרע כרעתו) והוא כמ"ש אם צדקת מה תתן לו כו' וטהור עינים מראות ברע שאין ראייתו הרע עושה רושם והתפעלות כלל כי שממית בידים תתפש כו' ומשם מקור הסליחה והרחמים מחוק ברחמיך הרבים כו' וזהו הנק' דעת עליון שאינו נמשך

ומתפשט להתלבש במדות דאצילות שהמדות הן בחינת התפעלות מה שאין כן בו יתי נאמר אני הויי לא שניתי. והשכר והעונש נמשך מבחינת דעת המתפשט ונגבל במדות (ועמ"ש בביאור לפסוק שחורה אני וממ"ש כאן יובן זה ביותר) וכמו עד"מ למטה יש ג"כ מוחין דגדלות ומוחין דקטנות פי' מוחין דקטנות הוא עד"מ כמו קטן מתפעל מאד ממה שהוא נגד רצונו ומתכעס ומתקצף ובוכה אפי' מדברים קטנים רק שהם הפך רצונו אפילו בקצת ומעט שנגד רצונו וזהו מצד שהדעת אצלו בקטנות לכן יתפשט מיד במדות ולא יוכל לשלוט בעצמו שלא יתפעל. משא"כ מוחין דגדלות שהגדול יכול להכיל במוחו אף דבר שהוא נגד רצונו עכ"ז לא יכעוס כלל והוא מפני גדלות הדעת אז אין נמשך ממנו התפעלות המדות כ"כ ויש בזה מדרגות רבות חלוקות זו למעלה מזו.

וכל שהדעת רחב יותר אזי קשה לכעוס וכמ"ש רז"ל ארבע מדות בדעות כו' קשה לכעוס כו' הרי שזה תלוי לפי הדעת וכן מצינו בהלל בגמ' פ"ב דשבת והלל לא יקפיד כו' וכנודע ג"כ מענין אב הרחמן כי אב פי' מקור החכמה ושם נמשך הרחמים והסליחה רק מבחינת החב"ד כשמתלבשים במדות משם נמשך העונש כו' (כמ"ש ג"כ ע"פ באתי לגני אחותי כלה ועמ"ש באד"ר) (דקכ"ח ע"ב) והיינו דאמרי סבא דעתוי סתים כו' שלא יתפעל משום דבר ולכן נק' בחי' זו מוחא סתימאה משא"כ בזי"א מוחי' אתפשט ונפיק כו' שנמשך הדעת תחתון ומתלבש במדות. אבל דעת עליון שרשו ממ"ס ואפילו מבחי' אוירא שעל קרומא דחפיא על מו"ס כמ"ש בפ' מטות בביאור ע"פ החלצו מאתכם כו' ואיתא שבבחי' אוירא יש התגלות דעת דע"י כמ"ש בספר מבוא שערים שער ג' חלק ב' פרק ג' באריכות.

ונז' ג"כ בקצרה בע"ח שער א"א רפ"ד נמצא שפיר נק' דעת עליון סוכ"ע שהרי שרשו מלמעלה יותר אפילו מבחי' ז"ת דע"י ועמ"ש עוד מזה בפ' וירא ע"פ ארדה נא בהג"ה. ובלעם ששיבח א"ע ויודע דעת עליון עמ"ש ע"ז בלק"ת להאריז"ל פ' בלק ד"ה ענין בלק ובלעם. אך מ"מ הדעת המתפשט ונגבל במדות הוא מקבל חיות מהדעת העליון שהוא אור א"ס.

וזהו הפי' שנק' דעת עליון ג"כ אור מקיף וסוכ"ע שהמקיף הוא ג"כ אור המחיה דהיינו שבחי' דעת עלין הוא אור המחיה לד"ת. כי לפי שהדעת המפשט במדות הוא בחי' א"פ ונתפס ומתלבש בתוך הכלי המגבילו הי' לו קצבה והפסק שבזמן מה היה כלה ונפסק שמאחר שהוא נתפס בתוך הכלי כו' אלא ע"י שדעת עליון שהוא בחי' א"ס מאיר תמיד בבחי' ד"ת עי"ז הוא מקיים אותו כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו' שבחינת הגדולה

והגבורה שהן ו"ק הנמשכים מהדעת תחתון הן בבחינת לך הוי' שיש בהן הארת אור א"ס ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד.

ועד"ז בנשמת האדם אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי. פי' אתה נפחת' בי. הוא חלק הנשמה המתלבשת בתוך הגוף שלא כל הנשמה מלובשת בתוך הגוף רק הארה ממנה. ועיקר הנשמה הוא בבחי' מקיף ואינ' מתלבשת בכלי הגוף ואעפ"כ עיז הוא ואתה משמרה בקרבי שע"י המקיף תתקיים הנשמה שבפנימית וע"ז נשמרת בקרבי.

וכך יובן ג"כ בענין ב' בחינות דעת הנ"ל שהד"ת הוא נשמת המדות עליונות ומתלבש בפנימיותן והד"ע הוא בחי' ואתה משמרה כו' וזהו כי אל דעות הוי' שב' בחי' דעת אלו מתאחדים יחד. שלא נדמה שהם ב' בחי' נבדלות זמ"ז כיון שזה מתלבש במדות ועולמות ד"ע אינו נתפס בכלי כלל קמל דמ"מ הם דבר א' ממש שהד"ע ובחי' סוכ"ע מאיר תמיד בד"ת וממכ"ע והכל א' (וכמש"ל גבי פסח בענין ויוציאנו ה' אלקינו) וכמ"ש בע"ח שהמקיף מאיר בפנימי כו'. והנה כ"ז הוא עתה אבל לעתיד יהיה גילוי סוכ"ע היינו שבחינת דעת עליון יאיר ויומשך בבחינת גילוי ממש והיינו לפי שרוח הטומאה יבוער מן הארץ ובלע המות כו' אז יהיה באפשרי לקבל גילוי זה. (וכמובן מדברי האריז"ל במבוא שערים שם שלעתיד היהי הגילוי מבחינת דעת דע"י ועי"ז תהיה ומלאה הארץ דעה. כי לגבי בחינת סוכ"ע אין שום התחלקות ומעלה ומטה שוין ועמ"ש בד"ה וידעת היום ומה שכתוב ע"פ שניך כעדר הרחלים כו'):

ג **ועתה** נבוא לענין הקרבנות (איך שבהן ועל ידן הוא המשכת והתגלות סכ"ע) והכהן דוקא מקריב וכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר אך זה הוא משום שצ"ל המתקת הגבורות והיינו ע"י שהכהן איש החסד עוסק בהבערת האש והוא להיותו בכוונת רחמים וחסד ולכן היה בבקר דוקא בעת שהחסד מתעורר וכמ"ש כ"ז בזהר פ' צו (דכ"ז ע"ב) וכהנא יסדר עליה אשא בבקר בבקר כו' בגין לבסמא עלמא ולבסמא דינין וכדפי' הרמ"ז שם. אך זהו רק ענין סידור שני גזרי עצים (ואפשר לומר שני גזרי עצים כנגד ב' בחינות מיתוק הגבורות הא' הוא ענין אור החסד שבכלי הגבורה הב' אור הגבורה שבכלי החסד וכנז' בהרמ"ז שם ובמ"א נת' ענין ב' בחי' אלו שזהו ענין שם מ"ב שבפ' שמע ושם ע"ב שבפ' והיה אם שמוע כו' ועיין בזהר בפ' בשלח דצ"ח ע"ב) אבל ענין הקרבנות שני כבשים בכל יום ומוספין הם כוונה וענין אחר. והוא מ"ש את קרבני לחמי לאשי פי' לאשי אשים שלי הם השרפים שהם תמיד בבחי' רשפי אש והקרבנות הם לחם לאשים הללו ולבאר זה צריך להקדים ענין תהו ותיקון כי הנה בבחי' התהו הי' האור גדול והכלים קטנים שלא יוכלו להכיל את האור ולכן נשברו ונפלו ופי' כי

הנה האור הוא המשכת אור א"ס הנמשך בעולמות כדי להיות בחי' חכמה וחסד כו' והכלים הוא החכמה והחסד ושאר המדות שמקבלים ומגבילים את האור והי' האור ההוא הנמשך לבחי' המדות גדול כ"כ עד שלא יכול להתהוות ממנו בחי' המדות חג"ת כו' ולכן נשברו הכלים ונפלו בבי"ע והנה לאחר הבירור נתהוה מהם מלאכים מיכאל וגבריאל פני אריה ופני שור שכחם רב ועצום ומהם הוא שנמשך החיות גם לבהמות וחיות ועופות גשמיים שבעה"ז דכמו שגי' שותפין באדם כן הוא בבהמה אלא שבאדם הקב"ה נותן בו נשמה ובבהמה נמשך הנפש מחיות המרכבה כי נפש כל החיות הוא מבחי' פני אריה שבמרכבה ונפש כל הבהמות הוא מבחי' פני שור ונפש כל העופות הוא מבחי' פני נשר אלא שהבהמו' וחיות ועופות גשמיי' נלקחו מבחי' השמרים שלא נבררו עדיין וכשמקריבין חלב ודם ע"ג המזבח ומתעלים באש שלמעלה נתעורר כן למעלה בכל המדרגות עד שנותן כח ועוז בחיות הקדש להיות נושאות ונשואות עם הכסא שמתעלים מבי"ע אל מקור שרשם בעולם התהו שהאורות בו מרובים והיינו ע"י בחינת הכהן כי כשם שלמטה העלאת החיות מן הבהמה הוא ע"י הכהן איש החסד שהוא בחי' ימין מקרבת להעלותה למעלה כן למעלה כהן הוא חסד. אך אית חסד ואית חסד. דהיינו חסד דלגאו וחסד דלבר. והנה בחי' חסד דלגאו ורב חסד הוא בחי' כהן עליון שלמעלה מאצילות (ע' מ"ש בפ' תצוה ע"פ ועשית בגדי קדש ובפע"ח שי"ב פ"ח וע' עוד בזהר ר"פ יתרו דס"ז ע"ב בענין אית מלך לעילא כו' ותחותיה אית כהן כו' ובפי' הרמ"ז שם) והוא המעלה את המלאכים דבי"ע בשרשם הנ"ל והם נושאות את הכסא וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא הם מגביהים להיות העלי' מאצילות ששם הכלים מרובים בלמעלה מהאצילות אשר שם האורות מרובים וזהו ענין שרפים עומדים ממעל לו פי' כביכול שהם מעלים בחי' האדם שעל הכסא כי זהו ענין המרכבה כמו הסוס שנושא את רוכבו למקום אשר לא יוכל לילך בעצמו וזהו שנאמר בקרבנות לחמי לאשי פי' כמו שהלחם מחיה את האדם שעם היות שמדרגת האדם הוא למעלה מן הלחם שהוא בר של והלחם צומח מ"מ הלחם ומזון מחיה אותו והיינו לפי ששרשם נעלה ממנו כי באדם נאמר אחור וקדם צרתני אחור למע"ב כו' שדצ"ח קדמו לו לפי שהם מבחי' עולם התהו הגבוה מעולם התיקון ולכן ירדו למטה יותר ע"י שבה"כ לכן יש כח בבירור שנברר מהלחם באצטומכא וכבד להיות חיות להאדם לחבר הנפש עם הגוף וזהו כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדחם פי' מוצא מקור כמו מוצא מים דהיינו מקור ושרש פי הוי' שלמעלה מהאצילות כו' שישנו בהלחם כו' וכמ"כ עד"ז נק' הקרבנות לחמי לאשי אשי הם השרפים שהם לאחר הבירור דהיינו שהם בבחינת ביטול מיכאל ביטולו

באהבה וכלות הנפש וגבריאל ביראה זעות מחיל כסא כו' ומ"מ הם בבחינת גבול כי גם במלאכים יש אורות וכלים והכלים מגבילים ולכן קדוש שהם אומרים פועל בהם כלות הנפש ד' שעות ולא יותר ואח"כ צריך לומר עוד פעם שני קדוש לעורר האהבה והכלות הנפש והביטול כו' ולכן בי"ב שעות היום אומרים ג"פ קדוש.

ולכן הקרבן שמקריבים הבהמה גשמיות שהיתה תחלה קודם הבירור שהוא למטה מטה מבחינת המלאכים שכבר נבררו וגם הבהמה גשמיות היא בחי' לחמיט לאשי הם המלאכים השרפים ע"י שמתבררת ע"ג המזבח דהיינו שגורם עליי' המלאכים במקורם ושרשם שמעולם התהו שלמעלה מהכלים המגבילים.

וע"ד שהלחם גשמי מחיה את האדם שהוא לפי שבשרשו גבוה יותר מהאדם שלכן נפל למטה יותר. כן הבהמות גשמיים שנלקחו מבחינת השמרים שלא הובררו הנה בשרשן בחי' זו נלקחה מעולם התהו מבחי' עליונה יותר משרש חיות המרכבה עצמן ולכן דוקא נפלו למטה יותר וכנודע ממשל נפילת החומה שממקום גבוה יותר נופל למטה יותר.

לכן כשמתבררים נעשי' בחי' לחם וחיות לבחי' אשי הם השרפים כו':

ועתה התפלה היא במקום קרבנות כי הנפש אלקית אף שאינה צריכה תיקון מ"מ אהבתה מוגבלת לפי שנלקחה מבחי' גבול כי גם עולם הבריאה שמשם נמשך בחי' נשמה הוא בעל גבול וכ"ש רוח שנמשך מיצירה ונפש דעשי'.

וא"א להנשמה להגיע לבחי' בכל מאדך בלי גבול כ"ע ע"י בירור נפש הבהמית דוקא שהוא קודם הבירור ושרשה מתהו כו' וע"ד הנ"ל בפי' לחמי לאשי דקרבנות כו' וזהו ענין ריח ניחוח להוי' ריח הוא העלאה ממטה למעלה וכמשל הריח שעולה ומשיב את הנפש והיינו בחי' ק"ש וע"ז אח"כ ניחוח חות דרגא להמשיך מלמעלה למטה להוי' וזהו בחי' שמו"ע ברוך אתה ה' המשכת אור א"ס למטה וכן התורה היא בחי' המשכת אור א"ס וזהו על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח עבודה היא בחי' העלאה ותורה וגמ"ח הן בחי' המשכות:

ד **והנה** מבואר למעלה בפנים איך כי גדול ורב כח של העלאת וביטול הנפש בישראל מבמלאכים כו' שלא נמשך ונתגלה בחי' אדם שעל הכסא עד שנתגלה בחינת בכל מאדך כי אדם הוא אותיות מאד והענין כי סיבת היות ההשפעה מהמדות בבחי' גבול אינו מפני שהספירות והמדות עצמן הם בבחינת גבול כי זה אינו שהע"ס הם בבחי' א"ס רק שההשפעה מהמדות היא בבחי' גבול מחמת ההרכבה והתכללות החסד מגבורה והגבורה מחסד לכן עם היות שבחי' חסד מצד עצמה הוא בבחי' א"ס והיתה מתפשטת

עד אין קץ רק לפי שיש בחי' המנגדת לזה היא בחינת גבורה המצמצמת אותה ומונעת התפשטות החסד בלי גבול כו' להיות שאמר לעולמו די.

וז"ש ביריעות המשכן ארבע באמה שמנה ועשרים באמה ולא כתיב ארבע אמות שמנה ועשרים אמות אלא שהיריעות מצד עצמן הם בבחינת בלי גבול רק יש בחי' אמה המודדת ומצמצמת עד פה יהי' חסד ועד פה גבורה. שעי"ז נעשו בבחי' מדות והוא ענין קו המדה וקנה המדה שביחזקאל. וכמ"ש בזהר פ' פקודי (דרל"ג ע"א) וזהו שבחינת אדם היינו בחי' מאד ממש ואעפ"כ נקרא אדם (ויין מ"ש בפי' יתרו בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה משי"ש וצ"ל הלא שם מ"ה כו' אך באמת הא בהא תליא כו' ומשם יובן ג"כ ענין אדם אותיות מאד בע"א והוא שכדי לעשות בחי' אדם זה שיהי' בהתכללות כו' הוא ע"י המשכה מבחי' מאד ממש שבלי גבול שנמשך בבחי' אדם כו' ע"ש והיינו ע"י בכל מאדך בק"ש כו'):

וזהו לבבתני שהקב"ה אומר לכנס"י שאתה עושה אותי לבחי' לב כי הנה כל חיות וקיום ומזון של כל האיברים שבאדם והגוף בכללו הוא תלוי ונמשך מן הלב כי הלב הוא משכן לנפש החיונית וכמ"ש כי הדם הוא הנפש שבהדם שבלב נקשרה ונתלבשה הנפש החיונית.

והלב הוא המחלק החיות והדם לכל האיברים אך מאין יהיו הדמים בלב אינו מצד עצמו לבד כי מצד עצמו אין בו רק רביעית דם לבד ואין בו כדי התפשטות והילוך הדם בכל האיברים רק שמוסיפים בו תמיד דם ע"י המאכל אשר יאכל האדם שמתעכל עד שנעשה לדם ונוטל הכבד ריבוי הדם והפסולת ושולח המובחר ללב.

וכך הנמשל שע"י העלאת נה"ב בעבודה שבלב זו תפלה שנק' לחמי לאשי נעשה בחי' המשכת החיות בבחי' לב. דהיינו שע"י הבירורים דבי"ע ששרשם מעולם התהו ניתוסף האור והחיות באדם דאצילות ועי"ז נמשך ממנו התפשטות החיות בהעולמות ועמ"ש מזה ע"פ אני ישנה ולבי ער וזהו לבבתני שאתה עושה אותי לבחי' לב.

והנה בלב יש ב' חללים חלל הימיני וחלל השמאלי חלל השמאלי הוא משכן הדם וחלל הימיני הוא מלא אויר ורוח שהוא עיקר הרוח חיים כי הדם בעצמו לא הי' יכול להתפשט ולהלוך בכל האיברים זולתי הרוח חיים שמוליכו וגם עוד נוסף ברוח החיים שממשיך אל המוח ומחבר אתץ המוח אל הלב שבמוח אין שם הילוך הדם רק האויר ורוח חיים שבלב הוא המקשר ומחבר הלב למוח ומן המוח חוזר ושב אל הלב כנודע וכך למעלה לבבתני היינו ב' בחי' שבלב. חלל הימיני וחלל השמאלי והיינו שהחיות הנמשך ומתפשט מאצילות לבי"ע להחיות נשמות ומלאכים זהו כמו בחינת התפשטות

החיות מחלל השמאלי לכל אברי הגוף והמשכת האור והחיות מעצמות א"ס ב"ה שאינו בגדר ספי' כלל להיות נמשך התהוות החכמה דאצי' אנת חכים כו' היא כמו התפשטות והמשכת החיות מחלל הימיני שבלב שהוא מלא רוח שממשיך ג"כ אל המוח וכך הוא ההמשכה להיות בחי' חכמה כו' (ועיין בפי' הרמ"ז בזהר פ' אמור) (דצ"ג ע"ב) ע"פ לך אמר לבי בקשו פני כו' שהאריך שם בענין לב ושאור אבא מאיר בחלל ימיני שבלב שבו רוח החיות ואימא מאירה בחלל השמאלי שבו הדם כו'. ופנימית הלב הוא פנימית ע"ב ס"ג כו' וכ"כ עוד בפ' פנחס (בדף רכ"א). וא"כ עפ"ז מובן מש"כ דהחיות שמתפשט מאצילות להחיות עולם הבריאה זהו מבחי' חלל השמאלי שבלב היינו כי אימא מקננא בכורסייא אבל אצילות הוא בחי' חכמה בכלל שהוא בחי' חלל הימיני כו' ונק' רוח כמ"ש בע"ח שער מוחין דצלם פ"ה שכתב בשם ספר יצירה שהחכמה נק' רוח אלקים חיים ועמ"שש מענין רוח ע"פ והיה מספר בני ישראל כחול הים. א"נ עפמ"ש בפ' מקץ בד"ה נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה מימין כו' בענין אויר אור י' שהארת אור הנר הוא ע"ח שיש אויר סביב האור כו' ע"ש נמצא האור שהוא בחי' חכמה כמש"ל מקבל מבחי' אויר שהוא בחי' כתר כו' ואויר היינו רוח. לכן ההמשכה מא"ס ב"ה להיות התהוות החכמה נק' בשם רוח הנמשך מחלל הימני שבלב וב' המשכות אלו דלבבתני הוא ע"י ב' בחי' אחותי וכלה שהם ב' אהבות אחותי היא אהבה הנמשכת מבחי' חכמה אחותי רעיתי תרין ריעין דלא מתפרשין כו' והיא אהבה בנחת ע"ד דברי חכמים בנחת נשמעין והוא בחי' אהבה הטבעית שהיא מבחינת חכמה כמ"ש בסש"ב. ועי"ז מעורר וממשיך המשכת החיות בנאצלים הנקרא רוח (וזהו אמור לחכמה אחותי את). וכלה היא בחי' אהבה כרשפי אש כלתה נפשי שהוא מבחי' בינה ליבא ועי"ז נמשך אור א"ס בבי"ע והיינו ע"י המדות לך ה' הגדולה כו':

ה **וב'** בחי' אהבות אלו הוא ג"כ מ"ש ע"פ באתי לגני כו' מענין ההפרש שבין בחי' ריעים לדודים שבחי' ריעים הם דלא מתפרשין שאהבתם תמידית ולכן אין שייך רשפי אש וצמאון וזהו בחי' מי שתורתם אומנתם כו' ודודים הוא שאהבתם לפרקים ועתים מזומנים בשעה שמעורר את האהבה כמו בשעת תפלה וכיוצא בזה ולכן באהבה זו שייך צמאון ויסוד האש כו'. ולכן א"ש שע"י בחינת אחותי מעורר וממשיך מבחי' עליונה יותר וע' בזהר ויקרא (דקי"ב א') ע"פ אחותי ובזהר פ' אמור (דף ק' ע"ב) ועמ"ש ע"פ שיר השירים בענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה ומ"ש ע"פ והקרבתם עולה אשה כו'. גם אפשר ב' אהבות אלו נמשכים מב' בחי' דעת כי דעת עליון מייחד ומחבר חו"ב לכן ע"י נמשך האהבה דבחי' אחותי שהיא מבחי' חכמה כמ"ש בזהר ע"פ אמור לחכמה אחותי

את. ודעת תחתון מחבר וממשיך התפשטות השכל במדות מזה נמשך בחי' אהבה הב' דבחינת כלתה נפשי כו' וכן פי' הרמ"ז ברע"מ פ' שופטים (דער"ה א') ענין קירות לבו שהם כחות שבשני חללי הלב הם חו"ג הנמשכים מהדעת. וכמ"ש מזה במ"א הנ"ל. ובחי' עומקא דליבא י"ל ששרשו מדעת עליון וזהו ענין אחותי ועמ"ש מענין אחותי ע"פ ושבתה הארץ ארעא אתבטלת כו' ועמ"ש מענין דעת עליון שבנפש בביאור ע"פ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה כו'. ולכן ע"י ב' בחי' אלו נמשך מבחי' סוכ"ע בממכ"ע וכמש"ל בענין כי אל דעות כו' שבאמת כולא חד.

והנה כ"ז הוא דעת עליון ודי"ת שבנפש האלקית. אך עוד י"ל כפשוטו כי אפילו ע"י אהבה הנמשכת מהדעת תחתון של הנפ"א מעוררים וממשיכים למעלה מבחי' דעת עליון שהוא בחי' סוכ"ע. והיינו לפי שבאדם יש ג"כ נפש הבהמית שהיא ג"כ נפש המשכלת אלא שהיא הנמשכת אחר הגשמיות שהיא מק"נ. אבל נה"א עיקרה היא נפש המשכלת ומתבוננת תמיד ומשגת באור א"ס ב"ה ואין לה השכלה אחרת ועמ"ש מזה בד"ה המגביהי לשבת כו' ולכן כל בחי' מהדעת של נפש האלקית נק' בודאי דעת עליון לגבי הדעת ושכל האנושי הנמשך מנה"ב שבאדם שהיא משכלת ומשגת גשמיות עה"ז וגם יכולה להשכיל ג"כ באלקות וכי הנה"ב כלולה מטו"ר ואפשר שזהו ענין עץ החיים ועץ הדעת טוב ורע עץ הדעת טוב ורע הוא בחינת דעת דנה"ב ועץ החיים הוא דעת וחכמה דנה"א כו' הגם שבמ"א נתבאר שגם בנה"א שייך בחי' עץ הדעת וכמ"ש ע"פ מקושש עצים. מ"מ אינו נק' כלל עץ הדעת טוב ורע ח"ו וכמ"ש בפרדס בערך עץ. אבל עיקר עה"ד טו"ר ממש היא ק"נ שמשם נמשכה הנה"ב וע' מזה בד"ה ברע"מ פ' נשא והמשכילים יזהירו כו' והנה כשהאדם מגביר החב"ד של הנה"א על השכל שבנה"ב שמעמיק בשכלו ומחשבתו בהתבוננות בגדולת א"ס ב"ה בק"ש ותפלה אזי יתבטל דעת ושכל הנה"ב ויתכלל בדעת של הנה"א ואזי גם המדות הנולדות מהשכל הגשמי לתאוות עולם הזה יתבטלו במדות הנולדות מהדעת של נפש אלקית לדבקה בו ית' בדביקה וחשיקה וחפיצה בבחי' אחותי או בבחי' כלה כלתה נפשי כו' נמצא התפלה שהיא בירור הנה"ב גורם ביטול והעלאת דעת תחתון שבאדם בדעת עליון שהוא בחי' בירור והתחברות עץ הדעת בעץ החיים ולכן ע"י"ז מעורר וממשיך ג"כ מלמעלה המשכה מדעת עליון הסוכ"ע בדעת תחתון וממכ"ע שנקראים ג"כ עץ החיים ועץ הדעת לפעמים וכה,ג איתא דיצ"ט ויצה"ר שרשן מבי' חללי הלב דז"א כדפי' הרמ"ז פ' אמור (דצ"ג) הנ"ל. וז"ש לא הביט און ביעקב כו' וכ"כ למה כי ה' אלקיו עמו דהיינו ע"י שממשיך האדם אלקות בנפשו שהשכל ומדות של נה"ב הנק' עה"ד טו"ר יתבטלו לגבי שכל ומדות של

נפש האלקית הנק' עץ החיים הן שהביטול בבחי' אחותי הן שהביטול בבחי' כלה עכ"פ הכל ביטול נה"ב והתכללותה בנה"א שהשכל ומדות דנה"ב ג"כ מסכימים לאהבה זו. לכן עי"ז מעורר מלמעלה בחי' דעת עליון שלמעלה בא"ס ב"ה שהוא בחי' סוכ"ע והמדות הנמשכים ממנו הן ורב חסד חסד דלגאו ועי"ז לא הביט און ביעקב כו' כי המעט שמלמטה מעורר הרבה למעלה וכמ"ש בשש"ב ח"ג (ספי"ב) ולכן הקרבנות מכפרים וזהו לבבתני אחותי כלה:

ו **לבבתני** באחת מעיניך. באחד כתיב עיניך הם עיני העדה שתורתם אומנתם והם בבחי' דמסתכלין ביקרא דמלכא אך יש בהם ב' בחינות. הא' שהם בבחי' הביטול דיחו"ת ביטול היש שהוא יש רק שבטל ומשתחוה והב' בחי' יחו"ע שאין עוד מלבדו ממש והוא ביטול האמיתי והן ב' בחינות אבינו מלכנו וזהו ענין באחד ובאחת יחו"ע היא בחי' באחד כתיב עולם המחשבה שהיא עלמא דאתכסיא ויחו"ת באחת קרי עולם הדבור עלמא דאתגליא. ומכל א' משני בחינות אלו גורמים בחי' לבבתני:

באחד ענק מצורניך. ענק תכשיט של אבנים טובות ומרגליות שהם דומם ואעפ"כ מאירות ונאות להתקשט בהן וכך מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה בחי' אותיות הדבור שהן בחי' דומם שתי אבנים בונות כו' ואעפ"כ נמשך בהן אור א"ס הסוכ"ע והן בחי' ענקים לגרגרותיך לפי שהן מאור העליון ועמש"ל ע"פ צוארך בחרוזים.

וכלל הפסוק שלבבתני בין בבחי' אחותי ובבחי' כלה שבשעת התפלה ובין בבחינת עיניך שהוא הביטול לכל היום בעיני העדה ובחי' ענק הוא בחי' אותיות התורה לבעלי עסקים שאינן יכולים להיות בביטול כל היום ואזי אפילו פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית כו' וזהו באחד ענק כו' כנ"ל:

ועויי"ל בפיי לבבתני בסגנון אחר קצת והוא ע"פ משנ"ת בד"ה מי מנה עפר יעקב בענין יחד לבבי דפנימית הלב היא בחי' יחידה שלמעלה גם מחב"ד והוא ענין רצון העליון בחי' כתר ועד"ז נתבאר ג"כ במ"א ע"פ והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול דאורייתא מחכמה נפקת ואורייתא מתקשראה בקב"ה והקב"ה נק' צור לבבי והיינו כי פנימית הלב הוא למעלה מהחכמה דלב היינו בחינת מל' ולמטה מהחכמה כמ"ש בזהר פ' שלח (דקס"א ב') ובפ' תרומה (דקכ"ח ב') היינו בחי' חיצוניות הלב. וגם נודע דהמל' שרשה בכתר וזהו ענין איה מקום כבודו כי המל' נק' כבוד בגימ' ל"ב נתיבות חכמה שזהו ג"כ פי' ל"ב וזהו ענין ל"ב שמות אלקים שבמעשה בראשית ושרשן מכבוד עילאה ל"ב נתיבות החי"ע כמ"ש בפרדס ערך לב.

ואיה מקום כבודו היינו שרש ומקור המל' בכתר וזהו בחי' אי"י שאינו מושג כו' וזהו ענין מחשבה הקדומה שעלה במחשבה שיהיה מלך על עם וזהו ענין מלכותך מלכות כל עולמים ולכן נק' בחי' זו פנימית הלב כי לב היינו מחשבה ורצון וע"ז נאמר ולבי ער וכמ"ש באדרא (דקכ"ט ע"ב) שבא"א נאמר הנה לא ינום כו' אך הנה עצמותו ית' הוא למעלה מעלה גם מבחי' רצון וכמ"ש במ"א בד"ה צאינה וראינה שבחינת המשכת הכתר נק' למעלה ביטול רצון כו' שהוא ית' רם ונשא מרצון זה וכמ"ש אם צדקת מה כו'. והגורם המשכה זו הוא ע"י אתעדל"ת בעסק התורה בבחי' ביטול רצון כו' ע"ש וזהו לבבתני שאתה הוא הגורם לי שאהיה בבחי' לב והיינו ע"י אתעדל"ת דאחותי כלה כו' שע"י נמשך אתעדל"ע ב' בחי' לב כתר עליון שהוא מקור להתהוות אצי' ומל' דאצי' שיוצאת כנגד הלב דז"א שהיא מקור להתהוות בי"ע והיינו בחי' סכ"ע ובחי' ממכ"ע ולכן נאמר בפסוק זה לבבתני ב' פעמים וזהו כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם פי' לב האדם א"א לאדם ז"א והיינו ב' בחי' לב הנ"ל כי המל' מקבלת מהלב דז"אוע' בזהר בתרומה (דקמ"ו סע"ב) ועמ"ש ס"פ בראשית בד"ה צאינה וראינה בענין וביום שמחת לבו.

פרק כד

באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים. (רבות נשא פרשה י"ג קרוב לר"פ ס"פ ואתחנן ובשה"ש רבה ע"פ זה ובפסוק מה יפו דודיך) פי' באתי לגני היינו גילוי אלהות שבג"ע התחתון בחצות לילה שאז הקב"ה משתעשע בנשמות הצדיקים שאחר שזוכר על החורבן ומקרקר כו' תהי' זאת נחמתו ושעשועו בנשמות הצדיקיחם ע"י עסק תורתם כמ"ש היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעיני.

והנה ביאור ענין זה להבין מהו ענין השעשוע והנחמה של הקב"ה בעסק התורה הלא הכל היה כבר גלוי וידוע לפניו ית' וגם להבין למה בחצות הלילה דוקא ואחר שזוכר את החורבן. הנה כתיב ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה שעיקר תכלית בריאת האדם לעבוד את הג"ע דהיינו להמשיך גילוי אלהותו ית' ועמ"ש מזה בד"ה כי כאשר השמים החדשים.

והנה ארז"ל גלו לבבל שכינה עמהם שכינה הוא בחי' עלמא דאתגליא דהיינו גילוי אלהותו ית' להוות עולמות עליונים ותחתונים הגם שגם בגלות עולם כמנהגו נוהג ועוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' וכמאמר המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית אך ההפרש הוא בבחי' גילוי והעלם שבזמן שאין ביהמ"ק קיים עלמא דאתגלייא היא בבחי' העלם

והסתר פנים וכמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא. פי' ביום ההוא בבחי' עלמא דאתכסייא שהחשך יכסי ארץ והנה כמו שנראה בחוש בסדר והנהגת העולם בחושך ואור של עוה"ז שבעתות ערב מתחיל להאפיל ולהחשיך ומחשיך ובא עד חצות לילה ומחצות ואילך מאיר ובא מעט מעט כך הענין בגלות השכינה שזמן ירידתה ונפילתה הוא עד חצות שאז נאמר ותפול לפני רגליו ומחצות ואילך הוא מתרוממת מעט מעט שמתעלית ע"י אנשי מעשה הקמים בחצות לעסוק בתורה ובשחר יש לה קימה מעלייתא ע"י התורה ועבודת התפלה והמצות של כללות נשמות ישראל.

ולהבין מהו ענין הגילוי וההעלם הנה מבשרי אחזה שכמו שיש אצל האדם שכל ומדות ומחשבה כו' כך עד"מ הגם שנאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם הרי נאמר מאד עמקו מחשבותיך מאד עמקו שהם בחי' עלמא דאתכסיא ואינם נראים ונגלים בהנהגת עולמות רק הנהגתם הוא ע"פ מדותיו ית' וראשיתן הוא החסד כמ"ש עולם חסד יבנה והם כל מאמרות שבהן נברא העולם יהי אור כו' וששת ימי בראשית יום ראשון חסד כו' וכל ימות עולם הם רק ששת ימים אלו כי שבת זמן עליות העולמות למקורם ואח"כ חוזרים ומתחדשים ימות החול יום ראשון כו' וא"כ הרי ששת ימים השניים הם עצמן ששת ימים הראשונים שנתחדשו ועיקר עבודת האדם שיהיה בבחינת מחשבותיך שעמקו מאד להיותן בבחי' גילוי וע"ז נאמר ממעמקים קראתיך הוי' וכדפי' בפ' בשלח (דס"ג ע"ב) ובפ' ואתחנן (דרס"ה ע"ב) וע' בפ' ויחי (דרכ"א ע"א) ובפ' אחרי (דף ע') ועיין ברבות פ' ויקרא (ספ"ג) מים עמוקים כו' ממעמקים כו' ופי' ממעמקים מבחי' ההעלם שהוא בחינת עמקו מחשבותיך עלמא דאתכסיא קראתיך כאדם הקורא לחבירו שיצא מביתו לחוץ להיות בבחינת גילוי. כי הנה איתא בתיקוני זהר לאו דאית לך צדק ידיעא כו' אלא לאנהגא בהון עלמין כו' כפום עובדיהון דבני נשא פי' שהנהגות והמשכות המדות להיות בהן הנהגת העולמות בעובדיהון דבני נשא תליא שהמעשה אשר יעשה האדם למטה באתעדל"ת אתעדל"ע שע"י צדקה וחסד שעושים למטה מעוררים למעלה להיות אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה ומתלבש במדת החסד וכן עד"ז בכל המדות (ועמ"ש בד"ה לסוסתי) אך אין אור א"ס שורה ומתגלה אלא בבחינת חכמה דכתיב בראשית ברא אלהים ות"י בחוכמתא שהחכמה הוא החיות וקיום המדות והנה כתיב כולם בחכמה עשית שבחי' חכמה מלובשת בכל המדות. אך מ"מ אינו דומה החכמה שמלובשת תוך המדות ואינה נראית ונגלית בהם לבחי' גילוי החכמה עצמה שהיא למעלה מעלה במדרגה מן המדות וגילוי המדות נמשכין ממנה שהחכמה תחיה כו'. (ועמ"ש בד"ה והיה מדי חדש גבי וביום החדש יפתח) ולכן כדי להמשיך אור א"ס ב"ה למטה צ"ל

ע"י התורה שהיא בחי' חכמתו ורצונו ית' והיא היא שעשוע של הקב"ה כמ"ש ואהיה שעשועים כו' וזהו בחי' גילוי אור א"ס ב"ה ונקרא בחינה זו בשם אב שהוא שורש ומקור כל ההשתלשלות וע"ז אנו מתפללים סלח לנו אבינו שהוא אב הרחמים והסליחות לפי ששם אינו מגיע פגם החטא ועון וכמ,ש אם צדקת כו' (עמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' שאו ידיכם קדש וברכו את ה' ועמ"ש בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' מענין מוחין דאבא ועיין בזהר הרקיע פ' ויקרא בדף ז' ע"ב בד"ה כשמן הטוב) משא"כ כשאינם נראים ונגלים רק מדותיו ית' שמנהיג בהן את העולם ה"ז בחי' העלם ולכן כתיב בכל ששת ימי בראשית ויאמר אלהים שהוא מדת הצמצום רק בשבת שהוא התגלות בחי' חכמה כתיב ויכל אלהים פי' שכלתה בחי' ומדרגת אלהים שנעשה קץ ותכלה למדרגה זו רק אח"ז כתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים כו' ששתף מדת ה' כו' וזהו ענין שבחצות לילה הקב"ה משתעשע בנשמות הצדיקים ע"י עסק תורתם דהיינו אחר שזוכר את החורבן שהיא נפילת וירידת בחי' עלמא דאתגליא בגלות והסתר פנים תהיה זאת נחמתו להיות גילוי בחי' השעשועים שלמעלה שהם מבחי' חכמה עילאה והיינו ע"י עסק התורה להיות המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה ולהתלבש במדות כו' וע"ז מתחיל עליית בחי' עלמא דאתגלייא מההסתר כו' כמבואר למעלה:

ב **אך** הכח הזה לישראל להיות בהם וע"י המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה כי הרי הוא ית' למעלה מעלה מבחי' חכמה וכולם בחכמה עשית שהיא עשייה גשמיות הנה ע"ז נאמר אריתי מורי עם בשמי כו' כי הנה מור ובושם הם מיני ריח והנה אנו רואים שהריח מחזק המוח ומשיב את הנפש וריח זה של המור נעשה מדם חיה טמאה שנקרש כך הנה ע"י בחי' לאכפיא סט"א בסור מרע בתכלית דהיינו בשמירת כל ל"ת בפרטן ודקדוקן מד"ס שלא לעבור על אחת מהנה ולכוף את היצה"ר ונפשו הבהמית שלא תמשך אחרי טבעה ורצונה וכמשל חיזוק וקרישות הדם של החיה הטמאה כך ע"י שיתחזק נגד כח המתאוה שלו אזי מזה נעשה בחי' ריח ניחוח לה' להיות עולה לה' ונכלל באור א"ס ב"ה וכמ"ש וירח את ריח בגדיו בגדיו בחי' לבושים שהוא בחי' מקיף וגם נעשה מבגדיו לשון בוגדיו כמו בגד בוגדים בגדו שע"י בחי' הרע כשנהפך לטוב נעשה בחי' ריח שע"ז ויברכהו ויתן לך מטל השמים פי' שמים הוא בחי' חכמה שם מים מקור הליחות שבמוח כו' וטל השמים הוא בחי' המשכת אור א"ס ב"ה שנמשך בחכמה כו' (ועמ"ש מזה בפ' תולדות סד"ה ראה ריח בני כו') וזהו אריתי מורי פי' הריח של המור בשמירת מצות ל"ת עם בשמי הוא בחי' הריח מכל שאר עצי בשם שהוא בחי' לאכפייא סט"א בשמירת מ"ע דהיינו לכוף טבעו בלמוד התורה יותר מהרגילות ובנתינת הצדקה יותר מטבעו וכן

בזריזות קיום כל המצות ולהסיר כל מונע מבית ומבחוץ שע"י בחי' לאכפייא בסור מרע ועשה טוב זוכה להיות מזה בחי' ריח חזק העולה למעלה שע"ז ישיב את הנפש שיהיה המשכת אור א"ס ב"ה בחכמה כו' (ועמ"ש בד"ה ואהי' אצלו אמון ואהיה שעשועים בפי' אני תורתך שעשעתי ועמ"ש בד"ה אני ישנה ובד"ה יונתי כו'):

אכלתי יערי עם דבשי. פי' יערי נק' המלאכים שהם נק' עצי שטים עומדים ונק' עומדים כמו שרפים עומדים כו' ועליהם נאמר ויצמח ה' אלהים כו' כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל שהם בחי' המאכל שבהם וע"י מגיע ההשפעה לישראל ולכל העולם הן ברוחניות הן בגשמיות כמארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מלאך מלמעלה כו' גם ברוחניות ההשפעה להיות חכמה ובינה כו' הגם כי ה' יתן חכמה הנה המלאכים הם השלוחים שהם שלוחי ההשפעה כי להיות אור א"ס ב"ה יורד ומשתלשל כ"כ א"א כ"א ע"י צמצומים רבים במדרגות שונות וכמה דרגין על דרגין כו' והם הם בחי' המלאכים שבכל עולם שהם כלים לאור א"ס ב"ה שמתצמצם ומתלבש בתוכם ומהם מקבלים נש"י אהבתם ויראתם לה' ועד"ז תקנו יוצר אור כו' איך שהמלאכים עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה כו' וכמשל מי שבא לפני מלך גדול שתפול עליו אימה ופחד מפני ראותו כמה שרים ונכבדי ארץ נופלים על פניהם והרי קבלת יראה זו מן השרים וכן ברכת אהבת עולם איך שאהבה וחמלה יתירה חמלת כו' וקרבתנו לשמך הגדול כי הנה חיות המלאכים הוא מרוח פיו יתי' משא"כ ישראל עלו במחשבה כו' ועי"ז נתעורר בו אהבה מפני ראותו התקרבותו למלך אחרי ראותו שרים רבים ונכבדים ועכ"ז אינן קרובים כ"כ למלך (ועיין מ"ש מזה באריכות בסש"ב פמ"ו) נמצא מקבלים נש"י אהוי"ר ע"י המלאכים (ועמ"ש מזה בד"ה כנשר יעיר קנו) וכן זה לעומת זה כל ההשפעה לס"א להיות תענוג גשמי וחכמה גשמיות הוא ג"כ ע"י המלאכים שזה לעומת זה עשה אלהים מדרגות הטומאה נגד מדרגות הקדושה והאדם הוא בעל בחירה לבחור הטוב ולעשות עצמו מרכבה לקדושה שישפע לו שפע אלהות ע"י מלאכים הקדושים וזהו יערי עם דבשי דבשי פי' מיני מתיקות שהם כל הפירות של העצים הנ"ל שכל הפירות נקראים ע"ש מתיקות והיינו בחי' התפעלות הנפש שנמשך מחמת ההשפעה של המלאכים ביוצר אור ואהבה ולכן נק' פירות היער שהרי אהוי"ר זו דישראל נולדה ונמשכה ע"י עצי היער שהן המלאכים וכ"ז הוא בחי' אכלתי כי הנה על המלאכים נאמר וטוב למאכל שהוא כמשל המאכל המחיה את האדם עכ"ז האדם הוא במעלה יותר ממנו והמאכל מתעלה ע"י האדם שמדצ"ח נעשה בחי' אדם כך ע"י שמקבלים ישראל מהמלאכים מתעלים המלאכים על ידם כי הרי נשמות ישראל עולים למעלה הגבה יותר

ע"י מס"נ באחד שעי"ז נעשה בחי' לאשתאבא בגופא דמלכא ולמהוי אחד באחד ממש משא"כ המלאכים מצד עצמם אין יכולים לתאחד כ"כ (ועמ"ש בד"ה כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים בין העומדים ובד"ה כנשר יעיר הנ"ל וע"פ וכל בניך בענין כתפוח בעצי היער ועמ"ש מענין אכלתי יערי עם דבשי בד"ה אני ישנה ולבי ער הנ"ל):

שתיתי יני עם חלבי. יני הוא בחי' יין המשמח אלהים כו' וחלבי פי' עד"מ כמו חלב המגדל את הולד שע"י יניקתו מהחלב נעשה גידול אבריו כך הנה בחי' גילוי אלהותו מחכמתו יתי הוא מגדל את המדות שבנפש וניתוסף בהם תוספת אורה ודביקות הנפש באלהים חיים ועד"ז תקנו ברכות אמצעות של תפלת י"ח ברוך חונן הדעת ברוך הרוצה בתשובה כו' להיות תוספי ברכה והמשכת גילוי אלהות נמשך בבחי' דעת ותשובה וסליחה כו' וכשם שהוא מלמטה למעלה כך הוא למעלה ענין שתיתי יני יין המשמח אלהים היינו בחי' אלקים וצמצום המסתירים את אור החכמה שבמדותיו יתי נמשך בחי' יין ויוצא סוד שנמשך ההעלם דעלמא דאתכסיא בבחי' גילוי אור כו'.

ועמ"ש בד"ה ענין נסכים ועד"ז הוא ענין חלבי היינו המשכת גילוי אור א"ס ב"ה במדותיו שיתנהגו המדות בבחי' גדלות ובבחי' תוספת וריבוי נקרא בשם חלב וזהו ענין י"ב ברכות אמצעיות שע"י הברכה בא"י שהוא תוספת וריבוי האור במדותיו יתי נמשך להיות חונן הדעת כו' סלח לנו כו' וכמבואר למעלה בענין אב הרחמן כו' (ועיין מענין בחי' חלב בפי' תרומה בד"ה מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי):

אכלו רעים. הנה צדיקים נקי' ריעים למקום כמ"ש למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך והיינו ע"י עסק התורה שבה מלובש אוא"ס ב"ה נמשך אור א"ס ב"ה על נפשו וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך ודברי ממש ואמרו מתניתא מלכתא שהרי המשנה הוא כמלך שמצווה שרוח ה' ממה הוא דבר ההלכה המדבר בו דין זה או הלכי זו היא כך וכך כו' וע"ז ארז"ל יהיו בעיניך כאלו נתנה היום מהר חורב שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת כו' שאותו דבר ה' ממש שדבר ה' פא"פ הוא השכון ומתלבש בו בעת הזאת בשעה שלומד לפיכך נעשה בחי' ריע כאלו כביכול תרין ריעין דלא מתפרשין שהתורה שהיא בחי' חכמה שהוא עדן ותענוג העליון וכמ"ש ואהיה שעשועים ושעשועים אלו הם שעשועי את בני אדם ונמצא אור א"ס ב"ה שוה למטה כמו למעלה ממש. וכמ"ש סד"ה ביום השמע"צ וע"ז נאמר אכלו רעים בבחי' אכילה דהיינו כמ"ש ותורתך בתוך מעי. (ועמ"ש מענין אכלו רעים בפי' משפטים ע"פ ויחזו את האלקים כו' ע"ש ועמ"ש עוד מענין אחים למקום בפי' מקץ בד"ה רני ושמחי גבי לא זז מחבבה עד שקראה אחותי ובד"ה מי יתנך כאח לי):

שתו ושכרו דודים. הנה בחי' דודים הוא בחי' אהבת ישראל למקום שאהבה זו היא מוסתרת ומלובשת בנפש הבהמית ולעתים מזומני' יעורר את האהבה עד שתחפץ להתפשט מלבושיה והנה באהבה זו יש בחי' צמאון שהיא מבחי' רשפי אש וע"ז נאמר הוי כל צמא לכו למים כי מים מכבין אש ומרוין הצמאון וזהו שתו בחי' שתיה שיהא עסק התורה לרוות הצמאון משא"כ בבחי' ריעים לא שייך צמאון מאחר שנפשו קשורה ודבוקה באלהים חיים ממש והוא בחי' בחד קטירא אתקטרנא ביה אחידא ביה להיטא כו' רק למטה בבחי' דודים שאהבה הוא לפרקים אז שייך בחי' צמאון וע"ז נאמר שתו וגם שכרו לעורר בחי' יין המשמח משא"כ למעלה בבחי' ריעים הוא בבחי' שמן בחשאי כו' ודי"ל:

פרק כה

ביאור ע"פ באתי לגני

הנה עד חצות לילה הוא בחי' ירידה ומחצות ואילך מתחיל עליית שחרית ובמנחה התחלת הירידה מעט מעט עד לילה ותתן טרף לביתה ראש לשועלים (ועיין מזה בזהר ר"פ שלח דקנ"ו ב' ובפ' אמור ד"צ ע"א בשעתא דכנס"י אתערת כו' ובמק"מ ובהרמ"ז שם. ובהרמ"ז ר"פ צו שבלילה רחל יורדת לבריאה בזמן הגלות בסוד גלות ובזמן ביהמ"ק לתת טרף כו' ועיין בזח"ג בפ' בהר דק"ז סע"ב מצורע דנ"ב ע"ב ויקרא די"ג ע"א. ח"א לך לך דצ"ב סע"א ויחי דרל"א ע"א ח"ב בא דל"ז ב' בשלח דמ"ו א' תרומה דקע"ב סע"ב). והנה הקב"ה ז"א שהוא מדות הנהגות העולם ובו מלובש המוחין דאו"א והמוחין המלובשים בו הוא בחינת עלמא דאתכסיא. (ר"ל שהחכמה נעלמת בהמדות ועיקר הגילוי בעולמות הן המדות כו' כי חו"ב נקרא עלמא דאתכסייא הנסתרות לה' אלקינו וזו"נ הן הנגלות דהיינו שע"י המדות הוא הנהגת העולמות. ולכן אפילו בחינת המוחין דאו"א המתלבשים בז"א הן נעלמות בבחינת העלם כו' ועוד זאת כי גם בהמדות עצמן אין המוחין מתגלים רק ע"י שמתלבשים בנה"י דאבא ואימא שהן בחי' לבושים להמוחין וע"י לבושים אלו הם מתלבשים בהמדות וכמ"ש בע"ח שער למ"ד פ"ב ונמצא א"כ כי חב"ד דז"א דמצד אבא יש עליהם ב' כיסויים וב' מסכים כו' ועיין שער ל"א פ"ח וע' בהרמ"ז ר"פ בהעלותך) (בדף קמ"ח ע"ב) בד"ה ת"ח אילנא דחיי. והנה ידוע ג"כ בענין כי אל דעות שמלמטה למעלה אצל המקבל נקרא למטה היש ומה שלמעלה הוא אין מפני שאינו מושג משא"כ מלמעלה למטה אצל המשפיע נקרא למעלה היש וכל מה שלמטה נק' אין כי כלא חשיב לגביה. שהרי מבחי' התחתונה שבמשפיע נשפע להמקבל ומזה לבד כל התהוותו ולכן ארז"ל רגלי החיות כנגד כולם כו' שוקי החיות כנגד כולן

כו' ועד"ז גם כאן מה שנמשך ממוחין דאו"א לז"א אינו אלא בחי' הארה ונקודה בעלמא מלובשת בז"א.

וזהו ענין שם אלקים שנזכר במעשה בראשית בכל יום ששת ימי בראשית. כי הנהגת המדות הם ששת ימי בראשית יהי אור יהי רקיע כו' וכולם בחכמה עשית שהחכמה מתלבשת במדות אלא שהמשכה זו הוא ע"י שם אלהים שהוא בחינת צמצום (ול"ב אלקים דעובדא דבראשית הם ל"ב נתיבות החכמה שהחכמה מתחלקת לל"ב נתיבות והם בחי' צמצום והעלם כו') לצמצם ההמשכה משא"כ בשבת שהיא התגלות מוחין דאבא (שז"א מלביש לעצמיות המוחין דאבא כו' וכן המל' עולה במקום אבא במנחה וגם במוסף היא במקום אימא ממש ומקבלת מז"א שבתוכו אור אבא ממש. וע' פע"ח שער העמידה) (ס"פ י"ד) וע' בהרמ"ז פ' פקודי (דר"כ ע"ב) בענין מזמור שיר ליום השבת טוב להודות כו' לכן נאמר בשבת ויכל אלהים וכתיב אח"כ ביום עשות הוי' אלהים כו'. והנה עד"ז הוא ג"כ ענין עסק התורה לשמה כי אורייתא מחכמה נפקת ולכן על ידי אתערותא דלתתא כל העוסק בתורה למטה לשמה הקב"ה שהוא ז"א קורא ושונה כנגדו שהוא ענין המשכת מוחין לז"א מעצמיות מוחין דאבא כו' שלמעלה מעלה מהארת החכמה המתלבשת במדות ע"י שם אלקים להנהגת העולמות וחיותן כו' שהוא רק בחי' צמצום ולכן הן נק' אין וכלא חשיב לגבי עצמיות המוחין דאבא כנ"ל (ועיין בזהר ויקרא) (די"ג ע"א) שעל עסק התורה נאמר שאו ידיכם קדש וברכו את הוי'. את תברך לקב"ה כו' והיינו כנ"ל שממשיכים לז"א הנק' הקדוש ב"ה מבחי' אור אבא שהוא בחי' קדש העליון ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה וגם בענין כי אל דעות הנה התורה היא המשכת דעת עליון וכנודע שהתורה נק' תורת אמת כו' שממשיכים בז"א ע"י עסק התורה.

ועוד פי' לשמה לשם ה"א להמשיך הארה היוצא מיסוד דאבא להמתיק דיני לאה כמ"ש בפע"ח שער י"ז ריש שער הנהגת הלימוד והיינו ע"י הלימוד בעיון ובהעמקה כי לאה היא בחי' אותיות המחשבה מל' דתבונה תחתית המדרגה דתבונה והתגלותה בחי' אותיוך המגלים כל דבר ולכן נק' דינים וגבורות מחמת שהם מגבילים השכל לבלתי יתפשט בלי גבול וגם הם לבדם אין בהם שום שכל והראיה שיוכל לחשוב אותיות מבלי שיודע השכל שבהם והנה ידוע שמוחין שבעולם התחתון הוא בחי' אותיות לגבי עולם העליון וכמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא גבי כאשר דברת לאמר וכשלומד תורה אף שהוא מבין אך שהוא שלא בעיון הוא נק' בחי' אותיות ואין בו התגלות כ"כ וכדי להמתיק דיני לאה להביא מוחין בתוך האותיות צריך להמשיך הארה מיסוד אבא הענין ידוע שמוח העיון ומוח הזכרון הוא בחי' חכמה שלמעלה מהבינה ונקרי' משכיל שמשם בא השכל

וצריך ללמוד בעיון עד שיומשך שכל מבחי' חכמה שבו מה שהיה תחלה צפון ונעלם ונעשו מוחין להאותיות ונמתקו דיני לאה ונעשה כן בכל העולמות מוחין להאותיות.
ולכן עיקר ההמשכה צ"ל מבחי' חכמה יסוד אבא כי בחכמה שורה אור א"ס ע"ד מ"ש דבאצי' איהו וגרמוהי חד משא"כ בבי"ע הוא ע"י מסך מבדיל דהיינו ע"י התלבשות גמור דרך הבינה דאצילות ואף שבאצילות מאיר ג"כ ע"י החכמה כולם בחכמה עשית מ"מ חכמה דא"ק המלובשת בחכמה דאצילות (ע' ע"ח שמ"ז פ"ג) אינו נק' מסך כלל שאינו מסתיר ומעלים אור א"ס ב"ה מפני שהוא בחי' אין והחכמה מאין תמצא כח מ"ה ולכן ניצוץ אלקות שבכל א' ואי' מישראל הוא מלובש בבחי' חכמה שבו מחמת דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ולכן אינו יכול להתלבש אלא בבחי' חכמה כמ"ש בסש"ב פי"ח.
והנה איתא בפע"ח שי"ז פ"ב בפי' ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת והנה אשה שוכבת מרגלותיו כו' ולכן ויחרד האיש כו' והיינו לפי שנדחית רחל למטה ולאה היא דינים וגבורות ולכן נשתבחו אותם העוסקים בתורה אחר חצות שעי"ז ממשיך האור לזו"נ דהיינו לבחי' רחל לתקנה לעליית שחרית וכמ"ש בזהר אמור (ד"צ ע"א) וגם שאז נמתקים דיני לאה עיין בזהר הרקיע פ' בא (בדף ל"ז ע"ב) ועיין בפי' הרמ"ז בפ' אמור שם ידוע כו' אבל העיקר כו':
ב **אך** כיצד יגיע לבחינה זו להיות ע"י עסקו בתורה המשכת עצמיות חכמה עילאה הנה לזה צריך להמשיך מבחי' יותר גבוה מבחי' ח"ע דאצילות עד שמחמתו יומשכו מוחין דאבא למטה לז"א וכמו עד"מ הרב שצריך להסביר לתלמידו איזה שכל עמוק שמוכרח להיות שכלו בעצמו גדול יותר הרבה וגם בשעת ההשפעה מוכרח לעורר עצמיות שכלו להתייעץ איך להשפיע השכל העמוק להתלמיד שהוא קטן הרבה מהרב כו' ועד"ז יובן גם כאן בהנמשל שכדי להיות המשכת ח"ע בהמדות צ"ל מקור ההמשכה מלמעלה מהחכמה וזהו ענין אריתי מורי עם בשמי. כי הנה הריח הוא מחוטם וטעם הוא בפה וחיך. הרי הריח גבוה יותר במדרגה שהחוטם יותר נעלה.
וז"ש ותהלתי אחטם לך וגם אנו רואים בחוש שהטעם הוא ע"י לעיסת המאכל ואז דייקא טועם החיך והגרון וגם כשהחיך טועם שוב אינו ראוי למאכלך. משא"כ כל זה בריח שתיכף ומיד מגיע לו הריח וגם כשהוא שלם ולכן אין הדבר כלה שחוזר ומריח כמה פעמי' וכך למעלה טעמים בחכמ' גבי טנת"א שהיא ראשית האצילות משא"כ הריח הוא למעלה מאצילות חוטמא דעתיק (כמ"ש באדרא דק"ל ע"ב) (ופי' דכמו עד"מ הריח הוא בחי' מקיף משא"כ הטעם הוא בחי' פנימי ולכן הריח הוא קצת בחי' נצחי שלא יפסק ויכלה כמו שיכלה הטעם שכשהחיך טועם שוב אינו ראוי למאכל שלפי

שהטעם הוא בחי' פנימי הוא מוגבל ומצומצם יותר מן הריח. וכך למעלה שבאצילות הוא התלבשות האורות בכלים שהכלים מגבילים האור אבל בחי' עתיק הוא למעלה מהכלים ונק' א"ס לגבי האצילות כנודע וזהו ענין לבעל החוטם אני מתפלל כו' ובפי' הספי"ד לתלמיד האריז"ל) (פי"א דק"ח ע"א) כתב כי אוירא שע"ג קרומא דמחפיא על מו"ס ממשיך דרך החוטם (וע' בי"ד סי' ל"א ס"ג ושם ס"ט ט"ו בשם שבילי אמונה) וא"כ מובן שע"י החוטם עולה הריח למעלה מעלה גם ממו"ס וזהו ענין שהנשמה נהנית ממנו עפמ"ש בע"ח שער א"א ספ"ז שבאוירא מאיר הדעת דע"י והוא נשמה דא"א וע' מזה בביאור דפ' ציצית ועמ"ש מענין זה דריח בד"ה אלה מסעי כו' בענין ירדן יריחו ובד"ה וישלח יהושע מן השטים כו'.

וזהו וירח את ריח בגדיו לבושים שהוא מקיף וגם בגדיו לשון בוגדיו כמ"ש במדרש שהוא מן ההיפוך כמשל דברים החריפים כשממתיקים אותם נעשים מוטעמים ביותר כך ע"י המתקת הגבורות נעשה הריח כי הגבורות שרשן גבוה משבירת הכלים עקודים נקודים כו' והיינו על ידי תיקון שם מ"ה כו' (ועמ"ש מזה בפ' תולדות ע"פ ראה ריח בני כו') ועד"ז נאמר לע"ל על יצחק כי אתה אבינו שכעת הוא מדת הדין ואח"כ נמתק ע"י ישראל כו' (וע' בלק"ת בישעי' ע"פ ולא בכסף תגאלו כו') ומורי. הוא סור מרע. ובשמי. הוא ועשה טוב כו'. (וע' מ"ש בד"ה ויושט המלך לאסתר מענין ששה חדשים בשמן המור וששה חדשים בבשמים כו' ועוד מענין מור בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא) (ולקמן) ובד"ה נשא את ראש בני גרשון. גבי ענין מררי:

אכלתי יערי עם דבשי. יערי כל עץ נחמד כו' מלאכים שהנשמות מקבלים מהם ביוצר אור ובאהבה כו' כמשל אימת המלך מפני שרואה שרים רבים נופלים ומשתחוים לפניו ואהבתו מפני התקרבותו. כך אהבת עולם אהבתנו חמלה גדולה ויתירה כו' וקרבתנו לשמך הגדול ישראל עלו במחשבה והמלאכי' מרוח פיו כו' והכל כמשל האכיל' שמחיה את האדם וגם המאכל יש לו תיקון ועלייה ע"י האדם שמדומם צומח חי נכלל בבחי' אדם כך הנה הנשמות מקבלים מהמלאכים ומ"מ ע"י"ז גם המלאכים מתתקנים ונק' עבודה שמתעלים ג"כ בבחי' מ"ן ברחם הנוק' ע"י הנשמות ונמשך מ"ד ומברר את המ"ן והיו לבשר אחד. (ועיין בהרמ"ז בזהר פרשה אמור ד"צ ע"א בד"ה מאן ביתה ונפקדים בתוך יסודה כו' ע"ש):

שתיתי יייני עם חלבי. ייני מוחין דאימא. חלבי מוחין דאבא המלובשי' במוחין דאימא (כעין מ"ש במ"א בפי' מקרא קדש) והיינו מוחין ליניקה לגדל הולד כי ז"א כשהוא בבחי' עיבור הוא תלת כלילן גו תלת. ואח"כ בחי' לידה. ואח"כ בחי' יניקה שהמדות דז"א

מקבלים מחו"ב ועי"ז מתגדלים איבריו בבחי' ע"ס כו' אך אינו פרצוף אבא עצמו רק המלובשים בז"א ממש (ועמ"ש מזה בד"ה ע"פ השמים מספרים) ואינו מוחין דאימא. והכל שתיתי ייני עם חלבי שנבלע במקורו למעלה כו' (ועמ"ש במ"א בביאור מאמר הזהר פי' שלח) (דקע"א ע"א) ומסגיאו חלבא דיניק כו' איך ע"י המשכת החלב במדות דז"א שעי"ז מתגדלים המדות ומתכללים להיות החסד כלול מע"ס עד"מ עי"ז נשפע ג"כ למטה בבי"ע רבוי ההשפעות מבחי' החסד כו' ועמ"ש מענין חלב בפי' שלח בד"ה ויאמרו כו' טובה הארץ גבי פי' זבת חלב ודבש ובפי' ויחי ע"פ ולבן שנים מחלב. ובפי' תרומה בד"ה מי יתנך כו'. ובד"ה וארא אל אברהם כו' גבי פי' באל שדי מלשון ברכות שדים כו' ושם נת' ענין עיבור ולידה ויניקה בעבודת ה' ועיין בפרדס בערכי הכינויים ערך חלב ובשער ח' פ"ו ובזהר משפטים (דקכ"ב ע"ב) בענין רחוצות בחלב ובאדרא רבא דקל"ו ע"ב:

אכלו רעים. נשמות ישראל נקראו רעים לז"א כמ"ש למען אחי ורעי והענין הוא כי למוד התורה לשמה להמשיך אור א"ס ב"ה למטה. תורתו אומנתו פטור מתפלה. מפני שהוא המשיך אור א"ס ב"ה ממש. כי ואהיה אצלו אמון כו' ושעשועי את בני אדם שהם טעמי מצות שהם בחכמה וחכמה הוא עדן שהוא תענוג הגם שלא נתגלה למטה וזהו ודברי ממש אשר שמתי בפיך ונמצא אור אס ב"ה שוה ממש למטה בנפש כמו למעלה ובכל בי"ע בכולם נמשך אור א"ס בה עד למטה בנפש האדם ומעורר ע"י אתעדל"ת התלבשו' אא"ס ב"ה בחכמה כי כולם בחכמה עשית ולכן גם נשמות דצדיקים הם כמו רעים דלעילא:

שתו ושכרו דודים. פי' דודים הם זו"נ כמ"ש בזהר (ויקרא דף ד' ע"א) והיינו לפי שיחודם הוא לעתים ואינן בבחי' רעים דלא מתפרשין ולכן הם בבחי' צמאון שהצמאון מיסוד האש כלתה נפשי. ולרוות הצמאון שתו מים הוי כל צמא לכו למים (ועמ"ש בד"ה והי' מספר בנ"י) ואעפ"כ אח"כ ושכרו לעורר גבורות דאימא יין המשמח שנעשה חסדים למטה אשר ברא ששון ושמחה שהוא בחי' יין. משא"כ גבורות דזו"נ שמשם יוכל להיות יניקת החיצונים לפי שהם גבורות דלתתא וכמו בחי' רשפי אש. ע"ז אמר כל צמא לכו למים כו' אבל בחי' יין הוא בחי' שמחת הנפש בה' ועמ"ש בד"ה אסרי לגפן שהוא בחי' חמר חוורין עתיק כו'. אך עכ"ז זהו שייך בבחי' דודים משא"כ לעילא בבחי' רעים הוא בחי' שמן דבחד קטירא אתקטרנא הוינא אכלו רעים אכילה הוא הבלעה במקורו ולכן גם נשמות ישראל כמו רעים דלעילא ועמ"ש מענין מעלת השמן על בחי' יין בד"ה צאינה וראינה כו' בזהר פי' פסוק באתי לגני כו' (ח"א קס"ד סע"א דרל"ט ע"ב דרמ"ח א' ח"ג

ד"ג ע"ב ד"ד ע"א דרכ"ו א' ב'. וע"ש דר"מ ע"ב דרמ"א א' וסע"ב דרמ"ב א' דרמ"ד א'). (ועמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר פ' בראשית) (דכ"ז ע"ב) ע"פ אעשה לו עזר כנגדו דא משנה אתתא דההוא נער כו' מענין בפלגות לילא קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקייא בג"ע שאז נמשך הגילוי מעצמיות ח"ע כו' וכן משמע בזהר פ' בא (דל"ו ע"ב) דאיתא התם בשעתא דקב"ה אתחזי על גנתא כל גנתא אתכנש ולא מתפרש מעדן כו' והיינו דההמשכה הקצובה בג"ע הוא מבחי' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. אבל בשעתא דקב"ה אתחזי על גנתא נמשך בגנתא מעצמיות בחי' עדן ממש שלמעלה מבחי' ומדרגת ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו' וזהו כענין משנ"ת בד"ה ששים המה מלכות יתרון בחי' ומעין מבית ה' יצא על בחי' ונהר יוצא כו' ע"ש באריכות וע"ד שנת' במ"א בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו יתרון בחי' מוחין דאבא על מוחין דאימא. ואפשר שזהו ענין מעין גנים. מעין דוקא. וע"ש עוד בזהר פ' בא (דל"ו ע"א) ר' שמעון אמר בשעתא דאתפליג ליליא כו' ובפי' הרמ"ז שם. ועיין בזהר הרקיע פ' ויקרא (בדף י"ג) בד"ה שאו ידיכם כו' שבחצות הלילה נעשה זיווג או"א ליתן מוחין כו' ועיין מזה בפע"ח שער ק"ש שעל המטה ספי"ו ופרק י"א בד"ה ליקוטים. ועיין מק"מ רפ צו (בדף כ"ו ע"ב). ועיין בזהר הרקיע פ' ויחי בפי' מ"ש בתוספתא שבזהר פ' ויחי שם (דרל"ב סע"א) שרגא דדליק אתחזי בליליא ביממא אסתתרת כו' ע"ש. ועמ"ש בד"ה להבין ענין משמח חתן בפ' צו פי' וענין כשמחך יצירך בגן עדן מקדם כו' ועמ"ש בד"ה וילקט יוסף בענין האי אור זרע ליה קוב"ה בגנתא כו' ע"ש:

פרק כו

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי כו'. וברבות בשה"ש אני ישנה מן הקץ ובזהר פ' אמור (צ"ה ע"א) אני ישנה בגלותא והענין כי הנה הגלות דומה לשינה כמו שהשינה הוא ע"י שנתסם מראה עיניו. כך הנה בגלות נאמר אותותינו לא ראינו פי' אותותינו כמו אותיותינו דהיינו אותיות התורה והתפלה כי הנה כתיב (ישעיה מ"ה י"א) האותיות שאלוני על בני ועל פועל ידי תצוני. והענין הוא כי הנה אותיות הוא מלשון אתא בקר שהן המביאות והממשיכות אור א"ס ב"ה מההעלם אל הגילוי להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש בנפש האדם למטה שלכן נקראו האותיות בשם סוסים כמ"ש במ"ת כי תרכב על סוסיך כו' שהן אותיות התורה ונמשלו כמו סוס לגבי רוכבו שכשם שהסוס רץ ומוליך את הרוכב למקום שאין הרוכב מגיע לשם מצד טבעו בעצמו כך האותיות הן כסוס לגבי רוכבו הוא אור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא למעלה מעלה מגדר ההשתלשלות והתלבשות המדרגות ולית מחשבה תפיסא בי' שאינו מתלבש כלל בירידת והשתלשלות

סדר המדרגות כ"א ע"י שנתפס ומתלבש באותיות התורה (ועמ"ש בד"ה ויאמר משה אכלוהו היום ובד"ה נר חנוכה כו' מזוזה מימין ובד"ה לריח שמניך ועי' בע"ה שער א' פ"ד) וזהו האותיות שאלוני על בני כו' האותיות עצמן הן הן המשכות על בני שבאותיות התורה והתפלה נשמך גילוי זה בנפש האדם למטה להיותה משכלת ומתבוננת בגדולת א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף ואין ערוך אליו כו'.

וכולא קמי' כלא ממש ואי לזאת תכלה אליו הנפש בבחי' ביטול ממש להיות גילוי אור א"ס ב"ה למטה כמו למעלה. אך בגלות אותותינו לא ראינו שאינו נראה ונגלה גילוי אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בבחי' גילוי ממש בעולם כמו שיהי' לעתיד כי עין בעין יראו כו' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו'. אך מ"מ ולבי ער ופי' בזהר ולבי דא קוב"ה וכ"כ ברבות בשה"ש גבי ולבי ער איכן מצינו שנק' הקב"ה לבן של ישראל מן הדין קרא דכתיב צור לבבי וחלקי אלקים לעולם.

וזהו לבבתני אחותי כלה. ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ והיינו שהלב הוא חיות כל האברים שבו משכן הדם הוא הנפש המחיה את כל הגוף כך הקבה הוא הוא חיינו ואתה מחיה את כולם. אך להבין למה נקרא עד"מ בשם לב דוקא ולא בשם מוח עד"מ שהרי גם המוח הוא משפיע החיות לכללות הגוף דתלת שליטין אינון מוחא ולבא וכבדא אך אינו דומה סיבוב והילוך השפעת החיות שמן הלב לאברים להילוך ההשפעה שמן המוח לאברים כי הנה על הלב נאמר כל הנחלים הולכים אל הים כו'.

ובמקום שהם הולכים שם הם שבים ללכת שנמשך הדם מכל האברים אל הלב וחוזר מן הלב ונמשך לכל האברים. וגם הנה השפעת החיות שמן הלב לאברים הוא מן הדם שהוא הנפש והדם מתהווה מן המאכל שמתעכל ונעשה דם הנפש ממש.

והנה תחלת בישול המאכל הוא בכבד ששם נעשה דם ומתברר ומהמובחר שולח ללב ואזי נסגר הדם בתוך הלב ואח"כ נפתח הלב ע"י כח ההמשכה שנמשך מן המוח ופותח את הלב להמשיך הדם בכל האברים ולכן הלב דופק תמיד שמחמת סגירה ופתיחה הנל שהן תמיד כי תמיד מתרר ונשלח דם חדש מן הכבד אל הלב ונסגר ואח"כ נמשך כח מן המוח ופותחו ולכן הוא רצוא ושוב תמיד בבחי' סגירה ופתיחה וזהו הדפק שדופק הלב תמיד מחמת זה נמצא שהשפעת החיות שמן הלב לאברים מדם הנפש שבו היינו מה שמקבל החיות מן הכבד שאותו הדם נסגר בתוכו ואח"כ נפתח כו'. משא"כ המשכת החיות שמן המוח לאברים היא המשכה והשפעה לבדה ובזה יובן מה שהקב"ה נקרא עד"מ בשם לב דוקא כי כל השפעות החיות שמשפיע לברואיו באתעדל"ת דוקא תליא מילתא כנודע.

ואתעדל"ת זו הוא מ"ש ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ואהבת הוא מלשון אבה דהיינו ראותא דליבא בחשיקה וחפיצה שיהי' כל רצונו וחפצו להיות הוי' הוא אור א"ס ב"ה ממש בבחי' אלקיך דהיינו בגילוי הנפש כאלו הוא לנוכח ורצון וחפץ זה יהי' בכל לבבך ובכל נפשך שלא יהי' רצון וחפץ אחר זולתו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו'.

וכל צרכי עוה"ז שצריך האדם להשתמש בהם לחיי גופו יהיו בע"כ וכמאן דשדי בתר כתפוי כי בע"כ אתה חי ולא מחפץ האמיתי. וזהו לא חפצתי כו' שיש הפרש בין חפץ לרצון שרצון נקרא מי שרוצה הדבר אף שלא מרצונו וחפצו האמיתי ואף מי שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני נקרא רצון אצלו שרוצה מ"מ אבל חפץ נק' חפץ ורצון האמיתי דהיינו שיש לו חפץ ותשוקה מחמת שמוצא קורת רוח ותענוג באותו הדבר שרוצה וע"ז נאמר ועמך לא חפצתי בלשון חפץ ולא בלשון רצון שכל חפצו וכל ישעו יהי' רק לדבקה בו ית' שהוא מקור החיים ומקור התענוגים ועמ"ש בפי' וכל גבולך לאבני חפץ בד"ה ושמתי כדכד וע"ז אומרים באמת ויציב ואהוב וחביב ונחמד ונעים כו' הדבר הזה והיינו הדבר הזה שבק"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך והיו הדברים האלה כו'.

והנה באתערותא דלתתא זו אתעדל"ע גילוי פנימיות רצונו ית' וחפצו האמיתי להיות המשכת התורה והמצות וכמ"ש ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל ונמשך בהן עונג העליון כמאמר אשר קדשנו במצותיו אשר הוא מלשון באשרי כי אשרוני בנות שהוא לשון שבח והילול ע"ד וטוב ויפה הנאמר באמת ויציב ואהוב וחביב ונחמד ונעים כו'. שנמשך עונג העליון מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא מקור חיי החיים מקור התענוגים להתלבש בתורה ומצות שלפנינו הנגלות לנו המלובשות בענינים גשמיים אשר כח זה להיות המשכה זו שלמעלה מעלה מן ההשתלשלות יורדת ומתלבשת למטה מטה באתעדל"ת זו תליא (ועמ"ש ג"כ מזה בביאור ע"פ יונתי בפי' כי קולך ערב ומראך נאוה ובד"ה ואהיה אצלו אמון בפי' ואהיה שעשועים יום יום ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן ובפסוק וזכרתם את כל מצות ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש בפי' כי תהיו אתם ארץ חפץ כו') ולכן אמרו רז"ל שבתחלה יקבל עליו עול מלכות שמים ואח"כ עול מצות כי א"א לקבל עול מצות ולהיות נמשך בהן עונג העליון ב"ה כ"א ע"י קבלת עול מלכות שמים תחלה והיינו ואהבת שבפי' רעשונה.

ועמ"ש מזה בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב והנה על בחי' אתעדל"ת ועתעדל"ע זו נאמר ולבי ער כי הגם שאני ישנה בגלותא שאותותינו לא ראינו כנ"ל מ"מ אף בגלותנו לא עזבנו ה' מבחי' רעותא דליבא בחי' רצון ותשוקה שיש בכל נפש מישראל לעורר את האהבה

עד שתחפץ להתפשט מלבושים שבנוגה ובאתעדל"ת זו נמשכה אתעדל"ע המשכת עונג העליון בתומ"צ אלא שהן בבחי' העלם ולא בגילוי.

וזהו אותותינו לא ראינו לא ראינו דייקא שאינו נראה ונגלה לעיני בשר עין בעין ממש. אבל מ"מ אותותינו קיימות שהן אותיותינו דהיינו אותיות התורה ותפלה הנמשכות למטה מאור א"ס ב"ה. וע"ז נאמר לעושה נפלאות גדולות לבדו שממשיך נפלאות גדולות תמיד אלא שהן בבחי' לבדו דהיינו בבחי' העלם כי תפלה במקום קרבנות תקנום רק שע"י הקרבנות אשה ריח ניחוח להי' היה ע"י גילוי שכינה ממש בבהמ"ק והיה אש יורד מלמעלה אריה דאכיל קורבנין משא"כ ע"י התפלה נעשה המשכה זו בבחי' העלם ועמ"ש מזה סד"ה צו את בנ"ט ואמרת אליהם את קרבני כו' אבל מ"מ גם ע"י התפלה מתעלה הנפש לאשתאבא בגופא דמלכא ולהמשיך משם חיים וחסד שפע אור א"ס ב"ה הנעלם ומתלבש באותיות התורה והתפלה ולא עוד אלא שקול דודי דופק הוא על היד והיינו הארה והמשכה בבחי' חיצוניות שהוא חיצונית ההארה מן הלב שכמו שנמשך בדפיקא דליבא בבחי' פנימיות כך מתראה המשכה זו בבחי' חיצוניות דפיקא על היד והנה בבחי' פנימיות בדפיקא דליבא נמשכו המשכת התורה והמצות ויקם עדות ביעקב כו' ובבחי' חיצוניות הן המשכות חסדי ה' עמנו תמיד כעל כל אשר גמלנו לעושה נפלאות גדולות וגו' נותן לחם לכל בשר כו' הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד כו' וזהו ענין דפ"ק אותיות פק"ד שמזה נמשך להיות וה' פקד את שרה פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים ועמ"ש ע"פ אלה פקודי כו' אשר פקד ע"פ משה:

ב **והנה** על התעוררות בחי' רעותא דליבא זו אמר הכתוב פתחי לי אחותי רעיתי אחותי היא האהבה הטבעית המסותרת בלב כ"י ובנפשם האלקי' שטבע זו היא מחמת מקור חוצבה ושרשה שהיא חלק אלוה ממעל ממש כי חלק ה' עמו ולכן נקרא אהבה הטבעית זו בשם אחותי שהיא כאהבת אח ואחות שאהבתם היא בטבעם מחמת תולדותם. ואמר פתחי לי שאהבה זו צריך לפתוח ולהוציאה ממסגר ומאסר הגוף והנפש הבהמית ע"י בחי' רעותא דלבא לעורר את האהבה כו' וכנ"ל (ועוד נתק ענין אחותי בד"ה כי תבאו אל הארץ בפ' בהר וענין רעיתי נת' שם באופן אחר) ורעיתי פי' פרנסתי ע"ד מארז"ל ישראל מפרנסין כו' ועמ"ש רועה ישראל האזינה כו' שהקב"ה כביכול רועה וניזון מישראל שישראל עושין לו מרעה ומזון. וכמ"ש אכלתי יערי עם דבשי דקאי על ק"ש וברכתויה (כמ"ש פ' פנחס דרכ"ו ע"ב) יערי אלו המלאכים כי שרפים עומדים נקר' עצי שטים עומדים וכולם עומדים ביראה כו'. והיינו מה שאומרים בברכת יוצר איך שהמלאכים מקדישים כו' והאופנים ברעש גדול כו' שתשוקתם וחפצם להתכלל באור ה' א"ס ב"ה

ובטלים אליו יתי שביטול והתכללות זה נקרא בשם אכילה כמו המאכל עד״מ שנבלע באברים באברים ומתאחד עם דם הנפש.
ודבשי אלו הנשמות שהם פירות היער ויש בהם מתיקות ותענוג מהעז יצא מתוק ארץ זבת חלב ודבש כוי. והיינו מה שאומרים בק״ש שמע ישראל דקאי על הניצוץ אלקות ורמ״ח תיבין דק״ש כנגד רמ״ח אברי האדם שיהיו רמ״ח אברי האדם בטלין ונכללים באדם העליון ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כוי.
ונקרא בחיי זאת בזוה״ק לאשתאבא בגופא דמלכא דהיינו להיות בבחיי ביטול והתכללות ממש באור הי א״ס ב״ה כמו המאכל שנעשה ממנו דם שמתאחד עם דם הנפש ממש. וכך יהיו כל כחותיו רק להי לבדו וכמ״ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כוי וכל כחות הנפש הבהמיות כח המתאוה כוי יהיו בבחיי אתכפייא ואתהפכא כוי.
ואזי תשוב הנפש לאלקים ותתהפך לבחיי אלקוי ממש עד שלא יהיה לה חיות ותענוג אחר זולת להי לבדו והוא הבאה מחמת ההתבוננות נפש המשכלת שמתבוננת בגדולת א״ס ב״ה אשר אין ערוך אליו יתי וכולא קמיה כלא חשיבא וכטפה מים בים האוקיינוס ואי לזאת תבטל הנפש במציאות אליו יתי וישליך מנגד כל החיות וכל התענוגים אשר לא להי המה לדבקה בו לבדו יתי באור א״ס ב״ה ממש מקור החיים ומקור התענוגים בלי שום תערובות זר ופניות דלגרמיה כוי רק בבחיי ביטול והתכללות באלקות ממש.
והנה כמו שהמאכל המתעכל ונעשה דם הוא המתאחד עם דם הנפש ומחבר ומקשר השראת נפש בגוף לתת לו חיים כך ע״י אתעדל״ת בבחיי ביטול והתכללות עד שתתהפך לבחיי אלקות ממש נמשך חיות ואור א״ס ב״ה כביכול להתחבר ולהתקשר בבחיי גופא הן הם מדותיו יתי כמ״ש בזהר וכמה גופין תקינת לון כוי חסד דרועא ימינא גבורה כוי שמדות חסדו וגבורותיו יתי הן בבחיי גוף לגבי הנשמה הוא אור א״ס ב״ה בעצמו ובכבודו דלאו מכל אלין מדות כלל כוי.
ואפיי בחכמה עילאה כתיב כולם בחכמה עשית שנחשבת כעשייה גשמיות. וכמ״ש כי אמרתי עולם חסד יבנה שהחסד צריך להיות נבנה ומתהווה להיות התלבשות אור א״ס ב״ה במדת החסד וכן בשאר המדות ובחכמה (ועמש״ל מזה בד״ה לסוסתי) ובנין זה הוא מאתעדל״ת זו שהיא בבחיי ביטול והתכללות ממש שכמו שא״א להיות התקשרות הנפש עם הגוף מן המאכל עד שמתעכל ונעשה דם שמתאחד עם דם הנפש ממש. כך א״א להיות המשכות החיות מאא״ס ב״ה ולהיות התלבשות אור א״ס ב״ה בחכמה ובחסד מחמת אתערותא דלתתא כ״א שתהיה בבחיי ביטול והתכללות ממש עד שתשוב הנפש בבחיי אלקות ממש כנ״ל:

אך להבין הטעם לכל זה מאין הוא הכח הזה לנפש המלובשת בגוף לאתעדל"ת כזו להתאחד עם אלקות ולהמשיך חיות ואור א"ס ב"ה במדותיו הקדושות יובן בביאור הטעם שהמאכל הגשמי שהוא מדצ"ח שהם למטה ממדרגת האדם שהוא מדבר ועליו יחיה האדם אלא היינו מפני שעל כל מוצא פי ה' שבמאכל יחיה האדם והמוצא פי ה' הוא הוא המחייהו. אך הנה האדם יש בו ג"כ מוצא פי ה' ולמה צריך עוד למוצא פי' ה' שבמאכל. אך הענין הוא דכתיב אחור וקדם צרתני אחור למע"ב כו' ולכן המוצא פי ה' שבמאכל הוא ממדגות עליונות וגבוהות יותר ולזאת יש בו כח להמשיך המשכות חיות נפש האדם והתקשרותה ותהלבשותה בגוף.

והנה כמו שהוא במשל שהמאכל הגשמי מחיה את האדם ומחבר נפש האדם בגופו מפני מוצא פי' ה' שבו כך הוא בנמשל באתערותא דלתתא זו בבחי' ביטול והתכללות שנקרא בשם אכילה למעלה שממשיך חיות ואור א"ס ב"ה להתלבש בבחי' גופא חסד דרועא ימינא גבורה כו' הוא מפני מוצא פי' ה' הוא כח וחיות אלקות שיש לישראל בשרשם שהוא ממדרגות עליונות שבאור א"ס ב"ה כי ישראל עלה במחשבה.

ופי' עלה במחשבה כי יש ג' מיני מחשבות כמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם לשון רבים מחשבה שבמחשבה דהיינו שחושב מחשבת שכל והבנה ודבר שצריך בו עיון הלב. ודבור שבמחשבה שחושב דברים בעלמא שאין בהם רק צירופי אותיות ואין מלובש בהם שום שכל והבנה. ומעשה שבמחשבה הוא כח המדמה שהוא רק דמיון לכל מה שרואה במעשה גשמיות ובפועל ממש. ועלה במחשבה היינו מחשבה שבמחשבה שהיא מחשבה עליונה (ועמ"ש ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם ובד"ה יונתי בחגוי הסלע. ובד"ה אם בחקתי תלכו ועמ"ש מענין ב' בחי' שבמחשבה בד"ה שובה ישראל עד) ושרש התהוות העולמות והתלבשות אור א"ס ב"ה בבחי' חכמה וחסד הוא מבחי' דבור ואמירה שבמחשבה כמ"ש כי אמרתי עולם כו' ויאמר אלקים יהי אור כו' והן הן צירופי אותיות נמשכות מאור א"ס ב"ה להאציל כלים די"ס כמבואר במ"א ולכן יש כח בשרש נש"י שהוא מבחי' מחשבה שבמחשבה להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה ע"י שבטל ונכלל ממש באלקות באתעדל"ת זו והוא הוא בבחי' המאכל שמתעכל ונהפך לדם הנפש וממשיך חיות כו'. וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה שהחסד נבנה ע"י כי אמרתי אמירה בלב שלי שישראל עלה במחשבה (ועמ"ש מזה לעיל בד"ה לסוסתי וע' בפי' הרמ"ז בפי' תולדות בדף קל"ה על ענין בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר אחד יכול להבראות כו' ע"ש) ופי' כי אמרתי עולם שהאמירה באה לבחי' עולם בעשרה מאמרות שנברא העולם יהי אור יהי רקיע כו'. ומזה נמשך חיות העולמות בפנימיות

ובחיצוניות. בפנימיות ויקם עדות ביעקב כו' ובחיצוניות קול דודי דופק אותיות פק"ד פקד פקדתי כו'. וזהו האותיות שאלוני על בני ועל פועל ידי תצוני על בני בבחי' פנימיות ועל פועל ידי בבחי' חיצוניות:

ג **והנה** באתערותא דלתתא זו שע"י בחי' פתחי לי אחותי רעיתי יעלה ויבא ויגיע למדרגה יותר עליונה הוא בחי' יונתי והוא בחי' עיניך יונים כמו זוג יונים שמסתכלים תמיד זה בזה ונהנים בראייתם זע"ז.

ולא זזה חיבתם מלהסתכל זה בזה. כך יהיה האדם בבחי' זו שהוא בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא לאסתכלא תדיר. ועל זה נאמר עיני האדם לא תשבענה. פי' עיני האדם הוא האדם הגדול בענקים זה אברהם אבינו שעליו נאמר הלוך ונסוע תדיר בלי הפסק תמיד הלוך ונסוע ממדרגה למדרגה עד הנגבה שנקרא אברהם אוהבי ותמיד לא זזה חיבתו להמקום ב"ה. ולכן אמרו רז"ל בכל יום יהיה בעיניך דברי תורה כחדשים שלא שבעתם העין. (ועמ"ש בפ' בחקתי בפי' ואכלתם ולא תשבעו) והיינו מחמת התבוננותו בגדולת א"ס ב"ה שאין לו סוף כו'. ואין ערוך עליו יתי' דכולא קמיה כלא כו' וכטפה מים אוקיינוס כו' והוא המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב מאין ליש ממש והתחדשות זו היא רק הארה בעלמא הודו וזיוו של שמו על ארץ כו' שהזיו מתחדש מאין ממש מאין תמיד ותמיד הוא מתחדש ולזאת וקדושים בכל יום יהללוך סלה קדושים אלו הנשמות שלמעלה בכל יום תמיד יהללוך סלה בלי הפסק ממדרגה למדרגה עד רום המעלות למעלה עד אין קץ וסוף ולמטה עד אין תכלית.

ואי לזאת לא תשבע עין מלראות ולאסתכלא ביקרא דמלכא תדיר ולהיות שש ועלז בה בראיה זו ולהתענג על ה' הוא אור א"ס ב"ה המתגלה בנפשו המשכלת שהיא קרבת ה' ממש וצדיק באמונתו זו יחיה כו' כמ"ש בסש"ב פל"ג.

ובאתערותא דלתתא זו אתעדל"ע כך ממש עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו ע"י עיני תמיד אל ה' כו' ומזה נמשך עוד בעילוי אחר עילוי עד שיהיה בבחי' תמתי שארז"ל ברבות בשה"ש תמתי תאומתי שכנס"י הם תאומתו של המקום ב"ה שהקב"ה נקרא בשם חתן וכנס"י בשם כלה המזדווגת להחתן ונעשית לו תאומתו ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שנקרא תמתי מלשון שלימות שהיא משלמת אותו יתי' כביכול להיות נקרא בשם תם ושלם ובלעדי כנס"י אין לו תמות ושלימות אמיתי כביכול כי דכר בלא נוקבא נקרא פלג גופא (ע' בזהר ויקרא ד"ז ע"ב). ועל זה אמרו רז"ל ע"פ ועשיתם אתם אתם כתיב מעלה אני עליכם כאילו עשאוני כו'. וביאור ענין זה דלכאורה אינו מובן איך שייך עשיי' כלפי מעלה. אך הענין הוא כי שלימות הבורא מה שנקרא רחום וחנון ארך אפים וכו' לא

בא לידי גילוי כ״א בהתהוות העולמות והברואים שנמשך ונתלבש אור א״ס ב״ה דלאו מכל מדות כו׳ בבחי׳ מדת החסד ורחום וחנון כו׳.

והמשכה זו באתעדל״ת תליא כנ״ל כי חסד דרועא ימינא ע״י צדקה וחסד שישראל עושין למטה. וגבורה דרועא שמאלא ע״י בחי׳ שמאל דוחה שהוא בחי׳ אתכפייא סט״א נעשה שמאלו תחת לראשי שגורם נשיאת ראש בבחי׳ הסתלקות דאסתלק יקרא דקוב״ה וע״י אתהפכא סט״ע בועשה טוב גורם בחינת וימינו תחבקני הוא בחי׳ ימינו וחסדו של הקב״ה. כמ״ש אהבתי אתכם אמר ה׳ שהיא המקפת את הנפש כאדם החובק את חבירו מאחוריו ומקיפו שאינו מניחו להפרד ממנו כך הוא האהבה הבאה מלמעלה שהיא למעלה מכדי שתוכל נפש האדם שאת ואינה מתלבשת ומתעלמת בתוך הנפש רק שהיא מקפת וסובבת אותה עד שתהא צרורה ומוקפת בצרור החיים את ה׳ ממש לבלתי הפרד ממנו.

וזהו כאלו עשאוני דקאי על עשיית החסד והגבורה שהן בחי׳ כלים ומשכן להשראת אור א״ס ב״ה כי אור בלא כלי אינו אור הנגלה ומושג כלל ואין העולמות יכולים לקבלו והתהוות העולמות הוא כדי להראות גילוי שלימותו ית׳ רחום וחנון כו׳. ולכן עשיית הכלים נחשבת כאלו עשאוני ממש להיות המשכת גילוי שלימותו ית׳ שהוא ע״י התלבשות אור א״ס ב״ה בבחי׳ כלים בחכמה ובחסד ע״י אתעדל״ת של ישראל. (ועמ״ש עוד מענין יונתי תמתי בסמוך בד״ה ששים המה מלכות כו׳):

אך הנה הגורם לכל בחי׳ הללו הוא מ״ש שראשי נמלא טל. והענין הוא דכתיב אהיה כטל לישראל לא כגשמים שנעצרים לפעמים מחמת מעשה התחתונים אבל טל אינו נעצר לעולם אפילו שנים כשני אליהו שאמר אם יהיה טל ומטר כו׳ ואעפ״כ לא פעל אלא עצירת המטר ולא הטל.

והטעם כי הנה יש אתעדל״ע שתלוי באתעדל״ת. ויש אתעדל״ע שאינו תלוי כלל באתעדל״ת כי אתעדל״ע זו היא מדרגה עליונה מאד נעלה באור א״ס ב״ה הסוכ״ע כו׳. שאין אתעדל״ת מגעת לשם ואינה נחשבת שם למאומה וכחשיכה כאורה ומשם יורד הטל. ולכן אין לו מעצור ממעשה התחתונים שאינו מעכבו חטא ועון כלל כי למענו ית׳ יעשה ולפניו כחשיכה כאורה. (ועמ״ש מזה סד״ה האזינו השמים). וזהו שראשי נמלא טל ראשי דוקא דהנה מבואר למעלה בענין ולבי ער שאין דומה ההשפעה והילוך החיות שמהלב אל האיברים להשפעה שמהמוח לאיברים שההמשכה מהלב יש בה העלאה תחלה ואח״כ הוא המשכה משא״כ ההשפעה מהמוח היא המשכה לבדה. ולכן ענין הטל שהוא האתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת נקרא שרשי נמלא טל הוא בחי׳ מוחא

ועיין זח"ג פ' שלח (דקס"א ע"ב) וזהו שארז"ל פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם ורמזו בזה למ"ש בפ"ב דמדות כל השערים שבמקדש היו להם דלתות חוץ משל אולם. והענין הוא כי הנה השערים הם שערי ההשפעה להמשיך חיות ומזון לעולם והדלתות הם לסגור השער כו' (עמ"ש מזה בד"ה והבדילה הפרכת) כי לפעמים השערים נסגרים לפי מעשה התחתונים אבל פתח האולם לא היו בו דלתות שתמיד היה פתוח לפי שהוא רומז להשפעה היוצאת תמיד בלי הפסק ובלי מעצור ממעשה התחתונים שאין אתעדל"ת מגעת עד שם אך זהו דוקא בהשפעה הנשפעת לעוה"ז הגשמי שהיא מושפעת מבחי' חיצוניות של עולמות עליונים אבל בבחי' פנימיות עולמות עליונים צריך להיות תחלה כל האתעדל"ת כולה עד היכן שכחה מגעת ואח"כ דוקא מתגלה ויורדת בבחי' פנימי' עליונה ומאד נעלה מה שאין אתערותא דלתתא מגעת עד שם וזהו שאמרו רז"ל פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם. ולהסביר זה הענין בעבודת ה'. הנה נודע כי ראשית ההשתלשלות הוא מחכמה ולמטה. ומחכמה ולמטה הנה הנפש האלקית היא מתלבשת בגוף ונפש הבהמית וצריך האדם להגביר הנפש האלקית ולהוציאה ממסגר הגוף ונפש הבהמית. אך רצון שבנפש הוא בבחי' רצון עליון שהוא למעלה מההשתלשלות.

וכך רצון זה אינו מתלבש בנפש הבהמית כלל. אך אינו שורה ומתגלה בנפש האדם בבחי' גילוי עד שיעשה כל מה שבכחו והנה אין בכח נפשו להגביר כ"א מחכמה ולמטה דהיינו שי שים עיקר חכמתו בחכמת התורה וכן מדותיו שהוא אהוי"ר כו' יהיו רק לה' לבדו. משא"כ הרצון שהוא בבחי' מקיף ואינו מלובש כלל בנפש אין בכח נפשו לשנותו רק כשיהי' שלימות מחכמה ולמטה כל מה שיש בכח הנפש אזי ממילא יאיר ויתגלה אור הרצון עליון ב"ה ברצון הנפש בבחי' גילוי (וכמשנ"ת לעיל בד"ה צאינה וראינה בפי' עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו ועמ"ש בד"ה כי תצא בפי' מ"ש בזהר מאן דקטיל לחויא יהבין ליה ברתא דמלכא כו'). ובזה יובן פתחו לי כחודה של מחט דהיינו מבחי' ההשתלשלות מחכמה ולמטה שהוא בחי' חודה של מחט לגבי אור א"ס ב"ה הסכ"ע שאין ערוך עליו יתי' כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיו של שמו על ארץ ושמים כו'. ואני אפתח לכם כפתחו של אולם היינו אתערותא דלעילא העליונה שלמעלי' מההשתלשלות ורצון זה הוא הגורם להיות נמשך ממנו רעותא דלבא לעורר את האהבה בבחי' אחותי רעיתי יונתי תמתי מחמת שראשי נמלא טל שהטל שהוא מבחי' רצון העליון בה נמשך ונתלבש בבחי' ראשי היא בחי' חכמה כו' וד"ל (ועיין ברבות ע"פ אני ישנה כו' שמות פ' ב'. ק"כ ב'. ר"פ תרומה. ס"פ פקודי ובשה"ש ע"פ אני ישנה

ובקהלת ע"פ דברתי אני עם לבי באסתר ע"פ בימי אחשורות זהר ר"פ האזינו ובהרמ"ז שם. וירא קי"ב א' בשלח מ"ו א' צו ל"ג ב' אמור כ"ה א' שלח קע"ד ב' פינחס רל"ג א' כנרשם בספר בית אהרן ע"פ אני ישנה):

פרק כז

להבין ביאור הדברים ע"פ אני ישנה ולבי ער כו'. הנה הנשמה ירדה מלמעלה מבחי' אלהות כמו נשמת אברהם מעולם האהבה כי הנה יש בנשמות ע"ס היינו שכל ומדות ומתלבשות בע"ס של נפש הבהמית וכשההנשמה מעוררת אהבה ויראה שלה הן אהבה הטבעית כנר לפני האבוקה והן אהבה שכליות וכיון שהיא מלובשת בנפש הבהמית שבאדם הרי גם נפש הבהמית מסכמת ומתרצית לאהבה זו ואתכפייא ואתהפכא כו' וזהו תכלית ירידתה לצורך עלייה.

ולהבין מפני מה נקרא עלייה כשנהפכה נה"ב והענין כי הנה נפש הבהמית נלקחה מפני אריה פני שור כו' שהם חיות הקדש והנה בבריאה הם שרפים וביצירה חיות ובעשיי' אופנים וכולם בקדושה עצמה שכבר נתברר דהיינו שנמשך בהם בחי' ביטול והאופנים ברעש גדול כו' אך נפש הבהמית שבאדם שהיא בחי' נפרד היא נלקחה מבחי' שמרי האופנים ופסולת שבהן שעדיין לא נבררו וצריכים בירור מבחי' שמרי האופנים ופסולת שבהן שעדיין לא נבררו וצריכים בירור ע"י הנשמה ויש בהם בחי' פנימית ובחי' חיצוני'. הפנימי' ממנה היא נפש הבהמית שבאדם והיא בעלת שכל ומדות וחיצוני' ממנה היא נפש בהמה ממש.

והנה מקור ושרש פני אריה כו' הם מעולם התהו מלפני מלך מלך וימלוך וימת כו' שנפלו בשבירת הכלים ולכן הבהמה יותר חזקה ובריאה מאדם מפני שהיא מבחי' הגבורה ששרשה מעולם התהו ולכן כשמתעלה הנפש הבהמית היא בעילוי יותר וכענין מקום שבעלי תשובה עומדין כו' אך עלייה ובירור זה אינה נעשית בפעם אחד אלא לעולם כל ימי שנותינו בעוה"ז צריך בירור אחר בירור שהרי ומלכותו בכל משלה וכענין גלו לאדום שכינה עמהם היינו התלבשות השכינה וירידתה בע' שרים להחיותם כו' וצריך להעלותה תמיד והוא נקרא בחי' אכילה למעלה רועה ישראל דהיינו עד"מ כמו המאכל שמחיה את האדם מפני שהוא מוצא פי ה' היותר גבוה מן מוצא פי ה' שבנשמת האדם כמארז"ל אחור למעשה בראשית כך הנפש הבהמית ששרשה מעולם התהו שהוא לפני מלך מלך ועי"י הבירור היא נעשית בחי' אלהות ע"י התהפכות בבחי' ביטול לאלהות ממש ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך ובכל חפץ ותענוג מי לי בשמים כו' ונחמד ונעים ונורא כו'. וזהו תכלית עליית' לאשתאבא בגופא דמלכא ממש ועי"ז היא ממשכת חיות

ואור א"ס בכלים דאצילות וזהו ועשיתם אתם כאלו עשאוני (ועיין לעיל נתבאר בע"א קצת דהיינו שמצד שרש נה"א עצמה שעלו במחשבה כו' למעלה מחיות הכלים דע"ס ע"ז יש בכחן להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה בע"ס כו' ועמ"ש ע"פ ביום השמיני שלח ושני הענינים אמת ואפשר שזהו ג"ג ב' בחינות ד אחותי ורעיתי וכדלקמן) ולכן נקרא הקב"ה בשם לב כמ"ש צור לבבי כו' כי הלב מקבל הדם מהכבד שהכבד מבשל הדם ושולח המובחר ללב ונסגר ואח"כ נמשך כח מן המוח ופותח את הלב ואזי נמשך ומתפשט הדם ממנו ולחוץ שיוצא ממנו לריאה ומתחבר ונמשך לכל האברים כך הקב"ה נקרא בשם לב עד"מ שמקבל מאתעדל"ת מבירור נפש הבהמית שנתברר בבחי' ואהבת בכל לבבך כו' שהוא נקרא העלאת מ"ן עד"מ המאכל שנתברר והכבד שולח המובחר ללב כו' וע"ז נמשך המשכת מ"ד שיורד המשכה מח"ע ופותח את הלב ומשפיע החיות שבתוכו למטה ולכן כמו שהלב דופק ברצוא ושוב מפני הסגירה והפתיחה הנ"ל כן החיות רצוא ושוב כו':

והנה בגלות נאמר אני ישנה אותותינו לא ראינו שההעלאה אינו בשלימות בכל לבבך וגם ההמשכה אינה בבחי' גילוי ממש להיות נגלה אור א"ס ב"ה לעיני בשר כמו בזמן בית המקדש שהיו רואין אש שיורד מלמעלה אריה דאכיל קרבנין כו' וגם אותות ומופתים שראו את היד הגדולה אשר עשה ה' כו' משא"כ בזמן הגלות שדומה כאילו העולם כמנהגו נוהג כפי הטבע אך מ"מ ולבי ער שלכן הגלות דומה לשינה שכל החיות הוא בשלימות רק שנסתם מראה עיניו שאינו רואה וכן ההעלאה והמשכה הנ"ל נעשה אלא שאינו בגלוי כי הנה ארז"ל שתפלות במקום קרבנות תקנום אך ההפרש שבין תפלה לקרבנות שבקרבנות בזמן המקדש הי' נמשך גילוי אלהות בגילוי ממש אבל בתפלה הוא בהעלם ומזה נמשך עוד להיות קול דודי דופק דפק שעל היד הוא חיצוניות ודפק שבלב הוא פנימית וכ"ז נמשך ע"י המשכה מהמוח ללב כו' וכמ"כ למעלה ע"י האתעדל"ת והרצוא נמשך האתעדל"ע והשוב ג"כ בב' בחינות פנימית וחיצוניות הפנימית היינו המשכת התורה ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל תשב"כ הוא בחי' מוחין דאבא ותשבע"פ מבחי' מוחין דאימא וההמשכה היא פנימית בלב ממש (וע' מענין קול דודי דופק בפי' הרמ"ז בזהר וארא דכ"ו ע"א ואי אתער כו') אך ההמשכה הב' היא חיצוניות והיא נמשכה מבחי' אחוריים דאבא והוא בחי' הדפק שדופק על היד כמו שדופק על הלב שהדפק ההוא ג"כ מבחי' חכמה ולכן יש בו בחי' נקודות קמ"ץ פת"ח כו' שע"ז ניכר החולי באיזו בחי' פגם כמ"ש בלק"ת פ' וירא ובמ"ח והיינו כי הנקודות הם בחכמה ושם הוא אור א"ס כי אין אור א"ס שורה אלא בחכמה ומשם נמשך הדפק אלא שהוא

נמשך מבחי' אחוריים היינו כי דפק אותיות קפ"ד (שהוא מספר וחשבון אחוריים דשם ע"ב ע' בע"ח שער רפ"ח ניצוצין פ"ב מדרגה ח' כו') ושם הוא שרש הפקידה והי' פקד את שרה דהיינו כשנמשך בחי' אחוריים קפ"ד פקד אבל בבחי' פנימית שרה אין לה ולד כי כשבא הארה מבחי' אחוריים דחכמה אזי יכול להיות נמשך ולד לשרה אבל מבחי' פנימית אינו יכול לבא בהשתלשלו' למטה להיות ולד לשרה וכמ"ש בלק"ת שם כי אין פנימית אבא עצמו יורד למטה רק מבחי' אחוריו נמשך בחי' פקד את שרה וכן פקד פקדתי את העשוי כו' שנמשך אפי' בבחי' מצרים כו' (וע' בע"ח שער הק"ש פט"ו מענין פנימית אבא וע"ז נאמר ופני לא יראו רק לע"ל יהיה גילוי בחינה זו וע"ז יאמרו ליצחק לעתיד דייקא כי אתה אבינו ועמ"ש בד"ה ואכלתם אכול):

ב **פתחי** לי. הנה ארז"ל פתחו לי כחודה של מחטה ואני אפתח לכם כפתחו של אולם כי כל השערים הי' להם דלתות חוץ משל אולם שהדלתות פעמים נסגרים והם כנגד אתעדל"ע אשר לפי אתעדל"ת וכשיש אתעדל"ת נפתח הדלת כו' אמנם אתעדל"ת אינו יכול להגיע רק לבחי' חכמה ראשית ההשתלשלות וכולם בחכמה עשית ע"כ יכול אתעדל"ת להמשיך משם אתעדל"ע אבל למדרגת כתר אשר הוא למעלה מגדר ההשתלשלות (ועמ"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה שאין הכתר ממנין ע"ס כו' וההתחלה הוא מחכמה וגם מכתר למדרגת חכמה בא דרך דילוג) איך יכול העלאת מ"ן לעורר משם מ"ד רק ההמשכה משם הוא בא מעצמו (ועמ"ש מזה בפי' בשלח בד"ה והי' הולך לפניהם יומם) וע"ז רומז פתחו של אולם אשר לא הי' לו דלתות כלל. רק הוא פתוח תמיד מעצמו. אבל עכ"ז אין הארה זו מהכתר נמשך ומתגלה רק אחרי שיש שלימות למטה דהיינו בבחינת השתלשלות מחכמה ולמטה אזי שורה ג"כ מה שלמעלה מהשתלשלות והיינו כשהאדם עושה כל מה שבכח נפשו בחכמתו ומדותיו אהוי"ר ואזי ממילא נמשך רצון העליון שאין כנגדו בכח נפש האדם ולכן גם לכנוס לתוך פתחו של אולם הי' צריך לילך דרך כמה שערים שהי' להם דלתות אלא שאז בהגיע אח"כ לפתחו של אולם עצמו א"צ לפתוח דלתות כי הוא פתוח ואין לו דלתות כו' ודוגמא זאת מצינו בהארת הכתר בחג השבועות שהוא שער החמשים מנש"ב וע"ז נאמר תספרו חמשים יום.

והרי אין סופרין רק מ"ט ימים שהם המשכות מ"ט שערי בינה ע"י שסופרין היום יום אחד היום שני ימים כו' ויום החמשים אין סופרין בשבועות. והיינו כי לשם אין מגיע כלל מעשה התחתונים ואין בנו כח להמשיכו ע"י ספירה אלא הוא נמשך מאליו וממילא בלי ספירה שלנו. אלא שעכ"ז אינו נמשך אלא בהקדים תחלה ספירת העומר מ"ט ימים דהיינו אחר שיאיר ויומשך האתעדל"ע מה שבכח האדם להמשיך כי אחר

שיש לו שלימות מלמטה ג"כ בבחי' ההשתלשלות אזי דוקא שורה ונמשך ג"כ ממילא מה שלמעלה מהשתלשלות ואתעדל"ת כו' ולכן נאמר תספרו חמשים יום כו' שמעלה עלינו הכתוב כאלו המשכנו יום החמשים הגם שאין שייך בו בעצם ספירה והמשכה שלנו אך לפי שיום החמשים והתגלותו שממילא תלוי ג"כ בספירת מ"ט ימים תחלה. ועד"ז הוא ענין פתחו לי כחודה של מחט כי כל ההשתלשלות נק' חודה של מחטה נגד רצון העליון כו' (ועמ"ש מזה סד"ה ויקח קרח והנה פתחו של אולם היה ארבעים אמה והוא ב' פעמים כ"ף דההה ההפרש בין אני לאנכי הוא הכ"ף כי אני הוא בבחי' מלכות אבל אנכי הוא כתר ולכן אנכי הוא בחי' התנשאות יותר מאני כענין מלך המלכים גם כ' ר"ת כתר וכן עשרים הוא גימי' כתר. והנה כתיב אנכי אנכי ב"פ אנכי היינו ענין כי גאה גאה ב"פ גאה והוא ענין ב' הבחי' שבכתר בחינה התחתונה שבמאציל ושרש הנאצלים וזהו שתוק כך עלה במחשבה כך היינו ב"פ כ"ף הנ"ל ע' בפע"ח שער נפ"א פ"ה ולכן ע"ז רמז פתחו של אולם שהיה גבוה ב"פ עשרים אמה והוא ענין מ"ש לע"ל הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד וזהו ואני אפתח לך כפתחו של אולם גם אולם לשון כח וחוזק וגם כמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' כו'). והנה ענין הפתיחה זו של פתחי לי נחלקת לב' בחי' האי' היא אחותי היא אהבה הטבעית שבטבע הנפש מתולדתה כאהבת אח ואחות שאהבתם היא טבעית מצד תולדותם שהם ממקור ושרש א' אך אין זו עבודה ולא נקרא עובד ה' כי עבודה היא מלשון עורות עבודים להיות עבודת עבד ועבודת משא כמ"ש בזהר פוחלנא דרחימותא והיינו לשנות את טבעו והרגלו כמ"ש בסש"ב פט"ו ולשנות את טבעו בבחי' עבודה היא בחי' ב' דפתחי לי שהוא בחי' רעיתי להיות אתכפייא ואתהפכא שנעשה מזון ומרעה כמו המאכל שמתכל כו' והיא באה מחמת התבוננות נפש המשכלת בגדולת א"ס ב"ה איך דכולא קמיה כלא ולזה צריך יגיעת נפש ויגיעת בשר כו' כמ"ש בלק"א וד"ל:

ג **יונתי** היא מדרגה שלמעלה מזו שהיא בחי' הסתכלות ביקרא דמלכא תמיד ועל זה נאמר עיני האדם לא תשבענה האדם הוא האדם הגדול בענקים זה אברהם שנאמר בו הלוך ונסוע תמיד ברצוא ושוב בלי הפסק בבחי' ביטול וע"ז רמזו רז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כו' ומי איכא זקנה קמי' כו' והענין כמ"ש באדרא באסתכלותא דמצחא שע"ה נהורין שהוא ענין ישועות מצמיח ישועות וישע ה' אל הבל כו' שהוא גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מן ההשתלשלות וכשמו כן הוא אין לו סוף. ולכן ההסתכלות הוא תמיד כיונים שנהנים תמיד מראייתם זע"ז ואינם שבעים מהנאתם כו' (ועמ"ש ע"פ חכלילי עינים כו' וע"פ לבבתני באחד מעיניך וע"פ ואתחנן כו' וארא את הארץ):

תמתי הוא בחי' ומדרגה היותר גבוה ועליונה מכולם כי כולם הם בנפש האדם עצמו לצורך תיקון נפשו ממש אבל תמתי היינו להשלים כל החסרונות היינו של זולתו ג"כ כמו משרע"ה שהיה כולל כל ישראל תיקן בעד כלל ישראל וכן בכל דור ראשי הדור הם הצריכים לתקן ולהשלים כל החסרונות והפגמים שלמעלה אך היינו מי שהוא משרש א' כי האדחם עץ השדה שיש בו כמה ענפים ויש שהם משרש א' וענף א' ומי שהוא משרש א' או מענף א' הוא ערב בעד חבירו יותר מכלל ישראל שכולם ערבים זה בזה. אך זה צריך לבא בבחי' גלגול ועיבור בשביל פגם חבירו כמ"ש בספר הגלגולים פרק ד' ותיקון הפגם והשלימות הוא ע"פ יחודים עליונים וזהו מעלת תמתי שלתיקון הפגם צריך להמשיך אור חדש מלמעלה מעלה כידוע ליודעים כי להשלים החסרונות צריך להמשיך אור א"ס שנקרא שלימותא דכולא ועי"ז נקרא תמתי שמשלים כל הפגמים והחסרונות כו'. (ואפ"ל ג"כ שארבעה בחי' אלו אחותי רעיתי תמתי הם נגד בחי' שם הוי' שיש בהנשמה כמ"ש ע"פ ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה):

שראשי נמלא טל. פי' כי כל הבחי' הללו הגורם הוא בחי' טל שהטל אינו נעצר שהרי לא פעל אליהו אלא עצירת גשמים ולא הטל והיינו מפני שהטל יורד ממקום גבוה שלמעלה מעלה מהשתלשלות ומשם הי' יורד המן לישראל ונק' טלא דבדולחא והוא מזי תיקונים דגלגלתא כמו עד"מ במוח האדם יש לחלוחית במוח יסוד המים רוחני משכן כח המשכיל כך עד"מ זהו ענין טלא דבדולחא לחלוחית דמו"ס כו' והוא למעלה מהתחלת ההשתלשלות ושם אינו מעכב חטא ועון דלא באתעדל"ת תליא מילתא וז"ש אהי' כטל לישראל כו' מפני שהוא אתעדל"ע בלי אתעדל"ת שאין אתעדל"ת מגעת שם אלא שלהיות ההשפעה משם בפנימית העולמות הוא כאשר יש שלימות למטה אזי שורה ממילא בבחי' גילוי.

והנה כתיב שראשי נמלא טל שהטל מתלבש בבחי' חכמה אך קווצותיו רסיסי לילה קווצותיו הן בחי' שערות כי השתלשלות העולמות מא"ס ב"ה הוא רק דמיון ההארה היוצאת דרך שער כנודע שיש ב' בחי' בהשתלשלות הא' התלבשות הפרצופים והיינו בדרך השתלשלות והתלבשות חכמה במדות ומדות במחשבה שחכמה עצמה היא מלובשת במדות וכן המדות במחשבה אבל השתלשלות העולמות מאור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות שאין אור א"ס ב"ה נמשך דרך התלבשות כלל דלית מחשבה כו' ורק מ"מ ההארה בא ממנו ואין עצמותו מתלבש בזה ולכן לא מצאו בעלי הקבלה להמשיל ההארה ההיא אלא שיש לה אחיזה ויניקה כמו שערות שהן מותרי מוחין כו' והן הן י"ג ת"ד דהיינו מה שנקרא הקב"ה בי"ג מדות הרחמים ה' ארך אפים לא שייך

לפניו יתי מצד עצמו מאחר שאין העולם תופס מקום כלל נגדו אלא מצד ההארה הבאה לידי התהוות מקור ההשתלשלות והשערות הנ"ל נק' קווצותיו קוצא דשערי כו' יודי"ן וויי"ן כו' שהוא רק קוץ כו'. ולכן נאמר רסיסי לילה שהטל שיורד בלילה נעשה רסיסים לירד דרך בחי' שערות כו' וד"ל:

פרק כח

הסבי עיניך וגו'. והענין דהנה הצדיקים נקראו עיני ה' כמ"ש עין ה' אל יראיו וכתיב יצרנהו כאישון עינו. והנה העינים הם בחי' פנים ששם עיקר החיות ראיה שמיעה וגם במקום שאדם רואה שם מחשבתו משא"כ בחי' אחוריים אין שם רק חיות מועט מה שנלקח מהארה וזיו שבפנים והוא ענין השערות שאחורי עורף שהוא רק התפשטות הארה וזיו בלבד מן החיות שבפנים כמ"כ ענין ישראל שהם בחי' פנים ששם ראיה ושמיעה עיני ה' משוטטות כו' כדכתיב יאר ה' פניו אליך היינו שה' מאיר להם לישראל שיהיה להם בחי' פנים ורצון ותשוקה אליו יתי' (וכמ"ש לך אמר לבי בקשו פני שיהיה גילוי פנימית הלב והיינו ע"י את פניך הוי' אבקש כמ"ש כמ"א ע"פ כי תצא כו' וזהו כמים הפנים לפנים כו') ומ"ש אח"כ עוד ישא ה' פניו היינו אף גם אם לפעמים עוונות מבדילים שאין לנו בחי' פנים עכ"ז ה' בטובו עושה לנו בחי' פנים אף בלי דעת כלל וזהו ישא ה' פניו אליך כו' (וכמ"ש במ"א שבחי' ישא הוא העלאה למעלה לבחי' שאין שם בחי' אחוריים כלל שהוא למעלה מבחי' צמצום ולכן משם יומשך יתר שאת לישא ולהמשיך בחי' פנים אף גם בשעה שאין לנו בחי' פנים וכמאמר פנים אין לנו פניך לחלות ובחי' ראשונה נמשך ע"י מצות התורה וזהו את פניך הוי' אבקש והבי' ע"י מצות דרבנן כמ"ש בגמרא והם מדקדקים עד כזית כו') והנה פרעה אותיות הערף דהיינו שאין לו בחינת פנים כלל וכל החיות שלו הוא רק מאחוריים כמאן דשדי בתר כתפוי וז"ש עשו אחי איש שעיר אף בהיותו אחי בקבלת הארה וזיו מעט מהקדושה הוא רק מבחי' שערות שהוא אחורי עורף ולא בחי' פנים כלל.

וזהו עבדים היינו לפרעה כו' ויוציאנו כו' בבחי' פנים ולכן כ"א מישראל הרצון שלו תמיד לדבקה בה' אחד ואינו רוצה בשום אופן ליפרד ממנו ואף בעת עסקו במו"מ הוא רק בחי' שכחה שהוא ג"כ בחי' אחוריים. שהרי אף כשנזכר בעת עסקו על ה' אחד יתעורר לבבו מאד להי' אחד וזהו ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ אף בהיותו בחי' ארץ הוא גוי אחד (ועמ"ש ע"פ שובה ישראל כו' בהיותו קרוב כו' החזרת פב"פ) ומה שנדמה לנו שאינו כן הוא רק מחמת רוח שטות כו'. וזהו סמכוני באשישות דהנה בזמן הבית היה הקב"ה עמנו פב"פ בלי שום מסך מבדיל (עמ"ש בפסוק כי ההרים ימושו) וה"ע אהבה

בתענוגים משא"כ עכשיו בגלות מחיצה של ברזל מפסקת כו' ונק' חולת אהבה שנחלשו חושי האהבה ואומרים על מר מתוק מפני שאין לנו טעם וריח כמ"ש טעמו וראו כי טוב ה' כו' טועמיה חיים זכו טוב ה' לכל ולכן אף שבעת התפלה יש לכל א' בחי' פנים להשתוק ק מאד לדבקה בה' אחד עכ"ז בעת עסקו במו"מ הוא בהסתר פנים מה' אחד (וזהו יונתי בסתר המדרגה כי יונתי הוא כמ"ש עיניך יונים בחי' פנים ועכשיו הוא בסתר המדרגה כו') ואף בלימוד התורה בפשטים גשמיים שנתלבשה התורה בהשתלשלות רבות ושונות ג"כ אין לו בחי' פנים ודביקות לה' אחד מפני מחיצה המפסקת עתה להיות בחי' חולת אהבה ולכן מבקשת סמכוני באשישות גרבי יין המשומר שהוא בחי' המקיים ומחזק את האהבה בל תמוט (וכמ"ש בד"ה חכלילי עינים מיין ממה שטועם יינה של תורה פנימי' התורה נכנס יין יצא סוד הוא גילוי בחי' אהבה רבה כו' ונעשה חכלילי עינים התלהבות האהבה וגם חכלילי חיך הטועם כו') רק תמיד יהיה בבחי' כלה כלתה נפשי לה' אחד וזהו בקשת כנס"י סמכוני באשישות שע"ז יהי' תמיד עיני אל ה' ולא לעסוק כלל בדברים תחתונים. וע"ז משיב לה הקב"ה הסבי עיניך וגו' (בפ' ויחי דרמ"ז א' קדושים פ"ד א' וברבות בשה"ש) כי עם היות שזהו בחי' גדולה אבל זה צ"ל רק לפי שעה בשעת התפלה בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא אבל אח"כ צ"ל בבחי' שוב והוא תכלית הבריאה כי בשביל הרצוא בחי' חכלילי עינים כו' לא היה צריך להיות ירידת והתלבשות הנשמה למטה כי למעלה הרצוא יותר.

ואין זה תכלית העבודה וכמ"ש במ"א ע"פ כי תבואו אל ארץ מושבותיכם. אלא צ"ל בחינת רצוא ושוב אם רץ לבך שוב לאחד דהיינו כשמתעורר אהוי"ר ורצון להדבק בה' אחד שוב לאחד להיות לו דירה בתחתונים להמשיך אלהות בזה העולם דוקא ע"י לימוד התורה בענינים הגשמיים באו"ה ודיני ממונות ומעשה הצדקה וגמ"ח ותפלה בכוונה עד"ז יהיה עיקר העבודה ולא בבחי' רצוא בלבד. וזהו הסבי עיניך שלא להיות הכל בבחי' רצוא בלבד וזהו מנגדי כמבואר בפ' אחרי (דע"ט ב') בענין שרפים עומדים ממעל לו. ועמ"ש בד"ה וישלח יעקב בענין בן עזאי שהם הרהיבוני פי' לשון גדולה וכמ"ש והתגדלתי כו' כי בחי' רצוא הנ"ל נמשך מההתבוננות בגדולת ה' איך שלגדולתו אין חקר וכולא קמי' כלא חשיבי ולכן ירצה ויחפוץ להתכלל למעלה ולא להיות למטה. אך רצונו ית' דוקא להיות לו דירה בתחתונים כי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו משא"כ בחי' רצוא לבד הוא בחי' הרהיבוני בחי' גאה וגדלות להתעלות למעלה מבלי שיהיה בחי' הדירה בתחתונים הנק' ענותנותו וכמ"ש אשירה לה' בחי' רצוא כי גאה גאה בחי' רוממות כו'.

והוא בחי' ועבד הלוי הוא להתעלות מעלמא דאתגליא לעלמא דאתכסיא הנק' הוא בחי' אתה הוא ה' לבדך ולכן היה עבודת הלוים לשורר כו' אבל הלוים היו כפופים לכהנים כמ"ש וילוו עליך וישרתוך כי העיקר הוא ההמשכה שאח"כ בחי' שוב כו' וגם ניגון הלוים היה בבחי' רצוא ושוב ולכן והניף אותם אהרן כו' להמתיק הגבורות בחסדים. כי בחי' השוב זהו אמיתית גדולתו יותר וכמאמר וענוה גדולה מכולם.

ותדע שהוא כן שהרי נאמר רם על כל כו' מי כה' אלקינו כו' המשפילי כו' פי' שעכו"ם מנשאים ג"כ אותו ומפני רוב התנשאותם אותו דקרו ליה אלהא דאלהיא הגבה למעלה הם ממעטים המשכת אלהותו בזה העולם כי אומרים שזהו השפלה אצלו להשגיח למטה. אבל באמת מי כה' אלקינו המגביהי לשבת יותר מן הרוממות שהם מחשבים כי הם סוברים שההתהוות ממנו ית' ע"ד עילה ועלול ושיש רבוי השתלשלות עילה ועלול כך כך עד שנתהוה עולם השפל.

ולכן הוא השפלה לעילה וסבה ראשונה להשפיל א"ע כ"כ למטה ועל כן סוברים שאינו משגיח למטה כו' אבל באמת שהוא ית' למעלה מעלה מבחי' זו דעילה ועלול כי הוא ית' בחי' סכ"ע ואצלו תית' החי"ע ועשייה גשמיות שניהן שוין א"כ כמו שמשגיח בח"ע כך ממש משגיח בעשיה הגשמיות ובכל מעשה האדם הלוכו ושבתו וקומו וכל צרכיו כו' וזהו וענוה גדולה מכולם והיינו כי גאה גאה שרוממותו יותר מבחי' גאה וגדולה והיינו המשפילי לראות בשמים ובארץ.

ומזה נשכיל ג"כ בדרך העבודה שאם העבודה רק בבחי' רצוא לבד להתכלל למעלה זהו שהם הרהיבוני שגדולתו ית' למעלה ואין זה רק מצד בחי' ממכ"ע והשתלשלות עילה ועלול בבחי' זו שייך לומר כן שגדולתו מתגלה למעלה יותר אבל באמת בבחי' סוכ"ע מעלה ומטה שוין ולכן עיקר העבודה דוקא בבחי' שוב בלימוד התורה בענינים גשמיים וצדקה וגמ"ח בפועל ממש וזהו מאמר הקב"ה לכנ"י שלא תהיה רק בבחי' רצוא לבד רק הסבי עיניך מנגדי ותהי' עבודתך בדברים תחתונים להמשיך אלהות למטה וזהו ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך וזהו יתגדל ויתקדש כו' בעלמא די ברא כו' שלפי שהוא ית' קדוש ומובדל מכל העולמות ע"כ יומשך גילוי אלקותו בעוה"ז הגשמי כו' וכמ"ש במ"א בפי' המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ המלך הגדול היינו בחי' ממכ"ע אבל הקדוש הוא סוכ"ע ולכן הוא בשמים ובארץ בהשואה א':

שערך כעדר העזים. פי' אם תאמר איך יתכן הדרך הזה לעסוק בעבודה בדברים תחתונים הלא ח"ו בהעמיק מחשבתו בדברים תחתונים ישאר בלא שום דביקות וקדושה כלל לה' אחד וע"ז אמר שערך כעדר העזים ששערות הם מותרות הגוף לא עצמיות הגוף

ולכן איתא בזהר שבשערות העזים יש יניקה לחיצונים. (וכך כשעוסק בדברים תחתונים נופל מבחי' פנים הנז' לעיל בבחי' אחוריים שמשם נמשך השערות והמותרות והוא ההתחכמות בעניני העולם ונק' מותרי מוחין והוא בחי' כעדר העזים משא"כ מבחי' פנים אין מקום לשערות אלו כנ"ל וא"כ איך אמר הסבי עיניך כו' שלא להיות בבחינת רצוא כו' כ"א בבחי' שוב בעבודה בדברים תחתונים והלא מזה יוכל להיות נמשך בחי' שערך כו' דעם היות התומ"צ הם אדרבה תכלית בחי' פנים כמ"ש באור פניך נתת לנו כו' אך כיון שנתלבשו בעניני גשמיים אשר העניני גשמיים אלו הם בחי' אחוריים א"כ יוכל להיות נמשך אחר גשמיות העניני ולכן אמרו האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו ועמ"ש סד" להבין ענין הברכות בענין חותם בברוך) אך ע"ז אמר שגלשו מהר גלעד גלישא תרגום קרחת גלישתא ובזהר פ' ויחי (דרי"ז) מאן דגליש כו' ועמ"ש בד"ה כי תצא גבי וגלחה את ראשה. והיינו שאדרבה ע"י עסק התורה ומצות שהם עצמן מבחי' פנים לכן אף שנתלבשו בעניני גשמיים יש בכחן לדחות ולהעביר המותרי מוחין כשישים לבו לזה. וזה נמשך מהר הגלעד פי' שזה כבר נעשה בימי יעקב ולבן ששמו גלעד מחיצה הפסקת כדכתיב עד הגל הזה אם נסתר כו' שלא יתקרבו הקליפות להקדושה כשיתראה הגל הזה. (והוא בחי' המסך המפסיק בין הקדושה לסט"א בחי' חשמ"ל ושרשו מהמסך המפסיק בין אציי לבריאה שע"י מסך זה לא יוכלו הקליפות להתקרב לקדושת האצילות שהוא אור התומ"צ) וענין הגל הזה בעבודה ומה שנק' הר הגלעד הוא מ"ש רז"ל רשעים נדמה להם כחוט השערה וצדיקים נדמה להם כהר ועמך כולם צדיקים פי' שכל איסור קטן נדמה להם כהר ומסך מבדיל בינו לבין קונו (וזה בא ונמשך מבחי' יראת חטא וענין יראת חטא הוא בחי' יראה הכלולה באהבה שמצד עוצם האהבה מתיירא מן החטא שלא ינתק חבל האהבה כו' ולכן נדמה לו כהר ומסך מבדיל ונקרא הר הגלעד שהוא מחיצה המפסקת כו'. או הר הוא אהבה וחסד דקדושה שמזה נמשך יראת חטא להיות גל עד ומחיצה מפסקת בינו לסט"א ועמ"ש מענין יראת חטא בד"ה ויקח קרח ובד"ה ראשי המטות ובד"ה אלה מסעי) וממילא כשישים אל לבו כל הנל שהוא בחי' הר ומחיצה מפסקת אפילו עבירה קלה שבקלות ממילא לא ישאר ח"ו בעניני גשמיים בלי כוונת הלב המשכת אלהות בזה הדבור וזהו גליש למטרוניתא עי"ז העבודה כי הוא גלישת השערות דמטרוניתא ועמ"ש סד"ה ביום השמיני שלח גבי לפני קרתו כו'. גלעד הוא של אבנים כשהבית נופל ונעשה חורבה נק' גל כמ"כ אבנים הם אותיות וכשהצירופי אותיות הם בדברים בטלים נעשה בית חורבה ולכן זהו הר ומסך מבדיל כו':

פרק כט

שניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכולם מתאימות. הנה פי' כעדר הרחלים הוא ע"ד מ"ש במ"א בד"ה אלה המשפטים בפי' מ"ש וזרעתי את בני ישראל זרע אדם וזרע בהמה. שנשמות דאצילות נקרא אדם ונשמות דבי"ע נקרא בהמה וכן המלאכים נק' בהמה פני אריה פני שור כו' וע"ז נאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך שהוא המשכת הדעת והיינו ע"י משה רעיא מהימנא וזהו ענין קדוש ג"פ דישראל ומלאכים מקדשי ליה לעילא ותתא כחדא שעי"ז נמשך הדעת כו' כמ"ש בפע"ח שער עשירי פ"ד וספ"ג וע"ש שער ז' פ"ב והנה ע"ז נאמר כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה. כמשל הרועה שמרחיץ צאנו ע"ש גבי שש שנים יעבוד כו'.

ולהבין מהו ענין שעלו מן הרחצה וענין שכולם מתאימות יש להקדים ענין ג"פ קדוש. דהנה עצמות המאציל ית' הוא רם ונשא וכל סדר השתלשלות דאבי"ע כלא חשיב קמיה וכמו משל ביטול טפה א' בים אוקיינוס ויותר מכן כי אין ערוך כלל אליו ית' וזהו אני הוי' לא שניתי אתה הוא קודם שנברא העולם אתה הוא משנברא העולם ואין העולמות פועלים בו ח"ו שום שינוי בהבראם מאחר דכלא ממש חשיבי ולכן ההשפעה הנמשכת ממנו ית' להחיות הע"ס וכל העולמות מכונה בשם שערות וכמ"ש באד"ר (דקכ"ח סע"ב) ת"י נימין דשערי כחושבן קדוש כי פי' קדוש לשון הבדלה שהוא ית' מרומם לבדו ואינו נתפס ומתלבש בעולמות כ"א הוא סובב כולא עלמין בשוה. השוה ומשוה קטן וגדול ומה שנמשך ממנו בתוך העולמות זהו רק כמשל הארה היוצאת דרך נקבי וחלל השערות שאינו נוגע כלל להעצמיות ולכן קדושה תליא בשערא דדוקא מבחי' סכ"ע שהוא קדוש ומובדל משם א"א שיומשך ההשפעה רק בבחי' שערות משא"כ למטה בהשתלשלות עילה ועלול כו' וז"ש בנזיר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו שהנזיר עולה למקום גבוה ידמה לעליון.

ולכן ממשיך השפע משערות דא"א שהוא בחינת קדוש אשר החכמה מאין תמצא היינו מבחינת שערות הנ"ל ונקרא אבא יונק ממזלא כו' ועמ"ש מזה בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י וזהו שאמרז"ל גבי נזירות הריני מסלסל פי' שמסלסל וממשיך מבחי' שערות דא"א שיתהוה מזה חכמה דאצי' כו' וזהו פי' קדוש קדש ו' שהוי"ו מורה על המשכת השפע מבחי' קדש העליון דרך השערות שהם כמו בחי' ווי"ן וביאור ענין כינוי ההשפעה בשם שערות (מבואר בד"ה ולא אבה וע"פ ועשית בגדי קדש בענין זקן אהרן כו') שהשערות הן חלולין ויונקים מהמוחין שבראש ועכ"ז אין להם ערך ויחוס כלל עם המוחין כו' וכן הוא בחי' האותיות דבורי הרב שבהם עובר השפעת השכל כו' ע"ש. אכן באמת גם משל

זה אינו דומה להנמשל שבהנמשל הרי עיקר ושרש התהוות החכמה הוא ע"י ההשפעה הנמשכת מבחי' שערות הנ"ל שהם בחי' האותיות משא"כ בהמשל בדבורי הרב לתלמיד שהתלמיד יש בו כח השכל מקודם רק שמבין שכל הרב ע"י עברו דרך האותיות כו' ולכן השגת התלמיד יש לה ערך לגבי השגת הרב שהרי לא מהאותיות של הרב נתהוה עצם שכלו כי אם מנפשו המשכלת ולולי זה לא הי' מבין מאומה ע"י דיבורי הרב ואעפ"כ לא קאים אינש אדעתי' דרביה עד ארבעין שנין מאחר שעברה ההשכלה דרך צירופי אותיות הדבור כו' אבל למעלה בהנמשל שהתהוות עצמיות חכמה דאצילות מהמאציל ית' הוא רק ע"י ההשפעה העוברת דרך אותיות הנקראים שערות ע"כ אין החכמה ערוך כלל לגבי למעלה מהחכמה כו':

ב **והנה** המשכת השפע מן המזלות דא"א לחו"ב הוא ע"י העלאת מ"ן מהבירורים דבי"ע שע"י אתעדל"ת מעורר אתעדל"ע המשכת מ"ד מהמזל השמיני ונוצר חסד. וזהו ענין שאומרים המלאכים וישראל קדוש להעלות מ"ן להמשיך מ"ד כו'. והנה עד"מ שמביאין מנחה לפני המלך שהעיקר הוא להביא דבר חדש כמו צפור המדברת שע"ז ימשיך ויעורר לב מלכים אין חקר שיפנה לבקשת ההדיוט. וזהו ענין העלאת מ"ן מבירורי רפ"ח להיות ביטול היש כו' ולכן עיקר העלאת מ"ן תלוי באתעדל"ת דנש"י המלובשים בגוף וז"ז בזהר בלק (דק"צ ע"ב) כיון דאתו ישראל כו' נטלי עשייה ממלאכי השרת כו' כי עם היות במלאכים שייך ג"כ ביטול היש שהרי המלאך יש לו ג"כ גוף ולכן נאמר בהם ג"כ עושי דברו עושי לשון תיקון היינו ע"י ביטול היש כו' באמרו קדוש וברוך אך לפי שהגוף שלהם רוחני וגם כלום יצחה"ר יש ביניהם כו' לכן ביטול היש של האדם למטה שהגוף ונה"ב מסתירים כו' הוא ממשיך אור גדול יותר וזהו דנטלי עשייה מנייהו ואין הכוונה שאינם כלל בבחי' עשייה ותיקון דעושי דברו שהרי הם אומרים קדוש וברוך גם עתה כו'. אלא הענין שהעשייה וההמשכה של המלאכים בטל לגבי עשייה והמשכה של ישראל וכמו ביטול והתכללות הדבור במחשבה או המדות בהשכל דר"ל שבטלים כנר לגבי אבוקה כו' ולכן אין המלאכים אומרים קדוש עד שישראל אומרים כמש"ש בזהר. ואעפ"כ המלאכים ג"כ אומרים קדוש שזהו עבודתם כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים.

והנה העלאת מ"ן דנשמות ישראל הוא ע"י אתכפייא ואתהפכא מחשוכא לנהורא וממרירו למיתקו בשבירת תאוות הגוף ובמצות מעשיות וז"ש בפסוק שאחר שיניך כו' כפלח הרמון כו' ישראל מלאים כרמון שתיכף כשנולד מקיים מצוה ראשונה שנמול ביום השמיני ומטיפין ממנו דם ברית המילה שזהו סיגוף לגוף לאכפיא כו' ואח"כ

כשגדל מעט הולך לבית הספר ומלמדים אותו תורה ומחנכים אותו למצות וכשאינו רוצה ללמוד מכין אותו ברצועה ע"ד שכ' בהלכות ת"ת נמצא בכ"ז הוא מהפך מחשוכא לנהורא ולאכפיא לסט"א וכן בכל המצות כולן הוא סיגוף לגוף להכניע היצה"ר ולכופו בע"כ לקיום מ"ע ול"ת ודרבנן ולקדש א"ע במותר לו שעי"ז הוא מברר בירורים דבי"ע ונעשה מהם העלאת מ"ן למעלה להמשיך ע"י"ז מ"ד מבחי' מזלות דא"א והנה כ"ז הוא בחי' ומדרגת ההעלאת מ"ן שבבחי' חיצוניות דהיינו ממעשה המצות וקיומן בפועל ממש וסיגוף הגוף והכנעת היצה"ר במעשה וכנ"ל שאפי' בתינוק שייך בו בחי' זו וזהו מצות מילה כנ"ל. אך יש עוד מדרגה ב' והוא העלאת מ"ן בבחי' פנימית דהיינו להיות מתפעל ומתלהב ברשפי אש האהבה אליו ית' וכן ביראה ופחד ה' שזהו העלאת מ"ן בבחי' פנימית. ועד"ז הוא ההעלאת מ"ן של המלאכים שאומרים קדוש שבוערים באהבה ושלהבת עזה וכלות נפשם אליו ית' (וזהו ההפרש בין העלאת מ"ן שע"י התפלה להעלאת מ"ן שע"י המצות ששניהם הם בחי' העלאת מ"ן מבירורים כמ"ש בפע"ח שער א' פרק א' וז"ל והנה אי אפשר שיתבררו הניצוצין מאליהן אם לא ע"י מי שיבררו אותם והוא כי ע"י התפלה והמצות כולם של בני אדם התחתונים נעשה הבירור הזה כו' עכ"ל. אך התפלה עיקרה העלאת מ"ן דפנימית שהוא קיום מצות ואהבת והיראה והביטול ולכן נקראת עבודה שבלב למסור נפשו ורצונו אליו ית' וכמ"ש בזה בפ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר כו' והמצות הן העלאת מ"ן בחיצוניות וכמ"ש בע"ח שער פנימית וחיצוניות דרוש ג' וז"ל והוא שכל בחי' מעשה בחיצוניות ולכל בחי' דבור ותפלה הוא בפנימיות עכ"ל וכמ"ש מזה פ' חיי שרה בד"ה עיין בע"ח):

והנה באמת יש מעלה בהעלאת מ"ן דחיצוניות מה שאינו נמצא בהעלאת מ"ן דפנימית ויש מעלה בהעלאת מ"ן דפנימית מה שאינו בהעלאת מ"ן דחיצוניות. המעלה שבהעלאת מ"ן דחיצוניות שהוא בחי' מעשה היינו שעי"ז נמשך המ"ד ממקום גבוה היינו מבחי' המקיפים לפי שבחי' החיצוניות שרשו מבחי' המקיפים דהיינו שממשיכים שפע המ"ד מן המזלות דאריך שהן בחי' מקיפים (וע' בפע"ח שער י"ב פ"ה) משא"כ העלאת מ"ן דפנימית ממשיך מ"ד מבחי' הא"פ שהוא למטה במדרגה מבחי' המקיפים. והמעלה הנמצאת בהעלאת מ"ן דפנימית היינו שהמ"ד נמשך מבחי' פנימית וע"י"ז מתלבש בתוך הכלי ממש ומתגלה בו בבחי' גילוי. משא"כ בהעלאת מ"ן דחיצוניות שאע"פ שהמ"ד נמשך ממקום גבוה יותר מבחי' מקיפים אך אינו מתגלה בבחי' גילוי בהכלי רק בבחינת מקיף שהוא כמ"ש כצנה רצון תעטרנו כצנה זו שמגין על האדם כך הרצון עליון הנמשך על ידי מעשה המצות תעטרנו להאדם בבחי' אור מקיף וכמ"ש

כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך כו'. (וביאור הדבר הנה ההעלאת מ"ן בפנימית שהוא בתפלה מה שהאדם מעורר אהוי"ר בנפשו ועי"ז נמשך אתעדל"ע מבחי' אהוי"ר עילאין מבחי' אצילות להתגלות בנפשו שתפול עליו מלמעלה פחד ה' ואהבה רבה כמ"ש בהערה לתיקון חצות נמצא זה המ"ד מתגלה בנפשו בבחי' גילוי ממש. משא"כ המשכת האור שע"י מעשה המצוה אינו מאיר רק בבחי' מקיף על הנפש ולא בבחי' פנימי' ממש ועוד אפשר לומר כמ"ש באגה"ק בסופו וז"ל אבל התפלה היא המשכת אור א"ס ב"ה לבי"ע כו' לשנות הנבראים מכמות שהם שיתרפא החולה וירד הגשם משמים לארץ ויולידה ויצמיחה משא"כ בתומ"צ שאין שינוי בקלף התפילין כו' ע"ש והנה תורה ומצות הם ג"כ פנימית וחיצוניות ועמ"ש מזה במ"א בביאור לפסוק וידבר אלקים את כל הדברים ובביאור ע"פ אלה מסעי):

ג **ומעתה** נבוא לענין מ"ש בזהר דישראל ומלאכים מקדשי לי' לעילא ותתא כולא כחדא. דהנה בדרך כלל ההעלאת מ"ן של נש"י כמו שהם למטה מלובשים בגוף נקרא העלאת מ"ן בבחי' חיצוניות לגבי העלאת מ"ן דמלאכים שאינן בגופות גשמיים ולכן מתלהבים ברשפי אש האהבה בפנימי' וכן ביראה זעות מחיל כסא.

ולכן העלאת מ"ן דמלאכים נקרא העלאת מ"ן דפנימית. וזהו החילוק שבין הקדושה שישראל מקדשים למטה ובין העלאת מ"ן של קדושת המלאכים ויש עוד מדרגה שלישית בהעלאת מ"ן והוא העלאת מ"ן דמקיפים עצמן. דהיינו הנשמות כמו שהם למעלה בלתי מלובשים בגוף. שזהו העלאת מ"ן מבחי' מקיפים עצמן כי הנשמה כמו שהיא למעלה אין לה גוף וכלי המגביל כלל משא"כ המלאכים שיש להם גופים שהם רוחות ואש לוהט. וכמ"ש מזה במ"א בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית ולכן העלאת מ"ן דנשמות שבלי גופים נקרא העלאת מ"ן דמקיפים לגבי העלאת מ"ן דמלאכים (אך כבר נתבאר למעלה דעיקר האתעדל"ת והעלאת מ"ן זהו מנשמות ישראל המלובשים למטה בגוף. אשר ע"כ צ"ל דבחינת העלאת מ"ן שבבחי' מקיף שייך ג"כ למטה ממש בנשמה המלובשת בגוף. וכמשנ"ת במ"א בד"ה ראה ריח בני גבי ריח בוגדיו שבחי' תשובה הוא העלאת מ"ן שבבחי' מקיף כו' וכן בכל אדם צ"ל כל ימיו בתשובה וזהו בחי' בכל מאדך שהוא בחי' בלי גבול של הכלי והיינו בחי' מקיף אלא שזהו באמת בחי' גילוי מן הנשמה שלמעלה מן הגוף שבבחי' מקיף וכמ"ש במ"א סד"ה שמאלו תחת לראשי. שבכל מאדך הוא בחי' עבודת עיקר הנשמה היינו בחי' המקיף כו' והמכוון שהמקיף מאיר בבחי' הנשמה שבגוף להיות בחי' בכל מאדך ועד"ז נתבאר בד"ה שאו את ראש כו' לגלגלתם בפי' במדבר. ובד"ה כי תצא להמשיך גילוי אלקות מבחי' מזל היא הנשמה שלמעלה מן

הגוף כו'. ובביאור ע"פ ששים המה מלכות. בענין חסידים הראשונים כו' ע"ש ובד"ה ויקהל משה בענין הנשמה יתירה שמתגלה בשבת כו'. והנה בכל לבבך ובכל נפשך זהו העלאת מ"ן דפנימית אך פי' בכל נפשך הוא ג"כ לבושי הנפש מודומ"ע אשר המעשה הוא העלאת מ"ן דחיצוניות כו'. נמצא בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך זהו ג' בחינות העלאת מ"ן הנ"ל וג' בחי' אלו י"ל שזהו כענין ג' בחי' מזון לבוש בית המבואר במ"א כי מזון היינו א"פ. ולבוש זהו מעשה המצות והוא העלאת מ"ן דחיצוניות. ובית זהו בכל מאדך כו' כמ"ש סד"ה השמים כסאי) נמצא יש ג' מדרגות בהעלאת מ"ן היינו בחי' מקיפים ופנימים וחיצוניות והן דרך כלל ג' עולמות בריאה יצירה עשיה כי יוצר אור ובורא חשך שיצירה נקרא אור פנימי ובריאה נקרא חשך ר"ל בחי' מקיף שאינו מושג ביצירה וכך הוא סדר ההשתלשלות שמהמקיף נמשך אח"כ הארה להיות בבחי' א"פ ועצם האור נשאר בבחי' מקיף.

ואח"כ מהא"פ נעשה מקיף למטה בעולם תחתון שנחשב האור מקיף התחתון בחי' חיצוניות לגבי הא"פ שלמעלה ממנו כו'. וזהו בחי' עשייה [ומ"מ עשייה שרשו לעילא כנ"ל שהחיצוניות שרשו גבוה מהא"פ כו' וכמ"ש ג"כ ע"פ יביאו לבוש מלכות איך התהוות העשייה גשמיות הוא דייקא מבחי' סכ"ע וכמ"ש בזהר וירא (קט"ו א') עשייה איהו לעילא כו' וכ"ה בפי' בהר דק"ח ע"ב]. וזהו ענין ג' העדרים ששלח יעקב מנחה לעשו אחיו שהוא העלאת מ"ן לעולם התהו שמשם נפלו הכלים ונשברו ונתהוה מזה עשו וכמ"ש בד"ה ויקח מן הבא בידו וג' עולמות בי"ע הן שנתהוו משבה"כ לכן העלה מ"ן ג' עדרים שהן ג' בחי' הנ"ל מקיפים ופנימיים וחיצוניות.

ונקרא כל א' עדר בפ"ע שהוא בחי' ומדרגה משונה ומובדל מזולתה. כמו החילוק בין נשמות שבגופים לגבי המלאכים. וכן חילוק מדרגת המלאכים שהם בגופות רוחניים לגבי הנשמות שהם בלי גוף כלל.

וז"ש עדר עדר לבדו כו' ויצו את הראשון כו' ויצו גם את השני גם את השלישי כו' הרי חלקם לד' מדרגות ממש. אף שדרף פרט גם בכל מדרגה מג' מדרגות הללו שי בה כמה ריבוא רבבות בחי' ומדרגות שונות זה מזה מ"מ כולם בבחי' סוג א' כמו העלאת מ"ן דחיצוניות נקרא דרך כלל העלאת מ"ן דעשייה וזהו כמשל העדר א' אף שבעדר זה יש ג"כ כמה מדרגות יש שעיקר עבודתם בצדקה וגמ"ח ויש שעיקר עבודתם בעסק התורה ויש שעיקר עבודתם בתפלה ויש בתענית וכיוצא בזה ועכ"ז כללותם קומה אחת וכמו עד"מ בעדר אחד יש כמה שינויים בצאן זה מראהו וקומתו וטובו כך וזה כך מ"מ הכל

עדר א' והעלאת מ"ן דפנימית הוא בחי' וסוג אחר כו' ולכן נק' עדר בפ"ע כו' והעלה יעקב מ"ן מכל ג' בחי' אלו להמשיך ע"ז מ"ד משרשן ומקורן בעולם התהו:

ד **והנה** ע"ז נאמר כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה. כי העלאת מ"ן הנ"ל צריך ליבון ורחיצה וכענין ליבון הלכתא. ורל שכל ההלכות שהם שיתא סדרי משנה צריכים ליבון ורחיצה וכן במעשה המצות כו' והכל ע"י משה רעיא מהימנא.

והיינו כי במשה כתיב כי מן המים משיתיהו דהיינו מבחי' ים החכמה העליונה וכל התורה אינה אלא כד מן הים ותמלא כדה כו' ונקרא בחי' זו ג"כ בעבר הנהר למעלה מבחי' הנהר נהר הוא מלשון המשכה שנמשך דרך השתלשלות מעילה לעילה לפי ערך כמ"ש ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד כו' ועבר הנהר הוא למעלה מההשתלשלות. ומשם נמשך המשכת מיין דוכרין שמרחיץ ומלבן את המ"ן כו' (ועמ"ש ע"פ ואלה שמות מענין ליבון הלכתא ובד"ה אסרי לגפן בענין כבס ביין לבושו ובד"ה לא תהיה כו' את מספר ימיך אמלא. ועמ"ש עוד בפי' מן המים משיתיהו בד"ה אלה מסעי ושם נת' פי' וגם דלה דלה לנו שממשיך בחי' הביטול דיחו"ע בנש"י שהוא כביטול הטפה בים כו' וזהו ענין הריחוץ והכיבוס של הלבושים ע"י ביטול דיחו"ע. וזהו שנמשלו כעדר הרחלים דוקא שעלו מן הרחצה. דלבושים הנעשים מתומ"צ נמשלו לצמר רחלים. כדכתיב לבושי כתלג חיור וכתיב הנותן שלג כצמר וגם כתיב ושער רישי כעמר נקא כו' וכמ"ש במ"א) (ועמ"ש מענין רחלים בד"ה והניף הכהן אותם על לחם הבכורים בפי' אמור. ובד"ה צו את בנ"י כו' את הכבש אחד תעשה) והנה על ידי שעלו מן הרחצה אזי נעשים הג' עדרים הנ"ל כולם בבחי' עדר אחד וזהו כעדר הרחלים. כעדר אחד כי כשהם בבי"ע הם בחי' ג' עדרים שמתחלקים לג' בחי' כנ"ל אבל כשעלו מן הרחצה אז נקראים עדר אחד והיינו לפי שמקבלים המ"ד ממים עליונים שמלמעלה מהשתלשלות ששם הוא למעלה מגדר ההתחלקות השוה ומשוה קטן וגדול שהוא הנק' קדש העליון שהוא למעלה מבחי' קדוש בויי"ו (שהויו מורה על המשכה היא המשכת קדושתו ית' להיות ממכ"ע וסכ"ע שהוא המשכה והארה בעלמא כו' משא"כ קדש בלא ויי"ו אינו בגדר עלמין כלל והוא למעלה מעלה מבחי' ממכ"ע ומבחי' סכ"ע כו' וכמש"ל ע"פ צאינה וראינה) ונקרא הרחצה ששם נרחץ כל פשע ועון לפי ששם אין הפגם תופס מקום וזהו וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם כו'. והנה קדוש נאמר ג"פ שהוא ג' המשכות לג' עולמות בי"ע משא"כ קדש בלא ויי"ן לא נאמר כי"א פי"א ולא ג"פ מפני שהוא למעלה מגדר ההתחלקות.

ולכך גם המלאכים ונשמות כשעלו מן הרחצה. שמתעלים לקבל מבחי' מים עליונים שבעבר הנהר שהוא בחי' קדש העליון אז גם הם נכללים כולם בהתכללות אמיתי

ונעשים עדר אחד. וזהו שכולם מתאימות כתאומים שנולדו בבת א' ממש. כך הג' עדרים כשמתעלים לרחוץ במים העליונים דבחי' קדש העליון הם מתאימות כתאומים ממש בהתכללות אמיתי בלי שום התחלקות כלל ולכך נקרא אז עדר הרחלים שנכללים כאחד בעדר אחד.

וז,ש בזהר דמקדשין ליה כולא כחדא. דהיינו ההעלאת מ"ן של קדוש דמלאכים ושל ישראל שלמטה. אף שהם למטה מחולקים בבחי' התחלקות עדר עדר לבדו לפי שאין העלאת מ"ן דעשייה דומה כלל להעלאת מ"ן דיצי' כו' שזהו מבחי' חיצוניות וזהו מבחי' פנימית מ"מ התחלקות זו הוא רק מצד ההעלאת מ"ן ולכן אומרים ג"פ קדוש נגד ג' מיני העלאת מ"ן הנ"ל. אבל ע"י שעלו מן הרחצה שהוא בחי' קבלתם המ"ד שהוא מבחי' קדש העליון שהוא למעלה מבחי' התחלקות אזי נעשים גם הם כעדר א' ומתאימות. ולכן מקדשי ליה כולא כחדא. וז"ש באדרא (דקל"ו ע"ב) ע"פ רוחצות בחלב בחוורא דלעילא כו' שהוא מבחי' ע"י כו' ע"ש. והענין הוא כמבואר לעיל בביאור ע"פ ואלה המשפטים שבבחי' יושר הוא דשייך התחלקות ראש ורגלים משא"כ בעגולים סוכ"ע שאין בו מעלה ומטה כו' ומשם הוא ההמשכה ע"י משה דעת עליון כו' שע"כ אפשר לנשמת משה להמשיך הדעת אפילו לבחינת בי"ע בחינת בהמה כשיתבונן ויעמיק מחשבתו בגדולת ה'. לפי שממשיך מבחי' סוכ"ע שאין שייך שם מעלה ומטה ראש ורגל ואדם ובהמה תושיע ה' ששניהם שוין.

והנה מה שבי"ע הם נחלקים לג' בחי' עדרים זהו ג"כ מבחי' יושר שיש בו ראש וגוף ורגל חב"ד חג"ת נה"י אשר חב"ד מתגלים בבריאה ושם בחי' שרפים וחג"ת ביצירה וזהו בחי' חיות ונה"י בעשייה וזהו בחי' אופנים אבל ע"י המשכה מבחי' עגולים סכ"ע שאין בו מעלה ומטה הרי אפילו אדם ובהמה שוין קמיה כ"ש בי"ע עצמן ולכן ע"י שעלו מן הרחצה שהוא בחי' המשכה דמשה מן המים משיתיהו כו' ע"ז נקראים עדר אחד.

וכיוצא בזה נתבאר ע"פ את שבתותי תשמרו בענין שביעית שנאמר לך ולעבדך כו' ולבהמתך ולחיה כו' שתלה הכתוב אדם בחיה שכל זמן שחיה אוכלת מן השדה כו' והיינו מחמת שבשביעית הוא עליות העולמות לבחי' המקיף וסובב דאדם ובהמה תושיע כו' כע"ל בשער היחודים קרוב לסופו כתב שעלו מן הרחצה הוא ר"ת משה ועש".

ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ מים רבים בענין רבקה של שלש בקר כו' בחינת דעת עליון שממשיך המדות מהכתר ושם אין שייך התחלקות כלל כו'. עוי"ל בפי' וענין שמקבלים מבחי' קדש העליון דהיינו ע"ד עליות העולמות בשבת שג' עולמות בי"ע עולים באצילות כמ"ש במ"ח גבי מנחה דשבת והמלכות דאצי' מקור דבי"ע היא במקום אבא וזהו

שמקבלים מבחי' קדש ממש ולכן אז הם עדר אחד שבאצילות איהו וגרמוהי חד ועמ"ש הרמ"ז בפ' שלח (בדף קנ"ט סע"א) באצילות הם ביחוד עצום כו' ועמ"ש כעין זה בד"ה כנשר יעיר שבבי"ע התחלקות המדות פני אריה אל הימין ופני שור וכו' משא"כ באצי' ולכן במ"ת היו רואים את הנשמע לפי שהי' גילוי אלקות בלי שום התחלקות כו' ואין שום פירוד ח"ו בין ראיה לשמיעה ופי' שניך היינו כמ"ש בפרדס שער האותיות באות שין שהוא מלשון שניך כעדר כו' והנה בת"ז תיקון נ"א איתא שי"ן איהו כליל תלת עדרי צאן כו' תלת אבהן כו' ובגין דא וכל שיח כו' ע"ש.

וזהו שאנו אומרים בקדושה כנועם שיח וכמ"ש במ"ח דשיח אותיות ח"י שי"ן והיינו כי השין הוא ג' ווין והיינו ענין ג' ווין דג' פעמיים קדוש כי קדוש היינו קדש ו' והיינו ג' בחי' קדוש דג' עדרי צאן.

וזהו השבח שניך דהיינו ג' בחי' העלאת מ"ן של נש"י דחיצוניות ופנימיות ומקיפים שהם ג' עדרי צאן הנכללים באות שין הם בתכלי' השלימות וגם שניך כפשטוט הוא כמ"ש במ"א ע"פ ולבן שנים מחלב שהוא לדקדק במעשיו ולברכם כמו השני' שהן טוחנו' כו' והוא העלאת מ"ן דמעשה שזהו ההתחלה והיסוד כו' וגם למי שאין יד שכלו מגעת כו' תהיה זאת עבודתו בבחי' העלאת מ"ן דמעשה וע"ד משנ"ת סד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בפי' ובו תדבקון עיין שם.

ועי"ז הם כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שהוא המשכת מ"ן מבחי' קדש העליון ונעשו כעדר א' וגם י"ל בפי' שניך כעדר שעי"ז שעלו מן הרחצה אזי השין הוא מבחי' גבוה יותר ע"ד מ"ש בפ' אמור בד"ה והניף הכהן אותם על לחם הבכורים בענין שין דכשבים שהשין קודם לבי"ת שהוא ענין המדות שלמעלה מהחכמה והם הנמשכים מדעת עליון כו' והיינו ענין שעלו מן הרחצה ע"י משה רעיא מהימנא דעת עליון כו' וע' ברע"מ פ' משפטים (דק"כ ע"א) ש' דמשה קדושה לך ישלשו כו'. וע' בת"ז שם שיש שין עילאה שין תתאה ובכסא מלך שם ובקל"ת ר"פ נח ובזהר ר"פ בראשית גבי עאלת שין כו' ובזהר הרקיע שם ובספר אשל אברהם שם כ' שהשין מרמזת לכח"ב ומרמזת לחג"ת ומרמזת לנה"י והביא מהרע"מ פ' פינחס (דרנ"ז ע"א) דאומר שכינתא אתקריאת שבת. מסטרא דתלת דרגין עילאין דאינון ש'. ג' כתרין כח"ב. ואיהי בת רביעאה לון דהיינו שבשבת מתעלית לשם. וזהו שניך כו' שעלו מן הרחצה וכנ"ל:

ה **ועיין** בזהר ס"פ האזינו (תחלת דרצ"ז) כד אתחברן כולהו קדושי כחדא אקרון קדש וכולהו סלקין ומתכנשין להההוא אתר עילאה דאקרי קדש ובג"כ ק' ק' ק' קדש ישראל מנייהו כו' ע"ש ועיין מזה ג"כ בזהר משפטים (דקכ"א ע"ב). ופי' כד אתחברן דוקא

דהיינו התחברות והתכללות השלשה מיני העלאות מ"ן דחיצוניות ופנימיות ומקיפים שהוא ענין אמירת ג' פעמים ק' ק' ק' כנ"ל כאשר מתחברים כולהו כחדא אז ע"י התחברות והתכללות זו הם מתעלים לבחי' קדש העליון מה שכל בחי' העלאת מ"ן מצד עצמו לא יוכל להגיע בבחי' זו כי הוא למעלה גם מבחי' סוכ"ע ואור מקיף ושם הוא בחי' אם צדקת מה תתן לו כו' וכמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפ' קדושים.

ועכ"ז ע"י התכללות ג' בחי' העלאת מ"ן דאמירת ג"פ קדוש שמתכללים יחד ע"ז מתעלים לבחי' קדש העליון. והוא עד"מ מצירוף האותיות יחד שידוע שהאותיות הם בחי' כלים להמשכות עליונות וכמ"ש בסש"ב ח"ב פי"ב כי כל אות היא המשכת חיות וכח מיוחד פרטי ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה בענין האותיות שאלוני כו' ע"ש.

והנה ע"י צירוף כמה אותיות להיות תיבה אזי מלבד ריבוי מיני כחות וחיות הנמשכים כפי מספר האותיות שבתיבה זו עוד זאת העולה על כולנה המשכת כח עליון וחיות כללית שלמעלה מכל מיני הכחות וחיות פרטיות של האותיות כו' כמ"ש בסש"ב שם.

וכמו עד"מ למטה באותיות הדבור שבאדם כגון ג' אותיות א' מ' ת' כשהם כל אות בפ"ע אין מלובש בהם שום השכלה זולת שהוא אות א' או מ' כו' אבל כשהן נצטרפו יחד ונעשה מהן תיבה אמת מתלבש בהן השכלה גדולה שהוא ענין אמת.

וכתיב וה' אלקים אמת הרי ע"י הצירוף וההתכללות נמשך בהן כח וחיות מה שלמעלה מערך הכח והחיות של כל אות בפ"ע. וכך הנמשל למעלה כי הנה ג' אותיות א' מ' ת' הם ראש תוך סוף.

וזהו ענין תלת עלמין המוזכר בזהר פ' שלח שכנגדם ג"פ קדוש. וגם אפשר לומר שג' אותיות הנ"ל הן מקור לג' עולמות בי"ע שהן ג"כ בחי' ראש תוך סוף א"מ וא"פ וחיצוניות כנ"ל. ועכ"ז בחי' קדש ממש הוא למעלה מבחי' זו כנ"ל ואינו נמשך ומאיר כ"א ע"י התלבשותן יחד דייקא וקרא זה אל זה ואמר ק' ק' ק' ע"ז דייקא מאיר בחי' קדש שהוא בחי' אמת ממש (ועמ"ש בענין וקרא זה אל זה בד"ה ויקרא אל משה) וכנודע שבחי' אמת הוא מדרגה גבוה מאד והוא חותמו של הקב"ה וכמ"ש במ"א ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם כו'. מה שלמעלה מעלה מכל אות בפ"ע. ועד"ז ג"כ בכל אדם שהאדם כלול מג' עולמות בי"ע הנ"ל וזהו ענין עבודה ותורה וגמ"ח ועמ"ש מזה בד"ה כי ביום הזה יכפר בפי' ולכבודי בראתיו יצרתיו כו' ע"ש באריכות.

וע"י כל העלאת מ"ן בפ"ע ממשיך אתעדל"ע מבחי' קדוש וע"ז נאמר כי עם קדוש אתה כו' אך ע"י התכללות ג' בחי' יחד ע"ז נאמר שאו ידיכם קדש כו' קדש ישראל כו' ועד"ז ג' תיבות חכמה בינה ודעת הם גימטריא כתר והזו ברכנו אבינו כולנו כאחד ועמ"ש מענין

מעלת ההתכללות בד"ה הן עם אחד ואם לעוברי רצונו כו'. ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב ובד"ה אתם נצבים היום כולכם:

פרק ל

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר אחת היא יונתי תמתי. ודרשו רז"ל (ע' ברבות בשיר השירים במקומו ובפ' קרח גבי ובני קרח לא מתו) ששים המה מלכות אלו ס' מסכתות ושמונים פילגשים אלו ברייתות ועלמות אין מספר אלו הלכות שבגמ'. אחת היא זו כנס"י מלשון כניסה שהיא מקור נש"י ונקראת אחת לפי שהיא מקבלת מבחי' ישראל דלעילא שנקרא' אחד כו'. ונק' תמתי כו' וכמארז"ל תמתי תאומתי לפי שע"י נשמות ישראל נעשה יחוד זו"נ כו'. והנה מזה מובן שהנשמות הם למעלה במדרגה מבחי' התורה וכמ"ש ממה שאמרו רז"ל (פסחים מ"ט ב') ע"פ תורה צוה לנו משה מורשה א"ת מורשה אלא מאורסה שהתורה היא מאורסה לישראל שישראל הן בחי' חתן והתורה היא בחי' כלה ונמצא מובן ג"כ שהנשמו' הם למעל' מבחי' התורה ובמקום אחר מצינו שארז"ל תלת קשרין מתקשרין דא בדא ישראל מתקשראן באוריית' כו' ונמצא מובן להיפוך לגמרי שהתורה היא למעלה במדרגה מישראל.

ולהבין את כל הנ"ל הנה כתיב אור זרוע לצדיק פי' שהנשמות הנקראים בשם צדיק הם בחי' אור הנזרע למטה להתלבש בגוף בשר ודם הגשמי בכדי שעל ידם יהיה צמיחה בתוספת הרבה להיות המשכות גילוי אור א"ס ב"ה למטה ע"י תורה ומצות מעשיות שעוסקים בעוה"ז כאשר יתבאר לקמן בעז"ה והוא ממש כדוגמת הזריעה שזורעין בארץ הגשמי שזורעין גרעין א' ונרקב בארץ ונצמח מזה אח"כ בתוספת וריבוי גרעינים הרבה מאד כמ"כ ע"י מצות מעשיות שעושים נשמות ישראל בעוה"ז הגשמי שהוא כדוגמת הזריעה הנ"ל מגרעין א' נעשה ע"י"ז צמיחה ורבוי בתוספת וריבוי להיות גילוי אור א"ס ב"ה למטה (עמ"ש מענין זריעה בד"ה ויהי בשלח פרעה ובד"ה הבאים ישרש ובד"ה כי תבאו אל הארץ ושבתה הארץ וסד"ה שמע ישראל ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה וסד"ה שובה ישראל גבי הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע ובד"ה כי כאשר כו' כן יעמוד זרעכם) ולהבין זה הנה כתיב מלכותך מלכות כל עולמים פי' כל עולמים שהם ריבוי רבוות השתלשלות כל העולמות דבי"ע שהם עד אין קץ וכמ"ש היש מספר לגדודיו כו' עכ"ז מקור ושרש חיותם המחי' ומהווה אותם מאין ליש אינו אלא מבחי' מלכותו בלבד שאינו אלא אור וזיו בלבד לגבי מהותו ועצמותו ית' כמ"ש הודו על ארץ ושמים שארץ ושמים אינו אלא הודו וזיוו בלבד שהוא בחי' מלכותו ית' המחיה ומהווה אותם מאין ליש להיות נבראים נפרדים בע"ג ואינם כלל בערך לגבי אור א"ס ב"ה המתגלה

בעולמות עליונים שהוא בבחי' א"ס ממש ושם הוא בבחי' יחוד וביטול בתכלית ומכ"ש לך ה' הגדולה כו' שאף שיש שם ג"כ בחי' גדולה וגבורה שהם מדות עליונות דאצילות כו' חו"ג הם בבחי' יחוד וביטול בתכלית לך ה' כו' וחיוהי וגרמוהי שהם בחי' אורות וכלים דאצי' חד בהון ממש בבחי' א"ס ממש וכמאמר אליהו ולאו מכל אינון מדות כו' משא"כ למטה בבי"ע בחי' חיות אלקות המהווה אותם מאין ליש מצומצם ומוסתר מאד להיותם בעלי גבול ונבראים נפרדים עד שבריבוי הצמצומים וההשתלשלות מטה מטה עד עולם העשי' שהחיות אלהות הוא מוסתר לגמרי עד שנראה כאילו הם יש ודבר נפרד לגמרי שיכולת המינים לומר שיש ב' רשויות ח"ו כמבואר בגמרא (סנהדרין דל"ט א') שאמר המין מפלגך לעילאי דהורמיז מפלגך לתתאי דאהורמיז (ועיין הפי' בערוך) לפי שהוא בחי' עלמא דפרודא וכמ"ש ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד שאף שלמעלה בעולם האצי' הוא בחי' יחוד בתכלית ואור א"ס מאיר שם בבחי' גילוי עכ"ז ומשם יפרד שנמשך מבחי' מלכותו ית' בריבוי צמצומים והסתרים להסתיר ולהעלים את אור השם עד שיהיו נבראים יש מאין בעלי גבול ועולמות נפרדים.

ואי לזאת אינו בערך כלל לגבי אור ה' המאיר ומתגלה בעולמות העליונים שהוא בבחי' א"ס וכידוע שמספר א' לגבי ריבוא אבבות אלפים יש לו ערך כי הוא ג"כ בבחי' מספר אבל דבר שהוא בבחי' גבול לגבי בלי גבול בבחי' א"ס אין לו ערך לגמרי ומספר א' ומספר רבוא רבבן שוה ממש לגבי בחי' בלי גבול כו' וכמ"ש בסש"ב פמ"ח ולזאת עיקר חיותם אינו אלא מבחי' אורו וזיוו בלבד שהוא בחי' מלכותו בלבד. אכן בכדי שיהי' גילוי אור א"ס ב"ה למטה בעולמות התחתונים ג"כ ממש כמו שהוא בעולמות עליונים שזהו תכלית המכוון מבריאת העולמות בכדי שיהיה לו דירה בתחתונים דוקא לזאת נזרע בהם בחי' אור מלמעלה והיינו בחי' נש"י שיורדים ומתלבשים למטה בגוף בשר ודם כו' בכדי שע"י התורה ומצות מעשיות שעושין בעוה"ז ימשיכו בחי' גילוי אור א"ס ב"ה למטה בעולמות התחתונים ג"כ כמו שהוא בעולמות העליונים ממש שיהיה בחי' יחוד העולמות עליונים ותחתונים ולא יהיו בבחי' עלמין דפרודא ובבחי' הסתר פנים וכמ"ש ולא יכנף עוד מוריך כו' ועמ"ש בד"ה ואתחנן וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות פי' שע"י צדקה שנותנים למטה לעני דלית ליה מגרמיה כלום ומשפיע למקום חושך. כמ"ש הייתי ככוס חרבות כו'. הנה ע"ז מעוררים מלמעלה ג"כ המשכת אור א"ס ב"ה למטה בעולמות התחתונים שהם חשך ועלמין דפרודא וזהו מצמיח ישועות שהוא בחי' צמיחה בתוספת וריבוי להיות המשכת שע"ה נהורין עילאין למטה. וכמו שבצדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול שנעשה מזה בחי' גילוי א"ס שנק' חשבון גדול

כו' (ועמ"ש מענין לחשבון גדול בד"ה וילבש צדקה כשריון ועמ"ש ע"פ יתקע בשופר גדול) וגם ישועות הוא מלשון שעה כמ"ש וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה כו' שהוא בחי' ירידת והמשכת גילוי אור א"ס ב"ה למטה ע"י המצות מעשיות שעושים ישראל למטה ולזאת נק' כל המצות בשם צדקה סתם בירושלמי.

וזהו שמצוה ראשונה מתריג מצות היא מצות פריה ורביה כמ"ש פרו ורבו שהוא ריבוי ותוספת כמ"כ ע"י כל המצות מעשיות שעושים ישראל נעשה ריבוי ותוספת כו'. וזהו בן פורת יוסף כי יוסף הוא צדיק עליון וכתיב אור זרוע לצדיק להיות ע"ז תוס' וריבוי. וכמ"ש ברבות ר"פ שמות יוסף על שם והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו כו':

ב **וזהו** כוונת הברכה שמברכין קודם עשיית כל המצות ברוך אתה ה' כו' אשר קדשנו במצותיו כו'. פי' אשר הוא לשון תענוג כמ"ש באשרי כי אשרוני בנות כו' שהוא בחי' תענוג העליון שהוא בבחי' א"ס עד שארז"ל גבי אחר. מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי. ונמשך העונג העליון הנ"ל למטה ע"י עשיית המצות כו'.

והנה כמו שבזריעת הגרעין בארץ הגשמי צריך מתחלה לחרוש את הארץ היטב בכדי לרפות את הארץ כי חרישה מרפי ארעא ובאם לאו יאבד הגרעין בארץ לגמרי כמ"כ קודם הזריעה של נש"י בבחי' ועשה טוב בקיום כל המצות מעשיות צ"ל מקודם לכן בחי' סור מרע שהוא בחי' חרישה לנפש הבהמית להפך את כל המדות רעות ולבטל את כל הרצונות אשר לא להי' המה ולא יהיה לו רצון אחר כלל כ"א להי' בלבד להיות לב נשבר ונדכה כו'. ואז יכולים להמשיך אח"כ בבחי' ועשה טוב גילוי אור א"ס ב"ה למטה שהוא בחי' צמיחה בתוספת וריבוי שנעשה ע"י בחי' הזריעה של נש"י במצות מעשיות שעושים למטה כו'. (ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים וב"ה ושאבתם מים) וזהו ואל קין ואל מנחתו לא שעה מפני שקין היה מארי דרוגזין שלא היה בבחי' סור מרע להפוך את כל המדות רעות שהוא בחי' חרישה כנ"ל ולכן לא היה ביכולתו להמשיך אור ה' למטה ע"י הזריעה שלו במנחתו כו' משא"כ הבל שהיה בבחי' סור מרע בתכלית כתיב ביה וישע ה' אל הבל ואל מנחתו שהוא בחי' הזריעה שלו כו' וזהו שלעתיד כתיב בחריש ובקציר תשבות שלא יצטרכו עוד לבחי' חרישה הנ"ל לפי שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

וזהו עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו' היינו ע"י שממשיכים אור א"ס ב"ה שהוא קדוש ומובדל למטה. ועם כל הנ"ל מובן איך שבזה גדלה מעלת נש"י על בחי' התורה כי הנה אף דאורייתא מחכמה עילאה נפקת עכ"ז כשנמשך ובא לבחי' דבר ה' זו הלכה וכמאמר אליהו מלכות פה תורה שבע"פ קרינן לה כו' וכל פרטי הלכות שהם

בחי' נימין ושערות ודלת ראשך כארגמן שם עד אין קץ כשיהיה כך יהיה הדין כך וכמ"ש ועלמות אין מספר שהם הלכות כנ"ל אזי אין בהם תוספת וריבוי רק כפי ההלכה שנמשך בבחי' דיבור העליון כו' וכמו המלאכים שנמשכים מבחי' דבר ה' כמ"ש וברוח פיו כל צבאם כו' אין בהם ריבוי ותוספת כלל וממלאך אחד אין יכול להיות מלאך שני ולזאת אין בהם פריה ורביה כו' משא"כ נשמות ישראל הם דוקא ממשיכים תמיד בחי' אור א"ס ב"ה למטה ע"י מצות מעשיות שעושין בבחי' ריבוי ותוספת וכמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם כו' וחי בהם שהם הם הממשיכים בחי' חיות מאור א"ס ב"ה וכמ"ש ועשיתם אותם אתם כתיב (וכמ"ש בד"ה תורה צוה בפי' אל תקרי בניך אלא בוניך שנש"י הם הממשיכים היחוד מבחי' תשב"כ שנקרא חתן לבחי' תשבע"פ שנק' כלה ועי"ז נק' בוניך כו') אך כ"ז הוא דוקא ע"י ביטול במס"נ של ישראל מקודם בבחי' ואהבת שבק"ש ואז נק' אחת היא רעייתי כו' שמקבלין מבחי' אחד יחידו של עולם (וברבות נשא) (פי"ד) כף אחת עשרה זהב שנאמר אחת היא יונתי כו' ומה שנקראת כף אחת יובן עם מ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע בענין ולכי לך ואז יכולים להמשיך אור א"ס ב"ה למטה ושיהיה יחוד עולמות עליונים ותחתונים ממש שלא יהיה בחי' עלמין דפרודא להיות נראים כאלו הם יש ודבר נפרד בפ"ע עד שנראה כמו שהוא ב' רשויות ח"ו כמו שסובר המין מפלגך דלעילא מפלגך דלתתא כו' להיות שלמעלה הוא בחי' יחוד בתכלית כנ"ל ובהשתלשלות למטה מטה הוא בחי' עלמא דפרודא כמ"ש ומשם יפרד כו'. אכן כשישראל ממשיכים גילוי אור א"ס ב"ה למטה ג"כ ממש כמו שהוא בעולמות עליונים אזי נעשה בהם בחי' יחוד עליונים ותחתונים בתכלית. וזהו תמתי לשון תמימות (ובל"א מאכט מיך גאנץ) שע"י כנס"י נעשה יחוד א"ס ב"ה למטה כמו שהוא למעלה ממש וזהו גם כן תאומתי שהוא בחי' יחוד זו"נ שהם מדות עליונות דאצי' ובחינת מלכות דאצי' שמתלבשת בבי"ע שמתייחדים בתכלית ע"י בנ"י כנ"ל. אך מתחלה צריך להיות בחי' יונתי וכמ"ש עיניך יונים כו' שכמו זוג יונים שעיקר התענוג שלהם הוא ההסתכלות שמסתכלים זה על זה. כמ"כ למעלה שיהיה בחי' תמתי תאומתי שהוא יחוד זו"נ חתן וכלה כו' הוא ע"י בחי' יונתי מקודם שהוא בחי' התענוג שצריך להיות בנש"י לאסתכלא ביקרא דמלכא כו' שהוא בחי' ההתבוננות בגדולת אור א"ס ב"ה ונק' שמחת כלה שהוא התענוג של הכלה מההסתכלות על החתן שהוא בחי' יקרא דמלכא כו' ועי"ז מלמעלה למטה ג"כ כתיב עין ה' אל יראיו. יראיו הוא בחי' ביטול היינו כשישראל הם למטה תמיד בבחי' ביטול לה' כו' נתעורר מזה בחי' תענוג גדול למעלה וכמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וכמו האדם שמקבל תענוג מכלי יפה כו' ותענוג זה

שנעשה למעלה נקרא שמחת חתן דהיינו יחוד אצילות שנקרא חתן. מלשון נחות דרגא להיות משפיע למקור דבי״ע שנק׳ כלה וא״א זאת כ״א ע״י בחי׳ יונתי מקודם כו׳.
וע״י השמחה של החתן וכלה שהוא התענוג של שניהם כנ״ל יכול להיות בחי׳ תמתי שהוא בחינת יחוד חתן וכלה שהוא בחי׳ זו״נ כנ״ל וכמו שיהי׳ לעתיד דכתיב ומעין מבית ה׳ יצא והשקה את נחל השטים כו׳ שלא יהי׳ בחי׳ עלמין דפרודא כלל כמו שהוא עתה וכמ״ש ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד וכו׳ משא״כ לעתיד יהי׳ בחי׳ תמתי שהוא בחי׳ תאומתי כו׳ וד״ל:
ג **להבין** בתוספת ביאור מ״ש (יואל סי׳ ד׳ י״ח) ומעין מבית ה׳ יצא והשקה את נחל השטים הנאמר על לעתיד. הנה לכאורה אינו מובן מ״ש ומעין יצא ולא נאמר ונהר יוצא כמ״ש ונהר יוצא מעדן וגו׳. אך האמת הוא משום דבנהר כתיב ומשם יפרד כו׳ משא״כ במעין לא נאמר ומשם יפרד רק אדרבה והשקה כו׳. וביאור זאת יובן ע״פ מה שמבואר בדברי רז״ל נהרא מכיפי׳ מבריך ולא חיישי׳ שמא ירבה נוטפי׳ כו׳. פי׳ שהתוספת וריבוי שלה שמתרב כשנעשה נהר מכמו שהיתה תחלה בהמעין שממנו יוצא הנהר הוא ממקורו ומאליו ומעצמו מתרבה (ובערוך בשם רבינו גרשם מכיפיה מבריך מגדותיו מתברך שאינו מתגדל ממימי הגשמים אלא מעצמו וכן פרש״י בנדרים) (ד״מ סע״א) וע׳ בפרש״י בשבת (דס״ה ב׳) משפתו כו׳ והוא כי תרגום והירדן מלא על כל גדותיו מלי על כל כפוהי. (ביהושע סי׳ ג׳). שפת היאר. כיף נהרא (וביחזקאל מ״ז) על שפתו על כיפיה ולא ממימי הגשמים ואף שהמעין אינו בהתפשטות מרובה כ״כ עכ״ז אחר שיוצא מהעלם של המעין לידי גילוי והתפשטות יותר להיות נהר נעשה מאליו ומעצמו בתוספת מרובה.
ויובן זה יותר מבחי׳ שכל ומדות שהנה עיקר הולדת והמשכות המדות הם מהשכל של דבר שיעמיק בשכלו ויבין שטוב הוא יתעורר ממילא בלבו אהבכה ותשוקה לדבר ההוא אשר לזאת בקטן ששכלו קטן מאד מלהכיל ולהבין אזי גם מדותיו הם ג״כ לדברים קטנים וכמ״ש לפי שכלו יהולל איש כו׳ שהמדות נק׳ איש הם נולדים ונמשכים לפי ערך השכל ונמצא מובן מכל הנ״ל שכל עיקר המשכת המדות הם מהכל ואעפ״כ נראה בחוש שאחר שבאו מהשכל לידי גילוי בלב נעשו בחוזק ותוספת וריבוי הרבה יותר מכמו שהי׳ תחלה בעודם בשכלו כו׳ כמו הכעס כו׳ והיינו כנ״ל מפני שבשכל עדיין המדה היא בחי׳ העלם בתכלית ולזאת אינה בהתפשטות מרובה כ״כ אכן כשבא מהעלם השכל לידי גילוי בלב נעשה ממילא בריבוי התפשטות וחוזק האהבה או הכעס כו׳ (וכיוצא בזה מבואר בע״ח שכ״ה דרוש ו׳ ובשער תיקון הנוקבא פ״ה כי כאשר יצאו מהיסוד דאימא

ונתגלו כו' ע"ש) וכמ"כ הנהר אף שכל עיקר המשכתו מבמעין עכ"ז אחר שיוצא מהעלם המעין לידי גילוי הנהר מתפשטט מאליו בתוספת וריבוי כו'. וזהו נהרא מכיפי' מבריך כו'. ומכל הנ"ל יובן למעלה ג"כ במ"ש ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד כו'. כי הנה עדן הוא בחי' חכמה עילאה דאצי' חכים ולא בחכמה ידיעא שהוא בחי' העלם וביטול בתכלית וכמ"ש והחכמה מאין תמצא כו' שהוא בחי' אין ממש ונק' מעין שהוא כדוגמת המעין שעדיין הוא בבחי' העלם כנ"ל ונהר יוצא מעדן הוא בחי' בינה דאצי' שיוצא ונמשך מבחי' חכמה להשקות כו' שהוא בחי' אם הבנים מקור המדות עליונות דאצי' שנמשכין מבחי' בינה דאצי' ונק' רחובות הנהר שהוא בחי' התפשטות השכל יותר מכמו שהיה בבחי' חכמה שהוא בחי' אין אף שבחי' בינה נמשך מבחי' חכמה עכ"ז מאחר שבא מהעלם לגילוי השגה שהוא מאין ליש ממש ממילא מתרבה בהתפשטות יותר כדוגמת הנהר הגשמי שיוצא מהמעין והמדות שבלב נמשכים מהשכל שבמוח כנ"ל.

וזהו דגבי ונהר יוצא כתיב ומשם יפרד פי' אחר שנמשך מבחי' בינה דאצי' לבחי' מלכות דאצי' שמתפשטת ומתלבשת למטה בבי"ע נעשה בחי' פירוד לגמרי להתהוות נבראים בע"ג ועלמין דפרודא אכן כ"ז הוא לאחר התפשטות והמשכות הנהר הנ"ל שהוא בחי' בינה ומדות דאצי' בבחי' מלכות דאצילות להתלבש בבי"ע.

וכמ"ש ומשם יפרד שנמשך משם ולמטה להיות בחי' עלמין דפרודא אבל עצם הנהר הנ"ל עדיין הוא בבחי' יחוד וביטול בתכלית כמ"ש לך ה' הגדולה כו' וחיוהי וגרמוהי חד כו' שאף שכבר נמשך מבחי' חכמה שנק' עדן להיות התפשטות בבחי' נהר ע"ז מאחר שיוצא ומקבל תמיד מבחי' עדן הנ"ל עדיין הוא בבחי' יחוד וביטול בתכלית אך עכ"ז הוא בחינת מקור שיומשך משם ולמטה בבי"ע יפרד כו' מאחר שכבר יצא מבחי' העלם המעין שהוא בחי' חכמה עילאה שנק' עדן לידי גילוי והשגה בבחי' בינה ומדות אזי יכול לירד ולהשתלשל עוד בהשתלשלות וצמצומים שיתהוו גם נבראים נפרדים ממש כאלו הם יש ונפרד בפ"ע אבל מבחי' המעין עצמו שהוא בחי' חכמה עילאה אינו בבחי' מקור כלל שיוכל להיות בחי' התהוות היש והנפרד הואיל והמעין אין בו התפשטות כמו בנהר והיינו לפי כי החכמה מאין תמצא ולזאת כשיתגלה לעתיד בחי' עצם החכמה עילאה למטה אזי לא יהי' בבחי' עלמא דפרודא כלל רק יהי' למטה ג"כ יחוד אור ה' ממש כמו שהוא למעלה וזהו ומעין מבית ה' יצא שעצם המעין שהוא בחי' חכמה עילאה כנ"ל יומשך ויתגלה למטה כמו שהוא בבחי' מעין ולא כמו עכשיו ונהר יוצא כו' ואזי אף והשקה את נחל השטים שיטים הוא מלשון שטות וגם מלשון שטו העם שהם בחינת עלמין דפרוד ונחל השיטים הוא מקור המגדיל כל תאוות ותענוגי עוה"ז אשר לא להי'

המה והוא ג"כ ע"ד שנת' במ"א בד"ה שמע ישראל ענין מים תחתונים שהם מגדילים כל תענוגי עוה"ז שהם בחי' פסולת והיינו ע"י שנמשך בחי' רקיע המבדיל בין מים עליונים למים תחתונים עד שמזה נסתעף למטה במים תחתונים בחי' נחל השיטים ועיין ס"פ ואתחנן (דף ע"ד ע"ב) ומבואר שם שכשיתגלה בחי' עצם המעין אזי אף בבחי' נחל השיטים יהי' בחינת גילוי אור ה' וכמ"ש והלכו לאורך כו' ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאונו כו' שיהי' לעתיד ולא יהי' בחי' פירוד כלל כמו שהוא עתה שנראה כאלו הם שתי רשויות ח"ו כדעת האפיקורוס וכמו שהשיב לו האיך שביק מיא לאעבורי כו' שבאמת הכל נמשך ממנו ית' רק שע"י רבוי השתלשלות וצמצומים להעלים ולהסתר את אור ה' החיה ומהווה אותם מאין ליש הם נראים כאלו הם יש ונפרד בפ"ע והיינו לפי שכל ההשתלשלות הוא מהנהר וכמ"ש ונהר יוצא ומשם יפרד כו' אבל לעתיד שיתגלה בחי' עצם המעין למטה אזי יהי' יחוד למטה כמו למעלה ממש והיינו בחי' תמתי תאומתי כנ"ל וד"ל ועמ"ש עוד מענין זה בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י כחול הים כו' (ועיין בע"ח שמ"ז פ"ג דכל עיקר ענין המסך שבין אצילות לבריאה זהו ענין שהבינה דאצי' מלבשת התלבשות גמור להחכמה והיא בחי' מסך מבדיל בין א"ס וחכמה אל בריאה משא"כ באצילות לא הועילה הבינה רק למעבר בלבד כו' ואינו נחשב רק שמקבל מחכמה. והיינו שהבינה[היא בחי' נהר שהוא בחי' יש והתפשטות כו' אבל חכמה היא בחי' מעין שהוא אינו בבחי' התפשטות כ"א בבחי' ביטול בחי' יו"ד דשם הוי' והיינו לפי שהוא אצל המקור ממש וזהו פי' אצילות מלשון אצלו אצל המאציל ב"ה ולכן איתא בע"ח) (שמ"ע פרק זיין) דהתלבשות אור א"ס בבינה ומדות דאצילות נק' איהו וגרמוהי חד אבל יחוד אור א"ס בחכמה עילאה דאצילות נק' איהו וחיוהי חד שלמעלה ממדרגת גרמוהי כו' ועיין בסש"ב (פל"ה) בהג"ה אלא שמ"מ בבינה דאצילות עצמה ובכל האצי' הואיל ומיוחדים עם החכמה נק' הכל אצילות משא"כ בבריאה שאינה מקבלת רק מהבינה לבד ע"כ ומשם יפרד כו'. ובזה יובן ענין אור זרוע לצדיק שלהיות הגילוי בבי"ע ג"כ כמו באצילות ממש זהו דייקא ע"י נש"י שהם בחי' אור הנזרע למטה להתלבש בגוף כו' והיינו לפי שנש"י עלו במחשבה דהיינו בעצמיות חכמה עילאה דאצי' בחי' והחכמה מאין תמצא ממש וכמש"ת לקמן וכמשנ"ת בביאור ע"פ יונתי המתחיל הנה ארז"ל נובלות חכמה כו' ע"ש וע"כ ע"י שירדו בעשיה הם יכולים להמשיך גילוי חכמה עילאה למטה בבי"ע כמו באצי' ולא יכנף עוד כו' ע"י המסך ופרסא כ"א ומעין מבית ה' יצא כו' גילוי בחי' חכמה עילאה ועיין בע"ח שער מ"ז פ"ג הנ"ל ובז"ה בפי פקודי (בדף רל"ד) דענין חכמה זו היינו כי הא"ס בה מלובש תוך החכמה עליונה דא"ק

וחכמה זו מתלבשת באצילות כו' ע"ש ועד"ז ממש יהי' הגילוי בבי"ע וזהו שארז"ל ע"פ כי בי"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב בה' נברא העוה"ז כי ה' הוא בחי' רחובות הנהר ונהר יוצא ולכן ומשם יפרד כו' וזהו ענין העוה"ז אבל היו"ד הוא בחי' המעין ולכן אין בו התפשטות כמו בה"א ולכן בו נברא העוה"ב שאזי ומעין מבית ה' יצא ועמ"ש הרמ"ז פ' שלח (קנ"ט א') מענין כי ביה ה' צור עולמים ברבות מבואר ע"פ ששים המה כו' אחת היא כו' במדבר (ר"פ ד') נשא (פ' ט') גבי ולקח הכהן מים קדושים. (פ' י"ד) גבי ביום עשתי עשר יום. קרח (פי"ח) מקץ (ר"פ צ') ויגש (ר"פ צ"ד) ובשה"ש רבה:

פרק לא

לבאר הדברים ע"פ ששים המה מלכות כו' ודרשו רז"ל ס' מלכות אלו ס' מסכתות. ושמונים פילגשים אלו שמונים ברייתות. ועלמות אין מספר אלו הלכות. ולהבין דלפ"ז מהו שכתוב אח"כ אחת היא יונתי דקאי על כנס"י שמפליג במעלתה יותר מבמעלת התורה וכדמשמע ג"כ ממה שנקרא ישראל חתן והתורה כלה בפסוק תורה צוה לנו משה מורשה כו' ואמנם לפעמים משמע בהיפוך שהתורה היא יותר גבוה עד שאמרו ישראל מתקשראן באורייתא ולא עוד אלא שלפעמים מבואר שהתורה נק' חתן וישראל נק' כלה כמ"ש רז"ל ע"פ ביום חתונתו זו מתן תורה וזהו היפוך כו' (ועמ"ש מזה בד"ה תורה צוה) ולהבין כ"ז כי אלו ואלו דברי אלקים חיים. צריך להקדים מ"ש במ"ח דפי' כנ"י הגם שמתייחס לספי' המלכות אינו בחי' המל' הנעשית פרצוף בפ"ע אלא הוא בחי' פרצוף המלכות שבתוך פנימית דז"א ושם הם שוים כי היא גדולה כמוהו ממש כו' ע"ש וזהו ענין כלת משה (וע' בז"ה ר"פ בראשית גבי כשושנה כו' כן רעיתי כו' ובסה"מ סי' קנ"ו) וביאור הענין הנה נודע שכל ההשתלשלות הם פנימית וחיצוניות וגם בי"ס יש פנימית וחיצוניות כמו בבחי' חכמה שיש בה פנימית והוא על דרך משל עומק ותוכן המושכל שהוא למעלה מהתלבשות באותיות המחשבה ודבור וכמ"ש במ"א ועיין בביאור ע"פ והניף הכהן אותם בסופו ובד"ה הנה ים סוף ובביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר ויש בה חיצוניות והוא הארת השכל במלובש במו"ד וכן במדות חסד וגבורה שפנימיותם הוא בחי' עומק ותעלומות ההתפעלות שבבחי' חסד או גבורה שאינו יכול להוגבל ולהתלבש באותיות הדבור וחיצוניותם הוא הארת המדה המתלבשת בדבור שמפרשנה לזולתו כו' (וז"ש בזהר ס"פ קדושים) (דפ"ו ע"א) ע"פ ואחרי לא יהיה דהא דוד הכי איקרי כי דוד הוא בחי' מל' עולם הדבור הוא מקבל מאחוריים דז"א וגם נה"י דז"א הם מוחין לנוק' ולכן נקרא אחרי ועמ"ש ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ועד"ז הוא בכל ההשתלשלות והנה ידוע שבהשתלשלות עילה ועלול נעשה מחיצוני' העילה בחי'

פנימיות בהעלול כי הפנימית של העילה א"א להעלול לקבל אותה כלל מאחר שהוא רחוק בערך המעלה והמדרגה וא"כ הרי בחי' חכמה שהיא ראשית הנאצלים והתחלת ההשתלשלות דאצילות כי מחכמה נמשכה הבינה ומבינה נמשכו המדות כו' מעולם לא נמשך ממנה בהשתלשלות רק החיצוניות אבל הפנימיות הוא למעלה מההשתלשלות ואינו מתלבש בבינה עד"מ מהתלבשות השכל בהשגה שהחיצוניות בלבד מתלבש ולא עמקותו כו' (וע' בזהר בראשית) (ד"כ ע"א) דא לגו מן דא כו' עד דאשתכח דהאי קליפה להאי כו' נקודה קדמאה כו' אתעביד חד היכלא כו' ועם כל דא לאו דקיק וזכיך איהו כההוא נקודא קדמאה כו' ע"ש והוא מובן ע"פ הנ"ל ועמ"ש במ"א בד"ה עוטה אור כשלמה וסד"ה ואלה שמות בנ"י:

והנה שרש הנשמות הוא מבחי' פנימיות החכמה ושרש נשמות מלאכי' הוא מבחי' חיצוניות כי המלאכים נולדים מזיווג נשיקין דזו"נ שהוא רוחני והיינו שנמשכה השפע כסדר ההשתלשלות והרי נתבאר שבהשתלשלות אינו נמשך רק מבחי' חיצוניות החכמה משא"כ הולדת נש"י להיותם מזיווג גופני שהוא נמשך יותר במדרגה והוא גשמי בערך הנה נעוץ סופו בתחלתו שבו דוקא נמשך הארת הפנימיות (וע' בפי' הראב"ד בס"י גבי נעוץ סופן בתחלתן) ויובן זה עד"מ מנפש האדם שבדבור יש הארת והתלבשות השכל ע"י השתלשלות ממחשבה כו' והוא רק חיצוניות השכל בלבד מפני שהפנימי' א"א לו להתלבש כלל בהשתלשלות והרי אנו רואים שהמשכת הטפה הנולדת ממוח האב הוא מפנימי' כח המשכיל עד שמוליד בדומה והוא פלאי לכאורה שהרי הדבור יותר רוחני אלא שהיא הנותנת שהדבור להיותו רוחני וא"כ המשכת השכל בו הוא בדרך השתלשלות וקירוב ע"כ א"א רק בחי' חיצוניות אבל בבחי' גשמיות יוכל להיות השראת הפנימיות כו' וכמ"כ יובן למשכיל למעלה להיות שהמלאכי' נולדי' מזיווג רוחני שהוא בבחי' השתלשלות הם רק מבחי' חיצוניות אבל נש"י שהם מזיווג גופני בחי' טפת אבא והיא דוקא מבחי' הפנימי' דחכמה כנ"ל (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי כו' המתחיל הנה ארז"ל נובלו' חכמה כו') ולזה הטעם יובן מה שהנשמות דוקא יש בהן כח ההולדה אברהם הוליד ואין כן במלאכים והגם שממלאכים דבריאה מסתעפים מלאכים ביצירה זהו רק המשכת והתנוצצות בלבד מבריאה ליצירה כמו שמכל הבחי' דבריאה מסתעפים כמ"כ ביצירה ומיצירה בעשיי' אבל לא שהמלאכים דבריאה או דיצירה עצמם יולידו כדוגמתן כו' (כי לשון התנוצצות ענינו הארה בעלמא משא"כ הולדה שהיא המשכ' המהות והתהוות בדומה לו ממש ויובן ענין התנוצצות ממ"ש בע"ח שער כסה"כ אורות המתנוצצים כו' איך מתנוצץ אור כו' אמנם הוא אור המתפשט מהם לא הם עצמם וע"ש

בפי"א ואל תאמר כי תנה"י עצמו כו' רק מאירין כו') וזהו מסבה הנ"ל להיות כי עיקר ההולדה הוא מצד הארת והתלבשות אור א"ס שמוליד ומשפיע מאין ליש ואור א"ס מלובש בחכמה דוקא כמ"ש הוי' בחכמה והיינו בפנימיות החכמה ולזאת הנשמות מפני ששרשן מפנימיות החכמה יש בהם כח ההולדה שהוא ג"כ דוגמת בחי' כח א"ס שמאיש א' יוכל להיות כמה דורות כו' וזהו ענין אור זרוע לצדיק זורע צדקות כו' כמו שהזורע גרעין א' מוציא כמה וכמה גרעינין כו' מפני שזרוע בארץ שבה יש ג"כ כח ההולדה כי הכל היה מן העפר וארץ ממנה יצא לחם כתיב ולזאת יש כח ההולדה גם בבהמות מפני שניזונות מצומח שנצמח מהארץ כו' וסיבת מציאות כח ההולדה בהארץ הוא משום שנעוץ תחלתן בסופן כנ"ל בענין הנשמות (ועמ"ש בפ' שמות בד"ה הבאים ישרש בפי' וענין אשה יראת ה' היא תתהלל) אבל המלאכים להיות שרשם מחיצוניות בלבד אין בהם כח ההולדה ולזאת ארז"ל שאין מלאך א' עושה שתי שליחות משום שהוא בחי' עומד שכמו שהוא כך ישאר אם הוא בבחי' ומדרגה זו אין בו בחי' ומדרגה אחרת מפני שנמשך מבחי' האותיות וכמו שאות א' לא יוליד זולתו וגם בו עצמו לא יהיה הגדלה תוספת וגרעון שכמו שנמשך ממקורו כך ישאר כך המלאכים כו' (ועמ"ש מזה בד"ה אם בחקתי תלכו):

וזהו ששים המה מלכות תשבע"פ היא מבחי' מל' דפה קרינן לה והיינו בחי' המל' שנעשה פרצוף בפי"ע והיא בחי' דבור העליון ושרשה מחיצוניות אבא כמשל השכל שבדבור וז"ש נובלות חכמה שלמעלה תורה נובלות בלבד ועלמות אין מספר היינו פרטי ההלכות ב"ש אומרים כך וב"ה אומרים כך כאו"א לפי שרשו ומדרגתו זה בחסד ע"כ מכשיר הכל שיהיה בחי' עליות וזה מגבורה וע"כ אוסר כלומר שאינו ראוי להתעלות כי לפי אופן המדה והחסד שבלב כך מדבר כו' והלכות אלו הם לאין מספר שהם המשכות פרטיים מכללות החכמה דנוק' שהיא תשבע"פ ונקראים בזהר נימין כו' ועכ"ז אחת היא יונתי תמתי תאומתי היינו כנס"י שהיא בתוך ז"א ונק' תאומה (עיין בזהר פ' ויצא קנ"ב ב' שמות דף י"ד ב' בשלח נ"א א' נ"ה א' נ"ב סע"ב האזינו ר"צ סע"ב חיי שרה קכ"ד ב' קכ"ה א') והוא בחי' יונתי עיניך יונים כד ז"א מסתכל במצחא מקבל ש"ע נהורין דהיינו שהוא בחי' הארה גבוה כ"כ שא"א להית נמשך בז"א כ"א ע"י בחי' הסתכלות שהוא בחי' חיצוניות דוקא כי א"א הוא מעולמות הא"ס שלמעלה מאצי' וכמ"ש בזהר דעד חכמה נק' עולמות א"ס וז"ש מצמיח ישועות מענין וישע אל הבל והוא ענין ש"ע נהורין כו' (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ חכלילי עינים ובד"ה ואתחנן גבי וא ראה את הארץ) ולפיכך קרוין אחת שהיא בחי' מקבל מאחד היא בחי' כתר וזהו ענין תאומתי שוין

בקומתן כו' כתר א' כו' וכמ"ש בס' הקבלה בפי' מאמר אין אשה אלא ליופי שהטעם לסיבת מציאת היופי בנשים יותר מבאנשים הוא מחמת הארת הכתר שמאיר במל' יותר כי נעוץ סופן כו' וגם לפי שצריכה שמירה כו'.

וה"ז למעלה מבחי' ס' מלכות שהוא בחי' תורה שנק' נובלות בלבד כו' והוא ענין המבואר בגמ' בחסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלתם ט שעות ולפי שחסידים היו תורתם נשמרת דהיינו שהיה בהם בחי' רעותא דליבא בחי' בכל מאדך בלי גבול (והוא למעלה ממדרגת בכל נפשך שהוא כפי אופן הכלי כו') שהוא בחי' כתר שלמעלה מתורה וע"כ ממילא היתה נשמרת כו' אבל מי שאין בו בחי' רעו"ד שיגיע למעלת ומדרגת הכתר ופנימית החכמה א"כ התורה היא למעלה ממנו ובזה הוא שארז"ל ישראל מתקשראן באורייתא והתורה נקראת חתן כו':

פרק לב

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים כו'. וארז"ל ס' מלכות אלו ס' מסכתות ושמנים פיגלשים אלו הברייתות. ועלמות קאי על הלכות (היינו מימרות האמוראים. ולשון מדרש שיר השירים רבה ועלמות אין מספר אין קץ לתוספת). וצ"ל למה נק' המשניות בשם מלכות וברייתות פילגשים כו'. גם להבין מ"ש בתחלת עשרת הדברות וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר דמאחר שעשרת הדברות שמעו כל ישראל מפי הקב"ה א"כ איך שייך תיבת לאמר. דבשלמא בשאר מצותיה של תורה שישראל שמעו מפי משה. ומשה הוא ששמע מפי הקב"ה שייך לשון לאמר היינו שהקב"ה אמר למשה לחזור הוא ולאמרו לישראל אבל בעשרת הדברות שכל ישראל שמעו מפי הקב"ה אין לומר כן (וכה"ג איתא במשנה פ"ה דסוטה דף כ"ז ע"ב על לאמר שבאז ישיר משה ובנ"י את השירה הזאת לאמר שאין תלמוד לומר לאמר):

והנה צריך להקדים פי' הפסוק קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. קול דודי קאי על מתן תורה כי במ"ת כתיב וכל העם רואים את הקולות. ומה שנאמר הנה זה בא שהוא לשון הוה ולא אמר לשון עבר הוא לפי כי באמת קול זה הנה זה בא גם עכשיו בכל עת ובכל זמן שאדם יושב ועוסק בתורה אז בא ונמשך אותו הקול עצמו שהיה בעת מ"ת וכמשי"ת לקמן אי"ה.

ולהבין כל זה וגם ענין מדלג על ההרים. צריך להבין תחלה ענין ההשתלשלות דהנה כתיב בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. אמנם דוד המלך ע"ה אמר רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך כו'. והענין דהנה באמת גם חכמי אומות מודים באלקותו ית' וזהו בכל חכמי הגוים כו' מאין כמוך. ופי' בזהר

(משפטים צ"ו א') דהכוונה שגם הם יודעים שאין כמוך כו'. רק שאומרים שהבריאה היא בדרך השתלשלות עילה ועלול. וידוע כי לכל עילה יש ערך ויחוס עם העלול איזה ערך שהוא עכ"פ עד"מ באדם יש שכל ומדות ומחשבה ודבור וכל א' נתהווה מחבירו. דהיינו מההתבוננות בשכלו נולדה המדה לעשות חסד וכה"ג. הנה הגם שאין המדה ממהות השכל. מ"מ יש שייכות זה לזה שכפי ערך השכל איך ומה הוא כך היא המדה בהתגלות לעשות חסד.

ולכן הקטן מתאוה לדברים קטנים לפי עניות דעתו והגדול ששכלו גדול מואס בהן וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש. הרי המדה אהוי"ר וכיוצא היא לפי השכל גם השכל מתלבש אח"כ בהמדה איך לעשות החסד כו'.

וזהו בחי' עילה ועלול שהעלול יש לו ערך ויחוס להעילה. וכמ"כ המדה לגבי המחשבה שמתלבשת בהמחשבה והמחשבה בדבור וכל א' נתהווה זה מזה בהשתלשלות ולכן פועל כל אחי שינויים בחבירו שיש שינוי בהעילה ע"י שמתלבש בהעלול ואינו כמו שהיה במהותו קודם לזה. כמו כשמתבונן בשכלו באיזו אהבה הרי בהכרח השכל מלובש בזה ואינו יכול להתבונן אז במושכלות לפי של שכלו ממולא מענין המדה. נמצא יש שינוי בהשכל למה שהיה תחלה בפ"ע בציור המושלות ובין למה שנמשך אח"כ בהלול שהוא בענין האהבה כו'. וכך הוא בכל בחי' עילה ועלול.

והנה מאחר שהעולמות והנבראים נתהוו מחשבתו ית' היה יכול לעלות על הדעת ח"ו שגם הם נבראו ע"י השתלשלות עילה ועלול. וכדעת חכמי האומות הקדמונים. ע"ז אמר דוד המלך עליו השלום רבות עשית כו' אין ערוך אליך. כי כל העולמות אין פועלים שום שינוי בו ית'.

וכמאמר אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא. כו' ר"ל בשוה בלי שינוי כמ"ש אני הוי' לא שניתי. והיינו משום שהעולמות אין ערוך כלל להבורא ית' ואפילו לגבי החיות הנמשך להן ממחשבתו ית' והתהוותם ע"י בחיי' דילוג וצמצום ולא בבחי' עילה ועלול ח"ו וכמשי"ת אי"ה.

ולכן כלא ממש חשובים קמי' ית' וכמו קודם שנברא העולם ממש וזהו נפלאותיך ומחשבותיך אלינו. פי' שע"י מחשבתו ית' נעשה התהוות והשתלשלות העולמות. וז"ש רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו ר"ל שריבוי העולמות והבריאים כולם נתהוו ע"י מחשבתו ית'. אך אעפ"כ אין ערוך אליך ממש היינו שהתהוות העולמות ממחשבתו ית' אינו בבחי' עילה ועלול רק שהם אין ערוך ממש לגבי מחשבתו ית' המהווה ומחייה אותן מאין ליש. אגידה ואדברה עצמו מספר פי' כי מאחר שהוא ית'

אין סוף א"כ אם הי' התהוות העולמות ממחשבתו ית' ע"י השתלשלות עילה ועלול לא היה כלל העולמות בבחי' גבול ותכלית כמו שהן עתה אלא הי' הכל א"ס ובלי גבול וזהו עצמו מספר דהיינו שהיו בבחי' בלי גבול וזהו נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה. שההמשכה ממחשבתו ית' אלינו הוא ע"ד שאין ערוך ממש ולא בבחי' עילה ועלול ח"ו (או י"ל הפי' כי הנה נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך היינו בחי' סוכ"ע וכדלקמן בפי' קדוש ומובדל אך להיות נמשך הארה בתוך העולמות ע"ז אמר אגידה ואדברה עצמו מספר הצמצומים רבוא רבבות מדרגות עד אין מספר כו' עד שנמשך הארה להתלבש בהעולמות ועמ"ש בפי' פסוק זה בד"ה כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי ובד"ה ויהי מקץ כו'):

ב **והנה** לכן קראו חז"ל הבורא ית' בשם הקב"ה היינו שהוא קדוש ומובדל מכל העולמות ואין העולם ומלואו פועלים בו שום שינוי והיינו משום שאין להם כלל ערך ויחוס אליו ית'.

וזהו ענין שנק' סובב כולא עלמין וידוע דאין הפי' סובב ומקיף מלמעלה דהא את השמים ואת הארץ אני מלא כתיב. רק הענין שאין ההשפעה ממנו באה בבחי' גילוי בהעולמות כמו בחי' עילה ועלול הנ"ל כי בהשתלשלות עילה ועלול הנה העלול יודע ומשיג איזה השגה בעילתו ובטל אצלו ע"י השגה זו והיינו ששפע העילה בעלול היא בבחי' גילוי ממש משא"כ בנבראים לגבי האור והכח השופע בו מא"ס ב"ה להוותו מאין ליש שהכח השופע בו אינו מושג אצלו כלל וכלל.

ולכן הנברא הוא יש ודבר נפרד בעיני עצמו מחמת הסתר זה רק שבאמת הוא כמו דקמי' ית' כולא כלא חשיבי וזהו בחי' סוכ"ע שההשפעה ממנו ית' באה בבחי' הסתר כי אלו היה בבחי' גילוי לא הי' יכול להשתלשל ולהיות כלל עלמין אלא הי' הכל בחי' א"ס כנ"ל אבל באמת לית אתר פנוי מיניי כמו קודם שנברא העולם.

וזהו שנק' הקב"ה דהיינו שהוא ית' קדוש ומובדל מהעולמות. והבריאה היא יש מאין ממש שהאור וחיות המתלבש בהעולמות היא כלא חשיבא קמי' ית' דהיינו שעיקר התהוות העולמות הוא ע"י מדת מלכותו ית' כמאמר יחיד חי העולמים מלך היינו שבאמת הוא יחיד ומיוחד כמו קודם בריאת העולם.

וחי העולמים הוא רק מבחי' מלך. כמו עד"מ מלך בשר ודם שבחי' היותו מלך על המדינה אינו בחי' ממהותו ועצמותו כי מהותו ועצמותו הוא מה שהוא חכם ונבון ורק ענין מלכותו הוא מה ששמו נקרא עליהם שמולך על הארץ.

וכך יובן למעלה שהתהוות ובריאת כל העולמות עליונים ותחתונים הוא רק ע"י מדת מלכות שאין לכל העולמות ערך ושייכות למהותו ועצמותו יתי' שהוא רם ומתנשא מהם והחיות והתהוות העולמות נמשך להם רק ממה שנקי הוא יתי' מלך עליהם ואין מלך בלא עם ולכן נקי בחי' מלכות בשם כתר מלכות כמו כתר שהיא עטרה על הראש ונעשה מאבנים טובות ואין לה שייכות עם עצם הלובשה מ"מ בהיות הכתר עליו אז נגלה וניכר בחי' מלכותו מכ"כ ענין בחי' מלכות דאצי' הוא שכל העולמות אין שייכים לעצמותו שיהיו פועלים בו איזה שינוי ח"ו רק חיות והתהוות העולמות והנבראים הוא מבחי' מדת מלכותו יתי' שע"י העולמות ניכר מדת מלכותו ונקרא אז מלך עליהם כי אין מלך בלא עם הו מלשון עוממות היינו בחי' צמצומים והסתרות שע"י צמצומים אלו אז שייך להיות בחי' מלך. אבל באמת הוא סכ"ע ואני הוי' לא שניתי כמו קודם שנברא העולם ואת השמים ואת הא רץ אני מלא.

ולכן בחי' מל' נקי ג"כ שם כי שם מורה על גילוי כי מה שנקי מלך הוא רק שנגלה בחי' מלך ע"י הסתר והעלם עצמותו. ולכן נקי הקב"ה פי' שהוא יתי' קדוש וברוך. היינו כי הוא במהו"ע קדוש ומובדל מהעולמות ואעפ"כ הוא ג"כ ברוך פי' לשון ברכה והמשכה ונמשך בתוך העולמות ע"י בחי' שמו ומלכותו שמבחי' מל' נמשך התהוות כל העולמות כנ"ל:

וזהו שאמרו נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דהיינו שיהיה התהוות עולמות תחתונים ע"י ריבוי הצמצומים אשר עצמו מספר ואעפ"כ שם ג"כ יהיה דירה והשראת אור א"ס ב"ה ונגלה כבוד ה' עין בעין יראו כו' והיינו ע"י המשכה מבחי' סוכ"ע אשר קמיה רוחניות וגשמיות ועליונים ותחתונים הכל שוין.

והוא ע"ד מארז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. פי' ענותנותו הוא מה שהוא יתי' משפיל עצמו להשגיח בשמים וארץ הגשמיות כ"כ בפרטי פרטיות להיות בוחן כליות ולב ומהי' מצעדי גבר כוננו הכל בהשגחה פרטיות שזהו ענוה גדולה שהוא יתי' א"ס ומשפיל א"ע להשגיח בבריות שפלים כו' וזהו ג"כ גדולתו. כי באמת מאחר שהוא יתי' קדוש ומובדל וסכ"ע אין שייך לומר שזהו גדולתו דוקא מה שברא עולמות עליונים כי אפילו ג"ע העליון הוא רק זיו והארה בעלמא ולפניו כחשיכה כאורה ואפי' אור צח אוכם הוא קדם עילת העילות. רק אדרבה מה שהוא יתי' משפיל א"ע לראות בשמים ובארץ זהו גדולתו.

והענין כי הנה איתא בגמי ע"פ ומספר את רובע ישראל זרע היוצא מהן מן התשמיש שלהן ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע באמרו טהור עינים מראות ברע כו'.

והיינו כי לפי טעותם שהתהוות העולמות ממנו ית׳ הוא דרך השתלשלות עילה ועלול א״כ נמשך מזה שראוי שיהיה הוא ית׳ בבחי׳ רם על כל גוים ה׳ בלי שישפיל עצמו לראות בהשגחה פרטית בעוה״ז. כי מה שהוא בדרך השתלשלות עילה ועלול הנה התלבשות העילה בהעלול פועל בו שינוי לכן אמר אין נכון שיתלבש הוא ית׳ כ״כ בעלולים השפלים שבעוה״ז להיותו טהור עינים מראות ברע והיה ראוי יותר שיהיה רם ומרומם בלי שישפיל א״ע כ״כ למטה. אבל לפי האמת שהוא ית׳ קדוש ומובדל מכל העולמות ואין ההשפעה ממנו בבחי׳ התלבשות ועילה ועלול.

וכמש״ל באריכות בענין נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך. אין ערוך ממש ולא מיני׳ ולא מקצתי׳ מהערך שבהשתלשלות עילה ועלול עד שאע״פ שהוא ית׳ מחיה ומהוה העולמות מאין ליש עכ״ז אין פועלים בו שום שינוי ע״י חיות זה שמשפיע הוא ית׳ אליהן וכמאמר יחיד וחי העולמים רק מבחי׳ מלך כו׳.

ושלכן הוא ית׳ בשוה ממש גם עתה כמו קודם שנברא העולם ממש. א״כ כיון שמה שהוא מחיה העולמות אין פועל בו שום שינוי כלל. ולכן אין שום דבר גדול וקטן נעשה חוץ ממנו בכל העולמות עליונים ותחתונים וכמארז״ל אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א״כ מכריזין עליו מלמעלה וכתיב שאול ואבדון נגד ה׳ כו׳ ידע מה בחשוכא כו׳ אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה׳ וכל אלו ההשגחות הפרטיים אין פועלים בו שום שינוי ח״ו כמו שהיותו מחיה ומהווה אותן מאין ליש אין פועל בו שינוי ח״ו מטעם הנ״ל דאין ערוך כו׳ ולכן זה שהוא ית׳ משפיל א״ע להשגיח בשמים וארץ גשמיי׳ זהו גדולתו יותר ממה שברא עולמות עליונים כי כל השבחים וגדולותיו ועולמות עליונים כו׳ באמת כלא חשיבי קמי׳ ית׳ רק זהו גדולתו שמשפילי א״ע לראות בשמים ובארץ שהוא מפני כי אני הוי׳ לא שניתי כו׳ ושאין ערוך אליו ב״ה ואת השמים ואת הארץ אני מלא והתהוות העולמות הוא רק מבחי׳ שם מלכותו והוא ית׳ סכ״ע.

ויובן עוד ענין זה עפמ״ש ומתחת זרועות עולם פי׳ כי הנה עד״מ אופן בתוך האופן היינו עיגול בתוך עיגול שהעיגול הגדול שמבחוץ כמו שמקיף למעלה בגובה העיגול הפנימי כך הוא מקיף ג״כ בתחתיתו למטה ושם הוא נמוך מעיגול הפנימי ונשפל יותר ממנו כך בו ית׳ כתיב ומתחת זרועות עולם כו׳.

ואף שאין לו דמות הגוף מ״מ הוא עד״מ דהיינו לפי שהוא ית׳ סוכ״ע ומרומם ונשגב מכל העולמות ואין ערוך כו׳ א״כ מה״ט הוא משפילי לראות גם למטה מטה. וז״ש רם על כל גוים כו׳ מי כה׳ אלקינו המגביהי לשבת המשפילי כו׳ שמה שהוא ית׳ משפילי לראות כו׳ זהו מפני שהוא ית׳ מגביהי שמהו״ע ית׳ רם ונשא עד שאין ערוך אליו ממש

ולא כעו"ג שאומרים רם כו' לפי שהיו סוברים שההשתלשלות עילה ועלול. אלא דאין ערוך ממש. וזהו שהגדולה והענוה הם במקום א' כנ"ל:

ג **והנה** ע"פ כל הנ"ל יובן ענין יחוד קוב"ה ושכינתיה כי שכינה הוא בחי' מלכותו יתי' השוכן בתחתונים כי מלכותך מלכות כל עולמים והוא בחינת ממכ"ע שהוא רק הארה בעלמא מבחי' מהו"ע יתי' הסוכ"ע כנ"ל.

ובחי' סוכ"ע הוא קדוש ומובדל. ויחוד קוב"ה ושכינתיה היינו כאשר יש התגלות בחינת סוכ"ע מה שהוא קדוש ומובדל ונמשך ונתגלה בעולמות תחתונים וזהו ענין דירה בתחתונים שהיא תכלית בריאת כל העולמות. אך ע"י מה נעשה התגלות זה הנה ע"ז נאמר ששים המה מלכות כו' כי משניות נק' מלכות כמארז"ל מתניתא מלכתא כי הנה אמרז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו וכמ"ש המגיד להב"י אני המשנה המדברת בפיך.

וזהו מ"ש בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך כו' דהל"ל תזכיר. אך הוא כמאמר דוד רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני. שהדבור שהאדם מדבר בד"ת הוא ממש דיבורו יתי'. היינו שה' מדבר בו ממש ע"י פיו של האדם וכמ"ש דוד המלך ע"ה אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. כי הכל מאתו יתברך רק פי יגיד יגיד הוא לשון המשכה כמו נגד ונפק מן קדמוהי שהפה הוא רק הכלי שיומשך על ידו ויתגלה דבורו יתי' וחכמתו ורצונו ממש כי באמת לית אתר פנוי מיניה ואתה מחיה את כולם ולך הוי' הגדולה כו' ואין עוד מלבדו ממש. רק שהעולמות נראים ליש ודבר נפרד בפ"ע לעינינו לבד מחמת ההסתרות ורבוי הצמצומים. אכן קמיה יתי' שאין שייך שום צמצום והסתר לפניו הרי באמת אין ואפס זולתו יתי' אחד האמת.

והכל רק אלהותו יתי' המהווה הכל והיש בטל לגמרי באמת. והלכך כשהאדם עוסק בתורה שהיא חכמתו ורצונו בלי הסתר פנים אזי גורם לאהפכא חשוכא לנהורא שמתבטלים הצמצומים וההסתרות ואז הוא גילוי האמת.

ונמצא שדיבור האדם בתורה הוא ממש דבר ה' הדובר בו חכמתו ורצונו וזהו אזכיר את שמי שמה שהאדם קורא ושונה הוא באמת בחינת אזכיר את שמי כמו שהשי"ת דיבר בו. וזהו ענין מהפכין חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא. פי' מרירו למיתקא הוא קאי על שבירת התאוה שיהפוך כל מדותיו ורצונותיו לה' וחשוכא לנהורא הוא כשמחשבתו ודיבורו בתורה אז במקום החשך יאיר אור ה' להיות גילוי חכמתו ורצונו בדבור שמדבר האדם שהוא בחי' רוח ה' דיבר בי כי אני המשנה המדברת בפיך כנ"ל ועי"ז מהפך ממש חשוכא כו' כי הוא כמלך הגוזר ואומר שיהיה כך וכך שדבר מלך שלטון להיות נעשה

ע״ז כך וכך. כך כשעוסק בתורה ואומר מותר עד״מ הוא בחי׳ חסד שמתיר את הדבר שהי׳ קשור בידי החיצונים שנפל לשם ע״י שבה״כ וכעת הוא מתיר אותו שיתהפך מחשוכא לנהורא ויוכלל באלקות ע״י שיאכל את הבשר היתר ויעבוד את ה׳ בכחו זה ועי״ז יתבטל ויתכלל למעלה באלקות.

וכשפוסק אסור הוא מצד הגבורה שמאל דוחה שלא יוכל המאכל לעלות ולהבטל וליכלל באין ועד״ז אמרו מאן מלכי רבנן היינו שעל ידי דיבורם בתורה הרי גורמים וגוזרים עליית הניצוצים שנפלו בשבה״כ שיתהפכו מחשוכא לנהורא או להפך וזהו מבחי׳ חו״ג כי מצד החסד מים יורדים מגבוה לנמוך שמתפשט החסד למטה חסד דרועא ימינא מתיר את הדבר שיוכל ליכלל באחד כי ימין מקרבת ומצד הגבורה שמאל דוחה כו׳ וכ״ז הוא על ידי החכמה שמתלבשת בהמדות ובחכמה אתברירו דאורייתא מחכמה נפקת ומה שראוי ע״פ החכמה שיכול לעלות באחד נמשך ע״ז מדת החסד להתיר וכן להיפך נמשך מדת הגבורה והכל ע״י חכמתו ורצונו ומ״ש ששים המה מלכות הוא נגד ששה מדות וכל אחד כלול מעשר כנודע (וע׳ בזהר פ׳ שמות י״ד ב׳ ובמק״מ שם בשם הרח״ו ז״ל בפי׳ ששים המה מלכות) והכח הזה בדבור האדם בתורה הוא לפי שדיבורו הוא ממש דבר ה׳ וכמ״ש ואשים דברי בפיך וכנ״ל. וזהו יחוד קוב״ה ושכינתיה כי שכינתיה הוא בחי׳ ההארה שנמשך ממנו ית׳ להיות שוכן בתחתונים בבחי׳ ממכ״ע וע״י לימוד התורה נמשך להיות יחוד וגילוי אור ה׳ הסוכ״ע שהוא בחי׳ קדוש ומובדל הנה הוא נמשך ומתגלה למטה בשכינתיה היינו בבחי׳ ההארה מה ששכון בתחתונים שם נגלה אור ה׳ הסוכ״ע ממש והיינו מטעם הנ״ל שבשעה שהאדם קורא ושונה הקב״ה קורא ושונה כנגדו. אזכיר את שמי כמו שהקב״ה בעצמו אומר הדין בפיו כי אני המשנה המדברת בפיך א״כ היינו ממש גילוי בחי׳ אור א״ס הסוכ״ע בשכינתיה ונק׳ יחוד קוב״ה ושכינתיה וזהו ענין מהפכין חשוכא לנהורא:

ושמנים פילגשים אלו ברייתות. הנה הענין הברייתא היא לבאר המשנה בפרטיות יותר כדי שיובן גם לתלמידים שאינן גדולים כל כך כי לחכמים גדולים היה די במשנה לחוד שבאמת נרמז במשנה כל פרטי הדינים שבברייתא כמאמר אילפא מי איכא מידי בברייתא דלא פשיטנא ליה ממתניתין כו׳ רק היינו אילפא דוקא שהיה חכם גדול יוכל להבין ברמז ושמו מעיד עליו לשון אאלפך חכמה. אבל שאר תלמידים לא יבינו כלל וכ״ש כשנתמעטו הלבבות לכן הוצרכו לבאר המשנה בפרטיות יותר ועד״מ בהשפעה מרב לתלמיד שכדי שיבין התלמיד צריך הרב לשית עצות בנפשו איך להשפיע לו שיוכל

לקבל וצריך לומר לו פסקי פסקי ולקצר ולהעלים עומק המושכל עד שיהיה ביכולת המקבל להכיל ההשפעה.
וזהו לשון ברייתא דהיינו לשון חוץ הוא ההשפעה לזולתו לבר מגופא. וע"כ אין הגילוי אור א"ס כ"כ בדיני הברייתא כמו בהמשנה שהוא גילוי אור א"ס ממש. אבל בהברייתא הוא בהסתר קצת כנ"ל במשל שההשפעה למקבל צ"ל ע"י הסתר והעלם.
וכן אנו רואים ג"כ בחוש שהטעמים של דיני המשנה נגלים ומבוארים יותר מטעמים של הדינים שבברייתות כגון ע"ד דוגמא דין המשנה סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה יכולים למצוא הטעם של דין זה. משא"כ סוכת גנב"ך ורקב"ש א"א למצוא כל כך הטעם של דין זה. ולפיכך נק' המשנה מלכתא והברייתא פלגש. כי עד"מ המלך עם המלכה הם דרים תדיר יחד משא"כ עם פלגשו הולך אליה בצנעה ולא בגילוי גם היחוד אינו בתדירא רק באקראי. כמ"כ במשנה אור א"ס מאיר שם בחינת גילוי ובתדירא כידוע שהתגלות אור א"ס הוא בחכמה (ועמ"ש סד"ה מה טובו וסד"ה ביאור ע"פ וכל בניך למודי) לפיכך נק' מתניתין מלכתא. אבל ברייתא היא בחינת השפעה דלבר מגופא שם אין הגילוי כ"כ רק ע"י הסתר ולבוש וצנעא ע"כ נקרא פלגשים שהיחוד בצנעא ובאקראי (ועמ"ש עוד מזה מזה בפ' שמות בדבור המתחיל ואלה שמות ובד"ה קול דודי ובפ' חיי שרה בד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה):
ד **ועלמות** אין מספר הם הלכות שבגמרא ומימרות האמוראים ונקרא עלמות לשון העלם. בתולה ואיש לא ידעה שלא היה עדיין עמה יחוד כלל. והענין כי התלמוד עיקרו להבין הטעמים והטעמים הם באמת בבחינת העלם שאין יכולים לעמוד על שרשו של הטעם ועיקרו שלא יכול כלל לבא בהתגלות למטה (רק לעתיד יתגלו טעמי תורה). ואף שבגמרא מפרש הטעם מ"מ בעיון ובעמקות לא בא הטעם בהשגה כגון ע"ד דוגמא קי"ל כסות לילה פטור מציצית מדכתיב וראיתם אותו פרט לכסות לילה וכסות סומא חייב בציצית שישנו בראיה אצל אחרים. והנה באמת אם באנו לפסוק רק מצד השכל הנה אדרבה לפי שכלו יותר היה ראוי לחייב כסות לילה (שישנו בראיה אצלו ע"י הנר משא"כ סומא אינו רואה כלל. אלא שע"פ חכמת התורה נתחייב כסות מפני שישנו בראיה אצל אחרים אף שהוא אינו רואה כלל. וא"כ זה שנתפוס טעם זה לעיקר היינו מה שישנו בראיה אצל אחרים יותר ממה שכסות לילה נראה ע"י אור הנר לא בא כלל בהתגלות למטה) לכך הנה אף שאנו יכולים ללמוד התלמוד בעמקות כגון להעמיק אח"כ מהו כסות לילה מ"מ עצם שרש הטעם דכסות לילה פטור הוא בבחי' העלם מאתנו. כי הטעם שבא בתלמוד הוא רק דרך כלל מדכתיב וראיתם אותו פרט כו' אבל לא בא

בהתגלות כל פרטי עניני הטעם בעמקות (מדוע לא נתמעט כסות סומא כנ"ל) כי זה אינו יכול לבא כלל בהתגלות בעולמות וכמ"ש מאד עמקו מחשבותיך. ואף שבהשתלשלות נמשך ונשתלשל איזו השגה עד שיוכל האדם להשיג הטעם של המשנה וא"כ לכאורה איך שייך ע"ז מאד עמקו כו' אבל באמת אדרבה מה שנשתלשל יותר למטה הנה שרשו ממקום גבוה יותר. ולכן גם כשנשתלשל למטה מ"מ אינו יכול להתגלות עומק המושג. ולכן נקראו המימרות עלמות לשון עלמה בתולה ואיש לא ידעה שלא קיבלה עדיין טפת דכר שלא בא התגלות הטעם ועומקו למטה רק נשאר בהעלם (וע' עוד מענין ועלמות אין מספר בפ' פנחס דרט"ז סע"א ובת"ז תיקון כ"א וע' עוד בפ' ויצא דקנ"ט ע"א ובפ' פקודי דרכ"ז סע"ב) והנה בזה יובן ענין מעלת עסק ההלכה בעיון ועומק הדעת ועי"ז מוציא דין חדש או שעומד על טעם של איזה דין שהיה נעלם תחלה. הנה זהו בחי' הליבון היינו שמה שהיה תחלה בחי' עלמות והעלם גמור כעת נמשך בבחי' גילוי ועי"ז נמשך בגילוי אור א"ס בחי' לובן העליון שהלובן מורה על גילוי אחדות הפשוטה כמ"ש במ"א.

ואף שנת' שעומק הטעם של ההלכות א"א לעמוד עליו מ"מ זהו שרשו ועיקרו של הטעם כנ"ל בענין כסות לילה כו'. אבל זה יכולים אנו לפלפל בקושיות ופירוקים בטעמי הגמ' עצמן שלא יה יה סתירה ממקום למקום וה"ז ג"כ גילוי ההעלם ונק' ליבון הלכתא.

ונמצא גם ע"י עסק התורה שבבחינת עלמות שהם גמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים לעמוד על עומקי הסברות נמשך ג"כ גילוי אור א"ס ב"ה להיות יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה כנ"ל בענין מתניתין מלכתא ואדרבה ליבון הלכתא היא מעלה יתירה שמגלה הנעלם ותעלומות חכמה וכמ"ש במ"א ע"פ מאמר הרע"מ והמשכילים יזהירו כו' ועיקר פי' ליבון הלכתא נתבאר בפ' שמות בד"ה קול דודי ע"ש. (ועמ"ש בד"ה תורה צוה ארוסין ונשואין) והנה כשהאדם לומד ע"ד הנ"ל ע"ז נאמר קול דודי הנה זה בא שע"י עסק התורה בא ונמשך קול דודי הוא התגלות אור א"ס גם עתה ממש. וזהו הנה זה בא לשון הוה כי הקב"ה קורא ושונה כנגדו (ועמ"ש סד"ה מצה זו גבי בעבור זה ומ"ש בפ' יתרו סד"ה משה ידבר בענין ידבר ויעננו לשון הוה) והמשכה זו הוא בבחי' מדלג על ההרים כי א"א להיות ההמשכה בדרך השתלשלות עילה ועלול כמבואר למעלה באריכות ע"פ נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך כו' דאין ערוך ממש ולא מיניה ולא מקצתיה מהערך שבין עלול לעילתו אפי' בריבוי השתלשלות עילה ועלול רבבות אין שיעור מ"מ שייך ערך מהעלול היותר נמוך לעילה הראשונה אבל נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך ממש עצמו מספר כו'.

ולכן להיות ההמשכה מאור א"ס ב"ה להתלבש בתורה ולהיות קורא ושונה כנגדו אזכיר את שמי וכו' הוא ע"י דילוג מדלג על ההרים כו'. דהיינו שבא ההתגלות דרך דילוג וקפיצה שלא על ידי השתלשלות עילה ועלול:

ה **אך** עוד אחת היא העולה כל כולנה. והוא כי מתי בא התגלות הנ"ל ע"י עסק התורה שיהיה בחי' קול דודי הנה זה בא להיות יחוד קוב"ה ושכינתיה ע"י עסק התורה שהן ס' מסכתות הנק' ס' מלכות כו'. כ"ז הוא דוקא בהקדים תחלה בחי' אחת היא יונתי דהיינו שיהיה אצל האדם בחי' ומדרגת הנק' אחת. פי' אחת הוא לשון נוקבא שהוא בחי' מקבל מבחי' אחד.

והוא כשמקבל האדם בפנימיותו בחינת יחודו ית' באמרו שמע ישראל וכו' הוי' אחד כי שמע הוא לשון אסיפה בתוך תוכו ולא ידיעה לבד כ"א ע"י העמקת דעתו בהתבוננות ובבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא (דלשון לאסתכלא היינו כמו מי שמסתכל על דבר הפלא ופלא שלא תשבע עינו מהסתכל בו כך ויותר מזה לאין קץ כשיתבונן המשכיל בעין השכל בגדולתו ית' שהוא למעלה עד אין קץ כו' ובנפלאותיו הגדולים ואשר ברא עולמות עליונים לאין קץ ותכלית ורגלי החיות כנגד כולן כו' היינו שסוף בחי' שבעליון כוללת כל מה שלמטה ממנה שהוא כאין לגבי הגבוה מהם. ועד"ז יש עולמות לאין קץ גבוה מעל גבוה שומר כו' והכל כאין ואפס אצלו ית' ממש. ואין ערוך אליך ממש שהוא ית' אדון הנפלאות. אזי לא תשבע עין השכל מלהסתכל ולהתבונן בזה היטב ולהתענג תענוג נפלא לאין שיעור מזה). וזהו בחי' יונתי כמו יונים מסתכלים זה בזה וזהו התענוג שלהם ממה שמסתכלים זה בזה. כמ"כ תקנו פסוד"ז הוא ענין התבוננות כל חד לפום שיעורא דיליה. ברוך שאמר והיה העולם אשר באמירה אחת ברא כל העולמות ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית.

ולשון והיה העולם דמשמע ממילא הוא ע"ד מ"ש כי הוא צוה ונבראו דלשון ונבראו משמע ג"כ כן וכן אתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא וכו' והכוונה בזה הוא דלפי שאין ערוך כלל כל העולמות שהם בעלי גבול לא"ס ב"ה אשר אין לו תחלה וכו'. והתהוותם ממנו ית' הוא ע"י צמצומים רבים ועצומים להסתיר ולהעלים האור עד שיוכל להבראות עולמות כו' לכך נאמר נבראו כאלו הוא ממילא להורות על ריחוק הערך ושהוא ית' סתימו דכל סתימין (כי כשההשפעה בגילוי מן המשפיע למקבל בבחי' עילה ועלול שהעלול יש לו השגה בעילתו הרי המקבל יודע מי הוא המשפיע לו. משא"כ ההארה מבחי' סוכ"ע א"ס ב"ה בהעולמות שהוא באה בבחינת העלם והסתר ולית מחשבה תפיסא ביה כלל כנ"ל לכך שייך ע"ז לשון נברא כאלו הוא ממילא ר"ל שאין העולמות

משיגים הכח השופע בהם ומהווה אותם מאין וזהו ברוך שאמר והיה העולם דאיתא ע"ז בכוונת האריז"ל רדל"א. פי' לא אתיידע הוא כמ"ש והחכמה מאין תמצא נזכר לשון מציאה שאין ה מוצא מציאה יודע ממי בא לו המציאה והוא ענין אחד עם בחי' נבראו והמ"י). וז"ש יהללו את שם הוי' כי הוא צוה וכו'. דהיינו שנבראו כדי שיתגלה שם ה' ומלכותו. ופי' כי הוא צוה היינו כי דבר מלך שלטון כי הוא אמר ויהי. וכ"ז מפני שכך עלה ברצונו שאין מלך בלא עם הללוהו כל מלאכיו היינו שהמלאכים הם תמיד בביטול מחמת התבוננות בהתהוותם תמיד מאין ליש וכמאמר אתה קדוש וכו' וקדושים הם המלאכים יהללוך סלה שההילול שלהם הוא סלה בלי הפסק מחמת התבוננות שלהם בבחי' שמך קדוש המהווה ומחיה אותם כנ"ל.

והנה ע"י התבוננות כל אחד ואחד לפי ערכו בכל פסוקי דזמרה וקריאת שמע וברכותיה ע"ד מ"ש בהעמקת הדעת לאסתכלא ביקרא דמלכא יקבל יחודו ית' בתוך תוכו לאמתו ויבא מזה לבחי' ואהבת כו' בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא. כי זה יכול כל אדם להיות לו מס"נ כי נשמת ישראל שרשה למעלה מעלה כמאמר נשמה שנתת בי טהורה היא מבחי' טהירו עילאה ומשם נמשכה ע"י השתלשלות רבות אתה בראתה וכו' עד שנפחת בי והירידה צורך עליה ואתה עתיד ליטלה כו' ולהחזירה וא"כ אליך ה' נפשי אשא עכשיו.

ומחמת ששרש הנשמה גבוה מאד נעלה לכך יש בכח כל איש למסור נפשו ע"י התבוננות בהעמקת דעתו שע"ז יאיר בו אור נשמתו. לכך אחר שאמר שמע ישראל וכו' לשון הסכת ושמע היינו שהתבונן והאזין וקיבל היטב במוחו ותבונתו יחודו ית' שהוא הוי' אחד ושהוא אלקים ממש כי ברא כרעא כו'.

וע"ז נתגלה אור נשמתו בגופו שלא יסתיר שום דבר ואזי גם נפש השכלי' תסכים ע"ז שלא יהיה מניעה משום דבר. ואח"כ אומרים בכל מאדך בכל ממונך כי יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו. מה גם כי כל המס"נ אינו בפועל ממש רק הסכם ורצון על מס"נ אכן כשנותן אח"כ צדקה אזי הוא מקיים בפועל ממש מעין בחינת מס"נ שנותן מיגיע כפיו מה שעמל ויגע בהם בגופו ונפשו ונותן מחמת מצות ה'. ומה לי קטלי' כולא כו'.

והנה אחר שקיבל יחודו ית' בתוך תוכו להיות ואהבת בכל נפשך ומאדך וזהו בחינת אחת היא יונתי היינו שמקבל מבחינת אחד. אזי אומרים אח"כ בק"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום. שהוא להיות המשכת אור א"ס הסכ"ע למטה שיתגלה בעולמות ע"י עסק התורה שע"ז ממשיכים להיות יחוד קוב"ה ושכינתיה כנ"ל באריכות

בענין ששים המה מלכות כו' משא"כ בעסק התורה לבד בלי קדימת בחינת מס"נ הנ"ל לא ימשיך כ"כ גלוי אור א"ס ב"ה הסכ"ע כו' (ועמ"ש בביאור ע"פ הראיני את מראיך השמיעני את קולך כו' ומ"ש בד"ה והנה מנורת זהב בענין כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך יקבל עליו עול מצות) ולכן דוקא ע"י בחי' אחת היא יונתי שהוא המס"נ והעלאה ממטה למעלה ולהיות יחודו ית' בתוכיות הלב אזי יוכל להיות אח"כ ההמשכה למטה ע"י עסק התורה מבחינת סכ"ע להיות קול דודי הנה זה בא מדלג כו' כנ"ל. (ועד"ז יובן ענין הזאת כה"ג ביוהכ"פ אחת למעלה בינה ושבע למטה חג"ת נהי"מ וכך היה מונה אחת כתר אחת ואחת חו"ב כו' עד אחת ושבע בינה וחג"ת נהי"מ והיינו כי אחת למעלה הוא המס"נ דכנ"י שע"ז נאמר אחת היא לאמה היינו שע"ז עולין לשרשן ישראל עלו במחשבה ע"ד המבואר בד"ה יונתי בפי' קומי לך רעיתי כו' וע"י העלאה זו נמשך גילוי אור א"ס מלמעלה למטה בח"ע עד מל' דאצילות מקור דבי"ע וזהו שגם בכל השבע שלמטה הוא מונה עמהם אותה אחת שלמעלה כי ההעלאה דאחת היא יונתי הוא הגורם שיומשך האור מבחי' סכ"ע בכל השבע שלמטה כו'). וזהו אשר אנכי מצוך היום ענין היום היינו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים ואף שהתורה ניתנה מכבר זה יותר משלשה אלפים שנה. אך הואיל וע"י מס"נ ממשיך מבחי' אנכי מי שאנכי בחי' סוכ"ע שאינו בגדר זמן ומקום וא"כ בכל יום הם כחדשים ממש שהרי נמשך מבחי' שלמעלה מהזמן לגמרי.

ובזה יובן פי' וענין תיבת לאמר שבתחלת עשרת הדברות דלכאורה אינו מובן פירושו כנזכר לעיל. אך הענין והפי' לחזור ולאומרו בכל זמן ולדוררות דהיינו גם עכשיו כשאדם לומד יהיה ממש כמו שהקב"ה בעצמו אומר ומדבר כמו בשעת מ"ת כי כך הוא באמת הלימוד הוא המשכת סוכ"ע אני המשנה המדברת בפיך כנ"ל (ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות כו' גבי פי' לאמר זה הדבר כו' ובפי' יתרו בד"ה החדש השלישי כו') והנה ז"ש לאמר אנכי הוי' אלקיך פי' שע"י עסק התורה בבחי' זו יהיה אנכי הוי' אלהיך שיומשך מבחי' אנכי מי שאנכי סוכ"ע להיות אלקיך שלך ממש והוא יחוד קוב"ה ושכינתיה הקב"ה שונה כנגדו וה"ע דירה בתחתונים.

ולכן יהיה בכל יום כחדשים כמוכ אז בשעת מ"ת מאחר שהגילוי יהיה מבחי' אנכי סכ"ע וכנ"ל. ואזי יהי' בחינת תמתי פי' תמתי שישראל גורמים התמימות והשלימות יחוד קוב"ה מה שהוא קדוש ומובדל ואינו יכול לבוא בהתגלות תוך עלמין הנה ע"י כל הנ"ל בעסק התורה יומשך ויתגלה להיות יחוד ותמימות ממש אחרי שמסרו נפשם בבחי' ביטול ממש שע"ז יוכל להיות הגילוי כו' והיינו ג"כ מארז"ל תמתי תאומתי כו'

ברה היא ליולדתה מלשון ברה כחמה היא בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא כו' וזהו נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן. ראוה בנות ויאשרוה מבואר בזהר ויחי (דרמ"ה סע"ב) והוא כענין המבואר במ"א בפי' אשר קדשנו במצותיו. אשר הוא בחינת תענוג עליון כו':

פרק לג

הנה ענין מדלג על ההרים הוא עד"מ שההפרש בין הילוך לדילוג שמי שהוא הולך כדרכו הרי רגליו עומדות על הארץ ממש ואף בשעה שהוא הולך הוא מגביה רק רגלו אחת אבל רגלו השנית עומדת על הארץ ואף מי שהוא רץ במרוצה היינו רק שהוא מגיה רגלו במהירות גדול אבל מ"מ רגל אחת ימין או שמאל עומדת על הארץ ורגלו השני' באויר אבל הדילוג הוא שמגביה כל גופו ושני רגליו מן הארץ ונעשה חלל ומקום פנוי ואויר בין רגליו לארץ עד שאח"כ עומדות רגליו על הארץ.

ועד"ז יובן הנמשל ענין מדלג כי הנה כדי שיהיה התהוות עולמות אבי"ע מאור א"ס ב"ה לא היה יכול להיות על ידי השתלשלות עילה ועלול כי מאחר שהוא א"ס איך יכול להתהוות מזה עולם ע"י השתלשלות שהרי העלול יש לו ערך לעילתו משא"כ העולמות לגבי א"ס ב"ה ולכן היה צ"ל צמצום ומקום פנוי כמבואר בתחלת ספר ע"ח דהיינו שמתחלה צמצם אורו לגמרי שנסתלק ונכלל האור במקורו במאור ונעשה חלל ומקום פנוי ואח"כ נתגלה קו וחוט והארת הקו הוא ממלכות דאור א"ס ב"ה ולא מעצם אור א"ס ב"ה דאם היה הגילוי מעצמותו ית' הי' חוזר לקדמותו בלי שום עלמין וז"ש מלכותך מלכות כל עולמים שמבחי' מלכותך הי' התהוות כל העלמין ע"י קו"ח (וענין מלכות דאור א"ס עיין בע"ח) (שמ"א פ"ג) וז"ל וכאילו נאמר דרך משל שהוא בחינת מלכות שבמלכות ואע"פ שאין כן כי אין שם דמות וספירה ח"ו רק לשכך האוזן נדבר כך עכ"ל:

ועל זה נאמר קול דודי כו' מדלג כי הנה אורייתא מחכמה נפקת וההתגלות וההמשכה מאור א"ס ב"ה לבחי' חכמה בא בבחי' דילוג דוקא שהרי צריך להיות מקודם חלל ומקום פנוי ואח"כ נמשך הקו ה"ז בחי' דילוג כמשל הדולג שקודם נעשה חלל ומקום פנוי ואויר בין רגליו לארץ (ועמ"ש סד"ה קול דודי גבי מדלג ומקפץ) ואח"כ יעמדו רגליו על הארץ משא"כ בהילוך וכך הוא למעלה שההמשכה מא"ס ב"ה לחכמה נמשך שלא ע"י דרך וסדר ההשתלשלות כי לשון ההשתלשלות הוא כמו שלשלת אשר טבעת זה אחוז ואדוק בזה בלי שום הפסק בינתיים משא"כ בהתגלות הנ"ל והתהוות העולמות מא"ס ב"ה היה צריך להיות תחלה הסתלקות האור לגמרי והגבהתו למעלה ואח"כ בא ההתגלות לחכמה דרך קו וחוט זהו בחי' הדילוג וכ"ז הוא בההמשכה מא"ס ב"ה לאצי' אבל כל המשכות בעולמות אבי"ע אפילו מאצי' לבי"ע לא נק' בחי' דילוג כי הוא דרך

השתלשלות והגם שבאצי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד היינו עצמותו והאור והכלים הכל אחד וא"כ איך יכול להיות מזה השתלשלות עולמות בי"ע שהם בעלי גבול מ"מ בכלים דאצי' גם כן שייך בחינת גבול ולכן שלשים כלים דזו"נ מתלבשים בבי"ע ממש ונעשים נשמה להן (וכמשל הנשמה שמתאחדת עם הגוף וכשיש מכאוב ברגל מרגשת הנשמה אף שהגוף גשמי והנשמה רוחנית כך ע"ס דבי"ע הם גופים וכלים לכלים דאצי' שנעשים נשמה להן) וכמו שדרך גילוי והתלבשות הנשמה בגוף הוא בדרך השתלשלות שבהראש מאיר יותר מן מה שמאיר בידים ובידים יותר מברגלים כך הוא סדר התלבשות למ"ד כלים דאצילות בבי"ע שבבריאה מאיר גילוי בחיי עליונה יותר כמו עד"מ גילוי הנשמה במוחין שבראש כו' והגם שצריך להיות פרסא מפסקת בין אצילות לבריאה אעפ"כ לגבי הצמצום ומקום פנוי שבין א"ס ב"ה לאצילות שהוא הנקרא דלוג אין הפרסא נקרא בשם דילוג כלל רק בחינת השתלשלות שהפרסא הוא כמו אור המאיר דרך המסך וכמו שמתלבש השכל בלבוש המשל שאע"פ שהוא העלם והסתר מ"מ לא היה תחלה סילוק כל עצם האור כי אדרבה עצם האור נמשך ומאיר דרך המסך וכן עצם השכל מתלבש בהמשל כ"א שיש מחיצה ומסך כדי שיוכל המקבל לקבל אבל מאור א"ס ב"ה המאציל לאצי' צריך להיות תחלה הסתלקות כל האור למקורו והגילוי נמשך אחר כך רק הארה דרך קו כנ"ל וזהו הנק' דלוג ונק' למעלה מסדר ההשתלשלות (ועמ"ש ע"ז ג"כ בד"ה פתח אליהו):

ב **והנה** מאצילות ולמטה נק' בשם ממלא כל עלמין ודרך השתלשלות כי בחי' כלים דמל' הם בחי' בי"ע ובחי' מל' מקבלת מכל ע"ס דאצילות כידוע שמבחי' מל' דחסד דאצי' נעשה חסד דמלכות דאצי' ומספי' מל' דגבורה דאצי' נעשה גבורה דמל' דאצי' לכן שייך לומר בכלל ממכ"ע הגם שעולמות בי"ע הם בע"ג יש בכלל מאתים מנה ובחי' ממכ"ע והשתלשלות הוא דרך עו"ע (וכבר נת' שמ"מ יש פרסא מפסקקת כו') ובחי' הארה וזיו מאור מל' דאצי' מאיר ומחיה כל עולם ויש הארה והתלבשות בכל עולם לפי ערך המקבל דרך עו"ע. וכמו ד"מ מן השכל נשתלשלו המדות והשכל נתלבש במדות ובמחשבה דבור ומעשה וגם במעשה הכתב נתגלה השכל וכותבין דבר שכל בכתב וא"כ השכל עצמו נשתלשל ע"י עילה ועלול עד שנשתלשל ונתלבש עצם השכל במעשה הכתב נתגלה השכל נמצא יש ערך לעשייה גשמיות של מעשה הכתב עם השכל הרוחני.

וכ"ש משכל למדות ולפי ערך השכל כן נשתלשלו המדות וקטן ששכלו מעט גם מדותיו בדברים קטנים כך בעולמות נשתלשל האור ומאיר בכל עולם לפי ערכו ומחיה ומהווה אותם בבריאה מאיר יותר בגילוי וכו' עד עשייה שם נתצמצם האור ומחמת זה יכול

להיות שינויים בעולמות כמו קיץ וחורף בנין הבית וחורבנו וימות המשיח כל זה הוא מחמת שהוא רק הארה שמאיר בכל עולם ומחיה אותם בבחי' ממלא וא"כ ממילא אין הגילוי בשוה בכל העולמות רק בצמצום בכל עולם לפי ערכו ככה נתגלה בחי' ממלא ולבעבור זה יש שנויי' לפי ערך הגילוי אכן בחי' סוכ"ע שהוא עצם האור הרי לגבי עצמותו ומהותו אני הוי' לא שניתי מעלה ומטה שוין גשמיות ורוחניות כמו קודם שנברא העולם וכמו ד"מ זיו השמש שמאיר יכול להיות מסכים המסתיר את האור והזיו אבל מכל זה אין שום שינוי בעצם השמש כמ"כ לגבי עצם אור א"ס אשר את השמים והארץ אני מלא אין שום שינוי והסתר כחשכה כאורה כלאר חשיבי קמיה. רק כשנסתר ונתצמצם האור העצם ונמשך רק הארה ומאיר הזיו דרך דילוג וחלל ומקום פנוי כנ"ל אז שייך שינויים כנ"ל אבל לע"ל כשיהיה התגלות האור מבחי' סכ"ע יקום גם גוף הגשמי בתחית המתים וליהנות מזיו השכינה ולחיות בלא אכילה ושתיה כי בפני עצם האור אין שום הסתר כלל ולבעבור זה יכול להשגיח על כל פרטי פרטים וכמ"ש מה' מצעדי גבר כוננו ואין אדם נוקף אצבעו וכו' ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא כי לפני עצמותו מעלה ומטה שוין הכל כלא חשיבי קמיה וזהו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ אשר לבעבור שעצמותו מגביהי לשבת סכ"ע ואינו בערך עלמין כלל לכן אין שום הפרש בין שמים וארץ ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע באמרו ומספר את רובע ישראל והיינו לפי טעותו שההתהוות הוא דרך השתלשלות והתלבשות בעלמין לכן יש חילוק מעלה ומטה ורחוק אצלם ה' בתכלית שישתלשל כ"כ למטה בהשגחה פרטיות בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ולכן אומרים על השמים כבודו אבל באמת במקום גדולתו שם ענותנותו שמחמת שמגביהי לשבת משפילי לראות אשר לגבי סוכ"ע ושאין בגדר עלמין כלל אין שום הפרש מעלה ומטה וכלא ממש חשיבי ומתחת זרועות עולם כו':

והנה שיאיר בחי' סובב בבחי' מלא הוא ע"י עסק התורה קול דודי הנה זה בא כי מתניתין מלכתא ובעסקו בתורה ואומר טהור וכו' אני המשנה המדברת בפיך והגילוי מאיר מאור א"ס במשנה בתדירא ו"ק מקננין ביצירה ופסקי הדינין הם בחי' מדות דיצירה והמדות ששה קצוות מאירין שם בגילוי ובתדירא כידוע שהתגלות אור א"ס בחכמה ואורייתא מחכמה נפקת וכל הדינין כשר ומותר וכו' המבוארים במשניות הם ע"י חכמה אתברירו מברר הטוב מרע ומאיר שם עצם הגילוי ומברר ופוסק הדין שמותר לאכול ועי"ז נתעלה הדבר ההוא או להיפוך וע"ז נאמר והבדלתם בין הבהמה הטהורה וכו' משא"כ בברייתא ההאאה והגילוי בהם מועטת ואין בתדירא וכמשל ההולך אל פלגשו וכו' כי המשניות

הם בחי' חג"ת שהם כלים אמצעים תפארת גופא וכו' אכן ברייתות הם בחי' נה"י שהם לבר מגופא כלים חיצוני' לכן נקרא ברייתא לשון חוצה ומתלבשים גם בעשי' לכן נתרבו הברייתות דוקא בזמן הגלות כי אז מטי רגלין ברגלין בחי' נה"ח ולכן ההארה והגילוי בהן מועט. אכן מקודם היה הכל נכללין במשנה וע"ד מ"ש אילפא ולא פשיטנא ליה ממתניתין כו'.

ועלמות הוא הלכות תלמוד בבלי ע"י שמותיב ומפרק ניתוספו דינים חדשים ומדמה מילתא למילתא ותלמוד בבריאה שמאיר שם חכמתו יתברך וכמ"ש בע"ח אימא מקננא בבריאה ונקרא עלמין לשון העלם וכמו שאיתא יוצר אור זהו יצירה ובורא חושך עולם הבריאה נקרא חושך והטעם לזה כי יצירה ששם מקננין ו"ק דאצילות שהם מדותיו יתברך יכולין לירד ולהתלבש שהמקבל יכל לקבל חסד ממש במדה ומרגיש הטוב הגם שאין ערוך לעצם החסד דאצי' כי ביצירה הם בע"ג אעפ"כ שייך לשון אור שהמקבל מקבל על בוריו. אכן בחי' חכמתו אין יכול להשתלשל כ"כ למטה ולכן כל מה שמשיג השגה אינו משיג לשרשו ולעמקו כי חכמתו ובינתו ודעתו של אור א"ס ב"ה שבאצי' אינו יכול לבא בהתגלות כלים בע"ג חכים ולא בחכמה ידיעא ולכן אף שלמעלה באצי' שם חכמה מאיר יותר אבל בהתגלות למטה בבריאה בע"ג נקרא בורא חושך ויצירה נק' אור כי חכמתו אינו יכול לקבל בע"ג ולכן על תלמוד בבלי נאמר במחשכים הושיבני כי לבעבור שתלמוד הוא טעמי המשנה וחכמתו ית' זהו במחשכים כי אין יכול לבא בהתגלות שיבינו הטעם על מכונו ושרשו. ולכן תפלה ש"י נק' יוצר אור שמאיר בה מדותיו משא"כ תפילין של ראש שהוא בחי' מוחין נק' ובורא חושך שהתגלות מחכמתו ית' בא בהעלם ואין מאיר בגילוי ממש (ואפשר להבין ענין זה ע"ד דוגמא ממ"ש במ"א בענין אספקלריא המאירה ואספקלריא שאינה מאירה דבחי' עליונה ביותר לא יכול לבוא בהתגלות ע"י אספקלריא המאירה כ"א ע"י אספקלריא שאינה מאירה וכמ"ש בישעי' וארא את אד' אע"פ שמשה אמר כי לא יראני כו'. ואספקלריא שאינה מאירה היא בחי' חושך לגבי האור דאספקלריא המאירה. ועד"ז הוא ענין הנ"ל דיוצר אור ובורא חושך דלפי שביצירה אין מאיר רק ו"ק דאצילות ע"כ מבחינה זו יוכל להיות הגילוי על בוריו כמו עד"מ ע"י אספקלריא המאירה ע"כ נק' יוצר אור אבל חב"ד דאצי' שעז"נ מאד עמקו מחשבותיך. הנסתרות לה' אלקינו. לכן א"א שיאירו בבחי' גילוי בבי"ע ע"ד בחי' אור ממש. וע"כ נאמר ובורא חושך שבבריאה אשר שם נמשך מחב"ד דאצי' א"א להיות הגילוי כ"א עד"מ אספקלריא שאינה מאירה או בחי' חשוך והעלם יותר) (ועמ"ש סד"ה צאינה וראינה בעטרה כו') ומפני זה ג"כ נק' עלמות לשון עלמה שהיא בתולה ואיש לא

ידעה מאחר שטיפת החכמה אין מאיר בתוכה בגילוי ממש. אך אעפ"כ נתגלה איזה הארה אכן לא על בוריו לכן ובורא חושך שהתגלות הארה כמו בחושך עד"מ שנתבטל מהותו ואין רואה שום דבר היטב רק מה שרואה איזה דבר אין רואה על בוריו ועל מכונו ואין מקיף את הדבר שרואה בעיני ראי' שלו (ועיין מ"ש במ"א בענין משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים) וזהו לרקמות תבל למלך בתולות אחריה רעותיה כי בהלכות שהם נקראים עלמות שהם שבעה היכלות דבריאה והם נקראים בתולות שלא קיבלה ההארה בתוכה בהתגלות רק בבחי' ביטול מהותה כי מ"מ איזה הארה יש מאיר אך לא יכול לבא בהתגלות בכלי בע"ג אשר לבעבור זה נתבטל המהות ולכן נק' אחריה רעותיה וכשיש עליה לבחי' מלכות ותובל למלך כו' אז נתעלים גם ז' היכלות הנ"ל מובאות לך ממילא כי לא קיבלו ההשפעה תוך תוכם ואין מאיר בה בהתגלות בתוך הכלי שאין הכלי יכול להגביל אורה אך מחמת ההתגלות שיש מובאות לך ממילא (ועמ"ש במ"א ע"פ והנה רבקה יוצאת וע' בפ' ויקהל קצ"ז ב' פקודי רל"ה א' רל"ח א' ועיין פ' אחרי ס"ז ב'):

ג **והנה** להמשיך ע"י עסקו בתורה כל הנ"ל צריך להיות מקודם אתעדל"ת ע"י ק"ש ותפלה וכידוע שתפלה היא ח"י ברכאן דצלותא שמחברת ח"י חוליות שבשדרה מראש עד הרגלים וזה נעשה ע"י העלאת מ"ן שבק"ש.

וז"ש אחת היא יונתי פי' שצ"ל בחי' אחת ואחת הוא לשון נוק' שמקבלת מאחד ז"א. וע"י העלאת מ"נ למטה בבחי' אחת אז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח וזהו יונתי ע"ש עיניך יונים ע"י אסתכלותא ביקרא דמלכא בא לבחי' אחת ע"י התבוננותו בפסוד"ז משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול פי' כל השבחים והתפארות מריש כל דרגין עד אין קץ זהו עדי עד הוא רק מבחי' שמו הגדול היינו רק בחי' הארה וזיו מעצמותו ישתבח שמך לעד שכל בחי' השתלשלות מרום המעלות הכל הוא בחי' שמך.

והנה ע"י התבוננות בפסוד"ז באריכות אז הוא בא לבחי' אחד ואהבת וכו' כל מאדך בלי גבול מס"נ ולבעבור זה אומרים לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה היינו שגם למטה צריך להיות יחוד מס"נ. גם במה ששוכן בתחתונים ע"י העלא' מ"נ בלי גבול ובכל מאדך אז ע"י אתעדל"ת אתעדל"ע יחוד סובב וממלא ובלא זה אין יכול להיות התגלות סובב בממלא ואין יכול להמשיך ע"י למודו התגלות הסובב מה שהוא קדוש ומובדל ואין בגדר עלמין כלל והאומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו. כ"א כשיש לו מס"נ בלי גבול בחילא יתיר יותר מהכלי אז ממשיך ע"י עסק התורה התגלות סובב (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה כו') ולכן שייך הלשון יחוד קוב"ה ושכינתיה שנעשה יחוד מ"נ ומ"ד לשון הגמרא אין טפה יורדת מלמעלה שאין

טיפיים עולים מלמטה. וע"י תפלה נעשה הבירור מק"נ כי מחמת שאכל המאכלים המותרים ניתוסף בו כח וחיות ובכח זה הוא מתפלל ואומר שמע ישראל כו' ואהבת וכו' ע"ז נתבררו הניצוצים מק"נ ונכלל בחי' אחת בחי' אחד וע"י התבוננות בתפלה מאיר הנשמה בהגוף שלא תהיה שום מונע מהגוף אכן המס"נ הוא מצד נשמה נפש אלקית כי חלק וגו' שהנשמה הוא חלק הוי' ברא כרעא דאבוה ממש שאין שום מניעה מחמת הרגל ד"מ ולכל אשר יחפוץ הראש להושיט את הרגל אם במקום קר או במקום חם היא בטלה ועושה מחמת כי היא באחדות ממש עם הראש וכל החיות שלה בטל לשם. ככה ממש הנשמות חלק אלקים וכרעא דאבוה ויש בזה בכח כל נפש למס"נ ממש רק המניעה הוא מחמת נפש השכלית של בהמיות. אכן ע"י התבוננות בתפלה כנ"ל אז גם נפש השכלית תסכים ע"ז לאשתאבא בגופא דמלכא מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ ואדרבה אז נתעלה יותר א"ח עטרת בעלה כמבואר במ"א והלימוד שבכל יום עולה בתפלה של אותו היום ותפלה של כל השבוע עולה בתפלה של שבת לכן ע"י יונתי היינו בחי' הסתכלות ביקרא דמלכא נעשה תמתי תמימות ושלימות בכל הבחי' יחוד קוב"ה ושכינתי' וע"י מס"נ כנ"ל נעשה ונתגלה יחוד סובב בממלא כנ"ל.

וזהו אחת היא לאמה כשהיא בבחי' אחת הנכללת בחד כנ"ל אז היא עולה לבחי' אמה בינה אם הבנים כי הנה בדבר ה' שמים נעשו והנה ד"מ באדם הדבור נמשך ממחשבה. אכן הנשמות עלו במחשבה וכשנשמתו הגיע לבחי' אחת ושגם הגוף מסכים על מס"נ יחדו קב"ה ושכינתי' שנכלל בבחי' אחד אז עולה כל השתלשלות ונתעלו למקורן ושרשן וזהו ברה היא ליולדתה בינה אם הבנים וע"י תורה ותפלה נגמר כל הבירורין וברה היא ונכללים ועולים ליולדתה כנ"ל אשר נתבררו הבירורים מק"נ ע"י שאכל המאכלים אשר שרשם מק"נ ובזה הכח התפלל אחד ואהבת וכו' וידוע כי שרשם הוא מעולם התהו כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם שהמוצא פי הוי' שבמאכלים הם גבוהים יותר בשרשם ולכן כשמתפלל במס"נ בכח המאכלים כנ"ל אז נכלל הכל ונעשה מזה אח"ז התגלות סובב בממלא העלאת מ"נ כנ"ל והמשכת מ"ד כנ"ל. ולכן ע"י תפלה שהיא העלאת מ"נ מקודם אז ע"י עסקו בתורה נמשך התגלות סובב בממלא קול דודי הנה זה בא וכו':

פרק לד

מה יפו פעמיך בנעלים כו'. הנה ארז"ל ספ"ד דסוכה (דמ"ט ע"ב) ובפ"ק דחגיגה (דף ג' ע"א) שהפסוק הזה נאמר על כנס"י בשעה שהיו עולים לרגל. כמ"ש שלש פעמים בשנה יראה כו' את פני ה' אלקיך. ועתה משחרב בהמ"ק תפלה במקום קרבן שבחינת יראה

את פני ה' אלקיך הוא עתה בתפלה רק שאז היה השראת השכינה למטה במקום גשמי כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי כו' לזה היה אז בהתחלקות ג' זמנים פסח שבועות סוכות נגד ג' אבות אברהם יצחק יעקב.

ועתה בתפלה השראה זו היא בבחי' הרוחניות הוא בלי התחלקות כי התפלה כלול מג' בחי' אברהם יצחק יעקב כי תפלות אבות תקנום כי יש פסוקים בתפלה מבחי' אברהם בחי' האהבה ויש מבחי' יראה ויש מבחינת יעקב מדת הרחמנות כמ"ש אתה ה' לא תכלא רחמיך כו' (ועמ"ש מזה בפ' פנחס סד"ה צו את בני ישראל כו' גבי להקריב לי במועדו) והנה כתיב כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם כי הנה עיקר בקשת הרחמים בשתי ברכות שלפני ק"ש הוא על ניצוץ אלקות שאין לנו אהוהי"ר מחמת העדר ההתבוננות כי בחי' בינה הוא המוליד אהבה ויראה לזה אנו מבקשים רחם עלינו ותן בלבנו בינה להיות מבין דבר מתוך דבר. היינו להתבונן בהתהוות מאין ליש איך שכל בריאת העולם הוא בדבור אחד כביכול כמ", בדבר ה' כו'.

וכמארז"ל במאמר אחד יכול להבראות כו' ומבשרי אחזה כמשל באדם שדבור אחד בטל לגבי מהות הנפש וכלא ממש חשיבא. וכמ"שכ למעלה כל העולמות עליונים ותחתונים כו' הם בדבור אחד כביכול וכולם כלא ממש חשיבא לגבי עצמותו ית'.

ומאריכות ההתבוננות הנ"ל נולדה מדת אהבה בחי' אברהם ואח"כ אברהם הוליד את יצחק כו' ולא נבוש כו' לעולם ועד. פי' לעולם ועד שיהיה אז התגלות אלקות כמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' אז יהיה הבושה לעולם ועד על מעשה עוה"ז הקשים ורעים בבחי' יש ונפרד לגמרי דבאמת אני הוי' לא שניתי כו' וגם עתה אין דבר מסתיר לנגדו ית'. כי אתה הוא עד שלא נברא ואתה הוא משנברא כו'. ולזה היא הבושה לעולם ועד כו' (ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה והנה מנורת זהב):

ב **והנה** ארז"ל סנד"ל קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל הנה בלשון הגמרא נק' סנד"ל (כי של נעליך תרגום ירושלמי סנדלך והדריך בנעלים תרגם יונתן בסנדלין) ובלשון המקרא נק' נע"ל הוא החופה את רוב הרגל והוא הקושר כתרים מתפלות של ישראל מתפלות הוא בחי' ש"ע כי כל הבקשות שבשמונה עשרה חננו מאתך כו' וגאלנו כו' רפאנו כו' הוא הבקשות להיות שינוי הרצון למעלה מבחינת תורה כי אורייתא מחכמה נפקת כו'. והנה הנהגת העולמות הוא ע"פ ד"ת כי אין יסורים בלא עון. וכמ"כ אריכת הגלות ג"כ בודאי ע"פ ד"ת לזה אנו מבקשים שיהיה שינוי רצון כו' למעלה מבחי' הרצון הנמשך בהתורה דמחכמה נפקת כו' היינו שיומשך מבחי' בעל הרצון כו' (ועמ"ש מזה בד"ה תקעו בחדש גבי כי רצון העליון יש לו שני בחינות כו') והנה כדי

שנוכל להתפלל ש״ע בבקשות כנ״ל צריך בתחלה לסמוך גאולה לתפלה הוא בחי׳ מס״נ שבק״ש שמע ישראל כו׳ בכל לבבך ובכל נפשך כו׳ פי׳ שמע הוא לשון התבוננות איך שהוי׳ אלקינו הוי׳ אחד בחי׳ אחדות פשוט כו׳ וכל העולמות הם רק בדבור אחד כנ״ל וכלא ממש חשיבא לגבי מהותו ועצמותו ית׳ כנ״ל ובהעמקת ההתבוננות באריכות כנ״ל אזי נכספה וגם כלתה נפשו להיות נכלל בעצמותו ית׳ מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ. פי׳ ועמך אפילו כל האורות עליונים גבוה מעל גבוה כו׳ לא חפצתי (עמ״ש סד״ה כי קרוב אליך הדבר) רק ליכלל בעצמותו ומהותו ית׳ בחי׳ אחדות פשוט והיינו ע״י והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך שהוא ע״י התקשרות מחשבתו ודבורו בתורה להיות דבר ה׳ דבר בו כמ״ש ואשים דברי בפיך וכמארז״ל אלו ואלו דברי אלהים חיים כו׳ (ועמ״ש בד״ה כי ביום הזה יכפר) ואח״כ בפי׳ שניה שבק״ש כתיב ואספת דגנך הוא מעשה הצדקה כו׳ וע״י מס״נ שבק״ש כנ״ל שהוא למעלה מבחי׳ התורה כמבואר בכמה מקומות וכמו שמרומז ג״כ בגמרא יש קונה עולמו בשעה אחת כו׳ שעה מלשון וישע כו׳ עי״ז נוכל אח״כ להתפלל שמו״ע שיהיה שינוי הרצון למעלה מבחי׳ התורה כו׳ (ועמ״ש ע״פ אחת היא יונתי תמתי תאומתי) אך מחשבותינו ודבורנו שבתפלה הוא גשמי ואיך יכול לעורר למעלה לבחי׳ רצון כתר עליון כו׳ הוא ע״י המלאך סנד״ל המקבל תפלות של ישראל ומפשיטי מגשמיות לרוחניות וקושר כתרים כו׳ (ועמ״ש מזה בד״ה נר חנוכה כו׳ מזוזה מימין ובד״ה צו את בנ״י כו׳ את קרבני וע׳ בזהר פ׳ בשלח נ״ח א׳ וישלח קס״ז ב׳. תצא רע״ח א׳). והנה ענין בחי׳ סנדל ונעל הנ״ל צריך להבין תחלה ענין השתלשלות העולמות והתהוות מאין ליש דהנה באמת הגם שבחי׳ השתלשלות הוא ע״י בחי׳ מדותיו ית׳ כמו יום ראשון נמשך בחי׳ יהי אור שהוא בחי׳ חסד עליון וביום ב׳ יהי רקיע כו׳. עכ״ז מהשתלשלות חסד עליון לא היה יכול להתהוות בחי׳ יש ובע״ג בבחי׳ נפרד רק אדרבה ביטול לגמרי כמשל זיו השמש בשמש אך עיקר התהוות מאין ליש הוא ע״פ מדת מלכות כי אין מלך בלא עם הוא בחי׳ שם אלקים שהוא בחי׳ נרתק המכסה ומסתיר לשם הוי׳ וכמו דכתיב כי שמש ומגן הוי״ה אלקים והוא ע״י כי הוא צוה ונבראו כו׳ ודבר מלך שלטון שהוא בחי׳ צווי המלך כו׳ (ועמ״ש מזה בד״ה למען תירא ובד״ה מי מנה) אך עכ״ז היה העולם מתפשט בלי גבול וקץ ושיהיה התהוות בבחי׳ גבול מהלך ת״ק שנה כו׳ הוא ע״י המלאך סנד״ל שהוא בחי׳ נעל החופה את רוב הרגל בחי׳ מל׳ הנ״ל. וכמ״ש והארץ הדום רגלי והוא החופה את בחי׳ מל׳ הנ״ל להיות בבחיק גבול מהלך ת״ק שנה והוא ע״י בחי׳ המלאכים שהם בחינת יש והם בבחינת ביטול ואינם בבחי׳ נפרד כלל וכמ״ש וצבא השמים לך משתחוים כו׳ (וע׳ ברע״מ בפ׳

תצא דרפ"א נעלו דא סנד"ל כו' ונעל לגבי שכינתא ובזהר חוקת דק"פ ע"א ובהרמ"ז שם ובפרדס שער ט"ז פ"ד ובעמה"מ שער י"ד פ"ג דפ"א ע"ג ושער ט"ז פי"א דקכ"ט ע"ג) ולזה כחו רב ועצום להיות קושר כתרים לקונו והיינו ע"י כי נעוץ תחלתן בסופן וסוף מעשה במחשבה תחלה והיינו במחשבה הקדומה אנא אמלוך כו' בחי' מל' דא"ס כי עיקר תכלית הבריאה היה להיות בחי' יש ובטל אליו ית' (וכמ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי כי עמך הסליחה למען תירא):

ג **והנה** כמ"כ יובן למטה ענין בחינת נעל בנפש האדם (כי הנשמות נק' רגל יעקב י' עקב וגם בכלל דכתיב בנים אתם וברא כרעא דאבוה ובחינת נעל ולבוש של הרגל הוא בחינת נפש הבהמית כמשי"ת) דהנה נפש הבהמית היא הנמשכת משמרי האופנים כי בחי' המרכבה פני אריה הוא בחי' אהבה פני שור הוא בחינת יראה והן נושאים את הכסא ומזיעתן של חיות היינו שא"א להם לסבול עול עוצם האהבה והפחד הנמשך בהם לזה והחיות זעות מחיל כו' הוא בחי' פסולת הנמשך מהם כמשל הזיעה היוצא דרך נקבי העור. אך מהעור עצמו הוא בחי' חיצוניות של דו"ר של החיות שבמרכבה והן בחי' אותיות וכו' מהן נמשך למטה (וע"י השתלשלות ובחי' נוגה תערובות טוב ורע כו' כנודע) נפש הבהמית והטבעיות ואין כל הטבעיות שוים כי יש טבעו אוהב כבוד או ממון כו'. והנה כמשל הבהמה שבשר גידים ועצמות שלה הוא הפנימי' שלה והעור החיצון הוא מלביש אותה. (ועמ"ש מענין העור בפי' פנחס בד"ה צו את כו' את קרבני לחמי הנזכר לעיל) ומהעור עושים מנעלים וכמ"כ בנפש הבהמית הנמשך מבחי' חיצוניות של אופנים שבמרכבה הנ"ל ע"י אתכפיא ואתהפכא של בחי' נפש הבהמית הנ"ל במס"נ שבק"ש בכל לבבך כו' בשני יצריך נעשה בחי' נעל החופה את רוב הרגל. דעיקר ההילוך הוא ברגל שמוליך גם את הראש (עמ"ש בד"ה שיר המעלות ממעמקים ובד"ה שמאלו תחת לראשי וע"פ והארץ הדום רגלי ומ"ש ע"פ חגרה בעוז מתניה) כך ע"י אתכפיא ואתהפכא של בחינת נפש הבהמית הנ"ל במס"נ בק"ש שהוא בחי' סוף מעשה הוא במחשבה תחלה כי תכלית המכוון הוא להיות לו דירה בתחתונים כנ"ל ועי"ז נוכל אח"כ להתפלל בשמונה עשרה שיהיה שינוי רצון מבחי' כתר עליון למעלה מבחי' התורה כנ"ל. והנה בתפלה יש ג' מדרגות כנגד ג' עולמות בי"ע והיינו תחלת התפילה הוא עליות עולם העשיה ברוך אתה כו' ואח"כ קטורת ואח"כ ברוך שאמר ופסוד"ז הללויה כו' הללו לשון בהילו כו' י"ה בחי' חו"ב היינו שמאיר בחי' חו"ב שלא יהיה בחי' טמטום המוח וטמטום הלב כו' (ועמ"ש בד"ה להבין ענין טמטום הלב) שהוא ע"י ההתבוננות איך שכל העולמות הם רק זכר מבחי' רב טוב כמ"ש זכר רב טובך כו'

ולהודיע לבני האדם גבורותיו הן בחיי הצמצומים אבל לגבי מהותו ועצמותו יתׄ כלא חשיבי ויחיד חי העולמים מצלך עד ברכת יוצר אור הכל היא תפלת היצירה שהוא עליית עולם היצירה ואחי"כ ברכת יוצר אור שהוא תפלת עולם הבריאה והאופנים וחיות כוׄ ברעש כוׄ איך שהוא לבדו מרום וקדוש כוׄ ואחי"כ בחיי קי"ש בכל לבבך כוׄ.

ואחי"כ תפלת שמונה עשרה בלחש בחיי אצילות כוׄ ועליות כל תפלות ימות החול הוא בשבת שאז הוא זמן עליות העולמות כמי"ש עולת שבת בשבתו כוׄ כי בו שבת כוׄ לכך בשבת ויוי"ט מותר בנעילת הסנדי"ל שגם בחינת נעל שהוא בחינת נפש הבהמית נתעלה בשבת (ועמי"ש בדי"ה צאינה וראינה גבי נער הייתי גם זקנתי דקאי על עליית מטי"ט ביום השבת) לכך מצוה לאכול בשבת כמארזי"ל במה מענגו כוׄ. משאי"כ ביוהכי"פ שאסור באכילה ושתיה אסור בנעילת הסנדי"ל (ובמי"א נתבאר ענין שאין יוצאין במנעלים ביוהכי"פ ודוקא של עור אבל של צמר מותר בהיות בחיי עור הוא לבוש אב חומרי יוצא מגדר הגוף יותר משאי"כ משאר לבושים שנכללים בהגוף בעצמו. והנה למעלה מדרגה היותר תחתונה שאינה כלל מעצמות מדרגה העליונה כל עולם לפי ערכו כוׄ הוא בחינת עור והוא בחיי עבד מטי"ט הוא לבוש התחתון להשכינה. וחנוך היה תופר מנעלים בחינת מנעלים אלו כוׄ שזהו מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב בתו של אברהם שנקרא נדיב שהוא בחינה המשפעת חסד וטוב לכל העולמות כוׄ למשל עורות עבודים שכל עיקר עבודה שבשבילה נברא האדם הוא לתקן בחינת העור. להפכו מחשוך לאור. וזהו ויעש כוׄ כתנות עור ועמי"ש בדי"ה ואלה המשפטים גבי שש שנים יעבוד. והנה ביוהכי"פ מתעלה בחיי בת הני"ל למעלה מעלה עד שאין בחינת מנעלים של עור לבוש לה כוׄ ולכן אין השטן יכול לקטרג בהיות עיקר אחיזתו במקום בחינת עור כוׄ. אבל של צמר בטל ומתעלה גי"כ וזהו בחיי משה עבדי ועמי"ש עי"פ אעשה לו עזר ועמי"ש בזה השלי"ה במסכת יומא שלו בפרק תורה אור ועמי"ש סדי"ה שובה ישראל עד). והנה בעליות נפש הבהמית בשבת עי"י אתכפיא ואתהפכא שבימות החול בתפלה כוׄ עי"ז נאמר מה יפו פעמיך בנעלים שגם הנעלים הם יפים ואדרבה עיקר היופי הוא בנעלים. כי סוף מעשה במחשבה תחלה.

וזהו תכלית בריאת העולמות כוׄ אך שלהיות בכחנו למסור נפשו באחד הוא עי"י הארת והמשכת חסד עליון הבא מלמעלה. וזהו בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקׄ נדיב שנתן מלחמו גם לערביים כוׄ ולמעלה הוא בחיי הארת חסד עליון הנמשך למטה בכל בקר כמי"ש וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו כדי שנוכל להתפלל בבוקר כי כל ההתחלות קשות ומה גם בעדמו משינתו שהוא אחד מסׄ כוׄ הוא עי"י הארת והמשכת

חסד עליון הבא מלמעלה כנ"ל (ועמ"ש בד"ה אז ישיר ישראל גבי כרוה נדיבי העם וסד"ה קחו מאתכם תרומה. גבי כל נדיב לב יביאה ועיין בפ' ויקהל דף קצ"ז ע"ב. ועיין מענין מה יפו פעמיך בנעלים ברבות כי תשא פמ"א קרוב לר"פ ובסדר לך לך ס"פ מ"ג בא פט"ו ק"ל ג' ובשה"ש רבה. ועמ"ש סד"ה ויקח קרח):

ד **חמוקי** ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן. פי' יריכים הם לבר מגופא שהיא התורה שנקרא' גופא ובחי' ירכים שלבר מגופא הוא בחי' מעשה הצדקה שהוא ע"י עשייה גשמיות שהולך ברגליו בעסקי מו"מ ואח"כ נותן מיגיע כפו אשר הלך ויגע ונותן לעני כו' (ועמ"ש מזה ע"פ במחוקק במשענותם) אך ברגליו יש ג' פרקין פרק העליון הוא הנק' בשם יריכים שהוא בסתר כך הוא עיקר מיצות הצדקה הוא מתן בסתר כו' (כמ"ש בפ"ג דמ"ק) (ט"ז ב') מוקי לה בצדקה ופי' חמוקי ירכיך פרש"י בסוכה (דמ"ט ע"א) סתרי ירכיך. כמו חלאים פי' חלאים הם תכשיטי אשה שעל הראש כמ"ש וחלי כתם ובלשון המשנה נק' טוטפת וסרביטין והיינו ע"י מעשה הצדקה מלמטה נעשה מה בחי' תכשיט ועטרה שעל הראש כמ"ש וילבש צדקה כו' כובע ישועה בראשו (עמ"ש באגה"ק בד"ה וילבש צדקה כשריון ובפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו ועיין בזהר פקודי) (דרמ"ז ע"א) וקיימא בנהירו סתימו דנהיר מעילא כו' ברזא דכתי' חמוקי ירכיך כמו חלאים ובמק"מ שם שזהו ענין המשכת ש"ע נהורין ומקורן ושרשן. והמשכה זו ע"י דנטיל לתתא העלאת מ"ן ממעשה המצות כו' כי למעלה נאמר ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים כו' הוא בחי' תשב"כ ותושבע"פ והוא בחי' תכשיטי איש וע"י מעשה הצדקה נעשה תכשיטיאשה והוא ע"י מעשה ידי אמן כמו אומן המלבן ומצרף מעפר ואדמה להיות תכשיט ליופי כמ"כ ע"י מעשה הצדקה מיגיע כפו ועסקו במו"מ כו'.

ואח"כ נותן מיגיעו לעני להחיות רוח שפלים הוא בחי' הבירור והצירוף שנעשה בחי' תכשיטי אשה ואין תכשיט אלא ליופי ע"ז נמשך אהבה מלמעלה ונעשה בחי' יחוד קוב"ה ושכינתי' להיות כי כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו כי מה שייכות יש לו עם התורה להמשיך בחינת התורה ח"ע להיות דברי אלקים חיים והיינו להיות כי בחי' אלקים שהוא בחינת הצמצום בבחי' חיים רוחני' מחיי החיים א"ס ב"ה. אך ע"י מעשה הצדקה למטה להחיות רוח שפלים באתעדל"ת אתעדל"ע לעורר מלמעלה ג"כ בחי' המשכת התורה למטה.

וז"ש תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק פי' שלהיות תען לשוני אמרתך מלשון עונה אחריהם מה שהם אומרים בפ"ג דסוכה שהוא בחינת המשכת התורה מלמעלה למטה שהוא בחי' תר"ך עמודי אור כמשל העמוד שמחבר מעלה ומטה הוא ע"י כי כל

מצותיך צדק והיינו ע"י מצות מעשיות שנק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות כו' כל החוקים כו' (ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה גבי בעטרה שעטרה כו' תען לשוני כו' ע"ש). אך הנה פסוק זה נאמר גם על בחי' התורה כמארז"ל מה ירך בסתר אף ד"ת בסתר כו' וכמ"ש בפ"ד דסוטה (דמ"ט ע"ב) והיינו כי בחינת התורה נמשך למטה בבחינות גשמיות זרעים וכדומה (ושייכות בחי' ירכין בתורה והרי לעיל נתבאר דהתורה היא בחי' גופא אך הענין מבואר בזהר פקודי) (דרנ"ח א') שהברייתות הם נק' חמוקי יריכיך והיינו כי המשניות הם מבחינת חג"ת שהוא בחינת גופא ובריית הוא ענין לבר מגופא דהיינו בחינת נה"י אלא שהם פרק העליון שבנה"י ע"ש במק"מ וזהו חמוקי ירכיך כו' ועמ"ש מזה בד"ה ששים המה מלכות ובד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה ובד"ה ואלה שמות. וא"ש מעשה ידי אמן כדפרש"י במ"ק (ט"ז ב') שהתורה היא מעשה אומנתו של הקב"ה וע' בפ' תרומה (קס"א א') ועיין עוד מענין מעשה ידי אמן ברבות כי תשא ס"פ מ"ז והנה יש ב' בחי' מנעלים [על אחד הוא עליות נפש הבהמית ע"י עשיות כל המצות וצדקה כנגד כולם והוא הנמשך מבחי' מחנה גבריאל שבמרכבה בחינת יראה ופחד.

ונעל הב' הוא בחי' שמחה של מצוה שהוא ג"כ מבחי' נפש הבהמית כמ"ש בשמחה ובטוב לבב שעיקר השמחה הוא בלב ששם משכן נפש הבהמית כי הדם הוא הנפש וכנודע מספרי הטבעי' שהעצבות הוא מעכירת הדם שבלב כשהוא עכור והשמחה היא כשהדם צלול והוא ע"י אשר קדשנו מצותיו אשר לשון תענוג העליון קדשנו במצותיו כו' וכל המצות צריך לעשותן בשמחה כמ"ש תחת אשר לא עבדת בשמחה ובצדקה נאמר ג"כ ואל ירע לבבך בתתך לו והוא בחינת נעל הב' של בחינת נפש הבהמיות הנמשך ממחנה מיכאל בחינת אהבה (ובז"ה ר"פ משפטים) (על דף צ"ד) כתב שהמנעלים הם מט"ט וסנד"ל והם מתלבשים בק"נ כדי להנהיג העולם השפל הזה בששת ימי החול ובשבת הם מתעלים כו' וגם ק"נ מתברר ומתעלה כו' ע"ש באריכות. (והנה לפי כי עיקר ענין הפסוק מה יפו פעמיך בנעלים נאמר על כנס"י בשעה שהיו עולים לרגל בשלש רגלים שאז התגלות היופי בבחינת נעלים הנ"ל ע"כ איתא במשנה ספ"ה דכתובות ומנעלים ממועד למועד ע"ש):

פרק לה

מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי כו'. הנה זה המאמר אומרת כנס"י להקב"ה בזמן שאין בהמ"ק קיים וענין כאח לי הוא שישראל נק' אחים וריעים כמ"שש למען אחי ורעי

אדברה נא וסיפיה דקרא למען בית אלקינו דהיינו בזמן שבהמ"ק קיים נקרא אחים ורעים ולכן מבקשת גם עכשיו מי יתנך כאח לי.

והנה ידוע שיש ב' מיני מדרגות בישראל צדיקים ובע"ת. ופעם משמע מדברי חז"ל שמעלת בע"ת גדול מצדיקים כמ"ש מקום שבע"ת עומדין אין צ"ג כו' ופעם שבחו מעלת צדיקים מאד בענין במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים ולא אמרו בע"ת כו' וכתיב ועמך כולם צדיקים כו'. הנה הצדיקים הוא ע"ד מ"ש באברהם ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה כו' (עמ"ש מזה בד"ה אשירה להוי') בהיות ידוע שתכלית הבריאה הוא להיות דירה בתחתונים כי עד שלא נבה"ע היה הוא ושמו לבד (עמ"ש מזה בד"ה צו את בנ"י כו' את קרבני) דהיינו שיומשך בחי' אחד גם למטה כמו למעלה. וזהו ענין דרך הוי'. כמו הדרך עשוי לילך מעיר לעיר כו' מן שם הוי' להיות הולך ומתגלה גם למטה בעולם העשיי' עולם החושך נק' דרך כלומר שעי"ז הוא הולך כו'. וזהו בחי' צדקה כמו שהצדקה הוא מעשיר לעני להחיות רוח שפלים כו' כן המשכת שם הוי' לעולם החושך כו'. וע"כ כל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש והעמדנו עלינו מצות כו' כי תר"ך מצות הם תר"ך עמודי אור כו' המשכה מלמעלה והוא בחי' צדקה (והנה י"ל ענין דרך הוי' היינו המשכה משם הוי' בבי"ע ועמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת. אמנם במ"א נתבאר פי' דרך הוי' היינו המשכה להיות שם הוי' וכמ"ש ע"פ אשירה להוי'. אך י"ל שני הענינים הכל נכלל בפי' דרך הוי' ועמ"ש בד"ה לבבתני ב' בחינות לבבות כו' ע"ש והיינו ב' המשכות הנ"ל. ואפשר לכן דרך גימטריא ב' פעמים הוי"ה אלקים ע"ד מ"ש במ"א בד"ה שובה ישראל בענין מ"ש ויאמרו הוי' הוא האלקים ב' פעמים שזהו ענין מ"ש ושבתי בשלום אל בית אבי והי' הוי' לי לאלקים ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ בפי' צור לבבי וחלקי אלקים לעולם ועמ"ש במ"א על המאמר פי' וישלח) (קע"ה ב') כי ישרים דרכי ה' כו' וביאור הענין דהנה כתיב מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית כו'. וענין מה רבו הוא ענין רבוא רבבות השתלשלות העולמות המושגים לנו ושאין מושגים כו' כנודע בזהר באדרא רבוי השתלשלות והם כולם בבחי' עשיי' בלבד ואפי' אותם שאינם מושגים והם בבחי' פלא אמון מופלא אמון מכוסה אמון מוצנע כו' עכ"ז נק' עשייה עושה פלא לעושה נפלאות כו' ולכאורה יש להבין מהו ענין המשל לעשייה מאחר שהם רוחניים איך יתכן לומר בהם עשייה כו'. אמנם הוא עד"מ כמו עשייה גשמיי' באדם שלמטה אין התחברות לה עם שכלו וחכמתו ואין בה בחי' השכל רק הארת השכל הארה בעלמא כו' ע"י כמה התלבשות (ועמ"ש בד"ה מי מנה בפי' אף עשיתיו ובד"ה בחודש השלישי בפי' על כל שבח מעשה ידיך) וכן למעלה הוא רק כח הפועל בנפעל כח בלבד כו'. וזהו עשית עשייה

דוקא (ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן גבי עשה פלא) והנה הכח הפועל שמתלבש שם נק' ממכ"ע ועצמיות הפועל כו' הוא בחי' סוכ"ע כו' וכמו העיגול שאין בו מעלה ומטה כן קמיה ית' שוים עליונים ותחתונים כחשיכה כאורה ולכן כתיב איה מקום כבודו שאין מושג גם לעליונים ולמטה כתיב מלא כה"כ והוא מטעם הנ"ל שאין חילוק קמיה ית' בין עליונים לתחתונים כו'. אמנם פי' דירה בתחתונים הוא להיות אחד למטה כמו למעלה והיינו כמו שמלכותך מלכות כ"ע בחי' מלכותו ברצון כו' כן יהיה גם למטה בחי' מל' ולא ממשלתך כי ממשלתך בכל דור ודור הוא בחי' מושל בע"כ ולא ברצון כו' (ועמ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי כי עמך הסליחה למען תורא והכח הזה שיהיה בחי' דירה גם בתחתונים נמשך מבחינת סוכ"ע דקמיה מעלה ומטה שוין ועמ"ש מזה בד"ה ששים המה מלכות) וזהו ענין בחי' ביטול שלא להיות בבחי' אין אני והוא יכולים לדור כו' רק שיהיה בבחי' ביטול וע"כ שורה א"ס בחכמה כי חכמה הוא כ"ח מ"ה כו' והנה בחי' זו נק' דרך הוי' דהיינו כי כל מצוה יש לה ג' לבושין מחדו"מ.

והנה ההמשכה מלמעלה ע"י המצות הוא להיות התלבשות מחשבה במחשבה ודבור בדבור ומעשה במעשה בכל נפשך כו' והגם דכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם כו'. עכ"ז הרי סיים בסיפא דקרא ולא דרכיכם דרכי כלומר אימתי לא מחשבותי מחשבותיכם כשדרכיכם לא דרכי. אבל אם דרכיכם דרכי יכול להיות גם מחשבותי מחשבותיכם. ודרכיכם דרכי היינו להיות דרך הוי' כו' להיות הלימוד לשמה ע"י התפלה תחלה כו' כי מחשבה תלוי' בדבור כי א"א לדבר בלי מחשבה וע"כ ואשים דברי בפיך כו' התלבשות דבור בדבור וממילא יהי' גם מחשבה במחשבה כו' (וג' בחינות מודו"מ היינו ג' עולמות בי"ע שגם בעלמין דפרודא יומשך גילוי אא"ס ב"ה וכמ"ש במ"א ע"פ אחת היא כו' תמתי תאומתי והמשכה זו זהו ענין מי יתנך כאח לי שיהי' גילוי שם הוי' למטה אזי נקרא כאח לי משא"כ כשהוא בבחי' העלם. וע' לקמן עוד בפי' כאח לי) וזהו יונק משדי אמי והוא עד"מ כמו ע"י היניקה נתגדל הולד בכ"ד חדשי היניקה מה שלא יתגדל בזה בכ"ד חדשים אחרים וההגדלה שע"י היניקה אינה לפ"ע גידולו בשאר שני חייו כו' כן הוא להיות גילוי שם הוי' ב"ה למטה והיינו כי ממה שהי' בתחלה לית מחשבה תפיסא בי' סתימו דכ"ס יתהווה להיות ההגדלה להיות מתגלה למטה להיות בחי' מחשבותי מחשבותיכם כו' (ועיין בפי' האזינו רצ"ו א' ע"פ ושדי כמגדלות). וזהו מי יתנך דהיינו שבחי' מי הוא עושה לי כ"ז כו' (ע' בפי' ויחי דרל"ז ב' ע"פ מי יקימנו מי ירפא לך ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא בענין אדי' מי יעמוד ועד"ז י"ל מ"ש בפי' ואתחנן מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה כו') והנה בחי' אמי הוא עד"מ אם הבנים שמחה שהוא בחי' שמחה

עד"מ כמו השמחה לא נעשית על ידה שום תוספת והתחדשות החיות רק התפשטות והילוך החיות שבתחלה הי' בבחי' כיוץ ועי"ז נעשה התפשטות. אשקך מיין הרקח נכנס יין יצא סוד גילוי אלהות כו' (ועמ"ש מזה בד"ה שוש אשיש בהוי"ה ובד"ה הוי' לי בעוזרי) וזהו ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו כו' ושעשועי את בנ"א דהיינו ב' שעשועים ועי"ז נעשה התגלות למטה ושעשועי את בנ"א כו'. וזהו אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני בתחלה ההמשכה לבחי' אימא בינה ואח"כ ההמשכה משם למטה מבחי' אמי שיהי' דירה בתחתונים וע"כ נאמר בלשון תלמדני כי אמי הוא בחי' תשב"כ. ותלמדני הוא בחי' תשבע"פ כו' (ועמ"ש בד"ה אני לדודי בענין אל בית אמי ואל חדר הורתי ועמ"ש במ"א בפי' על תורתך שלמדתנו ומ"ש ב"ה וכל בניך למודי הוי' ועי' מענין תשב"כ ותשבע"פ בפ' ויקהל דף ר"י"ש ובפ' בראשית ד"ה ע"ב) והמדרגה הזאת הוא בחי' צדיקים שנק' אחים כאח לי כו' כנ"ל שכל עבודתם מלמעלה למטה להמשיך כו' [והם ממשיכים דירתו ית' בתחתונים ועמ"ש בד"ה רני ושמחי גבי וביאור ענין אחותי ועי' מענין כאח לי ברבות בשה"ש. ובפ' שמות ר"פ ה'. ובזהר וישב (קפ"ד א') ובפ' שמות (די"ח) ומענין אנהגך אביאך אל בית אמי בפ' פקודי דרנ"ז סע"ב]. ב והמדרגה השנית הוא בחי' בע"ת וע"ז נאמר אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי. כי הנה בע"ת אינו על עבירות דוקא כ"א גם על מי שהוא נפרד ואינו בבחי' התלהבות כו'. כי הנה בעלי עסקים שאינם תמיד להי' רק קובע עתים לתורה כו' הנה כשחוזר מעסקו במילי דעלמא ללמוד נק' תשובה. דהיינו ששב ממה שעסק בתחלה כו'. ועי"ז נעשה גודל ההתפעלות ביתר שאת מאם לא הי' עוסק בתחלה במילי דעלמא כו' (וכמ"ש מזה ע"פ מים רבים כו' כי מי נח כו') כי באמת במלאכים כתיב כולם עומדים ברום עולם. כי ענין עומדים היינו שהם תמיד במדרגה א' והיינו מפני שהם תמיד בבחי' ביטול. לאיזה מהות אחר ישתנה שיהי' התפעלות שהוא שינוי המהות כו'. אבל בעסק הוא בחי' התפעלות שנשתנה מהותו במה שהי' עוסק בתחלה במילי דעלמא להיות לומד תורה כו'.

והגם שהתפעלות הוא רק בבחי' נפש החיונית בלבד עכ"ז הוא למעלה מאד כו'. והיינו מפני שהוא בבחינת אתכפייא סט"א כו'. ועי"ז שאתכפייא סט"א הוא מעורר ממה שהיה בתחלה ואסתלק יקרא דקב"ה לעילא לעילא והיינו ממה שהיה תחלה הסתלקות אלהותו ית' כענין סליק לעילא לעילא בזח"ג (ד"כ ע"ב) שנסתלק הגילוי מלמטה לבחי' מהותו ועצמותו הנה משם ממש יומשך הגילוי וההמשכה למטה. כי הנה כתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלות והוא כמו בבחי' מ"ת דכתיב פב"פ דבר ה' גילוי אלהות למטה בבחי' פנים היה צ"ל תחלה הסתר פנים גלות מצרים רד"ו שנה כדי

שאחי"כ יכול להיות פב"פ כו' (ועמ"ש מזה סד"ה וידבר אלקים כו' אני הוי' וארא כו') וכן עד"ז בחורבן בית ראשון ושני שהוא מחמת דקוב"ה אסתלק לעילא לעילא בבחינת הסתר כו' והכוונה בהסתר פנים הוא שיהיה גודל התפעלות למעלה כמשל האב עם הבן שכאשר האב מסתתר ממנו אזי צועק הבן לעלות אליו וזהו רצון האב שירצה הבן לעלות אליו לכן הוא מסתתר כו'. וכן מחמת הסתר פנים תורה ותפלה עי"ז יהיה ההתפעלות במאד אתכפייא סט"א ומעורר ממה שהיה בחינת הסתלקות לעילא לעילא שיהיה בחי' התגלות למטה כנ"ל. וזהו אמצאך בחוץ אשקך אמצאך בחוץ היינו מה שהוא בבחי' חוץ שהוא בחי' בע"ת (וע' בפ' אחרי דע"ח א' ע"פ מולדת בית או מולדת חוץ ובפ' תולדות קמ"א ב' ע"פ חכמות בחוץ ועמ"ש מזה בד"ה בהעלותך כו' שלך גדול משלהם) עי"ז נעשה אשקך בחי' נשיקין אתדבקות רוחא ברוחא כו' בא"י שיהי' מבחי' ברוך כו' המשכה בגילוי אתה כו'. אך מי יתנך כאח לי ואמצאך בחוץ כו' שניהם בב"א דהיינו שיהיה בחי' התחברות צדיקים ובע"ת כענין מאמר הזהר עתיד משיחא לאתבא צדיקיא בתיובתא כו' (וכמ"ש מזה בד"ה יו"ט שני גבי שמע"צ) וכעצת חז"ל כל ימיו בתשובה. דהיינו שגם הצדיק יעשה תשובה. דהיינו על מה שלא היה הביטול כ"כ כמו שלא היה בביטול כ"כ בתפלה כו' (ועמ"ש בד"ה מה טובו גבי והתשובה הג' ועמ"ש בד"ה שובה ישראל בענין מ"ש יעקב אבינו אם יהיה כו' והיה כו') ועכשיו הגיע לבחי' הביטול זהו תשובה שלו ועי"ז יהיה כל דינין מתעברין מיניה שאין שום אחיזה לחיצונים גם לא יבוזו לי. וכמארז"ל אם ישראל עושים תשובה נגאלים כו'. שעיקר ההסתר הוא מחמת דאסתלק קוב"ה לעילא כו' וע"י התשובה מעורר להיות התגלות למטה וממילא נגאלין כו' ותשובה ותפלה וצדקה כו' דהיינו צדיקים ובע"ת ביחד משא"כ כשכאו"א בפ"ע כו':

פרק לו

שימני כחותם על לבך כו'. הנה החותם הוא ענין תפילין חותם על לבך תפילין של ראש דהיינו רצועות דתליין על לבא חותם על זרועך תפלה של יד (ברבות בשה"ש ע"פ זה ת"ז תיקון כ"ב ובזח"ג מצורע נ"ד ב' במדבר ק"כ ע"ב ועיין ברבות וישב פ' פ"ה גבי חותמך ופתילך ובפ' במדבר ספ"ה גבי ד"א ותהלתי אחטם לך כ'ו שימני כחותם) והיא בקשת כנס"י להיות החותם ממנה וכמארז"ל תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו ומי כעמך כישראל כו' ומי גוי גדול כו'. וביאור ענין חותם זה הוא עד"מ יש חותם שחותמין אותו בשעוה ונעשה עוד חותם על השעוה והנה אם האותיות שעל החותם שוקע נעשה על השעוה בולט ואם האותיות שעל החותם בולט נעשה על השעוה שוקע.

ולהבין זה בנמשל הנה נודע שניצוץ אלהות מתלבש בנפש להיות שכל ומדות ומחשבה דבור ומעשה והוא בחי' אהבה המסותרת וצריך להוציאה מההעלם אל הגילוי להיות עולה למעלה כרשפי אש לצאת מנרתקה ונקרא בחי' הר שבולט מן מישור הארץ. וזהו לא כאברהם שקראו הר שבחי' הר הוא בחי' אברהם אהבה להיות ואהבת לשון רצון את הוי' שיהיה אלהיך ולא כמו שמלובש בנפש כוי (ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו ובד"ה קול דודי כוי מדלג על ההרים) והיינו ע"י שמע ישראל ישראל הוא ניצוץ אלהות המלובש בנפש ומפוזר בפיזור הנפש בהתחלקות שכל ומדות מחשבה דבור ומעשה ושמע מלשון אסיפה וקיבוץ שיתקבץ למעלה לשרשו מחמת כי הוי' אלקינו בחי' תרין ריעין כוי שההתחדשות מאין ליש הוא תמיד כמאמר המחדש בטובו כוי הוי' אחד בלי שום שינוי. לפי שאינו מלובש ממש כל הפועל בנפעל כי לא מחשבותי מחשבותיכם כוי רק בשכמל"ו כי הארץ הלזו הגשמי' הוא בחי' מל' דעשיה וג"ע תחתון היא מל' דיצירה וג"ע עליון מל' דבריאה והכל רק בחי' מל' בלבד צדיקים נהנין מזיו השכינה ושכינה היא מל' שהיא בחי' שם בלבד יחיד חי העולמים מלך ולכן ואהבת את הוי' אלהיך כי מי לי בשמים כוי כלה שארי ולבבי כוי בבחי' ובכל מאדך בלי גבול שאין לו כלי המגביל רק לדבקה בו ממש בא"ס ב"ה מקור החיים מקור התענוגים. אך איך יבוא למדרגה זו הוא ע"י פסוד"ז וברכות ק"ש פסוד"ז רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות לזמר עריצים על ידי רוממות אל ק"ש וברכות ק"ש איך שהמלאכים מקדישים בבחי' ביטול והאופנים ברעש גדול מפני שהם בבחי' יש אלף אלפין ורבו רבבן וכשרואין ביטול היש כי קדוש הוי' צבאות דהיינו הנמשך בצבאות הוא עצמו בחי' קדוש ומובדל ע"כ מרעישים בקול רעש גדול. משא"כ שרפים עומדים ממעל לו וכ"ש הארץ וכל אשר עליה צ"ל יותר בקול רעש גדול מחמת ביטול היש וזהו ענין ק"ש בבחי' רעש על הביטול למהוי אחד באחד עד שמסיים אני הוי' אלקיכם ממש ואח"כ שמו"ע תפלה בלחש כמדבר באזני המלך בלחישו וע"ז אומרים אדני שפתי תפתח כדי להיות ופי יגיד תהלתך ברוך אתה כוי וכ"ז נקרא בחי' הר הוא גילוי האהבה המסותרת לצאת מהעלם אל הגילוי כוי אך יש עוד בחי' הר ההר הר ע"ג הר בחי' כפה עליהם הר כגיגית שנמשך הר העליון ע"ג הר התחתון להיות הר ע"ג הר כי ע"י בחי' ובכל נפשך לאתדבקא רוחא ברוחא מחשבה במחשבה כוי נמשך אתערותא דלעילא מאליו וממילא בלא יגיעה להיות והיו הדברים האלה אשר אנכי כוי והוא בחי' הר העליון כי אורייתא מחכמה נפקת פי' חכמה שבבחי' ביטול (כי כולם בחכמה עשית ומה יתרון לחכמת התורה אלא שהיא חכמה שבבחי' ביטול שמן משחת קדש) שכל התורה היא להביא הכל לבחי' ביטול לאחד לזכות את הזכאי

ולחייב את החייב ולהפריד הרע מן הטוב לברר כו' ובחכמה אתברירו להיות ביטול לה' אחד ע"י רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת ע"י מ"ע לדבקה שהם רמ"ח איברים דמלכא כלים ומכון לשבתו ית' וע"י ל"ת להפריד הרע כו' ובחי' ביטול זה נמשך באתערותא דלתתא להעלות את הנפש להיות מה הוא רחום כו' אשר קדשנו במצותיו במצותיו דייקא וע"ז נאמר ותרם כראם קרני בלותי בשמן רענן:

ב **וכל** זה הוא בחי' עליות העולמות ממטה למעלה והוא בחי' חותם הבולט ונעשה מלמעלה למטה בחי' חותם השוקע כי לאו דאית לך צדק ידיעא ולאו מכל מדות כו' אלא ע"י אתעדל"ת כל העוסק בתורה הקב"ה שונה כנגדו כו' התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה כו' ועשיתם אתם כתיב לעשות ולקיים את כל דברי כו' (ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ גבי ופתחת עליו פתוחי חותם ועמ"ש בד"ה השמים כסאי בפי' לעשות ולקיים כו' עד וזהו השמים כסאי כו' ע"ש וזהו ענין אחד עם מש"כ בענין החותם שוקע שנמשך מלמעלה ע"י הבליטה שמלמטה) וזהו ענין שוקע וירד ה' על הר סיני שנעשה התלבשות אור א"ס בבחי' העלם כו' וזהו תפילין של יד דמיושב שהוא כנגד ק"ש וברכותיה בחי' תפלה דמיושב בחי' רעש גדול ממטה למעלה קדש לי כל בכור הוא חכמה ראשית וכנגד זה מלמעלה למטה למען תהיה תורת ה' אורייתא מחכמה נפקת בפיך בבחי' שוקע.

ופי' שנייה יציאת מצרים הוא גילוי האהבה המסותרת מהעלם המוח אל הלב שכל זמן שהוא במוח לבד הוא בבחי' מיצר וגלות שאינה בגילוי. משא"כ בהתגלות נקרא בחי' לידה ומולדותיך ומכורותיך ביום הולדת כו' והוא בחי' גילוי השמחה של מצוה אם הבנים שמחה תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה כו' והיינו גילוי פי' שמע והיה א"ש שהם אהוי"ר ובמעשה הגילוי הוא בצדקה כשם שע"י פרשה ראשונה נמשך תורה כך ע"י פרשה זו נמשך צדקה שהוא בחי' רחמנות וע"ז מעורר למעלה ג"כ בחי' רחמנות כי לאו מכל מדות כו שהרחמנות הוא התפעלות ולא שייך זה באור א"ס ב"ה שאין בו שום שינוי רצון ח"ו אלא שמתלבש בבחי' רחמנות ע"י מעשה הצדקה באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כן צדקה לחיים כן ובסיס לחיי החיים מכון לשבתך וזהו ג"כ בחי' שוקע מלמעלה למטה כי להיות התלבשות אור א"ס ב"ה במדות הוא ענין שוקע ובחי' העלם.

והנה כל ענין חותם זה שממטה למעלה הוא בולט ומלמעלה למטה הוא שוקא נקרא חותם על זרועך כי שמאלו תחת לראשי. לראשי אותיות ישראל ולהיות תחת לראשי דהיינו להיות גורם העלאת ישראל הוא ניצוץ אלקות מלמטה למעלה הוא מבחי' שמאלו:

ג **אך** בחי' חותם הבי' שממטה למעלה הוא שוקע הוא ענין שמו"ע תפלה בלחש השתחוואות בחי' ביטול באור א"ס ב"ה ממש (וכמ"ש בד"ה יהודה אתה יודוך וסד"ה השמים כסאי הנ"ל בפי' איזה בית כו') והלוואי שיתפלל אדם כל היום הוא ענין רשימו להיות ונפשי כעפר לכל ולא בבחי' יש שאינו יכול לבטל א"ע רק בטל רצונך כו' והיינו בבחי' מצות ל"ת שהם למעלה מבחי' מ"ע שמי עם י"ה שס"ה שבחי' תפילין של יד הוא בחי' ו"ה לדבקה בו במ"ע להיות העלאה בבחי' הר כו'. אבל י"ה הוא להיות הביטול במצות ל"ת בבחי' לא כו' ועי"ז נמשך מלמעלה חותם הבולט כי הנה בזמן שאין בהמ"ק קיים אותותינו לא ראינו כו' שהכל הוא בבחי' העלם ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה ולבי ער. משא"כ לע"ל ולא יכנף עוד מוריך כו'.

וביאור ענין זה הנה יש תורה ויש תורה יש תורה ודברי אשר שמתי בפיך בבחי' שוקע להיות התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה והחכמה היא לבוש כמ"ש עוטה אור כשלמה. אך שלא יהיה לבוש זה מסתיר ומעלים את אור א"ס המלובש בה אלא כי עין בעין יראו כו' חשף ה' את זרוע קדשו כו' וראו כל אפסי ארץ כו' לעיני הגוים גלה צדקתו כו' ע"ז נקרא קורא בתורה. כי ענין לימוד התורה אף שכבר יודע ההלכה מצוה לעסוק בה כדי להמשיך אור א"ס ב"ה שיהיה גילוי אור א"ס למטה ולא יהיה הלבוש מסתיר כלל (ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול) וגילוי זה הוא וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו ואינו מניחו ליפרד כו' ועמ"ש מענין וימינו תחבקני בד"ה ביום השמע"צ ונקרא כחותם על לבך מרצועות דתליין על ליבא כי הנה התפילין הם אותיות הכתובים על הקלף וצריך להיות מוקף גויל מדי רוחותיו כי האותיות הם בחי' העלאת הנפש בהשגתה. אבל הקלף הוא למעלה מן האותיות כי הוא הנושא וסובל את האותיות והנה קלף זה הוא העור שממנו הרצועות הכל הוא רק בי' עור בהמה טהורה והרצועות הנמשכות מן הקלף הזה הם תליין על ליבא להיות גילוי האהבה בלב להיות וימינו תחבקני.

וזהו שימני כחותם על לבך כי עזה כמות אהבה כמו שהנשמה אע"פ שאינה צריכה לגוף מ"מ קשה עליה פרידתה הגם שהגוף מחשיך ומעלים את אור הנשמה לפי שהגוף הוא הכלי להנשמה כך מבקשת כנס"י שימני כחותם על לבך אע"פ שיהיה חשך והעלם דאזיל אנה ואנה כו' דיוקנא אשתאר בך הוא בחי' הביטול בשמו"ע ואע"פ שאחר התפלה האהבה היא חולפת ועוברת יהיה כחותם להיות וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו מאחוריו כך תהיה וימינו תחבקני אפי' בבחי' אחוריים דהיינו כשפונה אנה ואנה מפני שכנס"י היא בחי' כלי וכמ"שנושאי כלי ה' שבשעת התפלה הוא בבחי' ביטול ולכן דייקא אשתאר להיות הלואי שיתפלל אדם כל היום כנ"ל (ועיין בזהר ויחי דף רמ"ד

סע"ב ודף רמ"ה ובמשפטים דף קי"ד ע"א) וזהו אשה כי תזריע וילדה זכר וארז"ל אשה מזרעת תחלה יולדת זכר פי' כשההעלאה ממטה למעלה הוא בבחי' שקיעה כי יסוד דנוק' שוקע והיא בחי' היראה כענין ותתצב אחותו מרחוק ועי"ז יולדת זכר שנמשך מלמעלה בחי' חותם בולט.

וזהו וצאצאיו חתם באות ברית קדש. ועמ"ש בפ' ויקהל ע"פ קחו מאתכם תרומה בענין אתכפיא ואתהפכא איך שע"י אתכפיא בבחי' נפשי כעפר מעורר אתעדל"ע מבחי' סוכ"ע למעלה ממה שמעורר ע"י בחי' אתהפכא כו' ע"ש וזהו ג"כ ממש כענין המבואר כאן. ועמ"ש בפ' בחקתי ע"פ ואפו עשר נשים כו' דר"ל שעשר כחות שבנפש יהיו בחי' נוק' דהיינו שידע שבאמת הטוב שיש בו הוא מקבל זה מלמעלה שבעל האמת נותן לו האמת ע"ד וה' יגיה חשכי כו' וזהו ג"כ ענין אשה כי תזריע כו':(עוי"ל בענין שימני כחותם שהם תפילין כי הנה ענין הקב"ה מניח תפילין היינו מה שנמשך אא"ס ומאיר בחכ' ובינה כו' ולכן בפ' ראשונה נאמר כי מי גוי גדול כו'. ומי גוי גדול. כי היא חכמה עילאה ובהתלבשות אא"ס בחכמה עילאה דאורייתא מחכמה נפקת אזי ישראל נראים גוי גדול וכמש"ש בד"ה כי עמך מק"ח בענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל כו' יעו"ש. והנה החכמה נק' חותם כמ"ש בד"ה אלה מסעי בענין ויכתוב משה כי חותמו של הקב"ה אמת וזהו מדרגת החכמה.) (ועיין בסש"ב פרק ל"ה בהג"ה). וזהו שימני כחותם שבתפילין דמארי עלמא שהן חותמו של הקב"ה מה כתיב בהו כי מי גוי גדול כו' אף כי עכשיו אותותינו לא ראינו זהו לפי שההמשכה מבחי' חותם שוקע ועמ"ש סד"ה ואלה שמות בנ"י הבאים מצרימה. אך לע"ל כי עין בעין יראו זהו ענין חותם בולט והיינו לפי שיהיה גילוי בחי' חכמה עילאה סתימא דכל סתימין כו' וזהו כחותם על לבך וימינו תחבקני בחי' חסד דלגאו הנק' חסד דקשוט (באד"ר קל"ג ב') בחי' מקור האמת שהוא ית' אחד האמת ואין זולתו כו'. ועפ"ז אפ"ל מ"ש בגמרא (פ"ק דתענית דף ד') שני דברים שאלה כנס"י שלא כהוגן והקב"ה השיב כהוגן. א' ויבא כגשם והקב"ה השיבה אהיה כטל כו'. הב' שימני כחותם כו' והקב"ה השיבה הן על כפים חקותיך ובשה"ש רבה בפסוק שימני כחותם מבואר הענין באריכות יותר והנה ענין ויבוא כגשם זהו ענין אתעדל"ע הבאה ע"י אתעדל"ת ואד יעלה כו' אבל אהיה כטל הוא אתעדל"ע שנמשכה מאליה שלא ע"י אתעדל"ת מבחי' שאין אתעדל"ת מגעת שם כמ"ש במ"א בד"ה האזינו השמים.

ועד"ז יובן ג"כ ענין שימני כחותם כי הנה עד"מ החותם הוא עשיה גשמיות שחוקק שמו על החותם רק שמ"מ הוא קיום על כל דבר. והוא ענין חכמה עילאה שנקרא חותמו של

הקב"ה אמת והחכמה נקרא עשייה אצלו יתי כמ"ש כולם בחכמה עשית ויש בזה חותם בולט וחותם שוקע ח"ע וח"ת כנ"ל.
וכוונת הבקשה בזה כי בהתלבשות א"ס בחכמה דאורייתא מחכמה נפקת שם נראה כנס"י לדבר חשוב מאד נעלה שבכל התורה נאמר דבר אל בני ישראל צו את בנ"י כו' אבל בבחי' שלמעלה מהחכמה כתיב אם צדקת כו'.
ולכן בקשה שימני כחותם דוקא. והקב"ה השיבה כהוגן הן על כפים חקותיך כי בקשתה זו שימני כחותם הוא נקרא עדיין שלא כהוגן שהרי החותם הוא עדיין עשייה גשמיות ודבר נבדל מהעצמות וכך אור א"ס ב"ה מרומם רבות מדרגות אין קץ למעלה מהחכמה כמ"ש בסש"ב ח"ב ספ"ט ואף בחי' הנקרא חותם בולט בחי' גילוי נפלאות כמו יצ"מ ולא כמו שאותותינו לא ראינו הרי כתיב עושה פלא שגם בחי' פלא הוא עשייה גשמיות אצלו יתי שנקרא אדון הנפלאות וכמ"ש מזה בד"ה אשירה להוי' כי גאה גאה. אבל באמת ישראל עלו במחשבה שהיא בחי' מחשבה הקדומה שלמעלה מהחכמה ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית ומ"ש בפי' ציצית בענין פי' ישראל לי ראש.
וזהו ענין על כפים חקותיך בחי' אותיות החקוקים בעצמותו יתי משא"כ החותם הוא אותיות החקוקים בדבר נפרד כו' ועמ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו וע"פ זאת חקת התורה והוא ענין גליף גליפו בטהירו עילאה שלמעלה מהחכמה ושם שרש נש"י כו':

פרק לז

ביאור על זה

הנה כתיב והחיות רצוא ושוב שיש ב' מיני עבודה מלמטה למעלה בעבודת האדם בחי' רצוא ובחי' שוב. בחי' רצוא נק' חותם הבולט ובחי' שוב נק' חותם השוקע. ופי' בחי' רצוא היא אהבה ורשפי אש בתשוקה והוא התגלות האהבה המסותרת ממטה למעלה מישראל לא"ס ב"ה וזהו ענין כאברהם שקראו הר כמו הר הבולט מן מישור הארץ כמ"כ התשוקה הנ"ל שרוצה לצאת מנרתקו זהו בחי' בליטה ונקרא חותם הבולט.
והנה עד"מ כשמדפיסים בחותם הבולט על השעוה נעשה בהשעוה חותם שוקע. כך על ידי בחי' אתעדל"ת שבבחי' רצוא שהוא בבחי' חותם בולט והוא בחי' יש מי שאוהב כו' ע"ז נמשך אתעדל"ע מלמעלה בחי' חותם שוקע והיינו שנמשך מה התגלות והמשכת אורות בכלים. וכמו שיתבאר. וזהו ענין הר ההר הר ע"ג הר (ועיין בפ' משפטים) (ק"ט ב') ובז"ה שם כי חג"ת דז"א הם נקרא הרים אמנם נה"י דאימא נקרא הרים ע"ג הרים כו' וכ"כ בלק"ת בישעיה ע"פ כי ההרים ימושו ולכן א"ש שהר ההר נק' חותם שוקע שמלמעלה שנה"י דאימא הם לבוש וכיסוי להמוחין והם מתלבשים בז"א ועיין בזהר

בשלח (ד"נ סע"א) בענין עד לא אשתקע אוירא דכיא. ואפשר שייך ג"כ לבחי' חותם שוקע ועמ"ש עוד בענין הר ההר בד"ה נשא את ראש בני גרשון משא"כ ע"י העבודה הב' שמלמטה למעלה בחי' שוב היינו ביטול הרצון בתכלית ונפשי כעפר יראי בושת זהו בחי' חותם השוקע שמלמטה וע"ז נמשך אתעדל"ע מלמעלה בחי' חותם בולט דהיינו התגלות אור א"ס שלא בהתלבשות כלל כמו שיהיה לעתיד דכתיב ולא יכנף כו' עין בעין כו' התגלות אלקות וזהו ג"כ בחי' מצות ל"ת וכנודע של"ת גדלה מעלתן מבחי' עשה כי ל"ת הם מבחי' י"ה ומ"ע ו"ה. דהנה נודע ד' אותיות הוי' יוד בחי' חכמה בחי' צמצום וביטול כמו נקודה והוא בחי' יראה עילאה יראה פנימית יראה בושת. ה' בינה המשכת אהבה עילאה וזהו דחילו ורחימו וענין ו"ה ו' אהבה זוטא ה' יראה תתאה וזהו רחימו ודחילו נמצא ל"ת שהם מבחי' י"ה י' ביטול במציאות כו' (ועוד יובן מענין זה ענין חותם שוקע שמלמטה שממשיך מבחי' גבוה יותר שהרי ע"י אהבה זוטא דבחי' ו' חג"ת דאצילות בחי' הרים חותם בולט ממשיכים מלמעלה מבחי' בינה ה' ראשונה אהבה רבה חותם שוקע אבל יראה תתאה חותם שוקע שרשה ביראה עילאה אבא עילאה שנק' חותם בולט לגבי בינה וזהו בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וכונן שמים בתבונה כו' וכמ"ש לקמן בענין אשה מזרעת תחלה) והנה להמשיך מבחי' א"ס שלמעלה מע"ס אי אפשר רק ע"י ביטול היש שהוא בחי' שקיעה מלמטה שעי"ז נעשה התגלות ובליטה מלמעלה עין בעין כו' וזהו ענין הל"ת כי זהו הכלל דסט"א הכל בחי' יש ודבר ולכן ע"י מצות ל"ת לא תלבש שעטנז מבטל היש וכו' אתכפיא סט"א וכן באדם ביטול עצמותו הן ולאו שוין בחי' שקיעה ממילא נעשה מלמעלה בחי' בליטה התגלות אור א"ס ולא יכנף עוד כו'. אכן ע"י בחי' אהבה וקיום מ"ע לא יוכלו להמשיך מלמעלה מהשתלשלות כי אהבה הוא ג"כ בבחי' יש וכלי לכן ממשיכים מלמעלה ג"כ התגלות אורות בכלים אשר הכלים מלבישים להאורות וזהו בחי' חותם שוקע שמלמעלה כנ"ל. וזהו זוכר חסדי אבות אבות היינו או"א ומביא גואל לבני בניהם היינו נה"י כי בניהם היינו חג"ת ובני בניהם היינו נה"י (עיין בזהר ר"פ שמיני דל"ו סע"א ובמק"מ שם) למען שמו היינו מל' נמצא זהו ענין התלבשות אור א"ס בע"ס דאצי' מאו"א עד מלכות. וזהו באהבה ב' אהבה דהיינו שע"י האהבה מלמטה למעלה נמשך מלמעלה ג"כ אהבה להיות האהבה דוחקת שיומשך אור א"ס להתלבש בע"ס.

וזהו כמים הפנים כ'ו וזהו ואהבת ב"פ אור שע"י גילוי אור האהבה המסותרת מלמטה למעלה נמשך מלמעלה אור אהבה עליונה וכן ע"י קיום מ"ע כמו שע"י צדקה מעורר מלמעלה ג"כ רחמנות וצדקה כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים שמצד

עצמות המאציל אין שייך שום מדה כי לאו דאית לך צדק ידיעא כו' רק ע"י אתעדל"ת נמשך מלמעלה מדות הנ"ל אורות בכלים:

ב **אמנם** ע"י קיום מצות ל"ת ובטול היש בחי' שקיעה שמלשמטה נמשך מזה מלמעלה ג"כ שלא בדרך השתלשלות בבחי' גילוי ובליטה וכמו שמבואר בע"ח שיש ב' בחי' העלאות היינו עליית העולמות בשבת הוא שפנימית עולם התחתון עולה ומלביש עולם העליון וחיצוניות עולם העליון נמשך לפנימי' עולם התחתון והיינו מחמת כי ההעלאה מעולם התחתון הוא ע"י אהבה בחי' בליטה ולא בבחי' ביטול ממש לכן נמשך מלמעלה בחי' שקיעה להתלבש בתוך פנימית עולם התחתון בבחי' צמצום. אבל יש עוד העלאת בחי' מ"ן בבחי' עיבור בבטן אימא תלת כלילן גו תלת היינו שנתבטל ממהותו לגמרי בחי' שקיעה ונכלל בעליון ממש ונמשך מזה מ"ד המשכת מוחין חדשים וזהו ענין יצ"מ כי גלות מצרים היה בבחי' עיבור ונעשה הגאולה ויצ"מ מוחין חדשים (וע' בפע"ח) (שער כ"א פ"א) שהם מוחין עליונים מאד מאד כו' וגם באו שלא בהדרגה משא"כ בשום פעם אחרת רק במדרגה כו' ע"ש ועמ"ש לעיל בד"ה קול דודי בפי' שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה ועוד שיצ"מ וקי"ס גילוי הנסים בשינוי הטבע לגמרי בשמים ובארץ בחי' חותם בולט שהוא ההפך מבחי' אותותינו לא ראינו כו' וזהו אשה מזרעת תחלה יולדת זכר היינו כשההעלאה ממטה למעל' הוא בבחי' שקיעה כנודע יסוד דנוק' שוקע אזי יולדת זכר שנמשך מלמעל' בחי' בליטה ולהיפך איש מזריע תחלה ממטה למעלה בחי' בליטה ע"י אהבה יולדת נקבה מלמעלה בחי' שקיעה המשכת אורות בכלים (בענין חותם שוקע וחותם בולט שמלמעלה י"ל כי הנה ע"י תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן ממשיכים מבחי' כתר אך מ"ע שהן מבחי' ו"ה היינו ז"ת דא"א ולפי שהן מתלבשים באצי' כי או"א מלבישים חו"ג דא"א כו'. ולכן נקרא חותם שוקע. אמנם הל"ת שהן מבחי' י"ה היינו ג"ר דא"א שאינם מתלבשים כלל לכן נקרא חותם בולט כו' ולפמשנ"ת בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה בענין מצות ל"ת ומ"ע שהמ"ע ממשיכין האור מז"ת דע"י והל"ת ממשיכין מג"ר דע"י. והנה איתא בע"ח שער א"א) (פרק א' ב') שז"ת דעתיק מתלבשין תוך א"א והוא מושג ונודע אצלנו ע"ח וא"א אך ג"ר דעתיק א"א שיתלבשו תוך א"א. וזהו ענין רישא דלא אתיידע כי אפילו א"א עצמו לא ידע ליה יעו"ש. ונודע דבחי' עתיק הוא מבחי' מל' דא"ס ובחי' א"א הוא שרש הנאצלים וא"כ ז"ת דעתיק זהו ההארה מא"ס הנמשך ומתלבש עכשיו בשרש הנאצלים. אכן ג"ר דעתיק שאי אפשר שיתלבשו תוך א"א היינו האור מא"ס מה שאינו נמשך ומתלבש עכשיו כלל אפילו בשרש האצילות.

ולעתיד יהיה גילוי בחינה זו זהו הנק' חותם בולט. ועוי"ל ועיקר עפמ"ש בפע"ח בכוונת ק"ש שהמדרגה היותר עצומה שאפשר להמשיך מוחין עכשיו הוא מחיצוניות עתיק כו'. משא"כ פנימית עתיק הוא סתום וגנוז ולכן פנימית יסוד עתיק זהו בחי' חותם בולט וזהו שיתגלה רק לעתיד וע"ז נאמר וברית שלומי לא תמוט כו' ועיין בהרמ"ז בזהר ח"א (בד' ד' סע"ב) בד"ה ועלאת בחי' עלמין כו' ובפ' בא (בדף מ' ע"ב). עוי"ל בזה עפמ"ש במ"א בענין וקבל היהודים כו' מה ראו כו' שם נזכר ג"כ מענין אשה מזרעת תחלה והוא בד"ה חיי אינש. ועיין מ"ש הרח"ו בספר מבוא שערים שער שלישי ח"ב פ"ב וזהו ענין השני חותמות כחותם על זרועך כחותם על לבך תפילין של יד ותפילין של ראש:

ג **ויובן** בהקדים מארז"ל כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה כי ענין האותיות הוא לשון אתא שבא דבר חדש והתהוות חדשה דהיינו שיתהווה מבחי' חסד דאצילות יהי רקיע או שיתהווה מחכמה מדות נק' אותיות כמ"כ שיתהוה מלמעלה מן הדעת בחי' חכמה נק' ג"כ אותיות אך שם הוא רק בבחי' שערות שאין ערוך לעצמותו כלל כמו שאם חותך השער אין נוגע למהותו כלל ולא איכפת ליה כלל רק אעפ"כ השערות הוא המשכה כל שהוא ממהותו.

וזהו אבא יונק ממזל ח' בחי' שערות כו'. ומקור שרשן הוא בחי' גלגלתא לבנונית חסד דעתיק ומשם נמשך הארת שערות שיתהוה מזה בחי' חכמה דאצילות ראשית ומקור השתלשלות כמו כן באדם הגלגלת בעצם היא לבנה ומקפת על המוחין ומשם צומח שערות (ועיין מזה בע"ח שער א"א פ"ה ויש בחי' שערות מעולין כו' ויש בחינה אחרת כו' וזה נתבאר במבוא שערים ש"ג ח"ב ספ"ט) וזהו ענין סופר וספר פי' סופר היא חכמ' ראשי' ומקור ההשתלשלות שמאתו בא האותיות והתהוות חדשות בספר שהוא בינה ונקרא פתוחי חותם כשנבקע יסוד אימא נפתח ונתגלה בחי' אותיות המדות (כאן מדבר בענין ההמשכה מחו"ב לז"א ע"י אותיות שלכן הלבנונית הסובל האותיות זהו בחי' חכמה כו' ולעיל דיבר בהמשכה מכתר לחו"ב ע"י אותיות שהלבנונית הוא גלגלתא דא"א כו' ועיין ברע"מ פי' שופטים) (דער"ה א') גבי גרמין בנויין על מוחא כו' אינון חיורין כו' וכתיבא אוכמא לא אשתמודע אלא מגו חוורא כגוונא דאורייתא כו' ובפי' הרמ"ז שם דחוורו ואוכמא הם חו"ב כו' וכמו עצמיות השכל הוא נושא וסובל את האותיות שנתהוו בו כשנמשך השכל בהשגה והבנה כו' וכמ"ש במ"א וזהו שבינה נקרא ספר בחי' אותיות וחכמה סופר ראשית ומקור כו' בחי' חווּרו.

וכן נתבאר בביאור ע"פ ועשית ציץ בפ' תצוה גבי ופתחת עליו פתוחי חותם. ובע"ח שער כ"ה דרוש ה' בענין ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א כתב כי כל בחי' אימא לובן

ורחמים בערך ז"א ורישא חוורא דגלגלתא היא לבנונית ת"ת דתבונה כו' ועד"ז תבין באי"א כו' ע"ש א"כ לפ"ז י"ל דספר דהיינו בינה כולל הגויל הלבן שהוא בחי' חוורא דגלגלתא שמת"ת דאימא וגם כולל האותיות שנמשכים מיסוד דאימא כו' וסופר שהוא ח"ע היא למעלה מב' בחי' דספר דחוורא ואוכמא.

וע"ד שנתבאר במ"א בענין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה לפי ששרשם מח"ע שנק' סופר שלמעלה מבחי' תשב"כ שנק' ספר והרי תשב"כ שנקרא ספר יש בה חוורא ואוכמו כנ"ל שכל אות שאינו מוקף גויל כו' וצ"ל דסופר הוא למעלה מזה והיינו כמ"ש בע"ח דרישא חיורא דגלגלתא הוא לבנונית ת"ת דתבונה וא"כ ח"ע שהוא בחי' סופר הוא למעלה מבחי' זו ואפשר לבאר זה עפמ"ש ע"פ שחורה אני ונאוה שבחי' ספר היא בחי' מקור האור המקיף שלמעלה מבחי' נהורא חיוורא ונהורא אוכמא כו' ע"ש וזהו ענין האותיות שבתפילין והגויל כי ד' פרשיות הם המשכת ד' מוחין קדש לי כל בכור חכמה להיות נמשך ומתגלה למטה בחי' חכמה כדכתיב למען תהיה תורת ה' בפיך אני המשנה המדברת בפיך עוסק בתורה לשמה להמשיך לה אורות בכלים. והיה כי יביאך מוח בינה כו' והגויל הלבן המקיף את האותיות הוא בחי' גלגלתא לבנונית אשר הוא מקיף ומקור למוחין כו':

ד ועתה יובן ענין כחותם על לבך דקאי על תש"ר ונקרא על לבך כי רצועות תש"ר תליין על ליבא כי הנה הרצועות נעשים ג"כ מעור שהוא ג"כ כמו קלף וגם כשרים כשנעשים הרצועות מקלף כי הרצועות הם המדות עליונות (עיין בזהר פ' פנחס דרל"ו ע"ב) שהם נמשכין ג"כ מבחי' לבנונית דגלגלתא שזהו ענין הגויל כנ"ל ואף שאנו רואין שהמדות נמשכים מן השכל והתינוק ששכלו קטן אהבתו ג"כ בדברים קטנים אעפ"כ יש במדות מקור ג"כ מלמעלה מהשכל וכמו שאיתא באדרא זוטא (דף רצ"ב ע"א) ז"א בעתיקא קדישא תלייא ואחיד ששרש המדות דאצי' מבחינת עתיקא וגלגלתא רק ההמשכה הוא דרך השכל וכמכו שאנו רואים בחוש שהתפעלות המדות נעשה התחלתן מן השכל. אבל אח"כ כשנתפעל גדלה ההתפעלות למעלה מן השכל כמו שאם אדם רואה אוהבו שלא ראה אותו מזמן כביר נעשה השמחה והתפעלות גדולה למעלה מן השכל והטעם שהוא מפני שמקור המדות הם מלמעלה מהשכל כו' כי או"א אתכלילו במזלא וביה תליין וביה אחידן שנמשכין מבחי' שערות וז"א שהוא המדות בעתיקא אחיד ותלייא (ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה בפי' יתרו) שהוא הגויל הלבן לכן הרצועות נמשכו ונעשו ג"כ מגויל שבעצמות הגויל הוא בחי' לובן היינו חסד דעתיק ומשם נמשכו על הלב שהוא בחי' מדות רק שהארה והמשכה זו מחסד דעתיק למדות אי אפשר להתלבש

בפנימית המדה כמו התלבשות השכל רק בבחי' מקיף על המדה וזהו וימינו תחבקני פי' ימינו חסד דעתיק תחבקני בבחי' מקיף כמו אדם המחבק חבירו הוא בבחי' מקיף לכן הרצועות נמשכין ותליין על הלב בבחי' מקיף ושרשן מהגויל שהוא לבנונית דלעילא היינו הקלף הלבן המקיף להאותיות כנ"ל רק מחמת שנשתלשלו למטה במדות אין בהם בהירות והארה כמו שהן במקורן לובן הגויל כי אין ערוך בחי' הרצועות שהם המשכות בחי' חסד דעתיק למטה כו' למקור בחי' הגילוי שהוא לבנונית חסד דעתיק.

ולכן אמרו רצועות שחורות הלמ"מ ואף על הבתים מבואר בפוסקים שצריכין להיות שחורים ולא כמו הפרשיות עצמן שהקלף הוא לבן כו'. וזהו שימני כחותם על לבך אלו תש"ר שרצועות תליין על ליבא (ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה בענין מצות ל"ת שנמשכים ג"כ מבחי' קווצותיו תלתלים שחורות כעורב כו' ואעפ"כ זהו לפי שאדרבה שרשן למעלה ממ"ע הנמשכות מבחי' שער רישיה כעמר נקא ועד"ז י"ל כאן שהרי הרצועות שהן שחורות שרשן מבחי' לבנונית דגלגלתא חסד דעתיק שלמעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא. שהשערות אינן ערוך לעצמיות הגלגלתא כנ"ל רק שיש להם אחיזה שם והרצועות שהן עצמן קלף לבן ה"ז מעצמיות הגלגלתא וחסד דעתיק רק שכדי להיות בחי' זו נמשך למטה צ"ל ע"י שיהיו שחורות כו'. והיינו ע"ש שנתבאר דתש"ר הוא בחי' חותם בולט הנמשך ע"י שקיעה שמלמטה תפלת שמונה עשרה כו' וזהו ג"כ בחי' האור הנמשך ע"י קיום מל"ת וכנ"ל שהל"ת הן בחי' שקיעה וביטול עצמותו שע"ז נמשך מלמעלה בחי' חותם בולט. ולכן כמו של"ת הן מבחי' שחורות כעורב דוקא כמבואר שם באריכות. כך נק' חותם זה דתש"ר כחותם על לבך שהוא בחי' הרצועות דתליין על לבא שהן שחורות כו' והיינו לפי ששרשם ממקום גבוה מאד הלבנונית דגלגלתא לכך לא יוכלו להתגלות למטה כ"א בבחי' שחרות כו'. וכן הבתים הם שחורים דייקא. וממש"כ יובן ג"כ לשם בענין המבואר שם דשרש האור הנמשך ע"י שערות שחורות דז"א ע"י קיום מל"ת הוא גדול במעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא דא"א והיינו ששרשו ממקור הלבנונית ע"ש די"ל ענין מקור הלבנונית היינו לבנונית גלגלתא דא"א שבו חסד דעתיק שזהו ודאי למעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא עצמן. והגם דשם נתבאר בע"א מ"מ גם פי' זה יש לו פנים ועיין מ"ש בביאור ע"פ שוש אשיש וע"פ כי כארץ תוציא צמחה בנין י"ג מדה"ר שהם ממלאים כל הפגמים כו' וע"פ תורה צוה דממש"ש אפשר שיש ראיה לפי' זה):

ה **וענין** כחותם על זרועך הוא תש"י וזהו ענין ק"ש ושמו"ע שאמרו בזהר פ' במדבר (דק"כ ע"ב) שצלותא דמיושב לקבל תפלה של יד והיינו עד שמונה עשרה. לבתר צלותא

דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא ודא כגוונא דדא כו' פי' כי ק"ש וברכותיה הוא תפלה מיושב שהוא בחי' נוק' באשה קראה מושב כו' וישב ה' מלך לעולם בחי' מלכות דאצילות שמתלבשת בבי"ע (ועמ"ש מזה סד"ה מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת ועיין מ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון בפי' ממושבותיכם תביאו כו') והיינו האהבה שממטה למעלה בבחי' ובכל מאדך הוא בבחי' בליטה והר שיש מי שאוהב כו' נמשך מזה מלמעלה בחי' הר ההר היינו המשכת ההר עליון לפי ערך העלאת ההר מלמטה והיינו התלבשות אור א"ס ב"ה בע"ס בחי' כלים דאצילות ואור א"ס מלובש ומכוסה בתוך כלים דאצי' וזהו ענין המשכת ובנין רמ"ח איברים דמלכא ז"א דאצילות ע"י רמ"ח תיבין שבק"ש שיש ג"כ תשעה בראש (כנזכר במשנה ספ"ק דאהלות) והיינו כל בחינת זעיר (ועמ"ש מענין זה דרמ"ח תיבין שבק"ש הם בנין והמשכת רמ"ח איברים דמלכא בד"ה צאינה וראינה) ולכן נק' המשכה הנ"ל תפלה של יד שכתוב בה והיה לך לאות ולא לאחרים לאות מפני שהאורות מכוסים ומלובשים בתוך הכלים בבחי' שקיעה. משא"כ שמו"ע בחי' ביטול היש שהוא ענין כריעות והשתחוואות ולכן הוא בלחש מחמת שע"י הביטול נתקרב כו' והוא כמשל המדבר עם הקרוב אליו בלחש ונמשך מזה בחי' בליטה גילוי אור א"ס שלמעלה מי"ס דאצי' והוא תפילין שבראש בבחי' גילוי וזהו שמאלו תחת לראשי בחי' ק"ש ותש"י ואח"כ וימינו תחבקני תש"ר כנ"ל. (והנה בכ"ז מתורץ מה שהקשה הרמ"ז ס"פ במדבר וז"ל שלפי הנזכר תפילין אלו הכל הוא באצי' והנה הרב ז"ל מסר לנו בפי' שתפלה של יד הוא בבריאה ותש"ר הוא באצילות וכן מוכח מכאן כו' עכ"ל. ועמ"ש במ"א בד"ה עיין בע"ח שמ"ט דתש"י בבריאה היינו שהתקון נעשה לדחות החיצונים מג"ת דבריאה ע"ח המשכת האור מאצי' כו' ע"ש אכן לפמש"כ לק"מ דמ"ש דתש"י הוא בבריאה היינו ממש מ"ש בזהר שם צלותא דמיושב לקבל תפלה של יד. וצלותא דמיושב הוא בבריאה והרי לא אמר רק דהוא לקבל תש"י. ור"ל שצלותא דמיושב הוא העלאת מ"ן המעורר וממשיך המשכה דתש"י וכנ"ל. דצלותא דמיושב הוא בחי' רצוא שהוא חותם בולט שמלמטה. וזהו ודאי בחי' בריאה ששם שייך בחי' הרצוא והתשוקה ליכלל באצי'. אבל ההמשכה שע"ז מלמעלה שהיא בחי' חותם שוקע שמלמעלה דהיינו תש"י הוא ודאי באצילות המשכת אור א"ס בכלים דאצי' כו' וכנ"ל. ומ"ש דתש"ר הוא באצילות היינו מ"ש בזהר שם לבתר צלותא דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא. ור"ל שגם מה שהוא בחי' לקבל תפלה דרישא דהיינו ההעלאת מ"ן הגורם המשכת חותם בולט דתש"ר שזהו פי' לקבל תפלה דרישא הנה בחי' זו הוא באצילות. וזהו ענין שמו"ע שהוא בחי' אצילות שהוא בחי' ביטול כי אצילות הוא חכמה בכלל

שהיא בחי' ביטול יראה בושת כו' חותם שוקע שמלמטה בחי' שוב ואולם ההמשכה שעי"ז הוא תש"ר דמארי עלמא חותם בולט שמלמעלה גילוי אור א"ס שלמעלה מע"ס דאצי' כנ"ל ועיין מ"ש בפ' ויחי בד"ה יהודה אתה יודוך דק"ש ואמת ויציב הם בחי' המשכות מאור א"ס ב"ה לבחי' ממלא כל עלמין. אבל בחי' שמו"ע שהוא בחי' יהודה הודאה וביטול והתכללות באור א"ס ב"ה הסוכ"ע כו' ועמ"ש בד"ה השמים כסאי כו' אך אי זה בית כו' המשכת מקיפין מבחי' סובב כ"ע הנמשך ע"י תפלת שמו"ע וממש"ש יובן ג"כ ענין חותם שוקע הנזכר כאן שהוא ע"ד בחי' השמים כסאי כו' וחותם בולט הוא בחינת המשכת המקיפים מבחי' סוכ"ע כו' שזהו ענין אי זה בית כו' ואל זה אביט כו'):

פרק לח

כי על כל כבוד חופה. הנה פי' כי על כל כבוד משמע ב' מיני כבוד. והענין הוא כי פעם נאמר מלא כל הארץ כבודו (עיין זח"ג צ"ג א' ח"ב נ"א) ופעם נאמר ברוך כבוד ה' ממקומו איה מקום כבודו והענין הוא כי מלא כל הארץ כבודו הוא בחינת כבוד תתאה שהוא בחינת המלכות הממלא כל עלמין המחיה עולמות בי"ע שהם מחודשים מאין ליש ובעלי גבול ואינם בערך הא"ס ית' וע"כ צריך הכח האלקי המחיה אותם להתצמצם את עצמו צמצום גדול שלא להשפיע רק הארה וזיו בעלמא שיתהווה יש מאין ונקרא כבוד שהוא רק בחינת אור וזיו בלבד ואף שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש שהוא בחינת עצמותו ית' היינו בבחינת העלם לבד כו' וכבוד זה הוא הנקרא כבוד נברא. (נראה שהוא מקור בי"ע ושורשם שבאצילות כמ"ש במ"א גבי וכרוב אחד מקצה מזה. ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש בענין בראשית ברא אלקים ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בענין כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא). אך יש עוד כבוד ב' והוא בחינת כבוד עילאה ונקרא כבוד נאצל (ועיין בפי' הרמ"ז במדבר קי"ח גבי הראני את כבודך) והיינו בחי' כבוד. שהוא בלי גבול למעלה מבחי' אור וזיו ולמעלה מבחי' השגה וע"ז הוא שנאמר איה מקום כבודו. והענין הוא כי הנה יש ב' דעות. האי שלמטה הוא היש ולמעלה הוא האין כמאמר מאין ליש.

ודעה הב' הוא שלמעלה הוא היש ולמטה הוא האין. אך שניהם אמת שמלמעל' למטה למעלה הוא היש אמיתי בחי' סוכ"ע ולמטה הוא האין לפי שכל האורות והמשכות להחיות את הנבראים אינו רק הארה בעלמא וכולא קמי' כלא חשיב ולכך נק' אין.

ומלמטה למעלה אזי למטה הוא היש לפי שהוא בבחי' השגה כבוד תתאה ולמעלה הוא האין לפי שהוא למעלה מהשגה ולית מחשבה תפיסא ביה כו' אבל באמת הוא היש האמתי שהוא מהותו ועצמותו שבלי גבול ונקרא כבוד עילאה.

וזהו ענין כבוד חתן וכבוד כלה כי חתן הוא מלשון חות דרגא שהוא בחי' ירידת אור והמשכתו מלמעלה למטה כמים שיורדים ממקום גבוה כו' והוא הנקרא כבוד חתן. וכלה הוא מלשון כלתה נפשי שהוא מלמטה למעלה מי לי בשמים כו' כלה שארי ולבבי כו' צמאה לך נפשי כו' והוא כטבע האש לעלות למעלה ליכלל ביסוד האש שלמעלה. כמו כן מקור נש"י שהיא בחינת מלכות דאצילות תמיד היא עולה ונכללת למעלה כמ"ש למען יזמרך כבוד כו' קארי תדיר ולא שכיך כו' בחי' צמאה לך נפשי ונקרא כבוד כלה וא"כ החתן והכלה הם ב' הפכים שזה טבעו מלמעלה למטה וזה טבעו מלמטה למעלה וכדוגמת מים ואש שהם ב' הפכים בתכלית וא"כ היאך יכולים להתחבר ע"ז יש בחי' חופה שלמעלה משניהם שהוא מקיף עליהם מבחינת סוכ"ע וע"י הארת המקיף הנ"ל שלמעלה משניהם יכולים להתחבר יחד אף שהם ב' הפכים בתכלית כידוע ע"פ עושה שלום כו'. אך הנה בדרך פרט יש שני חופות חופה לחתן וחופה לכלה וכמ,ש כי על כל כבוד חופה והיינו על כל בחינת כבוד משני כבוד הללו שהוא כבוד חתן וכבוד כלה יש בחי' חופה שהוא בחי' מקיף והענין הוא כי בחי' כבוד כלה הוא מ"ש למען יזמרך כבוד כו' וכמ"כ בנפש הוא בחי' האהבה והתשוקה המוגבלת בלב ונקרא אהבת בכל נפשך שהוא בחינת כלי שנמשך על ידי ההתבוננות בגדולת הבורא יתי' כמ,ש נודע בשערים בעלה כל חד לפום מה דמשער בלבו ונמשך מזה בחי' אהבה המוגבלת בלב. משא"כ אהבת ובכל מאדך היא בחינת האהבה שהיא גדולה מאד בלי גבול שאין ביכולתה להוגבל בלב כ"א היא בבחי' מקיף מלמעלה והיא בחי' נקודה הפנימית הנקרא רעותא דלבא כמ"ש בקשו פני כו' ולכך נקראת חופה על אהבת בכל נפשך הנ"ל שהיא בחינת כבוד כלה לפי שאינה יכולה להוגבל בלב (ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח גבי בצל שדי. ועיין מענין בכל מאדך בזח"ב כ"ז א') וזהו בכל מאדך מאד הוא בלי גבול ופי' מאדך שהוא מאד שלך שמקיף זה הוא רק אצלך שלפי ערך קוטן הכלי מהכיל אור אהבה זו היא בבחי' מקיף. משא"כ אצל מי שכלי שלו רחבה יותר יכולה להיות האהבה זו בבחינת פנימי ואינו בבחי' מקיף כלל. והנה באעתדל"ת אתעדל"ע שע"י החופה של הכלה שהיא בחי' בכל מאדך הנ"ל אזי מעורר למעלה ג"כ חופה של החתן שהוא בחי' סוכ"ע שמתחברים שני חופות הנ"ל יחד וע"ז מתחברין ממילא יחד החתן והכלה הנ"ל. אף שבטבע הם שני הפכים כו' (ועיין מענין כי על כל כבוד חופה בב"ב דע"ה א' וברבות ס"פ פנחס ורישיה דקרא וברא כו'. בסדר לך לך ס"פ מ"ד. וס"פ ויקהל זח"א ויחי ר"ט א' ויקהל ר"א א'. אחרי נ"ט א'):

פרק לט

ביאור הדברים ע"פ כי על כל כבוד חופה הנה כבוד תתאה הוא בחינת מלכות ונקרא כבוד הוי' כי הוי' היינו זעיר וכבוד הוי' הוא בחינת מלכות וברוך היינו מלשון ברכה ושפע והמשכה שיומשך לבחי' מל' כבוד הוי' ממקומו היינו חכמה עילאה אשר בחי' מל' דבר ה' מקומה ושרשה מח"ע כי אבא יסד ברתא ואבא הוא נקרא כבוד עילאה מקור השכל ונקרא משכיל כבוד חכמים ינחלו כבוד בגימטריא ל"ב נתיבות חכמה ונק' כבוד שהוא בחי' זיו יקריה דהיינו כברק המבריק בחי' התגלות שלמעלה מן ההשגה משא"כ בינה רחובות הנהר שהשכל בא בגדר השגה והרחבה.

והנה ז"א ונוקבא הם ב' הפכים כי בחינת מל' עיקר בנינה מן הגבורות קארי תדיר ולא שכיך למען יזמרך כבוד ולא ידום תשוקתה הכל למעלה מעלה בלהב השמימה כטבע האש שעולה למעלה.

וז"א הוא רובו חסדים כנודע שז"א הוא מסוף עולמות הא"ס שהוא בחי' השפעת המאציל העליון במדה וגבול למקור דבי"ע היא המלכות ועמ"ש מזה בפי' תרומה בענין כרוב אחד מקצה מזה כו' בכדי להיות התהוות הנברא מוגבל במדה וגבול ואפי' אברהם ומיכאל וכה"ג נשמות ומלאכים היותר גדולים הרי עכ"ז השגתם מוגבלת שעד כאן ישיגו ולא יותר ולכן גם ההשפעה הנשפעת מן המאציל העליון להחיותם מוכרחת להתצמצם במד' וגבול והיינו ע"י המדו' חג"ת חסד הוא בבחי' ההתפשטות וגבורה הוא בחי' כח הצמצום ות"ת הוא הממוצע המכריע ביניהן.

ומכל הנ"ל מובן שזו"נ הם ב' הפכים ולזאת בכדי שיהיו יכולים להתחבר יחד להיות בחינת יחוד זו"נ ע"ז יש בחינת חופה. והענין כי הנה ידוע דת"ת דאימא נעשה כתר לז"א ונוק' (ע"ש בפי' תרומה בד"ה ביאור לענין הכרובים וכתר אחד לשניהן כו' ועיין באגרת הרמ"ז סי' כ"ז) והוא המחבר אותם וכענין שארז"ל על פסוק עושה שלום כו' בין שר של מים ובין כו' שע"י התגלות דבר הגבוה מערך שניהם שהוא הקב"ה בעצמו ובכבודו ע"י"ז הם מתחברים וכמו"כ ע"י התגלות בחי' ת"ת דאימא שהוא בחי' כתר ומקיף לזו"נ ע"י"ז הם מתחברים יחד (ועמ"ש באגה"ק ד"ה והיה מעשה הצדקה) ולהבין ענין ת"ת דאימא הנה עד"מ כמו שיש מדות הגלויי' שמשכנם בלב והן אהוי"ר והתפארות כו' כך יש מדות אלו בשכל והן השרשיים והמקורים למדות שבלב וכנראה בחוש כשמתבונן באיזה דבר איך שהוא טוב ונחמד אזי נתעורר בשכלו אהבה לאותו דבר גם טרם שבאה ונמשכה האהבה בלב להיות חפץ ומשתוקק בפועל ממש וכך גם בעבודת ה' אהבה זו

שבשכל היא בתמידית על ידי ההתבוננות משא"כ האהבה שבלב היא לפי העת והזמן כו' ועמ"ש מזה בענין שמע ישראל דענין ע' רבתי הם המדות שבשכל.
וכמ"כ גם למעלה יש בחי' מדות גם במוחין או"א היינו חג"ת נה"י שהם השרשיים למדות דז"א חסד דאימא הוא שרש ומקור לחסד דז"א כו' ות"ת דאימא שהוא כללות המדות דאימא כי הת"ת הוא כלול מחו"ג כידוע מענין הגוונין כו' הוא שרש ומקור לכללות המדות דז"א ולכך ת"ת דאימא נעשה כתר ומקיף לזו"נ והוא המחבר אותם כו' (ועיין עוד מזה לקמן ובמ"א נתבאר בענין תפארת דמה שהמל' מקבלת מחו"ג זהו ההמשכה מבחי' סדר ההשתלשלות עילה ועלול אבל ע"י ת"ת נמשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות כו'. וי"ל משום חסד ענף החכמה וגבורה ענף הבינה אבל ת"ת קו האמצעי עולה עד הכתר וכמ"ש בזהר ס"פ תרומה) (דקע"ה ב') ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר וישב (דקפ"א) ע"פ הנה ישכיל עבדי כו' מאד מסטרא דיעקב. גם בחי' שער החמשים דבינה איתא בכתבי האריז"ל שהוא בשליש עליון של תפארת דבינה. ועיין בפי' הרמ"ז בזהר פ' פינחס (דרנ"ג ע"א) ועמ"ש מענין שער החמשים בפ' יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם.
והנה מבואר למעלה שדרך פרט יש ב' חופות חופה לחתן וחופה לכלה כו' וחופה דכלה היינו בחי' בכל מאדך ונראה שזהו בחי' כתר דנוקבא וכדרך שנזכר במ"א בד"ה מקושש עצים דבזמן שישראל עושין רצונו של מקום הנזכר בפ"ו דברכות זהו בחי' בכל מאדך שלכן בפרשה והיה אם שמוע שלא נזכר בכל מאדך נאמר ואספת דגנך כו' ורצונו של מקום הוא בחי' כתר דנוקבא ובאתערותא דלתתא אתעדל"ע עזי מעורר למעלה ג"כ החופה של החתן שהוא בחי' ת"ת דאימא כו'. ועפ"ז י"ל טעם למנהג שנהגו שמתחילה החתן פרס סודר על הכלה הנקרא (דעקטוך) שזו כעין חופה של הכלה בפ"ע ואח"כ שניהם נכנסין תחת יריעה ע"ג כלונסות זהו חופה המקיף לשניהם וכמבואר בש"ע אה"ע סי' נ"ה ס"א בהג"ה ובחלקת מחוקק שם סק"ט ובב"ש שם סק"ה דזה שמכסין ראש הכלה בסודר נקרא ג"כ חופה לדעת התוס' וזהו ענין הינומא והוא בחי' חופה של הכלה כנ"ל:
ב **והנה** כמו שת"ת דאימא הוא המקיף ומחבר זו"נ יחד כך יש בחי' מקיף כללי המחבר או" ומזווגן יחד כי או"א הם ג"כ ב' הפכיים כי אבא הוא מקור כל החסדים ואימא היא מקור כל הגבורות ומתחברין יחד ע"י בחי' כתר הכללי דאצילות מלכות דא"ק והוא בחי' החופה שעל הכבוד העליון (ועמ"ש מענין יחוד זו"נ ויחוד או"א בד"ה אלה פקודי המשכן משכן העדות כו') דהיינו כמו שת"ת דאימא חופה על זו"נ (ומחברן יחד אף שהם ב' הפכיים מ"מ מתחברין ע"י ת"ת דאימא) והוא ע"ד שבפרשת בראשית נאמר

וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום ומחמת זה היה הסברא לחיוב ואח"כ בפרשת נח לא אוסיף עוד כו' כי יצר לב האדם רע מנעוריו הנה אותו טעם בעצמו נתהפך אח"כ לזכות וזהו הכל מחמת כי במקורן ושרשן קודם שבא המדה לידי התגלות אל לבו לכל אשר יחפוץ יטנו אם לזכות או לחיוב יש בשכל טעם לזה. לכן נקרא ת"ת דאימא חופה שחופה ומקיף המדות יחד ונבטלים שם הכל בהשואה יחד כשבא בהתגלות אור ת"ת דאימא כו' (ועמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות בענין אל מול פני המנורה) כמ"כ יש חופה על כבוד עליון או"א מל' דא"ק אשר מקיף וכוללם יחד ושם הם אינן בערך דבר מה רק הארה וזיו בעלמא. והענין דהנה ידוע כי אית רצון ואית רצון רצון התחתון היינו הנולד מן השכל מחמת שמשכיל בשכלו יופי של אותו הדבר לכן רוצה בזה שזהו רצון התחתון וזהו ענין כתר דזו"נ שנמשך מת"ת דאימא. אכן אית רצון העליון כענין מה שאמרו שתוק כך על במחשבה ואין יכול להשיב לו טעם ע"ז זו תורה כו' רק רצונו הוא כך בלי טעם זהו רצון העליון כי רצון התחתון אדרבה הוא ע"י טעם שרואה בשכלו טעם הדבר לכן רצונו בזה והיה יכול להשיב טעם הדבר וא"כ מה שאמר לו שתוק זהו מפני שנמשך מרצון העליון שלמעלה מהשכל לכן לא היה יכול להגיד לו טעם כי הרצון הוא גבוה הרבה ואינו יכול להשתלשל ולבא לידי גילוי בשכל. אך א"כ הוא ח"ו יראה כעקשות שרוצה אף נגד השכל רק ידוע כי שי מוחא סתימאה הכוונה לזה שנקרא סתימאה כי בודאי יש טעם ע"ז הרצון עלין שרוצה כך רק הטעם הוא נשגב ונעלה גבוה שאין יכול להשתלשל ולבא לידי גילוי לזולתו רק כמוס ונעלם לו לבדו הוא לכן נקרא מוחא היינו שכל גבוה רק סתימאה מכל נעלם לכן אמר לו שתוק בחי' שתיקה כך עלה במחשבה שהוא בחי' חכמה וטעם עליון שאינו יכול להשיג לזולתו ולזולתו נראה כי הוא רק רצון בלבד בלי שום טעם ורק לו לבדו טעמו ונימוקו ושם שורה התענוג מן הדבר ההוא תענוג עליון וזהו בחי' עתיק כי התענוג של הדבר נעתק מכל ורק במהותו ועתמותו יש התענוג מן הדבר ההוא ונגד זולתו נק' רצון העליון היינו רצון בלי טעם גלוי רק כך עלה במחשבה לכן יש בבחי' כתר ב' בחי' הללו היינו בחי' עתיק אשר משם הוא מו"ס טעמו ונמוקו עמו ובחינה השנית הרצון הגלוי לזולתו אשר נחשב לרצון בעלמא בלי שום טעם ונקרא גלגלתא דחפיא על מוחא (ועמ"ש מזה ע"פ אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו' בפי' שלח ע"ש) כי רצון התחתון היינו ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א היינו רצון שנולד ונמשך מחמת השכל כנ"ל וגלגלתא דא"א היינו רצון שלמעלה מהשכל וברצון יש טעם כמוס הנקרא מו"ס כנ"ל (וזהו ענין החופה שעל בחי' כבוד העליון דהיינו או"א ועמ"ש בד"ה תורה צוה כו' מענין החופה שהיא בחי'

רצון העליון שלמעלה מהחכמה. והרמ"ז בפ' בראשית) (בדף ח') כתב דענין חופה היינו מה שאו"א הם מחופים ומכוסים בדיקנא דאריך:

ג **והנה** התורה הנגלה היא בחי' רצון המתגלה הנל וכמ"ש בזהר דתרי"ג מצות נמשכין מן תרי"ג ארחין וזהו בעטרה שעטרה לו אמו כי הרצון הנ"ל נקרא עטרה וכתר הנעשה מן האבנים טובים והם דומם ואעפ"כ יש בה יופי הדר אשר מאיר בה אור מהודר ונעלם (וכך המצות נעשים מענינים גשמיים ציצית מצמר ותפילין מקלף זהו כמשל דומם ואבן אך שאבן טוב והדר הוא) והוא כמשל הרצון הנ"ל שהוא רק בחי' חיצוניות של מו"ס הנעלם בפנימית של הרצון וכמ"כ התורה הנגלה אין בה טעם גלוי ומספיק לנו על כל המצות כמו דממעט כסות לילה מוראיתם אותו ומרבה כסות סומא ואין הטעם מספיק והיינו כי שרשה הוא רק מחיצוניות שנגלה לנו כעת רצון בלי טעם כו'. אבל לעתיד איתא שיותן לנו תורה חדשה ברבות שמיני פי"ג הכוונה ע"ז כמ"ש רש"י ע"פ ישקני מנשיקות פיהו שיתגלו לנו טעמי תורה הפנימית היינו מו"ס יבא בהתגלות הטעם והעונג של הרצון אז תתענג על הוי' שהתענוג גבוה משם הוי' וכעת הוא בהעלם ונסתר מאתנו. אכן אז כשיתגלה הטעם והתענוג של מו"ס יהיה התענוג על הוי'. וזהו ג"כ שרש ענין אירוסין ונשואין כי במ"ת היה רק בחי' אירוסין שהאשה מקבלת רק טבעת קדושין העגול (וה"ע קדשנו במצותיך כמ"ש ע"פ טוב לחסות) אבל לעתיד יהיה בחי' נשואין וכמ"ש ברבות סדר בא ס"פ ט"ו כי בועליך עושיך שהאשה נקנית בביאה והטיפה נמשכת ממוח האב מפנימית היינו שלעתיד יהיה התגלות בחינת פנימית מו"ס והתענוג יבוא בהתגלות נגלות לנו לכן אז נשואין ע"י ביאה בועליך עושיך כו'.

והטעם לזה שההתגלות הנ"ל יהיה דוקא לעתיד כי הנה ידוע דשרש המצות הוא רק לברר מעשייה הטוב דנוגה במ"ע והל"ת להפריד הרע כי בכל דבר ואפילו בכל נפש מישראל יש טוב ורע אשר ע"י נפילת רפ"ח ניצוצין אשר נתערבו ברע צריך ע"י המ"ע והל"ת להפרידם ולבררם ולאחר הבירור אז הם גדולים וגבוהים הרבה כי שרשם מתוהו אשר נעלה במדרגה יותר מן התיקון אחר הבירור.

ולכן עבור זה המאכל מחיה את האדם כי שרש המאכל הגם שכמו שהוא למטה הוא מעורב ברע אכן שרשו הוא מתוהו ולכן כשאדם אוכלן ומברר הטוב ומגרש הרע והפסולת לחוץ אזי אחר הבירור הטוב מן המאכל אזי אדרבה הם מחיים את האדם ומוסיפין לו כח וחיות בנפש כי אחר הבירור ועלייתם למקורם הם במדרגה יותר נעלית דהיינו מעולם התוהו שקדם לתיקון תוהו שם ס"ג ותיקון שם מ"ה. ולכן הנה לע"ע קודם שנברר עדיין הניצוצים שנפלו (ר"ל קודם שיושלם כל הבירור) עדיין אין בהתגלות

התענוג כי הם מעורבים טו"ר אכן אחר הבירור שישו בו למדרגתם הקודמת אז יהיה גמר וסוף מעשה אשר במחשבה היה תחלה ולא יהיה שום הסתרה מרע אז ממילא יהיה נגלה התענוג מאור וזיו העליון. ודוקא מבירור דברים תחתונים שכעת. וזהו ענין אשת חיל עטרת בעלה שבה יהיה מאיר אור טוב טעם ודעת הגנוז ונעלם דהיינו בחינת מו"ס (שהוא למעלה גם מבחינת כבוד עילאה כבוד ל"ב נתיבות ח"ע אבל מו"ס לא אתפתחא בנתיבות) שכעת הוא באבן טוב בחי' דומם ויהיה האור אז בהתגלות ויהיו תוהו במדרגה יותר גבוה מן התיקון כי גם תיקון יהיה אז אבל תוהו יהיה האור יותר גבוה אחר הבירור (נמצא המכוון שבחינת ההתגלות מפנימית הכתר שהוא מו"ס ועתיק זה יהיה דוקא אחר שלימות הבירורים דתוהו ועיין הטעם לקמן בסוף הדרוש) וזהו שבשני ברכות אחרונות דנשואין אומר תחלה משמח חתן וכלה. ובאחרונה אומר משמח חתן עם הכלה כי לע"ע הכלה מקבלת מהחתן וזהו משמח חתן וכלה. אבל לעתיד יהיו שוין בקומתן כתר ע' לשניהם כמו שהיתה קודם המיעוט זהו משמח חתן עם הכלה (שע"י הכלה משמח החתן כי א"ח עט"ב) אומר גם כן ישמע קול חתן וקול כלה כי לעתיד יהיה לכלה קול. קול היינו המשכה והתגלות כמו קול גשמי שנמשך ונתגלה מהבל הלב לקנה. ולעתיד כשיהיה א"ח עט"ב אז יהיה להכלה קול המשכה והתגלות והוא ע"ד מ"ש ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני שהמל' תהיה עטרת ומשפיע לבעלה גבוה מן התיקון רק מחמת שגם התיקון לא יתבטל לכן קול חתן וקול כלה שלשניהם יהיה קול המשכה והתגלות ב' המאורות הגדולים אחר הבירור. והנה מו"ס הוא מקור כל הבירורים כי מ"ש בחכמה אתברירו שרשה מן מו"ס הנעלם ששם עיקר הבירור (כמ"ש בד"ה למה נסמכה כו') ואחר שיתבררו אז יהיה גילוי מו"ס תענוג עליון תכלית השלימות ואז יהיה התגלות פנימית טעמי התורה ישקני מנשיקות פיהו. לכן לע"ע הוא צלותא בלחש כיון שאין להכלה קול שעתה בחי' דבור בטל לגבי מחשבה ומדות אשה טפלה לגבי בעלה. אבל לעתיד לבא אחר הבירור כשיתגלה מו"ס טוב טעם ודעת אז יהיה להכלה קול גדול ולא יסף שמונה עשרה בקול רם ויהיה המל' עיקר אחע"ב כנודע שבע"ס דאו"ח המל' הוא כתר ויסוד (המשפיע עכשיו למל') הוא חכמה כו' ועיין מ"ש בד"ה ואכלתם אכול ס"פ ויגש:

פרק מ

תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה ב"ש אומרים כלה כמות שהיא וב"ה אומרים כלה נאה וחסודה. הנה כלה הוא בחי' כלתה נפשי דהיינו בחי' כלות הנפש שיש בכל ניצוץ נשמות ישראל ליכלל ולידבק בה' ית' ואהבה זו ישנה בהם בתמידות וכמ"ש למען יזמרך

כבוד קארי תדיר ולא שכיך ואפילו בפחותי הערך ע"ה ועוברי עבירה יש בהם בחי' אהבה זו אלא שאינה מורגשת בנפשם בבחי' גילוי (ועמ"ש בד"ה שחורה אני אש שחור שהוא ענין שהאהבה מסותרת) אלא שהיא בבחינת מקיף מלמעלה ואע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי:

ב **אך** כדי להוציא אהבה זו הנק' בשם כלה מההעלם אל הגילוי להיות מאיר בנפשם בבחי' גילוי הנה ע"ז שאלו רז"ל כיצד מרקדין כו' אמרו ב"ש כמות שהיא כו' כי להיות בית שמאי שרשם מבחי' הגבורות עליונות ע"כ נק' שמאי כענין שארז"ל ע"פ ושם דרך כו' כל השם אורחותיו דהיינו ששוקל דרכיו איך ומה הוא. היינו שלפ"ע הסור מרע כך יהיה המשכה אח"כ מבחי' כלה כלות הנפש שמלמעלה. וזהו כלה כמות שהיא כלומר כמו שהיא העלייה מלמטה מבחי' אתכפיא מסור מרע אם רב ואם מעט וכך יהיה המשכת בחינת גילוי כלות הנפש בנפשו (וכמ"ש בד"ה ושמע אביה והפר כו' ובד"ה שחורה אני ונאוה השני גבי ענין מצות ל"ת ודברי סופרים שהם בחי' אתכפיא ועי"ז יערה עליו רוח ממרום ובזה תתעלה גם נפשו הבהמית כו' ע"ש):

ג **אבל** ב"ה שרשו מבחי' החסדים חולק על ב"ש שלא יהיה המשכה לפי ההעלאה אלא אדרבה תחלה יהיה המשכה מלמעלה למטה ויהיה אז ממילא יפלו כל החיצונים שלא לה' המה והיינו שהעשה טוב יהיה קודם לסור מרע כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך וע"כ נק' הלל מלשון בהילו נרו עלי ראשי. וגם הלל מלשון שבח והילול דהיינו ע"י שבחים בהתבוננות גדולת ה' ממילא יפול הרע (ועמ"ש בד"ה כי כארץ תוציא צמחה גבי יצמיח צדקה ותהלה) וזהו משכני אחריך נרוצה הוא ממטה למעלה והיינו ע"י שמתחלה משכני מלמעלה למטה ע"ז ממילא אחריך נרוצה כו' ועמ"ש מזה בד"ה אדם כי יקריב מכם ובד"ה נשא את ראש בני גרשון וזהו פי' כלה נאה וחסודה חסודה הוא לשון נפעל כידוע למדקדקים שחסיד וחסידה הוא שם התואר כו' אבל חסודה במלאפו"ם הוא שם הנפעל דהיינו שנעשית חסודה ע"י המשכת חסד עליון מלמעלה למטה להיות גילוי אלהות אזי ממילא יפול הרע ויהיה בחי' גילוי כלות הנפש בנפשו להיות כלה נאה וישראל אשר בך אתפאר ואפילו חיגרת ואפילו סומא דקמיה שוה ומשווה אם צדקת כו' וז"ש אז ידלג כאיל פסח כו' ועמ"ש מזה בד"ה וארשתיך לי וז"ש חסד עליון בל ימוט שע"י גילוי החסדים מלמעלה למטה אז ממילא ידחה הרע והיה כלא היה ויהיה בחינת האהבה תקועה בלבו כיתד בל תמוט (ועמ"ש בד"ה אם בחקתי השני שכדי להיות בחי' חקיקות בנפש כמו כלי שצריך חקיקה מבחוץ ומבפנים זהו ע"י פסוד"ז שנק' הילול רוממות אל בגרונם כו' וע"י קיום המצות כו' ועמ"ש סד"ה

ועתה יגדל נא) משא"כ לדברי ב"ש צ"ל תחלה סור מרע וזה א"א להיות בתכלית וע"כ אמרו כמות שהיא אבל לא אפילו חגרת וסומא [ודברי ב"ש מדבר שקר תרחק ותשובת ב"ה הוא כעין מ"ש ברבות פ' ח' בענין חסד ואמת. חסד אומר יברא שכולו מלא חסדים ואע"פ שאינו של אמת כו' ע"ש וכמארז"ל שמתוך שלא לשמה בא לשמה] אך מ"ש כיצד מרקדין ענין זה מהו הענין הוא שכדי להיות התחברות חתן וכלה שהם שני הפכיים מנגדים זה לזה להיות החתן הוא בחי' המשכה שמלמעלה למטה כמים שיורדים ממקום גבוה כי הוא בחינת משפיע שמשפיע מלמעלה למטה והכלה בחינת מקבל ממטה למעלה כמבואר לעיל שכלה היא כלתה נפשי וכו' והוא כדוגמת האש שעולה בלהב ג"כ מלמטה למעלה והרי הם ב' הפכיים כמים ואש ולהיות יחוד חתן וכלה היינו כמארז"ל ע"פ עושה שלום במרומיו בין שר של מים כו' היינו ע"י המשכות בחי' היותר גבוה מערך הבי' אשר ע"י"ז יתבטלו ממציאותם ויהיו יכולים לשתוות יחד וזהו ג"כ כאן ע"י החופה כי על כל כבוד חופה הוא בחינת המשכת המקיפים עליונים מבחי' סוכ"ע ע"י"ז מתחברים החתן והכלה יחד.

וזהו כיצד מרקדין לפני הכלהה פי' לפני הכלה למעלה מן הכלה דהיינו המשכות בחי' סוכ"ע מקיפים עליונים איך ומה הוא נמשך לזה אמר כיצד מרקדין שנמשך ע"י הריקוד כי הריקוד הוא ברגלים בחי' ממכ"ע נמשך מלמעלה מבחינת חיצוניות המקיף סוכ"ע (ועמ"ש סד"ה קול דודי בענין מדלג ומקפץ ובד"ה והניף את העומר) כי פנימית א"א להכיל ולכך נותנים כבוד לחתן וכלה ומגביהים ומנשאים אותם היינו בכדי להעלותן לבחינת סובב כל עלמין שהוא בחי' מקיף ועמ"ש סד"ה זאת חנוכת המזבח וז"ש צדיק ה' בכל דרכיו שהוא בחי' התחברות שלום בפמליא שלש מעלה כו' ועמ"ש בפי' ריקוד בענין ההרים רקדו כאלים בד"ה הים ראה וינוס ובענין אז תשמח בתולה במחול בד"ה ביום השמיני שלח:

פרק מא

כי כאשר השמים החדשים כו'. כתיב השמים כסאי כו' להבין ההפרש שבין שני בחינות אלו כתיב ויניחהו בגי"ע לעבדה זו רמ"ח מ"ע וזהו תכלית ירידת הנשמות לעולם הזה לעבוד את הגי"ע (ועמ"ש בד"ה עלי באר) כי גי"ע מצד עצמו הוא בחי' זיו השכינה כי הנה א"ס ב"ה נקרא מקור התענוגים כי עמך מקור חיים. אך מאחר שהנשמות הם נבראים ובע"ג א"א להם לקבל התענוג מא"ס ב"ה עצמו כ"א ע"י זיו מבחי' מלכותו ית' ממכ"ע מלשון ושכנתי בתוכם. אך הנשמות שירדו למטה בעולם הזה הם ע"י עבודתם לבטל את הגוף שממשכא דחויא ע"י"ז ממשיכים תוספת אור בגי"ע מעצמותו ית' וזהו העבודה

דלעבדה כו' (והענין יי"ל כמ"ש באתי לגני אחותי כלה. ופי' ברע"מ פי' ויקרא) (דף ג' סע"ב) לגני איהי מל' אד' ופי' בז"ה היינו מל' שירדה לבריאה כו' וא"כ פי' באתי לגני היינו שנמשך שם תוספת אור מעצמותו ית' וכענין הנז' בד"ה אסרי לגפן בענין מקדשי שמך שישראל ממשיכים מבחי' אתה קדוש לבחי' ושמך קדוש כו' עד וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא וז"ל כ"י אדמו"ר נ"ע בת"א פ' חיי שרה והנה ג"ע העליון הוא מבריאה.

וא"ש הא דתנן יפה שעה א' כו' מפני שהזיווג זו"נ הוא באצילות והמצות ממשיכות מ"ד דאצילות ושרשן ממו"ס דא"א עכ"ל וא"כ פי' באתי לגני היינו יחוד זו"נ שהוא ענין המשכה ממו"ס הנק' עדן העליון סתימא דכל סתימין (באדר"ז דר"צ ע"א) שלמעלה מעלה מבחי' ג"ע עצמו. וזהו ג"כ ענין הנז' בזח"ב בא (דל"ו ע"ב) בשעתא דקודשא בריך הוא אתחזי על גנתא. ועמ"ש בד"ה ששים המה מלכות בענין מ"ש לע"ל ומעין מבית ה' יצא. שזהו המשכה מבחי' חכמה עילאה הנק' מעיין שלמעלה ממדרגת ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן שהוא בחי' בינה. והנה כנס"י נקרא מעיין גנים היינו שע"י העבודה ממשיך בג"ע מבחי' מעיין כו' והוא מלמעלה מן ההשתלשלות או כענין ההמשכה מבחי' בינה שלמעלה מבחי' תבונה הנקרא עלמא דאתי. והנה במדרש רבה בראשית ס"פ ט"ז פי' לעבדה ולשמרה אלו הקרבנות. שנאמר תעבדון את אלקים וכתיב תשמרו להקריב לי במועדו. והענין כמ"ש בזח"ג פנחס (דר"ב ע"ב) באתי לגני בגין דכל קרבנין דעלמא כד סלקין כולהו סלקין לגו גנתא דעדן בקדמיתא רזא דכנ"י. ובמק"מ שם בשם הרח"ו שנכנסים ביסוד דנוק' לשורש מ"ן עכ"ל. ועי"ז נמשך המ"ד שזהו ענין באתי לגני וזהו ענין ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה דהיינו שע"י עבודת הקרבנות ממשיך בחינת באתי לגני. ובזח"א מקץ (דקצ"ט ב') איתא פתח ואמר ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה. ואוקמו ה ברזא דקרבנין איהו ת"ח לעבדה דא מלכא עילאה ולשמרה דא מלכא תתאה עלמא עילאה ועלמא תתאה לעבדה ברזא דזכור ולשמרה ברזא דשמור כו' ופי' במק"מ וז"ל שע"ח מצות עשה שעושה האדם מתקן זעיר וממשיך לו מוחין מאימא.

וזהו לעבדה. וע"י לשמרה שהוא שומר מלעבור על ל"ת מתקן המל' ושומרה מן החיצונים כו' עכ"ד. וזהו כענין מ"ש במ"א בד"ה מה טובו ענין ג' תשובות שע"י סור מרע שלא להיות עונותיכם מבדילים ממשיך בחינת ממכ"ע וזהו תיקון המל' וע"י ועשה טוב ממשיך בחי' סוכ"ע. וזהו ענין לעבדה ולשמרה. ודקדוק לשון ויניחהו בג"ע הענין עפמ"ש בזח"א ר"פ נח (דנ"ט ע"ב) ונהר יוצא מעדן כו' ועייל לגנתא ואשקי ליה משקיו דלעילא ועביד ליה נייחא כו' ופי' הרמ"ז שזהו ענין המתקת הגבורות בחסדים

ועמש"ש ומבחי' נייחא ותענוג זה נמשך ג"כ לאדם וזהו ויניחהו וכן פי' במדרש דלעיל ויניחהו כד"א וינח ביום השביעי כו' ועיין בזח"א תולדות (קמ"א א' ב') ע"פ ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך כו' ויניחהו בג"ע כו'. ויותר י"ל כי הנה בקרבנות כתיב לריח ניחוח להוי' אשר פי' ניחוח לשון נחת רוח וגם לשון חות דרגא והמשכה זו היא מעצמותו ית' לשם הוי' וזהו ניחוח להוי'. והיינו ענין מקדשי שמך שממשיכים מבחי' אתה קדוש לבחי' שמך כו' וזהו ענין לעבדה ולשמרה ומבחי' זו נמשך ג"כ לאדם וזהו ויניחהו המשכת תענוג שמבחי' ניחוח להוי' כו' ועיין עוד מענין לעבדה ולשמרה ברע"מ פ' ואתחנן (דרס"ג ע"א) ובזח"ב ויקהל (דר"י ע"ב) גבי דא עדן עילאה כו' דאיהו ידע לנקודה תתאה כו' הנק' גנתא שהוא ההמשכה מאור אבא במל' הנק' ג"ע וגם אבא מקבל מאריך ועתיק עד א"ס כמ"ש במק"מ שם ובאדר"ז (דר"צ ע"א הנ"ל) נמצא המשכה זו היא מעצמותו ית' ועמ"ש מענין פי' מוחין ע"פ והנצח זו ירושלים דלשם נת' שהמשכה זו באה מלמעלה מסדר השתלשלות ממו"ס ורדל"א ומזה יובן פי' ענין לעבדה שנת"ל שהוא המשכת מוחין דז"א כו'. ועמ"ש בד"ה במדבר סיני גבי מאין באת ולאן אתה הולך כו' ועיין עוד בזח"ב תרומה (דקמ"ב) דהאי נשמה סלקא גו נביעא דעתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין כו' ואמנם איך יוכלו הנשמות שהם נבראים לקבל גילוי אור שבבחי' א"ס אך זה א"א כ"א ע"י הלבושים שנעשו להם מתומ"צ וכמ"ש באגה"ק בד"ה אחעט"ב שמבחי' אור זה תשתלשל כו' עד שיברא ממנה לבוש אחד כו'.

ודרך לבוש זה כו' ויבא משה בתוך הענן כו' ועמ"ש מזה בת"א פ' חיי שרה בד"ה ואברהם זקן ובפ' מקץ בד"ה ת"ר נר חנוכה בש"א יום ראשון מדליק שמונה כו' שהוא כענין המשל שבו ועל ידו עומדים על השכל כו' ע"ש באריכות. ומזה יובן שעד"ז הוא ענין השמים כסאי דלקמן שהוא ענין הפרסא שבין אצילות לבריאה שבה ועל ידה דוקא נמשך האור עליון בג"ע כו' כמו המשל שבו ועל ידו נמשך השכל כו':

קיצור ג"ע זיו השכינה וע"י לעבדה ממשיכים אור בג"ע מעצמותו ית'. ובהג"ה שזהו ענין באתי לגני מבחי' אתה קדוש לשמך קדוש המשכת יחוד זו"נ שרשו ממו"ס עדן עילאה לעבדה ולשמרה מוחין דזו"נ ע"י עשה טוב וסור מרע ויניחהו נייחא וינח ונחך ה' כו' ואיך יוכלו לקבל זהו ע"י הלבושים):

ב **והיכולת** הזה להמשיך מעצמותו ית' תוספת אור בג"ע הוא דוקא כשהנשמה מלובשת בגוף שמפני שהגוף מחשיך ומסתיר ע"ז מתעורר בתשובה בכח גדול בחילא יתיר אשר ע"ז ארז"ל במקום שבע"ת עומדים כו' כי בצדיקים האהוי"ר הן לפי ערך ההשגה אם אין חכמה אין יראה אבל הבע"ת שנמשך לו הרעו"ד מצד המנגד הוא למעלה מכח ההשגה

וכמשל המים העוברים דרך עפר הארץ שעי״ז נעשים צלולים יותר ונק׳ מים חיים כמ״ש במ״א או כמשל המים שמעכבים אותם שכשהם גוברים על העיכוב אזי הולכים בכח גדול יותר ועמ״ש בד״ה עלי באר ובד״ה ראה ריח בני והנה תשובה זו אינו דייקא על עבירות כ״א על הריחוק כו׳ ורעו״ד זו היא ליכלל בעצמותו יתברך ממש.

ועמ״ש מענין רעותא דליבא בד״ה וישב יעקב ובד״ה מי מנה עפר יעקב ושם נת׳ בענין אף עשיתיו שבעשיה דוקא יוכלו להגיע לבחי׳ רעות׳ דליב׳ שלמעל׳ מהשכל ולהמשיך עי״ז גילוי רצון עליון בחי׳ כתר עליון שלמעלה מהחכמה כו׳ ע״ש באריכות והנה לזאת תיקנו אכנה״ג התפלה קודם הלימוד מפני שהתפלה היא בחי׳ תשובה עילאה וזהו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה דפי׳ סולם קאי על התפלה שהיא עליית הנפש מלמטה למעלה וראשו מגיע השמימה שהוא בחי׳ בכל מאדך בחי׳ יחידה שבנפש שהיא בחי׳ אור מקיף למעלה מכדי שתוכל הנפש שאת בבחי׳ או״פ ולכן נק׳ שמימה הוא אור מקיף וכמשי״ת לקמן.

ועי״ז ממשיכים ברוך אתה להמשיך מלמעלה למטה גילוי אור א״ס ממש שיהיה בבחי׳ אתה לנוכח להיות הוי׳ אלקינו. ועמ״ש מענין פי׳ בא״י בד״ה מה טובו ובת״א סד״ה השמים כסאי וזהו שמע ישראל כו׳ פי׳ שהוי׳ יהיה בבחי׳ אלקינו והיינו ע״י ואהבת בכל נפשך דכמו שלמעלה יש ע״ס שעל ידם נמשך השפע מא״ס בעולמות כך יש באדם עשר בחי׳ הנפש שכל ומדות וזהו עבודת האדם לקשר כל בחי׳ הנפש בשכל ומדות של הקב״ה הנק׳ ע״ס והיינו להתקשר עי״ז באור א״ס המלובש בהן כי צ״ל אליו ולא למדותיו ע׳ בפרדס של״ב אלא שהתקשרות זו הוא ע״י שמקשר מוחו ושכלו בחב״ד של הקב״ה שהוא התורה וכן הדבק במדותיו וזהו אהבת בכל נפשך היינו עשר בחינות שבנפש אך הנה נמצא למעלה עוד בחי׳ אחת שלמעלה מע״ס אשר אינה נמנה עמהן כלל לפי שהיא ג״כ בחי׳ א״ס והיינו בחי׳ רצון העליון ב״ה וכמ״כ נמצא בחי׳ זו בנפש בחי׳ רצון שלמעלה מהשכל (ועמ״ש מזה בד״ה ענין ק״ש שזהו ענין יחידה שבנפש) להיות מי לי בשמים כו׳ כלה שארי כו׳ וזהו ענין בכל מאודך והיינו שבחי׳ בכל נפשך זהו בחי׳ נר״נ שהם שכל ומדות ובחי׳ בכל מאדך זהו בחי׳ רצון הנ״ל שהוא מבחי׳ יחידה וחיה שהם מקיפים על השכל והמדות ולמעלה מהשגה (והזוכה לזה הוא בחי׳ הבעל תשובה וכמשנת״ל ממשל המים כשמעכבים אותם כו׳. ועמ״ש מזה בפ׳ תשא סד״ה שמאלו תחת לראשי כו׳) אך איך יגיע האדם למדרגה זו לעורר בחי׳ רצון עליון שבנפשו מה שאינו נמנה בעשר ספירות שבנפש שהוא בחי׳ מאדך הוא ע״י התעוררות רחמים שהוא מדתו של יעקב שנק׳ נחלה בלי מצרים והיינו מה שאנו מקדימים בברכת

יוצר אור ברחמיך הרבים רחם עלינו לעורר רחמים רבים על הנשמה שירדה מאיגרא רמה כו'.

והנה באמת בחי' רחמים רבים שייך גם על עולמות עליונים מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא ואפילו על ג"ע העליון משום שהוא רק זיו והארה כו' ועמ"ש בזה בד"ה כי ההרים ימושו ולכן נק' נחלה בלי מצרים כיון ששייך בחי' זו גם על עולמות היותר עליונים כו'. והנה ע"י התעוררות רחמים יוכל להגיע ולבוא לבחי' ומדרגת בכל מאדך וכמ"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. שבחי' נשר הוא התעוררות רחמים שע"י ואביא אתכם אלי ממש למהותו ועצמותו ית' (וזהו ג"כ ענין דרך הנשר בשמים וכמשי"ת דבחי' בכל מאודך ורצון העליון נק' שמים. ולהגיע לבחי' זו זהו דרך הנשר כו' כי קו האמצעי נק' בריח התיכון שמבריח מן הקצה העליונה בחי' סוכ"ע ורצון העליון עד קצה התחתונה וכמ"ש בזהר תרומה) (דקע"ה ע"ב). ועמ"ש מזה ג"כ סד"ה וידבר כו' במדבר סיני בענין שאו כו' למשפחותם לבית אבותם. דפי' למשפחותם היינו ע' נפש יוצאי ירך יעקב שהוא הכל בחי' רחמים שע"י יבואו לגולגלתם הוא בחי' רצון העליון כנודע. וז"ש בזהר פקודי (דרמ"א ע"א) ת"ח השמים כסאי דא רקיעא דיעקב שריא ביה. פי' שע"י מדת רחמים דבחי' יעקב יוכל לבא לבחי' השמים כסאי כו' וזהו מי יעלה לנו השמימה כו' כי קרוב אליך הדבר היינו ע"י בחי' רחמים הנ"ל ולכן ארז"ל צורתו של יעקב חקוקה תחת כסה"כ שהוא בחי' השמים כסאי כו'.

והנה בחי' בכל מאודך בחי' תשובה עילאה נק' בחי' שמים כי הוא מבחי' יחידה שבנפש שהוא בחי' אור מקיף כי נר"נ מתלבשים בכלים משא"כ חיה יחידה והיינו כי נשמה היא בחי' בינה שהיא השכל המושג ומובן והוא אם הבנים הם המדות שנולדו מהבינה ודעת אבל החכמה היא כח מה הביטול שלמעלה מהשכל המושג ומובן וכמ"ש בסש"ב ס"פ י"ח ובאגה"ק סי' ד'. לכן נק' מקיף והוא בחי' חיה וחכמה תחיה.

ובחי' יחידה הוא ג"כ למעלה מהחכמה ונקראו שמים ושמי השמים כמ"ש במ"א. ועוד טעם שבחי' תשובה עילאה בכל מאדך נקרא שמים דהנה איתא בס"י שלש אמות אמשבעולם רוח מים אש. שמים נבראו תחלה מאש.

וארץ נבראת ממים. ואויר נברא מרוח מכריע בינתיים וכן איתא שם ג' בחי' אלו בנפש ראש נברא מאש כו'. ומבואר במ"א בד"ה אתם נצבים ושאר דוכתי בענין כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא שהוא בחי' הסתלקות והיינו לפי שאין ערוך לך כו' כי גם אצילות הוא השפלה מלשון ויאצל מן הרוח כו' ונק' אדם דעשייה וע"כ האור א"ס הוא בבחי' הסתלקות ליכלל במקורו. וזהו אל עליון כו'.

והנה מזה נמשך בנפש ג"כ הרצוא בבחי' אש ליכלל למעלה נר הוי' נשמת אדם. וכנס"י נק' אשה עולה אשה אש ה' כו' וגם עולה כשלהבת העולה מאליה ולכן נק' בחי' זו שמים שהם מאש. ומ"ש ראש נברא מאש כי עיקר הרצון הוא בראש כמ"ש והיה על מצחו תמיד לרצון גלגלתא דחפיא על מוחא כמ"ש בד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ.

והנה שמים וארץ הם מ"ה וב"ן והיינו כמ"ש במ"א דהרצוא ושוב שבכל עולם הם בחי' מ"ה וב"ן הרצוא נמשך משם מ"ה בחי' ביטול ליבטל ולהכלל באור א"ס ממש והשוב נמשך מבחי' ב"ן וזהו ענין והארץ הדום רגלי כמשי"ת לקמן אי"ה וזהו יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו וארז"ל בסנהדרין ר"פ חלק (דצ"א ע"ב) אל השמים מעל זו הנשמה ואל הארץ זה הגוף וכ"ה במדרש רבה פרשה ויקרא פ' ד'. ויש לפרש בזה עוד עפמ"ש ברבות ס"פ האזינו השמים ד"א למה לשמים ולארץ כו' ואיני יודע להיכן נפשי הולכת אם לשמים אם לארץ שנאמר מי יודע כו' עא"ש דלכאורה תמוה שיסתפק מרבע"ה שמא ח"ו לארץ. אך הענין עפמ"ש בזח"א פ' ויחי (דרמ"ה סע"א) תלת נשמתין אינון כו' עד כגופא דאיהו מאנא לנשמתא. והמכוון שע"י יחוד זו"נ נמשכים ב' בחינות בהנשמה. כי ז"א הוא סוף עולמות הא"ס כמ"ש בענין הכרובים כרוב אחד מקצה מזה ובו ועל ידו נמשך מא"א ועתיק עד א"ס והנוק' היא שרש דבי"ע הנקרא גופא והנשמה הנולדה מיחוד זו"נ כלולה מב' בחי' אלו והיינו ענין מ"ה וב"ן שהם זו"נ הנק' שמים וארץ וזהו שהנשמה יש בה ג"כ בחינות שמים וארץ והיינו בחי' מ"ה וב"ן או מקיפים ופנימיים יחידה חיה ונר"נ כו' אשר בחי' נר"נ נק' גוף לגבי חיה יחידה כו' והנה יש נשמות עליונות שעיקר הנשמה מז"א הנק' שמים וקצת מהמל' הנק' ארץ ויש להפך וכמ"ש במק"מ בראשית (דל"ז ע"ב) וזה היה ענותנותו דמשה שנסתפק מאיזה משני בחי' הנ"ל הוא עיקר נשמתו כו' ובאמת שרש נשמתו מלמעלה מעלה וע"ש ברבות:

קיצור וכדי שיהיה נמשך תוספת אור הנ"ל זהו דוקא ע"י העלאת מ"ן מעוה"ז בבחי' רעו"ד בכל מאדך שזהו ענין במקום שבע"ת עומדים ועמ"ש בד"ה וישב יעקב ובד"ה מי מנה בענין אף עשיתיו ובד"ה עלי באר. וענין בכל נפשך ע"ס שבנפש ובכל מאדך רצון יחידה ולבוא לבחי' זו זהו ע"י רחמים. וזהו דרך הנשר בשמים כי בחי' זו דיחידה נק' שמים מקיף סולם כו' מגיע השמימה. שמים מאש רצוא מ"ה ארץ שוב ב"ן יקרא אל השמים מעל כו'):

ג **והנה** ע"י אתעדל"ת שבבחי' בכל מאדך שהוא בחי' תשובה נמשך מלמעלה אתעדל"ע שיהי' השמים כסאי. פי' כמו עד"מ האדם כשיושב על הכסא שנשפל בחי' אחוריים של

הגוף לישב על הכסא וגם ע״ז נשפל ראשו כו׳. כך ענין בחי׳ כסא למעלה הוא להיות ישיבת והמשכת א״ס ב״ה ממש ע״ז (כדכתיב) (דניאל ז׳ ט׳) עד די כורסוון רמיו ועתיק יומין יתיב וידוע הפי׳ עתיק יומין הוא בחי׳ המתנשא מימות עולם דהיינו למעלה מגדר השתלשלות כו׳ והגם שנאמר ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם שהוא בחי׳ ז״א. אך כי בז״א מלובש בחי׳ ע״ק וא״א ממש ולכן נאמר כמראה אדם דהיינו כמו בחי׳ א״א עיין בפי׳ משפטים (דקכ״ב א׳) ובמק״מ שם נשא (קל״ה א׳) אחרי (ס״ו ב׳) גבי בי נשבעתי ועמ״ש עוד מענין כסה״כ בסידור אחר עלינו לשבח בד״ה ביאור למ״ש בלק״א פנ״ב כי הנה עם היות שהיושב על הכסא הוא בחי׳ הגוף עד״מ ולמעלה הוא בחי׳ המדות עליונות שנק׳ גופין חסד דרועא ימינא כו׳ תפארת גופא כו׳. שהע״ס נק׳ רק גופא וכלי של המאציל ב״ה כדי שע״ז יהיה הנהגת העולמות אך כמו שהנשמה מתלבשת בגוף ומיוחד עמו בתכלית כמ״כ א״ס ב״ה מלובש במדותיו ית׳ ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד.

וע״ז ארז״ל בעשרה לבושים נתלבש הקב״ה וברא את העולם כו׳ ולכן כאשר נמשכים המדות עליונות הנק׳ גופא ע״י הכסא להאיר בג״ע זהו תוספת אור מעצמותו ית׳ ממש וכמש״ל אות א׳ בענין באתי לגני כו׳ ועמ״ש בד״ה והיה לכם לציצית וזהו השמים כסאי. פי׳ שמים הוא בחי׳ אש ומים חו״ג דאצילות רצוא ושוב שמתייחדים ע״י תפארת קו האמצעי הוא נשפל לישב על הכסא. להאיר למטה להתהוות בחי׳ ג״ע נברא (ופי׳ שמים הם אש ומים יחד היינו יחוד הרצוא ושוב אז גם השוב הוא במעלה עליונה מאד כי השוב מבחי׳ ב״ן וכשנפרד מבחי׳ הרצוא דמ״ה יוכל להיות נמשך בבחי׳ יש אבל כשמיוחד בתכלית עם הרצוא יחוד מ״ה וב״ן זהו ענין שמים היינו שגם במה כלול ב״ן) ומי הוא הגורם לזה שיתהוה בחי׳ כסא הנ״ל ושיושפלו המדות למטה לישב על הכסא הוא בחי׳ שמים שהוא רצון העליון ב״ה בחי׳ מקיף על הכלים שא״א לו להתלבש בכלים הנה משם דוקא נמשך להיות בחי׳ ישיבה והשפלה זו (וביאור הענין כי הכסא הוא הפרסא המפסיק בין אצילות לבריאה שבה וע״י דוקא יומשך להיות נמשך אור האצילות בבריאה משא״כ אם לא היה הפרסא לא היה אפשר כלל להיות התחברות אצילות בבריאה וכמו בעולם התהו לא היה כלל התחברות וגילוי אצילות בבריאה. וכדי שיהיה התחברות זו זהו דוקא ע״י הפרסא וכענין ויבא משה בתוך הענן. וכענין המשל שבו ועל ידו דוקא אפשר להשיג השכל ואף שהמשל מעלים עליו הנה זהו סיבה שיוכל להשיגו משא״כ בלא המשל א״א להשיגו כלל. א״כ ההעלם של המשל הוא סיבת הגילוי. ובאמת שרש פרסא זו נמשך ממקום גבוה מאד וכמ״ש בת״א בד״ה והבדילה הפרוכת וזהו ענין השמים כסאי שע״י שמים תשובה עילאה רצון העליון ממשיכים בחי׳ כסא הנ״ל וזהו ענין סולו

לרוכב בערבות בי״ה שמו ועיין מזה בהרמ״ז תרומה) (קס״ה ב׳). גם י״ל בענין השמים כסאי עפמ״ש במ״א בביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בנ״י בענין ג׳ פעמים קדוש אשר הקדוש הראשון דאסתלק ו׳ רזא דשמים עילאין לעילא כו׳ ולבתר נהיר ההוא נהירו עילאה על כורסייא דאיהו שמים כו׳ וכדין אקרי קדוש כו׳ ע״ש. ומבואר שם פי׳ דאסתלק ו׳ זהו ענין למסור נפשו באחד ועי״ז נמשך יחוד או״א להיות נמשך אור חדש כו׳ נמצא בחי׳ שמים שייך לתשובה עילאה. אלא שבחי׳ כסאי היינו כשנמשך אח״כ האור מלמעלה למטה כו׳ ועמ״ש ע״פ השמים מספרים כו׳ מנהרי ומנצצי כו׳ ועיין עוד בזח״א ויחי (דרכ״ט ע״א) ע״פ היושבי בשמים כו׳ על כורסייא דאקרי שמים כו׳ ועמ״ש סד״ה המגביהי לשבת כו׳. ועפ״ז אפשר לפרש עוד במ״ש ויטע ה׳ אלקים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם כו׳ ואח״כ נאמר ויקח כו׳ את האדם ויניחהו בג״ע ולכאורה הוא כפל ענין שכבר נאמר וישם שם את האדם אך הענין דמבואר במ״א ע״פ שמח כו׳ כשמחך יצירך בג״ע מקדם דהיינו כמו שבתחלת בריאת העולם היה הגילוי באתעדל״ע מצד עצמו וזהו ענין מ״ש תחלה וישם שם את האדם אשר יצר דהיינו בחי׳ אדם העליון וכמ״ש בפ׳ בראשית (דכ״ו ע״א) וזהו אשר יצר ע״ד יוצר אור ובורא חושך כו׳ כמ״ש במ״א. ופסוק ויקח כו׳ את האדם קאי על אדה״ר ויניחהו בג״ע לעבדה ולשמרה דהיינו שמעתה ימשיך זה ע״י אתעדל״ת דוקא:

קיצור וזהו השמים תשובה ממשיך כסאי וע״י יתיב לרוכב בערבות. וישם שם את האדם כו׳ כשמחך כו׳:

ד והארץ הדום רגלי. פי׳ שלצורך המשכת השמים כסאי צ״ל העלאת מ״ן בבחי׳ בכל מאדך שהוא בחי׳ רצוא מלמטה למעלה. אבל בחי׳ והארץ הדום רגלי הוא בחינת השוב בחי׳ שמאל דוחה שמשפיל א״ע לומר מי אנכי אשר אבוא להתקרב אל המלך וירא מגשת אליו בבחי׳ יראה ופחד כמ״ש וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק שמקבל עליו עול מלכות שמים ביראה ופחד כמ״ש שום תשים עליך מלך.

והנה ע״י אתעדל״ת בקבלת עומ״ש שמשפיל א״ע שירא מגשת ומקבל עליו עול מצות כמ״כ מעורר למעלה בזה האופן שישפל שפע א״ס ב״ה להתלבש למטה בדברים תחתונים גשמיים היינו במעשה המצות גשמיים ועז״נ והארץ הדום רגלי שהוא מדה כנגד מדה שכמו שמשפיל א״ע להיות בבחי׳ יראה מרחוק כו׳ כמ״כ נשפל ונמשך מלמעלה אור וגילוי בענינים גשמיים במצות מעשיות וזהו והארץ היא בחי׳ קבלת מלכות שמים הוא בחי׳ שוב הנ״ל הדום רגלי (ועיין מענין השמים כסאי ברבות בא ר״פ י״ז משפטים תוך פל״א בחקתי ר״פ ל״ו נשא ר״פ י״ב) והנה כ״ז הוא עתה

שהשפע שלמעלה נמשכת ע״י העלאת מ״ן ואתעדל״ת שכפי ערך ההעלאת מ״ן כך הוא האתעדל״ע והמשכת מ״ד. והיינו ענין השמים כסאי שהוא ע״י בחינת רצוא והארץ הדום שהוא בחי׳ שוב אבל לעתיד לבא באלף השביעי אשר אז יהיה עיקר הגמול והשכר כתיב כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני. פי׳ אני עושה אותן בעצמי בלתי אתעדל״ת שאין מגיע לשם בחי׳ אתעדל״ת כ״א הוא בעצמו יתי׳ עושה אותם בלתי אתעדל״ת כלל והם בבחי׳ עומדים לפני היינו בחי׳ פנימיות והוא למעלה מעלה מבחי׳ השמים כסאי שהרי על הכסא נמשך ומתגלה רק בחי׳ אחורי האדם היושב על הכסא וכנודע שגם בבחי׳ רצון העליון יש חיצוניות ופנימיות וכמ״ש במ״א בד״ה ואהיה אצלו אמון כו׳ ולכן בבחי׳ השמים החדשים והארץ החדשה כתיב עומדים לפני דוקא וזהו שנאמר אלעתיד לבא הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד שיתעלו כל העולמות עד בחי׳ מאד הגבוה.

והיינו כי מבואר למעלה בפי׳ וענין שמים שהוא בחי׳ בכל מאדך תשובה עילאה בחי׳ מקיף אכן וגבה מאד היינו שיהיה בחי׳ מאד ממדרגה הגבוה יותר הרבה ממדרגת בחי׳ בכל מאדך [שבחי׳ בכל מאדך נמשך מבחי׳ יחידה ולע״ל יומשכו נשמות חדשות שלמעלה גם ממדרגת יחידה שבאדה״״ר כמבואר בספר הגלגולים ר״פ שביעי וז״ל ודע כי יש שני מיני נשמות. א׳ אותן שנכללו באדה״ר. ב׳ הם אותם שלא נכללו באדה״ר ואלו הנשמות הם יותר גבוהים ומעולים מכל הנשמות שנכללו באדה״ר וכמו שביארנו בפ״א כי נשמות אדה״ר כוללות מן נפש דעשייה עד יחידה דאצילות כן אותם הנשמות שלא נכללו באדה״ר הם עד״ז כו׳ ובאלף השביעי יתעטרו אלו הנשמות שנכללו באדה״ר באותם הנשמות היותר גבוהים מהם כל חלק וחלק עם הדומה לו עכ״ל.

ועמ״ש מזה בד״ה ואכלתם אכול והנה ברבות ר״פ בראשית פרשה א׳ רב הונא בשם ר׳ אליעזר בנו של ר׳ יוסי הגלילי אמר אפילו אותן שכתוב בהן כי הנני בורא שמים חדשים (בישעיה סי׳ ס״ה) כבר הן ברואין משמת ימי בראשית הה״ד כי כאשר השמים החדשים כו׳ ע״ש והיינו כמ״ש בספר הגלגולים שם שגם הנשמות החדשים הנ״ל נבראו בששת ימ״ב. ועמ״ש בענין והיה אור הלבנה כו׳ בפי׳ אור שבעת הימים וע׳ עוד מענין כי כאשר השמים החדשים בפי׳ בראשית (כ״ה ב׳) ויקרא (י״ו א׳) אחרי (ס״ח ב׳) ס״פ ואתחנן דע״ר ע״ב] ע״כ אז יהיה שמים וארץ חדשים אשר אני עושה מעצמי:

ה **כן** יעמוד זרעכם ושמכם. הנה ידוע שע״י קיום המצות בעוה״ז בבחינת היום לעשותם מוסיפים אורות למעלה ויתגלו לע״ל ונק׳ בשם זריעה וצמיחה וכמ״ש בד״ה הבאים ישרש ובד״ה כי תבואו אל הארץ כו׳ ושבתה הארץ כו׳ ובד״ה ששים המה מלכות כו׳

ע"ש והוא כמשל הזריעה שזורעין הגרעין בארץ וע"י כח הצומח שבארץ נצמח בתוספת וריבוי מאד ובעילוי רב וכל מה שמשתהה הגרעין בארץ יותר אזי יהיה הצמיחה והתוספת בעילוי רב כמ"כ עד"מ בחי' היום לעשותם הוא בחי' זריעה שזורעים בארץ העליונה ע"י קיום המצות והצמיחה יהיה לע"ל ועד"ז נק' ג"כ בשם עיבור ולידה כמ"ש חלה וגם ילדה ציון כו'.

וכל מה שמשתהה עתה בהארץ יותר היינו אריכות הזמן שעד ימות המשיח ותחה"מ שהמשכות אלקות הוא בהעלם עדיין בבחי' זריעה או בבחי' עיבור יהיה הצמיחה לע"ל בתוספת עילוי רב. וזהו ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו פי' זה ה' הנגלה לנו עתה הוא ע"י שקוינו לו דהיינו שעשינו בחי' קוין והמשכות כל משך היום לעשותם רק שאותותינו לא ראינו ועתה רואים בבחי' גילוי ואומרים זה ה' אשר קוינו לו כו' ועיין במדרש שמות רבה ס"פ כ"ג והנה בצדיקים כתיב אור זרוע לצדיק ובבעלי תשובה כתיב אשריכם זורעי על כל מים שלצדיקים כבר נזרע האור. אבל הבע"ת הם הזורעים עתה בכל משך דעכשיו וע"ז מבטיח להם הנביא כן יעמוד זרעכם הוא בחי' זריעה הנ"ל ושמכם הוא כמ"ש ויעש דוד שם והוא קבלת עול מלכות שמים שקדם לעול מצות כמארז"ל שמתחלה יקבל עליו עומ"ש ואח"כ יקבל עליו עול מצות כי להיות בחי' כח הצומח להצמיח האור מהזרע הזורע זהו ע"י קבלת עול מלכות שמים ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש.

ואז יהיו מתעלים בחי' שמים וארץ דעכשיו שהם בחינת השמים כסאי והארץ הדום רגלי שזהו ענין זרעכם ושמכם רצוא ושוב ג"כ לעמוד לפני כמו בחי' השמים החדשים והארץ החדשה אשר למעלה מבחי' השמים כסאי שעל הכסא אינו יכול לישב רק הגוף ולא הראש:

ו **והנה** איתא ברבות פי' אמור ס"פ כ"ט יום תרועה יהיה לכם ועשיתם עולה כו' בכל המוספים כתיב והקרבתם וכאן ועשיתם כו' כאלו היום נעשיתם לפני כו' בריה חדשה כו' ה"ד כי כאשר השמים החדשים כו' עכ"ל וצ"ל מהו ענין נעשיתם לפני לענין השמים החדשים.

ואפ"ל דהנה מבואר באגה"ק סי' י"ד ע"פ ארץ אשר כו' עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה שבכל ר"ה נמשך אור חדש יותר שבמדרגת חכמה עילאה להאיר לארץ העליונה כו' וא"כ הרי זה כעין ארץ חדשה מה גם כי ודאי גם בחי"ע נמשך אור חדש זה מלמעלה דוגמת יחוד חו"ב שבק"ש כו' וענין שמים חדשים היינו כמ"ש בד"ה שובה ישראל ע"פ

וידעת היום כו' בשמים ממעל כו' שגם בנשמה יש שמים וארץ שכל ומדות כו' וי"ל שהם ח"י ונר"נ כנ"ל.

ובד"ה שוש אשיש נתבאר איך נשמת אדה"ר מתחדש בכל ר"ה כי ר"ה יום ברוא אדה"ר ומבואר לעיל שהנשמה יש בה מבחי' שמים וארץ וה"ז כענין התחדשות בחי' שמים וארץ גם הנה אדה"ר הוא חכמה עילאה כמ"ש בד"ה מי יתנך והתחדשותו י"ל מבחי' כי לא אדם הוא א"א כו' וע"כ שמים וארץ חדשים שהם רו"ש חדשים שנמשכים ממקורם באתעדל"ע כי הרצוא דשמים שמבחי' יחידה הרי מתחדש בר"ה וכמ"כ השוב שמבחי' ארץ כו' וזהו ענין יום תרועה כי התרועה רו"ש תכופים שזהו רו"ש כמו שמיוחדים ביחוד גמור בחי' מטי ולא מטי שאין השוב נפרד כלל מהרצוא כו' גם ענין ועשיתם עולה ועמ"ש ע"פ והקרבתם עולה אשה. גם כי הנה מבואר בד"ה אתם נצבים שבכל השנה הוא בחי' אחרי הוי' ילכו ולכן כארי' ישאג אבל בעשי"ת בקשו פני כו' א"כ זהו כמו השמים כסאי בחי' אחוריים לגבי שמים חדשים אשר עומדים לפני בבחי' פנימיות. גם כמו בחי' ראש הוא למעלה מבחי' גוף כך ראש השנה בחי' ראש גלגלתא כו'.

ועמ"ש בד"ה ויקרא אל משה כו' לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה ס"פ תבא שבר"ה נמשכים דו"ר עילאין מלמעלה. גם י"ל דהנה איתא מלכא משיחא עתיד לאתבא צדיקייא בתיובתא שהתשובה בחי' מאדך אכן שהצדיק שלא חטא יבא לבחי' זו זהו כענין שמים חדשים. היינו שאין התשובה מחמת ההיפוך רק מחמת כי גם ג"ע עליון מדבר יחשב וגם ח"ע עשייה ממש.

וזהו ענין וגבה מאד לכן בחי' זו לא יהיה רק ע"י משיח שאז יתגלה בחי' עתיק מה שאפילו ח"ע נחשב כעשייה ממש נגד גילוי זה ולכן דוד בקש במזמור בהיותו במדבר יהודה כן בקדש חזיתיך שיזכה לבחי' זו כמו שיוכל לבוא לבחי' צמאון מבחי' מדבר כו' כך גם בקדש יהיה בחי' זו והיינו נגד קדה"ק או נגד בחי' קדושתי שלמעלה כו' וזה יומשך רק ע"י משיח וכמו אלו לא חטא אדה"ר היה תשובה עד"ז והנה מעין זה יש בעשי"ת שגם הצדיקים גמורים והנביאים שאין בהם שום חטא צריכים לתשובה אז ועמ"ש סד"ה שובה ישראל בענין מ"ש יעקב אם יהיה כו'. א"כ אין השמים והארץ שהם תשו"ע ותשו"ת או רו"ש באים מצד ההיפך כמו מחמת הסתר כו' כ"א כעין שמים וארץ חדשים והיינו ע"י את פניך הוי' אבקש ושבת שבתון שאפילו שבת חשוב נגדו כימות החול כו' גילוי רעוא דכל רעוין וזהו דרשו ה' בהמצאו היינו עשי"ת גילוי עשר עמקים כו' מבחי' ע"ס הגנוזות במאצילן כו' וכך באדם בכל השנה העבודה ע"י חו"ב אבל בעשי"ת ע"י עומק הרצון שלמעלה מהשכל כנז' בדרוש שובה ישראל (השני) ועוד

י״ל דהנה הרמ״ז ר״פ תולדות פי׳ שענין הנשמות כמו שיהיו לע״ל בתחה״מ יהיו מבחי׳ יצחק ועמ״ש מזה בד״ה אלה תולדות יצחק כי יצחק הוא ענין צחוק ותענוג שיתגלה לעתיד כו׳. והנה ר״ה הוא ג״כ מבחי׳ יצחק בסוד שמאלו תחת לראשי. וכמ״ש בזח״ג פנחס (דרי״ד ב׳) ע״פ חשף ה׳ את זרוע קדשו. ועמ״ש במ״א ע״פ כי כארץ תוציא צמחה כו׳ כן אד׳ הוי׳ יצמיח צדקה כו׳ דקאי על ר״ה ויוהכ״פ שאזי אד׳ הוי׳ יצמיח צדקה ותהלה יעו״ש וצמיחה זו זהו כעין בחי׳ שמשים החדשים והארץ החדשה שכמו״כ בר״ה בריה חדשה כנ״ל. ובחי׳ כי כארץ תוציא צמחה כו׳ זהו האתעדל״ת והאתעדל״ע מקיום המעשה המצות שבכל השנה כולה וזהו ע״ד מ״ש כי כאשר השמים החדשים כו׳ כן יעמוד זרעכם כו׳ וכנ״ל:

ביאור ע״פ כי כאשר השמים כו׳. הנה השמים בחינת תשובה עילאה כסאי הוא השפלת הגוף והמדות. הנה איתא בתיקונים שבאצילות איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון. הנה נפש רוח נשמה יש להם בחי׳ כלים היינו שהם בחי׳ אור פנימי שמתלבש בכלי נשמה במוח ורוח בלב כו׳ ובחי׳ חיה יחדה אין להם בחי׳ כלים כ״א הם בבחי׳ מקיף לבד והם בי׳ מקיפים למ״ד מ״ם דצלם.

ויובן עד״מ באדם אנו רואים שיש בחי׳ אור וכלי בחכמה שבמוחו וגם לבוש דהנה כח השכלי המשכיל על כל דבר חכמה אינו מעצמות הנפש ממש כ״א הוא בחי׳ התפשטות הנפש ולכן יש בו שינויים פעם הוא בגדלות ופעם לא כן שמוחו ושכלו אינו זך וצלול כ״א מבולבל כו׳ והנפש עצמה אין שייך בה שינויים אלא שכח השכל הוא בחי׳ כלי שמקבל השפע הנמשך לו מהנפש והנפש היא האור המאירה בתוך הכלי שהוא כח השכל (ומזה י״ל שיובן ענין אוירא שלמעלה ממו״ס שי״ל שזהו האור המאיר לכח השכל וכמ״ש במ״א בענין אויר ואור) והדבר חכמה שמשכיל הכח השכלי כמו חכמת התכונה ודומיה מה שמבין איזה דבר פרטי זהו רק בחי׳ לבוש שמלביש את כח השכל וכמ״כ עד״מ בענין המדות כח האהבה מה שמתאוה לאיזו דבר וכן כח החסד הוא בחי׳ כלי להנפש ע״ד הנ״ל בכח השכל וחיצוניות המדה מה שגומל חסד והיא השפעת החסד זהו בחי׳ לבוש (וכח החסד נק׳ חיצונית הכלי לגבי כח האהבה שהיא פנימית הכלי כמ״ש במ״א) אף שלכאורה נראה שהתהוות המדות הוא רק מהשכל כי לפי שכלו יהולל איש באמת זה אינו דמ״מ הם ג״כ כלים להנפש ואור מהנפש נמשך ומאיר בהם רק שהם רחוקים יותר מהנפש ומקבלים מהנפש ע״י אמצעות חב״ד שדרך המוחין נמדד ונמשך השפע ואור הנפש להכלים שהן המדות כו׳. נמצא כלל העולה שכל עשר בחינות הנפש חב״ד

ומדות הם רק כלים של הנפש והיא הנפש היא האור המאיר בתוכן אך בענין השכל יובן הדבר היטב יותר ממה שיובן בענין המדות וכנ"ל.

וכמ"כ יובן עד"מ למעלה ענין חיוהי וגרמוהי שהן בחי' אורות וכלים פי' גרמוהי נק' כלים דאצילות כמו עד"מ המדות דאצילות הם רק בחי' כלים של המאציל א"ס ב"ה כמאמר אליהו חסד דרועא ימינא כו' שהם נק' בחי' גוף לגבי האור הנמשך ומתלבש בהם מא"ס ב"ה והאורות נק' חיוהי. אך המאציל א"ס ב"ה הוא למעלה מעלה מבחי' אור ולא כמו במשל נפש שהנפש עצמה היא האור המאיר בתוך הכלים משא"כ א"ס ב"ה הוא למעלה מעלה (מבחי' אור של הכלים וזהו ישת חשך סתרו שהוא למעלה אפי' מבחי' אור מקיף כו') רק שממנו נמשכים האורות וזהו ענין איהו וחיוהי איהו היינו עצמות המאציל חיוהי הם האורות גרמוהי הם הכלים והנה זהו הכל בחי' נר"נ שהם בחי' אורות המתלבשים בכלים כנ"ל בענין המשל אבל חיה יחידה אין להם בחי' כלי להתלבש בה כ"א הם בחי' מקיפים:

(קיצור. ענין נר"נ יש להם כלים היינו כח השכל הוא כלי והשכל שמשכיל הוא לבוש להכלי ואמנם האור הוא הנשמה הנמשך בכח השכל ועד"ז הרוח במדות כמ"כ למעלה זהו ענין חיוהי וגרמוהי כי למעלה גם האור אינו רק הארה מהעצמות והנה חיה יחידה הם אורות מקיפים שאין להם כלים):

ב **ועתה** צ"ל ענין השמים כסאי דהנה ידוע שבאמת עצמות א"ס ב"ה לאו מכל אלין מדות דאצילות איהו כלל ואצילות המדות הוא כדי לאנהגא בהון עלמין. אך באמת צ"ל כיון שהמדות דאצילות נק' עכ"פ גופא לגבי אור המאיר מא"ס ב"ה ואין ערוך כלל המדות שבנבראים דבי"ע לגבי המדות דאצילות כמו שאין ערוך הגוונים אדום ולבן גשמיים לגבי המדות חו"ג רוחניים שבנפש האדם שהרי גם הגוונים מורים על בחי' המדות חו"ג שנמשכו ממש ממדות עליונות בהשתלשלות רבות עד שנעשו למטה בחי' גוונין גשמיים גוון לבן נמשך ממדת החסד וגוון אדום מגבורה וכמ"ש בפרדס בשער הגוונים וכן כסף וזהב גשמיים מורים על חו"ג שנמשכו בהשתלשלות רבות והרי עכ"ז נראה בחוש שאין להם ערך ודמיון לגבי מדת חסד וגבורה רוחניים שבנפש האדם דמה דמיון גוון לבן לגבי חסד והאהבה כו' כמ"כ ויותר מכן אין ערוך המדות רוחניים שבנפש לגבי מקורם המדות דאצילות שנבראו מהן נר"נ שבאדם שהרי מה שנק' הקב"ה רחמן א"א לומר שהוא מעין ואופן הרחמנות שבאדם שהוא בחי' התפעלות ממש אבל הקב"ה כתיב ביה אני הוי' לא שניתי ואין שייך בו יתי' התפעלות ושינוי כ"א בחי' הרחמים שלמעלה הוא באופן ומהות נעלה לאין קץ ממהות הרחמים שבנבראים לכן גם הנביאים לא השיגו רק עד בחי' נו"ה

שהוא תולדות של המדות ולא יוכלו להשיג המדות עצמן וגם מה שהשיגו בחי' נו"ה היינו ע"י התלבשות גמור בבריאה כו' וגם משרע"ה שזכה להשיג בחי' המדות עצמן היינו ג"כ רק בחי' אחוריים וכמ"ש וראית את אחורי כו'.

וא"כ לפ"ז צ"ל איך יכול להתהוות בחי' ג"ע יושבין ונהנין מזיו שהוא תענוג של הנבראים איך יומשך זה מהמדות דאצילות מאחר שאין ערוך כלל והתענוג והמדות שבנבראים אל המדות דאצילות וכמ"ש במ"א ע"פ ואנכי עפר ואפר. אך הענין הוא דהנה מבואר בע"ח שמ"א שיש פרסא ומסך המבדיל בין עולם האצילות לבריאה ומה שנמשך מהמדות דאצילות בבריאה היינו הארה שלהם שעובר דרך המסך הנ"ל (ועיין בע"ח שמ"ז פ"א בשם הרר"ג הלוי) ולא העצמיות המדות וע"י דוקא הוא שיוכל לימשך מהם ג"כ השפע בג"ע לנשמות הנבראים. וזהו השמים כסאי פי' כמשל באדם כשיושב על הכסא שנשפל בחי' אחוריים של הגוף לישב על הכסא וגם על ידי זה נשפל ראשו שכשעומד ראשו ומוחיו גבוהים מן הארץ וע"י הישיבה נשפל קומתו כך הוא ענין הפרסא הנ"ל שנק' כסא שבו וע"י נמשכים ונשפלים המדות דאצי' הנק' גופא ועובר ונמשך הארתם בהפרסא להאיר בבריאה כדי שיתהוו מזה תענוג נברא [ועמ"ש מזה בד"ה פתח אליהו:

קיצור. כיון ע"ס שבנבראים אין ערוך כלל לגבי מהות ע"ס דאצילות איך אפשר שמע"ס דאצי' יומשך ויתגלה בג"ע לנשמות דבי"ע אך זהו ע"י הפרסא שבין אצי' לבריאה והיא הנק' כסאי]:

ג **והנה** בחי' כסא הנ"ל נמשך מבחי' שמים פי' שמים הוא תפארת דאימא שת"ת נק' שמים שכלול מאש ומים שהם חו"ג וגם שמים הם מקיפים והיינו תפארת דאימא שנעשה כתר לז"א אשר בחי' כתר הוא יחידה שהוא בחי' מקיף והמקיף דיחידה הוא מקיף הראש והרגל בהשוואה אחת כמ"ש בע"ח שער העקודים פ"ה בהג"ה ממה"ק שלכן נק' יחידה כו' ולכן כמו שמקיף על חב"ד דז"א מלמעלה עד"מ כך הוא מקיף ג"כ מתחת רגליו מלמטה ולכן ממנו נמשך ג"כ הפרגוד והמסך שבין אצילות לבריאה (וכמ"ש בע"ח שמ"א שהמסך הוא החשמל שנמשך מבחי' בינה ומבואר בהרמ"ז ס"פ יתרו) (בדף ע"ח) שסוד החשמל הוא בת"ת בין דאימא בין דז"א נמצא שהמסך הנ"ל נמשך מת"ת דאימא וזהו השמים ממש כסאי אלא שמ"מ מבואר שם בע"ח פ"א ואל תטעה לומר כי זהו האור המקיף כו' ע"ש דהמסך הוא החיצוניות דת"ת דאימא ואמנם היחידה והמקיף דז"א הוא עצמיות ת"ת דאימא ומ"מ המקיף עצמו הוא הגורם להיות בחי' כסא ומסך הנ"ל ולכן המסך הנ"ל נק' רקיע כנודע מענין יהי רקיע כו' ויהי מבדיל

כו' ולכן נק' ג"כ ג"ע מתיבתא דרקיע לפי שהתענוג הנמשך בג"ע נמשך ע"י בחי' רקיע הנ"ל ועמ"ש מזה בד"ה קא מיפליג במתיבתא דרקיע אם בהרת כו' והגם שנאמר וממעל לרקיע כו' דמות כסא כו' אך כי יש כמה בחי' מסכים בין עולם לעולם יש שנק' רקיע ויש שנק' כסא וע' במק"מ פ' נח (דע"א ב') וס"פ ויגש ובע"ח שער כסה"כ והוא ג"כ הגורם שנשפל הגוף בבחי' אחוריים לישב על הכסא ומאירים המדות דרך המסך שיוכל להיות בחי' השפעת חסדו בג"ע בחי' זיו כו' והנה גם בין אריך לאצילות יש ג"כ בחי' פרסא תפארת דאריך כתר לאו"א (ועמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה ועיין בפ' נח דס"ה א') והנה המשכת בחינת השמים כסאי הנ"ל הוא ע"י תשובה עילאה בכל מאדך רעותא דליבא שזהו בחי' הכתר דכנ"י שהוא בחי' יחידה (ועיין בד"ה כי על כל כבוד חופה הנ"ל וע"פ מקושש בענין עושין רצונו של מקום) שמתוקף רצון זה שמעומקא דליבא אזי אין יוכל להיות במוחו שום הרהור ורצון אחר ע"כ נק' יחידה שאין בלבו אלא אחד והוא כמו עד"מ כשמוליכין את האדם לדון דיני נפשות אין לו שום מחשבה ורצון אחר רק לדבר זה להציל נפשו כו' שרצון זה לפי שנוגע לעצמיות נפשו ממלא כל מוחו ולבו ומקיפו מראשו עד רגלו עד שא"א ליכנס במוחו שום רצון אחר משא"כ ברצון שאינו נוגע כ"כ עד מיצוי הנפש ממש אע"פ שנוגע לו הרבה כמו כשיעסוק בפרנסה ברצונו אעפ"כ יכול להיות אצלו רצון אחר ועד"ז יובן ענין בחי' יחידה באלקות שנגע כ"כ הרצון עד שהנפש ממש ועד בכלל עד שאין לו שום רצון אחר כלל וכלל מעניני עוה"ז כו' ועז"נ מכפירי' יחידתי לכן ע"ז ממשיכים ג"כ למעלה בחי' יחידה וכתר דז"א שיהיה השמים כסאי ולכן פעם נקרא בחי' תשובה עילאה בינה ופעם נק' כתר היינו תפארת דאימא שנעשה כתר לז"א (ועד"ז נק' שער החמשים דבינה בשם כתר וכמ"ש במ"א וע' בזהר ויקרא) (דט"ו ע"ב ודף י"ו ע"ב) בענין תשובה וזהו נכון כסאך מאז ועפמ"ש סד"ה ביום השמיני שלח בענין אז תשמח כו' וזהו שארז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד וזהו ענין בינה מקננא בכורסייא ועי"ז נמשך תוספת אור בג"ע כי ולתבונתו אין מספר כתי' משא"כ על בחי' מל' נאמר המוציא במספר צבאם וע"י כורסייא נמשך בג"ע מבחי' בינה ולתבונתו כו' וזהו שבינה ותבונה נק' העולם הבא:

(קיצור. והנה כסא ופרסא הנל שרשה נמשך מת"ת דאימא שהוא כתר לז"א המקיף ונק' יחידה וגם בין א"א לאצי' יש ג"כ פרסא שנמשך מת"ת דא"א שנעשה כתר לאו"א והוא נמשך ע"י תשובה עילאה בכל מאדך יחדה שאינו סובל שום רצון אחר כו' נכון כסאך מאז):

ד והארץ הדום רגלי. היינו להשפיל א"ע מי אנכי להתקרב ויירא מגשת אליו וגם התורה ירדה ונתלבשה בלבושים גשמיים רק בחי' שום תשים עליך מלך עול מלכות שמים ועול מצות וכמ"כ מעורר למעלה שיורד מדת מלכות להחיות נבראים (וזהו כמשל הרגל שיורדת למטה מהכסא ועמ"ש בזה בד"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר) ולכן בנין המל' מהגבורות וז"א מחסדים (ועמ"ש מזה בד"ה וכל בניך בענין א"ת בניך אלא בוניך) כי בחי' מלכות אין מלך בלא עם דינא דמלכותא דינא ולכן נק' מזבח דכתיב והאש תמיד תוקד על המזבח ונק' אשא תכלא דאכיל כו' ולפעמים נק' בחי' נר בהעלותך את הנרות שיש כמה גבורות שונים ומיני צמצומים בספי' המלכות אבל הכלל שבנינה מן הגבורות ע"כ המשכה זו הוא ע"י קבלת עול כו' (ועמ"ש סד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק). והנה בזהר פקודי (דרמ"א א') פי' ובגין דבעי לאתפשטא יתיר לתתא אמר הדום רגלי דהיינו כידוע מענין רגליה יורדות כו' שמתלבשת גם בהשרים של עובדי כוכבים להחיותם אבל בזמן בהמ"ק לא היתה מתלבשת בהם לכן נק' בהמ"ק הדום רגלי אלקינו (בדברי הימים) ועמ"ש סד"ה הנך יפה בענין הנה עין ה' אל יראיו כו' להציל ממות נפשם כו' ועד"ז משחרב בהמ"ק אין להקב"ה אלא ד"א של הלכה וזהו ג"כ והארץ הדום רגלי כי ארץ נק' תשבע"פ. ואולי הדום זהו הפרסא שבבי"ע עצמו בין עולם לעולם או היכל ק"ק דיצירה ועשיה ועד"ז נאמר בשבת אם תשיב משבת רגלך. ועמ"ש ע"פ הזהר פ' קרח (דקע"ח ע"א) בשעתא דבעא יומא לאתקדשא כו' ועמ"ש בד"ה ויקהל משה בענין סמיכת שבת למלאכת המשכן כי אחר המשכה צ"ל א"ח שלא יומשך יותר מדאי ועמ"ש ע"פ המאמר שמות רבה פכ"ג ע"פ אז ישיר בענין אגוסטוס יושב כו' דמעלת הישיבה על העמידה שהרגלים נגבהים כו' והיינו שלא יהיה רגלי יורדות. וזהו ע"פ שני עדים כו' יקום דבר ופי' ברע"מ פי' שופטים (דער"ה א') דהיינו מ"ש העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ כי הנה פי' יקום דבר הוא עליית המל' להיות לה קימה מעלייתא וכינין אגוסטוס יושב וכמ"ש בפי' ויחי (דרל"ט ע"א) מתל למלכא דהוה יתבי בכורסייא כו' אקרי מלך עילאה כד נחית ואזיל לבי עבדיה מלך זוטא אקרי ועמ"ש מזה בד"ה והיה מדי חדש שזהו ההפרש בין שבת לחול שבשבת הוא עליות הדבור לבחי' תענוג העליון וח"ע וזהו אם תשיב כו' ודבר דבר כו' וז"ש ותקם את דבריך כי צדיק אתה וקימה זו הוא ע"פ ב' בחי' הנ"ל דשמים וארץ כו' רצוא ושוב כי השמים כסאי וזהו בחי' מלך עילאה כנ"ל והארץ הדום שלא יתפשט יותר מדאי כנ"ל:

(קיצור. ענין והארץ הדום כו' כי ארץ שפלות שמשפיל א"ע בבחי' שוב ועד"ז למעלה המשכה בעשיי' אך צ"ל הדום שרפרף כו' ואפ"ל שמים ג"ע עליון כנ"ל ע"י כסאי. והארץ

ג"ע התחתון שנמשך מבחי' רגלי נה"י מדלג ומקפץ כו' והדום ג"כ פרסא שבבי"ע עצמו בין עולם ועולם כו' ואולי היכל ק"ק דעשיי' או דיצירה):

ה **ועתה** צ"ל ענין ההפרש בין בחי' השמים כסאי והארץ הדום רגלי ובין בחי' השמים החדשי' כו'. דהנה ידוע שג"ע הוא רק לפי שעה ועיקר הגמול הוא רק באלף השביעי למחר לקבל שכרם והנה בזה הזמן הכל ע"י אתעדל"ת אתעדל"ע שלפי הערת המ"ן הוא המשכת המ"ד שהוא המשכת המוחין ולפי המוחין הוא הכתר שלפי ערך הפנימי כך הוא המקיף רק שכתר הז"א האמור למעלה הוא בחי' גדלות ואף בראשית בריאת העולמות שהיה שלא ע"י העלאת מ"ן אעפ"כ הוא ע"י שעלה במחשבה התענוג מההעלאת מ"ן שיהי' אח"כ כמאמר בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית ישראל עלו במחשבה שיעלו מ"ן וארז"ל ע"פ עם המלך ישבו במלאכתו במי נמלך בנשמתן של צדיקים והיינו ע"י בחי' בכל מאדך נמשך הכתר כנ"ל. אמנם לע"ל כתיב וגבה מאד פי' שגם המאד יוגבה ברום המעלות יותר מבחי' ההעלאה והמשכ' דבחי' בכל מאדך כי הנה מאד אותיות אדם והענין כי בחטא אדה"ר ירדו העולמות ולע"ל יתעלו העולמות כמו שהיה מקומם באמת. עיין מזה בספר הגלגולים פי"ז אך לא זו בלבד כי"א שיומשכו נשמות חדשו' מה שלא נכללו באדה"ר כלל והם גבוהים ומעולים מכל הנשמות שנכללו באדה"ר וכמ"ש בספר הגלגולים פ"ז שבחי' יחידה דנשמות אלו הוא למעלה גם מיחידה דאצי' שבאדה"ר והיינו לפי שהם יומשכו מפנימיות עתיק משא"כ בכל ההמשכות עכשיו הוא רק מחיצוניות עתיק ופנימית עתיק הוא למעל' מהשבירה והתיקון והוא ענין אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת לגמרי וזהו ענין השמים החדשים והארץ החדשה המשכת מקיפים ופנימים חדשים שלמעל' מהשבירה והתיקון כו' שהם מ"ן ומ"ד כו' אשר אני עושה שנמשכי' באתעדל"ע לבד עומדים לפני לפני הפרסא וגם פי' לפני שהוא מפנימיות עתיק (וזהו ההפרש בין השמים כסאי כו' שנמשכים ע"י אתעדל"ת וא"א להמשיך רק מחיצוניות עתיק ע"כ נק' כסאי כמשל היושב על הכסא שרק אחוריים שלו נמשכים על הכסא ועד"ז נאמר וראית את אחורי ופני לא יראו משא"כ בהשמים והארץ החדשים כתיב עומדים לפני דייקא שהם מפנימי' עתיק שלמעלה מעלה לאין קץ מבחי' אחוריים וחיצוניות ובמ"א נת' שהמשכה זו שרשה מלמעלה מהקו וחוט כו' כמ"ש מזה ע"פ ואכלתם אכול). אך השמים והארץ דכעת לא שיתבטלו לגמרי רק גם הם יתעלו ויעמדו לפני למעלה מהפרסא כי כעת הכל בירורים אבל לע"ל שלא יהיה שייך עוד בירורין שכבר נתברר הכל בהיום לעשותם יעלו הם ג"כ לפני (ועמ"ש כעין זה בביאור ע"פ והיה מספר בנ"י כו' אשר לא יספר כו' ובפי' הרמ"ז במדבר דקי"ז סע"ב) כחן יעמוד

זרעכם כתיב אור זרוע לצדיק שבחי׳צדיקים זרוע להם האור מכבר ובבעלי תשובה זורעי על כל מים שזורעים תמיד ע״י שמהפכים חשוכא לנהורא כו׳ והבטיח להם הנביא שכ״ז יעמדו לפני כנ״ל ושמכם הוא בחי׳ ויעש דוד שם היינו הארץ כו׳ יעמוד ג״כ לפני ועמ״ש בד״ה הבאים ישרש שבחי׳ הזריעה זהו דוקא בבחי׳ ארץ היא כנס״י וזהו ענין ושמכם. והיה מדי חדש כו׳. פי׳ שיש ב׳ בחי׳ בעליית הנשמות לעתיד לעמוד לפניו ית׳ שיש שיתעלו לגמרי שיעמדו שם תמיד וע״ז נאמר כן יעמוד זרעכם ושמכם ויש שלא יתעלו לעמוד לפניו תמיד כי אם מיד חדש ומדי שבת יתעלו גם הם להשתחוות לפני כו׳:

קיצור. ענין השמים החדשים כו׳ מקיפים ופנימים חדשים שלא באו עדיין בהשתלשלות ונק׳ עומדים לפני למעלה מהפרסא:

הוספות

שמות

קיצור מד״ה ראו כי ה׳ נתן לכם השבת ענין ביו״ד נברא העוה״ב שנהנין מזיו ע״י שבא לגילוי דהשגה עיין בד״ה צו את בנ״י ואמרת אליהם את קרבני לחמי ובד״ה מצה זו. לכך נמשך ע״י צמצום וזהו היו״ד ועמ״ש בד״ה ולא אבה בפ׳ כי תצא מענין היו״ד. ומ״מ במ״א נתבא׳ שזה היו״ד אינו העלם גמור אלא ע״ד ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה וע״ד מי איכ׳ מידי בכתובי׳ דלא רמיז׳ באורייתי׳ (פ״ק דתענית ד״ט ע״א). והעוה״ז נברא בה״א אתא קלילא ועמ״ש מזה בד״ה האזינו השמי׳ ומ״ש בד״ה חייב אינש לבסומי בפוריא מענין תמונת ה״א ובד״ה מי מנה ועיין בפרדס ערך עולם ועיין מזה באג״ה ע״פ ויעש דוד שם:

ב **וצריך** להמשיך בחי׳ י״ה שבהן נבראו העולמות וזהו כל הנשמה תהלל י״ה והיינו ע״י המצות שהן בחי׳ שעשועים העליונים וע״כ נקראו דרכי נועם והן המשכות מבחי׳ כי עמך מקור חיים מקור התענוגים שאין התענוג מדבר שחוץ ממנו. רק ממנו נמשך אח״כ ע״י צמצומים להיות נמשך התענוג בחכמה ושאר בחינות עד שנשתלשל וירד להתלבש התענוג בראיה שמיעה כו׳ ואין ערוך כל תענוגי עוה״ז אלף שנה אפילו נגד תענוג ג״ע התחתון שעה אחת:

ג **והנה** מבואר לקמן בד״ה ואהיה אצלו אמון ענין שאמר דוד זמירות היו לי חוקיך ונענש ע״ז כי שבח זה זהו מצד שהמצות הם רצון העליון אבל באמת זהו עדיין חיצוניותן אבל פנימיותן הוא תענוג העליון וכל מצוה היא המשכת עונג פרטי. ועיין ברבות ר״פ כי תצא ע״פ אורח חיים פן תפלס וזהו שנקראו המצות דרכי נעם:

ד **וזהו** ששת ימים תעבוד דהיינו ע"ד לעבדה זו רמ"ח מ"ע ועכ"ז ההמשכ' היא בהעלם עדיין בבחי' מקיף ובשבת נמשך בבחי' גילוי וכמ"ש שער החצר הפנימית כו' וביום השבת יפתח ועיין זח"א ר"פ נח ועמ"ש לקמן בד"ה וביום השמיני ימול ולכן שקולה שבת כנגד כל המצות כולן וזהו שבחול אומרים קדשנו במצותיו ובשבת קדשנו במצותיך:

ה **והנה** התפלה נק' סולם שהוא המחבר העבודה דחול עם ההמשכה דשבת. ובסולם עולים ויורדים בו שהבירור הנעשה ע"י המצות ביומין דחול עולין למעלה בבחי' מ"ן ע"י הסולם שהוא התפלה הנק' עולת תמיד וכמ"ש מזה בד"ה את שבתותי תשמרו. ועי"ז נמשך אח"כ ההמשכה מלמעלה למטה ג"כ ע"י תפלת שבת וזהו ענין שני שבתות כהלכתן מלמטה למעלה ומלמעלה למטה וזהו שכל עיסקא דשבתא כפול זכור ושמור שני כבשים וכן נאמר על מצות שבת מצוות בשני וי"ן (בנחמי' סי' ט' י"ד) וכמ"ש בירושלמי ספ"ג דנדרים והוא ענין העליה בסולם והירידה. וזהו ג"כ ענין לחם משנה וזהו ראו כי ה' נתן לכם השבת לכם דוקא שלפי ערך מי שטרח בע"ש בבחי' ששת ימים תעבוד כך לפ"ע זה הוא ההמשכה. ע"כ הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים להורות ע"ז שכל עיסקא דשבתא כפול ומי שטרח בע"ש כו':

ו **וביאור** הדברים הנה המצות הן רמ"ח אברים דמלכא וכמ"ש מזה בד"ה אני ישנה גבי ועשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני. ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה משה ידבר וענין התפלה הנקרא סולם היינו להיות המשכת מ"ד והוא המשכה חדשה מלמעלה מסדר ההשתלשלו' דהיינו מבחי' כתר ומו"ס שהוא הנמשך ע"י העלאת מ"ן ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע בסופו ולכן סדר ההשתלשלות הוא מנה"י שבעליון נעשו מוחין לתחתון ושרשו מיחוד חיצוניות חו"ב להיות סדר ההתהות מאין ליש אבל עד"מ הלידה הרי ירכיה מצטננות וכמ"ש מזה בע"ח שער כ"א ספ"ג כ"א הולד יוצא מהגוף מבחי' ישיבה מלמעלה מבחי' נה"י וכמ"כ המשכת מ"ד. והמשכה זו היא בשבת. אך א"א להיות המשכה זו כ"א ע"י שמתחלה ימשיכו בענין שיעור קומה ע"י המצות וזהו כי ה' נתן לכם השבת:

ויקרא

פרק א

קיצור ע"פ ולא תשבית מלח

המלח עצמו אין בו טעם ואעפ"כ הוא פועל טעם בהבשר. והיינו כי הוא מגבורות דאבא. ובחכמה אתברירו. ושרשו מבוצינא דקרדוניתא. וכמ"כ יש בחינה זו גם בתורה שבחי'

חכמת הקבלה היא בעצמה אינה מושג כ"כ בטוב טעם כמו הנגלות שבתורה ואעפ"כ הוא הנותן טעם בלחם ובשר שהם הנגלות שבתורה. וזהו ולא תשבית מלח. (וע' במא"א אות מ' סעיף ע"א):

קיצור מהביאור

הנה בספר של בינונים חסר ולא נתבאר איך שגם החכמה היא רק כלי בלבד לעצמיות הנפש שהוא בעצם למעלה מהשכל. וכמו למעלה שאפילו חכמה עילאה היא רק כלי לבד לגבי סוכ"ע:

ב **ולפיכך** בחינת מס"נ באחד נמשך דוקא מצד עצמיות הנפש ועמ"ש בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם. בענין קוצו של יו"ד. ומזה יובן מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי ואיני יודע באיזה דרך מוליכין אותי. אף שעסק בתורה כל ימיו. אלא שמגודל ענותנותו מצא מקום להסתפק בעצמו בענין הבחינה שלמעלה מהחכמה שיש בנפש שהוא ספירת כתר אם המשיכה מההעלם לגילוי תמיד.

וכמו שאמר רע"ק בכל נפשך לא מבדק לי. ומ"מ ע"י התקשרות חכמה שבנפש בחכמתו ית' שבתורה עי"ז ממילא נעשה ג"כ התכללות ויחוד עצמיות הנשמה שלמעלה מהחכמה באור א"ס ב"ה הסוכ"ע וכמ"ש מזה בד"ה וידבר דעשרת הדברות בענין אם אין חכמה אין יראה ועמ"ש בפי' שאו את ראש כו' לגלגלותם מבן עשרים שנה ומעלה ר"פ במדבר. (ועמ"ש סד"ה ויקח קרח):

ג **ובשביל** זה ביקשו המלאכים את התורה. וזהו ולא תחללו והנה ע"י התורה ממשיכים גילוי הקו וחוט מאור א"ס בחכמה ובהעולם ועי"ז יהיה לע"ל גילוי הסוכ"ע שלמעלה מהקו ע"ד פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם. ועמ"ש בביאור הזוהר פי' אחרי דע"ט ב' בענין היוד דשם:

ד **ולכן** ירדה התורה ונתלבשה חכמה עילאה בענינים גשמיים בכדי שהאדם יהיה שכלו משיג מהות ועצמיות החכמה ממש. ועי"ז נעשה ג"כ היחוד העליון שעצמיות נשמתו נכללת בביטול באור א"ס המלובש בחכמה. אבל בלימוד חכמת הקבלה המדברת בענינים עליונים אף שהוויות דאביי ורבא נקראו דבר קטן לגבי ענינים הגדולים ההם. מ"מ כיון שאין יד שכל האדם משיג מהות הרוחניות אינו משיג מהות החכמה המלובש בהם רק מציאותה ולא מהות' ממש.

ואין זה התקשרות שכל האדם בחכמה עילאה ממש במהותה כמו בעסק התורה הנגלית. ולכן נקרא הנגלות שבתורה בשם לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי ע"ד ותורתך בתוך מעי

ממש משא"כ חכמת הקבלה נקראת מלח שאין בו טעם בעצמו לפי שאין משיג המהות ממש.

ומ"מ גדול מאד מעלת הלימוד בפנימית אף שאינו משיג המהות. כי כמו"כ גם במקרא תשב"כ בסיפורי מעשיות שבה אשר לא ידע אנוש ערכה כמארז"ל שאלמלא ניתנו פרשיות של תורה על הסדר היה אדם יכול להחיות את המתים ואין בהם השגה במהות החכמה סתימאה המלובש בהן ולא כמו בתשבע"פ. כ"א אינו משיג רק בחינה האחרונה שבה דהיינו בחי' האותיות עם פשטיות הסיפור.

ואעפ"כ שרש האותיות שבה הם למעלה מהחכמה ועמ"ש ע"פ ואתא מרבבות קדש. ומ"ש בענין הנגינות בד"ה והניף הכהן אותם ובד"ה שיר השירים. ועד"ז מעלת העסק בפנימיות התורה אף שאינו משיג רק המציאות מ"מ הוא משיג המציאות מבחי' החכמה הנקרא דבר גדול. (פ"ב דסוכה דכ"ח ע"א) ע"ד גדול הוי' כו' ולגדולתו אין חקר וא"כ יש מעלה בזה ויש מעלה בזה. ושניהם כאחד טובים:

ה **ובזה** מתורץ ענין שליש במקרא כמו לתלמוד כי בזה נכלל גם לימוד הפנימית. וזהו ולא תשבית מלח. כי הנה מה שהוויות דאביי ורבא נקרא דבר קטן היינו לפי ששרש התורה מחב"ד דז"א ונקרא אנפי זוטרי. וכמ"ש בת"א פ' תרומה בד"ה מי יתנך כאח לי בענין כרוב אחד מקצה מזה. וא"כ לימוד הפנימי' שנקרא דבר גדול זהו לפי ששרשם מחכמה דא"א הנקרא אדם הגדול (וע' בזהר בהעלותך דף קנ"ב ע"א). ולכן אף שאינו משיג כלל המהות רק המציאות אעפ"כ יש בזה מעלה גדולה ונותן טוב טעם בתורה הנגלית כמלח הנותן טעם בלחם ובשר. וז"ש רז"ל שמגדלין בו תורה שעי"ז ממשיכים מא"א בז"א. ויובן זה עוד ע"ד חכם עדיף מנביא ועמ"ש מזה ג"כ בשה"ש סד"ה לריח שמניך. וזהו ענין ברית אלקיך. וזהו הקוטפים מלוח. קב חומטין:

ו **וכל** קרבן מנחתך חטה כ"ב אתוון דאורייתא במלח תמלח כנ"ל וזהו פת במלח תאכל וכן הקרבנות שהם בירור והעלא' נפש הבהמית הוא ע"י מלח. והמלח כלול משני כוחות מים ואש חו"ג. וזהו ענין עוז ותושיה:

ז **וזהו** שריפא אלישע את מים הרעים דיריחו ע"י מלח. כי הרפואה היא בחינה עליונה יותר מהלחם. וכמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת בפי' נצבים. והיינו שיהיה אתהפכא ממרירו ממש למיתקא וכענין שנתבאר בפי' ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה סד"ה ולא אבה בפי' תצא שהוא בחי' גבוה יותר מבחינת בחכמה איתברירו. שהוא לברר הטוב מהרע ע"י התורה. אבל שיהיה נהפך הרע לטוב זהו בחי' תשובה והיינו ע"י מלח שהוא פנימית התורה.

ועי״ז נהפך המים הרעים להיות מים חיים והיינו ע״י אלישע. שהוא בחי׳ ש״ע נהורין מבחינת וישע ה׳ כו׳ והוה רעוא כו׳. וזהו רפאות תהי לשריך. ולכן מלח כחשבון ג׳ שמות הוי׳ שבברכת כהנים שבהם הכח להפך מרירו למיתקא וכמו שאומרים ישראל בשעת ברכת כהנים וכשם שהפכת את קללת בלעם כו׳ ומי מרה ומי יריחו כן תהפוך כו׳ כי החלום שרשו מעולם התהו כו׳ וצ״ל כן תהפוך כו׳ להפוך מהשבה״כ דתהו לתיקון ועמ״ש בתו״א פ׳ וישב בד״ה שיר המעלות כו׳ היינו כחולמים וזהו מלח אותיות חלם ואותיות מחל וחלם ג״כ לשון ותחלימני והחייני פרש״י תבריאני ותחזקני היינו בחינת רפואה שבאה מא״א שמשם נמשך ארוכה ורפואה כמ״ש וארוכתך מהרה תצמח וכתיב כי אעלה ארוכה לך וזהו ברית מלח עולם ע״ד מ״ש וארשתיך לי לעולם:

ח **ומה** שמצה צ״ל דלא מליח היינו כי מתחל׳ צ״ל לחם עני בלי טעם רק בבחי׳ אתכפיא ועי״ז אח״כ יבא לבחי׳ מצה עשירה שהוא בחי׳ דעת:

ט **והיינו** כי פי׳ ליל שמורים שבחי׳ ממכ״ע משתמר להיות גלוי אור הסוכ״ע ולכן הוא דוקא לחם עני סיהרא לית לה מגרמה כלום ואח״כ כשנמשך האור זהו ענין מצות בוא״ו. ועמ״ש מזה לקמן בד״ה ששת ימים תאכל מצות.

ולכן אין שייך עדיין ברית מלח שהוא לשון תערובות המורה כאשר כבר נמשך אור מסוכ״ע בממכ״ע ולכן באהרן דוקא אותיות נראה ע״ש באורך נראה אור נאמר ברית מלח עולם. ממולח טהור קדש שבחי׳ טהור מעורב ומקושר עם בחינת קדש. טהור הוא בחי׳ ממכ״ע וקדש בחינת סוכ״ע כמ״ש במ״א סד״ה ושמתי כדכד. אבל בחי׳ מצה שהוא לחם עוני. שהוא רק הכנה להיות קשר ועירוב הנ״ל ע״כ צ״ל דלא מליח. והיינו שזהו בחי׳ אתכפיא. ומזה יבא אח״כ לבחי׳ אתהפכא מחשוכי׳ לנהורא וממרירו למיתקא וזהו ע״י מלח שעז״נ ולא תשבית מלח כנ״ל אות ז׳:

י **ולכן** הספנים נקראו מלחים. כי פי׳ הנותן בים דרך היינו בים החכמה והדרך הוא ע״י הלבושים הנעשים מתומ״צ שבהם ועל ידם יוכל להשיג ים החכמה. וגם פי׳ בים דרך ע״ד בים דרכך שהוא המשכת אור א״ס בחו״ב.

וזהו ושמרו דרך הוי׳. אך הלבושים הנ״ל שהם הספינות צריכים למלח המנהיגם והוא ענין מצות צריכות כוונה ועמ״ש מזה בד״ה לא הביט און ביעקב בפי׳ בלק וע״כ נקראו מלחים לשון תערובות שממשיכים בחי׳ בים דרכך ובחינת הנותן בים דרך כו׳.

ואמנם יש עוד פי׳ הנותן בים דרך להיות הפך ים ליבשה וזהו ענין וביום השביעי עצרת והיינו כי בחינת מלחים הנ״ל מלשון מלח זהו רק המשכת הארה ולא העצמיות דבחי׳

א"א ומזה נמשך להיות הנותן בים דרך ע"י הארבין והספינות שהם הלבושים כנ"ל אבל בהתגלות עצמות הסוכ"ע אזי נעשה בחינה גבוה יותר להיות הפך ממש ים ליבשה כו':

פרק ב

להבין מ"ש באוצ"ח בתחלתו כאשר עלה ברצונו להאציל הנאצלים כו' צמצם עצמו באמצע האור שלו כו' ונשאר החלל בנתיים כו' עד שנמצא עולם האצילות וכל העולמות נתונים בתוך החלל הזה והאור א"ס מקיפו בשוה מכל צדדיו עכ"ל. ובהגי"ה שם איתא ונשאר חלל לאו דוקא חלל כי נשאר שם רשימו מהאור אבל גבי הא"ס נקרא חלל עכ"ל. (הגי"ה ועיין עוד מענין הצמצום ומקום פנוי במבו"ש בתחלתו פ"א ופ"ב ועיין עוד מענין הרשימו בספר עמה"מ בתחלת פ"ג שהיא בחי' אותיות וזהו ג"כ הנקרא טהירו עילאה ע' במק"מ ח"א בדף ט"ו וע' בלק"ת מהאריז"ל פ' תשא ע"פ הנה מקום אתי שזהו ענין הוא מקומו של עולם דהיינו חלל ומקום פנוי הנ"ל נקרא מקומו של עולם וכנ"ל שעולם האצילות וכל העולמות נתונים בתוך החלל הזה, וזה דלא כמ"ש בעמה"מ שאור א"ס המקיף את החלל נקרא מקומו של עולם כי"א החלל ומקום פנוי הוא הנקרא מקומו ש"ע והרמ"ז בהגי"ה באוצ"ח פי' בזה בע"א ונוטה לפי' העמה"מ. וכענין זה פי' בפרדס ערך מקום בשם ר' משה. וע' במא"א אות מ"ם סעיף ק"ח. ועיין מענין הוא מקומו של עולם ברבות ויצא פס"ח ובפ' כי תשא ס"פ מ"ה וע' זח"ב ויקהל דר"ז ע"א ובספר עה"ק ח"ג פרק מ' ועמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה בפי' ברוך כבוד ה' ממקומו עכ"ה). וכתב שם עוד באוצ"ח ובמב"ש שהצמצום אינו מיעוט בהאור ח"ו כי"א שנסתלק האור מהמק"פ לצדדים כו'. ולכאורה כ"ז תמוה ובלתי מובן איך שייך צמצום וסילוק מקום לצדדים באור א"ס שאינו בגדר מקום כלל. ועוד דהכתיב אני ה' לא שניתי שאין בו שום שינוי יתי בין קודם שנברא העולם לאחר שנברא. שהרי הצמצום זהו לכאורה ענין שינוי בהאור.

והנה מתחלה יש להקדים לבאר מה שאיתא בספרים שהשמות הם בעשר ספירות כמו שם אל בחסד ושם אלקים בגבורה. אין הכוונה ח"ו על הספירה ממש לומר שמדת חסד נק' ח"ו אל וגבורה אלקים שהרי הספירות הן מדות עליונות והרי ארז"ל ע"פ בכל קראנו אליו. אליו ולא למדותיו כהובא בפרדס בסופו וגם הספירות הם עשרה כמבואר בס"י עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר.

והשמות הכוונה בהן על הבורא יתברך ממש. שהוא אחד יחיד. ולכן אמר בס"י על הע"ס. ואדון יחיד אל מלך נאמן מושל בכולן. ואמר עוד ולפני כסאו הם משתחוים. ומזה הטעם אמר קדוש ה' הרישב"ש נ"ע אשר בלמוד ספרי הקבלה יש להזהר שלא ידמה

הדברים כפשוטתן שהע"ס נקרא אל או אלוה כו' וגם שלא יומשך אחר שאר כינוים גשמיים הנז' שם עד"מ.

ואף שמ"מ אמת דברי המקובלי' שבחסד הוא בחי' שם אל וכמ"ש חסד אל כל היום וכן אלקים בגבורה וכמ"ש בזהר ובכהאריז"ל הענין שהוא בחי' אור א"ס ב"ה המלובש בכלי החסד שהאור מעין המאור כמ"ש באג"ה בד"ה איהו וחיוהי. אלא שנתלבש במדת החסד שיהי' אור וחיות בתוך מדת החסד כמו הנשמה המתלבשת בגוף גשמי עד"מ שאע"פ שהגוף גשמי ואינו מערך הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל עכ"ז היא מתלבשת בו ומחיה אותו עד שהוא חי ממנה ממש ובו ועל ידו היא משפעת השפעות גשמיות צדקה לעניים ושא"ד וכן השכל שבעשייה שכל זה לא הי' נשפע מהנשמה אם היתה בלי גוף. כ"א ע"י התלבשותה בגוף ועכ"ז הנשמה משפעת לא הגוף מצד עצמו. כך עד"מ נמשך אור א"ס ב"ה ונתלבש במדת החסד ושארי מדות עליונות ומשפיע בהן ועל ידן עולמות וחיות בבחי' גבול ומדה. שאלו לא נתלבש במדות הנ"ל לא היה כלל ההשפעה והחיות בבחי' גבול ותכלית כ"א בלי גבול וגם לא הי' החיות כלל ע"ד שהוא עתה עוה"ז הגשמי ושמים וארץ גשמיים וכמו שלע"ל שיהי' גילוי עליון יותר לא יהיו השמים וארץ מסתירים כלל כמ"ש כי כאשר השמים החדשים כו' וע' באדרא קל"ג ב' בענין חסד עולם וחסד דלגאו לאו בחיי גופא אתמר כו' ולכן נק' הע"ס וכמה גופין תקינת לון כו' חסד דרועא ימינא כו' וע' מזה באג"ה בד"ה וילבש צדקה כשריון.

והנה אור א"ס שהוא נשמה לבחי' חסד דרועא ימינא לו אנו קוראין השם אל או אלוה. ולא להחסד עצמו ח"ו שאינו רק כלי לאור ונשמה זו ועד"ז ענין שם אלקים בגבורה. אין ר"ל השם על המדה עצמה אלא על אור א"ס המלובש בה כנ"ל ועיין ברע"מ ס"פ בא (דמ"ב ע"ב). נמצא כל השמות אף ששם זה בחסד ושם זה בגבורה עכ"ז כיון שהכוונה והענין של השם הוא לאור א"ס שהוא נשמה לחו"ג. א"כ כולם ר"ל על בורא העולם ממש. אף ששם זה בחסד וזה בגבורה.

וכמו עד"מ כשנותן המלך מתנה לזולתו ונותן מתנה מרובה בידו הימנית. ולפעמים נותן ע"י שמאלו. אף שידו השמאלית אינה הימנית מ"מ הכל הנותן הוא המלך כי אין הידים עצמן הנותנים כ"א חיותו המלובש בהן ובכל גוף המלך. והרי הכל אור וחיות אחד. ועד"ז נק' שכינה למדת מלכותו דאצילות דג"כ אין הענין המדה עצמה אלא בחי' הארת א"ס ב"ה הנמשך ומתלבש במדת מל' זהו הנק' שכינה ע"ש ושכנתי בתוכם שהארה זו נמשכת ומתלבשת בהיכל קדה"ק דבי"ע. וכמו שמבואר בפרדס (שער ל"ב פ"ב) וז"ל ולכן צריך שיכון כשיאמר האל הגדול שהוא רומז בגדולה והתיבה עצמה היא בגדולה

אמנם כוונתו על העצמו' המתפשט בגדולה עכ"ל. והיינו הא"ס המתלבש בהם. ואע"פ שהשם מורה ממש על מהות המדה כי אלקי' מורה על ענין דין שהוא בחי'גבורה ושם אל לשון גדולה וחוזק ותוקף כמו ואת אילי הארץ לקח כו' כמ"ש בפרדס (שער י"ט פ"א). והרי האור והעצמות מצד עצמו הוא פשוט בתכלית הפשיטות ולאו מכל אלין מדות איהו כלל. אך זהו האור מצד עצמו קודם שנתלבש בהכלים אבל כשנתלבש בהכלים אזי האור המלובש בכלי החסד נק' אור החסד ממש עד שיצדק בו שם אל כו' ועיין בפרדס (שע"ד פ"ד) גבי והנה באמיתית נאמר שאין שינוי בנפש היד מנפש העין ועכ"ז אין פעולתם שוות שזו פעולתה ראייה כו' עד ושנוי הפעולות תלוי במציאות הספירות שהם הכלים. וזשארז"ל ברבות (סדר שמות פ' ג') שמי אתה מבקש לידע לפי מעשי אני נקרא כו' היינו לפי המדה שמתלבש בה ומדה הוא ג"כ לשון לבוש כמו מדו בד. וז"ש ברבות (סדר משפטים פ"ל) משל למלך כו' בפורפירא שהוא לבוש כו' אני מחליפה שנאמר מדוע אדום ללבושיך כו'. כי ענין מ"ש ועתיק יומין יתיב לבושיה כתלג חיוור מורה על התלבשותו במד' ורב חסד ולכן מיכאל שהוא חסד ארז"ל שהוא מלאך של שלג בשה"ש רבה ע"פ צאינה וראינה.

ולפי שמחמת מדה זו הוא מאריך אף מזה נמשך שאמרו הרשעים לית דין ולית דיין וזהו ענין הנזכ' שגינו אותו בפורפיר' שהו' לבוש היינו בחי' ועתיק יומין יתיב לבושיה כתלג חיוור. ע"כ מדה כנגד מדה אמר חייכם שאני מחליפה שנא' מדוע אדום ללבושיך מורה על התלבשותו במדת הדין ליפרע מהם וע' ברבות ר"פ תולדות ובבראשי' ס"פ י"ב ע"פ ביו' עשות ה' אלקים משל למלך כו' ע"ש ובמ"א נת' שיש שמות שהם בכלים אבל היינו ג"כ החיות אלקות המחי' את הכלי. ויש שמות באורות היינו הנשמ' המתלבשת בהכלי ההוא. כמו עד"מ באדם העין יש בו חיות ואח"כ כח הראיה נמשך ומתלבש בו. ועיין בפלח הרמון שער ד' פ"ג פ"ד:

קיצור ענין צמצום ונשאר חלל ומקום פנוי ורשימו מהאור שנסתלק. ענין הוא מקומו של עולם. ויקדים ענין אליו ולא למדותיו ואעפ"כ השמות לאור א"ס כשמלובש במדותיו. כמארז"ל לפי מעשי אני נקרא. וענין חייכם שאני מחליפה:

ב **ואחר** הצעה זו נבוא לבאר ג"כ ענין הצמצום דהנה כתיב כי עמך מקור חיים (תהלים סי' ל"ו). פי' עמך אינו מהותו ועצמותו ממש כ"א בחי' שמו ית' הנק' אור א"ס שהוא בחי' עמך כלול ובטל בך כאור השמש הכלול תוך עצם השמש כמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ג ובחי' זו נק' מקור חיים היינו מקור התענוגי' (הג"ה והיינו כי נודע בפי' גן בעדן מקדם בחי' עדן עילאה היא חכמה שבכתר ועתיק יומין שנמשך ממלכות דא"ק וזהו בעדן

מקדם מקדמונו של עולם ומבואר בע"ח שער שבה"כ פ"ה שגם לעילא מגלגלתא דא"ק יש בו דוגמת בחי' עתיק דאצי' עכ"ל והוא הנמשך ממל' דא"ס ממש. אשר היינו בחי' שמו שהיה ג"כ עד שלא נברא העולם דהיינו קודם שנאצל ונברא א"ק שנק' אדם דבריאה ומשם נמשך להיות עתיק וכתר לא"ק ע"ד שמל' דאצי' נעשה עתיק דבריאה. והיינו מקור התענוג המתגל' בג"ע העליון שבבריאה והמל' היא בחי' עדן לגבי ג"ע דבריאה כו' ועמ"ש מזה בלק"ת בד"ה שוש אשיש פ"ג. וזהו ענין נהנין מזיו השכינה. שהיא מל' דאצי' כשנעשית עתיק לבריאה משא"כ קודם ירידתה לבריאה אין נקרא שכינה כמ"ש מזה בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה ע"ש. ועד"ז ג"כ מל' דא"ס נעשה עתיק בחי' מקור התענוג לגבי א"ק אדם דבריאה והארה נמשך משם בחכמה דא"ק ע"ד שבאצילות אבא יונק ממזלא כו'. ובחי' מל' דא"ס כמו שהיה כלול באי"ס קודם שנמשכה להיות עתיק לאדם דבריאה זהו ענין עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד. וזהו כי נשגב שמו לבדו כו' ולכן שייך לומר ע"ז כי עמך מקור חיים מקור התענוגים. ופי' מקור התענוגים היינו שאינו כמו התענוג למטה שהוא נמשך מדבר שחוץ ממנו שמתענג מאיזה מאכל ערב או מלמוד איזה חכמה. אבל למעלה בו ית' אינו כן שאין לך דבר שחוץ ממנו אלא שהוא עצמו כביכול מקור התענוגים וזהו ענין שעשוע המלך בעצמותו וכמ"ש בזה בלק"ת בפי' שלח בד"ה אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ דרוש הראשון שע"ז הפסוק פ"ב. ובשה"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה דרוש השני בד"ה ביאור הדברים ספ"א. וכיון שהתענוג הוא עצמי שאינו מדבר שחוץ ממנו כלל כ"א ע"ד שמציאותו מעצמותו. הרי אין דוגמתו כלל בתענוגים שבעולם. ואינן מערך וסוג שלו כלל. לכן בחי' זו גבוה למעלה מעלה אפי' מחכמה עילאה. כי גם בחכמה יש הרכבת ב' הבחי' החכמה והתענוג שיש בהחכמה א"כ אין תענוג זה שבחכמה ערוך כלל לעצם התענוג שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ומזה יובן ענין כי עמך מקור חיים מקור התענוגים. ועד"ז הוא ענין כי עמך הסליחה שהמשכת הסליחי' והמחילה צ"ל מלמעלה מהחכמה כו'ועמ"ש מזה בלק"ת ס"פ אחרי בד"ה ביאור הדברים ע"פ כי ביום הזה יכפר פ"ג וכמ"ש שופר של ר"ה שבו ועל ידו נמשך ג"כ מבחי' תענוג העליון שלמעלה מהחכמה הנק' עדן כמ"ש בד"ה שוש אשיש הנ"ל ובד"ה תקעו בחדש שופר ובד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת ועמ"ש בת"א ס"פ יתרו בד"ה וכל העם רואים את הקולות ומזה יובן ענין והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול היינו שיהיה מקור הגילוי וההמשכה מבחי' עתיק דלעילא מא"ק ולכן נק' שופר גדול ובכס"מ על הת"ז תקון י"ב פי' וברחמים גדולים אקבצך הוא גילוי פנימית עתיק כי עכשיו א"א להמשיך רק מחיצונית עתיק כמ"ש בפע"ח וא"כ עד"ז י"ל ענין

שופר גדול ועמ"ש מזה בלק"ת על פסוק והיה ביום ההוא יתקע כו' ספ"ה. ועכ"פ מכל הנ"ל יובן קצת פי' כי עמך מקור חיים כו' ועיין ג"כ מענין זה בזח"ג ס"פ צו) (דל"ד סע"א) ובפ' אמור (דק"א ע"א). ומלשון מקור ע' ברע"מ ס"פ בא דמ"ב ובספר שער אורה שער יו"ד כ' הכתר נק' מקור העליון וכ"כ בפרדס ערך מקור יעו"ש באריכות ובבחיי ר"פ וישלח כ' ומפני זה נק' הקב"ה מקור לפי שכחו אינו פוסק לעולם ולעולמי עד והוא מקור מים חיים את ה' (בירמי' סי' י"ז וסי' ב') וכתיב כי עמך מקור חיים כו' עכ"ל גם שמו בגמטרי' מקור עכ"ה. וביאר הדברים היינו כי אנו רואים עד"מ למטה שהתענוג מתפשט באריכות ורוחב יותר מכל הכחות שבנפש. היינו שבכל הדברים התכלי' והמכוון הוא מה שמתענג ושמח מזה.

ולהפך נגד זה הוא ענין צער ויסורים ח"ו שהם נגד התענוג. א"כ זהו ענין טוב ורע. שהתענוג הוא נק' טוב וחיות כענין להחיות בהן נפש כל חי. דהפי' לפיקוח ותענוג כמבואר בב"י בהל' ברכות סי' ר"ז.

והרי שבחי' תענוג זה נק' ג"כ חיות ממש ועד"ז ענין ותחי רוח יעקב. ועד"ז הוא כל עמל האדם כמו העוסק במו"מ כדי להרויח ולהתעשר לפי שתענוג שלו הוא מזה. ויש מי שמייגע א"ע בחכמי' לפי שמזה הוא התענוג שלו כו'.

וגם אנו רואים שיש מיני תענוגים רבים לאין קץ כמו דרך כלל יש תענוג בחוש הטעם באכילת מאכל ערב המתוק לחיך וגם בזה יש כמה וכמה מטעמים ומשקאות מינים ממינים שונים.

ויש תענוג בחוש הריח והוא מין תענוג אחר מהתענוג שבחוש הטעם. וכן יש תענוג בדבור שמתענג מצחות הלשון הגיון ומליצה ודקדוק או אפילו ממלתא דבדיחותא. או משארי דיבורים שחפץ לדבר ואפי' דאג' בלב איש ישיחנה לאחרי'. עי"ז יוצא הדאגה והצער הרי על כרחך שמתענג מדבור זה ועי"ז נדחה הצער שהוא הפך התענוג וכן יש תענוג בשמיע' קול נאה זמרא דפומא או כלי זמר ערב וכה"ג. וכן בראיי' יש תענוגים רבים. וכ"ש בתענוג שבשכל ובמדות כו'.

והנה כל תענוגי עוה"ז הם רק ממה שנפל בשבה"כ והוא פסולת ממש לגבי תענוג העליון וכנודע מענין יהי רקיע כו' מבדיל בין מים למים. ולכן אין ערוך כלל וכלל כל תענוגי עוה"ז אלף שנה לגבי התענוג שעה א' בג"ע התחתון מה שהנשמות נהנין מזיו השכינה וכמארז"ל יפה שעה א' של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז דהיינו אפי' חי בעוה"ז אלף שנים בתענוג גדול וכל טוב אין זה נחשב אפי' נגד שעה א' של הקורת רוח שבעוה"ב לפי שהוא תענוג באופן אחר ומעלה עליונה לאין קץ של מהות התענוג

היותר חשוב שבעוה"ז וכמו שאנו רואים למטה בתענוגי עוה"ז שהתענוג שבשכל עד"מ הוא מהות תענוג אחר לגמרי מהתענוג שבחוש הטעם.
וכן עד"ז התענוג שבראיה כו' הרי יש בבחי' התענוג כמה אופנים שונים זמ"ז לגמרי עד"ז יובן שהתענוג אפי' בג"ע התחתון הוא מהות תענוג באופן אחר מה שאין ערוך אליו כלל כל עניני התענוגים שבעוה"ז ולכן ארז"ל גבי אלישע אחר מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי. אשר כדאי כל יסורי גיהנם י"ב חדש מה שאש שלנו אחד מששים באש של גיהנם. בשביל שיקבל העונג גם בג"ע התחתון. אבל ג"ע העליון הוא תענוג עליון למעלה מעלה מג"ע התחתון עד שיש נהר דינור המפסיק ביניהם שצריך לטבול בו כדי לשכוח התענוג שבג"ע התחתון בבואו לג"ע העליון כדי שלא יבלבלנו שם כמ"ש מזה בת"א בד"ה מראיהם ומעשיהם.
ועד"ז יש עליות לאין קץ כו' יהללוך סלה כו' והכל הוא רק בהתפשטות הארה משמו ית' וזהו ענין סלה שהוא מורה על התגלות הארה מעתיק המלובש בבינה ע' בפרדס בעה"כ ערך סלה ובזוהר פ' ויקרא דף כ' ע"א ובמק"מ שם והיינו כי מקור כל התענוגים הוא בחי' אורו וזיוו ית'.
וזהו ענין נהנים מזיו והיינו כי כל התענוגים הנ"ל הם התלבשות הארת התענוג בחו"ב שמזה נמשך בג"ע איזה הארה וגילוי. והארת התענוג הנמשך בחו"ב נמשך מבחי' אור א"ס ב"ה הוא בחי' שמו ית' שהוא מקור התענוגים היינו עצם התענוג שלא כענין התענוג מדבר שחוץ ממנו וכנ"ל כ"א שבחי' אור א"ס ב"ה הוא עצמו תענוג א"ס ממש.
וזהו כי עמך מקור חיים פי' מקור חיים ממש של כל העולמות וגם ע"ד פי' להחיות בהן נפש כל חי. דהיינו בחי' תענוג כנ"ל שהמקור לכ"ז הוא בחי' הנק' כי עמך היינו שמו ית'. אבל מהותו ועצמותו ית' אין שייך בו לומר כלל שהוא מקור להשפעת החיים והתענוג שבע"ס ובעולמות. כ"א מקור זה הוא מבחי' כי עמך כו' מה שטפל ובטל לך היינו שמו ית' ונק' אור א"ס וגם מבואר בספר מגלה עמ וקות אשר מקור חיים בגימטריא אור אין סוף והיינו שבחי' האור הוא המקור חיים של כל העולמות והוא בחי' עמך טפל לך וגם אינו דבר שחוץ ממנו ח"ו רק עמך ממש כמו זיו השמש כשהוא כלול תוך מאור השמש ועמ"ש עוד מענין כי עמך מק"ח בת"א פ' מקץ ובלק"ת פ' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י ובפרשה ראה בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו.
וזהו אתה קדוש ושמך קדוש. כי הנה כתיב כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים. שבחי' שמו הוא ג"כ נשגב בבחי' לבדו. וזהו ושמך קדוש אלא רק הודו וזיוו של שמו ית' נמשך על ארץ ושמים ג"ע עליון ותחתון כו'. אבל אתה קדוש היינו שאפי' בבחי' זיו

והוד לא היו יכולים העולמות כלל לקבל ממנו כו' והיינו כמ"ש הרמ"ז בהג"ה באוצ"ח בתחלתו שהקו וחוט זהו רק הארה מהאור לבד. משא"כ מעצמותו ית' אפי' הארה לא היו יכולים לקבל כו' ועמשנ"ז מזה בת"א ד"ה לכן אמור לבנ"י:

קיצור שכדי לבאר ענין הצמצום יש להקדים פי' כי עמך מקור חיים עמך הוא בחי' שמו. ושמו גי' מקור. מקור חיים היינו מקור התענוגים ונק' עתיק יומין שלמעלה מהחכמה. והחכמה נק' עדן שמקבל הארה ממקור התענוגים ע"ד בעדן מקדם.

ופי' מקור התענוגים שאין התענוג מדבר שחוץ ממנו. התענוג מתפשט באריכות. וזהו אריך אנפין. וזהו ענין מוטב דלידיניה. יהללוך סלה. אך כ"ז מבחי' עתיק המתגלה בבינה הנק' עוה"ב כמו התגלות התענוג בשכל והשגה. אבל אפי' בחי' עדן היא עין לא ראתה. למעלה מהשגה. ובחי' מקור חיים מקור התענוגים הוא למעלה מעלה מבחי' עדן. מקור חיים בגימט' אור אין סוף ומ"מ היינו רק בבחי' אור הנק' ג"כ שמו ונקרא עמך. כביטול זיו השמש בשמש עד"מ. וזהו אתה קדוש ושמך קדוש:

ג **ולהבין** ביאור ל' אור א"ס שהוא כמשל זיו השמש שאינו פועל שום שינוי בשמש עצמה. אך שזהו משל גשמי. אמנם יובן כמ"כ ענין אור וזיו עד"מ מנפש אדם המחיה את הגוף. כי החיות הנמשך ומתפשט בכל הגוף ברמ"ח אברים אינו מהות ועצמות הנפש ממש. שלפי"ז יהיה מהותה ועצמותה מתחלק לרמ"ח חלקים מתלבשים ברמ"ח אברים כו' ובאמת זה אינו כמ"ש בסש"ב פנ"א. אלא שהחיות הנמשך בגוף הוא רק אור וחיות הנמשך מעצם הנפש כעין התפשטות החמימות בבית מהתנור החם.

וכעין המשכת האור מהנר הדולק כך עד"ז המשכת ההארה בגוף מבחי' נר ה' נשמת אדם. ולכן הקטן אין לו שכל כ"כ אף שהנשמה מלובשת בו רק כי הגילוי נמשך מעט מזעיר מחמת קטנות הכלים כו' וכמ"ש במ"א. הרי מובן עד"מ ענין המשכת החיות רוחני ג"כ ע"ד בחי' אור וזיו המאיר מהנר או מהשמש. אלא שאעפ"כ התפשטות החיות מהנפש אע"פ שהוא כעין אור וזיו אעפ"כ אינו דומה לו מכל וכל כי מ"מ הנפש עצמה מתפעלת ממקרי הגוף ומשתנית ע"י שינויו בקור וחום, ולא כמו אור וזיו השמש שאינו פועל שינוי כלל בעצם השמש.

והיינו מפני שהנפש עצמה מוכרחת להתלבש ג"כ בהגוף ואזי דוקא נמשך התפשטות החיות ממנה בבחי' אור וזיו להחיות הגוף וכיון שהיא עצמה מלובשת בגוף לכן מתפעלת ממקרי הגוף. אבל למעלה בו ית' הנה הוא ית' קדוש ומובדל ואינו מתלבש כלל בעולמות וע"ס רק ההארה לבד מתלבשת.

וגם שמו קדוש ומובדל רק הארה לבד מבחי' שמו נמשך על ארץ ושמים כנ"ל ע"כ בזה הוא מכוון יותר למשל אור השמש שהוא הארה שאינו נוגע כלל לעצם מאור השמש. רק האור מעין המאור. כמ"כ בחי' כי עמך מקור חיים הוא ע"ד בחי' זו ולכן אני ה' לא שניתי כתיב. ובבחי' אור א"ס שייך לומר מקור חיים מקור התענוגים ובחי' עדן העליון הנק' ראשית חכמה מאיר בו הארה מבחי' מקור התענוגים וע"ז אמרו עין לא ראתה כו' ונהר יוצא מעדן כו'.

והנה בבחי' אור א"ס שהוא בחי' שמו הגדול בו היה הצמצום הנז' באוצ"ח ובמבוא שערים שמתחלה היה האור ממלא מקום החלל ואח"כ צמצם אורו כו'. ולכן צמצום זה אינו נוגע כלל במהותו ועצמותו ית' כ"א רק בבחי' האור והוא הנק' שמו ית'. אך להבין קצת פי' וענין צמצום זה.

ומזה יובן איך שגם בבחי' האור והשם הנכבד והנורא הזה אין שום שינוי ח"ו כלל וכלל ע"י הצמצום. והענין כי צמצום זה אינו כפשוטו שנסתלק האור ח"ו כי באמת לית אתר פנוי מיניה.

וכמ"ש במדרש רבה פ' שמות פ"ב למה מתוך סנה ללמד שאין מקום פנוי בלא שכינה אפילו סנה. אלא הפי' שהסתלקות זו היינו מבחי' הגילוי להיות בבחי' העלם ועד"ז הוא מה שאמרו בת"ז במאמר דפתח אליהו וכד אנת תסתלק מינייהו. ר"ל שנתעלם האור מהיות בבחי' גילוי והלבשה והשגה ומסתתר להיות מכוסה ומופלא ונעלם.

ועמ"ש מזה בלק"ת בביאור ע"פ שוש אשיש פ"א ופ"ב. ויובן עד"מ באדם ענין העלם וגילוי. כגון שלמד איזו מסכתא ויודע אותה בעל פה עם כל ענייה וסברות והשכלות שבה לעומקו ולאשורו באר היטב ע"ד שארז"ל ודמי לי' כמאן דמנח בקופסא.

והנה כשחושב ומדבר בה אזי היא גלויה במחשבתו ובדבורו בבחי' גילוי. אך בעידנא דעסיק במסכתא אחריתי אשר אזי שכלו ומחשבתו ודבורו מלובשים במסכתא אחריתי ההיא. או בעת שיושב בטל לגמרי ואינו חושב אז מענין אותה המסכתא הראשונה הברורה לו. הרי אז נסתלק ענין השכלה שבמס' ההיא משכלו וממחשבתו ודיבורו ואינה מתגלית בהם כלל וכלל.

ואעפ"כ א"א לומר שאינה נמצאת כלל בשכלו שהרי תיכף שיחזור וירצה לדבר ממנה יחשוב וידבר ממנה בשלימות בכל הפרטים דהא דמי לי' כמאן דמנח בקופסא כנ"ל. וכיון שכן בהכרח לומר שגם בעידנא דלא עסיק בה ישנה אצלו בשלימות בשכלו. רק שאינה מאירה ומתלבשת באותיות השכל והמחשבה והדבור כמו בעידנא דעסיק בה. אלא שהיא חקוקה במוח הזכרון שהיא בחי' מוח החכמה.

והוא השכל כמו שהוא בעצמו למעלה מבחי׳ התגלות באותיות דהיינו גם למעלה מאותיות השכל. ולכן מצוה לעמוד בפני ת״ח אף בשעה שאינו עוסק בתורה מפני שעכ״פ במוח החכמה והזכרון שלו חקוקה שם התורה ועמ״ש מזה ע״פ והדרת פני זקן. ונמצא זהו בחי׳ צמצום והסתלקות השכל שמסתלק מלהאיר בבחי׳ אותיות השכל והמחשבה כ״א נכלל בעצמות החכמה ואין זה הסתלקות ממקום למקום. כי הרי החכמה ואותיות השכל ואותיות המחשבה כולם במקום אחד. משכנס במוח שבראש. א״כ השכל הזה של מסכתא זו בעידנא דעסיק במסכתא אחריתי ג״כ ישנו במקום שהיה היינו במוח שבראש. כמו שהוא בעת שעוסק בה.

ואעפ״כ זהו ענין צמצום והיינו שנסתלק מהגלוי באותיות להיות נכלל בעצם החכמה שלמעלה מבחי׳ אותיות ואזי נעשה בבחי׳ העלם מאותיות המחשבה והשכל כו׳. ועד״ז יובן ענין הצמצום באור א״ס ב״ה היינו בחי׳ ההעלם שמתחלה היה מאיר ומתגלה בהאותיות עד״מ כמו גילוי השכל כשמתגלה באותיות המחשבה. ואח״כ נסתלק מלהאיר בבחי׳ אותיות אבל הוא כמו שהיה רק שנכלל במקורו ואינו מאיר ומתגלה באותיות (הג״ה ועיין בת״א פ׳ וירא בד״ה פתח אליהו פי׳ שהצמצום הוא שנכלל האור במאור. א״כ לפ״ז ענין המשל דכאן כי עצמיות כח החכמה לגבי השכליים הנגלים כמו מה שלמד מסכת אחת הוא כעין מאור ואור. כי עצמות כח השכל נק׳ משכיל כמ״ש משכיל לאיתן פי׳ משכיל היינו מקור השכל והשכל הנמשך ממנו הוא ע״ד ויצא כברק חצו שהוא אור הנמשך מכח ומקור השכל וכשהשכל שהוא האור מתגלה מתלבש באותיות. וכשנכלל במקורו בבחי׳ העלם זהו כענין התכללות האור במאור. וגם האותיות בטלים שם אלא שלגבי האדם שהוא עצמו אינו משיג מהות נפש המשכלת שבו וכח המשכיל שבו רק גילוי השכל א״כ מה שנכלל גילוי השכל במקור נפש המשכלת זהו העלם ממנו ממש. משא״כ למעלה מה שהגלוי הוא נכלל במקורו אין זה העלם רק לגבי המקבל אבל לגבי המקור נהפוך הוא שהגלוי הוא ירידה והשפלה וכמארז״ל צמצם שכינתו בין שני בדי ארון הרי זה הגלוי העצום שנק׳ קדש הקדשים הוא צמצום אצלו יתי׳ וירידה כו׳. ומזה יובן תוכן עומק המשל הנז׳ בסש״ב פל״ג לענין יחודו יתי׳ האמיתי. כביטול אותיות הדבור והמחשבה במקורן ושרשן הוא מהות הנפש ועצמותה כו׳ ע״ש ונת׳ שם פ״ך כ״א. שתפש משל זה שזהו ענין הצמצום שנכלל האור במאור ושם בטלים האותיות כו׳. ודע שלפ״ז צריך להבין מאחר שהצמצום הי׳ בהאור שהוא הגלוי שחזר להיות בבחי׳ העלם. מהו ענין גילוי הזיו קודם שנברא העולם. אשר הי׳ רק הוא לבדו יתי׳. וי״ל בדרך אפשר כמו ששייך גלוי גם באדם כשהוא בפני עצמו היינו בחי׳ הדבור שבו

שמדבר השכל שלו. והרי גם כשאינו מדבר די לו בפ״ע בשכל ומחשבה. והדבור אינו רק בשביל זולתו אעפ״כ יוכל לדבר גם בפני עצמו והוא באמת גלוי יותר וגם השפלה וירידה כי אור השכל שבמחשבה דק ורוחני יותר מכמו שהוא כשמתלבש בדבור עד שפנימי׳ השכל א״א להתגלות בדבור כלל כמ״ש במ״א כך עד״ז יובן ענין גלוי האור שהיה מתחלה קודם הצמצום. היינו עד״מ כאילו תאמר שנתלבש באותיות אשר בחי׳ אותיות ההם הם נק׳ בחי׳ דבור. לגבי אותיות עליונים יותר הנקרא מחשבה. והצמצום הוא שנסתלק האור מלהאיר באותיות הדבור ונכלל באותיות המחשבה. ואע״פ שבאמת לא שייך שם כלל דבור ומחשבה. כי גם א״ק שנק׳ מחשבה הקדומה נתהווה אחר הצמצום כו׳ אך לשכך האזן צ״ל כן כדי לצייר ענין גלוי והעלם בהאור והזיו גם קודם שנברא א״ק. בשגם לפמ״ש בספרים שהצמצום היה במל׳ דא״ס והרי בחי׳ מל׳ בכ״מ הוא דבור כמ״ש באשר דבר מלך שלטון. ועיין ברבות פ׳ תשא ר״פ מ״ם אמרה ד׳ פעמים בינו לבין עצמו כו׳ הרי שייך אמירה בינו לבין עצמו ועמ״ש במ״א בפירוש עוטה אור כשלמה בד״ה ועשו להם ציצית. ומ״ש מזה ברבות פ׳ בראשית פ״ג ובפ׳ ויקהל פ״נ ומ״ש ברבות בראשית פ כ״א ע״פ לבוש הבדים כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה. ועמ״ש לקמן בענין האותיות:)

קיצור. ענין פירוש אור וכן מה שהנפש מחיה הגוף רק הארה. אך הנפש מתלבשת ממש בגוף אבל למעלה אפילו ושמך קדוש וכ״ש אתה קדוש והצמצום היה רק בבחי׳ האור. ואינו הסתלקות כ״א בהעלם ועד״מ באדם יש העלם וגילוי כמו כשלמד איזה מסכת ושגורה אצלו בע״פ. ובעידנא דלא עסיק בה הוא בהעלם אצלו ונכלל במוח החכמה מוח הזכרון. ועד״ז יובן למעלה פי׳ הצמצום שנכלל גילוי האור בהעצמיות שלמעלה מהגילוי. ענין הגילוי עכ״ה:ד **ולהבין** זה יותר קצת יש לבאר יותר ענין האותיות כי הנה התהוות הכ״ב אותיות הוא מבחי׳ החכמה היינו שהם נתהוו מבחי׳ האחרונה שבחכמה כמו מבחי׳ תמצית שבחכמה. וכנודע ומבואר באגה״ק ד״ה ויעש דוד שם. שאין התהוות האותיות מן הה׳ מוצאות אלא שמקורן הוא משכל הנעלם שבנפש ומשם יוצאין ומתלבשין בה׳ מוצאות ולכן האותיות הם בבחי׳ צורה וחומר ע״ש באריכות.

וכן נתבאר עוד מזה בלק״ת בביאור ע״פ אם בחקותי תלכו. ובשה״ש בד״ה שחורה אני ונאוה. דרוש הראשון פ״א ופ״ג וע״כ לא יש רק כ״ב אותיות לבד שהם הקבועים בנפש והגם שיש ע׳ לשון מ״מ הברת המבטא בכל לשון אינן רק כ״ב אותיות.

והנה התהוות האותיות היינו כ״ב צורות האותיות שבשכל הנעלם הם בחי׳ תמצית וסוף בחי׳ החכמה שעצם החכמה הוא כח השופע שכליים. ואחרית וסוף שלה הם האותיות

שבהם ועל ידם מתגלה החכמה והם בחי' פסולת של החכמה שנעשים כלי להתגלות החכמה (הג"ה י"ל עד"מ כמו המים מעורב בהן בהעלם עפרורית וכשמבשלין אותן נבדל העפרורית מהן ויורד למטה. והנה העפר שבמים בחי' דומם זהו ענין האותיות כו' וכמ"ש במ"א בלק"ת פ' הברכה בביאור ע"פ תורה צוה פ"ב ע"ש. אך המשל הזה אינו צודק רק עד בחי' ע"ס דאצילות ולא למעלה מהאצילות כי שורש ד' יסודות ארמ"ע הם רק בע"ס חו"ב תו"מ וכמ"ש בע"ח שער מ"א וכנודע עכ"ה) ויש ב' בחי' כ"ב אותיות היינו אותיות המחשבה ואותיות הדבור. שאותיות המחשבה הם עדיין בבחי' העלם וגם הם רוחניים שאין בהם חומר גשמי ע"ד החומר שבאותיות הדבור שהוא קול גשמי היוצא מהגרון כו' משא"כ חומר זה באותיות המחשבה שהם רוחניים.

ואח"כ מהמחשבה נמשך ובא אל הגילוי באותיות הדבור. כי הן הן האותיות שבמחשבה הן הן שבדבור רק שהמחשבה היא רוחניות של הכ"ב אותיות שבדבור. ומכאן תוכחת מגולה להמכחישים ברוחניות הנפש שהרי גם באדם התחתון אנו רואים אותיות רוחניים והן שבמחשבה וגם שכל ענין המשכת האותיות בהדבור אינו מהשכל המושג כמ"ש באריכות באגה"ק בד"ה ויעש דוד שם הנזכר לעיל ובמ"א נת' שכמו שכ"ב אותיות הדבור קבועים בנפש שהם צורות כ"ב אותיות כמ"כ כ"ב אותיות המחשבה יש להן ג"כ שורש בפ"ע בנפש כמ"ש מזה בביאור ע"פ כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים כו'.

והנה שני בחי' אלו דמחשבה ודבור הם ישנם עד רום המעלות ושרשן ב' ההין דשם הויי' ב' מילדות העבריות היינו המולידות האותיות. וכמ"ש וקרא זה אל זה ואמר כו' הרי יש בחי' דבור במלאכים העליונים אף שאין להם מוצאות הפה גשמיים והדבור שלהם ודאי רוח ני כמו ערך אותיות המחשבה שבאדם או יותר כי נשמת האדם היא מלובשת בגוף גשמי משא"כ המלאכים שכליים נבדלים. אעפ"כ שייך אצלם דבור וכנז' ג"כ בגמרא פ"ג דברכות שתי רוחות מספרות זו לזו וא"כ לפי ערך זה המחשבה שלהם שלמעלה מבחי' הדבור והסיפור שלהם הם אותיות רוחניים מאד יותר ויותר הרבה מאותיות המחשבה שבאדם.

ועד"ז יש השתלשלות רבות. כי מדבור שבעליון נעשה מחשבה לתחתון וכ"ה בהשתלשלות בע"ס בחי' מל' דאצי' שהיא דבור העליון נעשה עתיק ומקור חב"ד דבריאה. ועמ"ש מזה ע"פ ועתה יגדל נא בפי' כאשר דברת לאמר. והנה כ"ה עד רום המעלות דהיינו שיש אותיות גם למעלה מהחכמה דאצי' (הג"ה ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל ובביאור ע"פ חקת התורה בענין גליף גליפו בטהירו עילאה ומ"ש בד"ה שיר השירים בענין הטעמים זרקא מקף שופר כו' שהם אותיות הנמשכים מבחי' תענוג

העליון בחי' כי עמך מקור חיים כו' ע"ש וכמ"ש לקמן ובפ' אמור בד"ה והניף הכהן פ"ב. וכמ"ש בספר עמה"מ שער א' שמבחי' הרשימו שנשאר אחר הצמצום ומק"פ נתהוו בחי' אותיות רל"א שערים פנים ואחור שנתגלה בטהירו עילאה ע' במק"מ) (דט"ו ע"א) שם סד"ה וטהירו עילאה ובמא"א אות טי"ת סעיף י"ז טהירו נק' כלי הראשון. והוא אויר הקדמון עכ"ל ואויר הוא בחי' אותיות כמבואר בת"א פ' מקץ בד"ה מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל.

ועיי' בהרמ"ז ר"פ ויקרא בפי' מגו אוירא עילאה כו' ועמ"ש בד"ה אני ישנה בענין פי' האותיות שאלוני כו' ועמ"ש בת"א פ' משפטים בפי' כעצם השמים לטהר שהם אותיות דתשב"כ ששרשם מטהירו עילאה כו'. ועמ"ש ע"פ ואתה מרבבות קדש כו' ומ"ש בד"ה יביאו לבוש מל' בענין וסוס אשר רכב שבחי' ההמשכה מסוכ"ע המקיף לד' עולמות בשוה שהוא ענין העיגול הגדול שלמעלה מהחלל והקו הוא ע"י בחי' אותיות הנק' סוסים וזהו כי תרכב על סוסיך כו'. ועמ"ש בפ' בשלח ע"פ לסוסתי שיש בחי' אותיות עליונים שלמעלה מאתעדל"ת ואתעדל"ע כו'.

והנה אותיות דטה"ע הם נמשכים מסוף ובחי' תחתונה שבהאור והזיו שנתגלה ממנו ית' ועז"נ עוטה אור כשלמה שבחי' השלמה והלבוש זהו נק' עד"מ אותיות כמו שהאותיות הן הארה מהשכל והן נעשים לבוש להשכל עמ"ש בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו בסופו ספ"ה וזהו ענין כהדין קמצא דלבושי' מיניה וביה כנ"ל וכמ"ש בעמה"מ שער עולם הבריאה רפ"ג וז"ל כי בעולם המלבוש הוא אור לבושו שנאמר עליו עוטה אור כשלמה רמז לנו עולם האצילות כו' עכ"ל ובמא"א אות מ' סעיף ק"א מלבוש גימטריא חשמל כו' ובלק"ת פ' אחרי בד"ה ביאור הדברים בענין לטהר תטהרו נתבאר שע"ז נאמר לבושיה כתלג חיוור כו' ע"ש.

וכמו עד"מ שאותיות שבאדם הנמשכים מהחכמה נמשכים מתמצית ובחי' התחתונה שבחכמה כך עד"ז יובן עד"מ הנמשל למעלה. ואמנם איך שייך לומר בחי' התחתונה באור א"ס הנה כה"ג ממש מבואר בע"ח (שמ"א פ"ג) בענין עתיק שהוא הבחינה היותר אחרונה מכל האפשר באי"ס ב"ה כו' וכאלו נאמר ד"מ שהוא בחי' מל' שבמלכות ואע"פ שאינו כן כי אין שם דמות וספירה ח"ו כלל רק לשכך האזן נדבר כן עכ"ל ועמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה ביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה ספ"א. שי"ל שזהו ע"ד הארה דהארה כו' ועד"ז נאמר בענין האותיות דטה"ע שהם נמשכים מבחי' היותר תחתונה שבהאור א"ס.

ובאמת היינו הך עם מ"ש בע"ח. וע' בביאור האד"ר מהאריז"ל עמש"ש דקכ"ח סע"ב ת"ו רשים רשימו לע"י וז"ל מ"כ מהאריז"ל הנה כבר ידעת כי תוך בחי' אחרונה שבמאציל נעשו כל העולמות וכאלו נאמר דרך משל מל' שבמל' שבא"ס עם היות שאין צודק ח"ו שום תואר וספי' באי"ס נמצא שהת"ו אחרונה שבכל האותיות היא האצילה הכל.

ומכאן השרש שגם בעולם האצילות מל' דא"ק יורדת ונעשה עתיק בראש א"א והוא ת' שבסוף אותיות א"ק וזהו ת"ו רשים רשימו לע"י ולכן האותיות מתחילים בתשר"ק שהם בסוד חותם המתהפך והבן זה מאד ע"כ מצאתי כתוב בשם הרב זלה"ה הובא לשון זה ג"כ בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו הרי ביאר ופי' בהדיא בחי' אותיות באוא"ס ושהת"ו היא בחי' אחרונה שבה נעשו כל העולמות ומשמע שבה היה הצמצום והרשימו שזהו פי' ת"ו לשון רושם. ואמנם לפמ"ש כאן הנה כללות האותיות הם בחי' האחרונה שבאור א"ס. וע' לקמן בענין הצמצום שהוא ענין העלם האור מהאותיות:

קיצור. שיש להקדים ענין האותיות שגם מקורן הוא מסוף בחי' החכמה. פסולת של החכמה ויש אותיות הדבור ואותיות המחשבה. ושני בחי' אלו הם עד רום המעלות. ויש מחשבה ודבור שלמעלה מהחכמה. ואותיות רל"א שערים נמשכים מסוף בחינה שבהאור עכ"ה):

ה **והנה** ע"פ משל זה יכולים אנו להשכיל קצת ענין הצמצום היינו העלם האור והחיות כשאינו מאיר ומתגלה ע"י האותיות שלו כמשל העלם והסתלקות אור השכל דמסכת שבת עד"מ בעידנא שאינו עוסק בה כו' כנ"ל. אך ענין הצמצום הראשון שנשאר רשימו כו' (וגם איך שאין שייך שום שינוי גם לגבי האור מענין ההעלם שלו) יובן בהקדים עוד משל אחד כמו חכם הבקי באיזו מסכת כגון מסכת יבמות בכל פרטיו הויות דאביי ורבא וכל הקושיות והתירוצים לעומקן הכל תפוס אצלו באר היטב והם מוקפים ונתפסים בשכלו והשגתו בתכלית וברורים לו כאחותו. והנה שכמעיין וחושב ומדבר בה אזי אור השכל והחכמה הלזו מתגלה ומתלבש באותיות. והוא בחי' גילוי האור אך זהו כשמעיין בה אמנם כשפוסק מלעיין רק שחוזר על לימודו בגרסא לבד בלי עיון כגון חזרת לשון המשנה אלו טרפות ואלו כשרות כו' (וכן חמש עשרה נשים פוטרות כו' וכמארז"ל ספ"ב דסוכה הא במגרס הא בעיוני כו') הרי נסתלק כל העמקות והרחבת השכל ואינו מתגלה כלל באותיות אלו. כמובן מן העמקות שיש בה' טרפות שאינו מובן מלשון המשנה אלו טרפות כו' וכן בה' יבום וחליצה כו' ואותיות המשנה והגירסא הם רק בחינת רשימו לבד לגבי כל אור השכל שיש בהלכות אלו שאינו מאיר כלל בגילוי לזולתו השומע ממנו

גרסתו כ"א הרשימו לבד מאיר לזולתו אמנם זה ההעלם הוא רק לגבי זולתו או אפילו לגבי הדבור שלו שבאותיות הדבור של הגירסא שלו אינו נגלה בגילוי ממש רק בחי' רשימו לבד מכל אור השכל אבל לגבי האדם עצמו המדבר גרסא זו מאחר שהשכל כולו של מסכת והלכות אלו גלויים וידועים אצלו בלי שום יגיעה וסוקר במחשבה א' מה שצריך לפרש בדבור זמן רב כנודע וכיון שכן הרי גם בשעה שחוזר על לשון הגרסא לבד גלויים וידועים ונסקרים במוחו ומחשבתו כל עומק השכל שיש במסכת זו ואינן כלל בבחי' העלם והסתלקות מהשכל והמחשבה שלו על דרך שהם נעלמים לגמרי מזולתו השומע גרסתו או גם מהדבור שלו. לא מיניה ולא מקצתיה. כי באמת במשנה נכלל בקצרה כל העומק כמ"ש אילפא אי איכא דשאיל לי' במתניתא דר' חייא ורבי אושעיא דלא פשטינא ליה ממתניתין (בפ"ג דתענית דכ"א ע"א) וכעד"ז אמרו שם פ"ק ד"ט ע"א. מי איכא מידי דכתיבי בכתובים דלא רמיזי באורייתא ועמ"ש ע"פ מאמר הזוהר פ' אחרי דע"ט ב' הביאו עלי כפרה בענין היו"ד דשם שהצמצום הוא רק ע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה כו' ועד"ז י"ל כאן ולזאת אצל מי שגלוי וידוע לו כל עמקות ה' טריפות עד"מ ופרק אלו טריפות הנה גם כשחוזר על גרסתו לבד נשקפים וידועים לו כל העמקות ואין זה העלם גמור לגבי אור השכל ומחשבה שלו.

ומעתה יובן גם כן הנמשל כי אם כך הוא במשל האדם ששכלו בעל גבול ואעפ"כ כשבקי ויודע איזה מסכת הנה גם בעת גרסתו אין זה העלם אצלו כש"כ וק"ו באלף אלפים הבדלות לגבי אור א"ס ב"ה שגם בהיות בחי' הצמצום שנסתלק האור ונשאר רק רשימו אין זה שום העלם כלל לגבי האור ממש.

ולכן אני ה' לא שניתי דהיינו ששוה אצלו ית' קודם שנבה"ע וכשנברא העולם. א"צ לומר מצד עצמותו ומהותו ית' שאפילו הי' שינוי בהאור אין זה שום שינוי כלל במהותו ועצמותו כנ"ל. אלא שבאמת גם בהאור אין שום שינוי אצל מהותו ועצמותו ית' כי גם בעת בריאת העולם שצמצם אורו ונשאר בגילוי רק רשימו. הנה באמת אצלו ית' הרי גם האור מאיר בהרשימו כמו קודם הצמצום כו' והענין כי נת"ל שיש בחי' אותיות עד רום המעלות דכמו שיש אותיות בחכמה כך יש ג"כ בחי' אותיות בלמעלה מהחכמה וכמ"ש במ"א בענין טנת"א כי בחי' אותיות זהו בחי' אחרונה דד' בחי' טנת"א והם אותיות הדבור ששרשם מהחכמה אכן טעמים הם בחי' היותר גבוה שבד' בחי' טנת"א והם בחי' אותיות התענוג כי הטעמים הם זרקא מקף שופר כו' אשר הם בחי' הנגינות שבהניגון מלובש ומתגלה תענוג וזהו ענין שיר הלוים.

ולכן נקרא טעמים שהוא לשון טוב טעם ומתיקות ועונג ומבואר לעיל שבחי׳ התענוג עליון הוא למעלה מעלה מהחכמה כי החכמה מאין תמצא הוא בחי׳ התענוג וכמ״ש בס״י אין למעלה מענג ואור א״ס ב״ה נק׳ מקור התענוגים ונמשך משם בחי׳ אותיות שבהם מתגלה התענוג עליון וזהו ענין שה״ש כו׳ שיר הוא בחי׳ אותיות התענוג ובלילה שירה עמי. וזהו ענין גליף גליפו בטהירו עלאה. אותיות החקיקה שהם מיניה וביה כי התהוות אותיות אלו הם מסוף ובחי׳ תחתונה שבאור א״ס כהדין קמצא דלבושא מיניה וביה.

והנה כשאור בחי׳ מקור מים חיים מקור התענוגים מאיר ומתגלה בהאותיות זהו ענין גילוי אוא״ס וענין הצמצום בהאור היינו שלא יאיר ויתגלה האור באותיות וכמו עד״מ אדם שמדבר דברי חכמה כשפוסק מלדבר. אמנם אין זה העלם לגמרי כי נשאר רשימו והיינו עד״מ באדם שמדבר כשאינו פוסק לגמרי כ״א שעוסק בגירסא כו׳ כנ״ל שהאור המתגלה בהאותיות הגירסא אינו בערך עצמיות האור וכטפה לגבי אוקיינוס ממש.

ויותר מזה לאין קץ הוא בהנמשל. ולכן צמצום זה הוא עצום יותר לאין שיעור מענין ההעלם שע״י פרסא ופרגוד שהפרסא והמסך זהו כענין התלבשות השכ לבתוך המשל וזהו ענין ההפסק בין העולמות בין עולם לעולם אבל להיות ראשית התהוות העולמות מא״ס ב״ה א״א להיות אפילו ע״י רבוא רבבות פרסאות ומסכים כו׳ עכ״ז הי׳ הכל בחי׳ א״ס כ״א ע״י צמצום ומקו״פ. שהוא הסתלקות האור מכמו שהוא בחי׳ א״ס ממש שלא יאיר ויתגלה כלל בחי׳ זו בע״ס בבחי׳ פנימית כ״א שנשאר רק רשימו כו׳.

והמשל לזה עד״מ למטה מאותיות הגרסא כו׳ ולכן עכ״ז באמת צמצום והעלם זה רק לגבי העולמות אבל אצלו ית׳ הרי באמת גם באותיות אלו מאיר ומתגלה האור ממש כמו שהי׳ קודם הצמצום כו׳ (הגי״ה וע׳ בעמה״מ משמע בחי׳ המלבוש זהו כשמאיר האור בהאותיות היינו אחר הצמצום כשנמשך הקו כו׳ והוא בחי׳ תורה והיינו ענין עוטה אור כשלמה. ומזה יובן מעלת העיון בתורה כי גמרא גמור זמורתא תהא זהו ע״ד בחי׳ גירסא שהוא רק רשימו כו׳ אבל התורה היא בחי׳ ואהי׳ שעשועים גילוי מקור התענוגים בהאותיות והמשכה זו הוא ע״י עסק העיון בתורה שמדקדק להוציא ההעלם שבאותיות התורה מעומק החכמה הנעלם בהם מההעלם אל הגילוי) (וע׳ בביאור ע״פ באתי לגני ספי״א) ועי״ז ממשיך ג״כ מלמעלה גילוי אור א״ס בהרשימו כו׳ ועז״נ עין לא ראתה כו׳ יעשה למחכה לו ופי׳ בזהר בפ׳ חיי שרה דק״ל ע״ב מאי למחכה לו כד״א חכה את איוב בדברים ואלין אינון דדחקין למלה בחוכמתא ודייקין לה ומחכאן לה למנדע ברירו דמלה

כו' ע"ש וע' בפ' בראשית בהקדמה דף ד' ע"ב ע"פ ואשים דברי בפיך שמזה נמשך בחי' שמים חדשים וזהו ענין ובצל ידי כסיתיך כו'.
וע' בפי' הרמ"ז שם בפי' דברי שהוא מל' דאצי' ומל' דא"ק שנעשה עתיק לאצי' שזה נמשך ע"י עסק התורה ומזה נמשך בחי' שמים חדשים המשכת אור חדש מפנימי' עתיק אלא שהגילוי מפנימי' עתיק יתגלה לעתיד כו'.
ובמ"א נת' דהרשימו הוא שורש הכלים והקו שנמשך מהרשימו הוא שורש האור. והיינו שהכלים הם המגבילים האור שיהי' ההשפעה בגבול ומדה על דרך שאמר לעולמו די. שהרי אע"פ שהוא ית' אין לו תחלה ואין לו תכלה.
ובלתי בע"ג. הרי אנו רואים שהעולם שברא מרצונו הטוב הוא בגבול ומדה ותכלית ומשפיע בו חיות בגבול ומדה דוקא והיינו לפי שהוא ית' כל יכול להשפיע ג"כ בבחי' גבול ומדה. ודקדוק וצמצום. ע"ד המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' אע"פ שכח ההתהוות נברא בעל גבול יש מאין הוא דוקא ע"י כח הכל יכול בלתי בע"ג שהוא לבדו בכחו ויכולתו לברוא יש מאין וכמ"ש ברבות (פי' לך ס"פ ל"ט) ע"פ ואת הנפש אשר עשו בחרן אם מתכנסין כל באי עולם לברוא אפילו יתוש אחד אין יכולין לזרוק בו נשמה וא ת אמרת ואת הנפש אשר עשו עכ"ל כ"א הכל נברא בכח הכל יכול בלתי בע"ג הוא לבדו וכמ"ש ברבות בראשית ספ"ג ע"פ אנכי ה' עושה כל נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מאתי. מי אתי כתיב. מי היי שותף עמי בברייתו ש"ע כו' ע"ש. מ"מ כח זה הבבע"ג הוא בבחי' מקיף והעלם מהנברא וכמ"ש בסש"ב פרק מ"ח אבל החיות המלובש בהעולם בבחי' הלבשה ופנימית הוא בגבול ומדה נמצא שב' המשכות מאור א"ס המאיר בעולמות להוותן ולהחיותן האחד מה שמאיר בבחי' אין סוף והוא רק בבחי' אור מקיף והעלם ע"ד כי הוא צוה ונבראו והבי' מה שמאיר להתלבש בהם והוא רק בגבול ומדה כו' וע' כה"ג ברבות ס"פ פנחס ע"פ צו את בנ"י את קרבני לחמי זש"ה כו' כיצד יתקיימו שני מקראות הללו כו' ע"ש ועמ"ש מזה בלק"ת פ' עקב בד"ה ואכלת ושבעת וברכת ס"ו ע"ש וזו ההשפעה שבגבול ומדה נמשכה ע"י הכלים דע"ס דאצי' הנק' מדותיו ג"כ מלשון מדה וגבול.
ושרשן מן הרשימו שנשאר אחר הצמצום. שהוא מה שאור א"ס ב"ה הוא כל יכול להאיר ולהשפיע ג"כ בבחי' גבול וע"כ נקראת רשימו לבד לגבי האור המאיר בבחי' אין סוף ובלי גבול ותכלית כלל. כי ההארה שבבחי' גבול לגבי אור שבלי גבול אינו אפילו כערך טפה אחת לגבי ים אוקיינוס וע"כ נק' רק רשימו כו' מ"מ נק' רשימו מהאור א"ס. כי גם כח ההשפעה להיות גבול נמשך ע"י כח הכל יכול הבלתי גבול כנ"ל מענין המדרש ע"פ

ואת הנפש אשר עשו כו'. וע' עוד המשל הנמרץ ברבות (בראשית פ"ד) גבי אפשר מי שכתוב בו הלא את השמים ואת הארץ אני מלא היה מדבר עם משה מבין שני בדי הארון כו' עד מי שאמר והיה העולם עאכו"כ יעו"ש. עוי"ל בענין רשימו עפמ"ש בפרדס בשער האותיות בסופו פכ"ז שבהתהוות האותיות יש ד' בחי' רשימה חקיקה חציבה עשייה והרשימה יותר דקה מן החקיקה והחקיקה מן החציבה כו' ויש ראיה לזה שהרשימה יותר דקה ממ"ש במדרש רבה (וישלח פ' פ"א) ע"פ אבל אגיד לך הרשום בכתב אמת כו' ע"ש ובשער אבי"ע פ"ט ביאר כי ד' בחי' הנ"ל הן ד' בחי' אבי"ע והיינו כי שרש האותיות כמו שהן בחכמה נק' רשימה.

וכשנמשכו בבינה נק' חקיקה. וכשבאין בקול ודבור נקרא חציבה ועשייה. ובאג"ה ע"פ ויעש דוד שם ביאר שבאותיות יש צורה וחומר ושצורת האותיות נמשך מקדמות השכל כו' י"ל זהו בחי' רשימה שכתב הפרדס. ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ גבי ופתחת עליו פתוחי חותם. ומ"ש בד"ה אם בחקתי. ומכ"ז י"ל לשון רשימו הנזכר באוצ"ח שהוא שרש ומקור התהוות האותיות שרש בחי' אצי' ע"כ נקרא רשימו. וכן והתוית תיו (ביחזקאל סי' ט') תרגום ותרשים כו' והוא שרש ומקור הכלים:

קיצור. (ומזה יובן ענין הצמצום הנ"ל עד"מ הסתלקות אור השכל מהאותיות. אך ענין שנשאר רשימו. זהו עד"מ כמו גרסת לשון המשנה. שלגבי מי שכבר למד כל עומק העיון שבגמרא שעל משנה זו. אין זה העלם משא"כ לגבי זולתו השומע הוא העלם לגמרי ועד"מ זה יש להבין קצת פי' הרשימו שהיא שרש בחי' אותיות שלמעלה מהאצילות. גם ע"ד שיש רשימה חקיקה חציבה עשייה. עכ"ה):

ו **ואח"כ** המשיך הקו והיא הארה מאור א"ס ונמשך רק בבחי' קו דק והוא ענין שורש האור המאיר ומתלבש בהכלים דאצי' ומבואר במב"ש פ"ב וימשוך קו אחד כו' מלמעלה למטה תוך העולמות וע"י נמצאו מעלות חלוקות ומובדלות בעולמות שברא כו'.

ולהבין ענין מלמעלה למטה הרי אינו בגדר מקום ח"ו ויובן ע"ד מ"ש במ"א ע"פ גדול אדונינו ורב כח דאיתא בפרקי היכלות שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפי' רבבות פרסאו' כמנין ורב כח ובחי' זו היינו בהתלבשות השכינה מל' דאצי' בעולם היצירה במט"ט הנקרא שרו של עולם ונק' ג"כ נער עמ"ש בת"א פ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו בענין חנוך לנער ע"פ דרכו והיינו שהשגת התנאים בעלי רוה"ק שנכנסו לפרדס הי' בעולם היצירה וע' מזה בלק"ת מהאריז"ל פ' בראשית והנביאים השגתם בבריאה וזהו שאמרו יוצר בראשית ופרסה הוא ח' אלפים אמה ושמים בזרת תכן. שהוא חלק כ"ד מהאמה.

וע' מזה בשל"ה פ' תרומה דף שכ"ו ע"א ועם היות כי התפשטות זו גדולה היא מאד מ"מ הוא בחי' גבול ותכלית. וזה שייך רק בבחי' כלים דאצילות כשנמשכו להיות נשמה לע"ס דיצי' כנ"ל. שהוא הבחינה מה שהוא ית' מאיר בגבול ותכלית. וע' מזה באג"ה בד"ה איהו וחיוהי. והנה קומה הוא ענין אורך והמשכה מלמעלה למטה ואינו ח"ו בבחי' מקום גשמי. כי פרסה ר"ל כח התפשטות החיות מבחי' מדת מלכותו ית'. לכ"וכ בחי' והמשכות (כי פרסה י"ל לשון גבול עיין בערוך ערך פרס הששי וע' בפרדס ערך גבול ובמא"א אות ג' סעיף ה' ועמ"ש בלק"ת פ' מסעי ע"פ וירד הגבול או מלשון ויפרוש את האהל תרגום ופרס ית פרסא ועיין מענין פרסה בפע"ח תחלת שער השבת ובסוף מאמר הפסיעות להרח"ו שבסוף ספר חסד לאברהם בביאור מארז"ל ברבות פ' לך פמ"ג פסיעותיו של אברהם אבינו היו שלש מילין כו' וע' בפע"ח שער חג המצות פ"ו גבי מה דרכו של עני בפרוסה ומ"ש בחס"ל שם בפי' פריסת מלכותך) וא"כ מהו הקומה והאורך. אלא הענין שכמו בגשמיות יש אורך ורוחב כך עד"מ ברוחניות ענין האורך הוא ע"ד סדר השתלשלות עילה ועלול שהעלול למטה מהעילה והעילה הוא למעלה. ור"ל למעלה במדרגה.

וכמ"ש הרמב"ם בה' יסוה"ת פ"ב בפי' מ"ש כי גבוה מעל גבוה שומר וז"ל זה שאמרנו למטה ממעלתו של חבירו אינו מעלת מקום כו' אלא כמו שאמרו בשני חכמים שאחד גדול מחבירו בחכמה שהוא למעלה ממעלתו של זה וכמו שאומרין בעילה שהיא למעלה מן העלול עכ"ל וכמ"ש מזה בת"א בד"ה וארא אל אברהם גבי ששה קצוות רוחניים דהיינו בחי' מעלה ומטה שיש בכל העולמות כו' יעו"ש. וכמו עד"מ כשחכם א' גדול צריך להשפיע שכל לתלמידו. וצריך להלביש השכל במשל כדי שיוכל להבינו. נק' זה מלמעלה למטה שמלביש עומק השכל בדבר ומשל גשמי.

והנה בשלמה כתיב וידבר שלשת אלפים משל על כל דבר מד"ת דהיינו שאמר על כל דבר מד"ת רוחניות הענין והשיג שלמה בחכמתו שלשת אלפים משל דהיינו שלשת אלפים מדרגות זו למעלה מזו וכולם אינם רק בחי' משל לגבי בחי' אלקות ממש השורה ומתלבש בתורה. וזהו ענין בחי' אורך. ושלמה לא השיג אלא שלשת אלפים משל. אבל באמת כך הוא עד רום המעלות לאין קץ כו' כמ"ש מכ"ז בת"א ס"פ מקץ בד"ה מזוזה מימין.

והנה ידוע בענין המשלים שהוא לבוש להנמשל והם גשמיים נגד הנמשל ולבוש לבד להנמשל והוא ירידה מלמעלה למטה כנ"ל. אך מ"מ שורש המשל הוא גבוה מאד נעלה

שאין כל אדם יוכל לומר משלים אלא משלי שלמה וכן אמרו משמת ר' מאיר בטלו מושלי משלים.

והיינו כי דוקא מי ששכלו גבוה יוכל להוריד שכלו במשל גשמי ושעכ"ז יהי' מכוון נגד המשל הרוחני ממש משא"כ מי שאין שכלו גדול כ"כ די לו במה שיבין השכל כאשר הוא אבל לא יוכל להסביר פנים במשלים ואם יאמר משל לא יהי' מכוון כו'.

ועיין בפרש"י בחומש ס"פ חקת ע"פ ע"כ יאמרו המושלים בלעם שנאמר בו וישא משלו כו'. וידוע משארז"ל ברבות ס"פ נשא ע"פ ולא קם נביא עוד בישראל כו' אבל באו"ה קם ואיזה זה בלעם. ע"כ נאמר בו וישא משלו כו'.

ועד"ז כל מי שהוא חכם גדול יותר יוכל להוריד שכלו למטה יותר. וזהו ענין ריבוי האורך ולכן שלמה אמר ג' אלפים משל כו' ועד"ז יובן ענין מ"ש בע"ח שהקו הוא דק ונמשך מלמעלה למטה. היינו כי ממנו נמשך הירידה בריבוא רבבות מדרגות זו למטה מזו אין קץ. היינו כי חכמה דאצי' היא שרש ומקור להתהוות שכל אנושי. אך היינו ע"י ריבוא רבבות השתלשלות ע"ד אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו והמזל מקבל מלמעלה ממנו וגבוה מעל גבוה שומר כן ערך התהוות שכל שבנפש לגבי שרשה ומקורה בחכמה שבע"ס דעשי' ויש בע"ס דעשייה ג"כ ריבוי מדרגות מאד זו למעלה מזו והם מתהוים ממל' דיצי' כו' עד שנמשך מע"ס דאצי'.

וז"ש וייצר ה' אלקים את האדם. וכן יש כמה מדרגות למעלה. גם מחכמה דאצי' ועמ"ש בפי' בורא קדושים ישתבח שמך בד"ה את שבתותי תשמרו ומ"ש בפי' וקדושים בכל יום יהללוך סלה כו' ומקור כל התהוות זו הוא מהקו וחוט.

וע"כ אמר שהקו הוא נמשך מלמעלה למטה להיות נמשך בירידות ההשתלשלות לאין קץ ותכלית שכ"ז נק' אורך ועד"ז איתא בע"ח בענין יס"א ארוך היינו כמו כח הראיה מתפשט למטה י ותר מכח השמיעה שכח השמיעה תופס רק קול ודבור שהוא רוחני וכח הראייה מתפשט בעשייה גשמיות והוא לפי שהראיה נמשך מהחכמה שלכן נק' החכמים עיני העדה וכח השמיעה נמשך מהבינה.

והחכמה לפי שהיא גבוה יותר נמשכת למטה יותר וזהו ג"כ בחי' אריך אנפין ועמ"ש מזה בת"א בד"ה לך לך גבי והענין כנודע שלהיות התפשטות וירידת המדרגות הוא ע"י בחי' ומדרגה יותר עליונה כו' עד וזהו הוא עשנו כו' וע' בפרדס בעה"כ ערך ארוך וערך ארך אפיים ושם מענין והארכת ימים כו' ובמא"א אות א' סעיף קכ"ד אריך אנפין נק' כתר כו' פרצוף היותר ארוך מכל האצילות וממנו אורך ימים וממנו ארוכה דארך

אפים כו' וע' זח"א פ' בראשית דל"ז סע"ב. וע"ד כל הנ"ל י"ל ענין מ"ש שהקו נמשך מלמעלה למטה:

ואחר כל הנ"ל יש להבין קצת ענין יוה"כ וסוכות דהנה מבואר למעלה בפי' כי עמך הסליחה שהוא בחי' כי עמך מק"ח מקור התענוגים כמ"ש בזהר פ' אמור ולכן ביוהכ"פ ה' עינויים לפי שהתענוג מאכילה ושתייה כו' הם תענוג מדבר שחוץ ממנו. אבל יוהכ"פ ע"י התשובה מעורר עצמיות אור א"ס ועמ"ש בלק"ת בד"ה מי אל כמוך ובד"ה האזינו השמים בפי' תשובה קדמה לעולם ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה וזהו כי עמך הסליחה. וע"כ אסור איסור כרת באכילה ושתייה כו'. ה' עינויים מדברים גשמיים רק להיות אז תתענג על ה' וכן בגדי לבן דכה"ג ביוהכ"פ כי גוון לבן הוא גוון עצמי שאינו מורכב ועפ"ז י"ל מ"ש שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם דלכאורה אינו מובן דהרי בשבת מצוה להתענג במאכל ומשתה.

וא"כ יוהכ"פ שהוא שבת שבתון שהוא למעלה מבחי' שבת. מדוע אה"כ ועניתם את נפשותיכם אלא הענין כי שבת היא המשכת מוחין דאבא היינו בחי' חכמה הנק' עדן והתענוג המתלבש בחכמה הרי הוא עד"מ התלבשות והרכבת התענוג שנתלבש להיות התענוג מן החכמה.

ואין זה כמו מקור התענוגים שאין התענוג מדבר שחוץ ממנו. וע"כ גם למטה המצוה להתענג במאכל ומשתה כי כן חו"ב נק' אכלו רעים. אבל בחי' שבת שבתון דיוהכ"פ בחי' כי עמך הסליחה. כי עמך מקור חיים לכן אסור התענוג מאכילה ושתיה. כי הוא גלוי ממקור התענוגים שלמעלה מהחכמה כנודע ועמ"ש בלק"ת בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני פ"ב. ובפ' שלח סד"ה אני דפי' ציצית הנז"ל.

והנה אח"כ היינו לאחר עשי"ת ויוהכ"פ ע"ז בסוכות נמשך להאיר במקיפים ופנימים שמהקו כו' ולכן חלל סוכה עד עשרים אמה בחי' כתר והיינו ע"י הסוכה נמשך בחי' השראת המקיפים וע"י ד' מינים שבלולב שהם שרשם מד' אותיות השם נמשך להאיר בבחי' פנימי' להיות בחי' דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם ונפש חפצה כו':

דברים

קיצור מד"ה כי כארץ

עיקר מתן שכרן של מצות נאמר על זה עין לא ראתה וע' מה שכתוב מזה בדבור המתחיל מנורת זהב שזהו הנקרא התגלות פנימי' עתיק יומין. והארה מבחינה זו מאיר בראש השנה ויום הכפורים וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת.

ויש להקדים ענין ירידת הנשמות צורך עלייה והנה הם עלו במחשבה למעלה מהמלאכים שנמשכו מהדבור. ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה. ובדבור המתחיל מנורת זהב. אך כי יש ג"פ קדוש הוא"ו המשכה והיינו במחשבה ומדות ודבור. שהם בחי' נר"נ. ועמ"ש בד"ה ונקדשתי בפי אמור. וע"י קיום המצות מתעלים בבחי' קדש אשר קדשנו במצותיו ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ:(ב) ואיך ע"י עשייה גשמיות יתעלו בבחי' קדש עז"נ כי כארץ כו' וכגנה זרועיה כו' והיינו ע"י מאמר תדשא הארץ. (ועז"נ אור זרוע לצדיק ופי' ברבות תרומה פל"ה דהיינו אור שנברא ביום ראשון שגנזו בג"ע ובזהר תרומה) (קס"ו ע"ב) פי' שזרעו בג"ע דהיינו בתורה ומצות כמ"ש לעבדה ולשמרה. לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה ל"ת וכ"מ ברבות ס"פ שלח והיינו שע"י קיום התורה ומצות ממשיכים בחינת תוספת אור בג"ע. והצמיחה מהזריעה הנ"ל היינו כמ"ש ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים. ולכן איתא ברבות נשא פי"ג גבי קרבן נתנאל. תרי"ג אותיות יש מן אנכי עד אשר לרעך ושבעה יתירות כנגד שבעה ימי בראשית עכ"ל דהיינו בחי' אור שבעת הימים שהוא זרוע ע"י תרג"י מצות. וזהו שפי' בזהר ויקרא (די"ב ע"א) שמאמר תדשא הארץ דשא מכוון לדיבור זכור את יום השבת לקדשו. כי בחי' דשא ועשב זהו ענין יוצר משרתים ואשר משרתיו. ובחי' עץ פרי הם הנשמות ועיקר בחי' צמיחה וגילוי זה זהו בשבת. וכן הצמיחה של האור הזרוע ממעשה המצות הוא בשבת כמ"ש בד"ה ראו כי ה' נתן לכם השבת:

ג וכגנה זרועיה תצמיח ע"י מעשה המצות מבחי' אור זרוע לצדיק כן אד' הוי' יצמיח היינו גילוי האור בר"ה ויוהכ"פ ע"י התשוב' והיינו התגלות י"ג מדה"ר. כי הנה ענין המלך הקדוש היינו מקור בחי' מלכות מה שעלה במחשבה הקדומה להיות הוא יתי' מלך ונקרא מלכות דא"ס שהוא בחי' שלמעלה מהכתר ששם שרש תרי"ג מצות וזהו ענין קדושתי למעלה מקדושתכם. ומשם נמשכים י"ג מדה"ר להיות נושא עון ולמלאות כל הפגמים: (ד) ועז"נ כן אד' הוי' יצמיח צדקה שם אד' מתגלה בר"ה ועמ"ש בסידור על פי אד' שפתי תפתח ומ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד'. ומ"ש ע"פ אד הוי' אתה החלות. ופי' צדקה זהו על דרך שמש צדקה ומרפא. ומרפא הוא ע"י התשובה וע' מענין שמש צדקה ברבות בא פט"ו (דקל"א ע"ד) והוי' בנקוד אלקים זהו הגלוי שביוהכ"פ שיצמיח תהלה (ע"ד ותהלתי אחטם לך שהוא בחינת ריח שזהו ג"כ ע"י התשובה שנקרא ריח בוגדיו כמ"ש בדבור המתחיל ראה ריח בני בתו"א פי' תולדות וברבות במדבר פרשה ה' פירשו אחטם לשון שימני כחותם וזהו ג"כ בחי' החותם שבנעילה דיוהכ"פ. ועפ"ז יש לפרש מ"ש בספד"צ פ"ב ויאמר אלקים תדשא כו' היינו דכתיב ועניתם את נפשותיכם

בתשעה כו' וכבר עמדו ע"ז מה ענין זה לזה כמ"ש בספר אור ישראל הל' יוהכ"פ וע' בז"ה מהאריז"ל פי' כי יש י"ג פעמים שם אלקים מבראשית עד ויאמר אלקים תדשא. רמז לגילוי י"ג מדה"ר המתגלים ביוהכ"פ. אך מה ענין זה לתדשא הארץ. וע"פ הנ"ל אתי שפיר כי בר"ה ויוהכ"פ אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה באתעדל"ע וזהו ענין תדשא הארץ כו' עץ פרי עושה פרי כו' והיינו ע"י ועניתם את נפשותיכם ע"ד העוה"ב אין בו אכילה ושתיה. והיינו ע"י שיהיה הגוף שלא ע"י דכר ונוקבא כ"א ועצמותיך יחליץ וזהו עץ פרי שטעם עצו ופריו שוה כי האדם עץ השדה. ויהיה טעם עצו הוא הגוף כמו פריו שהיא הנשמה ולכן א"צ אכילה ושתיה ולכן צ"ל ועניתם את נפשותיכם שע"י התשובה יהיה גילוי בחי' זו. וצמיחה זו י"ל שהיא למעלה מהצמיחה שע"י אור זרוע לצדיק כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צד"ג יכולים לעמוד. וכנודע מענין שלום שלום לרחוק ולקרוב. כי אור זרוע לצדיק יסוד עולם זהו יחוד ו"ה. ובעלי תשובה ממשיכים יחוד י"ה ועמ"ש בביאור על פ' ונקדשתי בתוך בנ"י. וגם הנה בגמרא פסחים) (דס"ח סע"א) מבואר שיש בחינה למעלה מבחי' ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים והוא זוהר וזיו מראה שכינה וי"ל דהיינו כמ"ש לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם והיה לך ה' לאור עולם וכמ"ש ברבות נשא פי"א ע"פ יאר ה' פניו אליך יתן לך מן מאור השכינה כו' ואומר באורך נראה אור.

וא"כ גילוי בחינה זו זהו למעלה מהצמיחה שעל ידי אור זרוע לצדיק ע"י התורה ומצות שהצמיחה מזה הוא בחי' שבעתים כאור שבעת הימים דהיינו ז"ת דע"י המלובשים בא"א. ולמעלה מזה הוא יאר ה' פניו כו' היינו גילוי פנימית עתיק שיהי' לע"ל וכדפי' בת"א בד"ה יביאו לבוש מלכות בענין הסתר אסתיר פני ביום ההוא כו' שאפי' בבחינת ואמר ביום ההואהנה א לקינו זה. עכ"ז בחי' הנ"ל מוסתר עדיין כי הוא למעלה ממדרגת ביום ההוא כו'. וזהו ענין כן אד' הוי' יצמיח צדקה כו'. וזהו ענין עין לא ראתה כו' ועיין עוד מענין וכגנה זרועיה תצמיח בת"ז (תיקון י"ט דל"ז ע"ד) ועמ"ש במ"א ע"פ כי כאשר השמים החדשים כו' כן יעמוד זרעכם. ויש לפרש זרעכם הוא בחינת אור זרוע לצדיק. והשמים החדשי' כו' זהו ענין כן אד' הוי' יצמיח צדקה כו':

שיר השירים

קיצור ע"פ הנך יפה רעיתי

א רעיתי מפרנסתי שממשיכים גילוי אור א"ס במחשבה עילאה והיינו ע"י ועמך לא חפצתי וזהו הפי' השני דרעיתי לשון אהבה וריעות ועמ"ש מזה בד"ה אני ישנה גבי רעיתי:(ב) וכתיב יפה את רעיתי רעו"ד כתרצה הרצון שבמוח ואהבת ב"פ אור. ועמ"ש

בענין הרצון שבמוח שהוא בחי' חכמה המקבל ממזל ונוצר חסד ונוצר אותיות רצון בביאור ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות. ורעותא דלבא הוא הנמשך מההתבוננות בינה לבא ועמ"ש מזה בד"ה עיני כל. ג"כ בפי' מטות. וע"ז משבחה הנך יפה רעיתי. יפה כתרצה. וע"ז ממשיכים התלבשות אא"ס בחכ' ומדות. וע"י התלבשותו בחכ' נק' אב ונמשך משם החיות בהנשמות שנקרא רגל ברא כרעא דאבוה (ועמ"ש בביאור הזהר ר"פ כי תשא גבי והדל לא ימעיט כו') שנמשך בכל אחד הכח מחכ"ע לבוא לבחי' ביטול ממש כח מה וכמ"ש בסש"ב ס"פ י"ח. ועד"ז יובן ענין אכילי' מצה בפסח שנק' מיכלא דמהימנותא היינו מה שהוא יתי' רועה ומפרנס הנשמות שנמשך מבחי' מוחין דאבא בכל נפש כו' ועמ"ש בת"א ע"פ כי אתה אבינו וע' מזה ברבות כי תשא ס"פ מ"ו. ויש להעיר מזה ג"כ לענין פי' שנקראו היו"ט שלש רגלים כי הם מקראי קדש ונמשך מבח' קדש העליון בבחי' הנשמות שנקראו רגל כרעא דאבוה כו' ועיין במא"א (אות ריש סעיף ט') בפי' ג' רגלים ובלק"ת מהאריז"ל ס"פ משפטים בענין ראיה ברגלים. ועד"ז י"ל בפי' מצות נ"ח עד שתכלה רגל מן השוק שע"י המשכת השמן והאור שמבחי' מוחין דאבא ע"ז יומשך החיות בבחי' הנשמה שנק' רגל כמ"ש נר לרגלי דבריך. שיכלה מבחי' השוק וטורי דפרודא הרומזים לתשוקות ותאוות גשמיים ולהיות אליו יתי' תשוקתו וע' במדרש ג' שוקות הן. ומ"ש ע"פ פקדת הארץ ותשוקקיה:(ג) ופי' הנך יפה. היופי הוא מהתכללות כמה גוונין יחד והיינו ענין אהבה שהיא גוון לבן עם יראה גוון אדום (וזהו המשל כברזא סומקא לסוסיא חיוורא כי לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. ועד"ז נאמר דודי צח ואדום) וגוון הממוצע בחי' רחמי'. ואח"כ נמשך בחי' יופי מלמעל'. יאר פניו אתנו. ע"ד הקב"ה מושך עליו חוט של חסד כו' וזהו ענין שופרי' דר' אבוהו מעין שופריה וזהו הנך יפה הבי' ע"ד תתן אמת ליעקב כמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי ואח"כ יש עוד עליה יותר בחי' עיניך יונים.

והוא למעל' מבחי' רעיתי פרנסתי שזה אינו אלא בהתלבשותו בחו"ב שייך לומ' אכלתי יערי כו' אבל באתרי' לאו אורחי' למיכל בחי' סוכ"ע שלמעל' מהחכ' כו' וע"כ ההשפע' הבאה משם הוא רק עד"מ תענוג הראי' בבחי' הסתכלות עין בעין יראו וע' מ"ש בד"ה ואתחנן גבי וארא את הארץ כו' וזהו הנמשך ע"י עיניך יונים בבחי' אהבה בתענוגי' לאסתכלא ביקרא דמלכא, ועמ"ש ע"פ חכלילי עינים מיין:(ד) ובזח"ג האזינו (דר"צ ע"ב) פי' הנך יפה רעיתי קאי על מדרגת הנשמות שנקראים למען אחי ורעי. וא"כ הנך יפה הבי' י"ל על נשמות שהן בבחי' דודים והוא ב' בחי' דלבבתני אחותי כלה. ומ"ש בד"ה שה"ש בענין יחו"ע למס"נ באחד ויחו"ת בשכמל"ו בכל נפשך ע"ש. וע' בזח"ב פ' פקודי

(דף רנ"ד). ובמדרש פי' הנך יפה במ"ע הנך יפה במל"ת ועמ"ש מענין מ"ע ומל"ת בד"ה שחורה אני ונאוה. ובד"ה אלה פקודי. ולשון הנך יש לומר ע"פ מ"ש ברבות בא פט"ו ע"פ הן עם שכל האותיות מזדווגים א"ט ב"ח כו' חוץ משני אותיות הללו הן כו' ע"ש, והענין כמ"ש ברבות ס"פ ואתחנן כל מה שבראתי בראתי זוגות שו"א כו'. אבל כבודי אחד ומיוחד כו' ע"ש.

והיינו כי בע"ס שייך זוגות משפיע ומקבל והם נקראים חמה ולבנה אדם וחוה כו'. אבל הוא יתי' חד ולא בחושבן והנה הנשמה אע"פ שנמשכה מהכלים דע"ס חב"ד כו' מ"מ בבחי' יחידה שבנפש מלובש ניצוץ אלהות מבחינה שלמעלה מהחכמ' כמ"ש בע"ח שמ"א ע"פ אני אמרתי אלקים אתם ועמ"ש בפ' ואתחנן בד"ה ענין ק"ש אחד ואהבת וע"פ ולא תשבית מלח.

וע"ז רמזו ברבות בענין הן עם כו' כי א"ב דא"ט ב"ח מורה על ע"ס כמ"ש בע"ח של"ד אכן בחי' הן שאין להם זוג זהו ההארה מבחי' שלמעלה מהחכמה הנק' ראשית ועמ"ש בד"ה ביום השמיני בפי' וקדם צרתני. וז"ש הן האדם היה כאחד ממנו ואת"ל ברבות בראשי' פכ"א כיחידו של עולם כו'. וזהו הן הם יודו ויברכו כו'. ועל זה משבחה הנך יפה, בחי' הן נמשך ומתלבש בכף שהן חו"ב כמ"ש בזח"א חיי (דקכ"ג א') ועמ"ש בד"ה שאו את ראש כו' לגלגלותם בענין מבן עשרים שנה ומעלה כו' ע"ש ומזה נמשך הנך יפה רעיתי כו' כנ"ל והנה ארז"ל בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע קשרו להם שני כתרים וזהו ב"פ הנך יפה אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע: